Αριθ. εισ. 152723
150

ΑΠΟΘΗΚΗ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΛΥΞΩΝ ΑΡΙΘ.

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΤΟΜΟΣ Α'.

1841–1842.

Πολλοὶ διεσχοινισθήσονται καὶ πληθυνθήσεται ἡ γνῶσις.—Δανιὴλ ιβ'. 4.

ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ,
ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ Γ. ΓΡΙΦΦΙΤΤΟΥ.
1842.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μηροσιάλη
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΝΑΑ
ΛΥΞΩΝ ΑΡΙΘ

ΠΙΝΑΞ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

ΚΑΤ' ΑΛΦΑΒΗΤΟΝ.

Ἀβαρία, ἡ λέξις, ς'. 86.
Ἀγαθοποιΐα, παγκόσμιος νόμος αὐτῆς, ς'. 93.
Ἀγαθοποιῶν, ὁ, ἀντιπαράθεσις αὐτοῦ πρὸς τὸν κακοποιοῦντα, ς'. 102.
Ἄγαμοι, ς'. 107.
Ἄγγελοι, περὶ τοῦ ὑπουργήματος αὐτῶν, ς'. 78.
Ἄγνοια, ἀνθρωπίνη, έ. 101.
Ἀγροικος, ἐπίσκεψίς τινος εἰς τὸ Γλάσκουον, έ. 100.
Ἀδὰμ, ὁ, καὶ ὁ Ἄγγελος, έ. 20.
Ἀερόλιθοι, περὶ τῆς πτώσεως αὐτῶν, έ. 79.
Ἀεροσφαῖρα, εὕρεσις αὐτῆς, ς'. 109.
Ἀετὸς, ὁ Λευκοκέφαλος, ς'. 121.
Ἀηδὼν, τὸ πτηνὸν, ς'. 87.
Ἀὴρ, καθαρὸς, ς'. 24.
Αἴγινα, ἡ νῆσος, περιγραφὴ αὐτῆς, έ. 33, 79.
Ἀκρίβεια, λέξεων, έ. 186.
Ἄλας, ὄρεξις τῶν ζώων δι' αὐτὸ, έ. 144.
Ἀλεξάνδρεια, ἡ πόλις, περιγραφὴ αὐτῆς, ς'. 5.
Ἀλέξανδρος, ὁ Μέγας, διάλογος μεταξὺ αὐτοῦ καὶ Θρακός τινος λῃστοῦ, έ. 152. Καὶ ὁ Ἀφρικανὸς ἡγεμὼν, ς'. 102.
Ἀλήθεια, έ. 32.
Ἀλιεῖς, πνευματικοὶ, ς'. 73.
Ἁμαρτία, περὶ ἀφέσεως αὐτῆς, ς'. 128. Ἡ κατ' αὐτῆς ὀργὴ τοῦ Χριστοῦ, ς'. 144.
Ἀμερικανὸς. Ἰνδὸς, φιλανθρωπία τινὸς, ς'. 8.
Ἀμεριμνομέριμνα, έ. 39.
Ἀνάστασις τοῦ σώματος, έ. 134.
Ἀνατροφὴ, έ. 46. ς'. 77, 126, 165, 190.
Ἄνθη, περὶ τῆς καλλιεργείας αὐτῶν, ς'. 11.
Ἀνθόλοψ Στρεψίκερως, φυσικὴ ἱστορία αὐτοῦ, έ. 84.
Ἀντιόχεια, ἡ πόλις, περιγραφὴ αὐτῆς, ς'. 138.
Ἀουστραλία, ς'. 27.
Ἀπιστία, έ. 110.
Ἀποικίαι, τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ς'. 156.
Ἀπολίθωσις, σώματος, ς'. 20.
Ἀρδεμπίλιον, ἡ πόλις, περιγραφὴ αὐτῆς, ς'. 111.
Ἀρετὴ, προτροπὴ εἰς αὐτὴν, έ. 15.
Ἀρχαιολογία, περὶ τῆς σπουδῆς αὐτῆς, ς'. 62.
Αὔριον, ἡ, ς'. 55.
Αὐτοχειρία, έ. 151.
Ἀφγγανιστὰν, ἡ χώρα, περιγραφὴ αὐτῆς, ς'. 56.
Ἀφιὸν Καρὰ Χισσὰρ, ἡ πόλις, περιγραφὴ αὐτῆς, έ. 141.
Ἀχαριστία, έ. 39.

Βαβυλὼν, ἡ ἀρχαία, περιγραφὴ αὐτῆς καὶ τῶν ἐρειπίων της, ς'. 154.
Βακοῦ, τὸ ἐν αὐτῇ ἀκοίμητον πῦρ, έ. 146.
Βαλτάσαρ, τὸ συμπόσιον αὐτοῦ, ς'. 157.
Βαρβαδὸς, ἡ ἐν αὐτῇ μεγάλη θύελλα, ς'. 81.
Βασιλεὺς, ὁ Ἄραψ καὶ ὁ ποιητὴς, έ. 169.
Βεδουῖνοι, οἱ λῃσταὶ, ς'. 65.
Βενετία, ἡ πόλις, περιγραφὴ αὐτῆς, ς'. 17.
Βερνάρδος, Ἅγιος, μία νὺξ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον αὐτοῦ, ς'. 132.
Βεσούβιος, ἡ πρώτη γνωστὴ ἔκρηξις αὐτοῦ, ς'. 152.
Βηθλεὲμ, ἡ κωμόπολις, περιγραφὴ αὐτῆς, έ. 136.
Βήματα, τὰ εἰς εἰρήνην ἄγοντα τέσσαρα, ς'. 90.
Βιβλία, τὰ καλὰ, περὶ τῆς ἀξίας αὐτῶν, ς'. 55
Βικέντιος, Παύλου, βίος αὐτοῦ, έ. 181.
Βόας, Συσφιγκτὴρ, φυσικὴ ἱστορία αὐτοῦ, έ. 97.
Βοσκοὶ, τῆς Ἱσπανίας, έ. 100.
Βρετανία, ἡ Μεγάλη, πληθυσμὸς αὐτῆς, ς'. 80. Ἔκτασις τῆς ἐπικρατείας της, ς'. 80.
Βροχαὶ, παράδοξοι, έ. 52. Ἀπὸ σκώληκας, έ. 116.

Γαλακτοπώλης, ἀνέκδοτον περί τινος, έ. 163.
Γάλλοι, περὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν, έ. 93.
Γάμος, δεύτερος, τοῦ πατρὸς τοῦ Μεγάλου Πέτρου, έ. 184.
Γαῦλος, ἡ νῆσος, περιγραφὴ αὐτῆς, ς'. 115.
Γερμανοὶ, περὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν, έ. 93.
Γέροντες, σέβας πρὸς αὐτοὺς, έ. 31.
Γεώλοφοι, εἰς Περσίαν, έ. 157.
Γῆ, περὶ τῆς συστάσεως αὐτῆς, έ. 160.
Γονεῖς, συμβουλὴ πρὸς αὐτοὺς, έ. 136.
Γνωμικὰ, ς'. 12.
Γραφαὶ, περὶ τῆς μεταφράσεως αὐτῶν, έ. 132. Περὶ τῆς μελέτης αὐτῶν, ς'. 12. Περὶ τῶν ἀπαγορευόντων τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῶν, ς'. 107, 142.
Γυναῖκες, ἀνέκδοτα περί τινων ἐν στενοχωρίᾳ, έ. 126. Γυνὴ, περὶ τοῦ βαθμοῦ αὐτῆς, ς'. 34. Περὶ τῶν χρεῶν αὐτῆς πρὸς τὴν κοινωνίαν, ς'. 50. Κατάστασις αὐτῆς ἐν Κίνᾳ, ς'. 98.
Γυπάετος Γενειάτης, φυσικὴ ἱστορία αὐτοῦ, ς'. 183.

Δεισιδαιμονίαι, τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, έ. 69, 85, 123.
Δεσμοφύλαξ, ἡ ἐρώτησις αὐτοῦ, καὶ ἡ ἀπόκρισις τοῦ Ἀποστόλου, έ. 62.
Δῆγμα, λυσσασμένου κυνὸς, περὶ τῆς θεραπείας του, ς'. 48.
Διδασκαλία, ς'. 77.
Διδάσκαλοι, συμβουλὴ πρὸς αὐτοὺς, έ. 136.
Δίκη, ἡ τοῦ Ἰωάννου Σμίθ, ς'. 43.
Δομινικανὸς, καλόγηρος, παρατήρησίς τινος, έ. 115.

Δοῦλοι, ἀγορὰ αὐτῶν εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικήν, ς'. 86.
Δρυοκολάπτης, φυσικὴ ἱστορία αὐτοῦ, ς'. 182.
Δυνάμεις, φυσικαί, ἀνάγκη τοῦ καλλιεργεῖν αὐτάς, έ. 142.

Ἐδουάρδος, Ἕκτος, βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας, ἀνέκδοτον περὶ αὐτοῦ, έ. 83.
Ἔθη, καὶ νόμοι, έ. 160.
Ἔθνη, ἡ ἀπὸ Θεοῦ ἐξάρτησις αὐτῶν, έ. 167.
Ἑκατοντούτεις, εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, ς'. 48.
Ἐκδρομή, εἰς τὴν Νοτιοδυτικὴν παραλίαν τῆς Κασπίας Θαλάσσης, ς'. 110, 169, 184.
Ἐκπαίδευσις, τί ἐστι; έ. 4, 111. Τῶν χωρικῶν, έ. 167. Ἀρίστη μέθοδος αὐτῆς, έ. 183. Ἡ ἐν Σμύρνῃ, ς'. 139.
Ἐλαιοποιΐα, έ. 28.
Ἐλατήρια, τοῦ πνεύματος, ς'. 23.
Ἐλέφας, κυνηγεσία αὐτοῦ, έ. 74. ς'. 124. Θυμοσοφία αὐτοῦ, έ. 167.
Ἕλληνες, οἱ ἀρχαῖοι, δεισιδαιμονίαι αὐτῶν, έ. 69, 85, 121.
Ἑορταί, τῶν Ἰουδαίων, ς'. 28.
Ἐπάγγελμα, ἐκλογὴ αὐτοῦ, έ. 163.
Ἑπτάννησος, περιγραφὴ αὐτῆς, έ. 5, 29, 47, 77, 98, 133.
Ἐργασία, ἡ σωματική, ς'. 144.
Ἐσθὴρ, καὶ Γλαυκία, ἀπόσπασμα ἐκ τῆς Τραγῳδίας Ἐσθὴρ τοῦ Γάλλου Ῥακίνα, ς'. 15.
Εὐαγγέλιον, μωρία τῆς κατ' αὐτοῦ ἀντιλογίας, ς'. 151, 180.
Εὐγενέστατος, έ. 44, 132.
Εὐδαιμονία, έ. 143, 151.
Εὐλογίαι, ἡ νόσος, ἱστορία αὐτῆς, ς'. 69, 91, 101.
Ἐφημερίδες, ἐν Ἀμερικῇ, Ἀφρικῇ, καὶ Ἀσίᾳ, ς'. 20.

Ζάκυνθος, ἡ νῆσος, περιγραφὴ αὐτῆς, έ. 47.
Ζωή, φυτικὴ καὶ ἀνθρωπίνη, ἀναλογία μεταξὺ αὐτῶν, ς'. 144.

Ἡδονή, έ. 11.
Ἡρωϊσμὸς, χωρικοῦ τινός, ς'. 22.

Θάλασσα, ἡ παγωμένη, ὁδοιπορία ἐπ' αὐτῆς, έ. 19.
Θάνατοι, ἐλάττωσις αὐτῶν εἰς πολλὰς πόλεις τῆς Εὐρώπης, έ. 80. Θάνατος, ς'. 134. Ὁ τοῦ δικαίου, ς'. 176.
Θέρος, στίχοι πρὸς αὐτὸν, έ. 148. Περὶ τῆς προνοίας αὐτοῦ, ς'. 10. Τὸ ἐπὶ γῆς κατοικητήριον αὐτοῦ, ς'. 94.
Θερμότης, πολυχρηστία αὐτῆς, ς'. 123.
Θηρία, ἐξολοθρευμὸς αὐτῶν, έ. 57.
Θησαυρὸς, ὁ κάλλιστος, ς'. 124.
Θύελλα, ἡ ἐν Βαρβαδῷ, ς'. 81.

Ἰατροὶ, συμβουλὴ πρὸς αὐτοὺς, έ. 104.
Ἰαύα, ἡ νῆσος, ἡ ἐν αὐτῇ θανατηφόρος κοιλὰς, ς'. 21.
Ἱέρακες, ἡ δι' αὐτῶν κυνηγεσία, έ. 88.
Ἱεριχὼ, ἡ πεδιὰς αὐτῆς, ς'. 160.
Ἱερογλυφικὰ, ς'. 91.
Ἱερουσαλὴμ, ἡ πόλις, περὶ τῆς ἁλώσεως αὐτῆς ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, ς'. 37.
Ἰθάκη, ἡ νῆσος, περιγραφὴ αὐτῆς, έ. 98.
Ἰλυάται, περιγραφὴ αὐτῶν, ς'. 184.
Ἰνδοὶ, τῆς Βορείου Ἀμερικῆς, έ. 117. Λουόμενοι εἰς τὸν ποταμὸν Γάγγην, ς'. 177.
Ἰορδάνης, ὁ ποταμὸς, ς'. 148.
Ἰσραηλῖται, περιπλανήσεις αὐτῶν εἰς τὴν ἔρημον, έ. 154.
Ἰχνεύμων, ὁ τῆς Ἰνδίας, έ. 189.

Καθαριότης, ς'. 11, 144.
Καιρὸς, περὶ τῆς ἁρμοδιότητος αὐτοῦ, ς'. 47. Ὁ ἀτμοσφαιρικὸς, ς'. 106, 126.
Κάρολος, ΙΒ'., βασιλεὺς τῆς Σβεκίας, παρατήρησις αὐτοῦ, έ. 120. Κάρολος, Ε'., αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας, βίος αὐτοῦ, έ. 165. Κάρολος, Β'., βασιλεὺς τῆς Μεγάλης Βρετανίας, καὶ ὁ Γυλιέλμος Πὲν, ς'. 119.
Κασπία Θάλασσα, περιγραφὴ αὐτῆς, ς'. 171.
Καστανία, ἡ τῆς Αἴτνης, έ. 15.
Κεγχρίνης, ὁ Βόας, ς'. 46.
Κεραμεία, τέχνη, τῶν ἀρχαίων, ς'. 84
Κεραυνὸς, ἀποτελέσματα ἔκ τινος, έ. 116.
Κέρκυρα, ἡ νῆσος, περιγραφὴ αὐτῆς, έ. 29.
Κεφαλληνία, ἡ νῆσος, περιγραφὴ αὐτῆς, έ. 77.
Κιλώεια, τὸ ὑψαίστιον ὄρος, ἔκρηξις αὐτῆς, έ. 172.
Κίνα, κατάστασις αὐτῆς, ς'. 80. Κατάστασις τῶν γυναικῶν ἐν αὐτῇ, ς'. 98. Ὁ αὐτοκράτωρ αὐτῆς καὶ ἡ αὐλή του, ς'. 159.
Κλῆρος, περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως αὐτοῦ, ς'. 35.
Κοιμητήριον, σκέψεις ἐν αὐτῷ, ς'. 16.
Κοινωνία, χαρακτηριστικὰ αὐτῆς, έ. 163.
Κολακεία, έ. 57.
Κόπλειος, Ἰωάννης, ἀνέκδοτον περὶ αὐτοῦ, ς'. 14.
Κουρδιστὰν, περιγραφὴ αὐτῆς, έ. 152.
Κρεμλῖνον, περιγραφὴ αὐτοῦ, έ. 179.
Κρύπται, αἱ ὑπόγειαι τῆς Αἰγύπτου, ς'. 88.
Κρυσταλλῶνες, ς'. 126.
Κυβερνήτης, ὁ ἔμπειρος, χαρακτὴρ αὐτοῦ, ς'. 137.
Κυδωνιάτης, τὸ ποίημα, ἀποσπασμάτια ἐξ αὐτοῦ, ς'. 7, 64.
Κύθηρα, ἡ νῆσος, περιγραφὴ αὐτῆς, έ. 133.
Κύκλος, πολικὸς, θερμοκρασία αὐτοῦ, έ. 161.
Κύων, τὸ ζῶον, ς'. 36.
Κωνσταντινούπολις, περὶ τῶν ὑδάτων αὐτῆς, ς'. 10.

Λευκὰς, ἡ νῆσος, περιγραφὴ αὐτῆς, έ. 133.
Λοιμὸς, ὁ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, έ. 190.

Λόγος, Ν. Βάμβα, ἀπόσπασμα ἐξ αὐτοῦ, ς'. 50.
Λουτρὸν, ὄφεων, έ. 164.
Λύγξ, ὁ Περσικὸς, φυσικὴ ἱστορία αὐτοῦ, ς'. 163
Λυκαυγὲς, τὸ, ς'. 118.
Λύρα, ἡ ὄρνις, φυσικὴ ἱστορία αὐτῆς, ς'. 33.

Μάγισσα, ἡ, καὶ ἡ φιάλη τοῦ ὕδατος, ς'. 85.
Μάγος, ἀνέκδοτον περὶ αὐτοῦ, έ. 94.
Μαθήματα, κατάλληλος σειρὰ αὐτῶν, ς'. 139.
Μάθησις, έ. 138.
Μανιακοὶ, περὶ τῆς ἀπολύσεως τινῶν ἐν Παρισίοις, ς'. 61.
Μάννα, τὸ, ς'. 54.
Μαργαρῖται, ς'. 67.
Ματαιόφρονες, ἡ ἐκλογὴ αὐτῶν, ς'. 153.
Μεγάλοι, στίχοι περὶ αὐτῶν, έ. 166.
Μέθοδος, διδακτική, ἡ ἀρίστη, έ. 183.
Μελίτη, ἡ νῆσος, περιγραφὴ αὐτῆς, ς'. 113, 135, 145.
Μεσσίας, ἡ πρὸς τὸν λαὸν ὁμιλία αὐτοῦ, έ. 159.
Μεταλλεῖον, τὸ ἐνδότερον τινὸς, ς'. 53.
Μετάνοια, τὸ ἐξ αὐτῆς ὄφελος, ς'. 137.
Μηδὲν ἄγαν, ς'. 13.
Μήτηρ, ἡ ἀγαθὴ, χαρακτηριστικὰ αὐτῆς, ς'. 149.
Μνημονικὸν, παραδείγματα θαυμαστοῦ, έ. 138.
Μόσχα, ἡ πόλις, περιγραφὴ αὐτῆς, έ. 177.
Μύρμηκες, μεταναστεύσεις αὐτῶν, ς'. 79.

Ναγκὶν, ἡ πόλις, περιγραφὴ αὐτῆς, ς'. 179.
Ναπολέων, τὸ περὶ θρησκείας φρόνημα αὐτοῦ, ς'. 120.
Ναυμαχία, ἡ ἐν Σαλαμῖνι, ς'. 71.
Ναυτίλος, διάλογος περὶ αὐτοῦ, έ. 58.
Νεάνιδες, ἡ ἐκ τῆς ἐργασίας ὠφέλεια πρὸς αὐτὰς, έ. 64.
Νέοι, συμβουλὴ πρὸς αὐτοὺς, έ. 94.
Νεῦρα, ἕωσις τοῦ ἐρεθισμοῦ αὐτῶν, ς'. 103.
Νεώτεροι, πλεονεκτήματα αὐτῶν, έ. 22.
Νιφετοὶ, ἐπὶ τῶν Ἄνδεων, έ. 189.
Νόες, οἱ μεγάλοι, παρατήρησις περὶ αὐτῶν, έ. 16.
Νόμος, ἡ πανταχοῦ παρουσία καὶ παντοδυναμία αὐτοῦ, ς'. 93.

Ξέρξης, ἐν Ἀβύδῳ, ς'. 46.
Ξιφίας, ὁ ἰχθὺς, φυσικὴ ἱστορία αὐτοῦ, έ. 113.
Ξύλον, ἀνακάλυψις περὶ αὐτοῦ, έ. 185.

Ὁδοιπορία, ἡ ἐπὶ τῆς Παγωμένης Θαλάσσης, έ. 19. Ἡ ἀνωφελὴς, ς'. 49.
Ὁδοιπόρος, ὁ Χριστιανὸς, ς'. 124.
Οἰκογένεια, ἡ φιλόστοργος, ς'. 48.
Ὀμίχλη, ἐν Λονδίνῳ, ς'. 24.
Ὄνειρον, Μουσουλμάνου τινὸς, καὶ ἡ ἐκπλήρωσις αὐτοῦ, έ. 139.
Οὐασιγκτὼν, ἀνέκδοτον περὶ αὐτοῦ, έ. 116. ς'. 104.
Ὁρισμοὶ, ἀξιοσημείωτοι, ς'. 95.

Ὀστρακόδερμα, ς'. 180.

Παιδεία, κατὰ τί διαφέρει τῆς σοφίας, έ. 16.
Παλάτιον, τὸ ἐν Πετρουπόλει ἐκ πάγου, έ. 161.
Παξοὶ, ἡ νῆσος, περιγραφὴ αὐτῆς, έ. 48.
Παρίσιοι, ἱστορία αὐτῶν, ἀπὸ τοῦ 1789 μέχρι τοῦ 1815, έ. 12, 23, 40, 58, 67, 89.
Παροιμίαι, συλλογὴ αὐτῶν, έ. 11.
Πατριωτισμὸς, έ. 168.
Πεκῖνον, έ. 145.
Πὲν, ὁ Γυλιέλμος, καὶ ὁ βασιλεὺς Κάρολος ὁ Δεύτερος, ς'. 119.
Πενία, ς'. 122, 134.
Περίπατος, ἡ ἐξ αὐτοῦ ὠφέλεια, ς'. 68.
Πέρσης, ὁ φιλαλήθης, έ. 72.
Πίθηξ, Βραδυπόρος, φυσικὴ ἱστορία αὐτοῦ, ς'. 116.
Πινάκιον, Θηβαϊκὸν, ς'. 95.
Πίστις, έ. 26.
Πληθυσμὸς, καὶ τροφὴ, έ. 144. Τῶν Πολιτειῶν τῆς Εὐρώπης, έ. 48. Τῶν Ὁμοσπόνδων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, ς'. 25. Τῆς Μεγάλης Βρετανίας, ς'. 80.
Πλοῦς, ἀπὸ Κυδωνιῶν εἰς Σμύρνην, ς'. 136.
Πλοῦτος, τὰ ἐξ αὐτοῦ ἐμπόδια εἰς τὴν πρόοδον τῶν νέων, ς'. 25, 122, 134.
Ποιήτρια, ἡ Χριστιανὴ, ἀποθνήσκουσα, έ. 112.
Πόλεμος, εἰκὼν αὐτοῦ, έ. 184.
Πολιτεῖαι, τῆς Εὐρώπης, κυβέρνησις, ἔκτασις, καὶ πληθυσμὸς αὐτῶν, έ. 48.
Ποταμὸς, χαλκάνθινος, ς'. 76.
Πούς, ὁ ἄσχημος, ς'. 55.
Προῖκες, ς'. 73.
Πρόνοια, τοῦ Θεοῦ, ς'. 10, 27.
Πρόοδος, ἐθνῶν ἐν Ἀμερικῇ, ς'. 80.
Προσευχὴ, έ. 26, 157.
Προσκυνηταὶ, εἰς τὴν ἔρημον, έ. 173.
Προῦσα, ἡ πόλις, περιγραφὴ αὐτῆς, έ. 81.
Πτηναϊχθὺς, φυσικὴ ἱστορία αὐτοῦ, έ. 27.

Ῥαμφηστὴς, φυσικὴ ἱστορία αὐτοῦ, έ. 1.
Ῥύσιος, ὁ Ἀδαμάντιος, καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ Θεοδώρα, ς'. 104.
Ῥωμαῖοι, ὑπερβολικὸς πλοῦτος αὐτῶν, έ. 80.
Ῥῶσσοι, ἀπεσταλμένοι εἰς ζήτησιν θρησκείας, ς'. 161.

Σάββατον, ς'. 192.
Σαφήνεια, λέξεων, έ. 186.
Σαχάρα, ἡ μεγάλη ἔρημος, ς'. 174.
Σέλας, τὸ βόρειον, ς'. 129.
Σελήνη, τὰ τηλεσκοπικὰ φαινόμενα αὐτῆς, έ. 45. Ἡ ἐκ τοῦ φέγγους αὐτῆς βλάβη εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς, ς'. 164.
Σιδηρόδρομοι, ς'. 97.
Σινὰ, τὸ ὄρος, περιγραφὴ αὐτοῦ, έ. 65. Τὸ μοναστήριον, έ. 106.

Σίφωνες, Θαλάσσιοι, περιγραφὴ αὐτῶν, ἑ. 16, 191.
Σκέψεις, μελαγχολικαί, ἑ. 186.
Σκοποί, τῶν ἡμετέρων πράξεων, ἑ. 103.
Σοφία, κατὰ τί διαφέρει τῆς παιδείας, ἑ. 16. Ἡ ἀληθινή, ἑ. 92. Ἡ τοῦ Σολομῶντος, τὸ κεφάλαιον αὐτῆς, ς'. 8.
Σπασμοί, ἠθικοί, ς'. 32.
Σπουδή, πρόωρος, ς'. 32.
Στιλλίγγιος, ὁ ἰατρὸς, ἀνέκδοτον περὶ αὐτοῦ, ς'. 167.
Συμβουλή, πρὸς υἱὸν, ς'. 22.
Συνδρομηταί, οἱ καθυστεροῦντες, ς'. 22.
Συνείδησις, ἡ ἔνοχος, περὶ τῶν βασάνων αὐτῆς, ς'. 70. Βιβλίον αὐτῆς, ς'. 122.
Σχολεῖα, περὶ τῆς ὀρθῆς κυβερνήσεως αὐτῶν, ς'. 63.
Σχολή, ἡ Εὐαγγελικὴ τῆς Σμύρνης, ἑ. 34. Ἡ ἐν Παρισίοις Μαιευτική, ἑ. 170.
Σωκράτης, ς'. 125.

Ταλισσοί, περιγραφὴ αὐτῶν, ς'. 187.
Τάσσος, ὁ Τορκουάτος, βίος αὐτοῦ, ἑ. 95.
Ταφή, περὶ τοῦ τρόπου αὐτῆς κατὰ διαφόρους αἰῶνας καὶ χώρας, ἑ. 149. Πρόωρος, ς'. 40.
Τεθλιμμένοι, περὶ ἐνασχολήσεως αὐτῶν, ς'. 79.
Τέλη, μεγάλα ἐκ μικρῶν ἀρχῶν, ἑ. 138.
Τέχναι, τῆς εἰρήνης, ς'. 72.
Τίγρις, περὶ τοῦ διασωθέντος ἐκ τοῦ στόματος αὐτῆς, ἑ. 129.
Τίτλοι, τῆς εὐγενείας, ἐξήγησις αὐτῶν, ἑ. 132.
Τουκάν, φυσικὴ ἱστορία αὐτοῦ, ἑ. 1.
Τυπογραφία, πρόοδος αὐτῆς, ἑ. 52.
Τυφλοί, περὶ τῆς ἀκοῆς καὶ ἁφῆς αὐτῶν, ς'. 9.

Ὑγεία, ἑ. 73.
Ὕμνος, εἰς τὴν τελευταίαν κρίσιν τοῦ κόσμου, ἑ. 83.
Ὑπνοβασία, παράδοξος, ς'. 122.
Ὑπόκλισις, εἰς τὸ θέλημα τοῦ Ὑψίστου, ς'. 47.
Ὑποχονδριακοί, ς'. 131.
Ὕφος, ἑ. 186. ς'. 25.

Φαινόμενα, γεωλογικὰ, ἑ. 134.
Φάλαινα, τὰ περὶ τὴν ἁλιείαν αὐτῆς, ς'. 117.
Φαντασία, ἑ. 77.
Φεργυσῶν, Ἰάκωβος, περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ βίου του, ἑ. 130.
Φιλαλήθεια, ἑ. 80.
Φιλαναγνωσία, ἀνέκδοτον περὶ αὐτῆς, ἑ. 76.
Φιλία, ἑ. 135.
Φιλολογία, περὶ τῆς σπουδῆς αὐτῆς, ς'. 62.
Φίλος, χαρακτὴρ τοῦ ἀληθινοῦ, ἑ. 153.
Φιλοσοφία, ἑ. 26.
Φόβος, δεισιδαιμονικὸς, ς'. 128.
Φοίνιξ, τὸ δένδρον, φυσικὴ ἱστορία αὐτοῦ, ς'. 73.
Φραγκλῖνος, ἀνέκδοτον περὶ αὐτοῦ, ἑ. 167.
Φρενοκομεῖα, τὰ νέα, ἑ. 8.
Φρενοληψία, ἑ. 144.
Φύσις, περὶ τῶν ἔργων αὐτῆς, ς'. 29.
Φώκη, φυσικὴ ἱστορία αὐτῆς, ἑ. 49.
Φῶς, ἐν τῷ σκότει, ς'. 169.

Χαιτόδους, ὁ, φυσικὴ ἱστορία αὐτοῦ, ς'. 49.
Χάλαζα, περὶ τῆς φύσεως αὐτῆς, ἑ. 125.
Χαουάη, ἡ νῆσος, ἔκρηξις ἐν αὐτῇ, ἑ. 172.
Χελῶναι, περὶ τῆς ἁλώσεως αὐτῶν, ἑ. 17.
Χῆραι, τῆς Ἰνδίας, τὸ ἔθιμον τοῦ καίειν καὶ θάπτειν αὐτὰς ζωντανὰς, ς'. 1.
Χίος, ἱστορία αὐτῆς, ἑ. 37, 53.
Χορομανία, ἡ νόσος, ἑ. 30, 62.
Χρήματα, ἑ. 112.
Χρηματιστήριον, τὸ βασιλικὸν τῆς Ἀγγλίας, ἑ. 122.
Χρῆσις, καὶ κατάχρησις, ἑ. 157.
Χριστιανισμὸς, τί κακὸν ἐποίησε; ἑ. 7. Θρίαμβος αὐτοῦ, ἑ. 75. Ἐπιρροὴ αὐτοῦ ὡς πρὸς τὰς ἐπιστήμας, ἑ. 140. Ἀποτελέσματα αὐτοῦ, ς'. 182.
Χριστιανοί, ἀρχαῖοι, εὐσέβεια αὐτῶν, ἑ. 119. Ἀμοιβαῖα χρέη αὐτῶν, ς'. 96.
ΧΡΙΣΤΟΣ, περὶ τῆς αὐτοῦ μεσιτείας, ἑ. 175.
Χωρικοί, ἐκπαίδευσις αὐτῶν, ἑ. 167.

Ψεῦδος, ἑ. 143.
Ψυχή, περὶ τῆς προόδου αὐτῆς, ς'. 120.
Ψυχρότης, θρησκευτική, αἰτίαι αὐτῆς, ἑ. 42.

Ὥραι, τοῦ ἐνιαυτοῦ εἰς τὰς Ἀνατολικὰς Ἰνδίας, ἑ. 121.
Ὡραῖα, τὰ δύο, ἑ. 15.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΩΝ.

ΤΟΜΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.—Ὁ Ῥαμφηστής, ἡ Τουκὰν . 1
Οἱ Σίφωνες 16, 191
Ἅλωσις Χελωνῶν, ἐπὶ τοῦ παραλίου τῆς Κούβας . 17
Ἕλκηθρον ὑπὸ Κυνῶν συρόμενον ἐπὶ τῆς Χιόνος . 19
Ὁ Πτηνοϊχθὺς 27
Θεωρία ἐν Αἰγίνῃ, μετὰ τοῦ Ναοῦ τοῦ Πανελληνίου Διὸς 33
Ἡ Σελήνη, ὡς φαίνεται διὰ Τηλεσκοπίου . . 45
Ἄγρα τῶν Φωκῶν εἰς τὴν Σκωτίαν . . 49, 52
Ἄγρα τῶν Φωκῶν εἰς Ἐρημονήσους . . . 50
Ἀνάβασις τοῦ Ὄρους Σινᾶ 65
Θεωρία τῆς Πόλεως Προύσης 82
Ὁ Ἀνθόλοψ Στρεψίκερως 84
Ὁ Βόας Συσφιγκτὴρ, προετοιμαζόμενος νὰ καταβροχθήσῃ αἶγα 97
Τὰ Ὄρη Σινὰ καὶ Χωρὴβ, μετὰ τοῦ Μοναστηρίου τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης 107
Τὸ Βασιλικὸν Χρηματιστήριον τῆς Ἀγγλίας . . 122
Ὁ Ξιφίας 113, 115
Τίγρις ὀπισθοδρομοῦσα εἰς τὸ Δάσος, μετὰ πληγωμένου κυνηγοῦ ἐπὶ τῶν Νώτων αὐτῆς . . . 129
Θεωρία τῆς Πόλεως Ἀφιὼν Καρὰ Χισσὰρ . . 141
Ἡ Βόρειος Πύλη τοῦ Πεκίνου 145
Θεωρία τῆς Νήσου τῆς Ἁγίας Ἑλένης . . . 160
Παλάτιον ἐκ Πάγου εἰς τὴν Πετρούπολιν . . 161
Ἐλέφας ἐκ Πάγου 162
Προσκυνηταὶ εἰς τὴν Ἔρημον 174
Τὸ Κρεμλῖνον, καὶ μία τῶν ἐν Μόσχᾳ Γεφυρῶν . 178
ΤΟΜ. ΕΚΤΟΣ.—Ἑτοιμασία εἰς Πυρπόλησιν Χήρας, ἐν Ἰνδίᾳ 1
Χήρα Ἰνδὴ ῥιπτομένη εἰς τὴν Ἐπικήδειον Πυρὰν τοῦ Ἀνδρός της 3
Χήρα Ἰνδὴ ἑτοιμαζομένη νὰ ταφῇ ζῶσα . . 16
Ἡ Βενετία 17
Οἱ Πλανῆται, κατὰ τὸ ἀνάλογον ἑκάστου Μέγεθος . 29
Ἡ Σελήνη, ὡς φαίνεται διὰ Τηλεσκοπίου . . 30
Ὄρνεις Αὐροφόροι, Ἄρβην καὶ Θήλεια . . 33
Ὁ Βόας Κεγχρίνης 46
Χαιτόδους Πλάνος 49
Πλάταξ Νυκτερὶς 49
Μεταλλεῖον Κασσιτέρου ἐν Ἀγγλίᾳ . . . 53
Συνοδοιπορία Βεδουίνων Ἀράβων . . . 65
Ἄγριος Φοίνιξ ἐπὶ τοῦ Ὄρους Σινᾶ . . . 74
Τυρρηνικὰ Σκεύη 84
Ἱερογλυφικὰ 91
Θηβαϊκὸν Πινάκιον 96
Ὄρυγμα εἰς τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ἐπὶ τοῦ ἐκ Δισερπάλου εἰς Μαγκεστρίαν Σιδηροδρόμου . . 97
Σχήματα Κρυστάλλων, Χιόνος, καὶ Πάχνης . . 106
Μετακινητικὴ Μηχανὴ 112
Πίθηξ Βραδυπόρος 116
Τὸ Αὐκαυγὲς 118
Ἁλιάετος Λευκοκέφαλος 121
Ἁλιάετος διώκων Κύκνον 121
Κρυσταλλῶν 126
Τὸ Βόρειον Σέλας 129, 130
Ὁ Ἰορδάνης 148
Σχέδιον τῶν Ἐρειπίων τῆς Βαβυλῶνος . . . 155
Ἡ Πεδιὰς τῆς Ἱεριχὼ 160
Περσικὸς Αὐγὲ 164
Ἀνεμοταραχὴ ἐν Ἀμμώδει Ἐρήμῳ . . . 174
Ἰνδοὶ λουόμενοι ἐν τῷ ποταμῷ Γάγγῃ . . . 177
Ὁ Δρυοκολάπτης 182
Ὁ Γυπάετος Γενειάτης 183

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ.

Ἐν Τόμῳ Ἕκτῳ, εἰς Σελ. 101, εἰς Στήλην Β'., εἰς Στίχον 27, ἀντὶ «ΟΛΙΓΩΤΕΡΟΝ ὑποκείμενοι,» ἀνάγνωθι «ΜΑΛΛΟΝ ὑποκείμενοι.» Εἰς Σελ. 105, εἰς Στήλ. Β'., εἰς τὸν παρατελευταῖον στίχον, ἀντὶ ΜΕΓΑΝ ΒΑΘΜΟΝ ἀνάγνωθι ΜΕΓΑΛΗΝ ΕΛΑΤΤΩΣΙΝ.

ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ, 1841.] [ΑΡΙΘ. 49.

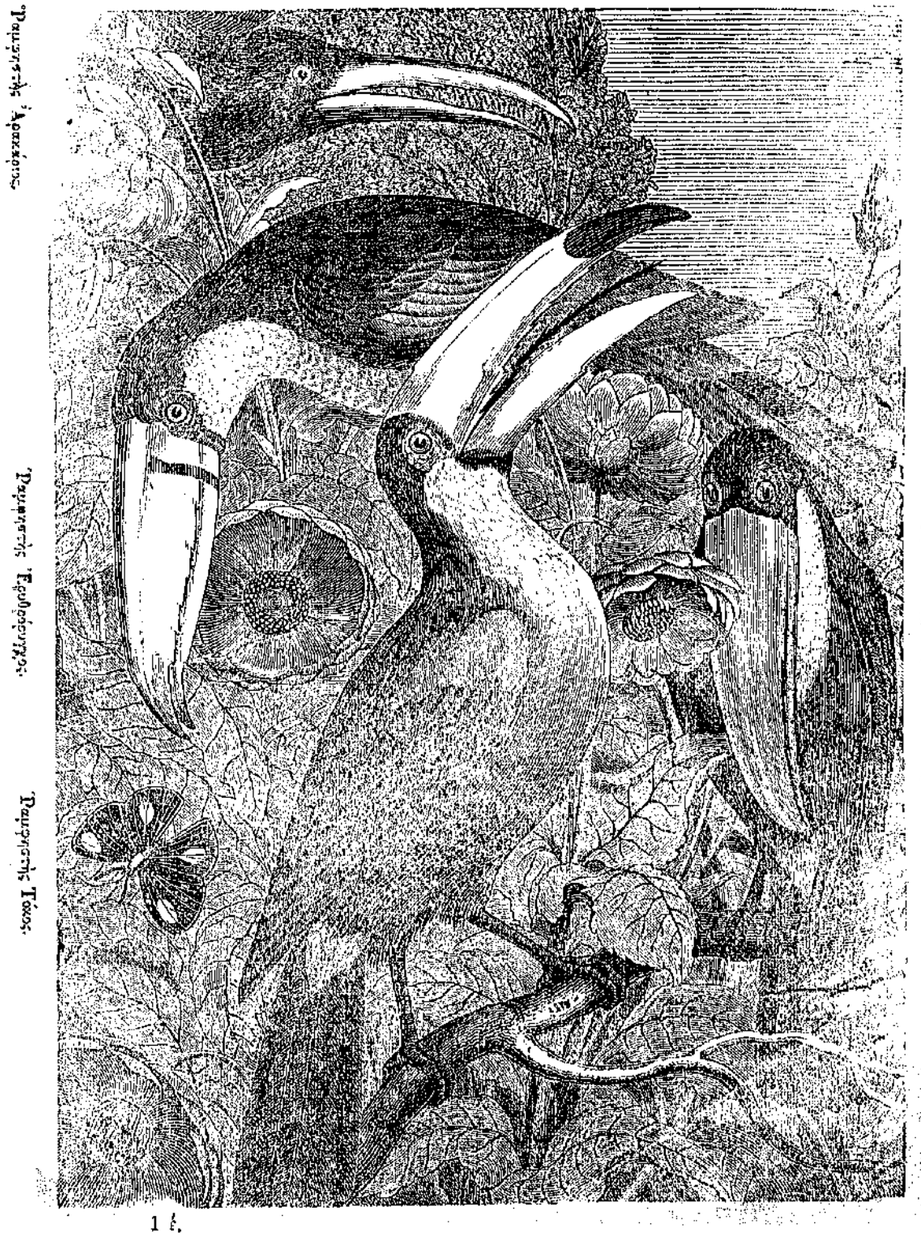

Ραμφοστής Λεμφόστος.

Ραμφοστής Ἐφιππόστομος.

Ραμφοστής Τόκος.

Ραμφοστής Λέγρος (Μέλας καὶ Κίτρινος.)

Ο ΡΑΜΦΗΣΤΗΣ, Η ΤΟΥΚΑΝ.

Η ΠΡΟΤΕΤΑΓΜΕΝΗ εἰκονογραφία παριστάνει συμπεπλεγμένα διάφορα εἴδη τοῦ Ῥαμφηστοῦ, ἤ, ὡς κοινῶς ὀνομάζεται εἰς τὴν γῆν τῆς γενέσεώς του, τοῦ Τουκᾶνος. Τὸ μέγιστον αὐτοῦ ῥάμφος (ὅθεν καὶ τὸνομα Ῥαμφηστὴς) εἶναι τοῦ σώματος σχεδὸν ἰσόμηκες· πολλοὶ δὲ ὑπέθεσαν τὸ ἀσύμμετρον τοῦτο ῥάμφος ὀχληρότατον εἰς τὸν Τουκᾶνα, ὡς τάχα τὴν εὐκινησίαν ἐμποδίζον. Καὶ τῳόντι, ἂν ἦτο κατεσκευασμένον μὲ τὸν στερεὸν ἐκεῖνον τρόπον, τὸν συνήθως παρατηρούμενον εἰς ἁρπακτικὰ πτηνὰ καὶ εἰς τὰ σκληρὰς οὐσίας τρώγοντα, ἤθελε βέβαια καταβαρύνειν καὶ καθέλκειν πάντοτε τὴν κεφαλὴν τοῦ ταλαιπώρου πτηνοῦ, ἀνίκανον αὐτὸ καθιστάνον τοῦ πετᾷν πρὸς τὰ ἄνω, ἢ καὶ τοῦ βλέπειν, ἐκτὸς κατὰ μίαν διεύθυνσιν. Εἰς τοιαύτην περίστασιν ὁ Τουκὰν ὤφειλε νὰ χαμοκυλίεται διὰ παντὸς τοῦ βίου, ἀγωνιζόμενος πάντοτε νὰ μεταχειρισθῇ τὰ ἔκλαμπρα πτερά του, καὶ ποθῶν ἀδιαλείπτως νὰ ζητήσῃ τὴν τροφὴν αὐτοῦ εἰς τοὺς ὑψηλοὺς κλάδους τῶν καρποφόρων δένδρων,—ἀλλ' ἀγωνιζόμενος καὶ ποθῶν εἰς μάτην. Τοῦτο ἐξάπαντος ἤθελεν ἀντιβαίνειν εἰς τὴν γενικὴν ἁρμονίαν τῆς φύσεως· ὅθεν καὶ παρατηροῦμεν τοὺς Ῥαμφηστὰς, καίτοι τόσον μέγα προσάρτημα ἔχοντας, ὅτι πετῶσιν ἀπὸ δένδρου εἰς δένδρον μὲ τὴν συνήθη τῶν ὀρνέων εὐκινησίαν—ὅτι καθίζουσι καὶ εἰς τῶν ὑψηλοτάτων τὰς κορυφὰς—ὅτι ζητοῦν ὀπώρας μὲ ἀκατάπαυστον δραστηριότητα—ὅτι διώκουσι μικρότερα πτηνὰ, τὰ ὁποῖα καὶ κατατρώγουν—καὶ ὅτι μὲ ἄγρυπνον φροντίδα ὑπερασπίζουσι τοὺς νεοσσοὺς αὐτῶν ἀπὸ ὄφεις, πιθήκους, καὶ ἄλλους ἐχθρούς. Ταῦτα δὲ πάντα ἀδύνατον ἤθελεν εἶσθαι νὰ ἐνεργῶσιν, ἂν τὸ ῥάμφος ἦτο βαρὺ ἀναλόγως τοῦ μεγέθους· ἀλλὰ δὲν εἶναι οὕτω. Παραβαλλόμενον κατὰ τὴν εἰδικὴν βαρύτητα μὲ τὸ ῥάμφος τοῦ ἱέρακος, παραδείγματος χάριν, ἐμπορεῖομεν νὰ εἴπωμεν ὅτι ἔχει τὴν αὐτὴν σχέσιν πρὸς αὐτὸ, ὡς κομμάτιον κισσήρεως πρὸς κομμάτιον κοκκωτοῦ λίθου. Τὸ ἔξωθεν τοῦ ῥάμφους εἶναι ὕφασμα σπογγῶδες, κοιλότητας ἔχον ἐσχηματισμένας ὑπὸ μεμβρανῶν λεπτοτάτων, κεκαλυμμένον δὲ ὑπὸ σκληροῦ ἐπιβλήματος μόλις παχυτέρου. Τὸ ἀξιοσημείωτον τοῦτο ῥάμφος συνισταῖ παράδειγμα ἰδιάζοντος ὀργανισμοῦ τόσον σχεδὸν περίεργον καὶ θαυμαστὸν, ὅσον ἡ προβοσκὶς τοῦ ἐλέφαντος. Μολονότι δὲ ἀκριβῶς δὲν γνωριζομεν εἰσέτι ὅλα πρὸς τὰ ὁποῖα χρησιμεύει, ἀμφιβολία ὅμως δὲν ὑπάρχει ὅτι ἁρμόζει θαυμασιώτατα εἰς τὰς χρείας τῆς τοῦ Ῥαμφηστοῦ ὑπάρξεως.

Οἱ Τουκᾶνες, ὡς καὶ οἱ μεγάλως μ' αὐτοὺς παρεμφέροντες Ἀρακάριοι, εὑρίσκονται εἰς τὰ θερμότατα μέρη τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. Τὰ πτερά των εἶναι λαμπρότατα· μεταχειρίζονται δ' αὐτὰ ὡς κοσμήματα αἱ δέσποιναι τῆς Βραζιλίας καὶ τῆς Περοῦς. Εἰς τοὺς Ζωολογικοὺς Κήπους τῆς Ἀγγλικῆς μητροπόλεως ὑπάρχουσι μετὰ πολλῶν ἄλλων πτηνῶν καὶ τινες Ῥαμφησταί· ἐκεῖ δὲ παρετηρήθη ὅτι τρέφονται κοινῶς ἀπὸ μικρὰ πτηνά. Ὁσάκις βαλθῇ πουλίον τι εἰς τὸ κλωβίον Ῥαμφηστοῦ, τὸ φονεύει πάραυτα, μὲ τὴν μύτην σφίγγων αὐτὸ, ἔπειτα δ' ἡσύχως τὸ κατασπαράσσει, πᾶν μέρος καταῤῥοφῶν, ἀκόμη καὶ τὸ ῥάμφος καὶ τοὺς πόδας. Ἡδύνει δ' αὐτοὺς τὰ μέγιστα ἡ τροφὴ, ἴσως διά τινα ἰδιαιτέραν εὐαισθησίαν τοῦ ἐσωτερικοῦ μέρους τοῦ ῥάμφους. Τὸν πόδα δὲν μεταχειρίζονται πλὴν διὰ νὰ κρατῶσι τὸ θήραμα· τὸ ῥάμφος μόνον χρησιμεύει εἰς τὸ κατασπαράσσειν αὐτό. Φαίνεται δὲ ὅτι ὁ ὄρνις οὗτος ὑποβάλλει μέρος τῆς τροφῆς αὐτοῦ εἰς ἀναμάσσησιν διὰ τοῦ ῥάμφους, κατὰ τρόπον ὅστις ὁπωσοῦν ὁμοιάζει τὴν αὐτὴν πρᾶξιν εἰς τὰ μηρυκώμενα ζῶα.

Ο ΕΝ ΛΙΣΒΩΝΙ ΜΕΓΑΣ ΣΕΙΣΜΟΣ ΤΟΥ 1755.

ΤΑ ἑπόμενα ἐπεστάλθησαν ὑπ' Ἄγγλου ἐμπόρου ἐν Λισβῶνι διατρίβοντος τὸν καιρὸν τῆς περιγραφομένης τρομερᾶς καταστροφῆς· ὅθεν εἶναι καθ' ὅλας τὰς λεπτομερείας ἀξιόπιστα.

ΠΟΤΕ δὲν ἐφάνη αὐγὴ ὡραιοτέρα τῆς πρώτης Νοεμβρίου· ὁ ἥλιος διέλαμπε καθαρώτατος· ὅλον τὸ πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ ἦτο γαλήνιον καὶ ἀνέφελον· καὶ οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον ὑπῆρχε σημεῖον ὅτι μετ' ὀλίγα λεπτὰ ἡ ἀκμάζουσα, πλουσία, καὶ πολυάνθρωπος αὕτη πόλις ἔμελλε νὰ παριστάνῃ τὸ φρικωδέστατον καὶ ὀδυνηρότατον θέαμα.

Τὴν πρωΐαν τῆς θανασίμου ταύτης ἡμέρας, μεταξὺ τῶν ἐννέα καὶ δέκα, ἐνῷ εἰς τὸν κοιτῶνά μου καθήμενος ἔγραφον ἐπιστολὴν, τὰ χαρτία καὶ ἡ τράπεζα ἤρχισαν ἐλαφρῶς πως νὰ τρέμωσιν, ἐγὼ δ' ἠπόρησα, ἐπειδὴ ἀπὸ τὸν ἄνεμον οὔτε φύλλον δὲν ἐκίνει. Σκεπτόμενος κατ' ἐμαυτὸν περὶ τοῦ πόθεν τοῦτο προήρχετο, ἀλλὰ μηδόλως ὑποπτεύων τὴν ἀληθῆ αἰτίαν, ᾐσθάνθην αἴφνης ὅλον τὸν οἶκον σειόμενον ἐκ θεμελίων· καὶ πρῶτον μὲν ἀπέδωκα τοῦτο εἰς τὰς ἁμάξας, αἵτινες κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην συνήθως ἐπέρνων, εἰς τὸ παλάτιον διευθυνόμεναι· ἀλλὰ προσεκτικώτερον ἀκροασθεὶς, ἐνόησα τὴν ἀπάτην, πληροφορηθεὶς ὅτι προήρχετο ἀπό τι παράξενον φοβερὸν εἶδος ὑπογείου κροτοθορύβου, ὁμοιάζοντος τὸν βαθὺν ἦχον τῆς μακρυνῆς βροντῆς. Ταῦτα πάντα ἔγιναν εἰς μόλις ἓν λεπτόν· φόβος δ' ἤρχισε τώρα νὰ μὲ κυριεύῃ, μήπως οὗτος ὁ θόρυβος ἦτον ὁ πρόδρομος σεισμοῦ, ἐπειδὴ μάλιστα ἐνθυμήθην ἕνα, πρὸ ἓξ ἢ ἑπτὰ χρόνων συμβάντα εἰς τὴν νῆσον τῆς Μαδέρας, ὁ ὁποῖος ἤρχισε ταὐτοτρόπως, μολονότι ὀλίγην ἢ καὶ οὐδεμίαν ζημίαν ἐπροξένησε.

Ῥίψας λοιπὸν τὸν κάλαμον, ἀνέστην, ἀμφίβολος ἂν ἔπρεπε νὰ μείνω εἰς τὸν κοιτῶνα ἢ νὰ δράμω εἰς τὴν ὁδὸν, καθότι εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη ὁ κίνδυνος ἐφαίνετο ἴσος· ἐπαρηγορούμην δὲ καὶ μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι ὁ τεναγμὸς οὗτος ἠμπόρει νὰ μὴν ἐπιφέρῃ ἄλλα παρὰ μικρά τινα ἀποτελέσματα, ὁποῖα τὰ ἐν Μαδέρᾳ· ἀλλ' εἰς μίαν στιγμὴν ἐξηγέρθην τοῦ ὀνείρου μου, κωφωθεὶς ὑπὸ φρικωδεστάτου κτύπου, ὡς νὰ εἶχε διαμιᾶς κατακρημνισθῆν πᾶν τῆς πόλεως οἰκοδόμημα. Ὁ οἶκος ἐν ᾧ ἤμην

τόσον σφοδρῶς ἐσείετο, ὥστε πάραυτα κατέπεσον αἱ ἄνω στέγαι, ὁ δὲ θάλαμός μου, εἰς τὸ κατώγεον εὑρισκόμενος, δὲν εἶχεν ἔτι συμμεθέξειν τῆς αὐτῆς συμφορᾶς· πλὴν πᾶν τὸ ἐν αὐτῷ ἐξετοπίσθη, ἐγὼ δὲ μόλις ἠμπόρουν νὰ στέκωμαι ὄρθιος, καὶ κατὰ στιγμὴν περιμένων νὰ καταπλακωθῶ, ἐπειδὴ ἐξηκολούθουν οἱ τοῖχοι κινούμενοι ἔνθεν κἀκεῖθεν φοβερώτατα, καὶ πολλαχοῦ ἀνοίγοντες· μεγάλαι δὲ πέτραι ἐξέπιπτον πανταχόθεν ἀπὸ τὰς σχισμὰς, καὶ τὰ ἄκρα τῶν πλειοτέρων δοκίδων ἐξέβαινον ἀπὸ τὴν θέσιν των. Τὴν τρομερὰν ταύτην σκηνὴν κατέστησεν ἔτι δεινοτέραν ἡ τοῦ οὐρανοῦ αἰφνίδιος ζόφωσις, ἥτις δὲν μ' ἄφινε τίποτε πλέον νὰ διακρίνω, προελθοῦσα ἐξάπαντος ἀπὸ τὰ πυκνότατα τοῦ κονιορτοῦ νέφη, τὰ σηκωθέντα ὑπὸ τόσον σφοδρᾶς συγκρούσεως, ὡς δέ τινες εἶπον, καὶ ἀπὸ θειώδεις ἀναθυμιάσεις· ἀλλὰ τοῦτο δὲν δύναμαι νὰ βεβαιώσω· ἀναμφίβολον ὅμως εἶναι ὅτι διὰ δέκα περίπου λεπτὰ ᾐσθανόμην σχεδὸν πεπνιγμένος.

Ἀφοῦ τὸ σκότος ὁπωσοῦν διεσκεδάσθη, καὶ κατέπαυσεν ἡ βία τοῦ σεισμοῦ, πρῶτον ἀντικείμενον παρετήρησα εἰς τὸν θάλαμον γυναῖκα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καθημένην μὲ νήπιον εἰς τὰς ἀγκάλας, κατακεκονισμένην, ὠχρὰν, καὶ τρέμουσαν. Ἠρώτησα δ' αὐτὴν πῶς ἦλθεν, ἀλλὰ τόσον ἦτον ἐξεστηκυῖα, ὥστε δὲν ἠμπόρει νὰ μὲ εἴπῃ. Ἴσως, ὅτε πρῶτον ἤρχισεν ὁ σεισμὸς, ἔδραμεν ἔξω τῆς οἰκίας, ἰδοῦσα δὲ πόσον μεγάλως ἐκινδύνευεν ἀπὸ τοὺς πίπτοντας λίθους, ἐμβῆκεν εἰς τὴν θύραν μου, ἥτις ἦτο πολλὰ πλησίον τῆς ἰδικῆς της, διὰ νὰ φυλαχθῇ· ἀφοῦ δ' ἐγέμισεν ἡ θύρα ἀπὸ κονιορτὸν καὶ πέτρας, ἔτρεξεν ἄνω εἰς τὸν θάλαμόν μου ὅστις ἔτυχεν ἀνεικτός· ὅπως καὶ ἂν ἦναι, δὲν ἦτον ἡ ὥρα ἐκείνη διὰ περιέργους ἐρωτήσεις. Ἐνθυμοῦμαι τὴν ταλαίπωρον μὲ πόσην ἀγωνίαν μὲ ἠρώτησεν, ἂν δὲν ἐνόμιζον ὅτι ἔφθασεν ἡ δευτέρα παρουσία· παρεπονέθη συγχρόνως ὅτι ὁ λάρυγξ αὐτῆς ἦτο πεφραγμένος, καὶ μὲ παρεκάλεσε, διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, νὰ τὴν δώσω ὀλίγον ὕδωρ. Ὑπῆγα δὲ εἰς τὴν στάμναν μου, τὴν ὁποίαν ἐφύλαττον πάντοτε πλήρη, (ἐπειδὴ γνωρίζεις ὅτι τὸ νερὸν εἶναι κάποτε σπάνιον εἰς τὴν Λισβῶνα)· ἀλλ' εὑρὼν αὐτὴν ἐσπασμένην, εἶπα εἰς τὴν γυναῖκα ὅτι δὲν πρέπει τώρα νὰ ζητῇ νὰ σβέσῃ τὴν δίψαν της, ἀλλὰ νὰ σώσῃ τὴν ζωήν της, ἐπειδὴ ὀλίγον ἔλειπε νὰ πέσῃ κατὰ κεφαλῆς ἡμῶν ὁ οἶκος, καὶ, ἂν ἐγίνετο καὶ δεύτερος σεισμὸς, ἤθελε βέβαια μᾶς καταχώσειν ἀμφοτέρους. Τὴν εἶπα λοιπὸν νὰ πιάσῃ τὸν βραχίονά μου, καὶ ὅτι ἤθελον προσπαθήσειν νὰ φέρω αὐτὴν εἰς ἀσφαλέστερον τόπον.

Κατὰ θείαν τινὰ πρόνοιαν, μὲ φαίνεται, ἔτυχε νὰ μὴν εὑρεθῶ ἐνδεδυμένος εἰς τὴν περίστασιν ταύτην· διότι, ἂν εἶχον ἐνδυθῆν, ὡς ἐσκόπευον ὅτε ἀνηγέρθην ἐκ τῆς κλίνης, διὰ νὰ προγευματίσω μετά τινος φίλου, πιθανώτατον ὅτι ἤθελον τρέξειν εἰς τὸν δρόμον καταρχὰς τοῦ σεισμοῦ, ὡς ἅπαντες οἱ τοῦ οἴκου, καὶ σκοτωθῆν ὡς ἐκεῖνοι. Τώρα δὲ, μολονότι νὰ ἐνδυθῶ δὲν ἦτο τοῦ καιροῦ, στοχασθεὶς ὅμως ὅτι μὲ τὰ ἐνδύματα, τὰ ὁποῖα ἐφόρουν, (ἓν ἐπανωφόρεμα τοῦ κοιτῶνος καὶ συρτὰς κρηπίδας), ἤθελεν εἶσθαι ἀδύνατον νὰ ὑπερβῶ τὰ ἐρείπια, ἔβαλον ζεῦγος ὑποδημάτων καὶ τὸ ἡμερινόν μου φόρεμα, ἔπειτα δ' ἔσπευσα κάτω μὲ τὴν γυναῖκα εἰς τὸν βραχίονα, καὶ διευθύνθην κατὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς ὁδοῦ τὸ ἀνοῖγον εἰς τὸν Τάγον. Τὸ πέρασμα τοῦτο εὑρὼν πεφραγμένον ἀπὸ τοὺς πεσόντας οἴκους, ἐστράφην ὀπίσω πρὸς τὸ ἄλλο ἄκρον τὸ ἄγον εἰς τὴν κυριωτέραν ὁδὸν τῆς πόλεως· καὶ βοηθήσας τὴν γυναῖκα νὰ περάσῃ μεγάλον τινὰ σωρὸν ἐρειπίων μὲ ὄχι μικρὸν κίνδυνον τῆς ζωῆς μου, ἐνῷ ἤδη ἐμβαίνομεν εἰς τὴν εἰρημένην μεγάλην ὁδὸν, ἐπειδὴ μέρος τι δὲν ἠδυνάμην νὰ ὑπερβῶ χωρὶς τὴν βοήθειαν τῶν χειρῶν ὡς καὶ τῶν ποδῶν μου, τὴν εἶπα νὰ μὲ ἀφήσῃ· μ' ἀφῆκεν ἡ ταλαίπωρος, ἔμεινε δ' ὀπίσω μου δύο ἢ τρεῖς πόδας, καὶ κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην πέτρα μεγίστη, πεσοῦσα ἀπὸ κλονούμενον τοῖχον, κατασυνέτριψεν αὐτὴν καὶ τὸ τέκνον. Εἰς οἱονδήποτε ἄλλον καιρὸν τοιοῦτον ὀδυνηρὸν θέαμα ἤθελε μὲ ὑπερλυπήσειν· ἀλλ' ὁ τρόμος ὅτι ἐντὸς ὀλίγου ἔμελλον κἀγὼ νὰ πάθω τὰ αὐτὰ, καὶ τὰ πέριξ μου τοῦ αὐτοῦ εἴδους παμπλήθη παραδείγματα, ἦσαν πολὺ φρικτότερα παρὰ νὰ μὲ συγχωρήσωσιν, ὥστε μίαν στιγμὴν κἂν νὰ ἐνδιατρίψω ἐπὶ τοῦ μοναδικοῦ τούτου ἀντικειμένου.

Εἶχον τώρα μακρὰν στενὴν ὁδὸν νὰ διαπεράσω, μὲ οἴκους τετραστέγους καὶ πενταστέγους ἀμφοτέρωθεν, ὅλους παλαιοτάτους, τοὺς πλείστους ἤδη κατερριμμένους, ἢ ὁλονὲν πίπτοντας, καὶ ἀπειλοῦντας εἰς πᾶν βῆμα νὰ καταπλακώσωσι τοὺς διαβάτας, ἐξ ὧν πολλοὶ ἔκειντο φονευμένοι ἔμπροσθέν μου, ἢ, τὸ πολὺ μᾶλλον ἀξιοθρήνητον, τετραυματισμένοι καὶ πληγωμένοι, ὥστε δὲν ἠμπόρουν νὰ σαλεύσωσι. Τὸ κατ' ἐμὲ, βλέπων τὸν ὅλεθρον ἀναπόφευκτον, ηὐχόμην μόνον νὰ τελειώσω διαμιᾶς, καὶ ὄχι μὲ συντετριμμένα μέλη ν' ἀφεθῶ καταγῆς, ἀβοηθήτως ταλαιπωρούμενος, ὡς οἱ δυστυχεῖς ἐκεῖνοι.

Ἐπειδὴ, μ' ὅλον τοῦτο, ἡ τῆς ζωῆς διατήρησις εἶναι ὁ πρῶτος νόμος τῆς φύσεως, οἱ ἀνιαροὶ οὗτοι διαλογισμοὶ δὲν μ' ἐκυρίευσαν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε παντάπασι ν' ἀπελπισθῶ. Προεχώρουν λοιπὸν ὅσον ἠδυνάμην τάχιστα, μὲ ἄκραν ὅμως προφύλαξιν, καὶ διαβὰς ἐπὶ τέλους τὸ φρικτὸν τοῦτο πέρασμα, εὑρέθην σῶος καὶ ἀβλαβὴς εἰς τὸ εὐρύχωρον ἀνοικτὸν διάστημα τὸ ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Παύλου, ἥτις πρὸ ὀλίγων λεπτῶν εἶχε κατακρημνισθῆν καὶ χώσειν μέγα μέρος τῶν ἐκκλησιαζομένων, οἵτινες γενικῶς ἦσαν πάμπολλοι, καθότι αὕτη ἐλογίζετο μία τῶν πολυανθρωποτέρων ἐνοριῶν τῆς Λισβῶνος. Ἐνταῦθα ἐστάθην ὀλίγον, σκεπτόμενος περὶ τοῦ πρακτέου· κρίνας δ' ἐπισφαλὴ τὴν θέσιν ταύτην, ἀπεφάσισα νὰ ἀναβῶ τὰ ἐκ τοῦ δυτικοῦ μέρους τῆς ἐκκλησίας ἐρείπια, ὥστε νὰ φθάσω εἰς τὴν πλευρὰν τοῦ ποταμοῦ, καὶ νὰ εὑρίσκωμαι ὅσον τὸ δυνατὸν ἀπομακρυσμένος τῶν κλονουμένων οἴκων.

Τοῦτο μετά τινα κόπον κατώρθωσα· εὑρῆκα δὲ παμπλήθη συρροὴν λαοῦ, ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, ὑποκειμένων παντὸς βαθμοῦ καὶ πάσης καταστάσεως, μεταξὺ τῶν ὁποίων παρετήρησα τινὰς τῶν κυριωτέρων κανονι-

κῶν τῆς Πατριαρχικῆς ἐκκλησίας μὲ τὰ πορφυρᾶ των ἱμάτια, ἱερεῖς οἵτινες εἶχον δράμειν ἀπὸ τὰ Θυσιαστήρια μὲ τὰ ἱερατικά των ἄμφια εἰς τὸ μέσον τῆς λειτουργίας· καὶ δεσπαίνας ἡμισενδυμένας, τινὰς δὲ καὶ ἀνυποδήτους. Ἅπαντες οὗτοι, τοὺς ὁποίους οἱ ἀμοιβαῖοί των κίνδυνοι εἶχον συνάξειν ἐνταῦθα ὡς εἰς τόπον ἀσφαλείας, ἐπροσεύχοντο γονυκλιτεῖς, εἷς ἕκαστος τὰ στήθη κτυπῶν καὶ ἀκαταπαύστως κράζων, Misericordia meu Dios.

Ἄξιος μάλιστα περιεργείας μεταξὺ τοῦ πλήθους ἦτο γηραλέος τις σεβάσμιος ἱερεύς, φορεμένος, ὁ ὁποῖος στοχάζομαι ὅτι εἶχε διασωθῆν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Παύλου. Ἀδιακόπως περιεφέρετο τῇδε κἀκεῖσε μεταξὺ τοῦ λαοῦ, εἰς μετάνοιαν αὐτοὺς προτρέπων, καὶ προσπαθῶν νὰ τοὺς παρηγορῇ. Μὲ τὰ δάκρυα, ἐκρέοντα κρουνηδὸν, ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς ὅτι αἱ ἁμαρτίαι των παρώξυναν τὸν Ὕψιστον, ἀλλ' ὅτι ἡ ὑπερευλογημένη Παναγία ἤθελε πρεσβεύσειν ὑπὲρ αὐτῶν, ἂν ὀρθῶς τὴν ἐπεκαλοῦντο. Πάμπολλοι δὲ περιεκύκλωσαν αὐτὸν, προθύμως ζητοῦντες τὴν εὐλογίαν του, καὶ μακάριος ἐλογίζετο ὅποιος ἀρκετὰ εἰς αὐτὸν ἐπλησίαζεν, ὥστε νὰ ἐγγίξῃ τὸ ἄκρον τοῦ ἱματίου του· ἄλλους παρετήρησα μὲ σταυροὺς καὶ εἰκόνας ἁγίων εἰς τὰς χεῖρας, τὰ ὁποῖα πολλοὶ ἔτρεχον ν' ἀσπασθῶσι· καὶ εἰς ἐμὲ δὲ τὸν ἴδιον ἀγαθός τις Ἰρλανδὸς προσίφερε τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου. Θέαμα ἐλεεινότερον δὲν παρέστη ποτὲ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου. Τὰ δάκρυα, οἱ ὀδυρμοί, οἱ πικρότατοι ἀναστεναγμοί των, ἤρκουν καὶ πετρίνους καρδίας νὰ διαλύσωσιν. Ἐγονάτισα μεταξὺ αὐτῶν, καὶ προσευχήθην ἐνθέρμως, καθὼς οἱ λοιποί, εἰς τὸ μέγα Ὄν, τοῦ ὁποίου εἶναι τόσον ἀπόκρυφοι καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοί. Ἕπεται ἡ συνέχεια.

ΤΙ ΕΣΤΙΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ;

Η ΕΡΩΤΗΣΙΣ αὕτη φαίνεται ἁπλουστάτη, καὶ ὅμως ὀλιγώτατοι δύνανται ὀρθῶς νὰ τὴν ἀποκριθῶσι. Πᾶς ἄνθρωπος χρειάζεται τριῶν εἰδῶν ἐκπαίδευσιν· μίαν, ἥτις νὰ καταστήσῃ αὐτὸν ἐπιτήδειον εἰς τὸ ἔργον ἢ τὴν τέχνην του· ἄλλην, ἥτις νὰ διδάξῃ αὐτὸν ὡς ἄνθρωπον καὶ ὡς πολίτην τὰ ἴδιά του καθήκοντα, τουτέστιν, ἠθικὴν καὶ πολιτικὴν ἐκπαίδευσιν· καὶ τρίτην, ἁρμοδίαν εἰς πλάσμα Θεοῦ, προωρισμένον εἰς ἀθανασίαν, τὴν θρησκευτικὴν λέγω ἐκπαίδευσιν. Ὅτι δὲ ἐκεῖνο πραγματικῶς εἶναι ὠφελιμώτερον εἰς τὸν ἄνθρωπον, τὸ ὁποῖον τείνει μᾶλλον εἰς τὴν εὐδαιμονίαν του, κανεὶς δὲν ἐμπορεῖ νὰ τὸ ἀρνηθῇ. Μ' ὅλον τοῦτο, οἱ ἄνθρωποι γενικῶς ἄλλως πως ἐκλαμβάνουσι τὴν λέξιν ὠφέλιμον, ἐννοοῦντες δι' αὐτῆς ὄχι τὸ μᾶλλον συντεῖνον εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τινός, ἀλλὰ τὸ μᾶλλον συντεῖνον εἰς τὸ πλουτίζειν αὐτόν· ὅθεν καλοῦσι μὲν χρήσιμον καὶ ὠφελιμωτάτην τὴν μάθησιν τέχνης τινός, τὴν μερικὴν δηλ. ἐκπαίδευσιν· ἀλλὰ τὸν χρόνον, ὅσος δαπανᾶται εἰς τὴν γενικὴν ἐκπαίδευσιν, τὴν ἠθικήν, λέγω, πολιτικὴν ἢ θρησκευτικὴν, τὸν λυποῦνται ὡς ἀπερίμμενον καὶ χαμένον, μάλιστα δὲ ἂν ὀπωσοῦν ἐμποδίζῃ τὴν ἄλλην ἐκπαίδευσιν, τὴν ὁποίαν ἀποκλειστικῶς ὀνομάζουν ὠφέλιμον· ἤγουν, τὴν ἐκπαίδευσιν, ἥτις ἐνισχύει τὸν ἄνθρωπον νὰ χρηματίζεται. Δυνατὸν ὅμως εἶναι ν' ἀριστεύωμεν ἕκαστος εἰς τὸ ἴδιον αὐτοῦ ἔργον καὶ ἐπάγγελμα, καὶ μ' ὅλον τοῦτο νὰ ἤμεθα ἀμαθέστατοι, ἀθλιέστατοι, καὶ κάκιστοι. Δυνατὸν εἶναι νὰ εὐδοκιμῶμεν εἰς τὸ ἔργον μας μόνον· ἀλλ' οὐδεὶς ἐργάζεται πάντοτε. Ὑπάρχει καιρὸς, τὸν ὁποῖον δαπανῶμεν μὲ τὰς οἰκογενείας μας, καιρὸς, τὸν ὁποῖον δαπανῶμεν μὲ τοὺς φίλους καὶ γείτονας, καὶ σημαντικώτατος καιρὸς, τὸν ὁποῖον δαπανῶμεν καθ' ἡμᾶς αὐτούς. Ἂν δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον ἀγνοῶμεν πῶς νὰ περάσωμεν καλῶς, εἰμεθα εὐκαταφρόνητοι καὶ ποταποί, ὅσον καὶ ἂν ὑπερέχωμεν εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν νομικὴν, τὴν ἰατρικὴν, τὴν χημείαν, ἢ εἰς ὁτιδήποτε ἄλλο ἔργον.

Τί δ' ἐνισχύει τὸν ἄνθρωπον νὰ περνᾷ καλῶς τὸν καιρὸν τοῦτον; ὄχι βέβαια ἡ μερικὴ περί τινα τέχνην ἐκπαίδευσις, ἀλλ' ἡ γενική· ἡ ἀναγκαία εἰς ὅλους ἐπίσης, ἤγουν, ἐκείνη, ἥτις, πρῶτον, διδάσκει τὸν ἄνθρωπον τὰ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον χρέη του, ἥτις μορφόνει χαρακτῆρα λογικοῦ ὄντος ἄξιον, ἥτις ἐξασκεῖ αὐτὸν νὰ συλλογίζεται καὶ περὶ ἄλλων, οὐχὶ δὲ μόνον περὶ ἑαυτοῦ·—ἐκείνη, δεύτερον, ἥτις διδάσκει αὐτὸν τὰ πολιτικὰ χρέη, νὰ ὑπακούῃ μὲν τοὺς νόμους πάντοτε, νὰ προσπαθῇ δὲ ὥστε οἱ νόμοι νὰ γίνωνται μ' ὅσην ἐντέλειαν εἶναι δυνατόν· νὰ καταλαμβάνῃ ὅτι ἡ ἀγαθὴ καὶ δικαία κυβέρνησις δὲν ἐμπορεῖ ν' ἀποβλέπῃ εἰς τὰ συμφέροντα μιᾶς μόνης τάξεως, ἀλλὰ πρέπει νὰ στοχάζεται τὰ συμφέροντα ὅλων ἐπίσης· ὅτι εἰς οἱανδήποτε κοινωνίαν πᾶσα τάξις ἀνθρώπων ὀφείλει νὰ δίδῃ καὶ νὰ λαμβάνῃ· καὶ ὅτι, ἂν ἑκάστη ἐπίμενεν εἰς τὸ νὰ ἔχῃ τὰ πάντα κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτῆς ἀρέσκειαν, σύγχυσις μόνον καὶ ἀναρχία, ἢ φρικώδης τυραννία, ἤθελον ἐπικρατεῖν. Ἐπειδὴ δὲ τῶν πλείστων δεινῶν αἴτια εἶναι ἡ ἄγνοια καὶ οἱ παραλογισμοί, πᾶν ὅ,τι μᾶς διδάσκει, τρίτον, νὰ συλλογιζώμεθα ὀρθῶς, καὶ μᾶς ἐνισχύει νὰ προφυλαττώμεθα ἀπὸ τὰ τεχνάσματα τῶν κακοβούλων συγγραφέων καὶ ῥητόρων, ἢ τὰς ἀποπλανήσεις τῶν συγκεχυμένας ἐχόντων κεφαλάς, πᾶν τὸ τοιοῦτον εἶναι μέρος πολυτιμότατον τῆς ἐκπαιδεύσεως ἑκάστου, τοῦ ὁποίου μάλιστα τὸ μέγα ὄφελος θέλει νοεῖν ὁσάκις ἀνοίγει τὸ στόμα νὰ λαλήσῃ, ἢ τὰ ὦτα ν' ἀκούσῃ. Τελευταῖον δὲ, πᾶν ὅ,τι κάμνει ἐνεργότερον τοῦ ἀνθρώπου τὸν νοῦν, πᾶν ὅ,τι ἐξευγενίζει καὶ καθωραΐζει τὰς ἰδίας, αἱ ὁποῖαι ἐμβαίνουν εἰς αὐτὸν, ἐπαυξάνει καὶ τὴν εὐδαιμονίαν του ὁπόταν ἦναι μόνος, καὶ τὴν εἰς ἄλλους πηγάζουσαν ἡδονὴν ἐκ τῆς συναναστροφῆς του. Εἶναι ἄρα ὠφελιμώτατον νὰ μάθῃ ν' ἀγαπᾷ καὶ νὰ καταλαμβάνῃ τὸ καλὸν, τὸ ὡραῖον, εἴτε εἰς τὰ ἄνθη καὶ τοὺς ἀγρούς, τοὺς ποταμοὺς, τὴν θάλασσαν, καὶ τὸν οὐρανόν· εἴτε εἰς τὰς ὡραίας οἰκοδομὰς, τὰς ὡραίας ζωγραφίας, καὶ τὴν ὡραίαν μουσικήν· εἴτε εἰς τὰς εὐγενεῖς ἐννοίας καὶ εἰκόνας τῆς ποιήσεως. Τοιαύτη παιδεία καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον ἀγαθὸν καὶ εὐδαίμονα.

Η ΕΠΤΑΝΝΗΣΟΣ.

Ἀριθ. 1.

ΙΣΤΟΡΙΑ, ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ, ΚΑΙ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ.

Το Ἰονικὸν Κράτος συνίσταται ἀπὸ τὰς νήσους Κέρκυραν, Κεφαλληνίαν, Ζάκυνθον, Κύθηρα, Ἰθάκην, Λευκάδα, Πάξον, καί τινα μικρὰ ἐρημονήσια. Κεῖνται δὲ ἅπασαι, πλὴν τῶν Κυθήρων, κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἀδριατικοῦ Κόλπου, ἐξ ἀνατολῶν ἔχουσαι τὴν Ἑλλάδα καὶ Τουρκίαν, ἐκ δυσμῶν δὲ τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν· ἐκτείνονται δὲ ἀπὸ 38ο εἰς 40ο βορείου πλάτους, καὶ ἀπὸ 20ο εἰς 23ο ἀνατολικοῦ μήκους.

Ἐπὶ Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων αἱ νῆσοι αὗται ἦσαν πολλοῦ λόγου ἄξιαι, ὑπέφεραν δὲ καὶ πλείστας μεταβολὰς κατὰ τὸ πολυτάραχον διάστημα τοῦ μεσαιῶνος· ἀλλὰ, τοὺς καιροὺς ἐκείνους παρατρέχοντες, περιοριζόμεθα εἰς σύντομον διήγησιν τῶν κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους συμβεβηκότων.

Τὸ 1386 ἐζήτησαν οἱ κάτοικοι τῶν νήσων τούτων τὴν προστασίαν τῆς κραταιᾶς τότε πολιτείας τῶν Βενετῶν. Ἐχάρισαν δὲ τὴν προστασίαν ταύτην οἱ Βενετοὶ μὲ τὰς ἑφεξῆς συνθήκας, εἰς τὴν Κέρκυραν ἰδιαιτέρως ἀναφερομένας·—

1. Ὁ ὑπὸ τοῦ Βενετικοῦ κράτους στελλόμενος κυβερνήτης νὰ ἔχῃ τὴν ὑπερτάτην διεύθυνσιν καθ' ὅλα, πολιτικά τε καὶ στρατιωτικά.

2. Ἀντὶ τῶν ἐπιτοπίων νόμων νὰ ἐμβῶσιν εἰς ἐνέργειαν οἱ Βενετικοί.

3. Ἡ νῆσος νὰ χορηγῇ πάντοτε προθύμως ἀριθμόν τινα στρατευμάτων πρὸς δουλευσιν τῆς Βενετίας, ὁπότε καὶ ἂν ἤθελεν ἀπαιτηθῆν.

4. Ἡ τῶν εὐγενῶν συνέλευσις νὰ ἀπολαύῃ τὸ δικαίωμα τῶν διαφόρων ὑπουργημάτων, καὶ τὸ τοῦ συσταίνειν ὑποκείμενα πρὸς πλήρωσιν αὐτῶν· πάντοτε ὅμως ὑπὸ τὴν ἔγκρισιν τοῦ κυβερνήτου.

5. Ἡ ὀρθόδοξος Ἀνατολικὴ θρησκεία νὰ διατηρῇ ὅλα τὰ διάφορά της προνόμια, καὶ νὰ μένῃ πάντῃ ἀνενόχλητος.

6. Οἱ εὐγενεῖς καὶ οἱ χωρικοὶ νὰ χαίρωνται ἀνεπηρεάστως ἅπασαν τὴν κινητὴν καὶ ἀκίνητον αὐτῶν ἰδιοκτησίαν, καὶ νὰ ἔχωσι τὸ δικαίωμα τοῦ ψυλακόνειν χρεωφειλέτας.

7. Τὸ Βενετικὸν κράτος ποτὲ νὰ μὴ παραδώσῃ ἢ νὰ θέσῃ τὴν νῆσον τῆς Κερκύρας ὑπ' ἄλλην τινὰ δύναμιν, καὶ εἰς πᾶσαν περίστασιν νὰ ὑπερασπίζεται τὰς νήσους καθ' οἱασδήποτε προσβολῆς.

Οἱ Ἑπταννήσιοι φαίνεται ὅτι ἀρκετὰ εὐχαριστοῦντο μὲ τοὺς Βενετοὺς, καὶ τίποτε ἰδιαιτέρας μνήμης ἄξιον δὲν συνέβη μέχρι τοῦ 1537· τὸν χρόνον δ' αὐτὸν οἱ Τοῦρκοι ὑπὸ τὸν Βαρβαρόσσαν ἐπολιόρκησαν τὴν Κέρκυραν. Πέσαρος, ὁ κυβερνήτης, ὠχύρωσε κατὰ δύναμιν τοὺς πραμαχῶνας, ἀπέστειλεν εἰς τὸ ἐνδότερον τῆς νήσου τὰ περιττὰ στόματα, καὶ προητοιμάσθη εἰς ἀπηλπισμένην ἀντίστασιν. Ὁ δὲ Βαρβαρόσσας ὀπεβίβασε τὸν στρατὸν πλησίον τῆς πόλεως Κερκύρας, καὶ ἤνοιξε τὰ κανονοστάσιά του μὲ τοσαύτην ὁρμὴν καὶ τέχνην, ὥστε οἱ Κερκυραῖοι παρήτησαν ὕψωμά τι τὴν πόλιν κυριεῦον. Ἔγιναν ὅμως διάφοροι ἔξοδοι μὲ ἱκανὴν ἐπιτυχίαν, καὶ οἱ πολιορκηταὶ ἴδον προσεγγίζοντα τὸν χειμῶνα χωρὶς τίποτε σημαντικὸν νὰ κατορθώσωσιν. Ἡ πεῖνα προσέτι καὶ ὁ λοιμὸς ἤρχισαν νὰ προξενῶσι φοβερὰν θραῦσιν εἰς τὸ στρατόπεδον, καὶ μετά τινας ἀνωφελεῖς ἀποπείρας ἡ πολιορκία ἐσηκώθη.

Αἱ νῆσοι τότε ἔμειναν σχεδὸν ἀνενόχλητοι μέχρι τοῦ 1716, ὁπότε οἱ Τοῦρκοι ὑπὸ Ἀχμέτην τὸν τρίτον ἀπεφάσισαν νὰ πολιορκήσωσι τὴν Κέρκυραν μὲ 30,000 ἀνδρῶν. Οἱ Βενετοὶ καὶ οἱ Κερκυραῖοι γενναίως ἡτοιμάσθησαν ν' ἀντισταθῶσιν. Ἰουλίου 16ην ὁ Τοῦρκος ναύαρχος, μὲ εἰκοσιδύο πλοῖα, ἔφθασεν εἰς τὴν Κέρκυραν, ἀπήντησαν δ' αὐτὸν οἱ Βενετοὶ ναύαρχοι Πισάνης καὶ Κόρναρος, τῶν ὁποίων ἡ δύναμις συνίστατο ἀπὸ δύο μέρη, ἤγουν τριήρεις ἢ κάτεργα* ὑπὸ τὸν Πισάνην, καὶ ναῦς ὑπὸ τὸν Κόρναρον. Τὸν Καπετὰν Πασσᾶν προσέβαλε καὶ κατετρόπωσεν ὁ Πισάνης. Ὁ δὲ Σερασκιὲρ Πασσᾶς ἐζήτησε ν' ἀλώσῃ τὴν ἀκρόπολιν διὰ νυκτερινῆς ἐφόδου· ἀλλ' ὁ Βενετὸς ἀρχιστράτηγος, ἐξορμήσας μὲ 2000 τολμηροὺς ἄνδρας, ἐκτύπησεν αἰφνιδίως τοὺς Τούρκους ἐκ τῶν ὄπισθεν, καὶ ἠνάγκασεν αὐτοὺς νὰ φύγωσι, 4000 νεκρῶν ἀφήσαντες εἰς τὰς τάφρους. Μετά τινας ἄλλας ἀτυχεῖς ἀποπείρας ἐσήκωσαν οἱ Τοῦρκοι τὴν πολιορκίαν, ἀφοῦ ἔχασαν 15,000 ἀνδρῶν, 56 κανόνια, καὶ ὅλα τὰ πολεμεφόδια, ζωοτροφίας, καὶ σκεύη.

Αἱ νῆσοι ἔμειναν πάλιν ἀτάραχοι δι' ἐννενήκοντα περίπου ἔτη, μέχρι τῶν πολέμων τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως· τότε δὲ, ἀφοῦ ὁ Βοναπάρτης ἀνέτρεψε τὴν γερουσίαν τῶν Βενετῶν, ἔπεσε καὶ ἡ Ἑπτάννησος εἰς τὰς χεῖράς του. Τὸ 1797 Γαλλικὸς στρατὸς ἐκυρίευσε τὴν Κέρκυραν· ἀλλὰ τὸ 1798 οἱ στόλοι τῆς Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας συνηνωμένοι ἐξέπλευσαν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἀφοῦ καθυπόταξαν τὰ Κύθηρα, τὴν Ζάκυνθον, τὴν Κεφαλληνίαν, καὶ τὴν Λευκάδα, ἀπεδίωξαν τοὺς Γάλλους καὶ ἀπὸ τὴν Κέρκυραν, 1ην Μαρτίου, 1799. Τὸ προσεχὲς δ' ἔτος ὠργανίσθη ἡ τῶν νήσων κυβέρνησις, ὑπὸ τὴν συνηνωμένην προστασίαν τῆς Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας. Διετάχθη ὅτι ἡ Κέρκυρα, ἡ Ζάκυνθος, ἡ Κεφαλληνία, ἡ Λευκὰς, ἡ Ἰθάκη, ἡ Πάξος, τὰ Κύθηρα, καὶ ὅλα τὰ κατέναντι τοῦ παραλίου τῆς Τουρκίας καὶ Ἑλλάδος μικρότερα νησία, νὰ συνιστῶσιν ἓν κράτος, καὶ νὰ συνυπερασπίζωνται ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας.

Μετ' ὀλίγον ἔπειτα, διὰ τῶν σκευωριῶν τοῦ Βοναπάρτου, ἡ Τουρκία ἔμεινε πραγματικῶς ἡμόνη δέσποινα τῆς Ἑπταννήσου. Ὅτε δ' ἐξέσπασεν ὁ μεταξὺ Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας πόλεμος τὸ 1807, ὁ φιλόδοξος Ἀλῆ Πασσᾶς ἔκρινε ταύτην ἁρμόδιον εὐκαιρίαν διὰ νὰ κυριεύσῃ τὰς νήσους· ἀλλὰ στρατηγὸς Γάλλος φθάσας μὲ 17,000 ἀνδρῶν, προκατέλαβεν αὐτάς. Ἔπεσον ἀκολούθως ἅπασαι εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἄγγλων, ἐκτὸς τῆς πρωτευούσης Κερκύρας, ἥτις παρεδόθη ὡσαύτως κατὰ τὴν ἐν Παρισίοις γενομένην συνθήκην τὸ 1814.

---

* Κάτεργα ἐλέγοντο τὰ κωπηλατούμενα πλοῖα.

Ὅτε δὲ μετὰ τὴν κατάπτωσιν τοῦ Ναπολέοντος ἐκανονίσθησαν τὰ τῆς Εὐρώπης τὸ 1815, ἡ Ἑπτάννησος διεκηρύχθη ἐλεύθερον καὶ ἀνεξάρτητον κράτος, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας. Τὸ 1817 ἐχαρίσθη σύνταγμα εἰς τὰς νήσους, προσδιορίζον τίνι τρόπῳ ὤφειλον νὰ κυβερνῶνται. Τὸν δ' Ἀπρίλιον 1819 ἔλαβε τέλος ἡ περὶ τῆς Ἑπτανήσου ὑπόθεσις διὰ συνθήκης μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Τουρκίας, ἐν ᾗ ἀπεποιεῖτο ἡ δευτέρα πᾶν εἰς τὰς νήσους δικαίωμα, κατὰ τὸ ἐφεξῆς ἄρθρον·—

Αἱ νῆσοι τῆς Κερκύρας, Κεφαλληνίας, Ζακύνθου, Λευκάδος, Ἰθάκης, Κυθήρων, καὶ Πάξου, κοινῶς καλούμεναι αἱ Ἑπτὰ Ἡνωμέναι Νῆσοι, ὡς καὶ τὰ ἀπ' αὐτῶν ἐξαρτώμενα νησία, μέρος μὲν κατῳκημένα, μέρος δὲ ἀκατοίκητα, ὑπέκειντο ἀρχῆθεν εἰς τὴν κυριαρχίαν τῆς Ὑψηλῆς Πόρτας, ὑποτελεῖς οὖσαι καὶ προστασίαν λαμβάνουσαι· ἀλλ' ὁ χρόνος ἐπέφερε μεταβολὴν εἰς ταύτην τῶν πραγμάτων τὴν κατάστασιν· καὶ ὑποπεσοῦσαι αἱ νῆσοι αὗται εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς Μεγάλης Βρετανίας, ἐτέθησαν ὑπὸ τὴν ἄμεσον καὶ ἀποκλειστικὴν προστασίαν τῆς Βρετανικῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος, κατὰ τὴν ἀπόφασιν τῶν τεσσάρων μεγάλων δυνάμεων τὴν εἰς τὰς εἰρημένας νήσους ἀναφερομένην.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν αἱ νῆσοι αὗται ἔπεσον ὑπὸ τὴν κυβέρνησιν ἢ προστασίαν τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Περὶ δὲ τῆς σημερινῆς αὐτῶν διοικήσεως σημειοῦμεν τὰ ἑπόμενα.

Τὸ σύνταγμα τῆς Ἑπτανήσου διεκηρύχθη τὸν Ἰανουάριον, 1818, ἀναγνωρίζει δὲ Βουλὴν ἢ Νομοθετικὸν Συνέδριον, Γερουσίαν, καὶ Δικαστικὴν Ἀρχήν, ἐκτὸς τοῦ Λόρδου Μεγάλου Ἁρμοστοῦ, ὅστις θεωρεῖται ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας.

Τὸ νομοθετικὸν συνέδριον ἤτοι Βουλὴ σύγκειται ἀπὸ τεσσαράκοντα μέλη, ἐξ ὧν ἕνδεκα ἔχουσι τὸ ἕδρας αὐτῶν κ α τ ὰ δ ι κ α ί ω μ α· οἱ ἕνδεκα οὗτοι εἶναι τὰ ἓξ μέλη τῆς πρώην Γερουσίας, οἱ τέσσαρες πρώην διοικηταὶ τῶν μεγαλητέρων νήσων, καὶ εἷς ἀπὸ τοὺς διοικητὰς τῶν τριῶν μικροτέρων νήσων ἐκ διαδοχῆς λαμβανόμενος. Τὰ ἄλλα εἰκοσιεννέα μέλη ἐκλέγονται ὑπὸ τῶν εἰς τὰς διαφόρους νήσους ἐκλεκτικῶν σωμάτων, ἑπτὰ δι' ἑκάστην ἀπὸ τὰς νήσους Κέρκυραν, Κεφαλληνίαν, καὶ Ζάκυνθον, τρεῖς διὰ τὴν Λευκάδα, καὶ εἷς δι' ἑκάστην ἀπὸ τὰς ἄλλας τρεῖς νήσους, Κύθηρα, Ἰθάκην, καὶ Πάξον· ἑκάστη δὲ τῶν τριῶν τελευταίων ἐκλέγει κατὰ σειρὰν καὶ δεύτερον. Διαρκεῖ δ' ἑκάστη Βουλὴ μίαν πενταετίαν, ἐκτὸς ἂν προδιαλυθῇ ὑπὸ τοῦ Λόρδου Μεγάλου Ἁρμοστοῦ, καὶ διὰ τοσοῦτον χρόνον φυσικὰ ἐκλέγονται οἱ βουλευταί. Τὰ μέλη, ὡς καὶ οἱ ἐκλέκτορες, ἀνήκουν ἅπαντες εἰς τὴν τάξιν τῶν εὐγενῶν, ἥτις εἶναι πολυάριθμος, ὅλους σχεδὸν τοὺς γῆν ἔχοντας περιλαμβάνουσα. Αἱ ψῆφοι δίδονται διὰ ζώσης φωνῆς, καὶ αἱ συνεδριάσεις γίνονται φανεράι· δέκα μέλη καὶ ὁ πρόεδρος ἢ ἀντιπρόεδρος συγκροτοῦσι νόμιμον συνέλευσιν.

Ἡ Γερουσία, ἥτις σύγκειται ἀπὸ πρόεδρον καὶ πέντε μέλη, ἐκ τῆς τάξεως τῶν εὐγενῶν, συνιστᾷ τὸ ἐκτελεστικόν. Ὁ πρόεδρος διορίζεται ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Μεγάλης Βρετανίας· τὰ δ' ἄλλα πέντε μέλη ἐκλέγονται ὑπὸ τῆς Βουλῆς, ὑποκείμενα εἰς τὴν ἔγκρισιν τοῦ Λόρδου Μεγάλου Ἁρμοστοῦ. Οἱ γερουσιασταὶ ἐκλέγονται διὰ πέντε, καὶ ὁ πρόεδρος διὰ δύο ἥμισυ ἔτη· ἡ Γερουσία διορίζει εἰς ὅλα τὰ ὑπουργήματα καὶ τὰς θέσεις. Ἀπὸ τοὺς πέντε δὲ γερουσιαστὰς ἕνα δίδει ἡ Κέρκυρα, ἕνα ἡ Κεφαλληνία, ἕνα ἡ Ζάκυνθος, ἕνα ἡ Λευκάς, καὶ ἕνα αἱ λοιπαὶ τρεῖς νῆσοι, Ἰθάκη, Πάξος, καὶ Κύθηρα.

Ὁ Λόρδος Μέγας Ἁρμοστὴς συγκαλεῖ τὴν Βουλὴν ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ εἰς τὴν ἔναρξιν τῆς συνόδου (session) ἐκφωνεῖ πάντοτε λόγον. Αὐτὸς δὲ καὶ διαλύει τὴν Βουλήν, καὶ ἀναβάλλει κατ' ἀρέσκειαν τὰς συνεδριάσεις της. Προβουλεύματα παρουσιάζονται εἰς τὸ νομοθετικὸν συνέδριον εἴτε ἀπὸ τὴν Γερουσίαν, εἴτε ὑπὸ τὸν Λόρδον Μέγαν Ἁρμοστὴν διὰ τῆς Γερουσίας, ἤ, τέλος, ἀφ' ὁποιονδήποτε μέλος τῆς Βουλῆς. Ἀφοῦ δὲ ψηφισθῶσιν ὑπὸ τοῦ βουλευτικοῦ συνεδρίου, πρέπει νὰ ἐγκριθῶσιν ὑπὸ τῆς Γερουσίας, καὶ τέλος πρέπει νὰ λάβωσι τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ Λόρδου Μεγάλου Ἁρμοστοῦ

Εἰς πᾶσαν νῆσον εὑρίσκεται πολιτικὸς διοικητής, ὑπὸ τῆς Γερουσίας διοριζόμενος, καὶ στρατιωτικός, διοριζόμενος ὑπὸ τοῦ Λόρδου Μεγάλου Ἁρμοστοῦ. Εὑρίσκεται προσέτι εἰς ἑκάστην νῆσον δημοτικὸν συμβούλιον, πρόεδρον ἔχον τὸν πολιτικὸν διοικητήν. Ὑπάρχουσι δὲ εἰς πᾶσαν νῆσον καὶ δικαστήρια πολιτικά, ἐγκληματικά, καὶ ἐμπορικά, οἱ δικασταὶ τῶν ὁποίων διορίζονται ὑπὸ τῆς Γερουσίας. Ὑπέρτατον δικαστήριον δι' ὅλας τὰς νήσους συνεδριάζει ἐν Κερκύρᾳ, καὶ συνίσταται ἀπὸ τέσσαρας δικαστάς, δύο ὑπὸ τῆς Γερουσίας διοριζομένους, καὶ δύο ὑπὸ τοῦ Λόρδου Μεγάλου Ἁρμοστοῦ, ὁ ὁποῖος ἐμπορεῖ νὰ τοὺς ἐκλέξῃ εἴτε ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους εἴτε ἀπὸ τοὺς παροικοῦντας Βρετανούς. Ἔνορκοι δικασταὶ δὲν ὑπάρχουν, οὔτε πάρεδροι πρὸς βοήθειαν τῶν δικαστῶν· λέγεται ὅμως ὅτι ὁ Λόρδος Nugent ἐσκόπευε νὰ εἰσάξῃ τὸ σύστημα τῶν ἐνόρκων, ἀλλὰ περιστάσεις τὸν ἐμπόδισαν.

Πρὶν παραχωρηθῶσιν αἱ νῆσοι αὗται εἰς τὴν Ἀγγλίαν, οἱ νόμοι αὐτῶν μέρος μὲν ἦσαν Βενετικοί, μέρος δὲ Βυζαντινοί· ἀλλὰ νέος κώδηξ ἐμβῆκεν ἔκτοτε εἰς ἐνέργειαν. Μεταξὺ τῶν καταργηθέντων νόμων ἦτον εἷς παραδοξότατος, εἰς ἰδιοκτησίαν ἀναφερόμενος· ἤγουν, ὅτι ὁ ἀγοραστὴς ἦτον ὑπόχρεως νὰ ἐπιστρέψῃ τὸ ἀγορασθὲν κτῆμα εἰς τὸν πωλητὴν χρόνους μετὰ τὴν ἀγοράν, ἂν ὁ πωλητὴς τὸν ἀπέδιδεν ὅσα χρήματα εἶχε λάβειν. Λέγεται ὅτι οἱ νομικοὶ ὑπερπερισσεύουν εἰς τὴν Ἑπτάννησον.

Ὁ Λόρδος Μέγας Ἁρμοστὴς εἶναι καὶ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ, συγκειμένου ἀπὸ 3000 περίπου Βρετανούς, καὶ τέσσαρα τάγματα Ἑπταννησίων.

Καθεστῶσα θρησκεία εἶναι ἡ Ὀρθόδοξος Ἀνατολικὴ· ἀλλ' ἴση ὑπεράσπισιν λαμβάνει καὶ ἡ Λατινική. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος καὶ οἱ ἐπίσκοποι τῆς καθεστώσης ἐκκλησίας χειροτονοῦνται ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑπτανήσου τὸ 1834 ἀνέβαινεν εἰς 103,920 ἄνδρας, καὶ 90,475 γυναῖκας· ἐκ τούτων 11,168 ἦσαν ἀλλοδαποὶ καὶ πάροικοι ξένοι. Τὰ κυριώτερα ἐξαγώγιμα προϊόντα εἶναι Κορινθιακαὶ σταφίδες καὶ ἔλαιον· ἐκτὸς τούτων ἐξάγονται οἶνοι, πνεύματα, βαλανίδια, ἅλας, σαπώνιον, καὶ ἄλλα τινά. Εἰσάγονται δὲ ζάχαρις καὶ καφὲς, βαμβακερὰ καὶ μάλλινα χειροτεχνήματα, κεραμικὰ καὶ σιδηρικὰ σκεύη, ξυλεία, σῖτος, ὀρύζιον, τυρὸς, βόες, πρόβατα, καὶ ἄλλα διάφορα. Τὰ εἴδη τῆς εἰσαγωγῆς τὸ 1834 ἐτιμήθησαν 609,977 λίτρας στερλίνας· τὰ δὲ τῆς ἐξαγωγῆς 565,665 λίτρας στερλίνας.

Ἀρκοῦν αἱ γενικαὶ αὗται παρατηρήσεις ὡς προετοιμασία εἰς μερικωτέραν ἀτομικὴν περιγραφὴν ἑκάστης νήσου.

ΤΙ ΚΑΚΟΝ ΕΠΟΙΗΣΕΝ Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ;

Ἐξ ἀρχῆς ἀπήντησεν ὁ Χριστιανισμὸς πολλοτάτους ἐχθρούς. Τὸν θεμελιωτὴν αὐτοῦ μόλις γεννηθέντα ἐζήτησε νὰ θανατώσῃ ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας Ἡρώδης· καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐπιγείου διατριβῆς του ἠπειλεῖτο καὶ διεκινδύνευεν ὁ πραότατος Ἰησοῦς· ὀνειδισμοὺς καὶ συκοφαντίας ἐπέχεον εἰς αὐτὸν ἀδιακόπως οἱ ἐχθροί του· κατηγορεῖτο ὡς πλάνος, ὡς ἀντάρτης, ὡς συνεργὸς τοῦ διαβόλου· τὸ μῖσος καὶ ἡ κακία δὲν ἀφῆκαν ὅπλον τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ἐκσφενδονήσωσι κατ' αὐτοῦ· τέλος δὲ, ἀφοῦ κατεδαπάνησε τὴν ζωὴν, διδασκαλίαν ἐπουράνιον μεταδίδων, καὶ καταπληκτικὰ θαύματα ἐνεργῶν, προσηλώθη ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ὁ δίκαιος ὑπὸ τῶν ἀδίκων.

Εἰς τὴν τελευταίαν δίκην καὶ καταδίκην ψευδομάρτυρες κατεμαρτύρησαν αὐτοῦ· τόσον δὲ πρόδηλος ἦτον ὁ φθόνος καὶ ἡ ἔχθρα τῶν ἐγκαλούντων, καὶ τόσον ἀσυμβίβαστοι αἱ μαρτυρίαι, ὥστε ὁ δικαστὴς, καίτοι μεροληπτης, ἐκήρυξεν αὐτὸν ἀθῶον, καὶ τότε μόνον παρέδωκεν αὐτὸν εἰς σταύρωσιν, ἀφοῦ κατενόησε τὸ δύσκολον τοῦ ν' ἀνθέξῃ εἰς τὸ σφοδρὸν μῖσος τῶν ἀσπόνδων ἐχθρῶν του.

Ἀλλὰ, τοῦ ἀρχηγοῦ ἀποθανόντος, δὲν ἐμετρίασεν ὁ διωγμὸς· ἐξ ἐναντίας, μὲ βιαιοτέραν ὁρμὴν διευθύνθη κατὰ τῶν μαθητῶν. ὅσοι, τὸ πνεῦμα τοῦ διδασκάλου ποτισθέντες, ἐκήρυττον καὶ διέδιδον τὴν θρησκείαν αὐτοῦ εἰς τὰ ἔθνη. Εἰς τὸ διάστημα τῶν πρώτων τεσσάρων ἑκατονταετηρίδων τῆς ὑπάρξεώς του δέκα σκληροτάτους διωγμοὺς ὑπέφερεν ὁ Χριστιανισμός. Ἡ Ῥώμη, δέσποινα τότε τοῦ κόσμου, ἐκήρυξε κατ' αὐτοῦ πανωλεθρίας πόλεμον. Πᾶν εἶδος σκληρότητος ὑπέμενον οἱ ὀπαδοί του· οἱ μὲν ἐξωρίζοντο, οἱ δ' ἐβασανίζοντο, ἄλλοι δὲ κατεσπαράσσοντο ὑπὸ ἀγρίων θηρίων, ἢ ἐκαίοντο ζωντανοὶ πρὸς διασκέδασιν τοῦ θηριώδους ὄχλου.

Ἂν ὁ Χριστιανισμὸς ἦτο ψευδής, πῶς ἠδύνατο ν' ἀνθέξῃ εἰς τοιούτους σκληροὺς, ἐπανειλημμένους, καὶ μακροχρονίους διωγμούς; Ἀπὸ τὰς θρησκείας τῶν Ἐθνῶν οὐδεμία τὸν ἐβοήθει. Ὅλας τὰς λοιπὰς θρησκείας μάλιστα ἰσχυρῶς κατέκρινε, καὶ τὴν ἀνατροπὴν αὐτῶν ἐζήτει. Ἄοπλος ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον· προέβαινε δὲ "νικῶν καὶ ἵνα νικήσῃ" χωρὶς ἀνθρωπίνου βοηθείας. Τριακόσια ἢ τετρακόσια ἔτη περιεφέρετο εἰς τὴν γῆν χωρὶς νὰ εὕρῃ προστάτην ἢ φίλον τινὰ ἐκ τῶν δυναστῶν τοῦ κόσμου τούτου. Καὶ ὅμως τὴν πειθὼ μόνην ὡπλισμένος, καὶ συστατικὸν ἔχων τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ὑπεροχὴν, προύδευε θριαμβεύων. Τῳόντι, καὶ ψευδοθρησκεῖαι προεχώρησαν εἰς τὸν κόσμον, ἀλλ' οὐδέποτε χωρὶς πολιτικὴν καὶ στρατιωτικὴν βοήθειαν· ὁ δὲ Χριστιανισμὸς, ἀπέναντι καὶ τῶν δύο τούτων, ἐξηπλώθη καθ' ὅλον τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος, ἔκαμε δὲ προσηλύτους καὶ εἰς τὸ τοῦ Καίσαρος παλάτιον.

Ἡ θρησκεία λοιπὸν αὕτη, τῆς ὁποίας ἡ ἐν τῷ κόσμῳ ὕπαρξις εἶναι μέγα τῳόντι θαῦμα, ἀπαντᾷ τὴν σήμερον, ὡς καὶ τοπάλαι, περισσοὺς ἐχθρούς. Ἀλλ' ἐρωτῶμεν αὐτοὺς ὅ,τι ποτὲ ἠρώτησεν ὁ Πιλάτος τοὺς τὸν Ἰησοῦν κατηγοροῦντας Ἰουδαίους, Τί κακὸν ἐποίησεν; Ἂν μᾶς εἴπωσιν ὅτι ἐπλήρωσε τὸν κόσμον ἀπὸ δεισιδαιμονίαν, ἀποκρινόμεθα ὅτι εὑρίσκονται μὲν εἰσέτι πολλαὶ δεισιδαιμονίαι εἰς Χριστιανικοὺς τόπους, οὐχὶ ὅμως τοῦ Εὐαγγελίου γεννήματα, ἀλλὰ μᾶλλον λείψανα τῶν ἀρχαίων θρησκειῶν. Ἔπειτα, εἰς ποῖον μὴ Χριστιανικὸν ἔθνος δὲν ὑπερπερισσεύει ἡ δεισιδαιμονία; Καταρχὰς οἱ Ἐθνικοὶ παρεπονοῦντο ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς κατηδάφιζε τοὺς βωμοὺς, καὶ ἔκλειε τοὺς ναοὺς των, καὶ ἀπέτρεπε τὸν λαὸν τῆς καθεστώσης εἰδωλολατρείας, διδάσκων αὐτοὺς ὅτι δὲν ὑπάρχουσι θεοὶ χειροποίητοι. Τὸ αὐτὸ κάμνει καὶ τώρα. Ὁ καθαρὸς Χριστιανισμὸς καταβάλλει παντὸς εἴδους δεισιδαιμονίας πολὺ μᾶλλον παρ' ὅσον κατέβαλον αὐτὰς ποτὲ οἱ πλέον περιώνυμοι φιλόσοφοι τῆς ἀρχαιότητος. Ποῖον ἄρχε βασίλειον, ποίαν πόλιν, ποίαν κώμην, ἴσχυσε ποτὲ ἡ φιλοσοφία μόνη ν' ἀπαλλάξῃ τῆς δεισιδαιμονίας; Ὁ Χριστιανισμὸς μᾶς διδάσκει ὅτι ὑπάρχει εἷς μόνον Θεὸς, αἰώνιος, παντοκράτωρ, ὁ δημιουργὸς ὅλων τῶν κόσμων, καὶ ὁ ὑπέρτατος κυβερνήτης τοῦ παντὸς, ὅτι εἶναι πνεῦμα, καὶ πρέπει νὰ προσκυνῆται ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ. Ὁπουδήποτε τὸ Εὐαγγέλιον μορφόνει τὸν θρησκευτικὸν χαρακτῆρα τοῦ λαοῦ, κατ' οἶκον ἐπιμελῶς ἐρευνώμενον, καὶ συνεχῶς ἐξηγούμενον ἐπ' ἐκκλησίας, ἐκεῖθεν ἡ δεισιδαιμονία ταχέως ἐξορίζεται.

Πάλιν ἐρωτῶμεν τοὺς περιφρονοῦντας καὶ ἀποβάλλοντας τὸν Χριστιανισμὸν, Τί κακὸν ἐποίησε; Ποίαν ἀρετὴν δὲν ἐπιτάττει καὶ δὲν ἐνθαρρύνει μὲ τὸν καθαρώτερον, ἰσχυρότερον, καὶ ὑψηλότερον τρόπον; Εὐπείθεια εἰς τὰ παραγγέλματά του δὲν ἐπιφέρει οἰκιακὴν εὐδαιμονίαν; Δὲν διαχύνει εἰρήνην ἐπὶ γῆς καὶ εὐδοκίαν ἐν ἀνθρώποις; Ὁ Ἰησοῦς ἦτον ὁ ἄρχων τῆς εἰρήνης, καὶ ὅτε εἷς τῶν μαθητῶν χωρὶς τὴν συγκατάθεσιν ἢ τὴν ἔγκρισιν αὐτοῦ ἔσυρε τὴν μάχαιραν καὶ ἀπέκοψε τὸ ὠτίον ἐχθροῦ τινός, ἀμέσως ἐκεῖνος ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἰάτρευσε τὴν πληγήν. Ἤδη πάμπολυ ἐσμίκρυνεν ὁ Χριστιανισμὸς τὰ δεινὰ καὶ τὰς σκληρότητας

τοῦ πολέμου· θέλει δ' ἐξ ὁλοκλήρου διώξειν τὴν μάστιγα ταύτην ἀπὸ τὸν κόσμον εὐθὺς ὅταν ἅπαντες ἐγκολπωθῶσι καὶ αἰσθανθῶσι τὰς ἀρχάς του.

"Πάντα ὅσα ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς" ὠνειρεύθη ποτὲ κάνεῖς ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους φιλοσόφους τοιοῦτο παράγγελμα; Εἰς ποῖον ἄλλο ἠθικὸν σύστημα εὑρίσκεταί τι τόσον φιλάνθρωπον, τόσον ἁπλοῦν, καὶ τόσον περιληπτικόν;

Τί κακὸν ἔπραξεν ὁ Χριστιανισμός; Ὁ θεῖος Αὐτουργός του ποτὲ δὲν ἐκακοποίησεν, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐναντίου περιήρχετο εὐεργετῶν. Ἐνῷ διέβαινε τὸν κόσμον τοῦτον, ἀγαθότητος καὶ ἐλέους ἔργα ἐφώτιζον τὴν ὁδόν του· τὰ αὐτὰ δὲ καὶ τὴν ὁδὸν τῆς θρησκείας αὐτοῦ χαρακτηρίζουσι. Περιέρχεται εὐεργετοῦσα. Ἐνθαρρύνει πᾶν ὅ,τι ἐράσμιον καὶ ἀξιαγάπητον, κατακρίνει δὲ καὶ κολάζει πᾶν ὅ,τι ἁμαρτωλὸν καὶ κακόηθες. Διδάσκει τὸν ἄνθρωπον πόσον εἶναι μεγάλη ἡ πρὸς αὐτὸν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, διακηρύττει τρανώτατα τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς, καὶ μᾶς παρακινεῖ νὰ ζητῶμεν τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν καὶ τὴν αἰώνιον σωτηρίαν διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ.

Ἀναγνῶστα, πρὶν ἀποβάλῃς τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ, σκέψου βαθέως τί μέλλεις νὰ πράξῃς. Ὑπερβέβαιον εἶναι ὅτι ἄλλη θρησκεία δὲν ἐφάνη ἀκόμη εἰς τὸν κόσμον τόσον ἁρμοδία νὰ ἀνυψοῖ τὸν χαρακτῆρα καὶ νὰ χαλινόνῃ τὰ πάθη τοῦ ἀνθρώπου, νὰ ὁδηγῇ αὐτὸν εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ εὐδαιμονίαν, νὰ τὸν διδάσκῃ τὸ χρέος καὶ τὸ τέλος του. Ἐπειδὴ ἀσφαλέστερον ὁδηγὸν δὲν ἔχεις ν' ἀντικαταστήσῃς, διατί ν' ἀποστερήσῃς καὶ τούτου τὴν πλανωμένην ἀνθρωπότητα· διατί νὰ ἐξαλείψῃς τὸν ἥλιον τοῦτον ἀπὸ τὸ ἠθικὸν στερέωμα, ἐνῷ λαμπρότερον ἄλλον φωστῆρα δὲν ἔχεις νὰ μᾶς δείξῃς;

ΤΑ ΝΕΑ ΦΡΕΝΟΚΟΜΕΙΑ.

Δεν εἶναι πολὺς ὁ καιρὸς ἀφοῦ Χριστιανοὶ φιλάνθρωποι καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας σπουδαίως διεύθυναν τὴν προσοχὴν εἰς τὴν κατάστασιν τῶν φρενολήπτων. Κατὰ τοὺς προτέρους αἰῶνας, ἐθεωρεῖτο ἡ παραφροσύνη ὡς ἐκ Θεοῦ πεμπομένη, καὶ πᾶν μέσον ἀνθρώπινον ἐλογίζετο ἀνίσχυρον πρὸς θεραπείαν αὐτῆς· οἱ ἀρχαῖοι ἐκάλουν ἱερὰν νόσον τὸ φρικῶδες πάθος τοῦ σεληνιασμοῦ· τοιαῦτα δὲ φρονοῦντες, ἦτον ἐπίμενον νὰ παραμελῶσι τοὺς πάσχοντας, καὶ ὀλιγωτάτους ἐξ αὐτῶν νὰ ἰατρεύωσιν.

Ἡ χυδαϊκὴ αὕτη πρόληψις ἐπικρατεῖ ἀκόμη, κατὰ δυστυχίαν, εἰς πολλὰς κοινότητας οὐκ ὀλίγον πεφωτισμένας. Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν οὐδ' ἐν Εὐρώπῃ οὐδ' ἐν Ἀμερικῇ ὑπῆρχε κατάλληλον φρενοκομεῖον, ὅπου νὰ λαμβάνωσιν οἱ ἄθλιοι φρενοβλαβεῖς τὴν ἀπαιτουμένην φιλάνθρωπον περιποίησιν. Ἂν ἡ ἀῤῥωστία καθίστανεν αὐτοὺς βιαίους καὶ μανιώδεις, ὡς πολλάκις συμβαίνει, ἐφυλάσσοντο κατ' οἶκον ἀλυσίδεσι, ἢ παρεδίδοντο εἰς τὴν μοναξίαν δυσώδους φυλακῆς, ὅπου σχεδὸν πάντοτε ὑπερεβαρύνοντο τὰ τῆς νόσου αὐτῶν συμπτώματα, μόλις ἀφίνοντα ἐλπίδα τινὰ ἰάσεως. Ἐκ τῶν πολλῶν εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, ὅσοι ἐπέμποντο εἰς φυλακὰς καὶ σωφρονιστήρια, μόνον τρεῖς ἢ τέσσαρες ἀνέλαβον εἰς πολυετὲς διάστημα· καὶ τοῦτο μάλιστα, ἐνῷ ἐκ πολυαρίθμων πειραμάτων εἰς τὰ ὀρθῶς διοικούμενα φρενοκομεῖα τρανῶς ἀπεδείχθη, ὅτι οἱ βιαιότατοι καὶ μανιωδέστατοι τῶν φρενολήπτων θεραπεύονται παρ' ὅλους τοὺς λοιποὺς εὐκολώτερον, ὅταν ὀρθῶς αὐτοὺς περιποιῶνται.

Εἶναι τωόντι ἀπορίας ἄξιον μὲ ποίους λόγους ἐπείσθησαν οἱ ἄνθρωποι νὰ καταδικάζωσιν εἰς φυλακισμοὺς καὶ ἁλύσεις, καὶ νὰ μεταχειρίζωνται ὡς ἄγρια θηρία, τοὺς ἀπὸ παραφροσύνην πάσχοντας φίλους καὶ συγγενεῖς των. Διαγωγὴ τόσον ἀπάνθρωπος καὶ σώας φρένας ἠδύνατο νὰ σαλεύσῃ· πόσῳ δὲ μᾶλλον πρέπει νὰ διαταράττῃ τὸ πνεῦμα τῶν ἤδη φρενοβλαβῶν! Ἡ καταδυναστεία, λέγει ὁ Σολομών, παραλογίζει τὸν σοφόν· βέβαια δὲ τὸν μωρὸν πρέπει νὰ καθιστάνῃ μανιακὸν καὶ ἀνίατον.

Σαφῶς εἶναι τὴν σήμερον ἐκ πείρας ἀποδεδειγμένον, ὅτι εὐκολώτερον θεραπεύεται ἡ παραφροσύνη διὰ καταλλήλου ἰατρικῆς καὶ ἠθικῆς περιθάλψεως, παρ' ἄλλας πολλὰς ἐκ τῶν συνήθων ἀσθενειῶν. Περὶ τούτου οὐδεὶς ἐμπορεῖ μετὰ λόγου ν' ἀμφιβάλλῃ, ὅστις ἤθελε λάβειν τὸν κόπον νὰ θεωρήσῃ τὰ ἤδη γενόμενα πολυπληθῆ πειράματα. Τινὰς δ' ἀπὸ τὰς ἐκβάσεις τῶν πειραμάτων τούτων θέτομεν τώρα ἐνώπιον τοῦ ἀναγνώστου.

Ἀναφορά τις, ἐκδοθεῖσα ἐν Λονδίνῳ τὸ 1827, δεικνύει ὅτι τεσσαράκοντα φρενόληπτοι, ἐντὸς τριῶν μηνῶν μετὰ τὴν πρώτην αὐτῶν παραφροσύνην ἐμβάντες εἰς Καταγώγιόν τι ἐν Ἐβοράκῳ συστημένον, ὑγίαναν ἅπαντες. Ἐκ δὲ τῶν εἰσαχθέντων μετὰ τρεῖς μῆνας καὶ ἐντὸς δώδεκα μηνῶν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀῤῥωστίας, ἀνέλαβον 25 εἰς τοὺς 45· ἀλλ' ἐξ ἐκείνων, ὅσων ἡ ἀσθένεια ἦτο πολυχρονιωτέρα τῶν δύο ἐτῶν, μόνον 14 εἰς τοὺς 79 ἰάθησαν. Ἐπιμελὴς ἐξέτασις τῶν εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην γενομένων ἰάσεων ἀποδεικνύει, ὅτι ἐκ μὲν τῶν πρὸ πολλοῦ πασχόντων 14 ἢ 16 τοῖς ἑκατὸν ἀναλαμβάνουν· ἐκ δὲ τῶν πασχόντων ὀλιγώτερον ἑνὸς ἔτους, ὑπὲρ τὸ ἥμισυ τοῦ ἀριθμοῦ σωφρονίζονται διὰ τῆς νέας θεραπευτικῆς μεθόδου τῶν φρενοκομείων.

Καταρχὰς τοῦ 1833 ἐτελειώθη μὲ φροντίδα καὶ δαπάνην τῆς κυβερνήσεως εὐρύχωρον φρενοκομεῖον εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, εἰς κωμόπολιν καλουμένην Worcester, 40 μίλια πρὸς δυσμὰς τῆς Βοστῶνος· ἅπαντες δὲ οἱ φρενοβλαβεῖς, οἱ διεσκορπισμένοι εἰς τὰς φυλακὰς καὶ τὰ ἐλεημονητικὰ τῆς Μασσακουσέττης* καταστήματα, μετεκομίσθησαν εἰς αὐτὸ ἐκ διαταγῆς τοῦ κυβερνήτου, μετὰ πολλῶν ἄλλων, οἵτινες κατάκλειστοι ἢ ἐλεύθεροι διέμενον εἰσέτι μεταξὺ τῶν ἰδίων φίλων καὶ συγγενῶν.

Εἰς τὸ τέλος δὲ τοῦ 1834, ὁ ἐπιστάτης, ἰατρὸς ἔξοχος, ἀνέφερεν ὅτι ὅσοι τοῖς 100 ἐξ ὅλων τῶν εἰς τὸ φρενοκομεῖον ἐμβάντων εἶχον ἀναλάβειν τὰς φρένας των. Εἶναι δὲ ἡ ἀναλογία αὕτη μεγαλητέρα τῆς εὑρισκομένης εἰς ὅμοια ἐν Εὐρώπῃ φρενοκομεῖα. Εἰς 13 φρενοκομεῖα τῆς Μεγάλης Βρετανίας ἡ ἀναλογία ἦτο 35 τοῖς 100· εἰς 5 Γαλλικὰ, ἦτο 43 τοῖς ἑκατὸν, καὶ εἰς 4 Γερμανικὰ, 31 τοῖς ἑκατόν. Ἐσχάτως μάλιστα εἰς τὸ Ἀμερικανικὸν φρενοκομεῖον ἀπὸ 66 ἀσθενεῖς 54 ἐθεραπεύθησαν, καὶ 6 ἐβελτιώθησαν.

Εὑρέθη ὅμως καὶ εἰς τοῦτο καὶ εἰς ἄλλα ὅμοια φρενοκομεῖα, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ πεπαλαιωμένην φρενοβλάβειαν πάσχοντες καταντῶσιν ἀνίατοι· μ' ὅλον τοῦτο, ἡ εὐμενὴς καὶ φιλάνθρωπος περιποίησις ἡμερόνει πάντοτε καὶ βελτιόνει τὸν χαρακτῆρα καὶ τοῦ θηριωδεστάτου μανιακοῦ, ἂν καὶ δὲν ἰσχύῃ τέλεια νὰ τὸν θεραπεύσῃ. Ἐντὸς ὀλίγων ἑβδομάδων, ὡς ἐπιτοπλεῖστον, παρέρχονται οἱ μανιώδεις παροξυσμοὶ, εἰς τὴν ἰατρικὴν περιθάλψιν ὑποχωροῦντες, καὶ τότε ὁ ταλαίπωρος μανιακὸς, ἀβλαβὴς γενόμενος, ἀφίνεται εἰς τὴν ἥσυχον ἀπόλαυσιν τῆς ἐλευθερίας του.

Παρατηρεῖται γενικῶς, ὅτι ἀπὸ τὰς νοητικὰς δυνάμεις τῶν φρενολήπτων τινὲς μένουσι κατὰ μέγα μέρος ἀβλαβεῖς. Σχεδὸν πάντοτε ὑπάρχουσιν ὑποθέσεις τινὲς, περὶ ὧν συνδιαλέγονται κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ὀρθῶς καὶ εὐχαρίστως. Εἶναι δὲ τὰ μέγιστα ἐπωφελὲς ν' ἀποσπᾶται ἡ προσοχὴ των ἀπὸ τὰ πράγματα ἐκεῖνα, ὅσα διετάραξαν τὸ λογικὸν αὐτῶν, καὶ νὰ διευθύνεται εἰς ἄλλα. Ὄχι ὀλιγώτερον κρίνεται ἀναγκαῖον νὰ ἐμπνέωσιν αἰδοῦς αἰσθήματα εἰς τοὺς μανιακοὺς, καὶ κατὰ πάντα τρόπον νὰ τοὺς ὁδηγῶσιν εἰς τὸ νὰ σέβωνται αὐτοὶ ἑαυτούς.

Πρὸς τὰ τέλη τοῦ 1837 ὁ ἐπιστάτης τοῦ προειρημένου ἐν Ἀμερικῇ φρενοκομείου ἐξέδωκεν ἄλλην ἀναφορὰν, ἐξ ἧς φαίνεται ὅτι μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης περὶ τοὺς 80 τοῖς ἑκατὸν ἐκ τῶν ἐσχάτως εἰσελθόντων εἶχον ἰατρευθῆν. Συνάγεται δὲ καὶ ὅτι ἀπὸ τοὺς ἀσθενεῖς, ὅσοι ἐμβῆκαν εἰς τὸ φρενοκομεῖον τοῦτο, 337 ἦσαν ἄγαμοι, καὶ μόνον 173 ἔγγαμοι· 283 ἐκ τούτων οὐδέποτε εἶχον νυμφευθῆν, 30 ἦσαν χῆραι, καὶ 24 χηρεύοντες. Καταρχὰς ὅτε ὁ Θεὸς ἔπλασε τὸν ἄνθρωπον, εἶπεν, "Οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον."

Περὶ δὲ τῶν διαφόρων τοῦ ἀνθρώπου ἡλικιῶν, εὑρέθη ὅτι περισσότερον κυριεύει ἡ φρενοληψία τοὺς μεταξὺ 20 καὶ 30 ἐτῶν, καὶ ἑπομένως τοὺς μεταξὺ 30 καὶ 40, ὀλιγώτερον δὲ τοὺς κάτω τῶν 20. Τοῦτο ἀληθεύει καὶ περὶ τῶν δύο ἐξίσου φύλων. Εἰς ἓν ὅμως ἀπὸ τὰ τῆς Γαλλίας μεγάλα φρενοκομεῖα παριστάνεται διαφορετικὴ ἔκβασις. Ἐκεῖ φαίνεται ὅτι οἱ μὲν ἄνδρες προσβάλλονται συχνότερα μεταξὺ 20 καὶ 30 ἐτῶν, αἱ δὲ γυναῖκες μεταξὺ 30 καὶ 40.

Ἀπὸ 70 πάσχοντας εἰς τὸ Ἀμερικανικὸν φρενοκομεῖον, τὴν ἡλικίαν τεσσαρακονταετεῖς ἕως πεντηκονταετεῖς, 50 ἀνέλαβον· ἀπὸ 47, πεντηκονταετεῖς ἕως ἑξηκονταετεῖς, 26 ἀνέλαβον· 9 δὲ, ἑξηκονταετεῖς ἕως ἑξηκονταπενταετεῖς, ἀνέλαβον ἅπαντες· ἐνῷ ἀπὸ 72, εἰκοσαετεῖς ἕως εἰκοσιπενταετεῖς, μόνον 27 ἀνέλαβον.

Πολλοὶ συγγραφεῖς ἀρχαιότερα ὑπέθετον ὅλον τὸ ἐναντίον ἀφ' ὅ,τι ἡ πεῖρα μᾶς ἀπέδειξεν ἀληθὲς, ἐφρόνουν δηλ. ὅτι πλέον δυσίατος εἶναι ἡ μανία εἰς τοὺς γέροντας παρ' εἰς τοὺς νέους. Γίνεται δὲ βαρύτερον εἰς τοὺς νέους τὸ πάθος τοῦτο ἴσως διότι προέρχεται ἀπὸ τὴν κατάχρησιν τῶν ἡδονῶν, ἥτις πολλάκις παράγει τὴν πλέον πεισματώδη καὶ ἀνίατον φρενοληψίαν. Ὁ ἐγκέφαλος καὶ τὸ νευρικὸν σύστημα τῶν νέων εἶναι τρυφερώτερα καὶ πλέον εὐαίσθητα παρὰ τὰ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ διὰ τοῦτο ὁ κίνδυνος τοῦ νὰ ἐπιφέρῃ μανίαν ἡ ἀσέλγεια εἶναι μέγιστος πρὸς αὐτούς. Τὰ ὑπομνήματα τῶν φρενοκομείων φωνάζουσι μετὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, Φεῦγε τὰς νεωτερικὰς ἐπιθυμίας.

Εἰς τὸ τέλος τῆς πρώτης τετραετίας ἀφοῦ ἠνοίχθη τὸ Ἀμερικανικὸν φρενοκομεῖον, εὑρέθη ὅτι ἀπὸ 161 εἰσαχθέντας ἐντὸς τοῦ πρώτου ἔτους τῆς φρενοληψίας των 143 ἀνέλαβον· 10 ἐκ τῶν μὴ ἀναλαβόντων ἀπέθανον, καὶ 6 ἐπάρθησαν ἀπὸ τὸ φρενοκομεῖον πρὶν γένῃ ἀρκετὴ δοκιμασία. Ἐκ τούτου μανθάνομεν πόσον εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἐπιχειρῶμεν τὴν ἴασιν τῶν φρενολήπτων ὅσον τὸ δυνατὸν ἀρχαιότερα.

Πολλὰ περίεργα καὶ διδακτικὰ μᾶς γνωστοποιοῦσι τὰ ὑπομνήματα τοῦ φρενοκομείου τούτου περὶ τῶν μανιακῶν καὶ τῶν διαφόρων αἰτίων τῆς μανίας. Ἡ μανία 110 ὑποκειμένων προῆλθεν ἀπὸ ἀκράτειαν· ἐκ τούτων δὲ 93 ἦσαν ἄνδρες, καὶ 17 γυναῖκες. Οἱ ἀπὸ οἰκιακὰς θλίψεις παραφρονήσαντες ἦσαν 115, 65 γυναῖκες, καὶ 50 ἄνδρες. Ἀπὸ 86, οἵτινες ἐκ διαφόρων ἀσθενειῶν ἔχασαν τὰς φρένας, 63 ἦσαν γυναῖκες, καὶ 23 ἄνδρες. Ἀπὸ 41, οἵτινες ἀπὸ θρησκευτικὰς αἰτίας ἢ θρησκευτικὰς ἐντυπώσεις κατήντησαν εἰς μανίαν, 26 ἦσαν ἄνδρες καὶ 15 γυναῖκες.

Εἰς τὸ φρενοκομεῖον τοῦτο ἀπὸ μὲν τοὺς ἐξ ἀκρατείας μανιακοὺς ἀνέλαβον περὶ τοὺς 50 τοῖς 100· ἀπὸ τοὺς ὅσοι ἔχασαν τὰς φρένας ἐξ οἰκιακῶν θλίψεων 53 τοῖς 100· ἀπὸ τοὺς κατὰ συνέπειαν διαφόρων ἀσθενειῶν 72 τοῖς 100· ἀπὸ δὲ τοὺς ἐκ θρησκευτικῶν αἰτιῶν μανιακοὺς, 50 τοῖς 100. Ἀλλ' ἀπ' ἐκείνους, ὅσων ἐσάλευσε τὰς φρένας ἡ αἰσχρὰ καὶ ὀλεθρία κατάχρησις τῶν ἡδονῶν, 7 μόνον τοῖς 100 ἀνέλαβον. Τρανωτάτη νουθεσία τοῦτο εἰς τὴν νεολαίαν.

Καθ' ὅσον εἶναι γνωστὸν, μόλις ὀλίγοι τινὲς ἐκ τῶν ὅσοι ἐξῆλθον τοῦ φρενοκομείου ἰατρευμένοι ὑπετροπίασαν, (ἐξανεκύλισαν)· καὶ ἄλλοι δὲ, ὡς βελτιωμένοι ἀπολυ-

* Ἡ Μασσακουσέττη εἶναι μία ἐκ τῶν εἰκοσιεξ Πολιτειῶν ἢ Ἐπαρχιῶν, αἵτινες συνιστῶσι τὸ Ἀμερικανικὸν Ὁμόσπονδον Κράτος τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Ἑκάστη δὲ τῶν Πολιτειῶν τούτων διοικεῖται αὐτονόμως καὶ ἀνεξαρτήτως ὡς πρὸς τὰ ἐσωτερικά της, μολονότι ἅπασαι ὑπόκεινται ὡς πρὸς τὰς ἐξωτερικὰς σχέσεις εἰς τὴν ἐν Οὐασιγκτωνείᾳ γενικωτέραν κυβέρνησιν. Ἴδε Ἀποθήκης Τόμ. Δ'. Σελ. ο.

θέντες, ἐξηκολούθησαν νὰ καλητερεύωσιν, ἐωσοῦ διόλου ἀνέλαβον. Τόσον θαυμασίως ἐπέτυχε τὸ κατάστημα τοῦτο, ὥστε καὶ ἄλλα ὅμοια ἤρχισαν νὰ συσταίνωνται ἀλλαχοῦ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, εἰς τὰ ὁποῖα μετὰ θάρρους ἐλπίζεται ὅτι θέλουν εὑρεῖν περίθαλψιν ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν ἅπαντες οἱ ἀπὸ τὸ δεινὸν τοῦτο πάθος κυριευμένοι.

Πρώτιστα χαρακτηριστικὰ τῆς νέας ταύτης μεθόδου τοῦ περιποιεῖσθαι τοὺς φρενολήπτους εἶναι τὰ ἑπόμενα.

1. Ποτὲ δὲν ἐπιβάλλουν εἰς αὐτοὺς κάμμίαν ποινὴν, οὐδὲ τοὺς ὁμιλοῦσι τραχίως ἢ ὑβριστικῶς· ἀλλὰ πάντοτε τοὺς περιποιοῦνται μετὰ πραότητος καὶ εὐμενείας.

2. Ποτὲ δὲν ἀπατῶσιν αὐτοὺς εἰς ὁ,τιδήποτε· σκοπὸν μάλιστα κορυφαῖον ἔχουν οἱ αὐτοὺς ἐπιμελούμενοι νὰ ἐφελκύσωσι τὴν τελείαν ἐμπιστοσύνην των· πρὸς ἐπιτυχίαν δὲ τούτου, ἀνάγκη μεγάλη ποτὲ νὰ μὴ τοὺς ἀπατῶσι· διότι, ὡς οἱ σώφρονες, οὕτω καὶ ὁ παράφρων, ἅπαξ ἀπατηθεὶς, χάνει πᾶσαν εἰς τὸν ἀπατήσαντα ἐμπιστοσύνην, καὶ κατὰ συνέπειαν ὁ ἀπατήσας χάνει ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης πᾶσαν τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐπιρροήν του.

3. Πρὸς τοὺς πάσχοντας ἐκείνους, ὅσοι δὲν εἶναι θορυβώδεις καὶ βίαιοι, εὑρέθη ἐπωφελεστάτη ἡ ψαλμῳδία, ἡ τῶν Ἱερῶν Γραφῶν ἀνάγνωσις, καὶ ἡ ἀκρόασις παρακλήσεων καὶ διδαχῶν· καθότι ταῦτα πάντα, ὡς εἶναι γνωστὸν, μεγάλως κατευνάζουσι τὸ τεταραγμένον πνεῦμα. Πρὶν ὅμως δοθῇ τὸ ἐλεύθερον εἰς αὐτοὺς νὰ ἐμβῶσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀπαιτεῖται νὰ ὑποσχεθῶσιν ὅτι θέλουν διάγειν μὲ τάξιν καὶ κοσμιότητα. Τοῦτο δὲ εἶναι εἰς αὐτοὺς κάποια παρακίνησις νὰ χαλινώνωσι τὰ αἰσθήματά των· καὶ ἂν ὁ μανιακὸς ἅπαξ καταρθώσῃ τοῦτο, ἂν δηλαδὴ ἐπιτύχῃ μίαν ὥραν νὰ χαλινώσῃ ἑαυτὸν, θέλει μετ' ὀλίγον πράξειν τὸ αὐτὸ καὶ ὁλόκληρον ἡμέραν, καὶ ὁλόκληρον ἑβδομάδα, καὶ οὕτω καθεξῆς, ἐωσοῦ τὸ λογικὸν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν τόπον του.

Τὰ ἑπόμενα λαμβάνομεν ἀπὸ τὴν ἐσχάτην ἀναφορὰν τοῦ ἐπιστατοῦντος τὸ Ἀμερικανικὸν φρενακομεῖον ἰατροῦ, Woodward ὀνομαζομένου·—

"Ἀπὸ τοὺς χιλίους τριάκοντα τέσσαρας φρενολήπτους, οἵτινες ἐμβῆκαν εἰς τὸ κατάστημα τοῦτο ἀφοῦ πρῶτον ἀνηγέρθη, οὔτε εἴκοσι δὲν εἶναι οἱ μὴ συμφαγόντες μετὰ τῶν λοιπῶν εἰς τὴν κοινὴν τράπεζαν πλειότερον ἢ ὀλιγώτερον καιροῦ διάστημα· ἐκ τούτων δὲ τῶν εἴκοσι ὑπὲρ τὰ τρία τέταρτα εἰς τόσην ἀδυναμίαν εὑρίσκοντο ὅτε ἦλθον, ὥστε δὲν ἠμπόρουν νὰ κινήσωσι, καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀπέθανον. Καθ' ἣν στιγμὴν γράφω ταῦτα, δὲν ὑπάρχει οὐδεὶς ἐντὸς τοῦ φρενοκομείου, ὅστις νὰ μὴ συντρώγῃ μετ' ἄλλων, περόνην καὶ μάχαιραν μεταχειριζόμενος. Ποτὲ δὲ κάμμία βλάβη δὲν προῆλθεν ἀπὸ τὴν ἄδειαν τοῦ νὰ κρατῶσι τοιαῦτα ὄργανα. Τὸ νὰ τρώγῃ τις ἐν μοναξίᾳ ἀπὸ κασσιτέρινον ἢ ξύλινον πινάκιον μὲ τοὺς δακτύλους ἢ μὲ μόνον κουτάλιον διαφέρει τοσοῦτον ἀπὸ τὸ νὰ καθίζῃ εἰς κομψῶς ἐστρωμένην τράπεζαν, καὶ νὰ λαμβάνῃ τὴν τροφὴν ἀπὸ ὡραῖα πινάκια μὲ μάχαιραν καὶ περόνιον, ὅσον διαφέρει ὁ ἄγριος ἀπὸ τὸν πολιτισμένον, καὶ τὸ κτῆνος ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον.

"Τίποτε δὲν συντείνει τοσοῦτον εἰς τὸ νὰ χαλινόνῃ τοὺς μανιακοὺς, καὶ νὰ τοὺς ἐμπνέῃ σέβας πρὸς ἑαυτοὺς, ὅσον αὕτη ἡ ἐπὶ τῆς τραπέζης ἐλευθερία καὶ ἡ πεποίθησις τὴν ὁποίαν αἰσθάνονται ὅτι θέτουν εἰς αὐτοὺς οἱ φύλακές των. Τὸ αὐτὸ ἀληθεύει περὶ ἐνδυμάτων καὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν αὐτοὺς περιποιοῦνται. Ἂν ὁ φρενόληπτος ἦναι καθαρὸς καὶ ἀναπαυτικῶς ἐνδεδυμένος, ὡς ἄλλοι τοὺς ὁποίους βλέπει, αἰσθάνεται ὅτι δὲν εἶναι αὐτῶν κατώτερος, σέβεται ἑαυτὸν ὡς ἐκεῖνοι φαίνεται ὅτι τὸν σέβονται, καὶ προσέχει νὰ μὴ κάμῃ τίποτε δι' οὗ νὰ ἐκπέσῃ τοῦ βαθμοῦ του. Ἂν τὰ φορέματά του ἦναι ἐσχισμένα ἢ λερωμένα, τὰ κατασχίζει ἢ τὰ λερόνει ἔτι μᾶλλον· ἂν δὲ ἦναι καθάρια καὶ εὔμορφα, τὰ διατηρεῖ μετ' ἐπιμελείας, καὶ μάλιστα ἐπαίρεται δι' αὐτά.

"Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν πάσχων τις ἐφέρθη εἰς τὸ φρενοκομεῖον, ὅστις εἶχε περάσειν τρία ἔτη κατάκλειστος εἰς κλωβίον, χωρὶς ποτὲ νὰ πιάσῃ περόνιον ἢ μαχαίριον καθ' ὅλον αὐτὸ τοῦ καιροῦ τὸ διάστημα, καὶ χωρὶς νὰ θερμανθῇ ἀπὸ πῦρ δύο χειμῶνας. Ὁ ἄνθρωπος ὑπὸ τοῦ ὁποίου ἐφέρθη ἔδειξεν ἐπαινετὴν φιλανθρωπίαν ὡς πρὸς τὸν ἄθλιον μανιακὸν, καὶ, 'Μετ' ὀλίγους μῆνας,' μὲ εἶπεν, 'ἐλπίζω νὰ διάγῃ εὐσχημόνως, καὶ νὰ τρώγῃ μὲ περόνιον καὶ μαχαίριον·' ἀλλ' ἐνῷ ἀκόμη συνδιελεγόμεθα περὶ τούτων, ὁ πάσχων ἐκάθισεν ἡσύχως εἰς τὴν τράπεζαν, κ' ἐδείπνησε μὲ περόνιον καὶ μαχαίριον! Τὴν δευτέραν Κυριακὴν μετὰ τὴν εἴσοδόν του ὑπῆγεν εὐτάκτως εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ εἶπε πρὸς ἅπαντας ὅτι κάλλιστα εἶχεν.

"Ὁ παράφρων, ὅταν ἀμελῆται, ὅταν δὲν λαμβάνῃ κάμμίαν ἀκρόασιν, ὅταν θεωρῆται ὡς κατώτερος ἀπὸ τοὺς αὐτὸν συναναστρεφομένους, εὑρίσκεται πάντοτε εἰς ἐρεθισμὸν καὶ ἀνησυχίαν, καὶ τέλος ἐξαγριοῦται. Ὅταν, ἀπ' ἐναντίας, τὸν περιποιώμεθα μὲ φιλοφροσύνην καὶ εὐγένειαν, ὅταν ἐρωτῶμεν αὐτὸν περὶ τῆς ὑγείας του, καὶ ὑπομονητικῶς ἀκούωμεν ὅσα ἔχει νὰ μᾶς εἴπῃ, διεγείρομεν ἐντὸς αὐτοῦ πνεῦμα πραότητος καὶ ἀγάπης, ἐμποροῦμεν νὰ τὸν διοικῶμεν χωρὶς αὐστηρότητα, καὶ νὰ ἐλκύωμεν τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ ὑπόληψίν του.

"Ἂν ὑπάρχῃ μυστικόν τι εἰς τὴν διοίκησιν τῶν φρενολήπτων, εἶναι τοῦτο· σέβου αὐτοὺς, καὶ θέλουν σέβεσθαι αὐτοὶ ἑαυτούς· μεταχειρίζου αὐτοὺς ὡς λογικὰ ὄντα, καὶ θέλουν καταβάλλειν πᾶσαν ἐπιμέλειαν διὰ νὰ σὲ δείξωσιν ὅτι εἶναι τοιοῦτοι· ὁδὸς εἰς αὐτοὺς βαθμόν τινα ἐμπιστοσύνης, καὶ θέλουν προσπαθεῖν νὰ φανῶσιν ἄξιοι αὐτῆς, πολλὰ δὲ σπανίως θέλουν τὴν καταχρᾶσθαι."

Τί γὰρ παράκαιρος ἡδονὴ τίκτει βλάβην.
Ὡς πολλὰ διὰ τὰς ἡδονὰς λυπούμεθα.

ΣΥΛΛΟΓΗ ΠΑΡΟΙΜΙΩΝ,

ΕΚ ΤΩΝ ΑΤΑΚΤΩΝ ΤΟΥ ΚΟΡΑΗ.

Συνέχεια ἀπὸ Σελ. 185 Τόμου Δ'.

41. *Ὅστις εἶν' ἔξω τοῦ χοροῦ, πολλὰ τραγούδι' ἐξεύρει·* παροιμία νουθετικὴ εἰς τοὺς κρίνοντας προπετῶς τὰς πράξεις τῶν ἄλλων.

42. *Ἕνας τρελὸς ῥίπτει πέτραν εἰς πηγάδιον, κ' ἑκατὸν φρόνιμοι δὲν ἐμποροῦν νὰ τὴν ἐκβάλωσι.*

43. *Βάλε τὸν τρελὸν νὰ σύρῃ τὸ φίδιον ἀπὸ τὴν τρύπαν·* ἁρμόζουσα εἰς τοὺς πανούργους, ὅσοι, μὴ τολμῶντες αὐτοὶ τὰ ἐπικίνδυνα, μεταχειρίζονται τὴν ὑπουργίαν τῶν τρελῶν.

44. *Μεγάλα πλοῖα, μεγάλαι τρικυμίαι·* τῆς ὁποίας τὴν ἀλήθειαν δὲν ἐμαρτύρησέ τις ἄλλος τόσον τρανὰ, ὅσον ὁ μέγας Ναπολέων. Τοῦτο ἐνόει καὶ ὁ Σοφοκλῆς, ὅταν ἔλεγε περὶ τοῦ Αἴαντος,

Τὰ γὰρ περισσὰ κἀνόνητα σώματα
Πίπτειν βαρείαις πρὸς Θεῶν δυσπραξίαις.

Ὅσον περισσὸς καὶ μέγας ἂν ἦναί τις, ἡ μεγαλειότης του, ὅταν δὲν ἀποβλέπῃ τὴν κοινὴν ὠφέλειαν καὶ εὐδαιμονίαν, στηρίζεται εἰς κύματα θαλάσσης, καὶ ὄχι εἰς τὴν πέτραν.

45. *Ὅστις γίνεται πρόβατον, τὸν τρώγει ὁ λύκος·* ἤγουν, ὅστις μὲ ὑπερβολὴν ὑποφέρει, διεγείρει τοὺς φιλαδίκους νὰ τὸν ἀδικῶσι. Παροιμία χρήσιμος· διότι οἱ τύραννοι δὲν βλαστάνουν αὐτομάτως ὡς τὰ χόρτ' ἀπὸ τὴν γῆν· κατασκευάζονται κατὰ μικρὸν, ὅταν καταλάβωσιν ὅτι οἱ πολῖται φέρουν εἰς τοὺς ὤμους προβατικὰς κεφαλάς.

46. *Τὰ μεγάλα ὀψάρια τρώγουν τὰ μικρά·* ἤγουν, οἱ δυνατοὶ καταδυναστεύουν τοὺς ἀδυνάτους· παροιμία βεβαιωμένη ἀπὸ τὴν ἱστορίαν καὶ ἀπ' ὅσα συνέβησαν εἰς τὰς ἡμέρας μας.

47. *Λύκος λύκον δὲν τρώγει·* ἤγουν, πλεονέκτης πλεονέκτην δὲν ἐνοχλεῖ. Τοῦτο ὅτι δὲν εἶναι πάντοτ' ἀληθὲς, τὸ μαρτυρεῖ πάλιν ἡ ἱστορία καὶ τὰ νῦν συμβαίνοντα. Οἱ χειρότεροι λύκοι ὅμως εἶναι οἱ ἐνδυμένοι μὲ δέρματα προβάτων.

48. *Φίλνε, ἂν θέλῃς νὰ σὲ φιλεύωσιν·* ἤγουν, εὐεργέτει, ἂν ἀγαπᾷς νὰ εὐεργετῆσαι ἀπὸ τοὺς ἄλλους· γίνου φιλάνθρωπος, ἂν ἐπιθυμῇς νὰ σὲ φιλανθρωπεύωνται οἱ ἄλλοι.

49. *Ἐγὼ σ' ἔκτισα, φοῦρνε, ἐγὼ νὰ σὲ χαλάσω·* ἁρμόζουσα μάλιστα εἰς τῶν τυράννων ἢ τῶν ἀπολύτων δεσποτῶν τὰ στόματα, οἱ ὁποῖοι, καθὼς εὔκολα προβιβάζουν τοὺς παρασίτους αὐτῶν καὶ κόλακας εἰς ἀξιώματα, μὲ τὴν αὐτὴν εὐκολίαν τοὺς γυμνόνουν ἀπ' αὐτά, καὶ τοὺς κολάζουν ἀκρίτως καὶ ἀνεξετάστως, πολλάκις καὶ μὲ τῆς ζωῆς τὴν στέρησιν.

50. *Ἄλλος κάμνει τὸ φόρεμα, καὶ ἄλλος τὸ φορεῖ·* διδάσκουσα τὸ ἄδηλον τῶν βιωτικῶν περιστάσεων.

51 *Ὅστις γεννηθῇ εἰς τὴν φυλακὴν, τὴν φυλακὴν ἀγαπᾷ·* τοιοῦτοι μάλιστα εἶναι οἱ ζῶντες ὑπὸ ζυγὸν τυραννίας ἢ ἀπολύτου ἐξουσίας πλούσιοι. Ἔχοντας τὰ μέσα νὰ ἀπολαύωσιν ὅλας τὰς κτηνώδεις ἡδονὰς, καὶ ν' ἀγοράζωσιν αἰσχρῶς τὴν προστασίαν τινὸς ἀπὸ τοὺς ὑπαλλήλους τυραννίσκους, ὑπουργοὺς τοῦ πρωτοτυράννου, ὀλίγον τοὺς μέλει νὰ συλλογίζωνται καὶ νὰ λαλῶσιν ἐλεύθερα, καὶ ἀκόμη ὀλιγώτερον, ἂν τὸ πλειότερον βάρος τοῦ ζυγοῦ καταθλίβῃ τοὺς λοιπούς των ὁμογενεῖς.

52. *Ὀργὴ λαοῦ, ὀργὴ Θεοῦ·* ὁμοία ἄλλης παροιμίας, τῆς *Φωνὴ λαοῦ, φωνὴ Θεοῦ·* διδάσκουσα ὅλους, ἀλλ' ἐξαιρέτως τοὺς ἡγεμόνας, πόσον πρέπει νὰ σπουδάζωσι ν' ἀγαπῶνται ἀπὸ τοὺς λαούς των, καὶ ὅτι τοιαύτην ἀγάπην ν' ἀποκτήσωσι δὲν εἶναι δυνατὸν, ἂν δὲν καταγίνωνται νύκτα καὶ ἡμέραν εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τῶν λαῶν. Ἂν ὁ λαὸς τοὺς ἀγαπᾷ, γίνονται καὶ εἰς τὸν Θεὸν ἀγαπητοί· ἂν τοὺς ὀργίζεται, μὴν ἀμφιβάλλωσιν ὅτι ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ στέφει τὰς κεφαλάς των, καὶ ἂν συχνάζωσι καθημέραν τὰς ἐκκλησίας.

53. *Τὰ παθήματα γίνονται μαθήματα·* παροιμία φρονιμωτάτη, ἀλλ' ἥτις δὲν ὠφέλησε ποτὲ πλὴν τοὺς φρονίμους.

54. *Περισσότερον βλέπουν τὰ τέσσαρα παρὰ τὰ δύ' ὀμμάτια·* παροιμία ὄχι κακὴ, διδάσκουσα νὰ μὴν ἐμπιστευώμεθα πάντοτε εἰς τὴν ἰδίαν μας γνῶσιν, ἀλλὰ καὶ νὰ συμβουλευώμεθα πάντοτε κάνένα φίλον πιστόν.

55. *Ὁ κόσμος ἐποντίζετο, καὶ ἡ ἐμὴ γυνὴ ἐστολίζετο·* ἁρμόζουσα εἰς τοὺς ἀσυμπαθεῖς καὶ ἀναισθήτους τῶν κοινῶν συμφορῶν ἀνθρώπους.

56. *Τόπον ἔχει ὁ πτωχὸς τὴν ὄρνιθά του, ὅσον ὁ ἄρχος τὸ βουβί του·* παροιμία καλὴ νὰ τὴν ἐνθυμῶνται ὅσοι τολμοῦν νὰ προβάλλωσιν ἀπολογίαν τῆς ἀδικίας τὴν εὐτέλειαν τοῦ ἀδικήματος. Παροιμίαν ταύτης ἄλλην παροιμίαν ἔχομεν· *Καθένας τὴν πήτταν του διὰ ψωμὶ τὴν ἔχει.*

57. *Ὅλα τὰ πουλία διαβαίνουν, καὶ οἱ σπουργῖται ἀπομένουν.*

58. *Τόπος καὶ νόμος, Τόπος καὶ τάξις, καὶ Τόπος καὶ τύπος,* φράσεις παροιμιώδεις, δηλοῦσαι ὅτι καθὲν ἔθνος ἔχει ἰδίους νόμους, ἰδίας τάξεις, ἰδίους τύπους, ἴδια ἔθιμα, κατὰ τὰ ὁποῖα ζῇ καὶ διάγει· καὶ ἀκολούθως ἄτοπος καὶ παράξενος λογίζεται, ὅστις ἰσχυρίζεται νὰ ζῇ εἰς ξένον τόπον μὲ τοὺς νόμους τῆς ἰδίας του πατρίδος· ὅθεν καὶ τετάρτη ἄλλη παροιμία, *Τόπου συνήθεια, νόμου κεφάλαιον.*

59. *Ὅ,τι φέρει ὥρα, χρόνος δὲν τα φέρει·* λέγεται πρὸς τοὺς ἀπίστους ἢ ἀνελπίστους τῶν μελλόντων· διότι πολλάκις μικρά τις περίστασις ἀρκεῖ νὰ μεταβάλῃ τὰ πράγματα ἀπὸ τὸ καλὸν εἰς τὸ κακὸν, καὶ ἀπὸ τοῦτο πάλιν εἰς τὸ καλόν. Ὅστις ἐξεύρει νὰ μεταχειρισθῇ τὴν περίστασιν, ἐμπορεῖ νὰ ἀποφύγῃ μεγάλας δυστυχίας, ὡς ὁ μὴ γνωρίζων αὐτὴν κινδυνεύει νὰ πέσῃ εἰς συμφορὰς ἀνιάτους. Καὶ τοῦτο ἐνόει καὶ ὁ Δημοσθέ-

νης, ὅτε ἔλεγε πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, "Τὸ μέλλον ἄδηλον πᾶσιν ἀνθρώποις, καὶ μικροὶ καιροὶ μεγάλων πραγμάτων αἴτιοι γίνονται."

60. Κόπτε χρέη, κόπτε λύπας. Ἡ μεγίστη καὶ ἀπαρηγόρητος λύπη, ἡ μαστίζουσα τὸν χρεωφειλέτην, εἶναι ὅτι χάνει τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν του γινόμενος δοῦλος τοῦ δανειστοῦ. Ὅθεν καὶ ὁ Κωμικὸς ἔταξεν εἰς τὰ συμπληροῦντα τὴν εὐδαιμονίαν ἀγαθά, τὴν ἐλευθερίαν ἀπὸ χρέη,

Αἰτῶ δ' ὑγείαν πρῶτον, εἶτ' εὐπραξίαν,
Τρίτον δὲ χαίρειν, εἶτ' ὀφείλειν μηδενί.

οι. Ὁποῦ ξοδιάζει δεκοκτώ, καὶ δὲν σοδιάζει τριάντα,
Στὴν φυλακὴν τὸν βάζουσι, καὶ δὲν ἠξεύρει γιάντα.

Παροιμία χυδαιοτάτη, ἀλλ' ἀξία νὰ διδάσκεται εἰς τοὺς νέους· τὴν οἰκονομίαν παραγγέλλει καὶ Γάλλος τις ἐπίσημος, εἰπών, Ἡ οἰκονομία εἶναι δευτέρα Πρόνοια· ἄξιον νὰ γένῃ καὶ τοῦτο παροιμιακόν· διότι πολλοὶ ἄσωτοι τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ ἔχουν εἰς τὸ στόμα, καὶ εἰς αὐτὴν ἐλπίζουν ὅτι θέλει ἀναπληρώσειν τὰ κακῶς ἐξοδευόμενα.

ΟΙ ΠΑΡΙΣΙΟΙ, ΑΠΟ ΤΟΥ 1789 ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ 1815.

1.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ—ΑΙΤΙΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ.

Το 1715 ἐτελεύτησε μετὰ πολυχρόνιον βασιλείαν ὁ περιώνυμος βασιλεὺς τῶν Γάλλων Λοδοβίκος ΙΔ'., διάδοχον ἀφήσας τὸν δισέγγονον αὐτοῦ Λοδοβίκον ΙΕ'. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτος ἀκόμη δὲν εἶχε φθάσειν εἰς νόμιμον ἡλικίαν, διέταξεν εἰς τὴν διαθήκην αὐτοῦ ὁ ἀποθανὼν μονάρχης νὰ διορισθῇ ἀντιβασιλεὺς εἷς τῶν φυσικῶν υἱῶν του, ὁ Δοῦξ τῆς Μαίνης. Τοῦτον ὅμως μὴ ἐγκρίνασα ἡ συνέλευσις τῶν προκρίτων Γάλλων διὰ τὴν γνωστὴν αὐτοῦ κλίσιν πρὸς τοὺς κυβερνῶντας τὸν πατέρα του Ἰησουΐτας, ἠκύρωσε τὴν διαθήκην, καὶ διώρισεν ἀντιβασιλέα τὸν Δοῦκα τῆς Αὐρηλίας. Πάραυτα δὲ ἤρχισαν ἔριδες μεταξὺ τῶν Ἰησουϊτῶν ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους, καὶ τοῦ ἀντιβασιλέως ἐκ τοῦ ἄλλου, δι' ὧν, ἐπὶ τέλους, ἐστερεώθη ἡ τοῦ δευτέρου ὑπεροχή. Τότε διεύθυνε τὴν προσοχὴν ὁ Αὐρηλίας εἰς τοῦ βασιλείου τὴν κατάστασιν. Τὰ οἰκονομικὰ εἶχον κάκιστα· τῆς προλαβούσης βασιλείας οἱ δωπανηροὶ πόλεμοι εἶχον ἐξαντλήσειν τὸ ἐθνικὸν ταμεῖον. Διάφορα σχέδια ἐπροτάθησαν ὡς ἀπαλλακτικὰ τῶν δυσκολιῶν τούτων. Εἷς τῶν ὑπουργῶν ἐπρότεινεν ἐθνικὴν χρεωκοπίαν, ὥστε ὅλοι οἱ ἀργύριον δανείσαντες εἰς τὴν κυβέρνησιν νὰ χάσωσιν αὐτό· ἀλλὰ παρανομία τόσον πρόδηλος ἦτον ἀδύνατον νὰ ἐγκριθῇ. Ἀντὶ τούτου, συνήχθησαν τὰ κυκλοφοροῦντα νομίσματα, ἐξεδόθησαν δὲ νέα, τῶν ὁποίων τὸ βάρος ἦτον ἓν πέμπτον ὀλιγώτερον παρὰ τὸ βάρος τῶν παλαιῶν· τὸ πέμπτον δὲ τοῦτο ἐπέρασεν εἰς τὸ ἐθνικὸν ταμεῖον.

Ἐνῆλιξ γενόμενος ὁ Λοδοβίκος ΙΕ'., ἀνεδέχθη τὰς ἡνίας τῆς κυβερνήσεως. Ἀλλὰ καὶ ἐκ φύσεως καὶ ἐξ ἀνατροφῆς πλείστας ἔχων ἀδυναμίας, ὀλίγον ἤρμοζεν εἰς τὸ νὰ προάξῃ τοῦ κράτους αὐτοῦ τὴν εὐδαιμονίαν. Ὁ ἀντιβασιλεὺς, καίτοι παραπολὺ ἀκόλαστος καὶ ἄσωτος, δὲν ἦτον ἄμοιρος δραστηριότητος καὶ πολιτικῆς ἐμπειρίας. Ἀλλὰ τοῦ Λοδοβίκου ΙΕ'. τὸν ἀδύνατον χαρακτῆρα ἐπὶ τὸ χεῖρον μορφόνοντες οἱ ἀσελγεῖς αὐλικοί του, ἀνέπτυξαν μὲν ὅλας τὰς πονηράς αὐτοῦ ἰδιότητας, κατέπνιξαν δ' ὅλας τὰς ἀγαθάς· καὶ τοῦ χρόνου προϊόντος, κατήντησεν εἷς τῶν πλέον εὐκαταφρονήτων μοναρχῶν ἀφ' ὅσους ποτ' ἐκάθισαν ἐπὶ Εὐρωπαϊκοῦ θρόνου. Κατὰ τὸ ἄσωτον τῆς διαγωγῆς δὲν ἦτο κατώτερος τοῦ ἀντιβασιλέως· ἀλλ' ὁ δεύτερος οὐχὶ μόνον εἰς τὰ πολιτικὰ ἐνησχολεῖτο, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν ὡραίων τεχνῶν. Ὁ δὲ Λοδοβίκος ΙΕ'., μὴ ἀρκούμενος εἰς τὴν ἀποτίναξιν τοῦ βάρους τῶν πολιτικῶν, τὴν φροντίδα τῶν ὁποίων ἄφινεν ὅλως εἰς τοὺς ὑπουργούς, ἐδαπάνα μέρος τοῦ περισσεύοντος καιροῦ του, πλακούντια καὶ ῥοφήματα κατασκευάζων εἰς μαγειρεῖόν τι ἐπίτηδες δι' ἑαυτὸν ἀνεγερθέν. Ἡ χαμερπὴς αὕτη τῶν πραγμάτων κατάστασις ἦτο μία ἐκ τῶν αἰτιῶν, αἵτινες ἐπέφεραν τὴν πολιτικὴν μεταβολὴν τῆς Γαλλίας. Νουνεχεῖς καὶ χρηστοήθεις ἄνδρες, ὅσον καὶ ἂν ἐσέβοντο τὴν μοναρχίαν, δὲν ἠμπόρουν νὰ κλείσωσι τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰ ὦτα εἰς τὰς ἀνόμους πράξεις τῶν αὐλῶν τοῦ δεκάτου τετάρτου καὶ δεκάτου πέμπτου Λοδοβίκου· καὶ κατὰ συνέπειαν δυσαρεσκείας αἴσθημα ἐκυρίευσε τὸ ἔθνος. Τὸ αἴσθημα δὲ τοῦτο ἐξέσπασε καθ' ἑνὸς, ὁ ὁποῖος δὲν ἦτον αἴτιος αὐτοῦ· διότι Λοδοβίκος ὁ δέκατος ἕκτος, πρᾶος καὶ ἀξιαγάπητος, καίτοι οὐχὶ βαθύνους μονάρχης, ἔμελλε νὰ πάθῃ διὰ τὰ σφάλματα τῶν προκατόχων του. Οὗτος εἰκοσαετὴς περίπου διεδέχθη τὸν πάππον αὐτοῦ Λοδοβίκον ΙΕ'., τελευτήσαντα τὴν 10ην Μαΐου, 1774. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ἀνόμοιος τοῦ πάππου, εἶχε περάσειν ἀνάρετον καὶ θεοσεβῆ ζωήν, καὶ ὁ υἱός Λοδοβίκος ἦτο χρηστῶς ἀνατεθραμμένος. Ἀλλ' ἀνεμοζάλη προσήγγιζε, τὴν ὁποίαν αἱ ἀρεταὶ αὐτοῦ δὲν ἴσχυον νὰ διασκεδάσωσι.

Τῆς ἀνεμοζάλης ταύτης ἦσαν πολλὰ καὶ διάφορα τὰ αἴτια· ἀνεφέραμεν ἤδη τὴν διεφθαρμένην καὶ ἄσωτον διαγωγὴν τῆς αὐλῆς τοῦ Λοδοβίκου ΙΕ'., καὶ τὴν ἀθλίαν κατάστασιν τῶν προσόδων· τὰ ἤθη γενικῶς καθ' ὅλην τὴν Γαλλίαν ἦσαν ἐξηχρειωμένα. Ἐγκυκλοπαιδεία τις εἶχε δημοσιευθῆν, περιέχουσα διδασκαλίας ἀνατρεπτικὰς τῶν καθεστώτων πολιτικῶν τε καὶ θρησκευτικῶν· ὥστε τὰ σφάλματα τῶν εὐγενῶν καὶ τῆς κυβερνήσεως, αἱ παραλογίαι τῶν φιλοσόφων, καὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ αἱ ἀποπλανήσεις, προεμήνυον ὡς ἀναπόφευκτον δεινήν τινα ἔκρηξιν. Ἡ πρώτη ἄμεσος πηγὴ τῆς δυσαρεσκείας τὸ 1789 ἦτον ἡ κατάστασις τῶν δημοσίων προσόδων. Λοδοβίκος ὁ δέκατος ἕκτος συνεκάλεσε προϋχοντας τινας, ὑφ' ἑαυτοῦ ἐκλελεγμένους, διὰ

νὰ ἐρευνήσωσι τὰ τοῦ ἐθνικοῦ ταμείου. Τούτων αἱ ἔρευναι ἀπέδειξαν ὅτι αἱ πρόσοδοι κάκιστα εἶχον· ὁ δὲ λαὸς ἤρχισε πάραυτα νὰ κραυγάζῃ, ἀπαιτῶν τὴν γενικὴν συνέλευσιν τοῦ ἔθνους. Ἡ γενικὴ συνέλευσις τῆς Γαλλίας ἦτον εἶδος βουλῆς, συνισταμένης ἀπὸ τὸν κλῆρον, τοὺς εὐγενεῖς, καὶ τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ λαοῦ· ἀλλὰ τοιαύτη ἐθνικὴ συνέλευσις δὲν εἶχε συγκροτηθῆν διακοσίους σχεδὸν ἐνιαυτούς. Καὶ οἱ μὲν περὶ τὴν αὐλὴν ἐπεθύμουν ν' ἀποφύγωσι καὶ τώρα τὴν συνάθροισιν ταύτην· ἀλλ' οἱ πρόκριτοι τῶν Παρισίων μετὰ τοῦ λαοῦ ἔμενον σταθεροὶ κατὰ τοῦτο. Ὅθεν τὴν ἓν Μαΐου, 1789, συνῆλθεν εἰς Οὐερσαλίαν ἡ γενικὴ συνέλευσις, περιλαμβάνουσα χιλίους διακοσίους ἀντιπροσώπους, τουτέστι, τριακοσίους ἐκ τοῦ κλήρου, τριακοσίους ἐκ τῶν εὐγενῶν, καὶ ἑξακοσίους τοῦ τρίτου τάγματος, ἤτοι τοῦ λαοῦ.

ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ—ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΒΑΣΤΙΛΛΙΑΣ.

Οἱ εὐγενεῖς, ὁ κλῆρος, καὶ οἱ τοῦ λαοῦ ἀντιπρόσωποι ἐχρεώστουν νὰ ψηφηφορῶσι χωριστὰ, εἰς τὸν ἴδιον αὐτῶν θάλαμον ἕκαστοι· ἀλλ' οἱ τελευταῖοι ἀπῄτησαν μετ' ὀλίγον νὰ συγκροτήσωσιν ἅπαντες ἓν ἡνωμένον νομοθετικὸν συνέδριον, καὶ νὰ λαμβάνωνται διαμιᾶς αἱ ψῆφοι ὅλου τοῦ σώματος. Εἰς τοῦτο ἀντεστάθησαν διά τινας ἡμέρας οἱ εὐγενεῖς καὶ ὁ κλῆρος· ἀλλὰ μερικοὶ αὐτῶν ἐπὶ τέλους ἔκλιναν, καὶ τὸ τρίτον τάγμα τότε διεκήρυξαν αὐτοὶ ἑαυτοὺς ἐθνικὴν συνέλευσιν, μὲ νομοθετικὰς δυνάμεις. Ὁ ἄναξ, ἡ αὐλὴ, καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν εὐγενῶν καὶ τοῦ κλήρου ἦσαν ἐναντιώτατοι εἰς τοῦτο, καὶ ὁ βασιλεὺς ἔλαβεν ἀτυχῆ τινὰ μέτρα, δι' ὧν ἤλπιζε νὰ κατευνάσῃ τὴν ἐγειρομένην τρικυμίαν, ἀλλὰ μόνον ἐνίσχυσε τὴν φατρίαν τοῦ λαοῦ· τὴν 27ην δὲ τοῦ Ἰουνίου οἱ εὐγενεῖς καὶ ὁ κλῆρος, κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ ἄνακτος αὐτοῦ, συγκατένευσαν νὰ συγκροτήσωσιν ἓν νομοθετικὸν συνέδριον μετὰ τοῦ τρίτου τάγματος ἡνωμένοι. Αὕτη ἦτον ἴσως ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς πολιτικῆς μεταβολῆς, κυρίως οὕτω καλουμένης, καθότι διαμιᾶς ὁ λαὸς ἀπέκτησε μεγίστην δύναμιν.

Μετ' ὀλίγον ἔπειτα, ἐφάνη ἐκ πολλοτάτων σημείων ὅτι ὁ ἄναξ καὶ ἡ αὐλὴ ἤθελον ἔχειν δύο δυνάμεις ν' ἀντιπολεμῶσι· τουτέστι, τὸ τρίτον τάγμα καὶ τοὺς περὶ αὐτὸ, οἵτινες ἐπεθύμουν νὰ κάμωσι διαφόρους μεταρρυθμίσεις κατὰ νομοθετικὸν τάχα τρόπον· καὶ τὸν κτηνώδη ὄχλον, οἵτινες κατηφάνιζον ἰδιοκτησίαν καὶ ζωὴν ἐκ μίσους ἁπλῶς καὶ ἐκδικήσεως. Ὁ βασιλεὺς περὶ τὸν χρόνον τοῦτον ἀπέλυσε τὸν Νέκκερ, ὑπουργὸν ἐπὶ τῆς οἰκονομίας, ὑπὸ τοῦ λαοῦ εὐνοούμενον· ἐκ ταύτου προῆλθε θόρυβος τρεῖς ἡμέρας διαρκέσας, τέλος δὲ λαβὼν τὴν καταστροφὴν τῆς Βαστιλλίας*, Ἰουλίου 14ην, καὶ τὴν ἀνάκλησιν τοῦ Νέκκερ· πολλοὶ, προσέτι, τῶν εὐγενῶν καὶ τῶν ἐκ τοῦ κλήρου παρῄτησαν μετ' οὐ πολὺ τινὰ τῶν προνομίων, ὅσα ἐκ τιμαριωτικῶν χρόνων ἀνῆκον εἰς τὰ ἑαυτῶν τάγματα, ἀλλὰ τὰ ὁποῖα τώρα ἐφαίνοντο ἀσυμβίβαστα μὲ τὰς ἐπικρατούσας εἰς τὸ δημόσιον δοξασίας.

Ἄλλο τι συνέτεινε κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην νὰ ἐξαγριώσῃ ἔτι μᾶλλον τὰ πάθη τοῦ λαοῦ· ἐπί τινος ἑορτῆς τοῦ παλατίου, αὐλικοί τινες, ζῆλον ἔχοντες μᾶλλον παρὰ φρόνησιν, ἐξύβρισαν τὴν δημοτικὴν φατρίαν διὰ λόγων ἐπίσης καὶ δι' ἔργων, καὶ ὤμοσαν νὰ καταβάλωσι τὴν ἐπανάστασιν. Ταῦτα μαθὼν ὁ ἐν Παρισίοις ὄχλος, ὁ ἤδη πάμπολυ ἠρεθισμένος ὑπὸ ἐπικρατούντος λιμοῦ, ἀνεφλέχθη τὰ μέγιστα. Συναχθέντες δὲ, ὡς τριάκοντα χιλιάδες τὸν ἀριθμὸν, προεχώρησαν τὴν ἕην Ὀκτωβρίου εἰς τὴν Οὐερσαλίαν. Ὀφθερὰ αἱματοχυσία ἠκολούθησεν· ὁ ὄχλος εἰσῆλθε βιαστικῶς εἰς τὸ παλάτιον, καὶ

ὅσα ὅπλα εὑρίσκοντο εἰς αὐτήν. Τί εἶναι ὅμως ἡ Βαστιλλία; δύνασαι νὰ μὲ ἐρωτήσῃς εὐλόγως ἡ λογιότης σου, ὅστις δὲν ἴδες πάρεξ τὸ Βεζὶρ Χάνιον καὶ τὸ κλονούμενον Βεζεστένιον. Ἡ Βαστιλλία εἶναι ἓν τειχίον μικρὸν, ἀλλ' ὀχυρώτατον εἰς τὰ ἄκρα τῆς πόλεως τῶν Παρισίων, τοῦ ὁποίου ἡ οἰκοδομὴ πρὸ πεντακοσίων σχεδὸν χρόνων ἔγινεν εἰς διάστημα δέκα ἐτῶν καὶ μὲ δαπάνην πολλῶν ἑκατομμυρίων. Αὐτὴν τὴν μετεχειρίζοντο διὰ φυλακὴν, καθὼς εἰς Κωνσταντινούπολιν μεταχειρίζονται τὸ Ἑπτάπυργιον· ἀλλὰ φυλακὴν σκληρὰν, καὶ πολλάκις ἄδικον καὶ τυραννικὴν, εἰς τρόπον ὥστε συνέβαινεν ὀχὶ ὀλίγας φορὰς, ἂν ἐκ δυστυχίας εἰς μίαν σύνοδον ἀνθρώπων ἔρευγεν ἀπὸ τὸ στόμα σου ἐξ ἀπροσεξίας κανένας λόγος κατὰ τῶν μινίστρων, ἂν ἔλεγες, παραδείγματος χάριν, ὅτι ὁ δεῖνα ἐπάτησε στρεβλά, νὰ γένῃς τὴν ἐπαύριον ἀνάπαστος, καὶ νὰ φυλακισθῆς εἰς αὐτὴν δι' ὅλην σου τὴν ζωὴν, χωρὶς νὰ ἐξεύρῃ οὔτε συγγενὴς οὔτε φίλος τί ἔγινες, οὔτε νὰ ἔχῃς ἄδειαν νὰ γράψῃς ἐπιστολὴν, ἢ νὰ δώσῃς τὴν εἴδησιν εἰς κανένα,—φυλακὴ, καθὼς βλέπεις, ὡραία διὰ πριγκιπόπουλα. Οἱ ὁπλισμένοι λοιπὸν βλέποντες, ὅτι ὁ ἄρχων Δελονὲ (αὐτὸ ἦτο τὸ ὄνομα τοῦ ἐπιστάτου) δὲν ἤθελε νὰ ἀνοίξῃ τὰς πύλας, τὴν ἐβίασαν· ἦσαν δύο ὧραι μετὰ τὸ γεῦμα, καὶ παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα εἰς τὰς πέντε τὴν ἐπῆραν. Τὸ πρῶτον ἔργον ἐμβαίνοντες εἰς τὸ κάστρον ἦτο, νὰ ἀποκεφαλίσωσι τὸν ἄθλιον Δελονὲ, καὶ ἄλλον ἕνα δεύτερον ἄρχοντα μετ' αὐτόν. Ἦσαν ἓξ ὧραι, καὶ ἐκδῆκα κατὰ τὸ συνειθισμένον μου, διὰ νὰ ὑπάγω εἰς τὸν καφενὲν νὰ ἀναγνώσω τὰς Ἀγγλικὰς ἐφημερίδας· ἐπειδὴ εἰς ὅλους αὐτοὺς τοὺς θορύβους καὶ τὰς ταραχὰς μὴ νομίσῃς ὅτι ἐφύλαττα τὸν οἶκον· ἐξεναντίας, ἐκβαίνα καθ' ἡμέραν διὰ νὰ γίνωμαι αὐτόπτης τοιούτων φοβερῶν πραγμάτων, τὰ ὁποῖα ἦσαν δι' ἐμὲ, ὡς καὶ διὰ τοὺς λοιποὺς ὅλους, καινά. Ὑπάγων λοιπὸν εἰς τὸν καφενὲν, ἀπήντησα τοὺς παρθηκὰς τῆς Βαστιλλίας συνωδευμένους μὲ τριακοσίας ἢ τετρακοσίας χιλιάδας λαοῦ, οἱ ὁποῖοι περιέφεραν εἰς ὅλας τὰς ῥύμας τῆς πόλεως, ἐπάνω εἰς μακρὰ κοντάρια, (θέαμα φρικτόν!) τὰς δύο κεφαλὰς αἱμοσταγεῖς. Αὐτὴ ἡ εἴδησις ἔκαμεν εὐθὺς ὀχὶ μόνον νὰ διασκεδασθῇ ἔνδεν κἀκεῖθεν ὅλον τὸ στράτευμα τοῦ Λαμβεσκίου, τὸ ὁποῖον ἦτον ἀκόμη ἔξω τῶν Παρισίων, ἀλλὰ, φθάνουσα τὸ αὐτὸ ἑσπέρας καὶ εἰς Οὐερσαλίαν, κατέπληξε τόσον τὴν αὐλὴν, τὸν κλῆρον, καὶ τοὺς εὐγενεῖς, ὥστε πρῶτον μὲν δὲν ἤθελαν νὰ πιστεύσωσι τὴν πόρθησιν τῆς Βαστιλλίας, ὡς πρᾶγμα ἀδύνατον· ἔπειτα βεβαιωθέντες διὰ δευτέρων καὶ τρίτων ταχυδρόμων καὶ αὐτὸ καὶ τὴν ἀποτομὴν τῶν κεφαλῶν, καὶ ὅτι οἱ Παρισινοὶ ἠτοιμάζοντο νὰ ὑπάγωσι τὴν ἐπαύριον εἰς αὐτὴν τὴν Οὐερσαλίαν, ἐκυριεύθησαν ἀπὸ τοσαύτην δειλίαν, ὥστε, καθὼς λέγουσι, τὴν νύκτα ἐκείνην ὅλη ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια ἐκοιμήθη ὀχὶ εἰς τὸν συνειθισμένον κοιτῶνά του ἕκαστος, ἀλλ' εἰς ἕνα κιόσκιον, τὸ ὁποῖον εἶναι εἰς τὸ βασιλικὸν περιβόλιον· ὀχὶ ὅτι ἐκεῖ ἦσαν ἀσφαλέστεροι, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ φόβος τοὺς ἐξέστησε, καὶ δὲν ἠξευραν πλέον τί κάμνουσι."

* Περὶ τῆς Βαστιλλίας ὁ Κοραῆς γράφει τὰ ἑπόμενα πρὸς τὸν Σμύρνης Πρωτοψάλτην—"Τρίτην μετὰ τὸ γεῦμα ὑπάγουσιν οἱ ὡπλισμένοι πολῖται καὶ περικυκλοῦσι τὴν Βαστιλλίαν, διὰ νὰ ζητήσωσι καὶ νὰ λάβωσιν ἀπὸ τὸν ἄρχοντα καὶ ἐπιστάτην αὐτῆς

ἤθελε φονεύσειν τὴν βασίλισσαν, ἐὰν δὲν εἶχε προφθάσειν νὰ ἐκφύγῃ. Τὸν θόρυβον κατέπαυσεν ἐπὶ τέλους ἡ συγκατάθεσις τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας νὰ συνοδεύσωσι τὸν λαὸν εἰς τοὺς Παρισίους. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἐσφραγίσθη ὁ ὅλεθρος τῆς κακοτύχου ταύτης γενεᾶς· ἀπὸ τοῦ νῦν ἤρχισε κατ' αὐτῶν σειρὰ ὕβρεων καὶ ἀδικιῶν, τὰς ὁποίας φρικώδεις θάνατοι ἐτελείωσαν. Ὁ βασιλεύς, ἡ βασίλισσα, ἡ δέσποινα Ἐλισάβετ, ὁ Δελφίν, καὶ δύο ἀντιπρόσωποι, ἐβάλθησαν ἅπαντες εἰς μίαν ἅμαξαν, καὶ μετεκομίσθησαν εἰς τοὺς Παρισίους, ὅπου ὁ βασιλεὺς κατοίκησεν εἰς τὰς Τουϊλερίας. Τί παρεκίνησε τὸν λαὸν εἰς τὸν μετατοπισμὸν τοῦτον, εἶναι μὲν δύσκολον μετὰ βεβαιότητος νὰ εἴπωμεν· ἀλλ' ἐφρόνουν ἴσως, ὅτι, ἂν ὁ βασιλεὺς διέτριβεν εἰς Παρισίους, ἤθελε κλίνειν εἰς παραχωρήσεις εὐκολώτερον, παρ' ἂν περιεκυκλοῦτο ὑπὸ τῶν αὐλικῶν αὐτοῦ εἰς τὴν Οὐερσαλίαν.

Ἡ ἐθνικὴ συνέλευσις, ἥτις μέχρι τοῦδε συνεκρότει ἐν Οὐερσαλίᾳ τὰς συνεδριάσεις αὐτῆς, ἠκολούθησε μετ' ὀλίγον τὸν βασιλέα, καὶ τὴν 19ην Ὀκτωβρίου ἐσυνεδρίασε, κατὰ πρώτην φοράν, ἐν Παρισίοις. Κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ἐφεξῆς δύο χρόνων, ἡ συνέλευσις ἐσυνεδρίαζεν εἰς οἰκοδομήν τινα πλησίον τῶν Τουϊλεριῶν. Ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ὀλίγον διέφερον ἀπὸ αἰχμαλώτους· ἡ δὲ δημοτικὴ φατρία κατηδάφιζεν, ἓν κατόπιν τοῦ ἄλλου, ὅλα τὰ τοὺς εὐγενεῖς ἀπὸ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ διαχωρίζοντα. Τὴν 2αν Νοεμβρίου 1789 ἡ ἐθνικὴ συνέλευσις διεκήρυξεν ὅτι τὰ τῆς ἐκκλησίας κτήματα ἦσαν κτήματα τοῦ ἔθνους, καὶ μετ' ὀλίγον ἔπειτα, ἐψηφίσθη ἡ δήμευσίς των. Πρώϊμα τὸ ἀκόλουθον ἔτος, κατηργήθησαν ὅλα τὰ θρησκευτικὰ καὶ μοναστικὰ τάγματα. Τὸν Μάϊον ἐψηφίσθη, ὅτι ἡ ἐθνικὴ συνέλευσις ὤφειλε νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα τοῦ κηρύττειν πόλεμον καὶ κλείειν εἰρήνην, ὁ δὲ βασιλεὺς μόνον τὴν δύναμιν τοῦ προτείνειν εἰς τὴν συνέλευσιν τὰ πρακτέα. Τοῦτο ἠκολούθησε συντόμως ἡ κατάργησις τῆς κληρονομικῆς εὐγενείας, καὶ πάσης βαθμοῦ διακρίσεως. Ἀλλὰ τὰς μεταβολὰς ταύτας δὲν ἐνήργει μόνον ἡ ἐθνικὴ συνέλευσις· πολυάριθμοι πολιτικαὶ ἑταιρεῖαι ὑπῆρχον εἰς Παρισίους καλούμεναι "Φίλοι τοῦ Συντάγματος," "Ἰακωβῖνοι," κτλ. Εἰς τὰς ἑταιρείας ταύτας ἐπροτείνοντο καὶ ἐνεκρίνοντο βίαια μέτρα, ἔπειτα δ' ἐσυσταίνοντο εἰς τὴν ἐθνικὴν συνέλευσιν, ἥτις καὶ πολλάκις ἔκλινεν εἰς αὐτὰ ἀναγκαστικῶς.

Καταρχὰς τοῦ 1791, ἔτυχεν ἡμέρα, τὴν ὁποίαν εἰς τὰ χρονικὰ τῆς μεταπολιτεύσεως καλοῦσιν Ἡμέραν τῶν Ἐγχειριδίων. Εἰς τὰς Βικένας* ἐπεσκευάζετο παλάτιόν τι, ὥστε νὰ χρησιμεύσῃ ἀντὶ φυλακῆς· πολλοὶ δ' ἐκ τοῦ ὄχλου συναθροισθέντες ἀπεφάσισαν νὰ καταχρημνίσωσιν αὐτό· διότι τοσαύτην ἀναισχυντίαν εἶχεν ἤδη ἀποκτήσειν ὁ λαός, ὥστε δὲν ὤκνουν νὰ καθαιρέσωσιν ὁποιονδήποτε κτίριον μὴ ἀρέσκον εἰς αὐτούς. Ὁ Λαφαϋέττης, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἐθνοφυλάκων, ἐζήτησε παντὶ τρόπῳ νὰ καθησυχάσῃ τοὺς ἐπαναστάτας· ἀλλὰ μεγάλως ἐκινδύνευσε νὰ δολοφονηθῇ. Ἀφοῦ δ' ἐγνωρίσθησαν εἰς Παρισίους τὰ συμβεβηκότα, τρόμος ἐκυρίευσε τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν, καθότι ἐφοβήθησαν ὅτι προσβολὴ ἐμελετᾶτο κατὰ τοῦ βασιλέως. Πάμπολλοι εὐγενεῖς καὶ ἄλλοι φίλοι τοῦ ἄνακτος, μὲ σπαθία, πιστόλια, κυνηγετικὰς μαχαίρας, καὶ ἐγχειρίδια ὁπλισθέντες, ὑπῆγαν εἰς τὰς Τουϊλερίας, διὰ νὰ ὑπερασπισθῶσι τὸν μονάρχην, τοῦ ὁποίου τὴν ζωὴν ἐνόμιζον κινδυνεύουσαν. Ἀλλὰ τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως ὑπερασπίζοντο ἐθνοφύλακες, βαλμένοι ἐκεῖ ὑπὸ τῆς δημοτικῆς φατρίας· ἐπειδὴ δὲ μεταξὺ τούτων καὶ τῶν εὐγενῶν ὑπῆρχεν ἀντιπάθεια καὶ δυσπιστία, ὑπερελυπήθη ὁ βασιλεὺς διὰ τὸ εἰλικρινὲς μὲν, ἀνόητον δὲ τοῦτο κίνημα τῶν φίλων του·—τῷ ὄντι, ἐφ' ὅλης αὐτοῦ τῆς βασιλείας, συνεχῶς ἔπασχεν ὁ Λοδοβίκος ἀπὸ τὴν ἀφροσύνην ἄλλων. Διέταξε λοιπὸν αὐτοὺς νὰ καταθέσωσι τὰ ὅπλα, καὶ νὰ ἀναχωρήσωσιν, εἰπών, "Ἐγὼ εἶμαι ἀσφαλέστατος ἐν μέσῳ τῶν ἐθνοφυλάκων." Συγχρόνως δ' ἔφθασε καὶ ὁ Λαφαϋέττης, ἐπέπληξε τοὺς εὐγενεῖς, τοὺς εἶπεν ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ βασιλέως δὲν ἐκινδύνευε, καὶ τοὺς διέταξε νὰ παραδώσωσι τὰ ὅπλα. Ἐκεῖνοι κατὰ πρῶτον μὲν ἀντεστάθησαν, ἀλλ' ὁ βασιλεὺς ὑπεστήριζε τὸν Λαφαϋέττην, καὶ τέλος παραδόντες τὰ ὅπλα ἀνεχώρησαν μεταξὺ τῶν συριγμῶν καὶ τῶν ὕβρεων τῆς ἐθνικῆς φρουρᾶς.

Ἀνιαρῶς ἠσθάνθη τώρα ὁ Λοδοβίκος πόσον ὀλίγη δύναμις ἀφέθη εἰς τοὺς ὀπαδούς του, καὶ ἤρχισε σφοδρῶς νὰ ἐπιθυμῇ φιλίωσιν μετὰ τῶν δημοκρατικῶν, ὥστε καὶ αὐτὸς νὰ ἐνοχλῆται ὀλιγώτερον εἰς τὸ μέλλον, καὶ ἡ πατρίς του νὰ μὴ περισπᾶται τοσοῦτον ὑπὸ ἐσωτερικῶν θορύβων. Ὠργανίζετο δὲ νὰ μεταχειρισθῶσι τὸν Μιραβῶν, προϋχοντα τοῦ δημοτικοῦ κόμματος, ὡς μέσον ἐπιτηδειότερον εἰς τὸ νὰ ἐξισάσῃ τὰς ὑπαρχούσας διαφοράς· ἀλλὰ τοὺς σκοποὺς καὶ ὅλας τὰς ἐλπίδας ταύτας διέκοψεν ὁ τοῦ Μιραβῶ* θάνατος.

Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους (1791) συνέβη ἄλλο τι, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐφάνη ὅτι ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια εὑρίσκετο εἰς αἰχμαλώτων σχεδὸν κατάστασιν. Ὁ βασιλεὺς εἶχε παλάτιον εἰς τὸν ἅγιον Κλαύδιον, ὅπου ἤθελε νὰ ὑπάγῃ μετὰ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ πρὸς ὀλιγοχρόνιον διατριβήν· ἀλλὰ μόλις ἐμβῆκαν εἰς τὴν ἅμαξαν, καὶ οἱ κώδωνες γειτονικῆς τινὸς ἐκκλησίας σημάνοντες συνήθροισαν πλῆθος λαοῦ, οἵτινες ἐπιμόνως ἐμπόδιζον τὴν ἀναχώρησιν τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας. Ὁ Λαφαϋέττης καὶ ὁ Βαιλλῦς, δύο ἐκ τῶν προκρίτων δημοκρατικῶν, μετεχειρίσθησαν πάντα τρόπον ὥστε νὰ διασκορπισθῇ ὁ λαός· ἀλλ' οὗτοι ἰσχυρῶς ἐπέμενον, καὶ μάλιστα ἐβοηθοῦντο ὑπὸ τῶν ἐθνοφυλάκων, οἵτινες προσταχθέντες μετὰ βίας νὰ διασκορπί-

* Αἱ Βικέναι, Vincennes, εἶναι βασιλικὸν ἀγροκήπιον πλησίον τῶν Παρισίων.

* Ἴδε Ἀποθήκης Τόμ. Β'. Σελ. 113.

σωσι τὸν λαόν, δὲν ὑπήκουσαν. Ταῦτα βλέπων ὁ ταλαίπωρος βασιλεὺς, ἠναγκάσθη ἐπὶ τέλους νὰ παραιτήσῃ τὴν ὁδοιπορίαν.

Μετὰ δύο περίπου μῆνας ἠκολούθησεν ἄλλο δυστύχημα εἰς τὸν βασιλέα πολὺ ἀνιαρώτερον. Ἀποφασίσας νὰ φύγῃ παυσικὶ ἐκ τῆς Γαλλίας, ἐσχεδίασε τὰ πρὸς τοῦτο χρειώδη μετὰ τοῦ Μαρκεσίου Βουϊλλὲ, στρατιωτικοῦ ἄρχοντος ὅλης σχεδὸν τῆς ἀπὸ τῶν Παρισίων μέχρι τοῦ Βελγίου χώρας. Συνεφωνήθη νὰ κινήσῃ ἐκ Παρισίων ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια τὸ μεσονύκτιον τῆς 30ης Ἰουνίου. Ἐζήτησαν δὲ καὶ ἔλαβον παρὰ τοῦ ὑπουργοῦ τοῦ πολέμου διαβατήρια πλαστὰ, διὰ τὴν οἰκογένειαν Ῥωσσίδος τινὸς δεσποίνης, συνισταμένην ἀπὸ ἑαυτὴν, δύο τέκνα, μίαν θεράπαιναν, ἕνα θαλαμηπόλον, καὶ τρεῖς θεράποντας. Ὁ βασιλεὺς ἐνεδύθη ὡς θαλαμηπόλος, ἡ βασίλισσα καὶ ἡ Πριγκίπισσα Ἐλισάβετ παρίστανον τὴν δέσποιναν μετὰ τῆς θεραπαίνης, καὶ τὰ δύο τέκνα ἐπέρνων ὡς τὰ τῆς Ῥωσσίδος. Μετὰ πολλὰς δ' ἀτυχεῖς ἀναβολὰς, ἐξῆλθον τῶν Τουϊλεριῶν ἀπὸ μερικήν τινα εἴσοδον, εἰς μικροτέρας συνοδίας χωρισμένοι, διὰ νὰ μὴ κινήσωσι περιέργειαν. Ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν ἡ βασίλισσα, ἥτις ἔλαβεν ὁδηγὸν ἕνα ὅστις ἠγνόει τὰς ὁδοὺς ὅσον καὶ αὐτὴ, περιεπλανᾶτο μίαν ὥραν ὁλόκληρον πρὶν φθάσῃ τὰ λοιπὰ μέλη τῆς οἰκογενείας. καὶ, τὸ κινδυνωδέστερον, φύλακά τινα ἠναγκάσθη νὰ ἐρωτήσῃ περὶ τοῦ πόθεν νὰ διευθυνθῇ. Ἐπὶ τέλους, ἅπαντες ἔλαβον τὰς ἕδρας αὐτῶν εἰς τὴν ὁδοιπορικὴν ἅμαξαν, καὶ ἀνεχώρησαν ἐκ Παρισίων. Ἐστάθη ὅμως δεινὸν ἀτύχημα ὅτι οἱ βασιλικοὶ φυγάδες ἀνέβαλον τὴν ἀναχώρησιν αὐτῶν ὑπὲρ τὸν καιρὸν, τὸν ὁποῖον ὁ Μαρκέσιος Βουϊλλὲς προσδιώρισεν ὡς τὸν ἁρμοδιώτερον· πᾶν δὲ βῆμα τὸ ὁποῖον ἔκαμνον ἐδείκνυε τὰς κακὰς συνεπείας τῆς ἀναβολῆς. Ὁσάκις ἦτον ἀναγκαῖον νὰ σταθῶσιν, ὁ βασιλεὺς ὑπεκρίνετο κακῶς τὸν χαρακτῆρα τοῦ θαλαμηπόλου· ὑποψία ἤρχισε νὰ διεγείρεται· καὶ τέλος φθάσαντες εἰς Βαρέννας, ἐμποδίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀστυκῶν ἀρχῶν πάσης περαιτέρω προόδου.

Ἕπεται ἡ συνέχεια.

Η ΚΑΣΤΑΝΙΑ ΤΗΣ ΑΙΤΝΗΣ.

ΤΟ εἰς τὸν τελευταῖον Ἀριθμὸν ἄρθρον, τὸ ἐπιγραφόμενον Ἡ Καστανία τῆς Αἴτνης, ἀτελὲς ἀφήσαντες δι' ἔλλειψιν τόπου, καταχωροῦμεν πρὸς συμπλήρωσιν αὐτοῦ τὰ ἑπόμενα·—

Ἂν ἡ μεγάλη αὕτη καστανία πραγματικῶς ἦτο συναγωγὴ δένδρων, ὡς φαίνεται, δῆλον ὅτι οὐδένα ἤθελεν ἐκπλήττειν τὸ μέγεθος αὐτῆς· ἀλλ' ἰδοὺ τί λέγει περιηγητὴς, μ' ἀκρίβειαν αὐτὴν ἐξετάσας τὸ 1770·—"Ὁμολογῶ ὅτι κατὰ πρώτην προσβολὴν διόλου δὲν μ' ἐξέπληξέν, ἐπειδὴ φαίνεται ὄχι ἓν δένδρον, ἀλλ' ἄθροισμα πέντε μεγάλων δένδρων συναυξησάντων. Παρεπονέθημεν μάλιστα εἰς τοὺς ὁδηγούς μας περὶ τῆς ἀπάτης· ἐκεῖνοι δ' ὁμοφώνως μᾶς ἐβεβαίωσαν, ὅτι κατὰ τὴν γενικὴν παράδοσιν καὶ μαρτυρίαν ὅλων τῶν ἐγχωρίων ταῦτα πάντα ἦσαν ἕνα καιρὸν συνηνωμένα· ὅτι οἱ προπάτορες αὐτῶν ἐνθυμοῦντο τοῦτο, καὶ ὅτι καθ' ἣν ἐποχὴν ἤκμαζε, καύχημα ὂν τοῦ δάσους, πανταχόθεν ἤρχοντο ξένοι πρὸς θεωρίαν αὐτοῦ. Ἀρχίσαντες τότε προσεκτικωτέραν ἐξέτασιν, εἴδομεν ὅτι ἀληθῶς τὰ δένδρα ταῦτα ἦσαν ποτὲ συνηνωμένα. Τὸ ἐν μέσῳ ἄνοιγμα εἶναι κατὰ τὸ παρὸν μέγιστον, καὶ τῷ ὄντι δυσκολεύεταί τις νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἑνὸς δένδρου κορμὸς κατεῖχε ποτὲ τὸ μέγα τοῦτο διάστημα. Ἀλλ' ὁ παραμικρὸς φλοιὸς δὲν φαίνεται εἰς τὸ ἔσωθεν μέρος οἱουδήποτε ἀπὸ τὰ στελέχη, οὐδ' ἐπὶ τῶν πλευρῶν αἵτινες εὑρίσκονται ἀπέναντι ἀλλήλων. Μ' ἐπληροφόρησε δ' ἕκτοτε ὁ Κανονικὸς Ῥεκούπερος, πεπαιδευμένος ἐκκλησιαστικὸς τοῦ τόπου, ὅτι αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐμβῆκεν εἰς τὸ μέγα ἔξοδον τοῦ νὰ φέρῃ χωρικοὺς μὲ τὰ ἐργαλεῖά των ἐπίτηδες διὰ νὰ σκάψωσι πέριξ τῆς Καστανίας τῶν ἑκατὸν ἵππων, καὶ μὲ εἶπε θετικῶς ὅτι ὅλους τοὺς κορμοὺς τούτους εὑρῆκε συνηνωμένους ὑπὸ τὴν γῆν εἰς μίαν ῥίζαν.

Καὶ Γάλλος δέ τις περιηγητὴς, ὁ Houel, μετὰ τὴν ἀκριβεστάτην ἔρευναν, ἐπληροφορήθη ὅτι δὲν ἦτον ἐξ ἀρχῆς παρὰ εἷς μόνος κορμὸς, καὶ ὅτι τὰς φαινομένας διαιρέσεις ἐπέφερε μέρος μὲν ὁ χρόνος, μέρος δὲ οἱ χωρικοὶ, πρὸς ἰδίαν χρῆσιν ξυλευόμενοι.

ΠΡΟΤΡΟΠΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΡΕΤΗΝ.

ΕΝΘΥΜΕΙΣΘΕ, ἀδελφοὶ, ὅτι τὴν ἀρετὴν πρέπει νὰ ἐπιμελώμεθα, καὶ νὰ κρίνωμεν πρᾶγμα πολλοῦ λόγου ἄξιον τὴν πρὸς τὸν Θεὸν εὐαρέστησιν· καὶ μήτε οἴκου προστασίαν, μήτε γυναικὸς φροντίδα, μήτε παίδων ἐπιμέλειαν, μήτε κάνὲν ἄλλο ἂς μὴ προφασιζώμεθα, νομίζοντες ὅτι ἀρκοῦν τὰ τοιαῦτα εἰς ἀπολογίαν τοῦ ἀργοῦ καὶ ἠμελημένου μας βίου· μήτε ἂς προφέρωμεν τὰ ψυχρὰ ἐκεῖνα καὶ ἀνωφελῆ λόγια, Κοσμικὸς εἶμαι, γυναῖκα ἔχω, περὶ τέκνων φροντίζω. Ταῦτα συνήθεια τῶν πλειοτέρων εἶναι νὰ λέγωσιν, ὅταν τοὺς παρακινῶμεν εἰς τοὺς ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς ἀγῶνας, ἢ εἰς τῶν Γραφῶν τὴν σπουδαιοτάτην ἀνάγνωσιν. Δὲν εἶναι τοῦτο ἔργον ἰδικόν μου, λέγει, μηγὰρ ἐπαραιτήθην ἀπὸ τὸν κόσμον; μηγὰρ εἶμαι μοναχός; Τί λέγεις, ἄνθρωπε; εἰς ἐκείνους μόνους ἀνήκει νὰ εὐαρεστῶσι τὸν Θεόν; Ὅλους τοὺς ἀνθρώπους θέλει νὰ σωθῶσι, καὶ νὰ ἔλθωσιν εἰς τὴν ἀκριβῆ γνῶσιν τῆς ἀληθείας, καὶ κάνένα δὲν θέλει ν' ἀμελῇ τὴν ἀρετήν. Διότι ἄκουε αὐτὸν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντα, Δὲν θέλω τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἀλλὰ νὰ ἐπιστρέψῃ αὐτὸς καὶ νὰ ζῇ· Μήπως τάχα, εἰπέ με, ἔγινεν εἰς τὸν δίκαιον τοῦτον ἐμπόδιον ἡ συνουσία τῆς γυναικὸς, ἢ ἡ τῶν παίδων φροντίς; Μὴ λοιπὸν, παρακαλῶ, ἂς μὴν ἀπατῶμεν τὸν ἑαυτόν μας, ἀλλ' ὅσον εἴμεθα ἐμπλεγμένοι εἰς τὰς φροντίδας ταύτας, τόσον μᾶλλον ἂς δεχώμεθα τὰ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν Γραφῶν ἰατρικά.—ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ.

ΓΕΡΜΑΝΟΣ τις φιλόσοφος εἶπε, Δύο μόνον ὡραῖα πράγματα γνωρίζω εἰς τὸν κόσμον, τὸν ὑπὲρ κεφαλῆς ἡμῶν κατηστερισμένον οὐρανὸν, καὶ τὸ τοῦ καθήκοντος αἴσθημα εἰς τὰς καρδίας μας.

ΠΕΡΙ ΣΙΦΩΝΩΝ.

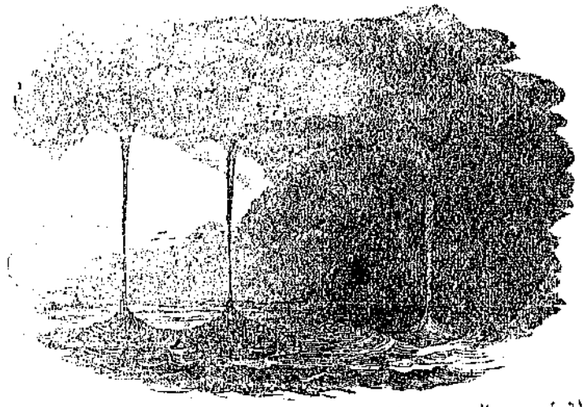

ΚΑΤΑ τὸν Φραγκλῖνον, οἱ σίφωνες καὶ οἱ ἀνεμοστρόβιλοι προέρχονται ἀπὸ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. Ῥευστὸν, πανταχόθεν δριζοντείως κινούμενον πρὸς κέντρον τι, πρέπει κατὰ τὸ κέντρον αὐτὸ νὰ ἀναβῇ ἢ νὰ καταβῇ. Ἂν εἰς τὰ κάτω πίθου γεμάτου ὕδατος ἀνοιχθῇ τρύπα, τὸ ὕδωρ θέλει ῥεύσειν πανταχόθεν εἰς τὸ κέντρον, καὶ καταβῆν ἐκεῖ στροβιλοειδῶς· ἀλλ' ἀὴρ πλησίον τῆς ἐπιφανείας τῆς ξηρᾶς ἢ τοῦ ὕδατος ῥέων πανταχόθεν πρὸς κέντρον τι πρέπει κατὰ τὸ κέντρον αὐτὸ νὰ ἀναβῇ, ἐπειδὴ ἡ ξηρὰ ἢ τὸ ὕδωρ ἐμποδίζει τὴν κατάβασίν του.

Τὰ ἑπόμενα λέγει συγγραφεὺς, αὐτόπτης σίφωνος χρηματίσας·—Θαῦμα εἶναι τῳόντι νὰ βλέπῃ τις ἄνω κάτω τὴν φύσιν· στήλη δὲ νεροῦ, μὲ ἀπερίγραπτον ταχύτητα ἐκ τῆς θαλάσσης ὑψουμένου, καὶ εἰς τὰ νέφη ἀναβαίνοντος, εἶναι φαινόμενον τὸ ὁποῖον δὲν ἐμποροῦν ποτὲ νὰ λησμονήσωσιν ὅσοι ἅπαξ τὸ εἶδον. Ἔξω τῆς νήσου Κρήτης παρετήρησα σίφωνας, τῶν ὁποίων ἡ ἀκόλουθος εἶναι σύντομος περιγραφή.

Ἡ πρωΐα ἦτο σκοτεινὴ καὶ ζοφερὰ, ἀνεμαζάλην προμηνύουσα· ἀλλ' οὔτε βροντὴ κάμμία ἠκούσθη, οὔτε ἀστραπὴ ἐφάνη. Περὶ ἀνατολὰς ἡλίου, γαλήνης σχεδὸν ἐπικρατούσης, παρετηρήθησαν αἰφνιδίως, δύο ὡς τέσσαρα στάδια μακρὰν τοῦ πλοίου, σίφωνές τινες, ἐπάνωθεν τῶν ὁποίων ἐκρέμετο σκοτεινὸν καὶ βαρὺ νέφος χαμηλότατον. Τὰ ὕδατα ἀνεσύροντο ἐκ τῆς θαλάσσης κωνοειδῶς (ἰδὲ τὴν εἰκονογραφίαν ἀριστερόθεν καὶ κατὰ τὸ μέσον,) συνωδευμένα μὲ πολλὴν ταραχὴν, καὶ μὲ θόρυβον ὁποῖος προξενεῖται ὑπὸ βράζοντος ὕδατος. Ἐκ δὲ τοῦ κώνου ἐφαίνετο ταχέως ἀναβαῖνον τὸ ὕδωρ εἰς σχῆμα σίφωνος. (Ἰδὲ τὸν ἀριστερόθεν σίφωνα εἰς τὴν εἰκονογραφίαν.) Ἡ διάμετρος εἰς τὸν πυθμένα τοῦ σίφωνος τούτου, ὅπου ὁ κῶνος ἐτελείωνεν, ἦτον ὡς τεσσάρων ἢ πέντε ποδῶν, ἐξ δὲ ἢ ἑπτὰ ποδῶν εἰς τὴν κορυφὴν, κατὰ τὸ μέρος ὅπου εἰς τὸ μαῦρον νέφος εἰσελθόντα διεσκορπίσθησαν τὰ ὕδατα.

Ἓξ τῶν σιφώνων παρετηρήθη ἑλικοειδῶς ἀναβαίνων, ἐμβὰς δὲ εἰς τὸ νέφος, ἐλύγισεν ὀρθογωνίως, καὶ προχωρήσας ὀλίγον τι, διεσκορπίσθη. (Ἰδὲ τὴν εἰκόνα τοῦ μέσου σίφωνος.)

Παρετηρήθη καὶ ἄλλος σίφων, ὅστις ἔσπασε, καὶ ἀναβὰς ἔγινεν ἄφαντος εἰς ὀλίγα δεύτερα λεπτὰ, κῶνον ἀφήσας, (ἰδὲ τὴν εἰκονογραφίαν μεταξὺ τοῦ μέσου καὶ τοῦ ἐκ δεξιῶν σίφωνος), ὁ ὁποῖος ταχύτατα καὶ μετὰ δυνατοῦ συριγμοῦ κινηθεὶς ὀλίγον διάστημα, ἀνέβη ἐν εἴδει σίφωνος, τὸ δὲ μαῦρον νέφος συσσωρευθὲν κατέπεσεν ὡς πρὸς ἐντάμωσιν τοῦ ἀναβαίνοντος σίφωνος, καὶ τότε ἀμφότερα συνεψιθήσαν. (Ἰδὲ τὸν ἐκ δεξιῶν σίφωνα εἰς τὴν εἰκονογραφίαν.)

Ῥαγδαιοτάτη βροχὴ ἔπιπτεν ἐκ διαλειμμάτων, καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῶν φαινομένων τούτων (ἕως δεκαπέντε λεπτὰ) ἐπεκράτει ὁ μετὰ συριγμοῦ θόρυβος. Ἔγιναν δ' ἀφανεῖς πάντες οἱ σίφωνες, συντριβέντες εἰς τὸν πυθμένα, καὶ ἀναβάντες εἰς τὰ νέφη, τῆς κάτω ἄκρας αὐτῶν εἰς ὀξὺ πάντοτε ληγούσης. Ἦσαν δὲ οἱ πλειότεροι μὲν κατὰ κάθετον, ἀλλὰ καὶ τινες ὀλίγον τι κεκλιμένοι, μάλιστα δὲ εἷς ὁ ὁποῖος ἐφαίνετο συρόμενος ὑπὸ τοῦ ἄνωθεν μαύρου τεταραγμένου νέφους.

ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΣΟΦΙΑ.

ΣΥΓΧΕΕΤΑΙ συνήθως καὶ κοινῶς ἡ Σοφία μὲ τὴν Παιδείαν· καὶ ὅμως διαφέρει ἡ μί' ἀπὸ τὴν ἄλλην κατὰ πολλά. Σοφία λέγεται ἡ μάθησις τέχνης τινὸς ἢ ἐπιστήμης· ἡ δὲ ΠΑΙΔΕΙΑ, κατὰ τὸ ὄνομα αὐτῆς, σημαίνει πρώτως καὶ κυρίως τὴν ἐκ ΠΑΙΔΟΣ μάθησιν τῶν συμφερόντων εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ λογικοῦ ζώου· καὶ κατὰ δεύτερον λόγον, καὶ τὴν σοφίαν, ἂν ἡ διδαχή της ἔγινεν ἐκ παιδικῆς ἡλικίας. Ἡ σοφία πλουτίζει μόνην τὴν κεφαλὴν, ἡ παιδεία εἶναι τῆς ψυχῆς ὁ θησαυρός· ἡ σοφία γεννᾶ τοὺς λογιωτάτους ἢ τεχνικωτάτους· μόνη ἡ παιδεία δύναται νὰ πλάσῃ τοὺς λογικωτάτους. "Πεπαιδευμένους ὀνομάζω (ἔλεγεν ὁ Ἰσοκράτης), ὄχι τοὺς ἔχοντας τέχνας, ἐπιστήμας, ἢ δυνάμεις τινὰς, ἀλλὰ πρῶτον τοὺς γνωρίζοντας τὰ ἀληθῆ των συμφέροντα· ἔπειτα τοὺς φυλάσσοντας τὴν ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ εἰς τὴν μὲ τοὺς ἄλλους ἀναστροφήν· τρίτον τοὺς δυνατοὺς νὰ χαλινόνωσι τὰς ἡδονάς των· καὶ τέταρτον τοὺς μὴ φθειρομένους μηδ' ὑπερηφανευομένους εἰς τὰς εὐτυχίας των, ἀλλὰ χαίροντας πλέον εἰς ὅσα ἀπέκτησαν ἐξ ἰδίας φρονήσεως παρὰ εἰς τὰ ἀγαθὰ τῆς τύχης. Ὅσοι ἔχουν ὅλα ταῦτα τὰ καλὰ, ἐκεῖνοι εἶναι οἱ φρόνιμοι καὶ τέλειοι ἄνδρες." Τὴν αὐτὴν σχεδὸν κρίσιν ἔκαμνε περὶ τῆς παιδείας καὶ ὁ Γαληνός.

Εἰς τὴν ἀναγκαιοτάτην ταύτην ἐκ παιδὸς τοῦ λογικοῦ καλλιέργειαν δύνανται μάλιστα νὰ μᾶς ὠφελήσωσι πολὺ οἱ κοσμικοὶ ἱερεῖς, ἐὰν, ὡς τοὺς παραγγέλλει ὁ Ἀπόστολος, ἀνατρέφωσι τὰ ἴδια τέκνα μὲ τοιαύτην παιδείαν, ὥστε νὰ γίνωνται οἱ υἱοί των εἰς τοὺς υἱοὺς, καὶ αἱ θυγατέρες των εἰς τὰς θυγατέρας τῶν πολιτῶν, ἀρετῆς καὶ φρονήσεως παράδειγμα. Ἡ λατρεία τοῦ Θεοῦ ὠνομάσθη Λογικὴ λατρεία, διότι ἐκεῖνοι μόνοι τὸν λατρεύουν, ὡς αὐτὸς θέλει νὰ λατρεύεται, ὅσοι φυλάσσουν τὴν εὐαγγελικὴν τῆς ἰσότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης διδασκαλίαν, ὀνομασθεῖσαν καὶ ταύτην Λογικὸν ἄδολον γάλα, καὶ Διδασκαλίαν ὑγιαίνουσαν.—ΚΟΡΑΗΣ.

ΠΟΣΟΙ νόες,—σχεδὸν ἅπαντες οἱ μεγάλοι,—ἐμορφώθησαν ἐν κρυφιότητι καὶ μοναξίᾳ, ἰδέαν μὴ ἔχοντες ὅτι ἔμελλον ποτὲ νὰ λάμψωσιν εἰς τὸν κόσμον. Τίποτε ἄλλο δὲν ἐγνώριζον εἰμὴ ὅτι ἠγάπων τὸ ἐνασχόλημά των, καὶ ἀφωσιοῦντο εἰς αὐτό.

ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ, 1841.] [ΑΡΙΘ. 50

ΠΕΡΙ ΑΛΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΧΕΛΩΝΩΝ.

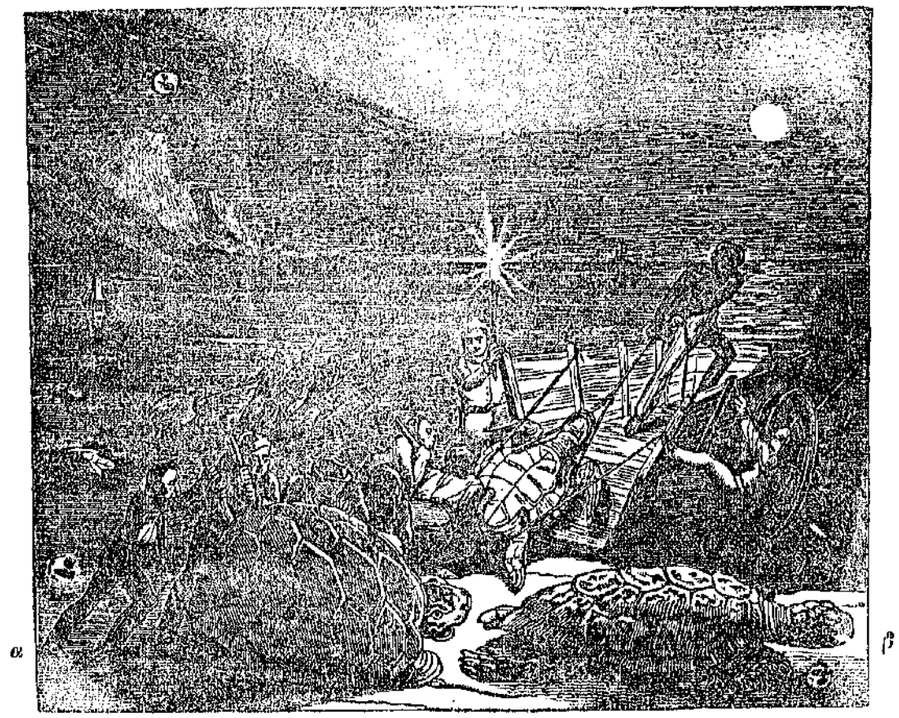

Ἅλωσις Χελωνῶν ἐπὶ τοῦ Παραλίου τῆς Κούβας.

Εἰς τὴν προτεταγμένην εἰκονογραφίαν βλέπει ὁ ἀναγνώστης τὴν Πρασίνην (α) λεγομένην, καὶ τὴν Βαρυκέφαλον Χελώνην (β). Ἡ τοῦ πρώτου εἴδους χρησιμεύει μάλιστα πρὸς τροφήν. Εὑρίσκεται δὲ πολυπλήθης παρὰ τοὺς αἰγιαλοὺς ὅλων τῶν νήσων καὶ ἠπείρων τῆς διακεκαυμένης ζώνης. Τὰ ῥηχὰ, ὅσα περικυκλοῦσι τοὺς αἰγιαλοὺς τούτους, εἶναι ὑπὸ θαλασσίων φυτῶν κεκαλυμμένα· εἰς τὰς ὑδατώδεις δὲ νομὰς ταύτας, αἵτινες ἀρκετὰ προσεγγίζουν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, ὥστε μετ' εὐκολίας νὰ βλέπωνται ὑπὸ τοῦ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ ἐν καιρῷ γαλήνης, βόσκονται ἀπειράριθμα ζῶα, ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἀμφίβια, μεταξὺ δ' αὐτῶν καὶ πλήθη χελωνῶν. Ὁ παλαιὸς ταξειδιώτης Δαμπιὲρ, τὰς Γαλλαπάγους νήσους περιγράφων, λέγει, "Ἀναμέσον τῶν νήσων τούτων ὑπάρχουσι πορθμοὶ ἀρκετὰ εὐρύχωροι, ὥστε νὰ διαβαίνωσι πλοῖα· εἴς τινα δὲ μέρη καὶ ῥηχὰ ὕδατα, ὅπου ἀφθόνως φύεται τὸ τῆς χελώνης χόρτον· ὅθεν αἱ νῆσοι αὗται μετὰ δαψιλείας χαίρονται τὰς θαλασσίους χελώνας." Τὴν χελώνην, εἴτε τῆς ξηρᾶς εἴτε τῶν ὑδάτων, προφυλάττει, ὡς γνωρίζουν οἱ πλειότεροι τῶν ἀναγνωστῶν μας, καὶ ἐπὶ τῶν νώτων καὶ ἐπὶ τῆς γαστρὸς, κοίλη ἀσπὶς, ἀνεωγμένη εἰς ἕκαστον ἄκρον, διὰ τὴν ἔξοδον ποτὲ μὲν τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν, ποτὲ δὲ τῆς οὐρᾶς καὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν.

Αἱ θαλάσσιαι χελῶναι καὶ τοὺς πόδας ἔχουσι πολὺ μακροτέρους παρ' αἱ χερσαῖαι, καὶ τοὺς δακτύλους συνηνωμένους διὰ μεμβράνης, ὥστε κολυμβῶσιν εὐκολώτατα. Τὴν κεφαλὴν, τοὺς πόδας, καὶ τὴν οὐρὰν καλύπτουσι μικρὰ λέπια. Εἰς τὰς γνάθους τοῦ εὐρυχώρου στόματος δὲν ὑπάρχουν ὀδόντες, ἀλλὰ τὰ τῶν γνά-

θων ὀστᾶ, ὄντα σκληρότατα καὶ δυνατώτατα, συγχρόνως δὲ καὶ τραχύτατα, ἐνισχύουσι τὸ ζῶον οὐχὶ μόνον τὰ φυτὰ εὐκόλως νὰ μασσᾷ, ἀλλὰ καὶ νὰ συντρίβῃ τὰ ὀστρακόδερμα, ἐξ ὧν προσέτι τρέφεται τὸ θαλάσσιον εἶδος. Αἱ πράσιναι χελῶναι καὶ μεγαλώταται γίνονται καὶ βαρύταται· ἀτομά τινα ἔχουν ἓξ ἢ ἑπτὰ ποδῶν μῆκος ἀπὸ τὴν ῥῖνα εἰς τὸ ἄκρον τῆς οὐρᾶς, τριῶν δὲ ἢ τεσσάρων ποδῶν πλάτος, καὶ ὡς τριακοσίων ὀκάδων βάρος. "Ἤκουσα," λέγει ὁ Δαμπιὲρ, "περὶ τινος τερατώδους χελώνης τοῦ πρασίνου εἴδους, ἁλωθείσης ποτὲ εἰς τὸν ἐν τῷ Καμπεακείῳ Κόλπῳ Βασιλικὸν Λιμένα, ἥτις εἶχε τεσσάρων ποδῶν βάθος ἀπὸ τὰ νῶτα εἰς τὴν γαστέρα, ἐξ δὲ ποδῶν πλάτος ἐπὶ τῆς γαστρός. Παῖς ἐννεαετὴς, υἱὸς πλοιάρχου, ἐμβὰς εἰς τὸ ὄστρακόν της ὡς εἰς ἀκάτιον, ὑπῆγε κωπηλατῶν εἰς τὸ πλοῖον τοῦ πατρός του, ἀπέχον ἐκ τοῦ αἰγιαλοῦ περὶ τὰ δύο στάδια*." Κοινῶς ἡ πρασίνη χελώνη ζυγίζει ἀπὸ ἑβδομήκοντα ἕως ἑκατὸν ὀκάδας.

Ἐκθέτει δὲ εἰς κίνδυνον τὸ ζῶον τοῦτο ἡ φυσικὴ ὁρμὴ, ἥτις ἄγει τὴν θήλειαν πρὸς τὸν αἰγιαλὸν, διὰ νὰ γεννήσῃ τὰ ὠά της. Ἀφοῦ ἀποθέσῃ αὐτὰ ἐπὶ τῆς χαύνης ἄμμου, τὰ παραιτεῖ εἰς τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας, αἱ ὁποῖαι κατ' ἐκεῖνο τὸ κλίμα ἰσχυρῶς πυρόνουσαι, βεβαίως ἐκκολάπτουν αὐτά. Τοὺς ἐμπροσθίους πόδας μεταχειριζομένη ἐξορύττει μίαν ἢ δύο τρύπας περὶ τὸν ἕνα πόδα τὸ πλάτος, δύο δὲ τὸ βάθος, εἰς τὰς ὁποίας ἀποθέτει συνήθως ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν ὠά. Τὰ ὠὰ ταῦτα εἶναι στρογγύλα, δύο δὲ ἢ τρεῖς δακτύλους τὴν διάμετρον· μεμβράνα καλύπτει αὐτὰ, ὁπωσοῦν ὁμοιάζουσα ὑγρὸν περγαμηνὸν χάρτην. Γεννᾷ δὲ τρὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐκ διαλειμμάτων δύο περίπου ἢ τριῶν ἑβδομάδων. Σχεδὸν πάντοτε ἐξέρχονται εἰς τὸν αἰγιαλὸν ἐν καιρῷ νυκτός. Ἐπειδὴ δὲ χαύνη ἄμμος ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἐκκόλαψιν τῶν ὠῶν, αἱ χελῶναι συχνάζουσι μόνον εἰς ἰδιαιτέρους αἰγιαλούς· ἀλλ' οὗτοι πολλάκις ἀπέχουν ἑκατοντάδας μιλίων ἀπὸ τὰς νομάς των. Τὰ ὠὰ ἐκκολάπτονται εἰς ὀλιγώτερον παρ' ἕνα μῆνα ἀφοῦ γεννήθῶσι· καὶ εἰς ὀκτὼ περίπου ἢ δέκα ἡμέρας ἔρπουν εἰς τὴν θάλασσαν τὰ νεογνά. Ὀλίγα ὅμως, κατ' ἀναλογίαν τοῦ παραγομένου ἀριθμοῦ, φθάνουν εἰς τὸ φυσικὸν αὐτῶν στοιχεῖον. Πάμπολλα θηρεύονται ὑπὸ θαλασσίων πτηνῶν καὶ διαφόρων ἁρπακτικῶν τετραπόδων. Ἡ τίγρις ἐχθρεύεται κατ' ἐξαίρετον τὴν χελώνην· ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος ἔτι μᾶλλον δραστηρίως καταγίνεται εἰς τὸν ἀφανισμόν της. Ἡ συναγωγὴ τῶν τῆς χελώνης ὠῶν συγκροτεῖ ἓν ἀπὸ τὰ οὐσιωδέστερα ἐνασχολήματα τῶν Ἰνδῶν τοῦ Ὀρινόκου. Καὶ τὴν σάρκα δ' αὐτῆς οὐχὶ μόνον τρώγουν οἱ ἐντόπιοι, ἀλλ' ὑπερτιμῶσι καὶ πληρόνουν ἀκριβώτατα οἱ βαθύπλουτοι τοῦ Λονδίνου.

Ἡ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ παρόντος ἄρθρου εἰκονογραφία παριστάνει τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἁλίσκονται αἱ θαλάσσιαι χελῶναι εἰς τὰ παράλια τῆς Κούβας, καὶ εἰς μέρη τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. Ὁ Κόμης de Lacepede, εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθεῖσαν ἱστορίαν τῶν ὠοτόκων τετραπόδων, περιέγραψε τὰς διαφόρους μεθόδους, καθ' ἃς ἐνεργεῖται ἡ τῶν χελωνῶν ἅλωσις· τελειόνομεν δὲ τὸ ἄρθρον τοῦτο μ' ἐπιτομὴν τῆς περιγραφῆς του.

"Μολονότι αἱ θήλειαι χελῶναι φροντίζουν νὰ ὠοτοκῶσιν ἐν καιρῷ σκότους, δυσκόλως, μ' ὅλον τοῦτο, ἀποφεύγουσι τοὺς ἐχθρούς των· οἱ ἁλιεῖς περιμένουν αὐτὰς καταρχὰς τῆς νυκτὸς, μάλιστα δὲ ὅταν ὑπάρχῃ φεγγάριον, καὶ ποτὲ μὲν ἐξερχομένας τῆς θαλάσσης, ποτὲ δ' ἐπιστρεφούσας μετὰ τὴν ὠοτοκίαν, θανατόνουν αὐτὰς μὲ ῥόπαλα, ἢ τὰς ἀνατρέπουσι τάχιστα, μὴ ἀφίνοντες καιρὸν εἰς τὰς ἀθλίας εἴτε νὰ ὑπερασπισθῶσιν, εἴτε νὰ τυφλώσωσι τοὺς προσβάλλοντας, ἀναῤῥίπτουσαι τὴν ἄμμον μὲ τὰ πτερύγιά των. Ὅταν ἦναι πολλὰ μεγάλαι, χρειάζονται κάμποσοι ἄνδρες, ὥστε νὰ ἀνατρέψωσιν αὐτὰς, πολλάκις δὲ καὶ μοχλοὺς μεταχειρίζονται πρὸς τοῦτο. Ἀφοῦ δ' ἅπαξ ῥιφθῶσιν ἐπὶ τῶν νώτων, δὲν ἐμποροῦν κατ' οὐδένα τρόπον νὰ μεταγυρίσωσι.

"Τεσσαράκοντα ἢ πεντήκοντα χελώνας, πλήρεις ὠῶν, ἐμποροῦν νὰ ἀνατρέψωσιν ὀλίγοι τινὲς ἁλιεῖς ἐντὸς τριῶν ὡρῶν. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῶν ὅσας ἐπίασαν τὴν προτεραίαν νύκτα. Κατακόπτουν αὐτὰς, καὶ ἁλατίζουσι τὴν σάρκα καὶ τὰ ὠά. Ἐνίοτε ἐξάγουν ὑπὲρ τὰς δέκα ὀκάδας κιτρίνου ἢ πρασινωποῦ ἐλαίου ἀπὸ ἓν μεγάλον ἄτομον· τοῦτο δὲ καὶ διὰ φώτισμα χρησιμεύει, καὶ μὲ διάφορα τροφῆς εἴδη μιγνύεται, ὅταν ἦναι νωπόν. Κάποτε σύρουσι ζωντανὰς τὰς ἁλωθείσας χελώνας εἰς περιφράγματα, ὅπου φυλάττουν αὐτὰς πρὸς χρῆσιν.

"Οἱ τὰς χελώνας ἁλιεύοντες ἐπὶ τῶν παραλίων τῆς Κούβας καὶ τῶν γειτονικῶν νήσων τελειόνουν συνήθως τὰ φορτία των εἰς ἓξ ἑβδομάδας ἢ δύο μῆνας· ἔπειτα δ' ἐπανέρχονται εἰς τὰς ἰδίας αὐτῶν νήσους (τὰς Βαχάμας καὶ ἄλλας τῆς Δυτικῆς Ἰνδίας) μὲ τὰς ἡλατισμένας χελώνας, τὰς ὁποίας καὶ οἱ λευκοὶ καὶ οἱ μαῦροι κάτοικοι μεταχειρίζονται ἐπίσης πρὸς τροφήν. Ἡ ταριχευμένη χελώνη ζητεῖται εἰς τὰς Ἀμερικανικὰς ἀποικίας, ὅσον ὁ ὀνίσκος ἢ βακαλάος εἰς τὰ μέρη μας· τὴν ἁλιείαν δ' αὐτῆς μετέρχονται ἅπαντες οἱ ἄποικοι οὗτοι, καὶ μάλιστα οἱ Βρετανοὶ, μὲ πλοιάρια, ἐπὶ διαφόρων μερῶν τῆς Ἱσπανικῆς Ἀμερικῆς καὶ τῶν γειτονικῶν ἐρημονήσων.

"Πολλάκις ἁλίσκεται ἡ πρασίνη χελώνη καὶ εἰς τὸ πέλαγος ἐν καιρῷ νηνεμίας, καὶ εἰς φεγγώδεις νύκτας. Πρὸς τοῦτο ἐξέρχονται δύο ἁλιεῖς ἐντὸς ἀκατίου· ὁ μὲν κωπηλατεῖ, ὁ δὲ κρατεῖ καμάκιον, ὡς τὸ χρησιμεῦον πρὸς θανάτωσιν τῶν φαλαινῶν*. Ὁπόταν δ' ἀνακαλύψωσι μεγάλην χελώνην ἐκ τοῦ ἀφροῦ, τὸν ὁποῖον εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ὑψουμένη κάμνει ἐπὶ τοῦ ὕδατος, ταχύνουσι πρὸς αὐτήν· καὶ ἂν ἀρκετὰ πλησιάσωσι πρὶν καταβυθισθῇ, ῥίπτει εὐθὺς τὸ καμάκιον ὁ ἁλιεὺς μὲ ὅσον πλειοτέραν δύναμιν, ὥστε νὰ διέλθῃ ἀπὸ τὸ ὄστρακον εἰς τὴν σάρκα· ἡ χελώνη δύει πάραυτα, ὁ δ' ἁλιεὺς ἀφίνει σχοινίον, τὸ ὁποῖον εἶναι προσδεδεμένον εἰς τὸ καμάκιον, καὶ ὅταν ἡ χελώνη ἀπὸ τὸν πόνον καὶ τὴν αἱματοχυσίαν ἀπαυδήσῃ, ἕλκεται εἰς τὸ ἀκάτιον ἢ καὶ εἰς τὴν ξηράν."

*Τὸ στάδιον εἶναι τὸ ὄγδοον τοῦ μιλίου· σύγκειται δὲ τὸ μίλιον ἀπὸ 1760 ὑάρδας, ἢ πήχεις 2346ξ. Τὸ Ἀγγλικὸν μίλιον, τὸ κοινῶς ἐννοούμενον εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦτο, ἰσοδυναμεῖ μὲ σχεδὸν 9 Ἑλληνικὰ στάδια. Ἰδὲ Ἀποθ. Τόμ. Α'. Σελ. 10· καὶ Τόμ. Γ'. Σελ. 23. Ὑπάρχει δὲ καὶ γεωγραφικὸν ἢ ναυτικὸν μίλιον, τὸ αὐτὸ εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ Ἰταλίαν, συνιστάμενον ἀπὸ 2025 ὑάρδας, ἤτοι πήχεις 2700· οἱ Γάλλοι ἔχουσι τὴν ναυτικὴν λεύγαν, συγκειμένην ἀπὸ τρία τοιαῦτα μίλια.

* Ἰδὲ Ἀποθ. Τόμ. Α'. Σελ. 42· καὶ Τόμ. Δ'. Σελ. 101.

Η ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΑΓΩΜΕΝΗΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ ΟΔΟΙΠΟΡΙΑ.

Ἕλκηθρον ὑπὸ Κυνῶν συρόμενον ἐπὶ τῆς Χιόνος.

Οἱ Μοραυϊανοί, εἴτε Ἡνωμένοι Ἀδελφοὶ, ὀλιγάριθμος αἵρεσις τῶν Διαμαρτυρομένων, εὑρίσκονται εἰς τὴν Γερμανίαν, Ὁλλανδίαν, Ἀγγλίαν, τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, καὶ ἀλλαχοῦ. Χαρακτῆρα γενικῶς ἔχουσιν ἄριστον· ἀγάπη, εἰρήνη, καὶ μεγίστη ἁπλότης ἐπικρατοῦσι μεταξύ των. Καταγίνονται δὲ καὶ εἰς τὸ ἐξαποστέλλειν ἱεροδιδασκάλους· εἰς τὴν Νότιον Ἀφρικὴν, εἰς τὰς Δυτικὰς Ἰνδίας, καὶ εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἀρκτῴας Ἀμερικῆς διατηροῦσι πρὸ πολλοῦ ἤδη καταστήματα ἱεραποστόλων. Τοιοῦτο κατάστημα ἔχουσι καὶ εἰς τὴν Λαβραδορίαν, χώραν τῆς Βορείου Ἀμερικῆς, πάμπολυ μὲν ἐκτεταμένην, ψυχροτάτην δὲ καὶ σχεδὸν ἔρημον, μεταξὺ τῆς αὐτόχθονος φυλῆς τῶν Ἐσκιμῶν. Εἰς τὴν χώραν ταύτην, καὶ εἰς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος κατάστημα, ἀναφέρεται ἡ ἑπομένη διήγησις.

Τὴν 11ην Μαρτίου 1782, ἑνωμὶς τὸ πρωΐ, οἱ συναδελφοὶ Σαμουὴλ καὶ Γυλιέλμος ἀνεχώρησαν ἐκ τοῦ τόπου τῆς διατριβῆς των, τῆς κωμοπόλεως Ναΐν, μὲ σκοπὸν νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὸ βορεινότατον ἀποστολικὸν κατάστημα, τὸ ἐν Ὀκκακίῳ, ἀπέχον περὶ τὰ 150 Ἀγγλικὰ μίλια. Τὸ ἕλκηθρον ἠλαύνετο ὑπὸ τοῦ βαπτισμένου Ἐσκιμοῦ Μάρκου, καὶ ἄλλο δέ τι ἕλκηθρον μ' Ἐσκιμοὺς συνώδευε τοὺς ἱεραποστόλους. Τὰ δύο ἕλκηθρα περιεῖχον πέντε ἄνδρας, μίαν γυναῖκα, καὶ ἓν παιδίον. Ὁ καιρὸς ἦτον εὔδιος, οἱ ἀστέρες ἔφεγγον μὲ ἀσυνήθη λάμψιν· ἅπαντες ἦσαν εὔθυμοι, καὶ, ἐπειδὴ ὅλα ἐφαίνοντο βοηθητικὰ, ἤλπιζον μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας νὰ φθάσωσιν ἀσφαλῶς εἰς Ὀκκάκιον. Τὸν ἐπὶ τῆς παγωμένης θαλάσσης δρόμον εὑρῆκαν ἄριστα ἔχοντα, καὶ μετ' εὐκολίας προέβαινον ἓξ ἢ ἑπτὰ μίλια τὴν ὥραν. Ἀφοῦ ἐπέρασαν νησία τινὰ εἰς τὸν κόλπον τῆς Ναΐν, ἀπεμακρύνθησαν ἀρκετὰ ἐκ τῆς παραλίας, μὲ σκοπὸν καὶ νὰ φθάσωσιν εἰς τὸ ὁμαλώτερον τοῦ πάγου μέρος, καὶ ν' ἀποφύγωσι τὸ ὑψηλὸν καὶ βραχῶδες ἀκρωτήριον Κιγλαπεῖτ. Περὶ τὰς ὀκτὼ ἀπήντησαν ἕλκηθρον μὲ Ἐσκιμοὺς πρὸς τὴν ξηρὰν διευθυνόμενον. Μετὰ τὸν συνήθη χαιρετισμὸν καταβάντες οἱ Ἐσκιμοὶ ἤρχισαν συνομιλίαν, ὡς πράττουσι γενικῶς εἰς τοιαύτας περιστάσεις· ὑπηνίχθησαν δὲ οἱ ξένοι Ἐσκιμοὶ πρὸς τοὺς μετὰ τῶν ἱεραποστόλων ὅτι καλήτερον ἤθελεν εἶσθαι νὰ ἐπιστρέψωσι καὶ αὐτοί. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ ἱεραπόστολοι κάμμίαν ὁποιανδήποτε αἰτίαν δὲν ἔβλεπον, καὶ μόνον ὑποπτεύοντο ὅτι οἱ Ἐσκιμοὶ ἐπεθύμουν συνοδοιπόρους, προεχώρησαν. Μετά τι διάστημα, ὑπηνίχθησαν οἱ ἴδιοί των Ἐσκιμοὶ ὅτι ἡ θάλασσα εἶχεν ὄγκωμα, ἤτοι ἐκυμαίνετο, ὑπὸ τὸν πάγον. Τότε μόλις ἠσθάνετό τις αὐτὸ, πλὴν ἂν ἔβαλλε τὸ ὠτίον σιμὰ τοῦ πάγου, καθ' ἣν περίστασιν ἤκουε βαθεῖάν τινα δυσάρεστον βοὴν, καὶ βρυχηθμὸν θορυβώδη, ὡς ἐκ τῆς ἀβύσσου ἀναβαίνοντα. Ὁ καιρὸς ἔμενεν εὔδιος, ἐκτὸς πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος, ὅπου ἐφάνησαν ὑπόλευκά τινα σύννεφα μ' ὀλίγας μαύρας σειρὰς ἐν τῷ μεταξύ των. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ἄνεμος ἔπνεε σφοδρῶς ἐκ τοῦ βορειοδυτικοῦ, ὁ μόνος φόβος ἦτο μὴν ἀλλάξῃ αἰφνιδίως ὁ καιρός. Ὁ ἥλιος δὲ εἶχε τώρα φθάσειν εἰς τὸ ὕψος του, καὶ ὀλίγη ἢ οὐδεμία μεταβολὴ ἐφάνη εἰς τὸν οὐρανόν· ἀλλ' ἡ τῆς θαλάσσης κίνησις ὑπὸ τὸν πάγον εἶχεν αὐξήσειν, ὥστε τρομάξαντες ὀπωσοῦν οἱ ὁδοιπόροι ἐνόμισαν φρονιμώτερον νὰ μὴν ἀπομακρυνθῶσι περισσότερον ἐκ τῆς ξηρᾶς. Ὁ πάγος εἶχε πολλαχοῦ μεγάλας σχισμὰς καὶ ῥήγματα ἢ χάσματα, δύο ἢ τρεῖς πόδας πλατέα· ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ τοιαῦτα οὐδέ ποτε λείπουσι, καὶ ἐπειδὴ εὐκόλως πηδῶσιν ἐπάνωθεν αὐτῶν οἱ σκύλοι, τοῦ ἕλκήθρου ἄνευ δυσκολίας ἑπομένου, δὲν φοβίζουν εἰμὴ τοὺς νεοφερμένους.

Εὐθὺς ἀφοῦ ἔκλινεν ὁ ἥλιος πρὸς δυσμὰς, ὁ ἄνεμος ὑπερηύξησε, τὰ πρὸς ἀνατολὰς ὀλίγα νέφη ἤρχισαν νὰ ἀναβαίνωσιν, αἱ δὲ μαῦραι σειραὶ νὰ κινῶνται κατὰ τοῦ ἀνέμου. Ἡ ἐπὶ τοῦ πάγου καὶ εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὑψηλῶν ὀρέων συσσωρευμένη χιὼν βιαίως ἐῤῥίπτετο τῇδε κἀκεῖσε ὑπὸ μερικῶν ἀνεμοστροβίλων, ὥστε ἐπλήρου τὸν ἀέρα. Συγχρόνως τὸ ὄγκωμα τῆς ὑποκάτω θαλάσσης, παραπολὺ αὐξηθὲν, ἐπέφερεν ἀποτελέσματα τὰ πλέον παράδοξα καὶ τρομερὰ καθ' ὅλην τὴν τοῦ πάγου ἔκτασιν. Τὰ ἕλκηθρα, ἀντὶ νὰ γλιστρῶσιν ἀπαρεμποδίστως ἐπὶ ὁμαλῆς ἐπιφανείας, ποτὲ μὲν βιαίως ἔτρεχον κατόπιν τῶν κυνῶν, μετ' ὀλίγον δ' ἐφαίνοντο δυσκόλως ἀναβαίνοντα εἰς τὸν ὑψούμενον λόφον· καθότι ἡ ἐλαστικότης τόσον εὐμεγέθους σώματος πάγου, στηριζομένου ἐπὶ τεταραγμένης θαλάσσης, καίτοι εἰς τινα μέρη τέσσαρας ἢ καὶ πέντε πήχεις χονδροῦ, φυσικὰ ἐπροξένει κυματώδη ὀπωσοῦν κίνησιν, ὡς ἤθελε κινεῖσθαι φύλλον χαρτίου συμμορφούμενον μὲ τὴν ἐπιφάνειαν σαλευομένου ῥύακος. Ἠκούοντο δὲ τώρα καὶ κροταθόρυβοι πανταχόθεν ὡς κανονίου, ἀπὸ τὴν ῥῆξιν τοῦ πάγου προερχόμενοι.

Οἱ Ἐσκιμοὶ λοιπὸν ἤλαυνον ὅσον τάχιστα πρὸς τὴν

ξηράν, μὲ σκοπὸν νὰ διανυκτερεύσωσιν ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς πλευρᾶς τοῦ Νιβακοῦ. Ἀλλ' ἐπειδὴ προδήλως ἐφαίνετο ὅτι ὁ πάγος ἔμελλε νὰ συντριβῇ καὶ νὰ διασκορπισθῇ κατὰ τὸ ἔξω πέλαγος, ὁ Μάρκος ἔδωκε γνώμην νὰ ταχύνωσι πρὸς τὸ βορεινὸν μέρος τοῦ Νιβακοῦ, ὅθεν ἤλπιζεν ὅτι ἐνδεχόμενον νὰ μένῃ ἔτι ἀκέραιος ὁ εἰς Ὀκκάκιον δρόμος. Εἰς τὴν πρότασιν ταύτην ἔστερξεν ἡ συνοδία· ἀλλ' ὅτο τὰ ἕλκηθρα προσήγγισαν εἰς τὴν ξηράν, φρικτὸν θέαμα παρέστη ἐνώπιόν των. Ὁ πάγος, ἐκ τῶν βράχων ἀποσπασθείς, ὠθεῖτο ἄνω κάτω, τρίζων καὶ εἰς χίλια κομμάτια ἐπὶ τῶν κρημνῶν συντριβόμενος, μὲ θόρυβον τρομερόν, ὅστις, μετὰ τῆς βοῆς τοῦ ἀνέμου, καὶ τῆς ἔνθεν κἀκεῖθεν εἰς τὸν ἀέρα φερομένης χιόνος, ἀφήρεσεν ἀπὸ τοὺς ὁδοιπόρους τὴν δύναμιν τοῦ ἀκούειν ἢ τοῦ βλέπειν ὁ,τιδήποτε διακεκριμένως.

Ἡ μόνη τώρα ἐλπὶς αὐτῶν ἦτον εἰς τὴν ξηράν· ἀλλὰ μετὰ πλείστης δυσκολίας ἠμπόρουν νὰ βιάζωσιν εἰς τὰ ἔμπροσθεν τοὺς πεφοβισμένους σκύλους, ἐνῷ ὅλον τὸ σῶμα τοῦ πάγου ποτὲ μὲν ἐβυθίζετο ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῶν βράχων, ἄλλοτε δ' ἀνέβαινεν ὑπεράνω αὐτῶν· ἡ μόνη δὲ στιγμὴ, καθ' ἣν ἠμπόρουν ν' ἀποβῶσιν, ἦτον ὁπότε ἤρχετο ἴσα μὲ αὐτούς· ὅθεν ἀπῄτει μεγίστην ἐπιτηδειότητα, καὶ ἦτο παραπολὺ κινδυνώδης ἡ ἐπιχείρησις αὕτη. Σὺν Θεῷ, μ' ὅλον τοῦτο, ἐπέτυχεν· ἀμφότερα τὰ ἕλκηθρα ἐπίασαν τὴν ὄχθην, καὶ μὲ πολλὴν δυσκολίαν ἐσύρθησαν εἰς τὸ ἄνωθεν ὕψος.

Μόλις ἔλαβον καιρὸν οἱ ὁδοιπόροι νὰ εὐγνωμονήσωσι πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τὴν ἀσφάλειάν των, καὶ τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ πάγου, ἐξ οὗ εἶχον ἤδη ἀπαβῆν, διεῤῥάγη. ἡ δὲ θάλασσα, ὁρμήσασα ὑποκάτωθεν, ἐκάλυψε, καὶ κατεκρήμνισεν αὐτὸ εἰς τὴν ἄβυσσον. Ἐν ἀκαρεῖ, ὡσὰν διὰ σημείου δαθέντος, ὅλος ὁ πάγος, ὁ ἐκ τοῦ παραλίου ἐκτεινόμενος πολὺ μᾶλλον παρ' ὅσον ὁ ὀφθαλμὸς ἠμποροῦσέ ποτε νὰ ἴδῃ, ἤρχισε νὰ διαῤῥήγνυται, καὶ νὰ καταποντίζεται ὑπὸ τῶν ἀχανῶν κυμάτων. Ἥτο θέαμα φαβερὸν, καταπληκτικὴν ἔχον μεγαλοπρέπειαν· αἱ τοῦ πάγου πεδιάδες, ἐκ τῶν ὑδάτων ἀνυψούμεναι, συνεκρούοντο πρὸς ἀλλήλας, καὶ καταποντίζοντο μὲ βίαν ἀπερίγραπτον, καὶ μὲ κρότον ὡσεὶ ἀναριθμήτων κανονίων. Ἡ σκοτία τῆς νυκτὸς, ἡ βροντώδης βοὴ τοῦ ἀνέμου καὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ὁ ἐπὶ τῶν βράχων κτύπος τῶν κυμάτων καὶ τοῦ πάγου, ἐπλήρωσαν τὰς ψυχὰς τῶν θεατῶν ἀπὸ αἰσθήματα εὐλαβείας καὶ φρίκης, ὥστε σχεδὸν ἀπέμειναν ἄλαλοι. Ἵσταντο καταπεπληγμένοι διὰ τὴν ὡς ἐκ θεώματος σωτηρίαν των, καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ αὐτόχθονες εἰδωλολάτραι ἀπέδιδον εὐγνωμοσύνην εἰς τὸν Θεὸν διὰ τὴν ἀπαλλαγήν των.

Οἱ Ἐσκιμαὶ ἤρχισαν τώρα νὰ κατασκευάζωσιν οἰκημά τι ἐκ χιόνος, τριάκοντα περίπου βήματα ἐκ τῆς ὄχθης· ἀλλὰ, πρὶν τελειώσωσι τὸ ἔργον των, τὰ κύματα ἔφθασαν εἰς τὸ μέρος ὅπου εἶχον ἠσφαλισμένα τὰ ἕλκηθρα, καὶ μόλις ἐπρόφθασαν νὰ διασώσουν αὐτὰ ὥστε νὰ μὴν ἁρπασθῶσι.

Πρὶν ἐμβῶσιν εἰς τὴν κατοικίαν ταύτην, ἔστρεψαν πάλιν τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὴν θάλασσαν, ἥτις τώρα ἦτον ἐλευθέρα τοῦ πάγου, κ' ἐθεώρησαν, μετὰ φρίκης ἐνταυτῷ καὶ εὐγνωμοσύνης, τὰ παμμεγέθη κύματα ἔμπροσθεν τοῦ ἀνέμου φερόμενα, ὡς φρούρια ὑπερύψηλα, καὶ προσεγγίζοντα εἰς τὴν ἀκτὴν, ὅπου μὲ τρομερὸν θόρυβον ὁρμῶντα κατὰ τῶν βράχων καὶ συντριβόμενα, ἐπλήρουν ἀπὸ ἀφρὸν καὶ ῥανίδας τὸν ἀέρα.

Μετὰ τὸ δεῖπνον καὶ μετά τινα ὑμνωδίαν εἰς τὴν διάλεκτον τῶν Ἐσκιμῶν, ἐπλαγίασαν ἅπαντες περὶ τὰς δέκα. Ἔμειναν δ' ἑπτὰ ἡμέρας εἰς τὴν ἀθλίαν ταύτην κατοικίαν, εἰς τὰ ἔσχατα καταντήσαντες δι' ἔλλειψιν τροφῆς. Ὁ καιρὸς ἔπειτα ἐκαθάρισεν· εὗρῆκαν δὲ νέον δρόμον ἐκ πάγου, καὶ ὑπέστρεψαν ἀσφαλῶς οἴκαδε.

Ο ΑΔΑΜ ΚΑΙ Ο ΑΙΤΕΑΟΣ.

ΜΙΑΝ τῶν ἡμερῶν πρὸς τὸ ἑσπέρας, ὁ Ἀδὰμ ἐκάθητο ὑπὸ τὴν σκιὰν δένδρου τινὸς ἐπὶ λόφου εἰς τὸν κῆπον τῆς Ἐδὲμ, πρὸς τὰ ἄνω ἔχων ἐστραμμένον τὸ πρόσωπον, καὶ βλέπων τοὺς οὐρανούς. Ἄγγελος δέ τις ἦλθε πρὸς αὐτὸν, καὶ εἶπε, "Διατί τάχα βλέπεις μὲ τοσαύτην κλίσιν τὸν οὐρανόν; Τί σοῦ λείπει, Ἀδάμ;" Τί ἐμπορεῖ νὰ μοῦ λείπῃ," ἀπεκρίθη ὁ πατὴρ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, "ἐσὺ εἰς τὰς εἰρηνικὰς ταύτας μονάς; Τὰ ὄμματα εἶχον προσηλωμένα εἰς τοὺς λάμποντας ἀστέρας, ἐπεθύμησα δὲ τὰς πτέρυγας τοῦ ἀετοῦ, ὥστε νὰ ὑψωθῶ εἰς αὐτοὺς, καὶ νὰ θεωρήσω ἀπὸ πλησιέστερον τὰ φεγγώδη σώματά των."

Τὰς πτέρυγας αὐτὰς ἔχεις," ἀπεκρίθη ὁ ἄγγελος· ἤγγιξε δὲ τὸν Ἀδὰμ, καὶ ὁ Ἀδὰμ, ἀποκοιμηθεὶς, ὀνειρεύθη. Ἐφάνη δὲ εἰς τὸν ὀνειρευόμενον ὅτι ἀνυψοῦτο εἰς τὸ στερέωμα.

Ἐξυπνήσας, ἔστρεψεν ὀλόγυρα τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ ἐθαύμασεν ἰδὼν ὅτι ἀνεπαύετο ὑπὸ τὸ δένδρον ἐπὶ τοῦ λόφου. Ἀλλ' ὁ ἄγγελος, σταθεὶς ἔμπροσθεν αὐτοῦ, εἶπε, "Τί συλλογίζεσαι, Ἀδάμ;" Ἀποκριθεὶς ὁ Ἀδὰμ, εἶπεν, "Ἰδοὺ, ἤμην ὑψηλὰ εἰς τὸν Οὐλον τοῦ οὐρανοῦ, καὶ περιεπλανώμην ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀστέρων, καὶ ἐπτάμην πέριξ τοῦ Ὠρίωνος καὶ τῶν Πλειάδων καὶ τῆς Ἀμάξης· κόσμοι λαμπροὶ, μεγάλοι καὶ ἔνδοξοι ὡς ὁ ἥλιος, ὁρμητικῶς ἐπέρνων ἀπὸ πλησίον μου· ὁ λευκότατος ἐκεῖνος Γαλαξίας εἶναι πέλαγος φωτὸς, πλῆρες φωτεινῶν κόσμων, ἐπέκεινα δ' αὐτοῦ ὑπάρχει ἄλλο πέλαγος ὁμοιον, καὶ ἄλλο κατόπιν· ἐπὶ τῶν λαμπερῶν δὲ τούτων κόσμων κατοικοῦσι ποιήματα τοῦ Θεοῦ, λατρευταὶ τοῦ Κυρίου καὶ ὑμνηταὶ τοῦ ὀνόματός του.—Ἄγγελε, σὺ μὲ ὡδήγησες;"

"Τὸ δένδρον τοῦτο σ' ἐπεσκίαζεν," ἀπεκρίθη ὁ ἄγγελος, "καὶ ἐπὶ τοῦ λόφου τούτου τὸ σῶμά σου ἀνεπαύετο. Ἀλλ' ἰδοὺ, ἐντός σου κατοικεῖ πνεῦμα, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ὑψοῦται ἐπέκεινα τῆς τῶν κόσμων ὅλων σειρᾶς· ἔσον δὲ ὑψηλότερον ἀναβαίνει, τόσον βαθυτέρα ἡ πρὸς τὸν Δημιουργὸν λατρεία του. Ὑπὲ τῆς γῆς, τίμα καὶ φύλαττε τὸ πνεῦμα τοῦτο, ὥστε ἡ ἡδυπάθεια νὰ μὴ τοῦ κόψῃ τὴν πτέρυγα, καὶ τὸ ἀλυσοδέσῃ ἐπὶ τῆς γῆς." Ταῦτα εἰπὼν ὁ ἄγγελος, ἄφαντος εὐθὺς ἐγένετο.

ΕΝΤΙΜΙΟΤΕΡΟΝ εἶναι νὰ φέγεται τις παρὰ νὰ ἐπαινῆται ὑπὸ τῶν φθονερῶν· καθότι αὐτοὶ ἐπαινοῦσι μόνον ὅσα δύνανται νὰ ὑπερβῶσι· μέμφονται δὲ πᾶν ὅ,τι ὑπερβαίνει αὐτούς·

ΟΣΑ μανθάνομεν μετὰ πλειοτέρου κόπου, ταῦτα καὶ μακρότερον χρόνον ἐνθυμούμεθα· καθὼς οἱ ἀποκτήσαντες χρήματα φυλάττουν αὐτὰ ἐπιμελέστερον παρ' οἱ κληρονομήσαντες αὐτά.

Ο ΕΝ ΛΙΣΒΩΝΙ ΜΕΓΑΣ ΣΕΙΣΜΟΣ ΤΟΥ 1755.

Συνέχεια ἀπὸ Σελ. 4.

ΕΝ τῷ μέσῳ τῶν ἱκεσιῶν μας ἐπελθὼν ὁ δεύτερος μέγας σεισμὸς, ὀλίγου τι τοῦ πρώτου κατώτερος εἰς τὴν σφοδρότητα, κατεκρήμνισε τὰς οἰκοδομὰς, τὰς ἤδη πάμπολυ βεβλαμμένας. Ὁ φόβος δὲ τοσοῦτον ηὔξησεν, ὥστε τὸ, Κύριε, ἐλέησον, καὶ τὸ, Μνήσθητί μου, Κύριε, ἔφθανον εἰς τὰς ἀκοάς μας ἀπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ ἱκανῶς ἀπέχοντος λόφου τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης, ὅπου μέγα πλῆθος εἶχεν ὠσαύτως καταφύγειν· συγχρόνως δὲ ἠκούσαμεν τὴν πτῶσιν τῆς ἐκεῖ εὑρισκομένης ἐκκλησίας, ὑφ' ἧς πολλοὶ μὲν ἀφέθησαν εἰς τὸν τόπον, ἄλλοι δὲ θανασίμως ἐπληγώθησαν. Πόσον βίαιος ἦτον ὁ σεισμὸς οὗτος, ἐμπορεῖς νὰ συμπεράνῃς ἐκ τοῦ ὅτι, καίτοι γονυπετὴς ὤν, ἐκινδύνευσα νὰ πέσω· ἀλλὰ κατά τινας περιστάσεις ἦτο καὶ τοῦ πρώτου φοβερώτερος. Λίφνης ἠκούσθη γενικὴ ἀνακραυγή, "Ἡ θάλασσα ἔρχεται, ὅλοι ἐχάθημεν!" Στρέφας δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν ποταμὸν, ὅστις κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος εἶναι τέσσαρα σχεδὸν μίλια πλατὺς, εἶδον αὐτὸν σαλευόμενον καὶ ὀγκούμενον εἰς τρόπον δυσεξήγητον, ἐπειδὴ ὁ ἀὴρ οὐδόλως ἐκίνει. Ἐν ἀκαρεῖ ἐφάνη, εἰς μικρὰν ἀπόστασιν, μέγα τι νεροῦ σῶμα, ὡς βουνὸς ἀνυψούμενον. Πάραυτα ἐπῆλθεν ἀφρίζον καὶ βρύχον, καὶ μετὰ τοσαύτης ὁρμῆς ἔσχασεν ἐπὶ τῆς ὄχθης, ὥστε ὅλοι ἐτρέξαμεν εὐθὺς, ὅσον τάχιστα, διὰ νὰ σωθῶμεν. Πολλοὶ πραγματικῶς ἀφηρπάσθησαν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἅπαντας, καὶ τοὺς ἱκανῶς ἀπομεμακρυσμένους τῶν ὀχθῶν, ἐκάλυψαν τὰ ὕδατα μέχρι τῆς ὀσφύος. Τὸ κατ' ἐμὲ, ὀλίγον ἔλειψε νὰ πνιγῶ· καὶ βέβαια, ἐὰν δὲν ἐκράτουν μεγάλην τινὰ δοκὸν, ἥτις εὑρέθη καταγῆς, ἤθελον μὲ κατασύρειν μεθ' ἑαυτῶν τὰ ὕδατα, τὰ ὁποῖα εὐθὺς σχεδὸν ἐπανέστρεψαν μὲ ἴσην ὁρμὴν εἰς τὸ ἑαυτῶν ῥεῖθρον. Ἐπειδὴ δὲ τώρα ὁ ἐκ τῆς θαλάσσης κίνδυνος ἐφαίνετο τοὐλάχιστον ὅσος ὁ ἐκ τῆς ξηρᾶς, καὶ μόλις ἐγνώριζον ποῦ νὰ καταφύγω, ἀπεφάσισα αἰφνιδίως νὰ ἐπανέλθω, μὲ τὰ φορέματά μου ὅλα στάζοντα, εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ ἁγίου Παύλου. Ἐδῶ ἐστάθην ὀλίγην ὥραν, καὶ παρετήρησα τὰ πλοῖα κλυδωνιζόμενα ὡς ἐν καιρῷ βιαίας τρικυμίας· τινὰ, τῶν ὁποίων εἶχον συντριβῆν αἱ κάμιλοι, ἐῤῥίφθησαν εἰς τὸ ἄλλο μέρος τοῦ ποταμοῦ· ἄλλα περιεστρέφοντο μὲ ἀπίστευτον ταχύτητα· μεγάλαι τινὲς λέμβοι ἐγύρισαν ἄνω κάτω· καὶ ταῦτα πάντα χωρὶς ἄνεμον, ὅθεν καὶ μεγαλητέρα ἡ ἔκπληξις. Εἰς τὸ διάστημα τοῦτο ἡ ὡραιοτάτη προκυμαία, ἡ νεωστὶ μὲ ἀδρὰν δαπάνην κατασκευασθεῖσα ἀπὸ τραχὺ μάρμαρον, κατεπόθη ἐξ ὁλοκλήρου μεθ' ὅλων τῶν ἐπ' αὐτῆς, οἵτινες εἶχον καταφύγειν ἐκεῖ δι' ἀσφάλειαν, δικαίως ἑαυτοὺς νομίζοντες ἐξω παντὸς κινδύνου εἰς τοιοῦτον τόπον· συγχρόνως, πάμπολλα πλοιάρια διαφόρου μεγέθους ἐγγὺς αὐτῆς ἀράγμενα, (ὅλα ἐπίσης πλήρη ἀνθρώπων, οἵτινες εἶχον ἐμβῆν εἰς αὐτὰ διὰ τὸ ἀσφαλέστερον), κατεῤῥοφήθησαν ἅπαντα, ὡς εἰς δίνην, καὶ οὐδέποτε πλέον ἐφάνησαν.

Τὸ συμβεβηκὸς τοῦτο δὲν εἶδον ἐγὼ μὲ τοὺς ἰδίους ὀφθαλμούς μου, καθότι συνέβη τρεῖς ἢ τέσσαρας λίθου βολὰς ἀπὸ τὸ μέρος ὅπου εὑρισκόμην, ἀλλὰ μὲ τὸ διηγήθησαν διάφοροι πλοίαρχοι, οἵτινες, προσωρμισμένοι ἐντὸς τριακοσίων ἢ τετρακοσίων πηχῶν ἀπὸ τὴν προκυμαίαν, εἶδον ἅπασαν τὴν καταστροφήν. Εἷς αὐτῶν ἐξαιρέτως μὲ εἰδοποίησεν, ὅτι εἰς τὸν δεύτερον σεισμὸν ἡ πόλις ὁλόκληρος ἐκινεῖτο ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν, καθὼς ἡ θάλασσα ὅταν προσεγγίζῃ τρικυμία· ὅτι τόσον μεγάλη ἦτον ἡ ταραχὴ τῆς γῆς ἀκόμη καὶ εἰς τὸ βάθος τοῦ ποταμοῦ, ὥστε ἀνερρίφθη ἡ μεγάλη του ἄγκυρα, ἥτις ἐκολύμβα (ὡς τὸ εἶπεν) εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος· ὅτι ὁ ποταμὸς ἀνέβη διαμιᾶς εἴκοσι σχεδὸν πόδας, καὶ παρευθὺς κατεκάθισε· ταύτην δὲ τὴν στιγμὴν ἴδε τὴν προκυμαίαν, μ' ὅλον τὸ ἐπ' αὐτῆς συνηθροισμένον πλῆθος, καταποντιζομένην, καὶ συγχρόνως ὅλα τὰ σιμὰ ἐκεῖ ἀραγμένα πλοιάρια ἐσύρθησαν εἰς τὴν κοιλότητα, ἥτις, ὑποθέτει, ὅτι πάραυτα συνεκλείσθη κατεπάνω των, ἐπειδὴ τὸ ἐλάχιστον σημεῖον ναυαγίου δὲν ἐφάνη ποτὲ μετέπειτα. Εἰς ταῦτα πάντα ἐμπορεῖς νὰ δώσῃς πλήρη πίστιν· καθότι περὶ μὲν τῆς ἀπωλείας τῶν πλοιαρίων, τὴν ἐπιβεβαιοῦσιν ἅπαντες· περὶ δὲ τῆς προκυμαίας, αὐτὸς ἐγὼ ὑπῆγα μετ' ὀλίγας ἡμέρας νὰ πληροφορηθῶ τὴν ἀλήθειαν, καὶ δὲν ἠμπόρεσα νὰ εὕρω τὰ ἐρείπια κἂν τοῦ τόπου, ἐφ' οὗ εἶχον τοσάκις εὐχαρίστως περιδιαβάσειν, αὐτοῦ ὄντος τοῦ κυριωτέρου περιπάτου μας. Τὸν εὑρῆκα ὅλον βαθέα νερὰ, εἰς τινα δὲ μέρη καὶ σχεδὸν ἄπατα.

Οὗτος εἶναι ὁ μόνος τόπος, καθ' ὅσον ἠμπόρεσα νὰ μάθω, ὅστις κατεπόθη εἰς τὴν Λισβῶνα ἢ τὰ προάστεια, μολονότι εἰς διάφορα μέρη εἶδον πολλὰ μεγάλα ῥήγματα καὶ σχισμάς· ἓν δὲ ἀλλόκοτον φαινόμενον δὲν πρέπει νὰ παραλείψω, κοινοποιηθὲν εἰς ἐμὲ ὑπὸ φίλου, ὅστις ἔχει κατοικίαν καὶ οἰναποθήκας ἐπὶ τῆς ἄλλης πλευρᾶς τοῦ ποταμοῦ, δηλαδὴ, ὅτι, ἀφοῦ πρῶτον φρικτῶς διεσείσθη ὁ οἶκος, καὶ ἅπασα ἡ οἰκογένεια φοβηθεῖσα ἐξέδραμεν, κατέπεσε πάραυτα μέγας ὑψηλὸς λίθος πλησίον αὐτοῦ· ὅτι, τούτου γενομένου, ὁ ποταμὸς ἀνέβη καὶ πάλιν ἐχαμήλωσε κατὰ τὸν προειρημένον τρόπον, πάραυτα δὲ πολυπληθεῖς μικραὶ σχισμαὶ ἐφάνησαν εἰς διάφορα γειτονικὰ μέρη, ἐκ τῶν ὁποίων, ὡς ὕδωρ, ἀνεπήδησεν εἰς μέγα ὕψος μεγάλη ποσότης λεπτῆς λευκῆς ἄμμου. Ἀμφιβολία δὲν ὑπάρχει ὅτι τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς πρέπει νὰ συνεκινήθησαν πάμπολυ, ὥστε νὰ ἐπιφέρωσι τὰ ἐκπληκτικὰ ταῦτα ἀποτελέσματα· ἀλλ' εἴτε ἀπὸ αἰφνίδιον ἔκρηξιν διαφόρων ὀρυκτῶν συμμεμιγμένων προῆλθον οἱ σεισμοὶ οὗτοι, εἴτε ἀπὸ ἀέρα συγκεκλεισμένον καὶ ἀγωνιζόμενον νὰ ἐκπνεύσῃ, εἴτε ἀπὸ συναγωγὴν ὑπογείων ὑδάτων βιαστικῶς ἐξελθόντων, Κύριος μόνον οἶδεν. Ἔγινε δὲ τότε λόγος καὶ περὶ πυρίνων ἐκρήξεων, ἀλλὰ πιστεύω χωρὶς βάσιν· βέβαιον μὲν εἶναι ὅτι πολλοὺς ἤκουσα παραπονουμένους

περὶ ἰσχυρῶν θειωδῶν ὀσμῶν, ζάλης τῶν κεφαλῶν, ναυτιάσεως τῶν στομάχων, καὶ δυσπνοίας, ἀλλ' ἐγὼ τοιαῦτα συμπτώματα δὲν ᾐσθάνθην.

Μετ' ὀλίγον ἀφοῦ ἦλθον εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἁγ. Παύλου, ἐνόησα τὸν τρίτον σεισμόν, ὀλιγώτερον μὲν σφοδρὸν παρὰ τοὺς δύο προτέρους, ἀλλὰ τοιοῦτον ὥστε ἡ θάλασσα πάλιν ἐφώρμησε κατὰ τῆς ξηρᾶς, καὶ μὲ τὴν αὐτὴν ταχύτητα ὠπισθοδρόμησεν, ἐγὼ δ' ἔμεινα μέχρι τῶν γονάτων εἰς τὰ ὕδατα, ἂν καὶ εἶχον ἀναβῆν εἰς μικρόν τι ὕψωμα ἱκανῶς ἀπέχον τοῦ ποταμοῦ, καὶ μολονότι τὰ ἐρείπια διαφόρων ἐν τῷ μεταξὺ οἴκων συνέτριβον τὴν τῶν ὑδάτων ὁρμήν. Τὴν ὥραν ταύτην παρετήρησα ὅτι τὰ ὕδατα τόσον βιαίως ὠπισθοδρόμουν, ὥστε πλοῖά τινα, εἰς ἑπτὰ ὀργυιῶν βάθος ἀραγμένα, ἀφέθησαν διόλου ξηρά· ὁ ποταμὸς δ' ἐξηκολούθει οὕτω πως ἐφορμῶν καὶ ὀπισθοδρομῶν εἰς τρόπον, ὥστε δικαίως ἐφοβήθημεν μήπως καὶ ἡ Λισβὼν πάθῃ ὅ,τι πρό τινων χρόνων ἔπαθεν ἡ πόλις τῆς νοτίου Ἀμερικῆς Λίμα· καὶ ἀναμφιβόλως, ἂν οὗτος ὁ τόπος ἦτον εἰς τὸ πέλαγος ἐκτεθειμένος, καὶ ἂν ἡ δύναμις τῶν κυμάτων δὲν συνετρίβετο ἀπὸ τὴν καμπυλότητα τοῦ κόλπου, τὰ κάτω αὐτῆς μέρη τοὐλάχιστον ἤθελον ἐξ ὁλοκλήρου καταστραφῆν.

Πλοίαρχός τις, φθάσας ἐδῶ μίαν ἢ δύο ἡμέρας μετὰ τὴν πρώτην Νοεμβρίου, μ' ἐβεβαίωσεν ὅτι τόσον ἐπαισθητῶς ἐδοκίμασε τὸν σεισμὸν περὶ τὰς τεσσαράκοντα λεύγας εἰς τὸ πέλαγος, ὥστε ἀληθῶς ἐνόμιζεν ὅτι εἶχε κτυπήσειν εἰς ὕφαλον, ἐωσοῦ, ῥίψας τὴν βολίδα, δὲν ἠμπόρεσε νὰ εὕρῃ πάτον· οὐτε ἠδυνήθη ποσῶς νὰ εἰκάσῃ τὴν αἰτίαν, πλὴν ἀφοῦ παρέστη ἐνώπιον αὐτοῦ τὸ λυπηρὸν θέαμα τῆς ἐρήμου ταύτης πόλεως. Οἱ δύο πρῶτοι σεισμοὶ τῳόντι εἶχον τοσαύτην σφοδρότητα, ὥστε πρωΐαται τινὲς ἦσαν γνώμης ὅτι μετετοπίσθη τὸ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Γάγου ἔμφραγμα. Βέβαιον εἶναι ὅτι πλοῖόν τι, ζητῆσαν νὰ διαπεράσῃ τὸ σύνηθες ῥεῖθρον, κατεποντίσθη, ἓν δ' ἄλλο ἐκτύπησεν εἰς τὰς ἄμμους, καὶ κατὰ πρῶτον μὲν ὑπέθεσαν αὐτὸ χαμένον, ἀλλὰ τέλος διεσώθη. Συνέβη δὲ καὶ ἄλλος μέγας σεισμὸς μετὰ ταῦτα, ὁ ὁποῖος παραπολὺ ἐτάραξε τὸν ποταμόν, ἀλλ' οὐχὶ, μὲ φαίνεται, ὅσον οἱ πρότεροι, ἂν καί τινες μ' ἐβεβαίωσαν, ὅτι, ἐνῷ ἵππευον ἐπὶ τοῦ μεγάλου δρόμου τοῦ εἰς Βέλεμον ἄγοντος, μία πλευρὰ τοῦ ὁποίου εἶναι ἀνεῳγμένη πρὸς τὸν ποταμὸν, τὰ κύματα ἐφώρμησαν μὲ τοσαύτην ταχύτητα, ὥστε ἀνέδραμον ὅσον τάχιστα εἰς τοὺς λόφους, ἐκ φόβου μὴν ἁρπασθῶσιν.

Εἰς τοιαύτην θέσιν εὑρισκόμην τώρα, ὥστε ἠγνόουν ποῦ νὰ διευθυνθῶ· ἂν ἔμενον ὅπου ἤμην, ἐκινδύνευον ἀπὸ τὴν θάλασσαν· ἂν ἐμακρυνόμην περισσότερον ἀπὸ τὴν ὄχθην, οἱ οἶκοι ἀπείλουν βέβαιον ὄλεθρον· τέλος δὲ, ἀπεφάσισα νὰ ὑπάγω εἰς τὸ Νομισματοκοπεῖον, ἐπειδὴ τοῦτο, ὡς χαμηλὸν καὶ στερεώτατον κτίριον, δὲν εἶχε βλαφθῆν πολὺ, ἐκτὸς εἰς τινα τῶν πρὸς τὸν ποταμὸν δωματίων. Οἱ στρατιῶται, οἱ καθημέραν ἐκεῖ τασσόμενοι πρὸς φυλακὴν, εἶχον ἅπαντες λειποτακτήσειν, μόνος δ' ἀπέμεινεν ὁ ἄρχων ἀξιωματικὸς, εὐγενοῦς υἱὸς, δεκαεπτὰ ἢ δεκαοκτὼ χρόνων ἡλικίας, τὸν ὁποῖον εὑρῆκα στεκόμενον εἰς τὴν πύλην. Ἐπειδὴ δὲ ἡ γῆ ἔτι ἐξηκολούθει τρέμουσα, καὶ ἐπειδὴ ἐφαίνετο κινδυνώδης ὁ τόπος ὅπου τώρα ἑστεκόμεθα, (ὧν ἐντὸς εἴκοσι ἢ τριάκοντα ποδῶν ἀπὸ τὰς ἀπέναντι οἰκίας, αἵτινες ἐκλονοῦντο ἅπασαι), τῆς αὐλῆς παρομοίως γεμάτης οὔσης ἀπὸ νερὰ, ἀπεσύρθημεν ἀμφότεροι εἰς λοφίδιόν τι πετρῶν καὶ χωμάτων· ἐδῶ ἤρχισα μετ' αὐτοῦ συνομιλίαν, καὶ φανερώσας τὸν θαυμασμόν μου ὅτι ἕνας τόσον νέος δὲν ἐδείλιᾳ νὰ κατέχῃ τὴν θέσιν του, ὁπότε εἷς ἕκαστος ἀπὸ τοὺς στρατιώτας εἶχε λειποτακτήσειν, ἐβεβαιώθην ὑπ' αὐτοῦ ὅτι, καὶ ἂν ἔβλεπε τὴν γῆν χαίνουσαν ὥστε νὰ τὸν καταπίῃ, δὲν ἤθελε καταδεχθῆν ποτὲ νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν θέσιν του. Ἐν συντομίᾳ, μόνον διὰ τὴν μεγαλοψυχίαν τοῦ νεανίσκου τούτου δὲν ἐλησταεύθη τὸ νομισματοκοπεῖον, ὅπου τότε ὑπῆρχον δύο ἑκατομμύρια φλωρίων· καὶ τῳόντι χωρὶς τὴν ἐλαχίστην ὑπερβολὴν δύναμαι νὰ εἴπω, ὅτι ποτὲ δὲν εἶδον κάνένα τόσον ἀτάραχον εἰς περιστάσεις πολὺ ὀλιγώτερον ταύτης φοβερὰς. Τέσσαρας ἢ πέντε ὥρας συνδιελέχθην μετ' αὐτοῦ· μολονότι δὲ ἀπὸ τὸν κόπον καὶ ἀπὸ τὴν νηστείαν, ἐπειδὴ δὲν εἶχον προγευματίσειν, ᾐσθανόμην πολλὴν ἀδυναμίαν, τοῦτο ὅμως τοσοῦτον δὲν με ἠνώχλει, ὅσον ἡ ἀνησυχία μου περὶ στενοῦ τινὸς φίλου, μεθ' οὗ ἔμελλον ν' ἀριστήσω ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καὶ ὅστις ἔχων τὸ κατάλυμα εἰς τὴν κορυφὴν ὑψηλοτάτου οἴκου εἰς τὴν καρδίαν τῆς πόλεως, καὶ προσέτι ἀγνοῶν τὴν διάλεκτον, τὰ μέγιστα ἐκινδύνευεν· ἡ μέριμνά μου λοιπὸν περὶ τῆς διατηρήσεως αὐτοῦ μ' ἔφερεν εἰς τὴν τολμηρὰν ἀπόφασιν νὰ ὑπάγω νὰ ἴδω τί ἀπέγινεν· ἔθεν, καὶ ἀποχαιρετήσας τὸν ἀξιωματικὸν, ἀπῆλθον.

Ἕπεται ἡ συνέχεια.

ΠΑΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ.

Της τυπογραφίας ἡ πρόοδος ἠργοπόρησε μὲν ἕως τώρα, ἐφάνη ὅμως ἀδιάκοπος· καὶ ὅσον περαιτέρω προχωρεῖ, βλέπομεν ὅτι τόσον πλέον ταχύνει τὸν δρόμον της. Ἀπ' ὅ,τι ἐνήργησε μέχρι τῆς σήμερον, μᾶς συγχωρεῖται νὰ συμπεράνωμεν τί δύναται καὶ τί μέλλει νὰ ἐνεργήσῃ εἰς τὸ ἑξῆς. Εἰς τετρακοσίων ἐτῶν διάστημα ἀπὸ τῆς εὑρέσεως αὐτῆς, πολὺ πλειότερον ἑκατῴρθωσεν εἰς τὰ τελευταῖα πεντήκοντα, παρὰ εἰς τὰ πρὸ αὐτῶν ἐπταπλάσια. Ὅ,τι πρὸ πεντήκοντα ἐτῶν δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ λαληθῇ χωρὶς κίνδυνον ζωῆς, τὸ διαλαλεῖ σήμερον ἀκινδύνως τῆς τυπογραφίας ἡ σάλπιγξ. Ἡ μόνη μεταβολὴ τῶν ἠθῶν τῆς ὀνομαζομένης φωτισμένης Εὐρώπης ἀρκεῖ νὰ δείξῃ τοὺς καρποὺς τῆς τυπογραφίας. Πολλὰς ἡγεμονικὰς αὐλὰς, τὰς ὁποίας ἡ ἱστορία μᾶς παραστένει ὡς ἀσελγείας ἀναισχύντου παραδείγματα, μετέβαλεν ὁ ἐκ τῆς τυπογραφίας φωτισμὸς εἰς σεμνῶν ἡγεμόνων κατοικίας· καὶ τοὺς ἱερωμένους ἔπαυσεν εἰς πολλὰ μέρη τῆς Εὐρώπης νὰ ἔχω-

σιν ἰδίας αὐλὰς, ἢ νὰ γίνωντ' αὐλικοὶ, καὶ πολλάκις (τίς ἤθελε τὸ πιστεύσειν!) συνεργοὶ τῆς ἀναμίας τῶν κοσμικῶν ἡγεμόνων. Τῶν ὑποκριτῶν τῆς ἀρετῆς ὁ ἀριθμὸς ὀλιγοστεύει καθημέραν· καὶ αὐτὴ τοῦ κοινοῦ λαοῦ ἡ πρὸς αὐτοὺς σήμερον ἀδιαφορία (τοὺς ὁποίους δὲν εἶναι πολὺς καιρὸς ἀποῦ ἐπροσκύνει ὡς θεοὺς) δείχνει, ὅτι ἡ τυπογραφία ἐφώτισεν ἀκόμη καὶ τὸν κοινὸν λαόν. Καὶ διὰ νὰ μεταχειρισθῶ τὴν ὁποίαν πρὸ μικροῦ ἔκαμεν εὐφυεστάτην παραβολὴν ἕνας ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς Γάλλους, ἡ τυπογραφία ἀνανεόνει καθημέραν τὸ θαῦμα τῆς Πεντηκοστῆς. Δι' αὐτῆς καταβαίνει εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν ἀνθρώπων ἡ γνῶσις τῆς ἀληθείας μὲ τόσα μέσα, ὅσαι εἶναι τῆς Εὐρώπης αἱ γλῶσσαι, εἰς τὰς ὁποίας ἐκδίδονται βιβλία.

Ἀπὸ τόσα μέσα, ὅσα μᾶς ἐχάρισεν ἡ τυπογραφία, ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖα εἰς τὴν τελειοποίησιν τῆς τέχνης τοῦ βίου, πόσα εἶχαν οἱ παλαιοί; Ὀλίγα βιβλία τῶν φιλοσόφων, τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ τὸ Θέατρον.

Τὰ βιβλία τῶν φιλοσόφων, ὄχι μόνον ἦσαν ὀλίγα, ἀλλ' ἐγίνοντο καὶ εἰς ὀλίγους γνωστά, διὰ τὴν δυσκολίαν τῆς ἀντιγραφῆς καὶ τὸ πολυδάπανον τῆς ἀποκτήσεως. Διὰ νὰ ἔχῃ τις ὀλίγα βιβλία, ἔπρεπε νὰ ἦναι ὑπέρπλουτος· διὰ μόνα τρία συγγραμμάτια Πυθαγορικὰ ἐπλήρωσεν ὁ Πλάτων ὅσα σήμερον ἀρκοῦν εἰς ἀγορὰν τριῶν χιλιάδων*· καὶ ὁ Στωϊκὸς Κλεάνθης, μὴν ἔχων ν' ἀγοράζῃ τὰ εἰς γραφὴν ἀναγκαῖα, ἔγραφ' ὁ ταλαίπωρος εἰς ὄστρακα καὶ βῳδίων ὠμοπλάτας. Ὁ κοινὸς λαὸς, ὅστις ἔχει μάλιστα χρείαν τῆς ὁδηγίας τῶν φιλοσόφων, δὲν ἐγνώριζεν ὁλότελα τὰ βιβλία των, οὐδ' ἂν τὰ ἐγνώριζεν, ἐδύνατο νὰ ὠφεληθῇ πολὺ ἀπ' αὐτὰ, καὶ διὰ τὴν ἀμεθοδίαν τῶν βιβλίων, καὶ διὰ τὴν ἀδυναμίαν νὰ κρίνωσι μεταξὺ τόσων φιλοσοφικῶν αἱρέσεων, ποία ἀληθῶς ἐδίδασκε τὴν Βιωτικήν. Πρόσθες τρίτον καὶ βαρύτερον ἀτύχημα τοὺς σοφιστὰς, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐγεμίσθη τότε ἡ Ἑλλὰς, καὶ τῶν ὁποίων ἔργον ἦτο νὰ σείωσι τὰ θεμέλια τῆς Βιωτικῆς· ἐπειδὴ κατὰ τὸ πολυθρύλλητον αὐτῶν δόγμα, "Νόμῳ καλὸν, νόμῳ κακὸν," ἐξηλείφετο σχεδὸν πᾶσα διαφορὰ μεταξὺ κακίας καὶ ἀρετῆς, μεταξὺ κακοῦ καὶ χρηστοῦ πολίτου. Ἔμεναν λοιπὸν εἰς τὸν κοινὸν λαὸν ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ Θέατρον, δύο διδασκαλεῖα τῆς πολιτικῆς διαγωγῆς του.

Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν οἱ διδάσκαλοί του ἦσαν οἱ δημαγωγοί· ὄχι κακοὶ διδάσκαλοι, ἂν ὡμοίαζαν ὅλοι τὸν Δημοσθένην καὶ τοὺς ὁμοίους τοῦ Δημοσθένους. Ἀλλ' ἀντὶ τῶν φίλων τῆς πατρίδος τούτων δημαγωγῶν ὑπερίσχυαν εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ λαοῦ οἱ ἐξωλέστατοι τῆς πατρίδος των προδόται. Καὶ τοῦτο ἔπρεπεν ἐξ ἀνάγκης νὰ συμβαίνῃ, ὅπου ἐκκλησίαζαν ὅλοι οἱ πολῖται χωρὶς ἐξαίρεσιν, καὶ ὄχι μέρος πολιτῶν ἐκλεγμένων ἀπὸ τοὺς λοιπούς, ὡς πράσσεται σήμερον εἰς τὰς κοινοβουλευτικὰς πολιτείας.

Οἱ Κωμικοὶ ποιηταὶ ἤθελαν διορθώσειν τὰ ἤθη καὶ τὴν πολιτείαν τῆς πατρίδος, ἐὰν εἰς τόπον τῆς ἀναγκαίας εἰς τὴν σκηνὴν ἐλευθερίας, δὲν ἔβαλλαν τὴν ἀπόλυτον βωμολοχικὴν ἐξουσίαν νὰ διασύρωσιν ὀνομαστὶ τοὺς πολίτας, ἀντὶ νὰ κωμῳδῶσι γενικῶς τῶν πολιτῶν τὰς κακίας. Καὶ ὑπομονὴ, ἂν ἐπεριωρίζετο ἡ κακὴ των γλῶσσα εἰς μόνους τοὺς κακοὺς πολίτας· ἴσως ὁ θεατρισμὸς ἤθελε γεννήσειν εἰς τὰς ψυχάς των τὴν σωτήριον αἰσχύνην καὶ μετάνοιαν. Ἀλλὰ κωμῳδοῦντες καὶ τοὺς χρηστοὺς πολίτας, ἔδιδαν ἀφορμὴν εἰς τοὺς κακοὺς νὰ γίνωνται ἀναισχυντότεροι. Νὰ δοξάζεται πλέον παρὰ νὰ ἐντρέπεται εἶχε δίκαιον ὁ Κλέων, ἀκούων τὄνομά του εἰς τὴν αὐτὴν σκηνὴν, ὅπου ἐθεατρίσθη ὡς λαοπλάνος καὶ ὁ μέγας τῆς Βιωτικῆς διδάσκαλος Σωκράτης. Τὸ θέατρον τότε μόνον θεραπεύει τὰς κακίας, ὅταν τὰς πολεμῇ, χωρὶς νὰ ὀνομάζῃ τοὺς κακούς· διότι τότε μόνον βάλλει τὸν καθένα εἰς ὑποψίαν νὰ λέγῃ, Μήπως εἶμ' ἐγώ; ἀλλ' ὅταν ὀνομάζῃ ἕνα, καθεῖς ἀπὸ τοὺς λοιποὺς ἔχει νὰ παρηγορῆται, λέγων, τὸ, Δὲν εἶμ' ἐγώ.—Κοραης.

ΟΙ ΠΑΡΙΣΙΟΙ, ΑΠΟ ΤΟΥ 1789 ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ 1815.

2.

ΠΑΥΣΙΣ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ— Η ΕΙΚΟΣΤΗ ΙΟΥΝΙΟΥ, ΚΑΙ Η ΔΕΚΑΤΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ.

Εἰπαμεν ἤδη, ὅτι φυγὼν ὁ Λοδοβίκος πανοικὶ ἐκ Παρισίων μὲ σκοπὸν νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὰ Γαλλικὰ χώματα, ἔφθασε μὲν ἀπαρατήρητος εἰς Βαρέννας, ἀλλ' ἐμποδίσθη ἐκεῖ πάσης περαιτέρω προόδου· κατὰ συνέπειαν δὲ τῆς ἀνακαλύψεως ταύτης, ἐκομίσθη ὀπίσω εἰς τὴν μητρόπολιν. Ἡ πρώτη πρᾶξις τῆς συνελεύσεως ἦτο νὰ καταπαύσωσι τὴν δύναμιν τοῦ ἄνακτος, καὶ νὰ φυλάττωσιν αὐτὸν κατάκλειστον μεθ' ὅλης τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας. Ἡ δ' ἀκόλουθος αὐτῶν πρᾶξις ἦτον ἡ παρασκευὴ συντάγματος, τὸ ὁποῖον, μολονότι πάμπολυ διέφερεν ἀπὸ τὸ πρώην τῆς Γαλλίας πολίτευμα, ἠθέλησεν ὅμως ὁ βασιλεὺς νὰ τὸ ὑπογράψῃ, εὔελπις ὅτι οὕτω πως ἐνδεχόμενον ἦτο νὰ λάβωσι τέλος αἱ τῆς πατρίδος αὐτοῦ ταραχαί. Τὴν 13ην λοιπὸν Σεπτεμβρίου, 1791, ὑπῆγεν εἰς τὴν συνέλευσιν, καὶ ὑπέγραψε τὸ νέον σύνταγμα, καθ' ὃ ἦτον ὑπόχρεως νὰ συνεδριάζῃ μετὰ τῶν ἀντιπροσώπων ὡς ἀδιάκριτον ἄτομον.

Τοὺς ἐφεξῆς ἐννέα μῆνας ὁ βασιλεὺς τίποτε σχεδὸν δὲν ἐσήμαινε· καὶ ἡ ἐθνικὴ δὲ συνέλευσις, ἥτις κατ' αὐτοῦ ἐθριάμβευσεν, παρεχώρησεν εἰς δευτέραν, ἐν ᾗ ἐπεκράτουν βιαιότεραι δημοκρατικαὶ ἀρχαί. Ὁ βασιλεὺς ἠναγκάσθη νὰ δεχθῇ ὑπουργεῖον, συγκείμενον ἐκ τοῦ δημοτικοῦ κόμματος· ὅτε δὲ τὸν Ἰούνιον, 1792, ἐζήτησε ν' ἀπαλλαχθῇ τῆς αὐτῶν κυριότητος, σαφῶς ἐφάνη πόσον ἀδύνατος εἶχε καταντήσειν. Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῶν δημοτικῶν ὑπουργῶν, πλῆθος λαοῦ συν-

* Ἑκατὸν μναῖ, ἤγουν σχεδὸν ἐννέα χιλιάδας φράγκων, ἢ 38,000 γρόσια.

περὶ ἰσχυρῶν θειωδῶν ὀσμῶν, ζάλης τῶν κεφαλῶν, ναυτιάσεως τῶν στομάχων, καὶ δυσπνοίας, ἀλλ' ἐγὼ τοιαῦτα συμπτώματα δὲν ᾐσθάνθην.

Μετ' ὀλίγον ἀφοῦ ἦλθον εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἁγ. Παύλου, ἐνόησα τὸν τρίτον σεισμόν, ὀλιγώτερον μὲν σφοδρὸν παρὰ τοὺς δύο προτέρους, ἀλλὰ τοιοῦτον ὥστε ἡ θάλασσα πάλιν ἐφώρμησε κατὰ τῆς ξηρᾶς, καὶ μὲ τὴν αὐτὴν ταχύτητα ὠπισθοδρόμησεν, ἐγὼ δ' ἔμεινα μέχρι τῶν γονάτων εἰς τὰ ὕδατα, ἂν καὶ εἶχον ἀναβῆν εἰς μικρόν τι ὕψωμα ἱκανῶς ἀπέχον τοῦ ποταμοῦ, καὶ μολονότι τὰ ἐρείπια διαφόρων ἐν τῷ μεταξὺ οἴκων συνέτριβον τὴν τῶν ὑδάτων ὁρμήν. Τὴν ὥραν ταύτην παρετήρησα ὅτι τὰ ὕδατα τόσον βιαίως ὠπισθοδρόμουν, ὥστε πλοῖά τινα, εἰς ἑπτὰ ὀργυιῶν βάθος ἀραγμένα, ἀφέθησαν διόλου ξηρά· ὁ ποταμὸς δ' ἐξηκολούθει οὕτω πως ἐφορμῶν καὶ ὀπισθοδρομῶν εἰς τρόπον, ὥστε δικαίως ἐφοβήθημεν μήπως καὶ ἡ Λισβὼν πάθῃ ὅ,τι πρό τινων χρόνων ἔπαθεν ἡ πόλις τῆς νοτίου Ἀμερικῆς Λίμα· καὶ ἀναμφιβόλως, ἂν οὗτος ὁ τόπος ἦτον εἰς τὸ πέλαγος ἐκτεθειμένος, καὶ ἂν ἡ δύναμις τῶν κυμάτων δὲν συνετρίβετο ἀπὸ τὴν καμπυλότητα τοῦ κόλπου, τὰ κάτω αὐτῆς μέρη τοὐλάχιστον ἤθελον ἐξ ὁλοκλήρου καταστραφῆν.

Πλοίαρχός τις, φθάσας ἐδῶ μίαν ἢ δύο ἡμέρας μετὰ τὴν πρώτην Νοεμβρίου, μ' ἐβεβαίωσεν ὅτι τόσον ἐπαισθητῶς ἐδοκίμασε τὸν σεισμὸν περὶ τὰς τεσσαράκοντα λεύγας εἰς τὸ πέλαγος, ὥστε ἀληθῶς ἐνόμιζεν ὅτι εἶχε κτυπήσειν εἰς ὕφαλον, ἐωσοῦ, ῥίψας τὴν βολίδα, δὲν ἠμπόρεσε νὰ εὕρῃ πάτον· οὐτε ἠδυνήθη ποσῶς νὰ εἰκάσῃ τὴν αἰτίαν, πλὴν ἀφοῦ παρέστη ἐνώπιον αὐτοῦ τὸ λυπηρὸν θέαμα τῆς ἐρήμου ταύτης πόλεως. Οἱ δύο πρῶτοι σεισμοὶ τιῶντι εἶχον τοσαύτην σφοδρότητα, ὥστε πρωΐαται τινὲς ἦσαν γνώμης ὅτι μετετοπίσθη τὸ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Τάγου ἔμφραγμα. Βέβαιον εἶναι ὅτι πλοῖόν τι, ζητῆσαν νὰ διαπεράσῃ τὸ σύνηθες ῥεῖθρον, κατεποντίσθη, ἓν δ' ἄλλο ἐκτύπησεν εἰς τὰς ἄμμους, καὶ κατὰ πρῶτον μὲν ὑπέθεσαν αὐτὸ χαμένον, ἀλλὰ τέλος διεσώθη. Συνέβη δὲ καὶ ἄλλος μέγας σεισμὸς μετὰ ταῦτα, ὁ ὁποῖος παραπολὺ ἐτάραξε τὸν ποταμόν, ἀλλ' οὐχὶ, μὲ φαίνεται, ὅσον οἱ πρότεροι, ἂν καί τινες μ' ἐβεβαίωσαν, ὅτι, ἐνῷ ἔπνευον ἐπὶ τοῦ μεγάλου δρόμου τοῦ εἰς Βέλεμον ἄγοντος, μία πλευρὰ τοῦ ὁποίου εἶναι ἀνεῳγμένη πρὸς τὸν ποταμόν, τὰ κύματα ἐφώρμησαν μὲ τοσαύτην ταχύτητα, ὥστε ἀνέδραμον ὅσον τάχιστα εἰς τοὺς λόφους, ἐκ φόβου μὴν ἁφαρπασθῶσιν.

Εἰς τοιαύτην θέσιν εὑρισκόμην τώρα, ὥστε ἠγνόουν ποῦ νὰ διευθυνθῶ· ἂν ἔμενον ὅπου ἤμην, ἐκινδύνευον ἀπὸ τὴν θάλασσαν· ἂν ἐμακρυνόμην περισσότερον ἀπὸ τὴν ὄχθην, οἱ οἶκοι ἀπείλουν βέβαιον ὄλεθρον· τέλος δὲ, ἀπεφάσισα νὰ ὑπάγω εἰς τὸ Νομισματοκοπεῖον, ἐπειδὴ τοῦτο, ὡς χαμηλὸν καὶ στερεώτατον κτίριον, δὲν εἶχε βλαφθῆν πολύ, ἐκτὸς εἴς τινα τῶν πρὸς τὸν ποταμὸν δωματίων. Οἱ στρατιῶται, οἱ καθημέραν ἐκεῖ τασσόμενοι πρὸς φυλακὴν, εἶχον ἅπαντες λειποτακτήσειν, μόνος δ' ἀπέμεινεν ὁ ἄρχων ἀξιωματικὸς, εὐγενοῦς υἱὸς, δεκαεπτὰ ἢ δεκαοκτὼ χρόνων ἡλικίας, τὸν ὁποῖον εὑρῆκα στεκόμενον εἰς τὴν πύλην. Ἐπειδὴ δὲ ἡ γῆ ἔτι ἐξηκολούθει τρέμουσα, καὶ ἐπειδὴ ἐφαίνετο κινδυνώδης ὁ τόπος ὅπου τώρα ἑστεκόμεθα, (ὧν ἐντὸς εἴκοσι ἢ τριάκοντα ποδῶν ἀπὸ τὰς ἀπέναντι οἰκίας, αἵτινες ἐκλονοῦντο ἅπασαι), τῆς αὐλῆς παροχόως γεμάτης οὔσης ἀπὸ νερὰ, ἀπεσύρθημεν ἀμφότεροι εἰς λοιδίον τι πετρῶν καὶ χωμάτων· ἐδῶ ἤρχισα μετ' αὐτοῦ συνομιλίαν, καὶ φανερώσας τὸν θαυμασμόν μου ὅτι ἕνας τόσον νέος δὲν ἐδειλία νὰ κατέχῃ τὴν θέσιν του, ὁπότε εἷς ἕκαστος ἀπὸ τοὺς στρατιώτας εἶχε λειποτακτήσειν, ἐβεβαιώθην ὑπ' αὐτοῦ ὅτι, καὶ ἂν ἔβλεπε τὴν γῆν χαίνουσαν ὥστε νὰ τὸν καταπίῃ, δὲν ἤθελε καταδεχθῆν ποτὲ νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν θέσιν του. Ἓν συντομίᾳ, μόνον διὰ τὴν μεγαλοψυχίαν τοῦ νεανίσκου τούτου δὲν ἐλησταεύθη τὸ νομισματοκοπεῖον, ὅπου τότε ὑπῆρχον δύο ἑκατομμύρια φλωρίων· καὶ τῳόντι χωρὶς τὴν ἐλαχίστην ὑπερβολὴν δύναμαι νὰ εἴπω, ὅτι ποτὲ δὲν εἶδον κάνένα τόσον ἀτάραχον εἰς περιστάσεις πολὺ ὀλιγώτερον ταύτης φοβερᾶς. Τέσσαρας ἢ πέντε ὥρας συνδιελέχθην μετ' αὐτοῦ· μολονότι δὲ ἀπὸ τὸν κόπον καὶ ἀπὸ τὴν νηστείαν, ἐπειδὴ δὲν εἶχον προγευματίσειν, ᾐσθανόμην πολλὴν ἀδυναμίαν, τοῦτο ὅμως τοσοῦτον δὲν με ἠνώχλει, ὅσον ἡ ἀνησυχία μου περὶ στενοῦ τινος φίλου, μεθ' οὗ ἔμελλον ν' ἀριστήσω ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καὶ ὅστις ἔχων τὸ κατάλυμα εἰς τὴν κορυφὴν ὑψηλοτάτου οἴκου εἰς τὴν καρδίαν τῆς πόλεως, καὶ προσέτι ἀγνοῶν τὴν διάλεκτον, τὰ μέγιστα ἐκινδύνευεν· ἡ μέριμνά μου λοιπὸν περὶ τῆς διατηρήσεως αὐτοῦ μ' ἔφερεν εἰς τὴν τολμηράν ἀπόφασιν νὰ ὑπάγω νὰ ἴδω τί ἀπέγινεν· ἔθεν, καὶ ἀποχαιρετήσας τὸν ἀξιωματικὸν, ἀπῆλθον.

Ἕπεται ἡ συνέχεια.

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ.

Τῆς τυπογραφίας ἡ πρόοδος ἠργοπόρησε μὲν ἕως τώρα, ἐφάνη ὅμως ἀδιάκοπος· καὶ ὅσον περαιτέρω προχωρεῖ, βλέπομεν ὅτι τόσον πλέον ταχύνει τὸν δρόμον της. Ἀπ' ὅ,τι ἐνήργησε μέχρι τῆς σήμερον, μᾶς συγχωρεῖται νὰ συμπεράνωμεν τί δύναται καὶ τί μέλλει νὰ ἐνεργήσῃ εἰς τὸ ἑξῆς. Εἰς τετρακοσίων ἐτῶν διάστημα ἀπὸ τῆς εὑρέσεως αὐτῆς, πολὺ πλειότερον ἐκατόρθωσεν εἰς τὰ τελευταῖα πεντήκοντα, παρὰ εἰς τὰ πρὸ αὐτῶν ἑπταπλάσια. Ὅ,τι πρὸ πεντήκοντα ἐτῶν δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ λαληθῇ χωρὶς κίνδυνον ζωῆς, τὸ διαλαλεῖ σήμερον ἀκινδύνως τῆς τυπογραφίας ἡ σάλπιγξ. Ἡ μόνη μεταβολὴ τῶν ἠθῶν τῆς ὀνομαζομένης φωτισμένης Εὐρώπης ἀρκεῖ νὰ δείξῃ τοὺς καρποὺς τῆς τυπογραφίας. Πολλὰς ἡγεμονικὰς αὐλὰς, τὰς ὁποίας ἡ ἱστορία μᾶς παραστένει ὡς ἀσελγείας ἀναισχύντου παραδείγματα, μετέβαλεν ὁ ἐκ τῆς τυπογραφίας φωτισμὸς εἰς σεμνῶν ἡγεμόνων κατοικίας· καὶ τοὺς ἱερωμένους ἔπαυσεν εἰς πολλὰ μέρη τῆς Εὐρώπης νὰ ἔχω-

σιν ἰδίας αὐλὰς, ἢ νὰ γίνωντ' αὐλικοὶ, καὶ πολλάκις (τίς ἤθελε τὸ πιστεύσειν!) συνεργοὶ τῆς ἀνομίας τῶν κοσμικῶν ἡγεμόνων. Τῶν ὑποκριτῶν τῆς ἀρετῆς ὁ ἀριθμὸς ὀλιγοστεύει καθημέραν· καὶ αὐτὴ τοῦ κοινοῦ λαοῦ ἡ πρὸς αὐτοὺς σήμερον ἀδιαφορία (τοὺς ὁποίους δὲν εἶναι πολὺς καιρὸς ἀποῦ ἐπροσκύνει ὡς θεοὺς) δείχνει, ὅτι ἡ τυπογραφία ἐφώτισεν ἀκόμη καὶ τὸν κοινὸν λαόν. Καὶ διὰ νὰ μεταχειρισθῶ τὴν ὁποίαν πρὸ μικροῦ ἔκαμεν εὐφυεστάτην παραβολὴν ἕνας ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς Γάλλους, ἡ τυπογραφία ἀνανεόνει καθημέραν τὸ θαῦμα τῆς Πεντηκοστῆς. Δι' αὐτῆς καταβαίνει εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν ἀνθρώπων ἡ γνῶσις τῆς ἀληθείας μὲ τόσα μέσα, ὅσαι εἶναι τῆς Εὐρώπης αἱ γλῶσσαι, εἰς τὰς ὁποίας ἐκδίδονται βιβλία.

Ἀπὸ τόσα μέσα, ὅσα μᾶς ἐχάρισεν ἡ τυπογραφία, ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖα εἰς τὴν τελειοποίησιν τῆς τέχνης τοῦ βίου, πόσα εἶχαν οἱ παλαιοί; Ὀλίγα βιβλία τῶν φιλοσόφων, τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ τὸ Θέατρον.

Τὰ βιβλία τῶν φιλοσόφων, ὄχι μόνον ἦσαν ὀλίγα, ἀλλ' ἐγίνοντο καὶ εἰς ὀλίγους γνωστά, διὰ τὴν δυσκολίαν τῆς ἀντιγραφῆς καὶ τὸ πολυδάπανον τῆς ἀποκτήσεως. Διὰ νὰ ἔχῃ τις ὀλίγα βιβλία, ἔπρεπε νὰ ἦναι ὑπέρπλουτος· διὰ μόνα τρία συγγραμμάτια Πυθαγορικὰ ἐπλήρωσεν ὁ Πλάτων ὅσα σήμερον ἀρκοῦν εἰς ἀγοράν τριῶν χιλιάδων*· καὶ ὁ Στωϊκὸς Κλεάνθης, μὴν ἔχων ν' ἀγοράζῃ τὰ εἰς γραφὴν ἀναγκαῖα, ἔγραφ' ὁ ταλαίπωρος εἰς ὄστρακα καὶ βῳδῶν ὠμοπλάτας. Ὁ κοινὸς λαὸς, ὅστις ἔχει μάλιστα χρείαν τῆς ὁδηγίας τῶν φιλοσόφων, δὲν ἐγνώριζεν ὁλότελα τὰ βιβλία των, οὐδ' ἂν τὰ ἐγνώριζεν, ἐδύνατο νὰ ὠφεληθῇ πολὺ ἀπ' αὐτὰ, καὶ διὰ τὴν ἀμεθοδίαν τῶν βιβλίων, καὶ διὰ τὴν ἀδυναμίαν νὰ κρίνωσι μεταξὺ τόσων φιλοσοφικῶν αἱρέσεων, ποία ἀληθῶς ἐδίδασκε τὴν Βιωτικήν. Πρόσθες τρίτον καὶ βαρύτερον ἀτύχημα τοὺς σοφιστὰς, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐγεμίσθη τότε ἡ Ἑλλὰς, καὶ τῶν ὁποίων ἔργον ἦτο νὰ σείωσι τὰ θεμέλια τῆς Βιωτικῆς· ἐπειδὴ κατὰ τὸ πολυθρύλλητον αὐτῶν δόγμα, "Νόμῳ καλὸν, νόμῳ κακὸν," ἐξηλείφετο σχεδὸν πᾶσα διαφορὰ μεταξὺ κακίας καὶ ἀρετῆς, μεταξὺ κακοῦ καὶ χρηστοῦ πολίτου. Ἔμεναν λοιπὸν εἰς τὸν κοινὸν λαὸν ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ Θέατρον, δύο διδασκαλεῖα τῆς πολιτικῆς διαγωγῆς του.

Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν οἱ διδάσκαλοί του ἦσαν οἱ δημαγωγοί· ὄχι κακοὶ διδάσκαλοι, ἂν ὡμοίαζαν ὅλοι τὸν Δημοσθένην καὶ τοὺς ὁμοίους τοῦ Δημοσθένους. Ἀλλ' ἀντὶ τῶν φίλων τῆς πατρίδος τούτων δημαγωγῶν ὑπερίσχυαν εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ λαοῦ οἱ ἐξωλέστατοι τῆς πατρίδος των προδόται. Καὶ τοῦτο ἔπρεπεν ἐξ ἀνάγκης νὰ συμβαίνῃ, ὅπου ἐκκλησίαζαν ὅλοι οἱ πολῖται χωρὶς ἐξαίρεσιν, καὶ ὄχι μέρος πολιτῶν ἐκλεγμένων ἀπὸ τοὺς λοιπούς, ὡς πράσσεται σήμερον εἰς τὰς κοινοβουλευτικὰς πολιτείας.

Οἱ Κωμικοὶ ποιηταὶ ἤθελαν διορθώσειν τὰ ἤθη καὶ τὴν πολιτείαν τῆς πατρίδος, ἐὰν εἰς τόπον τῆς ἀναγκαίας εἰς τὴν σκηνὴν ἐλευθερίας, δὲν ἔβαλλαν τὴν ἀπόλυτον βωμολοχικὴν ἐξουσίαν νὰ διασύρωσιν ὀνομαστὶ τοὺς πολίτας, ἀντὶ νὰ κωμῳδῶσι γενικῶς τῶν πολιτῶν τὰς κακίας. Καὶ ὑπομονὴ, ἂν ἐπεριωρίζετο ἡ κακὴ των γλῶσσα εἰς μόνους τοὺς κακοὺς πολίτας· ἴσως ὁ θεατρισμὸς ἤθελε γεννήσειν εἰς τὰς ψυχὰς των τὴν σωτήριον αἰσχύνην καὶ μετάνοιαν. Ἀλλὰ κωμῳδοῦντες καὶ τοὺς χρηστοὺς πολίτας, ἔδιδαν ἀφορμὴν εἰς τοὺς κακοὺς νὰ γίνωνται ἀναισχυντότεροι. Νὰ δοξάζεται πλέον παρὰ νὰ ἐντρέπεται εἶχε δίκαιον ὁ Κλέων, ἀκούων τὸνομά του εἰς τὴν αὐτὴν σκηνὴν, ὅπου ἐθεατρίσθη ὡς λαοπλάνος καὶ ὁ μέγας τῆς Βιωτικῆς διδάσκαλος Σωκράτης. Τὸ θέατρον τότε μόνον θεραπεύει τὰς κακίας, ὅταν τὰς πολεμῇ, χωρὶς νὰ ὀνομάζῃ τοὺς κακούς· διότι τότε μόνον βάλλει τὸν καθένα εἰς ὑποψίαν νὰ λέγῃ, ‹Μήπως εἶμ' ἐγώ; ἀλλ' ὅταν ὀνομάζῃ ἕνα, καθεῖς ἀπὸ τοὺς λοιποὺς ἔχει νὰ παρηγορῆται, λέγων, τὸ, Δὲν εἶμ' ἐγώ.—ΚΟΡΑΗΣ.

* Ἑκατὸν μνᾶς, ἤγουν σχεδὸν ἐννέα χιλιάδας φράγκων, ἢ 28,000 γρόσια.

ΟΙ ΠΑΡΙΣΙΟΙ, ΑΠΟ ΤΟΥ 1789 ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ 1815.

2.

ΠΑΥΣΙΣ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ— Η ΕΙΚΟΣΤΗ ΙΟΥΝΙΟΥ, ΚΑΙ Η ΔΕΚΑΤΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ.

ΕΙΠΑΜΕΝ ἤδη, ὅτι φυγὼν ὁ Λοδοβίκος παυοικὶ ἐκ Παρισίων μὲ σκοπὸν νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὰ Γαλλικὰ χώματα, ἔφθασε μὲν ἀπαρατήρητος εἰς Βαρέννας, ἀλλ' ἐμποδίσθη ἐκεῖ πάσης περαιτέρω προόδου· κατὰ συνέπειαν δὲ τῆς ἀνακαλύψεως ταύτης, ἐκομίσθη ὀπίσω εἰς τὴν μητρόπολιν. Ἡ πρώτη πρᾶξις τῆς συνελεύσεως ἦτο νὰ καταπαύσωσι τὴν δύναμιν τοῦ ἄνακτος, καὶ νὰ φυλάττωσιν αὐτὸν κατάκλειστον μεθ' ὅλης τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας. Ἡ δ' ἀκόλουθος αὐτῶν πρᾶξις ἦτον ἡ παρασκευὴ συντάγματος, τὸ ὁποῖον, μολονότι πάμπολυ διέφερεν ἀπὸ τὸ πρώην τῆς Γαλλίας πολίτευμα, ἠθέλησεν ὅμως ὁ βασιλεὺς νὰ τὸ ὑπογράψῃ, εὐελπις ὅτι οὕτω πως ἐνδεχόμενον ἦτο νὰ λάβωσι τέλος αἱ τῆς πατρίδος αὐτοῦ ταραχαί. Τὴν 13ην λοιπὸν Σεπτεμβρίου, 1791, ὑπῆγεν εἰς τὴν συνέλευσιν, καὶ ὑπέγραψε τὸ νέον σύνταγμα, καθ' ὃ ἦτον ὑπόχρεως νὰ συνεδριάζῃ μετὰ τῶν ἀντιπροσώπων ὡς ἀδιάκριτον ἄτομον.

Τοὺς ἑφεξῆς ἐννέα μῆνας ὁ βασιλεὺς τίποτε σχεδὸν δὲν ἐσήμαινε· καὶ ἡ ἐθνικὴ δὲ συνέλευσις, ἥτις κατ' αὐτοῦ ἐθριάμβευσεν, παρεχώρησεν εἰς δευτέραν, ἐν ᾗ ἐπεκράτουν βιαιότεραι δημοκρατικαὶ ἀρχαί. Ὁ βασιλεὺς ἠναγκάσθη νὰ δεχθῇ ὑπουργεῖον, συγκείμενον ἐκ τοῦ δημοτικοῦ κόμματος· ὅτε δὲ τὸν Ἰούνιον, 1792, ἐζήτησε ν' ἀπαλλαχθῇ τῆς αὐτῶν κυριότητος, σαφῶς ἐφάνη πόσον ἀδύνατος εἶχε καταντήσειν. Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῶν δημοτικῶν ὑπουργῶν, πλῆθος λαοῦ συν-

ἠχθη εἰς τὸ προάστειον τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου, οἵτινες, τὴν ὑποκεκρυμμένην ἔχοντες ἄδειαν τῶν ἀστυκῶν ἀρχῶν, τὰ αἴσχιστα ἔπραξαν. Τὴν 20ην προέβησαν εἰς τὸν οἶκον τῆς συνελεύσεως, ὅπου ἐκ τῶν δημαγωγῶν εἷς ἐξεφώνησε λόγον, μεμφόμενος ταλαιπρότατα τὸν πρόεδρον καὶ τὰ μέλη διότι δὲν ἐβάδιζον ταχύτερα εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀναρχίας. Ἡ θορυβώδης συναγωγή, συγκειμένη ἀπὸ σχεδὸν ἑκατὸν χιλιάδας ἀνδρῶν, γυναικῶν, καὶ τέκνων, προεχώρησε τότε εἰς τὸ παλάτιον, ὅπου μετὰ μικρὰν ἀπὸ τοὺς σωματοφύλακας ἀντίστασιν σπάσαντες τὰς πύλας εἰσῆλθον. "Ἀφοῦ ἀνέβησαν εἰς τὸ παλάτιον," ἔγραφεν ἐκ Παρισίων ὁ Κοραῆς, "ἔτρεξαν ὡς μαινόμενοι, ἄλλοι εἰς τὸν θάλαμον τοῦ βασιλέως, καὶ ἄλλοι πρὸς τὴν βασίλισσαν· ὁ βασιλεὺς εἶχε κλεισθῆ εἰς τὸ οἴκημά του μὲ ὀλίγους σωματοφύλακας· ἀλλὰ βλέπων, ὅτι ὁ ὄχλος μετεχειρίζετο τὰς ἀξίνας διὰ νὰ σπάσῃ τὴν θύραν τοῦ οἰκήματας, ἐσηκώθη μόνος του μὲ ἄκραν μεγαλοψυχίαν, καὶ ἤνοιξε καὶ τὰς δύο πτύχας τῆς θύρας. Εὐθὺς τὸ οἴκημα ἐγεμίσθη ἀπὸ τόσους ὡπλισμένους, ὥστε ἦτον ἀδύνατον νὰ σωθῇ ὁ βασιλεὺς μὲ τοσοῦτον ὀλίγον ἀριθμὸν σωματαφυλάκων· ἐσύρθη λοιπὸν εἰς τὸ παράθυρον, καὶ ἐκεῖθεν ἤρχισε νὰ δημηγορῇ τὸν ὄχλον, ἐρωτῶν τὴν αἰτίαν, διατί ἔρχονται πρὸς αὐτὸν μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων. Εἰς τοιαύτην φοβερὰν περίστασιν ὁ Λοδοβίκος ἐφέρθη μὲ σταθερότητα μεγάλην καὶ φρόνησιν ὄντως βασιλικήν, ἑνωμένην μὲ ἄκραν γαλήνην καὶ εὐμένειαν. Τὸ πρόσωπόν του, λέγουσι, δὲν ἤλλαξε παντελῶς, οὔτε παραμικρὸν φόβον ἔδειξεν εἰς τοιαῦταν κίνδυνον. Καὶ ἴσως αὐτὴ ἡ σταθερότης τὸν ἠλευθέρωσεν ἀπὸ τὴν σφαγήν. Τοὺς εἶπε μὲ γελαστὸν πρόσωπον, ὅτι αὐτὸ τὸ κίνημα ἦταν ἐναντίον εἰς τοὺς νόμους, τοὺς ὁποίους αὐτὸς ἀπεφάσισε νὰ φυλάξῃ πάντοτε καὶ μὲ αὐτὸν τῆς ζωῆς του τὸν κίνδυνον. Τότε τὸν ἐπρόσφεραν ἕνα κόκκινον σκοῦφον, παρακαλοῦντές τον νὰ τὸν βάλῃ εἰς τὴν κεφαλήν του, ὡς σημεῖον τῆς ἐλευθερίας, (διότι ὁ κόκκινος σκοῦφος εἶναι σήμερον ἐδῶ σημεῖον τῆς ἐλευθερίας, καὶ πρὸ ὀλίγων μηνῶν ἐφάνησαν καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ὁδοὺς πολλοὶ μὲ κοκκίνους σκούφους ἀντὶ καπέλλων). Ὁ δυστυχὴς βασιλεὺς ἔστεψε τὴν βασιλικήν του κάραν μὲ τὸν Ζακώθιον σκοῦφον· τότε ἐφώναξαν μερικοί, Ζήτω τὸ ἔθνος! Ζήτω ἡ ἐλευθερία! εἰς αὐτὰς τὰς κραυγὰς ἀντεφώνει καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς μὲ ὅλην του τὴν δύναμιν, Ζήτω τὸ ἔθνος! Ἡ σύγκλητος ὅμως, μανθάνουσα ὅλα αὐτὰ, καὶ φοβουμένη μὲ δίκαιον, μὴν ἀκολουθήσῃ κάμμία ἐπιβουλὴ εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν τοῦ βασιλέως, ἔπεμψαν εἰκοσιτέσσαρας συγκλητικοὺς μὲ προσταγὴν νὰ περικυκλώσωσι τὸν βασιλέα, νὰ διασκεδάσωσι μὲ λόγους εἰρηνικοὺς τὸν λαόν, ἤ, ἂν αὐτὸ δὲν χένῃ, ν' ἀποθάνωσι προκειμότερον μὲ τὸν βασιλέα, παρὰ νὰ τὸν ἀφήσωσιν ἀβοήθητον εἰς ταιαύτην καταισχύνην.

"Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς συγκλητικοὺς δὲν ἤθελαν νὰ συγκατανεύσωσιν εἰς τὸ νὰ πεμφθῶσι συγκλητικοὶ πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ μὲ τοῦτο ἐβεβαίωσαν τὴν ὑποψίαν, ὅτι αὐτοὶ εἶχον κινήσειν κρυφίως τὸν λαόν. Οἱ εἰκοσιτέσσαρες ὅμως συγκλητικοὶ ὑπῆγαν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμίσειαν ὥραν τοὺς ἄλλασσεν ἡ σύγκλητος, πέμπουσα εἰκοσιτέσσαρας ἄλλους, διὰ νὰ μανθάνῃ παρὰ τῶν προτέρων τὰ τρέχοντα. Ἕνας ἀπὸ τοὺς συγκλητικοὺς (τοῦτο εἶναι βέβαιον) ἠθέλησε νὰ ἐνισχύσῃ καὶ νὰ παρηγορήσῃ τὸν βασιλέα, λέγων πρὸς αὐτὸν νὰ μὴ φοβῆται. 'Νὰ μὴ φοβῶμαι!' ἀποκρίνεται ὁ βασιλεὺς μὲ γενναιότητα· 'εἰς τοιαύτας περιστάσεις οἱ κακοὶ μόνον φοβοῦνται· ἐγὼ δὲν ἔχω τί νὰ φοβηθῶ, ἐπειδὴ ἡ συνείδησίς μου δὲν ἔχει τί νὰ μὲ ἐλέγξῃ.' Τότε λαμβάνει τὴν χεῖρα ἑνὸς σωματοφύλακος, καὶ τὴν θέτει ἐπάνω εἰς τὴν καρδίαν του· ἔπειτα τὸν λέγει, 'Εἰπὲ, φίλε μου, τὴν ἀλήθειαν εἰς ὅλους ὅσοι μὲ περικυκλοῦσιν, αἰσθάνεσαι κἀνένα κτύπον εἰς τὴν καρδίαν μου;' Καὶ ἐπειδὴ ὁ σωματοφύλαξ τὸν εἶπεν, 'Ὄχι, βασιλεῦ.' 'Ὄχι, βέβαια,' ἀπεκρίθη πάλιν οὗτος· 'καὶ διατί νὰ φοβηθῶ τὸν λαόν μου, τὸν ὁποῖον ποτὲ δὲν ἐκακοποίησα;' Αὐτὰ καὶ ἄλλα παρόμοια συνέβησαν, φίλε μου, εἰς αὐτὴν τὴν δεινὴν περίστασεν· ὕστεραν δ' ἀπὸ πολλὰς δημηγορίας καὶ παρακλήσεις τῶν συγκλητικῶν μόλις καὶ μετὰ βίας ἀνεχώρησεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὁ ὄχλος, καὶ μᾶς ἀφῆκε πάλιν τὸν Λοδοβίκον ζῶντα."

Πολλαχόθεν ἔφθανον ἤδη αἰτήσεις ὑπὲρ τῆς καθαιρέσεως τοῦ βασιλέως· τὴν πρότασιν ἔκαμε πρῶτον εἰς τὴν ἐθνικὴν συνέλευσιν ὁ Βρισσὸτ, τὴν 9ην Ἰουλίου, ὑπεστήριξαν δ' αὐτὴν καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Ἡ συνέλευσις παρομοίως ἤρχισε νὰ χάνῃ τὴν δύναμιν· καθότι συνεστήθησαν Ἰακωβινικαὶ καὶ ἄλλαι ἑταιρεῖαι, εἰς δημοκρατικὰς θεσμοθεσίας ἀποβλέπουσαι, λογαριάζουσαι δὲ μεταξὺ τῶν μελῶν αὐτῶν Σάντερρον, Ῥοβεσπιέρρον, Δάντωνα, καὶ ἄλλους, τῶν ὁποίων μετέπειτα ἔγεναν τόσον φοβερὰ τὰ ὀνόματα. Οἱ ἐξωλέστατοι οὗται ἐσχεδίασαν προσβολὴν κατὰ τῶν Ταϊλερίων, ἥτις ἐνηργήθη τὴν δεκάτην Αὐγούστου μετὰ τόσων φρικωδῶν περιστάσεων, ὥστε πολὺν χρόνον ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἐλογίζετο ἀξιοσημείωτος ἐποχὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς μεταπολιτεύσεως. Δὲν ἐλάνθανε μὲν τὸν βασιλέα ὅτι ἐπέκειτο τοιαύτη συμφορὰ, ἀλλ' ἠγνόει καθ' ἣν ἡμέραν ἔμελλε νὰ συμβῇ· ὅθεν, μολονότι ἱκανοὺς ἠμπόρεσε νὰ συνάξῃ σωματαφύλακας, δὲν ἦτον ὅμως τέλεια προπαρασκευασμένος. Περὶ τὰς τρεῖς μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἐτάχθησαν οἱ ἐπαναστάται ἐκ διαφόρων μερῶν τοῦ παλατίου, ὡς ἐφαίνετο εἰς προσβολὴν ἁρμοδιώτερον. Φίλοι δέ τινες τοῦ βασιλέως παρεκάλεσαν αὐτὸν νὰ καταφύγῃ παυοικεὶ ἐντὸς ταῦ βουλευτηρίου· καὶ κατὰ πρῶτον μὲν ἡ βασίλισσα ἠγανάκτησε διὰ τὴν πρότασιν ταύτην, ἀλλὰ μετέπειτα ἔκλινεν εἰς αὐτὴν, μὴ βλέπουσα τρόπαν ἄλλον σωτηρίας. Τὸ βουλευτήριον ἦτον ἐγγὺς τοῦ παλατίου, μετέβησαν δ' ἐκεῖ διὰ τῆς ἐκ ταῦ κήπου εἰσόδου· ἀλλὰ μετὰ δυσκολίας ἀφέθησαν ὑπὸ τοῦ ὄχλου. Φθάσαντας εἰς τὸ βουλευτήριον, ἔθεσαν αὐτοὺς ἅπαντας εἰς οἴκημά τι φραγμένον μὲ σιδηρᾶς κιγκλίδας, ὅπου ἔμειναν πολλὰς ὥρας, ἠναγκασμένοι ὄχι μόνον τὰς ἀμφισβητήσεις ν' ἀκούωσιν, ἀλλὰ καὶ παχυλὰς προσωπικὰς ὕβρεις ἀπὸ τὰ βιαιότερα μέλη. Τῆς ἡμέρας ταύτης αἱ σημαντικαὶ πράξεις ἦσαν ἡ ἀπόφασις νὰ συγκληθῇ νέα ἐθνικὴ συνέλευσις ὑπὸ τὄνομα Convention, ἡ κατάργησις τῆς βασιλικῆς δυνάμεως, καὶ ὁ διορισμὸς νέου ὑπουργείου, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ λάβωσι θέσεις οἱ βιαιότεροι τῶν Ἰακωβίνων.

Ἀλλὰ, τούτων γινομένων εἰς τὸ βουλευτήριον, κατέστη τὸ παλάτιον θέατρον φρικωδεστάτης σφαγῆς. Ὁ ἀφεθεὶς ἐκεῖ στρατὸς ἀγνοῶν ἴσως ὅτι ὁ βασιλεὺς ἀνεχώρησεν ἐκ τοῦ παλατίου, ἐξηκολούθει ἀμυνόμενος αὐτὸ, ἐνῶ κατ' ἀλήθειαν τίποτε δὲν ἐνυπῆρχεν ἀμύνης ἄξιον. Περὶ τὰς ἐννέα ἤρχισεν ὁ λαὸς τὴν προσβολὴν, ἔκαμαν δὲ πρῶτον μεταξὺ αὐτῶν φοβερὰν θραῦσιν οἱ Ἑλβετοὶ φύλακες· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον, διαταγῆς ἐλθούσης ἀπὸ τὸν βασιλέα νὰ καταθέσωσι τὰ ὅπλα των, ὑπετάχθησαν καὶ ὡδηγήθησαν εἰς τὸ φυλακεῖον. Οὗτοι ὅμως δὲν ἦσαν εἰμὴ εἶδος ἐμπροσθοφυλακῆς· ἔμενον δ' ἔτι ἐντὸς τοῦ παλατίου ἑπτακόσιοι περίπου Ἑλβετοὶ στρατιῶται, ἐκτὸς πολυαρίθμων ἄλλων ὑποκειμένων. Ἅπαντες οὗτοι ταχέως ἔκλιναν· ἤρχισε δὲ τότε μία τῶν αἱματωδεστάτων σφαγῶν·—οὐχὶ μόνον ὅλα τὰ στρατεύματα, ἀλλὰ καὶ οἱ θαλαμηπόλοι, θεράποντες, καὶ τὰ πλέον ταπεινὰ μέλη τοῦ οἴκου, ἀνηλεῶς ἐθυσιάσθησαν· ἀκόμη καὶ τὰ νεκρὰ σώματα κατ' ἐπανάληψιν ἐμαχαιρόνοντο, ὡς νὰ μὴν ἤρκει ἡ τῆς ζωῆς ἀφαίρεσις πρὸς χορτασμὸν τῆς σκληρότητος τοῦ ὄχλου. Περὶ τὰς δύο μετὰ τὸ μεσημέριον, ἅπαντες οἱ φύλακες καὶ οἱ θεράποντες ἦσαν φονευμένοι, τὸν ἀριθμὸν ἕως ὀκτακόσιοι· ἐγυμνώθησαν δὲ, καὶ ἐρρίφθησαν σωρηδὸν εἰς τὴν αὐλὴν ἔμπροσθεν τῶν Ἰουϊλερίων. Ἀλλ' εἰς τὸ μέσον τῶν δεινῶν τούτων, δύο περιστάσεις ἐμετρίασαν ὁπωσοῦν τὴν ἀχρειότητα τοῦ Παρισινοῦ πλήθους· ἡ μὲν, ὅτι αἱ θεράπαιναι καὶ λοιπαὶ γυναῖκες τοῦ παλατίου ἀφέθησαν ὅλαι νὰ ἀναχωρήσωσιν ἀβλαβεῖς· ἡ δὲ, ὅτι ἁρπαγὴ καὶ λῃστεία οὐδὲ στιγμὴν ἐσυγχωρήθησαν· διότι ἕνας, φωραθεὶς κλέπτων εἰς τὸ παλάτιον, ἐθανατώθη πάραυτα ὑπὸ τῶν συντρόφων του.

Μετὰ τὴν τρομερὰν ταύτην ἡμέραν διενυκτέρευσε παυοικεὶ ὁ βασιλεὺς εἰς δωμάτιον ἐγγὺς τοῦ βουλευτηρίου· ἡ ἐπαύριον δὲ καὶ ἡ μετ' αὐτὴν ὁμοίως ἐδαπανήθησαν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον. Μόνον ἐνασχόλημα εἶχον οἱ δυστυχεῖς ν' ἀκροάζωνται τὰς ἀμφισβητήσεις καὶ τὰς προσωπικὰς ὕβρεις τῶν μελῶν, ὀλίγα δὲ μόνον λεπτὰ τοὺς ἐσυγχωραῦντο, ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν, διὰ νὰ λαμβάνωσι τροφήν. Ἐπειδὴ δὲ, ὡς προείπαμεν, κατήργησαν τὸν βασιλέα, ἔκρεναν καὶ νὰ τὸν φυλάξωσιν· ὅθεν τὴν 13ην Αὐγούστου, ἀφοῦ τὸν ἐκράτησαν τρεῖς ἡμέρας εἰς τὸ βουλευτήριον, ἐφυλάκωσαν καὶ αὐτὸν καὶ τὴν οἰκογένειάν του εἰς πύργον τινὰ, λεγόμενον Τέμπλον, εἴκοσι στρατιώτας διορίσαντες φρουροὺς αὐτοῦ, καὶ εἰς μηδένα συγχωροῦντες νὰ τὸν πλησιάζῃ. "Εὑρέθην κατὰ τύχην τὸ ἑσπέρας τῆς δεκάτης τρίτης (λέγει ὁ ἐν Παρισίοις τότε Κοραῆς) εἰς τὸν δρόμον, ὅθεν ἐπέρασεν αὐτὸς ὁ δυστυχὴς βασιλεὺς διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν πύργον. Ἀδύνατον εἶναι, φίλε μου, νὰ σὲ περιγράψω τὴν τοιαύτην καταισχύνην· ἦτον αὐτὸς, ἡ βασίλισσα, ὁ υἱός, ἡ θυγάτηρ του, καὶ ἡ ἀδελφή του εἰς τὸ ἁμάξιον, συνωδευμένοι ἀπὸ πολλὰς χιλιάδας στρατιωτῶν πεζῶν καὶ ἱππέων. Ἀπὸ τὴν σύνοδον διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν πύργον ὅστις εἶναι πλησίον τοῦ οἴκου, ὅπου εὑρίσκομαι, τὸ διάστημα εἶναι τρία τεταρτημόρια τῆς ὥρας σχεδόν. Παράστησε εἰς τὸν νοῦν σου τετρακοσίας ἢ καὶ πεντακοσίας χιλιάδας ἀνθρώπων ἐσπαρμένων εἰς ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα διὰ νὰ τὸν ἴδωσι· παράστησε εἰς τὸν νοῦν σου πεντακοσίας χιλιάδας στομάτων νὰ φωνάζωσιν ἐπὶ ταύτοῦ, Ζήτω τὸ ἔθνος! Ζήτω ἡ ἐλευθερία! εἰς τοῦ Λοδοβίκου τὰ ὦτα, τὰ ὁποῖα τοὺς περασμένους καιροὺς ἦσαν συνειθισμένα νὰ ἀκούωσι, Ζήτω ὁ βασιλεύς! καὶ θέλεις καταλάβειν κἀν ὀλίγον τὴν καταισχύνην αὐτῆς τῆς συμφορᾶς. Τοὺς εἶδον πλησίον εἰς τὸ ἅμάξιον. Ὁ βασιλεὺς ἐδείκνυε πρόσωπον ἀκατάπληκτον, ἢ ἀπὸ μεγαλοψυχίαν, ἢ ἴσως καὶ ἀπὸ ἀναισθησίαν· ἡ βασίλισσα ἦτο σκυθρωπή, καθὼς πρὸς τούτοις καὶ ἡ θυγάτηρ της καὶ ἡ ἀνδραδέλφη της· ὁ δὲ ταλαίπωρος διάδοχος, μικρὸς ὢν τὴν ἡλικίαν, ἔστρεφε τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς ὅλα τὰ μέρη, διὰ νὰ βλέπῃ τὸν ἀναρίθμητον λαόν.

"Εἰς τὰς πολιτικὰς περιπετείας τῶν ἐθνῶν," λέγει ὁ αὐτός, "γίνονται πράγματα τερατώδη καὶ ἄπιστα. Τὸ Γαλλικὸν ἔθνος ἔφερε πάντοτε εἰς τοὺς ἰδίους του βασιλεῖς μίαν ἀγάπην ἐξαίρετον ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα ἔθνη, ἀγάπην, ἥτις ἐπλησίαζε τὴν λατρείαν. "Ὁ Θεός μου καὶ ὁ Βασιλεύς μου!" αὐτὸ ἦτο τὸ σύμβολον τῶν Γάλλων. Αὐτὴ ἡ παράλογος λατρεία ἐστράφη ὅλη εἰς μῖσος ἄσπονδον, καὶ δὲν ἀκούεις ἄλλο τὴν σήμερον, πάρεξ Λοδοβίκος ὁ προδότης, Λοδοβίκος ὁ τελευταῖος, καὶ ὄχι πλέον ὁ δέκατος ἕκτος, αἰνιττόμενοι δηλαδὴ μὲ αὐτὸ, ὅτι δὲν θέλουσι πλέον βασιλέα. Ἦσαν εἰς διαφόρους πλατείας τῆς πόλεως ἀνδριάντες χάλκινοι, ἀναβάται εἰς ἵππους χαλκίνους, Ἑρρίκου τοῦ τετάρτου, Λοδοβίκου τοῦ δεκάτου τρίτου, τοῦ δεκάτου τετάρτου, καὶ δεκάτου πέμπτου, ἔργα ἀξιόλογα περιφήμων τεχνιτῶν· ὅλους αὐτοὺς τοὺς χαλκοῦς βασιλεῖς τοὺς ἔσπασαν, μὴν ὑποφέροντες πλέον νὰ βλέπωσι μήτε τὰς ἀψύχους εἰκόνας ἐκείνων, τοὺς ὁποίους ἐθεοποίησαν ζῶντας· ἐξήλειψαν τὸ ὄνομα τοῦ νῦν Λοδοβίκου ἀπ' ὅλας τὰς δημοσίους οἰκοδομάς· ἡ Βασιλικὴ Βιβλιοθήκη ἐβαπτίσθη Βιβλιοθήκη τοῦ Ἔθνους, καὶ οὕτω καθεξῆς ὅλα τὰ ἄλλα."

Ἡ φυλάκωσις τοῦ βασιλέως ἐξ ἀρχῆς ἐφάνη εἰς πολλοὺς, ὅ,τι καὶ πραγματικῶς ἀπέβη, πρόδρομος τῆς θανατώσεώς του. Κατὰ δυστυχίαν τοῦ Λοδοβίκου εἰς σιδηροῦν τι κιβώτιον, τὸ ὁποῖον ἤνοιξαν οἱ τὰς Ταϊλ-

λερίας καταπατήσαντες τὴν 10ην Αὐγούστου, εὑρέθησαν, ὡς λέγεται, ἔγγραφά τινα, πλήρη ἀποδείξεων ὅτι αὐτὸς ἦτο κρυφίως σύμφωνος καὶ μὲ τοὺς φυγάδας ἀδελφούς του καὶ μὲ τοὺς ἔξω βασιλεῖς. Ἀλλὰ, καὶ πρὶν φανερωθῶσι τὰ ἔγγραφα ταῦτα, τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς δεκάτης Αὐγούστου, ὡς ἤδη ἀνεφέραμεν, ἡ ἐθνικὴ συνέλευσις, ἢ φοβουμένη τὴν ἄκρατον ὁρμὴν τοῦ λαοῦ, ἢ καὶ εὑρίσκουσα τὸν καιρὸν ἐπιτήδειον διὰ νὰ κάμῃ ὅ,τι πρὸ πολλοῦ ἐπεθύμει, ἐψήφισεν ὁμοθυμαδὸν τὴν πρὸς καιρὸν κατάργησιν τοῦ βασιλέως· καὶ διὰ νὰ ἀθωωθῇ ἀπὸ τὴν ὑποψίαν, ὅτι ἔκαμε πρᾶγμα παρὰ τὴν κοινὴν θέλησιν τοῦ ἔθνους, ἔδωκεν αὐθημερὸν εἴδησιν εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας νὰ ἐκλέξωσι νέους ἀντιπροσώπους, τοὺς ὁποίους νὰ πέμψωσιν εἰς Παρισίους· ἡ νέα δ' αὕτη σύγκλητος ν' ἀποφασίσῃ, ἂν ὁ Λοδεβίκος πρέπῃ ν' ἀποκατασταθῇ πάλιν εἰς τὸν θρόνον του ἢ ὁ υἱός του ἀντὶ αὐτοῦ, ἢ καὶ ἂν παντάπασιν ἡ πολιτικὴ τῆς Γαλλίας κατάστασις ἔχῃ νὰ μεταβληθῇ εἰς δημοκρατίαν, καταργηθέντος αἰωνίως τοῦ βασιλικοῦ ὀνόματος. Περὶ τὰς 20 λοιπὸν Σεπτεμβρίου συνῆλθεν ἡ νέα σύγκλητος, ἥτις δὲν διέφερε τῆς προτέρας εἰμὴ καθὸ πολὺ μᾶλλον ὑποκειμένη εἰς τὴν ἐπιρροὴν τοῦ ὄχλου, καὶ ἤρχισε πάραυτα ἑτοιμασίας διὰ τὴν δίκην τοῦ ἀγαθοῦ μὲν, ἀτυχοῦς δὲ βασιλέως.

Ἕπεται ἡ συνέχεια.

ΠΕΡΙ ΠΙΣΤΕΩΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ.

Ἡ ΠΙΣΤΙΣ δὲν συνίσταται εἰς τὸ νὰ πιστεύωμεν μόνον τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ νὰ πιστεύωμεν, ὅτι ὅσα εἶπε, τὰ εἶπεν ὡς Θεὸς, καὶ ὅτι εἶναι ἀληθέστατα, καὶ ὅτι θέλουσι τελειωθῆν ἄφευκτα· « Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσεται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐμὴ παρέλθωσιν εἰς τὸν αἰῶνα·" εἶπεν ὁ ἴδιος. Τὴν πίστιν ὁ ἀπόστολος Παῦλος ὁρίζων λέγει· « Ἔστι δὲ πίστις ἐλπιζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος οὐ βλεπομένων." (Ἑβ. ιά. 1). Ὁ πιστὸς ἀφορᾷ εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ στηρίζεται εἰς τὰς παραγγελίας καὶ ὑποσχέσεις αὐτοῦ, καὶ ἱκανοποιεῖ αὐτὰς μὲ τὴν συνεχῆ πρόοδον τῆς ἀρετῆς του· « Ἐγὼ εἰμὶ," λέγει, « ἡ ἄμπελος, καὶ ὑμεῖς τὰ κλήματα· ὁ μένων ἐν ἐμοὶ, κἀγὼ ἐν αὐτῷ, οὗτος φέρει καρπὸν πολὺν, ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν." Καθὼς λοιπὸν τὸ κλῆμα, ὅταν ἦναι πεφυτευμένον καλῶς εἰς τὴν ἄμπελον, δίδει καρπὸν, οὕτω καὶ ὁ Χριστιανὸς, ὅταν μένῃ προσηλωμένος εἰς τὰς παραγγελίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ πίστιν ἔχει θερμὴν καὶ ἔργα πράττει ἐνάρετα. Πᾶς λοιπὸν Χριστιανὸς πρέπει νὰ ἦναι ἡνωμένος μὲ τὸν Χριστὸν, καθὼς τὸ κλῆμα μὲ τὴν ἄμπελον· πρέπει νὰ διατηρῇ εἰς τὴν ζωὴν του ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ θεανθρώπου Λυτρωτοῦ του, ὅσον δύναται, καθαρότατα, δηλαδὴ ἀγιωσύνην, πραότητα, καὶ ἀγάπην· πρέπει νὰ ἐπικαλῆται συχνὰ τὸ ὄνομά του, νὰ τὸν προσκυνῇ ἐνθέρμως, νὰ ζητῇ τὴν βοήθειάν του, νὰ ὑποτάσσεται καὶ νὰ ὑπακούῃ εἰς τὰς ἐντολάς του, καὶ νὰ ἔχῃ αὐτὸν ὑποστήριγμα τῆς μελλούσης ἐλπίδος του, ἐν ἔχει τὴν καθημερινὴν τροφὴν ἐνταῦθα ὑποστήριγμα τῆς σωματικῆς ὑπάρξεώς του. Ὁ μέγας σκοπὸς τοῦ Χριστιανοῦ πρέπει νὰ ἦναι τὸ κέρδος τῶν ἐπαγγελλομένων οὐρανίων ἀγαθῶν, καὶ ὄχι τῶν γηΐνων· ὁ ἀρχηγὸς, ὁ τελειωτὴς τῆς ἱερᾶς ἡμῶν θρησκείας Ἰησοῦς Χριστὸς ἔχει, νὰ εἴπω οὕτω, σχεδιασμένον τὸ σχέδιον τῆς σωτηρίας παντὸς Χριστιανοῦ· αὐτὸ τὸ σχέδιον εὑρίσκεται μέσα εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, ὅπερ εἶναι ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν ὁποίαν ὀρθὴν αὐτὴν σοφίαν ἕκαστος τῶν Χριστιανῶν πρέπει νὰ μελετᾷ συχνὰ, καὶ νὰ βλέπῃ τὸ σχέδιον τῆς σωτηρίας του, καὶ κατὰ τοῦτο νὰ οἰκοδομῇ τὴν ἀθανασίαν του, καὶ ὄχι νὰ βόσκεται μὲ ἐλπίδας ἀθεμελιώτους, ὅτι ἐπειδὴ εἶναι Χριστιανὸς ἔχει νὰ σωθῇ χωρὶς νὰ πράξῃ καὶ τὰ πρέποντα· ὄχι· κανεὶς εἰς τὸν κόσμον ἂς μὴ τὸ ἐλπίσῃ ποτέ· ὁ Θεὸς εἶναι μὲν ἐλεήμων, ἀλλ' εἶναι καὶ δίκαιος, καὶ, ἂν δὲν πληρωθῇ ἡ δικαιοσύνη του, δὲν ἐκχέεται τὸ ἔλεός του· « Δίκαιος εἶ, Κύριε, καὶ εὐθεῖαι αἱ κρίσεις σου," λέγει ὁ προφήτης Δαβίδ.

Ἡ προσευχὴ εἶναι τὸ μόνον ἀνίκητον ὅπλον, τὸ μόνον ἀσφαλὲς φυλακτήριον, ἡ μόνη πανοπλία ἡ οὐράνιος εἰς τὸν Χριστιανόν· δι' αὐτῆς καὶ ἀπὸ παντὸς κακοῦ φυλάττεται, καὶ ὅ,τι ζητεῖ παρὰ Θεοῦ, ἐὰν τοῦ ἦναι συμφέρον, τὸ λαμβάνει· « Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν, κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται." Ὄχι μόνον δὲ λαμβάνει, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν του καθαρίζεται. Οἱ Νηνευῖται ἀπεφασίσθησαν νὰ χαθῶσι διὰ τὰς πολλὰς ἁμαρτίας των, καὶ διὰ τῆς προσευχῆς ἐσώθησαν· ὁ προφήτης καὶ βασιλεὺς Δαβὶδ μόνον ὅπλον τῆς στρατείας του εἶχε τὴν προσευχήν· δι' αὐτῆς καὶ τὸν φοβερὸν ἐκεῖνον Γολιὰθ κατέβαλε, καὶ πολλοὺς ἄλλους κινδύνους ἀπέφυγεν· ὁ βασιλεὺς Ἐζεκίας ἐνίκησε τοὺς Πέρσας, καὶ ἀπέφυγε τὸν θάνατον μιᾶς μεγάλης ἀσθενείας μὲ μόνην τὴν προσευχήν· ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος λέγει, ὅτι καθὼς εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς εἶναι φῶς ὁ ἥλιος, οὕτω καὶ εἰς τὴν ψυχὴν εἶναι φῶς ἡ προσευχή· ὅταν ὁ ἄνθρωπος μελετᾷ τὰς θείας Γραφὰς, τότε ὁ Θεὸς συνομιλεῖ μὲ αὐτόν· ὅταν δὲ προσεύχεται, αὐτὸς συνομιλεῖ μὲ τὸν Θεόν· καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ μόνον μέσον, μὲ τὸ ὁποῖον δύναται τὸ λογικὸν ὄν, ὁ ἄνθρωπος, νὰ σχετίζεται πάντοτε ὁσάκις θέλει μὲ τὸν Ποιητήν του. Καὶ τοὺς μὴ πράττοντας τοῦτο συχνὰ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος τοὺς στοχάζεται νεκρούς. " Ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ἠνεσά σε," φωνάζει ὁ Δαβὶδ· καθεὶς ὅμως, ἀκροαταί μου, ἂς ἐρωτήσῃ αὐτὸς ἑαυτὸν, τοὐλάχιστον τὸ πρωὶ καὶ τὸ ἑσπέρας, εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς νυκτὸς καὶ τῆς ἡμέρας, ἂν ἐκτελῇ τὴν προσευχήν του καθὼς πρέπει, μὲ πίστιν, μὲ εὐλάβειαν, μὲ ἐλπίδα, ἢ μόνον μὲ τὰ χείλη ψιθυρίζῃ λέξεις τινάς, ἢ μήπως καὶ διόλου!—Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΣ.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.—Ὁ φιλόσοφος γνωρίζει τὸ πολύτιμον τῆς ἀληθείας, ζητεῖ αὐτὴν, μελετᾷ περὶ αὐτῆς, ἢ κοινοποιεῖ αὐτὴν πρὸς ἄλλους. Ὁ σοφὸς παριστάνει αὐτὴν μὲ τὴν ζωὴν καὶ μὲ τὰς πράξεις του. Ἡ ἀλήθεια, ἡ σοφία, ὁ ὀρθὸς λόγος, ἡ ἀρετὴ, ἡ φύσις, εἶναι ὅροι ἐπίσης δηλοῦντες τὸ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ὠφέλιμον. Ἡ ἀλήθεια τείνει πάντοτε εἰς τὸ φωτίζειν τοὺς ἀνθρώπους· οἱ μᾶλλον πεφωτισμένοι εἶναι οἱ καὶ μᾶλλον λογικοί· οἱ μᾶλλον δὲ λογικοὶ καὶ μᾶλλον αἰσθάνονται πόσον τὰ ἰδιά των συμφέροντα ἀπαιτοῦσι τὸν ἐνάρετον βίον. Χωρὶς τὴν σπουδὴν τῆς φύσεως, ποτὲ δὲν ἐμπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ γνωρίσῃ ὁποίαν ἔχει σχέσιν, καὶ ὁποῖα καθήκοντα ὀφείλει πρὸς ἑαυτὸν καὶ πρὸς ἄλλους· ἄμοιρος δὲ τῆς γνώσεως ταύτης, εἶναι τῶν ἀδυνάτων νὰ ἔχῃ εἴτε σταθερὰς ἀρχὰς, εἴτε ἀληθινὴν εὐδαιμονίαν. Εἰς τοὺς μᾶλλον πεφωτισμένους συμφέρει καὶ μᾶλλον νὰ ἦναι ἀγαθοί· μεγάλα προτερήματα πρέπει νὰ φέρωσιν εἰς μεγάλας ἀρετάς. Ὁ κακοποιῶν εἶναι τυφλός· ὁ ἀκανόνιστος εἶναι ἄμοιρος τοῦ ὀρθοῦ λόγου· ἡ διαγωγή του ἀποδεικνύει ὅτι λανθάνεται περὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ φύσεως, ἀγνοεῖ τί ὀφείλει πρὸς ἑαυτὸν καὶ πρὸς ἄλλους, πόσον ἀξίζει ἡ πρὸς ἑαυτὸν αἰδὼς, καὶ ἡ τῶν περὶ αὐτὸν ὑπόληψις· δὲν εἶναι πεφωτισμένος. Ὁ ἀναισθητῶν εἰς ὑποχρεωτικὰς πράξεις, εἰς τὸν ἔπαινον καὶ τὴν εὔνοιαν τῶν συντρόφων του, κατ' οὐδὲν διαφέρει ἀπὸ κτήνη· ἂν δὲν βλέπῃ ὅτι αἱ κακίαι του ἄγουν εἰς τὸν ἴδιον αὐτοῦ ὄλεθρον, δὲν εἶναι νοήμων, μέγαν σκοπὸν ἔχων τὴν ἑαυτοῦ συντήρησιν· ἂν δὲν γνωρίζῃ καὶ δὲν ἐκτιμᾷ τὴν ἐκ τῆς ἀνθρωπίνου συγκοινωνίας ὠφέλειαν καὶ τὰ μέσα τοῦ καθιστάνειν αὐτὴν ἐπωφελῆ καὶ εὐχάριστον, εἶναι παράφρων, οὐχὶ δὲ φιλόσοφος.

Ο ΠΤΗΝΟΙΧΘΥΣ.

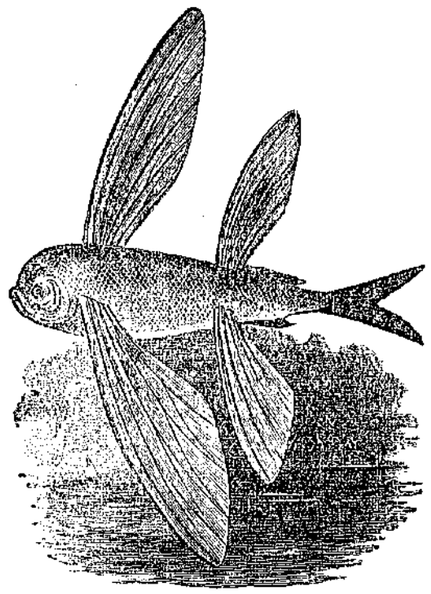

Οἱ ΠΤΗΝΟΙΧΘΥΕΣ εἶναι διαφόρων εἰδῶν· καὶ πλεονάζουσι μὲν εἰς τὰ τῆς διακεκαυμένης ζώνης θερμότερα πελάγη, εὑρίσκονται δὲ καὶ εἰς τὴν Μεσόγειον καὶ εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Περὶ τῆς πτητικῆς δυνάμεως τῶν ἰχθύων τούτων ὡμίλησαν διαφόρως διάφοροι παρατηρηταί· οἱ μὲν φρονοῦν ὅτι πετῶσι κατὰ τὸ ἀληθὲς νόημα τῆς λέξεως,—τουτέστι, τὸν ἀέρα κτυποῦντες μὲ τὰ μέλη των,—οἱ δὲ ὅτι τὰ μεγάλα των πτερύγια χρησιμεύουν ἁπλῶς νὰ τοὺς βαστάζωσιν ὀλίγον τι εἰς τὸν ἀέρα, ἀφοῦ ἐκ τοῦ ὕδατος ἀναπηδήσωσι· τὴν τελευταίαν γνώμην δέχονται οἱ πλεῖστοι τῶν φυσικοϊστορικῶν, καὶ ἀπὸ τοὺς παρατηρητὰς οἱ νεώτεροι. " Ποτὲ," λέγει περὶ τῶν ἰχθύων τούτων Ἄγγλος περιηγητὴς κατὰ τὴν Νέαν Νότιον Οὐαλλίαν, " δὲν ἠμπόρεσα νὰ ἴδω ἐν καιρῷ τῆς πτήσεως τὸ ἐλάχιστον κτύπημα τῶν ἐπὶ τοῦ στήθους πτερυγίων· καὶ ποτὲ δὲν παρετήρησα κάνένα πετόμενον ὑπὲρ τὰ τριάκοντα δεύτερα λεπτὰ μὲ τὸ ὡρολόγιον· τὸ μακρυνώτερον αὐτῶν πέταγμα εἶναι 250 ἴσως καὶ 300 πηχῶν. Συνήθως ὑψόνονται δύο μόνον ἢ τρεῖς πόδας ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος· ἀλλὰ μ' ἔτυχε νὰ ἴδω αὐτοὺς πηδήσαντας εἰς πλοῖον 14 πόδας ὑψηλόν· εἶναι δὲ βέβαιον ὅτι εἰσῆλθον καὶ εἰς νῆα πολεμικὴν 20 ποδῶν ὕψος ἔχουσαν. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ὑποθέτωμεν, ὅτι ἔχουσι τὴν δύναμιν τοῦ ἀνυψοῦσθαι εἰς τὸν ἀέρα ἀφοῦ ἐξέλθωσιν ἀπὸ τὸ φυσικὸν αὐτῶν στοιχεῖον· καθότι πολλάκις παρατηρῶν εἶδον αὐτοὺς πίπτοντας πολὺ κάτω τοῦ σημείου εἰς ὃ ἔφθασαν μὲ τὸ πρῶτον ἐκ τῆς θαλάσσης πήδημα, ἀλλ' οὐδὲ κάμμίαν φορὰν ἠμπόρεσα νὰ παρατηρήσω ὅτι ἀνέβησαν ὑψηλότερα παρ' ὅπου πρῶτον ἔφθασαν· κατ' ἐμὴν γνώμην, τὸ ὕψος, εἰς ὃ ἀναβαίνουν, κρίμεται ἀπὸ τὴν ὁρμὴν τοῦ πρώτου πηδήματος, τὸ ὁποῖον κάμνουν ὅταν ἐξέρχωνται τοῦ φυσικοῦ αὐτῶν στοιχείου."

Ἐκ τῶν προηγουμένων, καὶ ἐξ ἄλλων διαφόρων περιγραφῶν, συμπεραίνομεν ὅτι τὸ πήδημα μόνον δὲν ἀρκεῖ ὥστε νὰ ἀναβιβάσῃ τὸν ἰχθὺν εἰς 14 καὶ 20 ποδῶν ὕψος. Ἂν τῳόντι δὲν δύνανται νὰ πετάξωσι, (τοῦτο δὲ φαίνεται ἀπὸ ἀκριβῆ ἐξέτασιν τῆς κατασκευῆς καὶ θέσεως τῶν πτερυγίων), πιθανὸν ὅτι κάποτε ὠφελοῦνται ἀπὸ τὸν ἄνεμον, καὶ οὕτως ἐφαρμόζουσι τὰ πτερύγιά των, ὥστε νὰ ἀνυψόνωνται ὑπ' αὐτοῦ.

Τοὺς πεταμένους ἰχθῦς καὶ εἰς τὸ ἴδιον αὐτῶν στοιχεῖον καταδιώκουσι πάμπολλα ἰχθύων γένη, καὶ εἰς τὸν ἀέρα προσβάλλουσι λάροι παντοειδεῖς. Ἐνίοτε παρατηρεῖ ὁ ναύτης κοπάδια τῶν ἰχθύων τούτων ἡσύχως τὸν δρόμον αὐτῶν ἐξακολουθοῦντα· αἴφνης δὲ ὁ δελφὶν, ἢ ἄλλος μέγας τύραννος τοῦ πελάγους, ὡς βέλος τὰ ὕδατα διασχίζων, προβαίνει κατ' αὐτῶν· ὅσον τάχιστα φεύγουν ἔντρομοι οἱ πτηνοϊχθύες, ἐξοπίσω δὲ κατεπείγεται τὸ ἀκάματον τέρας· ἤδη πλησιάζει, ἤδη προετοιμάζεται ν' ἁρπάσῃ τοὺς τελευταίους· ὡς ἐμπόδιον φυγῆς νομίζει τὰ μακρὰ των πτερύγια ὁ Θεωρῶν· ἀλλὰ διὰ μιᾶς σηκόνονται ὡς ὄρνεις ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, θαμβόνουσι τοὺς ὀφθαλμοὺς μὲ τὴν λάμψιν τῶν πτερυγίων, καὶ ἀφίνουσι μακρὰν ὄπισθεν τὸν διώκτην. Βραχὺ ὅμως εἶναι τὸ πέταγμα τῶν πεταμένων ἰχθύων. Ξηραινόμενοι εἰς τὸν ἥλιον, καὶ πνιγόμενοι ὑπὸ τοῦ ἀέρος, δὲν ἀργοῦν νὰ βυθισθῶσιν εἰς τὸ στοιχεῖον τῆς γενέσεώς των· πάλιν δ' ἀναγκάζονται νὰ πετάξωσι, καὶ πάλιν εἰς τὰ ὕδατα νὰ προσφύγωσιν, ἐωσοῦ ἢ ἀπηυδημένοι νὰ πέσωσι θῦμα εἰς τὸν νικητὴν, ἢ κατακράτος νὰ ματαιώσωσι τοὺς ὀγῶνας τοῦ θηριώδους ἐχθροῦ των. Ἀλλὰ φεῦ! οὐδ' εἰς τὸν ἀέρα μένει πάντοτε ἀσφαλὴς ὁ ἄθλιος πτηνοϊχθύς· ἐκεῖ ἄλλοι ἐχθροὶ τὸν περιμένουν· ἁρπακτικὰ ὄρνεα, εἰς τὸν οὐρανὸν ἀγρύπνως περιπλίοντα, πίπτουσι κατ' αὐτοῦ, καὶ σπανίως ἀποτυγχάνουν.

Φαίνεται ὅμως, ὅτι πολλάκις οἱ περίεργοι οὗτοι ἰχθύες ἐξέρχονται εἰς τὸν ἀέρα καὶ ὅταν οὐδεὶς ἐχθρὸς αὐτοὺς καταδιώκῃ, ἀπὸ μόνην τῆς ἀπολαύσεως τὴν ἐπιθυμίαν ὁρμώμενοι. Τρώγουσι δὲ κοινῶς θαλασσίους σκώληκας καὶ ἰχθύδια. Τὸ εἶδος, τοῦ ὁποίου τὴν εἰκόνα προετάξαμεν, εὑρίσκεται εἰς τὰ Ἰνδικὰ πελάγη καὶ μεταξὺ τῶν τροπικῶν. Κατὰ τὸ σχῆμα ὁμοιάζει ὀλίγον τὴν Ἀρίγγαν, ἀλλὰ τὸ ῥύγχος του εἶναι βραχὺ καὶ ἀπότομον. Ὅλον τὸ μῆκος τοῦ ἐνώπιόν μας πτηνοϊχθύος εἶναι ἑνὸς ποδὸς καὶ ἑπτὰ δακτύλων, ἔχει δὲ χρῶμα ἀργυροειδὲς μελάγχροινον ὑπεράνω, καὶ ὠχρὸν κοκκινωπὸν κίτρινον ὑποκάτω.

Γῆρας, ἐπὰν μέν ἀπῇ, πᾶς εὔχεται· ἢν δέ ποτ' ἔλθῃ,
Μέμφεται· ἔστι δ' ἀεὶ κρεῖσσον, ὀφειλόμενον.

ΠΕΡΙ ΕΛΑΙΟΠΟΙΙΑΣ.

Δια νὰ κατασκευάσῃ τις καθαρὸν καὶ ἄοσμον ἔλαιον, πρέπει αἱ ἐλαῖαι νὰ ἦναι ὥριμοι, καὶ ἡ μὲ τὰς χεῖρας νὰ συνάγωνται, ἢ ν' ἀπλόνωνται φάθαι ὑπὸ τὰ δένδρα, διὰ νὰ μὴ πίπτῃ εἰς τὴν γῆν ὁ καρπὸς, μήτε νὰ μένῃ πολὺν καιρὸν ἀνεκπίεστος· τὸ ἔλαιον δὲ νὰ πλύνεται καὶ νὰ κατασταλάζῃ πρὶν ἐμβῇ εἰς τοὺς πίθους, νὰ μεταγγίζεται ἀκολούθως, τὰ ἀγγεῖα νὰ ἦναι καθαρὰ, καὶ νὰ φυλάττωνται εἰς δροσερὸν μέρος.

Τὸ διὰ ῥαβδίσματος τίναγμα τῶν ἐλαιῶν βλάπτει τὴν καρποφορίαν τοῦ ἐρχομένου ἔτους, καὶ σκορπίζει τὰς ἐλαίας, αἱ ὁποῖαι χάνονται καὶ μολύνονται. Ἂν δὲν ἐμπορῇ τις νὰ ὑποστρώνῃ ψάθας ἢ πανία, πρέπει νὰ σαρώνῃ τὸ ἔδαφος, καὶ νὰ κόπτῃ τοὺς θάμνους καὶ τὰς ἀκάνθας· αἱ πίπτουσαι φυσικῶς ἀπὸ τὸ δένδρον εἶναι ἐλαιωδέστεραι, ἀλλὰ πρέπει νὰ συνάγωνται ἀμέσως διὰ νὰ μὴν ἀποκτῶσι τὴν ὀσμὴν τοῦ χώματος, τὴν ὁποίαν μεταδίδουν εἰς τὸ ἔλαιον. Ὅσοι ἔχουν ἐσκορπισμένα τὰ ἐλαιόδενδρά των, καὶ δὲν ἐμποροῦν νὰ περιμένωσι τὴν ἐντελῆ καὶ σύγχρονον ὡρίμασιν τοῦ καρποῦ, πρέπει νὰ τὰ ῥαβδίζωσι μὲ προσοχὴν, εἰς τὸ ξύλον κτυποῦντες καὶ ὄχι εἰς τοὺς ὀφθαλμούς.

Ὀλίγοι κτηματίαι μας ἐπιμελοῦνται τὴν ἐλαιοποιΐαν· οἱ περισσότεροι συνάγουν ὡρίμους καὶ ἀώρους ἐλαίας ὁμοῦ, καὶ τὰς βάλλουν ῥυπαρὰς εἰς ἀκάθαρτα πιεστήρια, τὸ δ' ἔλαιον ἅμα ἐκβῇ χύνουν εἰς ἀσκοὺς ἢ λάκκους ἀκαθάρτους· ἐπομένως τοιοῦτον ἔλαιον εἶναι κακῆς ποιότητος, καὶ ὀλίγον ἀφίνει κέρδος.

Εἰς τὴν Εὐρώπην καθαρίζουσι τὰς ἐλαίας ἀπὸ πᾶν ἀλλότριον, τὰς ἀφίνουσι δύο καὶ τρεῖς ἡμέρας εἰς μικροὺς σωροὺς, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἰδρόνωσι μόνον, χωρὶς νὰ πολυζεσταίνωνται καὶ νὰ ταγγίζωσι. Τὰς τρίβουν ἔπειτα εἰς τὸν μύλον, καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τὰ πιεστήρια, τὰ ὁποῖα διὰ τὴν ἐντέλειαν ἐκθλίβουν ὅλον τὸ ἔλαιον, καὶ ἡ ἐργασία ἐνταυτῷ ἐκτελεῖται ταχύτερα· τὸ πρῶτον ἔλαιον, παρθενικὸν λεγόμενον, σπανίως ἀνακατόνουσι μὲ τὸ δεύτερον, καὶ οὐδέ ποτε μὲ τὸ τρίτον.

Ἕκαστον ἀπὸ τὰ διάφορα ταῦτα ἔλαια βάλλουν εἰς κάδδους μετὰ ψυχροῦ νεροῦ, καὶ συγκινοῦντες τὸ πλύνουσι καλά. Ἀφοῦ δὲ τὸ νερὸν κατασταλάξῃ, συνάγουν ἐπιτήδεια τὸ ἐπιπλέον ἔλαιον μὲ κουτάλαν, καὶ τὸ βάλλουν εἰς τὸν πίθον· ἀνοίγουν ἔπειτα μίαν τρύπαν εὑρισκομένην εἰς τὸν πυθμένα τοῦ κάδδου, διὰ νὰ τρέξῃ τὸ νερόν. Ὅσον δ' ἔλαιον μείνῃ, καθὼς καὶ τὴν ἀμόργην, τὰ βάλλουν εἰς μίαν δεξαμενὴν (γούραν), ὅπου χύνουν καὶ ἄλλο νερὸν, ἀνακατόνοντες καλὰ, διὰ νὰ ἀναβῇ ὅλον τὸ ἔλαιον, τὸ ὁποῖον συνάγουν καὶ βάλλουν χωριστὰ, ὡς κατωτέρας ποιότητος. Τοὺς μύλους, τὰ ἐλαιοτριβεῖα, τοὺς κύρτους, καὶ τοὺς κάδδους πλύνουν συχνά· προσέχουν δὲ ὥστε οἱ πίθοι ἢ τὰ βαρέλια, ὅπου φυλάττουσι τὸ ἔλαιον, νὰ ἦναι καλοπλυμένα καὶ καθαρά.

Τινὲς ἀφίνουν τὰς ἐλαίας των συνηγμένας πέντε καὶ ἓξ ἡμέρας διὰ νὰ δοκιμάσωσι μικρὰν βράσιν, ἥτις αὐξάνει μὲν τὴν ποσότητα καὶ διαύγειαν τοῦ ἐλαίου, ἀλλὰ τοῦ μεταδίδει βαρεῖαν ὀσμήν· καὶ ἐπομένως δὲν εἶναι τόσον καλὸν διὰ φάγωμα, ἂν καὶ διὰ φώτισμα ἦναι ἐξαίρετον.

Οἱ ἐπιμελεῖς ἐλαιοποιοὶ δὲν εὐχαριστοῦνται μόνον μὲ τὸ πλύσιμον τοῦ ἐλαίου εἰς τοὺς κάδδους. διότι ἐμπερέχει ἀκόμη μυξώδη τινὰ οὐσίαν, ἥτις, ἂν δὲν χωρισθῇ ἀπὸ αὐτὸ, τὸ φθείρει μετὰ καιρόν· ἡ ὕλη αὕτη κατακαθίζει εἰς εἴκοσι ἢ εἰκοσιπέντε ἡμέρας, ἂν οἱ πίθοι εὑρίσκωνται εἰς ζεστὸν μέρος. Τότε τὸ μεταγγίζουν εἰς ἄλλους καθαροὺς πίθους ἢ βαρέλια, τὰ ὁποῖα βάλλουν εἰς ὑπόγεια, ἂν δὲν σκοπεύουν νὰ τὰ πωλήσωσι.

Τὸ καλὸν ἔλαιον πήζει, ὅταν εὑρίσκεται εἰς δροσερὸν μέρος, καὶ εἰς καλοκλεισμένα ἀγγεῖα.

Τὰ καλήτερα δὲ ἀγγεῖα πρὸς διατήρησιν τοῦ ἐλαίου εἶναι τὰ ὑάλινα· μετὰ ταῦτα, τὰ πήλινα ἀλειμμένα· τὰ βαρέλια καὶ τοὺς ἀσκοὺς πρέπει ν' ἀποφεύγῃ τις, καθότι δὲν ἐμποροῦν νὰ διατηρήσωσι πολὺν καιρὸν ἀδιάφθαρτα τὰ ἔλαια. Εἶναι καλὸν ν' ἀλείφωνται ἔξωθεν τὰ βαρέλια μὲ γύψον, ἥτις οὐδετερόνει τὴν διαφθορὰν καὶ ἐμποδίζει τὸ ἐξίδρωμα τοῦ ἐλαίου. Οἱ ἀσκοὶ πρέπει νὰ πλύνωνται καλὰ, ν' ἀλατίζωνται, νὰ στεγνόνωνται, καὶ νὰ δοκιμάζωνται πρὶν δεχθῶσι τὸ ἔλαιον. Οἱ λάκκοι εἶναι καλοὶ, ὅταν ἦναι καλοκτισμένοι, ἀλειμμένοι μὲ κεραμωτὸν (κουρασάνι), στεγνοὶ, καὶ καθαροί. Εἰς ὁποιονδήποτε ἀγγεῖον καὶ ἂν βάλῃς τὸ ἔλαιον, πρέπει νὰ ἦναι καλοκλεισμένον· διότι ἡ συνάφεια τοῦ ἀέρος γεννᾷ τὸ τάγγισμα καὶ τὸ πίκρισμα.

Οἱ παλαιοὶ κατεσκεύαζον ἔλαιον ἀπὸ ἀώρους ἐλαίας, τὸ ὁποῖον ὠνόμαζον ὀμφάκινον ἢ ὠμοτριβές·* συνῆγον τὰς ἐλαίας ὅτε ἤρχιζον νὰ μαυρίζωσι κατὰ μέρος, προσέχοντες νὰ μὴ πέσωσι καταγῆς, τὰς ἥπλωνον διὰ νὰ στεγνώσωσι, τὸ ἑσπέρας ἠλάτιζον αὐτάς, καὶ τὰς ἔφερον τὴν ἐπαύριον εἰς καθαρὸν μύλον, τὸν ὁποῖον ἐγύριζον ἐλαφρὰ διὰ νὰ μὴ συντριφθῶσιν οἱ πυρῆνες, καὶ διὰ νὰ τρέξῃ τὸ λεπτότερον μόνον ἔλαιον· τοῦτο δ' ἔπλυνον μὲ ζεστὸν νερὸν, τὸ ἄφινον νὰ κατασταλάξῃ, τὸ ἔβαλλον ἔπειτα εἰς ἀγγεῖα ὑάλινα, καὶ τὸ ἐφύλαττον εἰς δροσερὸν μέρος. Ἥτον ἔλαιον καθαρώτατον, διαυγέστατον, καὶ γλυκύτατον, καὶ διήρκει πολὺν καιρὸν, καθὼς καὶ τὰ κατασκευαζόμενα σήμερον εἰς τὴν Γαλλίαν, ὅπου μεταχειρίζονται τὸν αὐτὸν σχεδὸν τρόπον. Ἰδοὺ λοιπὸν ὅτι καὶ κατὰ τοῦτο οἱ προπάτορές μας εἶχον ἀρκετὰς γνώσεις, καὶ ἔδιδον περισσοτέραν προσοχὴν ἀπὸ τοὺς σημερινοὺς Ἕλληνας εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ ἐλαίου.

Ἔχοντες λοιπὸν παλαιὰ καὶ νέα παραδείγματα καὶ μαθήματα, εἶναι ἀσυγχώρητον νὰ μὴν ὠφελώμεθα ἀπ' αὐτὰ, καὶ νὰ μὴ ζυγίζωμεν τὰς ἀδιαφιλονεικήτους ὠφελείας, ὅσαι προκύπτουσιν ἀπὸ τὴν τεχνικωτέραν ἐλαιοποιΐαν.—Τομ. Γ'. τοῦ Γεωπονικοῦ Συγγραμματος.

* Τοιοῦτον ἔλαιον κατασκευάζεται τὴν σήμερον καὶ εἰς τὴν Χίον, ὅπου καλεῖται ἀγουρόλαδον.

Η ΕΠΤΑΝΗΣΟΣ.

Ἀριθ. 2.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΚΕΡΚΥΡΑΣ.

Γενικά τινα περὶ τῆς Ἑπτανήσου ἐκθέσαντες εἰς τὸν προηγούμενον ἀριθμὸν, μεταβαίνομεν ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς πρωτευούσης Κερκύρας.

Τὴν νῆσον Κέρκυραν διαχωρίζει ἀπὸ τὴν Ἤπειρον πορθμὸς ἀνώμαλος κατὰ τὸ πλάτος, δεκατέσσαρα μίλια ὢν εἰς τινα μέρη, ὀκτὼ ἀντικρὺ τῆς πόλεως Κερκύρας, δύο δὲ μόνον κατὰ τὴν πρὸς βορρᾶν ἔξοδον. Τὸ μῆκος τῆς νήσου ἀπὸ τὴν ἄκραν τῆς Ἁγ. Αἰκατερίνης ἢ Κασσιόπην ἄκραν, (εἰς 39ο 51' Β. πλάτους), μέχρι τῆς Λευκῆς Ἄκρας, (εἰς 39ο 21'), εἶναι 38 μιλίων περίπου. Πλάτος ἔχει παραπολὺ ἄνισον, εἴκοσι σχεδὸν μίλια ἐκτεινομένη κατὰ τὸ βορεινὸν μέρος, στενουμένη ἀκολούθως εἰς ἕξ, ἀνοίγουσα πάλιν κατὰ τὴν τοποθεσίαν τῆς πόλεως, ὅπου εἶναι ὡς ἕνδεκα μίλια πλατεῖα, ἔπειτα δὲ συστελλομένη πρὸς τὸν νότον εἰς τρία ἢ τέσσαρα, καὶ λήγουσα εἰς ὑψηλὸν στενὸν ἀκρωτήριον. Ἐκ τοῦ νοτιανατολικοῦ παραλίου τῆς Ἰταλίας ἀπέχει περὶ τὰ 100 μίλια. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς νήσου εἶναι 227 τετραγωνικῶν μιλίων, καὶ γενικῶς ὀρεινὴ, μάλιστα δὲ εἰς τὰ ἀρκτῷα μέρη. Δύο σειραὶ βουνῶν τὴν διαπερνῶσι σταυροειδῶς, ἡ μὲν ἐκ βορρᾶ εἰς νότον, 2000 ποδῶν ὕψος ἔχουσα εἰς τὴν ἀνωτάτην κορυφήν· ἡ δὲ ἐξ ἀνατολῶν εἰς δυσμὰς, φθάνουσα ἕως εἰς 3500 ποδῶν ὕψος· ἐκ ταύτης παρίσταται μεγαλοπρεπὴς θέα, περιλαμβάνουσα τὴν Μακεδονίαν, τὸν Ἀδριατικὸν, τὴν Μεσόγειον, ἐνίοτε δὲ καὶ τὴν Ἰταλίαν.

Ἡ πόλις Κέρκυρα κεῖται ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας, κατὰ τὸ μέσον σχεδὸν τῆς νήσου, οἰκοδομημένη ἐπί τινος ἀκρωτηρίου. Συνίσταται δὲ ἀπὸ τρία μέρη, τὴν ἀκρόπολιν, τὸ ἄστυ ἢ τὴν καθαυτὸ πόλιν, καὶ τὰ προάστεια. Ἡ ἀκρόπολις, ἢ τὸ παλαιὸν φρούριον, εἶναι τοποθετημένη ἐπὶ τῆς ἐσχατιᾶς τοῦ ἀκρωτηρίου, καὶ ἀποχωρίζεται διὰ τάφρου περὶ τοὺς 200 πήχεις μακρᾶς, ὑπὲρ τοὺς 100 πλατείας, καὶ σχεδὸν 60 βαθείας. Ἡ θάλασσα εἰσέρχεται κατὰ τὸ βορεινὸν στόμα τῆς τάφρου ταύτης· ἀλλὰ κατὰ τὸ νότιον ἄκρον ὑπάρχει τεῖχος ἀποκόπτον τὴν συγκοινωνίαν. Ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως, ἥτις ἔχει περιφέρειαν 240 πηχῶν, εἶναι τὸ ἀρχαῖον παλάτιον, μία ὁπλοθήκη, (τώρα χρησιμεύουσα ὡς Ἀγγλικὸν παρεκκλήσιον καὶ σχολεῖον), στρατῶν, ἀποθῆκαι πολεμεφοδίων, ξενοδοχεῖόν τι, οἶκοι διάφοροι, (ἀρχήτερα μὲν ἰδιοκτησία μερική, τώρα δὲ κατοικούμενοι ὑπὸ ἀξιωματικῶν τῆς κυβερνήσεως ἢ τοῦ στρατοῦ), καὶ μία ἢ δύο ἐκκλησίαι.

Συγκοινωνεῖ δὲ ἡ ἀκρόπολις μὲ τὴν ἔξω αὐτῆς πλατεῖαν διὰ γεφύρας σηκωτῆς. Ἡ πλατεῖα αὕτη εἶναι κομμάτιον γῆς, περὶ τοὺς 600 πήχεις μακρὸν, 240 δὲ πλατύ. Ἐπὶ τῆς νοτίου πλευρᾶς δὲν ἔχει ποσῶς κτίρια· ἀλλὰ τὸ νέον παλάτιον καὶ τὸ παλαιὸν νοσοκομεῖον εὑρίσκονται τοποθετημένα ἐπὶ τῆς βορείου. Εἰς τὴν πλατεῖαν ταύτην γίνεται ἡ παράταξις τῶν στρατευμάτων, καὶ τῶν πολιτῶν αἱ περιδιαβάσεις· θέσιν ἔχει ἀρίστην· ὁ ἀπὸ τὸ μέρος τῆς πόλεως ἐξερχόμενος εἰς αὐτὴν βλέπει τὴν ἀκρόπολιν κατέναντι, τὰ ὄρη τῆς Ἀλβανίας ἐπὶ τῆς ἠπείρου, καὶ τὴν θάλασσαν ἐκ δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν. Κατεσκευάσθη δὲ καὶ ἁμαξιτὴ ὁδὸς ἀλόγυρά της.

Ἡ πόλις, μὴ συμπεριλαμβανομένης τῆς πλατείας, ἔχει ὡς δεκαπέντε σταδίων περιφέρειαν· χωρίζεται δ' ἀπὸ τὸ ἐπίλοιπον τῆς νήσου δι' ἰσχυροῦ διπλοῦ τείχους, τὸ ὁποῖον περιορίζει αὐτὴν ἐκ δυσμῶν· πρὸς βορρᾶν δὲ καὶ νότον ἔχει ἓν μόνον τεῖχος, κατὰ τὸν αἰγιαλόν. Τρεῖς πύλας ἔχει ἀπὸ τὸ μέρος τῆς θαλάσσης, μίαν δ' ἀπὸ τὸ τῆς ξηρᾶς. Οἱ οἶκοι εἶναι ὡς ἐπιτοπλεῖστον δίστεγοι· ἡ κάτω δὲ στέγη βαστάζει τὴν ἀνωτέραν ἐπὶ παραστάδων* συνεχομένων διὰ καμαρῶν, αἵτινες ἀποτελοῦν εἶδος στοᾶς ἑκατέρωθεν καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῶν κυριωτέρων ὁδῶν, καὶ παρέχουν οὕτω σκέπην ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ τὴν βροχήν. Ἀπὸ τὰς ἐκκλησίας πρωτεύει ἡ τοῦ Ἁγ. Σπυρίδωνος, περίφημος διὰ τὴν πολυτελῶς κεκοσμημένην λειψανοθήκην, διὰ τὰ ὁλόχρυσα κηροπήγια, καὶ τὸ μέγα πλῆθος ἐν γένει τῶν βαρυτίμων ἀφιερωμάτων.

Τὰ κυριώτερα προάστεια εἶναι δύο, τοῦ Ἁγ. Ῥώκκου, καὶ τοῦ Μανδρακίου. Περίπατος 12 σταδίων κατὰ νότιον διεύθυνσιν ἄγει εἰς τὸν μικρὸν κόλπον τῆς Παλαιουπόλεως, ὅπου λέγεται ὅτι εὑρίσκετο ἡ τῶν Φαιάκων Χρυσόπολις. Οἱ αἰγιαλοὶ τοῦ κόλπου τούτου, κατάφυτοι ἀπὸ μυρσίνας, δάφνας, ῥοϊδιὰς, καὶ πορτογαλλέας, καλοῦνται οἱ κῆποι τοῦ Ἀλκινόου, καὶ χρησιμεύουν πρὸς ἄνεσιν καὶ διατριβὴν εἰς τοὺς πολίτας.

Ὁ λιμὴν, ὅστις εἶναι ἄριστος, 80 ποδῶν ἔχων βάθος, σχηματίζεται ἀπὸ τὴν νῆσον τῆς Πυθίας, κοινῶς νησίον τοῦ Βίδου, τὸ Κονδυλονήσιον, τὸ τοῦ Λοιμοκαθαρτηρίου, καὶ τὸ Νέον Φρούριον.

Τὰ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα τῆς Κερκύρας εἶναι Πανεπιστήμιον, συστηθὲν τὸ 1824 ὑπὸ τοῦ Κόμητος Γυιλφόρδου, Γυμνάσιον, ἐκκλησιαστικὸν Φροντιστήριον, καὶ διάφορα προκαταρκτικὰ σχολεῖα, ὅλα διατηρούμενα ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως, μὲ δαπάνην ἐτήσιον 3483 λιτρῶν στερλινῶν· ὑπάρχει δὲ καὶ ἑταιρεία πρὸς βελτίωσιν τῆς γεωργίας καὶ τῶν τεχνῶν.

Τὰ χωρία τῆς Κερκύρας εἶναι πολυάριθμα, 100 καὶ ἐπέκεινα τὸν ἀριθμόν. Ὅλος ὁ ἐπὶ τῆς νήσου πληθυσμὸς συμποσοῦται εἰς 34,000 ἀῤῥένων, καὶ 29,000 γυναικῶν. Περὶ τὰς 16,000 ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν

* Παραστὰς, ἢ παραστάτης (Pilastro), λέγεται εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν στύλος τετράγωνος, κάποτε μεμονωμένος, συχνότερον ὅμως ἐμβεβλημένος εἰς τοῖχον, ἐξέχων δὲ μόνον κατὰ τὸ τεταρτημόριον ἢ πεμπτημόριον τοῦ ὄγκου του.

γεωργικήν, 2000 εἰς τὰ χειροτεχνήματα, καὶ 2000 εἰς τὸ ἐμπόριον, οἱ δὲ λοιποὶ εἶναι ἀξιωματικοὶ τῆς κυβερνήσεως, στρατιῶται, ἐπαγγελματικοί, καὶ εὐγενεῖς. Τὸ κυριώτερον ἐξαγώγιμον προϊὸν τῆς νήσου εἶναι τὸ ἔλαιον· ἐξάγεται δὲ καὶ οἶνος εἰς τὰς γειτονικὰς νήσους.

Η ΧΟΡΟΜΑΝΙΑ.

ΠΑΣΙΓΝΩΣΤΟΝ εἶναι ὅτι μὲ τὴν πρόοδον τοῦ χρόνου νόσοι ἐκλείπουν οὐχὶ μόνον ἀπὸ ἄτομα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἔθνη· ἡ λέπρα καὶ ἡ ἱδρωτικὴ ἀσθένεια δὲν φαίνονται πλέον εἰς τὴν Εὐρώπην· ὁ δὲ χορὸς τοῦ Ἁγ. Βίτου, ὀχληρὰ μὲν ἀσθένεια, σπανίως δὲ φοβερά, εἶναι τὴν σήμερον τὸ ἰσχυὸν λείψανον ἐπιδημίας, ἥτις ἔθλιβέ ποτε χιλιάδας, καὶ διέδιδε φρίκην καὶ σύγχυσιν εἰς ἐκτεταμένας χώρας. Τὴν παράδοξον ταύτην μεταβολὴν τῆς νόσου, τὴν μετρίασιν αὐτῆς ἀπὸ χορὸν μανιώδη εἰς ἁπλοῦν σπασμὸν ἢ συστροφὴν ὀλίγων μυώνων, πρῶτος διηγήθη καὶ διεσάφησεν ὁ ἐκ Βερολίνου ἰατρὸς Ἔκκερος, Hecker.

Τὸ 1374 ἐφάνησαν εἰς τὴν πόλιν Ἀκυΐσγρανον* συνοδίαι ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἀπὸ τὴν Γερμανίαν, οἵτινες κατὰ τὸν ἐφεξῆς τρόπον ἐβασανίζοντο. Ἐσχημάτιζον κύκλους, πιάνοντες ὁ εἷς τοῦ ἄλλου τὴν χεῖρα, καὶ ὥρας κατὰ συνέχειαν ἐξηκολούθουν χορεύοντες εἰς τὰς ὁδοὺς, ὡς μανιακοὶ, ἐωσοῦ ἔπιπτον ἀπηυδημένοι. Ἠσθάνοντο δὲ μέγιστον βάρος ἀπὸ τὴν τυμπανίτιδα†, ἥτις συνώδευε τὰς σπασμωδικὰς ταύτας παραφοράς· καὶ διὰ νὰ ἐλαφρυνθῶσι, πανία ἐδένοντο σφιγκτὰ περὶ τὴν μέσην αὐτῶν, ἢ, ἁπλούστερον ἔτι, ἐγρονθοκοποῦντο καὶ κατεπατοῦντο τὰ πάσχοντα μέρη. Ἐνόσῳ ἐχόρευον, οὐδ' ἔβλεπον, οὐδ' ἤκουον, ἀναισθητοῦντες πρὸς ἐξωτερικὰς ἐντυπώσεις, ἐθεώρουν δὲ μόνον φαντάσματα, τῶν ὁποίων μεγαλοφώνως ἔκραζον τὰ ὀνόματα· τινὲς δ' αὐτῶν μετέπειτα ἐβεβαίωσαν, ὅτι ἠσθάνοντο ὡς νὰ εἶχον καταβυθισθῆν εἰς ῥύακα αἵματος, καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα ἀνεπήδων τόσον ὑψηλά.

Τοὺς δεινότερον πάσχοντας ἐπίανον καταρχὰς ἐπιληπτικοὶ σπασμοί· πλὴν, μολονότι ἔπιπτον ἀναίσθητοι καταγῆς, καὶ ἤφριζον εἰς τὸ στόμα, πάλιν ὅμως ἐσηκόνοντο, καὶ ἤρχιζον νὰ χορεύωσι μὲ ἀλλοκότους μυώδεις συστροφάς. Ἡ νόσος ἐφάνη πρῶτον εἰς Ἀκυΐσγρανον τὸν Ἰούλιον, καὶ εἰς ὀλίγους μῆνας ἐξηπλώθη καθ' ὅλας τὰς Κάτω Χώρας. Εἰς πολλοὺς τόπους ἐφόρουν οἱ χορευταὶ ἀνθοστεφάνους εἰς τὴν κόμην, καὶ εἶχον πανία δεδεμένα περὶ τὴν ὀσφύν των, τὰ ὁποῖα, εὐθὺς ἀφοῦ ἐπέρνα ὁ σπασμὸς, ἐσφίγγοντο, διὰ νὰ ἐλαφρύνωνται οἱ δυστυχεῖς ἀπὸ τὸ βάρος. Πολλοὶ ὅμως ὠφελοῦντο μᾶλλον ἀπὸ λακτίσματα καὶ γρονθοκοπήματα, τὰ ὁποῖα οἱ παρεστῶτες προθύμως τοὺς ἐχορήγουν. Κοινῶς δὲ ἀπεδίδετο εἰς διαβολικὴν ἐνέργειαν τὸ βάσανον τοῦτο, καὶ τοσοῦτον τρόμον ἐνέπνεεν εἰς τὸν λαὸν, ὥστε, ἐπειδὴ οἱ χορευταὶ ἐδείκνυον μεγίστην ἀπέχθειαν πρὸς τὰ ὀξέα ὑποδήματα, ἡ κυβέρνησις ῥητῶς ἀπηγόρευσε τὴν κατασκευὴν τῶν τοιούτων. Τὰ ἐρυθρὰ χρώματα παρομοίως τοὺς ἠρέθιζον μὲ ὑπερβολὴν, καὶ τινες αὐτῶν δὲν ἠμπόρουν νὰ βλέπωσιν ἀνθρώπους κλαίοντας.

Κατ' εὐτυχίαν ὅμως ἡ μερικὴ αὕτη ἐπιδημία δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ· μετὰ δέκα ἢ ἕνδεκα μῆνας, οἱ χορευταὶ τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου, ὡς ἐκαλοῦντο, ἔλειψαν πανταχόθεν τοῦ Βελγίου. Ἡ πρώτη αὕτη τῶν χορευτῶν συνοδία ἐφάνησαν εἰς Ἀκυΐσγρανον μὲ τὄνομα τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου εἰς τὸ στόμα· πιθανώτατον δὲ ὅτι ἡ κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου κραιπάλη (1374) ἐγέννησε τὴν νόσον. Ὁ λαὸς, λέγει ὁ ἰατρὸς Ἔκκερος, ἔπασχον ἀπὸ ταλαιπωρίαν καὶ ἔνδειαν, καὶ ὁ τότε μανιώδης τρόπος τοῦ ἑορτάζειν ἤρκει νὰ ἀνάψῃ τὴν ἀσθένειαν εἰς σώματα ἤδη προετοιμασμένα. Μὲ τὴν γλῶσσαν τῆς ἰατρικῆς ἐμπορεῖομεν νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ λιμοκτονία προδιέθεσε, καὶ ἡ εὐθυμία τῆς ἑορτῆς ἠρέθισε. Τὰ σπλάγχνα, ἠσθενισμένα ἀπὸ τὴν πεῖναν καὶ τὴν κακὴν τροφὴν, κατὰ φυσικὸν λόγον προσέβαλλεν ἡ τυμπανίτις.

Μετὰ μόλις πεντήκοντα ἐνιαυτοὺς, (1418), τὸ Στρασβοῦργον ἐδοκίμασε τὰ δεινὰ τῆς χορομανίας· ἐνταῦθα δ' ἐπεκαλοῦντο τὸν Ἅγ. Βίτον πρὸς θεραπείαν τῶν πασχόντων. Ὁ Ἅγ. Βίτος ἦτο νέος ἀπὸ τὴν Σικελίαν, ὅστις ἐμαρτύρησεν ἐπὶ Διοκλητιανοῦ, τὸ 303. Ἡ φήμη δ' αὐτοῦ βαθμηδὸν ηὔξησε προϊόντος τοῦ χρόνου, καὶ καταρχὰς τῆς δεκάτης πέμπτης ἢ τῆς δεκάτης τετάρτης ἑκατονταετηρίδος, διεδόθη λόγος ὅτι αὐτὸς ἤθελεν ὑπερασπίζεσθαι ἀπὸ τὴν χορομανίαν ἅπαντας τοὺς φυλάσσοντας τὴν ἑορτήν του, καὶ νηστεύοντας τὴν παραμονὴν αὐτῆς.

Οἱ ἐν Στρασβούργῳ πάσχοντες ὡδηγοῦντο εἰς τὰ παρεκκλήσια τοῦ Ἁγ. Βίτου, καὶ μετὰ τὴν λειτουργίαν ἐφέροντο ἐν σεμνῇ πομπῇ εἰς τὸ θυσιαστήριον. Πιθανὸν ὅτι πολλοὶ ἐθεραπεύοντο ἐκεῖ· τοὐλάχιστον δὲν ἐχόρευον ἔμπροσθεν τῶν θυσιαστηρίων τοῦ ἁγίου. Συγγραφεύς τις περὶ Μελαγχολίας οὕτω πως διηγεῖται τὰ περὶ τοῦ χοροῦ τοῦ Ἁγ. Βίτου·—"Ἔλαβε τὄνομα τοῦτο διότι οἱ ἀπ' αὐτὸν ἐνοχλούμενοι κατέφευγον εἰς τὸν Ἅγ. Βίτον διὰ βοήθειαν· ἀφοῦ δ' ὀλίγον τι ἐχόρευον ἐκεῖσε, βεβαίως ἀπηλλάσσοντο. Θαυμάζει τις ἀκούων πόσον καιρὸν ἐξακολουθοῦσι χορεύοντες, καὶ τίνι τρόπῳ, καθέκλας, τραπέζας, καὶ ἄλλα ὅμοια ὑπερπηδῶντες· ἀκόμη καὶ γυναῖκες ἔγκυοι (χωρὶς ποτὲ νὰ βλάπτωσι τὰ τέκνα των) χορεύουσι τοσοῦτον, ὥστε δὲν ἐμποροῦν οὔτε χεῖρα οὔτε πόδα νὰ σαλεύσωσιν, ἀλλὰ φαίνονται διόλου νεκραί. Ἄνθρωπον κοκκινοφορεμένον δὲν δύνανται νὰ ὑποφέρωσι. Τὴν μουσικὴν ἀγαπῶσι πρὸ πάντων· ὅθεν οἱ ἄρχοντες ἐν Γερμανίᾳ μισθόνουσι μονσικοὺς νὰ παίζωσιν εἰς αὐτοὺς, καί τινας δυνατοὺς, εὐρώστους συντρόφους νὰ χορεύωσι μετ' αὐτῶν. Πάγκοινος ἦτον ἐν Γερμανίᾳ ἡ νόσος αὕτη, ὡς φαίνεται ἀπὸ τὰ διηγήματα τοῦ Σχεγκίου καὶ Παρακέλσου εἰς τὸ περὶ μανίας βιβλίον του, ὅπου καυχᾶται διὰ τὸ πλῆθος τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἰαθέντων. Ὁ Φῆλιξ Πλάτερος ἀναφέρει περὶ γυναικὸς τὴν ὁποίαν αὐτὸς ἴδεν, ὅτι ἐχόρευεν ὁλόκληρον μῆνα κατὰ συνέχειαν. Οἱ Ἄραβες ὀνομάζουν εἶδος παραλύσεως τὴν νόσον ταύτην."

Παρὰ τὰ εἰρημένα δύο, εὑρίσκομεν εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ ἀρχαιότερα χορομανίας παραδείγματα. Τὸ 1237 ἐπίασεν ἡ νόσος αὕτη ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν τέκνα ἐν Ἐρφορδίᾳ (Erfurt), εἰς τρόπον ὥστε ἐχόρευον καὶ ἐπήδων εἰς τοὺς δρόμους· τέλος δ' ἔπεσον καταγῆς ἀπηυδημένα, καὶ πολλὰ μὲν ἀπέθανον, τὰ δ' ἄλλα ἔπασχον ἀπὸ τρόμον διαρκῆ καθ' ὅλον τὸ ἐπίλοιπον τοῦ βίου. Τὸ 1278 διακόσιοι ἐνθουσιασταὶ ἤρχισαν νὰ χορεύωσιν ἐπὶ τῆς ἄνωθεν τοῦ Μοσέλλα γεφύρας εἰς Οὐτραΐεκτον (Utrecht), καὶ δὲν ἤθελον νὰ παύσωσιν ἐωσοῦ ἱερεὺς διέβη, φέρων τὴν κοινωνίαν πρὸς ἀῤῥωστόν τινα· τότε ὁ ἐχάλασεν ἡ γέφυρα, καὶ ἅπαντες ἐπνίγησαν.

Ἔτι δὲ καὶ ἀρχαιότερα, τὸ 1027, ὁμοιόν τι συνέβη πλησίον τῆς ἐν Κολβίγῃ μοναστηριακῆς ἐκκλησίας. Δεκαοκτὼ χωρικοὶ λέγεται ὅτι ἐτάρασσον τὴν ἱερὰν ἀκολουθίαν κατὰ τὴν παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων, χορεύοντες καὶ κραυγάζοντες εἰς τὴν αὐλὴν τῆς ἐκκλησίας· ὁ ἐφημέριος δὲ κατηράσθη αὐτοὺς νὰ χορεύωσι καὶ νὰ κραυγάζωσιν ἓν ἔτος ὁλόκληρον ἀκαταπαύστως. Ἡ κατάρα αὕτη ἐπληρώθη, λέγει τὸ συναξάριον, εἰς τρόπον ὥστε οἱ πάσχοντες κατεβυθίσθησαν ἐπὶ τέλους μέχρι τῶν γονάτων εἰς τὴν γῆν, καὶ διέμενον νηστικοί, ἐωσοῦ ἀπηλλάχθησαν διὰ τῆς μεσολαβήσεως δύο εὐσεβῶν ἐπισκόπων. Τούτου γενομένου, ἔπεσον εἰς βαθὺν ὕπνον, ὅστις διήρκεσε τρεῖς ἡμέρας· τέσσαρες αὐτῶν ἀπέθανον, οἱ δὲ λοιποὶ ἐξηκολούθουν νὰ πάσχωσι καθ' ὅλην τὴν ζωὴν ἀπὸ τρέμοντα μέλη.

Ὅσον παραμεμορφωμένον καὶ ἂν ἦναι τὸ διήγημα τοῦτο, σταθερῶς ὅμως ἐπιστεύετο καθ' ὅλον τὸν μεσαιῶνα, καὶ κατάρα μάλιστα ἐγεννήθη ἀπ' αὐτοῦ, βαρυτάτη λογιζομένη, Νὰ σὲ πιάσῃ ὁ χορὸς τοῦ Ἁγ. Βίτου!

Περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς δεκάτης ἕκτης ἑκατονταετηρίδος ἔχασε τὸν ἀνόσιον αὐτοῦ χαρακτῆρα τὸ πάθος τοῦτο· ἔπαυσε δηλ. νὰ θεωρῆται ὡς δαιμονίων ἐνέργημα, καὶ κατέστη ἰατρικῆς ἐρεύνης ὑποκείμενον. Τὴν μεταβολὴν ταύτην ἐπέφερε τὸ μέγα καὶ παράδοξον πνεῦμα τοῦ Παρακέλσου, ὅστις εὐφυῶς ἐξήγησε τὴν διὰ συμπαθείας μετάδοσιν τῆς νόσου, καὶ ἐπενόησε περίεργόν τι θεραπευτικὸν τοῦ ἀπὸ τὴν φαντασίαν ἐξαρτωμένου εἴδους. Ὁ πάσχων ὤφειλε νὰ κάμῃ εἴδωλον ἑαυτοῦ ἀπὸ κηρὸν ἢ ῥητίνην, καὶ προσηλόνων τοὺς διαλογισμοὺς νὰ θεωρῇ ὡς ἐπισωρευμένας εἰς αὐτὸ ὅλας τὰς βλασφημίας καὶ ἁμαρτίας του, καὶ ὅλας τὰς ἐφ' ἑαυτοῦ κατάρας· ἀφοῦ δ' ἐπετύγχανεν εἰς τοῦτο, νὰ καίῃ τὸ εἴδωλον, ὥστε ἴχνος κἂν αὐτοῦ νὰ μὴν ἀπομείνῃ.

Ἡ φανταστικὴ αὕτη μέθοδος τοῦ θεραπεύειν ἀσθένειαν ἐκ τῆς φαντασίας πηγάζουσαν φαίνεται ὅτι ἐπάρθη ἀπό τινα ἀρχαῖον τρόπον τοῦ γοητεύειν. Ἡ μάγισσα ἢ φαρμακεύτρια ἔκαμνε κήρινον εἰδώλιον τοῦ ὑποκειμένου, τὸ ὁποῖον ἤθελε νὰ βασανίσῃ, καὶ κάρφη ἐμπήγουσα εἰς αὐτὸ, ἢ διαλύουσά το ἔμπροσθεν τοῦ πυρὸς, ἤλπιζε νὰ πάθῃ ὅμοια δεινὰ καὶ τὸ πρωτότυπον Οὕτως ἡ Σιμαίθα λέγει,

'Ὡς τοῦτον τὸν κηρὸν ἐγὼ σὺν δαίμονι τάκω,
'Ὡς τάκοιθ' ὑπ' ἔρωτος ὁ Μόνδιος αὐτίκα Δέλφις.*

Ἡ αὐτὴ ἀλλόκοτος ἰδέα εὑρίσκεται καὶ εἰς τὰ περὶ μαγείας συγγράμματα τοῦ μεσαιῶνος.

Ἤρχισε δὲ νὰ παρακμάζῃ ἡ χορομανία περὶ τὰ μέσα τῆς δεκάτης ἕκτης ἑκατονταετηρίδος. Ἰατρός τις περιβόητος, ἀποθανὼν τὸ 1598, λέγει ὅτι ἐπὶ τῶν προγόνων αὐτοῦ ἐπεκράτει· τὰς ἀρχὰς τῆς προσεχοῦς ἑκατονταετηρίδος παρετηρεῖτο μόνον κἄποτε. Οὕτω, ἐν ἔτει 1623 ἴδε τις γυναῖκας, αἱ ὁποῖαι κατ' ἐνιαυτὸν ὡδοιπόρουν εἰς παρεκκλήσιόν τι τοῦ Ἁγ. Βίτου, ἐν Σοαβίᾳ, ὅπου περιέμενον ἕως νὰ τὰς πιάσῃ ὁ σπασμὸς τοῦ χοροῦ, ἐχόρευον δὲ ἡμέραν καὶ νύκτα ἐωσοῦ ἔπιπτον ἀναίσθητοι καταγῆς· ὅτε δὲ ἀνελάμβανον ἀπὸ τὴν κατάστασιν ταύτην, ἠσθάνοντο ἐλαφρωμέναι ἀπὸ τὸ βάρος, περὶ οὗ ἑβδομάδας ἀρχήτερα παρεπονοῦντο. Ἡ μουσικὴ φαίνεται ὅτι μέχρι τινὸς διηρέθιζε τοὺς παροξυσμοὺς τοῦ Ἁγ. Βίτου, μολονότι ἐξακολουθοῦσα κατεπράϋνε τὴν σφοδρότητα τῶν σπασμῶν.

Ὁ Τριακονταετὴς Πόλεμος, ὅστις διήρκεσεν ἀπὸ τὸ 1618 μέχρι τοῦ 1648, ἔσβεσεν ἐπὶ τέλους τὸ παράδοξον τοῦτο τῆς ἀσθενείας εἶδος· διότι, ἂν καὶ ἦσαν ἀπερίγραπτοι αἱ συμφοραὶ τὰς ὁποίας ἐπέφερεν εἰς τὴν Γερμανίαν, ὡς λαγαρίζον ὅμως πῦρ, κατώρθωσε τὴν διανοητικὴν ἀναγέννησιν τῶν Γερμανῶν, καὶ οὕτως ἔδωκε τέλος εἰς νόσον ἐκ δεισιδαιμονίας προερχομένην.

Ἕπεται ἡ συνέχεια

ΣΕΒΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΓΕΡΟΝΤΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΠΡΟΓΕΝΕΣΤΕΡΟΥΣ.

ΤΙΜΑ τὴν εἰκόνα τῶν γεννητόρων καὶ προγόνων σου εἰς ὅλους τοὺς προβεβηκότας τὴν ἡλικίαν. Τὸ γῆρας εἶναι σεβαστὸν πρὸς πᾶσαν εὐγενῆ ψυχήν.

Εἰς τὴν παλαιὰν Σπάρτην ἦτο νόμος, οἱ νέοι νὰ προσηκόνωνται εἰς τὴν παρουσίαν παντὸς γέροντος, νὰ σιωπῶσιν, ὅτε αὐτὸς ὡμίλει, καὶ νὰ τὸν παραχωρῶσι τὴν ὁδὸν, ἀπαντῶντές τον. Ὅ,τι ὁ νόμος εἰς ἡμᾶς δὲν προστάζει, ἡ σεμνοπρέπεια ἂς τὸ ἀναπληρώσῃ, καὶ θέλομεν εἴσθαι ἔτι μᾶλλον ἐπαινετοί.

Εἰς τὸ σέβας τοῦτο ἐνυπάρχει τοσαύτη ἠθικὴ καλλονὴ, ὥστε καὶ αὐταὶ οἱ παραμελοῦντες αὐτὸ ἀναγκάζονται νὰ τὸ ἐπαινῶσιν εἰς τοὺς ἄλλους.

Γέρων Ἀθηναῖος ἐζήτει τόπον εἰς τοὺς Ὀλυμπια-

* Ἀκυΐσγρανον, Aquisgranum Ἰταλιστὶ, εἶναι τὴν σήμερον πόλις Προυσσική, εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Κάτω Ῥήνου. Καλεῖται δὲ Γερμανιστὶ Aachen, ἢ Aeckan, καὶ Γαλλιστὶ Aix-la-Chapelle.

† Εἰς τὴν λεγομένην τυμπανίτιδα νόσον ἡ γαστὴρ ἠχεῖται ὡς τύμπανον ὑπὸ ἀέρος, τοῦ ὁποίου ἐμποδίζεται ἡ ἔξοδος.

* Θεοκρ. Φαρμακεύτρια, 28, 29.

κούς ἀγῶνας, καὶ αἱ βαθμίδες τοῦ ἀμφιθεάτρου ἦσαν κατάπυκνοι ἀπὸ θεατάς. Τινὲς συμπολῖται τον νέοι τὸν ἔνευσαν νὰ πλησιάσῃ, ἀλλ' ὅτε, ὀεχθεὶς τὴν πρόσκλησιν, ἔφθασε μὲ πολὺν κόπον πλησίον των, ἀντὶ ὑποδοχῆς εὗρεν ὑβριστικοὺς περιγέλωτας. Διωθούμενος ὁ πτωχὸς γέρων ἀπὸ ἕδραν εἰς ἕδραν, κατήντησεν ὅπου ἐκάθηντο οἱ Σπαρτιᾶται, οἵτινες, πιστοὶ εἰς τὴν ἱεράν τῆς πατρίδος των συνήθειαν, προσηκόνονται μὲ συστολὴν, καὶ τὸν δίδουσι τόπον εἰς τὸ μέσον των. Τότε αὐτοὶ ἐκεῖνοι οἱ Ἀθηναῖοι, οἵτινες πρὸ μικροῦ ἀναιδῶς τὸν περιέπαιξαν, ἐσεβάσθησαν τὸ γενναῖον τῶν ἀνταγωνιστῶν αὐτῶν, καὶ σφοδραὶ χειροκροτήσεις πανταχόθεν ἀνηγέρθησαν. Ἔτρεχον τὰ δάκρυα ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ γέροντος, καὶ ἔκραζεν· "Οἱ μὲν Ἀθηναῖοι γνωρίζουσι τὸ πρέπον, οἱ δὲ Σπαρτιᾶται τὸ πράττουσιν."

Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν, (καὶ ἐδῶ εὐχαρίστως ἤθελέ τις ὀνομάσειν αὐτὸν Μέγαν), ἐνῷ αἱ λαμπρότεραι εὐτυχίαι καὶ δόξαι συνέτρεχον πρὸς φυσίωσιν αὐτοῦ, δὲν ἠμέλει νὰ ταπεινοῦται ἔμπροσθεν τοῦ γήρατος. Ἐμποδισθεὶς ποτε ἀπὸ πολλὴν χιόνα μεταξὺ τῶν πολεμικῶν θριάμβων του, ἐπρόσταξε νὰ ἀνάψωσι φωτίαν, καὶ καθήμενος ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ θρονίου, ἐθερμαίνετο. Ἰδὼν δὲ μεταξὺ τῶν στρατιωτῶν ὑπέργηρόν τινα, τρέμοντα ἀπὸ τὸ κρύος, ἀνακηδήσας, ἔδραμε πρὸς αὐτὸν, καὶ μὲ τὰς τροπαιοῦχους ἐκείνας χεῖρας, αἵτινες κατέστρεψαν τὸν θρόνον τοῦ Δαρείου, ἔλαβε τὸν τρέμοντα πρεσβύτην, καὶ τὸν ἐκάθισεν εἰς τὴν ἰδίαν του καθέδραν.

"Ἄλλος κακὸς ἄνθρωπος παρὰ τὸν μὴ σεβόμενον τοὺς γέροντας, τὰς γυναῖκας, καὶ τοὺς δυστυχοῦντας, δὲν ὑπάρχει," ἔλεγεν ὁ Παρίνης. Καὶ ὁ Παρίνης, ὠφελούμενος ἀπὸ τὴν ὁποίαν εἶχεν ἰσχὺν εἰς τὰ πνεύματα τῶν μαθητῶν του, ἐκράτει αὐτοὺς εἰς τὸ πρὸς τοὺς γέροντας σέβας. Ἤτο ποτὲ θυμωμένος ἐναντίον νέου τινὸς διὰ μέγα τι σφάλμα, τὸ ὁποῖον περὶ αὐτοῦ τὸν ἀνήγγειλαν· συνέβη δὲ νὰ τὸν ἀπαντήσῃ καθ' ὁδὸν, ἐνῷ γέροντα Καπουκκῖνον, χειραγωγῶν ὁ νεανίσκος ἐρώναζεν εὐσχημόνως, ἐπιπλήττων τινὰς κακοήθεις, οἵτινες εἶχον σπρώξειν τὸν γέροντα. Ὁ Παρίνης ὤργισε καὶ αὐτὰς νὰ φωνάζῃ ἐκ συμφώνου, καὶ ἐναγκαλισθεὶς τὸν νέον, "Πρὸ ὀλίγου σ' ἐνόμιζον κακοῦργον," εἶπε, "τώρα δὲ, ὅτε εἶδον τὴν πρὸς τοὺς γέροντας εὐλάβειάν σου, σὲ νομίζω ἱκανὸν εἰς πολλὰς ἀρετάς."

Τὸ γῆρας εἶναι ἔτι μᾶλλον ἀξιοσέβαστον εἰς ἐκείνους, οἵτινες ὑπέφερον τὰ βάρη τῆς παιδικῆς καὶ νεανικῆς ἡλικίας μας, εἰς ἐκείνους, οἵτινες συνετέλεσαν κατὰ τὸ δυνατὸν εἰς τὴν μόρφωσιν τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας μας. Ἂς συμπαθῶμεν τὰ ἐλαττώματά των, καὶ μὲ γενναιότητα ἂς ἐκτιμῶμεν ὅσους ὑπέφερον δι' ἡμᾶς κόπους, τὴν πρὸς ἡμᾶς στοργήν των, τὴν γλυκεῖαν ἀμοιβὴν, τὴν ὁποίαν αἰσθάνονται ἀπὸ τὴν ἐξακολούθησιν τῆς ἡμετέρας ἀγάπης. Ὄχι! ὅστις ἀφιεροῦται μὲ ἱλαρὰν ψυχὴν εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν νέων, δὲν ἀνταμείβεται ἀναλόγως μὲ τὸν δικαίως πρὸς αὐτὸν ἀποδιδόμενον ἄρτον. Αἱ πατρικαὶ καὶ μητρικαὶ φροντίδες δὲν εἶναι φροντίδες μισθωτοῦ, ἀλλ' ἐξευγενίζουσι τὸν ὅστις τὰς κάμνει ἕξιν, συνειθίζουν αὐτὸν εἰς τὸ ν' ἀγαπᾷ, καὶ τὸν δίδουσι τὸ δικαίωμα τοῦ ν' ἀγαπᾶται.

Ἂς φέρωμεν υἱϊκὸν σέβας εἰς τὴν μνήμην ὅλων τῶν εὐεργετῶν τῆς πατρίδος, ἢ τῆς ἀνθρωπότητος. Ἂς μᾶς ἦναι ἱερὰ τὰ συγγράμματά των, αἱ εἰκόνες των, οἱ τάφοι των.

Ὅταν δὲ ἀναλογιζώμεθα τοὺς παρελθόντας αἰῶνας καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν σωζόμενα ἔτι λείψανα βαρβαρότητος, ὅταν θλιβώμεθα εἰς πολλὰ παρόντα κακὰ, καὶ βλέπωμεν, ὅτι αὐτὰ εἶναι ἀποτελέσματα τῶν παθῶν καὶ τῶν σφαλμάτων τῶν προλαβόντων χρόνων, ἂς μὴ πέσωμεν εἰς τὸν πειρασμὸν τοῦ νὰ ἐξονειδίζωμεν τοὺς προγόνους μας. Ἂς ἤμεθα εὐμενεῖς εἰς τὰς περὶ αὐτῶν κρίσεις μας. Ἐὰν ἐπεχειρίζοντο πολέμους, τοὺς ὁποίους τώρα ἐλπεινολογοῦμεν, ἀλλὰ δὲν τοὺς ἐδικαίονε τάχα ἡ ἀνάγκη, ἢ ἀθῶα τις ἀπάτη, περὶ τῶν ὁποίων, διὰ τὴν μεγάλην ἀπόστασιν τοῦ χρόνου, δυσκόλως δυνάμεθα ν' ἀνακρίνωμεν; Ἐὰν ἐπεκαλοῦντο ξένας μεσολαβήσεις, αἵτινες ἀπέβησαν ὀλέθριαι, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἀνάγκη ἢ ἀθῶα τις ἀπάτη δὲν τοὺς ἐδικαίονεν; Ἐὰν ἐπέβαλλον διατάξεις, αἵτινες δὲν μᾶς ἀρέσκουσιν, ἀλλὰ μήπως εἰς τοὺς καιροὺς των δὲν ἦσαν τάχα ἁρμόδιαι; μήπως δὲν ἦσαν τὸ ἄριστον γέννημα τῆς τότε ἀνθρωπίνης σοφίας, καὶ τῶν τότε κοινωνικῶν στοιχείων τὸ μόνον δυνατὸν ἀποτέλεσμα;

Εἰς τὰς περὶ τῶν προγόνων κρίσεις πρέπει νὰ ἤμεθα σοφοὶ, οὐχὶ δὲ σκληροὶ καὶ συκοφάνται, ἀτιμάζοντες ἐκείνους, οἵτινες δὲν δύνανται ν' ἀναστηθῶσιν ἀπὸ τοὺς τάφους, διὰ νὰ μᾶς εἴπωσιν· "Ὁ λόγος τοῦ πολιτεύματός μας ὑπῆρξεν οὗτος, ὦ ἀπόγονοι."

Περίφημον εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ πρεσβυτέρου Κάτωνος ῥηθέν· "Εἶναι δύσκολον νὰ δώσωμεν νὰ καταλάβωσιν οἱ μεταγενέστεροι τὰ δικαιολογήματα τοῦ ἡμετέρου βίου."—ΣΙΛΒΙΟΣ ΠΕΛΛΙΚΟΣ.

Η ΑΛΗΘΕΙΑ καὶ ὁ ὀρθὸς λόγος ποτὲ δὲν ταράττουσι τὴν γῆν· δὲν διεγείρουν εἰς τὴν καρδίαν τὰ μανιώδη ἐκεῖνα πάθη, τὰ ὁποῖα ἐκ θεμελίων τοσάκις ἐκλόνησαν ὁλοκλήρους αὐτοκρατορίας. Ἡ ἀλήθεια εἶναι γέννημα τῆς πείρας· ἡ δὲ πεῖρα τότε μόνον ἐνεργεῖ, ὁπότε ἠρεμοῦσι τὰ πάθη. Τὴν ἀλήθειαν εἰρηνικοὶ νόες μόνον ἀνακαλύπτουσι· δέχονται δ' αὐτὴν συγγενικὰ μόνον πνεύματα. Μεταβάλλει μὲν τὰς δοξασίας τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ βαθμηδὸν καὶ ἀνεπαισθήτως· ἄγει αὐτοὺς εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον, ἀλλὰ δι' εὐθείας καὶ ὁμαλῆς ὁδοῦ. Αἱ μεταβολαὶ, τὰς ὁποίας ἡ πρόοδος τῆς ἀληθείας ἐπιφέρει, εἶναι ὠφέλιμοι πάντοτε εἰς τὴν κοινωνίαν, ὀχληραὶ δὲ μόνον εἰς τοὺς αὐτὴν ἀπατῶντας καὶ καταδυναστεύοντας.

ΣΕΛΗΝΙΑΚΗ ΕΚΛΕΙΨΙΣ.

ΕΙΣ τὰς 6 Φεβρουαρίου (Ε. Ν.) θέλει γένειν ἔκλειψις τῆς σελήνης, ὁρατὴ ἐν Σμύρνῃ, Κωνσταντινουπόλει, κτλ. Ἀρχίζει δὲ εἰς τὰς 2 ὥρας καὶ 6 λεπτὰ μετὰ τὸ μεσονύκτιον.

Γίνεται ὁλικὴ ἔκλειψις εἰς τὰς 3 ὥρας καὶ 13 λεπτά.

Τελειόνει ἡ ὁλικὴ ἔκλειψις εἰς τὰς 4 ὥρας καὶ 40 λεπτά.

Τελειόνει ὅλως διόλου ἡ ἔκλειψις εἰς τὰς 5 ὥρας καὶ 38 λεπτά.

ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΜΑΡΤΙΟΣ, 1841.] [ΑΡΙΘ. 51.

Η ΝΗΣΟΣ ΑΙΓΙΝΑ.

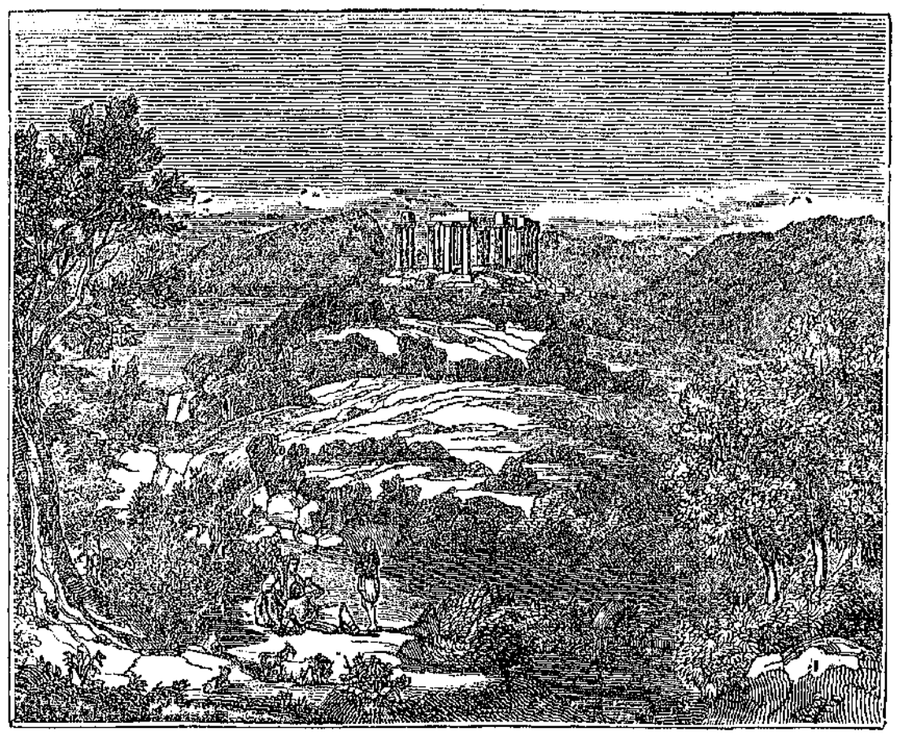

Θεωρία ἐν Αἰγίνῃ, μετὰ τοῦ Ναοῦ τοῦ Πανελληνίου Διός.

ΟΤΙ μὲν οὖν τῶν σφόδρα γνωρίμων ἐστὶν ἡ Αἴγινα, τί δεῖ λέγειν; ἐντεῦθεν γὰρ Αἰακός τε λέγεται καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ. Αὕτη δ' ἐστὶν ἡ καὶ θαλασσοκρατήσασά ποτε, καὶ περὶ πρωτείων ἀμφισβητήσασα πρὸς Ἀθηναίους ἐν τῇ περὶ Σαλαμῖνα ναυμαχίᾳ κατὰ τὰ Περσικά.—ΣΤΡΑΒΩΝ.

Ἡ περιβόητος Αἴγινα κεῖται κατὰ τὸ μέσον σχεδὸν τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου, εἰς 37° 47′ βορείου πλάτους. Εἰς τὸν βαθὺν κόλπον τοῦτον ἐμβαίνων ὁ θαλασσοπόρος, βλέπει δεξιόθεν τὸ Σούνιον, ὡς κορωνίδα ἔχον τὰ τοῦ ἀρχαίου ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς περικαλλῆ ἔτι λείψανα· ἀριστερόθεν, τὸ ἀπότομον καὶ βραχῶδες Σκύλλαιον· κατέμπροσθεν δ' αὐτοῦ, τὰς παραλίας τῆς Ἀττικῆς, τῆς Μεγαρίδος, καὶ τῆς Πελοποννήσου, αἵτινες ἱκανῶς ἅπασαι ἀνυψοῦνται, καὶ ζωγραφικώτατα παριστάνουσι σχήματα.

Ὁ Στράβων λογαριάζει τὴν περίμετρον τῆς νήσου σταδίων ἑκατὸν ὀγδοήκοντα· ἀλλ' ἐὰν συμπεριληφθῶσιν αἱ πολυάριθμοι τῶν ἀκτῶν καμπυλότητες, εἶναι βέβαια μεγαλητέρα. Κατὰ τὸ μέγιστον αὐτῆς μῆκος δὲν ὑπερβαίνει τὰ ἐννέα μίλια, κατὰ δὲ τὸ μέγιστον πλάτος οὐδὲ τὰ ἕξ. Τὸ δυτικὸν μέρος εἶναι πεδιάς, ἡ ὁποία, καίτοι πετρώδης, παράγει κριθὴν καὶ σῖτον. Ὁ Στράβων ὀνομάζει τὴν χώραν τῆς Αἰγίνης "κατὰ βάθους μὲν γεώδη, πετρώδη δ' ἐπιπολῆς· διόπερ ψιλὴ πᾶσά ἐστι, κριθοφόρος δὲ ἱκανῶς." Ἐπὶ τοῦ νοτίου μέ-

ρους ἐκτείνεται ὁ βουνὸς τοῦ Ἁγ. Ἠλία, ἢ τὸ Ὄρος, μετὰ τῶν κλάδων αὐτοῦ· ἐπὶ δὲ τοῦ βορειανατολικοῦ εὑρίσκεται ἄλλη σειρά, ἔχουσα ἐφ' ἑνὸς τῶν ὑψωμάτων τὰ λείψανα τοῦ ἀρχαίου ναοῦ, ὅστις κοινῶς λέγεται ὁ τοῦ Πανελληνίου Διός. Κατὰ τὸ βορειοδυτικὸν μέρος τῆς νήσου ἵστανται δύο κίονες, ἐξ ὧν ὁ εἷς ἀκέραιος, τὴν τοποθεσίαν δεικνύοντες ἀρχαίου τινὸς ναοῦ, τοῦ ὁποίου τὸνομα ἀγνοεῖται. Πρὸς μεσημβρίαν τῶν κιόνων τούτων (ὅπου καὶ ἡ σημερινὴ πόλις) δεικνύουσι σαφῶς τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας πόλεως τὰ λείψανα δύο τεχνητῶν λιμένων, τοὺς ὁποίους κατὰ τὴν συνήθειαν αὐτῶν ἔσχημάτισαν οἱ Ἕλληνες, προκυμαίας ἐξεχούσας κατασκευάσαντες μὲ στενὴν εἴσοδον ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν. Τῶν τειχῶν, τῶν ἀπὸ τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς, φαίνονται εἰσέτι τὰ θεμέλια καθ' ὅλην αὐτῶν τὴν ἔκτασιν· πιθανὸν δὲ ὅτι εἶχον τρεῖς κυριωτέρας πύλας, ἐξ ὧν ἡ κεντρικὴ ἦγεν εἰς τὸν λόφον τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς νήσου, ὅπου καὶ τὰ λείψανα τοῦ προειρημένου ναοῦ. Πάμπολλοι περιπλέον ἀρχαῖοι τάφοι, κατὰ τὴν ὀπισθεν τῆς σημερινῆς πόλεως πεδιάδα, ἐπιβεβαιοῦν ὅτι ἐνταῦθα ἤκμαζέ ποτε ἡ ἐμπορικωτάτη καὶ βαθύπλουτος τῶν Αἰγινητῶν πόλις.

Τὴν μικρότητα τῆς Αἰγίνης στοχαζόμενοι, παρακινούμεθα σχεδὸν ν' ἀμφιβάλλωμεν ἂν τὰ περὶ αὐτῆς λεγόμενα ὑπὸ τῶν ἀρχαίων τῳόντι ἀληθεύωσι· πλήν, ἐπικεκυρωμένα ὅσον οἱονδήποτε ἄλλο μέρος τῆς ἀρχαίας ἱστορίας, εἶναι ὅλως ἀναντίρρητα. Ὡς μικραί τινες πολιτεῖαι κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, (ἡ Γένουα παραδείγματος χάριν καὶ ἡ Βενετία), ὡσαύτως καὶ ἡ Αἴγινα διὰ τῆς ναυτικῆς ὑπεροχῆς κατέστη σημαντικωτάτη. Δύσκολον ὅμως ἤθελεν εἶσθαι νὰ ἐννοήσωμεν πῶς ἠδύνατο μία τόσον μικρὰ νῆσος νὰ γένῃ φοβερὰ ναυτικὴ δύναμις, ἂν δὲν ἐγνωρίζομεν ὅτι βράχοι πολυάριθμοι καθίστανον αὐτὴν δυσπρόσιτον εἰς τοὺς πολυαρίθμους τότε πειρατάς, καὶ ὅτι ἀρχαιότατα ἔγινε τόπος ἀσφαλὴς καὶ διὰ τὴν ζωὴν καὶ διὰ τὴν περιουσίαν. Ἡ Αἴγινα ἦτον ἀδύνατον νὰ λαμπρυνθῇ, εἰμὴ ὡς ἐμπορεῖον, προσφέρον δύο πλεονεκτήματα, ἀσφάλειαν καὶ κεντρικὴν θέσιν. Τὸ 563 π. χ., ἐπὶ τοῦ Ἀμάσιος, πρὶν ἀκόμη κλαμία τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑλλάδος πόλις ἀποκτήσῃ μέγαν ἐμπορικὸν πλοῦτον, εἶχον οἱ Αἰγινῆται καταστήματα εἰς τὴν κάτω Αἴγυπτον. Τὴν ἑκατονταετηρίδα ταύτην, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἀριστοτέλους, ἡ μικρὰ Αἴγινα περιεῖχε 470,000 δούλων. Ὁ ἀριθμὸς δ' οὗτος εἶναι βέβαια ὑπέρογκος· ἀλλὰ δεικνύει τοὐλάχιστον ὅτι ὑπῆρχε μέγιστος πληθυσμός. Ἡ Αἴγινα ἦτο κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἓν ἀπὸ τὰ πρῶτα κέντρα τοῦ τῆς Μεσογείου ἐμπορίου, καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα σημαντικὴ δούλων ἀγορά.

Ἀχαιότατα ἔκοψε νομίσματα ἡ νῆσος αὕτη, καὶ πολλὰ σώζονται μέχρι τῆς σήμερον, τὴν θαλάσσιον χελώνην ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἔχοντα ἐπὶ τοῦ ἑνὸς μέρους. Τὸ κοινῶς ἱστορούμενον εἶναι ὅτι Φείδων, ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἄργους, ὅστις ἐκυρίευε καὶ τὴν Αἴγιναν, ἔκαμεν εἰς αὐτὴν νομισματοκοπεῖον ἀργύρου τὸ 894 π. χ. βέβαια δὲ εἰς τοὺς Ἕλληνας ὑπῆρχε πατροπαράδοτον, ὅτι καὶ ἀπὸ τὸν παμπάλαιον αὐτὸν χρόνον ἦτον ἡ Αἴγινα κέντρον ἐκτεταμένου ἐμπορίου.

Ἕπεται ἡ συνέχεια.

Η ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ.

Επειδὴ ἀναντιρρήτως εἶναι ὠφέλιμον νὰ διευθύνεται συνεχῶς ἡ προσοχὴ τοῦ δημοσίου εἰς τὸ περὶ ἐκπαιδεύσεως κεφάλαιον, σπεύδομεν νὰ καταχωρήσωμεν εἰς τὰς στήλας τῆς Ἀποθήκης ὀλίγα τινὰ ἀποσπασμάτια, συνωδευμένα μὲ ἡμετέρας παρατηρήσεις, ἐκ τοῦ λόγου, τὸν ὁποῖον ὁ κύριος Ἀ. Σακελλάριος, ἀρχιδιδάσκαλος τῆς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ Εὐαγγελικῆς Σχολῆς, ἐξεφώνησεν εἰς τὸ τέλος τῶν νεωστὶ γενομένων δημοσίων ἐξετάσεων.

Προοιμιάζων λέγει ὁ καθηγητής, «ὅτι δὲν ἐλήφθη προπαρασκευὴ ἐπιτηδεία, ἢ πρόβλεψις ἐξωτερικῆς ἐπιδείξεως· ἀλλ' ἡ κατάστασις τῆς σχολῆς ὁποία ὑπάρχει, τὰ παραδιδόμενα μαθήματα, ἡ μέθοδος τῆς παραδόσεως, ἡ εὐφυΐα ἢ ἀφυΐα, ἡ ἐπιμέλεια ἢ ἀμέλεια, τὰ πάντα ἐτέθησαν ἀπροκάλυπτα ἐνώπιόν σας διὰ νὰ γνωριαῦῶσι καὶ κριθῶσι. Τὰ ἐπιδεικτικὰ παίγνια, ὅσον παίζονται κοινότερα ἐνώπιον τοῦ λαοῦ καὶ τὸν θαμβόνουσι, τόσον εὐκολώτερα προετοιμάζονται.»

Ἡ μόνη ὀρθὴ μέθοδος τοῦ ἐξετάζειν εἶναι αὕτη βέβαια, τὴν ὁποίαν ὁ κύριος Σακελλάριος ἐνταῦθα περιγράφει· μόνη δὲ συγχωρημένη, ἢ μᾶλλον ἀναγκαία, προπαρασκευὴ εἶναι γενική τις ἀναθεώρησις ὅλων τῶν μαθημάτων τοῦ λήγοντος ἐξαμήνου ἢ ἔτους. Ἀλλ' ὡς πρὸς τοὺς παρευρισκομένους πατέρας καὶ συγγενεῖς ἢ καὶ ἄλλους πολίτας, οἵτινες ἔχουν νὰ γνωρίσωσι καὶ νὰ κρίνωσι τὴν μέθοδον τῆς παραδόσεως, τὴν ἱκανότητα ἢ τὰς ἐλλείψεις τῶν διδασκάλων, τὰς προόδους τῶν μαθητῶν, κτλ., πόσοι ἄρα γε εἶναι ἁρμόδιοι τῶν τοιούτων κριταί; Καὶ ἀπὸ τοὺς ἔχοντας δὲ τὴν δύναμιν, πόσον ὀλίγοι ἔχουσι καὶ τὴν τόλμην ἀπρόσκλητοι νὰ ἐκφράσωσιν εἰλικρινῶς τὸ φρόνημά των; Ἂς μᾶς συγχωρηθῇ νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἤθελον εἶσθαι ὠφελιμώτεραι αἱ ἐξετάσεις, ἂν ἐπεφορτίζετο ἐπιτροπή τις φρονίμων καὶ λογίων ἀνδρῶν, ἥτις τακτικῶς παρευρισκομένη νὰ κρίνῃ βασίμως περὶ τῆς καταστάσεως διδασκάλων καὶ διδασκομένων, καὶ μὲ τὸ ἀνῆκον σέβας νὰ ὑποβάλλῃ τὰς σκέψεις αὐτῆς εἰς τὴν ἐφορείαν καὶ τὸν σύλλογον τῶν καθηγητῶν. Καὶ ἂς μὴ μᾶς ἀντείπωσι τινὲς τὸ σύνηθες ἐκεῖνο, ὅτι τοῦτο ἤθελε μὲν εἶσθαι καλόν, ἀλλ' εἶναι δυσκατόρθωτον· ἄρα γε, εἰς μεγαλόπολιν ὁποία ἡ Σμύρνη, δὲν εὑρίσκονται οἱ τὴν δύναμιν καὶ τὴν προθυμίαν ἔχοντες νὰ ἀναδεχθῶσι τοιοῦτο κοινωφελέστατον βάρος; Ἔπειτα, ἡ Χίος, ἡ Λέσβος, αἱ Κυδωνίαι, ἀπέχουσιν ἀπὸ ἡμᾶς ὀλίγας ὥρας (χάρις εἰς τὴν ἀτμοπλοΐαν!) εἰς αὐτὰς δ' εὑρίσκονται σχολάρχαι, ἱκανοὶ καὶ περὶ τῶν προόδων τῆς σχολῆς μας νὰ κρίνωσι, καὶ βελτιώσεις νὰ προτείνωσιν. Ἂν προσεκαλοῦντο τινὲς αὐτῶν νὰ παρευρίσκωνται εἰς τὰς ἡμετέρας ἐξετάσεις, πόσον ἀμοιβαῖον ὄφελος δὲν ἤθελε προκύψειν;

Ἐνῶ εἰς τὸν ἐμπορικὸν κόσμον ἐπικρατεῖ ἡ μεγίστη ἐπιμελεία, τί ἐμποδίζει τοὺς μορφόντας τὴν ἐπερχομένην γενεὰν νὰ συνέρχωνται κάποτε, νὰ βλέπωσιν ὁ εἷς τοῦ ἄλλου τὰς διδακτικὰς μεθόδους, νὰ διεγείρωσιν ἀλλήλων τὴν φιλοτιμίαν, καὶ ὠφελοῦντες καὶ ὠφελούμενοι, θαρρύνοντες καὶ θαρρυνόμενοι, νὰ βαδίζωσι τακτικώτερον καὶ προθυμότερον εἰς τὸ εὐγενὲς στάδιον τῆς ἠθικῆς καὶ νοητικῆς διαπλάσεως τοῦ ἀνθρώπου; Ἀλλ' ἂς προχωρήσωμεν.

«Δὲν εἴδετε,» παρατηρεῖ ὁ κύριος Σακελλάριος, «μαθήματα μεγάλα, οὔτε φιλοσοφίας, οὔτε ῥητορικὰς, οὔτε ἐπιστήμας, οὔτε τέχνας. Ἡ Ἑλληνικὴ χρηστομάθεια, οἱ κοινότεροι ποιηταὶ καὶ λογογράφοι, ἀνάλογοι μὲ τὰς δυνάμεις τῶν παίδων, ἡ ἄσκησις τῶν τεχνολογικῶν καὶ συντακτικῶν κανόνων, αὐστηρὰ καὶ ὑπερβολικὴ ἴσως, ἡ ἀριθμητική, ἡ γεωγραφία, ἡ Ἑλληνικὴ ἱστορία, ἡ Γαλλικὴ καὶ Ἀγγλικὴ γλῶσσα, αὐτὰ εἶναι μέχρι τοῦδε τὰ μαθήματά μας.»

Καὶ εἰς τοῦτο λάμπει ἡ ὀρθὴ κρίσις τοῦ καθηγητοῦ διότι, ἂν καὶ ἦναι πρόδηλον ὅτι τὰ μαθήματα πρέπει νὰ ἀναλογῶσι μὲ τὰς δυνάμεις τῶν μαθητῶν, πολλοί, μ' ὅλον τοῦτο, εὐλογημένοι διδάσκαλοι ζητοῦσι πάντοτε τὰ ὑψηλὰ· καὶ δὲν ἐξεύρει τις ἂν πρέπῃ νὰ γελᾷ ἢ νὰ κλαίῃ βλέπων πολλάκις παῖδας, οἵτινες τίποτε ἀκόμη δὲν ἐνοοῦσι, σπουδάζοντας τοὺς πολιτικοὺς λόγους τοῦ Δημοσθένους ἢ τοὺς φιλοσοφικοὺς διαλόγους τοῦ Πλάτωνος! Τοιαῦται παράκαιροι καὶ ἀνάρμοστοι σπουδαί, ἀντὶ νὰ ἀναπτύσσωσι, νὰ φωτίζωσι, καὶ νὰ ἐκτείνωσι τὸ πνεῦμα, συγχίζουν μόνον, σκοτίζουν, καὶ συστέλλουν αὐτό, ἐμπνέουν ὄχι ἔρωτα, ἀλλ' ἀπέχθειαν πρὸς τὰς Μούσας, ἤ, τὸ χειρότερον, γεννῶσι τοὺς οἰηματίας σχολαστικούς.

Ὡς εἰς πᾶσαν ἄλλην βιωτικὴν θέσιν, παρομοίως καὶ εἰς τὴν διδασκαλικὴν, ἀπαντῶνται περισσαὶ δυσκολίαι. Ἰδοὺ πῶς ἐκφράζεται περὶ τούτου ὁ κύριος καθηγητής·—

«Παλαίομεν καθημέραν μὲ πολλὰ δυσάρεστα προσκόμματα· μὲ οἴησιν πολλὴν, μὲ ἀμάθειαν καὶ ἀμέλειαν, τὰ ὁποῖα φέροντες ἄλλοθεν, εἰσέρχονται τινὲς εἰς τὴν σχολὴν, μὲ ἀπουσίας μακρὰς καὶ ἐπαναλαμβανομένας, διὰ τὰς ὁποίας οἱ πλειότεροι χάνουν τὴν συνέχειαν τῶν μαθημάτων, καὶ μένουν ὀπίσω ἀθυμοῦντες καὶ ἀπεγνωσμένοι. Ὁσάκις προσεκαλέσαμεν τὴν προσοχὴν τῶν πατέρων, ἐμάθομεν ὅτι ἦσαν αὐτοὶ οἱ αἴτιοι τῶν ἐλλείψεων τούτων. Βλέπομεν ἄλλοτε μειράκια κάμνοντα καλὰς προόδους, νὰ μᾶς φεύγωσι δι' οἰκιακός των περιστάσεις, διότι εἶναι κατ' ἀτυχίαν οἴκων μικρῶν υἱοί· καὶ διότι ἡ κοινωνία μας ἐνταῦθα ὀλίγας ἐλπίδας καὶ θέσεις προσφέρει ὡς ἀμοιβὰς εἰς τοὺς κόπους τοῦ σπουδάζοντος· μᾶς φεύγουσι, καὶ μένουσι περὶ ἡμᾶς ὀλίγοι. Παλαίομεν, πρὸς τούτοις, μὲ φύσεις διεστραμμένας, ἕξεις ἀναγώγους, καὶ πολλὰς δυσχερείας τοῦ ἔργου μας· καὶ ἂν δὲν ἀπηυδήσαμεν, καὶ μένωμεν εὐχαριστημένοι εἰς τὴν θέσιν μας, τοῦτο ὀφείλομεν εὐγνωμονοῦντες καὶ εἰς πολλοὺς εὐγενεῖς πολίτας, οἵτινες μᾶς ὑποχρεόνουσι μὲ τὴν περιποίησιν καὶ καλοσύνην των, καὶ εἰς τοὺς ἐντίμους ἐφόρους τῆς σχολῆς, οἵτινες φιλοτίμως προλαμβάνουν τὰς χρείας μας, καὶ ὄχι ὀλιγώτερον εἰς τοὺς φιλοπόνους καὶ ἀγαθοὺς ἐκείνους μαθητὰς, οἵτινες εὐδοκίμως προοδεύουσι.»

Θλιβερὰν, καίτοι ἀληθεστάτην εἰκόνα, μᾶς παριστάνει ὁ διδάσκαλος· τὰ τῆς σχολῆς, ὡς ἐνταῦθα περιγράφονται, κακῶς ἔχουσι, καὶ, τὸ χειρότερον, θέλουν ἐξακολουθεῖν εἰς τὴν αὐτὴν ἐλεεινὴν θέσιν, ἐνῶ ἐξακολουθεῖ τὸ αὐτὸ ἐλεεινὸν σύστημα· τουτέστιν, ἐνῶ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐμποροῦν νὰ εἰσέρχωνται καὶ νὰ ἐξέρχωνται οἱ βουλόμενοι μαθηταί. Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ μὴν ὑπάρχῃ μεγίστη σύγχυσις καὶ ἀνωμαλία εἰς τάξιν μαθητῶν, ἐκ τῶν μελῶν τῆς ὁποίας ὁ μὲν ἐμβῆκε τοῦτον, ὁ δὲ τὸν παρελθόντα, ὁ δὲ τὸν προπαρελθόντα μῆνα; εἰς τάξιν, ὅπου ἀδιακόπως ἄλλοι ἔρχονται, καὶ ἄλλοι ἀναχωροῦν, κατ' ἀρέσκειαν; Δὲν ἤθελεν εἶσθαι πολὺ τακτικώτερον νὰ ὑπάρχωσι προσδιωρισμέναι τινὲς ἐποχαί, ἅπαξ ἢ δὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ, καθ' ἃς μόνας νὰ ἐμβαίνωσι νέοι μαθηταί, καὶ νὰ σχηματίζωνται νέαι τάξεις; Δὲν ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ καὶ προσδιωρισμένη τις σειρὰ μαθημάτων, τὴν ὁποίαν νὰ διέρχωνται οἱ σπουδάζοντες, κατὰ μέρος ἢ ἐξ ὁλοκλήρου, ἀναλόγως τῶν περιστάσεων ἑνὸς ἑκάστου; Παντοῦ εἶναι ὠφέλιμος ἡ εὐταξία, καὶ βλαβερὰ ἡ σύγχυσις· ἀλλὰ πρὸ πάντων εἰς τὰ σχολεῖα. Αἱ γνώσεις δὲν πρέπει νὰ ῥίπτωνται σωρηδὸν ὅπου καὶ ὅπως τύχῃ, ἀλλὰ ν' ἀποταμιεύωνται εἰς τὰ προσφυῶς ἡτοιμασμένα πνεύματα τακτικῶς ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης, τοιαῦται τὴν ποικιλίαν καὶ τοσαῦται τὸν ἀριθμὸν, ὥστε νὰ συναπαρτίζωσι τελείους κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἄνδρας.

Προβαίνων ὁ κύριος Σακελλάριος ὁμιλεῖ διεξοδικῶς περὶ τῆς ἐν Σμύρνῃ συνηθείας τῶν ὁπωσοῦν εὐκαταστάτων, νὰ πέμπωσι τὰ τέκνα των εἰς σχολεῖα ἰδιαίτερα, προτιμῶντες αὐτὰ, δηλονότι, τῆς δημοσίου Εὐαγγελικῆς Σχολῆς. Καὶ τῳόντι κατὰ τοῦτο μᾶς φαίνεται δύσκολον νὰ δικαιολογηθῶσι· διότι, ἂν μὲν ἡ Εὐαγγελικὴ Σχολὴ ἦναι ἤδη καλὴ καὶ ἀξία ἐμπιστοσύνης, διατί νὰ μὴ στέλλωσιν εἰς αὐτὴν τὰ τέκνα των; ἂν ὅμως δὲν ἦναι ὁποία πρέπει, τοῦτο πόθεν προῆλθε; βέβαια ἐκ τῆς ἀμελείας αὐτῶν πάλιν τῶν εὐκαταστάτων· ὅθεν ἢ οὕτως ἢ ἀλλέως δὲν ἐμποροῦν ν' ἀθωωθῶσιν. Ἀλλ' ἂς ἀναγνώσωμεν τὰς ὀρθὰς παρατηρήσεις τοῦ καθηγητοῦ·

«Καὶ ποῖοι ἄρα γε δίκαιοι λόγοι γεννοῦν ἐνταῦθα τὴν προτίμησιν τῶν πολλῶν ἰδιαιτέρων σχολείων, καὶ τὴν ὀλιγωρίαν μιᾶς δημοσίου σχολῆς; Δὲν εἶναι βέβαια λόγος, ὅτι οἱ πολῖται εἶδον μεγάλους καρποὺς ἀπὸ τὰ ἰδιαίτερα, διότι οὔτε οἱ λογιώτεροι Ἕλληνες ἐξῆλθον ἀπὸ τοιαῦτα, οὔτε οἱ λογιώτεροι τῶν Σμυρναίων ἐφάνησαν, ἀφότου οἱ παῖδές των διδάσκονται εἰς τοιαῦτα. Τὴν σήμερον ἔπειτα χρειάζεται παιδεία ἀνωτέρα καὶ τακτικωτέρα· ἀλλὰ ἐγκύκλιος παιδεία ἀνωτέρα ἀπαιτεῖ ὄχι ὀλίγους διδασκάλους, ἱκανοὺς καθένα εἰς εἶδός τι μαθήματος ἢ γλώσσης. Ὁ διδάσκων ἀνάγκη νὰ γνωρίζῃ κατὰ βάθος καὶ καθ' ὅλας τὰς ὄψεις τὸ εἶδός του, διὰ νὰ ἐκλέγῃ ἀσφαλῶς τ' ἀναγκαιότερα καὶ καλήτερα, καὶ νὰ παριστάνῃ αὐτὰ εἰς τὸν μαθητὴν φυσικώτερα καὶ σαφέστερα. Ἀλλὰ μικρὸς πατέρων ἀριθμὸς δὲν ἤθελεν ἐπαρκέσειν εἰς πολλοὺς διδασκάλους τοιούτους. Δὲν εἶναι λόγος ὀλιγωρίας, ὅτι οἱ δημόσιοι εἶναι ὀλιγώτερον ἠναγκασμένοι νὰ δεικνύωνται κολακευτικοὶ καὶ ὑπηρετικοί. . . Τὸ ὑπόδουλον καὶ κολακευτικὸν, εἰς τὰς θέσεις πάσας ἀπρεπὲς, εἰς τὴν διδασκαλικὴν ἤθελεν εἴσθαι παντάπασιν ἀνάξιον· καὶ ἂν συγχωρηθῇ νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ μικρότερα εἰς μεγαλήτερα, βλέπομεν εἰς τὴν ἱστορίαν μάλιστα τῶν προγόνων μας, ὅτι οἱ ἀοιδοὶ ἐκεῖνοι τῆς Ἰωνίας καὶ τῶν ἄλλων τόπων, οἵτινες ἀνέπτυξαν τὸ πνεῦμα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐπὶ τῆς βαρβαρότητος· οἱ ποιηταί, οἱ δημηγόροι, καὶ οἱ σοφοί, οἵτινες ἀνεβίβασαν αὐτὸ εἰς τὸ μέγα ὕψος τοῦ πολιτισμοῦ, ἦσαν ἄνδρες οἱ πλέον ἀνεξάρτητοι. Τὸ κολακευτικὸν καὶ ὑπόδουλον, καὶ τὸ ἀγυρτικὸν ὄμοῦ, ἀνῆκον εἰς τοὺς σοφιστάς. Τῳόντι, ὁ ἱεροκήρυξ, ὁ ἠθικολόγος, ὁ

ρήτωρ, ὁ δημοσιογράφος, πᾶς ὅστις καλλιεργεῖ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, ὅσῳ μᾶλλον εἶναι ἀνεξάρτητος, τόσῳ μᾶλλον ἐνεργεῖ εἰς τὰς ψυχὰς ἀξιοπρεπῶς καὶ δραστηρίως.»

Ἐξετάζεται ἀκολούθως, ἂν τωόντι εἰς τὴν δημόσιαν σχολὴν ὑπάρχῃ μεγαλήτερος κίνδυνος ἠθικῆς διαφθορᾶς· καὶ ἐδῶ πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι εἰς τὰ δημόσια σχολεῖα, ἐπειδὴ ἡ συρροὴ εἶναι καὶ πολυπληθεστέρα καὶ ποικιλωτέρα, ἤθελεν εἶσθαι τωόντι μεγαλήτερος καὶ ὁ φόβος, ἂν δὲν ἐλαμβάνοντο ἀνάλογα προφυλακτικὰ μέτρα. Τὸ πρώτιστον δὲ καὶ δραστικώτατον μέτρον πρὸς ἐμπόδιον τῆς ἀπὸ κακοήθεις παῖδας προερχομένης διαφθορᾶς εἶναι βέβαια τὸ νὰ ἐνασχολῶνται ἅπαντες οἱ μαθηταὶ ὑπὸ τὰ ὄμματα τῶν διδασκάλων, ὅσας ὥρας μένουν εἰς τὸ σχολεῖον, μηδέποτε ἀφινόμενοι ἐν ἀργίᾳ ἢ μοναξίᾳ. Τούτου δὲ πρὸ χρόνων οὕτω γινομένου εἰς τὴν Εὐαγγελικὴν σχολὴν,(ὡς μᾶς εἰδοποιεῖ ὁ προκείμενος λόγος), ἕπεται φυσικὰ ὅτι οἱ ὡς πρὸς τοῦτο φόβοι τοῦ δημοσίου εἶναι κατ' εὐτυχίαν χωρὶς βάσιν. Ἀλλὰ, καὶ ἂν ὑπῆρχον ἐλλείψεις, ἂν δὲν ἐγίνετο αὐστηρῶς ἡ ἀπαιτουμένη ἐπαγρύπνησις, ἂν ὁ διοργανισμὸς ἐχρειάζετο βελτίωσιν, ἢ ἂν οἱ διδάσκαλοι δὲν ἦσαν ἱκανοὶ, μήπως τὸ δημόσιον, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται ἡ Εὐαγγελικὴ Σχολὴ, δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα καὶ τὴν ἰσχὺν νὰ φροντίσῃ περὶ τούτων ὅλων, καὶ νὰ καταστήσῃ τὴν σχολὴν ὁποία ὀφείλει νὰ ἦναι; Ἂν ἀρκούντως ἠσθανόμεθα τὴν ἀνάγκην ἐκπαιδευτικοῦ καταστήματος ἀξίου τῆς ἐποχῆς ἐν ᾗ ζῶμεν, αἱ πολυποίκιλοι καὶ παράλογοι ἀφορμαὶ καὶ προφάσεις ἤθελον εὐθὺς λείψει, καὶ ἅπαντες ἠθέλομεν ὁμοθυμαδὸν ἐκτείνειν χεῖρα βοηθείας πρὸς ἀνόρθωσιν τῆς μόνης δημοσίου σχολῆς μας.

«Ἀλλ' ἐν Σμύρνῃ,» ὡς λέγει ἐξακολουθῶν ὁ ἀρχιδιδάσκαλος, « ὑπάρχει μὲν κατάστημα λαμπρὸν, τιμῶν ἱκανῶς τοὺς πολίτας, ὅπου καταφεύγει ὁ νοσῶν ξένος καὶ ἔνδεης, καὶ θεραπεύει τὸ σῶμα· κατάστημα δὲ δημόσιον, ὅπου νὰ προσφεύγῃ ὁ πάσχων λαὸς διὰ τὴν ἀμάθειαν, δεισιδαιμονίαν καὶ βαρβάρωσιν, καὶ νὰ θεραπεύῃ τὴν ψυχήν του, ὅπου νὰ μορφώνεται ὁ ἱερεὺς, ὁ ἔμπορος, ὁ δημογέρων, καὶ ὁ πατριώτης, ὅπου νὰ πλάττεται ὁ παῖς καὶ ὁ νέος Χριστιανικῶς, Ἑλληνικῶς καὶ Εὐρωπαϊκῶς, ἀκόμη δὲν ὑπάρχει εὔπορον καὶ σταθερόν. Παίγνιον τῆς τύχης καὶ τῶν περιστάσεων στέκει τοῦτο οἰκοδόμημα ἀρχαῖον εὐλαβῶν χειρῶν, ὀλιγωρούμενον καὶ ἑταιμόρροπον. Τὰ πάθη τοῦ σώματος, αἰσθητὰ εἰς ὅλας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας, καὶ εἰς τὰς κατωτέρας περισσότερον, κινοῦν ὅλων τὴν συμπάθειαν καὶ συνδρομήν· πάνδημος λοιπὸν συμπάθεια περιβάλλει καὶ διατηρεῖ τὸ νοσοκομεῖον· ἀλλὰ τὰ πάθη τοῦ πνεύματος δὲν προσβάλλουσι τὰς αἰσθήσεις τῶν πολλῶν. Οἱ ἀμαθεῖς, προληπτικοὶ, καὶ δεισιδαίμονες, πάντοτε σχεδὸν ἀποδίδουν εἰς πᾶν ἄλλο παρὰ εἰς ἑαυτοὺς τὰς δυστυχίας των, καὶ εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ πνεύματός των ἀναπαύονται. Ἡ ἀνάγκη τῆς θεραπείας τῶν τοιούτων παθῶν εἶναι εἰς ὀλιγωτέρους αἰσθητὴ, ὅσους περιστάσεις καὶ φύσεις ἀπήλλαξαν ἀπὸ τοιαῦτα πάθη, τοὺς ἰχνηλατοῦντας διανοητικῶς καὶ ἠθικῶς, τοὺς ἀληθῶς ἀνήκοντας εἰς ἀνωτέρας τάξεις.»

Καὶ ἡ ἱστορία καὶ ἡ πεῖρα μᾶς διδάσκουσι μὲ πόσας δυσκολίας ἀντιπαλαίουν οἱ προσπαθοῦντες νὰ φωτίσωσιν ἀπαιδεύτους λαοὺς, καὶ βλέπομεν μάλιστα ὅτι τὰ κυριώτερα προσκόμματα ἀντιβάλλουν αὐτοὶ ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων ζητεῖται ὁ φωτισμός. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐκπλήττῃ. Διότι καὶ ὁ πένης αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην τοῦ πλούτου, καὶ ὁ νοσῶν γνωρίζει τὰς ἀπολαύσεις τῆς ὑγείας, καὶ ὁ ἄτιμος ἐννοεῖ τὴν ὠφέλειαν τῆς ὑπολήψεως, καὶ ὁ ἀφανὴς καὶ ἀδύνατος καταλαμβάνει καὶ ποθεῖ τοὺς καρποὺς τῆς δόξης καὶ τῆς δυνάμεως· ἀλλ' ὁ ἀμαθὴς ἀγνοεῖ, καὶ οὐδ' ἐμπορεῖ νὰ γνωρίσῃ, τὰ πλεονεκτήματα τῆς μαθήσεως· οἱ ὀφθαλμοί του εἶναι κεκλεισμένοι, καὶ τὰ ὦτά του πεφραγμένα, ὥστε δὲν βλέπει τὰ κάλλη τῶν Μουσῶν, οὐδ' ἀκούει τὴν γλυκυτάτην αὐτῶν φωνήν. Ὅταν λοιπὸν ὁ φιλόπατρις ἢ ὁ φιλάνθρωπος, ἀπὸ αἰσθήματα φερόμενος γενναῖα καὶ ἀφιλοκερδῆ, ζητῇ νὰ μεταδώσῃ τὰ ἀγαθὰ τῆς παιδείας εἰς λαὸν ὁ ὁποῖος τὰ στερεῖται, ἀπαντᾷ ψυχρότητα, ἀδιαφορίαν, ἢ καὶ περιφρόνησιν. "Οἱ ἀμαθεῖς, προληπτικοὶ, καὶ δεισιδαίμονες, ἐπαναπαύονται εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ πνεύματός των." Εὐδαιμονίαν τρόπον τινὰ στοχαζόμενοι τὴν ἄγνοιαν, οὐχὶ μόνον δὲν ἀγωνίζονται πρὸς ἐξάλειψιν αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ πολλάκις κρίνουσι περιττὸν καὶ μωρῶν ἴδιον τὸν εἰς ἀπόκτησιν τῆς παιδείας ἀπαιτούμενον κόπον. Ἕπεται ἄρα, ὅτι, διὰ νὰ ἐξαπλωθῶσι τὰ φῶτα εἰς κοινωνίαν ἡ ὁποία τὰ στερεῖται, ἀνάγκη πᾶσα οἱ ὀπωσοῦν πεφωτισμένοι νὰ καταβάλωσι πολλοὺς κόπους, νὰ κάμωσι μεγάλας θυσίας, νὰ δείξωσι γενναίας καὶ ἀγαθὰς ψυχάς. Καὶ κατὰ τοῦτο ἔχουν οἱ Σμυρναῖοι οἰκεῖον παράδειγμα τὸν ἀοίδιμον ἐκεῖνον ἄνδρα, ὅστις, διὰ τῆς συνδρομῆς καὶ δεξιᾶς φύσεως καὶ δεξιῶν περιστάσεων φθάσας εἰς ὑψηλὸν βαθμὸν σοφίας, κατεδαπάνησε τὴν ζωὴν εἰς συνεχεῖς κόπους ὑπὲρ τοῦ φωτισμοῦ τῶν ὁμογενῶν, μέχρι τελευταίας πνοῆς εἰς βαθύτατον γῆρας ἐξακολουθῶν νὰ ποτίζῃ καὶ νὰ ζωογονῇ μὲ τοὺς ἱδρῶτάς του τὴν δόξαν τὴν ὁποίαν ἀπέκτησε. Τοιούτου παραδείγματος πόσοι τῶν ἐν Σμύρνῃ θέλουν φανῆν μέχρι τινὸς οἱ μιμηταὶ, ἐνῷ μάλιστα πρόκειται λόγος περὶ αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ σεβασμίου καταστήματος, ὅπου ἐδεδάχθη τὰ στοιχεῖα τῶν γνώσεων ὁ προειρημένος μέγας ἀνήρ, ὁ χρόνος θέλει τὸ δείξειν.

Τὰ ὄριά μας δὲν συγχωροῦν ἀνάπτυξιν πλατυτέραν τῶν φρονημάτων τοῦ κυρίου καθηγητοῦ· ἀλλ' ἐλπίζομεν ὅτι ὁ ψυχρὸς ὑπολογισμὸς, ἡ ἀδιαφορία πρὸς τὰ δημόσια, ἡ περιφιλαυτία, ἐν ἑνὶ λόγῳ, καὶ χαμερπὴς ἰδιοτέλεια, τὴν ὁποίαν μᾶς λέγει ὅτι γεννᾷ κάποτε ὁ ἀνώτερος πολιτισμὸς, δὲν ἐμόλυνεν εἰσέτι ἐπὶ τοσοῦτον τὴν κοινωνίαν μας, ὥστε ν' ἀποβῶσιν αἱ προτροπαί του ὡς χαλκὸς ἠχῶν καὶ κύμβαλον ἀλαλάζον.

Τελειόοντες, λέγομεν μετ' αὐτοῦ ὅτι ὑπάρχουν ἐν Σμύρνῃ ἄνδρες πεφωτισμένοι περισσότεροι παρ' ἄλλοτε. Ἀλλ' ὁ Παντολέων μὲν Σεβαστόπουλος, καὶ εὐγενεῖς τινες Σμυρναῖοι περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ἀπὸ μόνην τὴν συμπάθειαν τῆς εὐλαβείας καὶ τὸ ἁπλοῦν φῶς τῆς θρησκείας ὁδηγούμενοι, ἐπάλαισαν γενναίως ἐναντίον τοσούτων ἐμποδίων τῆς τότε βαρβαρότητος, καὶ ἐθυσιάσθησαν, ἐμπορῶ νὰ εἴπω, διὰ ν' ἀνεγείρωσι καὶ στερεώσωσι ταύτην τὴν σχολήν. Περὶ τὰ μέσα δὲ τοῦ ΙΘ'. αἰῶνος, ὁπότε πρὸ πολλοῦ ἀνέτειλεν ὁ πολιτισμὸς εἰς τὴν ἀνατολὴν, ὁπότε τὰ ἐμπόδια κατήντησαν ἀσήμαντα, ὁπότε οἱ πολῖται τρέχουν τυχαίως ἄνω καὶ κάτω διὰ γράμματα, δύναται νὰ εἴπῃ τις, ὅτι ἄνδρες τῆς Σμύρνης μὲ πολιτισμὸν καὶ φῶτα βλέπουν ἐμπροσθέν των τὸ ἀρχαῖον τοῦτο οἰκοδόμημα ὀλιγωρούμενον, χωρὶς συμπάθειαν καὶ πόνον τῆς καρδίας των;

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΧΙΟΥ,

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΕΣΑΙΩΝΑ.

Ἄγνοια τῶν περὶ τῆς Χίου κατὰ χιλιετὲς διάστημα. Ἡ Χίος κυριεύεται ὑπὸ τοῦ Τσαχᾶ, καὶ πάλιν ἐλευθεροῦται. Καταπορθεῖται ὑπὸ τοῦ Δομινίκου Μικέλη. Κυριεύεται ὑπὸ τῶν Βενετῶν. Λοιμὸς ἐν Χίῳ. Ὑποπίπτει εἰς τοὺς Λατίνους. Ἐπανέρχεται ὑπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς αὐτοκράτορας. Παραχωρεῖται εἰς τὸν Ζαχαρίαν Βενεδέτον. Ὁ Ἀνδρόνικος ἐκστρατεύει κατὰ τῶν διαδόχων τοῦ Βενεδέτου. Οἱ Γενουήνσιοι κυριεύουσι τὴν Χίον. Ὁ Ζυβὸς ἐκστρατεύει ἀνωφελῶς κατὰ τῆς Χίου. Πολιορκεῖται ἡ νῆσος ὑπὸ τοῦ Βενετοῦ Πισάνη (1359).

Αἱ Χιακαὶ ἀρχαιολογίαι τοῦ ἀοιδίμου Κοραῆ φθάνουσι μέχρι τέλους τῆς πρώτης ἀπὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδος· τὰ δὲ νεωστὶ ἐκδοθέντα Χιακὰ τοῦ ἰατροῦ Ἀλεξάνδρου Μ. Βλαστοῦ ἄρχονται κυρίως* ἀπὸ τῶν τελευταίων χρόνων τῆς ἐνδεκάτης· ὅθεν μένει κατὰ δυστυχίαν χάσμα πλατύτατον εἰς τὴν ἤδη ἐγνωσμένην ἱστορίαν τῆς νήσου Χίου. Κατὰ τὸ μακρὸν διάστημα μιᾶς ὁλοκλήρου χιλιετηρίδος εὑρίσκομεν μόνον, ὅτι τὸ 253 ἐμαρτύρησεν εἰς αὐτὴν ὁ ἀπ' Ἀλεξανδρείας ἅγιος Ἰσίδωρος, καὶ ὅτι πρὸς τὰ τέλη τῆς τετάρτης ἑκατονταετηρίδος ἤκμασε Χῖος ἰατρὸς, Αἰσχίνης ὀνομαζόμενος. Ἀλλὰ πότε ἡ Χίος ἐδέχθη τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν, —ἂν ὑπέφερε πολὺ ἢ ὀλίγον κατὰ τὸν ἐπὶ Δεκίου καὶ Διοκλητιανοῦ διωγμὸν τῶν Χριστιανῶν,—ἂν ἐπενεμήθη καὶ τὴν νῆσον ὁ εἰς τὸ Γραικικὸν κράτος ἐπισκήψας τρομερὸς λοιμὸς (558),—ἂν ἐπειράχθη ὅτε ὁ στόλος τῶν Ἀράβων, κυριεύσας τὴν Ῥόδον (653), κατεπόρθησεν ὅλας τὰς Κυκλάδας, ἢ ὅτε ὁ Ῥοβέρτος Γισκάρδος, πολεμῶν τὸν αὐτοκράτορα τῶν Ῥωμαίων Ἀλεξίν Κομνηνὸν, ἐλεηλάτησε τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου Πελάγους (1084),—ταῦτα παντάπασιν ἀγνοοῦμεν.

Τὸ 1093, Τοῦρκος ἀντάρτης, Τσαχᾶς ὀνομαζόμενος, συναθροίσας τεσσαράκοντα πλοῖα, καὶ εἰσαγαγὼν ναύτας ἐμπείρους, ἐκυρίευσε τὴν Φώκαιαν, τὰς Κλαζομενὰς, τὴν Μιτυλήνην, καὶ τὴν Χίον. Μαθὼν τὰς νίκας του ὁ Κωνσταντινουπόλεως αὐτοκράτωρ, ἔστειλε κατ' αὐτοῦ ἱκανὸν στόλον καὶ στρατηγὸν Νικήταν τὸν Κασταμονίτην, ὅστις, συγκροτήσας μάχην μετὰ τοῦ Τσαχᾶ, ἐνικήθη χάσας καὶ πολλὰ πλοῖα. Ὁ βασιλεὺς, εἰδοποιηθεὶς περὶ τῆς ἥττης τοῦ Κασταμονίτου, ἐξώπλισεν ἄλλον στόλον, τοῦ ὁποίου ἀνηγόρευσεν ἡγεμόνα Κωνσταντῖνον τὸν Δαλασσηνὸν, ἄνδρα μαχιμώτατον καὶ συγγενῆ του ἐκ μητρός. Οὗτος, ἅμα φθάσας εἰς τὴν Χίον, κατέστρεψε τεῖχός τι, καὶ τόσον τρόμον ἐνέπνευσεν εἰς τοὺς Τούρκους, ὥστε ἀπελπισθέντες ἤρχισαν νὰ ἐπιχαλῶνται τὸ ἔλεός του. Ἀντὶ ὅμως νὰ ὠφεληθῇ ἀμέσως ἀπὸ τὴν ἐπιτυχίαν ταύτην, καὶ ν' ἁλώσῃ τὸ φρούριον, ἀφῆκε τὸν καιρὸν νὰ παρέλθῃ ἐν ἀπραξίᾳ. Οἱ Τοῦρκοι ἐν τῷ μεταξὺ, νέον τεῖχος ἀνοικοδομήσαντες, ἐπρόσμενον βοήθειαν παρὰ τοῦ ἐν Σμύρνῃ τότε Τσαχᾶ, ὅστις, ἐξοπλίσας τὸν στόλον του, καὶ παραλαβὼν 5000 Τούρκους, ἐβάδιζε κατὰ τῆς Χίου. Πλησιάσας δὲ εἰς τὴν νῆσον, ἀπήντησε περὶ τὸ μεσονύκτιον τὸν ἐχθρικὸν στόλον, ὅστις εἶχε μὲν ἐπίτηδες ἐκπλεύσειν εἰς ἀπάντησίν του ὑπὸ τὸν ναύαρχον Ὦπον, ἀλλ' ὑπέρμετρα φοβηθεὶς ἐπέστρεψε πάλιν εἰς τὴν Χίον, καὶ ἤραξεν εἰς τὸν λιμένα. Ὁ Τσαχᾶς ἠκολούθησε κατόπιν, καὶ στρατεύματα τὴν ἐπαύριον ἀποβιβάσας, ἱκανὴν βλάβην ἐπροξένησεν εἰς τοὺς Γραικούς. Ἐμβὰς δὲ καὶ εἰς τὸν λιμένα μετὰ τοῦ στόλου, ἐκυρίευσε μερικὰ πλοῖα, καὶ ἤθελε κυριεύσειν καὶ τὰ λοιπὰ, ἐὰν δὲν ἀπεμακρύνοντο τῆς ἀκτῆς μόλις καὶ μετὰ βίας. Προσκαλέσας ἑπομένως εἰς συνδιάλεξιν τὸν Δαλασσηνὸν, ἐξήγησε τὸ αἴτιον τῆς πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ἔχθρας του, καὶ ἐπρότεινε νὰ γένῃ ἔγγραφος συνθήκη μεταξύ των. Ἀλλ' ὁ Δαλασσηνὸς, καλῶς γνωρίζων ὅτι οὔτε πίστις οὔτε εἰλικρίνεια ὑπῆρχεν εἰς τὸν Τσαχᾶν, εἶπεν εἰς αὐτὸν μετὰ παῤῥησίας ὅτι δὲν ἠδύνατο ποσῶς νὰ συγκατανεύσῃ εἰς τὰ προβλήματά του. "Ἀλλ' ἐπειδὴ," ἐπρόσθεσε, "περιμένεται ὁ Δοὺξ Ἰωάννης, ὁ γυναικάδελφος τοῦ Αὐτοκράτορος, μετὰ πολυαρίθμου στρατοῦ πεζικοῦ καὶ ναυτικοῦ, ἂς ἀκούσῃ ἐκεῖνος τοὺς λόγους σου· καὶ τότε διὰ τῆς μεσιτείας αὐτοῦ ἐμποροῦν νὰ λάβωσι τέλος αἱ μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος σπονδαί." Καὶ τωόντι, ὁ αὐτοκράτωρ γνωρίζων τὰ προτερήματα τοῦ Ἰωάννου εἶχε πέμψειν αὐτὸν διὰ νὰ διώξῃ τοὺς Τούρκους ἐκ τῆς Χίου. Ἀλλ' ὁ πανοῦργος Τσαχᾶς, τυχὼν τὴν ἐπαύριον οὖριον ἄνεμον, ἀπέπλευσεν εἰς τὴν Σμύρνην διὰ νὰ συνάξῃ νέας δυνάμεις. Ὁ Δαλασσηνὸς ὅμως ταύτην τὴν φορὰν δὲν ἐκάθητο ἀργὸς, διότι συναθροίσας πολλὴν δύναμιν συνεκρότησε μάχην, ἐνίκησε τοὺς Τούρκους, καὶ ἐκυρίευσε τὸ φρούριον, ἐν Σμύρνῃ ἔτι τοῦ Τσαχᾶ διατρίβοντος. Ἀπέπλευσε μετὰ ταῦτα εἰς τὴν Μιτυλήνην, ἀφοῦ ἠσφάλισε τὴν Χίον δι' ἱκανῆς φρουρᾶς· ὁ δὲ Τσαχᾶς προσκληθεὶς εἰς συμπόσιον παρὰ τοῦ Σουλτάνου Κλίτζ-ἀρσλὰν (σπαθήρους Δέοντος) ἐσφάγη, ἀφοῦ κατετάραξεν ἱκανὸν χρόνον τὸ Ῥωμαϊκὸν βασίλειον.

Μόλις ἡσύχασεν ἡ Χίος, καὶ οἱ σταυροφορικοὶ πόλεμοι τὴν ἔῤῥιψαν εἰς νέας ταραχὰς καὶ μεγάλας δυστυχίας. Τὸ 1124, νικητὴς ἐπιστρέφων ἐκ τῆς Τύρου ὁ ναύαρχος τοῦ Βενετικοῦ στόλου Δομίνικος Μικέλης, ἀφοῦ κατεπόρθησεν ὅλας τὰς Κυκλάδας, ἐπέσκηψεν ὡς κεραυνὸς καὶ εἰς τὴν Χίον, διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου αὐτὴν διελθὼν, καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας ἀνδραποδίσας. Ἱκανὸν μέρος τοῦ χειμῶνος διέτριψεν εἰς αὐτὴν μετὰ τοῦ στόλου, ἔπειτα δ' ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Βενετίαν, φέρων ὁμοῦ καὶ τὸ ἀκέφαλον σῶμα τοῦ ἁγίου Ἰσιδώρου, τὸ ὁποῖον κατετέθη εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Μάρκου. Μετὰ δὲ περίπου 500 ἔτη (1622) Γραικός τις μετέφερε κλέψας καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ εἰς τὴν Βενετίαν, δι' ὃ μάλιστα δαψιλῶς ἀντημείφθη αὐτὸς καὶ τὰ τέκνα του.

Τὸ 1171, διαφορᾶς ἔχουσα ἡ Βενετία μὲ τὸν αὐτο-

*Λέγομεν κυρίως· διότι παρατηρεῖ ὁ συγγραφεὺς, ὅτι, « ὅσον ἀνήκει τὴν παλαιὰν ἱστορίαν τῆς Χίου μέχρι μιᾶς ἑκατονταετηρίδος μετὰ Χριστὸν, μᾶς ἔδωκε μέγα φῶς ἡ Χιακὴ ἀρχαιολογία τοῦ ἀοιδίμου Κοραῆ· ταύτην ἠκολουθήσαμεν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τῆς ἐποχῆς ταύτης αὐτολεξεί·" μὲ τινας ἀφαιρέσεις, προσθήκας, καὶ ἀλλαγάς.

κράτορα Μανουὴλ Κομνηνὸν, ἔπεμψε στόλον δυνατὸν εἰς τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος ἐκ πλοίων 120, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Δόγη Βιτάλη Μιχέλη Β'. Οὗτος, πρέσβεις ἀποστείλας εἰς τὸ Βυζάντιον, ἐκυρίευσεν ἐν τῷ μεταξὺ τὴν Χίον, ὅπου ἀπεφάσισε καὶ νὰ ἐκχειμάσῃ περιμένων αὐτούς. Ἀφοῦ δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι, διατρίψαντες ὀλίγον εἰς Κωνσταντινούπολιν, τίποτε δὲν κατώρθωσαν, ἐπανῆλθον εἰς τὴν Χίον, ὅπου εὗρον τρομερὰν πανώλη ἀνηλεῶς θερίζουσαν τὸν στρατὸν, ὥστε καὶ νὰ ὑποπτευθῶσιν ὅτι οἱ Γραικοὶ εἶχον φαρμακεύσειν τὰ φρέατα. Τόσον πλῆθος ἀπέθνησκεν, ὥστε οἱ Βενετοὶ, μὴ ἔχοντες πλέον ναύτας νὰ κυβερνῶσι τὰ πλοῖά των, ἔκαιον αὐτὰ διὰ νὰ μὴ τὰ ἀφήσωσιν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Γραικῶν. Τέλος, προχωρούσης ἔτι μᾶλλον τῆς ὀλεθρίου ἐπιδημίας, ἠναγκάσθησαν νὰ ἀποπλεύσωσιν εἰς τὴν Βενετίαν μετὰ δεκαεπτὰ μόνον πλοίων.

Τὸ 1204 ἐκυρίευσαν οἱ Λατῖνοι τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ κατεῖχον αὐτὴν μέχρι τοῦ 1261. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο οἱ μὲν Γάλλοι ἐδέσποζον εἰς τὴν Βιθυνίαν, Θρᾴκην, ὅλην τὴν κυρίως Ἑλλάδα, καὶ τὰς μεγίστας νήσους τοῦ Αἰγαίου Πελάγους. Οἱ δὲ Βενετοὶ ἐξουσίαζον τὴν Χίον, ὅλας σχεδὸν τὰς Κυκλάδας καὶ Σποράδας, τὰ παράλια τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, καὶ ἄλλας πολλὰς χώρας. Ποία καθαυτὸ οἰκογένεια Βενετικὴ ἔλαβε τὴν ἡγεμονίαν τῆς Χίου, μένει ὁπωσοῦν ἀβέβαιον· ὅτι ὅμως ὁ Δούκας Βατάτσης, ναυτικὴν δύναμιν ἀποστείλας, ἐκυρίευσε τὴν Χίον, Λέσβον, καὶ ἄλλας νήσους τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, καὶ πρὶν ἀκόμη ἀνακτηθῇ τὸ Βυζάντιον ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Παλαιολόγου, τοῦτο φαίνεται ἀναντίῤῥητον. Ἀφοῦ δὲ, τελευταῖον, ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Γραικῶν τὸ σκῆπτρον τῆς Ἀνατολῆς, ὁ αὐτοκράτωρ διεμοίρασεν εἰς τοὺς διαφόρους ἀρχηγοὺς τὸ τρίτον τῆς κατακτηθείσης χώρας. Ἐκ τούτων εἷς ἦτο καὶ ὁ Βενεδέτος Ζαχαρίας, ὅστις ἔλαβε πρὸς ἀποζημίωσιν τὴν Χίον, ἀναγορευθεὶς προσέτι καὶ ἀρχιναύαρχος καὶ μέγας κοντόσταυλος (1298), ἐπὶ συμφωνίᾳ νὰ τὴν ἐξουσιάζῃ διὰ δέκα ἔτη χωρὶς νὰ πληρώνῃ κάνενα φόρον εἰς τὸν βασιλέα, νὰ ὀνομάζεται ὅμως ἡ νῆσος κτῆμα τοῦ βασιλέως, καὶ νὰ ὑψώνωνται ἐπὶ τῶν τειχῶν αἱ βασιλικαὶ σημαῖαι, μετὰ δὲ τὴν δεκαετίαν νὰ ἀποδώσῃ πάλιν τὴν νῆσον εἰς τὸ κράτος. Ὑπὸ τὴν κυβέρνησιν τοῦ Ζαχαρίου τούτου ὑπέφερεν ἡ Χίος δύο ληστρικὰς καταδρομὰς, μίαν (1302) τὴν τοῦ Ῥογέρου ἀρχηγοῦ τῶν Καταλάνων, καὶ ἄλλην τὴν τῶν Ὀθωμανῶν, ἥτις ἦτο πολὺ τρομερωτέρα, (1307). Οὗτοι, ἀφοῦ κατακράτος ἐνίκησαν παρὰ τὴν Νικομήδειαν τὸν στρατηγὸν τοῦ Γραικικοῦ στρατοῦ Μουζάλωνα, ἔστειλαν τριάκοντα πλοῖα νὰ λεηλατήσωσι τὴν Χίον. Ἀπὸ τοὺς κατοίκους οἱ μὴ προφθάσαντες νὰ σωθῶσιν εἰς τὸ φρούριον, ὅλοι κατεσφάγησαν· τετρακίσιοι δὲ περίπου, ἐπιβιβάσαντες εἰς τεσσαράκοντα πλοιάρια γυναῖκας καὶ τέκνα καὶ ὅσην ἠδυνήθησαν νὰ διασώσωσι περιουσίαν, ἐναυάγησαν πρὸς ἐπίμετρον τῆς συμφορᾶς παρὰ τὴν νῆσον Σκύρον.

Μολονότι διὰ δέκα μόνον ἐνιαυτοὺς ἐχάρισεν ὁ βασιλεὺς τὴν νῆσον εἰς τὸν Ζαχαρίαν, οὐδ' οὗτος ὅμως μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς πρώτης δεκαετίας, οὐδ' οἱ αὐτοῦ υἱοὶ καὶ διάδοχοι Μπενέτος καὶ Μαρτῖνος, μετὰ τὴν παρέλευσιν ἄλλων ἀκολούθως, ἐξετέλεσαν τὰ συμφωνηθέντα· ἀλλὰ πανούργως παίζοντες τὸν βασιλέα ἐλάμβανον πάντοτε νέων ἐτῶν προσθήκην πρὶν παρέλθωσι τὰ παλαιὰ, ἔργῳ μὲν χαιρόμενοι αὐτοὶ τὴν νῆσον, λόγῳ δὲ ὡς κτῆμα βασιλικὸν αὐτὴν κατέχοντες. Ἐπὶ τέλους, διὰ τῆς παρακινήσεως πλουσίου τινὸς καὶ δυνατοῦ Χίου τοῦ Καλοθέτου, ἐστάλθησαν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως διαταγαὶ πρὸς τὸν Μαρτῖνον νὰ παύσῃ ὀχυρόνων τὴν νῆσον, καὶ νὰ δεχθῇ ἄλλας συνθήκας, μὲ ἀπειλὴν ὅτι τὴν ἀπείθειαν αὐτοῦ ἤθελεν ἀκολουθήσειν ἄμεσος ἐκστρατεία. Ἀλλ' ὁ Μαρτῖνος, ἀνὴρ συνετὸς καὶ πανοῦργος, ὅστις ἤδη ἐφορολόγει τὰς γειτονευούσας χώρας, περιεφρόνησεν ἐξίσου καὶ τὰς ὑποσχέσεις καὶ τὰς ἀπειλάς. Ὁ Μπενέτος, ἐκ τοῦ ἐναντίου, διαφορὰν ἔχων μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του διότι τὸν εἶχεν ἀποστερήσειν 6000 χρυσία, κατέφυγε πρὸς τὸν βασιλέα, βοήθειαν ζητῶν, καὶ πρόθυμος νὰ συνεργήσῃ, κατὰ τοῦ ἀδικήσαντος αὐτὸν Μαρτίνου.

Ἡτοιμάσθη λοιπὸν μετὰ μεγάλης λαμπρότητος καὶ πομπῆς στόλος 105 μεγάλων πλοίων, μεθ' οὗ περὶ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1329 ἐξέπλευσεν ὁ Ἀνδρόνικος κατὰ τῆς Χίου. Καὶ πρῶτον μὲν κλεισθεὶς ὁ Μαρτῖνος εἰς τὰ τείχη μὲ ὀκτακοσίους στρατιώτας, ἐζήτησε ν' ἀντισταθῇ· ἀλλ' ἀφοῦ ἴδε τὰς μεγάλας δυνάμεις τοῦ βασιλέως, καὶ ἀφοῦ μάλιστα ἐνεχείρισεν εἰς τὸν ἐχθρὸν ὁ Μπενέτος ἓν φρούριον πλησίον τοῦ ἄλλου κείμενον, ἀπελπισθεὶς παρεδόθη χωρὶς οὐδεμιᾶς συνθήκης. Μόλις ἴδον αὐτὸν οἱ Χῖοι αἰχμάλωτον, καὶ ὁρμήσαντες ἤθελον ἐξάπαντος τὸν φονεύσειν, ἂν ὁ Δομίστικος δὲν ἐπρόφθανε νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ. Ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτὸν μὲν ὀνειδίσας ἔῤῥιψεν εἰς φυλακὴν, εἰς δὲ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰς ὑπηρέτιδας ὅλας ἐσυγχώρησε νὰ ἐπάρωσιν ὅσα ἔπιπλα καὶ σκεύη πολυτελῆ ἠδύναντο νὰ φέρωσιν· εἰς τοὺς δούλους παρομοίως νὰ σηκώσωσιν ὅσα ἠδύναντο στρώματα καὶ τάπητας καὶ τὰ πρὸς ὕπνον ἀναγκαῖα, καὶ νὰ ὑπάγωσιν ὅπου ἤθελον. Εἶπε καὶ εἰς τοὺς 800 στρατιώτας τοῦ Μαρτίνου ὅτι ἦσαν ἐλεύθεροι νὰ ἀναχωρήσωσιν, ἢ νὰ μείνωσι μισθοφόροι τοῦ βασιλέως, καὶ ἔμειναν οἱ πλεῖστοι. Ἀντήμειψε μετὰ ταῦτα τὸν Καλόθετον πλουσιοπαρόχως, καὶ ἠλευθέρωσε τοὺς Χίους ἀπό τινας τῶν πολλῶν φόρων. Μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων, καλέσας τὸν Μπενέτον ὁ βασιλεὺς, τὸν εἶπεν ὅτι πρὸς ἀνταμοιβὴν τὸν ἀφίνει νὰ ἐξουσιάζῃ τὴν νῆσον, ἐπὶ συμφωνίᾳ ὅμως τὰ μὲν τείχη νὰ κρατῶνται ὑπὸ Γραικικῆς φρουρᾶς, ἐκ δὲ τοῦ εἰσοδήματος τῶν 120,000 φλωρίων, (μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν εἰς φυλακὴν τῆς νήσου ἀπαιτουμένων ἐξόδων), νὰ λαμβάνῃ αὐτὸς μὲν τὸ ἥμισυ, ὁ δὲ βασιλεὺς τὸ ἄλλο ἥμισυ. Ταύτην καὶ ἄλλας ἔτι γενναιοτέρας προσφορὰς ἀποβαλὼν μετ' ὀργῆς καὶ ἀγανακτήσεως ὁ ἀνόητος Μπενέτος, ἐζήτησε τρία πλοῖα βασιλικὰ διὰ νὰ μεταβῇ πανοίκιος εἰς τὸν Γαλατᾶν, τὰ ὁποῖα λαβὼν καὶ ἐμβιβάσας ὅσην εἶχε περιουσίαν, ἔφθασεν ἐκεῖ. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ, ὀχυρώσας τὸ φρούριον καὶ διατάξας τὰ τῆς Χίου, ἀπέπλευσε πρὸς τὴν Φώκαιαν, ὅθεν μετέβη ἔπειτα εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν. Ἀλλ' ὁ Μπενέτος δὲν ἡσύχασε· θέλων νὰ ἐκδικηθῇ, κατέπεισε διὰ χρημάτων τοὺς τριηράρχους ὀκτὼ πλοίων ἐρχομένων ἐκ Γενούης, νὰ συνεκστρατεύσωσι μετ' αὐτοῦ κατὰ τῆς Χίου, ἐλπίζων νὰ τὴν κυριεύσῃ εὐκόλως διὰ τὴν ἀπουσίαν τῆς ναυτικῆς δυνάμεως. Μόλις ὅμως ἀπέβησαν οἱ στρατιῶταί του, καὶ, συγκροτηθείσης μάχης μετὰ τῶν Χίων, ἐνικήθησαν κατὰ κράτος, χάσαντες ὑπὲρ τοὺς τριακοσίους. Οἱ λοιποὶ ἔφυγον κακὴν κακῶς· ὁ δὲ Μπενέτος, παθὼν ἐπιληψίαν, ἀπέθανεν εἰς ἓξ ἡμέρας.

Οἱ ταλαίπωροι ὅμως Χῖοι ὀλίγους ἐνιαυτοὺς ἐχάρησαν ἐν εἰρήνῃ καὶ ἡσυχίᾳ. Τὴν 14ην Ἰουνίου, 1346, ἔφθασεν ἔμπροσθεν τῆς Χίου ὁ Σίμων Βιγνόζος μετὰ εἰκοσιεννέα πλοίων ἐκ Γενούης, ἥτις, ἐλευθερωθεῖσα τότε ἀπὸ ἐσωτερικὰς ταραχὰς, διεύθυνε τὴν προσοχὴν εἰς ἐξωτέρας κατακτήσεις. Ἀφοῦ δὲ μὲ ὑποσχέσεις καὶ προσποιήσεις ἀφιλοκερδείας ἀπέτυχεν εἰς τὸ νὰ ἐφελκύσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν Γραικῶν, ὀργισθεὶς ἀπεβίβασε τὸν στρατὸν τὴν ἐπαύριον, καὶ ἀναστήσας μηχανὰς, καὶ σκάψας ὑπονόμους, ἔκαμεν ἔφοδον εἰς τὸ τεῖχος, πλὴν οἱ Χῖοι γενναίως τὸν ἀπέκρουσαν, πεντακοσίους ἐχθροὺς φονεύσαντες. Οἱ Γενουήνσιοι μετὰ τὴν ἀποτυχίαν ταύτην ἐστράφησαν πρὸς τὰ ἐνδότερα τῆς νήσου, τῆς ὁποίας ὑποτάξαντες ἐντὸς τεσσάρων ἡμερῶν τὰ τέσσαρα λοιπὰ μικρὰ φρούρια, ἐπανῆλθον ἔμπροσθεν τῶν τειχῶν. Τὸ ἀδύνατον ὅμως βλέποντες τοῦ νὰ κυριεύσωσιν αὐτὰ δι' ἐφόδου, ἀνήγειραν τεῖχος ὑψηλότερον τοῦ ἐχθρικοῦ, ἐνταυτῷ δὲ περιέκλεισαν τοῦτο καὶ διὰ θαλάσσης, πήξαντες σειρὰν ξύλων ἐκτεινομένην ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Ἰσιδώρου μέχρι τοῦ στομίου τοῦ λιμένος. Οἱ Χῖοι κατὰ συνέπειαν, στερηθέντες ἐντὸς ὀλίγου τῶν πρὸς τὸ ζῆν, καὶ μὴ βλέποντες κἀμμίαν βοήθειαν ἐκ μέρους τῶν Γραικῶν, παρεδόθησαν τὴν 13ην Σεπτεμβρίου, ἐπὶ ταῖς ἑξῆς συνθήκαις·—

Α'. Νὰ ἀπολαμβάνωσιν ὅλας τὰς τιμὰς τῆς Γενουησίου πολιτογραφήσεως.

Β'. Οἱ δημόσιοι φόροι καὶ ἡ ἐκλογὴ τῶν ἀρχόντων καὶ ἡ πολιτικὴ κυβέρνησις νὰ ἦναι εἰς χεῖρας τῆς Δημοκρατίας.

Γ'. Ἡ ὑπερτάτη ἀρχὴ νὰ ἀνήκῃ εἰς τὸν αὐτοκράτορα.

Ταύτας ὅμως καὶ ἄλλας ἔτι ὠφελιμωτέρας καὶ ἐντιμοτέρας συνθήκας, τὰς ὁποίας διεπραγματεύετο ἀκολούθως ὁ αὐτοκράτωρ κατ' εὐθεῖαν μὲ τὴν Γένουαν, ἀνέτρεψεν ἡ τοῦ Ζυβοῦ ἀτυχὴς ἐκστρατεία.

Ὁ Ζυβὸς οὗτος, ἰσχυρότερος ὅλων τῶν Χίων, ὅσοι μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς πατρίδος αὐτῶν κατέφυγον εἰς Φώκαιαν, ἔγραψε πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ πρῶτον μὲν ἐζήτει συγχώρησιν διὰ τὴν παράδοσιν τοῦ φρουρίου, ἐπομένως δὲ τὸν παρεκάλει νὰ μὴ παραιτήσῃ τὴν νῆσον, ἀλλὰ νὰ τὸν δώσῃ μικρὰν βοήθειαν διὰ νὰ τὴν μετακυρεύσῃ. Ὁ βασιλεὺς ἐπήνεσε τὴν προθυμίαν του, τὸν ἐπρόσταξεν ὅμως νὰ ἀναβάλῃ τὸ πρᾶγμα, ἕως ὅτου ἐπιστρέψωσιν οἱ πρέσβεις ἐκ τῆς Γενούης, νομίζων ἀνόρμοστον, ἐνῷ ἔστελλε πρέσβεις περὶ εἰρήνης, νὰ κάμνῃ ἐκστρατείας. Ἀλλ' ὁ Ζυβὸς χωρὶς νὰ προσμείνῃ τὴν βοήθειαν, συνάξας ὅσους Γραικοὺς ἠδυνήθη, ἔπλευσεν εἰς τὴν Χίον, καὶ μάχην συγκροτήσας πρὸς τοὺς Γενουΐτας, ἐνίκησε καὶ κατέκλεισεν αὐτοὺς εἰς τὸ φρούριον, πολλοὺς μὲν φονεύσας, πληγώσας δὲ καὶ αὐτὸν τὸν στρατηγόν. Κατὰ δυστυχίαν ὅμως ἔπλεον δύο πλοῖα Γενουήνσια παρὰ τὴν Χίον διὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν ὑπὸ τὸν Ἀνδρέαν Πετρίλην. Οὗτος, ἀκούσας ὅτι οἱ ὁμόθρησκοί του ἐπολιορκοῦντο ὑπὸ τοῦ Ζυβοῦ, ἀπεβίβασε τὰ πληρώματα διὰ νὰ τοὺς βοηθήσῃ· δευτέρα μάχη συνεκροτήθη, καὶ πάλιν ἐνίκα ὁ Ζυβός· ἀλλ' ἀγωνιζόμενος γενναίως καὶ ἀπερισκέπτως, ἀπέθανε πληγωθεὶς ὑπὸ βέλους, τὸ ὁποῖον ἰδόντες οἱ Φωκαεῖς ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Φώκαιαν, πάντη ἐλευθέρους κυριάρχας τῆς νήσου ἀφήσαντες τοὺς Γενουΐτας.

Μετ' ὀλίγα ἔτη, ἐχθροὶ ὄντες καὶ ἀντίζηλοι τῶν Γενουησίων οἱ Βενετοὶ, ἔστειλαν εἴκοσι πλοῖα ὑπὸ τὸν Νικόλαον Πισάνην νὰ πολιορκήσωσι τὴν Χίον. Οἱ δὲ Γενουήνσιοι, εὑρισκόμενοι τότε εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δυνάμεως, ἀντέστειλαν 64 πλοῖα καὶ στρατηγὸν τὸν Παγανῖνον Δωρίαν, ὅστις, φθάσας ἔμπροσθεν τῆς Χίου, ἐδίωξε κακὴν κακῶς τὸν Πισάνην, μόλις δυνηθέντα νὰ καταφύγῃ εἰς τὸν λιμένα τῆς Χαλκίδος.

Ἕπεται ἡ συνέχεια.

ΕΙΣ τὴν κομπάζουσαν εἰς τὸν πολιτισμὸν της Εὐρώπην, καὶ ὅμως τυραννουμένην ἀκόμη ἀπὸ πολλὰς παλαιὰς καὶ σαπρὰς ὀλιγαρχικὰς καταχρήσεις, ἀξιωτέρας βαρβάρων παρὰ πολιτισμένων ἐθνῶν, ἡ ἀναίσχυντος ζήτησις πολλῶν πολιτικῶν ἐπιχειρήσεων ὑπουργημάτων ἐπροχώρησεν εἰς τόσον, ὥστε οἱ ἡγεμόνες, μὴν ἔχοντες πλέον πῶς νὰ χορτάσωσι τὴν ἄπληστίαν τῶν ἰδίων κολάκων, ἐπενόησαν νέα ὑπουργήματα, τὰ ὁποῖα τόνομα μόνον τῆς ὑπουργίας ἔχουν, οὐδὲ μέριμναν ἄλλην προξενοῦν εἰς τὸν ὑπουργοῦντα παρὰ τὴν μέριμναν νὰ λαμβάνῃ καὶ νὰ δαπανᾷ εἰς τὰς τρυφάς του ἀναισχύντως τοὺς ἱδρῶτας τοῦ λαοῦ.

Ὠνόμασαν δὲ τὰ τοιαῦτα ὑπουργήματα, *Sinécure*, ἀπὸ δύο Ῥωμαϊκὰς λέξεις sine cura, ἤγουν, χωρὶς μέριμναν, ὄνομα ἱκανὸν, διὰ τὴν γελοιότητά του, νὰ μακρύνῃ ἀπ' αὐτὰ τοὺς ψωμοζήτας, ἂν οἱ ψωμοζῆται ἦσαν ἱκανοὶ νὰ αἰσχύνωνται τὰ αἴσχρά. Ἡμεῖς δὲν ἔχομεν ἀκόμη λέξιν ἑρμηνεύουσαν τὸ sinécure· καὶ εἴθε μὴν ἔλθῃ ποτὲ εἰς χρείαν τὸ πολίτευμά μας τοιαύτης λέξεως! Ἀλλ' ἐπειδὴ χρεωστοῦμεν νὰ γνωρίζωμεν κἂν καὶ νὰ ἑρμηνεύωμεν εἰς ἀλλήλους τὰς καταχρήσεις τῶν ἄλλων ἐθνῶν, ἐσύμφερ' ἴσως νὰ ὀνομάσωμεν τὰ χωρὶς ὑπουργίαν ταῦτα γελοῖα ὑπουργήματα μὲ τὸ γελοιότερον ὀξύμωρον τοῦτο, Ἀμεριμνομέριμνα.—**ΚΟΡΑΗΣ.**

ΟΙ ἀρχαῖοι Πέρσαι ἰσχυρῶς ἐκόλαζον τοὺς ἀχαρίστους, δικαίως νομίζοντες αὐτοὺς ἀμελεῖς καὶ πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ πρὸς τοὺς γονεῖς, καὶ τὴν πατρίδα καὶ τοὺς φίλους. Τὴν ἀχαριστίαν, λέγει ὁ Ξενοφῶν, παρακολουθεῖ μάλιστα ἡ ἀναισχυντία· "καὶ γὰρ αὕτη (ἡ ἀχαριστία) δοκεῖ εἶναι ἐπὶ πάντα τὰ αἰσχρὰ ἡγεμών."

ΟΙ ΠΑΡΙΣΙΟΙ, ΑΠΟ ΤΟΥ 1789 ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ 1815.

3.

ΔΙΚΗ, ΚΑΤΑΔΙΚΗ, ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΩΣΙΣ ΤΟΥ ΛΟΔΟΒΙΚΟΥ ιε'.

ΣΥΝΕΛΘΟΥΣΑ ἡ νέα σύνοδος* τῶν ἀντιπροσώπων, ἤρχισε πάραυτα τὴν δίκην τοῦ βασιλέως. Ἐκράτησε δὲ πολλὰς ἑβδομάδας ἡ δίκη αὕτη, καὶ ἀπὸ τοῦ τρόπον καθ' ὃν ἐγίνετο ἤλπιζον πολλοί, ὅτι σκοπὸν εἶχεν ἡ σύνοδος νὰ τὸν χαρίσῃ τὴν ζωήν· ἀλλὰ μερικοὶ τῆς συνόδου, οἱ μὲν παλαιοὶ αὐτοῦ ἐχθροί, οἱ δὲ φιλοτάραχοι καὶ θηριώδεις, ἔδωκαν εἰς τοὺς λοιποὺς νὰ καταλάβωσιν ὅτι ἠδύναντο καὶ πάλιν νὰ διεγείρωσι τὸν λαόν, ἂν ἡ κρίσις τοῦ Λοδοβίκου ἐμακρύνετο περισσότερον. Εἰς τὰς 11 λοιπὸν Δεκεμβρίου (1792) ἐκάλεσε πρώτην φορὰν ἡ σύνοδος τὸν Λοδοβίκον διὰ ν' ἀποκριθῇ εἰς ὅλα τὰ καθ' ἑαυτοῦ ἐγκλήματα. Ἐσήκωσαν δ' αὐτὸν μὲ τόσην βίαν ἐκ τῆς φυλακῆς, ὥστε δὲν ἔλαβεν ὁ ταλαίπωρος καιρὸν οὔτε νὰ ξυρισθῇ, οὔτε νὰ κτενισθῇ, οὔτε κἂν ἄρτον νὰ μεθέξῃ. Μετὰ βαθείας σιωπῆς, συνωδευμένος ὑπὸ τοῦ πολιτάρχου καὶ δύο στρατηγῶν, ἔφθασεν ἔμπροσθεν τῆς συνελεύσεως. Τὸν πῖλον δὲ κρατῶν εἰς τὴν χεῖρα ἐστάθη ἔξω ἀπὸ τὰ κάγκελλα, ἐνῷ ἐκάθηντο ἐντὸς αὐτῶν φοροῦντες τοὺς πίλους οἱ πρώην ὑπήκοοι καὶ δοῦλοί του. Ὁ πρόεδρος τότε ὡμίλησε πρὸς αὐτόν· "Λοδοβίκε, τὸ Γαλλικὸν ἔθνος σὲ ἐγκαλεῖ διὰ πολλὰ ἀδικήματα, τὰ ὁποῖα γεγραμμένα ἐν πρὸς ἓν θέλω σὲ ἀναγνώσειν, διὰ ν' ἀποκριθῇς εἰς ἕκαστον ἀπ' αὐτά, καὶ νὰ δικαιολογηθῇς, ἂν ἦναι τρόπος· κάθισε." Ἐκάθισεν ὁ Λοδοβίκος εἰς μίαν καθέδραν κατέναντι τοῦ προέδρου· καὶ τότε ὁ πρόεδρος ἤρχισε νὰ τὸν ἐρωτᾷ καθ' ἕκαστον τεσσαράκοντα σχεδὸν ἐγκλήματα. Εἰς ὅλα δὲ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς μὲ ἀκατάπληκτον μεγαλοψυχίαν, καὶ ἄλλα μὲν ἠρνήθη παντάπασιν ὡς ἀνύπαρκτα καὶ ψευδῆ, ἄλλων δὲ τὴν αἰτίαν ἔρριψεν εἰς τοὺς ὑπουργούς. Καθ' ὅλην ταύτην τὴν ἐξέτασιν, ἥτις διήρκεσε δύο ἢ τρεῖς ὥρας, δὲν ἠλλοιώθη ποσῶς τὸ πρόσωπόν του, πάρεξ εἰς ταύτην τὴν ἐρώτησιν τοῦ προέδρου· "Σὲ ἐγκαλοῦσι, Λοδοβίκε, ὅτι ἐμοίραζες ἀργύρια εἰς τὸ προάστειον τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου. Τί ἀποκρίνεσαι εἰς τοῦτο;" "Ὁσάκις ἔκβαινον ἀπὸ τὸ παλάτιόν μου," ἀπεκρίθη, "συνήθειά μου ἦτο νὰ μοιράζω εἰς τοὺς πτωχοὺς ἀργύριον, ὄχι μὲ τέλος κακόν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἡδονήν, τὴν ὁποίαν ἠσθανόμην πάντοτε νὰ βοηθῶ τὸν λαόν μου·" καὶ ταῦτα λέγων ἐδάκρυσεν ὁ ταλαίπωρος. Μετὰ τὴν ἐξέτασιν ἐρωτηθεὶς καὶ πάλιν ὑπὸ τοῦ προέδρου ἂν ἔχῃ ἄλλο τι νὰ εἴπῃ, ἐζήτησε νὰ τὸν δώσωσιν ἔγγραφα τὰ ἐγκλήματα, καὶ τὴν ἄδειαν νὰ λάβῃ συνηγόρους, ὥστε νὰ δικαιολογηθῇ κατὰ πλάτος. Εἰς ταῦτα μὲν ἔκλιναν, ἀλλ' ἐπιστρέψαντα εἰς τὴν φυλακὴν ἐχώρισαν αὐτὸν ἀπὸ τὴν οἰκογένειάν του, δι' ὃ μάλιστα ἐταράχθη ὁ βασιλεύς, ὥστε καὶ πάλιν ἔκλαυσεν, ὀνομάζων καὶ ζητῶν νὰ ἴδῃ τὰ τέκνα του· ἔλαβε δὲ τὴν ἄδειαν μετὰ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας νὰ βλέπῃ μόνον τὸν υἱόν καὶ τὴν θυγατέρα του, ἀλλ' οὐχὶ τὴν βασίλισσαν οὔτε τὴν ἀδελφήν του. Συνηγόρους ἔκλεξε δύο περιφήμους ἄνδρας, τὸν Γρογχέτιον καὶ τὸν Δεσέζον. "Τὸ περίεργον εἶναι," ἔγραφε τότε ὁ Κοραῆς, "ὅτι καὶ μία σορὴ γυνή, περίφημος εἰς τοὺς Παρισίους, ἐζήτησε νὰ προστεθῇ καὶ αὐτὴ τρίτη συνήγορος τοῦ Λοδοβίκου· ἀλλ' ἡ σύνοδος ἀπέβαλε τὸ ζήτημά της· ἄλλο δέ τι ὄχι μόνον περίεργον, ἀλλὰ πάσης τιμῆς καὶ παντὸς ἐπαίνου ἄξιον καὶ σεβάσμιον ἔργον εἶναι τοῦτο. Ὁ περίφημος Μαλεσέρβος, παλαιὸς ὑπουργὸς τοῦ Λοδοβίκου, ἀτιμασθεὶς, ἀδικηθεὶς, καὶ σχεδὸν διωχθεὶς ἀπὸ τὴν αὐλήν, ὡς φίλος ἄκρος τῆς δικαιοσύνης, ἐξησθενισμένος ἀπὸ τὸ ὀγδοηκοντατὲς γῆρας, καὶ ἕτοιμος νὰ καταβῇ εἰς τὸν τάφον, ἐνθυμούμενος τὴν παλαιὰν φιλίαν τοῦ βασιλέως, καὶ παρακινούμενος ἀπὸ μίαν ἁγίαν εὐγνωμοσύνην, προσφέρει ἑαυτὸν ὡς τρίτον συνήγορον, καὶ ἡ σύνοδος τὸν δέχεται. Δὲν ἐδυνήθη (λέγουσι) νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυα ὁ βασιλεύς, ὅτε τὸν ἔδωκαν τὴν ἀγγελίαν εἰς τὴν φυλακήν, ὅτι ὁ παλαιὸς ὑπουργὸς Μαλεσέρβος ἐζήτησε νὰ διορισθῇ καὶ αὐτὸς συνήγορός του."

Αὐτοὶ λοιπὸν οἱ τρεῖς συνήγοροι ἔβλεπον καθ' ἡμέραν τὸν βασιλέα καὶ πολλὰς ὥρας συνεβουλεύοντο μετ' αὐτοῦ, ζητοῦντες ὅλους τοὺς τρόπους καὶ τὰ μέσα διὰ νὰ τὸν ἐλευθερώσωσιν ἀπὸ τὸν θάνατον. Μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας, εἰς τὰς 26 Δεκεμβρίου, παρεστάθη τὴν δευτέραν καὶ τελευταίαν φορὰν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν σύνοδον, μὲ τοὺς τρεῖς συνηγόρους του. Ὁ νεώτερος Δεσέζος ἐδημηγόρησεν εὔγλωττον καὶ μακρὰν δημηγορίαν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως, ἐκεῖ παρόντος καὶ καθημένου μὲ ἀτάραχον γαλήνην εἰς τὸ πρόσωπον. Ἀπεκρίθη εἰς ὅλα τὰ ἐγκλήματα κατὰ μέρος, μεγάλως προθυμούμενος ν' ἀθώωσῃ τὸν βασιλέα. Ἀφοῦ δ' ἐτελείωσεν οὗτος τὴν δημηγορίαν, σηκωθεὶς ὁ Λοδοβίκος, εἶπε πρὸς τὴν συνέλευσιν μὲ σταθερότητα καὶ ἀφοβίαν τὰ ἑφεξῆς·— "Ἠκούσατε τὴν ἀπολογίαν τῶν συνηγόρων μου, καὶ τὴν ἀπόκρισιν εἰς ὅσα μὲ ἐγκαλεῖτε· δὲν ἔχω τί νὰ προσθέσω· τοῦτο μόνον λέγω, λαλῶν ἴσως πρὸς ὑμᾶς τὴν τελευταίαν φορὰν· ἡ συνείδησίς μου δὲν με ἐλέγχει τίποτε· οἱ συνήγοροί μου δὲν εἶπαν εἰμὴ τὴν ἀλήθειαν. Ἀπαρηγόρητον λύπην αἰσθάνομαι, ἐγκαλούμενος ὅτι ἠθέλησα νὰ χύσω τὸ αἷμα τοῦ λαοῦ, καὶ ὅτι ἐστάθην αἴτιος τῆς δυστυχοῦς ἡμέρας τῆς δεκάτης Αὐγούστου· ἡ εὔνοια, τὴν ὁποίαν ἔδειξα πάντοτε πρὸς τὸν λαόν μου, ἔπρεπε νὰ μὲ ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τοιοῦτον ἔγκλημα, καὶ νὰ πληροφορήσῃ ἅπαντας ὅτι ἐκινδύνευσα τὴν ἰδίαν μου ζωήν, διὰ νὰ ἐμποδίσω τὴν αἱματοχυσίαν τοῦ λαοῦ." Μετὰ ταῦτα, τὸν ἔστρεψαν πάλιν εἰς τὴν φυλακήν, καὶ εἰς ὅλον τὸ διάστημα τοῦ μακροῦ δρόμου ἀπὸ τὸ βουλευτήριον μέχρι τῆς φυλακῆς εὑρισκόμενος εἰς τὸ ἁμάξιον μετὰ τῶν συνηγόρων καὶ ἄλλων δύο ἀξιωματικῶν ἐκ τοῦ κοινοῦ τῶν Παρισίων, συνωμίλει μετ' αὐτῶν ἡσύχως, καθὼς καὶ ὅτε ἦτον εἰς ὅλην τὴν δόξαν του, περὶ διαφόρων ὑποθέσεων καὶ πραγμάτων (τὸ παραδοξότερον) φιλολογικῶν. Ἐλάλησε περὶ διαφόρων συγγραφέων Λατίνων, ἔκρινεν ἑκάστου τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ ἐλαττώματα μὲ μεγάλην ἀγχίνοιαν, ὥστε νὰ ἐκπλήξῃ τοὺς ἀκούοντας. Εἰς τὴν φυλακὴν πρὶν τῆς κρίσεως ταύτης διήρχετο μέρος τῆς ἡμέρας μεταγλωττίζων συγγραφέα τινὰ Λατῖνον, καὶ μέρος παίζων μὲ τὸν υἱόν του. Μίαν ἡμέραν ὁ προειρημένος ἐνάρετος Μαλεσέρβος ἠθέλησε νὰ τὸν ἐξετάσῃ μὲ τρόπον ἐπιτήδειον, διὰ νὰ βεβαιωθῇ ἂν ἡ γαλήνη αὕτη προήρχετο ἀπὸ ψευδῆ ἐλπίδα σωτηρίας, ἢ ἀπὸ φιλοσοφικὴν ἀπόφασιν· ὁ βασιλεὺς, νοήσας τὸν σκοπὸν, λέγει πρὸς αὐτὸν γελῶν καὶ ἀστειευόμενος·— "Εἰπέ με, Μαλεσέρβε, εἰς τὴν παιδικήν μου ἡλικίαν ἤκουον πάντοτε νὰ λέγωσιν, ὅτι, ὁσάκις ἔμελλε ν' ἀποθάνῃ τις ἐκ τοῦ γένους μας, ἐφαίνετο πρὸ πολλῶν ἡμερῶν περιπατοῦσα ἐπάνω εἰς τὴν στέγην τοῦ παλατίου μία γυνή, πρόδρομος καὶ ἄγγελος τοῦ θανάτου. Εἰπέ με, νὰ ζῇς· ἴδες τάχα τοιοῦτον φάσμα εἰς τὸ παλάτιον;" Ὁ Μαλεσέρβος δὲν ἐδυνήθη ν' ἀποκριθῇ εἰς τὴν ἀπροσδόκητον ταύτην ἐρώτησιν, περιχυθεὶς ἀπὸ δάκρυα. Τότε ὁ βασιλεύς. "Συγχώρησέ με," τὸν λέγει, "δὲν ἐπρόβλεψα ὅτι ἡ ἀστειότης αὕτη ἔμελλε νὰ ταράξῃ τὴν φιλάνθρωπόν σου ψυχήν· ἔξευρε, φίλε μου, ὅτι δὲν μὲ λανθάνει ὁ θάνατος, τὸν ὁποῖον ἑτοιμάζουσι κατ' ἐμοῦ. Ἀλλ' ἡ ἀπόφασίς μου εἶναι νὰ ἀποθάνω μὲ ἡσυχίαν τῆς ψυχῆς μου, διότι ἡ συνείδησις τίποτε δὲν με ἐλέγχει."

Ἡ σύνοδος λοιπὸν ἠσχολήθη πάλιν μετὰ ταῦτα εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Λοδοβίκου. Πολλῶν γνώμη ἦτο νὰ καταδικάσωσιν αὐτὸν εἰς θάνατον· ἄλλων δὲ νὰ τὸν φυλάξωσι μέχρι τῆς τελευτῆς τοῦ πολέμου, ἔπειτα νὰ τὸν ἐξορίσωσιν ἀπὸ τὴν Γαλλίαν. Εἰς τὰς 28 Δεκεμβρίου, ἦλθε παρὰ τοῦ βασιλέως τῆς Ἱσπανίας (συγγενοῦς τοῦ Λοδοβίκου) μία ἐπιστολὴ μεσιτείας, διὰ νὰ μὴν ἐγγίξωσιν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Λοδοβίκου· ἀλλ' ἡ σύνοδος δὲν ἔδωκεν οὐδεμίαν ἀκρόασιν εἰς αὐτὴν τὴν μεσιτείαν. Εἰς τὰς 29 ἀνέλαβον πάλιν τὴν κρίσιν, καὶ τὴν ἠκολούθησαν ἀδιαλείπτως μέχρι τῆς 17ης Ἰανουαρίου 1793.

Τὴν 17ην λοιπὸν Ἰανουαρίου, εἰς τὰς ἕνδεκα ὥρας τῆς νυκτὸς, μετὰ συνεδρίασιν τριακονταεὲ ὡρῶν, ἡ σύνοδος ἀπεφάσισε τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως, οὕτω· ἀπὸ 713 συγκλητικοὺς παρευρεθέντας, 392 ἔδωκαν ψῆφον θανάτου· 2 τὸν κατεδίκασαν εἰς δεσμά· καὶ 319 εἰς ἐξορίαν.

Πρὸ τῆς καταδίκης ταύτης ἡ σύνοδος εἶχεν ἐξετάσειν δύο ἄλλα ζητήματα, τὸ πρῶτον, ἂν ὁ Λοδοβίκος ἦναι ἔνοχος ἢ ὄχι· καὶ τὸ δεύτερον, ἂν, ἀφοῦ τὸν κρίνῃ ἡ σύνοδος, ἡ κρίσις αὕτη ἔπρεπε νὰ πεμφθῇ εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας τῆς Γαλλίας διὰ νὰ ἐπικυρωθῇ ἀμέσως ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἢ καὶ νὰ ἀθετηθῇ, ἂν ὁ λαὸς ἔκρινε τὸν Λοδοβίκον ἢ ἀθῶον, ἢ κἂν ἄξιον ἄλλης ποινῆς ἐλαφροτέρας καὶ ὄχι θανάτου. Καὶ τὰ δύο ταῦτα ζητήματα εἶχον ἀποφασισθῆν ὁμοίως διὰ τῆς πλειοψηφίας, τὸ πρῶτον, ὅτι ὁ Λοδοβίκος εἶναι ἔνοχος· καὶ τὸ δεύτερον, ὅτι ἡ κρίσις τῆς συνόδου, ὁποιαδήποτε κἂν ἤθελεν εἶσθαι, δὲν ἔπρεπε νὰ ἀναθεωρηθῇ ἀπὸ τὸν λαόν.

Εἰς τὴν πολιτικὴν ταύτην μεταβολὴν τῆς Γαλλίας, (δανειζόμεθα ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Κοραῆ), εἴδον, φίλε μου, πολλὰ παράδοξα, τὰ ὁποῖα φαίνονται εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς μεγάλας μεταβολὰς τῶν ἐθνῶν. Σὲ διηγήθην ἀνωτέρω τὸ γενναῖον ἔργον τοῦ Μαλεσέρβου, καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι θέλεις τὸ θαυμάσειν, καθὼς ὅλοι οἱ χρήσιμοι τὸ ἐθαύμασαν ἐδῶ, καὶ καθὼς θέλουν τὸ θαυμάσειν οἱ μεταγενέστεροι, ἀναγινώσκοντες τὴν ἱστορίαν τῆς Γαλλίας. Ἀλλὰ μάθε τώρα ἔργον παντάπασι διαφόρου φύσεως καὶ ἐναντίον εἰς τὸ πρῶτον. Ἐξετάζεται τὸ πρῶτον ζήτημα, Εἶναι ἔνοχος ὁ Λοδοβίκος, ἢ ὄχι; καὶ ὁ Δοὺξ τῆς Αὐρηλίας, ἐξάδελφος τοῦ βασιλέως, ψηφίζει ὅτι εἶναι. Ἔρχεται τὸ δεύτερον ζήτημα, Ἡ κρίσις τῆς συνόδου πρέπει νὰ ἀναθεωρηθῇ ἀπὸ τὸν λαόν, ἢ ὄχι; καὶ ὁ Δοὺξ τῆς Αὐρηλίας ψηφίζει τὸ ὄχι. Θεωρεῖται τὸ τρίτον ζήτημα, Ποίας ποινῆς εἶναι ἄξιος ὁ Λοδοβίκος; καὶ ὁ Δοὺξ τῆς Αὐρηλίας καταδικάζει τὸν ἐξάδελφόν του εἰς θάνατον. Εἰς τὰς 19 κινεῖται πάλιν ζήτημα εἰς τὴν σύνοδον, ἂν συμφέρῃ νὰ ὑπερθέσωσι τὸν θανατον τοῦ βασιλέως εἰς ἄλλον ἁρμοδιώτερον καιρόν; καὶ ὁ Δοὺξ τῆς Αὐρηλίας ψηφηφορεῖ μετὰ τῶν πλειοτέρων, οἵτινες ἤθελον νὰ πίσῃ ἀνυπερθέτως ἡ κεφαλὴ τοῦ Λοδοβίκου. Ὁ Πέτρος ἠρνήθη τρὶς μόνον τὸν διδάσκαλόν του· ἀλλ' οὗτος ὑπερέβη καὶ αὐτὸν τὸν Ἰούδαν εἰς τὴν ὠμότητα καὶ ἀπανθρωπίαν.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ σύνοδος ἔμεινεν ἕως τέλους ἀδυσώπητος, τὴν 20ην, ἡμέραν Κυριακὴν, ἔπεμψε τὴν εἴδησιν πρὸς τὸν βασιλέα, διὰ νὰ ἑτοιμασθῇ εἰς τὸν θάνατον. Οἱ ἀπεσταλμένοι ἐμβῆκαν εἰς τὴν φυλακὴν δύο ὥρας μετὰ τὸ μεσημέριον, καὶ ἐφανέρωσαν εἰς τὸν δυστυχῆ Λοδοβίκον τὴν τελευταίαν ἀπόφασιν τῆς συνόδου. Μὲ γαλήνην δὲ καὶ ἡσυχίαν ἀπεκρίθη πρὸς αὐτοὺς ὁ βασιλεύς, ζητῶν, πρῶτον, τρεῖς ἡμέρας διορίαν διὰ νὰ ἑτοιμασθῇ· δεύτερον, τὴν ἄδειαν νὰ βλέπῃ ἐλευθέρως εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα του· καὶ τρίτον, νὰ ἐλευθερώσωσι τὴν οἰκογένειάν του ὅλην ἀπὸ τὴν φυλακὴν, δίδοντες εἰς αὐτοὺς τὴν ἄδειαν νὰ ἐξέλθωσιν ἀπὸ τὴν Γαλλίαν, καὶ νὰ ὑπάγωσιν ὅπου θέλουν. Ἔπειτα συνέστησεν εἰς τὴν σύνοδον καὶ εἰς ὅλον τὸ Γαλλικὸν ἔθνος πολλοὺς πτωχούς, οἵτινες δὲν εἶχον ἄλλον τρόπον ζωοτροφίας παρὰ τὰς ἐτησίους δωρεὰς τοῦ βασιλέως. Ταῦτα πάντα ἐπρόφερε σταθερῶς χωρὶς νὰ ἀλλοιωθῇ τὸ πρόσωπόν του. Ἡ σύνοδος δὲν ἔκρινεν εὔλογον οὔτε τὰς τρεῖς ἡμέρας νὰ τὸν χαρίσῃ, καὶ κατὰ συνέπειαν,

Τὴν 21ην Ἰανουαρίου, εἰς τὰς ἐννέα ὥρας τὸ πρωΐ, ἔκβαλον αὐτὸν ἀπὸ τὴν φυλακὴν, καὶ τὸν ὑπῆγον εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης, συνωδευμένον ἀπὸ μέγα πλῆθος.

---

*Αὕτη ἦτον ἡ τρίτη ἀπὸ τῆς ἐπαναστάσεως· ἡ πρώτη Ἐθνικὴ Συνέλευσις, ἡ ὀνομασθεῖσα συνταακτικὴ, ἐσυνεδρίαζεν ἀπὸ 5 Μαΐου 1789 ἕως 30 Σεπτεμβρίου 1791· ἡ δευτέρα, ἡ νομοδοτικὴ, ἀπὸ 1 Ὀκτωβρίου 1791 ἕως 21 Σεπτεμβρίου 1792.

θος στρατιωτῶν, ὅλων ἐξωπλισμένων· καὶ περὶ τὰς ἕν-δεκα σχεδὸν ὥρας ἀπέτεμεν ὁ δήμιος τὴν κεφαλὴν τοῦ πλέον λαμπροῦ, τοῦ πλέον ἰσχυροῦ, καὶ τοῦ πλέον δυστυχοῦς βασιλέως τῆς Εὐρώπης, Λοδοβίκου δεκάτου ἕκτου. Ἔμεινε μέχρι τῆς τελευταίας ὥρας σταθερὸς καὶ μεγαλόψυχος, καὶ ἐδέχθη τὸν θάνατον μὲ μεγάλην ὑποταγὴν εἰς τὰς ἀπορρήτους βουλὰς τῆς Προνοίας· τὴν τελευταίαν ὥραν ὀλίγα λεπτὰ πρὸ τῆς ἀποτομῆς, ὅτε τὸν ἀνέβασαν εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης, ἔστρεψεν ἔνθεν κἀκεῖθεν τοὺς ὀφθαλμοὺς, εἶδε τὸν περιεστῶτα λαὸν, καὶ ἠθέλησε νὰ λαλήσῃ πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ δὲν τὸν ἀφῆκαν· τελευταῖα λόγια ἤκουσαν ἀπὸ τὸ στόμα του ὅσοι τὸν ἐπλησίαζον, "Συγχωρῶ ἀπὸ καρδίας ὅλους μου τοὺς ἐχθρούς."

Τοιοῦτον ἐστάθη ἐν συντομίᾳ τὸ τραγικὸν τέλος τοῦ βασιλέως. Συνέβη καὶ εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἄλλο γενναῖον ἔργον, ὅμοιον τρόπον τινὰ μὲ τὸ τοῦ Μαλεσέρβου. Μόνος ὁ ῥάπτης του ἔδειξεν εἰς αὐτὸν σπλάγχνα οἰκτιρμῶν, καὶ ζητήσας ἀπὸ τὴν σύνοδον τὸν νεκρὸν Λοδοβίκον, τὸν ἐνταφίασεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Μαγδαληνῆς.

Τὴν παραμονὴν τῆς ἀποτομῆς ἴδεν ὁ δυστυχέστατος βασιλεὺς τὴν γυναῖκα, τὴν ἀδελφὴν, καὶ τὰ τέκνα του. Ἔμεινε μὲ αὐτοὺς δύο ἡμισυ ὥρας. Τὴν ἡμέραν τῆς ἀποτομῆς τὸ πρωΐ, πρὶν νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης, ἐζήτησε καὶ πάλιν ἡ οἰκογένειά του νὰ ἐμβῶσιν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ Λοδοβίκου διὰ νὰ τὸν ἀσπασθῶσι τὸν τελευταῖον ἀσπασμόν· ἀλλ' αὐτὸς δὲν κατένευσεν εἰς τὸ ζήτημά των, μὴ θέλων νὰ αὐξήσῃ τὴν ἀπαρηγόρητον λύπην των.

Ἕπεται ἡ συνέχεια.

ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΨΥΧΡΟΤΗΤΟΣ.

ΤΙΣ ἀρά γε εἶναι ἡ κυριωτάτη αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν πολλοὶ τῶν Χριστιανῶν, κατὰ τοὺς ἡμετέρους μάλιστα καιροὺς, ἀποβαίνουσι τόσον ψυχροὶ, ἢ καὶ παντάπασιν ἀδιάφοροι πρὸς τὰ θεῖα, καὶ ἑπομένως δοῦλοι τῶν ἀδίκων τῆς σαρκὸς ἐπιθυμιῶν; διὰ τί ἄλλο, παρὰ διότι θεωροῦσι τὴν προσευχὴν ὡς δεισιδαιμονίαν, ἢ ἁς συνήθειαν τῶν μελαγχολικῶν, ἢ, τὸ μετριώτερον, ὡς χρέος μόνων τῶν μοναχῶν καὶ τῶν ἀσκητῶν· ὡς ἂν ἔχωσιν αὐτοὶ μικροτέρας παρ' ἐκείνους ἀσθενείας, ὀλιγωτέρας ἀνάγκας, τελειοτέρων γένεσιν, ἄλλην ψυχὴν, ἄλλην πίστιν, ἄλλον δημιουργὸν καὶ σωτῆρα, παρὰ τὸν Θεὸν τοῦ παντός! Μετά τινος μεγιστᾶνος τῆς γῆς νομίζουσιν εὐδαιμονίαν νὰ συλλαλῶσιν· ἀνασέχονται κόπους, προβάλλουσι μεσίτας, ὑποφέρουσι καταφρονήσεις, κολακεύουσι καὶ τοὺς θυρωροὺς, ὥστε νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἡγεμόνος. Ἀλλ' εἰς τὰ πάμφωτα παλάτια τοῦ Βασιλέως τῶν οὐρανῶν ὀκνοῦσι νὰ ἐμβαίνωσιν ἑτοίμως καὶ ἀκωλύτως, καὶ νὰ θεωρῶσι νοερῶς τὴν δόξαν τοῦ προσώπου του. Εἰς τῶν φίλων αὐτῶν τὰς οἰκίας καὶ πάσας ἄλλας ἰδίας καὶ δημοσίους οἰκοδομὰς συχνάζουσι, καὶ διημερεύουσι πολλάκις, διάγοντες εὐαρέστοις· ἀλλὰ τοὺς ἱεροὺς ναοὺς ἀποστρέφονται, καὶ φεύγουσι τοὺς οἴκους τῆς προσευχῆς παρομοίως, καθὼς οἱ κακοῦργοι τὴν ὄψιν τῶν κριτηρίων. Διὰ τοῦτο μάλιστα τῶν τοιούτων ἡ καρδία ψυχραίνεται πρὸς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ· διότι τῆς θείας ἀγάπης εἶναι, τρόπον τινὰ, μέτρον ἡ προσευχή. Ὀλίγον ἢ πολὺ προσεύχεσαι; πολὺ ἢ ὀλίγον ἀγαπᾷς· δὲν προσεύχεσαι παντάπασι; παντάπασι δὲν ἀγαπᾷς τὸν Θεόν. Ὅταν ἡ ψυχὴ, πλανηθεῖσα πρῶτον ὑπὸ τῶν παθῶν καὶ τῆς ῥαθυμίας, διακόψῃ παντελῶς τὴν ἄσκησιν καὶ μελέτην τῆς θείας λατρείας, ἥτις διατρέφει τὴν ἐπίγνωσιν καὶ ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, τί ἄλλο πλέον ἔπειτα μένει νὰ πάθῃ, παρὰ παντελῆ λήθην τοῦ Θεοῦ; Διὰ τοῦτο οἱ τοιοῦτοι εὑρίσκουσι πολλὰς ἀμφιβολίας καὶ ἀντιφάσεις εἰς τὰ ὑψηλὰ τῆς Πίστεως δόγματα, πολλὰ πολλάκις ἀποβάλλουσι, θέλοντες νὰ ἦναι σοφώτεροι τῆς σοφίας, νομιμώτεροι τῶν νόμων, δικαιότεροι τῆς δικαιοσύνης, φιλανθρωπότεροι τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ! Καὶ πρὸς μὲν τὴν μελέτην τῆς θείας Γραφῆς ἐπαηδιάζουσι, καθώς ποτε πρὸς τὸ μάννα οἱ Ἰουδαῖοι, ἀρέσκονται δὲ μᾶλλον εἰς τὰ θεια κρέατα καὶ τὴν Αἰγύπτιον τροφὴν τῶν ψευδωνύμων γνώσεων τῆς δοξοσοφίας· καὶ καυχῶνται πρεσβεύοντες πολλὴν ἀνεξιθρησκείαν, ὄχι τὴν Εὐαγγελικὴν καὶ Χριστιανικὴν καὶ ἀληθινὴν ἀνοχὴν, ἀλλ' ἀπόλυτόν τινα καὶ πάντῃ ἀπεριόριστον ἀδιαφορίαν τῶν περὶ Θεοῦ θρησκευμάτων, δογματίζοντες, ὅτι δύνατκι καθεὶς, ἂν θέλῃ, καὶ ὅταν θέλῃ, καὶ ὅπως θέλῃ νὰ λατρεύῃ τὸν Θεόν· διότι πρῶτον ἔσωσαν αὐτοὶ εἰς τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς πᾶσαν διάκρισιν μεταξὺ τῶν ἀληθινῶν καὶ τῶν ἐσφαλμένων περὶ Θεοῦ φρονημάτων, καὶ πάντα μετ' ἐπιγνώσεως καὶ φιλανθρωπίας ζῆλον περὶ τὰ δικαιώματα τῆς θείας λατρείας. Οὕτω δὲ κατεσκοτισμένοι μὲν τὸν νοῦν ὑπὸ τῆς ἀπάτης, τεταραγμένοι δὲ τὰς ψυχὰς ὑπὸ τῶν ἀγρίων παθῶν, τὰ ὁποῖα στρατοπεδεύουσιν εἰς τὰ στιλάγχνα των, δὲν βλέπουσιν εἰς τὸν κόσμον εἰ μὴ τυφλήν τινα σύγχυσιν καὶ ἀταξίαν καὶ ταραχήν. Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ τύφου καὶ τῆς ἀλαζονείας πεφυσημένοι, καὶ πλήρεις μὲν ὄντες τῆς ἑαυτῶν ἰδέας καὶ ὑπολήψεως, ἔρημοι δὲ παντάπασι τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ· καὶ μόνον μὲν ὀρθὸν καὶ ἀληθὲς νομίζοντες ὅ,τι φρονοῦσιν αὐτοὶ, μόνον δὲ καλὸν καὶ ἀγαθὸν ὅ,τι ἐπιθυμοῦσι, σκάθμην δὲ τῶν πράξεων καὶ νόμον ἔχοντες τὸ ἴδιον συμφέρον, τὸ δὲ δίκαιον θεωροῦντες ὡς ἀπόλυτον ἰδιοκτησίαν τοῦ πανουργοτέρου ἢ τοῦ ἰσχυροτέρου, καὶ πᾶσαν εὐτυχίαν θυγατέρα τῆς βίας ἢ τῆς ἀπάτης, ἀποβαίνουσι, τέλος, ἄδικοι καὶ ἅρπαγες, σκιρτῶντες καὶ ταράττοντες καὶ ἀναστατόνοντες καὶ οἴκους καὶ πόλεις καὶ ἐπαρχίας, ἢ δόλιοι καὶ πλάνοι καὶ ὑποκριταὶ, πλανῶντες καὶ πλανώμενοι ὑπὸ τῶν δρυμίων, ἕως οὗ, τέλος, ἐξολοθρεύονται ὄλεθρον κακὸν, διὰ τὸν ἀπὸ Θεοῦ ἀπομακρυσμόν. Ἰδοὺ οἱ μακρύνοντες ἑαυτοὺς ἀπὸ σοῦ ἀπολοῦνται.—ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ.

Ο ΕΝ ΛΙΣΒΩΝΙ ΜΕΓΑΣ ΣΕΙΣΜΟΣ ΤΟΥ 1755.

Τέλος ἀπὸ Σελ. 23.

ΜΗ τολμῶν καὶ πάλιν νὰ εἰσέλθω εἰς τὴν αὐτὴν στενὴν ὁδὸν, τὴν ὁποίαν κατὰ θείαν τινὰ πρόνοιαν ἀσφαλῶς διέβην ἀρχήτερα. ἐπέστρεψα εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ ποταμοῦ, ὅστις τώρα ὀλίγον ἐφαίνετο τεταραγμένος. Ἐντεῦθεν προβαίνων ὄχι ἀκινδύνως, ἔφθασα ἔμπροσθεν τοῦ Ἰρλανδικοῦ μοναστηρίου τοῦ Ἁγίου Σώματος, τὸ ὁποῖον κρημνισθὲν εἶχε καταπλακώσειν μέγα πλῆθος τῶν λειτουργουμένων, καὶ τινας τῶν ἱερομονάχων· οἱ διασωθέντες ἵσταντο εἰς τὴν ἔξω τοῦ μοναστηρίου πλατεῖαν, μὲ κατηφεῖς ὄψεις τοὺς σωροὺς τῶν ἐρειπίων βλέποντες. Διευθύνθην ἀπὸ τὸ μέρος τοῦτο πρὸς τὸ παλάτιον· ἀλλὰ μοῦ ἐμπόδισαν τὴν πρόσοδον τὰ χαλάσματα ἑνὸς τῶν θεάτρων, οἰκοδομῆς στερεωτάτης καὶ μεγαλοπρεπεστάτης, πρὸ μικροῦ τελειωθείσης μὲ ἀδροτάτην δαπάνην.

Μετὰ πολλὰ προσκόμματα κατευωδώθην, τέλος, εἰς τὴν μικρὰν πλατεῖαν τοῦ παλατίου, καὶ ῥίψας ὀλίγα βλέμματα εἰς τοὺς βασιλικοὺς θαλάμους εἶδον ἅπαντας κατερρημμένους, ὥστε, ἂν εὑρίσκοντο ἐκεῖ τὰ διάφορα τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας μέλη, δὲν ἠμπόρουν ἐκτὸς διὰ θαύματος νὰ σωθῶσι. Τῆς πλατείας ταύτης κατεῖχε τὴν μίαν πλευρὰν ἡ πατριαρχικὴ ἐκκλησία, ὅπου καὶ ὁ βασιλεὺς ἐσύχναζεν· ἐπὶ δὲ τῆς ἄλλης πλευρᾶς ἦτο κτίριον μεγαλοπρεπέστατον, ἀτελείωτον εἰσέτι· καὶ τῆς μὲν ἐκκλησίας εἶχε καταπέσειν ἡ στέγη καὶ μέρος τῶν ἐμπροσθίων τοίχων· τὸ δ' ἄλλο οἰκοδόμημα, μ' ὅλην αὐτοῦ τὴν στερεότητα, τόσον εἶχε κλονηθῆν, ὥστε διάφοροι μεγάλαι πέτραι κατέπεσον ἐκ τῆς κορυφῆς, καὶ πᾶν μέρος ἐφαίνετο διεσχισμένον. Ἡ πλατεῖα ἔγεμεν ἀπὸ παντὸς εἴδους ἁμάξας, ἵππους καὶ ἡμιόνους, παρητημένα ὑπὸ τῶν ἁμαξηλατῶν καὶ θεραπόντων, ὡς καὶ ὑπὸ τῶν κυρίων.

Οἱ δ' εὐγενεῖς καὶ ὁ κλῆρος, οἱ τὴν ἱερὰν ἀκολουθίαν ἀκροαζόμενοι ὅτε ὁ σεισμὸς ἤρχισεν, ἔφυγον βιαστικώτατοι, καθεῖς ὅπου ὠδήγει αὐτὸν ὁ φόβος του, τὰ λαμπρὰ σκεύη τῶν πολυαρίθμων θυσιαστηρίων ἀφήσαντες εἰς τὸ ἔλεος τοῦ τυχόντος· ἀλλὰ τοῦτο δὲν μ' ἔκαμε τοσαύτην ἐντύπωσιν, ὅσην ἡ θλίψις τῶν ταλαιπώρων ζώων, τὰ ὁποῖα ἐφαίνοντο αἰσθανόμενα τὴν σκληρὰν αὐτῶν τύχην· ὀλίγα τινὰ ἦσαν φονευμένα, ἄλλα δὲ πληγωμένα, τὰ περισσότερα ὅμως, ἀβλαβῆ μείναντα, ἀφέθησαν ἐκεῖ νὰ λιμοκτονηθῶσιν.

Ἐκ τῆς πλατείας ταύτης μακρὰ, ἀνηφορικὴ, καὶ στενὴ ὁδὸς ἦγεν εἰς τὸ κατάλυμα τοῦ φίλου μου· πῶς δὲ νὰ περιγράψω τὰς νέας φρικώδεις σκηνὰς, ὅσας εὗρηκα ἐνταῦθα; ὁδυρμοὺς μόνον καὶ ἀναστεναγμοὺς ἤκουον. Κανένα δὲν ἀπήντησα ὅστις νὰ μὴ θρηνῇ τὸν θάνατον στενῶν συγγενῶν ἢ ἀκριβῶν φίλων, ἢ τὴν ἀπώλειαν ὅλης αὐτοῦ τῆς περιουσίας· μόλις ἠμπόρουν νὰ ὁδεύσω ἓν βῆμα χωρὶς νὰ πατήσω νεκρὸν, ἢ ἀποθνήσκοντα· εἴς τινα μίρη ἔκειντο ἅμαξαι μετὰ τῶν κυρίων, ἵππων, καὶ ἀναβατῶν, σχεδὸν κατασυντετριμμένων· ἐδῶ, μητέρες μὲ νήπια εἰς τὰς ἀγκάλας· ἐκεῖ, δέσποιναι πλουσίως ἐνδεδυμέναι, ἱερεῖς, μοναχοὶ, ἔμποροι, χειροτέχναι, εἴτε εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, εἴτε ἤδη ἐκπνέοντες· τινῶν ἦσαν τὰ σκέλη ἢ τὰ νῶτα τεθραυσμένα, εἰς ἄλλων τὰ στήθη ἐπέκειντο πέτραι βαρύταται· τινὲς σχεδὸν κεχωμένοι εἰς τοὺς λίθους, καὶ τοὺς διαβάτας εἰς μάτην ἐπικαλούμενοι, ἀφίνοντο ἀθλίως ν' ἀπολεσθῶσι μετὰ τῶν ἐπιλοίπων!

Ἔφθασα, τέλος, ἔμπροσθεν τῆς οἰκίας ὅπου διέτριβεν ὁ φίλος, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου τοσοῦτον ἀνησύχουν· εὑρὼν δὲ καὶ ταύτην καὶ τὰς γειτονικὰς οἰκοδομὰς κατακρημνισμένας, ἤρχισα νὰ διαλογίζωμαι πῶς νὰ ἐξέλθω τῆς πόλεως ἀσφαλῶς, καὶ μετὰ μίαν σχεδὸν ὥραν ἔφθασα εἰς ξενοδοχεῖον Ἄγγλου τινὸς, ἥμισυ μίλιον ἀπέχον τῆς Λισβῶνος, ὅπου διαμένω εἰσέτι μετὰ πολλῶν ἄλλων ὁμογενῶν μου, ὡς καὶ Πορτογάλλων, εἰς τὴν αὐτὴν ἀθλίαν κατάστασιν, χαμευνῶν ὡς ἐπιτοπλεῖστον καὶ ὑπαίθριος, μὲ μόλις σκέπασμά τι ἀπὸ τὴν δυσκρασίαν τοῦ νυκτερινοῦ ἀέρος, ὅστις περὶ τὸν καιρὸν τοῦτον εἶναι ὀξύτατος καὶ διαπεραστικώτατος.

Ἴσως νομίζεις, φίλε μου, τελειωμένην ἐνταῦθα τὴν θρηνῶδη ταύτην ὑπόθεσιν· ἀλλὰ φεῦ! τὰ δεινὰ τῆς πρώτης Νοεμβρίου ἀρκοῦν τόμους νὰ πληρώσωσι. Μόλις ἐνύκτωσε, καὶ ἄλλο θέαμα παρέστη ἐνώπιόν μας, ἐπίσης σχεδὸν φρικῶδες μὲ τὰ ἤδη περιγραφέντα—φλόγες ἐξέσπασαν πανταχόθεν τῆς πόλεως τόσον λαμπραὶ, ὥστε διὰ μόνου τοῦ φωτὸς αὐτῶν ἠμπέρουν νὰ ἀναγινώσκω. Χωρὶς ὑπερβολὴν δύναταί τις νὰ εἴπῃ, ὅτι διαμιᾶς ἄναψεν ἡ πόλις εἰς ἑκατὸν μέρη, ἐκαίετο δὲ κατὰ συνέχειαν καὶ ἀνεμποδίστως ἓξ ὁλοκλήρους ἡμέρας.

Ἡ πυρκαϊὰ προβαίνουσα καταναλίσκουσα πᾶν ὅ,τι ὁ σεισμὸς εἶχεν ἀφήσειν τόσον δὲ ἄθυμοι καὶ πεφοβισμένοι ἦσαν ἅπαντες, ὥστε ὀλιγώτατοι ἐτόλμησαν ἐμβάντες εἰς τὴν πόλιν νὰ διασώσουν μέρος τῆς περιουσίας των· πᾶς ἕνας εἶχε πρὸς τὰς φλόγας ἐστραμμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ ἵστατο ἐπιβλέπων περίλυπος καὶ μετ' ἄκρας σιωπῆς, τὴν ὁποίαν διέκοπτον μόνον αἱ κραυγαὶ καὶ οἱ ὀδυρμοὶ τῶν γυναικῶν καὶ τέκνων, τοὺς ἁγίους καὶ ἀγγέλους ἐπικαλουμένων, ὁπότε ἡ γῆ ἄρχιζε νὰ τρέμῃ· τοῦτο δὲ τόσον συχνὰ ἐγίνετο τὴν πρώτην νύκτα, (καὶ τῶντε ἐμπορῶ νὰ εἴπω πάντοτε μέχρι τῆς παρούσης στιγμῆς), ὥστε δὲν ἐπέρνα τεταρτημόριον τῆς ὥρας χωρὶς μικρὸν ἢ μέγαν σεισμόν. Ἐπέφερε δὲ τὴν τρομερὰν ταύτην πυρκαϊὰν, καθ' ὅσον ἠμπόρεσα νὰ μάθω, ὄχι, ὡς εἶπον τινὲς, ὑπόγειος ἔκρηξις, ἀλλὰ τὰ ἑπόμενα τρία αἴτια. Τὴν 1ην Νοεμβρίου ἐπιτελοῦν οἱ Πορτογάλλοι τὴν ἑορτὴν Πάντων τῶν Ἁγίων· κατὰ συνέπειαν, εἰς πᾶσαν ἐκκλησίαν καὶ παρεκκλήσιον ἦσαν πάμπολλα κηρία καὶ λαμπάδες ἀναμμένα· ταῦτα, δόντα φωτίαν εἰς τὰ παραπετάσματα καὶ τὰ σανίδια τὰ ὁποῖα κατέπεσον, ἔγιναν πρώτη ἀφορμὴ τῆς πυρκαϊᾶς· ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους, συνέδραμον αἱ εἰς τὰ μαγειρεῖα φωτίαι, τὰς ὁποίας καθεῖς ἀφῆκεν ὅπως ἔτυχον· καὶ βέβαια τὰ δύο ταῦτα αἴτια καὶ μόνα ἤρκουν νὰ προξενήσωσιν ὀλεθριωτάτην πυρκαϊὰν, μάλιστα ἐπειδὴ κάνεῖς δὲν ἀντέβαλλεν ἐμπόδιόν τι.

Ἀλλὰ τρίτον καὶ χείριστον αἴτιον, τὸ ὁποῖον ἤθελε φαίνεσθαι ἀπίστευτον, ἂν δὲν ἦτο δημοσίως καὶ ὑπὸ πάντων μεμαρτυρημένον, εἶναι τοῦτο· συμμορία τις πεπωρωμένων κακούργων, οἵτινες ἐξῆλθον τῆς φυλακῆς ὁπότε κατέπεσεν ὁ τοῖχος εἰς τὸν πρῶτον σεισμὸν, ἐνησχολοῦντο εἰς τὸ νὰ πυροποιῶσι τὰ κτίρια, ὅσα ἐφαίνετο πιθανὸν ὅτι ἔμελλον νὰ σωθῶσι. Τί παρεκίνησεν αὐτοὺς εἰς τὸ διαβολικὸν τοῦτον ἔργον δὲν ἐμπορῶ νὰ ἐννοήσω, ἐκτὸς ἂν ἤθελον ν' αὐξήσωσι τὴν φρίκην καὶ τὴν σύγχυσιν, ὥστε νὰ λάβωσι τοιουτοτρόπως καλητέραν εὐκαιρίαν διὰ ν' ἁρπάξωσιν ἀσφαλῶς. Ἀλλὰ βέβαια ἦτο περιττὸς ὁ κόπος· διότι ὁλόκληρος ἡ πόλις παρητήθη πρὶν τῆς νυκτὸς, καὶ πιστεύω ὅτι ψυχὴ δὲν

ἔμεινεν εἰς αὐτὴν παρὰ τοὺς ἐξωλεστάτους ἐκείνους καί τινας ἄλλους ὁμοίους των· ὅθεν ἀκινδύνως ἠμπόρουν ν' ἁρπάζωσιν. Ἴσως καὶ ἄλλα αἴτια παρὰ τὴν λησταείαν παρεκίνησαν τινὰς αὐτῶν· εἷς κατ' ἐξαίρετον συλληφθεὶς (λέγουν ὅτι ἦτο Μαυροΰσιος, καταδικασμένος εἰς τὸ κάτεργον) ὡμολόγησεν ἐπὶ τῆς ἀγχόνης, ὅτι αὐτὸς ὁ ἴδιος ἔβαλε πῦρ εἰς τὸ παλάτιον· ἐσεμνύνετο δὲ διὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην, καὶ ἐδηλοποίησε μὲ τὴν τελευταίαν πνοήν του, ὅτι ἤλπιζε νὰ ἔκαυσε τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν. Συνδραμοῦσαι λοιπὸν αἱ τρεῖς αὗται αἰτίαι δὲν εἶναι παράδοξον ὅτι ἐγέννησαν τρομερὰν πυρκαϊάν, ἥτις ἀνεμπόδιστος ἀφεθεῖσα κατηφάνισε τὴν πόλιν ὁλόκληρον, ἢ τοὐλάχιστον πᾶν ὅ,τι ἐνυπῆρχεν εἰς αὐτὴν μεγαλοπρεπὲς καὶ πολύτιμον.

Περὶ τῶν οἰκοδομῶν παρετηρήθη, ὅτι αἱ στερεώταται κατέπιπτον ἐν χρόνῳ πρώτισται. Πᾶσα ἐκκλησία, μοναστήριον, παλάτιον, καὶ δημόσιον κτίριον, μὲ ἀπειραρίθμους ἰδιωτικὰς οἰκίας, ἢ κατεκρημνίσθησαν, ἢ τόσον δεινῶς ἐκλονήθησαν, ὥστε ἦτον ἐπικίνδυνον νὰ περάσῃ τις ἀπὸ πλησίον αὐτῶν.

Ὅλος ὁ ἀριθμὸς τῶν φονευθέντων, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ὅσοι ἐκάησαν, ἢ ἐθανατώθησαν, εἰς τὰ ἐρείπια ἐξορύττοντες, ὑποτίθεται, κατὰ τὸν ἐλάχιστον ὑπολογισμόν, ὡς ὑπερβαίνων τὰς ἑξήκοντα χιλιάδας· μολονότι δὲ ἡ ζημία ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ εἶναι ἀδύνατον νὰ λογαριασθῇ, ἰδέαν τινὰ ὅμως περὶ αὐτῆς ἐμπορεῖς νὰ σχηματίσῃς, ἀφοῦ σὲ βεβαιώσω ὅτι ἡ ἐκτεταμένη καὶ βαθύπλουτος αὕτη πόλις δὲν εἶναι τώρα εἰμὴ παμμεγέθης ἐρειπίων σωρός· ὅτι οἱ πλούσιοι καὶ οἱ πτωχοὶ εἶναι κατὰ τὸ παρὸν ἴσοι· ὅτι χιλιάδες οἰκογενειῶν, αἵτινες προχθὲς ἀκόμη ἔζων εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἀφθονίας καὶ τῆς τρυφῆς, εὑρίσκονται σήμερον διεσπαρμέναι τῇδε κἀκεῖσε εἰς τοὺς ἀγρούς, παντὸς τοῦ πρὸς ἄνεσιν ἐστερημέναι, καὶ μηδένα εὑρίσκουσαι δυνάμενον νὰ τὰς συνδράμῃ.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀφοῦ παρῆλθεν ὁ πρῶτος φόβος, ἐμβῆκα εἰς τὴν πόλιν ἀπὸ τὰ ἀσφαλέστερα μέρη, ὥστε νὰ ἴδω ἂν ἦτο τρόπος νὰ ἐκβάλω τί ἀπὸ τὸ κατάλυμά μου· ἀλλὰ τόσον εἶχεν ἐπαυξήσειν τὰ ἐρείπια ἡ πυρκαϊά, ὥστε τὴν ὁδὸν κἂν ὅπου εὑρίσκετο ἡ κατοικία μου δὲν ἠμπόρεσα νὰ διακρίνω· βουνοὶ πετρῶν καὶ χωμάτων μὲ περιεκύκλουν πανταχόθεν. Πάλιν ὅμως εἰσῆλθον μετὰ ἡμέρας εἰς τὴν πόλιν, συμπαραλαβὼν καί τινας ἀχθοφόρους, οἱ ὁποῖοι, πρὸ πολλοῦ κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς πόλεως ὑπηρετοῦντες, ἐγνώριζον τὴν θέσιν ἰδιαιτέρων οἴκων· διὰ τῆς βοηθείας αὐτῶν ἀνεκάλυψα, τέλος, τὴν κατοικίαν μου· ἀλλὰ πάραυτα ἐπληροφορήθην, ὅτι ἂν ἔσκαπτον δὲν ἤθελον πιάσειν οὔτε τὸ ἔξοδον· ἔπειτα, ὁ εἰσέτι ἀναβαίνων ἀπὸ τὰ ἐρείπια καπνὸς μὲ εἴδοποίησεν, ὅτι ὅσα ἐγὼ μάλιστα πάντων ἐτίμων ἦσαν ἤδη κεκαυμένα.

Καὶ τὰς δύο φορὰς, καθ' ἃς ἐπεχείρησα τὴν ἄκαρπον ταύτην ἔρευναν, ἐξαιρέτως τὴν πρώτην, τοσαύτη δυσωδία προήρχετο ἀπὸ τὰ νεκρὰ σώματα, ὥστε παρ' ὀλίγον ἐλειποθύμησα· μολονότι δὲ τὴν ἐσχάτην ἦτον ὀλιγώτερον δυνατή, τἀποτελέσματα ὅμως μὲ ἦσαν δεινότερα, καθότι ὑπέπεσον εἰς πυρετόν. Τὸ πάθημα τοῦτο μ' ἔκαμε προσεκτικώτερον εἰς τὸ μέλλον, καὶ ἀπέφευγον τόπους τινὰς, ὅπου τόσον ὑπερβολικὴ ἦτον ἡ δυσωδία, ὥστε ὁ κόσμος ἤρχισε νὰ φοβῆται λοιμικὴν νόσον. Φίλος μου τις, καταβὰς εἰς τὴν πόλιν ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὸν σεισμὸν, μὲ διηγήθη ὅτι εὑρῆκεν εἰς τὰς ὁδοὺς σώματα φρικωδῶς κατεσπαραγμένα ὑπὸ τῶν κυνῶν, ἄλλα ἡμικαυμένα, ἄλλα διόλου ἐψημένα· καὶ ὅτι εἷς τινας τόπους, μάλιστα παρὰ τὰς θύρας τῶν ἐκκλησιῶν, ἔκειντο πολυάριθμα σωρηδὸν, τὸ ἓν ἐπὶ τοῦ ἄλλου. Τὴν γενομένην τρομερὰν θραῦσιν ἐμπορεῖς νὰ εἰκάσῃς ἐκ τοῦ ἑπομένου ἑνὸς μόνου παραδείγματος·—Ὑπῆρχεν ὑψηλή τις καμαρωτὴ ὁδὸς, ἀπέναντι μιᾶς τῶν θυρῶν τῆς ἀρχαίας πρωτευούσης ἐκκλησίας· ἐξ ἀριστερῶν ἦτον ἡ περίφημος ἐκκλησία τοῦ Ἁγ. Ἀντωνίου, καὶ ἐκ δεξιῶν ἰδιωτικαί τινες οἰκίαι ὑψηλόταται· ἐν τῷ μέσῳ τῶν τεσσάρων τούτων οἰκοδομῶν ἔμενε φυσικὰ μικρά τις πλατεῖα. Εἰς τὸν πρῶτον σεισμὸν, πολλοὶ οἵτινες ἐπέρνων τότε ὑποκάτωθεν τῆς καμάρας, κατέφυγον εἰς τὸ κέντρον τῆς πλατείας· τὸ αὐτὸ δ' ἔπραξαν καὶ ὅσοι ἠμπόρεσαν ἀπὸ τοὺς εὑρισκομένους εἰς τὰς δύο ἐκκλησίας· ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἡ καμάρα καὶ τὰ πρόσωπα τῶν δύο ἐκκλησιῶν καὶ τῶν γειτονικῶν οἰκοδομημάτων, ὅλα κλίναντα πρὸς ἄλληλα, κατέπεσον καὶ κατέχωσαν ἅπαντας, ἐνῷ ἔσταντο ἐνταῦθα συσσωρευμένοι.

Ἰδού, φίλτατε, σ' ἐξιστόρησα γνησίως, καίτοι ἀτελῶς, τὴν φρικώδη ταύτην καταστροφὴν, ἥτις ἀφῆκεν ἀνεξάλειπτον ἐντύπωσιν εἰς τὸ πνεῦμά μου· ἔχασα ὅλα τὰ χρήματα ὅσα εἶχον πλησίον μου, καὶ ἄλλα ἱμάτια δὲν διέσωσα παρὰ τὰ ὁποῖα φορῶ· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον μὲ θλίβει ἡ ἀπώλεια τῶν χαρτίων μου. Πρὸς ἐπαύξησιν τῆς παρούσης μου δυστυχίας, οἱ φίλοι ἐκεῖνοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἠδυνάμην νὰ προσδράμω ἐφ' οἱασδήποτε ἄλλης περιπετείας, εὑρίσκονται τώρα εἰς τὴν αὐτὴν ἀθλίαν κατάστασιν. Μ' ὅλα ταῦτα, δὲν ἔχω κἀνὲν δίκαιον νὰ παραπονῶμαι ἢ ν' ἀπελπίζωμαι, ἀλλὰ μᾶλλον μετὰ βαθυτάτης εὐγνωμοσύνης ὀφείλω νὰ προσπίπτω ἐνώπιον τοῦ Παντοκράτορος, ὁ ὁποῖος τόσον ὁρατῶς μὲ διετήρησεν ἀπὸ τοιούτους καὶ τηλικούτοις κινδύνους· ἡ αὐτὴ δὲ ἀγαθὴ Πρόνοια ἐλπίζω ὅτι θέλει καὶ τοῦ λοιποῦ μὲ προστατεύειν, καὶ τῆς παρούσης στενοχωρίας μὲ ἀπαλλάξειν.

ΕΥΓΕΝΕΣΤΑΤΟΣ.—Τὸ ἐπίθετον τοῦτο ἔγινε σήμερον τόσον κοινὸν, τόσον εὐτελὲς, ὥστε δύναται πᾶς ἕνας νὰ τὸ ἀγοράσῃ καὶ νὰ τὸ στολισθῇ δι' ὀλίγον τι, ἢ καὶ νὰ τὸ λάβῃ δωρεὰν, χωρὶς νὰ ἐξοδεύσῃ τίποτε· διότι οἱ πωλοῦντες ἢ χαρίζοντες αὐτὸ εἶναι πάντοτε ὁ ἀπαίδευτος ὄχλος, ἢ οἱ ἀπόλυτοι ἡγεμόνες, ἤγουν ἄνθρωποι μὴ γνωρίζοντες τί πωλοῦν ἢ τί χαρίζουν, ἢ χαρίζοντες καπνὸν, διὰ νὰ ζωπυρῶσι τὸ ἀπόλυτον τῆς ἐξουσίας των. Τοῦτο συμβαίνει μάλιστα εἰς τὰς δυνομουμένας πολιτείας. Ὅταν ἡ πολιτεία εὐνομῆται, δὲν ἔχει οὔτε πολίτας ἐξαιρέτως ὀνομαζομένους εὐγενεῖς, οὔτε μέρος πολιτῶν ἄξιον νὰ ὀνομάζεται ὄχλος· ἐπειδὴ αὐτὴ ἡ εὐνομία γεννᾷ τὴν ἀρετὴν, καὶ εὐγενίζει ὅλην τὴν πόλιν ἐντάμα, ὄχι τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν πολίτην χωριστά. Ὁ τίτλος οὗτος ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα, ὄχι ὅτε εὐνομοῦντο, οὐδ' ὅτ' ἐδίωξαν τοὺς Πέρσας, ἀλλ' ὅτε κατεφρόνησαν τοὺς νόμους, κ' ἐγυμνώθησαν ἀπὸ τὰς ἀρετὰς τῶν ἰδίων προγόνων. Μὴν ἔχοντες πλέον ἀρετὴν, ἐπενόησαν νὰ κάμωσιν ἄλλο τι ἔντιμον ἀντ' αὐτῆς· καὶ τοῦτο φυσικὰ ἔπρεπε νὰ ἦναι ὁ πλοῦτος. Οἱ πλούσιοι λοιπὸν ἐσιμῶντο, καὶ αὐτοὶ μόνοι ὠνομάζοντο Εὐπατρίδαι καὶ Εὐγενεῖς, ἀκόμη καὶ Ἄρχοντες, καθὼς τοὺς ὀνομάζουν ἔτι καὶ σήμερον, ὡς νὰ ἦτον ἄξιον ἐπαίνου καὶ τιμῆς πρᾶγμα, πλοῦτος χωρὶς ἀρετήν. Ἰδοὺ τί λέγει, σύγχρονος καὶ μάρτυς αὐτόπτης τῆς τότε φθορᾶς, ὁ κωμικὸς Ἄλεξις (παρ' Ἀθην. IV. σελ. 160),

> Α. Ἔστιν δὲ παδαπὸς τὸ γένος οὗτος; Β. Πλούσιος·
> Τούτους δὲ πάντες φασὶν εὐγενεστάτους.
> Πένητας εὐπατρίδας γὰρ οὐδὲ εἷς ὁρᾷ.

ἤγουν ὁ πένης Σωκράτης καὶ οἱ ὅμοιοι αὐτοῦ ἐνομίζοντο ἀγενέστατοι. Οἱ ἀγενέστατοι ὅμως οὗτοι ἐσπούδασαν νὰ λυτρώσωσι καὶ τοὺς πωλοῦντας καὶ τοὺς ἀγοράζοντας τὴν εὐγένειαν ἀπὸ τὴν μέλλουσαν ἀγενεστάτην τύχην, ἀλλὰ δὲν ἐδυνήθησαν. Οἱ εὐγενέστατοι ὑπετάχθησαν πρῶτον εἰς τοὺς Μακεδόνας, ἔπειτα εἰς τοὺς Ῥωμαίους, οἱ ὁποῖοι, εὐγενισθέντες καὶ αὐτοὶ, ἔσυραν μαζῇ των καὶ τοὺς Ἕλληνας εἰς ἄλλον ζυγόν. Καιρὸς εἶναι, μετὰ τόσον μακρὰν πεῖραν, νὰ ἐξυπνήσωμεν, ἀγαπητοί μου Εὐγενέστατοι!—ΚΟΡΑΙΣ.

ΤΑ ΤΗΛΕΣΚΟΠΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΤΗΣ ΣΕΛΗΝΗΣ.

Ὁποταν ἡ γῆ εὑρίσκεται μεταξὺ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης, ὥστε νὰ δύῃ ἐκεῖνος ἐνῷ αὕτη ἀνατέλλει, τότε λάμπων ὁ ἥλιος κατευθεῖαν ἐπὶ τοῦ δίσκου τῆς σελήνης, κάμνει αὐτὴν πανσέληνον. Ἐμπορεῖ δὲ καὶ ὁ ἄοπλος ὀφθαλμὸς νὰ διακρίνῃ ἀτάκτους σκοτεινούς τινας τόπους, ὡς κηλίδας τοῦ ἱλαροῦ καὶ φεγγώδους προσώπου της· ἀλλὰ διὰ τῆς βοηθείας τοῦ τηλεσκοπίου αἱ εἰς αὐτὴν μεγάλαι μελανότητες γίνονται πολλαὶ καὶ παλυποίκιλοι σειραὶ, διάφοροι κατὰ τὸ σχῆμα καὶ τὸ χρῶμα, ὡς παριστάνεται εἰς τὴν προτεταγμένην εἰκονογραφίαν.

Γεννᾶται δὲ τοσαύτη διαφορὰ εἰς τὰ σχήματα καὶ χρώματα τῶν φαινομένων τούτων ἐκ τῆς ποικιλίας καὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν ὀρέων, τῶν πεδιάδων, καὶ τῶν βόθρων, τῶν ἀποτελούντων αὐτὰ τὰ φαινόμενα. Ἐμπορεῖ ὅμως νὰ ἐρωτήσῃ τις, Πόθεν εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ σεληνιακὴ ἐπιφάνεια ἔχει τοσαύτην ἀναλογίαν μὲ τὴν γῆν, ὥστε νὰ συνίσταται ἀπὸ ὄρη, κτλ; Τοῦτο θέλομεν προσπαθήσειν νὰ διασαφηνίσωμεν, συσταίνοντες πρὸς ἅπαντας, ὅσοι ἔχουν τηλεσκόπιον ἱκανὸν νὰ μεγαλύνῃ τοὐλάχιστον τεσσαρακοντάκις, νὰ ἐξετάσωσι προσεκτικῶς τὴν βαθμηδὸν γινομένην αὔξησιν τοῦ πεφωτισμένου μέρους τῆς σεληνιακῆς ἐπιφανείας, ὀλίγας νύκτας κατὰ τὸ διάστημα τοῦ πρώτου ἢ δευτέρου τετάρτου· θέλουν δὲ ταχέως ἀνακαλύψειν, ὅτι ἀληθῶς ὑπάρχουν ἀνωμαλίαι εἰς τὸν δίσκον τῆς σελήνης, αἵτινες ἄλλο δὲν ἐμποροῦν νὰ ἦναι εἰμὴ ὄρη καὶ κοιλάδες· καθότι παρατηρεῖται, ὅτι αἱ σκιαὶ τῶν ὀρέων διαφέρουσι κατὰ τὸ μῆκος ἀπὸ μιᾶς εἰς ἄλλην νύκτα συμφωνότατα μὲ τὴν τοῦ ἡλίου θέσιν ὡς πρὸς τὴν γῆν καὶ τὴν σελήνην. Παραδείγματος χάριν, τὸ ἐνταῦθα σχῆμα 1 παριστάνει

Σχῆμα 1.

μικρὸν μέρος τοῦ δίσκου τῆς σελήνης μὲ διάφορα τῶν ὀρέων, ὡς φαίνονται διὰ καλοῦ τηλεσκοπίου μίαν τινὰ νύκτα κατὰ τὸ πρῶτον αὐτῆς τέταρτον· τὸ δὲ σχῆμα 2

Σχῆμα 2.

δεικνύει τὰ αὐτὰ ὄρη τὴν ἐπιοῦσαν νύκτα·—ἡ σελήνη ἔγινε πληρεστέρα ἐν τῷ μεταξύ, φθάσασα μᾶλλον ἀντικρὺ τοῦ ἡλίου, καὶ κατὰ συνέπειαν αἱ σκιαὶ ἠλαττώθησαν. Εἰς τὴν πανσέληνον σκιαὶ δὲν ὑπάρχουσι διόλου, καὶ τὰ ὄρη φαίνονται ὡς τόποι φεγγώδεστατοι· μετὰ τὴν πανσέληνον ὅμως αἱ σκιαὶ πάλιν βλέπονται, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων πλευρῶν, τουτέστι, ῥίπτονται ἐξ ἀριστερῶν, ἀντὶ ἐκ δεξιῶν.

Αἱ τῆς σελήνης ἀνωμαλίαι εἶναι εἴτε μακρὰ καὶ ὑψηλὰ ὄρη, εἴτε, τὸ κοινότερον καὶ παραδοξότερον, κυκλοειδεῖς βουνώδεις σειραὶ κοιλότητας περικυκλοῦσαι, ἐκ τοῦ μέσου τῶν ὁποίων κοιλοτήτων ἡ πεδιάδων ἀνυψοῦται μεμονωμένος κωνοειδὴς λόφος. Ἐκ τῶν κωνικῶν δὲ τούτων λόφων μερικοὶ τοὐλάχιστον πιθανὸν ὅτι εἶναι ἡφαίστια.

Ἡ σελήνη περιστρέφεται ἐπὶ τοῦ ἰδίου της ἄξονος κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, καθ' ὃν τελειόνει τὴν περιστροφὴν αὐτῆς κύκλῳ τῆς γῆς· ὅθεν παριστάνει πάντοτε εἰς ἡμᾶς τὸ αὐτὸ πρόσωπον· διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἡ γῆ μας δὲν εἶναι ὁρατὴ πάρεξ εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ ἡμίσεως μέρους τῆς σελήνης, τουτέστι τοῦ πρὸς ἡμᾶς ἐστραμμένου.

Οἱ τὸ ἄλλο δὲ ἥμισυ κατοικοῦντες χρεωστοῦν νὰ κάμωσι μακρὰν καὶ πολύπονον ἴσως ὁδοιπορίαν, διὰ νὰ ἴδωσι τὸν ὡραῖόν μας κόσμον εἰς τὸν θόλον τοῦ οὐρανοῦ κρεμάμενον. Ἀλλὰ μολονότι κατὰ τοῦτο ἡμεῖς οἱ ἐπίγειοι ὑπερτεροῦμεν τοὺς σεληνιακοὺς ἢ τοὐλάχιστον τὸ ἥμισυ αὐτῶν, ἐκεῖνοι ὅμως ὑπερτεροῦσιν ἅπαντας ἡμᾶς, καθὸ βλέποντες τὴν γῆν μας (ἂν ἔχωσι τοὺς αὐτοὺς ὀφθαλμοὺς) δεκατρεῖς φορὰς μεγαλητέραν παρ' ὅσον φαίνεται εἰς ἡμᾶς ἡ σελήνη.

ΠΕΡΙ ΗΘΙΚΗΣ ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ.

ΠΕΡΙΦΙΛΑΥΤΙΑ ἢ ΕΓΩΙΣΜΟΣ.—Ἀληθὲς καὶ ἀναντέρρητον εἶναι, ὅτι ὁ ἄνθρωπος πανταχοῦ καὶ πάντοτε βλέπει ἐν πρώτοις τὸ ἴδιον αὐτοῦ συμφέρον. Ἀρετὴ δὲ εἶναι τὸ νὰ μὴ ἀντιτάσσῃ αὐτὸ εἰς τὸ κοινὸν συμφέρον, ἀλλὰ καὶ νὰ θυσιάζῃ αὐτὸ πρὸς ἀπόκτησιν ἐκείνου. Εἶναι πολλοὶ ἄνθρωποι κατὰ δυστυχίαν οἵτινες δὲν βλέπουν ἄλλο παρὰ ἑαυτούς, καὶ εἰς ἑαυτοὺς ἀναφέροντες τὰ πάντα, καὶ τὴν ἰδίαν των εὐημερίαν σκοπὸν ἔχοντες, παραβλέπουσι τοὺς ἀδελφούς των δυστυχοῦντας, φθονοῦν αὐτοὺς εὐτυχοῦντας, θυσιάζουν πρὸς τὸ ἴδιόν των ὄφελος καὶ τὰ κοινὰ συμφέροντα, ἐπιθυμοῦντες καὶ προσπαθοῦντες αὐτοὶ μόνον νὰ εὐτυχῶσιν. Αὕτη εἶναι ὑπερφιλαυτία, κακία ἀντικοινωνική, ἀνατρέπουσα καὶ τὴν θείαν ἐντολήν, τὴν λέγουσαν· Ἀγάπα τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. Ὁ ἐγωϊσμὸς ἀποναρκόνει τὴν καρδίαν πνίγων πᾶσαν ἀρετὴν πολιτικήν, καὶ πολεμῶν ἰδίως τὴν εὐτυχίαν τοῦ πλησίον καὶ πᾶν κοινὸν συμφέρον· ἐπικρατεῖ δὲ κυρίως εἰς τοὺς ἀπαιδεύτους λαοὺς καὶ τοὺς ὑποδούλους, οἵτινες, στερούμενοι τοῦ ἀγαθοῦ τῆς αὐτονομίας, δὲν δύνανται νὰ ἔχωσι τὴν ἰδέαν τῆς ὁμονοίας, τῆς φιλοπατρίας, τῆς ἐθνικότητος, τοῦ κοινοῦ συμφέροντος, καὶ τῶν θυσιῶν τῶν ἀπαιτουμένων εἰς ἀπόκτησιν αὐτοῦ. Ἡμεῖς κατὰ δυστυχίαν ἔχομεν καθημερινὰ παραδείγματα τῶν κακῶν, ὅσα πάσχει ἡ κοινωνία μας ἐκ τῆς ὑπερφιλαυτίας· καὶ ἂν δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπιφέρωμεν κάμμίαν θεραπείαν εἰς τὰς καρδίας τῶν ἡλικιωμένων, τοὐλάχιστον χρεωστοῦμεν νὰ κατατολεμῶμεν αὐτὸ τὸ ἐλάττωμα, ὅσον δυνάμεθα, ὥστε νὰ μὴ ἀναπτύσσεται εἰς τὰς ἁπαλὰς ψυχὰς τῆς νεολαίας. Μὲ πάντα τρόπον οἱ διδάσκαλοι χρεωστοῦν νὰ καταστέλλωσι τὰ σκιρτήματα τοῦ ἐγωϊσμοῦ, συνειθίζοντες ἐν πρώτοις τοὺς παῖδας νὰ θέλωσι καλὸν εἰς πάντα, καὶ ν' ἀγαπῶσιν ὅ,τι κοινῶς συμφέρει εἰς ὅλους, καὶ νὰ προτιμῶσι τὸ κοινὸν συμφέρον ἀπὸ τὸ ἴδιον· νὰ τὰ προτρέπωσιν εἰς τὸ νὰ βοηθῶσι τοὺς συμμαθητάς των ν' ἀποκτήσωσι κἀνὲν καλόν, ἢ ν' ἀπαλλαχθῶσιν ἀπὸ κάμμίαν ποινήν· νὰ ἐργάζωνται καὶ νὰ συνεργῶσι πρὸς ὄφελος ἐκείνων μὲ κάποιον κόπον ἢ καὶ μὲ κάποιαν μικρὰν ζημίαν ἰδικήν των. Ὅσους δ' ἂν βλέπῃ ὁ διδάσκαλος πράττοντας προθύμως τοιαῦτα ἔργα εὐποιΐας καὶ ἀφιλοκερδείας, εἶναι καλὸν νὰ τοὺς ἐπαινῇ δημοσίᾳ καὶ νὰ τοὺς ἀνταμείβῃ. Μὲ τοῦτον δὲ τὸν τρόπον θέλει δυνηθῆν ν' ἀποπνίξῃ τὰ ἐλαττώματα τῆς ὑπερφιλαυτίας, τοῦ φθόνου, τῆς αἰσχροκερδείας, τοῦ μίσους, καὶ νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν του τὰς ἐκ τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης πηγαζούσας ἀρετάς, καὶ τὴν προτίμησιν τοῦ κοινοῦ συμφέροντος ἀπὸ τὸ ἴδιον.

ΜΙΜΗΣΙΣ.—Δευτέρα κλίσις τοῦ ἀνθρώπου εἶναι καὶ τὸ μιμεῖσθαι τοὺς ἄλλους καὶ εἰς τὰς πράξεις καὶ εἰς τοὺς λόγους. Ἡ δὲ κλίσις αὕτη ἀναφαίνεται καὶ ἀπὸ τὴν νηπιακὴν ἡλικίαν, ἐπικρατοῦσα ἰσχυρῶς εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε παραβλεπομένη ἀκανόνιστος φέρει εἰς πολλὰς κακὰς ἕξεις καὶ εἰς ἐλαττώματα. Διὰ τῆς μιμήσεως μανθάνει τὸ παιδίον καὶ τὸ λαλεῖν καὶ τὸ πράττειν, καὶ θέλει λαλεῖν καὶ πράττειν, ὅπως καὶ ὅ,τι οἱ μετ' αὐτοῦ συνδιαιτώμενοι μεγαλήτεροί του λαλῶσι καὶ πράττωσιν. Ἐπειδὴ δὲ αἱ κακαὶ ἕξεις καὶ τὰ ἀπρεπῆ λόγια εὐκολώτερον εὑρίσκουσι μιμητὰς παρὰ τὰ καλά· διὰ τοῦτο βλέπομεν τὰ παιδία ν' ἀπομιμῶνται ὅλας τὰς ἀσχημοσύνας τοῦ σώματος, τὰς διαστροφὰς τοῦ προσώπου, τὰ σκώμματα τὰ κινοῦντα εἰς γέλωτα, τὰς ὕβρεις, τὰς ἀχρείας λέξεις, τὰ παρονόματα, κτλ. νομίζοντα ὅτι θέλουν κινεῖν εἰς εὐχαρίστησιν τοὺς παρόντας. Διὰ ταῦτα πρέπει οἱ γονεῖς καὶ οἱ διδάσκαλοι, ὅσοι φροντίζουσι περὶ τῆς χρηστῆς ἀνατροφῆς τῶν νέων, νὰ μὴν ὑποφέρωσι ποτὲ νὰ λέγωνται ἢ νὰ πράττωνται τὰ τοιαῦτα ἐνώπιον τῶν παίδων. Καὶ τοὺς παῖδας δὲ αὐτοὺς πρέπει νὰ ἐπιπλήττωσιν αὐστηρῶς, ὅταν ἀκούωσιν αὐτοὺς ἢ βλέπωσι τοιαῦτα πράττοντας ἢ λέγοντας, καὶ νὰ τοὺς διδάσκωσι διὰ παραδειγμάτων, ὁποῖα ἔχουν κακὰ ἀποτελέσματα, καὶ τίνα εἶναι τ' ἄξια μιμήσεως νὰ τοὺς ὑποδεικνύωσιν, ἐπαινοῦντες καὶ ἀμείβοντες τοὺς προθυμουμένους νὰ φυλάττωσι τὰς συμβουλάς των.—Ο ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ.

Η ΕΠΤΑΝΗΣΟΣ.

Ἀριθ. 3.

ΠΕΡΙ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΚΑΙ ΠΑΞΩΝ.

Η ΖΑΚΥΝΘΟΣ κεῖται περὶ τὰ δέκα μίλια πρὸς νότον τῆς Κεφαλληνίας, καὶ ἀπέχει περὶ τὰ δεκαπέντε ἀπὸ τὸ ἐγγύτατον ἄκρον τῆς Πελοποννήσου. Τὸ μῆκος αὐτῆς εἶναι ὡς εἰκοσιτεσσάρων μιλίων, τὸ δὲ πλάτος ὡς δώδεκα. Σχῆμα ἔχει ἄτακτον ὠοειδές, μετὰ βαθέος κόλπου εἰς τὴν νοτιανατολικὴν ἄκραν. Ὁ δυτικὸς αἰγιαλὸς παριστάνει σειρὰν βουνῶν ἐκ τιτανολίθου, καὶ κρημνοὺς ἀποτόμους· ὁ δ' ἀνατολικός, ὁ ἀπέναντι τῆς Πελοποννήσου, περιέχει λιμένα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου κεῖται ἡ πόλις Ζάκυνθος. Τῆς νήσου ἡ περιφέρεια εἶναι μιλίων ἑξήκοντα. Σύγκειται δὲ τὸ πλεῖστον αὐτῆς μέρος ἀπὸ μεγίστην πεδιάδα, ἐξ ἡ ὀκτὼ μιλίων τὸ πλάτος, ἀπὸ βορᾶ εἰς νότον ἐκτεινομένην, καὶ μὲ λόφους συνορεύουσαν πρὸς ἀνατολὰς καὶ δύσιν. Ἡ μεγάλη αὕτη καὶ γονιμωτάτη πεδιὰς συντείνει μάλιστα πρὸς διατροφὴν τῶν κατοίκων. Εἰς αὐτὴν ἐπιβλέπων τις ἐξ οἱουδήποτε τῶν περικύκλω ὑψωμάτων, θεωρεῖ ὡς συνεχῆ ἀμπελῶνα, μ' ὀλίγους ἀγροὺς ἢ νομὰς τῇδε κἀκεῖσε. Πολυάριθμοι κῶμαι καὶ οἶκοι θερινοὶ εὑρίσκονται καθ' ὅλην τὴν πεδιάδα διεσκορπισμένα, κήπους, ἐλαιῶνας, ἢ δάση πορτογαλλεῶν καὶ ἄλλων καρποφόρων δένδρων περὶξ αὐτῶν ἔχοντα. Αἱ πλευραὶ τῶν περικλειόντων αὐτὴν λόφων παριστάνουσι παντοῦ συμμεμιγμένα ἀγροὺς καὶ δάση, καὶ ποικίλλονται δὲ μὲ βαθείας κοιλάδας, αἵτινες ἀπείρων εἰδῶν ἐπιφάνειαν παρέχουσι.

Τὸ πλεῖστον μέρος τῆς νήσου φαίνεται συντεθειμένον ἀπὸ τιτανώδεις πέτρας, ὑπάρχει δὲ καὶ γύψος εἰς διάφορα μέρη· πλησίον χωρίου τινὸς εἰς τὸ κέντρον τῆς νήσου χαμηλά τινα στρογγύλα ὑψώματα λάμπουσιν ἀπὸ αὐτήν. Ἀλλὰ τὸ μᾶλλον ἀξιοσημείωτον ἀπὸ τὰ ὀρυκτὰ τῆς νήσου λογίζεται ἡ πίσσα ἢ ἄσφαλτος, τὴν ὁποίαν καὶ ὁ Ἡρόδοτος ἀναφέρει εὑρισκομένη εἰς πηγὰς περὶ τὰ δέκα μίλια μακρὰν τῆς πόλεως. Κυρίως εἶναι τοποθετημέναι αὗται εἰς μικρὰν περιοχὴν ἑλώδους γῆς, μέχρι τῆς θαλάσσης καταβαίνουσαν, καὶ περικυκλωμένην καθ' ὅλα τὰ λοιπὰ μέρη ὑπὸ χαμηλῶν ὑψωμάτων ἐκ τιτανολίθου· εὑρίσκονται δὲ εἰς τρεῖς ἢ τέσσαρας διαφορετικοὺς τόπους ἐπὶ τοῦ βάλτου, φαινόμεναι ὡς μικρὰ λιμνία, αἱ πλευραὶ καὶ οἱ πυθμένες τῶν ὁποίων εἶναι ἀπὸ πετρέλαιον ἐσκεπασμένα. Εἰς τὸ κυριώτερον ἀπὸ τὰ λιμνία ταῦτα, κυκλοειδὲς τὸ σχῆμα, ὡς πεντήκοντα ποδῶν τὴν περιφέρειαν, καὶ ὀλίγων ποδῶν τὸ βάθος, συσσωρεύεται μεγάλη ποσότης πετρελαίου. Τὸ ὕδωρ τῆς πηγῆς, μεθ' οὗ ἀναμφιβόλως φέρεται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τὸ ὀρυκτόν, σχηματίζει μικρὸν ῥυάκιον, τὸ ὁποῖον, ἐνῷ ῥέει διὰ τοῦ ἕλους, ἀποθέτει μέρος τῆς ἐν αὐτῷ ἀσφαλτώδους ὕλης· τοῦ αὐτοῦ χαρακτῆρος εἶναι καὶ τὰ λοιπὰ λιμνία. Συνάγεται δ' ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ πετρέλαιον, καὶ κατὰ μέσον ὅρον συμποσοῦται εἰς ἑκατὸν βαρέλια. Ἡ πίσσα συνάγεται ἀνασυρομένη ἐκ τῶν λιμνίων ἐπὶ κλάδου μυρσίνης ἢ ἄλλου θάμνου, μὲ τὸν αὐτὸν καὶ ἀπαράλλακτον τρόπον καθ' ὃν μᾶς περιγράφει ὁ πατὴρ τῆς ἱστορίας ὅτι ἐγίνετο πρὸ δισχιλίων ἐτῶν.

Ἡ νῆσος πάσχει πολὺ ἀπὸ σεισμούς· δύο ἢ τρεῖς συμβαίνουσι πολλάκις κατὰ μῆνα· ὁ πρὸ μικροῦ γενόμενος (29 Ὀκτωβρίου, 1840) ἔβλαψε μεγάλως τὰς οἰκοδομάς, καὶ ἂν συνέβαινε νύκτα, ἤθελε βλάψειν ὄχι ὀλιγώτερον τοὺς ἀνθρώπους. Γενικῶς τῶν σεισμῶν τούτων προηγεῖται ἰδιαιτέρα τις βαρύτης καὶ θειώδης χαρακτὴρ εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν, ἔπονται δὲ ῥαγδαῖαι βροχαί.

Ὀλίγα τινὰ θέλομεν σημειώσειν τώρα περὶ τῆς πόλεως καὶ τῶν κατοίκων. Ἡ πόλις Ζάκυνθος ἐκτείνεται κατὰ τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν ὡς ἓν ἥμισυ μίλιον, ἀλλ' εἰς κἀνὲν μέρος δὲν ἔχει οὔτε ἡμίσεως μιλίου πλάτος. Αἱ οἰκοδομαὶ ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἔχουν Ἰταλικὸν χαρακτῆρα, καὶ τὸ ἐνδότερον τῆς πόλεως πανταχοῦ παριστάνει μεγάλην καθαριότητα. Αἱ ὁδοὶ γενικῶς εἶναι στεναί· αἱ δὲ εἰς τὰς κυριωτέρας ὁδοὺς οἰκίαι, πέτριναι συνήθως, καὶ τετράστεγοι ἢ πεντάστεγοι. Ἐκκλησίαι φαίνονται πολλαὶ εἰς διάφορα μέρη τῆς πόλεως καὶ τῶν περιχώρων· ὀλίγαι αὐτῶν ἔχουσι κωδωνοστάσια, αἱ δὲ λοιπαὶ πρόσωπα ὑψωμένα, ὡς αἱ Λατινικαὶ ἐκκλησίαι τῆς Σικελίας καὶ Ἱσπανίας. Εἰς πολλῶν οἴκων παράθυρα ὑπάρχουσι δικτυωτὰ ἢ καφάσια, ἐξέχοντα εἰς τρόπον ὥστε νὰ σχηματίζωσιν εἶδος τριγώνου κιβωτίου· ταῦτα δὲ συντείνουν πολὺ εἰς τὸ νὰ καθιστῶσι πληκτικὰς τὰς ὁδούς. Ἡ κυριωτέρα ὁδὸς ἐκτείνεται παράλληλος μὲ τὸν αἰγιαλόν, ἐργαστήρια καὶ στοὰς κατὰ σειρὰν ἔχουσα.

Τὸ φρούριον ἵσταται ἐπὶ λόφου 350 πόδας ὑψηλοῦ· ἐκτίσθη δὲ ὑπὸ τῶν Βενετῶν, καὶ εἶναι ἀρκετὰ εὐρύχωρον, περικλεῖον, ἐκτὸς στρατώνων καὶ ἀποθηκῶν, πολλὰς μερικὰς οἰκίας μὲ κήπους παρακειμένους. Ἀφοῦ ἡ Ζάκυνθος ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἄγγλων, πολλὰ χρήματα ἐξωδεύθησαν ἐπὶ τῶν ὀχυρωμάτων.

Οἱ Ζακύνθιοι, καίτοι Ἕλληνες, ἔχουν ὅμως πολλὰ χαρακτηριστικὰ καὶ ἤθη τῶν Ἰταλῶν, τὰ ὁποῖα μετέδωκαν εἰς αὐτοὺς οἱ μακρὸν χρόνον τὴν νῆσον ἐξουσιάσαντες Βενετοί, ὡς καὶ ἡ ἀδιάλειπτος μετὰ τῶν Ἰταλῶν ἐμπορικὴ ἐπιμιξία. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ζακύνθου εἶναι περὶ τὰς 20,000 ἄρρενων, καὶ 18,000 γυναικῶν. Ἐκ τῶν κατοίκων 9,000 περίπου ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν. Τὰ κυριώτερα προϊόντα εἶναι μεγάλη ποσότης Κορινθιακῆς σταφίδος, ἔλαιον, οἶνος, σῦκα, λεμόνια, καὶ τὰ ὅμοια.

Ὡς 35 μίλια πρὸς νότον τῆς Ζακύνθου κεῖται δύο νησία Στροφάδια κοινῶς λεγόμενα, τὸ πάλαι δὲ Στροφάδες, εἰς τὸ μεγαλήτερον ἐκ τῶν ὁποίων εὑρίσκεται ὀχυρὸν μοναστήριον, ὅπου ἐξορίζονται καὶ φυλακόνονται οἱ ἀτακτοῦντες ἐκκλησιαστικοὶ τῶν Ἰονίων Νήσων.

ΠΑΞΟΙ.

Ἡ νῆσος αὕτη, ἡ μικροτάτη τῶν Ἑπτά, κεῖται μεταξὺ Κερκύρας καὶ Λευκάδος, ἐκ τῆς πρώτης ἀπέχουσα μόνον ἑπτὰ μίλια. Ἔχει δώδεκα μελίων περίμετρον, ὡς εἰκοσιεπτὰ δὲ τετραγωνικῶν μελίων περιοχήν· εἶναι ὠοειδοῦς σχήματος, καὶ συνίσταται ἀπὸ ἓν μόνον δρος, τὸ ὁποῖον πιθανὸν ὅτι κανένα καιρὸν ἐσυγκρότει μέρος τῆς Κερκύρας. Ἡ κωμόπολις εἶναι ἀτάκτως πως ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ διεσπαρμένη, κυκλοειδὲς ἔχουσα κανονοστάσιον, κυριεῦον αὐτήν. Τὸ κυριώτερον προϊὸν εἶναι τὸ ἔλαιον. Ὁ δὲ πληθυσμὸς ὑπερβαίνει τὰς 5,000, ἐξ ὧν περὶ τὰς 2000 διατρίβουν εἰς τὴν πρωτεύουσαν κώμην Πόρτον Γάϊον.

Νοτιανατολικῶς ἐκ τῶν Παξῶν κεῖται μικρότερον νησίον, Ἀντίπαξοι καλούμενον, ὅπου κατοικοῦσιν ὀλίγοι τινὲς ἁλιεῖς. Ἐπὶ Βενετῶν εἶχον ὡς καταγώγιον οἱ πειραταὶ τὸ νησίδιον τοῦτο, καὶ δεινῶς ἐφορολόγουν ἅπαντας ὅσοι εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν ἔπιπτον.

ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ, ΕΚΤΑΣΙΣ, ΚΑΙ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ.

Αἱ πολιτεῖαι, εἰς ὅσας εἶναι προτεταγμένος*, εἶναι μέλη τῆς Γερμανικῆς Ὁμοσπονδίας.

Κράτη.	Πολίτευμα.	Περιοχή. Τετραγ. Μίλ.	Πληθυσμός.
*Ἀμβοῦργον	Δημοκρατία· γερουσία καὶ δημοτικὸν συμβούλιον	149	153,000
*Ἀνοβέρα	Περιωρισμένη μοναρχία· δύο συνέδρια	14,600	1,679,000
*Αὐστριακὴ αὐτοκρατορία	Ἀπόλυτος μοναρχία, ἐκτὸς τῆς Οὐγγαρίας καὶ Τρανσυλβανίας, αἵτινες ἔχουν νομοθετικὰ συνέδρια	255,226	34,100,000
*Βάδα	Μέγα Δουκάτον· περιωρισμένη κυριαρχία, μὲ δύο νομοθετικὰ συνέδρια	5,712	1,240,000
*Βαυαρία	Περιωρισμένη μοναρχία· δύο συνέδρια	28,435	4,300,000
Βέλγιον	Ὁμοίως	12,569	4,230,000
ΒΡΕΤΑΝΙΑ, Μεγάλη, Ἰρλανδία, καὶ καταστήματα καὶ νῆσοι ἐν Εὐρώπῃ	Βασιλεύς, καὶ δύο κοινοβούλια	116,700	25,600,000
*Βρουνσβύκον	Δουκάτον· περιωρισμένη κυριαρχία, μὲ ἓν συνέδριον	1,525	250,000
*Βυρτεμβέργα	Περιωρισμένη μοναρχία, μὲ δύο συνέδρια	7,568	1,610,000
Γαλλία	Περιωρισμένη μοναρχία· δύο συνέδρια	202,125	33,600,000
Δανία	Ἀπόλυτος μοναρχία	59,762	2,097,400
Ἐκκλησιαστικαὶ Πολιτεῖαι	Ἀπόλυτος καὶ ἐκλεκτικὴ κυριαρχία	17,048	2,590,000
Ἑλβετία	Δημοκρατία ὁμόσπονδος, μὲ δίαιταν	17,208	2,116,000
Ἑλλὰς	Ἀπόλυτος μοναρχία	15,000	742,500
Ἑπτάνησος	Ἐλεύθερον κράτος μὲ γερουσίαν καὶ βουλὴν, ὑπὸ Βρετανικὴν προστασίαν	998	242,000
Ἱσπανία	Περιωρισμένη μοναρχία	179,480	11,963,000
Λουξεμβοῦργον	Δουκάτον· περιωρισμένη κυριαρχία, μὲ γερουσίαν	410	145,000
*Μεκλεμβοῦργον Σχουερινικὸν	Μέγα Δουκάτον· περιωρισμένη κυριαρχία, μὲ ἓν συνέδριον	4,701	472,200
Μοδένα καὶ Μάσσα	Δουκάτον· ἀπόλυτος κυριαρχία	2,073	300,000
*Ὀλδεμβοῦργον	Μέγα Δουκάτον· ἀπόλυτος κυριαρχία	2,470	260,000
Ὁλλανδία	Περιωρισμένη μοναρχία, μὲ δύο συνέδρια	13,890	2,820,000
Πάρμα	Δουκάτον, ἀπόλυτον	2,184	440,000
Πορτογαλλία	Περιωρισμένη μοναρχία, μὲ συνέδριον ἀντιπροσώπων	34,500	3,400,000
*Προυσσία	Ἀπόλυτος μοναρχία	106,302	13,800,000
Ῥωσσικὴ αὐτοκρατ., συμπεριλαμβανομένου τοῦ βασιλείου τῆς Πολονίας	Ἀπόλυτος μοναρχία	2,041,809	51,100,000
*Σαξονία	Περιωρισμένη μοναρχία, μὲ δύο συνέδρια	5,705	1,680,000
Σαρδινία	Ἀπόλυτος μοναρχία	28,830	4,500,000
Σβεκία καὶ Νορβεγία	Περιωρισμένη μοναρχία, μὲ δύο συνέδρια	284,530	4,150,000
Σικελίαι, αἱ Δύο	Περιωρισμένη μοναρχία, μὲ συμβούλιον (consulta)	41,521	7,650,000
Τοσκάνα	Μέγα Δουκάτον· ἀπόλυτος κυριαρχία	8,302	1,830,000
Τουρκία	Ἀπόλυτος μοναρχία	183,140	12,000,000

ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ, 1841.] [ΑΡΙΘ. 52.

Η ΦΩΚΗ

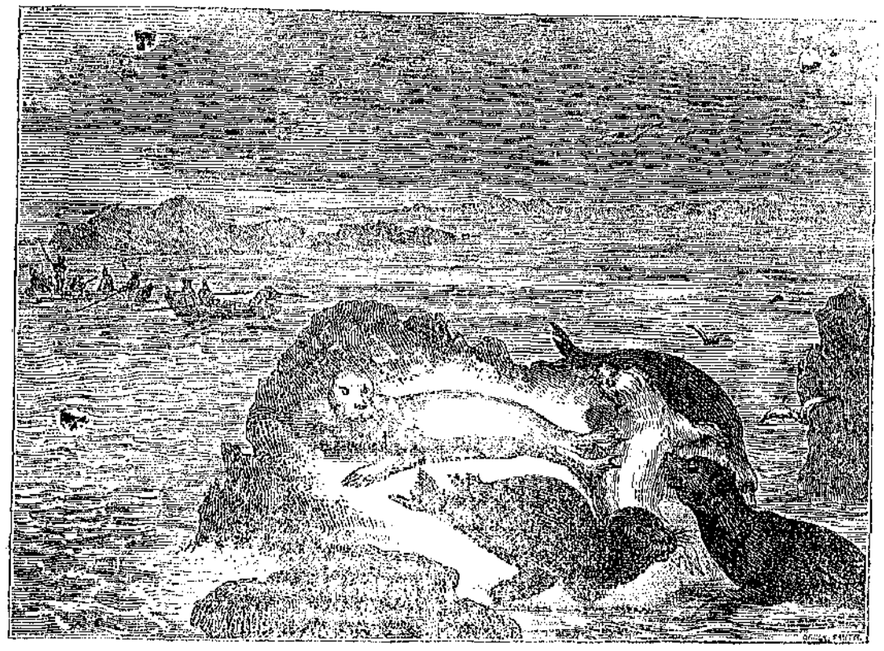

Ἄγρα τῶν Φωκῶν εἰς τὴν Σκωτίαν.

ΤΗΣ Φώκης ὑπάρχουσι διάφορα εἴδη, γενικὰ τῶν ὁποίων χαρακτηριστικὰ εἶναι τὰ ἑπόμενα. Οἱ ὀπίσθιοι πόδες εἶναι τεθειμένοι εἰς τὸ ἄκρον τοῦ σώματος, καὶ χρησιμεύουν, ὡς καὶ οἱ ἐμπρόσθιοι, εἰς τὸ κολυμβᾷν· οἱ δὲ δάκτυλοι ἅπαντες ἔχουν ὄνυχας, καὶ συνενοῦνται διὰ μεμβράνης. Μηροὶ ἢ κνῆμαι οὐδόλως φαίνονται· ὅθεν ἀδεξίως καὶ μετὰ κόπου ἕρπουσιν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς τὰ ζῶα ταῦτα· ἀλλ' εἰς τὸ ὕδωρ κινοῦνται μετ' εὐκολίας καὶ χάριτος. Ἡ οὐρὰ εἶναι μικροτάτη, βαλμένη δὲ μεταξὺ τῶν ὀπισθίων ποδῶν. Εἴδη τινὰ ἔχουν ἐξωτερικὰ ὦτα, ἄλλα δὲ μόνον ἀκουστικὰς ὀπάς. Οἱ ὀφθαλμοὶ εἶναι μεγάλοι καὶ ἐξέχοντες· οἱ δὲ μυκτῆρες ἀνοίγουν ἢ κλείουν κατ' ἀρέσκειαν τοῦ ζώου. Τὸ ἄνω χεῖλος εἶναι μὲ δυνατοὺς μύστακας κεκοσμημένον, καὶ τρίχες συνήθως καλύπτουσι τὸ σῶμα. Ὡς πρὸς τὴν ἐσωτέραν κατασκευὴν αἱ φῶκαι ὁμοιάζουν μὲ χερσαῖα τετράποδα, καὶ κατὰ συνέπειαν ἀπαιτεῖται πρὸς ὕπαρξιν αὐτῶν ἡ ἀτμοσφαιρικὴ ἀναπνοή. Εἰς τὰ βορεινὰ πελάγη, ἀνοίγουσι κυκλοειδεῖς τρύπας εἰς τὸν πάγον ὑφ' ὃν εὑρίσκονται, ὥστε νὰ εἰσέρχεται δι' αὐτῶν ὁ ἀήρ. Ὁ Κουβιὲρ παρατηρεῖ ὅτι σπανίως ἀνοίγει τοὺς μυκτῆρας αὐτῆς ἡ φώκη, ἐκτὸς ὅταν ἐπιθυμῇ νὰ ἐκβάλῃ ἀπὸ τοὺς πνεύμονάς της τὸν ἀέρα ἢ νὰ εἰσάξῃ νέον· τοῦτο δὲ συμβαίνει γενικῶς κάθε ὀκτὼ ἢ δέκα δεύτερα λεπτά· ἀλλ' ἐνίοτε κρατεῖ καὶ ἥμισυ λεπτὸν τὴν ἀναπνοήν της.

Οἱ ὀδόντες ἱκανῶς διαφέρουσιν εἰς τὰ διάφορα εἴδη, καὶ δύναταί τις ἐκ τούτου νὰ συμπεράνῃ ἀνάλογον διαφορὰν εἰς τὰς ἕξεις αὐτῶν· ἀλλὰ τὸ σχῆμα τῶν ὀδόντων καὶ σιαγόνων ἀποδεικνύει ὅτι ὡς ἐπιτοπλεῖστον αἱ φῶκαι σαρκοφαγοῦσιν, ἡ δὲ τροφὴ των ἐν γένει συνίσταται ἀπὸ ἰχθύας, καρκίνους, καὶ θαλάσσια πτηνά, τὰ ὁποῖα πιάνουσι κολυμβῶσαι. Κυρίως αἱ φῶκαι

τοὐλάχιστον αἱ κοιναὶ, δὲν μασσοῦν· ἀλλὰ καταπιέζουν τὸ θήραμα μεταξὺ τῶν ὀδόντων, ὄχι ὥστε νὰ διαιρέσωσιν αὐτὸ εἰς κομμάτια, ἀλλὰ μόνον νὰ συστείλωσι τὸ μέγεθός του, διὰ νὰ ἐμπορῇ νὰ διέλθῃ τὸν λάρυγγα καὶ τὸν οἰσοφάγον. Ἐνίοτε κατασπαράττουσι τὸ θήραμα μὲ τοὺς ὄνυχάς των· ἀλλὰ συχνότερον καταπίνουσιν αὐτὸ ἀκέραιον.

Αἱ θήλειαι γεννῶσι δύο ἢ τρία νεογνὰ, ὡς ἐπιτοπλεῖστον τὸν χειμῶνα· ἐξακολουθοῦν δὲ νὰ τρέφωσιν αὐτὰ δύο περίπου ἑβδομάδας εἰς τὸν τόπον τῆς γενέσεώς των, καὶ βυζάνουν αὐτὰ σχεδὸν ὄρθιαι, εἰς τοὺς ὀπισθίους πόδας στηριζόμεναι. Ἀφοῦ ἀρκετὰ ἐνδυναμωθῶσι τὰ νεογνὰ, ὥστε ν' ἀντιπαλαίωσι πρὸς τὰ κύματα, ἡ μήτηρ ὁδηγεῖ αὐτὰ εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ τὰ διδάσκει νὰ κολυμβῶσι πρὸς ζήτησιν τροφῆς. Πολλοῦ λόγου ἀξία εἶναι ἡ τῶν φωκῶν πρὸς ἀλλήλας ἀγάπη, καὶ μάλιστα ἡ πρὸς τὰ ἴδια τέκνα των. Κινδυνεύουσα ἡ μήτηρ δὲν συλλογίζεται εἰμὴ τὰ νεογνά της, καὶ κακῶς ἐνίοτε πληγωμένη μεταφέρει αὐτὰ εἰς τὴν θάλασσαν. Ὁ ἄῤῥην ὄχι ὀλιγώτερον τῆς μητρὸς εὐαρεστεῖται μὲ τὰ νεογνά. Εἰς τὸν ἥλιον κοιτόμενος ἐπὶ τῆς ὄχθης, θεωρεῖ αὐτὰ μετ' ἄκρας ἀγαλλιάσεως, καὶ γλείφει καὶ φιλεῖ αὐτὰ ἐνῷ παίζουν καὶ πηδῶσι καὶ παλαίουσιν ἔμπροσθέν του. Πολλοὺς ἐνιαυτοὺς ἀπαιτοῦσιν αἱ φῶκαι, διὰ νὰ φθάσωσιν εἰς τὸ πλῆρες αὐτῶν μέγεθος, κατὰ δὲ τὴν γνώμην τοῦ Βυφφῶνος πολλάκις ἐκτείνεται ἡ ζωή των ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν ἔτη

Αἱ φῶκαι παντὸς εἴδους ζῶσι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀγεληδὸν, καὶ ἀγαπῶσι νὰ ἡλιάζωνται καὶ νὰ κοιμῶνται ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ, τῶν βράχων, ἢ τῶν ἐκ πάγου λόφων. Εἰς θέσεις, ὅπου ὑπάρχει κίνδυνος, διορίζουσι φύλακα, ὅστις νὰ εἰδοποιῇ αὐτὰς ὁπόταν φανῇ ἐχθρὸς οἱοσδήποτε· ἐκτὸς δὲ τούτου, ἡ κοινὴ φώκη, ἐνῷ τοιουτοτρόπως ἀναπαύεται, σηκόνει πολλάκις τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ βλέπει τριγύρῳ παρατηροῦσα ἐὰν ἦναι πανταχόθεν ἀσφαλής. Εἰς μέρη, ὅπου σπανίως ἐνοχλοῦνται, κοιμῶνται βαθύτατα, καὶ πιάνονται εὐκόλως.

Μάχαι συμβαίνουν ἐνίοτε μεταξὺ τῶν διαφόρων εἰδῶν, μεταξὺ διαφόρων ἀγελῶν τοῦ αὐτοῦ εἴδους, καὶ μεταξὺ εἰδῶν τινῶν καὶ τῶν ἄρκτων. Ἀλλ' αἱ φῶκαι γενικῶς ἔχουν εἰρηνικὴν διάθεσιν· ὁσάκις δύνανται, ἀποφεύγουσι τὸν ἄνθρωπον· ἀλλ' ὁπόταν ἄλλος τρόπος δὲν ὑπάρχῃ, γενναίως ὑπερασπίζονται. Τὸ μέγεθος τοῦ ζώου παραπολὺ διαφέρει εἰς τὰ διάφορα εἴδη. Ἑνὸς εἴδους φῶκαι ἔχουν ἕνδεκα ἕως δεκαοκτὼ ποδῶν μῆκος, καὶ ἑπτὰ ἕως ἕνδεκα ποδῶν περιφέρειαν· ἡ κοινὴ δὲ φώκη ποτὲ δὲν ὑπερβαίνει ἓξ πόδας κατὰ τὸ μῆκος. Τὸ κρέας μερικῶν εἰδῶν ὑπερτιμᾶται, ἄλλων ὅμως οὐδὲ τρώγεται.

Ἐν γένει αἱ φῶκαι προτιμῶσι τὰ ψυχρότερα κλίματα· μ' ὅλον τοῦτο, ἴσως δὲν ὑπάρχει κάμμία θάλασσα, ἐπὶ τῶν αἰγιαλῶν τῆς ὁποίας δὲν εὑρίσκονται εἴδους τινὸς φῶκαι. Καίτοι δὲ κυρίως θαλάσσια ζῶα, διαιτῶνται ὅμως καὶ εἰς λίμνας γλυκέος ὕδατος· ἀλλ' εἰς τοιαύτας θέσεις, εἶναι μικρόταται, πλὴν καὶ παχύταται. Τῷόντι τὰ ζῶα ταῦτα πανταῦ εἶναι πολὺ παχέα. Τὸ ἔλαιον αὐτῶν, ὡς καὶ τὰ δέρματά των, εἶναι ἀξιόλογα εἴδη ἐμπορίου. Τὸ ἔλαιον εἶναι καθαρὸν, καὶ χρησιμεύει ὡς τὸ τῆς φαλαίνης· οἱ κιβωτοποιοὶ δὲ, πιλοποιοὶ, καὶ ἄλλοι, μεταχειρίζονται τὰ δέρματα. Καὶ ἀπὸ τὴν Εὐρώπην καὶ ἀπὸ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας στέλλονται πλοῖα μόνον καὶ μόνον διὰ 'να ἁλίσκωσι φώκας. Οἱ Ἀμερικανοὶ μάλιστα ὑπάγουν ἐτησίως εἰς τὰ νότια πελάγη πρὸς ζήτησιν τῶν τετραπόδων τούτων, καὶ πολλάκις ἐξοδεύουσι τρία ἢ τέσσαρα ἔτη διὰ νὰ φορτώσωσιν ἓν πλοῖον, τὰ μέγιστα κακοπαθοῦντες. Πολλάκις ὀλίγοι ἄνθρωποι μένουσιν ὁλοκλήρους μῆνας ἐπὶ ἐρημονήσων, ὥστε μὲ πλειότερον ὄφελος νὰ καταδιώκωσι τὰ ζῶα.

Ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον χρησιμεύουν αἱ φῶκαι εἰς τοὺς κατοίκους τῶν βαρβάρων χωρῶν, εἰς τὰς ἀκτὰς τῶν ὁποίων καὶ ἀφθονώτατα ὑπάρχουσιν. Ἰδοὺ κατὰ πόσους τρόπους χρησιμεύουν εἰς τοὺς Ἀλευτίους λεγομένους νησιώτας·—"Ἀπὸ τὸ δέρμα τῶν φωκῶν κατασκευάζουσι φορέματα, τάπητας, λωρία, κρηπῖδας (παπούτζια), καὶ πολλὰ οἰκιακὰ σκεύη· μὲ αὐτὸ δὲ περισκεπάζουσι καὶ τὰ μονόξυλά των. Τρώγουσι τὴν σάρκα, καὶ ἀπὸ τὸ πάχος κάμνουν ἔλαιον, τὸ ὁποῖον ὄχι μόνον εἰς τροφὴν χρησιμεύει, ἀλλὰ προσέτι θερμαίνει καὶ φωτίζει τὰς καλύβας των. Ὁ οἰσοφάγος γίνεται βρακία καὶ ὑποδήματα, καὶ ἡ μεγάλη πεφυσημένη κοιλία χρησιμεύει ὡς ἀσκὸς, ὅπου θέτουσι παντὸς εἴδους ὑγρά. Τὰ ἔντερα βάλλονται εἰς τὰς θυρίδας τῶν οἴκων ἀντὶ ὑέλου, καὶ αἱ τρίχες τῶν γενείων κοσμοῦσι τὰς κεφαλάς· ὅθεν κανὲν μέρος τοῦ ζώου δὲν ἀποῤῥίπτεται."

Εἰς τοὺς Γρηλλανδοὺς ἡ φώκη εἶναι πλείστου λόγου ἀξία. Ὅποιος μεταξὺ αὐτῶν δὲν δύναται νὰ πιάνῃ φώκας, τιμᾶται ὀλιγώτατον. Πᾶσα ἐκπαίδευσις ἀποβλέπει τελευταῖον εἰς τοῦτο. Ἡ ἄγρα τῶν φωκῶν εἶναι ἡ μόνη τέχνη, τὴν ὁποίαν ὅλοι νηπιόθεν διδάσκονται,—ἡ μόνη τέχνη, δι' ἧς ζωοτροφοῦσιν οἱ ἄνδρες τὰς οἰκογενείας των, γίνονται πρὸς ἄλλους εὐάρεστοι, καὶ ὠφελοῦσι τὴν κοινωνίαν.

Κατὰ τρεῖς μεθόδους ἁλίσκουσι τὰς φώκας οἱ Γρηλλανδοὶ, εἴτε μοναχικῶς μὲ τὴν φύσκην, εἴτε ἐν συντροφίᾳ διὰ χειροκροτήσεως καὶ κραυγῶν, εἴτε τὸν χειμῶνα ἐπὶ τοῦ πάγου· εἰς τὰς τρεῖς ταύτας ἰδιαιτέρας

μεθόδους ἐμπορεῖ τις νὰ προσθέσῃ καὶ τὴν διὰ πυροβολήσεως.

Ὁπόταν ὁ Γρηλλανδὸς, ἁρμοδίως ἐφωδιασμένος διὰ τὴν θήραν, παρατηρήσῃ φώκην, κωπηλατεῖ ὅσον δύναται ἀταράχως, ἕως νὰ φθάσῃ ἐντὸς τεσσάρων, πέντε, ἢ ἓξ ὀργυιῶν ἀπὸ τὸ ζῶον· ἔχων δὲ προετοιμασμένα ὅλα τὰ ἐργαλεῖά του, μεταφέρει τὸ κωπίον εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα, καὶ λαμβάνων μὲ τὴν δεξιὰν τὸ καμάκιον, (εἰς τὸ ὁποῖον ἔχει φύσκην τινὰ δεδεμένην μὲ μακρὸν σχοινίον), ῥίπτει αὐτὸ κατὰ τῆς φώκης βιαιότατα. Ἂν ἐπιτύχῃ καὶ διατρυπήσῃ τὸ ζῶον, τινάσσει πάραυτα εἰς τὴν θάλασσαν καὶ τὴν φύσκην, τὴν εἰς τὸ ἄκρον τοῦ σχοινίου δεδεμένην· ἡ φώκη πληγωθεῖσα, εὐθὺς ὡς ἀκόντιον καταβυθίζεται· πολλάκις δὲ σύρει καὶ τὴν φύσκην ὑπὸ τὸ ὕδωρ, ἥτις ὅμως, ἐξ αἰτίας τοῦ ὄγκου αὐτῆς, γίνεται τόσον μέγα ἐμπόδιον, ὥστε τὸ ζῶον ταχέως ἀποκάμνει, καὶ ἀναγκάζεται πάλιν νὰ ἀναβῇ εἰς περίπου ἓν τεταρτημόριον τῆς ὥρας διὰ νὰ ἀναπνεύσῃ. Ὁ ἄνθρωπος σπεύδει πρὸς τὸ μέρος ὅπου ἴδῃ τὴν φύσκην ἀναβαίνουσαν, καὶ καθὼς τὸ ζῶον μεταφανῇ, ῥίπτει κατ' αὐτοῦ λόγχην μὴ ἀγκιστροειδῆ. Ἡ λόγχη αὕτη ἐξέρχεται πάντοτε ἀπὸ τὴν πληγὴν τὴν ὁποίαν ἐνεποίησεν, ὁ δ' ἁλιεὺς μεταχειρίζεται αὐτὴν ἕως ν' ἀπαυδήσῃ παντάπασιν ἡ φώκη, καὶ τότε λόγχην μικροτέραν εἰς τὸ σῶμά της ἐμπήγων, τὴν τελειόνει διαμιᾶς· ἀλλ' εὐθὺς μετέπειτα κλείει τὴν πληγὴν, ὥστε νὰ διαφυλάξῃ τὸ αἷμα.

Ἀπὸ τὰ διάφορα ὅμως τῆς φώκης εἴδη ἓν μόνον τὸ πλέον ἠλίθιον καὶ ἀπρόσεκτον ἁλίσκεται τοιουτοτρόπως. Ἄλλα τινὰ εἴδη, προσεκτικώτερα ἢ δειλότερα, θηρεύονται ὑπὸ διαφόρων ὁμοῦ ἀνθρώπων, οἵτινες φοβίζουσι τὰς φώκας χειροκροτοῦντες, κραυγάζοντες, καὶ πετροβολοῦντες· ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ φῶκαι πρέπει ἐκ συχνῶν διαλειμμάτων νὰ ἀναβαίνωσιν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ὥστε νὰ ἀναπνέωσιν, οἱ ἄνθρωποι πάλιν τὰς καταδιώκουν, ἑωσοῦ τέλος πάντων τὰ ζῶα ὑποχρεοῦνται τοσαύτην ὥραν νὰ μείνωσιν ὑποβρύχια, ὥστε, ὁπόταν ἀναβῶσι, χρονοτριβοῦντα εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, εὐκόλως θανατοῦνται.

Ἡ τρίτη μέθοδος τοῦ φονεύειν τὰς φώκας (ἡ ἐπὶ τοῦ πάγου) οὕτω πως περιγράφεται. Εἴπομεν ἤδη ὅτι αἱ φῶκαι κάμνουν ἐνίοτε τρύπας εἰς τὸν πάγον, ὅπου ἔρχονται χάριν τῆς ἀναπνοῆς. Πλησίον τοιούτου ἀνοίγματος καθίζει ὁ Γρηλλανδὸς ἐπὶ ἕδρας, στηρίζων τοὺς πόδας εἰς χαμηλότερόν τι θρονίον, διὰ νὰ προφυλάττῃ αὐτοὺς ἀπὸ τὸ ψύχος· τοιουτοτρόπως κάθηται περιμένων, καὶ ὅταν τὸ ζῶον ἐκβάλῃ τὴν ῥῖνά του εἰς τὴν τρύπαν, τὸ πληγόνει εὐθὺς μὲ τὸ καμάκιον· ἔπειτα δὲ, ἀνοίγων ἔτι μᾶλλον τὴν τρύπαν, τὸ σύρει ἔξω καὶ τὸ ἀποτονεύει.

Ἐὰν ὁ Γρηλλανδὸς τύχῃ νὰ ἴδῃ φώκην τινὰ πλησίον εἰς τὸ ἐπὶ τοῦ πάγου ἄνοιγμα, πίπτων εὐθὺς ἐπίστομα, σύρεται πρὸς αὐτὴν ἐπὶ τῆς γαστρός του, σείων τὴν κεφαλὴν καὶ μιμούμενος τὸ γρύλλισμα τοῦ ζώου, ὥστε τὸ ἄθλιον, νομίζον αὐτὸν ὡς ἕνα τῶν ἀβλαβῶν συντρόφων του, ἀφίνει νὰ προσέλθῃ, καὶ νὰ τὸ διατρυπήσῃ μὲ τὸ μακρὸν αὐτοῦ κοντάριον.

Εἰς τὰς Ὀρκάδας καὶ ἄλλας νήσους πρὸς ἄρκτον τῆς Σκωτίας εὑρίσκονται πάμπολλαι φῶκαι, ἀγεληδὸν εἰς ἀβαθῆ νερὰ συχνάζουσαι, πλησίον μάλιστα εἰς ἐρημονήσια ἢ θαλασσίους βράχους. Τὰ ἤθη τούτων μετὰ πλειοτέρας ἀκριβείας παρετηρήθησαν, καὶ ἰδοὺ τίνι τρόπῳ ἐξιστοροῦνται.

Ἡ φώκη κολυμβᾷ ταχύτατα, καὶ πρὸ ἀνεμοζάλης δίδεται ὅλως εἰς τὸ παιγνίδιον, σκιρτῶσα καὶ περικυλιομένη, ἀναπηδῶσα ἐνίοτε παντάπασιν ἔξω τοῦ ὕδατος, καὶ πολλὰ γελοιώδη παίγνια ἐκτελοῦσα, ὕστερον δ' ἀποσυρομένη εἰς τὸν συνήθη αὐτῆς βράχον ἢ σπήλαιον, ὅπου μένει ἕως τέλους τῆς τρικυμίας. Αἱ φῶκαι φαίνονται πολλὰ περίεργοι. Ἂν περνῶσιν ἄνθρωποι ἐντὸς πλοιαρίων, ἔρχονται αὐταὶ πλησιέστατα, χάσκουν αὐτοὺς, καὶ τοὺς ἀκολουθοῦν ἀρκετὸν διάστημα. Ἐὰν ἐκεῖνοι ὁμιλῶσι δυνατὰ, φαίνονται αὗται ὅτι πολὺ προσέχουν, καὶ φανερόνουσι κάποιαν ἔκπληξιν. Ἐκκλησία τις ἐν μιᾷ τῶν Ὀρκάδων εἶναι τοποθετημένη πλησίον μικροῦ τινὸς ἀμμώδους κόλπου, εἰς τὸν ὁποῖον συχνάζουσι τὰ ζῶα ταῦτα· παρετήρει δὲ ὁ συγγραφεὺς, ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ ὁποίου νῦν ἐρανιζόμεθα, ὅτι, ὁσάκις ὁ κώδων τῆς ἐκκλησίας ἐσήμαινε, πολλαὶ φῶκαι ἐκολύμβων κατευθεῖαν πρὸς τὴν ξηρὰν, καὶ ἔμενον ὅσην ὥραν ὁ κωδωνισμὸς ἐξηκολούθει, μετὰ πολλοῦ θαυμασμοῦ, ἀλλὰ χωρὶς τρόμου, γύρω κυττάζουσαι.

Εἴς τινα μέρη τῶν αἰγιαλῶν τῆς Σκωτίας ὑπάρχουσι σπήλαια παμμεγέθη, εἰς τὸ πέλαγος ἀνοίγοντα, καὶ πηχῶν ἑκατοντάδας ὑπὸ τὴν ξηρὰν ἐκτεινόμενα. Εἰς ταῦτα καταφεύγουν αἱ φῶκαι τὴν ὥραν τοῦ τοκετοῦ, διαμένουσι δ' ἐντὸς, ἕως νὰ μεγαλύνωσιν ἀρκετὰ οἱ νεοσσοὶ, ὥστε νὰ ἐξέλθωσιν εἰς τὸ πέλαγος. Τὰ σπήλαια ταῦτα ἔχουν εἴσοδον στενωτάτην, ἀλλ' ἐντὸς εἶναι πολλὰ εὐρύχωρα καὶ ὑψηλά. Τὸν Ὀκτώβριον ἢ τὰς ἀρχὰς Νοεμβρίου, οἱ τὰς φώκας θηρεύοντες ἐμβαίνουν εἰς τὸ στόμιον τῶν σπηλαίων περὶ τὸ μεσονύκτιον, καὶ ἀφοῦ κωπηλατήσωσιν ἕως οὗ δύνανται, ἀποβαίνουν. Ἀνάπτουσι δὲ λαμπάδας, καὶ κάμνουν μέγαν θόρυβον, ὅστις καταβιβάζει τὰς φώκας ἀπὸ τὸ ἐνδότατον τοῦ σπηλαίου ἄκρον, συγκεχυμένας, μετὰ φοβερῶν κραυγῶν καὶ ὀλολυγμῶν. Κατὰ πρῶτον ἀναγκάζονται νὰ παραχωρήσωσιν οἱ ἄνθρωποι, ἐκ φόβου μὴ καταπονηθῶσιν· ἀλλ' ἀφοῦ παρέλθῃ ὁ σωρὸς, φονεύουν τὰς ὄπισθεν ἀφεθείσας, αἵτινες ὡς ἐπιτοπλεῖστον εἶναι τὰ νεογνὰ," μὲ ῥόπαλα ἐπὶ τῆς ῥινὸς αὐτὰς κτυποῦντες. Ἡ θήρα ὅμως αὕτη ἔχει μέγιστον κίνδυνον, διότι, ἂν σβέσωσιν αἱ λαμπάδες, ἢ ἂν ὁ ἄνεμος πνεύσῃ ἐκ τοῦ πελάγους, ἐνῷ εὑρίσκονται εἰς τὸ σπήλαιον οἱ ἄνθρωποι, ἡ ζωή των εἶναι χαμένη.

Οἱ θηρεύοντες τὰς φώκας πρὸς διασκέδασιν μᾶλλον παρὰ διὰ κέρδος ἀκολουθοῦν ἄλλην μέθοδον, τὴν ὁποίαν ὅμως δὲν ἀξίζει νὰ περιγράψωμεν. Γενικήν τινα περὶ αὐτῆς ἰδέαν ἐμπορεῖ νὰ λάβῃ ὁ ἀναγνώστης ἐκ τῆς ὄπισθεν, ὡς καὶ τῆς προτεταγμένης, εἰκονογραφίας.

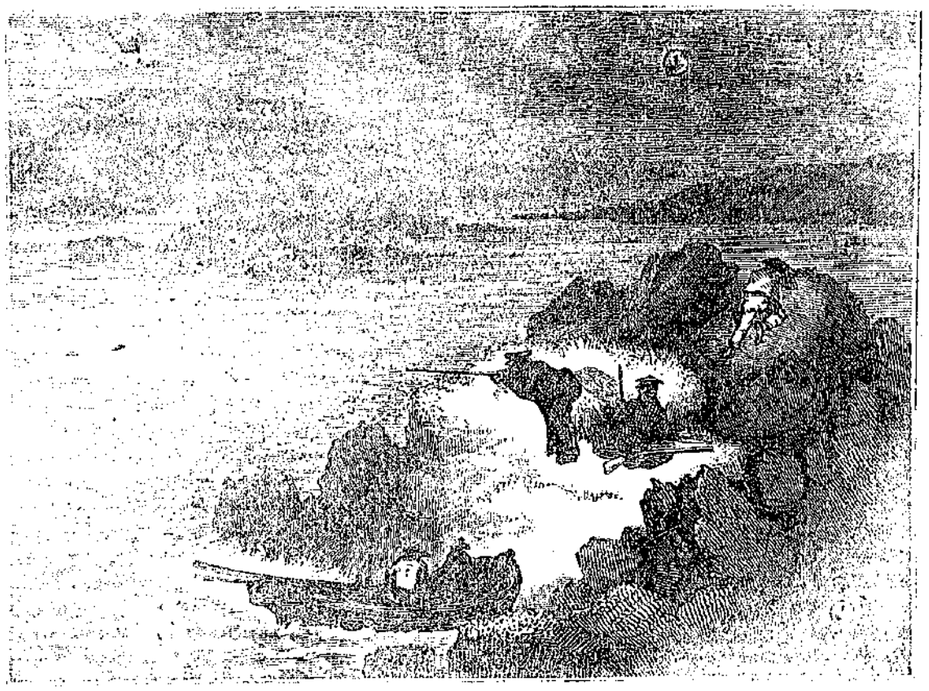

Ἄγρα τῶν Φωκῶν εἰς τὴν Σκωτίαν.

ΒΡΟΧΑΙ ΠΑΡΑΔΟΞΟΙ.

Περὶ τῶν χρωματισμένων βροχῶν.—Οἱ σφοδροὶ ἄνεμοι συμρύρουσι πολλάκις τὴν βροχὴν μὲ τὰ ἄνθη τῶν δένδρων καὶ τῶν θάμνων, μὲ τὸν σπόρον τῶν φυτῶν, μὲ λεπτὴν ἄμμον, μὲ τὴν στάκτην τῶν πυριπνοῶν ὀρέων, καὶ μὲ ἄλλας ὕλας τὰς ὁποίας ἁρπάζουσιν εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀτμοσφαίρας. Ὅθεν προκύπτουσι πολλάκις παράδοξοι βροχαὶ ἐμποιοῦσαι εἰς τοὺς ἀμαθεῖς τρόμον. Τοιαῦται εἶναι αἱ χρωματισμέναι βροχαί, τῶν ὁποίων τὸ χρῶμα παράγεται ἀπὸ τὰ ἐν κύταις περιεχόμενα ὀργανικὰ ἢ μὴ ὀργανικὰ σώματα· τοιαῦται εἶναι αἱ ὑπὸ πολλῶν παρατηρηθεῖσαι αἱματώδεις βροχαί, ἐπονομασθεῖσαι οὕτω διὰ τὸ ἐρυθρὸν χρῶμα τῶν σταγόνων, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰ ἐν αὐταῖς μικρὰ κόκκινα ἔντομα, ἢ ἀπὸ σπόρους φυτῶν, καὶ ἐνίοτε ἀπὸ κόκκινα ὀρυκτὰ μόρια. Τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ θειώδης βροχή, ἔχουσα τὸ χρῶμα τοῦ θείου, εἰς τὴν ὁποίαν ἐνίοτε παρατηροῦμεν διὰ τοῦ μικροσκοπίου, ἢ καὶ μὲ γυμνοὺς ὀφθαλμοὺς, λεπτὸν σπόρον ἀνθέων τινῶν, ὡς τῶν τῆς ἐλάτης καὶ ἄλλων δένδρων.

Εἶναι παρομοίως καὶ ἄλλαι βροχαὶ διαφόρων ἄλλων χρωμάτων, ὡς ἡ στακτώδης, προξενούμεναι ὑπὸ αἰτιῶν ἀναλόγων. Ἀπόδειξις τούτου εἶναι καὶ ἡ συμβᾶσα ἐν Περσίᾳ σιτώδης βροχὴ πλησίον τοῦ ὄρους Ἀραρὰτ κατὰ τὸν μῆνα Ἀπρίλιον ἐν ἔτει 1827, καλύψασα τὸ ἔδαφος μὲ στρῶμα σπόρων ἐξ δακτύλων πάχους. Τὰ πρόβατα καὶ ἄλλα ζῶα ἔφαγον ἐκ τῆς βροχῆς ταύτης, καὶ οἱ ἄνθρωποι κατεσκεύασαν ὑγιεινὸν ἄρτον.

Περὶ τῆς βατραχώδους καὶ ἰχθυώδους βροχῆς.—Ἔχομεν πλεῖστα παραδείγματα βροχῶν ἐκ βατράχων, ἰχθύων καὶ σκωλήκων, περὶ τῶν ὁποίων δυνάμεθα νὰ ἀναφέρωμεν τὰς μαρτυρίας πολλῶν σοφῶν.

Ἡ βατραχώδης βροχὴ, παρατηρηθεῖσα εἰς πολλοὺς τόπους, συμβαίνει συχνότερα εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ Ἀμερικήν. Κατὰ τὴν γνώμην τῶν πεπαιδευμένων, τὸ πλῆθος τῶν μικρῶν ταύτων βατράχων συναρπάζεται ὁμοῦ μὲ τὸ ὕδωρ ὑπὸ λαίλαπος ἢ ἀνεμοστροβίλου ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐδάφους ἢ τῶν ἑλῶν.

Εἰς μίαν ἐπαρχίαν τῆς Γαλλίας κατὰ τὸ 1820 ἔπεσε βροχὴ βαγδαία, συνωδευμένη μὲ μικροὺς ἰχθύας. Εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Γάγγου ἐν Ἰνδίᾳ κατὰ τὸ 1831 μετὰ σφοδρὸν λαίλαπα εἶδον μικρὰν ἔκτασιν τοῦ ἐδάφους κεκαλυμμένην ὑπὸ ἰχθύων μιᾶς Γαλλικῆς λίτρας τὸ βάρος. Εἰς τὴν Σκωτίαν συνέβη βροχὴ ἀπὸ ἀρίγγας, εἰς δὲ τὴν μεσημβρινὴν Ἀμερικὴν συνέβη βροχὴ βδελλῶν. Ὅθεν ὅλαι αὗται αἱ φυτικαὶ καὶ ζωϊκαὶ ὕλαι, καθὼς καὶ ὅλα ταῦτα τὰ διάφορα ζῶα, παρασυρόμενα συναρπάζονται ἀπὸ τοὺς λαίλαπας καὶ τοὺς τυφῶνας εἰς τὰ ὕψη τῆς ἀτμοσφαίρας, ἐκ τῶν ὁποίων πίπτουσι μὲ βροχήν. —ΦΥΣΙΚΗ ΕΜ. ΨΥΧΑ.

ΕΙΣ διάστημα 120 ἐτῶν, ἤτοι ἀπὸ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς τυπογραφίας μέχρι τοῦ 1800, ἐτυπώθησαν εἰς τὴν Ἀγγλίαν 10,000 συγγράμματα, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν φυλλαδίων. Εἰς ἕνδεκα ἔτη, ἀπὸ τοῦ 1792 μέχρι τοῦ 1802, ὁ ἀριθμὸς τῶν νέων συγγραμμάτων, ἐκτὸς φυλλαδίων, ἀνέβη εἰς 6,000· εἰς διάστημα δὲ ἐννέα ἐτῶν, ἀπὸ τοῦ 1828 μέχρι τοῦ 1836, ὁ ἀριθμὸς ἔφθασεν εἰς 10,400. Παρομοίως δ' ηὔξησε καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκδιδομένων ἀντιτύπων ἑκάστου συγγράμματος. Τὰ Γαλλικὰ πιεστήρια εἰς 175 ἐνιαυτοὺς, ἀπὸ τῆς ἐφευρέσεως τῆς τυπογραφίας μέχρι τοῦ 1814, παρήγαγον τεσσαράκοντα πέντε ἥμισυ ἑκατομμύρια κολλῶν ἐτησίως· εἰς δὲ τοὺς ἑφεξῆς δώδεκα χρόνους, μέχρι τοῦ 1826, ἔχουσαν νὰ παράξωσιν ὑπὲρ τὰ 144,000,000 κολλῶν ἐτησίως.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΧΙΟΥ,

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΕΣΑΙΩΝΑ.

Τέλος ἀπὸ Σελ. 30.

Κατὰ τίνα τρόπον συνέστη ἡ ὀνομασθεῖσα Μονάς; Πῶς ἔγιναν οἱ Ἰουστινιάνοι κυριάρχαι τῆς Χίου; Πολίτευμα τῶν Ἰουστινιάνων, καὶ βάρβαρος τρόπος τοῦ τιμωρεῖν. Συνωμοσία τῶν Χίων κατὰ τῶν Ἰουστινιάνων, οἵτινες ἀναγορεύονται παρὰ τοῦ Ἰωάννου Παλαιολόγου κυριάρχαι τῆς Χίου. Νέαι ταραχαὶ εἰς τὴν Χίον. Οἱ Ἰουστινιάνοι λαμβάνουσι παρὰ τοῦ Μωάμεθ πολλὰ προνόμια. Πολιορκοῦσιν οἱ Βενετοὶ τὴν Χίον. Ἐμπόριον τῆς Χίου. Οἱ Ἰουστινιάνοι ὑποτάσσονται εἰς τὸν Σουλτάνον. Ὁ ναύαρχος Χαμζᾶς εἰς τὴν Χίον. Ὀργὴ καὶ ἐξιλέωσις τοῦ Μωάμεθ Β'. Ἡ Χίος κυριεύεται ὑπὸ τοῦ Πιὰλ Πασσᾶ. Προσβολὴ τῶν Φλωρεντίνων κατὰ τῆς Χίου. Προνόμια τὰ ὁποῖα λαμβάνουσιν οἱ Χῖοι παρὰ τῶν Τούρκων. Οἱ Βενετοὶ ἐκστρατεύουσι κατὰ τῆς Χίου. Διώκονται ἐκ τῆς νήσου παρὰ τῶν Τούρκων, νικηθέντες κατὰ θάλασσαν ὑπὸ τοῦ Μεζομόρτου.

ΕΙΣ τὸν προηγούμενον ἀριθμὸν ἐν συντομίᾳ τὰ τῆς Χίου διηγηθέντες μέχρι τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν μετέβη ἀπὸ τοὺς αὐτοκράτορας τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς τοὺς δημοκράτας Γενουηνσίους (1346), σκοπὸν ἔχομεν εἰς τὸν παρόντα νὰ ἐξακολουθήσωμεν τὴν συνέχειαν τῆς ἱστορίας μέχρι τέλους τῆς δεκάτης ὀγδόης ἑκατονταετηρίδος.

Ἐπειδὴ ὁ τὴν Χίον κυριεύσας στόλος δὲν ἀνῆκεν εἰς τὸ δημόσιον τῆς Γενοΐνης, ἀλλ' εἰς βαθυπλούτους τινὰς ἰδιώτας, οὗτοι μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Βιγνόζου παρεκάλεσαν τὴν δημοκρατίαν νὰ τοὺς πληρώσῃ τὰ δαπανηθέντα· ἀλλ' αὕτη, μὴ εὐποροῦσα τότε, ἀνέβαλε τὴν πληρωμήν, συγχωρήσασα εἰς τοὺς εἰρημένους ἰδιώτας ν' ἀπολαμβάνωσιν ἐν τῷ μεταξὺ τὰ εἰσοδήματα τῆς νήσου Χίου, καὶ συμφωνήσασα, ἐὰν δὲν πληρώσῃ ἐντὸς τοῦ ὑποσχεθέντος καιροῦ, νὰ χαίρωνται οἱ δανεισταὶ τὴν ἐπικαρπίαν τοῦ τόπου, κυβερνῶντες μὲν αὐτοὶ, γνωρίζοντες δὲ παμβασιλέα τὴν Γένουαν. Οἱ δανεισταὶ οὗτοι, οἱ ὁποῖοι ὠνομάσθησαν Μονᾶς, ὡς ἓν καὶ μόνον συγκροτοῦντες σῶμα, καὶ Μονεῖς καὶ Μαονεῖς, συνεφώνησαν ἀκολούθως νὰ συστήσωσι μίαν μόνην οἰκίαν, καὶ νὰ καλέσωσιν αὐτὴν Ξενοδοχεῖον τῶν Ἰουστινιάνων. Εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τοῦτο πολλαὶ οἰκογένειαι ἐρχόμεναι κατεγράφοντο. Τέλος δὲ, παρῆλθε καὶ ἡ προθεσμία, καθ' ἣν ἡ δημοκρατία εἶχε συμφωνήσειν νὰ πληρώσῃ τὰ καταβληθέντα χρήματα εἰς τοὺς Μαονεῖς· καὶ ἐπειδὴ ἔπασχεν ἔλλειψιν τὸ θησαυροφυλάκιον, τοὺς παρεχώρησε κατὰ τὴν συνθήκην ὅλην τὴν νῆσον. Οἱ Ἰουστινιάνοι ὀλίγον κατ' ὀλίγον κατώρθωσαν εἴτε διὰ χρημάτων, εἴτε διὰ διαδοχῆς, εἴτε δι' ἄλλων νομίμων τίτλων, νὰ λάβωσι μόνοι εἰς χεῖρας τὴν κυριαρχίαν τῆς νήσου. Τούτου δὲ γενομένου, ὅλοι σχεδὸν οἱ Ἰουστινιάνοι, οἱ τὴν Γένουαν κατοικοῦντες, ἑκατὸν περίπου τὸν ἀριθμὸν, μετεκομίσθησαν εἰς τὴν Χίον, ὅπου, πλουσιώτατοι ὄντες, ἔκτισαν οἴκους πολυτελεῖς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῶν τειχῶν, καὶ ἐπλούτισαν τὴν χώραν δι' ἐργοστασίων καὶ πολλῶν ἄλλων κοινωφελῶν καταστημάτων.

Ὁ τρόπος ὅμως, καθ' ὃν ἐδιοίκουν, ἦτον ἀρκετὰ δεσποτικός. Τὴν νῆσον διήρισαν εἰς δώδεκα νομοὺς, ἰσαρίθμους ἄρχοντας διορίζοντες, οἵτινες ὠνομάζοντο Λογαριασταί, ὡς ἐπιμελούμενοι τῆς συλλογῆς τῶν εἰσοδημάτων. Τῆς δωδεκάδος ταύτης προέδρευεν ὕπατος, στελλόμενος ἐκ Γενοΐνης. Οἱ Λογαριασταὶ εἶχον τοποτηρητὰς ὀνομαζομένους Δεσπότας, καὶ εἴς τινα μέρη Πρωτογίροντας· οἱ δὲ ὑπήκοοι τούτων τῶν Λογαριαστῶν ὠνομάζοντο Πάροικοι*. Ὁ τόπος τῆς δικαιοσύνης ἦτο πρὸ τοῦ φρουρίου παρὰ τὸν λιμένα, καὶ ἐλέγετο Δικαιότατο. Εἰς δὲ τὴν ἐξοχὴν ἐφυλακίζοντο οἱ πταῖσται εἰς τὰ λεγόμενα Σκλαβιά, ὅθεν ἴσως ἔλαβε τὸ ὄνομα καὶ τὸ χωρίον. Οἱ νόμοι των ἦσαν αὐστηρότατοι, μάλιστα δὲ ἐκράτουν ὑπὸ ζυγὸν τοὺς ἀθλίους παροίκους, πολλάκις αὐτοὺς ἀγγαρεύοντες. Κάνεὶς δὲν εἶχε τὴν ἄδειαν νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς Χίου χωρὶς τῆς ῥητῆς προσταγῆς τῶν Ἰουστινιάνων. Κάνεὶς δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ πωλήσῃ πρᾶγμα ἐδώδιμον ὑπὲρ τὴν διωρισμένην τιμὴν, καὶ ὅσαι εἰς ἐκεῖνον ὅστις παρέβαινε τὴν προσταγήν. Αἱ τιμωρίαι, τὰς ὁποίας ἐξετέλουν κατὰ τὴν λεγομένην στήλην τῆς δικαιοσύνης, ἦσαν βαρβαρικώταται καὶ σχεδὸν ἀπίστευτοι. Ποτὲ μὲν ἐνέπηγον εἰς τὸ μέτωπον τῶν πταιστῶν πεπυρακτωμένον σίδηρον, ποτὲ δὲ ἀπέκοπτον τὴν ῥῖνα καὶ τὰ γένεια, ποτὲ δὲ (καὶ τοῦτο ἦτον ἡ συνηθεστέρα ποινὴ) τοὺς ἐράβδιζον ἀπηνῶς διὰ τοῦ βουνέβρου (πίτσου). Ἂν δὲ ὁ τοιουτοτρόπως ῥαβδιζόμενος ἐλησμόνει ἐκ τοῦ πόνου νὰ μετρῇ μεγαλοφώνως ὅσας πληγὰς ἐλάμβανεν, ἢ μετρῶν ἐσφάλλε, τότε ἐπανεδέρετο, ἑωσοῦ νὰ τὰς μετρήσῃ ἀσφάλτως, καὶ ἔπειτα δι' ἑκάστην πληγὴν ἐπλήρονεν ἓν κουκίον, ἤτοι ἓξ δηνάρια τοῦ τότε νομίσματος τῶν Χίων!

Τοιοῦτος δεσποτισμὸς ἦτον ἀδύνατον νὰ μὴ ἐπιφέρῃ δυσαρέστους συνεπείας. Οἱ τολμηρότεροι καὶ μᾶλλον δυσαρεστημένοι, ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου ὁδηγούμενοι, συνώμοσαν νὰ φονεύσωσιν ὅλους τοὺς Ἰουστινιάνους τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα. Ἀλλὰ προδοθέντες ἐν τῷ μεταξὺ, συνελήφθησαν, καὶ οἱ μὲν ἔνοχοι ἐκρεμάσθησαν εἰς τὰ τείχη τοῦ φρουρίου, οἱ δὲ προδόται ἀντημείφθησαν, λαβόντες μέρος ἀπὸ τὰ κτήματα τῶν συνωμοτῶν, καὶ ἐξαιρεθέντες ἀπὸ τὰς ἀγγαρείας. Ἐξωρίσθη δὲ καὶ ὁ πρωταίτιος μητροπολίτης, ἀντὶ τοῦ ὁποίου οὐδὲ τότε οὐδὲ μετέπειτα ἐδέχθησαν ἄλλον εἰς τὴν νῆσον, ὑπάλληλόν τινα μόνον ἔχοντες, δίκαιον ὀνομαζόμενον, τὸν ὁποῖον ἐψήφιζον μὲν αὐτοὶ, ἐπεκύρουν δὲ ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει πατριάρχης.

Ἡ συνωμοσία λοιπὸν, ἀντὶ νὰ ἐξαλείψῃ, ἐστερέωσεν ἔτι μᾶλλον τὸ κράτος τῶν Ἰουστινιάνων. Ἐπέτυχον δὲ μετὰ ταῦτα νὰ λάβωσι καὶ χρυσόβουλλον παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος Καλογιάνου (Ἰ. Παλαιολόγου), δι' οὗ ἐχαρίζετο ἡ νῆσος εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς τοὺς διαδόχους των, ἐπὶ συμφωνίᾳ νὰ πληρώσωσι πάραυτα 350,000

*Καὶ τὴν σήμερον ἀκόμη ὅλοι οἱ οἰκογενειάρχαι εἰς τὰ χωρία τῆς Χίου ὀνομάζονται πάροικοι.

ὑπέρπυρα· ἔλαβον δὲ καὶ τὴν ἄδειαν τοῦ κόπτειν χρυσᾶ νομίσματα (1363).

Μετὰ τριάκοντα περίπου χρόνων παρέλευσιν (1391) δύο νέα παρεστατικὰ ἐτάραξαν τὴν ἡσυχίαν τῆς νήσου Κατανικήσας τοὺς Γραικοὺς εἰς τὴν Ἀσίαν ὁ ἀστεροπητὴς (Ἰλδιρὶμ) Παϊαζήτης, ἔστειλεν ἑξήκοντα πλοῖα εἰς τὴν Χίον, τὰ ὁποῖα κατέκαυσαν αὐτῆς τὰς κώμας, αἵτινες μόλις ἤρχιζον νὰ ἀνορθῶνται ἐκ τῆς κατασκαφῆς τοῦ 1307. Ὀλίγον ὕστερον (1408) οἱ Γάλλοι κυριεύσαντες τὴν Γένουαν, ἔστειλαν τάγμα στρατιωτῶν πρὸς φύλαξιν τῆς Χίου. Ἀλλ' οἱ Ἰουστινιάνοι καὶ οἱ Βοργέζοι ἐπανέστησαν, καὶ κυριεύσαντες τὸ φρούριον, καὶ ἁρπάσαντες τὸ θησαυροφυλάκιον, ἐκυβερνῶντο πάλιν ἀφ' ἑαυτῶν. Μαθὼν τὰ γενόμενα ὁ τῆς Γενούης ἀντιβασιλεὺς Βουσικαῦλτος, ἔστειλεν ἓξ πλοῖα ὑπὸ τὸν Κορράδον Δωρίαν, ὅστις, φθάσας τὴν 18ην Ἰουνίου 1409, καθυπέταξε πάλιν τὴν νῆσον. Μετ' ὀλίγον ὅμως, ἀφοῦ οἱ Γενουήνσιοι ἐπαναστάντες ἐδίωξαν τοὺς Γάλλους ἐκ τῆς πατρίδος των, οἱ Ἰουστινιάνοι ἐκυβέρνων τὴν Χίον ὡς καὶ πρότερον.

Περὶ τὸν χρόνον τοῦτον διατρίβοντος ἐν Σμύρνῃ Μωάμεθ τοῦ πρώτου, ἔστειλαν πρὸς αὐτὸν οἱ Ἰουστινιάνοι πρέσβεις, νὰ τὸν παρακαλέσωσιν ὥστε νὰ τοὺς ἀφήσῃ τὴν κυριαρχίαν τῆς νήσου, καὶ νὰ ἐμποδίσῃ πᾶσαν καταδρομὴν τῶν εἰς τὴν Χίον ἐμπορευομένων πλοίων. Ὁ Μωάμεθ, ὅστις ἦτον ἐπίσημος διὰ τὸ γλυκὺ τοῦ ἤθους του, καὶ διὰ τὴν πρὸς ἅπαντας ἐν γένει φιλανθρωπίαν, ἠρκέσθη νὰ ζητήσῃ μόνον παρ' αὐτῶν ἐτήσιον φόρον τετρακισχιλίων δουκάτων, καὶ τοὺς παρεχώρησε τὴν νῆσον, συγχωρήσας προσέτι νὰ ἐμπορεύωνται ἐλευθέρως εἰς ὅλον αὐτοῦ τὸ κράτος, ὁμόσας νὰ βοηθῇ τοὺς Μαονεῖς ἐναντίον παντὸς ἐπιβούλου, καὶ ὑποσχεθεὶς νὰ κρατῶσιν αἱ αὐταὶ συνθῆκαι μέχρι τῶν διαδόχων του (1414).

Μετὰ ἑπτὰ ἔτη (τὸ 1431) ἔπεμψαν οἱ Βενετοὶ κατὰ τῆς Χίου εἰκοσιοκτὼ πλοῖα, στρατηγὸν μὲν ἔχοντα τὸν ἀνδρεῖον Σκαραμούκιαν Παβέζην, ἀρχιναύαρχον δὲ τὸν Ἀνδρέαν Μοκενῖγον. Ὁ στόλος οὗτος, αἴφνης καὶ ἀπροσδοκήτως φανεὶς ἔμπροσθεν τῆς Χίου, κατέπληξε τοὺς Μαονεῖς· μ' ὅλον τοῦτο, διώρισαν στρατηγὸν τὸν Ῥαφαῆλον Μοντάλδον, ὅστις πάραυτα ἔβαλε φρουρὰς εἰς τοὺς πύργους, καὶ ὠχύρωσε τὸ τεῖχος καὶ διὰ στρατιωτῶν καὶ δι' ὅπλων. Ἀφοῦ δὲ οἱ Βενετοὶ καὶ τὸ τεῖχος πολλαχοῦ ἐκρήμνισαν, καὶ τοὺς φυλάσσοντας τὸν λιμένα δύο πύργους ἐκυρίευσαν, ἐπέβαλον ἤδη καὶ κλίμακας, δι' ὧν νὰ ἀναβῶσιν εἰς τὸ φρούριον. Ἀλλ' ὁ γεννάδας Μοντάλδος, τὸ μέγεθος βλέπων τοῦ ἐπικειμένου κινδύνου, ἐπρόσταξεν ἀνοίξαντες τὰς πύλας νὰ ἐφορμήσωσιν ὄπισθεν κατὰ τῶν Βενετῶν, νὰ κόψωσι τὰς κλίμακας, καὶ οὕτω νὰ κάμωσι ματαίαν τοῦ ἐχθροῦ τὴν ἀπόπειραν. Ἐτελέσθη δὲ ἡ προσταγή, καὶ ἀπέβη κατ' εὐχὴν τῶν πολιορκουμένων, ἀλλὰ δὲν ἀπήλπισε καὶ τὸν Σκαραμούκιαν, ὅστις ἐπρόσταξε νὰ σκάψωσιν ὑπονόμους διὰ νὰ στενοχωρήσωσιν ἔτι περισσότερον τοὺς ἐχθρούς· ἀλλ' ἐνῷ ἐπεστάτει αὐτὸς εἰς τὰ ἔργα, πληγωθεὶς θανατηφόρως ἀπέθανεν. Οἱ Βενετοί, ἀντὶ νὰ χάσωσι τὸ θάρρος, ἐξηκολούθουν ἔτι προθυμότερον τὴν πολιορκίαν, καὶ ἤθελον τέλος ἐπιτύχειν τοῦ σκοποῦ, ἐὰν μεγαλόφρων τις νεανίας, Δαμιανὸς Γρύλλος ὀνομαζόμενος, μαθὼν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὰ ἐν Χίῳ γενόμενα, δὲν ὥπλιζε μερικὰ πλοιάρια καὶ ἑβδομήκοντα περίπου νῆας, καὶ δὲν ἔφθανε πρὸς βοήθειαν τῆς Χίου, διαβὰς διὰ μέσου τῶν Βενετικῶν πλοίων. Καθεῖς δύναται νὰ συμπεράνῃ πόσον ἐχάρησαν οἱ πολιορκούμενοι, οἵτινες, γενόμενοι τολμηρότεροι, ἐκαμνον καθημέραν ἐξόδους κατὰ τῶν Βενετῶν, ἑωσοῦ τέλος τοὺς ἠνάγκασαν ν' ἀποπλεύσωσι τὴν 14ην Ἰανουαρίου εἰς τὴν Ῥόδον, ἀφήσαντες δύο μεγάλα πλοῖα καὶ πλῆθος πληγωμένων.

Ἀφοῦ μετ' ὀλίγον ἡσύχασαν πάλιν τὰ πράγματα, οἱ Ἰουστινιάνοι ἀνέκτισαν τὰ τεῖχη μὲ ἀθροτάτην δαπάνην, περιεκύκλωσαν τὸν λιμένα διὰ τοίχων (1440), ἀνήγειραν σκοπιὰς πολλαχοῦ τῆς παραλίας, ἔκτισαν τειχία ὄχι εὐκαταφρόνητα ἐφ' ὑψηλῶν καὶ ἀποκρήμνων λόφων εἰς τινα χωρία, καὶ πύργους εἰς ἄλλα, διὰ νὰ ὑπερασπίζωνται οἱ χωρικοὶ ἀπὸ τὰς τῶν πειρατῶν καταδρομάς. Ὠκοδόμησαν παλάτια μεγαλοπρεπῆ ἐκ μαρμάρου, ναοὺς πολυτελεστάτους, μοναστήρια, σχολεῖα, ναυπηγεῖον, ἐργοστάσιον χάρτου, ὑδραγωγεῖα περίφημα, νοσοκομεῖα, καὶ οἰκίδια διὰ τοὺς λεπροὺς παρὰ τὴν ἁγίαν Ὑπακοήν, καὶ ἀπέκτησαν στόλον ἴδιον τριάκοντα πλοίων. Τοιαῦται δαπάναι ἀπαιτοῦσιν ἀνθρώπους πλουσίους καὶ πολλὰ ἔχοντας εἰσοδήματα. Ὅτι δὲ οἱ Ἰουστινιάνοι ἦσαν χάριν τοῦ μεγάλου ἐμπορίου τῆς νήσου πλουσιώτατοι, καὶ ὄχι εὐκαταφρόνητα τὰ εἰσοδήματα τῆς νήσου, μνημονεύει μὲν θαυμάζων ὁ Χαλκοκονδύλης, ἐξηγεῖται δὲ καὶ ἐκ τῆς ἐκεῖθεν συρροῆς τῶν ἐμπόρων. Καὶ τωόντι εὑρίσκοντες οἱ ἔμποροι εἰς τὴν Χίον ὑπὲρ τὰς 100,000 κατοίκων, ἀσφάλειαν καὶ θέσιν ἁρμοδίαν διὰ νὰ μεταβιβάζωσι τὰς πραγματείας των εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν, ἔτρεχον σωρηδὸν πανταχόθεν ἀκόμη καὶ πρὸ τῶν Ἰουστινιάνων· ἡ δὲ πληθὺς τῶν πραγματειῶν ἦτο τόση, ὥστε εἶχε καταντήσειν ἡ Χίος ὁ μόνος σχεδὸν κατ' ἐκεῖνα τὰ μέρη τόπος τῆς ἐμπορίας.

Τὸ 1453, (29 Μαΐου), ἔπεσεν ἡ Κωνσταντινούπολις εἰς τὰς χεῖρας τοῦ περικλεοῦς κατακτητοῦ Μωάμεθ Β'. Εἰς τὸ διάστημα τῆς πολιορκίας πέντε πλοῖα, φορτωμένα ζωοτροφίας καὶ στρατιώτας, ἀνεχώρησαν ἀπὸ τὸν λιμένα τῆς Χίου, καὶ διαπλεύσαντα ἐν θριάμβῳ τὸν Ἑλλήσποντον καὶ τὴν Προποντίδα ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, ἔφθασαν σῶα καὶ ἀβλαβῆ εἰς τὸν Κεράτιον κόλπον. Μετὰ δὲ τὴν ἅλωσιν, βλέποντες κινδυνεύουσαν τὴν αὐτονομίαν των οἱ Μαονεῖς, ἔστειλαν πρέσβεις πρὸς τὸν Μωάμεθ, καὶ συμφωνήσαντες νὰ πληρώνωσιν ἐτήσιον φόρον 6000 Δουκάτων, ἀπήλαυσαν τὰ πρότερά των προνόμια. Χάριν τῶν Ἰουστινιάνων ἔμειναν ἀβλαβεῖς καί τινες πλησιόχωροι νῆσοι,

οἷον ἡ Σάμος, τὰ Ψαρά, ἡ Ἰκαρία, κτλ. ἀλλ' ἐπειδὴ ἐλεηλατοῦντο καθ' ἡμέραν ὑπὸ τῶν πειρατῶν, παρῃτήσαν αὐτὰς οἱ κάτοικοι, καὶ μετέβησαν εἰς τὴν Χίον.

Μετ' οὐ πολύ, πλεῖον ὁ ναύαρχος Χαμζᾶς κατὰ τῆς Ῥόδου μὲ στόλον ὄχι εὐκαταφρόνητον, ἤραζεν εἰς τὴν Χίον· ἀνέγνωσε δὲ εἰς τὴν ἐπιτόπιον διοίκησιν αὐτοκρατορικὸν θέσπισμα, προστάζον νὰ πληρώσωσιν οἱ Ἰουστινιάνοι 40,000 δουκάτα εἰς ἔμπορόν τινα τοῦ Γαλατᾶ, Φραγκίσκον Δραπέριον ὀνομαζόμενον, ὡς χρεωστούμενα δι' ἀγορασθεῖσαν στυπτηρίαν. Ἀλλ' οὗτοι καὶ ταῦτα ἠρνήθησαν, καὶ οὔτε ὄρα κἀν, οὔτε τιμὰς ἀπέδωκαν εἰς τὸν ναύαρχον· ὅθεν ὀργισθεὶς ὁ Χαμζᾶς κατηρήμωσε τοὺς κήπους καὶ τοὺς ἀμπελῶνάς των· ἔπειτα δὲ, ὀλίγον τῶν ἐγκρίτων παγιδεύσας, καὶ ῥίψας αὐτοὺς εἰς τὰ δεσμά, ἀπέπλευσε διὰ τὴν Ῥόδον. Ἐπιστρέψας ἐκεῖθεν ἤραζε πάλιν εἰς τὴν Χίον, καὶ κατέπεισε τοὺς Ἰουστινιάνους νὰ πέμψωσι πρέσβεις πρὸς τὸν Σουλτάνον, διὰ νὰ ἐξισάσουν τὰς διαφοράς των. Ἀλλ' αἴτησις ἀτύχημά τι κατετάραξε τὴν νῆσον. Μεθυσμένοι τινὲς Τοῦρκοι, παρὰ τὴν διαταγὴν τοῦ ναυάρχου, ἐκβῆκαν εἰς τὴν ξηρὰν κολυμβῶντες. Εἷς δ' ἐξ αὐτῶν, ἀναβὰς ἐπ' ἐκκλησίας, ἔρριπτε κατὰ γῆς τὰ κεραμίδια. Οἱ Λατῖνοι καὶ οἱ Γραικοὶ παροξυνθέντες ἥρπασαν κατὰ τῶν Τούρκων μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων, καὶ οὕτω ἐνῷ οἱ μὲν Χριστιανοὶ τοὺς κατεδίωκον ἀναβαίνοντες αὐτὸ τὸ πλοῖον, οἱ δὲ Τοῦρκοι ἐζήτουν νὰ σωθῶσι, τὸ πλοῖον ὑπὸ τοῦ βάρους τῶν ἀναβάντων ἀνατραπὲν συνέθαψεν ὅλους εἰς τὰ κύματα. Οἱ ἄρχοντες τῆς νήσου ἐξιλέωσαν τὸν Χαμζᾶν ἀνταποδόντες διπλῶς τὴν τιμὴν τοῦ καταποντισθέντος πλοίου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ἀπολεσθέντων πραγμάτων· ἀλλὰ μαθὼν ὁ αὐτοκράτωρ τὸν βυθισμὸν τοῦ πλοίου, ἐκήρυξε πόλεμον ἄσπονδον εἰς τοὺς Χίους, (1455, 14 Αὐγούστου), καὶ δὲν εἶναι ἀμφιβολία ὅτι ἤθελε καθυποτάξειν τὴν νῆσον, ἂν δὲν ἐπρόφθανον οἱ Ἰουστινιάνοι νὰ ἐφελκύσωσι τὴν εὔνοιάν του, τριάκοντα χιλιάδας δουκάτων μετρήσαντες διὰ τὴν βυθισθεῖσαν τριήρη, καὶ ὑποσχεθέντες φόρον ἐτήσιον δεκακισχιλίων φλωρίων.

Οὕτω λοιπὸν οἱ Χῖοι ἔζων αὐτόνομοι καὶ ἀνενόχλητοι ἐν τῷ μέσῳ τῶν καθημέραν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον κραταιουμένων Ὀθωμανῶν. Τέλος ὅμως, διέκοψε τὴν ἡσυχίαν των ἡ ἐκστρατεία τοῦ Πιὰλ Πασσᾶ, ὅστις τὴν 17ην Ἀπριλίου, 1566, εἰσελθὼν εἰς τὸν λιμένα τῆς Χίου, ἀπέβη μετὰ πολυαρίθμων στρατιωτῶν, καὶ εἰς τὸ παλάτιον ἀμέσως προχωρήσας, συνήγαγε τοὺς Μαονεῖς, πρὸς τοὺς ὁποίους ἐξεφώνησε διεξοδικὸν λόγον. Εἰς τοῦτον ὠνείδιζεν αὐτοὺς, ὅτι συνεννοοῦντο μετὰ τοῦ βασιλέως τῆς Ἱσπανίας καὶ τῶν Μελιταίων, ὅτι ἔδιδον ἄσυλον εἰς τοὺς φεύγοντας ἐκ τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους Χριστιανοὺς αἰχμαλώτους, καὶ εἰς τοὺς πειρατάς· ὅτι ἀνήγγελλον τοὺς σκοπούς τῆς Ὑψηλῆς Πόρτας, ἐξιχνιάζοντες αὐτοὺς διὰ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρέσβεώς των· καὶ τέλος, ὅτι δὲν ἐπλήρωσαν τὸν φόρον εἰς τὸν ἀνήκοντα καιρόν. Οἱ ταλαίπωροι Μαονεῖς ἀπελογήθησαν ὡς ἠδύναντο, καὶ παντοιοτρόπως ἐσπούδασαν ν' ἀποτρέψωσι τὴν ἐπικειμένην συμφοράν· ἀλλ' εἰς μάτην· ἡ ἐπὶ τοῦ Πύργου κυμαινομένη σημαία τῶν Ἰουστινιάνων κατεβλήθη, καὶ μετ' αὐτῆς ἡ τῶν Γενουηνσίων κυριαρχία. Ἀφοῦ δ' ἐπομένως συνήγαγεν ὁ Πασσᾶς ἄπειρα πλούτη ἀπὸ τοὺς ναοὺς καὶ τὰ μοναστήρια, ἐξέπλευσεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἀφήσας πεντακοσίους στρατιώτας καὶ ἕκα πλοῖα, διὰ νὰ φυλάττωσι τὴν νῆσον κατὰ τῶν πειρατικῶν προσβολῶν. Πρᾶγμα ὅμως ἀκατανόητον, ἀφῆκε τὸ φρούριον εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἰουστινιάνων.

Καὶ αὕτη ὅμως καὶ πᾶσα ἄλλη σκιὰ τῆς αὐτονόμου κυριαρχίας ἀπωλέσθη, μετὰ τὴν ἀνόητον ἀπόπειραν τῶν Φλωρεντίνων. Οὗτοι, ὡς πειραταὶ μᾶλλον παρ' ὡς ὑπέρμαχοι τῆς πίστεως τὸ Αἰγαῖον διαπλέοντες, ἀπεβίβασαν καὶ εἰς Χίον τετρακοσίους ἄνδρας (1599)· οἵτινες κατὰ πρῶτον μὲν, ἀπροσδοκήτως ἐφορμήσαντες ἐν καιρῷ νυκτὸς, ἐπέτυχον· ἐπὶ τέλους ὅμως κατεσφάγησαν ἅπαντες. Ἔπαθον δὲ πολλὰ καὶ οἱ Χριστιανοί, νομισθέντες ὁμόφρονες καὶ συνένοχοι τῶν Φλωρεντίνων· ὁ Τσικὰλ Πασσᾶς φθάσας ἔμπροσθεν τῆς Χίου μὲ πολυάριθμον στόλον, ἐφόνευσε καὶ ἐκρέμασε παμπόλλους, ἠνάγκασε δὲ καὶ τοὺς πλείστους τῶν Καθολικῶν Χίων νὰ ἀναχωρήσωσι πωλήσαντες τὰς οἰκίας των εἰς ἐλαχίστην τιμὴν, κηρύξας ὅτι ἔδειξεν ἐπίτηδες τοιαύτην αὐστηρότητα διὰ νὰ ἐναντιώνωνται ἄλλοτε αὐτοὶ οἱ Χριστιανοὶ εἰς τοὺς Χριστιανούς, καὶ διὰ νὰ μάθωσιν οἱ Φράγκοι ὅτι, ὁσάκις ἐφορμήσωσι κατὰ τῶν Σουλτανικῶν χωρῶν, θέλουν προξενεῖν περισσοτέραν βλάβην εἰς τοὺς Χριστιανοὺς παρ' εἰς τοὺς Τούρκους. Παρέλαβε δὲ καὶ ὠχύρωσε τὸ φρούριον, ἀφήσας φρουρὰν 4000 στρατιωτῶν.

Ἀλλὰ μολονότι, καθὸ χώρα δορίκτητος, ἔπαθεν ἡ Χίος πολλὰ δεινὰ, ἀπήλαυσε μ' ὅλον τοῦτο παρὰ τοῦ Σουλτάνου πάμπολλα προνόμια, ἐξ ὧν τὰ οὐσιωδέστερα ἦσαν, νὰ κυβερνᾶται ἡ νῆσος ὑπὸ πέντε Δεποῦτάτων, τριῶν Γραικῶν καὶ δύο Λατίνων, καὶ νὰ ἐκτελῆται ἡ κρίσις των διὰ πᾶσαν Χριστιανικὴν ὑπόθεσιν, ἀνέκκλητος εἰς τὰ Τουρκικὰ δικαστήρια· νὰ μὴν ὑπόκειται εἰς φόρον αἱ οἰκίαι, νὰ πληρόνωσιν οἱ κάτοικοι κεφαλιτιῶνα μόνον, καὶ 5000 γρόσια διὰ τὰ δένδρα (Ταχρῆλι)· νὰ μὴ πληρόνωσι τελώνιον δι' ὅσα ἐλάμβανον ἐκ τοῦ Τσεσμὲ, ἀφοῦ ἀπεδείκνυον ὅτι ἐπληρώθη τὸ ἐκεῖ τελωνεῖον· καὶ νὰ ἦναι τὸ ἐμπόριον αὐτῶν ἐλεύθερον ἀπὸ τελωνιακοὺς δασμοὺς καθ' ὅλον τὸν Εὔξεινον Πόντον. Τοιαῦτα προνόμια ἔχοντες οἱ Χῖοι, ἤρχισαν νὰ πολιτίζωνται, νὰ πλουτῶσι, καὶ νὰ μὴ μετέχωσι τῆς παχυλῆς βαρβαρότητος, ἥτις ἐκάλυπτε τότε τὸ λοιπὸν μέρος τῶν Γραικῶν. Ὄχι ὀλίγον ὅμως συνέβαλεν εἰς τοῦτο καὶ ἡ τόσους χρόνους συγκατοίκησις αὐτῶν μετὰ τῶν μᾶλλον ἐξευγενισμένων Γενουηνσίων. Ἀλλ' ὅ,τι ἀνώρθωσε μὲν τοὺς Γραικοὺς τῆς Χίου, ἠφάνισε δὲ τοὺς Λατίνους, ὑπῆρξεν ἡ φιλεργία τῶν πρώτων, καὶ τῶν δευτέρων ἡ νωθρότης. Οἱ Γραικοὶ εἰργάζοντο ἀδιακόπως,

ἐμπορευόμενοι μετ' αὐτῶν τῶν Καλβινιστῶν καὶ Ἀγγλων, καὶ στέλλοντες πλοῖα εἰς τὰν Στρυμόνα ποταμὸν νὰ φορτόνωσι πραγματείας. Οἱ δὲ Λατῖνοι, νομίζοντες ἑαυτοὺς πάντατε εὐγενεῖς, καὶ μὴ ἀνατραφέντες εἰς ἐμπορικὴν ζωὴν, δὲν κατεδέχοντο νὰ ἐργάζωνται διὰ νὰ κερδήσωσι, καὶ οὕτω ἔμειναν μέχρι τέλους δυστυχεῖς καὶ πτωχοί.

Ἡ τελευταία κατὰ τῆς Χίου ἀπόπειρα ἐκ μέρους τῶν Εὐρωπαίων ἔγινε τὸ 1694. Οἱ Βενετοὶ, ὑπὸ τὸν Ζήνωνα, ἔφθασαν ἔμπροσθεν τῆς Χίου τὴν 7ην Σεπτεμβρίου, 10,000 πεζοὺς, καὶ 400 ἱππεῖς ἔχοντες εἰς τὰ πλοῖά των. Τὴν 8ην ἀπέβησαν εἰς τὸ ἀκρωτήριον τῆς ἁγίας Ἑλένης, καὶ μετὰ δέκα περίπου ἡμέρας, ἀφοῦ πολλοὶ ἐφονεύθησαν καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη, παρέδωκαν οἱ Τοῦρκοι τὸ φρούριον, ἀφήσαντες μὲν ὅλα τὰ κανόνια καὶ ἄλλα ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας τῶν νικητῶν, αὐτοὶ δὲ μετακομισθέντες ἔνοπλοι εἰς τὸν ἀπαντικρὺ Τσεσμὲν, τὸν ἀριθμὸν ἑξακισχίλιοι μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων. Ἀλλ' οἱ Γραικοὶ κάτοικοι τῆς νήσου ὀλίγον ὠφελήθησαν ἀπὸ τὴν πρόσκαιρον ταύτην ἀλλαγὴν τῶν κρατούντων· διότι οἱ Βενετοὶ ἔκλεισαν ὅλας τὰς ἐκκλησίας των, ἐδήμευσαν πολλῶν τὰ ὑπάρχοντα, καὶ καθ' ἡμέραν παντὶ τρόπῳ ἐπροσπάθουν νὰ τοὺς κάμωσι Καθολικοὺς, ἑωσοῦ μετεκυρίευσαν οἱ Τοῦρκοι τὴν Χίον, κακὴν κακῶς ἐξώσαντες τοὺς Βενετούς.

Καὶ πρὶν ἔτι γνωρισθῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἡ παράδοσις τοῦ φρουρίου, ἐστάλθη στόλος ἐκ πεντήκοντα πλοίων, ὑπὸ τὸν ναύαρχον Ἀσὰν Μεζομόρτον. Ἀλλ' ἐπειδὴ, ὅτε ἀνεφάνησαν μακρόθεν τὰ ὄρη τῆς Χίου, τὸ φρούριον παρεδίδετο, οἱ Τοῦρκοι εἰσέπλευσαν εἰς τὸν λιμένα τῆς Σμύρνης, ὅπου ἤθελον ἔσως κτυπήσειν αὐτοὺς οἱ Βενετοὶ, ἂν οἱ ἐν Σμύρνῃ πρόξενοι τῆς Γαλλίας, Ὁλλανδίας, καὶ Ἀγγλίας, δὲν κατέπειθον αὐτοὺς νὰ λείψωσιν ἀπὸ τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην, τὴν τόσον ἐπικίνδυνον εἰς τοὺς ἐγκατοικοῦντας Χριστιανούς. Ἀφοῦ δ' ἀνηγγέλθη εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πόρταν ἡ ἅλωσις τοῦ φρουρίου, παργισθεὶς ὁ Σουλτάνος Ἀχμέτης ἐπρόσταξε νὰ συναχθῶσι πανταχόθεν στρατεύματα πρὸς ἀνακυρίευσιν τῆς Χίου. Ἔστειλε δὲ καὶ τεσσαράκοντα τόσσαρα πλοῖα, ἐξ ὧν ἕκαστον περιεῖχε πεντακοσίους ναύτας καὶ στρατιώτας, ἡ δὲ ναυαρχὶς ἑπτακοσίους. Ἐκτὸς τοῦ ναυαρχοῦντος Μεζεμόρτου, ἀρχηγοὶ τῆς ἐκστρατείας ταύτης ἦσαν ὁ Πασσᾶς Μισσερογλῆς, καὶ ὁ Μουσταφᾶ Πασσᾶς. Ἀφοῦ δὲ καιρόν τινα διέτριψαν ἐν Σμύρνῃ ἑτοιμαζόμενοι, ἔφθασαν τέλος ἔμπροσθεν τῆς Χίου τὴν 8ην Φεβρουαρίου, 1695. Τρομερὰ ναυμαχία ἠκολούθησε τὴν 9ην, καθ' ἣν ἐφονεύθησαν δισχίλιοι ἐκ μέρους τῶν Βενετῶν, καὶ ἄλλοι τόσοι ἐκ μέρους τῶν Τούρκων, καὶ ἑκάησαν ἢ ἐκυριεύθησαν ἴσα σχεδὸν τὸν ἀριθμὸν πλοῖα ἀφ' ἑκάστου μέρους, ἀπέθαναν δὲ καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν πρωταγωνιστῶν· κάνεῖς ὅμως δὲν ἐνίκησεν· ὅθεν τὴν 19ην, ἀφοῦ οἱ Τοῦρκοι παρέλαβον ἄλλους ἀκμαίους στρατιώτας ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Ἀσίας, συνεκροτήθη δευτέρα ναυμαχία, ἥτις διήρκεσε πέντε ὥρας, πολλὴν φθορὰν εἰς τοὺς Βενετοὺς προξενήσα-σα. Κατὰ συνέπειαν τῆς ἥττης ταύτης, συμβουλίου γενομένου, ἀπεφάσισαν οἱ Βενετοὶ ν' ἀφήσωσι τὴν νῆσον· ὑπὸ τόσου δὲ τρόμου ἐκυριεύθησαν, ὥστε ἔφυγον τὴν νύκτα τῆς ἑπαύριον (21ης Φεβρουαρίου), ἀφήσαντες τεσσαράκοντα κανόνια ἐπὶ τῶν τειχῶν, πλοιάριά τινα φορτωμένα εἰς τὸν λιμένα, καὶ πολλὰς τοῦ πολέμου ἀποσκευάς. Δὲν ἠμέλησαν μ' ὅλον τοῦτο, πρὶν σωθῶσι διὰ τῆς φυγῆς, νὰ γυμνώσωσιν ὅλας τὰς Γραικικὰς ἐκκλησίας, καὶ ν' ἁρπάσωσιν ὅλα τὰ πολυτιμότερα αὐτῶν ἱερὰ σκεύη. Φοβηθέντες καὶ οἱ Καθολικοὶ κάτοικοι τῆς Χίου τὴν ὀργὴν τῶν Τούρκων, (διότι αὐτοὶ εἶχον προσκαλέσειν τοὺς Βενετοὺς), ἀνεχώρησαν ὑπὲρ τὰς ἑξήκοντα οἰκογενείας εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἔμειναν δὲ ὀλίγιστοι μόνον εἰς τὴν Χίον.

Ἀφοῦ ἀνεχώρησαν οἱ Βενετοὶ, ἔλαβον τὴν φρόνησιν οἱ Γραικοὶ τῆς Χίου ἄρχοντες νὰ εἰδοποιήσωσι τὴν αὐτὴν νύκτα τὸν Μεζομόρτον, ὅτι ἔφυγον οἱ κατακτηταὶ τῆς νήσου, καὶ ὅτι ἡ Χίος εὑρισκομένη εἰς ἀναρχίαν ἐπρόσμενε μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας τοὺς παλαιούς της κυριάρχας. Μεθ' ἱκανὰς προφυλάξεις ἐμβάντες οἱ νικηφόροι Τοῦρκοι εἰς τὸν λιμένα, ἐκρέμασαν τέσσαρας τῶν προϋχόντων Λατίνων, καὶ ἅπαντας κατεταπείνωσαν. Ἀλλὰ καὶ οἱ Γραικοὶ δὲν ἔμειναν ὅλως ἀνεπηρέαστοι. Ὑπάρχει νόμος εἰς τὸν Τουρκικὸν κώδηκα λέγων, ὅτι ὁποιαδήποτε χώρα ἤθελε μείνειν τρεῖς ὥρας εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ νὰ δημεύεται εἰς τὸ θησαυροφυλάκιον τοῦ Σουλτάνου καθὸ τόπος δορίκτητος, ἐκτὸς ἐὰν οἱ κάτοικοι ἐξαγοράσωσι τὰ κτήματά των. Ἡ Χίος εἰς ταύτην τὴν περίστασιν ἐξετιμήθη 1500 πουγγία· ἀλλ' οἱ Χῖοι παραστήσαντες εἰς τὸν Σουλτανον τὴν παλαιὰν αὐτῶν πρὸς τὴν Τουρκίαν πίστιν, καὶ ὅτι αἴτιοι ὅλων τῶν γενομένων ὑπῆρξαν οἱ Λατῖνοι, εὑρόντες δὲ κατ' εὐτυχίαν καὶ ὑπερασπιστὰς τὸν Χουσεῖν Πασσᾶν, Βεζίρην κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἀναγορευθέντα, καὶ τὸν μέγα δυνάμενον Διερμηνέα Ἀλέξανδρον τὸν Μαυροκορδάτον, κατώρθωσαν πεντακόσια μόνον πουγγία πληρώσαντες ν' ἀπολαύσωσι πάλιν παρὰ τοῦ Σουλτάνου ὅλα τὰ προνόμια, τὰ ὁποῖα τοὺς εἶχε χαρίσειν ὁ ἔνδοξος Σολεϋμάνης, τὸ 1566.

Μετὰ τὴν ἕξωσιν τῶν Βενετῶν ἔζησεν ἡ Χίος εὐδαιμονοῦσα καὶ προοδεύουσα ὑπὸ τὸ Τουρκικὸν σκῆπτρον μέχρι τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, δύο μόνον μικρῶν ταραχῶν ἐξαιρουμένων, τῆς μὲν κατὰ τὸ 1718, τῆς δὲ κατὰ τὸ 1770. Εἰς τὴν πρώτην, ἐπειδὴ ἠναντιώθησαν οἱ Δεποτάται εἰς τὸν Πασσᾶν ζητήσαντα νὰ ἀθετήσῃ συνήθειαν τινὰ ἐγχώριον ἐναντίον τῶν προνομίων, ἐστάλθησαν σιδηροδέσμιοι εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου ὅμως ὁ Σουλτάνος εὐδόκησε νὰ τοὺς χαρίσῃ τὴν ζωήν· ἔκτοτε ἀντὶ Δεποτάτων ἔλαβον τὸ ὄνομα Δημογέροντες. Εἰς τὴν δευτέραν ἠναγκάσθησαν οἱ Χῖοι νὰ δώσωσιν ὅμηρα εἰς τοὺς Τούρκους, νομίσαντας ὅτι ἦσαν συνεννοημένοι μετὰ τοῦ Ῥώσσου Ὀρλόφ, ὅταν ἐπυρπόλησεν εἰς τὸν ἀντικρὺ τῆς Χίου Τσεσμὲν τὸν Ὀθωμανικὸν στόλον.

Ἐνταῦθα τελειόνομεν τὴν σύντομον ταύτην ἐπιτομὴν,

παραλείποντες ὡς πασίγνωστα τὰ θλιβερὰ συμβάντα τοῦ 1822, καὶ τὰ ἔκτοτε γενόμενα.

Πρὸς βοήθειαν τῆς μνήμης ἐπισυνάπτομεν τὴν χρονολογικὴν ἀνακεφαλαίωσιν ταύτην.

Ἡ Χίος κυριεύεται ὑπὸ τοῦ Τσαχᾶ, καὶ πάλιν ἐλευθεροῦται	1003
Καταπορθεῖται ὑπὸ τοῦ Δομινίκου Μιχέλη	1124
Κρατεῖται ὀλίγους μῆνας ὑπὸ τῶν Βενετῶν	1171
Μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Λατίνων, ὑποτάσσεται καὶ ἡ Χίος εἰς τοὺς Βενετοὺς	1204
Ἐπανέρχεται ἡ Κωνσταντινούπολις εἰς τοὺς Γραικοὺς, (καὶ πρὸ αὐτῆς ἡ Χίος)	1261
Ὁ Ζαχαρίας Βενεδέτος διορίζεται ἄρχων τῆς Χίου	1268
Οἱ διάδοχοι τοῦ Βενεδέτου διώκονται ἀπὸ τὴν Χίον ὑπὸ τοῦ Ἀνδρονίκου	1329
Οἱ Γενουήσιοι κυριεύουσι τὴν Χίον	1340
Αἱ κῶμαι τῆς Χίου καταπαίονται ὑπὸ 60 πλοίων τοῦ Παιαζήτου	1391
Οἱ Βενετοὶ πολιορκοῦσι τὴν Χίον	1431
Ἡ Χίος κυριεύεται ὑπὸ τοῦ Πιάλ Πασσᾶ	1566
Προσβολὴ τῶν Φλωρεντίνων κατὰ τῆς Χίου	1599
Οἱ Βενετοὶ κυριεύουσι τὴν Χίον	1694
Οἱ Βενετοὶ διώκονται ἐκ τῆς Χίου ὑπὸ τῶν Τούρκων	1695
Καταστροφὴ τῆς Χίου	1822

ΠΕΡΙ ΚΟΛΑΚΕΙΑΣ.

Η ΜΕΝ κολακεία δύναται νὰ ὁποληφθῇ, ὅτι εἶναι ὁμιλία ἄτιμος, ἀλλὰ συμφέρουσα πρὸς τὸν κολακεύοντα. Ὁ δὲ κόλαξ τοιοῦτος, ὥστε πορευόμενος μὲ τὸν φίλον του λέγει πρὸς αὐτὸν, Σοχάζεσαι ὅτι σὲ παρατηροῦσιν οἱ ἄνθρωποι; τοῦτο εἰς κάνενα ἀπὸ τοὺς πολίτας δὲν γίνεται εἰμὴ εἰς σέ· χθὲς σὲ ἐπήνουν εἰς τὴν στοὰν, διότι, ἐνῷ ἐκάθηντο ἐκεῖ ὑπὲρ τοὺς τριάκοντα, καὶ συνέπεσε λόγος, Ποῖος νὰ ἦν' ὁ ἄριστος τῶν πολιτῶν, ὅλοι ἀπὸ σὲ ἤρχισαν, καὶ εἰς σὲ ἐτελείωσαν· καὶ ἄλλα τοιαῦτα λέγει. Ὅταν δὲ τύχῃ νὰ πέσῃ τίποτε ῥάμμα εἰς τοῦ φίλου τὸ φόρεμα, ἢ ἄχυρον ἀπὸ τὸν ἄνεμον εἰς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς, τὸ ἐκβάλλει ὁ κόλαξ, καὶ γελάσας λέγει, Βλέπεις, ὅτι δύο ἡμέρας δὲν σ' ἐντάμωσα, καὶ ἐγέμισε τὸ γένειόν σου ἀπὸ τρίχας λευκάς, ἂν καὶ πρὸς τὴν ἡλικίαν σου ἔχῃς ὑπὲρ πάντα ἄλλον τὴν τρίχα μέλαιναν. Καὶ ὅταν λέγῃ ὁ φίλος τί, ὁ κόλαξ προστάσσει τοὺς ἄλλους νὰ σιωπῶσιν· ὅταν δὲ ἀκούῃ, τὸν ἐπαινεῖ, καὶ ὅταν παύσῃ ὁμιλῶν, τὸν χειροκροτεῖ, λέγων, Εὖγε! Ἂν δὲ ἀστεϊσθῇ μὲ τρόπον ἄχαριν, αὐτὸς κυριεύεται ἀπὸ γέλωτα, καὶ ἐμφράττει τὸ στόμα μὲ τὸ φόρεμά του, ὡς μὴ δυνάμενος τάχα νὰ κρατηθῇ ἀπὸ τὸν γέλωτα. Καὶ καθ' ὁδὸν προστάσσει τοὺς ἀπαντῶντας νὰ σταθῶσιν ἕως οὗ διεκῇ ἐκεῖνος. Ἀγοράζει δὲ καὶ μῆλα καὶ ἀπίδια, καὶ φέρων τὰ δίδει εἰς τὰ παιδία, βλέποντος ἐκείνου, καὶ ἔπειτα φιλεῖ αὐτὰ, λέγων, Καλοῦ πατρὸς νεώττια (πουλάκια)· καὶ ὅταν ὁ φίλος ἀγοράζῃ, παρόντος ἐκείνου, ὑποδήματα, λέγει ὁ κόλαξ, ὅτι τὸ ποδάριον εἶναι συμμετρότερον τοῦ ὑποδήματος. Ὅταν δὲ πορεύηται πρός τινα φίλον διὰ νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ, προτρέχει αὐτὸς, καὶ λέγει, Πρὸς σὲ ἔρχεται· καὶ ἐπιστρέφων λέγει πρὸς αὐτὸν, Ἔδωκα τὴν εἴδησιν· ἔτι δὲ εἶναι καλὸς νὰ ὑπηρετήσῃ καὶ τὰ τῆς γυναικείας ἀγορᾶς χωρὶς ν' ἀναπνεύσῃ. Καὶ ἀπὸ τοὺς συνευωχουμένους πρῶτος ἐπαινεῖ τὸν οἶνον· καὶ καθήμενος πλησίον τοῦ φίλου, λέγει, Πολλὰ ἀνορέκτως τρώγεις· καὶ λαβὼν μερίδα ἐκ τῆς τραπέζης, προσφέρει πρὸς αὐτὸν, λέγων, Τοῦτο εἶναι πολλὰ καλὸν βέβαια· πρὸς τούτοις τὸν ἐρωτᾷ, μήπως κρυόνει, καὶ ἂν θέλῃ νὰ βάλῃ νὰ ἐπάνω του τὸ ἐπανωφόρεμά του, καὶ πρὸς τούτοις τὸν περισκεπάζει. Ταῦτα δὲ λέγων, πλησιάζει καὶ εἰς τὸ ὠτίον του καὶ τοῦ ψιθυρίζει, καὶ ἀτενίζων πρὸς ἐκεῖνον ὁμιλεῖ πρὸς τοὺς ἄλλους. Εἰς δὲ τὸ θέατρον λαμβάνει ἀπὸ τὸν δοῦλον τὰ στρώματα, καὶ τὰ ὑποστρώνει αὐτός. Βεβαιόνει δὲ καὶ ὅτι ἡ οἰκία εἶναι μὲ καλὴν ἀρχιτεκτονικὴν ᾠκοδομημένη, καὶ ὁ ἀγρὸς καλῶς γεωργημένος, καὶ ἡ εἰκὼν ὁμοία τοῦ πρωτοτύπου· καὶ εἰς ἕνα λόγον, δύναταί τις νὰ παρατηρήσῃ τὸν κόλακα, ὅτι καὶ λέγει, καὶ πράττει ὅλα ἐκεῖνα, μὲ τὰ ὁποῖα στοχάζεται ὅτι θέλει εὐχαριστήσειν.—ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΣ.

ΕΞΟΛΟΘΡΕΥΜΟΣ ΤΩΝ ΘΗΡΙΩΝ.

Προ τρισχιλίων χρόνων ἀγεληδὸν ἐπλανῶντο τὰ ἀγριώτατα τῶν θηρίων, ὁποῖα οἱ λέοντες, αἱ ἄρκτοι, αἱ ὗαιναι, οἱ πάνθηρες, οἱ ἐλέφαντες, οἱ ῥινοκέρωτες, κτλ. Ἀλλὰ μέρος μὲν διὰ τῆς ἐπιτηδειότητος καὶ πανουργίας, μέρος δὲ διὰ τῆς ῥεψοκινδύνου τόλμης, κατώρθωσεν ὁ ἄνθρωπος οὐχὶ μόνον τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν νὰ ὀλιγοστεύσῃ, ἀλλὰ καὶ τὸ γένος ὅλον νὰ συνωθήσῃ εἰς ἀπροσίτους σχεδὸν ἐρήμους. Ὁμοίως δ' ἀπεμάκρυνε βαθμηδὸν καὶ τὰ φοβερὰ κήτη ἀπὸ τοὺς αἰγιαλοὺς ὅπου συχνάζει. Διὰ τοῦτο πούποτε τῆς Μεσογείου δὲν φαίνονται πλέον φάλαιναι, ἐνῷ ἄλλοτε ἠγρεύοντο καὶ εἰς τὸν κόλπον αὐτὸν τῆς Γασκονίας τόσαι, ὥστε οἱ τοῦ τόπου αὐτοῦ ἁλιεῖς κάτοικοι καὶ τοὺς ἀγροὺς περιέφρατον μὲ τὰ τερατώδη αὐτῶν ὀστᾶ.

Αἰτία δὲ τῆς γενικῆς ταύτης φθορᾶς δὲν ὑπῆρξε μόνον τῶν λαῶν ἡ κυνηγεσία, ἀλλὰ συνήργησαν μᾶλλον εἰς τοῦτο καὶ οἱ τῶν θηρίων ἀγῶνες, οἱ ὁποῖοι τόσον ἤδυνον τοὺς παλαιοὺς Ῥωμαίους. Τωόντι, ἀπίστευτος σχεδὸν φαίνεται ὁ ἀριθμὸς τῶν φονευομένων εἴτε ἐπὶ δημοσίων ἑορτῶν, εἴτε εἰς τὸ ἀμφιθέατρον. Ἀπὸ τὴν ἱστορίαν μανθάνομεν, ὅτι ὁ μὲν Μέτελλος μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Μακεδονίας ἔφερεν εἰς Ῥώμην ὡς 150 ἐλέφαντας, οἵτινες κατετοξεύθησαν ἔπειτα εἰς τὸ ἀμφιθέατρον, ὅπου τοὺς ἔβαλον νὰ μάχωνται· ὁ δὲ Πτολεμαῖος, ἑορτὴν τελῶν πρὸς τιμὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Σωτῆρος, καὶ μιμούμενος τοῦ Διονύσου τὸν ἴακχον θρίαμβον, παρέστησεν ἐλάφους, βουβάλους, στρουθοὺς, ὀρτυγας, καμήλους, πρόβατα τῆς Αἰθιοπίας, λεοπαρδάλεις, πάνθηρας, ἄρκτους, καὶ πολλοὺς ἐλέφαντας.

Οἱ τοιοῦτοι ἀγῶνες, οἱ ὁποῖοι καταχὰς συνεστήθησαν διὰ πολιτικοὺς σκοπούς, μετεβλήθησαν ἔπειτα εἰς ἐπίδειξιν ματαίας καὶ γελοιώδους πολυτελείας. Ὅθεν ὁ μὲν Πομπήϊος, ἐγκαινιάζων τὸ θέατρον αὐτοῦ, μετὰ πολλῶν ἄλλων θηρίων ἔδειξεν εἰς τὸν δῆμον 400 πάνθηρας καὶ 600 λέοντας, ὁ δ' Ἀντώνιος περιέτρεχε τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως, ἔχων λέοντας εἰς τὴν ἅμαξαν ἐζευγμένους· καὶ ὁ Καῖσαρ αὐτὸς προσέφερε 400 λέοντας, καὶ προσέτι τεσσαράκοντα ἐλέφαντας συναθροίσας ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς μάχην πρῶτον μὲ πεζοὺς, ἔπειτα δὲ καὶ μὲ ἱππεῖς. Ἀλλ' οἱ Ῥωμαῖοι ἐκήρυξαν τὸν αὐτὸν μανιώδη πόλεμον καὶ κατὰ τῶν ἐνύδρων ζώων, διότι 36

κροκόδειλοι κατεσπαράχθησαν συναλλήλως διὰ νὰ τέρψωσιν αὐτοὺς εἰς τοῦ Φλαμινίου τὸ ἀμφιθέατρον.

Πρᾶγμα παράδοξον! ὁ Τίτος αὐτὸς ἐξέθηκεν εἰς φόνον ἔμπροσθεν τοῦ αἱματοχαροῦς καὶ βαρβάρου τῆς Ῥώμης ὄχλου ἐννέα χιλιάδας διαφόρων ζώων· ὁ δὲ Τραϊανὸς ἕνδεκα χιλιάδας. Κατ' ἐξοχὴν ὅμως ὁ Πρόβος διέπρεψεν εἰς τὴν πονηρὰν ταύτην ἁμιλλαν, καὶ συνήγαγε πλειότερα ὑπὲρ πάντα ἄλλον ζῶα.

Τὰ ἀηδέστατα ταῦτα θεάματα ἐξηκολούθησαν ἕως τῆς παρακμῆς καὶ πτώσεως τοῦ δυτικοῦ βασιλείου· ἐπειδὴ αἱ ἀπαγορεύσεις τοῦ Κωνσταντίνου δὲν ἴσχυσαν πρότερον νὰ καταπαύσωσι τοιαύτην ἀπειρόκαλον καὶ βαρβαρικὴν συνήθειαν. Ἐν τοσούτῳ ὅμως οἱ ἀλλεπάλληλοι καὶ συχνοὶ οὗτοι φόνοι κατέστησαν σπάνια τὰ ἄλλοτε πολυπληθῆ θηρία, καὶ ἐφυγάδευσαν αὐτὰ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου τὰς κατοικίας. Εἰς τοῦτο δὲ συνέβαλον ἔπειτα καὶ αἱ ἐπιδρομαὶ τῶν βαρβάρων εἰς τὴν Εὐρώπην, ὡς καὶ ὁ τῶν πόλεων συνοικισμός, καὶ ἡ τῶν δασῶν δενδροτομία.

Πιστεύομεν ὅτι καὶ τὴν σήμερον εἰσέτι σώζονται ἐντὸς τῶν πολιτισμένων τόπων θηρία· ἀλλ' ὅλα σχεδὸν ἀποφεύγουσι περίφοβα καὶ καταπεπληγμένα τὸν ἄνθρωπον ὡς κοινὸν ἐχθρὸν, εἰς ἄδυτα σπήλαια, ἢ εἰς τὸ βάθος συνηρεφῶν δρυμώνων, ὅπου ὅμως δὲν μένουσι πάντοτε εἰς παντελῆ ἀσφάλειαν.

Ο ΝΑΥΤΙΛΟΣ.

ΕΞ ὠφελίμου τινὸς βιβλιαρίου περὶ Φυσικῆς Θεολογίας, πρὸ μικροῦ ἐκδοθέντος ἐν Ἀθήναις, λαμβάνομεν τὰ ἑπόμενα·—

Μήτηρ. Ὑπάρχει μικρόν τι θαλάσσιον ζῶον, ναυτίλος ὀνομαζόμενον, πολὺ περίεργον.

Παῖς. Διατί ὀνομάζεται ναυτίλος; Πλέει ἄραγε, ὡς οἱ ναῦται, εἰς τὸ πέλαγος; καὶ τί πλοῖον ἔχει;

Μ. Ναί, υἱέ μου, πλέει· καὶ μάλιστα κατοικεῖ πάντοτε εἰς τὸ αὐτὸ πλοῖον, μὲ τὸ ὁποῖον κολυμβᾷ καὶ πλέει.

Π. Ἐκ τίνος πράγματος εἶναι κατεσκευασμένον τὸ πλοῖον τοῦτο;

Μ. Τὸ πλοῖον εἶναι λεπτόν τι ὄστρακον, στρογγύλον καὶ κοῖλον, λεπτὸν ὡς χαρτίον καὶ ἐλαφρότατον, ὥστε πλέει ἐπὶ τοῦ ὕδατος ἀπαραλλάκτως ὡς τὸ πλοιάριόν σου. Τὸ ὄστρακον εἶναι μέρος τοῦ θαλασσίου ζώου, καὶ ἐντὸς τοῦ ὀστράκου εἶναι τὸ ζῶν αὐτοῦ μέρος μαλακὸν καὶ μυξῶδες, ὡς ὁ κοχλίας (σάλιαγκος), πολὺ μάλιστα μαλακώτερον παρὰ τὸ ζῶν μέρος τοῦ ὀστρειδίου.

Ὅταν αὐτὸ τὸ θαλάσσιον ζῶον θέλῃ νὰ πλεύσῃ, ἐγείρει δύο μικρούς βραχίονάς του, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπάρχει ἠπλωμένον πρᾶγμά τι λεπτότατον, ὡς ἀράχνη, τὸ ὁποῖον φυσώμενον ὑπὸ τοῦ ἀνέμου δίδει κίνησιν εἰς τὸν ναυτίλον, καὶ οὕτω πλέει ἐπὶ τῆς θαλάσσης.

Ἔχει δὲ καὶ δύο ἄλλους βραχίονας, τοὺς ὁποίους βάλλει εἰς τὴν θάλασσαν ἀπὸ τὰ δύο μέρη τοῦ ὀστράκου, καὶ μὲ αὐτοὺς κωπηλατεῖ, κινεῖται ἐγρηγορώτερον, περιστρέφεται, καὶ λαμβάνει ὁποιανδήποτε διεύθυνσιν θέλει.

Ἐξεύρεις ὅτι, ὅταν γεμίσῃ τὸ πλοιάριόν σου μὲ νερὸν, καταβυθίζεται· Τοιουτοτρόπως καὶ ὁ ναυτίλος, περὶ τοῦ ὁποίου σὲ λέγω ὀλίγον θελήσῃ νὰ καταβῇ εἰς τὸ βάθος τῆς θαλάσσης, σύρει ἐντὸς, καὶ τοὺς δύο βραχίονας, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι τὸ πανίον, καὶ τοὺς ἄλλους δύο μὲ τοὺς ὁποίους κωπηλατεῖ, καὶ ἔπειτα μεταχειρίζεται μέθοδόν τινα διὰ νὰ σύρῃ ἐντὸς ὕδωρ, καὶ νὰ γεμίσῃ ὅλον τὸ ὄστρακον· Ἐκ τούτου δὲ γίνεται τόσον βαρὺ, ὥστε καταποντίζεται εἰς τὸ βάθος τῆς θαλάσσης ὡς πέτρα.

Ὅταν δὲ θελήσῃ πάλιν νὰ ἀναβῇ ἐπάνω εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, ἐκβάλλων τὸ νερὸν ἀπὸ τὰς πολλὰς μικρὰς τρύπας, τὰς ὁποίας ἔχει εἰς τοὺς βραχίονας, γίνεται ἐλαφρὸς, καὶ ταχέως ἀναβαίνει, ἕως ὅτου φθάσῃ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Ὅταν ὁ καιρὸς ἦναι γλυκὺς, καὶ ἡ θάλασσα γαληνιαία, ὅσοι εὑρίσκονται εἰς τὰ πλοῖα τὰ δυσπλέοντα τὸν μέγαν ὠκεανὸν, βλέπουν συνεχῶς πλῆθος τῶν θαλασσίων τούτων ζώων, τὰ ὁποῖα, ὡς ναῦται εἰς τὰ πλοῖά των, ἔχοντα τὰ πανία ἠπλωμένα, περιπλέουν μὲ ἄκραν εὐθυμίαν. Ἀλλ' ὅταν ὁ ἄνεμος σφοδρύνῃ, ἢ ὅταν ἐνοχληθῶσιν ἀπὸ τίποτε, συστέλλουν ἐντὸς τὰ πανία καὶ τοὺς βραχίονάς των, γεμίζουν τὸ ὄστρακον ἀπὸ θάλασσαν, καὶ καταβαίνουν εὐθὺς εἰς τὸ βάθος τοῦ ὠκεανοῦ, καὶ δὲν ἀναφαίνονται εἰμὴ μετά τινα καιρόν.

ΟΙ ΠΑΡΙΣΙΟΙ, ΑΠΟ ΤΟΥ 1789 ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ 1815.

4.

ΑΚΑΤΑΣΤΑΣΙΑΙ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ.

ΑΠΕΡΙΓΡΑΠΤΟΝ φρίκην ἠσθάνθη ἅπασα ἡ Εὐρώπη, μαθοῦσα τὴν ἀπάνθρωπον θανάτωσιν τοῦ ἀγαθοῦ Λοδοβίκου. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἤρχισε κάκιστα νὰ διοικῆται ἡ Γαλλία διὰ πολλὰ ἔτη κατὰ συνέχειαν. Τὸ ἥμισυ σχεδὸν ἀπὸ τὰ μέλη τῆς συνελεύσεως, οἱ μετριώτερον φρονοῦντες, ἐπεθύμουν, ὡς προείπομεν, νὰ διασωθῇ ὁ βασιλεύς· ἀλλ' ἀφ' ἧς στιγμῆς ἡ πλειοψηφία κατεδίκασε τὸν Λοδοβίκον, οἱ μανιώδεις Ἰακωβῖνοι ἔλαβον τὴν ὑπεροχὴν εἰς τὴν συνέλευσιν, καὶ βαθμηδὸν κατήντησαν εἰς βιαιοτέρας πράξεις. Ὁ τῶν Παρισίων ὄχλος, ἰδὼν πόσην δύναμιν εἶχεν ἀποκτήσειν, ἀπεφάσισε νὰ παρασύρῃ ἔτι μᾶλλον τὰ πράγματα. Πολλάκις ἐφώρμων εἰς τὰς Τουϊλερίας ἐνῷ τὰ μέλη ἐσυνεδρίαζον, καὶ δημηγοροῦντες ἔλεγον εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τί ὤφειλον νὰ πράξωσιν εἰς ταύτην καὶ τί εἰς ἐκείνην τὴν περίστασιν, καὶ συγχρόνως ἠπείλουν αὐτοὺς εἰνιττόμενοι τί ἔμελλε ν' ἀκολουθήσῃ, ἂν αἱ ἀπαιτήσεις τοῦ λαοῦ δὲν ἐλάμβανον τὴν προσήκουσαν ἀκρόασιν. Τὴν 27ην Μαΐου, δισχίλιαι περίπου γυναῖκες, συναθροισθεῖσαι πέριξ τοῦ βουλευτηρίου, ἐφέροντο ὡς τόσαι μαινάδες, ἀλλ' ἠναγκάσθησαν νὰ διασκορπισθῶσι χωρὶς νὰ κακοποιήσωσι. Τὴν ἐπαύριον ἠκολούθησέ τι ἐν τῷ μέσῳ τῆς συνελεύσεως, τὸ ὁποῖον ἄριστα δεικνύει τὸν κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν τρόπον τοῦ ἀμφισβητεῖν· ἐν ἀπὸ τὰ μέλη ἤρχισε νὰ ἐξελέγχῃ τὰς βιαίας πράξεις τῶν δημοκρατικῶν, καὶ θηριώδης τις κρεωπώλης ἀναστὰς, σφοδρῶς ἐκτύπησεν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ στήθους, ὥστε καὶ τὸν ἔστρωσε καταγῆς. Ἐπὶ μιᾶς ἢ δύο περιστάσεων, καθ' ἣν στιγμὴν ἔμελλε νὰ γένῃ ψηφηφορία, ὥρμησεν εἰς τὴν αἴθουσαν ὁ ὄχλος, καὶ ἔδωκε ψήφους μετὰ τῶν ἀντιπροσώπων, ὥστε φυσικὰ ὑπερίσχυσε τὸ ἴδιον αὐτοῦ θέλημα. Ἀλλὰ τὴν 31ην ἐφάνη πληρέστατα ἡ ἀδυναμία τοῦ μετριωτέρου κόμματος. Εἰς τὰς πέντε ὥρας, τὸ πρωΐ, προσεκλήθη ὁ λαὸς εἰς τὰ ὅπλα· τὰ μέλη ἐτάχυναν εἰς τὴν συνέλευσιν· καὶ μετ' ὀλίγον ἐφάνη πλῆθος λαοῦ, ἐπὶ κεφαλῆς ἔχον ἄνδρα, ὅστις ἀνεδέχθη δημηγόρου ἀξίωμα. Ἀπῄτησε τὰς κεφαλὰς κάμποσων μετριοφρόνων μελῶν, καὶ ἐπρότεινε νὰ πληρόνωνται εἰς τὰς ἐργατικὰς κλάσεις ἀνὰ τεσσαράκοντα σολδία τὴν ἡμέραν, ὅσον χρόνον ὡπλοφόρουν. Ἡ πρότασις αὕτη ἀμέσως ὑπεβλήθη εἰς ψηφηφορίαν, καὶ, ἐπειδὴ πολλοὶ ἐκ τοῦ ὄχλου ἤνωσαν τὰς ψήφους αὐτῶν μὲ τὰς τῶν ἀντιπροσώπων, ἐνεκρίθη. Νομοθεσία τόσον ἄτοπος ἤθελε μᾶς κινήσειν εἰς γέλωτα, ἐὰν μετ' αὐτῆς δὲν ἀνεγινώσκομεν πολλὰ, πλέον ἁρμόδια νὰ διεγείρωσι φρίκην.

Ἀλλὰ τὴν 2αν Ἰουνίου τὰ πράγματα ἔλαβον ἔτι σπουδαιοτέραν μορφήν. Αἱ Τουϊλερίαι περιεκυκλώθησαν ἀπὸ τεσσαράκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν ὡπλισμένων μὲ κοντάρια, λόγχας, αἰχμὰς, καὶ ἄλλα ὅπλα· οὗτοι δὲ ὄχι μόνον καθύβρισαν τοὺς ἀντιπροσώπους, ἐνῷ προέβαινον εἰς τὰς θέσεις αὐτῶν, ἀλλὰ, καὶ ἀφοῦ ἤρχισαν τὰς συνεδριάσεις, τοὺς ἐφυλάκωσαν τρόπον τινὰ, μὴ συγχωροῦντες εἰς αὐτοὺς νὰ ἐξέλθωσι τοῦ βουλευτηρίου. Τὰ εἰκοσιπέντε μέλη, τῶν ὁποίων εἶχον ἀπαιτηθῆ αἱ κεφαλαὶ, σφοδρᾶς τώρα παρεκινοῦντο κατὰ τῶν πράξεων τῆς δημοτικῆς φατρίας, καὶ κατηγόρησαν τὰ βιαιότερα ἐκ τῶν μελῶν ὡς φιλοταράχους καὶ φιλανάρχους. Καὶ εἰς ταύτην δὲ, ὡς καὶ εἰς τὴν προειρημένην περίστασιν, κατέστη ἐπίσημος ὁ κρεωπώλης, μὲ πληγὰς εἰς λόγους ἀποκρινόμενος. Ἐπιτροπή τις ἐκ τοῦ ὄχλου ἐμβῆκε, τέλος, εἰς τὴν αἴθουσαν, καὶ πάλιν ἐζήτησε τὰς κεφαλὰς τῶν εἰκοσιπέντε· ἀλλ' οὗτοι, διὰ νὰ σώσουν τὴν ζωὴν, ἔστερξαν νὰ παραιτηθῶσιν ἀπὸ τὰς ἕδρας των, δι' ὃ καὶ ὑπέπεσεν ἔτι μᾶλλον ἡ συνέλευσις εἰς τὴν δύναμιν τοῦ λαοῦ.

ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΦΟΒΟΥ.

Ἡ συνταγματικὴ εὐταξία ἦτον ἤδη κατεστραμμένη· πᾶς μετριόφρων εἶχε διωχθῆν ἐκ τῆς ἐθνικῆς συνελεύσεως, καὶ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης ἤρχισεν ἐποχὴ τόσον φρικώδης, ὥστε μόλις εὑρίσκομεν ἄλλην παράλληλον αὐτῆς εἰς τὰ χρονικὰ τῶν πολιτισμένων ἐθνῶν. Ἀπὸ τῆς 2ας Ἰουνίου, 1793, μέχρι τῆς 27ης Ἰουλίου, 1794, ὁπότε ὁ Ῥοβεσπιέρρος ἐθανατώθη, φόβος καὶ τρόμος ἐβασίλευεν εἰς τοὺς Παρισίους.

Ἡγούμενος τῆς συνελεύσεως ἦτο καθ' ὅλα ὁ Ῥοβεσπιέρρος· τὰ δὲ λοιπὰ μέλη τίποτε σχεδὸν ἄλλο δὲν ἔπραττον εἰμὴ νὰ καταγράφωσι τὰ ὑπ' αὐτοῦ προτεινόμενα. Μεταπολιτευτικὸν δικαστήριον συνεστήθη διὰ τὴν σύντομον δίκην τῶν πταισμάτων, ὡς καὶ ἐπιτροπὴ τῆς δημοσίου ἀσφαλείας, καὶ ἐπαναστατικὴ ἐπιτροπὴ, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ σχεδιάζειν καὶ ἐνεργεῖν ἐπαναστάσεις, χρείας τυχούσης. Περὶ δὲ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων εἰς τὴν δεινὴν ταύτην περίστασιν, ἃς κρίνῃ ἀπὸ τὰ ἑπόμενα ὁ ἀναγνώστης. Ἐπὶ τοσοῦτον εἶχε διαδοθῆν τὸ μίασμα τῆς ἀπιστίας, ὥστε, ὑπὸ φόβου ὠθούμενος ὁ Παρισίων ἀρχιεπίσκοπος, ὑπῆγε μετὰ πολλῶν ἄλλων ἱερωμένων εἰς τὴν συνέλευσιν τὸν Νοέμβριον, 1793, καὶ ἀπηρνήθη τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν, ἐγκαταλείψας ἐνταυτῷ καὶ τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ τὰ κέρδη. Ἐψηφίσθη δ' ἔπειτα, ὅτι ἡ ἐλευθερία, ἡ ἰσότης, καὶ τὸ λογικὸν νὰ συνιστῶσι τὴν μόνην θρησκείαν, καὶ νὰ κλεισθῶσιν ἅπασαι αἱ ἐκκλησίαι. Ἀλλὰ, μολονότι τὰ μέγιστα εἶχεν ἐξαχρειωθῆν ὁ λαὸς, εὑρέθη μ' ὅλον τοῦτο ἀναγκαῖον, νὰ καταργηθῇ τὸ ἔσχατον τοῦτο ψήφισμα. Τὸ πρῶτον ὅμως ἔμεινε κύριον, καὶ δύναταί τις εὐκόλως νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι ἡ κατάργησις παντὸς θρησκευτικοῦ χαλινοῦ ἐπέφερε τὰς δεινοτέρας καταχρήσεις. Πανταχοῦ ἔβλεπέ τις μεθυσμένους ἄνδρας καὶ ἀσώτους γυναῖκας, καταπατοῦντας ἱερὰ σκεύη καὶ λείψανα τῆς εὐσεβείας· αἱ ἐκκλησίαι ἀπεγυμνώθησαν· αἱ προτομαὶ καὶ εἰκόνες κατεστράφησαν, καὶ ἄσματα χλευαστικὰ ἐγράφοντο καὶ ἐτραγῳδοῦντο, ὡς παρῳδίαι τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὕμνων. Αἱ τελεταὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ γενικῶς παρητήθησαν, καὶ οἱ ἄμβωνες ἐγκατελείφθησαν, εἰς ὅλην τὴν ἐπαναστατημένην Γαλλίαν· παντοῦ ἐσίγων οἱ θρησκευτικοὶ κώδωνες· ἡ Κυριακὴ παντάπασιν ἐξηλείφθη· ἡ κολυμβήθρα παρερρίφθη· ἡ ἐπιτάφιος ἀκολουθία δὲν ἠκούετο πλέον· δὲν παρεμυθοῦντο οἱ ἀσθενεῖς, οὐδ' ἐκοινώνουν οἱ ἀποθνήσκοντες· καὶ τὰ ἔθιμα τοῦ Ἑθνισμοῦ, ὁμοῦ καὶ τὰ ἄτοπα τῆς πλέον ἐνθουσιώδους ἀπιστίας, ἐβεβήλουν τὴν κακοδαίμονα χώραν. Κατὰ πᾶσαν δεκάτην ἡμέραν, ἐκηρύττετο δημοσίως ἡ ἀθεία εἰς τὸν πεπλανημένον λαὸν, καὶ ἐφ' ὅλων τῶν δημοσίων κοιμητηρίων ἐπεγράφη, Ὁ Θάνατος εἶναι ὕπνος αἰώνιος!

Ὁ Ῥοβεσπιέρρος καὶ ὁ Μαράτης ἦσαν τώρα τὰ εἴδωλα τοῦ λαοῦ· δυσκολεύεται δέ τις νὰ εἴπῃ, ποῖος ἐκ τῶν δύο ἦτον ὁ μιαρώτερος κακοῦργος· καὶ ὁ μὲν πρῶτος δεκατέσσαρας μῆνας ἀφέθη ὑπὸ τῆς ἀκατανοήτου Προνοίας νὰ μαστίζῃ τὴν πατρίδα του· ἀλλ' ὁ δεύτερος, ἀφοῦ ὀλίγας ἑβδομάδας ἐπίρασε θριαμβεύων, ἐστάλθη ἐνώπιον τοῦ Δημιουργοῦ ἐκείνου, τοῦ ὁποίου τοσάκις εἶχεν ἀρνηθῆν τὴν ὕπαρξιν. Νεᾶνίς τις, Καρλόττα Κορδάη ὀνομαζομένη, κάτοικος δὲ τῆς ἐν Νορμανδίᾳ Καέν, μαθοῦσα τὰς ἐν Παρισίοις γινομένας ἀνηκούστους σκληρότητας, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Μαράτου ὡς ἐπιτοπλεῖστον, ἀπεφάσισε νὰ θανατώσῃ αὐτὸν, προθυμουμένη νὰ θυσιασθῇ αὐτὴ, ὥστε νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν πατρίδα της ἀπὸ τοιοῦτον τέρας. Φθάσασα λοιπὸν εἰς Παρισίους, ἔπεμψε γραμμάτιον πρὸς τὸν Μαράτην, ἐπαγγελλομένη ὅτι εἶχε νὰ τὸν κοινοποιήσῃ σπουδαίας τινὰς πολιτικὰς ὑποθέσεις. Μετά τινα ἀργοπορίαν ἔλαβε τὴν ἄδειαν νὰ εἰσέλθῃ, καὶ εἰς τὸ διάστημα τῆς συνδιαλέξεως ἔμαθε παρ' αὐτοῦ ὅτι σκοπὸν εἶχε νὰ λαιμητομήσῃ ἐντὸς ὀλίγου μερικοὺς τῶν εἰς Νορμανδίαν καταφυγόντων· τὴν στιγμὴν ταύτην ἔσυρεν ὑποκάτωθεν τοῦ φορέματός της μακρὰν τινα μάχαιραν, τὴν ὁποίαν ἐνέπηξεν εἰς τὴν καρδίαν του. Καὶ ὁ μὲν Μαράτης πολλὰ συντόμως ἀπέθανεν, ἡ δὲ γυνὴ ἀρθεῖσα

ἡσύχως νὰ τὴν μεταφέρωσιν εἰς τὴν φυλακήν. Ἐξετασθεῖσα ἑπομένως, ἀφόβως ὡμολόγησε τὴν πρᾶξιν, καὶ ὁμοφώνως κατεδικάσθη εἰς θάνατον. Τὴν 17ην Ἰουλίου, περὶ τὴν ἑβδόμην ἑσπερινὴν ὥραν, ὡδηγήθη εἰς τὸν τόπον τῆς σφαγῆς. Εἰς τὰς ὕβρεις τῶν λυσσωδῶν γυναικῶν, αἵτινες, ὁμοίως μὲ ἐριννύας, περιεκύκλωσαν τὴν λαιμητόμον, ἀντιπαρέταξε συμπαθητικὸν μειδίαμα. Μέγα μέρος τῶν θεατῶν, ὅτε διέβαινεν, ἐγύμνωσαν μὲ σέβας τὰς κεφαλάς των· ἄλλοι τὴν ἐκρότουν τὰς χεῖρας, διότι ἔστεκον εἰς τὸ σφαγεῖον ὄχι μὲ ἄλλην καρδίαν παρὰ εἰς τὸ θέατρον. Μέχρι τέλους διέμεινε σταθερὰ, μὲ ἀναλλοίωτον ὄψιν· μόνον δὲ, ὅτε ὁ ὁήμιος ἔδεσε τοὺς πόδας εἰς τὴν σανίδα, καὶ τῆς ἐπῆρε τὸ κάλυμμα τοῦ τραχήλου, περιεχύθη παρθενικὸν ἐρύθημα εἰς τὸ πρόσωπόν της, τὸ ὁποῖον δὲν ἔλειψεν εἰμὴ ἀφοῦ ἡ κεφαλὴ ἐδείχθη εἰς τὸν λαόν.

Ὀλίγον ὕστερον τοῦ συμβάντος τούτου διεκήρυξεν ἡ ἐθνικὴ συνέλευσις, ὅτι ἡ Γαλλία ἤθελε μένειν δημοκρατία, ἑωσοῦ νὰ κλεισθῇ εἰρήνη μετὰ τῆς ἐπιλοίπου Εὐρώπης· τὸ ψήφισμα δὲ τοῦτο ἦτον ὁ πρόδρομος σειρᾶς σφαγῶν, αἱ ὁποῖαι διήρκεσαν μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Ῥοβεσπιέρρου.

ΘΑΝΑΤΩΣΙΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ.

Ἐνθυμεῖται ὁ ἀναγνώστης, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἀπεκεφαλίσθη τὴν 21ην Ἰανουαρίου· ἀλλὰ τῶν λοιπῶν κλάδων τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας δὲν ἔγινεν ἔκτοτε κάμμία μνήμη. Ἦσαν πεφυλακισμένοι εἰς τὸ Τέμπλον μέχρι Ὀκτωβρίου μηνὸς, ὅτε ἡ δυστυχεστάτη βασίλισσα, Μαρία Ἀντωνία, κατεδικάσθη, ὡς πρότερον ὁ σύζυγος αὐτῆς. Ἡ βασίλισσα καὶ ἡ οἰκογένειά της ἐκράτουν δωμάτια ὑπεράνω ἐκείνων, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ βασιλεὺς εὑρίσκετο πεφυλακισμένος· τὴν πρωΐαν δὲ τῆς τούτου θανατώσεως περιέμενεν ἡ οἰκογένεια νὰ ἐνταμώσῃ αὐτὸν, καὶ νὰ τὸν δώσῃ τὸν τελευταῖον ἀσπασμόν· ἀλλ' οὔτε κἂν ὅτι ἐξῆλθε τῆς φυλακῆς ἐγνώριζαν, ἑωσοῦ ἐκ τοῦ κρότου τῶν κανονίων ἔμαθον ὅτι πλέον δὲν ὑπῆρχε. Μετὰ ταῦτα κατήντησεν αὐστηρότερος παρὰ ποτὲ ὁ φυλακισμός των, καὶ μετ' ὀλίγον ὑπέφερεν ἄλλην ἀγωνίαν ἡ βασίλισσα, τοῦ υἱοῦ αὐτῆς ἀποχωρισθεῖσα ἐκ διαταγῆς τῆς συνελεύσεως. Τὸν Αὔγουστον μετεφέρθη εἰς τὴν φυλακὴν τῆς Κογκιερεγερίας, ὅπου δὲν εὑρῆκε τὴν παραμικρὰν ἑτοιμασίαν πρὸς ὑποδοχήν της· "Τί ποτε δὲν χρειάζεται," εἶπε πρὸς τοὺς δεσμοφύλακας ὁ αὐτὴν συνοδεύσας, "παρὰ ἓν σακκίον ἀχύρινον διὰ ταύτην τὴν γυναῖκα." Ἀλλ' οἱ δεσμοφύλακες ἐφέρθησαν ὀλίγον τι ἀνθρωπινώτερα. Παρθένος τις, ἡ ὁποία οὔτε μετὰ τῆς βασιλίσσης οὔτε μετὰ τῆς αὐλῆς εἶχε πρότερον κάμμίαν σχέσιν, κρυφίως εἰς τὴν φυλακὴν εἰσερχομένη, ἐβοήθει αὐτὴν εἰς ὅλα. Τὰ μόνα δὲ σκεύη τοῦ δωματίου ἦσαν ποτατπός τις κράββατος, ἓν ξύλινον θρονίον, καὶ μικρὰ τράπεζα. Δύο στρατιῶται ἦσαν πάντοτε ἡμέραν καὶ νύκτα εἰς τὸ δωμάτιον τοῦτο, διὰ παραπετάσματος μόνον ἀπὸ τῆς βασιλίσσης χωριζόμενοι. Τέλος, τὴν 14ην Ὀκτωβρίου, ὁ θάνατος, τὸν ὁποῖον σχεδὸν ἐπόθει τώρα ὡς τὸ μόνον μέσον τοῦ ν' ἀπαλλαχθῇ τῆς κακοπαθείας καὶ τῶν ὕβρεων, ἐφαίνετο προσεγγίζων· ἀλλ' ἦτο πεπρωμένον εἰς τὴν ταλαίπωρον νὰ ἐκτεθῇ καὶ εἰς δημοσίαν δίκην, ὅπου ὄχι μόνον παντὸς εἴδους πολιτικὰ ἐγκλήματα τὴν προσήφθησαν, ἀλλὰ καί τινα προσωπικῆς φύσεως τόσον διαβολικὰ, ὥστε κατὰ πρῶτον μὲν ἐσίγησεν, ἔπειτα δὲ, φερομένη ἀπὸ εὐγενὲς αἴσθημα προσκρουσθείσης ἀξιοπρεπείας, ἐστράφη πρὸς τὰς ἐκεῖ παρούσας γυναῖκας, καὶ ἠρώτησεν αὐτὰς ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ φανταστῇ ποτὲ μήτηρ τοιοῦτον αἰσχρούργημα· ἡ ἐπίκλησις αὕτη ἐφείλκυσε τὸ μόνον τῆς συμπαθείας δεῖγμα, τὸ ὁποῖον ἐλάφρυνέ ποτε τὴν βαρυτάτην αὐτῆς ὀδύνην. Ἡ δίκη διήρκεσε μέχρι τῶν τεσσάρων ὡρῶν μετὰ τὸ μεσονύκτιον, καὶ καθ' ὅλον τὸ μακρὸν τοῦτο διάστημα οὔτε στιγμὴν ἐξῆλθε τοῦ δικαστηρίου, ἀξιωματικὸς δέ τις ἀπεβλήθη τῆς θέσεώς του, μόνον διότι ἔδωκεν ἀκρόασιν εἰς τὰς θερμὰς αὐτῆς παρακλήσεις, καὶ τὴν ἔφερε ποτήριον ὕδατος.

Εἰς τὰς τέσσαρας τὴν πρωΐαν τῆς 16ης Ὀκτωβρίου, κατεδικάσθη εἰς θάνατον, καὶ μετὰ ἑπτὰ ὥρας ἐκομίσθη εἰς τὸ σφαγεῖον. Ἀντὶ τοῦ μαύρου ἐνδύματος, τὸ ὁποῖον ἐφόρει ἀπὸ τῆς θανατώσεως τοῦ ἀνδρός της, ἠνάγκασαν αὐτὴν νὰ βάλῃ λευκὸν καὶ ἐσχισμένον· ἐτέθη εἰς κοινὴν ἅμαξαν μὲ τὰς χεῖρας ὀπισθάγκωνα δεδεμένας, συνωδευμένη ὑπὸ τοῦ ὁημίου της καὶ ἑνὸς ἱερέως· ἑνῷ δὲ διήρχετο τὰς ὁδοὺς, αἵτινες ἦγον εἰς τὸν τόπον τῆς θανατώσεως, ὁ συνηθροισμένος ὄχλος κατέχεεν ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῆς παντὸς εἴδους ἀτιμίας καὶ ὕβρεις. Ἀφοῦ μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν ἐπομπεύθη εἰς τὰς ὁδοὺς, ἔφθασεν εἰς τὸ σφαγεῖον, καὶ ἡ καταισχύνη καὶ τὰ πάθη της ἐντὸς ὀλίγου ἔλαβον τὸ ποθούμενον τέλος. Δύσκολον ἀληθῶς φαίνεται νὰ ἐννοήσῃ τις, ὁποῖα αἴτια ἐνέπνευσαν τοιαύτην βάρβαρον θηριωδίαν εἰς τὸν Παρισινὸν ὄχλον, ὥστε ὄχι μόνον κραυγάζων νὰ ζητῇ τὸν θάνατον αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐσχάτην ἀκόμη στιγμὴν νὰ τὴν ἐπιφορτίζῃ ἀπὸ ἀτιμαστικὰς ὕβρεις. Εἶχον ὅμως ἰδέαν τινὰ αἱ κατώτεραι τάξεις τοῦ λαοῦ, ὅτι αὐτὴ ἐμπόδισε τὰς παραχωρήσεις, τὰς ὁποίας πρὸ δύο ἢ τριῶν ἐτῶν εἶχον ἀπαιτήσειν παρὰ τοῦ βασιλέως. Δῆλον εἶναι ἐκ πολλῶν τόπων εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν θλιβερῶν ἐκείνων χρόνων, ὅτι αὐτὴ εἶχε πλειοτέραν νοητικὴν δύναμιν παρ' ὁ Λοδοβίκος· καὶ ἠσθάνετο ἴσως ὁ λαὸς, ὅτι ἡ δύναμις αὕτη πολλάκις ἀνεχαίτισεν αὐτοὺς εἰς τὸν παράφορον δρόμον των.

Τὰ βίαια μέλη τῆς συνελεύσεως ἔστρεψαν ἀκολούθως τὴν προσοχὴν εἰς τοὺς ἀποδιωχθέντας μετριόφρονας, καὶ εἰς ἄλλους προσέτι τοῦ αὐτοῦ κόμματος. Οὗτοι ἐκαλοῦντο Γιροντδισταὶ ἢ Γερουναῖοι, οἱ δὲ τῆς βιαιοτέρας φατρίας ἐλέγοντο οἱ τοῦ Ὄρους. Τὸν Ὀκτώβριον 133 ἀντιπρόσωποι ἐκ τοῦ Γιροντδιστικοῦ κόμματος κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον. Ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τούτου περὶ τὰ δύο μὲν τριτημόρια ἐπέτυχον ἢ νὰ ἐξέλθωσιν

ἀπὸ τὰ Γαλλικὰ χώματα, ἢ νὰ μείνωσι κεκρυμμένοι· τὸ δὲ λοιπὸν τριτημόριον ἀπεκεφαλίσθη. Εἰκοσιένας τῶν ἐπισημοτέρων ἐλαιμητομήθησαν εἰς μίαν ἡμέραν, τὴν 1ην Νοεμβρίου· ἦσαν δ' ἅπαντες εὔγλωττοι καὶ σοφοὶ ἄνδρες, καὶ δικαίως παρετηρήθη, ὅτι σπανίως ὑπέπεσον διαμᾶς τοσοῦτοι ἐξοχοι ἄνδρες ὑπὸ τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου.

Μετὰ μίαν ἑβδομάδα ἐθανατώθη καὶ ὁ Δοὺξ τῆς Αὐρηλίας, ὅστις εἶχεν ἤδη ἐπισύρειν καθ' ἑαυτοῦ τὸν βδελυγμὸν ὅλων τῶν κομμάτων, ἀκόμη καὶ τῶν λίαν δημοκρατικῶν, καθὸ ψηφηφορήσας, ὡς πλατύτερον ἀλλαχοῦ εἴπαμεν, κατὰ τοῦ συγγενοῦς αὐτοῦ Λοδοβίκου. Τὸ ἔγκλημα, δι' ὃ κατεδικάσθη, ἦτον ὅτι ἀπέβλεπεν εἰς τὸν θρόνον, καὶ πιθανὸν ὅτι ἀληθῶς εἶχε τοιοῦτον σκοπόν· ἀλλὰ τὸ μεταπολιτευτικὸν δικαστήριον ὀλίγον ἐφρόντιζε περὶ τῆς ἀληθείας ἢ τοῦ ψεύδους τῶν κατηγοριῶν. Κατεδικάσθη καὶ ἀπέθανε μετὰ μεγάλης σταθερότητος.

Τὴν θανάτωσιν τοῦ Αὐρηλίας ἠκολούθησε μετ' ὀλίγον ἡ τῆς Δεσποίνης Ῥολάνδας, συμβίας τοῦ ὑπουργοῦ, ὅστις κατὰ τὸ πρῶτον μέρος τῆς ἐπαναστάσεως ἔχαιρε τοσαύτην ὑπόληψιν παρὰ τῷ δήμῳ. Αἱ κατ' αὐτῆς κατηγορίαι δὲν ἦσαν πάρεξ μίγμα τι φλυαριῶν καὶ ἀνάνδρων ὕβρεων, καὶ κατεδικάσθη χωρὶς κἂν νὰ λάβῃ ἄδειαν ἀπολογίας. Καὶ αὕτη, ὡς ἡ βασίλισσα, ἐξῆλθε τοῦ δικαστηρίου μὲ καρδίαν ἐλαφροτέραν, αἰσθανομένη ὅτι ὁ θάνατος ἦτο προτιμότερος συνεχῶν ὕβρεων καὶ ἀδικιῶν. Κυττάζουσα τὸ γιγαντιαῖον τῆς ἐλευθερίας ἐδῶλον, τὸ ἱστάμενον πλησίον τῆς λαιμητόμου, "Ὦ ἐλευθερία," ἐξεφώνησεν, "ὁποῖα ἐγκλήματα πράττονται ἐν ὀνόματί σου." Συγχρόνως ἐθανατώθη καὶ ὁ σύζυγος αὐτῆς, καὶ ἄλλοι διάφοροι Γιροντδισταί.

Οὐδέποτε σχεδὸν οἱ κακοὶ ἐμπιστεύονται εἰς ἀλλήλους· ὁ Μαράτης εἶχεν ἀπολεσθῆν διὰ χειρὸς τῆς νεάνιδος Κορδάης, ἀλλ' ἔμενον εἰσέτι τολμηροὶ καὶ ἄχαρα κτήριστοι ἄνδρες νὰ κυβερνῶσιν ἢ μᾶλλον νὰ τυραννῶσι τὴν Γαλλίαν. Μεταξὺ τούτων ἦσαν ὁ Ῥοβεσπιέρρος, ὁ Δάντων, ὁ Ἔβερτος, ὁ Κάμιλλος Δεσμουλῖνος, ὁ Ἀνάχαρσις Κλοῖτζ, καὶ ἄλλοι· οὗτοι δὲ μετ' ὀλίγον ἤρχισαν νὰ βλέπωσιν ὡς ἀντίζηλοι πρὸς ἀλλήλους. Ἡ φατρία των διεσχίσθη, καὶ ὁ Ῥοβεσπιέρρος ἔδειξε τώρα ὅτι, ἐνῷ εἶχε τοσαύτην ὠμότητα ὅσην οἱοσδήποτε τῶν λοιπῶν, ἦτον ὀλιγώτερον μὲν εἰλικρινὴς παρά τινας εἰς τὰς δημοκρατικὰς ἀρχάς του, μᾶλλον δὲ πανοῦργος παρ' ἄλλους. Βαθμηδὸν κατώρθωσε νὰ φέρῃ ὅλους τοὺς ἐπισημοτέρους τῶν συγχρόνων αὐτοῦ εἰς τὸ σφαγεῖον· φαίνεται δὲ ὅτι ἡ φιλοδοξία του ἐσκόπευεν ἤδη τοιοῦτόν τι, ὁποῖον μετέπειτα πραγματικῶς ἐξετέλεσεν ὁ Βοναπάρτης. Ὁ Ἔβερτος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ εἶχον συνεργήσειν εἰς τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης τὴν θανάτωσιν· ὁ Δάντων ἐβοήθησε τὸν Ῥοβεσπιέρρον νὰ σφάξῃ τὸν Ἔβερτον· καὶ μετέπειτα ὁ Ῥοβεσπιέρρος ἀπηλλάχθη τοῦ Δάντωνος ὁμοιοτρόπως. Τὴν 5ην Ἀπριλίου, 1794, ἐθανατώθη ὁ Δάντων, ἐκφωνῶν πρὸ τῆς τελευταίας πνοῆς του, "Εἶναι ἤδη σωστὸς χρόνος, ἀφοῦ ἐνήργησα νὰ συστηθῇ τὸ δικαστήριον τῆς μεταπολιτεύσεως. Ζητῶ συγχώρησιν παρὰ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων διὰ τὴν πρᾶξίν μου ταύτην· ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἐφαντάσθην ὅτι ἤθελε γένειν ἡ μάστιξ τῆς ἀνθρωποτόνου."

Ἀπ' ἀρχῆς Ἀπριλίου μέχρι τέλους Ἰουλίου, 1794, τὸ αἷμα ἔρρεεν εἰς τὴν Πλατεῖαν Λοδοβίκου ΙΕ'. (ὅπου ἦτο στημένη ἡ λαιμητόμος) πολὺ μᾶλλον παρὰ ποτὲ ἄλλοτε κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐπαναστάσεως. Ἦτο φοβερὰ ἐποχή· διότι ὁ Ῥοβεσπιέρρος μανιωδῶς ἐξωλόθρευεν ἕνα ἕκαστον, ὁ ὁποῖος ἐφαίνετο τὴν ἐλαχίστην ἔχων ἐπιθυμίαν νὰ στήσῃ τὴν πρόοδον τῆς ἀναρχίας. Καθ' ὅσον ἐμποροῦν νὰ διακριθῶσιν οἱ κινήσαντες αὐτὸν σκοποί, φαίνεται ὅτι ἐπεθύμει νὰ καταπατήσῃ πάντα ἕνα, ὁπωσοῦν φιλοδίκαιον ἢ φιλόπατριν, ἔπειτα δὲ νὰ ὑψωθῇ αὐτὸς εἰς δεσποτικὴν δύναμιν. Ἀφ' ἧς ἡμέρας ὁ Δάντων ἐθανατώθη, τριάκοντα περίπου, κατὰ μέσον ὅρον, ἐσφάζοντο πᾶσαν ἡμέραν· μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦσαν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Παρισίων, ὁ στρατηγὸς Δίλλων, ἡ δέσποινα Δεσμουλίνου, ὁ Μαλεσσέρβης, ὁ Σατωβριάντ, κλπ. Ὁ μέγας χημικὸς Λαβοϊζιὲρ εἶχε κάμειν μεγίστας ἐκδουλεύσεις εἰς τὴν πατρίδα του κατὰ τὸ διάστημα τῶν δύο τελευταίων χρόνων· μ' ὅλον τοῦτο, καὶ αὐτὸς, ἐπὶ οὐτιδανῇ κατηγορίᾳ, ἐλαιμητομήθη· παρακαλέσας δὲ νὰ τὸν χαρίσωσι μίαν ἡμέραν, ὥστε νὰ τελειώσῃ τινὰ πειράματα, "Ἡ δημοκρατία," τὸν εἶπαν, "δὲν χρειάζεται χημικούς" καὶ τὸν ἔβίασαν εἰς τὸ σφαγεῖον. Τὴν 10ην Μαΐου, ἡ πριγκίπισσα Ἐλισάβετ, ἀδελφὴ τοῦ φονευθέντος βασιλέως, μετεκομίσθη εἰς τὸ σφαγεῖον ἐκ τῆς φυλακῆς, ὅπου εἶχε καθίσειν βασανιζομένη εἴκοσι ἕνα μῆνα. Μετ' αὐτῆς δὲ συναπέθανον εἰκοσιτέσσαρες ἄλλοι, ἐξ ὧν καὶ τινες γυναῖκες, τὰς ὁποίας ἐζήτει νὰ παρηγορήσῃ ὅπως ἠδύνατο.

Εἰς τοσαύτην ὑπερβολὴν εἶχε φθάσειν ἡ αἱματοχυσία περὶ τὸν καιρὸν τοῦτον, ὥστε οἱ κατοικοῦντες μέρη τῆς πόλεως γειτονεύοντα μὲ τὴν Πλατεῖαν τοῦ Λοδοβίκου ΙΕ'., δεινῶς πλέον ἔπασχον ἀπὸ τὴν φρίκην, τὴν ὁποίαν καθημέραν διήγειρεν εἰς τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἡ θία τῶν φονευομένων καὶ τῶν αἱματοχαρῶν φονέων των. Ἡ γῆ δὲν ἠμπόρει πλέον νὰ πίνῃ ὅλον τὸ χυνόμενον αἷμα· βραδέως ἀπέρρεεν, ἑωσοῦ συνεμιγνύετο μὲ τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ. Διὰ πολλὰς μετὰ τὴν σφαγὴν ὥρας, οἱ πόδες τῶν διαβαινόντων τὴν πλατεῖαν ἄφινον ἐντυπώσεις ἐπὶ τοῦ αἱματηροῦ ἐδάφους. Τὰ Ἠλύσια Πεδία καὶ ὁ Κῆπος τῶν Τουϊλεριῶν, ὅπου συνείθιζον νὰ περιδιαβάζωσιν οἱ πολῖται, σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου ἐγκατελείφθησαν. Καὶ οἱ κάτοικοι αὐτοὶ τῶν ὁδῶν, ἀπὸ τὰς ὁποίας καθ' ἡμέραν ἤγοντο τὰ θύματα εἰς τὸ σφαγεῖον, ἤρχισαν νὰ παραπονῶνται, βαρυνθέντες καὶ μὴ δυνάμενοι πλέον νὰ ὑποφέρωσι τὰ θλιβερὰ θεάματα, τὰ ὁποῖα τόσον συνεχῶς ἠναγκάζοντο νὰ βλέπωσι. Πολλαὶ γυναῖκες, μὴ θέλουσαι αὐτοχειρὶ νὰ φονευθῶσιν, ἐξεφώνουν, Ζήτω ὁ Βασιλεύς! καὶ οὕτω ἐπέρριπτον

εἰς τὸ δικαστήριον τῆς μεταπολιτεύσεως τὸ βάρος τοῦ νὰ τελειώσῃ τὰς δυστυχεῖς αὐτῶν ἡμέρας, ὥστε νὰ συναποθάνωσιν ἡ μὲν μετὰ συζύγου, ἡ δὲ μετ' ἀδελφοῦ.

Ἀλλ' εἰς πᾶν σχεδὸν ἀνθρώπινον στάδιον ὑπάρχει σημεῖόν τι, ἐπέκεινα τοῦ ὁποίου οὐδεὶς ἐμπορεῖ νὰ προχωρήσῃ· διότι τὰ αἰσθήματα, παραπολὺ διεγερθέντα κατὰ μίαν διεύθυνσιν, παλινδρομοῦσι τέλος καὶ ἀντενεργοῦσι. Τοῦτο ἔπαθε καὶ ὁ λαὸς τῶν Παρισίων· οἱ ἀδιάκοποι φόνοι ἐκίνησαν αὐτοὺς εἰς τρόμον καὶ ἀηδίαν, καὶ ἠκούοντο ἤδη ψιθυρισμοί, ὅτι ἀνάγκη πᾶσα ν' ἀπαλλαχθῶσι τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ἀπανθρωπιῶν τούτων.

Ἕπεται ἡ συνέχεια.

Η ΕΡΩΤΗΣΙΣ ΤΟΥ ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΟΣ, ΚΑΙ Η ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ.

ΠΟΤΕ δὲν ἐπρότεινεν ἄνθρωπος ἐρώτησιν σπουδαιοτέραν τῆς προταθείσης ὑπὸ τοῦ ἐν Φιλίπποις δεσμοφύλακος πρὸς τὸν Παῦλον καὶ Σίλαν, Κύριε, τί με δεῖ ποιεῖν, ἵνα σωθῶ; Σεισμὸς εἶχε σαλεύσειν ἕως θεμελίων τὴν φυλακὴν, καὶ ἀνοίξειν ὅλας αὐτῆς τὰς θύρας, καὶ λύσειν ἁπάντων τὰ δεσμά. Ὁ δεσμοφύλαξ, ἀίφνης ἐξυπνήσας, καὶ ἰδὼν ὅλας τὰς θύρας τῆς φυλακῆς ἀνεῳγμένας, ἐνόμισεν ὅτι ἔφυγον οἱ δέσμιοι, καὶ ἀπηλπισμένος ἔσυρε τὴν μάχαιραν νὰ φονευθῇ. Ἀλλ' ὁ Παῦλος ἐμπόδισεν αὐτὸν, ἐκφωνήσας, «Μηδὲν πράξῃς σεαυτῷ κακόν· ἅπαντες γάρ ἐσμεν ἐνθάδε.» Ζητήσας φῶς ἔπειτα ὁ δεσμοφύλαξ, εἰσεπήδησε, καὶ πεσὼν ἔμπροσθεν τῶν δύο Ἀποστόλων, ἠρώτησε, Τί με δεῖ ποιεῖν, ἵνα σωθῶ; Διατί τάχα ἐπρότεινε τοιαύτην ἐρώτησιν; Μήπως ἐκινδύνευεν ἡ ζωή του; Ἀλλ' ὁ σεισμὸς φαίνεται ὅτι δὲν μετέγινε· καὶ προσέτι, ἂν εἶχε τοιοῦτον τινὰ φόβον, δὲν ἤθελεν ἐμβῆν εἰς τὴν φυλακὴν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐξέλθειν εἰς τοὺς ἀγροὺς· οὐδ' ἐκινδύνευε νὰ τιμωρηθῇ ἀπὸ τοὺς ἄρχοντας διὰ τὴν φυγὴν τῶν δεσμίων· καθότι ἅπαντες ἦσαν ἐκεῖ. Διατί λοιπὸν τρέμων ἐπρότεινε τὴν ἐρώτησιν ταύτην; Ἀναψιβόλως διότι ἐκείνην τὴν στιγμὴν, πρώτην ἴσως φορὰν ἐπὶ ζωῆς του, ἡ συνείδησις ἤλεγξεν αὐτὸν ὡς μέγαν ἁμαρτωλὸν κατὰ τοῦ Θεοῦ, ὅστις σκλεύει τὴν γῆν, καὶ κάμνει τοὺς στύλους αὐτῆς νὰ τρέμωσι. Ἠσθάνθη ὅτι ἔχει ψυχὴν, ὅτι ὑπάρχει Θεὸς καὶ κρίσις καὶ ἀνταπόδοσις, καθ' ἣν πᾶς ἕνας ὀφείλει νὰ δώσῃ λόγον τῶν πράξεων αὐτοῦ. Ἐπὶ τοσοῦτον δὲ κατεβάρυνεν αὐτὸν ἡ αἴσθησις τῶν ἰδίων ἁμαρτημάτων, ὥστε προσέπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Παύλου καὶ Σίλα ὡς ὑπηρετῶν καὶ ἀγγελιοφόρων τοῦ Θεοῦ. Ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς ἐνησχόλει τώρα ὅλην αὐτοῦ τὴν προσοχήν.

Ἠρώτησε, Τί με δεῖ ποιεῖν, ἵνα σωθῶ; πεπεισμένος ὅτι καὶ ἠδύναντο καὶ ἤθελον νὰ ἀποκριθῶσιν ὡς ἐκ Θεοῦ, πρέσβεις τοῦ ὁποίου ἤδη ὡμολόγει αὐτούς. Ἡ ἐρώτησις ἦτο σύντομος, καὶ ἡ ἀπόκρισις σχεδὸν ἐξίσου σύντομος, Πίστευσον ἐπὶ τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ σωθήσῃ. Εἰς τὴν σύντομον ταύτην ἀπόκρισιν τῶν θεοπνευστῶν Ἀποστόλων εὑρίσκομεν τὸ κεφάλαιον καὶ τὴν οὐσίαν τῶν πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀπαιτουμένων. Ἀλλ' ἐμπορεῖ τις νὰ εἴπῃ, Ἐγὼ πιστεύω εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ διὰ τοῦτο εἶμαι βέβαιος ὅτι θέλω σωθῆν. Πλὴν ὁποία εἶναι ἡ πίστις σου, ζῶσα ἢ νεκρά; Ἔχεις πίστιν, ἥτις σὲ παρακινεῖ νὰ ὑπακούῃς τὸ Εὐαγγέλιον; Πιστεύεις μὲν ὅτι ὑπάρχει εἷς Θεός· τὸ αὐτὸ πιστεύουσι καὶ τὰ δαιμόνια, καὶ τρέμουσι. Πιστεύεις ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ· καὶ οἱ δαίμονες, οἱ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ ὁποίου τόνομα ἦτο Λεγεὼν, ὡμολόγησαν αὐτὸν ὡς τὸν ἅγιον τοῦ Θεοῦ, καὶ τρέμοντες παρεκάλεσαν αὐτὸν νὰ μὴ τοὺς ῥίψῃ εἰς τὴν ἄβυσσον, μήτε νὰ τοὺς βασανίσῃ πρὸ τοῦ καιροῦ. Ἀλλ' εἶχον τὴν πίστιν, ἡ ὁποία σώζει τὴν ψυχὴν, ἢ φέρει εἰς μετάνοιαν; ὄχι· ἡ περὶ Χριστοῦ πίστις αὐτῶν οὐδὲν ἴσχυσε· πίστις ἡ μὴ ἄγουσα εἰς μετάνοιαν οὐδὲν ὠφελεῖ, δὲν σώζει τὴν ψυχήν.

Ἐκ τῆς ἀληθοῦς πίστεως πηγάζουν ὅλα τὰ ἀγαθὰ ἔργα, τὰ ὄντως θεάρεστα. Χωρὶς πίστιν, λέγει ὁ Ἅγιος Παῦλος, δὲν ἐμπορεῖ τις ν' ἀρέσκῃ εἰς τὸν Θεόν. Πίστευσον (εἶπαν οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὸν δεσμοφύλακα) ἐπὶ τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ σωθήσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου· καὶ τῳόντι χωρὶς ἀναβολὴν ἐπίστευσε μεθ' ὅλου τοῦ οἴκου του, καὶ ἐβαπτίσθη ὡς μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ. Στοχάσου τὴν πρᾶξιν ταύτην τοῦ δεσμοφύλακος. Ἤγουν τάχα ὅτι τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ἐπαγγελλόμενος, ἔμελλε νὰ καταδικασθῇ καὶ ἴσως νὰ θανατωθῇ; Δὲν ἤξευρεν ὅτι χθὲς ἀκόμη ὁ Παῦλος καὶ ὁ Σίλας ἐδάρθησαν μὲ πολλὰς πληγὰς, καὶ ἐφυλακώθησαν, μόνον διότι ἐκήρυττον τὰ δόγματα καὶ τὰ ἔθιμα τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας; Εἶχε δίκαιον νὰ ἐλπίσῃ ἐξαίρεσιν ἀπὸ τὰς θλίψεις καὶ τὰ παντοῖα δεινὰ, ὅσα οἱ λοιποὶ Χριστιανοὶ ἐδοκίμαζον; Ὄχι βέβαια, ἀλλὰ τόσον ἐπροθυμεῖτο ὑπὲρ τῆς ψυχικῆς αὐτοῦ σωτηρίας, ὥστε δὲν ἐφοβήθη τοὺς τὸ σῶμα ἀποκτείνοντας. Τὰ πάντα ἐγκατέλειψεν ὑπὲρ Χριστοῦ. Ὡμολόγησε τὴν θρησκείαν αὐτοῦ χωρὶς στιγμῆς ἀναβολὴν, καὶ συνηριθμήθη μετὰ τῶν μαθητῶν. Ἐνταῦθα σαφῶς βλέπομεν τί δηλοῖ τὸ πιστεύειν ἐπὶ τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν. Καὶ κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν νύκτα ἐὰν ἀπέθνησκεν ὁ δεσμοφύλαξ, βέβαια ἤθελε σωθῆν. Πρὸς τὸν λῃστὴν, ὁ ὁποῖος, ἐπὶ τοῦ σταυροῦ πιστεύσας εἰς Χριστὸν, εἶπε, Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου, ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ. Ἐκ πίστεως ἢ ἐξ ἔργων ἐσώθη οὗτος ὁ ἄνθρωπος; Ἐκ πίστεως ἀναμφιβόλως· ἀλλέως οὐδεὶς σώζεται. «Τῇ χάριτί ἐστε σεσωσμένοι διὰ τῆς πίστεως· καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ ὑμῶν· Θεοῦ τὸ δῶρον· οὐκ ἐξ ἔργων,» λέγει ὁ Ἀπόστολος, «ἵνα μή τις καυχήσηται.»

Ὁ Χριστὸς ἐζήτει πίστιν παρ' ὅλων τῶν πρὸς αὐτὸν ἐρχομένων, καὶ ἔλεγε πρὸς τοῦτον καὶ πρὸς ἐκεῖνον, Ἡ πίστις σου σέσωκέ σε! Δὲν ἔπραττεν ἔργα χαρακταιὰ, ὅπου δὲν ἔβλεπε πίστιν, καὶ οὐδένα ποτὲ θέλει σώσειν ἄπιστον. Ἡ ἀληθινὴ πίστις δέχεται τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς τὸν μόνον Σωτῆρα, καὶ μᾶς βιάζει ν' ἀγαπῶμεν καὶ νὰ ὑπηρετῶμεν αὐτὸν, πρὸς ἔνδειξιν τῆς εὐγνωμοσύνης ἡμῶν διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην του.

Η ΧΟΡΟΜΑΝΙΑ.

Τέλος ἀπὸ Σελ. 31.

Η ΧΟΡΟΜΑΝΙΑ, ἡ τὸ ἔνστιγμα τοῦ θεραπεύειν εἴδη τινὰ πνευματικῆς καὶ σωματικῆς ἀνησυχίας διὰ σφοδρᾶς μὲν τακτικῆς δὲ κινήσεως, ἐπεκράτησε κατὰ διαφόρους χρόνους καὶ τόπους, καὶ ὑπὸ διαφόρους μάλιστα μορφάς. Ἀλλ' ἐκ τῶν πολυποικίλων τούτων μορφῶν τῆς αὐτῆς ἀκαταμαχήτου ὁρμῆς, μᾶλλον διαβόητος εἶναι ὁ ταραντισμὸς, ἀσθένεια ἐπιφερομένη, ὡς νομίζεται, ὑπὸ τοῦ δήγματος τῆς ταραντούλας.

Ἡ Ταραντούλα εἶναι ἀράχνη καταγῆς ἕρπουσα, εὑρισκομένη εἰς μίαν ἀπὸ τὰς νοτίους Ἰταλικὰς ἐπαρχίας, τὴν Ἀπουλίαν, ὅπου ἡ νόσος αὕτη κατὰ πρῶτον ἐφάνη. Ὁ σοφὸς Νικόλαος Περόττιος, ὅστις ἐγεννήθη τὸ 1430, καὶ ἀπέθανε τὸ 1480, θεωρεῖται ὡς ὁ ἀρχαιότατα συγγράψας περὶ τῆς ἀξιολόγου ταύτης νόσου. Μελαγχολία καὶ ἠλιθιότης ἐκυρίευε τοὺς δακνομένους· εἶχον δ' ὡς ἐπιτοπλεῖστον λεπτοτάτην εὐαισθησίαν πρὸς τὴν μουσικὴν, ὥστε μόλις ἀκούοντες τοὺς προσφιλεῖς αὐτῶν ἤχους ἀνεπήδων, κράζοντες ἀπὸ τὴν χαρὰν, καὶ ἀδιαλείπτως ἐχόρευον, ἑωσοῦ ἔπιπτον καταγῆς ἀπηυδημένοι καὶ σχεδὸν νεκροί. Εἰς ἄλλους ἡ νόσος δὲν διήγειρε τὰ ἱλαρὰ ταῦτα αἰσθήματα, ἀλλ' ἔκλαιον ἀδιακόπως, ἐν ἀθλιότητι καὶ ἀνησυχίᾳ τὸν βίον διάγοντες· τινὲς δὲ λέγεται ὅτι ἀπέθνησκον ἀπὸ τὸν ὑπερβολικὸν γέλωτα ἢ τὸν ὑπέρμετρον κλαυθμόν.

Ἀλλ' ὁ Ταραντισμὸς δὲν ἐγεννήθη τὴν δεκάτην πέμπτην ἑκατονταετηρίδα, διότι ὁ Περόττιος λαλεῖ περὶ αὐτοῦ ὡς πασιγνώστου ἀσθενείας. Ἐκτὸς δὲ τούτου, νευρικὴ ἀῤῥωστία, ἥτις εἶχε φθάσειν εἰς τόσον ὑψηλὸν βαθμὸν ἀναπτύξεως, πρέπει πρὸ πολλοῦ νὰ ὑπῆρχε, καὶ ἀναμφιβόλως ἐχρειάσθη κατάλληλον προπαρασκευὴν διὰ τῆς συνδρομῆς γενικῶν αἰτιῶν. Διότι, κατὰ τὴν εὐφυεστάτην καὶ ὄχι ἀπίθανον θεωρίαν τοῦ ἰατροῦ Ἐκκέρου, οἱαδήποτε νόσος ἐπιδημικὴ προέρχεται ἀπό τινα ἰδιαιτέραν κατάστασιν τῆς κοινωνίας, καὶ ἀντανακλᾷ, ὡς εἰς κάτοπτρον, τὰ ἐλαττώματα καὶ τὰς μωρίας, τὰς χρείας καὶ ταλαιπωρίας τοῦ λαοῦ, μεταξὺ τοῦ ὁποίου ἀναφαίνεται, ὡς καὶ τὰς ἐπικρατούσας τότε ἐπιγείους καὶ ἀστερείους ἐπιῤῥοάς. Ὡς δὲ ἡ πλημμύρα δὲν προέρχεται ἀπὸ στιγμιαῖον αἴτιον, ἀλλ' ἀπὸ διαρκεῖς βροχὰς, αἵτινες πάλιν εἶναι ἀποτελέσματα ἐνεργειῶν πλέον ἀπομεμακρυσμένων, ὡσαύτως καὶ βαθυῤῥιζος ἀσθένεια εἰς εὐμεγέθη χώραν ἐξηπλωμένη, καὶ ἂν φαίνεται ὡς διαμιᾶς γεννηθεῖσα, οὐδέποτε κατ' ἀλήθειαν ἔχει οὕτως, ἀλλὰ προπαρεσκευάσθη ὑπὸ μακρᾶς σειρᾶς ἕξεων καὶ δοξασιῶν. Ἀκόμη καὶ εἰς ἄτομα, σπανίως εἶναι τόσον αἰφνίδιο· ἡ προσβολὴ τῆς ἀσθενείας, ὅσον οἱ ἀπαίδευτοι φαντάζονται· ἡ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ αἱμορραγία, ἥτις διὰ τῆς ἀποπληξίας θανατόνει τὸν ἄνθρωπον, προέρχεται συνήθως ἀπὸ τὴν πρὸ πολλοῦ γινομένην πώρωσιν ἀρτηρίας τινός· καὶ τοῦ πυρετοῦ δ' αὐτοῦ ἡ προσβολὴ δὲν συμβαίνει χωρὶς προδιάθεσιν εἰς τὸν πάσχοντα, ἐπειδὴ ἀπὸ μυριάδας ἐκτεθειμένας εἰς τὰ ἐνεργοῦντα αἴτια ὀλίγοι κατὰ σύγκρισιν ἐγγίζονται ὑπ' αὐτοῦ.

Εἰς τοὺς ἀρχαίους τὰ ἐκ τοῦ δήγματος τῶν δηλητηρίων ἀραχνῶν συμπτώματα ἦσαν καλῶς ἐγνωσμένα· μεταξὺ αὐτῶν ἀναφέρουσι τὸ πελίδνωμα (μελανάδα) ὅλου τοῦ σώματος ὡς καὶ τοῦ προσώπου, τὴν βραδυλογίαν, ναυτίασιν, ἐμετὸν, ἀγρυπνίαν, ληθαργίαν, καὶ λειποθυμίαν· ἀκόμη δὲ καὶ θάνατον (προσθέτουσιν) ἐπιφέρει κάποτε τὸ δῆγμα. Ἀλλὰ μετὰ τῶν λοιπῶν συμπτωμάτων δὲν μνημονεύουσι τὴν πρὸς τὸν χορὸν ἀκαταμάχητον κλίσιν, οὐδὲ κἂν ὅτι συνέβαινε ποτὲ νὰ θεραπεύωνται δι' αὐτοῦ οἱ πάσχοντες. Πρῶτος ἀναφέρει τοιοῦτό τι ὁ Γαριόποντος, ἰατρὸς τῆς ἑνδεκάτης ἑκατονταετηρίδος, ὅστις περιγράφει μανίας εἶδος, καθ' ὃ οἱ πάσχοντες, αἴφνης προσβαλλόμενοι, ἐφέροντο ὡς μανιακοὶ, ἀνεπήδων ἀγρίως, ῥίπτοντες τῇδε κἀκεῖσε τοὺς βραχίονας, καὶ ἂν κακῇ τύχῃ εὕρισκον μάχαιραν ἔμπροσθεν αὐτῶν, ἐπλήγονον ἑαυτοὺς ἢ καὶ ἄλλους, ὥστε ἦτον ἀνάγκη μετὰ προσοχῆς ν' ἀσφαλίζωνται. Ἐφαντάζοντο ὅτι ἤκουον φωνὰς καὶ διαφόρων εἰδῶν ἤχους, καὶ ἂν, διαρκούσης τῆς πλάνης ταύτης, συνέβαινεν ὥστε ν' ἀκούσωσι τοὺς τόνους ἀγαπητοῦ ὀργάνου, ἤρχιζον σπασμωδικὸν χορὸν, ἢ ἔτρεχον μὲ τὴν μεγίστην δραστηριότητα, ἑωσοῦ παντάπασιν ἀπηυδῶν.

Οἱ πάσχοντες οὗτοι ἐθεωροῦντο ὡς δαιμονισμένοι. Ὁ Γαριόποντος δὲν ἀποδίδει μὲν εἰς τὴν Ταραντούλαν τὸ νόσημα, ἀλλὰ παρατηρεῖ ὅτι, ἂν προῆλθεν ἀπὸ τὸ δῆγμα λυσσώδους σκύλου, ἢ ἂν ὁ πάσχων ἀφρίζῃ κατὰ τὸ στόμα, ἀποθνήσκει ἐντὸς μιᾶς ἑβδομάδος. Καλεῖ δὲ τὴν ἀῤῥωστίαν ἀντενεασμόν, κατὰ διαφθορὰν ἴσως τῆς λέξεως ἐνθουσιασμός.

Τὸ περίεργον τοῦτο τῆς μανίας εἶδος ἦτον ἀναμφισβητήτως πρόδρομος τοῦ Ταραντισμοῦ, ὅστις πιθανὸν ὅτι ἤρχισε περὶ τὸ 1374, ἢ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ὁ χορὸς τοῦ Ἁγ. Βίτου πρῶτον ἐφάνη ἐν πλήρει δυνάμει· ἀλλ' οἱ σπόροι, ἐξ ὧν ἀνεβλάστησε, πρὸ πολλοῦ ἦσαν πεφυτευμένοι, καὶ διακόσια ἤδη ἔτη ἐξηκολούθουν ἀναπτυσσόμενοι. Ἡ πομπὴ τῶν θρησκευτικῶν λιτανειῶν, ἡ συνήθεια τῆς δημοσίου ἀπονεκρώσεως, καὶ ὁ τοὺς χρόνους ἐκείνους τὰ δόγματα τῆς Δυτικῆς ἐκκλησίας περικαλύπτων μυστικισμὸς, πολλοὺς νόας προητοίμασαν εἰς ὑποδοχὴν νευρικῆς ἀδιαθεσίας. Περιπλέον, μεταξὺ τοῦ 1119 καὶ τοῦ 1340 ἐκκαιδεκάκις ἐμάστισε τὴν Ἰταλίαν ἡ ἀνατολικὴ πανώλης. Ἡ εὐλογία καὶ ἡ κοκκίνα ἦσαν ὀλεθριώτεραι παρ' ἐφ' ἡμερῶν μας. Τὸ ἐρυσίπελας δικαίως ἐνέπνεε πολὺ μεγαλήτερον τρόμον, καὶ ἡ λέπρα ἐξώριζεν ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν τὰ ἀναρίθμητά της θύματα. Κατόπιν ἦλθε τὸ μαῦρον θανατικὸν*, ἡ ἀκμὴ τῶν συμφορῶν τούτων· ὡς δὲ ἄτομα, καταθλιβόμενα ὑπὸ δυστυχίας καὶ μερίμνης, λαμβάνουσι νοσώδη τινὰ εὐαισθησίαν, ὥστε καὶ μικρὰ αἴτια, τοὺς ὑγιεῖς μὴ ἀρκοῦντα νὰ ἐπηρεάσωσιν, ἐπιφέρουν εἰς αὐτοὺς βαρείας νόσους, παρομοίως καὶ τοῦ Ἰταλικοῦ ἔθνους τόσον ὑπέρμετρα εἶχεν αὐξηθῆν ἡ φυσικὴ εὐαισθησία, ὥστε τὸ δῆγμα φαρμακερᾶς ἀράχνης, ἢ μᾶλλον ὁ φόβος τῶν ἀποτελεσμάτων, ἤρκει νὰ διεγείρῃ τὸν Ταραντισμὸν,—ὡς σπινθὴρ σωρὸν καυσίμων ὑλῶν ἀνάπτων. Οὕτω, κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Ἐκκέρου, "αἱ ἐριννύες τοῦ Χοροῦ ἐπέσειον τὴν μάστιγά των ὑπὲρ κεφαλῆς τῶν ταλαιπωρουμένων θνητῶν·" ἡ δὲ μουσικὴ, παράδοξον εἰπεῖν, καὶ διήγειρε τὰ ἐκστατικὰ ταῦτα κινήματα εἰς τοὺς προδιατεθειμένους, καὶ κατεύναζεν αὐτὰ εἰς τὸν κολοφῶνά των εὑρισκόμενα—ὡς φάρμακον διαμιᾶς καὶ ἀντιφάρμακον χρησιμεύουσα.

Περὶ τὰ τέλη τῆς δεκάτης πέμπτης ἑκατονταετηρίδος ὁ Ταραντισμὸς εἶχεν ἐκταθῆν ἐπέκεινα τῆς Ἀπου-

* Ἴδε Ἀποθ. Τόμ. Δ'. Σελ. 80.

λίας. Ἀκόμη καὶ θάνατος περιεμένετο ἀπὸ τὰς πληγὰς τῶν φαρμακερῶν ἀραχνῶν, ἢ, εἰς εὐμενεστέρας περιστάσεις, οἱ πάσχοντες κατετήκοντο ἐν ἀθύμῳ ἀπαυδήσει. Ὁ αὐλὸς μόνον ἢ ἡ κιθάρα παρεῖχεν ἀνακούφισιν· εἰς τὸν ἦχον αὐτῶν οἱ δεδηγμένοι ἤνοιγον τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ ἤρχιζον νὰ χορεύωσι, κατὰ πρῶτον μὲν ἀκολουθοῦντες τὸ βραδὺ κίνημα τῆς μουσικῆς, ἔπειτα δὲ ταχύνοντες μὲ τὴν πλέον ἐμπαθῆ ζωηρότητα, καθόσον ὁ σκοπὸς ἐπὶ τὸ γοργότερον μετεβάλλετο. Ὁ ἀγροῖκος ἐγίνετο χαρίεις, διότι καὶ ἡ φυσικὴ σκαιότης παρεχώρει ἐνώπιον τοῦ ἠθικοῦ τούτου ἐρεθισμοῦ. Πόλεις καὶ κῶμαι ἀντήχουν ἀπὸ τὴν φλογέραν καὶ τὸ Τουρκικὸν τύμπανον, καὶ πανταχοῦ ἔβλεπέ τις τ α ρ α ν τ ά τ ο υ ς, ἤτοι δεδηγμένους ὑπὸ τῆς Ταραντούλας, τῶν ὁποίων μόνη θεραπεία ἦσαν τὰ ὄργανα ταῦτα. Ἀλέξανδρος ὁ ἀπ' Ἀλεξάνδρου ἴδε νεανίσκον εἰς παροξυσμὸν τῆς ἀσθενείας. "Πράθυμος καὶ χάσκων ἠκροάζετο τὸν ἦχον τυμπάνου τινὸς, καὶ τὰ χαρίεντα κινήματά του βαθμηδὸν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐσφοδρύνοντο, ἑωσοῦ ὁ χορὸς αὐτοῦ μετετράπη εἰς μανιώδη πηδήματα, τὴν μεγίστην ἐνέργειαν ὅλης αὐτοῦ τῆς δυνάμεως ἀπαιτοῦντα. Ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὑπὲρ φύσιν σχεδὸν τούτων νοητικῶν καὶ σωματικῶν ἀγώνων ἡ μουσικὴ ἔπαυσεν αἰφνιδίως, καὶ πάραυτα ἔπεσεν ἀνίσχυρος καταγῆς, ὅπου ἔκειτο ἀναίσθητος καὶ ἠρεμῶν, ἑωσοῦ τὰ μαγικά της ἀποτελέσματα πάλιν ἐξήγειραν αὐτὸν εἰς ἀνανέωσιν τῶν ἐμπαθῶν αὐτοῦ παραστάσεων."

Τοὺς χρόνους ἐκείνους ἐδόξαζον γενικῶς οἱ ἄνθρωποι, ὅτι, ἂν καὶ τὸ φάρμακον τῆς Ταραντούλας ἐξεβάλλετο διὰ τῆς μουσικῆς καὶ τοῦ χοροῦ, μ' ὅλον τοῦτο, ἂν ἔμενε τὸ ἐλάχιστον ἴχνος, πάλιν ἐγεννᾶτο ἡ ἀσθένεια, καὶ ἡ παντελὴς αὐτοῦ ἀποβολὴ σπανίως ἠλπίζετο· ὥστε οἱ Ταραντάτοι ἐζήτουν ἀνακούφισιν μᾶλλον παρὰ θεραπείαν, καὶ, ὡς οἱ χορευταὶ τοῦ ἁγ. Βίτου, ἀνυπομόνως περιέμενον τὴν ἐπιστροφὴν τῆς ἐνιαυσίου ἑορτῆς των.

Μεταξὺ ἄλλων ἰδιοτροπιῶν, εἶχον τινὲς ἀπὸ τοὺς πάσχοντας ὁρμητικὴν κλίσιν πρὸς ἰδιαίτερα χρώματα· τὸ κόκκινον, ὅσον ἐφαίνετο βδελυρὸν εἰς τοὺς χορευτὰς τοῦ ἁγ. Βίτου, τόσον ὑπερήρεσκεν εἰς τοὺς Ταραντάτους· ἄλλοι ἐπροτίμων τὸ μέλαν ἢ κίτρινον. Ὅτε δ' ὁ πάσχων ἔβλεπε τὸ ποθούμενον χρῶμα, ὡρμοῦσε πρὸς αὐτὸ μ' ἐραστοῦ προθυμίαν, καὶ κατέτρωγε τὸ χειρόμακτρον, ἢ ὅ,τι δήποτε καὶ ἂν ἦτο, μὲ φιλήματα καὶ μὲ δάκρυα.

Ὁ Καρδινάλιος Καϊετάνος ὑπῆγέ ποτε νὰ ἴδῃ Καπουκῖνόν τινα χορεύοντα εἰς ἓν ἀπὸ τὰ ἐν Ταράντῳ μοναστήρια. Ὅτε ὅμως ἴδεν ὁ καλόγηρος τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον τοῦ Καρδιναλίου, τόσον ἠρωτεύθη μὲ τὸ πολυτελὲς χρῶμα, ὥστε οὐδ' ἡ τ α ρ α ν τ έ λ λ α* τὴν ὁποίαν ἐχόρευε δὲν ἤρκει πλέον νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ. Μὴ λαβὼν δὲ πάραυτα τὸ ποθούμενον, ἔπεσεν εἰς λειποθυμίαν, ἐξ ἧς συνῆλθε μόνον ἀφοῦ τὸν ἔδωκεν ὁ Καρδινάλιος τὸ πορφυροῦν αὐτοῦ περιτραχήλιον.

Ἄλλο σύμπτωμα ἦτον ὁ τῆς θαλάσσης ὑπερβολικὸς πόθος. Τινὲς, ὑπὸ ἀκαθέκτου ὁρμῆς φερόμενοι, ἔπιπτον εἰς τὰ γαλανὰ κύματα, ἐνῷ ἄλλοι εὐχαριστοῦντο μὲ δεξαμενὰς πλήρεις ὕδατος, καὶ ὑπὸ ἐνύδρων φυτῶν περικυκλωμένας, εἰς τὰς ὁποίας ἔλουον τὰς κεφαλὰς καὶ τοὺς βραχίονας. Ἀλλὰ τὸ πρώτιστον θεραπευτικὸν ἦτον ἡ μουσική. Πολλοὶ δεδηγμένοι ὑπὸ τῆς Ταραντούλας ἐν ἀθλιότητι ἀπέθνησκον, διότι δὲν ἐπαίζετο εἰς αὐτοὺς ἡ Ταραντέλλα. Ἐμποροῦμεν δὲ νὰ σημειώσωμεν ὅτι καὶ οἱ ἀρχαῖοι, ὡς μανθάνομεν παρὰ τοῦ Πλινίου καὶ Κοιλίου Αὐρηλιανοῦ, ἐζήτουν διὰ τῆς μελῳδίας τοῦ αὐλοῦ νὰ κατευνάσωσι τὴν ἀλγηδόνα τῆς νόσου ἰσχιάδος καὶ τοὺς παροξυσμοὺς τῆς μανίας· καὶ, τὸ πολὺ ὁμοιότερον τοῦ προκειμένου, διὰ τῆς μουσικῆς ἐζήτουν νὰ προλάβωσι τοῦ δήγματος τῆς ἐχίδνης τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα.

Ἰατρός τις, ἐν Μεσσαπίᾳ συγγράψας καταρχὰς τῆς δεκάτης ἑβδόμης ἑκατονταετηρίδος, ἀναφέρει ὅτι ὑπῆρχον τινὲς τὸν Ταραντισμὸν νομίζοντες ἁπλῶς μελαγχολίαν ἐκ τῆς φαντασίας ἐξαρτωμένην. Μερικοὶ ὅμως αὐτῶν ἐπλήρωσαν ἀκριβὰ διὰ τὴν ἀπιστίαν των. Οὕτω, ἐπίσκοπός τις ἀφήσας, πρὸς ἀστεϊσμὸν, νὰ τὸν δαγκάσῃ Ταραντούλα, δὲν εὑρῆκε κάμμίαν θεραπείαν, ἕως οὗ ἐχόρευσεν ὡς οἱ ἄλλοι Ταραντάτοι. Τινὲς τῶν ἐκ τοῦ κλήρου, οἱ ὁποῖοι ἐνόμιζον τὸ ἰατρικὸν ἀνάξιον τῆς σεμνότητος τοῦ αὐτῶν ἐπαγγέλματος, καὶ οἱ ὁποῖοι ἤθελον, εἰ δυνατὸν, ἀποφύγειν τὴν χρῆσιν αὐτοῦ, ἠναγκάζοντο μετὰ ὀχληρὰν ἀναβολὴν νὰ προσδράμωσιν εἰς τὸν ἀναπόφευκτον χορόν. Ὑστερικαὶ γυναῖκες περιπλέον ἠνόνοντο μετὰ τοῦ πλήθους καὶ συνεχόρευον, χωρὶς νὰ δηχθῶσιν ὑπὸ τῆς Ταραντούλας· καὶ πλάνοι προσέτι δὲν ἔλειπον. Παρήκμασε δὲ ὁ Ταραντισμὸς προοδευούσης τῆς δεκάτης ἑβδόμης ἑκατονταετηρίδος, καὶ τὴν σήμερον ἀναφαίνεται εἰς ὀλίγα μόνον ἄτομα, καὶ ἐκ μακρῶν διαλειμμάτων.

Ἐπὶ τέλους, δύσκολον εἶναι ν' ἀποφασίσῃ τις ἐὰν πρέπῃ νὰ θεωρῶμεν τὴν Χορομανίαν ἁπλῶς ὡς διδακτικὸν κεφάλαιον εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν, ὡς δεσμόν τινα μεταξὺ ἑκουσίων καὶ ἀκουσίων πράξεων, ἢ ἐὰν δὲν πρέπῃ μᾶλλον νὰ στοχαζώμεθα αὐτὴν ὡς τοῦ πνευματικοῦ καὶ τοῦ ὑλικοῦ ἕνωσιν—ἀμυδράν τινα λάμψιν ἐκ τοῦ ἀγνώστου κόσμου τῶν ψυχικῶν φαινομένων.

Τ α ρ α ν τ έ λ λ α ι ὠνομάζοντο οἱ σκοποὶ τῆς μουσικῆς οἱ ἐξεπίτηδες διὰ τοὺς Ταραντάτους συντεθειμένοι.

Ὁπόταν—ἔλεγεν ὁ μέγας Ἰώνσων—ἴδω κατὰ τύχην ἐνώπιόν μου νεάνιδας εἰς τὸ ράπτειν ἐνησχολημένας, μὲ φαίνεται ὅτι παρευρίσκομαι εἰς σχολεῖον ἀρετῆς· καὶ μολονότι ὀλίγην ἔχω ἱκανότητα νὰ κρίνω τὰ γυναικεῖα ἐργόχειρα, τὰ θεωρῶ μ' ὅλον τοῦτο μετ' ἄκρας εὐχαριστήσεως, στοχαζόμενος ὅτι δι' αὐτῶν αἱ νέαι προφυλάττονται ἀπὸ τὰς χειροτέρας παγίδας τῆς ψυχῆς, οἷον, τὴν ὀκνηρίαν, καὶ τὰ παρακολουθοῦντα πάθη, φαντασίας, χιμαίρας, φόβους, λύπας, καὶ ἐπιθυμίας.

ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΜΑΙΟΣ, 1841.] [ΑΡΙΘ. 53.

ΤΟ ΟΡΟΣ ΣΙΝΑ.

Ἀνάβασις τοῦ Ὄρους Σινὰ, ἐκ τῆς ἐν Ἀραβίᾳ Πετραίᾳ Περιοδείας τῶν Κυρίων Leon καὶ Laborde.

Κατὰ τὸ βορεινὸν ἄκρον τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης κεῖται μικρὰ χερσόνησος, συνιστῶσα μέρος τῆς ἐρήμου καὶ ἀγρίας χώρας, ἥτις δικαίως ὠνομάσθη Ἀραβία Πετραία. Εἰς τὸ κέντρον τῆς χερσονήσου ταύτης ἀνυψοῦται σειρὰ ἢ σύμπλεγμα ὀρέων, φημιζόμενον εἰς τὰς Γραφὰς ὑπὸ τὸ γενικὸν ὄνομα Σινά. Εἶναι δὲ δύσκολον, καὶ ἴσως ἀδύνατον, νὰ ἐξακριβώσῃ τις ὁποῖον ἀπὸ τὰ διάφορα ὑψώματα τῆς σειρᾶς ταύτης σχηματίζει τὸ Χωρήβ, ὅπου ὁ Μωϋσῆς προσεκλήθη εἰς τὸ μέγα ἔργον του, καὶ ὁποῖον τὸ Σινά, ὅπου αἱ πλάκες τοῦ νόμου παρεδόθησαν εἰς χεῖράς του. Καὶ πολλὴ μὲν συζήτησις ἔγινε περὶ τούτου· ἀλλ' ἡμεῖς, αὐτὴν παραλείποντες, ἀρκούμεθα εἰς τὴν κοινῶς παραδεδεγμένην γνώμην.

Τὸ ἱερὸν μέρος τοῦ Σιναΐου συμπλέγματος σύγκειται ἀπὸ δύο γειτονικὰ ὑψώματα, ἤ, νὰ εἴπωμεν καλήτερα, ἀπὸ ἓν ὄρος μὲ δύο κορυφάς, τὴν μὲν καλουμένην Ὄρος τοῦ Μωϋσέως, τὴν δὲ Ὄρος τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης· ἐξ ὧν τὸ πρῶτον, κατὰ τὴν κοινὴν δοξασίαν, εἶναι τὸ Σινᾶ, καὶ τὸ δεύτερον τὸ Χωρήβ. Πῶς δὲ τὸ Χωρὴβ ὠνομάσθη Ὄρος τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, πρέπει ἐνταῦθα μ' ὀλίγα λόγια νὰ διασαφηνίσωμεν. Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ βουνοῦ κεῖται μονὴ διαβόητος, ἥτις ἀπαρχῆς ἀφιερώθη, καὶ τὴν σήμερον εἶναι ἀκόμη ἀφιερωμένη, εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγα ἔτη ἀφοῦ ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς ᾠκοδόμησε τὸ μοναστήριον τοῦτο, εἰδοποιήθη κατ' ὄναρ εἰς τῶν ἱερομονάχων ὅτι ὁ νεκρὸς τῆς Ἁγ. Αἰκατερίνης, ἥτις εἶχε μαρτυρήσειν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, μετεφέρθη ὑπὸ ἀγγέλων εἰς τὴν κορυφὴν ταῦ ὑψίστου τῶν περικύκλω βουνῶν. Τούτου κοινοποιηθέντος εἰς τοὺς μοναχούς, ἀνέβησαν εἰς τὸ ὄρος ἐν λιτανείᾳ, καὶ εὑρόντες τὰ ὀστᾶ, κατεβίβασαν καὶ ἀπέθηκαν αὐτὰ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Πρὸς ἀνάμνησιν δὲ τοιούτου ἀξιολόγου συμβεβηκότος, ἐκάλεσαν καὶ τὸ μοναστήριον καὶ τὸ ὄρος μὲ τόνομα τῆς Ἁγ. Αἰκατερίνης.

Οἱ περιηγηταὶ καταλύουν εἰς τὴν μονὴν ταύτην, καὶ μετ' ὀλίγην ἀνάπαυσιν κρίνουν ἐν γένει ὡς πρῶτον αὐτῶν χρέος τὸ νὰ ἀναβῶσιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Σιναΐου· ὁ ἄγων εἰς αὐτὴν ἀνηφορικὸς δρόμος ἀρχίζει ἀμέσως ὀπισθεν τῶν τειχῶν τοῦ μοναστηρίου, ἐσκαλίσθησαν δὲ τακτικαὶ βαθμίδες καθ ὅλον τὸ διάστημα μέχρι τῆς κορυφῆς, ἀλλὰ τόσον ἐβλάβησαν ὑπὸ τῶν χειμάρρων, ὥστε τώρα ὀλίγον χρησιμεύουν. Μετ' ἀπότομον ἀνάβασιν ὡς τεσσαράκοντα πέντε λεπτῶν, φθάνει τις εἰς μικρὰν πεδιάδα, ὅπου εἰσέρχεται διὰ πετρίνου πυλῶνος, ὅστις ἀρχήτερα πιθανὸν ὅτι ἦτο κεκλεισμένος. Ὀλίγον κατωτέρω αὐτοῦ, μεταξὺ τῶν βράχων, εἶναι μικρὰ ἐκκλησία, τιμωμένη ἐν ὀνόματι τῆς Παναγίας. Ἐπὶ δὲ τῆς πεδιάδος αὐτῆς ὑπάρχει μεγαλήτερα οἰκοδομή, ἀγραίκως κατεσκευασμένη, καὶ φέρουσα τόνομα τοῦ Ἁγ. Ἠλία. Ἐνταῦθα, ὑπὸ ὑψηλὴν κυπάρισσον πλησίον δεξαμενῆς ὅπου ῥέουσιν αἱ χειμερινοὶ βροχαί, ἀναπαύονται ὀλίγον οἱ προσκυνηταί. Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἦσαν δύο κυπάρισσοι καὶ τρεῖς ἐλαῖαι, κατὰ τὸν Γάλλον Laborde, ἀλλ' ἅπασαι, πλὴν τῆς μιᾶς κυπαρίσσου, ἠφανίσθησαν. Εἰς τὸ μέρος τοῦτο τοῦ βουνοῦ, κατὰ τὴν πίστιν τῶν Ἀράβων, ἐστάθη ὁ Μωϋσῆς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ἐντεῦθεν ὁρόμος ἔτι μᾶλλον ἀνωφερὴς ἄγει πρὸς τὴν κορυφήν, τὸ ἐπίπεδον μέρος τῆς ὁποίας ἔχει ὡς ἑξήκοντα βημάτων περιφέρειαν. Ἵσταται δὲ κατὰ τὴν κορυφὴν αὐτὴν ἐκκλησία, ἐκτισμένη ἀπὸ κοκκωτὴν πέτραν, ἀλλὰ πολὺ βεβλαμμένη ἀπὸ τοὺς Ἄραβας, οἵτινες τὰ μέγιστα ἐπροσπάθησαν νὰ καταστρέψωσιν αὐτήν. Πιστεύουν ὅτι αἱ Πλάκες τοῦ Νόμου εἶναι κεκρυμμέναι κάπου ὑπὸ τὸ κτίριον τοῦτο, καὶ ὑπέσκαψαν πανταχοῦ μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ εὕρωσιν αὐτάς. Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ Μουσουλμάνοι ἔχουσι πενεχρὸν ἀκαλλώπιστον ναΐσκον, περὶ τὰ τριάκοντα βήματα ἐκ τῆς ἐκκλησίας, ἐπὶ χαμηλοτέρας κορυφῆς. Σεβάζονται δ' αὐτὸν τὰ μέγιστα, καὶ αὐτοῦ οἱ Μωαμεθανοὶ προσκυνηταὶ συχνάζουσιν. Οἱ Βεδουῖνοι συνεχῶς τὸν ἐπισκέπτονται, καὶ σφάζουν ἀρνία πρὸς τιμὴν τοῦ Ἰουδαίου νομοθέτου, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ κάμνουσι ταξίματα, καὶ δέονται νὰ πρεσβεύῃ ὑπὲρ αὐτῶν. Ἔχουσι δ' οἱ ταλαίπωροι καὶ ἰδιά των λείψανα ἐπὶ τοῦ ὄρους τούτου καθότι, εἰς τὸν ἀνήφορον, τὸν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγ. Ἠλία εἰς τὴν κορυφὴν ταύτην ἀγοντα, δεικνύεταί τι ἐν τῷ βράχῳ, ὁπωσοῦν ὁμοιάζον μὲ τὸν τύπον τοῦ ἐμπροσθίου μέρους τοῦ ἀνθρωπίνου ποδὸς, σταθερῶς δὲ πιστευόμενον ὑπὸ τῶν Μωαμεθανῶν ὅτι ἔγινεν ὑπὸ τοῦ ποδὸς τοῦ Μωάμεθ, ὅτε ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος. Πότε μὲν ἀνέβη, ἢ ὅτι ποτὲ ἀνέβη, ἡ ἱστορία δὲν μᾶς λέγει· ἀλλὰ μ' ὅλον τοῦτο, ἡ ταυτὴ ἀνάβασις σταθερῶς πιστεύεται οὐχὶ μόνον ὑπὸ τῶν Μουσουλμάνων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν Σιναϊτῶν καλογήρων, οἵτινες ἔχουσι παρομοίως τύπον τῆς χειρὸς αὐτοῦ, ὥστε ν' ἀνταποκρίνεται μὲ τὸν τύπον τοῦ ποδός του.

Τὸ ὄρος τῆς Ἁγ. Αἰκατερίνης ἢ τὸ Χωρὴβ εἶναι ὑψηλότερον καὶ εἰκονικώτερον τοῦ Σιναΐου. Πρώτιστον αὐτοῦ λείψανον φυσικὰ ἤθελεν εἶσθαι ἡ τοποθεσία τῆς καιομένης βάτου· ἀλλὰ τὸ μέρος τοῦτο λέγουν ὅτι περικλείεται εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ μοναστηρίου, τὴν ὁποίαν, ὡς καὶ τὸ μοναστήριον, θέλομεν περιγράψειν εἰς τὸν προσεχῆ Ἀριθμόν. Ἡ ἀνάβασις εἶναι μὲν δυσκολωτάτη, ἀλλ' ἀνταμείβεται δι' ἐκτεταμένης θεωρίας τῶν κόλπων Ἀκαβᾶ καὶ Σουὲς, ὡς καλοῦνται οἱ δύο κλάδοι τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης οἱ τὴν χερσόνησον ἐμπεριλαμβάνοντες. Ἡ νῆσος Τεραὰν, ἡ κώμη Τὸρ, καὶ τὰ πλησίον τῆς πόλεως Σουὲς ὑψηλὰ μέρη, εἶναι ἀπὸ τὰ πλέον μακρυνὰ τῆς θεωρίας ἀντικείμενα· ὁ δὲ Laborde προσθέτει καὶ τὰ ὄρη τῆς Ἀφρικῆς Ἡ κορυφὴ τοῦ Σινὰ βλέπεται μακρὰν ὑποκάτω. Ἡ ἐπίλοιπος χώρα δὲν εἶναι εἰμὴ ὡς ἄβατον πέλαγος ἐρημίας,—σωρός τις καταξήρων βουνῶν καὶ κοιλάδων. Τὸ ὄρος τοῦτο, καθὼς τὸ ἄλλο, λήγει εἰς ὀξεῖαν κορυφὴν, συνισταμένην ἀπὸ βράχον παμμεγέθη, ἡ ὁμαλὴ τοῦ ὁποίαν ἐπιφάνεια εἶναι τωόντι δυσανάβατος. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτῆς στέκει μικρά τις ἐκκλησία, κακῶς κατεσκευασμένη, καὶ μόλις ἀρκετὰ ὑψηλὴ, ὥστε νὰ ἐμπορῇ τις νὰ στέκῃ ὄρθιος. Καλύπτει δὲ τὸ μέρος, ὅθεν λέγεται ὅτι ἐπάρθη τὸ σῶμα τῆς Ἁγ. Αἰκατερίνης, μολονότι τὸ ἔδαφος εἶναι σκληρὸς καὶ στερεὸς βράχος.

Μεταξὺ τοῦ Σινὰ καὶ τοῦ Χωρὴβ ὑπάρχει τερπνὴ κοιλάς, μὲ μικρὸν μοναστήριον. Εἰς τὴν κοιλάδα ταύτην δεικνύουσι τὴν πέτραν, ὅθεν ὁ Μωϋσῆς ἐξήγαγε τὰ ὕδατα· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐνταῦθα ὑπάρχουν ἀένναοι πηγαί, καὶ ἐπειδὴ ὁ Θεὸς δὲν θαυματουργεῖ ὁπόταν δὲν ἦναι χρεία, δυνάμεθα εὐλόγως νὰ συμπεράνωμεν ὅτι αὕτη δὲν εἶναι ἡ Πέτρα Μεριβᾶ. Μ' ὅλον τοῦτο, αὔτε οἱ καλόγηροι, αὔτε οἱ Βεδουῖνοι, ἀμφιβάλλουσι ποσῶς· οἱ Βεδουῖναι μάλιστα θέτουσι χόρτον εἰς τὰς σχισμὰς τῆς πέτρας (ἄλλας μὲν φυσικὰς, ἄλλας δὲ χειροποιήτους) ὡς προσφορὰν εἰς τὴν μνήμην τοῦ Μωϋσέως.

ΟΙ ΠΑΡΙΣΙΟΙ, ΑΠΟ ΤΟΥ 1789 ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ 1815.

5.

ΠΤΩΣΙΣ ΤΟΥ ΡΟΒΕΣΠΙΕΡΡΟΥ.

Η ΦΡΙΚΩΔΗΣ ἀρχὴ τοῦ Ῥοβεσπιέρρου ἤδη ἔπνεε τὰ λοίσθια· οἱ Παρισινοὶ ἐπεθύμουν ἀπὸ καρδίας τὴν πτῶσίν του, καὶ μόνον ἡ μεγάλη αὐτοῦ δύναμις κατεῖχεν ἀκόμη τὴν ὁρμὴν, ἥτις ἔμελλε νὰ σύρῃ καὶ αὐτὸν εἰς τὴν λαιμητόμαν.

Τὴν 8ην Ἰουνίου, 1794, μεγαλοπρεπῶς ἐώρτασε πρὸς τιμὴν τοῦ Ὑπερτάτου Ὄντος. Τάγματα μουσικῆς, ἄνδρες ἁρυσφόραι, καὶ γυναῖκες ἀνθοστεφανωμέναι, ἐπόμπευσαν εἰς τὰς ὁδοὺς, ἔπειτα δ' ἐμβῆκαν εἰς τὸν κῆπον τῶν Τουϊλεριῶν, ὅπου ἦτον ᾠκοδομημένον εἶδος ἀμφιθεάτρου. Ἐνταῦθα ἐξεφώνησε λόγον ὁ Ῥοβεσπιέρρος, διακηρύττων νέον τι θρήσκευμα,—ὀλίγον διάφορον τῆς ἀθείας,—τὸ ὁποῖον ἐπρότεινε νὰ συστήσῃ καθ' ὅλον τὸ Γαλλικὸν κράτος. Τὸ μουσικὸν τάγμα ἔπαιξεν ἀκολούθως συμφωνίαν τινά, εἶδος ἀλληγορικοῦ δράματος παρεστήθη, καὶ ἄλλα κωμικὰ καὶ δυσσεβῆ ἐτελέσθησαν.

Εἰς τὴν ἀλλόκοτον ταύτην παράστασιν ἐφόρεσεν ὁ Ῥοβεσπιέρρος ἱμάτιον ἰοειδὲς, καὶ πῖλον μὲ πτερὰ κεκαλλωπισμένον. Ἐπειδὴ δὲ πολλάκις εἶχεν ἐπαγγελθῆν σφοδρὸν ἔρωτα "τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἰσότητος," οἱ θεαταὶ κατὰ φυσικὸν λόγον ὑπέλαβον τὴν ἀσυνήθη ταύτην ἐπίδειξιν καὶ λαμπρότητα ὡς ἀπόπειραν αὐτοῦ, ὥστε νὰ ὑψωθῇ εἰς βασιλικὴν ἢ δικτατορικὴν δύναμιν. Ἂν εἶχον μετ' ἀκριβείας παρατηρήσειν τὰ συνεχῶς ἐν τῷ κόσμῳ γινόμενα, δὲν ἤθελε βέβαια τοὺς λανθάνειν ὅτι, ὅσοι τρανώτερον περὶ ἐλευθερίας λαλοῦσιν, εἶναι οἱ καὶ μᾶλλον φίλαρχοι,—τῶν ὁποίων αἱ πράξεις διακηρύττουν "ἰσότητα μὲν ὅλων τῶν ἄλλων, ὑπεροχὴν δὲ δι' ἑαυτούς." Τὴν ἐπαύριον τῆς ἑορτῆς, ὁ Ῥοβεσπιέρρος καὶ οἱ Μυρμηδόνες του ἐνήργησαν ὥστε νὰ τεθῇ νόμος ὑπὸ τοῦ βουλευτηρίου, ὁ ὁποῖος ἐξήλειψε πᾶσαν διατύπωσιν, ἀναβολὴν, δικηγορίαν, ἢ ἔθιμον, ὁπότε ὁ ἐγκαλούμενος ἐφέρετο ἔμπροσθεν τοῦ δικαστηρίου. Ἡ βουλὴ ἤθελε μὲν ἀντισταθῆν εἰς τοῦτο, καθὼ ἀφίνον καὶ τὴν ζωὴν ἑκάστου αὐτῶν εἰς τὸ ἔλεος τοῦ τυράννου· ἀλλ' ὁ Ῥοβεσπιέρρος πεισματωδῶς ἐπέμεινε, καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποκλίνωσι. Μετὰ ταῦτα ἔγιναν αἱ σφαγαὶ μᾶλλον παρά ποτε πολυάριθμοι, ὥστε εἰς διάστημα ὀλίγων ἑβδομάδων ὁ ἀριθμὸς τῶν καθημέραν φονευομένων ἀνέβαινεν εἰς πεντήκοντα κατὰ μέσον ὅρον ἐν Παρισίοις, καὶ ἀναλόγως εἰς τὰς μικροτέρας πόλεις τῆς Γαλλίας.

Ἀλλὰ τώρα ἤρχιζον νὰ διχονοῶσι καὶ οἱ ἄμεσοι κοινωνοὶ τοῦ Ῥοβεσπιέρρου· αὐτὸς μὲν, ὁ Σαιντιοῦστος, καὶ ὁ Κούθων, ἦσαν μιᾶς πολιτικῆς συνήγοροι· ὁ δὲ Βιλλαὺδ Βαρέννιος, ὁ Κολλὸτ Ἑρβοᾶς, καὶ οἱ μετ' αὐτῶν, συνηγόρουν ὑπὲρ ἄλλης· τούτους μὴ ἰσχύσας ὁ Ῥοβεσπιέρρος νὰ ἑλκύσῃ πρὸς τὸ μέρος του, ἐσχεδίασε τὸν ἀφανισμόν των, ὡς συνείθιζεν εἰς τοιαύτας περιστάσεις. Ἀφοῦ ἡτοίμασε 3,000 ἄνδρας, οἵτινες νὰ ἐκτελέσωσι τὴν προσταγήν του ἅμα διετάσσοντο, ὑπῆγεν εἰς τὸ βουλευτήριον ὥστε νὰ βεβαιωθῇ ὁποῖα ἦσαν τὰ ἐπικρατοῦντα ἐκεῖ αἰσθήματα. Πληροφορηθεὶς δ' ἐκ πολλῶν σημείων ὅτι τὸ ῥεῦμα ἤρχιζε νὰ στρέφεται κατ' αὐτοῦ, ἐξῆλθε τοῦ βουλευτηρίου, καὶ μετέβη πάραυτα εἰς τὸ Ἰακωβινεῖον, τὸ ὁποῖον σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου συνίστατο ἀπὸ τὰ ἰδιά του πλάσματα. Εὐθὺς ἔκαμαν ἀπόφασιν οἱ αἰκατοχαρεῖς οὗτοι νὰ δολοφονήσωσι τὴν ἐπαύριον ὅλα σχεδὸν τὰ μέλη τοῦ βουλευτηρίου. Οἱ βουλευταὶ ἐγνώρισαν εἰς ποῖον κίνδυνον εὑρίσκοντο, καὶ καθ' ὅλην τὴν νύκτα ἐξηκολούθουν τὴν συνεδρίασιν, ἀμφισβητοῦντες καὶ σκεπτόμενοι τίνι τρόπῳ νὰ ἐμποδίσωσι τὰ σχέδια τοῦ Ῥοβεσπιέρρου. Ἦτο νὺξ φοβερωτάτη· καθότι ᾐσθάνοντο ὅτι πρέπει ν' ἀπαλλαχθῶσιν αὐτοῦ, ἢ νὰ κατασφαγῶσι.

Τὴν ἐπαύριον, Ἰουλίου 9ην, ὅλα τὰ μέλη παρευρέθησαν εἰς τὸ βουλευτήριον· ὁ δὲ Σαιντιοῦστος, ἓν ἀπὸ τὰ πλάσματα τοῦ Ῥοβεσπιέρρου, ἐπὶ τοῦ βήματος ἀνεστὰς, ἤρχισε δημηγορίαν· διέκοψεν ὅμως αὐτὸν εἷς ἐκ τοῦ ἐναντίου κόμματος, μετ' ἄλλους πολλοὺς λόγους σφοδρῶς κατηγορήσας τὸν Ῥοβεσπιέρρον, ὅτι διὰ τῶν ἀπανθρωπιῶν του ἐπέφερεν εἰς τὴν Γαλλίαν παντὸς εἴδους ἀθλιότητα. Καὶ ἄλλοι δὲ ὑπεστήριξαν τὴν κατηγορίαν, καὶ τέλος ἡ πλειοψηφία ἐπεκύρωσεν αὐτὴν ἐν τῷ μέσῳ βιαίας ταραχῆς. Ὁ Ῥοβεσπιέρρος καὶ οἱ πρώτιστοι αὐτοῦ κοινωνοὶ ἐστάλθησαν εἰς τὴν φυλακὴν, μὲ σκοπὸν νὰ λαιμητομηθῶσι τὴν ἐπαύριον· ἀλλὰ διέσωσεν αὐτοὺς ὁ τῶν Ἰακωβίνων ὄχλος, καὶ οὕτω ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τρομεροὺς ἀγῶνας κατὰ τὸ διάστημα τῆς νυκτὸς, καθότι καὶ οἱ στρατιῶται ἦσαν διαμερισμένοι· ἀλλὰ κατ' εὐτυχίαν ὑπερίσχυσαν οἱ ἐχθροὶ τοῦ Ῥοβεσπιέρρου, καὶ τὴν 10ην ἐθανατώθη. Τὰς τελευταίας στιγμάς του ἐπέρασεν ἐν ἀγωνίᾳ σώματος καὶ πνεύματος σχεδὸν ἀνυπερβλήτῳ· διότι, ἐκτὸς τῆς μανίας καὶ ἀποτυχίας ἥτις ἔκαμνεν αὐτὸν νὰ φαίνεται ὡς δαίμων, εἶχε θραυσθῆν καὶ ἡ κάτω σιαγὼν του διὰ πιστολίσματος, μὲ τὸ ὁποῖον ματαίως ἐζήτησε νὰ φονεύσῃ αὐτὸς ἑαυτόν. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ πρῶτον ἐνόμισαν ὅτι τωόντι εἶχε σκοτωθῆν, ἔρριψαν εἰς λάκκον τὸ σῶμά του, ὅπου ἔμεινε μερικὰς ὥρας· ἀλλὰ παρατηρήσαντες ὅτι ἔζη ἀκόμη, μετέφεραν αὐτὸν εἰς τὸ βουλευτήριον, ἀφοῦ ἔδεσαν μὲ ὀλίγον πανίον τὴν σιαγόνα του. Ἐκεῖ δὲ τὸν ἔρριψαν εἰς μίαν ἀπὸ τὰς ἕδρας, ὅπου εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἀλγηδόνος τόσον δυνατὰ ἔσφιγξεν ἕνα τῶν μηρῶν του διὰ τῶν ἐσχισμένων αὐτοῦ φορεμάτων, ὥστε οἱ ὄνυχες ἐμβῆκαν εἰς τὴν σάρκα, καὶ ἡματώθησαν. Ἐβάλθη ἔπειτα εἰς ὄμαξαν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ἐρρίοτου καὶ Κούθωνος, καὶ μετεφέρθη εἰς τὸ σφαγεῖον· τὰ ἐργαστήρια, τὰ παράθυρα, καὶ τὰ δώματα ἔγεμον ἀπὸ θεατάς· ἐνῷ δὲ προέβαινεν ἡ ἅμαξα, κραυγαὶ ἀγαλλιάσεως ἠκούοντο πανταχόθεν. Ἡ κεφαλή του ἦτο τετυλιγμένη εἰς αἱματώδες πανίον, μὲ τὸ ὁποῖον εἶχον δέσειν τὴν τεθραυσμένην σιαγόνα του, ὥστε τὸ μελανὸν καὶ χλωμὸν αὐτοῦ πρόσωπον ἐξ ἡμισείας μό-

νον ἐφαίνετο. Ὁ ὄχλος ἔκαμεν αὐτὸν νὰ σταθῇ ἔμπροσθεν τῆς κατοικίας του, καὶ τινες μητέρες, τῶν ὁποίων τοὺς υἱοὺς πρὸ μικροῦ εἶχε λαιμητομήσειν, κατέχεον τραμερὰς κατάρας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του. Ὁ δήμιος, προετοιμαζόμενος εἰς τὸ ἔργον του, ἀφήρεσε τὸ πανίον ἀπὸ τὴν πληγήν· ὁ Ῥοβεσπιέρρος τότε ἀφῆκε τρομερὰν κραυγήν, ἡ κάτω σιαγὼν ἐχωρίσθη ἀπὸ τὴν ἄνω, καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ, ἔτι ζῶντος, παρίστανε θέαμα ἐπίσης φρικῶδες, ὡς καὶ ὅτε μετ' ὀλίγον κρατῶν αὐτὴν ὁ δήμιος ἀπὸ τὰς τρίχας τὴν ἔδειξεν εἰς τὸ περιϊστάμενον πλῆθος. Οὕτως ἀπωλέσθη τὸ τέρας τοῦτο τῆς ἀνομίας· ἀλλ' ὀρθῶς παρετηρήθη, ὅτι "ἡ πτῶσις αὐτοῦ ἦτον ὁ θρίαμβος τοῦ φόβου μᾶλλον παρὰ τῆς δικαιοσύνης· καὶ ἡ εὐχαριστήσις μεθ' ἧς πρέπει νὰ θεωρῆται εἶναι ἀτελής, ἐπειδὴ ὀλίγα τέρατα, χειρότερα καὶ παρ' αὐτόν, ἦσαν οἱ πρῶτοι τῶν εἰς σφαγὴν αὐτὸν ἀποστειλάντων."

Ὁ θάνατος τοῦ Ῥοβεσπιέρρου ἐταπείνωσε μὲν τὸ βίαιον κόμμα, ἀλλὰ δὲν καθυπέταξεν αὐτό· πᾶσα δὲ τῆς βουλῆς ἀπόπειρα συνταγματικῶς νὰ τακτοποιήσῃ τὰ πράγματα σφοδρὰν ἀπήντα ἐναντιότητα. Νόμος ἀγαπητὸς τοῦ ὄχλου ἦτο νὰ ὑπάρχῃ μία μεγίστη τιμὴ παντὸς εἴδους· τουτέστιν, οὐδεὶς ἔμπορος ἢ μεταπράτης νὰ μὴ συγχωρῆται ποτὲ νὰ πωλήσῃ τι ἐπέκεινα μιᾶς διωρισμένης τιμῆς, ὅσον καὶ ἂν ἦτο ζητημένον. Τοῦτο δὲ συνέτεινε πρὸ πάντων εἰς τὸ νὰ συγχύσῃ τὰ οἰκονομικὰ τῆς Γαλλίας· ἐπὶ Ῥοβεσπιέρρου ὁ νόμος ἐνήργει ἀκωλύτως· ἡ δὲ μετέπειτα γενομένη κατάργησις αὐτοῦ ἦτον ἓν ἀπὸ τὰ αἴτια τῆς πρὸς τὴν βουλὴν ἔχθρας τῶν κατωτέρων τάξεων τοῦ λαοῦ. Κατὰ τρεῖς διαφόρους περιστάσεις, μεταξὺ τῆς σφαγῆς τοῦ Ῥοβεσπιέρρου καὶ τῆς στερεώσεως τοῦ νέου συντάγματος, ἐπολιόρκησεν ὁ ὄχλος τοὺς ἀντιπροσώπους εἰς τὰς Τουϊλερίας. Ἐπὶ τῆς πρώτης τῶν περιστάσεων τούτων, ἀγριόν τι σῶμα τοῦ λαοῦ, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἀφώπλισαν τοὺς φύλακας τοῦ βουλευτηρίου, ἐβίασαν τὰς θύρας, καὶ ἐμβῆκαν εἰς τὴν αἴθουσαν, ὅπου τὰ μέλη ἐσυνεδρίαζον. Εἷς ἢ δύο ὀχλαγωγοὶ ῥήτορες ἀναστάντες διεύθυναν τὸν λόγον πρὸς τὴν συνέλευσιν· εἰς διάστημα δὲ τεσσάρων ὡρῶν ἐπεκράτει ἀλλόκοτος ἀκαταστασία καὶ σύγχυσις, καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τὰ μέγιστα ἐκινδύνευον. Ἐπὶ τέλους ὅμως εὑρῆκαν οὗτοι τρόπον νὰ εἰδοποιήσωσι τὴν ἐθνικὴν φρουρὰν περὶ τῆς δεινῆς θέσεως, ἐν ᾗ εὑρίσκοντο· καὶ τοιουτοτρόπως ἐκαθαρίσθη τὸ βουλευτήριον χωρὶς πραγματικὴν αἱματοχυσίαν.

Ἡ ταραχὴ τῆς 20ης Μαΐου (1795) ἦτο πολὺ σπουδαιοτέρα. Εἰς ταύτην, ὡς καὶ εἰς τὴν προλαβοῦσαν περίστασιν, πλῆθος μαινομένων γυναικῶν εἰσῆλθον βιαστικῶς εἰς τὸ βουλευτήριον, καὶ ὠνείδισαν καὶ καθύβρισαν τοὺς ἀντιπροσώπους. Ἀφοῦ δὲ ματαίως ἐπροσπάθησαν νὰ καταπραΰνωσιν αὐτάς, ὀλίγοι στρατιῶται τὰς ἐξέβαλον τῶν ἀκροατηρίων· ἀλλὰ τοῦτο μόνον παρεκίνησεν αὐτὰς νὰ εἰσβάλωσι μὲ ἀκάθεκτον ὁρμὴν εἰς αὐτὴν τὴν αἴθουσαν ὅπου ἐκάθηντο οἱ ἀντιπρόσωποι, βοηθούμεναι ἀπὸ ἄνδρας ὡπλισμένους μὲ σκέπαρνα καὶ σφύρας. Οἱ ἀντιπρόσωποι σχεδὸν ἀνετράπησαν ἐν μέσῳ τῆς ταραχώδους εἰσβολῆς, καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ προσφύγωσιν εἰς τὰς τελευταίας ἕδρας τῆς αἰθούσης. Ὀλίγον μετὰ ταῦτα, σῶμα ἐνόπλων πολιτῶν ἐμβῆκε δι' ἄλλης θύρας, ἤρχισε προσβολὴν κατὰ τοῦ ὄχλου, καὶ ταχέως ἀπεδίωξεν ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας. Ἀλλὰ τὸ θηριῶδες πλῆθος ἐπανῆλθεν εἰς τὴν μάχην, ὡπλισμένον μὲ κοντάρια, σπαθία, καὶ τουφέκια, καὶ ἤρχισε φοβερὰν προσβολὴν κατὰ τῶν ἀντιπροσώπων, ἐξ ὧν εἷς ἐπιστολίσθη, ἐσύρθη ἀπὸ τὰς τρίχας εἰς κυνοτροφεῖόν τι, καὶ ἐκεῖ ἐκαρατομήθη. Πολλὰς ὥρας ἐπεκράτει μέγιστος θόρυβος, τῆς ἐθνικῆς φρουρᾶς μὴ ἐχούσης ἀρκετὴν δύναμιν ὥστε ν' ἀποδιώξῃ τοὺς ἐπαναστάτας· ἦτο δὲ σχεδὸν μεσονύκτιον, ὅτε ἰσχυρὸν σῶμα ὡπλισμένων στρατιωτῶν ἴσχυσε ν' ἀποκαταστήσῃ τὴν εὐταξίαν. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην συνέβη τι, δεικνύον πόσον αἱ αἱματώδεις σκηναὶ, τῶν ὁποίων οἱ Παρισινοὶ πρὸ πολλοῦ ἦσαν θεαταὶ, εἶχον ἀπονεκρώσειν τὰ πλέον καινὰ αἰσθήματα τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀφοῦ ἔκοψαν τὴν κεφαλὴν τοῦ προειρημένου ἀντιπροσώπου, ἐμπήξαντες αὐτὴν εἰς κοντάριον, τὴν ἐπόμπευσαν εἰς τὰς ὁδούς· ἔπειτα δὲ τὴν ἀπέθηκαν εἰς τὴν πλατεῖαν Λοδοβίκου ΙΕ'., καὶ οἱ παῖδες ἐλάκτιζον αὐτὴν ἔνθεν κἀκεῖθεν!

Τὴν ὅην Ὀκτωβρίου ἐπεχείρησαν οἱ ἐπαναστάται τρομερὰν ἔφοδον κατὰ τῶν Τουϊλεριῶν, ὅπου οἱ ἀντιπρόσωποι ἐσυνεδρίαζον. Εἰς τὰς τρεῖς τὸ πρωὶ προσεκλήθη διὰ τυμπάνων ὁ λαὸς, καὶ 30,000 ἀνδρῶν ταχέως συνηθροίσθησαν. Ἡ βουλὴ εἶχε προβλέψειν στρατεύματα, τῶν ὁποίων ἀρχηγὸς μὲν ἦτον ὁ Βάρρας, δεύτερος δὲ ὁ Βοναπάρτης, περὶ τὰς ἀρχὰς ὢν τότε τοῦ πολεμικοῦ σταδίου του. Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ἐπαναστάται δὲν ἦσαν πλέον συμμιγὴς καὶ ἀκατάστατος ὄχλος, ἀλλὰ στρατὸς ἐν τάξει ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ στρατηγοῦ Δανκιάν· ὥστε δῆλον ὅτι ἔμελλε ν' ἀκολουθήσῃ τακτικὴ μάχη εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν Παρισίων. Μετὰ τὴν μεσημβρίαν ἤρχισεν ὁ ἀγὼν σπουδαίως· λόχοι ἐπυροβόλουν κατ' ἀλλήλων ἀπὸ τὰ δύο ἄκρα τῆς αὐτῆς ὁδοῦ· κανονοβολισμοὶ ἔστρωνον καταγῆς ὁλόκληρον σειρὰν ἀνθρώπων· τουφέκια ἐσύροντο ἐκ παραθύρων, δωμάτων, ἐκκλησιῶν, γεφυρῶν, κτλ. Ταῦτα ἐχαρακτήριζον ὅλην τὴν τρομερὰν ἐκείνην νύκτα, διότι ὁ ἀγὼν διήρκεσε μέχρι τῶν ἑξ ὡρῶν κατὰ τὴν πρωΐαν τῆς ἐπαύριον. Ἐνίκησαν δὲ τελείαν νίκην τὰ στρατεύματα τοῦ βουλευτηρίου, καὶ ἡ ἐπαναστατικὴ φατρία δὲν ἴσχυσε νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἐπικύρωσιν νόμου τινὸς περὶ τοῦ νέου πολιτικοῦ συντάγματος. Ἡ ἐθνικὴ συνέλευσις, ἥτις εἶχε συνεδριάσειν τρία ἔτη, διελύθη μετὰ ταῦτα, ἀφοῦ ἐνήργησε καὶ ἔπαθε τινὰ τῶν πλέον παραδόξων συμβάντων ἀπ' ὅσα ἡ ἱστορία μᾶς ἀναφέρει. Ἡ ἐσχάτη νομοθετικὴ πρᾶξις της ἦτον ἀξιέπαινος, μολονότι ἀρκετὰ περιωρισμένη· τουτέστιν, ἐκήρυξαν ἀμνηστείαν τῶν πολιτικῶν ἐγκλημάτων·—τοῦτο ἐννοεῖ ὄχι ὅτι ἤθελον ἀφήσειν τοὺς βασιλόφρονας νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν Γαλλίαν, ἀλλ' ὅτι οἱ λαβόντες μέρος εἰς τὰς πρώην ταραχὰς ἤθελον μείνειν ἀτιμώρητοι.—Ἕπεται ἡ συνέχεια.

ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ.

Καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας ἐφάνη ὁ ἄνθρωπος εἰς τὰς πλέον ἐλεεινὰς δεισιδαιμονίας ἐπιρρεπής. Τὰ πλέον πεφωτισμένα ἔθνη τῆς ἀρχαιότητος ὑπέκειντο εἰς αὐτὰς ἐξίσου, ὡς καὶ τὰ πλέον ἀμαθῆ. Πόσον οἱ Ἰουδαῖοι ἔκλινον εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν καὶ δεισιδαιμονίαν, καὶ μετὰ πόσης δυσκολίας περιωρίζοντο εἰς τὴν λατρείαν τοῦ μόνου ἀληθινοῦ Θεοῦ, γνωρίζουν ἅπαντες οἱ τῆς Ἱερᾶς Γραφῆς ἀναγνῶσται. Τὴν παράδοξον ταύτην ἐπιρρέπειαν τοῦ Ἑβραϊκοῦ ἔθνους πιθανὸν ὅτι ἐγέννησεν ἡ ἐν διαστήματι τετρακοσίων ἐτῶν παρεπιδημία εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὅπου ἐπεκράτει ἡ πλέον παχυλὴ δεισιδαιμονία. Οἱ Αἰγύπτιοι ἐλάτρευον διαφόρους ἰδανικὰς θεότητας, τῶν ὁποίων εἶχον ἀνηγερμένους ναοὺς λαμπροὺς καὶ παμμεγέθεις· πρῶτοι δὲ τῶν θεῶν αὐτῶν ἦσαν ὁ Ὄσιρις καὶ ἡ Ἶσις, τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, ὡς νομίζεται, παριστάνοντες. Ἀλλ' ἐπροσκύνουν καὶ διάφορα ζῶα, ὡς τὸν βοῦν ἢ τὸν ταῦρον (ὅθεν καὶ ὁ χρυσοῦς μόσχος τῶν Ἑβραίων) τὸν ὁποῖον ἐκάλουν Ἄπιν· τὸν κύνα, τὸν λύκον, τὸν ἱέρακα, τὴν ἶβιν, τὸν αἴλουρον, καὶ ἄλλα· ἐπρόσφερον δὲ θρησκευτικὸν σέβας καὶ εἰς τὸν Νεῖλον, ὡς ἀντιπρόσωπον αὐτοῦ λογιζόμενοι τὸν κροκόδειλον, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ ἱερὰ ἦσαν ᾠκοδομημένα, καὶ ἱερεῖς διωρισμένοι. Οἱ Αἰγύπτιοι, μ' ὅλην αὐτῶν τὴν σοφίαν, ἐπίστευον καὶ εἰς ὄνειρα, εὐτυχεῖς καὶ ἀτυχεῖς ἢ ἀποφράδας ἡμέρας, οἰωνοὺς, θέλγητρα, καὶ μαγικήν. Ἐν συντομίᾳ, ἦσαν δεισιδαιμονέστατοι, καὶ φαίνεται ὅτι σχεδὸν παντάπασιν ἠγνοοῦσαν τοὺς νόμους, καθ' οὓς ῥυθμίζονται τὰ κοινὰ φαινόμενα τῆς φύσεως.

Αἱ παχυλαὶ δεισιδαιμονίαι τῶν Αἰγυπτίων ὑπῆρξαν ἡ βάσις, ἐφ' ἧς ἀνηγέρθη μετέπειτα ἡ τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων εἰδωλολατρεία. Ἐκ τῆς Αἰγύπτου μετέβησαν ἀποικίαι εἰς τὴν Ἑλλάδα περὶ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ὁ Μωϋσῆς ἐξήγαγε τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ τὴν γῆν τῶν Φαραώ (1490 πρὸ Χριστοῦ)· ἦτο δὲ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἡ Αἴγυπτος εἰς τὸν κολοφῶνα τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς δεισιδαιμονίας. Τὴν μυθολογίαν καὶ τὰς δεισιδαιμονικὰς τηρήσεις τῶν Ἑλλήνων ἀξίζει μάλιστα νὰ περιεργασθῶμεν, καὶ τέρψεως καὶ ὠφελείας χάριν.

Πρῶτον, δὲν εἶχον κάμμίαν ἰδέαν τοῦ παντοκράτορος καὶ πανταχοῦ παρόντος Θεοῦ, τοῦ δημιουργοῦ καὶ κυβερνήτου τῶν ἁπάντων. Αἱ περὶ θεότητος δοξασίαι τῶν Ἑλλήνων, ὡς καὶ ἄλλων Ἐθνικῶν, ἦσαν ποταπαὶ καὶ καταφρονητέαι. Οἱ θεοὶ, τοὺς ὁποίους ἐλάτρευον, εἶχον ἕνα καιρὸν λάμψειν ἐπὶ γῆς ὡς ἥρωες ἢ κυβερνῆται, καὶ κατὰ τὴν κοινὴν μυθολογίαν διέτριβον εἰσέτι ἐντὸς ἢ πλησίον τῆς περιφερείας τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους. Ἀπὸ τὰ πολυάριθμα δὲ ταῦτα ἰδανικὰ ὄντα, ὅσα οἱ ἀρχαῖοι θρησκευτικῶς ἐσεβάζοντο, πρῶτος ἦτον ὁ Ζεύς. Ὁ πρόεδρος οὗτος τῶν θεῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ Ῥώμης ἦτον υἱὸς τοῦ Κρόνου, θεοῦ, ὅστις εἶχεν ἀναγκασθῆν ὑπὸ κραταιοῦ καὶ τυραννικοῦ ἀδελφοῦ, καλουμένου Τιτᾶνος, νὰ ὑποσχεθῇ ὅτι ἤθελεν ἐξαφανίζειν ὅλα τὰ ἄῤῥενα τέκνα του. Τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην ἐπλήρου μὲν διά τινα καιρὸν ὁ Κρόνος, κατατρώγων τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἅμα γεννωμένους· ἀλλ' ἐπὶ τέλους, ἡ σύζυγος αὐτοῦ Ῥέα ἢ Ῥεία ἐπέτυχε νὰ κρύψῃ τὴν γέννησιν τοῦ Διὸς, τοῦ Ποσειδῶνος, καὶ τοῦ Πλούτωνος, οἵτινες τοιουτοτρόπως ἀπέφυγον τὴν κακοτυχίαν τῶν ἀδελφῶν των. Ἀνακαλύψας δὲ ὁ Τιτὰν, ὅτι ὁ Κρόνος εἶχεν ἄῤῥενας παῖδας ζωντανοὺς παρὰ τὴν γενομένην συνθήκην, καθήρεσεν αὐτὸν ἀπὸ τὴν ἀρχήν του, καὶ τὸν ἐφυλάκωσεν. Ἀλλ' ὁ Ζεὺς, φθάσας εἰς ἀνδρικὴν ἡλικίαν, ἐνίκησε τὸν Τιτᾶνα, καὶ ἀποκατέστησε τὸν Κρόνον εἰς τὴν κυριαρχίαν τοῦ παντός. Σημειωτέον ἐνταῦθα, ὅτι αἱ περιπέτειαι αὗται καὶ ἄλλαι συμβᾶσαι εἰς τοὺς παλαιοτέρους τῶν θεῶν, ἦσαν ἀποτελέσματα τῶν ἀποφάσεων τῆς Εἱμαρμένης, δυνάμεως, τὴν ὁποίαν οἱ Ἐθνικοὶ θεοὶ παριστάνονται ὡς μηδόλως κυριεύοντες. Μολονότι δὲ εἰς ταύτην τὴν περίστασιν ὁ Ζεὺς ἔπραξεν υἱικὸν καὶ ἀξιέπαινον ἔργον, ἔπειτα ὅμως ἔλαβε δυσαρέσκειαν πρὸς τὸν πατέρα του, τὸν ὁποῖον ἐκθρονίσας ἐδίωξεν εἰς τὴν Ἰταλίαν, ὅπου λέγεται ὅτι ὁ Κρόνος διῆγεν ἡσύχως καὶ ὠφελίμως, τὴν γεωργικὴν διδάσκων εἰς τοὺς ἀπαιδεύτους κατοίκους. Τόσην δ' εὐδαιμονίαν ἐπροξένησεν ἡ ἐν Ἰταλίᾳ διοίκησίς του, ὥστε ὅλον ἐκεῖνο τοῦ χρόνου τὸ διάστημα ὠνομάζετο μετὰ ταῦτα ὁ Χρυσοῦς Αἰών. Τὸν θεὸν τοῦτον εἰκόνιζον οἱ Ἕλληνες ἐν εἴδει πρεσβύτου, κρατοῦντος ῥέπανον εἰς τὴν μίαν χεῖρα, εἰς δὲ τὴν ἄλλην ὄφιν μὲ τὴν οὐρὰν εἰς τὸ στόμα, πρὸς ὑποδήλωσιν τῆς καταστρεπτικῆς ἐπιῤῥοῆς τοῦ χρόνου, καὶ τῆς ἀτελευτήτου διαδοχῆς τῶν ὡρῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ.

Μετὰ τὴν ἐξορίαν τοῦ Κρόνου, οἱ τρεῖς αὐτοῦ υἱοὶ διήρεσαν μεταξὺ των τὴν ἐπικράτειαν. Ὁ μὲν Ζεὺς ἐφύλαξε δι' ἑαυτὸν τὴν κυριαρχίαν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὁ Ποσειδῶν ἔλαβε τὸ κράτος τῆς θαλάσσης, καὶ ὁ Πλούτων ἐδέχθη ὡς μερίδα του τὸ σκῆπτρον τοῦ ἅδου. Ὁ Ζεὺς ὅμως δὲν ἐχάρη ἀνενοχλήτως τὴν ὑπερτάτην ἐξουσίαν, διότι τὰ τέκνα τοῦ Τιτᾶνος, γίγαντες φοβεροὶ, ἐκήρυξαν κατ' αὐτοῦ πόλεμον, καὶ θέντες ὄρος ἐπὶ ὄρους, τὸ Πήλιον ἐπὶ τῆς Ὄσσης, ἐζήτουν νὰ ἀναβῶσιν εἰς τὸν οὐρανὸν, ὥστε νὰ κατακρημνίσωσιν αὐτὸν ἐκ τοῦ θρόνου του. Οἱ θεοὶ ἔντρομοι ἔφυγον ἀπὸ τὰ τοῦ Ὀλύμπου οὐράνια δώματα, καὶ προσέδραμον εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὅπου ἐκρύπτοντο ὑπὸ τὰς μορφὰς διαφόρων ζώων· ἀλλ' ὁ Ζεὺς, ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους βοηθούμενος, ἐπέτυχε τέλος νὰ καταστρέψῃ τοὺς γίγαντας, καὶ νὰ στερεώσῃ ἐκ νέου τὴν κυριαρχίαν του. Ὁ Ζεὺς παριστάνεται πάντοτε καθήμενος ἐπὶ θρόνου, κεραυνοὺς κρατῶν εἰς τὴν δεξιάν του, καὶ ἀετὸν ἔχων εἰς τὸ πλάγιον.

Ἥραν, τὴν ἀδελφὴν καὶ σύζυγον τοῦ Διὸς, περιγράφουν ὡς ὡραίαν μὲν δύστροπον δὲ γυναῖκα, καὶ συνή-

θως εἰκονίζουν αὐτὴν καθημένην εἰς ἅμαξαν συρομένην ὑπὸ ταώνων. Ποσειδῶν, ὁ θεὸς τοῦ ὠκεανοῦ, ζωγραφίζεται ὡς ἡμίγυμνος ἀνὴρ, μεγαλοπρεποῦς σχήματος, μὲ στέμμα ἐπὶ κεφαλῆς, καὶ μὲ τρίαιναν εἰς τὴν χεῖρα, ὑπὸ θαλασσίων ἵππων ἐπὶ τοῦ πελάγους ἐν ἁμάξῃ συρόμενος. Πλούτωνα, τὸν θεὸν τοῦ ᾅδου, εἰκόνιζον οἱ Ἕλληνες ὡς καθήμενον ἐπὶ θρόνου μὲ τὴν σύζυγον αὐτοῦ Προσερπίνην εἰς τὸ πλευρόν του, καὶ τὸν τρικέφαλον κύνα Κέρβερον ἔμπροσθεν αὐτοῦ. Ἐννέα τῶν σημαντικωτέρων θεοτήτων ἦσαν τέκνα τοῦ Διός. Ὁ Ἀπόλλων ἦτον ὁ θεὸς τῆς μουσικῆς, ποιητικῆς, ζωγραφικῆς, καὶ ἰατρικῆς· παριστάνεται δὲ ὡς νεανίας, κομψοτάτην ἔχων μορφὴν, μὲ τόξον εἰς τὴν χεῖρα, καὶ φαρέτραν ἐπὶ τῶν νώτων. Ἄρης, ὁ θεὸς τοῦ πολέμου, κάθηται ὡς ἀνὴρ ὡπλισμένος ἐν ἁμάξῃ, μετὰ τῆς κατωτέρας θεᾶς Ἐνυοῦς εἰς τὸ πλευρόν του. Ὁ Βάκχος ἢ Διόνυσος ἦτον ὁ θεὸς τοῦ οἴνου, καὶ συνήθως εἰκονίζετο ὡς νεανίσκος μὲ ποτήριον εἰς τὴν μίαν χεῖρα, καὶ μὲ θύρσον εἰς τὴν ἄλλην. Ὁ Ἑρμῆς ἦτον ὁ ἄγγελος τοῦ Διὸς, καὶ ὁ θεὸς τῆς ῥητορικῆς, τοῦ ἐμπορίου, καὶ τῆς κλοπῆς. Παριστάνετο δὲ ὡς νεανίσκος πετῶν εἰς τὸν ἀέρα μὲ πτέρυγας εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ τὰς πτέρνας, καὶ μὲ βακτηρίαν εἰς τὴν χεῖρά του, λεγομένην κηρύκειον. Ἀθηνᾶ, ἡ θεὰ τῆς σοφίας, ἐζωγραφεῖτο μὲ αὐστηρὰν ὄψιν, ὡπλισμένη τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ στῆθος, κρατοῦσα αἰγίδα καὶ λόγχην, γλαῦκα δ' ἔχουσα παρακαθημένην. Ἡ Ἀφροδίτη, θεὰ τῆς καλλονῆς καὶ τοῦ ἔρωτος, εἰκονίζετο ὡς ὡραία γυνὴ, ἀμπλῶς πως ἐνδεδυμένη. Ἄρτεμις, ἡ θεὰ τοῦ κυνηγίου καὶ τῆς ἀγρείας, ἐφαίνετο ὡς περικαλλὴς γυνὴ, μὲ τόξον καὶ βέλος εἰς τὴν χεῖρα, κοθόρνους εἰς τὰς κνήμας, καὶ ἡμισέληνον ἐπὶ τοῦ μετώπου. Ἥβη, ἡ θεὰ τῆς νεότητος, ἐλάμβανε τὴν μορφὴν ἀνθηρᾶς κόρης, καὶ ἐλέγετο ὅτι οἰνοχόει εἰς τὸν Δία. Ἄλλο τέκνον τοῦ Διὸς ἦτον ὁ Ἥφαιστος, ὁ ὁποῖος, μὲ εἶδος ἄχαρι γεννηθεὶς, καὶ τὸν πατέρα του δυσαρεστήσας, ἐξώσθη ἀπὸ τὸν οὐρανὸν, ὥστε κατέπεσεν εἰς τὴν νῆσον Λέσβον, καὶ τὸν πόδα του συντρίψας ἔμεινε χωλὸς πάντοτε μετὰ ταῦτα. Ἐπὶ γῆς ὁ Ἥφαιστος ἐνησχολεῖτο ὡς σιδηρουργὸς, ὅθεν ἐλογίζετο προστάτης τῶν χαλκέων. Ὁ Ζεὺς λέγεται ὅτι ἐμίσθωσεν αὐτὸν νὰ κατασκευάζῃ τοὺς κεραυνούς του. Ἡ εὔθυμος Ἀφροδίτη παριστάνεται ὡς νυμφευθεῖσα τὸν ἀσχημον τοῦτον θεὸν, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ περισσὴν ἐπροξένει ἀνησυχίαν μὲ τὴν ἐλαφρίαν τῆς διαγωγῆς της. Εἶχε δὲ τὸ ἐργαστήριον αὐτοῦ ὁ Ἥφαιστος ὑπὸ τὸ καιόμενον ὄρος τῆς Αἴτνης· διὸ καὶ τὰ τοιαῦτα ὄρη μέχρι τῆς σήμερον ἡφαίστεια ὀνομάζονται.

Ὁ Ἀπόλλων, σιμὰ τῶν ἄλλων ἰδιοτήτων καὶ ἐνασχολήσεων, ἦτο καὶ ὁ θεὸς τοῦ ἡλίου, ἐπιφορτισμένος νὰ ὁδηγῇ τὸν λαμπρὸν αὐτὸν φωστῆρα εἰς τὸν ἡμερήσιον δρόμον του. Ἡ ἀδελφή του Ἄρτεμις εἶχεν ὁμοίαν φροντίδα περὶ τῆς σελήνης. Ὁ Ἀπόλλων, ἢ Φοῖβος, (ὡς περιπλέον ἐκαλεῖτο), εἶχεν υἱὸν τὸνομα Φαέθοντα, ὅστις, ὑψηλόφρων καὶ προπετὴς, καθὼς ἄλλοι πολλοὶ νέοι, ὠφελήθη ἀπὸ τὴν συγκαταβατικὴν διάθεσιν τοῦ πατρός του, καὶ ἔλαβε παρ' αὐτοῦ τὴν ἐπιστασίαν τῆς τοῦ ἡλίου ἁμάξης διὰ μίαν ἡμέραν. Ἀλλὰ μόλις μικρόν τι προεχώρησεν ὁ Φαέθων, καὶ οἱ πύρινοι αὐτοῦ ἵπποι, ἀκυβέρνητοι γενόμενοι, ἔδραμον μετὰ τοῦ ἡλίου, καὶ κατέβησαν τόσον πλησίον τῆς γῆς, ὥστε ἄναψεν αὐτὸ τὸ σῶμα. Ὁ Ζεὺς παρετήρησε τὸ γεγονὸς, καὶ φοβούμενος μὴ ἀναλωθῇ τὸ σύμπαν, ἐκεραύνωσε τὸν Φαέθοντα· ἔπειτα, μετὰ πολὺν κόπον, ἔσβεσε τὴν κινδυνώδη πυρκαϊάν, καὶ πάλιν ἔταξε τὸν ἥλιον εἰς τὸν συνήθη αὐτοῦ δρόμον. Μολονότι ὁ Ἀπόλλων εἶχε τὴν γενικὴν διεύθυνσιν τοῦ ἡλίου, τὴν στιγμὴν ὅμως καθ' ἣν ἀνέτελλεν ὑπέκειτο εἰς τὴν ἄμεσον φροντίδα τῆς Ἠοῦς, ἥτις ὠνομάζετο θεὰ τῆς πρωΐας ἢ τῆς αὐγῆς—ἐντεῦθεν ἡ κοινὴ ἀνθηρὰ φράσις, "Ἡ ῥοδοδάκτυλος Ἠὼς ἐχρύσου τὰς κορυφὰς τῶν μεμακρυσμένων λόφων." Ἀπὸ τοὺς θεοὺς αὐτῶν κἀνένα δὲν μνημονεύουσι τόσον συνεχῶς οἱ Ἕλληνες, ὅσον τὸν Ἔρωτα, θεὸν τῆς ἀγάπης. Ἦτο τέκνον τῆς Ἀφροδίτης, καὶ παριστάνετο ὡς ὡραῖος παῖς. Εἶχε ζεῦγος πτερύγων, ἐκράτει δὲ τόξον καὶ φαρέτραν βελῶν, τὰ ὁποῖα ἐτόξευεν εἰς τὰς καρδίας ἐκείνων, τοὺς ὁποίους ἤθελε νὰ φλογίσῃ μὲ τὸ εἰς αὐτὸν ὑποκείμενον τρυφερὸν πάθος. Τόσον μεγάλη ἦτον ἡ δύναμίς του, ὥστε καὶ τὰ θηριωδέστατα τῶν ζώων ἡμέρονε, καὶ τοὺς κεραυνοὺς τοῦ Διὸς αὐτοῦ συνέτριβε.

Ὑπῆρχον δὲ καὶ ἄλλοι θεοὶ, κατωτέραν ἔχοντες ἐξουσίαν. Ὁ Ὑμὴν, ἢ Ὑμέναιος, ἦτον ὁ θεὸς τοῦ γάμου, καὶ εἰκονίζετο μὲ ἀνθοστέφανον ἐπὶ κεφαλῆς, καὶ ἀναμμένην λαμπάδα εἰς τὴν χεῖρα. Ὁ Αἴολος ἦτον ὁ θεὸς τῶν ἀνέμων, τοὺς ὁποίους ἐφύλαττεν εἰς σπήλαια κεκλεισμένους, ἐκτὸς ὁπότε αὐτὸς ἤθελε τοὺς ἀφήσειν νὰ διέλθωσι τὸν κόσμον. Πὰν, ὁ θεὸς τῆς ἐξοχῆς, ἦτο κερατοφόρος καὶ σιμὸς, κνήμας ἔχων, πόδας, καὶ οὐρὰν, ὅμοια τῶν τῆς αἰγός. Ἡγάπα δ' ἐξαιρέτως πως τὰς τερπνὰς κοιλάδας τῆς Ἀρκαδίας, ὅπου διὰ τῶν ἡδέων ἤχων τοῦ ἀγροτικοῦ αὐλοῦ του κατευνάζευε τοὺς ποιμένας. Ἡ Δήμητρα ἦτο θεὰ τῆς γεωργικῆς, καὶ εἶχε περικαλλῆ θυγατέρα, ὀνομαζομένην Προσερπίνην, τὴν ὁποίαν, εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Σικελίας ἀνθολογοῦσαν, ἀφήρπασεν ὁ Πλούτων, καὶ κατέστησε βασίλισσαν τοῦ ᾅδου. Ἀπηλπισμένη διὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς θυγατρὸς αὐτῆς ἡ Δήμητρα, καὶ ἀγνοοῦσα τί ἀπέγινεν, ἀναψε λαμπάδα ἐπὶ τῆς Αἴτνης, καὶ περιήρχετο εἰς ζήτησιν αὐτῆς. Φθάσασα δὲ εἰς τὴν Ἀττικὴν, καὶ τοὺς κατοίκους εὑροῦσα ἀμαθεῖς ὄντας τῆς γεωργίας, ἐχορήγησεν εἰς αὐτοὺς σῖτον, καὶ τοὺς ἐδίδαξε πῶς νὰ καλλιεργῶσι τοὺς ἀγρούς των. Ταυτοχρόνως συνέστησε τὰς ἐν Ἐλευσῖνι κρυφίους θρησκευτικὰς τελετὰς, αἵτινες μετέπειτα ὠνομάσθησαν τὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια. Ἐξηκολούθησεν ἑπομένως τὴν ζήτησιν τῆς θυγατρός της, καὶ τέλος ἔμαθε τὸ εἰς αὐτὴν συμβεβηκός. Ἀμέσως δὲ ἀναβᾶσα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἀπήτησεν ἱκανοποίησιν παρὰ τοῦ Διὸς, ὅστις

ὑπεσχέθη νὰ ἀναγκάσῃ τὸν Πλούτωνα ν' ἀποδώσῃ τὴν Προσερπίνην, ἐὰν δὲν εἶχεν ἀπογευθῆν τίποτε εἰς τὸν ᾅδην. Ἐρεύνης ὅμως γενομένης, ἀπεδείχθη ὅτι εἶχε φάγειν ὀλίγα ῥοΐδια, ὥστε ἡ ἐπιστροφὴ αὐτῆς εἰς τὸν ἄνω κόσμον ἤθελεν εἶσθαι πρᾶγμα ὅλως ἐναντίον εἰς τοὺς νόμους τοῦ καταχθονίου κράτους. Ἀλλ' ὁ Ζεὺς, λυπηθεὶς τὴν ἀπαρηγόρητον μητέρα, διέταξεν ὥστε ἡ Προσερπίνη νὰ διαιρῇ τὸν καιρὸν αὐτῆς, ἓξ μῆνας μετὰ τοῦ συζύγου, καὶ ἓξ μετὰ τῆς μητρὸς διατρίβουσα. Ἡ Ἀστραία ἦτο θεὰ τῆς δικαιοσύνης, καὶ κατὰ τὸ διάστημα τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος, ὁπότε οἱ ἄνθρωποι ἦσαν ἐνάρετοι καὶ εὐθαίμονες, κατῴκει, ὡς ἄλλαι πολλαὶ θεότητες, ἐπὶ τῆς γῆς· ἀλλ' ἀφοῦ ἐπονηρεύθη ὁ κόσμος, μετὰ λύπης τὸν ἀπεχαιρέτησε, καὶ εἰς οὐρανοὺς ἀναβᾶσα, μετεμορφώθη εἰς τὸ σημεῖον τοῦ Ζωδιακοῦ, τὸ καλούμενον Παρθένος. Ἡ Θέμις ἦτο θεὰ τοῦ νόμου· μετὰ δὲ τὴν ἀναχώρησιν τῆς Ἀστραίας, ἐνήργει προσέτι ὡς θεὰ τῆς δικαιοσύνης. Εἰς τοῦτον, ὡς καὶ εἰς ἄλλους τινὰς μύθους, βλέπομεν οὐ μικρὸν βαθμὸν νοήματος.

Τὴν τὰ πάντα κυβερνῶσαν ἀδυσώπητον Εἱμαρμένην ἐπροσωποποίουν τρεῖς ἀδελφαὶ, Μοῖραι καλούμεναι, παριστῶσαι δὲ τὸ Παρελθὸν, τὸ Ἐνεστὼς, καὶ τὸ Μέλλον. Ποιητικῶς εἰκονίζοντο ὡς πάντοτε εἰς τὸ νέθειν τὴν κλωστὴν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου ἐνησχολημέναι. Ἡ μία ἐκράτει τὸν ἄτρακτον, ἡ ἄλλη ἔκλωθεν, ἡ δὲ τρίτη ἔκοπτε τὴν κλωστὴν, ὁσάκις ἔφθανεν εἰς τὸ διωρισμένον μῆκος. Εἰς τὰ δόγματα τῶν αὐστηρῶν τούτων ἀδελφῶν καὶ ὁ Ζεὺς ἦτον ὑπόχρεως νὰ ὑποκλίνῃ, καὶ τὰς βροντὰς αὐτοῦ, αἵτινες ἐφόβιζον ὅλας τὰς λοιπὰς θεότητας, ἤκουον αὐταὶ ἀταράχως. Αἱ Ἐρινύες ἦσαν παρομοίως τρεῖς, καθῆκον ἔχουσαι τὸ κολάζειν τοὺς ἐνόχους καὶ ἐπὶ γῆς καὶ εἰς τὸν ᾅδην. Ἀντὶ τριχῶν, αἱ κεφαλαὶ αὐτῶν ἦσαν μὲ ὄφεις ἐσκεπασμέναι, καὶ τὰ βλέμματά των ἦσαν ἄγρια καὶ φοβερά. Ἑκάστη ἀπὸ τὰς ἀδελφὰς Ἐριννύας ἐκυμάτιζε λαμπάδα μὲ τὴν μίαν χεῖρα, καὶ μὲ τὴν ἄλλην ἐπέσειε μάστιγα. Τὸ τελευταῖον ὄργανον ἀνηλεῶς ἐτιμώρει τοὺς ὑποπεσόντας εἰς τὴν ὀργὴν τῶν θεῶν. Πόλεμοι, λιμοὶ, καὶ θανατικὰ, προήρχοντο ἀπὸ τὰς τρομερὰς ταύτας ἀδελφὰς, καὶ ἡ Ὀδύνη, ὁ Φόβος, καὶ ἡ Μανία, ἐζωγραφοῦντο ὡς οἱ ἀχώριστοι αὐτῶν ὀπαδοί. Ἄλλη ἀδελφικὴ τριὰς, ὅλως ἀντίθετος εἰς τὰς ἐκδικητρίας ταύτας τῶν ἀνθρωπίνων ἐγκλημάτων, ἦσαν αἱ Χάριτες, καλούμεναι Ἀγλαΐα, Θάλεια, καὶ Εὐφροσύνη. Ἡ πρόσοψις καὶ οἱ χαρακτῆρες αὐτῶν συνεφώνουν μὲ τὴν ἐλκυστικὴν αὐτῶν ἐπωνυμίαν. Ἦσαν δὲ θυγατέρες τοῦ Διονύσου καὶ τῆς Ἀφροδίτης, καὶ συνήθως εἰκονίζοντο ἀκαλλώπιστοι, καὶ κρατοῦσαι ἀλλήλων τοὺς βραχίονας. Αἱ ἐννέα Μοῦσαι ὠνομάζοντο Θάλεια, Μελπομένη, Καλλιόπη, Κλειώ, Ἐρατώ, Εὐτέρπη, Πολύμνια, Τερψιχόρη, καὶ Οὐρανία. Ἦσαν δὲ προστάτιδες τῆς φιλολογίας καὶ τῶν ὡραίων τεχνῶν, καὶ κατῴκουν ἐπὶ τοῦ ὄρους Παρνασσοῦ εἰς τὴν Φωκίδα. Ἡ Θάλεια προέδρευεν ἐπὶ τῆς κωμῳδίας· ἡ Μελπομένη ἐπὶ τῆς Τραγῳδίας· ἡ Ἐρατὼ ἐπὶ τῆς ἐρωτικῆς ποιήσεως· ἡ Πολύμνια ἐπὶ τῆς λυρικῆς ποιήσεως· ἡ Καλλιόπη ἐπὶ τῆς ἡρωϊκῆς ἢ ἐπικῆς ποιήσεως καὶ τῆς εὐγλωττίας· ἡ Κλειὼ ἐπὶ τῆς ἱστορίας· ἡ Εὐτέρπη ἐπὶ τῆς μουσικῆς· ἡ Τερψιχόρη ἐπὶ τοῦ χοροῦ· καὶ ἡ Οὐρανία ἐπὶ τῆς σπουδῆς τῆς ἀστρονομίας.

Ὑπῆρχε δὲ καὶ κλάσις ἡμιθέων, οἵτινες κατὰ φαντασίαν ἐπλήρουν πάντα τόπον καὶ τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης. Εἰς τὰ σκιώδη ἄλση καὶ τὰς ἀνθηρὰς κοιλάδας διέτριβον αἱ Δρυάδες, ἢ νύμφαι τῶν δασῶν, καὶ ἀγροτικοί τινες θεοὶ Σάτυροι καλούμενοι, ἔχοντες, καθὼς ὁ Πὰν, τὰ κέρατα, τὰς κνήμας, καὶ τοὺς πόδας τῆς αἰγός. Οἱ βουνοὶ καὶ οἱ ῥύακες δὲν ἐστεροῦντο ἀπὸ φύλακας θεοὺς καὶ θεάς, καὶ πᾶσα πηγὴ εἶχε τὴν Ναϊάδα της. Τῶν Ἑλλήνων ἡ ζωηρὰ φαντασία ἔκαμνεν αὐτοὺς νὰ στοχάζωνται τὴν βροντὴν ὡς φωνὴν τοῦ Διὸς, τὰς λεπτὰς θερινὰς αὔρας ὡς κίνησιν τῶν πτερύγων τοῦ Αἰόλου, τὴν ἠχὼ τοῦ δάσους ὡς φωνὴν θείκοῦ ὄντος, καὶ τὸ ἐλαφρὸν μορμορίρισμα τοῦ ῥυακίου ὡς τόνους τῆς προσδρευούσης ἐκεῖ θεότητος. Ἐν συντομίᾳ, ὁπωσδήποτε καὶ ἂν ἐθέλγετο ἡ φαντασία τῶν Ἑλλήνων, ἐξ ἤχου ἢ ἐκ θεάματος, ἡ ἡδονὴ ἀπεδίδετο εἰς τὴν ἐνέργειαν ἀφανῶν μὲν, ὡραίων δὲ καὶ ἀθανάτων ὄντων.

Ἐξίσου δὲ περὶ τῶν ἀνωτέρων καὶ περὶ τῶν κατωτέρων θεῶν ἐπίστευον οἱ Ἕλληνες, ὅτι ἀοράτως ἀνεμιγνύοντο εἰς τὰς ὑποθέσεις τῶν θνητῶν, καὶ πολλάκις ἐβοήθουν εἰς αἰσχρὰς καὶ πονηρὰς πράξεις. Ὁ φθόνος, ἡ κακεντρέχεια, καὶ ὅλα τὰ πονηρὰ πάθη, εἰς τὰ ὁποῖα τὸ ἀνθρώπινον γένος ὑπόκειται, ὄχι ὀλιγώτερον καὶ αὐτοὺς ἐκυρίευον· ποτὲ οἱ θεοὶ κἀνὲν μέτρον δὲν ἀπεστρέφοντο, ὅσον καὶ ἂν ἦτο χαμερπὲς, ἐὰν μόνον συνέτεινε πρὸς εὐχαρίστησιν τοῦ μιαροῦ σκοποῦ των. Ἀκόμη καὶ ὁ Ζεὺς, ὁ ἄναξ τῶν οὐρανῶν, περιγράφεται ὡς τὰ αἰσχρότατα ποιήσας. Οἱ Ἕλληνες ἐπίστευον εἰς τὴν ἀθανασίαν καὶ εἰς μέλλουσαν κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν. Τὴν ἀθανασίαν εἰκόνιζεν εἰς τοὺς ναοὺς αὐτῶν τὸ ζωῴφιον Ψυχὴ, (ἡ κοινῶς ψυχαρούδα ἢ πεταλούδα), καθότι, ἐξ αἰτίας τῶν μεταμορφώσεων αὐτῆς, ἐνομίζετο τύπος κατάλληλος τῶν μεταβολῶν, τὰς ὁποίας ὁ ἄνθρωπος χρεωστεῖ νὰ ὑποφέρῃ. Μετὰ θάνατον αἱ ψυχαὶ τῶν ἀνθρώπων κατέβαινον εἰς τὰς ὄχθας ζοφεροῦ καὶ λοιμικοῦ ῥύακος, καλουμένου Στυγὸς, ὅπου ὁ δυσειδὴς Χάρων διεπόρθμευε τὰ πνεύματα τῶν νεκρῶν εἰς τὴν μελαγχολικὴν ἐπικράτειαν τοῦ Πλούτωνος. Ἀλλὰ κάμμίαν ψυχὴν δὲν ἐδέχετο εἰς τὸ ἀκάτιον ὁ Χάρων, πρὶν ταφῇ ὁ νεκρὸς αὐτῆς. Οἱ πνιγέντες εἰς τὸ πέλαγος, ἢ ὁπωσδήποτε στερηθέντες τῶν συνήθων τελετῶν τῆς κηδείας, ἠναγκάζοντο ἑκατὸν ἔτη νὰ περιπλανῶνται εἰς τὰς ὄχθας τῆς Στυγὸς, πρὶν μεταβῶσιν εἰς τὰ χώματα τοῦ ᾅδου. Ἐξερχόμεναι δ' ἀπὸ τὸ Χαρώνειον πλοῖον, προέβαινον αἱ τρέμουσα σκιαὶ εἰς τὸ παλάτιον τοῦ Πλούτωνος, τὴν πύλην τοῦ ὁποίου ἐφύλαττε τετράστομος κύων, Κέρβερος ὀνομαζόμε-

νος, τριπέφαλος, καὶ ὄφεις ἔχων ἐπὶ τοῦ σώματος ἀντὶ τριχῶν. Ἐνεφανίζοντο ἀκολούθως εἰς τὸν Μίνω, Ῥαδάμανθυν, καὶ Ἀκανθον, τοὺς τρεῖς δικαστὰς τῆς καταχθονίου βασιλείας, ὑφ' ὧν οἱ μὲν κακοὶ ἐβασανίζοντο, οἱ δ' ἀγαθοὶ ἀντημείβοντο μὲ ουρανίους ἀγαλλιάσεις.

Ὁ Τάρταρος, ἢ τὰ Τάρταρα, ὁ τόπος τῆς κολάσεως, ἦτον ἡ κατοικία τοῦ σκότους καὶ τῆς φρίκης. Ἐκεῖ ὁ Τάνταλος, διὰ μιαρὸν ἔγκλημα τῆς ἐπιγείου ζωῆς, περιεκυκλοῦτο δεινεκῶς ὑπὸ ὑδάτων, τὰ ὁποῖα ἔφευγον ἀπὸ τὰ χείλη του, ὁσάκις ἐζήτει νὰ σβέσῃ τὴν καίουσαν αὐτὸν δίψαν· καὶ συγχρόνως ἐκρέμαντο ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτοῦ κλάδοι ἀπὸ τοὺς ὡραιοτέρους καρποὺς βρύοντες, οἵτινες ἀπεμακρύνοντο, ἅμα τοὺς ἤγγιζεν ἡ χεὶρ του. Ἐκεῖ προσέτι ὁ Ἰξίων ἦτο μὲ ἔφεις δεδεμένος εἰς τὴν περιφέρειαν τροχοῦ, ὅστις, ἀδιακόπως περιστρεφόμενος, δὲν ἐσυγχώρει κάμμίαν παῦσιν τῆς ἀγωνίας του. Ἄλλο εἶδος ποινῆς ἔπασχεν ὁ Σίσυφος, καταδικασμένος εἰς τὸ ἀτελεύτητον ἔργον τοῦ κυλίειν πρὸς τὰ ἄνω μέχρι τῆς κορυφῆς ἀποτόμου ὄρους παμμεγέθη πέτραν, ἥτις μόλις ἐκεῖ φθάνουσα κατεκύλιε πάλιν εἰς τὸν πρῶτον αὐτῆς τόπον. Ἐξ ἑνὸς μέρους κακοῦργοι ἀνηλεῶς ἐμαστιγοῦντο ὑπὸ τῶν Ἐρεννύων, ἐξ ἄλλου ἄσβεστοι φλόγες ἐβασάνιζον ἄλλους ταλαιπώρους. Τὸ δὲ Ἠλύσιον, ἡ μονὴ τῶν μακάρων ἦτον ἐρασμιωτάτη καὶ ἡδονικωτάτη χώρα. Πανταχοῦ ἔβλεπέ τις θαλερὰ δάση καὶ διαυγεῖς ῥύακας· ὁ ἀὴρ ἦτο καθαρός, γαλήνιος, καὶ εὔκρατος· τὰ πτηνὰ ἐκελάδουν ἀδιακόπως εἰς τοὺς δρυμῶνας, καὶ φῶς, τοῦ ἡλιακοῦ λαμπρότερον, ἦτο διακεχυμένον καθ' ὅλην τὴν εὐδαίμονα ἐκείνην χώραν. Οὔτε μέριμναι οὔτε λύπαι ἠνώχλουν τοὺς κατοίκους αὐτῆς, οἵτινες ἐδαπάνων τὸν καιρὸν χαιρόμενοι τὰς ἡδονάς, ὅσας μᾶλλον ἠγάπων ἐπὶ τῆς γῆς, ἢ θαυμάζοντες τὴν σοφίαν καὶ δύναμιν τῶν πολυαρίθμων θεοτήτων.

Ἡ θρησκεία τῶν Ἑλλήνων σκοπὸν εἶχε μᾶλλον νὰ ἡδύνῃ τὴν φαντασίαν παρὰ νὰ ὠφελῇ τὴν διάνοιαν. Εἰς μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς ἐτίθουν τὰς εὐχὰς καὶ θυσίας των· πομπαὶ δὲ, ἀγῶνες, δραματικαὶ διασκεδάσεις, καὶ συμπόσια, ἐχαρακτήριζον τὰς ἑορτὰς αὐτῶν. Εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Βάκχου ἀπῃτεῖτο περιπλέον ἡ μέθη, ἡ ἀσχημοσύνη, ὁ θόρυβος, καὶ παντὸς εἴδους ἀκολασία. Μὲ τὰ καθήκοντα τῶν ἱερέων δὲν συνηριθμεῖτο καὶ ἡ διδασκαλία τῆς ἠθικῆς· ἐκήρυττον μόνον ὅτι οἱ θεοὶ ἀπαιτοῦσι δουλικὴν θεραπείαν, καὶ ἐξωτερικόν τι δεῖγμα σεβασμοῦ ἀπὸ τοὺς λατρευτάς των, τοὺς ὁποίους καὶ ἤθελον βραβεύσειν ἀναλόγως τῆς ἀφθονίας καὶ ἀξίας τῶν προσφορῶν ἑνὸς ἑκάστου. Ἐκτὸς δὲ τῶν δημοσίων ἱεροπραξιῶν ἦσαν καὶ τινες μυστικαὶ, τελούμεναι ὑπὸ τῶν μεμυημένων, πρὸς τιμὴν ἰδιαιτέρων θεοτήτων. Ἀπὸ ταύτας ἀξιολογώτεραι ἦσαν αἱ πρὸς τιμὴν τῆς Δήμητρος ἐν Ἐλευσῖνι γινόμεναι, καὶ κατ' ἐξοχὴν καλούμεναι τὰ Μυστήρια· ἅπαντες οἱ μεμυημένοι εἶχον ἔνορκον ὑποχρέωσιν ποτὲ νὰ μὴ τὰς ἀποκαλύψωσιν. Οἱ Ἀθηναῖοι μόνον ἦσαν δεκτοὶ εἰς τὰς Ἐλευσινίους τελετὰς, καὶ πολὺ ἐφρόντιζον νὰ ὠφεληθῶσιν ἀπὸ τὸ ἰδιαίτερον αὐτῶν προνόμιον, πιστεύοντες ὅτι ὅσοι ἀπέθνησκον ἀμύητοι κατεδικάζοντο αἰωνίως νὰ κυλίωνται εἰς τὴν λάσπην καὶ τὴν δυσωδίαν τοῦ Ταρτάρου. Μὲ θάνατον ἐκολάζετο ὅστις ἤθελε διαδώσειν τὰ μυστήρια, ἢ παρευρεθῆν εἰς αὐτὰ, χωρὶς τακτικῶς νὰ μυηθῇ· ἀλλὰ μ' ὅλον τοῦτο, δὲν ἔλειπον παραβάται τοῦ νόμου, καὶ ἀπὸ τὰς γενομένας ἀποκαλύψεις συμπεραίνομεν, ὅτι τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια συνίσταντο ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἀπὸ τοιαύτας κρυφίους ἱεροπραξίας καὶ ὀπτικὰς πλάνας, ὁποῖαι ἤρμοζον νὰ διεγείρωσι τὸν δεισιδαίμονα σεβασμὸν καὶ φόβον τῶν ἠπατημένων λατρευτῶν. Πομπαὶ, ἀγῶνες, μουσικὴ, καὶ χορὸς ἐσυγκρότουν μέρος ἀπαραίτητον τῆς ἑορτῆς ταύτης, ὡς καὶ πάσης ἄλλης· καὶ τὰ νυκτερινὰ ὄργια τῶν αὐτὴν τελούντων ἦσαν μόλις ὀλιγώτερον παράλογα καὶ κακοήθη παρὰ τὰ τῶν Βακχευτῶν.

Ἕπεται ἡ συνέχεια.

Ο ΦΙΛΑΛΗΘΗΣ ΠΕΡΣΗΣ.

ΑΠΟ τοὺς διασημοτέρους ἁγίους τῶν Μωαμεθανῶν εἶναι καὶ ὁ Ἀβδοὺλ Καδὲρ, ὁ ἐκ τοῦ τάγματος τῶν λεγομένων Σουφφίδων τῆς Περσίας. Ἱστορεῖται περὶ αὐτοῦ, ὅτι, νεώτατος ἀκόμη, ἔδειξε κλίσιν εἰς τὸν θρησκευτικὸν βίον, καὶ ἠθέλησε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ Βαγδάτιον διὰ νὰ παιδευθῇ. Ἡ μήτηρ του συγκατένευσεν· ἐκβαλοῦσα δὲ ὀγδοήκοντα φλωρία, τὸν εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴ καὶ εἶχεν ἀδελφὸν, τὸ ἥμισυ ἤθελεν εἶσθαι ἡ κληρονομία του. Ἔκαμε δ' αὐτὸν νὰ ὑποσχεθῇ σεμνοπρεπῶς, ὅτε τὸν ἔδωκε τὸ χρυσίον, ποτὲ νὰ μὴν εἴπῃ ψεῦδος, καὶ ἔπειτα τὸν ἀπεχαιρέτισε, λέγουσα, «Ὕπαγε, υἱέ μου, σὲ παραδίδω εἰς τὸν Θεόν· ἕως τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως δὲν ἐλπίζω νὰ σὲ μεταίδω.»

Ἀφοῦ ὁ νέος ἔφθασεν εἰς τὴν Ἀμαδῶνα, ἡ συνοδία, μεθ' ἧς ὡδοιπόρει, ἐληστεύθη ἀπὸ ἑξήκοντα ἱππεῖς. Εἷς τῶν λῃστῶν ἠρώτησεν αὐτὸν τί ἔχει. «Τεσσαράκοντα φλωρία,» εἶπεν ὁ Ἀβδοὺλ Καδὲρ, «εἶναι ῥαμμένα ὑποκάτω εἰς τὸ φόρεμά μου.» Ὁ ἄνθρωπος ἐγέλασε νομίζων ὅτι τὸν περιπαίζει. «Τί κρατεῖς;» τὸν εἶπεν ἄλλος. Ὁ νέος ἔδωκε τὴν αὐτὴν ἀπόκρισιν. Ὅτε δ' ἐμοιράζοντο τὰ λάφυρα, προσεκλήθη εἰς λοφίδιόν τι, ὅπου ἔστεκεν ὁ ἀρχηγός των. «Τί ἔχεις σὺ, μικρέ μου;» ἠρώτησεν αὐτός. «Ἀκόμη τώρα εἶπα εἰς δύο ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους σου,» ἀπεκρίθη τὸ παιδίον. «Ἔχω τεσσαράκοντα φλωρία συνεβραμμένα εἰς τὰ ἐνδύματά μου.» Ὁ ἀρχηγὸς ἐπρόσταξε νὰ σχισθῶσι, καὶ εὑρῆκε τὸ χρυσίον.

«Καὶ τί σὲ ἔκαμεν,» εἶπεν αὐτὸς, εἰς ἄκρον ἐκπεπληγμένος, «νὰ φανερώσῃς τόσον ἐγρήγορα τὰ τόσον καλὰ κρυμμένα;» «Ἐπειδὴ,» ἀπεκρίθη ὁ Ἀβδοὺλ Καδὲρ, «θέλω νὰ φυλάξω τὸν λόγον, τὸν ὁποῖον ἔδωκα εἰς τὴν μητέρα μου, ὅτι οὐδέποτε θέλω κρύψειν τὴν ἀλήθειαν.»

«Τέκνον,» εἶπεν ὁ κλέπτης, «ἔχεις σὺ, ὁ τόσον μικρὸς, τοιαύτην αἴσθησιν τοῦ πρὸς τὴν μητέρα καθήκοντός σου, καὶ εἶμαι ἐγὼ, ὁ τόσον μεγάλος, ἀναίσθητος τοῦ πρὸς τὸν Θεὸν χρέους μου; Δός με τὴν χεῖρά σου, ἀθῶον τέκνον,» ἐξηκολούθει, «διὰ νὰ ὀμόσω μετάνοιαν ἐπ' αὐτῆς.» Τῷ ὄντι δ' ἔκαμεν αὐτὸ, καὶ οἱ ὀπαδοί του ὅλοι ἐξεπλάγησαν. «Σὺ,» εἶπαν εἰς τὸν ἀρχιλῃστὴν, «μᾶς ὡδήγησες εἰς τὸ κακόν· σὺ ὁδήγησέ μας καὶ εἰς τὴν ἀρετήν·» ἀμέσως δὲ, κατὰ προσταγὴν αὐτοῦ, ἀπέδωκαν τὰ λάφυρα, καὶ ὤμοσαν μετάνοιαν ἐπὶ τῆς χειρὸς τοῦ φιλαλήθους τέκνου.

ΠΕΡΙ ΥΓΕΙΑΣ.

Ὑγιὴς νοῖς ἐν ὑγιεῖ σώματι ἐλογίζετο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὸ μέγιστον ἀγαθόν. Δὲν εἶναι λοιπὸν τοιόντι παράδοξον, ὅτι καὶ ἡμεῖς οἱ ζῶντες μετὰ τόσους αἰῶνας, ἀφοῦ ἐκηρύχθη αὕτη ἡ ἀλήθεια, δὲν ἐμάθομεν ἀκόμη πόσον εἶναι ἀναγκαῖον πάντα κόπον νὰ καταβάλλωμεν ὑπὲρ τῆς σωματικῆς ὑγείας; Ἴσως τινὲς ἀμφιβάλλουν· ἴσως φρονοῦν ὅτι αἱ νοητικαὶ δυνάμεις, καὶ ἡ εὐμένεια ἢ δυσμένεια τῆς διαθέσεως, οὐδόλως ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν κατάστασιν τοῦ σώματος. Ἀλλ' ἂς συμβουλευθῶσι τὴν ἰδίαν αὐτῶν παρατήρησιν.

Τὰ μέσα τῆς ὑγείας εὑρίσκονται εἰς τὰς ἰδίας ἑκάστου χεῖρας. Ἀγαθὸν τόσον πολύτιμον ἡ θεία Πρόνοια δὲν ἐμπιστεύεται εἰς ξένους· καὶ ἂς ἐνθυμώμεθα, ὅτι τὸ δῶρον τοῦτο παραμελούμενον μᾶς καταδικάζει ἐνώπιον τοῦ Δημιουργοῦ. Ἡ ὑγεία θεωρεῖται ὡσεὶ τάλαντον, περὶ τῆς χρήσεως τοῦ ὁποίου εἴμεθα ὑπεύθυνοι. Ἀπὸ τὰ πρῶτα λοιπὸν καθήκοντα εἶναι καὶ ἡ σπουδὴ τῶν περὶ αὐτῆς νόμων·—τοῦτο δὲ λέγεται φυσιολογικὴ ἐκπαίδευσις.

Σαβαρὰ τοιόντι καὶ ἀξιομνημόνευτος ἀλήθεια εἶναι ὅτι ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἡμεῖς αὐτοὶ ἐπιφέρομεν τὰς ἡμετέρας νόσους· ἤ, ἂν δὲν προέρχωνται ἀπὸ τὴν ἰδίαν ἡμῶν ἁμαρτίαν ἢ ἀφροσύνην, πηγάζουν ἀπὸ τὴν ἀμέλειαν ἢ τὴν ἄγνοιαν τῶν ἐπιστατῶν τῆς παιδικῆς ἡμῶν ἡλικίας, ἢ μᾶς ἐπεφορτίσθησαν κληρονομία παρὰ τῶν γονέων μας. Ἴσως δὲ καὶ ἐκεῖνοι ἔλαβον αὐτὰς ἀπὸ τοὺς γονεῖς των. Ἐστάλθησαν ὑπὸ τῆς Προνοίας, καὶ ἐστάλθησαν ὡς ποινὴ διὰ τὴν παράβασιν τῶν φυσικῶν νόμων τοῦ Ὑψίστου.

Λάβε, παραδείγματος χάριν, κορασίδα μαλθακῶς ἐν μεγαλοπόλει ἀνατεθραμμένην, ἐπὶ μὲν τῆς παιδικῆς ἡλικίας κεκλεισμένην εἰς τροφεῖον, ἐπὶ δὲ τῆς νεανικῆς εἰς κοινοβιακὸν φροντιστήριον, καὶ μηδέποτε συνειθισθεῖσαν εἴτε εἰς ἄρα εἴτε εἰς γύμνασιν, δύο τινὰ, τὰ ὁποῖα ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ κατέστησεν ἀναγκαῖα πρὸς ὑγείαν. Ὑπανδρεύεται· ἀλλὰ δὲν ἔχει τὴν ἀπαιτουμένην ἰσχύν. Τὰ κάλλη της μαραίνονται ταχέως. Ἀπαυδᾷ εἰς τὰ βαρία καθήκοντα τῆς παιδοτοκίας, τῆς γαλακτοτροφίας, καὶ τῆς ἐπαγρυπνήσεως τῶν τέκνων της, καὶ ἀποθνήσκει πρώωρα· οἱ δὲ γνώριμοί της παραπονούμενοι ἐκφωνοῦσι, "Πόσον ἀκατανόητος ἡ Πρόνοια· μήτηρ ἀφηρέθη ἀπὸ τὰ τέκνα της ἐν τῷ μέσῳ τοῦ βίου!" Ἡ Πρόνοια ἤθελε τοῦτο; Ὄχι· ἡ Πρόνοια εἶχε προσδιωρισμένα εἰς αὐτὴν ἑβδομήκοντα ἔτη χρόνου διάστημα ἱκανὸν ἵνα καὶ τὰ τέκνα της νὰ ἀναθρέψῃ, καὶ τὰ τέκνα τῶν τέκνων της νὰ ἴδῃ· ἀλλὰ δὲν ὑπήκουσε τοὺς νόμους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐξαρτᾶται ἡ ζωή, καὶ κατὰ συνέπειαν ἀπέθανε.

Καὶ πατὴρ δὲ τελευτᾷ ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἡμερῶν του. Εἶναι ὠφέλιμος καὶ περίβλεπτος ἀνὴρ, ἔξοχος εἰς τὸ ἐπάγγελμά του. Γενικὴ βοὴ ἀκούεται πανταχόθεν, "Πόσον παράδοξα τὰ τῆς Προνοίας!" Ἀλλ' ὁ δικηγόρος οὗτος εἶχε συνήθειαν νὰ μελετᾷ κατὰ τὸ ἥμισυ τῆς νυκτὸς, νὰ ἐξοδεύῃ τὴν ἡμέραν εἰς τὸ γραφεῖον αὐτοῦ καὶ τὰ δικαστήρια, νὰ τρώγῃ τρυφηλὰ γεύματα, καὶ νὰ πίνῃ παντοειδεῖς οἴνους. Καθ' ἡμέραν παρέβαινε τοὺς νόμους, ἀφ' ὧν ἡ ὑγεία ἐξαρτᾶται. Λοιπὸν ἡ Πρόνοια τὸν ἐθανάτωσεν; Ἀλλὰ δὲν παύει ἐνταῦθα τὸ κακόν· διότι αἱ ἀσθένειαι τοῦ πατρὸς πολλάκις μεταδίδονται, καὶ ἡ φιλάσθενος μήτηρ σπανίως ἀφίνει ὀπίσω της εὔρωστα τέκνα.

Συνειθίζουν αἱ κυρίαι τοῦ σύρμοῦ νὰ περιφέρωνται εἰς τὰς ὁδοὺς τὸν χειμῶνα μὲ λεπτὰ πέδιλα καὶ λεπτοτέρας περικνημίδας. Ὑγιὴς ἀκμαία νεᾶνις, μὲ τοιαύτην ἐνδυμασίαν τοὺς νόμους τοῦ Θεοῦ παραβαίνουσα, πληρόνει τὸ πρόστιμον· κωλύεται ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος, κρυολογεῖ, πυρέσσει, καὶ ἀποθνήσκει. "Πόσον μᾶς κατεπίκρανεν ἡ Πρόνοια!" ἐκφωνοῦν οἱ φίλοι αὐτῆς· ἀλλ' ἐρωτῶμεν, Ἡ Πρόνοια, ἢ τῆς κόρης ἡ μωρία;

Εὐειδὴς ἀπαλὴ νύμφη ὑπάγει, νύκτας κατὰ συνέχειαν, εἰς συναναστροφὰς πρὸς τιμὴν τοῦ γάμου της συγκροτουμένας. Ἴσως τὴν πονεῖ ὀλίγον ὁ λαιμὸς, καὶ ἡ δυσκρασία τοῦ καιροῦ εἶναι πρόδηλος· μ' ὅλον τοῦτο, πρέπει ν' ἀφίνῃ γυμνὸν τὸν τράχηλον καὶ τοὺς βραχίονας· διότι ποῖος εἶδέ ποτε νύμφην κατεσκεπασμένην εἰς ἑσπερινοὺς χορούς; Φλέγωσις γεννᾶται εἰς τοὺς πνεύμονας, καὶ ἀποθνήσκει πρὶν παρέλθωσιν αἱ νυμφικαί της ἡμέραι. Κατηγορεῖται πάλιν ἡ Πρόνοια, ὅτι ἐπῆρεν αὐτὴν ἐν τῷ μέσῳ τῆς εὐδαιμονίας καὶ τῆς ἐλπίδος. Φεῦ! δὲν ἔκοψεν αὐτὴ τὸ νῆμα τῆς ζωῆς της;

Χωρικὴ νεᾶνις, εἰς ἄστατον κλίμα ἐκτεθειμένη, ἀγοράζει νέον μεταξωτὸν ἐνῷ τῆς χρειάζεται φλαννέλα. Πάσχει ἀκολούθως ἀπὸ ῥευματισμόν. Τί πρέπει τώρα νὰ στοχασθῇ, ὅτι ὁ Θεὸς ἔστειλε τὰ ῥευματικά, ἢ ὅτι τὰ ἐπέφερεν ἡ κενοδοξία της;

Ἂς στοχασθῶμεν τί πλῆθος νόσων γεννᾷ ἡ πολυφαγία, ἡ πολυποσία, ἡ τοῦ πλούτου ἢ τῆς δόξης μέριμνα, ἡ ἀμέλεια τῆς γυμνάσεως καὶ τῆς καθαριότητος, ἡ παράλογος ἐνδυμασία, τὸ τοῦ στήθους ὑπερβολικὸν σφίγξιμον, κτλ. κτλ. ὅλαι δὲ προσάπτονται εἰς τὴν Πρόνοιαν! Τοῦτο οὐχὶ μόνον ἄγνοιαν, ἀλλὰ καὶ ἀσέβειαν δεικνύει.

Τὸ ἐπαναλαμβάνομεν. Ἡ παράβασις τῶν νόμων τοῦ Θεοῦ ἐπιφέρει τὰς ἀσθενείας. Ἂν οἱ φυσικοὶ νόμοι μετ' ἀκριβείας ἐφυλάσσοντο ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν, ἤθελον ἐξαλειφθῆν αἱ φοβεραὶ νόσοι, αἱ ἀποκόπτουσαι τὴν ζωὴν, καὶ αἱ μακροχρόνιοι ἀῤῥωστίαι, αἱ καθιστῶσαι αὐτὴν βάσανον. Οἱ καλήτερα γνωρίζοντες τὸ φυσικὸν σύστημα φρονοῦν ὅτι ἡ θαυμάσιος αὕτη μηχανὴ, τὸ σῶμα, ὁ ὡραῖος οὗτος ναὸς, ἤθελε φθείρεσθαι βαθμηδὸν, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἤθελον ἀποθνήσκειν καθὼς ὀλίγοι τινὲς τώρα, ὡσεὶ ἀποκοιμώμενοι.

Σημειωτέον δὲ καὶ ὅτι τῶν ἁμαρτιῶν μας τὰ δεινὰ ἀποτελέσματα συγκιρνῶνται ὑπὸ τῆς ἀγαθότητος τοῦ

Θεοῦ. Τωόντι, ὡς πατὴρ μᾶς εὐσπλαγχνίζεται. Πολὺ πνευματικὸν ὄφελος δύναταί τις νὰ λάβῃ ἀπὸ σωματικὴν κακοπάθειαν. Εἰς μὲν τὰς ἡμετέρας νόσους ἐμποροῦμεν ν' ἀποκτήσωμεν καρτερίαν, ὑπομονήν, καὶ ταπεινοφροσύνην· εἰς δὲ τὰς ξένας μαθάνομεν τὴν συμπάθειαν, τὴν ἀνοχήν, καὶ τὰς γενναίας θυσίας.

Ἀλλὰ τίς ἀμφιβάλλει ὅτι ἡ ὑγεία εἶναι προτιμοτέρα τῆς ἀῤῥωστίας; Ἂς μανθάνωμεν λοιπὸν τοὺς νόμους ἀφ' ὧν ἐξαρτᾶται, καὶ ἂς ὑπακούωμεν αὐτούς.

ΕΛΕΦΑΝΤΟΣ ΚΥΝΗΓΕΣΙΑ.

Τὰ ἑπόμενα ἔγραψεν Ἄγγλος ἀπὸ τὰς Ἀνατολικὰς Ἰνδίας.

Τὴν 2αν Σεπτεμβρίου 1832, ἔμαθεν ὁ Εἰσπράκτωρ τῆς Τεναβελλίας, ὅτι ἄγριοί τινες ἐλέφαντες εἶχον φανῆν εἰς τὰ πίριξ τῆς Κουταλλάμ. Συνοδία κυνηγῶν πάραυτα συνεκροτήθη, καὶ πολλοὶ ἐντόπιοι κυνηγοὶ ἐμισθώθησαν. Εἰς τὰς ἑπτὰ ἥμισυ τὸ πρωὶ ἐκινήσαμεν ἔφιπποι ἀπὸ τὰς σκηνάς μας, καὶ ὡδεύσαμεν τρία μίλια εἰς ἀνοικτόν τινα τόπον, ἔχοντα ἓξ ἑνὸς μέρους ὀρυζῶνας, ἐκ δὲ τοῦ ἄλλου δάσος. Ἀφοῦ ἐπεριμείναμεν ἀρκετὴν ὥραν, ὁ ὁπλαρχηγὸς Β. καὶ ἐγώ, διαβάντες τοὺς ὀρυζῶνας, ἐστάθημεν ὑπὸ τὴν σκιὰν δένδρου. Εἰς τὴν θέσιν ταύτην, ἠκούσαμεν τὸ σάλπισμα ἐλέφαντος· ἐτρέξαμεν δὲ πάραυτα διὰ μέσου τῶν ὀρυζώνων μέχρι τῶν γονάτων καταλασπωθέντες, ἀλλὰ ματαίως· ἐφθάσαμεν μόνον εἰς τὰ ἴχνη ἑνὸς ἀπὸ τὰ ζῶα, ἔπειτα δ' ἐτρέξαμεν ἑπτακοσίους πήχεις μέσα εἰς τὸ δάσος. Τίποτε ὅμως μὴ ἀνακαλύψαντες ἐνταῦθα, ἐγὼ μὲν καὶ ὁ ὁπλαρχηγὸς Β. ὑπήγαμεν εἰς τὴν κοίτην τοῦ ποταμοῦ, ὅπου εἴχομεν ἰδεῖν τὰ ἴχνη, ὁ δὲ Εἰσπράκτωρ ἐμβῆκεν εἰς τὸ δάσος. Ἀποτυχόντες καὶ ἀνυπόμονοι, σχεδὸν ἀπεφασίσαμεν, παραιτηθέντες ἀπὸ τὸ κυνήγιον, νὰ ἐπιστρέψωμεν οἴκαδε· ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ταύτην μετεμψυχώθημεν, ἀκούσαντες δύο πυροβολήσεις ἔμπροσθέν μας, ἀμφοτέρας τοῦ Εἰσπράκτορος. Ἐδράμομεν ὅσον τάχιστα, δάση, λαγκάδια, καὶ ῥυάκια διερχόμενοι, ἐωσοῦ, τέλος, ἀπὸ τὴν κορυφὴν φάραγγος εἴδομεν τοὺς ἐλέφαντας. Ἦτον αὕτη στιγμὴ μεγάλης συγκινήσεως. Ἅπαντες ἤμεθα διεσκορπισμένοι. Ὁ Εἰσπράκτωρ εἶχε πιάσειν τὴν μέσην ὁδὸν, ὁ ὁπλαρχηγὸς Β., κυνηγοί τινες, καὶ ἐγὼ τὴν ἀριστερὰν, ἄλλοι δέ τινες συμβοηθοί μας κατέβαινον ἀπὸ τὴν δεξιάν. Τὸ κατ' ἐμὲ οὐδὲν ἀκόμη ἔβλεπον παρ' ἕν τι, τὸ ὁποῖον μ' ἐφαίνετο καλύβη ἐντοπίων ἐστεγασμένη μὲ φύλλα· ἀλλ' ἀφοῦ ὀλίγους πήχεις προεχώρησα, μοῦ παρέστη αἰφνιδίως εἰς τὴν ὅρασιν ἡ παμμεγέθης κεφαλὴ τοῦ ἐλέφαντος ἄνωθεν τοῦ δάσους περισειομένη, ἐντὸς δεκαπέντε πηχῶν ἀπὸ ἡμᾶς. Ὁ ὁπλαρχηγὸς Β. καὶ εἷς κυνηγὸς ἦσαν καθαυτὸ ἔμπροσθέν μου· ὅλοι ἐπυροβολήσαμεν ταυτοχρόνως, καὶ εἰς τόσον εὐθεῖαν γραμμὴν, ὥστε ἡ ἄκρα τοῦ πυροβόλου μου ἐκτύπησε τὸν κυνηγὸν, τὸν ὁποῖον καὶ κατὰ πρῶτον ἐνόμισα ὅτι εἶχον τουφεκίσειν. Τὸ συμβεβηκὸς τοῦτο, μολονότι ἐπὶ τέλους ἐφάνη ἀσήμαντον, μ' ἐτάραξεν ὀλίγον τι. Ὁ δὲ μέγας ἐρεθισμὸς, τὸν ὁποῖον ἐπροξένησεν ἡ κατὰ πρώτην φορὰν ὄψις ἀγρίου ἐλέφαντος ἐλευθέρου καὶ εἰς τὴν φυσικήν αὐτοῦ κατάστασιν, διήγειρεν αἰσθήματα ἐλπίδος καὶ φόβου, ἐκτενῆ καὶ ἀπερίγραπτα.

Τὸ τρομακτικὸν φαινόμενον τοιούτου παμμεγέθους ζώου ἐξέστησεν ἡμᾶς, καθότι μάλιστα ἐτύχομεν διεσκορπισμένοι κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν. Ὁ ἐλέφας μετὰ φρικώδους σαλπίσματος ὥρμησε κατά τινος, τὸν ὁποῖον δὲν ἠμποροῦσα νὰ ἴδω, ἀλλὰ προχωρήσας εἶδον εὐθὺς τὸν Εἰσπράκτ[illegible] τρέχοντα χωρὶς πίλου ἢ πυροβόλου, καὶ τὸν ἐλέφαντα ἐξόπισω του. Ἀμέσως ἐπυροβόλησα, σκοπεύων νὰ κτυπήσω ζωτικόν τι μέρος ὑποκάτω τοῦ ὠτίου· ἡ βολὴ ἐκτύπησε μὲν, ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν χωρὶς τὸ ποθο[illegible] ἀποτέλεσμα. Ὁ δοῦλός μου, ὅστις ἐκράτει γεμισμένον τουφέκιον, ἐξεπίτηδες διὰ τοιαύτην χρείαν, ἔστεκε δέκα ἢ δεκαπέντε πήχεις μακρὰν ἀπὸ ἐμὲ, πολὺ διάστημα εἰς τοιαύτην ὥραν· ἀλλ' ὅσον τάχιστα ἠλλάξαμεν τουφέκια. Εὐθὺς ἐστράφην, καὶ τὴν στιγμὴν ταύτην τὸ θηρίον ἐπίασε τὸν Εἰσπράκτορα, καὶ τὸν ἐσήκωσεν ἀπὸ τὴν γῆν. Χωρὶς ἀναβολὴν ἐστάθημισα τὸ πυροβόλον μου, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ἠμποροῦσε νὰ τύχῃ ὥστε νὰ σώσω αὐτόν. Ὁ ἐλέφας περιεστράφη εἰς μέρος τοῦ δένδρου, κρατῶν εἰσέτι μὲ τὴν προβοσκίδα τὸν Εἰσπράκτορα, καὶ εἶδον ὅτι μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ δὲν ὑπῆρχεν ἐμπόδιόν τι· ἔσυρα λοιπὸν, καὶ κατὰ θείαν πρόνοιαν τὸν εὗρηκα εἰς τὸν ἀριστερὸν ὀφθαλμόν. Ἐκλονήθη, ἐσκόνδαψεν, ἔῤῥιψε τὸν Εἰσπράκτορα, καὶ ἀνεχώρησε χωρὶς νὰ τὸν πατήσῃ. Ὥρμησα τότε εἰς τὰ ἔμπροσθεν, σκοπὸν ἔχων ν' ἀδειάσω καὶ τὸ δεύτερόν μου λαμνίον· ἀλλ' ἐκεῖθὴ μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ ἐλέφαντος ἐμεσολάβησαν πράγματά τινα, διέφυγε, καὶ ὅλως ἔγινεν ἄφαντος ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς μου. Ὁ Εἰσπράκτωρ ἔκειτο καταγῆς ὡς νεκρός· πόνος δὲ καὶ ζάλη ἐπίασεν ἐμὲ εἰς τὴν κεφαλήν· ἑνοῦ διευθυνόμην πρὸς αὐτὸν, ἐκινήθη, καὶ ἐβοήθησεν αὐτὸς ἑαυτόν, πιάσας τὸ δένδρον· ἔσπευσα τότε, καὶ τὸν εὗρηκα ὡς ἀναστάντα ἐκ τοῦ τάφου, μὲ νεκρικὴν ὠχρότητα εἰς τὸ πρόσωπον· εἶδον αἷμα, ἀλλ' ἦτο τοῦ ἐλέφαντος, στάζον ἀπὸ τὸ μέτωπόν του.

Οὐδέποτε θέλω λησμονήσειν μ' ὁποῖα αἰσθήματα εἶδον τὸ τέρας ἐφορμῶν κατὰ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ μάλιστα μ' ὁποῖα αἰσθήματα εἶδον τὴν παμμεγέθη αὐτοῦ προβοσκίδα περιτυλισσομένην καὶ ἀναλαμβάνουσαν τὸν φίλον μου. Ὁ Εἰσπράκτωρ ἦτο φυσικὰ σχεδὸν λειποθυμημένος· παρητήσαμεν τὴν καταδίωξιν, καὶ τὸν ἐφέραμεν ῥακίον καὶ νερὸν, τὰ ὁποῖα τὸν ἐζωογόνησαν, καὶ μᾶς εἶπεν ὅτι, ἀφοῦ ἐπροχώρησεν ἕως ὀκτὼ πήχεις πλησίον τοῦ ἐλέφαντος, ἐπυροβόλησε, στοχαζόμενος ὅτι κατὰ τὸ σύνηθες ἤθελεν ὀπισθοδρομήσειν· ἀντὶ τούτου ἐφώρμησε κατ' αὐτοῦ. Ἐπυροβόλησε τότε καὶ δεύτερον πέντε πήχεις μόνον μακρὰν τοῦ κτήνους, καὶ ἔφυγεν, ἀλλὰ τὸ ζῶον ἐπρόφθασεν αὐτόν· ἔῤῥιψε λοιπὸν τὸ τουφέκιον κατεπάνω του, καὶ ἐζήτησε νὰ περιστραφῇ εἰς δένδρον, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος ἐπίσης πανοῦργος περιεστράφη ὁμοίως εἰς τὸ δένδρον, τὸν ἐπίασεν ἀπὸ τὸν τράχηλον, καὶ τὸν κατέῤῥιψεν· ἐζήτησε τότε νὰ τὸν κεντρίσῃ· ἀλλὰ κατὰ θείαν πρόνοιαν οἱ χαυλιόδοντες ἐκτύπησαν εἰς τὴν γῆν ἑκατέρωθεν αὐτοῦ, καὶ οὕτω διεσώθη. Ὁ Εἰσπράκτωρ ἠσθάνθη ἔπειτα ὅτι ὁ ἐλέφας ἀνέλαβεν αὐτὸν μὲ τὴν προβοσκίδα του, ἤκουσεν ἑπομένως τὸ τουφέκισμά μου, καὶ πάραυτα εὑρέθη καταγῆς. Μίαν ἢ δύο στιγμὰς ἀπέμεινεν ἥσυχος ἐκεῖ, ἔπειτα δ' ἔκλινεν ἐλαφρὰ, καὶ εἶδεν ἐστραμμένα πρὸς ἑαυτὸν τὰ νῶτα τοῦ ἐλέφαντος

Εἴκοσι βόλια τουλάχιστον πρέπει νὰ ἐπῆρε μεθ' ἑαυτοῦ ὁ ἐλέφας. Ἴσως δ' ἐπρόκρινε τὸν Εἰσπράκτορα διὰ τὸ στιλπνὸν λευκὸν χρῶμα τοῦ ὑδύματός του.

Μετὰ τέσσαρας ἡμέρας ἐμ[illegible]θημεν ὅτι κυνηγοί τινες εἶχον θανατώσειν τὸν ἐλέφαντα, ὅστις περιεπλανᾶτο εἰς τὸ μέρος ὅπου ἐπληγώθη. Ἦτο δὲ τὸ μῆκος δεκατέσσαρας πόδας, καὶ τὸ ὕψος ἕνδεκα. Αἱ βολίδες μου εἶχον κτυπήσειν αὐτὸν εἰς τὸν τράχηλον καὶ τὸ ἀριστερὸν ὄμμα, καὶ ἡ κεφαλή του ἦτο κατατρυπημένη.

ΘΡΙΑΜΒΟΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ.

Μεγα τὴν ἀνάληψιν τοῦ Χριστοῦ, οἱ Ἀπόστολοι, ἐμπλησθέντες τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἐπαῤῥησιάζοντο πανταχοῦ, τεθωρακισμένοι τὸ θάῤῥος καὶ τὴν ἀφοβίαν. Ὁ πρὸ μικροῦ ἀρνηθεὶς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς τὴν παιδίσκην αὐτὴν τοῦ Ἀρχιερέως κηρύττει ἐνώπιον αὐτοῦ τοῦ Ἀρχιερέως καὶ τῶν ὁμοβάθρων του, Ἄννα, Ἰωάννου καὶ Ἀλεξάνδρου, ὅτι δὲν ὑπακούει πλέον εἰς αὐτοὺς, ἀλλ' εἰς τὸν Θεόν· εἰς τὴν καλουμένην Ὡραίαν Πύλην τοῦ Ἱεροῦ ἔμπνους ἔρχεται, στερεώσας τὰς βάσεις καὶ τὰ σφυρὰ χωλοῦ τινος· ὁ λαὸς ἐκθαμβος τρέχει πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ Καϊάφας, στήσας αὐτὸν εἰς τὸ μέσον, ἐρωτᾷ, Ἐν ποίᾳ δυνάμει καὶ ἐν ποίῳ ὀνόματι ποιεῖς ταῦτα;—Ἄρχοντες τοῦ λαοῦ, ἀποκρίνεται ὁ ἔνθους μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ· Ἄρχοντες τοῦ λαοῦ καὶ πρεσβύτεροι τοῦ Ἰσραὴλ, γνωστὸν ἔστω εἰς πάντας ὑμᾶς καὶ εἰς πάντα τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ, ὅτι ποιῷ ταῦτα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου, τὸν ὁποῖον ἐσταυρώσατε. Οὗτος ὑπῆρξεν ὁ λίθος ὁ ἐξουθενημένος παρ' ὑμῶν τῶν οἰκοδομούντων, ὁ γενόμενος εἰς κεφαλὴν γωνίας.

Ἅγιος ἐνθουσιασμὸς κυριεύει τὰς καρδίας τῶν πρώτων Χριστιανῶν κατὰ τὸν πρῶτον αἰῶνα. Οἱ πλούσιοι αὐτῶν πωλοῦσι τὰ κτήματα καὶ τὰς ὑπάρξεις των, καὶ διαμερίζουσιν αὐτὰ εἰς ὅλους. Ὅλοι ζῶσιν ἐν ἀγαλλιάσει, ἐν ἀφελείᾳ καρδίας, ὅλοι ἐν ἰσότητι, καὶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καταβαίνει ἐπὶ πάντας.

Ὁ δυνάστης Κανδάκης καθήμενος ἐπὶ τοῦ ἅρματος ἐπιστρέφει ἐκ τῆς Ἱερουσαλὴμ εἰς τὴν Αἰθιοπίαν. Ὁ Ἀπόστολος Φίλιππος ἀνοίξας τὸ στόμα πρὸς αὐτὸν εὐαγγελίζεται τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Χριστοῦ. Πιστεύω καὶ παραδέχομαι ταύτην, φωνάζει ὁ βάρβαρος· καὶ ῥύακα βλέπων κατὰ τὴν ὁδὸν, Ἰδοὺ ὕδωρ, λέγει πρὸς τὸν Φίλιππον· ἰδοὺ ἀπόλουσε τὸν παλαιὸν σαρκικὸν ἄνθρωπον, καὶ βάπτισέ με ἁγνὸν καὶ πνευματικόν.

Ἵς νὰ μὴ εἶχεν ἡ Ἰουδαία κινδύνους ἀρκοῦντας καὶ καταδιώξεις ἀρκούσας, οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ διαμοιράζονται τὰς βασάνους ὅλων τῶν βασιλείων, καὶ διασπείρονται εἰς τὴν οἰκουμένην· ἐπιλαμβάνονται τοῦ ἀτιθάσσου κόσμου, καὶ τὸν μαλακύνουσι· καὶ καθὼς ὁ καταβαίνων ἐξ οὐρανοῦ ὑετὸς δίδει ἄρτον εἰς βρῶσιν, οὕτως ὁ θαυματουργὸς λόγος τοῦ Ἰησοῦ δίδει τροφὴν εἰς τὰ ἔθνη· ἡ δὲ κολοσσαία δύναμις τῆς Ῥώμης εἰς τὸν ἱστορικὸν ἐνθυμίζει τὴν ὑπὸ τοῦ προφήτου Δανιὴλ ἀναφερομένην ἐκείνην εἰκόνα, τῆς ὁποίας ἦτον ἡ κεφαλὴ ἐκ χρυσοῦ, αἱ χεῖρες ἐξ ἀργύρου, οἱ μηροὶ ἐκ χαλκοῦ, καὶ οἱ πόδες ἐξ ὀστράκου. Ὁ Χριστιανισμὸς ἀπεσχίσθη ὡς λίθος ἄνωθεν, καὶ τῆς ὑπερφυοῦς ἐκείνης εἰκόνος ἐπάταξε τοὺς ὀστρακίνους πόδας, καὶ μετέβαλεν αὐτὴν εἰς κονιορτόν· ὁ δὲ λίθος ὁ πατάξας τὸ εἴδωλον ἔγεινεν ὄρος μέγα, καὶ ἐπλήρωσε τὴν γῆν.

Ὁ Ἰησοῦς παρέλαβε μαθητὰς, ἁλιεῖς ἀγραμμάτους· ἀλλὰ τὸ κήρυγμα κυριεύει τὴν οἰκουμένην ἅπασαν ὑπὸ ἁλιέων μεταφερόμενον, καὶ εἰς οὐδὲν βλάπτει τῶν κηρύκων ἡ εὐτέλεια, ἀλλ' ἡ τοῦ κηρυττομένου θρησκεύματος ἰσχὺς ἀνατρέπει πάντα τὰ περιφράγματα. Καὶ ἡ Ἑλληνικὴ διάλεκτος, καὶ ἡ Ῥωμαϊκὴ μοναρχία, ἡ μὲν γενικὴ γλῶσσα, ἡ δὲ γενικὴ κυβέρνησις τοῦ τότε πεφωτισμένου κόσμου ἐκκενοῦσι μὲν πᾶν βέλος κατ' αὐτοῦ τοῦ θρησκεύματος, ὑποχείριοι δὲ τελευταῖον γενόμεναι, καθιστῶνται τούτου αἱ ἰσχυρότεραι σύμμαχοι. Οὕτως, ὁ σταυρὸς ἐξετάθη μὲν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τοῦ σταυροῦ ἐκτείνας τὰς χεῖρας συνήγαγεν εἰς ἑαυτὸν τὰ ἔθνη. Οὕτως, ὁ σταυρὸς ἠπλώθη μὲν κατὰ τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ διὰ τοῦ σταυροῦ ὁ κόσμος ἐπληρώθη ἀληθείας· καὶ καθὼς, ἡλίου φανέντος, τὸ σκότος ἀποδιώκεται, καὶ τὰ θηρία εἰς τὰς ἑαυτῶν φωλεὰς ὑποκρύπτονται, καὶ ἀνδραφόνοι λῃσταὶ εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων ἀνατρέχουσιν, οὕτως ἀπὸ τῆς γῆς διώκεται τὸ σκότος, καὶ ἀφανίζονται τύραννοι καὶ βασανιστήρια, Δρυΐδες καὶ ἀνθρωπίνων σαρκῶν θυσιαστήρια. Πᾶν ὅ,τι θεῖον, πᾶν ὅ,τι μέγα, πᾶν ὅ,τι ὠφέλιμον ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ φιλοσοφία ὑπέκρυπτεν εἰς ὀλίγους, τοῦτο τὸ πρόδρομον φῶς, λαμβάνον ἡλιακὴν τὴν λαμπρότητα, διαχύνεται εἰς ἅπασαν τὴν γῆν, καὶ εἰσδύει εἰς τὰς καρδίας καὶ εἰς τοὺς νόας ἐν εἴδει θρησκεύματος καὶ θερμαῖνον καὶ φωτίζον, καὶ ὡς θρήσκευμα διατηροῦν τὴν δεσποτείαν αὐτοῦ· καὶ τῆς τοῦ Σωκράτους ἠθικῆς καταδιωκομένης τὸ πάλαι, παμπληθεῖς φιλόσοφοι ἀπὸ τοῦ ἱερατικοῦ ἀμβωνος μετὰ τῶν λαῶν φιλοσοφοῦσιν.

Ὁ Θεὸς ἔπλασε τὴν γυναῖκα, καὶ ἰδὼν αὐτὴν ἐμειδίασε, λέγουσιν οἱ ποιηταὶ, διὰ τὴν καλλονὴν τοῦ δημιουργήματός του· ἔθεσε δὲ ταύτην πλησίον τοῦ ἀνδρὸς εἰς παράδεισον καὶ τόπον ὑπερφέροντα τῆς κτίσεως, καὶ καταλαμπόμενον ἀπὸ πάσας τὰς ἀνατολὰς τῶν ἄστρων.

Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐλθὼν εἰς τὴν γῆν εὗρε τὴν

γυναῖκα ἔκπτωτον τοῦ βαθμοῦ της, καὶ ὡς κατωτέρας φύσεως πλάσμα θεωρουμένην· ἐκ τοῦ δουλικοῦ δὲ γυναικωνίτου της τὴν ἐξήγαγε σύντροφον τοῦ ἀνδρός, καὶ τροφὸν καὶ διδάσκαλον τῶν τέκνων της. Ἐκ τούτου μεταρρύθμισις σωτήριος προέκυψεν εἰς τὴν κοινωνίαν· βελτιωθείσης τῆς τύχης τῶν γυναικῶν, ἐβελτιώθη ἅπας ὁ ἄνθρωπος· τὰ ἤθη τῶν ἀνθρώπων ἐξημερώθησαν, καὶ τὰ ἤθη ἐβελτίωσαν τοὺς νόμους.

Ὅτε ἐν μέσῳ τῆς ἀποθεώσεως τῆς ὕλης, τὴν ὁποίαν ἡ Ἑλληνικὴ μυθολόγος θρησκεία καθιέρωνε, καὶ ἡ Ῥωμαϊκὴ μάχαιρα ὑπεστήριζεν, ὅτε ἐν μέσῳ τόσων φωτοβρυστήρων, ἐν μέσῳ τῶν Μάγων τῆς Ἀνατολῆς, τῶν Μάντεων τῆς Ἑλλάδος, τῶν Ἱερέων τῆς Αἰγύπτου, τῶν Δρυΐδων καὶ Εὐαγῶν τῆς ἑσπερίας Εὐρώπης, τὸ Εὐαγγέλιον μετέβαινεν εἰς τὰ ἔθνη, καταλύον ἐν σιγῇ τὸ ψεῦδος, καταστρέφον τὴν ἀνισότητα, κηρύττον τὴν ἐλευθερίαν, ἁρπάζον τοὺς μεγιστᾶνας ἐκ μέσου τῶν αὐλῶν, καὶ ποιοῦν αὐτοὺς θιασώτας ἀρετῆς, τότε οἱ Ἀπόστολοι, τότε οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, τότε οἱ Μεγαλομάρτυρες, δὲν ἦσαν μόνον οἱ χειραγωγοὶ τῶν ἐθνῶν πρὸς τὴν οὐράνιον μακαριότητα, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀληθεῖς φιλόσοφοι, οἱ κήρυκες τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν δικαιωμάτων τῶν ἐθνῶν. Διὰ ταῦτα οἱ Αὐτοκράτορες τοὺς παρέδιδον εἰς τὰ στόματα τῶν λεόντων καὶ εἰς τοὺς ὄνυχας τῶν παρδάλεων.—Π. Σοττεος.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΠΕΡΙ ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΙΑΣ.

Εἰς ἀξιοθαύμαστόν τινα λόγον, ἐκφωνηθέντα ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Ἀγγλαμερικανοῦ Εὐερέττου, διοικητοῦ μιᾶς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, εὑρίσκομεν τὰ ἑπόμενα·—

Λανθάνονται πολὺ ὅσοι νομίζουν, ὅτι μόνον οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος λόγιοι εὑρίσκουν καιρὸν νὰ δίδωνται εἰς τὴν ἀνάγνωσιν. Πάντῃ ἀλλέως ἔχει τὸ πρᾶγμα. Κατ' ἐμὴν γνώμην, οἱ χειροτέχναι, οἱ γεωργοί, οἱ ἐργαστηριακοὶ καὶ ἄλλοι ἔμποροι, ἔχουν ἴσην εὐκαιρίαν μὲ τοὺς ἰατροὺς, τοὺς δικηγόρους, καὶ ἄλλους τῶν λογίων ἐπαγγελμάτων ἄνδρας. Γνωρίζω τινὰς βαναύσους τεχνίτας, ἀνθρώπους μάλιστα πολυασχόλους, οἵτινες ἔχουν τὴν διάνοιαν καλῶς κεκοσμημένην μὲ παντοίας ὠφελίμους γνώσεις, ἀποκτηθείσας ἐκ βιβλίων. Ἤθελον δὲ ὑπάρχειν πολὺ περισσότεροι τοιοῦτοι, ἂν ἡ ἐκπαίδευσις τῶν κοινῶν μας σχολείων ἦτον ὑψηλοτέρου βαθμοῦ, καὶ ἂν εἰς ἕκαστον κοινὸν σχολεῖον εὑρίσκετο μία καλὴ βιβλιοθήκη. Θαυμάσιον εἶναι τῳόντι, πόσον καὶ εἰς τὰς πλέον ἀπαισίους περιστάσεις δύναται νὰ κατορθώσῃ πρὸς βελτίωσιν τοῦ νοός του ὁ σταθερὰν ἔχων ἀπόφασιν νὰ σωρισθῇ. Ἐσχάτως ἔπεσεν εἰς χεῖράς μου ἐπιστολή, μηνολογημένη τὴν 6ην Σεπτεμβρίου (1838), τόσον ἀξιόλογος καθ' ἑαυτήν, καὶ τόσον ἰσχυρῶς τὸ προκείμενον διασαφηνίζουσα, ὥστε θέλω ἀναγνώσειν μέρος αὐτῆς, μολονότι εἶμαι βέβαιος ὅτι ἐγράφη χωρὶς τὴν ἐλαχίστην ἰδέαν περὶ δημοσιεύσεως.

"Ἤμην (λέγει ὁ συγγράφας) ὁ νεώτατος πολλῶν ἀδελφῶν, καὶ οἱ γονεῖς μου ἦσαν πτωχοί. Μόνα μέσα πρὸς ἐκπαίδευσιν ἀπήλαυον ὅσα παρεῖχε τὸ κοινόν μας σχολεῖον· καὶ τούτων δὲ μ' ἀπεστέρησε δεκαπενταετῆ ὁ θάνατος τοῦ πατρός μου· διότι ὀλίγους μῆνας μετὰ τὴν αὐτοῦ ἀποβίωσιν ἠναγκάσθην νὰ γένω μαθητὴς σιδηρουργοῦ εἰς τὴν κώμην τῆς γενέσεώς μου. Ἀλλὰ πρὶν ἀρχίσω τὴν μάθησιν τῆς σιδηρουργικῆς τέχνης, εἶχον ἤδη ἀποκτήσειν ἀκαταδάμαστον φιλαναγνωσίαν, διελθὼν ὅλα τὰ εἰς τὰς βιβλιοθήκας τοῦ χωρίου ἱστορικὰ συγγράμματα. Ἀφοῦ ἐτελείωσα ὑπὲρ τὸν ἥμισυν καιρὸν τῆς μαθητείας μου, συνέλαβον αἴφνης τὴν ἰδέαν νὰ σπουδάσω Λατινικά. Βοηθούμενος δὲ ὑπὸ μεγαλητέρου ἀδελφοῦ, ὅστις εἶχε σπουδάσειν εἰς πανεπιστήμιον διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ κόπων χορηγήσας τὴν δαπάνην, ἐπέρασα τὸν Βιργίλιον τὰς ἑσπέρας ἑνὸς χειμῶνος. Μετά τινα καιρόν, τὸν ὁποῖον ἀφιέρωσα εἰς τὸν Κικέρωνα καὶ ἄλλους Λατίνους συγγραφεῖς, ἤρχισα τὰ Ἑλληνικά. Περὶ τὴν ἐποχὴν δὲ ταύτην ἤμην ὑπόχρεως νὰ δίδω πᾶσαν ὥραν τῆς ἡμέρας καὶ μέρος τῆς νυκτὸς εἰς τὰ καθήκοντα τῆς σιδηρουργίας. Μ' ὅλον τοῦτο, πάντοτε πλησίον μου ἔχων τὴν Ἑλληνικὴν γραμματικὴν, εὕρισκον κἀμμίαν στιγμὴν, ἐνῷ ἐκτύπουν μεγάλον τινα σίδηρον, καθ' ἣν βάλλων ἔμπροσθέν μου τὸ βιβλίον εἰς ἀπόκρυφόν τι μέρος, ἐμελετοῦσα τὸ τ ύ π τ ω, τ ύ π τ ε ι ς, τ ύ π τ ε ι, ἀπαρατήρητος ὑπὸ τῶν συνεργατῶν μου, πλὴν πολλάκις μὲ ὄχι μικρὰν βλάβην τοῦ εἰς τὸ πῦρ ἐργαλείου. Τὸ ἑσπέρας ἐκάθιζον, ἀβοήθητος καὶ μόνος, εἰς τὴν Ἰλιάδα τοῦ Ὁμήρου· εἴκοσι δ' αὐτῆς ῥαψῳδίαι ἐπέρασαν ὑπὸ τὰ ὄμματά μου εἰς διάστημα ἑνὸς χειμῶνος. Ἐστράφην ἔπειτα εἰς τὰς νεωτέρας γλώσσας, καὶ μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως ἔμαθον ὅτι ἡ σπουδὴ τῶν Λατινικῶν ἦτον ἄριστη προετοιμασία εἰς τὰς πλειοτέρας τῶν νεωτέρων διαλέκτων. Τοῦτο πολὺ ἐσφόδρυνε τὴν ἐπιθυμίαν μου νὰ γνωρίσω τὴν φιλοσοφίαν, παραγωγὴν, καὶ συγγένειαν τῶν διαφόρων Εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν. Ἤρχισα δὲ νὰ μὴν ἀρκῶμαι πλέον μὲ τὰς ὀλίγας ὥρας, τὰς ὁποίας μ' ἄφινον διὰ τοιαύτας ἐρεύνας τὰ ἐπίπονα σιδηρουργικὰ χρέη μου. Παρῃτήσα λοιπὸν τὴν σφύραν καὶ τὸν ἄκμωνα, καὶ κατέφυγον εἰς τὴν πόλιν Νέον Αἰμένα (New Haven), ὅπου ἐδιδάχθην παρ' ἐντοπίων τὰ Γαλλικά, Ἱσπανικά, Γερμανικά, καὶ Ἰταλικά. Ἐπέστρεψα δὲ μετὰ δύο ἐνιαυτοὺς εἰς τὸ χαλκεῖον φέρων μετ' ἐμαυτοῦ ὅσα βιβλία εἰς αὐτὰς τὰς γλώσσας ἠδυνήθην νὰ προμηθευθῶ. Τελειώσας τὰ βιβλία ταῦτα, ἤρχισα τὰ Ἑβραϊκὰ, μὲ σφοδρὸν πόθον νὰ διατρέξω νέον στάδιον· τόσον δὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν κατέβαλον, ὥστε μετ' ὀλίγας ἑβδομάδας ἠμπόρουν νὰ ἀναγινώσκω δύο κεφάλαια τῆς Ἑβραϊκῆς Γραφῆς πᾶσαν πρωΐαν πρὶν τοῦ ἡμεροκαμάτου,—διότι ἄλλον καιρὸν παρὰ τοῦτον καὶ μίαν ὥραν μετὰ τὸ μεσημέριον δὲν εἶχον εἰς τὴν ἐξουσίαν μου. Ἀφοῦ δ' ἱκανῶς ἐγνώρισα καὶ τὴν διάλεκτον ταύτην, ἤρχισα νὰ περιστρέφω τοὺς ὀφθαλμοὺς ζητῶν μέσα, δι' ὧν νὰ μυηθῶ εἰς ἄλλας γλώσσας τῆς Ἀσίας· ἀλλὰ μὲ βαθυτάτην λύπην εἶδον ἔμπροσθέν μου ἀνυπέρβλητον σχεδὸν

ἔμφραγμα, τὴν ἔλλειψιν τῶν ἀπαιτουμένων βιβλίων. Παρευθὺς ἤρχισα νὰ διαλογίζωμαι περὶ τῆς ἀφαιρέσεως τοῦ ἐμποδίου τούτου· μετὰ πολλὰ δὲ σχέδια, μ' ἐφάνη προτιμότερον νὰ ἐμβῶ ναύτης εἰς κἀνὲν πλοῖον διευθυνόμενον εἰς τὴν Εὐρώπην, στοχασθεὶς ὅτι μὲ τοιοῦτον τρόπον ἤθελον ἐμπορέσειν νὰ συνάξω τὰ χρειαζόμενα βιβλία εἰς τοὺς διαφόρους λιμένας τοῦ ἀνατολικοῦ κόσμου. Ὅθεν ἀπεχαιρέτησα πάλιν τὸ χαλκεῖον καὶ τὸ χωρίον τῆς γενέσεώς μου, καὶ ὡδοιπόρησα πεζὸς εἰς τὴν Βοστῶνα, πλέον παρ' ἑκατὸν μιλίων διάστημα, διὰ νὰ εὕρω πλοῖον εἰς τὴν Εὐρώπην διευθυνόμενον. Ἀλλ' ἔτυχε νὰ μὴν ἦναι κἀνὲν τὰς ἡμέρας ἐκείνας· ἐνῷ δ' ἐσκεπτόμην περὶ τοῦ πρακτέου, ἤκουσα κατὰ τύχην περὶ τῆς ἐν Οὐόρχεστερ βιβλιοθήκης τῆς Ἀμερικανῆς ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, καὶ πάραυτα διεύθυνα ἐκεῖ τὰ βήματά μου. Ἐπεσκέφθην τὴν βιβλιοθήκην, καὶ μὲ ἀπερίγραπτον ἀγαλλίασιν εὑρῆκα τόσα βιβλία εἰς τὰς ἀρχαίας, νεωτέρας, καὶ ἀνατολικὰς γλώσσας, ὅσα ποτὲ πρότερον δὲν ἐφαντάσθην εἰς ἕνα τόπον συνηγμένα· ἐμπορεῖ δέ τις εὐκόλως νὰ ἐννοήσῃ ὁποῖα αἰσθήματα εὐγνωμοσύνης μὲ κατέλαβον, ὅτε, φανερώσας τὴν κλίσιν μου νὰ ἐξετάσω τινὰ τῶν πολυτίμων τούτων καὶ σπανίων συγγραμμάτων, προσεκλήθην μετὰ πολλῆς εὐμενείας νὰ εἰσέρχωμαι πάντη ἐλευθέρως εἰς τὸ εὐγενὲς τοῦτο κατάστημα. Ὠφελούμενος λοιπὸν ἀπὸ τὴν καλοσύνην τῶν διευθυντῶν, ἐξοδεύω τρεῖς ὥρας καθ' ἡμέραν εἰς τὴν βιβλιοθήκην, αἵτινες μὲ μίαν ὥραν τὸ μεσημέριον, καὶ τρεῖς περίπου τὸ ἑσπέρας, συνιστῶσι τὸν εἰς τὴν σπουδὴν ἀφιερούμενον χρόνον μου, τοῦ λοιποῦ διδομένου εἰς πολύμοχθον ἐργόχειρον. Διὰ τῶν εὐκολιῶν δὲ, ὅσας μὲ παρέχει τὸ κατάστημα τοῦτο, ἠδυνήθην τόσον νὰ ἐπιπροσθέσω εἰς τὰς ὁποίας καὶ πρότερον εἶχον γνώσεις τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων γλωσσῶν, ὥστε ὑπὲρ τὰς π ε ν τ ή κ ο ν τ α ἐννοῶ τώρα, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον."

Ἐλπίζω, (προσθέτει ὁ κύριος Εὐρεττος), ὅτι θέλει μὲ συγχωρήσειν ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, ὡς καὶ ὁ πρὸς ὃν διευθύνθη, διὰ τὴν τόλμην τὴν ὁποίαν ἔλαβον νὰ δημοσιεύσω αὐτήν. Δεικνύει σταθερὰν ἀπόφασιν βελτιώσεως ἐν τῷ μέσῳ μεγίστων ἐμποδίων καὶ δυσκολιῶν, καὶ ὁμολογῶ ὅτι διεγείρει τὸν θαυμασμόν μου, ἐμπορῶ δὲ νὰ εἴπω καὶ τὸ σέβας μου. Τοιοῦτο παράδειγμα ἀρκεῖ νὰ κάμῃ πάντα ἕνα, ὅστις εἶχε καλὰ ἐκπαιδεύσεως μέσα, νὰ κρεμάσῃ ἐν αἰσχύνῃ τὴν κεφαλήν.

Ο κατα τὸ διάστημα τῶν δώδεκα ὡρῶν, ὅσας πᾶσαν ἡμέραν ἐκοιμᾶτο, νομίζων ἑαυτὸν μὲ βασιλικὴν ἐξουσίαν περιβεβλημένον, ἔπασχε τὰ αὐτὰ ὁίς ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος, ἰσαρίθμους ὥρας ὀνειρευόμενος, ἐφαντάζετο ὅτι ἐκρύονε καὶ ἐπείνα, ὥστε καὶ νὰ ζητῇ ἐλεημοσύνην παρὰ τῶν χωρικῶν εἰς τὰς ὁδούς. Αἱ ἡδοναὶ τῆς φαντασίας εἶναι τόσον περαστικαὶ καὶ ἀθεμελίωτοι, ὅσον αἱ λύπαι αὐτῆς.

Η ΕΠΤΑΝΗΣΟΣ.

Ἀριθ. 4.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ.

Μολονοτι πολιτικῶς ἡ Κέρκυρα πρωτεύει τῆς Ἑπτανήσου, ἡ Κεφαλληνία ὅμως εἶναι ἡ μεγαλητέρα τῶν Ἑπτά. Μέγιστον μῆκος ἔχει 31 μιλίων· τὸ δὲ πλάτος αὐτῆς εἶναι πολὺ ἄνισον, καθότι ἔχει διαφόρους κόλπους, ἐξ ὧν ὁ κυριώτερος, ὀκτὼ μίλια ἐμβαίνων ἐντὸς τῆς ξηρᾶς κατὰ τὴν μεσημβρινοδυτικὴν παραλίαν, σχηματίζει ἀσφαλέστατον λιμένα. Περὶ τὴν μέσην τὸ πλάτος τῆς νήσου εἶναι μόνον ὡς δέκα μιλίων· ἀλλ' εἰς τὸ βόρειον μέρος εἶναι σχεδὸν διπλάσιον. Ἡ νοτιωτάτη ἄκρα τῆς Κεφαλληνίας, ἡ κοινῶς λεγομένη Σκάλα, ἀπέχει ἀπὸ μὲν τὴν πλησιεστάτην ἄκραν τῆς Πελοποννήσου, τὸν Χελωνάτην, εἰκοσιτρία μίλια· ἀπὸ δὲ τὴν βορεινοτάτην τῆς Ζακύνθου, ὀκτὼ μίλια. Ἡ Λευκὰς ἀπέχει μόνον πέντε μίλια τοῦ βορειοτάτου ἀκρωτηρίου τῆς Κεφαλληνίας, τοῦ τὴν σήμερον λεγομένου Φησκάρδου· τὰ δ' ἐγγύτατα τῆς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀχελώου καὶ πρὸς τὴν εἴσοδον τοῦ Κόλπου τῶν Πατρῶν ἤτοι Κορινθιακοῦ Κόλπου, ἀπέχουσι τῆς Κεφαλληνίας μίλια εἰκοσιτέσσαρα. Ἡ μικρὰ Ἰθάκη ἐκτείνεται κατὰ τὸ ἀρκτικὸν ἥμισυ τοῦ ἀνατολικοῦ παραλίου τῆς Κεφαλληνίας, χωριζομένη ἀπ' αὐτῆς διὰ στενοῦ πορθμοῦ δύο ἕως τριῶν μιλίων τὸ πλάτος. Ἡ περιοχὴ τῆς νήσου εἶναι 348 τετραγωνικῶν μιλίων, ὁ δὲ πληθυσμὸς τὸ 1833 ἦτο 56,447· ἐξ ὧν 12,195 ἦσαν γεωργοί, 1471 χειροτέχναι, καὶ 815 ἔμποροι. Ἦσαν δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον περίπου 8000 Ἀγγλικὰ στρέμματα ἐσπαρμένα μὲ δημητριακὰ εἴδη, 6242 πεφυτευμένα μὲ σταφιδαμπελῶνας, 432 μὲ ἐλαιῶνας, 12,232 μὲ οἰναμπελῶνας, 1000 μὲ βαμβάκιον καὶ λίνον, καὶ 1000 μὲ ὄσπρια, ἐκτὸς 1644 στρεμμάτων διὰ κτηνοτροφίαν, καὶ 189,786 ἀκαλλιεργήτου γῆς.

Μακρά τις σειρὰ βουνῶν διαπερνᾷ τὴν νῆσον ἀπὸ τὸ βορειοδυτικὸν εἰς τὸ νοτιανατολικὸν, κυριωτέρους κλάδους ἔχουσα τὸν Αἶνον, τὴν σήμερον Μαυροβοῦνι, καὶ τὴν Βαΐαν, τὴν σήμερον Ἀγίαν Δυνατήν. Ὁ Αἶνος ὑψοῦται ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Θαλάσσης 4000 πόδας· καὶ τοπάλαι ὑπῆρχεν ἐπ' αὐτοῦ ἱερὸν τοῦ Διός, ἀλλ' οὐδὲ ἴχνη πλέον σώζονται. Ἀπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους τούτου βλέπει τις τὴν Ἀκαρνανίαν, τὴν Αἰτωλίαν, καὶ μέχρι τῶν ὀρέων τῆς Λοκρίδος, ὡς καὶ μέρος τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, καὶ πρὸς νότον ἕως εἰς τὰ ὄρη τῆς Ἀρκαδίας. Πολλοὶ τῶν σημερινῶν κατοίκων ἐνθυμοῦνται τὸν ὑψηλὸν τοῦτον βουνὸν μὲ δάση ἐσκεπασμένον ἕως εἰς τὴν κορυφὴν κατὰ τὴν βόρειον αὐτοῦ πλευράν, μ' ἐλάτας καὶ κυπαρίσσους ὡς ἐπιτοπλεῖστον, αἵτινες πρὸ τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα χρόνων διόλου ἐξηφανίσθησαν ὑπὸ πυρκαϊᾶς, τὴν ὁποίαν ἐπροξένησεν ἡ κακόνοια μιᾶς τῶν κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν φατριῶν. Τὴν σήμερον ἡ ἀρκτικὴ κατωφέρεια τοῦ ὄρους τούτου παρι-

στάνει ἀλλόκοτον καὶ μελαγχολικὸν θέαμα· μιλίων τινῶν ἔκτασις καλύπτεται ἀπὸ λευκαμένους κορμοὺς, ἐξ ὁλοκλήρου ἀποφλοιωμένους καὶ ἀφύλλους, καί τινας τριάκοντα ἕως τεσσαράκοντα πόδας ὑψηλούς. Ἡ μόνη ἐπὶ τῆς νήσου πεδιὰς κεῖται μεταξὺ τοῦ Ἀργοστολίου καὶ τοῦ Λιβατοῦ, ἐξ μιλίων ἔχουσα μῆκος, καὶ μὲ ἀμπελῶνας ὡς ἐπιτοπλεῖστον πεφυτευμένη. Τὸ 1833 ὑπῆρχον ἐπὶ τῆς νήσου 14,023 κερατοφόρα βοσκήματα, 26,323 πρόβατα, 14,273 αἶγες, καὶ 3776 ἵπποι. Ἡ θάλασσα εὐπορεῖ ἀπὸ ἰχθῦς, καὶ τὰ ὄρη ἀπὸ ἀγρίας περιστερὰς καὶ ἄλλα εἴδη κυνηγίου. Τὸ κλίμα εἶναι γλυκύτατον, ἀλλ' ὑπόκειται εἰς ἀνεμοζάλας καὶ ραγδαίας βροχάς. Εἰς τὰ ὀρεινὰ μέρη τῆς νήσου πνέει ὑγιεινὸς ἀήρ, ἀλλ' εἰς τὰ πεδινὰ βασιλεύουν ὡς ἐπιτοπλεῖστον κατὰ τὸ θέρος περιοδικοὶ πυρετοί. Ὑπόκειται δὲ καὶ εἰς σεισμοὺς ἡ Κεφαλληνία.

Εἰς τὴν νῆσον ταύτην κατασκευάζονται βαμβακερά τινα ὑφάσματα, καὶ εἶδος ταπήτων ἀπὸ μαλλίον καὶ τρίχας αἰγῶν. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ κεραμεῖα, καὶ ἀποσταλακτήρια πνευμάτων. Πολλοὶ Κεφαλλῆνες καταγίνονται εἰς τὴν ναυτιλίαν, καὶ ἱκανὸς πλοίων ἀριθμὸς ἀνήκει εἰς τοὺς κατοίκους.

Αἱ πόλεις εἶναι δύο, τὸ Ἀργοστόλιον, ἥτις εἶναι ἡ πρωτεύουσα, καὶ τὸ Λιξούριον. Τὸ Ἀργοστόλιον κεῖται εἰς τοὺς πρόποδας βουνοῦ, ἐπὶ τῆς μικρᾶς χερσονήσου τοῦ κόλπου τῆς Κεφαλληνίας. Λιμένα ἔχει ἄριστον καὶ χωρητικώτατον· κατοίκους δὲ 5200. Συνίσταται ἀπὸ δύο μόνον μεγάλας ὁδούς. Ἡ κυριωτέρα, ἡ παρὰ τὴν θάλασσαν, εἶναι εἴκοσι πόδας τὸ πλάτος, τὸ δὲ μῆκος ἓν μίλιον καὶ ἓν τέταρτον. Εἰς τὸ κέντρον τῆς πόλεως εὑρίσκεται μικρὰ τετράγωνος πλατεῖα, ὡς ἀγορὰ χρησιμεύουσα. Ἡ περίχωρος εἶναι ἐλώδης καὶ νοσερά. Ἀπέναντι τοῦ Ἀργοστολίου, εἰς τὸ ἄλλο μέρος τοῦ κόλπου, κεῖται ἡ πόλις Λιξούριον, ὡραιοτέρα τὸ φαινόμενον, ὑγιεινοτέραν ἔχουσα τοποθεσίαν, καὶ 5000 κατοίκους. Εἰς τὴν γειτονίαν τοῦ Λιξουρίου σώζονται λείψανα τῆς Πάλλης, μιᾶς τῶν τεσσάρων κυριωτέρων πόλεων τῆς ἀρχαίας Κεφαλληνίας. Ὁ ἐπίσκοπος τῶν Λατίνων διατρίβει εἰς τὸ Λιξούριον. Πέντε ἢ ἓξ μίλια μακρὰν τοῦ Ἀργοστολίου κεῖται τὸ φρούριον τοῦ Ἁγ. Γεωργίου, ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἀρκετὰ ὑψηλοῦ λόφου, μὲ κώμην καλόκτιστον πλησίον αὐτοῦ. Ὁ Ἄσσος, ἡ ἀρχαία Νίσαιος, εἶναι παλαιὸν φρούριον κτισθὲν ὑπὸ τῶν Βενετῶν ἐπί τινος χερσονήσου εἰς τὸ ἀρκτικὸν μέρος. Ὑπάρχουσι δ' ἐκτὸς τούτων διάφοροι ἄλλαι σημαντικαὶ κωμοπόλεις, ὡς Τινέα, Ἁγ. Εὐφημία, Λιβατὸν, κλπ.

Ἐπὶ τῆς καθεστώσης κυβερνήσεως κατεσκευάσθησαν εἰς τὴν Κεφαλληνίαν πολλοὶ δρόμοι καὶ εἰς τὰς πόλεις καὶ εἰς τὰς ἐξοχάς. Ἀξιοσημείωτος εἶναι μάλιστα ἡ ἐν Ἀργοστολίῳ γέφυρα τοῦ Τραπάνου. Οἱ δρόμοι τῆς ἐξοχῆς εὐκόλυναν πολὺ τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον, καὶ ἐξ αἰτίας αὐτῶν ἐβελτιώθη ἡ γεωργία, ἐπειδὴ μετὰ τὴν κατασκευὴν τούτων οἱ πολῖται δυνάμενοι εὐκολώτερον νὰ ἐπισκέπτωνται τὰ κτήματά των, ἐβελτίωσαν τὴν γεωργίαν.

Οἱ Κεφαλλῆνες φημίζονται ὡς ἀγχίνοες καὶ δραστήριοι, ἐπιχειρηματίαι καὶ φιλόπονοι. Ἱκανοὺς ἐπισήμους ἄνδρας ἐγέννησεν ἡ Κεφαλληνία, καὶ πολλοὶ αὐτῶν ἐτιμήθησαν εἰς τὴν Ῥωσσικὴν ὑπηρεσίαν, καὶ στρατιωτικὴν καὶ ναυτικήν. Πολλοὶ νέοι στέλλονται κατ' ἔτος εἰς τὰ πανεπιστήμια τῆς Εὐρώπης· ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν δὲν ἀσχολοῦνται παρὰ εἰς τὴν ἰατρικὴν καὶ τὴν νομικὴν, καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἐπαγγελλόμενοι τὰ τοιαῦτα πλεονάζουν εἰς τὴν νῆσον. Εἰς πολλὰς τῆς Τουρκίας πόλεις μετέρχονται τὸ ἐπάγγελμά των οἱ Κεφαλλῆνες ἰατροί. Ἐπὶ Βενετῶν ἔριδες, ὁπλομαχίαι, καὶ φόνοι ἐγίνοντο συχνότατα· τὴν σήμερον διεδέχθη ταῦτα ἡ κρισολογία. Ἀγγλικὴ φρουρὰ ὑπάρχει ἐπὶ τῆς νήσου, καὶ προσέτι ἐντόπιοι στρατιῶται, χρησιμεύοντες εἰς ἀστυνομικὰ καὶ ἄλλα καθήκοντα.

Διάφορα ὀνόματα εἶχε τοπάλαι ἡ Κεφαλληνία. Ὁ Ὅμηρος εἰς τὴν Ὀδύσσειαν ὀνομάζει αὐτὴν Σάμον. Οἱ ἀρχαιότεροι αὐτῆς κάτοικοι λέγεται ὅτι ἦσαν ἄποικοι τῶν Λελέγων. Ἐκαλεῖτο δὲ Σάμη καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ παραλίου κυριωτέρα πόλις της, τὴν ὁποίαν ὁ Στράβων μνημονεύει ὡς ἔρημον ἐπὶ τῶν ἑαυτοῦ χρόνων. Ὁ Θουκυδίδης (β'. 30) καλεῖ τὴν νῆσον Τετράπολιν ἐκ τῶν τεσσάρων αὐτῆς πόλεων καὶ περιοχῶν, τῆς Σάμης, Πάλλης, Κράνης, καὶ Πρόνων. Ὁ Ῥωμαῖος ὕπατος, Μ. Φούλβιος, εἰς τὸ τέλος τοῦ Αἰτωλικοῦ πολέμου, 189 π. Χ., ἐκάλεσε τὰς τέσσαρας περιοχὰς ἡ φυλὰς τῶν Κεφαλλήνων νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς τὴν Ῥώμην· ἅπασαι δὲ ὑπήκουσαν εἰς τὴν πρόσκλησιν ἐκτὸς τῆς Σάμης, ὀχυρᾶς τότε πόλεως, ἥτις ἐβάσταση τετράμηνον πολιορκίαν κατὰ τῶν Ῥωμαίων, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἡλώθη καὶ κατεστράφη, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ἐπωλήθησαν ὡς ἀνδράποδα. Ὁ Φούλβιος ἐθριάμβευσε καὶ κατὰ τῶν Αἰτωλῶν καὶ κατὰ τῶν Κεφαλλήνων, 187 π. Χ. (Λιβίου λθ'. 5.) Ἡ Κεφαλληνία ἔμεινεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς Ῥώμης ἑωσοῦ διηρέθη ἡ αὐτοκρατορία, ἔκτοτε δὲ ὑπέκειτο εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς αὐτοκράτορας μέχρι τῆς δωδεκάτης ἑκατονταετηρίδος, καθ' ἣν ἐποχὴν οἱ Φράγκοι διεμέλισαν τὴν αὐτοκρατορίαν τῆς ἀνατολῆς. Μετὰ ταῦτα ὑπέπεσεν ἡ Κεφαλληνία εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν ἐκ Νεαπόλεως Τόκκων, οἵτινες ἦσαν δεσπόται ἢ ἡγεμόνες τῆς Ἀχαΐας. Εἷς τῶν ἡγεμόνων τούτων ἔδωκεν αὐτὴν εἰς τοὺς Βενετοὺς τὸ 1224. Τὸ δὲ 1479 ἐκυρίευσαν αὐτὴν οἱ Τοῦρκοι, καὶ μετὰ εἴκοσι ἔτη ἡλώθη πάλιν ὑπὸ τῶν Βενετῶν, οἵτινες καὶ τὴν ἐβάσταση μέχρι τῆς πτώσεως τοῦ ἑαυτῶν κράτους τὸ 1797· τότε ὑπέπεσεν εἰς τοὺς Γάλλους, ἀλλὰ, τούτων ἀποδιωχθέντων ἐξ αὐτῆς ὑπὸ τῶν Ῥώσσων τὸ 1799, ἔγινεν ἡ Κεφαλληνία μέρος τῆς νέας δημοκρατίας τῶν Ἑπτὰ Ἡνωμένων Νήσων ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ῥωσσίας. Διὰ τῆς ἐν Τιλσίτῳ εἰρήνης τοῦ 1809 ἔλαβον πάλιν αὐτὴν οἱ Γάλλοι, τοὺς ὁποίους ὅμως οἱ Ἄγγλοι μετ' ὀλίγον ἀπεδίωξαν. Περὶ δὲ τοῦ

σημερινοῦ πολιτεύματος τῆς Κεφαλληνίας ἴδε τὰ προειρημένα εἰς τὸν 49 ἀριθμὸν τῆς Ἀποθήκης.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΕΡΟΛΙΘΩΝ.

Ἡ ἀρχὴ τῶν ἀερολίθων εἶναι ἀκόμη δι' ἡμᾶς μυστήριον· οἱ μὲν θέλουσιν, ὅτι ἐκσφενδονίζονται ἀπὸ τὰ ἡφαίστια τῆς σελήνης ἕως τῆς ἀτμοσφαίρας μας οἱ δὲ ὅτι ὑπάρχουσιν εἰς τὸ οὐράνιον διάστημα, περιπλανώμενοι ἐντὸς τοῦ ὁποίου κινοῦνται μὲ μεγίστην ταχύτητα ἕνεκα τῆς ἐνεργείας τῶν πλανητῶν, καὶ πίπτουσιν ἐπὶ τῆς γῆς, ὅταν ὑπερισχύσῃ ἐπ' αὐτῶν ἡ ἐνέργειά της· καὶ ἄλλοι πάλιν λέγουσιν, ὅτι οἱ ἀερόλιθοι εἶναι ἀποσπάσματα τῶν ὀρέων, ἀποσφενδονιζόμενα ἐκ τῶν κρατήρων εἰς μεγάλα ὕψη καὶ καταπίπτοντα ἐπὶ τῆς γῆς, ἀφοῦ ἐκτελέσωσι πολλὰς περὶ αὐτὴν περιστροφάς.

Ἂν καὶ ἡ ἀρχὴ τῶν ἀερολίθων ἦναι, ὡς εἴπομεν, ἀμφίβολος ἢ μᾶλλον ἄγνωστος, ἡ ὕπαρξίς των, μ' ὅλον τοῦτο, εἶναι βεβαία καὶ ἀναντίρρητος. Πρὸς τοῦτο δὲ σημειοῦμεν, ὅτι ἀπὸ τοῦ 1800 ἔτους παρετήρησαν εἰς διαφόρους τῆς γῆς τόπους ὀγδοήκοντα περίπου ἀερολίθους, τῶν ὁποίων τὴν χρονολογικὴν καταγραφὴν παραλείπομεν συντομίας χάριν.—Οἱ Σῖναι περετήρησαν μέγιστον ἀριθμὸν ἀερολίθων, τῶν ὁποίων τὴν περιγραφὴν εὑρίσκομεν εἰς τὴν χρονολογίαν των, μὲ ὅλα τὰ συνοδεύσαντα τὴν πτῶσίν των φαινόμενα.

Ἡ σύνθεσις τῶν ἀερολίθων μᾶς κάμνει νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι οἱ μεμονωμένοι λίθοι, τοὺς ὁποίους ἀπαντῶμεν εἰς διαφόρους τῆς γῆς τόπους, ὡς ὁ σίδηρος τῆς Σιβηρίας καὶ λοιποὶ, ἔχοντες τὴν αὐτὴν τῶν ἀερολίθων χημικὴν σύνθεσιν, ἔχουσι καὶ τὴν αὐτὴν ἀρχήν· τοιαύτην δοξασίαν ἔχουσι περὶ αὐτῶν καὶ οἱ κάτοικοι τῶν τόπων, εἰς τοὺς ὁποίους εὑρίσκονται.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΤΩΣΕΩΣ ΚΟΝΙΟΡΤΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΣΩΜΑΤΩΝ ΞΗΡΩΝ Η ΥΓΡΩΝ.

Πολλοὶ δοξάζουσιν, ὅτι τὰ περισσότερα ταῦτα σώματα, τὰ ὁποῖα πίπτουσιν ἀπὸ τὴν ἀτμοσφαῖραν, ἔχουσι τὴν αὐτὴν τῶν ἀερολίθων ἀρχὴν, ἐνίοτε μάλιστα πίπτουσι συγχρόνως μὲ τοὺς λίθους· καὶ ἐνίοτε πάλιν συνοδεύονται ἀπὸ φωτεινὰ μετέωρα. Αἱ ἀμμώδεις αὗται καὶ σταχτώδεις ὕλαι περιέχουσι σχεδὸν τὰ αὐτὰ, τὰ ὁποῖα εὑρίσκομεν καὶ εἰς τοὺς ἀερολίθους σώματα. Ἐκ τῶν πολλῶν παραδειγμάτων ἀναφέρομεν ἐνταῦθα τὰ ἑξῆς περὶ τῶν τοιούτων ὑλῶν.

Ἐν ἔτει 472, Νοεμβρίου 6 ἢ 8, συνέβη πλησίον τοῦ Βυζαντίου μεγάλη πτῶσις μέλανος κονιορτοῦ, τὸν ὁποῖον ὁ Προκόπιος καὶ ὁ Μάρκελλος ἀπέδωκαν εἰς τὸ Βεσούβιον· ὁ οὐρανὸς ἦτο πύρινος.

Κατὰ τὸ 713 ἐφάνη εἰς διάφορα μέρη μετέωρον καὶ κονιορτός. Κατὰ τὸ 920 εἰς τὸ Βαγδάτιον ὁ οὐρανὸς ἦτον ἐρυθροῦς, καὶ ἔπεσε κοκκίνη ἄμμος.

Κατὰ τὸ 1416 ἔπεσεν ἀερόλιθος καὶ κόκκοι, ὁμοιάζοντες τὸ ἐξηραμμένον αἷμα.

Κατὰ τὸ 1560, Δεκεμβρίου 24, παρετήρησαν εἰς τὴν Γαλλίαν φωτεινὸν μετέωρον συνοδευμένον μὲ αἱματώδη βροχήν.

Ἐν ἔτει 1686 παρετηρήθη εἰς Ἀνοβέραν πτῶσις κοκκίνης καὶ μελαίνης ὕλης, συνοδευμένη μὲ ἀστραπάς· ἡ ὕλη αὕτη ἔκαιε τὰ ξύλα ἐφ' ὧν ἔπιπτε.

Ἐν ἔτει 1687, Δεκεμβρίου 9, συνέβη μεγάλη πτῶσις μέλανος κονιορτοῦ εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον καὶ εἰς τὴν Συρίαν.

Κατὰ τὸ 1781 συνέβη ἐν Σικελίᾳ πτῶσις λευκοῦ κονιορτοῦ, μὴ ἡφαιστίου.

Ἐν ἔτει 1792, 27, 28, καὶ 29 Αὐγούστου, ἔβρεξε συνεχῶς ἐν Περοῦ ὕλην παρομοιάζουσαν τὴν στάκτην· τὸ φαινόμενον τοῦτο ἠδύναντο ν' ἀποδώσωσιν εἰς ἐκρήξεις ἡφαιστίων. Ὁ οὐρανὸς ἦτο φωτισμένος, καὶ ἤκουσαν ἐκρήξεις. Ὁ κονιορτὸς οὗτος ἐπροξένησεν εἰς τοὺς κατοίκους κεφαλαλγίαν καὶ πυρετούς.

Ἐν ἔτει 1813, Νοεμβρίου 5, συνέβη πτῶσις μικρῶν λίθων εἰς τὰς Ἰνδίας· παρετηρήθησαν δὲ τὰ λιθάρια ταῦτα κεκαλυμμένα ἀπὸ κονιορτόν.

Ἐν ἔτει 1819, Νοεμβρίου 5, συνέβη βροχὴ κοκκίνη εἰς τὴν Ὁλλανδίαν.

Ἐν ἔτει 1826, Ἰουλίου 5, ἔπεσεν εἰς τὴν Καστιλλίαν ἄφθονος βροχὴ περίπου λιτραίων λίθων.

Ἐν ἔτει 1829, Ὀκτωβρίου 1, συνέβη εἰς τὴν Αὐρηλίαν χρωματισμένη βροχὴ, συγκειμένη ἀπὸ ὀξείδιον σιδήρου, πυρίτιν, στυπτηρίαν, τίτανον, καὶ ἀνθρακικὸν ὀξύ.—Φυσικὴ Ἐμ. Ψύχα.

ΠΕΡΙ ΑΙΓΙΝΗΣ.

Τέλος ἀπὸ Σελ. 34.

Οτε ὁ Ξέρξης κατέδραμε τὴν Ἑλλάδα τὸ 480 π. Χ., λαμπρῶς ἠρίστευσαν οἱ Αἰγινῆται εἰς τὴν μεγάλην ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν. Ἔστειλαν τριάκοντα πλοῖα ἐκτὸς ἐκείνων ὅσα ἐφύλαττον τὴν ἰδίαν αὐτῶν νῆσον, καὶ γενικῶς ὡμολογήθη ὅτι ἅπαντας τοὺς Ἕλληνας ὑπερέβησαν κατὰ τὴν ἀνδρείαν· τοῦτο δὲ συνέτεινεν εἰς τὸ νὰ ἐξαλείψῃ ἀπ' αὐτῶν τὴν αἰσχρὰν καὶ ὄχι πάντη ἄδικον κατηγορίαν, ὅτι ἄλλοτε εἶχον προδώσειν τὸν κοινὸν ἀγῶνα. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐμποροῦμεν νὰ θέσωμεν τὸ τέλος τῆς μεγάλης εὐδαιμονίας των, ἥτις πιθανὸν ὅτι εἶχε διαρκέσειν ὑπὲρ τὴν μίαν ἑκατονταετηρίδα· πρέπει δὲ κατὰ συνέπειαν ν' ἀποδώσωμεν τὴν ἀνέγερσιν τοῦ μεγάλου ἱεροῦ τοῦ Πανελληνίου Διὸς εἴς τινα χρόνον τῆς ἕκτης πρὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδος. Δυνάμεθα τωόντι σχεδὸν μετὰ βεβαιότητος νὰ προσδιορίσωμεν αὐτὴν ὡς προτέραν τοῦ 563, διότι τότε ᾠκοδόμησαν οἱ Αἰγινῆται ναὸν ἐν Αἰγύπτῳ εἰς τιμὴν τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ θεοῦ των, τοῦ Διός· μόλις δὲ ἤθελον πράξειν τοῦτο, πρὶν κτίσωσιν ἕνα εἰς τὴν πατρίδα των. Μετὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους, ἐξέσπασε πάλιν ἡ τῶν Ἀθηνῶν πρὸς τὴν Αἴγιναν ζηλοτυπία, τέλος τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν ἡ καθυπόταξις τῆς νήσου, καὶ ἡ ἀποδίωξις τῶν Αἰγινητῶν. Ὀλίγους μὲν αὐτῶν ἀποκατέστησεν ὁ Λύσανδρος εἰς τὸ τέλος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, π. Χ. 404, ἀλλὰ ποτὲ ἡ Αἴγινα δὲν ἀνέλαβε τὴν προτέραν αὐτῆς ἀξιολογότητα. Εἷς τῶν φίλων τοῦ Κικέρωνος, ὁ Σουλπίκιος, παρηγορῶν τὸν περικλεῆ ῥήτορα διὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς θυγατρός του, καὶ δεικνύων τῆς τύχης τὰς δεινὰς περιπετείας, ἀναφέρει τὴν Αἴγιναν ὡς παράδειγμα πεπτωκυίας μεγαλειότητος.

Ὁ περιβόητος ναὸς τοῦ Πανελληνίου Διὸς, τὰ λείψανα τοῦ ὁποίου παριστάνει, ὡς φαίνονται ἀπὸ μακρόθεν, ἡ ἐν σελίδι 33 εἰκονογραφία μας, ἵσταται ἐπὶ τῆς κορυφῆς λόφου μετρίου ὕψους, ὅστις ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὠνομάζετο Πανελλήνιον. Ἀπέχει δὲ τρεῖς ἢ τέσσα-

ρας ὥρας τῆς πόλεως, καὶ εἶναι ἀναντιῤῥήτως εἷς τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀρχαιοτάτων ναῶν. Ἀκέραιος ὤν, συνίστατο ἀπὸ τριάκοντα ἓξ μεγάλους κίονας τῆς Δωρικῆς τάξεως καὶ δέκα μικροτέρους. Τὸ 1806 ἔμενον ἀκέραιοι εἰκοσιπέντε κίονες· τὸ δὲ 1829 μόνον εἰκοσιτρεῖς. Ἡ θέσις εἶναι ἀρίστη· ὁ Σαρωνικὸς κόλπος, ἡ Σαλαμὶς καὶ τινες τῶν μακρυνωτέρων νήσων, ἡ πεδιὰς τῆς Ἀττικῆς μετὰ τῶν περὶ αὐτῆς λόφων, ὁ Ὑμηττός, ὁ Πεντελικός, ὁ Πάρνης, καὶ ὁ Κιθαιρὼν, μέρος τοῦ πεδίου τῶν Μεγάρων, τὸ ὄρος Γεράνιον, καὶ ὁ Κορινθιακὸς ἰσθμὸς, ἑξαπλοῦνται ὅλα ἐνώπιον τοῦ θεατοῦ· διὰ δὲ τῆς βοηθείας μικροῦ τηλεσκοπίου τὰ διάφορα μέρη τῶν Ἀθηνῶν, ἕως καὶ οἱ ἐπὶ τῆς πεδιάδος κίονες καὶ ὁ ἐν τῇ ἀκροπόλει Παρθενὼν, εὐκόλως διακρίνονται.

Ἐκτὸς τοῦ Πανελληνίου σώζονται εἰς τὴν Αἴγιναν, ὡς καὶ πρότερον εἴπομεν, δύο κίονες ἀγνώστου ναοῦ, καὶ ἄλλα τινὰ ὄχι σημαντικὰ ἐρείπια, πλησίον τῆς σημερινῆς πόλεως, ἥτις κεῖται ὅπου καὶ ἡ ἀρχαία Ἑλληνική. Πρότερον κατῴκουν ὡς ἐπιτοπλεῖστον οἱ Αἰγινῆται εἰς πόλιν κτισθεῖσαν ὑπὸ τῶν Βενετῶν ἐπί τινος λόφου εἰς τὸ ἐνδότερον· ἀλλ' αὕτη εἶναι τὴν σήμερον ἐξ ὁλοκλήρου παρηκμασμένη.

Ἐπὶ τοῦ πολέμου ἐχρησίμευσεν ἡ Αἴγινα ὡς ἄσυλον εἰς πολλοὺς πρόσφυγας Ἕλληνας, καὶ πρὸς καιρὸν ὑπῆρξε καθέδρα τοῦ κυβερνήτου Καποδίστρια. Οὗτος ἐθεμελίωσεν ἐπ' αὐτῆς τὸ Ὀρφανοτροφεῖον, καὶ συνέστησεν Ἑλληνικὴν σχολήν· ἀλλ' ἀμφότερα ταῦτα πρὸ πολλοῦ σχεδὸν κατηργήθησαν.

ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ ΤΩΝ ΡΩΜΑΙΩΝ.

(Τὸ λ. εἰς τὸ τέλος τῶν ἀριθμῶν σημαίνει Λίτρας Στερλίνας· ἡ δὲ Λίτρα Στερλίνα ἰσοδυναμεῖ μὲ 110 Τουρκικὰ γρόσια.)

Ὁ Κράσσος εἶχε κτηματικὴν περιουσίαν ἴσην μὲ 1,014,583 λίτρας στερλίνας, ἐκτὸς τῆς μεγάλης ποσότητος τῶν χρημάτων καὶ δούλων, καὶ τῆς κινητῆς περιουσίας, λογιζομένων εἰς ἴσην ποσότητα· αὐτὸς ἐσυνείθιζε νὰ λέγῃ, ὅτι πολίτης, ὅστις δὲν εἶχε κατάστασιν νὰ βαστάξῃ ἕνα στρατὸν ἢ ἕνα λεγεῶνα, δὲν ἠδύνατο νὰ φέρῃ τὸν τίτλον τοῦ πλουσίου. Ὁ φιλόσοφος Σένεκας εἶχε 2,421,875 λ. τόσας δὲ εἶχε καὶ Πάλλας, ὁ ἀπελεύθερος τοῦ Κλαυδίου. Λέντουλος ὁ μάντις εἶχε 3,220,167 λ. Ὁ Κ. Κατκίλιος Κλαύδιος Ἰσίδωρος, μολονότι εἶχεν ἀπολέσειν ἓν καλὸν μέρος τῆς περιουσίας του εἰς τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, ἐκληροδότησε 4116 δούλους, 3000 ζεύγη βοῶν, 257,000 ἄλλων βοσκημάτων· καὶ εἰς μετρητὰ, 484,270 λ.

Ὁ Αὔγουστος ἔλαβεν ἀπὸ τὰς διαθήκας τῶν φίλων του 32,201,-607 λ. Ὁ Τιβέριος ἀποθανὼν ἀφῆκε 21,796,875 λ., τὰς ὁποίας κατεδαπάνησεν ὁ Καλιγόλας εἰς ὀλιγώτερον τῶν δώδεκα μηνῶν. Ὁ Οὐεσπασιανὸς, ὅτε ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον, ἐξετίμησεν ὅλα τὰ ἔξοδα τοῦ κράτους του εἰς 222,010,007 λ.! Τὰ χρέη τοῦ Μίλωνος ἀνέβαινον εἰς 585,101 λ.

Ὁ Καῖσαρ, πρὶν λάβῃ κἀμμίαν δημόσιον θέσιν, ἐχρεώστει 1300 τάλαντα, ἢ 231,875 λ. Ἀφοῦ δὲ διωρίσθη στρατηγὸς τῆς Ἱσπανίας, εἶπε, πρὶν ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς Ῥώμης, ὅτι τοῦ ἔλειπον 2,018,220 λ. ὥστε νὰ μὴν ἔχῃ τίποτε. Ὅτε πρῶτον ἐμβῆκεν εἰς τὴν Ῥώμην καταργὰς τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, ἐπῆρεν ἀπὸ τὸ ταμεῖον 1,095,070 λ., ἔφερε δ' εἰς αὐτὸ, πρὸς τὰ τέλη τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, ὑπὲρ τὰ 4,843,750 λ. Λέγεται ὅτι ἠγόρασε τὴν φιλίαν τοῦ Κουρίωνος διὰ 484,375 λ., τὴν δὲ τοῦ Λ. Παύλου διὰ 1500 ταλάντων, ἤτοι περίπου 270,500 λ.

Εἰς τὰς Ἴδας τοῦ Μαρτίου, ὁπότε ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ ἐδολοφονήθη, ἐχρεώστει ὁ Ἀντώνιος 322,917 λ., τὰς ὁποίας ἐξεπλήρωσε πρὸ τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἀπριλίου· κατεσπατάλευσε δὲ καὶ ἀπὸ τὰ δημόσια χρήματα 6,661,016 λ. Ὁ Ἀπίκιος ἐδαπάνησεν εἰς τὰς ἀσωτείας του 484,375 λ. Ἐξετάσας δὲ τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων του, καὶ εὑρὼν ὅτι δὲν τοῦ ἔμεινεν εἰμὴ ἐν ὑπόλοιπον 80,729 λ., ἐφαρμακώθη, νομίσας ὅτι ἡ πενία αὕτη δὲν ἐξήρκει πρὸς διατήρησίν του.

Κατὰ τὸν Πλίνιον ἡ σύγχρονος αὐτοῦ Λολλία Παυλίνα ἐφόρει λίθους πολυτίμους τῆς ἀξίας 32,202 λ., ἢ, ὡς ἄλλοι ἀναγινώσκουν τὸ χωρίον, 322,017 λ. Ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ ἐχάρισεν εἰς τὴν Σερβιλίαν, μητέρα τοῦ Μ. Βρούτου, μαργαρίτην ἀξίζοντα 48,417 λ. Ἡ Κλεοπάτρα, μετὰ τοῦ Ἀντωνίου συμποσιάζουσα, κατέπιε μαργαρίτην εἰς ὄξος ἀναλελυμένον, τῆς ἀξίας 80,729 λ. Ὁ δὲ Κλώδιος, υἱὸς Αἰσώπου τοῦ τραγῳδοῦ, κατέπιεν ἕνα ἐκτιμώμενον 807 λ.

Δι' ἓν δεῖπνον ἐξώδευσεν ὁ Καλιγόλας 80,729 λ. Ὁ δὲ Ἡλιογάβαλος δι' ἓν ὄμοιον 24,218 λ.

Τὸ ἰχθυοτροφεῖον τοῦ Λουκούλλου ἐπωλήθη 32,291 λ. Διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ οἴκου του ἐδαπάνησεν ὁ Κλώδιος 118,179 λ. Ἡ ἐν τῷ ἀγρῷ οἰκία τοῦ Μ. Σκαύρου ἐπυρπολήθη, καὶ ἡ ζημία του ἐλογαριάσθη 807,292 λ. Ἄπειρα πρέπει νὰ ἐξωδεύθησαν διὰ τὸν χρυσοῦν οἶκον τοῦ Νέρωνος, ἐπειδὴ ὁ Ὄθων, διὰ νὰ τελειώσῃ ἓν μέρος αὐτοῦ, ἐδαπάνησε 403,645 λ.

ΤΟΝ ἐφεξῆς πίνακα, ἐκ τοῦ ὁποίου φαίνεται πόσον ηὔξησεν ἡ μακροβιότης τῶν κατοίκων εἰς πολλὰς τῶν κυριωτέρων πόλεων τῆς Εὐρώπης, λαμβάνομεν ἐκ τοῦ Νέου Φιλοσοφικοῦ Ἡμερολογίου τοῦ Ἐδιμβούργου·—

Εἰς	Ἐν ἔτει	Ἀπέθανον.	Ἐν ἔτει	Ἀπέθανον.
Παρισίους . . .	1650	1 εἰς 25,	1829	1 εἰς 32
Λονδῖνον . . .	1690	1 εἰς 24,	1828	1 εἰς 55
Βερολῖνον . . .	1755	1 εἰς 28,	1827	1 εἰς 34
Γενεύαν	1560	1 εἰς 18,	1821	1 εἰς 43
Βιέννην	1750	1 εἰς 20,	1829	1 εἰς 25
Ῥώμην	1771	1 εἰς 21,	1828	1 εἰς 31
Ἀμστελόδαμον .	1770	1 εἰς 25,	1829	1 εἰς 29
Κανταβριγίαν .	1811	1 εἰς 41,	1821	1 εἰς 58
Μαγκεστρίαν .	1757	1 εἰς 25,	1821	1 εἰς 58
Λιστέρπαλον . .	1773	1 εἰς 27,	1821	1 εἰς 41
Πετρούπολιν . .	1768	1 εἰς 28,	1828	1 εἰς 48
Στοκόλμην . .	1763	1 εἰς 19,	1827	1 εἰς 26

Η ΦΙΛΑΛΗΘΕΙΑ μεγάλως βοηθεῖ τὴν ταχεῖαν ἐκπεραίωσιν τῶν ὑποθέσεων. Γεννᾷ ἐμπιστοσύνην εἰς ἐκείνους μὲ τοὺς ὁποίους πραγματευόμεθα, ἐμποδίζει τοὺς κόπους τῶν πολλῶν ἐρευνῶν, καὶ τελειόνει τὰ πράγματα μὲ ὀλίγα λόγια.

☞ Εἰς τὸ ἄρθρον τοῦ παρόντος Ἀριθμοῦ, τὸ ἐπιγραφόμενον Δεισιδαιμονίαι τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων, ὠνομάσαμεν τὴν θυγατέρα τῆς Δήμητρος μὲ τὸ Λατινικὸν αὐτῆς ὄνομα, Προσερπίνην· ἔπρεπε νὰ ὀνομασθῇ μὲ τὸ Ἑλληνικὸν, Περσεφόνη.

ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΙΟΥΝΙΟΣ, 1841.] [ΑΡΙΘ. 54.

Η ΠΟΛΙΣ ΠΡΟΥΣΑ.

Κατα τὸ μέσον τῆς χερσονήσου, ἥτις τοπάλαι ὠνομάζετο Μικρὰ Ἀσία, τὴν σήμερον δὲ Ἀνατολή, ἀνυψοῦται ὀροπέδιον, περὶ τὰς 60 λεύγας πλατύ, συνορεῦον πρὸς ἄρκτον μὲ τὴν σειρὰν τοῦ Ὀλύμπου, πρὸς νότον μὲ τὴν ἀντίστοιχον σειρὰν τοῦ Ταύρου, καὶ πρὸς δυσμὰς μὲ ἄλλην σειρὰν, ἥτις συνδέει τὸν Ταῦρον μὲ τὸν Ὄλυμπον. Τὸ ὀροπέδιον τοῦτο, καίτοι χαμηλότερον τῶν πέριξ αὐτοῦ ὀρέων, ἔχει ὅμως ἱκανὸν ὕψος, καὶ παμμεγέθεις σειραὶ βουνῶν ὑπάρχουν ἐπ' αὐτοῦ ἑστοιβασμέναι, μ' εὐρυχώρους ἐν τῷ μέσῳ πεδιάδας.

Ἐπὶ τοῦ μεγάλου τούτου ὀροπεδίου ἔκειντο εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἡ Φρυγία πρὸς δυσμὰς, συνορεύουσα κατὰ τὸ μέρος τοῦ Αἰγαίου πελάγους μὲ τὴν Μυσίαν, Λυδίαν, καὶ Καρίαν, καὶ ἡ Καππαδοκία πρὸς ἀνατολὰς, ἐκτεινομένη ἐπάνωθεν τῶν ὀρέων μέχρι τῆς χώρας τοῦ Εὐφράτου. Ἐγγὺς τῶν δύο τούτων μεγάλων ἐσωτερικῶν διαιρέσεων κατὰ τὸ βόρειον μέρος ἦτον ἡ Γαλατία, διαίρεσις μεταγενεστέρα τῶν ἄλλων, σχηματισθεῖσα ἐπὶ τῆς Γαλλικῆς ἐπιδρομῆς, π. χ. 278, ἐκ τοῦ διαμελισμοῦ ὀλίγων τινῶν μερῶν τῆς Φρυγίας καὶ Καππαδοκίας· πρωτεύουσαν πόλιν εἶχε τὴν Ἄγκυραν. Κατὰ δὲ τὸ νότιον μέρος, ἐν τῷ μέσῳ τῆς Φρυγίας καὶ Καππαδοκίας, ἔκειτο ἡ Λυκαονία.

Ἀπὸ τὰς βουνώδεις σειρὰς, αἵτινες ὑποστηρίζουν τὴν ὑψηλὴν ταύτην κεντρικὴν χώραν, κλίνει ἀνωμάλως ἡ γῆ πρὸς τὴν Μεσόγειον, τὸ Αἰγαῖον, καὶ τὸν Εὔξεινον Πόντον. Ὀλόγυρα δὲ, ἐπὶ τῆς ἐκτεταμένης ταύτης καταφερείας, ἦσαν αἱ χῶραι τῆς Λυκίας, Παμφυλίας, Πισιδίας, καὶ Κιλικίας πρὸς νότον· αἱ τῆς Βιθυνίας, Παφλαγονίας, καὶ Πόντου πρὸς βορρᾶν· καὶ, ὡς ἤδη ἀνεφέραμεν, αἱ τῆς Μυσίας, Λυδίας, καὶ Καρίας πρὸς δυσμὰς, μετὰ τῶν ὑποδιαιρέσεων τῆς Αἰολίδος καὶ Ἰωνίας. Καὶ ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τούτων αἰγιαλῶν εἶχον οἱ Ἕλληνες ἱκανὰς ἀποικίας· ἀλλ' ἐξαιρέτως κατεῖχον τὰ δυτικὰ παράλια, ἐφ' ὧν ἤκμαζον πολλαὶ καὶ πολυάνθρωποι πόλεις, Αἰολικαὶ, Ἰωνικαὶ, καὶ Δωρικαί.

Ἡ Προῦσα, θεωρίαν τῆς ὁποίας κατεχωρήσαμεν εἰς τὴν ἀκόλουθον σελίδα, κεῖται εἰς τὴν Βιθυνίαν, κατὰ τὴν δυτικὴν ὑπώρειαν τοῦ Ὀλύμπου, καὶ ἑπομένως εἰς μίαν τῶν γωνιῶν τοῦ ἤδη περιγραφέντος ὀροπεδίου· ἀπέχει δὲ ὡς δεκαοκτὼ μίλια τῆς Προποντίδος, ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τὸν δρόμον τῆς Νικομηδείας καὶ Νικαίας, καὶ περὶ τὰ ἑκατὸν ἑξήκοντα τῆς Σμύρνης. Τὴν ἔμπροσθεν αὐτῆς γόνιμον πεδιάδα καλύπτουσι φυταλιαὶ συκαμίνων, χρησίμων εἰς τροφὴν τῶν μεταξοποιῶν καμπῶν· τὸ ὄπισθεν μεγαλοπρεπὲς ὄρος συμβάλλει τὰ μέγιστα εἰς κτηνοτροφίαν, καὶ παρέχει πλείστην ξυλείαν πρὸς οἰκοδομὴν, ὡς καὶ καυσόξυλα· καὶ πολλαὶ δὲ ψυχραὶ ἀένναοι πηγαὶ ἀναβρύουν ἀπὸ τὰς ῥίζας τοῦ Ὀλύμπου, χορηγοῦσαι εἰς τὴν πόλιν περισσὸν καὶ καθαρώτατον ὕδωρ. Ἐπειδὴ πᾶς οἶκος εἰς τὴν Προῦσαν ἔχει τὴν βρύσιν αὐτοῦ, ὅλος ὁ ἀριθμὸς εἶναι μέγιστος, καὶ τινες τῶν δημοσίων βρύσεων καὶ ἀγωγῶν εἶναι ἄριστα κατεσκευασμέναι. Ὁ παλαιὸς περιηγητὴς Τουρνεφόρτιος λέγει ὅτι ποτὲ δὲν ἴδε πόλιν μὲ τοσαύτας πηγὰς, πλὴν ἴσως τῆς ἐν Ἱσπανίᾳ Γρανάτας. Αἱ ὁδοὶ εἶναι καθάριαι καὶ καλοστρωμέναι, καὶ κατ' ἐξοχὴν τὸ μέρος τῆς ἀγορᾶς. Ἐν γένει ἡ μεγάλη αὕτη πόλις εἶναι ἱκανῶς εὔκτιστος, καὶ τόσον διὰ τῆς βιομηχανίας (εἰς τὰ μεταξωτὰ μάλιστα, τῶν ὁποίων μετροῦνται 700 περίπου ὑφάνται) ὅσον διὰ τοῦ ἐμπορίου μία τῶν ἀκμαιοτάτων τῆς αὐτοκρατορίας. Παλαιὸν περιτειχισμένον φρούριον, ὅπου παρατηροῦνται ἀκόμη Ῥωμαϊκαὶ γλυφαὶ, καὶ μακρὰ προάστεια τὴν περιγυρίζουσι. Τὰ κορυφαῖα οἰκοδομήματά της εἶναι τὰ μέγα τσαμίον (Οὐλουτσαμὶ), τεράστιον οἰκοδόμημα ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς ἁλώσεως ταύτης τῆς πόλεως· τὸ τσαμίον τοῦ Σουλτὰν Ὀρχάνου μετὰ τοῦ τάφου του καὶ μετὰ Ὀθωμανικοῦ γυμνασίου πολυσυχνάστου, καὶ τὰ τσαμία τῶν Σουλτάνων Ὀσμάνου, Μουράδ, καὶ Βαϊαζίδ. Ὅλα τὰ τσαμία, κατά τινα νεώτερον Γάλλον περιηγητὴν, ἀναβαίνουν εἰς 125. Ὁ τάφος τοῦ Σουλτὰν Ὀρχάνου ἦτο ποτὲ Ἑλληνικὴ ἐκκλησία, ἥτις μετετράπη εἰς Μαυσωλεῖον αὐτοῦ, τῶν συζύγων, καὶ τῶν τέκνων του. Ὁ Ὀρχὰν ἔζη τὴν δεκάτην τετάρτην ἑκατονταετηρίδα, καὶ τὸ 1327 ἐπῆρε τὴν Προῦσαν ἀπὸ τοὺς ἀνάνδρους Γραικορωμαίους αὐτοκράτορας. Τὰ ὑπεράνω τῶν τάφων τούτων ἀνηγερμένα μνημεῖα καλύπτονται μὲ μεγαλοπρεπῆ λαχούρια.

Πρέπει προσέτι νὰ ἀναφέρωμεν τὰ πολλὰ καὶ ὡραῖα λιθόκτιστα πανδοχεῖα καὶ τὰ μεγαλοπρεπῆ θερμὰ λουτρὰ, καὶ τὰς πολλὰς καὶ ὡραίας ἀναπηδητικὰς πηγὰς, αἱ ὁποῖαι πληθύνουν τὰς εὐθυμίας τῆς πόλεως. Τοπάλαι ἦτον ἡ Προῦσα θρόνος τῶν βασιλέων τῆς Βιθυνίας, ἐπὶ δὲ τοῦ μεσαιῶνος, πρὶν κυριευθῇ ἡ Ἀδριανούπολις, μητρόπολις τῆς Τουρκικῆς αὐτοκρατορίας

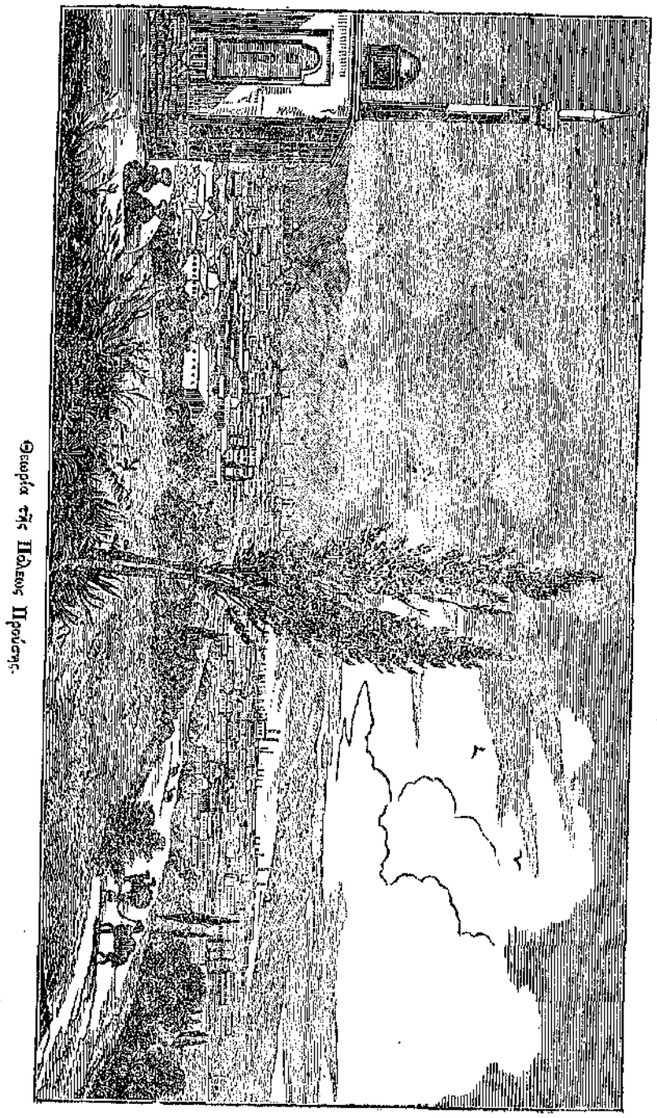

Θεωρία τῆς Ἡδεῖας Πρόσοψις.

ὡρα δὲ καθέδρα Μουλᾶ τοῦ πρώτου βαθμοῦ, Πασσᾶ, Μητροπολίτου τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, καὶ Ἀρμενίου ἀρχιεπισκόπου. Κατὰ τὸν Ἄμμηρον ἔχει ἡ πόλις αὕτη 100,000 κατοίκων.

Ὁπόταν, λέγει εἷς νεώτερος περιηγητής, ἀπὸ τὰς πλευὰς τοῦ Ὀλύμπου θεωρῇ τις αὐτὴν μὲ τοὺς σωροὺς τῶν ἴκων, τῶν πανδοχείων, τῶν τσαμίων, τῶν παλατίων, τῶν κήπων, καὶ μὲ τὰ δάση τῶν συκαμίνων, καὶ τὴν ἐπέκεινα πλουσίαν πεδιάδα, ὅλα δαψιλῶς ποτιζόμενα ὑπὸ τῶν ῥυάκων, τῶν ἐξερχομένων ἀπὸ τὰς γειτονικὰς φάραγγας, ἐκπλήττεται εἰς τὴν λαμπρότητα τοῦ θεάματος, τὸ ὁποῖον ἴσως εἶναι κατώτερον οὐδενὸς εἰς τὴν Ὀθωμανικὴν αὐτοκρατορίαν, τῆς βασιλευούσης μόνον ἐξαιρουμένης.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ ΕΔΟΥΑΡΔΟΥ ΕΚΤΟΥ.

Οἱ ἱστορικοὶ μεγάλως ἐπαινοῦσι τὴν γνήσιον ἀγαθότητα τῆς καρδίας, καὶ τὰ εὐμενῆ καὶ ἀξιέραστα ἤθη τοῦ βασιλέως Ἐδουάρδου Ἕκτου, καὶ πρὸ τῆς ἀναβάσεως καὶ μετὰ τὴν ἀνάβασιν αὐτοῦ εἰς τὸν θρόνον, ὡς καὶ τὴν φιλομάθειαν καὶ εὐμάθειαν αὐτοῦ, καὶ τὴν παντὸς καθήκοντος ἀκριβεστάτην ἐκπλήρωσιν. Τὸ γενναῖον τῆς διαθέσεώς του σαφῶς δεικνύεται ἐκ τοῦ ἑπομένου ἀνεκδότου, τὸ ὁποῖον, καίτοι ἀναφερόμενον εἰς παιδικὴν πρᾶξιν, εἶναι μ' ὅλον τοῦτο ἀξιόλογον, καθὸ παριστάνον τὰς εὐγενεῖς ἰδιότητας ἡγεμόνος, ὁ ὁποῖος διὰ τῶν νοητικῶν ἀρετῶν καὶ τῆς ὀρθῆς διαγωγῆς ἔτι μᾶλλον ἐκόσμει τὴν ὑψηλὴν αὐτοῦ θέσιν.

Πενταετὴς ὤν, ἔλαβε παρὰ τοῦ ἀναδόχου του πολύτιμον δῶρον, συνιστάμενον ἀπὸ παντοειδῆ ἀργυρᾶ σκεύη, ὡς δίσκους, πινάκια, περόνια, κουτάλια, κλπ. Τὸ τέκνον ὑπερεχάρη μὲ τὰ νέα καὶ στίλβοντα καλλιτεχνήματα· ὁ δὲ θαλαμηπόλος, διὰ νὰ ἐντυπώσῃ τὴν μεγάλην ἀξίαν τοῦ δώρου εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ παιδίου, ἔκαμε τὴν παρατήρησιν ταύτην, "Ἂς ἐνθυμῆται, ἂν ἀγαπᾷ, ἡ ὑμετέρα ὑψηλότης, ὅτι ταῦτα εἶναι μὲν ἰδικά σας, πλὴν πρέπει νὰ φυλάττωνται ὅλως διόλου διὰ τὸν ἑαυτόν σας· διότι, ἂν ἄλλοι συγχωρηθῶσι νὰ τὰ ἐγγίξωσι, θέλουν χαλασθῆν ἐξ ὁλοκλήρου." "Καλέ μου θαλαμηπόλε," ἀπεκρίθη μὲ γλυκύτητα ὁ πρίγκιψ, "ἂν οὐδεὶς ἐμπορῇ νὰ ἐγγίξῃ ταῦτα χωρὶς νὰ τὰ χαλάσῃ, διατί λοιπὸν μὲ ἐδόθησαν;"

Διὰ νὰ δείξῃ δὲ πόσον ὀλίγον ἐπίστευεν εἰς τοὺς λόγους τοῦ θεράποντος, προσεκάλεσε τὴν ἐπαύριον μικρούς τινας φίλους εἰς συμπόσιον, καὶ παρέθηκεν εἰς αὐτοὺς τὰ νεωστὶ δωρηθέντα πολύτιμα σκεύη. Ἀφοῦ ἀπέφαγον, καὶ τὰ ἀργυρᾶ πινάκια, καὶ λοιπὰ, καθαρισθέντα ἐβάλθησαν πάλιν εἰς τοὺς τόπους αὐτῶν, ὁ Ἐδουάρδος, δεικνύων αὐτὰ, εἶπε πρὸς τοὺς νέους συντρόφους του, νὰ λάβῃ καθεῖς ὅ,τι ἐξ αὐτῶν ἠγάπα, καὶ νὰ τὸ φυλάττῃ ὡς τεκμήριον τῆς ἀγάπης του. Τινὲς, ὀλίγα ἔτη μεγαλήτεροι ὄντες τοῦ Ἐδουάρδου, δὲν ἠθέλησαν νὰ ὠφεληθῶσιν ἀπὸ τὴν μεγαλόδωρον ταύτην διάθεσιν· ἀλλ' ὁ πρίγκιψ τοὺς ἐβίασεν εἰς τρόπον, ὥστε δὲν ἠμπόρουν πλέον ν' ἀποποιηθῶσι. "Γνωρίζετε," τοὺς εἶπε μὲ μειδίαμα, "ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως, καὶ δύναμαι νὰ τὰ βάλω εἰς τὸν τόπον εὐθὺς ὁπόταν θελήσω.

ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΝ ΚΡΙΣΙΝ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ.

(Κατὰ τὸν ἐξαίρετον Λατινικὸν ὕμνον τοῦ Κελάνου.)

1 Ὦ ὀργῆς φρικτὴ ἡμέρα!
Κόνις γίνεται ἡ σφαῖρα·
Δὲν ἐῤῥέθη φρικτοτέρα.

2 Τρόμος πάντας θέλει φθάσει,
Ὅταν ὁ Κριτὴς προφθάσῃ,
Ἀκριβῶς νὰ ἐξετάσῃ.

3 Θέλ' ἡ σάλπιγξ του ἠχήσειν,
Κ' ὅλους θέλει συναθροίσειν
Ἐκ τῶν τάφων εἰς τὴν κρίσιν.

4 Θάνατος καὶ γῆ καὶ φύσις
Τρέμουν, ὅταν πᾶσα κτίσις
Ἐγερθῇ νὰ γέν' ἡ κρίσις.

5 Νὰ, βιβλίον ἠνοιγμένον,
Καὶ πᾶν πταῖσμα γεγραμμένον
Πάντων τῶν κριθησομένων.

6 Κάθετ' ὁ Κριτὴς νὰ κρίνῃ
Πᾶν κρυπτόν· οὐδὲν ἀφίνει
Ἀτιμώρητον νὰ μείνῃ.

7 Τί οἱ πταῖσται νὰ ἐκφράζουν;
Καὶ μεσίτην τίνα κράζουν;
Φεῦ! οἱ δίκαιοι τρομάζουν.

8 Βασιλεῦ, τὸ πᾶν δεσπόζων,
Τοὺς πιστοὺς μὲ χάριν σώζων,
Ῥῦσαί με, ὦ οὕτως σώζων.

9 Ἰησοῦ μου, ἐνθυμήσου,
Τέλος ἤλθον τῆς ζωῆς σου,
Σῶσόν με ἐκ τῆς ὀργῆς σου.

10 Ἴσουν κεκοπιασμένος
Δι' ἐμὲ, κ' ἐσταυρωμένος·
Κόπος μὴ ματαιωμένος!

11 Πρὸ τῆς κρίσεως, Κριτά μου,
Πλύνον πᾶν ἁμάρτημά μου,
Ἐλεήμων Λυτρωτά μου.

12 Ἔνοχος δεινῶς στενάζω,
Κατηφὴς ἐρυθριάζω,
Καὶ, ἰλάσθητί μοι, κράζω.

13 Ἔδειξες εἰς τὴν Μαρίαν,
Κ' εἰς τὸν κλέπτην εὐσπλαγχνίαν,
Προσδοκῶ κ' ἐγὼ ὁμοίαν.

14 Φαύλη εἶν' ἡ δέησίς μου,
Σὺ δὲ ἔσο ἡ ἐλπίς μου,
Κ' ἡ ἐξ ᾅδου λύτρωσίς μου.

15 Τότε μὲ τὰ πρόβατά σου,
Βάλε μ' εἰς τὰ δεξιά σου,
Μὴ εἰς τὰ ἀριστερά σου.

16 Μὴ μὲ τοὺς κατηραμένους,
Ἀπὸ σὲ μεμακρυσμένους,
Ἀλλὰ μὲ τοὺς σεσωσμένους.

17 Ἔμπροσθεν εἰς τὸν Κριτήν μου,
Ταπεινόω τὴν ψυχήν μου,
Σῶσόν με 'ς τὴν τελευτήν μου

18 Ὦ ἡμέρα θρήνου πλήρης!
Πάντας εἰς τὴν κρίσιν σύρεις,
Χάριν δεῖξε, ὅστις κρίνεις,
Ἀντὶ τῆς δικαιοσύνης.

19 Ἰησοῦ, πιστὲ Ποιμήν,
Δὸς ἀνάπαυσιν ἡμῖν! Ἀμήν. Χ.

Ο ΑΝΘΟΛΟΨ ΣΤΡΕΨΙΚΕΡΩΣ.

Εἰς τὰς κεντρικὰς καὶ νοτίους χώρας τῆς Ἀφρικῆς κατοικοῦσι πάμπολλα εἴδη ζώων, καλούμενα ὑπὸ τῶν φυσικοϊστορικῶν μὲ τὸ γενικὸν ὄνομα Ἀντιλόπη, κατὰ διαφθορὰν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς λέξεως Ἀνθόλοψ,—διδομένης ὑπὸ τοῦ Εὐσταθίου εἰς ἓν εἶδος τῶν ζώων τούτων, καὶ ὑποδηλούσης τῶν ὀμμάτων τὴν λαμπρότητα. Ὁ Ἀνθόλοψ Στρεψίκερως, τὸν ὁποῖον εἰκονίζει ἡ προτεταγμένη εἰκονογραφία, εἶναι ζῶον μεγαλοπρεπές, ὀκτὼ ποδῶν ἔχον μῆκος, τεσσάρων δὲ ὕψος κατὰ τοὺς ὤμους, ὥστε σχεδὸν εἶναι τοῦ ἵππου ἰσομεγέθης. Καὶ οἱ ἄρρενες καὶ αἱ θήλειαι ἔχουσι κέρατα, σπειροειδῶς συνεστραμμένα, καὶ ἰσχυρότατα. Τοῦ ἄρρενος εἶναι μάλιστα μεγαλοπρεπῆ, ὡς τέσσαρας πόδας ἐκτεινόμενα. Ὁ τράχηλος εἶναι παχὺς καὶ δυνατός· ἡ κεφαλὴ μεγάλη, τελειόνουσα εἰς πλατὺ ῥύγχος· τὰ μέλη γενικῶς παχέα καὶ εὔρωστα, καὶ ὅλον τὸ ἔξωτερικὸν φαινόμενον βοὸς μᾶλλον παρ' ἀνθόλοπος ὅμοιον. Τὸ γενικὸν χρῶμα εἶναι μελαγχροινωπὸν ψαρόν, μὲ λευκήν τινα στενὴν σειρὰν διαπερνῶσαν τὴν ῥάχιν, καὶ ὀκτὼ ἢ δέκα ὁμοίας σειρὰς ἐκ τῶν νώτων κατερχομένας καὶ πλαγίως τὰ πλευρὰ διαβαινούσας. Ἐπὶ τοῦ τραχήλου ὑπάρχει μικρά τις ἀραιὰ χαίτη μελάγχροινος, καὶ ἡ σιαγὼν, ὁ λόρυγξ, καὶ τὸ στῆθος ἔχουσι ὁμοίας μακρὰς τρίχας, ἐν εἴδει γενειάδος. Αἱ παρειαὶ εἶναι σημειωμέναι μὲ δύο ἢ τρία λευκὰ στρογγύλα στίγματα· τὰ ὦτα εἶναι μεγάλα, ἡ δὲ οὐρὰ μετρίου μήκους, καὶ μὲ κοντὰς τρίχας ἐσκεπασμένη.

Τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦτο ζῶον κατοικεῖ εἰς τὰ δασώδη μέρη τῆς Καφφραρίας, ὡς ἐπιτοπλεῖστον παρὰ τὰς ὄχθας ποταμῶν, εἰς τοὺς ὁποίους καταφεύγει διωκόμενον, καὶ κολυμβᾷ ἐξαίρετα. Διαιτᾶται δὲ κατὰ μικρὰς οἰκογενείας τεσσάρων ἢ πέντε ἀτόμων, δὲν συχνάζει ποτὲ εἰς τὰς ἀνοικτὰς πεδιάδας, οὔτε εἰς τὰ ὄρη, καὶ τρέφεται ἀπὸ τοὺς βλαστοὺς καὶ τὰ φύλλα τῶν μικρῶν δένδρων. Καίτοι βαρὺ ζῶον, καὶ οὐδόλως ταχύπουν, πηδᾷ ὅμως μ' ἐκπληκτικὴν εὐκολίαν, καὶ παρετηρήθη μίαν φορὰν ἕν, τὸ ὁποῖον δι' ἑνὸς πηδήματος ὑπερέβη θύραν δέκα πόδας ὑψηλήν. Οἱ ἄρρενες δὲν στεροῦνται γενναιότητος, θαῤῥαλέως μαχόμενοι ὅταν περικυκλωθῶσιν· ὅταν ὅμως ζωγρηθῶσι νέοι, εὐκόλως ἡμερόνονται, καὶ δὲν δεικνύουσι κάμμίαν κλίσιν νὰ ἀνακτήσωσι τὴν φυσικὴν ἐλευθερίαν. Αἱ θήλειαι γεννῶσιν ἓν μόνον κατὰ φοράν.

ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΑΣ.

Παρατηρεῖ ὁ περίφημος Γάλλος Chateaubriand, ὅτι καλλίστη ὅλων τῶν ἐμφύτων εἰς τὸν ἄνθρωπον ἠθικῶν ὁρμῶν εἶναι ἡ φιλοπατρία, καὶ ὅτι, ἂν οὔτος δὲν ἦτο νόμος ὑποστηριζόμενος διὰ συνεχοῦς θαύματος—εἰς τὸ ὁποῖον, καθὼς εἰς ἄλλα πολλὰ, δὲν δίδομεν κάμμίαν προσοχὴν—ἅπαντες οἱ ἄνθρωποι ἤθελον συσσωρευθῆν εἰς τὰς εὐκράτους ζώνας, καὶ ἀφήσειν ἔρημον τὴν ἐπίλοιπον σφαῖραν. Διὰ νὰ ἐμποδισθῶσι λοιπὸν τοιαῦτα ἐπαισθητὰ δεινὰ, ὁποῖα ἤθελον προκύψειν ἀπὸ τὴν εἰς ἕνα τόπον τῆς γῆς συσσώρευσιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἡ Πρόνοια προσήλωσε τοὺς πόδας ἑκάστου ἀνθρώπου εἰς τὸ ἴδιον αὐτοῦ χῶμα διά τινος ἀκαταμαχήτου μαγνητισμοῦ, ὥστε καὶ τοῦ βορρᾶ οἱ παγωμένοι αἰγιαλοὶ καὶ τῆς Ἀφρικῆς αἱ διακεκαυμέναι χῶραι δὲν μένουσιν ἀκατοίκητοι.

ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ.

Συνέχεια ἀπὸ Σελ. 72.

ΜΑΝΤΕΙΑ, ΘΥΕΙΑΙ, ΟΙΩΝΟΙ.

Οἱ Ἕλληνες ἐπίστευον οὐχὶ μόνον εἰς πολυαρίθμους θεοὺς καὶ θεὰς, τὰ Ὀλύμπια δώματα κατοικοῦντας, ἀλλὰ καὶ εἰς πλείστους μάντεις, ἐπὶ γῆς ἐμπνεομένους καὶ τὸ μέλλον προφητεύοντας. Οἱ σοφώτατοι ἐξ αὐτῶν δὲν ἦσαν κατὰ τοῦτο νοημονέστεροι τῶν ἀμαθῶν ἐκείνων, οἵτινες τὴν σήμερον πιστεύουν εἰς μοιρολόγους. Τὴν συνήθειαν τοῦ μαντεύεσθαι περὶ τῆς ἐκβάσεως ἀξιολόγων ἐπιχειρήσεων, ὡς συνεχομένην μετὰ τῆς καθεστώσης θρησκείας, ὑπεστήριζε καὶ ἡ κυβέρνησις. Εἰς πᾶσαν σπουδαίαν ὑπόθεσιν, ἡ τοῦ μέλλοντος ἐπιθυμητὴ πρόγνωσις ἐζητεῖτο ἀπό τινα μαντεῖα· ἐκ τούτων δὲ περιφημότερον ἦτον ἐν Ἑλλάδι τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος εἰς τοὺς Δελφοὺς, πόλιν ἐκτισμένην ἐπὶ τῆς κατωφερείας τοῦ Ὄρους Παρνασσοῦ, εἰς τὴν Φωκίδα. Πάλαι ποτὲ εἶχεν ἀνακαλυφθῆν ὅτι ἀπὸ βαθὺ σπήλαιον εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ τοῦ ὄρους ἐξήρχετο μεθυστικὸς ἀτμὸς, τόσον ἰσχυρὰν ἔχων ἐπιῤῥοὴν, ὥστε νὰ ἐπιφέρῃ σπασμοὺς καὶ εἰς ἀνθρώπους καὶ εἰς κτήνη. Οἱ ἀπαίδευτοι κάτοικοι τῆς περιχώρου, μὴ δυνάμενοι τὸ φαινόμενον τοῦτο νὰ ἐξηγήσωσιν, ὑπέθεσαν αὐτὸ ὑπερφυσικῆς ἐνεργείας ἀποτέλεσμα, καὶ ἐθεώρουν τὰ ἀσυνάρτητα παραλαλήματα τῶν ὅσοι εἶχον ἐμπνεύσειν τὸν βλαβερὸν ἀτμὸν ὡς προφητείας, ὑπὸ τὴν ἔμπνευσιν θεοῦ τινὸς ἐκφωνουμένας. Ἐπειδὴ δὲ ὁ τὴν ἠλιθιότητα ἐπιφέρων ἀτμὸς ἐξήρχετο ἀπὸ τὴν γῆν, εἴκασαν κατὰ πρῶτον ὅτι τὸ νεωστὶ ἀνακαλυφθὲν μαντεῖον πρέπει νὰ ἦτο τῆς ἀρχαιοτάτης θεᾶς, Γῆς· ἀλλ' ὁ Ποσειδὼν συνηνώθη ἑπομένως μετὰ τῆς θεᾶς ταύτης, ὡς ἐνεργὸς τοῦ μυστηρίου. Ἐπὶ τέλους, ἅπασα ἡ τιμὴ μετεφέρθη εἰς τὸν Ἀπόλλωνα. Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἐκτίσθη ναὸς ἐπὶ τοῦ ἡγιασμένου τόπου, καὶ ἱέρεια διωρίσθη, Πυθία ὀνομαζομένη, τῆς ὁποίας ἔργον ἦτο νὰ ἐμπνέῃ, ἐκ τακτῶν διαλειμμάτων, τὴν προφητικὴν ἀναθυμίασιν. Διὰ νὰ ἐμπορῇ δὲ ἀσφαλῶς νὰ κάμνῃ τοῦτο, χωρὶς δηλαδὴ νὰ ὑπόκειται εἰς τὸ πίπτειν ἐντὸς τοῦ σπηλαίου, ὡς διάφοροι εἶχον ἤδη πέσειν, κατεσκευάσθη τρίπους κατευθεῖαν ἐπὶ τοῦ στομίου τοῦ χάσματος. Ἡ Πυθία, μ' ὅλον τοῦτο, οὐδ' ἀσφαλὲς, οὐδ' εὐάρεστον εἶχεν ἔργον. Οἱ σπασμοὶ, τοὺς ὁποίους ἐγέννων αἱ τοῦ ἔντρου νοσώδεις ἀναθυμιάσεις, κάποτε ἦσαν τόσον σφοδροὶ, ὥστ' ἐπέφερον ἄμεσον θάνατον, καὶ πάντοτε δὲ ἦσαν τόσον ὀδυνηροὶ, ὥστε μετὰ βίας ἡ ἱέρεια ὠθεῖτο εἰς τὴν προφητικὴν ἕδραν. Τὰς ἀσυναρτήτους λέξεις, ὅσας ἐξεφώνει ἡ μανιώδης Πυθία, συνέταττον εἰς περιόδους οἱ παρεστῶτες ἱερεῖς, οἵτινες εὐκόλως ἠδύναντο νὰ θέτουσιν αὐτὰς εἰς τοιαύτην τάξιν, καὶ νὰ ἀναπληρῶσι τὰ χάσματα εἰς τρόπον, ὥστε δι' αὐτῶν νὰ φανερόνωσι τὸ ἁρμοδιώτερον εἰς τὰ συμφέροντα τοῦ ναοῦ. Διὰ νὰ μὴ καταντήσῃ δὲ εἰς ἀνυποληψίαν τὸ μαντεῖον, ἐφρόντιζον ἐν γένει νὰ παραδίδωσι τόσον ἀσαφῆ καὶ αἰνιγματώδη τὸν χρησμὸν, ὥστε, ὁποιονδήποτε τέλος καὶ ἂν ἐλάμβανον τὰ πράγματα, νὰ μὴν ἀποβῇ ψευδὴς ἡ προῤῥησις, ἢ μᾶλλον νὰ φαίνεται ὅτι ἐπληρώθη. Παρατηρητέον ἐνταῦθα, ὅτι, προϊόντος τοῦ χρόνου, ἡ Πυθία, ἀντὶ νὰ ἐμπνέῃ τὸν ἀτμὸν καὶ νὰ πίπτῃ εἰς ἀληθεῖς σπασμοὺς, ὡς ἐπιτοπλεῖστον ὑπεκρίνετο μόνον αὐτούς.

Τὸ Δελφικὸν μαντεῖον μεγάλως διεφημίσθη εἰς ὀλίγον καιροῦ διάστημα, καὶ τίποτε λόγου ἄξιον δὲν ἐπεχειρίζοντο εἰς κἀνὲν μέρος τῆς Ἑλλάδος, ἢ τῶν πολυαρίθμων αὐτῆς ἀποικιῶν εἰς τὰς νήσους καὶ τὰ παράλια τοῦ Αἰγαίου καὶ τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, χωρὶς νὰ συμβουλευθῶσι τὴν Πυθίαν. Τὰ χαρίσματα δὲ, ὅσα ἐφιλοδώρουν οἱ προστρέχοντες εἰς αὐτὸ, ἐξ ὧν οὐκ ὀλίγοι ἦσαν ἡγεμόνες ἢ δυνατοὶ καὶ περίπλουτοι ἀρχηγοὶ, συνίστων μέγα καὶ μόνιμον εἰσόδημα, καὶ ὄχι μόνον εἰς τοὺς ἱερεῖς ἐχορήγουν τὰ μέσα τῆς εὐζωΐας, ἀλλ' ἐξήρκεσαν καὶ πρὸς ἀνέγερσιν λαμπροῦ ναοῦ ἀντὶ τοῦ κατὰ πρῶτον κτισθέντος ἀγροίκου οἰκοδομήματος. Ὁ μέγας σεβασμὸς, τὸν ὁποῖον ἔχαιρε τὸ Δελφικὸν μαντεῖον, ἔδιδεν εἰς τοὺς διευθυντάς του μεγίστην ἐπιῤῥοὴν εἰς τὰ δημόσια πράγματα· ἐπιῤῥοὴν, τὴν ὁποίαν ἐνήργουν κάποτε κατὰ τὸν πλέον ἀξιέπαινον τρόπον, ἐπικυροῦντες καὶ προάγοντες τὰ σχέδια τῶν πολιτικῶν, νομοθετῶν, καὶ πολεμιστῶν, οἵτινες ἐπροσπάθουν νὰ βελτιώσωσι τὰ πολιτικὰ συστήματα, νὰ μεταῤῥυθμίσωσι τοὺς νόμους καὶ τὰ ἤθη, ἢ νὰ ὑπερασπίσωσι τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος. Ὡς δὲ τὰ Ὀλύμπια καὶ ἄλλαι πανηγύρεις, ἐσχημάτιζε δεσμὸν ἑνώσεως μεταξὺ τῶν πολυαρίθμων ἀνεξαρτήτων κοινοτήτων τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὰ κοινωφελῆ μέτρα διὰ τῆς ἐξουσίας τῶν θεῶν ἐνισχύον, κατέστελλε πολλάκις ζηλοτυπίας καὶ ἔριδας, καὶ διήγειρεν ἅπαντας εἰς τὴν σπουδὴν τῆς κοινῆς εὐδαιμονίας. Ἀκόμη καὶ ὅτε ἡ ἐπίλοιπος Ἑλλὰς ἐταράσσετο ὑπὸ ἐμφυλίων πολέμων, ἡ ἐκλεκτὴ χώρα τοῦ Ἀπόλλωνος δὲν ἠνωχλεῖτο ὑπὸ τῆς κλαγγῆς τῶν ὅπλων· ἡ δ' ἀσφάλεια τὴν ὁποίαν ἔχαιρεν, ἐξ αἰτίας τοῦ ἱεροῦ χαρακτῆρός της, κατέστησε τοὺς Δελφοὺς ὡσεὶ ἀποθήκην μεγάλου μέρους τοῦ Ἑλληνικοῦ πλούτου.

Πιστεύεται κοινῶς ὅτι τὴν εἰς μαντεῖα δεισιδαίμονα πίστιν, ὡς καὶ πολλὰς τῶν τεχνῶν, ἔλαβον οἱ Ἕλληνες παρὰ τῶν Αἰγυπτίων. Εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Λιβύης, πρὸς δυσμὰς τῆς Κάτω Αἰγύπτου, ἦτον ἀνηγερμένος ὁ μεγαλοπρεπὴς ναὸς τοῦ Διὸς Ἄμμωνος, περιβόητος διὰ τοὺς χρησμοὺς τῆς κατὰ φαντασίαν προεδρευούσης ἐκεῖ θεότητος. Ὁ Ἀλέξανδρος, τὴν Αἴγυπτον κατακτήσας, ἐπεσκέφθη τὸ περίφημον τοῦτο μαντεῖον, καὶ συνεβουλεύθη αὐτὸ περὶ τῶν τυχῶν τῆς οἰκογενείας του. Οἱ Ῥωμαῖοι, ὡς καὶ οἱ Ἕλληνες, ἐσεβάζοντο τὸ μακρυνὸν τοῦτο χρηστήριον. Μετὰ τὴν ἐν Φαρσαλίᾳ μάχην, παρεκάλεσε τὸν Κάτωνα ὁ Λα-

* Ἴδε Ἀποθ. Τόμ. Α'. Σελ. 130.

βίηνος νὰ συμβουλευθῇ μαντεῖον τόσον διαβόητον· ἀλλ' ὁ μέγας ἐκεῖνος ἀνὴρ, ὅστις εἶχε φρονήματα περὶ θεοσεβείας ὑψηλότερα τῶν συμπατριωτῶν αὐτοῦ, ἔκαμε τὴν ἀκόλουθον ἀξιομνημόνευτον ἀπάντησιν·—"Διατί, ὦ Λαβίηνε, θέλεις νὰ συμβουλευθῶ τὸν Δία; Νὰ ἐρωτήσω αὐτὸν ἂν συμφέρῃ νὰ χάσω τὴν ζωὴν μᾶλλον παρὰ τὴν ἐλευθερίαν; ἂν ἡ ζωὴ ἦναι πραγματικὸν ἀγαθόν; Ἐντὸς ἡμῶν, ὦ Λαβίηνε, ἔχομεν μαντεῖον, τὸ ὁποῖον δύναται ν' ἀποκριθῇ εἰς ὅλας τὰς ἐρωτήσεις ταύτας. Τίποτε δὲν συμβαίνει ἄνευ τῆς τοῦ Θεοῦ διαταγῆς. Ἂς μὴν ἀπαιτῶμεν παρ' αὐτοῦ νὰ μᾶς ἐπαναλέγῃ ὅσα ἐπὶ τῶν καρδιῶν μας ἀρκούντως ἐνεχάραξεν. Ἡ ἀλήθεια δὲν ἀπεσύρθη εἰς τὰς ἐρήμους ταύτας· δὲν εἶν' ἐγκεχαραγμένη ἐπὶ τῶν ἄμμων τῆς Λιβύης. Ἡ κατοικία τοῦ Θεοῦ εἶναι εἰς τὸν οὐρανὸν, εἰς τὴν γῆν, εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ εἰς τὰς ἐναρέτους ψυχάς. Ὁ Θεὸς λαλεῖ πρὸς ἡμᾶς δι' ὅλων ὅσα βλέπομεν, δι' ὅλων ὅσα μᾶς περικυκλοῦσιν. Οἱ ἄστατοι, καὶ οἱ μὲ τὰς περιστάσεις συμμεταβαλλόμενοι, ἀς προστρέχωσιν εἰς τὰ μαντεῖα. Τὸ κατ' ἐμὲ, εἰς τὴν φύσιν εὑρίσκω πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ ἐμπνεύσῃ τὴν πλέον σταθερὰν ἀπόφασιν. Ὁ δειλὸς, ὡς καὶ ὁ ἀνδρεῖος, δὲν ἐμπορεῖ νὰ διαφύγῃ τὸν θάνατον. Ὁ Ζεὺς οὐδὲν μᾶλλον δύναται νὰ μᾶς εἴπῃ."

Τὰ μαντεῖα τῆς Ἑλλάδος, καθὼς καὶ τὰ εἰς πᾶν ἄλλο μέρος, ἔπεσον εἰς ἀνυποληψίαν προϊόντος τοῦ χρόνου· αἱ προῤῥήσεις αὐτῶν ἐγελῶντο, καὶ ἐξηλέγχοντο ὡς εἴτε ἀμφίλογοι εἴτε ψευδεῖς· τελευταῖον δὲ, ὅτε τὸ φῶς τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐξηπλώθη εἰς τὰς Ῥωμαϊκὰς ἐπαρχίας, ἐσίγησαν ὅλως διόλου.

Ἐνῷ τὰ μαντεῖα ἐξηκολούθουν νὰ ἐνεργῶσιν ὡς δημόσιοι καὶ ἀξιόπιστοι προφῆται, ὑπῆρχον ἐνταυτῷ ἄλλα μέσα διάφορα τοῦ προβλέπειν τὸ μέλλον, καὶ τοῦ λαμβάνειν οἰωνοὺς ἀγαθῆς ἢ κακῆς τύχης. Ἐκ τούτων τὰ κυριώτερα ἦσαν σημεῖά τινα εἰς τὰ ἐντόσθια τῶν σφαγίων. Πρέπει δ' ἐνταῦθα νὰ ἐξηγήσωμεν τὸν τρόπον τοῦ θυσιάζειν. Ταῦροι, αἶγες, πρόβατα, περιστεραὶ, ἀλεκτρυόνες, καὶ ἄλλα ζῶα ἐθυσιάζοντο εἰς τοὺς ἐγχωρίους θεούς. Κάποτε προσεφέρετο ἑκατόμβη, ἤτοι ἑκατὸν ζῶα ἐσφάζοντο διαμιᾶς, ὥστε νὰ ἐξιλεώσωσι τὰς σκιὰς ἢ τὰ ἀνήσυχα πνεύματα τῶν τεθνηκότων. Ἐπεκράτει δὲ καὶ ἡ ἀλλόκοτος ἰδέα, ὅτι τὰ μέλλοντα νὰ θυσιασθῶσι ζῶα ἤθελον δείξειν σημεῖα εὐχαριστήσεως καθ' ἣν στιγμὴν ἤγοντο εἰς τοὺς βωμοὺς, ἂν οἱ θεοὶ, εἰς τοὺς ὑποίους προσεφέροντο, ἦσαν εὐηρεστημένοι μὲ τὴν προσφοράν. Παρουσιαζομένου ταύρου ἢ αἰγὸς, ὁ ἱερεὺς ἔσυρε μάχαιραν ἀπὸ τοῦ μετώπου μέχρι τῆς οὐρᾶς· καὶ ἂν μὲν τὸ σφάγιον ἐταράσσετο εἰς τοῦτο, ἀπεβάλλετο ὡς μὴ εὐπρόσδεκτον· ἂν δ' ἔστεκεν ἡσύχως εἰς τὸ θυσιαστήριον, τότε ἐνόμιζον ὅτι οἱ θεοὶ εὐηρεστοῦντο· ἀλλ' ἁπλῶς ἡ μὴ ἀντίστασις δὲν ἐλογίζετο ἱκανὴ, ἐκτὸς ἂν ἔδιδε καὶ τὴν συγκατάθεσιν αὐτοῦ διὰ νεύματος· πρὸς δοκιμασίαν δὲ ἂν ἤθελε νεύσειν, ἔχυνον ὕδωρ ἢ κριθὴν εἰς τὸ ὠτίον του· ὥστε κατ' ἀλήθειαν ἦτο δύσκολον νὰ μὴ κλίνῃ τὸ ζῶον. Μετὰ τὸ σημεῖον τοῦτο, ἔχυνεν ὁ ἱερεὺς οἶνον, καὶ κάποτε ὀπώρας ἢ λίβανον, μεταξὺ τῶν κεράτων τοῦ σφαγίου, ἑπομένως δ' ἐῤῥίπτεν αὐτὸ κάτω καὶ τὸ ἔσφαζε. Μεγάλη ἐπιδεξιότης ἐχρειάζετο εἰς τὸ ῥίπτειν κάτω καὶ σφάζειν τὸ θῦμα, καθότι ἂν διαμιᾶς δὲν ἔπιπτε καταγῆς, ἢ ἂν ἐκτύπα τοὺς πόδας ἢ ἐλάκτιζεν, ἢ ἐζήτει νὰ λυθῇ, ἢ ἂν τὸ αἷμα δὲν ἐῤῥέεν ἐλευθέρως, ἢ ἂν ἐφαίνετο ν' ἀποθνήσκῃ μὲ σφοδρὸν πόνον, ἐλογίζετο μὴ θεάρεστον· τούτων ἁπάντων θεωρουμένων ὡς ἀπαισίων οἰωνῶν. Εἰς τοὺς ἐπουρανίους θεοὺς ἐγίνοντο αἱ θυσίαι τὸ πρωΐ περὶ ἀνατολὰς ἡλίου· ἀλλ' εἰς τοὺς θεοὺς τοῦ ᾅδου, περὶ ὧν ἐφαντάζοντο ὅτι ἐμίσουν τὸ ἡμερινὸν φῶς, ἐγίνοντο κατὰ τὸ μεσονύκτιον. Εἴς τινας καιροὺς εἶχον συνήθειαν νὰ χορεύωσι πέριξ τῶν θυσιαστηρίων ἐνῷ ἔψαλλον τοὺς ἱεροὺς ὕμνους, οἵτινες συνίσταντο ἀπὸ τρία μέρη. Τὸ πρῶτον ἐκ τῶν μερῶν τούτων, στροφὴ καλούμενον, ἐψάλλετο ἐνῷ ἔστρεφον ἐξ ἀνατολῶν εἰς δυσμάς· τὸ ἄλλο, καλούμενον ἀντιστροφὴ, ἐνῷ ἐπέστρεφον ἀπὸ δυσμῶν εἰς ἀνατολάς· ἔπειτα δ' ἱστάμενοι ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου ἔψαλλον τὴν ἐπῳδήν.

Ἀφοῦ ἡ θυσία ἐτελείωνεν, ὁ ἱερεὺς ἐλάμβανε τὸ μερίδιόν του, καὶ ἄλλο μερίδιον ἐδίδετο κατὰ χρέος εἰς τοὺς ἄρχοντας· τὸ δὲ λοιπὸν συνήθως ἐκόμιζον εἰς τὴν οἰκίαν οἱ προσφέροντες, καλοτυχίαν τοῦτο νομίζοντες καὶ πρὸς διατήρησιν τῆς ὑγείας συντεῖνον. Ἐνίοτε μερίδια ἐπέμποντο ὡς δῶρα εἰς ἀπόντας φίλους. Αἱ κυριώτεραι τῶν τοιούτων ἱεροπραξιῶν ἠκολουθοῦντο ἀπὸ εὐωχίας καὶ συμπόσια, εἰς τὸ τέλος τῶν ὁποίων μεταβαίνοντες εἰς τὸν ναὸν τοῦ Διὸς ἢ ἄλλου τινὸς θεοῦ ἔξέχεον σπονδὴν οἴνου.

Ἐκτὸς τῶν θυσιῶν, ὑπῆρχον ἄλλου εἴδους ἀφιερώματα, προσφερόμενα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς θεοὺς αὐτῶν, εἴτε διὰ νὰ τοὺς ἐξιλεώσωσιν ὠργισμένους ὄντας, εἴτε διὰ νὰ λάβωσι μέλλον τι ἀγαθὸν, ἢ πρὸς εὐγνωμοσύνην διὰ παρελθούσας χάριτας. Ταῦτα συνίσταντο ἀπὸ στεφάνους, φορέματα, χρυσᾶ ποτήρια, ἢ ὁ,τιδήποτε ἄλλο συντεῖνον πρὸς καλλωπισμὸν ἢ πλουτισμὸν τῶν ναῶν. Ὁπότε ἤλλαζέ τις τὸ ἐπιτήδευμά του ἢ τὸν τρόπον τοῦ ζῆν, ἦτο συνήθεια ν' ἀφιερόνῃ τὰ εἰς αὐτὸ ἀνήκοντα ὄργανα, ὡς ἀνάμνησιν εὐγνώμονα τῆς θείας χάριτος καὶ προστασίας. Οὕτω, ὁ ἁλιεὺς ἀφιέρονε τὰ δίκτυά του εἰς τὰς νύμφας τῆς θαλάσσης· οἱ ποιμένες ἐκρέμαζον αὐλοὺς εἰς τὸν Πᾶνα ἢ ἄλλον τινὰ τῶν ἀγροτικῶν θεῶν, καὶ δέσποινα, ὑπὸ τοῦ γήρατος κατεφθαρμένη, ἀφιέρονεν εἰς τὴν Ἀφροδίτην τὸ κάτοπτρον αὐτῆς.

Ἡ σπλαγχνοσκοπία ἦτο σπουδαιοτάτη τέχνη, ἀπαιτοῦσα τὴν μεγίστην προσοχὴν ἐκ μέρους τῶν αὐτὴν ἐπαγγελλομένων. Ἂν ἐφαίνετο νόσημά τι, ἢ βλάβη, ἢ ἄχροια, εἰς τὰ ἐντόσθια, ἂν τὸ ἧπαρ ἦτο ξηρὸν, ἢ ἂν ἡ καρδία ἔπαλλεν, ἢ ἦτο συνεσταλμένη, ἐνομίζετο ἀπαίσιος ἡ θυσία, καὶ κακὴ τύχη ἔμελλε νὰ παρακολουθῇ τὴν προταθεῖσαν ἐπιχείρησιν· ἂν ἡ χολὴ ἦτο

μεγάλη καὶ ἕτοιμος νὰ διαῤῥαγῇ, ἔμελλον νὰ συμβῶσιν αἱματώδεις πόλεμοι καὶ μάχαι. Ὁ θάνατος τοῦ Ἀλεξάνδρου προεῤῥέθη, ἐπειδὴ τὸ ἧπαρ τοῦ σφαγίου δὲν εἶχε λοβούς. Τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ὁ Πύῤῥος ἐφονεύθη εἰς τὸ Ἄργος, ὁ θάνατος αὐτοῦ προεγνώσθη ἀπὸ τὰς κεφαλὰς τῶν θυμάτων, αἵτινες, ἀποκοπεῖσαι, ἔκειντο γλείφουσαι τὸ ἴδιόν των αἷμα. Ἦτο προσέτι ἀπαίσιος οἰωνὸς, ὅτε τὸ πῦρ, εἰς τὸ θῦμα ὑφαπτόμενον, δὲν ἀνέβαινε γαληνίως καὶ κατ' εὐθεῖαν, ἢ ὅτε ὁ καπνὸς περιεστρέφετο καὶ ἐξηπλοῦτο. Ἐγίνοντο δὲ καὶ μαντεῖαι δι' ὀνειροπολήσεως. Οἱ αὐτὴν ἐπαγγελλόμενοι ἔπιπτον κατ' ἀρέσκειαν εἰς ἔκστασιν, εἰς τὸ διάστημα τῆς ὁποίας προσεποιοῦντο ὅτι ἐπεσκέπτοντο ἐν πνεύματι τὰς ἐπουρανίους χώρας, ὅθεν ἐπέστρεφον μὲ ὑπερφυσικὰς γνώσεις. Ἐν Ἀθήναις ὀνειροπόλος ἐξ ἐπαγγέλματος διετηρεῖτο μὲ δημόσιον δαπάνην.

Ἡ οἰωνομαντεία ἢ οἰωνοσκοπία, ἥτις ἐδήλου τὸ προλέγειν τὰ μέλλοντα διὰ τῆς παρατηρήσεως τῶν κινημάτων καὶ κραυγῶν τῶν πτηνῶν, ἦτο δεισιδαιμονία παμπάλαιος. Παρετηρεῖτο ὅτι ὥρας τινὰς τοῦ ἐνιαυτοῦ εἴδη τινὰ τῶν ζώων τούτων ἐγίνοντο ἄφαντα, καὶ πάλιν ἐπέστρεφον, κατὰ τρόπον ἐπίσης μυστηριώδη καὶ ἀκατανόητον, εἰς τὰς συνήθεις των διατριβάς. Τὴν σήμερον γνωρίζομεν ὅτι αἱ τοιαῦται ἀποδημίαι προέρχονται ἀπὸ φυσικωτάτην αἰτίαν—τὴν ἔμφυτον ὁρμὴν τῶν πτηνῶν νὰ ζητῶσι κλίμα σύμφωνον μὲ τὰς χρείας των. Ἀλλὰ δὲν ἦτον ἴδιον τῆς Ἑλληνικῆς ἢ τῆς Ῥωμαϊκῆς φιλοσοφίας ν' ἀποδίδωσιν ὁποιονδήποτε συμβεβηκὸς εἰς τὰς σύνεγγυς φυσικὰς αἰτίας· τὸ νόημα παντὸς πράγματος ἐζητεῖτο εἰς τὰ ὑπερφυσικά. Ἡ περιοδικὴ λοιπὸν φυγὴ καὶ πρόσκαιρος ἀπουσία τῶν πτηνῶν ἦτο φαινόμενον, τὰ μέγιστα συντεῖνον εἰς τὸ νὰ περιβάλλῃ αὐτὰ μὲ ὑπερφυσικὸν χαρακτῆρα. Ὁπότε, προσεγγίζοντος τοῦ χειμῶνος, ἀπεδήμουν τὰ πτηνὰ ὥστε νὰ ζητήσωσι θερμότερον οὐρανὸν, ἐπιστεύετο ὅτι ἀνεχώρουν ἀπὸ τὴν γηΐνην ἡμῶν σφαῖραν, καὶ ἐπεσκέπτοντο τὰ ἐπουράνια, ἐκεῖ μετὰ τῶν θεῶν συγκοινωνοῦντα, καὶ λαμβάνοντα παρ' αὐτῶν γνῶσιν τοῦ μέλλοντος. Ἐπειδὴ ὅμως τὰ πτηνὰ δὲν ἠδύναντο νὰ φανερώσωσι τίποτε διὰ γλώσσης, ἦτο συνήθεια νὰ παρατηρῶσι τὸ πέταγμά των, καὶ προσέτι νὰ τὰ φονεύωσι, χάριν τοῦ οἰωνισμοῦ. Ἐὰν ἀετός τις ἱπτάμενος περιεστρέφετο, ἢ ἐπέτα πρὸς τὰ ἄνω, ἢ ἐκάθιζεν ἐπὶ τῆς γῆς, ἢ ἂν κοπάδιον μικροτέρων πτηνῶν ἀνεπαύετο ἐπί τινος ἱεροῦ, ἢ ἐπέτα κατὰ τρόπον ἢ διεύθυνσιν ἰδιαιτέραν, ἀγαθόν τι ἢ κακὸν προεμηνύετο. Ὑπῆρχον αἴσια καὶ ἀπαίσια ὀρνίθια. Καὶ ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ Πλίνιος, δύο μεγάλοι ἄνδρες τῆς ἀρχαιότητος, ἐνόμιζον τοὺς γύπας ἀπαισιωτάτους, ἐπειδὴ γενικῶς ἐφαίνοντο πρὸ μεγάλων σφαγῶν. Αἱ γλαῦκες ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἐλογίζοντο ἀπαίσια πτηνὰ, ἀλλ' ἐν Ἀθήναις προεμήνυον ἐπιτυχίαν καὶ νίκην, καθὸ ἱεραὶ τῆς Ἀθηνᾶς, θεᾶς προστάτιδος τῆς μεγαλοπόλεως ἐκείνης. Ἡ περιστερὰ ἐνομίζετο αἰσία· ὡσαύτως καὶ ὁ κύκνος, μάλιστα δὲ εἰς τοὺς ναύτας, ὧν εὐδίας οἰωνός. Οἱ κόρακες ἐλάμβανον παρὰ τοῦ Ἀπόλλωνος τὴν δύναμιν τοῦ προμηνύειν τὸ μέλλον. Ὅταν ἐφαίνοντο πέριξ στρατεύματος, ἦτο κακὸς οἰωνός· ἂν ἤρχοντο κρώζοντες ἐκ δεξιῶν, ἦτον ἀρκετὰ καλὸς οἰωνός· ἂν δ' ἐξ εὐωνύμων, ἦτο κάκιστος· κίσσα βύζουσα ἦτον ἀπαίσιος οἰωνός. Ὅτε ὁ Ἀλέξανδρος ἐμβῆκεν εἰς τὴν Βαβυλῶνα, καὶ ὁ Κικέρων ἐξέφυγεν ἀπὸ τὸν Ἀντώνιον, προεμήνυσε τὸν θάνατον αὐτῶν ὁ κρωγμὸς τῶν κοράκων. Ὁ Πλίνιος βεβαιόνει ὅτι οἱ χείριστοι οἰωνοὶ ἐδίδοντο ἀπὸ τὰ πτηνὰ ταῦτα, ὁπότε ἔκαμνον εἶδός τι κροτοθορύβου εἰς τοὺς λάρυγγάς των, ὡς νὰ ἐπνίγοντο. Οἱ ἀλεκτρυόνες ἐλογίζοντο παρομοίως προφητικοὶ, ἐξαιρέτως εἰς τὰ τοῦ πολέμου, διότι ἦσαν ἱεροὶ τοῦ Ἄρεως, καὶ συνήθως ἐθυσιάζοντο εἰς αὐτὸν, καὶ εἰκονίζοντο μετ' αὐτοῦ. Ἡ κραυγὴ τῶν ἀλεκτρυόνων ἦτον αἴσιος οἰωνὸς, καὶ προεμήνυσε τὴν κατὰ τῶν Περσῶν νίκην τοῦ Θεμιστοκλέους· εἰς ἀνάμνησιν τῆς ὁποίας ἐσύστησεν ἐτήσιον ἑορτὴν, ἥτις ἐτελεῖτο μὲ ἀλεκτρυομαχίας εἰς τὸ θέατρον. Ἂν θήλεια ὄρνις ἠκούετο κρώζουσα, ἐλογίζετο φοβερώτατος οἰωνός.

Ἀναρίθμητοι ἦσαν αἱ τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων δεισιδαιμονίαι. Μέλισσαι, μύρμηκες, καὶ διάφορα ἑρπετὰ καὶ κτήνη, εἶχον τὴν δύναμιν τοῦ προμηνύειν ἀγαθὴν ἢ κακὴν τύχην. Πρὸ τῆς ἥττης τοῦ Πομπηΐου σμῆνος μελισσῶν ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ. Οὗτος ἦτο τρομερὸς οἰωνός. Πλὴν δὲν ἦσαν αἱ μέλισσαι ἀποφράδες εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις. Εἰς τὰ χείλη τοῦ Πλάτωνος, βρέφους ἔτι ἐσπαργανωμένου, ἐκάθισαν μέλισσαι, καὶ προεῖπαν οἱ οἰωνοσκόποι ὅτι ἔμελλε νὰ κατασταθῇ περίφημος διὰ τὴν ἡδύτητα τοῦ λόγου καὶ τὴν μαγευτικὴν εὐγλωττίαν του. Τὸν θάνατον τοῦ Κίμωνος προεδήλωσε σμῆνος μυρμήκων, οἵτινες, κατά τινα θυσίαν, συνεσωρεύθησαν τριγύρω εἰς τὸν μέγαν δάκτυλον τοῦ ποδός του. Οἱ φρῦνοι ἐλογίζοντο οἰωνοὶ αἴσιοι. Οἱ ὄφεις παραμοίως ἐκρίνοντο οἰωνιστικοὶ, ὡς φαίνεται ἀπὸ τὸν δράκοντα τὸν εἰς τὴν Ἰλιάδα τοῦ Ὁμήρου μνημονευόμενον, ὅστις κατέφαγε νοττιὰν ἐννέα στρουθῶν, προμηνύων διὰ τούτου, ὡς διερμηνεύθη, ὅτι ἡ πολιορκία τῆς Τρωάδος ἔμελλε νὰ διαρκέσῃ ἐννέα ὁλόκληρα ἔτη. Ἀτυχέστατον ἐνομίζετο νὰ συναπαντήσῃ τις ἄρκτον. Ὁπότε δὲ λαγὼς ἐφαίνετο εἰς στρατευμα ἐν καιρῷ πολέμου, ἐσήμαινεν ἧτταν καὶ φυγήν· τὴν κατατροπὴν τοῦ στρατεύματος τοῦ Ξέρξου προεμήνυσε λαγώς.

Τὰ φαινόμενα τῆς ἀτμοσφαίρας καὶ τῶν πλανητικῶν σωμάτων ἦσαν παρομοίως γόνιμος πηγὴ δεισιδαιμονικῆς ἀπάτης. Κομῆται καὶ ἐκλείψεις προεμήνυον μεγάλα δημόσια δυστυχήματα, καθότι γενικῶς ἐπιστεύετο ὅτι ἦσαν ἰδιαίτερα σημεῖα ὑπὸ τῶν θεῶν γινόμενα, προσεγγιζούσας ταραχὰς εἰς τὴν ἀνθρωπότητα δηλοποιοῦντα. Νικίαν, τὸν Ἀθηναῖον στρατηγὸν, πανταχόθεν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν περικυκλωμένον, ἐπὶ τοσοῦτον ἐθορύβησεν καὶ ἐξέστησεν ἡ ἔκλειψις τῆς σελήνης, ὥστε διέταξε τοὺς στρατιώτας αὐτοῦ νὰ καταθέσωσι τὰ ὅπλα,

καὶ οὕτω μετὰ πολυαρίθμου στρατοῦ εὐκόλως ὑπέπεσεν εἰς τὴν ῥομφαίαν τῶν πολεμίων. Ἡ ἀστραπὴ καὶ ἡ βροντὴ ἦσαν αἴσιαι ἢ ἀπαίσιαι κατὰ τὸ σημεῖον ὅθεν προήρχοντο. Ἂν ἐβλέποντο ἢ ἠκούοντο ἐκ δεξιῶν, ἐπιστεύετο ὅτι ἦσαν ἀγαθοὶ οἰωνοί· ἂν δ' ἐξ εὐωνύμων, τὸ ἀνάπαλιν. Καὶ ἡ ἀστραπὴ καὶ ἡ παρακολουθοῦσα βροντὴ ἐνομίζοντο ὡς ἐκ τοῦ Διὸς προερχόμεναι, καὶ ἦσαν τὰ πλίον φοβερὰ τεκμήρια τῆς ἀρεσκείας ἢ δυσαρεσκείας του. Κοινὴ πίστις ἐπεκράτει, ὅτι ὁ ἐκ τῆς ἀστραπῆς κίνδυνος ἠδύνατο ν' ἀποτραπῇ διὰ τοῦ συρίγματος ἢ σφυρίσματος. Ὁσάκις ἤρχιζον βρονταί, οἱ Ἀθηναῖοι ἐσφύριζον. Εἰς τὴν Ῥώμην τόποι κεραυνόπληκτοι ἐτιμῶντο ὡς ἱεροί, καὶ ἦσαν περικεκλεισμένοι καὶ ἐμποδισμένοι ἀπὸ κοινὴν χρῆσιν. Ἄνεμος δὲν ἔπνεεν, ὅστις νὰ μὴν ἀποδοθῇ εἰς τὸν Αἴολον· μετέωρον δὲν ἐφαίνετο εἰς τοὺς οὐρανούς, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ φαντάζωνται ὡς δυστυχίαν ἢ εὐτυχίαν προμηνύον. Ὁπότε δύο μετέωρα ἐφαίνοντο συγχρόνως, ἦσαν λαμπάδες κρατούμεναι ὑπὸ τοῦ Κάστορος καὶ Πολυδεύκους, εἰς τὸν ναύτην δεικνύουσαι τὸν πρὸς τὸν λιμένα δρόμον, καὶ αἰθρίαν προδηλοῦσαι· ἀλλ' ἐὰν καὶ τρίτον μετέωρον συνέβαινε νὰ ἐμφανισθῇ, ἦτον ἡ Ἑλένη μὲ πύρινον βέλος ἀποδιώκουσα τὸν Κάστορα καὶ Πολυδεύκην, καὶ τρικυμίαι, ναυαγίαι, καὶ συμφοραὶ προεμηνύοντο. Ὅπου ἡ δεισιδαιμονία τόσον ἴσχυεν, οἱ σεισμοὶ κατὰ φυσικὸν λόγον προεμήνυον μεγάλα ἐθνικὰ δεινά. Αἱ κινήσεις αὗται τῆς γῆς, ἐξ ἁπλῶν φυσικῶν αἰτίων προερχόμεναι, ἀπεδίδοντο εἰς τὸν Ποσειδῶνα, καὶ πρὸς ἀποτροπὴν τῆς μανίας του τρανοὶ καὶ πληρέστατοι παιᾶνες εἰς αὐτὸν ἐψάλλοντο. Ὁπότε ἡ γῆ διεσχίζετο καὶ ἠνοίγετο ὑπὸ σεισμῶν, οἱ φόβοι τοῦ λαοῦ, τῆς πρώτης ὡς καὶ τῆς ἐσχάτης τάξεως, ὑπερέβαινον πᾶν ὅριον, καὶ τόσον παρωξυσμένην ἐφαντάζοντο τὴν καταχθόνιον θεότητα, ὥστε μόνον αἱ βαρυτιμώταται προσφοραὶ εἰς τὸ χάσμα ῥιπτόμεναι ἤρκουν νὰ ἐξιλεώσωσι τὴν ὀργὴν αὐτῆς. Οὕτω, Μίδας, ὁ βασιλεὺς τῆς Φρυγίας, ἔρριψέ ποτε πολυτίμους πέτρας, καὶ προσέτι τὸν ἴδιον αὐτοῦ υἱόν, εἰς χάσμα ὑπὸ σεισμοῦ γενόμενον· ὅτε δὲ κόλπος τις ἤνοιξεν ἐκ παρομοίας αἰτίας εἰς τὴν Ῥώμην, ὁ Κούρτιος ἐπήδησεν εἰς αὐτὸν ἔφιππος, ὡς ἐκθύσιον θῦμα εἰς τὸν Ποσειδῶνα, ὅστις καὶ ὑπετέθη τὰ μέγιστα μὲ τὴν προσφορὰν εὐαρεστηθείς, καθότι ὁ κόλπος, πάραυτα συγκλεισθείς, κατεῤῥόφησε τὸν ἡρωϊκὸν ἄνδρα. Εἰς τὰς δεισιδαιμονικὰς ταύτας πίστεις καὶ παρατηρήσεις βλέπομεν ἐλεεινὸν δεῖγμα τῶν μωριῶν, εἰς τὰς ὁποίας καὶ οἱ ἐξευγενισμένοι λαοὶ ὑποπίπτουσιν, ὁπόταν τοὺς νόμους τῆς φύσεως ἀγνοῶσι. Ἕπεται ἡ συνέχεια.

Ο ΚΑΚΟΣ ὁμοιάζει τὸν τυφλόν· ὡς οὗτος δὲν ὠφελεῖται ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, ἀλλ' ὁμοίως προσκόπτει, ἀνατρέπει, ἢ συντρίβει ὅ,τι ἐγγίξῃ, ὡς νὰ ἦτο καὶ εἰς νύκτα, παρόμοια καὶ ὁ κακὸς κακὰ μεταχειρίζεται τὰς εὐτυχίας τοῦ κόσμου, ἐπειδὴ στερεῖται τὸ φῶς τῆς ἀρετῆς.—ΚΟΡΑΗΣ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΙΑ ΤΩΝ ΙΕΡΑΚΩΝ ΚΥΝΗΓΕΣΙΑΣ.

ΙΕΡΑΚΑΡΗΣ, ἢ Ἱερακάριος, ὀνομάζεται ὅστις ἀσχολεῖται νὰ ἀγρεύῃ ἱέρακας, γύπας, ἀετοὺς, καὶ ἄλλα παρόμοια σαρκοβόρα ὄρνεα. Ὁ Βελώνιος ἱστορεῖ καὶ τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὁποῖον ἀγρεύονται εἰς τὴν Κρήτην, καὶ τὰς δυσκολίας τῆς ἄγρας, διότι φωλεύουν, ὄχι εἰς δένδρα, ὡς τὰ λοιπὰ ὄρνεα, ἀλλ' εἰς πέτρας καὶ σχισμὰς βουνῶν ἀπροσίτους, ὡς τὸ παρετήρησε καὶ ὁ Ἀριστοτέλης, ὅστις λέγει, "Ὁ δὲ γὺψ νεοττεύει μὲν ἐπὶ πέτραις ἀπροσβάτοις· διὸ σπάνιον ἰδεῖν νεοττείαν γυπὸς καὶ νεοττούς·—ἐν ἀποτόμοις δὲ καὶ ὁ ἱέραξ νεοττεύει·" καὶ διὰ τοῦτο ἠπατήθη ὁ Ἡρόδοτος, νομίσας, ὅτι οἱ γύπες δὲν ἦσαν ἐγχώριοι τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ἤρχοντο ἀπ' ἄλλην χώραν ἄθηλον.

Περὶ δὲ τοῦ ἔθους νὰ κυνηγῶσιν οἱ ἄνθρωποι ἄλλα διάφορα ὀρνίθια μὲ τὴν βοήθειαν καὶ συνέργειαν τῶν ἱεράκων, μανθάνομεν ἀπὸ τὸν αὐτὸν Ἀριστοτέλην, ὅτι παρόμοιόν τι ἐγίνετο εἰς μίαν ἀπὸ τὰς πόλεις τῆς Θρᾴκης· "Θηρεύουσιν οἱ ἄνθρωποι τὰ ὀρνίθια κοινῇ. Οἱ μὲν γὰρ ἔχοντες ξύλα σοβοῦσι τὸν κάλαμον καὶ τὴν ὕλην, ἵνα ἐκπέτωνται τὰ ὀρνίθια· οἱ δὲ ἱέρακες ἄνωθεν ὑπερφαινόμενοι καταδιώκουσι· ταῦτα δὲ φοβούμενα κάτω πίπτεται πάλιν πρὸς τὴν γῆν· οἱ δ' ἄνθρωποι τύπτοντες τοῖς ξύλοις λαμβάνουσι, κ.τ.λ." Τὸ ἔθος τοῦτο δὲν ἦτο χρηστὸν εἰς τοὺς Ἕλληνας, καὶ τὸ γινόμενον εἰς τὴν Θρᾴκην εἰκόνιζεν ἀτελῶς τὴν μέλλουσαν ἔπειτα νὰ τελειωθῇ τέχνην τῆς διὰ τῶν ἱεράκων ἄγρας. Πρῶτον εἰς τὴν Ἰνδίαν ἐφάνη, ὅπου πιθανὸν ὅτι καὶ ἐτελειώθη, ἐπειδὴ παρὰ τοὺς ἱέρακας ἐλάμβαναν καὶ ἄλλα ὄρνεα συγγενῆ ἢ παρόμοια, τὰ ἀνέτρεφαν καὶ τὰ ἐδίδασκαν εἰς ἄγραν ὄχι μόνον ὀρνιθίων, ἀλλὰ καὶ ἄλλων ζώων, ὡς ἱστόρησεν ὁ Κτησίας, καὶ ἀπὸ τὸν Κτησίαν λαβὼν ὁ Αἰλιανός. Ἀπὸ τοὺς Ἰνδοὺς λαβόντες οἱ Ἄραβες τὴν τέχνην, τὴν ἐξήσκησαν ἐπιπλέον, καὶ τὴν ἐπαρέδωκαν εἰς τοὺς Εὐρωπαίους, οἱ ὁποῖοι ὅμως εἶχαν τὴν γνωρίσειν ἀρχῆτερα καὶ ἀπὸ τοὺς δορικτήτορας τῆς Γαλλίας Φράγκους. Ἀπὸ τὰς ἀρχὰς ἤδη τῆς πέμπτης ἑκατονταετηρίδος, ὅτε ἀπέσπασαν τὴν Γαλλίαν ἀπὸ τοὺς Ῥωμαίους οἱ Φράγκοι, καὶ καθεξῆς ὅλον τὸν μεσαιῶνα, φαίνεται μάλιστα ἡ χρῆσις τῆς διὰ τῶν ἱεράκων κυνηγεσίας, ὄχι ὅμως ὡς κοινὸν τοῦ καθενὸς ἐπιτήδευμα, ἀλλὰ μόνον τῶν δορικτητόρων ἰδία τέρψις καὶ παράσημον τῆς εὐγενείας των ἐξαίρετον. Παρὰ τοὺς κοσμικοὺς Τιμαριώτας, εἰς κανὲν' ἄλλον δὲν ἐσυγχωρεῖτο νὰ τρέφῃ καὶ νὰ μεταχειρίζεται ἱέρακας εἰς κυνηγέσιον πλὴν εἰς τοὺς ἐπισκόπους, ἢ μοναστηρίων ἡγουμένους, τῆς Δυτικῆς ἐκκλησίας, ὡς τοὺς ἐσυγχωρήθη νὰ καταπλουτίσωσι καὶ τὰ ἐπισκοπεῖα καὶ τὰ μοναστήρια μὲ τὰ κτήματα τῶν δουλωμένων Γάλλων, καὶ νὰ κατασταθῶσιν ἐξ αὐτῶν πολλοὶ αὐτόνομοι ὡς οἱ δορικτήτορες καὶ τύραννοι τοῦ Γαλλικοῦ ἔθνους. Ἡ τόση τῶν ἀγρίων Φράγκων πρὸς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς εὔνοια εἶχε δύο αἰτίας· νεοκατήχητοι ἀπὸ τούτους εἰς

τὸν Χριστιανισμὸν, ἀλλὰ βάρβαροι, καὶ ποτισμένοι ἀκόμη τὰς δεισιδαιμονίας τῆς προγονικῆς θρησκείας, εὑρήκασιν εἰς τοὺς νέους των διδασκάλους, ὄχι ἀληθεῖς ἀποστόλους τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ κόβακας ἑτοίμους νὰ τοὺς ἀπατῶσι μὲ νέας ἄλλας δεισιδαιμονίας, καὶ μὲ τὰς καθημερινὰς θαυματουργίας. Ἡ δευτέρα αἰτία ἦτο τρόπον τινὰ καὶ ἡ πρὸς αὐτοὺς εὐγνωμοσύνη· διότι οἱ ἐκκλησιαστικοὶ μάλιστα ἐσυνήργησαν προδίδοντες τὴν πατρίδα των, νὰ εὐκολύνωσι τὴν κατάκτησιν τῆς Γαλλίας ἀπὸ τοὺς Φράγκους.

Ἀλλὰ καθὼς ὅλα τὰ ἀνθρώπινα πάθη, οὕτω καὶ τὸ πάθος τῆς δι' ἱεράκων κυνηγεσίας, εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς μάλιστα ἔγινεν ἀληθινὴ μανία, ὡς τὸ μαρτυροῦν πολλοὶ κανόνες ἐκκλησιαστικῶν συνόδων, τῆς ἕκτης ἑκατονταετηρίδος, αἱ ὁποῖαι ἐσπούδασαν ματαίως νὰ τὴν καταργήσωσι.

Μεταξὺ τῶν βασιλέων, ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας Φριδερίκος ὁ δεύτερος, κατὰ τὴν δεκάτην τρίτην ἑκατονταετηρίδα, ἠσχολήθη μὲ τόσον ζῆλον εἰς τὸ κυνηγέσιον τοῦτο, ὥστε νὰ συντάξῃ εἰς Λατινικὴν γλῶσσαν καὶ τὸ περιβόητον βιβλίον, ἐπιγραφόμενον περὶ τῆς δι' ὀρνέων κυνηγετικῆς.

Δὲν ἐξεύρω, ἂν κατὰ μίμησιν τοῦ Φριδερίκου ἐπεθύμησαν καὶ οἱ ἡμέτεροι Γραικορωμαῖοι αὐτοκράτορες νὰ ἔχωσι τοιαῦτα διδασκαλικὰ τῆς τέχνης βιβλία. Τοῦτο κἂν εἶναι βέβαιον, ὅτι πρώτην φορὰν, κατὰ τὴν αὐτὴν δεκάτην τρίτην ἑκατονταετηρίδα, ἐξεδόθη μὲ προστατὴν τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου ἀπὸ τὸν ἰατρόν του Δημήτριον τὸν Πεπαγωμένον, σύνταγμα ἐπιγραμμένον Ἱερακοσόφιον, ἢ Ὀρνεοσόφιον.—ΚΟΡΑΗΣ.

ΟΙ ΠΑΡΙΣΙΟΙ, ΑΠΟ ΤΟΥ 1789 ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ 1815.

6.

ΣΥΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΡΙΟΥ.

ΕΜΒΑΙΝΟΜΕΝ τώρα εἰς νέαν φάσιν τῆς Παρισινῆς ἱστορίας· ἐκείνην, δηλαδὴ, καθ' ἣν ἡ μὲν νομοθετικὴ δύναμις ἐνεπιστεύθη εἰς βουλὴν πεντακοσίων καὶ εἰς βουλὴν γερόντων, ἡ δ' ἐκτελεστικὴ εἰς πενταμελὲς διευθυντήριον.

Οἱ διευθυνταὶ ὤφειλον νὰ διαμένωσιν ἐν ἐξουσίᾳ πέντε ἐνιαυτοὺς, εἰς παῦσιν κατ' ἔτος τὸν μῆνα Μάϊον· ἡ βουλὴ τῶν πεντακοσίων, ἥτις ὁπωσοῦν ὡμοίαζε τὴν κάτω βουλὴν τῆς Ἀγγλίας, ὠνόμαζε πεντήκοντα, ἐξ ὧν ἕκαστος ἔπρεπε νὰ ἦναι τοὐλάχιστον τεσσαρακοντούτης· ἀπὸ δὲ τὸν ἀριθμὸν τοῦτον ἡ βουλὴ τῶν γερόντων ἔκλεγε τοὺς πέντε διευθυντὰς, ἐξ ὧν ὁ εἷς ἐνήργει ὡς γραμματεύς. Τὰ μέλη τοῦ νομοθετικοῦ συνεδρίου ἐκλέγοντο διὰ τριετίαν, ἐτησίως δ' ἤλλασσε τὸ τριτημόριον. Κατὰ συνέπειαν τῶν διατάξεων τούτων σωρὰ πάλη διὰ τὰ πρωτεῖα συνέβαινε τὸ ἔαρ ἑκάστου ἔτους μεταξὺ τῶν ἀντιφερομένων φατριῶν. Τὸ νέον τοῦτο εἶδος τῆς κυβερνήσεως πρῶτον ἐμβῆκεν εἰς ἐνέργειαν τὸ φθινόπωρον τοῦ 1795.

Μέχρι δὲ τοῦ Μαΐου 1797 τὰ πράγματα ἔμενον ἡσυχώτερα ἐν Παρισίοις· αἱ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο λαμπραὶ νίκαι τοῦ Βοναπάρτου εἰς διάφορα μέρη τῆς Εὐρώπης τόσον ἐκολάκευον τὰ αἰσθήματα τῶν Γάλλων, ὥστε πρὸς καιρὸν κατέσβεσαν τὴν ἐπιθυμίαν τῶν ἐμφυλίων ταραχῶν. Ἀλλ' ὁ καιρὸς εἶχεν ἤδη φθάσειν, ὁπότε ἓν τριτημόριον τῶν ἀντιπροσώπων ὤφειλον νὰ παραιτήσωσι τὰς ἕδρας των, καὶ εἷς τῶν διευθυντῶν ν' ἀποσυρθῇ. Συνίστατο δὲ τὸ νέον τριτημόριον ἀπὸ ἄνδρας ἐχθροὺς σχεδὸν ὅλους τοῦ διευθυντηρίου, ὁδηγουμένους ὑπὸ τῶν στρατηγῶν Ἰουρδὰν καὶ Πιχεγρῦ, οἵτινες εἶχον ἀριστεύσειν εἰς τὸ στάδιον τοῦ πολέμου. Ὁ Βαρθελεμῦς ἐκλέχθη ὡς ὁ νέος διευθυντὴς, αὐτὸς δὲ καὶ ὁ Καρνὸτ ἦσαν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, ἐνῶ ὁ Βάῤῥας καὶ οἱ λοιποὶ δύο διευθυνταὶ ἤθελον τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ πολέμου, εἰς τὸν ὁποῖον ἡ Γαλλία ἐνησχολεῖτο. Σφοδραὶ ἀμφισβητήσεις ἠκολούθησαν εἰς τὰ δύο νομοθετικὰ συνέδρια· εὑρέθη ὅτι οἱ διευθυνταὶ εἶχον σφετερισθῆν μέγα μέρος τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου· αὕτη δὲ ἦτον ἡ πρώτη φορὰ, καθ' ἣν τοιαύτη κατηγορία προσήφθη ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐπαναστάσεως. Κατήντησε τώρα γενικὴ ἡ ἐπιθυμία τοῦ ν' ἀποβάλωσι τὸν Βάῤῥαν, Ῥεουβὲλ, καὶ Λεπὼν, τοὺς τρεῖς ἐνόχους διευθυντάς· πιθανώτατον δὲ ὅτι ἤθελον καθαιρεθῆν, ἐὰν, καὶ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ γράμμα τοῦ νέου συντάγματος παραβαίνοντες, δὲν εἶχον κρυφίως διατάξειν τοὺς στρατηγοὺς Ὤχιον καὶ Αὐγεράν νὰ φέρωσι τὰ στρατεύματά των εἰς Παρισίους. Τὴν 4 Σεπτεμβρίου (1797) ὁ μὲν Αὐγερὼς, μὲ δώδεκα χιλιάδας στρατευμάτων, περιεκύκλωσε τὸ βουλευτήριον, ἐπέθηκε τὴν σφραγῖδα του εἰς τὰς θύρας τοῦ οἴκου, ὅπου ἡ γερουσία συνήρχετο, καὶ ἔστησε κανόνια ἀπέναντι αὐτοῦ· ὁ δὲ στρατηγὸς Λεμοὶν μ' ἄλλο σῶμα στρατιωτῶν ὑπῆγε νὰ φοβερίσῃ τὴν βουλὴν τῶν πεντακοσίων. Ὅθεν, φυσικῷ τῷ λόγῳ οἱ τρεῖς διευθυνταὶ ἐθριάμβευσαν κατὰ τῶν ἐχθρῶν των· ὁ Καρνὸτ καὶ ὁ Βαρθελεμῦς, ἀναμφισβητήτως τὰ δύο πλέον εὐσυνείδητα μέλη τοῦ διευθυντηρίου, αἰσχρῶς τῆς Γαλλίας ἀπεδιώχθησαν· πάμπολλοι δὲ τῶν ἀντιπροσώπων ἐχθρῶν τοῦ Βάῤῥα, διὰ προδήλου παραβάσεως τοῦ νέου συντάγματος, ἐκηρύχθησαν ὡς παρανόμως ἐκλελεγμένοι, καὶ νομοθετικὸν σῶμα συνηθροίσθη, σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὸν Βάῤῥαν ὑποκείμενον.

Τὸ 1799 συνέβησαν ἄλλα ὅμοια τῶν προγενομένων, ἐκ τῆς νέας ἀρχαιρεσίας προκύψαντα. Ὁ Σίειος, ἀνὴρ μεγίστην ἔχων ἐπιῤῥοὴν, ἐκλέχθη τώρα εἷς τῶν διευθυντῶν, καὶ πάμπολλοι, βιαίας ἢ δημοκρατικὰς ἀρχὰς πρεσβεύοντες, εἰσῆλθον εἰς τὰ νομοθετικὰ συνέδρια. Μετ' ὀλίγους μῆνας κατέστη δῆλον, ὅτι ταχέως ἔμελλε νὰ συμβῇ ἄγριος συναγωνισμὸς διὰ τὰ πρωτεῖα. Περὶ τὸν χρόνον δὲ τοῦτον ὁ Βοναπάρτης, ἀποτυχὼν ἐν Αἰ-

γύπτω, καὶ νοήσας ὅτι ἡ φιλοδοξία του ἠδύνατο νὰ θεραπευθῇ ἐν Παρισίοις, ἐπέστρεψεν αἰφνιδίως εἰς τὴν Γαλλίαν. Μετ' εὐφημίας ὑπεδέχθησαν αὐτὸν ἅπαντες, καὶ ἀμφότερα τὰ κόμματα ἤρχισαν εὐθὺς νὰ ζητῶσι τὴν βοήθειάν του. Καὶ αὐτὸς ὅμως εἶχεν ἴδιά του σχέδια, τὰ ὁποῖα ἐντελῶς ἐπέτυχεν εἰς τὸ νὰ ἐνεργήσῃ διὰ τῆς βοηθείας τοῦ Σιείου, ὅστις ἦτον εὐπειθὴς ὀπαδός του. Τὴν 9ην Νοεμβρίου, 1799, ἡ καθέδρα τῶν νομοθετικῶν συμβουλίων, διὰ τινων εὐλογοφανῶν ἐπιχειρημάτων τὰ ὁποῖα μετεχειρίσθησαν οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Βοναπάρτου, μετεφέρθη ἀπὸ τὰς Τουϊλερίας εἰς τὸν Ἅγ. Κλαύδιον, ἐξ μίλια μακρὰν τῶν Παρισίων. Τὴν ἐπαύριον λοιπὸν συνῆλθεν ἡ βουλὴ τῶν πεντακοσίων εἰς τὸν Ἅγ. Κλαύδιον, ὅπου μετ' ὀλίγον ἔλαβεν ἐπιστολὴν ἀπὸ τὸν Λεγάρδην, γραμματέα τοῦ διευθυντηρίου, διαλαμβάνουσαν ὅτι τέσσαρες τῶν διευθυντῶν εἶχον παραιτηθῆν ἀπὸ τὸ ἀξίωμά των, καὶ ὅτι ὁ πέμπτος (ὁ Βάρρας) ἦτον ὑπὸ φύλαξιν ἐκ διαταγῆς τοῦ στρατηγοῦ Βοναπάρτου, ὅστις εἶχε διορισθῆν ὑπὸ τῆς βουλῆς τῶν γερόντων ἀρχηγὸς τῆς φρουρᾶς των. Ἐνῷ δὲ τὰ μέλη συνεσκέπτοντο, ὁ Βοναπάρτης ἐμβῆκεν εἰς τὴν αἴθουσαν, συνωδευμένος μὲ εἴκοσι περίπου ἀξιωματικούς, καὶ προεχώρησεν εἰς τὴν ἕδραν, ὅπου ὁ ἀδελφός του Λουκιανὸς ἐκάθητο ὡς πρόεδρος. Μεγάλη σύγχυσις ἠκολούθησεν· ὁ Βοναπάρτης ἐστιγματίσθη μὲ σκληρὰ ἐπίθετα, ὀνομασθεὶς Κρομουέλλιος, Καῖσαρ, ἅρπαξ· τὰ μέλη ἤρχισαν νὰ τὸν καταθλίβωσι· καὶ εἷς αὐτῶν ἐζήτησε νὰ τὸν μαχαιρώσῃ. Ὁ Λουκιανὸς Βοναπάρτης ἀφῆκε τότε τὴν καθέδραν, καὶ ἀπέρριψε τὸ παράσημον, τὸ ὁποῖον ἐφόρει ὡς βουλευτής. Ἡ σύγχυσις δὲν ἠλαττώθη· συνοδία ὡπλισμένων ἀνδρῶν εἰσώρμησε, καὶ ἀφήρπασε τὸν Λουκιανόν. Θορυβώδης ἀμφισβήτησις ἤρχισεν ἔπειτα, εἰς τὸ διάστημα τῆς ὁποίας ἐπροτάθη ν' ἀποκηρυχθῇ ὁ Βοναπάρτης· ἀλλ' αἴφνης ἐσπάσθησαν αἱ θύραι τῆς αἰθούσης, ἠκούσθη στρατιωτικὴ μουσική, σῶμα στρατιωτῶν ἐμβῆκεν εἰς τὴν αἴθουσαν, καὶ διεσκόρπισε τὰ μέλη. Τὸ ἑσπέρας ἐκλεκτὸς ἀριθμὸς τῆς βουλῆς τῶν γερόντων συνῆλθον αὐτόκλητοι, καὶ ἐψήφισαν ὅτι οἱ ἀξιωματικοί, οἱ μὲ τὰ ἑαυτῶν σώματα σχηματίσαντες προμαχῶνα περὶξ τοῦ ἀρχιστρατήγου, ἦσαν ἄξιοι τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ κοινοῦ. Πενταμελὴς ἐπιτροπὴ διωρίσθη νὰ λάβῃ μέτρα ὑπὲρ τῆς δημοσίου ἀσφαλείας. Εἰς τὰς ἕνδεκα, ἐπαρουσιάσθη ἡ ἐπιτροπή, ἐξέθηκε τὰ ῥιζικὰ ἐλαττώματα τοῦ ὑπάρχοντος συντάγματος, καὶ κατὰ συνέπειαν, ἡ βουλή, ἀφοῦ ἐψήφισε τὴν κατάργησιν τοῦ διευθυντηρίου, ἀνέθηκε τὰς ἡνίας τῆς κυβερνήσεως εἰς τὸν Βοναπάρτην, Σιέιον, καὶ Ῥογῆρον Δοῦκον, ὑπάτους αὐτοὺς τιτλοφορήσασα.

ΔΥΝΑΣΤΙΚΟΣ ΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΥΠΑΤΕΙΑΣ, ΥΠΟ ΤΟΝ ΒΟΝΑΠΑΡΤΗΝ.

Οὕτως ἔλαβε τέλος τὸ διευθυντήριον, ἀφοῦ ἔμεινεν ἐπὶ κεφαλῆς τῶν πραγμάτων ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριον, 1795, μέχρι τοῦ Νοεμβρίου, 1799. Τὸν Δεκέμβριον, 1799, νέον σύνταγμα ἐπαρουσιάσθη εἰς τὰς βουλὰς, ὑπηγορευμένον κατὰ τοὺς φιλοδόξους σκοποὺς τοῦ Βοναπάρτου. Καὶ ἐφαίνετο μὲν εἰς αὐτὸ δημοτική τις ἀντιπροσώπευσις· ἀλλὰ κατ' ἀλήθειαν πᾶσα πραγματικὴ δύναμις ἐδόθη εἰς τὸν Βοναπάρτην, ὅστις ἐκλέχθη ὕπατος διὰ δέκα ἔτη.

Ἅμα λαβὼν εἰς χεῖρας τὴν κυβέρνησιν ὁ παράδοξος οὗτος ἀνὴρ, ἤρχισε πολλὰς μεταβολὰς, τὰς μὲν ἐπὶ τὸ κρεῖττον, τὰς δ' ἐπὶ τὸ χεῖρον. Τὸ σύστημα τῆς διαρπαγῆς καὶ διασκορπίσεως τοῦ δημοσίου ἀργυρίου ἔλαβε τέλος, καὶ οἱ περὶ τῶν μεταναστευσάντων νόμοι ἐβελτιώθησαν. Ὁ Βοναπάρτης ἔβαλεν ἀξίους ἄνδρας εἰς ὅλα τὰ δημόσια ὑπουργήματα, καὶ ἐπροσπάθει, ὅσον ἠδύνατο, νὰ συμβιβάζῃ τὰς διαφόρους φατρίας.

Ἐκ τῆς ἐποχῆς ταύτης, ὁ Βοναπάρτης ποτὲ μὲν ἐνησχολεῖτο εἰς τὴν ἐσωτερικὴν τοῦ βασιλείου κυβέρνησιν, ποτὲ δὲ εἰς τὰ παράδοξα στρατηγικὰ ἐκεῖνα κατορθώματα, τὰ ὁποῖα τόσον συνέτεινον νὰ κάμνωσιν αὐτὸν φίλτατον εἰς τὸ Γαλλικὸν ἔθνος. Τὸν Φεβρουάριον, 1804, ἐτάραξε τοὺς Παρισίους συνωμοσία, σκοπὸν ἔχουσα τὴν ἀνατροπὴν τῆς ὑπατικῆς κυβερνήσεως. Εἰς τὴν συνωμοσίαν ταύτην ἐνείχετο ὁ Πιχεγρῦς καὶ ὁ Μορῶς μετ' ἄλλων πολλῶν οὐχὶ τόσον ἐπισήμων· ἀλλ' ἡ θέσις τοῦ Βοναπάρτου περὶ τὸν χρόνον τοῦτον εἶχε τόσον στερεωθῆν, ὥστε οἱ ἀντίπαλοί του διόλου ἐματαιώθησαν.

Πρᾶξίς τις τοῦ Βοναπάρτου κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἔσυρεν ἐπ' αὐτοῦ τὴν ἀγανάκτησιν ὅλων τῶν ἐναρέτων· τουτέστιν ἡ θανάτωσις τοῦ Δουκὸς Ἀγγίας (d' Enghien), μέλους ἐπισήμου τῆς καθαιρεθείσης βασιλικῆς οἰκογενείας. Ὁ δοὺξ ἐκρατήθη αἴφνης, εἰς τὸ δουκάτον τῆς Βάδας, ὑπό τινων ἱππέων τοῦ Βοναπάρτου, οἵτινες εἶχον ἐξεπίτηδες διαπεράσειν τὸν Ῥῆνον, ἐβιάσθη εἰς τοὺς Παρισίους, τετρακόσια μίλια μακρὰν, καὶ ἐκρίθη καὶ κατεδικάσθη εἰς θάνατον τὴν αὐτὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἔφθασε. Μὲ τὸ φῶς λαμπάδων ὡδηγήθη εἰς τὸ δάσος τῶν Βικεννῶν, πλησίον τῶν Παρισίων, διὰ νὰ τουφεκισθῇ. Ἔγινε δὲ πρότασις νὰ δέσωσιν ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ χειρόμακτρον· ἀλλὰ τὸ ἐμπόδισεν εἰπών,—"Εὐπειθὴς στρατιώτης, ὁ ὁποῖος συχνὰ ἐξετέθη εἰς πῦρ καὶ μάχαιραν, δύναται μὲ ἀνοικτοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἀφόβως νὰ ἴδῃ κατὰ πρόσωπον τὸν θάνατον." Περιέβλεψε τότε τοὺς στρατιώτας, οἵτινες εἶχον ἤδη σταθμίσειν τὰ πυροβόλα των, καὶ εἶπε, "Παλληκάρια, χαμηλώσετε τὰ τουφέκιά σας· εἰ δὲ μὴ, θέλετε ἀποτύχειν, ἢ θέλετε μόνον μὲ πληγώσειν." Ἀπὸ τοὺς πυροβολήσαντας ἐννέα, οἱ ἑπτὰ τὸν ἐκτύπησαν· δύο βολίδες διεπέρασαν τὴν κεφαλήν του, καὶ πέντε τὸ σῶμά του.—Οὕτως ἐτελεύτησεν ὁ ἀνδρεῖος οὗτος ἀνήρ.

Ο ΒΟΝΑΠΑΡΤΗΣ ΑΝΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ.

Τὸ ἐφεξῆς μέγα συμβὰν, εἰς τὸ ὁποῖον οἱ Παρισινοὶ ἰδιαιτέρως ἐνησχολήθησαν, ἦτον ἡ καθίδρυσις τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Βοναπάρτου. Πρῶτον δὲ δημόσιον εἰς τοῦτο βῆμα ἐλήφθη τὴν 27ην Μαρτίου, ὁπότε ἡ γερουσία ἔδωκε διάγγελμα εἰς τὸν Βοναπάρτην, διαλαμβάνον ὅτι ἤθελεν εἶσθαι εὐχῆς ἄξιον νὰ ἀναγορευθῇ κατὰ κληρονομίαν ὕπατος τῆς Γαλλίας. Ὁ Βοναπάρτης φυσικὰ ἐπέστρεψε κατάλληλον ἀπάντησιν· τὴν δὲ 1ην Μαΐου ἔγινε πρότασις εἰς τὸ δημαρχεῖον νὰ ψηφισθῇ διὰ νόμου αὐτοκράτωρ τῆς Γαλλίας ὁ Βοναπάρτης. Τὴν 18ην ὁ νόμος ἐτέθη, καὶ ἐπιτροπὴ ἐστάλθη εἰς τὸν Ἅγ. Κλαύδιον, νὰ συγχαρῇ διὰ τοῦτο τὸν Βοναπάρτην καὶ τὴν σύζυγόν του Ἰωσεφίνην.

Ταχέως ἔγινε πᾶσα χρειώδης ἑτοιμασία, ὥστε νὰ μετατραπῇ ἡ Γαλλία ἀπὸ δημοκρατίαν εἰς αὐτοκρατορίαν· οὕτω δὲ παρέστη εἰς τὴν ἐπίλοιπον Εὐρώπην καὶ τὸ ἐκπληκτικὸν ἐκεῖνο θέαμα,—ἔθνος πρῶτον καθαιρέσαν καὶ φονεῦσαν τὸν βασιλέα του, μετ' ὀλίγα δ' ἔτη ὑποκλίναν εἰς τὸ νὰ καλέσῃ αὐτοκράτορα τὸν ἀριστεύσαντα στρατηγόν! Τὴν 19ην Νοεμβρίου, 1804, ἐστέφθη ὁ Βοναπάρτης αὐτοκράτωρ τῆς Γαλλίας εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἐκκλησίαν τῆς Ἡμετέρας Δεσποίνης. Ὁ Πάπας προσεκλήθη ἀπὸ τὴν Ῥώμην νὰ τελέσῃ τὴν ἱεροπραξίαν, καὶ πολλοὶ τῶν μικρῶν ἡγεμόνων τῆς Εὐρώπης ἀπηντήθησαν νὰ παρευρεθῶσι.

Μεγάλα κατορθώματα ἔγιναν εἰς τὸ στάδιον τοῦ πολέμου μέχρι τοῦ 1810, ὁπότε ἡ εἰρήνη διεκηρύχθη. Ὁ Βοναπάρτης ἔδειξεν ὅτι ἠμποροῦσε νὰ θυσιάζῃ τοὺς τρυφερωτέρους δεσμοὺς εἰς τὴν φιλοδοξίαν του. Ἰωσεφίνην, τὴν αὐτοκρατόρισσαν, ἐχώρισεν ἀφ' ἑαυτοῦ, ὥστε νὰ νυμφευθῇ τὴν Ἀρχιδούκισσαν Μαρίαν Λουΐσαν, θυγατέρα τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας. Ὁ γάμος οὗτος ἱερουργήθη ἐν Παρισίοις τὴν 10ην Μαρτίου, 1810.

Ἐρχόμεθα τώρα εἰς τὸ 1814, ὁπότε οἱ σύμμαχοι, νικήσαντες πανταχοῦ τὸν Βοναπάρτην, προέβησαν μέχρι τῆς πόλεως τῶν Παρισίων. Τόσον πλῆθος Γάλλων στρατιωτῶν εἶχε θυσιασθῆν, ὥστε οἱ Παρισινοὶ ἔχασαν ὁπωσοῦν τὴν προθυμίαν, καὶ δὲν ἠσθάνοντο πλέον ὑπὲρ τοῦ Βοναπάρτου τὸν ἐνθουσιασμὸν ἐκεῖνον, ὅστις τόσους χρόνους εἶχε διακρίνειν αὐτούς. Ἐκτὸς τούτου, τὰ στρατεύματα, ὅσα ὁ αὐτοκράτωρ εἶχεν ἀφήσειν εἰς ὑπεράσπισιν τῆς πόλεως, ἦσαν καὶ ὀλίγα τὸν ἀριθμὸν, καὶ κακῶς ὡπλισμένα. Τὴν 30ην Μαρτίου, σφοδραὶ μάχαι συνεκροτήθησαν εἰς διάφορα μέρη πλησίον τῶν Παρισίων· καὶ οἱ Γάλλοι ἔδειξαν μὲν τὴν συνήθη αὐτῶν γενναιότητα, ἀλλ' ἦτον ἀδύνατον ν' ἀντισταθῶσι πλέον εἰς τὴν φερθεῖσαν κατ' αὐτῶν ἄπειρον δύναμιν· ὅθεν οἱ σύμμαχοι ἐμβῆκαν εἰς τοὺς Παρισίους.

Μετὰ ταῦτα ἠκολούθησεν ἡ σειρὰ τῶν διαπραγματεύσεων, κατὰ συνέπειαν τῶν ὁποίων ὁ μὲν Βοναπάρτης ἐστάλθη ὡς πολιτικὸς αἰχμάλωτος εἰς τὴν νῆσον Ἔλβαν, ὁ δὲ Λοδοβίκος Δέκατος Ὄγδοος, ἀδελφὸς τοῦ Λοδοβίκου Δεκάτου Ἕκτου, εἰσῆλθεν εἰς Παρισίους τὴν 3ην Μαΐου, 1814. Ὁ Λοδοβίκος ἐβάλθη ὑπὸ τῶν συμμάχων ἐπὶ τοῦ θρόνου, τὸν ὁποῖον ἐκληρονόμησε παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ του· ἀλλ' ὁ στρατὸς εἶχε δυσαρέσκειαν ὅτι ἀπώλεσε τὸν εὐτυχῆ στρατηγόν, ὁ ὁποῖος τοσάκις εἶχεν ὁδηγήσειν αὐτοὺς εἰς μάχην· ἐσωτερικοὶ δέ τινες κανονισμοὶ, τοὺς ὁποίους ἔκαμεν ὁ Λοδοβίκος εἰς τὸ Γαλλικὸν πολίτευμα, δὲν ἦσαν τοιοῦτοι, ὁποῖοι νὰ συνδιαλλάξωσιν αὐτὸν μετὰ τοῦ Παρισινοῦ λαοῦ. Τὸ αἴσθημα τοῦτο τῆς δυσαρεσκείας ἐνίσχυσε τὸν Βοναπάρτην, ἀφοῦ διέφυγεν ἀπὸ τὴν Ἔλβαν τὸν μῆνα Φεβρουάριον, 1815, νὰ ἀνακτήσῃ τὴν προτέραν αὐτοῦ παρὰ τῷ δήμῳ μεγίστην ὑπόληψιν εἰς βραχύτατον χρόνου διάστημα. Τὴν 20ην Μαρτίου ἐμβῆκεν εἰς Παρισίους ἐν εἴδει θριάμβου,—ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἔφυγον,—καὶ εἰς ὀλίγας ἡμέρας σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου ἀνετράπησαν τὰ νέα καθεστῶτα. Τὰ δὲ συμβάντα μετὰ τὴν εἰς Παρισίους ἐπάνοδον αὐτοῦ, τῶν ὁποίων τέλος ἦτον ἡ ἐν Οὐατερλῷ μάχη, ἤθελεν εἶσθαι ἔξω τοῦ παρόντος σκοποῦ μας νὰ ἱστορήσωμεν. Ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν, ὅτι τὴν 22αν Ἰουνίου, ὁ Βοναπάρτης, εἰς προκήρυξιν διευθυνθεῖσαν πρὸς τὸ Γαλλικὸν ἔθνος, παρῃτήσε τὸ στέμμα, καὶ ἀνηγόρευσε τὸν υἱόν του αὐτοκράτορα, ὑπὸ τὸν τίτλον Ναπολέοντος τοῦ Δευτέρου· ἀλλὰ τοῦτο ποσῶς δὲν ἴσχυσε, καθότι τὴν 7ην Ἰουλίου, ὁ Λοδοβίκος Δέκατος Ὄγδοος κατέλαβε πάλιν τὸν θρόνον, καὶ ὁ Βοναπάρτης ἐστάλθη εἰς τὴν Ἁγ. Ἑλένην.

Τοιουτοτρόπως ἐτελείωσεν εἰκοσιέξ ἐτῶν περίοδος, παράδειγμα μὴ ἔχουσα εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἐθνῶν ὡς πρὸς τὴν ἀξιολογότητα τῶν συμβεβηκότων ὅσα τὴν ἐχαρακτήρισαν, καὶ τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν ἑπομένην τάξιν δύνανται νὰ μνημονευθῶσιν·—Ἡ σύγκλησις τῆς γενικῆς συνελεύσεως τὸν Μάϊον, 1789·—ἡ τὸν Ἰούνιον προσληφθεῖσα ὑπὸ τοῦ τρίτου τάγματος ὀνομασία, ἐθνικὴ συνέλευσις·—ἡ καταστροφὴ τῆς Βαστιλλίας, τὸν Ἰούλιον·—ἡ ἀναγκαστικὴ μεταφορὰ τοῦ βασιλέως ἀπὸ τὴν Οὐερσαλίαν εἰς τὰς Τουϊλερίας, τὸν Ὀκτώβριον· καὶ ἡ κατὰ τὸ διάστημα τῶν δύο ἐφεξῆς χρόνων ἐκ διαδοχῆς γινομένη προσέγγισις εἰς δημοκρατικὸν πολίτευμα ἐν τῇ ἐθνικῇ συνελεύσει·—ἡ ματαία τοῦ βασιλέως ἀπόπειρα νὰ φύγῃ ἐκ Παρισίων, τὸν Ἰούνιον, 1791, μὲ τὴν παρακολουθήσασαν ὑποδοχὴν τοῦ νέου συντάγματος τὸν Σεπτέμβριον·—ὁ διορισμὸς τῆς νομοθετικῆς συνελεύσεως, τὸν Ὀκτώβριον·—ἡ προσβολὴ κατὰ τῶν Τουϊλεριῶν, Αὔγουστον, 1792, καὶ ἡ κατὰ τὸν Σεπτέμβριον ἔτι σπουδαιοτέρα, συνέπεια τῆς ὁποίας ἦτον ἡ ἐν τῷ Τέμπλῳ φυλάκισις τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας·—ἡ πρώτη σύναξις τοῦ ἐθνικοῦ συμβατηρίου (convention), καὶ ἡ σύστασις τῆς δημοκρατίας, Σεπτεμβρίου 21ην·—αἱ θανατώσεις τοῦ βασιλέως, τῆς βασιλίσσης, κλπ., κατὰ τὸ 1793·—ἡ πτῶσις τοῦ Ῥοβεσπιέρρου, Ἰούλιον, 1794·—ἡ παῦσις τοῦ ἐθνικοῦ συμβατηρίου, καὶ ὁ διορισμὸς τοῦ διευθυντηρίου, Ὀκτώβριον, 1795·—ἡ ἀνάστασις τῆς στρατιωτικῆς δόξης τοῦ Ναπολέοντος, καὶ ὁ διορισμὸς αὐτοῦ εἰς τὸ ὑπατικὸν ἀξίωμα, Νοέμβριον, 1799·—ἡ καθίδρυσις αὐτοῦ ὡς αὐτοκράτορος, Μάϊον, 1804·—καὶ ἡ σχεδὸν ἀκατάπαυστος σειρὰ στρατιωτικῶν κατορθωμάτων δι' ἓν-

δεκα ἔτη μετὰ τὸ συμβὰν τοῦτο·—ταῦτα πάντα διόλου ἀνέτρεψαν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς τὰ πολιτικὰ καὶ κοινωνικὰ συστήματα τῆς Εὐρώπης.

Η ΑΛΗΘΙΝΗ ΣΟΦΙΑ.

Αρχη σοφίας, φόβος Κυρίου, εἶπεν ὁ σοφώτατος Σολομών· καὶ ὁ Πατριάρχης Ἰὼβ εἰς μίαν τῶν εὐγλώττων αὐτοῦ ἀπαντήσεων πρὸς τοὺς τρεῖς φίλους του παρετήρησεν, ὅτι ὁ φόβος τοῦ Κυρίου, οὗτος εἶναι ἡ σοφία, καὶ ἡ ἀποχὴ ἀπὸ τὸ κακὸν εἶναι ἡ σύνεσις. Κατ' ἐπανάληψιν εἶχεν ἐρωτήσειν, Ἡ σοφία ποῦ θέλει εὑρεθῆν; Ἡ ἄβυσσος λέγει, Δὲν εἶναι εἰς ἐμέ· καὶ ἡ θάλασσα λέγει, Δὲν εἶναι μὲ ἐμέ. Ἡ σοφία δὲν ἀγοράζεται μὲ ἀργύριον ἢ χρυσίον. Κρύσταλλος, κοράλλια, καὶ μαργαρῖται δὲν ἐξισοῦνται μὲ αὐτήν. Ἡ τιμή της εἶναι ὑπερτέρα τῶν πολυτίμων λίθων, καὶ τοῦ τοπαζίου τῆς Αἰθιοπίας. Ἀλλὰ ποῦ εὑρίσκεται, καὶ τίνι τρόπῳ ἀποκτᾶται; Ἡ ἀπώλεια καὶ ὁ θάνατος λέγουν, Ἠκούσαμεν τὴν φήμην αὐτῆς εἰς τὰ σκοτεινὰ καὶ σιωπηλὰ ἡμῶν κατοικητήρια· ἀλλὰ τίποτε περιπλέον δὲν γνωρίζομεν· οὔτε ποῦ εἶναι, οὔτε τίνι τρόπῳ εὑρίσκεται.

Ὁ σεβαστὸς ὅμως καὶ θεοσεβὴς πατριάρχης Ἰὼβ, διδαγμένος ὑπὸ τῆς ἐμπνεύσεως τοῦ Παντοκράτορος, ἥτις δίδει σύνεσιν εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἠδυνήθη νὰ εἴπῃ τί ἐστι σοφία, καὶ ποῦ εὑρίσκεται. Μᾶς τὸ εἶπε δὲ εἰς μίαν σύντομον, σαφῆ, καὶ ἀξιομνημόνευτον περίοδον, ἥτις εἶναι ἁπλῶς αὕτη·—Ἡ θεοσέβεια ἐστὶ σοφία, τὸ δὲ ἀπέχεσθαι ἀπὸ κακῶν ἐστὶν ἐπιστήμη· ἤ, κατὰ τὴν μετάφρασιν, Ὁ φόβος τοῦ Κυρίου, οὗτος εἶναι ἡ σοφία, καὶ ἡ ἀποχὴ ἀπὸ τὸ κακὸν εἶναι ἡ σύνεσις· καὶ τὴν σοφίαν ταύτην πᾶς ἄνθρωπος, οἱασδήποτε καὶ ἂν ἦναι καταστάσεως, δύναται ν' ἀποκτήσῃ. Ἀλλ' ὁ φόβος τοῦ Κυρίου τί εἶναι; Ὡς ὑπάρχουσι διάφορα εἴδη λύπης, οὕτως ὑπάρχουσι καὶ διάφορα εἴδη φόβου. Ἡ λύπη τοῦ κόσμου, λέγει ὁ Ἀπόστολος, κατεργάζεται θάνατον· ἀλλ' ἡ κατὰ Θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον κατεργάζεται. Ἡ λύπη τοῦ Ἰούδα, ἀφοῦ ἐπρόδωκε τὸν Κύριον τῆς δόξης, ἀπήλπισεν αὐτὸν καὶ τὸν ἔσπρωξεν εἰς αὐτοχειρίαν· ἡ δὲ τοῦ Πέτρου λύπη ἐβίασεν αὐτὸν, ὅτε ἠρνήθη τὸν Ἰησοῦν, νὰ ἐξέλθῃ, καὶ νὰ κλαύσῃ πικρῶς. Τοῦ Πέτρου ἡ λύπη ἦτον υἱϊκή· συνέτριψε τὴν καρδίαν του· κατεπίκρανεν αὐτὸν διότι ἠρνήθη τὸν ἄριστον ἀπὸ τοὺς φίλους· προσήγγισεν αὐτὸν ἔτι μᾶλλον εἰς τὸν Κύριον, ἀντὶ νὰ τὸν ἀπομακρύνῃ, ὡς ἡ τοῦ Ἰούδα.

Ὁ φόβος τοῦ Κυρίου εἶναι τριῶν εἰδῶν. Ὑπάρχει δουλικὸς φόβος, φίλαυτος φόβος, καὶ υἱϊκὸς φόβος τοῦ Κυρίου. Ὁ δουλικὸς φόβος προέρχεται ἀπὸ χαμερπῆ, ἀνάξια περὶ Θεοῦ φρονήματα. Θεωρεῖ αὐτὸν ὡς σκληρὸν δεσπότην, θερίζοντα ὅπου δὲν ἔσπειρε, καὶ συνάγοντα ὅπου δὲν διεσκόρπισεν. Οὗτος ἦτον ὁ φόβος τοῦ ὀκνηροῦ δούλου εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Οὐδεμίαν εἶχεν ἀγάπην πρὸς τὸν δεσπότην του, μολονότι ἐφοβεῖτο αὐτὸν ὡς αὐστηρὸν, σκληροκάρδιον ἄνθρωπον, ὅστις ἀδίκους ἔκαμνεν ἀπαιτήσεις παρ' ὅλων τῶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ. Τοιοῦτον ὅμως φόβον δὲν ἐννοοῦσε βέβαια οὔτε ὁ Σολομὼν, οὔτε ὁ Ἰώβ.

Ὁ φίλαυτος φόβος τοῦ Θεοῦ πηγάζει ἀπὸ τρομερὰς ἰδέας περὶ τῆς παντοκράτορος αὐτοῦ δυνάμεως. Ὁ φόβος οὗτος ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἐνόχου λέγει πρὸς αὐτὸν ὅτι εὑρίσκεται εἰς τὰς χεῖρας τοῦ παντοδυνάμου ἐκείνου Θεοῦ, ὅστις δι' ἑνὸς λόγου ἐδημιούργησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ὅστις ἐκρέμασε τὸν κόσμον ἐπὶ μηδενὸς, καὶ ἐξέτεινε τὸν βορέαν ἐπάνω εἰς τὸ κενόν· εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ ἐκείνου, ὅστις ἐπιβλέπει εἰς τὴν γῆν, καὶ αὐτὴ τρέμει, ὅστις ἐγγίζει τὰ ὄρη, καὶ καπνίζουν, ὅστις ἐπιπλήττει τοὺς στύλους τοῦ οὐρανοῦ, καὶ σαλεύονται, καὶ ὅστις ὀργίζεται κατὰ τῶν πονηρῶν. Ἡ συνείδησις ἀναγκάζει τὸν ἔνοχον νὰ τρέμῃ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὅστις θανατόνει ὅποιον θέλει, καὶ ὅποιον θέλει ζωοποιεῖ· καθότι γνωρίζει καὶ αἰσθάνεται ὅτι οὐδεὶς ἐμπορεῖ νὰ ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὰς χεῖράς του. Ὁ ἄνθρωπος φονεύει μὲν τὸ σῶμα, τίποτε ὅμως περιπλέον δὲν δύναται νὰ πράξῃ· ἀλλ' ὁ Θεὸς δύναται καὶ μετὰ θάνατον νὰ καταδικάσῃ τὴν ψυχὴν εἰς τὸν ᾅδην. Ὁ φίλαυτος οὗτος τοῦ Θεοῦ φόβος ἐμπορεῖ τόσον τρόμον νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὸν πονηρὸν, ὥστε νὰ κάμῃ ὅλα τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ νὰ σείωνται. Ἀλλ' εἶναι οὗτος ὁ φόβος τοῦ Κυρίου, ὁ ἀρχὴ σοφίας καλούμενος; Ὄχι, νομίζομεν. Ποῖος λοιπὸν εἶναι αὐτὸς ὁ φόβος;

Εἶναι ἀναντιρρήτως υἱϊκός τις φιλόστοργος φόβος τοῦ Θεοῦ ὡς οὐρανίου πατρὸς, τὸν ὁποῖον ἀληθῶς ἀγαπῶμεν καθὸ Πατέρα τῶν οἰκτιρμῶν καὶ Θεὸν πάσης χάριτος, ὁ ὁποῖος τόσον ἠγάπησε τὸν κόσμον, ὥστε τὸν μονογενῆ αὐτοῦ υἱὸν ἔπεμψε ν' ἀποθάνῃ ὑπὲρ ἡμῶν. Τὸ φιλόστοργον τέκνον φοβεῖται τὴν δυσαρέσκειαν πολὺ μᾶλλον παρὰ τὴν ῥάβδον τοῦ πατρός του. Ἡ καρδία του πληροῦται ἀπὸ πικρίαν καὶ λύπην διότι ἔπταισεν εἰς τὸν πατέρα του, τὴν ἔγκρισιν τοῦ ὁποίου τιμᾷ πλέον παρὰ τὴν ζωήν. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος μᾶς εἰδοποιεῖ ὅτι ὁ Θεὸς ἔστειλε τὸ πνεῦμα τῆς υἱοθεσίας εἰς τὰς καρδίας τοῦ λαοῦ του, καὶ ὅτι τὸ πνεῦμα τοῦτο κράζει πρὸς αὐτὸν, Ἀββᾶ, Πάτερ! Ὁ ἀληθὴς φόβος τοῦ Κυρίου εἶναι γέννημα τῆς ἀγάπης. Αὕτη εἶναι ἡ καθαυτὸ οὐσία τῆς ἀληθινῆς θρησκείας, διότι ὅλα τὰ γνήσια τέκνα τοῦ Θεοῦ τὸν ἀγαπῶσι, καὶ ἑπομένως τὸν λατρεύουσι μετὰ σεβασμοῦ καὶ φόβου.

Πᾶς ἀναγνώστης μετέχει κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀπὸ τὸ ἓν ἢ τὸ ἄλλο ἐκ τῶν εἰδῶν τούτων τοῦ φόβου. Εἰς τὰ πρῶτα δύο δὲν ὑπάρχει οὐδὲ σκιὰ τῆς καθαρᾶς θεοσεβείας. Οἱ δαίμονες αἰσθάνονται ἀμφότερα, καὶ τρέμουσιν. Ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τοιούτου φόβου δύνανται μὲν οἱ κακοὶ νὰ χαλινωθῶσιν ἀπὸ κακουργήματα, ἀλλ' ὁ τοιοῦτος φόβος ποτὲ δὲν ἐπιφέρει τὴν ἱλαρὰν καὶ χριστιανικὴν εὐπείθειαν.

Ἐμπορεῖ δικαίως νὰ ὀνομάζεται σοφία ἡ μὴ γεννῶσα καὶ περιθάλπουσα υἱϊκὸν, φιλόστοργον, καὶ εὐπειθῆ

φόβον τοῦ Θεοῦ; Μωρία ἡδύνατο εὐλογώτερον νὰ ὀνομασθῇ. Δὲν καταβαίνει ἄνωθεν, ἀλλ' εἶναι γηΐνη, σαρκική, διαβολική. Δὲν διδάσκει οὐράνια μαθήματα εἰς τὸν ἄνθρωπον. Θεωρεῖ αὐτὸν ὡς γηγενῆ μόνον, οὐχὶ δὲ ὡς κληρονόμον τῆς αἰωνιότητος. Ἐκείνη, καὶ ἐκείνη μόνον ἀξίζει νὰ ὀνομάζεται σοφία, ἥτις θεωρεῖ τὸν ἄνθρωπον ὡς ἀθάνατον, καὶ διδάσκει αὐτὸν ν' ἀγαπᾷ καὶ νὰ φοβῆται καὶ νὰ λατρεύῃ τὸν Θεὸν, παρ' οὗ μόνου δύναται νὰ λάβῃ τὸν στέφανον τῆς αἰωνίου μακαριότητος.

ΠΕΡΙ ΓΕΡΜΑΝΩΝ ΚΑΙ ΓΑΛΛΩΝ.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ κυριεύει ὅλας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰσχωρεῖ παντοῦ, λαμβάνει διάφορα σχήματα, καὶ δίδει ὕλην εἰς πᾶσαν συναναστροφὴν· ἐξεναντίας δὲ, ἔχει ὀλίγην ἐπιῤῥοὴν εἰς τὸν κοινὸν βίον τῶν Γερμανῶν. Ἐπειδὴ οὗτοι, ὀρεγόμενοι πρὸ πάντων τὴν ὑλικὴν εὐδαιμονίαν, ἐπιθυμοῦντες δὲ τὴν οἰκιακὴν εἰρήνην, καὶ ζῶντες τρόπον τινὰ διανοητικῶς, ἀποφεύγουσι τὴν τύρβην καὶ τοὺς περισπασμοὺς τῶν κοινῶν πραγμάτων· φοβοῦνται δὲ τοὺς ἀγῶνας τῶν δικαστηρίων καὶ τοῦ βήματος, ὡς ἐμπόδιον τῆς ἡσυχίας των.

Ἀπὸ τὴν ἔμφυτον κλίσιν τῶν Γερμανῶν εἰς τὴν μοναξίαν, τὴν μελέτην, τὴν οἰκιακὴν συμβίωσιν, καὶ τὴν σιωπὴν τοῦ σπουδαστηρίου, καταλαμβάνομεν τὴν προσοχὴν καὶ ψυχρότητα, τὴν ὁποίαν φέρουσιν εἰς ὅλας αὐτῶν τὰς σχέσεις, καθὼς καὶ τὴν ἔλλειψιν τῆς εἰλικρινοῦς ἐκείνης ἀγαλλιάσεως καὶ τῆς εὐθύμου παῤῥησίας, αἱ ὁποῖαι καθιστῶσι τόσον εὐάρεστον τῶν Γάλλων τὴν ἔντευξιν· ὅθεν πολλάκις ἐπιποθοῦσιν εἰς τὴν Γερμανίαν τὸ ἄνθος τῆς συμπεριφορᾶς καὶ τὴν κομψότητα τῶν ἠθῶν καὶ αὐτῶν τῶν ἰδιαιτέρων εἰς τοὺς Γάλλους φράσεων· ἀλλὰ στερημένοι τὴν ἀγοραίαν καὶ τὴν τριοδικὴν κοινωνικότητα, ἔχουσιν ὅμως τὴν ἀληθινὴν εὐγένειαν τῆς καρδίας· ἐπειδὴ οἱ Γερμανοὶ διακρίνονται μεταξὺ ὅλων τῶν ἄλλων ἐθνῶν κατὰ τὴν ἁπλότητα, τὴν ἀγαθωσύνην, καὶ τὴν εἰλικρίνειαν.

Αἱ Γερμανίδες δὲν ἔχουσι τὴν ζωηρὰν ἀγχίνοιαν καὶ τὴν λαμπρὰν φαντασίαν, διὰ τῆς ὁποίας αἱ Γαλλίδες φαίνονται τόσον θελκτικαί· λείπει δὲ ὁμοίως εἰς αὐτὰς καὶ ἡ ἑτοιμολογία, καθὼς καὶ ἡ θαυμαστὴ ἐκείνη ὀξυδέρκεια, ἥτις βλέπει τὰ ἀποκρυφώτατα μυστήρια τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, καὶ δίδει σχῆμά τι ἰδιόρρυθμον καὶ ἁπαλὸν εἰς τὴν συνηθεστάτην ἰδέαν. Ἀλλὰ διαπρέπουσι κατ' ἀρετὰς, διὰ τῶν ὁποίων γίνονται ἐράσμιαι καὶ ἀξιοπόθητοι εἰς ὅλους, ὅσοι εὐτύχησαν νὰ ἀποκτήσωσι τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην των, ἤτοι, κατὰ τὴν ἀφέλειαν τῆς καρδίας καὶ τὴν ἀθωότητα τῶν αἰσθημάτων, πηγάζουσαν ἀπὸ ἔμφυτον ἀγαθότητα καὶ εὔνοιαν πρὸς τοὺς ξένους· ὑπάρχει δὲ καὶ ὁ χαρακτὴρ αὐτῶν ὁμαλώτερος, καὶ ἡ ἄμεσος συνομιλία των ἡδονικωτέρα, ἂν καὶ εἰς τὸν κόσμον δὲν ἔχῃ ἐπίδειξιν καὶ θέλγητρα.

Τὸ ἐπικρατέστατον τῶν πλεονεκτημάτων εἰς τὴν Γαλλίαν εἶναι ἡ ἀγχίνοια· ἀλλ' οἱ Γερμανοὶ ἔχουσι γενναιοτέραν ψυχὴν καὶ πλειοτέραν φαντασίαν. Οἱ Γάλλοι πάλιν ὡς ὀξεῖς καὶ εὐαίσθητοι διαλογίζονται μὲν ταχέως, ἀλλ' ἐπιπολαίως, ἐνῶ οἱ Γερμανοὶ, ὡς σκεπτικώτεροι, ἐμβριθέστεροι, καὶ εὐσυνειδητότεροι, διανοοῦνται καὶ κρίνουσι βραδέως μὲν, ἀλλ' ἀσφαλῶς· ἐκ τούτου δὲ γεννᾶται ἡ παροιμιώδης ἐκείνη καὶ κοινῶς χλευαζομένη βραδύτης τοῦ Γερμανικοῦ χαρακτῆρος, ἥτις ὅμως μαρτυρεῖ κυρίως τὴν φρόνησιν καὶ τὸ ὀρθὸν λογικὸν τοῦ ἔθνους.

Οἱ Γερμανοὶ τιμῶσι πολὺ τὴν ἠθικὴν, ἥτις φαίνεται μεταξὺ αὐτῶν καθαρὰ, μεγαλοπρεπὴς, καὶ αὐστηρὰ, καθὼς ἀπαιτεῖ τωόντι ὁ Χριστιανισμός.

Ἂν μονολεξεὶ ἤθελον νὰ εἰκονίσω τοὺς Γερμανοὺς, ἔλεγον ὅτι ὑπάρχουσι μεγαλόψυχοι· ἡ δὲ ἀρετὴ αὕτη δὲν γεννᾶται ἀπὸ τοὺς διαφόρους συνδυασμοὺς τοῦ πνεύματος, οὔτε ἀπὸ τὴν εὐαισθησίαν, ἀλλ' ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ ἀνθρώπου.

Ὅθεν διὰ τὰ ψυχολογικὰ αὐτῶν φρονήματα οἱ Γερμανοὶ ἐσεβάσθησαν πάντοτε τὰ ὑψηλὰ δόγματα τοῦ ἀΰλου καὶ τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς, ὡς ἀκρογωνιαῖον λίθον τοῦ θρησκευτικοῦ οἰκοδομήματος.

Ἡ δὲ εἰλικρίνεια καὶ ἁπλότης χύνουσιν ἀνέκφραστόν τινα χάριν εἰς τὰς οἰκιακὰς τοῦ Γερμανοῦ σχέσεις καὶ τὰς ἐθνικὰς ἑορτὰς, ἀγνώριστον εἰς ἄλλους τόπους· ἀρκεῖ τωόντι νὰ ζήσῃ τις ἐν μέσῳ αὐτῶν ὀλίγον χρόνον διὰ νὰ αἰσθανθῇ τὰ θέλγητρα καὶ τὴν σεβασμιότητα τοῦ λαοῦ τούτου· πρέπει δὲ μάλιστα νὰ τὸν ἴδῃ τις εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν Χριστουγέννων, ἥτις πανηγυρίζεται τόσον λαμπρῶς καθ' ὅλην τὴν Γερμανίαν· ἐπειδὴ παλάτια καὶ καλύβια, νέοι καὶ γέροντες, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ὁμοίως φαιδρύνονται· τότε δὲ εἰς πᾶσαν ὁμήγυριν οἰκογενείας εὑρίσκει ὁ ξένος τὴν ἠθικὴν καὶ θρησκευτικὴν ἀλήθειαν, ἥτις χαρακτηρίζει τοὺς κατοίκους, παρθενικὴν ὡραιότητα, καὶ ἐξαίσιον ἀφέλειαν· ὅθεν μένει ἐκστατικὸς βλέπων τόσον γενικὴν ἀγαλλίασιν καὶ ἀπολαύσεις τόσον καθαρὰς, καὶ ἤθη πατριαρχικὰ ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν μεταδιδόμενα.

Εἰς τὴν Γερμανίαν γεννᾶται ὁ ἄνθρωπος μουσικὸς, εἰς δὲ τὴν Γαλλίαν γίνεται· εἰς τὴν Γερμανίαν τὸ ᾆσμα ψυχαγωγεῖ τὸν σπουδαστὴν εἰς τὰς νυκτερινὰς μελέτας του, ἀνακουφίζει τὸν ἐργάτην ἀπὸ τοὺς κόπους τῆς ἡμέρας, τέρπει τὰ παιδία, θέλγει τοὺς νέους, καὶ παρηγορεῖ τοὺς γέροντας. Εἰς τὴν μεσημβρινὴν Γαλλίαν τὰ δημοτικὰ ᾄσματα διαφέρουσι παρὰ τὰ τῶν βορείων λαῶν· ἐπειδὴ ἐμπνέουσι πλειοτέραν εὐθυμίαν διευθυνόμενα εἰς τὰς αἰσθήσεις, καὶ ἔχουσιν ἠθικὴν ὀλιγώτερον ὑψηλήν. Ἀλλὰ τὰ ἁπλᾶ ταῦτα ᾄσματα γεννῶσιν ἐνίοτε ὑψηλὰς ἐννοίας· ὅθεν ἡ ἰδέα τοῦ Χριστιανικοῦ ἔρωτος καὶ τῆς αἰωνιότητος ἐκφράζεται μὲ τὰς ἁρμονικὰς φωνὰς ἀνθρώπων, ἀγροίκων μὲν καὶ ἀμαθῶν, τῶν ὁποίων ὅμως ἡ ψυχὴ κρύπτει πολύτιμον θησαυρὸν αἰσθημάτων.—ΑΝΘΟΛ. ΚΟΙΝΩΦΕΛΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΜΑΓΟΣ ΤΙΣ ΚΑΙ Ο ΘΕΡΑΠΩΝ ΑΥΤΟΥ.

Καὶ εἰς τὸν πεφωτισμένον τοῦτον αἰῶνα ὑπάρχουν ἄνθρωποι ἐπαγγελλόμενοι ὅτι πιστεύουν εἰς τὴν δύναμιν τῆς μαγικῆς· τοῦτο δὲ εἶναι ἰσχυρὸν δεῖγμα τοῦ πόσον οἱ ἀμαθεῖς προκρίνουσι τὰ τεράστια ἀπὸ τὰς ἀληθεῖς ἀρχὰς τῆς φιλοσοφίας. Ὅλοι σχεδὸν, οἱ τὴν σήμερον προσποιούμενοι ὅτι προβλέπουσι τὸ μέλλον διὰ τῆς μαντικῆς ἢ τῆς μαγικῆς, ἑκουσίως καὶ ἐν γνώσει ἀπατῶσι τοὺς εὐκολοπίστους χάριν αἰσχροῦ κέρδους, καὶ προσπαθοῦν νὰ φέρωσιν ἄλλους εἰς πίστιν, τὴν ὁποίαν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι εἶναι πολὺ πανουργότεροι παρὰ νὰ δεχθῶσιν. Οἱ δὲ μερικοὶ ἀστρολόγοι, οἵτινες δὲν μετέρχονται διὰ κέρδος τὴν τέχνην, εἶναι ἢ μωροὶ, ἢ ἄνθρωποι τόσον εὐαίσθητα καὶ ἀσθενῆ ἔχοντες πνεύματα, ὥστε νὰ ἐκλαμβάνωσιν ὡς πραγματικὰς ἀληθείας τὰ γεννήματα τῆς σαλευμένης φαντασίας των· τούτου δὲ πρὸ μικροῦ ἐγνωρίσαμεν παράδειγμα εἰς ὑποκείμενον, ὄχι μόνον σῶφρον ὡς πρὸς ἄλλας ὑποθέσεις, ἀλλὰ καὶ τωόντι σεβάσμιον.

Προσηλωμένος εἰς τὸ νὰ ἀναστήσῃ πνεῦμα, ἐπρομηθεύθη βότανα καὶ φάρμακά τινα χρήσιμα διὰ τὰ τῆς μαγείας, καὶ ἐκλείσθη μόνος εἰς δωμάτιον κατὰ τὸ βάθος τῆς νυκτός. Ἐκεῖ δ' ἤρχισε νὰ καίῃ βοτάνας καπνιστικὰς, καὶ νὰ κάμνῃ μυστηριώδη σχήματα συμφώνως μὲ τὰς ὁδηγίας τοῦ περὶ μαγικῆς βιβλίου, ἑωσοῦ ἡ φαντασία του ἐξήφθη ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε εὐκόλως μετεμόρφονεν ἄλλα εἰς ἄλλα, τοῦ ἀρωματικοῦ καπνοῦ ἀναμφιβόλως τὰ μέγιστα εἰς τοῦτο συντείνοντος. Ὁ δοῦλος αὐτοῦ, γνωρίζων ὅτι ὁ κύριός του ἐσπούδαζε τὴν μαγικὴν, καὶ μεγάλας θεωρῶν ἑτοιμασίας διὰ μυστικήν τινα πρᾶξιν, φυσικὰ ἐμβῆκεν εἰς περιέργειαν, καὶ ἀντὶ νὰ πλαγιάσῃ ἔμεινε κεκρυμμένος εἰς τὸ δωμάτιον· ὅτε δὲ τὰ φῶτα ἐσβέσθησαν, καὶ τῶν καισμένων φαρμάκων αἱ χρωματισμέναι φλόγες ἔδωκαν ἄλλην ὄψιν εἰς τὸ δωμάτιον καὶ εἰς τὸ πρόσωπον μάλιστα τοῦ κυρίου του, τόσον ὁ ἄθλιος ἐκυριεύθη ἀπὸ φόβον, καὶ τόσον ἐπενήργησαν εἰς αὐτὸν οἱ ἀτμοὶ τῶν φαρμάκων, ὥστε καθ' ἣν στιγμὴν ὁ κύριός του περιέμενε νὰ ἴδῃ τὸ φάντασμα, αὐτὸς, μὴ δυνάμενος πλέον νὰ κρατηθῇ εἰς τὸν ἀπόκρυφον τόπον, ἀνέστη βραδέως, καὶ λησμονήσας ὅτι εὑρίσκετο ὑπὸ τράπεζαν, ἀνέτρεψεν αὐτήν.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς συγχύσεως ταύτης, πεσὼν εἰς κάτοπτρον ὁ ὀφθαλμός του ἴδε τὴν ἀντανάκλασιν τοῦ ἰδίου του προσώπου, εἰς ὃ τοιαύτην νεκρικὴν ὄψιν εἶχον δώσειν τὰ καιόμενα ἅλατα, ὥστε φυσικὰ ἐξέλαβε τὴν ἰδίαν του μορφὴν ὡς ὑπερανθρωπίνου τινὸς ὄντος· τόσον δὲ ἰσχυρῶς ἐτάραξε τὴν φαντασίαν του, ὥστε πηδήσας ἀίφνης ἐπὶ μεγάλου τινὸς κυμβάλου, piano-forte, συνέτριψεν αὐτὸ μετὰ τρομεροῦ κρότου. Τοῦτο μόνον ἐπηύξησε τοὺς φόβους καὶ τοῦ κυρίου καὶ τοῦ θεράποντος. Ὁ κύριος, πιστεύων ὅτι εἶχεν ἀναστήσειν πνεῦμα τὸ ὁποῖον δὲν ἠδύνατο νὰ κατευνάσῃ, ἐξῆλθε τοῦ δωματίου· ὁ δ' ἔντρομος δοῦλος, ὠφεληθεὶς ἀπὸ τὴν εὐκαιρίαν, διέφυγεν εἰς τὸν κράββατον, ὅπου ἡ τεταραγμένη φαντασία του παρέστησεν εἰς αὐτὸν τόσον τρομερὰς ἰδέας, ὥστε ὑπέπεσεν εἰς πυρετὸν καὶ μανίαν, καὶ οὕτως ἔχων παρήτησε τὸν κύριόν του, σταθερὰ πεπεισμένος εἰς τὴν δύναμιν τῆς μαγικῆς. Ὁ δὲ κύριος αὐτοῦ μέχρι τῆς σήμερον φαίνεται πληροφορημένος ὅτι ἀνέστησε πνεῦμα, καὶ πάντοτε ἀποδίδει τὴν συντριβὴν τοῦ κυμβάλου καὶ τὴν ἀνατροπὴν ὀρειχαλκίνων τινῶν σχημάτων εἰς τὴν ἄγνοιαν ἢ ἀδυναμίαν τοῦ νὰ καθησυχάσῃ τὸ τεταραγμένον πνεῦμα.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ.

Ἅμα φθάσαντες εἰς ἡλικίαν νὰ σκέπτεσθε, παρετηρήσατε βέβαια, ὦ νέοι, ὅτι αἱ πράξεις τῶν ἀνθρώπων εἶναι καλαὶ καὶ κακαί· ἴδετε δὲ καὶ ὅτι ἄνθρωποι γεννημένοι μὲ τὰ αὐτὰ τῆς τύχης πλεονεκτήματα δὲν εἶναι πάντοτε ὁμοίως εὐτυχεῖς εἰς τὸ στάδιον τοῦ βίου τούτου· ἐπειδὴ ἑνῶ τινὲς ἐξ αὐτῶν, διὰ σταθερᾶς καὶ φρονίμου διαγωγῆς ἀποκτῶντες δόξαν καὶ τιμὴν εἰς τὸν κόσμον, ζῶσιν εὐήμεροι, ἄλλοι τῆς αὐτῆς τάξεως περιπίπτοντες εἰς διάφορα ἐλαττώματα δὲν ὠφελοῦνται πλέον ἀπὸ τὰ προτερήματα τοῦ γένους των, περιπλέκονται εἰς πολλὰς συμφορὰς ἑκουσίως, καὶ καταντῶσι νὰ γίνωνται ἐλεεινοὶ πρὸς τοὺς φίλους των, βάρος δὲ μάταιον εἰς ὅλην τὴν κοινωνίαν.

Ἐνωρὶς λοιπὸν πρέπει νὰ μάθετε, ὅτι ἡ κυρία εὐδαιμονία σας ἢ δυστυχία δὲν κρέμαται ἀπὸ ἐξωτερικὰς καὶ αὐτομάτους περιστάσεις, ἀλλ' ἀπ' αὐτὰς ἀμέσως τὰς πράξεις σας. Καὶ τί συμφέρει πλειότερον παρὰ τὸ νὰ ἀκολουθήσετε γενικούς τινας κανόνας; Ἂν, ἀντὶ νὰ μελετήσετε καλῶς καὶ βαθέως τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, δοθῆτε εἰς τὴν ὀκνηρίαν καὶ τὰς ἀπολαύσεις, ἂν δὲν ἀκούετε ἄλλον σύμβουλον παρὰ τὰς ἀλόγους ὀρέξεις, ἂν ἀφεθῆτε, τρόπον τινὰ, νὰ κυμαίνεσθε ἀμέριμνοι καὶ ἀφρόντιδες εἰς τὴν θάλασσαν τῆς ζωῆς, καὶ νὰ ἀκολουθῆτε τὸ ῥεῦμα μόνον τῆς καινοτομίας, τί νομίζετε ὅτι θέλετε κερδήσειν ἀπὸ τοιαύτας ἀρχάς; Ἐνῷ πολλοὶ γνώριμοί σας ὑποφέρουσι τὰ δεινὰ ἀποτελέσματα τοιαύτης ἀπερισκεψίας, διατί ἄραγε δὲν θέλετε καὶ σεῖς περιπέσειν εἰς αὐτά; Θέλετε ἐπιτύχειν χωρὶς τὴν προπαρασκευὴν, ἢ θέλετε ἀποφύγειν κινδύνους χωρὶς τὴν προσοχὴν, αἱ ὁποῖαι ζητοῦνται εἰς ἄλλους; Ἡ εὐτυχία θέλει ἐλθεῖν αὐτόματος εἰς σᾶς, ἐνῷ εἰς τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους εἶναι καρπὸς μακρᾶς ἐπιμελείας καὶ ἀπόκτημα πολλῶν κόπων;

Μὴ ἀπατᾶσθε, νέοι! μὲ τὰς ματαίας ταύτας καὶ ὀνειρώδεις ἐλπίδας. Ὁποιαδήποτε καὶ ἂν ἔτυχεν ἡ τάξις, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκετε, ἡ Θεία Πρόνοια δὲν θέλει ἀνατρέψειν τοὺς γενικοὺς νόμους τῆς φύσεως· ὁ Δημιουργὸς σᾶς διέταξε νὰ σταθμίζετε τὰ βήματά σας· εἶπεν ὅτι μόνον οἱ ζητοῦντες τὴν σοφίαν τὴν εὑρίσκουσι· προεμήνυσεν ὅτι ὅστις ἀποβάλλει τὴν παιδείαν ἐξολοθρεύει τὴν ἰδίαν ψυχήν του.

Ἀκούοντες αὐτὰς τὰς νουθεσίας, καὶ συγκιρνῶντες τὴν ζωηρότητα τῆς νεότητος μὲ ἐμβριθεῖς στοχασμοὺς, θέλετε ἀσφαλίσειν τὴν χαρὰν εἰς ὅλον τὸν βίον· ἐξ ἐναντίας δὲ, διαμένοντες ὀκνηροὶ καὶ φιλήδονοι, προετοιμάζετε θλιβερὸν μέλλον.

Ἔστε βέβαιοι ὅτι, ὁποιανδήποτε καὶ ἂν ἐπαγγέλλεσθε ἐπιστήμην ἢ τέχνην, ἔχετε ὁμοίως χρείαν ἐναρέτων ἕξεων. Ὅσον καὶ ἂν ὑπάρχῃ κακὸς ὁ κόσμος, πάντοτε ὅμως σέβεται τὴν ἀρετήν· καὶ ἡ πεῖρα ἤδη πολλάκις ἀπέδειξεν ὅτι σύνεσις καὶ ὁμολογουμένη ἀξία συνετέλεσαν πάντοτε πλειότερον εἰς τὴν εὐτυχίαν παρὰ τὰ λαμπρότερα προτερήματα χωρὶς τιμὴν καὶ χρηστοήθειαν. Ὅθεν, εἴτε εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ τέχνας, εἴτε εἰς τὰς ἰδιαιτέρας ὑποθέσεις, εἴτε εἰς τὰ δημόσια πράγματα ἀφιερωθῆτε, ἡ ἀρετὴ ἔχει χώραν καὶ τιμὴν ὁμοίως παντοῦ.

Ἀδύνατα εἶναι τὰ θέλγητρα τῆς εὐμορφίας, ἂν αἱ ἠθικαὶ χάριτες δὲν ὑπάρχωσιν· ὀλίγον δὲ διαρκεῖ καὶ τῆς ἀγχινοίας ὁ θρίαμβος, ὅταν ὑποτεθῇ ὅτι χρησιμεύει εἰς κακόν.

Μὴ λοιπὸν ἀφίνετε τὸν ἐαρινὸν τοῦτον καιρὸν τῆς νεότητος χωρὶς βελτιώσεις, αἱ ὁποῖαι εἶναι τόσον οὐσιώδεις εἰς τὸ ἑξῆς. Ἡ ἐποχὴ αὕτη εἶναι ὁ σπορητὸς τῆς ζωῆς, καὶ καθὼς σπείρετε, θέλετε θερίσειν. Σεῖς θέλετε μορφώσειν τὸν χαρακτῆρά σας ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Θείας Προνοίας, καὶ εἰς τὰς χεῖράς σας εὑρίσκεται ἐμπιστευμένη ἡ μέλλουσα τύχη σας ὅλη. Ἡ φύσις σας εἶναι εἰσέτι ἐλαστικὴ καὶ τρυφερὰ, ἕξεις δὲν ἐρριζώθησαν εἰς τὴν ψυχήν σας, ὁ δὲ κόσμος δὲν ἔλαβεν ἀφορμὴν μέχρι τοῦδε νὰ καταφρονήσῃ τὰς κλίσεις σας· ἔχετε τὰς δυνάμεις ἐλευθέρας, εἴσθε δυνατώτεροι παρ' ὅσον εἰς κάμμίαν ἄλλην περίοδον τῆς ζωῆς. Ἡ διεύθυνσις, τὴν ὁποίαν δώσετε εἰς τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰ πάθη σας, θέλει πιθανῶς διαμείνειν εἰς τὸ ἑξῆς ἡ αὐτὴ, καὶ κατ' αὐτὴν θέλετε περιπατήσειν πάντοτε. Θεωρήσατε λοιπὸν τὴν νεότητα ὡς πολυτιμοτάτην καὶ κρίσιμον διὰ τὴν εὐτυχίαν σας.

Καθὼς δὲ ἐπὶ τῆς διαδοχῆς τῶν τεσσάρων καιρῶν τοῦ ἔτους, καθεῖς ἔχει ἐπιρροὴν εἰς τὰ προϊόντα τοῦ ἀκολούθου, ὁμοίως εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου, πᾶσα περίοδος τῆς ἡλικίας καλῶς ἢ κακῶς οἰκονομημένη ἐνεργεῖ εἰς τὴν εὐτυχίαν τῆς ἑπομένης· ἡ ἐνάρετος νεότης γεννᾷ βαθμηδὸν τελείαν καὶ ἀνθηρὰν ἀνδρικὴν ἡλικίαν, ἡ δὲ ἀνδρικὴ αὕτη ἡλικία φέρει εἰς ἥσυχον καὶ σεβάσμιον γῆρας. Ἀλλ' ὅταν ἀναστρέφωνται οἱ αἰώνιοι θεσμοὶ τῆς φύσεως, ἡ ἀταξία εἰσχωρεῖ εἰς τὸν ἠθικὸν, καθὼς καὶ εἰς τὸν φυσικὸν κόσμον· ἂν δηλ. τὸ ἔαρ δὲν ἀνθήσῃ, δὲν θέλομεν ἰδεῖν κάμμίαν χάριν τὸ θέρος, καὶ κανένα καρπὸν τὸ φθινόπωρον.

Ὁμοίως, ἂν ἡ νεότης διασκεδασθῇ ματαίως, ἡ ἀνδρικὴ ἡλικία θέλει εἴσθαι ἀξιοκαταφρόνητος, τὸ δὲ γῆρας πολυώδυνον καὶ ἄθλιον.—ΑΝΘΟΛ. ΚΟΙΝΩΦΕΛΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

Ο ΤΟΡΚΟΥΑΤΟΣ ΤΑΣΣΟΣ.

Τὴν 11ην Μαρτίου, 1544, ἐγεννήθη ἐν Σορρέντῳ πλησίον τῆς Νεαπόλεως ὁ Τορκουάτος Τάσσος, περικλεὴς διὰ τὸ μέγα ποίημα, Ἡ Ἐλευθερωμένη Ἱερουσαλὴμ, Gerusalemme Liberata. Πατὴρ αὐτοῦ ἦτον ὁ Βερνάρδος Τάσσος, σοφὸς καὶ ποιητὴς, ἱκανὴν ἀπολαμβάνων παρὰ τῶν συγχρόνων ὑπόληψιν. Ὁ βίος τοῦ Τάσσου ἀπ' ἀρχῆς σχεδὸν ἦτον ὡσεὶ τεταραγμένη μυθιστορία. Τὴν παιδικὴν αὐτοῦ ἡλικίαν διέκρινε παράδοξος νοητικὴ πρωϊμότης· ἀλλὰ δὲν ἦτον εἰμὴ ἁπλοῦς ἀκόμη παῖς, ὅτε πολιτικαὶ περιστάσεις ἠνάγκασαν τὸν πατέρα του ν' ἀπέλθῃ ἐκ τῆς Νεαπόλεως, καὶ διαχωρισθεὶς ἀπὸ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ νὰ κατοικήσῃ ἐν Ῥώμῃ. Ἐνταῦθα ἠκολούθησε τὸν πατέρα ὁ Τορκουάτος εἰς τὸ ἑνδέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἀποχαιρετήσας τὸν τόπον τῆς γεννήσεως αὐτοῦ, καὶ τὴν μητέρα του, μεθ' ἧς σχεδὸν μόνης εἶχε συζήσειν ἕως τώρα. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ἐξέφρασε τὰ αἰσθήματά του ὁ νέος ποιητὴς διά τινων ὡραίων καὶ τρυφερωτάτων στίχων, ὡς νὰ προέβλεπεν ὅτι οὐδέποτε πλέον ἔμελλε νὰ ἴδῃ αὐτὴν, μετὰ δεκαοκτὼ μῆνας ἀποθανοῦσαν ἀφοῦ τὴν ἀπεχωρίσθη. Μόνη δὲ στενὴ συγγενὴς τοῦ ἀπέμεινε τώρα μία ἀδελφὴ, ἀφ' ἧς παρομοίως ἦτον ἀποκεχωρισμένος, καθότι τὰ ὑποκείμενα, μεθ' ὧν ἡ ὀρφανὴ διέτριβεν εἰς τὴν Νεάπολιν, ἐμπόδιζον αὐτὴν τοῦ νὰ ὑπάγῃ νὰ συμμεθέξῃ, ὡς ἐπεθύμει, τῆς ἐξορίας τοῦ πατρὸς καὶ ἀδελφοῦ της. Ἀλλ' ἀφοῦ οἱ δύο οὗτοι εἶχον συνδιατρίψειν δύο ἐνιαυτοὺς εἰς Ῥώμην, συνέβησαν περιστατικὰ, τὰ ὁποῖα καὶ πάλιν τοὺς διεχώρισαν. Ὁ Βερνάρδος ἠναγκάσθη χάριν ἀσφαλείας ν' ἀποσυρθῇ αὐτῆς τῆς πόλεως, καὶ νὰ καταφύγῃ εἰς τὸ Οὐρβῖνον, στείλας συγχρόνως τὸν υἱόν αὐτοῦ εἰς τὴν Βέργαμον, κατὰ τὸ βόρειον τῆς Ἰταλίας. Ἡ εὐμενὴς ὅμως ὑποδοχὴ, τὴν ὁποίαν ὁ πατὴρ ἔλαβεν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Δουκὸς Οὐρβίνου, παρεκίνησεν αὐτὸν μετ' ὀλίγους μῆνας νὰ προσκαλέσῃ τὸν Τορκουάτον, ὁ ὁποῖος φθάσας τόσον εὐηρέστησε τὸν Δοῦκα μὲ τὰς χάριτας αὐτοῦ καὶ τὰ προτερήματα, ὥστε διωρίσθη συσπουδαστὴς τοῦ υἱοῦ του. Ἔμειναν δὲ δύο χρόνους εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Οὐρβίνου μέχρι τοῦ 1559, καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ τοῦ Βερνάρδου εὐμετάβλητος τύχη ἔσυρεν αὐτὸν ἐκεῖθεν εἰς τὴν Βενετίαν. Ἡ ἄστατος ὅμως αὕτη ζωὴ ποτὲ δὲν εἶχε διακόψειν τὰς νεανικὰς μελέτας τοῦ Τάσσου· ἀφοῦ δὲ χρόνον τινὰ διέτριψαν εἰς τὴν Βενετίαν, ὁ πατήρ του ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Παδούας, μὲ σκοπὸν νὰ ἑτοιμασθῇ διὰ τὸ νομικὸν ἐπάγγελμα. Ἀλλὰ πᾶσαν τοιαύτην ἰδέαν ἀπέβαλε μετ' ὀλίγον ὁ νέος ποιητής. Ἀντὶ νὰ σπουδάζῃ τὸν Ἰουστινιανὸν, ἐδαπάνα τὸν καιρὸν αὐτοῦ συγγράφων στίχους· καὶ κατὰ συνέπειαν, πρὶν τελειώσῃ τὸ δέκατον ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἐξέδωκε τὸ ποίημα αὐτοῦ, ὁ Ῥινάλδος. Λεπτομερῶς δὲν ἐμποροῦμεν ἐδῶ νὰ ἐξιστορήσωμεν τὸ ἐπίλοιπον τῆς ἀστάτου

καὶ πολὺ παθοῦς ζωῆς του. Καίτοι εὑρισκόμενος ἐν τῷ μέσῳ σχεδὸν ἀκαταπαύστων περισπασμῶν παντὸς εἴδους, εἶχε μ' ὅλον τοῦτο μεγίστην εἰς τὰ τῆς φιλολογίας ἐπιμέλειαν. Τὸ μέγα ποίημά του, τὴν Ἐλευθερωμένην Ἱερουσαλὴμ, λέγεται ὅτι ἤρχισεν εἰς τὸ δέκατον ἔννατον ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἐν Βονωνίᾳ διατρίβων. Τὸ 1565 ἐπεσκέφθη κατὰ πρῶτον τὴν αὐλὴν τῆς Φερράρας, φερθεὶς ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ Καρδιναλίου Λοδοβίκου Δέστε, ἀδελφοῦ τοῦ ἡγεμονεύοντος Ἀλφόνσου. Τὸ συμβὰν τοῦτο ἐχρωμάτισεν ὅλην τὴν ἀκόλουθον ὕπαρξιν τοῦ Τάσσου. Ὑποθέτουσιν ὅτι ὁ νέος ποιητὴς συνέλαβεν ἔρωτα πρὸς μίαν τῶν δύο ἀδελφῶν τοῦ Δουκὸς, τὴν Λεονώραν, καὶ ὅτι τὸ ὑποκείμενον τῆς ὑψηλῆς αὐτοῦ ἀγάπης δὲν ἦτον ἀναίσθητον πρὸς τὰς ἐξόχους σωματικάς τε καὶ πνευματικὰς χάριτας τοῦ ἐραστοῦ της. Ἀλλὰ μυστήριόν τι ἐπικρέμαται εἰς τὴν ἱστορίαν ταύτην, τὸ ὁποῖον οὐδέποτε διελύθη ἐξ ὁλοκλήρου. Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι ἐξαιρουμένης μιᾶς ἐπισκέψεως τὴν ὁποίαν ἔκαμεν εἰς Παρισίους τὸ 1571, εἰς τὴν συνοδίαν τοῦ Καρδιναλίου Λοδοβίκου, ὁ Τάσσος ἐξηκολούθει νὰ διατρίβῃ ἐν Φερράρᾳ μέχρι τῆς τελειώσεως καὶ ἐκδόσεως τοῦ περιβοήτου ἐπικοῦ του κατὰ τὸ 1575. Τὸ ὡραῖον αὐτοῦ ποιμενικὸν δράμα, τὴν Ἀμίνταν, εἶχεν ἤδη προεκδώσειν.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης παρίσταται σκοτεινὴ καὶ πολυτάραχος ἡ ζωή του, μόλις ἐνίοτε ὑπὸ ἀμυδρῶν ἀκτίνων ἀτελῶς φωτιζομένη. Διά τινας ἐνιαυτοὺς, ὁ μέγας ποιητὴς, τοῦ ὁποίου τὸ κλέος ἦτον ἤδη καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην ἐξηπλωμένον, φαίνεται ὅτι περιεπλανᾶτο ἐκ πόλεως εἰς πόλιν τῆς Ἰταλίας, εἰς ἐπαίτου σχεδὸν κατάστασιν, ὠθούμενος ὑπό τινος πνευματικῆς ἀνησυχίας, τὴν ὁποίαν κάμμία τόπου μεταβολὴ δὲν ἴσχυε νὰ ἐλαφρύνῃ. Ἀλλ' ἡ Φερράρα ἦτον εἰσέτι τὸ κέντρον, πέριξ τοῦ ὁποίου ἡ ἀγάπη αὐτοῦ περιΐπτατο, καὶ ὅπου, ἑκὼν ἄκων κατὰ τὸ φαινόμενον, μετὰ βραχὺ καιροῦ διάστημα πάντοτε ἐπανήρχετο. Εἰς τοιαύτην νοητικὴν κατάστασιν δὲν εἶναι βέβαια ποσῶς ἀπίθανον ὅτι διῆγεν ἀλλοκότως καὶ παραλόγως· ἀλλὰ μόλις δύναταί τις νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἔδωκεν ἀφορμὴν εὔλογον καὶ ἀποχρῶσαν αἰτίαν τοῦ σκληροῦ καὶ ἀπανθρωποτάτου μέτρου (ἑκτὸς ἂν ἡ χρεία τὸ ἀπῃτοῦσεν) εἰς τὸ ὁποῖον προσέδραμεν ὁ ποτὲ προστάτης καὶ φίλος του, ὁ Δοὺξ Ἀλφόνσος, παραδοὺς αὐτὸν ὡς φρενοβλαβῆ εἰς τὸ νοσοκομεῖον τῆς Ἁγ. Ἄννης. Εἰς τὸ δοχεῖον τοῦτο τῆς ἀθλιότητος ἔμεινε πεφυλακισμένος ὁ ποιητὴς ὑπὲρ τὰ ἑπτὰ ἔτη. Ἡ πριγκίπισσα Λεονώρα, ἡ νομιζομένη ἀθῶα αἴτιος τῆς κρατήσεως αὐτοῦ, ἀπέθανε τὸ 1581· ἀλλ' οὐδὲ τὸ συμβὰν τοῦτο, οὐδ' αἱ παρακλήσεις διαφόρων ἀπὸ τοὺς ἰσχυροτέρους φίλους καὶ θαυμαστάς του, δὲν ἴσχυσαν νὰ καταπείσωσι τὸν Ἀλφόνσον, ὥστε νὰ χαρίσῃ τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὸν Τάσσον. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ καλούμενος φρενόληπτος ἐνησχόλει, καὶ ἀναμφιβόλως παρεμύθει, πολλὰς τῶν ὡρῶν αὐτοῦ διὰ τῆς γυμνάσεως τοῦ καλάμου του. Τὰ συγγράμματά του ἦσαν πολυάριθμα, πεζά τε καὶ ἔμμετρα, καὶ πολλὰ ἐξ αὐτῶν ἐδημοσιεύθησαν διὰ τοῦ τύπου. Ἐπὶ τέλους, τὸν Ἰούλιον, 1586, δεηθέντος τοῦ Δὸν Βινκένζου Γονζάγα, υἱοῦ τοῦ Δουκὸς τῆς Μαντούας, ἀπελύθη τῆς μακροχρονίου αὐτοῦ φυλακώσεως. Ἐπέρασε δὲ τὸ τέλος τοῦ χρόνου αὐτοῦ εἰς τὴν Μάντουαν· ἀλλὰ μετέπειτα ἐδόθη ἐκ νέου εἰς τὸ περιπλανᾶσθαι, καὶ μολονότι οὐδέποτε πλέον ἐπεσκέφθη τὴν Φερράραν, ἡ παλαιά του ὁμως διάθεσις τοῦ περιφέρεσθαι ἀπὸ τόπου εἰς τόπον φαίνεται ὅτι προσεκολλᾶτο εἰς αὐτὸν ὡς νόσος. Τὴν παράξενον ταύτην διάγων ζωὴν, περιέπιπτεν εἰς τὰς πλέον ἀλλοκότους τῆς τύχης περιπετείας. Σήμερον ἦτον ὁ ἐπιφανέστατος εἰς λαμπρὰν αὐλὴν, δαψιλέστατα ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τιμώμενος, καὶ θαυμαζόμενος ὑφ' ὅλων τῶν θεατῶν· αὔριον, ὁδοιπόρει μόνος ἐπὶ τῆς λεωφόρου, κεκοπιακὼς καὶ ἀνάργυρος, κατηναγκασμένος νὰ δανείζεται ἢ μᾶλλον νὰ ζητῇ ταπεινότατα τὸν ἐπιούσιον ἄρτον. Τοιαύτην ζωὴν διήγαγεν ἓξ ἢ ἑπτὰ ἔτη. Τέλος, τὸν Νοέμβριον, 1594, ἐφάνη ἐν Ῥώμῃ. Ἀπεφασίσθη δὲ ὅτι ὁ μέγιστος ἀπὸ τοὺς ζῶντας ποιητὰς τῆς Ἰταλίας ἔπρεπε νὰ στεφθῇ μὲ τὴν δάφνην εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν πόλιν, ὡς ὁ Πετράρχης* πρὸ διακοσίων πεντήκοντα ἐτῶν· καὶ τὸ ψήφισμα τωόντι ὑπεγράφη ὑπὸ τοῦ Πάπα καὶ τῆς γερουσίας· ἀλλὰ, πρὶν φθάσῃ ἡ ἡμέρα τοῦ θριάμβου, κατέλαβεν αὐτὸν ἀσθένεια, περὶ ἧς πάραυτα ᾐσθάνθη ὅτι ἔμελλε ν' ἀποβῇ θανάσιμος. Κατ' ἰδίαν αὐτοῦ αἴτησιν μετεκομίσθη εἰς τὸ γειτονικὸν μοναστήριον τοῦ Ἁγ. Ὀνοφρίου, τὸ αὐτὸ καταγώγιον, ὅπου πρὸ μιᾶς εἰκοσαετίας εἶχεν ἐκπνεύσειν ὁ πατήρ του· καὶ ἐδῶ, παρηγορούμενος ὑπὸ τῆς πίστεως, ἡ ὁποία καθ' ὅλην τὴν ζωὴν εἶχεν ὑπάρξειν τὸ κύριον αὐτοῦ ὑποστήριγμα, μεθ' ὑποκλίσεως περιέμενε τὴν ἔκβασιν τῆς ἀῤῥωστίας. Ἐξέπνευσε δὲ εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Καρδιναλίου Κινθίου Ἀλδοβρανδίνου, τὴν 25ην Ἀπριλίου, 1595, περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ πεντηκοστοῦ δευτέρου ἔτους τῆς ἡλικίας του. Ὁ Καρδινάλιος εἶχε φέρειν εἰς αὐτὸν τὴν εὐλογίαν τοῦ Πάπα, τὴν ὁποίαν δεχθεὶς ἐξεφώνησεν, "Οὗτος εἶναι ὁ στέφανος, μεθ' οὗ ἐλπίζω νὰ στεφθῶ, ὄχι ὡς ποιητὴς εἰς τὸ Καπιτώλιον, ἀλλὰ μὲ τὴν δόξαν τῶν μακαρίων εἰς τοὺς οὐρανούς."

Διαφόρως ἐξετίμησαν διάφοροι κριτικοὶ τὸ ποιητικὸν πνεῦμα τοῦ Τάσσου, οἱ μὲν αὐτὸ ἐκθειάζοντες, οἱ δὲ σχεδὸν ἐξευτελίζοντες. Καὶ εἶναι μὲν ἴσως ἀληθὲς, ὅτι τὸ κάλλος καὶ ὕψος, τὰ ὁποῖα χαρακτηρίζουσι τὰς ἐννοίας καὶ τὴν φράσιν τοῦ μεγάλου ἐπικοῦ του ποιήματος, ἔχουσί τι ἐπιτετηδευμένον καὶ τεχνητὸν, καὶ στεροῦνται τὴν ζωηρότητα καὶ μαγευτικὴν δύναμιν, τὴν ἀνήκουσαν εἰς τὰ ὑψηλότερα δημιουργήματα τοῦ Ὁμήρου, Βιργιλίου, Δάντου, καὶ Μίλτωνος· ἀλλ' ὅτι εἰς τὴν Ἐλευθερωμένην Ἱερουσαλὴμ λάμπει θαυμαστὴ χάρις καὶ μεγαλοπρέπεια, κατακυριεύουσα τὸν νοῦν καὶ εἰς ἔκστασιν φέρουσα τὸν ἀναγνώστην, περὶ τούτου ἡ δυσάρεσκος μόνον πρόληψις δύναται νὰ ἀμφιβάλλῃ.

---

* Ἴδε Ἀποθ. Τόμ. Α'. Σελ. 108.

ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΙΟΥΛΙΟΣ, 1841.] [ΑΡΙΘ. 55.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΟΑ ΣΥΣΦΙΓΚΤΗΡΟΣ.

(Ἴδε Τόμ. δ'. Σελ. 63.)

ΑΛΛΑΧΟΥ κατεχωρήσαμεν εἰς πλάτος τὴν φυσικὴν ἱστορίαν τοῦ Βόα Συσφιγκτῆρος· ἐδῶ δ' εἰσάγομεν τὴν ἐφεξῆς ζωηρὰν περιγραφὴν ταύτοειδοῦς ὄφεως, ἐκ τῆς νήσου Βορνέου, δεκαέξ πόδας τὸ μῆκος, καὶ περὶ τοὺς δεκαοκτὼ δακτύλους τὴν περιφέρειαν, ὅστις ἐταξείδευσεν ἐπὶ τοῦ Ἀγγλικοῦ βασιλικοῦ πλοίου, τῆς Ἀλκήστιδος.

"Ὁ ὄφις οὗτος," λέγει μάρτυς αὐτόπτης, "ἐπὶ τῆς ξηρᾶς εὑρισκόμενος, ἐγευμάτιζεν ἀπὸ μίαν αἶγα ἅπαξ τοῦ μηνὸς ἢ κατὰ τρεῖς ἑβδομάδας, μὲ νῆσσαν ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν, ἢ ὄρνιθα, ὡς ἐπιφορήματα. Τὰ ζῶα, ὅσα μετ' αὐτοῦ ἐστάλθησαν εἰς τὸ πλοῖον διὰ νὰ τὸν χρησιμεύσωσιν εἰς τὸ διάστημα τοῦ ταξειδίου, συνίσταντο ἀπὸ ἓξ κοινὰς αἶγας, αἵτινες ἐλογίζοντο ἀρκετὴ τροφὴ διὰ πέντε ἢ ἓξ μῆνας.

"Ἐν ἀρχῇ ἔτι τοῦ ταξειδίου παρέστησεν εἰς ἡμᾶς τὴν ῥοφητικὴν αὐτοῦ ἱκανότητα, δημοσίᾳ, ἐπὶ τοῦ τῆς πρύμνης καταστρώματος, ὅπου τὸ κλωβίον αὐτοῦ ἔστεκε. Τὴν θύραν ἀνοίξαντες, εἰσωθήσαμεν μίαν τῶν αἰγῶν, καὶ ἀφήκαμεν αὐτὴν μόνην εἰς τὸ κλωβίον μετὰ τοῦ ὄφεως. Τὸ θύσιηνον ζῶον, ὡς νὰ ἠσθάνθη ἐκ φυσικῆς ὁρμῆς τὸν φρικτὸν κίνδυνον τῆς θέσεώς του, ἤρχισεν εὐθὺς νὰ κραυγάζῃ μὲ τὸν πλέον θλιβερὸν τρόπον, κτυπῶν συγχρόνως μὲ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὄφεως, πρὸς ὑπεράσπισιν.

"Ὁ δὲ Βόας, ὅστις κατὰ πρῶταν ἐφάνη ὡς μόλις θεωρήσας τὸ ταλαίπωρον ζῶον, ἤρχισε μετ' ὀλίγον νὰ σαλεύῃ μικρόν τι, καὶ, τὴν κεφαλὴν στρέψας πρὸς τὸ μέρος τῆς αἰγὸς, προσήλωσεν ἐπὶ τέλους δυσμενῆ καὶ θανάσιμον ὀφθαλμὸν ἐπὶ τοῦ τρέμοντος θύματος, τοῦ ὁποίου ὁλονὲν ηὔξανεν ἡ ἀγωνία καὶ ἡ φρίκη· διότι, καὶ πρὶν ὁ ὄφις τὸ συλλάβῃ, ἐκλονεῖτο κατὰ πᾶν μέλος, ἐξηκολούθει ὅμως ἔτι τὴν ἀνίσχυρον προσβολὴν, κερατίζον κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ὅστις ἦτον ἤδη ἀρκετὰ ἐμψυχωμένος, καὶ προητοιμάζετο εἰς τὴν εὐωχίαν. Πρῶτον δὲ πάντων ἐξηκόντισε τὴν δικρανοειδῆ γλῶσσάν του, καὶ συγχρόνως ἀνύψωσεν ὀλίγον τὴν μικρὰν κεφαλήν του· ἔπειτα ἐξαίφνης τὴν αἶγα συλλαβὼν ἀπὸ τὸν ἐμπρόσθιον πόδα μὲ τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ, καὶ κάτω αὐτὴν ῥίψας, τὴν περιετύλιξεν ἐν ἀκαρεῖ εἰς τὰς φρικώδεις σπείρας του. Τόσον ταχεῖα τῳόντι καὶ τόσον στιγμιαία ἔγινεν ἡ πρᾶξις, ὥστε ἦτον ἀδύνατον ν' ἀκολουθῇ ὁ ὀφθαλμὸς τὴν συστροφὴν τοῦ μακρυσμένου σώματός του. Περιετύλιξε δὲ τὰς σπείρας ὄχι μὲ τακτικὸν ἑλικοειδῆ τρόπον, ἀλλὰ μᾶλλον ὅμοια δεσμοῦ, ἓν μέρος τοῦ σώματος εἰς τὸ ἄλλο ἐπιθέτων, ὡς διὰ νὰ προσθέσῃ βάρος εἰς τὴν μυώδη κατάθλιψιν, καὶ οὕτω δραστικώτερον νὰ κατασυντρίψῃ τὸ ἐλεεινὸν θῦμα. Καθ' ὅλον τὸν χρόνον τοῦτον ἐξηκολούθει νὰ κρατῇ μὲ τοὺς ὀδόντας, (μολονότι φαίνετο περιττὴ ἡ προφύλαξις αὕτη), τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ ζώου, τὸ ὁποῖον εἶχε πρῶτον συλλάβειν. Ἔπειτα βραδέως καὶ προσεκτικῶς ἐξετυλίχθη, ἐωσοῦ, τῆς αἰγὸς πεσούσης νεκρᾶς ἀπὸ τὸ τερατῶδες ἐναγκάλισμα, ἤρχισε νὰ ἑτοιμάζεται πρὸς καταῤῥόφησιν αὐτῆς. Τὸ στόμα θέσας κατέμπροσθεν τοῦ νεκροῦ ζώου, ἤλειφεν αὐτὸ μὲ σίαλον, ἔπειτα λαβὼν τὸ ῥύγχος αὐτοῦ εἰς τὸ στόμα, (τὸ ὁποῖον ἐφαίνετο, καὶ τοιόντι πάντοτε φαίνεται, ὡς πρόσφατος πληγή), κατεῤῥόφησεν αὐτὸ, ἐωσοῦ τὰ κέρατα ἐσυγχώρουν. Τὰ ἐξογκώματα δὲ ταῦτα ἐπέφερον μικράν τινα δυσκολίαν, ὄχι τόσον διὰ τὴν ἔκτασιν ὅσον διὰ τὰς αἰχμάς των· μ' ὅλον τοῦτο, καὶ αὐτὰ μετ' ὀλίγον ἔγιναν ἄφαντα,

τουτέστιν ἐξωτερικῶς· διότι σαφέστατα διεκρίνοντο προβαίνοντα κατὰ τὸ ἔσω μέρος, πᾶσαν στιγμὴν ἀπειλοῦντα νὰ προκύψωσι διὰ τοῦ δέρματος. Τὸ θῦμα εἶχε τώρα καταβῆν ἕως εἰς τοὺς ὤμους· ἦτο δ' ἐκπληκτικὸν θέαμα νὰ παρατηρῇ τις τὴν μεγίστην ἐνέργειαν τῶν τοῦ ὄφεως μυώνων, τόσον παρὰ φύσιν ἐντεταμένων, ὥστε ἡ ἔκτασις αὕτη ἤθελεν ἐξ ὁλοκλήρου ἀδυνατίσειν τοὺς μῦς παντὸς ἄλλου ζώου, μὴ προικισμένου, ὡς αὐτός, μὲ ἰδιαιτέρας δυνάμεις συγχρόνου ἐκτάσεως καὶ ἐνεργείας. Ὁπότε ἡ κεφαλὴ καὶ ὁ τράχηλος δὲν ἐφαίνοντο εἰμὴ ὡς δέρμα ὄφεως, παραγεμισμένον σχεδὸν μέχρι ἐκρήξεως, ἦτο πρόδηλος ἀκόμη ἡ ἐνέργεια τῶν μυώνων, καὶ ἀμείωτος ἡ ῥοφητική του δύναμις· ἦτο δ' αὕτη κατ' ἀλήθειαν ἀποτέλεσμα τῆς συσταλτικῆς τῶν μυώνων ἰσχύος, βοηθουμένης ἀπὸ δύο σειρὰς ἰσχυρῶν ἀγκιστρωτῶν ὀδόντων.

"Εἰς διάστημα δύο ὡρῶν καὶ εἴκοσι λεπτῶν κατερρόφησεν ἐξ ὁλοκλήρου τὴν αἶγα· εἰς τὸ τέλος δὲ τῆς πράξεως ταύτης ἡ ὄγκωσις περιωρίζετο εἰς τὸ μέσον μέρος τοῦ σώματος, ἡ τὸν στόμαχον, τὰ δὲ ἀνώτερα μέρη, τὰ τοσαύτην λαβόντα διάτασιν, εἶχον ἐπανέλθειν εἰς τὸ φυσικὸν αὐτῶν μέγεθος. Ἑπομένως, συστραφεὶς πάλιν, ἔκειτο ἡσύχως εἰς τὴν συνήθη αὐτοῦ ναρκωμένην κατάστασιν τρεῖς ἢ τέσσαρας ἑβδομάδας, ὁπότε, τοῦ τελευταίου γεύματος διόλου χωνευθέντος καὶ διαλυθέντος, τὸν ἐπαρουσιάσαμεν ἄλλην αἶγα, τὴν ὁποίαν ἐφόνευσε καὶ κατέφαγε μετ' ἴσης εὐκολίας. Φαίνεται δὲ ὅτι σχεδὸν πᾶν τὸ ὁποῖον καταπίνει μετατρέπεται εἰς τροφήν· διότι μικρὰ ποσότης τιτανώδους ὕλης (καὶ αὐτὴ οὐδὲ τὸ δεκατημόριον ἴσως τῶν ὀστῶν τῆς αἰγὸς) μέ τινας τρίχας ἐνίοτε, συνίστων τὴν κόπρον αὐτοῦ."

Ἐξ ἄλλου ζωολογικοῦ πονήματος συνάγομεν τὰ ἑπόμενα·—"Ὁ φύλαξ τῶν ἐν τῷ Πύργῳ τοῦ Λονδίνου εὑρισκομένων ζώων," λέγει ὁ συγγραφεύς, "μ' ἐμήνυσεν ὅτι εἷς τῶν Βοῶν Συσφιγκτήρων εἶχεν ἀλλάξειν πρὸ μικροῦ τὸ δέρμα του, καὶ ἐπειδὴ εἰς τοιαύτην ἐποχὴν ὅλοι κοινῶς οἱ ὄφεις εἶναι δραστηριώτεροι, μὲ προσεκάλεσε νὰ ὑπάγω πρὸς ἐπίσκεψιν. Ὑπῆγα λοιπὸν μετά τινων φίλων μου εἰς τὸν Πύργον, ὅπου εὑρήκαμεν κλωβίον εὐρύχωρον, τὸ ἔδαφος τοῦ ὁποίου συνίστατο ἀπὸ κασσιτέρινον θήκην, μὲ κόκκινον ῥοῦχον ἐσκεπασμένην καὶ πλήρη θερμοῦ ὕδατος, ὥστε νὰ παράγεται ἡ κατάλληλος θερμοκρασία. Αὐτοῦ δὲ ὁ ὄφις, μετὰ χάριτος τὴν κεφαλὴν ἀνυψῶν εἰς τὴν στέγην καὶ τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ κλωβίου, πλήρης ζωῆς καὶ τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ σείων, ἐξέταζε τὴν ἔκτασιν τῆς φυλακῆς του.

"Μέγας τις λαγὼς εἰσήχθη εἰς τὸ κλωβίον. Ὁ ὄφις ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ καταβὰς ἐπλαγίασεν, ὡς ξύλον ἀκίνητος, χωρίς τινος σημείου ζωῆς, παρὰ τὴν λάμψιν τοῦ μικροῦ ὀφθαλμοῦ του. Ὁ λαγὼς ποσῶς αὐτὸν δὲν ἐστοχάσθη, ἀλλ' ἤρχισε νὰ περιέρχεται τὸ κλωβίον. Ὁ δὲ ὄφις, ἐξαίφνης, ἀλλὰ σχεδὸν ἀνεπαισθήτως, ἔστρεψε τὴν κεφαλήν, τὰ τοῦ λαγωοῦ ἀκολουθῶν κινήματα. Τέλος, μηδόλως αἰσθανόμενος οὗτος τὴν ἐπικίνδυνον αὐτοῦ θέσιν, ἐπλησίασεν εἰς τὴν ἐνεδρεύουσαν κεφαλήν. Ὁ ὄφις ὡς ἀστραπὴ κατ' αὐτοῦ ὥρμησεν. Μόλις ἠκούσθη ἕνας κτύπος, μία κραυγή, καὶ τὸ θῦμα περιεκλείσθη εἰς τὰς σπείρας τοῦ δράκοντος. Τοῦτο σχεδὸν ἔγινε ταχύτερον παρ' ὅσον ὁ ὀφθαλμὸς ἐπρόφθανε ν' ἀκολουθῇ· τὴν μίαν στιγμὴν ἦτον ἀκίνητος ὁ ὄφις· τὴν ἄλλην ἦτο σωρὸς διπλῶν περὶ τὸ θήραμά του. Εἶχε πιάσειν τὸ ζωΐδιον ἀπὸ τὸν λαιμὸν καθ' αὐτὸ ὑποκάτω τοῦ ὠτίου, καὶ κατέθλιβεν αὐτὸ μάλιστα περὶ τὸν θώρακα. Οἱ ὀπίσθιοι πόδες ἦσαν ἔτι ἐλεύθεροι, καὶ μ' αὐτοὺς ἔκαμεν ἀπηλπισμένον ἀγῶνα ὁ λαγωός· ἀλλ' ὁ ὄφις μὲ πολλὴν ἐπιδεξιότητα εὐθὺς καὶ τὰ ὀπίσθια περιετύλιξεν. Εἷς ὀκτὼ δὲ λεπτὰ ἦτο διόλου νεκρὸν τὸ τετράποδον. Τότε βαθμηδὸν καὶ προσεκτικῶς ἐξετυλίχθη ὁ ὄφις, καὶ παρατηρήσας ὅτι δὲν ἐκινεῖτο πλέον τὸ θῦμά του, ἀφῆκεν αὐτό, καὶ ἐστάθη ἀπέναντι τοῦ ἐμπροσθίου μέρους τοῦ λαγωοῦ. Κοινῶς οἱ Βόαι ἀρχίζουν ἀπὸ τὴν κεφαλήν· ἀλλ' οὗτος ἤρχισεν ἀπὸ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας· διὸ καὶ περισσοτέραν δυσκολίαν ἐδοκίμασεν· ἐπὶ τέλους ὅμως, κατεβρόχθισεν ὁλόκληρον τὸν ἄθλιον λαγών."

Η ΕΠΤΑΝΗΣΟΣ.

Ἀριθ. 5.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΙΘΑΚΗΣ.

(Ἀπόσπασμα ἐπιστολῆς πρὸς φίλον.)

Η ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ τῆς θείας Ὀδυσσείας μ' ἐγέννησε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐπισκεφθῶ τὴν ἕνεκα τοσούτων ὑπομνημάτων ἔνδοξον νῆσον. Πλήρης μεγίστου ἐνθουσιασμοῦ ἀνεχώρησα ἀπὸ Κεφαλληνίας, λαβὼν πλοιάριόν τι εἰς τὴν Ἁγ. Εὐφημίαν, καὶ μετὰ μιᾶς καὶ ἡμισείας ὥρας διαπορθμεύσιν, εὑρέθην ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τῆς Ἰθάκης εἰς τὸν Ὀπίσω–Λετόν. Ἅμα ἀπέβην, καὶ ἀνέπνευσα τὸν ἀέρα ἐκεῖνον, ἠσθάνθην τὴν ἀγαλλίασιν εἰς τὴν καρδίαν μου. Μ' ἐφαίνετο ὅτι μετεῖχον τῶν γενναίων αἰσθημάτων, τὰ ὁποῖα ἔφλεγον τὰς ψυχὰς τῶν ἀρχαίων Ἡρώων. Ἡ εὐκρανὴς ὥρα τοῦ φθινοπώρου, τὸ γαληνὸν τοῦ καιροῦ, ἡ διαφανὴς θάλασσα, ἦσαν θέλγητρα τὰ ὁποῖα μὲ παρεκίνησαν νὰ λουσθῶ καὶ τὸ κατάψυκτον τῶν κυμάτων, ἡ θερμότης τῆς ἀτμοσφαίρας, ἀμφότερα συγκερασμένα, καὶ ἡ θεωρία τοῦ ὄρους, ποτὲ καθέδρας τοῦ συνετοῦ Ὀδυσσέως, μὲ ἀνεζωογόνησαν. Ὁ Ἀνθυγειονόμος μὲ ἐξένισε φιλοφρόνως, καὶ ἔπειτα τὴν 4 π. μ. ὥδευσα πεζὸς πρὸς τὸ Βαθύ, πρωτεύουσαν τῆς νήσου. Ἡ ὁδὸς εἶναι χαριεστάτη διὰ τοὺς ἑκατέρωθεν παρακειμένους λόφους, καλυμμένους ἀπὸ τὰς ἀμπέλους καὶ τὰς διεσπαρμένας ἐλαίας· μετὰ ἡμίσειαν ὥραν περίπου ἔφθασα εἰς τὴν πόλιν, τοποθετημένην παρὰ τὸν αἰγιαλὸν ἐν εἴδει ἡμικυκλίου, καὶ προϊσταμένην τοῦ λιμένος. Ἐν μέσῳ τούτου ἀναφαίνεται τὸ λοιμοκαθαρτήριον, τὸ ὁποῖον μακρόθεν παρουσιάζεται εἰς τὴν ὄρασιν, ὡς μικρὸν φρούριον τειχοδομημένον ἐπίτηδες πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πόλεως. Οἱ χλοανθεῖς λόφοι, ἐσκεπασμένοι ἀπὸ τὰ ὑλημανοῦντα κλήματα καὶ τὰς ἐλαίας, καὶ τινες ἀνεμομυλῶνες, παριστάνουσιν ὁμοῦ ἀξιοθέατον εἰκόνα. Τὰ οἰκήματα εἶναι χαμηλὰ καὶ εὐτελοῦς κατασκευῆς, πλὴν δύο ἢ τριῶν, ἀλλ' αἱ ὁδοὶ εἶναι ὡραῖαι· εὔμορφος εἶναι καὶ ἡ θαλάσσιος πρόχωσις, καὶ ἡ καθαριότης ἐξαιρέτως σημαντική.

Τὴν ἐπιοῦσαν μετέβην εἰς Μαραθιάν. Ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τοῦ ὄρους ἴδον τεμάχιον ἀρχαίου τινὸς τείχους, τὸ μῆκος περίπου ποδῶν 20, καὶ τὸ ὕψος 9 ἕως 10, κτισμένον χωρὶς ἀσβέστου, καὶ χωρὶς τῶν συναμμάτων, διὰ τῶν ὁποίων φαίνονται εἰς τὰ ἀρχαῖα κτίρια ἀλληλένθετοι οἱ λίθοι. Τινὲς εἰκάζουσιν ὅτι αὐτὸ εἶναι λείψανον τῆς καλύβης τοῦ Εὐμαίου, διὰ μόνον τὸν λόγον τῆς βραχείας ἀποστάσεως τούτου ἀπὸ τῆς βρύσεως τῆς Ἀρεθούσης. Διὰ νὰ ἴδω τὴν βρύσιν ταύτην ἠναγκάσθην νὰ διέλθω ὀρεινοὺς τόπους, καὶ νὰ καταβῶ κρημνωδέστατον ὄρος. Εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ φαίνεται κατάδουπος ἐσχηματισμένος ἐκ τῶν ἄκρων δύο ἐγγωνίως ἡνωμένων λόφων· ἐν καιρῷ δὲ πλήρους τῶν ὑδάτων εὐροίας πρέπει βέβαια νὰ παριστάνῃ μεγαλοπρεπὲς θέαμα. Μετὰ διάστημα ἑνὸς καὶ ἡμίσεως μιλίου ὁ χείμαρρος ἐκχέεται εἰς τὴν θάλασσαν. Εἰς τὸ πλάγιον τοῦ καταδούπου ὑπάρχει ὑδροδόχος, ὅπου ποτίζονται τὰ ζῶα, ἐπί τινος χαμηλοῦ νεοκτίστου τόξου, ὁμοῦ μὲ ἓν κάθισμα. Πολλοὶ καλοῦσιν ἀσυλλογίστως τὸ ἀναβρυτὸν τοῦτο ὕδωρ, βρύσιν τῆς Ἀρεθούσης.

Ὄπισθεν ἑνὸς τῶν εἰς τὴν πόλιν ἐπικειμένων λόφων, μακρὰν μίαν περίπου ὥραν, ὑπάρχει σπήλαιόν τι, τὸ ὁποῖον ὑπῆγον τὴν ἐπιοῦσαν νὰ ἐπισκεφθῶ. Τὸ μέρος εἶναι ὀπωσοῦν δυσανάβατον, ἀλλ' ἀνταμείβεται τὸ ἐπίπονον τῆς ὁδοῦ ἀπὸ τὴν ἀξιοζωγράφιστον θέαν τῆς πόλεως καὶ τοῦ λιμένος. Πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου ὑπάρχει μικρά τις ὀπὴ φέρουσα εἰς τὸ σπήλαιον. Κατέβην ἐφωδιασμένος μὲ κηρίδια, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἀνάπτῃ τις ἔνδον τοῦ σπηλαίου, διὰ νὰ τὸ φωτίζῃ, ἐπειδὴ εἶναι σκοτεινότατον, καὶ διὰ νὰ τὸ παρατηρῇ καθ' ἓν τῶν μερῶν του καὶ ὁλοκλήρως. Εἶναι ὡς 15 ποδῶν τὸ μῆκος, καὶ πλατὺ ποῦ 6, ποῦ 4, καὶ ποῦ 2. Ὑψίσταται δὲ εἰς αὐτὸ καὶ κωνοειδὴς θόλος ὑπὲρ τοὺς τριάκοντα πόδας ὑψηλός. Τὸ ὕδωρ ἀναβλύζον κρουνηδὸν διὰ τῶν πόρων τῆς γηΐνου ἐπιφανείας σχηματίζει συνημμένως μὲ τὴν γῆν στιλπνοὺς καὶ σωληνοειδῶς ὠρθοτομημένους λίθους, ῥέποντας ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω. Αὐτοὶ ὁμοιάζουσι στεφανοπλεκτάνας, πανοπλίας ἀρχαίας, προτομὰς ἀνθρωπίνους, καὶ τὸ σύνολον τοῦ σπηλαίου παρουσιάζει τὴν εἰκόνα μυστηριώδους ναοῦ, ὅπου εἰσήρχοντο οἱ ἱερεῖς διὰ νὰ ἐξερευνῶσι τὰς βουλὰς τῶν θεῶν καὶ ν' ἀκούωσι τὰς ἀποκρίσεις τῶν μαντείων.

Ὑπῆγον τελευταῖον νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ τεῖχος τοῦ Ὀδυσσέως, τὸ ὁποῖον μόνον δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι διασώζει ἴχνη ἀρχαιότητος. Κεῖται ἐπὶ τῆς ὑψηλοτέρας κορυφῆς τοῦ πρὸς τὸν Ὀπίσω–Λετὸν ἀνατείνοντος ὄρους. Ὑψοῦται ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης περίπου 400 πόδας. Τὸ ἐξωτερικὸν τειχοδόμημα διασώζει ὕψος, ἐκ διαλειμμάτων, ποῦ 15, ποῦ 12, καὶ ποῦ 10 ποδῶν, καὶ μῆκος ποῦ 40, ποῦ 15, καὶ ποῦ 10 ποδῶν. Εἶναι κτισμένον μὲ ῥιζοπέτρας 5 ἢ 4 ποδῶν μήκους, καὶ 2 ἢ 2 καὶ ἡμίσεως πλάτους, λατομημένας ἐκ τῶν ἰδίων λιθάκων τοῦ ὄρους, καὶ συνηρμοσμένας ὁμοῦ χωρὶς συναμμάτων.

Ἀπὸ τὰ σωζόμενα ἴχνη ἐξάγεται, ὅτι τὸ τειχοδόμημα τοῦτο εἶχε περίμετρον ἑνὸς περίπου τετάρτου τοῦ μιλίου. Εἰς τὸ ἐνδότερον μέρος αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους φαίνονται ἄλλα τειχοδομήματα περικυκλοῦντα μικρόν τι ἐπίπεδον ὡς 18, ἢ 20 τετραγωνικῶν ποδῶν τὴν ἐπιφάνειαν. Ἐκεῖ βλέπει τις ἐνσκαφὴν ἐπὶ τῆς ῥιζοπέτρας εἰργασμένην, κυκλοειδῆ τὸ σχῆμα, πλατεῖαν 10 ἢ 11 πόδας, βαθεῖαν 15, καὶ πλειότερον μάλιστα, ἐπειδὴ εἶναι χωμένη. Ἂν ἐζήτεῖτο ὁ ἀληθὴς πυθμήν, ἠδύνατο κατὰ πιθανολογίαν ν' ἀναγνωρισθῇ ἡ χρῆσις πρὸς τὴν ὁποίαν ἔγινεν ἡ λιθότομος ἐνσκαφή, καὶ ἡ ἀπαιτουμένη δαπάνη ἤθελεν εἶσθαι μικρά, ἐπειδή, διὰ τὴν ἐπὶ κορυφῆς τοῦ ὄρους ὑψηλὴν θέσιν της, δὲν ὑπῆρχον ὕλαι ἱκαναὶ νὰ τὴν γεμίσωσι. Κενόδοξος περιηγητὴς τῆς νήσου ἠθέλησε νὰ ἐγχαράξῃ τὸ ὄνομά του, ὡς νὰ εἶχε δικαίωμα νὰ ἀλλοιώσῃ τὰ τόσον ἱερὰ τῆς ἀρχαιότητος λείψανα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ διατηρῶνται ἀβλαβῆ διὰ τοὺς μεταγενεστέρους, ὡς ἀσφαλὴς χειραγωγία εἰς τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν λαῶν τὴν ἱστορίαν. Ὀλίγον ἀπώτερον ὑπάρχει ἑτέρα ἐνσκαφὴ ὡσαύτως λιθογλυμμένη ἐπὶ τῆς ῥιζοπέτρας, ἔχουσα σχῆμα καὶ πλάτος κοινοῦ φρέατος. Εἶναι δὲ πλήρης λίθων, ὥστε δὲν ἐμπορεῖ τις νὰ εἰκάσῃ ὁποία ἦτον ἡ χρῆσίς της. Μὲ φαίνεται ὅτι, ἂν αἱ δύο αὗται ἐνσκαφαὶ ἐκενόνοντο, καὶ ἀνεσκάπτετο ὅλον τὸ μικρὸν ἐκεῖνο ἐπίπεδον, ἤθελον βέβαια ἀνακαλυφθῆν ἀξιόλογα τινὰ μνημεῖα. Ἁρμοδιωτέρα πρὸς τὸ κτίριον τοῦτο δὲν ἠδύνατο νὰ δοθῇ ἄλλη θέσις. Ἐντεῦθεν ἡ ὅρασις διαπτεύει ὅλην τὴν νῆσον τῆς Ἰθάκης, ὅλην τὴν Κεφαλληνίαν, τὰ ὄρη τῆς Ἠπείρου, καὶ τὴν Λευκάδα. Τοιουτοτρόπως ὁ Ἥρως, ὅστις ἦτο κύριος τῶν τόπων τούτων, εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὅλον τὸ κράτος του, καὶ καταβαίνων ἀπὸ τὸ τεῖχός του εὑρίσκετο μετ' ὀλίγας στιγμὰς εἰς τὸν αἰγιαλόν, καὶ εἰς ὀλιγώτερον παρὰ μίαν ὥραν εἰς τὴν γῆν τῆς Κεφαλληνίας.

Ἄλλα ἀρχαιότητος λείψανα δὲν ἠδυνήθην νὰ εὕρω. Τὸ ἔδαφος τῆς νήσου εἶναι γενικῶς λεπτόγεον, ἀλλ' ἐπιτήδειον πρὸς ἀμπέλους καὶ ἐλαιῶνας. Κάλλιστος εἶναι ὁ ἐκ τῆς Κορινθιακῆς σταφίδος ἐξαγόμενος οἶνος. Τὰ προϊόντα σιτηρὰ σπέρματα εἶναι ἱκανὰ εἰς τὴν τριμηνιαίαν καὶ ἐνίοτε ἑξαμηνιαίαν συντήρησιν τῆς νήσου. Τὸ δὲ ἔλαιον, γινομένης καὶ μικρᾶς ἐξαγωγῆς, ἐπαρκεῖ εἰς τὴν ἐτήσιον κατανάλωσιν. Οἱ κάτοικοι εἶναι φιλόπονοι, καὶ καλλιεργοῦσι τοὺς πεδινοὺς τόπους· καὶ εἰς

τὸ ὄρος, ὅπου δὲν ὑπάρχει εἰμὴ ὀλίγον φυτικὸν χῶμα, ἀντὶ σκυβάλων καὶ βάτων, φαίνονται ἄμπελοι καὶ ἐλαιῶνες.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς νήσου, καθ' ἃς ἔλαβον πληροφορίας, φθάνει εἰς δέκα περίπου χιλιάδας ψυχῶν. Τὰ ἐπικρατοῦντα ἔθιμα εἶναι κοινὰ μὲ τὰ τῆς νήσου μας, τὴν ὁποίαν καλῶς γνωρίζετε, ἐπειδὴ καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἐνδύονται καὶ πολιτεύονται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, λαλοῦσι τὴν ἰδίαν διάλεκτον μὲ τὴν αὐτὴν προφορὰν, καὶ εἶναι φιλόξενοι.—ΙΟΝΙΟΣ ΑΝΘΟΛΟΓ.

ΑΓΡΟΙΚΟΥ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΓΛΑΣΚΟΥΟΝ.

Εἰς σύγγραμμά τι περὶ τῶν Δυτικῶν Νήσων τῆς Σκωτίας, ἐν ἔτει 1703 ἐκδοθὲν, ἱστορεῖται ἡ ἐπίσκεψις, τὴν ὁποίαν ἄγροικός τις ἐντόπιος τοῦ νησίου τῆς Ἁγ. Κίλδας ἔκαμεν εἰς τὴν πόλιν Γλάσκουον. Τὸ ἱστόρημα τοῦτο ὡς πολὺ περίεργον καὶ διασκεδαστικὸν καταχωροῦμεν ἐνταῦθα.

"Εἷς τῶν κατοίκων τῆς Ἁγ. Κίλδας, κρατημένος εἰς νησίδιόν τι ὑπὸ ἐναντίου ἀνέμου, κατεπείσθη νὰ συνοδεύσῃ τινὰς τῶν φίλων αὐτοῦ ἕως εἰς τὸ Γλάσκουον. Ἐξεπλάγη δὲ εἰς τὸ μῆκος τοῦ ταξειδίου καὶ τῶν μεγάλων ἐπικρατειῶν, ὡς αὐτὸς ἐνόμιζε, τουτέστι τῶν νήσων, τὰς ὁποίας παρέπλευσεν. Ἐκ τούτων ἡ μεγαλητέρα εἶχε μόνον εἰκοσιτεσσάρων μιλίων μῆκος· ἀλλ' ἐκεῖνος ἐστοχάζετο πόσον ὑπερέβαινον τὸ μικρὸν αὐτοῦ νησίδιον!

"Φθάσας εἰς τὸ Γλάσκουον, ἦτον ὡς ἄνθρωπος πεσὼν ἀπὸ τὰ νέφη εἰς νέον κόσμον, τοῦ ὁποίου ἡ γλῶσσα, τὰ ἔθιμα, κλπ., ἦσαν διόλου καινὰ πρὸς αὐτόν. Ποτὲ δὲν εἶχε φανασθῆν, ὅτι ἄνθρωποι ἠμπόρουν νὰ κατασκευάσωσι τόσον μεγάλους πετρίνους οἴκους· ὅσον δὲ περὶ τῆς λιθοστρωσίας τῶν ὁδῶν, ἐνόμιζεν ὅτι βέβαια ἦσαν ἐκ φύσεως τοιαῦται· διότι μεγάλως ἐδυσκολεύετο νὰ πιστεύσῃ, ὅτι ἄνθρωποι ἔλαβον τὸν κόπον νὰ ἐμπήξωσι πέτρας εἰς τὴν γῆν μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ περιπατῶσιν. Ἔκθαμβος καὶ ἄλαλος ἔστεκεν εἰς τὴν θύραν τοῦ πανδοχείου· ὅτε δ' ἔβλεπεν ἅμαξαν μὲ δύο ἵππους, τὴν ἐστοχάζετο μικρὸν οἴκημα προσηρτημένον εἰς τὴν οὐράν αὐτῶν· ἀλλὰ περιεγέλα ὡς μωρὸν τὸν ἡνίοχον, ὅτι ἐκάθητο εἰς τόσον δύσκολον θέσιν, καὶ ὄχι ἐπὶ τῶν νώτων τοῦ ἵππου, ὅπου ἐφαίνετο εἰς αὐτὸν πολὺ ἀσφαλέστερον. Ὁ μηχανισμὸς τοῦ τροχοῦ τῆς ἁμάξης καὶ ἡ περιστροφή αὐτοῦ ἦσαν τὰ μεγαλήτερα ὅλων τῶν θαυμάτων.

"Ὅτε περιήρχετο τὰς ὁδοὺς, ἐπεθύμει νὰ τὸν βαστάζῃ τις ἀπὸ τὴν χεῖρα. Ἔμπορος δέ τις, ὁ ὁποῖος χάριν διασκεδάσεως ἐχειραγώγει κάποτε αὐτὸν, ἠρώτησε τί ἐφρόνει περὶ τῆς πρωτευούσης ἐκκλησίας. Αὐτὸς δὲ ἀπεκρίθη ὅτι ἦτο μέγας βράχος, πλὴν εἰς τὴν Ἁγ. Κίλδαν ἦσαν τινές ὑψηλότεραι· ἀλλ' ὅτι δὲν εἶχέ ποτε ἰδεῖν ὡραιότερα σπήλαια· διότι οἱ στύλοι καὶ αἱ καμάραι, ἐφ' ὧν ἡ ἐκκλησία ἵσταται, ἔκαμαν αὐτὸν νὰ τὴν φανασθῇ σπήλαιον. Ὅτε δὲ τὸν ἔμβασαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐξεπλάγη ἔτι μᾶλλον, καὶ μετὰ θαυμασμοῦ τὰς χεῖρας ἀνυψώσας, ἠπόρει πῶς ἠδυνήθησαν νὰ κατασκευάσωσι τοιαύτην παμμεγέθη οἰκοδομὴν, τὴν ὁποίαν ὑπέθετεν ὡς τὴν μεγίστην ἐν τῷ κόσμῳ. Δὲν ἠμποροῦσε νὰ καταλάβῃ τί ἐχρησίμευον τὰ στασίδια· μεγάλως δ' ἐξεπλήσσετο εἰς τὰς ἐλαίας, τὰς ὁποίας αἱ γυναῖκες ἐφόρουν, καὶ τὰς ἐνόμιζεν ἐξανθήματα· τὰ ἐνώτια τὸν ἐφαίνοντο γελοιωδέστατα· τὰς φενάκας περιεγέλα ἰσχυρῶς, πολὺ δὲ μᾶλλον τὴν ἐπ' αὐτῶν κόνιν. Περὶ τῶν ὅσοι ἐφόρουν προσωπίδας (ἀγνοῶν ἂν ἦσαν ἄνδρες ἢ γυναῖκες) ἐφαντάζετο ὅτι ἦσαν κακοῦργοι, μὴ τολμῶντες νὰ δείξωσι τὸ πρόσωπόν των. Ἐν συντομίᾳ, κατέκρινεν ὡς περιττὸν πᾶν ὅ,τι δὲν εἶχεν ἰδεῖν εἰς τὴν πατρίδα του. Μετ' ἐκπλήξεως ἐθεώρει πᾶν τὸ εἰς αὐτὸν καινοφανές. Ὅτε ἤκουσε τοὺς κώδωνας τῆς ἐκκλησίας σημαίνοντας, ἐκυριεύθη ἀπὸ τρόμον, ὡς νὰ εἶχε ταραχθῆν τὸ σύστημα ὅλου τοῦ κόσμου. Δὲν ἐνόμιζεν ὅτι ὑπῆρχον εἰς τὴν οἰκουμένην τοσοῦτοι ἄνθρωποι, ὅσους ἔβλεπεν εἰς τὸ Γλάσκουον· καὶ ἦτον εἰς αὐτὸν μέγα μυστήριον μὲ ποῖον ἀράγε σκοπὸν συνεκατοίκουν τόσοι εἰς ἕνα τόπον. Ἠπόρει πόθεν καὶ τίνι τρόπῳ ἐπρομηθεύετο ζωοτροφίας τοσαύτη πληθύς· ὅτε δ' ἔβλεπε μεγάλα ψωμία, δὲν διέκρινεν ἂν ἦτον ἄρτος, πέτρα, ἢ ξύλον. Ἐθαύμαζε ποῦ εὕρισκον τόσον ζύθον, διότι κάνένα δὲν ἔβλεπε νὰ πίνῃ νερόν. Δὲν ἠμπόρει νὰ καταλάβῃ πῶς ἔκαμνον τὰ ὡραῖα των φορέματα· πλεκταὶ περικνημίδες ἐφαίνοντο εἰς αὐτὸν μέγα θαῦμα· διότι εἰς τὴν πατρίδα του τὰς ἔκαμνον κόπτοντες πανία καὶ συρράπτοντες αὐτά. Τὸ ἔκρινεν ἀνόητον νὰ φορῶσιν αἱ γυναῖκες μεταξωτά, ὡς πολὺ ἀνοίκεια εἰς τὰς προσποιουμένας ὅτι ὀπωσοῦν εἰργάζοντο. Τοὺς πόδας τῶν γυναικῶν ἐστοχάζετο ἄλλου σχήματος παρὰ τοὺς τῶν ἀνδρῶν, ἐξ αἰτίας τοῦ διαφορετικοῦ σχήματος τῶν πεδίλων. Ποσῶς δὲν ἐνέκρινε τὰς πτέρνας τῶν ὑπ' ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν φορουμένων πεδίλων· ὅτε δὲ παρετήρησε πέταλα καρφονόμενα εἰς τοὺς πόδας ἵππου, ἐξεκαρδίσθη ἀπὸ τὸν γέλωτα, νομίσας τοῦτο ἀφ' ὅσα ποτὲ εἶδε τὸ πλέον ἀξιοκατάκριτον. Ὑπερεπεθύμει νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του, καὶ θερμῶς ηὔχετο ν' ἀξιωθῇ καὶ αὐτὴ ζύθου, ῥακίου, καπνοῦ, καὶ σιδήρου, ὡς τὸ Γλάσκουον."

Οἱ βοσκοὶ τῆς Ἱσπανίας εἶναι εὔρωστοι, ἐγκρατεῖς ἄνδρες. Στερημένοι ἀπ' ὅλα τὰ μέσα τῆς εὐζωΐας, ὀκτὼ μῆνας τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκτεθειμένοι εἰς τὸν καύσωνα τῆς ἡμέρας καὶ τὸν παγετὸν τῆς νυκτὸς, κακῶς τρεφόμενοι, καὶ πολλάκις χειρότερον ἐνδυόμενοι, κατάλυμα συνήθως ἔχοντες τὴν ἐρημίαν, τὸν βράχον δὲ προσκεφάλαιον, καὶ μόνους συντρόφους τοὺς σκύλους των, τί ἀπολαμβάνουν ὕστερον ἀπὸ τοσαύτας κακοπαθείας; Ἑκατὸν δίστηλα ἐτησίως οἱ ἀρχιποιμένες, καὶ τὸ τεταρτημόριον οἱ ὑπάλληλοι.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΑΓΝΟΙΑΣ.

Ὁ ΥΨΙΣΤΟΣ Δημιουργὸς μᾶς ἐχάρισε νοητικὰς δυνάμεις, δι' ὧν νὰ ἀνακαλύπτωμεν τὰς ἀληθείας, αἵτινες ἢ ἀναγκαίως ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν ἡμετέραν εὐδαιμονίαν, ἢ ὁπωσδήποτε συντείνουν εἰς τὰς χρείας ἡμῶν καὶ τὴν εὐζωΐαν. Πολλὰς ἐκ τῶν χρησιμωτάτων ἀληθειῶν ἀνακαλύπτομεν διὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου μόνον, καὶ χωρὶς πείρας· ἀλλ' εἰς τὰ κοσμικὰ πράγματα, τὸ μεγαλήτερον μέρος τῶν γνώσεών μας, καὶ μάλιστα τὸ πρακτικὸν, καὶ τὸ συντεῖνον εἰς τὸ νὰ μᾶς δεικνύῃ τὰ καλήτερα μέσα τοῦ ἐπαυξάνειν τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὰ συμφέροντα ἡμῶν, γενικῶς προέρχεται ἐκ τῆς πείρας.

Ὡς πρὸς τὰς ἐνεργείας τῶν νόμων τῆς φύσεως, ἡμεῖς ἄλλο τι σχεδὸν δὲν γνωρίζομεν παρὰ γινόμενα, ἢ τὰ ἀποτελέσματα αἰτιῶν· διότι αἱ αἰτίαι τῶν τοιούτων ἀποτελεσμάτων εἶναι κεκρυμμέναι ἀπὸ ἡμᾶς, ἢ ὑπὲρ τὰ ὅρια τῶν νοητικῶν μας δυνάμεων. Ὁ Δημιουργὸς μᾶς ἐπροίκισε μὲ δυνάμεις τοῦ ἐννοεῖν, τοῦ ἐνθυμεῖσθαι, καὶ τοῦ μεταχειρίζεσθαι ἐπ' ἀγαθῷ τοιαῦτα γινόμενα καὶ συμβαίνοντα, ὁποῖα μᾶς εἶναι ἀναγκαιότερα ἢ χρησιμώτερα πρὸς διατήρησιν τῆς ζωῆς, ἐξασφάλισιν τῆς ὑγείας, καὶ ἐπέκτασιν τῶν κοσμικῶν μας συμφερόντων· ἀλλ' ἔκρινε νὰ διαφυλάξῃ εἰς ἑαυτὸν τὴν γνῶσιν τῶν αἰτιῶν τῶν τοιούτων γινομένων, καὶ τοῦ τρόπου δι' οὗ παράγονται τὰ ἀποτελέσματα.

Γνωρίζομεν ἐκ καθημερινῆς παρατηρήσεως, ὅτι ἀπὸ τὸν ἥλιον ἐξέρχεται τὸ φῶς καὶ ἡ θερμότης· ἀλλὰ δὲν γνωρίζομεν πῶς, καὶ διὰ τίνος δυνάμεως, αἱ ἀκτῖνές του ἀποπέμπονται εἰς τὴν γῆν καὶ τοὺς ἄλλους πλανήτας· οὔτε δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν πῶς αἱ ἀκτῖνες γεννῶσι τὴν θερμότητα. Ἡ γνῶσις τοῦ ὅτι αἱ ἀκτῖνες παράγουσι θερμότητα, εἶναι τὸ μόνον εἰς ἡμᾶς ἀναγκαῖον.

Γνωρίζομεν ὅτι τὸ ὕδωρ ἀνυψοῦται εἰς τὸν ἀέρα διὰ τῆς ἐξατμίσεως, ὅτι ἐνίοτε συμπυκνοῦται εἰς νέφη, καὶ ὅτι τέλος πίπτει ἐν εἴδει βροχῆς καὶ χιόνος· ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα οὔτε νὰ ἴδωμεν, οὔτε νὰ καταλάβωμεν ἐντελῶς, πῶς αἱ μεταβολαὶ αὗται γίνονται.

Γνωρίζομεν διὰ παρατηρήσεως ὅτι τὰ φυτὰ βλαστάνουν ἀπὸ τὴν γῆν· ὅτι μεγαλύνονται, δίδουσι τοὺς ἰδίους αὐτῶν καρπούς, ἀκμάζουσι χρόνον τινὰ, ἔπειτα παύουν ν' αὐξάνωσι, καὶ μετ' ὀλίγον ξηραίνονται καὶ χάνονται. Ἀλλὰ πόσον ὀλίγον καταλαμβάνομεν πῶς γίνονται ὅλα ταῦτα! Ποία δύναμις ἀνυψοῖ καὶ βάλλει τὸν χυλὸν εἰς κυκλοφορίαν; καὶ πῶς τὸ ὑγρὸν τοῦτο μεταβάλλεται εἰς ξύλον;

Παρατηροῦμεν ὅτι ἕκαστον φυτὸν παράγει εἶδός τι σπόρου, ὅστις ἀνεξαιρέτως παράγει ταύτοειδὲς φυτόν. Κατὰ τοῦτο δὲν συμβαίνουσι ποτὲ λάθη. Τὸ ἀμύγδαλον παράγει ἀμυγδαλέαν, καὶ τὸ κάστανον καστανέαν. Τὰ γινόμενα ταῦτα ὅλοι γνωρίζομεν· ἀλλὰ τοὺς νόμους, καθ' οὓς ἐνεργοῦνται, δὲν κατανοεῖ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα.

Βλέπομεν ἐκ τούτων τὴν ἀγαθότητα καὶ φιλανθρωπίαν τοῦ Δημιουργοῦ, καθότι ἔκαμε τοὺς νόμους τῆς φύσεως ἀμετατρέπτους. Ἂν οἱ τοιοῦτοι νόμοι ὑπέκειντο εἰς μεταβολὰς, ἠθέλομεν εἶσθαι ἀβέβαιοι τί ἔμελλε νὰ προκύψῃ ἀπὸ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ φυτὸν, καὶ τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν σπόρον. Πόσον δὲ ἀθλία ἤθελεν εἶσθαι ἡ ἡμετέρα κατάστασις, ἂν δὲν ἐγνωρίζομεν μετὰ βεβαιότητος ὅτι ὁ σῖτος ἔμελλε νὰ φέρῃ σῖτον, καὶ ἡ κριθὴ κριθήν. Ἀλλὰ παρατηροῦντες τὴν σταθερότητα τῶν νόμων τοῦ φυτικοῦ βασιλείου, μετὰ βεβαιότητος προβλέπομεν καὶ ἀπολαμβάνομεν καθαυτὸ ἐκεῖνα, ὅσα πρὸ πάντων μᾶς χρειάζονται.

Μὲ τὴν αὐτὴν σχεδὸν βεβαιότητα ἐμποροῦμεν νὰ μετατρέπωμεν τοὺς καρποὺς τῆς γῆς εἰς τὰ πρὸς εὐζωΐαν συντείνοντα. Γνωρίζομεν ὅτι τὸ ἄλευρον, ὅταν βραχῇ, καὶ ἀναβῇ διὰ τῆς προζύμης, καὶ ὑποβληθῇ εἰς θερμότητα, ἀποτελεῖ ἄρτον, οὐσίαν ὑγιεινοτάτην. Τοὺς νόμους τῆς προζύμης καὶ τῆς θερμότητος δὲν δυνάμεθα ἐντελῶς νὰ ἐννοήσωμεν· ἀλλὰ γνωρίζομεν τὰ ἀποτελέσματα, καὶ τοῦτο μᾶς ἀρκεῖ.

Ἐκ πείρας διδασκόμεθα, ποῖα φυτὰ εἶναι ὑγιεινὰ καὶ καλὰ πρὸς τροφήν. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον μανθάνομεν ὅτι φυτά τινα χρησιμεύουν πρὸς ἴασιν ἀσθενειῶν, ἄλλα δὲ εἶναι δηλητήρια, καὶ βλαπτικὰ εἰς τὴν ὑγείαν, καὶ, ἂν εἰσέλθωσιν εἰς τὸν στόμαχον, θανατηφόρα. Ἀλλὰ τὴν φύσιν τῶν ἰδιοτήτων, ἢ τὸν τρόπον καθ' ὃν ἐνεργοῦσι, δὲν γνωρίζομεν ἄλλως πως εἰμὴ ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων. Τὰ ἰδιαίτερα σχήματα τῶν συστατικῶν μορίων τῆς ὕλης εἶναι ἀόρατα· καὶ ἂν αἱ ποιότητες ἑκάστου φυτοῦ προέρχωνται ἀπὸ τὸ σχῆμα τῶν στοιχείων αὐτοῦ, ἢ ἀπ' ἄλλας περιστάσεις, τοῦτο εἶναι εἰς ἡμᾶς διόλου ἀπόκρυφον.

Γνωρίζομεν ἐκ πείρας, ὅτι οἱ στόμαχοι τῶν ζώων ἔχουσι τὴν δύναμιν τοῦ διαλύειν κρέας καὶ φυτὰ, καὶ τοῦ προπαρασκευάζειν αὐτὰ εἰς τροφὴν τοῦ σώματος. Γνωρίζομεν ὅτι αἱ οὐσίαι αὗται μεταβάλλονται πρῶτον εἰς μαλακόν τι, καλούμενον χυμόν· ἔπειτα δὲ διά τινος ἄλλης μεθόδου σχηματίζεται ὁ χυλὸς, οὐσία τις γαλακτώδης· αὕτη δὲ, δι' ἄλλων πάλιν μεταβολῶν, μετατρέπεται εἰς αἷμα ἢ τροφὴν τῆς σαρκός. Ἀλλ' ὁ τρόπος, καθ' ὃν ἐνεργοῦνται αἱ μεταβολαὶ αὗται, εἶναι ἀόρατος εἰς τὴν ἀνθρωπίνην παρατήρησιν.

Φυτά τινα ἔχουσιν ἡδεῖαν γεῦσιν, καὶ ἄλλα πικρὰν ἢ ὄξυνον· ἀλλ' ὁποῖόν τι ἰδιαίτερον γεννᾷ τὰς ποιότητας ταύτας, παντάπασιν ἀγνοοῦμεν. Ὡσαύτως εἶναι ἀδύνατον εἰς ἡμᾶς νὰ διακρίνωμεν τὴν ἰδιαιτέραν κατασκευὴν τῶν μορίων τῶν φυτῶν, ἀφ' ἧς ἐξαρτᾶται ἡ σταθερότης, ἡ διάρκεια, ἢ τὸ χρῶμά των.

Γνωρίζομεν ὅτι τὸ ὕδωρ εἶναι ἡ κυριωτέρα τροφὴ τῶν φυτῶν· ἀλλὰ τίνι τρόπῳ τὸ ῥευστὸν τοῦτο μετατρέπεται εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ φυτοῦ, ἀγνοοῦμεν. Ἡ μέθοδος εἶναι βραδεῖα καὶ ἀόρατος. Γνωρίζομεν ἐκ πείρας, ὅτι ὁ ἀὴρ καὶ τὸ φῶς ἀπαιτοῦνται πρὸς τελειοποίησιν τῶν περισσοτέρων φυτῶν· ἀλλὰ πῶς αἱ οὐσίαι αὗται μεταβάλλονται, καὶ συνενοῦνται μὲ τὴν οὐσίαν τῶν φυτῶν, εἴμεθα ὅλως ἀνίκανοι νὰ ἀνακαλύψωμεν.

Παρατηροῦμεν ὅτι σώματα, τοῦ ἀέρος βαρύτερα, πίπτουν εἰς τὴν γῆν, ἂν ὑψωθῶσι καὶ δὲν ὑποστηρίζωνται. Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο ἀποδίδομεν εἰς τὴν ἕλξιν τῆς γῆς, ἢ τὴν βαρύτητα. Καλοῦμεν δὲ μὲ τὰς λέξεις ταύτας τὸ νομιζόμενον αἴτιον· ἀλλὰ περὶ τῆς φύσεως καὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ αἰτίου δὲν γνωρίζομεν τίποτε.

Μανθάνομεν ἐκ παρατηρήσεως ὅτι οὐσίαι τινὲς εἶναι καύσιμοι, τουτέστιν, ἂν πῦρ βαλθῇ εἰς αὐτάς, ἀνάπτουν καὶ ἀναλίσκονται. Τοῦτο ἀρκεῖ πρὸς ἡμετέραν ἀσφάλειαν, εἴτε καταλαμβάνομεν τὴν φύσιν τοῦ καλουμένου πυρός, εἴτε ὄχι.

Γνωρίζομεν ἐκ παρατηρήσεως καὶ πείρας, ὅτι ἡ χρῆσις τῶν ἀπεσταλαγμένων πνευμάτων βλάπτει τὸ σῶμα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, καὶ ὅτι πολλάκις ἐπιφέρει ἀσθένειαν καὶ πρόωρον θάνατον. Ταῦτα δὲν εἶναι μὲν βέβαια ἀποτελέσματα, πλὴν κοινά, καὶ διὰ τοῦτο πιθανά. Ἐὰν λοιπὸν οἱ ἄνθρωποι δίδωνται εἰς τὸ πίνειν, ἐν γνώσει κινδυνεύουν νὰ ὑποπέσωσιν εἰς τὰ εἰρημένα δεινά.

Ἡ τροφὴ ἀπαιτεῖται πρὸς διατήρησιν τῆς ζωῆς καὶ τῆς δυνάμεως. Περὶ τῆς ἀρκούσης ποσότητος, πρέπει ἕκαστος νὰ κρίνῃ δι' ἑαυτόν. Ἀλλὰ μανθάνει ἐκ πείρας ὅτι πολλὰ μεγάλη ποσότης τροφῆς, λαμβανομένη εἰς τὸν στόμαχον, ἐνοχλεῖ καὶ καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον ἀνίκανον πρὸς ἔργον ἢ ἀπόλαυσιν. Ὁ φρόνιμος δὲ, γνωρίζων ὅτι τοῦτο εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα, ἐγκρατεύεται· ἀλλ' ἂν θεραπεύῃ μὲ ὑπερβολὴν τὴν ὀρεξίν του, εἶναι αὐτὸς ὑπεύθυνος διὰ τὴν ἐνόχλησιν, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ὑποφέρῃ. Ἑαυτὸν μόνον δύναται νὰ ψέγῃ διὰ τὰς συνεπείας τῆς ἀπὸ τὸν κανόνα τοῦ καθήκοντος παραδρομῆς.

Τὸ ζωϊκὸν βασίλειον γέμει ἀπὸ μυστήρια ὄχι ὀλιγώτερον τοῦ φυτικοῦ. Εἰς τὴν σωματικὴν σύστασιν τῶν ζώων βλέπομεν πάμπολλα θαύματα, ἐξαιρέτως δὲ εἰς τὴν μορφὴν καὶ διάταξιν τῶν ζωτικῶν μερῶν. Γνωρίζομεν ὅτι ἡ ἀναπνοὴ, καὶ ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος, εἶναι οὐσιώδη πρὸς τὸ ζῆν· ταῦτα δ' ἐνεργοῦνται χωρὶς κἀμμίαν προσπάθησιν ἐκ μέρους μας. Ἀλλὰ μολονότι γνωρίζομεν τὸ ὄργανα—τοὺς πνεύμονας οἱ ὁποῖοι δέχονται τὸν ἐμπνεόμενον ἀέρα, καὶ τὴν καρδίαν ἥτις δέχεται καὶ ὠθεῖ τὸ αἷμα διὰ τῶν ἀρτηριῶν εἰς πᾶν μέρος τοῦ σώματος, μ' ὅλον τοῦτο δὲν ἐμποροῦμεν ἐντελῶς νὰ ἐννοήσωμεν τὴν αἰτίαν, ἥτις διατηρεῖ ὅλην τὴν μηχανὴν εἰς κίνησιν, ἀπὸ τῆς νηπιακῆς μέχρι τῆς γεροντικῆς ἡλικίας.

Τὰ τεράστια τῆς ἑξαισίου ταύτης κατασκευῆς παραπολὺ μεγαλύνονται, ὁπόταν στοχασθῶμεν τὸν σύνδεσμον ὅστις ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ νοὸς ἢ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος. Ἡ ψυχὴ, ἢ τὸ πνευματικὸν μέρος τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι τὸ διανοούμενον καὶ συλλογιζόμενον. Περὶ τοῦ τί ἐστιν ἡ ψυχὴ δὲν γνωρίζομεν τίποτε. Μόνον τὰς ἐνεργείας ἢ τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς γνωρίζομεν. Διανοούμεθα, συλλογιζόμεθα, κρίνομεν, βουλόμεθα, ἢ σχηματίζομεν ἀποφάσεις, αἵτινες ἄγουν ἡμᾶς εἰς πράξεις· ἀλλὰ τίνι τρόπῳ ἡ βούλησις, ἤτοι μία πρᾶξις τοῦ πνευματικοῦ ἡμῶν μέρους δύναται νὰ ἐπενεργῇ εἰς τοὺς μυῶνας, ὥστε νὰ ἐπιφέρῃ κίνησιν, διόλου ἀγνοοῦμεν.

Δικαίως ἐμπορεῖ τις νὰ ἐκπλήσσεται εἰς τὰς ἐνεργείας τῆς ὁράσεως. Στρέφομεν τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ ἐν ἀκαρεῖ βλέπομεν ἀναρίθμητα πέριξ ἡμῶν ἀντικείμενα, καὶ εἰς διαφόρους ἀποστάσεις· βλέπομεν ἀντικείμενα κινδυνώδη πλησιάζοντα, καὶ φεύγομεν αὐτά· βλέπομεν πράγματα χρειαζόμενα, καὶ διευθυνόμεθα πρὸς αὐτά· ἐξανοίγομεν ἀντικείμενα εὐφρόσυνα, καὶ θεωροῦμεν αὐτά· ῥίπτομεν βλέμμα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ εἰς μίαν στιγμὴν ἀνακαλύπτομεν τὸ σχῆμα καὶ τὸ χρῶμα κόσμων, ἑκατομμύρια μιλίων μακράν· ἐν ἀκαρεῖ διατρέχομεν τοὺς οὐρανοὺς, καὶ προσηλούμεθα εἰς τὰ ἐκπληκτικὰ θαύματα τῆς δημιουργίας.

Ἔτι ταχύτερος εἶναι ὁ διαλογισμός. Κλείομεν τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἀλλ' αἱ ἰδέαι ἀπωτάτων κόσμων φυλάττονται εἰς τὸν νοῦν· οἱ διαλογισμοί μας ἐν ἀκαρεῖ ἀναβαίνουν ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὸν ἥλιον ἢ μακρυνωτέρους ἀστέρας· ἐν ἀκαρεῖ πάλιν ἀνακαλούμενοι, προσηλοῦνται ἐπὶ δένδρου εἰς τὸ πλάγιόν μας, ἢ ἐπὶ αἰλούρου εἰς τοὺς πόδας ἡμῶν ῥογχάζοντος· πάντα ἑπομένως ἵπτανται εἰς ὄρος ἢ ποταμὸν ἐπὶ τῶν περάτων τῆς οἰκουμένης. Τοιαῦτα ἐνεργεῖ τὸ ἀόρατον, ἀλλ' ἀεικίνητον ὄν, ἡ ψυχὴ, ἢ τὸ πνευματικὸν μέρος τοῦ ἀνθρώπου.

Τὰ πλειότερα ζῶα ἔχουν τὰς αὐτὰς αἰσθήσεις ἀποίας τὸ ἀνθρώπινον γένος, καὶ εἰς πολλὰ μάλιστα ἐξ αὐτῶν αἱ αἰσθήσεις εἶναι πολὺ ὀξύτεραι παρὰ εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ἡ ὄσφρησις τοῦ κυνὸς ἐνισχύει αὐτὸν ν' ἀκολουθῇ τὰ ἴχνη τοῦ κυρίου του εἰς ὁποιανδήποτε ἀπόστασιν· ἡ ὅρασις τοῦ ἀετοῦ ἢ τοῦ ἱέρακος ἀνακαλύπτει τὸ θήραμα εἰς αὐτὸν ἐκ τοῦ ἀνωτάτου ὕψους. Τὸ λογικὸν προσέτι τῶν κτηνῶν, καίτοι πολὺ μᾶλλον περιωρισμένον παρὰ τὸ τοῦ ἀνθρώπου, δὲν εἶναι ὀλιγώτερον θαυμάσιον. Ὁ ἵππος καὶ ὁ βοῦς ἔχουσι τὴν δύναμιν ταύτην ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε δύνανται νὰ μανθάνωσι καὶ νὰ ἐνθυμῶνται πᾶν τὸ ἀναγκαῖον εἰς προφύλαξιν ἀπὸ κινδύνους, καὶ νὰ πράττωσιν ὅ,τι ὁ κύριος αὐτῶν τὰ διορίζει. Τὸ ἔνστιγμα εἶναι δύναμις, ἥτις, χωρὶς τὸ μέσον τοῦ συλλογίζεσθαι, διευθύνει τὸ ζῶον, μὲ ἀλάνθαστον βεβαιότητα, εἰς τὸ ἐκλέγειν τὴν ἁρμόδιον αὐτοῦ τροφὴν· τὰ δὲ ἄγρια ζῶα, τὰ μὴ εὑρισκόμενα ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ἀνθρώπου, διευθύνει ἀναμαρτήτως ἡ δύναμις αὕτη εἰς τὸ προβλέπειν τροφὴν, καὶ εἰς τὸ εὑρίσκειν ἢ σχηματίζειν τόπον σκέπης, καὶ φωλεὰν ἢ κατάλυμα διὰ τὰ νεογνά των. Εἰς τὴν ὑπὲρ τῶν νεογνῶν φροντίδα, τὰ ζῶα δεικνύουσι τὴν αὐτὴν στοργὴν καὶ πρόνοιαν, ὁποίαν τὸ ἀνθρώπινον γένος· εἰς δὲ τὴν ὑπεράσπισιν αὐτῶν μάχονται μὲ τὴν ἀνδρείαν τοῦ τολμηροτάτου ἥρωος.

Ἐὰν τὸ ζωϊκὸν καὶ τὸ φυτικὸν βασίλειον, ἐν τῷ μέσῳ

τῶν ὁποίων ἀναστρεφόμεθα πᾶσαν ὥραν τῆς ζωῆς ἡμῶν, γέμωσιν ἀπὸ ἀκατανόητα μυστήρια, πῶς ἐμπορεῖ νὰ μᾶς φαίνεται παράξενον ὅτι ὑπάρχουσί τινα ἀκατανόητα ὡς πρὸς τὴν ὕπαρξιν τοῦ Ὑπερτάτου Ὄντος καὶ τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ; Οἱ ἄνθρωποι ἔχουν κλίσιν ν' ἀντιφάσκωσιν εἰς τὰ τῆς θρησκείας μυστήρια, καὶ ν' ἀποβάλλωσι τινὰ τῶν δογμάτων τῆς ἀποκαλύψεως, ἐπειδὴ δὲν ἐμποροῦν νὰ τὰ ἐννοήσωσιν. Ἀλλὰ πρὶν οἱ ἄνθρωποι ἀρνηθῶσι τὴν ἀλήθειαν τῆς ἀποκαλύψεως ἕνεκα τῶν μυστηρίων αὐτῆς, ὀφείλουν ν' ἀρνηθῶσιν ὅτι δύνανται, δι' ἐνεργείας τῆς βουλήσεως, νὰ κινήσωσι τὸν πόδα ἢ νὰ ὑψώσωσι τὸν βραχίονα· καθότι ἐπίσης ἀδυνατοῦν νὰ ἐννοήσωσι τὴν ἐνέργειαν τῆς βουλήσεως ἐπὶ τῶν μυώνων, καὶ τὴν ὕπαρξιν καὶ τὰς ἰδιότητας τοῦ Θεοῦ.

Πάντοτε ὑπῆρξαν ἄνδρες, καλούμενοι φιλόσοφοι, οἵτινες ἐζήτησαν νὰ εἰσχωρήσωσιν εἰς τὰ μυστικὰ τῆς δημιουργίας, καὶ νὰ διακρίνωσιν ὅσα ὁ Θεὸς σκοπὸν εἶχε νὰ φυλάττῃ κεκρυμμένα, ἢ ὅσα οἱ ἄνθρωποι ἀδυνατοῦν νὰ ἐννοήσωσι. Φιλόσοφός τις γράφει βιβλίον, διὰ ν' ἀποδείξῃ ὅτι δὲν ἔχομεν ἐμφύτους ἰδέας, ἢ ἀρχάς· τουτέστιν, ὅτι δὲν ἔχομεν ἰδέας πρὶν γεννηθῶμεν, ἢ ὅτι αἱ ἰδέαι δὲν γεννῶνται μεθ' ἡμῶν· ἀλλ' ὅτι παράγομεν ὅλας ἡμῶν τὰς ἰδέας ἀπὸ τὴν αἴσθησιν καὶ τὴν σκέψιν. Ἄλλος συγγραφεὺς κάμνει βιβλίον διὰ ν' ἀναιρέσῃ τὰς δοξασίας ταύτας. Κατ' ἀλήθειαν δὲν ἔχομεν βέβαιά τινα μέσα πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος τούτου· καὶ ἂν εἴχομεν, ἡ λύσις δὲν ἤθελεν ἐπιφέρειν πρακτικόν τι ὄφελος.

Οἱ φιλόσοφοι γράφουν εἰς πλάτος περὶ τῆς προσωπικῆς ταυτότητος, προσπαθοῦντες νὰ δείξωσι διὰ τίνων μέσων γνωρίζομεν σήμερον ὅτι εἴμεθα οἱ αὐτοὶ ὁποῖοι καὶ χθές. Αὕτη εἶναι ἀνωφελὴς ἔρευνα, τοὐλάχιστον καθόσον ἀφορᾷ τὴν ἀνθρωπότητα ἐν γένει. Τὸ ἀληθὲς εἶναι, ὅτι ἔχομεν δύναμιν, δεδομένην εἰς ἡμᾶς ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ, δι' ἧς ἕκαστος γνωρίζει μετὰ βεβαιότητος ὅτι εἶναι τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον τώρα, ὁποῖον καὶ πρότερον καθ' οἱονδήποτε καιρόν. Ἐὰν ὑποσχεθῇ τις νὰ νυμφευθῇ μίαν γυναῖκα, ἢ νὰ πληρώσῃ μίαν ὁμολογίαν εἰς τὸ τέλος ἑξήκοντα ἡμερῶν, ὁπόταν ἡ προθεσμία φθάσῃ, γνωρίζει ὅτι εἶναι τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον τὸ ὁποῖον ἔκαμε τὴν ὑπόσχεσιν, καὶ ποτὲ δὲν ἀμφιβάλλει περὶ τούτου.

Ταὐτοτρόπως πολλοὶ συνέγραψαν βιβλία περὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς ἀνθρωπίνου βουλήσεως, ζητοῦντες νὰ ἐξακριβώσωσι μέχρι πόσου ἡ βούλησις τοῦ ἀνθρώπου κρέμεται ἀπὸ τὴν ἑκούσιον αὐτοῦ προαίρεσιν, ἢ ἀπὸ περιστάσεις μὴ εἰς αὐτὸν ὑποκειμένας. Ἀλλὰ καὶ χωρὶς λύσιν τοῦ ζητήματος τούτου, ἔχομεν συνείδησιν ἢ γνῶσίν τινα ἐσωτερικὴν ὅτι εἴμεθα ἐλεύθεροι νὰ ἐκλέγωμεν τὸ ἀγαθὸν ἢ τὸ πονηρόν· ὥστε εἴμεθα ἔνοχοι ἂν πράττωμεν ὅ,τι γνωρίζομεν κακόν. Τὴν συνείδησιν ταύτην μᾶς ἔδωκεν ὁ πάνσοφος Δημιουργὸς, διὰ νὰ κανονίζωμεν τὴν ἡμετέραν ἐκλογὴν, καὶ ν' ἀποτρεπώμεθα τοῦ ἁμαρτάνειν διὰ τοῦ φόβου τῆς ποινῆς.

Ὑπόθες ὅτι φιλόσοφός τις ἐζήτει νὰ ἀνακαλύψῃ κατὰ τίνας ἰδιαιτέρους τρόπους ἐσχημάτισεν ἡ φύσις τὰς γλώσσας τῶν διαφόρων ζώων, ὥστε νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν, διατί ἄλλα μὲν ζῶα τρώγουσι μόνον κρέας, ἄλλα δὲ μόνον χόρτα. Ἠδύνατο παχὺν τόμον νὰ συγγράψῃ περὶ τούτου, καὶ νὰ πληρώσῃ αὐτὸν ἀπὸ εἰκασίας, ἀλλὰ πιθανὸν ὅτι ἤθελεν ἀποτύχειν τοῦ σκοποῦ του, καὶ οὐδέποτε ἀνακαλύψειν τὰ αἴτια τῶν διαφόρων εἰς διάφορα ζῶα γεύσεων. Καὶ ἂν ἐπετύγχανε δὲ, ποσῶς δὲν ἤθελον χρησιμεύσειν αἱ ἀνακαλύψεις του· διότι ἡ παρατήρησις καὶ ἡ πεῖρα μᾶς δίδουν ὅλας τὰς περὶ τούτου χρειώδεις γνώσεις.

Ἡ ἀληθὴς σοφία τῶν ἀνθρώπων εἶναι νὰ ταπεινοφρονῶσι· νὰ καταγίνωνται εἰς τὸ μανθάνειν τὸ χρήσιμον καὶ τὸ πρακτικὸν εἰς τὰ τοῦ βίου, καὶ τὸ ἀναγκαῖον πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς τοῦ Δημιουργοῦ εὐνοίας. Τὸ κύριόν μας ἔργον εἰς τὸν κόσμον τοῦτον πρέπει νὰ ἦναι ἡ τῆς εὐζωΐας ἀπόκτησις· τὸ ν' ἀποφεύγωμεν τὰ δεινὰ καὶ τὰ βάσανα τῆς ζωῆς, ὅσον τὸ δυνατόν· νὰ ἤμεθα καλοὶ ἡμεῖς αὐτοὶ, καὶ νὰ κάμνωμεν καλὸν εἰς ἄλλους· καὶ συμμορφούμενοι μὲ τοὺς νόμους τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν ζωὴν ταύτην, νὰ προετοιμασθῶμεν εἰς ἀπόλαυσιν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν. "Ἀρχὴ σοφίας, φόβος Κυρίου·" χωρὶς δὲ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, ἡ τὴν ἀληθινὴν εὐσέβειαν, ὅλαι αἱ τέχναι, καὶ αἱ ἐπιστῆμαι, καὶ αἱ γνώσεις, δὲν συνιστῶσι τὴν ἀληθινὴν σοφίαν.

ΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΜΑΣ.

ΕΚΑΣΤΗ πρᾶξις εἶναι πονηρὰ ἢ ἀγαθὴ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ συμφώνως μὲ τὸν σκοπὸν, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ πράττων ἀποβλέπει. Καθὼς ὁ ἄνθρωπος στοχάζεται εἰς τὴν καρδίαν του, τοιοῦτος εἶναι, λέγει ὁ Σολομών. Ἂν ἔχῃ πονηροὺς σκοποὺς, αἱ πράξεις του θέλουν εἶσθαι πονηραί· διότι αἱ πράξεις εἶναι οἱ καρποὶ τῶν στοχασμῶν μας· ἂν, ἐξ ἐναντίας, οἱ σκοποὶ καὶ τὰ βουλεύματά του ἦναι θεάρεστα, θέλουν εἶσθαι ὁμοίως καὶ αἱ πράξεις του. "Πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ· τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ."

Ὅταν ἔχωμεν ἐνάρετα βουλεύματα καὶ καθαροὺς στοχασμοὺς, γίνονται θεάρεστοι αἱ κοινότεραι πράξεις μας· ἀλλὰ χωρὶς τοιαύτην ἐσωτερικὴν καθαρότητα, αἱ καλήτεραι πράξεις μας, καὶ αὐτὴ μας ἡ θρησκευτικὴ λατρεία, ἀπαρέσκουν εἰς τὸν Θεὸν ἐκεῖνον, ὅστις βλέπει μόνον τὰ αἰσθήματα τῆς καρδίας. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μᾶς διδάσκει ὅτι χρεωστοῦμεν ν' ἀποβλέπωμεν εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ εἰς πᾶν ὅ,τι καὶ ἂν πράττωμεν, ἀκόμη καὶ τρώγοντες καὶ πίνοντες. Ἐὰν φυλάττωμεν τὸν κανόνα τοῦτον, πᾶσα πρᾶξις φυσικὴ γίνεται θρησκευτικὴ, καὶ ὁσάκις καθίζομεν εἰς τὴν τράπεζαν, προσ-

φέρομεν λατρείαν εἰς τὸν Ὕψιστον. Καὶ δὲν ἐπλάσθη ἄραγε ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ εὐγενὲς τοῦτο τέλος; Δύναταί τις νὰ φαντασθῇ ὅτι ἐδημιουργήθη κατ' εἰκόνα Θεοῦ δι' ἄλλον ταπεινότερον σκοπόν, καὶ ὄχι διὰ νὰ δοξάζῃ αὐτὸν μὲ τὰς ἀνωτέρας δυνάμεις του;

Ἡ καθαρότης τῶν σκοπῶν ἢ στοχασμῶν εἶναι πρὸς τὰς πράξεις τοῦ ἀνθρώπου, ὅ,τι πρὸς τὸ σῶμα ἡ ψυχή, πρὸς τὸ δένδρον ἡ ρίζα, πρὸς τὸν ρύακα ἡ πηγή, πρὸς τὸν κίονα ἡ βάσις, ἢ πρὸς τὸν κόσμον ὁ ἥλιος. Χωρὶς τὴν ψυχήν, τὸ σῶμα νεκρόνεται· χωρὶς τὴν ρίζαν, τὸ δένδρον ξηραίνεται· χωρὶς τὴν πηγήν, ὁ ρύαξ ταχέως ἀπορρέει· χωρὶς τὴν βάσιν, ὁ κίων πίπτει· καὶ χωρὶς τὸν ἥλιον ὁ κόσμος οὗτος ἤθελεν ἐπανέλθειν εἰς χάος καὶ σκοτίαν, ὡς ἐν ἀρχῇ. Ποτὲ ἂς μὴ φανταζώμεθα ὅτι, ἂν αἱ πράξεις μας ἦναι ὀρθαὶ καὶ ἀγαθαὶ καθ' ἑαυτάς, τὰ πάντα καλῶς ἔχουσι· διότι, ἐὰν καὶ οἱ σκοποί, καὶ οἱ στοχασμοί, καὶ αἱ ἀφορμαὶ τῶν πράξεών μας δὲν ἦναι ὡσαύτως θεάρεστοι, τὰ πάντα κακῶς πρὸς ἡμᾶς ἔχουσιν.

Ἀλλ' ἂς μὴ συμπεράνῃ τις ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι, ἂν οἱ σκοποί μας ἦναι ἀγαθοί, δὲν βλάπτει ὁποῖα μέσα μεταχειριζόμεθα πρὸς ἐπιτυχίαν αὐτῶν. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγει, "Ἐὰν δὲ καὶ ἀθλῇ τις, οὐ στεφανοῦται, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ." Ὁ Θεὸς ἀποδοκιμάζει πάντοτε τὰς πονηρὰς πράξεις, μὲ ὁποιονδήποτε σκοπὸν καὶ ἂν γίνωνται. Οἱ ἐνάρετοι σκοποὶ ἄγουσι τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸ μεταχειρίζεσθαι ὀρθὰ καὶ τίμια μέσα πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἐπιχειρήσεών του. Τὸ ψεῦδος δὲν πρέπει ποτὲ νὰ λέγεται εἰς βοήθειαν ἀγαθῶν πράξεων. Τὴν ἀλήθειαν δὲν βοηθοῦσι ποτὲ τὰ σεσηπότα ὑποστηρίγματα τοῦ ψεύδους, καθὼς δὲν στέκει ποτὲ ἀκλόνητος ὁ ἐπὶ τῆς ἄμμου στηριζόμενος οἶκος.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΙΑΤΡΟΥΣ.

ΕΩΣ πρὸ ὀλίγου, εἰς τὴν ταλαίπωρον ἡμῶν πατρίδα, καθὼς ἐβασίλευαν οἱ σχολαστικοὶ μὲ τὰ καλὰ γραμματικά, καὶ τὰ καλήτερά των φιλοσοφικά, οὕτως ἡ ὑγεία καὶ ζωὴ τῶν Ἑλλήνων ἦσαν εἰς τὰς χεῖρας ἢ παντάπασιν ἀνιάτρων ἰατρῶν, ἢ τῶν ὁποίων ἡ σοφία, ἂν καὶ εἰς τὴν φωτισμένην Εὐρώπην ἀποκτηθεῖσα, ἦτον ἀληθῶς σχολαστική. Οἱ ἰατροί μας ἐμάνθαναν τὴν ἰατρικήν, ὡς ἤθελαν μάθειν καὶ ἄλλο τι τέχνης εἶδος, διὰ τὸ ἐλπιζόμενον ἀπ' αὐτὴν κέρδος, τοῦτο μόνον διαφέροντες ἀπὸ τοὺς βαναύσους τεχνίτας, ὅτι ὠνομάζοντο ἐξοχώτατοι.

Ἀλλὰ σήμερον ἡ τύχη τῆς Ἑλλάδος (ἐμποροῦμεν νὰ τὸ καυχηθῶμεν χωρὶς ἀλαζονείαν) δὲν εἶναι πλέον ὁποία ἦτον εἰς τῶν δυστυχῶν μας πατέρων τοὺς χρόνους. Καὶ τούτου μαρτύριον εἶσθε σεῖς, ὦ τῆς ἰατρικῆς σπουδασταί, εὐτυχέστατοι νέοι. Δὲν στέλλεσθε πλέον εἰς τὰ σχολεῖα οὔτε τῆς ἀναγκαίας δαπάνης ἐνδεεῖς, οὔτε ἄμοιροι ἀπὸ παιδείαν ἐλευθέριον. Ἀλλὰ ταῦτο δὲν ἀρκεῖ. Διὰ νὰ εὐδοκιμήσετε εἰς τὸ ὁποῖον ἐδιωρίσθητε ἐπάγγελμα, ἀνάγκη (καὶ ἀνάγκη μεγάλη) νὰ πληροφορηθῆτε, ὅτι ἡ τέχνη εἶναι ὄχι μόνον μακρὰ, ἀλλὰ καὶ ἱερὰ, καὶ ἑπομένως, ὅτι ἄξιοι οὐδὲ τῆς ἱερεῖς εἶναι τῶν ἀδυνάτων νὰ κατασταθῆτε, ἂν δὲν ἦσθε ἀληθῶς ἱεροί. Ἀνάγκη νὰ μάθετε, ὅτι τὰ ὁποῖα διδάσκεσθε ὀλιγοχρόνια μαθήματα συμβάλλουσιν εἰς τοῦτο μόνον ἴσως, νὰ μὴ βλάπτετε τοὺς ἀῤῥώστους· ἀλλὰ πολὺ ὀλίγον δύνασθε νὰ τοὺς ὠφελῆτε, ἂν δὲν ἀφιερώσετε ὅλην σας τὴν ζωὴν εἰς τὴν παρατήρησιν καὶ μελέτην τῶν ἀῤῥωστημάτων· ὅτι ἡ τέχνη τῆς ἰατρικῆς σᾶς ἀφαιρεῖ πᾶσαν ἐξουσίαν νὰ καταγίνεσθε εἰς ἄλλο τι πλὴν εἰς αὐτήν· ὅτι δὲν εἶσθε πλέον κύριοι ἑαυτῶν, ἀλλ' ὑπηρέται τῶν ἀῤῥώστων, τῶν ὁποίων ἡ σωτηρία εἶναι χρέος σας ἱερὸν καὶ ἀπαραίτητον· ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ συγχωρουμένη εἰς ὅλους τοὺς ἄλλους τεχνίτας ἄνεσις τῶν κόπων, εἰς ἐσᾶς πολλάκις δὲν συγχωρεῖται. Εἰς αὐτοὺς τοὺς οἴκους μάλιστα, ἐπιστρέφοντες ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψιν τῶν ἀῤῥώστων, ὅταν οἱ γείτονες ἀναπαύωσι τοὺς κόπους των μὲ τὰς ἑορτὰς καὶ τὰ συμπόσια, χρεωστεῖτε σεῖς νὰ μελετᾶτε ὅσα συμπτώματα ἐπαρατηρήσετε εἰς τοὺς ἀῤῥώστους, ὅσα βοηθήματα ἐπαραγγείλετε, καὶ ὅσα μέλλετε τὴν ἐπαύριον νὰ πράξετε, ὁδηγούμενοι ἀπὸ τῶν συμπτωμάτων τὴν δήλωσιν· ἐκεῖ μάλιστα, μεταβαλλόμενοι εἰς αὐστηροὺς τῶν ἰδίων πράξεων κριτὰς, πρέπει, κατὰ τὸ χρυσοῦν ἔπος τοῦ Πυθαγόρου, νὰ ἐρευνᾶτε καὶ ὅ,τι ἐπράξετε καλῶς εἰς θεραπείαν τῶν ἀῤῥώστων, καὶ ὅ,τι ἀναγκαῖον νὰ πραχθῇ, τὸ ἀμελήσετε ὅμως·

Πῇ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;

καὶ ἂν ἡ τοιαύτη ἔρευνα σᾶς λυπήσῃ κἄποτε μὲ ἁμαρτημάτων ἀνακάλυψιν, θέλει ὅμως σᾶς φυλάξειν ἀπὸ ἄλλα νέα ἁμαρτήματα, καὶ σᾶς προξενήσειν τὸ ἐξῆς εὐφροσύνην ἀντὶ λύπης, ἀκούοντας τῆς ἰδίας συνειδήσεως τὸ γλυκύτατον, Εὖγε!

Δειλὰ μὲν ἐκπρήξας, ἐπιπλήσσεο· χρηστὰ δὲ, τέρπου·

ὅτι ἡ τέχνη σας, παρὰ τοὺς ἀναριθμήτους αὐτῆς κόπους, ἔχει καὶ τοιαύτας ἀηδίας, ὁποῖαι εἰς οὐδεμίαν ἄλλην τέχνην θεωροῦνται, καὶ τὰς ὁποίας ἐμβαίνοντες εἰς τοὺς οἴκους τῶν ἀῤῥώστων, καὶ μάλιστα τῶν πτωχῶν, ὄχι μόνον μὲ τοὺς ὀφθαλμούς νὰ βλέπετε, ἀλλὰ καὶ μὲ τὰς χεῖρας νὰ ἐγγίζετε (καὶ νὰ τὰς ἐγγίζετε χωρὶς δεῖξιν ἀποστροφῆς) εἶναι χρέος ἀπαραίτητον τοῦ ἐπαγγέλματος. Τόσους κόπους, τόσας ἀηδίας, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποφέρετε, ἂν δὲν κατασταθῆτε θερμότατοι τῆς τέχνης ἐρασταί! καὶ τόσον ἔρωτα τί ἄλλο δύναται ν' ἀνάψῃ εἰς τὴν ψυχήν σας παρὰ ἡ ἀγάπη τῶν ἀνθρώπων!

Τοσαύτη ἀρετὴ σᾶς εἶναι ἀκόμη ἀναγκαία (τὸ ὁποῖον ἴσως πολλοὶ ἀπὸ σᾶς δὲν ἐσυλλογίσθητε), διότι ἡ ὀρθὴ ἰατρικὴ πρέπει νὰ ἦναι ἀχώριστος ἀπὸ τὴν ἠθικὴν ἐπιστήμην· καὶ ἐὰν οὐδεμί' ἀπὸ τὰς δύο ἐτελειοποιήθη ἀκόμη, ἄλλη δὲν εἶναι ἡ αἰτία, πλὴν ὅτι ὀλίγοι ἀκόμη ἐγνώρισαν τὸν σφιγκτὸν τῶν δύο τούτων ἐπιστημῶν

δεσμόν. Σπανίως ἀσθενεῖ τὸ σῶμα χωρὶς νὰ μεταδώσῃ καὶ εἰς τὴν ψυχὴν τὰς ἀσθενείας του· καθὼς εἶναι σπάνιον νὰ ἀῤῥωστῇ ἡ ψυχὴ, χωρὶς νὰ συμπάσχῃ τὸ σῶμα. Εἴσθε λοιπὸν ἰατροὶ ὄχι μόνον σωμάτων, ἀλλὰ καὶ ψυχῶν· τὰς ὁποίας νὰ θεραπεύσετε εἶναι ἀδύνατον, ἂν δὲν ἐφροντίσετε τῆς ἰδίας σας ψυχῆς τὴν θεραπείαν.

Ὡς τῆς ἠθικῆς διδάσκαλοι, πρέπει πρὸ πάντων νὰ διδάσκετε τοὺς ἀνθρώπους, πρὶν πέσωσιν εἰς ἀῤῥωστίας, ὅτι τὸ δραστικώτατον μέσον καὶ τὴν ὑγείαν νὰ φυλάσσωσι, καὶ τὴν ζωὴν νὰ μακρύνωσιν, εἶναι τῶν ψυχικῶν παθῶν ἡ μετρίασις, καθὼς πάλιν, διὰ νὰ μετριάζωσι τὰ πάθη, εἶναι χρεία νὰ κυβερνῶσι τὸ σῶμα κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ἰατρικῆς· ὅτι τοῦτο μάλιστα τὸ μέσον μεταχειριζόμενοι εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν ἰδίων τέκνων, θέλουν ἀφήσειν εἰς αὐτὰ κληρονομίαν ἀσυγκρίτως παρὰ πάντας τοὺς θησαυροὺς βαρύτιμον, τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ὑγείαν.

Ὡς τῆς ἠθικῆς διδάσκαλοι, τὸ πρῶτον ἔργον, ὅταν προσκαλῆσθε εἰς ἄῤῥωστον, εἶναι νὰ ἐξετάζετε ἀκριβῶς, ἂν μεταξὺ τῶν αἰτίων τῆς νόσου ἦναι καὶ αἴτια ἠθικὰ, ἤγουν πάθη τῆς ψυχῆς, ἱκανὰ νὰ βλάψωσι τὴν ὑγείαν. Ἄλλοι ἀῤῥωστοῦν ἀπὸ ἄμετρον φιλοδοξίαν, πλεονεξίαν, λύπας ἀνοήτους διὰ χρημάτων, ἢ δόξης, ἀποτυχίαν· ἄλλοι ἀπὸ πενίαν, καὶ λύπην εὐλογωτέραν διὰ τὴν φιλόστοργον περὶ τῶν οἰκείων μέριμναν καὶ φροντίδα· ἄλλοι διὰ συγγενικὰς κρυφὰς διχονοίας, καὶ ἄλλοι (νὰ μὴ μακρολογῶ) δι' ἄλλας πολλὰς καὶ ποικίλας ἠθικὰς περιστάσεις. Εἰς τοιούτους ἀῤῥώστους ὀλίγην βοήθειαν θέλουν προξενήσειν τὰ κοινὰ τῆς ἰατρικῆς μέσα, ἂν δὲν τὰ ἑνώσετε μὲ τῆς ἠθικῆς τὴν συμβουλὴν, καὶ ἂν ἡ ἐνάρετος διαγωγή σας δὲν ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς ἀῤῥώστους καὶ πίστιν, νὰ σᾶς ἐξομολογηθῶσι τὰ κρυπτὰ τῆς καρδίας των, καὶ προθυμίαν νὰ δεχθῶσι τὴν συμβουλὴν καὶ παρηγορίαν σάς.

Ἡ διαγωγή σας θέλει μάλιστα φανῆν ἀπὸ τὴν ἀπροσωπόληπτον εἰς τοὺς ἀῤῥώστους διαμοίρασιν τῆς ἰατρικῆς ὑπουργίας. Εὐχῆς ἄξιον ἤθελ' εἶσθαι νὰ τρέχετε εἰς ὅλους τοὺς προσκαλοῦντας, νὰ μὴ στερεύετε κάνένα ἀπὸ ἰατρικὴν βοήθειαν· ἐπειδὴ ὅμως τοῦτο εἶναι ὄχι μόνον φυσικῶς ἀδύνατον, ἀλλ' ἤθελ' εἶσθαι καὶ βλαβερὸν εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀῤῥώστους, τῶν ὁποίων ὅσον εἶναι μέγας ὁ ἀριθμός, τόσον ὀλιγωτέραν προσοχὴν ἀναγκάζει τὸν ἰατρὸν νὰ δίδῃ εἰς καθένα χωριστὰ, ἀνάγκη εἶναι νὰ περιορίζεσθε εἰς τὴν ἐκλογὴν ὀλίγων τινῶν, διὰ νὰ ἔχετε καιρὸν νὰ τοὺς βλέπετε συχνὰ, κατὰ τὴν παραγγελίαν τοῦ πατρός σας Ἱπποκράτους.

Ἡ ἐκλογὴ ὅμως πρέπει νὰ γίνεται μὲ κρίσιν παντάπασιν ἐναντίαν τῆς κρίσεως τῶν δικαστηρίων· ἐκεῖ καὶ ἡ φιλοσοφία καὶ ἡ θρησκεία παραγγέλλουσι τὸ, "Πένητα οὐκ ἐλεήσεις ἐν κρίσει·" ἀλλ' εἰς τὸν ἰατρὸν, ὅταν ὁ καιρὸς δὲν συγχωρῇ νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν πλούσιον καὶ τὸν πένητα ἐνταυτῷ, ἡ δικαιοσύνη παραγγέλλει νὰ προτιμᾷ τὸν πένητα.

Ἡ αὐτὴ δικαιοσύνη ἀπαιτεῖ νὰ προτιμᾶται καὶ ὁ ὁμογενὴς ἀπὸ τὸν ἀλλογενῆ, ὁ τοῦ ὁποίου ἡ ζωὴ ὠφελεῖ καὶ τιμᾷ τὴν πατρίδα, ἀπὸ τὸν γινόμενον βλάβην καὶ αἰσχύνην τῆς πατρίδος. Ὁ Ἱπποκράτης, προσκαλούμενος ἀπὸ τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν μὲ πολλοῦ πλούτου καὶ τιμῶν μεγάλων ὑποσχέσεις, ἐπροτίμησεν ἀπὸ τοὺς Πέρσας τοὺς ὁμογενεῖς Ἕλληνας, καὶ μεταξὺ τούτων ὄχι τοὺς πλουσίους, ἀλλὰ πτωχῶν κωμῶν πτωχοὺς κατοίκους, εἰς τοὺς ὁποίους πολλάκις ἐδίδεν αὐτὸς χρηματικὴν βοήθειαν, ἀντὶ νὰ λάβῃ παρ' αὐτῶν τὸν δίκαιον τοῦ κόπου του μισθόν· διότι ἤξευρεν ὁ μέγας οὗτος τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς ἰατρικῆς διδάσκαλος, ὅτι ἀρκεῖ πολλάκις νὰ δώσῃ τὴν ὑγείαν εἰς τὸν πτωχὸν μόνη ἡ αἴσθησις ὅτι ἰατρεύεται μὲ πλειοτέραν ἀγάπην, ὄχι δι' ἄλλο, πλὴν διὰ τὴν ἀρετὴν τοῦ ἰατροῦ.

Ἡ αὐτὴ δικαιοσύνη ἀπαιτεῖ, νὰ μὴν ἀφίνετε τὰς πόλεις, ὅταν αὐταὶ πάσχωσιν ἀπὸ λοιμικὰς ἐπιδημίους ἀῤῥωστίας, τῶν ὁποίων ἡ πλέον θανάσιμος εἶναι ἡ δι' αὐτὸ τοῦτο ὀνομασθεῖσα κατ' ἐξοχὴν Θανατικόν. Εἰς τὸν μέγαν λοιμὸν τῶν Ἀθηνῶν, δὲν ἀφῆκαν τοὺς Ἀθηναίους οἱ εὑρεθέντες ἐκεῖ ἰατροὶ, μ' ὅλον ὅτι ἀπέθνησκαν τινὲς ἐξ αὐτῶν, καθὼς οὐδὲ σήμερον εἰς τὰ φωτισμένα ἔθνη, ἐὰν συμβῇ τοιαύτη δυστυχία, συγχωρεῖται εἰς αὐτοὺς ἡ φυγή. Εἰς τὰ βάρβαρα, ἐξεναντίας, οἱ ἰατροὶ πρῶτοι, προνοοῦντες τὴν ἰδίαν σωτηρίαν, φεύγουσι τὰς πόλεις, εὐθὺς ὅταν γεννηθῇ ὑποψία μολυσμοῦ.—Ἀλλὰ θέλεις (λέγει ὁ φυγὰς ἰατρὸς) νὰ ἀποθάνω!—Ὄχι! σὲ θέλουν ὅλοι σου οἱ συμπολῖται, διὰ τὴν ὠφέλειαν τῆς πόλεως, νὰ ζῇς· ἀλλὰ σ' εὔχονται τὴν ζωὴν, ὡς τὴν εὔχονται, πολεμούμενοι ἀπὸ ἑξωτέρους ἐχθρούς, εἰς τοὺς στρατηγοὺς τοὺς μένοντας καὶ σπουδάζοντας νὰ φυλάξωσι τὴν πόλιν, ὄχ' εἰς τοὺς φυγάδας, ἢ λειποτάκτας, τοὺς ὁποίους κολάζουσιν οἱ νόμοι διὰ τὴν φυγὴν, ὡς ἐγκωμιάζουσι δημοσίᾳ τοὺς ἀποθανόντας ὑπὲρ πατρίδος. Ἔπειτα οὐδ' αὐτὸς ὁ κίνδυνος εἶναι ἀδύνατος νὰ προφυλαχθῇ, ἐπειδὴ ἐκράτησεν ἔθος εἰς τὰς πόλεις, νὰ πέμπωνται οἱ πλειότεροι ἀπὸ τοὺς ἀῤῥώστους εἰς τὰ νοσοκομεῖα, ὅπου εἶναι δυνατὸν εἰς τὸν ἰατρὸν, χωρὶς πολὺ νὰ τοὺς πλησιάσῃ, νὰ ἐξετάσῃ καὶ νὰ μάθῃ ἀπ' αὐτοὺς τὰ συμπτώματα τῆς νόσου.

Εἶναι ἄλλη μία ἀναισχύντων ἰατρῶν ἀναίσχυντος πρᾶξις, τῆς ὁποίας, ὦ ὁμογενεῖς τῆς ἰατρικῆς σπουδασταί, δὲν ἐτόλμων νὰ σᾶς συμβουλεύσω τὴν ἀποφυγὴν, φοβούμενος μὴν ὑποπτευθῆτε, ὅτι κρίνω κἀνέν' ἀπὸ σᾶς ἱκανὸν νὰ τὴν πράξῃ· τὴν συνθήκην λέγω τοῦ μισθοῦ, τὴν ὁποίαν συμφωνοῦν μὲ τὸν ἀῤῥωστον, πρὶν ἐπιχειρήσωσι τὴν θεραπείαν· συνθήκην τόσον πλέον αἰσχρὸν, ὅσον καὶ ἀπ' αὐτὰς τὰς βαναύσους τέχνας πολλαὶ δὲν τὴν συνειθίζουσι.

Καὶ τὰς μεγάλας δυσκολίας τῆς τέχνης σᾶς ἔβαλε πρὸ ὀφθαλμῶν, καὶ, ὅτι πλὴν τῆς ἀρετῆς μέσον ἄλλο νὰ τὰς νικήσετε δὲν ἔχετε, σᾶς ἐδίδαξεν ὁ πρόγονός σας Ἱπποκράτης. Τοιαύτας συμβουλὰς ἀπὸ ἀνδρὸς

τοιούτον στόμα, εἶναί τις ἀπὸ σᾶς καλὸς νὰ καταφρονήσῃ; Ἄπαγε! οὐδείς. Ἐὰν ὅμως, κατὰ δυστυχίαν, εὑρίσκωνται τινὲς μεταξύ σας, τοὺς ὁποίους οὔτ' ἡ φύσις ἐγέννησεν ἐπιτηδείους εἰς τὴν ἰατρικήν, οὔτ' ἐλευθέριος ἀνατροφὴ καὶ παιδεία ἐπροετοίμασαν εἰς αὐτήν, οὐδ' ἐνδυνάμωσαν ἀρκετὰ τὴν ψυχὴν αὐτῶν, ὥστε νὰ προτιμῶσι τοὺς πολλοὺς καὶ μακροὺς τῆς τέχνης κόπους ἀπὸ τὴν εὔκολον ἀπόλαυσιν τῶν ἡδονῶν, καὶ ὅμως τὴν σπουδάζωσιν, ἢ μᾶλλον ἐμπαρόδω ἀκούωσι τοὺς διδάσκοντας αὐτήν, διὰ νὰ ὀνομάζωνται μόνον ἰατροί, καὶ νὰ πλουτήσωσιν ἀπὸ τὴν ἰατρικήν· ἐάν, λέγω, εὑρίσκωνται τινὲς τοιοῦτοι, οὐαὶ καὶ μυριάκις οὐαὶ εἰς αὐτούς! ὅτι μεταβάλλουσι τὴν ἱερὰν τέχνην εἰς αἰσχροκερδὲς ἐπιτήδευμα, τόσον πλέον καταδίκης ἄξιον, ὅσον πραγματεύονται χωρὶς συνείδησιν τὴν ὑγείαν καὶ ζωὴν τῶν ἀνθρώπων. Ἐπειδὴ καιρὸν ἔχουσιν ἀκόμη μεταβολῆς, ἀς μὲ συγχωρήσωσι νὰ τοὺς παρακαλέσω νὰ μὴ κρημνισθῶσι μὲ κλειστοὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τοσοῦτον ἀνομίας βυθόν· ν' ἀφήσωσιν εἰς ἄλλους τὴν ἱερὰν ταύτην τέχνην, ἥτις δὲν ἔγινε δι' αὐτούς, καὶ νὰ μάθωσι κἀνὲν ἄλλο βίου ἐπιτήδευμα ἀρκετὸν νὰ τοὺς παχύνῃ, χωρὶς κἀν νὰ τοὺς καταστήσῃ ληστὰς καὶ φονέας. Διότι εἶναι τῶν ἀδυνάτων νὰ μὴ φονεύῃ ἰατρεύων, ὅστις δὲν ἔχυσε πολλοὺς ἰδρῶτας εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ἰατρικῆς· τῶν ἀδυνάτων νὰ ἰατρεύῃ κατὰ τοὺς κανόνας τῆς τέχνης, ὅστις τὸν ὀλίγον καιρὸν τῆς εἰς τὰ σχολεῖα διατριβῆς, χρεωστούμενον εἰς τὴν μελέτην τῶν κανόνων, τὸν ἐδαπάνησεν εἰς ἡδονὰς καὶ ἀσωτείας· τῶν ἀδυνάτων νὰ μὴ προτιμᾷ τὸ χρυσίον ἀπὸ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀῤῥώστων, ὅστις ἔμαθε νὰ προτιμᾷ τὰς ἡδονὰς ἀπὸ τοὺς κόπους.

Ὄχι! εὐγενῆ τῆς Ἑλλάδος μειράκια, κἀνεὶς ἀπὸ σᾶς δὲν θέλει καταισχύνειν τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα, ἐξομοιούμενος μὲ τοὺς βαρβάρους τῶν βαρβάρων ἐθνῶν ἰατρούς. Ὅλοι μὲ τοιαύτην ἀπόφασιν καὶ σκοπὸν τοιοῦτον θέλετε σπουδάσειν τὴν ἰατρικήν, ὥστε νὰ γίνεσθε σωτῆρες, ὄχι λυμεῶνες τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὴν φιλάνθρωπον παραγγελίαν τοῦ προγόνου σας Ἱπποκράτους, "Ὠφελέειν, ἢ μὴ βλάπτειν."—ΚΟΡΑΗΣ.

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΣΙΝΑΙΟΥ ΟΡΟΥΣ. (Ἴδε Σελ. 65.)

Η ΑΚΟΛΟΥΘΟΣ εἰκονογραφία παριστάνει τὸ μοναστήριον τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, κείμενον εἰς τὴν βάσιν τοῦ Ὄρους Μωϋσέως, ἢ τοῦ Ὄρους Χωρήβ, ἢ μᾶλλον εἰς τὸ ὑψηλὸν ἐκεῖνο μέρος, ὅπου τὸ βουνὸν ἀρχίζει νὰ διαχωρίζεται εἰς τὰς δύο κορυφάς, αἵτινες ὠνομάσθησαν Σινὰ καὶ Χωρήβ. Ἐπειδὴ δὲ τὰ ὄρη ταῦτα ἱκανῶς περιεγράφησαν εἰς τὸ ἄρθρον, τοῦ ὁποίου τὸ παρὸν εἶναι, τρόπον τινά, συνέχεια, θέλομεν περιορισθῆν ἐνταῦθα εἰς τὸ Μοναστήριον.

Τὴν ἀρχὴν τοῦ Σιναίου Μοναστηρίου ἀναφέρουν αἱ τοπικαὶ παραδόσεις εἰς τὴν τετάρτην ἑκατονταετηρίδα. Λέγεται ὅτι ἡ αὐτοκρατόρισσα Ἑλένη, ἡ μήτηρ τοῦ Κωνσταντίνου, ἔκαμεν ὥστε νὰ ἀνεγερθῇ ἐκκλησίδιον ἐπὶ τοῦ μέρους, ὅπου ὁ Μωϋσῆς προσεκλήθη ἐκ τῆς βάτου, ἥτις ἐκαίετο χωρὶς νὰ ἀναλίσκεται, εἰς τὴν μεγάλην αὐτοῦ ὑπηρεσίαν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐκκλησία αὕτη εἶλκε πρὸς ἐπίσκεψιν πολλοὺς καὶ ἱερωμένους καὶ κοσμικούς, μικρὰ μοναστήρια ᾠκοδομήθησαν εἰς διάφορα μέρη τῆς χερσονήσου τοῦ Σινὰ κατὰ τὸ διάστημα τῆς προσεχοῦς ἑκατονταετηρίδος. Ἀλλ' οἱ μοναχοὶ καὶ ἀσκηταί, ὅσοι διέτριβον εἰς τὰ καταστήματα ταῦτα, ὑπὸ τῶν Βεδουΐνων καταθλιβόμενοι, παρεκάλεσαν τὸν αὐτοκράτορα Ἰουστινιανὸν νὰ οἰκοδομήσῃ ὀχυρωμένον μοναστήριον, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ προφυλάσσωνται ἀπὸ πᾶσαν καταδυναστείαν. Ὁ αὐτοκράτωρ, εὐμενῶς δεχθεὶς τὴν αἴτησιν, ἔστειλεν ἐργάτας ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν Αἴγυπτον μὲ διαταγὰς νὰ κτίσωσι τοιοῦτο μοναστήριον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους Μωϋσέως. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἐκτεθειμένη καὶ ὑψηλὴ αὕτη τοποθεσία ἤθελεν εἶσθαι πολὺ ὀχληρὰ πρὸς τοὺς ἐνοικοῦντας, καὶ ἐπειδὴ προσέτι ἐπὶ τῆς κορυφῆς δὲν ὑπῆρχεν ὕδωρ, οἱ ἐπίτροποι, εἰς τοὺς ὁποίους τὸ ἔργον ἐνεπιστεύθη, εἶχον ἀρκετὴν σύνεσιν ὥστε νὰ ἀνεγείρωσιν αὐτὸ ἐπὶ τῆς παρούσης θέσεως. Ἀφοῦ δ' ἐτελειώθη, ἔπεμψεν ὁ Ἰουστινιανὸς δούλους τινὰς ἐκ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, διὰ νὰ ὑπηρετῶσι τὸ μοναστήριον· οὗτοι ἐσυστήθησαν πανοικὶ εἰς τὰς γειτονικὰς κοιλάδας. Μετ' ὀλίγα δ' ἔτη ἀπέκτησεν ἡ μονή, ὡς ἤδη ἀνεφέραμεν, τὰ ὀστᾶ τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, τὰ ὁποῖα καὶ μεγάλως συνέτειναν εἰς τὸ νὰ κάμωσιν αὐτὴν ἁγιωτέραν.

Πιστεύουν οἱ Σιναΐται ὅτι αὐτὸς ὁ Μωάμεθ, εἰς μίαν τῶν ὁδοιπορικῶν του, ἐστάθη παρὰ τὰ τείχη τοῦ μοναστηρίου, καὶ ὅτι λαβὼν ἰσχυρὰν ἐντύπωσιν περὶ τῆς σεβασμιότητος τοῦ Μωσαϊκοῦ ὄρους, ἐχάρισεν εἰς τὸ μοναστήριον φιρμάνι, δι' οὗ ἐπέταττεν εἰς τοὺς ὀπαδούς του σέβας πρὸς αὐτό. Λέγεται δὲ ὅτι ἔγραψε τὸ φιρμάνι ὁ περιβόητος Ἀλῆς, ὁ ἐξάδελφος καὶ γαμβρός του· καὶ ὅτι αὐτὸς ὁ προφήτης, μὴ δυνάμενος νὰ γράψῃ, τὸ ἐπεβεβαίωσεν ἐντυπώσας ἐπὶ τοῦ περγαμηνοῦ τὴν ἐκτεταμένην καὶ μελανωμένην χεῖρά του. Ἱστορεῖται περιπλέον ὅτι τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἔμενεν εἰς τὸ μοναστήριον, ἐωσοῦ Σελὶμ ὁ πρῶτος ἐνίκησε τὴν Αἴγυπτον, ὁπότε, ἀκούσας περὶ τοῦ πολυτίμου τούτου λειψάνου, ἔστειλε καὶ ἐπῆρεν αὐτό, καὶ τὸ ἐπρόσθεσεν εἰς τὰ λοιπὰ λείψανα τοῦ Μωάμεθ τὰ ἐν τῷ αὐτοκρατορικῷ ταμείῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, πέμψας εἰς τοὺς μοναχοὺς ἀντίγραφον τοῦ πρωτοτύπου, ἐπικεκυρωμένον μὲ τὴν ἰδίαν του μονοκονδυλίαν. Τοῦτο ἀκόμη ἐπαγγέλλονται ὅτι ἔχουν, καὶ τὸ δεικνύουσι μάλιστα εἰς τοὺς περιηγητάς· ἀλλ' ὁ Burckhardt ἐξέτασεν αὐτό, καὶ εὑρὼν τὰ περιεχόμενα διάφορα ἀπ' ὅ,τι οἱ μοναχοὶ διϊσχυρίζονται, συμπεραίνει ἀπὸ ἐσωτερικὰς ὡς καὶ ἄλλας ἀποδείξεις, ὅτι τὸ ἔγγραφον εἶναι νόθον, καὶ ὅλα τὰ ἱστορούμενα διόλου πλαστά.

Μολονότι πολλὰ πρέπει νὰ ἔπασχον οἱ μοναχοὶ ἀπὸ

Τὰ Ὄρη Σινὰ καὶ Χωρὴβ, μετὰ τοῦ Μοναστηρίου τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, ἐκ τοῦ Βορρᾶ.

τοὺς φανατικοὺς καὶ πολεμικοὺς ὀπαδοὺς τῆς νέας πίστεως, ἡ ὀχυρότης ὅμως τοῦ μοναστηρίου, ἡ πρᾳότης καὶ ὑπομονὴ τῶν ἐνοικούντων, καὶ ἡ τοῦ ἀργυρίου φρόνιμος διανομή, ἐφύλαττον ἀβλαβὲς τὸ κατάστημα. Φαίνεται δὲ ἀπ' ὅσα οἱ μοναχοὶ διηγοῦνται, ὅτι οἱ προκάτοχοι αὐτῶν ἐθεωροῦντο ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων τῆς Αἰγύπτου ὡς ὑπεύθυνοι διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῶν ἀπὸ Κάϊρον εἰς Μέκκαν συνοδοιποροῦντων Μουσουλμάνων προσκυνητῶν κατὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ δρόμου, τὸ κείμενον ἐπὶ τοῦ ἀρκτικοῦ συνόρου τῆς περιοχῆς αὐτῶν, ἀπὸ Σουὲς εἰς Ἀκαβᾶν. Πρὸς ἐκπλήρωσιν δὲ τοῦ καθήκοντος τούτου, ἔκριναν ὀρθὸν νὰ προσκαλέσωσι φυλάς τινας τῶν Βεδουΐνων Ἀράβων, ὥστε νὰ κατοικήσωσιν εἰς τὰς καρποφόρους πεδιάδας τοῦ Σινὰ, καὶ νὰ γένωσιν ὑπερασπισταὶ τοῦ δρόμου. Οἱ Ἄραβες ἦλθον· ἀλλ' ἐπειδὴ ηὔξανεν ἡ δύναμίς των ὅσον παρήκμαζεν ἡ τῶν μοναχῶν, ἐκυρίευσαν βαθμηδὸν ὅλην τὴν χερσόνησον, καὶ περιώρισαν εἰς τὸ μοναστήριον τοὺς μοναχούς.

Τὸ μοναστήριον εἶναι τοποθετημένον εἰς κοιλάδα τόσον μικροῦ πλάτους, ὥστε ἓν μέρος τοῦ οἰκοδομήματος ἵσταται ἐπὶ τοῦ δυτικοῦ ὄρους, ἐνῷ εἴκοσι μόνον βημάτων διάστημα ὑπάρχει μεταξὺ τῶν τειχῶν αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ ὄρους. Ἡ κοιλὰς αὕτη εἶναι ἀνεωγμένη πρὸς βορρᾶν, ὅθεν πλησιάζει ὁ ἀπὸ τοῦ Καΐρου δρόμος· ἀλλὰ πρὸς νότον, εὐθὺς ὄπισθεν τοῦ μοναστηρίου, φράσσεται ὑπὸ τρίτου βουνοῦ ὀλιγώτερον ἀποτόμου τῶν δύο ἄλλων. Τὸ μοναστήριον εἶναι ἀνώμαλον τετράγωνον, 130 περίπου βημάτων ἀφ' ἑκάστης πλευρᾶς, περικεκλεισμένον ὑφ' ὑψηλοῦ καὶ στερεοῦ τείχους, καὶ ὀχυρωμένον μὲ διάφορα πυργίδια· τὸ κάτω μέρος τοῦ τείχους εἶναι κτισμένον ἀπὸ μεγάλους κοκκωτοὺς λίθους, τὸ δὲ ἀνώτερον ἀπὸ μίγμα τι κοκκωτῆς ἄμμου καὶ χαλίκων, συνηνωμένων διὰ λάσπης, ἥτις ἀπέκτησε μεγίστην σκληρότητα. Τὸ μοναστήριον περιέχει ὀκτὼ ἢ δέκα μικρὰς αὐλάς, τινὲς ἐκ τῶν ὁποίων εἶναι κεκαλλωπισμέναι μὲ πρασιὰς ἀνθέων καὶ φυτῶν· βλαστάνουσι δὲ καὶ ὀλίγοι φοίνικες καὶ κυπάρισσοι, ὡς καὶ πλῆθος ἀμπέλων. Ἡ διανομὴ τοῦ ἐνδοτέρου εἶναι πολὺ ἀνώμαλος, διὰ τὴν κατωφερῆ θέσιν τοῦ οἰκοδομήματος· ὅλον ὅμως εἶναι καθάριον καὶ εὔμορφον. Πάμπολλα μικρὰ δωμάτια ὑπάρχουν εἰς τὰ ἄνω καὶ κάτω πατώματα, ἐξ ὧν ὀλίγα τώρα κατοικοῦνται. Τὸ κυριώτερον κτίριον τοῦ ἐνδοτέρου εἶναι ἡ μεγάλη ἐκκλησία, ἥτις, ὡς καὶ τὸ μοναστήριον, ᾠκοδομήθη ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἀλλ' ἔκτοτε πολλάκις ἐπεσκευάσθη. Τὸ σχῆμα

τῆς ἐκκλησίας εἶναι ἐπίμηκες τετράγωνον· τὴν στέγην ὑποστηρίζει διπλῆ σειρὰ ὡραίων κιόνων ἀπὸ κοκκωτὴν πέτραν, τοὺς ὁποίους ἔχουσι γυψωμένους ἴσως διότι τὸ φυσικὸν χρῶμα τῆς πέτρας δὲν ἦτον εὐάρεστον εἰς τοὺς μοναχούς, οἵτινες πανταχόθεν πέριξ αὐτῶν ἔβλεπον κοκκόλιθον. Ὁ θόλος ὁ ὑπεράνω τοῦ θυσιαστηρίου μένει ἔτι ὁποῖος ἐξ ἀρχῆς κατεσκευάσθη ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, τοῦ ὁποίου τὴν ζωγραφίαν, ὡς καὶ τὴν τῆς συζύγου αὐτοῦ Θεοδώρας, ἐμπορεῖ τις ἀκόμη νὰ διακρίνῃ ἐπὶ τοῦ θόλου, ὁμοῦ μὲ εἰκόνα τῆς Μεταμορφώσεως, πρὸς τιμὴν τῆς ὁποίας τὸ μοναστήριον ἀνηγέρθη. Οἱ πέριξ τοῦ θυσιαστηρίου τοῖχοι εἶναι πολυτελῶς κεκοσμημένοι μὲ ἀργυρᾶς λυχνίας, ζωγραφίας, καὶ εἰκόνας ἁγίων, μεταξὺ τῶν ὁποίων πρωτεύει ὁ Ἅγ. Χριστόφορος, κυνὸς ἔχων κεφαλήν. Τὸ ἔδαφος τῆς ἐκκλησίας εἶναι περικαλλῶς μὲ μάρμαρα ἐστρωμένον. Ἐνταῦθα ἔχουσιν ἀποτεθειμένα τὰ λείψανα τῆς Ἁγ. Αἰκατερίνης, ἥτις ἔδωκε τὸ ἑαυτῆς ὄνομα εἰς τὴν μονὴν καὶ εἰς τὸ ὄρος ἐφ' οὗ ἵσταται. Ἀξιοσημείωτον εἶναι προσέτι τὸ ἀργυροῦν κάλυμμα σαρκοφάγου τινὸς, ἐπὶ τοῦ ὁποίου παριστάνεται ἡ μορφὴ τῆς Ῥωσσίδος αὐτοκρατορίσσης Ἄννης κατὰ τὸ πλῆρες μῆκός της. Ἐστάλθη δ' ἐνταῦθα ὑπὸ τῆς ἡγεμονίδος ἐκείνης, ἥτις ἔτρεφε σκοπὸν, ὅστις ὅμως ποτὲ δὲν ἐκτελέσθη, νὰ ταφῇ ἐντὸς αὐτοῦ. Εἰς παρεκκλήσιον σιμὰ τῆς ἐκκλησίας δεικνύουσιν οἱ μοναχοὶ τὸ μέρος, ὅπου ὑποθέτουν ὅτι ἔστεκεν ἡ καιομένη βάτος· οὗτος δὲ λογίζεται ὁ ἁγιώτατος ὅλων τῶν ἐπὶ τοῦ ὄρους τόπων. Ἐκτὸς τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ὑπάρχουν εἰκοσιεπτὰ ἄλλαι ἐκκλησίαι καὶ παρεκκλήσια διεσκορπισμένα καθ' ὅλον τὸ μοναστήριον, εἰς πολλὰ ἐκ τῶν ὁποίων τελεῖται καθημέραν ἡ λειτουργία, καὶ εἰς ἅπαντα τοὐλάχιστον τὴν Κυριακήν. Τὸ κατάστημα τοῦτο ὡμοίαζε κατ' ἀλήθειαν τὸ ἐν Ἱερουσαλὴμ τοῦ Ἁγίου Τάφου, περιέχον ἐκκλησίας δι' ὅλα τὰ Χριστιανικὰ κόμματα, ἐξαιρέσει τῶν Διαμαρτυρομένων. Πολλαὶ ὅμως αὐτῶν πρὸ πολλοῦ παρῃτήθησαν ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν. Τὸ πλέον ἀξιοσημείωτον εἶναι ὅτι μεταξὺ αὐτῶν εὑρίσκεται Μωαμεθανικὸν τσαμίον, ἀρκετὰ μεγάλον ὥστε νὰ περιέχῃ 200 προσκυνητάς, ἱστάμενον δὲ πλησιέστατα τῆς μεγάλης ἐκκλησίας. Οἱ μοναχοὶ λέγουν ὅτι ᾠκοδομήθη ὡς ἐμπόδιον τῆς τοῦ μοναστηρίου καταστροφῆς, καὶ διηγοῦνται ὅτι ὁ Σουλτὰν Σελὶμ, λαβὼν μεγάλην κλίσιν πρός τινα Ἕλληνα ἱερέα, ἔπεμψεν αὐτὸν ἀσθενήσαντα εἰς τὸ μοναστήριον τοῦτο, πρὸς ἀνάῤῥωσιν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἀπέθανε, στοχασθεὶς ὁ Σουλτάνος αἴτιον τοῦ θανάτου αὐτοῦ τοὺς μοναχοὺς, διέταξε τὸν κυβερνήτην τῆς Αἰγύπτου νὰ καταστρέψῃ ὅλα τὰ εἰς τὴν χερσόνησον Χριστιανικὰ καταστήματα, ἐξ ὧν ἦσαν διάφορα κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχήν. Τὴν διαταγὴν ταύτην ἀκούσαντες οἱ μοναχοὶ τῆς Ἁγ. Αἰκατερίνης, καὶ τὰς πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῆς γινομένας ἑτοιμασίας, ἔσπευσαν νὰ ἀνεγείρωσι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος τσαμίον, εὐέλπιδες ὅτι οὕτω πως ἤθελεν ἐμποδισθῆν ἡ τοῦ μοναστηρίου καταστροφή.

Ἡ ἐπίνοιά των ἐπέτυχε, καὶ διὰ τὸν αὐτὸν λόγον φροντίζουν ἔκτοτε νὰ διατηρῶσιν ἐπεσκευασμένον τὸ τσαμίον. Ἀλλὰ τὰ ἐν τῷ μοναστηρίῳ Ἀραβικὰ ὑπομνήματα περιγράφουσι τὸ τσαμίον ὡς ὑπάρχον ὑπὲρ τὴν μίαν ἑκατονταετηρίδα πρὸ τῆς ἐποχῆς, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει αὕτη ἡ παράδοσις, καὶ ἀναφέρουσι περιστατικὰ σχεδὸν ἀποδεικνύοντα ὅτι τὸ πρᾶγμα ἀληθῶς εἶχεν οὕτω. Διατηρεῖται δ' ἐν εὐταξίᾳ ὑπὸ τῶν Βεδουΐνων θεραπόντων, οἵτινες συχνάζουν εἰς αὐτὸ τὰς Παρασκευὰς πρὸς λατρείαν τοῦ Θεοῦ. Ἐνίοτε τὸ ἐπισκέπτονται Μωαμεθανοὶ προσκυνηταὶ, καὶ μόνον ὅταν ἐπίσημός τις Μουσουλμάνος παρευρίσκεται, γίνεται ἡ ἀπὸ τὰ ὕψη τοῦ Μιναρὲ συνήθης πρόσκλησις.

Ἐντὸς τοῦ μοναστηρίου ὑπάρχουσι δύο βαθέα καὶ ἄφθονα φρέατα πηγαίου ὕδατος. Ἐν αὐτῶν καλεῖται τὸ φρέαρ τοῦ Μωϋσέως, διότι πιστεύουν ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἔπιεν ἐξ αὐτοῦ. Τὸ δ' ἄλλο λέγεται ὑπὸ τῶν μοναχῶν ὅτι χρεωστεῖται εἰς Ἄγγλον τινὰ Λόρδον, καὶ φέρει χρονολογίαν 1760· ὑπάρχει δὲ καὶ δεξαμενὴ βροχίνου ὕδατος. Ὅθεν οἱ μοναχοὶ κατ' εὐτυχίαν δὲν περιμένουσι τὸ ὕδωρ ἀπὸ τὰς δυνάμεις, τὰς ὁποίας οἱ ἄγριοι γείτονές των ἀποδίδουν εἰς αὐτούς. Οἱ Βεδουῖνοι φρονοῦν ὅτι αἱ βροχαὶ ὑπόκεινται εἰς τὴν ἰδιαιτέραν διεύθυνσιν τοῦ Μωϋσέως, καὶ εἶναι πεπεισμένοι ὅτι οἱ μοναχοὶ ἔχουσι βιβλίον καλούμενον Ταουράτ, σταλθὲν ἐξ οὐρανοῦ εἰς τὸν Μωϋσέα, ἀπὸ τὴν ἄνοιξιν καὶ κλεῖσιν τοῦ ὁποίου κρέμανται αἱ βροχαὶ τῆς χερσονήσου. Διὰ τὴν ὑπόληψιν ταύτην ἀρκετὰ ἐνοχλοῦνται οἱ μοναχοὶ, πλὴν καὶ ὄχι πάντη ἀναιτίως· διότι ἐν καιρῷ ἀνομβρίας εἶχον συνήθειαν, ἐν λιτανείᾳ εἰς τὸ ὄρος τοῦ Μωϋσέως ἀναβαίνοντες, νὰ κάμνωσι παρακλήσεις· ὁπότε δ' ἤρχετο ἡ βροχὴ, ἀπέδιδον αὐτὴν εἰς τὰς δεήσεις των. Οἱ ἁπλοῖ Βεδουῖνοι, σταθερῶς τοῦτο πιστεύοντες, ἐσυμπέραναν κατὰ φυσικὸν λόγον, ὅτι, ἂν οἱ μοναχοὶ ἠμπόρουν νὰ φέρωσι τὴν βροχὴν, ἠδύναντο ὡσαύτως καὶ νὰ τὴν βαστάξωσιν· ἑπομένως δὲ, ὅταν τύχῃ ἀνομβρία, κατηγοροῦσιν ὡς πρωταιτίους τοὺς καλογήρους, καὶ πολλάκις ταραχωδῶς συναθροιζόμενοι ἀναγκάζουν αὐτοὺς νὰ καταφύγωσιν εἰς τὸ ὄρος καὶ νὰ προσευχηθῶσι. "Πρό τινων χρόνων," λέγει ὁ Burckhardt, "μετ' ὀλίγον ἀφοῦ ἔγινε λιτανεία ὑπὲρ βροχῆς, ἔπεσε ῥαγδαία πλημμύρα εἰς τὴν χερσόνησον, ἥτις ἠφάνισε πολλοὺς φοίνικας· Βεδουῖνός τις, τοῦ ὁποίου τὴν κάμηλον καὶ τὰ πρόβατα εἶχεν ἁρπάσειν ὁ χείμαῤῥος, ὑπῆγε μανιώδης εἰς τὸ μοναστήριον, καὶ ἐπυροβόλησε κατ' αὐτοῦ· ἐρωτηθεὶς δὲ τὸ αἴτιον, ἐξεφώνησε—'Διατί τόσον ἠνοίξετε τὸ βιβλίον, ὥστε ὅλοι νὰ πνιγῶμεν!' Δῶρά τινα τὸν καθησύχασαν· ἀλλ' ἀναχωρῶν παρεκάλεσε τοὺς μοναχοὺς ν' ἀνοίγωσι τὸ Ταουράτ μόνον ἐξ ἡμισείας εἰς τὸ μέλλον, ὥστε νὰ γίνωνται μετριώτερον αἱ βροχαί."

Κάμμία τῶν ἐν τῷ μοναστηρίῳ ἐκκλησιῶν δὲν ἔχει κωδωνοστάσιον· ὑπάρχει ὅμως εἷς κώδων, ὅστις σημαίνεται κατὰ πᾶσαν Κυριακήν. Συνήθως προσκαλοῦσι

τοὺς μοναχοὺς εἰς τὸν ὄρθρον, μὲ ῥάβδον κρούοντες ἐπὶ μακροῦ κομματίου κοκκοπέτρας ἀπὸ σχοινία κρεμαμένης, ἥτις ἀποτελεῖ ἦχον καθ' ὅλον τὸ μοναστήριον ἀκουόμενον· πλησίον δὲ ταύτης κρέμαται καὶ τὸ σύνηθες ξύλινον σήμαντρον, τὸ ὁποῖον, ἦχον διάφορον ἀποτελοῦν, προσκαλεῖ τοὺς μοναχοὺς εἰς τὸν ἑσπερινόν.

Τὴν σήμερον τὸ μοναστήριον τοῦ Ὄρους Σινὰ περιέχει ἡγούμενον καὶ τριάκοντα περίπου μοναχούς. Ὁ ἡγούμενος εἶναι ἀληθῶς ἡ κεφαλὴ τῆς κοινότητος, καὶ διοικεῖ ὅλας τὰς ὑποθέσεις αὐτῆς· ἀλλὰ τὸ τάγμα τῶν Σιναϊτῶν, διεσκορπισμένον ἐν γένει καθ' ὅλα τὰ μέρη τῆς Εὐρωπαϊκῆς καὶ Ἀσιατικῆς Τουρκίας, ὑπόκειται εἰς ἀρχιεπίσκοπον, ἐκλεγόμενον ὑπὸ συνόδου ἀπεσταλμένων ἐκ τοῦ Ὄρους Σινὰ καὶ τοῦ ἐν Καΐρῳ νεοθετημένου μοναστηρίου. Ἐκτὸς τοῦ τελευταίου τούτου μοναστηρίου, τὸ ὁποῖον περιέχει ἡγούμενον καὶ πεντήκοντα μοναχοὺς, Σιναϊτικὰ μετόχια καὶ κτήματα ὑπάρχουν εἰς ἄλλα πολλὰ μέρη τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Ἑλλάδος, ἐξαιρέτως δὲ εἰς τὴν Κρήτην καὶ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Ἔχει δὲ καὶ δύο μικρὰς ἐκκλησίας εἰς τὴν Ἰνδίαν,—μίαν εἰς τὴν Καλκοῦτταν, καὶ τὴν ἄλλην εἰς Σουράτ. Οἱ πλεῖστοι τῶν Σιναϊτῶν εἶναι ἀπὸ τὰς νήσους τοῦ ἀρχιπελάγους· μένουσι δὲ εἰς τὸ μοναστήριον τέσσαρα ἢ πέντε ἔτη, ἐπιστρέφοντες ἀκολούθως εἰς τὴν πατρίδα των, καὶ ἐπαιρόμενοι καθ' ὅλον τὸ ἐπίλοιπον διάστημα τῆς ζωῆς δι' ὅσα ἔπαθον ἀπὸ τοὺς Βεδουΐνους· τινὲς ὅμως μένουν ἐκεῖ διαπάντα. Ὡς ἐπιτοπλεῖστον εἶναι ἀμαθέστατοι. Ὅτε ὁ προειρημένος περιηγητὴς Burckhardt ἦτον ἐκεῖ, ὀλίγους μόνον εὑρῆκεν οἵτινες ἐνόουν τὴν Ἀραβικήν, καὶ οὐδένα ἱκανὸν νὰ τὴν ἀναγινώσκῃ ἢ νὰ τὴν γράφῃ· ἀκόμη καὶ τὴν μητρικὴν αὐτῶν γλῶσσαν, τὴν νεωτέραν Ἑλληνικήν, ὀλίγοι ἐδύναντο ἐλευθέρως νὰ ἀναγινώσκωσιν, ἐκτὸς εἰς τὰ εὐχολόγια, καὶ εἷς μόνον ὁπωσοῦν κατελάμβανε τὴν ἀρχαίαν. Ἔχουσι καλὴν βιβλιοθήκην, συνισταμένην ἐκ 1500 Ἑλληνικῶν τόμων καὶ 700 Ἀραβικῶν χειρογράφων, τῆς ὁποίας ὅμως δὲν ἐκτιμῶσιν ἱκανῶς τὴν ἀξίαν, ἂν καὶ (πρὸς τιμὴν αὐτῶν ἃς τὸ εἴπωμεν) κατ' οὐδένα τρόπον δὲν στέργωσι ν' ἀποχωρισθῶσι τὰ βιβλία. Διὰ τὸ ἀσφαλέστερον ὅμως μετεκομίσθησαν εἰς τὴν Αἴγυπτον τὰ πολυτιμότερα ἐξ αὐτῶν.

Τὴν σήμερον σπανίως οἱ ξένοι ἐπισκέπτονται τὸ μοναστήριον, μολονότι ἕως εἰς τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος τακτικαὶ συνοδοιπορίαι πολλάκις ἔφθανον ἀπὸ τὸ Κάϊρον καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ. Εἰς τὰ ὑπομνήματα τοῦ μοναστηρίου γίνεται λόγος περὶ 800 Ἀρμενίων οἵτινες ἔφθασαν ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλὴμ εἰς μίαν ἡμέραν, καὶ περὶ 500 Κόπτων ἀπὸ τὸ Κάϊρον. Τὴν σήμερον μόλις ἐπισκέπτονται τὸ μοναστήριον ἑξήκοντα ἢ ὀγδοήκοντα ἐτησίως. Βλέπουσι δὲ πάντοτε μετὰ χαρᾶς τοὺς ξένους οἱ μοναχοὶ φθάνοντας εἰς τὴν ἐρημίαν ἐκείνην, καὶ ὑποδέχονται αὐτοὺς φιλοξένως, καὶ μετ' εὐνοίας τοὺς περιποιοῦνται. Ἡ πύλη πάντοτε εἶναι πεφραγμένη μὲ πέτρας· καὶ ὅταν φθάσῃ ξένος τις, ἀνάγκη νὰ φωνάξῃ μεθ' ὅλης δυνάμεως πρὸς τὸν θυρωρόν· οὗτος δὲ κρεμάζει σχοινίον, εἰς τὸ ὁποῖον δένει τὸ συστατικὸν του γράμμα ὁ ὁδοιπόρος· καὶ ἂν μὲ τοῦτο εὐχαριστηθῇ ὁ ἡγούμενος, τότε καταβιβάζεται σχοινίον μὲ σανίδιον εἰς τὴν ἄκραν ἀπὸ παράθυρον τριάκοντα ἕως τεσσαράκοντα πόδας ὑψηλόν, καὶ ὁ ξένος ἀναβιβάζεται δι' ἐργάτου.

Ἡ τάξις τοῦ μοναστηρίου ὡς πρὸς τροφὴν καὶ προσευχὴν εἶναι πολὺ αὐστηρά. Οἱ μοναχοὶ ἔχουν χρέος νὰ παρευρίσκωνται εἰς ἀκολουθίας δὶς τῆς ἡμέρας καὶ δὶς τῆς νυκτός. Οἱ κανονισμοὶ των ἀπαιτοῦσι νὰ μὴ κρεωφαγῶσι ποτέ· ἄρτος καὶ χόρτα συνιστῶσι τὸ κυριώτερον μέρος τῆς τροφῆς των. Λαμβάνουσι δὲ τὰ λαχανικά των ἀπὸ τερπνὸν κῆπον εἰς τὸ κτίριον παρακείμενον, εἰς τὸν ὁποῖον ὑπάρχει ὑπόγειος ὁδός. Παράγει δὲ παντὸς εἴδους καρποὺς καὶ λαχανικὰ τῆς ἀρίστης ποιότητος· ἀλλὰ σπανίως ἐπισκέπτονται αὐτὸν οἱ μοναχοὶ, πλὴν τῶν ὀλίγων ὅσοι τὸν καλλιεργοῦσι· διότι, ἂν καὶ περικλείωσιν αὐτὸν ὑψηλοὶ τοῖχοι, δὲν εἶναι ἀπρόσιτος εἰς τοὺς Βεδουΐνους, οἵτινες πρὸ ἱκανῶν ἤδη ἐτῶν συλλέγουσι τοὺς καρποὺς, τὰ λαχανικὰ μόνον εἰς τοὺς καλογήρους ἀφίνοντες. Ὁ ὑγιέστατος ἀὴρ τοῦ μοναστηρίου καὶ ἡ τῶν ἐνοικούντων ἁπλῆ δίαιτα καθιστῶσι τὰς νόσους σπανιωτάτας μεταξὺ των· πολλοὶ δ' αὐτῶν εἶναι πρεσβύτατοι ἐν πλήρει ἀπολαύσει τῶν σωματικῶν καὶ νοητικῶν δυνάμεων. Ὅλοι ἐξασκοῦσι τέχνην τινὰ, ὥστε ὀλίγα χρειάζονται ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον· τοῦτο δὲ συνειθίζετο καὶ ὁπότε κατείχοντο τὰ τριακόσια κελλία τὰ τὴν σήμερον εὔκαιρα.

Πρὸ τοῦ 1760 ὁ ἀρχιεπίσκοπος κατῴκει ἐντὸς τοῦ μοναστηρίου· ἀλλὰ χάριν οἰκονομίας διατρίβει ἔκτοτε εἰς τὰ ἔξω. Ἡ παρουσία του ἤθελε κάμνειν τοὺς Βεδουΐνους ν' ἀπαιτῶσι μεγάλα φιλοδωρήματα, ἐξαιρέτως ἐπὶ τῆς εἰσόδου αὐτοῦ, ὁπότε ἤθελεν ἀνοίγεσθαι ἡ πεφραγμένη πύλη, καὶ ἅπαντες οἱ τῶν Βεδουΐνων πρόκριτοι ἤθελον ἔχειν τὸ δικαίωμα νὰ ἐμβαίνωσιν εἰς τὰ τείχη.

Ἀδιάκοπον ἐνόχλησιν προξενοῦν οἱ Βεδουῖνοι εἰς τοὺς ἀγαθοὺς καλογήρους, ὡς παρετήρησεν ἤδη ὁ ἀναγνώστης. Πρὸ πολλοῦ ἐπικρατεῖ συνήθεια,—ὅποιος αὐτῶν ἤθελε πλησιάσειν εἰς τὸ μοναστήριον, ἀνὴρ, γυνὴ, ἢ τέκνον, νὰ λαμβάνῃ ἄρτον διὰ πρόγευμα καὶ δεῖπνον, ὅστις καταβιβάζεται εἰς αὐτὸν ἀπὸ τὸ παράθυρον, ἐπειδὴ κάνεῖς Βεδουῖνος, πλὴν τῶν θεραπόντων τοῦ καταστήματος, δὲν συγχωρεῖται νὰ ἐμβαίνῃ μέσα εἰς τὰ τείχη. Κατ' εὐτυχίαν εἰς τὴν περίχωρον δὲν ὑπάρχουσι καλαὶ νομαί· ὅθεν ἀναγκαζόμενοι οἱ Ἄραβες νὰ ἔχωσι μακρὰν τὰ σκηνώματά των, κάμνουσι σπανιώτερον τὰς ἐπισκέψεις των. Μ' ὅλον τοῦτο, ἡμέρα δὲν περνᾷ, καθ' ἣν νὰ μὴ δώσωσιν ἄρτον οἱ μοναχοὶ εἰς τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα ἐξ αὐτῶν. Τὴν παρελθοῦσαν ἑκατονταετηρίδα οἱ Βεδουῖνοι ἀπήλαυον ἔτι μεγαλήτερα προνόμια, ἔχοντες τὸ δικαίωμα νὰ λαμ-

βάνωσι κρέας εἰς τὸ πρόγευμα καὶ εἰς τὸ δεῖπνον· καὶ τωόντι δυσκολεύεταί τις νὰ ἐννοήσῃ πῶς κατέπεισαν αὐτοὺς οἱ μοναχοὶ νὰ παραιτήσωσι τοιοῦτο προνόμιον. Τὴν σήμερον δ' ἀκόμη, ὁπόταν ἔλθῃ κάνεῖς ἀπὸ τοὺς προϋχοντας τῶν Ἀράβων εἰς τὸ Μοναστήριον, λαμβάνει, ἐκτὸς τοῦ ἄρτου, ὄσπρια, καφὲν, ζάχαριν, σαπόνιον, καὶ κἄποτε χειρόμακτρον, ἰατρικὰ, ἢ ἐνδύματα. Φαίνεται ὅμως ὅτι αἱ φυλαὶ, αἱ προστάτιδες τοῦ μοναστηρίου καλούμεναι, ὀφείλουν, ἀντὶ τῶν προνομίων τὰ ὁποῖα χαίρονται, νὰ ὑπερασπίζωνται ἢ τοὐλάχιστον νὰ μὴν ἐνοχλῶσι τοὺς εἰς τὸ ὄρος ὁδοιποροῦντας προσκυνητὰς, καὶ νὰ βοηθῶσιν εἰς τὴν μετακομιδὴν τῶν διὰ τὸ μοναστήριον φορτίων. Διὰ τοιαύτας ἐκδουλεύσεις στέλλονται εἰς τὰς μακρυνωτέρας φυλὰς ἐτήσια δῶρα, συνιστάμενα ἐξ ἀργυρίου καὶ φορεμάτων. Αἱ σχέσεις δ' αὗται μεταξὺ τῶν μοναχῶν καὶ τῶν Ἀράβων γεννῶσι πολλάκις σπουδαίας ἔριδας. Ἐὰν, παραδείγματος χάριν, σημαντικός τις Βεδουῖνος ὑπάγῃ εἰς τὸ μοναστήριον, καὶ δὲν εὐχαριστηθῇ μὲ τὸ δῶρον τὸ ὁποῖον ἤθελε λάβειν, πάραυτα κηρύσσεται ἐχθρὸς τῶν καλογήρων, καὶ ἀρχίζει νὰ λεηλατῇ τοὺς κήπους, ἑωσοῦ νὰ ἐξιλεωθῇ διὰ πολυτιμοτέρου χαρίσματος. Πλὴν μ' ὅλας ταύτας τὰς καταδυναστείας, φρονεῖ ὁ Burckhardt ὅτι περὶ τὰς 100,000 γρόσια ἐξαρκοῦν δι' ἅπασαν τὴν τακτικὴν καὶ ἄτακτον δαπάνην τοῦ καταστήματος. Ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς μᾶς εἰδοποιεῖ ὅτι, ὁπόταν ἦναι δυσαρεστημένοι οἱ Βεδουῖνοι, πιάνουν κἄποτε μοναχοὺς εἰς τὰ ὄρη καὶ τοὺς ξυλίζουσιν, ἢ πετροβολοῦν ἢ πυροβολοῦν εἰς τὸ μοναστήριον ἀπὸ τὰ γειτονικὰ ὕψη. Ἔτυχε δὲ καὶ οἱ μοναχοὶ νὰ πυροβολήσωσι κατὰ τῶν Βεδουΐνων, διότι ἔχουν ἀρίστην ὁπλοθήκην καὶ δύο μικρὰ κανόνια· προσέχουν ὅμως νὰ μὴ φονεύσωσι κἀνένα. Μολονότι δὲ ὀλίγον εὐχαριστοῦνται μὲ τοιούτους ταραχώδεις γείτονας, καὶ μολονότι περιγράφουν αὐτοὺς εἰς τοὺς ξένους ὡς αὐτόχρημα διαβόλους, ἔχουν μ' ὅλον τοῦτο ἀρκετὴν σύνεσιν ὥστε νὰ ἐννοῶσι καὶ τὰς ὠφελείας, ὅσαι προκύπτουν ἀπὸ τὸν εὐδιάλλακτον καὶ πιστὸν χαρακτῆρα τῶν Βεδουΐνων. "Ἂν τὸ μοναστήριόν μας," λέγουν, "ὑπέκειτο εἰς τὰς μεταβολὰς καὶ καταδυναστείας τῆς Αἰγύπτου ἢ τῆς Συρίας, πρὸ πολλοῦ ἤθελεν εἶσθαι παρῃτημένον· ἀλλ' ἡ Πρόνοια μᾶς διεφύλαξε, δοῦσα γείτονας τοὺς Βεδουΐνους."

ΠΕΡΙ ΑΠΙΣΤΙΑΣ.

ΚΑΜΜΙΑ ὑπόθεσις δὲν ὑπάρχει τόσον σπουδαία καθ' ἑαυτὴν, ὅσον τὸ ζήτημα ἐὰν ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία ἀληθεύῃ ἢ ὄχι. Ἂν ἀληθεύῃ, ὡς ὁ βίος καὶ ὁ θάνατος τῶν Ἀποστόλων διακηρύττουσι, καὶ ὡς μυριάδες εὐσεβῶν καὶ πεφωτισμένων ἀνδρῶν καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας ἐπίστευσαν καὶ πιστεύουσι, τότε ἀξίζει βέβαια νὰ διαδοθῇ εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην, καὶ νὰ καταστα-θῇ ἡ μόνη θρησκεία τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀλλ' ἂν, ἐξ ἐναντίας, ἦναι ψευδὴς, τότε βέβαια πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς μία τῶν παχυλωτάτων καὶ ἀναιδεστάτων πλανῶν ἀφ' ὅσας ὁ κόσμος ποτὲ εἶδε.

Ἡ φύσις τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶναι τοιαύτη, ὥστε πρέπει ἢ ἐγκαρδίως νὰ πιστεύσωμεν καὶ νὰ ἐγκολπωθῶμεν αὐτὸν, ἢ νὰ τὸν ἀποβάλωμεν μετὰ περιφρονήσεως καὶ βδελυγμοῦ. Τὸ Εὐαγγέλιον μᾶς λέγει περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος καὶ ὁ παντοδύναμος Σωτὴρ τῶν ἁμαρτωλῶν· αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς δηλοποιεῖ ὅτι εἶναι ὁ μονογενὴς καὶ ἀγαπητὸς υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὅτι κατέβη ἐξ οὐρανοῦ ἀπὸ τὸν κόλπον τοῦ Πατρὸς, ὅτι ὑπῆρχε πρὸ τοῦ Ἀβραὰμ, ὅτι εἶχεν ἐξουσίαν νὰ καταθέσῃ καὶ πάλιν νὰ λάβῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ, ὅτι ὁ Πατὴρ εἶχε δώσειν εἰς αὐτὸν πᾶσαν ἐξουσίαν ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς, ὅτι αὐτὸς καὶ ὁ Πατὴρ εἶναι ἕν, ὅτι εἶναι ὁ Ὑπέρτατος Κριτὴς πάντων τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὅτι δύναται νὰ δώσῃ καὶ θέλει δώσειν αἰώνιον ζωὴν εἰς ὅλους τοὺς πιστεύοντας. Ταῦτα πάντα διεκήρυξε περὶ ἑαυτοῦ ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Οἱ δὲ Ἀπόστολοι, ἀφοῦ ὑπὲρ τὰ τρία ἔτη ἐδιδάχθησαν ὑπ' αὐτοῦ, διεκήρυξαν ὅτι ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ· ὅτι ἐν ἀρχῇ ἦτο μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἦτο Θεὸς, ὅτι τὰ πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένοντο, ὁρατά τε καὶ ἀόρατα, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ ἀληθινὸς Θεὸς καὶ ἡ αἰώνιος ζωή.

Αἱ δηλοποιήσεις αὗται τί διακηρύττουσι; Βέβαια ἢ ἐκπληκτικὴν ἀλήθειαν, ἢ ψεῦδος τερατῶδες. Εἰς μάτην ἤθελέ τις εἰπεῖν ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἦτον ὁ βαθύτατος τῶν φιλοσόφων, ὁ περινούστατος τῶν ἠθικολόγων, καὶ ὁ μέγιστος τῶν εὐεργετῶν τῆς ἀνθρωπότητος· ταῦτα πάντα οὐδὲν ἰσχύουσιν, ἂν δὲν ἦτον ὅ,τι καὶ αὐτὸς καὶ οἱ Ἀπόστολοί του διεκήρυττον ὅτι εἶναι, ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ σταλθεὶς ἐξ οὐρανοῦ νὰ λυτρώσῃ τὸν κόσμον. Ὁ πλάνος οὔτε φιλόσοφος ἐμπορεῖ δικαίως νὰ ὀνομάζεται, οὔτε ἠθικολόγος, οὔτε εὐεργέτης. Τὸ ἐπαναλαμβάνομεν, ἂν δὲν ἦτον ὅ,τι ἐπηγγέλλετο, καὶ ὅ,τι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ διεκήρυττον, Θεὸς πεφανερωμένος ἐν σαρκὶ, τότε πρέπει νὰ εἴπωμεν, —καὶ τὸ λέγομεν μὲ βαθὺ αἴσθημα τῆς δυσσεβείας τοιούτου λόγου,—ὅτι ὁ θεμελιωτὴς τοῦ Χριστιανισμοῦ ἦτον ὁ τολμηρότατος τῶν λαοπλάνων.

Ἡ βλασφημία αὕτη, καίτοι φρικωδεστάτη, εἶναι ἀχώριστος συνέπεια τῆς ἀπιστίας. Εἰς μάτην ἀποποιοῦνται αὐτὴν πολλοὶ τῶν ἀπίστων· εἰς μάτην τινὲς τῶν ἐπισημοτέρων ἐλάλησαν μὲ τοσοῦτον σέβας περὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Χριστοῦ, ἠναγκασμένοι, τρόπον τινὰ, ἀπὸ τὴν καθαρότητα καὶ τὴν ἀμώμητον ἁγιωσύνην τῆς ζωῆς του. Ἂς μὴν ἀπατώμεθα μὲ κενοὺς λόγους. Ἂν ὁ Χριστιανισμὸς ἦναι πλάνη, καὶ ὁ αὐτουργός του ἦτο πλάνος ἐπίσης.

Χριστιανισμὸν ὅμως λέγοντες, ἐννοοῦμεν αὐτὸν καθαρὸν, ὁποῖον ὁ Χριστὸς τὸν ἐδίδαξεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους, καὶ ὁποῖον οἱ Ἀπόστολοι τὸν παρέδωκαν εἰς τὸν κόσμον, χωρὶς τὰς προσθήκας καὶ παραμορφώσεις ὅσας κατὰ καιροὺς καὶ τόπους ἔλαβεν. Αἱ ἀνθρώπι-

ναι αὗται ἐφευρέσεις, αἵτινες ἔβλαψαν τὴν φυσικὴν ἁπλότητα καὶ τὰ μεγαλοπρεπῆ κάλλη τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουσι τὸ κύριον αἴτιον, δι' ὃ πολλοὶ αὐτὸν ἀπηρνήθησαν καὶ ἀπαρνοῦνται. Ἀλλ' ἐμπορεῖ νὰ γένῃ ἀτοπωτέρα διαγωγή; Τίς ἤθελε στοχασθῆν ν' ἀποκόψῃ τὴν κεφαλὴν ἀνθρώπου, διότι χοιράδες ἢ γάγγραινα εἶχον ἀσχημίσειν τὰ εἶδος τοῦ προσώπου του; Ἀλλὰ τοιοῦτό τι πράττουν οἱ τὸν Χριστιανισμὸν ἀποβάλλοντες, δι' ὅσας ἡ δεισιδαιμονία καὶ ἡ εὐκολοπιστία προσῆψαν εἰς αὐτὸν ἀσχημοσύνας.

Τόσον ἀλογίστως νὰ ἐγκολποῦταί τις τὴν ἀπιστίαν, ἀπαρνούμενος πᾶν ὅ,τι παιδιόθεν ἐδιδάχθη σεβάσμιον καὶ ἱερὸν, εἶναι ἐσχάτης ἀπονοίας ἴδιον. Διότι ποία εἶναι ἡ φύσις καὶ ἡ ἐπιρρέπεια τῆς ἀπιστίας; Δὲν ἐπαπειλεῖ τὰ τιμαλφέστερα συμφέροντα τοῦ ἔθνους ἢ τοῦ βασιλείου, εἰς τὸ ὁποῖον ἤθελεν ἐπικρατήσειν, καταστρέφουσα τοὺς στύλους καὶ τοὺς προμαχῶνας τῆς ἠθικῆς; Δὲν εἶναι πολλάκις ἡ πρόδρομος τῆς ἀθεΐας; Παράδειγμα τῶν δεινῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἀπιστίας δὲν μᾶς ἔδωκεν ἀξιομνημόνευτον καὶ φοβερὸν ἡ Γαλλικὴ Μεταπολίτευσις; Ἡ ἀπιστία δὲν ἔφερε τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασίλισσαν εἰς τὴν λαιμητόμον; αὐτὴ δὲν ὡδοποίησε πρὸς τὴν φοβερὰν ἀρχὴν, ἐπὶ τῆς ὁποίας οἱ ἄριστοι τῶν Γάλλων καθημέραν ἀπεκεφαλίζοντο, ἑωσοῦ τὸ αἷμά των ποταμηδὸν ἔρρευσεν εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν Παρισίων; Ἀφοῦ δὲ διέφθειρε καὶ ἀνέτρεψεν ὅλας τὰς ἠθικὰς ἀρχὰς, καὶ παρέλυσε τὴν δύναμιν τοῦ νόμου καὶ τὸν βραχίονα τῆς δικαιοσύνης, ἀφοῦ ἔξώρισε πᾶσαν θρησκείαν, ἀφοῦ ἤνοιξε τοὺς τάφους μυριάδων, καὶ ἔθαψε τὰ ἀποκεφαλισμένα σφάγια τῆς ἀνηλεοῦς ἀπανθρωπίας της,—τότε ἡ ἀθεΐα, ἡ γνησία θυγάτηρ αὐτῆς, ἀνέστησε τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐπέγραψεν εἰς τοὺς τοίχους καὶ τὰς θύρας ὅλων τῶν κοιμητηρίων τὴν ἀσεβῆ περίοδον, Ὁ θάνατος εἶναι ὕπνος αἰώνιος!!

Τοιοῦτοι ὑπῆρξαν πάντοτε οἱ γνήσιοι καρποὶ τῆς ἀπιστίας· τοιαῦται τῆς ἀποβολῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ αἱ παγχάλεποι συνέπειαι. Οἱ ἄπιστοι τῆς Γαλλίας πιθανὸν ὅτι δὲν προέβλεπον ποῦ ἔμελλε νὰ φέρῃ αὐτοὺς ἡ ἀποβολὴ τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ ὀλίγοι ἀπὸ τοὺς συγχρόνους ἡμῶν ἀπίστους προβλέπουσι πόσον ὀλέθριαι εἰς ἑαυτοὺς καὶ εἰς ἄλλους θέλουν εἶσθαι, ἐπὶ τέλους, αἱ ἀρχαί των. Ὁ Ἀπόστολος Ἰωάννης, κλείων τὸ βιβλίον τῆς Ἀποκαλύψεως, εἶπεν, "Ἐὰν τις ἀφέλῃ ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τῆς προφητείας ταύτης, ἀφελεῖ ὁ Θεὸς τὸ μέρος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς." Τί λοιπὸν νὰ εἴπωμεν περὶ ἐκείνων, οἵτινες ἀλογίστως καὶ ἀνεξετάστως ἀφαιροῦσι καὶ παραρρίπτουσιν ὅλους τοὺς λόγους τοῦ θεοπνεύστου τόμου, καλοῦντες καὶ μεταχειριζόμενοι αὐτὸν ὡς μῦθον σεσοφισμένον; Ὁ πράττων τοῦτο ἂς συλλογισθῇ ὁποίαν τρομερὰν εὐθύνην ἀναδέχεται. Κἀνεῖς ἂς μὴ πράξῃ τοιοῦτό τι, πρὶν σπουδαίως ἐρευνήσας βεβαιωθῇ χωρὶς οὐδεμιᾶς ἀμφιβολίας ὅτι εἶναι ψευδὴς ἡ Καινὴ Διαθήκη· πρὶν, ἐν συντομίᾳ, ἑτοιμασθῇ νὰ δώσῃ λόγον διατί ἐπεχείρησε νὰ ἀνατρέψῃ τὴν οὐράνιον θρησκείαν, ὑπὲρ τῆς ὁποίας ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ πάντες οἱ Ἀπόστολοι ἀπέθανον.

"Ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν γνώσεσθε αὐτοὺς," εἶπεν ὁ Κύριος ἡμῶν. Ἂν οὕτω κρίνωμεν τὴν ἀπιστίαν, θέλομεν ἐξάπαντος τὴν ἀπορρίψειν. Εἰς τὸν μέγαν φιλόσοφον Φραγκλῖνον ἐδόθη ποτὲ πόνημά τι χειρόγραφον κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ, τὸ ὁποῖον ὁ συγγράψας, σκοπὸν ἔχων νὰ δημοσιεύσῃ, παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ ἀναγνώσῃ μετὰ προσοχῆς, καὶ νὰ τὸν εἴπῃ τί ἐφρόνει. Ὁ Φραγκλῖνος, ἀφοῦ τὸ ἀνέγνωσεν, ἐπέστειλε τὴν Λακωνικὴν ταύτην ἀπάντησιν, Μὴ λύσῃς τὴν τίγριν· ἐννοῶν ὅτι, ἂν ἡ ἀπιστία ἐκυρίευε τὴν κοινωνίαν, τὸ ἔθνος ἤθελε καταφαγωθῆν ὡς ὑπὸ μαινομένης τίγριδος. Ἂν τὰ πάθη τῶν ἀνθρώπων μ' ὅλας τοῦ Χριστιανισμοῦ τὰς χαλινώσεις φέρωσιν αὐτοὺς εἰς τοιαύτας ὑπερβολὰς καὶ καταχρήσεις, τί νὰ μὴ πράξωσιν ὁπόταν αἱ χαλινώσεις αὗται ἀφαιρεθῶσι;

ΤΙ ΕΣΤΙΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ;

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ δὲν δηλοῖ ἁπλῶς τὸ ἀναγινώσκειν καὶ γράφειν, οὔτε οἱονδήποτε βαθμὸν νοητικῆς μόνον καλλιεργείας. Κατὰ τὸ πλατύτερον αὐτῆς νόημα, ἐκτείνεται ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τῆς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάρξεως. Ἅμα τὸ τέκνον γεννηθῇ, ἄρχεται ἡ ἐκπαίδευσίς του. Πολλάκις φέρει μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὸν κόσμον τὰ σπέρματα τῆς ἀσθενείας ἢ τῆς δυσειδείας, καὶ εἰς τὸ στῆθος τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἔτι κρεμάμενον λαμβάνει ἀνεξαλείπτους ἐντυπώσεις. Κατὰ τὴν πρώτην νηπιακὴν περίοδον, ἐνῷ τὸ φυσικὸν σύστημα ἐκτυλίσσεται καὶ δυναμοῦται, ὅλα τὰ πέριξ ἐνεργοῦσιν ἐπ' ἀγαθῷ ἢ ἐπὶ κακῷ,—ἡ καθαριότης, τὸ φῶς, ὁ ἀὴρ, ἡ τροφὴ, ἡ θερμότης. Βαθμηδὸν φαίνεται μᾶλλον καὶ μᾶλλον ὁ ἐσωτερικὸς ἄνθρωπος. Αἱ αἰσθήσεις γίνονται ὀξύτεραι. Αἱ ἐπιθυμίαι καὶ τὰ πάθη λαμβάνουσι μορφὴν προσηλοτέραν. Πᾶν ὅ,τι ἀκούεται ἢ βλέπεται, πᾶσα θεραπευομένη ἢ χαλινουμένη ὄρεξις, πᾶσα φιλόστοργος ἢ ἐμπαθὴς πρᾶξις, λέξις, ἢ βλέμμα, συντείνει, ποτὲ μὲν μικρόν τι καὶ ἀνεπαισθήτως, ποτὲ δὲ προφανῶς καὶ διαρκῶς, εἰς μόρφωσιν τοῦ ἀνθρώπου, ἢ μᾶλλον εἰς προσδιορισμὸν τῆς διευθύνσεως, καθ' ἣν θέλει βλαστήσειν καὶ ἀναπτυχθῆν. Νηπίου ὄντος, παιδίου, μειρακίου, ἐφήβου, ἀνδρὸς, προχωρεῖ ἡ ἀνάπτυξις τῆς σωματικῆς, νοητικῆς, καὶ ἠθικῆς αὐτοῦ φύσεως, ἐνῷ ἀδιαλείπτως ἐπενεργοῦν εἰς αὐτὸν αἱ διάφοροι περιστάσεις τῆς θέσεώς του—τὸ ὑγιεινὸν ἢ τὸ νοσῶδες τοῦ ἀέρος τὸν ὁποῖον ἀναπνέει, τὸ εἶδος καὶ ἡ ἱκανότης τῆς τροφῆς καὶ ἐνδυμασίας του, ὁ βαθμὸς καθ' ὃν ἐνεργοῦσιν αἱ σωματικαί του δυνάμεις, ἡ ἐλευθερία μὲ τὴν ὁποίαν αἱ αἰσθήσεις αὐτοῦ γυμνάζονται ἐπὶ ἐξωτερικῶν ἀντικειμένων, ἡ ἔκτασις καθ' ἣν ἐπιφορτίζονται αἱ δυνάμεις τῆς μνήμης, τῆς συγκρίσεως, καὶ τοῦ συλλογισμοῦ, τὰ ἐν οἴκῳ ἀκούόμενα καὶ ὁρώμενα, τὸ ἠθικὸν παρά-

δειγμα τῶν γονέων, ἡ τάξις τῆς σχολῆς, ἡ φύσις καὶ ὁ βαθμὸς τῶν μαθημάτων αὐτοῦ, ἀμοιβῶν τε καὶ ποινῶν, αἱ προσωπικαὶ ποιότητες τῶν συντρόφων του, αἱ δοξασίαι καὶ αἱ πράξεις τῆς κοινωνίας, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁποίας ἀναστρέφεται, καὶ ὁ χαρακτὴρ τῶν δημοσίων καταστημάτων, ὑπὸ τὰ ὁποῖα ζῇ. Τούτων ὅλων τῶν περιστάσεων ἡ ἐκ τῆς τρυφερωτάτης ἡλικίας διαδοχικὴ ἐπιρροὴ συνιστᾷ τὴν ἐκπαίδευσιν ἢ ἀνατροφὴν τοῦ ἀνθρώπου· ἐκπαίδευσιν, ἥτις δὲν τελειόνει εἰς τὴν ἄφιξιν τῆς ἀνδρικῆς ἡλικίας, ἀλλ' ἐξακολουθεῖ διὰ παντὸς τοῦ βίου—ὅστις εἶναι καὶ αὐτὸς, κατὰ τὴν σύμφωνον μαρτυρίαν τῆς ἀποκαλύψεως καὶ τοῦ ὀρθοῦ λόγου, κατάστασις δοκιμασίας ἢ ἐκπαιδεύσεως διὰ μέλλουσαν καὶ ἐνδοξοτέραν ὕπαρξιν.

Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΗ ΠΟΙΗΤΡΙΑ ΑΠΟΘΝΗΣΚΟΥΣΑ.

Ma jeunesse fut mensongère;
On crut la voir naître et fleurir;
Mais, comme la plante étrangère,
On la voit naître et se flétrir.
(Dorange.)

ΤΟ λυκαυγὲς τοῦ βίου μου ἠπένισα καὶ εἶδον,
Καὶ ἦτο πλῆρες μελανῶν τὸ χρῶμά του κηλίδων·
Περίλυπος κ' ἐκστατικὴ
Ἐστράφην τότε ὄπισθεν μετὰ ψυχῆς πενθίμου,
Καὶ τὴν ἠχὼ τῆς σκυθρωπῆς ἐξύπνησεν ἐρήμου
Φωνὴ ἐξαίφνης μυστική·—

«Τὴν ἀτραπὸν ἠθέλησεν ὁ νέος ὁδοιπόρος
Νὰ διαβῇ, καὶ ν' ἀναβῇ τὸ ἀντικρύ του ὄρος·
Ἀλλ' ἔστρεψε τὸ βῆμα
Ὀπίσω του, καὶ ἔφθασε τὴν θύραν τῆς κοιλάδος·
Πλὴν αὖρα κρύα ἔσβεσε τὸ φέγγος τῆς λαμπάδος,
Καὶ ἔπεσεν εἰς μνῆμα.

Ἐνῷ ἡ Ἠὼς ἔστεφε τὴν κόμην της μὲ ῥόδα,
Κ' εἰς ταύτην τὴν ἀκρώρειαν προέβαινε μὲ πόδα
Κρινόλευκον καὶ ἐλαφρὸν,
Τὰ ἄνθη εἶδε χύνοντα λεπτὸν ὑγρὸν δακρύων,
Καὶ ἄνεμος ἀπὸ βοῤῥᾶ τὸ ῥεῦμά του κυλίων,
Νεφῶν ἐπέχυσεν ἀφρόν.

Μόλις ἐξῆλθεν εὔθυμος ὁ ναύτης τοῦ λιμένος,
Τὸ τελευταῖον φίλημα τῆς φίλης του ἀσμένως
Δεχθεὶς, πλὴν καὶ δακρύων,
Κ' ἠγέρθη μαύρη θύελλα μὲ ἀστραπὴν καὶ βρόντον,
Καὶ τὰς ἀθύσσους ἤνοιξε κ' ἐτάραξε τὸν πόντον,
Κ' ἐσύντριψε τὸ πλοῖον.»—

Ὦ, ἦχον ἦχον κλαυθμηρὸν δὲν ἤκουσα κωδώνων,
Καὶ συριγμὸν ἀλλόκοτον ἐν μέσῳ τῶν δενδρώνων;
Δὲν εἶδον μὲ κρυπτοὺς παλμοὺς
Τὴν φωλεὰν ἡ ἀηδὼν μὲ θρήνους πῶς ἀφίνει,
Κ' ὁ κύκνος εἰς τοὺς οὐρανοὺς τὴν πτῆσιν διευθύνει
Μὲ γλυκυφθόγγους στεναγμούς;

Ὦ! ἤδη κ' ἡ καρδία μου θὰ παύσῃ, φεῦ! νὰ πάλλῃ!
Ὦ τῆς μητρός μου γηραιὰ, φιλόστοργος ἀγκάλη,
Ἀνοίξου τελευταῖον!
Ναί! θέρμανε τὸ στῆθός μου τὸ κρύον πρὸς ὀλίγον·
Τὸ βλέμμα μου σβυνόμενον κ' ἐπὶ μικρὸν ἀνοῖγον,
Τί βλέπει..; φῶς ὡραῖον..!—

Ὦ σύ, 'ποῦ ἄσβεστον πυρὸς μ' ἐνέβαλες κρατῆρα,
Καὶ ἤχους ἔχυνε γλυκεῖς διὰ σὲ ἡ λύρα,
Θνήσκουσαν πῶς μὲ θρηνῳδεῖς;
Τὸ βράδυ εἰς τὸν τάφον μου θὰ κεῖμαι, πλὴν θ' ἀκούσῃς
Ἄνωθεν ἦχον πένθιμον κιθάρας στεναζούσης,
Καὶ τὴν σκιάν μου θὰ ἰδῇς.

Ἀλλὰ θρηνεῖς; τὸ δρέπανον ἐνῷ τὴν γῆν ξυρίζει,
Μὲ τοὺς ἀστάχεις τρυφερὰ καὶ ἄνθη δὲν θερίζει,
Πρὶν ἔτι μαρανθῶσι;
Χωρὶς ἐλέγχους μυστικοὺς, μὲ ἄσπιλον καρδίαν
Οἱ ἄγγελοι εἰς τὴν χρυσῆν τῶν οὐρανῶν οἰκίαν
Θὰ μὲ ὑποδεχθῶσι.

Ἠλέησα τὸν ὀρφανὸν, τὴν τεθλιμμένην χήραν,
Καὶ ἄρτον εἰς τοῦ πένητος ἐνέβαλον τὴν πήραν·
Ἐλάτρευσα τὴν ἀρετήν·
Καὶ ὅτε εἰς τὸ στῆθός μου κατῆλθε πῦρ ὡραῖον,
Ἐζήτησα καὶ τὴν πηγὴν νὰ ἴδω τελευταῖον,
Τὴν στέγην φεύγουσα αὐτήν....

Μὴ μὲ θρηνεῖτε... ἔπαυσαν οἱ πόνοι... ἰδοὺ πίνω
Τὸ νᾶμα τὸ ἀθάνατον.... ἐνταῦθα σᾶς ἀφίνω....
Ἐπάνω σᾶς προσμένω...
Ἤδ' ἡ ψυχή μου ἐλαφρὰ πετᾷ... τὰ ὕψη τρέχει,
Κ' ἐκστατικὴ 'ς τῶν Χερουβὶμ τὰ ᾄσματα προσέχει...
Ἰδοὺ ἐκεῖ ἐμβαίνω!...

Χρῆστος Ἀναστασιάδης.

ΤΑ χρήματα εἶναι ὡς ἡ κόπρος, πάντῃ ἄχρηστα, ἐκτὸς ὁπόταν ἐξαπλόνωνται. Οἱ πονηροὶ συσσωρεύουσι πολλάκις χρυσὸν ὡς χώματα δι' ἀδίκων, σκληρῶν, καὶ ἀπατηλῶν μέσων· ἀλλὰ δὲν ὠφελοῦσιν αὐτοὺς ἐπὶ τέλους. Ἐξ ἐναντίας, θέλουν εἶσθαι ταχὺς μάρτυς ἐναντίον τοῦ ἰδιοκτήτου.

Η ΑΓΝΟΙΑ τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἐμπορεῖ εὐκόλως νὰ προτείνῃ ἐρωτήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἡ σοφία τοῦ φιλοσόφου δὲν δύναται ν' ἀποκριθῇ· καὶ εἷς ἁμαρτωλὸς δύναται πλειότερον ἀγαθὸν νὰ καταστρέψῃ διὰ μιᾶς, παρ' ὅσον χιλιάδες ἐναρέτων ἐμποροῦν νὰ ἐκτελέσωσιν εἰς ὁλόκληρον αἰῶνα.

ΙΣΧΥΡΟΤΑΤΑ εἶναι τὰ δεσμὰ, ὅσα μᾶς προσκολλῶσιν εἰς τὸν οἶκον τῆς γεννήσεώς μας, ὑπὸ τῆς Προνοίας ἐμπεφυτευμένα ὡς ἡ πηγὴ πολλῶν ἀρετῶν. Ταῦτα μόλις δύνανται ν' ἀπαριθμηθῶσι· διότι πᾶν ὅ,τι βλέπομεν καὶ πᾶν ὅ,τι ἀκούομεν εἰς τὸν πατρῷον οἶκον ἔχει γλυκύ τι θέλγητρον.

ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ, 1841.] [ΑΡΙΘ. 56.

Ο ΞΙΦΙΑΣ.

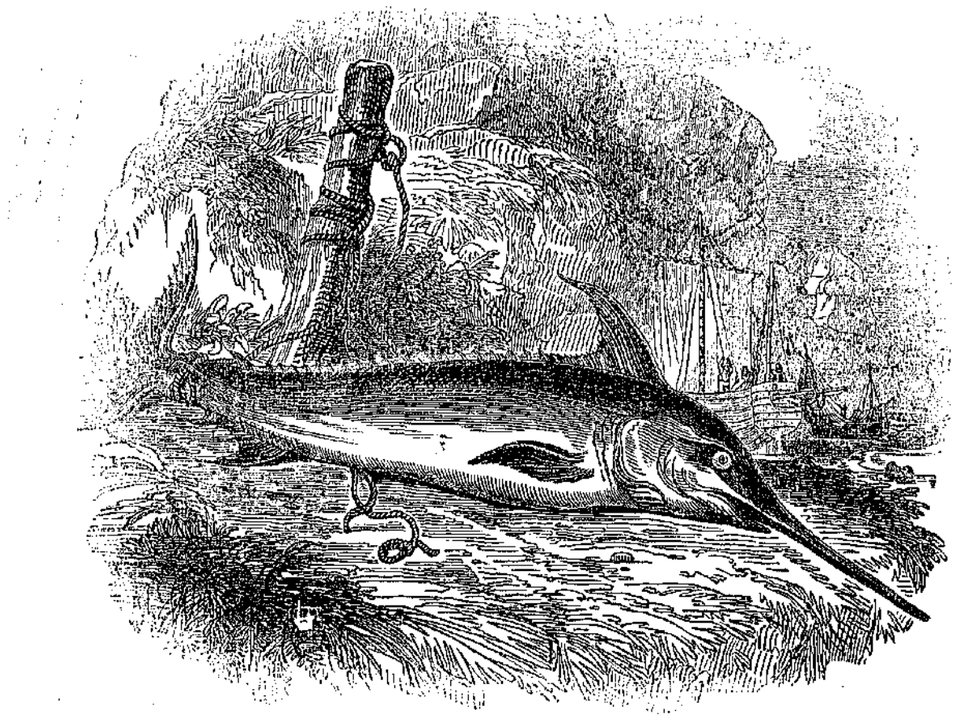

ΟΛΑ σχεδὸν τὰ ἔθνη ὀνομάζουσι Ξιφίαν τὸν ἰχθὺν τοῦτον διὰ τὸ μακρὸν ὀστῶδες ρύγχος του. Γενικοὶ αὐτοῦ χαρακτῆρες, παρὰ τὸ ξιφοειδὲς ρύγχος, εἶναι ἡ ἔλλειψις ὀδόντων, καὶ τὸ στρογγύλον καὶ ἀλεπίδωτον τοῦ σώματος. Τὰ δύο κυριώτερα εἴδη εἶναι,—ὁ κοινὸς ξιφίας, καὶ ὁ πλατύπτερος ξιφίας. Ὁ κοινὸς θεωρεῖται μὲν ὡς γέννημα τῆς Μεσογείου, ἀλλὰ κάποτε πλανᾶται εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν, καὶ φαίνεται ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν καθ' ὅλην τὴν παραλίαν τῆς Εὐρώπης μέχρι τῆς Βαλτικῆς, ὡς καὶ καθ' ὅλην τὴν Ἀφρικανὴν παραλίαν μέχρι τοῦ Ἀκρωτηρίου τῆς Καλῆς Ἐλπίδος. Ἔχει δὲ μακρὸν καὶ στρογγύλον σῶμα, μέγιστον πλησίον τῆς κεφαλῆς, βαθμηδὸν δὲ ὀξυνόμενον πρὸς τὴν οὐράν. Τὸ γενικὸν χρῶμα εἶναι μελάγχροινον, κλίνον εἰς ἀργυροειδὲς λευκὸν ἐπὶ τῶν πλευρῶν καὶ τοῦ ὑπογαστρίου Κάποτε γίνεται μέγιστος ὁ ἰχθὺς οὗτος, ἀποκτῶν ἕως εἴκοσι ποδῶν μῆκος. Ἀναφέρεται εἷς, τοῦ ὁποίου ἡ κεφαλὴ μόνη ἐζύγιζε τριάκοντα ὀκάδας, τὸ δὲ ρύγχος εἶχε τριῶν ποδῶν μῆκος.

Ὁ ξιφίας εἶναι δραστηριώτατος καὶ ἀδηφάγος. Τρώγει δὲ ἰχθῦς τῶν μικροτέρων εἰδῶν, τοὺς ὁποίους διατρυπᾷ καὶ φονεύει μὲ τὸ ξίφος του. Λέγεται ὅτι τρίφει ἰδιαιτέραν ἔχθραν κατὰ τοῦ θύννου, ὅστις ὁπόταν ἴδῃ αὐτὸν τραμάζει ἐπίσης, καθὼς τὸ πρόβατον εἰς τὴν θέαν τοῦ λύκου.

Μεγάλως ὑπολήπτονται τὸν ἰχθὺν τοῦτον οἱ Σικελιῶται, πληρόνοντες δι' αὐτὸν οἱανδήποτε τιμὴν ὅταν ἦναι ὁ καιρός του, τουτέστιν ἀπὸ Μαΐου μέχρι Αὐγού.

στου. Κατακόπτοντες δὲ ἀλατίζουν αὐτὸν διὰ μέλλουσαν χρῆσιν. Τοῦτο κατ' ἐξοχὴν ἐγίνετο ἀρχαίως εἰς πόλιν ἐν τῷ Ταραντίνῳ Κόλπῳ, τοὺς Θουρίους, ὅθεν καὶ ὁ ἰχθὺς ὠνομάσθη τόμος Θουρῖνος. Ὁ Στράβων μᾶς ἀφῆκε περιγραφὴν τοῦ τρόπου*, καθ' ὃν οἱ ἀρχαῖοι συνελάμβανον τὸν ἰχθὺν τοῦτον, ἐξ ἧς φαίνεται ὅτι ἡ μέθοδος ἦτον ἡ αὐτὴ ὁποία καὶ ἡ σημερινή. Ἀνθρωπός τις ἀναβαίνει εἰς βράχον, ὑπερκείμενον τῆς θαλάσσης, καὶ καθὼς ἀνακαλύψῃ τὸν ἰχθὺν, εἰδοποιεῖ τὸ παρευρισκόμενον πλοιάριον περὶ τῆς διευθύνσεως τὴν ὁποίαν ἔλαβεν. Εἷς τῶν ἐν τῷ πλοιαρίῳ ἀναβαίνει τότε εἰς τὸ κατάρτιον, καὶ ἀφοῦ ἴδῃ τὸν ξιφίαν, διευθύνει πρὸς αὐτὸν τοὺς κωπηλάτας. Εὐθὺς ὅταν ἀρκετὰ πλησιάσωσι, καταβαίνει ὁ ἐπὶ τοῦ καταρτίου, καὶ λαμβάνων εἰς τὴν χεῖρά του καμάκιον, μὲ σχοινίον ἐπισυνημμένον, ἐμπήγει αὐτὸ εἰς τὸν ἰχθὺν, κάποτε ἐξ ἱκανοῦ διαστήματος. Ἀφοῦ δ' ἀποκάμῃ ὁ ξιφίας σπαραττόμενος καὶ ζητῶν νὰ ἐκφύγῃ, ὡς καὶ ἀπαυδήσῃ ἀπὸ τὴν πληγήν του, πιάνεται καὶ σύρεται εἰς τὸ πλοιάριον. Οἱ δεισιδαίμονες ἁλιεῖς τῆς Σικελίας ἔχουν ἐπῳδήν τινα, τὴν ὁποίαν νομίζουσι δραστηριωτάτην εἰς τὸ νὰ ἐφελκύῃ τὸν ἰχθὺν καὶ νὰ κρατῇ αὐτὸν ἐγγὺς τοῦ πλοιαρίου.

Ὁ Ξιφίας Πλατύπτερος ἔχει μορφὴν λεπτοτέραν καὶ κομψοτέραν τοῦ προηγουμένου, διακρίνεται δὲ καὶ ἀπὸ πλατύτατον ὀπίσθιον πτερύγιον, καὶ ἀπὸ μακρότατα ὀξέα θωρακικὰ παραρτήματα, διόλου λείποντα εἰς τὸν ἄλλον. Τὸ γενικὸν χρῶμα τοῦ ἰχθύος τούτου εἶναι ἀργυρογαλανωπὸν λευκὸν, ἐκτὸς ἐπὶ τῶν νώτων, τῆς κεφαλῆς, τῆς οὐρᾶς, καὶ τῶν πτερυγίων, τὰ ὁποῖα εἰς τὸν ζωντανὸν εἶναι βαθέος γαλανοῦ, ἐπὶ τὸ μελάγχροινον κλίνοντος εἰς τὰ ἐξηραμμένα δείγματα. Εὑρίσκεται δὲ ὁ ἰχθὺς οὗτος εἰς τὰς θαλάσσας τῆς Βραζιλίας καὶ τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν, καὶ προσέτι εἰς τὰ βόρεια πελάγη. ὅπου, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ, μεγάλως ἐχθρεύεται τὰς φαλαίνας, διατρυπῶν αὐτὰς μὲ τὸ φοβερὸν ὅπλον του.

Ὁ πλοίαρχος μεγάλου Ἀγγλικοῦ καραβίου, ταξειδεύοντος εἰς τὰς Ἀνατολικὰς Ἰνδίας, περιέγραψεν ἐκπληκτικόν τι ἀλλ' ὄχι σπάνιον παράδειγμα τῆς δυνάμεως ἀτόμου τινὸς τοῦ πλατυπτέρου τούτου εἴδους· μὲ τὸ ξίφος αὐτοῦ διετρύπησε τὸ πλοῖον εἰς τρόπον, ὥστε σχεδὸν ὁλόκληρον ἐνεπήχθη μέχρι τῆς βάσεώς του· τὸ ζῶον ὅμως ἐφονεύθη ἀπὸ τὴν σφοδρότητα τῆς συγκρούσεως. Εἶναι ἀληθῶς μέγα εὐτύχημα, ὅτι ὁ ἰχθὺς ἐν γένει ἡ φονεύεται τοιουτοτρόπως, ἢ ἐπὶ τέλους ἀποθνήσκει μὴ δυνάμενος ν' ἀποσύρῃ τὸ ὅπλον του· διότι, ἂν ἠμπόρει νὰ κατορθόνῃ τοῦτο, τὸ διατρυπώμενον πλοῖον ἤθελεν ἐξ ἀνάγκης καταποντίζεσθαι· καὶ τωόντι συνέβη ὥστε παλαιὰ ἢ ἀδύνατα πλοῖα νὰ κινδυνεύσωσι τὰ μέγιστα, ἢ καὶ νὰ χαθῶσι, κτυπηθέντα ὑπὸ ξιφίου. Εἰς τὸ προκείμενον παράδειγμα, τὸ ξύλον, μετὰ τοῦ ξίφους ἐμπεπηγμένου, ἐκόπη μὲ πριόνιον, εὑρίσκεται δὲ τώρα εἰς τὸ Βρετανικὸν Μουσεῖον.

Ὁ Πλίνιος ἀναφέρει τὴν δύναμιν τοῦ ξιφίου νὰ διατρυπᾷ πλοῖα· τοῦτο δὲ πολὺν χρόνον ἐθεωρεῖτο ὡς μία τῶν ὑπερβολῶν, αἵτινες τόσον πλεονάζουν εἰς τὰ συγγράμματα τῶν ἀρχαίων φυσικοϊστορικῶν. Τινὲς θέλουν ὅτι μὴ γνωρίζων ὁ Πλίνιος τὴν διαφορὰν τῶν εἰδῶν, ἀπέδωκεν εἰς τὸν κοινὸν ξιφίαν τὸ ἀληθεῦον μόνον περὶ τοῦ πλατυπτέρου εἴδους· ἀλλὰ σφάλλουν οἱ τοιοῦτοι, καθότι ἀμφότερα τὰ εἴδη ἔχουν ἐπίσης τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος δύναμιν. Ὁ ἰατρὸς Ἱερώνυμος Σμίθ, εἰς τὴν "Φυσικὴν αὐτοῦ Ἱστορίαν τῶν Ἰχθύων τῆς Μασσακουσέττης, 1833," περιγράφει τὸν κοινὸν ξιφίαν ὡς συχνάζοντα εἰς ἐκείνην τὴν παραλίαν, ἐναντίον τῆς κοινῆς γνώμης, ἥτις περιορίζει αὐτὸν εἰς τὴν Μεσόγειον καὶ εἰς τὰ Ἀτλαντικὰ παράλια τῆς Ἀφρικῆς καὶ Εὐρώπης, καὶ διηγεῖται μάλιστα παραδείγματα διατρυπήσεως καραβίων. Ὅτι δ' ἐννοεῖ τὸ κοινὸν καὶ ὄχι τὸ πλατύπτερον εἶδος φαίνεται ἀναντιρρήτως ἐκ τοῦ σχήματος καὶ τῆς λεπτομεροῦς περιγραφῆς του. Ἀλλὰ μολονότι τὰ ἑπόμενα, ἠρανισμένα ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ ἰατροῦ Σμίθ, ἐφαρμόζονται ἰδιαιτέρως εἰς τὸν κοινὸν ξιφίαν, δὲν εἶναι ἀμφιβολία ὅτι ἀληθεύουν ἐπίσης καὶ περὶ τοῦ πλατυπτέρου. Κατ' ἀλήθειαν, μόλις γνωρίζεται οἱαδήποτε διαφορὰ εἰς τὰς ἕξεις των.

"Ὁ ἰχθὺς οὗτος," παρατηρεῖ ὁ συγγραφεύς μας, "ἔχει ὑπερβολικήν τινα ὀξυθυμίαν, καὶ διὰ τοῦτο φαίνεται πάντοτε εἰς κινδυνώδεις καὶ φοβερὰς δυσκολίας ἐμπεριπεπλεγμένος. Εἶναι ἀδηφάγος, καὶ ὅμως χωρὶς ὀδόντας· μολονότι δὲ διάγει ὡς ὁ τῆς ἀβύσσου περιπλανώμενος ἥρως, ἐπεμβαίνων εἰς ξένας ὑποθέσεις ὅπου δὲν ἔχει προσωπικόν τι συμφέρον, ἄλλοτε ὅμως κηρύττει, τρόπον τινά, φανερὸν πόλεμον κατὰ παντὸς ὅ,τι κινεῖται εἰς τὸν ἀχανῆ κόσμον τῶν ὑδάτων.

"Παμμεγέθεις φάλαιναι, καίτοι εἰρηνικῶς διατεθειμέναι, ἂν κατὰ δυστυχίαν πέσωσιν ἐντὸς τῆς περιφερείας τῆς αὐτοῦ ὁράσεως, σφάζονται ἀνηλεῶς. Ὁπόταν δ' ἀποτύχῃ ὁ ξιφίας εἰς τὸ νὰ κατορθώσῃ τὸν θάνατον τοῦ μεγάλου τούτου ζώου, προέρχεται συχνότερον ἐκ τοῦ ὅτι τὸ ξίφος δὲν εἶναι ἀρκετὰ μακρὸν, ὥστε νὰ περάσῃ διὰ τοῦ παχέος καλύμματος τῆς πιμελῆς ἕως εἰς τὰ ζωτικὰ μέρη, παρ' ἐξ ἀδρανείας τινὸς τοῦ πολεμικοῦ ἐχθροῦ."

Μ' ὅλην τὴν κακίστην ταύτην εἰκόνα τοῦ χαρακτῆρός του, εἰς ἡμᾶς φαίνεται ὅτι διευθύνει τὸ ξίφος αὐτοῦ κατὰ τῶν πλοίων ὄχι τόσον ἀπὸ διάθεσιν νὰ κτυπᾷ εἰς ὅλα τὰ συναπαντώμενα, ὅσον ἐκ τῆς ἰδέας ὅτι τὰ εἰρημένα πλοῖα εἶναι φάλαιναι, ἢ ἄλλοι μεγάλοι ἰχθύες· ὅτι δὲ σπανίως ἢ καὶ οὐδέποτε προσβάλλονται πλοῖα οὕτω πως εἰς τὴν Μεσόγειον δύναται ἴσως κατὰ μέγα μέρος ν' ἀποδοθῇ εἰς τὴν μὴ ὕπαρξιν ἐν αὐτῇ τῇ θαλάσσῃ ἰχθύων τόσον μεγάλων, ὥστε νὰ ἐμπορέσῃ ὁ ξιφίας κατὰ λάθος νὰ ἐκλάβῃ πλοῖον ἀντὶ αὐτῶν. Εἰς μεγάλα σφάλματα περὶ τοῦ χαρακτῆρος ζώου τινὸς δύναταί τις νὰ ὑποπέσῃ, ὅταν δὲν στοχάζεται προσεκτικῶς τὰς τοπικὰς περιστάσεις.

"Γαλήνιόν τινα θερινὴν ἡμέραν," ἐξακολουθεῖ ὁ προειρημένος ἰατρὸς Σμίθ," ἐνῷ πρωΐ τις βραδέως ἐκωπηλάτει τὸ μικρὸν αὐτοῦ σκάφος ἐπὶ τῆς στιλβούσης ἐπιφανείας τῶν ἐλαφρῶς συγκεκινημένων ὑδάτων, αἴφνης κτύπος ὁρμητικὸς ἐσήκωσεν αὐτὸν ἀπὸ τὴν ἕδραν του, ξιφίου τινὸς ἐμπήξαντος τὴν μακρὰν αὐτοῦ λόγχην εἰς τὸν πυθμένα τῆς λεπτῆς λέμβου, καὶ ὑπὲρ τοὺς τρεῖς πόδας ἄνω τοῦ ἐδάφους αὐτὴν ἀνυψώσαντος· ὁ πρωράτης, μὲ τὴν ἀταραξίαν τοῦ πνεύματος ἥτις χαρακτηρίζει ὅλην τὴν ἀδελφότητα, κτυπήσας εὐθὺς μὲ τὸ κοντάκιον τοῦ κωπίου, συνέτριψεν αὐτὴν ἴσα μὲ τὸ ἔδαφος, πρὶν λάβῃ καιρὸν ὁ ὑποθαλάσσιος δολοφόνος ν' ἀποσύρῃ τὸ φοβερὸν καὶ κινδυνῶδες ὅπλον του.

"Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, ἐνῷ ἐπεσκευάζετο πλοῖον τῆς Βοστῶνος ἀπὸ μακρυνὸν πλοῦν ἐπιστρέψαν, ἀνεκαλύφθη ῥύγχος ξιφίου ἀρκετὰ βαθέως εἰς τὴν σκληρὰν δρῦν ἐμπεπηγμένον. Τὸ δὲ 1725, ἐπισκευαζομένης τῆς Βρετανικῆς βασιλικῆς νηὸς τῆς Λεοπαρδάλεως, μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτῆς ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Γουϊνέας, ξίφος τοῦ ἰχθύος τούτου εὑρέθη, τὸ ὁποῖον εἶχε τρυπήσειν διὰ τοῦ χαλκώματος ἕνα δάκτυλον, ἑπομένως διὰ σανίδος τριῶν δακτύλων, ἐπέκεινα δ' αὐτῆς τέσσαρας ἥμισυ δακτύλους εἰς τὴν στερεὰν ξυλικήν. Ἦσαν δὲ γνώμης οἱ μηχανικοὶ ὅτι ἤθελον χρειασθῆν ἐννέα κτύποι σφύρας, ζυγιζούσης εἰκοσιπέντε λίτρας, διὰ νὰ ὠθισθῇ σιδηροῦς μοχλὸς ὁμοίου μεγέθους καὶ σχήματος εἰς τὸ αὐτὸ βάθος ἐν τῷ αὐτῷ σκάφει· ἀλλ' ὁ ἰχθὺς ἐνέπηξε τὸ ξίφος αὐτοῦ διαμιᾶς."

"Ἐντιμός τις κάτοικος τοῦ Πλυμούθου (πόλεως τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν,)" ἐξακολουθεῖ ὁ ἰατρὸς Σμίθ, "μᾶς ἐδιηγήθη τὸ ἑπόμενον παράδοξον κατόρθωμα. Εἰς τὸ φαλαινοκάραβον ἡ Τύχη, ἐπιστρέψαν εἰς τὰ ἴδια τὸ 1826 ἢ 1827, ἀνεκαλύφθη ἐπὶ τοῦ ἔξωθεν τῆς τρόπιδος (καρίνας) ἡ λόγχη ξιφίου, ἥτις, παρατηρήσεως γενομένης, εὑρέθη ὅτι εἶχε διαπεράσειν τὸ χάλκινον ὑποκάλυμμα, σανίδα ἑνὸς δακτύλου τὸ πάχος, δίπλακα τριῶν δακτύλων ἀπὸ σκληρὸν ξύλον, τὰς στερεὰς δρυΐνας δοκοὺς τῶν δώδεκα δακτύλων, ἄλλην σανίδα δύο ἥμισυ δακτύλων ἀπὸ σκληρὰν δρῦν, καὶ τελευταῖον διετρύπησε κάδον ἐλαίου, ὅπου ἔτι ἔμενεν ἀκινήτως προσηλωμένη, ὥστε ῥανὶς ἐλαίου δὲν εἶχεν ἐκφύγειν."

Ἡ ἐνταῦθα εἰκονογραφία μας διασαφηνίζει τὰ ἀνωτέρω ἀνέκδοτα, παριστάνουσα τὸ ὅπλον τοῦ ξιφίου, (ὡς πραγματικῶς εὑρίσκεται εἰς ἓν ἀπὸ τὰ τῆς Εὐρώπης Μουσεῖα), οὕτω πως ἔχον διαπερασμένα τὰ ἔξωθεν καὶ ἔσωθεν σανιδώματα χαλκοσκεπάστου πλοίου. Τοιαύτη δὲ ψηλαφητὴ ἀπόδειξις φαίνεται σχεδὸν ἀναγκαία, ὥστε νὰ καταστήσῃ ἀξιόπιστα ὅσα τεράστια ἐδιηγήθημεν περὶ τῆς ἐκπληκτικῆς δυνάμεως τοῦ φοβεροῦ τούτου ζώου.

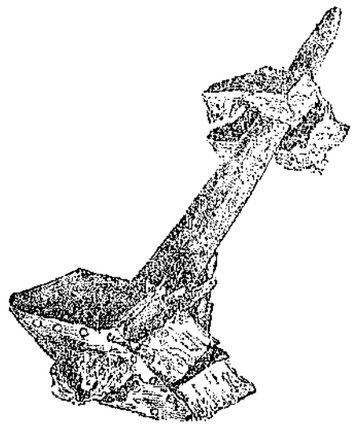

Βεβαιόνει περιπλέον ὁ ἰατρὸς Σμίθ, ὅτι συνεχῶς οἱ ναυπηγοὶ τῆς Ἀμερικῆς εὑρίσκουν αἰχμὰς καὶ κομμάτια τῶν ξιφῶν εἰς τὰς τρόπεις (καρίνας) πλοίων, καὶ μάλιστα τῶν ἐρχομένων ἐκ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. "Ἔχομεν," λέγει, "πολλὰ δείγματα τῶν ξιφῶν ἀπὸ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου, ἀλλὰ μόνον δύο ἔχουσι τὸ σκελετὸν τῆς κεφαλῆς, τὸ ὁποῖον καθιστάνει αὐτὰ πολυτιμότατα διὰ ταμεῖον. Οἱ θαλασσινοὶ, ὅσοι φέρουν αὐτὰ ἀπὸ ξένας χώρας ὡς ἀξιοπερίεργα, τὰ βλάπτουσι πολλάκις κατὰ δύο τρόπους· πρῶτον, πριονίζοντες αὐτὰ πολὺ μακρὰν τῆς σιαγόνος, καὶ δεύτερον, ξύοντες αὐτὰ μὲ μαχαίρας καὶ ὑάλια ὡς διὰ νὰ τὰ καλητερεύσωσιν· ἐντεῦθεν τὰ πλεῖστα τῶν ἐν Μουσείοις δειγμάτων εἶναι σχεδὸν ἠφανισμένα."

Ὑπάρχει πρὸς τούτοις Ξιφίας Βραχύρρυγχος, καὶ Ξιφίας Στρογγυλόρρυγχος· ἀλλὰ περὶ τούτων ὀλίγον γνωρίζεται. Τὸν πρῶτον περιέγραψεν ὁ Lacepède ἀπὸ ἓν μοναδικὸν δεῖγμα πεσὸν εἰς τὴν ξηρὰν κατὰ τὴν Ῥούπελλαν τῆς Γαλλίας. Ὁμοιάζει δ' ἐν γένει τὸν κοινὸν ξιφίαν, ἀλλὰ διαφέρει καθὸ ἔχων ξίφος βραχύτερον, καὶ προσέτι δύο ἐξογκώματα ἑκατέρωθεν τῆς οὐρᾶς.

---

* Τοὺς ξιφίας ὀνομάζει ὁ Στράβων καὶ γαλεώτας· ἰδοὺ δὲ ἡ τῆς ἁλώσεως αὐτῶν περιγραφή του·—« Σκοπὸς ἐφέστηκε κοινὸς τοῖς ὑφορμοῦσιν ἐν δικώποις σκαφιδίοις πολλοῖς, δύο καθ' ἕκαστον σκαφίδιον. Καὶ ὁ μὲν ἐλαύνει, ὁ δ' ἐπὶ τῆς πρώρας ἕστηκε δόρυ ἔχων, σημήναντος τοῦ σκοποῦ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ γαλεώτου· φέρεται δὲ τὸ τρίτον μέρος ἑξαλον τὸ ζῶον. Συνάψαντος δὲ τοῦ σκάφους, ὁ μὲν ἔπληξεν ἐκ χειρὸς, εἶτ' ἐξέσπασεν ἐκ τοῦ σώματος τὸ δόρυ χωρὶς τῆς ἐπιδορατίδος· ἀγκιστρώδης τε γάρ ἐστι, καὶ χαλαρῶς ἐνήρμοσται τῷ δόρατι ἐπίτηδες, καλώδιον δ' ἔχει μακρὸν ἐξημμένον· τοῦτ' ἐπιχαλῶσι τῷ τρωθέντι, ἕως ἂν κάμῃ σφριδάζον, καὶ ὑποφεύγον· τότε δ' ἕλκουσιν ἐπὶ τὴν γῆν, ἢ εἰς τὸ σκάφος ἀναλαμβάνουσιν, ἐὰν μὴ μέγα ᾖ τελέως τὸ σῶμα.»

« ΘΛΥΜΑΖΕΙΣ αὐτὴν τὴν εἰκόνα,» μὲ εἶπε γηραλέος Δομινικανὸς εἰς τὴν Πάδουαν, ἐνῷ ἱστάμην ἐπιβλέπων εἰς ζωγραφίαν τοῦ Τελευταίου Δείπνου, κρεμαμένην εἰς τὸ ἐστιατόριον τοῦ μοναστηρίου· « τεσσαράκοντα ἑπτὰ ἔτη γεύματίζω ἤδη ἔμπροσθεν αὐτῆς· τόσαι δὲ μεταβολαὶ συνέβησαν μεταξύ μας,—τόσοι ἦλθον καὶ ἀνεχώρησαν εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα,—ὥστε, ὁπόταν θεωρῶ τοὺς εἰς τὴν τράπεζαν ἐκείνην περικαθημένους, καίτοι ἀλάλους,—μ' ἔρχεται σχεδὸν νὰ πιστεύω ὅτι ἡμεῖς εἴμεθα αἱ σκιαί, καὶ ὄχι αὐτοί.»

ΚΕΡΑΥΝΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.

Το ἑξῆς συμβὰν, τὸ ὁποῖον ἔγινεν εἰς τὸ χωρίον Chateauneuf, μᾶς δίδει πληρεστάτην ἰδέαν τῶν φρικωδῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ κεραυνοῦ. Τὸ χωρίον τοῦτο, συγκείμενον ἐκ δεκατεσσάρων συνενωμένων οἰκιῶν καὶ μιᾶς ἐκκλησίας, κεῖται εἰς κορυφήν τινα τῶν Ἄλπεων.

Ἐν ἔτει 1819, Ἰουλίου 11, ἡμέρᾳ Κυριακῇ, περὶ τὰς 10 ὥρας καὶ ἡμίσειαν, ὅλοι οἱ τοῦ χωρίου ἐπορεύθησαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ὁ καιρὸς ἦτο γαληνιαῖος, καὶ ὀλίγα τινὰ νέφη μόνον ἐκάλυπτον ἐν μέρει τὸν ὁρίζοντα· τελουμένης τῆς λειτουργίας, ἐνῷ νέος δεκαοκταετὴς ἀνεγίνωσκεν ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τῶν Ἀποστόλων, ἠκούσθησαν βρονταὶ ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην· ὁ κεραυνὸς ἀφήρεσε τὸ βιβλίον ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ νέου, κατακερματισθέν· ἡ φλὸξ περιέζωσε τὸ σῶμά του, καὶ τὸν ἔσφιγξεν εἰς τὸν λαιμόν· καὶ τότε ὁ νέος, ὅστις κατὰ πρῶτον φοβηθεὶς ἐκραύγαζεν, ἀκουσίως ἔκλεισε τὸ στόμα, ἔπεσε κατὰ γῆς, καὶ ἐκυλίετο ἐπὶ τῶν παρευρεθέντων, πεσόντων καὶ αὐτῶν ἐπίσης, καὶ μετ' αὐτῶν ὠθίσθη ἔξω τῆς θύρας. Ὁ νέος οὗτος ἐπανελθὼν εἰς ἑαυτὸν ἐμβῆκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ εὑρὼν τὸν ἱερέα λειποθυμημένον καὶ χωρὶς αἰσθήσεις, ἔκραξεν εἰς βοήθειαν αὐτοῦ τοὺς ἧττον πληγωθέντας, οἱ ὁποῖοι ἔσβυσαν τὴν φλόγα τῶν φορεμάτων του, καὶ διὰ πολλῶν προσπαθειῶν μετὰ δύο ὥρας τῆς λειποθυμίας τὸν ἐπανέφερον εἰς τὰς αἰσθήσεις του. Ὁ ἱερεὺς, ἀφοῦ ἐξέμεσε πολὺ αἷμα καὶ συνῆλθεν εἰς ἑαυτὸν, ἐβεβαίωσε τοὺς παρευρεθέντας, ὅτι δὲν ἤκουσε τὸν κεραυνὸν, οὔτε ἤξευρε τί συνέβη. Τὸ ἠλεκτρικὸν ῥευστὸν διέλυσε τὰς χρυσᾶς ταινίας τοῦ ἄνω μέρους τοῦ ἐπιτραχηλίου του, ἀφήρεσε τὸ ἓν τῶν ὑποδημάτων του, τὸ ὁποῖον ἔῤῥιψεν εἰς τὸ ἄκρον τῆς ἐκκλησίας, ἔθλασε τὸν ἐπ' αὐτοῦ μετάλλινον κρίκον, καὶ ἐσύντριψε τὸν θρόνον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκάθητο. Ὁ ἱερεὺς ἐπληγώθη καιρίως εἰς τὸν δεξιὸν ὦμον, εἰς τὸν δεξιὸν καὶ ἀριστερὸν βραχίονα, εἰς τὸν ἀριστερὸν μηρὸν, καὶ εἰς τὸ ἄνω χεῖλος μέχρι τῆς ῥινός. Μετὰ δύο μῆνας ἰάθη τῶν πληγῶν, παθὼν καθ' ὅλον τοῦτο τὸ διάστημα ἄκραν ἀγρυπνίαν· ἀλλὰ μένουσιν εἰσέτι εἰς παραλυσίαν οἱ βραχίονές του, καὶ ὑποφέρει εἰς τὰς διαφόρους τῆς ἀτμοσφαίρας μεταβολάς.

Ὁ κεραυνὸς ἀφήρεσε βρέφος ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τῆς μητρὸς, καὶ τὸ ἔῤῥιψεν ἓξ πόδας μακράν. Ἡ ἐκκλησία ἐγέμισεν ἀπὸ μαῦρον καὶ πυκνὸν ἀτμὸν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου διέκρινον τὰ ἀντικείμενα διὰ τοῦ φωτὸς τῶν ὑπὸ τοῦ κεραυνοῦ ἐμπρησθέντων ἱματίων· ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ συμβάντος ἐφονεύθησαν ἐννέα ἄνθρωποι, καὶ ἐπληγώθησαν ὀγδοήκοντα δύο. Ὅλοι οἱ παρὰ τὴν ἐκκλησίαν κύνες ἐφονεύθησαν εἰς τὴν θέσιν ἐν ᾗ ἔτυχον. Γυνή τις εὑρεθεῖσα εἰς τὴν πλησίον τῆς ἐκκλησίας κειμένην καλύβην της ἐδιηγεῖτο, ὅτι εἶδε τρεῖς μάζας πυρὸς πεσούσας τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην, καὶ ὅτι μάλιστα ἐφαίνοντο ὡς νὰ ἐζήτουν νὰ κατακαύσωσι τὴν καλύβην. Ὁ κεραυνὸς ἔπεσε κατὰ πρῶτον, ὡς φαίνεται, εἰς τὸν σταυρὸν τοῦ κωδωνοστασίου, τὸν ὁποῖον εὗρον εἰς δεκαὲξ μέτρων ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, ἐμπηγμένον εἰς χάραγμα βράχου· καὶ μετὰ ταῦτα τρυπήσας τὸν θόλον εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἔκαμε μίαν κυκλικὴν ἀνασκαφὴν ἔχουσαν διάμετρον ἡμίσεως Γαλλικοῦ μέτρου, ἐκτεινομένην δ' ὑπὸ τὰ θεμέλια τοῦ τοίχου ἕως τοῦ καταστρώματος τῆς ὁδοῦ· καὶ ἄλλην, διὰ τῆς ὁποίας διῆλθεν ὑπὸ τὰ θεμέλια ἑνὸς ἱπποστασίου, ὅπου εὗρον πέντε πρόβατα καὶ ἕνα ἵππον φονευμένα.—Φυσικη Εμ. Ψυχα.

Η ΠΕΡΙ ΤΑΣ ΩΡΑΣ ΑΚΡΙΒΕΙΑ ΤΟΥ ΟΥΑΣΙΓΚΤΩΝΟΣ.

Αφου ὁ Οὐασιγκτὼν διώρισε τὸ μεσημέριον ὡς τὴν ὥραν καθ' ἣν νὰ παρευρίσκεται εἰς τὴν Συνέλευσιν, δὲν ἔλειψέ ποτε νὰ διαπερᾷ τὸ κατώφλιον τῆς αἰθούσης ἐνῷ τὸ ὡρολόγιον ἐκτύπα δώδεκα. Εἴτε οἱ προσκεκλημένοι ἦσαν παρόντες εἴτε ὄχι, πάντοτε ἤρχιζε τὸ γεῦμα καθαυτὸ εἰς τὰς τέσσαρας. Πολλάκις, νέα μέλη τῆς Συνελεύσεως, τὰ ὁποῖα εἶχε προσκαλέσειν εἰς τὴν τράπεζάν του, ἤρχοντο ἀφοῦ τὸ γεῦμα ἦτον ἡμιτελειωμένον· αὐτὸς δὲ τότε παρετήρει, "Ἐδῶ, κύριοι, εἴμεθα πολὺ τακτικοὶ ὡς πρὸς τὴν ὥραν. Ὁ μάγειρός μου ποτὲ δὲν ἐρωτᾷ ἂν ἔφθασαν οἱ φίλοι, ἀλλ' ἂν ἔφθασεν ἡ ὥρα." Ἐν Βοστῶνι εὑρισκόμενος τὸ 1789, διώρισε τὰς ὀκτὼ Π. Μ. ὡς τὴν ὥραν, καθ' ἣν νὰ κινήσῃ διὰ τὴν Σαλὴμ (πόλιν τῆς Μασσακουσέττης)· ἐνῷ δὲ τὸ ὡρολόγιον τῆς ἐκκλησίας ἐκτύπα ὀκτὼ, ἀνέβαινεν αὐτὸς εἰς τὸν ἵππον του. Συντροφία τις ἱππέων, οἵτινες ἠθέλησαν νὰ τὸν συνοδεύσωσιν, ἐπόμπευον εἰς γειτονικήν τινα ὁδὸν μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του, καὶ μόλις ἐπρόφθασαν τὸν στρατηγὸν εἰς κώμην ἱκανὰ μίλια μακράν. Φθάσαντος τοῦ τάγματος, εἶπεν ὁ Οὐασιγκτὼν μὲ ἀρίστην εὐδιαθεσίαν, "Ταγματάρχα, ἐνόμιζα ὅτι ἀρκετὸν καιρὸν ἐκάθισες εἰς τὴν οἰκογένειάν μου, ὥστε νὰ μάθῃς πότε εἶναι ὀκτώ." Λοχαγός τις εἶχε δύο ἵππους, τοὺς ὁποίους ἤθελε νὰ πωλήσῃ εἰς τὸν Οὐασιγκτῶνα, ὅστις ἐλογίζετο ἄριστος κριτὴς ἵππων. Ὁ στρατηγὸς διώρισε τὰς πέντε ὥρας τὸ πρωῒ διὰ νὰ τοὺς ἐξετάσῃ. Ἀλλ' ὁ λοχαγὸς φθάσας μὲ τοὺς ἵππους εἰς τὰς πέντε καὶ τέταρτον, εἰδοποιήθη παρὰ τοῦ ἱπποκόμου ὅτι ὁ Οὐασιγκτὼν εἶχεν ὑπάγειν ἐκεῖ εἰς τὰς πέντε, ἀλλ' ὅτι τώρα ἐνησχολεῖτο εἰς ἄλλας ὑποθέσεις. Ὁ λοχαγὸς, περίλυπος διὰ τὴν ἀποτυχίαν, ἠναγκάσθη νὰ περιμένῃ ὁλόκληρον ἑβδομάδα, ἕως νὰ τύχῃ ἄλλην εὐκαιρίαν, μόνον καὶ μόνον διότι ἠργοπόρησεν ἓν τεταρτημόριον τῆς ὥρας.

ΑΛΛΑΧΟΥ ἐσημειώσαμεν, ὅτι κάποτε πίπτουσι βάτραχοι ἀπὸ τὴν ἀτμοσφαῖραν ἐν εἴδει βροχῆς· ἐπίσης βέβαιον εἶναι, ὅτι τὴν 15ην Ὀκτωβρίου, 1827, ἔγινεν εἰς τὴν Ῥωσσίαν βροχὴ ἀπὸ μαῦρα σκωλήκια ἀπειράριθμα, ἐνῷ συγχρόνως ἔπιπτε μεγίστη ποσότης χιόνος. Τὰ ζωΰφια ταῦτα εἶχον ὡς ἑνὸς δακτύλου μῆκος, κεφαλὴν πλατυσμένην καὶ στιλπνὴν, καὶ τρεῖς πόδας ἀφ' ἑκάστης πλευρᾶς, διὰ τῶν ὁποίων εἷρπον τάχιστα ἐπὶ τῆς χιόνος, καὶ συνηθροίζοντο περὶ τὰ φυτὰ, καὶ τὰς τρύπας δένδρων καὶ οἰκοδομῶν.

ΟΙ ΙΝΔΟΙ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ.

Ποθεν κατάγονται οἱ αὐτόχθονες Ἰνδοὶ τῆς Βορείου Ἀμερικῆς, μένει ἔτι ἀβέβαιον. Τὰ εἰς αὐτοὺς ἀνήκοντα λείψανα, ὅσα κατὰ καιροὺς ἀνακαλύπτονται, εἶναι ὀλίγα καὶ ἁπλᾶ, περιοριζόμενα εἰς σκέπαρνα, λιθίνους μαχαίρας, ἐγδία πρὸς συντριβὴν τοῦ ἀραβοσίτου, καὶ ἄλλα τινὰ ὅμοια. Πλὴν ταῦτα δὲν ἀρκοῦν εἰς ἐξιχνίασιν τῆς ἱστορίας των. Ἀληθεύει μὲν ὅτι σώζονται καὶ ἴχνη λαοῦ, ὅστις ἤκμασε πρὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Ἰνδικῶν φυλῶν, τὰς ὁποίας οἱ Εὐρωπαῖοι ἐγνώρισαν· ἀλλὰ τούτων ἡ ἱστορία, καθὸ μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένη, εἶναι καὶ μᾶλλον μυστηριώδης. Ἐρείπιά τινα εὑρίσκονται εἰς πολλὰ μέρη τῆς Βορείου Ἀμερικῆς, ἐν σχήματι σωρῶν ἢ ἀναχωμάτων· ἐκ δὲ τῆς ἡλικίας τῶν δένδρων, ὅσα ἐπὶ τῶν λειψάνων τούτων ἐβλάστησαν, λογαριάζεται ὅτι παρῆλθον ἤδη τοὐλάχιστον χίλιοι ἐνιαυτοὶ ἀπὸ τῆς ἐγκαταλείψεώς των. Περὶ τοῦ πόσον δὲ χρόνον εἶχον προϋπάρξειν, εἶναι ἀδύνατον μὲ πιθανότητα νὰ εἰκάσωμεν. Οἱ σωροὶ εὑρίσκονται γενικῶς εἰς τὴν γειτονίαν τῶν μεγάλων ποταμῶν, μεταξὺ τῶν ὀχθῶν τῆς λίμνης Ἐριὲ καὶ τοῦ Μεξικανοῦ Κόλπου. Εἶναι δὲ ὄχι πάντη ἀπίθανον ὅτι ὁ λαὸς, ὑπὸ τοῦ ὁποίου κατεσκευάσθησαν, ἐγνώριζον ὁπωσοῦν τὰς ὠφελίμους τέχνας, καὶ κατὰ συνέπειαν ἦσαν μᾶλλον πεπολιτισμένοι παρὰ τοὺς μετὰ ταῦτα κατοίκους τῆς Ἀμερικῆς· τινὲς δὲ καὶ ἐσυμπέραναν, ὅτι τὰ λείψανα ταῦτα τῆς ἀρχαιότητος ἐμφανίζουσι τὴν ὕπαρξιν μεγαλοπόλεων εἰς μεμακρυσμένην χρόνου περίοδον. Τὴν σήμερον οὐδὲν ἄλλο σώζεται ἐκ τοῦ γένους τούτου, καὶ οὐδὲν ὑπόμνημα γνωστοποιεῖ τὰς περιστάσεις, αἵτινες ἤγαγον εἰς τὴν κοινωνικὴν αὐτῶν παρακμήν.

Ἐλογαριάσθη ὅτι περὶ τὰ 2,000,000 Ἰνδῶν κατῴκουν τὴν ἄπειρον χώραν, τὴν ἐκτεινομένην ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ μέχρι τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ, ὅτε πρῶτον μετῴκησαν οἱ Ἄγγλοι εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικήν. Τινὲς ἐκ τῶν φυλῶν ἦσαν κραταιαὶ, καὶ διὰ τῆς πολεμικῆς αὐτῶν ἀρετῆς καὶ διὰ τῶν πολιτικῶν προτερημάτων. Οἱ Μοχωκοὶ καὶ τέσσαρες ἄλλαι φυλαὶ εἶχον ὁμοσπονδείαν, τῆς ὁποίας ἡ δύναμις ἐξετείνετο ἀπὸ τὰς Καναδίους Λίμνας μέχρι τῆς Βιργινίας. Οἱ Κεροκοὶ ὄχι μόνον κατεῖχον 36,000,000 Ἀγγλικῶν στρεμμάτων ὡς στάδιον τῆς κυνηγεσίας των, ἀλλὰ καὶ ὑπερασπίζοντο αὐτὰ διὰ τῶν ὅπλων. Ὁλόκληρος ἡ εὐμεγέθης ἔκτασις τῆς Βορείου Ἀμερικῆς ἦτο διῃρημένη μεταξὺ διαφόρων φυλῶν, ἐπισήμων ὅλων καὶ εἰς τὴν κυνηγετικὴν καὶ εἰς τὴν πολεμικήν. Τίποτε κατ' ἀλήθειαν δὲν ἔλειπεν εἰς τὸ μέρος τοῦτο τοῦ κόσμου, ἀφ' ὅσα ἠδύναντο νὰ ἑλκύσωσι λαὸν, ὅστις ἐβαρύνετο τὴν συνεχῆ ἐργασίαν. Τὰ δάση παρῆγον ἀγρίας ὀπώρας ἐν ἀφθονίᾳ· αἱ πεδιάδες χόρτα καὶ λαχανικά. ζορκάδια δὲ, θαλάσσιοι ἵπποι, ἄρκτοι, Ἰνδικοὶ ὄρνιθες, περιστεραὶ, ὄρτυκες, καὶ πέρδικες, ἐπλεόναζον πανταχοῦ. Ὁ κάστωρ καὶ ἄλλα ζῶα διάφορα μὲ βαρύτιμον δέρμα ἦσαν πολυάριθμα, καὶ οἱ κόλποι, μυχοὶ, ποταμοὶ, καὶ λίμναι παρεῖχον ἐν ἀφθονίᾳ ἰχθῦς καὶ ἀγρίους ὄρνιθας. Ἐνταῦθα, ὅπου μικρὸς κόπος ἀπητεῖτο εἰς πορισμὸν τῶν ἀναγκαίων, ἠδύναντο νὰ προοδεύσωσιν αἱ αὐτόχθονες φυλαὶ κατὰ τὸ πλῆθος καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἐπίσης, ἂν ἐσυγχώρει τοιοῦτό τι ἡ κοινωνικὴ αὐτῶν κατάστασις· ἀλλ' ἡ τῶν ἀγρίων κυνηγετικὴ ζωὴ, καὶ εἰς τὰς πλέον αἰσίους περιστάσεις, δὲν ἄγει εἰς εὐδαιμονίαν, καθὸ μὴ ἐμπεριέχουσα προοδευτικήν τινα ἀρχήν. Ὅτε δὲ ἡ βιομηχανία καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ὠφελίμων τεχνῶν ἔδωκαν εἰς τοὺς ἐξ Εὐρώπης πρώτους οἰκιστὰς εὐδαιμονίαν, ἄνεσιν, καὶ ἀναπαύσεις, αἱ ἄγριαι φυλαὶ, μὴ συρθεῖσαι ἐντὸς τοῦ ἐκτεινομένου ῥεύματος τοῦ πολιτισμοῦ, βαθμηδὸν ἐσμικρύνθησαν καὶ τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν δύναμιν, ὥστε κατήντησε ζήτημα ἐὰν μετ' ὀλίγα ἔτη μείνωσι πλέον ἴχνη τῆς ὑπάρξεώς των. "Τάχιστα," παρατηρεῖ Ἀγγλαμερικανός τις συγγραφεὺς, "φοβούμεθα ὅτι θέλει φθάσειν ὁ καιρὸς, καθ' ὃν ἡ τῶν Ἰνδῶν ἱστορία θέλει ἀναγινώσκεσθαι ὡς ἱστορία ἔθνους, ἀπόγονον μὴ ἔχοντος ἐπὶ τῆς γῆς· τάχιστα θέλουν ἐρημωθῆν ἀπ' αὐτοὺς οἱ τόποι, ἐν οἷς τώρα διατρίβουσι. Τὰ πυρὰ τῶν συμβουλίων των θέλουσι σβεσθῆν ἐπὶ τῶν χλοερῶν γηλόφων τοῦ νότου· τὰ μονόξυλά των θέλουσι γένειν ἄφαντα ἀπὸ τῶν βορείων λιμνῶν τὴν ἐπιφάνειαν· τῆς μακρυνῆς δύσεως αἱ πεδιάδες καὶ τὰ ὄρη θέλουσι παύσειν νὰ ἦναι καταφύγιον αὐτῶν ἀπὸ τὴν ὁρμητικὴν τοῦ πολιτισμοῦ πορείαν· τὰ δάση των θέλουσι κοπῆν· τὸ κυνήγιόν των ἀφανισθῆν· καὶ τότε,—ἂν ἡ φιλανθρωπία δὲν διασώσῃ μέρος αὐτῶν,—ἂν ἀκτῖνες ἀνθρωπίνων γνώσεων, ἢ ἐπουρανίων ἀληθειῶν, δὲν φωτίσωσι τὸ σκότος τῆς ἐρημίας,—τότε ὁ ἔσχατος Ἰνδὸς θέλει σταθῆν εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Εἰρηνικοῦ, καὶ ὁ ἥλιος αὐτῶν θέλει δύσειν διὰ πάντα."

Ἐντὸς τῆς περιφερείας τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ὑπάρχουσι τὴν σήμερον περίπου 313,000 αὐτοχθόνων Ἰνδῶν, ὡς ἐπιτοπλεῖστον εἰς τὰ νοτιοδυτικὰ μέρη. Χαίρονται δὲ αὐτονομίας καὶ ἀνεξαρτησίας εἶδος, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ὁμοσπόνδου κυβερνήσεως. Αὕτη ἐφέρθη γενικῶς πρὸς τοὺς Ἰνδοὺς μὲ πολιτικὴν ἀξιέπαινον. Ἀλλά τινες τῶν χωριστῶν Πολιτειῶν, καὶ ἰδιαιτέρως ἡ Γεωργία, κατεδυνάστευσαν τοὺς ἀθλίους αὐτόχθονας, ἀπανθρώπως αὐτοὺς ἀναγκάσασαι νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν πάτριον γῆν, καὶ νὰ μεταβῶσιν εἰς μακρυνοὺς ἀκαλλιεργήτους τόπους. Τοῦτο ἔπαθε μάλιστα ἡ φυλὴ τῶν Κεροκῶν ἐκ μέρους τῆς Γεωργίας, ἥτις διεκήρυξε τὸ 1827, ὅτι εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ κυριεύσῃ διὰ βίας τὴν Κεροκικὴν χώραν· τὸ δὲ 1831 καὶ 1832 πραγματικῶς ἐξέτεινεν ἐπ' αὐτῆς τὴν δικαιοδοσίαν της, καὶ διὰ νόμων, τοὺς ὁποίους ἔθηκε τὸ ἰδιαίτερόν της νομοθετικὸν συνέδριον, ἀπηγόρευσεν Ἀγγλαμερικανοὺς ἱεροκήρυκας νὰ κατοικῶσιν εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Κεροκῶν, ἐφυλάκωσέ τινας τῶν

ἐντοπίων, καὶ ἠπείλησεν ἐξορίαν εἰς ὅλην τὴν φυλήν. Τρεῖς τῶν προειρημένων ἱεροκηρύκων ἐκρίθησαν ἀπὸ τὰ δικαστήρια τῆς Γεωργίας ὡς μὴ θέλοντες ν' ἀναγνωρίσωσι τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῆς, καὶ βαρβάρως κατεδικάσθησαν νὰ ὑποφέρωσι τὴν ποινὴν τριετοῦς φυλακώσεως εἰς τὸ ἐν Γεωργίᾳ Μετανοητήριον.

Μεγάλως ἐπροσκάθησαν οἱ φιλανθρωπότεροι τῶν Ἀγγλαμερικανῶν ν' ἀποτρέψωσι τὸν ὄλεθρον λαοῦ, τοῦ ὁποίου, ὡς ἔθνους, εἶχον ἀναγνωρισθῆν τὰ δικαιώματα διὰ πολλῶν συνθηκῶν, τὰς ὁποίας εἶχε κάμειν μετ' αὐτῶν ἡ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν κυβέρνησις. Αὕτη ἐμεσίτευσε μεταξὺ τῆς ὁμοσπόνδου Πολιτείας της καὶ τῶν Κεροκῶν, καὶ προσέφερεν εἰς τούτους ἐκτεταμένην περιοχὴν πρὸς ὁυσμὰς τοῦ ποταμοῦ Ἀρκάνσα, ἥτις ἐντελῶς νὰ τοὺς ἐξασφαλισθῇ, καὶ νὰ ἦναι πάντοτε ἔξω τῶν ὁρίων πάσης μελλούσης Πολιτείας. Τοῦτο δὲν ἐδέχθησαν οἱ Κεροκοί· ἑπομένως δὲ, ὑποβληθὲν τὸ περὶ τῆς μεταφορᾶς των ζήτημα εἰς τὰ νομοθετικὰ συνέδρια τῆς Ἀμερικῆς, ἐψηφίσθη, εἰς μὲν τὴν γερουσίαν, διὰ πλειοψηφίας 7 ἀπὸ 47 ψήφους, εἰς δὲ τὴν βουλὴν τῶν ἀντιπροσώπων, διὰ πλειοψηφίας 5 ἀπὸ 199 ψήφους.

Τὸ 1832 οἱ Κεροκοὶ συνεποσοῦντο εἰς 15,60, συμπεριλαμβανομένων 1200 Ἀφρικανῶν δούλων. Πλέον παρ' 150 λευκοὶ ἄνδρες, καὶ 73 λευκαὶ γυναῖκες, εἶχον ἑνωθῆν μετ' αὐτῶν διὰ συνοικεσίου, καὶ διέτριβον μεταξύ των. Ἡ γεωργικὴ καὶ ἄλλαι ὠφέλιμοι τέχναι ἀρκετὰ προώδευον. Εἶχον 80,000 οἰκιακῶν ζώων, συμπεριλαμβανομένων ἵππων, βοῶν, προβάτων, καὶ χοίρων, 3000 ἄροτρα, 2,500 κλωστῆρας, καὶ 62 σιδηρουργεῖα· τωόντι, εἶχον ἐν ἑαυτοῖς πᾶν τὸ ἀπαιτούμενον εἰς ἀπόλαυσιν εὐδαιμονίας. Καλῶς διωργανισμένη κυβέρνησις ἐπηγρύπνει εἰς τὰ συμφέροντα τῆς κοινότητος. Τὸ νομοτελεστικὸν συνίστατο ἀπὸ ἄρχοντα καὶ βοηθὸν, μὲ τρεῖς συμβούλους, ὅλους ἐκλεγομένους ὑπὸ τοῦ νομοθετικοῦ συνεδρίου, τὸ ὁποῖον ἐσύγκειτο ἀπὸ ἐθνικὴν ἐπιτροπὴν, καὶ ἐθνικὸν συμβούλιον, τὴν μὲν περιέχουσαν δεκαὲξ μέλη, τὸ δὲ εἰκοσιτέσσαρα, ὅλα κατὰ διετίαν ἐκλεγόμενα. Πάντες οἱ τὸ δέκατον ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν ὑπερβαίνοντες, πλὴν τῶν Ἀφρικανῶν, εἶχον τὸ δικαίωμα τοῦ ψηφηφορεῖν. Ἕκαστον τῶν δύο νομοθετικῶν σωμάτων εἶχε τὴν δύναμιν τοῦ ἀναιρεῖν τὰς τοῦ ἄλλου ἀποφάσεις, καὶ τὰ δύο συνηνωμένα ἐκαλοῦντο ἡ Γενικὴ Βουλὴ τοῦ Κεροκικοῦ Ἔθνους. Οἱ νομοτελεσταὶ ἐκλέγοντο κατ' ἔτος. Τὰ δικαστήρια συνίσταντο ἀπὸ ἓν ὑπέρτατον, καὶ ἄλλα κατώτερα. Ὑπῆρχε δὲ καὶ ταμεῖον, ἀλλ' ἀγνοοῦμεν τίνι τρόπῳ ἐπληροῦτο. Ἡ ἐνδυμασία τῶν Κεροκῶν ἦτον οὐσιωδῶς ἡ αὐτὴ, ὡς ἡ τῶν λευκῶν γειτόνων του. Ὄχι μόνον δ' ἔκαμνον ἱκανὴν τροφὴν πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν ἰδίων χρειῶν των, ἀλλ' εἰς πολλοὺς καὶ ἐπερίσσευε σῖτος διὰ πώλησιν· ὥστε δὲν ἐξηρτᾶτο πλέον ἀπὸ τὸ κυνήγιον ἡ ζωή των. Αἱ κατοικίαι των ἦσαν εὔμορφοι καὶ ἀναπαυτικαί· αἱ μὲν ἁπλούσταται οὖσαι καλύβαι ἀπὸ στελέχη καὶ σπανίως χωρὶς κατάλληλον ἔδαφος, πολλαὶ δὲ δίστεγοι, καί τινες ξύλιναι ἢ πλίνθιναι, βεβαμμέναι, καὶ εὐρύχωροι καὶ ὡραῖαι.

Ἀλλὰ καὶ ἡ νοητικὴ καὶ ἠθικὴ κατάστασις τῶν Κεροκῶν ἦτον εὐφρόσυνος ὄχι ὀλιγώτερον τῆς φυσικῆς. Ἡ πολυγαμία παρήκμαζε, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἐλάμβανον ἤδη τὴν ἀνήκουσαν θέσιν. Δεκαοκτὼ σχολεῖα εἶχον συστηθῆν. Τὴν ἀρχὴν τοῦ 1831, περὶ τοὺς 200 Κεροκοὺς, ἐκτὸς γυναικῶν, ἦσαν ἱκανῶς πεπαιδευμένοι κατὰ τὸν Ἀγγλικὸν τρόπον, ὥστε νὰ ἐνεργῶσιν ὁποιανδήποτε κοινὴν ὑπόθεσιν· 500 παιδία ἐμάνθανον Ἀγγλικά, καὶ οἱ πλειότεροι τῶν κατοίκων, μεταξὺ τῆς παιδικῆς καὶ ἀνδρικῆς ἡλικίας, ἠμπόρουν νὰ ἀναγινώσκωσι τὴν μητρικὴν αὐτῶν γλῶσσαν. Ἡ κυβέρνησις εἶχε τυπογραφεῖον, ὅπου εἶχεν ἐκτυπωθῆν Κεροκιστὶ τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον καί τινες ὕμνοι. Ἐφημερὶς προσέτι ἐξεδίδετο εἰς τὴν αὐτὴν γλῶσσαν. Ἐντόπιός τις, τὄνομα Γουὲς, εἶχεν ἐφεύρειν τοὺς χαρακτῆρας.

Ἤτο δ' ἡ ἐφεύρεσις αὕτη ἀξιολογώτατον συμβὰν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν αὐτοχθόνων. Πρότερον ἀντὶ ἀλφαβητικῆς γραφῆς εἶχον σύστημά τι ἱερογλυφικῶν, ἐπιγραφομένων εἰς κομμάτιον φλοιοῦ, ἢ ἐπὶ μεγάλου δένδρου, ἐξ οὗ προαφῃρεῖτο ἐπίτηδες ὁ φλοιός. Πολεμικὴ συνοδία τοιουτοτρόπως ἐγνωστοποίει διαμιᾶς τὴν ἐπιτυχίαν της, καὶ λεπτομερῶς διεκοίνου πολλὰ τὴν ἐκστρατείαν ἀφορῶντα. Ὡσαύτως κυνηγετικὴ συνοδία περιέγραφε τὰ τοῦ κυνηγίου της.

Παλαιός τις Γάλλος συγγραφεὺς, ὁ Charlevoix, παρετήρησεν ὅτι τοσαύτην ὀξύτητα εἶχον οἱ Ἰνδοὶ, ὥστε καὶ ἐπὶ τῆς σκληροτάτης γῆς ἀνεκάλυπτον ἂν ἐσχάτως εἶχε περάσειν τις ἐκεῖθεν, καὶ διέκρινον τὰ ἴχνη ἀνδρῶν ἀπὸ τὰ τῶν γυναικῶν, καὶ προσέτι ποίου ἔθνους ἦσαν οἱ διαβάντες. Περίεργον δέ τι ἱστορεῖται περὶ αὐτόχθονος κυνηγοῦ, ὅστις, ἀνακαλύψας ὅτι ἐκλέφθη ἐλάφειόν τι κρέας, τὸ ὁποῖον εἶχε κρεμάσειν εἰς τὴν καλύβην του διὰ νὰ ξηρανθῇ, ἐκίνησε πρὸς καταδίωξιν τοῦ κλέπτου διὰ μέσου τοῦ δάσους. Ὀλίγον προχωρήσας, ἀπήντησεν ἀνθρώπους τινὰς, τοὺς ὁποίους ἠρώτησεν, ἂν εἶχον ἰδεῖν μικρόν τινα λευκὸν γέροντα μὲ κοντὸν τουφέκιον, συνωθευμένον ἀπὸ μικρὸν σκύλον μὲ κοντὴν οὐράν, ἐπειδὴ τοιοῦτον ὑποκείμενον εἶχε κλέψειν τὸ ἐλάφειον κρέας του. Οἱ ἐρωτηθέντες εἶχον ἰδεῖν ἕνα τοιοῦτον· παρεκάλεσαν δὲ τὸν Ἰνδὸν νὰ τοὺς εἴπῃ τίνι τρόπῳ ἠδύνατο νὰ περιγράψῃ ἄνθρωπον, τὸν ὁποῖον οὐδέποτε εἶχεν ἰδεῖν. "Γνωρίζω," ἀπεκρίθη, "ὅτι ὁ κλέπτης εἶναι μικρόσωμος, ἐπειδὴ ἐστοίβασε πέτρας, ἐφ' ὧν νὰ πατήσῃ καὶ νὰ φθάσῃ τὸ κρέας· ὅτι δὲ εἶναι γέρων, τὸ γνωρίζω ἀπὸ τὰ στενά του βήματα, τὰ ὁποῖα παρετήρησα τὰ ἴχνη ἐπὶ τῶν μαραμμένων φύλλων τοῦ δάσους· καὶ ὅτι εἶναι λευκὸς, τὸ συμπεραίνω ἐκ τοῦ ὅτι στρέφει ἔξω τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν του ἐνῷ περιπατεῖ, τὸ ὁποῖον Ἰνδὸς ποτὲ δὲν κάμνει. Τὸ τουφέκιόν του καταλαμβάνω ὅτι εἶναι κοντὸν, ἐκ τοῦ σημείου τὸ ὁποῖον ἔκαμεν εἰς τὸν

φλοιὸν τοῦ δένδρου, ἐφ' οὗ ἐπεστηρίζετο· ὅτι δὲ ὁ σκύλος του εἶναι μικρὸς, τὸ γνωρίζω ἀπὸ τὰ ἴχνη του· καὶ ὅτι ἔχει κοντὴν οὐράν, τὸ ἀνεκάλυψα ἐκ τοῦ σημείου τὸ ὁποῖον ἔκαμεν εἰς τὸ χῶμα, ὅπου ἐκάθητο ἐνῷ ὁ κύριός του κατεβίβαζε τὸ κρέας."

Ἐπειδὴ τῶν Ἰνδῶν αἱ παρατηρητικαὶ δυνάμεις ἦσαν τόσον ἐνεργοὶ ὡς ἐνταῦθα περιγράφεται, ἀπορεῖ τις πῶς νὰ μὴ τελειοποιηθῇ μᾶλλον τὸ εἰκονογραφικὸν ἢ ἱερογλυφικὸν αὐτῶν σύστημα, καὶ νὰ μὴ προσεγγίσῃ εἰς τοὺς ὑπὸ τοῦ Γουὲς ἐφευρεθέντας χαρακτῆρας. Ἀλλὰ τὸ ἀληθὲς εἶναι, ὅτι ἐξεπλήρου ὅλας τὰς χρείας τῆς τότε κοινωνικῆς αὐτῶν καταστάσεως· ὁπότε ὅμως αἱ ἀνάγκαι τοῦ πολιτικοῦ βίου ἐγέννησαν νέας ἕξεις καὶ ποικιλώτερα αἰσθήματα, τότε δὲν παρεῖχεν ὅλα τὰ σύμβολα, ὅσα ἡ καινὴ αὐτῶν κατάστασις ἀπῄτει, καὶ ἑπομένως ἡ τῶν χαρακτήρων ἐφεύρεσις κατέστη ἀναγκαία. Ἡ ἐφεύρεσις δὲ καὶ ὁ ἐφευρετὴς οὕτω πως περιγράφονται εἰς τὸν "Κεροκικὸν Φοίνικα"—Ὁ κύριος Γουὲς εἶναι, τὸ φαινόμενον καὶ τὰ ἤθη, τέλειος Κεροκός, μολονότι ὁ πάππος αὐτοῦ, πρὸς πατρὸς, ἦτο λευκόχροος. Δὲν γνωρίζει κάμμίαν γλῶσσαν ἐκτὸς τῆς Κεροκικῆς. Πρῶτον ἔβαλεν εἰς τὸν νοῦν αὐτοῦ τὴν ἰδέαν τῆς ἐφευρέσεως ἡ συνομιλία νέων τινῶν, οἱ ὁποῖοι ἔλεγον ὅτι οἱ λευκοὶ ἐδύναντο νὰ θέσωσι λόγια ἐπὶ χαρτίου, καὶ νὰ στείλωσιν αὐτὰ ὅσον μακρὰν ἤθελον, καὶ μ' ὅλον τοῦτο νὰ ἐννοῶνται. Ζητῶν δὲ νὰ ἐφεύρῃ Κεροκικοὺς χαρακτῆρας, δὲν ἐσυλλογίσθη κατὰ πρῶτον ἄλλην μέθοδον εἰμὴ νὰ δώσῃ εἰς ἑκάστην λέξιν σημεῖον ἰδιαίτερον. Τὸ σχέδιον τοῦτο ἐξηκολούθησε περίπου ἓν ἔτος, καὶ ἔκαμε χιλιάδας χαρακτήρων. Ἐνόησεν ἑπομένως ὅτι οὗτος δὲν ἦτον ὁ ὀρθὸς τρόπος· ἀφοῦ δ' ἐδοκίμασε διαφόρους ἄλλας μεθόδους, συνέλαβεν ἐπὶ τέλους τὴν ἰδέαν νὰ διαιρέσῃ τὰς λέξεις εἰς μέρη. Εὑρῆκε δὲ μετ' ὀλίγον ὅτι οἱ αὐτοὶ χαρακτῆρες ἐφηρμόζοντο εἰς διαφόρους λέξεις, ὥστε ὁ ἀριθμὸς των ἤθελεν εἶσθαι μικρός. Ἀφοῦ λοιπὸν κατέστρωσε καὶ ἔμαθεν ὅλας τὰς συλλαβὰς, τὰς ὁποίας ἀφ' ἑαυτοῦ ἠδύνατο νὰ συλλογισθῇ, ἠκροάζετο λόγους καὶ τὴν συνομιλίαν ξένων, καὶ ὁπότε λέξις ἐτύχαινεν, ἔχουσα ἐν ἑαυτῇ μ'ρος ἢ συλλαβὴν μὴ ἐπὶ τοῦ καταλόγου του, τὴν ἐνθυμεῖτο, ἐωσοῦ ἔκαμνε χαρακτῆρα καὶ δι' αὐτήν. Τοιουτοτρόπως ἀνεκάλυψεν ἐπὶ τέλους ὅλας τὰς εἰς τὴν γλῶσσάν του συλλαβάς."

Ἀφοῦ ἀνεκάλυψε τὸ τελευταῖον σχέδιον, λέγεται ὅτι ἐτελείωσε τὸ σύστημά του εἰς περίπου ἕνα μῆνα, παραστήσας ὅλους τοὺς ἤχους τῆς Κεροκικῆς γλώσσης διὰ ὀγδοήκοντα πέντε χαρακτήρων. Ὁ κύριος Γουὲς ἦτο προβεβηκὼς τὴν ἡλικίαν, ὅτε ἤρχισε τὸ ἔργον τοῦτο.

Ἄλλοτε ἴσως πραγματευθῶμεν περὶ τῶν Ἰνδῶν, τῶν εὑρισκομένων εἰς τὰς Βρετανικὰς χώρας τῆς Βορείου Ἀμερικῆς.

Ο ΘΕΛΩΝ νὰ διάγῃ εὐχαρίστως τὴν ζωὴν, δὲν ἀφίνει μικρὰ βάσανα νὰ τὸν ἐνοχλῶσιν· ἐξ ἐναντίας δὲ, καλλιεργεῖ τὰς μικρὰς ἡδονὰς, διότι φεῦ! ὀλίγον καιρὸν χαιρόμεθα τὰς μεγάλας.

ΕΥΣΕΒΕΙΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ.

Οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ ἐνησχολοῦντο μὲν εἰς τὰς διαφόρους τέχνας τοῦ τότε καιροῦ, καὶ πολλάκις εἶχον ἐξ ἀνάγκης στενὰς σχέσεις μὲ τοὺς Ἐθνικοὺς αὐτῶν γείτονας. Ἀλλ' ὄχι μόνον κατὰ πάντα ἐπεμελοῦντο νὰ διάγωσι τιμίως καὶ εὐσυνειδήτως, ἀλλὰ καὶ ἀμέσως παρήτουν τὴν τέχνην ἢ τὸ ἐπάγγελμά των, ἀκόμη καὶ τὸ πλέον ἐπικερδὲς, ἂν ὁπωσοῦν ἐφκίνετο κακόηθες, ἢ ἂν ἐθάρρυνε τοὺς εἰδωλολάτρας αὐτῶν γείτονας εἰς τὴν πρᾶξιν τῆς ἁμαρτίας, ἢ ἂν καθ' οἱονδήποτε τρόπον δὲν συνεβιβάζετο μὲ τὰ παραγγέλματα τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἐπειδὴ δὲ εἰς ἐκείνους τοὺς αἰῶνας πάμπολλαι τέχναι συνείχοντο μετὰ τῆς εἰδωλολατρείας, καὶ διετηροῦντο ἀπὸ τὰς κακοηθείας τῶν ἀνθρώπων, ἕπεται ὅτι πολλοὺς Χριστιανοὺς ἄφινεν ἄργους, καὶ ἀκολούθως ἐπτώχιζεν, ἡ χάριν τῆς συνειδήσεως ἐγκατάλειψις τῶν μόνων τεχνῶν τὰς ὁποίας ἐγνώριζον, καὶ ἀφ' ὧν ἐπορίζοντο τὰ ἀναγκαῖα. Ἄλλον τινὰ πόρον ζωῆς ὤφειλον νὰ εὕρωσιν, ἢ καὶ νὰ γένωσιν ὑποκείμενα ἐλεημοσύνης, μᾶλλον παρὰ ν' ἀθετήσωσι τὰ παραγγέλματα τῆς θρησκείας τὴν ὁποίαν ἐπρέσβευον. Ἡ ἐκκλησία εὐχαρίστως ἀνεδέχετο τὴν διατήρησιν τῶν τοιούτων, μᾶλλον παρὰ ν' ἀφήσῃ αὐτοὺς νὰ ἐξακολουθῶσιν εἰς ἐπιτήδευμα ἀμφιβόλου χαρακτῆρος· καὶ αὐτοὶ δὲ προτίμων νὰ ἦναι πτωχοὶ, καὶ νὰ ζῶσιν ἀπὸ ἐλεημοσύνην, μᾶλλον παρὰ ν' ἀμελήσωσι τὴν ἐλαχίστην νουθεσίαν τῆς συνειδήσεως. Περὶ τούτου δίδει ὁ Τερτυλλιανὸς διεξοδικὰς παραγγελίας. Ἂν ἐπιστραφῶσιν οἱ τῶν εἰδώλων ποιηταὶ, πρέπει νὰ μετέρχωνται ἄλλον τινὰ κλάδον τῆς τέχνης αὐτῶν, νὰ ἐπισκευάζωσιν οἴκους, νὰ κονιῶσι τοίχους, ν' ἀλείφωσι δεξαμενὰς, νὰ γυφόνωσι κίονας. Ὁ δυνάμενος νὰ γλύψῃ Ἑρμῆν δύναται νὰ κατασκευάσῃ ἱματιοθήκην· ὀλίγοι μὲν ναοὶ κτίζονται, ἀλλὰ πολλαὶ οἰκίαι· ὀλίγοι Ἑρμαῖ χρυσόνονται, ἀλλὰ πολλὰ σάνδαλα καὶ ἐμβάδες. Ἂν δὲ διδάσκαλοι ἐπιστραφῶσι, πρέπει καὶ αὐτοὶ νὰ παραιτήσωσι τὴν τέχνην των, μᾶλλον παρὰ νὰ διδάσκωσι τὰ κατορθώματα τῶν Ἑλληνικῶν καὶ Ῥωμαϊκῶν θεῶν, ἤν' ἀφιερώνωσι τὰ πρῶτα ἑκάστου μαθητοῦ δίδακτρα εἰς τὴν Ἀθηνᾶν, ἢ νὰ ἑορτάζωσι πρὸς τιμὴν τῆς Φλώρας*. Ἂν δὲ βοσκημάτων ἔμποροι, ὀφείλουν ν' ἀγοράζωσι διὰ τὰ κρεωπωλεῖα, οὐχὶ ὅμως διὰ τὸ θυσιαστήριον. Ἐὰν δὲ μεταπράται, δὲν πρέπει τοὐλάχιστον νὰ πραγματεύωνται τὸν λίβανον.

Εἰς Ἀφρικανήν τινα ἐκκλησίαν ἐνηγκαλίσθη τὸν Χριστιανισμὸν εἷς ὑποκριτὴς τοῦ θεάτρου, καὶ μὴ ἔχων ἄλλον πόρον ζωῆς, ἐδίδασκε τὰ τῆς σκηνῆς. Ὁ Κυπριανὸς ἔγραψεν ὅτι τοῦτο δὲν πρέπει νὰ ὑποφέρεται. "Ἂν ἦναι πτωχὸς καὶ ἄπορος, ἂς ἐμβῇ μεταξὺ τῶν

* Ἡ Φλώρα ἐτιμᾶτο ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ὡς ἡ θεὰ τῶν ἀνθέων καὶ τῶν κήπων, καὶ κατά τινας ἦτον ἡ Χλωρὶς τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Πλούταρχος, ὁ Μακρόβιος, ὁ Ἅγ. Αὐγουστῖνος, καὶ ἄλλοι, φρονοῦν ὅτι ἐπὶ ζωῆς αὐτῆς ἦτο κοινὴ πόρνη.

ἄλλων τοὺς ὁποίους ἡ ἐκκλησία διατηρεῖ, καὶ ἀς εὐχαριστῆται μὲ πενεστέραν καὶ ἀθωοτέραν ζωοτροφίαν. Ἀλλ' οὐδόλως πρέπει νὰ φαντάζεται ὅτι εἶναι μισθοῦ ἄξιος διὰ τὴν παῦσιν τῆς ἁμαρτίας, διότι κατὰ τοῦτο ὠφελεῖ ὄχι ἡμᾶς, ἀλλ' ἑαυτόν. Ζητήσατε λοιπὸν παντὶ τρόπῳ νὰ στρέψετε αὐτὸν ἀπὸ τὴν πονηρὰν ταύτην καὶ αἰσχρὰν ζωὴν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀθωότητος καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς αἰωνίου ζωῆς· καὶ ὥστε ν' ἀρκῆται μὲ φειδωλοτέραν μέν, ὑγιεινοτέραν δὲ δίαιταν, ὁποίαν ἡ ἐκκλησία θέλει τοῦ προβλέπειν. Ἂν δὲ ἡ ἐκκλησία σας δὲν ἦναι ἱκανὴ πρὸς τοῦτο, στείλατέ τον πρὸς ἡμᾶς, καὶ θέλομεν τοῦ προβλέπειν τὴν ἀναγκαίαν τροφὴν καὶ ἐνδυμασίαν· ὥστε νὰ μὴ διδάσκῃ τοὺς ἔξω τῆς ἐκκλησίας ὀλέθρια πράγματα, ἀλλ' ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας ὢν αὐτὸς νὰ μανθάνῃ τὰ πρὸς σωτηρίαν."

Ἂς θεωρήσωμεν ἑπομένως τὴν διαγωγὴν τῶν ἀρχαίων Χριστιανῶν ὡς πρὸς τὰς συναναστροφὰς καὶ τὰς διασκεδάσεις. Πᾶσα μὴ ἀθῶα ἡδονὴ ἦτον αὐστηρῶς ἀπηγορευμένη, καὶ ὁ Χριστιανὸς προετρέπετο νὰ διάγῃ μὲ σοβαρότητα καὶ σωφροσύνην ἀξίαν στρατιώτου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἱερέως τοῦ ὑψίστου Θεοῦ. Ἀπὸ τὰς περισσοτέρας διασκεδάσεις τῶν Ἐθνικῶν εὐσυνειδήτως ἀπεῖχον· οἱ ἀδύνατοι δὲ καὶ οἱ κενόδοξοι, οἵτινες εἰς αὐτὰς ἔπιπτον, ταχέως καὶ βαρέως ἐπεπλήττοντο.

"Ἡ Χριστιανὴ (λέγει ὁ Τερτυλλιανὸς) δὲν ἐπισκέπτεται τὰ θέατρα τῶν εἰδωλολατρῶν καὶ τὰς θορυβώδεις διασκεδάσεις τῶν συμποσίων των, ἀλλ' ἐξέρχεται νὰ ἐπισκεφθῇ τοὺς ἀσθενεῖς, νὰ μεταλάβῃ τῆς κοινωνίας, ἢ ν' ἀκούσῃ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ."

Φαίνεται δὲ ὅτι ἀδελφοί τινες καὶ ἀδελφαὶ ἀδυνατώτεροι μόλις ἠμπόρουν νὰ ἐγκαταλείψωσι τὰς διασκεδάσεις καὶ ἡδονὰς, εἰς τὰς ὁποίας νηπιόθεν εἶχον συνειθίσειν, καὶ ἐζήτουν νὰ δικαιόνωνται, ὡς Χριστιανοὶ τώρα ὅσοι ἀγαπῶσι τὰς αὐτὰς ἀταξίας. Ἔλεγον ὅτι τὰ χαρίσματα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀγαθὰ, καὶ ὅτι συγχωρεῖται ἡ πρὸς ἡμετέραν εὐχαρίστησιν νόμιμος αὐτῶν χρῆσις, ὅτι τὰ δράματα καὶ οἱ χοροὶ δὲν ἀπαγορεύονται εἰς κανὲν μέρος τῆς Γραφῆς, ὅτι εἶναι ὀρθὸν νὰ χορεύῃ τις, διότι καὶ ὁ Δαβὶδ ἐχόρευσεν ἔμπροσθεν τῆς κιβωτοῦ· ὅτι τὸ ἐπισκέπτεσθαι ἁμαξοδρομίας καὶ ἱπποδρομίας δὲν ἐμπορεῖ νὰ ἦναι κακὸν, διότι ὁ Ἠλιοὺ ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανοὺς μὲ ἅμαξαν καὶ ἵππους πυρὸς, καὶ ὁ Ἅγ. Παῦλος ἔλαβε πολλὰς διασταφήσεις ἀπὸ τὸ στάδιον καὶ τὸν κίρκον.

Περὶ τῶν τοιούτων ὑπεκφυγῶν λέγει ὁ Τερτυλλιανὸς τὰ ἑπόμενα·—"Ὦ πόσον σοφὰ τὰ ἐπιχειρήματα τῆς ἀνθρωπίνου μωρίας, μάλιστα δ' ὁπόταν φοβῆται μὴν ἤθελε χάσειν κοσμικήν τινα ἡδονήν. Πάντα μὲν εἶναι χαρίσματα τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ πρέπει νὰ στοχαζώμεθα πρὸς τί χαρίζονται, καὶ νὰ μεταχειριζώμεθα αὐτὰ σύμφωνα μὲ τὸν ἀρχικὸν σκοπόν των, εἰ δὲ μὴ ἁμαρτάνομεν. Ἀληθεύει μὲν ὅτι ποτέποτε εἰς τὴν Γραφὴν δὲν εὑρίσκομεν ῥητὴν ἀπαγόρευσιν θεάτρων καὶ δραμάτων· ἀλλ' εὑρίσκομεν ἐκεῖ τὴν γενικὴν ἀρχὴν, τῆς ὁποίας ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη εἶναι ἀναγκαία συνέπεια."

Περὶ δὲ τοῦ ἐκ τῶν διασαφήσεων τοῦ Ἁγ. Παύλου ἐπιχειρήματος, παρατηρεῖ, "Καλήτερον ἦτο νὰ μὴν εἶχον ποτὲ γνωρίσειν τὰς Γραφὰς παρὰ νὰ διαστρέφωσι, πρὸς δικαίωσιν τῆς κακίας, τὰ λόγια καὶ παραδείγματα, τὰ δοθέντα ὥστε νὰ διεγείρωσιν ἡμᾶς εἰς Εὐαγγελικὴν ἀρετὴν· καθότι ταῦτα ἐγράφησαν ὥστε νὰ ὑφόνεται ὁ ὑπὲρ τῶν ὠφελίμων πραγμάτων ζῆλός μας, ἐνῷ βλέπομεν πόσον ζῆλον φανερόνουν οἱ Ἐθνικοὶ διὰ τὰ ἄχρηστα. Εἰπέ με, ποίαν ἄλλην ἐπιθυμίαν ἁρμόζει νὰ ἔχωμεν παρὰ τὴν τοῦ Ἀποστόλου, νὰ ἀναχωρήσωμεν καὶ νὰ ἤμεθα μετὰ τοῦ Χριστοῦ; Ἐκεῖ εἶναι ἡ χαρά σου ὅπου ἡ ἐπιθυμία σου τείνει. Εἶσαι ἄρα τόσον ἀγνώμων, ὥστε νὰ παραβλέπῃς ἢ νὰ μὴν ἀρκῆσαι μὲ τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας χαράς, τὰς ὁποίας ὁ Κύριος σ' ἐπεδαψίλευσε; Καθότι τί εἶναι πλέον χαροποιὸν παρὰ διαλλαγὴ μετὰ τοῦ Θεοῦ, τοῦ Πατρὸς καὶ Κυρίου σου, παρὰ ἡ ἀποκάλυψις τῆς ἀληθείας, ἡ ἀπορυγὴ τῆς πλάνης, ἡ ἄφεσις τοσούτων ἁμαρτιῶν; Ποία χαρὰ τόσον μεγάλη, ὅσον ἡ ἐγκατάλειψις τῶν ματαίων ἡδονῶν τοῦ κόσμου, ἡ ἀληθινὴ ἐλευθερία, ἡ καθαρὰ συνείδησις, ἡ ἀθῶα ζωὴ, ἡ ἀφοβία τοῦ θανάτου; Αὗται εἶναι αἱ διασκεδάσεις, αὗται αἱ τραγῳδίαι καὶ κωμῳδίαι τοῦ Χριστιανοῦ, αἵτινες δὲν πληρόνονται μὲ ἀργύριον. Καὶ ποίου εἴδους χαρὰ εἶναι ἐκείνη, τὴν ὁποίαν ὀφθαλμὸς δὲν εἶδεν, οὖς δὲν ἤκουσεν, οὔτε συνέλαβεν ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου;"

Μ' ὅλα ταῦτα, οἱ ἀρχαῖοι Χριστιανοὶ ἦσαν ἱλαροὶ, εὐπροστήγοροι, καὶ κοινωνικοί. "Δὲν εἴμεθα Βραχμᾶνες," λέγει ὁ Τερτυλλιανὸς, "δὲν εἴμεθα Γυμνοσοφισταὶ τῆς Ἰνδίας, δὲν εἴμεθα ἐρημῖται, φεύγοντες τὰ τοῦ βίου. Καλῶς γνωρίζομεν τὰς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Δημιουργὸν καὶ Κύριον ὑποχρεώσεις μας. Οὐδενὸς τῶν χαρισμάτων αὐτοῦ δὲν ἀποβάλλομεν τὴν ἀπόλαυσιν· ζητοῦμεν μόνον νὰ διατηρῶμεν τὴν ἀνήκουσαν μετριότητα, καὶ ν' ἀποφεύγωμεν τὰς καταχρήσεις. Δὲν ζῶμεν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον χωρὶς νὰ μετέχωμεν ἀπὸ τὰς ἀγορὰς, τὰ λουτρὰ, τὰ δημόσια καταστήματα, τὰ ἐργαστήρια, τὰς δημοπρασίας, καὶ πᾶν τὸ ἀνῆκον εἰς τὴν βιωτικὴν συγκοινωνίαν. Ἐνασχολούμεθα μεθ' ὑμῶν εἰς τὴν ναυτιλίαν, τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, τὴν γεωργικὴν, τὸ ἐμπόριον. Καταγινόμεθα μεθ' ὑμῶν εἰς τὰ χειροτεχνήματα, καὶ κοπιάζομεν πρὸς ὄφελός σας."

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ τῆς Σθεκίας, Κάρολος ΙΒ', ἔκαμε τὴν ἀληθῆ ταύτην παρατήρησιν, ὅτι ὁ ἀγνοῶν τὴν ἀριθμητικὴν δὲν εἶναι παρὰ ἥμισυς ἄνθρωπος. Πόσον μᾶλλον ἀληθεύει τοῦτο περὶ τοῦ ὅστις φέρει μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὸν τάφον τοὺς σπόρους τῶν νοητικῶν δυνάμεων ἀκαλλιεργήτους καὶ ἀνωφελήτους, ἐνῷ ἀπὸ τὴν καλλιέργειαν, θλάστησιν, καὶ καρποφορίαν αὐτῶν ἠδύνατο ὀσωδεστέραν εὐδαιμονίαν ν' ἀπολαύσῃ παρ' ὅσην ἐκ τῶν εὐχαριστήσεων τῆς δυνάμεως ἢ τοῦ πλούτου!

ΑΙ ΩΡΑΙ ΤΟΥ ΕΝΙΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΑΣ ΙΝΔΙΑΣ.

ΕΝΟΜΙΣΑΜΕΝ περίεργον νὰ θεωρήσωμεν τὰς ὥρας τοῦ ἐνιαυτοῦ εἰς τὰς Ἀνατολικὰς Ἰνδίας, ἀρχίζοντες ἀπὸ τὸ φθινόπωρον, ὁπότε κατὰ τὸν Νοέμβριον μῆνα τελειόνουσιν αἱ βροχαὶ εἰς τὰ παράλια τοῦ Κορομανδέλ. Τότε ὁ καιρὸς γίνεται ὡραῖος, καὶ ὁ οὐρανὸς καθαρὸς, ὁ δὲ ἥλιος λάμπει ἀνέφελος, ἡ δρόσος καρπίζει τὴν γῆν, καὶ ὁ ὕπνος ἔρχεται ἡδύτερος διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν κατὰ τὰς νύκτας εὐκρασίαν· αἱ πεδιάδες σκεπάζονται ἀπὸ πολύχους στάχεις, παχείας βοσκὰς, καὶ πυκνοὺς ὀρυζῶνας, οἱ δὲ ποταμοὶ φέρουσι τὴν εὐφορίαν εἰς ὅλον τὸν τόπον, καὶ παντοῦ βλέπει τις χώρας καὶ χωρία καὶ ναοὺς νεοκονιάστους, περικυκλωμένους ἀπὸ φοίνικας, βαναυείας, καὶ ταμαρίνδους. Ἀλλ' ὁ λαὸς, ὅστις εὑρίσκεται ἐν μέσῳ τῶν ἀγαθῶν τούτων, ζῇ δυστυχῶς, ὡς βασανιζόμενος μὲν ἀπὸ μικροὺς τυραννίσκους τοὺς ὑπαλλήλους τῆς ἐξουσίας, ὑποκύπτων δὲ τυφλῶς εἰς τὴν βακτηρίαν τῶν Βραχμάνων, καὶ μόλις ἀπολαύων τὴν τερπνὴν θέαν τῆς περὶ αὐτὸν φύσεως. Αἱ οἰκίαι κτίζονται μὲ πηλὸν, καὶ σκεπάζονται μὲ στέγην ἀπὸ ναστοκάλαμον καὶ φύλλα φοινίκων. Ἕκαστον χωρίον ἔχει συνήθως ἓν σχολεῖον διευθυνόμενον ἀπὸ Βραχμᾶνα, ὅστις διδάσκει τὴν ἀνάγνωσιν, τὴν γραφὴν, καὶ τὴν ἠθικήν. Οἱ ἄνθρωποι ἐνασχολοῦνται σχεδὸν ὑπαιθροι, τὰ δὲ λαμπρὰ ἐκεῖνα ὑφάσματα, τὰ ὁποῖα τιμῶνται τόσον εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ τὰ κομψὰ φαρφουρία, γίνονται ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν φοινίκων.

Ὁ Νοέμβριος εἶναι ἀφιερωμένος εἰς τὴν γεωργίαν, εἰς τὴν κηπουρικὴν, καὶ εἰς τὸ κυνήγιον τῶν πτηνῶν, τὰ ὁποῖα πίπτουσιν εἰς τὰς πεδιάδας διὰ νὰ καταφάγωσι τὸν σπόρον.—Ἡ δρόσος τῶν νυκτῶν τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς ἀρκεῖ εἰς τὴν βλάστησιν τῶν σιτηρῶν φυτῶν· τότε δὲ πνέοντες οἱ περιοδικοὶ ἄνεμοι βιαιότεροι σύρουσι πλῆθος νεφῶν, τὸ ψύχος ἀρχίζει, καὶ περὶ τὸ τέλος τοῦ μηνὸς ὁλόκληροι οἰκογένειαι, φέρουσαι δρέπανα εἰς χεῖρας, συναθροίζονται εἰς τοὺς ἀγροὺς διὰ νὰ θερίσωσι. Περὶ δὲ τὰ μέσα τοῦ Ἰανουαρίου οἱ ἄνεμοι κοπάζουσι, καὶ ὁ καιρὸς μεταβάλλεται εἰς τὸ εὐκρατέστερον. Τότε οἱ ἄνθρωποι δίδονται εἰς τὰς ἀποδημίας καὶ τὸ κυνήγιον. Μετ' ὀλίγον δ' ἔρχεται ὁ Φεβρουάριος, ἀγαπητὸς καὶ χαριέστατος εἰς τοὺς Ἰνδοὺς· αὐτὸς τῳόντι εἶναι ὁ μὴν τῶν λαμπροτάτων ἡμερῶν καὶ τῶν εὐκρατεστάτων νυκτῶν, ὁ καιρὸς τῶν ἀνθέων, ἡ ἐποχὴ τῶν καρπῶν, ἡ περίοδος τῶν ἀπολαύσεων καὶ ἀγροτικῶν πανηγύρεων· καθιέρωσε δὲ καὶ ἡ θρησκεία τὸν Φεβρουάριον· ἐπειδὴ μυριάδες προσκυνητῶν φέρονται εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ἱεροῦ ποταμοῦ Γκουαδαβερῆ, διὰ νὰ βαπτισθῶσιν εἰς τὰ ἡγιασμένα αὐτοῦ νάματα, ἐπικαλούμενοι τῶν ἁμαρτιῶν των τὴν ἄφεσιν. Τὸ δὲ εὐτελὲς χωρίον Κοτάλπιλι μεταβάλλεται εἰς ἔνδοξον πόλιν, ὅπου συνέρχονται οἱ ἀγοραστὰ καὶ πωληταὶ, οἱ κερδοσκόποι, καὶ οἱ εὐλαβεῖς. Ἐκεῖ περιδιαβάζουσιν εἰς τὸν ποταμὸν μὲ ἀκάτια, ἐκεῖ χορεύουσιν, ἐκεῖ παριστάνουσι διάφορα θεάματα, παιγνίδια, γυμνάσματα, κτλ. Εἰς δὲ τὰς ὄχθας τῆς πλησίον λίμνης ὑψοῦνται διάφοροι σκηναὶ ἐπὶ τροχῶν, τοὺς ὁποίους σύρουσιν ἐλέφαντες ἢ κάμηλοι, ἔχουσι δὲ τόσην ἔκτασιν, ὥστε περιλαμβάνουσιν αἰθούσας, θαλάμους, καὶ ἐστιατόρια, κτλ., καὶ σκεπάζουσι πολλὰς οἰκογενείας. Μετὰ ταῦτα δὲ προβαίνουσιν οἱ πολυτελεῖς σκίμποδες, τὰ ὀχήματα, οἱ δίφροι, καὶ οἱ ἵππεῖς. Ἀγροτικαὶ ἑορταὶ τοῦ Γκουαδαβερῆ! Θέλω ἐνθυμεῖσθαι διὰ παντὸς τὰς ἀπολαύσεις, τὰς ὁποίας φέρετε μὲ τὴν περιοδικήν σας ἐπάνοδον εἰς τὸν εὐτυχέστατον τῆς γῆς τόπον.

Ἐν τούτοις ἀρχίζει ν' αὐξάνῃ ἡ θερμότης, καὶ ὁ χειμὼν ἤδη ἐτελείωσεν! Ὁ Μάρτιος ὑποφέρεται εἰσέτι, ἀλλ' αἱ δεξαμεναὶ ξηραίνονται, ἡ γῆ σχίζεται, ἡ χλόη μαραίνεται καὶ κιτρινίζει. Τότε οἱ κάτοικοι πλύνουσι, ναυπηγοῦσι, ξυλεύουσι, κατασκευάζουσι τὸ ἅλας καὶ τὸν οἶνον τοῦ φοίνικος, τὸ δὲ ἐμπόριον ἀκμάζει εἰς τὴν παραλίαν τοῦ Κορομανδέλ. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον πνέει πάλιν ἄνεμος, πίπτουσι τὰ φύλλα, καὶ ἡ γῆ ποτίζεται ἀπὸ τὴν βροχήν. Κατὰ δὲ τὸν Ἀπρίλιον μῆνα ἡ θερμότης γίνεται ἐκ νέου ὑπερβολικὴ, καὶ τὸ θερμόμετρον ταλαντεύεται μεταξὺ 87° καὶ 88°· οἱ δὲ θῶες (τσακάλια) βασανιζόμενοι ἀπὸ τὴν πεῖναν ὠρύονται περὶ τὰς κατοικίας.

Τότε ἀπαναρκοῦται σχεδὸν ὁ ἄνθρωπος, σκηναὶ ἀνεγείρονται ἔμπροσθεν τῶν οἰκιῶν, αἱ θύραι ἀνοίγονται, καὶ ὁ ἀὴρ διαυλωνίζεται· ἀλλὰ καὶ οὕτω μόλις αἰσθάνεταί τις ἀναψυχήν! Ἰοβόλα δὲ ἔντομα περιπλανώμενα εἰς τὸν ἀέρα προσκολλῶνται εἰς τοὺς τοίχους, ἢ εἰς τὰ σανιδώματα, ὥστε δυσκόλως δύναταί τις νὰ διαφύγῃ τὰ δαγκάματά των. Οἱ ἰθαγενεῖς μὴ ἐργαζόμενοι κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν τοῦ ἔτους διάγουσιν ὅλον τὸν καιρὸν καπνίζοντες· ἀλλ' ὁ Μάϊος ὑπάρχει ἔτι μᾶλλον καυματώδης, διότι πολλάκις περὶ μεσημβρίαν ἀστράπτει μὲν καὶ βροντᾷ, καὶ σκοτίζεται ὁ οὐρανὸς ἀπὸ νέφη, σπανίως ὅμως βρέχει, ὥστε ὁ ἄνθρωπος νομίζει ὅτι εὑρίσκεται ἐντὸς καμίνου, καὶ οὔτε ἐπίσκεψις πλέον γίνεται, οὔτε ὑποθέσεις θεωροῦνται· τὸ θερμόμετρον τότε ἀναβαίνει ὡς 100 βαθμοὺς, τὰ ζῶα ἀποθνήσκουσι, τὰ πτηνὰ πίπτουσιν, οἱ ὁδοιπόροι ἐκπνέουσι, τὰ φρέατα ξηραίνονται, καὶ δάση ὁλόκληρα ἐνίοτε καίονται· ἀλλὰ περὶ τὸ τέλος τοῦ Μαΐου μικρά τις βροχὴ προμηνύει νέον καιρὸν, καὶ ὁ γεωργὸς σπεύδει νὰ ἑτοιμάσῃ τοὺς ἀγρούς του.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἰουλίου πνέουσιν οἱ περιοδικοὶ ἄνεμοι, καὶ ὁ καιρὸς δροσίζεται ἀπὸ τὰς ῥαγδαίας βροχάς. Ἂν δὲ τοῦτο λείψῃ, ὁ τόπος ὅλος περιπίπτει εἰς λοιμὸν καὶ πεῖναν, τὸν δὲ Αὔγουστον βρέχει καὶ φυσᾷ ἐναλλάξ· οἱ ποταμοὶ καὶ ῥύακες πλημμυροῦσι, καθὼς ὁ Νεῖλος, καὶ αἱ πόλεις μὲ τὰ χωρία φαίνονται ὡς νῆσοι ἐν μέσῳ θαλάσσης, ὅπου ἡ συγκοινωνία γίνεται δι' ἀκατίων.

Ἀλλ' ἂν ἡ πλημμύρα αὕτη περισσεύσῃ ἢ διαρκέσῃ

ὑπὲρ τὸ δέον, ὑποσκάπτονται αἱ οἰκίαι, καταστρέφονται κῶμαι καὶ πόλεις, καὶ ἐκριζοῦνται δρυμῶνες ὁλόκληροι.

Ἀφοῦ δὲ ἀποσυρθῇ τὸ ὕδωρ, τὰ φυτὰ, καθὼς τὸ ἰνδικὸν καὶ τὸ ὀρύζιον, βλαστάνουσι, καὶ τὸ πᾶν ὑπόσχεται εὐθηνίαν· τὸν δὲ Σεπτέμβριον αὐξάνει τὸ βαμβάκιον, κτλ. στίφος ψιττακῶν καταβαίνουσιν εἰς τοὺς κήπους, εἰς τὰς ῥοιὰς, εἰς τὰς βανανέας, κτλ., ἀλλὰ συγχρόνως πληθύνονται τὴν νύκτα καὶ τὰ ἔντομα· περὶ δὲ τὰς ἀρχὰς Ὀκτωβρίου φυσᾷ ἐλαφρὸς βορέας, καὶ ὁ καιρὸς μεταβάλλεται· τέλος, περὶ τὰ μέσα ὁ ἄνεμος καὶ τὰ νέφη διαλύονται εἰς βροχήν.—ΑΝΘΟΛ. ΚΟΙΝΩΦ. ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΤΟ ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ.

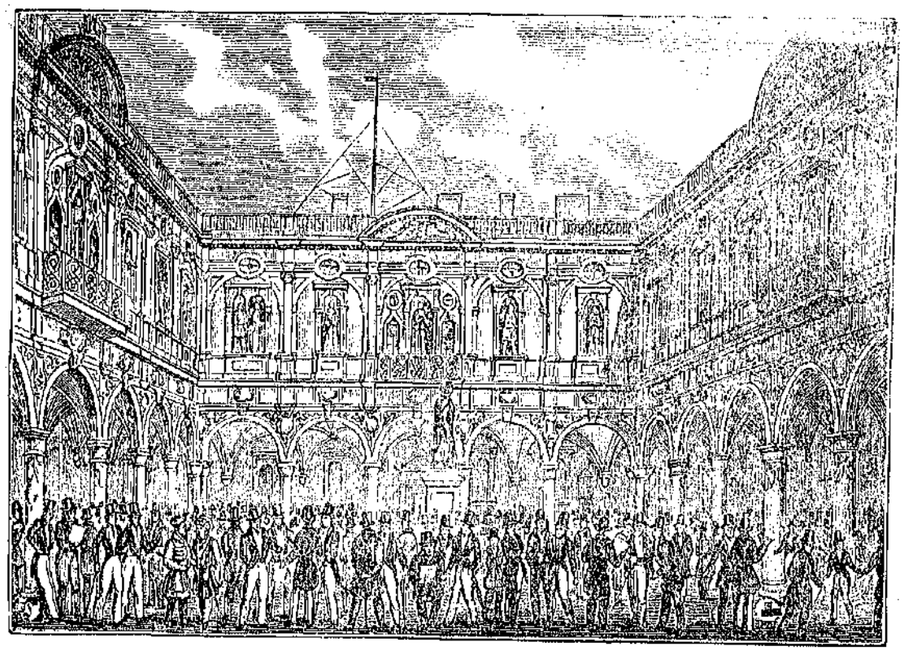

Η ΕΙΚΩΝ αὕτη παριστάνει ἓν ἀπὸ τὰ σημαντικώτερα καταστήματα τῆς μεγαλοπόλεως τοῦ Λονδίνου. Εἰς αὐτὸ συνέρχονται οἱ πολυάριθμοι καὶ βαθύπλουτοι ἔμποροι τῆς πολυανθρώπου καὶ βαθυπλούτου πόλεως, ἥτις, κατὰ τὴν φράσιν τοῦ μεγάλου τραπεζίτου Rothschild, ἐμπορεῖ νὰ θεωρῆται ὡς ἡ χρηματιστικὴ Τράπεζα ὅλου τοῦ κόσμου,—ἡ καρδία τοῦ ἐμπορίου δι' ἅπασαν ἐν γένει τὴν ἀνθρωπότητα. "Ἐννοῶ," εἶπεν ὁ εἰρημένος τραπεζίτης, "ὅτι αἱ εἰς τὴν Ἰνδίαν, εἰς τὴν Κίναν, εἰς τὴν Γερμανίαν, εἰς τὴν Ῥωσσίαν, καὶ εἰς τὸν λοιπὸν ὅλον κόσμον, ἐνεργούμεναι χρηματιστικαὶ πράξεις, λαμβάνουσιν ἐντεῦθεν τὴν κίνησιν, καὶ ἐνταῦθα τὸ τέλος."

Τὸ Βασιλικὸν Χρηματιστήριον ἀνηγέρθη πρῶτον ἐπὶ τῆς βασιλίσσης Ἐλισάβετ· ἀλλὰ μετὰ μίαν σωστὴν ἑκατονταετηρίδα, πυρκαϊᾶς συμβάσης, κατεκάη ὁλόκληρον. Εἰς τόπον αὐτοῦ ἀνηγέρθη ἀμέσως ἄλλο, τὸ ἐνταῦθα εἰκονιζόμενον, μὲ δαπάνην 60 χιλιάδων λιτρῶν στερλινῶν· πλὴν καὶ τοῦτο ἔγινε πυρὸς ἀνάλωμα πρὸ ὀλίγων ἐτῶν. Τρίτον δὲ καὶ πολὺ μᾶλλον ἐκτεταμένον χρηματιστήριον κτίζεται ἤδη ἐν Λονδίνῳ, εἰς ὃ προσδιωρίσθησαν ἑκατὸν πεντήκοντα χιλιάδες λιτρῶν στερλινῶν, ἐκτὸς ἄλλων τοσούτων, τὰς ὁποίας δαπανᾷ ἡ Βουλὴ πρὸς ἔκτασιν τῆς τοποθεσίας του· ὥστε ὅλον ὁμοῦ τὸ ἔξοδον θέλει ἀναβῆν εἰς 33,000,000 γροσίων.

Τὰ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους δωμάτια τῆς ἄνω παριστανομένης οἰκοδομῆς ἦσαν ἐνοικιασμένα εἰς μεσίτας μετοχῶν τῆς Τραπέζης, μεσίτας μετοχῶν τῶν ἀσφαλιστικῶν καταστημάτων, εἰς χαρτοπώλας, ἐφημεριδοπώλας, μουσικοπώλας, ὀπτικοὺς, ὡρολογοποιοὺς, κλπ., κλπ. Ἐντὸς δὲ τοῦ κτιρίου ὑπῆρχεν ἀνοικτόν τι διάστημα, (ἔχον εἰς τὸ κέντρον ἔφιππον ἀνδριάντα τοῦ Καρόλου Β'.), ὅπου ἐν καιρῷ εὐδίας συνήρχοντο οἱ ἔμποροι τεταγμένην τινὰ ὥραν, καὶ, ὡς ἡ εἰκονογραφία μας παριστάνει, περιεπάτουν ἢ ἕστεκον συνδιαλεγόμενοι, καὶ κάμνοντες τὰς ἀνταλλαγὰς αὐτῶν. Περὶ τῆς αὐλῆς ταύτης ὑπῆρχεν, ὡς βλέπεται, περιστύλιον ἢ στοὰ διὰ

σκέπην καὶ περιδιάβασιν ἐν καιρῷ βροχῆς, ἥτις ὑπερπερισσεύει ἐν Ἀγγλίᾳ καθ' ὅλας τὰς ὥρας τοῦ ἐνιαυτοῦ. Ἐκ τῆς στοᾶς ἦσαν κλίμακες ἀγουσαι εἰς τὸ ἀνώτερον μέρος τοῦ κτιρίου ἐπάνωθεν τῶν ἐργαστηρίων. Ἐνταῦθα ὑπῆρχεν ἄλλη στοὰ, ἢ περιστύλιον, ὁλόγυρα τοῦ κεντρικοῦ ὑπαιθρίου τετραγώνου, ἄγουσα εἰς γραφεῖα ὑπὸ ἐμπόρων καὶ ἀσφαλιστῶν κατεχόμενα. Τινὰ ἐκ τούτων κατείχοντο ὑπὸ τῆς πολυθρυλλήτου Ἑταιρείας τοῦ Λούδου, περὶ ἧς ἤκουσαν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἅπαντες οἱ ἐκ τοῦ ἐμπορικοῦ τάγματος ἀναγνῶσταί μας. Ἡ Ἑταιρεία αὕτη ἔχει ἐπιτρόπους εἰς τὰς πλειοτέρας τῶν κυριωτέρων πόλεων τοῦ κόσμου· δημοσιεύει δὲ τὰ νέα καὶ ἐμπορικὰ καὶ θαλάσσια, ὅσα μανθάνει διὰ μέσου αὐτῶν, καὶ τὰ νέα ταῦτα πρὸ πολλοῦ ἤδη χαίρουσι τὴν μεγίστην ὑπόληψιν. Εἰδήσεις περὶ τοῦ εἴσπλου καὶ ἔκπλου καραβίων· περὶ τῆς ὑπάρξεως καὶ τύχης πλοίων εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου· ἀναφοραὶ ἀπὸ τοὺς ἀπανταχόσε τῆς γῆς προξένους καὶ ἐπιτρόπους· καὶ προσέτι ἐφημερίδες πάσης ἐπικρατείας, εὑρίσκονται εἰς τὸ μέρος τοῦτο, διατεταγμέναι μὲ τοιαύτην ἐντελῆ καὶ ἁρμόδιον τάξιν, ὥστε ὁλόκληρον τὴν πραγματικὴν κατάστασιν τοῦ ἐμπορικοῦ κόσμου δύναταί τις νὰ ἴδῃ εἰς ὀλίγα λεπτά. "Ὅλος ὁ ἐμπορικὸς μηχανισμὸς τῆς γῆς μ' ἐφάνη τεθειμένος εἰς τὰς χεῖρας τῶν διευθυντῶν τοῦ Λούδου," εἶπε Γερμανός τις περιηγητής.

Τὸ ἐθνικὸν χρέος τῆς Μεγάλης Βρετανίας συμποσοῦται εἰς σχεδὸν 800 ἑκατομμύρια λιτρῶν στερλινῶν, ὁ ἐτήσιος τόκος τῶν ὁποίων, ὁ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως πληρωνόμενος εἰς τοὺς δανειστὰς, ἀναβαίνει εἰς περίπου 30 ἑκατομμύρια. Πιθανὸν ὅτι δύο ἕως τρία ἑκατομμύρια ἀνθρώπων ἐνέχονται κατευθεῖαν εἰς τὴν παραλαβὴν τοῦ ἐτησίου τόκου τούτου. Οἱ δανεισταὶ δὲν ἐμποροῦν ν' ἀπαιτήσωσιν ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν τὰ χρήματά των, καθότι μὲ τοιαύτην συνθήκην ἐδάνεισαν αὐτὰ, τουτέστι νὰ μὴ λαμβάνωσιν εἰμὴ τὸν τόκον. Πρὸς εὐκολίαν ὅμως τῶν δανειστῶν ἡ κυβέρνησις τοὺς συγχωρεῖ νὰ πωλῶσι τὰ δικαιώματά των εἰς τὸν θέλοντα ν' ἀγοράσῃ αὐτὰ, διὰ τὴν πλήρη ποσότητα ἐὰν εὕρωσιν, ἢ δι' ὀλιγώτερον ἂν δὲν δύνανται νὰ κάμωσιν ἀλλέως. Φυσικὰ δὲ ὁποιαιδήποτε περιστάσεις, ἀφ' ὧν πάσχει ἡ εὐστάθεια τῆς κυβερνήσεως, ἐνεργοῦν ὥστε νὰ ἐκπέσῃ ἡ τιμὴ τῶν ὁμολογιῶν της· ἐκ τοῦ ἄλλου δὲ μέρους, ἡ ἐπιστροφὴ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς εὐδαιμονίας κάμνει αὐτὴν νὰ ἀναβαίνῃ.

Αἱ ὁμολογίαι αὗται τῆς κυβερνήσεως δὲν εἶναι παρὰ μικρόν τι μέρος τῆς ἰδιοκτησίας, περὶ ἧς ὁ λόγος καὶ αἱ ἀνταλλαγαὶ εἰς τὸ Βασιλικὸν Χρηματιστήριον. Ἐκτὸς τούτων ὑπάρχουσι μετοχαὶ εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἀγγλίας, καὶ εἰς τὴν Συντροφίαν τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν,—μετοχαὶ εἰς δάνεια γινόμενα ὑπὸ κεφαλαιούχων εἰς ξένους τόπους· μετοχαὶ εἰς διώρυγας, σιδηροδρόμους, μεταλλεῖα, κλπ., αἵτινες ἅπασαι στηρίζονται εἰς τὴν ἰδιαιτέραν αὐτῆς ἀξίαν ἑκάστη, ἀναλόγως τῆς ὁποίας καὶ ἡ τιμή των κανονίζεται. Π. χ., ἂν ἔγινε δάνειον εἰς ξένην ἐπικράτειαν, μὲ ὑπόσχεσιν ἐκ μέρους αὐτῆς νὰ πληρώνῃ ἐτήσιόν τινα τόκον, καὶ ἂν μετέπειτα φθάσῃ εἴδησις ὅτι ἐμφύλιος πόλεμος ἐξέσπασεν εἰς τὸ δανεισθὲν κράτος, ἐκπίπτει διαμιᾶς ἡ ἀξία τῆς ὑποθήκης ἐφ' ἣ τὰ χρήματα ἐδανείσθησαν, καὶ κατὰ συνέπειαν ἐλαττοῦται ἡ τιμὴ τῆς ἐθνικῆς ὁμολογίας του. Πάντοτε ὅμως εἰς εὐτυχεῖς καιροὺς ὑπάρχουσιν ἐν Ἀγγλίᾳ πολλοὶ πρόθυμοι νὰ δανείζωσι τὰ χρήματά των, καὶ μικρὰ πολλάκις ὁπόταν ἦναι ἡ ἐλπὶς ὠφελιμωτέρου τόκου παρ' ὅσον εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτύχωσιν εἰς τὴν ἀπὸ χρυσὸν ἀφθονοῦσαν πατρίδα των.

Τὸ ἐμπόριον, ἐπὶ ὀρθαῖς βάσεσιν ἐνεργούμενον, συντείνει τὰ μέγιστα εἰς τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν εἰρηνικὴν εὐζωΐαν· ὁ πόλεμος, ἐξ ἐναντίας, εἶναι πάντοτε δεινὸν πολυέξοδον, ἀκόμη καὶ ὁ πλέον ἐπιτυχής. Οἱ πόλεμοι τοῦ παρελθόντος κατεφόρτισαν ἀπὸ χρέη τὴν Ἀγγλίαν· μόνον δ' ἡ εἰρήνη καὶ τὸ ἐμπόριον τοῦ μέλλοντος δύνανται ν' ἀφαιρέσωσι τὸ βάρος.

ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ.

Τέλος ἀπὸ Σελ. 88.

ΕΦΕΣΤΙΟΙ ΘΕΟΙ, ΑΣΚΛΗΠΙΕΙΑ.

ΠΑΡΕΤΗΡΗΣΕΝ ἤδη ἐκ τῶν προειρημένων ὁ ἀναγνώστης, ὅτι οὐδ' οἱ Ἕλληνες οὐδ' οἱ Ῥωμαῖοι, δύο τῶν πλέον ἐξευγενισμένων ἐθνῶν τῆς ἀρχαιότητος, εἶχον ὀρθάς τινας ἰδέας περὶ τῶν τῆς φύσεως ἐνεργειῶν, ὡς προερχομένων ἀπὸ σειρὰν ἀμεταβλήτων νόμων, συστηθέντων καὶ διατηρουμένων ὑπὸ τῆς πανσόφου Προνοίας διὰ τὴν κυβέρνησιν τοῦ παντός. Κατὰ τοῦτο ἦσαν ἀπαραλλάκτως ὅμοιοι τῶν σημερινῶν ἀπαιδεύτων, οἵτινες πιστεύουν ὅτι δι' ἐπῳδῶν ἐγείρονται οἱ ἄνεμοι, καὶ ἐκ τῆς βασκανίας προέρχονται σωματικαὶ νόσοι. Οἱ Ἕλληνες ὅμως καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ὑπερέβαινον τοὺς σημερινοὺς ἀμαθεῖς ὡς πρὸς τὰς θρησκευτικὰς πλάνας, καθὸ ἐν τάξει συγκρατήσαντες κώδηκα δεισιδαιμονίας, ὅστις ἐφηρμόζετο εἰς πᾶσαν θέσιν, περίστασιν, ἢ συμβεβηκός. Οὐδέποτε ἴσως ὑπῆρξε τοιοῦτον ἐπεξειργασμένον καὶ συμπεπλεγμένον δεισιδαιμονίας σύστημα, ὁποῖον τὸ ἐν Ῥώμῃ κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους της· καὶ αὐτὸ δὲ, πρὸς διασάφησιν τῶν ὅσα ἠμπόρουν νὰ ἐξηγῶνται διὰ τῶν ἁπλουστάτων νόμων τῆς φύσεως.

Εἰς τοὺς χρόνους ἐκείνους τῆς θρησκευτικῆς ἀποπλανήσεως, ὁ ἄνθρωπος ἐνεχειρίζετο ἀπὸ θεότητα εἰς θεότητα ἐκ τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἔμβαινεν εἰς τὸν κόσμον, ἢ καὶ πρὶν ἴδῃ τὸ φῶς, ἑωσοῦ τελευταῖον παρεδίδετο εἰς τὸν τάφον ἢ τὴν ἐπικήδειον πυράν. Κατὰ τὴν βελτιωμένην καὶ πλατυτέραν μυθολογίαν τῶν Ῥωμαίων, ἡ Δευέρρα προέδρευεν εἰς τὰς τύχας αὐτοῦ πρὶν γεννηθῇ, ὁ Ἰανὸς καὶ ἡ Ὀψ ἐβοήθουν αὐτὸν εἰς τὸν κόσμον εἰσερχόμενον, ἡ Ἡγερία ἐφρόντιζε περὶ τῆς ὠδινούσης μητρὸς, ἡ Εἰλείθυια ἐπηγρύπνει εἰς τὴν κοιτί-

δα του, ὁ Βεγετανὸς ἀνεδέχετο τὴν ἐπιμέλειαν αὐτοῦ κλαίοντος, ἡ Ῥουμίνα ἦτον ἡ φύλαξ αὐτοῦ θηλάζοντος, ἡ Ἐδούρα προέδρευεν εἰς τὴν τροφήν του, καὶ ὁ Στηλινὸς ἐδίδασκεν αὐτὸν νὰ περιπατῇ. Ὅσον ηὔξανε κατὰ τὸ ἀνάστημα, ἄλλοι θεοὶ καὶ θεαὶ ἀνεδέχοντο τὴν ἐπιμέλειαν τῆς νεανικῆς καὶ ἀνδρικῆς ἡλικίας του. Ὅτε ἐνυμφεύετο, καὶ αὐτὸς καὶ ἡ νύμφη του ἐπεθεωροῦντο ὑπὸ πέντε διαφόρων θεοτήτων. Ὅτε δ' ἀπέθνησκε, προέδρευεν εἰς τὴν ταφὴν αὐτοῦ ἡ Λιβιτίνα, ἡ θεὰ τῶν ἐπικηδείων τελετῶν. Πρὸς τούτοις, πᾶν ἄριστον καὶ δεῖπνον, παντὸς εἴδους ἐνδυμασία, πᾶσα πρᾶξις ἢ διασκέδασις, πᾶν χωριστὸν μέρος τοῦ σώματος εἶχε τὴν προστάτιν θεότητα, ἐφ' ἣν ἔπιπτεν ὁ ψόγος, ἄν τι κακῶς εἶχε.

Καὶ οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ῥωμαῖοι, ἀκόμη καὶ οἱ τοῦ ἀνωτάτου βαθμοῦ, προσεῖχον τὰ μέγιστα εἰς τὸν πταρμόν. Ὁ πταρμὸς ἐλογίζετο εὐτυχὴς ἢ δυστυχὴς κατὰ τὸν τρόπον ἢ τὴν ὥραν ἐν ᾗ συνέβαινεν. Ὅτε ὁ Ξενοφῶν προέτρεπε τοὺς στρατιώτας αὐτοῦ εἰς μάχην, κάποιος ἐπτερνίσθη· τοῦτο δ' ἐφάνη τόσον ἐπικίνδυνος οἰωνός, ὥστε δημόσιοι προσευχαὶ ἀμέσως ἐτάχθησαν πρὸς ἐξιλέωσιν. Ὁ πταρμός, ὁ μεταξὺ τοῦ μεσονυκτίου καὶ τῆς ἀκολούθου μεσημβρίας, ἦτον αἴσιος, ἀλλ' ὁ μεταξὺ τῆς μεσημβρίας καὶ τοῦ μεσονυκτίου, ἀπαίσιος. Ὁ Ἀριστοτέλης ὁμιλεῖ σοβαρώτατα περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ πταρμοῦ εἰς τὰς δύο ταύτας περιόδους τῆς ἡμέρας. Δύο ἢ τέσσαρες πταρμοὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν ἔργου τινός, ἦτον οἰωνὸς αἴσιος· ὑπὲρ τοὺς τέσσαρας, ἀδιάφορος· εἰς δὲ ἢ τρεῖς ἀπαίσιος. Ὁπότε, δύο τινῶν συσκεπτομένων, συνέβαινεν ὥστε ἀμφότεροι νὰ πταρνισθῶσιν, ὁ οἰωνὸς ἦτον εὐτυχέστατος.

Ἂν ἔπιπτέ τι ἐντὸς ναοῦ, ἂν ἐκρότει σκεῦος, ἂν ἔπνεεν ἄνεμος ἀπροσδοκήτως, ἢ ἂν ἐγίνετο πλημμύρα, ἂν ἔμβαινε μαῦρος σκύλος εἰς τὸν οἶκον, ἂν ἐφαίνετο εἰς τὸ δῶμα ὄφις, ἂν ἐχύνετο ἅλας, ὕδωρ, μέλι, ἢ οἶνος, ἂν ἐξαίφνης ἠκολούθει σιωπή, ἂν ἔβαλλέ τις τὸ ἀριστερὸν μέρος τοῦ φορέματός του πρῶτον, ταῦτα πάντα ἦσαν οἰωνοὶ ἀπαίσιοι. Μίαν τῶν ἡμερῶν ὁ Αὔγουστος Καῖσαρ ἐφόρεσε πρῶτον τὸ ἀριστερὸν ὑπόδημα, καὶ μετ' ὀλίγον ἐξέσπασε συνωμοσία ἢ στάσις τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ· φυσικὰ δὲ ἡ στάσις προερρέθη ὑπὸ τοῦ οἰωνοῦ, ἢ ἦτον αὐτοῦ συνέπεια. Ν' ἀρχίζῃ τις ἐπιχειρήσεις, καὶ ὁμιλίας μὲ τὄνομα τοῦ Διὸς ἢ ἄλλου τινὸς θεοῦ, ἦτον αἴσιος οἰωνός. Ὁ Ξενοφῶν συσταίνει τὴν πρᾶξιν ταύτην. Ἦσαν δὲ προσέτι εὐτυχεῖς καὶ ἀτυχεῖς ἡ ἀποφράδες ἡμέραι, καί τινες ἡμέραι ἦσαν εὐτυχεῖς δι' ἓν εἶδος ἔργου, οὐχὶ δὲ δι' ἄλλο. Ὁ Αὔγουστος Καῖσαρ, ὅστις συνήθως καλεῖται ὁ μέγιστος τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων, καὶ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ ὁποίου ἡ μάθησις ἦτον εἰς τὴν ἀκμὴν αὐτῆς, δὲν ἔκαμνε χρέη τινὰ κατά τινας ἰδιαιτέρας ἡμέρας, μὴ ὢν κατὰ τοῦτο εἰδημονέστερος τῶν ἀμαθεστάτων χωρικῶν τοῦ σημερινοῦ αἰῶνος. Καὶ ἀξιόλογοι δημόσιαι συνελεύσεις κάποτε ἀνεβάλλοντο, ἐπειδὴ γαλῆ ἢ μῦς διεπέρα κατὰ συγκυρίαν τὴν ὁδόν.

Πᾶσαν σωματικὴν νόσον ἀπέδιδον οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν δυσμένειαν θεοῦ τινός· ὅτι προήρχετο ἀπὸ φυσικὴν αἰτίαν, οὐδὲ ποσῶς ἐσυλλογίζοντο. "Κοινὴ σχεδὸν ὑπόληψις ἦτο," λέγει ὁ Κοραῆς εἰς τὰ προλεγόμενα τοῦ Ἱπποκράτους, "ὅτι ὅλαι αἱ σωματικαὶ ἀσθένειαι ἦσαν κολάσεις τῶν θεῶν. Ἕως καὶ τὰς ἀπὸ κτηνώδη κατάχρησιν τῶν ἡδονῶν γεννωμένας ἀῤῥωστίας, ἀπέδιδον εἰς τοὺς θεούς. Μόνοι οἱ φιλόσοφοι ἐπίστευον ὅτι Θεὸς κακοποιὸς εἶναι δύο λέξεις, τῶν ὁποίων ἂν ἡ γραμματικὴ δύναται νὰ συμφωνήσῃ τὸ γένος καὶ τὸν ἀριθμόν, ἡ λογικὴ ἀποστρέφεται τὴν τερατώδη ἕνωσιν καὶ ἀντίφασιν. Οἱ θεοὶ τοῦ δεισιδαίμονος πλήθους ἦσαν θεοὶ τύραννοι· ἀκόλουθον λοιπὸν ἦτον ὡς ἀπὸ τοιούτους νὰ ζητῶσι καὶ τὴν θεραπείαν ὅσων ἔπασχον δι' ἰδίαν των μωρίαν κακῶν, καὶ τοὺς ἱερεῖς, ὡς αὐλικοὺς τυράννων, νὰ πλουτίζωσι μὲ δῶρα, διὰ νὰ ἐξιλεώσωσι τῶν θεῶν τὴν ὀργήν. Τοιαύτην ὑπόληψιν τοιοῦτοι ἱερεῖς φυσικὰ ἐσπούδαζον νὰ τὴν στηρίζωσιν εἰς τὰς κεφαλὰς τοῦ λαοῦ· καὶ τούτου μέσον ἄλλο ἐνεργέστερον δὲν εἶχον παρὰ τὰ καθημερινὰ τοῦ Ἀσκληπιοῦ θαυματουργήματα. Ἡ θεραπεία τῶν νόσων ποτὲ μὲν ἐγίνετο μὲ ἰατρικόν τι ποτόν, ἢ ἔμπλαστρον, συνωδευμένον μὲ πολλὰς πράξεις δεισιδαίμονας, τὰς ὁποίας, ὡς ἐκ προσταγῆς τοῦ θεοῦ, ἔκαμνεν ὁ ἀῤῥωστος· ποτὲ δὲ μὲ ἐπῳδὰς ψαλλομένας εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ πάσχοντος· ἄλλοτε ἐκοιμᾶτο αὐτὸς ὁ ἱερεύς, ἢ ἐκοίμιζε τὸν ἀῤῥωστον, εἰς τὸν ναόν, καὶ κατὰ τὰ φαινόμενα εἰς τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον ὀνείρατα, διώριζε τὰ εἴδη τῶν ἰατρικῶν. Συνείθιζον ἀκόμη οἱ ἱερεῖς νὰ τρέφωσιν εἰς τοὺς ναοὺς καὶ ἡμερωμένα ὀφείδια, διὰ νὰ τὰ μεταχειρίζωνται ὡς κήρυκας τῆς παρουσίας τοῦ θεοῦ, καὶ πολλάκις ὡς συνεργοὺς τῶν θαυμάτων. Ἐπεμελοῦντο μάλιστα νὰ θαυματουργῶσι τὴν νύκτα, ἀφοῦ ἔσβενον τὰ φῶτα τοῦ ναοῦ, ὅπου ἐκοιμῶντο οἱ ἀῤῥωστοι· τὸ σκότος ἐμπόδιζε τούτους νὰ βλέπωσι μὲ τίνα τρόπον ἐγίνοντο τὰ θαύματα, καὶ μὲ πόσην ἀπληστίαν οἱ θαυματουργοὶ ἐσάκκιζον τὰς προσφορὰς τῶν ἀῤῥώστων. Ἄπιστος ἤθελε σήμερον φανῆν ἢ τόση τῶν λαοπλάνων τούτων ἀναισχυντία, ἐὰν ὁμοῤῥώνως ὅλη ἡ παλαιὰ ἱστορία δὲν ἐμαρτυροῦσε τὴν ἀλήθειαν τῶν ὅσα εἶπαν κατ' αὐτῶν εἰς τὴν σκηνὴν οἱ κωμικοί, καὶ ἐξαιρέτως ὁ Ἀριστοφάνης, ὅστις περιγράφει ἀστειότατα τὰ γινόμενα εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ·

Ὡς δὲ τοὺς λύχνους ἀποσβέσας
Ἡμῖν παρήγγειλεν καθεύδειν τοῦ θεοῦ
Ὁ πρόσπολος, εἰπὼν, ἤν τις αἴσθηται ψόφου,
Σιγᾷν, ἅπαντες κοσμίως κατεκείμεθα.
Ἔπειτ' ἀναβλέψας ὁρῶ τὸν ἱερέα
Τοὺς φθοῖς ἀφαρπάζοντα καὶ τὰς ἰσχάδας
Ἀπὸ τῆς τραπέζης τῆς ἱερᾶς. Μετὰ τοῦτο δὲ
Περιῆλθε τοὺς βωμοὺς ἅπαντας ἐν κύκλῳ,
Εἴπου πόπανον εἴη τι καταλελειμμένον·
Ἔπειτα ταῦθ' ἥγιζεν εἰς σάκταν τινά.

Ἀλλὰ μὴ νομίσῃ τις ὅτι τὰ κέρδη τῶν ἱερέων περιωρίζοντο εἰς ἰσχάδας καὶ πόπανα καὶ ἄλλα τοιαῦτα

εὐτελῆ φαγήσιμα· οἱ ναοὶ ἐστολίζοντο ἀπὸ τοὺς ἀῤῥώστους μὲ σκεύη καὶ παντὸς εἴδους ἀναθήματα βαρύτιμα, καὶ οἱ ἱερεῖς ἐλάμβανον χρηματικοὺς μισθοὺς τόσον πλέον βαρεῖς, ὅσον πλειοτέρας καὶ ἀῤῥωστιῶν αἰτίας, καὶ μωρίας ἀφορμὰς, παρὰ τοὺς πένητας ἔχουσιν οἱ πλούσιοι. Διὰ μόνην τὴν εἰκόνα τῆς Ἀφροδίτης ἀφιερωμένην εἰς τὸ Ἀσκληπίειον τῆς Κῶ, ἐχάρισεν εἰς τοὺς Κῴους ὁ Αὔγουστος Καῖσαρ ἑκατὸν ταλάντων φόρον, καὶ τὴν μετέφερεν εἰς τὴν Ῥώμην. Ὁ περιβόητος λαοπλάνος Ἀλέξανδρος ἐκέρδαινεν εἰς τὸ Ἀσκληπίειον τοῦ Πόντου, ἀπὸ μόνους τοὺς χρησμοὺς, ὀκτὼ μυριάδας δραχμῶν κατ' ἔτος."

Εἰς ὅλα τὰ Ἀσκληπίεια ταῦτα συνείθιζον οἱ ἱερεῖς νὰ κρεμῶσι πινακίδια, ἐφ' ὧν ἐπέγραφον τὸ εἶδος τῆς νόσου ἑκάστου ἀῤῥώστου, καὶ τὸν τρόπον τῆς θεραπείας, πάντοτε ὅμως αὐτὴν παριστάνοντες ὡς διὰ θαύματος γενομένην. Ἐκ τῶν πινακιδίων τούτων τινὰ διεσώθησαν μέχρι τῆς σήμερον· ἰδοὺ δὲ τὰ περιεχόμενα τεσσάρων.

1. Εἰς τυφλόν τινα, Κάϊον τὄνομα, ἐδόθη ἐσχάτως ὁ ἑπόμενος χρησμός·—"Νὰ πλησιάσῃ εἰς τὸν βωμὸν ὡσεὶ βλέπων· ἔπειτα νὰ βαδίσῃ ἐκ δεξιῶν εἰς τάριστερὰ, νὰ θέσῃ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοὺς πέντε δακτύλους τῆς δεξιᾶς χειρός του, ἑπομένως δὲ νὰ ὑψώσῃ τὴν χεῖρα, καὶ νὰ βάλῃ αὐτὴν ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν." Καὶ ἰδοὺ! τὸ πλῆθος ἴδε τὸν τυφλὸν ὅτι ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ ἐχάρησαν ὅτι τοιαῦτα θαύματα λαμπρύνουσι τὴν βασιλείαν τοῦ αὐτοκράτορος ἡμῶν Ἀντωνίνου.

2. Εἰς τὸν Λούκιον, ὁ ὁποῖος τόσον δεινῶς ἔπασχεν ἀπὸ ἀλγηδόνα εἰς τὴν πλευράν, ὥστε οὐδεὶς ἤλπιζε τὴν ἀνάῤῥωσιν αὐτοῦ, ἀπεκρίθη ὁ θεὸς τὰ ἑπόμενα·—"Πλησίασον εἰς τὸν βωμόν· λάβε στάκτην, μίξον αὐτὴν μὲ οἶνον, ἔπειτα δὲ πλαγίασον ἐπὶ τοῦ πονεμένου πλευροῦ σου." Καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀνέλαβε, καὶ δημοσίᾳ ἀπέδωκεν εὐχαριστίας εἰς τὸν θεὸν, συγχαίροντος καὶ τοῦ πλήθους.

3. Ὁ Ἰουλιανὸς ἔπτυεν αἷμα, καὶ οὐδεὶς εἶχεν ἐλπίδα περὶ τῆς ἀναῤῥώσεώς του· ἀλλ' ὁ θεὸς εἶπε, "Πλησίασον, λάβε πιτυΐδας (κοκκουνάμια) ἐκ τοῦ βωμοῦ, καὶ τρῶγε αὐτὰς μὲ οἶνον τρεῖς ἡμέρας." Καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀνέλαβε, καὶ ἐλθὼν εὐχαρίστησεν εἰς τὸν θεὸν ἐνώπιον τοῦ λαοῦ.

4. Τυφλός τις στρατιώτης, Βαλέριος Ἄσπερ ὀνομαζόμενος, ἔλαβε παρὰ τοῦ θεοῦ τὴν ἀπάντησιν ταύτην· "Νὰ μίξῃ μὲ γάλα τὸ αἷμα λευκοῦ ἀλεκτρυόνος, καὶ νὰ κάμῃ ἐξ αὐτῶν ἀλοιφὴν, μὲ τὴν ὁποίαν νὰ τρίβῃ τρεῖς ἡμέρας τοὺς ὀφθαλμούς του." Καὶ ἰδοὺ! ὁ τυφλὸς ἀνέλαβε τὸ φῶς του, καὶ ἦλθε, καὶ δημοσίᾳ εὐχαρίστησεν εἰς τὸν θεόν.

Τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ῥώμης οἱ ἄρχοντες ἐπεκύρουαν καὶ ἐπεκρότουν εἰς τὰς ἀτοπίας ταύτας. Περὶ κἀνενὸς φιλοσόφου ἢ σοφοῦ δὲν ἀναγινώσκομεν ὅτι κατέκρινεν αὐτάς. Ὁ Σωκράτης, ὅστις ἀναμφισβητήτως ἦτον ὁ πλέον πεφωτισμένος ἠθικολόγος τοῦ καιροῦ του, διέταξεν ἀποθνήσκων νὰ θυσιάσωσιν ἀλεκτρυόνα εἰς τὸν Ἀσκληπιόν. Ἂν δὲ ὁ μέγας οὗτος σοφὸς μὲ τὴν ῥητὴν αὐτοῦ διαταγὴν ἐπεκύρωσε τοιαύτην παχυλὴν δεισιδαιμονίαν, πόση πλάνη πρέπει νὰ κατεκυρίευε τὸν χυδαϊκὸν νοῦν;

Ἄλλη δεισιδαιμονία τῶν Ἑλλήνων, ἐκ τῆς Αἰγύπτου καὶ Περσίας εἰσαχθεῖσα, ἦτον ἡ πίστις εἰς τὰς μαγικὰς δυνάμεις τῶν περιάπτων. Βοτάναι τινὲς ἐλογίζοντο γοητευτικαὶ, καὶ ἐκρεμάζοντο περὶ τὸν τράχηλον, ἢ ἐκρύπτοντο εἰς μέρος τι τῶν φορεμάτων, ὡς διὰ ν' ἀποκρούωσι μιάσματα, ἢ νὰ θεραπεύωσι κακοήθεις ἀσθενείας. Μικρὰ κομμάτια κοκκάλου, κατεσκευασμένου εἰς δακτυλίδια καὶ ἄλλα στολίσματα, ἐπιστεύετο ὅτι ἔχουσιν ὅμοιον μαγικὸν ἀποτέλεσμα. Ἴχνη τῆς δεισιδαιμονίας ταύτης, ὡς καί τινων ἄλλων, ὑπάρχουσι καὶ τὴν σήμερον ἀκόμη.

Τὸ λύειν δύσκολα ζητήματα διὰ κλήρων ἦτον ἀρχαιοτάτη συνήθεια, ἐπικρατήσασα εἰς πολλὰ τῶν ἀνατολικῶν ἐθνῶν πρὶν ἀκόμη φανῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐγίνετο δ' ἡ μαντεία κατὰ διαφόρους τρόπους. Εἷς ἦτο νὰ στήνωσι δύο ξυλάρια εἰς τὴν γῆν, καὶ νὰ προσδιορίζεται τὸ ζήτημα ἐκ τῆς διευθύνσεως καθ' ἣν ἔπιπτον. Εἰς τὴν ἀρχαίαν ταύτην πρᾶξιν κατέφυγον καὶ οἱ Ἰσραηλῖται, οἵτινες δι' αὐτὴν καὶ ἄλλας μωρίας δικαίως ἐπεπλήσσοντο· "Ὁ λαός μου συμβουλεύεται τὰ ξύλα του, καὶ ἡ ῥάβδος του ἀποκρίνεται εἰς αὐτόν!" Ὡσηὲ δ'. 12. Καὶ οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἔῤῥιπτον λαχνοὺς διὰ κύβων, ἢ δι' ἐπιγεγραμμένων λιθαρίων, ἀλλὰ κοινότερον διὰ στίχων ἀπὸ σκεῦός τι συρομένων, ἢ διὰ ποιήματος κατὰ τύχην ἀνοιγομένου. Ὁ πλέον εὐϋπόληπτος τρόπος τοῦ διὰ κλήρων μαντεύεσθαι ἦτον ὁ διὰ τῶν Ὁμηρικῶν ποιημάτων. Τῆς Ἰλιάδος ἀνοιγομένης, οἱ πρῶτοι στίχοι, ἐφ' οὓς ἔπιπτεν ὁ ὀφθαλμός, ἐδηλοποίουν τὴν τύχην, ἢ ἀπεκρίνοντο εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ἐρωτῶντος. Ὁ Βιργίλιος εἶχε τὴν αὐτὴν ὑπόληψιν παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις. Ἀκόμη δὲ καὶ οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ δὲν ἦσαν ἐλεύθεροι ἀπὸ τὰς ματαίας ταύτας πλάνας. Εἰς δυσκόλους καὶ ἀμφιβόλους περιστάσεις, ἔθετον τὴν χεῖρα εἰς τὰ ἱερὰ βιβλία, ἢ εἰς τὸ Ψαλτήριον, διεύθυνσιν καὶ βοήθειαν ζητοῦντες. Ὁ Ἅγ. Αὐγουστῖνος εἰς τὴν πρὸς τὸν Ἰανουάριον ἐπιστολήν του ἐπικυροῖ τὴν πρᾶξιν ταύτην, ἂν ἐγίνετο διὰ πνευματικὸν τέλος. Ἐπεκράτει δὲ οὐχὶ μόνον κατὰ τὸ διάστημα τοῦ μεσαιῶνος, ἀλλὰ καὶ πολὺν χρόνον μετέπειτα, ἐν ἰσχύϊ οὖσα καὶ τὴν δεκάτην ἑβδόμην ἑκατονταετηρίδα.

ΠΕΡΙ ΧΑΛΑΖΗΣ.

Ἡ χαλαζα, ὡς κοινῶς γνωρίζομεν, δὲν ἔχει πάντοτε τὸ αὐτὸ μέγεθος· συνήθως μὲν εἶναι ὡς κόκκος μικρός· πολλάκις ὅμως ἔχει τοσοῦτον ὄγκον, ὥστε ἀφανίζει τὰ διάφορα σώματα ἐπὶ τῶν ὁποίων πίπτει. Παραλείποντες τὰς μυθώδεις εἰδήσεις, καὶ ἐπιστηριζόμενοι εἰς τὰς μαρτυρίας γνωστῶν φυσικῶν, οἱ ὁποῖοι ἐμέτρη-

σαν τὸ βάρος αὐτῆς καὶ τὴν διάμετρον, βεβαιοῦμεν, ὅτι εἰς πολλοὺς τόπους ἔπεσε χάλαζα σχεδὸν λιτριαία.

Τὸ σχῆμα αὐτῆς συνήθως μὲν εἶναι στρογγύλον, πολλάκις δὲ ἐπίμηκες καὶ ὀξύ, καὶ ἐνίοτε πλατυσμένον. Ἡ δὲ ἐσωτερικὴ κατασκευή της εἶναι ἀξιοπερίεργος, καὶ δεικνύει τὴν βαθμηδὸν αὔξησίν της. Καὶ τὸ μὲν κέντρον αὐτῆς εἶναι σκιερὸν, περιζωννύεται δὲ ἀπὸ συγκεντρικὰ στρώματα διαδοχικῶς διαφανῆ καὶ σκιερά. Παρατηρεῖται ὅμως καὶ χάλαζα ἀκτινοειδὴς ἀπὸ τοῦ κέντρου ἕως τῆς ἐπιφανείας της.

Μετὰ τὰς παρατηρήσεις ταύτας ὡς πρὸς τὸ μέγεθος τὸ σχῆμα καὶ τὴν κατασκευήν της, ἀναφέρομεν καὶ τὰς περιστάσεις, αἱ ὁποῖαι προηγοῦνται, ἢ συνοδεύουσι τὴν πτῶσιν αὐτῆς. Ἡ χάλαζα εἶναι μὲν συνήθως προοίμιον τῶν ῥαγδαίων βροχῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ συνοδεύεται, πλὴν ποτὲ δὲν παρακολουθεῖ. Ἡ διάρκεια τῆς πτώσεώς της εἶναι μικροτάτη, φθάνουσα τὸ πολὺ ἕως ἑνὸς τετάρτου τῆς ὥρας. Ἀλλ' ἡ ποσότης τοῦ εἰς τὸ διάστημα τοῦτο πίπτοντος ἀπὸ τὰ νέφη πάγου εἶναι ἀξιοθαύμαστος· ἐνίοτε σκεπάζει τὴν γῆν μὲ στρῶμα πολλῶν δακτύλων πάχους.

Ὁποίαν φθορὰν ἐπιφέρει καὶ ὡς ἐκ τοῦ βάρους της καὶ ὡς ἐκ τῆς ταχύτητος, τὴν ὁποίαν ἀποκτᾷ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, εἰς τὰ ἐπίγεια σώματα, καθεῖς δύναται νὰ τὸ φανταστῇ. Εἶναι ὅμως παρατηρημένον, ὅτι συνήθως μὲν πίπτει τὴν ἡμέραν, σπανίως δὲ τὴν νύκτα, καὶ συχνότερα τὸ θέρος παρὰ τὸν χειμῶνα. Τὰ νέφη, ἐκ τῶν ὁποίων πίπτει, εἶναι ἐκτεταμένα, παχύτατα, καὶ ἐπισκιάζουσι πολὺ τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας· τὸ δὲ ὕψος αὐτῶν εἶναι πολὺ μικρὸν, διότι οἱ ὀρεινοὶ βλέπουσι πολλάκις τὰ νέφη ὑπὸ ἑαυτοὺς καλύπτοντα τὰς πεδιάδας μὲ χάλαζαν· ὀλίγον πρότερον τῆς χαλάζης γίνεται θόρυβος ὅμοιος μὲ τὸν θόρυβον καρύων τριβομένων μεταξύ των εἰς σάκκον, καὶ τὸν ὁποῖον ἀκούουσιν εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν. Τελευταῖον, ἡ πτῶσις τῆς χαλάζης συνοδεύεται πάντοτε μὲ ἠλεκτρικὰ φαινόμενα, καὶ ποτὲ μὲν ἀκούονται βρονταί, προηγούμεναι τοῦ θορύβου, περὶ τοῦ ὁποίου ὡμιλήσαμεν, ποτὲ δὲ ὁ θόρυβος οὗτος ἀκούεται ταυτοχρόνως μὲ τὴν πτῶσιν τῆς χαλάζης.

Ἰδοὺ δὲ ὁποῖαι εἶναι αἱ γνῶμαι τῶν σοφῶν ὡς πρὸς τὸν σχηματισμὸν τῆς χαλάζης. Ἄλλοτε μὲν ἐδόξαζον, ὅτι εἶναι σταγόνες βροχῆς κρυσταλλούμεναι εἰς τὰ ὕψη τῆς ἀτμοσφαίρας, καὶ ὅτι, παρασυρόμεναι ὁριζοντίως ἢ πολλὰ πλαγίως ὑπὸ σφοδρῶν ἀνέμων, συναπαντῶσιν εἰς τὴν πτῶσίν των ἄλλας σταγόνας, τὰς ὁποίας παγόνουσι διὰ τῆς ἐπαφῆς των, καὶ προσκολλῶσι περὶ ἑαυτὰς σφαιροειδῶς. Πλὴν ἡ ἐξήγησις αὕτη εἶναι ἀπίθανος, διότι τὸ μεταξὺ τῶν νεφῶν καὶ τῆς γῆς διάστημα εἶναι ἐν γένει πολὺ μικρὸν ὡς πρὸς τὸν σχηματισμὸν τοῦ κόκκου τῆς χαλάζης, ἡ περιφέρεια τῆς ὁποίας ἐνίοτε εἶναι ὑπὲρ τοὺς 14 δακτύλους.

Ὁ περίφημος Βόλτας μᾶς ἔδωκε τὴν πιθανωτέραν θεωρίαν περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς χαλάζης, μολονότι δὲν ἐξηγεῖ τὰς περιστάσεις ὅλας, καὶ μᾶς ἀφίνει εἰς μεγάλην ἀμφιβολίαν.

Ὁ Βόλτας ὑποθέτει δύο νέφη θυελλώδη, ἀντιθέτως ἠλεκτρισμένα, κείμενα τὸ ἓν ἄνω τοῦ ἑτέρου, καὶ ὀλίγον ἀπέχοντα μεταξύ των· ἡ δὲ ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασις εἶναι τοσαύτη, ὥστε διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ἐπενεργοῦν συγχρόνως ἐπὶ κόκκων τῆς χαλάζης, κειμένων μεταξὺ τῶν δύο τούτων νεφῶν. Καὶ ὑποτεθέντος, ὅτι εἰς τὸ ἄνω νέφος ἐσχηματίσθησαν κατὰ πρῶτον μικροὶ κόκκοι χαλάζης διὰ τοῦ ψύχους, τοῦ προερχομένου εἴτε ἀπὸ ταχεῖαν ἐξάτμισιν, εἴτε ἀπὸ ἄλλην οἱανδήποτε αἰτίαν, οἱ κόκκοι οὗτοι θέλουσι πέσειν ἐξ αἰτίας τοῦ βάρους των ἐπὶ τοῦ κάτω νέφους, θέλουσι συμμερισθῆν τὸν ἠλεκτρισμὸν αὐτοῦ, καὶ ὡς ἐκ τούτου θέλουσιν ἀπωσθῆν πρὸς τὰ ἄνω· οὕτω θέλουσιν ἐφελκυσθῆν ὑπὸ τοῦ ἄνω νέφους, τὸ ὁποῖον, ἀφοῦ πρότερον τοὺς ἠλεκτρίσῃ, θέλει τοὺς ἀπωθήσειν, καὶ πάλιν ἠλεκτρισθέντες ὑπὸ τοῦ κάτω θέλουσιν ἐφελκυσθῆν ὑπὸ τοῦ ἄνω, καὶ οὕτω καθεξῆς. Τούτου τεθέντος, οἱ κόκκοι τῆς χαλάζης περιαγόμενοι μεταξὺ τῶν δύο τούτων νεφῶν παγόνουσι περὶ αὐτοὺς τοὺς ὑδατώδεις ἀτμοὺς τοῦ ἀέρος, καὶ αὐξάνουσιν οὕτω τὸν ὄγκον, μέχρις οὗ ὑπερισχύσασα ἐπ' αὐτῶν ἡ ἐνέργεια τῆς βαρύτητος τοὺς ῥίψῃ κατὰ γῆς.

Αὕτη ἡ μεταξὺ τῶν δύο ἐπικειμένων νεφῶν πρὸς τὰ ἄνω καὶ κάτω κίνησις τῆς χαλάζης ἐξηγεῖ μάλιστα τὸν θόρυβον, τὸν ὁποῖον ἀκούομεν εἴτε πρὸ τῆς πτώσεως εἴτε καὶ εἰς αὐτὴν τὴν πτῶσιν τῆς χαλάζης. Ἐξηγεῖ πρὸς τούτοις τὴν ἐσωτερικὴν κατασκευὴν αὐτῆς, τῆς ὁποίας τὰ σκιερὰ καὶ διαφανῆ σφαιροειδῆ στρώματα μᾶς φανερόνουσι τὰς ἐποχὰς τοῦ σχηματισμοῦ.

Καταλαμβάνομεν ἤδη ἀπὸ τὴν σύντομον ταύτην ἔκθεσιν, ὅτι τὸ φαινόμενον τῆς χαλάζης εἶναι δυσερμήνευτον, καὶ ὅτι χρειάζονται πολλαὶ καὶ ἀκριβεῖς παρατηρήσεις πρὸς ἀκριβῆ ἐξήγησιν ὅλων τῶν περιστάσεων, ὑπὸ τὰς ὁποίας παρουσιάζεται. Πολλοὶ διὰ νὰ προφυλάξωσι τὰς πεδιάδας ἀπὸ τὰ καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα τῆς χαλάζης ἔστησαν κατὰ διαστήματα ξυλίνους ῥάβδους 20 ἢ 30 ποδῶν ὕψους, εἰς τὴν κορυφὴν τῶν ὁποίων ἐπροσκόλλησαν αἰχμὴν ἐκ σιδήρου ἢ χαλκοῦ, συγκοινωνοῦσαν διὰ μεταλλίνου σύρματος ἢ διὰ χορδῆς μὲ τὸ ἔδαφος. Τὰ ἐργαλεῖα ταῦτα, τὰ ὁποῖα ὀνομάζουσιν ἀντιχαλάζια (paragrêles), δὲν εἶναι ἐπιστημονικὴ ἐφεύρεσις, καὶ δὲν δύνανται νὰ ἐμποδίσωσι τὸν σχηματισμὸν τῆς χαλάζης, διότι ἀγνοεῖται, ἂν ὁ ἠλεκτρισμὸς συμβάλῃ εἰς τὸν σχηματισμὸν αὐτῆς. Πλὴν καὶ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην τὰ ἀντιχαλάζια δὲν δύνανται ὡς ἐκ τῆς κατασκευῆς των νὰ οὐδετερώσωσι τὸν ἠλεκτρισμὸν τῶν νεφῶν.—ΦΥΣΙΚΗ ΕΜ. ΨΥΧΑ.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΕΝ ΣΤΕΝΟΧΩΡΙᾸ.

Τὰ πάθη τῶν γυναικῶν εἰς τὸν ἡμέτερον τοῦτον κόσμον εἶναι μεγαλήτερα παρ' ὅσον φαίνονται εἰς ἐπιπολαίους παρατηρητάς. Κρυφίως καὶ σιωπηλῶς δεικνύουσι πολλάκις ἡρωϊκὴν ὑπομονὴν καὶ καρτερίαν. Πάντοτε ὑπάρχουν ἐν ἀφανείᾳ πολυάριθμοι γυναῖκες, νέαι

καὶ πρεσβύτεραι, μετ' ἐναρέτου ὑποκλίσεως ὑπομένουσαι κόπους καὶ στερήσεις, ὑφ' ὧν ὁ ἀνυπόμονος ἀνὴρ, ὡς ἐπιτοπλεῖστον, ἤθελε βιασθῆν εἰς κακίαν καὶ ἐγκλήματα· ἡ δὲ γυνὴ ὑποφέρει ἕως θανάτου ἄνευ γογγυσμοῦ ἢ παραπόνου. Χίλιοι πόροι ζωῆς πρόκειντο εἰς τὸν ἄνδρα· ἡ γυνὴ ὅμως, πανταχόθεν εἰς κύκλον στενώτατον περιωρισμένη, καταντᾷ ἐνίοτε εἰς θλίψιν καὶ στενοχωρίαν, ἀόρατον γενικῶς εἰς τὸν κόσμον, καὶ κατὰ συνέπειαν ὀλίγον ἐννοουμένην.

Πρό τινων χρόνων Ἄγγλος μὲ ἀνατροφὴν, τὄνομα Γάλλειος, ὑπῆγε μ' ἀξίωμα πολιτικὸν εἰς τὰς Ἀνατολικὰς Ἰνδίας, ὅθεν, μετὰ διατριβὴν οὐ πολυχρόνιον, ἐπέστρεφεν ἱκανὸν ἔχων πλοῦτον, καὶ δύο μικρὰ τέκνα, ἄῤῥεν καὶ θῆλυ. Περὶ τῆς γεννήσεως τούτων αὐτὸς μὲν ἐφύλαττε βαθεῖαν σιωπήν· ἀλλὰ τὸ χρῶμά των σαφῶς ἐδήλου ὅτι κατήγοντο ἀπὸ γυναῖκα τῆς Ἰνδίας. Ἔβαλε δ' αὐτὰ ὑπὸ τὴν φροντίδα ταπεινῶν μὲν χρησίμων δ' ἀνθρώπων εἰς χωρίον τι, καὶ ἀμέσως ἀνεχώρησεν. Οἱ δύο μικροὶ ξένοι,—τοὐλάχιστον τοιοῦτοι ἐφαίνοντο,—εἵλκυσαν τὴν ἀγάπην ὅλων τῶν περὶ αὐτοὺς, καὶ διῆγον εὐδαίμονες συναλλήλως, ἐωσοῦ ἐλθὼν ὁ πατὴρ ἐπῆρε τὸ ἀγόριον. Τοῦτο ἐπροξένησεν εἰς τὴν ἀδελφὴν μεγίστην λύπην, ἡ ὁποία καὶ διέμεινεν εἰς αὐτὴν ἐφ' ὅλης ζωῆς, καθότι οὐδέποτε πλέον εἶδε τὸν ἀδελφόν της, οὐδ' ἔμαθε ποτὲ τί ἀπέγινε. Διέτριβε δὲ εἰς τὸ χωρίον ἐωσοῦ ἀποκατέστη γυνή, μόλις ποτὲ μανθάνουσα παρὰ τοῦ πατρός της, ὁ ὁποῖος εἶχε νυμφευθῆν εἰς μίαν τῶν μεγαλοπόλεων τῆς Ἀγγλίας νύμφην εὐγενῆ καὶ βαθύπλουτον. Ἡ Αἰκατερίνα Γαλλείου, καθότι αὐτὸ ἦτο τὄνομα τῆς νεάνιδος, ἔλαβεν ἐκπαίδευσιν ταπεινὴν, περιωρισμένην εἰς ὀλίγα τινὰ γράμματα καὶ εἰς τὴν τέχνην τοῦ κατασκευάζειν γυναικεῖα ἐνδύματα, ἀφ' ἧς εἶπαν πρὸς αὐτὴν ὅτι ὤφειλε νὰ κερδαίνῃ τὸν ἐπιούσιον ἄρτον. Ὅτε δ' ἔφθασεν εἰς εἰκοσιενὸς ἢ εἰκοσιδύο χρόνων ἡλικίαν, τὴν ἔπεμψεν ὁ πατήρ της μικρὰν ἀργυρίου ποσότητα, καὶ τὴν ψυχράν ἑνταυτῷ συμβουλὴν νὰ μετοικήσῃ εἰς τὴν μητρόπολιν, καὶ νὰ προσπαθήσῃ ἐκεῖ νὰ συστηθῇ εἰς τὴν τέχνην, τὴν ὁποίαν εἶχε μάθειν. Τὴν εἶπε προσέτι νὰ μὴ περιμένῃ ἀπ' αὐτὸν ἄλλην βοήθειαν, καὶ "νὰ μὴ τὸν γράψῃ πλέον."

Ἡ νεᾶνις ὑπήκουσε, καὶ μεταβᾶσα εἰς τὴν μητρόπολιν ἐνοικίασε δωμάτιον εἰς εὐϋπόληπτον γειτονίαν, ὅπου νὰ ἐργάζεται ὡς ῥάπτρια ἢ κοσμήτρια. Ἀλλ' ἡ ἐπιχείρησις ἐκ πρώτης ἀρχῆς ἔδιδε μικρὰς ἐλπίδας ἀγαθοῦ τέλους Ἡ κόρη ἦτο μὲν εἰδήμων, ἀλλ' ἠγνόει ὅλως διόλου τὰ τοῦ κόσμου, ἄπειρος οὖσα τῶν πολυποικίλων μεθόδων, δι' ὧν ἀποκτᾶται καὶ διατηρεῖται ἐργασία εἰς μεγαλόπολιν, καὶ ἄμοιρος φίλων ἐπίσης καὶ γνωρίμων. Ἐπιμελέστατα ἐζήτει ἔργον· ἀλλ' ὀλίγοι ἔδιδον, καὶ οἱ πόροι της δὲν ἐξήρκουν εἰς τὴν ταπεινὴν αὐτῆς διατήρησιν. Τὸ μικρόν της κεφάλαιον ἐξωδεύθη καταχρᾶς ὅλον εἰς τὰ ἔπιπλα καὶ ἄλλα πράγματα διὰ τὴν κατοικίαν της χρειώδη· ὅθεν, μετ' ὀλίγον ἀφοῦ ἐμβῆκεν εἰς αὐτὴν, ἔγινε σκηνὴ ἐνδείας καὶ κακοπαθείας. Εἰς οὐδένα πλὴν εἰς τὴν δυστυχῆ ἐγκάτοικον, καὶ μερικῶς εἰς τὴν γραῖαν ἡ ὁποία ἔφερεν εἰς αὐτὴν τὰ πρὸς ζωὴν ἀναγκαῖα, ἦσαν ἐγνωσμέναι τῆς κατοικίας ἐκείνης αἱ κρύφιαι ταλαιπωρίαι. Μ' ὅλα ταῦτα, ποτὲ δὲν ἐγόγγυζεν ἡ πρᾶεῖα κόρη, ἂν καὶ πολλὰς ἡμέρας ἐπέρνα χωρὶς σχεδὸν τίποτε νὰ γευθῇ, καὶ μολονότι ποτὲ δὲν ἠξιόνετο εἰμὴ τῆς χειροτέρας τροφῆς, καὶ αὐτῆς κατ' ἐλαχίστην ποσότητα. Τέλος πάντων ἠναγκάσθη νὰ γράψῃ πρὸς τὸν πατέρα της, ὁ ὁποῖος ἔζη ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀνέσεως καὶ τῆς ἀφθονίας, πλούτῃ χαιρόμενος, τὰ ὁποῖα,—ἂν πρέπῃ νὰ κρίνῃ τις ἐκ τοῦ ταχέος τρόπου καθ' ὃν ἀπεκτήθησαν,—πιθανὸν ὅτι κατὰ μέρος ἔλαβε παρὰ τῆς μητρός της. Τοῦτο ἔπρεπε νὰ ἰσχυροποιήσῃ τὰ αἰτήματα τῆς κόρης, ἀκόμη καὶ ἂν ὁ πατὴρ δὲν ἔκρινε χρέος ἐξ ἰδίων του νὰ φροντίσῃ ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας τοῦ τέκνου του. Ἀλλ' οὐδ' ἀπάντησιν ἔκαμεν εἰς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, οὐδ' εἰς τὰς μετέπειτα σταλθείσας δύο ἢ τρεῖς ἄλλας.

Τὰ πάντα ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ἐχειροτέρευον ὡς πρὸς τὸ ὑποκείμενον τῆς διηγήσεώς μας· εἰς δὲ τὰ λοιπὰ δεινὰ προσετέθη καὶ ὑγεία παρακμάζουσα. Δύναταί τις νὰ φανταστῇ θέαμα λυπηρότερον παρὰ τὴν πτωχὴν ταύτην νεάνιδα, καθημένην ὁλομόναχον εἰς τὸν ἀτάραχον οἰκόν της, χωρὶς φίλους, καὶ σχεδὸν χωρὶς τροφὴν, ἐν τῷ μέσῳ πλουσίας καὶ πολυανθρώπου πόλεως, καθώραν τηκομένην ὑπὸ τὸ βάρος τῆς ἐνδείας καὶ τῆς ἀσθενείας, καὶ εἰς μάτην πάντοτε προσέχουσαν ὥστε ν' ἀκούσῃ τὸ βῆμα τινὸς φέροντος εἰς αὐτὴν προσωρινὸν ἔργον καὶ προσωρινὴν ἀνακούφισιν; Πολλάκις μὲν ἤκουε βήματα ἐπὶ τῆς κλίμακος, ἀλλ' ὅλα ἐπέρνων εἰς εὐτυχεστέραν τινὰ γείτονα, ἥτις εἶχε φίλους μεθ' ὧν νὰ συνομιλῇ, καὶ παρ' ὧν νὰ λαμβάνῃ βοήθειαν. Μίαν τῶν ἡμερῶν, ἐνῷ ἤδη ἔμελλε νὰ πέσῃ εἰς ἐσχάτην ἀπελπισίαν, λεπτὸν μὴ ἔχουσα, μήτε κομμάτιον ἄρτου, τὴν ἐπεσκέφθη δέσποινά τις, καὶ εἶπέ τι περὶ ἐργοχείρου. Ἀλλ' αὕτη ἦτον ἡ κατ' ἐπίδειξιν μόνον αἰτία τῆς ἐπισκέψεως. Μετ' ὀλίγα λεπτὰ ἡ δέσποινα ἐφανερώθη ὡς μητρυιὰ οὖσα τῆς κυρίας Γαλλείου, ἢ τοὐλάχιστον ὡς ἡ παροῦσα σύζυγος τοῦ πατρός της. Κατὰ περίστασιν εἶδε μίαν ἐκ τῶν ἐπιστολῶν, τὰς ὁποίας ἡ ταλαίπωρος κόρη εἶχε πέμψειν εἰς τὸν πατέρα της· καὶ οὖσα γυνὴ καλῆς διαθέσεως, ὠφελήθη ἀπὸ ἐπίσκεψιν εἴς τινας τῶν ἐν Λονδίνῳ φίλων της, ὥστε νὰ ἴδῃ καὶ τὴν κυρίαν Γαλλείου. Τὸ ἰσχυνὸν δὲ καὶ κάτωχρον φαινόμενον ταύτης ἐκίνησεν εἰς δάκρυα τὴν ἐπισκεπτομένην· ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν ὁ ἀνήρ της ἦτο δεσπότης μᾶλλον παρὰ σύζυγος, καὶ τόσον ἐστενοχώρει αὐτὴν κατὰ τὸ χρηματικὸν, ὥστε ὀλίγον ἐκτὸς τῆς συμπαθείας της εἶχε νὰ δώσῃ. Προσέφερεν ὅμως εἰς τὴν νεάνιδα τὸ κατὰ δύναμιν, καὶ εἶπεν ὅτι ἐνόσῳ ἔζη ἤθελεν εἶσθαι φίλη της. Ἀλλὰ δὲν ἐχρειάσθη πολὺν χρόνον τὴν ἐπίγειον φιλίαν. Ὑπομονητικὴ ἔτι καὶ παράπονον μὴ προφέρουσα, ἐμαραίνετο βαθμηδὸν ἡ

πτωχὴ κόρη. Πρὸς τὰ τέλη τῶν ἡμερῶν της ἔμαθον τὰ περὶ αὐτὴν δύο ἢ τρεῖς, οἵτινες φιλανθρώπως τὴν ἐπεριποιήθησαν. Ἀλλ' ἡ βοήθειά των ὀλίγον πλέον ἐχρησίμευσεν. Ἀπέθανε, καὶ οἱ ἰδόντες αὐτὴν ἦσαν γνώμης ὅτι ἡ ἔνδεια τὴν ἐθανάτωσε. Παρηγορίαν εἰς τὰς στιγμὰς τοῦ θανάτου, ὡς καὶ κατὰ τὸ διάστημα τοῦ βίου, εἶχε τὴν θρησκείαν, καὶ τὴν πεποίθησιν ἥτις προέρχεται ἀπὸ ἀθωότητα καρδίας καὶ ζωῆς.

Πόσαι γυναῖκες, εἰς τὰς μεγαλοπόλεις μάλιστα, διάγουσι τὴν αὐτὴν ταύτην ἀθλίαν ζωήν, καὶ ἀποθνήσκουσι τὸν αὐτὸν τοῦτον ἐλεεινὸν καὶ ἄδικον θάνατον! Συμβαίνει ὄχι σπανίως, πατρὸς ἢ ἀδελφοῦ ἀποθανόντος, ν' ἀπομείνῃ γυνή τις ἔρημος καὶ πτωχή. Προσφεύγει δὲ εἰς τὴν βελόνην της, καὶ ἂν διὰ τοῦ μέσου τούτου ἀποτύχῃ νὰ πορίζεται τὰ ἀναγκαῖα, τί ἄλλο παρὰ ἔνδειαν ἔχει νὰ περιμένῃ; Τὸ πρᾶγμα τοὐλάχιστον τοιοῦτον ἀκολουθεῖ, ὡς τὰ τῶν γυναικῶν εἶναι τὴν σήμερον διατεταγμένα. Ἀλλὰ μὴ σκοπεύοντες ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ ἐρευνήσωμεν ἂν ἐπιδέχεται θεραπείαν τὸ δεινὸν τοῦτο, καὶ ὁπόσην, μεταβαίνομεν εἰς τὴν διήγησιν ἄλλου ἀνεκδότου, τὸ ὁποῖον μᾶς ἐνθυμίζει ἡ μικρὰ μὲ τὸ προηγούμενον ὁμοιότης του, ἂν καὶ τὸ τέλος ἦτο διάφορον, ἢ μᾶλλον ἐκ διαμέτρου ἐναντίον.

Ἡ Παυλίνα de Meulan, νεᾶνις ἐκ χρησίμου οἰκογενείας εἰς τοὺς Παρισίους, ἔμεινεν ὀρφανὴ ἀπὸ τοὺς φίλους οἵτινες τὴν ἀνέθρεψαν, καὶ ἠναγκάσθη νὰ ζητήσῃ πόρον ζωῆς αὐτὴ δι' ἑαυτήν. Ἱκανῶς δ' οὖσα πεπαιδευμένη, καὶ κλίσιν ἔχουσα εἰς τὴν φιλολογίαν, ἐπροσπάθησε νὰ κερδαίνῃ τὸν ἐπιούσιον ἄρτον διὰ τοῦ καλάμου της. Ἔστελλε λοιπὸν διηγημάτια καὶ ἄλλας διατριβὰς εἰς διαφόρους ἐφημερίδας, ἀλλ' ὅλα τὰ ἄρθρα της ἦσαν πολὺ διεξοδικὰ ἢ πολὺ σύντομα, πολὺ σοβαρὰ ἢ πολὺ ἐλαφρά,—εἰς ἕνα λόγον, τοιαῦτα ὁποῖα οἱ ἐκδόται δὲν ἔκριναν ἄξια καταχωρήσεως. Ἂν ἡ Παυλίνα δὲν εἶχε σπάνιον δραστηριότητα, ὡς καὶ σπάνιον ἱκανότητα, ἤθελεν ἐγκαταλείψειν τὸν ἀκανθώδη δρόμον τὸν εἰς φιλολογικὴν φήμην ἄγοντα. Πολλάκις, εἰς τὸν μονήρη θάλαμόν της, ἔρριπτε τὸ κονδύλιον ἀπηλπισμένη καὶ ἀπηυδημένη· ἀλλ' ἡ δυσκολία τοῦ νὰ εὕρῃ ἄλλον πόρον ζωῆς ἔκαμνεν αὐτὴν πάντοτε νὰ τὸ ἀναλαμβάνῃ, μὲ σταθεροτέραν ἀπόφασιν. Ἐπὶ τέλους, μικρά τις ἐπιτυχία ἀντήμειψε τοὺς ἀγῶνάς της. Αἱ διατριβαί της ἐνεκρίθησαν ἀπὸ τοὺς ἐκδότας περιοδικοῦ τινος φύλλου ὀνομαζομένου Publiciste, καὶ κατὰ συνέπειαν τακτικῶς ἤρχισε νὰ συνεισφέρῃ εἰς τὰς σελίδας αὐτοῦ, πληρονομένη διὰ τοὺς κόπους της εἰς τρόπον, ὥστε μετ' ἀνέσεως νὰ διατηρῆται. Ἀπέκτησε μάλιστα καί τινα φήμην, καὶ προσεκαλεῖτο ἐνίοτε εἰς τὰς συνήθεις ἐν Παρισίοις ἑσπερινὰς συναναστροφὰς τῶν λογίων. Εἰς τοῦ κυρίου Σουάρδου ἐξαιρέτως, ἀνδρὸς ἐπισήμου εἰς τὸν φιλολογικὸν κόσμον, ἐγνωρίσθη ἡ Παυλίνα καὶ συναναστρέφετο μὲ πολλοὺς λογίους καὶ λογίας τῆς Γαλλικῆς μητροπόλεως.

Τοιουτοτρόπως ἐξηκολούθουν τὰ κατὰ τὴν Παυλίναν, ἑωσοῦ, ἀρρωστήσασα, δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ πέμπῃ τὰς συνήθεις διατριβὰς εἰς τὸ περιοδικόν· ἑπομένως δὲ, τοῦ πόρου αὐτοῦ λείψαντος, ἔνδεια ἤρχισε ν' ἀπειλῇ τὴν κλινήρη ἀσθενῆ μας. Ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ταύτην, φιλάνθρωπος βοηθὸς συνέδραμεν ἀπροσδοκήτως εἰς διασκέδασιν τῶν φόβων, οἱ ὁποῖοι τὴν ἐτάραττον. Μίαν πρωΐαν, ἐνῷ λυπηρῶς ἐσκέπτετο περὶ τῶν καθ' ἑαυτήν, ἔλαβε φάκελλον, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνοιχθέντα εὑρῆκε διατριβὴν γεγραμμένην κατὰ τὸν ἴδιον αὐτῆς τρόπον διὰ τὸ περιοδικόν. Μετ' αὐτοῦ δ' ἔλαβε καὶ γραμμάτιον, διαλαμβάνον ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἐσκόπευε νὰ τὴν στέλλῃ ὁμοίαν διατριβὴν ἐκ τακτικῶν διαλειμμάτων, μὲ τὴν ἐλπίδα, ὡς ἔλεγεν, ὅτι ἤθελον δέχεσθαι αὐτὰς οἱ ἐκδόται ἀντὶ τῶν ἰδικῶν της, ἑωσοῦ νὰ γένῃ ἀρκετὰ καλὰ ὥστε νὰ συγγράφῃ πάλιν ἡ ἰδία. Τὸ χειρόγραφον τῆς ἐπιστολῆς καὶ διατριβῆς ἦτον ἄγνωστον εἰς τὴν Παυλίναν, καὶ ποσῶς δὲν ἠμπόρει νὰ μαντεύσῃ ποῖος ἦτον ὁ συγγραφεύς των. Κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν ὅμως ἄρθρα κατάλληλα ἐπέμποντο τακτικῶς, ἀντὶ τῶν ὁποίων ἡ ἀσθενὴς ἐλάμβανε παρὰ τῶν ἐκδοτῶν τοῦ Publiciste τὴν αὐτὴν, ὡς καὶ ἀντὶ τῶν ἰδικῶν της, χρηματικὴν ἀμοιβήν. Διὰ τῆς συνδρομῆς δὲ ταύτης, ὅλα τὰ ἀναγκαῖα προμηθευομένη, καὶ πνευματικὴν ἡσυχίαν εὑροῦσα, ἀνέλαβεν ἐπὶ τέλους τὴν ὑγείαν της.

Τῆς Παυλίνης ὁ ἀνταποκριτὴς ἔπαυσε τοὺς κόπους του, ὅτε ἠδυνήθη ἐκείνη νὰ ἀναλάβῃ τοὺς ἰδικούς της. Ἐμπορεῖ δ' ἕκαστος νὰ φαντασθῇ πόσον ἐπόθει νὰ γνωρίσῃ καὶ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν εὐεργέτην της. Καὶ τῷ ὄντι δὲν ἔμεινε πολὺν χρόνον εἰς τὸ σκότος. Ὠχρός τις καὶ λεπτὸς νέος, μὲ γλυκὺ καὶ ἐκφραστικὸν πρόσωπον, τὴν ἐπεσκέφθη, καὶ μετριοφρόνως ἐφανέρωσεν ἑαυτὸν ὡς τὸν ἄγνωστον βοηθόν της. Πάραυτα ἀνεγνωρίσθη παρὰ τῆς Παυλίνης ὡς λόγιος τὸν ὁποῖον εἶχεν ἰδεῖν εἰς τοῦ κυρίου Σουάρδου, καὶ λόγιος μάλιστα ἐκ τῶν ἐμπνεόντων τὰς χρηστοτέρας ἐλπίδας περὶ τοῦ μέλλοντος. Καὶ αὐτὸς παρομοίως τὴν εἶχεν ἰδεῖν ἐκεῖ· παρεκινήθη δὲ ὄχι ἁπλῶς ἀπὸ κοινὰ αἰσθήματα νὰ πράξῃ ὡς ἐδιηγήθημεν. Μετὰ τὴν πρώτην συνέντευξιν ἔβλεπον ἀλλήλους συνεχῶς, καὶ ἡ Παυλίνα ταχέως ἤρχισε ν' ἀνταποδίδῃ τὸ ἐρωτικὸν αἴσθημα τοῦ εὐεργέτου της. Ἑπομένως, ἐνυμφεύθησαν· μέχρι δὲ τῆς σήμερον συζῶσιν εὐδαίμονες· καὶ ἐνῷ ὁ σύζυγος πληροῖ μίαν τῶν ὑψίστων θέσεων εἰς τὴν γερουσίαν καὶ φιλολογίαν τῆς πατρίδος του, ἡ γυνή, ὄχι ἀσήμαντον κατέχουσα τόπον εἰς τὸ βασίλειον τῶν γραμμάτων, εἶναι συγχρόνως μία τῶν ἐπισημοτέρων οἰκοδεσποινῶν τῆς Γαλλίας. Ἀναγνῶστα, τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος ὑποκείμενα εἶναι ὁ Κύριος καὶ ἡ Κυρία Γουϊζότ! Ταύτης αἱ περὶ Ἀνατροφῆς Ἐπιστολαὶ καὶ ἄλλα συγγράμματα δεικνύουν ὅτι εἶναι ἀξία σύντροφος πολιτικοῦ καὶ ἱστορικοῦ τόσον ἐπισήμου, ὅσον ὁ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν γραμματεὺς τῆς Γαλλίας κύριος Γουϊζότ.

ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ, 1841.] [ΑΡΙΘ. 57.

Ο ΚΑΤΑ ΘΕΙΑΝ ΠΡΟΝΟΙΑΝ ΔΙΑΣΩΘΕΙΣ.

Τίγρις ὀπισθοδρομοῦσα εἰς τὸ δάσος.

ΠΑΣΙΓΝΩΣΤΟΝ εἶναι ὅτι ἄγρια θηρία βαρέως ἐνοχλοῦσιν ἔτι τὰ πλεῖστα μέρη τῶν Ἰνδιῶν. Εἰς πᾶσαν τοποθεσίαν, ἐκτὸς εἰς τὰς πλέον κατῳκημένας, ὁ λέων, ἡ τίγρις, ἢ ὁ βούβαλος, καθιστῶσιν ἐπικίνδυνον τὴν διάβασιν τῶν δασῶν. Ἀπαιτεῖται λοιπὸν διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῶν κατοίκων νὰ καθυποτάσσωνται οἱ κραταιοὶ οὗτοι πολέμιοι· κατορθοῦσι δὲ τοῦτο ἐπιχειρηματίαι καὶ ἀτρόμητοι ἄνδρες, τὴν ἰδίαν αὐτῶν ζωὴν ῥιψοκινδυνεύοντες.

Εἰς τὴν καταδίωξιν τῆς φοβερᾶς τίγριδος ὁ ἐλέφας εἶναι χρησιμώτατος βοηθός, δεικνύει δὲ εἰς τὸ ἔργον τοῦτο τὴν μεγίστην θυμοσοφίαν καὶ ἀνδρείαν. Τόσην φροντίδα ἔχει ὑπὲρ τοῦ ἀναβάτου, ὥστε, ὁπόταν διαβαίνῃ δάσος τι, ἐὰν κρέμεται κλάδος ὁ ὁποῖος φαίνεται ὅτι θέλει ἐμποδίσειν τὴν ἐπὶ τῶν νώτων αὐτοῦ στημένην ἕδραν, μολονότι αὐτὸς ὁ ἐλέφας ἠδύνατο ἐν ἀσφαλείᾳ νὰ περάσῃ ὑποκάτωθεν, γνωρίζων ὅμως ὅτι ἤθελε βλάψειν τὸν κύριόν του, ἁρπάζει τὸν κλάδον μὲ τὴν προβοσκίδα, καὶ τὸν ἀποσχίζει, ὥστε νὰ μὴ φέρῃ ἐνόχλησίν τινα εἰς τὸν ἀναβάτην. Ὡσαύτως χρησιμεύει τὰ μέγιστα, γνωστοποιῶν τὴν ἐγγύτητα τίγριδος· διότι, ὁπόταν ὁ ἐλέφας ὀσφρανθῇ τίγριν, (καὶ τὴν ὀσφραίνεται μακρόθεν), ἐκβάλλει ὀξεῖαν κραυγήν. Ἀλλὰ πρὸ πάντων δεικνύεται ἡ τῶν δυνάμεων αὐτοῦ ὠφέλεια ἐν καιρῷ ἐφόδου· διότι τότε ἀνυψοῖ κατὰ κάθετον τὴν προβοσκίδα, ὥστε, ὁπόταν ἡ τίγρις ἐφορμήσῃ, νὰ εὑρεθῇ ἕτοιμος ν' ἀποκρούσῃ τὴν προσβολήν· κάμνει δὲ τοῦτο καὶ διὰ νὰ μὴ προκαταληφθῇ, καθότι, ἂν μόνον πιάσῃ τὴν προβοσκίδα του ἡ τίγρις, αὐτὸς ἀφοπλίζεται. Τὰ ἅλματα, ἢ πηδήματα τῆς τίγριδος ἐν καιρῷ ἐφόδου εἶναι τῳόντι ἐκπληκτικά· ὁ καλῶς ὅμως γεγυμνασμένος ἐλέφας ἐπιτυγχάνει γενικῶς εἰς τὸ ἀποκρούειν τὰς πλέον μανιώδεις προσβολάς, καταγῆς ῥίπτων τὴν τίγριν διὰ τῆς προβοσκίδος του· ἂν δὲ ἡ πτῶσις

ζαλίσῃ ἢ κολοβώσῃ τὸν ἐχθρόν του, ἢ ἂν πληγώσῃ αὐτὸν ὁ ἀναβάτης, ὁ στιβαρὸς ποὺς τοῦ κραταιοῦ ἐλέφαντος πραγματικῶς καταθραύει τὸ πεπτωκὸς θῦμα, καὶ διαμιᾶς τελειόνει τὸν ὄλεθρόν του. Ἀλλὰ συμβαίνει κάποτε ν' ἀποστραφῇ τοῦ ἀγῶνος ὁ ἐλέφας, καὶ τότε κινδυνεύει τὰ μέγιστα ἡ ζωὴ τοῦ ἀναβάτου, διότι εὐκόλως ἡ τίγρις ἀναβαίνει ἐπὶ τοῦ ἐλέφαντος ἐκ τῶν ὄπισθεν, καὶ πιάνει τὸν εἰς τὴν ἕδραν, πρὶν αὐτὸς δυνηθῇ νὰ στρέψῃ πρὸς ὑπεράσπισιν. Τοιαύτης ζωγρήσεως παράδειγμα ἠκολούθησε πρὸ ὀλίγων ἐτῶν. Ἦσαν δὲ τὰ περιστατικὰ ὡς ἑπομένως.

Συνοδία τις Εὐρωπαίων, συγκροτημένη ἀπὸ καλλιεργητὰς τοῦ ἰνδικοῦ καὶ ἀξιωματικοὺς ἐντοπίου τάγματος, τὸ ὁποῖον εἰς τὰ πέριξ ἐστάθμευεν, ὑπῆγαν εἰς τὰ δάση πρὸς καταδίωξιν τίγρεων. Ὀλίγον δέ τι προχωρήσαντες, ἐσήκωσαν παμμεγέθη τίγριν, ἥτις ἀτρομήτως ἀντεστάθη εἰς ὅλην τὴν σειρὰν τῶν ἐλεφάντων. Τὴν στιγμὴν ταύτην θῆλυς ἐλέφας, πρὸ μικροῦ ἀγορασθείς, καὶ εἰσέτι ἀδοκίμαστος, τρομάξας εἰς τὸν πλησιάζοντα ἐχθρὸν, αἰφνιδίως ἀπέστρεψε νὰ φύγῃ. Εἰς μάτην δὲ κατέβαλεν ὁ ἐλεφανταγωγὸς πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ἐπιτηδειότητα, ὥστε νὰ τὸν κάμῃ ν' ἀντικρύσῃ τὸν ἐχθρόν. Ἡ γενναία λοιπὸν τίγρις ἀνεπήδησεν εἰς τὰ νῶτα τοῦ ἐλέφαντος, καὶ πιάσασα τὸν εἰς τὴν ἕδραν καθήμενον ἀπὸ τοῦ μηροῦ, ἔσυρεν αὐτὸν καταγῆς· ἔπειτα ῥίψασα αὐτὸν, πάντη ζαλισμένον ἀπὸ τὴν πτῶσιν, ἐπὶ τῶν ὤμων της, ἀπαράλλακτα ὡς ἡ ἀλώπηξ σηκόνει τὴν χῆνα, ἐξεκίνησε πρὸς τὰ ἐνδότερα τοῦ δάσους. Πᾶν τηλεβόλον διευθύνθη κατὰ τῆς τίγριδος· ἀλλ' οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ πυροβολήσῃ ἐξ αἰτίας τῆς θέσεως εἰς τὴν ὁποίαν ἔκειτο ὁ αἰχμάλωτος ἐπὶ τῶν νώτων της. Διεπέρνα δὲ τὰ χόρτα τοῦ δάσους πολὺ ταχύτερα τῶν ἐλεφάντων, ὥστε μετ' ὀλίγον ἔγινεν ἄφαντος ἀπὸ τοὺς διώκοντας· ἔτι ὅμως ὁδηγούμενοι ἀπὸ τὰς σταγόνας τοῦ αἵματος, ἠκολούθουν κατόπιν αὐτῆς, μὲ τὴν ἐλπίδα, ὄχι νὰ σώσουν τὸν φίλον, ἀλλὰ τοὐλάχιστον ἴσως τὰ λείψανά του ἀπὸ τοὺς ὀδόντας τοῦ ἀγρίου θηρός. Ὅσον προέβαινον, ἐγίνοντο ἀμυδρότερα τὰ ἴχνη, ἐωσοῦ, πεπλανημένοι εἰς τὴν καρδίαν τοῦ δάσους, ἔμελλον ἤδη νὰ παραιτήσωσιν ἀπηλπισμένοι τὴν ἔρευναν· ἀλλ' αἴφνης παρέστη ἐνώπιον αὐτῶν τὸ ζητούμενον. Μὲ ἀπερίγραπτον ἔκστασιν εἶδον τὴν τίγριν ἐξηπλωμένην νεκρὰν ἐπὶ τῶν μακρῶν χόρτων τοῦ δάσους, σφιγκτὰ ἔτι κρατοῦσαν τὸν ἄτυχῆ αὐτῶν σύντροφον εἰς τὰς τρομερὰς σιαγόνας της· ἐκεῖνος δὲ ἠσθάνετο μὲν, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο ν' ἀποκριθῇ εἰς τὰς ἐρωτήσεις των. Διὰ νὰ ἐκβάλωσι τὸν μηρὸν αὐτοῦ ἀπὸ τὸ στόμα τῆς τίγριδος, ἠναγκάσθησαν νὰ κόψωσι τὴν κεφαλήν της· ἔπειτα δὲ, τὰς σιαγόνας αὐτῆς διαχωρίσαντες, ἀπέσπασαν τοὺς ὀδόντας ἀπὸ τὰς πληγάς· καὶ ἐπειδὴ ἕνας τῆς συντροφίας ἔτυχε κατὰ θείαν πρόνοιαν νὰ ἦναι χειροῦργος, ὁ πάσχων ἐκυττάχθη μὲ τὴν ἀνήκουσαν ἐπιμέλειαν· ὥστε οἱ κυνηγοὶ ἔλαβον τὴν μεγάλην εὐχαρίστησιν νὰ ἐπιστρέψωσι μετὰ τοῦ φίλου αὐτῶν ἀπαλλαχθέντος τῆς πλέον ἐπικινδύνου θέσεως, καὶ μ' ἐλπίδας ἀναρρώσεως. Μεταφερθεὶς εἰς τὸ πλησιέστερον οἴκημα, καὶ ἀναπαυθεὶς ὀλίγον, ἐξιστόρησεν ἔπειτα εἰς τοὺς φίλους αὐτοῦ τίνι τρόπῳ διεσώθη.

Φαίνεται ὅτι διὰ μερικὴν ὥραν, ἀφοῦ ἐπίασεν αὐτὸν ἡ τίγρις, ἐξηκολούθει ἀναίσθητος, ζαλισμένος ὢν ἀπὸ τὴν πτῶσιν, καὶ λειποθυμημένος ἀπὸ τὸ ἐκρέον αἷμα, ὡς καὶ ἀπὸ τὴν ὁποίαν οἱ ὀδόντες αὐτῆς ἐνεποίουν δριμυτάτην ἀλγηδόνα. Ἀφοῦ δὲ συνῆλθεν εἰς ἑαυτὸν, παρετήρησεν ὅτι ἔκειτο ἐπὶ τῶν νώτων τῆς τίγριδος, ἥτις ἐκάλπαζε μὲ ταχὺ βῆμα διὰ μέσου τοῦ δάσους, ἐνῶ κάποτε τὸ πρόσωπον καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ βιαιότατα ἠμύσσοντο ἀπὸ τὰς ἀκάνθας καὶ τὰς βάτους δι' ὧν ἐσύρετο. Ἐπειδὴ κάμμία οὐδ' ἡ πλέον ἀμυδρὰ ἐλπὶς ἀκτὶς δὲν ἔμενεν, ἀπεφάσισε νὰ κεῖται ἥσυχος ἐπὶ τῶν νώτων αὐτῆς, ἕως νὰ φθάσῃ τὸ τέλος·—ἀλλὰ τοῦ ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν ὅτι εἶχε δύο πιστόλια εἰς τὴν ζώνην, μὲ τὰ ὁποῖα ἴσως ἠμπόρει νὰ φονεύσῃ τὸ θηρίον. Μετὰ διαφόρους ἀποπείρας, αἵτινες ἐκ τῆς ἀδυναμίας αὐτοῦ τίποτε δὲν κατώρθωσαν, ἐπέτυχε, τελευταῖον, νὰ σύρῃ ἐν αὐτῶν ἀπὸ τὴν ζώνην του, τὸ ὁποῖον ἀμέσως διεύθυνε κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ θηρίου. Ἐπυροβόλησεν, ἀλλὰ τὸ μόνον φανερὸν ἀποτέλεσμα ἦτον ὅτι παροξυνθεῖσα ἡ τίγρις ἔδωκεν εἰς αὐτὸν σφοδρὸν τίναγμα, δι' οὗ βαθύτερον εἰς τὴν σάρκα του οἱ ὀδόντες αὐτῆς ἐνεπήχθησαν, ἔπειτα δ' ἐτάχυνε τὸ βῆμά της. Ἀπὸ τὴν ἐκ τούτου ἀγωνίαν πάλιν ἐλειποθύμησε, καὶ διά τινα λεπτὰ ἔμενε πάντη ἀναίσθητος. Συνελθὼν ὅμως ὀλίγον, ἀπεφάσισε νὰ δοκιμάσῃ καὶ δεύτερον πιστόλισμα εἰς ἄλλο μέρος. Ὅθεν σύρας τὸ πιστόλιον ἐκ τῆς ζώνης του, καὶ σκοπεύσας κατὰ τῆς καρδίας, ἐπυροβόλησεν ἐκ νέου· ἐν ἀκαρεῖ ἡ τίγρις ἔπεσε νεκρὰ, καὶ οὐδ' ὠλόλυξεν οὐδ' ἐσάλευσε μετὰ τὴν πτῶσιν.

Ἀλλ' ἀκόμη δὲν ἦτον ἔξω κινδύνου. Δὲν ἠδύνατο νὰ φωνάξῃ, καὶ κατὰ συνέπειαν, μολονότι ἤκουε τοὺς φίλους αὐτοῦ πλησιάζοντας, ἐφοβεῖτο μὴ παρέλθωσιν αὐτὸν χωρὶς νὰ παρατηρήσωσι ποῦ ἔκειτο. Κατ' εὐτυχίαν συνέβη ἀλλέως, καὶ οὕτως ἡ ζωή του διεσώθη. Ὑπὸ χειρουργικὴν ἐπιμέλειαν ἀνέλαβεν ἀπὸ τὰς πληγάς του, καὶ μολονότι σφοδρῶς κατασπαραχθεὶς ἔμεινε χωλὸς διὰ βίου, εἶχεν ὅμως περισσοὺς λόγους νὰ εὐγνωμονῇ διὰ τὴν θαυμαστὴν ταύτην κατὰ θείαν πρόνοιαν γενομένην διαφύλαξιν.

Ο ΕΚ ΜΙΚΡΟΥ ΜΕΓΑΣ.

Τὰ ἑπόμενα διηγεῖται περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ βίου του ὁ Ἰάκωβος Φεργυσὼν, (James Ferguson), ἀνὴρ ἐπίσημος εἰς τὰ μαθηματικὰ, τὴν μηχανικὴν, καὶ τὴν ἀστρονομίαν.—Ἐγεννήθην ἐν ἔτει 1710, πλησίον τῆς μικρᾶς κωμοπόλεως Κειθ, εἰς τὸ βορεινὸν μέρος τῆς Σκωτίας· ἐμπορῶ δὲ μ' εὐχαρίστησιν νὰ εἴπω ὅτι οἱ γονεῖς μου, καίτοι πτωχοὶ, ἦσαν θρῆσκοι καὶ τίμιοι· ἔζησαν εὐϋπόληπτοι, καὶ ἀπέθανον μὲ καλὸν χαρακτῆρα.

Μολονότι δὲ ὁ πατήρ μου τίποτε δὲν εἶχε πρὸς διατήρησιν τῆς μεγάλης αὐτοῦ οἰκογενείας παρὰ τὸ ἡμερομίσθιον, καὶ τὸ εἰσόδημα ὀλίγων στρεμμάτων γῆς τὰ ὁποῖα ἐνοικίαζε, μ' ὅλον τοῦτο δὲν παρημέλει τὰ τέκνα του, διότι, ὁσάκις εὐκαιροῦσε, τὰ ἐδίδασκε τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν γραφήν. Ἐγὼ δ' ἔμαθον νὰ ἀναγινώσκω, ἐνῶ ὁ μεγαλήτερός μου ἀδελφὸς ἐδιδάσκετο τὴν ἀνάγνωσιν τῆς κατηχήσεως· διότι, ἐντρεπόμενος νὰ παρακαλέσω τὸν πατέρα μου νὰ μὲ διδάξῃ, εἶχον συνήθειαν, ὅτε ἤμην μόνος, νὰ σπουδάζω τὸ εἰς τὸν ἀδελφόν μου παραδοθὲν μάθημα· ὁσάκις δ' ἐδυσκολευόμην, ὑπήγαινον εἰς γραῖάν τινα γειτόνισσαν, ἡ ὁποία μ' ἐβοήθει τοσοῦτον ὥστε μίαν τῶν ἡμερῶν εὐχαρίστως ἐξεπλάγη ὁ πατήρ μου, εὑρὼν με ἀναγινώσκοντα πρὶν κἂν συλλογισθῇ ὅτι εἶναι καιρὸς νὰ μὲ διδάξῃ· ὅθεν ἤρχισε καὶ αὐτὸς νὰ μὲ παραδίδῃ, καὶ μ' ἐδίδαξε νὰ γράφω· παρὰ ταύτην δὲ καὶ τριῶν μηνῶν διδασκαλίαν, τὴν ὁποίαν ἔλαβον εἰς τὸ ἐν Κειθ σχολεῖον, ἄλλης δὲν ἠξιώθην.

Ἡ πρὸς τὰ μηχανικὰ κλίσις μου ἔλαβεν ἀρχὴν ἀπὸ ἀλλόκοτόν τι συμβεβηκός. Ὅτε ἤμην ἑπταετὴς ἢ ὀκταετὴς, μέρος τῆς στέγης τοῦ οἴκου μας ἐπαλαιώθη, καὶ ὁ πατήρ μου, ἐπισκευάζων αὐτὴν, ἐφήρμοσεν ὑπομόχλιον καὶ μοχλὸν εἰς ὀρθιόν τινα δοκίδα, ὥστε νὰ σηκώσῃ τὴν στέγην εἰς τὴν προτέραν θέσιν της· μετὰ μεγάλης δ' ἐκπλήξεως, εἶδον αὐτὸν, χωρὶς νὰ στοχασθῶ τὴν αἰτίαν, ἀνυψοῦντα τὴν βαρυτάτην στέγην, ὡς νὰ ἦτο μικρόν τι βάρος. Κατὰ πρῶτον ἀπέδωκα τοῦτο εἰς βαθμὸν δυνάμεως, ὁ ὁποῖος μ' ἔκαμε καὶ νὰ φοβηθῶ καὶ νὰ θαυμάσω· ἀλλὰ, συλλογισθεὶς περισσότερον, ἐνθυμήθην ὅτι εἶχεν ἐφαρμόσειν τὴν δύναμιν αὐτοῦ εἰς τὸ ἄκρον ἐκεῖνο τοῦ μοχλοῦ, τὸ μᾶλλον ἀπέχον τοῦ ὑπομοχλίου· ἐρευνήσας δὲ καὶ μαθὼν ὅτι ἐκ τούτου προῆλθε τὸ φαινόμενον θαῦμα, ἤρχισα νὰ κάμνω μοχλοὺς, καὶ μετεχειρίσθην αὐτοὺς εἰς διάφορα πειράματα, ὡς καὶ τροχοὺς, τοὺς ὁποίους ἔκαμα μὲ τὸν τόρνον τοῦ πατρός μου καὶ μικράν τινα μάχαιραν.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ πατήρ μου δὲν εἶχε τὸν τρόπον νὰ μὲ διατηρῇ εἰς τὰ τοιαῦτα καταγινόμενον, καὶ ἐπειδὴ ἤμην ἀκόμη πολὺ νέος καὶ ἀδύνατος διὰ κοπιαστικὴν ἐργασίαν, μ' ἔβαλεν εἰς ἕνα τῶν γειτόνων νὰ βόσκω πρόβατα, καὶ τότε ἤρχισα νὰ θεωρῶ τοὺς ἀστέρας τὴν νύκτα, τὸν τόπον ἑκάστου σημειόνων μὲ δεσμὸν ἐπί τινος κομβοσχοινίου, ἔπειτα δὲ καταστρώνων αὐτοὺς ἐπὶ χάρτου. Ἀκολούθως ἐμβῆκα εἰς τὴν δουλευσιν σημαντικοῦ τινὸς γεωργοῦ, ὁ ὁποῖος βλέπων ὅτι μετὰ τὸ ἡμερομάθημα ἐξηρχόμην εἰς τὸ χωράφιον, μ' ἐπάπλωμα τριγύρω μου, καὶ πλαγιάζων ἐπὶ τῶν νώτων μου παρετήρουν τοὺς ἀστέρας, κατὰ πρῶτον μὲν ἤρχισε νὰ μὲ περιγελᾷ· ἀλλ' ἀφοῦ ἐξηγήθην εἰς αὐτὸν, μ' ἐνεθάρρυνε νὰ ἐξακολουθήσω· καὶ μάλιστα, διὰ νὰ ἀντιγράφω εἰς τὸ καθαρὸν τὴν ἡμέραν ὅσα ἔκαμνον τὴν νύκτα, πολλάκις εἰργάζετο ἀντὶ ἐμοῦ, δίδων εἰς τὴν χεῖρά μου τὸν διαβήτην καὶ τὸν κάλαμον, καὶ λαμβάνων αὐτὸς τὴν δίκελλαν ἢ τὸ δρέπανον. Πάντοτε θέλω σέβεσθαι τὴν μνήμην ἐκείνου τοῦ ἀνδρός.

Περὶ τὸν καιρὸν τοῦτον, εὐγενής τις, Θωμᾶς Γράντ ὀνομαζόμενος, τυχὼν νὰ ἴδῃ ἐν ἀπὸ τὰ σχεδιά μου, μὲ προσεκάλεσε νὰ ὑπάγω εἰς τὸν οἶκόν του, ὅπου μ' ἐβεβαίωσεν ὅτι ὁ οἰκονόμος αὐτοῦ ἤθελε μὲ διδάξειν πολλὰ πράγματα. Πρὶν μὲν ἐκπνεύσῃ ἡ προθεσμία, δὲν ἠθέλησα ν' ἀφήσω τὸν καλόν μου αὐθέντην· ἀλλ' ἑπομένως ὑπῆγα εἰς τοῦ κυρίου Γράντ, ὅπου μετ' ὀλίγον ἐφιλιώθην μὲ τὸν οἰκονόμον του, φιλίαν ἥτις διήρκεσε μέχρι θανάτου. Ἦτο παράδοξος ἀνὴρ, κάτοχος τῆς ἀριθμητικῆς, καλὸς μαθηματικὸς, ἔμπειρος τῆς μουσικῆς, γνωρίζων τὴν Λατινικὴν, Γαλλικὴν, καὶ Ἑλληνικὴν, καὶ ἱκανὸς προσέτι νὰ διατάξῃ ὡς ἰατρὸς, χρείας τυχούσης.

Ἐπανελθὼν οἴκαδε, ἀλλὰ μὴ θέλων νὰ ἐπιβαρύνω τὸν πατέρα μου, ὑπῆγα εἴς τινος μυλωνᾶ, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ἤθελε μοῦ μένειν πολὺς καιρὸς διὰ σπουδήν· τόσον ὅμως ἠγάπα τὸ καπηλεῖον ὁ κύριος, ὥστε ἀφέθη ἐπάνω μου ὅλη τοῦ μύλου ἡ ἐπιστασία, καὶ τόσην πεῖναν ὑπέφερον, ὥστε πολὺ εὐχαριστούμην ὁσάκις μ' ἐδίδετο νὰ φάγω ὀλίγον ἄλευρον τῆς βρόμης μὲ ὕδωρ ἀναμεμιγμένον. Ἀφοῦ δ' ἐτελείωσεν ἡ μετὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου ἐτήσιος συμφωνία μου, ὑπῆγα εἰς γεωργοῦ ὅστις ἔκαμνε τὸν ἰατρὸν, καὶ ὅστις ὑπεσχέθη νὰ μὲ διδάξῃ τὴν ἰατρικὴν του· ἀλλ' οὔτε τὰ βιβλία του μ' ἔδειξέ ποτε· ἀπ' ἐναντίας, τόσον βαρέως μὲ ἠνάγκαζε νὰ κοπιάζω, ὥστε ἠρρώστησα, καὶ ὅτε ἡ ἀσθένεια μὲ ἠνάγκασε νὰ τὸν ἀφήσω, δὲν ἤθελε νὰ μὲ πληρώσῃ τὸν μισθόν μου διὰ τοὺς τρεῖς μῆνας, ἐπὶ λόγῳ ὅτι δὲν εἶχον τελειώσειν τὴν ἑξαμηνιαίαν ὑπηρεσίαν. Ἐνῶ ἔπασχον, κατεσκεύασα δύο ὡρολόγια, τὸ μὲν τὸ κόλπου, τὸ δὲ τοῦ τοίχου, καὶ ἄλλα πράγματα, τὰ ὁποῖα, μετὰ τὴν ἀνάῤῥωσίν μου, ὑπῆγα καὶ προσέφερον εἰς εὐγενῆ τινά, περὶ οὗ ἤκουσα ὅτι ἔχει καλλίστην διάθεσιν· μὲ ὑπεδέχθη φιλοφρονέστατα, καὶ διὰ μέσου αὐτοῦ ἠμπόρεσα ἑπομένως νὰ ὑπάγω εἰς τὸ Ἐδιμβοῦργον, καὶ νὰ ἐξακολουθήσω τὰ προσφιλῆ μου μαθήματα· ἐλάμβανον δὲ καὶ τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἀναπληρῶ κάποτε τὰς χρείας τοῦ πτωχοῦ πατρός μου.

Ὁ Ἰάκωβος Φεργυσὼν, τὰ περὶ τῆς πρώτης ζωῆς τοῦ ὁποίου κατεχωρήσαμεν ἐδῶ ἐκ τῆς ἰδίας του περιγραφῆς, ἔγινε μέλος τῆς Βασιλικῆς Ἑταιρείας τοῦ Λονδίνου, περίφημος διδάσκαλος τῆς Ἀστρονομίας καὶ τῆς Φυσικῆς, καὶ ὁ συγγραφεὺς διαφόρων ἐπιστημονικῶν πονημάτων. Ἐκ τῶν ἀκροατῶν αὐτοῦ ἦτο καὶ ὁ τότε πρίγκιψ τῆς Οὐαλλίας, ὁ μετέπειτα Γεώργιος Τρίτος, ὅστις τὸν προσδιώρισεν ἐτήσιον σύνταξιν πεντήκοντα λιτρῶν στερλινῶν. Ἦτον ἁπλοῦς καὶ ταπεινὸς τὰ ἤθη, καὶ λιτὸς εἰς τὰς ἕξεις του· ὅτε δ' ἀπέθανεν, τὸ 1776, εἶχεν ἐξ χιλιάδας λιτρῶν στερλινῶν.

Τί δυσκολώτατον;—Τὸ νὰ γνωρίζῃ τις ἑαυτόν.
Τί δ' εὐκολώτατον;—Τὸ νὰ συμβουλεύῃ ἄλλους.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΩΝ ΤΙΤΛΩΝ ΤΗΣ ΕΥΓΕΝΕΙΑΣ.

Εἰς τὴν Ἑλληνικὴν παλαιὰν γλῶσσαν εὐγενεῖς ὠνομάζοντο οἱ καταγόμενοι ἀπὸ θεούς, ἡμιθέους, ἥρωας ἢ ἄνδρας κατορθώσαντας λαμπρόν τι καινωφελὲς ἔργον. Καὶ ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους τῶν εὐγενῶν τούτων ἐκεῖνοι ἐμνημονεύοντο ὡς εὐγενεῖς, ὅσοι ἔπρασσαν ἔργα ὅμοια ἢ ἀνάλογα τῶν προγονικῶν κατορθωμάτων. Εὐγενὴς ἐνομίζετο κ' ἐλέγετο ὁ ἀπὸ ἀγενεῖς καταγόμενος Κόδρος, τελευταῖος βασιλεὺς τῶν Ἀθηνῶν, ὄχι διότι ἦτο βασιλεύς, ἀλλὰ διότι ἐθυσίασε καὶ βασιλείαν καὶ ζωὴν, διὰ νὰ σώσῃ τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τὴν ἀδέκον ἔφοδον τῶν Λακεδαιμονίων· ὅθεν καὶ ὠνόμαζαν παροιμιακῶς "Εὐγενέστερον Κόδρον" ὅτινα ὑπέθεταν πράξαντα, ἢ ἱκανὸν νὰ πράξῃ λαμπρότερα ὅσων εἶχε πράξειν ὁ Κόδρος. Οἱ Ἡρακλεῖδαι ἐλέγοντο εὐγενεῖς, ὄχι διὰ τὸν πρόγονον αὐτῶν Δισγενῆ καὶ ἥρωα Ἡρακλέα, ἀλλὰ διότι ἐκατόρθωσαν ἔργα ἄξια τοῦ προγόνου των, ἀνακτήσαντες, μετὰ πολλοὺς ἐπιμόνους ἀγῶνας, τὴν προγονικὴν αὐτῶν κληρονομίαν, τὴν Πελοπόννησον. Οἱ κυριεύσαντες τὴν Γαλλίαν δωρικτήτορες Φράγκοι δὲν ὡμοίαζαν τοὺς Ἡρακλείδας, ἀλλ' ἦσαν λῃσταί, ἴσοι καὶ ὁμότιμοι συναλλήλως, στρατηγούμενοι ἀπὸ ἕνα ἐκλεγμένον μὲ κοινὴν ψῆφον λῃσταρχον, τὸν ὁποῖον πάλιν μὲ κοινὴν ψῆφον ἤλασσαν, ἢ καὶ ἐφόνευαν, ὁσάκις δέν τους ἤρεσκεν ἡ στρατηγία του. Οἱ λῃσταὶ οὗτοι ἐμοιράσθησαν τὰ δορίληπτα κτήματα τῶν λῃστευθέντων ἀναλόγως τῆς καθενὸς συνεργίας εἰς τὴν λῃστείαν, καὶ μὲ συνθήκην, νὰ συνέρχωνται καὶ νὰ συμμάχωνται πάλιν, ὁσάκις ἡ χρεία τοὺς καλέσῃ νὰ τὰ φυλάξωσιν ἀπὸ ἔφοδον ἄλλων λῃστῶν, ἢ καὶ νὰ τ' αὐξήσωσι μὲ νέας λῃστείας. Μετὰ καιρὸν ὅμως οἱ ἀπόγονοί των αἰσθανόμενοι ὅτι ἡ φυλακὴ τῶν πολλῶν κτημάτων τούτων ἐχρειάζετο καὶ εἴδός τι πολιτικῆς τάξεως καὶ καταστάσεως, ἐψήφισαν, κατὰ μίμησιν τῶν Ῥωμαιογάλλων πρώτων νομίμων κτητόρων, ἄρχοντας τινὰς ὀνομαζομένους Δοῦκας, Κόμητας, Μαρκίωνας, Βαρόνους, καὶ ἄλλα διάφορα ὄχι ψιλὰ ὀνόματα, ἀλλὰ σημαίνοντα αὐτὸ τὸ χρεωστούμενον μερικῶς ἀπὸ καθένα των ἔργον. Δοῦκες (Duces, Ἡγεμόνες,) ὠνομάζοντο οἱ στρατηγοῦντες εἰς πόλεμον· Κόμητες (Comites, Συνοπαδοί,) οἱ συνοδεύοντες τὸν ἡγεμόνα, ἢ ἄλλον ἀξιωματικὸν κατώτερον, ἢ καὶ ἀνώτερον, ὡς ἦσαν οἱ Κόμητες (comptes) τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων· Μαρχίωνοι, Marchiones ἢ Marchisi (Marquis), Ὀροφύλακες, οἱ ταγμένοι εἰς τὰ ὅρια τῆς ἐπικρατείας διὰ νὰ τὰ φυλάσσωσιν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν τὰς ἐφόδους, ἀπὸ τὸ Mark, Γερμανικὴν λέξιν σημαίνουσαν Ὄρον· τὸ δὲ Βαρόνος, ἀπὸ τὸ Baro, τὸ ὁποῖον, ὡς κρίνουν τινὲς, εἰς μὲν τοὺς παλαιοὺς Ῥωμαίους ἐσήμαινε τὸν Ἱλίδιον, εἰς δὲ τὸν παρακμάζοντα Λατινισμὸν τὸν Ἀρήϊον ἢ Δήϊον, (Vaillant, Belliqueux), πιθανὸν ὅτι ἐδόθη ὡς τιμητικὸν ἐπίθετον εἰς τοὺς ἀριστέας καθενὸς λόχου ἢ τάγματος στρατιωτικοῦ.

Οἱ τίτλοι λοιπὸν οὗτοι ἦσαν (ὡς εἶπα) ὀνόματα σημαντικὰ ἐπαγγελμάτων ἢ πράξεων. Ἀλλὰ μὲ τοῦ καιροῦ τὴν πρόοδον οἱ μοιρασθέντες τὰ λάφυρα δωρικτήτορες, ὡς ἐμετάβαλαν τὰ κληρουχικά των κτήματα εἰς ἀνεξαρτήτους ἀπὸ τὸ κοινὸν ἡγεμονίας, παρόμοια ἐφύλαξε καθένας ἐξ αὐτῶν καὶ τὸν ἀρχαῖόν του τίτλον, ὅτε ἦτο μέλος τῆς κοινότητος· καὶ τελευταῖον τὸν διέδωκαν κατὰ διαδοχὴν καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους των, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐκράτησαν, καὶ ἀφοῦ ἔπαυσαν αὐτὰ τὰ πράγματα, συγκολλήσαντες μ' αὐτὸν καὶ τὸν τίτλον Εὐγενὴς (noble), ὡς συνώνυμον. Καθεῖς ἐκ τούτων ὠνομάζετο ἰδίως Δοῦξ, Κόμης, Μαρκίων, Βαρόνος, διότι ἑκατάγετο ἀπὸ ἀληθινὸν Στρατηγόν, Συνοπαδὸν, Ὀροφύλακα ἢ Ἀριστέα, καὶ κοινῶς, Εὐγενὴς, διότι ἀνέφερε τὴν ἀρχὴν τῆς γενέσεώς του εἰς λῃστάς. Καὶ ἐκ ταύτης τῆς ἐποχῆς ἤρχισεν ἡ φρικτὴ Τιμαριωτικὴ (feudalité) λεγομένη κατάστασις.

Ἡ Γραικορωμαϊκὴ δεσποτία εἶχε Δοῦκας, Κόμητας, καὶ Εὐγενεῖς πολλούς· ἐνόμιζε δὲ Εὐγενεστάτους, ὀνομάζουσά τους ἔτι καὶ βαρβάρως Νωβιλισίμους, (ἀπὸ τὸ Nobilissimus Ῥωμ.) πρῶτον τοὺς υἱοὺς τῶν αὐτοκρατόρων, ἔπειτα καὶ ἄλλους τινὰς, ἑωσοῦ ἐκατάντησε νὰ ἐφεύρῃ καὶ τοὺς Πρωτονωβιλισίμους, καὶ τοὺς Πρωτονωβιλισιμοὺπερτάτους, ὡς ἐπενόησε καὶ Πρωτοσεβάστους, Πανυπερσεβάστους, Πανυπερπρωτοσεβάστους, καὶ τελευταῖον, τοὺς πολυσυλλάβους Πανυπερπρωτοσεβαστοϋπερτάτους, παραπολὺ γελοιοτέρους παρὰ τοὺς παλαιὰ κωμωδηθέντας Ὀφρυανασπασίδας καὶ Λοπαδαρπαγίδας.—Κορ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΩΣ ΤΩΝ ΓΡΑΦΩΝ.

Οστις καταδικάζει τὴν εἰς τὴν γλῶσσάν μας μετάφρασιν τῶν ἱερῶν Γραφῶν, δὲν καταλαμβάνει, φαίνεται, ὅτι καταδικάζει ὅλους τοὺς ἱεροὺς πατέρας τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, οἵτινες παραγγέλλουν τὴν ἀνάγνωσιν καὶ μελέτην αὐτῶν καὶ εἰς ἄνδρας καὶ εἰς γυναῖκας, καὶ εἰς νέους καὶ εἰς γέροντας· ἀντιλέγει εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ὅστις ἐντέλλεται τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἔρευναν τῶν Γραφῶν· "Ἐρευνᾶτε τὰς Γραφάς·" ὅστις ἐξαπέστειλε τοὺς ἱεροὺς μαθητάς του νὰ κηρύττωσι πανταχοῦ τὴν θείαν του διδασκαλίαν· "Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη." Ἡ κοσμοσωτήριος διδασκαλία τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ τῶν Ἀποστόλων αὐτοῦ, αἱ προφήσεις τῶν προφητειῶν, αἱ θεῖαι ἐντολαὶ, εἰς τὰ βιβλία ταῦτα ἐμπεριέχονται, τὴν παλαιὰν καὶ νέαν Διαθήκην· ἡ δὲ μετάφρασις αὐτῶν εἰς τὰς λαλουμένας γλώσσας, τί ἄλλο εἶναι παρὰ κήρυγμα, μαθήτευσις καὶ διδασκαλία τῶν λαῶν διὰ τοὺς ὁποίους καὶ ἐγράφθησαν;" ὅσα γὰρ προεγράφη, εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν προεγράφη (Πρὸς Ῥωμ. ιέ. 4). Ἀντιβαίνει καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ ὁποῖον εἰς τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς ἐνέπλησε τοὺς ἱεροὺς Ἀποστόλους ἀπὸ τὴν χάριν του, καὶ ἐλαλοῦσαν μὲ ξένας γλώσσας τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ εἰς Πάρθους, Μήδους, Ἐλαμίτας, Ἄραβας, Ῥωμαίους, Ἕλληνας.—Βαμβας.

Η ΕΠΤΑΝΗΣΟΣ.

Ἀριθ. 6.

ΛΕΥΚΑΣ ΚΑΙ ΚΥΘΗΡΑ.

Πρὸς ἄρκτον τῆς Κεφαλληνίας καὶ Ἰθάκης κεῖται ἡ τὴν σήμερον Ἁγία Μαύρα, τοπάλαι δὲ Λευκὰς καὶ Λευκαδία, μῆκος ἔχουσα περίπου τριάκοντα μιλίων, πλάτος δὲ περίπου δώδεκα. Ἡ νῆσος αὕτη ἦτο ποτὲ χερσόνησος, ἤ, κατὰ τὸν Ὅμηρον, Ἀκτὴ τῆς Ἀκαρνανίας. Ἀλλ' οἱ Κορίνθιοι, ὡς λέγει ὁ Στράβων, "πεμφθέντες ὑπὸ Κυψέλου καὶ Γαργάσου, ταύτην τε κατέσχον τὴν ἀκτὴν, καὶ τῆς χερσονήσου διορύξαντες τὸν ἰσθμὸν ἐποίησαν νῆσον τὴν Λευκάδα." Τὄνομα Λευκὰς ἐδόθη ἀπὸ πέτραν λευκὴν ἐν ὑψηλῷ τόπῳ, ἐκνεύουσαν εἰς τὸ πέλαγος κατὰ τὴν Κεφαλληνίαν. Ἐπὶ τῆς πέτρας ταύτης ἦτο καὶ ναὸς τοῦ Λευκάτα Ἀπόλλωνος, καὶ προσέτι τὸ περιβόητον Ἅλμα τῆς Σαπφοῦς, τὸ μέρος δηλαδὴ ὅθεν αὐτὴ καὶ ἄλλοι ἐπήδησαν εἰς τὴν θάλασσαν πρὸς παῦσιν τοῦ ἔρωτος. Τὴν σήμερον τὸ ἀκρωτήριον τοῦτο ὀνομάζεται Δουκάτον, κεῖται δὲ κατὰ τὴν μεσημβρινοδυτικὴν κόγχην τῆς νήσου, ὃν ἡ ἐσχατιὰ τιτανωδῶν ὀρέων, τὰ ὁποῖα τὴν νῆσον ὁλόκληρον διαπερῶσι. Τινὰ μέρη τῆς βουνώδους ταύτης σειρᾶς φθάνουν εἰς 3000 ποδῶν ὕψος.

Ποταμὸν λόγου ἄξιον δὲν ἔχει κάνένα ἡ νῆσος αὕτη, αἱ βρύσεις ὅμως καὶ τὰ φρέατα εἶναι καὶ πολλὰ καὶ καλά· ἡ δὲ πόλις δαψιλῶς ἀναπληροῦται ἀπὸ ὕδωρ, φερόμενον διά τινος ὑδραγωγείου ἐκ βρύσεως μίαν ὥραν ἀπεχούσης. Λίμνη στασίμου ὕδατος σχηματίζεται κατ' ἔτος εἰς κοιλάδα περὶ τὰς δύο ὥρας πρὸς μεσημβρίαν τῆς πόλεως, ἐν τῷ μέσῳ βουνῶν. Ἡ λίμνη αὕτη ἔχει ὡς μιᾶς λεύγης περιφέρειαν· ἀρχίζει δὲ νὰ φαίνεται περὶ τὰ τέλη Ὀκτωβρίου, ἀλλὰ τὰ ὕδατα ξηραίνονται ὅλως διόλου πρὸς τὰ τέλη τοῦ Μαΐου, ἀφίνοντα γονιμωτάτην πεδιάδα ἐπικλύστου γῆς. Ὑπάρχει δὲ καὶ ὡσεὶ λίμνη ἁλμυροῦ ὕδατος, ἔχουσα ἓξ ἑνὸς μέρους τὸν ἰσθμὸν τὸν ὁποῖον εἴπομεν ἤδη ὅτι τοπάλαι διώρυξαν οἱ Κορίνθιοι. Ἡ διώρυξ αὕτη, μολονότι συνεχώρει ποτὲ τὴν διάβασιν πλοίων, πρὸ πολλοῦ ὅμως σχεδὸν ὁλότελα ἐπληρώθη μὲ ἰλὺν καὶ τιτανώδη τρίμματα, γεννηθέντα ἐκ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἀνέμου ἐπὶ τὰς βραχώδεις βάσεις τῶν ὀρέων. Τὸ βάθος τοῦ ὕδατος εἰς τὴν ἁλμυρὰν ταύτην λίμνην εἶναι τριῶν ποδῶν ἕως ἓξ δακτύλων, ἡ δὲ τῆς ἐπιφανείας ἔκτασις ἓξ περίπου ἢ ὀκτὼ τετραγωνικῶν μιλίων. Εἰς τὰ κράσπεδα τῆς λίμνης ὑπάρχουν διάφοροι ἀβαθεῖς τόποι, καταλλήλως τοποθετημένοι πρὸς κατασκευὴν ἅλατος διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἐξατμίσεως. Πεντακόσιοι ἢ ἑξακόσιοι ἄνθρωποι ἐνασχολοῦνται εἰς τὸ ἔργον τοῦτο.

Ἡ νῆσος ὑπόκειται τὰ μέγιστα εἰς σεισμούς. Τὸ 1820 μεταξὺ τῆς 12ης Φεβρουαρίου καὶ τῆς 31ης Μαρτίου συνέβησαν ἑξήκοντα τρεῖς αὐστηροὶ σεισμοὶ, οἵτινες ἐκρήμνισαν ἑβδομήκοντα περίπου τῶν ἐν τῇ πόλει κατοικιῶν, ἀφήκασι δὲ κλονουμένας τὰς πλειοτέρας τῶν ἐπιλοίπων. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἔγιναν προσέτι ὀκτακόσιοι περίπου ἐλαφροὶ κλονισμοί· κάποτε δὲ ἡ γῆ ἐξηκολούθει τρέμουσα δώδεκα ἢ δεκατέσσαρας ὥρας κατὰ συνέχειαν, χωρίς τινος ἐπαισθητῆς παύσεως. Εὑρίσκοντο δ' οἱ πολῖται καθ' ὅλον τὸν καιρὸν τοῦτον εἰς ἐλεεινὴν κατάστασιν, ὑπόχρεοι ὄντες νὰ ζητῶσι σκέπην εἰς ἀθλίας καλύβας πρὸς ὥραν κατεσκευασμένας, καὶ ὑπὲρ τοὺς δύο μῆνας μὴ τολμῶντες νὰ κοιμηθῶσιν εἰς τοὺς οἴκους των, ἐκ φόβου μὴν ἤθελεν αὐξήσειν ἡ σφοδρότης τῶν κλονισμῶν· τὰ δὲ πνεύματα τῶν δεισιδαιμόνων ἔπασχον ἀπὸ ἀδιάλειπτον φόβον καὶ ταραχὴν κατὰ συνέπειαν τῆς διαδόσεως προφητειῶν, ὅτι ἡ πόλις ἔμελλεν ἐξ ὁλοκλήρου νὰ καταστραφῇ.

Οἱ δρόμοι ἐξ ἑνὸς εἰς ἄλλο μέρος τῆς νήσου βαθμηδὸν βελτιόνονται ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς Βρετανικῆς ἀρχῆς. Ἡ συγκοινωνία μεταξὺ τῆς πόλεως καὶ τοῦ φρουρίου ἐνεργεῖται διὰ λέμβων, καὶ προσέτι κατὰ τρόπον ἀξιοπερίεργον διὰ τῶν λειψάνων παλαιοῦ ὑδραγωγείου. Ὁ ἀγωγὸς, δι' οὗ ἔρρεε τὸ ὕδωρ, εἶναι μὲ λείας πέτρας ἐσκεπασμένος, ἔχει δὲ τριῶν ποδῶν πλάτος, ὥστε ἑνὸς μόνου ἀνθρώπου συγχωρεῖ τὴν διάβασιν. Ἀνηγέρθη δὲ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τῶν Τούρκων Βαϊαζέτου. Ἐκτείνεται ὑπὲρ τὸ ἥμισυ μίλιον κατὰ τὸ μῆκος, καὶ στέκει ἐπὶ 360 καμαρῶν. Ὡς ὑδραγωγεῖον δὲν χρησιμεύει πλέον τὴν σήμερον.

Οἱ κάτοικοι τῆς Λευκάδος συμποσοῦνται εἰς δεκαὲξ περίπου χιλιάδας, διατρίβοντες εἰς τὴν πόλιν Ἀμαξίκι, καὶ εἰς τριάκοντα δύο ἀσημάντους κώμας, διεσκορπισμένας ἐφ' ὅλης τῆς νήσου. Τὸ Ἀμαξίκι ὑπερβαίνει ἓν μίλιον κατὰ τὴν περιφέρειαν, περιέχει δὲ χιλίους τετρακοσίους οἴκους, καὶ πληθυσμὸν ἓξ χιλιάδων. Εἶναι πενιχρὰ πόλις, ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἀπὸ ξύλον οἰκοδομημένη. Μία μόνον ὁπωσοῦν καλὴ ὁδὸς διαπερᾷ ὅλον αὐτῆς τὸ μῆκος, δεκαπέντε ποδῶν ἔχουσα πλάτος κατὰ τὸ πλέον ἀνοικτὸν μέρος· αἱ δὲ λοιπαὶ ὁδοὶ εἶναι εὐτελεῖς, στεναὶ, ἄκακτοι, καὶ ῥυπαραί. Νέον ἰχθυοπωλεῖον κατεσκευάσθη ἐσχάτως ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ, ὅπου δύναταί τις ἐν ἀφθονίᾳ νὰ προμηθεύεται ἰχθῦς ἀρίστης ποιότητος. Ἁλιεύουσι δὲ εἰς τὸ προειρημένον λιμνίον κατὰ τρόπον ἰδιαίτερον. Ἐπειδὴ τὸ ὕδωρ σπανίως ὑπερβαίνει δύο ἥμισυ πόδας κατὰ τὸ βάθος, οἱ ἰχθύες περικλείονται εἰς εὐρύχωρα διαστήματα δι' εὐκινήτων καλαμωτῶν, αἵτινες προσηλοῦνται ὄρθιαι εἰς τὸν μαλακὸν πυθμένα τῆς λίμνης. Αἱ διαστάσεις δ' αὗται συστέλλονται κατ' ἀρέσκειαν, καὶ οἱ τοιουτοτρόπως διατηρούμενοι ἰχθύες ἁλίσκονται βαθμηδόν. Οἱ ἁλιεῖς μεταχειρίζονται ἐπὶ τῆς λίμνης μονόξυλον, ἔλκον ὀλίγων δακτύλων ὕδωρ. Ἐνίοτε παγόνουσα ἡ λίμνη κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν προξενεῖ τὸν θάνατον ὅλων τῶν ἐν αὐτῇ ἰχθύων. Τὰ κυριώτερα δὲ τῶν ἰχθύων εἴδη εἶναι κέφαλοι, γλῶσσαι, χέλια, καρίδες, καρκῖνοι, καὶ κοχλίαι.

Ὄπισθεν τῆς πόλεως τοῦ Ἀμαξικίου ὑπάρχει ὡραία πεδιὰς, δύο μιλίων τὸ μῆκος, σχεδὸν κεκαλυμμένη ἀπὸ

μεγαλοπρεπῆ ἐλαιῶνα, τὸν ὁποῖον διατέμνουσι δύο ἢ τρεῖς εὐθεῖς καὶ καλοὶ δρόμοι.

Κύθηρα.

Ἡ μεσημβρινωτάτη τῶν Ἑπτὰ Νήσων εἶναι τὰ Κύθηρα, κειμένη πρὸς νότον τῆς Πελοποννήσου, εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου, 13 μίλια κατὰ μεσημβρινοδυτικὴν διεύθυνσιν ἐκ τοῦ ἀκρωτηρίου Μαλέα, 25 δὲ μίλια πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Ταινάρου. Τὸ νότιον αὐτῆς ἄκρον ἀπέχει περὶ τὰ 45 μίλια ἐκ τῆς Καραβούσης, τοῦ ἐγγυτάτου μέρους τῆς Κρήτης. Ἔχει δ' ἡ νῆσος Κύθηρα ὡσειδὲς μὲν ἀνώμαλον δὲ σχῆμα, καὶ μῆκος μὲν 20 περίπου μιλίων, μέγιστον δὲ πλάτος 10. Εἶναι βουνώδης καὶ βραχώδης· ἀλλ' ὑπάρχουσι μικραί τινες κοιλάδες, ὅπου τὸ χῶμα εἶναι γόνιμον καὶ καλλιεργημένον. Παράγει δ' ἐξαίρετον σταφυλὴν (ἐξ ἧς γίνεται καλὸς οἶνος), ἔλαιον, πορτογάλλια, λεμόνια, καὶ ἄλλας ὀπώρας, γεννήματα, καὶ βαμβάκιον. Τὰ Κύθηρα εὐποροῦν ἀπὸ ζῶα μᾶλλον οἱασδήποτε τῶν ἄλλων Ἰονίων νήσων· διότι ἔχουσι περὶ τοὺς 3000 βόας, 16,000 πρόβατα καὶ 4000 αἶγας, ἐκτὸς 1000 ὄνων καὶ περίπου 150 ἵππων. Οἱ κάτοικοι, κατὰ τὴν ἐπίσημον ἀπαρίθμησιν τοῦ 1833, ἦσαν 8759, διαμοιρασμένοι εἰς δύο κωμοπόλεις καὶ εἰκοσιεννέα χωρία. Ἡ περιοχὴ τῆς νήσου εἶναι 116 Ἀγγλικὰ τετραγωνικὰ μίλια, συμπεριλαμβανομένου τοῦ νησιδίου Αἰγιλίας (Κεριγώτου), τὸ ὁποῖον κεῖται ἀναμέσον Κυθήρων καὶ Κρήτης.

Ἡ κυριωτέρα πόλις, ἢ μᾶλλον κωμόπολις, εἶναι τὸ Καψάλι, ἐπὶ τῆς νοτίου παραλίας. Ἐπὶ δὲ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας εἶναι τὸ χωρίον τοῦ Ἁγ. Νικολάου, μὲ τὸ κάλλιστον ἐν τῇ νήσῳ ἀγκυροβόλιον. Εἰς τὰ πέριξ εὑρίσκονται ἀρχαῖοί τινες λελατομημένοι τάφοι· καὶ οὐ μακρὰν αὐτῶν λείψανά τινα τειχῶν, ὑπογείων οἰκοδομῶν, καὶ συντετριμμένων στύλων, τὰ ὁποῖα νομίζονται λείψανα τῆς ἀρχαίας πόλεως τῶν Κυθήρων, καὶ τοῦ διαβοήτου αὐτῆς ναοῦ τοῦ εἰς τὴν Ἀφροδίτην ἀφιερωμένου. Τὸ μέρος τοῦτο λέγεται τὴν σήμερον Παλαιόκαστρον. Ἐπὶ τοῦ δυτικοῦ παραλίου τῆς νήσου εἶναι τὸ Δελφίνιον, εὐρύχωρος ἀλλὰ κινδυνώδης λιμήν.

ΠΕΡΙ ΓΕΩΛΟΓΙΚΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ.

Η ΑΠΟΤΥΧΙΑ τῶν ζητούντων εἰς τὰς Γραφὰς λεπτομερῆ περιγραφὴν γεωλογικῶν φαινομένων προέρχεται ἐκ τῆς ἀθεμελίωτου ἐλπίδος, ὅτι εἰς αὐτὰς θέλουν εὑρεῖν ἱστορικὰς εἰδήσεις περὶ ὅλων τῶν ἔργων τοῦ Δημιουργοῦ, εἰς χρόνους καὶ τόπους μεθ' ὧν οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν τὸ ἀνθρώπινον γένος. Ἐπίσης ὀρθὸν ἤθελεν εἶσθαι ν' ἀντιλέξωσιν εἰς τὴν Μωσαϊκὴν ἱστορίαν ὅτι εἶναι ἀτελής, ἐπειδὴ δὲν ἀναφέρει τοὺς δορυφόρους τοῦ πλανήτου Διός, ἢ τοὺς δακτυλίους τοῦ Κρόνου, καὶ νὰ αἰσθάνωνται ἀποτυχίαν διότι δὲν εὑρίσκουν εἰς αὐτὰς τὴν ἱστορίαν τῶν γεωλογικῶν φαινομένων, τὰ περὶ ὧν ἁρμόζουσι μὲν εἰς ἐπιστημονικὴν ἐγκυκλοπαιδείαν, ἀλλ' εἶναι πάντῃ ἀλλότρια τῶν σκοπῶν τόμου, ὅστις συνεγράφη μόνον ὡς ὁδηγὸς θρησκευτικῆς πίστεως καὶ ἠθικῆς διαγωγῆς.

Δικαίως ἐμπορεῖ τις νὰ ἐρωτήσῃ τοὺς νομίζοντας τὴν φυσικὴν ἐπιστήμην θέμα κατάλληλον εἰς ἀποκάλυψιν, ποῦ ἠδύνατο ἡ ἀποκάλυψις νὰ σταθῇ, χωρὶς ἀτελείας παραλείψεως, μικροτέρας κατὰ τὸν βαθμόν, ἀλλ' ὁμοίας τὸ εἶδος, μὲ τὴν ἀποδιδομένην εἰς τὸ ὑπάρχον Μωσαϊκὸν διήγημα; Ἀποκάλυψις τοσαύτης μόνον ἀστρονομίας ὅση ἐγνωρίζετο εἰς τὸν Κοπέρνικον ἤθελε φαίνεσθαι ἀτελὴς μετὰ τὰς ἀνακαλύψεις τοῦ Νεύτωνος· ἀποκάλυψις δὲ τῆς Νευτωνικῆς ἐπιστήμης ἤθελε φανῆν ἐλλιπὴς εἰς τὸν La Place· ἀποκάλυψις ὅλων τῶν χημικῶν γνώσεων τῆς δεκάτης ὀγδόης ἑκατονταετηρίδος ἤθελεν εἶσθαι τόσον ἐλλιπής, παραβαλλομένη μὲ τὰς σημερινὰς εἰδήσεις, ὅσον θέλουν φαίνεσθαι τὰ τὴν σήμερον περὶ τῆς ἐπιστήμης ταύτης ἐγνωσμένα πρὸ τῆς λήξεως ἑνὸς ἄλλου αἰῶνος. Εἰς ὅλον τὸν κύκλον τῶν ἐπιστημῶν δὲν ὑπάρχει οὐδεμία, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἐμπορεῖ νὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο, ἐωσοῦ ν' ἀπαιτήσωμεν ἀπὸ τὴν ἀποκάλυψιν πλήρη ἀνάπτυξιν ὅλων τῶν μυστηριωδῶν ἐνεργειῶν, αἵτινες ὑποστηρίζουσι τὸν μηχανισμὸν τοῦ ὑλικοῦ κόσμου. Τοιαύτη ἀποκάλυψις ἠδύνατο ἴσως ν' ἁρμόζῃ εἰς ἄλλα ὄντα ὑψηλότερα τῶν ἀνθρώπων· καὶ ἡ ἀπόκτησις τοιαύτης γνώσεως τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ πιθανὸν ὅτι θέλει συνιστᾷν μέρος τῆς εὐδαιμονίας ἡμῶν εἰς μέλλουσαν κατάστασιν· ἀλλ' ἐκτὸς ἂν ἡ ἀνθρωπίνη φύσις εἶχε πλασθῆν ἄλλη παρ' ὁποία εἶναι, ἡ ἄνω ὑποτιθεμένη παγγνωσία κοινοποίησις ἤθελε μεταδοθῆν εἰς πλάσματα, πάντῃ ἀνίκανα νὰ τὴν δεχθῶσιν, ἐφ' οἱασδήποτε καταστάσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους παρελθούσης ἢ παρούσης, ἠθικῆς ἢ φυσικῆς· καὶ ἤθελε προσέτι ἀντιφέρεσθαι εἰς τὸν σκοπὸν ὅλων τῶν ἄλλων ὑπὸ Θεοῦ γενομένων ἀποκαλύψεων ἑαυτοῦ, τὸ τέλος τῶν ὁποίων πάντοτε ὑπῆρξεν ἡ μετάδοσις ὄχι νοητικῶν ἀλλ' ἠθικῶν γνώσεων.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ.

Τὸ περὶ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν ζήτημα εἶναι ὑπόθεσις σπουδαιοτάτη. Ὅτι μὲν ἡ ψυχὴ εἶναι ἀθάνατος, ἐπίστευσαν πολλοὶ κατὰ πάντα αἰῶνα· καὶ τωόντι ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ἐκ φυσικῆς τινὸς ὁρμῆς ἀπωθεῖ τὴν ἰδέαν τῆς παντελοῦς ἐξουδενώσεως, ἢ τῆς ἀτελευτήτου ἀναισθησίας. Ἀλλ' ἄραγε οἱ νεκροὶ ἀναστήσονται; Τοῦτο ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου ὡς βεβαιότατον μᾶς παρέδωκεν· "Ἔρχεται ὥρα," εἶπεν, "ἐν ᾗ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσονται τῆς φωνῆς τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐκπορεύσονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς· οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες, εἰς ἀνάστασιν κρίσεως." Εἶπε προσέτι, "Ἐγώ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή."

Τὸ δόγμα τοῦτο καὶ πρὶν Χριστοῦ ἐγνώριζον οἱ Ἰουδαῖοι, μολονότι οἱ μὲν Σαδδουκαῖοι ἠρνοῦντο τὴν ὕπαρ-

ξιν εἴτε ἀγγέλου εἴτε πνεύματος, καὶ κατὰ συνέπειαν τὴν ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως, οἱ δὲ Φαρισαῖοι περιώριζον αὐτὴν εἰς μόνους τοὺς δικαίους. Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐφώτισε ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν· περιέχυσε λαμπρὸν φῶς εἰς τὸ δόγμα τῆς ἀναστάσεως, καὶ κατέστησεν αὐτὸ παγκόσμιον, ἐνῷ ἀρχήτερα ἀμυδρῶς πως καὶ ἀσαφῶς ἐβλέπετο, καὶ ὑφ' ἑνὸς μόνου ἔθνους, τοῦ Ἑβραϊκοῦ.

Οὐχὶ μόνον δὲ διεκήρυξε τὴν παραμυθητικὴν ταύτην ἀλήθειαν ὁ Χριστὸς, ἀλλὰ καὶ πραγματικῶς αὐτὴν ἀπέδειξε, τὸν Λάζαρον τετραήμερον ἀναστήσας, καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἀναστὰς, ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων. "Ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτω καὶ ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζωοποιηθήσονται." "Τοῦτο," λέγει, "ἔστι τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με, ἵνα, πᾶν ὃ δέδωκέ μοι, μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀναστήσω αὐτὸ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ." Ποῖον ἄλλο δόγμα, τόσον ἁρμόδιον νὰ παρηγορῇ τὸν ἄνθρωπον, ἐνῷ διαβαίνει τὴν κοιλάδα ταύτην τοῦ κλαυθμῶνος! Τίς δὲν ἔχασε φίλους καὶ συγγενεῖς; Πόσοι τῶν ποτὲ φιλτάτων, πόσοι τῶν ὁποίων ἔτι φιλοστόργως περιθάλπομεν τὴν μνήμην, ἐπατάχθησαν ὑπὸ τοῦ θανάτου, καὶ εἶπαν εἰς τὴν διαφθοράν, Σὺ εἶσαι ὁ πατήρ μου, καὶ εἰς τὸν σκώληκα, Σὺ εἶσαι ἡ ἀδελφὴ καὶ ἡ μήτηρ μου! Ὡς ἄνθος ἐμαράνθησαν, καὶ ὡς νέφος ἐξηφανίσθησαν, καὶ πᾶν ὅ,τι ἐξ αὐτῶν μένει εἶναι τώρα κεχωμένον ὑπὸ τοὺς βώλους τῆς κοιλάδος, ἢ εἰς τὰ βάθη τοῦ ὠκεανοῦ! Ἀλλ' ἄρα ἐχάθησαν ἐξ ὁλοκλήρου; Ἐσβέσθη διαπαντὸς ἡ ὕπαρξίς των, καὶ παρεδόθησαν εἰς ἀτελεύτητον λήθην; Ὄχι· ὁ παντοδύναμος Σωτὴρ θέλει ἀνεγείρειν αὐτοὺς τὴν τελευταίαν ἡμέραν! Ἐμπορεῖ μὲν ὁ θάνατος νὰ κρατῇ αὐτοὺς ἀλυσιδέτους πρὸς καιρὸν, ἀλλ' ὄχι διὰ πάντα. Ὁ φωτίσας ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν κατήργησε τὸν θάνατον. Ὁ πατὴρ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν πᾶσαν δύναμιν ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς· ἔθηκεν εἰς τὰς χεῖράς του τὰς κλεῖς τοῦ ᾅδου καὶ τοῦ θανάτου· αὐτὸς κλείει καὶ οὐδεὶς ἀνοίγει, καὶ ἀνοίγει καὶ οὐδεὶς κλείει. Κάθηται ἐπὶ τοῦ θρόνου του, καὶ θέλει βασιλεύειν ἐωσοῦ νὰ γένωσιν ὑποπόδιον αὐτοῦ οἱ ἐχθροί του. Τελευταῖον ἐχθρὸν ἔχει νὰ καταστρέψῃ τὸν θάνατον, καὶ θέλει βέβαια τὸν καταστρέψειν.

Ὁπόταν φθάσῃ ἡ μεγάλη ἡμέρα τῆς ἀναστάσεως, καὶ ἐγερθῶσιν ἐκ νεκρῶν τὰ κοιμώμενα ἑκατομμύρια τοῦ ἡμετέρου γένους, ὁ τρομερὸς βασιλεὺς, ὁ ὁποῖος ἐθανάτωσεν αὐτοὺς ἅπαντας, θέλει ἀκούσειν τοὺς θριαμβευτικοὺς τούτους λόγους. Ποῦ σου τὸ κέντρον, θάνατε! Πῶς ἔπεσες, φοβερώτατε βασιλεῦ, ὅστις ἔκαμνες τὸν κόσμον ὡς ἐρημίαν, ἐξαφανίζων τοὺς κατοίκους αὐτοῦ, καὶ μὴ ἀνοίγων τὸν οἶκον τῶν αἰχμαλώτων σου! Ὁ παρὰ σοῦ ὄλεθρος διαπαντὸς ἐτελείωσε! Κατεπόθης εἰς νῖκος! Οὔτε ἴχνος τῆς βασιλείας καὶ τυραννίας σου θέλει ἀφεθῆν ὄπισθεν, καθότι, Ἰδού, λέγει ὁ Ἄλφα καὶ ὁ Ὦμέγα, κτίζω τὰ πάντα καινά.

Ἀλλὰ λέγουσί τινες, Πῶς θέλουν ἐγερθῆν οἱ νεκροί; ἄρα μὲ τὰ αὐτὰ σώματα; Ἀφοῦ τὸ σῶμα διαλυθῇ εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη, καὶ μεταβῇ εἰς ἄλλα σώματα ἀνθρώπων ἢ ζώων, καὶ γένῃ συστατικὸν μέρος αὐτῶν, πῶς εἶναι δυνατὸν, ἀφοῦ ἀναστῇ ὁ ἄνθρωπος, νὰ ἦναι πάλιν τὸ αὐτὸ πρόσωπον; Πρὸς τοὺς τοιούτους ἁρμόζει ἡ ἐπίπληξις τοῦ Κυρίου ἡμῶν, "Πλανᾶσθε, μὴ εἰδότες τὰς Γραφὰς, μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ." Τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου καὶ εἰς τὴν παροῦσαν ἀκόμη ζωὴν λαμβάνει ἀδιάκοπον μεταμόρφωσιν, καὶ ὅμως ἡ ταυτότης τοῦ προσώπου δὲν ἀλλοιοῦται. Ἡ φυσιολογία μᾶς διδάσκει ὅτι μετὰ εἴκοσι χρόνους ἀφοῦ τὸ ἀνθρώπινον σῶμα γεννηθῇ δὲν περιέχει κἀνὲν μόριον τῆς ὕλης, ἡ ὁποία ἐσχημάτιζεν αὐτὸ ὅτ' ἐξῆλθεν ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ. Ἑξηκονταετὴς ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει τὸ αὐτὸ σῶμα, ὁποῖον εἶχεν εἰκοσαετὴς ὢν ἢ τριακονταετής· ἀλλ' ὑπάρχει τις τόσον ἠλίθιος, ὥστε νὰ φαντασθῇ ὅτι δὲν εἶναι τὴν σήμερον τὸ αὐτὸ πρόσωπον, ὁποῖον ἦτο πρὸ εἴκοσι ἢ τεσσαράκοντα χρόνων; Ὄχι βέβαια. Ἐκ τούτων δὲ τί συμπεραίνομεν; Ὅτι καὶ μυρίας μεταβολὰς ἂν ὑποφέρῃ τὸ σῶμα, ἕως νὰ ἐγερθῇ ἐκ νεκρῶν, διατηρεῖται μ' ὅλον τοῦτο ἡ ταυτότης τοῦ προσώπου.

Ἀλλὰ μάταιον εἶναι νὰ ταραττώμεθα μὲ ἀνωφελῆ ζητήματα περὶ τῆς ἀναστάσεως. Ὁ Κύριος ἡμῶν θετικῶς βεβαιοῖ ὅτι οἱ νεκροὶ ἀναστήσονται, καὶ τοῦτο μᾶς ἐξαρκεῖ. Οἱ δίκαιοι θέλουν λάμψειν ὡς ὁ ἥλιος εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Πατρός των, οἱ δὲ κακοὶ, οἵτινες ἔζησαν καὶ ἀπέθανον ἐν ἁμαρτίᾳ καὶ ἀμετανοησίᾳ, θέλουν ῥιφθῆν εἰς τὸν ᾅδην. Ἀναγνῶστα, ἀγαπᾷς τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν; Εὐλόγως λοιπὸν ἐμπορεῖς νὰ χαίρῃς προσδοκῶν τὴν ἀνάστασιν τοῦ σώματός σου.

ΑΝΑΚΑΛΥΨΙΣ ΠΕΡΙ ΞΥΛΟΥ.

ΜΕΓΑΛΗ καὶ θαυμαστὴ ἀνακάλυψις ἔγινε πρὸ μικροῦ. Τὸ ξύλον, ἀπ' ὅλας τὰς οἰκοδομησίμους ὕλας ἴσως ἡ πλέον χρήσιμος, καὶ ὅμως ἡ πλέον μεταβλητὴ, μεταμορφοῦται ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης εἰς ἄφθαρτον καὶ ἀναλλοίωτον οὐσίαν, τὴν ὁποίαν οὔτε ὑγρασία βλάπτει οὔτε ξηρότης, καθίσταται δὲ ἄφθαρτον ὑπὸ ζωϋφίων ὡς καὶ ἄκαυστον, καὶ μ' ὅλα ταῦτα διατηρεῖ τὴν ἐλαστικότητά του. Διὰ τῆς θαυμασίου ταύτης ἐργασίας, τὰ κοινότερα ξύλα γίνονται δεκτικὰ στιλβώσεως, εὐωδίας, καὶ χρωματίσεως οἱασδήποτε, καὶ οὕτως ἀνυψοῦνται εἰς τὸν βαθμὸν τῶν βαρυτιμοτέρων ξύλων, τῶν εὐχρήστων εἰς τὰς ὠφελίμους ἢ τὰς κοσμητικὰς τέχνας· τὰ ποικίλα δὲ καὶ ὡραῖα ταῦτα ἀποτελέσματα παράγονται δι' ἁπλουστάτης καὶ εὐθηνοτάτης μεθόδου, καθότι αἱ συντείνουσαι εἰς αὐτὰ οὐσίαι εἶναι μικροτάτης τιμῆς, καὶ ἄλλη δύναμις δὲν ἀπαιτεῖται παρ' ἡ τῆς φύσεως.

Ο ΜΗ ἀποκτῶν νέους φίλους ὅσον προοδεύει εἰς τὸ στάδιον τῆς ζωῆς, ταχέως μένει ξένος καὶ ἔρημος. Πρέπει, ἔλεγεν εἷς τῶν σοφωτέρων Ἄγγλων, συνεχῶς νὰ ἐπισκευάζωμεν τὴν φιλίαν μας.

ΠΡΟΣ ΓΟΝΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥΣ.

Και γονεῖς καὶ διδάσκαλοι χάνουσι πολλάκις τὴν προθυμίαν, ὡς μὴ βλέποντες ὄφελός τι ἀπὸ τοὺς ἀγῶνας αὐτῶν ὑπὲρ τῶν ἰδίων τέκνων καὶ μαθητῶν. Τὸ αὐτὸ μάθημα, καίτοι πολλάκις παραδοθὲν, φαίνεται ὡς μόλις νὰ ἔκαμε μικρὰν ἐντύπωσιν εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ διδασκομένου, καὶ ἄθυμος ὁ παραδίδων εἶναι σχεδὸν ἕτοιμος νὰ ἐκφωνήσῃ, Ματαίως ἐκοπίασα! Ἀλλ' αὕτη εἶναι ἰδέα ἐσφαλμένη, τὴν ὁποίαν οὐδὲ στιγμὴν πρέπει τις νὰ περιθάλπῃ.

Τὸ δένδρον ἀπαιτεῖ καιρὸν διὰ ν' αὐξήσῃ. Ὁ ἄνθρωπος προχωρεῖ ἐκ τῆς νηπιακῆς εἰς τὴν ἀνδρικὴν ἡλικίαν βραδέως καὶ βαθμηδόν. Τοῦτο ἀληθεύει περὶ τοῦ νοὸς ἐπίσης ὡς καὶ περὶ τοῦ σώματος. Ὁ ἠθικὸς χαρακτὴρ τοῦ ἀνθρώπου μορφοῦται ταὐτοτρόπως, καὶ πολλάκις ἀνεπαισθήτως. Ὁ οὐράνιος ἡμῶν Πατὴρ, ὁ μέγας Διδάσκαλος τοῦ κόσμου, ἀνατρέφει τὰ τέκνα του δίδων εἰς αὐτὰ διδασκαλίαν ἐπὶ διδασκαλίας, στίχον ἐπὶ στίχου, ὀλίγον ἐδῶ, ὀλίγον ἐκεῖ. Ἡσ. κή. 10. Σταθερῶς διδάσκει, περιμένων τὸ τέλος. Τὸν σκοπὸν, εἰς τὸν ὁποῖον πᾶσα διδασκαλία χρεωστεῖ ν' ἀποβλέπῃ, δὲν ἐπιτυγχάνει τις διαμᾶς· οὔτε εἶναι εὔκολον ἢ κἂν δυνατὸν νὰ γνωρίσῃ τις, καθ' ὁποιανδήποτε στιγμὴν εἰς τὸ διάστημα τῆς ἐκπαιδεύσεως, πόσον ἤδη κατωρθώθη, μικρὸν ἢ μέγα.

Πολλάκις, ὅταν ζυγίζωνται πράγματα, προστίθεται κόκκος κατόπιν κόκκου, χωρὶς φαινομένην τινὰ ἐπιρροὴν, χωρὶς νὰ προξενῆται οὐδεμία κίνησις, ἑωσοῦ, τελευταῖον, ἑνὸς ἄλλου κόκκου προστεθέντος, ἡ κάτω πλάστιγξ ἀναβαίνει, καὶ ἡ ἄνω καταβαίνει. Αὐτὸ τοῦτο γίνεται καὶ εἰς τὴν ἠθικὴν ἐκπαίδευσιν. Ὁ γονεὺς ἢ ὁ διδάσκαλος, ὠφελίμους ἀληθείας ζητῶν νὰ ἐναποταμιεύσῃ εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ τέκνου ἢ τοῦ μαθητοῦ, φαίνεται διὰ πολὺν χρόνον ὅτι ματαιοπονεῖ. Μολονότι διδάσκει, νουθετεῖ, ἐπιπλήττει, προτρέπει, δέεται, τίποτε μ' ὅλα ταῦτα εἰς τὸ φαινόμενον δὲν κατορθόνει. Ἐπὶ τέλους, εἰς καλήν τινα ὥραν, βλέπει μὲ θαυμασμὸν ὅτι παραίνεσις ἢ συμβουλή τις ἐπέφερε τὸ ποθούμενον ἀποτέλεσμα. Ἀλλ' ἂς μὴ φανταθῇ ὅτι εἰς τὸν ἔσχατον τοῦτον ἀγῶνα χρεωστεῖ ἅπασαν τὴν ἐπιτυχίαν· ὅλα τὰ προηγηθέντα διδάγματα ἐξίσου συνέτειναν εἰς αὐτήν.

Σκεπτόμενός τις καθ' ἑαυτὸν, ποίαν ἐκ δύο προκειμένων ὁδῶν νὰ ἐκλέξῃ, ἵσταται ὥραν τινα, καὶ μολονότι πολλοὶ λόγοι τὸν ὑπαγορεύονται ὑπὲρ τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης, δὲν ἀρκοῦν νὰ τὸν κινήσωσιν, ἑωσοῦ καινός τις λόγος στρέψει αὐτὸν πρὸς τὸ ἕν ἢ τὸ ἄλλο μέρος. Μολονότι δὲ ὁ ὕστερος οὗτος λόγος δὲν εἶχεν ἔσως τόσην βαρύτητα, ὅσην τινὲς ἐκ τῶν προηγηθέντων, ὅμως ἐχρειάζετο διὰ νὰ φέρῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν τελευταίαν του ἀπόφασιν.

Ὁ ἁμαρτωλὸς ἵσταται πολλάκις, διστάζων ποίαν ὁδὸν νὰ ἐκλέξῃ τὴν εἰς ἀθανασίαν, ἢ τὴν εἰς ἀπώλειαν ἄγουσαν. Στοχάζεται καὶ ἀταπολεῖ τὰ ὑπὲρ τῆς μιᾶς καὶ τῆς ἄλλης ἐπιχειρήματα· καὶ πρὸς καιρὸν ἡ ἔκβασις φαίνεται ἀμφίβολος. Ἐπὶ τέλους, σπουδαῖός τις συλλογισμὸς, αἰφνιδία τις ἐνθύμησις, ἐμβαίνει εἰς τὸν νοῦν του, καὶ πείθει αὐτὸν διαμιᾶς νὰ βαδίσῃ τὴν ὁδὸν τῆς εὐσεβείας.

Πολλοὺς κτύπους ἐπιφέρει ἐνίοτε ὁ πέλεκυς τοῦ ξυλοκόπου πρὶν τὸ δένδρον νὰ σαλεύσῃ· ἀλλὰ τελευταῖον εἰς ἢ δύο κτύποι, ὄχι τῶν ἄλλων δυνατώτεροι, διασείουσι τὴν δρῦν τοῦ ὄρους ἀπὸ τῆς κορυφῆς μέχρι τῆς ῥίζης, καὶ καταβάλλουσιν αὐτὴν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

Πεποιθότες λοιπὸν εἰς Θεὸν, ἐξακολουθεῖτε τὸ ἀγαθὸν ἔργον σας, γονεῖς καὶ διδάσκαλοι, μετ' ἐπιμονῆς καὶ ἐλπίδος. Ἓν ἄλλο μάθημα ἐμπορεῖ, σὺν Θεῷ, νὰ ἐπιφέρῃ τὸ ποθούμενον ἀποτέλεσμα.

Η ΚΩΜΟΠΟΛΙΣ ΒΗΘΛΕΕΜ.

Εκ τῆς Ἱερουσαλὴμ, ὅπου ὁ Κύριος ἡμῶν ἐκρίθη καὶ ἐσταυρώθη, διευθύνεται ὁ προσκυνητὴς εἰς ἐπίσκεψιν τῆς Βηθλεὲμ, τῆς κώμης ὅπου ἐγεννήθη. Ἀφοῦ περάσῃ τὴν πύλην τῆς Ἰόππης, στρέφει πρὸς τὰριστερὰ, καὶ ἀφοῦ καταβῇ εἰς τὴν κοιλάδα, περνᾷ τὴν κολυμβήθραν τοῦ Ἐζεκίου ἐκ δεξιῶν. Ἔπειτα εἰς βραχῶδές τι ἐπίπεδον ἀναβὰς, προχωρεῖ κατὰ νοτιοδυτικὴν διεύθυνσιν ἐπὶ πετρώδους καὶ ἀκάρπου χώματος, ὅπου ὀλίγα τινὰ μόνον τῇδε κἀκεῖσε διεσκορπισμένα τεμάχια γῆς εὐφραίνουσι τὸ ὄμμα μὲ βλαστήματα σίτου, χόρτου, καὶ ἀγρίων ἀνθέων. Ὁ ὁδηγὸς δεικνύει εἰς τὸν ὁδοιπόρον τὸν πεπαλαιωμένον πύργον τοῦ Συμεὼν, τὸ Γραικικὸν μοναστήριον τοῦ προφήτου Ἠλία, καὶ τὸν τάφον τῆς Ῥαχήλ. Ἡ πρώτη θεωρία τῆς Βηθλεὲμ περιγράφεται ὡς ἐκπληκτική. Ἡ πόλις καλύπτει τὴν ῥάχιν λόφου τινὸς, κατὰ τὴν μεσημβρινὴν πλευρὰν βαθείας καὶ εὐρυχώρου κοιλάδος, ἐκτείνεται δὲ ἀπ' ἀνατολῶν εἰς δυσμάς. Τὸ κυριώτερον οἰκοδόμημα εἶναι τὸ μοναστήριον, τὸ ἐπὶ τοῦ Σπηλαίου τῆς Γεννήσεως ἀνηγερμένον· τὰ τείχη δὲ καὶ αἱ ἐπάλξεις αὐτοῦ τὸ κάμνουν νὰ φαίνεται ὡς μέγα τι φρούριον. Ἡ Νεκρὰ Θάλασσα βλέπεται ὑποκάτω, ἐξ ἀριστερῶν, καὶ φαίνεται πλησίον· ἀλλ' ὁ περιηγητὴς εὑρίσκει αὐτὴν πολὺ ἀπέχουσαν, διότι δὲν ἐμπορεῖ τις κατ' εὐθεῖαν νὰ καταβῇ τὰ ὑψηλὰ ἐκεῖνα κατωφερῆ βουνά. Ὁ ὁρόμος στρέφεται περὶ τὸ ἄνω μέρος κοιλάδος τινὸς, ἡ ὁποία λέγεται ὅτι ἐχρημάτισεν ἡ σκηνὴ τῆς ὀπτασίας τῶν ἀγγέλων, οἵτινες εὐηγγελίσαντο εἰς τοὺς ποιμένας τὴν γέννησιν τοῦ Σωτῆρος· ἀλλὰ τὸ ἰδιαίτερον μέρος δὲν γνωρίζεται βεβαίως.

Ἡ Βηθλεὲμ, τὴν ὁποίαν ὠχύρωσεν ὁ Ῥοβοὰμ τὸ 973 π. χ., ἀπέχει τῆς Ἱερουσαλὴμ περὶ τὰ ἓξ μίλια. Ἔλαβε δὲ τόνομα αὐτῆς, τὸ ὁποῖον σημαίνει ὁ οἶκος τοῦ ἄρτου, ἀπὸ τὸν Ἀβραάμ. Καλεῖται προσέτι εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην Βηθλεὲμ Ἐφραθὰ, εἰς δὲ τὴν Καινὴν Διαθήκην Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τὴν Βηθλεὲμ Ζαβουλών. Ὁ Δαβὶδ

ἐγεννήθη εἰς τὴν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, ὅπου καὶ διήγαγε τοὺς πρώτους χρόνους τῆς ζωῆς του εἰς τὴν εἰρηνικὴν τοῦ ποιμένος ἐνασχόλησιν, ἑωσοῦ ἡ μετὰ τοῦ Φιλισταίου γίγαντος μονομαχία ἤνοιξεν εἰς αὐτὸν στάδιον ἐνδοξότερον. Ἐνταῦθα προσέτι ἐγεννήθησαν πολλοὶ τῶν ἐν ταῖς Γραφαῖς φημιζομένων· ὡς ὁ Ἀβιὰ, Ἐλιμέλεχ, Ὠβὴδ, Ἰεσσαὶ, Βοὲζ, καὶ Ματθίας ὁ Ἀπόστολος· ἐνταῦθα δὲ ὑποτίθεται καὶ ὅτι ὑπῆρξεν ἡ σκηνὴ τοῦ ὡραίου ποιήματος τῆς Ῥούθ.

Κατὰ τὸ διάστημα τῶν ταραχῶν αἵτινες ἠκολούθησαν τὴν πτῶσιν τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, ἀπεσύρθη ὁ Ἅγιος Ἱερώνυμος εἰς τὸν τόπον τοῦτον, καὶ διήγαγε τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ζωῆς αὐτοῦ εἰς τὴν μοναξίαν εἰρηνικοῦ τινὸς σπηλαίου, ὅπου συνέγραψε τὰ εἰς τὰς Γραφὰς ὑπομνήματα, καὶ ἔδειξε πολλοὺς τόπους εἰς τὴν Βηθλεὲμ καὶ τὴν περίχωρον, οἵτινες πρὸ πέντε ἑκατονταετηρίδων εἶχον τιμηθῆν διὰ συμβεβηκότων, συνεχομένων μὲ τὴν γέννησιν καὶ τὴν ζωὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. Καὶ εἶναι μὲν πάντοτε δύσκολοι αἱ ἀπόπειραι, αἱ τὴν ἐξακρίβωσιν τόπων τοιούτων ἀφορῶσαι, καὶ ἀμφίβολος ἡ αὐτῶν ἔκβασις· ἀλλ' ὁ Ἅγιος Ἱερώνυμος ἐξακολουθεῖ μέχρι τῆς σήμερον κῦρος μέγα παρὰ τοῖς Λατίνοις ἔχων ὡς πρὸς τὰ τοιαῦτα. Π. χάριν, σπήλαιόν τι λελατομημένον δεικνύεται ὡς τὸ κτηνοστάσιον, ὅπου ὁ Κύριος ἡμῶν ἐγεννήθη, καὶ ἐξ ἑνὸς μέρους εἰς εἴδός τι ἐνδομύχου, ὀλίγον κάτω τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους, ὑπάρχει λευκὸν μάρμαρον, κεκοιλωμένον ἐν εἴδει φάτνης, τὸ ὁποῖον λέγεται ὅτι δεικνύει τὸ μέρος, ἐν ᾧ ἐτέθη ἐπὶ ἀχύρων τὸ νήπιον Ἰησοῦς. Ἀλλ' ἐκ τῆς διηγήσεως τοῦ Εὐαγγελίου φαίνεται ὅτι ἡ παρθένος δὲν κατέφυγεν εἰς σπήλαιον ἢ ἄντρον, ἀλλ' εἰς φάτνην ἀνήκουσαν εἰς ξενοδοχεῖον ἢ χάνι· καὶ ἐπειδὴ τὰ δωμάτια τούτου ἦσαν πλήρη ξένων, κατέλυσεν ἡ κεχαριτωμένη μετὰ τοῦ μνήστορος εἰς τὴν αὐλὴν ὅπου καὶ τὰ ἀχθοφόρα κτήνη.

Ἄνω τοῦ σπηλαίου τούτου κατεσκευάσθη ἐκκλησία ἐν εἴδει σταυροῦ. Τὸ μέσον εἶναι κεκαλλωπισμένον μὲ τέσσαρας σειρὰς Κορινθιακῶν κιόνων· ἕκαστος δὲ κίων εἶναι δεκαοκτὼ πόδας ὑψηλὸς, καὶ δύο πόδας καὶ ἓξ δακτύλους τὴν διάμετρον. Ἐπειδὴ δὲ λείπει ἡ στέγη τοῦ μέσου μέρους, οἱ κίονες ὑποβαστάζουσι μόνον ζωοφόρον τινὰ ξύλινον, ὁ ὁποῖος ἀναπληροῖ τὸν τόπον τοῦ ἐπιστυλίου. Ἐρίσταται δὲ καὶ εἰς τοὺς τοίχους ξύλινόν τι κατασκεύασμα ἀνυψούμενον ἐν εἴδει θόλου, πρὸς ὑποστήριξιν στέγης, ἥτις πλέον δὲν ὑπάρχει, ἢ οὐδέποτε ἴσως ἐτελειώθη. Βλέπονται δὲ καὶ τὰ λείψανα ζωγραφιῶν τινῶν ἐπὶ ξύλου, ὡς καί τινων ψηφωτῶν. Τὸ καθολικὸν, τὸ ὁποῖον κατέχουσιν οἱ Ἀρμένιοι, χωρίζεται ἀπὸ τοὺς τρεῖς ἄλλους κλάδους τοῦ σταυροῦ διά τινος τοίχου, ὁ ὁποῖος οὕτω χαλᾷ τὴν ἑνότητα τῆς οἰκοδομῆς. Τὸ ἄνω μέρος τοῦ σταυροῦ κατέχεται ὑπὸ τῶν Γραικῶν. Δεικνύεται δ' ἐνταῦθα θυσιαστήριον ἀφιερωμένον "τοῖς ἐξ Ἀνατολῶν Μάγοις," εἰς τοὺς πόδας τοῦ ὁποίου ὑπάρχει ἀστὴρ, ἐσκαλισμένος εἰς μάρμαρον, ἀνταποκρινόμενον, ὡς λέγουν οἱ μοναχοὶ, μὲ τὸ μέρος τῶν οὐρανῶν, ὅπου ἐστάθη τὸ θαυματῶδες μετέωρον, καὶ κατευθεῖαν ἐπάνωθεν τοῦ μέρους, ὅπου ὁ Σωτὴρ ἐγεννήθη εἰς τὴν ὑποκάτω ὑπόγειον ἐκκλησίαν. Δεκαπέντε βαθμίδες καὶ στενή τις δίοδος ἄγουσιν εἰς τὴν ἱερὰν κρύπτην τῆς γεννήσεως, ἥτις εἶναι τριάκοντα ἑπτὰ ἡμισυ πόδας μακρὰ, ἕνδεκα πόδας πλατεῖα, καὶ ἐννέα πόδας ὑψηλή. Καὶ εἰς τὰ πλευρὰ καὶ εἰς τὸ ἔδαφος εἶναι μὲ ὡραῖον μάρμαρον κεκαλυμμένη, ἔχει δὲ πέντε προσευκτήρια, ἀνταποκρινόμενα, ὡς λέγει ὁ Chateaubriand, μὲ τὰς δέκα φάτνας τὰς περιεχομένας εἰς τὸ κτηνοστάσιον ὅπου ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐγεννήθη.

Ἡ κώμη τῆς Βηθλεὲμ περιέχει ὡς τριακοσίους κατοίκους, ἐξ ὧν οἱ πλειότεροι πορίζονται τὰ πρὸς ζωὴν ἀπὸ τὴν κατασκευὴν κομβολογίων, σταυρῶν, κλπ., τὰ ὁποῖα προθύμως ἀγοράζουσιν οἱ προσκυνηταί. Οἱ μοναχοὶ τοῦ τόπου τούτου χαίρονται καὶ τὸ προνόμιον τοῦ νὰ σημειόνωσι τὰ μέλη τῶν εὐσεβῶν μὲ σταυροὺς καὶ ἄλλα ἐπινοήματα διὰ τῆς πυρίτιδος.

Δεικνύεται προσέτι εἰς τὴν Βηθλεὲμ βαθεῖα καὶ μεγάλη τις δεξαμενὴ, εἰς τὴν ὁποίαν λέγεται ὅτι ἐρρίφθησαν τὰ σώματα τῶν ἐκ διαταγῆς τοῦ Ἡρώδου φονευθέντων νηπίων.

Πρὸς τὸ βορειανατολικὸν πλευρὸν τῆς πόλεως εὑρίσκεται βαθεῖα κοιλὰς, ὅπου λέγεται κατὰ παράδοσιν ὅτι οἱ ἄγγελοι ἐφάνησαν εἰς τοὺς ποιμένας. Ἐνταῦθα ὑπάρχει καὶ πηγὴ, λεγομένη ὅτι εἶναι ἐκείνη τὴν ὁποίαν ὁ Δαβὶδ τόσον σφοδρῶς ἐπόθησε, κατατεθλιμμένος ὢν ὑπὸ τοῦ καύσωνος τῆς ἡμέρας καὶ τοῦ ἀγῶνος αὐτοῦ κατὰ τῶν Φιλισταίων. Εἰς τὸ βιβλίον Β'. Βασιλειῶν κγ'. 15, 18, ἐμπορεῖ νὰ εὕρῃ ὁ ἀναγνώστης τὰ περὶ τοῦ ἀξιολόγου τούτου συμβεβηκότος. Ὁ περιηγητὴς Κλάρκιος ἐστάθη καὶ ἔπιεν ἐκ τοῦ ἡδέος νεροῦ τῆς πηγῆς ταύτης· φρονεῖ δὲ, ἀπὸ τὴν ἀνταπόκρισιν αὐτῆς μὲ τὰς περιγραφὰς τοῦ ἱεροῦ ἱστορικοῦ καὶ τοῦ Ἰωσήππου, ὡς καὶ ἀπὸ τὸν μόνιμον χαρακτῆρα τῶν φυσικῶν πηγῶν, ὅτι δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ ἀμφιβολία περὶ τῆς ταυτότητός της.

Δύο περίπου μίλια μακρὰν τῆς πόλεως εἶναι ὁ τάφος τῆς Ῥαχὴλ, ἥτις ἐτάφη ἐδῶ ὑπὸ τοῦ Ἰακὼβ κατὰ τὸ διάστημα τῆς παροικίας του, ὡς ἀναγινώσκομεν εἰς Γενέσεως λέ. 19, 20. Τὸν τάφον αὐτῆς καλύπτει τώρα μικρὸν τετραγωνικὸν Μωαμεθανικὸν κτίριον, μὲ θόλον ὑπεράνω, ὁμοιάζοντα τοὺς τάφους Μωαμεθανῶν ἁγίων καὶ ἀρχόντων.

Τὴν σήμερον ἡ Βηθλεὲμ ὀνομάζεται Βεῖτ–ελ–χάμ. Ἵσταται δ' ἐπὶ γυψώδους χώματος, καὶ ὁ ἀὴρ αὐτῆς εἶναι ὑγιεινός. Οἱ συγγραφεῖς δὲν συμφωνοῦσιν ὡς πρὸς τὴν καρποφορίαν τῆς γῆς. Ὁ Chateaubriand γράφει ὡς ἑπομένως, "Πούποτε δὲν παρετήρησα τὴν γονιμότητα, ἥτις ἀπεδόθη εἰς τὴν κοιλάδα τῆς Βηθλεὲμ· ἀληθεύει μ' ὅλα ταῦτα ὅτι ὑπὸ κακὴν διοίκησιν καὶ ἡ γονιμωτάτη χώρα ἐρημοῦται εἰς ὀλίγα ἔτη." Ἄγγλος δέ τις περιηγητὴς σημειόνει τὰ ἑπόμενα, "Αἱ

πλευραὶ τοῦ ὄρους ἐφ' ὧν εἶναι τοποθετημένη ἡ κωμόπολις, ὡς καὶ ἡ κορυφή, ἔχουσιν ἀρκετὰς ἀμπέλους, αἵτινες παράγουν ἐξαίρετον σταφυλὴν, μεγάλην καὶ εὐώδη. Πρὸς τούτοις εἴδομεν σῦκα, ῥοΐδια, καὶ πλῆθος ἐλαιῶν, ἀπὸ τοὺς ὁποίους καρποὺς ζωοτροφοῦνται ὡς ἐπιτοπλεῖστον οἱ κάτοικοι. Εἰς τὰς κοιλάδας παράγεται ὀλίγος σῖτος· ὁ δ' ἐξ αὐτοῦ ἄρτος εἶναι ἀρίστης ποιότητος. Ἡ ἐν ἀφθονίᾳ πίπτουσα δρόσος μεγάλως βοηθεῖ ἅπασαν ἐν γένει τὴν βλάστησιν."

ΘΑΥΜΑΣΤΟΥ ΜΝΗΜΟΝΙΚΟΥ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ.

Λέγεται ὅτι ὁ Σένεκας ἠδύνατο ν' ἀπαγγείλῃ δισχιλίους στίχους διαμιᾶς καθ' ὅλην αὐτῶν τὴν τάξιν, ἔπειτα δὲ ἐκ τοῦ ἐσχάτου ἀρχίζων καὶ ὀπισθοδρομῶν νὰ ἐπαναλάβῃ αὐτοὺς μὲ τόσην ἀκρίβειαν, ὥστε νὰ μὴ σφάλῃ εἰς μίαν κἂν λέξιν ἢ συλλαβήν. Ὁ Κῦρος εἶχε τόσον κραταιὰν μνήμην, ὥστε ἠδύνατο νὰ καλέσῃ ὀνομαστὶ ἕκαστον στρατιώτην εἰς τὸ πολυπληθὲς αὐτοῦ στράτευμα. Ὁ Μιθριδάτης, ὁ ὁποῖος ἐξουσίαζεν εἰκοσιτρία ἔθνη, διαφόρους γλώσσας λαλοῦντα, ἠδύνατο νὰ συνομιλῇ μεθ' ὅλων αὐτῶν εἰς τὴν ἰδίαν ἑκάστου διάλεκτον. Κορσικανός τις παῖς ἠδύνατο ν' ἀπαγγείλῃ τεσσαράκοντα χιλιάδας λέξεων, εἴτε εἶχον νόημα εἴτε οὔ, ἐνῶ τὸν ὑπηγορεύοντο· ἔπειτα δὲ ν' ἀρχίσῃ ἀπὸ τὴν τελευταίαν λέξιν, καὶ νὰ τὰς ἐπαναλάβῃ ὀπισθοδρομῶν χωρὶς κἀνὲν σφάλμα. Ἄγγλος τις (Dr Wallis) ἐξήγαγε τὴν κυβικὴν ῥίζαν τοῦ ἀριθμοῦ τρία ἕως εἰς τριάκοντα τόπους δεκαδικῶν, μόνον διὰ τῆς μνήμης του. Ὁ Ἰταλὸς Μαγλιαβέκης, ὅστις ἀνέγνωσε τὰ πλεῖστα τῶν ἐπὶ ζωῆς αὐτοῦ συγγραφέντων βιβλίων, ἠδύνατο νὰ εἴπῃ περὶ ποίας ὑποθέσεως ἐπραγματεύετο ἕκαστος συγγραφεὺς, νὰ φέρῃ εἰς μαρτυρίαν τὰ κεφάλαια, τὰς τομὰς, καὶ τὰς σελίδας, εἰς τὰς ὁποίας περιείχετο ἰδιαιτέρα τις ὑπόθεσις· ἐκτὸς δὲ τούτου, ἠμπόρει νὰ ἐπαναλάβῃ καὶ τὰς λέξεις αὐτὰς τοῦ συγγραφέως. Κύριός τις τὸν ἐδάνεισε χειρόγραφόν τι νὰ ἐξετάσῃ, ἑπομένως δ' ἐπροσποιήθη ὅτι εἶχεν ἀπολέσειν αὐτό· ἀλλὰ πόσον ἐξεπλάγη ὅτε ὁ Μαγλιαβέκης τὸ ἔγραψε λέξιν πρὸς λέξιν, διὰ μόνης τῆς δυνάμεως τοῦ μνημονικοῦ του, μολονότι δὲν εἶχεν ἀναγνώσειν αὐτὸ εἰμὴ ἅπαξ. Ὁ Euler ἔχασε τὸ φῶς του ἐν ἔτει 1783, καὶ μ' ὅλον τοῦτο ἐξηκολούθει τοὺς περιπεπλεγμένους καὶ δυσκόλους μαθηματικοὺς ὑπολογισμοὺς περὶ τῆς ἀνωμαλίας τῶν πλανητικῶν κινήσεων, καὶ συνέθηκε πραγματείαν περὶ Ἀλγέβρης, μόνον διὰ τῆς ἐκπληκτικῆς αὐτοῦ μνήμης. Ἠδύνατο, προσέτι, ν' ἀπαγγείλῃ ὅλην τὴν Ἀινειάδα τοῦ Βιργιλίου ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους, καὶ νὰ εἴπῃ τὸν πρῶτον καὶ τελευταῖον στίχον ἑκάστης σελίδος εἰς τὴν ἔκδοσιν τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀναγνώσειν πρὶν τυφλωθῇ. Ὁ Ἄγγλος Whitfield ἤξευρεν ὅλην τὴν Παλαιὰν καὶ Νέαν Διαθήκην ἐκ στήθους. Ἀγγλαμερικανός τις ἰατρὸς, πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἀποβιώσας, ἠδύνατο ν' ἀπαγγείλῃ εἰς τὸ γηρατεῖόν του τὸν Ἀπολωλότα Παράδεισον τοῦ Μίλτωνος, μολονότι δὲν εἶχεν ἀναγνώσειν αὐτὸν διὰ εἴκοσι ἔτη.

ΜΕΓΑΛΑ ΤΕΛΗ ΕΚ ΜΙΚΡΩΝ ΑΡΧΩΝ.

Ἡ ἀπὸ μακρυνοὺς τόπους μεταφορὰ ἑνὸς σπόρου, ἑνὸς φυτοῦ, μιᾶς ἀληθείας, ἢ μιᾶς νεωστὶ γενομένης ἀνακαλύψεως, τὰ μέγιστα πολλάκις χρησιμεύει.

Ὀλίγοι σπόροι τῆς συκαμινέας καὶ ὀλίγα τινὰ ὠὰ τῆς μεταξοποιοῦ κάμπης, τὰ ὁποῖα ἐφέρθησαν ἐκ τῆς Κίνας καὶ ἐδωρήθησαν εἰς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἰουστινιανὸν, κατέστησαν τὴν καλλιέργειαν τοῦ μεταξίου ἕνα τῶν ὠφελιμωτέρων κλάδων τῆς ἀγροτικῆς βιομηχανίας εἰς τὴν Δυτικὴν Ἀσίαν καὶ Μεσημβρινὴν Εὐρώπην.

Σακκίον τι ὀρυζίου, τὸ ὁποῖον ἔλαβεν ὁ κυβερνήτης τῆς Νοτίου Καρολίνας (εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν) ἀπὸ τὸν μάγειρον πλοίου τινὸς ἐκ τῆς Μαδαγάσκαρ, κατὰ τὴν παραλίαν ἐκείνην ναυαγήσαντος, καὶ δεῖγμά τι βαμβακίου, τὸ ὁποῖον ἔλαβεν Ἀγγλαμερικανός τις κτηματίας περὶ τὰ μέσα τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, ἔκαμαν τὰ εἴδη αὐτὰ δύο τῶν κυριωτέρων προϊόντων τῆς Ἀμερικῆς.

Ἀπὸ κέρασον, (κερασίαν), τὸν ὁποῖον ὁ Λούκουλλος εἰς τὴν Ῥώμην ἐπιστρέφων ἐκ τοῦ Μιθριδατικοῦ πολέμου ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ ἀπὸ τὸ νότιον παράλιον τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἐξετάθη ὁ ἡδὺς αὐτὸς καρπὸς εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην καὶ Ἀμερικήν.

Ὀλίγοι τινὲς καταδεδιωγμένοι Διαμαρτυρόμενοι τῆς Γαλλίας καὶ Ὁλλανδίας, εἰς τὴν Ἀγγλίαν μεταβάντες, ἔγιναν αἰτία νὰ συστηθῶσιν εἰς αὐτὸ τὸ βασίλειον τὰ μάλλινα καὶ μεταξωτά του ἐργοστάσια.

Ὡς εἶναι πρόδηλον ὅτι τὸ σῶμα ἔγινε διὰ νὰ ἐνισχύεται, ὡσαύτως εἶναι φανερὸν ὅτι ὁ νοῦς ἔγινεν ὥστε νὰ βελτιοῦται διὰ τῶν γνώσεων· ὅθεν ὁ μανθάνων, ἂν μανθάνῃ καλῶς, ὄχι μόνον εὑρίσκει τὴν μάθησιν εὐκολωτέραν, ὅσον προχωρεῖ, ἀλλὰ καὶ ἐννοεῖ καλήτερα ὅσα μανθάνει. Ἡ ἐπιστήμη δὲν εἶναι αὐθαίρετος, οὐδὲ συνίσταται ἀπὸ μέρη ἀπεσπασμένα καὶ μεμονωμένα· εἶναι ἀληθειῶν σειρὰ ἀλληλενδέτων, κέντρον ἔχουσα τὴν Θεότητα, καὶ συμπεριλαμβάνουσα τὰ μέγιστα καὶ τὰ ἐλάχιστα, τὰ ἐγγύτατα καὶ τὰ ἀπώτατα, μέρη τοῦ σύμπαντος. Ὅθεν ὁ μὴ μανθάνων, ἢ παύων τοῦ μανθάνειν, δὲν ἐκπληροῖ τὸν σκοπὸν τῆς ὑπάρξεώς του, ὅστις εἶναι νὰ γνωρίσῃ, ὅσον τὸ δυνατὸν, ἅπασαν τὴν ἀλήθειαν. Οὔτε τὸν Δημιουργὸν οὔτε ἑαυτὸν δύναται ὁ τοιοῦτος νὰ γνωρίσῃ, μολονότι ἡ μεγίστη εὐδαιμονία του ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν γνῶσιν ταύτην.

Οἱ πλειότεροι τῶν ἀνθρώπων δαπανῶσι τοὺς πρώτους χρόνους τῆς ζωῆς εἰς τρόπον, ὥστε καθιστάνουσι δυστυχεῖς τοὺς τελευταίους.

ΤΟ ΟΝΕΙΡΟΝ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΟΥ ΤΙΝΟΣ ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΙΡΟΝ, ΚΑΙ Η ΕΚΠΛΗΡΩΣΙΣ ΑΥΤΟΥ.

Ὅτι, κατὰ τὴν πίστιν τῶν Μουσουλμάνων, τὰ ὄνειρα πολλάκις ἀληθῶς προδηλοῦσι τὸ μέλλον, εἶναι γνωστὸν εἰς πολλοὺς τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν. Διασαφηνίζεται δὲ ἡ πίστις αὕτη, τὴν ὁποίαν καὶ ὁ προφήτης ἐπικυροῖ, ἐκ τοῦ ἑπομένου ἀνεκδότου, τὸ ὁποῖον (λέγει ὁ συγγραφεὺς ἐξ οὗ ἐρανιζόμεθα) μὲ διηγήθη εἰς τὸ Κάϊρον, μετὰ τὴν τρομερὰν πανώλη τοῦ 1835, εἷς τῶν ἐπισημοτέρων ἐντοπίων, ἀφοῦ ἔλαβε τὸν κόπον ἐπιμελῶς νὰ ἐρευνήσῃ, καὶ νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν ἀλήθειαν.

Εἰς τὸ διάστημα τοῦ προειρημένου λοιμοῦ, ὠνειρεύθη χειροτέχνης τις, ἐν Καΐρῳ διατρίβων, ὅτι ἐσήκωσαν ἀπὸ τὸν οἶκόν του ἕνδεκα νεκροὺς, θύματα τῆς πανώλους. Ἐξύπνησε δὲ τεταραγμένος καὶ ἔντρομος, διαλογιζόμενος ὅτι ἕνδεκα ἦτον ὁ ἀριθμὸς ὅλων τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ αὐτοῦ συμπεριλαμβανομένου· καὶ ὅτι ἐδύνατο μὲν νὰ προσθέσῃ ἓν ἢ δύο ἄλλα μέλη εἰς τὴν οἰκογένειάν του μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ ὑπεκφύγῃ αὐτὸς τοῦ πεπρωμένου, ἀλλ' ὅτι καὶ τοῦτο ἤθελεν εἶσθαι μάταιον· διότι ποῖος δύναται ν' ἀντισταθῇ εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ὑψίστου; Συγκαλέσας λοιπὸν τοὺς γείτονας, ἐκοινοποίησεν εἰς αὐτοὺς τὸ ὄνειρον· ἐκεῖνοι δὲ τὸν ἐσυμβούλευσαν νὰ ὑποκλίνῃ εἰς τὸ σαφῶς προδηλωθὲν, καὶ νὰ εὐγνωμονῇ μάλιστα πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τὴν ἔγκαιρον ταύτην εἴδησιν. Τὴν ἐπαύριον ἀπέθανεν εἷς τῶν παίδων αὐτοῦ· μετὰ μίαν ἢ δύο ἡμέρας ἡ σύζυγός του· ἑπομένως ἄλλο τέκνον, καὶ οὕτω εἷς κατόπιν τοῦ ἄλλου, ἐωσοῦ ἔμεινεν αὐτὸς μόνος εἰς τὸν οἶκόν του. Τότε δὲ μὴ δυνάμενος πλέον τὴν ἐλαχίστην ἀμφιβολίαν νὰ τρέφῃ περὶ τῆς τελείας ἐκπληρώσεως τοῦ ὀνείρου, ὑπῆγε πρός τινα φίλον εἰς γειτονικὸν ἐργαστήριον, καὶ καλέσας πρὸς ἑαυτὸν διαφόρους ἄλλους ἐκ τῶν ἐγγὺς ἐργαστηρίων, τοὺς ἐνθύμισε τὸ ὄνειρον, ἐγνωστοποίησε τὴν σχεδὸν τελείαν αὐτοῦ ἐκπλήρωσιν, καὶ συγχρόνως τὴν πληροφορίαν του ὅτι καὶ αὐτὸς ἔμελλε ν' ἀποθάνῃ ἐντὸς ὀλίγου. "Ἴσως," εἶπεν, "ἀποθάνω τὴν ἐρχομένην ταύτην νύκτα. Σᾶς παρακαλῶ, λοιπὸν, δι' ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, νὰ ἔλθετε εἰς τὸν οἶκόν μου ἐνωρὶς αὔριον τὸ πρωΐ, καὶ μεθαύριον τὸ πρωΐ, καὶ τὴν ἑφεξῆς, ἂν ἦναι χρεία, καὶ νὰ ἴδητε ἂν ζῶ· ἂν δὲ ἦμαι νεκρὸς, νὰ μὲ θάψετε καθὼς πρέπει· διότι κἀνένα δὲν ἔχω μετ' ἐμοῦ νὰ μὲ πλύνῃ καὶ νὰ μὲ σαβανώσῃ. Τὴν χάριν ταύτην νὰ μὲ κάμετε, καὶ ὁ Παντοκράτωρ θέλει σᾶς ἀνταμείψειν πλουσιοπαρόχως ἐν οὐρανοῖς. Ἤδη ἔχω τὰ σάβανά μου ἠγορασμένα· θέλετε τὰ εὑρεῖν εἰς γωνίαν τινὰ τοῦ θαλάμου εἰς τὸν ὁποῖον κοιμῶμαι. Ἂν εὕρετε τὴν θύραν κλειστὴν, καὶ δὲν ἀποκριθῶ εἰς τὸ κροῦσμά σας, συντρίψατέ την."

Περὶ λύχνων ἀφὰς ἐπλαγίασεν εἰς τὴν ἔρημον κλίνην του, μολονότι χωρὶς ἐλπίδα νὰ κλείσῃ τοὺς ὀφθαλμούς· διότι ὁ νοῦς αὐτοῦ κατεγίνετο εἰς ἀναθεώρησιν τῆς παρελθούσης ζωῆς του, καὶ εἰς σκέψεις περὶ τῆς μεταβάσεως εἰς ἄλλον κόσμον. Ἀφοῦ δὲ τελειότερον ἐνύκτωσεν, ἤρχισε νὰ φαντάζεται τὸ μὲν καὶ τὸ δὲ ἀμυδρὸν ἀντικείμενον τοῦ ζοφεροῦ κοιτῶνός του ὡς σχεδὸν τὸ ἄγριον πρόσωπον τοῦ Ἀγγέλου τοῦ Θανάτου· τέλος δὲ, πραγματικῶς κατενόησε μορφήν τινα παρεισδύουσαν εἰς τὴν θύραν, καὶ πλησιάζουσαν εἰς τὴν κλίνην του. Μετὰ ῥιγκὴς ἀναπηδήσας, "Ποῖος εἶσαι;" ἐξεφώνησεν· αὐστηρὰ δέ τις καὶ σοβαρὰ φωνὴ, "Σιωπή!" ἀπεκρίθη· "εἶμαι Ἀζραήλ, ὁ Ἄγγελος τοῦ Θανάτου!"— "Φεῦ!" ἔκραξεν ὁ ἄνθρωπος κατα πεφοβισμένος· "μαρτυρῶ ὅτι εἷς μόνος Θεὸς ὑπάρχει, καὶ μαρτυρῶ ὅτι ὁ Μωάμεθ εἶναι ὁ ἀπόστολος τοῦ Θεοῦ! Δὲν ὑπάρχει ἰσχὺς ἢ δύναμις εἰμὴ ἐν Θεῷ, τῷ Ὑψίστῳ, τῷ Μεγίστῳ! Εἰς τὸν Θεὸν ἀνήκομεν, καὶ εἰς αὐτὸν πρέπει νὰ ἐπανέλθωμεν!" Ἐσκεπάσθη τότε μὲ τὸ ἐπάπλωμα, ὡς διὰ προφύλαξιν, καὶ ἔκειτο μὲ πάλλουσαν καρδίαν, περιμένων πᾶταν στιγμὴν νὰ τοῦ ἀφαιρέσῃ τὴν ψυχὴν ὁ ἀδυσώπητος Ἄγγελος. Ἀλλὰ στιγμαὶ καὶ ὧραι παρῆλθον, χωρὶς ὅμως νὰ δοκιμάσῃ τὴν παραμικρὰν ἐλπίδα σωτηρίας· διότι ἐφαντάζετο ὅτι ὁ Ἄγγελος περιέμενεν ἕως νὰ παραδώσῃ αὐτὸς ἑαυτὸν, ἢ ὅτι πρὸς καιρὸν τὸν εἶχεν ἀφήσειν, ὥστε νὰ παραλάβῃ πρῶτον τὰς ψυχὰς τῶν πολλῶν ἑκατοντάδων οἵτινες ἔφθανον εἰς τὸ προωρισμένον τέρμα των αὐτὴν ἐκείνην τὴν νύκτα καὶ εἰς αὐτὴν ἐκείνην τὴν πόλιν, καὶ τὰς ψυχὰς τῶν χιλιάδων, οἵτινες ἀλλαχοῦ τότε ἀπέθνησκον. Ἐχάραξε πρὶν τὰ πάθη του λάβωσι τέλος· οἱ δὲ γείτονες, ἐλθόντες κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν, ἐμβῆκαν εἰς τὸν θάλαμον, καὶ τὸν εὗρῆκαν ἔτι κοιτόμενον· ἀλλὰ παρατηρήσαντες ὅτι ἦτον ἐσκεπασμένος, καὶ ἀκίνητος ὡς πτῶμα, ἐμβῆκαν εἰς ἀμφιβολίαν ἐὰν ἔτι ἔζοῦσε, καὶ τὸν ἐκάλεσαν. Ἀπεκρίθη δὲ μὲ ἀσθενῆ φωνὴν, "Ἀκόμη δὲν ἀπέθανον· ἀλλ' ὁ Ἄγγελος τοῦ Θανάτου ἦλθε πρὸς ἐμὲ περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς νυκτὸς, καὶ κατὰ στιγμὴν περιμένω τὴν ἐπιστροφὴν αὐτοῦ ν' ἀφαιρέσῃ τὴν ζωήν μου· παρακαλῶ λοιπὸν, μὴ μ' ἐνοχλεῖτε· ἀλλὰ κυττάξετε νὰ μὲ πλύνετε καὶ νὰ μὲ θάψετε."—"Ἀλλὰ διατί," ἠρώτησαν οἱ φίλοι του, "ἀφῆκες ἀνοικτὴν τὴν θύραν τοῦ δρόμου;" "Ἐγὼ τὴν ἔκλεισα," ἀπεκρίθη· "ἀλλ' ἴσως ὁ Ἄγγελος τοῦ Θανάτου ἤνοιξεν αὐτήν."—"Ποῖος δὲ," ἠρώτησαν, "εἶναι ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν αὐλήν;" "Δὲν ἤξευρα," ἀπεκρίθη, "ὅτι ἄνθρωπος εἶναι εἰς τὴν αὐλήν· ἴσως ὁ Ἄγγελος ὁ περιμένων τὴν ψυχήν μου ἐφανερώθη εἰς σᾶς, καὶ κατὰ λάθος ἐξελάβετε αὐτὸν, εἰς τὸ λυκαυγὲς, ἀντὶ ἀνθρώπου."—"Κλέπτης εἶναι," εἶπαν, "ὅστις ἐσύναξεν ὅσα πράγματα τοῦ οἴκου σου ἐδύνατο νὰ σηκώσῃ· ἐνῷ δὲ κατεγίνετο εἰς τὸ πονηρὸν τοῦτο ἔργον, ἐπίασεν αὐτὸν ἡ πανώλης, καὶ τώρα κεῖται νεκρὸς εἰς τὴν αὐλήν, σφιγκτὰ κρατῶν εἰς τὴν μίαν χεῖρά του ἀργυροῦν τινὰ λυχνοστάτην." Ἀκούσας τοῦτο ὁ οἰκοδεσπότης, διελογίσθη μίαν στιγμὴν, ἔπειτα δὲ, τὸ ἐπάπλωμα ἀπορρίψας, "Δόξα τῷ Θεῷ," ἐξεφώνησεν· "αὐτὸς εἶναι ὁ ἑνδέκατος, ἐγὼ δὲ εἶμαι ἀσφαλής.

Ἀναμφιβόλως αὐτὸς ὁ πανοῦργος ἦλθε πρὸς ἐμὲ, καὶ εἶπεν ὅτι εἶναι ὁ Ἄγγελος τοῦ Θανάτου. Δόξα τῷ Θεῷ! Δόξα τῷ Θεῷ!"

Ὁ ἄνθρωπος οὗτος διεσώθη ἀπὸ τὴν πανώλη, καὶ εὐχαρίστως διηγεῖτο τὰ ἀνωτέρω. Δὲν ὑπάρχει δὲ τίποτε πολὺ παράδοξον οὔτε εἰς τὸ ὄνειρον, οὔτε εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτοῦ, οὔτε εἰς τὰ τοῦ κλέπτου, ὁ ὁποῖος ἀναμφιβόλως ἦτον εἷς ἀπὸ τοὺς ἀκούσαντας τὴν πρὸς τοὺς γείτονας ὁμιλίαν, καὶ ἠθέλησε νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ δυστυχοῦς· ὁ λοιμὸς τοῦ 1835 ἠρήμωσε πολλοὺς οἴκους, καὶ ἦτον εἰς τοὺς νέους μάλιστα θανατηφόρος· ὅλα δὲ τὰ μέλη τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος οἰκογενείας ἦσαν νέοι, ἐκτὸς τοῦ οἰκοδεσπότου.

ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΕΠΙΣΤΗΜΑΣ.

Τὰ παλάτια καὶ θέατρα τὰ ὑπὸ τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων ἀνεγερθέντα ἔγιναν τόσον παμμεγέθη καὶ μεγαλοπρεπῆ, ὥστε ἐφ' ἡμερῶν μας μᾶλλον παρά ποτε πρότερον ὑπάρχουσι πειρασμοὶ νὰ κατοικῶμεν εἰς αὐτὰ εὐχαρίστως, ἀντὶ νὰ ἐξερχώμεθα πρὸς οἰκοδομὴν καὶ πληθυσμὸν τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ. Πρὸ πολλοῦ τὸ σύμπαν ἀδιακόπως ἐκτείνεται ἐνώπιον τῶν προόδων τῆς ἐπιστήμης, καὶ οἱ ἄνθρωποι κλίνουν εἰς τὸ νὰ φαντάζωνται ὅτι ὑπερέβη τὸν Θεὸν, ἐπειδὴ ὑπερέβη τὰς περὶ Αὐτοῦ ἰδέας των. Ὁπότε ἀνεκάλυπτον νέαν τινὰ ἐπαρχίαν τῆς αὐτοκρατορίας του, τόπον μὴ ἔχοντες δι' αὐτὴν σεσημειωμένον εἰς τὸ κατ' αὐτοὺς σύστημα τῶν πραγμάτων, ἐνόμιζον ὅτι πρέπει ν' ἀνήκῃ εἰς ἄγνωστον Θεόν· ἑπομένως δὲ προέβλεψαν, ἄλλοι μ' ἀσυλλόγιστον ἀδιαφορίαν, ἄλλοι μὲ φόβον ὀλιγόπιστον, ὅτι ὁ ἄγνωστος οὗτος Θεὸς πρέπει νὰ ἐκθρονίσῃ τὸν μέχρι τοῦδε προσκυνούμενον ὑπ' αὐτῶν Θεόν. Μετὰ θαυμασμοῦ περιπλανώμενοι εἰς τὸ ἄπειρον τῆς περιφερείας, ἐλησμονήσαμεν πολλάκις ὅτι πρέπει νὰ ἔχῃ κέντρον· καὶ ἡ Κτίσις ἔκρυπτεν ἔτι τὸν Κτίστην, τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος ἐνόμιζεν ὅτι ἔβλεπεν εἰς αὐτὴν εἰκόνα ἑαυτοῦ, τὸ ἔργον τῶν ἰδίων αὐτοῦ χειρῶν, τὴν ἀντανάκλαστιν τοῦ ἰδίου αὐτοῦ νοὸς, καὶ δὲν ἐνθυμεῖτο ποῖον νοῦν εἰκονίζει ὁ ἰδικός του, δὲν κατελάμβανε πῶς αὐτὸ τοῦτο τὸ θέαμα, τὸ ὁποῖον τόσον ἐθάμβονε καὶ εὔφραινεν αὐτὸν, ἐμαρτύρει ὅτι δὲν εἶναι εἰμὴ θέαμα. Μ' ὅλον τοῦτο, βεβαιότατον εἶναι ὅτι ἡ πρὸς τὸν λοιπὸν κόσμον ὑπεροχὴ τῆς νεωτέρας Εὐρώπης κατὰ τὰς ἐπιστήμας, ὡς καὶ κατ' ἄλλα πολλὰ, προέρχεται ὅλως διόλου ἐκ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ. Τῳόντι αἱ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι, ὡς δικαίως παρετηρήθη, σχεδὸν περιορίζονται εἰς τὰ Χριστιανικὰ ἔθνη. Τούτου ὑπάρχουσιν ἀποχρῶντες λόγοι. Ὁ Χριστιανισμὸς ἔδωκεν εἰς τὸν ἄνθρωπον βεβαιότητα περὶ τῆς ἑνότητος καὶ τοῦ εἰδήμονος σκοποῦ, ὅστις ἐπικρατεῖ εἰς πάσας τῆς Φύσεως τὰς ἐργασίας, βεβαιότητα ἥτις συνοδεύει αὐτὸν ὡς ἀόρατος φίλη καὶ ὁδηγὸς εἰς ὅλας τὰς θεωρίας του. Ἀπαλλάσσει αὐτὸν ἀπὸ τὴν δουλείαν τῆς φύσεως, ἀπὸ τὸν ζυγὸν καὶ τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς φαντασίας, καὶ τοιουτοτρόπως ὑψόνει αὐτὸν ὑπεράνω τοῦ ὑλισμοῦ, εἰς ὃν ταχέως ἤθελε κρημνισθῆν, ἂν ἔχανε τὴν ὑποστηρίζουσαν αὐτοῦ δύναμιν. Ἐνισχύει αὐτὸν προσέτι νὰ αἰσθάνεται εἶδος ἀδελφικῆς συμπαθείας καὶ κοινωνίας μετὰ τῆς Φύσεως, σεβασμὸν διὰ τὸ ἔργον τοῦ πανσόφου καὶ παναγάθου Αὐτουργοῦ τῆς ἰδίας του ὑπάρξεως, σεβασμὸν ἐπίσης ἀπομεμακρυσμένον τῆς ἡδυπαθοῦς εἰδωλολατρείας καὶ τοῦ δεισιδαίμονος φόβου. Γνωρίζομεν ὅτι ὅλα τὰ χαρίσματα τοῦ φυσικοῦ κόσμου εἶναι χαρίσματα τοῦ Θεοῦ, ὅτι τὸ κάλλος τοῦ φυσικοῦ κόσμου εἶναι ἡ ὁρατὴ ἔκφρασις τῆς Αὐτοῦ σοφίας καὶ ἀγαθότητος, ὅτι οἱ νόμοι τοῦ φυσικοῦ κόσμου εἶναι νόμοι Αὐτοῦ, καὶ, ὡς ἐξ αὐτοῦ προερχόμενοι, παγκόσμιοι καὶ ἀμετάβλητοι, ἑωσοῦ αὐτὸς βουληθῇ νὰ τοὺς μεταβάλῃ. Ἔχομεν δὲ καὶ αἴσθημα ὅτι ὁ φυσικὸς κόσμος μετέχει ὁπωσοῦν τῆς ἡμετέρας πτώσεως, καὶ ὅτι περιμένει τὸν καιρὸν, καθ' ὃν μετὰ τοῦ κυρίου αὐτοῦ θέλει ἀπαλλαχθῆν ἀπὸ τὴν δουλείαν τῆς διαφθορᾶς. Εἰς τὴν ἐπιρροὴν, τὴν μυστικὴν ἴσως ἐπιρροὴν, τῶν διαλογισμῶν τούτων καὶ αἰσθημάτων, χρεωστοῦμεν τὸν βαθύτερον ἐκεῖνον καὶ πνευματικώτερον ἔρωτα τῆς φύσεως, ὅστις διακρίνει τὴν Χριστιανικὴν ποίησιν καὶ τέχνην. Ὡς πρὸς τὰς ἐπιστήμας ὡσαύτως ἡ ἀλήθεια μᾶς ἠλευθέρωσεν· αἱ δὲ ὠφέλειαι τῆς ἐλευθερίας ταύτης ἐξετάθησαν μέχρι τινὸς καὶ πρὸς ἐκείνους, οἵτινες ἀποβάλλουσι τὴν ἀλήθειαν δι' ἧς ἀπεκτήθη. Διότι, καθὼς ὅλα τὰ λοιπὰ δῶρα, παρομοίως καὶ τοῦτο δὲν μετεχειρίσθησαν πάντοτε ὀρθῶς καὶ δὲν ἀνεγνώρισαν καταλλήλως οἱ ἄνθρωποι. Ἀλλὰ μολονότι ἡ Χριστιανικὴ σοφία ἐγέννησε κατὰ μέγα μέρος τὴν Χριστιανικὴν ἐπιστήμην, δὲν ἕπεται κατ' οὐδένα τρόπον ὅτι ὅλοι οἱ ἐπιστήμονες πρέπει νὰ ἦσαν Χριστιανοί. Ἐνταῦθα πάλιν ἐφάνη ἡ ἀδυναμία τῆς πίστεως τοῦ ἀνθρώπου, ἡ πρὸς τὴν εἰδωλολατρείαν ἐπιρρέπειά του. Πάντοτε ἀφιερόνει τὴν καρδίαν καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ εἰς ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ νοῦς αὐτοῦ καταγίνεται. Προσπίπτει καὶ προσκυνεῖ τοὺς νόμους, τοὺς ὁποίους αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐξεύρηκε. Μ' ὅλον τοῦτο, καθὼς διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ Χριστιανισμοῦ ἠδυνήθησαν ἀκόμη καὶ οἱ αὐτὸν ἀποβάλλοντες νὰ φθάσωσιν εἰς ὁσονδήποτε ἐπιστημονικὸν ὕψος ἀνέβησαν, τοιουτοτρόπως διὰ τῆς ἀοράτου, ἀνεπαισθήτου ἐπιρροῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ διατηροῦνται ἀπὸ τὸν ὑλισμόν. Τῳόντι πολυειδῆ συμπτώματα ἐφάνησαν κατὰ τὸ διάστημα τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, εἰς τὰ νοημονέστερα τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν, προμηνύοντα πόσον εὐκόλως καὶ ἀναποφεύκτως, ἂν ἐγκατελείπομεν τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, ἠθέλομεν ἀπολέσειν πᾶν ὅ,τι ἔχει ἀγαθὸν καὶ σωτήριον καὶ πολύτιμον ἡ παροῦσα κοινωνία, καὶ πέσειν εἰς τὴν ὀλέθριον πάνθειον ἀθεΐαν.

« ΜΕ τὴν ὑπομονὴν,» λέγει Ἀραβική τις παροιμία, « τὸ φύλλον τῆς συκαμινέας γίνεται μετάξιον.»

ΑΦΙΟΝ ΚΑΡΑ ΧΙΣΣΑΡ.

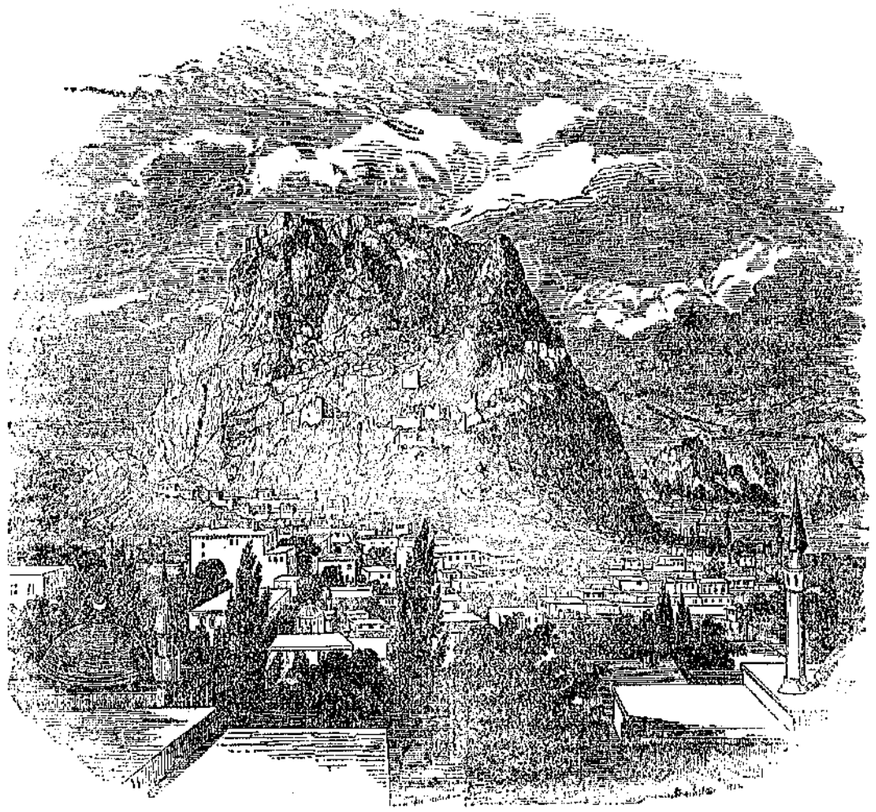

Θεωρία τῆς Πόλεως Ἀφιὼν Καρὰ Χισσάρ.

Ἡ ΠΟΛΙΣ τῆς Ἀνατολῆς Ἀφιὸν Καρὰ Χισσὰρ ἀπέχει τῆς Κωνσταντινουπόλεως περὶ τὰ 180 μίλια κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν τῆς Σμύρνης καὶ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους περὶ τὰ 200 μίλια· τοῦ δὲ λιμένος τῆς Ἀτταλείας 130 μίλια· κατὰ συνέπειαν, εἶναι τοποθετημένη εἰς τὸ κέντρον τῆς χερσονήσου, ἥτις γνωρίζεται κοινῶς ὑπὸ τὄνομα Ἑλάσσων ἢ Μικρὰ Ἀσία. Ὁ μέγας δρόμος, ὁ ἀπὸ Σμύρνης ἄγων εἰς τὴν Ἀρμενίαν, Γεωργίαν, Περσίαν, καὶ τὰς μὲ τὸν Εὐφράτην συνορευούσας χώρας, διαβαίνει τὴν πόλιν ταύτην· συχνάζουν δὲ εἰς αὐτὴν καὶ αἱ ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως συνοδοιπορίαι. Ἐντεῦθεν ὅλα σχεδὸν τὰ Εὐρωπαϊκὰ χειροτεχνήματα καὶ τὰ ἀποικιακὰ προϊόντα, ὅσα διανέμονται πρὸς ἀνατολὰς καὶ νότον, περνῶσι διὰ τῆς Καρὰ Χισσάρ. Τοῦτο καθιστάνει αὐτὴν τόπον ἀρκετὰ σημαντικὸν, καὶ μεγάλως συντείνει πρὸς αὔξησιν τῆς βιομηχανίας τῶν κατοίκων· ἐπειδὴ αἱ διερχόμεναι αὐτὴν πολυάριθμοι συνοδοιπορίαι φέρουσι προϊόντα καὶ πραγματείας ἀπὸ μακρυνὰς χώρας, καὶ τὰ ἐργαστήρια ἑπομένως κατὰ τρόπον ἄριστον ἀναπληροῦνται. Ὁ περιηγητὴς Niebuhr λέγει ὅτι εἰς αὐτὴν ὑπάρχουσι πλειότεραι λιθόκτιστοι οἰκίαι παρ' εἰς οἱανδήποτε ἄλλην πόλιν κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς Ἀνατολῆς· τὴν βελτίωσιν δὲ ταύτην ἀποδίδει εἰς τὴν ἀνωτέραν βιομηχανίαν τῶν κατοίκων. Τὰ ἐφίππεια, οἱ χαλινοὶ, καὶ αἱ πατήτριαι, τὰ εἰς Καρὰ Χισσὰρ τότε κατασκευαζόμενα (1766–7), ἐζητοῦντο ἀπανταχοῦ τῆς Τουρκικῆς αὐτοκρατορίας. Ἤκμαζε δὲ καὶ ἡ κατασκευὴ τῶν πυροβόλων καὶ σπαθίων, καὶ προσέτι ἐγίνετο ἀρκετὸν ἐμπόριον εἰς κόκκινον δέρμα, μολονότι δὲν ἔξισοῦτο μὲ τὸ εἰς Διαρβεκὶρ καὶ εἰς Καισάρειαν κατασκευαζόμενον. Οἱ τάπητες χειροτεχνοῦνται ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἐδῶθεν τῆς Καρὰ Χισσάρ· ἀλλὰ καὶ αὕτη δίδει μάλλινα καλλιτεχνήματα καὶ περιστρώματα ὡς σταθερὰ προϊόντα τῆς βιομηχανίας της. Ἐκ τῆς καλλιεργουμένης εἰς τὴν περίχωρον μεγάλης ποσότητος ὀπίου καλεῖται γενικῶς Ἀφιὸν Καρὰ Χισσάρ. Ὅτε ὁ Niebuhr τὴν ἐπεσκέφθη, ἐξηρίβωσεν ὅτι 180 φορτία ἡμιόνων ἐξήγοντο κατ' ἔτος· μεγίστη ποσότης,

ὁπόταν στοχασθῶμεν ὅτι τὸ εἶδος αὐτὸ ἀναλίσκεται κατὰ λεπτότατα μερίδια.

Ἡ τοποθεσία τῆς πόλεως εἶναι περίεργος. Μεγάλοι καὶ γυμνοὶ βράχοι ἀνυψοῦνται ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους, ἐκ δὲ τοῦ ἄλλου σειρὰ ὑψηλῶν, εὐκάρπων, ἀμπελοφύτων λόφων. Ἡ περιφέρεια τῆς πόλεως εἶναι σχεδὸν τρία μίλια· περιέχει δέκα τζαμία, ὁ δὲ πληθυσμὸς λέγεται ὅτι ὑπερβαίνει 50,000. Τὸ φρούριον εἶναι τοποθετημένον εἰς τὴν κορυφὴν ἀποτόμου βράχου, τοῦ ὁποίου τὸ κατὰ κάθετον ὕψος εἶναι σχεδὸν 250 πηχῶν. Ὁ Niebuhr μετὰ δυσκολίας ἀνέβη εἰς τὴν κορυφήν, ὅπου εὑρῆκε τεῖχος μὲ στρογγύλους πύργους ὠχυρωμένον, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἦσαν παλαιά τινα σιδηρᾶ κανόνια καὶ ἀρχαῖα ὅπλα. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ ὕδατος δεξαμεναί, μέρος μὲν λιθόκτιστοι, μέρος δὲ λελατομημέναι ἐκ τῆς πέτρας, καὶ βαθύ τι φρέαρ. Ἂν εἶχεν ὕδωρ καὶ ζωοτροφίας, ἤθελεν εἶσθαι ἀκαταμάχητος ἡ φύσει ὀχυρὰ ἀκρόπολις αὕτη. Φαίνεται δὲ ὅτι ἐκτίσθη, ὥστε νὰ χρησιμεύῃ κάποτε μόνον ἐν καιρῷ ἀνάγκης. Τὰ δυτικὰ μέρη τῆς Ἀσίας πολλάκις ὑπῆρξαν τὸ στάδιον τῆς μάχης εἰς ἀνταγωνιζομένας δυνάμεις· τόπος δὲ, ὁποῖος τὸ φρούριον τοῦτο, πιθανὸν ὅτι ἀνηγέρθη ὡς τὸ τελευταῖον καταφύγιον τῶν ἡττωμένων. Βάρβαροι πρῶτον ἐλεηλάτησαν τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἔπειτα δὲ εἰς διάστημα διακοσίων ἐτῶν ἦρχον οἱ Πέρσαι. Οἱ διάδοχοι τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, συστήσαντες Ἑλληνικὰ βασίλεια, ἔδωκαν βαθμόν τινα εἰρήνης εἰς τὴν χώραν ταύτην· τὰ δὲ ὀνόματα τῶν ἀρχαίων ἐπαρχιῶν της, (οἷον Φρυγία, Γαλατία, Καππαδοκία, Κιλικία, Λυκία, Λυδία, Μυσία, Βιθυνία, Καρία, καὶ Παμφυλία), εἶναι οἰκειότερα εἰς ἡμᾶς παρ' αἱ μετέπειτα γενόμεναι διαιρέσεις. Ὑπὸ τὴν Ῥώμην, ἡ Μικρὰ Ἀσία ἐχαίρετο τὴν ἀνάπαυσιν, τὴν ὁποίαν ἡ σιδηρᾶ χεὶρ τῆς αὐτοκρατορικῆς δυνάμεως ἐπέβαλεν εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας της· ἀλλὰ τὸ ἐμπόριον καὶ αἱ βιωτικαὶ τέχναι ἤκμαζον μάλιστα εἰς τοῦτο τοῦ χρόνου τὸ διάστημα. Ἑπομένως κατὰ τὴν παρακμὴν τῆς Ῥωμαϊκῆς μεγαλειότητος ἠκολούθησεν ἡ ἐπιδρομὴ τῶν ἀνατολικῶν ἐθνῶν, καὶ τέλος οἱ Τοῦρκοι ἔγιναν οἱ κρατοῦντες. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας σύγκειται ἀπὸ διάφορα γένη. Ἡ ἔκτασις τοῦ παραλίου καὶ ἡ προσέγγισις εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔκαμαν αὐτὴν νὰ ἐκλεχθῇ ὡς ἡ τοποθεσία Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν, αἵτινες μεγάλως ἤκμασαν, καὶ ἀφήκασι τὴν ἐπιρροήν των καθ' ὅλην τὴν παραθαλασσίαν τοῦ Αἰγαίου. Εἰς τὰς πόλεις εὑρίσκονται Τοῦρκοι, Ἕλληνες, Ἀρμένιοι, καὶ Ἑβραῖοι. Οἱ λοιποὶ τῶν κατοίκων ἐμποροῦν νὰ θεωρηθῶσιν ὡς τὸ κυριώτερον εἰς νομαδικὴν κατάστασιν, καίτοι διάφοροι τὸν χαρακτῆρα καὶ τὰς ἕξεις. Ὁ φυσικὸς χαρακτὴρ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐξηγεῖ μέχρι τινὸς τὴν ὕπαρξιν ἑτερογενοῦς πληθυσμοῦ. Αἱ διάφοροι ἀποικίαι, καὶ οἱ κατὰ καιροὺς διαβάντες αὐτὴν ἢ μονίμως ἐπὶ τῶν χωμάτων αὐτῆς συστηθέντες δορυκτήτορες, πολὺ συνεισέφεραν εἰς τὴν ποικιλίαν ταύτην· ἑνῷ, ἐξ ἄλλου μέρους, οἱ ἐπὶ τῶν ὀρέων ὀχυροὶ τόποι ἔδωκαν σκέπην καὶ προστασίαν εἴς τινας τῶν κατοίκων, οἱ ὁποῖοι κατὰ συνέπειαν ἐφύλαξαν ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά.

ΑΝΑΓΚΗ ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΝ ΤΑΣ ΦΥΣΙΚΑΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ.

Ὅτι αἱ δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου καταλλήλως μὲν ἐξασκούμεναι βελτιοῦνται, ἀθρανεῖς δ' ἀφινόμεναι σχεδὸν ἀπονεκροῦνται καὶ καταντῶσιν ἀνωφέλητοι, γίνεται δῆλον ἐκ πολλῶν παραδειγμάτων. Ὁ εὑρισκόμενος εἰς θέσιν, ὅπου οἱαδήποτε δύναμις αὐτοῦ δραστηρίως ἐνασχολεῖται, παρατηρεῖ μετ' ὀλίγον ὅτι ἐκτείνεται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον, καὶ ὅτι ἀπαιτεῖ μεγαλητέραν εὐρυχωρίαν ἐντὸς τῆς ὁποίας νὰ περιστρέφεται, παρ' ἐνῷ ἦτον ἀγύμναστος καὶ ἀπαίδευτος. Οἱ κωφάλαλοι πασίγνωστον ὅτι γενικῶς παρατηροῦσι μὲ ταχύτητα καὶ ἀκρίβειαν· ὁ τυφλὸς ἔχει μεγάλην ὀξυηκοΐαν, καὶ ἀφὴν διακριτικωτάτην, καθὸ ἠναγκασμένος ὢν συχνότερον νὰ ἐξασκῇ τὰ τῆς ἀκοῆς καὶ τῆς ἁφῆς αἰσθητήρια. Αἱ σωματικαὶ δυνάμεις ἐπιδέχονται βελτίωσιν ἐξίσου ὡς αἱ νοητικαί. Τοῦτο δὲ μεγάλως συντείνει εἰς καλητέρευσιν καὶ τελειοποίησιν τῶν ὠφελίμων τεχνῶν· καὶ εἶναι ἡ ἀρχὴ, ἐξ ἧς πηγάζουν αἱ ὠφέλειαι τοῦ καταμερισμοῦ τῆς ἐργασίας, ὅστις παράγει πλοῦτον διὰ τῆς ἀποφυγῆς περιττοῦ κόπου—περιττοῦ, ἐπειδὴ ὅταν εἷς μόνος καταγίνεται εἰς πᾶν ὅ,τι ἀπαιτεῖται πρὸς τελείωσιν τεχνουργήματός τινος, προχωρεῖ πολὺ βραδύτερον παρ' ὁπόταν ἐκ πολλῶν συνηνωμένων χειροτεχνῇ ἕκαστος μοναδικόν τι μέρος, καὶ οὕτως ἀποκτᾷ ἐμπειρίαν, ἥτις εὐκολύνει καὶ ταχύνει τὰς ἐργασίας του. Ἡ διὰ τῆς καλλιεργείας ἔκτασις τῶν νοητικῶν δυνάμεων παραλληλίζεται μὲ τὴν εἰς πολλὰ βιομηχανικὰ ἐπιτηδεύματα γεννωμένην αὔξησιν τοῦ σωματικοῦ συστήματος. Μυώδεις βραχίονες διακρίνουσι τὸν κωπηλάτην, ἑνῷ διὰ τὴν ἀγυμνασίαν αἱ κνῆμαι αὐτοῦ δὲν εἶναι ἀναλόγως ἀνεπτυγμέναι. Ὡς πρὸς δύο τῶν δυνάμεων, τὴν ὅρασιν καὶ τὴν ἀκοήν, ἐμπορεῖ τις νὰ στοχάζεται ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὔτε μᾶλλον οὔτε ἧττον δύναται νὰ πράττῃ παρὰ νὰ βλέπῃ καὶ ν' ἀκούῃ, καὶ ὅτι αἱ δυνάμεις αὗται, ἀκουσίως γυμναζόμεναι, δὲν ἐπιδέχονται βελτίωσιν. Ἀλλὰ πόσον κατωτέρα ἡ ἀπόλαυσις τῶν ὀκνηρῶς θεωρούντων ἀντικείμενα τὰ πλέον περισπούδαστα χωρὶς νὰ λαμβάνωσιν ἐκ τῆς θεωρίας νοητικήν τινα τέρψιν, παραβαλλομένη μὲ τὴν πληθὺν τῶν διαλογισμῶν, ὅσους τὰ αὐτὰ ἀντικείμενα γεννῶσιν εἰς τὸ καλλιεργημένον πνεῦμα! Ὁ μὲν λαμβάνει ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ καὶ τῆς ποικιλίας τῶν ἤχων τὴν μεγαλητέραν ἡδονήν, ὁ δὲ μόλις αἰσθάνεται τὴν ἁρμονίαν καὶ τὸ κάλλος των. Ἡ ἀμέλεια οἱασδήποτε δυνάμεως ἐπιφέρει τὴν ἰδίαν της ποινήν· καὶ τῳόντι δυσκόλως ἐμπορεῖ τις νὰ παιδευθῇ βαρύτερον. Οὐχὶ μόνον ξένας διαλέκτους, ἀλλὰ καὶ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ μητρικὴν γλῶσσαν συμβαίνει νὰ λησμονήσῃ τις, ἂν πολλοὺς χρόνους τὴν παραμελήσῃ· τούτου δὲ παράδειγμα μεταξὺ πολλῶν ἄλλων εἶναι καὶ τὸ ἑπόμενον, τὸ ὁποῖον μεταφράζομεν ἀπὸ τὴν διὰ τὸ 1838 Ἐπετηρίδα τῆς ἐν Ἀουστραλίᾳ Ὀβαρτουπόλεως.

Ὁ Γυλιέλμος Β — ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἀγγλίαν περὶ τὸ 1780, καὶ διήγαγε τὸ πρῶτον μέρος τῆς ζωῆς αὐτοῦ εἰς τὸ στράτευμα· ἔπειτα δὲ, ὡς κλεπταποδόχος ἐξελεγχθεὶς, κατεδικάσθη νὰ μεταφερθῇ εἰς τὴν Ἀουστραλίαν, ὅπου νὰ μείνῃ διὰ βίον. Τὸ 1802 ἔφθασε μετ' ἄλλων πολλῶν συγκαταδίκων εἰς τὸ ἀποικιακὸν κατάστημα τὸ λεγόμενον Λιμὴν Φιλίππου, καὶ διωρίσθη νὰ ἐργάζεται ὡς κτίστης εἰς οἰκοδομήν τινα τῆς κυβερνήσεως. Ὀλίγον ὅμως καιρὸν πρὶν ἐγκαταλειφθῇ τὸ εἰρημένον κατάστημα, ἐδραπέτευσε μετὰ δύο ἄλλων, καὶ τίποτε δὲν ἠκούσθη ποτὲ περὶ αὐτοῦ μέχρι τῆς νεωστὶ γενομένης νέας κατοικίσεως εἰς τὸν Φιλίππου Λιμένα. Οἱ τρεῖς δραπέται μεγάλως ὑπέφερον κατὰ πρῶτον ἀπὸ ἔνδειαν τῶν ἀναγκαίων, κοχλίας μόνον καὶ μύδια τρώγοντες, τὰ ὁποῖα εὕρισκον ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ· ἐζήτουν δὲ νὰ φθάσωσιν εἰς τὴν πόλιν τῆς Ἀουστραλίας Σίδνειαν, ἀλλ' ἠγνόουν τὸν ὁρόμον. Τόσον ἀμαθὴς ἦτον εἷς ἐξ αὐτῶν, ὥστε μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι ἂν ἐπορεύετο πρὸς δυσμὰς ἤθελε φθάσειν εἰς τὴν Κίναν, διεχωρίσθη ἀπὸ τοὺς λοιποὺς δύο. Καὶ ὁ ἄλλος συνοδοιπόρος ἀφῆκε τὸν Β — μετά τινας ἡμέρας, ἀποφασίσας νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ κατάστημα. Πιθανὸν δὲ ὅτι ἀμφότεροι οὗτοι ἐφονεύθησαν ὑπὸ τῶν ἐντοπίων ἢ ἐχάθησαν ἀπὸ τὴν πεῖναν. Ὁ Β—, ἀφοῦ περιεπλανήθη ἑβδομάδας τινὰς ἐν μεγίστῃ ταλαιπωρίᾳ, ἐπεθύμησε νὰ παραδοθῇ, ἀλλὰ τὸ ἀποικιακὸν κατάστημα εἶχε διαλυθῆ· μετὰ δώδεκα δὲ περίπου μῆνας ἠνώθη τελευταῖον μὲ φιλικούς τινας αὐτόχθονας, μεθ' ὧν καὶ φαίνεται ὅτι συνέζησεν ἔκτοτε μέχρι τῆς 12ης Ἰουλίου 1835, καθ' ἣν ἡμέραν ἐπανῆλθεν εἰς τοὺς ὁμογενεῖς του.

Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἀπουσίας του,—διάστημα τριάκοντα τριῶν ἐτῶν,—ποτὲ δὲν εἶδε λευκὸν ἄνθρωπον, ἐκτὸς ἅπαξ πρὸ τριῶν χρόνων, ὁπότε λέγει ὅτι πλοιάριόν τι ἐμβῆκεν εἰς τὸν λιμένα· ὅτι τινὲς τῶν ναυτῶν ἐκβῆκαν εἰς τὴν ξηρὰν, καὶ ἔθαψαν ἕνα τῶν συντρόφων των· ὅτι ὑπῆγε πρὸς αὐτοὺς ἑνῷ ἀπώθουν τὸ πλοιάριον, μὲ σκοπὸν νὰ τοὺς συνοδεύσῃ· ἀλλὰ δὲν τὸν περιειργάσθησαν. Ὑποθέτει ὅτι τὸν ἐξέλαβον ὡς ἐντόπιον, ἐπειδὴ ἦτον ἐνδεδυμένος μὲ δέρματα, ἐκράτει λόγχας, κλπ., καὶ δὲν ἠμπόρει νὰ λαλήσῃ τὴν μητρικὴν αὐτοῦ γλῶσσαν.

Οἱ νέοι του σύντροφοι ἐφρόντισαν νὰ τὸν νυμφεύσωσιν· ἀλλ' ἡ σύζυγος παρήτησεν αὐτόν, καὶ ὑπῆγε μετ' ἄλλου· διὰ τὴν ἀπιστίαν ὅμως ταύτην ἔχασε τὴν ζωὴν καὶ αὐτὴ καὶ ὁ ἐραστής. Ὁ Β — λέγει ὅτι δὲν ἔχει τέκνα, νόμιμα ἢ ἄνομα. Ἔκτοτε ὅμως ἔδειξε νεάνιδα, ὄχι τόσον μέλαιναν ὅσον αἱ λοιπαὶ, τὴν ὁποίαν ὀνομάζει θυγατέρα του.

ΤΙ ἀπαιτεῖται πρὸς εὐδαιμονίαν;—Σῶμα ὑγιὲς, καὶ πνεῦμα εὐχαριστημένον.

ΠΕΡΙ ΨΕΥΔΟΥΣ.

Ποῖος δὲν βδελύσσεται τὸν ψεύστην; Καὶ πόθεν προέρχεται οὗτος ὁ βδελυγμός; Ἡ αἰτία εἶναι πρόδηλος. Ὁ ψεύστης εἶναι γνήσιον τέκνον τοῦ διαβόλου, περὶ τοῦ ὁποίου τὸ Εὐαγγέλιον διαβεβαιόνει ὅτι ἀπαρχῆς ἦτο ψεύστης, καὶ δὲν ἔμενεν εἰς τὴν ἀλήθειαν. Εἶναι δὲ οὐχὶ μόνον ψεύστης, ἀλλὰ καὶ ὁ πατὴρ τοῦ ψεύδους. Ἀπὸ τὰς ἀναριθμήτους μυριάδας τῶν ψευδολογιῶν, ὅσαι εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἐλέχθησαν, τὴν πρώτην εἶπεν ὁ διάβολος εἰς τὴν Εὔαν εἰς τὸν κῆπον τῆς Ἐδέμ. Πόσα ἑκατομμύρια τῶν κατοίκων τοῦ κόσμου τούτου ἔμαθον τὴν χαμερπῆ καὶ διαβολικὴν τέχνην τοῦ ψεύδεσθαι ἀπὸ τὸν πατέρα τοῦ ψεύδους!

Ὁ προφήτης Ἠσαΐας παρεπονεῖτο ὅτι ἐν καιρῷ αὐτοῦ ἡ ἀλήθεια εἶχε πέσειν εἰς τὰς ὁδούς. Δὲν ἔπεσε καὶ εἰς τὰς ἡμετέρας ὁδοὺς καὶ ἀγορὰς καὶ σχολεῖα, καὶ εἰς τὰς οἰκογενείας ἡμῶν προσέτι; Διδάσκουν οἱ γονεῖς τὰ τέκνα των νὰ λαλῶσι πάντοτε τὴν ἀλήθειαν εἰς τὰ μικρὰ ὡς καὶ εἰς τὰ μεγάλα; Δὲν ἀληθεύει ὅτι γονεῖς τινὲς, πρὸ πολλοῦ διδαγμένοι αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ πατρὸς τοῦ ψεύδους, διδάσκουσι μὲ τὴν δύναμιν τοῦ παραδείγματος καὶ τὰ ἴδιά των τέκνα νὰ ψευδολογῶσιν; Ἀλλὰ τί φρικτότερον παρὰ ν' ἀκούῃ τις ψεῦδη ἀπὸ τὰ χείλη ἀνθρώπου, ἐπαγγελλομένου ὅτι εἶναι μαθητὴς Ἐκείνου ὅστις εἶναι ἡ Ἀλήθεια;

Λέγεται ὅτι ἐπρότεινάν ποτε εἰς τὸν βασιλέα Θεοδώριχον οἱ αὐλικοί του νὰ ἐξευτελίσῃ τὸ νόμισμα τῆς βασιλείας του. Ἀλλὰ γενναίως τοὺς ἀπεκρίθη, Τίποτε φέρον τὴν εἰκόνα μου δὲν θέλει ποτὲ ψευσθῆν. Τὸ νόμισμα ἦτον ἐντετυπωμένον μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ βασιλέως, καὶ δὲν ἤθελε νὰ συγχωρήσῃ νὰ κυκλοφορῇ ἡ εἰκὼν αὐτοῦ εἴτε μεταξὺ τῶν ἰδίων του ὑπηκόων εἴτε μεταξὺ ξένων, ψευδομένη ἑνῷ μετέβαινεν ἀπὸ χεῖρα εἰς χεῖρα.

Ὁ ἄνθρωπος ἐπλάσθη ἐν ἀρχῇ κατ' εἰκόνα Θεοῦ. Ὁ ἔνδοξος καὶ ἅγιος Θεὸς ἐνετύπωσε τὴν εἰκόνα ἑαυτοῦ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ θέλει τάχα συγχωρήσειν νὰ ψεύδεται ἀτιμωρητὶ ἡ εἰκὼν αὕτη; Πόσον εὐδαίμων ἤθελεν εἶσθαι ὁ κόσμος οὗτος, ἂν ἡ εἰκὼν αὕτη τοῦ Θεοῦ, τοῦ παγκοσμίου βασιλέως, ποτὲ δὲν ἐψεύδετο!

Ἡ ἀλήθεια εἶναι πάντοτε καλητέρα τῆς ψευδολογίας. Τὸ ψεῦδος εἰς οὐδὲν ἐπὶ τέλους χρησιμεύει. Ἂν οἱ ἄνθρωποι ἐλάλουν πάντοτε τὴν ἀλήθειαν καὶ οὐδὲν εἰμὴ τὴν ἀλήθειαν, πόσον εὐκόλως ἠμπόρουν νὰ ἐνεργῶνται ὅλαι αἱ βιωτικαὶ ὑποθέσεις; πόσος καιρὸς, ματαίως τώρα χανόμενος εἰς τὰς συναλλαγὰς, ἤθελε κερδαίνεσθαι, καὶ πόσα δεινὰ, ὁ καρπὸς καὶ ἡ ἀνταμοιβὴ τῆς ψευδολογίας, ἤθελον ἀποφεύγεσθαι!

Ἡ ὀργὴ καὶ ἡ κατάρα τοῦ Θεοῦ ἔπεσον ἀμέσως ἐπὶ τοῦ πρώτου ψεύστου εἰς τὴν Ἐδέμ. Ὁ Ἀνανίας καὶ ἡ Σαπφείρα ἐθανατώθησαν ἐν ἀκαρεῖ διὰ τὴν ψευδολογίαν των, καὶ τὸ Εὐαγγέλιον μᾶς βεβαιόνει ὅτι πάντες οἱ ψεῦσται, καὶ ἂν δὲν τιμωρηθῶσιν εἰς τὸν κόσμον

τοῦτον, θέλουν ἔχειν τὸ μερίδιόν των εἰς τὴν λίμνην ἡ ὁποία καίεται μὲ πῦρ καὶ θειάφιον. Εἶναι τὰ τέκνα τοῦ διαβόλου, καὶ θέλουν ἔχειν τὸ μέρος των μετ' αὐτοῦ.

ΟΡΕΞΙΣ ΤΩΝ ΖΩΩΝ ΔΙΑ ΤΟ ΑΛΑΣ.

Εἰς τὴν Ἀμερικὴν συνειθίζουν οἱ γεωργοὶ νὰ δίδωσιν ἅλας εἰς τοὺς βόας, τὰ πρόβατα, καὶ ἄλλα ζῶα οἰκιακά. Ἀκόμη καὶ εἰς τὰ μακρυνὰ καὶ νεοκατοίκητα μέρη τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, πᾶς ὁ ἔχων μίαν ἢ δύο ἀγελάδας καὶ ὀλίγα πρόβατα, ἂν ὁπωσοῦν λαμβάνῃ φροντίδα τοῦ ἰδίου αὐτοῦ συμφέροντος, ἔχει τακτικὴν συνήθειαν νὰ δίδῃ ἅλας εἰς αὐτά, μολονότι εἰς τινας τόπους τοῦ ἐνδοτέρου τῆς Ἀμερικῆς τὸ εἶδος τοῦτο εἶναι σπάνιον, καὶ κατὰ συνέπειαν ἀκριβὸν, καὶ δυσκόλως προμηθεύεται ἀπὸ τοὺς πτωχοτέρους τῶν κατοίκων· ἐσχάτως ὅμως, ἐπειδὴ μεγάλως ηὔξησεν ἡ μὲ τὸ ἐνδότερον συγκοινωνία διὰ τῆς κατασκευῆς σιδηροδρόμων, διωρύγων, κλπ., ἔγινε πολὺ εὐθηνοτέρα καὶ ἡ τοῦ ἀνεκτιμήτου αὐτοῦ εἴδους προμήθεια· ὥστε καὶ εἰς τὰ ἀπώτατα χωρία ἐπικρατεῖ σχεδὸν γενικῶς ἡ συνήθεια τοῦ δίδειν ἅλας εἰς τὰ ζῶα. Εἶναι δὲ τῳόντι ἀξιοθαύμαστος ἡ ἀδηφαγία, μεθ' ἧς κατατρώγουν αὐτὸ βόες καὶ πρόβατα, καὶ ἵπποι· καὶ ὄχι ὀλιγώτερον ἐκπληκτικὴ ἡ κατὰ συνέπειαν τῆς προθυμίας ταύτης ἀποκτωμένη ἐπ' αὐτῶν ἐπιῤῥοή. Κοπάδιον προβάτων ἢ ἀγέλη βοῶν δύναται πάραυτα νὰ συναθροισθῇ, ὡς διὰ μαγικῆς, ἀπὸ πᾶσαν γωνίαν εὐρυχώρου νομῆς, ἂν μόνον ἀκούσωσι τὴν φωνὴν ἢ ἴδωσι τὸ πρόσωπον τοῦ τὸ ἅλας βαστάζοντος· διότι μόλις λαμβάνωσι τὴν ἰδίαν ὅτι ἅλας ἔχει νὰ διανεμηθῇ, καὶ τρέχουσι σκιρτῶντα ὅσον δύνανται ταχύτερον. Μολονότι δὲ κοινῶς ἐναποτίθεται εἰς μικρὰς ποτίστρας, ἢ ἐπὶ σανίδων ἢ ὁμαλῶν πετρῶν, τόσην ὅμως ὄρεξιν τοῦ ἅλατος ἔχουσι τὰ ζῶα ταῦτα, ὥστε καὶ τὰ δειλότερα πλησιάζοντα λαμβάνουν αὐτὸ ἀπὸ τὴν χεῖρα τοῦ δίδοντος. Τερπνότατον εἶναι νὰ βλέπῃ τις διακόσια ἢ τριακόσια πρόβατα ἐρχόμενα εἰς τὴν φωνὴν τοῦ ποιμένος, βελάζοντα καὶ σκιρτῶντα, καὶ πανταχόθεν αὐτὸν στενοχωροῦντα. Ὡς δὲ πρὸς τοὺς βόας, κάποτε μόλις εἶναι ἀσφαλὲς νὰ ἐκβῇ τις εἰς τὴν νομὴν μὲ ἅλας εἰς τὰς χεῖράς του· διότι τόσον προθυμοῦνται νὰ λάβωσιν αὐτὸ, ὥστε δὲν ἀφίνουσι τὸν ἄνθρωπον νὰ τὸ ἀποθέσῃ ὅπου σκοπεύει, ἢ καὶ καταγῆς, ἂν οὐδὲν ἄλλο ἦναι πρόχειρον. Παμμεγέθεις βόες, μὲ μακρὰ φοβερὰ κέρατα, εἶναι τραχεῖς σύντροφοι ὅταν στενῶς τινὰ περικυκλώσωσι· συμβαίνει δὲ κάποτε νὰ δοκιμάσῃ τις μεγίστην δυσκολίαν ἕως νὰ εὐχαριστήσῃ τοὺς τρομεροὺς φίλους του. Εἰς τὴν αὐτὴν ἐπιῤῥοὴν ὑπόκεινται καὶ οἱ ἵπποι, μολονότι σπανίως δεικνύουσι τοσαύτην κλίσιν. Ὡραῖόν τι καὶ γενναῖον ἄλογον, τὸ ὁποῖον πρὸ χρόνων ἠγόρασα, ἦτο καταρχὰς δειλὸν καὶ δυσάγωγον. Τὸ θέρος ἀφίνετο νὰ βόσκῃ ὁ ἵππος οὗτος εἰς τὰς νομὰς ἐλευθέρως μετὰ δύο ἢ τριῶν ἄλλων· μολονότι δὲ οἱ σύντροφοι αὐτοῦ ἦσαν ἡμερώτατοι, αὐτὸς δυσκολώτατα ἐκαπιστρόνετο ἐνῷ οὕτω περιέτρεχε λυτός. Εἰς μάτην τὸν προσεφέρετο βρόμη, ἀραβόσιτος, καὶ ἄλλα ἑλκυστικά· ἀλλ' ἀφοῦ ἅπαξ ἐγεύθη τὸ ἅλας, εὐθὺς ὑπεδουλώθη εἰς τὸ πάθος του· ἡ μαγικὴ αὐτοῦ δύναμις ἦτο θαυμαστή, διότι ἀπ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὁποιοσδήποτε οἰκιακὸς ἠμπόρει εὐκόλως νὰ τὸν δουλαγωγήσῃ, προσφέρων εἰς αὐτὸν ἡμίσειαν οὐγγίαν ἅλατος. Τῳόντι δὲν ἦτο χρεία νὰ τὸν κολακεύσῃ τις, ὥστε νὰ στίρξῃ νὰ πιασθῇ· ἐξ ἐναντίας, αὐτὸς ἑκουσίως ἤρχετο εἰς τὸν δουλαγωγόν του, καὶ ἐπροσπάθει, κολακεύων αὐτὸν, νὰ τοῦ ἀφαιρέσῃ τὸ ἅλας.

Συνειθίζουσι περιπλέον οἱ Ἀμερικανοὶ γεωργοὶ νὰ ῥαντίζωσιν ἅλας ἐπὶ τοῦ ξηροχόρτου ἐν ᾧ καιρῷ ἀποταμιεύουν αὐτό. Ὁπόταν μὲν ἦναι ξηρὸν τὸ χόρτον, στοχάζονται ὅτι τὸ ἅλας κάμνει αὐτὸ ὑγρότερον· ἀπ' ἐναντίας δὲ, ὁπόταν ἦναι ἀτελῶς ἐξηραμμένον, πιστεύουν ὅτι ὁ ῥαντισμὸς τοῦ ἅλατος συντείνει εἰς τὸ νὰ ἐμποδίζῃ τὴν μοῦχλαν, πάντοτε ὅμως καθιστᾷ αὐτὸ νοστιμώτερον εἰς τὰ ζῶα· καὶ ἂν τὸ ἅλας ἦναι τῳόντι ὠφέλιμον εἰς πρόβατα καὶ βόας (καὶ εἰς τὸ ἐνδότερον τῆς Ἀμερικῆς ἀναμφιβόλως εἶναι τοιοῦτον) καλόν τι βέβαια προξενεῖται. Ἐνίοτε, ὁπόταν ὑπάρχῃ ἔλλειψις χόρτου, παρακινοῦσι τὰ ζῶά των οἱ γεωργοὶ νὰ τρώγωσι παντὸς εἴδους ἄχυρα, μὲ ἁλμυρὸν ὕδωρ αὐτὰ ῥαντίζοντες.

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΗ.

ΔΥΝΑΤΑΙ τις νὰ εἴπῃ ὅτι αἱ χῶραι εἶναι πολυάνθρωποι (ἂν ἄλλαι περιστάσεις ὑπάρχωσιν αἱ αὐταί) κατὰ τὴν ποσότητα τῆς ἀνθρωπίνου τροφῆς τὴν ὁποίαν παράγουν, ἢ τὴν ὁποίαν δύνανται ν' ἀποκτήσωσι· καὶ εὐδαίμονες κατὰ τὴν ἐλευθεριότητα μὲ τὴν ὁποίαν ἡ τροφὴ αὕτη διαιρεῖται, ἢ τὴν ποσότητα τὴν ὁποίαν ἀγοράζει ἐν ἡμεροκάματον. Οἱ σιτοφόροι τόποι εἶναι πολυανθρωπότεροι τῶν κτηνοτροφούντων, καὶ οἱ ὀρυζοφόροι πολυανθρωπότεροι τῶν σιτοφόρων. Ἀλλ' ἡ εὐδαιμονία των δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ὀλιγανθρωπίαν ἢ τὴν πολυανθρωπίαν, τὴν πενίαν ἢ τὰ πλούτη των, τὴν νεότητα ἢ τὸ γῆρας των· ἀλλ' ἀπὸ τὴν ἀναλογίαν, ἥτις ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς τροφῆς. Ἐν γένει δὲ κάλλιστα ἔχει αὕτη ἡ ἀναλογία εἰς νέας ἀποικίας, ὅπου αἱ γνώσεις καὶ ἡ βιομηχανία τοῦ παλαιοῦ κράτους ἐπενεργοῦσιν εἰς τὴν καρποφόρον ἀνεξάντλητον γῆν τοῦ νέου. Εἰς ἄλλας περιστάσεις, ἡ νεότης ἢ τὸ γῆρας ἐπικρατείας τινὸς δὲν σημαίνει πολὺ κατὰ τοῦτο. Πιθανὸν ὅτι ἡ τροφὴ τῆς Μεγάλης Βρετανίας διαιρεῖται κατὰ ἐλευθεριωτέρας μερίδας τὴν σήμερον εἰς τοὺς κατοίκους αὐτῆς παρὰ πρὸ δεκαετηρίδων, τριακονταετηρίδων, ἢ τετρακοσιετηρίδων ἐτῶν. Φαίνεται δὲ καὶ ὅτι οἱ πτωχοὶ καὶ ὀλιγάνθρωποι ὀρεινοὶ τόποι τῆς Σκωτίας πάσχουσι μᾶλλον ἀπὸ περίσσειαν πληθυσμοῦ παρὰ τὰ πολυανθρωπότατα μέρη τῆς Εὐρώπης.

ΦΡΕΝΟΛΗΨΙΑ.—Τὸν ἀκόλουθον ὑπολογισμὸν κάμνει ὁ Brière de Boisemont εἰς τὴν «Διατριβὴν αὐτοῦ περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ Πολιτισμοῦ ὡς πρὸς τὴν Φρενοληψίαν»—Εἰς τὸ Λονδῖνον ὑπάρχει 1 φρενοληπτος εἰς κάθε 200 ἄτομα· εἰς τοὺς Παρισίους, 1 εἰς 222· εἰς τὴν Πετρούπολιν, 1 εἰς 3133· εἰς τὴν Νεάπολιν, 1 εἰς 720· εἰς τὴν Ῥώμην, 1 εἰς 418· εἰς τὰ Μεδιόλανα, 1 εἰς 242· εἰς τὸ Τουρῖνον, 1 εἰς 434· εἰς τὴν Φλωρεντίαν, 1 εἰς 338· εἰς τὸ Μάδριτον, 1 εἰς 3350· εἰς τὴν Δρέσδην, 1 εἰς 490· εἰς δὲ τὸ Κάϊρον, 1 εἰς 30,714.

ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ, 1841.] [ΑΡΙΘ. 58.

ΤΟ ΠΕΚΙΝΟΝ.

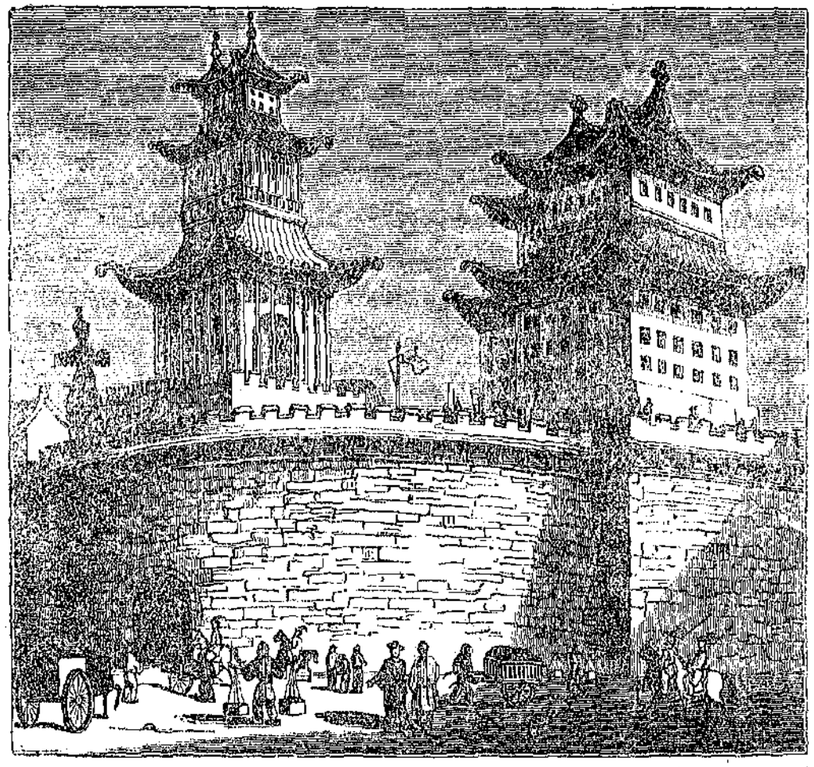

Ἡ Βόρειος Πύλη τοῦ Πεκίνου.

Εἰς Σελ. 82 καὶ 106 τοῦ Δ'. Τόμου τῆς Ἀποθήκης κατεχωρήσαμεν δύο ἄρθρα περὶ τῶν Κινικῶν Πόλεων, καὶ ἰδιαιτέρως περιγραφὴν τοῦ Πεκίνου. Ὅθεν ὀλίγα τινὰ μόνον ἐπισυνάπτομεν εἰς τὴν προτεταγμένην εἰκόνα, ὡς πρὸς ἀνάμνησιν.

Τὸ Πεκῖνον, ἡ πρωτεύουσα τῆς Κίνας, καὶ ὁ τόπος τῆς τοῦ αὐτοκράτορος διατριβῆς, κεῖται πλησίον τῆς βορειανατολικῆς κόγχης τοῦ βασιλείου, ἐντὸς πεντήκοντα μιλίων ἐκ τοῦ μεγάλου τείχους. Ὡς δ' αἱ πλειότεραι τῶν ἄλλων Κινικῶν πόλεων, εἶναι κανονικῶς ῥυμοτομημένη. Δύο ἀγυιαὶ, τεσσάρων μιλίων τὸ μῆκος, καὶ ἑκατὸν εἴκοσι ποδῶν τὸ πλάτος, ἐκτείνονται ἀπὸ τῆς νοτίου εἰς τὴν βόρειον πύλην, διατέμνονται δ' ἀπὸ δύο ἄλλας ἰσομήκεις καὶ ἰσοπλατεῖς. Αἱ λοιπαὶ ὁδοὶ εἶναι μικραὶ, καὶ ἐμποροῦν νὰ θεωρῶνται μόνον ὡς στενωποί. Ὅλαι εἶναι ἄστρωται, καὶ καλύπτονται μὲ ἄμμον καὶ χῶμα· φυλάσσονται ὅμως καθαριώταται, καὶ βρέχονται συνεχῶς. Αἱ κυριώτεραι ὁδοὶ συνίστανται σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου ἀπὸ σειρὰς ἐργαστηρίων, τὰ ὁποῖα εἶναι βαμμένα, χρυσωμένα, καὶ μεγαλοπρεπῶς ἐστολισμένα. Γα-

λανὸν καὶ πράσινον, ὁμοῦ καὶ χρυσοῦν, εἶναι τὰ ἐπικρατοῦντα χρώματα ἐπὶ τῶν τοίχων. Τὸ κανονικὸν σχῆμα τῶν ὁδῶν, αἱ πεδιναὶ στέγαι, καὶ τὰ πρὸς καλλωπισμὸν ποικίλα σημεῖα, κάμνουσι τὸ Πεκῖνον νὰ φαίνεται ὡς μέγα τι στρατόπεδον. Αἱ ὁδοὶ γέμουσι πάντοτε ἀπὸ ἀνθρώπους, ἐξ αἰτίας μάλιστα τῶν πολυαρίθμων τεχνῶν αἵτινες ἐνεργοῦνται εἰς τὸ ὕπαιθρον. Τὰ πολυάριθμα κινητὰ ἐργαστήρια τῶν χαλκέων, κουρέων, καὶ πεδιλοποιῶν· αἱ σκηναὶ καὶ καλύβαι ὅπου ἐκτίθενται εἰς πώλησιν τέϊ, ὀπῶραι, ὀρύζιον, καὶ ἄλλα βρώσιμα· αἱ ἀγέλαι τῶν ἐκ τῆς Ταταρίας ἀνθρακοφόρων ἀρομάδων, καὶ τὰ πλήρη λαγανικῶν χειροκίνητα φορεῖα, μικρόν τι μόνον διάστημα ἀφίνουσι κενόν.

Τὸ Πεκῖνον εἶναι ὀχυρὰ πόλις, κατὰ τὸ Κινικὸν σύστημα. Τεῖχη περικυκλοῦσιν αὐτὴν, 30 πόδας ὑψηλὰ καὶ 25 παχέα εἰς τὴν βάσιν των, μὲ τετραγωνικοὺς πύργους ἐκ διαλειμμάτων τοποθετημένους. Τὸ αὐτοκρατορικὸν παλάτιον εἶναι περίβολος ἐντὸς τῆς πόλεως, ἐσχηματισμένος ὑπὸ τοῦ καλουμένου Κιτρίνου Τείχους. Τὸ ἐν αὐτῷ διάστημα, ὡς ἓν μίλιον μακρὸν, καὶ ὡς τρία τέταρτα τοῦ μιλίου πλατύ, εἶναι τεχνητῶς κατεσκευασμένον εἰς μίμησιν τῆς ἀγροτικῆς φύσεως. Τὸ δ' ἔξω τῆς πόλεως αὐτοκρατορικὸν παλάτιον παριστάνει τὰ αὐτὰ θεάματα, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἐκτεταμένα, διότι καλύπτει περιοχὴν 100 τετραγωνικῶν μιλίων. Ὁ πληθυσμὸς τοῦ Πεκίνου λέγεται ὅτι ἀναβαίνει εἰς 3,000,000.

ΤΟ ΕΝ ΒΑΚΟΥ ΑΚΟΙΜΗΤΟΝ ΠΥΡ.

Το ἐπὶ τῆς Κασπίας Θαλάσσης μικρὸν ἀκρωτήριον Ἄψερον εἶναι ἀπὸ τοὺς πλέον ἀλλοκότους τόπους τῆς γῆς. Κεῖται δὲ εἰς τὴν Γεωργίαν, καὶ πρὶν μὲν ἐλογίζετο τῆς Ἀσίας μέρος· ἀλλ' ἀφοῦ κατέστη Ῥωσσικὴ ἐπαρχία, θεωρεῖται ὡς ἄνηκον εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ἀκρωτηρίου εἶναι ἄκαρπος, σχεδὸν ἄνυδρος, καὶ πάντη ἄδενδρος. Τὸ χῶμα εἶναι ἐμπεπλησμένον ἀπὸ νάφθαν, εὐφλόγιστον ἀσφαλτῶδες ἔλαιον, τὸ ὁποῖον εἴς τινα μέρη ἀναβαίνει αὐτόματον εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ προσέτι εὑρίσκεται σχεδὸν ὅπου καὶ ἂν ἠθελέ τις σκάψειν. Πολλαχοῦ ἐξέρχεται ἀπὸ τρύπας τῆς γῆς πάμπολυ ἀέριον (gas), ὅμοιον κατὰ τὴν φύσιν μὲ τὸ ἀέριον τῶν ἀνθράκων ἢ τοῦ ἐλαίου· μεταχειρίζονται δ' αὐτὸ οἱ κάτοικοι ὥστε νὰ φωτίζωσι τὰ δωμάτιά των, διὰ σωλήνων αὐτὸ ἄγοντες· καὶ προσέτι ὡς πῦρ, διὰ νὰ μαγειρεύωσι τὰς τροφας, νὰ θερμαίνωσι τὰς κατοικίας των, καὶ δι' ἄλλα πολλά. Ἔχει δὲ τὸ κέντρον τῆς ἐνεργείας της ἡ πυρώδης αὕτη ὕλη πλησίον τῆς κωμοπόλεως Βακοῦς, ἥτις εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς περιοχῆς.

Οἱ ἀρχαῖοι Πέρσαι ἦσαν πυρολάτρεις· ἐπροσκύνουν δὲ τὸν ἥλιον ὡς πηγὴν τοῦ πυρὸς, καὶ διετήρουν ἀκοίμητα πυρὰ ὡς ἀντιπρόσωπον αὐτοῦ εἰς τὸ διάστημα τῆς ἀπουσίας του. Ἡ πρόοδος τῆς Μωαμεθανικῆς θρησκείας ἔσβεσε, κατὰ μέγα μέρος, τὴν πίστιν τῶν πυρολατρευτῶν· ἀλλ' εὑρίσκονται ἀκόμη διεσκορπισμένα εἰς τὴν Περσίαν λείψανά τινα τῆς ἀρχαίας αἱρέσεως, καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν ὀπαδῶν αὐτῆς κατοικοῦσι πρὸ πολλοῦ εἰς τὰς Ἰνδίας, ἐξαιρέτως εἰς τὴν Βομβαίην, ὅπου συγκροτοῦν εὐϋπόληπτον καὶ σημαντικὸν μέρος τοῦ πληθυσμοῦ. Εἰς ἀνθρώπους τοῦ τοιούτου φρονήματος τὸ ἐν Βακοῦ διηνεκὲς πῦρ ἤθελεν εἶσθαι φυσικὰ ἐλκυστικὸν ἀντικείμενον· ὅθεν καὶ ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων εὑρίσκομεν ἐκεῖσε κατάστημά των. Περιέφραξαν μὲ ὑψηλὸν τοῖχον τόπον τινὰ, ὅθεν ἐξέρχεται μεγίστη ποσότης ἀερίου, τὸ ὁποῖον ἔχουσι πάντοτε ἀναμμένον. Τὸ μέρος τοῦτο περιέγραψαν διάφοροι περιηγηταὶ, ἐξ ὧν ὁ ἔσχατος, Ῥῶσσος, τοῦ ὁποίου τὸ ἡμερολόγιον ἐξεδόθη τὸ 1833, ἔφθασεν εἰς τὸν τόπον ἐν καιρῷ νυκτός. "Μακρόθεν," λέγει, "ἱκανὴν ὥραν πρὶν φθάσωμεν, εἴδομεν τὰς φλόγας. Ἦτο δὲ παράξενον θέαμα· κατὰ πρῶτον ἐφάνησαν τέσσαρες κυριώτεραι γλῶσσαι· ὅσον δ' ἐπλησιάζομεν, ἤρχισαν νὰ φαίνωνται ἀρκεταὶ μικρότεραι ἀναβαίνουσαι ἀπὸ τὴν γῆν. Αἱ τέσσαρες γλῶσσαι ἀνέβαινον ὑψηλότατα, καὶ κατεφώτιζον ἅπασαν τὴν περίχωρον, ἥτις εἶναι ἄκαρπος καὶ ἔρημος. Ἐπὶ τέλους, εἴδομεν ὑψηλὸν τοῖχον ἐκ λευκῆς πέτρας, ὑπεράνω τοῦ ὁποίου ἀνέβαινον τέσσαρες μεγάλοι σωλῆνες ὡς καπνοδόχαι· ἀπὸ τοὺς σωλῆνας τούτους ἐξήρχοντο οἱ στύλοι τῆς φλογὸς, τοὺς ὁποίους πρῶτον εἴδομεν. Εἰς μαγευμένον τι παλάτιον μᾶς ἐφάνη ὅτι πλησιάζομεν."

Ἀγνοεῖται μὲν ὁποία ἦτον ἡ κατάστασις τοῦ τόπου τούτου εἰς πολλὰ μεμακρυσμένην ἐποχήν· ἀλλὰ περιγράφει αὐτὸν ὁ Ἄραψ συγγραφεὺς Μασσούδης, ὅστις ἤκμαζε πρὸ 900 ἐτῶν. Λέγει ὅτι ἀπὸ χωρίον τι ἐν Βακοῦ, ἔμπλεων λευκῆς νάφθης, ἀναβαίνει στήλη φλογὸς εἰς μέγιστον ὕψος, ὁρατὴ πανταχόθεν 100 παρασάγγας μακράν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ παρασάγγης πρέπει, τὸ ἐλάχιστον, νὰ ὑπερβαίνῃ ἓν μίλιον, καὶ πιθανῶς τρία ἢ τέσσαρα, ἐμπορεῖ τις εὐλόγως νὰ ὑποπτευθῇ Ἀσιατικὸν ὕφος ὑπερβολῆς, τόσον εἰς τὸν προηγούμενον ὑπολογισμὸν, ὅσον καὶ εἰς τὸν ἑπόμενον, πλὴν ἂν ἔκτοτε ἤλλαξαν μεγάλως τὰ πράγματα·—"Κάμνει κρότον ὡς βροντῆς, καὶ ἀναρρίπτει πυριφλεγεῖς πέτρας ἐωσοῦ δὲν φθάνει ἀνθρώπου ὄμμα."

Οὐδεὶς Εὐρωπαῖος συγγραφεὺς ἔκαμε μνήμην τοῦ τόπου τούτου, καθ' ὅσον γνωρίζομεν, ἀρχότερα τοῦ Ῥώσσου περιηγητοῦ Ἀλεξάνδρου Νικιτίν, ὅστις εἶδεν αὐτὸν ἐνῷ ἐπορεύετο εἰς τὰς Ἰνδίας τὸ 1470· λέγει δὲ ἁπλῶς ὅτι εἶδεν εἰς τὴν Βακοῦ τὸ αἰωνίως καιόμενον πῦρ.

Οἱ ἐν Βακοῦ πυρολάτρεις διατρίβουν ἐν γένει εἰς τὸ νοσερὸν τοῦτο μέρος πλειότερον ἢ ὀλιγώτερον χρόνον, κατὰ τὴν θερμότητα τῆς πίστεώς των. Ἡ βραχυτέρα διατριβὴ εἶναι πενταετής· πολλοὶ στέκουν ὀκτὼ ἔτη, ὀλίγοι δέ τινες, ὡς ἅγιοι θεωρούμενοι, μέχρι θανάτου. Ἐπειδὴ ὁ Ῥῶσσος περιηγητὴς καλεῖ αὐτοὺς Ἰνδοὺς, πιθανὸν ὅτι ἕλοι εἶναι ἀπὸ τὰς Ἰνδίας. Ζῶσι δὲ μόνον ἀπὸ λαχανικὰ, τὰ ὁποῖα καλλιεργοῦν ἰδιοχεί-

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΤΗΣ ΤΑΦΗΣ ΚΑΤΑ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ ΑΙΩΝΑΣ ΚΑΙ ΧΩΡΑΣ.

Το ἔθιμον τοῦ παραχώνειν ἢ θάπτειν τοὺς νεκροὺς φαίνεται ἀρχαιότατον· πιθανὸν ὅτι ἐξ ἀρχῆς ἐπροτιμήθη ὡς ἡ φυσικωτέρα καὶ ἁπλουστέρα μέθοδος. Τὸ δὲ θάπτειν οἰκογενείας εἰς τὸν αὐτὸν τόπον προῆλθεν ἀπὸ τὸ ἔμφυτον εἰς τοὺς ἀνθρώπους αἴσθημα τῆς συγγενικῆς στοργῆς, καὶ ἀπὸ τὰς σκοτεινὰς καὶ ἀορίστους ἰδέας τῶν παλαιῶν περὶ τῆς ψυχῆς, τῆς ἀναστάσεως, καὶ τῆς μελλούσης ζωῆς.

Ἀξιοπαρατήρητον εἶναι ὅτι καὶ ἐπὶ Ἀβραὰμ ὑπῆρχον ἤδη νεκροταφεῖα οἰκογενειῶν, ὡς φαίνεται ἀπὸ Γεν. κγ'. 6. "Βασιλεὺς παρὰ Θεοῦ σὺ εἶ ἐν ἡμῖν· ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς μ ν η μ ε ί ο ι ς ἡ μ ῶ ν θάψον τὸν νεκρόν σου· οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν οὐ μὴ κωλύσει τ ὸ μ ν η μ ε ῖ ο ν α ὐ τ ο ῦ ἀπὸ σοῦ, τοῦ θάψαι τὸν νεκρόν σου ἐκεῖ." Οἱ δὲ μετὰ πολλὰ ἔτη ἀφελεῖς καὶ κατανυκτικοὶ λόγοι τοῦ Ἰακὼβ ἱκανῶς ἐξηγοῦσι τὰ αἴτια, ὅσα εἰς τὸ ἔθιμον τοῦτο παρακινοῦσι τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὰ ὁποῖα κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θέλουν ἐξακολουθεῖν νὰ διατηρῶσιν αὐτὸ, τοὐλάχιστον μέχρι βαθμοῦ τινος, διὰ πολλοὺς ἀκόμη αἰῶνας. "Θ ά ψ α τ έ μ ε μ ε τ ὰ τ ῶ ν π α τ έ ρ ω ν μ ο υ ἐν τῷ σπηλαίῳ, ὅ ἐ σ τ ι ν ἐν τῷ ἀγρῷ Ἐφρὼν τοῦ Χετταίου· ἐ κ ε ῖ ἔθαψαν Ἀβραὰμ καὶ Σάῤῥαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· ἐ κ ε ῖ ἔθαψαν Ἰσαὰκ καὶ Ῥεβέκκαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· ἐ κ ε ῖ ἔ θ α ψ α Λ ε ί α ν." Γεν. μθ'. 29, 31. Ἐκ πολυαρίθμων τόπων εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην καὶ εἰς τὴν ἐξωτερικὴν ἱστορίαν γίνεται δῆλον, ὅτι ἡ τελετὴ αὕτη ἐκρίνετο πλείστου λόγου ἀξία, καὶ ὅτι μεγίστη καταισχύνη παρηκολούθει τὴν ἔλλειψιν αὐτῆς. Οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐφρόνουν ὅτι, πρὶν καθῇ τὸ σῶμα ἡ ταφῇ, ἦτον ἀδύνατον νὰ ἡσυχάσῃ ἡ νὰ εὐδαιμονήσῃ ἡ ψυχή. Ὁ Τωβὶτ περιήρχετο μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς αὐτοῦ θάπτων τὰ νεκρὰ σώματα τῶν φονευθέντων ὁμογενῶν του· Ἑλληνικαί τινες τραγῳδίαι (ἐξαιρέτως ἡ Ἀντιγόνη τοῦ Σοφοκλέους) περιστρέφονται κυρίως εἰς ἔριδα περὶ τοῦ δικαιώματος τῆς ταφῆς· οἱ Ἀθηναῖοι, εὑρισκόμενοι εἰς τὴν ἀκμὴν τοῦ πολιτισμοῦ των, ἐθανάτωσαν ἐννέα στρατηγοὺς ἐνδόξως ναυμαχήσαντας κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων εἰς τὰς Ἀργινούσσας, ἐπὶ προφάσει ὅτι παρημέλησαν τὸν ἐνταφιασμὸν τῶν φονευθέντων· καὶ ὁ Δαβὶδ μεγάλως ἐπήνεσε τοὺς διασώσαντας τὸ σῶμα τοῦ βασιλέως ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἀπέδωκεν εἰς αὐτὸ τὰς τελευταίας τιμάς. (Β'. Βασιλ. β'. 5.)

Τὸ καίειν τοὺς νεκροὺς ἦτον ἀρχαιοτάτη συνήθεια, μολονότι ὄχι ὅσον ἡ τοῦ θάπτειν. Πόθεν ἔλαβεν ἀρχὴν, εἶναι δυσεξήγητον· ἀλλ' ἴσως ἐκ τῶν ὁλοκαυτωμάτων. Τὸ σῶμα τοῦ Σαοὺλ ἐκάη, τὰ δὲ ὀστᾶ του ἐτάφησαν· σημειωτέον δὲ ὅτι πρῶτον παράδειγμα πυροπολήσεως νεκροῦ εὑρίσκομεν τοῦτο παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις, οἵτινες πιθανὸν ὅτι ἐδανείσθησαν αὐτὸ, ὡς καὶ πολλὰς ἄλλας δεισιδαιμονίας, ἐκ τῶν περὶξ εἰδωλολατρῶν. Τὸ καίειν ἐνεργεῖται ἀκόμη καθ' ὅλην τὴν Ἰνδίαν, εἰς τὴν Ἰαπονίαν, Ταρταρίαν, Σιάμην, καὶ ἀλλαχοῦ τῆς ἀνατολικῆς καὶ μεσημβρινῆς Ἀσίας, πρότερον δ' ἐπεκράτει καὶ εἰς τὰς ἀρκτῴας χώρας τῆς Εὐρώπης. Παλαιότατα ὑπῆρχεν εἰς τοὺς Ἕλληνας καὶ Ῥωμαίους, ἀλλὰ κατ' οὐδένα τρόπον δὲν ἀπέκλειε τὴν ἁπλῆν παράχωσιν. Βάρβαρά τινα ἔθνη ἐξέθετον τὰ σώματα τῶν νεκρῶν ἄταφα καὶ ἄκαυστα. Τοῦτο ἔπραττον οἱ ἀρχαῖοι Σκύθαι, οἵτινες ἐκρέμαζον αὐτὰ εἰς δένδρα· καὶ τὴν σήμερον ἀκόμη, οἱ Ὀταχειτανοὶ, καὶ ἄλλοι νησιῶται τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ, ἀφίνουσι τοὺς νεκροὺς αὐτῶν εἰς τὴν ἐνέργειαν τῆς ἀτμοσφαίρας, ὑπὸ μικρὰ ἠνεωγμένα στεγάσματα, ἢ ἐπὶ χαμηλῶν σανιδωμάτων, αὐτοὺς θέτοντες. Τὸ ἀλλόκοτον τοῦτο ἔθιμον δὲν προέρχεται διόλου ἀπὸ ἀμέλειαν· ἐξ ἐναντίας, ἡ πλέον σταθερὰ περιποίησις δίδεται εἰς τὰ φθειρόμενα λείψανα· ἀλλ' ἴσως ἐγεννήθη ἐκ τῆς ἀθελησίας τῶν ἐπιζώντων ν' ἀποκλείσωσι διαπαντὸς ἀπὸ τὴν ὄψιν τὰς ἠγαπημένας ἢ θαυμαζομένας μορφάς.

Μετὰ τὴν σύντομον ταύτην θεωρίαν τῶν διαφόρων τρόπων, καθ' οὓς οἱ νεκροὶ διατίθενται, θέλομεν ἐπομένως ἐξετάσειν τοὺς τόπους τῆς ταφῆς καὶ τῆς καύσεως, καὶ τελευταῖον τὰ πρὸς τιμὴν τῶν νεκρῶν τελούμενα εἰς διαφόρους χώρας καὶ εἰς διαφόρους ἐποχάς.

Τοπάλαι φαίνεται ὅτι δὲν ὑπῆρχέ τι προσδιωρισμένον ὡς πρὸς τὸν τόπον τοῦ θάπτειν τοὺς νεκρούς. Μνημεῖα εὑρίσκοντο εἰς τὰς πόλεις καὶ εἰς τὰς ἐξοχὰς, ἐπὶ τῶν λεωφόρων, εἰς τοὺς κήπους, καὶ ἐπὶ τῶν ὀρέων. Οἱ τάφοι τῶν Βασιλέων τοῦ Ἰούδα ἦσαν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ εἰς τοὺς βασιλικοὺς κήπους. Τὸ μνῆμα, τὸ ὁποῖον εἶχε προβλέψειν δι' ἑαυτὸν Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, καὶ ὅπου ἔθηκε τὸ σῶμα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ἦτον εἰς τὸν κῆπόν του· τὸ τῆς Ῥαχὴλ ἦτον ἐπὶ τῆς λεωφόρου, τῆς ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Βηθλεέμ· οἱ Βασιλεῖς τοῦ Ἰσραὴλ εἶχον τὰ νεκροταφεῖά των εἰς τὴν Σαμάρειαν· ὁ Σαμουὴλ καὶ ὁ Ἰωὰβ ἐτάφησαν εἰς τοὺς ἰδίους αὐτῶν οἴκους· ὁ Μωϋσῆς, ὁ Ἀαρὼν, ὁ Ἐλεάζαρ, καὶ ὁ Ἰησοῦς Ναυῆ, εἰς ὄρη· ἡ Δεββῶρα, ὑπὸ δένδρον· ὁ Μανασσῆς καὶ ὁ Ἀμὼν εἰς τὸν κῆπον τοῦ Ὀζά. Τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων ἡ συνήθεια φαίνεται ὅτι ἦτον ἐξίσου ποικίλη· κάμμίαν ὅμως προτίμησιν δὲν ἔδιδον εἰς τὴν περιοχὴν τῶν ναῶν. Οἱ Ἰουδαῖοι, Ἕλληνες, καὶ Ῥωμαῖοι, πάντοτε ἔθαπτον τοὺς νεκροὺς αὐτῶν ἔξω τῶν τειχῶν τῆς πόλεως· ἐλογίζετο δὲ μέγιστον προνόμιον νὰ ταφῇ τις ἐντὸς αὐτῶν· αἱ Ἑστιάδες παρθένοι, καὶ ὀλίγοι τινὲς εὐγενεῖς Ῥωμαῖοι, ἐθάπτοντο τοιουτοτρόπως. Εἶχον δὲ καὶ μερικὰ καὶ δημόσια νεκροταφεῖα εἰς τὰ περὶξ τῆς πόλεως. Οἱ Τοῦρκοι θάπτουσι παρὰ τὴν λεωφόρον μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι θέλουν προσεύχεσθαι οἱ διαβάται ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν τεθνηκότων· ἔχουσι δὲ πολλάκις καλῶς κεκοσμημένα τὰ μνημεῖά των. Οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ δὲν ἔθαπτον κατ' ἀρχὰς εἰς τὰς πόλεις· τὴν σήμερον τινὲς θάπτουν εἰς τὰς ἐκκλησίας, μὲ πρόδηλον βλάβην τῆς ὑγείας τῶν ἐκκλησιαζομένων

καὶ τῶν παροικούντων· ἄλλοι εἰς κοιμητήρια μᾶλλον ἢ ἤττον ἀπομεμακρυσμένα τῶν ἀνθρωπίνων κατοικιῶν. Οἱ Αἰγύπτιοι γενικῶς ἔθαπτον εἰς σπήλαια. Οἱ Ἰνδοὶ δὲν ἔχουσι προσδιωρισμένους τόπους, ὡς ἐπιτοπλεῖστον εἰς τὸν Γάγγην τὰ λείψανα ῥίπτοντες μετὰ τὴν πυρπόλησιν. Οἱ Γουέβραι, ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Περσῶν, καὶ οἱ ἐν ταῖς Ἀνατολικαῖς Ἰνδίαις Παρσεῖς, τῶν ὁποίων ἡ κατεγωγὴ ὑποτίθεται ὡς κοινὴ οὖσα, ἐκθέτουσι τοὺς νεκροὺς αὐτῶν εἰς ἀνεῳγμένους πύργους, νὰ καταβρωθῶσιν ὑπὸ σαρκοφάγων ὀρνέων, κατὰ τὴν ἱστορουμένην συνήθειαν τῶν προγόνων των.

Θέλομεν τώρα στοχασθῆν τὰς διαφόρους ἱεροπραξίας, καθ' ἃς ἐτελεῖτο καὶ τελεῖται ὁ ἐνταφιασμὸς εἰς διάφορα ἔθνη καὶ διάφορα θρησκεύματα.

Οἱ Ἰουδαῖοι φαίνεται ὅτι κρατοῦσιν ἀκόμη τὰς παλαιὰς αὐτῶν ἐπικηδείους τελετάς. Ἅπαντες οἱ παρευρισκόμενοι ὅταν τις ἐκπνεύσῃ σχίζουσι τὰ ἱμάτιά των. Ὁ νεκρὸς ἑπομένως τίθεται ἐπὶ σινδόνος ἐξηπλωμένης ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, μὲ τὸν ἀντίχειρα ἐστραμμένον ἐντὸς εἰς τὴν χεῖρα, καὶ μὲ κηρίνην λαμπάδα ἀνάπτουσαν παρὰ τὴν κεφαλὴν ἢ τοὺς πόδας. Ἀφοῦ νίψωσι τὸν τεθνηκότα, περιβάλλουσιν εἰς αὐτὸν καθαρὸν χιτῶνα (ὑποκάμισον), ἄνω δὲ τοῦ χιτῶνος λινοῦν τι ἔνδυμα, τὸ ὁποῖον ἐφόρει κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πανδήμου ἐξιλασμοῦ· ἔπειτα, ῥοῦχόν τι τετράγωνον θυσανωτὸν (μὲ φούντας)· τελευταῖον, λευκὸν κάλυμμα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ τὸ σάβανον. Οἱ συγγενεῖς συνοδεύουν αὐτὸν εἰς τὸν τάφον. Τοπάλαι ἐμίσθονον γυναῖκας νὰ θρηνολογῶσι, καὶ μουσικοὺς οἵτινες πενθίμως ἔπαιζον ὄργανα. Εἰς τὸν τόπον τοῦ ἐνταφιασμοῦ, κατατίθεται τὸ φέρετρον ἐπὶ τῆς γῆς· ἔπειτα, ἂν ὁ τεθνηκὼς ἦτο σημαντικὸν ὑποκείμενον, γίνεται λόγος ἐγκωμιαστικὸς, μετὰ δὲ ταῦτα περιέρχονται δεκάκις τὸν τάφον, ἀπαγγέλλοντες προσευχὴν ἀρχίζουσαν, "Θεὸς, ἀληθινὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ πᾶσαι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ κρίσεις, κτλ." Δευτερ. λβ'. 4. Τὸ σῶμα καταβιβάζεται εἰς τὸν τάφον, καὶ οἱ πλησιέστεροι συγγενεῖς ῥίπτουν εἰς αὐτὸν χῶμα· μετὰ δὲ τοῦτο ἀπογεμίζεται. Ἀναχωροῦντες, βαδίζουν ὀπισθοβατικῶς, καὶ τρὶς ἀνασπῶντες ὀλίγον χόρτον, ῥίπτουν αὐτὸν ὀπισθέν των, ἀπαγγέλλοντες, "Ἐξανθήσουσιν ὡσεὶ χόρτος τῆς γῆς." Ψαλ. οά. 16.

Τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἦσαν περίεργοι αἱ ἐπικήδειοι τελεταὶ καὶ διάφοροι εἰς τὰς διαφόρους πολιτείας. Τὰ σώματα τῶν εὐπατριδῶν ἢ τῶν ἐν ἀξιώματι ἐκαίοντο ἢ ἐθάπτοντο, καὶ πολλάκις μνήματα περικαλλῆ ἀνηγείροντο ἐπ' αὐτῶν. Εἰς τοὺς Ἕλληνας εὑρίσκομεν τὰς πρώτας ἐπιταφίους ἐπιγραφὰς, καὶ αὐτοὶ φαίνεται ὅτι πρῶτοι εἰσήγαγον τὴν συνήθειαν τοῦ κηδεύειν λαμπρῶς μὲ δημόσιον δαπάνην. Εἷς τῶν νόμων τοῦ Σόλωνος διευθύνεται κατὰ τῶν πολυεξόδων ἐνταφιασμῶν, εἰς τοὺς ὁποίους ἐθρηνῳδοῦν χοροὶ ἐν τάξει προησκημένοι, καὶ λαμπροὶ ἀγῶνες πολλάκις παριστάνοντο. Αἱ τιμαὶ, ὅσας ὁ Περικλῆς ἀπέδωκεν εἰς τοὺς ἐν μάχῃ πεσόντας ὑπὲρ πατρίδος, εἶναι τῷ ὄντι περίεργοι. Τὰ σώματα ἐξετέθησαν εἰς κυπαρισσίνους νεκροθήκας, βαλμένας ὑπὸ σκηνὴν εὐρύχωρον, ὅπου ἐθρηνολόγουν οἱ συγγενεῖς, καὶ ἐστρώννυον ἄνθη καὶ χόρτα. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας, τεθεῖσαι ἐφ' ἁμαξῶν, μὲ μίαν κενὴν διὰ τὰ λείποντα πτώματα, μετεκομίσθησαν εἰς τὸν τόπον τοῦ ἐνταφιασμοῦ ἐν παρατάξει, ὅπου ἀγῶνες ἐτελέσθησαν, λόγος ἐγκωμιαστικὸς ἐξεφωνήθη, καὶ μνημεῖα εἰς αὐτοὺς ἀνηγέρθησαν, ἕκαστον ἔχον ἐπιγεγραμμένα τὸ ὄνομα, τὴν ἡλικίαν, καὶ τὸν τόπον, ἐφ' οὗ ἔπεσεν ὁ τεθαμμένος.

Οἱ Ῥωμαῖοι μεγαλοπρεπῶς ἐνέδυον τοὺς ἐπισήμους νεκροὺς, θέτοντες, καθὼς καὶ οἱ Ἕλληνες, μικρόν τι νόμισμα εἰς τὸ στόμα διὰ τὰ πορθμεῖα τοῦ Χάρωνος, ὅστις μετεβίβαζεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην τῆς Στυγός. Ἰδιωτικὰ λείψανα ἐσηκόνοντο ὡς ἐπιτοπλεῖστον τὴν νύκτα· τοῦτο δὲ, κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς Ῥώμης, ἐγίνετο εἰς ὅλας τὰς ἐπικηδείους πομπάς. Εἰς τὰς δημοσίους ἐπεστάτει νεκροπομπός τις μετὰ ῥαβδούχων μαυροφορεμένων· προηγοῦντο δὲ μουσικοὶ, καὶ θρηνῳδοὶ ἢ μυρολογήτριαι, μετὰ γελωτοποιῶν, εἷς ἐκ τῶν ὁποίων, ὁ Ἀρχίμιμος, ἐμιμεῖτο τὸν τεθνηκότα· κατόπιν ἠκολούθουν οἱ φέροντες τὰς προτομὰς τῶν προγόνων αὐτοῦ, τὰ λάφυρα καὶ τὰς ἀμοιβὰς τοῦ πολέμου, ἔπειτα ἡ οἰκογένεια εὐθὺς μετὰ τὸν νεκρὸν, στρατιῶται μὲ ἀνεστραμμένα ὅπλα, αἱ ἀρχαί, κτλ. Ἐνίοτε ἡ πομπὴ ἐστέκετο εἰς τὴν ἀγοράν, ὅπου ἐξεφωνεῖτο ἐπιτάφιος λόγος. Μετὰ ταῦτα ἐκαίετο ὁ νεκρὸς εἰς πυρὰν, ὑπὸ τῶν συγγενῶν ἀναπτομένην· τὰ ὀστᾶ, ἐπιμελῶς συναθροιζόμενα, ἐβάλλοντο εἰς κάλπην, ἥτις ἐτίθετο εἰς τὸ μνῆμα. Εἰς δὲ τὴν κάλπην ἐβάλλετο μικρὰ φιάλη, δακρύων τάχα περιεκτική. Τὸ ἔθιμον τοῦτο δὲν περιωρίζετο εἰς τοὺς Ῥωμαίους, ὡς μανθάνομεν ἀπὸ χωρίον τι εἰς τοὺς Ψαλμοὺς, "Βάλλεις τὰ δάκρυά μου εἰς τὴν φιάλην σου·" Ψαλ. νζ'. 8. Ἄνθη ἐκόσμουν τὴν νεκροθήκην, καὶ προσέτι τὸν τάφον, ὅτε τὸ σῶμα ἐθάπτετο. Ἐτελοῦντο δὲ καὶ θυσίαι καὶ ἁγνισμοὶ, καὶ λύχνος πολλάκις διετηρεῖτο καιόμενος.

Οἱ Ἰνδοὶ μεταφέρουν εἰς τὸ ὕπαιθρον τοὺς νεκροὺς, καὶ ῥαντίζουν αὐτοὺς μὲ ὕδωρ ἐκ τοῦ Γάγγου, εἰ δυνατόν· τεμάχια κοραλλίου καὶ χρυσοῦ βάλλονται εἰς τὸ στόμα, τοὺς μυκτῆρας, τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ τὰ ὦτα· πανίον ῥίπτεται ἐπὶ τοῦ σώματος, τὸ ὁποῖον, ὅταν ἦναι εἰς πόλιν, ἐξάγεται διά τινος ἰδιαιτέρας πύλης, κατὰ τὸν βαθμὸν τοῦ τεθνηκότος, καὶ καίεται πλησίον ποταμοῦ εἰς πυρὰν ὑπὸ τῶν συγγενῶν ἀναπτομένην· χύνουσι δ' οὗτοι καὶ ὕδωρ ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀπὸ τὰς συνηνωμένας παλάμας τῶν χειρῶν των· ἔπειτα καθίζοντες ἀπαγγέλλουν ἠθικὰς περιόδους. Προσφοραὶ γίνονται διὰ δέκα ἡμέρας, εἰς τὸ τέλος τῶν ὁποίων ὁ στενώτατος συγγενὴς θάπτει τὰ ὀστᾶ· ἑπομένως δὲ ἀνακομιζόμενα ταῦτα, ῥίπτονται εἰς τὸν ἱερὸν ποταμὸν Γάγγην. Ἐπὶ τοῦ μέρους ὅπου ἐκάησαν, φυτεύονται πολλάκις πρὸς ἀνάμνησιν δένδρα, ἐγείρεται ἀνάχωμα, ἢ κατασκευάζεται λιμνίον ἢ δεξαμενή. Τὴν συνήθειαν τοῦ νὰ καίωνται εἰς τὰς Ἰνδίας αἱ χῆραι μετὰ τῶν νεκρῶν συμβίων δὲν εἶναι τοῦ παρόντος καιροῦ νὰ συζητήσωμεν· ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν ὅτι παρόμοια ἔθιμα ἐπεκράτησαν μεταξὺ ἄλλων εἰδωλολατρῶν, καὶ διόλου δὲν εἶναι σπάνια τὴν σήμερον, ἐξαιρέτως μεταξὺ ἀγρίων τινῶν τῆς Ἀφρικῆς, μολονότι ἀμφιβάλλεται ἂν ἡ θυσία γίνεται τόσον ἑκουσίως ὑπὸ τούτων ὅσον ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν. Τὸ αὐτὸ ἔθιμον ἐπεκράτει τὸν καιρὸν τῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐκστρατείας. Τώρα δὲ παρακράζει, ἀπαγορευθὲν ὑπὸ τῆς Βρετανικῆς ἀρχῆς καθ' ὅλην τὴν Ἰνδικὴν αὐτῆς ἐπικράτειαν. Οἱ Μωαμεθανοὶ θάπτουσι τοὺς νεκροὺς, ὡς καὶ ἡμεῖς μέχρι τῆς σήμερον, εὐθὺς σχεδὸν ἀφοῦ ἀποθάνωσι· κατὰ συνέπειαν δὲ τῶν περὶ προορισμοῦ δοξασιῶν οὔτε πολλὴν λύπην δεικνύουν, οὔτε πολλὰς ἱεροπραξίας μεταχειρίζονται εἰς τοιαύτας περιστάσεις. Ῥητὰ τοῦ Κορανίου ἀπαγγέλλονται καθ' ὅλην τὴν εἰς τὸ νεκροταφεῖον πορείαν, καὶ ἐπειδὴ ἡ νεκροῦ μεταφορὰ λογίζεται ὑπ' αὐτῶν θανασίμου ἁμαρτήματος ἐξιλαστική, πολλοὶ μεταπιάνουσι. Θάπτεται δὲ τὸ σῶμα πλαγιασμένον ἐπὶ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς, καὶ πρὸς τὴν Μέκκαν ἐστραμμένον. Ὁ Ἰμάμης, ἢ ἱερεὺς, ἀπαγγέλλει προσευχὴν, καὶ καλεῖ τρὶς τὸν τεθνηκότα κατ' ὄνομα, ἀναφέρει δὲ καὶ τὄνομα τῆς μητρός του. Τοῦτο ἐσυνείθιζον κάποτε καὶ οἱ Ῥωμαῖοι· εἰς δὲ τὴν Ἰρλανδίαν, ὡς καὶ πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος, ἐρωτῶσι τὸν νεκρὸν αἱ μυρολογήτριαι διατί ἄρα τὰς ἀφῆκεν, ἂν δὲν εἶχε πᾶν ὅ,τι ἐπεθύμει, καὶ ἄλλα παραπλήσια. Εἰς τὰς Μωαμεθανικὰς κηδείας γίνεται θρῆνος ὀλιγώτατος, μολονότι πολλάκις ἐπισκέπτονται τὸν τάφον οἱ συγγενεῖς, στρώνουν ἄνθη, καὶ φυτεύουσι θάμνους καὶ δένδρα πλησίον αὐτοῦ. Εὐρύχωρα κοιμητήρια ἔξωθεν τῶν Μωαμεθανικῶν πόλεων, ἀπὸ κυπαρίσσους ὡς ἐπιτοπλεῖστον κατάφυτα, παριστάνουσι τερπνὸν καὶ σοβαρώτατον θέαμα.

Οἱ Σῖναι ἐξοδεύουν ἀλύπητα πρὸς ἀπόλαυσιν λαμπρᾶς κηδείας, πολὺν χρόνον πρὶν τοῦ θανάτου ἑτοιμαζόμενοι, καὶ προτιμῶντες ν' ἀφήσωσιν ἀκτήμονα τὰ ἑαυτῶν τέκνα μᾶλλον παρὰ νὰ μὴν ἀξιωθῶσι μεγαλοπρεποῦς ταφῆς. Μεγάλας ποσότητας δαπανῶσιν οἱ ζῶντες διὰ τὰς νεκροθήκας των, αἵτινες καὶ πολλάκις στέλλονται ὡς δῶρα εἰς γονεῖς καὶ συγγενεῖς ἐπὶ ζωῆς αὐτῶν. Συχνάκις εἶναι κεκοσμημέναι μὲ ζωγραφίας, ἀναγλυφὰς, καὶ ἐπιγράμματα. Ὁ νεκρὸς στολίζεται μὲ διαφόρους τῶν καλλίστων αὐτοῦ ἐνδυμασιῶν, καὶ τὸν δίδονται ζωοτροφαὶ διὰ τὸν ἄλλον κόσμον. Πάντες οἱ ἐπισκεπτόμενοι προσκυνοῦσιν αὐτὸν, μὲ βαθὺ σέβας φερόμενοι, πολλάκις δὲ καὶ συγχαίρονται τὴν οἰκογένειαν διὰ τὴν λαμπρότητα τῆς νεκροθήκης. Ἐνόσῳ μένει ὁ νεκρὸς εἰς τὴν οἰκίαν, τὸν προσφέρουσι τροφὴν, ὁσάκις παρατίθεται ἡ τράπεζα τῆς οἰκογενείας. Ἡ ἐκλογὴ τοῦ τόπου τῆς ταφῆς εἶναι ὑπόθεσις σπουδαία, καὶ δὲν γίνεται ἄνευ τῆς συμβουλῆς τῶν ἱερέων· πάντοτε προηγεῖται τοῦ λειψάνου ὁ πρεσβύτερος υἱὸς, καὶ προσποιεῖται ὅτι ἐμποδίζει τάχα τὴν διάβασιν.

Οἱ αὐτόχθονες τῆς Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς μεταφέρουν ἐν γένει τὰ ὀστᾶ τῶν τεθνηκότων (ἀφοῦ διαλυθῇ ἢ ἀφαιρεθῇ ἡ σάρξ) τετυλιγμένα εἰς δέρματα, ὁπουδήποτε οἱ προπάτορές των εὑρίσκονται τεθαμμένοι· πολλάκις δὲ ἀπέχουσι τὰ μέγιστα οἱ τόποι οὗτοι, κατὰ συνέπειαν τῆς ἀστάτου ζωῆς των. Πολλαὶ φυλαὶ ἀφανίζουσι πᾶν ὅ,τι ἀνῆκεν εἰς τοὺς τεθνηκότας, καὶ οὐδέποτε ἀναφέρουν ἢ αἰνίττονται αὐτούς.

Αἱ τῆς Ἀφρικῆς βάρβαροι φυλαὶ τελοῦσι λαμπρῶς ἐν γένει τὰς ἐπικηδείους πομπάς των. Αἱ τῶν ἀρχηγῶν καὶ μεγιστάνων συνοδεύονται μὲ ἀνθρωπίνους θυσίας· αἱ σύζυγοι, οἱ δοῦλοι, οἱ αἰχμάλωτοι, καὶ οἱ ἵπποι των, φονεύονται· τὰ ὅπλα, τὰ ἐνδύματα, καὶ οἱ θησαυροί των, θάπτονται μετ' αὐτῶν. Κάμνουσι δὲ καὶ πολλάκις τὰς φρικώδεις ταύτας θυσίας οἱ ἐπιζῶντες, διὰ νὰ ἐξιλεῶσι τὰς σκιὰς τῶν προπατόρων των.

Περίεργον εἶναι νὰ παρατηρῇ τις, πόσον αἱ περὶ τοῦ μέλλοντος ἰδέαι τῶν διαφόρων ἐθνῶν ἐπενεργοῦν εἰς τὰς ἐπικηδείους τελετάς των. Αἱ ἀγριώτεραι φυλαὶ, καὶ τὰ ἔκδοτα εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν ἔθνη, φανταζόμενα τὸν μέλλοντα κόσμον ὡς τοῦ παρόντος ὁμοιότατον, συνθάπτουσι τὰ ὅπλα, τὴν τροφὴν, καὶ τοὺς θησαυροὺς τοῦ τεθνηκότος, θυσιάζουσι τὰς γυναῖκας, τοὺς ἵππους, καὶ τοὺς δούλους του, μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι θέλουν εἶσθαι χρήσιμα πρὸς αὐτὸν εἰς ἄλλην κατάστασιν. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ Ῥωμαῖοι, τῶν ὁποίων ἡ θρησκεία ἦτο πολὺ μᾶλλον ἐξευγενισμένη, ἐφύλαττον μὲν ὀλίγα τινὰ τοιαῦτα (οἷον τὸ βαλλόμενον εἰς τὸ στόμα τοῦ νεκροῦ νόμισμα, ἀπὸ συνήθειαν καὶ δεισιδαιμονίαν), ἀλλὰ τὸ δημόσιον αὐτῶν φρόνημα καὶ ὁ στρατιωτικὸς χαρακτὴρ ἐπενήργει ὥστε νὰ μεταχειρίζωνται τοιαῦτα; μόνον τελετὰς, ὁποῖαι ἐκολάκευον τὴν κενοδοξίαν καὶ ἠρέθιζον τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ζώντων, μᾶλλον παρ' οἱασδήποτε τὴν μέλλουσαν κατάστασιν τοῦ τεθνηκότος ἀφορώσας. Σαμειωτέον δὲ καὶ ὅτι τῶν διαφόρων Χριστιανικῶν αἱρέσεων αἱ διάφοροι δοξασίαι ἔχουσιν οὐ μικρὰν ἐπιρροὴν εἰς τὰ περὶ τῶν κεκοιμημένων ἔθιμα.

Αν ἐκ τῆς κακῆς σου διαγωγῆς περιέπεσες εἰς δυστυχήματα, ζῆθι, καὶ ἔσο εἰς τὸ μέλλον φρονιμώτερος. Ἂν ἐκ τοῦ σφάλματος ἄλλων, ζῆθι· δὲν εἶσαι ἄξιος ὀνειδισμοῦ. Ἂν προσεβλήθη ἀδίκως ὁ χαρακτήρ σου, ζῆθι· ὁ καιρὸς θέλει ἀφαιρέσειν τὸν μῶμον. Ἂν ἔχῃς κακοὺς ἐχθροὺς, ζῆθι, καὶ φρόντισε ν' ἀποτύχῃ ἡ κακία των. Ἂν ἔχῃς εὐμενεῖς καὶ πιστοὺς φίλους, ζῆθι, νὰ τοὺς χαροποιῇς καὶ προστατεύῃς. Ἂν ἐλπίζῃς ἀθανασίαν, ζῆθι, καὶ ἑτοιμάσου νὰ τὴν ἀξιωθῇς.

Εμπορεί τις νὰ κατηγορήσῃ τὸν Θεὸν ὅτι δὲν μᾶς ἔδωκεν ἱκανὰ πρὸς εὐδαιμονίαν; Ὄχι, ἀναμφιβόλως· διότι ἡ φύσις μὲ ὀλίγα εὐχαριστεῖται· καὶ μ' ὅλον τοῦτο, δυσκόλως θέλεις εὑρεῖν ἄνθρωπον, ὅστις νὰ μὴ παραπονῆται περί τινος χρείας, ἀκόμη καὶ ὅταν φαίνεται ἀφθόνως ἐφωδιασμένος· οὕτω δὲ βασανιζόμεθα, ἐνῷ μᾶς ἦτο δυνατὸν νὰ εὐδαιμονῶμεν καὶ νὰ ἡσυχάζωμεν.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΙ ΘΡΑΚΟΣ ΤΙΝΟΣ ΛΗΣΤΟΥ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. Τί, μήπως εἶσαι ὁ ἐκ Θρᾴκης λῃστὴς, περὶ τῶν ἀνδραγαθημάτων τοῦ ὁποίου τοσαῦτα ἤκουσα;

ΛΗΣΤΗΣ. Ναί, Θρᾷξ εἶμαι, καὶ στρατιώτης.

ΑΛΕΞ. Στρατιώτης!—κλέπτης, ἅρπαξ, δολοφόνος! ἡ μάστιξ τῶν ἀνθρώπων! τιμῶ τὴν ἀνδρείαν σου, ἀλλὰ βδελύττομαι, καὶ πρέπει νὰ κολάσω τὰ ἐγκλήματά σου.

ΛΗΣΤΗΣ. Τί ἔπραξα, καὶ παραπονεῖσαι;

ΑΛΕΞ. Δὲν περιεφρόνησες τὴν ἐξουσίαν μου; δὲν κατεβίασες τὴν δημόσιον εἰρήνην; καὶ δὲν ἐπέρασες τὴν ζωήν σου βλάπτων τὰ πρόσωπα καὶ τὰ κτήματα τῶν συνυπηκόων σου;

ΛΗΣΤΗΣ. Αἰχμάλωτός σου εἶμαι, Ἀλέξανδρε! ὅ,τι λοιπὸν ἀγαπᾷς νὰ μὲ ὀνειδίσῃς, πρέπει ν' ἀκούσω, καὶ ὅπως θελήσῃς νὰ μὲ παιδεύσῃς, πρέπει νὰ ὑποφέρω. Ἀλλ' ἡ ψυχή μου εἶναι ἀκαταδάμαστος· καὶ ἂν ἀποκριθῶ εἰς τὰ ὀνείδη σου, πρέπει ν' ἀποκριθῶ ὡς ἐλεύθερος.

ΑΛΕΞ. Λάλει ἐλευθέρως. Μὴ γένοιτο νὰ ὠφεληθῶ ἐγὼ ἀπὸ τὴν δύναμίν μου, ὥστε νὰ δεσμεύσω τὴν γλῶσσαν οἱουδήποτε.

ΛΗΣΤΗΣ. Λοιπὸν εἰς τὴν ἐρώτησίν σου ἀποκρίνομαι δι' ἄλλης ἐρωτήσεως. Πῶς ἐπέρασες τὴν ζωήν;

ΑΛΕΞ. Ὡς ἥρως. Τὴν Φήμην ἐρώτησε, καὶ αὐτὴ θέλει σὲ εἰπεῖν. Μεταξὺ τῶν ἀνδρείων ὑπῆρξα ὁ ἀνδρειότατος· μεταξὺ τῶν κυριάρχων, ὁ εὐγενέστατος· μεταξὺ τῶν δορικτητόρων, ὁ κραταιότατος.

ΛΗΣΤΗΣ. Μήπως δὲν διαλαλεῖ καὶ τὰς ἰδικάς μου ἀνδραγαθίας ἡ Φήμη; Ὑπῆρξε ποτὲ τολμηρότερος ὁπλαρχηγὸς ἀνδρειοτέρας συμμορίας; Ὑπῆρξε ποτὲ, —ἀλλὰ δὲν καταδέχομαι νὰ καυχηθῶ. Σὺ αὐτὸς γνωρίζεις ὅτι εὐκόλως δὲν καθυπετάχθην.

ΑΛΕΞ. Μ' ὅλα ταῦτα, τί εἶσαι παρὰ ληστής,—χαμερπὴς, ἄτιμος ληστής;

ΛΗΣΤΗΣ. Ἀλλ' ὁ δορικτήτωρ τί τάχα εἶναι; Καὶ σὺ δὲν περιῆλθες τὴν γῆν ὡς κακόν τι δαιμόνιον, μαραίνων τοὺς ὡραίους καρποὺς τῆς εἰρήνης καὶ τῆς βιομηχανίας· ἁρπάζων, λεηλατῶν, φονεύων, ἀνόμως, ἀδίκως, μόνον πρὸς εὐχαρίστησιν τῆς ἀπλήστου φιλαρχίας σου; Πᾶν ὅ,τι ἐγὼ ἔπραξα εἰς ἓν χωρίον μ' ἑκατὸν ὁπαδοὺς, σὺ ἔκαμες εἰς ὁλόκληρα ἔθνη μ' ἑκατοντάδας χιλιάδων. Ἂν ἐγὼ ἀπεγύμνωσα ἓν ἄτομον, σὺ κατηφάνισες βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας. Ἂν ἐγὼ ἔκαυσα ὀλίγας κώμας, σὺ κατηρήμωσες τὰς πλέον εὐδαίμονας βασιλείας καὶ πόλεις τοῦ κόσμου. Εἰς τί λοιπὸν ἡ διαφορὰ, ἐκτὸς ὅτι σὺ, βασιλεὺς γεννηθεὶς, ἠξιώθης νὰ γένῃς ἀνώτερος ληστὴς ἐμοῦ τοῦ ἰδιώτου;

ΑΛΕΞ. Ἀλλ' ἂν ἤρπασα ὡς βασιλεύς, ἔδωκα καὶ ὡς βασιλεύς. Ἂν κατέστρεψα κράτη, ἐθεμελίωσα μεγαλήτερα. Περιέθαλψα τὰς τέχνας, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν φιλοσοφίαν.

ΛΗΣΤΗΣ. Καὶ ἐγὼ ἀλυπήτως ἔδιδον εἰς τοὺς πτωχοὺς ὅ,τι ἐλάμβανον παρὰ τῶν πλουσίων. Συνέστησα τάξιν καὶ πειθαρχίαν μεταξὺ τῶν ἀγριωτάτων, καὶ πάντοτε ὑπῆρξα ὁ προστάτης τῶν καταδυναστευομένων. Τώρα περὶ τῆς φιλοσοφίας, τὴν ὁποίαν ἀνέφερες, δὲν γνωρίζω τίποτε· ἀλλὰ πιστεύω ὅτι οὐδ' εἰς ἐμὲ οὐδ' εἰς σὲ εἶναι δυνατὸν ν' ἀποζημιώσωμεν τὸν κόσμον δι' ὅσα κακὰ τὸν ἐπροξενήσαμεν.

ΑΛΕΞ. Ἀρκεῖ. Ἀφαιρέσετε τὰς ἁλύσεις του, καὶ καλῶς αὐτὸν περιποιηθῆτε. Τόσον λοιπὸν ὁμοιάζομεν! Ὁ Ἀλέξανδρος ληστής! Νὰ τὸ σκεφθῶ.

Η ΚΟΥΡΔΙΣΤΑΝ ΚΑΙ ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΑΥΤΗΣ.

Η ΚΟΥΡΔΙΣΤΑΝ εἶναι χώρα μεσόγειος, κειμένη μεταξὺ Περσίας καὶ Τουρκίας, καὶ συνορεύουσα πρὸς ἄρκτον μὲ τὴν Ἀρμενίαν, πρὸς δυσμὰς μὲ τὸν ποταμὸν Τίγριν, πρὸς ἀνατολὰς μὲ τὰς πεδιάδας τῶν Περσικῶν ἐπαρχιῶν Ἰράκ καὶ Ἀδερβιγὰν, πρὸς δὲ νότον μὲ τὴν Τουρκικὴν ἐπαρχίαν τοῦ Βαγδατίου. Ἡ ἐν τοῖς ὁρίοις τούτοις περιοχὴ εἶναι ἡ κυρίως λεγομένη Κουρδιστάν· ἀλλὰ φυλαί τινες Κούρδων εὑρίσκονται διεσκορπισμέναι εἰς πολὺ εὐρυχωροτέραν ἔκτασιν. Τὸ γενικὸν πρόσωπον τοῦ τόπου εὐκόλως περιγράφεται. Εἶναι σχεδὸν ἀτελεύτητον σύμπλεγμα μικρῶν ὀρέων, μὲ σειρὰς ὑψηλοτέρας τῆδε κἀκεῖσε, αἵτινες ἔχουν ὁροπέδια ἐπὶ τῶν κορυφῶν, εἰς δριμύτατον ὑποκείμενα ψύχος.

Τὸ κυριώτερον χαρακτηριστικὸν τῶν Κούρδων εἶναι ἡ ἀνεξαρτησία, τὴν ὁποίαν διετήρησαν εἰς διάστημα εἰκοσιτριῶν ἑκατονταετηρίδων. Ἐπὶ Ξενοφῶντος, ὁ ὁποῖος ὀνομάζει αὐτοὺς Καρδούχους, ἦσαν πολεμικὸν ἔθνος, μὴ ὑποκείμενον εἰς τὸν βασιλέα· ἀπαραλλάκτως δὲ τοιοῦτοι εἶναι καὶ τὴν σήμερον. Διότι, ἂν καὶ οἱ ὀρεινοὶ αὐτῶν ἀρχηγοὶ ἀναγνωρίζωσιν ὡς ἐπιτοπλεῖστον τὴν ἐξουσίαν κυριάρχου τινὸς, οὐδέποτε ὅμως συγχωροῦσιν αὐτὸν νὰ ἐπεμβῇ εἰς τὰ ἐσωτερικὰ τοῦ τόπου των. Τὰ σύνορα τῆς Τουρκίας καὶ Περσίας κατέχοντες, ὁμολογοῦσι πολιτικὴν πίστιν οἱ μὲν εἰς τὸν τῆς πρώτης, οἱ δὲ εἰς τὸν τῆς δευτέρας αὐτοκράτορα. Τὰ νότια καὶ δυτικὰ μέρη ἐπαγγέλλονται ὑποταγὴν εἰς τὸ Τουρκικὸν κράτος, τὰ δὲ βορεινότερα καὶ ἀνατολικώτερα δέχονται ὡς προστάτην τὸν βασιλέα τῆς Περσίας. Ὁ Ὀθωμανὸς Σουλτάνος, μὴ δυνάμενος νὰ φορολογῇ καὶ στρατολογῇ ὡς ὁ Πέρσης εἰς τὰ μακρυνὰ ἐκεῖνα μέρη, χαίρεται κατὰ συνέπειαν τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἀνωφελοῦς ταύτης ὑποταγῆς.

Οἱ Κοῦρδοι ποτὲ δὲν συνηνώθησαν ὑπὸ ἕνα μόνον ἀρχηγόν· ἀλλ' ὁ πρῶτος ἑκάστης φυλῆς ἐνεργεῖ ὅλα τὰ τοῦ κυριάρχου καθήκοντα καὶ δικαιώματα ἐντὸς τῆς ἰδίας αὐτοῦ περιοχῆς. Ὁ ἰσχυρότατος ἐκ τῶν τιμαριωτῶν τούτων εἶναι ὁ ἡγεμὼν τῆς Ἀρδελὰν, μεγάλης ἐπαρχίας εἰς τὴν Περσικὴν Καρδουχίαν. "Ὁ τόπος μου," νὰ μεταχειρισθῶ τὰς ἰδίας αὐτοῦ λέξεις, ὅτε συνωμίλει μετὰ τοῦ Ἄγγλου περιηγητοῦ Ἰωάννου Μαλκόλμου τὸ 1810, "ὑπερβαίνει διακόσια μίλια κατὰ τὸ μῆκος, καὶ σχεδὸν ἄλλα τόσα κατὰ τὸ πλάτος.

Ἀληθεύει μὲν ὅτι ὁμολογοῦμεν ὑπακοὴν καὶ πίστιν εἰς τοὺς βασιλεῖς τῆς Περσίας, ἀλλὰ δὲν μᾶς ἐπιβαρύνει ἡ αὐστηρὰ ἐξουσία, ἥτις πολλάκις ἀφανίζει τοὺς ἡμετέρους γείτονας, τοὺς γονίμους πεδιάδας καὶ πλουσίας πόλεις ἔχοντας. Τίποτε δὲν εὑρίσκεται εἰς τὴν Κουρδιστὰν νὰ ἐφελκύσῃ ἐχθρούς. Ἡ πατρίς μας εὐπορεῖ μόνον," ἐπρόσθεσε μειδιῶν, "ἀπὸ γενναίους ἄνδρας καὶ εὐρώστους ἵππους."

Τὰ ἤθη τῶν Κούρδων εἶναι ὡς τὰ τῶν ἄλλων νομαδικῶν φυλῶν τῆς Ἀσίας. Τὰ ὄρη παρέχουσι τροφὴν εἰς τὰ ποίμνια, τὰ ὁποῖα συνιστῶσι τὸ κυριώτερον μέρος τοῦ πλούτου των, καὶ ἀσφαλῆ κατοικίαν δι' ἑαυτοὺς καὶ τὰς οἰκογενείας των. Πρῶϊμα τὸ ἔαρ καταβαίνουν εἰς τὰς πεδιάδας διὰ νὰ γεωργήσωσι, καὶ τὸ θέρος διὰ νὰ θερίσωσι. Τὰ προϊόντα τῆς γῆς εἶναι ποικίλα· αἱ κοιλάδες εἶναι γονιμώταται, καὶ ἐκτὸς παντοειδῶν γενημάτων, παράγουν πάμπολυ λίνον, βαμβάκιον, καπνόν, καὶ μάννα, τὸ ὁποῖον ἐνταῦθα χρησιμεύει ἀντὶ ζαχάρεως.

Ἀλλ' ἐξαίρετον χαρακτηριστικὸν ἔχουν οἱ Κοῦρδοι τὸ φιλάρπαγον. Ἡ λῃστεία παρ' αὐτοῖς εἶναι φυσικὸν ἐνασχόλημα· καὶ πᾶς ἀτυχὴς ξένος, ὁ ὁποῖος ἤθελε πέσειν εἰς χεῖράς των, θεωρεῖται ὡς νόμιμος λεία. Ἂν ὁ δύστηνος ἦναι πτωχὸς καὶ ῥακένδυτος, ξυλοκοπεῖται αὐστηρὰ διότι δὲν ἔφερεν ἱκανὴν ἰδιοκτησίαν, ὥστε νὰ ἀνταμείψῃ τοὺς κόπους τῶν ἁρπάγων. Εἶναι δὲ οὐχὶ μόνον τολμηροὶ λῃσταὶ, ἀλλὰ καὶ ἐπιτήδειοι κλέπται· ὅλοι σχεδὸν οἱ περιηγηταὶ ἢ λῃστεύονται, ἢ, πρὸς ἀποφυγὴν τούτου, φιλοδωροῦσι πλουσιοπαρόχως.

Τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν ἐνεργοῦν ἐπιεικῶς οἱ ἄρχοντες τῆς Κουρδιστάν, ὑπακούονται δὲ μεθ' ἱλαρότητος. Πάντοτε ἀποβλέπουσι τὰ μέγιστα εἰς τὰ ἔθιμα καὶ τὰς προλήψεις τοῦ ἔθνους. Παράδειγμα τούτου ἀξιοσημείωτον συνέβη, ὅτε ὁ Ἱππότης Ἰωάννης Μάλκολμος ἐπεσκέφθη τὴν Περσίαν ἐν ἔτει 1810. "Ἤμην," λέγει, "ἐσκηνωμένος εἰς κώμην ὀνομαζομένην Ζάγαν, ἀπέχουσαν εἰκοσιπέντε μίλια τῆς Σέννας, μητροπόλεως τῆς Ἀρδελάν. Ὁ συνοδεύων με ἀξιωματικὸς ἐκ μέρους τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἐπαρχίας μὲ εἰδοποίησεν, ὅτι ἄνθρωπός τις ἀπὸ τὴν φυλὴν Σουρσοὺρ (οἰκογενειαί τινες τῆς ὁποίας ἦσαν ἐσκηνωμέναι ἐντὸς ἑνὸς μιλίου) εἶχε φονεύσειν τὸν πατέρα του τὴν προτεραίαν. 'Φυσικὰ,' εἶπα ἐγὼ, 'ὁ φονεὺς πρέπει νὰ θανατωθῇ.' 'Δὲν τὸ φρονῶ,' ἀπεκρίθη ὁ ἀξιωματικός· 'αὐτὸς ὁ ἴδιος κληρονομεῖ, καὶ κάνεῖς δὲν ὑπάρχει νὰ ζητήσῃ τὸ αἷμά του.' 'Ἀλλ' ὁ ἡγεμὼν τοῦ τόπου δὲν θέλει φροντίσειν νὰ μὴν ἐκφύγῃ ὁ πατροκτόνος;' 'Ὁ ἡγεμὼν,' ψυχρῶς ἀπήντησεν ἐκεῖνος, 'δὲν δύναται νὰ ἐπεμβῇ εἰς τοιαύτην περίστασιν, πλὴν ἂν ἐπικληθῶσιν αὐτόν· καὶ τέλος πάντων,' εἶπεν, 'ἂν συζητηθῇ τὸ πρᾶγμα, θέλει γένειν συμβιβασμός τις διὰ χρημάτων. Μεταξὺ τῶν Κούρδων, οἵτινες πάντοτε πολεμοῦν, ἡ ζωὴ ἑνὸς δραστηρίου νέου ἀξίζει πολὺ μᾶλλον παρὰ ν' ἀφαιρεθῇ δι' ἕνα νεκρὸν γέροντα!'"

Ἡ Κουρδιστὰν ἔχει μὲν διαφόρους πόλεις, ἀλλ' αἱ στρατιωτικαὶ αὐτῆς φυλαὶ σπανίως συνέρχονται κατὰ μέγα πλῆθος. Ὁ ἡγεμὼν τῆς Ἀρδελὰν ζῇ ἐν μεγάλῃ τρυφῇ καὶ πολυτελείᾳ εἰς τὴν ἑαυτοῦ πρωτεύουσαν, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι φαίνονται ὡς ἐπιτοπλεῖστον εὐποροῦντες. Τούτων ἡ κατάστασις εἶναι πάντῃ ἀντίθετος εἰς τὴν τοῦ γειτονικοῦ ἀγροίκου πληθυσμοῦ, οἵτινες καυχῶνται εἰς τὴν ἄκακτον ἐλευθερίαν των· καὶ ἐνῶ χαίρουν εἰς τὴν πομπὴν καὶ μεγαλοπρέπειαν τοῦ ἡγεμόνος καὶ τῶν ἀρχηγῶν εἰς τοὺς ὁποίους ὀφείλουσι κληρονομικὴν πίστιν, θεωροῦσι μετ' ἐλέους καὶ περιφρονήσεως τὴν ἧττον φιλοπόλεμον, μᾶλλον δὲ πεπολιτισμένην κοινότητα, ὑφ' ἧς οἱ ἄρχοντές των ἀμέσως περικυκλοῦνται. Τὰς γνώσεις πάντοτε περιεφρόνησαν, θρησκείαν δὲ μόλις γνωρίζουσι. Προσβεύουσι μὲν τὴν πίστιν τοῦ Μωάμεθ, ἀλλ' ἐν γένει ἐπίσης ἀδιαφοροῦν περὶ τῆς οὐσίας καὶ τῶν τελετῶν αὐτῆς. Ὁ προειρημένος περιηγητὴς Μάλκολμος εὑρῆκε τεσσαράκοντα οἰκογενείας Νεστοριανῶν εἰς τὴν Σένναν, ἐξ ὧν οἱ προϊόντες ἐπεσκέφθησαν αὐτὸν μετὰ τοῦ ἱερέως των. Πολλοὶ τῆς αὐτῆς αἱρέσεως εὑρίσκοντο εἰς τὴν Κουρδιστάν, οἵτινες εἶχον διατρίψειν ἐκεῖ ἀφοῦ πρῶτον διεχωρίσθησαν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας, τουτέστι δεκατρεῖς ἑκατονταετηρίδας.

ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΤΟΥ ΑΛΗΘΙΝΟΥ ΦΙΛΟΥ.

ΠΕΡΙ τοῦ ἀνθρώπου, τὸν ὁποῖον καλεῖς φίλον σου, εἰπέ με, κλαίει μετὰ σοῦ ἐν καιρῷ θλίψεως; Σ' ἐπιπλήττει εἰλικρινῶς κατὰ πρόσωπον, ἐνῷ ἄλλοι σὲ περιγελοῦν ἢ σὲ μέμφονται ἐκ τῶν ὄπισθεν; Τολμᾷ νὰ σὲ ὑπερασπισθῇ, ὁπόταν ἡ συκοφαντία κρυφίως διευθύνῃ κατὰ τῆς ὑπολήψεώς σου τὰ θανατηφόρα βέλη της; Σὲ ἀναγνωρίζει μὲ τὴν αὐτὴν προθυμίαν, καὶ φέρεται πρὸς σὲ μὲ τὴν αὐτὴν φιλικὴν περιποίησιν, ἔμπροσθεν τῶν ἀνωτέρων σου κατὰ τὸν βαθμὸν καὶ τὴν τύχην, ὡς καὶ ὁπόταν ἡ ὑπερηφανία ἢ κενοδοξία δὲν ἐμποδίζῃ τὰ τῆς φιλίας δικαιώματα; Ἐὰν δυστυχίαι καὶ ζημίαι σὲ ἀναγκάσωσι ν' ἀποσυρθῇς εἰς βίον ταπεινότερον, ὅπου δὲν ἐμπορεῖς νὰ κάμνῃς τοσαύτην ἐπίδειξιν, ἢ νὰ ὑποδέχεσαι τοὺς φίλους σου μὲ τὴν αὐτὴν ἐλευθεριότητα ὡς ἀρχῆτερα, εὐφραίνεται ἀκόμη εἰς τὴν συναναστροφήν σου, καὶ ἀντὶ βαθμηδὸν νὰ μετριάζῃ τὰς μετὰ σοῦ ἀκερδεῖς σχέσεις του, χαίρει ὀνομάζων σε φίλον, καὶ σὲ βοηθεῖ νὰ ὑποφέρῃς μεθ' ἱλαρότητος τὸ βάρος τῶν δυσπραγιῶν σου; Ὁπόταν ἡ ἀσθένεια σὲ διώξῃ ἀπὸ τὸν εὔθυμον καὶ πολυάσχολον κόσμον, σὲ ἀκολουθεῖ εἰς τὸ ζοφερὸν καταγώγιον, σ' ἀκροάζεται μετὰ προσοχῆς, καὶ χορηγεῖ τὸ βάλσαμον τῆς παρηγορίας εἰς τὸ λειποθυμοῦν πνεῦμά σου; Καὶ τέλος, ὁπόταν ὁ θάνατος διασχίσῃ πάντα γήϊνον δεσμὸν, ἐπιχύνει δάκρυον εἰς τὸν τάφον σου, καὶ διατηρεῖ τὴν μνήμην τῆς ἀμοιβαίας φιλίας σας ὡς ἀναφαίρετον θησαυρόν; Ὁ μὴ πράττων ταῦτα πάντα ἐνδέχεται νὰ ἦναι σύντροφος, κόλαξ, ἀπατεών σου,—ἀλλὰ, πίστευσέ με, δὲν εἶναι φίλος σου.

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΙΣΡΑΗΛΙΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΡΗΜΟΝ.—ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΑΡΩΝ ΚΑΙ ΜΩΥΣΕΩΣ.

Ο ΙΕΡΟΥΡΓΙΚΟΣ νόμος τῶν Ἰουδαίων σκοπὸν ἄμεσον εἶχε νὰ διατηρῇ αὐτοὺς ὡς λαὸν ἰδιαίτερον, ἀφιερωμένον εἰς τὸν παντοκράτορα Θεόν, ὅστις ἦτο καὶ βασιλεύς των. Τὸ εἶδος τῆς κυβερνήσεως ἦτο Θεοκρατία· ὁ Παντοδύναμος ἦτο κυριάρχης αὐτῶν, καὶ ἐγνωστοποίει τὰ ψηφίσματά του διὰ τῶν ἐπὶ τούτῳ διωρισμένων ἑρμηνέων τοῦ θελήματός του. Ἀλλ' ὑπὸ τοιοῦτον πολιτικὸν σύνταγμα μεγάλη φροντὶς ἐχρειάζετο ὥστε νὰ μὴν ἀπατῶται τὸ πλῆθος. Ἐπειδὴ ὁ ἀρχιερεὺς παρέδιδε τὰς ἐκ τῶν Οὐρὶμ καὶ Θουμμὶμ ἀποκρίσεις, δι' ὧν ἐκανονίζοντο ὅλαι αἱ ὑποθέσεις, θρησκευτικαί, ἀστυκαί, πολιτικαί, καὶ στρατιωτικαί, μεγάλα δεινὰ ἦτον ἐνδεχόμενον νὰ συμβῶσιν ἂν ὑπῆρχεν ἀμφιβολία τις ὡς πρὸς τὸ ὑποκείμενον, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ ἔχῃ τὸ ἀποκλειστικὸν δικαίωμα τοῦ ἐνεργεῖν τοιαῦτα σπουδαῖα ὑπουργήματα. Κατέστη λοιπὸν ἡ ἱερωσύνη κληρονομικὴ εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ Ἀαρὼν, ἡ δ' ἐκτέλεσις μικροτέρων ἱερατικῶν χρεῶν περιωρίσθη εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Λευΐ. *Πρόδηλον εἶναι ὅτι τὸ κληρονομικὸν* ἱερατεῖον οὐχὶ μόνον ἦτον οὐσιῶδες στοιχεῖον τῆς Θεοκρατίας, ἀλλὰ καὶ ὁ δεσμὸς ὁ ὁποῖος συνήνωνεν ὅλα τὰ μέρη αὐτοῦ τοῦ συντάγματος. Ἐντεῦθεν ἡ ἐπανάστασις τοῦ Κορὲ αὐστηρῶς ἐτιμωρήθη, καὶ τὸ ἱερατικὸν προνόμιον τοῦ προσφέρειν θυμίαμα κατέστη πολλοῦ λόγου ἄξιον. Ἔγινε δὲ καὶ ἄλλο θαῦμα πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τῆς ἱερωσύνης τοῦ Ἀαρὼν, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνάγκη τώρα νὰ διευθύνωμεν τὴν προσοχήν μας.

"Καὶ ἐλάλησεν ὁ Κύριος εἰς τὸν Μωϋσῆν, λέγων, Λάλησε εἰς τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ πάρε ἀπὸ καθένα ἐξ αὐτῶν ῥάβδον, κατὰ τὸν οἶκον τῶν πατέρων αὐτῶν, ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν κατὰ τὸν οἶκον τῶν πατέρων αὐτῶν, δώδεκα ῥάβδους· γράψε τὸ ὄνομα ἑκάστου ἐπάνω εἰς τὴν ῥάβδον του. Καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀαρὼν γράψε ἐπάνω εἰς τὴν ῥάβδον τοῦ Λευΐ· ἐπειδὴ μία ῥάβδος θέλει εἶσθαι δι' ἕκαστον ἀρχηγὸν τοῦ οἴκου τῶν πατέρων αὐτῶν. Καὶ θέλεις ἀποθέσει αὐτὰς εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου ἔμπροσθεν τοῦ μαρτυρίου, ὅπου θέλω εὑρίσκεσθαι μὲ σᾶς. Καὶ ἡ ῥάβδος ἐκείνου, τὸν ὁποῖον ἤθελα ἐκλέξει, θέλει βλαστήσει· καὶ θέλω κάμει νὰ παύσωσιν ἀπ' ἔμπροσθέν μου οἱ γογγυσμοὶ τῶν υἱῶν τοῦ Ἰσραὴλ, τοὺς ὁποίους αὐτοὶ γογγύζουν ἐναντίον σας. Καὶ ἐλάλησεν ὁ Μωϋσῆς εἰς τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἰσραὴλ· καὶ ἔδωκαν εἰς αὐτὸν ὅλοι οἱ ἄρχοντες αὐτῶν ῥάβδον, μίαν ἕκαστος ἄρχων, κατὰ τοὺς οἴκους τῶν πατέρων αὐτῶν, δώδεκα ῥάβδους· καὶ ἡ ῥάβδος τοῦ Ἀαρὼν ἦτον μεταξὺ τῶν ῥάβδων αὐτῶν. Καὶ ἀπέθεσεν ὁ Μωϋσῆς τὰς ῥάβδους ἔμπροσθεν τοῦ Κυρίου εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου. Καὶ τὴν ἄλλην ἡμέραν ἐμβῆκεν ὁ Μωϋσῆς εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου· καὶ ἰδοὺ, ἡ ῥάβδος τοῦ Ἀαρὼν διὰ τὸν οἶκον τοῦ Λευΐ ἐβλάστησε, καὶ ἔκβαλε βλαστὸν, καὶ ἤνθισεν ἄνθη, καὶ ἔδωκεν ἀμύγδαλα. Καὶ ἔφερεν ἔξω ὁ Μωϋσῆς ὅλας τὰς ῥάβδους ἀπ' ἔμπροσθεν τοῦ Κυρίου, πρὸς ὅλους τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἰσραήλ· καὶ αὐτοὶ ἴδαν, καὶ ἐπῆραν ἕκαστος τὴν ῥάβδον του. Καὶ εἶπεν ὁ Κύριος εἰς τὸν Μωϋσῆν, Ἀπόθεσε τὴν ῥάβδον τοῦ Ἀαρὼν ἔμπροσθεν τοῦ μαρτυρίου, διὰ νὰ φυλάττεται εἰς σημεῖον ἐναντίον εἰς τοὺς υἱοὺς τῆς ἀποστασίας· καὶ θέλεις καταπαύσει ἀπὸ ἐμὲ τοὺς γογγυσμούς των, διὰ νὰ μὴν ἀποθάνωσι. Καὶ ἔκαμεν ὁ Μωϋσῆς καθὼς ἐπρόσταξεν εἰς αὐτὸν ὁ Κύριος, οὕτω ἔκαμε.—Ἀριθ. ιζ'. 1–11.

Τὴν μνήμην τοῦ ἐπισήμου τούτου θαύματος διαιώνιζε παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ὄχι μόνον ἡ τῆς ῥάβδου διατήρησις, ἀλλὰ καὶ τὰ νομίσματά των· διότι ἡ κοινοτέρα ἐντύπωσις ἐπὶ τῶν σίκλων τῆς Ἱερουσαλὴμ ἦσαν τὰ τῆς ἀμυγδαλέας ἄνθη, τὰ ὁποῖα ἐβλάστησαν ἐπὶ τῆς ῥάβδου τοῦ Ἀαρών. Ἀπὸ τὰ σωζόμενα δὲ Αἰγυπτιακὰ μνημεῖα βλέπομεν διατί ἐκλέχθη τὸ ἰδιαίτερον τοῦτο δοκίμιον· ἡ ῥάβδος ἦτο παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις τὸ παράσημον τοῦ ἀξιώματος, ὡς τὰ σκῆπτρα τῶν Ἑλλήνων· οἱ ἀρχηγοὶ λοιπὸν τῶν φυλῶν ἐπαρουσίασαν εἰς τὸν Κύριον τὰ ἐμβλήματα τῆς θέσεώς των, καὶ τὸ γενόμενον ὑπὲρ τοῦ Ἀαρὼν παράδοξον θαῦμα ἦτον ἡ ἰσχυροτέρα ἐπίπληξις τῆς ἐπαναστάσεως καὶ ἀπιστίας των, καὶ ἡ σημαντικωτέρα ἐπιβεβαίωσις τοῦ ὅτι ὁ Ἀαρὼν καὶ ἡ οἰκογένειά του ἐκλέχθησαν ὡς πρέσβεις τοῦ Θεοῦ, καὶ διερμηνεῖς τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ πρὸς τὸν λαὸν, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἐκλέξειν καὶ λάβειν ὑπὸ τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ φροντίδα.

Τόσον συνήθης κατήντησεν εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας ἡ ἰδέα ὅτι ἡ ῥάβδος ἦτο σύμβολον καὶ γνώρισμα τῆς ἐξουσίας, ὥστε οὐδέποτε μετὰ ταῦτα δὲν διεφιλονείκησαν περὶ τοῦ εἰς τὴν ἀρχιερωσύνην δικαιώματος τοῦ Ἀαρών. Μετ' ὀλίγον ἔπειτα ἔλαβον ἄλλην εὐκαιρίαν νὰ ἴδωσιν ὁποίαν δύναμιν ὁ Θεὸς εἶχε δώσειν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς ἐξουσίας, ὁπότε ὁ Μωϋσῆς, τὸν βράχον πατάξας, παρήγαγε βρύσεις ὑδάτων εἰς Μεριβᾶ. Ἀλλ' εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἀαρὼν ἔδειξαν ἀπιστίαν εἰς τὴν δύναμιν καὶ τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Παντοκράτορος, ἥτις ἦτο μᾶλλον ἀξιοκατάκριτος διὰ τὰ ἐσχάτως ὑπὲρ αὐτῶν γενόμενα κραταιὰ θαύματα. Ἐπαιδεύθησαν δὲ ἀποκλεισθέντες ἀπὸ τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, καὶ καταδικασθέντες ν' ἀποθάνωσιν εἰς τὴν ἔρημον. Ἐνῷ ἡ συναγωγὴ ὡδοιπόρει ἐκ τοῦ Μεριβᾶ, ἀνέλπιστόν τι ἐμπόδιον ἔστησε τὴν πρόοδόν των· ὁ βασιλεὺς Ἐδὼμ δὲν ἠθέλησε ν' ἀφήσῃ τοὺς Ἰσραηλίτας νὰ διαβῶσι τὴν χώραν του, προσετάχθησαν δὲ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ νὰ μὴ περάσωσι βιαστικῶς, ἀλλὰ νὰ κάμωσι γῦρον ἀπὸ τὰ ἐπὶ τῶν μεθορίων βουνά. Ἡ χώρα τὴν ὁποίαν διέβησαν ἐσχάτως μόνον ἐξετάσθη διὰ τῆς ἐπιμελείας Εὐρωπαίων περιηγητῶν· μολονότι δὲ ὑπὲρ τὰ τρισχίλια ἔτη παρῆλθον ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς Ἐξόδου, ὁ τόπος τὸν ὁποῖον διέβησαν φέρει

πολλὰ φανερὰ δείγματα τῆς ἀληθείας τοῦ Γραφικοῦ διηγήματος. Τὸ ὄνομα τῆς ἐρήμου, Ἐλ Ζὶχ, ἤτοι ἡ περιπλάνησις, εἶναι μαρτύριον τῶν περιπλανήσεων τῶν Ἰσραηλιτῶν. Ὁ Laborde, τοῦ ὁποίου αἱ εἰς τὴν χώραν αὐτὴν περιηγήσεις ἀφθονοῦν ἀπὸ τὰς πλέον ἰσχυρὰς ἐπιβεβαιώσεις τῆς ἀληθείας τῆς Πεντατεύχου, λέγει, "Τόσον σύντομος εἶναι ἡ Γραφὴ, ἐνταυτῷ δὲ καὶ τόσον ἀκριβὴς καὶ ἀληθὴς, ὥστε μόνον διὰ τῆς μεγίστης προσοχῆς εἰς πᾶσαν αὐτῆς λέξιν δύναταί τις νὰ ἀνακαλύψῃ ὅλην αὐτῆς τὴν ἀξίαν." Τοῦτο παραδόξως βεβαιοῦται ἀπὸ τὸ σωζόμενον μνημεῖον, ἐπιβεβαιοῦν τὰ ἱστορούμενα ὅτι συνέβησαν εἰς τὸ βουνὸν Ὤρ.

Καὶ ἐλάλησεν ὁ Κύριος εἰς τὸν Μωϋσῆν καὶ εἰς τὸν Ἀαρὼν εἰς τὸ ὄρος Ὤρ, πλησίον εἰς τὰ ὅρια τῆς γῆς Ἐδὼμ, λέγων, Ὁ Ἀαρὼν θέλει προστεθῆ εἰς τὸν λαόν του· διότι δὲν θέλει ἐμβῆ εἰς τὴν γῆν, τὴν ὁποίαν ἔδωκα εἰς τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἰσραήλ· ἐπειδὴ ἐστασιάσετε ἐναντίον εἰς τὸν λόγον μου εἰς τὸ νερὸν τοῦ Μεριβᾶ. Πάρε τὸν Ἀαρὼν καὶ τὸν Ἐλεάζαρ τὸν υἱόν αὐτοῦ, καὶ ἀναίβασε αὐτοὺς εἰς τὸ ὄρος Ὤρ· καὶ ἔκδυσε τὸν Ἀαρὼν τὴν στολὴν αὐτοῦ, καὶ ἔνδυσε μὲ αὐτὴν τὸν Ἐλεάζαρ τὸν υἱόν του· καὶ ὁ Ἀαρὼν θέλει προστεθῆ εἰς τὸν λαόν του, καὶ θέλει ἀποθάνει ἐκεῖ. Καὶ ἔκαμεν ὁ Μωϋσῆς καθὼς ἐπρόσταξεν ὁ Κύριος· καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸ ὄρος Ὤρ ἔμπροσθεν ὅλης τῆς συναγωγῆς Καὶ ἔκδυσεν ὁ Μωϋσῆς τὸν Ἀαρὼν τὴν στολήν του, καὶ ἔνδυσε μὲ αὐτὴν τὸν Ἐλεάζαρ τὸν υἱόν του· καὶ ὁ Ἀαρὼν ἀπέθανεν ἐκεῖ εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους· καὶ κατέβησαν ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἐλεάζαρ ἀπὸ τὸ ὄρος. Καὶ ἴδεν ὅλη ἡ συναγωγὴ ὅτι ἀπέθανεν ὁ Ἀαρὼν, καὶ ἔκλαυσαν τὸν Ἀαρὼν τριάντα ἡμέρας, ὅλος ὁ οἶκος τοῦ Ἰσραήλ.—Ἀριθ. κ'. 23–29.

Ὁ ἐπὶ τοῦ βουνοῦ Ὤρ τάφος τοῦ Ἀαρὼν εἶναι ἀπὸ τὰ ἐπιφανέστατα ἀντικείμενα εἰς τὴν γῆν Ἐδὼμ· ἀφοῦ δ' ἔμεινεν ἄγνωστος εἰς τοὺς Ἰουδαίους καὶ Χριστιανοὺς τοσαῦτας ἑκατονταετηρίδας, ὅσαι παρῆλθον ἀπὸ τῆς ἀποβιώσεως τοῦ πρώτου ἀρχιερέως τοῦ Ἰσραήλ, ἀνεκαλύφθη πάλιν ἐντὸς τῶν τελευταίων ὀλίγων ἐτῶν, τοποθετημένος ἐν τῷ μέσῳ χώρας, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι τοπάλαι ἦσαν ἐκ τῶν πικροτάτων ἐχθρῶν τοῦ Ἰσραήλ, καὶ τῆς ὁποίας οἱ παρόντες κάτοικοι εἶναι ἄγριοι Ἄραβες, ἐπίσης ἐναντίοι τῆς Ἰουδαϊκῆς καὶ τῆς Χριστιανικῆς πίστεως.

Ἀφοῦ παρῆλθον αἱ ἡμέραι τοῦ πένθους διὰ τὸν Ἀαρὼν, ὑπῆγαν οἱ Ἰσραηλῖται καὶ ἐστρατοπέδευσαν εἰς Σαλμωνά· τουτέστι, "τὸν τόπον τῆς εἰκόνος," ὄνομα τὸ ὁποῖον ἔλαβεν ἐκ τῆς παραστάσεως ὄφεώς τινος ἀνεγερθέντος ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως. Οἱ ἀντάρται Ἰσραηλῖται ἐδόθησαν πάλιν εἰς στασιώδεις γογγυσμοὺς, καὶ

Ἀπέστειλεν ὁ Κύριος εἰς τὸν λαὸν τοὺς φλογεροὺς ὄφεις, καὶ ἐδάγκαναν τὸν λαὸν, καὶ πολὺς λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ ἀπέθνησκε. Καὶ ὁ λαὸς ἐλθὼν εἰς τὸν Μωϋσῆν εἶπεν, Ἡμαρτήσαμεν, διότι ἐλαλήσαμεν κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ σοῦ· παρακάλεσε τὸν Κύριον νὰ σηκώσῃ τοὺς ὄφεις ἀπὸ ἡμᾶς. Καὶ ὁ Μωϋσῆς παρεκάλεσεν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ. Καὶ εἶπεν ὁ Κύριος εἰς τὸν Μωϋσῆν, Κάμε εἰς τὸν ἑαυτόν σου ὄφιν φλογερὸν, καὶ βάλε αὐτὸν ἐπάνω εἰς ξύλον· καὶ πᾶς ὅστις ἐδαγκάσθη, ὅταν κυττάξῃ εἰς αὐτὸν, θέλει ζήσει. Καὶ ἔκαμεν ὁ Μωϋσῆς ὄφιν χάλκινον, καὶ ἔβαλεν αὐτὸν ἐπάνω εἰς ξύλον· καὶ ἐὰν ὄφις ἐδάγκανε τινὰ, αὐτὸς ἔζοῦσεν ὅταν ἐκύτταζε τὸν χάλκινον ὄφιν.—Ἀριθ. κά. 6–9.

Ἡ ζωηρὰ αὕτη εἰκὼν τῆς ἐλευθερώσεως ὅλων τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀπὸ τὴν δύναμιν τοῦ παλαιοῦ ὄφεως εἶναι τύπος σημαντικὸς τοῦ Μεγάλου ἡμῶν Λυτρωτοῦ, καθὼς καὶ Αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐφανέρωσε.

Καὶ καθὼς ὁ Μωϋσῆς ὕψωσε τὸν ὄφιν εἰς τὴν ἔρημον, οὕτω πρέπει νὰ ὑψωθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. Διὰ νὰ μὴν ἀπολεσθῇ πᾶς ὅστις πιστεύει εἰς αὐτὸν, ἀλλὰ νὰ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον.—Ἰωάν. γ'. 14, 15.

Ἀλλὰ τὸ μνημόσυνον τοῦτο τῆς θαυμασίου των ἀπαλλαγῆς ἔγινε μετὰ ταῦτα παγὶς πρὸς τοὺς εἰδωλολάτρας Ἰουδαίους· καθότι κοινοτάτη δεισιδαιμονία οὐχὶ μόνον εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅλην τὴν Ἀνατολὴν, ἦτον ἡ ἐκ φόβου λατρεία τῆς ἀρχῆς τοῦ κακοῦ ὑπὸ τὸ εἶδος τοῦ ὄφεως. Εἶναι δὲ τῶν ἀδυνάτων νὰ ἐννοήσωμεν τὸ αἴτιον λατρείας τόσον αἰσχρᾶς εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ τόσον ἀσυμβιβάστου μὲ πᾶσαν ὑπαγόρευσιν τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἢ τοῦ φυσικοῦ αἰσθήματος, ἄλλως πως εἰμὴ συνδέοντες αὐτὴν μὲ τὰς παραδόσεις περὶ τῆς πτώσεως τοῦ ἀνθρώπου, ἴχνη τῆς ὁποίας εὑρίσκονται εἰς τὰς μυθολογίας ὅλων τῶν ἀρχαίων ἐθνῶν. Οἱ Ἰουδαῖοι ἐλάτρευον τὸν χαλκοῦν ὄφιν, ὅτε κατέπεσον εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν, ἥτις εἶχεν ἤδη σταθῆν τόσον ὀλέθριος εἰς τοὺς ἀδελφούς των, τὰς δέκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ. Ἐκ τῆς γενικῆς ἀμελείας τῶν ἱερῶν πραγμάτων, πιθανὸν ὅτι οἱ πλεῖστοι καὶ τῶν ἱερέων καὶ τοῦ λαοῦ εἶχον λησμονήσειν τὸν σκοπὸν καὶ τὴν σημασίαν τῆς καθιερωμένης εἰκόνος, καὶ ἀσμένως ἔδραξαν τὴν εὐκαιρίαν, τὴν ὁποίαν ἐχορήγησεν εἰς αὐτοὺς ἡ ἐν τῷ ἁγιαστηρίῳ διατήρησίς της, νὰ εὐχαριστήσωσι τὴν μανιώδη αὐτῶν ἐπιῤῥέπειαν πρὸς τὰς δεισιδαιμονίας τῶν περικύκλω ἐθνῶν. Διὰ τοῦτο καὶ κατέστρεψε τὸν χαλκοῦν ὄφιν ὁ καλὸς βασιλεὺς Ἐζεκίας, ὅτε ἐκαθάρισε τὸν Ἰούδαν ἀπὸ τὰ εἴδωλα, τὰ ὁποῖα εἶχον ἀνεγερθῆν κατὰ τὸ μακρὸν τῆς διαφθορᾶς διάστημα τὸ προηγηθὲν τῆς ἀναβάσεως αὐτοῦ εἰς τὸν θρόνον τοῦ Δαβίδ.

Αὐτὸς ἐσήκωσε τοὺς ὑψηλοὺς τόπους, καὶ ἐσύντριψε τὰ ἀγάλματα, καὶ κατέκοψε τὰ ἄλση, καὶ κατελέπτυνε τὸν χάλκινον ὄφιν, τὸν ὁποῖον εἶχε κάμειν ὁ Μωϋσῆς· διότι ἕως εἰς ἐκείνας τὰς ἡμέρας οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰσραὴλ ἐθυμίαζαν εἰς αὐτόν· καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν Νεουσθάν. Δ'. Βασιλ. ιή. 4.

Νεουσθὰν σημαίνει "κομμάτιον χαλκοῦ·" ἔδωκε

δὲ τὸ περιφρονητικὸν τοῦτο ὄνομα εἰς τὸ εἴδωλον ὁ Ἐζεκίας, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἀφοῦ ὁ χάλκινος ὄφις ἐξεπλήρωσε τὸν σκοπὸν, διὰ τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς ἐσυγχώρησε τὴν κατασκευήν του, δὲν εἶχεν ἁγιότητα ἢ σημαντικότητα μᾶλλον παρ' οἱονδήποτε ἄλλο κομμάτιον μετάλλου.

Ἀφοῦ οἱ Ἰσραηλῖται ἐνίκησαν τοὺς Ἀμορραίους καὶ διαφόρους ἄλλας πολεμικὰς φυλὰς, φόβος ἐπέπεσεν εἰς τὰ περικύκλω ἔθνη, καὶ ὁ Βαλὰκ, βασιλεὺς τοῦ Μωὰβ, ἐμίσθωσε τὸν προφήτην τῶν Μαδιανιτῶν Βαλαὰμ νὰ καταρασθῇ αὐτούς. Ἀλλ' ὁ Βαλαὰμ, βιασθεὶς ὑπὸ τῆς Παντοκράτορος δυνάμεως, ἠναγκάσθη νὰ μεταβάλῃ τὰ λόγια τῆς ἀρᾶς εἰς εὐλογίαν, καὶ νὰ εὐλογήσῃ τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἰσραήλ. Ὁ ἀχρεῖος ὅμως προφήτης εὑρῆκεν ἄλλα μέσα δραστηριώτερα πρὸς βλάβην τοῦ ἐκλεκτοῦ γένους· καθ' ὑπαγόρευσιν αὐτοῦ ὁ Βαλὰκ διεύθυνε τοὺς ὑπηκόους του νὰ πανηγυρίσωσι τὴν ἑορτὴν τοῦ Βεελφεγώρ, ἤτοι τοῦ Εἰδώλου τῆς Ἀσελγείας, ἡ λατρεία τοῦ ὁποίου συνίστατο εἰς τὰς πλέον μιαρὰς καὶ ἀκολάστους τελετὰς, ἀλλὰ τὴν ὁποίαν, ὑπὸ διαφόρους μορφὰς, ὄχι μόνον ἀνείχοντο, ἀλλὰ καὶ ἐνεθάρρυνον τὰ πλεῖστα τῶν ἀρχαίων ἐθνῶν, καὶ ἀφοῦ μάλιστα εἶχον ἀρκετὰ προοδεύσειν εἰς τὸν πολιτισμόν. Οἱ Ἰσραηλῖται πιθανὸν ὅτι εἶχον γνωρίσειν ἐν Αἰγύπτῳ τὸ εἶδος τοῦτο τῆς εἰδωλολατρείας· καὶ κατὰ συνέπειαν ἔκλιναν εἰς τὰς προτάσεις τῶν θυγατέρων τοῦ Μωὰβ, αἵτινες εἶχον σταλθῆν νὰ τοὺς σαγηνεύσωσι.

Καὶ αὐταὶ ἐπροσκάλεσαν τὸν λαὸν εἰς τὰς θυσίας τῶν θεῶν των· καὶ ἔφαγεν ὁ λαὸς, καὶ ἐπροσκύνησε τοὺς θεοὺς αὐτῶν. Καὶ ἐπροσκολλήθη ὁ Ἰσραὴλ εἰς τὸν Βεελφεγώρ, καὶ ἡ ὀργὴ τοῦ Κυρίου παρωξύνθη ἐναντίον τοῦ Ἰσραήλ.—Ἀριθ. κέ. 2, 3.

Ἡ ἄμεσος παιδεία τῶν χειροτέρων πταιστῶν ἀπέτρεψε τὴν ἐκδίκησιν τοῦ Κυρίου· ὁ ψευδοπροφήτης Βαλαὰμ ἐφονεύθη μετ' ὀλίγον ἔπειτα, ὁμοῦ καὶ πλῆθος Μαδιανιτῶν, οἵτινες συνηνώθησαν ὥστε νὰ φέρωσι τοὺς Ἰσραηλίτας εἰς τὸ βαρὺ τοῦτο ἔγκλημα.

Ὀλίγον μετὰ τὴν ἀποστασίαν ταύτην ὁ Μωϋσῆς ἀπαριθμήσας τὸν λαὸν, δὲν εὑρῆκε ζωντανὸν κἀνένα τῶν ἐξελθόντων ἐκ τῆς Αἰγύπτου εἰμὴ ἑαυτὸν, τὸν Ἰησοῦν Ναυῆ, καὶ τὸν Χάλεβ· ἔκαμε τότε τοὺς ἀναγκαίους κανονισμοὺς περὶ τῆς διανομῆς τῆς γῆς Χαναὰν μεταξὺ τῶν διαφόρων φυλῶν, καὶ τελειώσας οὕτω τὴν νομοθεσίαν του, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος Νεβὼ, μίαν τῶν ὑψηλοτάτων κορυφῶν τῆς σειρᾶς τῶν Ἀβαρὶμ, ὅθεν ἐπέβλεψεν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, ὅπου ἦτον ἀπηγορευμένος νὰ εἰσέλθῃ. Ἀντὶ δὲ νὰ γογγύζῃ περὶ τούτου, ταπεινοφρόνως ἐζήτησεν ὁδηγίαν ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τοῦ διαδόχου του.

Καὶ ἐλάλησεν ὁ Μωϋσῆς εἰς τὸν Κύριον, λέγων, Ὁ Κύριος, ὁ Θεὸς τῶν πνευμάτων πάσης σαρκὸς, ἂς διορίσῃ ἄνθρωπον ἐπάνω εἰς τὴν συναγωγὴν, ὁ ὁποῖος νὰ ἐκβαίνῃ ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ὁ ὁποῖος νὰ ἐμβαίνῃ ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ὁ ὁποῖος νὰ τοὺς ὁδηγῇ ἔξω, καὶ ὁ ὁποῖος νὰ τοὺς φέρῃ μέσα· ὥστε νὰ μὴν ἦναι ἡ συναγωγὴ τοῦ Κυρίου ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα.—Ἀριθ. κζ'. 15–17.

Ὁ Ἰησοῦς Ναυῆ ἐκλέχθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ νὰ ὁδηγήσῃ τοὺς Ἰσραηλίτας εἰς τὴν κατάκτησιν τῆς γῆς Χαναάν· ἰδοὺ δὲ τίνι τρόπῳ ἐχειροτονήθη διὰ τὸ νέον ἔργον του.

Καὶ εἶπεν ὁ Κύριος εἰς τὸν Μωϋσῆν, Πάρε μαζῆ σου τὸν Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ Ναυῆ, ἄνθρωπον εἰς τὸν ὁποῖον εἶναι τὸ πνεῦμα, καὶ βάλε τὴν χεῖρά σου ἐπάνω εἰς αὐτόν· καὶ παράστησέ τον ἔμπροσθεν τοῦ Ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως, καὶ ἔμπροσθεν ὅλης τῆς συναγωγῆς, καὶ δὸς εἰς αὐτὸν διαταγὰς ἔμπροσθεν αὐτῶν. Καὶ θέλεις θέσει ἐπάνω εἰς αὐτὸν ἀπὸ τὴν δόξαν σου, διὰ νὰ ὑπακούωσιν εἰς αὐτὸν ὅλη ἡ συναγωγὴ τῶν υἱῶν τοῦ Ἰσραήλ. Καὶ θέλει παρασταθῆ ἔμπροσθεν τοῦ Ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως, ὅστις θέλει ἐρωτήσει δι' αὐτὸν, κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Οὐρὶμ ἔμπροσθεν τοῦ Κυρίου· κατὰ τὸν λόγον αὐτοῦ θέλουν ἐκβαίνει, καὶ κατὰ τὸν λόγον αὐτοῦ θέλουν ἐμβαίνει, αὐτὸς καὶ ὅλοι οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰσραὴλ μαζῆ μὲ αὐτὸν, καὶ ὅλη ἡ συναγωγή. Καὶ ἔκαμεν ὁ Μωϋσῆς, καθὼς τὸν ἐπρόσταξεν ὁ Κύριος· καὶ ἔλαβε τὸν Ἰησοῦν, καὶ παρέστησεν αὐτὸν ἔμπροσθεν Ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως, καὶ ἔμπροσθεν ὅλης τῆς συναγωγῆς. Καὶ ἔθεσε τὰς χεῖράς του ἐπάνω εἰς αὐτὸν, καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν διαταγὰς, καθὼς ἐπρόσταξεν ὁ Κύριος διὰ χειρὸς τοῦ Μωϋσέως.—Ἀριθ. κζ'. 18–23.

Εἰς Δευτερονόμιον, κεφ. ιή. 15, λέγει ὁ Μωϋσῆς, Κύριος ὁ Θεός σου θέλει ἀναστήσει εἰς σὲ Προφήτην ἀπὸ τὸ μέσον σου, ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς σου, ὡσὰν ἐμέ· εἰς αὐτὸν θέλετε ὑπακούει. Καθ' ὅλα ὅσα ἐπεθύμησες ἀπὸ Κύριον τὸν Θεόν σου εἰς Χωρὴβ εἰς τὴν ἡμέραν τῆς συνάξεως, λέγων, Ἂς μὴν ἐξανακούσω τὴν φωνὴν Κυρίου τοῦ Θεοῦ μου, μηδὲ νὰ ἴδω πλέον τὸ μέγα τοῦτο πῦρ, διὰ νὰ μὴν ἀποθάνω.

Οἱ νεώτεροι Ἰουδαῖοι βεβαιόνουν ὅτι ἡ προφητεία αὕτη ἐπληρώθη, ὅτε διωρίσθη ὁ Ἰησοῦς Ναυῆ ὡς διάδοχος τοῦ Μωϋσέως· ἀλλ' ἂν θεωρήσωμεν προσεκτικῶς τὴν θηλοποίησιν τοῦ Θεοῦ τὴν γενομένην τὸν καιρὸν τοῦ διορισμοῦ του, θέλομεν ἰδεῖν ὅτι ὁ Ἰησοῦς Ναυῆ ὄχι μόνον ἦτο κατώτερος τοῦ Μωϋσέως, ἀλλὰ καὶ τῶν πλειοτέρων προφητῶν, καθότι ὤφειλε νὰ προστρέχῃ εἰς τὰ Οὐρὶμ καὶ Θουμμὶμ ἐν πάσῃ ἀνάγκῃ, ἐνῷ ὁ Μωϋσῆς ὡμίλει εἰς τὸν Θεὸν "πρόσωπον κατὰ πρόσωπον." Τῷ ὄντι, ὁ Ἰησοῦς Ναυῆ δὲν ἠμπόρει κατ' οὐδένα τρόπον νὰ ὀνομασθῇ κυρίως προφήτης, διότι καὶ αὐτὸς ὑπέκειτο εἰς διεύθυνσιν, καὶ ἐλάμβανε πᾶσαν ἀποκάλυψιν τοῦ θείου θελήματος διὰ τῆς μεσολαβήσεως τοῦ ἀρχιερέως.

Ὁ Μωϋσῆς, ἐκπληρώσας οὕτω ὅλας τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, διεύθυνε πρὸς τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἰσραὴλ ποιητικωτάτην καὶ φιλόστοργον ἐπανάληψιν τῶν χορηγηθέντων

εἰς αὐτοὺς ἀγαθῶν, καὶ τῶν καθηκόντων ὅσα ὤφειλον εἰς τὸν Εὐεργέτην των. Ἀπέθανε δὲ ἑκατὸν εἴκοσι ἐτῶν ἡλικίας· "οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ δὲν ἦσαν ἠμαυρωμένοι, οὐδὲ ἡ δύναμις αὐτοῦ ὠλιγοστευμένη." Ὁ τάφος αὐτοῦ ἐκρύφθη ἐπιμελέστατα, διὰ νὰ μὴ γένῃ εἰδωλολατρείας ἀντικείμενον εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας. Τοῦτο αἰνίττεται ὁ Ἅγ. Ἰούδας εἰς τὸ ἀκόλουθον ἐδάφιον, τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται εἴς τινα παράδοσιν κοινὴν μεταξὺ τῶν Ἰουδαίων.

Ὁ δὲ Μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος, ὅτε τῷ διαβόλῳ διακρινόμενος διελέγετο περὶ τοῦ Μωσέως σώματος, οὐκ ἐτόλμησε κρίσιν ἐπενεγκεῖν βλασφημίας, ἀλλ' εἶπεν, Ἐπιτιμήσαι σοι Κύριος. (Ἰούδα 9.)

Ἀναμφιβόλως, ἄνθρωποι οἵτινες ἐλάτρευον τὸν χάλκινον ὄφιν, ἤθελον δείξειν τοὐλάχιστον ἴσον σεβασμὸν πρὸς τὸ σῶμα καὶ τὸν τάφον τοῦ μεγάλου νομοθέτου των, ἂν ἀμφότερα δὲν εἶχον κρυφθῆν διὰ τῶν φρονίμων προφυλάξεων τῆς Προνοίας.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΥΧΗΝ.

Προσευχή! μυστηριώδης φωνὴ εἶσαι τῆς καρδίας,
Οὐρανόθεν καταβᾶσα ἀδελφὴ τῆς μετανοίας,
Ἀποκάλυψις, τοῦ κόσμου τοῦ νοητικοῦ ἡ θύρα·
Σὺ τὴν νοερὰν τῶν ὄντων κλίμακα ὑποβαστάζεις,
Σὺ εἰς τὸν Δημιουργόν μας τὰς ψυχὰς ἀναβιβάζεις,
Κ' εἰς τὴν κεντρικὴν ἑστίαν ἀποστέλλεις τὸν σπινθῆρα.

Διὰ σοῦ ὁ τεθλιμμένος ἀνακούφισιν εὑρίσκει,
Διὰ σοῦ ἡ ἁμαρτία ἐναρέτως ἀποθνήσκει,
Σὺ τὸν τάφον περισκέπεις, σὺ παρηγορεῖς τὸν ζῶντα·
Σὺ τῆς νοερᾶς κιθάρας ἦχος νοερὸς ὑπάρχεις·
Σὺ τῶν λογικῶν πλασμάτων οὖσα μόνη κυριάρχης
Μὲ τὸν ἄκτιστόν μας Πλάστην τὰ κτιστὰ συνδεῖς ὄντα.

Προσευχή! τοῦ ῥόδου εἶσαι ἡ ἀθῴα εὐωδία,
Ἡ ἐαρινῆς ἡμέρας ἡ εὐχάριστος πρωΐα,
Ἡ ἀκτὶς ζωογονοῦσα, ἢ ὁ ζέφυρος ὁ πνέων.
Ἐρεθίζεις γλυκὺ δάκρυ ἐκ μικρῶν διαλειμμάτων,
Ὡς ὁ ἄνεμος τοὺς κόμβους τῶν παρθενικῶν ὑδάτων
Ἀπὸ κάλυκας τοὺς κοίλους ἐκτινάσσει τῶν ἀνθέων.

Ν. Σ.

Καὶ τὰ κάλλιστα τῶν πραγμάτων, διὰ τῆς καταχρήσεως, γίνονται δεινά· ἀπ' ἐναντίας δὲ, τὰ χείρεστα, ὁπόταν καλῶς αὐτὰ μεταχειριζώμεθα, γίνονται ἀγαθά. Εὐγλωττία πρὸς ἀπάτην χρησιμεύουσα, εὐφυΐα πρὸς δικαίωσιν τῆς πλάνης, σωματικὴ δύναμις πρὸς φόνον, ἐξουσία εἰς τὸ καταδυναστεύειν, εὐϋπολησία εἰς τὸ ὑποκρίνεσθαι, εἶναι ὅλα πονηρά. Καὶ αὐτὸς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ μάχαιρα τοῦ πνεύματος, ἥτις, ἂν δὲν φονεύσῃ τὰς κακίας μας, θανατόνει τὰς ψυχάς μας. Ἐκ τοῦ ἐναντίου, δηλητήρια φάρμακα χρησιμεύουν εἰς τὴν ἰατρικὴν, καὶ θλίψεις καὶ ἁμαρτίαι, διὰ τῆς καλῆς μεταχειρίσεως, ἀποβαίνουν ἐπικερδεῖς ὡς οὐδὲν ἄλλο. Αἱ λέξεις εἶναι ὡς τὰς ἐκλαμβάνομεν, καὶ τὰ πράγματα ὡς τὰ μεταχειριζόμεθα. Ὑπάρχουσι καὶ ἀγαθὰ ἐπικατάρατα.

ΤΟ ἑπόμενον ἄρθρον μᾶς ἔπεμψε Χῖος ἔμπορος διατρίβων ἐν Ταυρίδι.

ΓΕΩΛΟΦΟΙ ΕΙΣ ΠΕΡΣΙΑΝ.

Εἰς διάφορα μέρη τῆς Περσίας ὑπάρχουν πλεῖστα γεώλοφα, ἢ ἀναχώματα, ὀνομαζόμενα κοινῶς ἀπὸ τοὺς Πέρσας Τεπέ· τουτέστι κορυφαί. Ἐν γένει εἶναι τοποθετημένα ἐν τῷ μέσῳ ἀχανῶν πεδιάδων καὶ κοιλάδων, καλλιεργημένων ἢ καὶ ἀκαλλιεργήτων, οὐδεμίαν ἕνωσιν ἔχοντα μὲ τὰς πέριξ βουνώδεις σειράς, καὶ κάποτε μάλιστα μεγάλως ἀπ' ἀλλήλων διεστῶτα. Ἐκ τοῦ σχήματος καὶ τῆς παντελοῦς ἀπομονώσεώς των ἐμπορεῖ τις εὐλόγως νὰ εἰκάσῃ, ὅτι κατεσκευάσθησαν τεχνητῶς εἰς ἐποχήν τινα ἀρχαιοτάτην, ἄδηλον εἰς ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ σκοπῷ τὸν ὁποῖον ἀποσιωπᾷ μὲν ἡ ἱστορία, ἀλλὰ δυνάμεθα ἡμεῖς αὐτοὶ νὰ μαντεύσωμεν ἀφ' ὅσα γινώσκομεν περὶ τῶν ἠθῶν καὶ θρησκευτικῶν ἐθίμων τῶν παλαιῶν κατοίκων τῆς Περσίας. Τὰ πεδία, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων σώζονται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας πόλεως τῶν Ῥαγῶν, πλησίον τῶν Κασπίων Πυλῶν, γέμουν ἀπὸ τοιαῦτα γεώλοφα. Αἱ δὲ ἐκτεταμέναι καὶ γονιμώταται κοιλάδες τοῦ Σελμᾶς καὶ Οὐρμία,—ἔχουσαι διάφραγμα μόνον μικρὰν ἀδιάσπαστον ζώνην λόφων, ἥτις φαίνεται εἰς τῶν πολυαρίθμων κλάδων τῆς μεγάλης σειρᾶς τῶν Ὀρέων τῆς Καρδουχίας,—αἱ δύο αὗται λέγω κοιλάδες, τὰς ὁποίας ἔχομεν πολλὰ διδόμενα διὰ νὰ θεωρῶμεν ὡς κέντρον τῆς παλαιᾶς Χαλδαίας, περιέχουν ὑπὲρ τὰ 20 γεώλοφα, μεγέθους διαφόρου, ἐπίσης ἀξιοπαρατήρητα καὶ διὰ τὸ πυραμοειδὲς σχῆμά των, καὶ διὰ τὴν θέσιν αὐτῶν, καὶ διὰ τὰς παραδόσεις τὰς ὁποίας φυλάττει ἀκόμη ὁ λαὸς πρὸ ἀμνημονεύτου καιροῦ περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐγέρσεώς των. Αὐτὰ εἶναι διὰ τὸν περίεργον περιηγητὴν, τὸν ὁδοιποροῦντα ἀναμέσον τοσούτων ἱστορικῶν ἀναμνήσεων, τόσον μᾶλλον πολύτιμα καὶ ἄξια τῆς ἐξερευνήσεώς του, ὅσον εἶναι σπάνια τὰ ἀρχαιολογικὰ ὑπομνήματα εἰς τὴν Ἀτροπάτιον Μηδίαν, ὀνομαζομένην σήμερον Ὀζερμπεϊζὰν· μολονότι γνωρίζομεν ὅτι ἡ χώρα αὕτη ἔδωκεν ἀρχὴν εἰς τὴν πυρολατρείαν, καὶ παρίσταται εἰς τὰ χρονικὰ τῆς Περσίας ὡς ἡ κλεινοτέρα ἁπασῶν τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ μεγάλου τούτου βασιλείου.

Ἐπεσκέφθην πλῆθος τοιούτων γεωλόφων εἰς διαφόρους χώρας τῆς Περσίας. Ὅλα μὲν, μάλιστα δὲ τὰ ἐν ταῖς κοιλάσι τοῦ Σελμᾶς καὶ Οὐρμία, πατρίδος τοῦ Ζωροάστρου, κατὰ τὸ γενικώτερον φρόνημα, μ' ἐνησχόλησαν ἐξαιρέτως, καὶ μὲ παρεκίνησαν νὰ προτείνω εἰς ἐμαυτὸν τὰς ἀκολούθους ἐρωτήσεις.

Α'. Διὰ ποῖον σκοπὸν κατεσκευάσθησαν;

Β'. Ποία ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν ἤρχισαν νὰ χρησιμεύωσι καὶ νὰ ἀνεγείρωνται;

Γ'. Ποία ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν ἐξέλειψε τὸ ἔθος τοῦ ἀνεγείρειν, ἤ, μᾶλλον εἰπεῖν, τοῦ ἐπισωρεύειν τοσαύτην ποσότητα γῆς, ὥστε νὰ σχηματίζῃ λόφους, εἰς πολλὰ μέρη πολλῶν ποδῶν ὕψος ἔχοντας;

Τὰ προβλήματα ταῦτα μένουν εἰς τὰς Ἱστορίας ἄλυτα, καὶ οἱ τῶν περιηγητῶν συμπερασμοὶ δὲν ἀρκοῦν

πρὸς ἀνίχνευσιν τῆς ἀληθείας· κἄποτε μάλιστα στεροῦνται παντὸς βαθμοῦ πιθανότητος. Ὁ Κερ–Πόρτερ, ὁ συγγράφας τὰς τῆς Περσίας Ἀρχαιότητας, καὶ ὁ νεώτερος τῶν ἐπιστημόνων περιηγητῶν τοῦ τόπου αὐτοῦ, δὲν ἀναφέρει σχεδὸν τίποτε περὶ τῶν λόφων τούτων. Εἶναι τωόντι ἀπορίας ἄξιον πῶς τὸ πλῆθος αὐτῶν εἰς μέρη ὑπ' αὐτοῦ ἐπισκεφθέντα δὲν εἵλκυσε τὴν προσοχήν του, οὐδ' ἠξιώθησαν κἂν τινῶν γραμμῶν εἰς τὸ βιβλίον του, ἐνῶ πολλὰ ἀσήμαντα καὶ οὐδενὸς λόγου ἄξια κατεχωρήθησαν, καὶ ἐχνογραφίαι ἀντικειμένων οὐτιδανῶν, ὡς κριῶν λιθίνων, καὶ λίθων μνημείων τοῦ μεσαιῶνος, ἐπισυνήφθησαν.

Ὅλοι σχεδὸν οἱ λόφοι οὗτοι ἔχουν ἀρκετὴν συμμετρίαν, καὶ τὸ σχῆμά των εἶναι τόσον εὔρυθμον καὶ τεχνικὸν, ὥστε δὲν ἀφίνει εἰς κἀνένα ἀμφιβολίαν ὅτι κατεσκευάσθησαν ὑπὸ χειρῶν ἀνθρώπων· ἡ κρηπὶς των ἐν γένει, καὶ πολλάκις αἱ πλευραὶ εἶναι κεκαλυμμέναι ἀπὸ θραύσματα κεράμων καὶ πλίνθων, τὰ ὁποῖα φαίνονται ὡς λείψανα τειχῶν ἢ παλαιῶν οἰκοδομημάτων. Εἰς πολλοὺς παρατηρεῖ τις ἔτι ἴχνη εὔγνωστα ἐρυμάτων καὶ τάφρων, ὑπὸ τῶν ὁποίων περιεβάλλοντο. Τὸ μεγαλήτερον ἐρείπιον π. χ. τῶν Ῥαγῶν ἔχει περιτειχίσματα καὶ προμαχῶνας τετραγωνικοὺς διὰ πύργων ὠχυρωμένους, οἰκοδομηθέντας ἐπὶ τοιούτου ἐντέχνου λόφου. Ἀλλ' ὁ ἀξιοπεριεργότερος ὅλων τῶν γνωστῶν μας Τεπέδων εἶναι ἀναμφισβητήτως ὁ τοῦ Ἀρυαβάδου (Aryabad), ἐπὶ τοῦ ὁποίου σώζονται ἕως σήμερον λείψανα βωμοῦ ἀξιόλογα, ἀφιερωμένου εἰς τὴν πυρολατρείαν, μείναντα καὶ ἀπὸ τὸν πανδαμάτορα χρόνον ἀνέπαφα, καὶ ἀπὸ τοῦ Βανδαλισμοῦ τὸν πέλεκυν ἀβλαβῆ. Εἰς δὲ τὸ Γκουνέϊ, πλησίον τῆς λίμνης τοῦ Οὐρμία, εὑρίσκονται ἑπτὰ γεώλοφα, τὰ ὁποῖα φέρουσιν ὀνόματα Κελτικά, καὶ εἰς τὰς ἄκρας τῶν ὁποίων λέγουν παραδοτικῶς ὅτι ὑπῆρχον πάλαι ἱερὰ πυρεῖα, ὅπου οἱ ἀρχαῖοι Πέρσαι προσεκύνουν τὸ πῦρ καὶ τὸν ἥλιον ὡς σύμβολα γεννητικὰ καὶ συντηρητικὰ τοῦ παντός. Εἶναι ἀξιοπερίεργον πόσον ἡ δημοτικὴ αὕτη παράδοσις συμπίπτει μὲ τὴν ἀκόλουθον περικοπὴν τοῦ Ἡροδότου—"Ἐπὶ τὰ ὑψηλότατα τῶν οὐρέων ἀναβαίνοντες θυσίας ἔρδειν· θύουσι δὲ ἡλίῳ τε καὶ σελήνῃ καὶ γῇ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι καὶ ἀνέμοισι."

Ἐπὶ Φεταλῆ–Σάχ, ποιμήν τις, ὁδηγῶν τὰ πρόβατά του ἐπάνω εἰς ἕνα τῶν γεωλόφων τούτων, ἀνεκάλυψε κατὰ τύχην σορὸν, τὴν ὁποίαν ἀνοίξας, εὑρῆκε μέσα στέφος χρυσοῦν καὶ τέσσαρα συνθήματα βασιλικὰ, κεκαλυμμένα ἀπὸ διαφόρους λίθους τιμαλφεῖς. Τὸ ἔθος τῶν παλαιῶν Περσῶν τοῦ νὰ ὑψόνωσι γεωλοφίας ἐν εἴδει μνημάτων ἐπιβεβαιοῦται ἴσως καὶ ἀπὸ ἓν χωρίον τοῦ πατρὸς τῆς ἱστορίας, ἔνθα, μετὰ τὴν περιγραφὴν τῆς γενομένης ἐκ διαταγῆς τοῦ Ξέρξου εἰς τιμὴν ἑνὸς τῶν ἀξιωματικῶν του κηδείας, προσθέτει ὅτι ὅλος ὁ στρατὸς συνέδραμεν εἰς τὴν ἔγερσιν τοῦ μνημείου του· "Ἐν Ἀκάνθῳ δὲ ἐόντος Ξέρξεω, συνήνεικε ὑπὸ νούσου ἀποθανεῖν τὸν ἐπεστεῶτα τῆς διώρυχος Ἀρταχαέην, δόκιμον ἐόντα παρὰ Ξέρξῃ, καὶ γένος Ἀχαιμενίδην, μεγάθεί τε μέγιστον ἐόντα Περσέων, (ἀπὸ γὰρ πέντε πήχεων βασιληΐων ἀπέλιπε τέσσερας δακτύλους), φωνέοντά τε μέγιστον ἀνθρώπων· ὥστε Ξέρξεα, συμφορὴν ποιησάμενον μεγάλην, ἐξενεῖκαί τε αὐτὸν κάλλιστα καὶ θάψαι. Ἐτυμβοχόεε δὲ πᾶσα ἡ στρατιή, κτλ." Πολυμ. βιβλ. 7. Κ. 117.

Ἐκ τῶν διδομένων τούτων ἕπεται ὅτι τὰ ῥηθέντα γεώλοφα ἐχρησίμευον διαφόρως. Εὐλογοφανῆ αἴτια μᾶς κάμνουν πρῶτον νὰ εἰκάσωμεν, ὅτι ἐχρησίμευον τωόντι ὡς τύμβοι δι' ἄνδρας ἐπιφανεῖς. Ἡ δὲ ὕπαρξις ἀνθρωπίνων ὀστέων, εὑρισκομένων ἐνίοτε εἰς κοιλότητας ἢ κατώγαια ὑπὸ τὰ γεώλοφα ταῦτα, μὲ πείθει προσωπικῶς ἔτι μᾶλλον εἰς τοῦτο. Κατὰ δεύτερον λόγον, πρέπει νὰ ἦσαν ἀναμφιβόλως τόποι διωρισμένοι ὡς καταλληλότεροι εἰς τὴν ὑπαίθριον ἔκθεσιν τῶν τεθνηκότων, τῶν ὁποίων τὰ πτώματα ἐγκαταλείποντο ἐν μέσῳ περιβόλου εἰς τὴν ἀδδηφαγίαν τῶν σαρκοβόρων ὀρνέων, κατὰ τὸ θρησκευτικὸν δόγμα τοῦ Ζωροάστρου, τὸ ἀπαγορεῦον τὴν ταφὴν τῶν νεκρῶν, ἐπὶ λόγῳ, ὅτι ἐμίαινε δῆθεν τὴν γῆν, θεωρουμένην ὑπὸ τῶν Περσῶν ὡς ἓν τῶν ἀξιοσεβάστων στοιχείων. Ξηρὸν φρέαρ ἐπίτηδες ἀνεῳγμένον ἐπὶ τοῦ λόφου, ἢ δεξαμενὴ βαθεῖα, ἐδέχοντο τὰ ὀστᾶ μετὰ τὴν ἐκσάρκισιν αὐτῶν· τοῦτο δ' ἀρκούντως ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς ἀπείρου ποσότητος τῶν κοκκάλων τὰ ὁποῖα βλέπομεν εἰς πολλὰ τῶν γεωλόφων, τῶν τοποθετημένων εἰς τὰ πέριξ τῆς πρωτευούσης τοῦ Τεχερανίου, καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης ἐντεῦθεν εἰς τὸ Χωρασάνιον. Πρὸς τούτοις δὲ, διὰ τὴν ἔρημον καὶ μονήρη των θέσιν, καθὼς ἀκόμη καὶ διὰ τὸ μέτριον ὕψος των, ἐπροτιμῶντο τυχὸν ἀπὸ τοὺς Πέρσας ὡς ἁρμοδιώτατα καὶ πρόσφορα μέρη διὰ τὰς προσευχὰς καὶ θυσίας των· καὶ ἡ ὑπόθεσις αὕτη ἐνισχύεται ἀπὸ ἐρείπια ναῶν ἢ πυρείων ὑπάρχοντα ἕως σήμερον ἐπὶ πολλῶν γεωλόφων. Κατὰ πιθανολογίαν ἐμποροῦμεν νὰ δώσωμεν καὶ μίαν τετάρτην χρῆσιν εἰς αὐτὰ, παρατηροῦντες ἐξ αὐτῶν πολλὰ ὠχυρωμένα καὶ μὲ χαρακώσεις τοιαύτας, ὥστε νὰ μὴ διαφέρωσιν ἀπὸ παλαιὰ φρούρια κατεσκαμμένα· καὶ τοιαῦτα πρέπει νὰ τὰ ἐκλάβωμεν, χρησιμεύσαντα ὡς καταφύγια προφυλακτικώτερα εἰς τοὺς ἰθαγενεῖς, ὁσάκις ἐπαπειλοῦντο εἴτε ἀπὸ ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν προσβολὴν, εἴτε ἀπὸ τῶν ἰδίων αὐτοχθόνων δυσμενεῖς ἀποπείρας· ἀλλὰ ποτὲ, καὶ εἰς οὐδεμίαν περίστασιν, δὲν κατέφυγον εἰς αὐτὰ οἱ ζητοῦντες σκέπην ἀπὸ τὰ καύματα τοῦ θέρους, ὥς τινες εἶπον· διότι ὄντα, καθὼς προεῤῥέθη, μεμονωμένα, πάντῃ ἄδενδρα, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ γαιῶν ἀνύδρων περικυκλωμένα, καὶ πλησίον ὀρέων φύσεως τιτανώδους, προσέτι δὲ καὶ μετρίου ὕψους μὴ ὑπερβαίνοντος κατὰ μέσον ὅρον τοὺς ἑκατὸν πόδας, δὲν εἶχον βέβαια θερμοκρασίαν εὐκραεστέραν, ἢ καταψυκτικωτέραν παρὰ τὰ πεδία· μάλιστα διὰ τὰς ῥηθείσας αἰτίας πρέπει νὰ ἦσαν καυστικώτερα παρὰ ὁποιονδήποτε ἄλλο μέρος.

Ἡ χρῆσις τῶν Τεπέδων προηγεῖται ἀναμφιβόλως

τοῦ Ἰσλαμισμοῦ· καὶ ἐὰν πρὸς τὸ βόρειον μέρος τῆς Περσίας ὑπάρχωσιν ἐξ αὐτῶν περισσότερα ἢ ἄλλαχοῦ, τὸ αἴτιον εἶναι ὅτι ἡ χώρα αὕτη ἔγινε στάδιον δεινῆς καὶ πολυχρονίου πάλης, τέλος λαβούσης τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ Παρθικοῦ θρόνου ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς Μακεδονικῆς Αὐτοκρατορίας εἰς Περσίαν. Ἐπὶ τῶν μεθορίων τοῦ Χωρασμίου, σήμερον Χωρασανίου, καὶ πλησίον τοῦ Τεχερανίου, σώζονται ἀκόμη ἴχνη Ἑλληνικῶν στρατοπέδων ὄχι μακρὰν τινῶν γεωλόφων, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἦσαν ὠχυρωμένα, κρίνοντες ἀπὸ τοὺς σωροὺς τῶν λίθων καὶ τὰ λείψανα τῶν ἀρχαίων κατασκευῶν. Ὅπου οἱ αὐτόχθονες ἐπολέμουν πρὸς ἀνάκτησιν τῶν δικαιωμάτων καὶ τῆς καταδυναστευμένης πατρίδος των ἐναντίον ἐχθροῦ ἰσχυροῦ, ἠγωνίζοντο μὲ ὁρμὴν ἀκάθεκτον, διαμιλλώμενοι ὑπὲρ ἑκάστου βήματος γῆς, καὶ κατεσκεύαζον παντοῖον προβόλους καὶ φρούρια, εἴτε διὰ νὰ καθέξωσι τὴν ἐπιφοράν του εἰς τὰ πρόσω, ἢ καὶ διὰ νὰ ἔχωσι τόπον ἁρμόδιον εἰς ἀσφαλῆ συναγωγὴν, ἔνθα αἱ δυνάμεις των συγκεντρούμεναι ἀντιπαρετάττοντο εὐπραγέστερον εἰς τὰς προσβολὰς τῶν πολεμίων.

Ἡ διάφορος χρῆσις τῶν γεωλόφων τούτων ἔπαυσεν ὁλοτελῶς εἰς τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἡ Σασσανικὴ δυναστεία διεδέχθη τὴν τῶν Ἀρσακιδῶν. Τότε οἱ ἀρχιτέκτονες Ἕλληνες εἶχον εἰσάξειν εἰς ἅπασαν τὴν Περσίαν τέχνην τοῦ κατασκευάζειν καὶ οἰκοδομεῖν εὐφυεστέραν καὶ ἀσυγκρίτως κομψοτέραν ἀπὸ τὴν ὁποίαν μετεχειρίζοντο ἕως τότε οἱ Πέρσαι.

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΛΑΟΝ.

Οἱ κοπιῶντες, δράμετε, καὶ οἱ πεφορτισμένοι,
Τοὺς δυστυχεῖς ἡ τοῦ Θεοῦ ἀγκάλη περιμένει·
Τὸν ἐλαφρόν μου ἄρατε ζυγὸν τῆς ἀληθείας,
Ζυγὸν λυτρώσεως παθῶν, ζυγὸν ἐλευθερίας.
Ὦ πένητες! μὴ θλίβεσθε, ὦ δοῦλοι! μὴ λυπεῖσθε,
Εἰς οὐρανὸν εὐδαίμονες καὶ ἴσοι πάντες εἶσθε.
Μὴ τοὺς δυνάστας τρέμετε, τοὺς δυναμένους μόνον
Τὴν δέσμευσιν τοῦ σώματος καὶ τῆς σαρκὸς τὸν φόνον.
Σοφοί! ἂν ναυαγήσετε ὑπὲρ δικαιοσύνης,
Εἰς οὐρανὸν τυγχάνετε λιμένος καὶ γαλήνης.
Μακάριοι ἐν γένει
Καὶ οἱ δεδιωγμένοι,
Καὶ δοῦλοι καὶ ἀκτήμονες,
Πλὴν πραοὶ κ' ἐλεήμονες,
Πλὴν δίκαιοι καὶ ἱλαροί,
Καὶ τὴν καρδίαν καθαροί!
Πᾶν ὅ,τι ἔπραξας καλὸν εἰς τὸν ἐλάχιστόν σου,
Τὸ ἔπραξας εἰς σεαυτὸν καὶ εἰς τὸν Κύριόν σου.
Ἀμὴν, ὁπόταν ὁ Υἱὸς καθίσῃ τοῦ ἀνθρώπου
Εἰς θρόνου δόξης, χύνων φῶς καὶ πῦρ ἀπὸ προσώπου,
Καὶ τάξεις περιλάμψωσιν Ἀγγέλων κύκλωθέν του,
Καὶ στῶσι χίλιοι νεκροὶ αἰῶνες κάτωθέν του,
Κ' εἰς πλάστιγγα ἰσόῤῥοπον τὴν δεξιὰν ἐκτείνων
Κραυγάσῃ, "Λαοί, ἔρχομαι τὴν οἰκουμένην κρίνων·
Ἐγὼ ἐπείνασα· πλὴν σεῖς οὐκ ἔξεθρέψατέ με·
Ἐγὼ ἐδίψησα· πλὴν σεῖς οὐκ ἐποτίσατέ με·
Οὐδὲ μὲ ὑπεδέχθητε καὶ ἀσθενῆ καὶ ξένον,
Οὐδὲ μ' ἐνδύσατε γυμνὸν κ' ἐκτετραχηλισμένον·"
Καὶ τότε κράξουσι πολλοί, "Δικαιοκρίτα πότε,
Πεινῶν διψῶν καὶ ἀσθενὴς καὶ ξένος ἦσο;" "Ὅτε
Εἰς πένητας καὶ ἀσθενεῖς ἐστρέφετε τὰ νῶτα,
Κ' εἰς τοὺς κλαυθμοὺς τῶν δυστυχῶν ἐκλείετε τὰ ὦτα."
Ἀγάπα τὸν Θεὸν, ἰδοὺ ἡ βάσις ἡ μεγάλη,
Ἀγάπα τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν, ἡ ἄλλη·
Εἰς ταύτας δὲ τὰς ἐντολὰς τὰς δύο τὸ πᾶν κεῖται,
Ἡ ἠθικὴ ὁλόκληρος, οἱ νόμοι καὶ προφῆται.
Πᾶν ὅ,τι θέλετε εἰς σᾶς νὰ πράττωσιν οἱ ἄλλοι,
Ἐκεῖνο πράττετε· ἰδοὺ ἡ ῥῆσις ἡ μεγάλη.
Σκληρῶς μὴ κρίνετε, σκληρῶς μὴ καὶ ὑμεῖς κριθῆτε·
Καὶ μὴ καταδικάσετε, μὴ καταδικασθῆτε·
Τὸ κάρφος εἰς τὰ ὄμματα ὁρᾶς τῶν ἀδελφῶν σου,
Καὶ οὐδὲ βλέπεις τὴν δοκὸν τὴν εἰς τὸν ὀφθαλμόν σου;
Λαέ! τὸν νόμον ἤκουσας τὸν ἐν δυνάμει ὄντα,
Δὸς ὀφθαλμὸν δι' ὀφθαλμὸν, ὀδόντα δι' ὀδόντα·
Σὺ ὅμως καὶ τὸν πρώτιστον ἐχθρῶν σου καὶ φονέων
Παρὰ τὸν νόμον οἴκτειρε, τὴν τύφλωσίν του κλαίων·
Ἀγάπα, τέκνον τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς ἐχθρούς σου ἔτι,
Καὶ τοὺς κακοποιοῦντάς σε γενναίως εὐεργέτει·
Εἰς τοὺς καταρωμένους σε ἀπόδοσ εὐλογίας,
Καὶ εἰς τοὺς βλασφημοῦντάς σε ἀπόδοσ εὐφημίας·
Ὁ Κύριος τὸν ἥλιον εἰς πάντας ἀνατέλλει,
Κ' εἰς τῶν ἀδίκων τοὺς ἀγροὺς τὴν δρόσον ἀποστέλλει.
Ἂν ἔχῃς δύο, χάριζε τὸν ἕνα σου χιτῶνα·
Τ'ἠν ἄλλην στρέφε, ῥαπισθεὶς εἰς μίαν σιαγόνα.
Ἂν πάντες ἀνεξίκακοι καὶ ἀγαθοὶ γενῆτε,
Καὶ ἄνευ νόμων καὶ ἀρχῶν ἡ τάξις συντηρεῖται.
Ἀντὶ λαῶν, ὡς σήμερον σκληρῶς τυραννουμένων,
Ἀντὶ ἐθνῶν, ὡς σήμερον ἀλληλομαχομένων,
Ὁ κόσμος τότε μία
Γενήσεται εἰρηνικὴ καὶ ἴση πολιτεία.
Τί φάγητε, τί πίητε, τί τόσον μεριμνᾶτε;
Τὸ τρέχον τὴν ὑπ' οὐρανὸν πτηνὸν δὲν ἐρευνᾶτε
Ἂν σπείρῃ, ἂν θερίζῃ,
Καὶ ἂν εἰς τὰ ταμεῖά του ἀστάχεις θησαυρίζῃ;
Τί αὔριον φορέσητε πρὸς τί φροντὶς ἡ τόση;
Τὰ κρίνα οὐδὲ νήθουσι καὶ οὐδὲ κοπιῶσι,
Καὶ ὅμως οὐδ' ὁ Σολομὼν, εἰς ὅλον του τὸν πλοῦτον
Κ' εἰς ὅλην τὴν πομπὴν αὐτοῦ, ἐνδύθη ὡς ἓν τούτων.
Ἀκούσατε!.. πᾶς ὁ τηρῶν πιστῶς τὰ ῥήματά μου
Εἰς βάσιν ᾠκοδόμησε, μακρὰν ἀστάτου ἄμμου,
Ἀκράδαντον καὶ ἀσφαλῆ·
Κ' ἐφύσησε πνεῦμα πολύ.
Καὶ ποταμοὶ κατέβησαν καὶ ὑετὸς ῥαγδαῖος,
Πλὴν ἔμεινεν ὁ οἶκός του ἀνέπαφος καὶ νέος·
Καὶ πάλιν πᾶς ὁ μὴ τηρῶν πιστῶς τὰ ῥήματά μου
Εἰς βάσιν ᾠκοδόμησεν ἐπὶ ἀστάτου ἄμμου
Ὀλισθηρὰν κ' ἐπισφαλῆ,
Κ' ἐφύσησε πνεῦμα πολύ,

Καὶ ποταμοὶ κατέβησαν καὶ ὑετὸς ῥαγδαῖος,
Κ' ἐλύθησαν τοῦ οἴκου του τὰ θέμεθλα ταχέως.
(Ἀποπέμπων τὸν λαόν).
Ἀλλὰ πληροῦνται σήμερον αἱ ὅλαι σου ἐλπίδες·
Πορεύου καὶ ἀνάγγειλε, λαέ! τὰ ὅσα εἶδες·
Λαέ! νεκροὶ ἀνίστανται, χωλοὶ περιπατοῦσι,
Τετυφλωμένοι βλέπουσι, καὶ ἄφωνοι λαλοῦσι.

Π. Σουτσος.

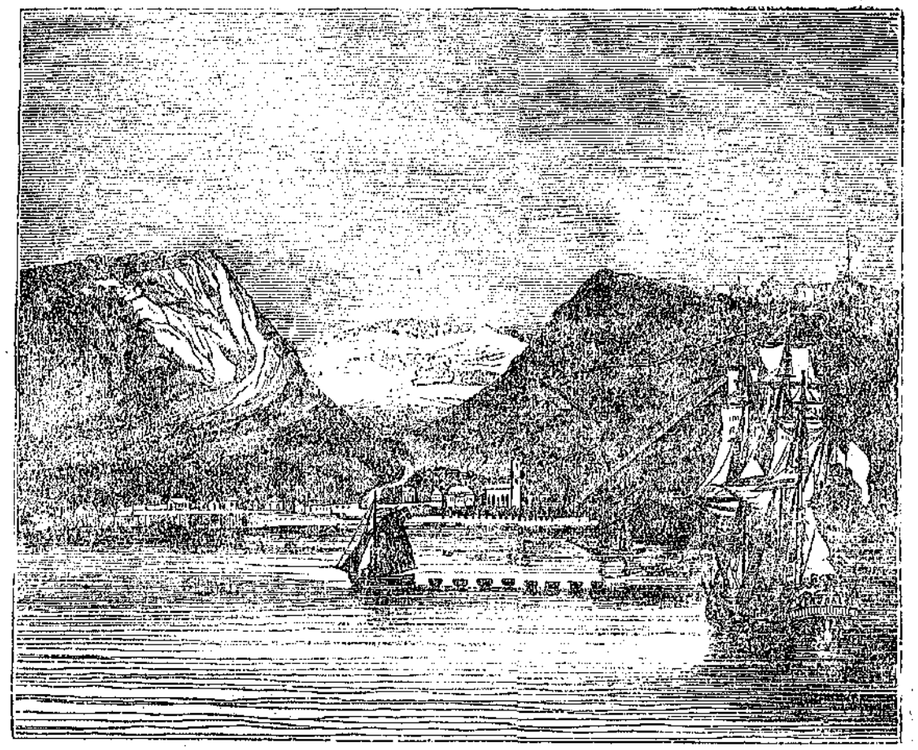

Περιγραφὴν τῆς Νήσου Ἁγίας Ἑλένης, τῆς ὁποίας θεωρίαν βλέπει ἐνταῦθα ὁ ἀναγνώστης, κατεχωρήσαμεν εἰς Σελ. 44 Τόμ. Δ'.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΓΗΣ.

ΔΗΛΟΝ ὅτι ὁ Δημιουργὸς κατεσκεύασε τὴν γῆν ἐφ' ἧς πατοῦμεν, μὲ σκοπὸν νὰ ὑποστηρίζῃ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὰ λοιπὰ ζῶα, ὁμοῦ μὲ τὰς κατοικίας των, ὡς καὶ νὰ παρέχῃ τὰ φυτικὰ προϊόντα τὰ πρὸς ζωὴν αὐτῶν ἀπαιτούμενα· ὅθεν καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὴν ἀκριβῶς τόσην πυκνότητα, ὅση διὰ ταῦτα χρειάζεται. Ἂν μὲν ἦτο πολὺ σκληροτέρα παρ' ὅσον εἶναι τώρα, ἂν ἦτο, παραδείγματος χάριν, τόσον πυκνὴ ὅσον ἡ πέτρα, δὲν ἤθελεν ἐπιδέχεσθαι καλλιέργειαν, καὶ φυτὰ δὲν ἠμπόρουν νὰ παράγωνται ἐκ τῆς ἐπιφανείας της. Ἂν δὲ ἦτο μαλακωτέρα, ἤθελεν εἶσθαι ἀνίκανος νὰ μᾶς ὑποβαστάζῃ, καὶ ἠθέλομεν καταβυθίζεσθαι εἰς πᾶν βῆμα, ὡς ἄνθρωπος βαδίζων εἰς λάσπην. Ἐκ τῶν πολλῶν παραδειγμάτων τῆς θείας σοφίας, τὰ ὁποῖα πανταχοῦ βλέπομεν, εἶναι καὶ τὸ ὅτι τὰ στερεὰ μέρη τῆς γῆς εἶναι ἀκριβῶς κατάλληλα εἰς τὴν φύσιν καὶ τὰς χρείας τῶν κατοικούντων αὐτήν.

ΤΑ ἔθιμα εἶναι πολὺ τῶν νόμων σημαντικώτερα. Ἀπ' αὐτὰ κρέμανται, κατὰ μέγα μέρος, οἱ νόμοι. Ὁ νόμος μᾶς ἐγγίζει τῇδε κἀκεῖσε, πότε καὶ πότε· ἀλλὰ τὰ ἔθη μᾶς ταράσσουν ἢ καταπραΰνουν, διαφθείρουν ἢ καθαρίζουν, ὑψόνουν ἢ ἐξευτελίζουν, βαρβαρόνουν ἢ ἐξευγενίζουν, διὰ σταθερᾶς, ὁμοειδοῦς, ἀνεπαισθήτου ἐνεργείας, ὡς ἡ τοῦ ἀέρος τὸν ὁποῖον ἀναπνέομεν. Αὐτὰ μορφόνουσι καὶ χρωματίζουσι τὴν ζωήν μας. Κατὰ τὴν αὐτῶν ποιότητα, βοηθοῦσι τὴν ἠθικήν, ἀναπληροῦσιν αὐτήν, ἢ διόλου τὴν καταστρέφουσι.

Τί τὸ ὡραιότατον;—Τὸ Σύμπαν· καθὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ.
Τί τὸ κραταιότατον;—Ἡ ἀνάγκη· καθὸ ἅπαντα νικῶσα.

ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ, 1841.] [ΑΡΙΘ. 59

ΤΟ ΕΝ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΕΙ ΕΚ ΠΑΓΟΥ ΠΑΛΑΤΙΟΝ.

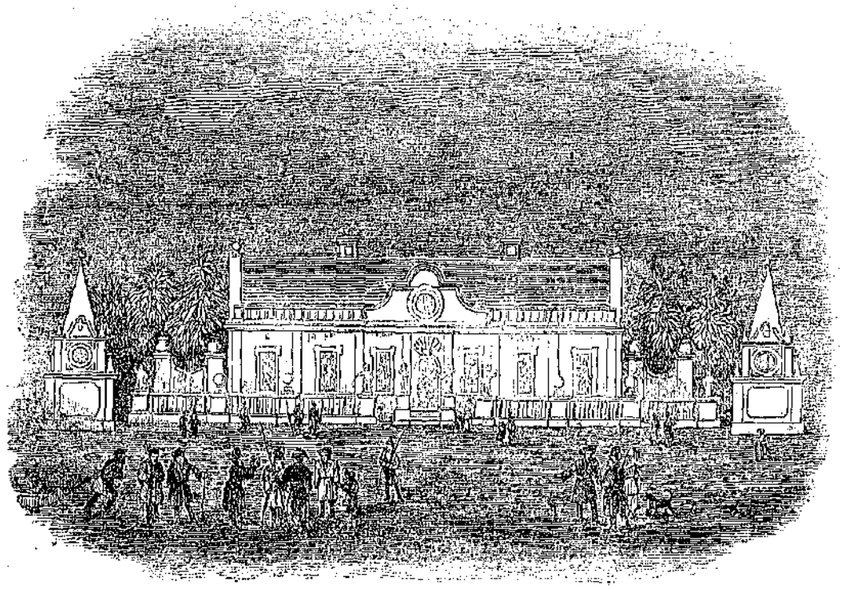

Παλάτιον ἐκ Πάγου, εἰς τὴν Πετρούπολιν.

Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1740, ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίσσης Ἄννης, κατεσκευάσθη ἐν Πετρουπόλει μεγαλοπρεπὲς Παλάτιον ἐκ Πάγου. Κατὰ πρῶτον ἀπεφάσισαν, καὶ πραγματικῶς ἤρχισαν, νὰ οἰκοδομῶσιν αὐτὸ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Νεύα, ὥστε νὰ ὑποφέρωσιν ὀλιγώτερον κόπον εἰς τὴν τοῦ πάγου μεταφοράν· "ἀλλὰ," λέγει ὁ Ῥῶσσος συγγραφεὺς, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐρανιζόμεθα τὴν περιγραφὴν ταύτην, "ὁ πάγος τοῦ ποταμοῦ τούτου, ὁ σηκόνων τὸ βάρος πολλῶν χιλιάδων ἐνόπλων ἀνδρῶν· ὁ βαστάζων μεγάλα κανόνια καὶ ὅλμους· ὁ μὴ συντριβεὶς ὑπὸ τὸ βάρος φρουρίου τινὸς ἐκ πάγου καὶ χιόνος, τὸ ὁποῖον προσεβλήθη, τακτικῶς ἀντεπολέμησε, καὶ ἠλώθη ἐπὶ τέλους μὲ τὴν ῥομφαίαν εἰς τὴν χεῖρα· ὁ πάγος οὗτος ἤρχισε νὰ παραχωρῇ ὑπὸ τοὺς τοίχους τοῦ παλατίου, καὶ πρὶν ἀκόμη τελειώσωσιν· ὅθεν ἐξ ἀνάγκης ἐγκατέλιπον τὴν κατασκευήν του." Κατὰ συνέπειαν τῆς ἀποτυχίας ταύτης, ἀπεφασίσθη ν' ἀρχίσωσιν ἐκ νέου, καὶ νὰ οἰκοδομήσωσι τὸ παλάτιον ἐπὶ τῆς ξηρᾶς· ἐκλέχθη λοιπὸν τοποθεσία κατάλληλος, καὶ πάλιν ἐπεχείρησαν τὸ καινοφανὲς ἔργον, πλεονέκτημα ἔχοντες τὴν ἐκ τῆς πρώτης δοκιμῆς ἀποκτηθεῖσαν πεῖραν.

Ὁ τρόπος τοῦ οἰκοδομεῖν ἦτον ἁπλούστατος· ἐκ τοῦ καθαρωτάτου καὶ διαφανεστάτου πάγου ἔκοπτον μεγάλα κομμάτια, τὰ ὁποῖα ἐτετραγώνιζον μὲ στάθμην καὶ διαβήτην, καὶ κανονικῶς ἔγλυφον μ' ὅλα τὰ κοσμήματα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Ἕκαστον κομμάτιον, ἑτοιμαζόμενον, ἀνυψοῦτο εἰς τὸν διωρισμένον αὐτοῦ τόπον διὰ γερανίων καὶ τροχαλιῶν, καὶ μίαν στιγμὴν πρὶν ἀποτεθῇ ἐπὶ τοῦ κομματίου, τὸ ὁποῖον ἔμελλε νὰ τὸ ὑποστηρίζῃ, ἐχύνετο μεταξὺ τῶν δύο ὀλίγον ὕδωρ· τοῦτο δὲ, συμπηγνυόμενον, ἐντελῶς ἤνωνεν αὐτά. Τῷ ὄντι, ὁλόκληρος ἡ οἰκοδομὴ ἐφαίνετο, καὶ πραγματικῶς ἦτο, μονοκόμματος, "ὡραιοτέρα παρ' ἂν εἶχε κτισθῆν ἀπὸ τὸ

τινὸς ἐξευγενίσθη. Τωόντι, ὁπότε οἱ εὐγενεῖς τῆς Γαλλίας προεγράφησαν καὶ μετώκησαν, ἐφιλοτιμοῦντο νὰ ζῶσιν ἀπὸ τοὺς κόπους τῶν ἰδίων αὐτῶν χειρῶν μᾶλλον παρὰ νὰ ζητῶσιν ἐλεημοσύνην, καὶ ἔμαθον νὰ βάλλωσιν εἰς πρᾶξιν διὰ προσωπικὸν αὐτῶν λογαριασμὸν ὅσα μαθήματα εἶχον ἀνευφημήσειν ἐπὶ Λοδοβίκου ΙΕ'. καὶ Λοδοβίκου Ις'. Τὸ παράδειγμά των ἐτελείωσε τὴν ἀνατροπὴν προλήψεως, τὴν ὁποίαν ὁ ὀρθὸς λόγος εἶχεν ἤδη κλονήσειν, καὶ αἱ τέχναι, αἱ τρέφουσαι τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἔλαβον τὴν νόμιμον αὐτῶν θέσιν." Εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς καὶ εἰς ὅλας τὰς νέας χώρας οὐδεὶς φρονεῖ ὅτι μιαίνει τὰς χεῖράς του ἡ ἐργασία, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας ὑγιῆ αἰσθήματα ἐπικρατοῦσι, τὰ ὁποῖα καθιστῶσιν ἔντιμον τὸ ἐργόχειρον.

Καὶ εἰς αὐτὰ ὅμως τὰ πλέον πεφωτισμένα ἔθνη ὑπάρχει τάξις ἀνθρώπων, ἥτις ἀκόμη δὲν ἠξιώθη τῆς ἀνηκούσης τιμῆς· οἱ καταγινόμενοι εἰς βελτίωσιν τοῦ ἠθικοῦ καὶ διανοητικοῦ χαρακτῆρος τῶν ἀνθρώπων, ὁπόταν ὀρθῶς ἐννοῶσι τὰ χρέη των καὶ πιστῶς αὐτὰ ἐκπληρῶσιν, εἶναι ἄξιοι βαθμοῦ ὑπολήψεως πολὺ ἀνωτέρου παρὰ τὸν ὁποῖον σήμερον χαίρονται· καὶ δὲν εἶναι ἀμφιβολία ὅτι ἡ πρόοδος τοῦ πολιτισμοῦ, καὶ ἡ ἀνάγκη συμπεριληπτικοῦ συστήματος ἐκπαιδεύσεως, ἥτις βαθμηδὸν γίνεται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐπαισθητή, θέλουν ἐπὶ τέλους καὶ εἰς τοὺς διδασκάλους τῆς νεολαίας ἀποδώσειν τὸ δίκαιον.

ΟΦΕΩΝ ΛΟΥΤΡΟΝ.

Το ἱστορούμενον ἐνταῦθα λέγεται ὅτι συνέβη εἰς τὸ Δουκάτον τῆς Νασσαυΐας.—Ὑπῆρχέ ποτε δάμαλις, εἰς τὴν ὁποίαν τίποτε δὲν ἐσυμβοῦσεν. Ὅσῳ μᾶλλον ἔτρωγε, τόσον ἐγίνετο ἰσχνοτέρα· ὅσον τὸ δέρμα της ἐγλείφετο ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτῆς, τόσῳ μᾶλλον ἐτραχύνετο· μυῖα τοῦ δάσους δὲν τὴν ἔδακνεν· οὐδέποτε ἀνέμασσα· ἀλλὰ μελαγχολικὴ καὶ ἀγριοπρόσωπος, μὲ πλευρὰ τοῦ δέρματος σχεδὸν ἐξέχοντα, βραδέως τῇδε κἀκεῖσε περιεπλανᾶτο, ἀξιολύπητον θέαμα! Τί εἶχεν, οὐδεὶς ἐγνώριζε· τί ἐδύνατο νὰ τὴν ἰατρεύσῃ, οὐδεὶς ἠμποροῦσε νὰ μαντεύσῃ· ἐν βραχυλογίᾳ, παρητήθη καὶ ὑπὸ τοῦ δεσπότου καὶ ὑπὸ τῶν ὁμοειδῶν αὐτῆς, ὡς ἐλπίδα μὴ ἔχουσα.

Εἰς ὀλίγας ὅμως ἑβδομάδας μετεφάνη ἀπροσδοκήτως ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀγέλης, μὲ πλευρὰς κεκαλυμμένας ἀπὸ σάρκα, ὀφθαλμοὺς ὡς δορκάδος, δέρμα λεῖον ὡς ἀσπάλακος, πνοὴν ἀπὸ γάλα εὐωδιῶσαν, καὶ σίελον βοστρυχηδὸν ἀπὸ τὴν σιαγόνα της ἐξαρτώμενον! Καθ' ἡμέραν ἐστερεοῦτο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἡ ὑγεία της· τόσον δὲ παράδοξος ἦτον ἡ ἀνάρρωσις, ὥστε ὁ βοσκὸς ἤρχισεν ἀγρύπνως νὰ περιεργάζεται τὰ βήματά της, διὰ νὰ εὕρῃ τίνι τρόπῳ ἐθεραπεύθη, καὶ ἀνεκάλυψεν ἐπὶ τέλους, ὅτι κατὰ πᾶσαν ἑσπέραν μυστικῶς ὡδευεν εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ δάσους, ἐωσοῦ ἔφθανεν εἰς πηγὴν ὕδατος, ὅπου ἐσύχναζον ἀβλαβεῖς ὄφεις, τεσσάρων ποδῶν μῆκος ἔχοντες ἀφοῦ ἐντελῶς ηὔξανον.

Τοῦτο φαίνεται ὅτι σχεδὸν εἶχον λησμονήσειν οἱ χωρικοί, ὁπότε νεᾶνίς τις ἤρχισε νὰ δεικνύῃ ἀπαραλλάκτως τὰ τῆς δαμάλεως συμπτώματα. Μήτηρ, ἀδελφαί, φίλοι, πατήρ, ἅπαντες ἐπροσπάθουν νὰ τὴν θεραπεύσωσιν, ἀλλ' εἰς μάτην· καὶ ὁ ἰατρὸς πραγματικῶς ἀπεχαιρέτησεν αὐτήν, ἀπηλπισμένος. Ἀλλ' ὁ προειρημένος βοσκὸς, τυχὼν ν' ἀκούσῃ τὸ πάθος τῆς νεάνιδος, κατέπεισεν αὐτὴν νὰ δοκιμάσῃ τὸ τῆς δαμάλεως κρύφιον ἰατρικόν· καὶ τωόντι μετ' ὀλίγον ἀφοῦ ἐλούσθη εἰς τὴν πηγὴν τῶν ὄφεων, ἀνέλαβε παραδόξως, καὶ κατέστη μία τῶν πλέον εὐράστων νεανίδων τοῦ Δουκάτου. Τὸ αἰφνιδίως ἰατρεῦσαν μίαν ἀσθενῆ κόρην ἐκρίθη φυσικῷ τῷ λόγῳ κατάλληλον θεραπευτικὸν δι' ἄλλας· καὶ ἐπειδὴ πραγματικῶς ἀπέβαινε τοιοῦτον, ἡ πηγὴ ἔλαβε βαθμηδὸν μεγίστην ὑπόληψιν. Ἀκόμη δὲ καὶ μέχρι τῆς σήμερον ἵπποι φέρονται ὑπὸ τῶν χωρικῶν διὰ νὰ λουσθῶσι, καὶ εἰς περιπτώσεις ἐλαφρᾶς φθίσεως τῶν πνευμόνων, (νόσου ἀρκετὰ κοινῆς μεταξὺ τῶν ἵππων), τὸ ζῶον ἀναλαμβάνει τὴν σάρκα του μὲ θαυμαστὴν ταχύτητα. Ἴδον μάλιστα καὶ χοίρους λουομένους ἐν αὐτῇ, μολονότι πρέπει νὰ ὁμολογήσω ὅτι μ' ἐφάνησαν ὡς μὴ πάσχοντες ἐκτὸς ἀπὸ πεῖναν.

ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΚΟΥ ΚΥΚΛΟΥ.—Ὁ Ἄγγλος πλοίαρχος Βάκ, ὅστις ἔπλευσεν εἰς τὴν ἀρκτικὴν θάλασσαν ἐπὶ σκοπῷ ἀνακαλύψεων, λέγει ὅτι πολλάκις ἐξηκολούθει τὰς ἀστρονομικὰς αὐτοῦ παρατηρήσεις, ἐνῷ τὸ θερμόμετρον* ἵστατο εἰς 70° κάτω τοῦ μηδενικοῦ. "Τοσαύτη," λέγει, "ἦτον ἡ ψυχρότης, ὥστε μὲ ὀκτὼ μεγίστους δαυλοὺς, καιομένους εἰς τὴν ἑστίαν μικροῦ δωματίου, δὲν ἀνέβαινε τὸ θερμόμετρον ὑπὲρ τοὺς 12° ἄνω τοῦ μηδενικοῦ. Μελάνη καὶ βαφὴ ἐπάγονον. Αἱ θῆκαι τῶν ἀστρονομικῶν ἐργαλείων, καὶ τὰ κιβώτια, ὅλα ἔσχισαν. Τὰ ἡμέτερα σώματα ἔπασχον ὄχι ὀλιγώτερον· αἱ χεῖρες μάλιστα ἐξηράνθησαν, διερράγησαν, καὶ ἐκαλύφθησαν ἀπὸ δύσμορφα καὶ ὀδυνηρὰ ἕλκη, ὥστε ἠναγκαζόμεθα νὰ ἔχωμεν αὐτὰς κεχρισμένας μὲ ἄλειμμα. Εἰς μίαν περίστασιν, ἀφοῦ ἔνιψα τὸ πρόσωπόν μου ὡς ἕνα πῆχυν ἀπὸ τοῦ πυρὸς, πρὶν φθάσω νὰ σπογγίσω αὐτὸ, ἔγιναν αἱ τρίχες μου εἷς βῶλος μετὰ τοῦ πάγου συμπηχθεῖσαι. Ἐκ τούτων δύναταί τις νὰ λάβῃ ἰδέαν τοῦ ὑπερβολικοῦ ψύχους. Ἐφαίνετο ὅτι εἶχεν ἀποδιώξειν πᾶν ζῶον· πρότερον ἐβλέπομεν κἄποτε ὀλίγους τινὰς λευκοὺς πέρδικας· ἀλλὰ καὶ οὗτοι, ἂν καὶ πολὺ εὔρωστοι, εἶχον γένειν ἄφαντοι. Μίαν φορὰν τωόντι, μοναχικός τις κόραξ, τοῦ ὁποίου ὁ κρωγμὸς μ' ἔκαμε νὰ δράμω ἔξω διὰ νὰ τὸν ἴδω, ἐπέταξε περὶ τὸν οἶκον, ἀλλ' ἀμέσως διευθύνθη πρὸς δυσμάς. Μόνον ὁ διαβάτης ἄνεμος ἔλυε τὴν φοβερὰν σιωπὴν τοῦ ἀκάρπου καὶ πανερήμου ἐκείνου τόπου."

Ἰδοὺ πιστοί μας Ἰατροί! λιτότης, εὐθυμία,
Ὁ τῶν παθῶν κανονισμὸς, καὶ ἄσκησις μετρία.

---

* Ἐννοεῖ τὸ θερμόμετρον τοῦ Φαρεγείτου.

ΚΑΡΟΛΟΣ Ο ΠΕΜΠΤΟΣ, ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ.

Ποσον ὀλίγον ἡ ἀνθρωπίνη μεγαλειότης καὶ ἡ δύναμις συντελοῦν εἰς παροῦσαν ἢ μέλλουσαν εὐδαιμονίαν, διασαφηνίζεται ἄριστα εἰς τὸν βίον Καρόλου τοῦ Πέμπτου, αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας, καὶ βασιλέως τῆς Ἱσπανίας.

Ὁ μέγας οὗτος ἡγεμὼν, πολεμιστὴς, καὶ πολιτικὸς, ἐγεννήθη εἰς τὸ Γάνδαυον (Ghent), πόλιν τοῦ Βελγίου, καὶ πρωτεύουσαν τῆς Ἀνατολικῆς Φλανδρίας, τὴν 24ην Φεβρουαρίου, 1500. Κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν, ἐκληρονόμησε κραταιὰς καὶ ἐκτεταμένας χώρας. Διὰ μὲν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, Φιλίππου τοῦ Ὡραίου, ἐκληρονόμησε τὸ ἀρχιδουκάτον τῆς Αὐστρίας, τὸ δουκάτον τῆς Βουργονδίας, καὶ τὸ κομητάτον τῆς Φλανδρίας· διὰ δὲ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ἰωάννης, βασιλίσσης τῆς Καστιλίας, κατέστη ἀναξ τοῦ ἐν ἀκμῇ τότε Ἱσπανικοῦ κράτους. Τὸ 1519, ἀποθανόντος τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Μαξιμιλιανοῦ, ἐκλέχθη αὐτοκράτωρ ὁ Κάρολος εἰς τὸ Φραγκοφόρτον, καίτοι ἀνταγωνιστὴν ἔχων Φραγκίσκον τὸν Πρῶτον, βασιλέα τῆς Γαλλίας· ἐστέφθη δὲ μετὰ μεγάλης πομπῆς εἰς τὸ Ἀκυΐσγρανον (Aix-la-Chapelle).

Εἰς σύντομον ἄρθρον, ὁποῖον συγχωροῦσι τὰ στενὰ ὅρια τῆς Ἀποθήκης, καὶ μόνον νὰ σχεδιάσωμεν τὴν ζωὴν τοῦ παραδόξου τούτου ἀνδρὸς ἤθελεν εἶσθαι ἀδύνατον· μόνη ἐλπὶς ὑπάρχει νὰ διεγείρωμεν τὴν προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστου εἰς περίοδον ἱστορίας, ἥτις περιλαμβάνει τόσα μεγάλα συμβεβηκότα, ὁλόκληρον σχεδὸν ἀφορῶντα τὴν ἀνθρωπότητα. Τὸ μέγιστον ἁπάντων εἶναι ἴσως ἡ θρησκευτικὴ Μεταρρύθμισις, τὴν ὁποίαν ἤρχισεν ὀλίγον πρὸ τῆς βασιλείας τοῦ Καρόλου ὁ Μαρτῖνος Λούθηρος, μοναχὸς ἐκ τοῦ τάγματος τοῦ Ἁγ. Αὐγουστίνου· μετὰ δὲ τὴν στέψιν τοῦ Καρόλου, συνεκροτήθη Δίαιτα εἰς τὴν Βορματίαν (Worms), νὰ συσκεφθῇ περὶ τῶν θρησκευτικῶν ἐρίδων, αἵτινες τότε διετάρασσον τὸ Γερμανικὸν ἔθνος. Ὁ Κάρολος λέγεται ὅτι ἐβοήθησε τὴν Μεταρρύθμισιν· ἀλλὰ τὸ πιθανώτερον εἶναι ὅτι εὐρῆκεν ὄχι ἀσυμφόρους εἰς ἑαυτὸν τὰς ἐκ τοῦ Λουθηρανισμοῦ γεννηθείσας διαιρέσεις, καὶ ἀσάκις ἠδύνατο, ὠφελεῖτο ἀπ' αὐτάς, ποτὲ μὲν κατὰ τῆς Γαλλίας, ποτὲ δὲ κατὰ τοῦ Πάπα, καί ποτε κατὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ Γερμανικῆς αὐτοκρατορίας. Ἐπί τινος περιστάσεως ὁ στρατὸς τοῦ Καρόλου ἐλαφυραγώγησε τὴν Ῥώμην, καὶ ἠχμαλώτισε τὸν Πάπαν· αἱ δ' ἀπανθρωπίαι, τὰς ὁποίας οἱ στρατιῶται αὐτοῦ ἐνήργησαν, λέγεται ὅτι ὑπερέβαινον τὰς πραχθείσας εἰς τὴν πτῶσιν τῆς ἀρχαίας Ῥώμης ὑπὸ τῶν βαρβάρων τῆς ἄρκτου. Ὁ αὐτοκράτωρ μ' ὅλον τοῦτο, μετὰ πλαστῆς λύπης καὶ εὐσεβείας,—λέγων πρὸς τούτοις ὅτι κατεπολέμει τὸν κοσμικὸν ὄχι τὸν πνευματικὸν Πάπαν,—ἐπενθηφόρησε διὰ τὴν κατάκτησιν ταύτην· ἀπηγόρευσε τὸ κροῦσμα τῶν κωδώνων· διέταξε νὰ γένωσι λιτανεῖαι, καὶ νὰ προσφερθῶσι δεήσεις, ὑπὲρ τῆς ἐλευθερώσεως τοῦ Πάπα, τοῦ ἰδίου του αἰχμαλώτου! Ἠχμαλώτισε δὲ καὶ Φραγκίσκον τὸν Πρῶτον εἰς τὴν ἐν Παυΐᾳ μάχην, καὶ δὲν τὸν ἠλευθέρωσεν εἰμὴ ἐπὶ βαρυτάταις συνθήκαις· μ' ὅλον τοῦτο, ὁπότε οἱ κάτοικοι τοῦ Γανδαύου ἐπανέστησαν μετὰ ταῦτα, καὶ ὁ Κάρολος ἐζήτησεν ἄδειαν νὰ διέλθῃ τὴν Γαλλικὴν ἐπικράτειαν, ὁ Φραγκίσκος τὴν ἔδωκεν ἀμέσως· καὶ μολονότι ὁ γενναῖος οὗτος κυριάρχης εἶχε τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ εἰς τὰς χεῖράς του, οὐχὶ μόνον δὲν ἐκακοποίησεν αὐτόν, ἀλλὰ καὶ τὸν ὑπεδέχθη καὶ τὸν συνώδευσε μετὰ πομπῆς καὶ μεγαλοπρεπείας.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας του συνεκρότησεν ὁ Κάρολος περὶ τὰς ἑξήκοντα μάχας, εἰς τὰς πλείστας τῶν ὁποίων ἔμεινε νικητής. Μὴ ἐξαρκούμενος εἰς τὴν παμμεγέθη αὐτοῦ ἐπικράτειαν, ὑποτίθεται, καὶ ὄχι ἀλόγως, ὅτι ἀπέβλεπεν εἰς κοσμοκρατορίαν. Ἦτο δὲ καὶ μέγας περιηγητὴς, διότι ἔκαμε πεντήκοντα ὁδοιπορίας καὶ ταξείδια εἰς τὴν Γερμανίαν, Ἱσπανίαν, Ἰταλίαν, Φλανδρίαν, Γαλλίαν, Ἀγγλίαν, καὶ Ἀφρικήν.

Ὅσον ἡ ἡλικία ηὔξανε, τόσον ἡ τύχη ἐφαίνετο δυσμενεστέρα εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις του. Αἰσθανόμενος δὲ καὶ ἀνίκανος, κατὰ συνέπειαν ὀδυνηρᾶς τινὸς νόσου, νὰ κατέχῃ τὰς ἡνίας τῆς κυβερνήσεως μὲ σταθερότητα, ἢ νὰ διέπῃ αὐτὰς ἐπιτηδείως, βεβαρυμένος κατὰ τὸ φαινόμενον ἀπὸ τὸ κράτος καὶ τὴν δόξαν, καὶ δυσαρεστημένος μὲ τὴν μικρότητα τῆς ἰδίας αὐτοῦ μεγαλειότητος, συνεκάλεσε τὰ διάφορα συμβούλια τῶν Μεγιστάνων του, καὶ ἔμπροσθεν αὐτῶν, μετὰ διεξοδικὴν καὶ σοβαρὰν ὁμιλίαν, ἐν ᾗ λεπτομερῶς ἐξιστόρησε τὰ τῆς ζωῆς καὶ διαγωγῆς αὐτοῦ, παρέδωκεν ὅλην τὴν ἐπικράτειαν εἰς τὸν ἀδελφόν του Φερδινάνδον καὶ τὸν υἱόν του Φίλιππον, καὶ ἀπεσύρθη αὐτὸς εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Ἁγ. Ἰούστου, πλησίον τῆς Πλακεντίας, εἰς τὴν Ἐστρεμαδούραν.

Εἰς τὸ καταγώγιον τοῦτο, ἐνησχολεῖτο ὁ Κάρολος μὲ ἀθῴας διασκεδάσεις καὶ θρησκευτικὰ γυμνάσματα. Ποτὲ μὲν ἐκαλλιέργει τὰ εἰς τὸν κῆπον αὐτοῦ φυτά· ποτὲ δὲ περιεδιάβαζεν ἐπὶ μικροῦ ἵππου, τοῦ μόνου τὸν ὁποῖον ἔτρεφε, μ' ἕνα πεζὸν θεράποντα συνωδευμένος. Ἀφοῦ δ' ἡ ἀσθένεια περιώρισεν αὐτὸν εἰς τὸν ἴδιόν του θάλαμον, καὶ τοῦ ἀπέκοψε τὴν σωματικὴν γύμνασιν, ἐδέχετο εἰς ἐπίσκεψιν ὀλίγους τινὰς κυρίους πλησίον τοῦ μοναστηρίου διατρίβοντας, τοὺς ὁποίους καὶ φιλοξένως εἰς τὴν τράπεζαν αὐτοῦ ἐφίλευεν· ἢ ἀφιέρονε μέρος τοῦ καιροῦ του εἰς τὴν σπουδὴν τῶν μηχανικῶν ἀρχῶν, καὶ τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν εἰς τὴν κατασκευὴν περιέργων τεχνουργημάτων. Τοσαύτην δὲ κλίσιν εἶχε πρὸς τοιαύτας ἐργασίας, ὥστε συμπαρέλαβεν εἰς τὸ μοναστήριον τεχνίτην εὐφυῆ τοῦ καιροῦ ἐκείνου, τὸν Τουρριανόν. Συνειργάζοντο δὲ κατασκευάζοντες πρότυπα ὀφελίμων μηχανῶν, καὶ κάμνοντες πειράματα ἐπὶ τῶν δυνάμεων ἑκάστης· καὶ λέγεται ὅτι αἱ ἰδέαι τοῦ μονάρχου πολλάκις ἐβοήθουν ἢ ἐτελειοποίουν τὰς

ἐφευρέσεις τοῦ τεχνίτου. Εὑρεστεῖτο δὲ κάποτε καὶ μὲ μικρότερα καὶ φανταστικώτερα τεχνουργήματα· οἷον, εἴδωλα κατασκευάζων, τὰ ὁποῖα διὰ κρυπτῶν ἐλατηρίων ἐμιμοῦντο τὰς πράξεις τῶν ἀνθρώπων, τὸν θαυμασμὸν διεγείροντα τῶν ἀμαθῶν καλογήρων, οἵτινες, παρατηροῦντες κινήματα εἰς αὐτοὺς ἀκατανόητα, ἢ ἀπίστουν εἰς τὰς ἰδίας αὐτῶν αἰσθήσεις, ἢ ὑπωπτεύοντο τὸν Κάρολον καὶ τὸν Ἰουρρίανὸν ὡς συγκοινωνίαν ἔχοντας μὲ ἀοράτους δυνάμεις. Περίεργος ἦτο μάλιστα ὁ Κάρολος εἰς τὴν κατασκευὴν ὡρολογίων· μετὰ πολλὰς δ' ἀποπείρας μὴ δυνηθεὶς οὔτε δύο νὰ κάμῃ ἀκριβῶς νὰ συμφωνῶσιν, ἐστοχάσθη μετ' ἐκπλήξεως καὶ λύπης, πόσον ἀνόητος ἦτον αὐτός, τοσοῦτον χρόνον καὶ κόπον ἄλλοτε δαπανήσας εἰς τὴν ματαιοτέραν ἀπόπειραν τοῦ νὰ κάμῃ τοὺς ἀνθρώπους ὁμόφρονας περὶ τῶν βαθέων καὶ μυστηριωδῶν δογμάτων τῆς θρησκείας.

Ῥοβερτσῶν, ὁ ἀξιοθαύμαστος ἱστοριογράφος τῆς βασιλείας τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος αὐτοκράτορος, λαλεῖ ὡς ἑπομένως περὶ τῶν σπουδαιοτέρων αὐτοῦ ἐνασχολήσεων.

"Ἀλλ' ὅπως καὶ ἂν διέθετεν ὁ Κάρολος τὸν ἐπίλοιπον αὐτοῦ χρόνον, πάντοτε ἱκανὸν αὐτοῦ μέρος ἀφιέρονεν εἰς τὰ τῆς θρησκείας. Κατὰ πρωΐαν καὶ ἑσπέραν παρευρίσκετο εἰς τὰς ἀκολουθίας τοῦ ἐν τῇ μονῇ παρεκκλησίου· ὑπρηδύνετο ἀναγινώσκων βιβλία θρησκευτικά, ἐξαιρέτως τὰ συγγράμματα τοῦ Ἁγ. Αὐγουστίνου καὶ Ἁγ. Βερνάρδου· καὶ πολὺ συνδιελέγετο περὶ εὐσεβείας μετὰ τοῦ ἐξομολογητοῦ καὶ τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς. Οὕτω πως ἐπέρασεν ὁ Κάρολος τὸ πρῶτον ἔτος τῆς μοναχικῆς ζωῆς του, κατὰ τρόπον ὄχι ἀνάρμοστον εἰς ἄνδρα, πάντῃ μὲν ἐλεύθερον ἀπὸ τὰ τοῦ παρόντος κόσμου, ἱστάμενον δ' ἐπὶ τῶν συνόρων τοῦ μέλλοντος· εἴτε εἰς ἀθώας διασκεδάσεις, αἱ ὁποῖαι κατεπράϋνον τὰς ὠδίνας του, καὶ ἀνεκούφιζον πνεῦμα ἐκ τῆς πολυασχολίας ἀπηυδημένον, εἴτε εἰς εὐσεβεῖς ἐνασχολήσεις, τὰς ὁποίας ἔκρινεν ἀναγκαίαν προπαρασκευὴν εἰς τὴν μέλλουσαν κατάστασιν.

"Ἀλλὰ περὶ τοὺς ἓξ μῆνας πρὸ τῆς ἀποβιώσεως αὐτοῦ, ἡ ποδάγρα, μετὰ παῦσιν μακροτέραν παρὰ τὸ σύνηθες, ἐπανῆλθε μὲ δριμύτητα κατ' ἀναλογίαν ηὐξημένην. Ἡ τεθρανσμένη κρᾶσίς του δὲν εἶχε πλέον ἱκανὴν εὐρωστίαν ν' ἀντισταθῇ εἰς τὴν προσβολὴν ταύτην. Ἐξησθένισε τὸ πνεῦμα ὡς καὶ τὸ σῶμά του, καὶ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης μόλις πλέον διακρίνομεν ἴχνη τοῦ ὑγιοῦς ἐκείνου καὶ ἀνδρικοῦ νοὸς, ὁ ὁποῖος καθίστα τὸν Κάρολον ἀνώτερον τῶν συγχρόνων του. Ἀνελεύθερος καὶ δειλὴ δεισιδαιμονία κατεπίεζε τὸ πνεῦμά του. Κάνενὸς εἴδους διασκεδάσεις δὲν ἐνοστιμεύετο. Ἐπροσπάθει νὰ ζῇ καθ' ὅλην τὴν μοναστικὴν αὐστηρότητα. Δὲν ἐπεθύμει ἄλλου συναναστροφὴν εἰμὴ τῶν καλογήρων, καὶ σχεδὸν πάντοτε ἐνησχολεῖτο μετ' αὐτῶν ψάλλων στιχηρὰ καὶ τροπάρια. Πρὸς ἐξιλέωσιν τῶν ἁμαρτιῶν του, ἐνήργει ἐν τῷ κρυπτῷ τοσαύτας σκληραγωγίας, ὥστε ἡ ἀπὸ σχοινίων μάστιξ, μεθ' ἧς ἐτύπτετο, εὑρέθη μετὰ τὴν ἀποβίωσιν αὐτοῦ αἱματωμένη. Ἀλλ' οὐδὲ μὲ τὰς πράξεις ταύτας τῆς ἀπονεκρώσεως δὲν εὐχαριστεῖτο· διότι, καίτοι αὐστηραί, καὶ ὑπ' ἄλλων ὅμως ἄλλοτε ἐνηργήθησαν. Τὸ δειλὸν καὶ δύσπιστον τῆς δεισιδαιμονίας πνεῦμα ἐξηκολούθει ἔτι νὰ ταράσσῃ αὐτόν, καὶ μὴ ἐκτιμῶν τὰ ἤδη ἐνεργηθέντα εὐσεβῆ γυμνάσματα, παρεκίνησεν αὐτὸν εἰς ζήτησιν ἑκάστου τινὸς, καινῆς καὶ ἀνηκούστου πράξεως, ἥτις νὰ φανερώσῃ τὸν ζῆλον αὐτοῦ, καὶ νὰ τὸν ἀξιώσῃ τῆς εὐνοίας τοῦ Ὑψίστου. Τῶοντι δ' ἐπενόησε πρᾶξιν, τῆς ὁποίας παραλογωτέραν καὶ σπανιωτέραν ποτὲ ἡ δεισιδαιμονία δὲν ὑπηγόρευσεν εἰς ἀσθενῆ καὶ παράφορον φαντασίαν. Ἀπεφάσισε, πρὶν ἀποθάνῃ, νὰ τελέσῃ τὴν κηδείαν του! Διέταξε νὰ κατασκευασθῇ ὁ τάφος του εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς μονῆς. Οἱ περὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ ἐβάδισαν ἐκεῖ ἐν ἐπικηδείῳ πομπῇ, μὲ μαύρας λαμπάδας εἰς τὰς χεῖράς των. Αὐτὸς ὁ ἴδιος ἠκολούθησε σαβανωμένος. Ἐτέθη δὲ εἰς τὴν νεκροθήκην μετὰ πολλῆς σεμνοπρεπείας. Ἐψάλθη ἡ ἐπιτάφιος ἀκολουθία, καὶ ὁ Κάρολος ἔλαβε μέρος εἰς τὰς προσευχὰς, αἵτινες προσεφέρθησαν ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς του, συμμιγνύων τὰ δάκρυά του μ' ὅσα οἱ ὀπαδοὶ αὐτοῦ ἔχυνον, ὡς νὰ ἐτέλουν πραγματικήν τινα κηδείαν. Ἁγίασμα ἐῤῥαντίσθη ἐπὶ τῆς νεκροθήκης κατὰ τὸ σύνηθες, καὶ ἡ ἱεροπραξία ἔλαβε τέλος· ἅπαντες οἱ παρευρεθέντες ἀπεσύρθησαν, καὶ ὁ τὸν νεκρὸν προσποιηθεὶς ἐκλείσθη μόνος εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Μετὰ ταῦτα σηκωθεὶς ὁ Κάρολος ὑπῆγεν εἰς τὸ δωμάτιόν του, πλήρης τῶν εὐλαβῶν καὶ φοβερῶν ἐκείνων αἰσθημάτων, ὁποῖα ἱεροπραξία τοιαύτη ἐπόμενον ἦτο νὰ ἐμπνεύσῃ. Ἀλλ' εἴτε τὸ ἐπίπονον μῆκος τῆς τελετῆς, εἴτε ἡ ἐντύπωσις τὴν ὁποίαν ἡ εἰκὼν τοῦ θανάτου ἀφῆκεν εἰς τὸ πνεῦμά του, διετάραξεν αὐτὸν τοσοῦτον, ὥστε τὴν ἐπιοῦσαν ἔπεσε μὲ πυρετὸν, εἰς τὴν βίαν τοῦ ὁποίου τὸ ἀσθενὲς αὐτοῦ σύστημα δὲν ἠδυνήθη πολὺν χρόνον νὰ ἀντέξῃ· καὶ τὴν 21ην Σεπτεμβρίου, 1658, ἐξέπνευσε, μετὰ ζωὴν πεντήκοντα ὀκτὼ χρόνων, ἓξ μηνῶν, καὶ εἰκοσιπέντε ἡμερῶν."

Τοὺς γνωρίζω τοὺς μεγάλους, τοὺς 'δοκίμασα καλὰ,
Τοὺς ἐζύγισα, τοὺς ἤδρα ματαιόφρονας πολλὰ,
Ἀχαρίστους, μισανθρώπους, μᾶλλον ὅταν εὐτυχοῦν,
Προσποιημένους φίλους, μόνον ὅταν δυστυχοῦν.
Εὐσπλαγχνίας δὲν μετέχουν, τοὺς ἐλλείπ' ἡ ἐντροπὴ,
Τοὺς μικροὺς ὅλους νομίζουν ὡς ἀγγεῖα χαμερπῆ,
Τὰ ὁποῖα καταθραύουν μὲ μανίαν ἐντελῆ,
Ἀφοῦ πλέον καταντήσουν εἰς αὐτοὺς ἀνωφελῆ.
Οἱ βασιλεῖς τοὺς αὐλικοὺς, ὡσὰν λεμόνια, βάλλουν
Εἰς τράπεζαν, καὶ τὸν ζωμὸν θλίψαντες ἀποβάλλουν.

Ἐγκράτεια καὶ γύμνασις καὶ τῆς τροφῆς λιτότης,
Καὶ ἔγερσις ἑωθινὴ εἰσὶ μακροβιότης.

Ἀργὰ πολὺ ὁδοιπορεῖ παντοῦ ἡ ὀκνηρία,
Νὰ τὴν προφθάσῃ δὲν ἀργεῖ ἐκ τούτου ἡ πενία.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΠΟ ΘΕΟΥ ΕΞΑΡΤΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ.—ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΦΡΑΓΚΛΙΝΟΥ.

Πόσον συνεχῶς λησμονοῦμεν ὅτι οὐχὶ μόνον ἀτομικῶς, ἀλλὰ καὶ ἐθνικῶς, ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐξαρτώμεθα. Πᾶν ἔθνος εἶναι ὅ,τι ὁ Θεὸς ἔκαμεν αὐτό· καὶ μόνος ὁ τὰ πάντα διέπων δύναται νὰ κάμῃ καὶ ἡμᾶς ὅ,τι ἐλπίζομεν νὰ κατασταθῶμεν. Τὸ ὅμμα τοῦ Θεοῦ ἐφορᾷ κοινωνίας ὡς καὶ ἄτομα, ἔθνη ὡς καὶ κοινωνίας.

"Εἰς ὅλους τοὺς δρόμους σου τὸν Θεὸν γνώριζε, καὶ αὐτὸς θέλει διευθύνειν τὰ βήματά σου," εἶπεν ὁ σοφὸς Σολομών. Οὐδεὶς ἔζησέ ποτε, ὅστις μᾶλλον ἐθαῤῥεύετο εἰς τὰς δυνάμεις τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὅπλων παρ' ὁ ἐκ τῆς Ἀραβίας Προφήτης· καὶ αὐτὸς, μ' ὅλον τοῦτο, ἐπεκαλεῖτο τὴν εὔνοιαν τοῦ Θεοῦ, ἐνώπιον τοῦ στρατεύματός του, κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς μάχης. Ὁ Ξέρξης ἐζήτησε νὰ καθέξῃ τὴν ὁρμὴν τῶν κυμάτων, σιδηρᾶς ἁλύσεις ῥίψας εἰς τὸ πέλαγος· καὶ ὅμως δὲν ἐτόλμα νὰ ὁδηγήσῃ τὸν στρατὸν εἰς τὸ στάδιον τῆς συμπλοκῆς, χωρὶς πρῶτον νὰ ἐπισκεφθῇ τὸ ἱερὸν, ν' ἀκούσῃ τὰς συμβουλὰς τῆς θρησκείας, καὶ νὰ προσφέρῃ θυσίας καὶ δεήσεις. Ὅλα σχεδὸν τὰ ἔθνη ᾐσθάνθησαν τὴν ἀνάγκην δεσμοῦ τινὸς μεταξὺ γῆς καὶ οὐρανοῦ. Εἰς τοὺς πολέμους τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων, καὶ ἄλλων Ἐθνικῶν, ἡ παρουσία ἱερωμένων ἦτον ἐπίσης ἀναγκαία καθὼς ἡ τῶν στρατιωτῶν. Ἦτταν περιέμενον ὁσάκις ἐλησμόνουν τὴν ἐξάρτησιν αὐτῶν ἀπὸ τὴν ὑπερτάτην Θεότητα. Ἂν δ' ἐκεῖνοι, μὲ θρησκείαν τόσον πλήρη δεισιδαιμονίας, καὶ λατρείαν τόσον γελοιώδη, εἶχον εὐαισθησίαν, τρυφερότητα συνειδήσεως, ἥτις ἀπηγόρευε τὴν ἀπὸ κτισμάτων ἐξάρτησιν, τί νὰ εἴπωμεν ἡμεῖς περὶ τῆς κατὰ πρᾶξιν ἀθείας, ἥτις φέρει τὰς σημερινὰς Χριστιανικὰς κυβερνήσεις νὰ λησμονῶσι Κύριον τὸν Ποιητὴν αὐτῶν;

Τῆς ἀμελείας ταύτης καὶ λήθης τοῦ ὑπερτάτου Κυβερνήτου ὑπάρχουσι, μ' ὅλον τοῦτο, καὶ τινες ἔντιμοι ἐξαιρέσεις. Ὁπότε, εἰς τὸ τέλος τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πολέμου τῶν Ἀγγλαμερικανῶν, συνελθόντες οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ νεοσυστάτου ἔθνους, ἐσκέπτοντο περὶ τῆς μορφώσεως τοῦ Συντάγματος, μετὰ τοῦ Οὐασιγκτῶνος ἐπὶ κεφαλῆς, ἀπήντησαν κατὰ φυσικὸν λόγον μεγάλας καὶ σπουδαίας δυσκολίας. Τοιαῦται δὲ ἦσαν καὶ τόσον ἀπειλητικαί, ὥστε μετὰ ἑβδομάδας ἐξερευνήσεως καὶ μόχθου, καὶ οὐ μικρᾶς δεχονοίας, ἀναστὰς ὁ σεβάσμιος Φραγκλῖνος, εἶπε, "Κύριε Πρόεδρε, καταρχὰς τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος, κινδύνου ἔχοντες αἴσθησιν, προσηυχόμεθα καθ' ἡμέραν εἰς τὴν αἴθουσαν ταύτην, ἐπικαλούμενοι τὴν προστασίαν τοῦ Παντοκράτορος. Εἰσηκούσθησαν δ' αἱ προσευχαί μας, καὶ χάριτι θεία ἔλαβον τὴν ποθουμένην ἀπόκρισιν. Ὅσοι ἐξ ἡμῶν ἐνησχολοῦντο εἰς τὸν ἀγῶνα πρέπει συνεχῶς νὰ παρετηρήσαμεν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν θείαν μεσολάβησιν. Εἰς τὴν εὐμενῆ ἐκείνην Πρόνοιαν ὀφείλομεν τὴν παροῦσαν εὐκαιρίαν τοῦ ἐν εἰρήνῃ συσκέπτεσθαι περὶ τῶν μέσων τῆς μελλούσης ἡμῶν εὐδαιμονίας. Τώρα δὲ, ἐλησμονήσαμεν τὸν κραταιὸν ἐκεῖνον φίλον; ἢ φανταζόμεθα ὅτι πλέον δὲν μας χρειάζεται ἡ βοήθειά του; Πολὺν χρόνον ἤδη ἔζησα· ὅσω δὲ περισσότερον ζῶ, τόσον ἰσχυροτέρας ἀποδείξεις βλέπω τοῦ ὅτι ὁ Θεὸς διέπει τὰ τῶν ἀνθρώπων. Ἂν δὲ οὔτε στρουθίον πίπτῃ χωρὶς τῆς βουλήσεώς του, εἶναι δυνατὸν νὰ ἐγερθῇ αὐτοκρατορία χωρὶς τῆς βοηθείας του; Τὰ ἱερὰ συγγράμματα, κύριε, μᾶς βεβαιοῦσιν ὅτι, 'ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες.' Τοῦτο σταθερῶς πιστεύω· καὶ πιστεύω περιπλέον, ὅτι χωρὶς τῆς συνεργίας του θέλομεν ἐπιτύχειν εἰς τὴν πολιτικὴν ταύτην οἰκοδομὴν ὄχι καλήτερον παρ' οἱ τὴν πυργοποιίαν τῆς Βαβὲλ ἐπιχειρήσαντες. Θέλουσι μᾶς διαιρεῖν τὰ μικρὰ, ἰδιαίτερα, τοπικὰ ἡμῶν συμφέροντα, καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ θέλομεν γένειν ὄνειδος καὶ παροιμία εἰς τοὺς μεταγενεστέρους. Τὸ δὲ χειρότερον, οἱ ἄνθρωποι μετὰ ταῦτα ἐνδέχεται, ἀπὸ τὸ ἀτυχὲς τοῦτο παράδειγμα, ν' ἀπελπισθῶσι περὶ συστάσεως κυβερνήσεων διὰ τῆς ἀνθρωπίνου σοφίας, καὶ ν' ἀφίνωσιν αὐτὴν εἰς τὴν τύχην, τὸν πόλεμον, ἢ τὴν κατάκτησιν. Προτείνω λοιπὸν, ἀπὸ τοῦ νῦν νὰ προσφέρωνται κατὰ πᾶσαν πρωΐαν εἰς τὴν συνέλευσιν ταύτην πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν μας δεήσεις, ἐπικαλούμεναι τὴν ἀντίληψιν τοῦ Ὑψίστου, καὶ τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ἡμετέρων σκέψεων." Τοιοῦτο πνεῦμα ἔτρεφον οἱ γενναῖοι ἐκεῖνοι φιλοπάτριδες, καὶ τοιαύτην ἔκαμαν ἀπόφασιν.

Θυμοσοφια του Ελεφαντος.— Φίλος μου τις, ὁ ὁποῖος εἶχε διατρίψειν εἰς τὴν Ταπροβάνην, ὑπῆγεν εἰς τοὺς Ζωολογικοὺς Κήπους τοῦ Λονδίνου, ὅπου κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εὑρίσκετο ἐλέφας ἐκ τῆς νήσου αὐτῆς. Οὗτος κατὰ πρῶτον δὲν περιειργάσθη τὸν φίλον μου ἰδιαιτέρως· ἀλλ' ὅτε ἤκουσεν αὐτὸν ὁμιλοῦντα Ταπροβαναϊστὶ, ἔδειξε τὰ πλέον ἀναμφίβολα σημεῖα χαρᾶς καὶ ἡδονῆς, περιστρέφων τὴν προβοσκίδα, καὶ χαϊδεύων τὸν νέον αὐτοῦ φίλον μεθ' ὅλης τῆς ἀγαλλιάσεως ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος μακρὰν εἰς τὰ ξένα εὑρισκόμενος ὑποδέχεται συμπατριώτην νεοφερμένον.

Μικρα τις σκέψις περὶ τῆς φύσεως τοῦ ἀγροτικοῦ βίου θέλει μᾶς δείξειν πόσον εἶναι κινδυνῶδες ν' ἀφίνωνται ἀπαίδευτοι οἱ χωρικοί. Ἐν τῇ μοναξίᾳ τῶν ἀγρῶν ὁ ἀκαλλιέργητος νοῦς εἶναι πολὺ δεκτικώτερος φανατισμοῦ καὶ δεισιδαιμονίας παρ' ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θορύβου καὶ τῆς συγκρούσεως τῶν πόλεων. Εἰς τοιαύτην στάσιμον ὕπαρξιν δὲν ἀποκτᾷ ὁ νοῦς κάμμίαν δραστηριότητα, οὔτε συνειθίζει τὰς ἐρεύνας καὶ παραβολὰς, δι' ὧν ἡ πλάνη ἐξελέγχεται. Τὸ ἐλάχιστον ἀποδείξεως ὁμοίωμα ἀρκεῖ πολλάκις παρ' αὐτοῖς νὰ ὑποστηρίξῃ ἀπάτην, ἥτις ἀλλαχοῦ ἤθελεν εὐκολώτατα φανερωθῆν.

ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΩΤΙΣΜΟΥ.

Η ΦΥΣΙΣ ἔθηκε στενὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν αἰσθητικῶν ὄντων καὶ τῆς γῆς, ἡ ὁποία τὰ γεννᾷ, τοῦ ἀέρος, ὁ ὁποῖος τὰ περικυκλόνει, καὶ τοῦ ἡλίου, ὁ ὁποῖος τὰ φωτίζει καὶ τὰ θερμαίνει. Ἡ δύναμις αὐτῶν καὶ ἡ ὑγεία κρέμανται ἀπὸ τὴν χώραν, ἥτις τὰ παράγει· μεταφερόμενα δὲ εἰς κλίματα διάφορα, συχνάκις μαραίνονται, ἢ μένουν ἄκαρπα. Ζῶα γεννημένα ὑπὸ θερμὴν ἀτμοσφαῖραν, καὶ μεταβαίνοντα εἰς ψυχρὰν, χάνουν πάραυτα τὴν ζωηρότητά των, καὶ δεικνύουν μὲ τὴν βραδεῖαν αὐτῶν κίνησιν, ὅτι ποθοῦν τὴν πρώτην των κατοικίαν. Φυτὰ, ἀφίνοντα τὸ ἔδαφος, εἰς τὸ ὁποῖον ἐβλάστησαν ἐκ φύσεως, ἐξασθενοῦν, διαχέουν εὐῶδες ὀλιγώτερον ἡδὺ, καὶ φαίνονται ὅτι ἀναστενάζουν τρόπον τινὰ, ἀφοῦ χάσωσι τὴν γῆν τῆς γεννήσεώς των.

Ἐὰν δὲ ὁ ἄνθρωπος ἀλλάττῃ μὲ πλειοτέραν εὐκολίαν τὴν γῆν τῆς γεννήσεώς του, μ' ὅλον τοῦτο καὶ αὐτὸς εἶναι ὑποκείμενος εἰς τὴν αὐτὴν ἐπιρροήν. Προσκολλᾶται μὲ ἐσωτερικὴν διάθεσιν τῆς ψυχῆς του εἰς τὴν ἐπαρχίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπέρασε τὴν νηπιότητά του. Ἡ φαντασία ἑνόνει εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, διά τινος μαγικοῦ δεσμοῦ, τὰς ἰδέας του, τὰ πάθη του, τὰ πρῶτα αἰσθήματα τῆς ζωῆς του, μὲ τοὺς τόπους, οἵτινες τὰ παρῆξαν, ἢ ὑπῆρξαν οἱ μάρτυρες αὐτῶν· τὰ συνδέει σφιγκτὰ, καὶ τὰ κάμνει ὡς ἓν σῶμα νὰ συναυξάνωσι.

Καθεῖς ἀπὸ ἡμᾶς φαντάζεται τὰ διάφορα μέρη, ὅπου ἔπαιζεν εἰς τὴν νεαράν του ἡλικίαν· τὰ πρῶτα ἀντικείμενα τῆς φύσεως καὶ τῆς τέχνης, τὰ ὁποῖα ἐκίνησαν τὸν θαυμασμόν του· τὸν ναὸν, εἰς τὸν ὁποῖον ἐλάτρευσε πρώτην φορὰν τὸν Κύριον καὶ Θεόν αὐτοῦ· τὰ ἄνθη, τὰ δάση, τὰς πεδιάδας, αἱ ὁποῖαι ὑπῆρξαν τὰ ὑποκείμενα τῶν σκέψεών του, τὸ θέατρον τῶν διασκεδάσεων καὶ τῶν πρώτων αἰσθημάτων τῆς λύπης καὶ τῆς χαρᾶς του. Οὕτως ἡ ἀγάπη τῆς πατρίδος εἶναι αἴσθημα ὄχι μόνον γενικὸν, ἀλλὰ καὶ φυσικόν· ὁ δεσμὸς ὅμως οὗτος εἶναι αὐθόρμητος, καὶ φυσικὸς αὐτοματισμός. Ἤθελε δ' εἶσθαι διόλου ἀνάρμοστον, νὰ ἀνομάσωμεν τοῦτο ψιλῶς ἀληθινὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος.

Ἡ ἀληθὴς ἀγάπη τῆς πατρίδος δὲν εἶναι ἁπλοῦς αὐτοματισμός· εἶναι ὑποχρεωτικὴ· χρεωστεῖ νὰ ἦναι ἀφιλοκερδεστάτη καὶ καθαρωτάτη. Ἡ ἀληθὴς ἀγάπη τῆς πατρίδος εἶναι ὁ γενικὸς νόμος τῆς ἀγαθοεργίας, ἐφηρμοσμένος εἰς τὴν σφαῖραν εἰς τὴν ὁποίαν ἐγεννήθημεν. Ὁ γνήσιος φιλόπατρις συγχαίρει εἰς τὴν εὐτυχίαν, καὶ συλλυπεῖται εἰς τὴν δυστυχίαν οἱασδήποτε τάξεως τῆς κοινωνίας, κοπιάζει ἀσμένως πρὸς εὐδαιμονίαν τοῦ ἔθνους καὶ τῆς πατρίδος, καὶ, ὅταν ἡ χρεία τὸ καλέσῃ, παραβλέπει τὸ ἀτομικὸν διὰ τὸ γενικὸν συμφέρον.

Ἴσως δὲ ἤθελον εἰπεῖν τινὲς, ὅτι ὀλίγοι ἄνθρωποι εἶναι ἀρκετὰ εὐτυχεῖς διὰ νὰ συνεισφέρωσι πρὸς τὴν κοινὴν εὐτυχίαν τῆς πατρίδος. Διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον δὲν ἀρκεῖ νὰ ἦναί τις ἐμψυχωμένος ἀπὸ τὸν πατριωτισμόν· πρέπει νὰ ἦναι προικισμένος καὶ μὲ τὰ δῶρα τοῦ νοὸς, τὰ ὁποῖα ὁ οὐρανὸς εἰς πολλοὺς δὲν χαρίζει· πρέπει νὰ ἦναι εἰς θέσιν εὐτυχεστέραν, ἢ εἰς βαθμὸν ὑψηλὸν, διὰ τῶν ὁποίων νὰ καταστα θῇ ὠφέλιμος εἰς τὴν πατρίδα του. Ποίας ἄραγε ἐκδουλεύσεις ἡ πολιτικὴ κοινωνία δύναται νὰ περιμένῃ ἀπὸ πολίτην ταπεινὸν, μὴ δυνάμενον νὰ πράξῃ εἰς αὐτὴν τί καλόν;

Βέβαια, ἀδελφοί μου, ἐὰν ἦτον ἀληθὲς, ὅτι δὲν εἶναι ἄλλο δυσκολώτερον, οὔτε σπανιώτερον, παρὰ νὰ δύναταί τις νὰ δείξῃ διὰ τῶν πράξεων, ὅτι ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα του· ἐὰν ἦναι ἀληθὲς, ὅτι οἱ μεγάλοι καὶ οἱ πλούσιοι εἶναι σχεδὸν οἱ μόνοι, οἵτινες χαίρονται τὸ θαυμαστὸν τοῦτο προτέρημα, ἀπὸ τὴν στιγμὴν ταύτην ἡ θέσις των ἤθελεν εἶσθαι ζηλευμένη· πρὸ πάντων τῶν ἄλλων πραγμάτων ἤθελεν ἔχειν δίκαιον καθεῖς νὰ ἐπιθυμῇ πλούτη καὶ τιμὰς, καὶ τὸ πλειότερον μέρος τῶν θνητῶν δικαίως ἤθελεν ἐγκαλεῖν τὴν θείαν Πρόνοιαν, διότι τοὺς τὰ ἀπεστέρησεν· ἀλλ' ἀπατῶνται! ἡ ὡραιοτέρα τῶν ἀρετῶν δὲν εἶναι προτέρημα ἐξαιρετικόν. Ὅλοι εἴμεθα εἰς κατάστασιν νὰ τὴν πράττωμεν. Ὁποία καὶ ἂν ἦναι ἡ διαφορὰ τοῦ βαθμοῦ, τῶν δυνάμεων καὶ τῶν προτερημάτων μας, πᾶς ἕνας δύναται νὰ δουλεύῃ τὴν πατρίδα του· ὁποῖα καὶ ἂν ἦναι τὰ ἐπαγγέλματά μας, δὲν εἶναι κἀνὲν τὸ ὁποῖον νὰ μὴν ἦναι ὠφέλιμον εἰς τὴν κοινωνίαν, ἐὰν ὁ πατριωτισμὸς μᾶς φέρῃ εἰς τοῦτο, καὶ ἐὰν δεσπόζῃ ὅλα μας τὰ αἰσθήματα.

Οἱ ἔντιμοι τεχνῖται, ἐὰν, ἐνῷ ἐκτελοῦν τὸ ἐπάγγελμά των, καὶ κοπιάζουν διὰ ν' ἀσφαλίσωσι κατάστασιν μετρίαν καὶ δικαίαν, στοχάζωνται καὶ περὶ τῶν ὠφελειῶν, τὰς ὁποίας ἡ πολιτεία ὠφελεῖται ἀπὸ τὰς τέχνας των, καὶ περὶ τῶν τερπνῶν, τὰ ὁποῖα οἱ ἄλλοι ἀπολαμβάνουν ἀπὸ τοὺς κόπους των, αὐτοὶ ἀγαποῦν, συντρέχουν καὶ βοηθοῦν τὴν πατρίδα.

Οἱ ἔμποροι, οἵτινες εἶναι ἐπιφορτισμένοι νὰ μεταφέρωσιν ἀπὸ πόλιν εἰς πόλιν, καὶ ἀπὸ ἔθνος εἰς ἔθνος, τὰ προϊόντα τῆς φύσεως καὶ τῶν τεχνῶν, καὶ δένουν σφιγκτὰ ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς γῆς· ἐὰν, ἐνῷ διανοοῦνται τὸ πᾶν διὰ τὴν ἰδίαν των τύχην, ἐνασχολῶνται ν' αὐξήσωσι καὶ τὰ ἐθνικὰ πλούτη, καὶ νὰ συνεισφέρωσι καὶ εἰς τὰς χρείας τῆς πατρίδος των, εἶναι ἐξίσου ὠφέλιμοι εἰς τὴν πολιτείαν, ὡς ὁ πολεμικὸς, ὅστις τὴν ὑπερασπίζεται, καὶ ὁ γεωργὸς, ὅστις τὴν τρέφει. Εἶναι ἀληθεῖς πολῖται, ὠφέλιμα τέκνα τῆς πατρίδος των.

Ἄνθρωποι ταπεινοὶ, οἵτινες περνοῦν τὴν ζωήν των εἰς τὰς ὀχληρὰς ἐνασχολήσεις τῆς Κυβερνήσεως, εἰς μικρά τινα πολιτικὰ ἀξιώματα, ἐὰν αἰσθάνωνται εἰς τὴν συνείδησίν των, ὅτι εἶναι ἀναγκαῖοι εἰς τὴν πολιτείαν· ἐὰν δὲν τὴν δολεύωνται· ἐὰν δὲν τὴν ἀδικῶσιν· ἐὰν εὐχαριστῶνται εἰς τὴν ἀηδῆ θέσιν τοῦ ἐπαγγέλματός των, εἶναι φίλοι γνήσιοι τῆς πατρίδος.

Μητέρες Χριστιαναί, ὅσαι, ἐλπίζουσαι νὰ δώσωσι μίαν ἡμέραν εἰς τὴν πολιτείαν καλοὺς πολίτας, προνοοῦν πρὸ πάντων τῶν ἄλλων διὰ τὴν καλὴν καὶ φρόνιμον τῶν τέκνων των ἀνατροφὴν, τὰ μορφόνουν εἰς τὴν

ἐργασίαν, εἰς τὴν σταθερότητα τῶν ἀδήλων ἢ δυστυχημάτων, ἀγαποῦν καὶ ὑπηρετοῦν τὴν πατρίδα των.

Ὁ Ἱερὸς Κλῆρος, τὰ ἀξιοσέβαστα μέλη τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἐὰν, παρὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἱεροῦ βήματος, θυσιάζωσιν ὄχι μόνον μέρος τῆς τύχης των, ἀλλ' ἀκόμη καὶ τὸν ἀναγκαῖον χρόνον, πρὸς ἀνακούφισιν τῶν πτωχῶν· ἐὰν τοὺς ἐπισκέπτωνται εἰς τὰς λυπηράς των κατοικίας· ἐὰν ἐρωτῶσι μὲ ἀγαθότητα ψυχῆς διὰ τὰς χρείας των· ἐὰν διδάσκωσιν, ὅτι τὸ ἡδύσμορον καὶ τὸ ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον δὲν εἶναι τὰ ἀναγκαιότατα καὶ ἀπαραίτητα χρέη τῆς θρησκείας, ἀλλ' ὅτι θρησκεία καθαρὰ καὶ ἀμόλυντος ἔμπροσθεν εἰς τὸν Θεὸν εἶναι αὕτη·—νὰ εὐσπλαγχνίζωνται τὴν ἀνθρωπότητα εἰς τὰς χρείας της· νὰ ἐπισκέπτωνται τὰ ὀρφανὰ καὶ τὰς χήρας εἰς τὰς θλίψεις των· νὰ κρατῶσι μὲ χαλινὸν τὴν γλῶσσάν των· νὰ φεύγωσι πάντα σύνδεσμον ἀδικίας· νὰ μὴν ἀπατῶσι τὴν συνείδησίν των· νὰ φυλάττωσιν ἑαυτοὺς καθαροὺς ἀπὸ πᾶσαν καταλαλιὰν, ψεῦδος καὶ δολιότητα· ἐὰν εἰς ταύτας τὰς ἀληθείας ἐπιστηρίζωσι τὰ ἱερά των καθήκοντα, ἁς ἦναι ὑπερβέβαιοι, ὅτι βοηθοῦν καὶ ἀγαποῦν τὴν πατρίδα των· ἡ πατρὶς τοὺς εἶναι εὐγνώμων, ἐνόσῳ ὑποφέρουν θυσίας βοηθοῦντες τοὺς δυστυχεῖς, καὶ προλαμβάνουν πλῆθος ἁμαρτημάτων, ὁδηγοῦντες εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς.

Ὅσοι εἰς ὅλας τὰς σχέσεις τοῦ συζύγου, τῆς συζύγου, τοῦ πατρὸς, τοῦ υἱοῦ, τοῦ κυρίου, τοῦ οἰκέτου, δίδουν τὸ παράδειγμα τῆς κοσμιότητος καὶ τῶν ἠθῶν, πράττουν δὲ τὸ καλὸν, τὸ ὁποῖον δύνανται, ἁς ἦναι πεπεισμένοι, ὅτι εἰς τὰς ἀρετὰς των ἐπαναπαύεται ἡ κοινὴ εὐτυχία. Διὰ τῶν ἐναρέτων αὐτῶν πράξεων διασώζεται ἡ εὐρωστία καὶ ἡ ὑγεία ὅλου τοῦ σώματος τῆς πολιτείας. Ὁ πατριωτισμὸς των ὁ κεκρυμμένος ζωοποιεῖ τὴν ἐπαρχίαν, τὴν ὁποίαν κατοικοῦν, ὡς τὸ κεκρυμμένον πῦρ εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς ζωογονεῖ καὶ κοσμεῖ τὴν ἐπιφάνειάν της.—ΚΡΕΑΤΣΟΥΛΗΣ.

Ο ΑΡΑΨ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΑΙ Ο ΠΟΙΗΤΗΣ.

ΑΛΛΟΚΟΤΟΝ τι ἱστορεῖται περὶ βασιλέως, ὁ ὁποῖος δὲν ἔδιδεν εἰς ποιητὰς τὰ φιλοδωρήματα, ὅσα κατὰ συνήθειαν ἀρχαίαν σχεδὸν εἶχον δικαίωμα νὰ λαμβάνωσιν. Ὁ βασιλεὺς οὗτος εἶχε τὸ προτέρημα νὰ ἐνθυμῆται ᾠδὴν ἅπαξ μόνον ἀκουσθεῖσαν· εἰς δὲ τῶν παρ' αὐτῷ Μαμελούκων ἠμπόρει ν' ἀπαγγείλῃ ᾠδὴν ἀφοῦ δὶς αὐτὴν ἤκουε, καὶ μία τῶν θεραπαινίδων του ἀφοῦ τρὶς αὐτὴν ἤκουεν. Ὁπότε λοιπὸν ἤρχετο ποιητὴς νὰ ἀναγνώσῃ ἐγκωμιαστικὴν ᾠδὴν, ὑπέσχετο εἰς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ὅτι, ἂν οἱ στίχοι ἦσαν πρωτότυποι, ἤθελε τὸν δώσειν ποσότητα χρυσοῦ ἰσοβαρῆ μ' ἐκεῖνο ἐφ' οὗ ἦσαν γεγραμμένοι. Ὁ ποιητὴς, συγκατανεύων, ἀπήγγελλε τὴν ᾠδήν του· ὁ δὲ βασιλεὺς ἔλεγε, "Δὲν εἶναι καινή· διότι πρὸ χρόνων τὴν γνωρίζω·" καὶ ἐπαναλάμβανεν αὐτὴν ὡς εἶχε τὴν ἀκούσειν· ἔπειτα δ' ἐπρόσθετε, "Καὶ ὁ Μαμελοῦκος οὗτος ἐνθυμεῖται αὐτήν·" καὶ συγχρόνως διέταττε τὸν Μαμελοῦκον νὰ τὴν ἀπαγγείλῃ· ὅστις, δὶς αὐτὴν ἀκούσας παρὰ τοῦ ποιητοῦ καὶ τοῦ βασιλέως, τὸ κατώρθονεν. Ἑπομένως ἔλεγεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ποιητὴν, "Ἔχω καὶ θεράπαιναν, ἥτις γνωρίζει τὴν ᾠδὴν ταύτην·" καὶ τῳόντι, ὄπισθεν τῶν παραπετασμάτων ἱσταμένη ἐκείνη, καὶ τρὶς ἤδη αὐτὴν ἀκούσασα, τὴν ἀπήγγελλεν ἀπαράλλακτον· ὅθεν ὁ ἄθλιος ποιητὴς ἀπήρχετο μὲ κενὰς χεῖρας. Ὁ περιβόητος ποιητὴς Ἐλ-Ἀσμαῆς, τὸ γενόμενον ἀκούσας, καὶ μαντεύσας τὸ τέχνασμα, ἀπεφάσισε ν' ἀντιτεχνασθῇ κατὰ τοῦ βασιλέως· ὅθεν συνέταξεν ᾠδὴν ἀπὸ δυσκολωτάτας λέξεις, καὶ διὰ νὰ μὴ γνωρισθῇ ἐνεδύθη ὡς Βεδουῖνος, καλύψας τὸ πρόσωπον, ἐκτὸς μόνον τῶν ὀφθαλμῶν, κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν Ἀράβων τῆς ἐρήμου. Ἀγνώριστος, ὑπῆγεν εἰς τὸ παλάτιον, καὶ λαβὼν ἄδειαν, εἰσῆλθεν· ἐχαιρέτησε δὲ τὸν βασιλέα, ὅστις εἶπε πρὸς αὐτὸν, "Πόθεν εἶσαι, ὦ ἀδελφὲ τῶν Ἀράβων, καὶ τί ἐπιθυμεῖς;" Ὁ ποιητὴς ἀπεκρίθη, "Ὁ Ὕψιστος νὰ μεγαλύνῃ τὴν δύναμιν τοῦ Βασιλέως! Ποιητὴς εἶμαι τῆς δεῖνα φυλῆς, καὶ συνέταξα ᾠδὴν πρὸς ἔπαινον τοῦ Κυρίου ἡμῶν τοῦ Σουλτάνου." "Ὦ ἀδελφὲ τῶν Ἀράβων," εἶπεν ὁ βασιλεὺς, "ἤκουσες τὴν συμφωνίαν μας;"—"Ὄχι," ἀπεκρίθη ὁ ποιητής· "τί εἶναι, ὦ βασιλεῦ τοῦ αἰῶνος;" "Αὕτη," ἀπεκρίθη· "ἂν ἡ ᾠδὴ τῳόντι ἐποιήθη ὑπὸ σοῦ, σὲ δίδομεν χρυσὸν ἰσοβαρῆ μ' ἐκεῖνο ἐφ' οὗ εἶναι γεγραμμένη· εἰ δὲ μή, τίποτε δὲν λαμβάνεις."—"Πῶς," ἀπήντησεν ὁ Ἐλ-Ἀσμαῆς, "νὰ σφετερισθῶ ἐγὼ τὰ ξένα, καὶ μάλιστα γνωρίζων ὅτι τὸ ψεῦδος ἐνώπιον τῶν βασιλέων εἶναι ἡ χαμερπεστάτη τῶν πράξεων! Ἀλλὰ συμφωνῶ εἰς τὴν συνθήκην ταύτην, ὦ Κύριε ἡμῶν Σουλτάνε." Ἀπήγγειλε λοιπὸν τὴν ᾠδήν του. Ὁ βασιλεὺς, συγκεχυμένος καὶ τίποτε μὴ ἐνθυμούμενος, ἔκαμε σημεῖον εἰς τὸν Μαμελοῦκον,—ἀλλ' οὐδ' αὐτὸς δὲν ἐνθυμεῖτο λέξιν· ἐκάλεσε δὲ καὶ τὴν θεράπαιναν, ἀλλ' οὐδ' αὐτὴ τίποτε δὲν ἠδυνήθη ν' ἀπαγγείλῃ. "Ὦ ἀδελφὲ τῶν Ἀράβων," εἶπε τότε, "τὴν ἀλήθειαν ὡμίλησας· ἡ ᾠδὴ ἀναμφιβόλως εἶναι ἰδική σου· ποτὲ πρότερον δὲν ἤκουσα αὐτήν· φέρε λοιπὸν ἐκεῖνο ἐφ' οὗ εἶναι γεγραμμένη, καὶ θέλομεν σὲ δώσειν χρυσίον ἰσοβαρὲς, ὡς ὑπεσχέθημεν." "Μὲ κάμνεις τὴν χάριν," εἶπεν ὁ ποιητής, "νὰ στείλῃς ἕνα τῶν δούλων σου νὰ τὸ σηκώσῃ;" "Τί νὰ σηκώσῃ;" ἠρώτησεν ὁ βασιλεύς· "δὲν ἔχεις αὐτὴν ἐπὶ χαρτίου εἰς τὸν κόλπον σου;"—"Ὄχι, Κύριε ἡμῶν Σουλτάνε," ἀπήντησεν ὁ ποιητής· "διότι ἐν ᾧ καιρῷ συνέθετον αὐτήν, δὲν ἠμπόρουν νὰ προμηθευθῶ χαρτίον οὐδὲ τίποτε ἄλλο, εἰμὴ ἓν κλάσμα μαρμαρίνου στήλης τὸ ὁποῖον μ' ἀφῆκεν ὁ πατήρ μου· ὅθεν ἐπ' αὐτοῦ τὴν ἐχάραξα· κεῖται δὲ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ παλατίου σου." Τὸ εἶχε φέρειν περιτετυλιγμένον, ἐπὶ τῶν νώτων καμήλου. Ὁ βασιλεὺς, πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποσχέσεώς του, ἠναγκάσθη νὰ ἐξαντλήσῃ τὸ ταμεῖόν του· καὶ διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἐπανάληψιν τοῦ τεχνάσματος, ἀντήμειβεν εἰς τὸ μέλλον τοὺς ποιητὰς κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν βασιλέων.

Η ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΜΑΙΕΥΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ.

Η ΓΑΛΛΙΑ, πρώτη τῶν ἄλλων πεφωτισμένων ἐθνῶν, ἠσθάνθη τὴν ἀνάγκην τῆς συστάσεως τακτικῆς Μαιευτικῆς Σχολῆς, καταστήματος ἀναγκαίου ὄχι μόνον διὰ τὸν φιλάνθρωπον αὐτοῦ σκοπὸν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ὠφέλειαν, τὴν ὁποίαν προξενεῖ εἰς τὴν πολιτικὴν κοινωνίαν· καθότι καὶ εἰς αὐτὴν τὴν πεφωτισμένην Γαλλίαν τὸ ἐμβριθὲς καὶ σημαντικὸν ἐπάγγελμα τῶν Μαιῶν, ἀπὸ τοῦ ὁποίου τὴν ἔμπειρον ἡ ἀμαθῆ διαχείρισιν ἐξαρτᾶται ὄχι μόνον ἡ ζωὴ τῆς λεχοῦς καὶ τοῦ νεογνοῦ βρέφους, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ τύχη ὁλοκλήρων οἰκογενειῶν, ἐκτελεῖτο μέχρι τοῦ ἔτους 1775 ἀπὸ ἀμαθεῖς καὶ ποταπὰς γραίας, πλήρεις προλήψεων καὶ δεισιδαιμονιῶν, ἀπαραλλάκτως καθὼς ἀκολουθεῖ μέχρι τῆς σήμερον εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα καὶ Τουρκίαν, καὶ εἰς πολλὰ μέρη τῆς ἐξευγενισμένης Εὐρώπης, ὅπου δὲν παρεδέχθη ἡ συνήθεια τοῦ νὰ ἐπισκέπτωνται τὰς λεχοὺς ἄνδρες ἰατροχειροῦργοι.

Πρώτη ἡ Κυρία Dugès, Μαῖα τοῦ ἐν Παρισίοις Νοσοκομείου Hotel-Dieu, ἐσχημάτισε κατὰ τὸ ἔτος 1776 εἶδός τι διδασκαλείου τῶν μαιῶν, ἔχουσα παρ' ἑαυτῇ πέντε ἢ ἓξ μαθητρίας, εἰς τὰς ὁποίας ἐδίδασκεν ἀρχάς τινας τῆς μαιευτικῆς, καὶ αἵτινες μετήρχοντο τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο εἰς Παρισίους μετὰ πέντε ἢ ἓξ μηνῶν διδασκαλίαν, καὶ ταύτην ἀτελῆ καὶ περιωρισμένην.

Ἀμέσως μετὰ τὴν σύστασιν τοῦ διδασκαλείου τῆς Κυρίας Dugès, ἐσυστήθησαν διὰ τὰς μαίας εἰς Παρισίους δύο παραδόσεις θεωρητικῆς Μαιευτικῆς. Ἀλλ' αἱ παραδόσεις αὗται δὲν ἠδύναντο νὰ μορφώσωσιν ἐμπείρους καὶ πεπαιδευμένας μαίας, πρῶτον, ὡς οὖσαι ἀτελεῖς, ἐπειδὴ περιωρίζοντο εἰς μόνην τὴν παράδοσιν τῆς θεωρητικῆς Μαιευτικῆς, χωρὶς τῆς τῶν συνεχομένων μὲ ταύτην ἐπιστημῶν· δεύτερον, διότι δὲν ὑπῆρχον εἰς τὸ κατάστημα ἔγκυοι γυναῖκες καὶ λεχοὶ, ἐπὶ τῶν ὁποίων νὰ ἐφαρμόζωσιν αἱ μαθήτριαι τὰς θεωρίας τῶν παραδιδομένων μαθημάτων, καὶ νὰ γυμνάζωνται εἰς τὸ πρακτικὸν μέρος τῆς ἐπιστήμης ταύτης· καὶ τρίτον, ἐπειδὴ καὶ αἱ παραδόσεις ἐγίνοντο κοινῶς διά τε τὰς μαίας καὶ διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς ἰατρικῆς, δυσκόλως νέαι καλῆς ἀνατροφῆς καὶ ἀναλόγου διαγωγῆς ἀπεφάσιζον νὰ συνακροάζωνται μετὰ τῶν ἀνδρῶν τὰ μαθήματα ταῦτα.

Κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1794 ἐσυστήθη εἰς Παρισίους τὸ Σχολεῖον καὶ κατάστημα τῆς Μαιευτικῆς, ἐπονομασθὲν Μητρεῖον (Maternité). Κατὰ ταύτην τὴν ἐποχὴν ἡ Κυρία Lachapelle, (τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα ὑπῆρξε μετὰ ταῦτα τόσον περίφημον), θυγάτηρ τῆς Κυρίας Dugès, συνενώθη μετὰ τῆς μητρός της, καὶ διεύθυνον ἀμφότεραι τοῦτο τὸ κατάστημα· ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχον εἰμὴ μόνον ἓξ μαθήτριαι, αἵτινες μετὰ ἑξάμηνον σπουδὴν, χωρὶς νὰ καθυποβάλλωνται εἰς οὐδεμίαν ἐξέτασιν, μετήρχοντο ἐπισήμως τὸ ἐπάγγελμα τῶν μαιῶν καθ' ὅλην τὴν Γαλλίαν. Ἡ ἀληθὴς ἑπομένως σύστασις τοῦ Μητρείου τῶν Παρισίων δὲν χρονολογεῖται εἰμὴ ἀπὸ τὸ ἔτος 1802 ἐπὶ τῆς Ὑπατείας τοῦ Ναπολέοντος· τότε δὲ προεχώρησε διαμιᾶς εἰς βαθμὸν, ὥστε εὐθὺς τὸ ἀκόλουθον ἔτος, δηλαδὴ εἰς τὸ 1803, τὸ κατάστημα τοῦτο εἶχεν 60 μαθητρίας, αἵτινες ἐξηκολούθουν τακτικῶς τὴν σειρὰν τοῦ μαθήματος τῆς Μαιευτικῆς, καὶ καθυπεβάλλοντο εἰς δύο ἐξετάσεις εἰς διάστημα ἓξ μηνῶν. Κατὰ ταύτην τὴν ἐποχὴν ἐσυστήθησαν πρώτην φορὰν καὶ βραβεῖα διανεμόμενα εἰς τὰς μαθητρίας μετὰ τὸ τέλος ἑκάστης ἐξετάσεως. Μολονοτοῦτο, καὶ μέχρι τῆς ἐποχῆς τῶν 1805 ἡ σειρὰ τοῦ μαθήματος τῆς Μαιευτικῆς διήρκει εἰσέτι μόνον ἓξ μῆνας, ἂν καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητριῶν ἀνέβη εἰς τὰς 200. Τέλος πάντων, ὁ κανονισμὸς τοῦ 1807, Ἰανουαρίου 17, διέταξεν, ὥστε ἑκάστη μαθήτρια νὰ ἐξακολουθῇ τὸ μάθημα τῆς Μαιευτικῆς τοὐλάχιστον ἓν ἔτος. Εἰς τὸ 1808 προσετέθη τὸ μάθημα τοῦ ἐμβολιάσματος διὰ τῆς δαμαλίδος (cours de vaccine), καὶ ἐσυστήθη ὁ Βοτανικὸς Κῆπος τοῦ καταστήματος, περιέχων 300 περίπου φυτὰ χρήσιμα εἰς τὰς ἐγκύους, τὰς λεχοὺς καὶ τὰ νεογνά· εἰς δὲ τὸ 1825 ἐσυστήθη τακτικῶς τὸ μάθημα τῆς Βοτανικῆς, καὶ τὰ δημόσια βραβεῖα διὰ τὴν Βοτανικὴν, καὶ διὰ τὸ μάθημα τοῦ ἐμβολιάσματος διὰ τῆς δαμαλίδος· καὶ ἐπὶ τέλους, εἰς τὸ 1827, ἐσυστήθη τὸ μάθημα καὶ τὰ βραβεῖα τῆς φλεβοτομίας.

Τὸ Μητρεῖον τῶν Παρισίων σύγκειται τὴν σήμερον κυρίως ἀπὸ δύο τινὰ μέρη, δηλαδὴ ἀπὸ τὸ Σχολεῖον τῆς Μαιευτικῆς, καὶ τὸ Νοσοκομεῖον τῶν ἐγκύων, λεχῶν καὶ νεογνῶν, εὑρισκόμενα ὅλα ταῦτα εἰς τὴν αὐτὴν περιοχὴν τοῦ ἐκτεταμένου πρώην Μοναστηρίου τοῦ Port-Royal κατὰ τὴν παλαιὰν πόλιν τῶν Παρισίων, πλησίον τοῦ κήπου τοῦ Luxembourg.

Σχολεῖον τῆς Μαιευτικῆς.

Τὸ σχολεῖον τῆς Μαιευτικῆς δέχεται μαθητρίας στελλομένας ἐξ ἑκάστης ἐπαρχίας τῆς Γαλλίας, διὰ νὰ διδαχθῶσιν ἐκεῖ, καὶ νὰ μετέλθωσι μετὰ ταῦτα εἰς τὰς ἐπαρχίας των τὸ ἐπάγγελμα τῶν δημοσίων μαιῶν. Διὰ νὰ ἦναι δὲ δεκταὶ εἰς τὸ κατάστημα, πρέπει νὰ ἔχωσί τινας προκαταρκτικὰς γνώσεις, νὰ παρουσιάσωσι τὸ βαπτιστικόν των, καὶ μαρτυρικὰ τῶν εὐλογιῶν, τοῦ ἐπαγγέλματος τῶν γονέων αὐτῶν, καὶ τῆς καλῆς διαγωγῆς καὶ ἠθικῆς των. Ἐὰν δὲ ἦναι ὕπανδροι, καὶ μαρτυρικὸν τῆς ὑπανδρείας των, καὶ τοῦ ἐπαγγέλματος τῶν συζύγων αὐτῶν.

Κατοικοῦσιν ὅλαι ἔνδον τοῦ καταστήματος τοῦ Σχολείου, ἐπιστατούμεναι ἀπὸ ἕνδεκα ἐπιστάτιδας τῆς εὐταξίας, τῶν μαθημάτων, καὶ τῆς ἠθικῆς διαγωγῆς των· δὲν ἐξέρχονται δὲ τοῦ καταστήματος, εἰμὴ ἑξάκις τοῦ ἔτους, καὶ τοῦτο διὰ προηγουμένης ἀδείας τοῦ Διευθυντοῦ καὶ τῆς Ἀρχιμαίας, καὶ συνωδευμέναι ὑπὸ τῶν γονέων ἢ τῶν συζύγων αὐτῶν, οἵτινες χρεωστοῦσι νὰ τὰς ἐπαναφέρωσιν εἰς τὸ κατάστημα πρὸ τῆς ἑνάτης μετὰ μεσημβρίαν αὐτοπροσώπως. Ἡ εἴσοδος εἰς

τὸ κατάστημα ὁποιουδήποτε ὑποκειμένου, ἀνδρὸς ἢ γυναικὸς, μὴ ἀνήκοντος εἰς αὐτὸ, εἶναι αὐστηρῶς ἀπηγορευμένη· καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ συγγενεῖς τῶν μαθητριῶν δὲν δύνανται νὰ εἰσέλθωσί ποτε εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ καταστήματος, ἀλλὰ βλέπουσι τὰς συγγενεῖς αὐτῶν μαθητρίας εἰς τὸ διαλεκτήριον τοῦ καταστήματος, εἰς προσδιωρισμένας ἡμέρας καὶ ὥρας, παρούσης πάντοτε καὶ τῆς ἐπὶ τούτῳ Ἐπιστάτιδος τῆς ἠθικῆς τῶν μαθητριῶν.

Τὰ παραδιδόμενα μαθήματα εἶναι 1· ἡ Μαιευτικὴ, θεωρητικὴ καὶ πρακτική, 2· ἡ Ἀνατομία, 3· Βοτανικὴ διὰ τὴν γνῶσιν ὅλων τῶν φυτῶν χρησίμων εἰς τὰς ἐγκύους, λεχοὺς καὶ νεογνὰ βρέφη, 4· ἡ διὰ τῆς δαμαλίδος ἐμβολίασις, καὶ 5· ἡ φλεβοτομία.

Τὰ ἀνωτέρω μαθήματα παραδίδονται ὑπὸ τῶν ἐξοχωτέρων ἰατροχειρούργων, ὑπὸ τῆς Ἀρχιμαίας τοῦ καταστήματος, καὶ ὑπὸ δύο συμβοηθῶν μαιῶν.

Διὰ δὲ τὸ πρακτικὸν μέρος αἱ μαθήτριαι μαιεύουσι μόναι των ὅλας τὰς τικτούσας εἰς τὸ κατάστημα γυναῖκας, παρουσῶν πάντοτε τῶν μαιῶν τοῦ καταστήματος, καὶ προσκαλουμένης τῆς Ἀρχιμαίας εἰς περίστασιν τινὸς δυσκολίας. Ὁ δὲ συνήθης ἀριθμὸς τῶν καθ' ἡμέραν τοκετῶν ἐντὸς τοῦ καταστήματος εἶναι 15 ἕως 20.

Χρέος τῶν μαθητριῶν εἶναι πρὸς τούτοις τὸ νὰ φλεβοτομῶσι τὰς ἐγκύους, νὰ περιποιῶνται καὶ νὰ ἐπιστατῶσι τὰς λεχοὺς καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς λοχείας των, καὶ νὰ ἐμβολιάζωσιν ὅλα τὰ νεογνὰ βρέφη.

Ἔγκυοι γυναῖκες.

Ὁποιαδήποτε γυνὴ, ἥτις ἤθελε παρουσιασθῆν εἰς τὸ κατάστημα, καὶ ἐξετασθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἀρχιμαίας κηρυχθῆν ὡς οὖσα εἰς τὸν ἔσχατον μῆνα τῆς ἐγκυμοσύνης αὐτῆς, ἢ εἰς κίνδυνον προώρου τοκετοῦ, εἶναι δεκτὴ εἰς τὸ κατάστημα· ἐνα πόκειται δὲ εἰς τὴν θέλησίν της τὸ νὰ φανερώσῃ τὸ ὄνομα, τὸ ἐπάγγελμα καὶ τὴν κατοικίαν της, ἢ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ κατάστημα ἄγνωστος καὶ ὑπὸ πλαστὸν ὄνομα. Ἅμα γενῇ δεκτὴ εἰς τὸ κατάστημα, ἐκδύεται τὰ φορέματά της, τὰ ὁποῖα σημειοῦνται μέ τινα ἀριθμὸν, καὶ φυλάττονται εἰς ἐπὶ τούτῳ διωρισμένας θέσεις, καὶ ἐνδύεται φορέματα τοῦ καταστήματος, τὰ ὁποῖα εἶναι τὰ αὐτὰ δι' ὅλας τὰς ἐγκύους.

Κάνεῖς ἐκ τῶν ἔξωθεν δὲν δύναται νὰ λάβῃ οὐδεμίαν πληροφορίαν περὶ τῶν εἰς τὸ κατάστημα ἐγκύων, χωρὶς τῆς ῥητῆς θελήσεως τῆς ἐγκύου, ἥτις πρέπει νὰ δώσῃ ἐγγράφως εἰς τὴν ἐπιστάτριαν τοῦ Διαλεκτηρίου τὸ ὄνομα καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ὑποκειμένου, εἰς τὸ ὁποῖον θέλει νὰ γνωστοποιηθῶσι τὰ κατ' αὐτήν.

Διὰ νὰ μὴ μένωσι δὲ ἀργαὶ αἱ ἔγκυοι μέχρι τῆς ὥρας τοῦ τοκετοῦ, ὑποχρεοῦνται νὰ ἐργάζωνται ἀναλόγως τῆς καταστάσεως τῆς ὑγείας των, πλέκουσαι ἢ ράπτουσαι διάφορα ἐργόχειρα καὶ φορέματα πρὸς χρῆσιν τοῦ καταστήματος, διὰ τὰ ὁποῖα καὶ λαμβάνουσι μετρίαν τινὰ πληρωμήν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν κατ' ἔτος εἰσερχομένων ἐγκύων εἶναι τέσσαρες ἕως πέντε χιλιάδες.

Λεχοί.

Μετὰ τὸν τόκον αἱ λεχοὶ μετακομίζονται εἰς αἰθούσας διατεθειμένας τοιουτοτρόπως, ὥστε ἑκάστη ἔχει τὸν ἰδιαίτερον θάλαμόν της, φωτιζόμενον ἀπὸ ἓν παράθυρον, ἐμπεριέχοντα μίαν κλίνην καὶ τὰ ἀναγκαῖα σκεύη, καὶ χωριζόμενον διὰ λεπτῶν τοίχων ἐκ τῶν πλαγίων μερῶν· τὸ δὲ ἔμπροσθεν μέρος καλύπτεται ὑπὸ λευκοῦ καταπετάσματος. Δίς τῆς ἡμέρας ἐπισκέπτεται αὐτὰς ἡ Ἀρχιμαῖα, καὶ τὰς περιποιοῦνται αἱ λεχοφύλακες καὶ νυκτοφύλακες, ἐκλεγόμεναι καθ' ἡμερούσιον σειρὰν μεταξὺ τῶν μαθητριῶν μαιῶν, ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν μιᾶς ἐπιστάτιδος τοῦ καταστήματος. Ἐὰν συμβῇ εἰς τὴν λεχὼ ἀσθένεια μετὰ τὸν τοκετὸν, μετακομίζεται εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν ἀσθενῶν λεχῶν, ὅπου λαμβάνει ἐπίσης ὅλας τὰς ἀναγκαίας περιποιήσεις ὑπὸ τῶν μαθητριῶν, τῆς Ἀρχιμαίας, καὶ τῶν Ἰατρῶν καὶ Χειρούργων τοῦ καταστήματος, μέχρι τῆς ἐντελοῦς ἀναρρώσεώς της.

Αἱ λεχοὶ, ἅμα ἀναλάβωσιν, εἶναι ἐλεύθεραι νὰ ἐξέλθωσι τοῦ καταστήματος, λαμβάνουσαι μεθ' ἑαυτῶν τὰ βρέφη των, ἢ παραιτοῦσαι αὐτὰ εἰς τὸ κατάστημα, χωρὶς νὰ ὑπόκεινται εἰς οὐδεμίαν πληρωμὴν καθ' ὁποιανδήποτε περίστασιν.

Βρέφη νεογνὰ, καὶ τροφοὶ διηνεκεῖς.

Τὰ νεογνὰ βρέφη βαπτίζονται εἰς τὴν ἔνδον τοῦ καταστήματος ἐκκλησίαν ὑπὸ τοῦ ἐφημερίου τοῦ καταστήματος εἰκοσιτέσσαρας ὥρας μετὰ τὴν γέννησίν των, ἔξω μόνον ἂν ἡ μήτηρ φανερώσῃ ὅτι εἶναι ξένου δόγματος ἢ θρησκείας. Κατὰ δὲ τὴν ἔξοδον τῶν μητέρων, ἐὰν μὲν αὗται θέλωσι, λαμβάνουσι μεθ' ἑαυτῶν, ὡς εἴπομεν, καὶ τὰ βρέφη των· εἰς ἐναντίαν δὲ περίστασιν ταῦτα μένουσιν εἰς τὸ κατάστημα μέχρι τινὸς καιροῦ, καὶ ἐκεῖθεν πέμπονται εἰς τὸ ὀρφανοτροφεῖον.

Δώδεκα τροφοὶ διηνεκεῖς ἐκλέγονται ὑπὸ τῆς Ἀρχιμαίας μεταξὺ τῶν γυναικῶν, αἵτινες, ἀφοῦ γεννήσωσιν ἔνδον τοῦ καταστήματος, ἔχουσι τὴν εὐχαρίστησιν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ νὰ τρέφωσι, πλὴν τοῦ ἰδίου αὐτῶν βρέφους, καὶ ἓν ἕτερον, ἐπὶ μισθῷ τακτικῷ διδομένῳ ὑπὸ τοῦ Καταστήματος. Κατοικοῦσιν εἰς ἰδιαιτέραν αἴθουσαν ὁμοῦ μὲ τὰ ἴδια καὶ τὰ ὑπ' αὐτῶν τρεφόμενα βρέφη ὑπὸ τὴν ἐπιστασίαν τῆς ἀρχιτροφοῦ. Τρέφουσι δὲ τὰ βρέφη τῶν μητέρων, αἵτινες δι' ἀσθένειαν δὲν δύνανται νὰ τὰ τρέφωσιν, ὁμοίως καὶ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα, παραιτηθέντα εἰς τὸ κατάστημα, δὲν δύνανται δι' ἀδυναμίαν ἢ ἀσθένειαν νὰ σταλῶσιν ἀμέσως εἰς τὸ Ὀρφανοτροφεῖον.

Τὸ ὁλικὸν ἔξοδον τοῦ καταστήματος ἀναβαίνει εἰς τετρακοσίας περίπου χιλιάδας Φράγκων.

Τοιοῦτον εἶναι τὸ περίφημον κατάστημα τῆς Μαιευτικῆς τῶν Παρισίων, τὸ ὁποῖον, πλὴν τοῦ ὅτι προμηθεῦον εἰς τὸ Γαλλικὸν Ἔθνος Μαίας εἰδήμονας καὶ ἐπιτηδείας ὑπερασπίζεται τὴν ζωὴν καὶ τὴν ὑγείαν τῶν πολιτῶν, προλαμβάνει συγχρόνως καὶ πλῆθος βα-

ρέων ἐγκλημάτων διὰ τῆς ἀνεξετάστου παραδοχῆς, καὶ γενικῆς περιθάλψεως εἰς τὸ Μητρεῖον ὁποιασδήποτε ἐγκύου γυναικὸς ἀνεξαιρέτως. Εἴθε καὶ ἡ Ἑλλὰς νὰ μιμηθῇ ποτὲ καὶ κατὰ τοῦτο τὴν ἔνδοξον καὶ φιλάνθρωπον Γαλλίαν, καὶ νὰ ἀνεγείρῃ εἰς τὴν πρωτεύουσαν αὐτῆς τοιοῦτον κατάστημα, τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει ἀληθῶς πεπολιτισμένον ἔθνος.

Ἐν Παρισίοις, τὴν 27 Μαρτίου, 1841.

ΒΙΑΡΙΑ ΙΑΚΩΒΟΥ Γ. ΠΙΤΖΙΠΙΟΥ.

ΕΚΡΗΞΙΣ ΤΟΥ ΗΦΑΙΣΤΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΤΗΣ ΚΙΛΩΕΙΑΣ, ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΗΣΟΝ ΧΑΟΥΑΗΝ.

Η ΧΑΟΥΑΗ, πρωτεύουσα τῶν Σανδουϊκῶν Νήσων, κεῖται εἰς τὸν Εἰρηνικὸν Ὠκεανὸν, μεταξὺ 19 καὶ 20° Βορείου Πλάτους, καὶ 155 καὶ 160° Δυτικοῦ Μήκους. Ποῦνα δὲ λέγεται ἡ ἀνατολικωτέρα ἐξοχὴ αὐτῆς, καὶ Κιλώεια μέγα τι ἡφαίστιον ὄρος κατὰ τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Πούνας. Ἐνθυμίζομεν τοὺς ἀναγνώστας ὅτι πρὸ ἱκανῶν ἐτῶν διατρίβουν εἰς τὴν νῆσον ταύτην Ἀγγλαμερικανοὶ ἱεραπόστολοι, οἵτινες μετέδωκαν εἰς τοὺς ἀγρίους κατοίκους βαθμόν τινα πολιτισμοῦ καὶ Χριστιανισμοῦ. Τὰ ἑπόμενα συνάγομεν ἐκ τοῦ ἡμερολογίου ἑνὸς τῶν ἱεραποστόλων τούτων.

Τὴν 30ην Μαΐου, 1840, παρετήρησαν οἱ κάτοικοι τῆς Πούνας καπνὸν καὶ πῦρ εἰς τὸ ἐνδότερον, ἐπὶ ἐρήμου καὶ βουνώδους χώρας. Κατὰ πρῶτον ἐνόμισαν ὅτι *προήρχοντο ἀπὸ καιόμενόν τι δάσος· ἀλλὰ τὴν 31ην* ἀνεδόθη ἐξαίφνης τόσον μεγαλοπρεπὴς καὶ φοβερὰ λάμψις, ὥστε δὲν ἔμεινεν ἀμφιβολία τις ὡς πρὸς τὸ αἴτιον τοῦ φαινομένου Τὸ πῦρ ηὔξανεν εἰς τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός· ἀλλὰ δὲν ἐξέῤῥεε καθ᾽ οἱανδήποτε διεύθυνσιν. Ἅπαντες ἦσαν ἔντρομοι, καθὸ βέβαιοι μὲν ὅτι τὸ ἀναλελυμένον ῥεῦμα ἤθελε χυθῆν εἰς τὴν παραλίαν ἀπὸ τὸ τετρακισχιλίων ποδῶν ὕψος αὐτοῦ; ἀλλ᾽ ἀγνοοῦντες ποῦ ἤθελε ῥεύσειν, ἢ πόσην φθορὰν ἤθελε προξενήσειν ὁ πυρώδης δρόμος του. Τὴν Δευτέραν, Ἰουνίου 1ην, ἤρχισε νὰ ἐκρέῃ κατὰ βορειανατολικὴν διεύθυνσιν, τὴν δὲ προσεχῆ Τετάρτην, Ἰουνίου 3ην, πρὸς τὸ ἑσπέρας, ὁ καιόμενος ποταμὸς ἔφθασεν εἰς τὴν θάλασσαν, κατὰ μέσον ὅρον ἥμισυ μίλιον τὴν ὥραν διαβάς. Τὸ τάχος τῆς ῥοῆς ἦτο πολὺ ἄνισον, κατὰ τὴν ὁμαλότητα ἢ ἀνωμαλίαν τῆς γῆς. Ποτὲ μὲν ἐκινεῖτο πέντε μίλια τὴν ὥραν, ἄλλοτε δὲ, διὰ τὰ παρεμπίπτοντα ἐμπόδια, ἐχρονοτρίβει γεμίζων βαθείας κοιλάδας, καὶ ἀνυψούμενος ἐπάνωθεν λόφων καὶ κρημνῶν, ἢ αὐτοὺς διαῤῥηγνύων.

Πηγὴ τῆς ἐκρήξεως ταύτης ἦτο κυρίως ὁ μέγας κρατὴρ τῆς Κιλωείας. Ἐκ τοῦ ὄρους ὅμως τούτου ἔῤῥεεν ἡ λάβα ὡς ὀκτὼ μίλια ὑπὸ τὴν γῆν εἰς βάθος χιλίων ἴσως ποδῶν· ἀλλ᾽ ὁ δρόμος αὐτῆς διεκρίνετο σαφέστατα ἐκ τῶν πολυαρίθμων σχισμῶν τοῦ προσώπου τῆς γῆς, καὶ τῶν ἀναδιδομένων καπνοῦ, ἀτμοῦ, καὶ ἀερίων. Ἡ πρώτη δὲ ὁρατὴ ἔκρηξις ἔγινεν εἰς δάσος τι, κατὰ τὸν πυθμένα παλαιοῦ κρατῆρος, ὡς τετρακοσίων ποδῶν βάθος ἔχοντος. Ἐνταῦθα ὁ πυρώδης ποταμὸς ἔμεινεν ὀλίγον εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς· ἄφαντος δὲ πάλιν γενόμενος, καὶ ῥεύσας ὑπὸ τὴν γῆν ἓν ἢ δύο μίλια, ἀνεφάνη ἐκ νέου, καὶ ἐκάλυψεν ἔκτασιν ὡς πεντήκοντα Ἀγγλικῶν στρεμμάτων. Πάλιν δὲ κατεβυθίσθη, καὶ διέῤῥευσεν ὑπὸ τὴν γῆν δύο ἢ τρία μίλια, καὶ πάλιν ἀνεφάνη εἰς ἄλλον ἀρχαῖον δασὺν κρατῆρα, τὸ δάσος καταναλώσας. Ἐκ νέου ἔγινεν ἄφαντος· ἐνῷ δ᾽ ἔῤῥεεν ὑπόγειος, διέσχιζε τὴν ὑπεράνω γῆν, ἐμποιῶν εἰς αὐτὴν ῥήγματα ἓξ δακτύλων ἕως δέκα ἢ δώδεκα ποδῶν τὸ πλάτος, καὶ κάποτε τὸν κορμὸν δένδρου μὲ τοσαύτην ἀκρίβειαν διαχωρίζων, ὥστε τὰ σκέλη αὐτῶν ἵστανται ἀκόμη δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν τοῦ χάσματος. Εἴς τινας τόπους δυσκόλως εὑρίσκει τις τὰ ἴχνη τοῦ ὑπογείου ῥεύματος, ἐξ αἰτίας τοῦ ἀδιαχωρήτου δάσους ὑπὸ τὸ ὁποῖον διέβη. Ἀφοῦ δ᾽ ἔῤῥευσεν ὑπὸ τὴν γῆν μίλια τινὰ, ἴσως ἓξ ἢ ὀκτὼ, πάλιν ἐξεῤῥάγη ὡς κατακλυσμὸς πυρὸς, καὶ συναρπάσας δάση, καλύβας, φυταλιὰς, καὶ πᾶν ὅ,τι προσέτυχε, κατεκύλισε πρὸς τὸν αἰγιαλὸν μὲ ἀκάθεκτον ὁρμὴν, καὶ τέλος ἀπὸ κρημνὸν τεσσαράκοντα ἢ πεντήκοντα ποδῶν ἐχύθη εἰς τὴν θάλασσαν ὡς παμμεγέθης καταῤῥάκτης, μὲ τρανοὺς κρότους, φοβεροὺς συριγμοὺς, καὶ χιλίους ἀνηκούστους καὶ ἀπεριγράπτους ἤχους. Φαντάσου ποταμὸν ἐξ ὀρυκτῶν ἀναλελυμένων, τοῦ πλάτους καὶ βάθους τοῦ Νιαγάρα*, βαθέος δ᾽ ἐρυθροῦ χρώματος, πίπτοντα εἰς τὸ πέλαγος μ᾽ ὅλην τὴν λάμψιν καὶ καῦσιν τοῦ πυριφλεγοῦς προσώπου του! Δύο ἰσχυρὰς ἐνεργείας συγκρουομένας! Δύο γιγαντιαίας δυνάμεις ἀνταγωνιζομένας, καὶ τὰ πλέον μεγαλοπρεπῆ ἀποτελέσματα ἐπιφερούσας! Ἡ ἀτμοσφαῖρα κατὰ πᾶσαν διεύθυνσιν ἔγεμε τέφρας, ἀφροῦ, ἀερίων, κλπ· ἐνῷ ἡ πυρίφλεκτος λάβα, ὁρμῶσα εἰς τὰ ὕδατα, κατεθραύετο εἰς μυριάδας λεπτῶν μορίων, καὶ ὀπίσω ῥιπτομένη εἰς τὸν ἀέρα, ἔπιπτεν ὡς βροχὴ ἄμμου ἐφ᾽ ὅλης τῆς περιχώρου. Ἡ παραλία ἐξετάθη εἰς τὴν θάλασσαν ἓν τεταρτημόριον τοῦ μιλίου, καὶ ὡραία τις ἀκτὴ ἐξ ἄμμου καὶ νέον ἀκρωτήριον ἐσχηματίσθησαν. Ἔγιναν δὲ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ τρεῖς λόφοι σκωρίας καὶ ἄμμου, ὁ μὲν χαμηλότερος διακοσίων ποδῶν, ὁ δὲ ὑψηλότερος τριακοσίων.

Τρεῖς ἑβδομάδας εἰσέβαλλεν ὁ φοβερὸς οὗτος ποταμὸς *εἰς τὴν θάλασσαν μὲ ὀλίγην μετρίασιν.* Πλῆθος ἰχθύων ἐφονεύθησαν, καὶ τὰ ὕδατα τοῦ ὠκεανοῦ ἐθερμάνθησαν εἰς διάστημα εἴκοσι μιλίων ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ. Τὸ πλάτος τοῦ ῥεύματος περὶ τὰς εἰσβολὰς αὐτοῦ εἶναι ἡμίσεως μιλίου, ἀλλ᾽ εἰς τὸ ἐνδότερον διαφέρει ἀπὸ ἑνὸς ἕως τεσσάρων ἢ πέντε μιλίων, καθότι συνεμορφοῦτο, ὡς οἱ κοινοὶ ποταμοὶ, μὲ τὸ πρόσωπον τῆς χώρας τὴν ὁποίαν διέῤῥεε. Τῷόντι, ἂν δύνασαι νὰ φαντασθῇς τὸν Νεῖλον μεταβεβλημένον εἰς ῥευστὸν πῦρ, τῆς πυκνότητος κεχυμένου σιδήρου, καὶ προβαίνοντα ποτὲ μὲν ταχέως, ποτὲ δὲ ὀκνηρῶς· ἄλλοτε πελαγίζοντα, καὶ ἄλλοτε διὰ στενώματος ὁρμῶντα, ἐξακολουθοῦντα τὸν ἑλικοειδῆ δρόμον του εἰς δάση μεγαλοπρεπῆ καὶ ἀρχαίας μοναξίας, θέλεις λάβειν ἰδέαν τινὰ τοῦ ἐνταῦθα παρασταθέντος θεάματος. Τὸ βάθος τοῦ ῥύακος πιθανὸν ὅτι διέφερεν ἀπὸ δέκα εἰς διακοσίους πόδας, κατὰ τὴν ἀνωμαλίαν τοῦ διαῤῥεομένου τόπου. Εἰς τὸ διάστημα τῆς ῥοῆς, ἡ νὺξ μετετράπη εἰς ἡμέραν καθ᾽ ἅπασαν τὴν ἀνατολικὴν Χαουάην. Τὸ φῶς ἀνέτελλε καὶ ἐξήπλοῦτο ὡς ἡ αὐγὴ ἐπὶ τῶν ὀρέων, καὶ ἡ ἀναλαμπὴ αὐτοῦ ἐφαίνετο εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος τῆς νήσου. Ἐβλέπετο δὲ καὶ ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν μίλια μακρὰν εἰς τὸ πέλαγος· καὶ εἰς ἀπόστασιν τεσσαράκοντα μιλίων ἠδύνατό τις λεπτοὺς τύπους νὰ ἀναγνώσῃ τὸ μεσονύκτιον.

Ὅλος ὁ δρόμος τοῦ ῥεύματος ἐκ τῆς Κιλωείας εἰς τὴν θάλασσαν εἶναι τεσσαράκοντα περίπου μιλίων. Ἡ γῆ τὴν ὁποίαν διέῤῥευσε καταβαίνει πρὸς ἑκατὸν πόδας εἰς τὸ μίλιον. Τώρα δ᾽ ἐψυχράνθη ἡ τῆς λάβας ἐπιφάνεια, καὶ μετὰ προσοχῆς ἐμπορεῖ τις νὰ διαπεράσῃ αὐτὴν, μολονότι καυστηρὸς ἀτμὸς, ἀέρια δριμύτατα, καὶ καπνὸς πολλαχοῦ ἀκόμη ἀναδίδονται.

Δύο σχεδὸν ἡμέρας ὡδοιπόρουν ἐπὶ τῆς εὐμεγέθους ταύτης μάζης τῶν θερμῶν ἔτι καὶ καπνιζόντων ὀρυκτῶν· εἰς πᾶν δὲ βῆμα ἐξεπληττόμην ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον. *Λόφοι ἀνελύθησαν, χάσματα καὶ βαθεῖαι κοιλάδες* ἐφράχθησαν, καὶ δάση μεγαλοπρεπῆ ἀνηλώθησαν ὡς πτερὸν εἰς τὰς φλόγας. Εἴς τινα μέρη διαιρούμενος ὁ ποταμὸς ἔῤῥεεν εἰς χωριστὰς κοίτας δι᾽ ἀρκετὸν διάστημα, ἔπειτα δὲ συνενούμενος ἐσχημάτιζε νησία διαφόρου μεγέθους, μὲ δένδρα ἱστάμενα ἔτι ἐπ᾽ αὐτῶν, κεκαυστηριασμένα ὅμως καὶ μαύρων σκελετῶν ὅμοια.

Τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκρήξεως, ἠκολούθουν ἐλαφροὶ σεισμοὶ, πολλὰς κατὰ συνέχειαν ἡμέρας, πλησίον τοῦ κέντρου τῆς ἐνεργείας· μακρὰν ὅμως δὲν ἔγιναν ἐπαισθητοί.

Θεοῦ χεὶρ φαίνεται ὅτι διεύθυνε τὸ πύρινον τοῦτο ῥεῦμα, ὥστε, ἀοίκητον σχεδὸν ἔρημον διαπεράσαν, οὐδεμίαν ἀπώλεσε ζωὴν, καὶ ὀλιγωτάτην μόνον ἀνήλωσεν ἰδιοκτησίαν. Ὀλίγας τινὰς καλύβας ἔκαυσε, καὶ ὀλίγας φυταλιὰς ἠφάνισεν· ἀλλ᾽ οἱ κάτοικοι φυγόντες διεσώθησαν. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐκρήξεως, οἱ μὲν τῶν κατοίκων τῆς Πούνας διῆγον τὸ πλεῖστον τοῦ καιροῦ παρακλήσεις καὶ θρησκευτικὰς ἀκολουθίας ἀναγινώσκοντες, οἱ δὲ ἔφυγον ἔντρομοι ἀπ᾽ ἔμπροσθεν τοῦ καταστρεπτικοῦ στοιχείου· ἄλλοι εἰς τὸ κράσπεδον αὐτοῦ πλανώμενοι περιειργάζοντο τὴν καθ᾽ ἡμέραν αὐτοῦ πρόοδον, ἄλλοι δὲ πάλιν ἐξηκολούθουν ἀκατάπληκτοι καὶ ἀτάραχοι τὸ σύνηθες αὐτῶν ἔργον, μολονότι ἓν μίλιον ἀπὸ τὰς θύρας των ἔῤῥεεν ὁ πύρινος ποταμός. Κατὰ λέξιν ἠλήθευεν ὅτι ἔτρωγον, ἔπινον, ἠγόραζον, ἐπώλουν, ἐφύτευον, ἔκτιζον, ἀδιαφοροῦντες κατὰ τὸ φαινόμενον εἰς τὸν βρυγμὸν δασῶν καταναλισκομένων, τὴν θέαν πυρὸς καταβιβρώσκοντος, τοὺς τρομεροὺς κρότους, τοὺς συριγμοὺς τοῦ ἀτμοῦ, τὴν διάῤῥηξιν τῆς γῆς, τὴν πτῶσιν καὶ διάλυσιν γιγαντιαίων βράχων, τὴν ὁρμὴν καὶ σύγκρουσιν πυρίνων κυμάτων, τοὺς μυκηθμοὺς, τοὺς μορμυρισμοὺς, τὰς ἀνηκούστους βοὰς, τὰ ἐκ καιομένης ἀβύσσου προερχόμενα. Ἀσυλλογίστως περιεφέροντο εἰς τὸ μέσον τῆς ἐκ τέφρας καὶ ἄμμου καὶ σπινθήρων βροχῆς, χωρὶς αἴσθημα θεωροῦντες τὸ φοβερὸν καὶ κατὰ στιγμὴν ἀλλάσσον φαινόμενον τῆς ἀτμοσφαίρας, σκοτεινωπὸν, κατάμαυρον, πελιδνὸν, πυρίφλεκτον· τὴν πολλαχόθεν αἰφνίδιον ἀνύψωσιν τῆς φλογὸς, τὴν πρὸς τὰ ἄνω συστροφὴν μυρίων στύλων καπνοῦ, καὶ τὸ μεγαλοπρεπὲς αὐτῶν συγκύλισμα εἰς πυκνὰ, ὠχρομέλανα, ἢ ποικιλόχροα νέφη. Ὅλα τὰ καταπληκτικὰ ταῦτα φαινόμενα ἐθεωροῦντο ὑπ᾽ αὐτῶν ὡς ἡ πτῶσις βροχῆς ἢ ὡς ἡ ποταμοῦ ῥοὴ, ἐνῷ εἰς ἄλλους ἐπέφερον τρόμον ὡς τὰ σημεῖα καταικαιομένου κόσμου, τῶν παρερχομένων οὐρανῶν, καὶ τῆς δευτέρας παρουσίας.

* Περιγραφὴν τοῦ φοβεροῦ καταῤῥάκτου τῆς Ἀμερικῆς Νιαγάρα ἐμπορεῖ νὰ ἴδῃ ὁ ἀναγνώστης εἰς Σελ. 89 τοῦ Δευτέρου Τόμου τῆς Ἀποθήκης.

ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΡΗΜΟΝ.

ΤΟΠΑΛΑΙ, ὅσοι τῶν Εὐρωπαίων Χριστιανῶν ἐπεθύμουν νὰ ἐπισκεφθῶσι τὸν ἅγιον τάφον καὶ τοὺς λοιποὺς ἱεροὺς τόπους τῆς Ἱερουσαλὴμ, ὑπέφερον μεγίστους κόπους καὶ κινδύνους, διὰ τῆς Εὐρώπης εἰς Κωνσταντινούπολιν, κἀκεῖθεν διὰ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἰς τὴν Παλαιστίνην μεταβαίνοντες. Ἀφοῦ δ᾽ οἱ Σταυροφόροι *κατέσχον τὴν χώραν ταύτην, μεγάλως εὐκολύνθησαν* οἱ προσκυνηταὶ, εἴς τινα τῶν λιμένων τῆς Συρίας κατ᾽ εὐθεῖαν πλέοντες· καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα ἐκράτουν τόσον πεισματωδῶς οἱ Σταυροφόροι τὸ παράλιον τῆς Παλαιστίνης. Ἀφοῦ ἀπώλεσαν τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἔκαμαν πρωτεύουσαν αὐτῶν τὴν Πτολεμαΐδα ἢ Ἄκρην, περὶ τὰ ἑβδομήκοντα μίλια ἐκείνης ἀπέχουσαν. Ἡ πτῶσις τῆς Ἄκρης παντελῶς αὐτοὺς ἀπεστέρησε τοῦ ἱεροῦ τόπου. "Ἡ φιλοχρηματία," λέγει ὁ Γιββὼν, "ἤνοιγεν εἰσέτι τὸν ἅγιον τάφον εἰς εὐλαβεῖς τινὰς καὶ ἀόπλους προσκυνητὰς, ἀλλὰ θλιβερὰ καὶ μονήρης σιωπὴ ἐπεκράτει καθ᾽ ὅλην τὴν παραλίαν, ἥτις τοσοῦτον χρόνον ἀντήχει ἀπὸ τὴν τοῦ κόσμου ἔριδα."

Ἄλλος δρόμος ἦτον ὁ διὰ τῆς ἀμμώδους καὶ ἀκάρπου ἐν γένει χώρας, ἥτις κεῖται μεταξὺ Αἰγύπτου καὶ Παλαιστίνης, καὶ ἥτις συνιστᾷ μέρος τῆς Μεγάλης Αἰγυπτιακῆς ἢ Ἀραβικῆς Ἐρήμου. Ἡ ἔρημος αὕτη ἐκτείνεται ἐντὸς τῆς Παλαιστίνης μέχρι τῶν τειχῶν τῆς Ἰόππης· τοὐλάχιστον, ἀμμώδεις λόφοι ἕως αὐτοῦ σχεδὸν καλύπτουσι τὸ παράλιον. Ἡ ἀπὸ Καΐρου εἰς Ἰόππην ὁδοιπορία λογίζεται ὡς δώδεκα ἢ δεκαπέντε ἡμερῶν. Εἶναι δὲ, ὅταν λαμβάνῃ τις τὴν ἀπαιτουμένην φροντίδα, ἀκίνδυνος μὲν, δυσάρεστος ὅμως καὶ πολύμοχθος.

Προσκυνηταὶ, ἀπὸ τὴν Ἰόππην εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ διευθυνόμενοι, ἀφοῦ ἢ διεπέρασαν τὴν ἔρημον, ἢ ἀπέβησαν ἐκ τῆς Μεσογείου, βλέπουν ὀλίγον ἢ καὶ οὐδὲν τῆς ὡραιότητος ἢ καρποφορίας ἐκείνης, ἥτις τοπάλαι ἠξίωσε τὴν Χαναὰν τοῦ τίτλου "Γῆ ῥέουσα γάλα καὶ μέλι." Ἀλλ᾽ ἐπειδὴ οὗτος ἦτον ὁ κοινὸς δρόμος, τῷόντι σχεδὸν ὁ μόνος εὐπρόσιτος, ὁ τοὺς προσκυνητὰς εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ ἄγων, πολλαὶ προσπάθειαι ἐγίνοντο

Προσκυνηταὶ εἰς τὴν Ἔρημον.

εἰς συμβίβασιν τῶν σημερινῶν φαινομένων μὲ τὰς ἀρχαίας περιγραφάς. Ὁ Chateaubriand, ὅστις περιῆλθε τὴν Ἑλλάδα καὶ Παλαιστίνην τὸ 1806 καὶ 1807, ἐκφωνεῖ ὡς ἑπομένως·—"Τὴν Ἰουδαίαν περιερχόμενός τις, ἀηδιάζει κατὰ πρῶτον· ἀλλ' ὁπόταν, μεταβαίνων ἀπὸ μοναξίας εἰς μοναξίαν, βλέπῃ ἐνώπιον αὐτοῦ ἀπεριόριστον διάστημα, ἐξαλείφεται βαθμηδὸν ἡ ἀηδία, καὶ ἡ ψυχὴ αἰσθάνεται μυστικήν τινα εὐλάβειαν, ἥτις ζωογονεῖ καὶ ἀνυψοῖ τὸ πνεῦμα. Παράδοξα πολλαχοῦ φαινόμενα διακηρύττουσι γῆν ἀπὸ θαύματα βρύουσαν· ὁ καυστηρὸς ἥλιος, ὁ ὑψιπέτης ἀετὸς, ἡ ἄκαρπος συκῆ—ὅλη ἡ ποίησις, ὅλαι αἱ εἰκόνες τῆς Γραφῆς, ὑπάρχουσιν ἐνταῦθα. Πᾶν ὄνομα μυστήριόν τι μνημονεύει· πᾶν σπήλαιον τὸ μέλλον διακηρύττει· πᾶς λοφος ἀντηχεῖ προφήτου τόνους. Αὐτὸς ὁ Θεὸς ἐλάλησεν εἰς τὰς χώρας ταύτας· διερρηγμέναι πέτραι, ἐξηραμμένοι ποταμοί, ἠμιανεωγμένοι τάφοι, τὸ τεράστιον μαρτυροῦσιν. Ἡ ἔρημος ἀκόμη φαίνεται ἄλαλος ἐκ φόβου, καὶ φανταζόμεθα σχεδὸν ὅτι οὐδέποτε διέκοψε τὴν σιωπὴν ἀφοῦ ἤκουσε τὴν τρομερὰν φωνὴν τοῦ Αἰωνίου."

Ἄλλοι ὅμως περιηγηταὶ ἔδειξαν ὅτι ἡ Ἰουδαία, ἀκόμη καὶ τὴν σήμερον, μετὰ αἰῶνας πολέμου καὶ παραμελήσεως, δὲν εἶναι ὅλη βραχώδης, ἄκαρπος χώρα, τὸ φυσικὸν ἄγονον τῆς ὁποίας ἐπιβαρύνει καὶ ἡ τοῦ ἀνθρώπου χεὶρ. Οἱ Ἄγγλοι περιηγηταὶ Buckingham καὶ Bankes ἐξέστησαν ἀπὸ τὴν μεγαλοπρέπειαν, τὸ κάλλος, τὴν καρποφορίαν τῆς πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Ἰορδάνου χώρας· καὶ ὁ σοφὸς Γάλλος Λαμαρτῖνος, ὅστις, τὸ 1832, ὡδοιπόρησεν ἀπὸ Βηρυττοῦ εἰς Ἱερουσαλὴμ, τὴν Συρίαν καὶ Παλαιστίνην διαπεράσας, λέγει ὡς ἑφεξῆς·—"Δὲν ἦτο γυμνὴ, βραχώδης καὶ ἄκαρπος χώρα—ἀναμεμιγμένος σωρὸς χαμηλῶν ἀκαλλιεργήτων ὀρέων, ὡς εἶχον εἰκονίσειν τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας πεπλανημένοι τινὲς συγγραφεῖς, ἢ ὀλίγοι περιηγηταὶ σπεύσαντες ἐν τάχει νὰ φθάσωσιν εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ νὰ ἐπανέλθωσι· καὶ οἵτινες ἀπὸ τὸ εὐρύχωρον καὶ πολυποίκιλον κράτος τοῦ Δωδεκαφύλου εἶχον ἰδεῖν μόνον τὸν πετρώδη δρόμον, ὅστις ἤγαγεν αὐτοὺς ὑπὸ καίοντα ἥλιον ἐκ τῆς Ἰόππης εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἠπατημένος παρὰ τῶν συγγραφέων τούτων, ἐπροσδόκων μόνον νὰ εὕρω ὅ,τι αὐτοὶ περιέγραφον·—χώραν μικρὰν τὸ μέγεθος, ἄνευ ἐκτεταμένων θεωριῶν, ἄνευ κοιλάδων, ἄνευ πεδιάδων, ἄνευ δένδρων, καὶ ἄνευ ὕδατος· χώραν μὲ ψαροὺς μόνον ἢ λευκοὺς γεωλόφους, ὅπου ὁ Ἄραψ λῃστὴς κρύπτεται εἰς τὴν σκιὰν τῶν φαράγγων, διὰ νὰ γυμνώσῃ τὸν διαβάτην. Τοιοῦτος ἐνδέχεται ἴσως νὰ ἦναι ὁ ἀπὸ Ἰόππης εἰς Ἱερουσαλὴμ δρόμος· ἀλλὰ τοιαύτη δὲν εἶναι ἡ Ἰουδαία, ὡς εἴδομεν αὐτὴν κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν ἀπὸ τὰ ὕψη τῶν εἰς τὰ μεθόρια τῆς Πτολεμαΐδος λόφων, ὡς τὴν εὑρήκαμεν ἐκεῖθεν τῶν λόφων τῆς Ζαβουλὼν καὶ Ναζαρὲτ, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ὄρους Ἑρμὼν ἢ τοῦ Ὄρους Καρμηλίου,—ὡς τὴν εὑρήκαμεν, τῳόντι, καθ' ὅλον τὸ πλάτος αὐτῆς καὶ καθ' ὅλας τὰς ποικιλίας της, ἀπὸ τὰ ὑπὲρ Τύρου καὶ Σιδῶνος ὕψη μέχρι τῆς λίμνης τῆς Τιβεριάδος· ἀπὸ τοῦ ὄρους Θεβὰν μέχρι τῶν λόφων τῆς Σαμαρείας καὶ Ναπλώσης· καὶ ἐκεῖθεν μέχρι τῶν τειχῶν τῆς Σιών."

Ἀλλ' ἡ γῆ αὕτη, ἀκόμη τόσον ὡραία καὶ καρποφόρος μ' ὅλας τὰς δεινὰς μεταβολὰς ὅσαι αὐτοῦ συνέβησαν, ὑπέκειτο ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων εἰς συνεχῆ ἀνομβρίαν,—συμφορὰν, ἥτις καταλλήλως εἰκονίζεται ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως διὰ τῶν ἑφεξῆς λόγων, "Καὶ ἔσται σοι ὁ οὐρανὸς ὁ ὑπὲρ κεφαλῆς σου χαλκοῦς, καὶ ἡ γῆ ἡ ὑποκάτω σου σιδηρᾶ· δώῃ Κύριος ὁ Θεός σου τὸν ὑετὸν τῆς γῆς σου κονιορτὸν, καὶ χοῦς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβήσεται." Οἱ Σταυροφόροι, εἰς τὴν πρώτην σταυροφορίαν, ἐδοκίμασαν μίαν τοιαύτην ἀνομβρίαν. "Μολονότι," λέγει Ῥοβέρτος ὁ Μοναχὸς, "ὁ φθάσας εἰς τὴν Ἰόππην στόλος ἐχορήγησε ζωοτροφίας εἰς τοὺς πολιορκητὰς, τὰ πάνδεινα ὅμως ἔπασχον ἀκόμη ἀπὸ τὴν δίψαν. Τόσον μεγάλη ἦτον ἡ ἀνομβρία εἰς τὸ διάστημα τῆς πολιορκίας, ὥστε οἱ στρατιῶται ἔσκαπτον τρύπας εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐπίεζον εἰς τὰ χείλη των τοὺς ὑγροὺς βώλους· ἔγλειφον τὴν δρόσον ἀπὸ τοὺς λίθους· ἔπινον τὸ σεσηπὸς ὕδωρ τὸ εἰς τὰ πρόσφατα δέρματα τῶν βουβάλων καὶ ἄλλων ζώων, καὶ πάμπολλοι ἀπεῖχον τροφῆς, ἐπ' ἐλπίδι νὰ μετριάσωσι διὰ τῆς πείνης τὰς ὀδύνας τῆς δίψης."

Πολλὰ παραδείγματα ἠμποροῦσέ τις νὰ δώσῃ τῆς ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν τοῦ ὕδατος προερχομένης μεγίστης κακοπαθείας· ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀρκούμεθα εἰς τὴν ἑπομένην περιγραφὴν τῶν ἐπὶ τοῦ σώματος ἀποτελεσμάτων τῆς δίψης·—"Ὑπερβολική τις ξήρανσις αἰφνιδίως κατανοεῖται εἰς ἅπασαν τὴν ἐπιδερμίδα· τὰ ὄμματα φαίνονται αἱματώδη, ἡ γλῶσσα καὶ τὸ στόμα, καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς, καλύπτονται μὲ πλάκα τινὰ παχυτέραν Πενταδράχμου, βαθέος κιτρίνου χρώματος, ἀνόστου γεύσεως, πυκνότητος δὲ ὡς ἡ τοῦ μαλακοῦ κηροῦ. Λειποθυμία ἢ ἀπαύδησις ἀφαιρεῖ τὴν δύναμιν τοῦ κινεῖσθαι· εἶδος δεσμοῦ εἰς τὸν λάρυγγα καὶ τὸ διάφραγμα, μετὰ μεγάλου πόνου, διακόπτει τὴν ἀναπνοήν. Δάκρυα στάζουν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκ διαλειμμάτων, καὶ τέλος ὁ πάσχων πίπτει καταγῆς, καὶ μετ' ὀλίγον ἀναισθητεῖ."

Δυνάμεθα τώρα ὁπωσοῦν νὰ ἐννοήσωμεν τὸν σκοπὸν τῆς τὸ παρὸν ἄρθρον συνοδευούσης ζωγραφίας. Οἱ εἰκονιζόμενοι προσκυνηταὶ ἐπεσκέφθησαν τὴν ἁγίαν πόλιν, ἐπροσκύνησαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου τάφου, ἀνέβησαν εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ἔπιον ἀπὸ τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωὰμ, ἐλούσθησαν εἰς τὸν Ἰορδάνην, καὶ περιεπλανήθησαν ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης. Πάντα κίνδυνον μέχρι τοῦδε ἀποφυγόντες, στρέφουσιν ἤδη τὰ βήματα πρὸς τὴν πατρίδα· ἀλλὰ δὲν εὑρίσκουν εἰς τὴν Ἰόππην πλοῖον νὰ τοὺς μετακομίσῃ. Ὅθεν ἀποφασίζουν νὰ ὑπάγωσι διὰ τῆς ἐρήμου εἰς τὴν Αἴγυπτον, κἀκεῖθεν διὰ θαλάσσης εἰς τὴν Εὐρώπην· ἐκκλίνουσι δὲ καὶ εἰς τὴν πετρώδη χώραν, ὅπου κεῖται τὰ ὄρη Σινὰ καὶ Χωρὴβ καὶ ἡ μονὴ τῆς Ἁγ. Αἰκατερίνης*. Ἀλλὰ χάνουσι τὸν δρόμον εἰς τὴν ἔρημον ἐκείνην τῆς φρίκης καὶ τοῦ ὁλολυγμοῦ! πάσχουσι τὰ τῆς Ἄγαρ, ὅτε περιεπλανᾶτο μετὰ τοῦ Ἰσμαήλ· "τὸ ὕδωρ ἐξέλιπεν ἐκ τοῦ ἀσκοῦ," καὶ καθίζουν νὰ ἀποθάνωσιν! Ὁ πολεμικὸς ἵππος, ὁ ἄπνους ἐπὶ τῆς καυστηρᾶς ἄμμου ἐξηπλωμένος, φαίνεται ὅτι ἐμπαίζει τὸν κύριον αὐτοῦ, προσπαθοῦντα νὰ σηκώσῃ ἀπὸ τὴν ἀπελπισίαν αὐτῶν τοὺς προσκυνητάς. Οἱ βραχίονες καὶ τὸ σχῆμα τοῦ εὐρώστου στρατιώτου ἀνακαλοῦσιν εἰς τὴν μνήμην τοὺς ἀθλητὰς ἐκείνους τοῦ Σταυροῦ, οἵτινες ἔργον αὐτῶν εἶχον νὰ φυλάττωσι καὶ ὑπερασπίζωνται τοὺς εἰς τὴν Παλαιστίνην προσκυνητάς. Εἰς μάτην περιστρέφει τὸν ὀφθαλμὸν αὐτοῦ εἰς τὸν ὁρίζοντα πρὸς ζήτησιν βοηθείας καὶ ἐλπίδος! Παντοῦ ὁ αὐτὸς πυρώδης ἥλιος! Νέφος δὲν σκιάζει τοὺς οὐρανούς! Ὁ θερμὸς ἀὴρ τρέμει, καὶ ἡ πνιγηρὰ ὁμίχλη πλέει ἐπὶ τῆς ἐρήμου, μακρυνὰ ὕδατα κατ' ὀφθαλμοπλανίαν παριστάνουσα, ὡσεὶ χαιρεκακοῦσα εἰς τὴν θλίψιν τῶν ταλαιπώρων! Ὁ γηραλέος, ὁ μὲ τὸν βραχίονα περὶξ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ, φαίνεται ὡς νὰ ἔλεγεν, "Ἐδῶ λήγει πᾶσα κοσμικὴ ἐλπίς μου· ἐδῶ τελειόνει ὁ βραχὺς βίος μου!" Τὸ πρόσωπον καὶ ἡ στάσις τῆς θυγατρὸς ἐκφράζουν ἀγωνίαν καὶ ὑπόκλισιν· ἀλλ' ὁ ἡμίγυμνος ὀπαδὸς οὐδὲν συλλογίζεται,—τὰ πάθη αὐτοῦ μόνα τὸν κατακυριεύουσι.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΜΕΣΙΤΕΙΑΣ.

ΤΥΠΤΟΥΣΑ τὸν ἄνθρωπον ἡ συνείδησις, πληροῖ αὐτὸν φόβου, καὶ τὸν βιάζει νὰ αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην μεσίτου, ὁ ὁποῖος νὰ καθιστᾷ θεαρέστους τὰς προσευχάς του. Ὅτε ὁ Θεὸς ἔδωκε τὸν νόμον εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας ἐκ τοῦ Ὄρους Σινὰ, ἔτρεμον ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ παρεκάλεσαν νὰ μὴ τοὺς ὁμιλῇ κατ' ἐδόξειαν.

* Ἴδε Σελ. 65 καὶ 106 τοῦ παρόντος Τόμου.

ἀλλὰ διὰ τοῦ Μωϋσέως. Τὸ αὐτὸ αἴσθημα ἐνυπάρχει ἀκόμη εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ πᾶς ἁμαρτωλὸς φοβεῖται νὰ προσέλθῃ εἰς τὸν ὑπέρτατον, παντοδύναμον, ἀόρατον, καὶ πανάγιον Θεόν. Ὁ δουλικὸς φόβος γεννᾷ ψευδεῖς ἰδέας περὶ τοῦ οὐρανίου Πατρός. Δὲν λέγει, ὡς αἱ Γραφαί, ὅτι ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν. Τὰ λόγια, τὰ ἐκ τοῦ Ὄρους Σινᾶ, ἤκουσαν οἱ Ἰσραηλῖται ὄχι ὡς φωνὴν ἀγάπης καὶ ἐλέους, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς ἀγγελίαν θανάτου, καίτοι εἰς ζωὴν ἀποβλέποντα.

Διὰ νὰ ἐμπνεύσῃ λοιπὸν ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους πεποίθησιν εἰς ἑαυτὸν ὡς Πατέρα των καὶ παντοδύναμον φίλον, « Θέλοντα πάντας σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν,» ἔπεμψε τὸν μονογενῆ αὐτοῦ Υἱὸν εἰς τὸν κόσμον ν' ἀποθάνῃ διὰ τὰς ἁμαρτίας ἑνὸς ἑκάστου. Οὐχὶ δὲ μόνον ἀπέθανεν, ἀλλὰ καὶ ἀνέστη, καὶ ζῇ πάντοτε ἐντυγχάνων ὑπὲρ ἡμῶν. « Ἔχομεν,» λέγει ὁ Παῦλος, « μέγαν ἀρχιερέα διεληλυθότα τοὺς οὐρανούς, Ἰησοῦν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ.» Ὁ Χριστὸς δὲν ἐμείνεν εἰς ἅγια χειροποίητα, ἀλλ' ἐπουράνια, ὅπου καὶ νῦν ὑπὲρ ἡμῶν ἐμφανίζεται. « Διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος εἰσῆλθεν ἐφάπαξ εἰς τὰ ἅγια, αἰωνίαν λύτρωσιν εὑράμενος.»

Ὁ Ἀπόστολος Ἰωάννης λέγει, « Ἐάν τις ἁμάρτῃ, παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν Πατέρα, Ἰησοῦν Χριστὸν δίκαιον, καὶ αὐτὸς ἱλασμός ἐστι περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν.» Ὁ Κύριος ἡμῶν ῥητῶς εἶπε πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, « Ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν Πατέρα περὶ ὑμῶν.» Ἐπὶ γῆς μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εὑρισκόμενος, πολλάκις καὶ θερμῶς ὑπὲρ αὐτῶν ἐμεσίτευε. Πόσῳ δὲ μᾶλλον καὶ πόσῳ δραστηριώτερον ἀφοῦ κατέστη ἀρχιερεὺς αὐτῶν ἐν οὐρανοῖς, καὶ κεφαλὴ ὑπὲρ πάντων εἰς τὴν ἐκκλησίαν!

Ἐπὶ τῆς Ἰουδαϊκῆς οἰκονομίας, δὲν ἐσυγχωρεῖτο εἰς τὸν ἁμαρτωλὸν νὰ προσφέρῃ τὴν περὶ τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἁμαρτημάτων θυσίαν, ἀλλ' ἀντ' αὐτοῦ τὴν προσέφερεν ὁ διατεταγμένος ἱερεύς. Μόνος ὁ ἀρχιερεὺς εἰσήρχετο εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, καὶ αὐτὸς μόνον ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, κατὰ τὴν μεγάλην τοῦ ἐξιλασμοῦ ἡμέραν. Εἰς ταύτην δὲ τὴν περίστασιν πόση πρέπει νὰ ἦτον ἡ χαρὰ τοῦ τὸ βάρος τῶν ἁμαρτιῶν αἰσθανομένου Ἰσραηλίτου, βλέποντος τὸν ἀρχιερέα εἰσερχόμενον εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, μὲ τὸ αἷμα τοῦ ἐξιλασμοῦ εἰς τὴν χεῖρά του διὰ νὰ ῥαντισθῇ ἐπὶ τοῦ ἱλαστηρίου, καὶ μὲ τὰ ὀνόματα ὅλων τῶν φυλῶν τοῦ Ἰσραὴλ ἐπιγεγραμμένα εἰς τὸ περιστήθιον, ὥστε οὐδεμίαν ἐξ αὐτῶν νὰ μὴ λησμονήσῃ εἰς τὰς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἐντεύξεις του. Αἱ τοῦ ἀρχιερέως ἐντεύξεις κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν καὶ εἰς τὸν ἅγιον ἐκεῖνον τόπον πιθανὸν ὅτι μᾶλλον ἴσχυον παρὰ τῷ Θεῷ παρ' αἱ συνηνωμέναι δεήσεις ὅλου τοῦ πλήθους τῶν Ἰσραηλιτῶν. Πόσον δὲ πρέπει ὁ λαὸς νὰ ἐνεθαρρύνετο εἰς τὸ προσεύχεσθαι, ὅτε αἱ χεῖρες, ἡ καρδία, καὶ ἡ φωνὴ τοῦ ἀρχιερέως ἀνυψοῦντο εἰς τὸν Θεόν, ὑπὲρ αὐτῶν ἱκετεύουσαι, ἐντὸς τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων!

Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ πόσον δὲν ἐμψυχούμεθα εἰς τὴν προσευχήν, γινώσκοντες ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ μέγας ἡμῶν ἀρχιερεὺς, παρακαλεῖ δι' ἡμᾶς τὸν Πατέρα του ἐν οὐρανοῖς; Τί ἐδύνατο μᾶλλον νὰ μᾶς ἐμψυχώσῃ; Ἂν ἅπαντες οἱ πατριάρχαι, προφῆται, ἀπόστολοι, καὶ μάρτυρες ἦσαν τὴν σήμερον ἐπὶ γῆς, καὶ συνενούμενοι μεθ' ὅλης τῆς οἰκουμενικῆς ἐκκλησίας ἐνθέρμως ἐδέοντο ὑπὲρ ἡμῶν, ἂν ἦτο δυνατὸν οἱ περὶ τὸν θρόνον τοῦ Ὑψίστου ἄγγελοι νὰ προσπέσωσιν ἐνώπιον αὐτοῦ ὑπὲρ ἡμῶν ἱκετεύοντες, πόσον δὲν ἤθελεν αὐξηθῆν ὁ εἰς τὸ προσεύχεσθαι ζῆλός μας; Ἀλλὰ ποῖα κίνθήματα ἤθελον μᾶς κυριεύσειν, ἂν τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐθεωρούσαμεν αὐτὸν τὸν δεδοξασμένον Σωτῆρα προβαίνοντα μὲ τὸ χρυσοῦν θυμιατήριον εἰς τὰς χεῖράς του, καὶ τὸν ἠκούομεν λέγοντα, Ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν Πατέρα περὶ ὑμῶν! Μία λέξις, ἓν βλέμμα παρ' αὐτοῦ, ἰσχύει μᾶλλον παρ' ὅλαι αἱ ἱκεσίαι μυριάδων ἁγίων. Ἂν αὐτὸς, ὅστις εἶναι ὁ Λυτρωτὴς πατριαρχῶν, καὶ προφητῶν, καὶ ἀποστόλων, καὶ μαρτύρων, ἂν αὐτὸς ὅστις εἶναι ὁ Δημιουργὸς ἀγγέλων καὶ ὁ Κύριος τοῦ παντὸς, συγκαταβαίνῃ νὰ γίνεται ὁ Παράκλητος ἡμῶν ἐνώπιον τοῦ Πατρὸς, νὰ δέεται ὑπὲρ ἡμῶν, εἶναι πλέον ἀμφιβολία ὅτι θέλομεν ἐπιτύχειν; Ὁ Πατὴρ πάντοτε ἀκούει αὐτόν. Οὐδέποτε εἰς μάτην ἐντυγχάνει. Ὁπότε ὑπεκείμεθα εἰς ὄλεθρον, ἐξέχυσε τὸ αἷμά του διὰ νὰ μᾶς σώσῃ, καὶ ὁπόταν προσπίπτωμεν ὡς τρέμοντες ἱκέται εἰς τὸν θρόνον τῆς χάριτος, μᾶς ἀνιστᾷ παράκλητος ἡμῶν γινόμενος.

Πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν, « Ὅτι ἂν αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου, δῷ ὑμῖν.» Τηλικαύτη εἶναι ἡ πρὸς τὸν Υἱὸν ἀγάπη τοῦ Πατρὸς, ὥστε ἅπαντα εἰς χεῖρας αὐτοῦ παρέδωκε. Πόσον ἀκατανοήτως καὶ ἀπείρως δραστήριαι πρέπει νὰ ἦναι αἱ ἐντεύξεις του! Χρέος ἡμῶν καὶ προνόμιον εἶναι νὰ προσευχώμεθα ὑπὲρ ἀλλήλων. Αἱ ἅγιαι Γραφαὶ μᾶς διδάσκουσι νὰ πράττωμεν τοῦτο· ἀλλὰ πατὲ ἀς μὴ λησμονῶμεν ὅτι ἅπασαι ἡμῶν αἱ προσευχαὶ ἤθελον εἶσθαι ἀσθενεῖς ἀνίσχυροι, ἂν δὲν παρεδέχετο αὐτὰς Χριστὸς ὁ ἄγγελος τῆς διαθήκης, ὁ εἷς Μεσίτης μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, ὁ μέγας ἡμῶν Ἀρχιερεὺς, ὁ προσφέρων αὐτὰς εἰς Θεὸν τὸν Πατέρα εὐωδιώσας καὶ δεκτὰς γενομένας διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀξίας καὶ μεσιτείας.

Εἰς ἡμᾶς δὲν ὑπάρχει ἀξία τις. Ὁ Κύριος ἡμῶν ἐδίδαξε νὰ λέγωμεν, ἀφοῦ πράξωμεν πᾶσαν ἐντολὴν, ὅτι εἴμεθα δοῦλοι ἄχρηστοι. Ἀλλ' ἐν Χριστῷ ὑπάρχει ἄπειρος καὶ ἀνεξάντλητος ἀξία, —ἡ ἀξία ὅλων ὅσα ἔκαμε καὶ ὑπέφερε διὰ ἡμᾶς. Αἱ δεήσεις τῶν πιστῶν, εἰς τὸν θρόνον τῆς χάριτος ἀναβαίνουσαι, συμμιγνύονται μὲ τὸ θυμίαμα τῆς ἀξίας τοῦ Μεσίτου ἡμῶν καὶ Λυτρωτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἡ εὐκτήριος ἡμῶν φωνὴ ἀναβαίνουσα μιγνύεται μετὰ τῆς ἰδικῆς του, χάνεται δὲ καὶ καταπίνεται ἐν αὐτῇ, ὡς οἱ ῥύακες καὶ τὰ ποτάμια εἰσβάλλουσι καὶ καταβροχθῶνται εἰς τὸν μεγαλοπρεπῆ ποταμόν.

Εἶπεν ὁ Κύριος ἡμῶν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, « Οὐ λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα περὶ ὑμῶν· αὐτὸς γὰρ ὁ πατὴρ φιλεῖ ὑμᾶς, ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ πεφιλήκατε.» Ὡς νὰ ἔλεγε, Μόνον μεταχειρίζεσθε τόνομά μου, καὶ αὐτὸ ἀρκεῖ· τόνομά μου ἁπλῶς, χωρὶς τινος παρακλήσεως ἐκ μέρους μου, θέλει σᾶς κάμειν εὐπρόσιτον τὴν καρδίαν τοῦ Πατρός μου καὶ ὅλα τὰ πλούτη τῆς χάριτος αὐτοῦ. Τόσον ἀγαπῶμαι ὑπ' αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς τόσον ἐδοξάσθη ἐν ἐμοὶ, ὥστε ἀγαπᾷ καὶ δέχεται ἅπαντας τοὺς ἀληθῶς ἀγαπῶντάς με καὶ ἐν ὀνόματί μου εἰς αὐτὸν προσερχομένους.

Ποτὲ ἄμως οὔτε στιγμὴν ἀς μὴ φαντασθῶμεν ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι μᾶλλον εὐπρόσιτος, εὐμενὴς, συμπαθητικὸς, καὶ συγχωρητικὸς παρὰ τὸν Πατέρα. Τοῦτο εἶναι ἀδύνατον. Δὲν ἦτον ὁ Πατὴρ, ὅστις τόσον ἠγάπησε τὸν κόσμον, ὥστε ἔδωκε τὸν μονογενῆ αὐτοῦ Υἱὸν ὡς λύτρον ὑπὲρ πάντων; Τὰ αἰσθήματα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ εἶναι τὰ αὐτὰ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ εἰκὼν τοῦ ἀοράτου Θεοῦ. Αὐτὸς εἶπεν, « Ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ, καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοί. Ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ, ἑώρακε τὸν Πατέρα.» Εἶναι Θεὸς φανερωθεὶς ἐν σαρκί· Θεὸς σεσαρκωμένος.

Ὁ Θεὸς ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Υἱοῦ του προσεγγίζει εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τοὺς κοινοποιεῖ τὴν ἄπειρον εἰς αὐτοὺς ἀγάπην του. Δι' αὐτοῦ ἀνοίγει νέαν καὶ ζῶσαν ὁδὸν προσαγωγῆς εἰς τὸν θρόνον του. « Προσερχώμεθα οὖν μετὰ παῤῥησίας τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ἔλεον, καὶ χάριν εὕρωμεν εἰς εὔκαιρον βοήθειαν.»

ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΔΕΚΕΜΒΡ. 1841.] [ΑΡΙΘ. 60.

Η ΠΟΛΙΣ ΜΟΣΧΑ.

Η Μοσχα, μητρόπολις τῆς Ῥωσσικῆς αὐτοκρατορίας ἐωσοῦ ὁ Μέγας Πέτρος κατέστησε τὴν Πετρούπολιν ἕδραν τῆς κυβερνήσεως, παραβαλλομένη μὲ ἄλλας Εὐρωπαϊκὰς βασιλευούσας, εἶναι πόλις νεωτέρα. Ἐθεμελιώθη δὲ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὸ 1147, ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Δουκὸς Γεωργίου Β'., τοῦ ἐπονομασθέντος Μακρόχειρος. Ὅθεν ἀπὸ τῆς θεμελιώσεως αὐτῆς παρῆλθον ἤδη ἑπτακόσια σχεδὸν ἔτη, καθ' ἃ ὑπέφερε μεγίστην βλάβην ἀπὸ εἰσβολὰς καὶ πυρκαϊάς.

Ἡ Μόσχα κεῖται εἰς 55° 45' 45'' βορείου πλάτους, καὶ 37° 33' ἀνατολικοῦ μήκους, εἰς χώραν γόνιμον καὶ ἄριστα καλλιεργημένην, ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ ποταμοῦ Μόσχα καὶ δύο μικρῶν ῥυάκων. Τὸ σχῆμά της εἶναι εἶδος ἀτάκτου ῥομβοειδοῦς, ἡ δὲ αὐτῆς περιφέρεια λέγεται κοινῶς ὅτι ὀλίγον τι ὑπερβαίνει τὰ εἰκοσιπέντε Ἀγγλικὰ μίλια. Ἀλλ' εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην εὑρίσκονται 235 κηπάρια καὶ 1000 κῆποι, τινὲς μεγίστην ἔχοντες ἔκτασιν, καὶ ἀγροί τινες ἀπερίκλειστοι, χρησιμεύοντες εἰς περιδιαβάσεις, παιγνύρεις, καὶ ἄσκησιν τῶν στρατευμάτων· ὑπάρχουσι δὲ καὶ 235 λιμνία, εἰς τὰς ὄχθας τῶν ὁποίων εἶναι δημόσιοι περίπατοι καὶ ὡραῖοι κῆποι.

Ἡ Μόσχα διαιρεῖται 1. Εἰς τὸ κεντρικὸν μέρος, περιέχον τὸ Κρεμλῖνον. 2. Εἰς τὴν Κινικὴν πόλιν. 3. Εἰς τὴν περὶ τὸ κέντρον Λευκὴν πόλιν. Αἱ διαιρέσεις αὗται κεῖνται ἐπὶ τῆς βορείου ἢ κυρτῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ Μόσχα, ὡς ἡμισέληνον. 4. Εἰς τὴν Γηΐνην πόλιν, καλουμένην οὕτω διὰ τὰ περικύκλῳ αὐτῆς ἐκ χώματος τείχη. Τὸ μέρος τοῦτο περικλείει τὰς πρὸς βορρᾶν τοῦ ποταμοῦ εἰρημένας διαιρέσεις, ἀλλ' ἐκτείνεται καὶ πρὸς νότον, ὥστε νὰ πληροῖ τὸν κύκλον. 5. Εἰς τὰ Προάστεια, 35 τὸν ἀριθμόν.

Ἡ ἀπὸ μακρὰν θεωρία τῆς Μόσχας θαυμάζεται ὑπὸ πάντων. Οἱ πολυάριθμοι πύργοι, οἱ μὲν θόλους ἔχοντες ἢ κεχρυσωμένους ἢ πρασίνους βεβαμμένους, οἱ δὲ ἀνυψούμενοι ἐν σχήματι μιναρέδων, καὶ οἱ πολλοὶ κῆποι καὶ τὰ δένδρα τὰ μετὰ τῶν οἴκων ἀναμεμιγμένα, καθιστῶσιν αὐτὴν Ἀσιατικὴν τὸ φαινόμενον. Εἰς πᾶσαν ἐκκλησίαν εὑρίσκονται διάφοροι πύργοι ἐκτὸς τοῦ κωδωνοστασίου, ὥστε ὅλοι ὁμοῦ συμποσοῦνται εἰς 600· ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῶν θόλων ἑκάστου ὑπάρχει ἡμισέληνον, καὶ ἄνωθεν αὐτοῦ ὁ σταυρός. Μολονότι δὲ γενικῶς ὁμοιάζουν οἱ πύργοι οὗτοι κατὰ τὸ σχῆμα, ἔχουν ὅμως καὶ ἱκανὰς διαφορὰς, αἵτινες εὐαρέστως πλήττουσι τὸν ὀφθαλμόν. Ἅπαντες εἶναι πέτρινοι, καὶ οἱ πλεῖστοι αὐτῶν τοποθετημένοι εἰς ἀνοικτὰ τετράγωνα, διὸ καὶ ἀπέφυγον τὴν πυρκαϊὰν τοῦ 1812. Ἐντεῦθεν ἡ πυρκαϊὰ ἐκείνη ὀλίγον ἢ καὶ οὐδὲν ἔφθειρε τὴν προτέραν ὄψιν τῆς Μόσχας, ἐπειδὴ μάλιστα καὶ τὸ μέρος τοῦ Κρεμλίνου, τὸ ἀναβρηχθὲν ἐκ διαταγῆς τοῦ Ναπολέοντος, μετεκτίσθη κατὰ τὸ αὐτὸ σχέδιον. Αἱ ὀροφαὶ τῶν οἴκων συνίστανται ἀπὸ σιδηρᾶς πλάκας, βεβαμμένας μὲ βαθὺ πράσινον χρῶμα, ὥστε μακρόθεν χάνονται μεταξὺ τῶν ἀπὸ τοὺς κήπους ἀνυψουμένων δένδρων.

Ἀλλὰ πρὶν εἴπωμεν ἄλλο τι περὶ τῆς σημερινῆς καταστάσεως τῆς Μόσχας, δὲν εἶναι περιττὸν νὰ ἀναδράμωμεν εἰς τὴν πυρκαϊὰν, δι' ἧς τόσον μέγα μέρος αὐτῆς ἐξηφανίσθη κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν τοῦ 1812. Ἀφοῦ πάμπολλα ἐρρέθησαν καὶ ἐγράφθησαν περὶ τῶν αὐτουργῶν τῆς φοβερᾶς ἐκείνης καταστροφῆς, ὁμολογεῖται σήμερον γενικῶς παρ' ἁπάντων, ὅτι ἐπενοήθη ὑπ' αὐτῶν τῶν Ῥώσσων. Ὁ Κόμης Ῥοστοψκῖνος, διοικητὴς Μόσχας, ὅστις γενικῶς ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ αἴτιος αὐτῆς, οὐδέποτε μὲν τοιοῦτό τι ὡμολόγησε, καὶ μάλιστα ἐξέδωκε τὸ 1823 φυλλάδιον ἐπιγραφόμενον "Ἡ Ἀλήθεια περὶ τῆς πυρκαϊᾶς τῆς Μόσχας," εἰς τὸ ὁποῖον θετικῶς βεβαιόνει ὅτι δὲν εἶχεν εἰς αὐτὴν οὐδεμίαν μετοχήν. Ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐνθυμώμεθα ὅτι ἀιττῶς ὠφέλησε τὴν Ῥωσσίαν ἡ καταστροφὴ τῆς πόλεως· ἀποστερήσασα τοὺς Γάλλους τῶν μεγίστων πόρων, ὅσους ἤθελον εὑρεῖν ἐκεῖ, καὶ ἀναφλέξασα τὸ πάθη τοῦ λαοῦ κατ' αὐτῶν, οἵτινες παριστάνοντο ὡς οἱ τὴν ἁγίαν πόλιν καταστρέψαντες. Διάφοροι συγγραφεῖς Ῥῶσσοι ὡμολόγησαν ἔκτοτε ἐν μέρει, ὅτι αἴτιοι τῆς πυρκαϊᾶς ἦσαν οἱ ἴδιοί των συμπατριῶται. Οἱ Γάλλοι ὁμογνωμόνως τὴν ἀποδίδουν εἰς αὐτούς· καὶ τωόντι δυσκολεύεταί τις νὰ ἐννοήσῃ διατί νὰ καταστρέψωσιν οἱ Γάλλοι τὴν πόλιν, τοὐλάχιστον πρὶν διαρπάσωσιν αὐτήν. Ἐὰν δὲ πρὸς τὴν ἔκτασιν τῆς καταστροφῆς, φαίνεται ὅτι ἡ Μόσχα περιεῖχε σχεδὸν 10,000 τῶν λεγομένων ἀριθμῶν ἢ αὐλῶν, ἐξ ὧν ἑκάστη συνίστατο ἀπὸ ἕνα κυριώτερον οἶκον καὶ δύο ἢ πλειοτέρους παρακειμένους. Ἐκ τῶν αὐλῶν τούτων περίπου 7000 κατεστράφησαν. Λέγουσί τινες ὅτι ἀπὸ 2600 πετρίνους οἴκους μόνον 525 διεσώθησαν, ἀπὸ δὲ 6000 ξυλίνους οἴκους μόνον 1797 ἀφέθησαν. "Ἀναρίθμητα παλάτια," λέγει ὁ Δόκτωρ Λυάλλ, "σωροὶ μεγαλοπρεπῶν οἰκοδομῶν, καὶ χιλιά-

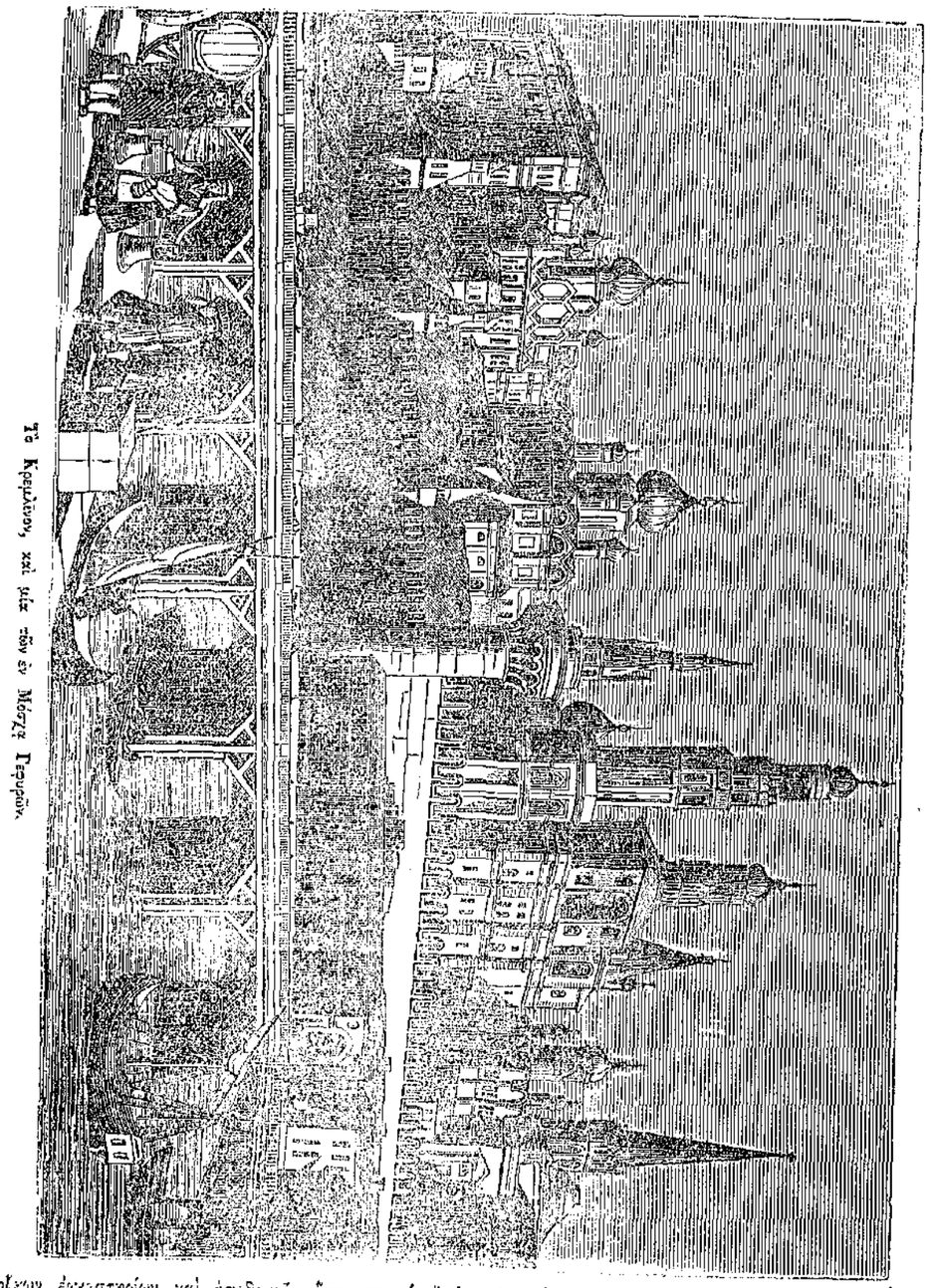

Τὸ Κρεμλῖνον, καὶ τὴν τῶν ἐν Μόσχᾳ Ἐκκλησιῶν Πανήγυριν.

δες οἴκων, ἐργοστηρίων, καὶ ἀποθηκῶν, ὅπου περιέχοντο τὰ πλούτη καὶ αἱ τρυφαὶ τοῦ κόσμου, καὶ τὰ ὑπομνήματα τῆς ἐπιστήμης, τῆς φιλολογίας, καὶ τῆς φιλοκαλίας, ἅπαντα κατεστράφησαν. Ὁλόκληρος ἡ ἐκ τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ πολέμου φθορὰ εἰς τὴν πόλιν καὶ τὴν διοίκησιν τῆς Μόσχας ἐλογαριάσθη ὡς 321 ἑκατομμύρια ρουβλίων. Ἡ κυβέρνησις διώρισεν ἐπιτροπὴν ἀποζημιώσεως, ἀλλὰ διάφοροι πλούσιοι δὲν ἐπαρουσία-

σαν ἐκθεσίν τινα τῶν ζημιῶν των. Πέντε Κομήτων ἡ ἀναλωθεῖσα περιουσία ἐλογαριάσθη ὡς ἀξίζουσα πέντε ἑκατομμύρια ρουβλίων· ἑνὸς τούτων ἡ βιβλιοθήκη μόνη ἐτιμᾶτο ὡς ἓν ἑκατομμύριον. Ἀλλὰ μολονότι καὶ ἡ ζημία ἦτον ἄπειρος, καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς προκύψασα κακοπάθεια δεινοτάτη, ἡ μνήμη ὅμως αὐτῶν βαθμηδὸν ἐξαλείφεται, ἐνῷ οἱ Ῥῶσσοι βλέπουσι τὴν σεβασμίαν πόλιν των μὲ αὐξάνουσαν καλλονὴν ἀνεγειρομένην ἀπὸ τὰ ἐρείπιά της." Ἀδύνατον ἤθελεν εἶσθαι ἐνταῦθα ν' ἀκολουθήσωμεν τὴν ἀπὸ τοῦ 1815 ταχεῖαν πρόοδον τοῦ ἀνακαινισμοῦ καὶ τῆς βελτιώσ ως, ἥτις τοσοῦτον μετέβαλε τὸ φαινόμενον τῆς Μόσχας. "Τὸ παράδοξον μίγμα καὶ ἡ ἀντίθεσις μεγαλοπρεπῶν παλατίων καὶ ποταπῶν καλυβῶν, ἡ τοσάκις ὑπὸ ξένων παρατηρηθεῖσα, μολονότι ἀπαντᾶται ἀκόμη εἰς τινας τόπους, δὲν πλήττει πλέον τὸν ὀφθαλμὸν ὡς ἀρχήτερα· ἡ Μόσχα καθ' ἡμέραν χάνει τὸν Ἀσιατικὸν αὐτῆς χαρακτῆρα, καὶ λαμβάνει τὸ φαινόμενον τῶν μητροπόλεων τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης."

Τὸ 1835 ἡ Μόσχα περιεῖχεν ὑπὲρ τὰς 10,000 οἴκων, ἐξ ὧν ὑπὲρ τὰς 2000 ἦσαν πέτρινοι, ἑπτὰ μητροπολιτικὰς ἐκκλησίας, 21 μοναστήρια, 245 Ἀνατολικάς, 2 Λατινικάς, καὶ 5 Διαμαρτυρομένων ἐκκλησίας, ἐκτὸς 3 Ἀρμενικῶν παρεκκλησίων, καὶ ἑνὸς Τουρκικοῦ τζαμίου.

1. Το Κρεμλινον.— Τὸ Κρεμλῖνον, τὸ ὁποῖον κατὰ πρῶτον ἐκτίσθη ἀπὸ πέτραν τὸ 1367, εἶναι μοναδικώτατον, ὡραῖον, καὶ μεγαλοπρεπὲς ἀντικείμενον. Τεῖχη περικυκλοῦσιν αὐτὸ 12 ἕως 16 ποδῶν τὸ πάχος, καὶ 28 ἕως 50 ποδῶν τὸ ὕψος. Τὰ ἀνάκτορα περιέχουσι τὸ ἀρχαῖον παλάτιον τῶν αὐτοκρατόρων, πρὸ δύο μόλις ἐτῶν ἐπισκευασθὲν, χρυσωθὲν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς, καὶ κοσμηθὲν μ' ἔπιπλα ὅσον τὸ δυνατὸν κατὰ τὴν παλαιὰν συνήθειαν· καὶ τὸ νέον μέγιστον παλάτιον, τὸ ὁποῖον ἤρχισε νὰ κτίζεται τὸ 1839 ἀπέναντι τοῦ ἀρχαίου, εἰς τρόπον ὥστε καὶ νὰ συγκροτῇ μέρος αὐτοῦ. Ἡ μητροπολιτικὴ ἐκκλησία τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, οἰκοδομηθεῖσα τὸ 1326, λογίζεται ἡ λαμπροτάτη τῶν ἐν Μόσχᾳ. Εἶναι δὲ μικρὰ μὲν παραβαλλομένη πρὸς ἄλλας τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ ἐκκλησίας εἰς ἄλλας χώρας, ἀλλὰ τὸ ἐνδότερον ἔχει παράδοξον δαψίλειαν καὶ λαμπρότητα καλλωπισμοῦ. Ἐκτὸς πολυαρίθμων ζωγραφιῶν, αἵτινες παριστάνουσι τὰ τοῦ βίου τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ὑπάρχουσιν ἐπὶ τῶν τοίχων 249 εἰκόνες καθ' ὅλον τὸ μῆκος, καὶ 2066 κατὰ τὸ ἥμισυ μῆκος ἢ καὶ μόνον κεφαλαί, ἀγγέλων, ἀποστόλων, ἁγίων, μαρτύρων, κυριάρχων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, καὶ πατριαρχῶν. Πάμπολλα σεβασμιώτατα λείψανα σώζονται εἰς τὴν ἐκκλησίαν ταύτην. Οἱ Ῥῶσσοι κυρίαρχοι στέφονται καὶ χρίονται ἐνταῦθα. Ἡ μητροπολιτικὴ ἐκκλησία τοῦ Ταξ. Μιχαὴλ περιέχει τοὺς τάφους τῶν Ῥώσσων κυριάρχων,—τῶν μεγάλων Δουκῶν καὶ αὐτοκρατόρων,—ἀφοῦ ἡ Μόσχα ἔγινεν ἡ πρωτεύουσα μέχρι τῆς ἀποβιώσεως τοῦ Μεγάλου Πέτρου, καὶ παρὰ τοὺς πολλῶν ἀρρένων μελῶν τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας, (καὶ γυναῖκες θάπτονται ἄλλαχοῦ), καὶ τὸν Πέτρου τοῦ Δευτέρου. Ἡ μητροπολιτικὴ ἐκκλησία τοῦ Εὐαγγελισμοῦ εἶναι μικροτέρα τῆς προηγουμένης, ἀλλὰ κτισμένη μὲ πλειοτέραν φιλοκαλίαν· οὖσα δὲ λαμπρότατα κεκοσμημένη, ἀποτελεῖ εὐάρεστον καὶ μεγαλοπρεπὲς ἀντικείμενον, πτέρυγα τρόπον τινὰ τοῦ παλατίου συνιστῶσα. Ἡ τῆς Μεταμορφώσεως εἶναι ἁπλούστατον καὶ τετράγωνον οἰκοδόμημα, θεμελιωθεῖσα τὸ 1328, καὶ μετοικοδομηθεῖσα τὸ 1527. Ὅλαι ὁμοῦ αἱ εἰς τὸ Κρεμλῖνον ἐκκλησίαι εἶναι 32.

Ἄξιον προσοχῆς, μετὰ τὰς ἐκκλησίας, εἶναι τὸ κωδωνοστάσιον Ἰβανοβσκαϊᾶ, διὰ τὸ μέγεθος, τὴν εὐπρέπειαν, καὶ τὸ μεγαλοπρεπὲς αὐτοῦ φαινόμενον. "Ὅτε οἱ Γάλλοι ἐκυρίευσαν τὴν Μόσχαν τὸ 1812, ἀνέῤῥηξαν ὅλον τὸ κωδωνοστάσιον τοῦτο διὰ τῆς πυρίτιδος, καὶ κατεκρήμνισαν αὐτὸ πλὴν τοῦ πύργου τοῦ καλουμένου Ἰβὰν Βελικεῖ, ὅστις ἐσχίσθη ἀπὸ τῆς κορυφῆς μέχρι τοῦ βάθους, καὶ ἄλλως ἐβλάβη. Τὸν ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ σταυρὸν, τὸν ὁποῖον μεγάλως ἐσέβοντο οἱ Ῥῶσσοι, ἔκαμεν ὁ Ναπολέων νὰ καταβιβάσωσι, σκοπεύων νὰ θέσῃ αὐτὸν ὡς τρόπαιον ἐπὶ μιᾶς τῶν ἐν Παρισίοις ἐκκλησιῶν, ἀλλ' ἀφέθη ὀπίσω εἰς τὴν ὀπισθοδρόμησιν. Τὸ κωδωνοστάσιον ἀνεκτίσθη ἐξ ὁλοκλήρου σχεδὸν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὡς ἀρχήτερα, ἀλλὰ τώρα εἶναι περικαλλέστερον καὶ λαμπρότερον. Εἶναι δὲ 269½ πόδας ὑψηλὸν ἀπὸ τὴν βάσιν μέχρι τῆς κορυφῆς τοῦ σταυροῦ, ὅστις εἶναι 18 ποδῶν 8 δακτύλων. Ἐκτὸς πολλῶν ἄλλων κωδώνων, εὑρίσκεται εἰς τὸ κωδωνοστάσιον τοῦτο καὶ ὁ περιβόητος κώδων ὁ λεγόμενος μέγιστος ἀφ' ὅλους τοὺς ὑπάρχοντας. Ἐχύθη τὸ 1736, ἀλλ' ἔπεσε κατὰ συνέπειαν πυρκαϊᾶς τὸ 1737, καὶ εἶναι καταβεβυθισμένος εἰς τὴν γῆν ἀπὸ τὸ ἴδιόν του βάρος. Ἐῤῥέθη ὅτι ζυγίζει 480,000 Ἀγγλικῶν λιτρῶν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐπιγραφὴν ζυγίζει πούδια Ῥωσσικὰ 10,000, ἢ Ἀγγλικὰς λίτρας 360,000, τουτέστι περίπου 130,900 ὀκάδας. Τὸ Κρεμλῖνον περιέχει ὡσαύτως τὸ αὐτοκρατορικὸν μουσεῖον, τὴν ὁπλοθήκην, τὸ Πατριαρχεῖον, ἓν σημαντικὸν ἀνδρῶν μοναστήριον, καὶ ἄλλο γυναικῶν, εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ὁποίου εἶναι τεθαμμέναι πολλαὶ Δουκῶν καὶ αὐτοκρατόρων σύζυγοι. Τὴν σήμερον περιέχει τὰ στέμματα, τὰ σκῆπτρα, τοὺς θρόνους, τὰ παράσημα, καὶ τὰ ποτήρια τῶν μεγάλων Δουκῶν καὶ αὐτοκρατόρων, πολύτιμα καὶ διὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ καλλιτεχνίαν, καὶ διὰ τοὺς κοσμοῦντας αὐτὰ τιμαλφεῖς λίθους.

2. Η Κινικη Πολις, (Κιταϊ Γορόδ), περικυκλωμένη ὑπὸ δωδεκαπύργου καὶ πενταπύλου τείχους, εἶναι κυρίως ἡ πόλις. Αἱ οἰκίαι, πέτριναι ἢ πλίνθιναι ὡς ἐπιτοπλεῖστον, εἶναι κτισμέναι ἡ μία πλησίον τῆς ἄλλης, παρὰ τὸν συνήθη τρόπον. Ἡ διαίρεσις αὕτη θεωρεῖται ὡς τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῆς Μόσχας, καὶ περιέχει τὰς ἀγορὰς, τὰς ἀποθήκας, καὶ τὰ πλουσιώτερα ἐργαστήρια. Ἐκ τῶν δημοσίων οἰκοδομημάτων

τὰ μᾶλλον ἀξιοσημείωτα εἶναι 1. Ἡ μητροπολιτικὴ ἐκκλησία Ποκροβσκοῖ, ἥτις σύγκειται ἀπὸ εἴκοσι χωριστὰ ἐκκλησίδια, ὥστε διαμιᾶς τελοῦνται ἐν αὐτῇ εἴκοσι λειτουργίαι· καὶ 2. Τὸ τυπογραφεῖον τῆς ἱερᾶς συνόδου, περικαλλέστατον κτίσμα, ἐν ᾧ περιέχονται τριάκοντα πιεστήρια πρὸς τύπωσιν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων εἰς τὴν Σλαυονικὴν διάλεκτον, καὶ βιβλία εἰς τὸ Ἑλληνικὸν, Λατινικὸν, Γαλλικὸν, καὶ Γερμανικὸν, διὰ τὰ πνευματικὰ σχολεῖα τὰ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῆς συνόδου. Ἡ Κινικὴ πόλις περιέχει καὶ τὸ λαμπρὸν μνημεῖον τὸ ἀνεγερθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου πρὸς τιμὴν τοῦ Μινὶν καὶ τοῦ Πογαρσκιΐ, οἵτινες ἀπήλλαξαν τὴν χώραν ἀπὸ ἅρπαγας καὶ ξένους ἐχθροὺς κατὰ τὸ διάστημα τῆς δεκάτης ἑβδόμης ἑκατονταετηρίδος, θέσαντες ἐπὶ τοῦ θρόνου τὸν Μιχαὴλ Ῥωμανόφ, τὸν πρῶτον κυρίαρχον τῆς βασιλευούσης οἰκογενείας. Τὸ μνημεῖον τοῦτο συνίσταται ἀπὸ τοὺς κολοσσαίους ὀρειχαλκίνους ἀνδριάντας τῶν δύο ἡρώων, δεκατεσσάρων ποδῶν τὸ ὕψος, ἐπὶ στυλοβάτου ἀπὸ κοκκωτὸν μονόλιθον ἐρυθροῦ χρώματος, μὲ ἀνάγλυφα κεκοσμημένον.

3. Ἡ Λευκὴ Πόλις, (Βελοῖ Γορόδ), ἡ τρίτη μεγάλη διαίρεσις, περιέχει, ἐκτὸς πολλῶν ὡραίων παλατίων ἀνηκόντων εἰς τοὺς εὐγενεῖς, καί τινας ἀξιολόγους οἰκοδομὰς, οἷον τὸ πανεπιστήμιον, τὴν ἰατροχειρουργικὴν ἀκαδημίαν, τὸ βρεφοτροφεῖον, τὸ ταχυδρομεῖον, τὸ διοικητήριον, τὸ ἀσκητήριον, τὴν λέσχην τῶν εὐγενῶν, τρεῖς μονὰς καλογήρων, τρεῖς καλογραιῶν, καὶ πολυαρίθμους ἐκκλησίας. Τὸ διοικητήριον κεῖται εἰς ὡραίαν ὑψηλὴν τοποθεσίαν, καὶ εἶναι ἡγεμονικὸν οἰκοδόμημα τρίστεγον, ἐκτὸς τῆς βάσεως, κατ' ἁπλοῦν ὕψος ἀρχιτεκτονικῆς. Ἡ ἐσωτερικὴ διάταξις, τὸ μέγεθος καὶ ἡ κομψότης τῶν θαλάμων, ὡς καὶ τὰ πλούσια ἔπιπλα καὶ κοσμήματα, ἀνταποκρίνονται μὲ τὴν ἐξωτερικὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς οἰκοδομῆς. Τὸ πανεπιστήμιον ὑπέφερε δεινὰς ζημίας τὸ 1812· ἡ ὡραία βιβλιοθήκη αὐτοῦ καὶ αἱ βαρύτιμοι παντὸς εἴδους συλλογαὶ ἔγιναν παρανάλωμα τῶν φλογῶν· ἔκτοτε καὶ τὸ οἰκοδόμημα ἐπεσκευάσθη, καὶ πολλὰ τῶν πυρποληθέντων ἐβάλθησαν εἰς τὸν τόπον. Τὸ ἀσκητήριον, παμμέγεθες κτίσμα, ᾠκοδομήθη τὸ 1817. Εἰς τὴν Ῥωσσίαν, διὰ τὸ δριμύτατον ψύχος τοῦ χειμῶνος, καὶ τὴν ἰσχυρὰν πολλάκις καῦσιν τοῦ θέρους, εἶναι κάποτε ἀδύνατον νὰ γυμνάζωνται εἰς τὸ ὕπαιθρον τὰ στρατεύματα· ὅθεν ἡ ἀπόλυτος ἀνάγκη τοιούτων οἰκοδομῶν· καὶ ἡ κυβέρνησις κατὰ συνέπειαν ἔκτισε τοιαύτας εἰς ἀμφοτέρας τὰς πρωτευούσας καὶ εἰς τινας τῶν λοιπῶν κυριωτέρων πόλεων. Ἡ ἐν Μόσχᾳ εἶναι ἡ μεγίστη· ἔχει δύο πρόσωπα διόλου ὅμοια, καὶ δύο ἄκρα ἀπαράλλακτα. Τὸ μῆκος ἑκάστου προσώπου εἶναι 560 ποδῶν, καὶ τὸ πλάτος ἑκάστου ἄκρου 168 ποδῶν· τὸ ὕψος εἶναι 43 ποδῶν. Ἕκαστον πρόσωπον ἔχει 32 καὶ ἕκαστον ἄκρον 8 ἁπλοῦς Ἰωνικοὺς κίονας, μὲ ὡραῖα καμαρωτὰ παράθυρα ἐν τῷ μεταξύ. Εἰς τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο ἐμποροῦν συγχρόνως νὰ γυμνασθῶσι 2000 πεζοὶ καὶ 1000 ἱππεῖς. Τὸ βρεφοτροφεῖον, θεμελιωθὲν τὸ 1763, εἶναι τετράγωνον εὐρυχωρότατον, μὲ τέσσαρας στέγας, πλὴν τῆς βάσεως, ἁπλούστατον ὅμως καὶ ἄκομψον. Λέγεται δὲ ὅτι ἐπροξένησε μεγίστην ὠφέλειαν εἰς τὴν Μόσχαν, καταπαῦσαν τὰ ἐπικρατοῦντα πρότερον ἀπάνθρωπα ἐγκλήματα τῆς βρεφοκτονίας καὶ ἐκθέσεως τῶν τέκνων. Τὸν Ἰανουάριον 1819 ἦσαν ὑπὸ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ βρεφοτροφείου 8780 νήπια, 7642 ἔξω αὐτοῦ, καὶ 1138 ἐντός· τὸ δὲ προλαβὸν ἔτος εἶχον δεχθῆν 4340, κατὰ μέσον ὅρον δώδεκα τὴν ἡμέραν.

4. Ἡ Γηΐνη Πόλις, (Ζεμλιανοῖ Γορόδ), ὠνομάσθη οὕτω διὰ τὸν ἐκ χώματος προμαχῶνα, ὅστις ἀνηγέρθη τὸ 1618, καὶ ἐπεσκευάσθη τὸ 1783· ἀλλ' οὔτε ἴχνος αὐτοῦ μένει τὴν σήμερον. Ὁ προμαχὼν οὗτος, σχηματίζων κύκλον ἀρκετὰ κανονικὸν, περιέκλειε καὶ τὰς τέσσαρας διαιρέσεις τῆς πόλεως. Εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ ὑπάρχουσι περίπατοι κατάφυτοι ἀπὸ δένδρα. Εὑρίσκονται δὲ καὶ εἰς τὴν διαίρεσιν ταύτην δημόσιά τινα καταστήματα.

5. Τὰ Προάστεια, (Σλοβοδὶ), τὸν ἀριθμὸν τριάκοντα πέντε, σχηματίζουν ἄτακτόν τι πολύγωνον, ἐντελῶς περικυκλόνον τὴν γηΐνην πόλιν. Τινὰ τῶν προαστείων συνίστανται, ὡς ἡ γηΐνη πόλις, ἀπὸ λιθίνους καὶ ξυλίνους οἴκους, ἀναμεμιγμένους μὲ ὑπερήφανα παλάτια καὶ εὐτελεῖς καλύβας· ἀλλὰ πολλὰ ἐξ αὐτῶν εἶναι ὡς κῶμαι μὲ ἀπεριλείστους νομὰς, σιτοφόρους ἀγροὺς, καὶ χέρσον γῆν. Εἰς τὰ προάστεια εὑρίσκονται διάφοροι μοναὶ καὶ ἐκκλησίαι ἄξιαι τῆς προσοχῆς τοῦ περιηγητοῦ, καὶ προσέτι λαμπρά τινα νοσοκομεῖα. Τὸ Νοσοκομεῖον Σερεμετὸφ εἶναι ἐκτεταμένον καὶ μεγαλοπρεπὲς οἰκοδόμημα, ὅμοιον ὡραίου Ἑλληνικοῦ ναοῦ. Ὁ κτίτωρ αὐτοῦ, ὁ Κόμης Νικόλαος Σερεμετὸφ, προσδιώρισε τὸ 1803 εἰς οἰκοδομὴν καὶ διατήρησιν τοῦ καταστήματος δύο ἥμισυ ἑκατομμύρια ῥουβλίων, ἰσοδύναμα κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν μὲ 150,000 λιτρῶν στερλινῶν. Ὁ Κόμης ἀπέθανε τὸ 1809, τὸ δὲ κατάστημα ἠνεώχθη τὸ 1810 μὲ 180 κλίνας, εἰς τὰς ὁποίας ὁ υἱός αὐτοῦ ἐπρόσθεσεν ἄλλας 40. Ἔκτοτε ἔγιναν καὶ ἄλλαι προσθῆκαι. Χρησιμεύει δὲ τὸ κατάστημα ὄχι ἁπλῶς εἰς ἀνακόφισιν τῶν ἀσθενῶν· μεγάλη ποσότης χορηγεῖται κατ' ἔτος εἰς ἄλλας ἐλεημοσύνας, οἷον εἰς προῖκας εἰκοσιπέντε ὀρφανῶν, συντάξεις εἰς πεντήκοντα ἐνδεεῖς γυναῖκας, κτλ. Τὸ κυριώτερον στρατιωτικὸν νοσοκομεῖον εἶναι μέγιστον κατάστημα, θεμελιωθὲν ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Πέτρου, καὶ χωρητικὸν 1500 πασχόντων.

Ἐκτὸς τῶν προειρημένων πολυαρίθμων καταστημάτων, ἡ Μόσχα περιέχει καὶ τὰ ἀξιολογώτερα τῆς αὐτοκρατορίας ἐργοστάσια. Εἶναι τὸ κέντρον ὅλου τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου, καὶ ἡ ἀποθήκη ἀπείρου ποσότητος πραγματειῶν παντὸς εἴδους. Ὅλως θεωρουμένη, ἡ Μόσχα εἶναι μία τῶν πλουσιωτάτων καὶ μεγαλοπρεπεστάτων πόλεων τοῦ κόσμου. Ὁ πληθυσμὸς συμποσοῦται εἰς 340,000, συμπεριλαμβανομένων 25,000 τοῦ στρατοῦ· τὸν δὲ χειμῶνα, διὰ τὴν συρροὴν τῶν εὐγενῶν, ὁ ἀριθμὸς αὐξάνει εἰς 400,000.

ΒΙΚΕΝΤΙΟΣ ΠΑΥΛΟΥ.

Ὁ Βικεντιος Παυλου ἐγεννήθη τὸ 1576 εἰς μικρόν τι χωρίον τῆς Γαλλίας, οὐ μακρὰν τῶν Πυρηναίων. Οἱ γονεῖς αὐτοῦ ἦσαν ἰδιοκτῆται μιᾶς καλύβης καὶ τινων χωραφίων· αὐτὸς δὲ, ὁ τρίτος υἱὸς εἰς οἰκογένειαν ἐξ τέκνων, ἐνησχολεῖτο κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν βόσκων ὀλίγα πρόβατα καὶ χοίρους, τὰ ὁποῖα συνίστων τὸ πλεῖστον μέρος τῆς κινητῆς περιουσίας τοῦ πατρός του.

Εἶναι δὲ ὄχι ἀπίθανον ὅτι ὁ Βικέντιος ἤθελε ζήσειν καὶ ἀποθάνειν εἰς τὴν ἀφανῆ ταύτην κατάστασιν, ἐὰν τὸ παράδειγμα γείτονος χωρικοῦ δὲν ἐπενήργει εἰς τὸν πατέρα του. Τέκνον τοῦ χωρίου πτωχότατον, παιδείαν λαβὸν, καὶ μέλος τοῦ ἱερατείου γενόμενον, προεβιβάσθη μετέπειτα εἰς ἀνώτερον βαθμὸν, καὶ ἠξιώθη νὰ προβλέψῃ ἄριστα ὑπὲρ τῆς εὐζωΐας τῶν συγγενῶν του. Οἱ γονεῖς τοῦ Βικεντίου, ἐξ ἑνὸς μέρους τοῦτο ἔχοντες ὑπ' ὄψιν, ἐξ ἄλλου δὲ σημεῖα εὐφυΐας εἰς τὸν Βικέντιον παρατηρήσαντες, διελογίσθησαν ὅτι καὶ ὁ υἱὸς αὐτῶν ἠδύνατο νὰ λάβῃ ἐκκλησιαστικόν τι ἀξίωμα, ὡς καὶ ὁ τοῦ γείτονος, καὶ ν' ἀγαθοποιήσῃ κάνένα καιρὸν τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὰς ἀδελφάς του, ἢ καὶ νὰ γηροκομήσῃ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους. Ἐστάλθη λοιπὸν εἰς τὸ σχολεῖον, καὶ εἰς τὸ ἑκκαιδέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας του θέσιν παιδαγωγοῦ λαβὼν εἰς τὴν οἰκογένειαν ἄρχοντός τινος, ἠδυνήθη νὰ ἐλαφρύνῃ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ ἀπὸ μέρος τῶν τῆς ἀνατροφῆς του ἐξόδων. Ἀλλ' ὁ πατὴρ, ἀποθνήσκων, ἐπέταξεν εἰς τὴν οἰκογένειαν νὰ ἐξακολουθῶσι τὰς προσπαθείας αὐτῶν, καὶ νὰ βοηθῶσι τὸν Βικέντιον ὥστε νὰ τελειώσῃ τὰς σπουδάς του.

Τωόντι δὲ, ὁ Βικέντιος ἔγινε μέγας ἀνὴρ, καὶ κατὰ τοῦτο μὲν ἐπραγματοποιήθησαν αἱ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ ἐλπίδες· ἄλλως δὲ ἀπέτυχον. Διότι μετὰ πολλὰ ἔτη ἐκ τῆς ἀποβιώσεως τοῦ πατρὸς, ἀφοῦ κατέστη ἀρκετὰ ἐπίσημος, ἐπισκεφθεὶς τὸ χωρίον τῆς γεννήσεώς του, συνεκατῴκησε μετὰ τοῦ ἐφημερίου, καὶ συναθροίσας τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ εἶπεν, ὅτι εἶχεν ἀπόφασιν νὰ ζήσῃ καὶ ν' ἀποθάνῃ πένης, καὶ ὅτι κατὰ τὴν ἰδέαν του ἀργύριον διδόμενον ὑπὸ ἐκκλησιαστικῶν εἰς τοὺς συγγενεῖς αὐτῶν σπανίως ἐτελεσφόρει. Προέτρεψε λοιπὸν αὐτοὺς νὰ μένωσιν εὐχαριστημένοι εἰς τὴν παροῦσαν κατάστασιν. Μετὰ καιρὸν, ἀκούσας ὅτι εὑρίσκοντο εἰς μεγάλην στενοχωρίαν, διένειμεν εἰς αὐτοὺς ὡς τρισχιλίας δραχμὰς, τὰς ὁποίας εἶχε λάβειν ἀπὸ κληρονομίαν. Ἡ ποσότης δ' αὕτη, καὶ ὀλίγαι δραχμαὶ, τὰς ὁποίας ἐφιλοδώρησέ ποτε εἰς τὸν ἀδελφόν του, ἦτον ὅλη ἡ παρ' αὐτοῦ χορηγηθεῖσα εἰς τὴν οἰκογένειάν του χρηματικὴ βοήθεια, μολονότι ἀδραὶ ποσότητες ἐπέρασαν ἀπὸ τὰς χεῖράς του. Ἀλλ' οὕτω πράξας, παρέσυρε τὴν ἀφιλοκέρδειαν. Ἀνὴρ, ὅστις ἀνυψώθη διὰ τῆς ἐπιπόνου βοηθείας τῶν συγγενῶν του, ὀφείλει πρὸς αὐτοὺς χρέος, τὸ ὁποῖον, συνετῶς καὶ τιμίως ἐκπληρούμενον, δύναται οὐσιωδῶς νὰ τοὺς εὐεργετήσῃ, χωρὶς διόλου νὰ βλάψῃ τὴν πλατυτέραν ἄσκησιν τῆς ἀγαθοποιΐας.

Ὁ Βικέντιος ὑπῆγεν εἰς τὴν Τόλωσαν, καὶ ἐμβῆκεν εἰς τὸ πανεπιστήμιον· ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἐξήρκουν οἱ πόροι του, ἤνοιξε σχολεῖον εἰς γειτονικήν τινα κώμην. Ἐξηκολούθει δὲ εἰς διάστημα ἑπτὰ χρόνων διδάσκαλος ἑνταυτῷ καὶ μαθητής· δίδων μαθήματα διὰ νὰ πορίζεται τὰ ἀναγκαῖα, καὶ λαμβάνων τὴν ἀπαιτουμένην εἰς ἐκκλησιαστικὸν μάθησιν. Τὸ 1600, εἰκοσιτεσσάρων ἐτῶν ἡλικίας, ἐχειροτονήθη ἱερεύς.

Μετὰ πέντε ἔτη ὑπῆγεν εἰς τὴν Μασσαλίαν νὰ λάβῃ κληρονομίαν τινὰ εἰς αὐτὸν ἀφεθεῖσαν. Σκοπεύων ἤδη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Τόλωσαν, παρεκινήθη ὑπό τινος φίλου νὰ ἐπιβῇ μετ' αὐτοῦ εἰς φελούκαν, ἥτις ἔμελλε νὰ πλεύσῃ ἐκ Μασσαλίας εἰς Ναρβῶνα διὰ τοῦ Λουγδουνικοῦ Κόλπου. "Ἐπροτίμησα," λέγει ὁ Βικέντιος εἰς ἐπιστολὴν γραφεῖσαν τὸ 1607, "νὰ ὑπάγω διὰ θαλάσσης εἰς Ναρβῶνα, καὶ διὰ τὸ οἰκονομικώτερον καὶ διὰ τὸ ταχύτερον· ἀλλὰ καὶ πᾶν ὅ,τι ἐκράτουν ἀπώλεσα, καὶ οὐδέποτε κατευωδώθην." Τρία πειρατικὰ πλοῖα τῆς Τουνίδος, εἰς τὸν κόλπον περιπλέοντα ἐπὶ σκοπῷ λαφυραγωγίας, εἶδον καὶ κατεδίωξαν αὐτούς. Τὸ πλήρωμα καὶ οἱ ἐπιβάται τῆς φελούκας ἐστάθησαν εἰς ἄμυναν, ἐν ᾗ ἔπεσόν τινες ἀμφοτέρωθεν, καὶ ὁ Βικέντιος αὐτὸς ἐπληγώθη μὲ βέλος. Πατήσαντες τὸ πλοῖον οἱ πειραταὶ, καὶ παροξυσμένοι διὰ τὴν ἀντίστασιν ἥτις ἐθανάτωσε τέσσαρας ἢ πέντε ἀπὸ τοὺς κωπηλάτας των, κατέκοψαν τὸν πλοίαρχον, καὶ ἔβαλον εἰς ἀλύσεις τὸ πλήρωμα καὶ τοὺς ἐπιβάτας, ἤδη ἅπαντας πληγωμένους. Ἑπτὰ δὲ ἢ ὀκτὼ ἡμέρας ἔτι εἰς τὸν Κόλπον τοῦ Λουγδούνου διαμείναντες, καθ' ἃς ἐξεγύμνωσαν διάφορα ἄλλα πλοῖα, "ἀπολύοντες ὅμως τοὺς μὴ ἀνθισταμένους ἀφοῦ τοὺς ἐλήστευον," ἐξέπλευσαν διὰ τὴν Τοῦνιν, ὅπου φθάσαντες καὶ φοβούμενοι τὴν ἐπέμβασιν τοῦ Γάλλου Προξένου, ψευδῶς παρέστησαν τὸν Βικέντιον καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ὡς ἐπαρθέντας ἀπὸ Ἰσπανικὸν πλοῖον.

Λεπτομερῶς περιγράφει ὁ Βικέντιος τὴν πώλησιν ἑαυτοῦ καὶ τῶν συντρόφων του· ἔγινε δὲ ὡς συνήθως ἡ τῶν Μαύρων. Οἱ ἀγορασταὶ ἐξέταζον αὐτούς, ὡς ἤθελον ἐξετάσειν ἵππον ἢ ἀγελάδα. Ὁ Βικέντιος ἐπωλήθη εἰς ἀλεία, ὅστις, ὀλίγον ὠφελούμενος, μετεπώλησεν αὐτὸν εἰς γηραλέον τινὰ, τὸ ἐπάγγελμα ἰατρὸν καὶ ἀλχημικὸν, πεντήκοντα ἤδη ἐνιαυτοὺς εἰς εὕρεσιν τοῦ φιλοσοφικοῦ λίθου καταγινόμενον. Ἀλλ' ὁ νέος ἀγοραστὴς ἦτο προσέτι "φιλανθρωπότατος καὶ εὐάγωγος." Ὁ εὐμενὴς γέρων κατέλαβεν ὅτι ὁ Βικέντιος ἦτο πεπαιδευμένος, καὶ ἑπομένως ἐπροσπάθει μὲ διεξοδικὰ μαθήματα νὰ ἐπιστρέψῃ αὐτὸν εἰς τὸν Μωαμεθανισμόν. Ἀλλ' οὐδ' ἡ ἐλπὶς νὰ κληρονομήσῃ τὰ πλούτη τοῦ ἰατροῦ ἴσχυσεν ὥστε νὰ παρακινήσῃ τὸν Βικέντιον εἰς ὁμολογίαν πίστεως, τὴν ὁποίαν ἡ συνείδησις αὐτοῦ δὲν παρεδέχετο· ἔμεινε πιστὸς εἰς τὴν πάτριον θρησκείαν· ὁ δὲ πρεσβύτης (πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ἂς τὸ εἴπωμεν) περιεποιεῖτο αὐτὸν ἐξίσου φιλοφρόνως καὶ μετὰ τὴν ἐπιμονὴν ταύτην, ἥτις ἐξάπαντος ἐφαίνετο εἰς ἐκεῖνον ἀγνοίας

καὶ πείσματος ἀποτέλεσμα. Ὁ Βικέντιος ἔζησε μετὰ τοῦ κυρίου του ἀπὸ Σεπτεμβρίου, 1605, μέχρις Αὐγούστου, 1606. Ὁ ἰατρὸς ἔλαβεν αἰτίαν νὰ ὁδοιπορήσῃ, καὶ ἀπέθανεν εἰς τὸν δρόμον· ὁ δὲ Βικέντιος, μετὰ τῆς περιουσίας τοῦ γέροντος, μετέβη εἰς τὰς χεῖρας ἀνεψιοῦ, ὅστις εἶχε χαρακτῆρα ὅλως ἐναντίον εἰς τὸν τοῦ Θείου του. Δὲν ὑπέφερεν ὅμως πολὺν χρόνον τὴν ἀπανθρωπίαν τούτου. Φήμη διεδόθη ὅτι ἤρχετο ὁ Γάλλος πρέσβυς, μὲ δύναμιν ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως νὰ ἀναλάβῃ τοὺς Χριστιανοὺς δούλους· καὶ ὁ πανοῦργος Μουσουλμάνος ἀπηλλάχθη ἐπωφελῶς τοῦ Βικεντίου, πωλήσας αὐτὸν εἰς Χριστιανὸν τῆς Νικαίας, ὁ ὁποῖος εἶχε κατοικήσειν ἐν Ἀφρικῇ, καὶ ἀσπασθῆν τὸν Μωαμεθανισμόν. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἐστείλεν αὐτὸν εἰς τὸν ἀγρόν του, "ἐπὶ ὄρους, εἰς Θερμὴν καὶ ἔρημον χώραν." Μία τῶν συζύγων τοῦ κυρίου του, Τούρκισσα τὸ γένος, μὲ εἰδήμονα καὶ δραστήριον νοῦν, περίεργος οὖσα νὰ μάθῃ περὶ τῶν Χριστιανῶν, ἠκολούθει τὸν Βικέντιον εἰς τοὺς ἀγρούς, καὶ διέκοπτε τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ μὲ ἐρωτήσεις.

Μίαν τῶν ἡμερῶν παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ φάλῃ ἓν ἀπὸ τὰ ἱερὰ τῶν Χριστιανῶν ἄσματα. "Ἡ ἀνάμνησις," λέγει ὁ Βικέντιος, "τοῦ Πῶς ἄσωμεν τὴν ᾠδὴν Κυρίου ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας; μ' ἔκαμε ν' ἀρχίσω μὲ δακρυσμένους ὀφθαλμοὺς τὸν Ψαλμόν, Ἐπὶ τῶν ποταμῶν Βαβυλῶνος ἐκεῖ ἐκαθίσαμεν, καὶ ἐκλαύσαμεν ἐν τῷ μνησθῆναι ἡμᾶς τῆς Σιών." Ἡ γυνὴ ἤκουσε μὲ ἀγαλλίασιν καὶ ἔκπληξιν· εἶπε δὲ τὸ ἑσπέρας πρὸς τὸν σύζυγόν αὐτῆς, ὅτι, κακῶς εἶχε πράξειν ἐγκαταλιπὼν τὴν Χριστιανικὴν Θρησκείαν, τὴν ὁποίαν αὐτὴ ἔκρινεν ἀρίστην, καὶ ὅτι ὁ παράδεισος τῶν Χριστιανῶν ἐφαίνετο εἰς αὐτὴν ἐνδοξότερος καὶ εὐδαιμονέστερος τοῦ τῶν πατέρων της. Ἔλεγχος συνειδήσεως ἔτυψε πάραυτα τὸν σύζυγόν της· τὴν ἐπαύριον εἶπεν εἰς τὸν Βικέντιον, ὅτι, ἅμα διατάξας τινὰς ὑποθέσεις, ἤθελε φύγειν μετ' αὐτοῦ. Ἑπομένως, μετὰ ἓξ μῆνας διέπλευσαν τὴν Μεσόγειον ἐπὶ μικροῦ πλοίου, καὶ ἀπέβησαν ἀσφαλῶς εἰς τὰς Ἀκούας Μόρτας (Aigues Mortes) τὴν 28ην Ἰουνίου, 1607. Ἐκεῖθεν ὑπῆγον εἰς τὴν Αὐενιῶνα, ὅπου ὁ ἀρνησίχριστος ἔκαμε τὴν δημόσιον αὐτοῦ παλινῳδίαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγ. Πέτρου. Τί ἀπέγινεν ἡ κυρία, δὲν εἰδοποιούμεθα. Ὁ Βικέντιος ὀνομάζει αὐτὴν ἄλλον "Καϊάφαν, ἢ ὡς τὴν ὄνον τοῦ Βαλαάμ," ὄργανον εἰς μετάδοσιν ἀληθειῶν, τὰς ὁποίας αὐτὴ ἡ ἰδία δὲν κατελάμβανεν. Ἀλλ' ἀδικεῖ τὴν γυναῖκα.

Ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ Πάπα, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου ἔγινεν ἡ παλινῳδία, ἐπῆρε μεθ' ἑαυτοῦ εἰς Ῥώμην τὸν Βικέντιον καὶ τὸν σύντροφόν του. Ἐνταῦθα ὁ πρώην Μωαμεθανὸς ἐμβῆκεν εἰς μοναστήριον· ὁ δὲ Βικέντιος ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸν Πάπαν, καὶ ἐγνωρίσθη μὲ τοὺς ἐν Ῥώμῃ πρέσβεις τοῦ Γάλλου βασιλέως. Οὗτοι ἔπεμψαν αὐτὸν εἰς Παρισίους, ἐπιφορτισμένον ἀξιόλογόν τινα ὑπόθεσιν. Ἔφθασε δ' ἐκεῖ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1609, καὶ ἔκαμε διαφόρους συνδιαλέξεις μετὰ τοῦ Ἑβρέικου Δ'.

Ἐν Παρισίοις κατῴκησε πλησίον τοῦ Νοσοκομείου τῆς Ἐλεημοσύνης, καὶ ἀφιερώθη εἰς τοὺς ἐν αὐτῷ ἀσθενεῖς· ἀπὸ τὸν καιρὸν δὲ τοῦτον ἤρχισε νὰ διατρέχῃ τὸ στάδιον τῆς δραστηρίου ἀγαθοεργίας, ἥτις διέκρινε τὴν μακροχρόνιον αὐτοῦ ζωήν. Ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ σταθερότης τοῦ χαρακτῆρός του ὑπέφερον αὐστηρὰν δοκιμασίαν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην. Περιοδεύων, κατέλυσεν εἰς τὸ αὐτὸ δωμάτιον μετά τινος ἄρχοντος, ὁ ὁποῖος, ληστευθεὶς ἀπὸ μίαν ποσότητα χρημάτων, κατηγόρησε τὸν Βικέντιον ὡς τὸν κλέψαντα. Ἐπειδὴ δὲ τὸνομά του εἶχεν ὁπωσοῦν γνωρισθῆν διὰ τὰ εἰς αὐτὸν συμβάντα παράδοξα, ἡ κατηγορία ὡσαύτως γενικῶς διεκηρύχθη. Ἀπόδειξις μὲν οὐδεμία ὑπῆρχεν ὅτι αὐτὸς ἦτον ἔνοχος· ἀλλὰ μ' ὅλον τοῦτο ἐξ ἐνιαυτοὺς ὑπέκειτο εἰς τὴν ὑποψίαν, ἑωσοῦ ὁ ἀληθινὸς κλέπτης, δι' ἄλλο πταῖσμα φυλακισθεὶς, ἐξωμολογήθη, καὶ ὁ κατήγορος τοῦ Βικεντίου δημοσίως αὐτὸν ἱκανοποίησε.

Τὸ 1611 κατέστη ἐφημέριος τοῦ Κλιχίου, πλησίον τῶν Παρισίων, ὅπου πρῶτον ἔλαβε τὴν μεγάλην ὑπόληψιν ὡς ποιμὴν τῆς Χριστοῦ ἐκκλησίας. Ὁ χαρακτὴρ τοῦ Γαλλικοῦ κλήρου κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἦτο γενικῶς ἀθλιέστατος· ὅθεν ἅπαντες ἔστρεψαν τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸ καινοφανὲς θέαμα,—ἱερέα, ὅστις ἀφωσίουε πᾶσαν ψυχικὴν καὶ σωματικὴν δύναμιν εἰς τὰ καθήκοντα τοῦ ὑπουργήματός του, καὶ ἐκήρυττε μετὰ προθυμίας καὶ ζήλου. Διὰ συνεισφορᾶς πλουσίων φίλων μετῳκοδόμησε τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἐφημερίας του, καὶ ἐσύστησεν ἀδελφότητα ἐπὶ σκοπῷ τοῦ ἐπισκέπτεσθαι καὶ συντρέχειν τοὺς πτωχοὺς ἐνορίτας.

Τὸ 1613, παρῃτήσε τὴν ἐφημερίαν, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ Φιλίππου Ἐμμανουὴλ Γονδίου, Κόμητος de Joigni, ἀρχηγοῦ τῶν κατέργων τῆς Γαλλίας, διὰ νὰ ἐκπαιδεύσῃ τοὺς τρεῖς υἱοὺς τοῦ Κόμητος. Τὸ ἐνασχόλημα τοῦτο ἤνοιξεν εἰς τὸν Βικέντιον νέαν σφαῖραν τοῦ βίου, καὶ νέον στάδιον ἀγῶνος. Τὸ ἑπόμενον εἶναι χαρακτηριστικὸν αὐτοῦ ἰδίωμα—πρωΐαν τινά, ἔμελλε νὰ μονομαχήσῃ ὁ Κόμης, καὶ ὑπῆγεν εἰς τὴν λειτουργίαν, ὡσεὶ προετοιμαζόμενος. Ἀλλὰ μαθὼν ὁ Βικέντιος τὸ σκοπούμενον, σπουδαίως αὐτὸν ἐπέπληξε, καὶ κατέπεισε νὰ λείψῃ ἀπὸ τὴν ἀνόητον ἐπιχείρησιν.

Πολλάκις ὁ Κόμης, ὡς ἀρχηγὸς τῶν βασιλικῶν κατέργων, ἐπεσκέπτετο τὴν Μασσαλίαν, καὶ συχνότατα συνώδευεν αὐτὸν ὁ Βικέντιος. Ἡ θέσις τῶν εἰς τὸ κάτεργον καταδεδικασμένων ἦτο κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀθλιεστάτη. Ὅτε τὰ κάτεργα δὲν ἦσαν ἕτοιμα νὰ δεχθῶσιν αὐτοὺς, συνεσωρεύοντο εἰς φυλακὰς, μὲ ὀλιγώτατον ἀέρα ἢ φῶς, καὶ ἐτρέφοντο ἐξ ἄρτου καὶ ὕδατος. Ἀπὸ ζωῦφια κεκαλυμμένοι, ἀμαθεῖς, καὶ θηριώδεις, ἐφαίνοντο μᾶλλον ὡς ἄγρια κτήνη παρ' ὡς ἀνθρώπινα ὄντα. Ὁ Βικέντιος ἤρχισε τὸ ἔργον τῆς μεταρρυθμίσεως εἰσερχόμενος ἐν τῷ μέσῳ τῶν καταδί-

κων ὡς φίλος αὐτῶν, ὡς ποινῶν διὰ τὰ πάθη των, καὶ πρόθυμος νὰ τοὺς ἀνακουφίσῃ. Ταχέως δὲ εἵλκυσε τὴν ἐμπιστοσύνην των· αἱ ὑπ' αὐτοῦ γενόμεναι βελτιώσεις παρεκίνησαν τὸν Κόμητα νὰ ἀναφέρῃ τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸν Λοδοβίκον ΙΓ'., ὅστις ἔκαμε τὸν Βικέντιον Γενικὸν Ἐλεημονοδότην τῶν Κατέργων τῆς Γαλλίας· ἐλάμβανε δὲ πολλὰς συνεισφορὰς, δι' ὧν νὰ ἐκπληροῖ τοὺς ἐλεημονητικοὺς σκοπούς του.

Πρῶτον μέγα ἔργον κατώρθωσεν ὁ Βικέντιος τὴν ἐλάττωσιν τῶν δεινῶν, ὅσα ὑπέφερον οἱ εἰς τὸ κάτεργον καταδεδικασμένοι· δεύτερον ἦτον ἡ τῆς ἀποστολικῆς ἀδελφότητος σύστασις. Σλοπὸν εἶχεν αὕτη νὰ χορηγῇ διδασκάλους εἰς τοὺς κατοίκους τῶν Γαλλικῶν ἐπαρχιῶν, οἵτινες νὰ ἐνεργῶσιν ὡς βοηθοὶ τοῦ τακτικοῦ κλήρου, ὑποκείμενοι ἐνταυτῷ εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀρχάς. Οἱ ἱεραπόστολοι τῆς ἀδελφότητος ταύτης ἐκαλοῦντο Λαζαρισταὶ, ἐκ τῆς μονῆς τοῦ Ἁγ. Λαζάρου, τοποθεσίας τοῦ κεντρικοῦ αὐτῶν καταστήματος. Ὁ Βικέντιος ἔζησε νὰ ἴδῃ τοὺς Λαζαριστὰς ἱεραποστόλους ἐπισκεπτομένους τὰς Ἱβρίδας, τὴν Ἰρλανδίαν, τὴν Μαδαγάσκαρ, κλπ., καὶ νὰ δυνηθῇ νὰ ἐκφωνήσῃ εἰς τὰ γηρατεῖά του, "Ἰδοὺ τώρα ἐξηπλώθησαν εἰς ὅλον τὸν κόσμον!" Ἀλλὰ δὲν ἠγωνίζετο μόνον ὑπὲρ τῶν λαϊκῶν· ἐπίσης ἐπροσπάθει νὰ διορθώσῃ τὸν κλῆρον, ἡ διαφθορὰ τοῦ ὁποίου, ὡς ἔλεγεν, ἦτον ἡ πρώτη αἰτία τοῦ τῆς ἐκκλησίας ὀλέθρου.

Ἐπὶ Λοδοβίκου ΙΓ'. ὁ Βικέντιος ἀπήλαυε μεγίστην ὑπόληψιν. Ὁ μονάρχης οὗτος εἶχεν αὐτὸν πλησίον του εἰς τὴν τελευταίαν ἀσθένειαν. Ἐκέντα δὲ μὲ τὸ ἴδιον αὐτοῦ παράδειγμα καὶ τοὺς ἀληθῶς ἐλεήμονας, καὶ τοὺς ἁπλῶς ὑπὸ κενοδοξίας φερομένους· οὗτοι ἦσαν ἀσυγκρίτως οἱ πολυαριθμότεροι, καὶ πολλάκις ἔπνιγον τὸ καλὸν ὅσον ὑπῆρχεν εἰς πολλὰ τῶν σχεδίων του. Ὑπὸ τὴν ἔγκρισιν τοῦ Βικεντίου, ἤρχισεν ἡ κυρία de Gras τὸ κατάστημα τῶν Ἐλεημόνων Ἀδελφῶν, καλουμένων καὶ Λευκοφαίων Ἀδελφῶν, Les Soeurs Grises, ἐκ τῆς ἐνδυμασίας τὴν ὁποίαν φοροῦσι*. Στοχαζόμενος τὸ πλῆθος τῶν νηπίων, ὅσα περὶ τὰ μέσα τῆς δεκάτης ἑβδόμης ἑκατονταετηρίδος ἐξετίθεντο εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν Παρισίων, συνήργησε μὲ τὰς δεσποίνας καὶ τὰς Ἐλεήμονας Ἀδελφὰς πρὸς σύστασιν τοῦ Βρεφοτροφείου, Hospice des Enfans Trouvés. Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Λοδοβίκου ΙΓ'. μέγα μέρος τῆς Γαλλίας ὑπέκειτο εἰς ὅλα τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου, τοῦ λοιμοῦ, καὶ τῆς πείνης. Χρόνους δὲ κατὰ διαδοχὴν ἠγωνίζετο ὁ Βικέντιος Παῦλου μὲ ἀκάματον ἐπιμονήν, ἀδρὰς ποσότητας ἀργυρίου συνάγων, καὶ τακτικῶς αὐτὰς διανέμων εἰς τοὺς μᾶλλον πάσχοντας. Μίαν φορὰν συνδιελέχθη μετὰ τοῦ Richelieu, καὶ ἀφοῦ παρέστησε τὴν φοβερὰν κατάστασιν τοῦ τόπου, ἐδεήθη αὐτοῦ νὰ "δώσῃ εἰρήνην εἰς τὴν Γαλλίαν." Ὁ ὑπερόπτης ὑπουργὸς κατενύχθη, ἀπέλυσε δ' εὐμενῶς τὸν Βικέντιον, μὲ διαβεβαιώσεις ὅτι ταχέως ἤθελε κλεισθῆν ἡ εἰρήνη, ἂν ἐκρέμετο ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ μόνον.

Ἀνηλίκου ὄντος τοῦ Λοδοβίκου ΙΔ'., ἡ ἀντιβασίλισσα Ἄννα ἡ ἐκ τῆς Αὐστρίας ἐσύστησεν ἐκκλησιαστικὸν συμβούλιον, συγκείμενον ἀπὸ τὸν Καρδινάλιον Μαζαρῖνον, τὸν Καγκελλάριον, τὸν Μέγαν Πνευματικὸν τῶν Παρισίων, καὶ τὸν Βικέντιον Παῦλου· ὁ ἔσχατος διωρίσθη πρόεδρος αὐτοῦ. Ἀλλὰ καίτοι ἁπλοῦς, τίμιος, καὶ πρᾶος τὴν διάθεσιν, ἠσθάνετο κάποτε ὅτι ὑπέκειτο εἰς τὰς ἀντιζηλίας καὶ σκευωρίας τῶν αὐλικῶν· καὶ ἡ δυνατὴ αὐτοῦ κλίσις πρὸς τὴν ἱερατικὴν ἐξουσίαν,—κλίσις τὴν ὁποίαν ἐδείκνυεν ὑποτασσόμενος ἀδιστάκτως εἰς ἅπαντας ὅσους ἐθεώρει πνευματικοὺς ἀνωτέρους του,—ἔρριψεν αὐτὸν εἰς ἔριδας μὲ τοὺς Ἰανσενιστάς.

Ὁ Βικέντιος Παῦλου ἀπέθανε τὸ 1660, 84 ἐτῶν ἡλικίας, εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἁγ. Λαζάρου· ἐκανονίσθη δὲ ὑπὸ τοῦ Πάπα Κλήμεντος ΙΒ'., τὸ 1737. Ἂν ὑπῆρχον εἰς τὴν Γαλλίαν πλειότεροι ἄνδρες ὅμοιοι αὐτοῦ, τὰ φρικτὰ δεινὰ τῆς πρώτης πολιτικῆς μεταβολῆς τῶν Γάλλων ἠδύναντο μεγάλως νὰ ἐλαττωθῶσι.

* Αἱ μοναχαὶ αὗται ἔχουσι κατάστημα εἰς τὴν πόλιν ταύτην, καὶ εἰς τινας τῶν Ἑλληνικῶν νήσων.

Η ΑΡΙΣΤΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΣ.

Παρετήρησε ποτε ὁ Γάλλος φιλόσοφος Διδερότ, ὅτι ὁ καλήτερος τρόπος τοῦ διδάσκειν τὰ τέκνα εἶναι, νὰ λέγῃ τις πρὸς αὐτὰ διηγημάτια, καὶ νὰ τὰ μεταλέγωσιν ἐκεῖνα. Τόσον ἀληθῶς φιλοσοφικὴ εἶναι αὕτη ἡ παρατήρησις, ὥστε θέλομεν ἐπεκτείνειν αὐτὴν ὀλίγον. Ἡ ἐκπαίδευσις γίνεται εἰς τὸ σχολεῖον καὶ εἰς τὸν περίπατον· τὴν πρώτην λαμβάνει τις ἐκ τοῦ βιβλίου, τὴν δευτέραν περιδιαβάζων καὶ συνδιαλεγόμενος περὶ πραγμάτων. Ἀμελεῖται δὲ παραπολὺ ἡ ἔξω τοῦ οἴκου διδασκαλία αὕτη· καθότι ἡ ἐκπαίδευσις τὴν σήμερον συνίσταται εἰς τὸ βλέπειν ἐκ τοῦ παραθύρου ἐπὶ τῶν πραγμάτων, ἀντὶ τοῦ ἐπισκέπτεσθαι τὰ ἀντικείμενα, καὶ μανθάνειν τὰς ἰδιότητας καὶ χρήσεις αὐτῶν. Ὁ μαθητὴς τοῦ γυμνασίου, παραδείγματος χάριν, βλέπων τὸν ἵππον ἐκ τοῦ παραθύρου, ἐμπορεῖ νὰ ὀνομάσῃ αὐτὸν κατὰ πέντε ἢ ἓξ τρόπους· μὲ τὸ Ἑλληνικὸν, Γαλλικὸν, Ἰταλικὸν, Ἀγγλικὸν, Γερμανικὸν, ἢ καὶ Λατινικὸν ὄνομα. Ὁ δὲ ἱπποκόμος γνωρίζει μόνον ἓν ὄνομα τοῦ ζώου· ἀλλὰ ποῖος ἐκ τῶν δύο γνωρίζει καλήτερα τὰς ἰδιότητας, τὴν φύσιν, τὴν διάθεσιν, καὶ τὰς χρήσεις τοῦ ἵππου; Ἡ ἐκπαίδευσις συνίσταται παραπολὺ εἰς μόνον τὸ ὀνομάζειν πράγματα, ἐνῷ ἔπρεπε νὰ ἀναφέρεται μᾶλλον εἰς τὰς ἰδιότητας καὶ χρήσεις αὐτῶν. Ἔπρεπε νὰ συνδέῃ λέξεις μὲ ἰδέας, καὶ ἰδέας, ὅσον τὸ δυνατὸν, μὲ ἀντικείμενα. Ἐὰν διδάσκωμεν τὰ τέκνα προφορικῶς ἐνῷ τὰ τῆς φύσεως ἐπισκεπτόμεθα, αἱ λέξεις, αἱ ἰδέαι, καὶ τὰ ἀντικείμενα θέλουσι φυσικῶς τῷ λόγῳ εἴσθαι μᾶλλον ἀλλήλοις συνδεδεμένα, παρ' ὅσον ἡ ἐν τῷ σχολείῳ διδασκα-

λία ἐμπορεῖ νὰ κάμῃ αὐτά. Ὁ διδάσκαλος χρεωστεῖ νὰ διδάσκῃ περισσότερον εἰς τοὺς ἀγρούς, εἰς τὰ ναυπηγεῖα, εἰς τὰς πληθούσας ἀγορὰς, εἰς τὰς λεωφόρους, καὶ εἰς τὴν παραλίαν. Χρεωστεῖ νὰ ὁμιλῇ περὶ τούτων ἁπάντων, καὶ νὰ ἐξάγῃ ἀπὸ τὰ τέκνα τὰς ἰδίας αὐτῶν ἐντυπώσεις, ἐρωτήσεις, καὶ σκέψεις. Χρεωστεῖ νὰ ὁμιλῇ καὶ νὰ περιπατῇ, καὶ νὰ κάμῃ τὰ τέκνα νὰ ὁμιλῶσι καὶ νὰ περιπατῶσι πλειότερον παρ' ὅσον ἔπραξαν μέχρι τοῦδε οἱ πλειότεροι τῶν διδασκάλων. Παράδειγμα λαμπρὸν τοιαύτης διδακτικῆς μεθόδου ἀφῆκεν εἰς ἡμᾶς ὁ Σωκράτης, ὁ ὁποῖος τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας ἔξω τοῦ οἴκου διατρίβων εἰς τοὺς περιπάτους καὶ τὰ γυμνάσια, εἰς τὴν πλήθουσαν ἀγορὰν, καὶ ὅπου ἄλλοῦ οἱ Ἀθηναῖοι συνήρχοντο, μετέδιδεν εἰς αὐτοὺς ἠθικὰ καὶ πολιτικὰ διδάγματα, ἐρωτῶν πάντοτε καὶ ἀποκρινόμενος.

ΕΙΚΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ.

Ἐκ τῆς ἀκολουθου περιγραφῆς λαμβάνομεν ἰδέαν τινὰ τῶν πανδεινῶν κακῶν τοῦ πολέμου. Ἀναφέρεται δὲ εἰς τὰ γενόμενα μετὰ τὴν ἐξ ἐφόδου ἅλωσιν τῆς ἐν Ἱσπανίᾳ πόλεως Βαδαΐου, ἐπὶ Ναπολέοντος·—"Τώρα," λέγει ὁ Ἄγγλος ἱστορικὸς συνταγματάρχης Ναπιὲρ, ἐξ οὗ ἐρανιζόμεθα, "ἤρχισαν οἱ στρατιῶται τὴν παράλογον καὶ ἀπονενοημένην κακίαν, ἥτις ἠμαύρωσε τὴν λάμψιν τοῦ ἡρωϊσμοῦ των. Ἀναίσχυντος ἁρπαγή, κτηνώδης ἀκράτεια, βδελυκτὴ ἀσέλγεια, σκληρότης καὶ φόνος, κραυγαὶ καὶ γοεροὶ θρῆνοι, στεναγμοὶ, ἀλαλαγμοὶ, κατάραι, ὁ συριγμὸς τοῦ ἀπὸ τῶν οἴκων ἐκπηγνυομένου πυρὸς, ὁ κτύπος θυρῶν καὶ παραθύρων, καὶ οἱ βαθεῖς κρότοι φονικῶν πυροβόλων, ἀντήχουν δύο ἡμερονύκτια εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Βαδαΐου! Τὴν τρίτην, ἀφοῦ ἡ πόλις ἐλαφυραγωγήθη, ἀφοῦ οἱ στρατιῶται ἐξηντλήθησαν ὑπὸ τῶν καταχρήσεων, ἐμετρίασεν ἀφ' ἑαυτοῦ ὁ θόρυβος μᾶλλον παρὰ κατεπαύθη, οἱ πληγωμένοι ἐκυττάχθησαν, οἱ νεκροὶ ἐτάφησαν. Πεντακισχίλιοι στρατιῶται καὶ ἀξιωματικοὶ ἔπεσον καθ' ὅλην τὴν πολιορκίαν· ἐκ δὲ τούτων τρεῖς χιλιάδες πεντακόσιοι ἐφονεύθησαν εἰς μόνην τὴν ἔφοδον. Φαντάσου τὴν τρομερὰν ταύτην σφαγὴν ἐνεργουμένην εἰς διάστημα μόλις ἑκατὸν τετραγωνικῶν ὑαρδῶν. Στοχάσου ὅτι οἱ φονευθέντες δὲν ἀπέθανον ὅλοι αἰφνιδίως, οὔτε ὁμοιοτρόπως· ὅτι ἄλλοι ἀπωλέσθησαν διὰ τοῦ χάλυβος, ἄλλοι διὰ τῶν πυροβόλων, ἄλλοι διὰ τοῦ ὕδατος· ὅτι ἄλλοι κατεθραύσθησαν καὶ κατεσπαράχθησαν ὑπὸ βαρέων ὄγκων, ἄλλοι κατεπατήθησαν, ἄλλοι κατεκερματίσθησαν ὑπὸ τῶν πυρωδῶν ἐκρήξεων· ὅτι ὥρας κατὰ συνέχειαν ὑπεφέρετο ἀτρομήτως αὕτη ἡ καταστροφὴ, καὶ ὅτι τελευταῖον ἡ πόλις ἐκυριεύθη· στοχάσου ταῦτα πάντα, καὶ πρέπει νὰ συνομολογήσῃς, ὅτι φοβερὰν δύναμιν φέρει μεθ' ἑαυτοῦ ὁ Βρετανικὸς στρατός."

Τοιαῦται πράξεις, ἀς μὲ συγχωρηθῇ νὰ ἐρωτήσω, συμβιβάζονται μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστιανισμοῦ; Τρία ἡμερονύκτια ἔκειντο οἱ πληγωμένοι ἀκύτακτοι! τὸ αὐτὸ δ' ἔπαθον καὶ εἰς τὴν ἐν Οὐατερλῷ μάχην· καὶ ποῦ ὄχι;

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΠΕΤΡΟΥ.

Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ Ἀλέξιος Μιχαηλοβίκος, πατὴρ τοῦ Μεγάλου Πέτρου, τόσον ἠγάπα τὸν εὐγενῆ Ἀρτεμὶν Ματφεὸφ, ὥστε, ἐναντίον τοῦ ἔθους τῆς Ῥωσσικῆς αὐλῆς, ἥτις δὲν συγχωρεῖ εἰς τὸν αὐτοκράτορα νὰ ἐπισκέπτεται ὑπήκοον, πολλάκις ὑπήγαινεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ μὲ φιλικὸν καὶ οἰκιακὸν τρόπον. Μίαν ἑσπέραν, ἀπροσδοκήτως εἰσελθών, καὶ ἰδὼν τὴν τράπεζαν καθαριώτατα ἐστρωμένην διὰ τὸ δεῖπνον, εἶπεν εἰς τὸν Ματφεὸφ, "Ἡ τράπεζα φαίνεται τόσον εὔμορφα καὶ κομψὰ ἐστρωμένη, ὥστε μ' ἔρχεται ἰσχυρὰ ἐπιθυμία νὰ καθίσω εἰς αὐτὴν μαζῆ σας. Ναὶ, θέλω κάμειν τὴν ὄρεξίν μου, καὶ καθίσειν εἰς τὴν τράπεζαν πλησίον σου, ἐπὶ τῇ συμφωνίᾳ ὅμως ταύτῃ, νὰ μὴν ἐνοχλήσω κάνένα, καὶ νὰ μὴ σηκωθῇ κανεὶς ἀπὸ τὴν τράπεζαν πρὶν δειπνήσῃ." "Ὅ,τι ἀγαπᾷ καὶ προστάζει ἡ ὑμετέρα μεγαλειότης πρέπει νὰ ἦναι εἰς τιμὴν τοῦ οἴκου μου," ἀπήντησεν ὁ Ματφεόφ. Τὸ δεῖπνον παρετέθη, καὶ ὁ αὐτοκράτωρ ἐκάθισεν εἰς τὴν τράπεζαν. Ἡ οἰκοδέσποινα εἰσέρχεται, μετὰ τοῦ μόνου υἱοῦ των, καὶ τινος νεάνιδος· ἀφοῦ δ' ἐπροσκύνησαν μὲ βαθύτατον σέβας, ὑπήκουσαν εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ ἐκάθισαν εἰς τὴν τράπεζαν. Εἰς τὸ διάστημα τοῦ δείπνου, ὁ αὐτοκράτωρ συνεχῶς ἐκύτταζε τριγύρω ἐπὶ τῆς μικρᾶς συντροφίας, μάλιστα δὲ περιειργάζετο τὴν ἀπέναντι αὐτοῦ καθημένην νεάνιδα, καθὸ μὴ ἐνθυμούμενος ὅτι ποτὲ πρότερον εἶχεν ἰδεῖν αὐτήν. "Ἐνόμιζον πάντοτε," εἶπεν ἡ αὐτοῦ μεγαλειότης, "ὅτι δὲν εἶχες ἄλλο τέκνον παρ' αὐτὸ τὸ ἀγόριον· ἀλλὰ τώρα πρώτην φορὰν βλέπω, ὅτι ἔχεις καὶ θυγατέρα· πῶς ἔτυχε ποτὲ νὰ μὴ μὲ τὴν ἀναφέρῃς;"

"Ὀρθότατα ἐνόμιζεν ἡ ὑμετέρα μεγαλειότης," ἀπεκρίθη ὁ Ματφεόφ· "δὲν ἔχω εἰμὴ ἕνα υἱόν. Ἡ δὲ ἀπέναντι νεᾶνις εἶναι ἡ θυγάτηρ τοῦ φίλου καὶ συγγενοῦς μου, τοῦ εὐγενοῦς Κυρίλλου Ναρισκὶν, ὅστις κατοικεῖ εἰς τὴν ἐξοχὴν ἐπὶ τοῦ ὑποστατικοῦ του· καὶ ἡ σύζυγός μου ἐπῆρεν αὐτὴν εἰς τὸν οἶκον, ὥστε νὰ ἴδῃ τὴν πόλιν, καὶ, σὺν Θεῷ, νὰ καλοϋπανδρευθῇ."

Ὁ αὐτοκράτωρ δὲν εἶπεν ἄλλο τίποτε εἰμὴ ὅτι εἶχε πράξειν ἔργον ἀγαθὸν καὶ θεάρεστον. Μετὰ τὸ δεῖπνον, ἀφοῦ ἡ οἰκογένεια τοῦ Ματφεὸφ ἐσηκώθησαν ἀπὸ τὴν τράπεζαν, καὶ ὑπῆγαν εἰς τὸν ἴδιον αὐτῶν θάλαμον, ἐπανῆλθεν ἡ αὐτοῦ μεγαλειότης εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς νεάνιδος Ναταλίας Κυριλλόβνης, καὶ εἶπεν, "Ἡ κόρη ἔχει κάλλη· φαίνεται δὲ ὅτι ἔχει καὶ ἀγαθὴν καρδίαν, καὶ εἶναι ἤδη ἐπίγαμος. Προσπάθησε νὰ τῆς εὕρῃς ἕνα καλὸν ἄνδρα." "Τῷόντι," ἀπεκρίθη ὁ Ματφεὸφ, "ὀρθῶς κρίνει ἡ ὑμετέρα μεγαλειότης· ἔχει ἐξαίρετον νοῦν, μεγίστην σεμνότητα, καὶ ἀρίστην καρδίαν. Ἡ σύζυγός μου καὶ ὅλη ἡ οἰκογένεια τὴν ὑπεραγαπῶσι, καὶ θεωροῦν αὐτὴν ὡς νὰ ἦτον ἰδία ἡμῶν φιλτάτη κόρη. Ἀλλ' ὅσον διὰ μνηστῆρα, περὶ αὐτοῦ ἔχω μικρὰς ἐλπίδας κατὰ τὸ παρόν. Ἔχει μὲν πολλὰς ἀρετὰς, ἀλλὰ προῖκα σχεδὸν οὐδόλως· καὶ ἂν εὕρισκον κατάλληλον ὑποκείμενον, μικρὰ πράγματα ἠμπόρουν νὰ προσφέρω ἐκ τοῦ ὑστερήματός μου." Ὁ αὐτοκράτωρ εἶπε τότε, "Πρέπει νὰ εὕρῃς κάνένα τόσον πλούσιον, ὥστε νὰ μὴ θέλῃ χρήματα, ἀλλὰ νὰ στοχάζεται τὰς καλὰς αὐτῆς ἰδιότητας ὡς τὴν μεγίστην καὶ καλλίστην προῖκα, καὶ νὰ προσπαθῇ νὰ τὴν καταστήσῃ εὐδαίμονα." "Αὐτὸ εἴθε νὰ ἐγίνετο!" εἶπεν ὁ Ματφεόφ· "ἀλλὰ ποῦ νὰ εὕρω τοιοῦτον ἐραστὴν, ὁ ὁποῖος νὰ ζητῇ νύμφην μὲ ἀρετὰς μᾶλλον παρὰ μὲ λαμπρὰν τύχην;" "Ναὶ," εἶπεν ὁ αὐτοκράτωρ· "ἀκόμη εὑρίσκονται συνεχῶς οἱ τοιοῦτοι· μόνον νὰ φροντίσῃς, θέλω δὲ καὶ αὐτὸς ἐγὼ κυττάξειν νὰ τῆς εὕρω κάνένα. Δίκαιον εἶναι νὰ προσπαθήσωμεν ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας μιᾶς τόσον ἐναρέτου νεάνιδος." Ὁ Ματφεὸφ εὐχαριστήσεν εἰς τὴν αὐτοῦ μεγαλειότητα διὰ τὴν εὐνοϊκὴν συγκατάβασιν, καὶ οὕτως ἔμεινεν ἡ ὑπόθεσις. Ὁ αὐτοκράτωρ τὸν εὐχήθη καλὴν νύκτα, καὶ ἀνεχώρησε. Μετ' ὀλίγας δὲ ἡμέρας ἐπανελθὼν, συνωμίλησεν ὡς δύο ὥρας μετὰ τοῦ Ματφεὸφ περὶ πολιτικῶν ὑποθέσεων, ἔπειτα δ' ἐσηκώθη, μὲ σκοπὸν κατὰ τὸ φαινόμενον ν' ἀποχαιρετήσῃ καὶ νὰ φύγῃ· ἀλλ' αἴφνης πάλιν ἐκάθισεν. "Εἰπέ με," ἠρώτησε τὸν Ματφεὸφ, "δὲν ἐλησμόνησες τὴν πρὸ μικροῦ συνομιλίαν μας περὶ τῆς Ναταλίας Κυριλλόβνης; ἐφρόντισες νὰ τῆς εὕρῃς κατάλληλον ἄνδρα;"

"Ὄχι, μεγαλειότατε," ἀπεκρίθη ὁ Ματφεὸφ, "μοῦ μένει εἰς τὴν μνήμην, ἀλλὰ μὲ κακοφαίνεται ὅτι οὐδὲν κατώρθωσα. Κάνένα δὲν εὑρῆκα εἰσέτι, καὶ πολὺ φοβοῦμαι ὅτι θέλει ἀργήσειν νὰ μὲ γένῃ κατάλληλος προσφορά· διότι ἔρχονται μὲν εὐγενεῖς νέοι πρὸς ἐπίσκεψίν μου, καὶ βλέπουσι τὰ θέλγητρα τῆς κόρης, ἀλλ' οὐδεὶς αὐτῶν ὑπεδήλωσέ τι περὶ γάμου."

"Ἴσως," εἶπεν ὁ αὐτοκράτωρ, "δὲν τοὺς χρειαζόμεθα· διότι, ὡς σὲ ὑπεσχέθην, αὐτὸς ἐγὼ ἐζήτησα καὶ τῆς εὑρῆκα γαμβρὸν, μὲ τὸν ὁποῖον ἐλπίζω ὅτι θέλει εὐχαριστηθῆν καὶ εὐδαιμονήσειν. Γνωρίζω τὸν ἄνδρα· εἶναι ἄξιον καὶ ἔντιμον ὑποκείμενον, ἔχει ἱκανότητα, καὶ ἀρκετὸν πλοῦτον, ὥστε νὰ μὴ χρειάζεται προῖκα. Ἀγαπᾷ δὲ αὐτὴν, καὶ θέλει τὴν νυμφευθῆν καὶ τὴν κάμειν ἀξιομακάριστον. Καὶ σὺ δὲ γνωρίζεις τὸ ὑποκείμενον, μολονότι πιθανὸν ὅτι ἀκόμη δὲν σ' ἐφανέρωσε τὸν σκοπόν του. Στοχάζομαι δὲ καὶ ὅτι, ὁπόταν σοῦ ζητήσῃ τὴν νύμφην, δὲν θέλεις ἀπογυρίσειν αὐτόν." Ὁ Ματφεὸφ διέκοψε τὸν αὐτοκράτορα, λέγων, "Ὡς προεῖπον εἰς τὴν ὑμετέραν μεγαλειότητα, πολὺ ἐπιθυμῶ τοιοῦτόν τι· θέλει μὲ ἀπαλλάξειν μιᾶς μεγάλης καὶ ἀδιακόπου φροντίδος. Ἀλλὰ νὰ λάβω τὸ θάρρος νὰ ἐρωτήσω τὴν ὑμετέραν μεγαλειότητα ποῖος εἶναι; Ἴσως καὶ ἐγὼ ἐξεύρω τι περὶ αὐτοῦ."

"Σὲ εἶπα ὅτι γνωρίζω τὸν ἄνδρα," ἀπεκρίθη ὁ αὐτοκράτωρ· "ὅτι εἶναι τίμιος καὶ ἄξιος, ἱκανὸς νὰ καταστήσῃ εὐδαίμονα τὴν σύζυγόν του· τοῦτο ἐμπορῶ νὰ σὲ βεβαιώσω. Ἀλλ' οὐδὲν ἄλλο μὲ συγχωρεῖται νὰ εἴπω, πρὶν μάθω ἂν ἡ Ναταλία Κυριλλόβνα θέλῃ νὰ τὸν ἐπάρῃ."

"Εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ θέλῃ," ἀπήντησεν ὁ Ματφεὸφ, "ἀφοῦ ἀκούσῃ ὅτι ἡ ὑμετέρα μεγαλειότης ἐπροξένησε τὸν νυμφίον; Ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ εἴπῃ ἂν θέλῃ αὐτὸν, πρέπει νὰ γνωρίζῃ ποῖος εἶναι· ἀλλέως δὲν γίνεται."

"Ἔστω λοιπὸν," εἶπεν ὁ αὐτοκράτωρ· "ἐγὼ εἶμαι ὁ γαμβρὸς, ἂν ἡ Ναταλία ἔχῃ κλίσιν. Εἰπὲ τοῦτο πρὸς αὐτὴν, καὶ ἐρώτησέ την ἂν μὲ ἐγκρίνῃ."

Ἡ ἀπροσδόκητος αὕτη δηλοποίησις τοῦ αὐτοκράτορος κατέπληξε τὸν Ματφεὸφ, ὅστις, πεσὼν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ, εἶπε, "Παρακαλῶ τὴν ὑμετέραν μεγαλειότητα νὰ μεταβάλετε γνώμην, ἢ τουλάχιστον νὰ μὴ μὲ προστάξετε νὰ γνωστοποιήσω αὐτὴν εἰς τὴν νεάνιδα. Ἐπιεικέστατε κυρίαρχε, καλῶς γνωρίζετε ὅτι ἔχω ἤδη πλείστους ἐχθροὺς εἰς τὴν αὐλὴν, καὶ μάλιστα ἐκ τῶν πρώτων οἰκογενειῶν τῆς αὐτοκρατορίας, οἵτινες ζηλοτυποῦσι διὰ τὴν εὔνοιαν καὶ πεποίθησιν, τῆς ὁποίας μὲ ἀξιόνει ἡ ὑμετέρα μεγαλειότης. Πόσον θέλουν καταβοήσειν ἐναντίον μου, ὁπόταν μάθωσιν ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ ἐπροτίμησεν εἰς γάμον τὴν πτωχὴν κόρην τῆς οἰκογενείας μου παρ' οἱανδήποτε τῶν μεγάλων δεσποινῶν τῆς αὐλῆς! Ἀναμφιβόλως τὸ κατ' ἐμοῦ μῖσος καὶ ἡ κακία των θέλουν ἐξαπλωθῆν εἰς ὅλον τὸ κράτος· καὶ πᾶς ἕνας θέλει στοχάζεσθαι ὅτι κατεχράσθην τὴν εὔνοιαν τῆς ὑμετέρας μεγαλειότητος, καὶ ἀναξίως ἐμηχανεύθην εἰς κατόρθωσιν τοῦ συνοικεσίου τούτου, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ λάβω ἔτι πλειοτέραν ὑπόληψιν παρὰ τῇ ὑμετέρᾳ μεγαλειότητι, καὶ νὰ ὑψώσω τὴν οἰκογένειάν μου διὰ συνδέσμου μετὰ τῆς ὑμετέρας."

"Αὐτὰ ὅλα οὐδὲν σημαίνουσιν," ἀπήντησεν ὁ αὐτοκράτωρ· "ἡ ὑπόθεσις εἶναι ἰδική μου, καὶ σὺ δὲν ἔχεις νὰ κάμῃς. Ἀπεφάσισα, καὶ θέλω ἐπιμείνειν."

"Ἔστω, ἀς γένῃ κατὰ τὴν ἀρέσκειαν τῆς ὑμετέρας μεγαλειότητος," εἶπεν ὁ Ματφεόφ· "καὶ δώῃ Κύριος ὑμῖν εὐδαίμονα μακροζωίαν! Ἐπειδὴ οὕτω μέλλει γενέσθαι, ἀς ζητήσω μίαν μόνον χάριν ὑπὲρ ἐμαυτοῦ καὶ ὑπὲρ τῆς Ναταλίας Κυριλλόβνης, τουτέστι, νὰ πράξῃ ἡ ὑμετέρα μεγαλειότης ὡς πρὸς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην κατὰ τὸ ἔθος τῆς αὐτοκρατορίας, καὶ μὲ ὅσον τὸ δυνατὸν ὀλιγώτερον κρότον νὰ προσκαλέσετε ἐπιγάμους τινὰς κόρας ἐκ τῶν πρώτων οἰκογενειῶν, μεταξὺ δ' αὐτῶν καὶ τὴν Ναταλίαν Κυριλλόβναν, νὰ ἐμφανισθῶσιν ὁμοῦ εἰς τὴν αὐλὴν, διὰ νὰ ἐκλέξετε μίαν ἐξ αὐτῶν ὡς νύμφην· ἐν τῷ μεταξὺ δὲ, κάνεῖς, πλὴν τῆς ὑμετέρας μεγαλειότητος καὶ ἐμοῦ, οὐδ' αὐτὴ ἡ Ναταλία Κυριλλόβνα, νὰ μὴ λάβῃ τὴν ἐλαχίστην εἴδησιν περὶ τοῦ σκοπουμένου."

Τὸ σχέδιον τοῦτο ὑπερήρεσεν εἰς τὸν μονάρχην, ὅστις ἐπομένως διέταξε τὸν Ματφεὸφ νὰ ἑτοιμασθῇ, χωρὶς

τὸ οὐδὲν νὰ φανερώσῃ εἰς κάνένα. Μετ' ὀλίγας δ' ἑβδομάδας, ἐδημοποίησε τὸν περὶ δευτέρου γάμου σκοπὸν αὐτοῦ εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς καὶ πολιτικοὺς ἄρχοντας, καὶ περιπλέον εἶπεν εἰς αὐτοὺς ὅτι κατὰ τὴν δεῖνα ἡμέραν ὅλαι αἱ ἐπίγαμοι κόραι τῶν κυριωτέρων εὐγενῶν ἔμελλον νὰ προσκληθῶσιν εἰς τὴν αὐλήν, ὥστε θεωρήσας νὰ ἐκλέξῃ μίαν ὡς νύμφην ἡ αὐτοῦ μεγαλειότης.

Τοῦτο δὲ καὶ ἔγινεν ἡμέραν τινὰ τοῦ Σεπτεμβρίου 1670, εἰς τὸ ἐν Μόσχᾳ παλάτιον τὸ λεγόμενον Κρεμλῖνον, ὁπότε ἑξήκοντα εὐγενεῖς κυρίαι ἐπαρουσιάσθησαν μὲ τὰ πλέον ὑπερήφανα ἐνδύματα, καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἡ Ναταλία Κυριλλόβνα Ναρισκίνα, μὲ κομψὸν καὶ σεμνὸν ἱματισμόν. Ἁπάσας μὲν ὑπεδέχθη φιλοφρονέστατα, καὶ πολυτελῶς περιεποιήθη ὁ αὐτοκράτωρ· ἀλλὰ νύμφην αὐτοῦ ἀνηγόρευσε τὴν Ναταλίαν.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΜΕΛΑΓΧΟΛΙΚΑΙ.

Ἐν κακοῖσι δὲ
Οὐ ῥᾴδιον βροτοῖσιν εὐφημεῖν στόμα.
[Εὐριπίδης.]

ΚΑΙ εἶπον· ὁ τῆς φύσεως μὴ μετεβλήθη νόμος
Εἰς τὸ τρισάθλιον ἐμὲ καὶ δυστυχές της πλάσμα;
Ὁποῖον ἀπὸ τὴν χαρὰν μ' ἀποχωρίζει χάσμα;
Τῆς λύπης ὁ τρισέρημος μὲ μένει μόνον δράμος;

Ἡ φύσις ὅλη σκυθρωπὴ παρίσταται ἐμπρός μου·
Ὡς κάτοπτρον μ' ἀντανακλᾷ τὴν δυστυχίαν μόνον·
Καὶ μόνον μόνον αἴσθημα αἰσθάνομαι τὸν πόνον,
Ἀφ' ὅτου τιμαλφές μοι ὂν ἐχάθη ἐκ τοῦ κόσμου.

Τῆς λύπης αἱ ὠχραὶ σκιαὶ μ' ἐθάμβωσαν τὸ πνεῦμα·
Ὁ βίος μου ὡς χειμαῤῥος κατὰ φαράγγων ῥέει,
Κ' ἑκάστ' ἡμέρα σκοτεινὴ διὰ ἐμὲ ἐκπνέει,
Τὸ πᾶν ἀποστεροῦσά με ὡς καταῤῥάκτου ῥεῦμα.

Καὶ ἤδη ἐπὶ τῆς ἀκτῆς ἐρήμου παραλίας,
Τὸν τάφον τοῦ γεννήτορος ἐνατενίζων σύννους,
Καὶ βλέπων μ' ὄμμα ἐνδακρυ τοὺς θόλους τοὺς χρυσίνους,
Ζητῶ ματαίως τηλαυγῆ ἀκτῖνα εὐτυχίας!

Καὶ θεωρῶν τοῦ ῥύακος τὸ κρυσταλλῶδες νάμα,
Τὸ ῥέον ὀφιοειδῶς καὶ χρῶμα μεταβάλλον,
Ὡς ὑπὸ πρίσμα μαγικὸν τὸν βίον βλέπω μᾶλλον,
Καὶ τὸ κωμικοτραγικὸν αὐτοῦ καὶ μέγα δράμα.

Καὶ βλέπων γηραιᾶς δρυὸς σκελετωμένας κλῶνας,
Τὴν θύελλαν σαρόνουσαν τὰ φύλλα τῆς κοιλάδος,
Τὸν στάχυν θρυμματίζουσαν τῆς λείας πεδιάδος,
Τῆς φύσεως ὀδύρομαι τοὺς πόνους καταμόνας.

Πρὸς τὴν στενάζουσαν ἀκτὴν ἐστράφην τῆς θαλάσσης,
Καὶ εἶδον βράχους ψαλακροὺς καὶ πλοῖον μακρὰν εἶδον·
Τὴν πρῴραν του τὰ κύματα ἀφρίζοντα ἐπήδων,
Νὰ τὸ κατεβροχθίσωσιν εἰς τὰς ὑγρὰς ἐκτάσεις.

Πλὴν τοῦ τὸ σαλευόμενον ἐπὶ τοῦ πόντου πλοῖον;
Ἀθρόον τὸ ἀνέτρεψε καταπεσὼν βορέας·
Τοῦ ναύτου διεσκέδασε πνοὰς τὰς τελευταίας,
Καὶ τόνομά του ἔσβεσεν ἀπὸ τὸ ζῶν βιβλίον.

Ὅτε, ὡς δίσκος πύρινος, τὸ ἄστρον τῆς ἡμέρας
Ἀπεχαιρέτα μὲ ὠχρὰς τὴν ἔρημον ἀκτῖνας,—
Ὡς γεωργὸς τὸν κάματον μεγάλον ὑπομείνας
Μὲ βῆμ' ἀργὸν καὶ κατηφὲς προβαίνει τὸ ἑσπέρας,—

Εἰς σκέψεις ἐβυθίζετο τὸ πνεῦμά μου πενθίμους,
Θρηνοῦντος εἰς τὸ τοῦ πατρὸς μεμονωμένον μνῆμα·
Τὸ κλαῖον μὲ ἐξύπνησε τῆς παραλίας κῦμα,
Κ' ἐστράφην εἰς τοῦ οὐρανοῦ τὰς κυανᾶς ἐρήμους,

Καὶ ἡ Ἐλπὶς εἰς πτέρυγας κατήρχετο ζεφύρου
Βαστάζουσα ἀνθόστεπτον χρυσήλατον φιάλην,
Καὶ πρὸς ἐμὲ ἀνοίγουσα φιλόστοργον ἀγκάλην,
Εἰς τὴν ψυχήν μου ἔχυσε νασμὸν ἁγίου μύρου.

Τότε ἠκούσθη σήμαντρον μονήρους ἐκκλησίας·
Ἐγγύθεν μου ἐπέρασε, μὲ ῥάσον καλυμμένος,
Πρεσβύτης ἀναχωρητής· προσβλέψας με ἀσιμένως,
Τὴν σύγχυσιν ἐνώησε τῆς μαύρης μου καρδίας.

Μ' ἐλάλησεν, Ὦ τέκνον μου, τῶν ψυχικῶν μας πόνων
Μεταλήχιος θεραπευτὴς ἡ πρὸς τὸν Πλάστην πίστις·
Μ' ἐνδόμυχον πεποίθησιν ηὐδάκησεν ὁ Κτίστης
Εἰς ταύτην νὰ προσφεύγωμεν μὲ ἱκεσίας τόνου.

Ὦ τέκνον, εἰς τοὺς κόλπους της ἀπόθες τὰς ἐλπίδας!
Πιστὸς εἰς τὴν ἀγνότητα αὐτῆς ἂν ἀτενίσῃς,
Γαλήνην εἰς τὰ στήθη σου γλυκεῖαν θενὰ χύσῃς,
Τῆς πενθηρᾶς καρδίας σου ἐκπλύνων τὰς κηλίδας.

Ἀγγὴν, ὡς τὴν περιστερὰν, ψυχὴν ποθεῖ ὁ Πλάστης·
Στιλπνὴν ὡς τ' ἄστρον τῆς αὐγῆς· ἀθῶαν ὡς τὸ δῶρον
Καὶ τρέμον φῶς τῆς ἀργυρᾶς παρθένου τῶν μυημείων,
Ἁπλόνουσαν τὰς ἐλαφρὰς καὶ λείας πτέρυγάς της.

Ἀνάρχου τέκνα εἴμεθα πατρὸς καὶ ἀθανάτου,
Καὶ πρέπει νὰ διατάζωμεν διὰ τὴν εὐτυχίαν,
Ἐνῷ ἀνίπταται ἡ ψυχὴ πρὸς τὴν ἀθανασίαν,
Τὴν γέφυραν τὴν μυστικὴν περῶσα τοῦ θανάτου;

Χ. Ἀναστασιάδης.

ΥΦΟΣ—ΠΕΡΙ ΣΑΦΗΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΚΡΙΒΕΙΑΣ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ.

Η ΛΕΞΙΣ ὕφος, ὡς καὶ ἄλλαι πολλαί, ἔχει ἔννοιαν ἀπροσδιόριστον, καὶ ἐὰν θελήσωμεν νὰ δώσωμεν ὁρισμόν τινα αὐτῆς, καλήτερον ἴσως δὲν εὑρίσκομεν παρὰ τοῦτον, ὅτι εἶναι ὁ ἰδιαίτερος τρόπος, καθ' ὃν ἕκαστος παριστάνει διὰ τῆς γλώσσης τὰς ἰδέας αὐτοῦ. Γλῶσσα δὲ ἡ λέξις, καὶ ὕφος, διαφέρουσιν ἀλλήλων· διότι αἱ μὲν λέξεις τοῦ συγγραφέως δύνανται νὰ ἦναι κατάλληλοι καὶ ὀρθαί, τὸ ὕφος ὅμως αὐτοῦ νὰ ἔχῃ μεγάλας ἐλλείψεις, νὰ ἦναι ξηρόν, ἢ τραχύ, ἢ χαῦνον, ἢ ἐπιτη-

δευμένον· ἔχει δὲ πάντοτε σχέσιν τινὰ μὲ τὸν τρόπον, καθ' ὃν ὁ συγγραφεὺς σκέπτεται, καὶ εἶναι εἰκὼν τῶν ἰδεῶν, καὶ τῆς μορφῆς καθ' ἣν μορφοῦνται ἐν αὐτῷ. Ἐντεῦθεν, ὅταν ἐξετάζωμεν τὴν λεκτικὴν σύνθεσίν τινος, εἶναι πολλάκις δυσκολώτατον νὰ χωρίσωμεν τὸ ὕφος ἀπὸ τῆς διανοίας τοῦ συγγραφέως, καὶ δὲν ἤθελεν εἶσθαι παράδοξον τὰ δύο ταῦτα νὰ συνοδεύωνται οὕτως, ὥστε τὸ ὕφος νὰ μὴν ἦναι ἄλλο, παρὰ τὸ εἶδος, ἢ ὁ τρόπος αὐτὸς τοῦ διανοεῖσθαι. Ὅθεν διάφοροι λαοὶ τῆς γῆς παρετηρήθησαν, ὅτι μετεχειρίζοντο ἰδιαίτερον ὕφος λόγου, σύμφωνον μὲ τὴν διάφορον αὐτῶν κρᾶσιν καὶ πνεῦμα. Οἱ μὲν Ἀσιανοὶ, ὄντες μαλθακοὶ καὶ ἀνειμένοι τὰ ἤθη, ἠγάπων καὶ ὕφος ἀνθηρὸν καὶ διαλελυμένον, καὶ ἐνεψύχουν αὐτὸ μὲ τὰ πλέον τολμηρὰ καὶ ὑπερβολικὰ σχήματα· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, λαὸς ἀνδρεῖος, πεπαιδευμένος, καὶ ὀξύνους, μετεχειρίζοντο ὕφος ἀκριβὲς, καθαρὸν, καὶ κομψόν. Τοιαῦται διαφοραὶ ὕφους παρατηροῦνται γενικῶς καὶ εἰς τὰ σημερινὰ ἔθνη· καὶ ὅταν διακρίνωσι τοὺς γενικοὺς χαρακτῆρας τοῦ ὕφους, συνειθίζουσι νὰ λέγωσι τὸν μὲν νευρώδη, τὸν δὲ χαῦνον, τὸν δὲ ζωηρὸν, τὰ ὁποῖα φανερὰ χαρακτηρίζουσι τοὺς τρόπους τοῦ διανοεῖσθαι, καθὼς καὶ τοῦ ἐκφράζεσθαι· τόσον εἶναι δύσκολον νὰ χωρισθῶσι τὰ δύο ταῦτα ἀπ' ἀλλήλων. Περὶ μὲν τῶν γενικῶν χαρακτήρων τοῦ ὕφους θέλομεν ὁμιλήσειν ὕστερον· ἤδη δὲ εἶναι ἀναγκαῖον ν' ἀρχίσωμεν ἀπὸ τῆς ἐξετάσεως τῶν ἁπλουστέρων ἀρετῶν ἢ ποιοτήτων αὐτοῦ, ἐξ ὧν συνίστανται κατὰ μέγα μέρος αἱ μᾶλλον σύνθετοι.

Ὅλαι αἱ ἀρεταὶ τοῦ καλοῦ ὕφους δύνανται ὑπὸ τὰ δύο ταῦτα νὰ τάττωνται, τὴν σαφήνειαν καὶ τὸν κόσμον· διότι τὸ ἀπαιτούμενον παρὰ τῆς γλώσσης εἶναι νὰ μεταδίδωμεν εἰς τοὺς ἄλλους τὰς ἰδέας ἡμῶν σαφεῖς, καὶ ἐνταυτῷ οὕτω κεκοσμημένας, ὥστε ἀρέσκουσαι καὶ θέλγουσαι αὐτούς, ν' ἀποτελῶσι μᾶλλον δραστήριον τὴν σκοπουμένην ἐντύπωσιν. Ὅταν φυλάττωμεν τὰ δύο ταῦτα εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ λόγου, ἐκπληροῦμεν τὸν σκοπὸν, δι' ὃν γράφομεν καὶ λαλοῦμεν.

Ἡ σαφήνεια εἶναι ὁμολογουμένως ἡ οὐσιώδης ἀρετὴ τοῦ ὕφους εἰς πᾶν εἶδος τοῦ γράφειν· χωρὶς αὐτῆς τὰ πλέον πολυτελῆ κοσμήματα τοῦ ὕφους λάμπουσι μόνον ὡς ἐν σκότει, καὶ θαμβοῦσι τὸν ἀκροατὴν ἀντὶ νὰ ἀρέσκωσι.

Τοῦτο λοιπὸν ἔστω τὸ πρώτιστον ἔργον ἡμῶν, νὰ ἐκφράζωμεν τὰς ἐννοίας οὕτω καθαρὰς καὶ πλήρεις, ὥστε νὰ καταλαμβάνωνται χωρὶς τινος δυσκολίας· "ὁ λόγος πρέπει νὰ ἦναι καταληπτὸς καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀμελῶς ἀκροαζομένους, ὥστε νὰ εἰσέρχεται εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀκούοντος, ὡς τὸ φῶς εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ ἂν δὲν ἐνατενίζωσιν εἰς αὐτό. Ὅθεν πρέπει νὰ ἐπιμελώμεθα, ὥστε ὄχι μόνον νὰ ἐννοῇ ἡμᾶς ὁ ἀκούων, ἀλλὰ νὰ ἦναι καὶ ἀδύνατον εἰς αὐτὸν νὰ μὴν ἐννοῇ." Ἐὰν ἀναγκαζώμεθα ν' ἀκολουθῶμεν τὸν συγγραφέα μὲ κόπον μέγαν, ν' ἀφίνωμεν, καὶ πάλιν νὰ ἐπαναλαμβάνωμεν τοὺς λόγους αὐτοῦ διὰ νὰ ἐννοήσωμεν, ταχέως θέλομεν προσοχθήσειν. Οἱ ἄνθρωποι δὲν ἀγαπᾶσι τοσοῦτον κόπον· θέλουσιν ἴσως θαυμάσειν τὸ βάθος τοῦ συγγραφέως, ἀφοῦ εἰσχωρήσωσιν εἰς τὸν νοῦν αὐτοῦ, σπανίως ὅμως θέλουσιν ἔχειν τὴν κλίσιν νὰ ἐπαναλάβωσιν αὐτὸν ἐκ δευτέρου.

Ἡ σαφήνεια δὲν πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς ἁπλῶς ἀποφατική τις ἀρετὴ, ἡ ἐλαττώματος ἀπουσία, ἀλλ' ἔχει καί τινα ὑψηλοτέραν ἀξίαν, οὖσα βαθμός τις πραγματικοῦ κάλλους· διότι ἀρεσκόμεθα φυσικὰ, καὶ θεωροῦμεν ὡς ἄξιον ἐπαίνου τὸν συγγραφέα, ὅστις ἀπαλλάττει ἡμᾶς παντὸς κόπου εἰς τὸ ἐννοεῖν αὐτόν· ὅστις φέρει ἡμᾶς διὰ πάσης τῆς ὑποθέσεως ἄνευ τινὸς περιπλοκῆς ἢ συγχύσεως· καὶ οὗτινος τὸ ὕφος ῥέει πάντοτε ὡς ῥεῦμα διαυγὲς, ἔνθα ἡ ὕρασις ἡμῶν εἰσχωρεῖ μέχρι τοῦ πυθμένος. Ἡ σπουδὴ τῆς σαφηνείας ἀπαιτεῖ προσοχὴν πρῶτον εἰς τὰς λέξεις καὶ φράσεις, καὶ δεύτερον εἰς τὴν σύνθεσιν τῶν περιόδων. Ἐνταῦθα θέλομεν ὁμιλήσειν περὶ τοῦ πρώτου.

Εἰς τὰς λέξεις λοιπὸν καὶ φράσεις ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν σαφήνειαν τὰ τρία ταῦτα, καθαρότης, καταλληλία, καὶ ἀκρίβεια.

Καθαρότης καὶ καταλληλία λαμβάνονται συχνάκις ἀδιαφόρως· καὶ τωόντι ἔχουσι μεγάλην συγγένειαν· ὑπάρχει τις ὅμως διαφορά. Καθαρότης μὲν εἶναι νὰ μεταχειριζώμεθα λέξεις καὶ φράσεις ἰδιαζούσας εἰς τὴν γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν λαλοῦμεν, ἀλλ' οὐχὶ ξένας ἢ ἀπηρχαιωμένας, ἢ νέας ἄνευ ἀνάγκης, ἢ τῶν ὁποίων ἡ χρῆσις δὲν ἔχει τὸ προσῆκον κῦρος· καταλληλία δὲ, τὸ νὰ ἐκλέγωμεν τοιαύτας λέξεις, ὁποίας ἡ καλητέρα καὶ σταθερωτέρα χρῆσις καθιέρωσεν εἰς τὰς ἰδέας, τὰς ὁποίας θέλομεν νὰ παραστήσωμεν δι' αὐτῶν, καὶ συμφώνως μὲ τὴν χρῆσιν ταύτην νὰ ἐφαρμόζωμεν αὐτὰς ὀρθῶς καὶ εὐστόχως, φεύγοντες τοὺς χυδαϊσμοὺς, καὶ τὰς ταπεινὰς λέξεις καὶ φράσεις, αἵτινες δὲν ἤθελον παριστάνειν οὕτω καλῶς τὰς μεταδιδομένας ἡμῶν ἰδέας. Ἐνδέχεται νὰ ἦναι τὸ ὕφος τοῦ συγγραφέως καθαρὸν, τουτέστιν, Ἑλληνικὸν καθ' αὑτὸ, καὶ ἐλεύθερον παντὸς εἴδους γραμματικῶν σφαλμάτων, καὶ ὅμως νὰ πάσχῃ ἔλλειψιν καταλληλίας, διὰ τὴν κακὴν ἐκλογὴν τῶν λέξεων, ἐπειδὴ δὲν ἁρμόζουσιν εἰς τὸ προκείμενον, οὐδὲ παριστάνουσι πλήρη τὴν ἔννοιαν αὐτοῦ. Ἔλαβε μὲν πάσας τὰς λέξεις καὶ φράσεις αὐτοῦ ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἀλλ' ἡ ἐκλογὴ δὲν ἔγινεν εὐστόχως. Τὸ ὕφος λοιπὸν δύναται νὰ ἦναι καθαρὸν χωρὶς νὰ ἦναι καὶ κατάλληλον· ὅπου δὲ καὶ τὰ δύο, καθαρότης καὶ καταλληλία συνέλθωσιν, ὄχι μόνον σαφὲς καθιστῶσι τὸ ὕφος, ἀλλὰ καὶ εὐάρεστον. Ἄλλον δὲ ὁδηγὸν πρὸς τὴν καθαρότητα καὶ καταλληλίαν δὲν ἔχομεν, παρὰ τοὺς καλῶς γράφοντας καὶ λαλοῦντας τὴν γλῶσσαν.

Εἶπον ἀνωτέρω, ὅτι αἱ ἀπηρχαιωμέναι ἢ νέαι λέξεις ἀντιβαίνουσιν εἰς τὴν καθαρότητα τοῦ ὕφους· εὐκόλως ὅμως ἐννοεῖται, ὅτι πρέπει νὰ γίνωνται τούτου ἐξαιρέσεις τινές· διότι ἡ χρῆσις αὐτῶν ἐνίοτε δὲν φαίνεται ἄχαρις. Ἡ ποίησις ἔχει μὲν ἐλευθερίαν μεγαλητέραν

παρὰ τὸν πεζὸν λόγον εἰς τὸ ὀνοματοποιεῖν, ἢ τοὐλάχιστον εἰς τὸ συνθέτειν νέας λέξεις· πλὴν οὐδ' εἰς αὐτὴν δὲν πρέπει νὰ γίνεται ἀφειδῶς ἡ χρῆσις τῆς ἐλευθερίας ταύτης· εἰς τὸν πεζὸν ὅμως λόγον τοιαῦται καινοτομίαι ἤθελον εἶσθαι τολμηρότεραι, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῶν χειρότερον· διότι ἐκ τούτων κινδυνεύει τὸ ὕφος νὰ φανῇ ἐπιτετηδευμένον καὶ ὑπερήφανον. Ὅθεν μόλις συγχωρεῖται νὰ τολμῶνται ὑπὸ συγγραφέων, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ φήμη ἔδωκε δικτατορικήν τινα δύναμιν ἐπὶ τῆς γλώσσης. Πρέπει πάντοτε νὰ φεύγωμεν καὶ τὴν χρῆσιν τῶν ἀλλοτρίων καὶ ἐπιστημονικῶν λέξεων, ἐὰν ἀνάγκη τις δὲν ἀπαιτῇ αὐτάς.

Ἂς θεωρήσωμεν ἤδη τὴν ἀκρίβειαν τοῦ ὕφους, ἥτις, ἐπειδὴ εἶναι τὸ ἀξιολογώτερον μέρος τῆς σαφηνείας, ἀπαιτεῖ δικαίως καὶ ἑρμηνείαν πληρεστέραν, καὶ τοσοῦτον μᾶλλον, ὅσον ἡ ἔννοια αὐτῆς δὲν εἶναι ἴσως εὐκρινὴς εἰς πάντας.

Ἡ καθ' αὑτὸ λοιπὸν ἔννοια τῆς ἀκριβείας εἶναι νὰ ἀποτέμνωμεν πᾶν τὸ περιττόν, ὥστε ὁ λόγος νὰ μὴν ἔχῃ οὐδὲν οὔτε πλειότερον, οὔτε ὀλιγώτερον τοῦ ἀναγκαίου εἰς παράστασιν τῆς ἰδέας ἡμῶν. Παρατηρητέον δέ, ὅτι πολλάκις εἶναι δύσκολον νὰ χωρίσωμεν τὰς ἀρετὰς τοῦ ὕφους ἀπὸ τῶν τῆς διανοίας· καὶ τοῦτο συμβαίνει ἐνταῦθα· διότι, διὰ νὰ γράφῃ τις μετὰ ἀκριβείας, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀρετὴ καθ' αὑτὸ τοῦ ὕφους, πρέπει νὰ ἔχῃ καὶ εἰς τὸν τρόπον τοῦ διανοεῖσθαι μεγάλην ἀκρίβειαν.

Αἱ λέξεις λοιπὸν τριχῶς ἐνδέχεται νὰ ἁμαρτάνωσιν· ἢ δὲν ἐκφράζουσι τὴν ἰδέαν τοῦ συγγραφέως, ἢ ἐκφράζουσι μὲν αὐτήν, ἀλλ' οὐχὶ πλήρη καὶ τελείαν, ἢ, τελευταῖον, ἔχουσι καί τι πλεονάζον. Εἰς πάντα ταῦτα τὰ ἁμαρτήματα ἀντίκειται ἡ ἀκρίβεια, μάλιστα δὲ εἰς τὸ τελευταῖον. Ἐὰν ὁ συγγραφεὺς φυλάττῃ καταλληλίαν, ἐννοεῖται ὅτι εἶναι ἐλεύθερος τῶν δύο πρώτων ἁμαρτημάτων· ὅτι αἱ λέξεις, τὰς ὁποίας μεταχειρίζεται, ἐκφράζουσι πλήρη τὴν ἰδέαν αὐτοῦ· ἀλλὰ τὸ ἀκριβὲς εἶναι νὰ ἐκφράζωσι ταύτην μόνην, καὶ οὐδέν τι πλέον. Εἰς τὰς λέξεις τοῦ συγγράφοντος μετὰ ἀκριβείας δὲν παρεισάγεται οὐδεμία ξένη ἰδέα, οὐδεμία περιττὴ καὶ παράκαιρος, ἥτις, ἀναμιγνυμένη μὲ τὸ καθ' αὐτὸ προκείμενον, συγχέει καὶ ἐπισκοτίζει τὴν κατάληψιν αὐτοῦ. Διὸ ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃ αὐτὸς καθαρωτάτην γνῶσιν τοῦ πράγματος, τὸ ὁποῖον θέλει νὰ παραστήσῃ εἰς ἡμᾶς· νὰ κρατῇ αὐτὸ σταθερῶς πρὸ ὀφθαλμῶν, καὶ ποτὲ νὰ μὴ παρεκτρέπεται. Ὀλίγοι ὅμως συγγραφεῖς φθάνουσιν εἰς ταύτην τὴν τελειότητα.

Ἡ χρεία τῆς ἀκριβείας συμπεραίνεται ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, τὸ ὁποῖον δὲν δύναται νὰ βλέπῃ διὰ μιᾶς πολλὰ πράγματα καθαρῶς καὶ διακεκριμένως. Ἐὰν βιασθῇ νὰ δώσῃ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἰς δύο ἢ τρία ἐνταυτῷ, ἔχοντα μάλιστα ὁμοιότητά τινα πρὸς ἄλληλα, ἢ συνάφειαν, ἐμπερικλέκεται καὶ συγχέεται, μὴ δυνάμενον εὐθὺς νὰ διακρίνῃ ἐναργῶς κατὰ τί ὁμοιάζουσι, καὶ κατὰ τί διαφέρουσιν. Ἐὰν, φέρ' εἰπεῖν, παρουσιάσωσιν εἰς ἐμὲ ἵππον ἐπισεσαγμένον, τοῦ ὁποίου εἶναι χρεία νὰ συλλάβω διακεκριμένην ἰδέαν, θέλω ζητήσειν νὰ ἐκβάλωσι τὸ ἐπίσαγμα, καὶ νὰ στήσωσιν αὐτὸν μόνον ἐνώπιόν μου, διὰ νὰ μὴ περισπασθῇ ἡ προσοχή μου ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου ἀντικειμένου. Οὕτω καὶ περὶ τῶν λέξεων· ἐὰν, θέλων νὰ φανερώσῃς εἰς ἐμὲ τὴν ἔννοιάν σου, λέγῃς πλειότερα τοῦ δέοντος, καὶ προσθέτῃς ξένας περιστάσεις, καὶ ποικίλλων ἄνευ ἀνάγκης τὸν λόγον, μὲ ἀποπλανᾷς τοῦ προκειμένου, καὶ μὲ κάμνῃς ποτὲ μὲν νὰ βλέπω αὐτὸ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος, ποτὲ δὲ ἄλλο τι συνδεδεμένον μὲ ἐκεῖνο, μὲ βιάζεις οὕτω νὰ βλέπω ὁμοῦ διάφορα ἀντικείμενα, καὶ νὰ χάνω τὸ κύριον· ἐπιφορτίζεις μὲ τοσαῦτα ἐπιβλήματα καὶ χρώματα τὸ παριστανόμενον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ ἐκθέτεις ἐνώπιόν μου τοσαῦτα ἄλλα πράγματα κατά τι μὲν ὅμοια, κατά τι δὲ διαφέροντα, ὥστε συγχέομαι καὶ δὲν βλέπω οὐδὲν ἐκ τούτων μετ' εὐκρινείας.

Ἐκ τῆς περιττῆς χρήσεως τῶν λέξεων γεννᾶται τὸ ἀνειμένον ὕφος, ἀντίθετον τοῦ ἀκριβοῦς. Οἱ ἀδύνατοι συγγραφεῖς μεταχειρίζονται πληθὺν λέξεων, διὰ νὰ φανῶσιν, ὡς νομίζουσι, σαφέστεροι· πλὴν οὕτω δὲν κάμνουσιν ἄλλο, παρὰ νὰ συγχέωσι τοὺς ἀναγινώσκοντας. Συναισθάνονται, ὅτι στεροῦνται ἀκριβοῦς ἐκφράσεως, διὰ νὰ εἰσάξωσι τὴν ἔννοιαν αὐτῶν εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ ἀναγινώσκοντος· καὶ ἐπειδὴ αὐτοὶ τωόντι δὲν συνέλαβον ταύτην ἀκριβέστατα, μεταχειρίζονται, ὅπως δύνανται, λέξεις διαφόρους, διὰ νὰ ἀναπληρώσωσι, καθὼς στοχάζονται, τὴν ἔλλειψιν, καὶ νὰ σὲ φέρωσιν μικρόν τι πλησιέστερα εἰς τὴν ἰδέαν αὐτῶν. Πάντοτε περιστρέφονται, ποτὲ ὅμως δὲν ἐπιτυγχάνουσι. Παριστάνουσιν εἰκόνα διπλῆν· τοιαύτη ὅμως εἰκὼν δὲν δύναται νὰ ἦναι εὐκρινής. Ὅταν, φέρ εἰπεῖν, ὁ συγγραφεὺς ὁμιλῇ περὶ τῆς ἐν τῷ μάχεσθαι ἀνδρίας τοῦ ἥρωος αὐτοῦ, ἡ παράστασις εἶναι ἀκριβὴς, καὶ λαμβάνω πλήρη ἔννοιαν τῶν λεγομένων· ἀλλ' ἐὰν, ἀγαπῶν νὰ πολυπλασιάζῃ τὰς λέξεις, συνάψῃ εἰς τὴν αὐτὴν περίστασιν τὴν ἀνδρίαν μὲ τὴν καρτερίαν, ὁ νοῦς μου τότε ἀρχίζει νὰ ἀστατῇ. Θέλων νὰ παραστήσῃ εἰς ἐμὲ ἐντονώτερα τὴν αὐτὴν ἀρετὴν, λέγει δύο πράγματα ἀνθ' ἑνὸς, ἀνδρίαν, ἥτις ἀντέχει εἰς τοὺς κινδύνους, καὶ καρτερίαν, ἥτις ὑπομένει τοὺς κόπους· ἡ περίστασις τῆς ἐνεργείας ἑκατέρας τούτων εἶναι διάφορος. Παριστανομένων δὲ ἀμφοτέρων ὁμοῦ, ἐνῷ ἦτο χρεία μιᾶς μόνης, συγχέεται ὁ νοῦς, καὶ δὲν συλλαμβάνει ἀκριβῆ ἔννοιαν τοῦ προκειμένου.

Ἐκ τῶν εἰρημένων λοιπὸν φαίνεται, ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἐνδέχεται κατὰ μὲν τὰ ἄλλα νὰ ἦναι σαφής, ἐλλιπὴς δὲ κατὰ τὴν ἀκρίβειαν. Ἐὰν μεταχειρίζεται καταλλήλους λέξεις καὶ τάξιν, ἐὰν παριστάνῃ οὕτω καθαρῶς τὰς ἰδέας αὐτοῦ, ὡς αὐτὸς συλλαμβάνει αὐτὰς, μέχρι τούτου εἶναι σαφής. Ἐὰν ὅμως αἱ ἰδέαι δὲν ἦναι πολλὰ καθαραὶ εἰς τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, ἀλλὰ συγκεχυμέναι καὶ γενικαὶ, τότε δὲν δύναται νὰ ἐκφράζῃ αὐτὰς μετ' ἀκριβείας. Πρέπει ὅμως νὰ σημειώσωμεν, ὅτι ὑπάρχουσι καὶ πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἀπαιτοῦσιν ἐξίσου τὴν ἀκρίβειαν, ἀλλ' ἀρκεῖ νὰ ἔχωμεν γενικήν τινα ἔννοιαν αὐτῶν. Ἡ ὑπόθεσις πρὸς τούτοις ἐνδέχεται νὰ ἦναι γνωστὴ καὶ συνήθης, ὥστε νὰ μὴ κινδυνεύωμεν νὰ ἐννοήσωμεν ἡμαρτημένως τὸν συγγραφέα, ἂν καὶ πᾶσα λέξις αὐτοῦ δὲν ἔχῃ τοσαύτην ἀκρίβειαν.—ΒΛΑΙΡΟΣ.

ΝΙΦΕΤΟΙ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΝΔΕΩΝ.

Ἐπὶ τῶν Ἄνδεων ὑπάρχουσι κατεσκευασμέναι πολλαὶ πλίνθιναι καλύβαι, ὡς καταφύγια τῶν ὁδοιπόρων ἀπὸ τοὺς ἐκεῖ γινομένους τρομεροὺς νιφετούς.

Αἱ μετὰ χιόνος ἀνεμοζάλαι αὗται,—λέγει Ἄγγλος περιηγητής,—εἶναι τόσον σφοδραὶ, ὥστε οὐδὲν ἔμψυχον ἀπ' αὐτὰς διασώζεται· χωρίς τινος προηγουμένης εἰδήσεως, πάντῃ αἰφνιδίως, βλέπεται ἡ χιὼν κατερχομένη ἀπὸ τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων ἐν θυέλλῃ ἀνέμου· ἑκατοντάδες ἀνθρώπων ἀπωλέσθησαν εἰς τὰς θυέλλας ταύτας· διάφοροι εἶχον λιμοκτονηθῆν εἰς τὴν καλύβην, ἐν ᾗ ἐστάθημεν πρὸς ἀνάπαυσιν· καὶ πρὸ δύο μόνον ἐτῶν, ὁ χειμὼν αἴφνης ἐμβάς, καὶ οἱ νιφετοὶ ἀρχίσαντες, κατεδίωξαν εἰς τὴν καλύβην ταύτην δέκα ἀθλίους ὁδοιπόρους. Ἀφοῦ δὲ κατέπαυσεν ἡ σφοδρότης τῶν πρώτων νιφετῶν, ἐλθὼν ὁ ταχυδρόμος, εὑρῆκεν ἐξ ἀπὸ τοὺς δέκα κειμένους νεκροὺς εἰς τὴν καλύβην, καὶ τοὺς λοιποὺς τέσσαρας μόλις πνέοντας. Εἶχον καταφάγειν τὰς ἡμιόνους καὶ τὸν κύνα των· ἦσαν δὲ τώρα ἔμπροσθεν ἡμῶν τὰ ὀστᾶ τῶν ζώων τούτων.

Αἱ καλύβαι αὗται οἰκοδομήθηταν ὅλαι κατὰ τὸ αὐτὸ σχέδιον, καὶ μὲ τρόπον καταλληλότατον εἰς τὸ σκοπούμενον. Εἶναι ἀπὸ πλίνθον καὶ λάσπην, στερεόκτιστοι, δέκα ἢ δώδεκα πόδας ὑψηλαὶ, μὲ πλινθίνην κλίμακα ἔξωθεν. Τὸ δωμάτιον, ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὂν τοῦ θεμελίου τούτου, ὥστε νὰ ὑψοῦται ὑπεράνω τῆς χιόνος, εἶναι περίπου δώδεκα τετραγωνικῶν ποδῶν· οἱ τοῖχοι εἶναι παχύτατοι, μὲ δύο ἢ τρία θυρίδια ὡς ἐξ τετραγωνικῶν δακτύλων· ἡ δὲ στέγη καμαρωτὴ, καὶ τὸ ἔδαφος ἐκ πλίνθου.

Οἰκοδόμημα τόσον μικρὸν, καὶ τόσον ὀγκώδους κατασκευῆς, ἐξ ἀνάγκης ὁμοιάζει φυλακήν· ἐνῷ δέ τις στέκεται εἰς τὴν θύραν, ἡ περὶξ σκηνὴ τοῦ αὐξάνει ἔτι μᾶλλον τὴν μελαγχολίαν, καὶ δὲν ἐμπορεῖ νὰ μὴ συλλογίζεται πόσον ὀδυνηρὸν θέαμα ἦτον εἰς τοὺς δυστυχεῖς ἐκείνους βλέποντας τὴν χιόνα βαθυνομένην ἡμέραν ἐξ ἡμέρας, καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ νὰ διαφύγωσιν ἐλαττουμένην, ἐωσοῦ ἡ δίοδος ἐφράχθη παντάπασι, καὶ ἡ ἀπελπισία τοὺς ἐκυρίευσεν. Ἔκαυσαν δὲ οὐ μόνον τὴν ἐν τῷ δωματίῳ τράπεζαν, ἀλλὰ καὶ τὴν θύραν ἥτις ἐσκέπαζεν αὐτοὺς ἀπὸ τὰ στοιχεῖα, καὶ τὸ μέγα ξύλινον ἀνώφλιον, ἡ ἀφαίρεσις τοῦ ὁποίου ἀφῆκε τὸν τοῖχον κρεμάμενον, καὶ κατὰ στιγμὴν θάνατον ἐπαπειλοῦντα. Τοῦτο φανερὸν ὅτι ἔκαμαν μὲ μόνα τὰ μαχαίριά των, καὶ πρέπει νὰ ἦτον ἔργον πολλῶν ἡμερῶν.

Ἄλλο θλιβερὸν μαρτύριον τῆς ἀπελπισίας καὶ φρίκης τὴν ὁποίαν ἐδοκίμασαν ἦτον ἡ κατάστασις τῶν τοίχων. Εἰς ὅλα τὰ μέρη, ὅπου περιηγηταὶ συχνάζουσιν, εὑρῆκα πάντοτε γεγραμμένα τὰ ὀνόματα καὶ τὴν ἱστορίαν τινῶν ἀπὸ τοὺς πρὸ ἐμοῦ αὐτὰ ἐπισκεφθέντας· ἀλλ' εἰς τὰς ἐπὶ τῶν Ἄνδεων καλύβας ταύτας οὔτε ὄνομα οὔτε λέξιν εἶδον ἐπὶ τῶν τοίχων. Οἱ ἐν αὐταῖς ἀποθανόντες ἦσαν παραπολὺ προσηλωμένοι εἰς τὰ ἰδιά των πάθη· τὸ φρικῶδες τῆς θέσεως αὐτῶν ἦτον ἀπερίγραπτον· ὅθεν οἱ τοῖχοι οὗτοι μένουσι μνημεῖα σιωπηλὰ παρελθούσης ἀθλιότητος.

Ο ΙΧΝΕΥΜΩΝ ΤΗΣ ΙΝΔΙΑΣ.

Ο ΙΧΝΕΥΜΩΝ τῆς Ἰνδίας εἶναι μικρὸν ζῶον, ἀλλὰ χρησιμώτατον διὰ τὴν ἄσπονδον αὐτοῦ ἔχθραν κατὰ τῶν ὄφεων, οἵτινες, ἂν δὲν ἐξωλοθρεύοντο ὑπ' αὐτοῦ, ἤθελον καθιστάνειν ἐπικίνδυνον πᾶν βῆμα τοῦ ὁδοιπόρου. Τὰ δείγματα τῆς θυμοσοφίας, ὅσα παρετήρησα εἰς τὸ ζωΐδιον τοῦτο, εἶναι τῳόντι ἐκπληκτικὰ, καὶ παρέχουσιν ἐξαίρετον παράδειγμα τῆς καταλληλίας τῶν δυνάμεων ἑκάστου ζώου εἰς τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς σφαίρας θέσιν. Ὅταν ὁ ἰχνεύμων ἴδῃ ὄφιν, ἀκόμη καὶ τὸν μεγαλήτερον, ὁρμᾷ πάραυτα καὶ πιάνει αὐτὸν ἀπὸ τὸν λάρυγγα, φθάνει μόνον νὰ εὑρίσκεται εἰς ἀνοικτὸν μέρος, ὅπου νὰ ἐμπορῇ νὰ δράμῃ εἰς ἰδιαίτερόν τι χόρτον, τὸ ὁποῖον αὐτὸς ἐνστιγματικῶς γνωρίζει ὅτι εἶναι ἀντίδοτον εἰς τὸ δηλητήριον φάρμακον τῶν ὄφεων. Παρευρέθην εἰς πείραμα γενόμενον εἰς τὴν πόλιν τῆς Ἁπροβάνης Κόλομβον, πρὸς ἐξακρίβωσιν τῆς ἀληθείας τούτου. Ὁ ἰχνεύμων, ἐπίτηδες προμηθευθεὶς, εἶδε τὸν ὄφιν κατὰ πρῶτον εἰς κεκλεισμένον δωμάτιον. Ἐνταῦθα ὅμως δὲν ἔδειξε κάμμίαν κλίσιν νὰ προσβάλῃ τὸν ἐχθρόν του, ἀλλ' ἔτρεχε πάριξ τοῦ δωματίου, ζητῶν τρύπαν ἢ ἀναιγμα δι' οὗ νὰ ἐκφύγῃ. Ἀποτυχὼν, ἐπέστρεψε ταχέως εἰς τὸν κύριόν του, καὶ ἐμβὸς εἰς τὸν κόλπον αὐτοῦ, δὲν ἤθελε κατ' οὐδένα τρόπον νὰ ἐξέλθῃ πλέον. Φερθεὶς ὅμως ἔξω τοῦ οἴκου, καὶ τεθεὶς πλησίον τοῦ ὄφεως εἰς ἀνεωγμένον τόπον, ὥρμησε πάραυτα ἐναντίον του, καὶ ταχέως τὸν ἐθανάτωσεν. Ἔπειτα ἔγινεν αἴφνης ἄφαντος δι' ὀλίγα λεπτὰ, καὶ πάλιν ἐπέστρεψεν ἀφοῦ εὑρῆκε τὸ χόρτον, καὶ ἔφαγεν ἀπ' αὐτό. Τὸ χρήσιμον τοῦτο ἔνστιγμα ὡθεῖ τὸ ζῶον νὰ προστρέχῃ εἰς τὸ βότανον ὁπότε καὶ ἂν ἤθελε συμπλακῆν μὲ ὄφιν, εἴτε φαρμακερὸν εἴτε ὄχι. Εἰς τὸ πείραμα τοῦτο μετεχειρίσθημεν ἕνα τοῦ ἀβλαβοῦς εἴδους, ἐπ' αὐτῷ τούτῳ προμηθευθέντα.

ΗΚΟΥΣΑ παρά τινος θεολόγου, ὅτι ὁ Θεὸς ἔχει δύο κατοικίας, τὴν μὲν εἰς τοὺς οὐρανοὺς, τὴν δὲ εἰς τὴν πραεῖαν καὶ εὐγνώμονα ψυχήν. Ἔσο ἢ τίμιος πλούσιος, ἢ εὐχαριστημένος πτωχός· ἀλλὰ πρὸ πάντων φρόντισε νὰ ἦναι τὰ πλούτη σου δικαίως ἀποκτημένα· καθότι ἀλλέως, οὐδὲν ἀξίζουσι.

Ο ΕΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ ΛΟΙΜΟΣ.

Εἰς τὸν πρῶτον Τόμον τῆς Ἀποθήκης, Σελ. 158, κατεχωρήσαμεν τὴν περιγραφὴν τοῦ ἐν Ἀθήναις συμβάντος λοιμοῦ κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. Ἐνταῦθα, ἐπαναλαμβάνομεν τὸ μέρος ἐκεῖνο, ἐν ᾧ διηγεῖται ὁ Θουκυδίδης τὴν εἰς τὰ ἤθη ἐπιῤῥοὴν αὐτοῦ, ἥτις, ἀντίθετος οὖσα εἰς τὴν ἐπιῤῥοὴν ὁμοίας ἐν Ἀλεξανδρείᾳ νόσου, μᾶς δεικνύει σαφέστατα πόσον σωτηριωθῶς ἐπενεργεῖ ὁ Χριστιανισμὸς εἰς τοὺς χαρακτῆρας τῶν ἀνθρώπων. Ἡ δευτέρα τῶν δύο παραστάσεων, ὅπου τόσον εὐγενῶς εἰκονίζεται ἡ τοῦ θανάτου περιφρόνησις, ἴσως κριθῇ παρά τινων ὡς ὑπερβολὴν δεικνύουσα· ἀλλὰ πρέπει νὰ στοχασθῶμεν, ἐὰν, εἰς οἱανδήποτε κατάστασιν τοῦ ἀνθρώπου, δύναταί ποτε νὰ ὑπάρξῃ καὶ ἡ ὑψηλοτέρα ἀρετὴ χωρὶς χρωματισμόν τινα τῆς ἀνθρωπίνου ἀδυναμίας.

Ὁ Θουκυδίδης περιγράφει τὴν παντελῆ ἀθυμίαν καὶ ἀπελπισίαν τῶν ὅσοι ἠσθάνοντο ἑαυτοὺς προσβεβλημένους· οὐδὲ ζητοῦντες κἂν ν' ἀνθέξωσιν εἰς τὸ πάθος, ἀφίνοντο ἀπολύτως εἰς τὴν ἐξουσίαν του. Οἱ πλειότεροι, ἐκ φόβου, δὲν ἐπεσκέπτοντο τοὺς ἀσθενεῖς, οἵτινες κατὰ συνέπειαν ἀπέθνησκον ἔρημοι καὶ ἀθεράπευτοι, καὶ τοιουτοτρόπως πολλαὶ οἰκίαι διόλου ἐξεκληρίσθησαν. Εἴς τινα μέρη τὰ πτώματα ἔκειντο ἐξηπλωμένα ἐπ' ἀλλήλων, καὶ εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ περὶ τὰς πηγάς, ὅπου ἡ σφοδροτάτη δίψα εἶχε βιάσειν αὐτοὺς νὰ καταφύγωσι. Καὶ οἱ ναοὶ αὐτοὶ ἔγεμον ἀπὸ τοὺς νεκροὺς τῶν ἐκεῖ ἐκπνεόντων· διότι οἱ ἄνθρωποι ἐπίσης παρημέλουν ἱερὰ καὶ κοινωνικὰ καθήκοντα, καὶ διόλου κατεπάτουν τὰ ἔθιμα τῆς κοσμίου ταφῆς. Ὁ λοιμὸς οὗτος προσέτι ἐπέφερε τὴν πλέον ἀχαλίνωτον ἀκολασίαν· καθότι βλέποντες οἱ ἄνθρωποι τοὺς πλουσίους ἐξαίφνης ἀπολλυομένους, καὶ τοὺς πρότερον μηδὲν ἔχοντας ἀμέσως κληρονομοῦντας τὴν περιουσίαν αὐτῶν, ἤρχισαν νὰ ζῶσι μόνον ὥστε νὰ χαίρωνται τὸ παρόν· βαρυτάτην δὲ κατάκρισιν εἰς τὰς κεφαλὰς αὐτῶν βλέποντες ἐπικρεμαμένην, ἐνόμιζον φρονήσεως ἔργον νὰ ἁρπάζωσι, πρὶν αὐτὴ ἐπιπέσῃ, τινὰς τῶν τοῦ κόσμου ἡδονῶν· οὐδεὶς δὲ φόβος θεῶν, ἢ σέβας νόμων ἀνθρωπίνων, περιώριζε τὴν ἀκολασίαν των. Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Θουκυδίδης περὶ τοῦ ἐν Ἀθήναις λοιμοῦ· ὁ δ' Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος Διονύσιος περιγράφει πάντη διαφόρως τὸν τὴν πόλιν ἐκείνην μαστίσαντα λοιμὸν τὴν τρίτην ἑκατονταετηρίδα.

Εἰπὼν ὅτι οἶκος δὲν εὑρίσκετο χωρὶς ἕνα νεκρὸν, προσθέτει, "Εἴθε νὰ ἠδυνάμην νὰ εἴπω ὅτι ΕΙΣ μόνον νεκρὸς εὑρίσκεται εἰς πάντα οἶκον· ἀλλ' ἡ πόλις γέμει ὀδυρμοῦ διὰ τὸ πλῆθος τῶν πτωμάτων, καὶ τῶν καθ' ἡμέραν ἀποθνησκόντων." Μ' ὅλον τοῦτο, ἐφρόνουν ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ θεωρῶσιν ὡς συμφορὰν τὸ γινόμενον, ἀλλ' ὡς ἄσκησιν καὶ δοκιμασίαν, ὁμοίαν τῆς ἐκ τῶν πολέμων καὶ διωγμῶν, τοὺς ὁποίους πρὸ μικροῦ εἶχον ὑποφέρειν. Προβαίνων δὲ λέγει, "Οἱ πλεῖστοι τῶν ἀδελφῶν, διὰ τὴν μεγάλην ἀγάπην καὶ ἀδελφικὴν ὁμόνοιαν, ἑαυτῶν μὴ φειδόμενοι, προσεκολλῶντο εἰς ἀλλήλους, ἐπεσκέπτοντο ἀόκνως τοὺς ἀσθενεῖς, καὶ ὑπηρέτουν αὐτοὺς ἐπιμελῶς, ἐν Χριστῷ διακονοῦντες, καὶ ἀσμένως συναποθνήσκοντες. Οὕτω πως ἀπῆλθον τῆς ζωῆς οἱ καλήτεροι τῶν ἀδελφῶν μας· ἐξ ὧν οἱ μὲν ἦσαν πρεσβύτεροι, οἱ δὲ διάκονοι, οἱ δὲ λαϊκοί, μέγιστον ἀπολαύοντες σέβας· ὥστε τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ θανάτου, διὰ τὴν μεγάλην εὐσέβειαν καὶ τὴν δύναμιν τῆς πίστεως, φαίνεται ὅτι κατ' οὐδὲν διαφέρει τοῦ μαρτυρίου. Περικλέον, ἐλάμβανον τὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτῶν, ἐσπόγγιζον τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἔκλειον τὰ στόματά των, ἔφερον αὐτοὺς ἐπὶ τῶν ὤμων, ἠσπάζοντο, ἔνιπτον, καὶ περιετύλιττον αὐτοὺς εἰς σάβανα· μετ' ὀλίγον δὲ οἱ αὐτοὶ οὗτοι ἐλάμβανον τὰς ἰδίας φιλανθρώπους περιποιήσεις παρ' ἄλλων· καθότι οἱ ζῶντες ἀδιακόπως ἠκολούθουν τὰ βήματα τῶν τεθνηκότων.

"Ἀλλὰ μεταξὺ τῶν εἰδωλολατρῶν (εἰς τὴν αὐτὴν πόλιν) τὸ ἐναντίον συνέβαινεν. Ἐδίωκον τοὺς ἀσθενεῖς ἀπὸ τοὺς οἴκους αὐτῶν, εὐθὺς ὅτε παρετηροῦντο τὰ πρῶτα συμπτώματα τῆς ἀσθενείας· ἀπέφευγον τοὺς φιλτάτους συγγενεῖς των· ἐξέβαλλον τοὺς νοσοῦντας, ἡμιθανεῖς, εἰς τὰς ὁδούς· ἔῤῥιπτον τοὺς νεκροὺς ἀτάφους εἰς τοὺς κύνας· εἰς μάτην προσπαθοῦντες διὰ τούτων ἁπάντων νὰ μὴ συμμεθέξωσι τῆς θραύσεως, ἥτις ἀνηλεῶς ἐμάστιζε τὴν πόλιν."

Αν ἕκαστον ἄτομον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἔπαυε τοῦ ἔχειν ἰδιάζοντα φωνῆς τόνον, καὶ ἂν τὸ χειρόγραφον ὅλων τῶν ἀνθρώπων ἐγίνετο ὁμοιοειδὲς, πολλὴ ἀπάτη καὶ σύγχυσις ἤθελον προέλθειν ἐκ τούτου εἰς τὰς οἰκιακὰς, πολιτικὰς, καὶ ἐμπορικὰς σχέσεις τοῦ κόσμου. Ἀλλ' ὁ πάνσοφος καὶ ἀγαθοποιὸς Πλάστης ἐμπόδισεν ὅλα τὰ δεινὰ καὶ τὰς δυσκολίας ταύτας, ποικιλίαν ἐντυπώσας ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ ἐφ' ὅλων τῶν ἔργων του. Ἐκ τῶν χαρακτήρων τοῦ προσώπου διακρίνεται πᾶς ἄνθρωπος εἰς τὸ φῶς· ἐκ δὲ τῶν τόνων τῆς φωνῆς ἀναγνωρίζεται εἰς τὸ σκότος, ἢ ὁπόταν ἀδιαχώρητον ἔμφραγμα χωρίζῃ αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὁμοίων του· τὸ δὲ χειρόγραφον μαρτυρεῖ τὴν ὕπαρξιν αὐτοῦ καὶ ἀτομικότητα, ὁπόταν ἠπειροι καὶ ὠκεανοὶ μεσολαβῶσι μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν συγγενῶν του, ὡς καὶ τὰ φρονήματα καὶ τοὺς σκοποὺς αὐτοῦ εἰς μελλούσας γενεὰς μετὰ παρέλευσιν πολλῶν αἰώνων.

Αν ἐκτιμῶμεν ἅπαντα κατὰ τὴν ἀλήθειαν ἀξίαν ἑνὸς ἑκάστου. Ὀλίγα εἶναι ὅσα πολὺ συντείνουσιν εἰς τὴν εὐδαιμονίαν, καὶ διὰ τοῦτο ὀλίγα τὰ θερμῶς ἐπιθυμητέα. Ὁ ἐπιβλέπων εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ τὸν θόρυβον τοῦ κόσμου μὲ πνεῦμα φιλοσοφικὸν, ὡς ἐθεώρησεν ὁ Σωκράτης τὴν ἐν Ἀθήναις πανήγυριν, θέλει ἐπὶ τέλους ἀποστρέψειν τοὺς ὀφθαλμούς, ἐκφωνῶν, ὡς ἐκεῖνος, "Πόσα ὑπάρχουν ἐνταῦθα, εἰς ἐμὲ ἄχρηστα!"

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΣΙΦΩΝΩΝ.

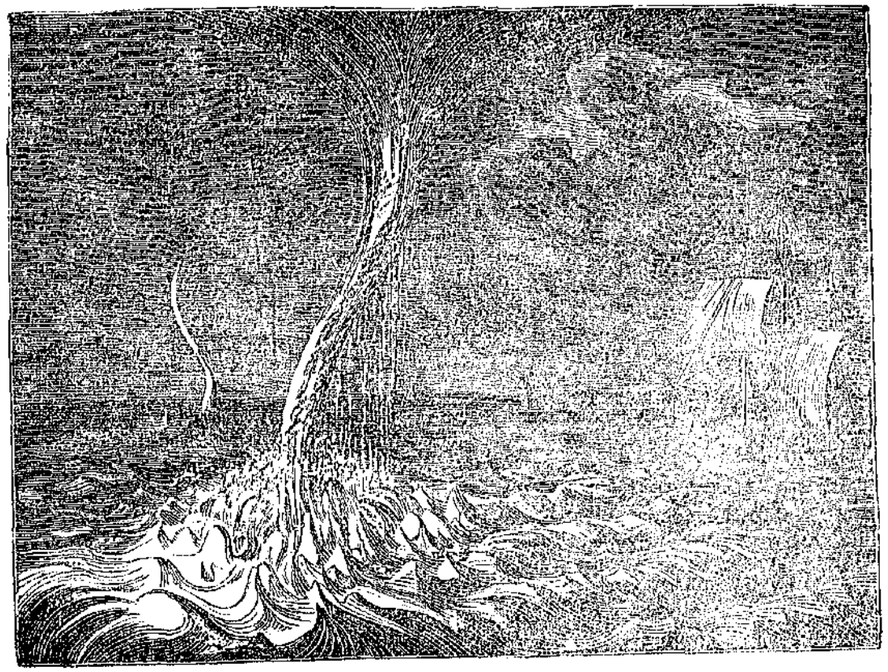

Σίφων εἰς τὸ Πέλαγος.

Και ἀλλαχοῦ (σελ. 16 τοῦ παρόντος τόμου) ὡμιλήσαμεν περὶ Σιφώνων· ἐνταῦθα, καταχωροῦντες τὴν προτεταγμένην εἰκονογραφίαν, ἐπισυνάπτομεν καὶ τινας περαιτέρω ἐξηγήσεις καὶ παραδείγματα, ἐρανιζόμενοι αὐτὰ ἐκ τῆς Πειραματικῆς Φυσικῆς τοῦ Κυρίου Ἐμ. Ψύχα.

Οἱ σίφωνες ὡς πρὸς τὰ ἀποτελέσματα εἶναι ἓν τῶν παραδοξοτέρων μετεωρολογικῶν φαινομένων, ὡς δὲ πρὸς τὰς αἰτίας ἓν τῶν ἀκαταληπτοτέρων. Κἀμμία ὑπόθεσις ἀφ' ὅσας ἐπενόησαν μέχρι τοῦδε δὲν ἐξηγεῖ τὸ φαινόμενον ἀρκούντως. Οἱ μὲν ἀπέδωκαν αὐτοὺς εἰς ἐκρήξεις ὑπογείων ἀτμῶν ἢ ὑποθαλασσίων ἠφαιστίων· πλὴν ἡ ὑπόθεσις αὕτη ἐξηγεῖ μὲν ἴσως τοὺς ἀναβαίνοντας, οὐχὶ δὲ καὶ τοὺς καταβαίνοντας, καὶ πολὺ ὀλιγώτερον τὰς κινήσεις τῆς μεταθέσεως καὶ τῆς περιστροφῆς, εἰς τὰς ὁποίας ὑπόκεινται. Οἱ δὲ ἀποδίδουσι τὸ φαινόμενον εἰς τὸν ἠλεκτρισμόν· ἀλλ' ἐὰν ὁ ἠλεκτρισμὸς ἦτον ἡ αἰτία, τότε ἤθελε συμβαίνειν ἠλεκτρικὴ ἐκκένωσις εἰς τὴν ἐπαφὴν τῶν δύο κώνων, καὶ συνάμα ἤθελε διαλύεσθαι ὁ σίφων, ἐνῷ αὐτὸς ἐνίοτε διαρκεῖ πολλὰς ὥρας. Τρίτη καὶ τελευταία γνώμη, ἥτις ἐξηγεῖ τὰ περισσότερα φαινόμενα τῶν σιφώνων, καὶ τὴν ὁποίαν γενικῶς παραδέχονται, εἶναι αὕτη,—ὅτι ὁ σίφων προέρχεται ἐκ τῆς συγκρούσεως ἀντικειμένων ἀνέμων, ὅθεν προξενεῖται κίνησις ἑλικοειδὴς, διὰ τῆς ὁποίας τὰ μεταξὺ ὕδατα καὶ νέφη, συμπυκνούμενα εἰς κωνοειδὲς σχῆμα, περιστρέφονται· ἐὰν δὲ ἡ περιστροφὴ αὕτη ἦναι ταχεῖα, ἡ κεντρόφυξ δύναμις ἀπομακρύνει τὰ μόρια τοῦ ἄξονος τῆς περιστροφῆς, καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν σχηματίζει κενὸν, πρὸς τὸ ὁποῖον εἰσρέουσιν ὁ ἀὴρ καὶ τὰ ὕδατα. Οὕτως ἐξηγεῖται καὶ ἡ ἄφθονος ποσότης τῆς χαλάζης, τοῦ ὕδατος, καὶ λοιπῶν, τὰ ὁποῖα οἱ σίφωνες ἐκπέμπουσι περὶ αὐτούς. Ἡ θεωρία αὕτη ἐξηγεῖ ἐπίσης τὴν διαφάνειαν, τὸ σχῆμα, τὴν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ταχεῖαν κίνησιν καὶ τὸν κρότον τῶν σιφώνων. Ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν δι' αὐτῆς τοὺς σχηματιζομένους σίφωνας ἐν καιρῷ νηνεμίας, τοὺς ὁποίους περιγράφουσι πολλοὶ παρατηρηταί. Τὸ 1741, ἐν καιρῷ νηνεμίας, παρετηρήθη σίφων ἐπὶ τῆς λίμνης τῆς Γενεύης, ὅστις δὲν ἔφερε κατὰ τὴν διάλυσίν του οὔτε ἄνεμον, οὔτε βροχήν· ἄλλος, παρατηρηθεὶς κατὰ τὸ ἐξῆς ἔτος ἐπὶ τῆς αὐτῆς λίμνης, ἐπαρουσίασε σχεδὸν τὰς αὐτὰς τοῦ πρώτου περιστάσεις.

Διὰ νὰ δώσωμεν ἰδέαν τινὰ τῶν καταστρεπτικῶν ἀποτελεσμάτων τῶν σιφώνων, ἀναφέρομεν τοὺς ἐξῆς ὀλίγους.

Τὴν ἕκτην Σεπτεμβρίου, 1814, ὁ πλοίαρχος Ναπιὲρ παρετήρησεν εἰς τὴν θάλασσαν σίφωνα εἰς μικρὰν τοῦ πλοίου ἀπόστασιν. Καθ' ἣν στιγμὴν ἐφάνη, εἶχε σχῆμα κυλινδρικὸν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου τὸ ὕδωρ ὑψώθη ταχέως· πλησιάσας δὲ πρὸς τὸ πλοῖον, ἔμεινε σχεδὸν ἀκίνητος δι' ὀλίγας στιγμάς· περὶ τὴν βάσιν ἡ θάλασσα ἐφαίνετο εἰς ἀναβρασμὸν, καὶ ἐσχημάτιζεν ἀφρούς· μεγίστη δὲ ποσότης ὕδατος ὑψοῦτο μέχρι τῶν νεφῶν, καὶ ἠκούετο συριγμός. Ὁ σίφων εἶχε ταχεῖαν ἑλικοειδῆ κίνησιν, καὶ ἐκυρτοῦτο ποτὲ μὲν κατὰ μίαν, ποτὲ δὲ κατ' ἄλλην διεύθυνσιν, κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῶν μεταβλητῶν ἀνέμων, οἵτινες ἔπνευσαν τότε διαδοχικῶς εἰς ὀλίγας στιγμὰς ἀπὸ τὰ διάφορα μέρη τοῦ ὁρίζοντος. Ὁ σίφων κινηθεὶς διευθύνθη πρὸς ἄρκτον κατ' ἀντίθετον διεύθυνσιν τοῦ πνέοντος τότε ἀνέμου. Ἐπειδὴ δὲ ἤρχετο κατ' εὐθεῖαν ἐπὶ τοῦ πλοίου, διέταξεν ὁ πλοίαρχος νὰ κανονοβολήσωσιν ἐπὶ τοῦ μετεώρου, τὸ ὁποῖον, καὶ διαπερασθὲν ὑπὸ τῆς σφαίρας κατὰ τὸ ἓν τρίτον τοῦ ὁλικοῦ ὕψους αὐτοῦ, διεσχίσθη ὁριζοντίως εἰς δύο μέρη, ἐξ ὧν ἕκαστον ἐκυμαίνετο ἔνθεν κἀκεῖθεν, ταραττόμενον ἀλληλοδιαδόχως ὑπὸ ἐναντίων ἀνέμων. Τὰ δύο ταῦτα μέρη, ἑνωθέντα μετὰ παρέλευσιν ἑνὸς λεπτοῦ, ταχέως ἐξηφανίσθησαν, καὶ ἔπεσε τότε ἐκ τοῦ προκύψαντος ἀπεράντου νέφους χείμαρρος βροχῆς.

Πολλοὶ σίφωνες, περιγραφέντες ὑπὸ τοῦ Κ. Μαξουέλλου, ἤρχισαν ἀπὸ νέφη, τῶν ὁποίων ἡ ἐπιφάνεια κατέβη εἰς κωνοειδὲς σχῆμα πρὶν ἔτι ταραχθῶσι τὰ ὑποκάτω ὕδατα. Κατὰ τὸν παρατηρητὴν τοῦτον ἡ ἔναρξις τοῦ σίφωνος γίνεται ἀπὸ τὸ νέφος, μέρος τοῦ ὁποίου καταβαίνει καθέτως ἐπὶ τῆς θαλάσσης εἰς σχῆμα κώνου, ἔχοντος τὴν βάσιν του ἐπὶ τοῦ νέφους καὶ τὴν κορυφήν του πρὸς τὰ κάτω. Ἡ θάλασσα ἀναβράζει πολὺν καιρὸν πρὶν ἔτι φθάσῃ ἐπ' αὐτῆς ἡ κορυφὴ τοῦ κώνου. Ὁ ἀτμὸς δὲ, ὑψούμενος ἀπὸ τῆς θαλάσσης ὡς καπνὸς, ἀναβαίνει βαθμηδὸν, καὶ παριστᾷ τότε τὴν τρομακτικωτάτην θέαν τοῦ φαινομένου. Ὀλίγον πρὶν τῆς διαλύσεως τοῦ σιφωνος, παρατηροῦμεν μεταξὺ τῆς κορυφῆς τοῦ κώνου καὶ τῆς θαλάσσης σωλῆνα λεπτὸν καὶ διαφανῆ, ἐντὸς τοῦ ὁποίου διακρίνομεν εὐκρινῶς τὸ θαλάσσιον ὕδωρ ὑψούμενον, ὡς τὸν ἐντὸς τοῦ καπναγωγοῦ ἀναβαίνοντα καπνόν. Πολλοὶ ἄλλοι σίφωνες, περιγραφέντες ὑπ' ἄλλων παρατηρητῶν, παρουσιάζουσι σχεδὸν τὰ αὐτὰ περιστατικά.

Τὴν 8ην Ἰουλίου 1833, περὶ τὰς 8 πρὸ μεσημβρίας, παρετήρησαν πλησίον τῆς Νεαπόλεως θαλάσσιον σίφωνα, ὅστις, περιτρέξας ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ πλησίον τῶν παραλίων ἀκανόνιστον γραμμὴν, ἐπλησίασε μὲ ταχυνομένην κίνησιν εἰς τὴν γῆν, ὅπου διελύθη. Μεταξὺ τῶν πολλῶν περιστατικῶν, τὰ ὁποῖα συνώδευσαν αὐτὸ τὸ μετέωρον, ἀναφέρεται καὶ τὸ ἑξῆς γελοῖον. Τινὲς, πωλοῦντες πορτογάλλια εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς ἀγορᾶς, εἶδον μὲ ἔκπληξιν δύο μεγάλους κοφίνους πλήρεις νὰ γένωσιν ἀφαντοι ἐν ῥοπῇ, ἀλλ' ἡ ἔκπληξίς των ἦτο βέβαια πολὺ μικροτέρα ἀπὸ τὴν τῆς νέας, ἡ ὁποία εὑρισκομένη εἰς ὑψηλότατον δῶμα, καὶ βλέπουσα νὰ πίπτῃ ἐπάνω της βροχὴ πορτογαλλίων, ἐνόμισεν ἑαυτὴν ἄλλην μυθολογουμένην Δανάην.

Τὴν 22αν Ἰουλίου 1837 ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Βεβέης εἰς τὴν Ἐλβετίαν ἔμειναν ἔντρομοι ἀπὸ τὴν παρουσίαν γιγαντιαίας ὑδατώδους στήλης, ἐχούσης τὴν κορυφὴν ἐπὶ ὑψηλοτάτου νέφους καὶ τὴν βάσιν αὐτῆς ἐπὶ λίμνης, τῆς ὁποίας τὰ ὕδατα περιστρεφόμενα ἀνέβαινον εἰς μέγιστον ὕψος. Μετ' ὀλίγον ἡ στήλη αὕτη διευθύνθη ἀπὸ δυτικὸν ἄνεμον πρὸς τὸν ποταμὸν Veveyse, τοῦ ὁποίου ἠκολούθησε τὴν ῥοὴν ἀποῤῥοροῦσα ὅλα τὰ ὕδατα. Ἀκολούθως διευθύνθη πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀνέμου, καὶ μετεβλήθη εἰς παχύτατον καὶ τρομακτικὸν νέφος. Τὸ μετέωρον εἰς τὴν δίοδόν του ἐξερρίζωσεν ὑπερμέγεθες δένδρον, καὶ ἀνέτρεψεν ἄνθρωπον.

Ὁ Κ. Νοὺξ (Nux), κατοικήσας εἰς τὴν νῆσον Βουρβὼν πεσσαράκοντα ὁλόκληρα ἔτη, παρετήρησε μετ' ἐπιμελείας μέγαν ἀριθμὸν σιφώνων, τὴν περιγραφὴν τῶν ὁποίων ὁ Βυφφὼν κατεχώρησεν εἰς τὴν περὶ τῆς γῆς θεωρίαν (theorie de la terre). Ὅλοι οἱ σίφωνες, λέγει ὁ παρατηρητὴς, ἐπικάμπτονται καὶ ἔχουσι σχῆμα σιγμοειδὲς S, καὶ ἡ μὲν κορυφὴ των κεῖται ἐπὶ τοῦ νέφους, ἡ δὲ οὐρά των ἐπὶ τῆς θαλάσσης.

Ἱστορήσαμεν ἤδη ἀρκετὰ παραδείγματα σιφώνων διὰ νὰ δώσωμεν τέλος τοῦ προκειμένου τούτου σημειόνομεν περιπλέον ὅτι, ὡς ἀνεφέραμεν προηγουμένως, τὸ μετέωρον τοῦτο συμβαίνει μᾶλλον εἰς τοὺς θερμοὺς παρὰ εἰς τοὺς ψυχροὺς τόπους, καὶ ἐμφανίζεται μετὰ πολλὰς ἡμέρας νηνεμίαν. Πῶς δὲ ἡ ἰσχυροτάτη αὕτη δύναμις γεννᾶται ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀτμοσφαίρας, καὶ μάλιστα ἐν καιρῷ νηνεμίας, εἶναι ζήτημα, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ ἐπιστήμη δὲν ἠδυνήθη ἕως σήμερον νὰ δώσῃ κἀνένα λόγον ἀποχρῶντα.

Ἀπὸ τὴν εὐσέβειαν, πραότητα, καὶ μακροθυμίαν τοῦ γυναικείου φύλου πηγάζουν αἱ πλειότεραι τῶν κοσμουσῶν τὴν κοινωνίαν Χριστιανικῶν ἀρετῶν· καὶ ἀπὸ τὴν ἔμφυτον εἰς αὐτὰς τρυφερότητα καὶ συμπάθειαν προέρχεται τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ἀγαθοεργιῶν, αἵτινες παραμυθοῦσι τὸν βίον. Ἀπὸ τὰς θείας ταύτας ἀρετὰς γεννᾶται ἡ εὐαίσθητος νοσοκόμος, ἡ ἐν θλίψει ὡς ἄγγελος παρηγοροῦσα, ἡ φίλη τοῦ πάσχοντος πτωχοῦ, ἡ προστάτις τοῦ ἀβοηθήτου ὀρφανοῦ. Ἂς εὐγνωμονῶμεν εἰς τὸν ὑπέρτατον Δοτῆρα παντὸς ἀγαθοῦ ὅτι ὑπάρχουσι τοιαῦτα βάλσαμα τῶν ἀνθρωπίνων λυπῶν, σύζυγοι, μητέρες, ἀδελφαὶ, καὶ θυγατέρες· ἑκάστη δὲ τῶν ἀξιολόγων τούτων συγγενῶν ἃς δέχεται καὶ ἃς μεταχειρίζεται τὸ δῶρον τῆς τρυφερᾶς καὶ συμπαθοῦς καρδίας πρὸς τὴν τῶν ὁμοίων της ὠφέλειαν. Ἡ εὐαισθησία τὴν ἐδόθη ὡς κέντρον εἰς τὰ διάφορά της καθήκοντα, καὶ δὲν πρέπει νὰ δαπανᾶται ἐπὶ ἀχρήστων ἀντικειμένων μᾶλλον παρ' ὁ πλοῦτος, ὁ καιρὸς, ἢ τὰ προτερήματά της.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΕΜΠΤΟΥ ΤΟΜΟΥ.

ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΙΑΝΟΥΑΡ. 1842.] [ΑΡΙΘ. 61.

ΤΟ ΕΘΙΜΟΝ ΤΟΥ ΚΑΙΕΙΝ ΚΑΙ ΘΑΠΤΕΙΝ ΖΩΝΤΑΝΑΣ ΧΗΡΑΣ, ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΝΔΙΑΝ.

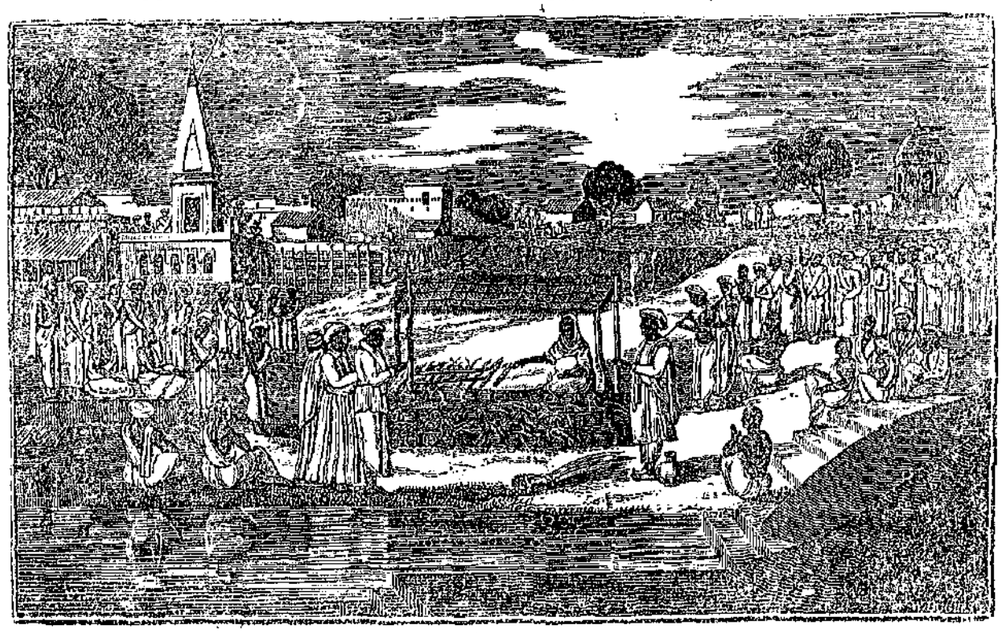

Ἑτοιμασία εἰς Πυρπόλησιν Χήρας.

Ὅτι ἐπεκράτει εἰς τὰς Ἰνδίας τὸ ἔθιμον τοῦ νὰ καίωνται χῆραι γυναῖκες μὲ τὰ νεκρὰ σώματα τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν, εἶναι γνωστὸν εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας. (Ἴδε Ἀποθ. Τόμ. Β'. Σελ. 145.) Μολονότι δὲ ἡ Βρετανικὴ ἀρχὴ ἀπηγόρευσε τὴν ἀπανθρωπίαν ταύτην, καὶ ὡς ἐπιτοπλεῖστον κατήργησεν αὐτὴν, δὲν εἶναι ὅμως ἀμφιβολία ὅτι ἐνεργεῖται ἀκόμη μέχρι τινὸς εἰς τὰ μέρη ὅπου ἡ ἐπιρροὴ αὐτῆς εἶναι ἀδύνατος, καὶ πολὺ μᾶλλον ὅπου εἶναι διόλου ἀνεπαίσθητος. Τὰς πλέον ἀτόπους μωρίας καὶ τὰς πλέον σκληρὰς πράξεις καταντᾷ ὁ ἄνθρωπος νὰ κρίνῃ ὀρθὰς καὶ θεαρέστους, ὅταν δὲν λάμπῃ ἐπ' αὐτοῦ τὸ φῶς τῆς ἀληθινῆς θεογνωσίας.

Ἡ προτεταγμένη εἰκὼν παριστάνει τὰς γινομένας ἑτοιμασίας εἰς πυρπόλησιν χήρας. Ἡ δύστηνος κάθηται ἐπὶ τῆς πυρᾶς, μὲ τὴν κεφαλὴν τοῦ λειψάνου ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτῆς. Βραχμᾶνες, ἐκατέρωθεν ἱστάμενοι, ἀπαγγέλλουσι προσευχάς. Εἰδώλων ναοὶ, καὶ καλύβαι τῶν ἐγχωρίων, βλέπονται εἰς τὸ ὄπισθεν· ἔμπροσθεν δὲ, μέρος τοῦ Γάγγου, ἡ δεξαμενή τις ὕδατος. Ὁ λαὸς ἐπιβλέπει ἀταράχως· τοὐλάχιστον οὕτω φαίνεται. Ὁ Ἰνδὸς τεχνίτης, ἐκ τῆς ἰχνογραφίας τοῦ ὁποίου ἐλήφθη ἡ εἰκὼν αὕτη, ἠθέλησε νὰ παραστήσῃ ὅτι τὰ πάντα γίνονται ἐν ἡσυχίᾳ καὶ κοσμιότητι εἰς τὴν προσφορὰν τῶν ἀνθρωπίνων τούτων ὁλοκαυτωμάτων· πλὴν, καὶ ἂν τὸ πρᾶγμα εἶχεν οὕτω, τί ἄλλο παρὰ φρικτὴ δεισιδαιμονία ἠδύνατο ἐπὶ τοσοῦτον ν' ἀπονεκρώσῃ τὰ αἰσθήματα, καὶ νὰ κάμῃ τοὺς ἀνθρώπους ὥστε μετὰ βαρβάρου ἀδιαφορίας νὰ θεωρῶσι ταλαίπωρον γυναῖκα, ἐκ πλάνης αὐτοκτονουμένην; Γενικῶς ὅμως αἱ σκηναὶ αὗται εἶναι σκηναὶ ταραχῆς καὶ θορύβου,

μάλιστα καθ' ἣν στιγμὴν ἀνάπτεται ἡ πυρά· τρανότατος δ' ἀποτελεῖται ὁ θόρυβος, ὅταν Εὐρωπαῖοι παρευρίσκωνται, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ πνίγωνται αἱ κραυγαὶ τοῦ ἐλεεινοῦ θύματος.

Ἡ δευτέρα εἰκὼν, ἡ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς τρίτης σελίδος, ληφθεῖσα παρομοίως ἀπὸ ἰχνογραφίαν Ἰνδοῦ τεχνίτου, δεικνύει ἄλλην μέθοδον, καθ' ἣν ἐνίοτε θυσιάζουν ἑαυτὰς αἱ πεπλανημέναι χῆραι τῆς Ἰνδίας. Ἡ χήρα ῥίπτεται ἀπὸ μικροῦ τινὸς ὑψώματος εἰς τὴν πυρκαϊάν, ἥτις ἀναλίσκει τὰ λείψανα τοῦ ἀνδρός της.

Ἡ εἰκονογραφία εἰς σελ. 16, ἔργον ὡσαύτως Ἰνδοῦ τεχνίτου, σκοπὸν ἔχει νὰ διασαφηνίσῃ ἄλλο ἔθιμον τῶν Ἰνδῶν, φρικτότερον, εἰ δυνατὸν, καὶ τοῦ προειρημένου. Αἱ χῆραι ὄχι μόνον καίονται, ἀλλὰ καὶ θάπτονται ζῶνταναί! Οἱ Βραχμᾶνες παραστέκονται εἰς τὴν ταλαίπωρον γυναῖκα, εὐχάς τινας ἀπαγγέλλουσαν πρὶν καταβῇ εἰς τὸν λάκκον, ὅπου μέλλει νὰ ταφῇ ζῶσα μετὰ τοῦ νεκροῦ συζύγου της! Ἡ κλίμαξ εἶναι ἤδη τεθειμένη. Αἱ ὄπισθεν αὐτῆς γυναῖκες πιθανὸν ὅτι εἶναι συγγενεῖς, θρηνοῦσαι μὲν τώρα τὴν φίλην αὐτῶν, ἀλλ' ἴσως καὶ διὰ τὴν δεισιδαιμονίαν των ἐνθαρρύνασαι πρότερον αὐτὴν εἰς τὴν φοβερὰν πρᾶξιν. Ἐνῷ δ' αἱ γυναῖκες αὗται κύπτουσι μέχρι τοῦ ἐδάφους τεθλιμμέναι καὶ ἀγωνιῶσαι, ἄλλοι ἐντόπιοι, ἐπὶ τούτῳ μεμισθωμένοι, πληροῦσι τὸν ἀέρα ἀπὸ ἀλαλαγμοὺς χαρᾶς καὶ θριάμβου, καὶ ἄλλοι πάλιν χορεύουσιν ὡσεὶ μέγα τι κατόρθωμα πανηγυρίζοντες.

Θέλομεν τώρα σημειώσειν ὀλίγα τινὰ, 1ον Περὶ τῆς ταφῆς, καὶ 2ον Περὶ τῆς καύσεως, τῶν ζωντανῶν χηρῶν.

Τὴν συνήθειαν τοῦ θάπτειν τὰς χήρας ζωντανὰς ἔχουσι κυρίως οἱ ὑφάνται. Εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς θυσίας οἱ παῖδες καὶ οἱ συγγενεῖς ἐξορύττουσι τὸν τάφον. Μετά τινας δὲ ἱεροπραξίας, φθάνει ἡ χήρα, καὶ καταβιβάζεται εἰς τὸν βόθρον. Καθίζει ἐν τῷ μέσῳ, θέτουσα τὸν νεκρὸν ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτῆς, καὶ περιλαμβάνουσα αὐτὸν εἰς τὰς ἀγκάλας της. Οἱ συγγενεῖς οὗτοι ἀρχίζουν ἔπειτα νὰ ῥίπτωσι μέσα τὸ χῶμα· καὶ μετ' ὀλίγον δύο ἐξ αὐτῶν καταβαίνουν εἰς τὸν τάφον, καὶ κατακατοῦσιν αὐτὸ περιξ τοῦ σώματος τῆς χήρας. Αὐτὴ κάθηται ἀταράχως βλέπουσα τὰ γινόμενα· θεωρεῖ τὸν λάκκον γεμιζόμενον, τὸ σῶμά της ὁλονὲν καλυπτόμενον, καὶ ὅμως οὐν ἐπιπλήττει τοὺς φονεῖς αὐτῆς, οὔτε προσπαθεῖ ποσῶς νὰ ἐκφύγῃ. Τέλος, τὸ χῶμα φθάνει εἰς τὰ χείλη της—σκεπάζει τὴν κεφαλήν της. Ὁ βόθρος ἔπειτα ἐν τάχει ἀπογεμίζεται, καὶ οἱ παῖδες καὶ οἱ συγγενεῖς οὗτοι ἀναβαίνουν ἐπ' αὐτοῦ, καὶ πατοῦσι τὴν γῆν κατὰ κεφαλῆς τῆς πνιγομένης χήρας.

Ἄλλος τις κάμνει τὰς ἑπομένας παρατηρήσεις περὶ τοῦ ἐθίμου τούτου·— Ἂν τὸ ὑποκείμενον ἀπέθανε πλησίον τοῦ Γάγγου, ὁ τάφος ἐξορύσσεται εἰς τὴν πλευρὰν τοῦ ποταμοῦ. Ἀπλόνουσι δὲ νέον πανίον, καὶ εἰς αὐτὸ ἐπιθέτουσι τὸν νεκρόν. Ἡ χήρα λούεται, ἐνδύεται νέα φορέματα, καὶ βάπτει τοὺς πόδας της· μετὰ διαφόρους δὲ ἱεροπραξίας καταβαίνει εἰς τὸν βόθρον, ὅστις μέλλει νὰ καταπίῃ αὐτὴν, καὶ καθίζει μὲ ἀναμμένον λύχνον πλησίον της. Ὁ ἱερεὺς κάθηται παρὰ τὸν τάφον, ἐνασχολούμενος εἴς τινας τελετάς· οἱ δὲ φίλοι τοῦ τεθνηκότος περιέρχονται τὸν τάφον, ἀπαγγέλλοντες λέξεις τινάς. Ἂν οἱ συγγενεῖς ἦναι πλούσιοι, ῥίπτουν εἰς τὸν βόθρον ἱμάτια, γλυκύσματα, σανδαλόξυλον, νομίσματα, γάλα, βούτυρον, ἢ ἄλλο τι ὁμοιοειδές· ἡ δὲ χήρα διατάσσει νὰ δοθῇ μικρόν τι εἰς τοὺς φίλους ἢ τὰ παιδία της. Ὁ υἱὸς προσέτι ῥίπτει νέον ἔνδυμα εἰς τὸν τάφον, μὲ ἄνθη, σανδαλόξυλον, κλπ. μετὰ δὲ ταῦτα τὸ χῶμα ἐπιμελῶς ἀνυψοῦται περιξ τῆς χήρας, ἕως νὰ ἀναβῇ μέχρι τῶν ὤμων αὐτῆς· τότε δὲ οἱ συγγενεῖς ῥίπτουν μέσα τὸ χῶμα ὅσον τάχιστα, καὶ ἀφοῦ καλύψωσι τὴν γυναῖκα, καταπατοῦσιν αὐτό!

Εἰς τοσαύτην ἀπάτην καὶ μωρίαν καταντῶσιν αἱ δυστυχεῖς αὗται χῆραι κατὰ συνέπειαν τῶν ψευδῶν ἐλπίδων, αἵτινες εἰς αὐτὰς ἐμπνέονται, ὥστε μὲ παράδοξον γενναιότητα ὑπομένουσι κάποτε τὸ φρικτὸν τοῦτο εἶδος τοῦ θανάτου. Ἐπί τινος περιστάσεως, χήρα τις, ἐνῷ οἱ συγγενεῖς ἐσώρευον τὸ χῶμα ὁλόγυρά της, ὕψωσε τὸν βραχίονα ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς της, καὶ ἐκίνει αὐτὸν ὡσεὶ θριαμβεύουσα· ὅτε δὲ εἷς μόνον δάκτυλος ἐβλέπετο, ὁ δάκτυλος αὐτὸς ἐξηκολούθει τὴν σπασμώδη του κίνησιν, ἐνῷ ἡ ζωὴ αὐτὴ πρέπει σχεδὸν νὰ ἦτον ἐσβεσμένη!

Ἐνίοτε ὅμως ἡ φύσις κραυγάζει πολὺ δυνατώτερον παρὰ ν' ἀμεληθῇ, ὡς τὸ ἑπόμενον ἀποδεικνύει. Τὸ 1815 χήρα τις προητοιμάζετο νὰ συμμορφωθῇ μὲ τὸ βάρβαρον τοῦτο ἔθιμον τῆς φυλῆς της· ἀλλὰ τὸ τέκνον αὐτῆς, κοράσιον δεκαετὲς, ἐξεφώνησε τόσον πικρὰς θρηνῳδίας τὴν στιγμὴν τῆς τελευταίας ἀποχωρίσεως, ὥστε ἡ μήτηρ, ἰσχυρὰν λαβοῦσα συμπάθειαν πρὸς τὸ τέκνον, μετέβαλε γνώμην.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν χηρῶν ὅσαι κατ' ἔτος ἐκαίοντο ἢ ἐθάπτοντο ζῶνταναὶ εἰς τὰς Ἰνδίας, πρὶν ἀπαγορευθῶσιν αἱ ἀπανθρωπίαι αὗται, ἀνέβαινε, κατά τινα ἐπίσημον ὑπολογισμὸν, εἰς δύο χιλιάδας περίπου! Τόσον ἀληθεύει «ὅτι ἐπληρώθησαν οἱ ἐσκοτωμένοι τῆς γῆς οἴκων ἀνομιῶν!»

Ἀλλὰ μολονότι ἀρκετὰ φρικῶδες εἶναι τὸ νὰ συλλογιζώμεθα χήρας καιομένας ἢ θαπτομένας ζωντανὰς, ἡ φρίκη αὐξάνει πολὺ μᾶλλον ὅταν στοχασθῶμεν ὅτι τὰ δεινὰ ταῦτα ἐπιφέρουσιν αἱ ψευδεῖς θρη-

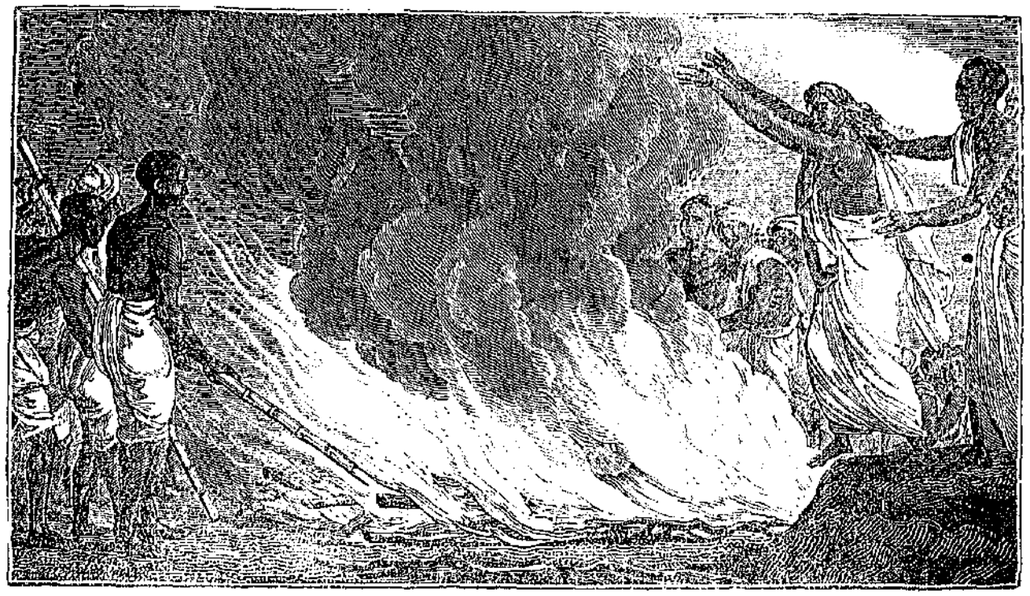

Χήρα Ἰνδὴ ῥιπτομένη εἰς τὴν Ἐπικήδειον Πυρὰν τοῦ Ἀνδρός της.

σκευτικαὶ ἰδέαι, —ὅτι αἱ ἄθλιαι ὑποκλίνουσιν εἰς τὴν διαβολικὴν ταύτην θυσίαν, ὡς εἰς χρέος θρησκευτικόν! Τὰ ἑπόμενα λαμβάνομεν ἐξ ἐπισήμων ἐγγράφων τῆς Βρετανικῆς κυβερνήσεως.

Οἱ Ἰνδικοὶ νόμοι δὲν συγχωροῦν εἰς τὰς μητέρας, ὅταν ἔχωσι νήπια, νὰ ἐγκαταλείψωσιν αὐτὰ, καὶ νὰ καῶσι μετὰ τῶν ἰδίων συζύγων· ἀλλ' ὑπομνηματιστὴς τῶν νόμων τούτων ἀνατρέπει τὴν διάταξιν ταύτην, λέγων ὅτι, ἂν τὸ βρέφος ἐμπορῇ νὰ τραφῇ ὑπό τινος ἄλλου, ἡ μήτηρ ἔχει τότε τὴν ἄδειαν νὰ καῇ. Χήρα τις ἀφέθη, τὸ 1815, μὲ μικρὸν ἀγόριον ἑνὸς χρόνου τὴν ἡλικίαν, καὶ μὲ κοράσιον τετραετές· καὶ ἐπειδὴ κάνεις δὲν εὑρέθη νὰ ὑποσχεθῇ ὅτι ἤθελε διαθρέψειν αὐτὰ, τὸ σῶμα τοῦ ἀνδρὸς ἐτάφη· ἀλλὰ μετὰ καιρὸν ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἀποθανόντος ὑπεσχέθη νὰ διατηρήσῃ τὰ τέκνα· ὅθεν ὁ νεκρὸς ἐξωρύχθη τοῦ τάφου, καὶ ἡ χήρα συνεκάη μετ' αὐτοῦ ζῶσα!

Ἀληθεύει μὲν ὅτι οἱ Ἰνδικοὶ νόμοι δὲν ἐπιτάττουσι κατ' εὐθεῖαν τὰς περὶ ὧν ὁ λόγος σκληρότητας· ἀλλ' ἄγουν εἰς αὐτὰς δι' ἐντέχνου τινὸς τρόπου, παριστῶντες ὡς προνόμιον καὶ ὡς ἔντιμον καὶ ἐνάρετον πρᾶξιν τὴν ἑκούσιον ὁλοκαύτωσιν· σχεδὸν δὲ βιάζουσι τὰς χήρας νὰ ἐκλέξωσι τὸν τρομερὸν τοῦτον θάνατον· διότι ἀπαιτοῦν ἄμεσον ἀπόφασιν, μὴ συγχωροῦντες εἰς τὴν χήραν νὰ καῇ μέλλοντά τινα χρόνον, ἐκτὸς εἴς τινας ἰδιαιτέρας περιστάσεις· τὴν ἀκόλουθον ἀπειλὴν προβάλλουν εἰς ὅλας τὰς μὴ συγκατατιθεμένας·—

Ἂν γυνή τις ἤθελε καῇ τὴν ἐπαύριον τῆς πυρπολήσεως τοῦ συζύγου της, οὐδ' αὐτὴ οὐδ' ὁ σύζυγός της ἀξιοῦται τοῦ παραδείσου διὰ τοιαύτης θυσίας.

Ποῖος δὲν βλέπει μ' ὁποίαν σκληρὰν τέχνην κατεσκευάσθη ὁ νόμος οὗτος; Ἡ τεθλιμμένη χήρα ἀναγκάζεται νὰ κάμῃ ἀπόφασιν παρευθὺς, ἐνῷ τὸ πνεῦμά της εἶναι ἀκόμη καταλελυπημένον· καὶ ἂν δὲν κλίνῃ, κολάζεται εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν καὶ αὐτὴ καὶ ὁ σύζυγός της!

Ἡ χήρα Βραχμᾶνος δὲν συγχωρεῖται νὰ καῇ ἐπί τινος ἄλλης πυρᾶς εἰμὴ ἐπὶ τῆς τοῦ ἰδίου συζύγου· ἀλλ' ἡ χήρα ὁποιουδήποτε ἄλλου Ἰνδοῦ, ἂν συμβῇ ἀναπόφευκτόν τι ἐμπόδιον, ὥστε νὰ μὴ δυνηθῇ νὰ καῇ μετὰ τοῦ ἀνδρός της, ἔχει ἄδειαν νὰ καῇ μὲ τὰ ἐσθῆτά ἢ τὴν εἰκόνα του, ἢ μὲ ὁτιδήποτε ἄλλο ἀνῆκον εἰς αὐτὸν, ὡς τὸ κεφαλοδέσμιον, τὰ σάνδαλα, τὸ πουγγίον, ἢ καὶ τὸν αὐλόν του! Τόσην προθυμίαν εἶχον οἱ αἱματοχαρεῖς οὗτοι νομοθέται ν' ἀφαιρέσωσι πᾶν ἐμπόδιον τῆς καύσεως τῶν ἀθλίων χηρῶν! Εἰς τὰς ἐγκύους μόνον ἀπαγορεύεται ἀπολύτως ἡ καῦσις. Ἂν ἡ σύζυγος δὲν εὑρεθῇ καθαρὰ τὸν καιρὸν τῆς ἀποθεώσεως τοῦ ἀνδρός της; εἰς τοιαύτην περίστασιν προσδιορίζεται·—

Ἂς καύσωσι τὸ λείψανον τοῦ τεθνηκότος· ἡ δὲ χήρα, ἡ ἀφωσιωμένη εἰς τὸν Κύριον αὐτῆς, περιμείνασα ἕως τῆς τετάρτης ἡμέρας διὰ νὰ καθαρισθῇ, ἂς εἰσέλθῃ εἰς τὸ πῦρ, κρατοῦσα τὰ σάνδαλά του.

Τί ἐννοοῦσιν οἱ πανοῦργοι οὗτοι νομοθέται διὰ τῆς φράσεως « ἀφωσιωμένη εἰς τὸν Κύριον αὐτῆς,» φαίνεται ἐκ τοῦ ἑπομένου·—

Ἀληθῶς ἀφωσιωμένη εἰς τὸν Κύριον αὐτῆς ἐμπορεῖ νὰ ὀνομασθῇ ἡ συγχαίρουσα καὶ συλλυπουμένη μετ' αὐτοῦ, καὶ ἡ πρὸς τούτοις συνοδεύουσα αὐτὸν εἰς τὸν θάνατον.

Ἂν ὁ σύζυγος ἀποθάνῃ μακρὰν τοῦ οἴκου του, εἰς τοιαύτην περίστασιν προσδιορίζεται·—

Ὅταν ὁ σύζυγός τινος ἀποθάνῃ εἰς ἄλλον τόπον, ἂς λάβῃ τὰ δύο του σάνδαλα ἡ ἐνάρετος γύνη, καὶ ἂς εἰσέλθῃ εἰς τὸ πῦρ· οὕτω δὲν πράττει τὸ ἔγκλημα τῆς αὐτοχειρίας. Ἡ ἐνάρετος ἐκείνη γυνὴ ἂς εἰσέλθῃ εἰς τὸ πῦρ, θέτουσα τὰ σάνδαλα ἐπὶ τοῦ στήθους της.

Καὶ ἐνταῦθα ἐμφαίνεται ἡ αὐτὴ σκληρὰ τέχνη. Θύτε στιγμὴ ἀφίνεται εἰς τὴν γυναῖκα διὰ νὰ σκεφθῇ! Καθ' ἣν ὥραν μάθῃ ὅτι ὁ σύζυγος αὐτῆς ἀπέθανε, περίλυπος ἔτι καὶ ἀγωνιῶσα, μὲ ὅλα τὰ τρυφερά της αἰσθήματα διηγερμένα, πρέπει ν' ἀποφασίσῃ· διότι ὁ νόμος λέγει·—

Ἡ γυνὴ ἐκείνη, ἥτις μακρὰν ὖσα τοῦ συζύγου αὐτῆς τὸν καιρὸν τῆς ἀποδημίας του, δὲν τελέσῃ τὴν ἱεροπραξίαν τῆς πυρπολήσεως αὐθῆς ὅταν γνωρίσῃ τὸ συμβεβηκὸς αὐτό, δὲν ἐμπορεῖ νὰ λογίζεται ἀφωσιωμένη εἰς τὸν Κύριόν της· διὰ καὶ δὲν ἔχει τὸ ἐλεύθερον νὰ καῇ πλέον μετὰ ταῦτα.

Ἀλλ' ἡ φύσις κάποτε νικᾷ τὴν ἀπατηλὴν ταύτην δεισιδαιμονίαν, καὶ τὸ θῦμα ζητεῖ νὰ φύγῃ ἀπὸ τὰς φλόγας.

Ἡ χήρα Βραχμᾶνός τινος ἐκάη, ἐναντίον τοῦ προειρημένου νόμου, δεκατρία ἔτη μετὰ τὴν ἀποθίωσιν τοῦ ἀνδρός της, ἡ ὁποία συνέβη ὅτε αὐτὴ ἦτο δωδεκαετής· συμπαρέλαβε δὲ εἰς τὸ πῦρ κεφαλοδέσμιον τοῦ συζύγου της. Ὁ Ἄγγλος ὅμως διοικητής, ὁ ὁποῖος ἔκαμεν ἀναφορὰν περὶ τούτου, λέγει—

Ὅτε τὸ πῦρ ἔφθασεν εἰς τὴν γυναῖκα, ἔφυγεν ἀπὸ τὴν πυρὰν· ἀλλ' ἀπέθανεν εἰς τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας, κατὰ συνέπειαν τῆς γενομένης ἐπ' αὐτῆς βλάβης.

Ἄλλη χήρα, ἑξηκοντούτις, ἀνέβη εἰς τὴν πυρὰν διὰ νὰ καῇ, ἑπτὰ χρόνους μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός της· ἀλλ' ὅτε τὴν περιεκύκλωσαν αἱ φλόγες, ἔφυγε καὶ αὐτὴ, πλὴν ἀπέθανεν εἰς τὸ νοσοκομεῖον.

Ἀλλ' αἱ σκληρότητες αὗται πράττονται ἀκόμη καὶ εἰς τέκνα· διότι συνήθεια τῶν Ἰνδῶν εἶναι ν' ἀρραβωνιζῶσι τὰς κόρας των ὀλίγων χρόνων ἡλικίας. Ὁ προειρημένος Ἄγγλος διοικητὴς ἀναφέρει ὅτι μία τῶν νέων ταύτων συμβίων, τέκνον δεκαετές, χηρεύτρια, ἐκάη μὲ τὸ κεφαλοδέσμιον τοῦ συζύγου της, μακρὰν αὐτῆς ἀποθιώσαντος. Οὐ ὑπηρέτας τῆς δικαιοσύνης ἔσπευσαν νὰ ἐμποδίσωσι τὸν φόνον τοῦτον· ἀλλὰ πρὶν φθάσωσιν εἰς τὸν τόπον τῆς ὁλοκαυτώσεως, τὸ θῦμα ἦτον ἀναλωμένον!

Ἓν ἄλλο παράδειγμα θέλομεν ἀναφέρειν, ἔτι ὀδυνηρότερον· διότι ἡ νέα χήρα, κόρη δεκαπενταετὴς, ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν ψευδῶν θρησκευτικῶν ἐλπίδων, παρεδόθη εἰς τὰς φλόγας, ἀπέναντι τῶν παρακλήσεων καὶ δακρύων τῶν φίλων καὶ συγγενῶν αὐτῆς. Οὗτοι αὐστηρῶς ἐξετάσθησαν μετὰ τὸν θάνατον τῆς χήρας, καὶ ἀπὸ τὴν μαρτυρίαν των συνάγομεν τὰ ἑπόμενα·—

Ὅτε ἀπέθανεν ὁ σύζυγός της, ἢ μᾶλλον ὁ ἀρραβωνιαστικός, ἦτον ἀκόμη ἑξαετὲς κοράσιον· ἐδηλοποίησε, μ' ὅλον τοῦτο, τὸν σκοπὸν αὐτῆς νὰ καῇ μετὰ τῶν λειψάνων του· ἀλλ' οἱ γονεῖς τοῦ γαμβροῦ κατέπεισαν αὐτὴν ν' ἀλλάξῃ γνώμην, ὑποσχεθέντες νὰ τὴν θεωρῶσι πάντοτε ὡς ἴδιον αὐτῶν τέκνον· διέτριβε δὲ ὡς ἐπιτοπλεῖστον εἰς τὴν οἰκίαν των. Κατεφίνετο μὲν εἰς τὰ οἰκιακά· ἀλλ' ἐδίδετο παραπολὺ εἰς θρησκευτικὰς αὐστηρότητας καὶ εἰς προσευχήν· καὶ ἔλεγεν ὅτι, ὁπότε ὁ Θεὸς ἤθελε τὴν διευθύνει νὰ καῇ, ἤθελε τὸ πράξειν. Ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου της, ἐδηλοποίησεν ὅτι ἔλαβεν ἀπόκρισιν εἰς τὰς προσευχάς της, καὶ ὅτι ὁ Θεὸς τὴν διέταξε νὰ καῇ. Οἱ συγγενεῖς αὐτῆς τὴν παρεκάλεσαν μὲ δάκρυα νὰ παραιτηθῇ τοῦ σκοποῦ της, ὑποσχόμενοι πρὸς αὐτὴν τὴν μεγαλητέραν εὔνοιαν ἐνώπιον ἕζη· ἀλλ' ἐκείνη ἀπήντησεν, « Ὁ σύζυγός μου ἀπέθανεν ἐξερνῶν αἷμα ἀπὸ τὸ στόμα του· τὸν θάνατον αὐτοῦ δὲν ἐπέφερε τὸ γῆρας, καὶ δὲν ἠξιώθη αἰωνίου μακαριότητος· ἐγὼ ἔζησα μέχρι τοῦδε, ὥστε νὰ τοῦ προξενήσω ταύτην τὴν μακαριότητα· διὰ τῆς σκληραγωγίας δὲ καὶ ἀφοσιώσεός μου, τὸν κατέστησα, τέλος πάντων, εὐδαίμονα εἰς τοὺς οὐρανούς. Ὁ Θεὸς τώρα, τὴν εὐλάβειάν μου στοχαζόμενος, μὲ διώρισε νὰ καῶ. Συμβουλὰς δὲν θέλω· ἔχω ἀπόφασιν νὰ θυσιασθῶ. Ἡ μέλλουσα εὐδαιμονία μου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦτο.» Ἐμήνυσε νὰ τὴν πέμψωσι πρᾶγμά τι τοῦ ἀνδρός της· ἔφερον δὲ τὸν αὐλόν του. Εἷς τινας, οἱ ὁποῖοι τὴν ἐπέπληττον, « Εἰς μάτην,» εἶπε, «μ' ἐπιπλήττετε· ἂν ἐπιμείνετε, θέλω σᾶς καταρασθῆν.» Ἄλλους τινὰς ἠρώτησε, « Διατί ζητεῖτε νὰ μ' ἐμποδίσετε ἀπὸ ἐνάρετον πρᾶξιν;» Ἐνώπιον χιλιάδων, συνηθροισμένων εἰς τὸ τραγικὸν θέαμα, ἐβάδισεν εἰς τὴν πυρὰν μὲ τὸν αὐλὸν εἰς τὴν χεῖρά της, καὶ, καθίσασα ἐπ' αὐτῆς, εἶπεν εἰς τὸν παριστάμενον Βραχμᾶνα, « Βάλε φωτίαν εἰς τὴν πυράν· εἰ δὲ μὴ, θέλω σὲ καταρασθῆν.»

Ἀνὴρ ἐπίσημος, ἀκούσας ὅτι δύο γυναῖκες, συγγενεῖς αὐτοῦ, εἶχον λογοφέρειν, ἠρώτησεν, « Εἶπαν ἡ μία τὴν ἄλλην ἄσχημον;» « Ὄχι.» « Αἴ, λοιπόν, εὔκολα τὰς συμβιβάζω.»

Ἡ τύχη μεταβάλλεται, καθὼς καὶ ἡ σελήνη,
Καὶ εἰς κανένα σταθερὰ ἀδύνατον νὰ μείνῃ.

Η ΠΟΛΙΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ.

ΚΑΤΑ τὸ βορειοδυτικὸν μέρος τῆς Αἰγύπτου ἐκτείνεται ἀμμώδης μακρύστενος γῆ, τεσσάρων ἢ πέντε μιλίων τὸ πλάτος κατὰ μέσον ὅρον, καὶ ὡς τεσσαράκοντα τὸ μῆκος, πρὸς ἄρκτον ἔχουσα τὴν Μεσόγειον, πρὸς δὲ νότον τὴν μεγάλην λίμνην Μαρεῶτιν, καὶ τὴν μικροτέραν λίμνην Ἀβουκὶρ ἢ Μαδιέ. Περὶ τὸ μέσον τῆς λωρίδος ταύτης, ὅπου ἡ ξηρὰ, δύο ἄκρας εἰς τὸ πέλαγος προβάλλουσα, σχηματίζει εὐρύχωρον κολπώδη λιμένα, ἐθεμελίωσεν ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, ἐν ἔτει 333 π. Χ., τὴν πόλιν, ἥτις ἀκόμη διατηρεῖ τὸ ὄνομά του. Ἡ νεωτέρα ὅμως Ἀλεξάνδρεια, ἡ καλουμένη παρὰ τῶν Τούρκων Ἰσκανδεριὲ, δὲν κατέχει ἀκριβῶς τὴν τοποθεσίαν τῆς ἀρχαίας, ἀλλ' εἶναι μ' ὅλον τοῦτο, καθὼς ἐκείνη, ἡ μόνη ἀξιόλογος παραθαλάσσιος πόλις τοῦ κράτους, καὶ ὁ κυριώτερος σύνδεσμος Αἰγύπτου καὶ Εὐρώπης. Ἡ ἀρχαία Ἀλεξάνδρεια ἐξηπλοῦτο κατὰ τὴν παραλίαν τοῦ εἰρημένου κόλπου, φθάνουσα πρὸς νότον μέχρι τῆς λίμνης Μαρεώτιδος. Ἓν μίλιον περίπου ἐκ τοῦ αἰγιαλοῦ ἦτον ἡ νῆσος Φάρος, τὴν ὁποίαν ὁ δεύτερος Πτολεμαῖος ἤνωσε μὲ τὴν στερεὰν διὰ κατασκευαστοῦ χώματος, ἑπτασταδίου λεγομένου. Ἐπὶ τοῦ χώματος τούτου ἐκτίσθη ἡ νεωτέρα Ἀλεξάνδρεια· τὴν δὲ τοποθεσίαν τῆς ἀρχαίας σημειόνει διπλοῦν τεῖχος μὲ ὑψηλοὺς πύργους καὶ πέντε εἰσόδους, ὅπου ὅμως δὲν περικλείεται παρ' ἀμμώδης ἐρημία, ἐστρωμένη ἀπὸ ἐρείπια, καὶ κατεχομένη ὑπὸ ὀρνέων καὶ ἁρπακτικῶν κτηνῶν. Ἡ νεωτέρα Ἀλεξάνδρεια κεῖται εἰς 31° 13′ βορείου πλάτους, καὶ 29° 53′ ἀνατολικοῦ μήκους, εἶναι δὲ περὶ τὰ 130 μίλια πρὸς τὸ βορειοδυτικὸν τοῦ Καΐρου, καὶ 150 σταδίους πρὸς δυσμὰς τοῦ ἀρχαίου Κανωβικοῦ στόματος τοῦ Νείλου.

Ἡ περίμετρος τῆς ἀρχαίας πόλεως καὶ τῶν προαστείων αὐτῆς ἦτο, κατὰ τὸν Πλίνιον, περὶ τὰ δεκαπέντε μίλια. Εἶχε δὲ ῥυμοτομίαν οὐ μόνον φιλόκαλον, ἀλλὰ καὶ μεγάλως συντείνουσαν εἰς εὐκρασίαν καὶ ὑγείαν τῶν ἐνοικούντων· « τῇ εὐστοχίᾳ τῆς ῥυμοτομίας,» λέγει Διόδωρος ὁ Σικελιώτης, « ἐποίησεν Ἀλέξανδρος διαπνεῖσθαι τὴν πόλιν ἐτησίοις ἀνέμοις· καὶ τούτων πνεόντων μὲν διὰ τοῦ μεγίστου πελάγους (τῆς Μεσογείου), καταψυχόντων δὲ τὸν κατὰ τὴν πόλιν ἀέρα, πολλὴν τοῖς κατοικοῦσιν εὐκρασίαν καὶ ὑγίειαν κατεσκεύασεν.» Ἐκ τῶν πολλῶν ἱππηλάτων καὶ ἁρματηλάτων ὁδῶν δύο ἦσαν αἱ κυριώτεραι· ἡ μία, ἐκτεινομένη ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς μέχρι τῆς πρὸς δυσμὰς Νεκροπόλεως, εἶχε τριάκοντα σταδίων μῆκος, πλάτος δὲ ὡς πεντήκοντα πηχῶν· ἡ ἄλλη, ἰσοπλατὴς, καὶ ὀκτὼ σταδίων τὸ μῆκος, διέτεμνε ταύτην ὀρθογωνίως· ἀμφότεραι ἦσαν κεκοσμημέναι μὲ παλάτια, ναοὺς, καὶ δημοσίους οἰκοδομὰς, κατεσκευασμένας ἀπὸ μάρμαρον καὶ πόρφυρον. Εἰς τὴν μακροτέραν ἵσταντο καὶ οἱ περίφημοι ὀβελίσκοι. Τὰ βασίλεια καὶ οἱ κῆποι τῶν Πτολεμαίων ἦσαν ἔξω τῶν τειχῶν ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ εἰς προάστειον λεγόμενον Βρύχιον, καὶ κατεῖχον διάστημα ἴσον τοῦ τεταρτημορίου τῆς πόλεως. Ἕκαστος τῶν Πτολεμαίων ἐφιλοτιμεῖτο νὰ προσθέτῃ εἰς τὰς πολυτελεῖς ταύτας οἰκοδομὰς καὶ κήπους. Περιέκλειον δὲ τὸ Μουσεῖον, μεγαλοπρεπῆ ναὸν, καλούμενον Σῆμα, ἐν ᾧ αἱ τῶν βασιλέων ταφαὶ, καὶ ἡ Ἀλεξάνδρου*, καὶ ἄλση καὶ κτίρια ἄξια κραταιῶν κυριάρχων καὶ πεφωτισμένου λαοῦ. Πάμπολλαι δεξαμεναὶ ὑπῆρχον εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, πληρούμεναι ὕδατος ἐκ τῆς διώρυγος, ἥτις ἤνωνε τὴν πόλιν μὲ τὸν Νεῖλον· ἐκ τούτων ὑπὲρ τὰς διακοσίας μεταχειρίζονται ἀκόμη.

Τὰ παλάτια, οἱ ναοὶ, τὰ θέατρα, καὶ ἄλλα οἰκοδομήματα τῆς Ἀλεξανδρείας, ἦσαν πολυπληθέστατα καὶ πολυτελῆ. Ἀλλὰ τὸ πρώτιστον αὐτῆς καύχημα ἦτον ὁ μεγαλοπρεπὴς λιμήν. Τὸ προειρημένον ἑπτασταδίον χῶμα, τὸ ἐκτεινόμενον ἀπὸ τῆς ἠπείρου εἰς τὴν νῆσον Φάρον, ἐδιχοτόμει τὸν λιμένα τοῦτον· καὶ ἡ μὲν ἀρκτικοανατολικὴ διαίρεσις ἐκαλεῖτο ὁ Μέγας Λιμήν· ἡ δ' ἄλλη, ὁ Εὔνοστος. Κατὰ τὸν εἴσπλουν εἰς τὸν μέγαν λιμένα ἔχει τις ἐκ δεξιῶν τὴν νῆσον καὶ τὸν πύργον τὸν Φάρον· ἐκ δὲ ἀριστερῶν τὰς χοιράδας καὶ τὴν ἄκραν Λοχιάδα. Ἐκτὸς τῶν δύο τούτων ὑπῆρχε καὶ τρίτος λιμὴν ὑπὲρ τοῦ Εὐνόστου, ὀρυκτὸς καὶ κλειστὸς, καλούμενος Κιβωτὸς, νεώρια καὶ αὐτὸς ἔχων· ἀλλὰ τούτου δὲν μένει οὔτε ἴχνος τὴν σήμερον. Ἐνδοτέρω τοῦ Εὐνόστου ἦτο διώρυξ πλωτὴ, μέχρι τῆς λίμνης τεταμένη τῆς Μαρεώτιδος.

Ὁ περιβόητος πύργος Φάρος, τὸν ὁποῖον ἔκτισεν ὁ ἀρχιτέκτων Σώστρατος ὁ Κνίδιος ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Πτολεμαίου Φιλαδέλφου, 283 π. Χ., ἵστατο ἐπὶ πέτρας περικλύστου κατὰ τὸ ἄκρον τῆς ὁμωνύμου νήσου· ἦτο δὲ τετράγωνος οἰκοδομὴ πολυόροφος, ἐκ λευκοῦ λίθου κατεσκευασμένη, ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἔχουσα πυρὰ πάντοτε καιόμενα, χάριν τῆς τῶν πλωϊζομένων σωτηρίας.

Ἄλλο χαρακτηριστικὸν ἰδιαίτερον τῆς Ἀλεξανδρείας ἦτον ἡ Νεκρόπολις, ὑπὲρ τὸ ἓν μίλιον ἐκτει-

* « Τὸ σῶμα τοῦ Ἀλεξάνδρου,» λέγει ὁ Στράβων, « κομίσας ὁ τοῦ Λάγου Πτολεμαῖος ἐκήδευσεν ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ, ὅπου νῦν ἔτι κεῖται, οὐ μὴν ἐν τῇ αὐτῇ πυέλῳ· ὑαλίνῃ γὰρ αὕτη, ἐκεῖνος δ' ἐν χρυσῇ κατέθηκεν. Ἐσύλησε δ' αὐτὴν ὁ Κόκκης, καὶ Παρείσακτος ἐπικληθεὶς Πτολεμαῖος, ἐκ τῆς Συρίας ἐπελθὼν, καὶ ἐκπεσὼν εὐθὺς, ὥστ' ἀνόνητα αὐτῷ τὰ σύλα γενέσθαι.»

νομένη κατὰ τὴν δυτικὴν παραλίαν· ἐν αὐτῇ ἦσαν κῆποί τε πολλοὶ καὶ ταφαὶ, καὶ καταγωγαὶ, πρὸς τὰς ταριχείας τῶν νεκρῶν ἐπιτήδειαι.

Αἱ λεγόμεναι Βελόναι τῆς Κλεοπάτρας εἶναι δύο ὀβελίσκοι ἐκ κοκκωτοῦ λίθου, ὁ μὲν ἔτι ἱστάμενος, ὁ δὲ παρακείμενος εἰς αὐτὸν, καὶ ἀπετέλουν τὴν εἴσοδον εἰς τὸ λεγόμενον Καισάριον, ἱερὸν ἢ παλάτιον τοῦ Καίσαρος. Τὸ ὅλον ὕψος τοῦ ὀρθίου ὀβελίσκου, συμπεριλαμβανομένων τοῦ στυλοβάτου καὶ τῶν τριῶν βαθμίδων, ἀπὸ χῶμα τὴν σήμερον κεκαλυμμένων, εἶναι ἑβδομηκονταεννέα πόδες. Ὅτε οἱ Γάλλοι ἐξέτασαν τὴν βάσιν τοῦ ὀβελίσκου τούτου, ἡ περὶ αὐτὴν συσσωρευμένη ἄμμος εἶχε βάθος δεκαὲξ ποδῶν. Ἑκάστη πλευρὰ εἶναι μὲ γλυφὰς κεκαλυμμένη, ἀλλὰ κάλλιον διασώζονται αἱ ἐπὶ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς· ἐπὶ τῶν δύο πλευρῶν τὰ ἱερογλυφικὰ σχεδὸν ἐξηλείφθησαν. Ὁ πασίγνωστος Στύλος τοῦ Πομπηΐου ἵσταται μεταξὺ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως καὶ τῆς λίμνης· ἔχει δὲ ὡς ἑκατὸν ποδῶν ὕψος.

Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος μεγάλως ἐνεθάρρυνε τοὺς Ἰουδαίους νὰ κατοικήσωσιν εἰς τὴν πόλιν ταύτην. Συνεχώρησεν εἰς αὐτοὺς τὴν ἐλευθέραν ἄσκησιν τῆς θρησκείας των, καὶ τοὺς ἔδωκε μέρος τῶν προνομίων καὶ ἐλευθεριῶν, τὰ ὁποῖα ἐχαίροντο οἱ Μακεδόνες αὐτοῦ ὑπήκοοι. Ὅθεν ἡ Ἀλεξάνδρεια κατῳκεῖτο ὡς ἐπιτοπλείστων ὑπὸ Ἰουδαίων, καὶ τὸ περιστατικὸν τοῦτο συνδέει τὴν ἱστορίαν αὐτῆς μὲ τὴν τῶν Γραφῶν διασάφησιν. Ἐκ τῆς πόλεως ταύτης ἦτον Ἀπολλὼς, ὁ σύντροφος τοῦ Ἁγ. Παύλου, (Πράξ. ιή. 24)· καὶ ἐκ τῶν Ἰουδαίων, ὅσοι ἀμφισβήτησαν μετὰ τοῦ Στεφάνου καὶ ἐθανάτωσαν αὐτὸν, πολλοὶ ἦσαν Ἀλεξανδρεῖς, οἵτινες φαίνεται ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἶχον συναγωγὴν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. (Πράξ. ς'. 9.) Λέγεται ὅτι τὸν καιρὸν τῆς τῶν Ἱεροσολύμων καταστροφῆς ὡς ἓν ἑκατομμύριον Ἰουδαίων ἦσαν διεσπαρμένοι καθ' ὅλην τὴν ἐπαρχίαν τῆς Αἰγύπτου, ἔχοντες ἐν αὐτῇ καὶ πολυαρίθμους συναγωγὰς καὶ προσευκτήρια, τὰ ὁποῖα ἢ κατηδαφίσθησαν, ἢ κατεκάησαν, ὅτε ἀπεποιήθησαν οἱ Ἰουδαῖοι νὰ στήσωσι τοὺς ἀνδριάντας τοῦ Ῥωμαίου αὐτοκράτορος, Καΐου Καλιγούλα.

Ὁ Χριστιανισμὸς ἐθεμελιώθη ἀρχαιότατα εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, καὶ ἴσως πρῶτοι κήρυκες αὐτοῦ ἐνταῦθα ὑπῆρξαν τινὲς τῶν Ἰουδαίων, τοὺς ὁποίους ἐπέστρεψε τὸ κήρυγμα τοῦ Ἁγ. Πέτρου κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς.

Μεταξὺ τῶν ἐπισκόπων τῆς Ἀλεξανδρείας εὑρίσκονται ἄνδρες τινὲς περίφημοι εἰς τὰ χρονικὰ τῆς ἐκκλησίας, οἷον ὁ Κλήμης, ὁ Ἁγ. Ἀθανάσιος, ὁ Ὠριγένης, καὶ ἄλλοι. Ὁ θεμελιωτὴς τοῦ Ἀρειανισμοῦ, —αἱρέσεως ἥτις ἀρνεῖται τὴν θεότητα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν,— ἦτο πρεσβύτερος τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης, καὶ κατά τινας Ἀλεξανδρεὺς τὴν πατρίδα.

Τὴν περίφημον συλλογὴν τῶν βιβλίων, τὴν καλουμένην Ἀλεξανδρινὴν Βιβλιοθήκην, ἤρχισεν ὁ Πτολεμαῖος Σωτὴρ, πρὸς χρῆσιν τοῦ Μουσείου, ἢ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ συστηθείσης ἑταιρείας τῶν σοφῶν. Ἦτο δὲ τοποθετημένη μέρος μὲν εἰς αὐτὸ τοῦ Μουσείου τὸ κατάστημα, μέρος δ' ἐντὸς τοῦ περιβόλου μεγαλοπρεποῦς τινὸς ναοῦ, καλουμένου Σαραπίου, τὸ ὁποῖον ἐλογίζετο μόνον τοῦ τῆς Ῥώμης Καπιτωλίου ὑποδεέστερον. Ὁ Πτολεμαῖος Φιλάδελφος, διάδοχος τοῦ Πτολεμαίου Σωτῆρος, ἔκαμε τόσας προσθήκας εἰς αὐτὴν, ὥστε, καθ' ὃν καιρὸν ἀπέθανεν, εἶχεν αὐξήσειν εἰς ἑκατὸν χιλιάδας τόμων. Συνελέγοντο δὲ τὰ βιβλία ἢ χειρόγραφα κατὰ τὸν ἐφεξῆς τρόπον· ἡ κυβέρνησις συνελάμβανεν ὅσα βιβλία ἐφέροντο εἰς τὴν Αἴγυπτον ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ ἄλλων ξένων, καὶ ἔπεμπεν αὐτὰ εἰς τὸ Μουσεῖον, ὅπου ἀντέγραφον αὐτὰ οἱ ἐπὶ τούτῳ διωρισμένοι· καὶ τὰ μὲν ἀντίγραφα ταῦτα ἐδίδοντο εἰς τοὺς ἰδιοκτήτας, τὰ δὲ πρωτότυπα ἐφυλάττοντο εἰς τὴν βιβλιοθήκην.

Ὅτε ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ προσέβαλε τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἐπὶ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ πολέμου, τὸ μέρος τῆς βιβλιοθήκης τὸ εἰς τὸ προάστειον Βρύχιον ἐπυρπολήθη κατὰ τύχην, καὶ αἱ περιεχόμεναι εἰς αὐτὸ τετρακόσιαι χιλιάδες τόμων ἔγιναν παρανάλωμα τῶν φλογῶν· ἀλλ' ἡ ἐν τῷ Σαραπίῳ βιβλιοθήκη διεσώθη. Ἀπέθηκε δὲ καὶ ἡ Κλεοπάτρα εἰς αὐτὸ τὰς 200,000 τόμων, τὰς ὁποίας τὴν εἶχε χαρίσειν ὁ Μάρκος Ἀντώνιος, μετακομίσας ἀπὸ Πέργαμον τὴν ἐκεῖ περιβόητον συλλογήν. Αὗται καὶ ἄλλαι προσθῆκαι ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν ὑπερεμεγάλυναν τὴν εἰς τὸ Σαράπιον βιβλιοθήκην· μολονότι δὲ ἐσυλήθη μετὰ ταῦτα, πάντοτε ἀποκαθίστατο. Οὕτω πως ἐξηκολούθει ἑκατονταετηρίδας, ἕως περὶ τὰ μέσα τοῦ ἑβδόμου αἰῶνος, ὅτε ἡ Ἀλεξάνδρεια ἡλώθη ἐξ ἐφόδου ὑπὸ τοῦ Σαρακηνοῦ στρατηγοῦ Ἀμροῦ Ἐβναλαάς. Οὗτος, συμβουλευθεὶς τὸν Καλίφην Ὀμὰρ περὶ τοῦ πρακτέου ὡς πρὸς τὴν βιβλιοθήκην, ἔλαβε τὴν πολυθρύλλητον Λακωνικὴν ἀπόκρισιν,—« Ἂν τὰ συγγράμματα ταῦτα τῶν Ἑλλήνων συμφωνῶσι μὲ τὸ Κοράνιον, εἶναι ἄχρηστα, καὶ περιττὰ νὰ φυλαχθῶσιν· ἂν διαφωνῶσιν, εἶναι ὀλέθρια, καὶ πρέπει νὰ φθαρῶσιν.» Ἡ τοῦ ἐξολοθρευμοῦ ἀπόφασις ἐκτελέσθη μὲ τυφλὴν ὑπακοήν. Οἱ τόμοι τῆς Ἀλεξανδρινῆς βιβλιοθήκης διενεμήθησαν ὡς καύσιμος ὕλη εἰς τὰ λουτρὰ τῆς πόλεως, περὶ τὰς τέσσαρας χιλιάδας τὸν ἀριθμὸν, καὶ τόσον ἦσαν πολυπληθεῖς, ὥστε μόλις ἀνηλώθησαν εἰς ἓξ μῆνας.

Ἡ Ἀλεξάνδρεια εἰς τὴν ἀκμήν της ἦτο πολυανθρωποτάτη. Ὁ Σικελιώτης Διόδωρος διηγεῖται ὅτι

τὸν καιρὸν αὐτοῦ, π. Χ. 44, περιεῖχε τριακοσίας χιλιάδας ἐλευθέρων κατοίκων, καὶ ἂν, ὡς εἰκάζεται, οἱ δοῦλοι ἦσαν ἐπίσης πολυάριθμοι, τότε ὅλος ὁ πληθυσμὸς ἤθελεν ἀναβαίνειν εἰς ἑξακοσίας χιλιάδας.

Μετὰ τὴν πτῶσιν τῶν Πτολεμαίων, ἡ Ἀλεξάνδρεια ἔγινεν ἐπαρχιακὴ πόλις τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας. Οἱ Πέρσαι ἥλωσαν αὐτὴν τὸ 615 μ. Χ., ἀλλ' ἀναπέκτησεν αὐτὴν ὁ Κωνσταντινουπόλεως αὐτοκράτωρ Ἡράκλειος. Τέλος, ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Σαρακηνῶν τὸ 640. Ὁ στρατηγὸς Ἀμροῦ ἔγραψε πρὸς τὸν Καλίφην Ὀμὰρ ὡς ἑπομένως·— « Ἐκυρίευσα τὴν πόλιν τῆς δύσεως. Εἶναι ἄπειρος κατὰ τὸ μέγεθος. Δὲν δύναμαι νὰ σὲ περιγράψω πόσα θαύματα περιέχει. Ὑπάρχουν ἐν αὐτῇ τέσσαρες χιλιάδες παλάτια, τέσσαρες χιλιάδες λουτρὰ, δώδεκα χιλιάδες κηπουροὶ, δώδεκα χιλιάδες ἐλαιοπῶλαι, τεσσαράκοντα χιλιάδες ὑποτελεῖς Ἰουδαῖοι, καὶ τετρακόσια θέατρα, ἢ τόποι διασκεδάσεως.»

Ἐκ τῶν συνεπειῶν τῆς ἁλώσεως ταύτης ἡ Ἀλεξάνδρεια οὐδέποτε ἀνέλαβε· κατέστη μὲν ὁπωσοῦν ἀξιόλογος εἰς τὸ διάστημα τοῦ Μεσαιῶνος ὡς τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου, τὸ ὁποῖον οἱ Εὐρωπαῖοι τότε ἐνήργουν μὲ τὰς Ἀνατολικὰς Ἰνδίας· ἀλλ' ἡ ἀνακάλυψις τοῦ νέου εἰς τὴν Ἰνδίαν πόρου διὰ τοῦ Ἀκρωτηρίου τῆς Καλῆς Ἐλπίδος ἔδωκεν εἰς τὰς πραγματείας ἄλλην διεύθυνσιν, καὶ ἡ Ἀλεξάνδρεια κατήντησε διόλου ἀσήμαντος. Μεταβολὴ ὅμως ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἤρχισε πρὸ καιροῦ νὰ ἐνεργῆται, καὶ δὲν εἶναι ἀμφιβολία ὅτι ἡ πόλις αὕτη θέλει τὰ μέγιστα προοδεύσειν, ἐπειδὴ μάλιστα κατὰ συνέπειαν τῆς ἀτμοπλοΐας τὸ μὲ τὴν Ἰνδίαν ἐμπόριον ἤρχισε νὰ ἐπανέρχεται εἰς τὸν πρότερον αὐτοῦ δρόμον.

« Ἀδύνατον ἤθελεν εἶσθαι,» λέγει Γερμανή τις περιοδεύτρια, « νὰ ἐκφράσω ποῖα αἰσθήματα μ' ἐκυρίευσαν, ὅτε κατὰ πρώτην φορὰν διῆλθον τὰς ὁδοὺς τῆς Ἀλεξανδρείας. Ὁποῖος θόρυβος, ὁποία σύγχυσις εἰς τὰς στενὰς ταύτας ῥύμας, πλήρεις πάντοτε ἀπὸ πλῆθος ἀναρίθμητον καμήλων, ἡμιόνων, καὶ ὄνων! Αἱ κραυγαὶ τῶν ἀγωγιατῶν, βοώντων ἀδιαλείπτως εἰς τοὺς διαβάτας νὰ προσέχωσι τοὺς γυμνοὺς πόδας των· αἱ φωνασκίαι καὶ χειρονομίαι τῶν θαυματοποιῶν· τὰ λαμπρὰ ἱμάτια τῶν Τούρκων ὑπαλλήλων· τὸ εἰκονικὸν ἔνδυμα τῶν Βεδουΐνων· αἱ μακραὶ γενειάδες, καὶ τὰ σοβαρὰ καὶ κανονικὰ πρόσωπα τῶν Ἀράβων· ἡ γυμνότης τινῶν ἀκολάστων, πάριξ τῶν ὁποίων ὁ ὄχλος συσσωρεύεται· ἡ πληθὺς τῶν μαύρων δούλων· οἱ ὁλολυγμοὶ τῶν θρηνῳδῶν, ἐνῷ συνοδεύουσιν ἐπικήδειόν τινα πομπὴν, σύρουσαι τὰς τρίχας καὶ τύπτουσαι τὰ στήθη των, καὶ ταῦτα οὐ μακρὰν πολυταράχου γαμηλίου πομπῆς· αἱ κραυγαὶ τῶν Μωαμεθανῶν ἱερέων ἀπὸ τὰς κορυφὰς τῶν Μιναρέδων, καλούντων εἰς προσευχάς· τελευταῖον, ἡ λυπηρὰ εἰκὼν τῶν ἀπὸ ἔνδειαν ἀποθνησκόντων, καὶ οἱ ωωροὶ ἀγρίων σκύλων, οἵτινες πανταχοῦ σὲ καταδιώκουσι καὶ ἐνοχλοῦσι· ταῦτα πάντα κατὰ στιγμὴν ἐμποδίζουσι τὴν πρόοδον, καὶ ἐλκύουσι τὴν προσοχὴν τοῦ ἐκπεπληγμένου περιηγητοῦ.»

Ὁ Κόμης Δαμᾶς λέγει·—

Οἱ ὄνοι εἶναι τὰ ὀχήματα τοῦ τόπου τούτου· τοσαύτη δὲ εἶναι ἡ λάσπη, ὥστε ἀδύνατον ἤθελεν εἶσθαι νὰ λείψωσι. Πεντάκις ἢ ἑξάκις χρειάζεται νὰ βρέχωνται καθ' ἡμέραν οἱ δρόμοι ἐξ αἰτίας τῆς θερμότητος· ἡ ἄμμος δὲ καὶ τὸ ὕδωρ ἀποτελοῦσι κολλητικήν τινα λάσπην, ἀφ' ἧς μόλις ἐμπορεῖν ν' ἀπαλλαχθῶσιν ἐντίμως ἵπποι, ὄνοι, καὶ δρομάδες· οἱ Χριστιανοὶ ὑπωσοῦν προφυλάσσονται διὰ τῶν ὑποδημάτων, ἀλλ' οἱ Ἄραβες ἀφίνουν ὀπίσω τὰς ἐμβάδας των.

Τὰ ἑπόμενα λαμβάνομεν ἐκ τοῦ ποιήματος Ὁ Κυδωνιάτης, τὸ ὁποῖον μέλλει νὰ ἐκδώσῃ ὁ Κύριος Ν. Σαλτέλης·

Τ' εἶν' ὁ ἄνθρωπος! Πλασμένος κατ' εἰκόνα τοῦ Ὑψίστου,
Θεῦ! σπανίως προσηλόνει τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς του
Εἰς τὸ μέγα τοῦτο σύμπαν, εἰς τοῦ Πλάστου τὴν μελέτην.
Φιλοδοξιῶν συγκρούσεις, ματαιότητες, ἀπάται,
Ὑποσκελισμοὶ καὶ μίση . . Ἰδοὺ ποῦ περιπλανᾶται
Τὸ πλοιάριον τοῦ βίου μὲ τὸν ἄνθρωπον ἐρέτην!

Δυστυχῆ! ἡ λεία αὕτη θάλασσα ὑφάλους ἔχει!
Εἰς κινδύνους ὑπερόγκους τὸ σκαφίδιόν σου τρέχει!
Τὴν ὁδὸν τῆς ἀνομίας ἔκκλινε, θὰ ναυαγήσῃς!
Τίς ἀκούει . . ; Ἐρημίτης εἰς τὴν κέλλην του κλεισμένος;
Ἢ σοφός τις εἰς βιβλίων ἔρευναν βεβυθισμένος,
Μελετᾷ τί ἐστι κόσμος, τί Δημιουργὸς, τί φύσις!

Εἰς σταχυοφόρον κάμπον αἱ σφοδροὶ ἄερες πίπτουν,
Καὶ τοὺς στάχυας μὲ βίαν ἕνα πρὸς τὸν ἄλλον ῥίπτουν.
Ἡ πολύμοχθος εἶν' αὕτη τῶν ἀνθρώπων κοινωνία!
Εἷς τὸν ἄλλον βαρυπλήττει, εἷς τὸν ἄλλον λοξοβλέπει·
Πλὴν ὁ θεριστὴς τὸ βῆμα ἀπὸ ἄλλην χώραν τρέπει,
Κ' εἰς τὸ δρέπανόν του πίπτει γενεῶν πλουσία λεία.

Στάχυ-ἄνθρωπε, ὑπῆρξας . . . δὲν ὑπάρχεις. Ἡ στιγμή σου
Ἴχνη ἄγνωστα ἀφίνει εἰς τὰ χείλη τῆς ἀβύσσου,
Ὡς ὁ λάρος ὁ ξυρίζων τὸ θαλάσσιον πεδίον.
Πόσον ἔζησας; Σ' ἁρπάζει μεσονύκτιός τις δαίμων . . .
Φορτωμένος ἁμαρτίας, στένων σύρεσαι καὶ τρέμων
Ἔμπροσθεν τοῦ ἀδεκάστου Δικαστοῦ εἰς ἄλλον βίον. κ.λ.π.

Εἰς τὸν ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου μέχρι τῶν Ψαρῶν διάπλουν τοῦ ἥρωός μου, περιγράφων τὰ κλασικὰ αὐτὰ μέρη, φθάνω εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ λέγω·—

Εἴσοδε τοῦ Ἑλλησπόντου, πλήρη δόξης καὶ μαγείας!
Διεπόρθμευσας τὸ πάλαι τὰς δυνάμεις τῆς Ἀσίας,
Κ' ἤνοιξας τῶν ἀμετρήτων στρατευμάτων της τὸ μνῆμα.
Τὰ συντρίμματα σπαρμένα θεωρήσας τῆς γεφύρας
Ὁ μονάρχης, ὡς τὰ ῥάκη τῆς σχισμένης του πορφύρας,
Ἐμαστίγωσεν ἀφρόνως τὸ ἐλεύθερόν σου κῦμα.

Καὶ αἱ αὖραί σου θριάμβους τῶν Ἑλλήνων ψιθυρίζουν,
Κ' οἱ αἰγιαλοὶ συμβάντα κολοσσαῖα παιανίζουν.
Ἤδη ἐπὶ τοῦ μακροῦ σου ἑλικοειδοῦς τραχήλου,
Ἁλιεὺς, τὴν ἡσυχίαν τῶν ὑδάτων συνταράττων,
Καὶ τὸν γαλακτώδη κάμπον κατασκάπτων τῶν κυμάτων,
Ὁδηγεῖ τὴν μικρὰν τύχην τοῦ σαπροῦ του μονοξύλου.

Ἀντικρύζω τὴν Σμύρνην.—

Τῆς σειρῆνος Σμύρνης πέραν διακρίνεται ἡ θέσις·
Τοῦ λαμπροῦ ἀστερισμοῦ της δὲν ἐπαπειλεῖται σβέσις·
Ἱερὸν τὸ χῶμα ἔχει, τὰ νερὰ καὶ τοὺς ἀέρας·
Τόνομα ὁ γέρων Μέλης τοῦ Ὁμήρου ψιθυρίζει,
Καὶ σκιά τις μὲ γλαμύδα κοκκινόχροον γυρίζει
Ψ'ἄλλουσα τὴν Ἰλιάδα τὰς ἐαρινὰς ἑσπέρας.

ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΥ ΙΝΔΟΥ.

ΦΥΛΗ τις αὐτοχθόνων Ἰνδῶν τῆς Ἀμερικῆς, πολεμοῦσά ποτε κατὰ τῶν Ἄγγλων, ἠχμαλώτισε στρατιώτην ἀπὸ τὰ ὀρεινὰ μέρη τῆς Σκωτίας, τὸν ὁποῖον, μέλλοντα νὰ θυσιασθῇ, διέσωσεν ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν, υἱοθετήσας. Ὁ Σκῶτος συνώδευσε τὸν θετὸν αὐτοῦ πατέρα εἰς τὸ ἐνδότερον, ἔμαθε τὴν ἐγχώριον γλῶσσαν, συνεμορφώθη μὲ τὰ ἤθη, καὶ κατέστη ἔμπειρος εἰς τὴν χρῆσιν τῶν Ἰνδικῶν ὅπλων. Μετὰ καιρὸν, ἡ αὐτὴ φυλὴ ἐξεκίνησε πρὸς συνάντησιν τοῦ Γαλλικοῦ στρατοῦ, μεθ' οὗ τότε συνεμάχοντο κατὰ τῶν Ἄγγλων. Ἦτο δ' ἀνάγκη νὰ περάσωσι τὴν νύκτα πλησίοθεν τοῦ Ἀγγλικοῦ στρατοπέδου. Πολλὰ ἐνωρὶς τὸ πρωΐ, (ἦτο δὲ ἀνοιξις), ὁ γηραλέος ἀρχηγὸς ἐξύπνισε τὸν νεανίαν Σκῶτον· συμπαρέλαβεν αὐτὸν εἰς ὕψος τι, καὶ τὸν ἔδειξε τὰς σκηνὰς τῶν συμπατριωτῶν του. Ὁ γέρων ἐφαίνετο ὑπερβολῇ τεταραγμένος, καὶ δάκρυα ἔσταζον ταχέως ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς του. Μετά τινα παῦσιν, "Ἔχασα," εἶπε, "τὸν μονογενῆ μου υἱὸν εἰς μάχην τινὰ μὲ τοὺς ὁμοεθνεῖς σου· σὺ δὲ εἶσαι ὁ μονογενὴς ἄρα τοῦ πατρός σου, καὶ νομίζεις ὅτι ὁ πατήρ σου ζῇ ἀκόμη;" "Ναί, εἶμαι ὁ μονογενὴς τοῦ πατρός μου," ἀπήντησεν ὁ νέος, "καὶ ἐλπίζω ὅτι ὁ πατήρ μου ζῇ ἀκόμη." Ἴσταντο δ' ἔγγυς ὡραίας ἀνθισμένης πασχαλίας. Ἡ θεωρία ἦτο θελκτικὴ καὶ μεγαλοπρεπής· ὡς κορωνὶς δὲ ὅλων τῶν θελγήτρων αὐτῆς ἀνέτελλεν ὁ ἥλιος κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην. Ὁ γέρων Ἰνδὸς, σταθερῶς ἐνατενίσας εἰς τὸν αἰχμάλωτον Βρετανὸν, "Ἀς ἀγάλλεται ἡ καρδία σου," ἐξεφώνησεν, "εἰς τὴν καλλονὴν τοῦ προκειμένου θεάματος! δι' ἐμὲ εἶναι ὡς ἡ ἐρημία· ἀλλὰ σὺ ἀπὸ τοῦ νῦν εἶσαι ἐλεύθερος· ἐπίστρεψε εἰς τοὺς ὁμογενεῖς σου, ἐπισκέψου πάλιν τὸν πατέρα σου, διὰ νὰ χαίρῃ πάλιν ὅταν βλέπῃ τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα τὸ πρωΐ, καὶ τὰ δένδρα ἀνθοῦντα τὴν ἄνοιξιν."

Τὸ ὄμμα πρῶτον θεωρεῖ, ὁ νοῦς θεύτερον κρίνει,
Ἡ γλῶσσα τρίτον ὁμιλεῖ ὅσα ὁ νοῦς προτείνει.

Ἡ χάρις ἀπὸ μισητὴν χαριζομένη χεῖρα,
Δυσφορωτάτης ὕβρεως λαμβάνει χαρακτῆρα.

Τὸ παρελθὸν ἠπάτησε, τὸ ἐνεστὼς πειράζει,
Τοῦ μέλλοντος τὸ ἄδηλον ὅλους κατατρομάζει.

Ἡ θέλησις ἡ ἐθνικὴ, νόμῳ ἐκφραζομένη,
Ἐπέχει τόπον τῆς ἑνὸς θελήσεως ἐν γένει.

ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΗΣ ΣΟΦΙΑΣ ΤΟΥ ΣΟΛΟΜΩΝΤΟΣ.

ΟΛΙΓΟΙ ἄνθρωποι ἀπὸ κτίσεως κόσμου ὑπῆρξαν σοφώτεροι τοῦ Σολομῶντος. Ἔχων ἐκ παιδικῆς ἡλικίας πᾶν μέσον καὶ πᾶσαν εὐκολίαν, καὶ τὴν μεγίστην καταβάλλων ἐπιμέλειαν πρὸς ἀπόκτησιν γνώσεων, κατέστη ἐπὶ τέλους ὁ σοφώτατος εἰς τὸν αἰῶνα, καθ' ὃν ἔζη. Ἂν δὲ συγχρόνως καὶ πλουσιώτατος, ἠδύνατο νὰ ἐκπληροῖ πᾶσαν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ, εἴτε σαρκικὴν, εἴτε πνευματικήν· καὶ τῳόντι, ὡς μᾶς βεβαιόνει ἐν τῷ βιβλίῳ αὐτοῦ, Ὁ Ἐκκλησιαστὴς, οὐδόλως ἐχαλίνωνε τὰς ὀρέξεις του.

Ἀλλ' ἀφοῦ κατὰ κόρον ἐγεύθη πᾶσαν ἡδονὴν, ἠσθάνθη ὅτι τὰ πάντα ἦσαν ματαιότης καὶ θλῖψις πνεύματος. Εἶχε συγγράψει πολλὰ βιβλία, καὶ πιθανὸν ὅτι εἶχεν ἀναγνώσει πολὺ περισσότερα· ἀλλὰ καὶ τὸ συγγράφειν βιβλία εὑρῆκεν ἀτελεύτητον, καὶ τὴν ἀδιάλειπτον μελέτην ἐπίπονον εἰς τὴν σάρκα. Δὲν περιεφρόνει ὅμως διὰ τοῦτο τὰ βιβλία καὶ τὴν μάθησιν· ἐξ ἐναντίας, ἐτίμα καὶ συνίστα αὐτὰ, γνωρίζων ὑπὲρ πάντα ἄλλον πόσον εἶναι χρήσιμα τὰ λόγια τῶν σοφῶν, καὶ εἰς τὸ διεγείρειν τοὺς ὀκνηροὺς, καὶ εἰς τὸ ἐνθαρρύνειν τοὺς ἐπιμελεῖς.

Τὸ βιβλίον τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ συνέγραψε προβεβηκὼς ἤδη τὴν ἡλικίαν, ὁπότε, ὡς ἐκ περιωπῆς, ἀταράχως ἀνεθεώρει ὅλον τὸν δρόμον τῆς ζωῆς του, καὶ κατέγραψε τὰ μαθήματα ὅσα πεῖρα πολυχρόνιος τὸν εἶχε διδάξει. Τὸ συμπέρασμα δὲ τοῦ βιβλίου εἶναι τοιοῦτον, ὁποῖον φυσικὰ ἠθέλομεν περιμένειν ἀπὸ τὸν καλαμον σοφοῦ γέροντος, καὶ ὡς πολλοῦ λόγου ἄξιον συμβουλεύομεν τοὺς νεωτέρους τῶν ἀναγνωστῶν μας νὰ ἐναποταμιεύσωσιν αὐτὸ εἰς τὴν μνήμην. « Ἀς ἀκούσωμεν,» λέγει, « τὸ τέλος τῆς ὅλης ὑποθέσεως· Φοβοῦ τὸν Θεὸν, καὶ φύλαττε τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἐπειδὴ τοῦτο εἶναι τὸ πᾶν τοῦ ἀνθρώπου· διότι ὁ Θεὸς θέλει φέρειν εἰς κρίσιν πᾶν ἔργον, καὶ ἀκόμη πᾶν κρυπτὸν πρᾶγμα, εἴτε ἀγαθὸν, εἴτε πονηρόν.» Τὸ ἐμβριθὲς τοῦτο ῥητὸν περιέχει πλειοτέραν ἀληθινὴν σοφίαν παρ' ὅλα τὰ ἀποφθέγματα τῶν ἑπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ συναίσθησις ὅτι αὐτὸς ἦτο πολυμαθέστερος τῶν συγχρόνων του ἠδύνατο νὰ τὸν παρηγορήσῃ εἰς τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ζωῆς; Ἐκ πείρας εἶχε μάθει πόσον ὀλίγην αἰτίαν ἔχει ὁ πλούσιος νὰ χαίρεται εἰς τὰ πλούτη του, ὁ δυνατὸς εἰς τὴν δύναμιν, καὶ ὁ σοφὸς εἰς τὴν σοφίαν. Τὰ πλούτη καὶ τὸ κράτος του δὲν ἴσχυσαν νὰ προφυλάξωσιν αὐτὸν ἀπὸ νόσον καὶ γηρατεῖα, οὔτε ἡ μάθησις καὶ ἡ σοφία του ἀπὸ τὴν εἰδωλολατρείαν καὶ πλῆθος ἄλλων ἀνομιῶν. Ὅθεν ἠσθάνθη καὶ διεκήρυξεν ὅτι τὸ οὐσιωδέστατον καὶ ἀναγκαιότατον εἶναι ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ τήρησις τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ.

Τοῦτο λοιπὸν καὶ πᾶς διδάσκαλος ἂς καταγίνεται νὰ ἐντυπώσῃ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· διότι ὁ μὴ φοβούμενος τὸν Θεὸν, καὶ μὴ φυλάττων τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, δὲν ἐμπορεῖ νὰ ὀνομασθῇ καλῶς ἀνατεθραμμένος· ἡ καλὴ ἀνατροφὴ ὄχι μόνον ἐνισχύει τὸν ἄνθρωπον νὰ ἐκπληροῖ ὅλα τὰ ἐκυτοῦ καθήκοντα ἐν τῷ παρόντι βίῳ, ἀλλὰ καὶ προετοιμάζει αὐτὸν εἰς ἀτελεύτητον, εὐδαίμονα, καὶ ἁγίαν ζωὴν ἐν τῇ μέλλοντι.

Τί δύναται νὰ ἐπιβάλῃ σωτηριωδέστερον χαλινὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅταν ὁ πειρασμὸς ὠθῇ αὐτὸν εἰς ἁμαρτίαν, παρ' ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ ἐνθύμησις ὅτι ταχέως θέλει φέρειν εἰς κρίσιν ὅλας τὰς πράξεις τῆς ζωῆς του καὶ ὅλα τὰ μυστικὰ τῆς καρδίας του;

Ὅστις μὲ τοὺς συγγενεῖς του δυσαρέστως πάντα ζῇ,
Πῶς εἰρηνικῶς νὰ ζήσῃ μὲ τοὺς φίλους του μαζῇ;

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΚΟΗΣ ΚΑΙ ΑΦΗΣ ΤΩΝ ΤΥΦΛΩΝ.

Οἱ ἄνθρωποι ἐν γένει ἀγνοοῦσι τὰς δυνάμεις τῆς τῶν τυφλῶν ἀκοῆς, καὶ ἴσως φανῶσι κατὰ πρῶτον ἀπίστευτα ὅσα ἐνταῦθα θέλομεν καταχωρήσειν. Ἐγνωρίσαμεν τυφλοὺς, οἵτινες ἠδύναντο ὄχι μόνον νὰ ἐξακριβόνωσι τὸ σχῆμα καὶ τὰς διαστάσεις θαλάμων ἀπὸ τὸν ἦχον τῆς φωνῆς των, ἀλλὰ καὶ εἰς δωμάτιον οἰκεῖον ἐμβαίνοντες νὰ εἴπωσιν, ἂν ἐσηκώθησαν ἐξ αὐτοῦ μεγάλα τινὰ σκεύη, ἢ ἂν μετεκινήθησαν ἀπὸ τοὺς συνήθεις τόπους των· τοῦτο δ' ἐπληροφοροῦντο, κτυποῦντες τὴν βακτηρίαν των ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, καὶ ἀκροαζόμενοι τὴν ἠχώ. Ἤθελέ τις πιστεύσειν, ὅτι μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς κλειστοὺς εἶναι δυνατὸν νὰ διακρίνῃ ποῖος ὁ ὑψηλότερος καὶ ποῖος ὁ χαμηλότερος ἀπὸ διαφόρους ὁμιλοῦντας μόνον ἐκ τῆς διευθύνσεως, καθ' ἣν ὁ ἦχος ἔρχεται ἀπὸ τὰ στόματα ἐκείνων εἰς τὸ ὠτίον αὐτοῦ; Καὶ ὅμως πολλοὶ τυφλοὶ δύνανται ὄχι μόνον τοῦτο νὰ πράξωσι, ἀλλὰ καὶ ὡς ἔγγιστα νὰ ἐξακριβώσωσι τὰς ἡλικίας τῶν λαλούντων. Ὑπὲρ τοὺς πεντήκοντα τυφλοὺς ἐδοκιμάσαμεν ὡς πρὸς τοῦτο, καὶ οἱ πλεῖστοι αὐτῶν προσήγγισαν εἰς τὸ σημεῖον, ὅσον ἡμεῖς αὐτοὶ, οἱ τῶν ὀφθαλμῶν ἔχοντες τὴν βοήθειαν. Ἀμφιβολία δὲν ὑπάρχει ὅτι ἡ φωνὴ ἀλλοιοῦται κατ' ἔτος· καὶ ἡμεῖς μὲν οἱ βλέποντες παρατηροῦμεν τὰ ἄκρα μόνον τῆς ἀλύσεως· διακρίνομεν τὴν ὀξεῖαν κραυγὴν τοῦ τέκνου ἀπὸ τὴν τραχεῖαν σταθερὰν φωνὴν τοῦ ἀνδρὸς, καὶ ἀπὸ τοὺς τρέμοντας τόνους τοῦ γηραλέου· ἀλλ' ἐκτὸς τούτων,—ἐκτὸς τῆς διαφορᾶς εἰς τὸν ὄγκον καὶ τὸ ὕψος, τὴν ὁποίαν ἔχουσιν αἱ φωναὶ διαφόρων ὑποκειμένων, ὑπάρχει καὶ ἄλλη προξενουμένη ἐκ τοῦ δρόμου τῶν ἐτῶν· διότι ὁ χρόνος κάμνει ἐντύπωσιν ἐπὶ τῆς φωνῆς, οὐχ ἧττον παρ' ἐπὶ τοῦ προσώπου. Ὁ δὲ τυφλὸς κατανοεῖ ταύτην διὰ τοῦ γεγυμνασμένου ὠτίου του, καὶ οὐ μόνον δύναται νὰ ἐξακριβώσῃ μὲ ἱκανὴν ὀρθότητα τὴν ἡλικίαν τοῦ λαλοῦντος, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνάστημα καὶ τὸ μέγεθος τοῦ στήθους αὐτοῦ, καὶ τὰ παραπλήσια.

Τυφλοί τινες ἔχουσι καὶ ἄλλην παράδοξον δύναμιν· ὁδηγούμενοι ἀπὸ τὰς μικρὰς διαφορὰς τοῦ τονισμοῦ τῆς φωνῆς, καθὼς ἀπὸ τὰς μεταβολὰς τοῦ προσώπου οἱ βλέποντες, ἀνακαλύπτουσι τὰ ἐν τῷ πνεύματι τοῦ λαλοῦντος. Ἡμεῖς σπανίως συλλογιζόμεθα περὶ τῆς φωνῆς· ἀλλ' ὁ τυφλὸς ταύτην δράσσει, ὡς μίτον Ἀριάδνης, καὶ διευθύνεται εἰς τὴν ἕδραν τῶν παθῶν. Ὅθεν τινὲς αὐτῶν μετὰ σύντομον γνωριμίαν ἐξακριβόνουσι τὴν διάθεσιν καὶ τὸν χαρακτῆρα τῶν ἀνθρώπων· αὐτοὺς δὲν πλανᾷ ἡ λαμπρότης τοῦ ἱματισμοῦ, δὲν προκαταλαμβάνει ἡ σκαιότης τῶν τρόπων, δὲν ἑλκύει τὸ μειδίαμα, δὲν θαμβόνουσι τὰ κάλλη, δὲν αἰχμαλωτίζει, ὡς πολλοὺς ἐξ ἡμῶν, τὸ ἐράσμιον καὶ μαγευτικὸν ὄμμα. Ἡ φωνὴ εἶναι πρὸς αὐτοὺς τὸ κριτήριον τοῦ κάλλους, καὶ ὅταν οἱ μελῳδικοὶ αὐτῆς τόνοι ἔρχωνται, μὲ εἰλικρίνειαν ἐντετυπωμένοι, ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς, αἱ φαντασίαι των διαμιᾶς ἀποδίδουσιν εἰς τὸν λαλοῦντα χάριν μορφῆς καὶ καλλονὴν προσώπου.

Ἡ ἀκοὴ ζώων τινῶν ἔχει θαυμαστὴν ὀξύτητα, καὶ δὲν εἶναι ἀμφιβολία ὅτι βελτιόνει αὐτὴν ἔτι μᾶλλον ἡ τυφλότης. Ἡμεῖς γνωρίζομεν ἵππον, ὁ ὁποῖος, τυφλωθεὶς, ἔγινε πολὺ μᾶλλον ὀξυήκοος. Ἐνῷ ἐβόσκετο μετ' ἄλλων εἰς τὴν νομὴν, μακρὰν τοῦ δρόμου, ἤκουε τὸν ἦχον ὁπλῶν, καὶ ὑψόνων τὴν κεφαλὴν, ἐχρεμέτιζεν εἰς χαιρετισμὸν, πολλὴν ὥραν πρὶν οἱ σύντροφοι αὐτοῦ δείξωσί τινα συναίσθησιν τῆς πλησιάσεως τοῦ παρερχομένου ξένου.

Ὡσαύτως καὶ ὁ τυφλὸς ἄνθρωπος, ὅταν περιπατῇ εἰς τὴν ὁδὸν, ἐμπορεῖ νὰ εἴπῃ ἂν ἦναι πλατεῖα ἢ στενὴ, ἂν αἱ οἰκίαι ἦναι ὑψηλαὶ ἢ χαμηλαὶ, ἂν τὸ ἄνοιγμα τὸ ὁποῖον διαβαίνει ἦναι αὐλὴ κεκλεισμένη εἰς τὸ ἄκρον, ἢ ἂν ἔχῃ ἔξοδον εἰς ἄλλην ἀγυιάν· καὶ δύναται προσέτι νὰ γνωρίσῃ ἀπὸ τὸν ἦχον τῶν πατημάτων αὐτοῦ εἰς ποίαν στενωπὸν, ἢ αὐλὴν, ἢ πλατεῖαν εὑρίσκεται. Προχωρεῖ εὔτολμος, ὡς νὰ ἔβλεπε μὲ τὰ ὦτα, καὶ νὰ εἶχε σημεῖα εἰς τὸν ἀέρα.

Ἡ ἀκρίβεια τῆς ἀκοῆς δίδει εἰς τοὺς τυφλοὺς μέγιστον πλεονέκτημα ὡς πρὸς τὴν μουσικήν· ἐξαρτῶνται ὅλως διόλου ἀπ' αὐτῆς, καὶ ἐντεῦθεν τόσον ἐντελῶς συμφωνοῦσι κατὰ τὸν χρόνον καὶ τὴν ἁρμονίαν, ὥστε ὁ περίφημος μουσικὸς Παγανίνης, ἀκούσας τὴν ψαλμῳδίαν τῶν διδασκομένων εἰς τὸ ἐν Παρισίοις κατάστημα τῶν τυφλῶν, ἐδηλοποίησεν ὅτι ποτὲ ἀρχήτερα δὲν εἶχε λάβειν ἀνάλογον ἰδέαν τοῦ τί ἐστιν ἁρμονία.

Ἡ ἁφὴ ἐπιδέχεται ἐξίσου τελειοποίησιν, καὶ ἔχομεν μάλιστα πολλὰ τούτου ἀξιοσημείωτα παραδείγματα. Σαϋνδερσών*, ὁ τυφλὸς καθηγητὴς τῶν Μαθηματικῶν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Κανταβριγίας, τόσον ἐντελῶς ἐγνώριζε τὰ ἀρχαῖα νομίσματα, ὥστε ἠδύνατο νὰ ἐξελέγχῃ τὰ νεώτερα πλαστὰ, καὶ εἰς περιστάσεις ὅτε οἱ καλοὶ ὀφθαλμοὶ ἠπόρουν τὰ μέγιστα περὶ αὐτῶν. Ἔζη πρὸ μικροῦ χρόνου εἰς τὴν Αὐστρίαν τυφλός τις, ὁ ὁποῖος ἔγλυφε καλὰς προτομὰς, ἀπτόμενος τῶν προσώπων, καὶ μιμούμενος αὐτά· ὑπάρχει δ' ἔτι προτομὴ τοῦ πρώην αὐτοκράτορος εἰς τὸ ἐν Βιέννῃ Μουσεῖον, ἔργον τοῦ τυφλοῦ τούτου, ἥτις λογίζεται ἄριστον ὁμοίωμα. Εἰς τὰ ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ παιδευτήρια τῶν τυφλῶν εὐκόλως ἀναγινώσκουσιν οἱ ἀόμματοι βιβλία τυπωμένα μὲ χαρακτῆρας ἐξέχοντας ἀπὸ τὴν τοῦ χάρτου ἐπιφάνειαν, τοὺς δακτύλους ταχέως ἐπάνωθεν αὐτῶν διαβιβάζοντες†· ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι τόσον παράδοξον,

---

* Ὁ Νικόλαος Σαϋνδερσὼν ἐγεννήθη τὸ 1682, καὶ ἀπέθανε τὸ 1739. Ἑνὸς ἔτους τὴν ἡλικίαν, ἔχασε τὸ φῶς του ἀπὸ τὰς εὐλογίας. Ἀκῆς ὢν ἀκόμη, ἔδειξε μεγάλην νοητικὴν δύναμιν· ὅθεν ἐστάλθη εἰς τὴν Κανταβριγίαν, ὅπου τόσον ἐπέδωκεν εἰς τὰ μαθήματα, ὥστε διωρίσθη ἐπὶ τέλους καθηγητὴς τῶν μαθηματικῶν ἐν αὐτῷ τῷ πανεπιστημίῳ.

† Μόλις εἶναι χρεία νὰ εἴπωμεν ὅτι τὰ βιβλία τῶν τυφλῶν τυπόνονται ἄλλως πως παρὰ τὰ συνήθη· εἰς αὐτὰ δὲν ὑπάρχει μελάνη, καὶ ἡ ἐντύπωσις γίνεται μόνον ἐπὶ τοῦ ἑνὸς μέρους ἑκάστου φύλλου· οἱ δὲ τύποι εἶναι τοιοῦτοι, ὥστε, τοῦ χάρτου ἐπ' αὐτῶν πιεζομένου, νὰ μένῃ τὸ σχῆμά των ἱκανῶς ἐξέχον.

ὅσον ἄλλα πολλὰ, πασίγνωστα μὲν, δυσεξήγητα ὅμως. Τυφλὸς, παραδείγματος χάριν, ἐν πλήρει νηνεμίᾳ περιπατῶν, δύναται νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν ἐγγύτητα πραγμάτων διὰ τοῦ αἰσθήματος, τὸ ὁποῖον γεννᾷ εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἡ ἀτμοσφαῖρα· ἡμεῖς αὐτοὶ ἐκ πείρας ἐβεβαιώθημεν, ὅτι τυφλὸς μὲ τὰ ὦτα κεκλεισμένα ἠδύνατο νὰ εἴπῃ πότε μέγα τι ἀντικείμενον ἐπλησίαζεν εἰς τὸ πρόσωπόν του, ἀκόμη καὶ ἐνῷ προσεφέρετο μὲ τοσαύτην βραδύτητα, ὥστε νὰ μὴ προξενῇ ἐπαισθητόν τι ῥεῦμα τοῦ ἀέρος.

ΤΑ ΥΔΑΤΑ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.

"Ἀδυνατον ἤθελεν εἶσθαι," λέγει περιηγητὴς Ἄγγλος, "νὰ ὑπάρξῃ μεγαλόπολις ἐπὶ τῆς τοποθεσίας τοῦ Βυζαντίου, ἂν ἡ τοῦ ὕδατος φυσικὴ ἔλλειψις δὲν εἶχεν ἀναπληρωθῆ διὰ τεχνητῶν μέσων. Τὸ πρῶτον ἐκ τῶν μέσων τούτων εἶναι τὰ φρέατα καὶ αἱ κατ' οἴκους δεξαμεναί, εἰς τὰς ὁποίας τὸ βρόχινον ὕδωρ συνάγεται τὸν χειμῶνα· ἀλλ' ἔθνος ὁποῖον οἱ Τοῦρκοι, οἵτινες ἀπαιτοῦσι τὸ ὕδωρ καὶ φυσικῶς καὶ θρησκευτικῶς, καὶ διὰ νὰ πίνωσι καὶ διὰ νὰ λούωνται, ἐχρειάζοντο πολὺ ἀφθονωτέραν χορηγίαν· παρέχουσι δὲ ταύτην αἱ εἰς τὰ ὄρη κατασκευασθεῖσαι δεξαμεναὶ πλησίον τῶν αἰγιαλῶν τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Τὰ ὄρη ταῦτα εἶναι οἱ τόποι τῶν ῥυάκων καὶ τῶν βροχῶν· ὅπου δὲ ποτάμιον εὑρεθῇ τρέχον εἰς κοιλάδα ὀπωσοῦν ὑψηλήν, ἀνεγείρεται πρόχωμα πέριξ τοῦ χαμηλοτέρου ἄκρου αὐτῆς, καὶ τὸ ὕδωρ ἐμποδιζόμενον τοιουτοτρόπως ὀπισθοδρομεῖ, καὶ συσσωρεύεται ἐωσοῦ σχηματίζει μεγάλην, βαθεῖαν, καὶ τρίγωνον λίμνην. Τὸ πρόχωμα τοῦτο γενικῶς ἔχει τὸ πρόσωπον ἐκ μαρμάρου, ἐσκεπασμένου μὲ Ἀσιατικὰς γλυφάς, καὶ φαίνεται πολλάκις ὡραῖον καὶ μεγαλοπρεπές. Καὶ ἐπὶ μὲν τῶν λόφων σωληνοειδεῖς κέραμοι διακομίζουσι τὸ ὕδωρ· ὁπόταν δὲ μεσολαβῇ κοιλὰς, ἀνεγείρεται ὑδραγωγεῖον. Τινὰ τῶν ὑδραγωγείων τούτων συντείνουσι μεγάλως εἰς καλλωπισμὸν τῆς ἀγροτικῆς θέας.

Τὸ φθινόπωρον τοῦ 1822 διήγαγον πλησίον μιᾶς τῶν μεγίστων καὶ σημαντικωτάτων ἀπὸ τὰς δεξαμενὰς ταύτας. Ἔτυχε δὲ ἄνυδρον ἐκεῖνο τὸ ἔτος. Ἀπὸ τῆς 4ης Ἀπριλίου μέχρι τῆς 2ας Νοεμβρίου δὲν εἶχε βρέξει σχεδὸν διόλου. Τὸ ὕδωρ ἑπομένως παραπολὺ ἐχαμήλωσε καὶ ἐθόλωσεν εἰς τὰς δεξαμενὰς, καὶ οἱ Τοῦρκοι ἔπεσον εἰς ἀνησυχίαν καὶ τρόμον. Οἱ περὶ τὰ ὕδατα μηχανικοὶ ἐπέμφθησαν νὰ ἐξετάσωσιν· ἐγὼ δὲ τοὺς συνώδευσα εἰς τινας τῶν δεξαμενῶν· ἐμέτρησαν τὴν ποσότητα τοῦ ὕδατος, καὶ μόλις εὑρῆκαν ἀρκετὸν εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς πόλεως διὰ δεκαπέντε ἡμέρας! Φαντάσου τὴν κατήφειαν ἑπτακοσίων χιλιάδων λαοῦ, ἐπαπειλουμένων ἀπὸ ἔλλειψιν στοιχείου, ἀναγκαιοτάτου ὄχι μόνον εἰς οἰκιακὰς, ἀλλὰ καὶ εἰς θρησκευτικὰς χρείας. Δεήσεις προσεφέροντο εἰς τοὺς ναοὺς, καὶ ὁ οὐρανὸς ἐκυττάζετο ἐπιμελέστατα.—Τὸ ἐναλλοίωτον τῶν πραγμάτων εἰς τὰς χώρας ταύτας, καὶ αἱ εἰς τὰ συγγράμματα τῶν ἀρχαίων γινόμεναι διασαφηνίσεις, μεγάλως εὐχαριστοῦσι πολλάκις τὸ πνεῦμα τοῦ περιέργου. Τὴν πλησίασιν τῆς βροχῆς προμηνύει ἐνταῦθα, ὡς ἐν τῇ Συρίᾳ, ἡ ἐμφάνισις μικροῦ, μαύρου, παχέος νέφους, ἐπικρεμαμένου εἰς τὸν Εὔξεινον ἢ τὴν Προποντίδα. Δερβίσης στέκει ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Γίγαντος ὄρους, καὶ ὁπόταν ἴδῃ νέφος, ἀναγγέλλει τὴν πλησίασίν του, ὡς ὁ Ἠλιοῦ ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦ Καρμηλίου. Μίαν τῶν ἡμερῶν ἀνέβην αὐτὸς ἐγὼ εἰς τὸν ἴδιον τόπον, καὶ παρετήρησα τὸν Δερβίσην ἐπὶ τῆς σκοπιᾶς, καὶ "Ἰδοὺ νέφος μικρὸν, ὡς χεὶρ ἀνθρώπου, ἀνέβαινεν ἀπὸ τὴν θάλασσαν· καὶ ἔσπευσα νὰ καταβῶ, διὰ νὰ μὴ μὲ προφθάσῃ ἡ βροχή." Τῷοντι δὲ πάραυτα ἠκολούθησε, καὶ ἡσύχασαν οἱ Κωνσταντινουπολῖται.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ.

Το βιβλίον τοῦ Ἰὼβ μᾶς διδάσκει, πρὸς τοῖς ἄλλοις, πόσον εἶναι ἀσθενὴς καὶ ἐπισφαλὴς ἡ ἡμετέρα κατάστασις, ὁπόταν δὲν ἐφορᾷ ἡμᾶς ὁ ὀφθαλμὸς τῆς Προνοίας, καὶ δὲν μᾶς προφυλάττῃ ἡ χεὶρ Αὐτῆς ἀπὸ τοὺς κινδύνους καὶ τὰς συμφοράς, αἱ ὁποῖαι μᾶς περικυκλοῦσιν, ἕτοιμοι πάντοτε νὰ μᾶς καταπλακώσωσι. Μόλις κρίνει εὔλογον ὁ Παντοκράτωρ, εἰς δοκιμασίαν καὶ ἄσκησιν τοῦ ἐναρέτου Ἰώβ, νὰ ἀφαιρέσῃ τὸ πέριξ αὐτοῦ ἔμφραγμα, καὶ ἄνθρωποι καὶ δαίμονες ἐφορμῶσι κατὰ τῆς εὐδαιμονίας του. Ἄδικοι γείτονες ἁρπάζουσι τὰ κτήματα, καὶ φονεύουσι τοὺς δούλους του· πῦρ ἐξ οὐρανοῦ ἀναλίσκει τὰ ὑπολειφθέντα· ἄνεμος ἐκ τῆς ἐρήμου ἀνατρέπει τὸν οἶκον, ὅπου οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ αἱ θυγατέρες ἐσυμποσίαζον, καὶ χώνει ὅλα τὰ τέκνα του εἰς τὸ μέσον τῶν ἐρειπίων. Ἑπομένως προσβάλλεται αὐτὸς προσωπικῶς, καὶ καλύπτουσι τὸ σῶμά του ἕλκη· θήματα καὶ ὀδυνηρὰ ἕλκη, ἀπὸ τῆς κορυφῆς τῆς κεφαλῆς μέχρι τοῦ ἴχνους τῶν ποδῶν. Καὶ ὁ πατριάρχης ἔγινε διαμιᾶς ἄτεκνος, ἄπορος, καὶ τεθλιμμένος, ὁ τὴν προτεραίαν διαβόητος καθ' ὅλας τὰς χώρας τῆς Ἀνατολῆς διὰ τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τὴν δόξαν τοῦ οἴκου του.

Αἱ συμφοραὶ τοῦ Ἰὼβ ἦσαν τῷοντι ἔκτακτοι. Ἀλλὰ πῶς ἔγιναν τοιαῦται; Μόνον ἐπειδὴ ὁ πάνσοφος Θεὸς εὐδόκησε νὰ παύσῃ πρὸς καιρὸν τὴν συνήθη αὐτοῦ προστασίαν, καὶ ἔχει ἐπειδὴ νέα δεινὰ προσκληθῆναι ἐκ τῆς ἀβύσσου νὰ τὸν βασανίσωσιν. Ὁ φόβος ὁ νυκτερινὸς, τὸ βέλος τὸ τὴν ἡμέραν πετώμενον, ὁ λοιμὸς ὁ ἐν τῇ σκοτίᾳ περιπατῶν, ὁ ὀλεθρος ὁ φθείρων κατὰ τὴν μεσημβρίαν, πάντοτε στέκουν ἕτοιμα νὰ μᾶς προσβάλωσιν, ὡς προσέβαλον ἐκεῖνον, ἀλλ' ὁ Παντοκράτωρ ἀναχαιτίζει τὴν ὁρμήν των. Διότι αὐτοῦ εἶναι ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ δόξα.

Οἱ στοχασμοὶ οὗτοι ἐξ ἑνὸς μέρους δὲν συγχωροῦσι νὰ θαῤῥευώμεθα εἰς βραχίονα σαρκός· ἐκ δὲ τοῦ ἄλλου ἀφαιροῦσι πᾶσαν δικαίαν βάσιν ἀνησυχίας, ἐνῷ ζῶμεν εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἔχωμεν τὸν Θεὸν φίλον ἡμῶν, χω-

ρὶς τὴν ἄδειαν τοῦ ὁποίου κάμμία λύπη ἢ συμφορὰ δὲν ἐμπορεῖ νὰ μᾶς ἀκολουθήσῃ. Μολονότι δὲ θλίψεις πρέπει νὰ περιμένωμεν, διότι καὶ τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τοὺς δικαίους βλέπομεν πάσχοντας εἰς τὸν παρόντα βίον, μ' ὅλον τοῦτο, αἰσθανόμενοι ὅτι ὁ Θεὸς διέπει καὶ κυβερνᾷ τὰ πάντα, δὲν ἐμποροῦμεν εὐλόγως ν' ἀπελπιζώμεθα· μάλιστα, ἔχομεν ἀποχρῶντας λόγους νὰ ἐνθαῤῥυνώμεθα, ἐπειδὴ τὸ ὑπ' αὐτοῦ διατασσόμενον πρέπει νὰ διατάσσεται ἐν σοφίᾳ καὶ χάριτι, εἴτε πρὸς διόρθωσιν τοῦ κακῶς ἔχοντος, εἴτε πρὸς δοκιμασίαν καὶ ἄσκησιν τοῦ ἀγαθοῦ, ὥστε νὰ ἐπιδίδωμεν εἰς τὴν ἁγιωσύνην, καὶ νὰ προετοιμασθῶμεν εἰς δόξαν.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΤΩΝ ΑΝΘΕΩΝ.

Η ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ τῶν ἀνθέων εἶναι ἀφ' ὅλας τὰς διασκεδάσεις τῶν ἀνθρώπων ἡ ἐκλεκτοτέρα καὶ ἡ προτιμοτέρα, ὡς ἡ ἀθωοτάτη καθ' ἑαυτὴν, καὶ ἡ ἀβλαβεστάτη πρὸς ἄλλους. Ἡ ἐνασχόλησις αὕτη οὐ μόνον συντείνει πρὸς ὑγείαν καὶ εἰρήνην τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ καὶ πιθανὸν ὅτι πλειοτέρα εὔνοια προκύπτει, καὶ περισσότεραι φιλίαι θεμελιόνονται διὰ τῆς συναναστροφῆς καὶ συγκοινωνίας τῆς ἐκ τοῦ ἐπιτηδεύματος τούτου, παρὰ διὰ τῆς ἐξ οἱουδήποτε ἄλλου. Αἱ ἡδοναὶ, αἱ ἐκστάσεις τοῦ κηπουροῦ, εἶναι ἀθῶαι καὶ καθαραί· γραμμή τις, χροιὰ, ἢ σκιὰ, γίνεται ὁ θρίαμβός του· μολονότι δὲ αὗται καὶ κατὰ τύχην πολλάκις ἀπολαμβάνονται, δὲν ἐξασφαλίζονται ὅμως πλὴν διὰ τῆς ἐωθινῆς ἐπιμελείας, τῆς ἑσπερινῆς προφυλάξεως, καὶ τῆς ἀγρυπνίας ἡμερῶν. Περιπλέον, ἡ ἐνασχόλησις αὕτη εἰς τοὺς διαφόρους βαθμούς της οὔτε τὸν πλούσιον ἀποκλείει οὔτε τὸν πτωχὸν, καὶ ἀφθονοῦσα ἀπὸ ποικιλίαν ἀπεριόριστον διεγείρει ἀκατάπαυστος τὸν συναγωνισμὸν, χωρὶς φιλονεικίαν ἢ δυσμένειαν.

ΠΕΡΙ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΟΣ.

ΤΗΝ καθαριότητα συνιστῶσι πρὸς ἅπαντας τρεῖς δυνατοὶ λόγοι· πρῶτον, εἶναι σημεῖον εὐγενείας· οὐδεὶς ἄμοιρος τῆς ἀρετῆς ταύτης δύναται νὰ εἰσέλθῃ εἰς καλὴν συναναστροφὴν χωρὶς νὰ προσκρούσῃ πολυτρόπως· τὰ διάφορα τῆς οἰκουμένης ἔθνη διακρίνει τοσοῦτον ἡ καθαριότης αὐτῶν, ὅσον αἱ τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι των· ὅσον εἶναι προβεβηκότα εἰς τὸν πολιτισμὸν, τόσῳ μᾶλλον συμβουλεύονται τὸ μέρος τοῦτο τῆς κοσμιότητος. Δεύτερον, ἡ καθαριότης ἐμπορεῖ νὰ ὀνομασθῇ ἡ μητρυιὰ τῆς ἀγάπης. Τὴν ἀγάπην γεννᾷ μὲν τὸ κάλλος, διατηρεῖ δὲ ἡ καθαριότης. Καὶ τὸ γῆρας αὐτὸ, ἀμίαντον καὶ καθάριον διαμένον, πόσην ἔχει ἐρασμιότητα! ὅμοιον μετάλλου παλαιοῦ μὲν, λείου δὲ καὶ στιλπναῦ, τὸ ὁποῖον προκρίνομεν ἀπὸ νέον, ἀλλ' ἐσκωριασμένον. Παρατηρητέον δὲ καὶ ὅτι οὐ μόνον καθιστᾷ ἡμᾶς εὐαρέστους πρὸς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς, ἄριστον οὖσα τῆς ὑγείας προφυλακτικόν· καὶ ὅτι διάφοροι κακοήθειαι καὶ νοητικαὶ καὶ σωματικαὶ εἶναι ἀσυμβίβαστοι μὲ τὴν ἕξιν ταύτην. Τρίτον, συντείνει μεγάλως εἰς ἐμπνευσιν ἐξευγενισμένων καὶ ἁγνῶν αἰσθημάτων· διδασκόμεθα ἐκ πείρας, ὅτι τὰς πλέον κακοήθεις πράξεις βλέπουσι χωρὶς φρίκην ὅσοι μὲ αὐτὰς οἰκειωθῶσιν· ἐκ τοῦ ἐναντίου, οἱ ἀγαθὰ παραδείγματα ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν φεύγουσι μετὰ σπουδῆς ἀπὸ πᾶν ὅ,τι προσκρούει· οὕτω δὲ, καὶ ἀγνοὶ καὶ ἄσπιλοι διαλογισμοὶ ὑπαγορεύονται εἰς τὸν νοῦν ἀπὸ τὰ πέριξ ἡμῶν ἀντικείμενα, ὅταν ἦναι ὡραῖα καὶ κομψὰ κατὰ τὸ εἶδος.

Εἰς τὰ θερμὰ κλίματα ἡ καθαριότης εἶναι μᾶλλον ἀναγκαία· ὅθεν καὶ ὁ Ἰουδαϊκὸς καὶ ὁ Μωαμεθανικὸς νόμος γέμουσιν ἀπὸ νίψεις, καθαρμοὺς, καὶ ἄλλα ἔθιμα τῆς αὐτῆς φύσεως.

Ο ΠΑΙΣ ΚΑΙ Ο ΑΝΗΡ.

ΕΖΗ πρὸ χρόνων εἰς τὴν πόλιν τῆς Ἀμερικῆς Βοστῶνα ζωγράφος τις, ὀνομαζόμενος Κόπλειος. Ὀλίγον εὐδοκιμῶν εἰς τὸ ἐπάγγελμά του, ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ὥστε νὰ δοκιμάσῃ καὶ ἐκεῖ τὴν τύχην του. Εἶχε δὲ μικρὸν υἱόν, τὸνομα Ἰωάννην, τὸν ὁποῖον συμπαρέλαβεν.

Ὁ Ἰωάννης ἦτον ἐπιμελέστατος, καὶ τοσοῦτον ἐπέδιδεν εἰς τὰ μαθήματα, ὥστε ὁ πατήρ του ἔστειλεν αὐτὸν εἰς τὸ πανεπιστήμιον. Ἐκεῖ δὲ τόσον κατεγίνετο εἰς μελέτην, καὶ τόσον ταχέως ἀπέκτησεν ὑπεροχὴν, ὥστε οἱ διδάσκαλοι αὐτοῦ προεῖπον ὅτι ἔμελλε νὰ γένῃ ἔξοχος ἀνήρ. Σπουδάσας τὴν νομικὴν, ἤρχισε νὰ ἐπαγγέλλεται τὸν δικηγόρον· ἦτο δὲ τόσον πεπλουτισμένος ὁ νοῦς αὐτοῦ ἀπὸ ποικίλας γνώσεις, καὶ τόσον γεγυμνασμένος ὑπὸ τῆς προτέρας ἐπιμελείας, ὥστε πάραυτα σχεδὸν διεφημίσθη. Μίαν ἢ δύο ἀξιολόγους δίκας μὲ τοσαύτην ἐμπειρίαν καὶ φρόνησιν διεπραγματεύθη, ὥστε εἵλκυσε τὸν θαυμασμὸν ὅλου τοῦ Βρετανικοῦ ἔθνους.

Ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ περὶ αὐτὸν δὲν ἠμέλησαν τοιοῦτον ἄνδρα, καὶ σοφώτατον καὶ μεγάλην ἤδη ἐπιῤῥοὴν ἀποκτήσαντα· ἀλλ' ἑλκύσαντες αὐτὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς κυβερνήσεως, τὸν προεβίβαζον ἀπὸ μίαν εἰς ἄλλην ἔντιμον θέσιν, ἐωσοῦ κατέστη Λόρδος Μέγας Καγκελλάριος τῆς Ἀγγλίας—τουτέστιν ἠξιώθη τῆς ἀνωτάτης τιμῆς, εἰς ἣν ὑπήκοος δύναται νὰ φθάσῃ. Ὁ πρὸ ἑξήκοντα περίπου ἐτῶν ἀσήμαντος παῖς εἰς τὴν Βοστῶνα ἔγινεν ἐπὶ τέλους Λόρδος Μέγας Καγκελλάριος τῆς Ἀγγλίας.—ὁ Ἰωάννης Κόπλειος, Λόρδος Lynhurst,—ὁ υἱὸς πτωχοῦ ζωγράφου, μόλις τὸν ἐπιούσιον ἄρτον ποριζομένου, βαθύπλουτος ἀριστοκράτης Ἄγγλος, εἷς τῶν ἐπισημοτέρων κατὰ τὴν δύναμιν καὶ τὴν σοφίαν εἰς τὴν βουλὴν τῶν Λόρδων, καὶ εἷς τῶν σεβαστοτέρων ἀνδρῶν καθ' ὅλον τὸν πολιτισμένον κόσμον. Τοιαύτην ἀμοιβὴν ἔλαβεν ἡ φιλοπονία. Μολονότι δὲ τοιαύτης ὑπεροχῆς ὀλιγώτατοι μόνον ἀξιοῦνται, κοινῶς ὅμως ὁ ἐπιμελὴς παῖς γίνεται ὠφέλιμος καὶ σεβάσμιος ἀνήρ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΓΡΑΦΩΝ.

Ὅτι ἡ μελέτη τῶν ἱερῶν Γραφῶν εἶναι τόσον ἀναγκαία εἰς τὸν Χριστιανόν, ὅσον αὐτὴ ἡ ὑλικὴ τροφὴ εἰς τὸν ἄνθρωπον ὃν γένει, δὲν ὑπάρχει, νομίζομεν, Χριστιανός, ὅστις ἀμφιβάλλει περὶ τούτου. Καὶ τί λέγομεν, ἀναγκαίας; εἶναι τόσον ἀναγκαιοτέρα ἐκείνης, ὅσῳ τιμιωτέρα τοῦ σώματος εἶναι ἡ ψυχή, εἰς σωτηρίαν τῆς ὁποίας ἀποβλέπει αὕτη. Οἱ θεῖοι τῆς ἐκκλησίας πατέρες τόσον ἀκριβῶς ἐγνώριζαν τὴν ἀνάγκην τῆς ἀδιαλείπτου ἀναγνώσεως καὶ μελέτης τῶν ἱερῶν Γραφῶν, ὥστε δὲν ἔπαυον ζῶντες ἀπὸ τοῦ νὰ συνιστῶσι ταύτην εἰς τοὺς συγχρόνους των Χριστιανούς, καὶ δὲν παύουσιν ἕως σήμερον ἀπὸ τοῦ νὰ προτρέπωσιν ἡμᾶς τοὺς νῦν ζῶντας εἰς αὐτὴν διὰ τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν. Ἄπειρον ἐθεώρουν οἱ θεῖοι πατέρες τὸν καρπὸν τῆς ἀναγνώσεως καὶ μελέτης τῶν ἱερῶν Γραφῶν· καὶ ἄπειρος εἶναι τῳόντι. Μεγίστην ἐθεώρουν βλάβην τὴν ἔλλειψιν ταύτης, καὶ μεγίστη εἶναι τῳόντι. « Μεγάλη, » λέγει ὁ θεῖος Χρυσόστομος (Ὁμ. Γ'. εἰς τὸν Λάζαρον), « μεγάλη ἀσφάλεια πρὸς τὸ μὴ ἁμαρτάνειν τῶν Γραφῶν ἡ ἀνάγνωσις· μέγας κρημνὸς καὶ βάραθρον βαθὺ, τῶν Γραφῶν ἡ ἄγνοια· μεγάλη προδοσία σωτηρίας, τὸ μηδὲν ἀπὸ τῶν θείων εἰδέναι νόμων. Τοῦτο καὶ αἱρέσεις ἔτεκε· τοῦτο καὶ βίον διεφθαρμένον εἰσήγαγε· τοῦτο τὰ ἄνω κάτω πεποίηκεν. Ἀμήχανον γὰρ, ἀμήχανον, ἄκαρπον ἀναχωρησαί τινα συνεχῶς ἀναγνώσεως ἀπολαύοντα μετ' ἐπιστασίας. » Καὶ δὲν εἶναι ὑπερβολὴ ὅ,τι λέγει αὐτόθι ὁ αὐτὸς θεῖος πατὴρ περὶ τῆς ἀναγνώσεως καὶ μελέτης τῶν ἱερῶν Γραφῶν. « Οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστι τινὰ σωθῆναι μὴ συνεχῶς ἀναγνώσεως ἀπολαύοντα πνευματικῆς. » Καὶ ὅμως κανὲν ἄλλο σύγγραμμα δὲν ἀναγινώσκεται παρὰ τῶν τέκνων τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν ἀνατολικῆς ἐκκλησίας τόσῳ σπανιώτερον, ὅσον τὰ βιβλία ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ ἦναι καθ' ἑκάστην εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν. Καὶ ἂν ἐπ' ἐκκλησίας δὲν ἀνεγινώσκοντο περικοπαὶ τῶν ἱερῶν Γραφῶν, ἠθέλομεν ἀγνοεῖν ὅλως, ἂν ὑπάρχωσι τοιαῦτα βιβλία, καὶ ἐνῷ ἐν αὐτοῖς ὑπάρχει ἡ αἰώνιος ζωή. Ἀλλὰ μόνον ὁ λαϊκὸς ἄνθρωπος δεικνύει τοιαύτην καὶ τοσαύτην ἀμέλειαν καὶ ἀδιαφορίαν πρὸς τὴν ψυχοσωτήριον τῶν ἱερῶν Γραφῶν μελέτην; δὲν δεικνύει τοιαύτην καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος, ὅστις καὶ ἐξ οὗ φέρει ἱεροῦ χαρακτῆρος ἔργον κύριον ὤφειλε νὰ ἔχῃ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ μελέτην ταύτην; καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ αὐτοὶ οἱ ἱεροὶ κανόνες ἐπιβάλλουσιν ὡς ἱερὸν καθῆκον τὴν ἀδιάλειπτον τῶν ἱερῶν Γραφῶν ἀνάγνωσιν καὶ μελέτην· διότι ὀφείλει « ἐν πάσῃ μὲν ἡμέρᾳ, ἐξαιρέτως δὲ ἐν ταῖς Κυριακαῖς, πάντα τὸν κλῆρον καὶ τὸν λαὸν ἐκδιδάσκειν τοὺς τῆς εὐσεβείας λόγους, ἐκ τῆς θείας Γραφῆς ἀναλεγόμενον τὰ τῆς ἀληθείας νοήματά τε καὶ κρίματα. » (Κανὼν 16ος τῆς σ'. οἰκουμ. Συνόδου). Καὶ τίς ἀράγε ὁ λόγος τῆς ἀσυγχωρήτου ταύτης ἀμελείας καὶ ἀδιαφορίας; ἡ ἔλλειψις τῶν ἀντιτύπων τῶν ἱερῶν Γραφῶν; ἀλλ' ἀπ' αὐτῶν γέμει ἀπό τινος χρόνου ὁ κόσμος ὅλος. Ἡ βαρεῖα τιμὴ τῆς ὠνῆς; ἀλλ' αὕτη τὴν σήμερον εἶναι ἐλαφροτάτη. Ἡ δυσκαταληψία τῶν ἀναγινωσκομένων; ἀλλὰ δὲν εἶναι τόσον δύσκολος ἡ κατάληψις τῶν ἱερῶν Γραφῶν, καὶ μάλιστα ἡ τῆς Καινῆς Διαθήκης, εἰς τὸν συνεχῶς καὶ εὐλαβῶς αὐτὰς ἀναγινώσκοντα καὶ μελετῶντα. « Διὰ τοῦτο, » λέγει ὁ θεῖος Χρυσόστομος, (Ὁμ. Γ'. εἰς τὸν Λάζαρον), « διὰ τοῦτο ἡ τοῦ Πνεύματος ᾠκονόμησε χάρις τελώνας καὶ ἁλιεῖς, καὶ σκηνοποιοὺς, καὶ ποιμένας, καὶ ἀπόρους, καὶ ἰδιώτας, καὶ ἀγραμμάτους ταῦτα συνθεῖναι τὰ βιβλία, ἵνα μηδεὶς τῶν ἰδιωτῶν εἰς ταύτην ἔχῃ καταφεύγειν τὴν πρόφασιν, ἵνα πᾶσιν εὐσύνοπτα ᾖ τὰ λεγόμενα· ἵνα καὶ ὁ χειροτέχνης, καὶ ὁ οἰκέτης, καὶ ἡ χήρα γυνὴ, καὶ ὁ πάντων ἀνθρώπων ἀμαθέστατος, κερδάνῃ τι καὶ ὠφεληθῇ παρὰ τῆς ἀναγνώσεως. Σαφῆ γὰρ καὶ δῆλα τὰ παρ' αὐτῶν κατέστησαν ἅπασιν, ἅτε κοινοὶ τῆς οἰκουμένης ὄντες διδάσκαλοι, ἵνα ἕκαστος καὶ δι' ἑαυτοῦ μανθάνειν δύνηται ἐκ τῆς ἀναγνώσεως μόνης τῶν λεγομένων. Τίνι γὰρ οὐκ ἔστι δῆλα τὰ τῶν Εὐαγγελίων ἅπαντα; τίς δὲ ἀκούων, ὅτι μακάριοι οἱ πραεῖς, μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, καὶ ὅσα τοιαῦτα, διδασκάλου δεήσεται, ὡς τι μαθεῖν τῶν λεγομένων; » Καὶ ὅ,τι λέγει ὁ Χρυσόστομος, τοῦτ' αὐτὸ λέγει καὶ ἅπας τῶν ἁγίων πατέρων ὁ χορός. Ἂν λοιπὸν οὗτος ἦναι ὁ λόγος τῆς ἀμελείας καὶ ἀδιαφορίας ταύτης, ὁ λόγος αὐτὸς εἶναι τῳόντι ἄλογος.

[Θ. Φαρμακίδης.]

Ἀδύνατον εἶναί ποτε λαὸς νὰ συνειθίσῃ
Προθύμως καὶ ἐπιμελῶς τὸ μέλλον νὰ φροντίσῃ,
Ἀνέσως ἤν' ἀβέβαιος τοῦ ὅτι αἱ σπουδαί του,
Οἱ κόποι του οἱ τίμιοι καὶ αἱ προσπάθειαί του,
Θὰ λάβουν ἔκβασιν καλὴν κ' ὠφέλειαν τελείαν,
Καὶ νὰ προσμένῃ μάλιστα καλὴν ἀντιμισθίαν·
Καὶ ὅτι ὅσ' ἀπέκτησε καὶ ὅσα ἀποκτήσῃ,
Δικαία νομοθέτησις θέλει τὰ ἀσφαλίσει.

Ὡς τὰ φυτὰ τὸν στόμαχον πρόσεχε νὰ ποτίζῃς,
Ἀλλὰ ποτὲ μὲ πλησμονὴν νὰ μὴ καταποντίζῃς·
Τὴν ζωὴν καὶ τὴν ὑγείαν συντηρεῖ μὲν ἡ τροφὴ,
Κατατρέχει δὲ καὶ κόπτει αἰωνίως ἡ τρυφή.
Δὲν τρέφουσι τὸν ἄνθρωπον ὅσα ἀποθηκεύει,
Ἀλλ' ὅσα εὐκολώτερα ὁ στόμαχος χωνεύει.
Ὅσοι τοῦ Βάκχου τὸν χυλὸν πίνουσι μ' ἀμετρίαν,
Οὗτοι θὰ ὑποφέρωσι χολῶν τὴν τιμωρίαν,
Χειράγραν καὶ παράλυσιν καὶ τὴν ἀποπληξίαν,
Εἰς δὲ τὴν οἰκογένειαν φέρουσι δυστυχίαν.
Ἔχων τοὺς πόδας σου ζεστοὺς, τὴν κεφαλὴν δὲ κρύαν,
Καὶ τὴν κοιλίαν ἐλαφρὰν, ἰατροῦ δὲν ἔχεις χρείαν.

Καλὸν νὰ μάθῃ, χωρὶς νὰ πάθῃ,
Πλὴν ἀφοῦ πάθῃ καθεὶς, ἂς μάθῃ
Νὰ μὴ γλιστρήσῃ πάλιν εἰς λάθη.

Αἱ ἀπορίαι γίνονται διὰ τῆς ἀργίας·
Αἱ κακουργίαι δ' ἔπειτα διὰ τῆς ἀπορίας.

ΜΗΔΕΝ ΑΓΑΝ.

Ἐκ τῶν ἀνθρώπων οἱ μὲν ἀγαπῶσι νὰ ἐκτραχηλίζωνται εἰς ὑπερβολὰς, οἱ δὲ φυλάττουσι μετριότητα καθ' ἅπαντα· καὶ εἶναι μὲν ὠφέλιμον εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ἐν γένει, ὅτι τὸ πρᾶγμα ἔχει οὕτως· ἐπειδὴ συμφέρει νὰ ὑπάρχωσι παραδείγματα παντὸς εἴδους διαγωγῆς καὶ παντὸς εἴδους δοξασίας, ἀκόμη καὶ τῶν πλέον ἀλόγων· ἀλλὰ τὸ ἄμεσον ἀποτέλεσμα, ὁσάκις παραβαίνεται τὸ ΜΗΔΕΝ ΑΓΑΝ, εἶναι ἀναντιρρήτως ἐπιβλαβές. Καὶ ἡ τῶν νόμων ὑπερβολικὴ αὐστηρότης, καὶ ἡ ὑπερβολικὴ φρόνησις, καὶ ἡ ὑπερβολικὴ ἀγαθότης, καὶ ἡ ὑπερβολικὴ δικαιοσύνη, ὅλα θεωροῦνται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ὡς μωρίας μόνον εἴδη. Πολλάκις ὡσαύτως καταντᾷ γελοιώδης ἡ πρὸς ἕν τι ὑπερβολικὴ κλίσις, καίτοι ἀθῶα καθ' ἑαυτήν. Ἐν ἑνὶ λόγῳ, τίποτε δὲν ὑπάρχει, τοῦ ὁποίου τὰς ὑπερβολὰς δὲν βλέπει ὁ κόσμος μετὰ δυσαρεσκείας καὶ περιφρονήσεως, ἐνῷ, ἐξ ἄλλου μέρους, δύσκολον εἶναι νὰ ἐνθυμηθῶμέν τι, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει ἐπαινετὸν μέσον.

Πρὸς διασάφησιν τῶν ἀληθειῶν ταύτων, ἔχομεν ἄφθονα παραδείγματα. Λόγου χάριν—ἡ περὶ τὰ πλούτη σπουδὴ ἀναντιρρήτως εἶναι ἀξιέπαινος, καθότι ἐξ αὐτῆς πηγάζουσι τὰ πλεῖστα τῶν ἀγαθῶν, ὅσα διακρίνουσι τὸν πεπολιτισμένον ἀπὸ τὸν βάρβαρον. Ἀλλ' ἔχει καὶ αὐτὴ τὰ ὅριά της. Ἡ φιλαργυρία, ἡ φειδωλὴ, καὶ ἡ ἄκρα φιλοπονία, ἡ ἐπικίνδυνος εἰς τὴν ὑγείαν καὶ τοῦ σώματος καὶ τοῦ νοὸς, γεννῶνται ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ πάθους τούτου· διὸ καὶ πανταχοῦ αὐστηρῶς κατακρίνονται. Τὰ τούτων ἐναντία καὶ ὄχι ὀλιγώτερον ἐπικίνδυνα ἄκρα εἶναι ἡ πρὸς τὰ πλούτη ἀδιαφορία, ἡ ἀσωτία καὶ ἡ ἀμέλεια πάσης βιομηχανίας· καὶ ταῦτα δ' ἐπίσης κατακρίνονται. Ἐν συντομίᾳ, καλὸν εἶναι νὰ ἐπιθυμῇ τις τὰ πλούτη, ἀλλ' ὄχι νὰ τὰ ἐπιθυμῇ σφοδρῶς ἢ ἀποκλειστικῶς· καλὸν νὰ δαπανᾷ ἐλευθερίως, καὶ ν' ἀδιαφορῇ περὶ τῶν τοῦ κόσμου ἀγαθῶν, ἀλλ' ὄχι νὰ δαπανᾷ μὲ ὑπέρμετρον ἐλευθεριότητα, ἢ ν' ἀδιαφορῇ παραπολύ. Τὸ μέσον εἶναι τὸ μόνον ἀξιέπαινον.

Ὡσαύτως, τὸ νὰ ἐπιμένῃ τις σταθερῶς εἰς ὁ,τιδήποτε φρόνημα ἢ συνείδησις αὐτοῦ ἐγκρίνει, ἢ εἰς διαγωγὴν ἢ ὁποία φαίνεται καλὸν σκοπὸν ἔχουσα, ὁμολογεῖται παρ' ἁπάντων ἐπαινετόν. Ἀλλὰ τὸ φρόνημά του ἐνδέχεται νὰ ἦναι ἐσφαλμένον (διότι ὅλοι ὑπόκεινται εἰς τὸ σφάλλειν), ἢ ἡ διαγωγή του ἐμπορεῖ νὰ ἦναι ἀπερίσκεπτος, καὶ κατὰ συνέπειαν νὰ συμφέρῃ ὥστε ν' ἀκούσῃ ἄλλων συμβουλὰς καὶ ὁδηγίας. Τὸ νὰ μὴ θέλῃ δὲ νὰ πράξῃ οὕτως καὶ νὰ ἐπιμένῃ φρονῶν καὶ ἐνεργῶν ἐναντίον πάσης ἀληθείας καὶ πάσης φρονήσεως, ὅλον ὅτι ἤθελεν εἴσθαι κακόν. Ἡ σταθερότης αὐτοῦ, ἡ ὁποία μέχρι τινὸς ἦτον ἐπαινετὴ, τότε γίνεται ἀξιόμεμπτος, καθὸ ὑπερβαίνουσα τὰ ὅρια τῆς μετριότητος. Τοιαῦτα δ' ἐλαττώματα, κυριεύονται τοὺς νέους μεγάλων πολιτικῶν, ἐπιφέρουσιν ὀλεθρίας δημοσίους συμφοράς· εἰς δὲ τὸν μερικὸν βίον καθ' ἡμέραν βλέπομεν πόσους ἀγαθοὺς σκοποὺς ἀνατρέπουσι καὶ ματαιοῦσιν. Ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους, μὲ παραπολλὴν εὐκολίαν νὰ ἐγκαταλείπῃ τις τὰς δοξασίας του, ἢ νὰ μεταβάλλῃ τὴν διαγωγήν του, εἶναι τὸ ἄκρον ἐναντίον, τὸ καὶ οὐχ ἧττον ἐπικίνδυνον. Ἡ μόνη ἀληθὴς ἀσφάλεια εὑρίσκεται εἰς τὸ μέσον· τουτέστιν, οὔτε τόσῳ σταθερότης ἀρμόζει, ὥστε νὰ ἤμεθα ἀπρόσιτοι εἰς συμβουλὰς καὶ μεταπείσεις, οὔτε τόσῳ εὐαισθησία εἰς ἀντικειμένας ἐπιρροὰς, ὥστε ἀδιαλείπτως νὰ μεταβαλλώμεθα.

Ἄλλα· ἡ κρυφιότης εἶναι μὲν κάποτε ἀναγκαία, καὶ πολλάκις ἁρμόζει νὰ μὴ κοινοποιῶμεν εἰς ἄλλους τὰ διανοήματα καὶ τοὺς σκοποὺς ἡμῶν. Ἀλλὰ νὰ φυλάττωμεν εἰς ὅλα μυστικότητα, ἀκόμη καὶ εἰς τὰ παραμικρὰ, καὶ νὰ ὑποκρύπτωμεν πάντοτε τοὺς στοχασμοὺς ἡμῶν, εἶναι βδελυρόν. Κατὰ μέτριον μόνον βαθμὸν συγχωρεῖται νὰ κρατῶμεν τὰ μυστικὰ ἢ τὰ ἰδιαιτέρως ἡμᾶς αὐτοὺς ἢ ἄλλους ἀφορῶντα, καὶ τοῦτο δὲ μόνον εἰς περιστάσεις, καθ' ἃς ἡ κρυφιότης ἀποβλέπει εἰς καλόν—Νὰ ὑψηλοφρονῶμεν ἢ νὰ ταπεινοφρονῶμεν παραπολὺ,—νὰ ἔχωμεν μεγίστην πραπέτειαν ἢ μεγίστην δειλίαν,—μὲ ὑπερβολὴν νὰ σεβώμεθα τὴν δημόσιον γνώμην, ἢ παντάπασι ν' ἀδιαφορῶμεν περὶ αὐτῆς,—εἶναι ὅλα ἄκρα ἀπαρεύκτεα· τὸ δὲ ὀρθὸν εὑρίσκεται μόνον ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν. Ὡσαύτως, ἡ μανιώδης ὀργὴ κατακρίνεται, καὶ ἡ παντελὴς ἀοργησία ὄχι ὀλιγώτερον· " ὀργίζεσθε, καὶ μὴ ἁμαρτάνετε, " λέγει ὁ Ἀπόστολος· ἡ μετρία ὀργὴ εἰς πολλὰς περιστάσεις ὄχι μόνον εἶναι συγχωρημένη, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαία· τὰς ἑκατέρωθεν ὑπερβολὰς αὐτῆς πρέπει μόνον ν' ἀποφεύγωμεν. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλα πάθη, τὰ ὁποῖα τινὲς ἐπροσπάθησαν ν' ἀπονεκρώσωσι καὶ νὰ ἐκβάλωσιν ἀφ' ἑαυτῶν, μόνον ἐπειδὴ ἐφοβοῦντο καὶ ἐβδελύσσοντο τὰς ὑπερβολάς των· ἀλλὰ καὶ αὐτὰ, τῆς μέσης ὁδοῦ φυλαττομένης, εἶναι ἀγαθὰ καὶ καλά. Χαλινωσις καὶ κανονισμὸς, ὄχι παντελὴς σβέσις, εἶναι ὁ ὀρθὸς τρόπος τοῦ μεταχειρίζεσθαι τὰ πάθη ταῦτα τῆς ἡμετέρας φύσεως.

Ὡς δὲ πρὸς τὰ κοσμικὰ, τὸ μέσον ἔχει τὰ αὐτὰ πρατερήματα. Οὔτε τὸν ἥλιον τῆς Ἀφρικῆς εἶναι καλὸν νὰ ὑποφέρῃ τις, οὔτε τὴν δριμύτητα τοῦ ἀρκτικοῦ χειμῶνος. Τὰ μέσα πλάτη παρέχουσι τὴν ἀτμοσφαῖραν συγκερασμένην, ὥστε αὐτοῦ ὅλα τὰ τῆς ὀργανικῆς ζωῆς ἐνεργοῦνται τακτικώτερον καὶ γαληνιώτερον. Παρομοίως δὲν εἶναι καλὸν νὰ εὑρίσκεται ὁ ἄνθρωπος εἰς τὰ ἄκρα τῆς καινωνίας. Ὁ μέγας πλοῦτος παράγει τὴν ἀλαζονείαν· ἡ δὲ μεγάλη πτωχεία τὸν φθόνον. Ὁ βαθύπλουτος ζῇ τρυφηλότερον παρ' ὅσον ἡ ὑγεία συγχωρεῖ· ὁ πένης ἐκ τοῦ ἐναντίου φειδωλότερον. Ἡ πολλὰ ὑψηλὴ θέσις συναδεύεται μὲ μέριμναν, καὶ ἐκθέτει εἰς τρομερὰ λάθη· ἡ δὲ πολλὰ ταπεινὴ ἀφαιρεῖ τὸ πρὸς ἑαυτὸν σέβας, καὶ κάμνει τὸν ἄνθρωπον ἀδιάφορον περὶ τοῦ δημοσίου ἢ τοῦ γενικοῦ συμφέροντος.

βέλλιον νὰ εὑρισκώμεθα ἐν μιᾷ τῶν μέσων τάξεων*, ὅπου ὁ ἄνθρωπος οὔτε ἀρκετὰ πλούσιος εἶναι ὥστε νὰ γένῃ ὑπερόπτης, οὔτε ἀρκετὰ πτωχὸς ὥστε νὰ καταντήσῃ φθονερός· οὔτε εἰς τρυφὴν παρακινεῖται, οὔτε τῶν ἀναγκαίων ἀπορεῖ οὔτε βασανίζεται ἀπὸ τὴν εὐδύνην τῆς μεγάλης δυνάμεως, οὔτε παντάπασιν ἐξευτελίζεται μὴ ἔχων καὶ αὐτὸς νὰ εἴπῃ τι περὶ τῶν δημοσίων πραγμάτων.

Τὸ αὐτὸ ἀληθεύει καὶ περὶ τῶν προσωπικῶν ἕξεων. Ἡ ῥυπαρότης καὶ ἡ ἀφιλοκαλία εἶναι κακόν· ἐπίσης κακὸν καὶ ἡ πολλὰ κομψὴ καὶ περίεργος ἐνδυμασία· διότι αὕτη δεικνύει γυναικῶδες φρόνημα. Ὁ μέτριος μόνον καλλωπισμὸς συμβιβάζεται μὲ τὴν ὀρθὴν κρίσιν. Τὸ νὰ μὴ διασκεδάζῃ τις ποσῶς εἶναι κακόν, διότι ὁ νοῦς στερεῖται τῆς ἀπαιτουμένης ἀναπαύσεως καὶ ἀνέσεως· παρομοίως εἶναι κακὸν τὸ νὰ διασκεδάζῃ παραπολύ, διότι τότε ἐξορίζεται ἀπὸ τὸν νοῦν πᾶσα σπουδαία ὑπόθεσις. Τὸ ὀρθὸν εἶναι ἡ μετρία διασκέδασις. Τινὲς δὲν ἔλαβον ποτὲ κλίσιν εἰς τὴν ποίησιν, τὴν ζωγραφικὴν, τὴν γλυπτικὴν, ἢ τὴν μουσικὴν, καὶ οὕτω χάνουσι πολλὴν ἡδονὴν, τὴν ὁποίαν ἄλλοι ἀπολαμβάνουσιν· εἰς τινας δὲ πάλιν ἡ ἀγάπη τούτων εἶναι τόσον δυνατὴ ἐκ φύσεως, καὶ τόσον ἐπηυξημένη ἀπὸ τὴν συνήθειαν, ὥστε γίνεται κακία. Καὶ τὰ δύο ἄκρα εἶναι ἀποφευκτέα· πολλὴν ἡδονὴν ἐμπορεῖ τις νὰ λάβῃ ἐκ τῶν τοιούτων, ἂν φυλάττῃ μετριότητα.—Αἱ πολλαὶ συναναστροφαὶ ἐξευτελίζουσι τὸν ἀνθρώπινον χαρακτῆρα, καθιστῶσαι αὐτὸν ἐλαφρὸν, καὶ ἀνίκανον εἰς τὸ λαμβάνειν ἀφῃρημένας καὶ ὑψηλὰς θεωρίας· ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους, ἡ πολὺ μοναχικὴ ζωὴ ἀδυνατίζει τὸν νοῦν, ἐκθέτουσα αὐτὸν εἰς ἀλλοκότους φαντασίας καὶ παραλογίας, καὶ εἰς τὴν ὑποχονδρίαν ἐνίοτε. Ἐνταῦθα προσέτι τὸ μέσον μόνον εὑρίσκεται σωτηριῶδες. Ἀκόμη καὶ εἰς τὰ ἁπλούστατα πρέπει νὰ κατακρίνωμεν τὴν ὑπερβολήν. Ἡ ἄκρα εὐθυμία, εἰς κόσμον ὅπου τόσα δεινὰ ὑποκρύπτονται πέριξ ἡμῶν κατὰ πᾶν βῆμα, καὶ τόσα βαρία χρέη καλοῦσι τὴν προσοχήν ἡμῶν, εἶναι ἀσυγχώρητος· ἀλλὰ καὶ ἡ παντοτεινὴ καὶ ἄκρα σοβαρότης δὲν εἶναι ἀξιοσύστατος, ἐπειδὴ ὁ κόσμος περιέχει καὶ πολλὴν εὐδαιμονίαν, καὶ προσέτι ἡ εὐθυμία μέχρι τινὸς συμβάλλει εἰς ὑγείαν. Τὸ πρέπον εἶναι νὰ θρηνῶμεν καὶ νὰ χαίρωμεν εἰς τὰς ἀναλόγους περιστάσεις.

Ὅσα ἐνταῦθα εἴπομεν προελέχθησαν πολλάκις, καὶ τόσον συμφωνοῦσι μὲ τὸ κοινὸν αἴσθημα τῆς ἀνθρωπότητος, ὥστε πρὸ πολλοῦ ὁ κόσμος παρεδέχθη τὸ ΜΗΔΕΝ ΑΓΑΝ ὡς χρυσοῦν ἔπος. Ἀλλὰ πόσας ἀληθείας παραμελοῦσιν οἱ ἄνθρωποι ἐν πράξει, τὰς ὁποίας ὁμολογοῦσιν ἐν θεωρίᾳ! Καὶ ἄτομα καὶ κοινωνίαι ἢ ἔθνη ἔχουσι πάντοτε μεγίστην ἐπιρροὴν εἰς τὰς ὑπερβολάς· τοῦτο δὲ προέρχεται κατὰ μέγα μέρος ἐκ τοῦ ὅτι τὸ ἓν ἄκρον γεννᾷ τὸ ἄλλο, καὶ τὸ ἐκκρεμὲς ποτὲ δὲν ἀφίνεται νὰ ἠρεμήσῃ. Λόγου χάριν, οὗτος γίνεται θῦμα τῆς φιληδονίας του· ἐκεῖνος, ἀποφεύγων τοιαύτην κακοτυχίαν, ἀρνεῖται πᾶσαν ἡδονήν. Ἐπὶ Καρόλου Α'. καὶ Κρομουελλίου ἐκυρίευσε τοὺς Ἄγγλους δεισιδαιμονική τις εὐλάβεια καὶ φανατικὴ αὐστηρότης περὶ τὰ ἤθη· ἐπὶ Καρόλου Β'. ἐγεννήθη κατὰ συνέπειαν ἡ ἀσωτία. Ἡ ἄκρα καὶ τυφλὴ ἀφοσίωσις τοῦ Γαλλικοῦ ἔθνους εἰς τοὺς ἱερεῖς καὶ εἰς τοὺς βασιλεῖς των ἐπέφερεν ἄλλο ἄκρον δεινότερον, τὴν κατάργησιν τῶν ἱερέων καὶ τὸν ὄλεθρον τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας*. Πολλὰ δὲ ὅμοια τούτων παραδείγματα δύναται νὰ εἴρῃ ὁ φιλοσοφικὸς παρατηρητὴς καὶ εἰς τοὺς παρελθόντας καὶ εἰς τὸν σημερινὸν ἀκόμη αἰῶνα.

Ὅσον πολὺ μὲ φίλον σου ἔφαγες, φίλε, ἄλας,
Τόσον νὰ φεύγῃς χωρισμοῦ αἰτίας τὰς μεγάλας.
Ἂν δὲ στκθῇ ἀδύνατον φιλίαν νὰ τηρήσῃς,
Νὰ τὴν ξηλώσῃς πάσχισε, χωρὶς νὰ τὴν ξεσχίσῃς.
Φίλους ταχὺ μὴν ἀποκτᾷς, πλὴν ὅσους ἀποκτήσῃς,
Φρόντιζε ὅσον ἐμπορεῖς νὰ τοὺς διατηρήσῃς.

Πᾶς ἄνθρωπος γνωρίζεται ἀπὸ τὸ φρόνημά του,
Καθὼς καὶ ἕκαστον πτηνὸν ἀπὸ τὸ φώνημά του.

---

* Τὴν μέσην τάξιν τῆς πολιτείας ἐπαινῶν καὶ ὁ Εὐριπίδης, λέγει·—

Τρεῖς γὰρ πολιτῶν μερίδες. Οἱ μὲν ὄλβιοι
Ἀνωφελεῖς τε, πλειόνων τ' ἐρῶν' ἀεί·
Οἱ δ' οὐκ ἔχοντες καὶ σκανίζοντες βίου
Δεινοί· νέμοντες τῷ φθόνῳ πλεῖον μέρος,
Εἰς τοὺς ἔχοντας κέντρ' ἀφιᾶσιν κακὰ,
Γλώσσῃ πονηροὺς προστατῶν φηλούμενοι.
Τριῶν δὲ μοιρῶν ἡ 'ν μέσῳ σώζει πόλεις,
Κόσμον φυλάττουσ' ὅντιν' ἂν τάξῃ πόλις.

Εὐριπ. Ἱκέτ. 238.—241.

* «Εἰς τὰς πολιτικὰς περιπετείας τῶν ἐθνῶν,» λέγει ὁ Κοραῆς, γράφων ἐκ Παρισίων, Σεπτεμβρίου 8, 1793, «γίνονται πράγματα τερατώδη καὶ ἄπιστα. Τὸ Γαλλικὸν ἔθνος ἔφερε πάντοτε εἰς τοὺς ἰδίους του βασιλεῖς μίαν ἀγάπην ἐξαίρετον ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα ἔθνη, ἀγάπην, ἥτις ἐπλησίαζε τὴν λατρείαν. Ὁ Θεός μου καὶ ὁ Βασιλεύς μου!' αὐτὸ ἦτο τὸ σύμβολον τῶν Γάλλων. Ἔφθασαν εἰς τόσην ἐξουδένισιν καὶ εὐτελισμὸν, ὥστε εἰς τὴν γέννησιν τοῦ διαδόχου ὠνόμασαν χρῶμά τι τζόχας τὰ πηλὰ τοῦ Δελφίνου (ἐπειδὴ ἐξεύρεις ὅτι ὁ διάδοχος τῆς Γαλλικῆς βασιλείας ὀνομάζεται Δελφῖνος) καὶ αὐτὰ τὰ πηλὰ, αὐτὴν τὴν τζόχαν, ἐνδύοντο τότε ὅλοι, μικροὶ καὶ μεγάλοι, ὡς νέαν μόδαν, μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν καὶ χαράν, ὅτι ἦσαν πισσαλειμμένοι μὲ τὰ πηλὰ τοῦ νέου Δελφίνου των. Αὐτὴ ἡ παράλογος λατρεία ἐστράφη ὅλη εἰς μῖσος ἄσπονδον, καὶ δὲν ἀκούεις ἄλλο τὴν σήμερον, πάρξ Λοδοβίκος ὁ προδότης, Λοδοβίκος ὁ τελευταῖος, καὶ ὄχι πλέον ὁ δέκατος ἕκτος, αἰνιττόμενοι δηλαδὴ μὲ αὐτὸ, ὅτι δὲν θέλουσι πλέον βασιλέα. Ἦσαν εἰς διάφορους πλατείας τῆς πόλεως ἀνδριάντες χάλκινοι, ἀναβάται εἰς ἵππους χαλκίνους, Ἑρρίκου τοῦ τετάρτου, Λοδοβίκου τοῦ δεκάτου τρίτου, τοῦ δεκάτου τετάρτου, καὶ δεκάτου πέμπτου, ἔργα ἀξιόλογα περιφήμων τεχνιτῶν· ὅλους αὐτοὺς τοὺς χαλκοῦς βασιλεῖς τοὺς ἐσήκωσαν, μὴν ὑποφέροντες πλέον νὰ βλέπωσι μήτε τὰς ἀψύχους εἰκόνας ἐκείνων, τοὺς ὁποίους ἐθεοποίησαν ζῶντας· ἐξήλειψαν τὸ ὄνομα τοῦ νῦν Λοδοβίκου ἀπ' ὅλας τὰς δημοσίους οἰκοδομὰς· ἡ Βασιλικὴ Βιβλιοθήκη ἐβαπτίσθη Βιβλιοθήκη τοῦ ἔθνους, καὶ οὕτω κατ' ἐξῆς ὅλα τὰ ἄλλα.»

ΕΣΘΗΡ ΚΑΙ ΓΛΑΥΚΙΑ.

[Μετάφρασις ἐκ τῆς Τραγῳδίας Ἐσθὴρ τοῦ Γάλλου Ῥακίνου.]

Ἐσθήρ.

ΤΗΝ ἀτυχίαν ἔμαθεν Ἀνατολὴ καὶ Δύσις
Τῆς ἀλαζόφρονος Ἀστίν, τῆς πρώην βασιλίσσης,
Ὅτε ἀπ' ἀσθεστον θυμὸν ἀνάψας κατ' ἐκείνης
Καὶ θρόνου τὴν ἀπέβαλεν ὁ βασιλεὺς καὶ κλίνης.
Ἀλλὰ δὲν τὴν ἀπέσπασε καὶ τοῦ νοὸς ταχέως·
Ἐδέσποσεν ἐπὶ πολὺ αὐτὴ τοῦ βασιλέως·
Καὶ τὴν ἐπίῤῥοιαν αὐτῆς διὰ νὰ καταβάλῃ,
Τὴν προσοχήν του ἔπρεπε νὰ προσηλώσῃ ἄλλη.
Ἄνδρες πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν ἐξῆλθον ἐρευνῶντες,
Κ' ἐπέστρεψαν εἰς τὴν αὐλὴν, ἀπάσας διελθόντες
Τὰς ἀναμέσον τοῦ Ἰνδοῦ καὶ Ἑλλησπόντου χώρας.
Εἰς Σοῦσα τότε εἴδομεν τὰς Αἰγυπτίους κόρας,
Παρθένους ἕως καὶ Σκυθῶν καὶ Πάρθων συνελθούσας,
Τὸ σκῆπτρον, τὸ στεφάνωμα τοῦ κάλλους, ἀπαιτούσας.
Διήγον τότε ἄγνωστος εἰς κεκλεισμένον δῶμα
Ὑπὸ τὸ ἄγρυπνον ἐγὼ τοῦ Μαρδοχαίου ὄμμα·
Ὁ θάνατος μ' ἐστέρησε πατέρα καὶ μητέρα,
Ἀλλὰ θανόντος ἀδελφοῦ οἰκτείρων θυγατέρα
Ὁ Μαρδοχαῖος μ' ἔλαβε, καὶ τόπον αὐτὸς μόνος
Μοὶ ἀνεπλήρωσε πατρὸς, μητρὸς καὶ κηδεμόνος.
Ἐν τούτοις ὅμως ἔθλιβεν αὐτὸν καὶ ἀνησύχει
Νυχθημερὸν ἡ λυπηρὰ τῶν Ἰουδαίων τύχη,
Καὶ εἰς τὰς ἀδυνάτους μου ἐπιστηρίζων χεῖρας
Τὴν λύτρωσιν τοῦ Ἰσραὴλ, βασιλικῆς παρῴρας
Ἐλπίδας μοὶ ἐνέβαλεν· ἐγὼ δὲ τὰς κρυφίας
Βουλάς του πλήρης ἤκουον καὶ τρόμου κ' εὐπειθείας.
Ἤλθον ἐδῶ, πλὴν κρύπτουσα καὶ γένος καὶ πατρίδα·
Τί; γλῶσσα νὰ διηγηθῇ τὰ ὅσα τότε εἶδα;
Τὰς σκευωρίας γυναικῶν τοσούτων ἀντιπάλων,
Ὁπόσαι κρίνουσ' ἑαυτὰς βελτίονας τῶν ἄλλων,
Καὶ ἀξιοῦσαι τὸ λαμπρὸν τῆς μοναρχίας στέμμα,
Τ' ὁριστικὸν ἐπρόσμενον τοῦ βασιλέως βλέμμα;
Ἑκάστης ἦσαν ἴδιαι καὶ ψῆφοι καὶ φετρία·
Λαμπρότητα καταγωγῆς ἐπρόβαλλεν ἡ μία,
Ἐξήντλει τῆς κομμωτικῆς τὴν δύναμιν ἡ ἄλλη,
Μὲ λάμψιν κάλλους ἑαυτὴν διὰ νὰ περιβάλῃ·
Ἐγὼ δ' ὡς μόνην μου στολὴν καὶ μόνην προστασίαν
Δακρύων εἰς τὸν Οὐρανὸν προσέφερον θυσίαν.
Ὁπότε δὲ τὸ πρόσταγμα τοῦ κρταιοῦ ἐδέχθην,
Ἐνώπιον τοῦ φοβεροῦ μονάρχου προσηνέχθην.
Τὴν τῶν ἀνάκτων θέλησιν εἰς χεῖράς του βιαστάζει,
Καὶ τὴν ἀθῶον τὴν ψυχὴν ὁ Κύριος δοξάζει,
Τὴν ἐπηρμένην ταπεινῶν ὀφρὺν τοῦ ἀλαζόνος.
Τὸν θαυμασμὸν ἐπέσυρα ἐγὼ τοῦ Ἡγεμόνος·
Μ' ἐκύτταξεν ἐπὶ πολὺ ἐν σιωπῇ βαθείᾳ,
Καὶ χεὶρ εἰς τὴν καρδίαν του ἐνήργει τότε θεία,
Ἡ χεὶρ ἥτις ὑπὲρ ἐμοῦ τὴν στάθμην εἶχε κλίνει.
Μὲ βλέμμα, ὅθεν ἔῤῥεε γλυκύτης καὶ γαλήνη,
Μὲ λέγει τέλος, «Ἄνασσα γενοῦ!» κ' ἡ δεξιά του
Τὸ μέτωπόν μου ἔστεψε μὲ τὸ διάδημά του.
Βουλόμενος ὁ βασιλεὺς νὰ δείξῃ ἔτι μᾶλλον
Τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς χαρᾶς αὐτοῦ τὸ ὑπερβάλλον,
Τοὺς μεγιστᾶνας δαψιλῶν ἐπλήρου δωρημάτων,
Καὶ εἰς τοὺς γάμους, τοὺς λαοὺς ἀπὸ χωρῶν ἐσχάτων
Τοῦ βασιλέως εἵλκυεν ἡ μεγαλοδωρία.
Ἀλλ' ὅτε παντοῦ ἔθαλλον συμπόσια μυρία,
Ὅτε ηὐθύμ', ἠγάλλετο κ' εὐφραίνετ' ὁ λαός μου,
Ὁποία ἦτον ἐν κρυπτῇ ἡ θλίψις, τ' ὄνειδός μου!
Ἐσθὴρ, σὺ φέρεις, ἔλεγον, ἐσθῆτα ἐκ πορφύρας,
Τῆς ἡμισείας γῆς κρατεῖς τὸ σκῆπτρον εἰς τὰς χεῖρας,
Καὶ τῆς ἁγίας πόλεως τὰ τείχη κρύπτει χλόη,
Ὄφεις οἰκοῦσι τὴν Σιὼν καὶ δράκοντες πυρπνόοι,
Καὶ βλέπει αὕτη τοῦ ναοῦ τὰς πέτρας ἐσπαρμένας,
Καὶ τοῦ Θεοῦ τοῦ Ἰσραὴλ τὰς ἑορτὰς παυμένας!
Ἐν τούτοις ὅμως ἡ ποθὴ τοῦ ἀτυχοῦς μου γένους
Τὸν οἶκόν μου ἐπλήρωσεν ἀπὸ Σιὼν παρθένους·
Ἀθῶα ἀνθ' εἰς τὰς πνοὰς τῆς τύχης ἀφειμένα,
Εἰς χώραν ξένην, ὡς ἐγὼ, μεταπεφυτευμένα.
Εἰς μέρος ὅπου ὀφθαλμὸς δὲν εἰσχωρεῖ βεβήλου,
Πρὸς μόρφωσίν των δακπανῶ τὰς ὥρας μετὰ ζήλου·
Τὸν ὄγκον φεύγουσα συχνὰ τοῦ διαδήματός μου,
Καὶ τὰς ματαίας κ' ἐπαχθεῖς τιμὰς τοσούτου κόσμου,
Ἔρχομ' ἐδῶ· ἐνώπιον τοῦ Πλάστου ταπεινοῦμαι,
Καὶ ἄγνωστος καὶ ἀφανὴς νὰ ἦμ' εὐχαριστοῦμαι.
Τὸ γένος των ἀπόκρυφον εἰς πάντα Πέρσην μένει·
Θὰ τὰς καλέσω· Ἔλθετε, ἄγνόταται παρθένοι,
Τῆς δουλικῆς μου ἄλλοτε δαιτὸς συνδαιτυμόνες,
Τῆς γενεᾶς τοῦ Ἰακὼβ βλαστήματα καὶ κλῶνες!

[Τῶν παρθένων ὁ χορὸς εἰσέρχεται ᾄδων ἐκ πολλῶν ἅμα διαφόρων μερῶν.]

Γλαυκία, (φίλη τῆς Ἐσθήρ.)

Βαβαί! τί σμῆνος καλλονῶν κοσμίων καὶ ἀθώων
Ἀπανταχόθεν κύκλῳ μου προκύπτουσιν ἄθρόον!
Ποῖον ἐρύθημα αἰδοῦς ἐπὶ τὰ πρόσωπά των!
Εὐτύχει, ἔρεισμ' ἀγλαὸν ἐλπίδων γλυκυτάτων!
Ὦ! εἴθε ἡ ἀθῶα σου νὰ φθάσῃ θρηνῳδία
Εἰς οὐρανὸν ὡς καθαροῦ λιβάνου εὐωδία,
Ἐλισσομένη ἄνωθεν τοῦ θυμιατηρίου!
Εἴθε κατέλθῃ ἐπὶ σὲ ἡ χάρις τοῦ Κυρίου!

Ἐσθήρ.

Ἐκ τῶν ἀσμάτων ᾄσατε ἐκείνων, ὦ παρθένοι,
Ἐν οἷς μετὰ τῶν θρήνων μου πολλάκις ἐνουμένη
Ἡ λιγυρὰ ὑμῶν φωνὴ τῆς ἀτυχοῦς ἀρχίζει
Σιὼν τὰς τύχας νὰ θρηνῇ καὶ νὰ πανηγυρίζῃ!

Ἰσραηλίτις παρθένος ψάλλουσα μόνη.

Ποῦ ἡ προτέρα δόξα σου, Σιὼν, καὶ ποῦ ἡ φήμη;
Ἐθαύμαζε τὴν λάμψιν σου κ' ἠπόρ' ἡ οἰκουμένη·
Σωρὸς κατήντησας σποδοῦ, καὶ μόνον διαμένει
Τοῦ τόσου μεγαλείου σου ἡ τεθλιμμένη μνήμη!

Ἔφθανες ἄλλοτε, Σιὼν, εἰς ὕψος τοὺς ἀστέρας·
Ἀλλ' εἰς τοῦ ᾅδου τὸν βαθὺν βυθὸν ἐταπεινώθης ν
Ἂς ἀπολέσῃ τὴν φωνὴν,
Ἀνίσως ἕως οὗ τὸ φῶς δρῷ τὸ τῆς ἡμέρας
Εἰς τῆς πικρᾶς σου πτώσεως τοὺς θρήνους δώσω πέρας

Ἅπας ὁ Χορός.

Ἰορδάνου ῥεύματα καὶ πεδιάδες!
Βουνὰ ἱερὰ, δενδρόφυτοι κοιλάδες,
Ἀπὸ τόσα θαύματα ἡγιασμέναι!
Ἀπὸ τῶν πατέρων μας τὴν γῆν, φυγάδες,
Ὡς πότε θὰ ἤμεθα ἐξωρισμέναι;

Μία ἐκ τοῦ Χοροῦ ψάλλουσα μόνη.

Πότε, Σιών, τὰ τείχη σου θὰ ἴδω ν' ἀνεγείρωνται;
Καὶ νὰ ὑψοῦνται, ὦ ναοὶ, τοὺς ἱερούς σας θόλους;
Καὶ τοὺς λαοὺς μὲ ᾄσματα καὶ μὲ χοροὺς ἀδόλους
Εἰς δόξαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ νὰ συναγείρωνται;

Ἅπας ὁ Χορός.

Ἰορδάνου ῥεύματα καὶ πεδιάδες!
Βουνὰ ἱερὰ, δενδρόφυτοι κοιλάδες,
Ἀπὸ τόσα θαύματα ἡγιασμέναι!
Ἀπὸ τῶν πατέρων μας τὴν γῆν, φυγάδες,
Ὡς πότε θὰ ἤμεθα ἐξωρισμέναι;

Ι. Δ. ΚΑΡΑΤΣΟΥΤΣΑΣ.

Σιδηρόδρομος ἑνόνει τὴν Λισέρπαλον (Λιβερπούλ) μὲ τὸ Λονδῖνον, ἀπέχον αὐτῆς 212 μίλια. Ἐσχάτως ἡ ἀτμοκίνητος ἅμαξα διέτρεξεν ὅλον τὸν σιδηρόδρομον τοῦτον εἰς ὀλιγώτερον παρὰ ἓξ ὥρας, ἤτοι πρὸς 35 μίλια τὴν ὥραν κατὰ μέσον ὅρον· εἰς τινα ὅμως μέρη τῆς ὁδοῦ ἡ ταχύτης λέγεται ὅτι ἔφθασεν εἰς 60 μίλια τὴν ὥραν.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΕΝ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΩ.

ΑΓΑΠΩ νὰ ἐπισκέπτωμαι τὰ κοιμητήρια, διότι αὐτοῦ τερπνή τις μελαγχολία κυριεύει τὸν ἄνθρωπον, καὶ σκέψεις ὠφέλιμοι γεννῶνται εἰς τὴν ψυχήν. Πόσαι ἀναμνήσεις καὶ πόσαι ἐλπίδες συσσωρεύονται εἰς τὸ πνεῦμα! Ἡ νεότης μὲ τὰ ἄνθη καὶ τοὺς ἔρωτας· ἡ ὥριμος ἡλικία μὲ τοὺς φιλοδόξους σκοπούς· τὸ γῆρας ἐν τῷ μέσῳ τῶν τέκνων· ὁ θάνατος εἰς τὸν τόπον τῆς γεννήσεως, ἢ εἰς τὸν οἶκον τοῦ ξένου· ἡ αἰωνιότης μὲ τὸ ἀμυδρὸν καὶ ἀόριστον μυστηριῶδες·—αἱ σκιεραὶ αὗται εἰκόνες, καὶ οἱ μετ' αὐτῶν συνεζευγμένοι διαλογισμοὶ, περνῶσιν ἀπὸ τὸν νοῦν καὶ ἐπανέρχονται, ὡς οἱ ξένοι εἰς πανδοχεῖον. Θεωρῶν τὰ συγκυλιόμενα νέφη, καὶ τὸν ἥλιον ἀμετατρέπτως τὴν ὁδὸν αὐτοῦ βαδίζοντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, πόσον φυσικὸν νὰ διαλογίζωμαι ὅτι καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους μου θέλουσι παριστάνει τὴν αὐτὴν ὄψιν, καὶ ὑπαγορεύει τὰς αὐτὰς σκέψεις—ὅτι τὰ δένδρα θέλουν ἵστασθαι μὲ τὰ φύλλα καὶ οἱ λόφοι μὲ τὴν χλόην των, ἀφοῦ ἐγὼ συγκαταριθμηθῶ μετὰ τῶν ἀναισθήτως πέριξ ἐμοῦ κοιμωμένων! Ἐδῶ εἶναι ὁ τόπος νὰ στιγαζώμεθα τὸ μωρὸν καὶ τὸ ἁμαρτωλὸν τοῦ μίσους καὶ τῆς ἐκδικήσεως, τῆς φιλοδοξίας καὶ τῆς φιλαργυρίας, καὶ τῶν ἀναριθμήτων παιδαριωδῶν σχεδίων καὶ φροντίδων, τὰ ὁποῖα σκοτίζουν ἀκαταπαύστως τὴν λάμψιν τῆς ἡμετέρας ὑπάρξεως.

Νόμον ἂν θέλῃς, Ἡγεμὼν, δίκαιον νὰ θεσπίσῃς,
Σὺ πρῶτος εἰς παράδειγμα, πρέπει νὰ τὸν τηρήσῃς.

Χήρα Ἰνδὴ ἑτοιμαζομένη νὰ ταφῇ ζῶσα. [Ἴδε Σελ. 1-4.]

ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΦΕΒΡΟΥΑΡ. 1842.] [ΑΡΙΘ. 62.

Η ΠΟΛΙΣ ΒΕΝΕΤΙΑ.

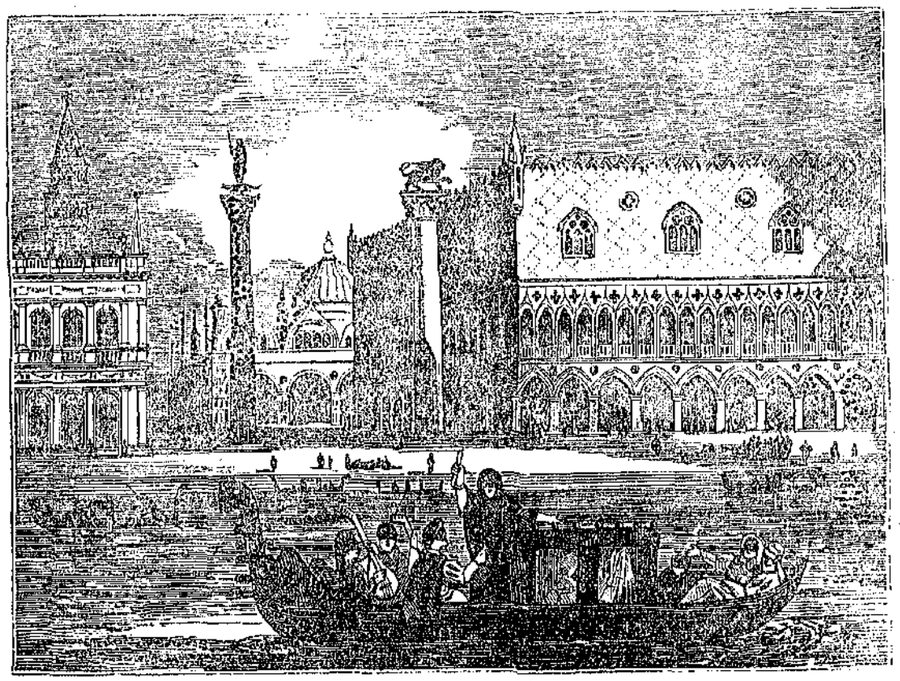

Ἡ Βενετία.

Ἡ ΒΕΝΕΤΙΑ, μετὰ τῶν πολυαρίθμων αὐτῆς ὀόλων καὶ πύργων, ἐκ τῶν ὑδάτων ἀνυψουμένη, ἕλκει καὶ θέλγει τὸ ὄμμα τοῦ πλησιάζοντος ὁδοιπόρου τόσον διὰ τῆς καινοφανείας, ὅσον διὰ τῆς καλλονῆς αὐτῆς· ἐνῷ δέ τις, τὴν Μεγάλην ἀναπλέων Διώρυγα, βλέπει ἔνθεν κἀκεῖθεν τὰς πολυτελεῖς ἐκκλησίας καὶ τὰ μεγαλοπρεπῆ παλάτια, ὁμολογεῖ καθ' ἑαυτὸν ὅτι, ἂν καὶ ἡ δόξα τῆς Βενετίας παρῆλθεν, ἡ πόλις ὅμως ἀκόμη σώζεται, μνημεῖον ἄξιον τῆς ἀρχαίας λαμπρότητος—προσφυὲς οἰκητήριον τῶν ἱστορικῶν ἀναμνήσεων τῆς περιφανοῦς δημοκρατίας. Ἡ πόλις, ἐπὶ πασσάλων ᾠκοδομημένη, κατέχει πολυάριθμα μικρὰ νησία, ὡς πέντε Ἰταλικὰ μίλια ἐκ τῆς στερεᾶς, ἀφ' ἧς διαχωρίζει αὐτὴν λίμνη ἑλώδης, τριῶν ἕως ἓξ ποδῶν τὸ βάθος. Τὰ νησία ταῦτα σχηματίζονται ὑπὸ τῶν ἀβαθῶν πορθμῶν, οἵτινες αὐτὰ διατέμνουσι, συνέχονται δὲ πρὸς ἄλληλα διὰ τετρακοσίων ἢ πεντακοσίων γεφυρῶν, λιθίνων ὡς ἐπιτοπλεῖστον. Οἱ ἀβαθεῖς οὗτοι πορθμοί, ἢ τὰ ῥηχά, προέρχονται ἀπὸ τὴν περίσσειαν τῆς ἄμμου, τὴν ὁποίαν συγκατακομίζουσιν οἱ ἐκ τῶν Ἄλπεων καταβαίνοντες, καὶ εἰς τὸν Ἀδριατικὸν κόλπον εἰσβάλλοντες, ποταμοί, καθ' ὅλην τὴν δυτικὴν αὐτοῦ παραλίαν. Ἡ δημοκρατία ἐδαπάνα μεγάλας ποσότητας πρὸς καθαρμὸν τῶν διωρύγων, αἵτινες διατέμνουσι καὶ περικυκλοῦσι τὴν πόλιν, ἀφαιροῦσα ἐμ-

πόδια, καὶ διατηροῦσα τὴν βαθύτητα τοῦ ὕδατος, τὴν τόσον ἀναγκαίαν πρὸς ἀσφάλειαν τῆς πρωτευούσης. Ἀλλὰ τὴν σήμερον ἐπικρατεῖ ἄλλη πολιτική.—Ἡ περιφέρεια τῆς Βενετίας εἶναι ὡς ἑπτὰ μιλίων· ὁ δὲ πληθυσμὸς ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν χιλιάδας. Διὰ τοῦ κέντρου ῥέει ἡ Μεγάλη Διώρυξ, ἑκατὸν πόδας πλατεῖα καὶ χιλίους ἑξακοσίους πήχεις μακρά, ἐξ ἴσου σχεδὸν διχοτομοῦσα τὴν πόλιν. Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ ταύτης, καίτοι σύμμικτον ἔχουσα καὶ πολλάκις ἀκατανόητον χαρακτῆρα, εἶναι ποικίλη, τὰ μέγιστα κεκοσμημένη, καὶ γενικῶς μεγαλοπρεπής. Αἱ ἐκκλησίαι, τὰ παλάτια, καὶ τὰ δημόσια οἰκοδομήματα, εἶναι ἀληθῶς ὑπερήφανα. Ἐκ τῶν πρώτων κυριωτέρα εἶναι ἡ τοῦ Ἁγ. Μάρκου, ἱσταμένη κατὰ τὸ ἓν ἄκρον τῆς ὁμωνύμου πλατείας, ἀφιερωμένη δὲ εἰς τὸν προστατεύοντα τὴν πόλιν ἅγιον. Αἱ περιστάσεις, αἵτινες διεύθυνον τὴν ἐκλογὴν τῶν Βενετῶν εἰς τὸν Εὐαγγελιστὴν τοῦτον, λέγεται ὅτι ἦσαν αἱ ἀκόλουθοι·—Ὁ Μουσουλμάνος βασιλεὺς τῆς Ἀλεξανδρείας ἠθέλησε ν' ἁρπάσῃ ἀπὸ μίαν τῶν ἐκκλησιῶν τὸ ἐν αὐτῇ τεθαμμένον σῶμα τοῦ Ἁγ. Μάρκου· οἱ δὲ Χριστιανοὶ ἱερεῖς, μὴ βλέποντες ἐλπίδα νὰ ἐμποδίσωσι τὴν ἱεροσυλίαν ταύτην, ἐσυγχώρησαν εἰς δύο Βενετοὺς ἐμπόρους νὰ τὸ ἐπάρωσι μυστικῶς. Ἐν Βενετίᾳ ὑπεδέχθησαν αὐτὸ μετὰ βαθυτάτης εὐλαβείας καὶ ἐνθουσιασμοῦ, καὶ πάραυτα κατέστη ὁ Ἁγ. Μάρκος ὁ προστάτης ἅγιος τοῦ ἀνυψουμένου κράτους. Τὸ λεῖψανον τοῦτο σώζεται ἀκόμη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Τοῦ πτερωτοῦ λέοντος τῆς δημοκρατίας εἶναι αὕτη παρομοίως ἡ ἀρχή, νομιζομένου, κατὰ τὴν μυστικὴν γλῶσσαν τοῦ Ἰεζεκιήλ, ὅτι παριστάνει τὸν Ἅγ. Μάρκον. Ἐκτίσθη δὲ πρῶτον ἡ μητροπολιτικὴ αὕτη ἐκκλησία τὸ 879, καὶ δεύτερον μετὰ τὴν πυρκαϊὰν τοῦ 976. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀνεγέρσεως αὐτῆς οἱ Βενετοὶ ἦσαν πλήρεις φρονήματος διὰ τὰ κατορθώματα τοῦ Δουκὸς αὐτῶν Δανδόλου, καὶ τὴν κατάκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως· οἱ δ' ἀρχιτέκτονες τοῦ Ἁγ. Μάρκου μετεῖχον τοῦ γενικοῦ αἰσθήματος. Τὸ σχῆμα τῆς ἐκκλησίας εἶναι προδήλως Ἀνατολικόν, καὶ λέγεται ὅτι οἱ οἰκοδόμοι ἔλαβον ὡς τύπον τὸν περιβόητον ναὸν τῆς Ἁγίας Σοφίας· ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ τοῦτο, ἡ τοῦ Ἁγ. Μάρκου ὁμοιάζει ὡς πρὸς τὸν γενικὸν χαρακτῆρα πολὺ μᾶλλον μὲ τοὺς ναοὺς τῆς Τουρκίας, παρὰ μὲ τὰς μητροπολιτικὰς ἐκκλησίας τῆς Εὐρώπης. Οἱ θόλοι, καὶ οἱ κοσμοῦντες αὐτὴν ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν πολυάριθμοι Σαρακηνικοὶ στύλοι, δίδουν εἰς ὁλόκληρον τὴν οἰκοδομὴν Ἀνατολικὴν πρόσοψιν. Ἄνωθεν τῆς κυριωτέρας εἰσόδου ὑπάρχουσι τεθειμένοι οἱ τέσσαρες ὀρειχάλκινοι ἵπποι, τοὺς ὁποίους κριτὴς ἁρμόδιος ὠνόμασε τοὺς καλλίστους ἐν τῷ κόσμῳ. Ἐστάθησαν δὲ τῷόντι πολυπαθεῖς. Τοῦ Λυσίππου ἀριστουργήματα, φαίνεται ὅτι ἀνῆκον κατ' ἀρχὰς εἰς τὸν ἐν Κορίνθῳ ναὸν τοῦ Ἡλίου. Εἰς τὴν ἅλωσιν τῆς Κορίνθου ἁρπάσας μετέφερεν αὐτοὺς εἰς τὴν Ῥώμην ὁ ὕπατος Μούμμιος· ἐκεῖθεν ὤδευσαν εἰς τὸ Βυζάντιον, ὅπου οἰκειοποιήθη καὶ μετεκόμισεν αὐτοὺς εἰς τὴν Βενετίαν ὁ Δάνδολος τὸ 1204. Ἀφῃρέθησαν δὲ πάλιν ὑπὸ τοῦ Ναπολέοντος, ὅστις συμπαρέλαβεν αὐτοὺς μετ' ἄλλων λαφύρων εἰς τὴν Γαλλίαν, ὅθεν ἐπανεστράφησαν κατὰ τὴν γενικὴν εἰρήνην. Τὸ πρόσωπον τῆς τοῦ Ἁγ. Μάρκου δεικνύει προσέτι σχῆμα τοῦ Εὐαγγελιστοῦ περικαλλῶς εἰργασμένον μὲ ψηφίδας. Αἱ ἐξώτεραι πύλαι, δέκα τὸν ἀριθμόν, καὶ αἱ πέντε εἰς τὸ ἐνδότερον, εἶναι ἀπὸ χαλκὸν φερθέντα ἐκ Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ οἰκοδομὴ πλουτεῖ ἀπὸ περικαλλῆ μάρμαρα, ἀλαβάστρους, ὄνυχας, σμαράγδους, καὶ ἄλλα βαρβαρικὰ λάφυρα, καὶ προσέτι ἀπὸ ψηφωτὰ τὸ ἔδαφος καὶ τοὺς τοίχους καλύπτοντα. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ ὀκτὼ ὀφιοειδεῖς στύλοι, καὶ αὐτοὶ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, περὶ ὧν ὑπάρχει λόγος βάσιμος ὅτι συνίστων μέρος τοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ μεγάλου ναοῦ. Εἰς τὸ ταμεῖον διατηρεῖται ἓν τῶν πλέον ἀρχαίων χειρογράφων τοῦ Εὐαγγελίου. Ἀμέσως ἔμπροσθεν τῆς ἐκκλησίας ἵστανται τρία γυμνὰ κοντάρια, ἐφ' ὧν ἐκυμαίνοντο πρότερον αἱ σημαῖαι τῆς Κρήτης, Κύπρου, καὶ Πελοποννήσου, ὑποτελῶν τότε βασιλείων τῆς δημοκρατίας, καὶ εἶναι τῷόντι σημαντικὰ ἐμβλήματα παρελθούσης μεγαλειότητος. Ἀπέναντι τῆς τοῦ Ἁγ. Μάρκου ἀνυψοῦται περὶ τοὺς τριακοσίους πόδας ἡ Καμπανούλα, ἤτοι τὸ κωδωνοστάσιον, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποίου κατεγίνετο εἰς τὰς ἀστρονομικὰς αὐτοῦ παρατηρήσεις ὁ ἀθάνατος Γαλιλαῖος. Καλήτερον τόπον δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιθυμήσῃ· οὐδὲ δύναται ὁ τὴν Βενετίαν ἐπισκεπτόμενος νὰ ἐπιθυμήσῃ καλητέραν θέαν παρὰ τὴν ὁποίαν ἐξ αὐτοῦ ἀπολαμβάνει τοῦ ὡραίου πανοράματος τῆς πόλεως, μετὰ τῶν περιξ αὐτῆς ὑδάτων καὶ τῆς γείτονος Ἰταλίας.

Ἡ πλατεῖα τοῦ Ἁγ. Μάρκου εἶναι μοναδική, πλουσία, καὶ ἀξιοσέβαστος. Ἔχει δ' ἐπίμηκες ὀρθογώνιον σχῆμα, καὶ περικυκλοῦται κατὰ τρεῖς πλευρὰς ὑπὸ μεγαλοπρεπῶν οἰκοδομῶν, μὲ ἀψίδας ἀπὸ περικαλλὲς μάρμαρον, ἀνεγερθείσας ὑπὸ τοῦ Παλλαδίου. Ἔχει διακοσίων πεντήκοντα ποδῶν μῆκος, καὶ πλάτος ἑκατὸν ποδῶν. Βλέπονται δὲ συνήθως ἐνταῦθα ἄτομα ἐκ παντὸς ἔθνους, καὶ μὲ παντὸς εἴδους ἐνδυμασίαν. Τὸ παλάτιον τῶν Δουκῶν, (βλεπόμενον εἰς τὴν εἰκονογραφίαν), εἶναι ὄχι μόνον ἓν ἀπὸ τὰ μεγαλοπρεπέστατα, ἀλλὰ καὶ τὸ μᾶλλον περισπούδαστον οἰκοδόμημα τῆς Βενετίας. Πόσαι ποιητικαὶ καὶ ἱστορικαὶ ἀναμνήσεις συνέχονται μετ' αὐτοῦ!

Ἐνταῦθα ἐγίνοντο αἱ κρύφιαι καὶ φοβεραὶ ἀποφάσεις τοῦ Δεκαμελοῦς Συμβουλίου· ἐνταῦθα ὑπῆρχε τὸ στόμα τοῦ λέοντος (τώρα λείπει), καὶ ἐνταῦθα ἔμπροσθεν τῆς εἰσόδου αὐτοῦ στέκουν οἱ διαβόητοι κίονες, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐθανατώθησαν τοσοῦτοι ἔνοχοι πολιτικῶν ἐγκλημάτων. Εἶναι δὲ ὀγκῶδες καὶ παμμέγεθες κτίσμα, περιέχον πολλοὺς θαλάμους εὐρυχώρους καὶ μεγαλοπρεπεῖς αἰθούσας. Πολλὰ τῆς τέχνης ἀριστουργήματα σώζονται ἀκόμη ἐν αὐτῷ, μάλιστα δὲ ζωγραφίαι ὑπὸ τοῦ Τιτιανοῦ καὶ ἄλλων· καὶ προσέτι δύο μικρὰ μαρμάρινα συμπλέγματα, ἡ «Ἁρπαγὴ τοῦ Γανυμήδου,» ἀποδιδομένη εἰς τὸν Φειδίαν, καὶ ἡ «Λήδα καὶ ὁ Κύκνος,» θελκτικὸν κειμήλιον, μόλις τοῦ συντρόφου αὐτοῦ ὑποδεέστερον. Οἱ προειρημένοι δύο κίονες εἶναι ἀπὸ κοκκόλιθον, καὶ κατεσκευασμένοι μὲ τὴν πλέον ἐξαίσιον καλλιτεχνίαν· ὁ μὲν φέρει τὸν πτερωτὸν λέοντα, ὁ δὲ ἄγαλμα τοῦ Ἁγ. Θεοδώρου. Ἡ Γέφυρα τῶν Στεναγμῶν σώζεται ἀκόμη μὲ τὴν κεκαλυμμένην αὐτῆς ὁδὸν, ἥτις ἐκ τοῦ παλατίου ἤγαγεν εἰς τὴν πολιτικὴν φυλακὴν τοσούτους ἀθλίους, μηδέποτε πλέον ἐπιστρέψαντας. Ἐγγὺς τοῦ παλατίου εὑρίσκεται ἡ Βιβλιοθήκη, οὐ μόνον διὰ τὴν κομψότητα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἀξιόλογος, ἀλλὰ καὶ διότι τὰ θεμέλιά της ἔβαλεν ὁ Πετράρχης, βιβλία τινὰ χαρίσας καὶ πολύτιμα χειρόγραφα.

Αἱ ἐκκλησίαι τῆς Βενετίας εἶναι εὐρύχωροι καὶ μεγαλοπρεπεῖς· τινὲς αὐτῶν ἴσως ὑπερβαίνουσι τὰς οἱασδήποτε ἄλλης χώρας· ἐξαιρέτως δ' αἰνιττόμεθα τὰς ὑπὸ τοῦ Παλλαδίου ἀνεγερθείσας. Ἡ Ἁγ. Γεωργίου τοῦ Μείζονος εἶναι τῆς τάξεως ταύτης, καὶ θεωρεῖται μὲ ἄμικτον ἔκπληξιν καὶ θαυμασμὸν ὑφ' ὅλων τῶν ξένων διὰ τὴν ἁπλότητα, τὸ κάλλος, καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν αὐτῆς. Ἡ ἐκκλησία τῶν Δομινικανῶν, ἡ τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου καὶ Παύλου, περιέχει πολλοὺς ἀνδριάντας καὶ μαυσωλεῖα τοῦ πλέον ὡραίου καὶ ὑπερηφάνου χαρακτῆρος. Μεταξὺ τῶν ἄλλων αὐτῆς καλλωπισμάτων εἶναι ὑάλινόν τι παράθυρον πολυτελῶς ἐζωγραφημένον, καὶ μέγα τι παρεκκλήσιον, τοῦ ὁποίου τοὺς τοίχους καλύπτουσιν ἀνάγλυφα μάρμαρα. Αἱ ἐκκλησίαι τῆς Σωτηρίας καὶ τοῦ Δυτρωτοῦ ἀνηγέρθησαν ἑκάστη πρὸς ἀνάμνησιν τῆς παύσεως τρομεροῦ λοιμοῦ. Ἡ δευτέρα εἶναι μεγίστη, ἐκτισμένη ὅλως ἀπὸ μάρμαρον, καὶ ὑψηλὸν θόλον ἐπάνωθεν ἔχουσα. Περιέχει λαμπρὰν εἰκόνα τῆς καταβάσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὑπὸ τοῦ Τιτιανοῦ ζωγραφηθεῖσαν εἰς τὸ ἑξηκοστὸν τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας του.

Τὰ παλάτια τῆς Βενετίας ἀποτελοῦσιν ἕνα τῶν πλέον ἐκπληκτικῶν αὐτῆς χαρακτήρων. Ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἐμπορεῖ σχεδὸν νὰ ὀνομασθῇ ἄπειρος, καὶ μολονότι μετὰ τῆς εὐτυχίας τοῦ κράτους παρήκμασε καὶ αὐτῶν ἡ λαμπρότης, πολλὰ μ' ὅλον τοῦτο εἶναι ἀκόμη κατὰ τὸν ὕψιστον βαθμὸν μεγαλοπρεπῆ, τὰ δὲ πλεῖστα καθιστῶσι περισπούδαστα αἱ προσηρτημέναι εἰς αὐτὰ ἱστορικαὶ ἀναμνήσεις. Εἰς τὸ παλάτιον Βαρβέριγον ἔζησε καὶ ἀπέθανεν ὁ Τιτιανός· ὁ δὲ θάλαμος, ἐν ᾧ ἐξέπνευσε, λέγεται ὅτι διατηρεῖται ἀκόμη ὡς τὸν ἄφῆκεν· αὐτοῦ σώζεται μέχρι τῆς σήμερον ἡ ἀτελεύτητος εἰκὼν τοῦ Ἁγ. Σεβαστιανοῦ, καὶ ἄλλαι διάφοροι ὄχι τόσον ἄκαιρα παραιτηθεῖσαι. Εἰς τὸ παλάτιον Πιράνη Μορέτα ὑπάρχει μεγαλοπρεπὴς εἰκὼν τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τῆς οἰκογενείας τοῦ Δαρείου. Εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ παλατίου Γριμάνη εὑρίσκεται ἀνδριὰς τοῦ Μάρκου Ἀγρίππα, ὅστις τοπάλαι ἔστεκεν εἰς τὸ προαύλιον τοῦ Πανθέου τῆς Ῥώμης. Λαμπρὰ δὲ συλλογὴ ζωγραφιῶν κοσμεῖ τὸ παλάτιον Μανφρίνη.

Δύο ἐκ τῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα καθιστῶσι προδηλοτάτην τὴν ἀρχαίαν μεγαλειότητα τῆς Βενετίας, εἶναι ἡ Προκυμαία καὶ τὸ Νεώριον. Ἡ πρώτη ἦτον ἀνηγερμένη ἔμπροσθεν τῆς πόλεως καὶ τοῦ λιμένος, καὶ ἐξηκολούθει μίλια πολλὰ κατὰ τὸν αἰγιαλόν, (δεκαεννέα λέγει ὁ Eustace), ὥστε νὰ προφυλάττῃ ἀπὸ τὴν κυμάτωσιν καὶ τὰς ἀνεμοζάλας τοῦ Ἀδριατικοῦ. Συνίσταται δὲ ἀπὸ λίθακας ὁμοίους μαρμάρου, καὶ ᾠκοδομεῖτο εἰς διάστημα πολλῶν ἐτῶν μὲ ἀδροτάτην δαπάνην. Τὸ Νεώριον κατέχει νησίον τρία μίλια τὴν περιφέρειαν, περικυκλωμένον ἀπὸ δυνατὰ τείχη μετὰ πύργων. Ἐνταῦθα ὑπῆρχον τὰ ἀπαιτούμενα, ὥστε νὰ κατασκευάζωνται συγχρόνως τριάκοντα ἐξ πολεμικὰ πλοῖα ὑπὸ σκέπην. Τὰ κυριώτερα οἰκοδομήματα τοῦ Νεωρίου, μετὰ τῶν αἰθουσῶν καὶ κλιμάκων αὐτῶν, ἦσαν κατὰ τὸ αὐτὸ μεγαλοπρεπὲς σχέδιον. Ἡ ἀρχαία ὁπλοθήκη εἶναι τώρα τὸ πλέον ἀξιοπερίεργον ἀντικείμενον. Πρὸ τῆς εἰσόδου ἵστανται δύο παμμεγέθεις κίονες, τὸ δὲ πρόσωπον εἶναι κεκαλλωπισμένον μὲ διαφόρους ἀναγλύπτους λέοντας, δύο ἐξ αὐτῶν κολοσσαίου μεγέθους, ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ τῶν Ἀθηνῶν.—Τὸ περιβόητον Ῥιάλτον εἶναι γέφυρα μαρμαρίνη μὲ μίαν καμάραν, ἐπάνωθεν τῆς μεγάλης διώρυγος. Ἔλαβε δὲ τόνομα ἐκ τῆς νήσου, εἰς τὴν ὁποίαν ἄγει, ἥτις καὶ ὑπῆρξε τὸ πρῶτον κέντρον τῆς πόλεως. Μεταξὺ τῶν ἄλλων δημοσίων οἰκοδομῶν εἶναι διάφορα θέατρα, ἡ Ἀκαδημία τῶν Ὡραίων Τεχνῶν, τὸ Ἀθηναῖον, ἡ Ἀκαδημία τῆς Γενικῆς Ἐκπαιδεύσεως, ἡ Ναυτικὴ Σχολή, καὶ κατάστημά τι, ὅπου ἑκατὸν κόραι διδάσκονται παντὸς εἴδους τεχνουργήματα.

Οἱ περίπατοι τῆς Βενετίας εἶναι εἰς τὸ ἄκρον περιωρισμένοι, καὶ μόλις ὑπάρχει τόπος διὰ ἱππασίαν ἐκτὸς ἐπὶ τῆς μικρᾶς νήσου Λίδου. Ἡ κομψὴ λέμ-

θος, τὴν ὁποίαν ὀνομάζουσι Γόνδολαν, χρησιμεύει εἰς τὰς πλουσιωτέρας τάξεις ὡς τὸ γενικὸν τῆς συγκοινωνίας μέσον. Εἶναι δ' ἐλαφροτάτη καὶ ὀξύπρωρος, μὲ σκηνὴν κατάμαυρον εἰς τὸ κέντρον. Τὴν νύκτα λύχνοι κρεμάζονται εἰς τὴν πρύμνην καὶ εἰς τὴν πρώραν· τὸ δ' ἀποτέλεσμα, ἐνῷ εἰς τὴν σιωπὴν καὶ τὸ σκότος τῆς νυκτὸς διαπλέουσι τὰ ὕδατα, εἶναι περίεργον καὶ ὡραῖον. Οἱ στίχοι τοῦ Τάσσου δὲν ᾄδονται τὴν σήμερον, ὡς ἀρχήτερα, ὑπὸ τῶν Γονδολιέρων· ἀλλὰ τόσον καλλιεργοῦσι τὴν μουσικὴν ἅπαντες οἱ εὐκατάστατοι Βενετοί, ὥστε σπανίως τὰ Βενετικὰ ὕδατα στεροῦνται τερπνῶν ᾀσμάτων. Αἱ γυναῖκες τῆς Βενετίας φημίζονται διὰ τὸ ἡγεμονικὸν τῆς καλλονῆς αὐτῶν.

Οἱ Βενετοὶ κατάγονται ἀπὸ τῶν ἐκ τῆς Παφλαγονίας Ἐνετῶν, οἵτινες ἠκολούθησαν τὸν Ἀντήνορα μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Τρωάδος, καὶ συνῳκίσθησαν πλησίον τῆς Παδούας*. Ἡ κωμόπολις Ῥιάλτον, ἡ πρώτη ἀρχὴ τῆς Βενετίας, χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 421· οἱ δὲ Δοῦκες ἤρχισαν ἀπὸ τοῦ 697. Ἡ κυβέρνησις εὑρίσκετο καταρχὰς εἰς τὰς χεῖρας τοῦ λαοῦ· ἀλλ' ὅσον ηὔξανεν ὁ πλοῦτος, τόσον ηὔξανε καὶ ἡ δύναμις τῶν εὐγενῶν. Οἱ Δοῦκες ἀπέκτησαν καὶ κατεχρῶντο τὴν κυριαρχίαν, καὶ δι' ἑκατονταετηρίδας αὐτοὶ καὶ οἱ εὐγενεῖς ἠγωνίζοντο νὰ λάβωσι τὰ πρωτεῖα. Οἱ ἀριστοκράται τέλος ὑπερίσχυσαν, καὶ ἔκτοτε ζηλοτύπως περιώρισαν τὴν κυβέρνησιν ἐντὸς τοῦ ἰδίου αὐτῶν σώματος. Πᾶν δημόσιον φρόνημα ἐξέλιπε βαθμηδὸν, καὶ ἡ δημοκρατία, προσκληθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ναπολέοντος, ἔπεσε χωρὶς ἀντίστασιν εἰς τοὺς πόδας τοῦ δορικτήτορος. Ἡ Βενετία δὲν εἶναι τὴν σήμερον εἰμὴ Ἀουστριακὴ ἐπαρχία. Αἱ σκέψεις δ' αὗται ἀμαυροῦσιν ἀληθῶς τὴν ὄψιν τῆς ἄλλως λαμπρᾶς ταύτης καὶ ὡραίας πόλεως· καθότι μετὰ τοῦ περιηγητοῦ Eustace δυνάμεθα νὰ ἐρωτήσωμεν, « Διὰ τί νὰ ἐκτεινώμεθα περὶ τῆς καλλονῆς, τῆς μεγαλοπρεπείας, τοῦ κλέους τῆς Βενετίας; ἢ διὰ τί νὰ περιγράφωμεν τὰ παλάτια, τὰς ἐκκλησίας, τὰ μνημεῖά της; Ἡ ἐλευθερία, ἥτις ἀνύψωσεν ἐπὶ βάλτου τὰς ἐξαισίους ταύτας οἰκοδομὰς, καὶ παρέστησεν εἰς τὸ μέσον λιμνοθαλάσσης τοιαῦτα μεγαλοπρεπῆ θεάματα, πλέον δὲν ὑπάρχει! Ἡ γενναία ἐκείνη ἀνεξαρτησία, ἥτις ἐπλήρωσεν ὀλίγα ἐρημονήσια, ὅπου πρότερον διέτριβον θαλάσσια μόνον ὄρνεα, ἀπὸ κατοίκους καὶ ἐμπόριον, ἔκυψεν ἤδη τὸν αὐχένα, καὶ τὸ Βενετικὸν κράτος, μαθ' ὅλων τῶν εὐκλεῶν θριάμβων του, δὲν εἶναι τώρα εἰμὴ ὄνομα κενόν. Ἡ πόλις μὲ τὰ τείχη καὶ τοὺς πύργους καὶ τὰς ὁδοὺς αὐτῆς, μένει ἀκόμη· ἀλλὰ τὸ πνεῦμα, ὑφ' οὗ ἐνεψυχοῦτο, ἀπέπτη πρὸ πολλοῦ.»

* Περὶ τῶν Ἐνετῶν διττός ἐστι λόγος. Οἱ μὲν γὰρ αὐτοὺς φασὶν εἶναι Κελτῶν ἀποίκους τῶν ὁμωνύμων παρωκεανιτῶν· οἱ δ' ἐκ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου μετ' Ἀντήνορος σωθῆναι δεῦρό φασι τῶν ἐκ τῆς Παφλαγονίας Ἐνετῶν τινάς. Μαρτύριον δὲ τούτου προφέρονται, τὴν περὶ τὰς ἱπποτροφίας ἐπιμέλειαν, ἣ νῦν μὲν τελέως ἐκλέλοιπε, πρότερον δ' ἐτιμᾶτο παρ' αὐτοῖς, ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ ζήλου, τοῦ κατὰ τὰς ἡμιονίτιδας ἵππους. Στράβ. Ε'. 6.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗΝ, ΑΦΡΙΚΗΝ, ΚΑΙ ΑΣΙΑΝ.

Η ΠΡΩΤΗ ἐφημερὶς τῶν σήμερον λεγομένων Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἐτυπώθη ἐν Βοστῶνι τὸ 1704. Περὶ δὲ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐφημερίδων, ὅσαι κατὰ τὸ παρὸν κυκλοφοροῦσιν εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, πιθανὸν ὅτι πλησιάζει εἰς 100,000,000. [Ὅλος ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐφημερίδων, ὅσαι ἐξεδίδοντο εἰς τὴν Μεγάλην Βρετανίαν καὶ Ἰρλανδίαν τὸ 1837, ἦτο μόνον 17,248,000.] Ἀπὸ τὰ Βρετανικὰ πιεστήρια τῆς Κάτω Κανάδας ἐκδίδονται καθ' ἑβδομάδα 29,000· ἀπὸ δὲ τὰ Γαλλικὰ, 8,000. Εἰς τὴν Ἄνω Κανάδαν, δημοσιεύονται 28 ἑβδομαδιαῖαι ἐφημερίδες· εἰς δὲ τὴν Νέαν Γῆν 9, εἰς τὴν Βερμούδαν 2, καὶ ὁ αὐτὸς ἀριθμὸς εἰς τὰς Βαχάμας. Ἡ τυπογραφία ὑπῆρχεν εἰς τὴν Νέαν Σκωτίαν εἰκοσιτέσσαρα ἔτη πρὶν εἰσαχθῇ εἰς τὴν Κανάδαν· ἡ πρώτη ἐφημερὶς ἐτυπώθη τὸ 1761, ὀνομασθεῖσα ἡ ἐφημερὶς τῆς Χαλιφάξ. Ὁ ἀριθμὸς τῶν νῦν ἐν Χαλιφάξ ἐκδιδομένων ἐφημερίδων εἶναι 12· εὑρίσκονται δὲ καὶ 3 εἰς ἄλλα μέρη τῆς ἐπαρχίας. Εἰς τὴν Βρετανικὴν Γουϊάναν δημοσιεύονται 4 ἐφημερίδες· 2 εἰς τὴν Γαλλικὴν Γουϊάναν, 1 ἢ 2 εἰς τὴν Βαχίαν, 8 εἰς τὸ Ῥίον Ἰανέϊρον, καὶ 8 εἰς τὴν Βουένος Ἄϋρες. Εἰς τὴν Ἰαμαΐκαν τυπόνονται 9· εἰς τὴν Βάρβαδον 4 δὶς τῆς ἑβδομάδος, 1 τρὶς τῆς ἑβδομάδος, καὶ 1 καθ' ἑβδομάδα. Δύο τούτων ἐσώτησαν οἱ ἐκ τῆς Ἀφρικῆς μαῦροι ὡς τὰ ἰδιαίτερά των ὄργανα, διατηροῦσι δὲ καὶ συντάσσουσιν αὐτὰς ὅλως διόλου τῆς κλάσεως ταύτης ἄνδρες.

Καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς Ἀφρικῆς ὑπάρχουσι 14 ἐφημερίδες. Μία ἤρχισεν εἰς τὸ Ἀλγέριον, ὅτε οἱ Γάλλοι τὸ ἐκυρίευσαν ἐν ἔτει 1830, καὶ τακτικῶς ἐξηκολούθησε μέχρι τοῦδε. Ἐπὶ τοῦ δυτικοῦ παραλίου, εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν ἀποικίαν τῆς Λιβερίας, ἐκδίδονται 2. Εἰς τὸ Ἀκρωτήριον τῆς Καλῆς Ἐλπίδος ὑπάρχουσιν 11 πολιτικαὶ ἐφημερίδες, ἐξ ὧν τὸ ἥμισυ συγγράφονται Ἀγγλιστί, καὶ τὸ ἥμισυ Ὁλλανδιστί.

Ἐπίσημος ἐφημερὶς ἐσυστήθη ἐν Περσίᾳ τὸ 1838, ἥτις λιθογραφεῖται. Εἰς τὴν Καλκούτταν ἐκδίδονται 5 Ἀγγλικαὶ ἐφημερίδες καθ' ἡμέραν, 3 τρὶς τῆς ἑβδομάδος, 8 καθ' ἑβδομάδα, καὶ 9 Ἰνδοστανικαὶ καθ' ἑβδομάδα. Εἰς τὴν Βομβάϊην 10 Ἀγγλικαὶ ἐφημερίδες ἐκδίδονται δὶς τῆς ἑβδομάδος, καὶ 4 Ἰνδοστανικαί. Δύο Ἀγγλικαὶ ἐφημερίδες ἐδημοσιεύοντο καθ' ἑβδομάδα εἰς τὴν Καντῶνα, ἀλλὰ τώρα μετεφέρθησαν εἰς τὸ Μάκαον.

Εἰς τὴν πόλιν τῆς Ἀουστραλίας Σύδνειαν ἐκδίδονται 8 Ἀγγλικαὶ ἐφημερίδες, καὶ 12 εἰς τὰ λοιπὰ τῶν Ἀγγλων καταστήματα ἐπὶ τῆς Ἀουστραλίας. Εἰς τὴν Βανδιεμένην Γῆν ἐκδίδονται 13 καθ' ἑβδομάδα.

Εἰς τὴν Νέαν Ζηλανδίαν τυπόνονται 3 ἐφημερίδες· ἐξ ὧν τῆς πρώτης τὸν πρῶτον ἀριθμὸν ἐτύπωσαν ἐν Λονδίνῳ οἱ μέλλοντες ν' ἀποικίσωσι, καὶ τὸν δεύτερον εἰς τὸν Λιμένα Νικολσὸν τὸ 1816. Αἱ Σανδουϊκαὶ Νῆσοι ἔχουν ὡσαύτως τακτικὴν Ἐφημερίδα, τὸν Πολυνησιώτην.

Ἀνοίξαντες εἰς τὴν Σκωτίαν τὸ μνῆμα τινὸς ταφέντος πρὸ 25 χρόνων, μὲ σκοπὸν νὰ θάψωσι καὶ τὴν ἀποθανοῦσαν αὐτοῦ γυναῖκα, εὗρῆκαν τὸ σῶμά του ἐντελῶς ἀπολελιθωμένον. Εἶχε δὲ χρῶμα καὶ ὄψιν μελαίνης δρυός. Χάριν τῆς ἐπιστήμης, ἠθελεν εἶσθαι τῳόντι εὐχάριστον νὰ διατηρηθῶσι τὰ παράδοξα ταῦτα λείψανα· ἀλλ' οἱ συγγενεῖς τῆς τεθνηκυίας χήρας ἐπέμειναν εἰς τὸ νὰ ταφῶσι πάλιν.

Η ΕΝ ΙΑΥΑ ΘΑΝΑΤΗΦΟΡΟΣ ΚΟΙΛΑΣ.

ΕΙΣ τὴν νῆσον Ἰαύαν ὑπάρχει κοιλάς τις, ὀρθῶς ὀνομαζομένη φαρμακερὰ ἢ θανατηφόρος· διότι ἀδύνατον εἶναι νὰ εἰσέλθῃ αὐτοῦ ὄρνεον, κτῆνος, ἢ ἄνθρωπος, καὶ νὰ ζήσῃ. Πρώτην σημείωσιν περὶ τοῦ φοβεροῦ τούτου Γολγοθᾶ εὑρίσκομεν τὴν ἑπομένην εἰς τὸ ἡμερολόγιον Ἄγγλου τινὸς περιηγητοῦ·—« Οἱ ἐντόπιοι φοβοῦνται τὴν λεγομένην θανατηφόρον κοιλάδα, ἥτις, κατὰ τὴν περιγραφὴν αὐτῶν, ὁμοιάζει τὸ πλησίον τῆς Νεαπόλεως Ἄντρον τοῦ Κυνὸς, (Grotta del Cane)· ἀλλὰ, μολονότι πολὺ ἐπεθύμουν νὰ ἐπισκεφθῶ αὐτὴν, οὐδεὶς ἐστέρξε νὰ μὲ ὁδηγήσῃ.» Ἐν ἔτει ὅμως 1830, ἄλλος περιηγητὴς, ὁ κύριος Ἀλέξανδρος Λούδων, κατέπεισέ τινας τῶν ἐντοπίων νὰ συνοδεύσωσιν αὐτὸν εἰς τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος κοιλάδα· περιγραφὴ δὲ τῆς ἐπισκέψεως αὐτοῦ ἐφάνη κατὰ πρῶτον εἰς τὴν ἐφημερίδα τῆς Βασιλικῆς Γεωγραφικῆς Ἑταιρείας. Εἰς Βατοὺρ εὑρισκόμενος τὴν 3ην Ἰουλίου κατὰ τὸ προειρημένον ἔτος, ἔμαθε παρά τινος ἐντοπίου ἄρχοντος, ὅτι ὑπῆρχε κοιλὰς τρία μίλια ἐκ τῆς Βατοὺρ, εἰς τὴν ὁποίαν οὐδεὶς ἠμπόρει νὰ πλησιάσῃ χωρὶς ν' ἀπολέσῃ τὴν ζωὴν, καὶ ὅτι ἀνθρώπων σκελετὰ καὶ παντὸς εἴδους ὀρνέων καὶ κτηνῶν ἐκάλυπτον τὸ βάθος τῆς κοιλάδος. « Τότε,» λέγει, « δὲν ἐπίστευσα ὅλα, ὅσα μὲ εἶπεν ὁ Ἰαυαναῖος ἄρχων· ἐγνώριζον μὲν ὅτι εὑρίσκετο λίμνη ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἑνὸς τῶν λόφων, ὅπου ἦτο κινδυνῶδες νὰ πλησιάσῃ τις παραπολὺ, ἀλλ' οὐδέποτε εἶχον ἀκούσει περὶ τῆς κοιλάδος ταύτης τοῦ θανάτου.»

Τὴν ἐπαύριον ἐξεκίνησεν ὁ κύριος Λούδων μετὰ Εὐρωπαίου φίλου καὶ τινων ἐντοπίων, συμπαραλαβὼν δύο κύνας καὶ τινας ὄρνιθας, διὰ νὰ κάμῃ πειράματα. « Φθάσαντες εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ βουνοῦ, ἀφήκαμεν τοὺς ἵππους, καὶ μετὰ πολλοῦ κόπου ἀνέβημεν, ὡς ἐν τεταρτημόριον τοῦ μιλίου, λόφον ἀπότομον καὶ ὀλισθηρόν. Ἐντὸς ὀλίγων πήχεων ἐκ τῆς κορυφῆς ἠσθάνθημεν ἰσχυρὰν, ναυτιώδη, νοσερὰν, καὶ πνιγηρὰν ὀσμὴν, ἥτις ὅμως ἔπαυσεν εἰς τὸ ἄκρον τῆς ἀναβάσεως. Ὑποκάτω δ' ἡμῶν ἐφάνη τώρα θέαμα ἐκπληκτικώτατον· ἡ κοιλὰς ἦτον ἡμισυ μίλιον τὴν περιφέρειαν, ὠοειδὴς, τριάκοντα ἕως τριάκοντα πέντε πόδας βαθεῖα, παντάπασιν ὁμαλὴ, ἄνευ χόρτων, μὲ ὀλίγας τινὰς πέτρας, καὶ ὁλόκληρος ἐσκεπασμένη μὲ τὰ σκελετὰ ἀνθρώπων, τίγρεων, χοίρων, δορκάδων, ταώνων, καὶ πολυειδῶν ὀρνέων καὶ κτηνῶν. Ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, τὸ ὁποῖον συνίστατο ἀπὸ σκληρὰν ἀμμώδη γῆν, δὲν παρετηρήσαμεν ἀτμόν τινα ἢ ἀνοιγμα. Τὰς πλευρὰς τῆς κοιλάδος, ἀπὸ τῆς κορυφῆς μέχρι τοῦ βάθους, ἐκάλυπτον χόρτα, δένδρα, θάμνοι, κλπ. Κατέβημεν δὲ περὶ τὸ ἥμισυ τῆς κατωφερείας, ὥστε ἀπείχομεν τοῦ βάθους δεκαοκτὼ πόδας· ἐνταῦθα δὲν ἐδοκιμάσαμεν δύσπνοιάν τινα, ἀλλ' ἠσθάνθημεν νοσερὰν ναυτιώδη ὀσμήν. Ἐδέσαμεν σκύλον εἰς τὸ ἄκρον βαμβακαλάμου, δεκαοκτὼ πόδας μακροῦ, καὶ κατεβιβάσαμεν αὐτὸν εἰς τὴν κοιλάδα· ἐκρατούσαμεν τὰ ὡρολόγια ἡμῶν εἰς τὰς χεῖρας, καὶ εἰς δεκατέσσαρα δεύτερα λεπτὰ ἔπεσεν ὕπτιος· δὲν ἐσάλευσε δέ, οὔτε περιέβλεψεν, ἀλλ' ἐξηκολούθει ἀναπνέων δεκαοκτὼ λεπτά. Ἐστείλαμεν ἔπειτα τὸν ἄλλον σκύλον, ἢ μᾶλλον αὐτὸς ἔλυσεν ἀπὸ τὸν κάλαμον, καὶ ὑπῆγεν εἰς τὸ μέρος ὅπου ὁ σύντροφος αὐτοῦ ἔκειτο· ἐστάθη δὲ ὅλως διόλου ἀκίνητος, καὶ εἰς δέκα δεύτερα ἔπεσε πρηνὴς, καὶ οὐδέποτε πλέον ἐσάλευσεν, ἀλλ' ἐξηκολούθει ἀναπνέων ὀκτὼ λεπτά. Ἐδοκιμάσαμεν ἑπομένως ὄρνιθα, ἥτις ἐψόφησεν εἰς ἓν ἡμισυ λεπτὸν· ἐρρίψαμεν δὲ καὶ ἄλλην, ἥτις ἐξέπνευσε πρὶν ἐγγίσῃ τὴν γῆν. Εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος τῆς κοιλάδος πλησίον μεγάλης τινὸς πέτρας κεῖται τὸ σκελετὸν ἀνθρώπου, ὅστις φαίνεται ὅτι ἀπέθανεν ὕπτιος, τὴν δεξιὰν ἔχων ὑπὸ τὴν κεφαλήν· τὰ ὀστᾶ του, εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν πρὸ πολλοῦ ἐκτεθειμένα, εἶχον γένει λευκὰ ὡς ὁ ἐλεφαντόδους. Ἐπεθύμουν δὲ νὰ ἐπάρω τὸ σκελετὸν τοῦτο, ἀλλ' οἱαδήποτε ἀπόπειρα ἤθελεν εἶσθαι μανιώδης.» Ἀφοῦ ὁ κύριος Λούδων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἔμειναν δύο ὥρας εἰς τὴν κοιλάδα ταύτην τοῦ θανάτου, ἐστράφησαν εἰς Βατοὺρ. « Τὰ ἀνθρώπινα σκελετὰ,» παρατηρεῖ, « νομίζεται ὅτι ἦσαν ἀντάρται, οἵτινες, διωκόμενοι, κατέφυγον ἀπὸ τὴν βασιλικὴν λεωφόρον εἰς παραμέρους καὶ δυσβάτους τόπους. Εἶναι δὲ τῶν ἀδυνάτων νὰ γνωρίσῃ τὸν κίνδυνον αὐτοῦ ὁ περιπλανώμενος, ἐκτὸς ἀφοῦ εἰσέλθῃ εἰς τὴν κοιλάδα· καὶ τότε πλέον δὲν ἔχει δύναμιν, οὔτε πνεύματος ἑτοιμότητα, ὥστε νὰ ἐπιστρέψῃ.»

Λέγεται ἀκόμη ὅτι δὲν ὑπάρχει ἡ ἐλαχίστη θειώδης ὀσμὴ, καὶ οὐδὲν σημεῖον ὅτι συνέβη ποτὲ πλησίον αὐτῆς ἔκρηξις, μολονότι ὁλόκληρος ἡ σειρὰ εἶναι ἡφαίστιος, καὶ ὄχι πολὺ μακρὰν ὑπάρχουσι δύο κρατῆρες, ἀδιαλείπτως καπνὸν ἐκπέμποντες. Τῳόντι, ὅπασα ἡ νῆσος εἶναι ἡφαίστιος, καὶ πολυάριθμοι ἐκρήξεις συνέβησαν ἐν αὐτῇ. Κατὰ τὴν γνώμην σοφοῦ τινὸς Ἄγγλου, πολὺν χρόνον εἰς τὰ μέρη ταῦτα διατρίψαντος, τὸ πρόσωπον τῆς χώρας ἠλλοιώθη πολλάκις ὑπὸ τῶν σπαραγμῶν τούτων τῆς φύσεως· ὑποστηρίζεται δὲ ἡ γνώμη αὕτη καὶ ὑπὸ τῆς ἱστορίας καὶ ὑπὸ τῶν παραδόσεων. Ὅθεν καὶ τὸ αἴτιον τοῦ ἐκπληκτικοῦ φαινομένου πρέπει ν' ἀποδώσωμεν εἰς ἡφαίστιον ἐνέργειαν.

Εἶναι μὲν ἀληθὲς, ὅτι ὁ τὴν Φαρμακερὰν Κοιλάδα περιγράψας κύριος Λούδων δὲν ἐκθέτει γνώμην τινὰ

περὶ τοῦ πόθεν προέρχεται ὁ ἐν αὐτῇ ἀναπόφευκτος θάνατος. Ἀλλ' ἡμεῖς σχεδὸν εἴμεθα βέβαιοι ὅτι προξενεῖ αὐτὸν τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ ἀέριον, τὸ ὁποῖον, ἐκφεύγον διά τινων σχισμῶν τῆς γῆς, συναθροίζεται πάμπολυ εἰς τὸ βάθος τῆς κοιλάδος· διότι, ὡς βαρύτερον τοῦ κοινοῦ ἀέρος, κατακαθίζει πλησίον τῆς ἐπιφανείας. Τὸ ἀνθρακικὸν τοῦτο ἀέριον, συμμεμιγμένον κατὰ πᾶσαν πιθανότητα μετ' ἄλλων ἀερίων, ἀπολύεται δι' ἡφαιστίου ἐνεργείας, ἥτις ἐξακολουθεῖ πάντοτε ὑπὸ τὴν γῆν, μολονότι μὲ σφοδρότητα μικροτέραν τῆς παραγούσης ἔκρηξιν. Παρόμοια φαινόμενα εἰς τὴν Νεάπολιν τῆς Ἰταλίας προέρχονται ἀπὸ τὴν αὐτὴν αἰτίαν.

Δὲν πρέπει νὰ παραλείψωμεν ἐνταῦθα, ὅτι τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ εἶναι τὸ ἀέριον τὸ γεννώμενον ἀπὸ καιομένους ἄνθρακας, καὶ τὸ ὁποῖον προσέτι εὑρίσκεται εἰς φρέατα, εἰς τάφους, καὶ εἰς ἄλλα μέρη πρὸ πολλοῦ κεκλεισμένα. Ὅτι δὲ κατὰ συνέπειαν βλάπτεται ἡ ὑγεία, καὶ ποτε ἡ ζωή, τῶν κλειομένων εἰς στενὰ δωμάτια μετὰ καιομένων ἀνθράκων, καὶ ὅτι πολλοί, ἀπροσέκτως καταβάντες εἰς φρέατα ἢ εἰς τάφους, ἀπέθανον ἐκεῖ τὸν αὐτὸν θάνατον ὡς οἱ ὁρμῶντες εἰς τὴν Φαρμακερὰν Κοιλάδα τῆς Ἰαύας, εἶναι γνωστὸν καὶ εἰς τοὺς νεωτέρους τῶν ἀναγνωστῶν μας.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΑΘΥΣΤΕΡΟΥΝΤΑΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ.

ΙΔΕΑ τις ἀλλόκοτος ἐμφωλεύει εἰς τὰς κεφαλὰς τινῶν, ὅτι δηλαδὴ οἱ τῶν περιοδικῶν καὶ τῶν ἐφημερίδων ἰδιοκτῆται, οἱ χαρτοποιοί, οἱ τυποθέται, οἱ πιεσταί, καὶ ὅλα τὰ συνεργοῦντα εἰς ἔκδοσιν βιβλίων θερμοκαίματα ζῶα, ἔχουσι τὰς ἰδιότητας τοῦ χαμαιλέοντος, καὶ κατὰ συνέπειαν ζῶσι μὲ τὸν ἀέρα! Σφάλμα μεγαλήτερον τούτου δὲν ἐμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ. Ὁποιαδήποτε θεωρίαι καὶ ἂν ἐπικρατῶσι περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἅπαντες οἱ προειρημένοι ὑπόκεινται εἰς τοὺς κοινοὺς νόμους τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ πρὸς διατήρησιν τῆς ζωτικότητος αὐτῶν ἀπαιτοῦν οὐσιώδη τροφήν. Ἀλλ' ἡ ζωολογικὴ αὕτη ἀτοπία δὲν εἶναι μᾶλλον γελοιώδης παρ' ἄλλο τι δόγμα, τὸ ὁποῖον φαίνεται ὅτι ἀσμένως ἠσπάσθησαν τινὲς τῶν καθυστερούντων ἐπιτρόπων καὶ συνδρομητῶν. Νομίζουν ὅτι τὸ περιοδικὸν εἶναι ὡς φυτὸν τοῦ κατωτέρου εἴδους, τὸ ὁποῖον, ἅπαξ φυτευθὲν, βλαστάνει καὶ θάλλει ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ ῥίπτει τὰ ἄνθη καὶ τοὺς καρποὺς εἰς τὴν θύραν των χωρὶς φροντίδος καὶ καλλιεργείας! Πῶς ὅμως ἄνδρες τόσον πεφωτισμένοι, ὅσον οἱ ἀναγνῶσται περιοδικῶν καὶ ἐφημερίδων, ὑπέπεσον εἰς τοιαύτην ἠλίθιον πίστιν, δυσκολευόμεθα πολὺ νὰ ἐννοήσωμεν· ἀλλ' ἐλπίζομεν ὅτι πᾶς συνδρομητὴς εἴτε περιοδικοῦ εἴτε ἐφημερίδος, εἰς τὸν ὁποῖον δύναται νὰ προσαφθῇ τόσον ἀξιογέλαστος ἄγνοια, θέλει διαμιᾶς ἀπαλλάξειν ἑαυτὸν τοιαύτης ἀτίμου ὑποψίας, καὶ ἀποδείξειν ἀναντιρρήτως τὴν γνῶσιν αὐτοῦ, πέμπων τὰ χρήματα εἰς οὓς ἀνήκει, ὥστε καὶ αὐτοὶ ἱλαρῶς νὰ ἐξακολουθῶσι τοὺς πρὸς ὠφέλειαν καὶ τέρψιν αὐτοῦ ἀγῶνάς των.

ΧΩΡΙΚΟΥ ΤΙΝΟΣ ΗΡΩΙΣΜΟΣ.

Η ΕΠΟΜΕΝΗ γενναία πρᾶξις πάντοτε μ' ἐφάνη ἀξία μεγίστου θαυμασμοῦ·—Κατὰ τὸ βόρειον τῆς Ἰταλίας συνέβη ποτὲ δυνατὴ πλημμύρα, προελθοῦσα ἐκ τῆς ταχείας διαλύσεως ὑπερβολικῆς ποσότητος χιόνος, ἥτις εἶχε πέσειν ἐπὶ τῶν Ἄλπεων· ὁ ποταμὸς Ἄθεσις*, ἐξογκωθεὶς, ἀφήρπασε γέφυραν πλησίον τῆς Βερώνης, ἐκτὸς τοῦ μέσου μέρους, ἐφ' οὗ ἵστατο ἡ κατοικία τοῦ φορολόγου, ἢ τοῦ θυρωροῦ, (λησμονῶ ποίου)· ὁ δυστυχὴς οὗτος ἔμεινε, μεθ' ὅλης τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ, πεφυλακισμένος ὑπὸ τῶν κυμάτων, καὶ κατὰ στιγμὴν εἰς κίνδυνον ὀλέθρου. Οἱ ἐπὶ τῶν ὀχθῶν ἔβλεπον αὐτὸν, τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα του, μετὰ χειρῶν ἐκτεταμένων καὶ μετὰ ἐλεεινῶν κραυγῶν, ἐπικαλουμένους βοήθειαν, ἐνῷ κλάσματα τῆς μενούσης ταύτης καμάρας ἔπιπτον ἀδιακόπως εἰς τὰ ὕδατα. Εἰς τὸν ἔσχατον τοῦτον κίνδυνον, εὐγενής τις, παρευρισκόμενος, ὁ Κόμης Πουλβερινίου, προσέφερεν ἑκατὸν φλωρία Βενετικὰ εἰς τὸν ὅστις ἤθελεν ὑπάγει μὲ ἀκάτιον, καὶ ἀπαλλάξει τὴν ἀθλίαν οἰκογένειαν. Ἀλλὰ τόσον μέγας ἦτον ὁ κίνδυνος τοῦ ν' ἁρπαγῇ τις ἀπὸ τὴν ταχύτητα τοῦ ῥεύματος, τοῦ νὰ σπρωχθῇ κατεπάνω εἰς τὸ κλάσμα τῆς γεφύρας, ἢ νὰ καταπλακωθῇ ἀπὸ τὰς πιπτούσας πέτρας, ὥστε οὐδεὶς ἐκ τῶν πολυαρίθμων θεατῶν εἶχεν ἀρκετὴν τόλμην εἰς ἀπόπειραν τοιούτου ἀνδραγαθήματος. Χωρικός τις, παρερχόμενος, ἔμαθε τὴν προταθεῖσαν ἀμοιβήν. Ἀμέσως πηδήσας εἰς τὸ ἀκάτιον, καὶ συντόνως κωπηλατῶν, ἔφθασεν εἰς τὸ μέσον τοῦ ποταμοῦ, ἔφερε τὸ ἀκάτιον ὑπὸ τὴν πίπτουσαν γέφυραν, καὶ ὁλόκληρος ἡ οἰκογένεια κατέβη ἀσφαλῶς διὰ μέσου σχοινίου. «Θαρσεῖτε!» ἐφώναξε, «τώρα εἶσθε ἀσφαλεῖς.» Δι' ἀγῶνος ἔτι συντονωτέρου, καὶ διὰ μεγάλης δυνάμεως βραχιόνων, ἔφερε τὴν οἰκογένειαν καὶ τὸ ἀκάτιον εἰς τὴν ξηράν. «Εὖγε παλληκάριόν μου!» ἐξεφώνησεν ὁ κόμης, ἐγχειρίζων εἰς αὐτὸν τὸ πουγγίον τὰ φλωρία, «ἰδοὺ ἡ ὑποσχεθεῖσα ἀνταμοιβή.» «Δὲν ἐκινδύνευσα τὴν ζωήν μου διὰ χρήματα,» ἀπεκρίθη ὁ χωρικός. «Ἡ δούλευσίς μου ἀρκεῖ πρὸς ζωοτροφίαν ἐμοῦ, τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων μου. Δὸς τὸ πουγγίον εἰς τὴν πτωχὴν οἰκογένειαν, ἥτις ἔχασε πᾶν ὅ,τι εἶχε.»

ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΤΟΥ ΣΚΟΤ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΥΙΟΝ ΤΟΥ.

Ο ΜΕΓΑΣ Ἄγγλος μυθιστοριογράφος τοῦ αἰῶνός μας, ὁ Σκὸτ, δίδει τὴν ἑπομένην συμβουλὴν εἰς τὸν υἱόν του·—«Ἀναγίνωσκε, ἀγαπητέ μου Κάρολε, τὰ ὠφελιμώτερα. Ὁ ἄνθρωπος διαφέρει ἀπὸ κτήνη καὶ πτηνὰ μόνον ἐπειδὴ ἔχει τὰ μέσα τοῦ ὠφελεῖσθαι ἀπὸ τὰς τῶν προγόνων αὐτοῦ γνώσεις. Ἡ χελιδὼν κτίζει τὴν αὐτὴν φωλεὰν, τὴν ὁποίαν ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ αὐτῆς ἔκτισαν, καὶ τὸ στρουθίον δὲν κερδαίνει τίποτε ἀπὸ τὴν πεῖραν τῶν γεννητόρων του. Ὁ υἱὸς τοῦ σοφοῦ χοίρου, ἂν εἶχεν υἱὸν, ἤθελεν εἶσθαι ἁπλοῦν κτῆνος, καλὸν μόνον διὰ τὰ χαιρομήρια του. Ἄλλως ἔχει τὸ πρᾶγμα ὡς πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα. Οἱ πρόγονοι ἡμῶν

* Ἴδε Ἀποθ. Τόμ. Α'. Σελ. 101.

διέτριβον εἰς σπήλαια καὶ σκηνάς, ἐκεῖ ὅπου ἡμεῖς κατασκευάζομεν παλάτια διὰ τοὺς πλουσίους καὶ ἀναπαυτικὰς καλύβας διὰ τοὺς πτωχούς· διατί δὲ τοῦτο, εἰμὴ διότι ἔχομεν τὴν δύναμιν, θεωροῦντες τὰ παρελθόντα, νὰ ἐπιβελτιόνωμεν τὰς βελτιώσεις τῶν προγόνων ἡμῶν, καὶ ν' ἀποφεύγωμεν τὰ σφάλματά των; Ἀλλὰ πρὸς κατόρθωσιν τούτου ἀπαιτεῖται ἡ σπουδὴ τῆς ἱστορίας, καὶ ἡ σύγκρισις αὐτῆς μὲ τὰ γινόμενα.»

ΕΛΑΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ.

ΥΠΑΡΧΟΥΣΙΝ ἄνθρωποι, οἵτινες, ἔχοντες ἐνεργὸν καὶ γόνιμον νοῦν, κινοῦνται ἀφ' ἑαυτῶν εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς πράξεις, ζητοῦσι παντοιοτρόπως τὴν ἐρημίαν, καὶ ἐμπνέονται μὲν μακρὰν τοῦ θορύβου τῶν πόλεων, χωρισμένοι δὲ τῆς κοινωνίας μελετῶσι τὰς ἰδέας, ἀπὸ τὰς ὁποίας διευθύνονται, καὶ εὑρίσκουσι τὴν φήμην εἰς τὴν μοναδικὴν καὶ ἀπόκεντρον ζωὴν τῶν χωρίων.

Ἀλλ' οἱ κοινοὶ ἄνθρωποι ἔχουσι χρείαν ἐξωτερικῶν ἀφορμῶν διὰ νὰ συλλογισθῶσιν, ὥστε τὸ θέατρον, τὸ ἀκροατήριον, ἡ πανήγυρις, καταντῶσιν εἰς αὐτοὺς ἀναγκαῖα. Ὁμιλοῦμεν τωόντι ζωηρότερον ἐν μέσῳ τοῦ πλήθους, γινόμεθα δὲ εὐφραδέστεροι μεταξὺ τῶν δημοσίων συνελεύσεων. Ὅθεν οἱ μεγάλοι καὶ ἔνδοξοι ῥήτορες μορφοῦνται εἰς τὴν ἀκμὴν τῶν πολιτικῶν μεταβολῶν, ἢ ἐν καιρῷ πολέμων· καὶ ἡ βοὴ τοῦ τυμπάνου καθιστᾷ, τρόπον τινὰ, τὴν φωνὴν αὐτῶν ἐντονωτέραν καὶ στεντόρειον.

Γενικῶς τίποτε δὲν ἐρεθίζει τὸ πνεῦμα, ὅσον ἡ ἄσκησις τῶν αἰσθητηρίων καὶ τῶν παθῶν. Ἐπειδὴ ὅ,τι κεντᾷ τὰ νεῦρα, κινεῖ εὐθὺς τὴν καρδίαν· ἐκ τούτων δὲ τῶν δύω συγχρόνως κινουμένου τοῦ ἐγκεφάλου, ἐξυπνεῖ, ὡς εἰπεῖν, ὁ νοῦς, καὶ ἐνεργεῖ πλειότερον παρὰ τὸ σύνηθες. Ὅθεν τὸ λαμπρὸν φῶς, οἱ μελῳδικοὶ καὶ εὔρυθμοι ἦχοι, ἡ γεῦσις εὐαρέστων καὶ ἁριμέων χυμῶν, αἱ ἡδυπνόων ἀνθέων ἀπόῤῥοιαι, αἱ μαλθακαὶ τοῦ σώματος τρίψεις, ἐνίοτε δὲ καὶ τῶν πόνων αὐτῶν ἡ αἴσθησις, ζωογονοῦσι παραδόξως τὸ πνεῦμα. Ἰδιαιτέρως δὲ ἔχουσι τὴν θαυματουργὸν ταύτην δύναμιν αἱ ἡμέραι τοῦ διαγελῶντος ἔαρος καὶ τοῦ μελαγχολικοῦ φθινοπώρου, ἡ ἁρμονία τῆς μουσικῆς τῶν ὀργάνων, ἢ τὰ θελκτικὰ σειρηνοφώνου νεανίδος ἄσματα. Ἴσως τίποτε ἄλλο δὲν ἀνακινεῖ τὸν ἄνθρωπον βεβυθισμένον εἰς σκέψεις, ὅσῳ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κωδώνων ὁ θρησκευτικὸς καὶ σεβάσμιος ἦχος, ἀκουόμενος μάλιστα ἀπὸ τὰς πολυόχλους πόλεις εἰς τὰς πέριξ αὐτῶν ἀγροικίας καὶ εἰς ὅλην ἁπλῶς τὴν περιφέρειαν τοῦ ὁρίζοντος. Τέλος, ὁ ψιθυρισμὸς τῶν δένδρων, τὸ κελάρυσμα τῶν ῥυάκων καὶ ποταμῶν, ἡ γλυκεῖα αὔρα, ἡ μεγαλοπρεπὴς τοῦ λειοκύμονος πελάγους θέα, ὁ εὔδιος καὶ γαλήνιος οὐρανὸς, ἡ ἀστροφεγγὴς καὶ πανσέληνος νύξ, ἡ εἴδησις ἐπιτυχίας περισπουδάστου τινὸς ἀγαθοῦ, ἐρεθίζουν ὁμοίως τὸ πνεῦμα. Ἴσως δὲ σφάλλομεν ἂν σιωπήσωμεν ἐνταῦθα τὸν περίπατον τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ περιπατῶν ἐδίδασκεν εἰς τὸ Λύκειον ὁ διασημότατος τῶν φιλοσόφων τῆς ἀρχαιότητος.

Μέγιστον ὅμως τῶν ἐλατηρίων ὅλων ὑπάρχει ἡ ἅμιλλα· ἐπειδὴ, ὅταν πολλοὶ διὰ μιᾶς διατρέχωσι τὸ αὐτὸ τῆς δόξης στάδιον, ὁ συναγωνισμὸς οὗτος πολλάκις φέρει κλέος μὲν εἰς τοὺς ἀθλητὰς, ἐνίοτε δὲ καταστροφὴν εἰς ὁλόκληρα ἔθνη, ἀλλὰ πάντοτε πρόοδον εἰς τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας. Ὀλίγοι φροντίζουσι νὰ ὑπερβῶσιν ἐνδόξους προγόνους, ἀφοῦ ἠμαύρωσαν ἐφαμίλλους συγχρόνους. Ἀλλ' ὁ μέγας ἄνθρωπος προκαλεῖ καὶ ἑτέρου τοιούτου τὴν ἐπιφάνειαν, ὥστε ἡ συνυπάρχουσιν ἰσόῤῥοποι, ἢ ἀλλήλους ἀμέσως διαδέχονται. Οὕτως ὁ Πλάτων ἔφερε τὸν Ἀριστοτέλην, ὁ Ἀριστείδης τὸν Θεμιστοκλέα, τὸν Σύλλαν ὁ Μάριος, τὸν Καίσαρα ὁ Πομπήϊος, τὸν Ὁράτιον ὁ Βιργίλιος, ὁ Βάκων τὸν Καρτέσιον, ὁ Αἰσχύλος τὸν Σοφοκλῆ, τὸν Ῥακίναν ὁ Κορνήλιος, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως.

Ἀλλ' ἡ ἅμιλλα ἐρεθίζει ἐξαιρέτως τὸν ἄνθρωπον, ὅταν τοὺς ἁπλοῦς ἀντιζήλους ἀναπληρῶσιν ἐχθροὶ ἀντίπαλοι· καὶ ὁσάκις τὸ αὐτὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον φέρομεν, ἐδόξασαν ἤδη ἄλλοι. Ἔχομεν δὲ τοῦ λόγου παράδειγμα τὸν Βάκωνα· ἐπειδὴ ὁ μέγας οὗτος τωόντι καὶ ἔνδοξος τοῦ Νεύτωνος πρόδρομος, ὅστις ὠφέλησε πλειότερον διὰ συμβουλῶν τὰς ἐπιστήμας, παρ' ὅσον ἄλλοι δι' ἀνακαλύψεων, παρωξύνθη μάλιστα εἰς τοῦτο ἀπὸ τρεῖς αἰτίας. Διότι ἔπταισε πολλὰ ὡς ἄνθρωπος καὶ ὡς ὑπουργὸς, ἐφιλοτιμήθη νὰ ἐξαλείψῃ τὸ προστριβὲν εἰς αὐτὸν ὄνειδος· ἀλλὰ μοναχός τις δοξαζόμενος τότε ἐφευρέτης τῆς πυρίτιδος ἐλέγετο Βάκων· ὅθεν ἠγωνίσθη νὰ καταστήσῃ αὐτὸν ἀνήκουστον· ἔπειτα, ὁ Χριστόφορος Κολόμβος ἀνεκάλυψεν ἄγνωστον ἤδη κόσμον· ἡ ἀνακάλυψις δὲ αὕτη προεμήνυε πολλὰς ἄλλας εἰς τοὺς μέλλοντας αἰῶνας. Ὁ Βάκων, θέλων νὰ καταστήσῃ ὑποτελεῖς εἰς τὴν ἀγέρωχον καὶ δεσποτικὴν αὐτοῦ μεγαλοφυΐαν καὶ ζῶντας καὶ μεταγενεστέρους, ἔγραψεν ἀλαζονικῶς καὶ περὶ ἀνακαλύψεων, ὥστε ὁ φιλοπονώτατος καὶ ἀκάματος φιλόσοφος ἠμαύρωσε τὸν ἀρχιγραμματέα τῆς Ἀγγλίας.

Οὕτως ἄρα ὁ εὐφυὴς καὶ μεγαλεπήβολος πανταχόθεν ὠφελεῖται καὶ πορίζεται τὰ συμφέροντα. Εἰς τὴν ὑπερβόρειον αὐτοῦ ἐξορίαν ἔγραψεν ὁ Ὀβίδιος τὰς χαριεστάτας αὐτοῦ ποιήσεις· εἰς τὴν φυλακὴν ἐμελέτα ὁ Τάσσος τὴν Ἐλευθερωμένην Ἱερουσαλήμ· εἰς τὴν Βαστιλίαν ὁ Μιραβὼς συνέταξε τὰς πυριπνόους κατὰ δεσποτισμοῦ διατριβὰς αὐτοῦ καὶ τὰς ποικίλας πρὸς τὴν Σοφίαν ἐπιστολάς· εἰς τὴν εἱρκτὴν ὁ Κονδορκέτιος ἐσχεδίασε τὸ πολυμαθέστατον αὐτοῦ δοκίμιον· ἐκεῖ καὶ ὁ Βολταῖρος ἐξοιστρώθη, καὶ ἡ μανία τῶν προγραφῶν κατεσκεύασε τὸν Σιατοβριάνδ.

Ἀλλ' ἡ διάνοια διεγείρει τὴν διάνοιαν· ὅθεν ἐμπνεόμεθα καὶ ἡμεῖς ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Ὁμήρου, τοῦ Ῥουσσὼ, τοῦ Μοντεσκιὼ, τοῦ Βυφφῶνος, ὥστε αἱ ἰδέαι μεταβαίνουσιν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸν ἄλλον, καθὼς τὸ φῶς τῶν λαμπάδων, ἢ μᾶλλον καθὼς μεταδίδεται ὁ ἠλεκτρικὸς σπινθὴρ ἐπ' ἄπειρον.

Τέλος, αἱ ἰδέαι κινοῦσιν ἄλλας ἰδέας εἰς τὸν ἄνθρω-

πον, καὶ, ἐφ' ὅσον σημειοῦνται εἰς τὸν χάρτην, ἐξάπτουσι βαθμηδὸν τὸν νοῦν, ὥστε δικαίως ἐρρέθη, ὅτι ὁ κάλαμος ἐνεργεῖ εἰς τὸν ἐγκέφαλον, καθὼς ὁ χάλυψ εἰς τὸν χάλικα.—ΑΝΘΟΛ. ΚΟΙΝΩΦ. ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΟΜΙΧΛΗ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ.

ΠΟΛΛΟΙ, δὲν ἀμφιβάλλομεν, ἔχουσιν ἐξ ἀκοῆς, ὅτι παχεῖά τις ὁμίχλη καλύπτει ἐνίοτε τὴν μεγάλην μητρόπολιν τῆς Ἀγγλίας, εἰς νύκτα τὴν ἡμέραν μεταστρέπουσα, καὶ τὰς μυριάδας συγχέουσα τῶν ἐν αὐτῇ κατοικούντων. Οὐδὲ καθ' ἡμέραν ὅμως, οὐδὲ κατ' ἔτος, παρίσταται τὸ φαινόμενον τοῦτο εἰς ὅλην αὐτοῦ τὴν ἔκτασιν καὶ δεινότητα· συμβαίνει μόνον εἰς τινας ἰδιαιτέρους καιροὺς, ἐξαιρέτως δὲ τὸν χειμῶνα, ὁπότε ὁ ἄνεμος φέρει τοὺς ψυχροὺς πυκνοὺς ἀτμοὺς ἀπὸ τὸν Γερμανικὸν ὠκεανὸν, καὶ συμμιγνύει αὐτοὺς μὲ τὸν καπνὸν τῆς μητροπόλεως.

Τὴν 23ην Δεκεμβρίου 1818, σκότος παχύτατον ἐκάλυψε τὸ Λονδῖνον. Ἡ πυκνότης τοῦ ἀτμοῦ δὲν ἦτο κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἡμέρας τοσαύτη, ὥστε νὰ ἐπιφέρῃ σημαντικὴν ἐνόχλησιν· ἀλλὰ βαθμηδὸν ηὔξανεν ἡ σκοτία, καὶ εἰς τὸ μέρος τῆς μητροπόλεως, τὸ καλούμενον ἄστυ (city), ὅπου ἡ ὁμίχλη εἶναι πάντοτε πυκνοτέρα, κατέστη ἀδύνατον, περὶ τὰς τέσσαρας μετὰ τὴν μεσημβρίαν, νὰ διακρίνῃ τις ἀντικείμενα εἰς ὀλίγων βημάτων ἀπόστασιν. Αἱ εἰς τὸ μέσον τῶν ὁδῶν κινούμεναι ἅμαξαι δὲν ἐβλέποντο ἀπὸ τὰς πλευράς, καὶ οἱ ἐπὶ τούτων πεζοὶ διαβάται ἐλάμβανον ὀλιγωτάτην βοήθειαν ἐκ τῶν εἰς τὰ παράθυρα φώτων, ἢ τῶν φανῶν, ἐπειδὴ τὰ πλεῖστα τῶν ἐργαστηρίων, ἐκ φόβου κλοπῆς, ἦσαν κεκλεισμένα, καὶ οἱ φανοὶ δὲν παρεῖχον εἰμὴ ὀλίγον τι ἀμυδρὸν φῶς, ὁρατὸν μόνον ἀφοῦ τις ἔφθανε πολλὰ πλησίον. Οἱ ἡνίοχοι κατέβαινον ἀπὸ τὰς ἁμάξας διὰ νὰ ὁδηγῶσι τοὺς ἵππους αὐτῶν, καὶ πολυάριθμοι λαμπαδοῦχοι παῖδες προσέφερον βοήθειαν· ἀλλὰ μ' ὅλην τὴν φροντίδα καὶ προφύλαξιν, οἱ διαβάται, καὶ οἱ πεζοὶ καὶ οἱ διφρήλατοι, σπανίως εὕρισκον τὸν δρόμον, καὶ ἵπποι καὶ ἅμαξαι πολλάκις ἐξέκλινον ἀπὸ τὸ μέσον εἰς τὰ πλευρὰ τῶν ὁδῶν, μέγαν εἰς τοὺς πεζοὺς διαβάτας ἐπιφέροντες κίνδυνον.

Φοβερὰ ταραχὴ ἐγίνετο εἰς τὰς ὁδούς· οἱ μὲν ἔκραζον ἀπὸ τρόμου, αἴφνης βλέποντες ἐπερχόμενον ἵππον ἢ ἅμαξαν· οἱ δὲ ἐφώνοῦν εἰς ἄλλους νὰ προφυλαχθῶσιν, ἢ ἀνησύχως ἠρώτων περὶ τοῦ δρόμου τῶν· πολλοὶ ἐσφύριζον, καί τινες ἐτραγῴδουν, διὰ νὰ γνωρισθῇ πρὸς ἅπαντας ἡ πλησίασίς των. Διάφοροι ἐγκατέλιπον τὰς ἁμάξας των, καὶ οἱ ἡνίοχοι, ἀγνοοῦντες ποῦ εὑρίσκοντο, ἐστάθησαν περιμένοντες. Διαφόρους ποσότητας, ἀπὸ δύο ἥμισυ ἕως δέκα σιλλίνια, ἐλάμβανον οἱ λαμπαδοῦχοι παῖδες διὰ νὰ ὁδηγήσωσιν ἓν ἁμάξιον εἰς μίαν μόνην ὁδόν. Ἀλλ' ἡ παρουσία καὶ ἡ ἐπιρροὴ τῆς πυκνῆς ταύτης τῶν ἀτμῶν συσσωρεύσεως δὲν ἦτον ἐπαισθητὴ μόνον ἔξω τῶν οἴκων. Εἰς τὰ θέατρα, οἱ ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὑποκριταὶ δυσκόλως ἐβλέποντο ὑπὸ τοῦ ἀκροατηρίου· καὶ ἰδιαίτεροι δὲ οἶκοι, μολονότι κλειστοὶ, καὶ καλῶς ἐφωδιασμένοι ἀπὸ πυρὰ, ἦσαν πλήρεις καὶ ἀμαυροί. Μεταξὺ τῶν ἕνδεκα ὅμως καὶ δώδεκα τῆς νυκτὸς ὁ κρότος τῶν ἁμαξῶν, αἵτινες εἶχον ἀναλάβει τὴν δύναμιν τοῦ κινεῖσθαι, ἐφανέρωσε τὴν διάλυσιν τῆς ὁμίχλης, καὶ μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἡ μητρόπολις παρίστανε τὸ κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν σύνηθες αὐτῆς φαινόμενον. Πολλαὶ, πάμπολλαι χιλιάδες, τοὺς ὁποίους εἶχεν εὑρεῖν ἡ ὁμίχλη μακρὰν τῶν ἰδίων, ἠδυνήθησαν τότε μόνον νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰς ἀνησύχους καὶ περοβισμένας οἰκογενείας των.

Τὸ σκότος τοῦτο, ἐνόσῳ διήρκει, ἦτο χρυσῆ εὐκαιρία διὰ τοὺς κλέπτας, ἀπὸ τὴν ὁποίαν καὶ δὲν ἠμέλησαν νὰ ὠφεληθῶσι. Τολμηρά τις συμμορία ἔπραξε τὰ πάνδεινα ἀτιμωρητί. Περὶ τὰς πέντε μετὰ τὴν μεσημβρίαν, κυρίαι τινὲς ἐμίσθωσαν λαμπαδοῦχον παῖδα νὰ ὁδηγήσῃ αὐτὰς ὀλίγον τι διάστημα. Ἀχρεῖος δέ τις, καὶ αὐτὸς λαμπάδα κρατῶν ἐκ πίσσης, ὥρμησε μεταξύ των, καὶ κατετάραξεν αὐτάς. Τῆς μιᾶς ἄναψε τὸ φόρεμα· ἔτρεξαν δ' αὐτὸ τρέξαντες οἱ διαβάται. Εἰς τὴν σύγχυσιν, ἥτις ἔγινεν ἐξεπίτηδες διὰ νὰ εὐκολύνῃ τὴν ἁρπαγὴν, ἔχασε τὸν Βόαν της* μία ἐκ τῶν κυριῶν, καὶ ἄλλα διάφορα πράγματα πολλοὶ ἄλλοι ἐκεῖ παρευρεθέντες. Πολλαὶ ἅμαξαι, πρὸς ἀλλήλας συγκρουσθεῖσαι, κατεθραύσθησαν, καὶ διαφόρους δυστυχεῖς, ἐκ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἄλλο πλευρὸν τῆς ὁδοῦ μεταβαίνοντας, ἢ κατεπάτησαν ἵπποι, ἢ προσέβαλον καὶ ἐθανάτωσαν ἅμαξαι.

Αὗται καὶ ἄλλαι πολλαὶ τούτων ὅμοιαι συμφοραὶ συνοδεύουσι τὰς ὁμίχλας τοῦ Λονδίνου. Ἀναρίθμητοι ληστεῖαι ἔγιναν καὶ εἰς ἐργαστήρια καὶ εἰς οἴκους. Κλέπται ἔμβαινον εἰς ἀποθήκας, ἐπροφασίζοντο ὅτι θέλουν ν' ἀγοράσωσί τι, καὶ ἁρπάζοντες τὸ τυγχάνον πολυτιμότερον, ἐξήρχοντο. Ἀφοῦ δ' ἅπαξ ἔμβαινον εἰς τὴν ὁμίχλην, ἦτο μάταιον νὰ τοὺς καταδιώξῃ τις. Συντόμως εἰπεῖν, ἡ τοιαύτη ὁμίχλη δικαίως λογίζεται σπουδαιότατον δυστύχημα.

* Ὁ Βόας εἶναι περίβλημα τῶν ὤμων, βαρβαρικώτερον λεγόμενον Μπουᾶς.

ΚΑΘΑΡΟΣ ΑΗΡ.

Ο ΠΕΡΙΦΗΜΟΣ Ἄγγλος ἰατρὸς Ἀκρουΐνος τόσον ἰσχυρὰν ἐντύπωσιν εἶχε περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ καλοῦ ἀέρος, ὥστε, μίαν τῶν ἡμερῶν, ἐν καιρῷ πανηγύρεως, ἀναβὰς ἐπί τινος πίθου εἰς τὴν κώμην Δέρβην, ὡμίλησε πρὸς τοὺς κατοίκους ὡς ἑπομένως·— «Ἄνδρες Δερβαῖοι, συμπολῖται, ἀκούσατέ με! Γνωρίζω ὅτι εἶσθε εὐφυεῖς καὶ φιλόπονοι. Μὲ τὸν ἱδρῶτα τοῦ προσώπου παρίζεσθε τὰ ἀναγκαῖα, καὶ ζωοτροφεῖτε τὰς οἰκογενείας σας· ἂν ὅμως σᾶς εὕρῃ νόσος, τότε γίνεσθε διάλου ἄχρηστοι. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην ἅπαντες γνωρίζετε· ἀλλὰ φοβοῦμαι ὅτι τινὲς ἀπὸ σᾶς δὲν ἔμαθον ἀκόμη πῶς ἡ ὑγεία διατηρεῖται ῥωμαλέα· τοῦτο λοιπὸν ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἀναπνέειν ἀμόλυντον ἀέρα· διότι ἡ καθαρότης τοῦ ἀέρος ἀφανίζεται ὅπου πολλοὶ εὑρίσκονται συνηθροισμένοι· τὰ ἐκ τοῦ

σώματος μιάσματα διαφθείρουν αὐτόν. Ὅθεν ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἔχετε τὰ παράθυρα τῶν ἐργαστηρίων σας ἀνοικτὰ, καὶ εὐθὺς ὅταν ἐγείρεσθε ἀπὸ τὴν κλίνην, ν' ἀνοίγετε ὅλα τὰ παράθυρα τῶν κοιτώνων σας. Ἡ ἀμέλεια τῆς συμβουλῆς ταύτης, βεβαιοῦτε, ἐπιφέρει ἀσθενείας, καὶ γεννᾷ τὴν λοιμικὴν, ἥτις ἁρπάζει τὰς συζύγους καὶ τὰ τέκνα σας. Ἂς ἐπαναλάβω τὴν σπουδαιοτάτην συμβουλήν μου—ἀνοίγετε συχνὰ τὰ παράθυρα διὰ νὰ εἰσέρχεται ὁ καθαρὸς ἀήρ. Ἐνθυμεῖσθε τὸν λόγον μου· τώρα δὲν ὡμίλησα διὰ κέρδος, καὶ ἡ συμβουλή μου δὲν ἀποβλέπει παρὰ εἰς ὄφελός σας.»

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΩΝ ΟΜΟΣΠΟΝΔΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ.

Νεοβόρακον	2,428,921	
Πενσυλβανία	1,724,022	
Ὀχίος	1,519,467	
Βιργινία	1,239,797	
Τεννεσσὴ	829,232	
Κεντόκη	777,397	
Βόρειος Καρολίνα	753,110	
Μασσακουσέττη	737,699	
Ἰνδιάνα	683,314	
Γεωργία	677,197	
Νότιος Καρολίνα	594,398	
Ἀλαβάμα	569,645	
Μαίνη	501,793	
Ἰλλινοῖς	474,404	
Μαριλανδία	469,232	
Μισσισσίπη	375,651	
Νέα Καισάρεια	373,306	
Λουϊσιάνα	351,171	
Μισσούρη	331,103	
Κοννεττικότη	310,015	
Βερμοντία	291,948	
Νέα Ἀμσίρη	284,574	
Μισσιγανία	211,705	
Ῥοδόνησος	103,830	
Ἀρκάνσα	95,642	
Δελαυάρα	78,085	
		16,928,833
Φλωρίδα	54,207	
Κολομβία	43,712	
Ἰόβα	43,068	
Βισκονσίνη	30,752	
Αἱ Περιοχαὶ ὅλαι		171,739
Αἱ 26 διωργανισμέναι Πολιτεῖαι		16,928,833
Ὅλον τὸ Κράτος		17,100,572

ΤΑ ἑπόμενα γράφει Ἀγγλαμερικανὸς ἐπίσημος πρὸς νέον αὐτοῦ συμπατριώτην·—

«Λάβε ὅλον τὸν πληθυσμὸν τοῦ κράτους, καὶ ἀπ' αὐτοὺς ἔκλεξε πεντήκοντα ἄνδρας, τοὺς μᾶλλον διακεκριμένους διὰ προτερήματα, ἢ ὁποιονδήποτε εἶδος δημοσίου ὠφελείας, καὶ σὲ βεβαιόνω, ἅπαντας ἢ σχεδὸν ἅπαντας θέλεις εὑρεῖν ὅτι ἐμβῆκαν εἰς τὸν κόσμον διόλου ἀνάργυροι. Θεώρησε τὰ δημόσια συμβούλια τοῦ ἔθνους, καὶ τίνας εὑρίσκεις προϊσταμένους ἐκεῖ; Ἄνδρας, οἱ ὁποῖοι ἔκαμαν τὴν τύχην αὐτῶν οἱ ἴδιοι,--ἄνδρας μηδὲν ἔχοντας κατ' ἀρχάς. Ἐξέτασε τὰ δικαστήρια, ἐκ τοῦ ἀνωτάτου εἰς τὸ ἐλάχιστον, καὶ θέλεις βεβαιωθῆν ἔτι μᾶλλον. Τὸ αὐτὸ ἀληθεύει περὶ ὅλων τῶν ἐπαγγελμάτων. Τὸ πρᾶγμα δὲ καὶ σήμερον ἔχει οὕτω, καὶ πάντοτε εἶχεν οὕτω, ἀφοῦ ἐγνώρισα τοὺς δημοσίους ἄνδρας τῆς πολιτείας ταύτης ἢ τοῦ ἔθνους· θέλει δὲ εἶσθαι οὕτω, ἐνόσῳ ἐξακολουθοῦν αἱ παροῦσαι θεσμοθεσίαι μας. Διὰ νὰ ἀναπτύξῃ τις ἐντελῶς τὰς νοητικὰς δυνάμεις, πρέπει νὰ ἴδῃ ὅτι ἀφ' ἑαυτοῦ κρέμαται ἡ τύχη του. Ὁ ἀγὼν, ὁ φέρων εἰς ὑπεροχὴν, εἶναι πολὺ ἐπίπονος καὶ μακροχρόνιος, καὶ δυσκόλως ὑπομένει τις αὐτὸν ἑκουσίως· ὁ ἔχων ἑτοίμων περιουσίαν, εἰς ἣν νὰ καταφύγῃ, χαλαρόνει τὰς προσπαθείας του, καὶ ἀπέργεται τοῦ συναγωνισμοῦ. Τὸ κατ' ἐμὲ, πολὺ ἀμφιβάλλω ἂν ἦναι πρᾶγμα ἐπιθυμητὸν ν' ἀφίνῃ ὁ πατὴρ χρήματα εἰς τὸν υἱόν του. Σὺ θέλεις κληρονομήσει μίαν λαμπρὰν τύχην, καὶ λυποῦμαι, διότι κατὰ συνέπειαν θέλεις εὐδοκιμήσειν ὀλιγώτερον εἰς τὴν νομικήν. Ἀλλ' εἶθε τὸ παράδειγμά σου νὰ φανῇ ὡς ἐξαίρεσις τοῦ γενικοῦ κανόνος!»

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΥΦΟΥΣ.

Ἡ ΠΡΩΤΗ παρατήρησις εἶναι, νὰ λαμβάνωμεν καθαρὸς ἰδίας τῆς ὑποθέσεως, περὶ ἧς μέλλομεν νὰ γράψωμεν, ἢ νὰ ὁμιλήσωμεν. Τοῦτο καταρχὰς ἤθελε φανῆν ὅτι ἔχει μικρὰν σχέσιν πρὸς τὸ ὕφος, τῇ ἀληθείᾳ ὅμως εἶναι στενὰ συνδεδεμένον μὲ αὐτό. Ἡ βάσις παντὸς καλοῦ ὕφους εἶναι ἀληθὴς ἔννοια συντροφευμένη μὲ ζωηρὰν φαντασίαν. Τὸ ὕφος καὶ αἱ ἔννοιαι τοῦ συγγραφέως συνδέονται τοσοῦτον, ὥστε πολλάκις εἶναι δύσκολον νὰ κάμῃ τις διάκρισιν αὐτῶν. Ἐὰν αἱ ἐντυπώσεις τῶν πραγμάτων γίνωνται εἰς τὸ πνεῦμα ἡμῶν ἀμαυραὶ καὶ ἀδιάκριτοι, ἢ περιπεπλεγμέναι καὶ συγκεχυμέναι, τοιοῦτον ἀφεύκτως θέλει εἶσθαι καὶ τὸ ὕφος ἡμῶν, ὅταν γράφωμεν περὶ αὐτῶν· ἐξ ἐναντίας δὲ, ὅταν συλλαμβάνωμεν καθαρῶς, καὶ αἰσθανώμεθα ἰσχυρῶς, φυσικὰ θέλομεν ἐκφράζεσθαι μὲ καθαρότητα καὶ δύναμιν. Οὗτος λοιπὸν εἶναι ἀναμφιβόλως ὁ πρώτιστος κανὼν εἰς τὸ ὕφος, νὰ σκεπτώμεθα βαθέως περὶ τοῦ ὑποκειμένου, ἕως νὰ λάβωμεν πλήρη καὶ διακεκριμένην γνῶσιν τῆς ὕλης, τὴν ὁποίαν μέλλομεν νὰ ἐνδύσωμεν μὲ λέξεις, ἕως νὰ αἰσθανθῶμεν αὐτήν· τότε μόνον θέλομεν ἔχει τὴν ἔκφρασιν ῥέουσαν καθαρὰν καὶ δυνατήν· γενικῶς, αἱ καλήτεραι καὶ προσφυέστεραι ἐκφράσεις εἶναι αἱ ὑπὸ τῆς καθαρᾶς ὄψεως τοῦ ὑποκειμένου παριστανόμεναι, χωρὶς νὰ κοπιάζωμεν πολύ, ἢ νὰ τρέχωμεν ζητοῦντες αὐτάς· αὕτη εἶναι ἡ παρατήρησις τοῦ Κιντιλιανοῦ, "Ὡς ἐπιτοπλεῖστον αἱ καταλληλότεραι λέξεις συνέχονται μὲ τὰ πράγματα, καὶ ἀναπαλύπτονται διὰ τοῦ φωτὸς αὐτῶν· ἡμεῖς δὲ ζητοῦμεν αὐτὰς ὡς λανθανούσας καὶ κρυπτομένας· ὅθεν, ἀντὶ νὰ στοχαζώμεθα, ὅτι αἱ λέξεις κεῖνται πλησίον τοῦ ὑποκειμένου, ὑπάγομεν ζητοῦντες αὐτὰς ἀλλαχοῦ, καὶ ὅταν εὕρωμεν, προσπαθοῦμεν νὰ δώσωμεν εἰς αὐτὰς δύναμιν."

β'. Διὰ νὰ φθάσῃ τις νὰ συστήσῃ εἰς ἑαυτὸν καλὸν ὕφος, εἶναι ἀναγκαία ἡ συχνὴ γύμνασις τοῦ συνθέτειν. Πολλοὺς κανόνας ἀνεφέραμεν περὶ ὕφους· ἀλλ' ἄνευ τῆς

γυμνάσεως καὶ τῆς ἕξεως, ἀδύνατον εἶναι νὰ ἐπιτύχῃ τις τοῦ σκοποῦ αὐτῶν. Σημειωτέον δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι πᾶν εἶδος συνθέσεως δὲν τελειοποιεῖ τὸ ὕφος· ἐὰν συνειθίσωμεν νὰ συνθέτωμεν ἀφροντίστως καὶ ἐπιτροχάδην, θέλομεν ἀποκτήσει βεβαίως κακὸν ὕφος· καὶ θέλομεν ἔχει πλειότερον κόπον διὰ νὰ ἀπομάθωμεν τὸ κακὸν, καὶ νὰ διορθώσωμεν τὰ σφάλματα τῆς ἀμελείας, παρὰ ἐὰν δὲν ἤμεθα οὐδόλως συνειθισμένοι εἰς τὸ συνθέτειν· ὅθεν πρέπει καταρχὰς νὰ συγγράφωμεν βραδέως καὶ μετὰ μεγάλης ἐπιμελείας, ἑωσοῦ διὰ τῆς μακρᾶς γυμνάσεως νὰ ἀποκτήσωμεν τὴν εὐκολίαν καὶ ταχύτητα· "βραδύτητα καὶ ἐπιμέλειαν," λέγει ὀρθότατα ὁ Κιντιλιανός, "παραγγέλλω εἰς τὴν ἀρχήν· διότι τοῦτο πρῶτον πρέπει νὰ λάβωμεν ὡς βάσιν, καὶ νὰ ἐπιμεληθῶμεν τὸ γράφειν ὅσον τὸ δυνατὸν καλῶς, τὸ δὲ ταχέως, ἡ συνήθεια θέλει δώσει τοῦτο. Κατὰ μικρὸν τὰ πράγματα θέλουσι παρουσιάζεσθαι εὐκολώτερα, αἱ λέξεις θέλουσιν ἐπέρχεσθαι προχείρως, καὶ ἡ σύνθεσις θέλει προχωρεῖ· τὰ πάντα τέλος πάντων, ὡς ἐν οἴκῳ καλῶς διατεταγμένῳ, θέλουσιν εἶσθαι ἕκαστον εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ· καὶ συντόμως εἰπεῖν, τὸ μὲν ταχέως γράφειν δὲν φέρει τὸ καλῶς· τὸ δὲ καλῶς, φέρει τὸ ταχέως."

Παρατηρητέον ὅμως, ὅτι εἶναί τις φευκτὰ ὑπερβολὴ εἰς τὴν περὶ τὰς λέξεις περιέργειαν. Δὲν πρέπει νὰ ἀναβάλλωμεν τὸν ὁρμὸν τῆς σκέψεως, οὐδὲ νὰ ψυχραίνωμεν τὴν θερμότητα τῆς φαντασίας, ἐνδιατρίβοντες παραπολὺ εἰς πᾶσαν λέξιν. Εἰς περιστάσεις τινὰς γίνεταί τις ἔκλαμψις συνθέσεως, ἥτις πρέπει νὰ διατηρηθῇ, ἂν ἐλπίζωμεν νὰ παραστήσωμεν εὐστόχως τὰς ἐννοίας ἡμῶν, ἔστω καὶ μὲ κίνδυνον τινῶν ἐλλείψεων. Ἡ αὐστηροτέρα ἐξέτασις τούτων πρέπει ν' ἀφίνεται εἰς τὴν ἐπιθεώρησιν· διότι, ἂν ἡ πρᾶξις τοῦ συντιθέναι ἦναι ὠφέλιμος, τὸ ἐπίπονον ἔργον τοῦ ἐπιδιορθοῦν δὲν εἶναι ὀλιγώτερον· εἶναι ὅμως ἀπολύτως ἀναγκαῖον διὰ νὰ συνάξωμεν τὸν καρπὸν τῆς ἕξεως τοῦ συντιθέναι. Πρέπει λοιπὸν ὅ,τι συνεγράψαμεν, ν' ἀφίνωμεν αὐτὸ καιρόν τινα, ἑωσοῦ νὰ παρέλθῃ ἡ ἐξαψις τῆς συνθέσεως, ἑωσοῦ νὰ σβεσθῇ τὸ πάθος, τὸ ὁποῖον συνελάβομεν ὑπὲρ τῶν ἐκφράσεων ἡμῶν, καὶ αὐταὶ αἱ ἐκφράσεις νὰ λησμονηθῶσι· καὶ τότε ἐπαναθεωροῦντες τὸ ἔργον ἡμῶν μὲ ὄμμα ἀπαθὲς καὶ κριτικὸν, ὡς ὑπ' ἄλλου εἰργασμένον, θέλομεν διακρίνει πολλὰς ἀτελείας, αἵτινες ἐλάνθασαν ἡμᾶς τὴν ἀρχήν· τότε εἶναι καιρὸς νὰ κλαδεύσωμεν τὰ περιττὰ, νὰ ἐξετάσωμεν τὴν τάξιν τῶν περιόδων, νὰ προσέξωμεν εἰς τὰ συνδέοντα τὰς προτάσεις μόρια, καὶ νὰ δώσωμεν εἰς τὸ ὕφος μορφὴν τακτικὴν, ὀρθὴν, καὶ ὁμαλήν. Εἰς τὸν κόπον τοῦτον τῆς ῥίνης πρέπει νὰ ὑποβληθῶσιν ὅλοι οἱ θέλοντες νὰ μεταδίδωσι καλῶς τὰς ἰδέας αὐτῶν εἰς τοὺς ἄλλους. Ἡ πρᾶξις θέλει ὀξύνει ταχέως τὸ ὄμμα εἰς τὰ ἀναγκαιότερα ἀντικείμενα τῆς προσοχῆς, καὶ καταστήσει τὸ ἔργον πολὺ εὐκολώτερον, παρ' ὅσον τὴν ἀρχὴν ἐνομίζετο.

γ'. Περὶ δὲ τῆς βοηθείας, τὴν ὁποίαν δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν ἐκ τῶν συγγραμμάτων τῶν ἄλλων, εἶναι φανερὸν ὅτι πρέπει νὰ οἰκειοῦμεθα μὲ τὸ ὕφος τῶν καλητέρων συγγραφέων· τοῦτο εἶναι ἀναγκαῖον καὶ διὰ νὰ συνειθίζωμεν εἰς τὴν αἴσθησιν τοῦ καλοῦ, καὶ διὰ νὰ προμηθευώμεθα ἀπὸ λέξεις παντὸς εἴδους. Ἀναγινώσκοντες δὲ τοὺς συγγραφεῖς διὰ τὸ ὕφος, πρέπει νὰ δίδωμεν τὴν προσοχὴν ἡμῶν εἰς τοὺς ἰδιάζοντας αὐτῶν διαφόρους τρόπους· καὶ πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν συμβάλλει τὰ μέγιστα νὰ λαμβάνωμεν μέρος τι τοῦ συγγραφέως, νὰ ἀναγινώσκωμεν αὐτὸ ἐπιμελῶς δὶς καὶ τρίς, ἑωσοῦ νὰ συλλάβωμεν ἐντελῶς τὴν ἔννοιαν αὐτοῦ· ἔπειτα ἀφίνοντες κατὰ μέρος τὸ βιβλίον, νὰ ἐπιχειρῶμεν νὰ γράφωμεν ἀπὸ μνήμης τὸ μέρος τοῦτο, ὅσον δυνάμεθα, καλῶς, καὶ τότε ἀνοίγοντες τὸ βιβλίον, νὰ συγκρίνωμεν τὰ γεγραμμένα ὑφ' ἡμῶν μὲ τὸ ὕφος τοῦ συγγραφέως. Ἡ γύμνασις αὕτη διὰ τῆς συγκρίσεως θέλει δεικνύει ποῦ κεῖνται τὰ ἁμαρτήματα τοῦ ὕφους ἡμῶν. Θέλει ὁδηγεῖν ἡμᾶς εἰς τὴν διόρθωσιν αὐτῶν, καὶ μεταξὺ τῶν διαφόρων τρόπων, καθ' οὓς ἡ αὐτὴ ἔννοια δύναται νὰ ἐκφασθῇ, θέλομεν διακρίνει τὸν καλήτερον.

δ'. Πρέπει ὅμως συγχρόνως νὰ προφυλαττώμεθα ἀπὸ τῆς δουλικῆς μιμήσεως ὁποιουδήποτε συγγραφέως, διότι τοῦτο εἶναι πάντοτε ἐπικίνδυνον· γίνεται ἐμπόδιον εἰς τὸ πνεῦμα, καὶ δύναται νὰ καταστήσῃ τὸ ὕφος ἡμῶν τραχύ. Ὅσοι προσηλόνονται εἰς τὴν μίμησιν, ὁμοῦ μὲ τὰ κάλλη τοῦ συγγραφέως μιμοῦνται καὶ τὰ ἐλαττώματα αὐτοῦ. Οὐδέποτε γίνεται καλὸς συγγραφεὺς ἢ διαλεκτικὸς, ὅστις δὲν ἔχει πεποίθησίν τινα εἰς τὸ ἴδιον ἑαυτοῦ πνεῦμα. Πρέπει δὲ μάλιστα νὰ φεύγωμεν τὸ νὰ παραδεχώμεθα φράσεις τοῦ συγγραφέως ἰδιαζούσας εἰς αὐτὸν, ἢ νὰ ἀντιγράφωμεν περικοπὰς αὐτοῦ· τοιαύτη συνήθεια ἤθελε καταντήσειν ὀλέθριος εἰς πᾶσαν γνησίαν σύνθεσιν. Ἀσυγκρίτως καλήτερον εἶναι νὰ ἔχωμέν τι ἴδιον, ἔστω καὶ μεσρίου κάλλους, παρὰ νὰ κάμνωμεν ἐπίδειξιν δανειζόμενοι ἀλλότρια κοσμήματα, τὰ ὁποῖα τέλος πάντων θέλουσι προδώσει τὴν πτωχείαν τοῦ πνεύματος ἡμῶν.

ε'. Πέμπτος κανὼν περὶ τοῦ ὕφους, φανερὸς μὲν, ἀλλ' οὐσιώδης, εἶναι, ὅτι πρέπει πάντοτε νὰ σπουδάζωμεν νὰ προσαρμόζωμεν αὐτὸ εἰς τὴν ὑπόθεσιν, καὶ εἰς τὴν ἱκανότητα τῶν ἀκροατῶν, ἐὰν λαλῶμεν δημοσίᾳ. Δὲν εἶναι ἄξιον νὰ λέγεται ῥητορικὸν ἢ ὡραῖον, ὅ,τι δὲν ἁρμόζει εἰς τὴν περίστασιν, καὶ εἰς τὰ πρόσωπα, πρὸς τὰ ὁποῖα ἀπευθύνεται. Εἶναι ἐσχάτης ἀπρεπείας καὶ ἀτοπίας νὰ μεταχειρίζεταί τις τὸ ἀνθηρὸν τῆς ποιήσεως, ἐνῷ πρόκειται μόνον νὰ ἀποδείξῃ· ἢ νὰ λαλῇ μὲ ἐπεξειργασμένην ἐπίδειξιν ἐκφράσεως ἐνώπιον ἀκροατῶν, οἵτινες δὲν ἔχουσιν οὐδεμίαν ἔννοιαν αὐτῆς, καὶ ἵστανται χάσκοντες μόνον εἰς τὴν ἄκαιρον μεγαλοπρέπειαν τοῦ λέγοντος. Ταῦτα εἶναι ἐλλείψεις, ὄχι τόσον τοῦ ὕφους, ὅσον, τὸ χειρότερον, τῆς κοινῆς αἰσθήσεως τοῦ καλοῦ. Ὅταν ἀρχίζωμεν νὰ γράφωμεν, ἢ νὰ λαλῶμεν, πρέπει πρότερον νὰ στήσωμεν εἰς τὸ πνεῦμα ἡμῶν κα-

θαρὰν τὴν ἔννοιαν τοῦ τέλους, πρὸς τὸ ὁποῖον ἀποβλέπομεν· νὰ κρατῶμεν τοῦτο στερεὸν ἐνώπιον ἡμῶν, καὶ πρὸς τοῦτο νὰ προσαρμόζωμεν τὸ ὕφος τοῦ λόγου. Ἐὰν δὲν θυσιάζωμεν εἰς τὸν μέγαν τοῦτον σκοπὸν πᾶν ἄκαιρον καλλώπισμα τῆς φαντασίας, εἴμεθα ἀσύγγνωστοι· καὶ ἂν θαυμάζωσιν ἡμᾶς νηπιώδεις τινὲς καὶ ἀνόητοι, οἱ αἰσθανόμενοι ὅμως θέλουσιν ἐπιγελᾷν εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς τὸ ὕφος ἡμῶν.

Τέλος πάντων, δὲν δύναμαι νὰ τελειώσω τὴν ὑπόθεσιν ταύτην χωρὶς νὰ προσθέσω καὶ τοῦτο, ὅτι ποτὲ εἰς οὐδεμίαν περίστασιν δὲν πρέπει νὰ προσηλονώμεθα ὅλως εἰς τὸ ὕφος, ἀλλὰ νὰ δίδωμεν πολὺ μεγαλήτερον μέρος τῆς προσοχῆς ἡμῶν εἰς τὰς ἐννοίας· "ἐπιμέλειαν μὲν τοῦ λεκτικοῦ," λέγει ὁ μέγας Ῥωμαῖος κριτικὸς, "θέλω, σπουδὴν δὲ περὶ τὰ πράγματα." Εὐκολώτερον εἶναι νὰ περιενδύῃ τις κοινὰς καὶ πεπατημένας ἰδέας μὲ καλλωπισμόν τινα λεκτικὸν, παρὰ νὰ ἐκδίδῃ γενναίας, εὐφυεῖς, καὶ ὠφελίμους. Τοῦτο μὲν ἀπαιτεῖ ἀληθινὴν εὐφυΐαν, εἰς δὲ τὸ πρῶτον δύναταί τις νὰ φθάσῃ διὰ τῆς γυμνάσεως, καὶ πολλὰ μικρὰ προτερήματα ἔχων. Ἐντεῦθεν βλέπομεν τόσον πολλοὺς συγγραφεῖς πλουσίους μὲν εἰς τὸ ὕφος, πτωχοὺς δὲ εἰς τὰς ἐννοίας. "Μὲ ὑψηλότερόν τι πνεῦμα," λέγει ὁ αὐτὸς κριτικὸς, "πρέπει νὰ ἐμβαίνῃ τις εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Ῥητορικῆς· ὅστις ἔχει εὐεξίαν καθ' ὅλον τὸ σῶμα, δὲν θέλει κρίνειν ἄξιον τῆς ἑαυτοῦ ἐπιμελείας καὶ ἐπιξέρ τοὺς ὄνυχας, καὶ νὰ διευθετῇ τὴν κόμην· ἔστω ὁ στολισμὸς ἀῤῥένωπος, καὶ ἀνδρικός, καὶ σεμνός· ἂς μὴν ἀγαπᾷ τὴν θηλυπρεπῆ κουφότητα, καὶ τὸ ἐπίπλαστον χρῶμα· αἷμα καὶ ῥώμη ἂς ἐπανθῇ."—Νεα Ρητορικη Βαμβα.

Ἰδε φιλόστοργον μητέρα ὑπὸ τῶν ἑαυτῆς περικυκλωμένην τέκνων· μ' εὐσεβῆ τρυφερότητα στρέφει πέριξ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἡ ψυχὴ αὐτῆς ἀναλύεται ἀπὸ μητρικὴν ἀγάπην. Τὸ μὲν φιλεῖ ἐπὶ τῆς παρειᾶς, τὸ δὲ σφίγγει ἐπὶ τοῦ στήθους· τοῦτο καθίζει ἐπὶ τοῦ γόνατος, τὸ ἄλλο ἐπὶ τοῦ ποδός. Ἐνῷ δὲ, ἀπὸ τὰ κινήματα, τὰ ψελλίσματα, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν καταλαμβάνει τὰ πολυάριθμά των ζητήματα, εἰς τὸ μὲν ῥίπτει ἓν βλέμμα, εἰς τὸ δὲ λαλεῖ μίαν λέξιν· καὶ εἴτε συγκατανεύει εἴτε ἀρνεῖται, εἴτε μειδιᾷ εἴτε ὀργίζεται, τὸ πᾶν γίνεται μὲ τρυφερὰν ἀγάπην. Τοιαύτη εἶναι ἡ Πρόνοια εἰς ἡμᾶς, καίτοι ἀπείρως ὑψηλὴ καὶ φοβερά· ὁμοιοτρόπως ἐπαγρυπνεῖ, παραμυθοῦσα τούτους, προβλέπουσα δι' ἐκείνους, ἀκραζομένη ἅπαντας, καὶ βοηθοῦσα ἕνα ἕκαστον· ἂν δέ ποτε ἀρνῆται τὴν αἰτουμένην χάριν, ἀρνεῖται διὰ νὰ παρακινήσῃ εἰς θερμοτέρας ἱκεσίας· ἢ, ἂν φαίνεται ἀρνουμένη ἀγαθόν τι, καὶ ἡ ἄρνησις αὐτὴ ἀποβλέπει πρὸς ὄφελος.

Ἡ φύσις ἡ κακεντρεχὴς δράττουσα ἐξουσίας,
Τὰς συμφορὰς ἐργάζεται πάντοτε δημοσίας.
Ὅταν τιμᾷ ὁ Ἡγεμὼν τὰς ἐναρέτους πράξεις,
Ὁ κόσμος ὅλος τὸν τιμᾷ καὶ πᾶσ' ἀνθρώπων τάξις.

ΠΕΡΙ ΑΟΥΣΤΡΑΛΙΑΣ.

Τὰ ἑπόμενα μεταφράζομεν ἐξ ἑνὸς τῶν ἐπισημοτέρων περιοδικῶν τῆς Ἀγγλίας, The London Quarterly Review.

ΤΙΝΕΣ ἀπὸ τοὺς γηραλέους ἡμῶν ἀναγνώστας ἐνθυμοῦνται ἴσως τὸν καιρὸν, ὁπότε ἡ Ἀμερικὴ ἐλογίζετο οὐ μόνον νεωστὶ ἀνακαλυφθεῖσα, ἀλλὰ καὶ νεωστὶ δημιουργηθεῖσα χώρα·—λόγων τινῶν ἀορίστων διδομένων τότε ὡς βάσεων τοιαύτης ὑποθέσεως, οὐδὲ τῆς ἐλαχίστης προσοχῆς ἀξίων τὴν σήμερον. Ὁμοιόν τι αἰνιγματωδῶς πως ἐῤῥέθη περὶ τῆς Λουστραλίας, ἐπειδὴ εἰς πολλὰ πράγματα διαφέρει, μᾶλλον καὶ παρ' ὅσον ἡ Ἀμερικὴ αὐτὴ, ἀπὸ τὸν ἐπλοιπον κόσμον, καὶ, τὸ περιεργότερον, οὐδεμίαν ἔχει ὁμοιότητα μὲ τὰς πολυαρίθμους πολυανθρώπους καὶ καρποφόρους νήσους, αἵτινες περιλαμβάνουν αὐτὴν κατὰ τὴν βόρειον καὶ τὴν ἀνατολικὴν πλευράν. Ὅλων τῶν νήσων τούτων οἱ κάτοικοι εὑρέθησαν ἔχοντες διαφόρων εἰδῶν ἀκάτια καὶ πλοῖα· ἀλλὰ καθ' ἅπασαν τὴν Λουστραλίαν δὲν ἀνεκαλύφθη τὸ παραμικρὸν ναυτιλίας ἴχνος·— οὔτε κἂν ναυάγιον, ἢ λεψανόν τι πλοιαρίου, εἰς αἰγιαλὸν ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ χιλιάδων μιλίων, μολονότι πᾶν αὐτοῦ μέρος ἐπεσκέφθησαν Εὐρωπαῖοι ἀπὸ τοῦ 1616 μέχρι τῆς σήμερον· οὐδ' ὑπάρχει, καθ' ὅσον γνωρίζομεν, ἐν μόνον ἰθαγενὲς ζῶον εἰς τὸ ἐνδότερον, τὸ ὁποῖον φαίνεται ἔξωθεν ἐλθόν.

Ἀποσκορακίζοντες δὲ παντάπασι τὴν ἰδέαν τοῦ ὅτι ἡ Λουστραλία ἐδημιουργήθη ὕστερον ἀπ' ἄλλας χώρας, σημειοῦμεν ἄλλην ἐκπληκτικὴν παρατήρησιν, τὴν ὁποίαν ἔκαμεν εἰς ἡμᾶς ὁ Πλοίαρχος Γρέης (νῦν διοικητὴς τῆς Μεσημβρινῆς Λουστραλίας), ἀνὴρ μὲ φῶτα καὶ μὲ πεῖραν,—σύμφωνος ὅμως κατὰ τοῦτο καὶ μετ' ἄλλων περιηγητῶν,—ὅτι δηλαδὴ ἡ τῶν ὀρέων καὶ κοιλάδων διαδοχὴ, ἐξ ἧς ὁ μέγας οὗτος τόπος συνίσταται, ἐμφαίνει ὅτι ὁλόκληρος ἡ χώρα ἦτον ἕνα καιρὸν ἀρχιπέλαγος νήσων. Ἓν τι ὑπάρχει ἀναντίῤῥητον, ὅτι ἡ δύναμις, ἡ ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν κάμνουσα νήσους καὶ ὄρη νὰ ἀναφαίνωνται εἰς τὸ μέσον τῆς θαλάσσης, λείπει ἐνταῦθα· οὐδὲν ἡφαίστιον, ἐνεργὸν ἢ ἐσβεσμένον, ἀνεκαλύφθη εἰς τὴν Λουστραλίαν.

Ἡ εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ τ' ἄλλα ζῶα, ὡς καὶ εἰς τὰ φυτικὰ προϊόντα τῆς ἠπείρου ταύτης, εὑρισκομένη μεγάλη διαφορὰ, εἶναι πολὺ ἀξιοσημείωτος. Ὅλον τὸ φῦλον τῶν κατοικούντων αὐτὴν ἀνθρώπων εἶναι ὁμογενὲς, ἢ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ εἴδους, καὶ τούτου δὲ ἀρκετὰ διακεκριμένου ἀπὸ τῶν ἀλλαχοῦ τῆς γῆς. Μεταξὺ τῆς γλώσσης αὐτῶν, ἥτις ἔχει πολυαρίθμους διαλέκτους, καὶ οἱασδήποτε ἄλλης ποικιλίας τῆς ἀνθρωπίνου λαλιᾶς, δὲν ἀνεκαλύφθη ἀκόμη ἡ παραμικρὰ σχέσις. Ἡ σκέπη αὐτῶν, ἐν

καιρῷ βροχῆς ἢ ψύχους, συνίσταται εἰς ἁπλῆν προσωρινὴν καλύβην ἀπὸ καλάμους ἢ κλαδίσκους, τοῦ σχήματος κυψέλης διχοτομημένης κατὰ κάθετον. Ταχύνοες, μιμητικώτατοι, καὶ τὸ ἀγαθὸν ἀπὸ τὸ πονηρὸν εὐκόλως διακρίνοντες, δὲν ἔχουσι κάμμίαν αἴσθησιν θρησκευτικῆς ὑποχρεώσεως, οὔτε τὴν πλέον μακρυνὴν ἰδέαν περὶ Ὄντος Ὑπερτάτου· οὔτε προσευχὰς οὔτε ἱκεσίας εἰς εἴδωλόν τι· οὔτε ἱερεῖς, οὔτε κἀνὲν εἶδος ἱεροπραξιῶν, ὑποφαῖνον θρησκευτικὸν αἴσθημα. Ὅλα τὰ ἰθαγενῆ ζῶα διαφέρουσιν ἀπὸ τὰ τῶν ἄλλων χωρῶν· μεγάλα μαστοφόρα οὐδόλως ὑπάρχουσιν, ὀλίγα δὲ μικρὰ, καὶ ἅπαντα ἰδιαιτέρας φύσεως, ὡς ἡ Καγγαροῦ, καὶ τὸ παραδοξότατον ἐκεῖνο τετράποδον μὲ ῥάμφος νήσσης, ὁ ὀρνιθόρυγχος παράδοξος. Ἵπποι, βόες, ὄνοι, πρόβατα, καὶ χοῖροι δὲν ὑπῆρχον ἐπὶ οὐδενὸς μέρους τῆς μεγάλης ταύτης ἠπείρου. Ἓν εἶδος ἀετοῦ, παλυκάριθμοι ψιττακοί, μαῦροι κύκνοι καὶ λευκαὶ κορῶναι, μαῦραι κορῶναι μὲ λευκὰς πτέρυγας, καὶ λευκαὶ κορῶναι μὲ μαύρας πτέρυγας, μαῦραι κίσσαι, μετὰ πολλῶν ἄλλων ἰδιαιτέρων πτηνῶν, εὑρίσκονται εἰς τὴν νέαν ταύτην γῆν·—ἄλλα δὲ, κοινότερα, ἴσως διεπέρασαν τὴν θάλασσαν μὲ τὴν βοήθειαν τῶν πτερύγων των. Ἁρπακτικὰ θηρία καὶ φαρμακερὰ ἑρπετὰ σχεδὸν λείπουσι.

Ὡραῖα δάση ἀφθόνως εὑρίσκονται πανταχοῦ· ἀλλὰ τὰ δύο τρίτα τῶν εἰς ξυλείαν χρησίμων δένδρων ἀγνοοῦνται εἰς ἄλλους τόπους. Ὑπάρχουσι δένδρα, τῶν ὁποίων αἱ κορυφαὶ εἶναι ἀντὶ κλάδων καὶ φύλλων χόρτος, παράγων εὐῶδές τι κόμμι· καὶ πλεῖστοι δὲ κάλλιστοι θάμνοι, εἰς τὴν χώραν ταύτην ἰδιάζοντες. Ἐκ τῶν ἀνθούντων φυτῶν, ἐτησίων ἢ ἀειθαλῶν, πολλὰ εἶναι ὡραιότατα, ἀλλ' ἐν γένει παντάπασι διάφορα τῶν ἀλλαχοῦ εὑρισκομένων. Ἔχει δὲ καὶ ἄλλα ἰδιαίτερα χαρακτηριστικὰ ὁ τόπος οὗτος. Περικυκλωμένος ὑπὸ νήσων, ὅπου ἀδιακόπως γίνονται αἱ δραστηριώταται καὶ σφοδρόταται ἠφαίστειοι ἐκρήξεις, ὑπόκειται εἰς σεισμοὺς σπανιώτατα. Ἄμμος καλύπτει εὐρυχώρους ἐκτάσεις· ὀλίγοι μεγάλοι ποταμοὶ, καὶ οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ξηροὶ τὸν καιρὸν τῆς θερμότητος· καὶ κάποτε βροχὴ δὲν πίπτει δύο ἢ τρεῖς χρόνους κατὰ συνέχειαν. Περὶ τὰ τέσσαρα ἑκατομμύρια τετραγωνικῶν μιλίων εἰς τὸ ἐνδότερον μᾶς εἶναι διόλου ἄγνωστα. Τὸ παρελθὸν ὅμως ἔτος (1840) νέας τις περιηγητὴς ἐξεκίνησε μὲ σκοπὸν νὰ στήσῃ τὴν Βρετανικὴν σημαίαν ἐπὶ τοῦ κεντρικοῦ μέρους τῆς Ἀουστραλίας, καὶ ἂς ἐλπίζωμεν ὅτι θέλει σταθῇ εὐτυχέστερος τῶν πρὸ αὐτοῦ.

Ἀρκεῖ πρὸς τὸ παρὸν τὸ σύντομον καὶ ἀτελὲς τοῦτο σχεδίασμα τῆς παμμεγέθους ταύτης χώρας, ἐφ' ἱκανοῦ μέρους τῆς ὁποίας ἐνεργοῦσι ταχεῖαν καὶ σωτηριώδη μεταβολὴν οἱ πολυπλάνητοι Ἄγγλοι.

ΕΟΡΤΑΙ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ.

ΕΚΤΟΣ τοῦ Σαββάτου καὶ τῶν Νουμηνιῶν εἶχον οἱ Ἰουδαῖοι τρεῖς μεγάλας ἐτησίους ἑορτὰς, τὸ Πάσχα, τὴν Πεντηκοστὴν, καὶ τὴν Σκηνοπηγίαν.

Τὸ Σάββατον διώρισεν ὁ Θεὸς νὰ φυλάσσεται ὡς ἑβδομαδικὴ ἑορτὴ· ἐν ἀρχῇ τοῦ κόσμου ἡγίασε καὶ διέκρινεν αὐτὸ ἀπ' ἄλλας ἡμέρας πρὸς ἀνάμνησιν τῆς δημιουργίας. Καὶ φαίνεται μὲν ὅτι ἐφυλάσσετο μέχρι τινὸς καὶ πρὸ τοῦ Μωϋσέως· ἀλλ' ἐσυστήθη ἐκ νέου ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινᾶ, διορισθὲν τότε καὶ εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐξ Αἰγύπτου ἐλευθερώσεως τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὡς καὶ νὰ φυλάσσεται ἀκριβέστερον· διότι οἱ βεβηλόνοντες τὴν ἡμέραν ταύτην ἔπρεπε νὰ θανατόνωνται. Καθ' ἑκάστην τῶν ἓξ ἡμερῶν τῆς ἑβδομάδος εἰς ὅλον τὸ διάστημα τοῦ ἐνιαυτοῦ προσφέρετο εἰς τὸν ναὸν ἐν ἀρνίον τὸ πρωΐ, καὶ ἄλλο τὴν ἑσπέραν, ὡς ὁλοκαύτωμα διὰ τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ· ἀλλὰ τὸ Σάββατον ἐδιπλασιάζετο ἡ καθημερινὴ αὕτη θυσία.

Αἱ Νουμηνίαι ἦσαν ἑορταὶ φυλαττόμεναι τὴν ἀρχὴν ἑκάστου μηνός· κατ' αὐτὰς ἀνεπαύοντο ἀπὸ τὰ ἔργα των οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ προσέφερον εἰδικὰς θυσίας· ἐσάλπιζον δὲ καὶ οἱ ἱερεῖς τὰς ἀργυρᾶς σάλπιγγας.

Τὸ Πάσχα, ἡ πρώτη τῶν ἐνιαυσίων ἑορτῶν, ἐσυστήθη ἐν Αἰγύπτῳ. Ἡ πρωτότυπος Ἑβραϊκὴ λέξις σημαίνει τὸ περάσαι ἢ τὸ ὑπερπηδῆσαι. Ὅτε ἦλθεν ὁ χρόνος τῆς ἐλευθερώσεως τοῦ Ἰσραὴλ, ἀπεφάσισεν ὁ Κύριος νὰ θανατώσῃ πᾶν πρωτότοκον τῶν Αἰγυπτίων· διὰ ν' ἀποφύγωσι δὲ τὴν πληγὴν ταύτην οἱ Ἰσραηλῖται, προσετάχθησαν νὰ λάβωσιν ἀρνίον τέλειον, καὶ σφάξαντες αὐτὸ, νὰ ῥαντίσωσι τὸ αἷμα εἰς τοὺς σταθμοὺς καὶ εἰς τὸ ἀνώφλιον τῶν θυρῶν· καὶ ὁ ἐξολοθρεύων ἄγγελος, ὁ μέλλων νὰ πατάξῃ τὰ πρωτότοκα τῆς Αἰγύπτου, βλέπων τὸ αἷμα εἰς τοὺς σταθμοὺς, ὤφειλε νὰ λυπηθῇ καὶ νὰ παρατρέξῃ τοὺς μὲ τὸ σημεῖον τοῦτο διακεκριμένους οἴκους.--Τὸ Πάσχα διετάχθη νὰ φυλάσσεται εἰς τὸ μέλλον τὸν πρῶτον μῆνα τοῦ ἱεροῦ ἔτους, τὸ ὁποῖον γενικῶς ἤρχιζε περὶ τὰ μέσα τοῦ Μαρτίου μας. (Τὸ πολιτικὸν ἔτος ἤρχιζε τὸν Σεπτέμβριον· ἀνάγκη δὲ νὰ ἐνθυμώμεθα τὸν διπλοῦν τοῦτον τρόπον τοῦ λογαριάζειν εἰς ἀποφυγὴν συγχύσεως.) Τὴν δεκάτην ἡμέραν τοῦ μηνὸς πᾶσα οἰκογένεια ἐχρεώστει νὰ λαμβάνῃ ἀρνίον, καὶ νὰ φυλάττῃ αὐτὸ μέχρι τῆς δεκάτης τετάρτης, καθ' ἣν ἔπρεπε νὰ σφαγῇ. Πρὸ τῆς σφαγῆς τοῦ ἀρνίου, ἦσαν διωρισμένοι νὰ σηκώνωσιν ἀπὸ τὰς οἰκίας αὐτῶν ὅλον τὸν ἔνζυμον ἄρτον. Κἀνὲν ἀπὸ τὰ ὀστᾶ τοῦ ἀρνίου δὲν ἔπρεπε νὰ συντριβῇ, ἔπρεπε νὰ ἐψήνεται ὁλόκληρον, καὶ τὸ κρέας νὰ τρώγεται τὴν δεκάτην τετάρτην ἡμέραν, τὴν νύκτα, μὲ ἄζυμον ἄρτον. Ἡ ἑορτὴ αὕτη διήρκει ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ ὠνομάζετο προσέτι ἡ ἑορτὴ τῶν ἀζύμων. Αἱ ἀπαρχαὶ τοῦ θερισμοῦ τῶν κριθῶν ἐδίδοντο τὰς ἡμέρας ταύτας εἰς τὸν ἱερέα, καὶ ἐπαρουσιάζοντο ἐνώπιον τοῦ Κυρίου. Εἰς τινα ἔτη, καλούμενα παρεμβεβλημένα, (διότι μὴν ἔκτακτος προσετίθετο εἰς αὐτὰ,) τὸ πασχα ἐφυλάσσετο ἕνα μῆνα ὑστερώτερον. Κύριον δὲ σκοπὸν εἶχεν ἡ ἑορτὴ αὕτη νὰ ἐνθυμίζῃ τὴν ἐξ Αἰγύπτου ἐλευθέρωσιν τῶν Ἰσραηλιτῶν, καὶ εἰκόνιζε τὴν διὰ Χριστοῦ ἀπολύτρωσιν, ὅστις ῥητῶς καλεῖται τὸ Πάσχα ἡμῶν, Α'. Κορ. ε. 7.

Ἡ Πεντηκοστὴ ὠνομάζετο οὕτω, ἐπειδὴ ἐφυλάσσετο μετὰ πεντήκοντα ἡμέρας τοῦ Πάσχα. Ἐκαλεῖτο ἡ τῶν Ἑβδομάδων Ἑορτὴ, διότι μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ Πάσχα ἐμεσολάβουσεν ἑβδομὰς ἑβδομάδων καὶ μία ἡμέρα· ἐκαλεῖτο δὲ καὶ ἡ τοῦ Θερισμοῦ ἑορτὴ, ἐπειδὴ ἐφυλάσσετο τὴν ἀρχὴν τοῦ θερισμοῦ τοῦ σίτου.

Διὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἦταν ὡρισμέναι θυσίαι ἰδιαίτεραι. Σκοπὸν φαίνεται ὅτι εἶχεν ἡ ἑορτὴ αὕτη νὰ ἐνθυμίζῃ τὴν ἐκ τοῦ Σινᾶ δόσιν τοῦ νόμου. Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς τὸ ἅγιον Πνεῦμα κατέβη ἐπὶ τῶν Ἀποστόλων, καὶ ἤρχισαν νὰ κηρύττωσι τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ.

Ἡ ἑορτὴ τῆς Σκηνοπηγίας ἐφυλάσσετο τὸν πρῶτον μῆνα τοῦ πολιτικοῦ ἔτους. Προηγοῦντο δ' αὐτῆς δύο ἄλλαι ἑορταὶ, ἡ τῶν Σαλπίγγων τὴν πρώτην τοῦ μηνὸς, καὶ ἡ τοῦ Ἐξιλασμοῦ τὴν δεκάτην. Ἡ ἑσχάτη αὕτη ἡμέρα ἦτο δημόσιος νηστεία, καὶ ἐφυλάσσετο ὡς ἁγιωτάτη. Ὁ ἀρχιερεὺς, ἀφοῦ ἔκαμνεν ἐξιλασμὸν ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας του, ἐμβαίνεν εἰς τὸ ἅγιον τῶν ἁγίων μὲ ἰδιαίτερον ἔνδυμα. Ἐχρειώστει δὲ καὶ νὰ λάβῃ δύο τράγους, νὰ παραστήσῃ αὐτοὺς ἔμπροσθεν τοῦ Κυρίου, καὶ νὰ ῥίψῃ κλήρους ἐπ' αὐτῶν. Ὁ εἷς κλῆρος ἔπρεπε νὰ ἦναι διὰ προσφορὰν εἰς τὸν Κύριον περὶ ἁμαρτίας· ὁ δ' ἄλλος διὰ τράγον ἀπολυτέον. Ὁ ἀρχιερεὺς ἔθετε τὰς χεῖρας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀπολυτέου τράγου, ἐξωμολογεῖτο ὑπεράνω αὐτοῦ τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ, καὶ ἀπέπεμπεν αὐτὸν εἰς τὴν ἔρημον. Ἡ καθαυτὸ ἑορτὴ τῆς Σκηνοπηγίας ἤρχιζε τὴν δεκάτην πέμπτην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς, καὶ διήρκει ὀκτὼ ἡμέρας. Τὴν πρώτην ἡμέραν ἔκοπτον κλάδους φοινίκων, ἰτεῶν, κλπ., καὶ ἀνήγειρον μὲ αὐτοὺς σκηνὰς διὰ νὰ κατοικῶσιν εἰς τὸ διάστημα τῆς ἑορτῆς. Ἔφερον δὲ καὶ μικρὰ δεμάτια κλάδων εἰς τὸν ναὸν, κράζοντες, Ὡσαννά! Σκοπὸς τῆς ἑορτῆς ταύτης ἦτο νὰ μνημονεύῃ τὴν ἐν σκηναῖς διατριβὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν εἰς τὴν ἔρημον, πρὶν συνοικισθῶσιν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας.

Ἑκτὸς τῶν καθ' ἑβδομάδα, κατὰ μῆνα, καὶ κατ' ἔτος ἑορτῶν, εἶχον οἱ Ἰουδαῖοι καὶ δύο ἄλλας παραδοξοτέρας, τὴν μὲν κατὰ πᾶν ἑβδομον ἔτος, τὴν δὲ κατὰ πεντηκονταετηρίδα.

Πᾶν ἑβδομον ἔτος ἦτο Σαββατικὸν, ἢ ἔτος ἀναπαύσεως ἢ ἀφέσεως. Ἡ γῆ ἔπρεπε νὰ φυλάττῃ σάββατον, ἀναπαυομένη τὸν χρόνον τοῦτον ἀπὸ τὸ ἄροτρον, καὶ ὁ λαὸς δὲν ἔπρεπεν οὔτε νὰ σπείρῃ σπόρον, οὔτε νὰ κλαδεύῃ τοὺς ἀμπελῶνας. Οἱ αὐτομάτως γεννώμενοι καρποὶ ἔπρεπε νὰ ἦναι τῶν πτωχῶν, καὶ ὁ Ἑβραῖος δέσμιος δοῦλος ἔπρεπε ν' ἀπολύεται. Ὁ Θεὸς ὑπεσχέθη νὰ εὐλογῇ τὸ ἕκτον ἔτος εἰς τρόπον, ὥστε νὰ φέρῃ καρποὺς διὰ τρία ἔτη. Εἰς τὸ ἕβδομον ἔτος τοῦτο ὁ νόμος ἔπρεπε νὰ ἀναγινώσκεται δημοσίᾳ εἰς ἐπήκοον τοῦ λαοῦ. Πιθανὸν δὲ ὅτι τὸ Σαββατικὸν ἔτος ἐφυλάσσετο ἐπὶ τοῦ Ἰησοῦ Ναυῆ καὶ τῶν ἀμέσων διαδόχων αὐτοῦ. Ἀλλ' ἔπειτα, ἀφοῦ ὁ Ἰσραὴλ ἀπεστάτησε τοῦ Κυρίου, καὶ ἐλάτρευσε τὸν Βάαλ, φαίνεται ὅτι παρημελήθη.

Τὸ Ἰωβηλαῖον ἔτος, ἢ ὁ ἐνιαυτὸς τῆς ἀφέσεως, ἑωρτάζετο μετὰ πᾶν ἑβδομον σαββατικὸν ἔτος, δηλαδὴ κατὰ πεντηκονταετηρίδα. Ἡ λέξις Ἰωβηλαῖος σημαίνει, κατά τινας, τὸ ἠχημα τῆς σάλπιγγος· κατ' ἄλλους δὲ, τὸ ἀποδιδόναι. Ἡ πληαίασις αὐτοῦ ἀνηγγέλλετο κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς ἡμέρας τοῦ Ἐξιλασμοῦ, καὶ, ὡς γράφουσι οἱ τῶν Ἰουδαίων διδάσκαλοι, πᾶς Ἰσραηλίτης ὤφειλε νὰ σαλπίσῃ ἐννεάκις. Ἦσαν δὲ πολλοὶ λόγου ἄξια τὰ τοῦ Ἰωβηλαίου ἀποτελέσματα καὶ εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν καὶ εἰς τὴν ἐλευθερίαν. Ἐὰν Ἰσραηλίτης εἶχε πωλήσει τὰ κτήματά του ἀπὸ ἐνδείκειαν, ἔπρεπε νὰ τὸν ἐπιστραφῶσι τὸν ἐνιαυτὸν τοῦτον· καὶ ἂν διὰ παρόμοιον αἴτιον εἶχε πωλήσειν ἑαυτὸν, ἔπρεπε νὰ ἐλευθερωθῇ. Μεγάλη καὶ ποθεινοτάτη ἐποχὴ ἦτον αὕτη εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας. Ὅτε ἤκουον τὴν χαροποιὸν φωνὴν τῆς σάλπιγγος, οἱ δέσμιοι ἐξεκίνουν διὰ τὴν πάτριον αὐτῶν κληρονομίαν, νὰ ζήσωσιν ἐλεύθεροι, ἐν ἀφθονίᾳ καὶ εἰρήνῃ. Τὰ προνόμια καὶ κτήματά των ἐδίδοντο πάλιν εἰς αὐτούς. Πᾶσα οἰκογένεια ἐν ἑκάστῃ φυλῇ διετήρει οὕτω τὴν ἰδιοκτησίαν αὐτῆς, ἐπειδὴ τὰ ἐν τῷ μεταξὺ πωλούμενα ἐπεστρέφοντο εἰς τὸ τέλος τῆς πεντηκοντακετηρίδος. Κατὰ συνέπειαν τῆς ἑορτῆς ταύτης, τὰ κτήματα διείμενον ἐξίσου μερισμένα, χωρὶς ἄδικον, διότι πάντες οἱ ἀγοράζοντες ἢ πωλοῦντες ἐγνώριζον ὅτι μέλλει νὰ ἔλθῃ τὸ ἔτος τῆς ἀφέσεως. Ἦτο δὲ πρὸς τούτοις καιρὸς θρησκευτικῆς μελέτης καὶ βελτιώσεως, καὶ ἐδίδασκε τὰς ἀρετὰς τῆς φιλανθρωπίας καὶ ἐλεημοσύνης, διὰ τῆς ἀπολύσεως τοῦ χρεωφειλέτου καὶ τοῦ αἰχμαλώτου.

ΣΥΜΜΙΚΤΑ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ.

Τὸ ἡλιακὸν σύστημα—ἡ ἀτμοσφαῖρα—τὸ ὕδωρ—ποικιλία τῆς φύσεως—σοφία, δύναμις, καὶ ἀγαθότης τοῦ Δημιουργοῦ—ἡ ἐκ τῆς σπουδῆς τῶν ἐπιστημῶν ἠθικὴ ὠφέλεια.

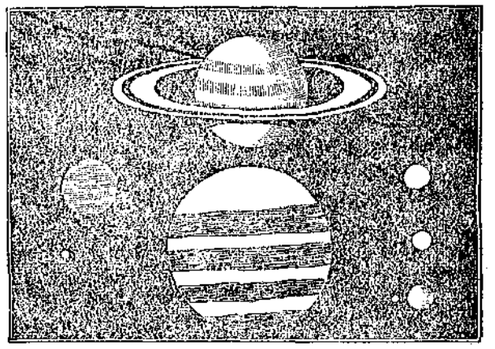

Οἱ Πλανῆται, κατὰ τὸ ἀνάλογον ἑκάστου μέγεθος.

ΕΙΣ οἱονδήποτε μέρος τῆς κτίσεως καὶ ἂν στρέψωμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς, εὑρίσκομεν δείγματα τῆς ἀπείρου δυνάμεως καὶ σοφίας τοῦ Δημιουργοῦ. Βλέπομεν τὴν γῆν, σφαιροειδὲς σῶμα, 8,000 μίλια τὴν διάμετρον, καὶ 25,000 τὴν περιφέρειαν, περιστρεφομένην ἐπὶ τοῦ ἑαυτῆς ἄξονος ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς εἰς εἰκοσιτέσσαρας ὥρας,—τουτέστιν ὑπὲρ τὰ 1000 μίλια τὴν ὥραν· καὶ συγχρόνως φεύγουσαν διὰ τῶν οὐρανῶν ἐπὶ τῆς τροχιᾶς αὐτῆς πρὸς 68,000 μίλια τὴν ὥραν! Βλέπομεν ἓξ ἄλλους ὁμοίους πλανήτας στρεφομένους ταυτοτρόπως καὶ περὶ τοὺς ἑαυτῶν ἄξονας, καὶ περὶ τὸν ἥλιον,—τὸν Ἑρμῆν, τὴν Ἀφροδίτην, τὸν Ἄρην, τὸν Δία, τὸν Κρόνον, καὶ τὸν Ἕρσχελον· τινὰς μὲν βραδύτερον, τινὰς δὲ ταχύτερον· βραδύτερον περὶ τὸν ἥλιον, καὶ ταχύτερον περὶ τὸν ἄξονα, κατ' ἀναλογίαν τῆς ἐκ τοῦ ἡλίου ἀποστάσεως*. Πρὸς τούτοις, ἀνακαλύπτομεν κινουμένους μεταξὺ τοῦ Ἄρεως καὶ τοῦ Διὸς τέσσαρας

* Ἐπειδὴ ἡμέραν ἢ ἡμερονύκτιον ὀνομάζομεν τὸ διάστημα, καθ' ὅσον ἡ γῆ, (ἢ ἄλλος οἱοσδήποτε πλανήτης,) περιστρέφεται ἐπὶ τοῦ ἑαυτῆς ἄξονος, ἐνιαυτὸν δὲ ἢ ἔτος τὸ διάστημα, καθ' ὅσον περιστρέφεται εἰς τὸν ἥλιον, ἔπεται ὅτι οἱ πλανῆται, οἱ μᾶλλον ἀπεμεμακρυσμένοι τοῦ ἡλίου, ἔχουσι βραχύτερα μὲν τὰ ἡμερονύκτια, μακρότερα δὲ τὰ ἔτη. Λόγου χάριν, ὁ Κρόνος, ὁ ἀπέχων τοῦ ἡλίου 901 ἑκατομμύρια μιλίων, ἔχει 10 ὡρῶν καὶ 16 λεπτῶν ἡμερονύκτιον, ἔτος δὲ ἰσόμηκες μὲ 29½ ἰδικά μας· ἡ Ἀφροδίτη, ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους, ἡ ἀπέχουσα τοῦ ἡλίου μόνον 68 ἑκατομμύρια μιλίων, ἔχει 23 ὡρῶν καὶ 20 λεπτῶν ἡμερονύκτιον, ἔτος δὲ 7 μηνῶν.

Ἡ Σελήνη, ὡς φαίνεται διὰ τηλεσκοπίου.

μικροτέρους πλανήτας, τὴν Δήμητρα, τὴν Παλλάδα, τὴν Ἥραν, καὶ τὴν Ἑστίαν, τοὺς ὁποίους θεωροῦσι τινὲς ὡς κλάσματα μεγάλου τινὸς πλανήτου. Τέσσαρες ἐκ τῶν ἑπτὰ πρώτων πλανητῶν ἔχουσι δορυφόρους ἡ σελήνας, ἡ Γῆ 1, ὁ Ζεὺς 4, ὁ Κρόνος 7, καὶ ὁ Ἕρσχελος 6. Ὁ Κρόνος, τοῦ ὁποίου τὸ μέγεθος εἶναι 1000 φορὰς ὅσον τὸ τῆς γῆς, ἔχει πρασέτι δύο μεγίστους δακτυλίους περὶξ αὐτοῦ. Βλέπομεν δὲ κατὰ καιροὺς εἰς τὸ ἡμέτερον σύστημα καὶ ἄλλα σώματα πλέον ἀτάκτως κινούμενα, τοὺς κομήτας, ἐξ ὧν μόνον ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ Χριστιανικοῦ ἔτους ἐφάνησαν 500. Εἰς τὸ κέντρον τούτων ὅλων κεῖται ὁ ἥλιος, διαχύνων ἁπανταχοῦ φῶς, θερμότητα, χρῶμα, καὶ κάλλος. Τὸ ἔνδοξον δὲ τοῦτο σῶμα εἶναι 130 μυριάδας φορὰς μεγαλήτερον τῆς γῆς, καὶ ἀπέχει αὐτῆς 95 ἑκατομμύρια μιλίων.

Ἡ ἡμετέρα σελήνη, ἥτις ἀφ' ὅλα τὰ οὐράνια σώματα εἶναι τὸ ἐγγύτατον εἰς ἡμᾶς, ἀπέχουσα μόνον 240 χιλιάδας μιλίων, στρέφεται περὶ τὴν γῆν εἰς 27 ἡμέρας καὶ ὀκτὼ ὥρας,—μαλονότι ἡ περίοδος ἐκ μιᾶς εἰς ἄλλην νέαν σελήνην εἶναι περίπου 29 ἡμερῶν καὶ 12 ὡρῶν, —καὶ συνοδεύει τὴν γῆν εἰς τὴν περιφορὰν αὐτῆς κύκλῳ τοῦ ἡλίου. Εἶναι πολὺ μικροτέρα τῆς γῆς, οὖσα μόνον 2,180 μίλια κατὰ τὴν διάμετρον· ἔχει δὲ τὴν ἐπιφάνειαν πεποικιλμένην μὲ ὄρη, κοιλάδας, βράχους, καὶ πεδιάδας, κατὰ διαφόρους μορφὰς καὶ θέσεις. Αἱ μαῦραι κηλίδες, τὰς ὁποίας ἐπ' αὐτῆς βλέπομεν, εἶναι τὰ χαμηλότερα μέρη· αἱ δὲ φωτειναὶ, τὰ ὑψηλότερα. —Τοιοῦτον καὶ τηλικοῦτον εἶναι τὸ ἡμέτερον ἡλιακὸν σύστημα, καὶ αὐτὸ μικρὸν καὶ ἀσήμαντον εἰς τὸ ἀχανὲς πέλαγος τῶν ἔργων τοῦ Παντοδυνάμου.

Ἡ γῆ αὕτη περικυκλοῦται ὑπὸ ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑΣ, ἥτις ἐκτείνεται εἰς ὕψος 45 μιλίων περίπου, ἔχει δὲ τὸ βάρος ἀνάλογον τῆς πρὸς τὴν γῆν ἐγγύτητος αὐτῆς. Ἐὰν ἀφῃρεῖτο ἡ ἀτμοσφαῖρα ἀπὸ ἑν οἱονδήποτε μέρος τῆς οἰκουμένης, τὰ ἐκεῖσε ὕδατα, καταθλιβόμενα ὑπὸ τῆς βαρύτητος τοῦ περὶξ αὐτῶν ἀέρος, ἤθελον ἀνυψωθῆν εἰς τοὺς οὐρανούς. Ἐὰν ἀφῃρεῖτο πανταχόθεν, τὰ πλειότερα ρευστὰ ἤθελον μεταβληθῆν εἰς ἀτμὸν ὑπὸ τῆς ἡλιακῆς θερμότητος· τὰ ἐλαστικὰ ὑγρὰ, τὰ περιεχόμενα εἰς τὰ ἀγγεῖα τῶν ἡμετέρων σωμάτων, καὶ εἰς τὰ τῶν ἄλλων ζώων, ἤθελον διαῤῥήξειν αὐτὰ, καὶ παγωλεθρία ἤθελεν εἶσθαι τὸ ἀναπόφευκτον ἀποτέλεσμα. —Ὁ ἀὴρ συνίσταται ἀπὸ ὀξυγόνον καὶ ἄζωτον, 79 μέρη ἀζώτου, καὶ 21 ὀξυγόνου. Ἐὰν τὸ ὀξυγόνον ἀφῃρεῖτο, ζωὴ καὶ φῶς ἤθελον ἀμέσως λείψειν. Ἐὰν δὲ τὸ ἄζωτον ἀφῃρεῖτο, τὸ ὀξυγόνον ἤθελε πυρπολήσειν εὐθὺς ὁλόκληρον τὴν φύσιν· ὄχι μόνον ξύλα, πνεύματα, καὶ καύσιμοι ὕλαι, ἤθελον ἀνάψειν, ἀλλὰ καὶ πέτραι, σίδηρος, καὶ ἄλλα μέταλλα, ἤθελον καῆ μὲ ἀπίστευτον ταχύτητα. Καὶ διάφορος ἂν ἦτον ἡ ἀναλογία τοῦ συνδυασμοῦ τῶν δύο τούτων ἀερίων, τὰ ἀποτελέσματα ἤθελον εἶσθαι ὀλέθρια. Ἡ ἐλαχίστη προσέτι αὔξησις ἢ ἐλάττωσις τῆς εἰδικῆς αὐτῶν βαρύτητος ἤθελεν ἐπιφέρειν ἀῤῥωστίας καὶ θανάτους. Ὁ ἀὴρ, ὁ ὑφ' ἡμῶν καὶ ἄλλων ζώων ἐκπνεόμενος, σύγκειται ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἀπὸ ἄζωτον, τὸ ὁποῖον ἐμπνεόμενον βλάπτει παραπολύ· ὃν ὅμως ἐλαφρότερον τοῦ κοινοῦ ἀέρος, ἀναβαίνει ὑπὲρ κεφαλῆς ἡμῶν· ἂν ἦτον ὀλίγον τι βαρύτερον, ἤθελε σωρευθῆν εἰς τὰς κατοικίας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ταχέως θανατώσειν αὐτούς.—Ὁ ἀὴρ κάμπτει καὶ θλᾷ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου· ὅθεν γίνεται τὸ λυκαυγὲς καὶ τὸ κνέφας.—Εἶναι ἀχρωμάτιστος· καὶ ἂν δὲν ἦτο τοιοῦτος, οὐδέν τι ἄλλο ἤθελε βλέπεσθαι διακεκριμένως.—Διαπορθμεύει τὰς ὀσμὰς καὶ τοὺς ἤχους.—Εἶναι κινητός· ἂν ὁ ἀὴρ ἦτον ἀκίνητος, τὰ νέφη, ἀντὶ νὰ περιφέρωνται, ὡς τώρα, καὶ νὰ ποτίζωσι τὰ διάφορα μέρη τῆς γῆς, ἤθελον ἵστασθαι πάντοτε ὑπὲρ τῶν ὑδάτων, ἐκ τῶν ὁποίων ἀναβαίνουσι· καὶ τινὲς μὲν τόποι ἤθελον μένειν αἰωνίως ξηροὶ καὶ ἄκαρποι, εἰς ἄλλους δὲ ἤθελεν εἶσθαι ἀόρατος ὁ ἥλιος. Οἱ ἀτμοὶ, οἱ ἀνυψούμενοι ἀπὸ μαγειρεῖα καὶ ὀχετοὺς, δὲν ἤθελον ἀφαιρεῖσθαι, ἀλλὰ μένοντες ἤθελον γεννῶν ἐπιδημικὰς νόσους καὶ θανάτους. Πλοῖα ἱστιοφόρα ἤθελεν εἶσθαι τῶν ἀδυνάτων νὰ διαπλέωσι τὸ πέλαγος, καὶ τὰ ἔθνη δὲν ἤθελον ἔχει συγκοινωνίαν πρὸς ἄλληλα.

Τὸ ΥΔΩΡ ἔχει ὡσαύτως ἰδιότητας, αἵτινες μαρτυροῦσι τὴν σοφίαν καὶ ἀγαθότητα τοῦ Δημιουργοῦ. Ἐὰν αὐτὸ δὲν ἐξητμίζετο, τὰ ἱμάτια ἡμῶν οὐδέποτε ἤθελον στεγνόνειν· ἀτμοκίνητα πλοῖα, καὶ ἄλλαι ἀτμοκίνητοι μηχαναὶ, δὲν ἤθελον ὑπάρχει· βροχὴ, χιὼν, ἢ χάλαζα, δὲν ἤθελε πίπτει, καὶ κατὰ συνέπειαν ἡ γῆ ἅπασα ἤθελε ταχέως μεταβληθῆν εἰς κεκαυμένην ἐρημίαν. Ἂν ἦτον ἀραιότερον ἢ πυκνότερον, τὰ ἐπακολουθήματα ἤθελον εἶσθαι ἐπίσης ὀλέθρια. Ἂν ἦτο πολὺ ἀραιότερον, τὰ φυτὰ δὲν ἤθελον τρέφεσθαι, τὰ πλοῖα δὲν ἤθελον ὑποβαστάζεσθαι, τὰ πλέον ἐλαφρὰ σώματα ἤθελον καταποντίζεσθαι, καὶ πᾶσα τακτικὴ συγκοινωνία μὲ μακρυνὰ ἔθνη ἤθελε παύσειν. Ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους, ἂν ἦτο πολὺ πυκνότερον, τὰ πλοῖα τότε δὲν ἠδύναντο ν' ἀροτρεύωσι τὸν ὠκεανὸν, οὔτε τὰ δένδρα, φυτὰ, καὶ ἄνθη ν' ἀπορροφῶσι τὴν πρὸς τροφὴν αὐτῶν ἀναγκαίαν ἰκμάδα· καὶ ἡμεῖς ἠθέλομεν στερηθῆ τῶν ὠφελειῶν, ὅσας ἀπολαμβάνομεν τώρα ἐκ τῆς χρήσεως τοῦ ὑγροῦ αὐτοῦ στοιχείου, καὶ ἀπολέσει τὴν ἀθῶαν ἡδονὴν τῆς τοῦ φυτικοῦ κόσμου πεποικιλμένης θέας. Ἂν τὸ ὕδωρ ἦτο πάντοτε στάσιμον, αἱ ἀκαθαρσίαι πολυανθρώπων πόλεων ἤθελον ἐπισωρεύεσθαι εἰς τρόπον ἐπιβλαβέστατον, ὁ ἀὴρ ἤθελε πληροῦσθαι ἀπὸ σαπρὰς ἀναθυμιάσεις, καὶ ὅλα τὰ τῶν φυτῶν εἴδη ἤθελον μαρανθῆ.—Τὰ ρευστὰ, ὅταν παγώσωσι, γίνονται εἰδικῶς βαρύτερα καὶ πυκνότερα· εἰς τὸ ὕδωρ μόνον ὑπάρχει ἐξαίρεσις· διότι αὐτὸ, παγόνον, ἐκτείνεται, καὶ γίνεται εἰδικῶς ἐλαφρότερον. Ἂν ἡ ἐξαίρεσις αὕτη δὲν ὑπῆρχεν, οἱ ποταμοὶ καὶ αἱ λίμναι ἤθελον παγώσει μέχρι τοῦ πυθμένος, καὶ τότε οὐδ' αἱ τοῦ θερινοῦ ἡλίου θερμόταται ἀκτῖνες ἤθελον δυνηθῆ πλέον νὰ τὰ διαλύσωσιν. Ἀλλ' ἡ ἄπειρος σοφία τοῦ Δημιουργοῦ, προϊδοῦσα ὅλα τὰ ἐκ τῶν νόμων τούτων τῆς φύσεως ἐνδεχόμενα ἀποτελέσματα, δραστηρίως ἐμπόδισε τοιαύτας συμφορὰς, τὰ πάντα διατάξασα εἰς τρόπον, ὥστε νὰ ἐκπληρῶσι τοὺς εὐεργετικοὺς σκοποὺς, διὰ τοὺς ὁποίους μόνους ἐτέθησαν. "Ἀνάγει νεφέλας ἐξ ἐσχάτου τῆς γῆς· ἐξαποστέλλει πηγὰς ἐν φαραγξιν· ἀναμέσον τῶν ὀρέων διελεύσονται ὕδατα· ποτιοῦσι πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ· προσδέξονται δναγροι εἰς δίψαν αὐτῶν· ἐπ' αὐτὰ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσει, ἐκ μέσου τῶν πετρῶν δώσουσι φωνήν· ποτίζει ὄρη ἐκ τῶν ὑπερῴων αὐτοῦ· ἀπὸ καρποῦ τῶν ἔργων αὐτοῦ χορτασθήσεται ἡ γῆ."

"Ας θεωρήσωμεν ἑπομένως τὴν εἰς πᾶν μέρος τοῦ ὑλικοῦ κόσμου μεγίστην ΠΟΙΚΙΛΙΑΝ, καθότι καὶ αὐτὴ τρανότατα διακηρύττει τὴν σοφίαν τοῦ Ὑψίστου.

Ἂν ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς ἦτον ὁμαλὴ ἄνευ ὀρέων καὶ κοιλάδων, ῥύακες καὶ ποταμοὶ δὲν ἤθελον ὑπάρχει· καθότι τὰ ὕδατα ῥέουσι μόνον ἀπὸ ὑψηλοτέρων εἰς χαμηλοτέρους τόπους· καὶ ἀντὶ τῆς τερπνῆς καὶ μεγαλοπρεποῦς ποικιλίας, ἥτις τώρα θέλγει πολλαχοῦ τὸ ὄμμα τοῦ ὁδοιπόρου, ἡ γῆ δὲν ἤθελε παριστάνειν εἰμὴ τὰς εὐρυχώρους μοναξίας τῶν Ἀραβικῶν ἐρήμων, ἢ τὴν νωθρὰν μονοτονίαν τοῦ ὠκεανοῦ.

Ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν χρωμάτων ὁποία σύγχυσις ἤθελεν ἀκολουθήσειν! Ἀντὶ, ὡς τώρα, μόλις ἀνοίγοντες τοὺς ὀφθαλμοὺς, νὰ διακρίνωμεν ἀντικείμενα. ὀχληρότατοι συλλογισμοὶ ἤθελον εἶσθαι ἀναγκαῖοι διὰ ν' ἀποφασίσωμεν τί τὸ τῆς ὁράσεως ἡμῶν ἀντικείμενον, βράχος ἢ καλλιεργημένος λόφος, ἀμμώδης ἔρημος ἢ γόνιμος χώρα· τίς ὁ βλεπόμενος ἄνθρωπος, στρατιώτης ἐν στολῇ ἢ βοσκὸς μὲ ἐορτάσιμον ἔνδυμα, νύμφη λαμπροστολισμένη ἢ χήρα πενθηφοροῦσα.—Τὸ πῦρ ἤθελεν εἶσθαι ἀόρατον, καὶ πόσον συχνὰ ἠθέλομεν καίεσθαι!—Ἂν οἱ ἀγροὶ, αἱ πεδιάδες, καὶ τὰ ὄρη ἦσαν ἐσκεπασμένα μὲ κόκκινον ἀντὶ πρασίνου, πῶς ἤθελον μᾶς θαμβόνειν! Ἂν ὁ κόσμος ἦτον ὅλος λευκὸς, πόσον ἀηδὴς μονοτονία· ἐὰν δ' ἦτον ὅλος μαῦρος, παρεκτὸς τῆς ἀηδίας, ἤθελεν εἶσθαι καὶ φόβος. Πᾶν ὅ,τι θέλγει τὸ ὄμμα καὶ τὴν φαντασίαν χρεωστεῖ τὸ κάλλος αὐτοῦ εἰς τὴν ποικιλίαν τῶν χρωμάτων.

Ἡ διαφορὰ τῆς ἀνθρωπίνης φωνῆς καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου φαίνεται ἀσαύτως αἴτιον τῶν μεγίστων ἀγαθῶν, καὶ δεικνύει ἐναργέστατα τὴν ἄπειρον σοφίαν καὶ ἀγαθότητα τοῦ Δημιουργοῦ. Καθὼς πίπτουσαι ῥανίδες ὁμοιάζουν, οὕτω καὶ οἱ ἄνθρωποι ἤθελον ὁμοιάζειν, ἐὰν ἦσαν γέννημα τύχης. Πῶς ἤθελε διακρίνεσθαι ὁ φίλος ἀπὸ τὸν ἐχθρὸν, ὁ ἀνὴρ ἀπὸ τὴν γυναῖκα, ἡ θυγάτηρ ἀπὸ τὴν σύζυγον; Ἡ τύχη εἶναι τυφλὴ, καὶ ὅλα τὰ ἔργα της συγκεχυμένα. Ἡ τύχη ἐμπορεῖ νὰ γεννήσῃ μόνον χάος· τάξις ὅμως ἀκριβεστάτη καὶ κάλλος ἐξαίσιον φαίνονται εἰς ὅλα τὰ ἔργα τῆς φύσεως.

Δύο ἄλλα παραδείγματα ποικιλίας θέλομεν ἀναφέρειν ὡς ἀποδεικτικὰ μάλιστα τῆς τοῦ Πλάστου δυνάμεως·—τὴν πληθὺν τῶν διαφόρων φυτῶν, καὶ τὴν πληθὺν τῶν διαφόρων ζώων· ἐκ τῶν πρώτων τὰ μέχρι τῆς σήμερον ἐγνωσμένα συμποσοῦνται εἰς 56,000 διάφορα εἴδη· τὰ δὲ ἄγνωστα φρονοῦσι πολλοὶ ὅτι εἶναι πολὺ περισσότερα· ἐκ τῶν δευτέρων ἀνεκάλυψαν οἱ φυσικοϊστορικοὶ 50,000 εἴδη, μὴ συμπεριλαμβανομένων χιλιάδων τινῶν, τὰ ὁποῖα, ζῶντα εἰς τὸν ἀέρα καὶ τὰ ὕδατα, εἶναι ἀφανῆ εἰς τὸ γυμνὸν ὄμμα. Παρατηρητέον δ' ἐνταῦθα ὅτι ἡ σχέσις, ἡ μεταξὺ τῆς ἐσωτερικῆς κατασκευῆς τῶν ζώων καὶ τῆς φύσεως τῶν φυτῶν,—ἀπὸ τὰ ὁποῖα τρέφονται τὰ πλειότερα ζῶα,—σαφῶς ἀποδεικνύει ὅτι εἷς Πλάστης ἐποίησεν ἀμφότερα, καὶ προσήρμοσεν αὐτὰ εἰς ἄλληλα.

Ὁ σκοπὸς καὶ ἡ καταλληλία, ἡ τάξις καὶ τὸ κάλλος, τὰ ὁποῖα θεωροῦμεν εἰς τὰ παμμεγέθη ἔργα τῆς φύσεως, γεννῶσιν ἀνεξάλειπτον ἐντύπωσιν ὅτι ὑπάρχει Θεὸς πάνσοφος καὶ παντοδύναμος, καὶ παρακινοῦσιν ἡμᾶς νὰ ἐκφωνῶμεν,—"Μεγάλα καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου, Κύριε, Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ!" Ἡ γνῶσις, τὴν ὁποίαν ἔχει παντὸς πράγματος, καὶ τῆς καταλληλίας μέσων τινῶν εἰς τὸ νὰ παράγωσι τέλη τινὰ, φαίνεται ὅπου καὶ ἂν στρέψωμεν τοὺς ὀφθαλμούς. Ἄλλο τι ἐὰν δὲν ὑπῆρχε, τὸ ἀνθρώπινον σῶμα εἶναι ἀφ' ἑαυτοῦ μνημεῖον αἰώνιον τῆς σοφίας τοῦ Ὑψίστου. Τὴν δὲ παντοδυναμίαν αὐτοῦ μαρτυροῦσιν ἡ τῆς ὕλης ἄπειρος ποσότης, ἡ τῶν οὐρανίων σωμάτων ἀκατανόητος ταχυκινησία, καὶ ἡ τῶν αἰθερίων χωρῶν ἀτελεύτητος σχεδὸν ἔκτασις. Ἡ ἀγαθότης αὐτοῦ φαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι ἔθηκεν ἡμᾶς εἰς κόσμον, ὅπου τὰ πάντα εἶναι πεποιημένα εἰς τρόπον, ὥστε φυσικῶς τείνουσιν εἰς τὸ προάγειν τὴν ἡμετέραν εὐδαιμονίαν. Πόσον ἀφθόνως διεσκόρπισε τὰς πηγὰς τῆς ἡδονῆς! ὑπεράνω ἡμῶν

ἐξέτεινε τὸ στερέωμα, ἅπου τὴν ἡμέραν βλέπομεν κάλλος, ποτὲ μὲν ἱλαρόν, καθὼς ὅταν ὁ ἥλιος ἀνατέλλῃ ἢ δύῃ, καὶ ἡ ἀτμοσφαῖρα εὐδιᾷ, ποτὲ δὲ φοβερόν, καθὼς ἐν καιρῷ βροντῶν, ἀστραπῶν, ἀνεμοταραχῆς καὶ σκότους· τὴν δὲ νύκτα βλέπομεν τὴν σελήνην βαδίζουσαν ἐν φωτί, καὶ δόξα καὶ μεγαλοπρέπεια ἀκτινοβολοῦνται ἀπὸ χιλιάδας καὶ μυριάδας κόσμων. Πέριξ ἡμῶν, τὸ ποικιλόχροον πρόσωπον τῆς φύσεως,—τὰ ἄνθη, οἱ θάμνοι, τὰ δένδρα, οὐ μόνον κοσμοῦντα τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ πληροῦντα τὸν ἀέρα ἀπὸ τερπνὰς εὐωδίας,—τὰ πτηνά, ἡσύχως τὴν ἀτμοσφαῖραν διαπλέοντα, ἢ κελαδοῦντα εἰς τὰ δάση,—τὸ γαλήνιον πέλαγος, μὲ τοὺς ἰχθῦς εὐφροσύνως ἐν αὐτῷ παίζοντας,—οἱ ποταμοὶ καὶ οἱ ῥύακες οἱ μεταξὺ τῶν λάφων ὑπὸ δένδρα ὑψηλὰ ῥέοντες,—τὸ γλυκὺ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου,—αἱ ἡδοναὶ τῆς ἀφῆς, τῆς γεύσεως, τῆς μυώδους κινήσεως, καὶ τῆς ἐργασίας,—οἱ ἀναρίθμητοι καρποί, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἡ γῆ βρύει,—αἱ ἐκ τῆς φυσικῆς στοργῆς καὶ φιλίας ἀγαλλιάσεις,—ταῦτα πάντα δεικνύουσι καὶ διαλαλοῦσιν ὅτι ὁ Θεὸς ἔκαμεν ἡμᾶς διὰ νὰ ἡμεθα εὐδαίμονες, καὶ ὅτι χαίρει μεταδίδων εὐδαιμονίαν. Καθότι αἱ περιστάσεις αὗται δὲν εἶναι *ο ὐ σ ι ω δ ῶ ς ἀ ν α γ κ α ῖ α ι ε ἰ ς τ ὴ ν ὕ π α ρ ξ ι ν ἡ μ ῶ ν*. Ἀν ὁ Θεὸς δὲν ἐπεθύμει νὰ μᾶς καταστήσῃ εὐδαίμονας, πολλὰ τούτων ἠδύναντο νὰ λείπωσι.

Αἱ ἐπιστῆμαι σκοπὸν ἔχουσι τὴν φανέρωσιν τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν νόμων καθ' οὓς διέπει αὐτά· ὅθεν ἡ σπουδὴ αὐτῶν εἶναι ὠφελιμωτάτη εἰς τὸν Χριστιανόν. Ὁπότε ὁ Θεὰς εὐδόκησε νὰ δείξῃ τὸ κράτος αὐτοῦ εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας, ἔκαμε τὰ ὕδατα νὰ μεταβληθῶσιν εἰς αἷμα, παχὺ σκότος νὰ καλύψῃ τὴν γῆν, τὰ πρωτότοκα ν' ἀποθάνωσιν εἰς μίαν νύκτα, τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν νὰ ξηρανθῇ, τὸ Σινὰ Ὄρος νὰ καπνίζῃ, καὶ φωνὰς, ἀστραπὰς καὶ νεφέλην γνοφώδη νὰ καταβῶσιν ἐπ' αὐτοῦ,—τοιουτοτρόπως καθιστάνων διὰ *π ρ ά ξ ε ω ν ὁ ρ α τ ὴ ν* εἰς αὐτοὺς τὴν δύναμίν του· λέγεται δὲ ῥητῶς ὅτι ἐποίησε ταῦτα διὰ νὰ φοβηθῶσι τὸν Κύριον, καὶ νὰ μὴν ἁμαρτάνωσιν. Εἰς ἡμᾶς δὲν παριστάνονται μὲν τοιαῦτα σημεῖα καὶ τέρατα· ἀλλ' ἡ ἐπιστήμη ἀνεκάλυψεν ἄλλα πλίον ἔμμονα δείγματα τῆς παντοδυναμίας τοῦ Ὑψίστου· γονεῖς δὲ καὶ διδάσκαλοι χρεωστοῦν νὰ διευθύνωσιν εἰς αὐτὰ τὴν προσοχὴν τέκνων καὶ μαθητῶν, ὥστε νὰ μανθάνωσι πόσον μέγας εἶναι ὁ Πλάστης, πόσον ἐξαρτῶνται ἀπ' αὐτοῦ, πόσον πρέπει νὰ σέβωνται αὐτὸν, καὶ πόσον χρεωστοῦν νὰ τρέμωσι τὴν δυσαρέσκειάν του.

ΗΘΙΚΟΙ ΣΠΑΣΜΟΙ.

ΕΑΝ τὰ μέλη τοῦ ἡμετέρου σώματος, ἀντὶ νὰ ὑπακούωσιν εἰς τὸ θέλημα τῆς κεφαλῆς, εἶχον ἕκαστον ἴδιον αὐτοῦ καὶ ἀνεξάρτητον θέλημα, πόσον ἄχρηστα ἤθελον καταντήσειν, ἢ, μᾶλλον, πόσον βλαθερά! Τοῦτο δὲ δῆλον ὅτι συμβαίνει κἄποτε. Εἴς τινας ἀῤῥωστίας, λόγου χάριν, τὰ μέλη φαίνονται ὅτι ἀπειθοῦν εἰς τὸ πνεῦμα, καὶ φέρονται ὡς νὰ ἐκυβερνῶντο ἀπὸ ἴδιον αὐτῶν θέλημα. Αἱ συνέπειαι ὅμως τοιαύτης καταστάσεως εἶναι δεινόταται· οἱ ὀδόντες, ἐξαίφνης καὶ ὁρμητικῶς συγκλειόμενοι, σπαράττουσι τὴν γλῶσσαν· αἱ χεῖρες, ἀνυψούμεναι, τύπτουσι τὸ πρόσωπον καὶ ἄλλα μέλη τοῦ σώματος· οἱ πόδες δὲν ἐκπληροῦσι τὸ χρέος αὐτῶν· καὶ τὸ σῶμα χαμοκυλίεται, λυπηρὸν καὶ φρικτὸν θέαμα! Τὰ τοιαῦτα καλοῦνται σπασμοί. Ὑπάρχουσι δὲ σπασμοὶ οὐ μόνον εἰς τὸν φυσικὸν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ἠθικὸν κόσμον, καὶ συμβαίνουν ὁπόταν τὸ θέλημα τοῦ ἀνθρώπου δὲν ὑποτάσσεται εἰς τὸ τοῦ Θεοῦ. Ἂν οἱ ἄνθρωποι ὅλοι ἐγκαρδίως ὑπήκουον εἰς τὸ θέλημα τοῦ Ὑψίστου, ἤθελον συζῆν ἐν ἁρμονίᾳ καὶ ἀγάπῃ, καὶ, ὡς τὰ μέλη τοῦ ὑγιοῦς σώματος, ἤθελον καταγίνεσθαι εἰς τὸ πράττειν τὸ ἀγαθὸν καὶ μερικῶς ὁ εἷς πρὸς τὸν ἄλλον, καὶ γενικῶς πρὸς ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα· ἀλλὰ δὲν ὑποκλίνομεν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀντιθέτομεν τὰ ἴδια ἡμῶν θελήματα εἰς τὸ ἐκείνου. Ἐκ τούτου δὲ προέρχονται σπασμοὶ φρικτότατοι, οἵτινες μυριάκις ἐκίνησαν, καὶ μέχρι τῆς σήμερον ἔτι κινοῦσι, τὸ ἓν μέλος τοῦ μεγάλου τούτου σώματος κατὰ τοῦ ἄλλου, καὶ οὐ μόνον ταράττουσιν, ἀλλὰ καὶ σχεδὸν ἐξαφανίζουσι τὴν εἰρήνην τῆς κοινωνίας. Τί ἄλλο εἶναι οἱ πόλεμοι καὶ αἱ ἐπαναστάσεις, τί αἱ πειρατεῖαι, αἱ λῃστεῖαι, καὶ οἱ φόνοι, παρὰ σπασμοὶ εἰς τὸν ἠθικὸν κόσμον, οἵτινες οὐδέποτε ἤθελον συμβῆν, ἂν τὸ θέλημα τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἀντετάσσετο εἰς τὸ τοῦ Θεοῦ; Πῶς δὲ νὰ παύσωσιν οἱ σπασμοὶ οὗτοι, πῶς νὰ ἐπικρατήσῃ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, καὶ ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία, ἐνόσῳ δὲν διάγομεν κατὰ τὸ νεῦμα τοῦ Ὑψίστου, ἐνόσῳ τὸ θέλημα τοῦ οὐρανίου ἡμῶν Πατρὸς δὲν γίνεται, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς;

ΠΕΡΙ ΠΡΩΙΡΟΥ ΣΠΟΥΔΗΣ.

ΤΑ ἀποτελέσματα τῆς σπουδῆς διαφέρουσι κατὰ τὴν ἡλικίαν εἰς τὴν ὁποίαν ἀρχίσῃ· πρώιρος οὖσα καὶ ὑπερβολικὴ, βλάπτει τὰς διανοητικὰς δυνάμεις. Εἶδον τέκνα πνευματώδη κυριευθέντα ὑπὸ φιλολογικῆς μανίας ἀναρμόστου εἰς τὴν ἡλικίαν των, καὶ προέβλεψα μετὰ λύπης τὴν τύχην ἡ ὁποία τὰ περιέμενεν· ὡσεὶ τέρατα φαινόμενα τὴν ἀρχὴν, καταντῶσιν ἠλίθια ἐπὶ τέλους. Τὴν παιδικὴν ἡλικίαν καθιέρωσεν ἡ φύσις εἰς τὴν ἄσκησιν τοῦ σώματος, καὶ ὄχι εἰς τὴν μελέτην, ἥτις ἀδυνατίζει καὶ κωλύει τὴν αὔξησίν του. Ἡ φύσις δὲν δύναται χωρὶς βλάβην νὰ ἐνεργῇ συγχρόνως δύο ταχείας ἀναπτύξεις. Ὁπόταν ὁ νοῦς κλίνῃ εἰς τὸ αὐξάνειν παραπολὺ ταχέως, αἱ δυνάμεις αὐτοῦ ἀναπτύσσονται πρόωρα, καὶ τότε ὁ παῖς καταγίνεται εἰς τὴν σπουδὴν μὲ προσοχὴν ἀνάλογον τῆς ἀναπτύξεως ταύτης· ἀλλὰ τὸ σῶμα ὀπισθοδρομεῖ, ἐπειδὴ τὰ νεῦρα παύουσι τοῦ συνεισφέρειν εἰς ἐνίσχυσιν αὐτοῦ· τὸ θῦμα ἀπαυδᾷ, καὶ τέλος ἀποθνήσκει ἀπό τινα ἐπίβουλον ἀσθένειαν. Οἱ γονεῖς καὶ οἱ διδάσκαλοι, ὅσοι ἀπαιτοῦσι καὶ ἐνθαῤῥύνουσι τὴν βεβιασμένην ταύτην σπουδὴν, μεταχειρίζονται τοὺς μαθητὰς αὐτῶν ὡς τὰ φυτὰ οἱ κηπουροὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες, προφανῶς ἐπιθυμοῦντες, θυσιάζουσι μερικὰ ὥστε τὰ ἐπίλοιπα νὰ ἐκβάλωσι πρόωρα καρπούς καὶ ἄνθη, τὰ ὁποῖα πάντοτε εἶναι μᾶλλον ἀλιγόβια, καὶ καθ' ὅλα ὑποδεέστερα τῶν ὅσα ὡριμάζουσιν ἐν καιρῷ τῷ δέοντι.

ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΜΑΡΤΙΟΣ, 1842.] [ΑΡΙΘ. 63.

Η ΟΡΝΙΣ ΛΥΡΑ.

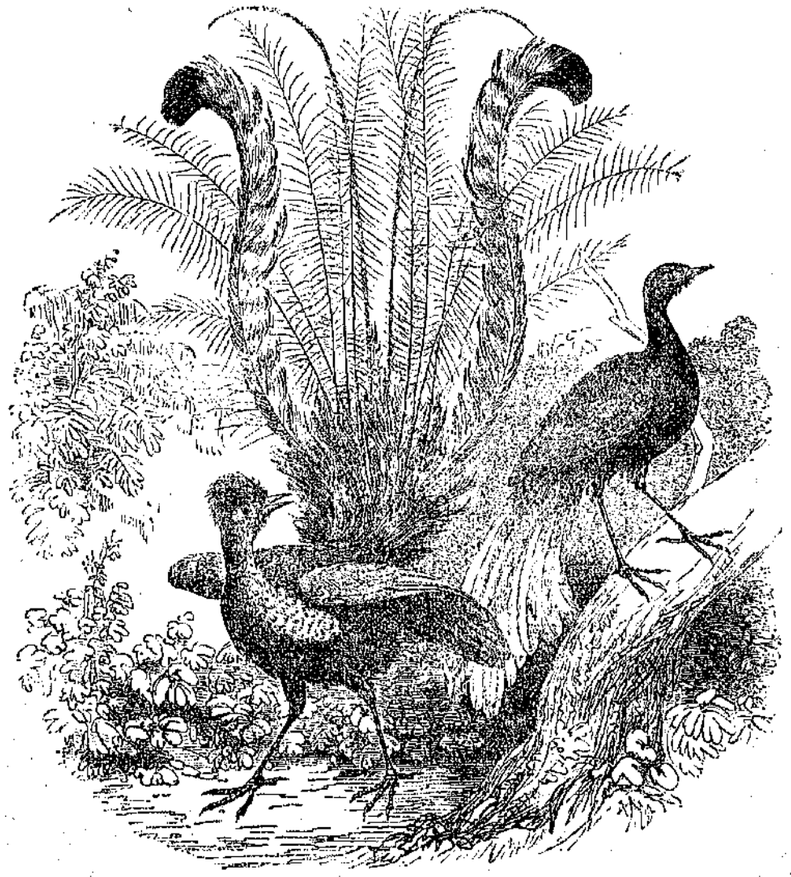

Ὄρνεις Λυροφόροι, Ἄρρην καὶ Θήλεια.

Τὸ ὡραῖον τοῦτο πτηνὸν, τοῦ ὁποίου εἰς τὴν εἰκονογραφίαν φαίνεται ὁ ἄρρην καὶ ἡ θήλεια, εἶναι γέννημα τῆς Ἀουστραλίας, καὶ συνήθως καλεῖται ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων Λυροφόραν, ἢ Λύρα· ἐπιστημονικώτερον ὀνομάζουν αὐτὸ οἱ φυσικοϊστορικοὶ Menura Superba· οἱ δ' αὐτόχθονες τῆς Ἀουστραλίας δίδουν εἰς αὐτὸ τὰ ὀνόματα Βέλεχ-βέλεχ, καὶ Βελαγγάρα.

Περὶ τῆς συγγενείας τοῦ πτηνοῦ τούτου, ἢ τῆς τάξεως εἰς ἣν ἀνήκει, οἱ ὀρνιθολόγοι δὲν συμφωνοῦσιν. Οἱ μὲν θεωροῦσιν αὐτὸ ὡς ἓν ἀπὸ τὰ Παραδείσεια Πτηνά, οἱ δὲ τάττουσιν αὐτὸ εἰς τὸ ἀλεκτόρειον τάγμα, νομίζοντες ὅτι συγγενεύει μὲ φασιανοὺς καὶ ἀλέκτορας. Ἄλλοι πάλιν περιλαμβάνουσιν αὐτὸ εἰς τὰ ἐντομοβόρα ὄρνεα, καὶ τῆς γνώμης σχε-

δὸν ταύτης εἶναι καὶ ὁ μέγας φυσικοϊστορικὸς τῆς Γαλλίας, ὁ Κουβιέρ.

Ἡ Λύρα εἶναι ἰσομεγέθης φασιανοῦ, ἀλλ' ἔχει τὰ μέλη κατ' ἀναλογίαν μακρότερα, καὶ τοὺς πόδας πολὺ μεγαλητέρους· οἱ δάκτυλοι αὐτῆς ὑπάρχουσι καθωπλισμένοι μὲ μεγάλους καμαρωτοὺς ἀμβλεῖς ὄνυχας· ὁ ὀπίσθιος εἶναι τόσον μακρὸς ὅσον οἱ ἐμπρόσθιοι, ἀλλ' ὁ ὄνυξ αὐτοῦ ὑπερβαίνει κατὰ τὸ μέγεθος τὸν οἱουδήποτε ἐκ τῶν ἄλλων· αἱ λεπίδες τῶν ταρσῶν καὶ δακτύλων εἶναι μεγάλαι καὶ δυναταὶ, τὸ δὲ χρῶμά των στιλπνὸν μέλαν· ἡ κεφαλὴ, μικρά· τὸ ῥάμφος, κατὰ τὸν Κουβιὲρ, τρίγωνον εἰς τὴν βάσιν, ὀξὺ δὲ καὶ συμπεπιεσμένον εἰς τὴν ἄκραν· ὁ ἄρρην ἔχει τὰ πτερὰ τῆς κεφαλῆς μεμακρυσμένα ἐν εἴδει λόφου, τὰς πτέρυγας βραχείας, κοίλας, καὶ στρογγύλας, τὰ δὲ κονδύλια γαῦνα καὶ ἀδύνατα· τὸ πτέρωμα γενικῶς εἶναι πλῆρες, βαθὺ, μαλακὸν, καὶ χνοῶδες. Ἡ οὐρὰ, ὄρθιος οὖσα καὶ ἐξηπλωμένη, ὁμοιάζει κατὰ τὸ σχῆμα τὴν λύραν τῶν παλαιῶν, καὶ ἀποτελεῖ κόσμημα περικαλλέστατον· ἐκ τούτου ὠνομάσθη τὸ πτηνὸν Λυροφόρον, ἢ, συντομώτερον, Λύρα. Ἡ κοσμητικὴ ὅμως αὕτη οὐρὰ περιορίζεται εἰς τὸν ἄρρενα· τῆς θηλείας εἶναι μακρὰ, βαθμηδὸν ἐξογκουμένη. Τὸ γενικὸν χρῶμα τῆς Λύρας εἶναι ἠλεκτροειδὲς μελάγχροινον ὑπέρανω, συμμεμιγμένον μετὰ τοῦ ἐλαιώδους, καὶ κλίνον εἰς τὸ ξανθὸν ἐπὶ τῶν πτερύγων, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ λάρυγγος. Τὰ ὑποκάτω μέρη εἶναι στακτόφαια.

Περὶ τῶν ἕξεων τῆς Λύρας πάμπολλα μένουσιν ἔτι ἀμφίβολα καὶ ἄγνωστα. Κατά τινα περιηγητὴν Ἄγγλον, ἐνωρὶς τὸ πρωὶ ἀρχίζει νὰ κελαδῇ, ἔχουσα ἐκ φύσεως φώνημα ἡδύτατον· βαθμηδὸν δὲ εἰς ὕψωμά τι βραχῶδες ἀναβαίνουσα, ξύει τὸ ἔδαφος, καθώς τινες φασιανοὶ, ἀνυψοῦσα τὴν οὐράν της, καὶ ἐκ διαλειμμάτων μιμουμένη τὸ ᾆσμα παντὸς ἄλλου πτηνοῦ τὸ ὁποῖον ἤθελεν ἀκούσειν· ἀφοῦ δὲ περὶ τὰς δύο ὥρας ἐξακολουθήσῃ τὴν ἄσκησιν ταύτην, καταβαίνει πάλιν εἰς τὰς κοιλάδας.

Ἡ Λύρα εὑρίσκεται ὡς ἐπιτοπλεῖστον εἰς τὰς λοφώδεις χώρας τῆς Λουστραλίας, καὶ διάγει βίον μονήρη καὶ ἄτολμον· σχεδὸν πάντοτε βαδίζει ἐπὶ τῆς γῆς, σπανίως ἱπταμένη, καὶ ὁπόταν βιασθῇ νὰ πράξῃ τοῦτο, δυσκολευομένη τὰ μέγιστα. « Λέγεται,» παρατηρεῖ ὁ ἰατρὸς Λάθαμ, « ὅτι συνεχῶς μιμεῖται τὴν ᾠδὴν ἄλλων πτηνῶν, ὥστε καὶ ν' ἀπατᾷ τοὺς περισσοτέρους·» ἃς προσθέσωμεν δ' ἐνταῦθα ὅτι αἱ μουσικαὶ δυνάμεις τῆς Λύρας, περὶ ὧν τινὲς ἀμφιβάλλουσιν, ἐπεβεβαιώθησαν ὑπὸ τῆς μαρτυρίας Ἄγγλου, ὁ ὁποῖος, κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐν Λουστραλίᾳ διατριβῆς του, εἶχεν ἄριστα μέσα τοῦ νὰ βεβαιωθῇ περὶ τούτου· λέγει ὅτι ὄχι μόνον τὸ φυσικὸν αὐτῆς ᾆσμα εἶναι πλούσιον καὶ μελῳδικὸν, ἀλλὰ καὶ τὰς ᾠδὰς ἄλλων πτηνῶν μιμεῖται ἐπιτηδειότατα.

Ὁ Ἄγγλος περιηγητὴς Γεώργιος Βέννετ λέγει περὶ τῆς Λύρας τὰ ἑπόμενα·—« Ὁ λυροφόρος φασιανὸς εἶναι βραδύπτερος μὲν, ἀλλὰ ταχύπους. Μόλις πίπτει τὸ βλέμμα του εἰς τὸν κυνηγὸν, καὶ φεύγει τάχιστα, ὑπὸ τῶν πτερύγων βοηθούμενος, ἐπάνωθεν ξύλων, βράχων, ἢ ἄλλου οἱουδήποτε κωλύματος τῆς προόδου του· σπανίως ἵπταται εἰς δένδρα, πλὴν διὰ νὰ κοιτάξῃ, καὶ τότε ἀναβαίνει ἀπὸ κλάδου εἰς κλάδον. Τὴν φωλεὰν κατασκευάζει ἀπὸ ξηρὰ χόρτα καὶ ξηρὰ φύλλα εἰς παλαιοὺς κοίλους κορμοὺς δένδρων, κειμένους ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἢ εἰς τὰς σχισμὰς βράχων· ἡ θήλεια γεννᾷ ἀπὸ δώδεκα ἕως δεκαέξ ὠὰ, λευκόχροα, μὲ ὀλίγα τινὰ σποράδην στίγματα ἀνοικτοῦ γαλανοῦ χρώματος· οἱ νεοσσοὶ εἶναι δυσάλωτοι, ἐπειδὴ τρέχουσι τάχιστα, κρυπτόμενοι μεταξὺ τῶν βράχων καὶ θάμνων. Ὁπόταν ὁ λυροφόρος καταβαίνῃ ἀπὸ τὰ ὑψηλὰ δένδρα, ἐφ' ὧν κοιτάζει, πετᾷ ἐνίοτε ὀλίγον τι διάστημα· συμβαίνει δὲ τοῦτο συχνότερα τὸ πρωὶ καὶ τὸ ἑσπέρας παρὰ τὴν μεσημβρίαν. Κατὰ τὴν συνήθειαν πάσης τῆς ἀλεκτορείου φυλῆς, ξύει τὸ ἔδαφος καὶ περὶ τὰς τῶν δένδρων ῥίζας, διὰ νὰ συναγῇ σπόρους, ἔντομα, κλπ. Τόσον οἱ αὐτόχθονες, ὅσον καὶ οἱ ἄποικοι τῆς Ἀγγλίας, ζητοῦσι τὰ λαμπρὰ κοσμήματα τῆς οὐρᾶς του· ἐπειδὴ δὲ ἡ κατὰ συνέπειαν μεγάλη τιμὴ αὐτῶν κάμνει ὥστε νὰ κυνηγῶνται τὰ πτηνὰ παραπολὺ, προῆλθεν ἐκ τούτου ἡ ὀλιγόστευσις τοῦ ἀριθμοῦ των.»

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΑΘΜΟΥ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ.

Εἰς τὰς Γραφὰς, αἵτινες μόναι περιέχουν αὐθεντικὰς καὶ ἀληθεῖς εἰδήσεις περὶ τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου τούτου καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἀναγινώσκομεν ὅτι ὁ Ἀδὰμ ἐπλάσθη ἀπὸ τὸ χῶμα τῆς γῆς, τὸ φυσικὸν καὶ ἁπλοῦν· ἡ δὲ πρώτη γυνὴ, ἡ Εὔα, ἡ ἀντιπρόσωπος τοῦ φύλου αὐτῆς, ὅτι ἐμορφώθη ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Ἀδὰμ, τουτέστιν ἀπὸ χῶμα καθαρισθὲν ὑπὸ τῆς χειρὸς τοῦ Δημιουργοῦ. Ἔγινεν ἐκ μιᾶς τῶν πλευρῶν τοῦ Ἀδὰμ· δὲν ἐπάρθη ἀπὸ τὴν κεφαλὴν, διότι ὁ σκοπὸς τοῦ Πλάστου δὲν ἦτον αὐτὴ νὰ ἐξουσιάζῃ· οὔτε πάλιν ἀπὸ τοὺς πόδας, διότι δὲν ἦτο θέλημα Θεοῦ νὰ καταπατῆται ὑπὸ τοῦ ἀνδρός· ἀλλ' ἀπὸ τὴν πλευρὰν, εἰς ἀπόδειξιν ὅτι ἐπλάσθη μὲ σκοπὸν νὰ ἦναι σύντροφος αὐτοῦ· ἐπάρθη ὑποκάτωθεν τοῦ βραχίονός του, εἰς ἀπόδειξιν ὅτι χρειάζεται τὴν προστασίαν του· ἔγινεν ἀπὸ τὸ μέρος τὸ ἐγγύτερον εἰς τὴν καρδίαν, εἰς ἀπόδειξιν ὅτι ἔπρεπε νὰ ἦναι τὸ ἀντικείμενον τῆς τρυφερωτάτης καὶ καθαρωτάτης ἀγάπης του.

Ὁ σκοπὸς τοῦ Δημιουργοῦ ἦτο νὰ πληθύνωνται οἱ ἄνθρωποι, καὶ νὰ γεμίσωσιν ἀπὸ κατοίκους τὴν γῆν. Ἀσέβεια δὲ ἤθελεν εἶσθαι νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι δὲν ἔκλεξε τὸν ἄριστον τρόπον καὶ τὰ προσφυέστατα μέσα εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ σκοποῦ τούτου. Δὲν ἔπλασεν ἄνδρα ἕνα καὶ γυναῖκας πολλὰς, ὥστε νὰ εἰσάξῃ οὕτω τὴν πολυγαμίαν· ἀλλὰ μίαν μόνην γυναῖκα, τὴν ὁποίαν ἕνωσεν εἰς γάμον μετὰ τοῦ ἀνδρὸς, ποιήσας τοὺς δύο μίαν σάρκα.

Ἐνταῦθα λοιπὸν, κατὰ τὴν δημιουργίαν αὐτὴν τοῦ ἀνθρώπου, βλέπομεν ὅτι ὁ Θεὸς ἐδηλοποίησε τὸ θέλημά του περὶ συνοικεσίου καὶ περὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς γυναικὸς εἰς τὸν κόσμον τοῦτον. Ὁ ἀνὴρ προστάζεται νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα του, καὶ νὰ προσκολληθῇ εἰς τὴν γυναῖκα, ὄχι εἰς τὰς γυναῖκας αὐτοῦ, καὶ νὰ τρέφῃ καὶ περιθάλπῃ αὐτὴν, ὡς ὁ Κύριος τὴν ἐκκλησίαν. Ἡ παρὰ Θεοῦ διορισθεῖσα ἱερὰ ἕνωσις πρέπει νὰ συνίσταται ἀπὸ ἕνα ἄνδρα καὶ μίαν γυναῖκα. Ὁ εἷς εἶναι μέρος τοῦ ἄλλου. Καὶ οἱ δύο εἶναι τὸ ἀθάνατον γέννημα τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ δύο ἔγιναν τὴν ἀρχὴν κατ' εἰκόνα αὐτοῦ· ἀπ' ἀρχῆς ὠνόμασε τοὺς δύο ἕν, καὶ τὰ συμφέροντά των εἶναι τὰ αὐτὰ καὶ ἀδιάσπαστα.

Ὁ ἄνθρωπος, καὶ ὅτε πρῶτον ἐπλάσθη, καὶ ἀναμάρτητος ἔτι ὤν, ἐχρειάζετο σύντροφον. Ἀκόμη καὶ τότε εἶπεν ὁ Κύριος, Οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον· ὅθεν καὶ ἐποίησε σύντροφον αὐτοῦ, ὄχι δοῦλον. Μολονότι δὲ εἰς διάστημα πολλῶν αἰώνων ἡ γυνὴ ἦτον ἐξευτελισμένη καὶ καταπατημένη, καὶ τὴν σήμερον ἀκόμη εἶναι τοιαύτη εἰς ὅλας τὰς βαρβάρους καὶ μὴ ἐντελῶς πεπολιτισμένας χώρας, τὸ καύχημα ὅμως τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶναι ὅτι ἀνυψοῖ αὐτὴν εἰς τὸν κατάλληλον βαθμόν της, τὸν δοθέντα εἰς αὐτὴν παρὰ τοῦ Πλάστου. Ὅταν δ' ἐκπέσῃ τῆς θέσεως ταύτης, ὅταν στερῆται τὰ προνόμια καὶ δικαιώματα, τὰ εἰς σύντροφον τοῦ ἀνδρὸς ἀνήκοντα, ὅταν δὲν συγχωρῆται νὰ καλλωπισθῇ μὲ τὸν μαργαρίτην τῆς παιδείας, καὶ ὁ νοῦς αὐτῆς μένῃ ἀγύμναστος διὰ τῆς ἀποκτήσεως ὠφελίμων γνώσεων, πόσον τότε βλάπτονται τὰ συμφέροντα τῆς κοινωνίας!

Καὶ αὐτὸς ὁ ἀνὴρ, ἀπαίδευτος ὤν, ἐκπίπτει τοῦ βαθμοῦ του. Ἄνευ παιδείας πολλαὶ τῶν νοητικῶν δυνάμεων μένουσι νεκρωμέναι. Ἡ παιδεία εἶναι εἰς τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ νοὸς ὅ,τι τὸ τηλεσκόπιον εἰς τὸ φυσικὸν ὄμμα· δι' αὐτῆς λαμβάνει τις θεωρίαν πολὺ μᾶλλον ἐκτεταμένην. Ἡ παιδεία αὐξάνει τὴν δύναμιν· ὁ σοφὸς ἄνθρωπος ἰσχύει, λέγει ὁ Σολομών. Ἂν λοιπὸν εἰς τὸν ἄνδρα ἦναι τόσον ἀναγκαία ἡ ἐκπαίδευσις, δὲν χρειάζεται ἐπίσης καὶ εἰς τὴν σύντροφον αὐτοῦ, τὴν γυναῖκα; Αὐτὴ δὲν ἐπιστατεῖ τὴν πρώτην ἡμῶν ἡλικίαν, καὶ συμφέρει τάχα νὰ διδασκώμεθα ὑπὸ τῆς ἀγνοίας, ὁπόταν ὁ νοῦς ἡμῶν ἦναι μάλιστα εὐδίδακτος; Ἡ θεόδοτος σύντροφος τοῦ ἀνδρὸς, ἡ σύζυγος, ἡ μήτηρ, ἡ τροφὸς, ἡ διδάσκουσα καὶ καθοδηγοῦσα ἡμᾶς εἰς τὰ τρυφερώτερα ἔτη τοῦ βίου, ἁρμόζει νὰ μένῃ ἄμοιρος τῆς παιδείας, ἥτις μόνη καθιστάνει αὐτὴν ἀξίαν τοῦ βαθμοῦ της; Τοιοῦτος βέβαια δὲν ἦτον ὁ σκοπὸς τοῦ Δημιουργοῦ.

Πᾶς λοιπὸν φιλάνθρωπος, πᾶς Χριστιανὸς ὀφείλει νὰ προσπαθῇ ὑπὲρ τῆς ἀνυψώσεως τῶν γυναικῶν. Ἂς λαμβάνωσι παιδείαν τοιαύτην, ὁποία θέλει καταστήσειν αὐτὰς ἀξίας νὰ ἐκπληρῶσιν ἐπιτυχῶς τὰ σπουδαῖά των καθήκοντα,—νὰ ἐκτρέφωσιν ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς θυγατέρας ἡμῶν,—νὰ καλλιεργῶσι τὰ παραδιδόμενα εἰς χεῖρας αὐτῶν ἀθάνατα βλαστήματα, καὶ νὰ τὰ προετοιμάζωσιν εἰς ἐνάρετον καὶ εὐδαίμονα ὕπαρξιν ἐνταῦθα, καὶ εἰς ἀτελεύτητον μακαριότητα ἐν οὐρανοῖς.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΑΠΡΟΥ.

Το δραστικώτατον φάρμακον, τὸ ὁποῖον δυνάμεθα κατὰ πρῶτον νὰ μεταχειρισθῶμεν ἐπὶ τοῦ πάσχοντος τῆς ἐκκλησίας σώματος, (καὶ ὅταν λέγωμεν πάσχον σῶμα τῆς ἐκκλησίας, δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι οὐδεὶς θέλει ὑπολάβειν ἡμᾶς βλασφημοῦντας, καθότι ὁ λόγος ἡμῶν δὲν γίνεται βεβαίως, οὐδ' ἐμπορεῖ νὰ γείνῃ, περὶ τῆς ψυχῆς τῆς ὅλης ἐκκλησίας, περὶ τῶν καθ' ἑαυτὰ ὑγιεστάτων καὶ ἀκεραιοτάτων Θεοπαραδότων τῆς πίστεως δογμάτων), εἶναι ἡ συστηματικὴ τοῦ κλήρου ἐκπαίδευσις. Μόνη ἡ παιδεία, τὸ οὐρανόπεμπτον τοῦτο εἰς τοὺς ἀνθρώπους δῶρον, θέλει περιποιήσειν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος τὴν ἀποβληθεῖσαν λαμπρότητα καὶ δόξαν· μόνη ἡ παιδεία ἀπὸ τῆς νῦν ταπεινώσεως θέλει ἀνυψώσειν αὐτὴν εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς παλαιᾶς εὐκλείας· μόνη ἡ παιδεία θέλει ἀναδείξει τὴν παλαίφατον ταύτην ἀνατολικὴν ἡμῶν ἐκκλησίαν μητέρα γεραρὰν τῶν λοιπῶν Χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν. Ναί, μόνην τὴν παιδείαν κηρύττομεν πάντων τῶν ἀγαθῶν τούτων παραίτιον, καὶ οὐδὲν φροντίζομεν περὶ τινων ἀνθρωπαρίων, τὰ ὁποῖα ἢ παρ' ἀπαιδεύτων καὶ ἀμαθῶν προγόνων πατροπαράδοτον παρέλαβον, ἢ ἀφ' ἑαυτῶν κακοβούλως πρεσβεύουσι τὸ ὀλέθριον ἀξίωμα, ὅτι ὁ ἀφιερῶν ἑαυτὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἐκκλησίας δὲν ἔχει χρείαν παιδείας. Τῶν φίλων τούτων τοῦ σκότους ἀκούοντες τοὺς λόγους, νομίζομεν ὅτι ἀκούομεν τὸν ἐθνικὸν καὶ ἄπιστον Φῆστον, τὸν τολμήσαντα νὰ εἴπῃ πρὸς τὸν κατ' ἀκρίβειαν πεπαιδευμένον ἀπόστολον Παῦλον, "Μαίνῃ, Παῦλε· τὰ πολλά σε γράμματα εἰς μανίαν περιτρέπει." Τοὺς φωτοσβεστῆρας τούτους, ἂν καὶ καυχῶνται ὅτι εἶναι δεινοὶ περὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ, ἀποκαλοῦμεν ὅμως ἢ ἀμαθεστάτους, ἢ διὰ σκοτεινούς τινας σκοποὺς προστάτας τῆς ἀσθενείας καὶ ἀδοξίας τῆς ἐκκλησίας·

καθότι δὲν θέλουν ἀναμφιβόλως ἐμπορέσει νὰ μᾶς ἀρνηθῶσιν, ὅτι ἀδύνατον εἶναι νὰ ἐνεργήσῃ ἡ ἐκκλησία ἐπὶ τοὺς Χριστιανοὺς τὴν θείαν καὶ πνευματικὴν αὐτῆς ἰσχὺν, ὅταν μὴ ἔχῃ πρὸς τοῦτο τὰ ἐπιτήδεια ὄργανα, ὅταν οἱ λειτουργοὶ αὐτῆς μὴ ὦσι σοφοὶ καὶ πεπαιδευμένοι. Ἤ, ἃς μᾶς εἴπωσι, παρακαλοῦμεν, πότε ἠμπόρεσεν ἡ ἀρχαία ἐκκλησία ν' ἀναιρέσῃ καὶ ν' ἀνασκευάσῃ τὰς κατ' αὐτῆς ὑπὸ τῶν ἐθνικῶν καὶ Ἰουδαίων ἐκσφενδονηθείσας κατηγορίας, καὶ ν' ἀπολογηθῇ ἐνώπιον τῶν ὠμῶν τῆς Ῥώμης αὐτοκρατόρων, εἰ μὴ ὅτε ἀνέστησαν ὑπὲρ αὐτῆς ἀπολογηταὶ ἄνδρες φιλόσοφοι, καὶ πᾶσαν ἐντελέστατα συγκεκροτημένοι παιδείαν, Ἰουστῖνος ὁ φιλόσοφος, Ἀθηναγόρας ὁ Ἀθηναῖος, Μιλτιάδης ὁ διαλεκτικώτατος, καὶ μυρίοι ἄλλοι; Πότε ἠδυνήθη νὰ στηρίξῃ καὶ νὰ κρατύνῃ τῆς Εὐαγγελικῆς διδασκαλίας τὰ ἀμώμητα δόγματα, εἰ μὴ ὅτε διὰ τῶν σοφῶν αὐτῶν συγγραμμάτων ἐφώτισαν τοὺς Χριστιανοὺς οἱ ἔνδοξοι διδάσκαλοι καὶ συγγραφεῖς, Ἀθανάσιοι, Κύριλλοι, Βασίλειοι, καὶ ἡ λοιπὴ ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην περιώνυμος χορεία τῶν θεοφόρων πατέρων;

Ἃς μᾶς ἀποκριθῶσι, τοὺς ἐρωτῶμεν, ποῦ ἐπαιδεύθη ὁ μέγας Βασίλειος, ποῦ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, ποῦ ὁ χρυσορρήμων τῆς Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης Ἰωάννης; Δὲν διέτριψαν οὗτοι εἰς τὰς σχολὰς τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τῶν Ἀθηνῶν; δὲν ἐδιδάχθησαν ἀκριβέστατα, καὶ μάλιστα ὑπὸ ἐθνικῶν διδασκάλων, τοῦ Λιβανίου καὶ Ἀνδραγαθίου, φιλοσοφίαν, ῥητορικὴν, καὶ πᾶσαν ἐν γένει τὴν ἀπαιτουμένην παιδείαν; —Ἀλλὰ διὰ τί καταφερόμεθα οὕτως ἀπηνῶς κατὰ τῶν καλῶν ταύτων ἀνδρῶπων, οἵτινες ἴσως νομίζουν ὅτι πρέπει ταύναντίον νὰ γνωρίζωμεν πρὸς αὐτοὺς χάριτας, ὡς συμβουλεύοντας ν' ἀπέχωσι τῆς παιδείας μάλιστα αἱ ἐκκλησιαστικοὶ, διὰ νὰ μὴ περιπέσωσιν εἰς κακαδοξίας, καὶ ἑτεροδιδασκαλίας, καὶ ἀθείαν ἄντικρυς, καὶ διασείσωσιν ἐπαμένως τοὺς θεμελίους τῆς ὀρθοδοξίας; Ὦ τῆς μεγάλης εὐσεβείας, τὴν ὁποίαν καταδεικνύουν! "Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην εὗρον πίστιν!" Δὲν περιτρέπουν, ὦ ἔνθερμοι τῆς ὀρθοδοξίας ζηλωταὶ, ἡ παιδεία καὶ τὰ πολλὰ γράμματα τὸν ἄνθρωπον εἰς μανίαν ὄχι· διότι τοιαύτην τινὰ ἰδιότητα ἔχουσα παιδεία, καὶ τοιαῦτα γράμματα, κακῶς λέγεται παιδεία, καταχρηστικῶς λέγονται γράμματα· εἶναι ἠμμάθεια, εἶναι δοκησισοφία, τύφωσις καὶ ἔπαρσις μικροῦ ἐγκεφάλου, ἤ, ἂν θέλετε, ψυχῆς μιαρᾶς καὶ διεστραμμένης, τὴν ὁποίαν νὰ μορφώσῃ ἱκανὴ εἶναι μόνη ἡ ἀμάθεια καὶ ἀπαιδευσία, ἡ κακὴ ἀνατροφὴ, καὶ ἡ ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας ἔλλειψις τῆς τῶν θείων διδασκαλίας. Βλέπετε δὲ ὑμεῖς μᾶλλον, ὦ διάπυροι τῶν πατρίων δογμάτων ὑπέρμαχοι, μὴ, ἐνῷ συνιστᾶτε ἐπιμελέστατα τὸ ὀλέθριον ὑμῶν ἀξίωμα, ἀπολεσθῇ αἴφνης καὶ ἀνεπαισθήτως τὸ βαρύτιμον τωόντι τοῦτο κειμήλιον τῆς ὀρθοδοξίας· προσέχετε τὰς παρούσας ἡμέρας, ὅτι εἶναι πονηραί· περιβλέψατε ὀλίγον κύκλῳ, καὶ παρατηρήσατε ὅτι ἐπίβουλοι πολλοὶ, ὠφελούμενοι ἐκ τῆς παχυλῆς ἀμαθίας ἡμῶν, καὶ μάλιστα τῶν κληρικῶν, ἐνεδρεύουν νὰ μᾶς παγιδεύσωσι, καὶ ἡμεῖς, κατὰ κακὴν ἡμῶν τύχην, κινδυνεύομεν νὰ ἐμπέσωμεν εἰς τὰς παγίδας αὐτάς, διότι δὲν εἴμεθα ὡπλισμένοι τὴν πανοπλίαν τῆς παιδείας καὶ τῆς Χριστιανικῆς σοφίας. Ὦ! συναισθάνθητε ἀπαξάπαντες, καὶ οἱ ἐντὸς καὶ οἱ ἐκτὸς τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ, τὴν κατὰ τοὺς νῦν μάλιστα καιροὺς κατεπείγουσαν ἀνάγκην τῆς παιδείας, καὶ δράξασθε αὐτῆς, μὴ ὀργισθῇ ὁ Κύριος, καὶ ἀπολεσθῆτε ἐκ τῆς δικαίας ὁδοῦ· δράξασθε, λέγομεν, τῆς Χριστιανικῆς ἀληθείας, καὶ ἡ ἀλήθεια, κατὰ τὸ ἀψευδέστατον τοῦ Σωτῆρος λόγιον, θέλει ἐλευθερώσειν ἡμᾶς ἀπὸ τῶν παγίδων τῶν ἐχθρῶν.

Ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἄρθρου, ἐξ οὗ ἐλάβομεν τὰ προηγούμενα, συμβουλεύει ἀκολούθως νὰ ἐκδοθῇ νόμος ἀπαγορεύων εἰς τὸν ἀπαίδευτον τὴν ἄδειαν τοῦ χειροτονεῖσθαι· ἔπειτα δὲ προσθέτει τὰ ἑπόμενα·—

Διὰ νὰ ἐμπορῇ ὅμως ὁ νόμος οὗτος νὰ πληρωθῇ, πρέπει ν' ἀνυψώσῃ καὶ ἡ κυβέρνησις τὴν ἱερὰν τάξιν τοῦ κλήρου εἰς ἐντιμοτέραν τινὰ κατάστασιν· πρέπει ἐξάπαντος νὰ παραχωρήσῃ εἰς αὐτὴν, ἂν ὄχι ἀνωτέραν, ἴσην τοὐλάχιστον χορηγίαν, τὴν ὁποίαν ἀπολαύουν καὶ αἱ λοιπαὶ τῆς κοινωνίας ἡμῶν τάξεις· ὀφείλει δηλονότι νὰ φροντίσῃ, ὥστε νὰ ὁρισθῇ καὶ εἰς τὸν κλῆρον αὐτάρκης τις πόρος, ἀπὸ τοῦ ὁποίου νὰ ἔχῃ βεβαίαν τὴν ἰδίαν διατροφὴν καὶ συντήρησιν. Ἑνόσῳ ἡ ὕπαρξις τοῦ ἱερέως κρέμαται ἀπὸ τοῦ δίσκου· ἑνόσῳ ὁ ἱερεὺς, εἰς τὸν ὁποῖον εἶναι ἀνατεθειμένα τὰ πνευματικώτατα ἔργα, ἀναγκάζεται ν' ἀφιερόνῃ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν μέριμναν καὶ σπουδὴν εἰς τὰ βιωτικά· ἑνόσῳ, εἰς ἕνα λόγον, τὸ ὑψηλὸν τοῦ ἱερέως ἐπάγγελμα εἶναι ὡς ἐκ τοῦ πορισμοῦ τὸ εὐτελέστατον· μὴ ἐλπίζωμεν, ὅτι ἡ τάξις αὕτη τοῦ κλήρου θέλει φανῇ κατὰ τοῦτο ἐπίζηλος εἰς τὸν διὰ πολλῶν ἐτῶν εἰς τὰ σχολεῖα προπαρασκευαζόμενον εἰς αὐτήν. "Δεῖ—λέγει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος—μετὰ ἀφθονίας ἐπιῤῥέειν τοῖς διδασκάλοις τὴν τῶν ἀναγκαίων χορηγίαν, ἵνα μὴ κάμνωσι, μήτε ἐκλύωνται, μηδὲ, περὶ τὰ μικρὰ σχολάζοντες, τῶν μεγάλων ἀποστερῶσιν ἑαυτοὺς, ἵνα τὰ πνευματικὰ ἐργάζωνται, μηδένα τῶν βιωτικῶν ποιούμενοι λόγον· τοιοῦτοι ἦσαν οἱ Λευῖται· οὐδὲν αὐτοῖς ἔμελε τῶν βιωτικῶν, ὅτι τοῖς λαϊκοῖς ἔμελε τῆς αὐτῶν προνοίας."—ΑΘΗΝΑ.

Ὁ Παντοδύναμος, ὁ ὁποῖος ἔδωκε τὸν σκύλον σύντροφον τῶν ἡδονῶν καὶ τῶν ἀγώνων μας, ἐπροίκισεν αὐτὸν μὲ φύσιν γενναίαν καὶ ἀνωτέραν πάσης ἀπάτης. Οὔτε φίλον λησμονεῖ, οὔτε ἐχθρὸν —ἀκριβῶς ἐνθυμεῖται καὶ τὴν εὐεργεσίαν καὶ τὴν βλάβην. Μετέχει τῆς νοήσεως τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοῦ ψεύδους του. Στρατιώτης δωροδοκεῖται νὰ φονεύσῃ ἄνθρωπον μὲ τὴν ῥομφαίαν του, ἡ μάρτυς νὰ σηκώσῃ ζωὴν διὰ ψευδοῦς κατηγορίας, ἀλλὰ σκύλος δὲν σπαράσσει τὸν εὐεργέτην του. Εἶναι ὁ φίλος τοῦ ἀνθρώπου, ἐκτὸς ὁπόταν ὁ ἄνθρωπος δικαίως ὑποπέσῃ εἰς τὴν ἔχθραν του.

ΑΛΩΣΙΣ ΤΗΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ.

Ὁποτε ὁ Τίτος ἐστρατοπέδευσε κατέμπροσθεν τῶν Ἱεροσολύμων ἐπὶ κεφαλῆς 60,000 ἀνδρῶν—Ῥωμαίων καὶ συμμάχων—πολυπληθεῖς Ἰουδαῖοι εὑρίσκοντο πανταχόθεν συνηθροισμένοι εἰς τὴν μητρόπολιν, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ ἑορτάσωσι τὸ Πάσχα. Τοῦτο δὲ ὑπερεβάρυνε τὰ δεινὰ τῆς πολιορκίας· καθότι τοσαύτη πληθὺς, ταχέως πᾶν τρόφιμον ἀναλώσασα, ἐπέφερε τὸν φρικωδέστατον λιμὸν ἀφ' ὅσους ἡ ἱστορία ποτὲ κατέγραψεν. Εἶναι δὲ ὄχι ἀπίθανον ὅτι, τοιαύτην προβλέπων ὁ Τίτος ἔκβασιν, ἐκλεξε τὸν καιρὸν τοῦτον διὰ τὴν πολιορκίαν· καὶ τωόντι, ἐχρειάζετο ἅπασαν τὴν ἐκ τοιούτων στοχασμῶν ἐλπίδα ὁ τόσον δυσκατόρθωτον ἐπιχειρήσας ἔργον. Διότι οὐ μόνον ἐκ τῆς τοποθεσίας αὐτῆς ἦτον ὀχυρὰ ἡ πόλις, ἀλλὰ καὶ τὰ τείχη, ὡς πρὸς ἐκεῖνον τὸν αἰῶνα, ἦσαν κραταιότατα, καὶ προσέτι νεόκτιστα. Τὰ παλαιὰ μὲν τείχη ὁ Πομπήϊος κατηθάφισε, καὶ ὅτε ὁ Ἡρώδης Ἀγρίππας ἐζήτησε νὰ ἐπισκευάσῃ τὰ θεμέλια, καὶ νὰ ἀνεγείρῃ αὐτὰ, ὁ ἀνθύπατος τῆς Συρίας, φοβηθεὶς, ἔφερεν ἐκ Ῥώμης διαταγὴν, ἀπαγορεύουσαν τὴν τοῦ ἔργου ἐξακολούθησιν. Μετὰ τὸν θάνατον ὅμως τοῦ Ἡρώδου, τὸν Κλαύδιον δωροδοκήσαντες οἱ Ἰουδαῖοι, ἔλαβον ἄδειαν ν' ἀρχίσωσιν ἐκ νέου, καὶ τόσον ἐπεμελήθησαν, ὥστε ἡ πόλις αὐτῶν ἔγινε σχεδὸν ἀκαταμάχητος. Τὰ τείχη καὶ αἱ ἐπάλξεις ἐκτίσθησαν εἰς εἰκοσιπέντε πηχῶν ὕψος, καὶ εἰς δέκα πηχῶν πλάτος, ἀπὸ μεγάλους λίθους εἴκοσι πήχεις μακροὺς καὶ δέκα πλατεῖς, ὥστε δὲν ἦτον εὔκολον νὰ ὑποσκαφθῶσιν, οὔτε νὰ κλονηθῶσιν ὑπὸ στρατιωτικῶν μηχανῶν· προσωχυρώθησαν δὲ καὶ μὲ ἑξήκοντα δυνατοὺς καὶ ὑψηλοὺς πύργους. Ταῦτα μὲν ἦσαν τὰ ἐξώτερα τείχη, καθότι ὑπῆρχον δύο ἄλλα, μὲ ἀνάλογον δύναμιν· τὸ μὲν δεύτερον ἔχον δεκατέσσαρας, τὸ δὲ τρίτον ὀγδοήκοντα πύργους. Ἐκτὸς τούτων ἦσαν διάφορα φρούρια ἰσχυρότατα, ὡς τὰ τοῦ Ἱππικοῦ, τοῦ Φασαήλ, τῆς Μαριάμμης, καὶ τῆς Ἀντωνίας· χωρὶς νὰ ἀναφέρωμεν τὸ βασιλικὸν παλάτιον καὶ τινα ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἦσαν μεγαλοπρεπῆ καὶ καλῶς ὠχυρωμένα. Καὶ ὁ Ναὸς ἀκόμη ὑπερεῖχε κατὰ τὴν δύναμιν· ἡ θέσις, τὰ τείχη, οἱ πύργοι, καὶ ἄλλαι οἰκοδομαὶ, καθίστανον αὐτὸν τοὐλάχιστον ἴσον μὲ τὸ κραταιότατον ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντα τότε φρούρια. Οἱ ὑπερασπισταὶ ἦσαν πολυάριθμοι, οὔτε ὅπλων οὔτε πολεμικῶν μηχανῶν ἄμοιροι, πεῖσμα ἔχοντες ἀήττητον, καὶ ἀνδρεῖοι μέχρι ἀπελπισίας. Ἀλλ' ἐξ ἄλλου μέρους, δὲν εἶχον πεῖραν εἰς τὴν ἄμυναν πόλεων, καὶ εἰς τὴν χρῆσιν τῶν πολεμικῶν μηχανῶν, τὰς ὁποίας εἶχον ἐπάρειν ἀπὸ τοὺς Ῥωμαίους· αἱ ζωοτροφίαι των ἦσαν παντάπασιν ἀνίκανοι, καὶ, τὸ χειρότερον, διεφέροντο καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὸ ἀνανδρον ἐν τῇ πόλει πλῆθος, οἵτινες ἐπόθουν ἀσφάλειαν μόνον καὶ εἰρήνην. Τῶν ὑπερασπιστῶν ὅμως αἱ φατρεαστικαὶ διαφοραὶ ἠλαττώθησαν σχεδὸν εὐθὺς ὅτε οἱ Ῥωμαῖοι ἐφάνησαν· ἡ φατρία τοῦ Ἐλεάζαρ παρέδωκε τὸν Ναὸν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Ἰωάννου, καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν ἐλεύθερον νὰ ἐνεργῇ μετὰ τοῦ Σίμωνος κατὰ τῶν Ῥωμαίων, καὶ κατὰ τοῦ Σίμωνος ὅτε οἱ Ῥωμαῖοι διέλειπον τὰς προσβολάς των. Τοῦτο δ' ἐγίνετο καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς πολιορκίας. Αἱ δύο μεγάλαι φατρίαι συνεμάχοντο ὑπὲρ τῆς πόλεως· ἀλλ' ὅτε δὲν ὑπῆρχεν ἀνάγκη τούτου κατεπείγουσα, ἔστρεφον κατ' ἀλλήλων τὰ ὅπλα· ὅθεν ἦτο διπλοῦς ὁ πόλεμος, καὶ τὸ ζωτικὸν αἷμα τῆς Ἱερουσαλὴμ ἀπερροφᾶτο ἀδιαλείπτως. Ὁ μὲν Ἰωάννης ὑπερασπίζετο τὸν Ναὸν καὶ τὸ φρούριον τῆς Ἀντωνίας, ὁ δὲ Σίμων τὸ ἐπίλοιπον τῆς πόλεως. Τὸ διάστημα ἐντὸς τῆς Ἱερουσαλὴμ, τὸ ὁποῖον αἱ πρότεραι λεηλασίαι των εἶχον ἐρημώσειν, ἐχρησίμευεν εἰς αὐτοὺς ὡς μάχης στάδιον κατ' ἀλλήλων· ἐκ τούτου δὲ, ὅτε ἡ χρεία τὸ ἐκάλει, ἔσπευδον ὁμογνωμόνως κατὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ, καὶ πάλιν ἐπανήρχοντο εἰς τὰς ἀμοιβαίας ἐχθροπραξίας των, ὡς ἂν ἐσκόπευον νὰ κάμωσι τὴν ἑαυτῶν φθορὰν εὐκολωτέραν εἰς τοὺς Ῥωμαίους!

Φθάσας ὁ Τίτος ἔμπροσθεν τῆς πόλεως, ἠθέλησε νὰ ἐπιδείξῃ τὰς Ῥωμαϊκὰς δυνάμεις, καὶ διήρεσεν εἰς τρία μέρη τὸν στρατόν, ὡς εἰς μάχην αὐτὸν παρατάξας· ἡ πρώτη καὶ κυριωτέρα διαίρεσις ἐστρατοπέδευσεν εἰς τὸν Σκοπὸν, περὶ τὰ ἑπτὰ στάδια ἐκ τῆς πόλεως, πρὸς ἄρκτον· ἡ δευτέρα περὶ τὰ τρία στάδια ὄπισθεν· καὶ ἡ τρίτη πρὸς ἀνατολὰς, ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν. Τὴν πρώτην ἑβδομάδα, ἥτις ἦτον ἡ ἑβδομὰς τοῦ Πάσχα, ἐξώδευσε κάμνων τὰς ἀναγκαίας προετοιμασίας. Τὸ ἔδαφος μεταξὺ τοῦ Σκοποῦ καὶ τῆς πόλεως ἐξωμαλίσθη, διὰ τῆς καθαιρέσεως οἴκων, φραγμῶν, δένδρων, ἔτι δὲ καὶ βράχων, τὰ ὁποῖα ἐχρησίμευσαν ὡς ὕλη πρὸς ἀνέγερσιν τῶν προχωμάτων, ἐφ' ὧν ἐστήθησαν αἱ στρατιωτικαὶ μηχαναί· ἀφοῦ δ' αἱ περὶ συμβιβασμοῦ προτάσεις ἀπεβλήθησαν μὲ ὑβριστικὸν καὶ καταφρονητικὸν τρόπον, ἤρχισεν ἐχθροπραξίας μετὰ τὸ τέλος τῆς ἑβδομάδος τοῦ Πάσχα, τουτέστι Κυριακὴν, Ἀπριλίου 22αν, ἐν ἔτει 70 μ. Χ. Σημειωτέον δ' ἐνταῦθα ὅτι ὁ Τίτος, καθωδηγημένος ὤν, ἀπέφυγε τὸ σφάλμα τοῦ Κεστίου, ὁ ὁποῖος ἔκαμεν ἔφοδον τὸ Σάββατον, φρονῶν ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν δὲν ἤθελον πολεμήσειν, ἀλλ' ἔμαθε τὸ ἐναντίον μὲ σημαντικὴν ζημίαν του. Ὁ Τίτος ὅμως ἐγνώριζεν ὅτι κανόνα εἶχον τότε ν' ἀντιστέκωνται μὲν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν εἰς προσβάλλοντας ἐχθροὺς, πρὸς ἰδίαν ὑπεράσπισιν, ἀλλὰ νὰ μὴ προσβάλλωσιν αὐτοὺς ἄλλως ὄντας ἐνησχολημένους. Ὅθεν ὁ Ῥωμαῖος στρατηγὸς ἠκολούθησε τὴν πολιτικὴν τοῦ Πομπηΐου, ὅστις ἀνενοχλήτως κατεγίνετο τὰ Σάββατα εἰς τὸ ὑποσκάπτειν τὰ τείχη, εἰς τὸ ἀνεγείρειν προχώματα, καὶ εἰς τὸ κατασκευάζειν στρατιωτικὰς μηχανάς, προετοιμαζόμενος οὕτω διὰ τὰς ἐφόδους τῆς Κυριακῆς. Τοῦτο δ' ἐξηγεῖ τίνι τρόπῳ συνέπιπτεν ὥστε τὰ κυριώτερα συμβάντα τοῦ πολέμου ν' ἀκολουθῶσι τὴν ἐπαύριον τοῦ Σαββάτου.

Ἀφοῦ τρεῖς κινητοὶ πύργοι ἀνηγέρθησαν ἐπὶ τῶν

προχωμάτων, καὶ οἱ κριοὶ ἐφηρμόσθησαν εἰς τὸ τεῖχος κατὰ τρία διάφορα μέρη, ἤρχισεν ἡ προσβολή, καὶ ὁ προξενούμενος ὑπὸ τῶν μηχανῶν τούτων θόρυβος καὶ ὀλεθρος ἔκαμεν ὁλόκληρον τὴν πόλιν νὰ κραυγάση ἐκ φόβου. Ὁ Σίμων ἔστησεν ἐπὶ τοῦ τείχους τὰς ἐπαρθείσας ἀπὸ τὸν Κέστιον στρατιωτικὰς μηχανάς, ἀλλ' ἡ τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ ἀπειρία κατέστησεν αὐτὰς ἀπράκτους. Αἱ ἀπὸ τῶν πύργων βολαὶ ἐντὸς ὀλίγου ἐκένωσαν τὸ τεῖχος, καὶ ἀφῆκαν τοὺς κριοὺς νὰ ἐνεργῶσιν ἀκώλυτοι. Ἀλλ' ὁ Σίμων καὶ ὁ Ἰωάννης συνέδραμον εἰς ἀπηλπισμένας τινὰς ἐξόδους, ἐν μιᾷ τῶν ὁποίων ἐπυρπόλησαν τὰς μηχανάς. Πολλοὺς ὅμως τῶν ἀνθρώπων ἐζώγρησαν οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ ἐσταύρωσαν ἔμπροσθεν τῶν τειχῶν· καὶ γενικῶς αἱ ἔξοδοι αὗται, καίτοι ἀνδρειόταται, οὐδὲν κατώρθουν. Τὸ πρῶτον ῥῆγμα ἔγινεν εἰς τὸ ἐξώτερον τεῖχος Κυριακήν, Μαΐου 6ην· καθ' ἣν περίστασιν ὁρμήσαντες οἱ Ῥωμαῖοι διὰ τοῦ ῥήγματος, ἤνοιξαν τὰς πύλας, καὶ ἐκυρίευσαν τὴν Νέαν Πόλιν, τῶν Ἰουδαίων ὀπισθοδρομησάντων ἐντὸς τοῦ δευτέρου τείχους. Τὸ Ῥωμαϊκὸν στρατόπεδον μετεκομίσθη τότε εἰς τὴν κατακτηθεῖσαν γῆν, ἀφοῦ καθηρέθη τὸ μεγαλήτερον μέρος τοῦ ἐξωτέρου τείχους. Τὸ δεύτερον τεῖχος ὑπερασπίσθησαν μὲ ἀπηλπισμένην ἀνδρείαν, καὶ πολλάκις ἔγιναν ἔξοδοι κατὰ τῶν πολιορκητῶν. Οἱ Ῥωμαῖοι ὅμως εἰς πέντε ἡμέρας ἐκυρίευσαν καὶ τὸ τεῖχος τοῦτο· ἀλλὰ τόσον πεισματώδη ἀντίστασιν ἔκαμαν εἰς τὰς ῥύμας οἱ Ἰουδαῖοι, ὥστε ἀπέκρουσαν τὸν ἐχθρὸν, καὶ κατέλαβον τὸ ῥῆγμα, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐχρειάσθησαν τρεῖς ἡμέραι ἀκόμη διὰ νὰ τοὺς ἀποδιώξωσι.

Τοιουτοτρόπως κυριεύσας ὁ Τίτος τὴν Νέαν καὶ τὴν Κάτω πόλιν, ἔστρεψε τὴν προσοχὴν εἰς τὸν πύργον τῆς Ἀντωνίας· ἡ δ' ἀντίστασις, τὴν ὁποίαν ἔκαμαν ἐνταῦθα οἱ πολιορκούμενοι, εἵλκυσε τὸν θαυμασμὸν καὶ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν. Ὁ Ἰωάννης, ὅστις ἐκράτει τὸ φρούριον, ἔσκαψεν ὑπόνομον ἐκεῖθεν εἰς τὰ προχώματα, δι' οὗ καὶ ἀνετράπησαν. Μετὰ δύο ἡμέρας ὁ Σίμων προσέβαλε τὰ ἐπίλοιπα τῶν προχωμάτων, καὶ ἐπυρπόλησε τὰς ἐπ' αὐτῶν τεθειμένας μηχανάς, ὡς καὶ τὰ δένδρα ἐξ ὧν ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἦσαν κατεσκευασμένα τὰ προχώματα· οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἠναγκάσθησαν νὰ ὀπισθοδρομήσωσιν εἰς τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον, ὅπου μετὰ πεισματώδη μόνον καὶ φονικὸν ἀγῶνα ἴσχυσαν ν' ἀποκρούσωσι τοὺς καταδιώξαντας Ἰουδαίους.

Μετὰ ταῦτα, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ ταχύνῃ διὰ τοῦ λιμοῦ τὸν ὄλεθρον, καὶ νὰ περικλείσῃ στενώτερον τοὺς πολιορκουμένους, ᾠκοδόμησεν ὁ Τίτος χάρακα πέριξ τῆς πόλεως, ὀχυρώσας αὐτὸν ἐκ διαλειμμάτων μὲ δεκατρεῖς πύργους, εἰς τοὺς ὁποίους ἔθηκεν ἰσχυρὰς φυλακάς. Τὸ παμμέγεθες τοῦτο ἔργον, περὶ τὰ ἓξ μίλια τὴν ἔκτασιν, ἐτελείωσαν οἱ Ῥωμαῖοι στρατιῶται εἰς τρεῖς ἡμέρας, διὰ τῆς συγκεντρωμένης ἐκείνης δραστηριότητος καὶ ἐπιμελείας, τὴν ὁποίαν αὐτοὶ μόνοι κατ' ἐκεῖνον τὸν αἰῶνα ἠδύναντο νὰ παραστήσωσι.

Τὸ ἔργον τοῦτο τελειώσαντες οἱ Ῥωμαῖοι, ἀνέλαβον τὰς ἐχθροπραξίας αὐτῶν κατὰ τοῦ φρουρίου τῆς Ἀντωνίας, τὸ ὁποῖον καὶ χωρὶς πολλῆς δυσκολίας ἐκυρίευσαν· διότι, ἀπηυδημένη ἀπὸ τὴν πεῖναν ἡ φρουρὰ, ἔκαμεν ἀσήμαντον ἀντίστασιν. Ὁ Τίτος διέταξε νὰ καθαιρεθῇ ὅλως διόλου, ὥστε ἀπὸ τῆς τοποθεσίας αὐτοῦ νὰ ἐνεργῶσι κατὰ τοῦ Ναοῦ, ὅστις ἔγινε τὸ ἀκόλουθον τῆς προσβολῆς ἀντικείμενον. Τὴν ἐποχὴν ταύτην ἔπαυσεν ἡ καθημερινὴ θυσία, καθότι οὐδεὶς ἀπέμεινε τὸ δικαίωμα ἔχων νὰ ἱερουργῇ.

Προθυμούμενος ὁ Τίτος νὰ διατηρήσῃ τὸν Ναὸν, ἀπέστειλε τὸν ἱστορικὸν Ἰώσηπον τὴν ἐσχάτην τῶν πολλῶν αὐτοῦ ἀποστολῶν πρὸς τοὺς Ζηλωτὰς, παρακαλῶν αὐτοὺς εἰς ὑποταγὴν καὶ εἰρήνην· ἤ, τούναντίον, ἂν ἐξάπαντος ἤθελον μάχην, νὰ ἐκβάλωσι τὰς δυνάμεις αὐτῶν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἐκεῖ νὰ συμπλακῶσιν οἱ δύο στρατοί, ὥστε ὁ Ναὸς καὶ ἡ πόλις νὰ διασωθῶσιν ἀπὸ τὸν ὄλεθρον. Ὁ Ἰωάννης ἀπεκρίθη μὲ πικρὰ σκώμματα, προσθέτων ὅτι ἡ Ἱερουσαλὴμ ἦτο πόλις αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ ποτὲ δὲν ἠδύνατο ν' ἁλωθῇ. Εἰς μάτην ἐνεθύμισεν εἰς αὐτὸν ὁ Ἰώσηπος τὰς αἱματοχυσίας καὶ τὰ βδελύγματα, μὲ τὰ ὁποῖα ὁ ἴδιος εἶχε μιάνει τὴν πόλιν καὶ τὸν Ναὸν, καὶ εἰς μάτην ἀνέφερε τὰς προλεγούσας τὴν καταστροφὴν ἀρχαίας προφητείας. Νομίζουσι δὲ τινὲς μὲν ὅτι ὁ Ἰώσηπος εἶχεν ὑπ' ὄψιν τὰς προφητείας τοῦ Χριστοῦ, τὰς ὁποίας δύσκολον ἦτο νὰ μὴ γνωρίζῃ, ἄλλοι δὲ ὅτι ἀνεφέρετο εἰς τὰ τελευταῖα κεφάλαια τοῦ Ζαχαρίου. Τὸ ἑπόμενον σπουδαῖον αὐτοῦ συμπέρασμα εἶναι ἀξιοπαρατήρητον, θεωρούμενον μετὰ τῶν ἤδη εἰρημένων προφητειῶν·—"Ὁ Θεὸς, ὁ Θεὸς αὐτὸς ἐπιφέρει τὸ πῦρ τοῦτο διὰ νὰ καθαρίσῃ τὴν πόλιν καὶ τὸν Ναὸν διὰ μέσου τῶν Ῥωμαίων, καὶ νὰ καταστρέψῃ τὴν πόλιν τὴν ὁποίαν κατεμολύνατε." Ὁ Ἰώσηπος τωόντι πανταχοῦ φανερόνει τὴν πεποίθησιν αὐτοῦ ὅτι ὁ Θεὸς ἦτο μετὰ τῶν Ῥωμαίων, καὶ μετεχειρίζετο αὐτοὺς διὰ τὸν ἐξολοθρευμὸν τοῦ ἐνόχου ἔθνους.

Ὁ Ναὸς ἔγινε τώρα τὸ εἰς ἅπαντας περισπούδαστον ἀντικείμενον. Οἱ Ἰουδαῖοι ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἦσαν πεπεισμένοι ὅτι ποτὲ δὲν ἠδύνατο ν' ἁλωθῇ, καὶ περιέμενον ἔκτακτόν τινα φανέρωσιν τῆς θείας δυνάμεως ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως αὐτοῦ καὶ τῆς ἀναστροπῆς τῶν Ῥωμαίων. Ὁ Τίτος τὰ μέγιστα ἐπροθυμεῖτο νὰ διαφυλάξῃ τόσον μεγαλοπρεπὲς οἰκοδόμημα διὰ τὴν δόξαν τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας· ἀλλ' οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν ἦσαν γνώμης ὅτι τόσον ἰσχυρὸν κτίσμα ὤφειλε νὰ καταστραφῇ, διὰ νὰ μὴ μεταχειρίζωνται αὐτὸ οἱ Ἰουδαῖοι ὡς ὀχύρωμα καὶ κέντρον ἀντιστάσεως εἰς τὰς μελλούσας ἐπαναστάσεις των· οἱ δὲ στρατιῶται δὲν ἐπεθύμουν εἰμὴ τὰ ἐν αὐτῷ περιεχόμενα πλούσια λάφυρα. Οἱ Ἰουδαῖοι ἦσαν ἕτοιμοι νὰ χύσωσι τὴν τελευταίαν ῥανίδα τοῦ αἵματός των πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτοῦ, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἔκρινον ἐλαφρὸν πάντα κόπον ὑπὲρ ἀθλου τόσον πολυτελοῦς. Ἦσαν δὲ

τωόντι βαρεῖς οἱ κόποι των· καθότι, πρὶν ἀρχίσωσι τὰς ἐπὶ τοῦ τείχους ἐργασίας, ἦτον ἀνάγκη πᾶσα νὰ κατασκευάσωσι προχώματα, ἐφ' ὧν νὰ στηρίξωσι τοὺς πύργους καὶ τοὺς κριούς, καὶ διὰ τοῦτο ἦσαν ὑπόχρεοι νὰ φέρωσιν ἀπὸ μακρόθεν τὰ ξύλα, ἐπειδὴ ὅλα τὰ δένδρα εἰς εἴκοσι μιλίων ἀπόστασιν πέριξ τῆς Ἱερουσαλὴμ εἶχον ἤδη κατακοπῆν. Ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν εἶναι τοῦ σκοποῦ ἡμῶν νὰ περιγράψωμεν καταλεπτῶς τὰς στρατιωτικὰς ἐργασίας, παρερχόμεθα τὰς περιστάσεις αἵτινες συνώδευσαν τὴν διὰ πυρὸς φθορὰν τῶν περιστυλίων καὶ τὴν κατάκτησιν τῆς ἐξωτέρας αὐλῆς, ἥτις κατωρθώθη τὴν τρίτην Αὐγούστου καὶ τὴν ἑπιοῦσαν νύκτα. Τὴν 4ην συνεκροτήθη πολεμικὸν συμβούλιον διὰ ν' ἀποφασίσῃ ἂν ὁ Ναὸς ἔπρεπε νὰ καταστραφῇ. ἢ νὰ διατηρηθῇ. Οἱ πλεῖστοι τῶν ἀξιωματικῶν ἔκλιναν εἰς τὴν πρώτην γνώμην, ἀλλ' ἐνέδωκαν ἅπαντες, ἀφοῦ εἶδον ὅτι ὁ στρατηγὸς αὐτῶν εἶχεν ἰσχυρὸν πόθον νὰ τὸν διατηρήσῃ. Τοιοῦτον ὅμως δὲν ἦτο τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὅστις εἶχε καταδικάσειν αὐτὸν εἰς ἀνατροπὴν οὐ τὴν τυχοῦσαν.

Τὴν ἐξωτέραν αὐλὴν κατέχων ἤδη ὁ Τίτος, προσδιώρισε τὴν 5ην Αὐγούστου διὰ νὰ ἐφορμήσῃ πανστρατιᾷ κατὰ τοῦ Ναοῦ. Ἀλλὰ τὴν προτεραίαν νύκτα ἔγιναν ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων δύο ἔξοδοι ἀπηλπισμέναι, καὶ ὄπισθεν ὠθοῦντες αὐτοὺς οἱ Ῥωμαῖοι τὴν ἐσχάτην φορὰν, ὥρμησαν κατόπιν αὐτῶν εἰς τὴν ἐσωτέραν αὐλήν. Εἷς τῶν στρατιωτῶν ἐπίασε τότε ἀναμμένον δαυλὸν, καὶ ἀναβὰς ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ συντρόφου του, ἔρριψεν αὐτὸν διὰ μέσου παραθύρου συγκοινωνοῦντος μὲ τὰ εἰς τὸ βόρειον μέρος τοῦ Ναοῦ δωμάτια. Σχεδὸν ἀμέσως ἐξερράγησαν αἱ φλόγες, τὰς ὁποίας θεωρήσαντες οἱ Ἰουδαῖοι ἀνεβόησαν ἀπεγνωσμένοι, καὶ ἔδραμον νὰ τὰς σβέσωσιν. Ἔσπευσε δὲ καὶ ὁ Τίτος μετὰ τῶν ὑπαλλήλων αὐτοῦ, καὶ ἠγωνίσθη κατὰ πάντα τρόπον πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν, καὶ διὰ φωνῆς καὶ διὰ χειρονομιῶν —ἐδέετο, ὑπέσχετο, ἠπείλει, καὶ μάλιστα ἔτυφέ τινας μὲ τὴν βακτηρίαν του· ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ ἐξουσία καὶ ἡ ἐπιρροὴ αὐτοῦ ἦσαν οὐδὲν, καὶ ἡ ἐλαχίστη ἀκρόασις δὲν ἐδίδετο εἰς αὐτόν. Οἱ στρατιῶται, οἵτινες σωρηδὸν ἔφθανον ἀπὸ τὸ στρατόπεδον, προθύμως ἠνόνοντο μετὰ τῶν ἤδη παρευρισκομένων εἰς τὸ σφάζειν τοὺς Ἰουδαίους, εἰς τὸ αὐξάνειν τὰς φλόγας, καὶ εἰς τὸ ἀφαιρεῖν ἀπὸ τὴν καιομένην οἰκοδομὴν τὸν ἐναποταμευμένον πλοῦτον καὶ τὰ κοσμήματα. Ἐπὶ τέλους, ἰδὼν ὁ Τίτος ὅτι οἱ στρατιῶται δὲν ἐπείθοντο νὰ σβέσωσι τὰς φλόγας, ὑπῆγεν εἰς τὸ Ἅγιον μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν αὐτοῦ, ἕως τὸ πῦρ ἀνήλισκε τὰ ἐξώτερα δωμάτια, καὶ πρὶν ἀκόμη εἰσχωρήσῃ εἰς τὰ ἐνδότερα. Ἐπῆρε δὲ τὴν χρυσῆν λυχνίαν, τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάματος, καὶ τὴν τράπεζαν τῆς προθέσεως, μετά τινων ἄλλων ἱερῶν σκευῶν, τὰ ὁποῖα ἐπομπεύθησαν μετέπειτα εἰς τὸν ἐν Ῥώμῃ θρίαμβον αὐτοῦ. Ἀφοῦ ἐξῆλθεν, ἐπροσπάθησεν ἐκ νέου νὰ παρακινήσῃ τοὺς στρατιώτας νὰ σβέσωσι τὸ πῦρ, ἀλλὰ μὲ ἴσην ἀποτυχίαν ὡς καὶ πρότερον. Ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἔσπευσαν νὰ ἐφαρμόσωσι τοὺς δαυλούς των καὶ εἰς τὸ ἁγιαστήριον ὅθεν αὐτὸς ἐκβῆκε, καὶ εἰς πᾶν μέρος τοῦ ἱεροῦ οἰκοδομήματος, ἑωσοῦ αἱ φλόγες ἐξερράγησαν πανταχόθεν μὲ διπλασίαν ὁρμήν· καὶ τέλος, ἀφοῦ ἐματαιώθη πᾶσα ἐλπὶς περὶ τῆς σωτηρίας τοῦ Ναοῦ, ἀπεσύρθη ὁ στρατηγὸς εἰς τὴν σκηνήν του.

Ἐνόσῳ ἐπυροπολεῖτο ὁ Ναὸς, κατέκοπτον οἱ Ῥωμαῖοι πάντα στρατιώτην τὸν ὁποῖον ἀπήντων, καὶ ἥρπαζον ὅ,τι εὕρισκον. Ἡ ἐνδοτέρα αὐλὴ, καὶ μάλιστα τὸ πέριξ τοῦ θυσιαστηρίου διάστημα, ἐκαλύφθη ἀπὸ νεκροὺς, καὶ τὸ αἷμα ἔρρεε ποταμηδὸν εἰς τὴν κατωτέραν αὐλήν. Τὸ χρυσοῦν περικάλυμμα τῶν πυλῶν, τὰ ξύλα τοῦ ἁγιαστηρίου, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ περιεχόμενα πολύτιμα σκεύη, ἐχορήγησαν λείαν ἄφθονον εἰς τοὺς Ῥωμαίους· τόσον ἄπειρα τωόντι ἦσαν τὰ ἐντεῦθεν καὶ ἀλλαχόθεν συληθέντα λάφυρα, ὥστε ὁ χρυσὸς εἰς τὴν Συρίαν ταχέως ἐξέπεσεν εἰς τὸ ἥμισυ τῆς προτέρας τιμῆς του. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς συγχύσεως οἱ Ζηλωταὶ καὶ λῃσταὶ, οἱ τὸν Ναὸν ὑπερασπιζόμενοι, ἐπέτυχον νὰ διεκφύγωσιν εἰς τὴν Ἄνω πόλιν, ὥστε νὰ κάμωσιν ἐκεῖ τὴν τελευταίαν ἀντίστασιν. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι, ἀφοῦ πρὸς τὸ παρὸν ἐτελείωσεν ἡ ἁρπαγὴ καὶ ἡ σφαγὴ, περιέφερον τὰς σημαίας των πέριξ τοῦ καιομένου ναοῦ, καὶ ἔστησαν αὐτὰς ἔμπροσθεν τῆς ἀνατολικῆς πύλης, ὅπου προσέφερον θυσίας, καὶ ἐχαιρέτησαν τὸν Τίτον ὡς "Αὐτοκράτορα." Τοιουτοτρόπως κατεστράφη τὸ ἔνδοξον οἰκοδόμημα, περὶ τοῦ ὁποίου ὁ Κύριος ἡμῶν προεῖπεν εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, οἵτινες μετὰ θαυμασμοῦ ἐδείκνυον τοὺς κοσμοῦντας αὐτὸν "καλοὺς λίθους καὶ ἀναθήματα," ὅτι "Ἐλεύσονται ἡμέραι, ἐν αἷς οὐκ ἀφεθήσεται λίθος ἐπὶ λίθῳ, ὃς οὐ καταλυθήσεται." Λουκ. κά. 6.

Παρερχόμενοι τινὰς ἐν τῷ μεταξὺ περιστάσεις, ἔχομεν τώρα μόνον νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ Ἄνω Πόλις, ἐπὶ τοῦ Ὄρους Σιὼν, τὸ ἔσχατον καταφύγιον, ἡλώθη ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων Κυριακὴν, Σεπτεμβρίου 2αν. Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ Ζηλωταὶ ἀπηλπίσθησαν τώρα· ἡ τοῦ Ναοῦ πτῶσις ἐβεβαίωσεν αὐτοὺς ὅτι πραγματικῶς ἦσαν ἐγκαταλελειμμένοι παρὰ τοῦ Θεοῦ. Πάμπολλοι, πληροφορημένοι ὅτι ἡ Ἄνω Πόλις ἤθελεν ἐπαρθῆν, ὑπῆγαν νὰ κρυφθῶσιν εἰς ὑπόγεια καὶ ὀχετούς· ἄλλοι ἀπεσύρθησαν εἰς τὸ φρούριον, καὶ ὀλίγοι τινὲς ἔμειναν νὰ προσφέρωσιν ἀδύνατον ἀντίστασιν εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Ταχέως ἔγινε ῥῆγμα, καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἔφυγον· ἀλλ' ἀντὶ νὰ σπεύσωσιν εἰς τοὺς πύργους, οἵτινες ἦσαν ὀχυρώτατοι, καὶ ὅπου μόνον ὁ λιμὸς ἠδύνατο νὰ καθυποτάξῃ αὐτοὺς, ἔδραμον εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Σιλωὰμ, μὲ σκοπὸν νὰ βιάσωσι τὸν Ῥωμαϊκὸν χάρακα, καὶ νὰ ἐξέλθωσιν εἰς τὴν περίχωρον. Εἰς τὴν ἀπεγνωσμένην ταύτην ἐπιχείρησιν ἡνώθησαν μετ' αὐτῶν καὶ οἱ ἤδη οἱ ἐν τοῖς πύργοις. Ἀλλ' ἅπαντες ἀπεκρούσθησαν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων φυλάκων, καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ ζητήσωσι σκέπην εἰς τὰ σπήλαια, τὰ ὑπόγεια, τὰς ἀμάρας, καὶ τοὺς ὑπονόμους, ἐλπίζοντες, ὡς οἱ καὶ πρότερον εἰς τοιαύτας

κρύπτας καταφυγόντες, ὅτι ἤθελον ἐμπορέσει νὰ διατηρήσωσι τὴν ὕπαρξίν των, ἐωσοῦ αἱ Ῥωμαϊκαὶ δυνάμεις νὰ ἀναχωρήσωσιν ἀπὸ τὴν ἐρημωθεῖσαν πόλιν. Ἅπαντες οἱ λοιποί, ὅσους οἱ Ῥωμαῖοι ἠδυνήθησαν νὰ εὕρωσι, κατεσφάγησαν, ἐκτὸς τῶν ῥωμαλεοτέρων καὶ ὡραιοτέρων, οἵτινες ἐφυλάχθησαν, ὡς αἰχμάλωτοι, διὰ μέλλοντα δεινὰ καὶ τοῦ παρόντος θανάτου χειρότερα. Πῦρ ἐβάλθη εἰς ὁλόκληρον τὴν πόλιν, ἀλλὰ τὸ αἷμα τῶν σφαγέντων ἐκώλυε τὰς φλόγας, καὶ τὴν νύκτα μόνον ἐπεκράτησεν ἡ πυρκαϊά.

Ἀφοῦ τοιουτοτρόπως ἐτιμώρησεν ὁ Τίτος τὸν ἔνοχον λαόν, ἀπῆλθεν εἰς Καισάρειαν, ἀφήσας ὅμως δυνάμεις, ὑπὸ τὸν Τερέντιον Ῥοῦφον, νὰ τελειώσωσι τὸ ἔργον τοῦ ἐξολοθρευμοῦ, καὶ νὰ ζητήσωσι τὰ καταγώγια τῶν κεκρυμμένων. Πάμπολλοι εὑρέθησαν, καὶ κατεσφάγησαν· ἄλλοι δ' ἐξῆλθον αὐτοπροαιρέτως, μὴ δυνάμενοι πλέον νὰ ὑποφέρωσι τὴν ὑπερβολικὴν πεῖναν. Ἐκ τούτων ἦσαν ὁ Ἰωάννης καὶ ὁ Σίμων. Ὁ Ἰωάννης ἐφάνη πρῶτον, καὶ παρεκάλεσε νὰ τὸν χαρίσωσι τὴν ζωήν, τὸ ὁποῖον καὶ ἀπήλαυσεν. Ὁ δὲ Σίμων, πλειοτέρας ἔχων ζωοτροφίας, ἐβάσταξεν ἕως τὰ τέλη τοῦ Ὀκτωβρίου· τότε δ' ἐφάνη ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ Ναοῦ, περιβεβλημένος λευκὸν ἱμάτιον καὶ πορφυρᾶν χλαμύδα. Οἱ Ῥωμαῖοι ἐξεπλάγησαν εἰς τὸ ἀλλόκοτον φάντασμα· ἀλλὰ μαθόντες ποῖος ἦτο, συνέλαβον καὶ ἀπέστειλαν αὐτὸν ἀλυσιδεμένον πρὸς τὸν ἀρχιστράτηγον. Αὐτὸς δὲ καὶ ὁ Ἰωάννης ἐφυλάχθησαν ὥστε νὰ κοσμήσωσι τὴν εἰς Ῥώμην θριαμβικὴν εἴσοδον τοῦ Τίτου, καθ' ἣν ἐφάνη ἐπὶ κεφαλῆς ἑπτακοσίων αἰχμαλώτων ἐκλελεγμένων ἀπὸ τοὺς λοιποὺς διὰ τὴν προσωπικὴν αὐτῶν ὡραιότητα. Μετὰ ταῦτα περιεσύρθη ὁ Σίμων διὰ μέσου τῆς αὐτοκρατορικῆς πόλεως μὲ σχοινίον εἰς τὸν τράχηλον, ἐμαστιγώθη αὐστηρά, καὶ ἔπειτα ἐθανατώθη μετά τινων ἄλλων Ἰουδαίων ἀρχηγῶν. Ὁ δὲ Ἰωάννης, τοῦ ὁποίου τὴν ζωὴν εἶχον χαρίσει, ἐστάλθη εἰς παντατεινὴν φυλάκωσιν.

Εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἀφοῦ πλέον δὲν εὑρίσκετο αἷμα νὰ χυθῇ, καὶ ἀφοῦ τὸ πῦρ ἐξωλόθρευσε πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο, ἐνησχολήθησαν οἱ στρατιῶται εἰς τὸ καθαιρεῖν, κατεδαφίζοντες ὅλας τὰς μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομάς, τὰ τείχη καὶ τὰ φρούρια, τὰ παλάτια καὶ τοὺς πύργους. Οὐδὲν ἀφέθη εἰμὴ κομμάτιον τοῦ δυτικοῦ τείχους, νὰ χρησιμεύῃ ὡς προμαχὼν εἰς τὸν δέκατον λεγεῶνα, καὶ οἱ πύργοι τοῦ Ἱππικοῦ, τοῦ Φασαήλ, καὶ τῆς Μαριάμμης, ὥστε νὰ διαιωνίσωσι τὸ κλέος τοῦ δορικτήτορος, τὴν ἰσχὺν καὶ λαμπρότητα ἐπιδεικνύοντες τῆς πόλεως τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀνατρέψειν. Ὁ δορικτήτωρ αὐτὸς ἐπεσκέφθη πάλιν τὴν Ἱερουσαλὴμ, ὅτε ἀπὸ Καισαρείας διευθύνετο εἰς Ἀλεξάνδρειαν διὰ νὰ μεταβῇ ἐκεῖθεν εἰς Ῥώμην· θεωρήσας δὲ τὸν παντελῆ ὄλεθρον τῆς πόλεως τὴν ὁποίαν τόσον ἐπεθύμει νὰ διαφυλάξῃ, καὶ εἰς τὴν καταστροφὴν τῆς ὁποίας ἐβίασαν αὐτὸν ἀκαταμάχητοι περιστάσεις, δὲν ἠδυνήθη νὰ βαστάξῃ τὰ δάκρυα, καὶ κατηράσθη τοὺς ἀχρείους, οἵτινες ἔκαμαν αὐτὸν καὶ μὴ θέλοντα αἴτιον τῆς προκειμένης πανωλεθρίας. Ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου εἶχε κλαύσειν ἐκεῖ πολὺ ἀρχήτερα, προγνωρίσας καὶ προειπὼν τὴν θραῦσιν ἥτις ἔμελλε γενέσθαι. Τοῦ δὲ λόγου Αὐτοῦ ἰῶτα ἓν ἢ μία κεραία οὐ παρῆλθε. Πάντα ἐτελέσθησαν.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΩΡΟΥ ΤΑΦΗΣ.

Ὅτι συμβαίνει κάποτε νὰ ταφῶσιν ὡς νεκροὶ οἱ μηκέτι ἐκπνεύσαντες, εἶναι ὄχι μῦθος τῶν χυδαίων, ἀλλ' ἀναντίρρητος ἀλήθεια. Ἐὰν δὲ τοῦτο γίνεται καὶ ὅπου οἱ νεκροὶ συνήθως θάπτονται μίαν, δύο, καὶ τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὴν ἀποβίωσιν, πόσῳ μᾶλλον ὅπου ἡ ταφὴ γίνεται μόλις μετὰ δύο καὶ τρεῖς ὥρας;

Ἐκ πείρας ἀπεδείχθη, καὶ γενικῶς ὁμολογεῖται, ὅτι συμπτώματά τινα τοῦ θανάτου εἶναι ἀπατηλά. Ὑπάρχουσι τῳόντι ἀσθένειαι, καθ' ἃς ὁ πάσχων φαίνεται νεκρός. Ὁ Ἀμβρόσιος Parée ἀναφέρει γυναῖκας μὲ ὑστερικὰς ἐπιῤῥέπειας, αἵτινες ἔμειναν ὁλοκλήρους ἑβδομάδας ἄψυχοι τὸ φαινόμενον· καὶ ὁ ἰατρὸς Schmidt, ὁ ἀπὸ Paderborn, γράφει πλέον ἐσχάτως ὅτι γυνὴ ἔπεσεν ὑπὸ τὴν παρατήρησιν αὐτοῦ, ἥτις εἰκοσιμίαν ἡμέραν δὲν διέφερε ποσῶς ἀπὸ τεθνηκότος λείψανον. Εἰς τὴν κατάληψιν, μίαν τῶν τὴν νεκρὰν κατάστασιν ὑποκρινομένων νόσων, συμβαίνει κάποτε νὰ συναισθάνεται ὁ πάσχων ὅτι ζῇ, καὶ νὰ ἐννοῇ ὅλα τὰ περὶξ αὐτοῦ γινόμενα, καὶ ὅμως ἅπαντες ἀναμφιβόλως νὰ στοχάζωνται καὶ νὰ μεταχειρίζωνται αὐτὸν ὡς νεκρόν· ὥστε ἐνδέχεται νὰ γνωρίζῃ πραγματικῶς ὅτι θάπτουν αὐτὸν, καὶ μ' ὅλον τοῦτο νὰ μὴν ἔχῃ τὴν δύναμιν νὰ φανερώσῃ τὸ φρικῶδες τῆς θέσεως αὐτοῦ εἰς τοὺς περιεστῶτας. Ἐκ τῆς ἀπατηλῆς φύσεως τῶν συμπτωμάτων τούτων ἕπεται ὅτι ἄνθρωποι, ἤδη σαβανωμένοι, καὶ κατὰ πάντα ὡς νεκροὶ θεωρούμενοι, ἐπανέρχονται τοσάκις εἰς τὴν ζωὴν (διότι τοῦτο δὲν εἶναι σπάνιον, ἐκεῖ τοὐλάχιστον ὅπου δὲν ὑπάρχει ἡ ἀνόητος συνήθεια τοῦ θάπτειν πάραυτα) κατὰ τὸ προηγούμενον τῆς ταφῆς διάστημα, ἢ ἐνῷ μεταφέρονται εἰς τὸ μνῆμα. Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο συμβαίνει τοσάκις πρὸ τῆς ταφῆς, δὲν ἐμποροῦμεν ν' ἀμφιβάλλωμεν ὅτι συμβαίνει κάποτε καὶ μετὰ τὴν ταφήν. Ὁ περικλεὴς Βάκων μαρτυρεῖ τὴν ἀλήθειαν τοῦ ἐνταῦθα λεγομένου. «Πολλάκις,» παρατηρεῖ, « συνέβη ὥστε ἄνθρωποι νὰ σαβανωθῶσιν ὡς νεκροί, καὶ μάλιστα νὰ ταφῶσιν, οἵτινες μ' ὅλον τοῦτο ἀνέζησαν· τοῦτο δὲ ἀπεδείχθη ἐκ τοῦ ὅτι, ἀνοιχθέντος τοῦ κιβωτίου, εὑρέθησαν πληγαὶ καὶ συντρίμματα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, προξενηθέντα ἐνόσῳ ἠγωνίζοντο οἱ ταλαίπωροι νὰ διαῤῥήξωσι τὴν φυλακήν των. Πρόσφατον τούτου παράδειγμα ἔχομεν τὸν εὐφυέστατον Ἰωάννην Σκῶτον, ὅστις, ταφεὶς ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ ἑαυτοῦ θεράποντος, μόνου

γνωρίζοντος τὴν ἐπιῤῥέπειαν τοῦ ἀνδρὸς εἰς καταληπτικὰς προσβολάς, ἐξεχώθη μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτοῦ, καὶ εὑρέθη οὕτως ἔχων. Τὸ αὐτὸ δ' ἔπαθε καὶ σύγχρονος ἡμῶν ὑποκριτὴς τοῦ θεάτρου, ὅστις ἐτάφη ἐν Κανταβριγίᾳ.»

Φυλλάδιον περὶ τῆς ἀπατηλῆς φύσεως τῶν συμπτωμάτων τοῦ θανάτου ἐξεδόθη ἐσχάτως ἐν Βερολίνῳ ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ Μιχαὴλ Βενεδίκτου Λεσσιγγίου, καὶ ἀντίτυπον αὐτοῦ ἔπεσε κατὰ συγκυρίαν εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν. Ὁ συγγραφεὺς διαπραγματεύεται τὴν ὑπόθεσιν μετὰ πολλοῦ ζήλου, σκοπὸν ἔχων νὰ παρακινήσῃ τὴν Προυσσικὴν κυβέρνησιν εἰς τὸ νὰ λάβῃ μέτρα, ὥστε τὸ ἀληθὲς τῆς ἀποβιώσεως ἀναμφιβόλως νὰ βεβαιοῦται πρὸ τοῦ ἐνταφιασμοῦ. Λαμβάνομεν δ' ὀλίγα τινὰ παραδείγματα νομιζομένου θανάτου ἀπὸ τὸν τόμον τοῦ σοφοῦ Γερμανοῦ, προσθέτοντες καὶ ἓν ἢ δύο ἀλλαχόθεν.

Πλουσίου τινὸς κατοίκου τῶν Παρισίων ὑπανδρευθεῖσα παρὰ γνώμην ἡ θυγάτηρ, ἐλυπήθη τόσον κατάκαρδα, ὥστε μετ' ὀλίγον ἀπέθανεν. Ὁ ἀποτυχὼν ἐραστὴς, τὸν νεκροθάπτην δωροδοκήσας, ἐμβῆκεν εἰς τὸν τάφον αὐτῆς, ἀφῆρεσε τὸ σῶμα, καὶ ἀναληπτικά τινα φάρμακα μεταχειρισθεὶς, ἐπέτυχε νὰ ζωογονήσῃ τὴν ἐρωμένην. Τὸ εὐτυχὲς ζεῦγος ἀπεδήμησαν εἰς Ἀγγλίαν, ὅθεν μετά τινας ἐνιαυτοὺς ἐπανῆλθον εἰς Παρισίους. Ὁ καθαυτὸ σύζυγος ἀνεγνώρισε τὴν κυρίαν, καὶ πάραυτα ἐπρότεινε τὰ ἑαυτοῦ δικαιώματα εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν καὶ εἰς τὸ ὑποκείμενόν της· ἐκ τούτου δὲ προέκυψεν ἡ πλέον ἀλλόκοτος δίκη, ἀφ' ὅσας ἐμπορεῖ τις νὰ φανταστῇ· ὁ μὲν πρῶτος σύζυγος ἀπαιτοῦσε τὴν γυναῖκα ὡς ἰδίαν αὐτοῦ, ὁ δὲ πραγματικῶς ἔχων αὐτὴν διϊσχυρίζετο ὅτι ὁ θάνατος διέῤῥηξε τὸν μεταξὺ τῆς κυρίας καὶ τοῦ ἀντιζήλου του δεσμὸν, καὶ ὅτι, ἐπειδὴ αὐτὸς ἀνεζωοποίησε τὴν κυρίαν, αὐτοῦ ἔπρεπε καὶ νὰ ἦναι. Τὰ τοῦ πρώτου συζύγου ἐπιχειρήματα ἐφάνησαν εὐλογώτερα εἰς τοὺς νομικούς· ὅθεν οἱ ἐρασταὶ ἐφοβήθησαν, καὶ ἀπεσύρθησαν πάλιν εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἀφήσαντες ἔτι ἀδιάλυτον τὸ περὶ τοῦ δικαιώματος λεπτὸν ζήτημα. «Τὰ τῆς ἀλλοκότου ταύτης δίκης,» λέγει ὁ ἰατρὸς Λεσσίγγιος, « ἐμποροῦν ἀκόμη νὰ εὑρεθῶσιν εἰς τὰ ἀρχεῖα τῶν Παρισίων.»

Ἄλλο παράδειγμα, φερόμενον ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ, εἶναι τόσον πολὺ μᾶλλον ἀνιαρὸν παρ' ὅσον ἐπιθυμοῦμεν νὰ καταχωρήσωμεν εἰς τὰς σελίδας ταύτας, ὥστε λαμβάνομεν τὴν τόλμην νὰ μαλακώσωμεν αὐτὸ ὀλίγον τι. Ὁ Χὲρ Χιλδεβρὰνδ ἦτον ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἐν Βυστὰδ σιδηρουργείου, εἰς τὴν Σβεκίαν, ὅπου εὑρίσκεται ἐκκλησία τις πρὸς χρῆσιν τοῦ λαοῦ, εἰς τὸ κατάστημα παρακειμένη. Μίαν ἑσπέραν, τὸ 1785, περνῶν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν ταύτην ὁ νεκροθάπτης, ἤκουσεν ἤχους, ὡσεὶ στεναγμῶν καὶ ἐλεεινῶν κραυγῶν, προερχομένους ἐκ τῆς οἰκοδομῆς, ἢ μᾶλλον ὑποκάτωθεν αὐτῆς. Κυριευθεὶς δ' ἀπὸ τρόμον δεισιδαίμονα, καὶ μὴ σκεφθεὶς ἀταράχως περὶ τῆς πιθανῆς αἰτίας τῶν ἤχων τούτων, ἔσπευσε νὰ εἰδοποιήσῃ τοὺς γείτονας, ἐξ ὧν τινὲς, μικρόν τι θαρσήσαντες, προφυλακτικῶς ἐπλησίασαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν· ἀλλ' ὅτε ἤκουσαν φωνὴν ἀνθρωπίνην διακεκριμένως προφέρουσαν τοὺς πλέον θλιβεροὺς λόγους, καὶ κατ' ἐπανάληψιν ἐπικαλουμένην τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, μετὰ τῆς θερμῆς δεήσεως, « Ἐλέησόν με, ἐλέησόν με!» ἔστρεψαν, ὡς ὁ νεκροθάπτης, καὶ ἔφυγον. Τὴν ἐπαύριον τὸ πρωὶ, ἀνοίξαντες τὴν ἐκκλησίαν, εὗρῆκαν γυναῖκα ἐκτεταμένην ἄπνουν ἐπὶ τοῦ ψυχροῦ ἐδάφους, καὶ καταιματωμένην. Ἦτο δ' ὕπανδρος θυγάτηρ τοῦ Χὲρ Χιλδεβρὰνδ, ἥτις, κατὰ τὸ φαινόμενον ἀποθανοῦσα εἰς τὴν γέννα, ἐτάφη τὴν προτεραίαν μετὰ τοῦ ἀγεννήτου τέκνου της εἰς τὸ πλησίον τοῦ θυσιαστηρίου μνῆμα τῆς οἰκογενείας. Τὸ βρέφος, νεκρὸν ὡσαύτως, εὑρέθη τώρα εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς ταλαιπώρου μητρὸς, τὴν ἱστορίαν τῆς ὁποίας κατὰ τὴν παρελθοῦσαν νύκτα ἤθελεν εἶσθαι πολὺ ὀδυνηρὸν μετ' ἀκριβείας νὰ ἐρευνήσωμεν.

Ἐν ἔτει 1547, ὁ πολιτάρχης τῆς ἐπὶ τοῦ Ῥήνου Κολωνίας ἔθαψε τὴν νέαν καὶ περικαλλῆ αὐτοῦ σύζυγον, ἥτις, συνεχῶς εἰς σπασμοὺς ὑποκειμένη, δὲν ἀνέλαβέ ποτε ἀπὸ τὸν ἔσχατον.

Ἡ ἐπικήδειος πομπὴ ἐτελέσθη μεγαλοπρεπῶς· μνῆμα δὲ εἰς τὴν ὑπερήφανον μητροπολιτικὴν ἐκκλησίαν περιέλαβε τὸ σῶμα, τεθειμένον εἰς κιβώτιον μὲ ὑάλια καὶ σύρματα ἐπὶ τῆς κορυφῆς, καὶ, κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ καιροῦ ἐκείνου καὶ τὸν βαθμὸν τῆς οἰκογενείας, πολυτελῶς ἐνδεδυμένον, κεκοσμημένον τὴν κεφαλὴν μὲ πολυτελὲς στέμμα, τοὺς δὲ δακτύλους μὲ πολυτίμους ἀδάμαντας.

Πέτρος Βόλδος, ὁ νεκροθάπτης, εἶχε κλειδώσει τὴν θύραν καὶ ὑπάγειν εἰς τὸν οἶκόν του, ὅπου παρέστη ἐνώπιον αὐτοῦ σκηνὴ πάντῃ διάφορος· ἡ ἰδία του σύζυγος εἶχεν ἐλευθερωθῆν ἀπὸ παῖδα ὡραιότατον, ἀλλὰ δὲν εἶχε κάμμίαν τῶν εἰς τοιαύτην περίστασιν ἀπαιτουμένων ἀναπαύσεων· ἐπειδὴ δὲ εἶχε νυμφευθῆ παρὰ γνώμην τῶν κυρίων του, δὲν ἤλπιζε βοήθειάν τινα οὐδαμόθεν. Ἦλθε μὲν εἰς τὸν νοῦν αὐτοῦ Ἰσαὰκ ὁ Ἑβραῖος· ἀλλ' αὐτὸς ἤθελεν ἀπαιτήσειν ἐνέχυρον—ἐνέχυρον! ἐγόγγυσεν ὁ Βόλδος ἐντὸς ἑαυτοῦ· καὶ διατί νὰ μὴ δανεισθῶ παρὰ τῶν νεκρῶν, ἀφοῦ τίποτε δὲν δύναμαι νὰ λάβω παρὰ τῶν ζώντων; Ἐγνώρισα τὴν ἰδίαν ταύτην κυρίαν, ἥτις τώρα κεῖται νεκρὰ ἐκεῖ πέραν· εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ ἄνθους της δὲν ἤθελεν ἀποβάλει πένητα, ὁποῖος ἐγώ· καὶ διατί νὰ λυπηθῶσιν αἱ σκιαὶ τῆς πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον θέλει ὠφελήσειν ἐμὲ, χωρὶς νὰ βλάψῃ κάνένα;

Μὲ σκέψεις τοιαύτας ἐπέστρεψεν εἰς τὸ μέρος, ὅθεν πρὸ ὀλίγου εἶχεν ἐξέλθειν, ἀλλ' ὅπου νῦν ἐπάτει μὲ τρόπον πολλὰ διαφορετικόν· πρότερον κατεγίνετο εἰς τὰ χρέη του· τώρα δὲ ἦλθε μὲ σκοπὸν νὰ ἱεροσυλήσῃ. Πόσον φοβερὰ ἦτον ἡ μονήρης σιωπὴ τοῦ παμμεγέθους κτίσματος, καὶ πόσον ἀπειλητικὰ ἦσαν τὰ βλέμματα τῶν ἐπὶ τῶν τοίχων ἁγίων, καὶ τῶν ὑπὲρ τοῦ ἁμβωνος χερουβίμ! Σχεδὸν ἔγασε τὸ θάρρος του ἐνῷ ἐπέρνα πλησίον τοῦ θυσιαστηρίου· ἐκεῖ εἶχε ν' ἀπαντήσῃ τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγ. Πέτρου, ὁ ὁποῖος ἦτον ὁ ἴδιος αὐτοῦ προστάτης, ὡς καὶ ὁ τῆς ἐκκλησίας· ἀλλ' ἡ μνήμη τῆς ταλαιπωρουμένης συζύγου, καὶ τοῦ νεογεννήτου βρέφους, ἐνίκησε πᾶν ἄλλο αἴσθημα, ὥστε καὶ προεχώρησεν εἰς τὸν τάφον.

Τὸ πρόσωπον τῆς ἐρασμίας ταύτης γυναικὸς δὲν εἶχε τίποτε νὰ ἀνανεώσῃ τὸν φόβον του· ἀτραμήτως δ' ἐσήκωσε τὸ κάλυμμα τῆς νεκροθήκης, καὶ ἐπίασε τὴν χεῖρά της. Ἀλλὰ ποῖα αἰσθήματα τὸν κατεκυρίευσαν, ὅτε ἡ χεὶρ ἐκείνη ἔσφιγξε τὴν ἰδικήν του! Ἐτάχυνε νὰ ἐκφύγῃ, καὶ ἀφῆκεν ὄχι μόνον τὸ ἐπανωφόρεμα, ἀλλὰ καὶ τὸ φανάριον αὐτοῦ.

Τρέχων εἰς τὸ σκότος, ἐπρόσκρουσεν εἰς ἐξέχουσάν τινα πέτραν, καὶ πεσὼν ἔκειτο μερικὴν ὥραν ἀναίσθητος ἐπὶ τοῦ ἐδάφους· ἀλλὰ μόλις συνελθών, ἔσπευσε πρὸς τὸν οἶκον τοῦ πολιτάρχου, καὶ διὰ νὰ ἐλαφρύνῃ τὴν ἰδίαν του συνείδησιν, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον διὰ νὰ πέμψῃ βοήθειαν εἰς τὸ μνῆμα, ἐπειδὴ αὐτὸς δὲν ἦτον εἰς κατάστασιν ἐπιστρέψας νὰ ἐξετάσῃ πάλιν.

Ἐν τῷ μεταξὺ, ἡ κυρία εἶχεν ὅλως διόλου ἀναλάβει τὰς αἰσθήσεις· ἀνέτρεψε μὲν τὸ φανάριον μὲ τὴν πρώτην κίνησιν τῶν βραχιόνων της, καὶ κατὰ συνέπειαν ἔμεινεν εἰς τὰ σκοτεινά· ἀλλ' ἡ σελήνη ἔρριπτεν ἀμυδρόν τι φῶς διὰ μικροῦ τινὸς εἰς τὴν κορυφὴν ἀνοίγματος, καὶ βαθμηδὸν ἤρχισε νὰ γνωρίζῃ τὸν τόπον. Ἐψηλάφησε τριγύρω της, καὶ ἀπήντησε τὰ χρυσᾶ κοσμήματα τῆς κεφαλῆς, καὶ τὰ τρίζοντα μεταξωτά της! Ὦ τῆς ἀγωνίας! Ὦ τῆς ἀπελπισίας! κατέλαβεν ὅτι ἐτάφη ζῶσα. Ἐξεφώνησεν, ἀλλὰ καλῶς ἐγνώριζεν ὅτι οὐδεὶς ἠμπόρει ν' ἀκούσῃ αὐτήν. Τὸ μνῆμα ἦτο καθαυτὸ ὑπὸ τὸ χοροστάσιον, καὶ ποία φωνὴ ἠδύνατο νὰ διαπεράσῃ τὰς ὀγκώδεις καμάρας; Ἡ διὰ τὸν ἀέρα μικρὰ τρύπα ἤνοιγεν εἰς ἰδιαίτερόν τι μέρος τῆς αὐλῆς τῆς ἐκκλησίας, κεχωρισμένον ἀπὸ τὸ ἐπίλοιπον διὰ σιδηρῶν κιγκλίδων, καὶ ἦτον ἐνδεχόμενον διὰ πολὺν καιρὸν νὰ μὴ τὸ ἐπισκεφθῇ κανεῖς.

Οἱ νεκροὶ λοιπὸν πρόγονοι αὐτῆς ἔμελλον νὰ ἦναι οἱ τελευταῖοί της σύντροφοι, καὶ τελευταῖόν της ἐνασχόλημα τὸ νὰ χαράξῃ μὲ τοὺς ὄνυχας ἐπὶ τῶν μαύρων τοίχων τὴν λυπηρὰν καὶ παράδοξον κακοτυχίαν.

Κρυωμένη καὶ φρίττουσα, ἐζήτησέ τι νὰ σκεπασθῇ, εὑρῆκε δὲ τὸ ἐπανωφόρεον τοῦ Πέτρου· διὰ τῆς ἐξ αὐτοῦ περιθάλψεως ἐζωογονήθη ὀλίγον τι, καὶ ἀνέλαβε δύναμιν ὥστε νὰ ἐξέλθῃ τῆς νεκροθήκης, καὶ γονυπετήσατα νὰ προσφέρῃ δέησιν εἰς τὸν Ὕψιστον· ἐζήτησεν ἔπειτα νὰ φθάσῃ εἰς τὴν θύραν, καὶ νὰ μετακινήσῃ τὸ σκωριασμένον μοχλίον της. Ἀλλὰ πόσον ὑπερεχάρη, ἀνοικτὴν αὐτὴν εὑροῦσα! Ἔρπουσα διεπέρασεν εἰς τὰ σκοτεινὰ τὴν στενὴν δίοδον, καὶ, τοῦ ἀέρος βελτιουμένου ὅσον προέβαινεν, ἐδυναμώθη οὕτω πως νὰ ἐκβῇ ἐπάνω· ἐνταῦθα ὅμως τόσην λειποθυμίαν ᾐσθάνθη, ὥστε κρύος θανάσιμον κατέλαβεν αὐτήν, καὶ πιθανὸν ὅτι οὐδέποτε πλέον ἤθελε σηκωθῆν, ἂν δὲν ἤρχετο κατ' εὐτυχίαν εἰς τὸν νοῦν της ὅτι ὀλίγος οἶνος ἴσως ἀπέμεινεν ἀπὸ τὴν τελευταίαν λειτουργίαν· συνήγαγε λοιπὸν ὅλας τὰς ἑαυτῆς δυνάμεις διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ θυσιαστήριον, ὅπου καὶ εὑρῆκε τοσοῦτον, ὅσος ἐξήρκει εἰς τὸ ἀπηυδημένον σῶμά της.

Μετὰ εἰλικρινοῦς εὐλαβείας καὶ εὐγνωμοσύνης προσήγγισε τὸ ποτήριον εἰς τὰ χείλη· κατὰ τὴν στιγμὴν δὲ ταύτην εἰσῆλθεν ὁ σύζυγος καὶ οἱ θεράποντες αὐτῆς, οἵτινες μετεχειρίσθησαν καὶ ἄλλα μέσα πρὸς ἀνάρρωσιν τῆς κυρίας, ὥστε μετ' ὀλίγας ἑβδομάδας ἠδυνήθη νὰ μεταφανῇ εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, καὶ νὰ σταθῇ ἀνάδοχος τοῦ παιδὸς τοῦ νεκροθάπτου.

Εἰς τὴν Στουτγαρδίαν, τὸ 1828, ῥίπτων ἤδη ὁ νεκροθάπτης χῶμα ἐπὶ τῆς νεκροθήκης διὰ νὰ γεμίσῃ τὸν τάφον, ἤκουσε κροῦσμά τι ὑποκάτωθεν ἐρχόμενον. Ἐκάλεσε δὲ καὶ διαφόρους ἄλλους ν' ἀκροασθῶσι, καὶ ὅλοι ὁμοῦ ἐστοχάσθησαν ὅτι ὁ κτύπος προήρχετο ἀπὸ τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς πόδας τῆς νεκροθήκης. Ὡμοίαζεν ὡς νὰ ἔκρουέ τις θύραν μὲ τὸν γρόνθον του, ἢ νὰ ἐλάκτιζε μὲ τοὺς πόδας ἐπὶ κοίλου σκεύους. Οἱ κτύποι συνεχῶς ἐπανελαμβάνοντο ἐκ μικρῶν διαλειμμάτων, καὶ μὲ διπλασιαζομένην ὁρμήν. Ἐντὸς ἡμισείας ὥρας ἐξεχώσθη τὸ κιβώτιον· ἀλλὰ τὸ κροῦσμα εἶχεν ἤδη παύσειν. Εὑρέθη δὲ τὸ σῶμα ἠλλαγμένην ἔχον τὴν θέσιν του, καὶ ἐκ διαφόρων ἄλλων σημείων ἐφάνη ὅτι πρὸ ὀλίγων μόνον στιγμῶν εἶχε σβεσθῆν ἡ ζωὴ ἐξ ὁλοκλήρου.

Ἓν ἄλλο παράδειγμα θέλομεν ἀναφέρει, θανατζόμενοι αὐτὸ ἐκ τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Ὕπνου, συγγραφείσης ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ Macnish. Νεᾶνίς τις, ἐκ τῆς θεραπείας τῆς πριγκιπίσσης N. N., ἔπασχε πολὺν χρόνον ἀπὸ δεινότατον νευρικὸν πάθος, καὶ τελευταῖον κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐτελεύτησε. Τὰ χείλη αὐτῆς διόλου ὠχρίασαν, τὸ πρόσωπον ἔλαβε νεκρικὴν ὄψιν, τὸ σῶμα ἦτο ψυχρὸν ὡς πάγος. Μετεφέρθη εἰς ἄλλον θάλαμον, ἐτέθη εἰς κιβώτιον, καὶ ἡμέρας τινὰς προσδιεωρίσθη διὰ τὸν ἐνταφιασμόν. Ἀφοῦ ἡμέρας ὁλοκλήρους ἔκειτο νεκρὰ τὸ φαινόμενον, ἔφθασε τέλος ἡ ὥρα τῆς ταφῆς, καὶ κατὰ τὴν ἐγχώριον συνήθειαν ἐψάλθησαν ἐμπροσθεν τοῦ οἴκου θρηνωδίαι καὶ ᾄσματα πνευματικά. Ὅτε δ' ἔμελλον πλέον οἱ περιεστῶτες νὰ καρφώσωσι τὸ κάλυμμα τῆς νεκροθήκης, παρετήρησαν ὡς ἱδρῶτα ἐπὶ τοῦ σώματος, κατὰ στιγμὴν αὐξάνοντα, καὶ τέλος σπασμώδης τις κίνησις τῶν χειρῶν καὶ ποδῶν ἔγινεν

ἐπαισθητή. Μετά τινα λεπτά, καθ' ἃ ἐξηκολούθουν νὰ παρουσιάζωνται νέα σημεῖα ἐπανερχομένης ἐμψυχώσεως, ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ ἐξεφώνησε τρανὸν καὶ ἐλεεινότατον ὀδυρμόν. Εἰς ὀλίγας ἡμέρας ἀνέλαβε τὴν ὑγείαν ὅλως διόλου. Ἡ κατάστασις δὲ τοῦ νοὸς αὐτῆς ἐνόσῳ διήρκει ἡ λήθαργία, εἶναι εἰς τὸ ἄκρον περίεργος. Ἐφαίνετο εἰς αὐτὴν ὡς νὰ ὠνειρεύετο ὅτι ἀληθῶς ἦτο νεκρά· πλὴν ἐντελῶς συνησθάνετο ὅλα τὰ πέριξ αὐτῆς γενόμενα. Ἤκουε διακεκριμένως τοὺς ψιθυρισμοὺς καὶ τοὺς θρήνους τῶν παρεστώτων φίλων της. Κατενόει ὅτι ἐσαβάνονον καὶ ἐξέθετον αὐτὴν εἰς τὴν νεκροθήκην. Τὸ αἴσθημα δὲ τοῦτο ἐπέφερεν εἰς αὐτὴν ἀγωνίαν ἀπερίγραπτον. Ἐπροσπάθει νὰ ἐκφωνήσῃ, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο. Ἡ βούλησις εἶχεν ἀπολέσει τὴν ἰσχὺν αὐτῆς ἐπὶ τῶν σωματικῶν ἐνεργειῶν. Ἐβασάνιζεν αὐτὴν τὸ ὀδυνηρότατον αἴσθημα, ὅτι εὑρίσκετο ἐν τῷ σώματι καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν καιρόν. Νὰ σαλεύσῃ χεῖρα ἢ πόδα, ἢ νὰ ἀνοίξῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἦτον ἐπίσης ἀδύνατον. Ἀνέβη δὲ εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν ἡ θλῖψις αὐτῆς ὅτε ἤρχισεν ἡ θρηνωδία, καὶ καθ' ἣν στιγμὴν ἡτοιμάζοντο νὰ καρφώσωσι τὸ κιβώτιον. Τέλος, ὁ τρομερὸς διαλογισμὸς ὅτι ἔμελλε νὰ ταφῇ ζῶσα ὤθησεν εἰς ἐνέργειαν τὸ νευρικὸν σύστημα, καὶ ἐνίσχυσεν αὐτὸ νὰ κινήσῃ τὰς μυώδεις δυνάμεις.

Η ΔΙΚΗ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΜΙΘ.

ΠΡΟ μιᾶς πεντηκονταετηρίδας καὶ ὀλίγον τι ἐπέκεινα, ἀνήρ τις, ὀνομαζόμενος Ἑβρίκος Τόμσων, ἔκρουσε τὴν θύραν τοῦ κυρίου Ἰωάννου Σμιθ, εἰς παράμερον τόπον τῆς Ἀγγλίας διατρίβοντος, καὶ τοῦ ἐζήτησε τὴν χάριν νὰ καταλύσῃ μίαν νύκτα εἰς τὸν οἶκόν του. Ὁ οἰκοδεσπότης συγκατένευσε προθύμως, ὁ δὲ ξένος, ὀλίγον τι δειπνήσας, ἐπλαγίασεν ἐνωρὶς, παρακαλέσας νὰ ἐξυπνίσωσιν αὐτὸν πολλὰ πρωὶ τὴν ἐπιοῦσαν.

Ἀλλ' ὅτε τὴν αὐγὴν ἐμβῆκεν εἰς τὸν κοιτῶνα ὁ ὑπηρέτης, ὁ διορισθεὶς νὰ ἐξυπνίσῃ αὐτὸν, ὁ Τόμσων εὑρέθη νεκρὸς ἐπὶ τῆς κλίνης του.

Τοῦ σώματος ἐξετασθέντος, δὲν ἀνεκαλύφθησαν σημεῖά τινα βιαιοπραγίας, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐναντίου τὸ πρόσωπον ἐφαίνετο φυσικώτατον. Ὁ λόγος περὶ τῆς ἀποβιώσεως τοῦ ξένου διεδόθη ταχέως εἰς τοὺς γείτονας, καὶ ἅπαντες ἠρώτων ποῖος ἦτο, καὶ τίνι τρόπῳ ἀπέθανε.

Οὐδεὶς ὅμως ἐγνώριζέ τι βέβαιον. Εἶχε φθάσειν ἔφιππος, καὶ ὡς μίαν ὥραν πρὶν σταθῇ εἰς τὸν οἶκον, ὅπου ἐτελεύτησεν, εἶδον αὐτὸν διαβαίνοντα γειτονικήν τινα κώμην. Περὶ δὲ τοῦ τρόπου τῆς ἀποβιώσεως αὐτοῦ, τόσον ἦτο μυστηριώδης, ὥστε οἱ νεκροσκόποι, οἱ τὸ αἴτιον προσκληθέντες νὰ ἐρευνήσωσιν, ἐξέδωκαν ἀπόφασιν ὅτι ἀπέθανε «δι' ἐπισκέψεως τοῦ Θεοῦ.» Τούτου γενομένου, ὁ ξένος ἐτάφη.

Ἡμέραι καὶ ἑβδομάδες παρῆλθον χωρὶς τίποτε σχεδὸν ἄλλο νὰ γνωρισθῇ. Τὸ δημόσιον ὅμως πνεῦμα δὲν ἦτον ἥσυχον. Ὑποψίαι ὑπῆρχον ὅτι μέσα πονηρὰ εἶχον ἐπιταχύνει τὸν θάνατον τοῦ ξένου. Ψιθυρισμοὶ τοιοῦτοι ἐκυκλοφόρουν, καὶ παρὰ πολλῶν ὁ Σμιθ ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ ἔνοχος.

Καὶ τῷ ὄντι ἕνα καιρὸν ὁ χαρακτὴρ τοῦ Σμιθ δὲν ἦτο καλός. Διῆγέ ποτε ἄσωτον καὶ ἄτακτον βίον, περιεπλέχθη εἰς χρέη, καὶ τελευταῖον, ὁποπεσὼν εἰς τὴν ὑποψίαν ὅτι ἀδίκως ἐσφετερίσθη χρήματα, ἔφυγεν ἐξαίφνης ἀπὸ τὴν μητρόπολιν.

Ὑπὲρ τὰ δέκα ὅμως ἔτη εἶχον ἤδη παρέλθειν ἀφοῦ ἐπέστρεψε, καὶ καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα εἶχε μείνειν εἰς τὴν παροῦσαν οἰκίαν του, ἐν καταστάσει τὸ φαινόμενον, καὶ μὲ καλήτερον χαρακτῆρα. Τὸ πρώην συμβεβηκὸς, μ' ὅλον τοῦτο, ὑπενθύμισεν εἰς τὸν κόσμον τὴν παλαιὰν ζωήν του, καὶ ὑποψίαι προσήφθησαν εἰς αὐτόν.

Μετὰ παρέλευσιν δύο μηνῶν, ἔφθασέ τις μίαν ἡμέραν εἰς τὸ χωρίον ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ ἐρευνήσῃ περὶ τοῦ ξένου, ὅστις εἶχεν εὑρεθῇ νεκρὸς εἰς τὴν κλίνην του. Ὁ κύριος οὗτος ἐνόμιζεν ὅτι ὁ ἀποθανὼν ἦτον ἀδελφός του. Ὁ ἵππος καὶ τὰ φορέματα τοῦ δυστυχοῦς ἔτι ἐσώζοντο, καὶ πάραυτα ἐγνωρίσθησαν ὡς ἀνήκοντά ποτε εἰς τὸν ἀδελφόν του. Καὶ αὐτὸ δὲ τὸ σῶμα ἐξωρύχθη, καὶ μολονότι ἀρκετὰ ἠλλοιωμένον, ὡμοίαζεν ἐκεῖνον παραπολύ.

Ἐστοχάσθη τώρα ὁ ἀδελφὸς ὅτι εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἐξακριβώσῃ τὸν τρόπον τοῦ θανάτου. Ἤρχισε λοιπὸν νὰ ἐρευνῇ τὰς περιστάσεις ὅσον ἠδύνατο καλήτερα. Τέλος, ἐκοινοποίησεν εἰς τὸν ἄρχοντα τοῦ τόπου τὰς συναχθείσας εἰδήσεις, καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τούτων, ἐφυλακώθη ὁ Σμιθ, ὥστε νὰ κριθῇ διὰ τὸν ἑκούσιον φόνον τοῦ Ἑβρίκου Τόμσωνος.

Ὁ περιβόητος Λόρδος Μανσφεῖλδος ἦτο κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου. Ἐνουθέτησε δὲ τοὺς ὁρκωτοὺς, οἵτινες ὤφειλον ν' ἀποφασίσωσιν ἂν ὑπῆρχον ἱκανὰ διδόμενα ὥστε νὰ ὑποβληθῇ ὁ ἄνθρωπος εἰς δίκην, νὰ προσέξωσι πολὺ εἰς τοῦτο· διότι, καὶ ἂν ἦναι τῷ ὄντι ἔνοχος, εἶπεν, ἡ ἀπόδειξις τῆς ἐνοχῆς αὐτοῦ ἐμπορεῖ νὰ ἦναι μικρά· ἑπομένως ἐνδέχεται ν' αὐξήσῃ πλειότεραι εἰδήσεις ἐμποροῦν νὰ συναχθῶσιν· ἂν ὅμως οἱ ὁρκωτοὶ ἀπεφάσιζον τώρα ὅτι ὑπῆρχον ἱκανὰ διδόμενα ὥστε νὰ ὑποβληθῇ εἰς δίκην, καὶ ἂν δικαζόμενος ἠθωώνετο, δὲν ἠδύνατο ποτὲ πλέον νὰ ἐνοχληθῇ ἐκ νέου, ὁποιαιδήποτε μαρτυρίαι καὶ ἂν ἤθελον παρασταθῆν ἐναντίον του. Οἱ ὁρκωτοὶ μ' ὅλα ταῦτα εὑρῆκαν ἀποχρῶντα διδόμενα ὥστε νὰ δικασθῇ, καίτοι διὰ μικρᾶς πλειοψηφίας.

Ὁ καιρὸς τῆς δίκης ἔφθασε, τέλος πάντων· ὁ Σμιθ ἐφέρθη εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ πάμπολλοι συνέρρευσαν πρόθυμοι νὰ ἴδωσι τὸν ὑπόδικον, καὶ ν' ἀκούσωσι τὴν κρισολογίαν. Αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐφαίνετο σταθερὸς καὶ ἀτάραχος· οὔδ' ὁ τρόπος, οὔδ' ἡ ὄψις αὐτοῦ, ὑπέφαινεν ἔγκλημά τι· ἐρωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ γραμματέως, «Ἔνοχος εἶσαι, ἢ μὴ ἔνοχος;» ἀπεκρίθη μὲ σταθερὰν φωνὴν καὶ μὲ πρόσωπον ἀναλλοίωτον, «Μὴ ἔνοχος.» Ὁ δικηγόρος τοῦ ἐνάγοντος ἤρχισε τώρα τὴν ἔκθεσιν. Ἀλλ' ἦτο δῆλον ὅτι ὀλίγην ἐλπίδα εἶχε ν' ἀποδείξῃ ἔνοχον τὸν ὑπόδικον. Εἶπεν εἰς τοὺς ὁρκωτοὺς ὅτι τὸ πρᾶγμα ἦτο πολὺ μυστηριῶδες. Ὁ ὑπόδικος ἦτον ἄνθρωπος μὲ ὑπόληψιν καὶ μὲ ἰδιοκτησίαν. Ὁ τεθνηκὼς ἐνομίζετο ὅτι εἶχε πλησίον του μεγάλην ποσότητα χρυσίου καὶ πολυτίμων πετρῶν· ἀλλ' ὁ ὑπόδικος δὲν ἦτο διόλου τόσον ἐνδεής, ὥστε νὰ βιασθῇ εἰς πρᾶξιν φόνου. Προσέτι δέ, ἂν ὁ ὑπόδικος ἐσφετερίσθη τὴν ἰδιοκτησίαν, εἶχε κρύψειν αὐτὴν ἄριστα. Οὐδ' ἴχνος αὐτῆς ἠδύνατο νὰ εὑρεθῇ.

Ποία λοιπὸν ἡ βάσις τῆς ὑποψίας; Θέλω σᾶς ἐκθέσειν αὐτὴν, εἶπεν ὁ δικηγόρος. Ὁ τεθνηκὼς, Ἑβρίκος Τόμσων, ἦτο λιθογνώμων, ἐμπορευόμενος εἰς πᾶν εἶδος πολυτίμων πετρῶν, κάτοικος δὲ τοῦ Λονδίνου, καὶ ἀνὴρ περίπλουτος. Εἶχεν ἀποδημήσειν ἐκ Λονδίνου διὰ νὰ ὑπάγῃ πρὸς συνάντησιν ἐμπόρου τινὸς εἰς τὸ Οὔλλον (Hull), παρ' οὗ ἤλπιζε νὰ κάμῃ σημαντικὴν ἀγοράν. Τὸν ἔμπορον αὐτὸν τῷ ὄντι εὑρῆκε· καὶ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τούτου, ἦτο γνωστὸν ὅτι ὁ κύριος Τόμσων εἶχε πλησίον του μεγάλην ποσότητα χρυσίου καὶ πολυτίμων λίθων.

Μὲ ταῦτα εἰς τὰς χεῖράς του, ἐξῆλθε τῆς πόλεως Οὔλλου νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Λονδῖνον. Καθ' ὅσον ἐγνώριζον, δὲν εἶχε διόλου σταθῇ πρὶν φθάσῃ εἰς τοῦ Σμιθ, καὶ τὴν ἐπιοῦσαν εὑρέθη νεκρὸς εἰς τὴν κλίνην του. Ἀπέθανε λοιπὸν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Σμιθ, καὶ ἂν ἠδύνατο ν' ἀποδειχθῇ ὅτι ἀπέθανεν ἀντιφυσικὸν θάνατον, ἤθελεν αὐξήσειν ἡ ὑποψία, ὅτι ὁ ὑπόδικος δὲν ἦτο πάντῃ ἄσχετος μὲ τὸν φόνον.

Ἀλλ' ἀναντιῤῥήτως δύναται ν' ἀποδειχθῇ, ἐξηκολούθει ὁ δικηγόρος, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀπέθανε διὰ δηλητηρίου φαρμάκου. Τί δὲ ἦτον αὐτὸ τὸ φάρμακον; Ἦτο φάρμακον ἐσχάτως ἀνακαλυφθὲν ὑπὸ Γερμανῶν τινων χημικῶν, παραγόμενον διὰ τῆς ἀποσταλάξεως τοῦ σπόρου τῆς ἀγριοκερασιᾶς. Ἦτο φάρμακον δυνατώτερον οἱουδήποτε ἄλλου γνωστοῦ, καὶ τόσον ἀμέσως ἐθανάτονεν, ὥστε δὲν ἄφινε σημεῖά τινα κακοπαθείας, οὐδὲ συσπασμοὺς τῶν χαρακτήρων.

Πλὴν ἀνεφαίνετο καὶ ἄλλο ζήτημα, ποῖος ἔδωκε τὸ φάρμακον εἰς τὸν τεθνηκότα; Μία περίστασις, μικρὰ τῳόντι, καὶ μ' ὅλον τοῦτο ἴσως ἐξ αὐτῆς ἐκρέματο φρικῶδες διήγημα, ἦτον αὕτη, ὅτι τὸ πῶμα μικρᾶς τινὸς καὶ μοναδικωτάτης φιάλης εἶχεν εὑρεθῆν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ὑποδίκου. Τὸ πῶμα αὐτὸ ἐξετάσαντες οἱ ἰατροὶ εἶπον ὅτι ἀνῆκεν εἰς Γερμανικὴν φιάλην, περιέχουσαν τὸ ἤδη περιγραφὲν φάρμακον. Ἀλλὰ τὸ φάρμακον αὐτὸ ἐδόθη τάχα ὑπὸ τοῦ Σμιθ ἢ ἐκ παρακινήσεώς του; Ποία λοιπὸν ἦτον ἡ οἰκογένεια τοῦ ὑποδίκου; Συνίστατο μόνον ἀφ' ἑαυτοῦ, μιᾶς οἰκουροῦ, καὶ ἑνὸς θεράποντος. Ὁ θεράπων ἐκοιμᾶτο εἰς ἐξώτερον οἴκημα ἐγγὺς τοῦ ἱπποστασίου· ἐν αὐτῷ δ' ἐκοιμήθη καὶ τὴν νύκτα τῆς τοῦ ξένου ἀποδιώσεως. Ὁ ὑπόδικος ἐκοιμᾶτο εἰς τὴν μίαν ἄκραν τοῦ οἴκου, ἡ οἰκουρὸς εἰς τὴν ἄλλην, ὁ δὲ τεθνηκὼς εἶχε βαλθῆν εἰς θάλαμον πλησίον τοῦ τῆς οἰκουροῦ.

Ἔμελλε δὲ ν' ἀποδειχθῇ ὅτι περὶ τὰς τρεῖς ὥρας μετὰ τὸ μεσονύκτιον, καθ' ἣν νύκτα ὁ Τόμσων ἀπέθανε, φῶς παρετηρήθη περιφερόμενον εἰς τὸν οἶκον, καὶ ὅτι ἄνθρωπος κρατῶν αὐτὸ ὑπῆγεν ἀπὸ τὸν κοιτῶνα τοῦ ὑποδίκου εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς οἰκουροῦ· τὸ φῶς ἔπειτα ἔγινεν ἀόρατον ὡς ἓν λεπτὸν, καὶ τότε δύο ἄνθρωποι ἐφάνησαν, ἀλλ' ἐὰν ὑπῆγαν εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ Τόμσωνος ὁ μάρτυς δὲν ἠδύνατο μεθ' ὅρκου νὰ τὸ βεβαιώσῃ· μετ' ὀλίγον ὅμως παρετηρήθησαν διαβαίνοντες ὅλην τὴν στοὰν μέχρι τοῦ κοιτῶνος τοῦ Σμιθ, εἰς τὸν ὁποῖον ἐμβῆκαν, καὶ μετὰ περίπου πέντε λεπτὰ τὸ φῶς ἐσβέσθη.

Ὁ μάρτυς ἤθελεν εἰπεῖ πρὸς τούτοις, ὅτι, ἀφοῦ ἐπέστρεψαν μετὰ τοῦ φωτὸς εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ Σμιθ, καὶ πρὶν ἀκόμη τὸ φῶς σβεσθῇ, εἶχε δὶς παρατηρήσειν ἀμαυρόν τι ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον ἐμεσολάβησε μεταξὺ τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ παραθύρου, ἰσομέγεθες σχεδὸν μὲ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ παραθύρου αὐτοῦ, καὶ τὸ ὁποῖον περιέγραψεν, εἰπὼν ὅτι ἐφάνη ὡς νὰ ἐτέθη ἐμπροσθεν τοῦ φωτὸς θύρα. Ἀλλ' εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ Σμιθ δὲν ὑπῆρχε τίποτε δυνάμενον νὰ ἐξηγήσῃ τὸ φαινόμενον τοῦτο· ἡ κλίνη του εὑρίσκετο κατὰ τὴν ἄλλην πλευρὰν· καὶ οὐδενὸς ἄλλου δωματίου θύρα ἤνοιγεν εἰς τὸν εἰρημένον κοιτῶνα, ὅστις, ἐξαιρουμένης τῆς κλίνης, ἦτον ὅλως διόλου κενὸς, διότι ὁ κύριος Σμιθ ἐνεδύετο εἰς ἄλλον θάλαμον.

Ἐνταῦθα ἐτελείωσε τὴν ὁμιλίαν ὁ δικηγόρος τοῦ ἐνάγοντος. Καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸν λόγον ὁ Σμιθ ποσῶς δὲν ἐφάνη τεταραγμένος· ἐπίσης δ' ἔμεινεν ἀθορύβητος ἐνῷ οἱ μάρτυρες ἐβεβαίονον ὅσα ὁ δικηγόρος εἶχεν ἤδη ἐκθέσειν.

Ὁ Λόρδος Μανσφεῖλδος ἀπετάθη τώρα πρὸς τοὺς ὁρκωτούς. Εἶπεν ὅτι, κατὰ τὴν γνώμην του, ἡ ἀπόδειξις δὲν ἦτον ἀρκετὴ ὥστε νὰ καταδικάσῃ τὸν κρινόμενον, καὶ ἂν οἱ ὁρκωτοὶ ἦσαν ὁμογνώμονες, τὸ δικαστήριον ἤθελεν ἀπολύσειν αὐτόν. Οἱ ὁρκωτοὶ, χωρὶς νὰ σηκωθῶσιν ἀπὸ τὰς ἕδρας των, ἀπεφάσισαν ὅτι ἡ ἀπόδειξις δὲν ἤρκει.

Τὴν στιγμὴν ταύτην, καθ' ἣν ἔμελλεν ἤδη νὰ ἀναγνωσθῇ ἡ ἀπόφασις τῆς ἀθωώσεως, ἀνέστη ὁ ὑπόδικος, καὶ ἀπετάθη πρὸς τὸ δικαστήριον. Εἶπεν ὅτι εἶχε κατηγορηθῆν ὡς ἔνοχος δεινοῦ ἐγκλήματος, καὶ οἱ ὁρκωτοὶ εἶχον εἰπεῖν ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἀρκετὴ ἀπόδειξις ὥστε νὰ καταδικάσῃ αὐτόν. Ἐννοοῦσαν ἄραγε ὅτι ὑπάρχει ἀπόδειξίς τις οἱαδήποτε; Ἔπρεπε λοιπὸν νὰ ἐξέλθῃ τοῦ δικαστηρίου ὕστερον ἀπὸ τόσα καὶ τόσα μὲ ὑποψίας ἐφ' ἑαυτοῦ; Τοῦτο ποσῶς δὲν ἐδέχετο· ἦτον ἀθῶος, καὶ ἂν ὁ πρόεδρος ἔδιδεν εἰς αὐτὸν ἄδειαν, ἤθελε τὸ ἀποδείξειν. Ἤθελε καλέσει τὴν οἰκουρὸν αὐτοῦ, ἥτις ἤθελε βεβαιώσει καθ' ὅλα τὴν ὁποίαν ἔμελλε τώρα νὰ κάμῃ ἐξήγησιν.

Ἡ οἰκουρὸς δὲν εἶχεν ἀκόμη ἐμφανισθῆν εἰς τὸ δικαστήριον· εἶχε κρυφθῆν, ἢ μᾶλλον εἶχε κρύψειν αὐτὴν ὁ Σμιθ· τοῦτο δ' ἐλογίζετο κάκιστον σημεῖον. Ἀλλ' αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐπρότεινε τώρα νὰ τὴν φέρῃ εἰς τὸ μέσον, καὶ ἀπέδωκεν ὡς λόγον τῆς κρύψεως, ὄχι ὅτι δὲν ἤθελε νὰ μαρτυρήσῃ, ἀλλ' ὅτι ἐφοβεῖτο μήπως ταραχθῇ ὡς γυνὴ, καὶ μαρτυρήσῃ ἐναντίον τῆς ἀληθείας. Πλὴν τώρα ἦτον ἕτοιμος νὰ δυηγηθῇ πᾶν ὅ,τι ἐγνώριζεν, αὐτὴ δὲ ἠμποροῦσε νὰ καλεσθῇ ἑπομένως, καὶ νὰ ἐξετασθῇ. Καὶ ἂν ἡ μαρτυρία της, εἶπε, δὲν ἐπιβεβαιώσῃ τὸν λόγον μου, ἂς καταδικασθῶ.

Τὸ αἴτημα τοῦ ὑποδίκου ἐκρίθη εὔλογον, καὶ ὁ Λόρδος Μανσφεῖλδος, παρὰ τὸ σύνηθες, συγκατένευσεν.

Ἤρχισε λοιπὸν τὴν ἔκθεσιν ὁ ὑπόδικος. Εἶπεν ὅτι ἐπεθύμει νὰ ἐξέλθῃ τοῦ δικαστηρίου καθαρὸς ἀπὸ πᾶσαν ὑποψίαν. Ὅσον περὶ τοῦ δηλητηρίου φαρμάκου, δι' οὗ εἶπον ὅτι ὁ ξένος ἐθανατώθη, οὔτε τὸ ὄνομα, οὔτε τὴν ἐνέργειαν, οὔτε τὴν ὕπαρξιν αὐτοῦ ἐγνώριζε, πρὶν μάθῃ αὐτὰ παρὰ τοῦ δικηγόρου. Ἐπεκαλέσθη δὲ τὸν Θεὸν νὰ μαρτυρήσῃ τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων του.

Ἔπειτα, ὅσον περὶ τοῦ κυρίου Τόμσωνος, ἠγνόει αὐτὸν ἐξ ὁλοκλήρου. Πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ ἐξεύρῃ ὅτι εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ χρυσὸν καὶ ἀδάμαντας! Τίποτε δὲν ἠξευρεν. Ἂν εἶχε πλησίον του τοιαῦτα πολύτιμα εἴδη, ἴσως ἔχασεν αὐτὰ καθ' ὁδόν· ἢ, τὸ πιθανώτερον, ἄλλως πως αὐτὰ διέθεσεν. Ἂν δ' ἐτελεύτησε διὰ μέσου τοῦ δηλητηρίου φαρμάκου, πρέπει νὰ ἐπῆρεν αὐτὸ ἑκουσίως, κατ' ἰδίαν αὐτοῦ προαίρεσιν.

Παρεκάλεσε δὲ τοὺς ὁρκωτοὺς νὰ ἐνθυμῶνται, ὅτι ὁ οἶκος καὶ τὰ περὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ εἶχον ἐρευνηθῆ πολλάκις καὶ καταλεπτῶς, καὶ ὅμως οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον πρᾶγμα τοῦ τεθνηκότος εἶχεν ἀνακαλυφθῆν. Εἶχε μὲν εὑρεθῆ τὸ πῶμα μιᾶς φιάλης—ἀλλὰ περὶ τούτου ἠδύνατο μόνον νὰ εἴπῃ ὅτι δὲν τὸ ἐγνώριζε, καὶ οὐδέποτε εἶχεν ἰδεῖν αὐτὸ πρὶν παρουσιασθῇ εἰς τὸ δικαστήριον.

Ἓν πρᾶγμα εἶχεν ἀποδειχθῆ, καὶ ἓν μόνον. Αὐτὸ δὲ, ἐξηκολούθει ὁ ὑπόδικος, θέλω τώρα ἐξηγήσει, καὶ ἡ οἰκουρὸς θέλει ἐπιβεβαιώσει τὸν λόγον μου. Μαρτυρία ἐδόθη ὅτι κάποιος εἶχεν ὑπάγειν εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς οἰκουροῦ, κατὰ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος νύκτα. Ἦτον ἕτοιμος νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι αὐτὸς ὑπῆγε. Πρὸ πολλοῦ ὑπέκειτο εἰς αἰφνιδίους κεφαλαλγίας· προσβληθεὶς δὲ καὶ κατ' ἐκείνην τὴν περίστασιν, ὑπῆγε καὶ ἐκάλεσε τὴν οἰκουρὸν ὥστε νὰ τοῦ ἀνάψῃ πῦρ. Ὅθεν καὶ τὸν συνώδευσεν ἐκείνη εἰς τὸν ἰδιόν του θάλαμον, ἀφοῦ αὐτὸς περιέμεινεν ὀλίγον τι εἰς τὸ πέρασμα, ἕως νὰ βάλῃ τὰ φορέματά της. Τοῦτο ἤθελεν ἐξηγήσει τίνι τρόπῳ τὸ φῶς ἔγινεν ἀόρατον διὰ μίαν στιγμήν. Ἡ γυνὴ ἔμεινεν ὀλίγα λεπτὰ εἰς τὸν κοιτῶνά του· ἔπειτα δὲ, καλήτερα αἰσθανόμενος, ἀπέλυσεν αὐτὴν, καὶ πλαγιάσας εἰς τὴν κλίνην, δὲν ἐσηκώθη παρ' ἀφοῦ ἔμαθε τὸν θάνατον τοῦ ξένου.

Τοιαῦτα δὲ λαλήσας, ἐπενήργησε τὰ μέγιστα εἰς τοὺς ἀκούσαντας. Ἐξεφώνησε τὴν ἀπολογίαν μὲ τόνον σταθερώτατον καὶ ἐντυπωτικὸν, καὶ ἀπὸ τὸν ἁπλοῦν καὶ ἄδολον αὐτοῦ τρόπον δὲν ἔμεινεν ἴσως κανεὶς, ὅστις δὲν ἐπληροφορήθη περὶ τῆς παντελοῦς αὐτοῦ ἀθωότητος.

Ἡ οἰκουρὸς εἰσήχθη τώρα, καὶ ἐξετάσθη ἀπὸ τὸν δικηγόρον τοῦ ὑποδίκου. Αὐτὴ δὲν εἶχεν ἀκούσει κανὲν μέρος τῆς ἐκθέσεως τοῦ Σμιθ, οὐδὲ κἀνένα λόγον ἀπ' ὅσους ἐῤῥέθησαν καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς δίκης. Τὰ λόγιά της, μ' ὅλον τοῦτο, ἐπεβεβαίωσαν τὰ ὑπ' ἐκείνου προειρημένα.

Μετὰ ταῦτα ἤρχισε τὰς ὑποβλημματικὰς ἐρωτήσεις ὁ δικηγόρος τοῦ ἐνάγοντος. Μία περίστασις εἶχε κάμει βαθεῖαν ἐντύπωσιν εἰς τὸ πνεῦμά του—ὅτι δηλαδὴ, ἐνῷ ὁ ὑπόδικος καὶ ἡ οἰκουρὸς ἦσαν εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ πρώτου, κάτι ὅμοιον θύρας εἶχεν ἐμποδίσει τὸ φῶς τοῦ λύχνου. Τί τάχα ἦτον αὐτὸ τὸ ἐμπόδιον; Θύρα δὲν ὑπῆρχε, καὶ οὐδὲν ἄλλο εἰς τὸν κοιτῶνα, δυνάμενον νὰ ἐξηγήσῃ τοιοῦτο φαινόμενον. Ὁ μάρτυς μ' ὅλον τοῦτο θετικώτατα ἐβεβαίονεν, ὅτι κάτι ὅμοιον θύρας ἐμεσολάβησεν ὡς μίαν στιγμὴν μεταξὺ τοῦ παραθύρου καὶ τοῦ φωτός. Τοῦτο ἐχρειάζετο ἐξήγησιν, ἥτις ὅμως δὲν ἠμπόρει νὰ δοθῇ ἐκτὸς παρὰ τῆς οἰκουροῦ. Σκοπὸν ἔχων ὁ δικηγόρος νὰ σκαλίσῃ τὴν ὑπόθεσιν μέχρι τοῦ πυθμένος, ἄλλα καὶ μὴ θέλων νὰ φοβίσῃ τὴν γυναῖκα, ἤρχισε προτείνων ἀσημάντους τινὰς ἐρωτήσεις, καὶ μεταξὺ τῶν ἄλλων ποῦ ἔστεκεν ὁ λύχνος ἐνῷ αὐτὴ εὑρίσκετο εἰς τὸν θάλαμον τοῦ κυρίου Σμιθ.

«Εἰς τὸ κέντρον τοῦ θαλάμου,» ἀπεκρίθη.

«Τὸ δὲ ταμεῖον, ἢ ἁρμάριον, ἢ δουλάπιον, ἢ ὅ,τι καὶ ἂν ὀνομάζεται, ἤνοιξεν ἅπαξ ἢ δίς, ἐνῷ τὸ φῶς ἦτον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θαλάμου;»

Δὲν ἔδιδε κάμμίαν ἀπόκρισιν.

«Νὰ βοηθήσω τὴν μνήμην σου;» εἶπεν ὁ δικηγόρος· «ἀφοῦ ὁ κύριος Σμιθ ἔκβαλε τὸ ἰατρικὸν ἀπὸ τὸ ταμεῖον, ἔκλεισε τὴν θύραν, ἢ ἔμεινεν ἀνοικτή;»

«Τὴν ἔκλεισε.»

«Καὶ ὅτε πάλιν ἔβαλε τὸ βιωκάλιον εἰς τὸ ταμεῖον, ἤνοιξεν αὐτὴν ἐκ νέου;»

«Μάλιστα.»

«Καὶ πόσην ὥραν ἔμεινεν ἀνεῳγμένη τὴν ἐσχάτην φοράν;»

«Ὡς ἓν λεπτόν.»

«Ἡ θύρα, ἐνόσῳ ἦτον ἀνοικτὴ, ἤρχετο μεταξὺ τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ παραθύρου;»

«Ἤρχετο.»

«Ἀησμονῶ,» εἶπεν ὁ δικηγόρος, «ἂν εἴπες ὅτι τὸ ταμεῖον ἦτον ἐκ δεξιῶν ἢ ἐξ ἀριστερῶν τοῦ παραθύρου;»

«Ἐξ ἀριστερῶν.»

«Ἡ θύρα τοῦ ταμείου ἀνοίγουσα ἔκαμνε θόρυβον;»

«Διόλου.»

«Εἶσαι βεβαία;»

«Εἶμαι.»

«Ἤνοιξες ποτὲ αὐτὴν σὺ ἡ ἰδία, ἢ μόναν ἔβλεπες τὸν κύριον Σμιθ νὰ τὴν ἀνοίγῃ;»

«Ἐγὼ ποτὲ δὲν τὴν ἤνοιξα.»

«Δὲν ἐκρατοῦσες ποτὲ τὸ κλειδίον;»

«Ποτέ.»

«Ποῖος τὸ ἐκράτει;»

«Ὁ κύριος Σμιθ πάντοτε.»

Τὴν στιγμὴν ταύτην ἡ οἰκουρὰς ἔτυχε νὰ ῥίψῃ ἐν βλέμμα πρὸς τὸν ὑπόδικον. Τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐξαίφνης ἠλλοιώθη. Ψυχρὸς ἱδρὼς περιεχύθη ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ, καὶ ἡ ὄψις του ἐγράφη ἐφαίνετο ζωντανὸν εἰκόνισμα τοῦ θανάτου. Ἐκείνη δὲ, μόλις αὐτὸν ἰδοῦσα, ἐκραύγασε καὶ ἐλειποθύμησε. Κατενόησεν ἤδη τὰς τῶν ἀποκρίσεών της συνεπείας. Τόσον ἐντελῶς εἶχεν ἀπατηθῆν ἀπὸ τὸν τρόπον τοῦ δικηγόρου, καὶ ἀπὸ τὴν ἀδιαφορίαν μεθ' ἧς ἐφαίνετο ὅτι ἤκουε τὰ λόγιά της, ὥστε βαθμηδὸν καὶ ἀνεπαισθήτως ἐφανέρωσε πᾶν ὅ,τι ἐκεῖνος ἤθελε νὰ μάθῃ.

Κατέστη δ' ἀναγκαῖον νὰ σηκώσωσιν αὐτὴν ἀπὸ τὸ δικαστήριον, καὶ ἰατρός τις παρευρισκόμενος τὴν ἐπεσκέφθη. Τὴν στιγμὴν ταύτην ὁ τοῦ βασιλέως εἰσαγγελεὺς ἐξῆλθε τοῦ δικαστηρίου, ἀλλ' οὐδεὶς ἐγνώριζε διὰ ποῖον τέλος. Μετ' ὀλίγον εἰσελθὼν ὁ ἰατρὸς εἶπεν ὅτι ἤθελεν εἶσθαι ἀδύνατον νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ἕδραν της ἡ οἰκουρὸς, ἐκτὸς μετὰ μίαν ἢ δύο ὥρας.

Ἦτο περίπου μεσημέριον. Ὁ Λόρδος Μανσφεῖλδος, διατάξας νὰ δοθῇ θάλαμος εἰς τοὺς ὁρκωτοὺς, ὅπου νὰ φυλάττωνται μόνοι, ἀνέβαλε τὴν συνεδρίασιν δύο ὥρας. Ὁ ὑπόδικος ἐν τῷ μεταξὺ ἐστάλθη εἰς τὴν φυλακήν.

Ἦτον ἤδη μεταξὺ τεσσάρων καὶ πέντε, ὅτε ὁ δικαστὴς ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ἕδραν του. Ὁ ὑπόδικος καὶ ἡ οἰκουρὸς εἰσήχθησαν πάλιν. Τὸ δικαστήριον ἦτο πλῆρες μέχρι στενοχωρίας, καὶ φοβερά τις σιωπὴ κατεῖχε τὸν τόπον ὅλον.

Ὁ δικηγόρος τοῦ ἐνάγοντος ἀπετάθη πάλιν πρὸς τὴν οἰκουρόν. «Ὀλίγα μόνον ἀκόμη θέλω σ' ἐρωτήσειν,» εἶπε· «πρότερε δὲ πῶς ἀποκρίνεσαι, διότι καὶ ἡ ἰδική σου ζωὴ κρέμαται ἀπὸ μίαν κλωστήν.

«Γνωρίζεις τὸ πῶμα τοῦτο;»

«Μάλιστα.»

«Εἰς ποῖον ἀνήκει;»

«Εἰς τὸν κύριον Σμιθ.»

«Ἡ ὑστέρα φορὰ, καθ' ἣν εἶδες αὐτὸ, ποῦ ἦτο;»

«Τὴν νύκτα τῆς ἀποβιώσεως τοῦ κυρίου Τόμσωνος.»

Τὴν στιγμὴν ταύτην ἐμβῆκεν εἰς τὸ δικαστήριον ὁ εἰσαγγελεὺς, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ, ἐπὶ δίσκου, ἓν ὡρολόγιον, δύο σακκία χρυσοῦ, θήκην τινὰ πολυτίμων πετρῶν, ἓν χαρτοφυλάκιον, καὶ μίαν φιάλην τῆς αὐτῆς κατασκευῆς ὡς τὸ πῶμα, μὲ φελλὸν τώρα περφραγμένην. Ὁ δίσκος ἐτέθη ἐπὶ τῆς τραπέζης ἐνώπιον τοῦ ὑποδίκου καὶ τῆς μάρτυρος, καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης δὲν ἔμεινεν ἀμφιβολία εἰς τὸ πνεῦμα κἀνενὸς περὶ τῆς ἐνοχῆς τοῦ ὑποδίκου.

Μὲ ὀλίγα λόγια τελειόνει τὸ λυπηρὸν τοῦτο διήγημα. Ὁ οἶκος, ὅπου ὁ φόνος εἶχε πραχθῆν, ἦτον ἐννέα ἕως δέκα μίλια μακράν. Εὐθὺς δ' ὅτε διὰ τῶν ὑποβλημματικῶν ἐρωτήσεων τοῦ δικηγόρου ἀνεκαλύφθη ἡ ὕπαρξις τοῦ ταμείου καὶ ἡ θέσις αὐτοῦ, ἐξεκίνησεν ὁ εἰσαγγελεὺς ἔφιππος, μετὰ δύο ὑπαλλήλων, καὶ ἀφοῦ κατεκρήμνισε μέρος τοῦ τοίχου τῆς οἰκίας, εὑρῆκε τὴν ἀξιόλογον ταύτην κρύπτην. Ἐν αὐτῇ δὲ ἦτον ἀποταμευμένη ὅλη ἡ περιουσία τοῦ κυρίου Τόμσωνος, συμποσουμένη εἰς τινας χιλιάδας λιτρῶν στερλινῶν· πρὸς πλειοτέραν δ' ἀκόμη ἐπιβεβαίωσιν, ἀνεκαλύφθη φιάλη, περὶ ἧς εἶπον πάραυτα οἱ ἰατροὶ ὅτι περιεῖχεν αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ δηλητήριον φάρμακον, τὸ ὁποῖον ἐθανάτωσε τὸν δυστυχῆ Τόμσωνα.

Μόλις εἶναι χρεία νὰ προσθέσωμεν ὅτι ὁ Σμιθ κατεδικάσθη ὡς ἔνοχος καὶ ἐκρεμάσθη· καὶ παρατηρητέον ὅτι δὲν ἤθελε καταντήσειν εἰς τὸ πάνδεινον τοῦτο τέλος, ἂν δὲν ἐπέμενεν εἰς τὸ ν' ἀποδεῖξῃ τὴν ἀνύπαρκτον αὐτοῦ ἀθωότητα—ἂν ἐσιώπα, ἤθελε διεκφύγειν· ἀλλ' ὁ Θεὸς ἀφῆκεν αὐτὸν νὰ ἐνεργήσῃ τὸν ἰδιόν του ὄλεθρον, καὶ νὰ λάβῃ τὰ ἐπίχειρα τοῦ φοβεροῦ του ἐγκλήματος.

«Εἴσθε βέβαιοι,» εἶπεν ὁ Μωϋσῆς πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας, «ὅτι θέλει σᾶς εὑρεῖν ἡ ἁμαρτία σας.» Πόσον ἠλήθευσε τοῦτο εἰς τὴν

προκειμένην περίστασιν! Ὁ Θεὸς δύναται νὰ ἐκβάλῃ τὰ ἐγκλήματα ἡμῶν εἰς τὸ φῶς δι' ὁποιωνδήποτε μέσων καὶ καθ' ὁποιανδήποτε στιγμήν. Εἰς τὸ προηγούμενον διήγημα τὸ τρίξιμον μιᾶς θύρας, καὶ ἡ εὕρεσις τοῦ πώματος μιᾶς φιάλης, ἐφαίνοντο κατὰ πρῶτον ἀσήμαντα περιστατικά. Καὶ ὅμως ἐκ τῶν δύο τούτων ἐκρέματο ἡ ἀνάπτυξις δεινοτάτου ἐγκλήματος· χωρὶς αὐτῶν οἱ χαμερπεῖς κακοῦργοι ἤθελον ἴσως διεκφύγει μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς κρίσεως.

Ο ΞΕΡΞΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΒΥΔΟΝ.

Ὡς δὲ ὥρα πάντα μὲν τὸν Ἑλλήσποντον ὑπὸ τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ Ἀβυδηνῶν πεδία ἐπίπλεα ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα Ξέρξης ἑωυτὸν ἐμακάρισε· μετὰ δὲ τοῦτο ἐδάκρυσε. Μαθὼν δέ μιν Ἀρτάβανος ὁ πάτρως, εἴρετο τάδε, «Ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσαο νῶν τε καὶ ὀλίγῳ πρότερον· μακαρίσας γὰρ σεωυτὸν, δακρύεις.» Ὁ δὲ εἶπε, «Ἐσῆλθε γάρ με λογισάμενον κατοικτεῖραι, ὡς βραχὺς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εἰ τουτέων γε, ἐόντων τοσούτων, οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὸν ἔτος περιέσται.»

Τὸ χωρίον τοῦτο τοῦ Ἡροδότου ἔχει τι ὡραῖον καὶ ὑψηλόν. Συμβὰν ἀξιομνημόνευτον ἱστορεῖται μὲ ἀφελέστατον καὶ γοητευτικὸν τρόπον. Ὁ μεγαλήτερος βασιλεὺς τοῦ κόσμου, ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καθήμενος, βλέπει τὴν θάλασσαν, τὰ παραθαλάσσια, καὶ τὰ πεδία, ἐσκεπασμένα ὑπὸ τῶν στρατευμάτων του, μακαρίζει ἑαυτὸν, ἔπειτα δὲ συλλογισθεὶς ὅτι μετὰ ἑκατὸν ἔτη οὐδεὶς ἐκ τῶν ὑπ' ὄψιν αὐτοῦ πολυαρίθμων μυριάδων ἤθελεν εἶσθαι ζῶν, δακρύει. Σκέψις σπουδαία, ἐκ τῶν μὴ συνήθων εἰς ἡγεμόνας· συμπαθείας αἴσθημα, ὄχι ἀνάξιον βασιλέως. Τὴν στιγμὴν ταύτην ὁ μέγας οὗτος κυριάρχης συνησθάνθη τὴν ματαιότητα τοῦ ἀνθρώπου· ἐνθυμήθη ὅτι παρέρχεται ὡς τὸ ἄνθος τοῦ ἀγροῦ. Μετὰ τοῦ λυπηροῦ διαλογισμοῦ ὅτι "τουτέων γε, ἐόντων τοσούτων, οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὸν ἔτος περιέσται," πρέπει νὰ ἐμβῆκεν εἰς τὸν νοῦν αὐτοῦ, καὶ ὅτι μετὰ μίαν ἑκατονταετηρίδα καὶ αὐτὸς, ὁ νῦν τόσον ἐπηρμένος, ἤθελε κεῖσθαι τεθαμμένος εἰς τὴν γῆν ἐπίσης ὡς καὶ ὁ ταπεινότατος ἀπὸ τοὺς δούλους, οἵτινες τώρα ἔβλεπον αὐτὸν ὡς θεόν. Πρέπει νὰ ἔρριψε βλέμμα ἐφ' ἑαυτοῦ γυμνοῦ ἀπὸ ἐξωτερικὰς περιστάσεις, ἀλλ' ἡ θέα ἦτο δυσάρεστος, καὶ ταχέως ἔστρεψεν ἀλλαχοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. Τὸ ὀλιγοχρόνιον τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, καὶ τὰ δεινὰ, ὅσα, καίτοι βραχὺν, καθιστάνουσιν αὐτὸν μακρότατον, ὡς παρετήρησεν ὁ Μαρδόνιος, δὲν ἦσαν ἀντικείμενα τόσον ἐλκυστικὰ, ὅσον ἡ δόξα ἥτις αὐτὸν περιεκύκλου, καὶ ὅσην ἤλπιζε ταχέως νὰ ἐπιπροσθέσῃ· "Μηδὲ κακῶν μεμνεώμεθα, χρηστὰ ἔχοντες πρήγματα ἐν χερσί." Οὕτω δὲ συμβαίνει πολλάκις, καὶ ὅταν ἡ σοφία ἔλθῃ εἰς τὸν νοῦν τῶν ἀνθρώπων, δὲν παραδέχονται, ἀλλ' ἀποδιώκουσιν αὐτήν. "Τὸ νῦν ἔχον πορεύου· καιρὸν δὲ μεταλαβὼν, μετακαλέσομαί σε," εἶπεν ὁ Φῆλιξ πρὸς τὸν Ἅγιον Παῦλον εἰς ὁμοίαν περίστασιν. Ἀλλ' ὁ νουνεχὴς δὲν ἀφίνει τὴν παροῦσαν εὐκαιρίαν νὰ παρέλθῃ ἀνωφελῶς.

Ο ΒΟΑΣ ΚΕΓΧΡΙΝΗΣ.

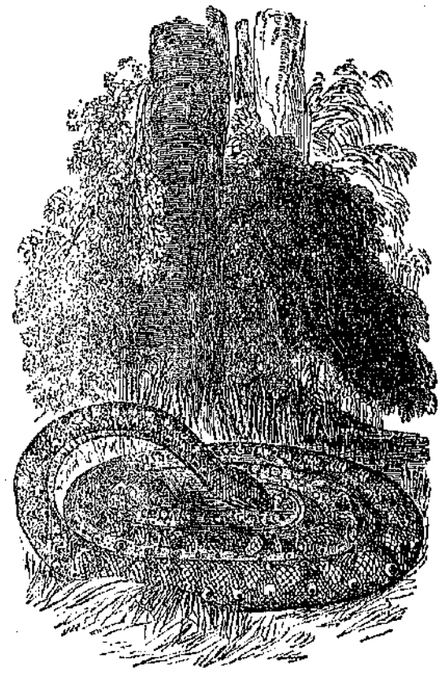

Ὁ Βόας Κεγχρίνης.

ΤΟῦ Βόα Συσφιγκτῆρος κατεχωρήσαμεν εἰκόνας καὶ περιγραφὰς εἰς Τόμ. Δ'. Σελ. 53, καὶ εἰς Τόμ. Ε. Σελ. 97· ἐνταῦθα σημειοῦμεν ὀλίγα τινὰ περὶ τοῦ Βόα Κεγχρίνου, τὸν ὁποῖον ἀκριβῶς παριστᾷ ἡ προτεταγμένη εἰκονογραφία.

Οἱ Βόαι τοῦ εἴδους τούτου ἔχουσι κιτρινωπὸν χρῶμα, μετὰ σειρᾶς δακτυλίων ἐκτεινομένης καθ' ὅλον τὸ μῆκος τοῦ νώτου, καὶ μετὰ ποικίλων στιγμάτων εἰς τὰς πλευράς. Οἱ δακτύλιοι εἶναι μεγάλοι καὶ μελάγχροινοι· τὰ δὲ στίγματα γενικῶς κλίνουν εἰς τὸ μέλαν, καὶ πολλάκις περιέχουν ὑπόλευκον ἡμισεληνοειδές τι σημεῖον. Κατὰ τὸ μέγεθος ὁ Κεγχρίνης σχεδὸν ἐξισοῦται μὲ τὸν Συσφιγκτῆρα· εὑρίσκεται δὲ εἰς τὸ Μεξικὸν καὶ τὴν Νότιον Ἀμερικὴν, συχνάζων ὡς ἐπιτοπλεῖστον εἰς βάλτους καὶ ἄλλα τοιαῦτα ὑδατώδη μέρη. Ἐκεῖ ἐξαρτώμενος διὰ τῆς οὐρᾶς ἀπὸ παραποτάμιόν τι δένδρον, ἀφίνει τὸ ἐμπρόσθιον μέρος τοῦ σώματος νὰ πλέῃ ἐπὶ τοῦ ὕδατος, ὑπομονητικῶς ἐνεδρεύων ὥστε νὰ πιάσῃ τὰ διὰ ποτὸν πλησιάζοντα τετράποδα.

Οἱ Αὐτόχθονες Μεξικανοὶ κατεσκεύαζον εἴδωλα τοῦ ὄφεως τούτου, πρὸς θρησκευτικὴν λατρείαν· ἓν τοιοῦτον εἴδωλον, σχεδὸν σῶον καὶ ἄριστα εἰργασμένον, εὑρίσκεται εἰς ἓν ἀπὸ τὰ ἐν Μεξικῷ μονα-

στήρια τῶν Δομινικανῶν. Ἡ τερατώδης αὕτη θεότης παριστάνεται καταπίνουσα θῦμα ἀνθρώπινον, τὸ ὁποῖον βλέπεται κατατεθραυσμένον καὶ ἀγωνιῶν εἰς τὰς φρικώδεις σιαγόνας της. Τὸν πρωτότυπον ὄφιν τοῦ εἰδώλου τούτου, τὸν Βόαν Κεγχρίνην τῶν φυσικοϊστορικῶν, ὀνομάζουσιν οἱ Μεξικανοὶ Τεμακουϊλκαχουϊλίαν. Καλεῖται δ' οὕτω ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ· διότι Τεμακουϊλκαχουϊλίας σημαίνει τὸ μάχεσθαι μὲ πέντε ἀνθρώπους. Ὁπόταν ἐφορμήσῃ κατά τινος, περιτυλίσσεται εἰς τὸν τράχηλον καὶ πνίγει αὐτὸν, ἐκτὸς ἂν διαῤῥαγῇ ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴν τῶν ἰδίων του ἀγώνων. Κἄποτε ἀποφεύγει τὸν θάνατον ὁ προσβαλλόμενος, ἀντιθέτων εἰς τὴν σύσφιγξιν αὐτοῦ δένδρον ἢ ἄλλο τι ὅμοιον, ὥστε, φανταζόμενος ὁ ὄφις ὅτι συμπιέζει τὸν ἄνθρωπον, σπαράσσεται ὑπὸ τῆς ἰδίας αὐτοῦ πράξεως, καὶ οὕτως ἀποθνήσκει.

«Μὴ τὸ θέλημά μου, ἀλλὰ τὸ σὸν γενέσθω.»

ΕΙΣ τὰ ἐπουράνια στρέφων τοὺς ὀφθαλμοὺς, βλέπω τὸν μακάριον καὶ μόνον Δυνάστην, τὸν δημιουργὸν καὶ συντηρητὴν τοῦ παντὸς, τὸν ἄπειρον καὶ αἰώνιον κυρίαρχον, μὲ ἀπεριόριστον δύναμιν, καὶ κατὰ τρόπον πάνσοφον, πανάγιον, δίκαιον καὶ πανάγαθον, κυβερνῶντα τὴν παμμεγέθη αὐτοῦ βασιλείαν. Βλέπω δὲ καὶ ὅτι Αὐτὸς εἶναι ὁ πλάστης ἐμοῦ καὶ διατηρητὴς, ὁ ἀκάματος εὐεργέτης μου, πρὸς ὃν ὀφείλω πᾶν ὅ,τι ἀπολαμβάνω. Ἀλλ' ὅταν καὶ Αὐτὸς ῥίψῃ τὰ βλέμματά του πρὸς ἐμὲ, τί βλέπει; Βλέπει φθαρτὸν σκώληκα τῆς γῆς, χθεσινὸν ἀκάμη, ὅστις ἀλαζονικῶς τολμᾷ νὰ κρίνῃ καὶ νὰ ἐπικρίνῃ τὰς πράξεις του, νὰ πολυπραγμονῇ διὰ τὴν ἐπὶ γῆς ἐξουσίαν του, καὶ ν' ἀντιθέτῃ τὸ ἀνόητον αὐτοῦ θέλημα εἰς τὸ θέλημα τοῦ Δημιουργοῦ, τοῦ Ἡγεμόνος, καὶ τοῦ Θεοῦ του, τὴν ἑαυτοῦ ἄγνοιαν εἰς τὴν θείαν παγγνωσίαν, καὶ τὴν ἑαυτοῦ μωρίαν εἰς τὴν πανσοφίαν τοῦ Ὑψίστου. Ἀφοῦ δ' ἅπαντες κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐπράξαμεν οὕτω, πῶς νὰ μὴν αἰσθανώμεθα θλῖψιν, καταισχύνην, καὶ τύψιν τοῦ συνειδότος; διατί νὰ μὴ προσπέσωμεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Θεοῦ ἡμῶν μετὰ καρδίας συντετριμμένης καὶ πνεύματος τεταπεινωμένου, καὶ νὰ μάθωμεν παρ' Ἐκείνου, ὅστις ἦτο πρᾶος καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, νὰ λέγωμεν καὶ ἡμεῖς, «Μὴ τὸ θέλημά μου, ἀλλὰ τὸ σὸν γενέσθω!»

«Καιρὸς τοῦ καθελεῖν, καὶ καιρὸς τοῦ οἰκοδομῆσαι.»

ΕΝ ἀπὸ τὰ σοφὰ ἀξιώματα καὶ παραγγέλματα τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ εἶναι καὶ τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἀποτείνεται εἰς πάντα ἄνθρωπον, καὶ πόλιν, καὶ ἔθνος, ὄχι μόνον κατὰ τὴν λέξιν λαμβανόμενον περὶ καθαιρέσεως καὶ οἰκοδομῆς τῶν ἀπὸ ξύλα καὶ λίθους κατασκευαζομένων, ἀλλὰ καὶ περὶ πάσης ἄλλης ἐπιχειρήσεως, ἥτις μέλλει νὰ γένῃ μὲ σκοπὸν ἀληθινῆς τινὸς ὠφελείας. Εἶναι καιρὸς νὰ κρημνίσῃ τις, καὶ καιρὸς νὰ οἰκοδομήσῃ. Καιρὸς νὰ χαλάσῃ, καὶ καιρὸς νὰ ἀναρθώσῃ. «Καιρὸς τοῦ καθελεῖν, καὶ καιρὸς τοῦ οἰκοδομῆσαι.» Εἰς μὲν τὴν φύσιν, τὰ πάντα ἐν γένει ἄρχονται, ἀκμάζουν, καὶ τελευτοῦν ἐν καιρῷ, κατὰ τοὺς ἀμεταβλήτους νόμους τοῦ Πανσόφου Δημιουργοῦ καὶ Νομοθέτου τῶν ἁπάντων. Ἕκαστον εἶδος τῶν φυτῶν καὶ δένδρων ἔχει τὸν ἰδιάζοντα καιρὸν τῆς βλαστήσεως, τῆς ἀνθήσεως, καὶ τῆς καρποφορίας του. Ἕκαστον τῶν ζώων, ἀγρίων καὶ ἡμέρων, ἐναερίων, χερσαίων, καὶ ἐνύδρων, ἔχει τὸν προσήκοντα καιρὸν τῆς γεννήσεως, τῆς αὐξήσεως, καὶ τῆς τελευτῆς του. Γνωρίζει ὁ ἥλιος τὸν καιρὸν τῆς δύσεως καὶ τῆς ἀνατολῆς του. Γνωρίζει ἡ σελήνη τοὺς καιροὺς τῶν διαφόρων της φάσεων. Τὰ πάντα εἰς τὴν φύσιν ἔχουσι τὸν καιρὸν αὐτῶν τεταγμένον μὲ σκοπὸν κοινῆς ὠφελείας καὶ συντηρήσεως τοῦ παντός. Ἀλλ' εἰς τὰ ἀνθρώπινα ἡ γνῶσις τῶν καιρῶν εἶναι ἔργον τῆς φρονήσεως. Ἡ πεῖρα μᾶς διδάσκει, τὸ αἴσθημα τῆς χρείας μᾶς διεγείρει, ἡ δὲ φρόνησις ὁδηγοῦσα καλῶς τὰς δυνάμεις μας ἐκτελεῖ ἐν καιρῷ τὰ δέοντα, καθαιροῦσα μὲν τὰ ἄχρηστα καὶ ἐπιβλαβῆ, οἰκοδομοῦσα δὲ τὰ χρήσιμα καὶ ἐπωφελῆ· διότι ὁ Θεὸς, πλάσας τὸν ἄνθρωπον λογικὸν, ἄφησεν αὐτὸν εἰς τὴν χεῖρα τῆς βουλῆς του· «Ἀφῆκεν αὐτὸν ἐν χειρὶ διαβουλίου αὐτοῦ,» κατὰ τὸν Ἐκκλησ. τὸν ἄφησεν ὅμως μὲ εὐθύνην πάντοτε νὰ δώσῃ λόγον τῆς ἐκλογῆς τῶν πράξεων, καὶ τῆς χρήσεως τῶν δυνάμεών του· μὲ συνθήκην ἀπαράτρεπτον νὰ εὐτυχῇ μὲν εἰς τὰς ἐνεργείας του ὅταν πράττῃ ἐν καιρῷ, νὰ δυστυχῇ δὲ, ὅταν ἀφίνῃ τὸν καιρὸν τοῦ πρᾶξαι νὰ παρέρχεται. Εἰς τὴν συνθήκην ταύτην ὑπάγονται χωρὶς ἐξαίρεσιν καὶ ἰδιῶται, καὶ στρατηγοὶ, καὶ πολιτικοὶ, καὶ ἡγεμόνες, καὶ πόλεις, καὶ ἔθνη ὁλόκληρα. Τὸν καιρὸν παρατηρεῖ ὁ ἐπιμελὴς γεωργὸς εἰς τὰς γεωργικὰς ἐργασίας του. Τὸν καιρὸν ὁ προβλεπτικὸς ἔμπορος, εἰς τὰς ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις του. Τὸν καιρὸν ὁ ἄγρυπνος στρατηγὸς, εἰς τὰς στρατηγικάς του πράξεις. Τὸν καιρὸν ὁ βαθύνους πολιτικὸς, εἰς τὰς πολιτικὰς διατάξεις του. Δικαίως ὁ ῥήτωρ τῶν Ἀθηναίων ἀπέδιδε τὴν μὲν τοῦ βασιλέως τῶν Μακεδόνων αὔξησιν εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῶν καιρῶν, τὰς δὲ τῶν Ἀθηναίων συμφορὰς, εἰς τὴν ἀμέλειαν τῶν καιρῶν. «Νυνὶ δὲ τὸ μὲν παρὸν ἀεὶ προϊέμενοι, τὰ δὲ μέλλοντα αὐτόματ' οἰόμενοι σχήσειν καλῶς, ηὐξήσαμεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Φίλιππον ἡμεῖς, καὶ κατεστήσαμεν τηλικοῦτον, ἡλίκος οὐδεὶς πω βασιλεὺς γέγονε Μακεδονίας.——Οὐ δὴ θαυμαστόν ἐστιν εἰ στρατευόμενος καὶ πονῶν ἐκεῖνος αὐτὸς, καὶ παρὼν ἐφ' ἅπασι, καὶ μηδένα καιρὸν, μήδ' ὥραν παραλείπων, ἡμῶν μελλόντων καὶ ψηφιζομένων καὶ πονθανομένων περιγίνεται.»

Τὸ παράδειγμα τοῦτο τοῦ σοφοῦ Ἐκκλησιαστοῦ ἁρμόζει, ἀδελφοί μου, νὰ ἐπαναλέγεται εἰς ἡμᾶς ἐξαιρέτως τὴν σήμερον, καὶ ὅλοι νὰ ἀκολουθῶμεν αὐτὸ κατὰ τὴν θέσιν του ἕκαστος· διότι εἴμεθα εἰς τὴν ἐποχὴν, καὶ εἰς τὴν ἀνάγκην, ἐὰν αἰσθανώμεθα τὴν τοιαύτην ἀνάγκην, τοῦ νὰ καθαιρῶμεν καὶ νὰ οἰκοδομῶμεν. «Καιρὸς τοῦ καθελεῖν, καὶ καιρὸς τοῦ οἰκοδομῆσαι.»

Καιρὸς εἶναι νὰ γνωρίσωσιν οἱ πατέρες καὶ αἱ μητέρες τὰ χρέη καὶ τὰ ἀληθινὰ των συμφέροντα. Καιρὸς νὰ καθαιρέσωσιν ἐκείνας τὰς παλαιὰς καὶ ὀλεθρίους προλήψεις περὶ τῶν τέκνων των, καὶ νὰ οἰκοδομῶσι καὶ νὰ ἐπιμελῶνται τὴν σπουδαίαν ἀνατροφὴν αὐτῶν, καὶ υἱῶν καὶ θυγατέρων. Πρότερον μὲν, ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἐγεννοῦσαν καὶ ἔτρεφον ἀγροίκους καὶ ἀπαιδεύτους. Τὴν σήμερον ὅμως ὅλοι χρεωστοῦν νὰ δώσωσιν ἀνατροφὴν εἰς τὰ τέκνα των, φωτίζοντες αὐτὰ διὰ τῆς δημοσίου ἢ μερικῆς διδασκαλίας, καὶ κατ' ἰδίαν ἐπιμελούμενοι μὲ συμβουλὰς φρονίμους καὶ μὲ καλὰ παραδείγματα τὴν ἠθικὴν αὐτῶν βελτίωσιν. Οἱ πολῖται, διὰ νὰ ἀπολαμβάνωσι τὰ ἀγαθὰ τῆς εὐνομίας, ἀνάγκη νὰ ἦναι φωτισμένοι καὶ χρηστοήθεις. Ἡ εὐνομία, διὰ νὰ παράγῃ τοιαῦτα ἀγαθὰ, ἀνάγκη νὰ ἔχῃ καὶ αὐτὴ τοιούτους πολίτας. Τότε εἶναι τὸ ἔθνος ἐλεύθερον τῷ ὄντι, ὅταν αἱ φυλακαί του ἦναι κεναὶ ἀπὸ κακούργους, ὅταν ἕκαστος πολίτης ζῇ ἐντίμως ἀπὸ τοὺς δικαίους καρποὺς τῶν κόπων του, ὅταν ὅλοι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἦναι φωτισμένοι.

Ὁ αὐτὸς καιρὸς εἶναι καὶ διὰ τοὺς λαμβάνοντας ὁποιανδήποτε δημόσιον ὑπηρεσίαν, ἢ ὑπουργίαν. "Καιρὸς τοῦ καθελεῖν, καὶ καιρὸς τοῦ οἰκοδομῆσαι." Καιρὸς τοῦ καθελεῖν πᾶσαν ῥαδιουργίαν, πᾶσαν προσωποληψίαν, πᾶν εἶδος σφετερισμοῦ· καὶ καιρὸς τοῦ οἰκοδομῆσαι τὴν πρέπουσαν καὶ κατὰ πᾶσαν δικαιοσύνην ἀπαιτουμένην εἰς ὑπηρέτας καὶ ὑπουργοὺς εὐνομουμένου κράτους εἰλικρίνειαν, ἀπροσωποληψίαν, πίστιν, δικαιοσύνην, ἀνυπέρθετον ἐπιμέλειαν τῶν πρακτέων, διὰ νὰ παράγῃ ἕκαστος, ὡς μέλος καλῶς συνισταμένης μηχανῆς, τὸ ἀνῆκον εἰς αὐτὸν ἀποτέλεσμα, καὶ νὰ συνάγεται ἐξ ἁπάντων ἀπροσκόπτως ἡ πρόοδος τῆς ἐθνικῆς βελτιώσεως. Εἰς ἔθνος εὐνομούμενον, οὐδὲ τὸ πλέον μικρὸν ἀξίωμα δὲν εἶναι δίκαιον οὐδὲ συμφέρον νὰ χαρίζεται εἰς ἄνθρωπον μὴ ἔχοντα τὴν ἀπαιτουμένην ἱκανότητα Τοῦτο ἤθελεν εἶσθαι ἀδικία πρὸς τοὺς ἀξίους, καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ ἔθνος ζημία. Οὐδὲ ἓν λεπτὸν νὰ ἀφαιρῆται ἀπὸ τὸ δημόσιον, ἢ νὰ ὑφαρπάζεται ἀπὸ τὸν πολίτην καθ' ὁποιονδήποτε λόγον καὶ τρόπον. Τοῦτο ἤθελεν εἶσθαι ἡ πλέον αἰσχρὰ καὶ σκανδαλώδης κλοπή, ἢ, μᾶλλον εἰπεῖν, ἱεροσυλία, ἐθνοκλοπεία. Πλὴν καὶ ἄλλη ἀκόμη πολὺ μεγαλητέρα ζημία ἤθελε προξενηθῆν εἰς τὸ ἔθνος ἐκ τῶν τοιούτων καταχρήσεων τῆς δημοσίου ὑπηρεσίας καὶ ὑπουργίας, ἡ πτῶσις τῆς ὑπολήψεως, καὶ ἡ διάδοσις τῆς διαφθορᾶς. Ὅσην ἐπιρροὴν ἔχει εἰς τὴν ἀρετὴν τοῦ ἔθνους ὁ δίκαιος καὶ ἀπροσωπόληπτος χαρακτὴρ τῶν ἐν τοῖς πράγμασι, τόσον ἐξεναντίας διαφθείρουν αὐτὸ αἱ τούτων ἀδικίαι καὶ προσωποληψίαι, μάλιστα ὅταν τὸ ἔθνος ἦναι μικρὸν καὶ πτωχόν. Καιρὸς λοιπὸν τοῦ καθελεῖν τὰ ἐκ τῆς προτέρας ἀμαθείας διεφθαρμένα ἔθη καὶ φρονήματα, καὶ καιρὸς τοῦ οἰκοδομῆσαι τὰ ὑγιαίνοντα, τὰ πρέποντα εἰς ὑπηρέτας καὶ ὑπουργοὺς εὐνομουμένου ἔθνους.

Οὕτω διὰ τῆς καθαιρέσεως τῶν κακῶν καὶ διὰ τῆς οἰκοδομῆς τῶν καλῶν, θέλει πληρωθῆν εἰς τὴν φιλτάτην Ἑλλάδα τὸ τοῦ Ἡσαΐου, "Ἔσται γὰρ ὁ οὐρανὸς καινὸς, καὶ ἡ γῆ καινὴ, καὶ οὐ μὴ μνησθῶσι τῶν προτέρων, οὐδ' οὐ μὴ ἐπέλθῃ αὐτῶν ἐπὶ τὴν καρδίαν, ἀλλ' εὑφροσύνην καὶ ἀγαλλίαμα εὑρήσουσιν ἐν αὐτῇ."—— ΒΑΜΒΑΣ.

ΕΥΓΕΝΗΣ Μασσαλιώτης, τὸνομα Ῥεμονσάτ, ἐγγὺς ὢν τοῦ θανάτου, ἐκάλεσε τὴν πολυάριθμον αὐτοῦ οἰκογένειαν νὰ συναθροισθῶσι πέριξ τῆς κλίνης του. Ἀφοῦ δ' ὡμολόγησεν ὅτι ἠσθάνετο μεγάλην ἀγαλλίασιν βλέπων τὴν θερμὴν φιλοστοργίαν τῶν τέκνων του, καὶ μάλιστα τὴν πρὸς ἀλλήλους τρυφερὰν ἀγάπην, "Ἔχω," ἐπρόσθεσε, «καὶ μυστικόν τι νὰ σᾶς φανερώσω, τὸ ὁποῖον θέλει ἀφαιρέσειν ἕνα ἀπὸ σᾶς ἐκ τῆς ἀδελφοσύνης ταύτης. Ἐνόσῳ εἶχον ἐλπίδας ζωῆς, ἐφύλαττον αὐτὸ· ἀλλὰ δὲν τολμῶ νὰ καταπατήσω τὰ δικαιώματά σας εἰς τὴν διαίρεσιν τῆς ἰδιοκτησίας μου. Ἕνας ἀπὸ σᾶς δὲν εἶναι παρὰ θετὸν τέκνον—τὸ τέκνον τῆς τροφοῦ, εἰς τὰ στήθη τῆς ὁποίας ἀπέθανε τὸ ἴδιόν μου βρέφος. Νὰ ὀνομάσω αὐτόν;» «Ὄχι, ὄχι," εἶπαν ὁμοφώνως, «ἂς ἐξακολουθῶμεν ὅλοι νὰ ἤμεθα ἀδελφοί.»

Η ΕΝ Παρισίοις Ἐπιτροπὴ τῆς Ὑγείας ἐξέδωκε τὴν 22αν Ἰουνίου 1841 τοὺς ἑφεξῆς κανόνας περὶ τῆς θεραπείας τῶν ὅσοι δάκνονται ἀπὸ λυσσώδεις σκύλους.

1. Θλίψε πάραυτα μὲ τὰς δύο χεῖρας ὅλον τὸ πέριξ τῆς πληγῆς, ὥστε νὰ κάμῃς τὸ αἷμα νὰ τρέξῃ ἐλευθέρως, καὶ νὰ ἐξαχθῇ ὁ ἰός.

2. Νίψε τὴν πληγὴν μὲ μίγμα ὕδατος καὶ τινος ἀλκαλίου,—ὡς μὲ ἀλουσίαν, σαπωνάδαν, οὖρον, θάλασσαν, λεμονόζωμον, ἢ καὶ μὲ καθαρὸν ὕδωρ.

3. Ἐνῷ θλίβεται καὶ νίπτεται ἡ πληγὴ, θέρμανε κομμάτιον σιδήρου εἰς τὸ πῦρ, καὶ προσάρμοσε αὐτὸ βαθέως εἰς τὴν πληγήν. Πρόσεχε δὲ νὰ ἦναι τὸ σίδηρον τόσον μόνον πυρωμένον, ὥστε νὰ δύναται νὰ καυτηριάσῃ,—δὲν πρέπει διόλου νὰ κοκκινίσῃ τὸ σίδηρον εἰς τὸ πῦρ.

Ὁ Πλοίαρχος Ἰ. Ῥὸς, ἀρχηγὸς τοῦ εἰς τὰς Νοτίους Θαλάσσας πρὸς ἀνακάλυψιν πλόου, ἔγραψεν ἐσχάτως πρὸς τὴν Βασιλικὴν Γεωγραφικὴν Ἑταιρείαν τοῦ Λονδίνου, ὅτι δὲν εὑρίσκετο εἰμὴ 12 μοίρας μακρὰν τοῦ Ἀνταρκτικοῦ Πόλου, καὶ ὅτι σχεδὸν εἶχε προσδιορίσει τὴν θέσιν τοῦ Νοτίου Μαγνητικοῦ Πόλου.

Τὸ 1703, ἡ τοποθεσία τῆς σημερινῆς Πετρουπόλεως, ἦτον ἔρημος, δασώδης βάλτος, ἔχων ὀλίγας μόνον καλύβας ἁλιέων· τώρα δὲ εἶναι πόλις ἐκ τῶν λαμπροτάτων.

Τὸ 1810 εὑρίσκοντο εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς 470 λευκοὶ ἄνδρες ἑκατοντούτεις καὶ ἐπέκεινα, καὶ 315 λευκαὶ γυναῖκες. Ἐκ τῶν ἐλευθέρων Μαύρων ἦσαν ἑκατοντούτεις καὶ ἐπέκεινα 286 ἄνδρες, καὶ 381 γυναῖκες· ἐκ δὲ τῶν δούλων Μαύρων 753 ἄνδρες, καὶ 689 γυναῖκες. Συμποσοῦται δὲ ὁ μὲν πληθυσμὸς τῶν λευκῶν εἰς περίπου δεκατέσσαρα ἑκατομμύρια, ὁ δὲ τῶν Μαύρων εἰς τρία.

Ἐκ τούτων ἔπεται ὅτι πλειότεροι ἄνδρες γίνονται ἑκατοντούτεις καὶ ἐπέκεινα παρὰ γυναῖκες· φαίνεται δὲ καὶ ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν Μαύρων, οἵτινες ζῶσιν 100 ἔτη εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, εἶναι ὀκταπλάσιος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν λευκῶν.

ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ, 1842.] [ΑΡΙΘ. 64.

Ο ΧΑΙΤΟΔΟΥΣ.

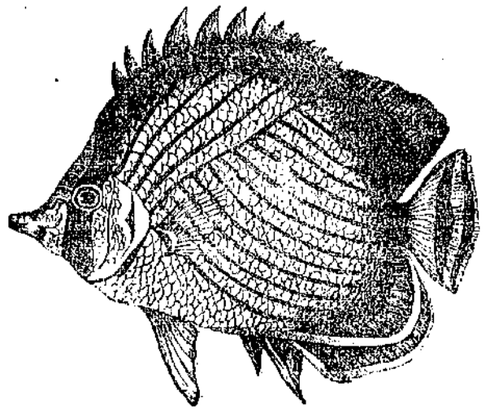

Χαιτόδους Πλάνος.

ΧΑΙΤΟΔΟΥΣ, (παραγόμενον ἐκ τοῦ χαίτη καὶ ὀδοὺς,) εἶναι τὄνομα γένους ἰχθύων, οἵτινες ἐν μικρῷ στόματι ἔχουσι διαφόρους πυκνοθετημένας σειρὰς μακρῶν λεπτῶν ὀδόντων, ὁμοίων μὲ ὕστριχας, (τρίχας χοίρου). Εὑρίσκονται δὲ πολυάριθμοι εἰς τὰ πελάγη θερμῶν κλιμάτων, συχνάζουν εἰς βραχώδεις ἀκτὰς, καὶ εἶναι μὲ ὡραῖα χρώματα κεκοσμημένοι. Ἐκ τούτων ἐπικρατοῦσι μᾶλλον τὸ μέλαν καὶ κίτρινον, σπανιώτερον δὲ τὸ γαλανωπὸν καὶ πράσινον. Πολλὰ ἐκ τῶν εἰδῶν ἔχουσι κάθετον μέλαιναν ταινίαν, ἐν ᾗ καὶ ὁ ὀφθαλμός· εἴς τινα ὑπάρχουν ἐπὶ τοῦ σώματος ὅμοιαι κάθετοι ταινίαι· ἄλλων τὸ σῶμα εἶναι κατάστικτον, ἢ κεκοσμημένον μὲ πλαγίας ἢ ἐπιμήκεις ταινίας. Αἱ λεπίδες (αἵτινες συνήθως περιορίζονται εἰς τὸ σῶμα) ἐν τῷ γένει τούτῳ ἐκτείνονται καὶ ἐπὶ τῶν πτερυγίων, ὥστε δυσκολεύεταί τις νὰ ἴδῃ ποῦ ταῦτα ἀρχίζουσι.

Ὁ Χαιτόδους Πλάνος, εἰκόνα τοῦ ὁποίου βλέπει ἐνταῦθα ὁ ἀναγνώστης, κατοικεῖ τὰς ἀκτὰς τῆς Ταπροβάνης· τὸ σῶμα εἶναι χλωμοῦ κιτρίνου χρώματος, μὲ πολυαρίθμους πλαγίας πορφυρᾶς γραμμάς· πλατεῖα κάθετος μέλαινα ταινία διαβαίνει τὸν ὀφθαλμὸν, καὶ δύο μέλαιναι ταινίαι διαπερνῶσι παρομοίως τὴν κιτρίνην οὐράν. Τὸ μῆκός του εἶναι ἀπὸ ἓξ ἕως δώδεκα δακτύλων· αἱ λεπίδες τοῦ σώματος μεγάλαι, αἱ δ' ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μικρότεραι.

Ἐκ τῶν πολλῶν ὑποδιαιρέσεων τοῦ Χαιτόδοντος εἶναι καὶ ὁ Πλάταξ, προσλαμβάνων διὰ τὴν ὁμοιότητα καὶ τὄνομα Νυκτερὶς (Platax vespertilio). Τὸ εἶδος τοῦτο ὑπεραυξάνει· εὑρίσκεται δὲ εἰς βραχώδεις θέσεις κατὰ τὴν Ταπροβάνην, ἀλλὰ κοινότερον εἰς βαθέα νερά. Τὸ χρῶμά του εἶναι ὑποκίτρινον· τὰ πτερύγια μελάγχροινα· τὰ νῶτα κατάστικτα μὲ τὸ αὐτὸ χρῶμα· βαθύχροος δὲ ταινία ἐκτείνεται πρὸς τὰ κάτω διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ.— Ὅλοι κοινῶς οἱ Χαιτόδοντες εἶναι τροφὴ ἐξαίρετος.

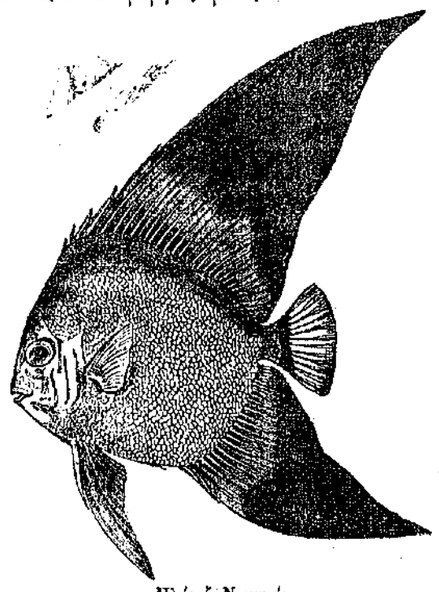

Πλάταξ Νυκτερὶς.

Η ΑΝΩΦΕΛΗΣ ΟΔΟΙΠΟΡΙΑ.

ΜΥΘΟΣ.

ΕΥΛΟΓΩΣ ἐμπορεῖ τις νὰ ὑποπτεύεται, ὅτι οἱ παραμελοῦντες τὰ ἤδη ἐφικτὰ μέσα φωτισμοῦ τε καὶ

προόδου, δὲν ἤθελον ὠφεληθῆ περισσότερον καὶ ἂν εἶχον τοιαῦτα μέσα, ὁποῖα εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐπιτύχωσιν. Ὁ ἑφεξῆς μῦθος χρησιμεύει πρὸς διασάφησιν τούτου·—

Συνελθόντες ποτὲ εἰς Ἀθήνας οἱ ἑπτὰ σοφοὶ τῆς Ἑλλάδος, συνεζήτουν μίαν τῶν ἡμερῶν ποῖον ἀπὸ τὰ θαύματα τῆς δημιουργίας εἶναι τὸ μεγαλήτερον. Εἷς ἐξ αὐτῶν, ὁ περινοῦστατος, ἐπρότεινε τὸ ὑπό τινων ἀστρονόμων δοξαζόμενον περὶ τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, ὅτι δηλαδὴ ἕκαστος εἶναι ἥλιος, ἔχων πλανήτας στρεφομένους περὶ ἑαυτόν, καὶ βρύων ἀπὸ φυτὰ καὶ ζῶα, ὡς ἡ γῆ αὕτη. Ὁ διαλογισμὸς οὗτος ἐθέρμανε τὰς φαντασίας των, καὶ συνεφώνησαν νὰ ἱκετεύσωσι τὸν Δία νὰ μεταβιβάσῃ αὐτοὺς τοὐλάχιστον εἰς τὴν σελήνην, καὶ νὰ τοὺς ἀφήσῃ ἐκεῖ τρεῖς ἡμέρας, ὥστε νὰ ἴδωσι τὰ θαύματα τοῦ τόπου αὐτοῦ, καὶ ἐπιστρέψαντες νὰ τὰ διηγηθῶσιν. Ὁ Ζεὺς συγκατένευσε, καὶ διέταξε τοὺς ἑπτὰ σοφοὺς νὰ συναθροισθῶσιν ἐφ' ὑψηλοῦ τινὸς ὄρους, ὅπου νέφος ἤθελεν εἶσθαι ἕτοιμον νὰ μετακομίσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν ποθουμένην χώραν. Εἰς τὴν διαταγὴν ταύτην ἀσμένως ὑπήκουσαν, συμπαραλαβόντες καί τινας ἐκλεκτοὺς συνοδοιπόρους, ὡς βοηθοὺς εἰς τὸ περιγράφειν καὶ εἰκονίζειν πᾶν ὅ,τι καινοφανὲς καὶ περίεργον ἤθελε τοὺς τύχει. Ἐπὶ τέλους ἔφθασαν εἰς τὴν σελήνην, καὶ εὑρῆκαν ἐκεῖ πελάτιον, ἄριστα πρὸς ὑποδοχὴν αὐτῶν παρεσκευασμένον. Τὴν ἐπαύριον, ὄντες κεκοπιασμένοι ἀπὸ τὴν ὁδοιπορίαν, ἡσύχασαν εἰς τὸν οἶκον ἕως τὸ μεσημέριον, καθ' ἣν ὥραν προσκληθέντες εἰς γεῦμα τρυφηλότατον, εὐφράνθησαν τοσοῦτον, ὥστε ἡ περιέργειά των ἀρκετὰ ἐσβέσθη.

Τὴν ἡμέραν ταύτην εἶδον μόνον διὰ τῶν παραθύρων τὸν τερπνότατον ἐκεῖνον τόπον, κεκαλλωπισμένον μὲ τὰ ὡραιότατα ἄνθη, καὶ ἤκουσαν τὸ κελάδημα μελῳδικωτάτων πτηνῶν μέχρι τῆς ἑσπέρας. Τὴν ἐπιοῦσαν ἐσηκώθησαν πολλὰ πρωΐ, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ ν' ἀρχίσωσι τὰς παρατηρήσεις των· ἀλλά τινες θελκτικώταται νεάνιδες τῆς σελήνης, ἐλθοῦσαι εἰς ἐπίσκεψιν, συνεβούλευσαν αὐτοὺς νὰ ἀναλάβωσιν ἀκμὴν περισσότερον ἀπὸ τοὺς κόπους τοῦ ταξειδίου, πρὶν ἐκτεθῶσιν εἰς τὸ ἐπίπονον ἔργον τῆς νέας περιηγήσεως.

Ἡ ποικίλη καὶ πολύοψος τράπεζα, οἱ πολυτελεῖς οἶνοι, καὶ τὰ κάλλη τῶν παρθένων, ἐκλόνησαν τὴν ἀπόφασιν τῶν ξένων τούτων. Εἰσήχθη δὲ καὶ συμφωνία μουσικῆς, αἱ νέαι ἤρχισαν νὰ τραγῳδῶσι, καὶ τὰ πάντα μετετράπησαν εἰς χαράν· ὥστε ὁλόκληρος ἡ ἡμέρα αὕτη ἐδαπανήθη ἐν εὐθυμίᾳ, ἑωσοῦ, τινὲς τῶν γειτόνων, ὑπὸ ζηλοτυπίας κινούμενοι, ὥρμησαν εἰς τὸν οἶκον μὲ γυμνωμένας ῥομφαίας. Οἱ ἐν τῇ συντροφίᾳ πρεσβύτεροι καθησύχασαν τοὺς νεωτέρους, ὑποσχεθέντες νὰ ἐνάξωσι τοὺς ταραχοποιοὺς εἰς τὸ δικαστήριον εὐθὺς τὴν ἐπιοῦσαν. Τοῦτο ἔπραξαν τῳόντι, καὶ τὴν τρίτην ἡμέραν ἔγινεν ἡ δίκη· αἱ κατηγορίαι δ' ἐξ ἑνὸς μέρους, αἱ δικηγορίαι καὶ ἀπολογίαι ἐκ τοῦ ἄλλου, καὶ ἡ ἀπόφασις αὐτή, ἐξώδευσαν ὅλην τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἐτελείωνεν ἡ παρὰ τοῦ Διὸς τεθεῖσα προθεσμία. Ἐξ ἀνάγκης λοιπὸν ἐπανῆλθον οἱ ἑπτὰ σοφοὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου συνέῤῥευσε πλῆθος πέριξ αὐτῶν ν' ἀκούσῃ περιγραφόμενα τὰ θαύματα τῆς σελήνης· ἀλλὰ δὲν ἠδύναντο τίποτε ἄλλο νὰ τοὺς εἴπωσιν, (ἐπειδὴ τίποτε ἄλλο δὲν ἐγνώριζον), εἰμὴ ὅτι χλὴν ἐκάλυπτε τὴν γῆν, συμμεμιγμένη μὲ ἄνθη, καὶ ὅτι τὰ πτηνὰ ἐκελάδουν ἐπὶ τῶν δένδρων· ἀλλ' ὁποῖα ἄνθη εἶδον, ἢ ὁποῖα πτηνὰ ἤκουσαν, ἠγνόουν ὅλως διόλου· ὅθεν καὶ τὰ μέγιστα περιεφρονήθησαν.

Ἂν ἐφαρμόσωμεν τὸν μῦθον τοῦτον εἰς τοὺς προειρημένους, θέλομεν παρατηρήσειν ἱκανὴν ὁμοιότητα. Αἱ τρεῖς ἡμέραι τοῦ μύθου δηλοῦσι τὰς τρεῖς ἡλικίας τοῦ ἀνθρώπου.

Πρῶτον, τὴν Νεότητα, καθ' ἣν, ἀσθενεῖς ὄντες, δὲν βλέπομεν τὰ ἔργα τοῦ Δημιουργοῦ. Ὅλος ὁ καιρὸς αὐτὸς δαπανᾶται εἰς ὀκνηρίαν, τρυφὴν, καὶ διασκέδασιν.

Δεύτερον, τὴν Ἀκμὴν, καθ' ἣν οἱ ἄνθρωποι ἀποκαθίστανται εἰς τὸν κόσμον, νυμφεύονται, ἀνατρέφουσι τέκνα, χρηματίζονται, ὑπανδρεύουσι τὰς θυγατέρας των, καὶ οἰκονομοῦσι τοὺς υἱούς των.

Τρίτον, τὸ Γῆρας, καθ' ὃ, ἤδη πλουτήσαντες, περιπλέκονται εἰς ἔριδας καὶ δίκας, ἀφορίσας τὴν ἰδιοκτησίαν των.—Οὕτω πως συμβαίνει πολλάκις, καὶ οἱ ἄνθρωποι δὲν εὑρίσκουσι καιρὸν νὰ συλλογισθῶσι κἂν πρὸς τί ἐπλάσθησαν, καὶ διατί ἦλθον εἰς τὸν κόσμον.

ΪΔΙΟΝ τοῦ ἀνδρὸς εἶναι νὰ κυβερνᾷ καὶ ὑπερασπίζεται τὴν κοινωνίαν· τῆς δὲ γυναικὸς νὰ διαχύνῃ ἐν αὐτῇ ἀρετὴν, φιλοστοργίαν, καὶ πραότητα· μαλακόνουσα δὲ καὶ ἐξευγενίζουσα τὸ ἄλλο φῦλον, προάγει τὰ ἴδιά της συμφέροντα. Ὁ ἀνὴρ εἶναι τόσον τραχὺς, ὥστε σπανίως ἀπονέμει τὸ δίκαιον εἰς ὅσους μόνον ἀγαπᾷ, χωρὶς καὶ νὰ τοὺς σέβεται· συγχρόνως τόσον δυνατὸς, ὥστε δυσκόλως πείθεται εἰς ὅσους μόνον σέβεται, χωρὶς καὶ νὰ τοὺς ἀγαπᾷ. Ἡ γυνὴ ἀποκτᾷ τὸ κράτος αὐτῆς, ὄχι μόνον δικαιοσύνης αἴσθημα εἰς τὸν ἄνδρα ἐμπνέουσα, ἀλλὰ καὶ διαχύνουσα εἰς τὸν βίον χάριν, ἐξευγενισμὸν, τρυφερότητα, καὶ καθαρότητα.

Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ Λόγου τοῦ Ν. Βάμβα εἰς τὴν ὑπὲρ τοῦ Πανεπιστημίου Ὄθωνος γενομένην Ἑορτὴν τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν.

ΥΜΕΙΣ ΕΣΤΕ ΤΟ ΦΩΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ.

Δυο εἶναι, ἀδελφοί μου, τὰ μέσα, διὰ τῶν ὁποίων οἱ ἱεροὶ Ἀπόστολοι διέδοσαν εἰς τὸν κόσμον τοῦτο τὸ

φῶς τοῦ Εὐαγγελίου, διδασκαλία καὶ ἔργα. Καὶ τῶν δύο τούτων αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ Διδάσκαλος ἔδωκεν ἑαυτὸν παράδειγμα. Δὲν περιώρισε τὴν Θείαν αὐτοῦ ἐνανθρώπησιν εἰς τὸ νὰ ἐξαλείψῃ διὰ τοῦ παναγίου αἵματος αὐτοῦ τὴν παράβασιν τοῦ προπάτορος τῶν ἀνθρώπων, καὶ νὰ συνδιαλλάξῃ τὸν παραβάτην ἄνθρωπον μὲ τὸν Πλάστην αὐτοῦ, ἀλλὰ καθ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ σωματικῆς παρουσίας αὐτοῦ ἐδίδασκεν, εὐηργέτει, καὶ ἦτο παντοτεινὸν παράδειγμα πάσης ἀρετῆς καὶ ἁγιότητος. Ἐδίδασκε τὴν μόνην ἀληθινὴν πίστιν καὶ λατρείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν πλέον καθαρὰν καὶ ὑψηλὴν ἠθικὴν, τὴν πρέπουσαν εἰς λογικὸν πλάσμα, ἐξηγορασμένον καὶ λελουμένον ἀπὸ τὴν ἀκαθαρσίαν τῆς πλάνης μὲ τὸ αἷμα τῆς Καινῆς Διαθήκης τὸ ἐκχυθὲν ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς, διερμήνευε τὰς Γραφὰς, περιήρχετο κηρύττων τὸ Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Εὐηργέτει ἐνταυτῷ, ἀγαθοποιῶν, παρηγορῶν, συγχωρῶν, καὶ διὰ τῆς Θείκῆς αὐτοῦ δυνάμεως νεκροὺς ἀνιστῶν, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον ψυχικὴν καὶ σωματικήν· "Διῆλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος πάντας τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὸ τοῦ Διαβόλου" (Πράξ. Ἀποστ. ι, 38). "Καὶ περιῆγεν ὅλην τὴν Γαλιλαίαν, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, καὶ κηρύσσων τὸ Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ." (Ματθ. δ', 23). Περὶ δὲ τῆς ἁγιότητος αὐτοῦ, οὐδεὶς οὐδὲ ἐξ αὐτῶν τῶν τετυφλωμένων καὶ ἀπονενοημένων δούλων τῆς ἁμαρτίας, οἵτινες ἐζήτουν πάντοτε πρόφασιν τινὰ κατ' αὐτοῦ, οὐδεὶς ἠδυνήθη ποτὲ νὰ ἐλέγξῃ αὐτὸν περὶ ἁμαρτίας· "Τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας;" (Ἰω. η. 46). Διότι ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ.

Τοιοῦτον λοιπὸν ἠθικῆς ἁγιότητος παράδειγμα ἔχοντες οἱ ἱεροὶ Ἀπόστολοι αὐτὸν τὸν Κύριον καὶ Διδάσκαλον, καὶ λαβόντες παρ' αὐτοῦ Θείαν δύναμιν καὶ χάριν, ἐξῆλθον εἰς τὸ κήρυγμα. κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ, μετ' ὀλίγον δὲ, ὅλην τὴν οἰκουμένην διαμερισθέντες. Ὁ Πέτρος λαμβάνει Πόντον, Γαλατίαν, καὶ τὰ πέριξ τούτων μέρη· ὁ Ἀνδρέας, Σκυθίαν, καὶ Σογδιανά· ὁ Ἰωάννης, τὴν Μικρὰν Ἀσίαν· ὁ Φίλιππος, Ἀμενίαν, Μηδίαν, καὶ Κολχίδα· ὁ Βαρθολομαῖος, τὴν εὐδαίμονα Ἀραβίαν· ὁ Ματθαῖος, Χαλδαίαν, Περσίαν, καὶ Παρθίαν· ὁ Θωμᾶς, Ὑρκανίαν, Βακτρίαν, καὶ Ἰνδίαν· Ἰούδας ὁ ἀδελφὸς Ἰακώβου, Συρίαν καὶ Μεσοποταμίαν· Σίμων ὁ Κανανίτης, Αἴγυπτον, Κυρήνην, Λυβίην, καὶ Μαυρητανίαν· ὁ Ματθίας, Καππαδοκίαν, καὶ Κολχίδα· ὁ δὲ Ἰάκωβος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἰούδα, μένει ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ· καὶ ὁ Παῦλος, ὁ πρότερον διώκτης τοῦ Εὐαγγελίου, ἀναδέχεται τὴν διδασκαλίαν πάντων τῶν ἐθνῶν. Οὗτοι ἐξῆλθον εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, οὐκ ἔχοντες οὔτε χρυσὸν, οὔτε ἄργυρον, οὔτε χαλκὸν, εἰς τὰς ζώνας αὐτῶν, οὔτε πήραν, οὔτε δύο χιτῶνας, οὔτε ὑποδήματα, οὔτε ῥάβδον (Ματθ. ι, 9), ἀλλ' οἱ πιστεύοντες ἔμελλον νὰ ὑποδέχωνται αὐτούς· καὶ ὅπου δὲν εὕρισκον ὑποδοχὴν, δὲν ἐζήτουν αὐτὴν μὲ δέησιν, ἢ κολακείαν, ἀλλ' ἐξερχόμενοι τῆς οἰκίας ἐκείνης ἢ πόλεως, ἐξετίνασσον καὶ τὸν κονιορτὸν ἀπὸ τῶν ποδῶν αὐτῶν· ἐξῆλθον προπληροφορημένοι μάλιστα παρὰ τοῦ Κυρίου ὅσα ἔμελλον νὰ πάθωσιν ὑπὲρ τοῦ κηρύγματος τῆς ἀληθείας καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ἰουδαίᾳ, καὶ ἐν μέσῳ τῶν ἐθνῶν· "Παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσουσιν ὑμᾶς. Καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ . . . Καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου·" (Ματθ. ἑ, 17 καὶ ἑξῆς). "Ὅλος ὁ κόσμος ἦτο βεβυθισμένος εἰς σκότος, εἰς πλάνην, καὶ ἠθικὴν διαφθοράν. Τερατώδης πολυθεΐα ἦτο πανταχοῦ ἐξηπλωμένη. Καὶ ἂν ἐστάθησαν τινὲς φιλόσοφοι, οἵτινες διὰ τῆς θεωρίας τῶν κτισμάτων ὑψώθησαν εἰς τὴν ἰδέαν ἑνὸς Θεοῦ, καὶ αὐτὴ ἦτον ἀτελεστάτη, καὶ εἰς ὀλίγους τινὰς περιωρισμένη. Οἱ ἀναρίθμητοι ναοὶ τῶν ψευδῶν καὶ αἰσχρῶν θεοτήτων, τὰ εἴδωλα, τὰ μαντεῖα, καὶ ἄλλα μυρία τῆς πεπλανημένης φαντασίας τῶν ἀνθρώπων ἀλλόκοτα πλάσματα, ἐνῷ τὰ μὲν ἐξ αὐτῶν ἐκολάκευον καὶ ἔτρεφον τὰ διεφθαρμένα πάθη, τὰ δὲ κατεκράτουν δεδουλωμένας τὰς ψυχὰς μὲ ἀλόγους φόβους καὶ ἐλπίδας, ὅλα ἦσαν ἐνταυτῷ καὶ ὄργανα δυνάμεως, πλούτου, καὶ ἀνυπευθύνου ἐκπληρώσεως παθῶν καὶ ὀρέξεων εἰς πολυαρίθμους τάξεις ἀνθρώπων. Καὶ αὐτὸ τὸ Ἰουδαϊκὸν ἔθνος, ὁ ἐκλεκτὸς λαὸς τοῦ Θεοῦ, τὸ μόνον εἰς τὸ ὁποῖον ἔγινεν ἡ πρώτη ἀποκάλυψις, καὶ ἐδόθησαν θεῖοι νόμοι καὶ θεία τις λατρεία, καὶ ἐκ τοῦ ὁποίου ἐγεννήθη ὃν ἔγραψε Μωσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ προφῆται, καὶ αὐτὸ ἦτον ὅλως διεφθαρμένον. Οὕτω λοιπὸν δώδεκα ἄποροι, πάσης ἀνθρωπίνης δυνάμεως στερημένοι, ἐξῆλθον νὰ κηρύξωσιν εἰς τοιοῦτον κόσμον ἀληθείας ἀγνώστους, ἐναντίας, οὐχὶ εἰς τὴν ὑγιαίνουσαν λογικότητα, οὐχὶ εἰς τὰς ἀδιαφθόρους ἀρχὰς τῆς ἠθικῆς, οὐχὶ εἰς τὴν παροῦσαν καὶ μέλλουσαν εὐδαιμονίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ἐναντίας εἰς τὰς πλέον ἰσχυρὰς καὶ καθιερωμένας προλήψεις τοῦ κόσμου, ἐναντίας εἰς τὰ πλέον ἰσχυρὰ πάθη διεφθαρμένων καρδιῶν, ἐναντίας εἰς τὰ συμφέροντα καὶ αὐτῶν τῶν τότε δυναστευόντων ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἐδίδασκον μ' ὅλα ταῦτα θαῤῥαλέως τὴν Εὐαγγελικὴν ἀλήθειαν, καθὼς παρέλαβον αὐτὴν, καὶ προσετάχθησαν παρὰ τοῦ Θεανθρώπου Κυρίου καὶ Διδασκάλου αὐτῶν. "Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν." Δὲν ἐφόβισαν αὐτοὺς οὔτε ἀπειλαὶ, οὔτε διωγμοὶ, οὔτε φυλακισμοὶ, οὔτ' ἄλλο οὐδὲν μέσον ἀνθρωπίνης δυνάμεως, οὐδ' αὐτὸς ὁ θάνατος. Ἐβεβαίουν δὲ τὴν ἀλήθειαν τῆς διδασκαλίας, ὅτε ἦτο χρεία, καὶ διὰ τῆς θείας δυνάμεως, ἥτις ἐδόθη εἰς αὐτοὺς, οὐχὶ ὅμως καθὼς

ποτὲ εἰς τὸν Μωϋσῆν, διὰ νὰ ἀναγκάσῃ ἕνα Φαραώ, ἀπειθῆ καὶ ἀλαζόνα καταφρονητὴν τοῦ Θεοῦ τῶν δυνάμεων, ἀλλὰ διὰ νὰ ἁγιοποιῶσι τοὺς πεπλανημένους, συγχρόνως διδάσκοντες αὐτούς. Ἐκεῖ ὁ Θεὸς διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς δουλείας τῶν Αἰγυπτίων, ἀποστέλλει τὸν Θεράποντα αὐτοῦ Μωϋσῆν νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν Φαραὼ ν' ἀφήσῃ τοὺς Ἰσραηλίτας νὰ ἐξέλθωσι διὰ νὰ ἑορτάσωσιν εἰς τὴν ἔρημον. "Τάδε λέγει Κύριος, Ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα ἑορτάσωσί μοι ἐν τῇ ἐρήμῳ·" ἐκεῖνος δὲ ὑπερηφάνως καὶ καταφρονητικῶς ἀποκρίνεται, "Τίς ἐστι Κύριος, οὗ εἰσακούσομαι τῆς φωνῆς αὐτοῦ, ὥστε ἐξαποστεῖλαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ; Οὐκ οἶδα τὸν Κύριον, καὶ τὸν Ἰσραὴλ οὐκ ἐξαποστελῶ." Μετὰ τοὺς λόγους τούτους, καταβαρύνει ἔτι μᾶλλον καὶ καταπιέζει τὸν λαόν· καὶ δοκιμάσας τὴν πρώτην ποινὴν τῆς θείας δικαιοσύνης, ἀντὶ νὰ ταπεινωθῇ καὶ νὰ ὑπακούσῃ, ἔτι σκληρότερος τὴν καρδίαν γίνεται. Ἐκεῖ λοιπὸν δικαίως ἐδόθη εἰς τὸν Μωϋσῆν δύναμις Θεοῦ τιμωρητική. Ἐδῶ ὅμως ἐξαποστέλλονται οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νὰ κηρύξωσιν εἰς τὸν κόσμον τὸ Εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας· νὰ κηρύξωσι Θεὸν ἐλέους καὶ οἰκτιρμῶν, Θεάνθρωπον παθόντα διὰ τὴν ἑαυτοῦ ἄπειρον ἀγάπην πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Ὅθεν, βεβαιωμένοι εἰς τὴν ὕπαρξιν καὶ εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ μυστηρίου τῆς ἐνανθρωπήσεως, καὶ πλήρεις ὄντες φιλανθρωπίας, ἥτις ἐπέγαζεν ἀπὸ αὐτὴν τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, ἐκήρυττον, ἐδίδασκον, ἔπειθον, μεταχειριζόμενοι τὴν θείαν δύναμιν εἰς τὸ ἀγαθοποιεῖν, ἐπικαλούμενοι πάντοτε τὴν θείαν χάριν εἰς τὰς καρδίας τῶν διδασκομένων, καὶ προσφέροντες ἑαυτοὺς καθημερινὸν παράδειγμα ἀγάπης ἀνυποκρίτου, συμπαθείας, ὑπομονῆς, ταπεινώσεως, πραότητος, καὶ πάσης ἄλλης ἀρετῆς. Μὲ τοιοῦτον τρόπον διδασκαλίας, συνεργούσης τῆς θείας χάριτος, τὸ φῶς διεδίδετο ταχέως, ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ηὔξανε, καὶ καθ' ἡμέραν ἐπληθύνετο ὁ ἀριθμὸς τῶν πιστευόντων, ὥστε εἰς ὀλίγα ἔτη συνεκροτήθησαν ἐκκλησίαι τοῦ Χριστοῦ καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην. Ἀπόδειξις λαμπροτάτη καὶ τῆς ἀληθείας τοῦ κηρύγματος, καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ τρόπου τῆς διδασκαλίας.

Μὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐξηκολούθουν νὰ διαδίδωσιν εἰς τὸν κόσμον τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου, τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ, καὶ οἱ διάδοχοι τῶν Ἀποστόλων, μεταξὺ τῶν ὁποίων διαπρέπουσιν ὡς φωστῆρες οἱ σήμερον ἑορταζόμενοι τρεῖς ἱεράρχαι. Περὶ τῆς ἀξίας τούτων τινὲς μὲν εἰς τὴν ἐνδεκάτην ἑκατονταετηρίδα, καίτοι ἄνδρες εὐσεβεῖς, ἐκτραπέντες ἀπὸ τὸ ἑνωτικὸν καὶ ἀμέριστον πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας, ἐφιλονείκουν, οἱ μὲν ἀποδίδοντες τὰ πρωτεῖα εἰς τὸν Βασίλειον, οἱ δὲ εἰς τὸν Χρυσόστομον, οἱ δὲ εἰς τὸν Γρηγόριον, ὅθεν καὶ ἐλέγοντο οἱ μὲν Βασιλεῖται, οἱ δὲ Χρυσοστομῖται, οἱ δὲ Γρηγορῖται· καθὼς ἐπὶ τῶν Ἀποστόλων οἱ Κορίνθιοι διαιρεθέντες, ἔλεγον ἕκαστος, Ἐγὼ μέν εἰμι Παύλου, ἐγὼ δὲ Ἀπολλῶ, ἐγὼ δὲ Κηφᾶ, ἐγὼ δὲ Χριστοῦ. Ἀλλ' ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, εἰς ἓν πνεῦμα συνάψασα αὐτοὺς, καθὼς καὶ ἦσαν τῇ ἀληθείᾳ, ἀπονέμει καὶ εἰς τοὺς τρεῖς τὴν αὐτὴν τιμὴν διὰ τῆς αὐτῆς ἑορτῆς. Πλὴν τίς ἤθελε δυνηθῇ καὶ διὰ λόγου νὰ ἐξυμνήσῃ τὰς ἀρετὰς, τοὺς ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἀγῶνας, καὶ τὴν σοφίαν αὐτῶν; Οὐδὲ περὶ ἑνὸς, ἐὰν αὐτὸν μόνον ἐλάμβανεν ὑπόθεσιν τοῦ λόγου, δὲν ἤθελε δυνηθῇ νὰ ὁμιλήσῃ κατ' ἀξίαν. Καὶ οἱ τρεῖς ἦσαν ὁμότροποι τῶν Ἀποστόλων· καὶ οἱ τρεῖς ἄγρυπνοι ποιμένες, ἄοκνοι κήρυκες καὶ διδάσκαλοι· καὶ οἱ τρεῖς γενναῖοι ἀθληταὶ τῆς ὀρθοδοξίας· καὶ οἱ τρεῖς πλήρεις θείας τε καὶ ἀνθρωπίνης σοφίας. Τοσοῦτος καὶ τοιοῦτος ἦτον ὁ ζῆλος αὐτῶν διὰ τὸν φωτισμὸν καὶ τὴν ἠθικὴν μόρφωσιν τῶν Χριστιανῶν, ὥστε δὲν ἤρκεσεν, ὅτι καθ' ἡμέραν ἐδίδασκον, συνεβούλευον, καὶ ἐκυβέρνων τὰς συμβαινούσας καθ' ἑκάστην, ὡς ἦτον ἀκόλουθον, πολυειδεῖς ὑποθέσεις, ἀλλὰ καὶ ἐξαισίους ἀγῶνας κατέβαλον εἰς τὸ νὰ συγγράψωσι πολύτομα συγγράμματα, ἑρμηνεύοντες τὰς Γραφὰς, ἀναιροῦντες τὰ σοφίσματα τῶν ἐναντίων, στηρίζοντες τὰ ἱερὰ δόγματα, ἐξελέγχοντες τὴν κακίαν, προτρέποντες εἰς τὴν ἀρετὴν, διὰ νὰ μένωσι καὶ εἰς τὰς μετὰ ταῦτα γενεὰς ἀνεξάντλητος πηγὴ διδασκαλίας. Καὶ ἄλλοτε μὲν ἐδείχθη πολλάκις φανερὰ ἡ ἐξ ὕψους προστασία, τὴν ὁποίαν ὁ Ἰησοῦς ἔτι ὢν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ὑπεσχέθη ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ, λέγων, Καὶ πύλαι ἅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς· οὐχὶ δὲ ὀλιγώτερον, ἀδελφοί μου, εἰς τὴν τετάρτην ἐκείνην ἑκατονταετηρίδα. Ποῖος τωόντι δὲν ἤθελεν ὁμολογήσειν, ὅτι ἦτο προστασία Θεοῦ νὰ γεννηθῶσιν οἱ τρεῖς οὗτοι ἱεράρχαι, ὅτε ὁ Ἀρειανισμὸς καὶ ἡ ἔτι σωζομένη πολυθεΐα ἐπολέμουν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, ὁ μὲν ἔχων ὁπαδὸν καὶ προστάτην ἔνθερμον αὐτὸν τὸν αὐτοκράτορα Οὐάλεντα, ἡ δὲ πολυθεΐα τὸν μανιώδη ἐκεῖνον Ἰουλιανόν, ὅστις ἤνοιξε μὲν τοὺς ναοὺς τῆς πολυθεΐας, ἐπρόσφερε δὲ θυσίας εἰς τὰ εἴδωλα, ἐμπόδισε δὲ εἰς τοὺς λατρευτὰς τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ αὐτὴν τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἱερῶν Γραφῶν; Πόση σοφία καὶ σταθερότης δὲν ἐχρειάζετο διὰ νὰ ματαιώσῃ, συνεργείᾳ τῆς θείας δυνάμεως, τὰς ἐνέδρας, καὶ νὰ ἀνατρέψῃ τὰς φάλαγγας τοιούτων πολεμίων; Καὶ πύλαι ἅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς· ἐπληρώθη καὶ ἐνταῦθα λαμπρῶς ἡ ἐπαγγελία αὕτη τοῦ Κυρίου· ἀντὶ νὰ ἐλαττωθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν πιστῶν, ἐπληθύνετο μάλιστα· οἱ δὲ προστάται τοῦ σκότους καὶ τῆς ἀσεβείας κακοὶ κακῶς ἀπωλέσθησαν. Τοιοῦτοι συντόμως ἐστάθησαν οἱ σήμερον ἑορταζόμενοι τρεῖς ἱεράρχαι· διὸ, ἐνῷ δοξάζονται ἐν τῷ οὐρανῷ, ὑμνοῦνται καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς μιμηταὶ κατὰ διαδοχὴν τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ θεμελιωτοῦ τῆς Ἐκκλησίας γενόμενοι. Ἂν λοιπὸν ἡ διδασκαλία καὶ τὰ ἔργα ὑπηρέτησαν τοσοῦτον καὶ συνέτρεξαν εἰς τὴν διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελικοῦ φωτὸς, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξακολουθῇ πάντοτε ἡ διάδοσις αὐτοῦ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον.

ΤΟ ΕΝΔΟΤΕΡΟΝ ΜΕΤΑΛΛΕΙΟΥ.

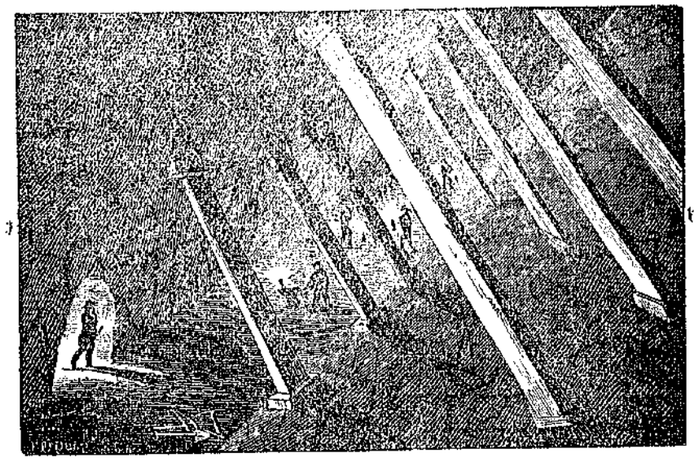

Μεταλλεῖον Κασσιτέρου, ἐν Ἀγγλίᾳ.

Τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς περιέχουσι πλείστας ὕλας ἀναγκαίας εἰς τὴν ἀνάπαυσιν καὶ εὐζωΐαν τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ χρυσὸς, ὁ ἄργυρος, ὁ χαλκὸς, ὁ κασσίτερος, ὁ σίδηρος, ἅλας, γαιάνθρακες, κλπ. κλπ., εὑρίσκονται εἰς μεταλλεῖα, καὶ πάμπολλοι ἄνδρες καὶ παῖδες διάγουσι τὸν βίον, τὰς ὕλας ταύτας ἀνασκάπτοντες. Εἶναι δὲ ὁ τρόπος οὗτος τοῦ ζῆν ἐπίπονος καὶ νοσώδης, καὶ πολλάκις ἐκθέτει τοὺς μεταλλευτὰς εἰς μέγαν κίνδυνον. Ἐνίοτε συμβαίνουν εἰσβολαὶ ὕδατος. Οἱ μεταλλευταὶ σκάπτοντες πλησιάζουν ἐν ἀγνοίᾳ εἰς τὸν δρόμον ὑπογείου τινὸς ποταμοῦ, ὅστις αἴφνης, τὰ χώματα κρημνίζων, πίπτει κατ' αὐτῶν, καὶ πνίγει τινὰς, μὴ φθάνοντας νὰ διεκφύγωσιν. Ἄλλοτε, διαφόρων εἰδῶν ἀέρια μεμολυσμένα, ἐγγίζοντα τὴν φλόγα τοῦ τῶν μεταλλευτῶν λύχνου, ἐκρηγνύονται κατὰ τὸν πλέον τρομερὸν καὶ ὀλέθριον τρόπον.

Τὰ περιφημότερα μεταλλεῖα εἶναι τὰ τοῦ Μεξικοῦ καὶ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. Εἰς τὰ ἀργυρᾶ μεταλλεῖα τοῦ Ποτοσίου, παραδείγματος χάριν, ἐκόπησαν χίλια τριακόσια ἑκατομμύρια διστήλων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1545· ἀλλὰ τὴν σήμερον παράγουσι μικρὰν μόνον ποσότητα. Φημίζονται προσέτι τὰ ἀργυρᾶ μεταλλεῖα τῆς Γουανταϊάγας διὰ τοὺς εὑρεθέντας ἐν αὐτοῖς μεγάλους βώλους στερεοῦ ἀργύρου, ἐξ ὧν εἷς ἐζύγιζεν ὀκτακοσίας λίτρας. Τὰ μεταλλεῖα εἰς τὴν ἐπαρχίαν Χόταν παρέχουσι κατ' ἔτος τεσσαράκοντα δύο χιλιάδας λιτρῶν ἀργύρου. Ἡ Βραζιλία παρέχει ἐτησίως δεκαεπτὰ χιλιάδας πεντακοσίας λίτρας χρυσοῦ, ποσότητα μεγαλητέραν τῆς παραγομένης ἐξ οἱασδήποτε ἄλλης χώρας.

Τὰ πολύτιμα μέταλλα γεννῶνται καὶ εἰς διαφόρους τόπους τῆς Εὐρώπης, ἀλλ' ἡ ποσότης εἶναι μικρά. Ἡ ἤπειρος ὅμως αὕτη πλουτεῖ ἀπὸ μεταλλεῖα σιδήρου, μολύβδου, κασσιτέρου, ἅλατος, γαιάνθρακος, κλπ. Ἡ Ἀγγλία μόνη παράγει κατ' ἔτος τεσσαράκοντα χιλιάδας ἑκατομμύρια λιτρῶν γαιάνθρακος· ἡ Γαλλία, δύο χιλιάδας ἑκατομμύρια· αἱ παρὰ τὸν Ῥῆνον χῶραι ἓξ χιλιάδας διακόσια ἑκατομμύρια· ἡ Αὐστρία ἑξήκοντα ὀκτὼ ἑκατομμύρια· ἡ Βαυαρία τριάκοντα δύο ἑκατομμύρια· ἡ Σιλεσία ἑξακόσια ἑκατομμύρια· ἡ Σαξονία ἑκατὸν ἑκατομμύρια· ἡ Ἀνοβέρα μετὰ τῆς ἐπιλοίπου Γερμανίας ἑξακόσια ἑκατομμύρια. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ μεταλλεῖα μολύβδου εἰς τὸ Ἀκυΐσγρανον τῆς Προυσσίας, παράγοντα ἐτησίως ἓν ἑκατομμύριον πεντακοσίας χιλιάδας λίτρας μολύβδου, καὶ ὑπὲρ τὰ δύο ἑκατομμύρια λιτρῶν εἴδους τινὸς μολυβδούχου γῆς, καλουμένης al pilloux, χρησίμου πρὸς ἄλειμμα τῶν πηλίνων ἀγγείων. Ἡ Γερμανία ἔχει πρὸς τούτοις μεταλλεῖα εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Μανσφέλδας, παράγοντα ἓν ἑκατομμύριον λίτρας χαλκοῦ, καὶ ἄλλα παράγοντα πέντε χιλιάδας λίτρας ἀργύρου. Εἰς τὴν Ἄνω Σιλεσίαν καὶ Πολονίαν, τὰ μεταλλεῖα τῆς καδμίας καὶ τοῦ ζίγκου παράγουν ἐτησίως ὀκτὼ ἑκατομμύρια λίτρας καδμίας, καὶ δύο ἑκατομμύρια πεντακοσίας χιλιάδας λίτρας ζίγκου.

Εὑρίσκονται προσέτι μεταλλεῖα γαιάλατος εἰς τὸ νότιον μέρος τῆς Γερμανίας, εἰς τὴν Ἀγγλίαν, εἰς τὴν Γαλλίαν, καὶ εἰς τὴν Πολονίαν.

Εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς ὑπάρχει ὡσαύτως μέγας πλοῦτος ὀρυκτῶν. Μόλυβδος, σίδηρος, ἅλας, κλπ. κλπ., εὑρίσκονται ἐν ἀφθονίᾳ·

τὰ δὲ μεταλλεῖα τῶν γαιανθράκων λογαριάζεται ὅτι πολλὰς ἑκατονταετηρίδας ἠμπόρουν νὰ ἀναπληρῶσι τὰς χρείας ὅλου τοῦ κόσμου χωρὶς νὰ ἐξαντληθῶσιν. Εὑρίσκεται δὲ καὶ χρυσὸς εἰς μέρη τινὰ τῆς ἐπικρατείας.

Ἡ ἐν τῇ Μεσογείῳ Θαλάσσῃ νῆσος Ἔλβα περιέχει πλεῖστον σίδηρον.

Εἰς τὴν Περσίαν, Ἀραβίαν, Ταρταρίαν, Ἰαπονίαν, καὶ Κίναν ὑπάρχουσι μεταλλεῖα χαλκοῦ, ὡς καὶ εἰς τὴν Βαρβαρίαν, τὸ Μαρόκον, καὶ τὴν Ἀβυσσινίαν. Εἰς τὴν Κίναν, Πεγοῦ, Μαλάκκαν, Σουμάτραν, καὶ Βάγκαν, παράγεται κασσίτερος· εἰς τὴν ἐσχάτην ταύτην μόνην, ἑπτὰ ἑκατομμύρια λιτρῶν. Ὁ ζίγκος ἢ ψευδάργυρος λέγεται ὅτι εὑρίσκεται ἀφθόνως εἰς τὴν Ἰνδίαν, καὶ ὁ ὑδράργυρος εἰς τὴν Κίναν καὶ Ἰαπονίαν. Ἡ Ἀφρικὴ παρέχει τοὐλάχιστον τέσσαρας χιλιάδας τριακοσίας ἑβδομήκοντα πέντε λίτρας χρυσοῦ ἐτησίως, ἡ δὲ Νότιος Ἀσία τοὐλάχιστον χιλίας διακοσίας πεντήκοντα λίτρας.

Ἀναμφιβόλως καὶ εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν εἶναι πολὺς πλοῦτος ὀρυκτῶν. Γαιάνθρακες εὑρέθησαν εἰς διαφόρους τόπους, καὶ εἴς τινα μέρη φαίνονται σημεῖα σαφέστατα τῆς ὑπάρξεως σιδήρου· εἰς χώραν δὲ τόσον ὀρεινὴν πρέπει ὡσαύτως νὰ ὑπάρχῃ χαλκὸς, μόλυβδος, κασσίτερος, ἴσως δὲ καὶ χρυσὸς καὶ ἄργυρος.

Ἡ προτεταγμένη εἰκὼν παριστάνει μίαν τῶν διόδων ἢ περασμάτων εἰς ἐκτεταμένον τι Ἀγγλικὸν μεταλλεῖον κασσιτέρου. Βλέπομεν τρεῖς μεταλλευτὰς μὲ τὰς ἀξίνας των ἀνασκάπτοντας τὴν κασσιτεροῦχον γῆν, καὶ καθένα ἐξ αὐτῶν ἔχοντα λύχνον πλησίον του διὰ τὸ σκότος·—προσέτι ἄλλον ἐργάτην κυλίοντα ἔμπροσθεν αὐτοῦ φορεῖόν τι, σύνηθες ἐν Ἀγγλίᾳ, συγκείμενον ἀπὸ μικρόν τι κιβώτιον μὲ δύο λαβὰς, δύο πόδας, καὶ ἕνα τροχόν· τὸ φορεῖον τοῦτο ἐγέμισε μὲ τὴν κασσιτεροῦχον γῆν, τὴν ἀνασκαφεῖσαν ὑπὸ τῶν τριῶν μεταλλευτῶν, καὶ νῦν μετακομίζει αὐτὴν διὰ περασμάτων καὶ διασταυρωμάτων τινῶν εἰς τὸ στόμα τοῦ μεταλλείου, ὅθεν νὰ ἀνασυρθῇ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς διά τινων μηχανῶν. Τὸ μονότροχον τοῦτο φορεῖον καθιστᾷ τὸ ἔργον αὐτοῦ πολὺ ἐλαφρότερον, παρ' ἂν ἐσήκονε τὴν κασσιτεροῦχον γῆν ἐπὶ τῶν νώτων ἢ ἐπὶ τῶν ὤμων του·—πλὴν διὰ νὰ ἐλαττωθῇ καὶ ὁ μικρὸς οὗτος κόπος, κατασκευάζονται εἰς τὰ ἐκτεταμένα μεταλλεῖα σιδηρόδρομοι ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι ἐπίπεδον, καὶ οὕτω ἡ μεταλλοῦχος γῆ εὐκόλως μεταφέρεται εἰς τὸν τόπον τῆς ἀναβάσεως.—Βλέπομεν καὶ ἄνδρα, καλήτερα ἐνδεδυμένον, ἐμβαίνοντα εἰς τὸ πέρασμα μὲ φῶς εἰς τὴν χεῖρά του. Αὐτὸς εἶναι εἷς τῶν ἐπιστατῶν τοῦ μεταλλείου, καὶ ὀνομάζεται Λοχαγὸς Καταχθόνιος. Ἔργον δ' αὐτοῦ εἶναι νὰ ἐπιθεωρῇ τὸ εἶδος τῆς θραυομένης ὑπὸ τῶν μεταλλευτῶν γῆς, καὶ νὰ προσέχῃ ὥστε νὰ μὴ δολιεύωνται ἢ παραβαίνωσι τὴν συνθήκην των. Διότι φυσικά, πρὶν ἀρχίσωσιν οἱ μεταλλευταὶ νὰ ἀνασκάπτωσι νέαν τινὰ μεταλλοῦχον φλέβα, γίνεται μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν ἰδιοκτητῶν τοῦ μεταλλείου τακτικὴ συμφωνία, νὰ λαμβάνωσιν ἓν τι μέρος τῆς ἀξίας τοῦ μετάλλου, ἐπὶ συνθήκῃ τοῦ νὰ ἐκπληρῶσι πιστῶς καὶ ἐπιμελῶς τὰ χρέη των. Οἱ δυνατοὶ ξύλινοι στύλοι, οἱ ἐν τῇ εἰκονογραφίᾳ βλεπόμενοι, εἰσήχθησαν πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ ἄνω μέρους τοῦ μεταλλείου, ὥστε νὰ μὴ καταπέσῃ ἐπὶ τῶν ἐργατῶν. Κάποτε, ἀντὶ τούτων, ἀφίνουσιν ἱστάμενα ὀγκώδη μέρη τῆς ἐξορυσσομένης γῆς, μάλιστα δὲ εἰς τὰ τοῦ ἅλατος μεταλλεῖα.

Ἴσως ἐρωτήσῃ ὁ ἀναγνώστης, διὰ ποῖον λόγον εἶναι κεκλιμένη ἡ διεύθυνσις τῶν στύλων, ὡς καὶ τῶν πλευρῶν τοῦ περάσματος. Τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι αἱ φλέβες τοῦ μετάλλου εὑρίσκονται ὡς ἐπιτοπλεῖστον κεκλιμένην ἔχουσαι τὴν διεύθυνσιν, καὶ οἱ μεταλλευταὶ φυσικὰ, σκάπτοντες, ἀκολουθοῦσι τὸν δρόμον αὐτῶν.

Οἱ μεταλλευταὶ συνήθως ἐργάζονται ὅλην τὴν ἡμέραν, τὴν δὲ νύκτα ἀναβαίνουσιν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, καὶ ὑπάγουν εἰς τὰς καλύβας αὐτῶν, αἵτινες παράκειται εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ μεταλλείου. Εἶναι δὲ τῳόντι ἀξιόλογον θέαμα, ὅταν ἀπὸ τὸν περιορισμὸν καὶ τὴν ἐργασίαν καὶ τὸ σκότος τῆς ἡμέρας προκύπτωσιν εἰς τὸ ἱλαρὸν φῶς τοῦ δύοντος ἡλίου. Ἐξέρχονται μὲ τὰ χονδρὰ μάλλινα φορέματά των κεκοπιασμένοι καὶ ἀκάθαρτοι, προσφεύγουν ἀμέσως εἰς τὰ φρέατα ἢ τὰς πηγὰς τοῦ ὕδατος διὰ νὰ νιφθῶσιν, ἔπειτα ἀλλάζουσι τὰ φορέματα, καὶ διευθύνονται χαρωποὶ εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν καὶ εἰς εὐφρόνον δεῖπνον μετὰ τῶν συζύγων καὶ τέκνων των.

ΤΟ ΜΑΝΝΑ.

Ο ΓΕΡΩΝ ἡγούμενος τοῦ Σιναίου μοναστηρίου ἐνεχείρισεν εἰς ἡμᾶς ἐπὶ τέλους, κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ, ὀλίγον τι μάννα τῆς χερσονήσου, περίφημον τοὐλάχιστον ὡς διαδεχθὲν τὸ Ἰσραηλιτικὸν μάννα, μολονότι δὲν ἐμπορεῖ νὰ θεωρῆται ὡς ἡ αὐτὴ οὐσία. Εὑρίσκεται δ' ἐπὶ τῶν κλώνων καὶ κλάδων τῆς Τούρφας (Μυρίκης Γαλλικῆς Μανναφόρου τοῦ Ἐρεμβέργου), ὅθεν ἐκρέει κατὰ συνέπειαν τοῦ κεντήματος ἐντόμου τινὸς, καὶ φαίνεται ὡς στιλπναὶ ῥανίδες. Τὸ πίπτον ἐπὶ τῆς ἄμμου δὲν συνάγεται. Ἔχει δὲ γλυκερὰν γεῦσιν, καὶ ἀναλύεται ὅταν ἐκτεθῇ εἰς τὸν ἥλιον ἢ εἰς πῦρ. Οἱ Ἄραβες θεωροῦσιν αὐτὸ ὡς τρυφῆς εἶδος, καὶ οἱ προσκυνηταὶ τὸ ὑπερτιμῶσιν, ἐξαιρέτως οἱ ἐκ τῆς Ρωσσίας, οἵτινες τὸ πληρόνουσιν ἀκριβά. Ὁ Ἡγούμενος εἶχε τώρα μικρὰν μόνον ποσότητα, τὴν ὁποίαν ἐφύλαττε διὰ τὴν περιμενομένην ἐπίσκεψιν τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ γενικοῦ προξένου

τῆς Ρωσσίας. Τόσον ὀλίγον τῳόντι εἶχε καταντήσειν ἐσχάτως, ὥστε ἐπληρόνετο ἑβδομήκοντα ἕως ὀγδοήκοντα γρόσια τὴν ὀκᾶν.

Περὶ τοῦ μάννα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης λέγεται, «Ἀφοῦ τὸ στρῶμα τῆς δρόσου ἀνέβη, ἰδοὺ ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς ἐρήμου ἦτο πρᾶγμά τι μικρὸν καὶ στρογγύλον, ὡς μικρὰ χάλαζα, ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ ἦτον ὅμοιον μὲ τὸν σπόρον τοῦ κοριάνδρου, λευκόν· καὶ ἡ γεῦσις αὐτοῦ ὡς πλακούντιον μὲ μέλι. Καὶ ὁ λαὸς ἐσύναζεν αὐτὸ καὶ τὸ ἤλεθον εἰς τὸν μύλον, ἢ τὸ ἐκοπάνιζον εἰς τὸ ἰγδίον, καὶ τὸ ἔψηνον εἰς τὴν χύτραν, καὶ ἔκαμνον πίττας ἀπὸ αὐτό· καὶ ἦτο κατὰ τὴν γεῦσιν ὡς ἐλαιόπιττα. Καὶ ὅτε κατέβαινεν ἡ δρόσος εἰς τὸ στρατόπεδον τὴν νύκτα, ἔπιπτε τὸ μάννα ἐπ' αὐτῆς.» Ἀφ' ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ ταῦτα οὐδὲν ἁρμόζει εἰς τὸ σημερινὸν μάννα. Καὶ ἂν ἠμπόρει δὲ ν' ἀποδειχθῇ ὅτι εἶναι τὸ αὐτὸ, ἡ προμήθεια τόσον ἀφθόνου ποσότητος, ὥστε νὰ ἐπαρκῇ εἰς τὴν καθημερινὴν ἀνάλωσιν δύο ἑκατομμυρίων λαοῦ, ἤθελεν εἶσθαι οὐχ ἧττον θαῦμα.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΞΙΑΣ ΤΩΝ ΚΑΛΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ.

ΔΕΝ ἀρνοῦμαι, λέγει ὁ Μίλτων, ὅτι ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἐπαγρυπνῶμεν εἰς τὴν διαγωγὴν τῶν βιβλίων, ὡς ἐπαγρυπνοῦμεν εἰς τὴν τῶν ἀνθρώπων· καὶ κατ' αὐτὴν, νὰ περιορίζωμεν, φυλακόνωμεν, καὶ παιδεύωμεν αὐτὰ, ὡς τοὺς κακούργους· διότι τὰ βιβλία δὲν εἶναι ἄψυχα· ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἔχουσι μεγίστην δύναμιν, ἔχουσι τὴν ἐνεργητικότητα τῆς ψυχῆς, ἥτις αὐτὰ παρήγαγε· μάλιστα δὲ, διατηροῦσιν, ὡς ἐν φιάλῃ, τὴν καθαρωτάτην καὶ ἰσχυροτάτην οὐσίαν τοῦ νοῦς, ἐξ οὗ ἐγεννήθησαν. Γνωρίζω ὅτι εἶναι τόσον ζωηρὰ καὶ γόνιμα, ὅσον οἱ ὀδόντες τοῦ μυθώδους ἐκείνου δράκοντος· σπειρόμενα δὲ τῇδε κἀκεῖσε, ἐνδεχόμενον καὶ ἄνδρας ἐνόπλους νὰ ἀναδώσωσι. Καὶ ὅμως, ἐξ ἄλλου μέρους, τὸ νὰ θανατώσῃ τις καλὸν βιβλίον εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ νὰ θανατώσῃ ἄνθρωπον· ὁ φονεύων ἄνθρωπον φονεύει λογικὸν πλάσμα, εἰκόνα Θεοῦ· ἀλλ' ὁ ἐξολοθρεύων καλὸν βιβλίον, φονεύει αὐτὸν τὸν ὀρθὸν λόγον, φονεύει τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, τρόπον τινὰ, ἐν τῷ ὀφθαλμῷ. Πλεῖστοι ἄνθρωποι ζῶσιν ἄχθη ἀρούρης· ἀλλὰ τὸ καλὸν βιβλίον εἶναι τὸ πολύτιμον ζωτικὸν αἷμα περιευσταλτου ἀνδρὸς, βαλσαμωμένον καὶ ἀποταμιευμένον, ὥστε νὰ γένῃ, κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Λογγίνου, «τοῦ ἰδίου βίου καὶ χρόνου ὑπερήμερον.» Ἀληθεύει μὲν ὅτι ζωὴ ἀφαιρεθεῖσα εἶναι τῶν ἀδυνάτων ν' ἀποδοθῇ· ἀλλ' ἴσως αὐτῆς ἡ ἀπώλεια δὲν ἐπέφερε μεγάλην τινὰ ζημίαν εἰς τὸν κόσμον· καὶ ἀποβληθεῖσαν ὅμως ἢ ἀπολεσθεῖσαν ἀλήθειαν αἰῶνες πολλάκις δὲν ἀρκοῦν ν' ἀντικαταστήσωσιν, ἐνῷ δι' ἔλλειψιν αὐτῆς ὁλόκληρα ἔθνη πάσχουσιν. Ἀπαιτεῖται ἄρα μεγίστη σκέψις περὶ τοῦ τίνι τρόπῳ καταδιώκομεν τοὺς ζῶντας ἀγῶνας τῶν δημοσιογράφων, περὶ τοῦ πῶς σβύνομεν τὴν λογικὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου, τὴν διατετηρημένην καὶ ἀποτεταμιευμένην εἰς βιβλία· ἐπειδὴ βλέπομεν ὅτι ἐμπορεῖ οὕτω νὰ γένῃ εἶδος φόνου, ἐνίοτε μαρτύριον, καὶ, ἂν ἐκταθῇ εἰς ὅλα τὰ ἀντίτυπα, εἶδος γενικῆς σφαγῆς, συνισταμένης ὄχι εἰς τὴν ἀφαίρεσιν τῆς στοιχειώδους ζωῆς, ἀλλὰ τῆς αἰθερίου καὶ λεπτῆς οὐσίας, τῆς πνοῆς αὐτῆς τοῦ ὀρθοῦ λόγου· εἰς φόνον ἀθανασίας μᾶλλον παρὰ ζωῆς.

Ο ΑΣΧΗΜΟΣ ΠΟΥΣ.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΣ τις γέρων εἶχε μάθειν ἐκ πείρας, ὅτι πρέπει ν' ἀποφεύγῃ ἀνθρώπους κακῆς διαθέσεως. Μετεχειρίζετο δὲ ὡς γνώρισμα τῆς ψυχῆς ἑκάστου τοὺς ἑαυτοῦ πόδας, ἐξ ὧν ὁ μὲν ἦτον ὡραιότατος, ὁ δὲ στρεβλὸς καὶ δύσμορφος. Ἂν ξένος τις κατὰ τὴν πρώτην συνέντευξιν ἐθεώρει τὸν ἄσχημον πόδα του μᾶλλον παρὰ τὸν ὡραῖον, ἔμβαινεν εἰς ὑποψίαν· ἀλλ' ἂν προσέτι ὡμίλει περὶ αὐτοῦ, καὶ δὲν ἔλεγε τίποτε περὶ τοῦ ὡραίου ποδὸς, ὁ φιλόσοφος ἔκρινε τοῦτο ἀποχρῶντα λόγον ὥστε νὰ παύσῃ πᾶσαν μετὰ τοῦ ἀνθρώπου σχέσιν. Ἕκαστος μὲν δὲν ἔχει τὸ δίπουν τοῦτο ἐργαλεῖον· ἀλλ' ἕκαστος, μὲ μικρὰν προσοχὴν, δύναται νὰ παρατηρήσῃ σημεῖα τῆς μεμπτικῆς ταύτης, μεμψιμοίρου διαθέσεως, καὶ νὰ κάμῃ παρομοίως ἀπόφασιν ὅτι πρέπει ν' ἀποφεύγῃ τὰς σχέσεις τῶν μ' αὐτὴν μεμιασμένων. Συμβουλεύω λοιπὸν τοὺς φιλαιτίους, δυσαρέσκους, καὶ δυστυχεῖς αὐτοὺς ἀνθρώπους, ἂν ἐπιθυμῶσι τὴν ὑπόληψιν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ κόσμου, ὡς καὶ τὴν ἰδίαν των εὐδαιμονίαν, νὰ μὴ κυττάζωσι τὸν ἄσχημον πόδα.
—ΦΡΑΓΚΛΙΝΟΣ.

Η ΑΥΡΙΟΝ.—Ποῖος δύναται νὰ εἴπῃ πόσον περιλαμβάνεται εἰς τὴν φράσιν ταύτην; Μολονότι ἀναμέσον αὐτῆς καὶ ἡμῶν ὀλίγαι ὧραι μεσολαβοῦσι,—μολονότι ταχέως θέλει ἀρχίσει τὸν δρόμον της,—ποῖος μ' ὅλον τοῦτο ἐμπορεῖ νὰ προείπῃ τί μέλλει γενέσθαι εἰς τὸ διάστημα αὐτῆς,—τίς οἶδε τί κέκεται ἡ ἐπιοῦσα;

Αὔριον! Οἱ εὔθυμοι ἐνδέχεται νὰ σκυθρωπάσωσιν. Οἱ νῦν τὸ στάδιον τῆς ἡδονῆς διατρέχοντες, μὲ χρυσᾶς ἐλπίδας πρὸ ὀφθαλμῶν, ἐνδέχεται νὰ ὑποπέσωσιν εἰς πικρὰς λύπας. Ἡ εὐτυχία ἐνδέχεται νὰ μεταβληθῇ εἰς δυστυχίαν.

Οἱ νῦν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους ἐνδέχεται νὰ εὑρίσκωνται εἰς τὴν κοιλάδα. Ἡ ῥοδόχροος ἐκείνη παρειὰ ἐνδέχεται νὰ ὠχριάσῃ—τὸ σταθερὸν βῆμα νὰ τρέμῃ. Ἐνδέχεται νὰ ἤμεθα εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ θανάτου.

Αὔριον! Ἴσως μεταβάλῃ ἐξ ὁλοκλήρου τὸν δρόμον τῆς ζωῆς ἡμῶν. Ἴσως σχηματίσῃ νέαν ἐποχὴν εἰς τὴν ζωήν μας. Ὅσα φοβούμεθα ἴσως δὲν πραγματοποιηθῶσιν.

Αὔριον! μακρὰν ἡ ἀνησυχία! Ἂς ἐπιστηριζώμεθα εἰς τὴν Πρόνοιαν. Ὑπάρχει Ὄν, εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ὁποίου ἡ χθές, ἡ σήμερον, καὶ ἡ αὔριον οὐδόλως διαφέρουσιν· ὑπάρχει Ὄν, δυνάμενον νὰ διαθέσῃ ἅπαντα πρὸς ἡμέτερον ὄφελος.

Αἱ βαρομετρικαὶ παρατηρήσεις τοῦ Ἱππότου Δαβίδ Wilkio, Ἄγγλου τεχνίτου, ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἡ μὲν Νεκρὰ Θάλασσα εἶναι 1100 πόδας ὑποκάτω τῆς Μεσογείου, ἡ δὲ πόλις Ἱερουσαλὴμ 2262 πόδας ὑπεράνω τῆς Μεσογείου.

Τὸ ἑπόμενον ἄρθρον ἐστάλθη πρὸς ἡμᾶς ὑπὸ πεπαιδευμένου Χίου ἐμπόρου, διατρίβοντος ἐν Ταυρίδι, καὶ περιελλόδντος ἱκανὰ μέρη τῆς Περσίας. Καταχωροῦμεν δ' αὐτὸ εἰς τὰς στήλας τῆς Ἀποθήκης τόσῳ μᾶλλον εὐχαρίστως, καθόσον σχεδὸν πάντοτε εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ δανειζώμεθα ἀπὸ ξένους περιηγητὰς τὰ χωρογραφικὰ καὶ ἐθνογραφικὰ ἡμῶν ἄρθρα. Εἶναι δὲ καὶ ἀξία λόγου τὴν σήμερον ἡ Ἀφγγανιστὰν, καὶ ὁ Ἀγγλικοῦ ἀγῶνος θέατρον.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΑΦΓΓΑΝΙΣΤΑΝ.

Χωρογραφία.

Προς τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ, ὅθεν ἄρχεται ἡ σειρὰ τῶν Σολεϊμανικῶν ὀρέων, ἐκτείνεται χώρα εὐρεῖα καὶ ἀχανής, πολλάκις γενομένη παλαίστρα τῆς φιλαρχίας πολλῶν Ἀσιανῶν ἡγεμόνων, καὶ πάντοτε ἄθλον καταντήσασα τῶν αἱματηρῶν συμπλοκῶν των. Ἡ χώρα αὕτη καὶ αἱ εἰς αὐτὴν ἐμπεριεχόμεναι πολλαὶ ἄλλαι ἦσαν, πρὸ τῆς ἐκστρατείας τοῦ Ναδὶρ–Σὰχ, βασιλέως τῆς Περσίας, φόρου ὑποτελεῖς εἰς τὸν αὐτοκράτορα τῶν Μογόλων, Μαχομὲτ–Σὰχ. Ἀλλ' ἑπομένως, ἡττηθεὶς ὑπὸ τοῦ εὐτυχοῦς Ναδὶρ ὁ ἀπόγονος οὗτος τοῦ περικλεοῦς δορικτήτορος Τιμοὺρ–Λένκ, ὑπεχρεώθη νὰ μεταδώσῃ εἰς αὐτὸν τὰ ἐπὶ τῶν τόπων τούτων δικαιώματα, καὶ νὰ περιορισθῇ ἐντὸς τῆς πέραν τοῦ Ἰνδοῦ ἐπικρατείας του, τῆς ὁποίας τὸ ἄχθος μόλις ὑπέφερεν. Εἰς τὴν ἔγγραφον καὶ ἐπίσημον παραχώρησιν τῶν δικαιωμάτων του, ἐπικυρωμένην μὲ τὴν αὐτοκρατορικὴν σφραγίδα, ἀναγινώσκονται μεταξὺ πολλῶν ἄλλων περιέργων καὶ τὰ ἀκόλουθα·—

«Θεωροῦντες τὴν εὔνοιαν (ὁ Ναδὶρ τὸν εἶχε χαρίσει τὸν πάτριον θρόνον, καὶ μέρος τῶν πολυτίμων λίθων του) τὴν ὁποίαν οὐδὲ πατὴρ πρὸς υἱὸν, οὐδ' ἀδελφὸς πρὸς ἀδελφὸν ἔδειξέ ποτε, παραιτοῦμεν εἰς τὸν ἴδιον (τὸν Ναδὶρ) ὅλον τὸν τόπον, τὸν κείμενον πρὸς δυσμὰς τοῦ ῥείθρου τοῦ Ἀττόκου (Ἰνδοῦ), δηλονότι τὸ Πεϊχάβερ μεθ' ὅλων τῶν περιοχῶν καὶ περιοικιῶν του, τὴν ἡγεμονίαν τῆς Καβοὺλ καὶ Γιζενεῖ, τὰ ὑπὸ τῶν Ἀφγγανῶν κατοικούμενα ὄρη, τὸ Χαζαριδζὰτ καὶ τὸ φρούριον τοῦ Βάκκερ, τὸ Σάνκαρ καὶ Κουδαβὰδ, τὰς χώρας καὶ ἡγεμονίας τῶν Τζοκιάδων καὶ Βελουκίδων κτλ., τὴν ἐπαρχίαν Ἰάτταν, τὸ φρούριον Ῥὰμ, (ἀκολουθεῖ ἀπαρίθμησις πλήθους μεγάλων καὶ ὠχυρωμένων πόλεων) ὅλα τὰ πεδία, πόλεις καὶ χωρία, φρούρια καὶ λιμένας ἀπὸ τοῦ Αττόκου μέχρι τῆς Νάλα-Σάνκρας, ὅπου ὁ Ἰνδὸς εἰσβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν· εἰς ἕνα λόγον, ὅλας τὰς χώρας, τὰς ἐκτεινομένας κατὰ τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ εἰρημένου ποταμοῦ καὶ τῆς Νάλα-Σάνκρας.

Ἐν Δελῇ, 4 Μουχαρὲμ, 1152. (Ἀπριλίου 2, 1739).»

Τὸ ἀξιομνημόνευτον τοῦτο ἔγγραφον, γεγραμμένον Περσιστὶ, ἀπαδεικνύει ἀποχρώντως πόσον ὁ Πέρσης κατακτητὴς ἐπεθύμει τὴν κατοχὴν τῶν ἐν αὐτῷ συγκαταριθμουμένων χωρῶν, τὰς ὁποίας ἐθεώρει δικαίως ὡς τὰς πρωτίστας τῆς Ἀφγγανιστὰν, καὶ ὡς κλεῖδας τῆς Κανδαχὰρ, Καβοὺλ, καὶ Χορασὰν.

Τὰ μεθόρια τῆς Ἀφγγανιστὰν πρὸς βορρᾶν σχηματίζονται διὰ τῆς παρεκτάσεως τῆς μεγάλης δυτικῆς σειρᾶς τῶν Ἱμαλαΐων, ἡ Ἰνδικοῦ Καυκασοῦ τῶν Μακεδόνων, χαρακτηριζομένης ὑπὸ τῶν Ἀσιανῶν γεωγράφων μὲ τὄνομα Ἰνδὸ–Κούχ. Αἱ κοιλάδες τῶν ποταμῶν Ἀμποῦ–Σινὲ, Λονδυὲ, (ἑνὸς τῶν κλάδων τοῦ ποταμοῦ Καβοὺλ), καὶ Καμέχου, ἀνάγονται εἰς τὴν μεσημβρινὴν παρωρείαν αὐτῆς· τὸ δ' ἐσωτερικὸν καὶ ἡ βόρειος πλευρά της ἔμειναν ἕως σήμερον ἀνεπίσκεπτα καὶ ἀνεξερεύνητα ὄχι μόνον παρὰ τῶν Εὐρωπαίων, ἀλλ' ἔτι καὶ παρ' αὐτῶν τῶν Ἀσιανῶν ἐθνογράφων καὶ γεωγράφων. Ἡ ἀνατολικὴ μόνον πλευρὰ τῆς σειρᾶς ἐξετάσθη κατὰ τὴν δυτικὴν ἐσχατιὰν ὑπὸ τοῦ τολμηροῦ περιηγητοῦ Ἄγγλου Βοῦρνες, ὅστις διεπορεύθη καὶ διεμέτρησε τὰς κυριωτέρας στενοπορίας της. Αὕτη ἡ καθ' ὑπερβολὴν ὀρεινὴ χώρα, ἡ τὸ ἀρκτικὸν μεθόριον τῆς Ἀφγγανιστὰν ἀποτελοῦσα, ἔνθα ὁ μέγας Ἀλέξανδρος εἰσεχώρησε διὰ τῆς κοιλάδος Κοῦνερ, καλεῖται, ὡς εἴπομεν, Ἰνδὸ–Κούχ. Ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς συνεκροτήθη μάχη πρὸς ἄρκτον τοῦ ποταμοῦ Καβοὺλ ὑπὸ τῶν Μακεδόνων· σήμερον δὲ κοινῶς ὀνομάζεται Περσιστὶ καὶ Κοχεστὰν, ἤτοι ὀφρῦς ὀρεινὴ ἢ τόπος ὀρεινός. Τὸ σύνολον τῆς ἀχανοῦς ταύτης χώρας ὑποδιαιρεῖται εἰς τρία τμήματα γεωγραφικὰ,—τὰς κάτω πεδιάδας, αἱ ὁποῖαι, ὡς τερπνότεραι καὶ εὐκραέστεραι, κατωκίσθησαν παρὰ τῶν Ἀφγγανῶν αὐτῶν·—τὰ μέσα πεδία, ὅπου ἐσυστήθησαν οἱ λεγόμενοι Ἰουσοὺφ–Τάϊς·—καὶ τὰς ἄνω κοιλάδας ἀναμέσον τῆς γιγαντιαίας σειρᾶς, σχεδὸν ἀπροσίτους διὰ τὴν ὑψηλοτάτην καὶ ἀπόκρημνον θέσιν των, κατοικουμένας ὑπὸ λαοῦ τινος παραδόξου καὶ ὅλως διόλου διαφέροντος τῶν πολυαρίθμων ἐθνῶν, τῶν τὴν κεντρικὴν Ἀσίαν κατοικούντων, καλουμένου Κιαφίριδων· τουτέστιν ἀπίστων, δυσσεβῶν, καὶ οἵτινες οὔτε τὴν Μωαμεθανὴν θρησκείαν πρεσβεύουσιν, οὔτε κάμμίαν τῶν Ἰνδικῶν αἱρέσεων παρεδέχθησάν ποτε· διὸ καὶ Κιαφιριστὰν λέγεται ὁ τόπος αὐτῶν. Ἡ χώρα αὕτη ἔχει ἔκτασιν ἀόριστον, καὶ ἐμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν ὅτι μένει εἰς τοὺς Εὐρωπαίους εἰσέτι ἄγνωστος. Ὁ Ἄγγλος Ἐλφιστὼν, εἰς τὸν ὁποῖον χρεωστοῦμεν ἀξιόλογον σύγγραμμα περὶ Καβοὺλ, περιγράφει τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῶν κατοίκων τῆς Κιαφιριστὰν κατὰ τὸν Μουλᾶν Ναντζήπαν, συγγραφέα Πέρσην, περιηγηθέντα ἐκεῖ κατὰ τὸ 1810 ἔτος. Μία τῶν ἀξιομνημονεύτων μερικοτήτων, ὄχι μόνον τῶν ἰθαγενῶν ἰδία, ἀλλ' ὅλων ἐπίσης τῶν φυλῶν τῶν διαιτωμένων πρὸς τὰ βόρεια τοῦ Ἰνδὸ–Κούχ, ἐπὶ τῶν δεξιῶν ὀχθῶν τοῦ Ἰνδοῦ, μέχρι τοῦ Ἐλάσσονος Θιβετίου, εἶναι, ὅτι καυχῶνται διὰ τὴν ἀπὸ τοὺς Μακεδόνας καταγωγήν των· ἀλλ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὰ τῆν Ἀφγγανιστὰν κατ' ἐξοχὴν ἀφορῶντα.

Τὰ ὄρη Σολεϊμὰν ἄρχονται ἀπὸ τὸ Σοφαῖ–Κὸχ, ἢ σαφέστερον Σιφὶτ–Κοῦ, τουτέστιν λευκὸν ὄρος, καὶ ἀκολουθοῦσι μίαν γραμμὴν διευθυνομένην πρὸς μεσημβρίαν μέχρι τοῦ Κελατίου. Ἐκεῖ συνάπτονται μὲ ἄλλην σειρὰν ὀνομαζομένην Βραχοέ. Ἡ μεγαλόπολις τοῦ Κελατίου εὑρίσκεται τοποθετημένη ἐφ' ὑψηλοῦ καὶ ψυχροτάτου ἰσοπέδου, 8000 περίπου ποδῶν ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, σχηματισθέντος ἀπὸ τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων τούτων. Ἅπασα ἡ χώρα πρὸς δυσμὰς αὐτῶν, ἀρχομένη ἀπὸ τὸ Καβούλιον μέχρι τῶν παραλίων τοῦ Μεκρανίου (τῆς Γεδρωσίας τῶν παλαιῶν), σύγκειται ἀπὸ σειρὰν ἀδιάσπαστον ὀρεινῶν ἐπιπέδων καὶ ὀρέων, ἐχόντων πρὸς ἄρκτον τὸ Ἰνδο–Κούχ ὡς ἔρυμα, τὴν διπλῆν σειρὰν τῶν Σολεϊμανικῶν, ἐκτεινομένην ἕως τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ, ὡς περιτείχισμα, καὶ τὸ ὀροπέδιον τῆς Βελουκιστὰν ὡς φυσικὸν τέρμα, πρὸς μεσημβρίαν· πρὸς δὲ τὸ βόρειον μέρος ἀναπετάννυται καὶ τὸ ὄρος Παροπαμισὸς, πατρὶς τῶν Χεζαρέζων· καὶ πρὸς δυσμὰς, τέλος πάντων, κεῖται, κατὰ τὴν λίμνην Ζαράχ, τὸ Σεϊστὰν, ἄλλος τόπος ὀρεινὸς σχήματος τετραγωνικοῦ, συνορεύων μὲ τὰς ὑποψάμμους καὶ νιτρώδεις ἐρήμους τῆς Περσίας. Τοιαῦτα εἶναι τὰ φυσικὰ ὅρια τοῦ εὐμεγέθους ὀροπεδίου τῆς Ἀφγγανιστάν. Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰ πολιτικὰ, ποτὲ δὲν ἐτέθησαν μετ' ἀκριβείας· καθότι οὐδεμία βασιλικὴ ἢ ἡγεμονικὴ δυναστεία δὲν ἐπέτυχεν ἀκόμη νὰ ἀνεγείρῃ μοναρχίαν ἐλαχίστης μονιμότητος.

Ἐθνογραφία.

Τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν κατοικούντων τὴν Ἀφγγανιστὰν ἐθνῶν, γενομένην ἐκ διαταγῆς τοῦ Σουλτὰν Βαβὲρ τοῦ Μογόλου κατὰ τὸ 1520, δὲν ἐμποροῦμεν νὰ παραδεχθῶμεν σήμερον· διότι πολλαὶ γενεαὶ Κιαφίριδων ἠφανίσθησαν ἢ συνεμίχθησαν μετὰ τῶν Μογολικῶν καὶ Ἀφγγανικῶν φυλῶν· ἄλλαι δὲ πάλιν, καὶ μάλιστα αἱ τῶν Ἀφγγανῶν, διεσπάρησαν, κ' ἐσυστήθησαν σωρηδὸν εἰς τοὺς βαθυτέρους μυχοὺς τῶν ὀρέων, καὶ εἰς μέρη ἀπομεμακρυσμένα. Ἀλλοδαπεῖς ἄλλοι, ὡς οἱ Ἀρμένιοι καὶ Ἰνδοὶ, μεταναστεύσαντες ἐνθάδε, ἐσύστησαν ἀποικίας σημαντικὰς, ὡς τὰς τῶν πυρολάτρων, Πατάνων, καὶ Ῥαχιλλάσων. Ἐκ τούτων ἕπεται ὅτι ἡ ἱστορία ἑκάστης φυλῆς εἶναι ἐπιχείρημα δυσχερὲς, ἴσως δὲ καὶ ἀδύνατον. Δυνάμεθα ὅμως νὰ διαιρέσωμεν τὰς διαφόρους ταύτας φυλὰς εἰς δύο διακεκριμένας κατηγορίας, δηλαδὴ, τὰς τῶν αὐτοχθόνων, καὶ τῶν ἀποίκων.

Οἱ Θᾶτοι καὶ Ἰαντζίκοι εἶναι φυλαὶ γεωργικαὶ κατοικοῦσαι τὴν βόρειον Περσίαν (Ἰράνιον). Τὸ ὄνομά των σημαίνει κατά τινας φιλολόγους ἄνθρωπον ὁμιλοῦντα τὴν Περσικὴν γλῶσσαν· κατὰ τινας δὲ ἄλλους, τῶν ὁποίων ἡ γνώμη φαίνεται πιθανωτέρα, ἁπλοῦν χωρικόν. Ὁ δὲ ἱστοριογράφος Ἄγγλος Μαλκόλμ τοὺς θεωρεῖ ὡς περιλείμματα τοῦ ἀρχαίου αὐτόχθονος λαοῦ, ἐπιζήσαντα μετὰ τὰς δεινὰς ἐπαναστάσεις καὶ καταστροφὰς ὅλας τοῦ Ἰρανίου*. Οἱ Ἰαντζίκοι κατοικοῦσιν εἰς ἅπασαν τὴν Περσίαν, εἰς ὅλην τὴν Βελουκιστὰν καὶ Ἀφγγανιστὰν μέχρι τῆς Βουχαρίας καὶ πέραν ἔτι αὐτῆς, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν Βάκτρων. Ἡ διάλεκτος αὐτῶν εἶναι μία καὶ ἀναλλοίωτος ὑφ' οἱονδήποτε κλίμα, καὶ ἀναμέσον ὁποιουδήποτε ἔθνους διαιτῶνται. Αὕτη σύγκειται, ὡς φαίνεται, ἐκ μίγματος τῆς ἀρχαίας Μηδοπερσικῆς, τῆς καθομιλουμένης Περσικῆς, τῆς Τουρκομανικῆς, καὶ τῆς ὀνομαζομένης Πουστοῦ. Ὁ λαὸς οὗτος διεσπαρμένος ἐφ' ὅλης τῆς κεντρικῆς Ἀσίας εἶναι πανταχοῦ καταδουλωμένος, καὶ καταπιέζεται ἀπανθρώπως παρὰ τῶν δυνατῶν.

Εἰς τὴν ἐθνογραφίαν τῶν μερῶν τούτων τῆς Ἀσίας εἶναι μάλιστα ἀξιοπερίεργος ἡ ἐναργὴς καὶ χαρακτηριστικωτάτη βιωτικὴ διαφορὰ, ἡ μεταξὺ τῶν νομαδικῶν καὶ γεωργικῶν φυλῶν, αἱ ὁποῖαι διεμερίσθησαν τὰς ἀπείρους γαίας ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ Ἰνδοῦ ἕως τῶν ὀχθῶν τοῦ Ἰαξάρτου, καὶ ἀπὸ τῶν συνόρων τῆς Κοχιστὰν μέχρι τῶν αὐχμηρῶν καὶ ἀξένων ἀκτῶν τῆς Κασπίας. Αἱ πρὸς ἀλλήλας σχέσεις των παρεμφέρουσιν ἄκρως μὲ τὰς ὑπαρχούσας εἰς τὴν Εὐρώπην κατὰ τὸν μεσαιῶνα μεταξὺ τῶν δουλοπαροίκων καὶ τῶν κτητόρων, τῶν εὐγενῶν καὶ ἀγενῶν. Πόθεν ἡ ἀρχὴ τῆς ἀνισότητος ταύτης εἰς τὴν Ἀσιατικὴν ἤπειρον; πόθεν ἡ ὑπεροχὴ τῶν μὲν, καὶ ἡ δούλωσις τῶν δέ; πῶς οἱ ὑποδουλωθέντες νὰ μὴ ἀπελευθερωθῶσιν εἰς τὸ διάστημα τοσούτων αἰώνων, ὅτε ἀλληλοδιάδοχοι ἐπαναστάσεις καὶ μεταβολαὶ ἐχορήγουν εἰς αὐτοὺς παντοδαπὰς εὐκολίας καὶ τοσαῦτα μέσα διὰ νὰ ἐπιτύχωσι τοιοῦτον σκοπὸν, καὶ ν' ἀποκατασταθῶσιν ἔθνος αὐτόνομον καὶ ἐλεύθερον ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῶν καταστραφέντων ἢ διωχθέντων λαῶν, ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν ὁποίων ἔζησαν κατὰ διαδοχήν; Τὸ τιμαριωτικὸν σύστημα, σωζόμενον καθ' ὅλην του τὴν ἐντέλειαν εἰς τὰς χώρας τῆς κεντρικῆς Ἀσίας, διεδόθη ἀράγε καὶ αὐτὸ εἰς τὴν Εὐρώπην κατὰ μίμησιν πολλῶν ἄλλων θεσμῶν γενέσεως Ἀσιατικῆς, παρεισαχθέντων μετὰ τὰς ἐφόδους τῶν βαρβάρων, ἢ ἐπέπρωτο νὰ ὑπάρξῃ καὶ ἐκεῖ χωρὶς πρωτοτύπου, ὡς φυσικὸν καὶ ἀναγκαῖον ἀποτέλεσμα τῶν συμβεβηκότων καὶ τῆς τότε κοινωνικῆς καταστάσεως τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν, διὰ νὰ γένῃ βαθμὶς εἰς αὐτὰ καὶ νὰ μεταβῶσι, διὰ τῆς προόδου, εἰς ζωὴν πολιτισμοῦ καὶ ἠθικῆς διαμορφώσεως; Ὅλα ταῦτα μένουν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἄδηλα, καὶ θέλουν ἴσως μείνει πάντοτε προβλήματα ἀδιάλυτα, καθὼς καὶ ἕτερα πολλὰ, ἀποβλέποντα τὴν καταγωγὴν, τὴν ὕπαρξιν, καὶ τὸν ὄλεθρον τοσούτων ἄλλων ἐθνῶν, τὰ ὁποῖα λαξεπάτησαν ταυτοχρόνως ἢ ἀλλεπαλλήλως τὴν ἀρχαίαν ταύτην γῆν. Τινὲς ἀνάγουσι μὲν τὴν εἰς δύο κλάσεις διαίρεσιν τοῦ λαοῦ εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἐκστρατείας τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, χωρὶς ὅμως νὰ ὑποστηρίξωσι τὴν δόξαν των μὲ βάσεις ἱστορικάς. Εἶναι δὲ πολὺ πιθανώτερον ὅτι ἡ ἀνισότης αὕτη τῶν κοινωνικῶν τάξεων προῆλθεν ἀπὸ τὰς Ἰνδίας, πολλοὺς αἰῶνας πρὸ τοῦ δορικτήτορος Μακεδόνος, καθὼς καὶ πλῆθος ἄλλων πολι-

* Πιθανώτατον ὅτι εἶναι οἱ Μάρδοι τῶν παλαιῶν· «λησταὶ καὶ οὗτοι,» λέγει ὁ Ἀρριανός. Ὑπῆρχον καὶ ἄλλοι Μάρδοι, κατοικοῦντες παρὰ τὴν Κασπίαν πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος αὐτῆς· «Μάρδοι Πέρσῃσι προσχέες οἰκέουσι.» (Ἀρριανός).

τικῶν καὶ θρησκευτικῶν θεσμοθεσιῶν· καὶ αὐταὶ αἱ γλῶσσαι ἀκόμη, ὡς νεωστὶ ἀπεδείχθη, καὶ μάλιστα ἡ τῶν ἀρχαίων Περσῶν, ἡ Ζενδική, ἔχουσιν Ἰνδικὴν καταγωγήν. Περὶ τῆς διαιρέσεως τοῦ Ἀφγγανικοῦ ἔθνους, τοῦτο μόνον ἐξεύραμεν μετὰ θετικότητος, ὅτι οἱ μὲν Ἀφγγανοί, αὐτοὶ καθ' ἑαυτούς, λογίζονται κύριοι καὶ εὐγενεῖς, οἱ δὲ Θᾶτοι καὶ Ἰαντζίκοι δούλειοι καὶ ἀγενεῖς.

Οἱ ἐνοικοῦντες εἰς τὰ βόρεια μέρη τῆς κεντρικῆς Ἀσίας Ἰαντζίκοι ὑπεβλήθησαν εἰς τὰς δεινὰς καὶ συνεχεῖς ἐκείνας μεταβολάς, αἵτινες ἔγιναν πρόξενοι τῆς παντελοῦς καταστροφῆς ἢ μεταμορφώσεως τῶν ποικίλων λαῶν τῆς Ἀσίας. Εἰς τὴν Περσίαν, λόγου χάριν, χώραν ἀνέκαθεν ὑποκειμένην εἰς ἐπαναστάσεις, μεταβολὰς καὶ ἐφόδους τῶν ὑπερβορείων, οἱ Ἰαντζίκοι, ὑποδουλωθέντες ὑπὸ τῶν Καλιφῶν, ἔμειναν δουλοπάροικοι, ὡς πρότερον, μέχρι τῆς καθαιρέσεως τῆς Καλιφικῆς ἐξουσίας. Ἀκολούθως δέ, μιχθέντες μὲ τοὺς καταδυνάστας των, παρεδέχθησαν τὰ ἤθη, τὸν πολιτισμόν, καὶ, μέχρι τινὸς, τὴν γλῶσσαν αὐτῶν. Τοιοῦτος εἶναι σήμερον ὁ λαὸς τῆς Σογδιανῆς (Βουχαρίας). Ἡ Ἀφγγανιστὰν, τοὐναντίον, διετήρησε τὴν ἀνεξαρτησίαν της περισσότερον χρόνον. Τρεῖς ὁλοκλήρους ἑκατονταετηρίδας κατεπολέμησε τὴν ὁρμὴν τῶν Ἀράβων, καὶ ἀπέκρουσεν αὐτοὺς καθ' ἣν ἐποχὴν οἱ κατακτηταὶ οὗτοι, ὠθούμενοι ἀπὸ ἔνθερμον θρησκευτικὸν ζῆλον καὶ προσηλυτικὴν μανίαν, διέτρεχον νικηταὶ καὶ τροπαιοῦχοι ὅλην τὴν Ἀσίαν, ἐξολοθρεύοντες ἢ ὑποδουλόνοντες τὰ ἀλλόθρησκα ἔθνη. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἔμελλε καὶ αὕτη νὰ λάβῃ τὴν τύχην τῶν ἄλλων, καὶ νὰ καταντήσῃ νομὰς τῆς Περσικῆς αὐτοκρατορίας. Ἐκ τοῦ συγκεράσματος τῶν Ἀραβικῶν, Περσικῶν, καὶ αὐτοχθόνων φυλῶν ἀνεβλάστησεν ἡ σημερινὴ τῶν Ἰαντζίκων κλάσις, κλάσις ἀροτῶν, κατοίκων στασίμων, ἠθῶν ἡσύχων καὶ πράων, ἀλλὰ πάντῃ ἀνομοία τῶν πρώτων κατόχων τῆς Ἀφγγανιστὰν, οἵτινες, μετὰ τὴν εἰσβολὴν τοῦ ἐχθροῦ, κατέλαβον τὰ ὄρη, φέροντες μεθ' ἑαυτῶν τὴν πατρίαν καὶ ἀρχαίαν ἐλευθερίαν των.

Μεταξὺ τῶν ἀλλοδαπῶν φυλῶν, αἵτινες ἀπῴκησαν εἰς Ἀφγγανιστὰν, εἶναι καὶ ἡ τῶν Κιζιλμπάσιδων (ἐρυθροκεφάλων), οὕτως ὀνομαζομένων διὰ τὸ ἐρυθρὸν κάλυμμα τῆς κεφαλῆς των. Ἡ φυλὴ αὕτη κατάγεται ἀπὸ τὴν Τουρκομανίαν· ἀκολουθήσασα δ' ἔπειτα τὸν Ναδὶρ καὶ Ἀχμὲτ-Σὰχ, μετῴκησεν εἰς Καβοῦλ καὶ εἰς τὰς μεγάλας πόλεις τῆς Ἀφγγανιστάν. Ἐκτὸς τῶν ξένων τούτων σώζονται προσέτι ἐπὶ τῶν ὀροπεδίων τῆς βορείου Ἀφγγανιστὰν λείψανα παμπλήθη φυλῶν στασίμων καὶ πλανησιέδρων, αἵτινες, κατ' ἐποχὰς διαφόρους, διέβησαν ὡς κατακτηταὶ, καὶ κατέλαβον τὸν τόπον. Μεταξὺ αὐτῶν συγκαταριθμοῦνται οἱ Χαζάριδες, διαπρέποντες διὰ τὰ πολεμικά των προτερήματα καὶ διὰ τὸν ἀριθμόν των, οἱ ἀπόγονοι τῶν Μογόλων, τῶν Τατάρων, τῶν Καλμούκων, τῶν Καρδούχων, καὶ πολλῶν ἄλλων τοῦ Καυκασοῦ γεννημάτων.

Ἱστορία.

Οἱ Ἀφγγανοί, ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς Περσίας ὄντες, οὐδόλως συμμετέσχον εἰς τὰς πάλας καὶ τοὺς πολυειδεῖς περισπασμοὺς, οἵτινες συνεπέφερον τοσαύτας διαταράξεις καὶ ἀνατροπὰς εἰς τὴν πολιτικὴν κατάστασιν τοῦ Ἰρανίου. Περὶ τὰς ἀρχὰς μόνον τῆς ἐσχάτης ἑκατονταετηρίδος ἐνεφανίσθησαν κατακτηταὶ εἰς τὴν Ἀσίαν μὲ τὸ γενικὸν ὄνομα Ἀφγγανοί, τὸ ὁποῖον ἔκτοτε ἐχρημάτισε πολυθρύλλητον καὶ ἀληθῶς φοβερὸν εἰς τὰ γειτνιάζοντα κράτη. Δύο φυλαὶ ἰθαγενεῖς καὶ ἐξίσου ἰσχυραὶ ὑπῆρχον τότε εἰς τὴν Ἀφγγανιστάν, ἡ τῶν Κυλιδζαΐδων καὶ ἡ τῶν Ἀπταλίδων, ἐχθροπρακτοῦσαι διηνεκῶς πρὸς ἀλλήλας, καὶ ζητοῦσαι ἀμφότεραι τὴν ὑπεροχήν. Ἡ κυριεύουσα εἰς τὴν Περσίαν τότε ἀναρχία παρεῖχε θέατρον ἀγῶνος πλατύτερον εἰς αὐτὰς, παρὰ τὰ ὄρη τῆς πατρίδος των, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ἐξωλοθρεύοντο, ἀντιμαχόμενοι ἀδόξως. Ἡ εὐκλεὴς βασιλεία τῆς Σεφαβιανικῆς πατριᾶς ὠλίσθαινεν· ἡ δὲ συνεγγίζουσα πτῶσίς της ἐπρομηνύετο ἀπὸ τὴν ἠθικὴν διαφθορὰν καὶ οὐτιδανότητα τῶν τριῶν τελευταίων μονάρχων, Σολεϊμάνου, Χουσεΐνου, καὶ Ἰαμάσπου. Οἱ κυριάρχαι τῶν ὁμόρων ἐπεκρατεῖτο, πάντοτε προσεκτικοὶ εἰς ὅ,τι ἠμπόρει νὰ ὑπεγείρῃ τὸ φιλέκδικον καὶ φιλάρπαγόν των (αἰσθήματα ἐπικρατῆ τῶν Ἀσιανῶν), καὶ νὰ τοὺς καθοπλίσῃ ἐναντίον τῆς Περσίας ἐν καιρῷ ἐμφυλίων πολέμων καὶ πολιτικῶν σπαραγμῶν, οἱ κυριάρχαι, λέγω, οὗτοι προεγνώρισαν τὴν ἐπερχομένην διάλυσιν τοῦ Περσικοῦ κράτους. Ἐνῷ πρὸς μεσημβρίαν ὁ Ἰμάμης τοῦ Μασκατίου ἐμαστίγου διὰ τῶν πειρατειῶν του τὰ παράλια τοῦ Ὁμανικοῦ Κόλπου, καὶ πρὸς ἄρκτον οἱ ὀρεινοὶ κάτοικοι τῶν Καυκασίων, καταβαίνοντες, ἐλεηλάτουν τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία, οἱ Ἀφγγανοὶ εἰσέβαλον εἰς τὸ κέντρον τῆς Περσίας κατὰ τὸ 1722. Ἡ Ἰσπαχὰν, πόλις πρωτεύουσα, ἡλώθη, καὶ μετ' ὀλίγον ἔπειτα ὁ Σὰχ-Χουσεΐν, καταδικασθεὶς εἰς κάθειρξιν, ἐφονεύθη εἰς τὴν φυλακὴν παρὰ τοῦ αἱμοβόρου Ἐσρὲφ Κυλιζαΐ, σφετερισθέντος τοὺς τίτλους καὶ τὸ διάδημα τοῦ σφαγίου του.

Δεκατέσσαρα ἔτη μετὰ τὴν ἀλλαγὴν ταύτην τῆς Περσικῆς δυναστείας, ἐστέφθη ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ διεκηρύχθη βασιλεὺς τοῦ Ἰρανίου ὁ Ναδὶρ Σὰχ, υἱὸς ποιμένος τινὸς ἐκ Χορασὰν, γεννηθεὶς πλησίον τῆς παλαιᾶς πρωτευούσης τῶν Πάρθων Νύσης. Ἀλλ' ὁ Ναδὶρ Σὰχ ἐδείχθη μόνον μέγας κατακτητής· ἔλειπε δὲ εἰς αὐτὸν ἡ ἀναγκαία τέχνη διὰ νὰ συνάψῃ καὶ συνδέσῃ εἰς ἓν σῶμα ὁμογενὲς καὶ ἀδιάλυτον τὰς εὐμεγέθεις κατακτήσεις του. Συνέβη λοιπὸν καὶ εἰς τὴν Περσίαν ὅ,τι συμβαίνει εἰς ὅλας τὰς αὐτοκρατορίας, αἵτινες, παραχρῆμα οἰκοδομούμεναι μὲ στοιχεῖα ἑτερογενῆ καὶ ἀσυνάρμοστα, ἀφίνονται ὕστερον εἰς χεῖρας ἀδυνάτους. Ἀποθανόντος τοῦ Ναδὶρ, αἱ συναφθεῖσαι παρ' αὐτοῦ εἰς τὴν Περσίαν διάφοροι ἐπικράτειαι ἀπεσπάσθησαν, καὶ ὑπεδουλώθησαν εἰς ἄλλους ἡγεμόνας

ἐγχωρίους, ἢ καὶ εἰς τοὺς ἰδίους ἀρχηγοὺς τοῦ βασιλικοῦ στρατοῦ, κηρύξαντας ἑαυτοὺς ἀνεξαρτήτους. Ἀπ' αὐτοὺς ἦτο καὶ εἷς τῶν ἀξιωτέρων ἀρχηγῶν του ὁ Ἀχμὲτ-Χὰν Δουρανής, Ἀφγγανὸς τὸ γένος, ἐκ τῆς φυλῆς τῶν Ἀπταλίδων. Οὗτος, παρευρεθεὶς εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Ναδὶρ τὴν ἡμέραν τοῦ φόνου του (1748), καὶ ἁρπάσας τὸν πολύτιμον ἀδάμαντα, τὸν εἰς ὅλην τὴν Ἀσίαν πασίγνωστον ὑπὸ τὸ ὄνομα Κοὺχ-Νοὺρ (ὄρος φωταυγές) τὸν ὁποῖον ὁ Ναδὶρ ἐπῆρεν ἀπὸ τὸν νικηθέντα Μογόλον αὐτοκράτορα, προσέφυγεν εἰς Ἀφγγανιστάν, ὅπου, ἐντὸς μικροῦ διαστήματος καιροῦ, ἀνηγορεύθη βασιλεὺς, λαβὼν καὶ τὄνομα Ἀχμὲτ-Σὰχ. Εὐτυχήσας δὲ νὰ ἐμπνεύσῃ αἴσθημα ἐθνικότητος εἰς ἅπαντας τοὺς Ἀφγγανοὺς, κατώρθωσεν ὥστε αἱ ἐχθραὶ τῶν φατριῶν, αἱ ζηλοτυπίαι τῶν φυλάρχων, καὶ αἱ προσωπικαὶ μνησικακίαι, νὰ λάβωσι τέλος, δώσασαι χώραν εἰς τὸ κοινὸν αἴσθημα τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ συγκεντρωθῶσιν αἱ γενικαὶ τῶν φυλῶν δυνάμεις, πρὸς συντήρησιν καὶ ὑπεράσπισιν τῆς ἀνακτηθείσης ἀνεξαρτησίας. Εἴκοσι ὁλόκληρα ἔτη διήρκεσεν ἡ ἐξουσία του· ἀλλ' ἡ ἐποχὴ αὕτη διακένει ἡ λαμπροτέρα περίοδος τῆς ζοφώδους ἱστορίας τῶν Ἀφγγανῶν. Χεράτ, Καβοῦλ, Καυδαχὰρ, Πεϊχάβερ, Κασμίρι, Βάκτρα, καὶ πολλαὶ ἄλλαι χῶραι ἦσαν ὑποτεταγμέναι καὶ φόρου ὑποτελεῖς κατὰ τὴν τοῦ Ναδὶρ νομοθεσίαν. Ἡ Καυδαχὰρ διηρέθη εἰς 12 χιλιάδας ζεύγη βοῶν, κατὰ τὴν Περσικὴν ἔκφρασιν, τουτέστιν εἰς τοσοῦτον ἀριθμὸν κτημάτων διαμοιρασθέντων εἰς τοσούτους ἰδιώτας. Ἅπαντες οὗτοι ἦσαν ἀσυντελεῖς· ἀλλὰ καθεῖς ὤφειλε νὰ χορηγῇ ἕνα στρατιώτην μὲ τ' ἀναγκαῖα εἰς αὐτὸν ἔξοδα· 4,000 προωρίσθησαν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν τῆς πατρίδος ὑπεράσπισιν· οἱ δὲ λοιποὶ εὑρίσκοντο πάντοτε διαθέσιμοι ἐν καιρῷ εὐθέτῳ δι' ἐκστρατείας, ἢ ἄλλας ἐπιχειρήσεις ἀπαιτούσας τὴν παρουσίαν των. Τοιουτοτρόπως εἶχεν ἀποκατασταθῆν ἡ Καυδαχὰρ εἶδος ἀποικίας στρατιωτικῆς, μὴ συνεισφερούσης ποσῶς εἰς τὴν φορολογίαν τοῦ κράτους, οὐδ' εἰς τὴν αὔξησιν τῶν εἰσοδημάτων τοῦ βασιλικοῦ ταμείου. Τὸ δὲ Κασμίριον ἐκένονε κατ' ἔτος εἰς αὐτὸ 90 Λάκκια ρουπείων (900,000 λίτρας στερλίνας Ἀγγλικάς)· τὸ Χεράτ £150,000, καὶ 30,000 καμήλους σῖτον· τὸ Καβούλιον 3,000 Λάκκια, καὶ τὸ Πεϊχάβερ 4,000 (£34,000,000).

Ὁ υἱὸς καὶ διάδοχός του ἐβασίλευσεν ὕστερον αὐτοῦ χρόνους πολλοὺς, ἀλλὰ χωρὶς δόξαν καὶ ἐνέργειαν, οὐδ' ἱκανότητα πολιτικὴν κάμμίαν. Μὲ τὸν Τ'ιμοὺρ-Σὰχ ἐξέλειψεν ἡ μαγικὴ δύναμις τῆς Δουρανικῆς δυναστείας, καὶ δὲν ἐπανωρθώθη ποτέ· ὁ Τ'ιμοὺρ ἄφῆκε τέκνα πολλὰ, τῶν ὁποίων αἱ ἀντιζηλίαι καὶ ἡ πρὸς ἄλληλα ἀπέχθεια ἐπροξένησε τελευταῖον τὴν ἐκνεύρισιν καὶ τὸν ἀφανισμὸν τῆς πατρίδος των. Ἐπειδὴ ὅμως ἤθελε καταντήσει παραπολὺ διεξοδικὴ ἡ διήγησις τῶν λεπτομερῶν περιστάσεων τῆς πάλης καὶ τῶν πολυχρονίων συρρήξεων των, περιοριζόμεθα μόνον εἰς τὰ ἐφεξῆς κυριώτερα συμβεβηκότα.

Οἱ υἱοὶ τοῦ Τ'ιμοὺρ, ὁ Ζεμὰν, ὁ Μαχμοὺτ, καὶ ὁ Σουδζᾶς, ἐπέλαβον κατὰ διαδοχὴν τὸν πατρικὸν θρόνον, διωκόμενοι ὁ εἷς παρὰ τοῦ ἄλλου. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός των, ὁ Ζεμὰν, ὡς πρωτότοκος, τὸν διεδέχθη καὶ ἐτελεύτησεν εἰς τὸ 1807. Μετὰ τοῦτον ἀνηγορεύθη ὁ Σουδζᾶς· ἀλλ' ὁ Μαχμοὺτ εἶχε φίλους πολλοὺς, καὶ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν φατριαστῶν καὶ ὁπαδῶν του εὑρίσκετο ὁ ἀγχινούστατος καὶ περίβλεπτος Φετὶκ-Χὰν Βερεκζαΐς, βεζίρης αὐτοῦ. Ὁ πολιτικὸς καὶ ἄριστος οὗτος στρατηγὸς ἐκήρυξε πόλεμον εἰς τὸ 1809 κατὰ τοῦ Σὰχ Σουδζᾶ, ἀντιζήλου τοῦ κυρίου του. Ἡ μάχη συνεκροτήθη εἰς τοὺς κήπους τοῦ Νεμλὲ, ἀναμέσον Καβοὺλ καὶ Πεϊχάβερ· ὁ μὲν Σουδζᾶς, εὑρισκόμενος παρῶν, ὡδήγει 15,000 ἱππικοῦ στρατεύματος· ὁ δὲ Φετὶκ-Χὰν εἶχε μόνον 2,000, καὶ κατεῖχε θέσιν ἀσύμφορον· μ' ὅλον τοῦτο, ἡ μάχη ἐστάθη ὀλέθριος διὰ τὸν ἀντίπαλόν του· ἡττηθεὶς συσταδὸν, καὶ ἐγκαταλείψας τὸ πεδίον τῆς μάχης εἰς τὸν εὐτυχῆ ἀρχιστράτηγον τοῦ ἀδελφοῦ του, κατέφυγεν εἰς Χεΐβερ. Μεταξὺ τῶν πολλῶν λαφύρων τῶν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Φετὶκ ἀφεθέντων, εὑρέθη καὶ τὸ πτῶμα τοῦ πρώτου ὑπουργοῦ Ἐκρὲμ-Χὰν, οἱ τιμαλφεῖς λίθοι, τὸ στέφος καὶ τὸ ταμεῖον τοῦ νικηθέντος.

Οὕτω, διὰ τῆς ἀνδραγαθίας καὶ ἀξιότητος τοῦ Φετὶκ-Χὰν, ὁ Μαχμοὺτ ἀνηγορεύθη βασιλεὺς τῆς Ἀφγγανιστάν. Ἔκτοτε ἀρχίζουσιν αἱ κακουχίαι τοῦ Σουδζᾶ· ὁ ἴδιος τὰς ἐξιστόρησε κ' ἔκαμε νὰ ἐκδοθῶσι διὰ τοῦ τύπου εἰς Καλκοῦταν, προσαιτῶν κάποτε παρὰ τῶν Ἄγγλων, κάποτε παρὰ τοῦ πονηροῦ καὶ δολίου ἡγεμόνος τοῦ Λαχωρίου Ῥουγγὲτ-Σίγγου, βοήθειαν. Πολλάκις ἔκαμεν ἀποπείρας πρὸς ἀνάκτησιν τοῦ θρόνου του, ἀλλ' ἀνωφελῶς, μέχρις ὅτου, βοηθούμενος ἀπὸ τὰς περιστάσεις καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιρροὴν καὶ τὰ ὅπλα ξένης δυνάμεως, τῆς ὁποίας κατέστη ἁπλοῦν μηχανικὸν ὄργανον, ἀνεβιβάσθη πρὸ τριῶν χρόνων εἰς τὴν βασιλείαν.

Μετὰ τὴν φυγὴν τοῦ Σουδζᾶ εἰς τὰς Ἰνδικὰς ἐγκτήσεις τῶν Ἄγγλων, καὶ μετὰ τὸν ἐνθρονισμὸν τοῦ Μαχμοὺτ, ὁ Φετὶκ-Χὰν, πρωταίτιος καὶ ἐκτελεστὴς τῆς μεταβολῆς ταύτης, ἔλαβε βαθμὸν πρώτου ὑπουργοῦ, καὶ τὰς ἡνίας τοῦ κράτους εἰς τὰς χεῖράς του ἀπολύτως. Ὅλαι αἱ τῆς Ἀφγγανιστὰν ἐπαρχίαι καθυπετάχθησαν ἀμέσως, παρεκτὸς τοῦ Κασμιρίου, ὅπου ἐδιοίκει ἀκόμη ὁ Ἀτὰ Μοχαμὲτ Χὰν, ἀδελφὸς τοῦ εἰς τὴν μάχην τοῦ Νεμλὲ πεσόντος ὑπουργοῦ, Ἐκρὲμ-Χὰν. Διὰ νὰ προσεπικτήσῃ τοιοῦτον πλούσιον καὶ λαμπρὸν τόπον, ὁ Φετὶκ προσέτρεξεν εἰς τὴν ἐπικουρίαν τοῦ βασιλέως τοῦ Λαχωρίου. Ἀμφότεροι λοιπὸν συναντηθέντες εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ὑδάσπου, ἀποτελούσας τὰ ὅρια τῆς Ἀφγγανιστὰν καὶ Πενδζὰπ*, ἔκλεισαν τὴν ἀκόλουθον συνθήκην·—

* Τὸ παλαιὸν βασίλειον τοῦ Πώρου, τοποθετημένον ἐντὸς τῶν πέντε κλάδων τοῦ Ἰνδοῦ, Ὑδάσπου, Ἀκεσίνου, Ὑδραώτου, Ὑφάσεως, καὶ Βεσόδρου.

1. Ὁ Ῥουγγέτιος δὲν θέλει ἐναντιωθῆν εἰς τὴν ἐλευθέραν διάβασιν τῶν στρατευμάτων τοῦ Μαχμοὺτ–Σὰχ, διευθυνομένων πρὸς τὸ Κασμίριον.

2. Θέλει πρὸς τούτοις ἐπιχορηγήσει 10,000 στρατιώτας Σείκας ἰδικούς του ἐπὶ τίτλῳ ἐπικουρικοῦ στρατοῦ.

3. Μετὰ τὴν ἅλωσιν τοῦ Κασμιρίου, ὁ Σὰχ Μαχμοὺτ θέλει πληρώσει πρὸς τὸν Ῥουγγέτιον 9 Λάκκια ῥουπείων ἀποζημίωσιν.

Ἡ συνέντευξις τῶν δύο περιβλέπτων τούτων ὑποκειμένων ἔγινε κατὰ τὸ 1811, καὶ εἶναι ἀξιοσημείωτος διότι ἔκτοτε ἔλαβεν ἀρχὴν ἡ ἐπιῤῥοὴ του Ῥουγγὲτ Σίγγου εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς Ἀφγγανιστάν. Ὁ Φετὶκ Χὰν εὑρίσκετο εἰς τὴν διαπραγμάτευσιν ταύτην, περικυκλωμένος ἀπὸ 18 ἀδελφούς του, οἵτινες περιέμενον τὸ νεῦμά του διὰ νὰ ἐφορμήσωσιν εἰς τὸν μονάρχην τοῦ Λαχωρίου καὶ νὰ τὸν φονεύσωσι, διὰ νὰ σφετερισθῶσιν ὕστερον τὰς ἡγεμονίας του· ἀλλ' ὁ γενναῖος Χὰν, ἀποδοκιμάσας πᾶσαν προδοσίαν καὶ πᾶν δόλιον κατὰ τοῦ ἡγεμόνος κίνημα, ἀπέῤῥιψε μὲ ἀγανάκτησιν τὴν πρότασιν τῶν ἀδελφῶν του.

Ἡ κατάκτησις τοῦ Κασμιρίου ἐτελέσθη εὐκολώτερον καὶ δραστηριώτερον ἀφ' ὅσον ἤλπιζε. Μετ' ὀλίγων ἡμερῶν πολιορκίαν, ὁ ὕπαρχος, Ἀτὰ Χὰν, παρέδωκε τὴν πρωτεύουσαν πόλιν εἰς τὸν Φετὶκ, πρὶν ἢ τὰ ἐπικουρικὰ τοῦ Ῥουγγετίου στρατεύματα λάβωσι καιρὸν νὰ προφθάσωσιν. Μὴ οὔσης δὲ πλέον τῆς παρουσίας των ἀναγκαίας, ὠπισθοδρόμησαν, ἐπανερχόμενα εἰς Λαχώριον, καὶ φέροντα τὸ πρὸς τὸν Ῥουγγέτιον ἐκ μέρους τοῦ Φετὶκ–Χὰν μήνυμα ὅτι, "ἐπειδὴ τὸ παρ' αὐτοῦ ὑποσχεθὲν στράτευμα δὲν συνέδραμε μηδόλως εἰς τὴν ἅλωσιν τοῦ Κασμιρίου, ὁ τῆς Ἀφγγανιστὰν βασιλεὺς Θεωρεῖ ἑαυτὸν νομίμως ἀπηλλαγμένον τῆς ὑποχρεώσεως τοῦ νὰ μετρήσῃ τὴν χρηματικὴν ποσότητα, καίτοι ἐγγράφως καὶ ἐπισήμως καθομολογηθεῖσαν καὶ προϋποσχεθεῖσαν." Εἰς αὐτὸ τῆς ἀσυνειδησίας τὸ ἔργον ὁ Ῥουγγέτιος Σίγγης ἀπήντησεν ἐντόνως καὶ ἐκφραστικῶς, οἰκειοποιούμενος τοῦ Ἐτεκίου, πόλεως ὠχυρωμένης ἀξιολόγου, καὶ τοποθετημένης ἐπὶ τῶν βορεινῶν μεθορίων τοῦ Πενδζάπ. Μὲ τὴν ἅλωσιν ταύτην κατέστη κύριος τῆς εἰσόδου τῆς Πεϊχάβερ, καὶ ἄλλων πολλῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἀφγγανιστάν. Ὁ Φετὶκ-Χὰν, μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Δὸστ Μοχαμὲτ Χὰν, ἐδραμεν ἀμέσως πρὸς βοήθειαν τῆς πόλεως. Μάχης γενομένης ὑπὸ τοὺς προμαχῶνας αὐτῆς, τὸ πυροβολικὸν τῶν Σεϊκῶν εἶχεν ἤδη πέσειν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Δὸστ-Μοχαμέτου, ὅταν ἡ εἴδησις τοῦ θανάτου τοῦ ἀδελφοῦ του, διαδοθεῖσα ψευδῶς ἐν μέσῳ τοῦ Ἀφγγανικοῦ στρατοῦ, ἐπέφερεν ἀποτόμως τὴν διάλυσιν καὶ τὸν διασκορπισμόν του, καταστήσασα τὸν Ῥουγγέτιον νικητὴν καὶ παντοτεινὸν κάτοχον τοῦ Ἐτεκίου.

Ὁ δὲ Φετὶκ-Χὰν, ἐπιστρέψας εἰς τὸ Κασμίριον, κατέκοψε τὰ Περσικὰ στρατεύματα, τὰ ὁποῖα ὑπὸ τὸν πρίγκιπα Χασὰν Ἀλῆν Μιρζᾶν, ἦλθον νὰ πολιορκήσωσι τὴν πόλιν Χεράτ. Τοσαῦται λαμπραὶ ἐπιχειρήσεις, ἑνωμέναι μὲ τὰς ἀρετὰς καὶ τὴν εὐφυΐαν τοῦ ἀνδρὸς, ἔμελλον τέλος πάντων νὰ προκαλέσωσιν αἰσθήματα φθόνου καὶ ζηλοτυπίας ἀπὸ μέρους τῶν ἐχθρῶν του. Ἤδη ἐτεκταίνοντο ἐν ἀποκρύφῳ ῥαδιουργίαι. Μεταξὺ τῶν τεκταινόντων αὐτὰς, καὶ τῶν τρεφόντων κατ' αὐτοῦ μῖσος καὶ ἀπέχθειαν ἄσπονδον, ἦτο καὶ ὁ βασιλόπαις, σήμερον Καμμρὰν Μιρζᾶς ὀνομαζόμενος, ἡγεμὼν τοῦ Χερατίου. Ἐπειδὴ ἡ κυβέρνησις ὅλων τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἀφγγανιστὰν ἐνεπιστεύθη εἰς τοὺς αὐταδέλφους τοῦ Φετὶκ-Χὰν, ὁ Καμιρὰν λαβὼν ἀφορμὴν ἔπεισε τὸν μωρόπιστον καὶ ἄφρονα πατέρα του, ὅτι πρὸ πολλοῦ ἐζήτει ἁρμοδίαν περίστασιν ὁ Φετὶκ νὰ σφετερισθῇ τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν. Χωρὶς λοιπὸν ἄλλων ἀποδείξεων οὐδ' ἐξετάσεως κάμμιᾶς, ἀλλ' ἁπλῶς στηριζόμενος εἰς τὰς συκοφαντίας τοῦ υἱοῦ του καὶ εἰς τὰς ἰδικάς του ὑποψίας, ὁ Μαχμοὺτ-Σὰχ ἀπεφάσισε τὸν θάνατον τοῦ πρώτου ὑπουργοῦ του. Ὁ ταλαίπωρος Φετὶκ ἐτυφλώθη κατὰ συνέπειαν εἰς Χεράτ τὸ 1818 ἔτος. Μαθόντες τὸ σκληρὸν τοῦτο συμβὰν οἱ ἀδελφοί του, πλήρεις ἀγανακτήσεως καὶ καταρώμενοι τὴν ἀχαριστίαν τοῦ βαρβάρου, ἀνήγειραν ὁμοθυμαδὸν τὴν σημαίαν τῆς ἀντάρσεως, κατὰ πρῶτον μὲν ἐπὶ τῇ προφάσει νὰ ἀνυψώσωσιν ἄλλον ἄλλης πατριᾶς πρίγκιπα· ὕστερον δὲ, ἀφήσαντες τὴν προσωπίδα, διεκηρύχθησαν ἀνεξάρτητοι εἰς τὰς ἐπαρχίας των· ὁ δὲ τύραννος Μαχμοὺτ, μὴ κατέχων ἰσχυρὰ μέσα χειρώσεως, καὶ ἀδυνατῶν νὰ καταστείλῃ τοιοῦτον γενικὸν στασιῶδες κίνημα, ἔσυρεν ἔμπροσθέν του σιδηροδέσμιον τὸν Φετὶκ-Χὰν, ἔχοντ' ἀκόμη καταιματωμένας τῶν ὀμματίων του τὰς κόγχας. Ἀφοῦ φοβερῶς τὸν ἐπέπληξε διὰ τὴν προδοσίαν τῶν ἀδελφῶν του, διέταξεν αὐτὸν νὰ παρακινήσῃ τοὺς στρατιώτας ν' ἀναγνωρίσωσι τὸ χρέος των, καὶ νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς ὑποταγὴν, μόνος ὢν εἰς τὸν ὁποῖον οἱ ἀντάρται ἠμπόρουν ἔτι νὰ δώσωσιν ἀκρόασιν. "Ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξωρυγμένους," ἀπεκρίθη ὁ εὐγενὴς Χὰν, "καὶ ἀφιερωθεὶς ὅλως διόλου εἰς θρησκευτικὰ καθήκοντα, δὲν ἐπιθυμῶ πλέον νὰ συμμεθέξω εἰς τὰς ὑποθέσεις τοῦ κόσμου τούτου, τὸν ὁποῖον ἀπηρνήθην." Ὁ Σὰχ, παροξυνθεὶς εἰς ἄκρον, ἔνευσεν. ὁ δὲ ἀνὴρ, εἰς τὴν ἀγχίνοιαν καὶ γενναιότητα τοῦ ὁποίου ἐχρεώστει τὸν θρόνον, κατεκερματίσθη πάραυτα ὑπὸ ποταπῶν αὐλικῶν, οἵτινες μὲ ὠμότητα ἀνηλεῆ παρέτεινον τὰς ἀλγηδόνας τῆς βασάνου, τέμνοντες ἕκαστον μέλος ἀπὸ τὰς ἀρθρώσεις του, χωρὶς νὰ ἐξέλθῃ οὐδὲ φωνὴ οὐδ' οἰμωγὴ κάμμία ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ τάλανος γηραιοῦ, ὅστις προσέφερεν αὐτοθελήτως τὰς κλειδώσεις τοῦ σώματός του εἰς τὴν ἀκὴν τῆς μαχαίρας. Ἐπέζησε δὲ εἰς ὅλα τὰ ἀποκεχωρισμένα μέλη του· καὶ τότε μόνον ἔπαυσε νὰ πνέῃ ὅτε ἀπέτεμον τὴν φαλακρὰν κεφαλήν του.

Ὁ Μαχμοὺτ Σὰχ ἀπέθανε κατὰ τὸ 1829, ἀφοῦ ματαίως καὶ πολυτρόπως ἐπροσπάθησε νὰ ἀνακτήσῃ τὴν τόσον ἀφρόνως ἀπολεσθεῖσαν εὐρύχωρον ἐξουσίαν

του. Ὁ δὲ υἱός του Καμιρὰν Μιρζᾶς, ἡγεμὼν ἀδρανὴς καὶ κεχαλαρωμένος, διοικεῖ σήμερον τὸ Χεράτ, τὴν μόνην μείναναν εἰς αὐτὸν κληρονομίαν ἀπὸ τὰ εὐμεγέθη κράτη τῶν προπατόρων του.

Ὁ δὲ Δὸστ Μοχαμὲτ Χὰν, ἀνεγείρας τὸ Καβοὺλ εἰς βασιλείαν, ἐκυβέρνα ἀπολύτως καὶ ὡς αὐτεξούσιος ἡγεμὼν ἕως τῆς ἐσχάτης εἰσβολῆς τῶν Ἀγγλο-Ἰνδικῶν στρατευμάτων, τὰ ὁποῖα, καταδιώξαντα αὐτὸν ὡς πολέμιον τῆς Ἀγγλικῆς πολιτικῆς, ἀποκατέστησαν τὸν πολλὰ ἔτη ἐξωρισμένον, καὶ τῆς Ἀγγλίας ὑπότροφον ζήσαντα, Σὰχ Σουδζᾶν.

Ὑπὸ τὴν Ἀγγλικὴν κηδεμονίαν διαιτώμενα τὰ μέρη ταῦτα τῆς παμμεγέθους Ἀσιατικῆς ἠπείρου, θέλουν εἰρηνοποιηθῆ, καὶ ἴσως ἀπαλλαχθῆ διαπαντὸς τῶν συνεχῶν περισπασμῶν, τῶν προερχομένων ἐκ τῆς φιλαρχίας τῶν τυραννικῶν φυλάρχων, οἵτινες ἐμπόδιζον τὴν εὐπορίαν τοῦ τόπου, τὴν ἀνάπτυξιν τῶν γενικῶν πηγῶν καὶ βιομηχανικῶν δυνάμεων, ἀπὸ τὰς ὁποίας πᾶς λαὸς ἔχει νὰ περιμένῃ τὴν ὑλικὴν καὶ ἠθικὴν του βελτίωσιν.

Η ΑΠΟΛΥΣΙΣ ΤΩΝ ΜΑΝΙΑΚΩΝ.

Ἡ Βικέτρα (Bicêtre) εἶναι φρενοκομεῖον ἐν Παρισίοις· ὁ δὲ Πίνελ, ὁ πρωταγωνιστὴς εἰς τὸ ἑπόμενον κατόρθωμα τῆς φιλανθρωπίας, ἦτον ἰατρὸς ἄριστος.

Ο ΠΙΝΕΛ εἶχε πολλάκις ζητήσειν ἄδειαν παρὰ τῆς Γαλλικῆς κυβερνήσεως νὰ λύσῃ τοὺς μανιακοὺς τῆς Βικέτρας, ἀλλὰ πάντοτε εἰς μάτην· πρὸς τὰ τέλη ὅμως τοῦ 1792 ὑπῆγεν ὁ ἴδιος εἰς τὰς ἀρχὰς, καὶ μετὰ πολλῆς προθυμίας καὶ ζήλου ἐξέθηκε τὴν τερατώδη ἀτοπίαν τοῦ ἐν ἰσχύϊ συστήματος, καὶ παρεκάλεσε νὰ καταργηθῇ. Ἓν ἀπὸ τὰ μέλη τοῦ δημαρχείου, ὁ Κούθων, ἐνέδωκεν εἰς τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ Πίνελ, καὶ ἐσυμφώνησε νὰ ὑπάγῃ πρὸς ἐπίσκεψιν εἰς τὴν Βικέτραν. Φθάσας ἐκεῖ, ἐπρότεινεν ἐρωτήσεις τινὰς εἰς τοὺς σιδηροδεσμίους· ἀλλὰ τὸ ὑβριστικὸν τοῦ τρόπου των, αἱ ἄγριαι κραυγαὶ, καὶ ἡ κλαγγὴ τῶν ἁλύσεων εἰς τὰ ῥυπαρὰ καὶ ὑγρὰ ταμεῖά των, διήγειραν ἐν αὐτῷ φρίκην· ὅθεν, "Κάμε ὡς ἀγαπᾶς," εἶπεν εἰς τὸν ἰατρόν· "ἀλλὰ φοβοῦμαι ὅτι θέλεις γένει θῦμά των." Ὁ Πίνελ ἤρχισε πάραυτα τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ πρὸ πολλοῦ ποθουμένου. Ἦσαν δὲ ὡς πεντήκοντα περὶ ὧν ἐστοχάζετο ὅτι ἠδύναντο ἀκινδύνως νὰ λυθῶσι, καὶ ἤρχισεν εὐθὺς ν' ἀφαιρέσῃ τὰς ἁλύσεις δώδεκα ἐκ τούτων, ἀφοῦ ἔλαβε τὴν μόνην ταύτην προφύλαξιν, νὰ προετοιμάσῃ ἰσάριθμα δυνατὰ ἐσωκάρδια, μὲ μακρὰς χειρίδας, αἵτινες ἠμπόρουν νὰ δεθῶσιν ὄπισθεν ἐπὶ τῶν νώτων, χρείας τυχούσης.

Ὁ πρῶτος, ἐφ' οὗ ἔμελλε νὰ κάμῃ τὴν δοκιμὴν, ἦτον Ἄγγλος πλοίαρχος, τὴν ἱστορίαν τοῦ ὁποίου οὐδεὶς ἐγνώριζεν, ἐπειδὴ τεσσαράκοντα ἐνιαυτοὺς ἦτον ἤδη ἀλυσιδεμένος. Ἐλογίζετο δὲ εἷς τῶν ἀγριωτάτων· οἱ φύλακες ἐπλησίαζον εἰς αὐτὸν μετὰ προσοχῆς, ἐπειδὴ κατά τινα παροξυσμὸν μανίας κτυπήσας ἕνα μὲ τὴν χειροπέδην του, ἀφῆκεν αὐτὸν εἰς τὸν τόπον. Ἦτο δὲ καὶ ἀλυσιδεμένος αὐστηρότερα τῶν ἐπιλοίπων. Ὁ Πίνελ ἐμβῆκεν εἰς τὸ ταμεῖόν του μόνος, καὶ ἀταράχως εἶπε πρὸς αὐτὸν, "Πλοίαρχε, θέλω διατάξει νὰ σοῦ ἀφαιρέσωσι τὰς ἁλύσεις, καὶ σὲ δώσει τὸ ἐλεύθερον νὰ περιπατῇς εἰς τὴν αὐλὴν, ἂν μὲ ὑποσχεθῇς ὅτι θέλεις διάγει καλῶς, χωρὶς νὰ βλάπτῃς κάνένα." "Ναί, σὲ τὸ ὑπόσχομαι," εἶπεν ὁ μανιακός· "ἀλλὰ μὲ περιγελᾷς, σεῖς ὅλοι μὲ φοβεῖσθε παραπολύ." "Ἔχω ἐξ ὑπηρέτας," ἀπεκρίθη ὁ Πίνελ, "προθύμους νὰ ἐκτελέσωσι τὰς διαταγάς μου, χρείας τυχούσης. Πίστευσέ με λοιπὸν, ἐπὶ τῷ λόγῳ μου, ὅτι θέλω σὲ χαρίσει τὴν ἐλευθερίαν σου, ἂν φορέσῃς τὸ ἐσωκάρδιον τοῦτο."

Ὁ μανιακὸς ὑπέκλινεν εὐχαρίστως, χωρὶς νὰ εἴπῃ λόγον· αἱ ἁλύσεις αὐτοῦ ἀφηρέθησαν, καὶ οἱ φύλακες ἀπεσύρθησαν, ἀνεωγμένην ἀφήσαντες τὴν θύραν τοῦ ταμείου. Ἀνυψώθη δὲ πολλάκις ἀπὸ τὴν ἔδραν του, ἀλλ' ἔπεσε πάλιν ἐπ' αὐτῆς, διότι τόσον πολὺν χρόνον ἐκάθητο, ὥστε δὲν ἠμπόρει πλέον νὰ μεταχειρισθῇ τοὺς πόδας· εἰς ἓν τεταρτημόριον τῆς ὥρας ἐπέτυχε νὰ βασταχθῇ ἐν ἰσορροπίᾳ, καὶ μὲ κλονούμενα βήματα ἐπλησίασεν εἰς τὴν θύραν τοῦ σκοτεινοῦ ταμείου του. Τὸ πρῶτον βλέμμα ἔῤῥιψεν εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἐξεφώνησε, "Πόσον ὡραῖος!" Κατὰ τὸ ἐπίλοιπον τῆς ἡμέρας ἐκινεῖτο ἀδιακόπως, ἀναβαίνων καὶ καταβαίνων τὴν κλίμακα, καὶ προφέρων συντόμους φράσεις, ἀγαλλιάσεως ὀηλωτικάς. Τὸ ἑσπέρας ἐπανῆλθεν αὐτοπροαιρέτως εἰς τὸ ταμεῖόν του, ὅπου κλίνη καλητέρα τῆς συνήθους εἶχε προετοιμασθῆν, ἐκοιμήθη δὲ ἡσύχως. Εἰς τὸ διάστημα τῶν ἑφεξῆς δύο ἐτῶν, τὰ ὁποῖα διήγαγεν εἰς τὴν Βικέτραν, δὲν ὑπέφερεν ὑποτροπήν τινα τῶν προτέρων παροξυσμῶν του, ἀλλὰ μάλιστα καὶ κατέστη ὠφέλιμος. ἐνεργῶν εἴδός τι ἐξουσίας ἐπὶ τῶν φρενοβλαβῶν, τοὺς ὁποίους ἐκυβέρνα κατὰ τὸ ἴδιον αὐτοῦ σύστημα.

Ἑπομένως ἐδοκίμασεν ὁ Πίνελ στρατιώτην Γάλλον, ὅστις ἐκ μεθύσου κατήντησε μανιακός· διότι, ἀφοῦ τὸ ποτὸν ἔκαμνεν αὐτὸν παράφορον, ἐγίνετο ἐριστικὸς καὶ βίαιος, καὶ τόσῳ μᾶλλον ἐπικίνδυνος, καθόσον εἶχε μεγάλην σωματικὴν δύναμιν. Πολλάκις δὲ παρεκτρεπόμενος εἰς τοιαύτας ὑπερβολὰς, εἶχεν ἀποβληθῆ τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, καὶ μετ' ὀλίγον ἠσώτευσε τὰ ὀλίγα του χρήματα. Ἡ καταισχύνη καὶ ἡ ταλαιπωρία τόσον ἐξηχρείωσαν αὐτὸν, ὥστε ἀπώλεσε τὰς φρένας· εἰς δὲ τοὺς παροξυσμούς του, ἐνόμιζεν ἑαυτὸν στρατηγὸν, καὶ ἐμάχετο κατὰ τῶν ὅσοι δὲν ἀνεγνώριζον τὴν ἀξίαν του. Μετὰ ἕνα τῶν μανιωδῶν τούτων ἀγώνων, ἐφέρθη εἰς τὴν Βικέτραν, τὰ μέγιστα ἠρεθισμένος. Δέκα ἐνιαυτοὺς ἦτον ἤδη ἀλυσίδετος, καὶ μετὰ προφυλάξεως μεγαλητέρας τῆς συνήθους, διότι πολλάκις εἶχε συντρίψει τὰς ἁλύσεις μόνον μὲ τὰς χεῖράς του. Μίαν φορὰν λυθεὶς, σφοδρῶς ἠπείλησεν ὀκτὼ φύλακας νὰ μὴν εἰσέλθωσιν εἰς τὸ ταμεῖόν του ἐκτὸς ἂν ἤθελον περάσειν ὑπὸ τὰ ἑαυτοῦ σκέλη, καὶ τῶντι

ἠνάγκασεν ἅπαντας νὰ ὑπακούσωσι τὴν ἀλλόκοτον ταύτην διαταγήν. Ὁ Πίνελ ἐκ προτέρων ἐπισκέψεων ἐγνώριζεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶχε φύσει καλὴν προαίρεσιν, ἀλλὰ σφοδρῶς ἠρεθισμένην, καὶ τὸν ἐρεθισμὸν τοῦτον ἡ σκληρὰ μεταχείρισις δὲν ἀφῆκέ ποτε νὰ μετριάσῃ· ὅθεν εἶχεν ὑποσχεθῆ νὰ βελτιώσῃ τὴν κατάστασίν του, καὶ μόνον ἡ ὑπόσχεσις αὕτη ἔκαμε τὸν δυστυχῆ γαλληνιώτερον. Τώρα δ' ἀνήγγειλε πρὸς αὐτὸν ὅτι ἔμελλε νὰ ἐκβῇ πλέον ἀπὸ τὰς ἁλύσεις· καὶ πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι τὸν ἐνεπιστεύετο καὶ τὸν ἔκρινεν ἄξιον καλητέρας διαγωγῆς, συμπαρέλαβεν αὐτὸν βοηθὸν ἐνῷ κατεγίνετο εἰς τὸ λύειν τοὺς μὴ ἔχοντας λογικὸν ὡς αὐτός, καὶ ὑπεσχέθη, ἂν δεῖχε φρονίμως, νὰ τὸν λάβῃ εἰς τὴν ἰδίαν του ὑπηρεσίαν. Ἡ μεταβολὴ ἦτον αἰφνιδία καὶ ἐντελής. Μόλις ἀπελύθη, κ' ἔγινεν ὑποχρεωτικὸς καὶ ἐπιμελέστατος, ἀκολουθῶν μὲ τὸν ὀφθαλμὸν πᾶν κίνημα τοῦ Πίνελ, καὶ ἐκτελῶν τὰς διαταγὰς αὐτοῦ μὲ ἴσην ἐπιτηδειότητα καὶ προθυμίαν· ὡμιλοῦσε μὲ εὐμένειαν καὶ μὲ λόγον πρὸς τοὺς ἄλλους πάσχοντας, καὶ καθ' ὅλου τὸ διάστημα τῆς ἐπιλοίπου ζωῆς του, ἦτον ὅλως ἀφωσιωμένος εἰς τὸν εὐεργέτην του. "Ποτὲ δὲν δύναμαι ν' ἀκούσω χωρὶς συγκίνησιν," (λέγει ὁ υἱὸς τοῦ κυρίου Πίνελ, ἐκ τῶν ἀπομνημονευμάτων τοῦ ὁποίου ἐρανιζόμεθα ταῦτα,) "τὸ ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου τούτου, ὅστις ὀλίγα ἔτη μετὰ τὸ εἰρημένον συμβὰν συνεμερίζετο μετ' ἐμοῦ τὰ παίγνια τῆς νεαρᾶς ἡλικίας, καὶ πρὸς ὃν πάντοτε θέλω τρέφειν εἰλικρινῆ ἀγάπην."

Εἰς τὸ προσεχὲς ταμεῖον συγκατώκουν τρεῖς Προῦσσοι στρατιῶται, πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἀλυσιδεμένοι, ἀλλ' οὐδεὶς ἐγίνωσκε διατί. Ἐν γένει ἦσαν ἀτάραχοι καὶ ἀβλαβεῖς, τότε μόνον ἐμψυχούμενοι, ὁπότε συνδιελέγοντο εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν γλῶσσαν, ἥτις ἦτον ἀκατανόητος εἰς τοὺς περιεστῶτας. Ὁ μόνος πόθος αὐτῶν καὶ παραμυθία ἦτο νὰ συγκατοικῶσιν. Ὅτε εἶδον τὰς πρὸς ἀπόλυσιν αὐτῶν ἑτοιμασίας, ἐτρόμαξαν, νομίσαντες ὅτι σκοπὸν εἶχον οἱ φύλακες νὰ ἐπιβάλωσι νέας τιμωρίας· διὸ καὶ βιαίως ἐναντιοῦντο ἐνῷ ἀφήρουν τὰς ἁλύσεις των. Ἀπολυθέντες, δὲν ἤθελον νὰ ἐξέλθωσι τῆς φυλακῆς, καὶ διέμενον εἰς τοὺς συνήθεις τόπους των. Εἴτε ἡ λύπη, εἴτε ἡ παραφροσύνη, εἶχε καταστήσειν αὐτοὺς ἀδιαφόρους εἰς τὴν ἐλευθερίαν.

Εἰς διάστημα ὀλίγων ἡμερῶν, ἔλυσεν ὁ Πίνελ πενήκοντα τρεῖς μανιακούς· μεταξὺ αὐτῶν ἦσαν πάσης τάξεως καὶ πάσης χώρας ὑποκείμενα,—ἐργάται, ἔμποροι, στρατιῶται, νομικοί, κλπ. Ἡ ἔκβασις ὑπερέβη τὰς ἐλπίδας του. Ἡσυχία καὶ ἁρμονία διεδέχθησαν τὸν θόρυβον καὶ τὴν ἀταξίαν, καὶ ὁλόκληρος ἐν γένει ἡ διοίκησις τοῦ φρενοκομείου ἐνηργεῖτο ἔκτοτε μετὰ τοσαύτης τάξεως καὶ εὐμενείας, ὥστε καὶ οἱ ἀγριώτατοι τῶν μανιακῶν ἔγιναν μᾶλλον εὐάγωγοι. Φιλάνθρωποι ἰατροὶ εἰς πᾶν μέρος τοῦ πολιτισμένου κόσμου, ταχύτερον ἢ βραδύτερον, ἀνευφήμησαν τὴν πρᾶξιν ταύτην τοῦ Πίνελ, καὶ χιλιάδες παρημελημένων καὶ δεινοπαθούντων φρενοβλαβῶν ἔλαβον κατὰ συνέπειαν αὐτῆς συμπάθειαν καὶ περίθαλψιν.

ΠΕΡΙ ΓΕΝΕΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΔΟΥ ΤΩΝ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ.

Οτε τὸ 395 μ. Χρ. ἔτος ὁ Ἀλάριχος ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἤδη Χριστιανῶν Γότθων κατέσκαψε τὸν μυστικὸν σηκὸν τῆς Δήμητρος εἰς Ἐλευσῖνα καὶ τὸν μεγαλοπρεπῆ τοῦ Διὸς ναὸν εἰς Ὀλυμπίαν, τὸ δὲ 476 ἔτος ὁ Ὀδόακρος, ἐκθρονίσας τὸν τελευταῖον τῆς Ῥώμης αὐτοκράτορα, Ῥωμύλον τὸν Αὐγούστουλον, ἐκάθισεν αὐτὸς ἐπὶ τοῦ θρόνου ἐκείνου· τότε ἐτελείωσεν ἡ λαμπρὰ ἐκείνη τῆς ἱστορίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐποχή, ἡ περιλαμβάνουσα τὰς ἀρχὰς, τὴν ἀκμὴν, καὶ τὴν πτῶσιν τοῦ τε Ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἔθνους, ἥντινα κατ' ἐξοχὴν ὀνομάζομεν ἀ ρ χ α ι ό τ η τ α. Βαθὺ σκότος ἀμαθείας καὶ βαρβαρότητος περιεκάλυψε πάλιν τὴν Εὐρώπην. Ἡ μὲν Λατινικὴ γλῶσσα, ἧς τινος ἡ διαφθορὰ πρὸ αἰώνων ἤδη εἶχεν ἀρχίσει, διαφθαρεῖσα παντελῶς διὰ τῆς ἐπιμιξίας τῶν βαρβάρων, μετεβλήθη εἰς τὴν Ἰταλικὴν καὶ εἰς ἄλλας Ῥωμαϊζούσας διαλέκτους (τὴν Ἰβηρικὴν, Λυσιτανὴν, Γαλλικὴν)· ἔμεινεν ὅμως ἐν χρήσει εἰς τὴν Δυτικὴν ἐκκλησίαν, εἰς τὰ συγγράμματα τῶν λογίων, εἰς τὴν νομοθεσίαν καὶ εἰς πάσας τὰς δημοσίας πράξεις τῆς δυτικῆς, μεσαίας, καὶ βορείου Εὐρώπης. Παρομοία δὲ ἐγένετο καὶ τῆς Ἑλληνικῆς φωνῆς ἡ εἰμαρμένη, ἡ δὲ διαφθορὰ αὐτῆς ἦτο μικροτέρα. Ἀλλὰ πᾶσα ἡ τότε φιλολογία καὶ πολυμάθεια, τόσον ἐν τῇ Ἑλλάδι, ὅσον καὶ ἐν ταῖς Ῥωμαϊκαῖς χώραις, περιωρίζετο εἰς ἀτελῆ καὶ ἀθλίαν τῆς παλαιᾶς διαλέκτου γνῶσιν· περὶ δὲ τῆς ἱστορίας, φιλοσοφίας, καὶ ἀρχαιολογίας τῶν παλαιῶν μόλις εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν λογίων ὑπῆρχον ἀσαφεῖς τινὲς καὶ ἀμυδραὶ ἰδέαι.

Μετὰ δὲ τὴν τῶν ἐπιστημῶν καλουμένην ἀναγέννησιν, ἥτις ἤρξατο μὲν εἰς τὴν Ἰταλίαν, ὠφελήθη δὲ καὶ προήχθη οὐκ ὀλίγον διὰ τῆς μετὰ τὴν ἅλωσιν τοῦ Βυζαντίου (29 Μαΐου 1453) ἐκεῖσε ἀφίξεως πολλῶν Ἑλλήνων γραμματικῶν, ἡ Εὐρώπη, διψῶσα μαθήσεως, καὶ ὡσὰν γοητευθεῖσα ὑπὸ τῶν νεοφανῶν εἰς αὐτὴν θησαυρῶν τῆς παλαιᾶς ποιήσεως, ἱστορίας, φιλοσοφίας, καὶ λοιπῶν ἐπιστημῶν, προώδευσε γιγαντιαίοις βήμασιν εἰς τὴν σπουδὴν καὶ γνῶσιν τῶν δύο γλωσσῶν καὶ τῶν ἐν αὐταῖς συγγραμμάτων. Οἱ φιλόλογοι, οὐκέτι ἀρκούμενοι εἰς μόνην τὴν λεξικὴν καὶ γραμματικὴν ἐξήγησιν τῶν συγγραφέων, ἐσπούδαζον νὰ ἐμβαθύνωσι καὶ εἰς τὰ ἐνδιαλαμβανόμενα πράγματα, καὶ νὰ κατανοῶσιν αὐτά. Ἀπαντῶντες δ' εἰς τὰ βιβλία τῶν παλαιῶν καὶ ἰδέας καὶ ἔθιμα καὶ πράγματα πάντη διαφέροντα τῶν παρ' αὐτοῖς καθεστώτων, καὶ βλέποντες ὅτι πρὸς κατάληψιν αὐτῶν δὲν ἐπήρκουν αἱ κατὰ μέρος ἐξηγήσεις καὶ διασαφήσεις, ὅσας εὕρισκον εἰς τοὺς σχολιαστὰς καὶ λεξικογράφους ἢ εἰς ἄλλους συγγραφεῖς, ἐτράπησαν ἐπὶ ἐκτενεστέρας ἐξιστορήσεις καὶ διατριβὰς περὶ ἑκάστων τῶν τῆς ἀρχαιολογικῆς περιεργείας καὶ ἐρεύνης ἀντικειμένων. Συνέλεγον δηλαδὴ, πολλάκις

μετ' ἀμιμήτου ἐπιμονῆς καὶ ἀξιοθαυμάστου πολυμαθείας, περί τινος ἀντικειμένου, φερ' εἰπεῖν περὶ τοῦ ὁπλισμοῦ τῶν παλαιῶν, ἢ περὶ τῶν ἑορτῶν καὶ πανηγύρεων, ὅλην τὴν εἰς τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς εὑρισκομένην ὕλην, καὶ συνέτασσον αὐτὴν ὁπωσοῦν συστηματικῶς εἰς μίαν συνοπτικὴν πραγματείαν, πρὸς εὐκολίαν τῶν τε διδασκόντων καὶ τῶν διδασκομένων. Πλὴν αἱ πλειότεραι αὗται ἔρευναι καὶ διατριβαί, ὅσον πολυμαθεῖς καὶ ἂν ὦσι, κατὰ μέγα μέρος εἶναι ἄκριτοι καὶ ἄκαρποι, διότι οἱ συντάκται αὐτῶν πολλάκις ἐξελάμβανον τὸν φλοιὸν ἀντὶ τοῦ καρποῦ, περιοριζόμενοι εἰς ἀνίχνευσιν ἐξωτερικῶν καὶ ἐπουσιωδῶν πραγμάτων, καὶ καταναλίσκοντες καιρὸν καὶ κόπους εἰς ἔρευνας ὀλίγου ἀξίας, φερ' εἰπεῖν, περὶ τῶν ὑποδημάτων, τῶν δακτυλίων, τῶν περονῶν, καὶ τῆς λοιπῆς ἐνδυμασίας τῶν παλαιῶν· ἐν ᾧ ὀλίγοι μόνον τῶν ἐξοχωτέρων φιλολόγων κατεγίνοντο εἰς οὐσιωδέστερα ἀντικείμενα, οἷον τὴν νομοθεσίαν, τὴν δικαιοδοσίαν, τὴν οἰκονομικὴν διοίκησιν, ὧνπερ ἡ γνῶσις ἀσυγκρίτως πλειότερον συντείνει καὶ συνεισφέρει πρὸς ὀρθὴν καὶ τελείαν τοῦ ἀληθινοῦ πνεύματος τῶν ἀρχαίων ἐθνῶν κατάληψιν. Ἐξ ὅλων δ' ἐκείνων τῶν μεμονωμένων κόπων, καὶ τῶν πολυμερῶν καὶ πολυσχιδῶν ἐρευνῶν ἐγεννήθη τέλος πάντων, ἰδίως περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος καὶ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐνεστῶτος αἰῶνος, διὰ τοῦ Γάλλου Βαρθελεμῆ, τῶν Γερμανῶν Οὐολφίου, Βοικίου, καὶ ἄλλων, συστηματικωτέρα καὶ πλέον εὐμέθοδος ἐπιστήμη τῶν π ο λ ι τ ι κ ῶ ν ἀ ρ χ α ι ο τ ή τ ω ν.—Καὶ ταῦτα μὲν ἐν συνόψει περὶ γενέσεως καὶ προόδου τῶν φιλολογικῶν τε καὶ ἀρχαιολογικῶν σπουδῶν.

[Ἐκ τῆς Ἀρχαιολογίας τῶν Τεχνῶν τοῦ Α. Ῥοσσίου, ἐκδοθείσης ἐν Ἀθήναις, 1841.]

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΡΘΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ,

Ἤτοι ὁ Ἱερεμίας Φλάτ, καὶ οἱ τρεῖς Συμβοηθοί του.

Υπηρχέ ποτε Χριστιανὸς σχολάρχης ἐν Καίρῳ τῆς Αἰγύπτου, ὅστις, καίτοι πολυαρίθμους ἔχων μαθητὰς, διεφύλαττεν ἄκραν εὐταξίαν εἰς τὸ σχολεῖόν του· κατώρθονε δὲ τοῦτο τρεῖς ἔχων πάντοτε συμβοηθούς, τὴν Πίστιν, τὴν Προσευχὴν, καὶ τὴν Ὑπομονήν. Ὁμοιος τοῦ Αἰγυπτίου διδασκάλου ἦτον ὁ ἐν Στουτγαρδίᾳ μερικὸς διδάσκαλος Ἱερεμίας Φλάτ, ὅστις οὐδὲ μίαν ἡμέραν ἐλάμβανε τὴν ἐπιστασίαν τοῦ σχολείου του ἄνευ τῶν τριῶν τούτων συμβοηθῶν. Ὁ ἀγαθὸς οὗτος ἀνὴρ κατεγίνετο εἰς τὸ ἐπίπονον αὐτοῦ ἔργον ἱλαρὸς πάντοτε καὶ εὐχαριστημένος· ἀφοῦ δὲ πιστῶς ἐξεπλήρου τὰ καθήκοντά του εἰς τὸ σχολεῖον, εὕρισκεν ἀρκετὸν καιρὸν ὥστε νὰ γίνεται πατὴρ τῶν πενήτων, σύμβουλος καὶ εἰρηνοποιὸς εἰς οἰκογενείας, εὐάρεστος σύντροφος, καὶ ὁδηγὸς εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν εὐσέβειαν.

Ἐκ τῶν πολλῶν ἀξιοσημειώτων, ὅσα ὁ γέρων Φλὰτ κατώρθωσεν εἰς τὸ σχολεῖον διὰ τῶν τριῶν αὐτοῦ συμβοηθῶν, ἐνίοτε χωρὶς οὔτε δάκτυλον νὰ σαλεύσῃ, ἀναφέρομεν πρὸς τὸ παρὸν ἕν.

Ὑπὲρ τὰ πεντήκοντα ἔτη,—ἔλεγεν εἰς τὸ γῆρας αὐτοῦ,—ἤμην ἐπιστάτης τοῦ ὀρφανοτροφείου, καὶ εἶχον πάμπολλα παιδία νὰ διδάσκω. Καθ' ἑκάστην πρωΐαν ἐπεκαλούμην τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν πραότητα. Μίαν τῶν ἡμερῶν, ἐνῷ περιεπάτουν ἄνω καὶ κάτω μεταξὺ τῶν μαθητῶν μου, παρετήρησα τέκνον δωδεκαετὲς ἐπιστηριζόμενον εἰς τὴν τράπεζαν μὲ ἀμφοτέρους τοὺς ἀγκῶνάς του. Ἐπέπληξα δ' αὐτὸν διὰ τὸ ἀπρεπὲς στάσιμον, καὶ προέβην. Ὅτε ὅμως μετεπέρασα ἐγγύθεν αὐτοῦ, ἐπεστηρίζετο ταὐτοτρόπως ἐπὶ τῆς τραπέζης, δι' ὃ καὶ δεύτερον τὸν ἐπέπληξα. Τὴν φορὰν ταύτην ὑπήκουσε διὰ μίαν στιγμήν· ἀλλὰ καὶ τρίτον εἰς αὐτὸν πλησιάσας, τὸν εὗρηκα ὑβριστικῶς ἔτι ἐπιστηριζόμενον, καὶ ἀνέγνων ἐπὶ τοῦ προσώπου του περιφρόνησιν τῆς ἐπιπλήξεώς μου. Ἡ χολή μου τώρα συνεταράχθη· ἀλλ' ἴσχυσα νὰ κρατηθῶ, καὶ προσευχήθην κατ' ἐμαυτὸν, λέγων, "Πανάγιε Θεὲ, βοηθησέ με νὰ δείξω ὑπομονὴν πρὸς τὸν παῖδα τοῦτον, ὡς σὺ δεικνύεις ὑπομονὴν πρὸς ἐμὲ τὸν γέροντα παῖδα." Ἀμέσως ἡ ὀργή μου κατεπραΰνθη, καὶ ἐν σιωπῇ καὶ γαλήνῃ ἐξηκολούθησα τὴν παράδοσιν. Ὁ παῖς διέμενεν εἰς τὴν αὐτὴν ἀναίσχυντον θέσιν· ἀλλ' ἐγὼ δὲν παρετήρουν αὐτόν. Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ σχολείου τὸν ἐκάλεσα, ἀφοῦ ἐν τῷ μεταξὺ ἐδεήθην τοῦ Ὑψίστου νὰ μὲ χαρίσῃ φρόνησιν καὶ πραότητα. Ἐπλησίασε μὲ θορυβώδη, ἀγροικον τρόπον, κλείων τὴν θύραν ἐξοπίσω του ὅσον ἠδύνατο βιαιότερα. "Διατί κτυπᾷς τὴν θύραν;" τὸν ἠρώτησα· "Δὲν τὴν ἐκτύπησα," ἀπεκρίθη ὑβριστικῶς. "Μάλιστα τὴν ἐκτύπησες," εἶπα ἐγώ· "Ὄχι, δὲν τὴν ἐκτύπησα." Ἐπλησίασα τώρα εἰς αὐτὸν, τὸν ἐπίασα ἀπὸ τὴν χεῖρα, καὶ τὸν ἠρώτησα μὲ γλυκὺν τρόπον, "Γνωρίζεις, υἱέ μου, εἰς τίνα πταίεις, καὶ κατὰ τίνος ἁμαρτάνεις; Δὲν ἁμαρτάνεις ἐναντίον ἐμοῦ, ἀλλὰ κατὰ τοῦ Σωτῆρός σου, ὅστις ποτὲ δὲν σὲ ἔβλαψε. Στοχάσου! Διατί φέρεσαι οὕτω;" Ἡ καρδία τοῦ παιδὸς συνετρίβη· ἤρχισε νὰ κλαίῃ, καὶ μὲ ἀναστεναγμοὺς ἐζήτησε παρ' ἐμοῦ συγχώρησιν διὰ τὴν πονηρὰν διαγωγήν του. "Σήμερον," εἶπεν, "ἔκαμα τὴν ἀπόφασιν νὰ σᾶς παροργίσω διὰ τῆς ἀπειθείας μου, ἕως νὰ μὲ δείρετε. Τοῦτο δ' ἐστοχαζόμην ὅτι ἤθελεν ἐπιφέρει περισσότερον πόνον εἰς σᾶς παρὰ εἰς ἐμέ· παρακαλῶ νὰ μὲ συγχωρήσετε· ποτὲ πλέον δὲν θέλω πράξειν οὕτω ἐπὶ ζωῆς μου." Καὶ οὕτω πως ἐξηκολούθει νὰ δέεται. Ἐγὼ δὲ, ἀφοῦ παρέστησα εἰς αὐτὸν πόσον πονηρὰ εἶχε σταθῆν ἡ διαγωγή του, τὸν ἀπέλυσα μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι ἤδη τὸν ἐσυγχώρησα. Μ' ὅλον τοῦτο, ἔμεινεν ἀπαρηγόρητος.

Πρὸς τὸ ἑσπέρας μόνος εὑρισκόμενος εἰς τὸν θάλαμόν μου, ἤκουσα κροῦσμα εἰς τὴν θύραν. Τὸ παιδίον εἰσῆλθε μὲ ὀφθαλμοὺς ἐρυθροὺς ἀπὸ τὸ κλαύσιμον.

"Δὲν εἶναι δυνατόν," εἶπε, "νὰ πληροφορηθῶ ὅτι μ' ἐσυγχωρήσετε, διότι ἐφέρθην ὡς δαίμων, καὶ δὲν ἐμπορῶ νὰ ἡσυχάσω. Ἂν μὲ εἴπετε ὅτι μὲ συγχωρεῖτε, ποτὲ πλέον δὲν θέλω σᾶς πταίσειν, οὔτε κἂν διὰ βλέμματος." Ἐγὼ τὸν εἶπα, ὡς καὶ τὸ μεσημέριον, ὅτι βεβαίως τὸν ἐσυγχώρησα, ἀλλ' ὅτι ἔπρεπε νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ Ὑψίστου συγχώρησιν, διότι εἰς αὐτὸν εἶχε πταίσει περισσότερον. Τὸ παιδίον ἐξῆλθε τοῦ οἴκου μου κλαῖον.

Τὴν ἐπαύριον, μόλις σηκωθεὶς ἀπὸ τὴν κλίνην, εἶδον πάλιν τὸν μικρὸν πταίστην τόσον τεθλιμμένον, ὥστε διόλου ἐξεπλάγην. Μὲ εἶπεν ὅτι δὲν εἶχε κοιμηθῆν· ἡ χθεσινὴ διαγωγή του δὲν ἄφινεν αὐτὸν νὰ ἡσυχάσῃ, καὶ μὲ παρεκάλεσε πάλιν ἐξ ὅλης ψυχῆς νὰ μὴν ἀποσύρω ἀπ' αὐτοῦ τὴν προτέραν ἀγάπην μου. Δὲν ἠδύνατο νὰ καταλάβῃ τίνι τρόπῳ ἔκαμε χθὲς τὴν αἰσχρὰν ἐκείνην ἀπόφασιν, εἰς τὴν ὁποίαν μ' ἐβεβαίωσεν ὅτι ἐσκόπευε νὰ ἐπιμείνῃ πεισματωδῶς, ὅσον καὶ ἂν τὸν ἐπαίδευον· ἀλλ' ἡ ἀγάπη καὶ ἡ πραότης μου τόσον ἐμαλάκωσαν αὐτόν, ὥστε δὲν ἠδύνατο ν' ἀντισταθῇ· μὲ παρεκάλεσε δὲ νὰ τὸν ἐξηγήσω, τίνι τρόπῳ δὲν ἔχασα τὴν ὑπομονήν μου ἀπέναντι τόσον αὐθάδους παροργισμοῦ. "Ἀγαπητὸν τέκνον, τοῦτο δύναμαι μετ' ἀκριβείας νὰ σὲ εἴπω· καὶ θέλω σὲ τὸ εἰπεῖν ἐν συντομίᾳ· παρὰ τοῦ Κυρίου ἔλαβον συγχώρησιν, ὅθεν δύναμαι νὰ σὲ συγχωρῶ."

Ταῦτα διηγήθη ὁ γέρων Ἱερεμίας Φλάτ, προσθέσας ἐπὶ τέλους, "Τὸ παιδίον ἔκτοτε ἦτον ὁ καλήτερος μαθητής μου, καὶ ζῇ ἀκόμη ἐν Στουτγαρδίᾳ ὡς ἔντιμος πολίτης."

Τοῦτο δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ κατώρθωσε, καὶ ὡς ἐπιστάτης τοῦ ὀρφανοτροφείου, καὶ ὡς μερικὸς διδάσκαλος, διότι δὲν ἐσχολάρχει μόνος, ἀλλὰ μὲ τρεῖς συμβοηθοὺς, τὴν Πίστιν, τὴν Προσευχὴν, καὶ τὴν Ὑπομονήν.

ΟΝΕΙΡΟΣ.

Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ Κυδωνιάτου.

Ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμούς του. Μορφαὶ μαύρων φαντασμάτων
Τὸν ἐκύκλωσαν ἐκβᾶσαι ἐκ τοῦ βάθους τῶν μνημάτων,
  Κ' ἐσχημάτιζον ἑλίσσεις κυκλικὰς αἱ συστροφαί των·
Αἱ πτυχαὶ τῶν καταλεύκων καταῤῥέουσαι σινδόνων
Τὰς σκηνὰς ἐνσαρκωμένων ἐπαρίστανον δαιμόνων,
  Καὶ ὁμάδες νυκτερίδων ἄνωθεν περιεπέτων.

Ἐπροΐστατο σκιά τις ζοφερὰ καὶ κολοσσαία,
Δείγνυουσα μορφὴν ἀνδρώδη καὶ τὰ μέλη ῥωμαλαία,
  Ἐξαπλόνουσα ἀνάκτως τὰς ἰσχυὰς της δύο χεῖρας·
Ἄγριον τοῦ τάφου ὄμμα ἐπροσήλου εἰς τὰ πέριξ·
Εἰς τὸν ὦμόν της ἐπέτα μαύρη τοῦ θανάτου πτέρυξ,
  Καὶ ἀντήχει οἰμωγή της, ὡς φωνὴ θρηνούσης λύρας.

Εἰς παντοίας διευθύνσεις ἐσυστέλλοντο, ἁπλοῦντο,
Ἐσχημάτιζον εὐθείας, ἢ τεμνόμεν' ἐσταυροῦντο,
  Ἀνεπήδων, ἢ ἐξαίφνης ἔκαπταν τὰ μετωπά των.
Θρηνῳδῶν κρωγμοὶ ὀρνέων καὶ κραυγαὶ ἀντιλαλοῦσαι,
Ὡς εἰς φάραγγας βουνώδεις μυριάκις ἀντηχοῦσαι,
  Μουσικὴν εἰς τὰς ὀργήσεις ἔπαιζον τῶν φαντασμάτων.

Ἡ σκιὰ τὰς συστροφὰς των διακόπτει ἡ μεγάλη,
Πηδᾷ ἔμπροσθεν, σπινθῆρας ζοφεροῦ φωτὸς ἐκβάλλει,
  Καὶ μ' ἀλλόκοτον ὁ τόπος ἐκλαμψίν τινα ἐχρίσθη·
Ὅμοιόν τι ἐνυπῆρχε φῶς πρὸ τῆς δημιουργίας,
Ὅτε τὸ μηδὲν ἀπῆλθεν εἰς διαταγὰς τὰς θείας,
  Ὅτε φῶς ὑπὸ τοῦ Πλάστου ἀπὸ σκότος ἐχωρίσθη.

Ἐπὶ κάθε ἐρειπίου χιλιάδες, μυριάδες
Παρομοίων σκιῶν τότε ἀνεφάνησαν ὁμάδες,
  Εἰς παντοίας διευθύνσεις, εἰς παντοίας ἀποσταίσεις·
Ἄλλαι εἶρπον εἰς τὸ χῶμα, ἄλλαι ἐκ τῆς γῆς ὑψοῦντο,
Αὗται ἔκλαιον, ἐκεῖναι ἐτραγῴδουν καὶ ὠρχοῦντο,
  Ἄλλαι πάλιν ἀνεπέτων, ὡς αἱ ὄρνεις τῆς θαλάσσης.

Ἡ σκιὰ ἡ γιγαντώδης πλησιάζει τὸν Καλλίαν,
Ἐξαπλόνει μίαν χεῖρα καὶ κατάξηρον καὶ κρύαν,
  Εἰς τὴν θάλασσαν τὴν βρέχει καὶ τὸ μετωπόν του βαίνει·
Ἔντρομος ὁ νεανίας ἐκφυγὴν περιζήτει·
Πλὴν ζοφώδης καὶ βαθεῖα φωνὴ ἔξαφνος τὸν πλήττει,
  Καὶ διέκρινε τὰς λέξεις· «Ἡ Ἑλένη! Ἡ Ἑλένη!"

Πρὸς τὸ ἄκουσμα γυρίζει μὲ τῆς ἀστραπῆς τὸ τάχος...
Ἄγριος ἐπάνωθέν του αἰωρεῖτο ἕνας βράχος,
  Κ' εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βράχου ἀνυψοῦτο μέλας θρόνος·
Ὅλ' ἡ φύσις μαυρισμένη ἔδειχνε πενθηφοροῦσα,
Καὶ ὠλόλυζεν ἡ πάχνη ἡ τὸν βράχον ἐγκολκοῦσα,
  Κ' ἐκ διακοπῶν ἔθρήνει φωνὴ μαύρης ἀλκυόνος.

Μεταξὺ φασμάτων δύο εἰς τοὺς πρόποδας κειμένη
Ὕψωσε τὴν ῥιμαγμένην κεφαλήν της ἡ Ἑλένη,
  Στέμμα ῥόδων ξηρανθέντων εἰς τὴν κεφαλὴν φοροῦσα,
Καὶ τὸν ἔνευσεν· αἱ πτύχαι τοῦ περὶ αὐτὴν σαβάνου
Ἔπιπτον ἐκ τοῦ ἀνέμου ὑπεράνω τοῦ στεφάνου,
  Καὶ ἡ κόμη της κατέῤῥει, ὡς ἡ αὔρα κυματοῦσα.

Ἐτινάσσετο· ἐζήτει τοὺς τυράννους της νὰ φύγῃ·
Μὲ βροντὰς καὶ μὲ πατάγους ἄδυσσος φρικτὴ ἀνοίγει,
  Καὶ κρημνίζουν' ἐν τῷ μέσῳ καὶ ὁ θρόνος καὶ ὁ βράχος·
Ἡ Ἑλένη ἀνελήφθη· κώδων πένθιμος ἐκρούσθη·
Μουσικὴ μυστηριώδης ἄδουσα μακρὰν ἠκούσθη·
  Βήματα πολλὰ ἀνδρώδη ἐπλησίαζον μὲ τάχος.

Καταστόλιστος ὡς νύμφη καὶ μακρόθεν ἐρχομένη
Κυανόλευκα φοροῦσα τοῦ ἐφάνη ἡ Ἑλένη,
  Μὲ τὸ ἐλαφρόν της βῆμα μειδιῶσα πλησιάζει·
Καὶ ὁ ἁλιεὺς ὁμοίως ἀπὸ τῆς θαλάσσης σάλον
Αὐτρωθεὶς μετὰ ἀγῶνα κινδυνώδη καὶ μεγάλον,
  Τὰ ἱστία του συστέλλων, τὸν λιμένα προσπελάζει.

Δέκα βήματα μακράν του ἵσταται, τὸν ἀτενίζει·
Τὰς κιτρίνους παρειάς της ἐρυθρότης χρωματίζει,
  Τὴν λευκώλενόν της χεῖρα πρὸς τοὺς οὐρανοὺς ὑψόνει·
«Σὲ προσμένω!» ἀνακράζει. Ὡς παράφρων ὁ Καλλίας
Ἐξορμᾷ.... Ἀλλὰ, ὦ πένθος! ὦ στιγμὴ ἀπελπισίας!
  Ἀκατάληπτος καὶ νέα ἀτονία τὸν νεκρόνει.

Εἰς τὴν γῆν τὸ γόνυ κάμπτει, ἐκ τοῦ πάθους του φρυάττων·
Πλὴν σωρὸς ὑπερμεγέθης καταμαύρων φαντασμάτων,
  Ὡς χειμάῤῥου καταῤῥάκτης, εἰς τὴν μέσην των ἐῤῥίφθη·
Καὶ περιστερὰ πετῶσα ἡ Ἑλένη εἰς τὰ ὕψη,
Ξηρὰ ῥόδα ἐκ τοῦ στέφους φθάνει μόλις νὰ τοῦ ῥίψῃ·
  «Σὲ προσμένω!» κράζει πάλιν — κ' ἡ μαγεία ἐξηλείφθη.

Ν. ΣΑΛΤΕΛΗΣ.

ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΜΑΙΟΣ, 1842.] [ΑΡΙΘ. 65.

ΟΙ ΒΕΔΟΥΙΝΟΙ ΛΗΣΤΑΙ.

Συνοδοιπορία Βεδουίνων Ἀράβων.

ΕΙΣ Σελ. 26 τοῦ Γ΄. Τόμου τῆς Ἀποθήκης περιεγράψαμεν συντόμως τὰς λῃστρικὰς ἐφόδους τῶν Βεδουίνων Ἀράβων κατὰ περιηγητῶν καὶ συνοδοιποριῶν. Τὰ ἐκεῖσε ὅμως εἰρημένα δὲν ἀποτελοῦσιν εἰμὴ ἕνα κλάδον τῆς ἐκτεταμένης ταύτης ὑποθέσεως, δεικνύοντα μόνον πόσον ἀληθεύει τὸ τῆς προφητείας, ὅτι αἱ χεῖρες τοῦ Βεδουίνου κατὰ πάντων, καὶ πάντων αἱ χεῖρες κατ' αὐτοῦ. Γεν. ις΄. 12. Ἀλλ' οὐχ ἧττον ἀληθεύει ὅτι ἡ δεξιὰ τοῦ Βεδουίνου εἶναι κατὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀριστερᾶς, καὶ ἡ ἀριστερά του κατὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ δεξιᾶς. Αἱ κατ' ἀλλήλων διαρπαγαὶ γίνονται συστηματικώτερον παρ' ὅσον αἱ κατὰ ξένων. Σφάλλουσιν οἱ φρονοῦντες, ὅτι αἱ Ἀραβικαὶ φυλαὶ ἔχουσι μεταξύ των ἕνωσιν, πολεμοῦσι δὲ μόνον κατὰ τῶν ἀλλοεθνῶν. Ὅλος ὁ τόπος αὐτῶν πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς παμμεγέθης ἔρημος, διαμερισμένη εἰς χωριστὰς φυλὰς, ἀτελευτήτως μαχομένας κατ' ἀλλήλων, καὶ ἀτελευτήτως ἐκτεθειμένας εἰς ἀλλήλων τὰς διαρπαγάς. Πρὸ τοσούτου δὲ χρόνου ἐπικρατεῖ αὕτη τῶν πραγμάτων ἡ κατάστασις, ὥστε ὁλόκληρος ἡ ὑπόθεσις τῆς ἀμοιβαίας λῃστείας ἔλαβεν ἤδη κανονικὴν μορφὴν, καὶ κατήντησεν εἶδός τι παιγνίου ἐντίμου πρὸς ἅπαντας, ἐκτὸς εἰς τὸν ἀπολλύοντα.

Εἰς μίαν μόνην περίστασιν κρίνει ἄτιμον τὴν λῃστείαν ὁ Ἄραψ, ὁπόταν δηλ. γένῃ ἐπὶ τοῦ πραγματικῶς εὑρισκομένου εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ σκηνήν.

ἀλλὰ τοὺς γείτονας καὶ τοὺς ὁμοφύλους λῃστεύει ὑπάκις δύναται, καὶ ἡ τοιαύτη πρᾶξις δὲν ἀφίνει στύμμα κανὲν εἰς τὸν χαρακτῆρα τοῦ Βεδουΐνου· οὐδ' αὐξάνει ὅμως τὴν δόξαν του, καθότι αὕτη ἀποκτᾶται ὡς ἐπιτοπλεῖστον διὰ τῆς λῃστείας τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἐχθρῶν ἢ τῶν ἐχθρῶν τῆς φυλῆς του.

Ὅταν ὁ Ἄραψ μέλλῃ νὰ ἐξέλθῃ εἰς λῃστρικὴν ἐπιδρομήν, συμπαραλαμβάνει δώδεκα φίλους, οἵτινες ὅλοι ἐνδύονται μὲ ῥάκη, ὥστε, ἂν ἁλωθῶσι, νὰ μὴν ὑπόκεινται τόσον εὐκόλως εἰς ἀναγνώρισιν, καὶ προσέτι νὰ ἦναι τὸ λύτρον αὐτῶν ἀνάλογον τῆς φαινομένης βιωτικῆς αὐτῶν καταστάσεως. Τὸ τέχνασμα ὅμως τοῦτο, ἤδη παμπάλαιον, σπανίως ἰσχύει, ἐκτὸς εἴς τινας ἰδιαιτέρας περιστάσεις. Ἕκαστος λαμβάνει ὀλίγον ἄλευρον, ἅλας, καὶ μικρὸν ἀσκὸν ὕδατος· οὕτω δ' ἐφωδιασμένοι, ὁδοιποροῦσι πολλάκις ὀκτὼ ἡμέρας μακρὰν τῶν ἰδίων αὐτῶν σκηνωμάτων. Ὅταν φθάσωσι πρὸς τὸ ἑσπέρας εἰς τὸ στρατόπεδον, καθ' οὗ διευθύνεται ἡ ἐπιχείρησις, τρεῖς ἐκ τῶν πλέον τολμηρῶν ἀποστέλλονται εἰς τὰς σκηνάς, ὅπου προσέχουν νὰ φθάσωσι περὶ τὸ μεσονύκτιον, καθ' ἣν ὥραν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἀράβων κοιμῶνται. Οἱ ἄλλοι περιμένουσι τὴν ἐπιστροφὴν αὐτῶν, ὀλίγον τι ἀπομεμακρυσμένοι. Ἕκαστος τῶν τριῶν πρωταγωνιστῶν ἔχει ἰδιαίτερα καθήκοντα νὰ ἐκπληρώσῃ. Εἷς ἐξ αὐτῶν ὑπάγει ὄπισθεν τῆς σκηνῆς, ἥτις μέλλει νὰ λῃστευθῇ, καὶ προσπαθεῖ νὰ ἑλκύσῃ τὴν προσοχὴν τῶν πλησιεστέρων κυνῶν. Οὗτοι ἀμέσως ὁρμῶσι κατ' αὐτοῦ, καὶ καταδιώκουσιν αὐτὸν τρέχοντα εἰς μεγάλην ἀπόστασιν. Ἀφοῦ δὲ τοιουτοτρόπως ἀποδιωχθῶσιν οἱ φύλακες, εἷς ἄλλος ἐκ τῶν τριῶν, καλούμενος κατ' ἐξοχὴν ὁ λῃστής, πλησιάζει πρὸς τὰς καμήλους, καὶ κόπτων τὰ σχοινία, σηκόνει αὐτὰς ἀπὸ τὰ γόνατά των. Ὁ λῃστὴς ἔπειτα ὁδηγεῖ μίαν ἀπὸ τὰς θηλείας καμήλους ἔξω τοῦ στρατοπέδου, καὶ αἱ ἄλλαι πάντοτε ἀκολουθοῦσιν ἀφ' ἑαυτῶν. Ἐν τῷ μεταξύ, ὁ τρίτος τῶν τυχοδιωκτῶν ἵσταται παρὰ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς μὲ ῥόπαλον, ἕτοιμος νὰ καταβάλῃ τὸν ὅστις ἤθελεν ἐξέλθειν. Ἀφοῦ δ' ὁ λῃστὴς ἐκτελέσῃ τὸ χρέος του, σπεύδει ὁ τρίτος οὗτος πρὸς βοήθειαν αὐτοῦ, καὶ ἀμφότεροι ἀπελαύνουσι τὴν λείαν. Μετὰ μικρὸν διάστημα ἕκαστος αὐτῶν πιάνει μίαν τῶν δυνατωτέρων καμήλων ἀπὸ τὴν οὐράν, καὶ σφοδρῶς αὐτὴν σύροντες κάμνουσι τὰ ζῶα νὰ ἐμβῶσιν εἰς ταχύτατον δρόμον, μὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐξοπίσω των, καὶ μὲ τὰς ἄλλας καμήλους ἀκολουθούσας· ἀφοῦ δὲ φθάσωσιν εἰς τὸ μέρος ὅπου περιμένουν οἱ σύντροφοί των, ἀφίνουσι τὰς καμήλους παρ' αὐτοῖς, καὶ σπεύδουσι ν' ἀπαλλάξωσι τὸν ἄλλον σύντροφον ἀπὸ τοὺς κύνας. Πολλάκις συμβαίνει νὰ κλεφθῶσιν ὡς πεντήκοντα κάμηλοι τοιουτοτρόπως, χωρὶς νὰ λάβωσιν εἴδησιν οἱ κύριοι. Φθάνουσι δὲ εἰς τὰ ἴδιά των οἱ λῃσταί, νύκτα καὶ ἡμέραν ὁδοιποροῦντες, καὶ εἰς τὴν διανομὴν τῶν λαφύρων, ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἐκστρατείας καὶ οἱ τρεῖς πρωταγωνισταὶ λαμβάνουσιν ἀνώτερον μερίδιον.

Εἰς τὰς τολμηρὰς ταύτας ἀποπείρας συμβαίνει κάποτε νὰ περικυκλωθῶσι, καὶ νὰ συλληφθῶσι δύο, τρεῖς, ἢ καὶ πλειότεροι τῶν λῃστῶν· ὁ τρόπος δὲ, καθ' ὃν μεταχειρίζονται τοὺς τοιούτους, διασαφηνίζει τινὰ τῶν ἀλλοκότων ἐθίμων, τὰ ὁποῖα, ὡς ἡ κατὰ συνθήκην φιλοξενία των, φαίνεται ὅτι ἐπενοήθησαν εἰς ἀποτροπὴν τῆς τελείας ἐρημώσεως καὶ τῆς ὁλικῆς διαῤῥήξεως παντὸς ἐθνικοῦ δεσμοῦ, ἥτις ἐξ ἀνάγκης ἤθελε προκύψειν ἐκ τῆς ἀπεριορίστου ἐνεργείας τοῦ συστήματος, ἐφ' ᾧ ζῶσιν. Ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων ἐπικρατεῖ τὸ ἑπόμενον ἔθιμον· ἐάν τις, πραγματικῶς ἀπ' ἄλλου κινδυνεύων, δυνηθῇ νὰ ἐγγίξῃ τρίτον ὑποκείμενον, ἢ ἄψυχόν τι τὸ ὁποῖον κρατεῖ ἢ καὶ μόνον ὁπωσδήποτε ἐγγίζει, ἢ καὶ ἂν δυνηθῇ νὰ συγκοινωνήσῃ μετ' αὐτοῦ κατὰ τὸν πλέον ἔμμεσον τρόπον, ὡς πτύων ἐπ' αὐτοῦ ἢ ῥίπτων εἰς αὐτὸν πέτραν, ἐκφωνῶν συγχρόνως, «Ὑπὸ τὴν προστασίαν σου εἶμαι!» τὸ ὑποκείμενον αὐτὸ εἶναι ὑπόχρεων κατὰ πάντα λόγον τιμῆς νὰ τὸν δώσῃ τὴν ἀπαιτουμένην προστασίαν. Ὅθεν λῃστοῦ ζωγρηθέντος ἡ κυριωτέρα προσπάθεια εἶναι νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ τὸν κανονισμὸν τοῦτον· τοῦ δὲ ζωγρήσαντος ὄχι μικροτέρα ἐπιθυμία ν' ἀποστερήσῃ αὐτὸν τῆς ὠφελείας ταύτης. Ἐκ τούτου γεννῶνται περίεργά τινα. Ὁ αἰχμάλωτος ἀναγκάζεται διὰ πληγῶν, ἂν δὲν πείθεται μὲ λόγους, ν' ἀπαρνηθῇ τὸ εἰς τὴν προστασίαν ταύτην δικαίωμά του. Ἀλλ' ἡ ἀπάρνησις αὕτη ἔχει κῦρος μόνον τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἤθελε γένειν, καὶ κατὰ συνέπειαν ἀναγκάζεται πᾶσαν ἡμέραν τῆς κρατήσεως αὐτοῦ νὰ ἐπαναλαμβάνῃ τὴν ἀπάρνησιν εἰς πάντα τὸν ἐμβαίνοντα εἰς τὴν σκηνὴν, ὅπου εὑρίσκεται πεφυλακισμένος. Ὁ σκοπὸς τῆς κρατήσεως αὐτοῦ εἶναι νὰ ἐκβάλωσιν ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον λύτρον. Διὰ τοῦτο δὲ, καὶ πρὸς ἀσφαλῆ τήρησιν αὐτοῦ, καὶ διὰ νὰ τὸν ἐμποδίζωσι τοῦ νὰ ζητήσῃ προστασίαν, σκάπτεται εἰς τὴν σκηνὴν βόθρος δύο πόδας βαθύς, ὅπου βάλλεται μὲ τοὺς πόδας ἁλυσιδεμένους εἰς τὸ ἔδαφος, τὰς χεῖρας περιωρισμένας, καὶ τὰς τρίχας προσηλωμένας εἰς πασσάλους ἑκατέρωθεν τῆς κεφαλῆς του. Ἐπάνωθεν τοῦ βόθρου τούτου βάλλονται ξύλα σταυροειδῶς, ἐφ' ὧν ἐπισωρεύονται παντὸς εἴδους βαρέα πράγματα, ἀφίνοντα μικρὸν μόνον ἄνοιγμα ὑπὲρ τοῦ προσώπου τοῦ λῃστοῦ. Τροφὴ δίδεται εἰς αὐτὸν μόνον ὅση ἀρκεῖ διὰ νὰ ζήσῃ. Ἐπιμένων εἰς τὸ νὰ κρύπτῃ τὄνομα, ἐὰν ἦναι ἀπὸ πλουσίαν οἰκογένειαν, καὶ προσποιούμενος πε-

νίαν, ἐξακολουθεῖ κάποτε πεφυλακισμένος τοιουτοτρόπως πέντε ἢ ἓξ μῆνας· μετέπειτα δὲ βαρυνόμενος πλέον ὁ αἰχμαλωτίσας, ἀπολύει αὐτὸν ἐπὶ μετρίᾳ ἀνταμοιβῇ. Σπανίως ὅμως διαρκεῖ τοσοῦτον ἡ φυλάκωσις. Ἐλευθεροῦται δὲ καὶ διὰ μικρόν τι, ἢ καὶ χωρὶς λύτρον, ἂν ἡ ζωή του φαίνεται κινδυνεύουσα ἀπὸ τὴν φυλάκωσιν· διότι, ἂν ὁ ἄνθρωπος ἀποθάνῃ δέσμιος, τὸ αἷμά του θεωρεῖται ὡς μένον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ αἰχμαλωτίσαντος. Κάποτε εὑρίσκει τρόπον ν' ἀπαλλαχθῇ τοῦ βόθρου του, καὶ διαφυγὼν εἰς γειτονικὴν σκηνὴν, νὰ λάβῃ προστασίαν παρὰ τοῦ κυρίου της. Συμβαίνει δὲ καὶ ν' ἀξιωθῇ τοῦ ἀγαθοῦ τούτου, πτύων ἀπὸ τὴν τρύπαν του ἐπί τινος, τοῦ ὁποίου δὲν ἀπηρνήθη τὴν προστασίαν· ἢ ἂν παιδίον τύχῃ νὰ τὸν δώσῃ κομμάτιον ἄρτου, ἔχει τὸ δικαίωμα ν' ἀπαιτήσῃ τὴν ἐλευθερίαν του ὡς συμφαγὼν μετὰ τοῦ δεσπότου αὐτοῦ. Ἐνίοτε γνωρίζεται, καὶ ὑποχρεοῦται νὰ δώσῃ ὅλα τὰ βοσκήματα καὶ κινητά του ὡς λύτρον. Οἱ φίλοι τοῦ ἁλωθέντος μεγάλως πάντοτε προσπαθοῦσι νὰ ἐλευθερώσωσιν αὐτὸν ἢ διὰ βίας, ἢ διὰ τῶν πολυαρίθμων εὐφυῶν ἐπινοήσεων, αἵτινες συνιστῶσι σχεδὸν τὸν μόνον τρόπον, καθ' ὃν οἱ Βεδουΐνοι δεικνύουσι τὴν ἱκανότητα καὶ τὴν εὐφυΐαν, τὴν τόσον δαψιλῶς εἰς αὐτοὺς δωρηθεῖσαν, ὅσον εἰς οἱονδήποτε ἄλλο ὑπὸ τὸν οὐρανὸν ἔθνος.

Μία μέθοδος κοινοτάτη τοῦ ἀπαλλάτειν τὸν ἁλωθέντα λῃστὴν εἶναι ἡ ἀκόλουθος· ἡ μήτηρ ἢ ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ, ἢ ἄλλος συγγενὴς, ὑπάγει εἰς τὸ στρατόπεδον, ἐν ᾧ εὑρίσκεται πεφυλακισμένος, καὶ εἰσέρχεται εἰς μίαν τῶν σκηνῶν, ὅπου ὑποδέχονται καὶ περιποιοῦνται αὐτὴν ὡς συνήθως τοὺς ξένους. Ἀφοῦ μάθῃ εἰς ποίαν σκηνὴν ὁ συγγενὴς αὐτῆς εὑρίσκεται, κάμνει τρόπον νὰ εἰσχωρήσῃ ἐκεῖ τὴν νύκτα μὲ κουβάριον μίτου εἰς τὴν χεῖρά της, καὶ προσεγγίσασα εἰς τὸν βόθρον, βάλλει μίαν ἄκραν τοῦ μίτου εἰς τὸ στόμα του, ἢ δένει αὐτὴν εἰς τὸν πόδα του, ἔπειτα δ' ἀναχωρεῖ, ἐκτυλίττουσα τὸν μίτον ὅσον προοδεύει. Ἅμα φθάσῃ εἰς γειτονεύουσαν σκηνὴν, ἐξυπνίζει τὸν κύριον, καὶ βάλλει τὸν μίτον εἰς τὸ στῆθος αὐτοῦ, λέγουσα, «Θεώρησέ με· διὰ τὴν ἀγάπην σου πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς σεαυτόν, οὗτος εἶναι ὑπὸ τὴν προστασίαν σου.» Ὁ Ἄραψ τότε σηκόνεται, καὶ πιάνων τὸν μίτον ἀκολουθεῖ αὐτὸν μέχρι τῆς σκηνῆς, ὅπου ὁ λῃστὴς εὑρίσκεται πεφυλακισμένος. Ἐξυπνίζει δὲ τὸν κύριον, καὶ δεικνύων εἰς αὐτὸν τὸ κουβάριον, τὸν λέγει ὅτι ἔγινεν ὁ προστάτης τοῦ αἰχμαλώτου. Ὁ αἰχμαλωτίσας προθύμως συγκατανεύει. Τὰ δεσμὰ τοῦ λῃστοῦ ἀφαιροῦνται, τὰ λωρία, δι' ὧν αἱ τρίχες του ἦσαν δεδεμέναι, κόπτονται μὲ μάχαιραν, ἐκβάλλεται ἀπὸ τὸν λάκκον, καὶ ἀφοῦ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς, ὅστις μέχρι τοῦδε ἐκράτει αὐτὸν αἰχμάλωτον, λάβῃ πᾶσαν περιποίησιν ὡς ξένος νεωστὶ φθάσας, ἀφίνεται ἐν ἀσφαλείᾳ νὰ ἀπέλθῃ.

ΠΕΡΙ ΜΑΡΓΑΡΙΤΩΝ.

Ἡ ΥΠΕΡΟΓΚΟΣ τιμὴ, ἥτις τοπάλαι ἐπληρόνετο διά τινας ἐκτάκτους μαργαρίτας, φαίνεται σχεδὸν ἀπίστευτος· ἀλλ' ὁ φαντασιώδης πλούσιος ἀποδίδει κάποτε ἀξίαν ἀσυγκρίτως ἀνωτέραν τῆς πραγματικῆς εἰς πᾶν ὅ,τι μοναδικὸν ἐν τῷ εἴδει αὐτοῦ, ὅταν μάλιστα καὶ φιλοτιμία τις μεσολαβήσῃ· ἐκτὸς τούτου, οἱ κατασκευαστοὶ μαργαρῖται μὴ ὑπάρχοντες εἰσέτι δὲν εἶχον ἐλαττώσει τὴν τιμὴν τῶν ἀληθινῶν. Τὴν σήμερον, μολονότι δὲν ὑπερτιμᾶται πλέον ὡς ἀρχαιότερα, ἔχει ὅμως πάντοτε μεγίστην ὑπόληψιν ὁ μαργαρίτης· κατὰ τὴν φράσιν ζηλωτοῦ τινὸς, ἀφοῦ ὁ ὀφθαλμὸς ἐνατενίσῃ εἰς τὴν ζωηρὰν λάμψιν τοῦ ἀδάμαντος, ἀσμένως ἐπαναπαύεται εἰς τὴν λεπτὴν καὶ ἀργυροειδῆ στιλπνότητα τοῦ μαργαρίτου, καθὼς παρηγορεῖται ἀπὸ τὸ ἱλαρὸν φέγγος τῆς σελήνης μετὰ τὸ τοῦ ἡλίου θαμβωτικὸν πῦρ.

Οἱ κάλλιστοι μαργαρῖται εὑρίσκονται εἰς τὰ παράλια τῆς Ἰνδίας· οἱ Ἰνδοὶ ποιητικῶς ἀποδίδουσι τὴν γένεσιν αὐτῶν εἰς ῥανίδας δρόσου, αἵτινες πίπτουν εἰς τὰ ὄστρακα τοῦ μαργαριτοφόρου ἰχθύος. Οἱ Βραχμᾶνες λέγουν ὅτι ὁ ἰχθὺς ἀναβαίνει εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης κατὰ τὸν Μάϊον, διὰ νὰ λάβῃ εἰς τὸ ὄστρακον αὐτοῦ τὴν ῥανίδα, ἥτις γίνεται τὸ κέντρον τοῦ μαργαρίτου, τελειοποιουμένου ἀκολούθως διὰ τῆς ἡλιακῆς θερμότητος.

Παράφρασιν τινὰ τῆς Ἰνδικῆς ταύτης ἰδέας πιθανὸν ὅτι ἔλαβεν ὁ Πλίνιος, καὶ, κατὰ τὸ σύνηθες, ἐκαλλώπισεν αὐτὴν μὲ ἰδίας αὐτοῦ προσθήκας. «Οἱ μαργαρῖται,» λέγει, «διαφέρουσι κατὰ τὴν ποιότητα τῆς δρόσου, ἐξ ἧς μορφόνονται· ἂν ἦναι διαυγὴς, καὶ ἐκεῖνοι γίνονται διαυγεῖς· εἰ δὲ θολερὰ, καὶ ἐκεῖνοι γίνονται θολεροί· ἂν ὁ καιρὸς ἦναι συννεφώδης ὁπόταν ἡ πολύτιμος ῥανὶς εἰσέλθῃ ἐντὸς τοῦ ὀστράκου, ὁ μαργαρίτης λαμβάνει χλωμόν τι χρῶμα· ἂν εἰς τὸ ὄστρακον ἐμβῇ πλήρης ῥανὶς, ὁ μαργαρίτης γίνεται μεγάλος· ἀλλ' ἀστραπὴ ἐνδέχεται νὰ κάμῃ αὐτὸ ὥστε νὰ κλείσῃ αἰφνιδίως, καὶ τότε ὁ μαργαρίτης θέλει εἶσθαι μικρότατος· ἂν βροντᾷ καθ' ἣν στιγμὴν εἰσέρχεται ἡ ῥανὶς, ὁ ἐξ αὐτῆς προκύπτων μαργαρίτης δὲν εἶναι εἰμὴ κοῖλος καὶ ἀσύστατος.»

Καὶ ταῦτα μὲν κατὰ ποιητικὴν φαντασίαν. Κατὰ δὲ τὸ ἐν γένει ὁμολογούμενον ἀληθὲς, ὁ μαργαρίτης προέρχεται ἐκ τινος ἀσθενείας,—ἐκ νοσώδους συμπήξεως γινομένης ἐν τῷ σώματι διαφόρων ἰχθύων. Τίνι τρόπῳ ἀρχίζει, δὲν γνωρίζεται μὲ ἀκρίβειαν· ἀλλὰ πιθανὸν ὅτι κόκκος ἄμμου, ἢ ἄλλο τι λεπτὸν ὁμοιοειδὲς, παρεισδύων εἰς τὸ ὄστρακον, ἐπιφέρει ἐρεθισμόν· ἡ φύσις, μὴ ἰσχύουσα ν' ἀποβάλῃ τὸ αἴτιον τῆς ἀνησυχίας, προσπαθεῖ νὰ κάμῃ

αὐτὸ ὀλιγώτερον ἐπιβλαβὲς, καλύπτουσά το μὲ στρώματα τιτανώδους ὕλης, καὶ οὕτω σχηματίζεται ὁ μαργαρίτης. Ὅτι βλάπτει τὸν ἰχθὺν ἔπεται ἐκ τῆς παρατηρήσεως τῶν ἁλιέων τοῦ μαργαρίτου, οἵτινες διαβεβαιοῦσιν, ὅτι τὰ μὲν λεῖα ὄστρακα σπανίως, ἢ οὐδέποτε, περιέχουσι μαργαρίτας, τὰ δὲ διεστραμμένα σχεδὸν πάντοτε.

Οἱ μαργαρῖται εὑρίσκονται ἐν Εὐρώπῃ, Ἀσίᾳ, καὶ Ἀμερικῇ. Οἱ Ρωμαῖοι ἐπρομηθεύοντο αὐτοὺς ἐκ τῆς Βρετανίας πρὸ δισχιλίων ἐτῶν, οὐχὶ ὅμως ἐξαιρέτου ποιότητος· καὶ εἰς νεωτέρους δὲ χρόνους, ἱκαναὶ ποσότητες παρήχθησαν ἐκ τῆς Σκωτίας. Περὶ τὰ μέσα τῆς παρελθούσης ἑκατοντατετηρίδος ἐστέλλοντο κατ' ἔτος εἰς τὴν ἀγορὰν τοῦ Λονδίνου ἀπὸ τοὺς ποταμοὺς μιᾶς τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῆς μαργαρῖται τῆς ἀξίας δέκα χιλιάδων λιτρῶν στερλινῶν. Ἐν Ρωσσίᾳ παράγονται εἰς τὰς ἐπαρχίας Νοβγορὸδ, Τβὲρ, καὶ Ψικὸβ, καὶ μέχρι τοῦ 1776 ἐλογίζοντο αὐτοκρατορικὴ περιουσία ὅπου καὶ ἂν εὑρίσκοντο. Καί τινες δὲ ποταμοὶ τῆς Σαξονίας, Βαυαρίας, Βοημίας, καὶ Σιλεσίας, παρέχουσι μαργαρίτας.

Ἐν Ἀμερικῇ ἡ ἁλιεία περιωρίσθη κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος εἰς τὸν Μεξικανικὸν Κόλπον καὶ εἰς τὸ ἀνατολικὸν παράλιον τῆς Καλιφορνίας. Αἱ Μαργαριτοφόροι Νῆσοι, Islas de las Perlas, ἐν τῷ Παναμαϊκῷ Κόλπῳ, ὠνομάσθησαν οὕτω διὰ τοὺς ἐκεῖ εὑρισκομένους μαργαρίτας. Ἅπαντες οἱ τόποι οὗτοι ἔδιδον πρότερον μεγάλας ποσότητας, αἵτινες καὶ ἠλιεύοντο ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων πρὶν ἀνακαλύψωσιν αὐτοὺς οἱ Εὐρωπαῖοι· ἀλλ' αἱ κοῖται φαίνονται νῦν ἐξηντλημέναι, καὶ τὰ προϊόντα των ὀλίγον ἀξίζουσι.

Ἡ Ἀσία εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἡ γῆ τῶν μαργαριτῶν, καὶ ἡ Ἐρυθρὰ Θάλασσα, ὁ Περσικὸς Κόλπος, καὶ ὁ Ἰνδικὸς Ὠκιανὸς οἱ κυριώτεροι τόποι τῆς παραγωγῆς αὐτῶν. Περὶ τῆς ἐν Ταπροβάνῃ ἁλιείας τῶν μαργαριτῶν κατεχωρήσαμεν ἄρθρον ἐν Σελ. 97 τοῦ Β'. Τόμου τῆς Ἀποθήκης· καὶ πιθανὸν ἅτι τὴν ἰδίαν ταύτην ἁλιείαν ἀνέφερεν ὁ Πλίνιος πρὸ δεκαεπτὰ ἑκατονταετηρίδων. Ἡ Ἀσία παρέχει ἀκόμη τὸ πλεῖστον μέρος τῶν φορουμένων ἐν Εὐρώπῃ μαργαριτῶν.

Ὁ καλὸς μαργαρίτης πρέπει νὰ ἦναι ἡ σφαιροειδὴς ἢ ἀπιδωτός· τὸ δὲ χρῶμά του λευκὸν γαλακτῶδες, ὄχι νεκρὸν καὶ ἄψυχον, ἀλλὰ στιλπνὸν καὶ ζωηρὸν, ἐλεύθερον πάσης κηλίδος, στύμματος, στίγματος, ἢ τραχύτητος. Οἱ Ἰνδοὶ ὅμως προτιμῶσι τοὺς ὑποκιτρίνους, καὶ τινα ἔθνη τοὺς ἐρυθρούς. Περίφημός τις λιθογνώμων ἐκτιμᾷ τοὺς μαργαρίτας κατὰ τὸ βάρος των, ὡς ἑπομένως—μαργαρίτης ἑνὸς κερατίου (τριῶν σιταρίων καὶ ἑνὸς πέμπτου) ἀξίζει δώδεκα δραχμάς· ὁ δύο κερατίων τετράκις τόσον· ὁ τριῶν κερατίων ἐννεάκις τόσον, καὶ οὕτω καθεξῆς κατὰ τετραγωνικὴν ἀναλογίαν, τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κερατίων πολυπλασιαζομένου ἐφ' ἑαυτοῦ, καὶ τοῦ παραγομένου ἐπὶ δώδεκα δραχμῶν· π. χ. μαργαρίτης δέκα κερατίων ἀξίζει χιλίας διακοσίας δραχμάς· διότι 10 πολυπλασιαζόμενον ἐπὶ 10 παράγει 100· καὶ 100 ἐπὶ 12 φέρει 1200. Ἀλλ' ἡ ἐκτίμησις τῶν μαργαριτῶν κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἀπείρως ὑπερέβαινε τὴν ἐκτίμησιν ταύτην· καὶ τὴν σήμερον δὲ μαργαρίτης κάλλιστος ἤθελεν ἐκτιμηθῆν ἐπ' ἄλλῃ βάσει παρὰ τῇ τοῦ βάρους αὐτοῦ.

Ἐπισυνάπτομεν εἰς τὸ παρὸν ἄρθρον κατάλογον ἐξαισίων τινῶν μαργαριτῶν μνημονευομένων εἰς παλαιοὺς συγγραφεῖς, καὶ ἑνὸς ἢ δύο νεωτέρων.

Πρῶτον, οἱ πολυθρύλητοι μαργαρῖται τῆς Κλεοπάτρας, ἐξ ὧν ἕνα κατέπιεν ἡ περιβόητος ἐκείνη βασίλισσα εἰς ὄξος διαλελυμένον, τὸν δ' ἄλλον, διασωθέντα ἐκ παρομοίας τύχης, ἐδεξιοτάμησαν διὰ νὰ κάμωσιν ἑνώτια τοῦ ἐν τῷ Πανθέῳ ἀγάλματος τῆς Ἀφροδίτης.

Ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ ἐχάρισεν εἰς τὴν Σερβιλίαν μαργαρίτην ἐκτιμώμενον ἐξ ἑκατομμύρια στατήρων, ἢ σχεδὸν 1,600,000 δραχμῶν.

Ἀπιδωτὸς μαργαρίτης ἐκ Παναμᾶ ἐδωρήθη εἰς τὸν Φίλιππον Β'. τῆς Ἱσπανίας ἐν ἔτει 1570, ἰσομεγέθης μὲ ὠὸν περιστερᾶς, ἐκτιμώμενος δὲ 120,000 δραχμῶν.

Ὁ μαργαρίτης τοῦ Σὰχ τῆς Περσίας, ὁ δειχθεὶς εἰς τὸν Ταυέρνιον ἐν ἔτει 1643, ἐξετιμᾶτο 32,000 Τομάνια, ἰσοδύναμα κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν μὲ δὶς τόσας λίτρας στερλίνας. Ὁ μαργαρίτης οὗτος νομίζεται ὅτι εὑρίσκετο εἰς τὰς χεῖρας τοῦ πρώην βασιλέως τῆς Περσίας, Φατὲχ Ἀλῆ Σάχ.

Μαργαρίτης δωρηθεὶς ὑπὸ τῆς Βενετικῆς δημοκρατίας εἰς Σολιμὰν, τὸν αὐτοκράτορα τῶν Τούρκων, ἐξετιμᾶτο 480,000 δραχμῶν.

Ὁ μέγας μαργαρίτης ὁ ἐπὶ τοῦ στέμματος τοῦ αὐτοκράτορος Ῥοδόλφου Β'. ἐζύγιζε 30 κεράτια.

Ὁ Πάπας Λέων Γ'. ἠγόρασε μαργαρίτην παρὰ λιθοκολλητοῦ τῆς Βενετίας διὰ 420,000 δραχμῶν.

Δέσποινά τις ἐν Μαδρίτῳ τὸ 1605 ἐφόρεσεν Ἀμερικανὸν μαργαρίτην, τῆς ἀξίας 31,000 δουκάτων.

Μέγας μαργαρίτης ἀπὸ τὴν Ἰαύαν, κατεσκευασμένος περιεργότατα, ἐδείχθη πρὸ ὀλίγων ἐτῶν εἰς τὴν Μαδράς. Παρίστανε σειρῆνα, διευθετοῦσαν τὴν κόμην της· τὸ σῶμα ἦτον ἐσχηματισμένον ἀπὸ τὸν μαργαρίτην, ὅστις ἦτο μακρὸς ὠοειδὴς, καὶ ὡραίου καθαροῦ λευκοῦ χρώματος· ἡ κεφαλὴ καὶ οἱ βραχίονες ἦσαν ἐκ λευκῆς μίλτου, τὰ δὲ κάτω μέρη, τὸν ἰχθὺν ἀποτελοῦντα, ἐκ πρασίνης μίλτου. Τὸ ὅλον ἦτον ἄριστα γεγλυμμένον, ἐπὶ δὲ τῆς ζώνης ἦσαν Λατινικαί τινες λέξεις, δηλοῦσαι—«Πλανῶσιν αἱ ὄψεις καὶ τὰ ᾄσματα τῆς σειρῆνος.»

Ὁ περικαλλέστατος ἀπὸ τοὺς ἐγνωσμένους μαργαρίτας εὑρίσκεται εἰς τὸ ἐν Μόσχᾳ Μουσεῖον τοῦ Ζωσιμᾶ· ζυγίζει, σχεδὸν 98 κεράτια· εἶναι τέλεια σφαιροειδὴς, καὶ τόσον ἐξαισίας στιλπνότητος, ὥστε κατὰ πρώτην ὄψιν φαίνεται διαφανής. Ἠγοράσθη δὲ ὑπὸ τῶν Ζωσιμάδων ἐν Λιβόρνῳ παρὰ πλοιάρχου τινὸς ἐκ τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν. Ὁ λαμπρὸς οὗτος μαργαρίτης, ὅστις ὠνομάσθη προσκυνητὴς, Pellegrin, εἶναι ἐν τῶν κειμηλίων ὅσα ἑλκύουσιν εἰς Μόσχαν τοὺς περιηγητάς.

Ο ΠΕΡΠΑΤΟΣ εἶναι ἡ καλλίστη σωμασκία· συνείθισε γὰ περιπατῇς μακράτατα. Ὁ ἄνθρωπος καυχᾶται ὅτι καθυπέταξε τὸν ἵππον· ἀλλ' ἀμφιβάλλω ἂν ἐκ τῆς χρήσεως τοῦ ζώου αὐτοῦ ἐκέρδησε μᾶλλον παρ' ὅσον ἀπώλεσε. Τίποτε ἄλλο δὲν συνέτεινε τοσοῦτον εἰς τὸν ἐξευτελισμὸν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ὁ αὐτόχθων Ἀμερικανὸς ὁδεύει τόσον μακρὰν εἰς μίαν ἡμέραν πεζὸς, ὅσον ὁ ἡσθενημένος Εὐρωπαῖος ἔφιππος. Μικρὸς περίπατος ἡμισείας ὥρας τὸ πρωΐ, ὅταν σηκωθῇ τις, εἶναι ὠφελιμώτατος. Ἀποτινάσσει τὸν ὕπνον, καὶ ἐπιφέρει ἄλλα καλὰ ἀποτελέσματα εἰς τὴν ζωϊκὴν οἰκονομίαν.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΟΣΟΥ ΤΩΝ ΕΥΛΟΓΙΩΝ.*

1. Ἀρχὴ καὶ Πρόοδος τῶν Εὐλογιῶν—Εἰσαγωγὴ τοῦ Ἐνοφθαλμισμοῦ.

ΕΥΛΟΓΙΑΣ ὀνομάζομεν, κατ' εὐφημισμὸν, τὰ λοιμώδη ἐξανθήματα τῶν παιδίων, ὡς οἱ ἀρχαῖοι ὠνόμαζον Ἱερὰν Νόσον τὴν ἐπιληψίαν, καὶ ὡς οἱ Τοῦρκοι τὴν σήμερον ὀνομάζουσι τὴν πανώλη Μουμπαρὲκ, τουτέστιν, Εὐλογημένην. Τινὲς ἐτυμολόγησαν τὴν λέξιν Εὐλογίαι ἢ Εὐλογιὰν ἀπὸ τὸ φλογία ἢ ἐκφλογία, ἀλλὰ διὰ τὴν ἄγνοιαν τῆς γλώσσης, ὡς παρατηρεῖ ὁ Κοραῆς.

Πόθεν ἔλαβεν ἀρχὴν ἡ νόσος αὕτη, μένει ἄδηλον. Τινὲς θέλουν ὅτι εἶναι ἡ αὐτὴ μὲ τὴν Αἰγυπτιακὴν πληγὴν "τῶν ἑλκῶν καὶ φλυκτίδων," ἤ, κατὰ τὴν νεωτέραν μετάφρασιν, μὲ τὴν καῦσιν τὴν ἀναδίδουσαν ἑλκώδη ἐξανθήματα, ὡς καὶ μὲ πολλὰς τῶν εἰς Ἑλληνικὰ καὶ Ῥωμαϊκὰ συγγράμματα περιγραφομένων νόσων· ἄλλοι κρίνουσι φαντασιώδεις τὰς ἀναλογίας ταύτας. Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Du Halde καὶ ἄλλων, ἡ Εὐλογία ἐγνωρίζετο εἰς τὴν Κίναν 1200 ἔτη πρὸ τῆς Χριστιανικῆς ἐποχῆς, ὑπὸ τὸ ὄνομα Ταὶ-τὸβ, ἤτοι "Φάρμακον ἐκ τοῦ μητρικοῦ στήθους." Εἰς τὴν Ἰνδοστὰν, ὡσαύτως, ὑπάρχει ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων, κατὰ τὴν διαβεβαίωσιν τῶν Βραχμάνων, οἵτινες λέγουν ὅτι ἡ Θρησκευτικὴ βίβλος Βεδὰς περιέχει δέησιν ἀποτεινομένην εἰς τὴν προστάτιδα Θεὰν τῶν Εὐλογιῶν. Ὅθεν ὅμως καὶ ἂν ἐπήγασεν ἡ νόσος, πρώτην ἀναντίρρητον εἴδησιν περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς ἔχομεν ὅτι ἐξερράγη μεταξὺ τῶν Ἀράβων, κατ' ἀρχὰς τῆς ἑβδόμης ἑκατονταετηρίδος. Ἡ ἐποχὴ αὕτη (622), καθ' ἣν ὁ Μωάμεθ, ἐπὶ κεφαλῆς ἐνθουσιώδους στρατοῦ, ἐξώρμησεν εἰς κατακτήσεις, τὰ μέγιστα ἐβοήθει τὴν διασπορὰν τοῦ νοσήματος. Εἰς τριάκοντα ἔτη αὐτὸς καὶ οἱ ὀπαδοί του καθυπέταξαν τὴν Συρίαν, Αἴγυπτον, καὶ Περσίαν, καὶ διέδωκαν τὸ μόλυσμα εἰς ὅλας τὰς χώρας ταύτας. Τόσον δὲ ταχέως ἐγίνετο ἡ διάδοσις αὕτη καθ' ὅλην τὴν Μωαμεθανικὴν αὐτοκρατορίαν, ὥστε οἱ Σαρακηνοὶ ἰατροὶ ἐζήτουν τὴν θεραπείαν τοῦ πάθους ἐπὶ τῇ θεωρίᾳ, ὅτι προήρχετο ἀπὸ φυσικὴν μεταβολὴν εἰς τὴν σύστασιν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος. Εἰς τὴν Εὐρώπην ἐξηπλώθη κατὰ τὴν ὀγδόην ἑκατονταετηρίδα, μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Ἱσπανίας καὶ Σικελίας· τὸ 731, τὰ Πυρηναῖα διαβάντες οἱ Σαρακηνοὶ, κατέδραμον τὴν Γαλλίαν· καὶ ἀπεκρούσθησαν μὲν ὑπὸ τοῦ Καρόλου Μαρτέλου ἔμπροσθεν τῶν τειχῶν τοῦ Τυρωνίου (Tours), ἀφῆκαν ὅμως ὄπισθεν αὐτῶν τὸ μίασμα τῶν Εὐλογιῶν καὶ τῆς ἐρυθρίτιδος (κοκκίνης). Εἰς τὴν Ἀμερικὴν μετεκόμισαν τὴν νόσον οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Κολόμβου.

Δύσκολον εἶναι νὰ κρίνῃ τις πόσην φθορὰν ἐπέφερον τοπάλαι αἱ Εὐλογίαι. Ἡ ἀσάφεια τῶν ἀρχαίων ἰατρικῶν ὑπομνημάτων, καὶ ἡ μίξις αὐτῶν μὲ μοναστικοὺς μύθους καὶ θαύματα, δὲν συγχωροῦσι γὰ λάβωμεν ἐκ τοιούτων πηγῶν ἀκριβῆ τινὰ εἴδησιν. Προσέτι, ἡ λέξις λοιμὸς ἐφηρμόζετο πρότερον πολὺ μᾶλλον ἀπροσδιορίστως καὶ γενικῶς παρὰ τὴν σήμερον, καὶ σχεδὸν πᾶσα φθοροποιὰ ἐπιδημικὴ νόσος ἐλάμβανε τ' ὄνομα τοῦτο· ὅθεν, μεταγλωττίζοντες τοὺς Ἀραβιστὶ συγγράψαντας περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, ἐκάλουν τὰς Εὐλογίας λοιμὸν, καὶ δύο νόσοι πάντῃ διάφοροι συνεχίζοντο ὑπὸ τὸν αὐτὸν ὅρον. Ὀλίγη ἀμφιβολία ὑπάρχει ὅτι τινὲς ἀπὸ τοὺς πυρώδεις λοιμοὺς, οἵτινες τόσον συνεχῶς ἐμάστιζον τὴν Γαλλίαν, ἦσαν προσβολαὶ τῶν Εὐλογιῶν, καὶ ἔχομεν λόγους νὰ πιστεύσωμεν ὅτι τὸ νόσημα καὶ συνεχῶς ἐπανήρχετο, καὶ πλείστους ἔφθειρε. Περὶ νεωτέρων ἐποχῶν ἔχομεν αὐθεντικωτέρας εἰδήσεις. Ἐλογαριάσθη ὅτι τὸ ἓν δέκατον τέταρτον ἐκ τῶν γεννωμένων ἀπέθνησκεν ἀπὸ τὰς Εὐλογίας, καὶ ὅτι τὸ πέμπτον ἢ ἕκτον τῶν ὅσοι ἔπασχον ἀπὸ τὴν νόσον ἀπωλλύοντο. Ὁ κατὰ μέσον ὅρον ἀριθμὸς τῶν ἐκ τῆς Εὐλογίας θανάτων ἀπὸ τοῦ 1667 μέχρι τοῦ 1722 ἦτο πρὸς ὅλον τὸν ἀριθμὸν τῶν θανάτων ὡς 72 εἰς 1000, ἀπὸ δὲ τοῦ 1731 μέχρι τοῦ 1772 ὡς 89 εἰς 1000.

Τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος νοσήματος ἦσαν μάλιστα θανατηφόροι αἱ εἰς ἀπολιτίστους κοινωνίας ἐπιδημικαὶ εἰσβολαί. Ἡ πρωτεύουσα τῆς Θιβετίας ἔμεινε τρεῖς ἐνιαυτοὺς ἔρημος μετὰ τοιαύτην ἐπιδημίαν, καὶ ὁλόκληρα ἔθνη ἐν Ἀμερικῇ ἐξεκληρίσθησαν ὑπὸ τῆς νόσου ταύτης. Ἐν Ῥωσσίᾳ λέγεται ὅτι δύο ἑκατομμύρια ἀπέθανον ἀπὸ τὰς Εὐλογίας εἰς ἓν ἔτος. Κατὰ τὸν λογαριασμὸν τοῦ ἰατροῦ Λεττσὸμ, 200,000 ἔπιπτον ἐτησίως θύματα αὐτῆς ἐν Εὐρώπῃ, κατὰ δὲ τὸν Βερμουΐλλην 15,000,000 ἀνθρώπων ἐχάθησαν τοιουτοτρόπως εἰς εἰκοσιπέντε ἐνιαυτούς. Ἦτο δ' ἡ νόσος ἐπίσης φθοροποιὰ εἰς τὸν ἀρκτικὸν πόλον καὶ εἰς τὸν ἰσημερινὸν· ἐπειδὴ τὸ 1707 ἀφήρπασε περὶ τὰς 16,000 ἀνθρώπων ἐν Ἰσλανδίᾳ, τὸ δὲ 1733 σχεδὸν ἠρήμωσε τὴν Γροιλλανδίαν.

Πρὸς θεραπείαν τόσον βαρείας νόσου ἔγιναν κατὰ καιροὺς πολυάριθμοι προτάσεις· ἀλλὰ ταύτας δὲν εἶναι τοῦ σκοποῦ ἡμῶν νὰ ἀναφέρωμεν· παρατηροῦμεν μόνον ὅτι τὰ πλεῖστα ἐκ τῶν σχεδίων, ὅσα ἐβάλλοντο εἰς ἐνέργειαν, ἦσαν γεννήματα Ἀράβων ἰατρῶν μέχρι τῆς δεκάτης ἑβδόμης ἑκατονταετηρίδος, καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ Ἄγγλος ἰατρὸς Συδενχὰμ, περιγράψας τὴν ἀσθένειαν μετ' ἀκριβείας σχεδὸν ἀνυπερβλήτου, καὶ διακρίνας αὐτὴν ἀπὸ τὴν ἐρυθρίτιν, μεθ' ἧς πρότερον συνεχέετο, κατέθεσεν ἀρχὰς θεραπείας, ἐπιστηριζομένας εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον καὶ εἰς ἀκριβῆ παρατήρησιν.—Μεταβαίνομεν τώρα εἰς τὰ περὶ τοῦ ἐνοφθαλμισμοῦ, ἢ ἐμβολιάσματος.

Οἱ Σῖναι φαίνεται ὅτι πρὸ ἑκατονταετηρίδων "σπείρουσι τὰς Εὐλογίας," ὡς καλεῖται ὑπ' αὐτῶν τὸ ἐνοφθαλμίζειν· καὶ οἱ Βραχμᾶνες ὡσαύτως πρὸ πολλοῦ ἐνοφθαλμίζουσι, συνοδεύοντες τὴν πρᾶξιν μὲ σεμνὰς δεήσεις, ἀποτεινομένας εἰς τὴν θεὰν τῶν Εὐλογιῶν,

* Ἴδε καὶ Ἀποθ. Τόμ. γ'. Σελ. 121.

Οἱ Κιρκασσοὶ καὶ Γεωργιανοὶ καλοῦσι τὸ ἐνοφθαλμίζειν "ἀγοράζειν τὰς Εὐλογίας," καὶ κάμνουσι μικρόν τι χάρισμα ἐξ ὁπωρῶν εἰς τὸ ὑποκείμενον, ἀφ' οὗ λαμβάνουσι τὴν ὕλην. Εἰς τὴν Τουρκίαν φαίνεται ὅτι ἀρκετοὺς αἰῶνας ἐπεκράτει ὁ ἐνοφθαλμισμός· ἡ δ' Εὐρώπη ἔλαβε τὰς περὶ αὐτοῦ εἰδήσεις ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὸ 1703, καὶ ἀκριβέστερον τὸ 1717, ὁπότε ἡ περιβόητος Ἀγγλὶς, Δέσποινα Μαρία Οὐόρτλεια Μονταγοῦ, ἥτις εἶχε συνοδεύσει τὸν σύζυγον αὐτῆς, πρέσβυν τότε παρὰ τῇ Ὀθωμανικῇ αὐλῇ, εἵλκυσε γενικὴν προσοχὴν εἰς τὸ ἐνοφθαλμίζειν ἐν μιᾷ τῶν ἐπιστολῶν της. Τὰ ἴδιά της τέκνα ἐνωφθαλμίσθησαν, καὶ τινες τῶν ἐγγόνων τοῦ βασιλέως· κατὰ συνέπειαν ἡ πρᾶξις ἔγινε τοῦ συρμοῦ, καὶ προώδευσε μεταξὺ τῶν εὐγενῶν τῆς Ἀγγλίας. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον διωργανίσθη σφοδρὰ κατ' αὐτῆς ἀντίστασις ἐκ μέρους πολλῶν ἰατρῶν καὶ τινων θεολόγων, καὶ ἤθελεν ἴσως ἐγκαταλειφθῆν ὅλως διόλου, ἂν δὲν ἔφθανον εἰδήσεις περὶ τῆς θαυμαστῆς ἐπιτυχίας της μεταξὺ τῶν Ἰνδῶν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς καὶ τῶν κατοίκων τῆς Νοτίου Καρολίνης. Ἡ δημοσία ὑπόληψις ἐστερεώθη ἑπομένως ὑπὲρ τοῦ ἐνοφθαλμισμοῦ, καὶ νοσοκομεῖον ἐσυστήθη διὰ νὰ χορηγῇ καὶ εἰς τὰς πενεστέρας τοῦ λαοῦ κλάσεις τὸ εἰς τὰς πλουσίας μέχρι τοῦδε περιωρισμένον ἀγαθόν.

Εἰς τὴν Γαλλίαν ὁ ἐνοφθαλμισμὸς ἀπήντησε μεγίστην ἐναντιότητα. Ἀφοῦ πολλοὺς χρόνους ἀντεστάθησαν κατ' αὐτοῦ οἱ ἰατροὶ καὶ ὁ κλῆρος, εἰσήχθη ἐν μέρει τὸ 1755, καὶ αἱ οἰκογένειαι τοῦ Δουκὸς τῆς Αὐρηλίας καὶ ἄλλων εὐγενῶν ἐνωφθαλμίσθησαν. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ 1763 ἐμάστισε τοὺς Παρισίους ὀλεθριωτάτη ἐπιδημία τῶν Εὐλογιῶν, ἡ κυβέρνησις, πιστεύουσα ὅτι ὁ ἐνοφθαλμισμὸς εἶχεν ἐπιφέρει τὴν ἐξάπλωσιν τῆς νόσου, ἀπηγόρευσε τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ. Ἐν Ἀνοβέρᾳ, Σβεκίᾳ, καὶ Δανίᾳ ὑπέμεινε πολὺν χρόνον τὴν ἀντίστασιν τοῦ πλήθους, ἐν δὲ Προυσσίᾳ καὶ Γερμανίᾳ ἔκαμνε βραδεῖαν πρόοδον. Ἡ Αἰκατερίνα, διὰ νὰ δώσῃ παράδειγμα εἰς τοὺς ὑπηκόους της, ἐνωφθάλμισε τὸ ἴδιόν της τέκνον, καὶ ἡ πρᾶξις κατὰ συνέπειαν ταχέως ἐξηπλώθη εἰς τὴν Ῥωσσίαν· ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἀπεχωρίζοντο οἱ ἐνωφθαλμισμένοι μὲ τὴν ἀνήκουσαν προσοχὴν, αἱ Εὐλογίαι ηὔξησαν, καὶ λέγεται ὅτι πρὸ τοῦ βουπυεμβολισμοῦ (βατσιναρίσματος) ἓν τέκνον εἰς τὰ ἑπτὰ ἔθνησκεν ἀπὸ τὴν τρομερὰν ταύτην νόσον.

Ἀναμφισβητήτως ἡ ἐνωφθαλμισμένη Εὐλογία εἶναι πολὺ μετριωτέρα τῆς φυσικῆς· ἀληθεύει δὲ καὶ ὅτι ἡ φυσικὴ Εὐλογία σπανίως προσβάλλει τοὺς ἐνοφθαλμισθέντας. Ἀλλ' οὐχ ἧττον ἀληθεύει ὅτι ἡ ἐνωφθαλμισμένη Εὐλογία εἶναι τόσον κολλητικὴ, ὅσον ἡ ἐκ φύσεως· καὶ κατὰ συνέπειαν, διὰ τῆς ἐξαπλώσεως τοῦ ἐνοφθαλμισμοῦ, ηὔξανεν ὁ ἀριθμὸς τῶν κέντρων ἢ ἑστιῶν τοῦ μιάσματος, καὶ ἡ νόσος διεδίδετο εἰς εὐρυχωροτέραν ἐπιφάνειαν· ὅθεν διὰ τοῦ ἐνοφθαλμισμοῦ ἐξησφαλίζοντο μὲν ἄτομα, ἀλλ' ἡ κοινωνία ἐν γένει ἔπασχεν. Εἰς τὴν Σβεκίαν καὶ Ἱσπανίαν, ὅπου ὁ ἐνοφθαλμισμὸς ὀλίγον εἰσεχώρησεν, οἱ ἐκ τῶν Εὐλογιῶν θάνατοι ἦσαν ὀλιγώτεροι παρ' εἰς τὰς χώρας, ὅπου εἶχεν εἰσαχθῆν ἐλευθεριώτερον. Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο ἠδύνατο νὰ ἐμποδισθῇ μόνον δι' ἑνὸς τῶν ἑφεξῆς δύο, εἴτε διὰ καθολικοῦ ἐνοφθαλμισμοῦ, εἴτε, ὅπου ὁ ἐνοφθαλμισμὸς ἐνηργεῖτο ἐν μέρει, διὰ τῆς παντελοῦς ἀποκλείσεως τῶν ὑποβαλλομένων εἰς τὴν ἐργασίαν. Ἀλλ' ἀμφότερα ταῦτα ἦσαν δυσκατόρθωτα.

Ἕπεται ἡ συνέχεια.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΩΝ ΤΗΣ ΕΝΟΧΟΥ ΣΥΝΕΙΔΗΣΕΩΣ.

Τῶν ἀδίκων καὶ ἀσεβῶν τὴν κατάστασιν παραβάλλει ὁ προφήτης Ἡσαΐας μὲ τὸν κλυδωνισμὸν τῆς θαλάσσης, ἥτις οὐδέποτε ἀναπαύεται. Ἡ σύγκρισις αὕτη εἶναι ἀληθινὴ ἐξίσου καὶ ὡραία. Εἰς τινας καιροὺς, ὁπόταν ὁ ἄνεμος οὐδὲ ῥυτιδόνῃ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, φρονεῖ ὁ ἐπιπόλαιος παρατηρητὴς ὅτι κοιμᾶται καὶ ἠρεμεῖ ἐντελῶς ἐπὶ τῆς ἑαυτῆς κοίτης· ἀλλὰ δὲν εἶναι οὕτω· διότι ἀφοῦ τις παρατηρήσῃ πλέον προσεκτικῶς, πάντοτε διακρίνει μικράν τινα κίνησιν. Ἀλλὰ πόσον σπανίως φαίνεται κἂν ἐντελῶς ἠρεμοῦσα. Ἡ ἐλαφροτάτη αὔρα ἀρκεῖ νὰ διαταράξῃ τὴν ἐπιφάνειάν της· ὁπόταν δ' ὁ ἄνεμος πνεύσῃ μετὰ σφοδρότητος, πόσον ταχέως καταντᾷ μανιώδης, ἀφρίζουσα καὶ βρυχωμένη, καὶ προσβάλλουσα κατὰ τῆς ἀκτῆς τὰ ὑψηλὰ καὶ πολύφλοισβα κύματα, ῥίπτουσα ἔξω κατα-πάτημα καὶ πηλόν.

Θεώρησε τὸν ἄδικον. Κάποτε φαίνεται καὶ αὐτὸς ἐν ἠρεμίᾳ, ὡς ὁ ὠκεανός. Ἡ συνείδησις αὐτοῦ σιγᾷ μὲν, ἀλλὰ δὲν εἶναι πάντῃ ἀτάραχος. Ὑπάρχει ἀνησυχία τις ἐν αὐτῷ, ἀόρατος εἰς τὸ ἀπρόσεκτον ὄμμα, ἴσως δὲ καὶ εἰς πᾶν ὄμμα· διότι πῶς δύναται ὀφθαλμὸς ἀνθρώπινος νὰ διακρίνῃ τὰ ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ καρδίᾳ; Ἀλλὰ μόλις τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ κινεῖται ἐπὶ τῆς ψυχῆς τοῦ ἐνόχου, ὡς ὁ ἄνεμος φυσᾷ ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς ἀβύσσου, καὶ τὰ πάντα συνταράσσονται. Ἡ συνείδησις ἐξυπνεῖ· κράζει μὲ φωνὴν αὐστηρὰν· προφέρει δεινὰς κατηγορίας· τύπτει, καὶ αἱ πληγαὶ αὐτῆς διαπερνῶσιν εἰς τὰ ἐνδόμυχα τῆς ψυχῆς. Φοβερωτέρα εἶναι ἡ μαρτυρία καὶ αἱ κατηγορίαι τῆς συνειδήσεως παρ' ἀναρίθμητοι λεγεῶνες ἐχθρῶν. Ἀπ' ἄλλους ἐχθροὺς δύναταί τις νὰ φύγῃ· ἀλλὰ ποῦ πορευθεὶς ὁ ἔνοχος ἐμπορεῖ νὰ εὕρῃ ἀνάπαυσιν ἀπὸ τὰς ἐπιπλήξεις καὶ τὰ κέντρα τῆς ἰδίας αὐτοῦ συνειδήσεως; Ὁ καιρὸς ἢ τὸ γῆρας κατασιγάζει αὐτὴν, ἢ ἀμβλύνει τὸ κέντρον της; Ὄχι· ἐξ ἐναντίας ἡ παρακμὴ τῶν φυσικῶν δυνάμεων, ἡ προσβολὴ νόσου, καὶ ἡ προσέγγισις τοῦ θανάτου, καθιστῶσι τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεως τρανωτέραν καὶ ἐνεργητικωτέραν παρὰ ποτέ.

Βιωτική τις συμφορὰ πολλάκις διαταράσσει τὴν ψυχὴν τοῦ πονηροῦ ἀνθρώπου. Ἡ μνήμη συνάγει ἔμπροσθεν αὐτοῦ τὰς φοβερὰς εἰκόνας ἐγκλημάτων πρὸ πολλοῦ ἤδη λησμονημένων καὶ ἀμετανοήτων, καὶ ἡ πρότερον

ἐνήκουστος σχεδὸν συνείδησις ἐνηχεῖ τώρα εἰς τὰ ὠτία του, προαναγγέλλουσα μέλλουσαν κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν.

Δαιρόμενον τὸ πέλαγος καὶ συνωθούμενον ὑπὸ τῆς μανιώδους ἀνεμοταραχῆς, ῥίπτει ἔξω πηλὸν καὶ ἀκαθαρσίαν. Ὡσαύτως ἡ συνείδησις τοῦ ἐνόχου, ὅταν κινηθῇ ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ, συσσωρεύει ἔμπροσθεν τοῦ νοὸς τὰ ἐγκλήματα καὶ τοὺς μολυσμοὺς τῆς καρδίας καὶ τῆς ζωῆς. Ὁ πηλὸς καὶ ἡ ἀκαθαρσία τῆς θαλάσσης ἔκειντο ἐπὶ τοῦ βάθους καὶ ἦσαν ἀόρατα, ἐωσοῦ ἡ ἀνεμοταραχὴ ἔφερεν αὐτὰ εἰς τὸ φῶς. Παρομοίως αἱ ἁμαρτίαι μένουσι κεκρυμμέναι, καὶ ἴσως λησμονημέναι, ἐωσοῦ στείλῃ ὁ Θεὸς τὸ ἅγιόν του Πνεῦμα νὰ συγκινήσῃ ὅλην τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου. Τότε ἐνθυμεῖται τὰς λησμονημένας ἁμαρτίας του, καὶ ταράσσεται. Αἱ ἀνομίαι του βάλλονται ἔμπροσθεν αὐτοῦ, καὶ τὰ κρύφιά του ἁμαρτήματα προβαίνουσιν εἰς τὸ φῶς.

Ἀλλὰ ψυχὴ οὕτω πάσχουσα, δὲν ἔχει ποῦ νὰ καταφύγῃ; Δὲν εἶναι τρόπος νὰ ἐλαφρωθῇ; Μάλιστα· ὁ παντοδύναμος Σωτὴρ τοῦ κόσμου λέγει, "Δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς." Προσκαλεῖ ἅ π α ν τ α ς ἀνεξαιρέτως, ὅσον βαρὺ καὶ ἂν ἦναι τὸ φορτίον των, ὅσον δεινὰ καὶ ἂν ἦναι τὰ ἐγκλήματά των. Σαῦλος ὁ Ταρσεὺς, ὁ πρῶτος τῶν ἁμαρτωλῶν, ὁ φονικῶν διωγμῶν ἔνοχος, καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, ἥτις εἶχεν ἑπτὰ δαιμόνια, τελῶναι καὶ πόρναι, προσῆλθον εἰς αὐτὸν, καὶ εὗρον ἀνάπαυσιν. Ἅπαντας ὑπεδέχθη ἄνευ διακρίσεως, καὶ μὲ ἴσην προθυμίαν, ἐξαλείφων τὰς παρανομίας των, καὶ λέγων πρὸς αὐτοὺς, Θ α ρ σ ε ῖ τ ε· αἱ ἁμαρτίαι σας εἶναι συγχεχωρημέναι! Ὁ λῃστὴς, ὀδυνώμενος ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, καὶ ὁμολογῶν ὅτι ἔπασχε δικαίως, εἶπε, Μνήσθητί μου, Κύριε, κτλ· καὶ πάραυτα ἔλαβεν ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ ὑπόσχεσιν αἰωνίου ἀναπαύσεως ἐν τῷ παραδείσῳ. Ὁ Χριστὸς μόνον ἐμπορεῖ νὰ δώσῃ ἀνάπαυσιν εἰς τὸν ἔντρομον ἁμαρτωλὸν, λέγων εἰς τὴν τεταραγμένην ψυχὴν του, ὡς εἰς τὴν τρικυμιώδη θάλασσαν, Σ ι ώ π α, πεφίμωσο!

Η ΕΝ ΣΑΛΑΜΙΝΙ ΝΑΥΜΑΧΙΑ.

[Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς τραγῳδίας τοῦ Αἰσχύλου Οἱ Πέρσαι.]

Ἄτοσσα, Χορὸς, Ἄγγελος.

Ἄτοσσα.

Λοιπὸν οἱ θεοὶ σώζουσι τὴν πόλιν τῆς Παλλάδος;

Ἄγγελος.

Ναὶ, πόλεται ἀπόρθητος ὑπὸ ἀνδρῶν ὁμάδος·
Τὰ θερμὰ στήθη τῶν ἀνδρῶν στερρὸς προμαχὼν εἶναι.

Ἄτοσσα.

Εἰπέ μοι πόθεν ἤρξαν τῆς μάχης αἱ ὀδύναι·
Τῶν Ἀθηναίων ὥρμησαν τὸ πρῶτον αἱ τριήρεις,
Ἢ ὁ υἱός μου πρὸς τὰς ναῦς τὰς τόσας, θάρρους πλήρης;

Ἄγγελος.

Ὦ δέσποινα, τὸν ὄλεθρον αὐτῶν μας τῶν πολέμων
Κατέσκηψεν ἐπιφανὲς ἀνόσιός τις δαίμων·
Ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἀνήρ τις Ἀθηναῖος
Ἐλθὼν αὐτὰ ἐνώπιον λαλεῖ τοῦ βασιλέως· —
«Βασιλεῦ! ἅμα τῆς νυκτὸς ἡ ἑδενόχρους πτέρυξ
Εἰς τῶν βουνῶν τὰς κορυφὰς ἐπιχυθῇ τὰς πέριξ,
Οἱ Ἕλληνες δὲν μένουσι· τὰ ταχυπόρα πλοῖα
Τὴν στρατιὰν θὰ σώσωσιν αὐτῶν ἐν εὐκαλίᾳ·
Καὶ ἄλλος ἄλλοσε φυγὼν διὰ δρασμοῦ κρυφίου,
Διατηρεῖ γαλήνιον τὸ φῶς τοῦ λοιποῦ βίου.»
Εἰς τοῦ ἀνδρὸς τὴν δολερὰν ψυχὴν μὴ ἐμβυτεύσας,
Ἀλλ' οὔτε τῆς Νεμέσεως τὴν στάθμην ἀνιχνεύσας,
Εἰς τοὺς ναυάρχους πρόσταγμα ὁ ἄναξ εὐθὺς λέγει·—
«Ἅμα τοῦ Φοίβου ἡ λαμπὰς παύσῃ τὴν γῆν νὰ φλέγῃ,
Καὶ τοὺς αἰθέρας τῆς νυκτὸς ὁ πέπλος ἀμαυρώσῃ,
Ἅπασ' αἱ ναῦς εἰς τρεῖς σειρὰς εὐθείας νὰ ταχθῶσι·
Καὶ ἄλλαι μὲν περάσματα καὶ ἔκπλους ἂς φυλάττουν,
Ἄλλαι, δὲ τὴν τοῦ Αἴαντος πατρίδ' ἂς ἀποφράττουν·
Τρέμετε, ἂν οἱ Ἕλληνες τὴν νύκτα δραπετεύσουν,
Καὶ τὸν κοινὸν των ὄλεθρον νὰ φύγουν ἐπισπεύσουν·
Αἱ κεφαλαί σας, μάθετε, θενὰ πληρώσουν τοῦτο.»
Ὁ βασιλεὺς εἰς ἔκφυσιν θυμοῦ ἐλάλει οὕτω·
Τὰς ἀποφάσεις τῶν θεῶν νὰ μάθῃ δὲν ἠγρύπνει·
Ἕκαστος τότε μὲ ψυχὴν πειθήνιον ἐδείπνει·
Ὁ ναύτης περὶ τὸν σκαλμὸν ἐφήρμοττε τὴν κώπην·
Ὅτ' ἔδυσεν ὁ ἥλιος, καὶ τῆς νυκτὸς κατόπιν
Τὸ σκότος ἐπεχύνετο, τὰς τάξεις των οἱ πάντες
Προθύμως κατελάμβανον τὰ πλοῖα ἀναβάντες.
Οἱ ναύαρχοι προστάττουσι τὸν πλοῦν των ἑπομένως,
Καὶ πλέουν ὅπου ἕκαστος ἐστάλη ὡρισμένος·
Καὶ οὕτω διαπλέοντες τὸ πᾶν περιζωνοῦσιν,
Καὶ τὸν ναυάτην ὅμιλον παντόθεν περικλείουν·
Ἡ νὺξ ἐχώρει· ὁ στρατὸς ἐσίγα τῶν Ἑλλήνων·
Κρυπτὴ δὲν ἡτοιμάζετο φυγή τις ὑπ' ἐκείνων·
Ἀλλ' ἅμα ἡ ροδόστεπτος Ἠὼς, ὡς νέα κόρη,
Ἐπέχυσε τὸ λυκαυγὲς ἐπὶ τὰ πέριξ ὄρη,
Καὶ μέλος ἐναρμόνιον τὰ ὦτά μας προσβάλλει·
Τὸν ὄρθιον μελῳδικῶς παιᾶνα ἀντελάλει
Τῆς Σαλαμῖνος ἡ Ἠχώ. Οἱ Πέρσαι τὴν ἀπάτην
Γνωρίσαντες ἐρρίφθησαν εἰς λύπην βαρυτάτην·
Ὁ πρωϊνὸς παιὰν φυγὴν Ἑλλήνων δὲν μηνύει,
Ἀλλὰ τῆς μάχης ἀνοικτὸν τὸ στάδιον δεικνύει·
Ἡ σάλπιγξ ἐνθουσιασμὸν καὶ θάρρος πέριξ χύνει·
Τοῦ στρατιώτου τὴν ψυχὴν εἰς δόξαν παροτρύνει·
Τὸ κῦμ' ἀπὸ κελεύσματος μυρίαι κῶπαι σχίζουν,
Κ' ὑπ' ὄψιν μας αἱ πᾶσαί των τριήρεις ἁρμενίζουν·
Τὸ κέρας των τὸ δεξιὸν εὐτάκτως προηγεῖτο,
Καὶ πᾶς ὁ στόλος ὕστερον κατόπιν ἐκινεῖτο.
Ἀμοιβαδὸν ἐχύνοντο εἰς τοὺς ἀέρας ἠχοι,
Καὶ ταῦτα ἕκαστος ἡμῶν ἀκούων ἀνησύχει·—

Ἀλλ' ὦ παῖδες λαμπρῶν καὶ ἐνδόξων προγόνων
Εἰς τὴν πάλην καθεὶς ἂς προθαίνῃ!
Τὴν πατρίδ' ἀνυψοῦτε εἰς τῆς δόξης τὸν θρόνον!
Ἀπὸ σᾶς τὴν ζωὴν πᾶς προσμένει·
Τοὺς ναοὺς τῶν θεῶν τῶν πατρῴων λυτροῦτε!

Τῶν προγόνων ἡ κόνις παντοῦ βεβηλοῦται·
Ὁ τῶν ὅλων ἀγὼν προσημαίνει.

Αὐτὰ κ' οἱ στρατιῶταί μας διὰ Περσίδος γλώσσης
Ἀπήντων, καὶ μετὰ ψυχῆς ὁρμοῦν ἐνδυσιώσης·
Καὶ ναῦς τὸ χαλκοῦν ἔμβολον νεώς τινος προσβάλλει·
Ἐκ τῶν Ἑλλήνων συμπλοκὴ ἐγείρεται μεγάλη·
Ναῦς τις τὰ κόρυμβα νεὼς Φοινίσσης ἀποθραύει,
Καὶ ἄλλη ἄλλης ἐχθρικῆς τριήρους στέρνα ψαύει.
Καὶ πρῶτον μὲν τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ τὸ ῥεῦμ' ἀντεῖχε·
Ἀλλ' ὅτε πάντας τὸ στενὸν παράλιον συνεῖχε,
Καὶ πρὸς ἀλλήλους ἀρωγὴ ταχεῖα ἠδυνάτει,
Καταστροφὴ αὐτόματος τῶν πλοίων ἐπακράτει·
Τὰ σκάφη συγκρουόμενα ὑφ' ἑαυτῶν ἐθλῶντο·
Αἱ νῆες αἱ Ἑλληνικαὶ ἐντέχνως ἐξωρμῶντο,
Καὶ πανταχοῦ κατεστροφὴν ἐπέφερον· τὰ σκάφη
Ὑπτίαζον μὲ τὸν στρατόν, ὃς καὶ συγκατεστράφη·
Ἡ θάλασσα ἐκρύπτετο ὑπὸ τῶν ναυαγίων·
Αἱ θυαλοι καὶ αἱ ἀκταὶ ἐπλήθυον μυρίων
Πτωμάτων, καὶ οἱ βάρβαροι ἀτάκτως, τρομαλέως
Ἐπὶ τὰς ναῦς ἐρρίπτοντο καὶ ἔφευγον ταχέως·
Ἀπηλπισμένον στρέφοντες εἰς τὰ ὀπίσω βῆμα
Μὲ θραύσματα διέσχιζον κωπῶν τὸ λευκὸν κῦμα,
Καὶ ἐσκορπίζοντο παντοῦ ὡς ἄγρα δειλῶν θύννων.
Ἀντήχουν τὰ παράλια ὀλοφυρμὸν καὶ θρῆνον,
Ἕως τὸ σκότος τῆς νυκτὸς ἐκάλυψε τὰ πάντα·
Ἀλλ' ὅμως διηγούμενον τὰ θλιβερὰ συμβάντα
Ἡμέραι δέκα δὲν μ' ἀρκοῦν τὸ πᾶν νὰ ἱστορήσω,
Καὶ τοῦ δεινοῦ τὸ μέγεθος πρὸς σὲ νὰ παραστήσω.
Περὶ τοῦ πλήθους τῶν νεκρῶν αὐτὸ προσθέτω μόνον·
Ἡμέρα μία οὐδαμοῦ δὲν εἶδε τόσον φόνον.

Χ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ.

ΑΙ ΤΕΧΝΑΙ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ.

ΤΗΝ 24ην Ἰανουαρίου τοῦ τρέχοντος ἔτους ἐτέθη ἐν Λονδίνῳ ὁ ἀκρογωνιαῖος λίθος τοῦ Βασιλικοῦ Χρηματιστηρίου ὑπὸ τοῦ Πρίγκιπος Ἀλβέρτου, συζύγου τῆς βασιλίσσης Βικτορίας. Τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο θέλει γένειν ἓν ἀπὸ τὰ ἐν Ἀγγλίᾳ μεγαλοπρεπέστερα, μνημεῖον ἐξαισίου τέχνης, καὶ τὸ κέντρον ὅπου θέλουν ἐνεργεῖσθαι αἱ ἀξιολογώτεραι ἐμπορικαὶ πράξεις τοῦ Βρετανικοῦ βασιλείου καὶ τοῦ κόσμου.

Κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην παρευρέθησαν πολλοὶ τῶν ἐπισημοτέρων εὐγενῶν, καὶ μεταξὺ αὐτῶν ὁ γηραιὸς Δοὺξ Οὐελλιγκτὼν, ὅστις ἔκαμεν εἰς τὴν ὁμιλίαν του τὰς ἀκολούθους ἀξιομνημονεύτους παρατηρήσεις· — Συνήλθομεν σήμερον ἐνταῦθα, νὰ ἑορτάσωμεν, προβιβάσωμεν, καὶ διαιωνίσωμεν τὰς τέχνας τῆς εἰρήνης· ἐλπίζω δὲ ὅτι οὐδέποτε πλέον ἐπὶ ζωῆς μου θέλω ἀκούσειν ἑορτασμόν τινα τῶν τεχνῶν τοῦ πολέμου! Μόλις ἐξεφώνησε τὰ λόγια ταῦτα, καὶ τὸ παρευρισκόμενον πλῆθος τρανῶς καὶ κατ' ἐπανάληψιν ἀνευφήμησε.

Καὶ ἡμεῖς ἐξ ὅλης ψυχῆς εὐχόμεθα μετὰ τοῦ πρεσβύτου καὶ περιβοήτου στρατηγοῦ ποτὲ πλέον μήτε εἰς τοὺς χρόνους ἡμῶν, μήτε εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα, νὰ μὴν ἀκουσθῇ ἐξύμνησις ἢ ἑορτασμός τις τῶν τεχνῶν τοῦ πολέμου!

Καὶ ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐν Ἀμερικῇ εὑρίσκονται πολλοὶ τὴν σήμερον, ὀπαδοὶ γνήσιοι τοῦ Ἄρχοντος τῆς εἰρήνης, ἄνδρες φιλήσυχοι καὶ εἰρηνοποιοὶ, οἵτινες προτείνουσι τὴν ἀξιόλογον ἐρώτησιν, Πάντοτε θέλει καταβιβρώσκειν ἡ ῥομφαία; Τὰ λογικὰ πλάσματα τοῦ Ὑψίστου δὲν ἐμποροῦν ἄλλως πως νὰ τελειώνωσι τὰς διαφοράς των εἰμὴ ὡς ἄγρια θηρία; Χάριν τῆς ἀνοσίου φιλοδοξίας ὀλίγων τινῶν, πρέπει νὰ ἐξακολουθῶσι τὰ σκληρὰ ἔθιμα τοῦ πολέμου; Εἶναι ἄραγε ἀναπόφευκτος ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ γυμνοῦζωνται χιλιάδες καὶ μυριάδες τῶν πλέον εὐρώστων νέων εἰς τὰς πολεμικὰς τέχνας, καὶ νὰ καθοπλίζωνται μὲ πῦρ καὶ θεῖον, καὶ μολυβδὸν καὶ στίλβοντα χάλυβα, πρὸς ὄλεθρον τῶν ὁμοίων των; Μετὰ τόσους αἰῶνας ἐξολοθρευτικοῦ πολέμου δὲν εἶναι καιρὸς ἤδη νὰ ἐξυπνήσῃ ἀπὸ τὸν λήθαργον αὐτοῦ ὁ πεπολιτισμένος κόσμος, καὶ μάλιστα οἱ Χριστιανοὶ, καὶ νὰ ἴδωσι καὶ νὰ καταπαύσωσι τὰ δεινὰ τῆς μάχης καὶ τῆς σφαγῆς;

Ἀλλὰ τίνι τρόπῳ, ἴσως ἐρωτηθῶμεν, ἐμπορεῖ νὰ θεραπευθῇ τὸ κακὸν τοῦτο; Τί δύναται νὰ γένῃ πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ τόσον φιλανθρωπικοῦ σκοποῦ; Ἂς ἐνθαρρύνωνται πανταχοῦ, ἀποκρινόμεθα, αἱ τέχναι τῆς εἰρήνης. Ἂς διδάσκωμεν τοὺς νέους νὰ βδελύσσωνται τὸ πνεῦμα καὶ τὴν πρᾶξιν τοῦ πολέμου καθ' ὅλας τὰς λεπτομερείας του. Ἂς ἀφαιρέσωμεν ἀπ' αὐτοῦ τὴν ψευδῆ δόξαν, μεθ' ἧς ῥήτορες καὶ ποιηταὶ τὸν περιέβαλον, καὶ ἂς φανῇ γυμνὸς ἔμπροσθεν τοῦ κόσμου, ὁποῖος εἶναι, τέρας, καρδίαν ἔχον στερεὰν ὡς ὁ λίθος, σκληρὰν μάλιστα ὡς ἡ κάτω μυλόπετρα (Ἰὼβ, μά. 24.) τέρας ἀνθρωποκτόνον καὶ αἱματοχαρὲς, οὔτε νηπίων, οὔτε νέων, οὔτε γερόντων φειδόμενον.

Ἄραγε δὲν ἠμπόρουν αἱ μεταξὺ διαφόρων ἐπικρατειῶν ἔριδες καὶ διαφοραὶ νὰ συμβιβάζωνται δι' αἱρετοκρισίας; Δὲν ἠμπόρει νὰ διορισθῇ σύνοδος τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν, ἥτις νὰ συζητῇ καὶ νὰ διαλύῃ ὅσας ἤθελον προκύπτει μεταξὺ αὐτῶν ἀλληλομάχους ἀντιποιήσεις; Ὁ τρόπος οὗτος δὲν εἶναι κατορθωτός; καὶ δὲν ἤθελεν εἰσθαι πολὺ καλήτερος παρ' ὁ διὰ τῆς συγκρούσεως καὶ τῆς ἀμοιβαίας σφαγῆς πολυδαπάνων στρατευμάτων;

Λογαριάζεται ὅτι περὶ τὰ ἓξ ἑκατομμύρια ἀνθρώπων ἀπωλέσθησαν εἰς τοὺς πολέμους τοῦ Βοναπάρτου. Ποῖος δὲ, φρένας ἔχων, ἤθελεν ἐπιθυμήσει ποτὲ δόξαν ἀποκτηθεῖσαν διὰ τῆς θανατώσεως τοσούτου πλήθους, καὶ τῆς θλίψεως τοσούτων μητέρων, χηρῶν, καὶ ὀρφανῶν;

Μεταβολὴ πρέπει νὰ ἐνεργηθῇ εἰς τὴν δημοσίαν ὑπόληψιν περὶ τῶν τεχνῶν καὶ τῆς πράξεως καὶ τῆς φύσεως τοῦ πολέμου· εἰς κατόρθωσιν δὲ τούτου ἀπαιτεῖται ἡ συνδρομὴ τοῦ τύπου καὶ τοῦ ἄμβωνος. Τὸ καθ' ἡμᾶς, χαίρομεν ὅτι ἀνὴρ, ὁποῖος ὁ Δοὺξ Οὐελλιγκτὼν, εἷς τῶν μεγίστων στρατηγῶν τοῦ παρόντος αἰῶνος, ὅστις πολλαχοῦ ὡδήγησε μεγάλα καὶ νικηφόρα στρατεύματα, ἐξέφρασε τὴν ἐλπίδα ὅτι οὐδέποτε πλέον θέλει ἀκούσειν ἑορτασμόν τινα τῶν τεχνῶν τοῦ πολέμου. Μετὰ τοῦ πλήθους δὲ

τῆς οὐρανίου στρατιᾶς κατὰ τὴν γέννησιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἠθέλομεν εἰπεῖ, Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία!

ΑΙ ΠΡΟΙΚΕΣ.

ΕΙΣ τοὺς πρώτους αἰῶνας τοῦ κόσμου, οἱ γονεῖς δὲν ἔδιδον προῖκα εἰς τὰς κόρας, ἀλλ' οἱ ἄνδρες, οἱ μέλλοντες νὰ νυμφευθῶσιν, ἔδιδον χαρίσματα εἰς τοὺς συγγενεῖς τῆς νύμφης, καὶ ταῦτα ὠνόμαζον τότε προῖκα. Ὁ Ἰακὼβ ὑπηρέτει ἑπτὰ χρόνους διὰ ν' ἀποκτήσῃ τὴν Λείαν, καὶ ἄλλους τόσους διὰ τὴν πολυπόθητον Ῥαχήλ. Ὅτε ὁ Συχὲμ συνέλαβεν ἔρωτα πρὸς τὴν Δείναν, εἶπε πρὸς τὸν πατέρα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆς, «Εὕροιμι χάριν ἐναντίον ἡμῶν, καὶ ὃ ἐὰν εἴπητε, δώσομεν· πληθύνατε τὴν φερνὴν σφόδρα, καὶ δώσω καθότι ἂν εἴπητέ μοι, καὶ δώσετέ μοι τὴν παῖδα ταύτην εἰς γυναῖκα.» Εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι οἱ ἀρχαιότατοι τῶν Ἑλλήνων δὲν ἦσαν πεπολιτισμένοι, ἀναφέρει ὁ Ἀριστοτέλης τὴν παρ' αὐτοῖς συνήθειαν τοῦ ἀγοράζειν τὰς συζύγους των. Ἀλλ' ὅσον ἡ βαρβαρότης ὠλιγόστευε, καὶ ἡ εὐγένεια τῶν ἠθῶν ἐπεκράτει, τόσον παρήκμαζε τὸ ἔθιμον τοῦτο· καὶ τέλος, ὑπερίσχυσε τὸ ἐναντίον· διότι ἡ Μήδεια, εἰς τὸν Εὐριπίδην, παραπονεῖται ὅτι αἱ γυναῖκες ἦσαν αἱ ἀθλιέσταται ὅλων τῶν λογικῶν πλασμάτων, καθὼ ἠναγκασμέναι ν' ἀγοράζωσι τοὺς δεσπότας αὐτῶν, καὶ εἰς τιμὴν ἀκριβωτάτην. Ὁ Λυκοῦργος, φοβούμενος ὅτι οἱ προῖκα λαμβάνοντες σύζυγοι ἤθελον γυναικοκρατεῖσθαι, καὶ θέλων προσέτι νὰ ἐκλέγωσι τὰς συμβίας αὐτῶν οἱ ἄνδρες χάριν προσωπικῶν ἀρετῶν, καὶ οὐχὶ ἀπὸ αἰσχροκέρδειαν, φερόμενος ἐνταυτῷ καὶ ἀπὸ συμπάθειαν πρὸς τὰς πτωχὰς κόρας, αἵτινες δι' ἔλλειψιν προικὸς ἤθελον μένειν ἄγαμοι, ἐξώρισεν ἀπὸ τὴν Σπάρτην ὅλως διόλου τὴν προικοδότησιν. Τὴν σήμερον βάρβαροι τινὲς ἔχουν ἀκόμη τὴν συνήθειαν τοῦ ἀγοράζειν τὰς γυναῖκας· καὶ εἰς τινα δὲ πεπολιτισμένα ἔθνη δὲν ἐξέλιπεν ἀκόμη τὸ ἀπρεπὲς ἔθιμον τοῦ ν' ἀγοράζωσιν αἱ ταλαίπωροι γυναῖκες τοὺς δεσπότας αὐτῶν ἄνδρας!

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΙ ΑΛΙΕΙΣ.

Ὁ ΚΥΡΙΟΣ ἡμῶν εἰρῆκε τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καταγινομένους εἰς διόρθωσιν τῶν δικτύων των, καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, «Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων.» Ἐκ τούτου ἐμποροῦν νὰ μάθωσιν ἀξιόλογον μάθημα οἱ κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου. Πάντοτε ὀφείλουσι νὰ ἐνασχολῶνται. Ὁ ἁλιεὺς καταγίνεται μετ' ἐπιμελείας εἴτε εἰς τὸ ῥίπτειν τὸ δίκτυον αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν δι' ἄγραν ἰχθύων, εἴτε εἰς τὸ διορθόνειν καὶ ἑτοιμάζειν αὐτὸ πρὸς χρῆσιν. Δὲν ἐμπορεῖ πάντοτε νὰ ῥίπτῃ αὐτὸ εἰς τὴν θάλασσαν, καθότι πολλάκις χρειάζεται διόρθωσιν. Ὡσαύτως ὁ Χριστιανὸς ἱεροκήρυξ δὲν ἐμπορεῖ πάντοτε νὰ ἐνασχολῆται εἰς τὸ κήρυγμα· πρέπει νὰ ἔχῃ καιρὸν δι' ἀνάγνωσιν καὶ μελέτην καὶ πρὸς σύνθεσιν τῶν λόγων του, οἵτινες εἶναι τὸ δίκτυον αὐτοῦ. Ὁ Κύριος ἡμῶν δὲν ἐπέπληξε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ὡς ὀκνηροὺς, διότι εὑρῆκεν αὐτοὺς διορθόνοντας τὰ δίκτυά των, καὶ μὴ ἁλιεύοντας. Μακάριος ὁ Χριστιανὸς ἁλιεὺς, ὅστις πάντοτε ἐνασχολεῖται, εἴτε εἰς τὸ ἁλιεύειν, εἴτε εἰς τὸ διορθόνειν τὸ δίκτυον αὐτοῦ.

Ο ΦΟΙΝΙΞ.

ΥΠΑΡΧΟΥΣΙ φυτά τινα ἢ δένδρα, παρέχοντα εἰς τοὺς κατοίκους τῶν χωρῶν ὅπου γεννῶνται τὴν κυριωτέραν τροφήν· ἐκ τούτων εἶναι καὶ ὁ φοίνιξ, τοποθεσίαν ἔχων τόσον ἰδιαιτέραν, ὥστε οὐδὲ μὲ τῶν εὐκρατῶν, οὐδὲ μὲ τῶν τροπικῶν κλιμάτων τὰς ὀπώρας ἤθελεν εἶσθαι ὀρθὸν νὰ συγκαταταχθῇ. Κατέχει διάμεσόν τινα τόπον, καὶ πλεονάζει μάλιστα εἰς τὰς χώρας, ὅπου ἄλλοι βρώσιμοι καρποὶ εἶναι σπανιώτατοι.

Εἰς τὴν Ἀφρικὴν ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ μέχρι τῶν συνόρων τῆς Περσίας, σχεδὸν ἄνευ διακοπῆς, εὐμεγέθης τις ἔρημος, περὶ τὰς τέσσαρας χιλιάδας μιλίων μακρά· ἐπὶ τῶν κρασπέδων τῆς ἐρήμου ταύτης, διὰ τὴν αὐχμηροτάτην φύσιν τοῦ χώματος, καὶ διὰ τὸ ἄνυδρον τῆς ἀτμοσφαίρας, δὲν γίνονται ποσῶς τὰ δημητριακὰ εἴδη. Τὰ παράλια μὲν, αἱ ὄχθαι τῶν ποταμῶν, καὶ πᾶν ἄλλο μέρος ἐν ᾧ εὑρίσκεται ὑγρασία τις, εἶναι γονιμώτατα· καίτοι δὲ ἀθλίως καλλιεργούμενα, παράγουσι τὰ πλέον ἄφθονα γεννήματα καὶ τοὺς ἐκλεκτοτέρους καρπούς. Ἀλλὰ καθ' ὅλον τὸ κράσπεδον τῆς ἐρήμου, καὶ εἰς τὰς μικροτέρας αὐλάσεις, ἢ νησύδρια, αἵτινες τῇδε κἀκεῖσε στίζουσι τὸ πρόσωπον τῆς ἀμμώδους αὐτῆς χώρας, ὁ φοίνιξ εἶναι τὸ μόνον δένδρον, ἀφ' οὗ ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ τραφῇ. Ὑπεράνω τῶν ἐκεῖ ὀλίγων καὶ χαμηλῶν φυτῶν, ὁ φοίνιξ ἀνυψόνει τὸ στέλεχος καὶ ἐξαπλόνει τὰ φύλλα του, ὡς μόνος βασιλεὺς τοῦ φυτικοῦ συστήματος τῆς διψώσης ἐκείνης γῆς. Εὑρίσκεται δὲ τόσον ἀφθόνως, καὶ τόσον ἄμικτος μὲ πᾶν ἄλλο φυτὸν ἄξιον τῆς ὀνομασίας δένδρου, εἰς ὅλον τὸ μεταξὺ τῶν Πολιτειῶν τῆς Βαρβαρίας καὶ τῆς ἐρήμου διάστημα, ὥστε ἡ χώρα αὕτη καλεῖται ἡ Γῆ τῶν Φοινίκων—ἐπὶ τῆς ἐσχάτης πεδιάδος, τῆς μὲ τὴν ἔρημον συνορευούσης, τὰ μόνα εὐφρόσυνα εἰς τὸν ὀφθαλμὸν ἀντικείμενα ἐν τῷ μέσῳ τῆς μονοτόνου θέας εἶναι ὁ φοίνιξ καὶ ἡ τοῦ Ἄραβος σκηνή. Τὸ αὐτὸ δένδρον συνοδεύει τὸ κράσπεδον τῆς ἐρήμου καθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς καμπὰς, εἰς τὴν Τρίπολιν, εἰς τὴν Βάρκαν, ἐπὶ τῆς κοιλάδος τοῦ Νείλου, εἰς τὸ ἀρκτῷον μέρος τῆς Ἀραβίας, καὶ εἰς τὸ νοτιοανατολικὸν τῆς Τουρκίας. Τὸ στέλεχος αὐτοῦ ἀνυψόνων, καὶ ῥίπτων τὴν πλατεῖαν καὶ ὡραίαν σκιάν του ὅπου ἄλλο τι δὲν ὑπάρχει νὰ σκεπάσῃ ἀπὸ τὰς καυστηρὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, χαιρετᾶται ὁ φοίνιξ μετὰ πλειοτέρας ἡδονῆς ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ πλανωμένου παρὰ μ' ὅσην ἄλλο δένδρον οἱονδήποτε εἰς οἱανδήποτε ἄλλην θέσιν. Ἀλλὰ δὲν εἶναι διὰ τὴν σκιὰν ἢ καὶ διὰ τὸν καρπὸν αὐτοῦ μόνον τόσον ἐπιθυμητὸς ὁ φοίνιξ εἰς τὴν χώραν ταύτην· διότι

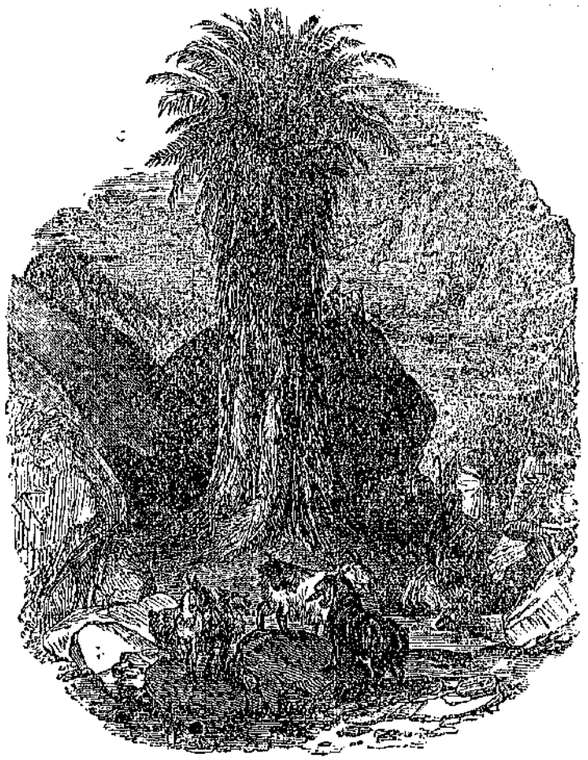

Ἄγριος φοίνιξ, ἐπὶ τοῦ Ὄρους Σινᾶ.

ὅπου μικρὸν ἄλσος φοινίκων ἀντιπαραθέτει τὸ φαιδρὸν αὐτοῦ πράσινον εἰς τὴν πέριξ κοκκινόχροον ἐρημίαν, ὁ περιηγητὴς ἐμπορεῖ ἐν γένει μετὰ βεβαιότητος νὰ ἐλπίζῃ ὅτι θέλει εὑρεῖ πηγὴν δροσερῶν ὑδάτων.

Ὁ φοίνιξ εἶναι μεγαλοπρεπὲς καὶ περικαλλὲς δένδρον. Ὁ κορμὸς αὐτοῦ ἀνυψοῦται πεντήκοντα ἢ ἑξήκοντα πόδας ἐν σχήματι κυλινδρικῆς στήλης, ἄνευ κλάδου ἢ διαιρέσεως, καὶ ἰσοπαχὴς καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸ μῆκος. Φθάσας εἰς τὸ εἰρημένον ὕψος, ἔχει διάμετρον ἑνὸς ποδὸς ἕως δεκαοκτὼ δακτύλων. Ἐκ τῆς κορυφῆς δὲ τοῦ ὑψηλοῦ τούτου κορμοῦ ἀναβλαστάνει μεγαλοπρεπὲς στέμμα ἐκ φύλλων, χαριέντων ἐπίσης κατὰ τὴν μορφὴν καὶ τὴν διάταξιν.

Οἱ κυριώτεροι μίσχοι τῶν φύλλων εἶναι ἀπὸ ὀκτὼ ἕως δέκα πόδας μακροί, στερεοί, στιλβοντες, καὶ ὀξυνόμενοι· ἕκαστος δὲ περιλαμβάνει, κατὰ τὴν βάσιν αὐτοῦ, ἱκανὸν μέρος τοῦ στελέχους. Τῳόντι, ὁ κορμὸς τοῦ φοίνικος σύγκειται ἀπὸ τὰ λείψανα φύλλων, αἱ ἄκραι τῶν ὁποίων ἐξέχουσι μὲν εὐθὺς ὑπὸ τὸ στέμμα ἢ τὴν κορυφήν, γίνονται δ' ἀφανέστεραι πρὸς τὴν ῥίζαν τοῦ δένδρου. Οἱ πυθμένες τῶν φύλλων εἶναι περιτετυλιγμένοι εἰς μεμβρανώδεις θήκας, ἢ κρασπεδωμένοι μὲ ἀδροτάτην ἰνώδη ὕλην. Τὰ φύλλα ταῦτα εἶναι ἑκατερόπτερα, ἤτοι ἕκαστον φύλλον συνίσταται ἐκ πολυαρίθμων μακρῶν, στενῶν φυλλιδίων, ζωηροῦ πρασίνου χρώματος, ἐναλλὰξ τεταγμένων ἑκατέρωθεν. Πλησίον τῆς βάσεως τοῦ φύλλου τὰ φυλλίδια ταῦτα ἔχουσι πολλάκις τριῶν ποδῶν μῆκος· ἀλλ' ἀκόμη καὶ τότε οὐδ' ἑνὸς δακτύλου ἔχουσι πλάτος, οὐδ' ἀνοίγουν ἐπίπεδα, ἀλλὰ μένουσι μὲ ῥάχιν ἐν τῷ μέσῳ, κατά τι ὅμοια μὲ τὴν τρόπιν λέμβου. Νεαρὰ ὄντα τὰ φύλλα, εἶναι συνεστραμμένα κ' ἐσκεπασμένα μὲ χαλαρὰς ἴνας, αἵτινες ἀνοίγουσι καὶ διαλύονται, ὅσον ἐκτείνεται τὸ φύλλον. Τὸ νεαρὸν φυλλίδιον ἔχει προσέτι ὡς ὅπλον εἰς τὴν ἄκραν σκληρὰν μέλαιναν ἄκανθαν. Τὰ φοινικόφυλλα εἶναι δυνατώτερα καὶ ἀδρότερα τῶν φύλλων ὁποιουδήποτε ἄλλου δένδρου.

Τὰ ἄνθη ἐξέρχονται βοτρυδὸν ἀπὸ μεταξὺ τῶν φύλλων· κατὰ πρῶτον εἶναι περικεκλεισμένα εἰς σπάθην, ἤτοι θήκην, ἥτις ἀνοίγει ὥστε αὐτὰ νὰ ἐκτα-

θῶσιν, ἔπειτα δὲ συστέλλεται καὶ μαραίνεται. Ὁ φοίνιξ εἶναι δένδρον διοίκιον, τουτέστιν ἔχει τὰ ἄρρενα ἄνθη ἐν ἑνὶ φυτῷ, καὶ τὰ θήλεα, ἢ καρποφόρα, ἐν ἄλλῳ. Τὰ ἄρρενα ἄνθη εἶναι πολὺ μεγαλήτερα τῶν θηλέων· ταῦτα δὲ, ἀντὶ νὰ ἔχωσι στήμονας εἰς τὰ κέντρα των, ἔχουσι τὰ στοιχεῖα τῶν φοινικοβαλάνων, ἰσομεγέθη περίπου μὲ μικρὰ πίσα.

Τὸ διττὸν γένος τῶν φοινίκων ἦτον ἐγνωσμένον καὶ εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους, καθότι ἀναφέρουν αὐτὸ ἅπαντες οἱ τὸ δένδρον περιγράψαντες παλαιοὶ συγγραφεῖς. Σημειωτέον δὲ ὅτι ὑπάρχει διαφορὰ εἰς τὴν γονιμοποίησιν τοῦ ἀγρίου φοίνικος καὶ τοῦ ἡμέρου. Οἱ μὲν ἄγριοι φοίνικες ἐγχέουν αὐτοὶ εἰς ἑαυτοὺς τὴν γονιμοποιὸν κόνιν· οἱ δὲ ἥμεροι ἀπαιτοῦσι τὴν βοήθειαν τῆς τέχνης. Εἰς πᾶν ἄλσος ἡμέρων φοινίκων, ὁ καλλιεργητὴς συνάγει τὰ ἄνθη τοῦ ἄρρενος φοίνικος, καὶ ἀναβὰς μετ' αὐτῶν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ θήλεος, διασκορπίζει τὴν γύριν ἢ γονιμοποιὸν κόνιν ἐπὶ τὰ φύματα τῶν φοινικοβαλάνων. Τόσον οὐσιώδης εἶναι ἡ πρᾶξις αὕτη, ὥστε, ἂν δὲν ἐκτελεσθῇ, καρποφορία δὲν γίνεται, ἀκόμη καὶ ὁπόταν εἰς τὸ αὐτὸ ἄλσος συμφύωνται τὰ ἄρρενα καὶ τὰ θήλεα δένδρα. Παράδειγμα τούτου ἀξιοσημείωτον διηγεῖται ὁ Delile εἰς τὴν Αἰγυπτιακὴν αὐτοῦ Ἀνθολογίαν. Οἱ φοίνι ες εἰς τὰ περίχωρα τοῦ Καίρου δὲν ἐκαρποφόρησαν τὸ 1800. Ἐπειδὴ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ ἔκρος ἐμάχοντο εἰς πᾶν μέρος τοῦ τόπου τὰ Γαλλικὰ καὶ Τουρκικὰ στρατεύματα, πᾶσα γεωπονία εἴχεν ἐμποδισθῆ, καὶ, σὺν ταῖς λοιπαῖς, ἡ τοῦ φοίνικος γονιμοποίησις. Μολονότι τὰ ἄνθη προέκυψαν κατὰ τὸ σύνηθες εἰς τὰ θήλεα δένδρα, οὐδὲν ὅμως ἐξ αὐτῶν ὡρίμασεν εἰς βρωσίμους ὀπώρας. Ἡ γύρις τῶν ἀρρένων φοινίκων διεσκορπίσθη ἀπανταχοῦ τῆς χώρας ὑπὸ τῶν ἀνέμων· ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἦτον ἀρκετὰ δαψιλής, ὥστε νὰ φθάσῃ τὰ ἐπὶ τῶν θηλέων φύματα καὶ νὰ γονιμοποιήσῃ αὐτά, προῆλθεν ἐκ τούτου γενικὴ σχεδὸν ἀστοχία. Διηγεῖται ἄλλος συγγραφεὺς, ὁ Michaux, ὅτι οἱ ἄρρενες φοίνικες ὁλοκλήρου ἐπαρχίας ἐφθάρησαν ποτὲ ὑπὸ τῆς βαρβάρου κακίας ἐχθρικοῦ στρατεύματος· ἀλλ' οἱ κάτοικοι, προφοβηθέντες τοῦτο, εἶχον συνάξει καὶ διατηρήσει τὴν γύριν εἰς ἀγγεῖα κατάκλειστα, καὶ μὲ αὐτὴν ἐποίησαν ἔγκυα τὰ θήλεα ἄνθη, ἀφοῦ ὁ ἐχθρὸς ἀπεδιώχθη. Λέγεται δὲ ὅτι ἡ γύρις διετήρησεν οὕτω τὰς δυνάμεις αὐτῆς δεκαεννέα ἔτη.

Μετὰ τέσσαρας ἢ πέντε μῆνας ἀφοῦ ἐκτελεσθῇ ἡ πρᾶξις τῆς γονιμοποιήσεως, οἱ φοίνικες ἀρχίζουν νὰ φουσκόνωσιν· ἀφοῦ δ' αὐξήσωσιν ἐντελῶς, δένονται μετ' ἐπιμελείας εἰς τὴν βάσιν τῶν φύλλων, ὥστε νὰ μὴ δαίρωνται ἢ καὶ συντρίβωνται ὑπὸ τοῦ ἀνέμου. Ἂν ὁ σκοπὸς ἦναι νὰ φυλαχθῶσι, συνάγονται ὀλίγον τι πρὶν ὡριμάσωσιν· ἀλλ' ὅταν θέλῃ τις νὰ φάγῃ αὐτοὺς νωπούς, ἀφίνονται νὰ ὡριμάσωσιν ἐντελῶς, καὶ τότε εἶναι δροσερὸς καρπὸς καὶ ἡδονικώτατος. Ἀδύνατον ὅμως εἶναι νὰ φυλαχθῶσι πολὺν καιρὸν ἢ νὰ μετακομισθῶσι μακρὰν οἱ ὡρίμοι φοίνικες, χωρὶς νὰ ὀξυνίσωσι· καὶ διὰ τοῦτο οἱ θέλοντες ν' ἀποταμιεύσωσιν ἢ νὰ μεταφέρωσιν αὐτοὺς εἰς μακρυνὴν ἀγορὰν, τοὺς ξηραίνουν εἰς τὸν ἥλιον ἐπὶ ψαθῶν. Οἱ φοίνικες οἱ στελλόμενοι πρὸς ἡμᾶς καὶ εἰς διάφορα μέρη τῆς Εὐρώπης εἶναι εἰς τοιαύτην κατάστασιν· πολλάκις δὲ οἱ ἐν τῇ ἐρήμῳ ὁδοιποροῦντες φέρουσι μεθ' ἑαυτῶν σακκίον ἀπὸ ξηροὺς φοίνικας, ὡς τὴν μόνην ἢ τὴν κυριωτέραν τροφὴν των ἐν διαστήματι ὁδοιπορίων πολλῶν ἑκατοντάδων μιλίων. Εἴς τινα μέρη οἱ ἐκ τῶν καλλιεργημένων δένδρων πίπτοντες φοίνικες ἀφίνονται ἐπὶ τῆς γῆς πρὸς ἀνάψυξιν τοῦ ὁδοιπόρου.

Εἰς τὴν Χεδιάζ, καὶ εἰς τὰς πλείστας τῶν φοινικοτρόφων χωρῶν, ἡ σύναξις τῶν φοινίκων περιμένεται μὲ τοσαύτην προθυμίαν, καὶ συνοδεύεται μὲ τοσαύτην χαρὰν, μ' ὅσην ὁ τρυγητὸς εἰς τὴν νότιον Εὐρώπην. Ὁπόταν δὲν γένωσιν οἱ καρποὶ, ἢ φθαρῶσιν ὑπὸ τῶν ἀκρίδων, λύπη καὶ ἀθυμία κυριεύουσι τοὺς κατοίκους· διότι δὲν τρέφονται ἀπὸ τὰς νωπὰς μόνον ὀπώρας· ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς δέκα μῆνας, καθ' οὓς δὲν εὑρίσκονται ὡρίμοι φοίνικες, ζῶσι τὸ κυριώτερον ἀπὸ φύραμά τι φοινίκων, σκευαζόμενον διὰ τῆς θλίψεως τῶν ὡρίμων ὀπωρῶν εἰς μεγάλα κάνιστρα. « Πόσα ἔχουν οἱ φοίνικες εἰς τὴν Μέκκαν ἢ τὴν Μεδίναν ;» εἶναι ἡ πρώτη ἐρώτησις τοῦ Βεδουίνου εἰς τὸν καθ' ὁδὸν συναπαντώμενον.

Τὴν πολυχρηστίαν τοῦ φοίνικος ἀναφέρει ὁ Στράβων ὡς ἑπομένως· « Καὶ γὰρ ἄρτος, καὶ οἶνος, καὶ ὄξος, καὶ μέλι, καὶ ἄλφιτα, τά τε πλεκτὰ παντοῖα ἐκ τοῦ φοίνικος· τοῖς δὲ πυρῆσιν ἀντ' ἀνθράκων οἱ χαλκεῖς χρῶνται· βρεχόμενοι δὲ τοῖς σιτιζομένοις εἰς τροφὴν εἰσὶ βουσὶ καὶ προβάτοις. Φασὶ δ' εἶναι καὶ Περσικὴν ᾠδὴν, ἐν ᾗ τὰς ὠφελείας τοῦ φοίνικος τριακοσίας καὶ ἑξήκοντα διαριθμοῦνται.» Τῳόντι μόλις ὑπάρχει μέρος τοῦ δένδρου, μὴ χρησιμεῦον εἰς τὸν ἄνθρωπον ἢ οὕτως ἢ ἀλλέως. Ὅταν ὁ καρπὸς ἐντελῶς ὡριμάσῃ, πιεζόμενος δυνατὰ, παρέχει ἡδύ τι σιραιόπιον, δι' οὗ σκευάζονται γλυκάσματα ἐκ τῶν φοινικοβαλάνων καὶ ἄλλων ὀπωρῶν. Οἱ πυρῆνες καὶ ἄλλα τινα μέρη τοῦ δένδρου μαλακόνονται διὰ τῆς βράσεως, καὶ τρώγονται ὑπὸ τῶν ζώων. Πνεῦμά τι ἄριστον κατασκευάζεται ἐκ τῶν φοινικοβαλάνων, καὶ πίνεται ἀκωλύτως ὑπὸ τῶν Μωαμεθανῶν. Ὁ οἶνος προσέτι ὁ ἐκ τοῦ φοίνικος δὲν ὑπάγεται εἰς τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ Κορανίου· εἶναι δ' οὗτος ὁ ὀπὸς ἢ ὁ χυμὸς τοῦ δένδρου, καὶ διὰ ν' ἀποκτηθῇ,

ἐξ ἀνάγκης φθείρεται τὸ δένδρον, ὥστε ἐκλέγονται πρὸς τοῦτο οἱ ἄκαρποι φοίνικες. Τῶν τοιούτων ἀποκόπτεται τὸ στέμμα, ἑπομένως σκάπτεται κοίλωμά τι ἐν τῇ κορυφῇ τοῦ στελέχους· ὁ χυμὸς δὲ ἀναβαίνων στραγγίζει εἰς τὸ κοίλωμα τοῦτο πρὸς δύο περίπου ὁκάδας τὴν ἡμέραν εἰς διάστημα δεκατεσσάρων ἢ δεκαπέντε ἡμερῶν, ἔπειτα βαθμηδὸν ἐλαττοῦται, καὶ μετὰ ἓξ ἑβδομάδας ἢ δύο μῆνας παύει ὅλως διόλου, καὶ τὸ δένδρον, ξηρανθὲν ἤδη παντάπασι κατὰ συνέπειαν τοῦ γενομένου, κόπτεται διὰ τὸ πῦρ ἢ δι' ἄλλας χρείας. Τὸ λεγόμενον λάχανον τοῦ φοίνικος εἶναι κωνικὸν σύμπλεγμα εἰς τὸ κέντρον τοῦ ἐκ φύλλων στέμματος, καὶ συνίσταται ἀπὸ τὰ μέλλοντα φύλλα εἰς τὴν μὴ ἀνεπτυγμένην αὐτῶν κατάστασιν. Τὸ ἔσωθεν μέρος τοῦ λαχάνου τούτου ὁμοιάζει κατὰ τὴν γεῦσιν μὲ νωπὸν κάστανον· ἀλλ' ὡς ὁ ὀπὸς τοῦ φοίνικος, ἀποκτᾶται μόνον διὰ τῆς φθορᾶς τοῦ δένδρου, ὅθεν καὶ δὲν λαμβάνεται εἰμὴ ἐκ τῶν ὅσα κόπτονται χάριν τοῦ ὀποῦ ἢ χυμοῦ.

Τὰ ἰνώδη μέρη τοῦ φοίνικος κατασκευάζονται εἰς σχοινία, κάνιστρα, ψάθας, καὶ ἄλλα διάφορα οἰκιακὰ σκεύη· ὡσαύτως καὶ οἱ μίσχοι, ἀφ' ὧν ἐξαρτῶνται οἱ φοινικοβάλανοι. Τὰ σχοινία τῶν εἰς τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν ναυτιλλομένων πλοίων γίνονται σχεδὸν ὅλως διόλου ἀπὸ τὸν ἐνδότερον ἰνώδη φλοιὸν τοῦ φοίνικος. Τὸ στέλεχος χρησιμεύει ἄριστα διὰ πασσάλους, κιγκλίδας, καὶ ἄλλα τοιαῦτα χονδροειδῆ· ἀλλ' οὐχὶ καὶ διὰ σανίδας, καθότι ἰνῶδες ὂν εὐκόλως σχίζεται. Καὶ αὐτὰ τὰ φοινικόφυλλα χρησιμεύουσι παραπολύ· μακρότατα καὶ στενά, ὡς καὶ ἀδρότατα, κατασκευάζονται εἰς παχέα σχοινία, καλάθια, σάκκους, ῥιπίδια, σάρωθρα, κάνιστρα, καὶ ψάθας. Ὁ μίσχος τοῦ φύλλου, ὅστις συνιστᾷ μακρὰν καὶ δυνατὴν ὀξυνομένην ῥάβδον ἢ βακτηρίαν, χρησιμεύει ὄχι ὀλιγώτερον. Ἐν Βαγδατίῳ κατασκευάζουν ἐξ αὐτοῦ παντὸς εἴδους οἰκιακὰ ἐπίπλα, κραββάτους, κλωβία, τραπέζας, καὶ καθέκλας. Αἱ κυκλοειδεῖς λέμβοι τοῦ Τίγρητος καὶ Εὐφράτου γίνονται ὅλως διόλου ἀπὸ τὸν μίσχον τοῦ φύλλου καὶ ἀπὸ τὰ φυλλίδια τοῦ φοίνικος, συμπλεκόμενα καὶ ἀκολούθως ἀλειφόμενα μὲ ἄσφαλτον.—Γνωστὸν εἶναι πρὸς τούτοις, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ Χριστιανοὶ μεταχειρίζονται τοὺς κλάδους τῶν φοινίκων ἢ τὰ βάϊα εἰς θρησκευτικάς τινας τελετάς· οἱ Εὐρωπαῖοι λαμβάνουν αὐτὰ ἔκ τινων φοινικώνων ἐγγὺς τῶν παραλίων τοῦ Κόλπου τῆς Γενούας.

Ἡ καλλιέργεια τοῦ φοίνικος εἶναι πλείστου λόγου ἀξία εἰς τὰ βόρεια μέρη τῆς Ἀφρικῆς καὶ εἰς τὰ μεσημβρινοδυτικὰ μέρη τῆς Ἀσίας. Εἰς τὴν νοτιωτέραν Βαρβαρίαν, εἰς μέγα μέρος τῆς Αἰγύπτου, εἰς τὰς αὐχμηροτέρας περιοχὰς τῆς Συρίας, καὶ εἰς τὴν Ἀραβίαν, εἶναι σχεδὸν τὸ μόνον τῆς καλλιεργείας ὑποκείμενον. Εἰς τὰς κοιλάδας τῆς Κεδιὰζ εὑρίσκονται ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν εἴδη φοινίκων, ἐξ ὧν ἕκαστον ἰδιάζει εἴς τινα περιοχήν, καὶ ἔχει τὰς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ ἀρετάς. Οἱ φοίνικες μεταβαίνουν ἀπ' ἀνθρώπου εἰς ἄνθρωπον εἰς τὴν σειρὰν τοῦ ἐμπορίου, καὶ ἡ τιμὴ ἡ πληρονομένη εἰς τὸν πατέρα νυμφευομένης κόρης συνίσταται πολλάκις ἀπὸ φοίνικας.

Ἡ προτεταγμένη εἰκονογραφία παριστάνει ἄγριον φοίνικα, εὑρεθέντα ὑπὸ τῶν Κυρίων Leon καὶ Laborde εἰς τὸ Σίναιον ὄρος. Οὗτος φαίνεται ἄμοιρος τῆς κομψότητος, ἥτις συνήθως ἀποδίδεται εἰς τοὺς φοίνικας, καὶ ἥτις κοινῶς νομίζεται ἴδιον αὐτῶν χαρακτηριστικόν, καίτοι ἀποτέλεσμα τέχνης,— τῆς τέχνης τοῦ ἀποκόπτειν κατ' ἔτος τοὺς χαμηλοτέρους κλάδους, ἢ μᾶλλον τὰ φύλλα, ὅσον τὸ δένδρον ἀναβλαστάνει. Τούτου μὴ γινομένου, σχηματίζεται περίφραγμά τι ἀπὸ τοὺς φθίνοντας κλάδους, καὶ τὸ δένδρον ἔτι ἀνυψοῦται ἀπὸ τὸ μέσον τῶν ἰδίων αὐτοῦ λειψάνων. Παραμελούμενοι ὑπὸ τοῦ ἀγρίου Ἄραβος, ὅστις θεωρεῖ πᾶσαν καλλιέργειαν ὡς κατωτέραν τῆς ἑαυτοῦ ἀξιοπρεπείας, οἱ φοίνικες συγκροτοῦσι κάποτε ἀδιαχώρητα δάση· ἀλλὰ συνεχέστερον μεμονωμένος ὁ φοίνιξ πλησίον πηγῆς τινός, ὡς εἰς τὴν εἰκονογραφίαν, ἵσταται φάρος εὐφρόσυνος εἰς τὸν ὁδοιπόρον, ὑποσχόμενος καὶ ὕδωρ πρὸς σβέσιν τῆς δίψης του, καὶ τερπνὴν σκιὰν πρὸς τὴν ποθουμένην ἀνάπαυσιν.

ΧΑΛΚΑΝΘΙΝΟΣ ΠΟΤΑΜΟΣ*.

ΕΙΣ τὰ πέριξ παντὸς ἡφαιστίου εὑρίσκεται θεῖον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον· ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν νῆσον Ἰαύαν, πλησίον τῆς πρωτευούσης Βαταυίας, γνωρίζομεν ὅτι εὑρίσκεται θειϊκὸν ὀξὺ ἐν φυσικῇ καταστάσει. Λίμνη θειϊκοῦ ὀξέος κατέχει τὸν κρατῆρα ἐσβεσμένου τινὸς ἡφαιστίου· ἀπὸ τὴν δεξαμενὴν δὲ ταύτην ῥέει μικρός τις ῥύαξ κατὰ τῶν πλευρῶν τοῦ ὄρους, ὅστις καθ' ὅλην μὲν τὴν ξηρὰν ὥραν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἀποῤῥοφᾶται ὑπὸ τῆς διψασμένης γῆς· ἀλλ' ἀφοῦ ἀρχίσωσιν αἱ βροχαί, συμβάλλει μετ' ἄλλου τινὸς ποταμοῦ, καὶ προσδεύων ὄχι μόνον φθείρει τοὺς ἰχθῦς, ἀλλὰ καὶ μαραίνει πᾶν ὅ,τι χλωρὸν ἤθελεν ἀπαντήσει.

Ὄχι μόνον δὲν πρέπει νὰ γίνεσαι συνένοχος κακῶν πράξεων, ἀλλ' οὔτε νὰ τὰς ὑπερασπίζεσαι· διότι οἱ περισσότεροι σὲ νομίζουν ἱκανὸν νὰ πράξῃς τὸ ἔγκλημα, τοῦ ὁποίου τὴν ἐκτέλεσιν βοηθεῖς ἢ δικαιώνεις.

Ἡ ὑπόκρισις εἶναι σέβας τῆς κακίας πρὸς τὴν ἀρετήν, εἶπαν τινές· ἀλλὰ καλύπτων τις τὴν κακίαν μὲ τὸν βδελυρὸν μανδύαν τῆς ὑποκρίσεως, δὲν τιμᾷ ὀδόλως τὴν ἀρετήν. Ὁ ὑποκριτὴς προσθέτει εἰς τὰ ἄλλα ἐλαττώματά του τὴν ἀπάτην καὶ τὴν ἀνανδρίαν. Ἀπελπισία ἀπὸ τοιοῦτον ἄνθρωπον.

---

* Χαλκάνθη λέγεται τὸ Ἰταλιστὶ βιτριόλον, καὶ Τουρκιστὶ καραμπογιά· θειϊκὸν ὀξὺ εἶναι τὸ κοινῶς λεγόμενον βιτριολόλαδον.

ΠΕΡΙ ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ.

Αἱ τριπλαῖ δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου—Οἰκιακὴ καὶ δημοσία ἀνατροφή—Ἡ ἀνάπτυξις τῶν τριπλῶν δυνάμεων τοῦ μαθητοῦ—Ἡ κατάλληλος ἐκπαίδευσις ἑκάστου.

Ἡ ΑΝΑΤΡΟΦΗ καὶ ἡ διδασκαλία ἔχουσιν ἀντικείμενον τὴν ἀνάπτυξιν τῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι δὲ αἱ δυνάμεις αὗται τριῶν εἰδῶν· ΦΥΣΙΚΑΙ, ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΑΙ ἢ λογικαί, καὶ ΗΘΙΚΑΙ. Τὰς πρώτας ἔχει ὁ ἄνθρωπος κοινὰς μὲ τὰ ζῶα· αἱ δεύτεραι ἀνήκουσιν εἰς τὴν ψυχήν, εἰς τὴν ἄϋλον καὶ ἀθάνατον ἐκείνην οὐσίαν, τὴν ἐμψυχόνουσαν τὸ ἀνθρώπινον σῶμα. Ἀλλ' ἡ ψυχὴ αὕτη, ἥτις διανοεῖται, σκέπτεται, καὶ ἐνεργεῖ, ἔχει καὶ θέλησιν αὐτοπροαίρετον· δι' αὐτῆς ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ διακρίνῃ καὶ νὰ ἐκλέγῃ τὸ καλὸν ἀπὸ τὸ κακόν, τὸ δίκαιον ἀπὸ τὸ ἄδικον, καὶ δι' αὐτὴν καθιστάνεται ὑπεύθυνος τῶν πράξεών του ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. Εἰς τοῦτο δὲ συνίσταται καὶ ἡ ἠθικότης αὐτοῦ, καὶ ἐκ τούτου πηγάζουν αἱ ἠθικαὶ αὐτοῦ δυνάμεις. Ἔπεται ἄρα, ὅτι ἡ ἀνατροφὴ εἶναι ὀρθὴ καὶ χρήσιμος πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς κοινωνίας, ὅταν περιλαμβάνῃ τὴν τελείαν καὶ ἁρμονικὴν ἀνάπτυξιν ἐπίσης καὶ τῶν τριῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου.

Εἶναι δὲ διττὴ ἡ ἀνατροφή, οἰκιακὴ καὶ δημοσία· καὶ ἡ μὲν οἰκιακὴ γίνεται κατ' οἶκον ὑπὸ τῶν γονέων καὶ συγγενῶν· ἡ δὲ δημοσία, εἰς τὰ σχολεῖα. Ἡ πρώτη ἁρμόζει κυρίως εἰς τὰς κόρας καὶ εἰς τὰ νήπια, μέχρι τοῦ πέμπτου ἢ ἕκτου ἔτους τῆς ἡλικίας των. Ἀλλ' αὐτὴ εἶναι περιωρισμένη καὶ ἀτελής, διότι οἱ πολλοὶ τῶν γονέων δὲν ἔχουσι τὴν ἀπαιτουμένην παιδείαν οὐδὲ τοὺς τρόπους διὰ νὰ δώσωσι τὴν ἀναγκαίαν ἀνατροφὴν εἰς τὰ τέκνα των, ἢ ἀφ' ἑαυτῶν, ἢ διὰ παιδαγωγῶν ἐπιτηδείων. Μένει λοιπὸν ὡς τελειοτέρα καὶ ἐπωφελεστέρα ἡ δημοσία ἀνατροφή, ἡ εἰς τὰ σχολεῖα γινομένη. Ἀλλὰ διὰ νὰ ἦναι καὶ αὐτὴ τελεία καὶ τωόντι ὠφέλιμος, δὲν πρέπει νὰ περιορίζεται εἰς μόνην τὴν διδακτικήν, ἥτις εἶναι ἓν μέρος ἢ μέσον τῆς ἀνατροφῆς, ἀλλὰ νὰ περιλαμβάνῃ τὴν παιδαγωγικήν. Ἑπομένως ὁ διδάσκαλος θέλει εἶσθαι, καὶ ἦτο καλήτερον νὰ ὀνομάζεται, παιδαγωγός.

Ὁ παιδαγωγὸς ἐπιφορτίζεται τὰ ὑψηλότατα καὶ σημαντικώτατα χρέη τῆς κοινωνίας, παρὰ τῆς Κυβερνήσεως καὶ παρὰ τῶν γονέων ἐμπιστευόμενος. Λαμβάνει εἰς τὴν ἐξουσίαν του καὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν του νήπια, ἀθῶα, ἄκακα, καὶ ἁπαλά, τὰ ὁποῖα αὐτὸς ἔχει νὰ πλάσῃ ὡς ζύμην, νὰ ἐντυπώσῃ εἰς τὸν νοῦν των ὀρθὰς ἰδέας περὶ πάντων, διευθετίζων τὰς ἐπιθυμίας των εἰς τὴν αἴσθησιν καὶ θέλησιν τοῦ καλοῦ, καὶ διευθύνων τὰς ἕξεις των πρὸς πρᾶξιν αὐτοῦ. Τοιαυτοτρόπως ἐμποροῦν νὰ μορφωθῶσιν ἄνθρωποι κοινωνικοί, πολῖται φωτισμένοι, τίμιοι, χρηστοήθεις, γνωρίζοντες τὰ κοινωνικὰ των καθήκοντα καὶ δίκαια, φιλήσυχοι, καὶ φιλοτεχνικοί, ἐξεύροντες καὶ δυνάμενοι νὰ ἐργάζωνται πρὸς τὸ ἴδιον αὐτῶν συμφέρον καλῶς καὶ ἐντίμως, καὶ νὰ συνεργῶσι κοινῶς πρὸς τὴν κοινὴν εὐτυχίαν τῆς πολιτείας.

Ὁ δημοδιδάσκαλος λοιπὸν, συναισθανόμενος τὸ ὁποῖον ἀναδέχεται μέγα καὶ ἔντιμον ἔργον τοῦ δημοσίου παιδαγωγοῦ, χρεωστεῖ νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψιν ὄχι τὴν διδασκαλίαν ἁπλῶς τῶν γνώσεων, ἀλλὰ τὴν ἀνατροφήν, δηλ. τὴν τελείαν καὶ ἴσην ἀνάπτυξιν τῶν τριπλῶν δυνάμεων τῶν μαθητῶν του· ἑπομένως τὸ ἔργον του πρέπει νὰ περιλαμβάνῃ· Α'. τὴν σωματικὴν ἢ φυσικὴν ἀνατροφὴν τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἤγουν τὴν ἀνάπτυξιν τῶν σωματικῶν δυνάμεων καὶ τὴν ὑγείαν καὶ εὐρωστίαν τοῦ σώματος· Β'. τὴν ψυχικὴν ἀνατροφήν· αὕτη δὲ περιλαμβάνει· 1, τὴν λογικὴν ἢ διανοητικὴν ἀνατροφήν, ἥτις ἀποβλέπει τὴν ἀνάπτυξιν τῶν διανοητικῶν δυνάμεων διὰ τῆς ἀποκτήσεως τῶν ὠφελίμων εἰς τὸν βίον γνώσεων, καὶ τὴν μόρφωσιν τῆς ὀρθῆς κρίσεως· 2, τὴν αἰσθηματικὴν ἀνατροφήν, ἥτις ἀναπτύσσει τὴν αἴσθησιν τοῦ καλοῦ, τοῦ δικαίου, τοῦ ὁσίου· 3, τὴν ἠθικὴν, ἢ τὴν στηθικὴν ἀνατροφήν, ἥτις καταρτίζει τὰς κλίσεις καὶ ἐπιθυμίας, καὶ διευθετίζει τὴν θέλησιν.

Ταῦτα δὲ πρέπει νὰ ἐφαρμόζωνται καὶ εἰς τὴν ἀνωτέραν ἐκπαίδευσιν τῶν παίδων. Καὶ τῶν εἰς ἀνώτερα σχολεῖα μεταβαινόντων ἡ ἀνατροφὴ πρέπει παρομοίως νὰ σκοπεύῃ τὴν σύγχρονον ἀνάπτυξιν τῶν τριπλῶν δυνάμεων· εἰς δὲ τὰ τῆς παιδείας μόνον πρέπει νὰ ἔχῃ διαφοράν, ὥστε ἕκαστος τῶν διδασκομένων νὰ ἀποκτᾷ καὶ τὰς πρός τινα σκοπὸν (ἴδιον ὡς πρὸς αὐτὸν) ἀναγκαίας γνώσεις. Ἃς ἐξηγηθῶμεν εὐκρινέστερα· ἑκάστη κοινωνία ἢ πολιτεία συγκροτεῖται ἀπὸ ἀνθρώπους διαφόρων τάξεων καὶ καταστάσεων, αἵτινες εἰς τὰς εὐνομουμένας πολιτείας συμποσοῦνται εἰς τρεῖς ἢ τέσσαρας. Ἡ δὲ κοινὴ εὐταξία, ἡ ἡσυχία, ἡ εὐπορία, καὶ ἡ μερικὴ εὐτυχία ἑκάστου, καθὼς καὶ ἡ κοινὴ πάσης κοινωνίας, κρέμαται ἀπὸ τὴν κοινὴν ἀνατροφὴν ὅλων τῶν τάξεων τῆς κοινωνίας, καὶ ἀπὸ τὴν κατάλληλον ἐκπαίδευσιν ἑκάστου ἀτόμου αὐτῶν τῶν τάξεων πρὸς ἀπόκτησιν τῶν ἀναγκαίων ἰδίως εἰς ἑκάστην γνώσεων. Κατάλληλον δὲ παιδείαν λέγω ἐκείνην, δι' ἧς ἑκάστης τάξεως πολίτης ἀποκτᾷ τὰς γνώσεις τὰς ἀναγκαίας εἰς τὸ νὰ γνωρίζῃ καὶ νὰ ἐκτελῇ ὅλα τὰ καθήκοντά του, καὶ εἰς τὸ νὰ πορίζεται τὰ πρὸς συντήρησίν του μέσα, μετερχόμενος καλῶς καὶ ἐπωφελῶς εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν ἕν τι ἐπιτήδευμα. Ἡ προπαίδεια, ἔχουσα ἀντικείμενον τὴν μάθησιν τῶν κοινῶς ἀναγκαίων εἰς ὅλους γνώσεων, δύναται σχεδὸν νὰ ἦναι καὶ ἡ αὐτὴ δι' ὅλους· ἄρα δὲ ἀρχίσῃ ἡ μετὰ τὰς προπαιδευτικὰς γνώσεις λοιπὴ σειρὰ, δὲν δύναται νὰ ἦναι ἡ αὐτὴ δι' ὅλους, ἀλλὰ διάφορος πρὸς τὸν σκοπὸν ἑκάστης τάξεως τῶν ἐκπαιδευομένων ἁρμοζομένη. Ἂν ὁ μέλλων νὰ γένῃ γεωργὸς ἢ τεχνίτης ἀρχίζῃ νὰ σπουδάζῃ εἰς τὰ Ἑλληνικά, φρ' εἰπεῖν, σχολεῖα τὰς αὐτὰς ἐξίσου γνώσεις, τὰς ὁποίας καὶ ὁ μέλλων νὰ γένῃ ἰατρὸς, ἢ νομικὸς, καταδαπανᾷ ὁ πρῶτος ματαίως τὸν καιρόν του διὰ νὰ μάθῃ ὅσα μετ' ὀλίγον θέλει λη-

σμονήσειν ὡς ἄχρηστα εἰς τὴν μέλλουσαν τέχνην του. Τοιαύτη βέβαια διδασκαλία, γινομένη ἀσκόπως, καταντᾷ καὶ ἀνωφελής· εἰς τινας δὲ περιπτώσεις καὶ ἐπιζήμιος εἰς τὴν κοινωνίαν· διότι, ἂν ὁ ἀσκόπως ἐκπαιδευόμενος καὶ φθάσας εἰς ἡλικίαν καὶ εἰς ἕνα τινὰ βαθμὸν γνώσεων, δὲν ἔχῃ τοὺς τρόπους νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν σπουδήν, ἕως ν' ἀποκτήσῃ τὰς γνώσεις τὰς ἀναγκαίας εἰς τὸ νὰ ἐναγκαλισθῇ ἕν τι ἐπιτήδευμα ἐκ τῶν ἀνωτέρων καὶ ὑψηλῶν τῆς κοινωνίας, ὁ τοιοῦτος, ὡς μὴ μαθὼν ἐν καιρῷ καὶ μὴ δυνάμενος νὰ μετέλθῃ μηδὲ κάμμίαν τέχνην, ἅμα ἀνδρωθῇ, τρέπεται ἐξ ἀνάγκης εἰς ὀκνηρίαν, εἰς πολυπραγμοσύνας καὶ ῥᾳδιουργίας, γινόμενος βάρος τῆς κοινωνίας, εἰς τὴν εὐτυχίαν τῆς ὁποίας δὲν ἔχει τίποτε νὰ συνεισφέρῃ ἐκ τῆς ἐργασίας του· ἀλλὰ μάλιστα ἀπὸ τὴν ἐργασίαν τῶν ἄλλων ἀπαιτεῖ αὐτὸς ν' ἀπολαμβάνῃ ἕτοιμα. Τοιαύτη παιδεία ἄσκοπος γεννᾷ τοὺς οἰηματίας ἢ ἡμιμαθεῖς, οἵτινες ἕως τέλους καταντῶσι δυστυχεῖς, ἢ μάστιγες τρομεραὶ τῆς ἀνθρωπότητος μὲ τὰς κακίας των.

Τὴν κατάλληλον ἐκπαίδευσιν εὑρόντες οἱ φωτισμένοι λαοὶ ὡς μόνον μέσον καὶ πηγὴν εὐτυχίας, διαιροῦσι καὶ αὐτὰ τὰ προπαιδευτικὰ σχολεῖα εἰς δύο βαθμούς. Εἰς ἕκαστον δ' ἐξ αὐτῶν οἱ μαθητευόμενοι, ἀφ' οὗ διδάσκονται τὰς κοινὰς εἰς ὅλας τὰς τάξεις τῶν ἀνθρώπων προκαταρκτικὰς γνώσεις, μανθάνουσιν ἰδίως καὶ τὰς εἰδικάς, ἐκείνας δηλ. αἵτινες εἶναι χρήσιμοι εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν τάξιν καὶ εἰς ὅ,τι μέλλουν νὰ ἐναγκαλισθῶσιν ἐπάγγελμα.

[Ἐκ τοῦ Παιδαγωγοῦ.]

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ.

Δια τί ἐπλάσθησαν οἱ ἄγγελοι, καὶ εἰς τί χρησιμεύουσι; Κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, "Πάντες εἰσὶ λειτουργικὰ πνεύματα, εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν·" τουτέστι καταγίνονται εἰς ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοῦ, ἀφορῶσαν τοὺς κληρονόμους τῆς σωτηρίας. Καὶ σημειωτέον ὅτι ὄχι ὀλίγοι τινὲς μόνον, ἀλλὰ π ά ν τ ε ς ἐνασχολοῦνται τοιουτοτρόπως. Ὁ Θεὸς εἶχεν ὑπ' ὄψιν τὸ ἰδιαίτερον τοῦτο ἔργον, ὅτε ἐδημιούργησεν αὐτούς. Πρὸ τῆς γεννήσεως βασιλόπαιδος προβλέπονται τροφοὶ καὶ θεράποντες· ὡσαύτως πρὸ τῆς ὑπάρξεως τῶν ἀνθρώπων διωρίσθησαν οἱ ἄγγελοι ὡς πνεύματα λειτουργικὰ διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν.

Θεωρούμενος οὕτω πως ὁ Χριστιανός, πόσον φαίνεται δεδοξασμένος! Τὸν ἀληθῆ Χριστιανόν, ὅστις ἀγαπᾷ τὸν Κύριον Ἰησοῦν, καὶ συμμορφόνει τὰ αἰσθήματα καὶ τὴν διαγωγὴν αὐτοῦ μὲ τὰς ἱερὰς παραγγελίας τοῦ Εὐαγγελίου, τὸν τοιοῦτον, ὡς κληρονόμον τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἄγγελοι διακονοῦσιν. Ὁποιαδήποτε καὶ ἂν ἦναι ἡ θέσις αὐτοῦ ἐν τῷ παρόντι κόσμῳ, εἴτε Λάζαρος εἶναι λιμοκτονούμενος παρὰ τὴν πύλην τοῦ πλουσίου, εἴτε ἅγιος προφήτης, εἴτε ἀπόστολος Παῦλος, ἄγγελοι ἀποστέλλονται εἰς διακονίαν αὐτοῦ. Πολλάκις ὁ εὐσεβὴς Χριστιανὸς περιφρονεῖται ὑπὸ τοῦ κόσμου, ἀλλ' ὁ Θεὸς φροντίζει ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ διατάσσει ἀγγέλους νὰ τὸν ὑπηρετῶσι.

Ὁ ἀπόστολος Ἰωάννης λέγει ἐν τῇ Ἀποκαλύψει, "Καὶ ὅτε ἤκουσα καὶ ἔβλεψα, ἔπεσον προσκυνῆσαι ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν τοῦ ἀγγέλου τοῦ δεικνύοντός μοι ταῦτα· καὶ λέγει μοι, Ὅρα μή· σύνδουλός σου γάρ εἰμι, καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν προφητῶν, καὶ τῶν τηρούντων τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τούτου· ΤΩ ΘΕΩ ΠΡΟΣΚΥΝΗΣΟΝ." Οἱ ἄγγελοι δὲν ἐπλάσθησαν διὰ νὰ προσκυνῶνται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ διὰ ν' ἀποστέλλωνται ὡς λειτουργικὰ πνεύματα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος κατακρίνει ὡσαύτως τὴν λατρείαν τῶν ἀγγέλων, λέγων πρὸς τοὺς Κολοσσαεῖς, "Μηδεὶς ὑμᾶς καταβραβευέτω, θέλων ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ θρησκείᾳ τῶν ἀγγέλων." Ὁ Ψαλμῳδὸς λέγει περὶ τοῦ Θεοσεβοῦς, "ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ, τοῦ διαφυλάξαι σε ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς σου· ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί σε, μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου." Ὁ δὲ Σωτὴρ ἡμῶν εἶπεν, "Ὁρᾶτε μὴ καταφρονήσητε ἑνὸς τῶν μικρῶν τούτων· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν ἐν οὐρανοῖς διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ πατρός μου, τοῦ ἐν οὐρανοῖς." Καὶ ὁ ἐλάχιστος Χριστιανὸς διακονεῖται ὑπὸ τῶν ἀγγέλων τοῦ Ὑψίστου· πόσον δ' αὐξάνει τὴν ἀξιοπρέπειαν αὐτοῦ, ὅτι καὶ εἰς τὴν παροῦσαν ταύτην ταπεινὴν κατάστασιν ἔχει περὶ αὐτὸν λειτουργικὰ ἔνδοξα πνεύματα.

Ὁ Λάζαρος ἀποθανὼν μετεκομίσθη ὑπ' ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον Ἀβραάμ· φαίνεται δὲ κατὰ πρῶτον ἀληθῶς θαυμάσιον, ὅτι ὁ Θεὸς ἔστειλε τὰ δεδοξασμένα τοῦ φωτὸς πνεύματα εἰς διακονίαν τοῦ πτωχοῦ Λαζάρου, ὅστις ἀπέθανε παρερριμμένος ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, πεινασμένος, καὶ ἠλκωμένος. Ἀλλὰ διατί νὰ μᾶς φαίνεται παράδοξον; μήπως ὁ Θεὸς καὶ οἱ ἔνδοξοι αὐτοῦ ἄγγελοι θαμβόνονται, ὡς ἡμεῖς, μὲ τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιφάνειαν; Ὁ Λάζαρος ἦτο τέκνον Θεοῦ, καὶ οἱ ἄγγελοι ἔβλεπον τοῦτο. Ὁ υἱὸς βασιλέως δὲν εἶναι ἄραγε ἄξιος ὑπολήψεως, ὁποιαδήποτε καὶ ἂν ἦναι τὰ φορέματά του; Ὁ ἄσωτος τῆς Εὐαγγελικῆς παραβολῆς ἐφαίνετο μὲν εὐτελὴς καὶ ἀξιοκαταφρόνητος· ἀλλ' ἐπιστρέψας οἴκαδε, ἀπέβαλε τὰ ῥάκη του, καὶ ἐνεδύθη μὲ τὰ καλήτερα ἱμάτια, καὶ ἔβαλε δακτυλίους εἰς τὰς χεῖρας καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας του. Ἂν ὁ Χριστὸς δὲν ἠσχύνθη νὰ καταβῇ ἐξ οὐρανοῦ, καὶ νὰ καλέσῃ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἀδελφούς του, ἔτι δὲ καὶ νὰ νίψῃ τοὺς πόδας των, διατί νὰ μὴν ὑπηρετῶσιν αὐτοὺς οἱ λατρεύοντες καὶ ἀγαπῶντες Ἐκεῖνον ἄγγελοι; Ὅτε ὁ πατριάρχης Ἰακὼβ ἐπλησίαζεν εἰς τὸν ἀδελφόν του Ἠσαῦ, "συνήντησαν αὐτῷ οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ· καὶ ἀναβλέψας εἶδε παρεμβολὴν Θεοῦ παρεμβεβληκυῖαν·" πέριξ δὲ τοῦ προφήτου Ἐλισαιὲ καὶ τοῦ δούλου αὐτοῦ τὸ ὄρος ἐπληρώθη ἀγγέλων ἐν εἴδει ἵππων καὶ ἁμαξῶν.—Ἂς ἀγωνιζώμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ καταστα-θῶμεν ἄξιοι τῆς τῶν ἀγγέλων διακονίας.

ΠΕΡΙ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΤΕΘΛΙΜΜΕΝΩΝ.

Οἱ τεθλιμμένοι καὶ περίλυποι εἶναι ἀδιάθετοι πρὸς ἐνασχόλησιν· πᾶν ἔργον φαίνεται ὀχληρὸν καὶ ἀηδὲς καθ' ὃν καιρὸν ἅπαντα, καὶ ἡ ζωὴ αὐτὴ, βαρύνουσι μόνον καὶ ἀηδιάζουσιν. Οἱ τεθλιμμένοι ὅμως καὶ περίλυποι ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἐνασχολῶνται, εἰ δὲ μή, θέλουσι παραφρονήσει. Μακαριώτεροι τιρόντι ὅσοι εὑρίσκονται εἰς οἰκογενείας, ὅπου πλεονάζουν ἀναπόφευκτα καθήκοντα· διότι ἡ πολυασχολία καὶ ἀσφαλίζει πρὸς τὸ παρὸν, καὶ ἀνακουφίζει ἐπὶ τέλους. Δεινοτέρα δ' ἡ θέσις ἐκείνων, οἵτινες ἔχουν ὀλίγας ἀναγκαίας ἐνασχολήσεις. Ἡ ἀνάγνωσις πολλάκις ἀποτυγχάνει. Ἐνίοτε μὲν παρηγορεῖ· ἀλλὰ συνεχέστερον ἡ προσοχὴ χαυνοῦται, τὰ διανοήματα πλανῶνται, καὶ τὸ ὑποκείμενον τῆς λύπης ὑπαγορεύεται εἰς τὸν νοῦν. Γυναῖκες, αἵτινες δὲν εὑρίσκουσι παρηγορίαν ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν, οὔτε ῥάπτουσαι θέλουν ἀνακουφίζεσθαι. Τὸ μέτριον ῥάψιμον εἶναι ἀρκετὰ εὐάρεστον ὁπόταν τὸ πνεῦμα ἡσυχάζῃ· ἀλλ' ἂν διαρκέσῃ παραπολὺ, βλάπτει τὰ νεῦρα· εἰς δὲ τὰς τεθλιμμένας, τὰς ἐπιθυμούσας νὰ λησμονήσωσιν ἑαυτὰς, τίποτε δὲν δύναται νὰ ἦναι χειρότερον. Τὸ γράφειν ὡσαύτως δὲν ὠφελεῖ. Ὁ κάλαμος κρέμαται ὀκνηρῶς ὑπὲρ τοῦ χάρτου, ἢ καταγράφει τοὺς σπαράσσοντας τὴν καρδίαν ὀδυνηροὺς διαλογισμούς. Τὸ ἀσφαλέστατον καὶ κάλλιστον ἐνασχόλημα, ὁπόταν ὑπάρχῃ ἡ ἀπαιτουμένη ἁρμοδιότης, εἶναι ἡ μετὰ τῶν ἀθώων τέκνων συναναστροφή· μεταξὺ τούτων τὸ πάθος τῆς ψυχῆς καταπραΰνεται. Δεύτερον, αἱ τίμιαι, γνήσιαι σχέσεις μετὰ τῶν πενήτων, ὄχι αἱ προερχόμεναι ἁπλῶς ἐκ τῆς διανομῆς μικρᾶς ποσότητος χρημάτων, ἀλλ' αἱ στηριζόμεναι εἰς πραγματικὴν ἀμοιβαίαν κλίσιν καὶ συμπάθειαν. Ἡ τῶν κήπων καλλιέργεια εἶναι ἀρίστη, ἐπειδὴ συνενόνει τὴν σωμασκίαν μὲ ἀρκετὴν ἐνασχόλησιν τοῦ νοὸς, καὶ συγχρόνως ἡ γλυκεῖα συμπαθὴς φύσις προσφέρει θεραπείαν ἐν παντὶ φύλλῳ τε καὶ ἄνθει, καὶ νεύει εἰς τὸν ὕπνον νὰ προσεγγίσῃ καὶ νὰ ἦναι ἕτοιμος νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ εὐνοϊκὸν ἔργον της. Ὁ περίπατος εἶναι καλός· ὄχι ἡ μετάβασις ἀπὸ ἐργαστηρίου εἰς ἐργαστήριον, ἢ ἀπὸ γείτονος εἰς γείτονα, ἀλλ' ἡ ἐκδρομὴ εἰς τὴν ἐξοχὴν, εἰς τοὺς πρασινωτέρους ἀγροὺς καὶ τοὺς ὑψηλοτέρους γηλόφους καὶ τὰς ἡσυχωτέρας κοιλάδας. Ὅσον κατηφὴς καὶ ἂν ἦτον ἡ φαντασία εἰς τὸ μέσον τῆς κατ' οἶκον ὀδύνης, ἐνταῦθα εὐφραίνεται καὶ μειδιᾷ. Ὅσον ἀδρανῆ καὶ ἂν ἦσαν τὰ μέλη ὅτε ὑπεβάσταζον καρδίαν βαρυτάτην, ἐνταῦθα ἀναῤῥωνύονται, καὶ τὸ χαῦνον βάδισμα γίνεται πάλιν γοργόν. Ὅσον διεστραμμένη καὶ ἂν ὑπῆρξεν ἡ μνήμη, παρουσιάζουσα πᾶν ὅ,τι ὀδυνηρὸν, καὶ διατρίβουσα μόνον εἰς τὸ ἀνεπίδεκτον διορθώσεως, ἐνταῦθα κατὰ πρῶτον παραβλέπεται, καὶ ἀποκοιμᾶται· ὁ δ' ὕπνος τῆς μνήμης εἶναι διὰ τοὺς δυστυχεῖς ἡμέρα ἐν τῷ παραδείσῳ. Καὶ εἰς τὴν κοινοτέραν λεωφόρον ἡ ἐπὶ τοῦ προσώπου πνοὴ τῆς δροσερᾶς αὔρας φέρει ἄνεσιν καὶ παραμυθίαν. Εἰς τοὺς ἀγροὺς εἶναι ἀκόμη καλήτερα· ἐκεῖ τοῦ κορυδαλοῦ ἡ εὔθυμος μουσικὴ διασκεδάζει τὴν λύπην. Ἀλλ' ὁ προσφυέστερος τόπος εἶναι οἱ γήλοφοι, ὅπου ὁ ἀνθρώπινος βίος ἐξαπλοῦται ὑπὸ τὸν σωματικὸν ὀφθαλμόν· ὅπου ὁ νοῦς μεταβαίνει ἀπὸ τὴν φωλεὰν τοῦ χωρικοῦ εἰς τὴν θορυβώδη μεγαλόπολιν, ἀπὸ τὸ σχολεῖον εἰς τὸ κοιμητήριον, ἀπὸ τὸν ἀροτριῶντα βοῦν εἰς τὴν μακρὰν πορευομένην συνοδοιπορίαν· ἀπὸ τὸ πλοιάριον τοῦ ἁλιέως, εἰς τὴν πολυπλάνητον τοῦ ἐμπορίου ἢ τοῦ πολέμου ναῦν.

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΕΙΣ ΜΥΡΜΗΚΩΝ.

Αἱ μυρμηκοπόλεις τῆς Βραζιλίας, ὡς πρέπει νὰ ὀνομάζωνται, εἶναι τόσον εὐμεγέθεις, ὥστε ὁμοιάζουσι μᾶλλον ἀνθρωπίνων χειρῶν ἔργα, παρὰ μνημεῖα τῆς ἐμπειρίας καὶ φιλοπονίας τῶν ἐντόμων. Εἶναι κωνικὰ χώματα ἐκ πηλοῦ, τὰ ὁποῖα οἱ μικροὶ κύτων ἀρχιτέκτονες ἀνεγείρουσιν εἰς ὕψος δέκα ἢ δώδεκα ποδῶν· ἡ δὲ περιφέρειά των εἶναι ἐννέα ἢ δέκα πόδες. Σκληρὸς κίτρινος κηλὸς ἀποτελεῖ τὸ ἔξωθεν ἐπίβλημα· ἐσωτερικῶς διαιροῦσιν αὐτὰ στέγαι τινὲς ὁριζόντιοι, ἐκ μελαίνης σκληρᾶς γῆς, ἐν σχήματι λεπτῶν πλακῶν, αἵτινες στίλβουσι κάποτε ὡς βερενικωμένα σκεύη. Εἰς τὰς κατοικίας ταύτας ἐνδιαιτῶνται μυριάδες μεγάλων μελαγχροίνων μυρμήκων. Ἐκ τοῦ σώματος αὐτῶν προέρχεται ὑγρὸν ἐξῶδες, δι' οὗ βρεχόμενος ὁ πηλὸς ἀποκαθίσταται ἀρμόδιος εἰς ὀστράκωσιν. Εἴδη τινὰ κάμνουσι τοιουτοτρόπως σκεπαστὰς ὁδοὺς, αἵτινες ἐκτείνονται κάποτε εἰς ἀρκετὴν ἀπόστασιν ἀφ' ἑνὸς εἰς ἄλλο κατάστημα, καὶ διὰ τούτων ὁδεύουσιν οἱ μύρμηκες ἀόρατοι. Ἐνίοτε μεταναστεύουσι· περιστατικὰ δὲ τωόντι λόγου ἄξια συνοδεύουσι τὰς ἐκστρατείας των· ἐμπορεῖ τις νὰ εἴπῃ ὅτι ὁμοιάζουσι τὰς καταδρομὰς τῶν καρποφόρων πεδιάδων τῆς Ἰταλίας τὰς ὑπὸ τοῦ Ἀττίλα καὶ τῶν βαρβαρικῶν μυριάδων του, οἵτινες, ὅθεν καὶ ἂν διέβαινον, ἄφινον ἐρημίαν ὄπισθεν αὐτῶν. Ὁπόταν οἱ μύρμηκες οὗτοι Οὕννοι ἐξέλθωσιν εἰς τοιαύτην ἐκστρατείαν, προβαίνουσι κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν, ὡς ἡ φορτωμένη μέλισσα φεύγει πρὸς τὴν κυψέλην της, καὶ κατατρώγουσι πᾶν τὸ προστυγχάνον βρώσιμον, ὡς νέφος ἀκρίδων. Συνέβη ποτὲ, εἰς μίαν τῶν ἐκστρατειῶν τούτων γενομένην πλησίον τῆς πόλεως Ῥίου Ἰανεῖρου, νὰ ἐμποδίζεται ἡ γραμμὴ τῆς πορείας ὑπό τινος κήπου· βαθύς τις λάκκος κατ' ἐξαίρετον ἐφαίνετο ἐμπόδιον ἀνυπέρβλητον· ῥάβδος τις ὅμως ἔτυχε κειμένη

ἐπάνωθεν αὐτοῦ, καὶ ταύτην ὡς γέφυραν μεταχειρισθέντες οἱ μύρμηκες, ἐχύθησαν εἰς τὸν κῆπον ἀνὰ μυριάδας, ὥστε εἰς ὀλίγας ὥρας ἔβρυεν ἀπ' αὐτούς, καὶ πᾶν εἶδος φυτοῦ ἐξηφανίσθη. Ἐντεῦθεν προέβησαν, ἑωσοῦ ἔφθασαν εἰς τὸν οἶκον τοῦ προξένου τῆς Σβεκίας, ὅστις, ἐξυπνήσας αἰφνιδίως κατὰ συνέπειαν φρικώδους τινὸς αἰσθήματος, εὑρῆκε τὸ σῶμά του ὑπὸ τῶν ἐντόμων κεκαλυμμένον. Ὁ οἶκος ἔγεμεν αὐτῶν· οὔτε μυχὸς, οὔτε δωμάτιον, οὔτε ταμεῖον ἦτον ἀπηλλαγμένον τῆς παρουσίας των. Ὠθούμενοι δὲ ὑπὸ τῆς ἐνστιγματικῆς αὐτῶν εἰς τὸ προσδεύειν ἐπιρρεπείας, ἐξηκολούθησαν τὸν εἰς τὰ ἔμπροσθεν δρόμον, ἑωσοῦ ἅπαντες διέβησαν, καὶ τὴν ἐπιοῦσαν οὐδεὶς ἐφαίνετο. Παράδοξον δ' εἰπεῖν, οἱ μύρμηκες κατέφαγον πᾶν ἄλλο ἔντομον, ὥστε ἡ ἀλλόκοτος αὕτη ἐπίσκεψις δὲν ἦτον ἀνωφελής.

ΠΡΟΟΔΟΣ ΕΘΝΩΝ ΕΝ ΑΜΕΡΙΚΗ.

ΕΙΣ τὰς νεωτέρας Ἀγγλαμερικανικὰς Πολιτείας ὑπάρχει συνήθεια νὰ ἑορτάζωσι τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἔγινεν ἡ κατοίκισις τόπου τινός· (τοιαύτας ἑορτὰς ὠνόμαζον οἱ Ἕλληνες κατοικέσια.) Τῶν κατοικεσίων τῆς πόλεως Κιγκιννάτης ἑωρτάσθη πρὸ δύο ἢ τριῶν ἐτῶν ἡ πεντηκοστὴ ἐνιαύσιος· εἶχε δὲ τότε ἡ πόλις αὕτη 80,000 κατοίκων, καὶ ἐξῆγεν ἐτησίως γεωργικὰ προϊόντα τῆς ἀξίας ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ ἑκατομμυρίων διστήλων, καὶ τεσσαράκοντα ἢ πεντήκοντα ἀτμόπλοια συνέβαινε πολλάκις νὰ εὑρίσκωνται διαμιᾶς προσωρμισμένα εἰς τὸν λιμένα της. Ὁλόκληρος ἡ περιοχὴ τῆς μεγάλης καὶ εὐδαίμονος ταύτης πόλεως ἠγοράσθη καταρχὰς διὰ τεσσαράκοντα ἐννέα δίστηλα. Γέρων τις παρευρέθη εἰς τὴν ἑορτὴν, ὅστις εἶχε κάμει τὴν ὁροφὴν τοῦ πρώτου οἴκου τῆς πόλεως. Ἄλλος τις ἑξηκοντούτης, ὅστις πρὸ μικροῦ διωρίσθη μέλος τῆς ἐν Οὐασιγκτῶνι συνερχομένης ἐθνικῆς Γερουσίας, κατοικεῖ εἰς μεγάλην τινα κωμόπολιν καλουμένην Ῥαυένναν, ὅπου αὐτὸς πρῶτος ἔκοψε δένδρον. Ἡ πολιτεία Ὀχίος, ὅπου κεῖνται αἱ δύο αὗται πόλεις, ἀπέκτησεν εἰς τεσσαράκοντα ἔτη ἓν ἑκατομμύριον κατοίκων!

ΟΛΟΣ ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἀγγλίας, κατὰ τὴν πρὸ μικροῦ γενομένην ἀπογραφὴν, εἶναι 7,321,875 ἄρρενες, καὶ 7,673,633 θήλειαι· τὸ σύνολον, 14,995,508. Ὁ τῆς Οὐαλλίας, 447,833 ἄρρενες, καὶ 463,788 θήλειαι· τὸ σύνολον, 911,321. Ὁ τῆς Σκωτίας, 1,246,437 ἄρρενες, καὶ 1,382,510 θήλειαι· τὸ σύνολον, 2,628,937. Ὁ δὲ τῶν περικειμένων εἰς τὴν Βρετανίαν νήσων, 57,508 ἄρρενες, καὶ 60,461 θήλειαι· τὸ σύνολον, 121,979. Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι, συμπεριλαμβάνοντες 4,003 ἄνδρας, καὶ 893 γυναῖκες, οἵτινες ὡδοιπόρουν ἐπὶ σιδηροδρόμων καὶ διωρύγων τὴν νύκτα τῆς 6ης Ἰουνίου, 1841, συνιστῶσι τὰ κεφάλαια, 9,677,436 ἄρρενας, καὶ 9,587,326 θηλείας. Ὅλος λοιπὸν ὁ πληθυσμὸς τῆς Νήσου Μεγάλης Βρετανίας, (διαιρουμένης, ὡς ἀνωτέρω, εἰς Ἀγγλίαν, Οὐαλλίαν, Σκωτίαν, καὶ τὰς πέριξ μικρὰς νήσους), συμποσοῦται εἰς 18,664,701 ἀνθρώπους. Εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον περιλαμβάνονται μόνον οἱ στρατιῶται, καὶ οἱ ναῦται πολεμικῶν τε καὶ ἐμπορικῶν πλοίων, ὅσοι εὑρέθησαν τὸν καιρὸν τῆς ἀπογραφῆς ἐντὸς τοῦ βασιλείου ἐπὶ τῆς ξηρᾶς.

Ἕπεται ἐκ τῆς ἀπογραφῆς ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἀγγλίας εἰς τὸ διάστημα τῆς ἑσχάτης δεκαετηρίδος ἀπὸ τοῦ 1831 μέχρι τοῦ 1841 ηὔξησε 14 τοῖς ἑκατόν· ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τοῦ 1831 εἶχεν αὐξήσει 15 τοῖς ἑκατόν.—Τὴν ἐσχάτην ἀπογραφὴν τῆς ἀδελφῆς νήσου Ἰρλανδίας δὲν ἔχομεν εἰσέτι.

ΕΚΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΚΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ.

ΑΓΓΛΙΚΗ τις ἐφημερὶς, ὅτε ἀνήγγειλε τὴν γέννησιν τοῦ Δουκὸς τῆς Κορνουαλλίας, ἢ τοῦ σημερινοῦ Ἄγγλου βασιλόπαιδος, ἀνεκεφαλαίωσεν ὡς ἑπομένως τὴν εὐμεγέθη ἔκτασιν τῆς αὐτοκρατορίας, ἐφ' ἧς ἐλπίζεται ὅτι θέλει ἄρχειν εἰς μέλλοντα τινὰ καὶ μεμακρυσμένον χρόνον·—«Χαιρετισμοὶ πρὸς τιμὴν τῆς γεννήσεως αὐτοῦ θέλουσι πυροβοληθῆν ἐν Ἀμερικῇ, ἐπὶ τῶν αἰγιαλῶν τοῦ Ὑδσονείου Κόλπου, καθ' ὅλην τὴν σειρὰν τῶν Καναδίων λιμνῶν, εἰς τὸ νέον Βρυνσούϊκον, τὴν Νέαν Σκωτίαν, τὴν Νέαν Γῆν, εἰς τὰς Βερμούδας, εἰς ἑκατὸν μέρη τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν, εἰς τὰ δάση τῆς Γουϊάνης, καὶ εἰς τὰς μακρυνὰς Φαλκλανδίας Νήσους, πλησίον τοῦ Κέρατος Ἀκρωτηρίου· ἐν Εὐρώπῃ, εἰς τὰς Βρετανικὰς Νήσους, ἐκ τοῦ βράχου τῆς Γιβραλτὰρ, ἐκ τῶν ἀπορθήτων ὀχυρωμάτων τῆς Μελίτης, καὶ εἰς τὴν Ἑπτάνησον· ἐν Ἀφρικῇ, ἐπὶ τοῦ παραλίου τῆς Γουϊνέας, εἰς τὴν Ἀγ. Ἑλένην καὶ τὴν νῆσον τῆς Ἀναλήψεως, ἐκ τοῦ Εὐέλπιδος Ἀκρωτηρίου μέχρι τοῦ Ὀράγγου Ποταμοῦ, καὶ εἰς τὸν Μαυρίτιον· ἐν Ἀσίᾳ, ἐκ τοῦ Ἀραβικοῦ φρουρίου Ἀδὲν, εἰς τὸ ἐν τῷ Περσικῷ Κόλπῳ Καρράκ, ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀφγανιστὰν Βρετανικοῦ στρατοῦ, εἰς τὰ Ἱμαλαΐα Ὄρη, καθ' ὅλας τὰς ὄχθας τοῦ Ἰνδοῦ καὶ τοῦ Γάγγου μέχρι τῆς μεσημβρινῆς ἄκρας τῆς Ἰνδοστὰν, εἰς τὴν νῆσον Ταπροβάνην, ἐπέκεινα τοῦ Γάγγου εἰς τὴν Ἀσσὰμ καὶ Ἀρακὰν, εἰς τὴν νῆσον τοῦ Πρίγκιπος τῆς Οὐαλλίας καὶ εἰς τὴν Σιγγαπόραν, καὶ ἐπὶ τῶν Κινικῶν Αἰγιαλῶν, εἰς Χόγγ-Κόγγ καὶ Τσουσάν· ἐν δὲ τῇ Ἀουστραλίᾳ, εἰς τὰ καταστήματα τὰ ἐπὶ τῶν παραλίων καὶ τῶν νήσων αὐτῆς, καὶ εἰς τὸν πορθμὸν ὅστις διαιρεῖ τὰς νήσους τῆς Νέας Ζηλανδίας. Ποτὲ δὲν ἐγεννήθη βασιλόπαις εἰς ταύτην ἢ ἄλλην οἱανδήποτε χώραν, κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἢ τοὺς νεωτέρους χρόνους, ὅστις ἐχαιρετήθη εἰς τόσα διάφορα καὶ ἀπομεμακρυσμένα μέρη παντὸς τοῦ κόσμου.

Ἡ ΚΙΝΑ, ἡ πολυανθρωποτάτη καὶ ἀρχαιοτάτη ὅλων τῶν ἐπικρατειῶν τοῦ κόσμου, ἐκτείνεται τὸ μὲν μῆκος 1290 μίλια, τὸ δὲ πλάτος 1,030. Ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς εἶναι ἀπὸ 300,000,000 ἕως 390,000,000. Μεγαλοπόλεις κυριωτέρας ἔχει τὸ Πεκῖνον μὲ 1,100,000, τὸ Νανκῖνον μὲ 1,000,000, καὶ τὴν Καντῶνα μὲ 1,100,000. Ἡ Κίνα παράγει τὸ τέϊ, ἐξ οὗ 18,000,000 δκάδων ἐξάγονται κατ' ἔτος ἀπὸ τὴν Καντῶνα, τὸν μόνον τόπον ἐν ᾧ συγχωρεῖται εἰς τοὺς ξένους νὰ ἐμπορεύωνται. Μετάξιον, βαμβάκιον, ὀρύζιον, χρυσὸς, καὶ ἄργυρος, καὶ ὅλα τὰ πρὸς ζωὴν ἀναγκαῖα, εὑρίσκονται εἰς τὴν Κίναν. Πολλοὶ κλάδοι τῶν τεχνῶν καὶ χειροτεχνημάτων ἔφθασαν εἰς ὑψηλὸν βαθμὸν τελειοποιήσεως, ἀλλὰ δὲν προσδεύουσι, καθότι αἱ βελτιώσεις τώρα εἶναι ἀπηγορευμέναι. Ἡ κυβέρνησις εἶναι δεσποτικὴ μοναρχία. Εἰσόδημα, δίσ. 200,000,000. Στρατὸς, 800,000. Οἱ Σῖναι διδάσκονται τὴν ἠθικὴν τοῦ Κονφουκίου, τοῦ μεγάλου φιλοσόφου των, ὅστις ἐγεννήθη 550, π. Χ. Τὸ μέγα τεῖχος καὶ ἡ διώρυξ τῆς Κίνας εἶναι ἀπὸ τὰ θαυμασιώτερα ἔργα τῆς ἀνθρωπότητος. Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Κίνας ἀναβαίνει εἰς δίσ. 38,000,000, ἢ 40,000,000 κατ' ἔτος. Οἱ ξένοι ἔχουν ἄδειαν νὰ ἐνοικιάσωσιν εἰς ἐμπορεῖα τινὰ μόνον κάτω τῆς Καντῶνος. Τὸ κυριώτερον ἐμπόριον ἐνεργεῖται μετὰ τῆς Ἀγγλίας. Ἐκ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἐπισκέπτονται κατ' ἔτος τὴν Καντῶνα 32 πλοῖα. Τὸ ὄπιον, τὸ λαθραίως ἐμβαῖνον εἰς τὴν Κίναν πρὸς βλάβην τοῦ λαοῦ, ἀνέβαινεν εἰς δίσ. 20,000,000 κατ' ἔτος, καὶ τὸ πλεῖστον μέρος αὐτοῦ ἐπληρόνετο εἰς μεταλλικά. Ἡ Κινικὴ γλῶσσα ἔχει σχεδὸν 40,000 χαρακτήρων ἢ γραμμάτων. Οἱ Σῖναι ὑπερέχουν εἰς τὴν γεωργικὴν, καὶ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ ὁ αὐτοκράτωρ ἀροτρεύει ὁ ἴδιος ὀλίγον τι ἐνώπιον τοῦ λαοῦ του.

ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΙΟΥΝΙΟΣ, 1842.] [ΑΡΙΘ. 66.

Η ΕΝ ΒΑΡΒΑΔΩ ΜΕΓΑΛΗ ΘΥΕΛΛΑ, ΚΑΤΑ ΤΟ 1831.

Ἡ Βαρβαδὸς εἶναι μία τῶν νήσων τῆς Δυτικῆς Ἰνδίας, μεταξὺ Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς· ὑπόκειται δὲ εἰς τοὺς Ἄγγλους, καὶ περιέχει 100,000 κατοίκων.

ΚΑΘ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ Ἰουλίου, 1831, ἔβρεχεν εἰς τὴν Βαρβαδὸν ὑπὲρ τὸ σύνηθες· ἀλλ' οἱ ἐτησίαι ἔπνεον μετρίως καὶ σταθερῶς, καὶ ἡ ἀτμοσφαιρικὴ θερμοκρασία ἦτον ὁμοειδής. Πρὸς τὰ τέλη τοῦ μηνὸς, βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ ἠκολούθουν συχνάκις, καὶ ἠλεκτρικὰ νέφη ἐκρέμαντο ὑπὲρ τῆς νήσου. Τὴν δεκάτην Αὐγούστου παρετηρήθη ὅτι ὁ ἥλιος ἀνέτειλε χωρὶς νέφος, καὶ διέχυνε φῶς λαμπράτατον εἰς αἰθριωτάτην ἀτμοσφαῖραν. Εἰς τὰς πέντε, τὸ δειλινὸν, νέφη συνήγοντο τάχιστα ἐκ τοῦ βορρᾶ, καὶ ὁ ἄνεμος ἤρχισε νὰ πνέῃ δυνατὰ ἐκ τοῦ αὐτοῦ μέρους. Βροχὴ ἔπεσε σχεδὸν τὴν αὐτὴν ὥραν, ἔπειτα δ' ἐπεκράτησεν ἀξιοσημείωτος νηνεμία, καὶ νέφη σκοτεινὰ ἐπεσωρεύθησαν εἰς τὸν ὁρίζοντα. Ἀπὸ τὰς ἕξ εἰς τὰς ἑπτὰ ὁ καιρὸς ἦτον εὔδιος, καὶ ὁ ἄνεμος μέτριος. Τὸ κατώτερον καὶ κύριον στρῶμα τῶν νεφῶν ἐπέρασε μὲ ταχύτητα πρὸς νότον, τὰ δὲ ἀνωτέρω στρώματα ἐφαίνοντο μὲ ἴσην σχεδὸν ταχύτητα ῥωθούμενα εἰς πᾶν σημεῖον τῆς πυξίδος. Ὁ ἥλιος ἔδυσεν ὡραῖος, ἀφήσας ὄπισθεν αὐτοῦ ἐρυθράν τινα λάμψιν. Περὶ τὰς ὀκτὼ,—λέγει ὁ περιηγητὴς ἐξ οὗ ἐρανιζόμεθα,—περιεπάτουν μετά τινος φίλου εἰς τοὺς ἀγροὺς, καὶ ἀμφότεροι παρετηρήσαμεν τὴν ὄψιν τοῦ οὐρανοῦ, ὅστις, ἀκόμη καὶ τότε, διέμενε κοκκινωπὸς, ὡς ἐκ τῆς ἀντανακλάσεως εὐμεγέθους πυρκαϊᾶς· ἀλλ' ὁ ἀὴρ ἦτο γαληνιώτατος καὶ θερμότατος. Εἶπα δὲ πρὸς τὸν φίλον μου κύριον Β., "Ὁ τοιοῦτος οὐρανὸς λέγεται κοινῶς ὅτι προμηνύει ἄνεμον, καὶ ἂν τοῦτο ἀληθεύῃ, θέλομεν ἔχειν ἀπόψε τρομερὰν θύελλαν." Ταῦτα εἶπον ἀστεϊζόμενος, χωρὶς οὔτε νὰ φαντασθῶ ὅτι ὁ λόγος μου ἔμελλε τόσον δυστυχῶς νὰ πληρωθῇ.

Μετ' ὀλίγον ἐπεστρέψαμεν εἰς τὸν οἶκον, καὶ εἰς τὰς ἐννέα ἥμισυ ἡ οἰκογένεια ἐπλαγίασεν. Ἦτον ἀκόμη ἐντελὴς γαλήνη· ἀλλὰ (νομίζω ἔκ τινος ἰδιότητος τοῦ ἀέρος) δὲν ἠμπόρουν νὰ κοιμηθῶ, καὶ ἐκοιτόμην ἀνήσυχος. Περὶ τὰς δέκα σκύλος τις, ἀκολουθήσας με εἰς τὸν κοιτῶνα, ἐπήδησεν ὁρμητικῶς ἐπὶ τῆς κλίνης μου, διασχίσας τὸν κωνωπολόγον. Τὸν ἀπεδίωξα ἐκπεπληγμένος καὶ ἠγανακτημένος διὰ τὸ γεγονὸς, καθότι εὑρισκόμην εἰς ξένον οἶκον. Ὁ ἄνεμος τώρα ἐσφοδρύνετο, ἀλλὰ δὲν ἦτον ἀκόμη τίποτε,—τίποτε ἀξιοπερίεργον. Ἡ ἀγρυπνία μου ἔτι ἐξηκολούθει, καὶ ἡ ἀνεμοζάλη ηὔξανε βαθμηδὸν, σχεδὸν ἀνεπαισθήτως. Μετὰ περίπου μίαν ὥραν ὁ σκύλος πάλιν ἐξαίφνης ἀνέστη, καὶ ἐπήδησεν ἐπὶ τῆς κλίνης μου, σχίσας ἐκ δευτέρου τὸν κωνωπολόγον. Μ' ἐφάνη μάταιον νὰ τὸν ἀποδιώξω, καὶ ἀφῆκα αὐτὸν εἰς τὸ πλάγιόν μου· ἀλλὰ τὸ ζῶον ἦτο φανερὰ τεταραγμένον, καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ κοιμηθῇ μᾶλλον ἐμοῦ. Περὶ τὰς δώδεκα ὁ ἄνεμος ἔπνεε σφοδρότατα, καὶ ἤρχισα ν' ἀνησυχῶ· ἐσηκώθην μάλιστα, καὶ ἐνδύθην κατὰ μέρος· ἀλλὰ μὴ θέλων νὰ ἐνοχλήσω τὴν οἰκογένειαν, ἐπλαγίασα πάλιν, καὶ ἤκουον τὴν ἀνεμοζάλην, ἥτις ηὔξανε φοβερῶς. Τέλος, περὶ τὰς τρεῖς, ἐμβῆκεν εἰς τὸν κοιτῶνά μου ὁ κύριος Β., καὶ μὲ εἶπεν ὅτι καλήτερον ἤθελεν εἶσθαι νὰ σηκωθῶ διὰ τὰ ἐνδεχόμενα. Εὐθὺς σχεδὸν κατέβην εἰς τὴν αἴθουσαν, ὅπου εὑρῆκα τὸν κύριον Β. Ὁ οἶκος συνίστατο ἀπὸ τρία πατώματα, τὸ χαμηλότερον, ὅπου ἦτον ἡ αἴθουσα· τὸ δεύτερον, ὅπου εὑρίσκοντο οἱ κοιτῶνές μας· καὶ τὸ τρίτον, ὅπου ἦσαν οἰναποθῆκαι, κλπ. Περνῶν ἀπὸ ἓν τῶν παραθύρων τῆς αἰθούσης, εἶδον ὅτι ὁ ἄνεμος εἶχε θραύσειν ὅλα τὰ ὑάλια. Ἐνῷ δ' ἐκράτουν τὴν χεῖρά μου εἰς τὸ παράθυρον, διὰ νὰ δοκιμάσω τὸ ῥεῦμα τοῦ ἀέρος, ὁ ἄνεμος ἔσπρωξεν ἐντὸς τὰ κλειστὰ παραθυρόφυλλα, καὶ ὅλον τὸν γύρον τοῦ παραθύρου. Ἡ θύρα τῆς αἰθούσης εἶχε σπρωχθῆν ἀρχήτερα· ἐντὸς ὀλίγου δὲν ἔμεινεν οὔτε θύρα οὔτε παράθυρον. Ἡ αἴθουσα λοιπὸν ἦτο διόλου ἐκτεθειμένη, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ σκεύη ὠθοῦντο ὑπὸ τῆς σφοδρότητος τοῦ ἀνέμου ἀφ' ἑνὸς εἰς ἄλλο ἄκρον, ὡς νὰ εἶχον τροχοὺς, καὶ ὡς νὰ ἔσπρωχνεν αὐτὰ δυνατὸς ἀνὴρ· καθέκλαι καὶ βαρεῖαι τράπεζαι ἐφέροντο τῇδε κἀκεῖσε. Ἐξήλθομεν τώρα τῆς αἰθούσης, καὶ ὑπήγαμεν εἰς τὸν ἄνωθεν αὐτῆς θάλαμον· ἐδῶ συνηθροίσθη ὅλη ἡ οἰκογένεια, συγκειμένη ἀπὸ τὸν κύριον Β., τὰς δύο ἀδελφάς του, ἐμὲ αὐτὸν, καί τινας δούλους· ἅπαντες ἤμεθα εἴκοσι. Τὰ παράθυρα ἦσαν κατατεθραυσμένα, καὶ ἡ βροχὴ εἰσήρχετο ῥαγδαιοτάτη. Ἀνέγνων τώρα εὐχάς τινας, ἐπειδὴ ὁ κύριος Β. ἦτο γηραλέος καὶ ἀσθενής, καὶ ἴσως πεφοβισμένος μᾶλλον ἐμοῦ. Ἐνῷ δ' ἐνησχολούμεθα τοιαυτοτρόπως, τὰ ἀγγεῖα τοῦ οἴνου, εἰς τὸν ὑπεράνω ἡμῶν θάλαμον, συνετρίβησαν ὑπὸ τῆς πεσούσης στέγης· μολονότι δὲ ἠσθάνθημεν τὸν τινάγμὸν, δὲν ἠκούσαμεν ὅμως τὸν κτύπον·—

τόσον τρομερὸν ἦτο τὸ βρύχημα τοῦ ἀνέμου! Εἷς ἀπὸ τὴν συντροφίαν ἐφώναξε τώρα πρὸς ἐμὲ, "Κύριε, φοβοῦμαι ὅτι θέλετε κρυολογήσει, διότι εἶσθε γονατισμένος μέσα εἰς τὸ νερόκρασον." Παράδοξον νὰ συλλογισθῇ κρυολόγημα, ἐνῷ ἐγνώριζεν ὅτι εἶχε καταπέσειν ἡ στέγη! Τὸ πάτωμα τοῦ ὑπεράνω ἡρῶν θαλάμου ἤδη ὑπέκλινε, καὶ συνέτριψε τὴν στέγην ἐκείνου, εἰς τὸν ὁποῖον εὑρισκόμεθα, ὥστε ἐβλέπομεν τὸν οὐρανόν· πολλὴν ὥραν ἐπροσπάθησα, πλὴν εἰς μάτην, νὰ διατηρήσω φῶς ὑπὸ υἑλινον σκεῦος. Πισσῶδες σκότος μᾶς περιεκάλυπτεν, ἐκτὸς ὅτι σχεδὸν ἀκαταπαύστως ἔρριπτον αἱ ἀστραπαὶ ζωηροτάτην λάμψιν, ἥτις ἔκαμνεν ἔτι φοβερωτέραν τὴν διαδεχομένην αὐτὰς μελανόότητα· ἦσαν δὲ τόσον συνεχεῖς αἱ ἀστραπαὶ, ὥστε ἡ βροντὴ πρέπει νὰ ἦτο τρομερά· ἀλλ' ὁ ἄνεμος ἦτον ἔτι τρομερώτερος, καὶ δὲν ἠκούσαμεν οὐδένα βροντῆς κρότον! Ὅτε ἡ στέγη τοῦ ἡμετέρου θαλάμου ἤνοιξεν, ὥρμησάν τινες εἰς τὴν θύραν· ἀλλὰ τόσον ἰσχυρὰν ἀντίστασιν εὑρῆκαν ἀπὸ τὸν ἄνεμον, ὥστε ταχέως ἐπανῆλθον ἔντρομοι. Ἐμείναμεν δὲ εἰς τὸν θάλαμον, ὅπου τὸ νερὸν ἦτον ἤδη ἕνα πόδα ὑψηλὸν, ὅλοι συνδεδεμένοι, διὰ νὰ μὴ μᾶς ἁφαρπάσῃ ὁ ἄνεμος. Ἀκατανόητος ἦτον ἡ φρίκη ἐκείνης τῆς νυκτός· ἄνδρες, γυναῖκες, παιδία, ἔκραζον καὶ ἀνεστέναζον ἐν ἀπελπισίᾳ, ἢ γοερῶς ἐπεκαλοῦντο τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ Ὑψίστου, προσπαθοῦντες τὴν φοβερὰν ἐκείνην ὥραν νὰ συμβιβασθῶσι μετ' αὐτοῦ—αἰτοῦντες ἔλεος καὶ συγχώρησιν μὲ τὰς πλέον πεφοβισμένας ἱκεσίας. Λόγοι δὲν ἐμποροῦν νὰ δώσωσιν οὔτε τὴν πλέον ἀτελῆ ἰδέαν τῶν δεινῶν ὅσα μᾶς περιεκύκλουν· οὐδεὶς ἡμῶν ἤλπιζε νὰ ζήσῃ μίαν ὥραν. Ἡ θύελλα ἐμαίνετο μέχρι τῶν 5 Ἡ. Μ. τῆς 11ης Αὐγούστου· τότε ἤρχισε νὰ κοπάζῃ, ἀλλὰ τόσον ἀνεπαισθήτως, ὥστε δὲν ἐπιστεύομεν ὅτι ἤθελεν ἐλαττωθῆ. Τέλος ἐχάραξε. Πόσον δὲ μᾶς ἐπαρηγόρησεν ἡ αὐγή, ἤθελεν εἶσθαι περιττὸν νὰ ζητήσω νὰ περιγράψω. Βέβαιος εἶμαι ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα οὐδεὶς ἐν τῇ νήσῳ Βαρβαδῷ εἶχε τὴν παραμικρὰν ἐλπίδα νὰ ἴδῃ τὸ φῶς. Μετὰ πολλῶν συνωμίλησα περὶ τούτου, καὶ καθεῖς ὡμολόγησεν ὅτι ἦτο πάντη ἀπηλπισμένος.

Εἴδομεν τώρα ὅτι ὁ κοιτὼν, ὅπου συνήθως ἐκοιμώμην,—ἐν βραχυλογίᾳ, ὅλος ὁ ἐπίλοιπος οἶκος,—εἶχε πέσειν ἐντὸς, μολονότι ἐξ αἰτίας τοῦ ἀνέμου δὲν εἴχομεν ἀκούσει τὸν κτύπον. Ἀπεφασίσαμεν λοιπὸν νὰ ἐξέλθωμεν εἰς τὸ ὕπαιθρον, καὶ διαβάντες πέρασμά τι ἐφθάσαμεν εἰς θύραν ἀνοίγουσαν ἐπὶ πετρίνης κλίμακος, ἥτις ἔφερεν ἐκ τοῦ δευτέρου πατώματος εἰς τὸν κῆπον· ὄπισθεν τῆς θύρας ταύτης εἴχομεν στοιβάσει, περὶ τὴν ἀρχὴν τῆς θυέλλης, βαρέα κιβώτια· τώρα δ' εὑρήκαμεν αὐτὰ ὠθισμένα εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ περάσματος, καὶ ὀλίγον τι ἀναβιβασμένα εἰς ἄλλην κλίμακα, ἄγουσαν ἐκ τοῦ δευτέρου εἰς τὸ τρίτον πάτωμα· ἡ δύναμις τοῦ ἀνέμου εἰς τὸ πέρασμα τοῦτο ἦτο σχεδὸν ἀπίστευτος. Κατέβημεν δὲ εἰς τὸν κῆπον, ἀλλὰ τόσον τρομερὸς ἦτον ἀκόμη ὁ ἄνεμος, ὥστε, μὴ δυνάμενοι νὰ σταθῶμεν ὄρθιοι, ἐσυρόμεθα τετραποδιστί. Μόλις εὑρήκαμεν δένδρον ἱστάμενον, τὰ δὲ μένοντα ἦσαν ἁπλᾶ ξύλα· ὅλοι οἱ κλάδοι ἦσαν ἀφῃρημένοι· θαῦμα ἦτο νὰ βλέπῃ τις εὐμεγέθη λαχανόδενδρα, ὑπὲρ τοὺς ὀγδοήκοντα πόδας μακρὰ, πανταχοῦ καταγῆς ἐξηπλωμένα. Μὲ εἶπε νέος τις, ὁ ὁποῖος δι' ἀσφάλειαν ἐνηγκαλίσθη τὸ στέλεχος νεωστὶ κοπέντος δένδρου, μόλις δύκα πόδας ἔχον μῆκος, παμμέγεθες δὲ καὶ παχύτατον, ὅτι ὁ ἄνεμος διέσειεν αὐτὸ τρομερῶς.

Περὶ τὰς 8 Ἡ. Μ., ἡ ἀνεμοζάλη εἶχε διόλου κοπάσειν· ὁ φίλος μου δὲ καὶ ἐγὼ περιεπατήσαμεν εἰς τοὺς ἀγροὺς νὰ ἴδωμεν τὴν ἔκτασιν τῆς φθορᾶς. Φρικωδεστάτη σκηνὴ ἐρημίας παρέστη εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μας· ὡμοίαζεν ὡς πῦρ νὰ εἶχε διαπεράσειν ὅλην τὴν χώραν, ἥτις ἐφαίνετο μέλαινα καὶ ἀγρία, ὅπου τὴν προτεραίαν μόνον ἑσπέραν ἤκμαζεν ἡ καλλίστη γονιμότης· αἱ ξύλιναι οἰκοδομαὶ ἦσαν πανταχοῦ κατηδαφισμέναι. Εἰς γυμνάσιόν τι, πέτρινον κτίσμα συγκείμενον ἀπὸ κέντρον καὶ πτέρυγας, τὸ ἀνώτατον πάτωμα ἑκάστης τούτων (περιεχουσῶν ὁμοῦ δεκαὲξ δωμάτια) ἀφηρπάσθη ἐξ ὁλοκλήρου. Πανταχοῦ εἰς τὸ ἔδαφος ἦσαν ἐμπηγμέναι σχίζαι ξύλου, φερθεῖσαι ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, καὶ σπρωχθεῖσαι τόσον βαθέα, ὥστε δὲν ἠδύνατό τις νὰ ἐκβάλῃ αὐτάς· ἦσαν δ' ἐμπηγμέναι καὶ εἰς σκληρὰ δένδρα. Τοιαύτας σχίζας ὤθησεν ὁ ἄνεμος εἰς ἀμφοτέρας τὰς κνήμας γυναικός τινος· ἀποτομὴ δὲ κατέστη ἀναγκαία, καὶ ἀπέθανεν ἡ δυστυχὴς ἐνῷ ἐκόπτετο ἡ δευτέρα κνήμη. Οἱ μύλοι, κυκλοειδῆ καὶ δυνατὰ πέτρινα κτίρια, δὲν εἶχον κρημνισθῆν· ἀλλ' ὁ ἄνεμος ἐκίνησεν αὐτοὺς, μολονότι τὰ πανία των ἦσαν καταβιβασμένα· ἄθλιος δέ τις, καταφυγὼν εἰς ἕνα τοιοῦτον μύλον, χωρὶς τὴν ἐλαχίστην ἰδέαν ὅτι ἐκινεῖτο, ἐπιάσθη καὶ πάραυτα ἐθανατώθη.

Τὸ ἐπὶ τῶν ζώων ἀποτέλεσμα τῆς θυέλλης ἦτο παράδοξον. Εἴδομεν ὁλοκλήρους σωροὺς νεκρῶν πτηνῶν, ἐστοιβασμένων ἐκ τακτικῶν διαλειμμάτων, ὡσεὶ διὰ τέχνης. Οἱ ἵπποι, οἱ βόες, καὶ ὅσα ἄλλα οἰκιακὰ ζῶα ἀπηντήσαμεν, ἐφαίνοντο διόλου κατάπληκτα. Οἱ ὀφθαλμοὶ, τὰ ὦτα, καὶ οἱ μυκτῆρές των ἔγεμον ἀπὸ χῶμα καὶ ἄμμον, καὶ ἦσαν κωφὰ ἐκ τῆς ἀνεμοζάλης· ὅσα δὲν ἔπαθον τὴν νάρκωσιν ταύτην, ἦσαν μανιώδη. Πολλοὶ ἵπποι ὥρμησαν κατὰ κρημνῶν, καὶ ἢ ἐπνίγησαν εἰς τὴν θάλασσαν, ἢ διεμελίσθησαν. Ἀλλὰ πρὸ πάντων ἦσαν φρικώδη τὰ ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ἀποτελέσματα. Ἀπελπισία ἐκυρίευσεν ἅπαντας, καὶ πολλῶν ὁ νοῦς προσωρινῶς ἐσάλευσε. Φίλους μου τινὰς ἤκουσα λέγοντας, ὅτι ἦτον ἀδύνατον νὰ ἐκφράσωσιν ὁποῖα αἰσθήματα περιέσπων, συνέχεον, καὶ τρόπον τινὰ ἐνάρκονον ὅλας αὐτῶν τὰς δυνάμεις. Ἡ ὅρασις καὶ ἡ ἀκοὴ ἐνεκρώθησαν, καὶ ἡ ὑπερβολὴ τῆς φρίκης δὲν ἄφινεν εἴσοδον εἰς τὸν φόβον. Μὲ εἶπε φίλος μου τις, ὅτι, ἰδοῦ ὁπωσοῦν συνῆλθεν εἰς ἑαυτὸν, εὑρέθη ἐπιστηριγμένος εἰς τὸν τοῖχον τοῦ κοιτῶνος, ὅπου ἐκοιμᾶτο ὅτε ἤρχισεν ἡ θύελλα. Εἶχε δὲ ἀφαιρεθῆ καὶ

ἡ στέγη τοῦ οἴκου, καὶ πᾶν σκεῦος ἀπὸ τὸν κοιτῶνά του· δὲν ἔμενον ἐν αὐτῷ εἰμὴ κλάσματά τινα τοῦ κρημνισθέντος τοίχου· τίνι τρόπῳ αὐτὸς διεσώθη, ἠγνόει παντάπασιν. Οἰκογένειαί τινες κατέφυγον εἰς τὰ ὑπόγειά των· πεσόντος δὲ τοῦ οἴκου, ἐχώθησαν ἐν αὐτοῖς, καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ· διότι καθεῖς ἦτον ἀρκετὰ ἐνησχολημένος ἢ σκάπτων εἰς τὰ ἐρείπια τῆς κατοικίας του, ἢ περιερχόμενος τὴν ἔξοχὴν εἰς ζήτησιν συγγενῶν καὶ φίλων. Ἐλεεινὸν θέαμα παρίστατο πανταχοῦ. Γονεῖς ἐθεώρουν τὰ τέκνα των, καὶ τέκνα τοὺς γονεῖς των, ἄνδρες τὰς γυναῖκάς των, καὶ γυναῖκες τοὺς ἄνδρας των, τεθαμμένους εἰς τὰ ἐρείπια, ἢ ἐξηπλωμένους ὁλόγυρα, πτώματα δυσειδῆ· ἄλλοι μὲ τεθραυσμένα μέλη, καὶ δεινοὺς ἀκρωτηριασμοὺς, ἔζων ἔτι, θλίβοντες τὴν καρδίαν μὲ τὰς ἀγωνιώσας κραυγάς των. Ὅλος ὁ ἀριθμὸς τῶν φονευθέντων, ἢ ἀποθανόντων ἀπὸ τραύματα, ἦτο περίπου 2500· ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν πληγωθέντων ὑπερέβαινε 5000.

Ὁ τρόπος, καθ' ὃν ἐσχίσθησαν αἱ οἰκίαι τῆς πόλεως, ἦτο περιεργότατος, καὶ φαίνεται ὅτι σεισμὸς συνώδευσε τὴν ἀνεμοζάλην. Καὶ πύρινα δὲ μετέωρα ἔπεσον οὐρανόθεν· φίλος μου τις κατ' ἐξαίρετον εἶδεν ἕν, σφαιροειδὲς, βαθέος κοκκίνου χρώματος, τὸ ὁποῖον κατέβαινεν ἀπὸ μέγα ὕψος κατὰ κάθετον· πλησιάσαν εἰς τὴν γῆν, ἐτάχυνε τὴν κίνησιν αὐτοῦ, καὶ ἔλαβε θαμβωτικὴν λευκότητα, καὶ ἐπίμηκες σχῆμα· κτυπῆσαν δὲ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους εἰς μίαν τῶν λιθοστρώτων πλατειῶν τῆς πόλεως, ἐπετάχθη ἔνθεν κἀκεῖθεν,—ὡς ἤθελε συμβῆν εἰς λελυμένον μόλυβδον, ῥιπτόμενον ἔξω καμίνου,—καὶ πάραυτα ἐσβέσθη καὶ ἠφανίσθη. Οἱ εὑρισκόμενοι εἰς τὰς ἔξοχὰς ἔβλεπον πολλάκις τοὺς οὐρανοὺς ὡσεὶ ἀναμμένους, καὶ σφαίρας πυρὸς τῇδε κἀκεῖσε πετωμένας, καὶ ἐκρηγνυομένας, καθὼς αἱ βόμβαι. Κομμάτιον μολύβδου, ζυγίζον 60 ὀκάδας, μετεκομίσθη ὑπὸ τοῦ ἀνέμου περὶ τοὺς 1000 πήχεις· καὶ ἄλλο, ζυγίζον 150 ὀκάδας, μετεκομίσθη ὑπὲρ τοὺς 700 πήχεις. Ἀναφέρω ταῦτα, περὶ ὧν δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, διὰ νὰ δείξω τὴν ὁρμὴν καὶ δύναμιν τῆς θυέλλης. Παιδία ἡρπάσθησαν ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τῶν γονέων ἢ τροφῶν των, καὶ μετέπειτα εὑρέθησαν ζωντανά. Νέος τις μὲ εἶπεν ὅτι, ἐνῷ προσηύχετο πανοικὶ, ἔπεσεν εἰς τὸν δρόμον ὅλον τὸ πρόσωπον τοῦ οἴκου του· συγχρόνως βαρύ τι σκεῦος ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τῆς συζύγου αὐτοῦ· ἀφοῦ δὲ μετὰ δυσκολίας τὴν ἀπήλλαξεν, ἐκβῆκαν εἰς τοὺς ἀγροὺς μὲ τὰ τέκνα καὶ τοὺς δούλους των· ἀλλ' ὁ ἄνεμος τοὺς διεχώρισεν, ὠθήσας τὴν γυναῖκα μεθ' ἑνὸς τέκνου πρὸς τὸ ἓν ἄκρον τοῦ ἀγροῦ, αὐτὸν δὲ καὶ τοὺς ἄλλους κατὰ ἐναντίας διευθύνσεις. Ἐνῷ δ' ἐζήτει τὴν συντροφίαν, τὸν ἔπληξεν ἀστραπὴ, καὶ ἔπεσεν ἀναίσθητος· μετὰ δυσκολίας συνελθὼν εἰς ἑαυτὸν τὸ ἀκόλουθον πρωΐ, ὑπῆγεν εἰς ζήτησιν τῆς γυναικός του, καὶ ἀμφότεροι εἰς ζήτησιν τῶν τέκνων· ὅλοι εὑρέθησαν εἰς διάφορα μέρη τῆς πεδιάδος, πάντη νεναρκωμένοι ἀπὸ τὸ ψύχος καὶ τὴν βροχήν. Τὸ ψύχος εἰς τὸ διάστημα τῆς θυέλλης ἦτο δριμύτατον· ἀλλ' εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι κάνεῖς δὲν ἀπέθανεν ἀπὸ τὴν δυσκρασίαν τοῦ ἀέρος· ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἡ ἐλαχίστη πληγὴ δυστροποῦσα κατήντα θανατηφόρος.

Καὶ ἄλλα πλεῖστα παράδοξα συμβεβηκότα, καὶ θαυμασίας διεκφυγὰς, ἠδύνατό τις νὰ ἀναφέρῃ· βέβαια ὅμως οὐδὲν θαυμασώτερον τοῦ ἑπομένου, τὸ ὁποῖον μὲ διηγήθη φίλος μου αὐτόπτης, ὁ συνταγματάρχης Δ.

Μήτηρ, θυγάτηρ, δούλη, καὶ τέκνον διετὲς, συγκατῴκουν ἐν καλύβῃ πλησίον εἰς τοῖχον τοῦ κήπου του. Ἐνῷ ἡ θύελλα ἦτον εἰς τὴν ἀκμήν της, εἶδον αἱ ἄθλιαι αὐταὶ τὴν στέγην τῆς καλύβης ἀφαιρουμένην, καὶ πάραυτα ὥρμησαν εἰς τὴν θύραν δι' ἀσφάλειαν· ἡ θυγάτηρ ἐβάσταζε τὸ τέκνον. Τὴν αὐτὴν στιγμὴν ὁ ἄνεμος ἐσήκωσε καὶ ἔρριψε καταγῆς τὴν θύραν· ἡ νεᾶνις, περίφοβος καὶ ἐξεστηκυῖα, ἀφῆκεν ἢ ἔχασε τὸ παιδίον, καὶ καθ' ὅλην τὴν νύκτα ἠγνόουν τί ἀπέγινε. Τὴν ἐπαύριον, ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ εὑρέθησαν ζωντανὰ εἰς ὑπαίθριον τόπον πλησίον τῶν ἐρειπίων τῆς καλύβης των, καὶ μετεκομίσθησαν εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ συνταγματάρχου Δ. Ὁ ἀνακαλύψας τὰς γυναῖκας ταύτας, καὶ μετακομίσας αὐτὰς εἰς ἀσφαλὲς μέρος, ὑπῆγεν ἔπειτα νὰ βοηθήσῃ τὸν συνταγματάρχην, ὥστε ν' ἀπαλλάξῃ τοὺς ἵππους αὐτοῦ ἀπὸ τὰ ἐρείπια· εἰς τοῦτο δὲ καταγινόμενοι, ἤκουσαν τὴν κραυγὴν βρέφους, καὶ ἐξετάσαντες τριγύρω, ἀνεκάλυψαν εἰς μικρὰν ἀπόστασιν τέκνον περίπου διετὲς, ὁλόγυμνον, καὶ κατάμαυρον ἀπὸ τὸ ψύχος. Ἦτο δὲ αὐτὸ ἐκεῖνο, τὸ χαθὲν τὴν προτεραίαν νύκτα, ὅτε ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ ἐξέφυγον ἀπὸ τὴν καλύβην των. Τοῖχος, τέσσαρας πήχεις ὑψηλὸς, διεχώριζε τὴν καλύβην αὐτὴν ἀπὸ τὸν κῆπον τοῦ συνταγματάρχου Δ· φαίνεται δὲ, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ὅτι τὸ τέκνον ἔπεσεν ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τῆς νεάνιδος ἐπὶ τῆς θύρας τῆς καλύβης, ἥτις, ὡς προείπαμεν, ἀπεσπάσθη καὶ κατεβλήθη ἐκείνην τὴν στιγμὴν· καὶ ὅτι διά τινος παραδόξου συστροφῆς τοῦ ἀνέμου ἡ θύρα ἀνυψώθη μετὰ τοῦ τέκνου, ὑπερέβη τὸν τετράπηχυν τοῖχον, καὶ ἀπετέθη ἐν τῷ κήπῳ τοῦ συνταγματάρχου, ὅπου εὑρέθη τώρα καὶ αὐτὴ καὶ τὸ τέκνον.—Πολλάκις εἶδον τὸν ἥρωα τοῦ συμβεβηκότος τούτου, ὅστις καὶ υἱοθετήθη ἔκτοτε ὑπὸ τοῦ χρηστοῦ συνταγματάρχου.

¶ Τὸ φρούριον τῆς Ἁγ. Ἄννης, ἀπέχον περὶ τὰ δύο μίλια ἐκ τῆς Γεφυρουπόλεως, ἥτις εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς Βαρβαδοῦ, ἐφαίνετο μετὰ τὴν θύελλαν ὡς νὰ εἶχον ἀνοιχθῆ κατ' αὐτοῦ πολυάριθμα καὶ δυνατὰ κανονοστάσια. Ἀξιωματικός τις, τὰ τρία τέκνα του, μία συγγενὴς, καὶ δύο ὑπηρέται, ἐχώθησαν εἰς τὰ ἐρείπια τῆς κατοικίας των, καὶ ἀπωλέσθησαν. Ἅπαντες οἱ φονευθέντες ἐν τῷ φρουρίῳ τούτῳ ἦσαν μόνον 43· ἀλλὰ περὶ τοὺς τριακοσίους ἐπληγώθησαν καιρίως.

Ἔπεσε δὲ ἡ περιγραφεῖσα θύελλα ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς πυξίδος, ἐκ τοῦ βορειοανατολικοῦ, τοῦ βορείου, τοῦ βορειοδυτικοῦ, καὶ τῶν μεταξὺ καὶ ἐγγὺς αὐτῶν σημείων.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΕΡΑΜΕΙΑΣ ΤΕΧΝΗΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ.

Τυῤῥηνικὰ Σκεύη.

Ἐκ τῶν λειψάνων τῆς πλαστικῆς τέχνης τῶν ἀρχαίων δὲν ὑπάρχουσιν ἄλλα ἐπιφανέστερα, ἢ γενικώτερον διαδομένα, παρὰ σκεύη τινὰ ἐν εἴδει καλπῶν, ἢ ὡς κοινῶς λέγονται ἀγγεῖα. Μολονότι δὲ ἡ τούτων ὕλη ὡς ἐπιτοπλεῖστον εἶναι ὀπτὸς πηλός, μεγίστη ὅμως εὐφυΐα καὶ ἐπιδεξιότης ἐμφαίνεται εἰς τὸν σχηματισμὸν αὐτῶν· καὶ ἐν γένει τίποτε δὲν παριστάνει τόσον προθήλως τὴν ὁρθὴν αἴσθησιν καὶ φιλοκαλίαν τῶν ἀρχαιοτέρων κατοίκων τῆς γῆς, ὅσον τὰ ἔργα τοῦ κεραμέως. Καὶ οἱ ἀγροικότεροι λαοὶ δεικνύουσιν ἴχνη εὐφυΐας εἰς τὴν πλάσιν τῶν κεραμείων σκευῶν. Ἴσως δὲ ἡ τούτων ἐντέλεια πρέπει ν' ἀποδοθῇ κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν φύσιν τῆς ὕλης. Ὁ μὲν ξυλογλύφος καὶ ὁ λιθοξόος ἤθελον δυσκολεύεσθαι τὰ μέγιστα νὰ ἀναπληρώσωσι μέρος τοῦ ἔργου αὐτῶν, ἐξ ἀπροσεξίας ἀφαιρεθέν· ἀλλ' ἡ τοῦ πηλοῦ πλαστικὴ φύσις ἐνίσχυε τὸν κεραμέα νὰ μεταποιήσῃ τὸ ἔργον αὐτοῦ διὰ τῆς προσθήκης νέας ὕλης, ἕως ὅτου νὰ εὐχαριστηθῇ τὸ ὄμμα του περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς μορφῆς του.

Μολονότι, ὡς εἴπομεν, τὰ λείψανα ταῦτα τῆς ἀρχαιότητος γενικῶς συνίστανται ἐκ πηλοῦ, σημειωτέον ὅμως ὅτι διόλου δὲν εἶναι πάντοτε τοιαῦτα. Πολλάκις κατεσκευάζοντο ἐκ διαφόρων εἰδῶν μετάλλου, ὡς ἀργύρου, χρυσοῦ, χαλκοῦ, κλπ., ἐγλύφοντο ἐπὶ λίθου, ἢ ἐσχηματίζοντο ἀπό τινα οὐσίαν μεταξὺ ὑέλου καὶ φαρφουρίου.

Ἓν τοιοῦτον ἀγγεῖον, ἐκ τῶν μᾶλλον περιβοήτων, εὑρίσκεται νῦν ἐν τῷ Βρετανικῷ Μουσείῳ. Πρότερον μὲν ἐγνωρίζετο ὑπὸ τὄνομα Ἀγγεῖον Βαρβερίνειον, καὶ ἀνεκαλύφθη περὶ τὰ τέλη τῆς δεκάτης ἕκτης ἑκατονταετηρίδος εἰς τριῶν μιλίων ἀπόστασιν ἐκ τῆς Ῥώμης. Διετηρεῖτο δὲ ἱκανὸν χρόνον εἰς τὸ Βαρβερίνειον παλάτιον, ὅθεν ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα.

Τὸ ἀγγεῖον τοῦτο καλεῖται τὴν σήμερον Πορτλανδικόν, ἐκ τοῦ Ἄγγλου Δουκὸς τῆς Πορτλανδίας, ὅστις ἠγόρασεν αὐτὸ πρὸ μιᾶς σχεδὸν πεντηκονταετηρίδος. Ἔχει δὲ ὕψος σχεδὸν δέκα δακτύλων, καὶ περιφέρειαν σχεδὸν εἰκοσιτριῶν. Ἐπλάσθη ἐξ ὑελώδους, ἡμιδιαφανοῦς τινὸς ὕλης, καὶ συνίσταται ἀπὸ δύο στρώματα ἑτερόχροα, ἀλλὰ στενῶς συνδεδεμένα. Τὸ ἄνω στρῶμα, ὡραῖον λευκόν, χρησιμεύει διὰ τὰ ζώδια, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀνάγλυφα· τὸ δὲ ὑποκάτω, βαθὺ γαλανόν, ἀποτελεῖ τὸ ἔδαφος· τὸ ὅλον εἶναι ἄριστα ἐσχεδιασμένον καὶ ἐπεξειργασμένον, παριστάνον λεπτὴν καὶ ἐξαίσιόν τινα καλλιτεχνίαν, ὁποίαν θεωροῦμεν εἰς τοὺς καλλίστους τῶν δακτυλιολίθων. Τὸ νόημα τῶν ζωδίων, ἅτινα καλλωπίζουσι τὸ ὡραῖον τοῦτο δεῖγμα τῆς ἀρχαίας τέχνης, δὲν γνωρίζεται βεβαίως, ἀλλὰ πιθανὸν ὅτι εἶναι ἀλληγορικά, ἢ ἀναφέρονται εἰς τὰ θρησκευτικὰ τῶν Ἑλλήνων μυστήρια, ἐπειδὴ ἡ αὐτὴ ὑπόθεσις ἐπαναλαμβάνεται ἐπὶ ἄλλων ἀρχαίων λειψάνων.

Ἄλλο λαμπρὸν δεῖγμα εὑρίσκεται εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ Ἄγγλου Κόμητος Βαρουίκου, συνιστάμενον ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, περικαλλῶς γεγλυμμένου, καὶ χωρητικὸν ὡς ἑξακοσίων ὀκάδων ὕδατος· δῆλον δὲ ὅτι εἶναι Ἑλληνικὸν ἀριστούργημα.

Τινὰ τῶν ἀγγείων τούτων περιεῖχον ἔλαιον, χρήσιμον καὶ τότε εἰς τὰς ἱερουργίας, διότι οἱ Ἕλληνες ἐπέχεον αὐτὸ εἰς τοὺς πατρῴους τάφους, ἢ ἐπὶ λίθων ἀνεγερθέντων πρὸς μνήμην ἰδιοτέρου τινὸς συμβεβηκότος. Τὸ ἔθιμον τοῦτο αἰνίττεται ὁ Θεόφραστος, λέγων περὶ τοῦ δεισιδαίμονος, "Καὶ τῶν λιπαρῶν λίθων τῶν ἐν ταῖς τριόδοις, παριών, ἐκ τῆς ληκύθου ἔλαιον καταχεῖν· καὶ ἐπὶ γόνατα πεσών, καὶ προσκυνήσας, ἀπαλλάττεσθαι." Ὅμοιον ἔθιμον παρατηροῦμεν εἰς τὴν Γένεσιν (κή. 18.), ὅπου λέγεται περὶ τοῦ Ἰακὼβ ὅτι, ἀφοῦ εἶδε τὴν ὅρασιν ἐνῷ ἐπορεύετο εἰς Μεσοποταμίαν, "ἀνέστη τὸ πρωΐ, καὶ ἔλαβε τὸν λίθον, ὃν ὑπέθηκεν ἐκεῖ πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ ἔστησεν αὐτὸν στήλην, καὶ ἐπέχεεν ἔλαιον ἐπὶ τὸ ἄκρον αὐτῆς."

Ἡ προτεταγμένη εἰκονογραφία παριστάνει διάφορα ἀρχαῖα Τυῤῥηνικὰ σκεύη, ὀνομασθέντα οὕτω ἐκ τῆς Τυῤῥηνίας, ὅπου ἀνεκαλύφθησαν. Τὰ πλεῖστα εἶναι ἐξ ἐρυθροῦ πηλοῦ, καὶ γενικῶς ἔχουσιν ὡραῖα καλλωπίσματα ἐπὶ μέλανος ἐδάφους. Ὁμοιοειδῆ ἀγγεῖα εὑρέθησαν καὶ εἰς τὴν Σικελίαν, καὶ μεταξὺ τῶν ἐρειπίων ἀρχαίων Ἑλληνίδων πόλεων. "Ἡ κεραμογραφία," λέγει ὁ Λ. Ῥόσσιος, εἰς τὸ Ἐγχειρίδιον τῆς Ἀρχαιολογίας τῶν Τεχνῶν, "διεδόθη ἐκ τῆς κυρίως Ἑλλάδος, ἀπὸ Κορίνθου καὶ Ἀθηνῶν, εἰς Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν, μάλιστα εἰς τὰς Χαλκιδικὰς πόλεις Κύμην καὶ Νώλαν, καὶ εἰς τὴν Τυῤῥηνίαν. Εἰς ἀμφότερα ταῦτα τὰ μέρη εὑρέθησαν περισσὰ ἀγγεῖα Ἀττικῆς ἐργασίας, ἔχοντα ὡς ἐπὶ τὸ πλέον Ἀττικὰ ἀντικείμενα καὶ Ἀττικὰς ἐπιγραφάς. Πλὴν ἄθλον μέχρι τοῦ νῦν καὶ ἄλυτον ἔμεινε τὸ πρόβλημα, πόθεν προέρχονται τὰ ἄπειρα ἐκεῖνα πλήθη Ἑλληνικῶν ἀγγείων, ἅπερ κατὰ τὰ τελευταῖα πεντεκαίδεκα ἔτη ἐξωρύχθησαν ἐν Τυῤῥηνίᾳ, μάλιστα ἐν Ὀλκίῳ (Volci) καὶ ἐν Ταρκυνίᾳ, καὶ ἀνήκουσιν εἰς τὸ μεταξὺ τῆς 50 καὶ 95 Ὀλυμπιάδος διάστημα· ἂν εἰσήχθησαν δηλαδὴ διὰ τῆς ἐμπορίας ἐξ Ἀθηνῶν καὶ ἄλλων Ἑλληνίδων πόλεων, ἢ ἂν κατεσκευάσθησαν ἐπιτοπίως ὑπ' ἀγνώστων ἄλλοθεν Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν, ἢ ὑπὸ ἑταιρίας τινὸς Ἑλλήνων τεχνιτῶν ἐκεῖ κατοικούσης." Ἀλλ' ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ τοῦτο, βέβαιον εἶναι ὅτι αἱ εἰς τὰ ἀγγεῖα ταῦτα ἐξαίσιαι γραφαὶ μεγάλως ἐβοήθησαν τοὺς ἱστορικοὺς εἰς διασάφησιν πολλῶν ἀρχαίων ἐθίμων, καὶ ὄχι ὀλιγώτερον τοὺς τεχνίτας διὰ παραδειγμάτων χάριτος καὶ κομψότητος.

Ἐχρησίμευον δὲ εἰς τοὺς παλαιοὺς διαφοροτρόπως τὰ ἀγγεῖα ταῦτα. Εἰς μερικὰς καὶ εἰς δημοσίας ἑορτὰς συνέτεινον πρὸς καλλωπισμὸν ἐξίσου καὶ ὠφέλειαν· καὶ ἐξαιρέτως ἐδίδοντο ὡς ἄθλα εἰς τοὺς νικητὰς κατὰ τοὺς διαφόρους ἀγῶνας. Ἄλλα ἀφιερόνοντο εἰς θρησκευτικὰς ἱεροπραξίας· ἀλλὰ τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ὅσα οἱ νεώτεροι ἀνεκάλυψαν ἦσαν τάφεια, τουτέστιν, εἶχον κατασκευασθῆ διὰ νὰ περιέχωσι τὴν τέφραν τῶν τεθνηκότων, ἥτις συνήγετο μετὰ τὸν ἐμπρησμὸν τοῦ σώματος, κατὰ τὴν συνήθειαν Ἑλλήνων τε καὶ Ῥωμαίων. Ἀφοῦ ὁ νεκρὸς ἐκαίετο, ἐχρεώστουν οἱ πλησιέστεροι συγγενεῖς, ἅμα ἡ πυρὰ κατανηλίσκετο, καὶ ἐσβύνετο τὸ πῦρ, νὰ βρέξωσι τὴν στάκτην μὲ οἶνον, νὰ συνάξωσι τὴν τέφραν καὶ τὰ ὀστᾶ τοῦ τεθνηκότος, νὰ ῥαντίσωσιν αὐτὰ μὲ τὰ πολυτελέστερα μύρα, μὲ οἶνον, μὲ γάλα, καὶ μὲ τὰ ἑαυτῶν δάκρυα, ἑπομένως δὲ ν' ἀποθέσωσιν αὐτὰ εἰς ἀγγεῖον ἐπὶ τούτῳ διωρισμένον. Μολονότι δὲ συνειθίζετο κἄποτε νὰ βάλλωσι τὴν τέφραν τοῦ νεκροῦ εἰς μίαν κάλπην, καὶ τὰ ὀστᾶ εἰς ἄλλην, γενικώτερον ὅμως ὅλα τὰ λείψανα τοῦ ἐμπρησθέντος ἐθέτοντο εἰς τὸ αὐτὸ δοχεῖον.

Οἱ οἰκογενειακοὶ τάφοι, ἢ μᾶλλον τὰ μαυσωλεῖα, τινῶν ἀπὸ τοὺς προϋχοντας τοῦ λαοῦ, ἦσαν λαμπραὶ οἰκοδομαί, περιλαμβάνουσαι διαφόρους θαλάμους, ὅπου ἦσαν διατεταγμένα τὰ ἀγγεῖα ταῦτα εἰς πολυαρίθμους παστοὺς ἐν τοῖς τοίχοις. Ἐπὶ ὀλίγων τοιούτων καλπῶν ἀνεκαλύφθησαν ἐπιγραφαί, δηλοῦσαι τὸ ὄνομα τοῦ ὑποκειμένου, εἰς ὃ ἀπετείνετο ἡ τιμή.—Ἀνεκαλύφθησαν δὲ τὰ ἀγγεῖα ταῦτα τεταγμένα καὶ περὶ τὸ σκελετὸν τοῦ τεθνηκότος, περικεκλεισμένον εἰς εἶδος λιθίνης νεκροθήκης. Σκεύη ἐξ ὀπτοῦ πηλοῦ ἐγίνοντο καὶ δι' ἄλλας πολλὰς χρείας, ὡς λύχνοι, πατέλλαι (πινάκια), βωμοί, κλπ.

Η ΜΑΓΙΣΣΑ, ΚΑΙ Η ΦΙΑΛΗ ΤΟΥ ΥΔΑΤΟΣ.

ΑΝΔΡΟΓΥΝΟΥ τινὸς διεκόπτετο συνεχῶς ἡ εὐδαιμονία· ὡς δὲ συμβαίνει κοινῶς εἰς τοιαύτας περιστάσεις, ἔπταιον ἀμφότερα τὰ μέρη· διότι ἡ μὲν γυνὴ ὀλίγον ἐχαλίνου τὴν ἑαυτῆς γλῶσσαν, ὁ δ' ἀνὴρ ἦτον ὀξύθυμος καὶ ὁρμητικός. Τοσοῦτον δὲ παρωξύνετο κἄποτε ἀπὸ τὴν θορυβώδη καὶ ἀπερίσκεπτον γλῶσσαν τῆς γυναικός, ὥστε κωφὸς καταντῶν εἰς τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ ὀρθοῦ λόγου, ἐξεθύμαινε σκληρῶς τύπτων αὐτήν. Ἡ σύζυγος πρὸς καιρὸν μὲν ὑπέφερε τὰς ὕβρεις ταύτας χωρὶς νὰ παραπονῆται εἰς κάνέναν· ἐπὶ τέλους ὅμως ἀπεφάσισε νὰ μὴ τὰς ὑπομένῃ πλέον ἐν σιωπῇ.

Κατῴκει δὲ εἰς τὴν αὐτὴν πόλιν ἀγχινουστάτη γραῖα, ἥτις κοινῶς ἐλογίζετο μάγισσα. Πρὸς ταύτην ἔκρινεν εὔλογον νὰ προσδράμῃ ἡ τεθλιμμένη κυρία, καὶ νὰ συμβουλευθῇ αὐτὴν περὶ τῆς καταλληλοτέρας θεραπείας εἰς ὅ,τι ἔπασχεν. Ὑπῆγε λοιπὸν εἰς τὸν οἶκόν της, καὶ διηγήθη τὰ τρέχοντα, παρακαλοῦσα τὴν γραῖαν νὰ ὁδηγήσῃ αὐτὴν, καὶ νὰ τὴν δείξῃ τί ποιητέον. Ἡ μάγισσα ὑπεσχέθη τὸ αἰτούμενον, καὶ πάραυτα σκωθεῖσα ἐγέμισε φιάλην ἀπὸ ὕδωρ, καὶ ἐπὶ τῆς τραπέζης αὐτὴν ἀποθέσασα εἰς τὸ κέντρον τοῦ θαλάμου, περιεπάτησε τρὶς πέριξ αὐτῆς μὲ βραδὺ βῆμα καὶ σοβαρὸν ἀέρα, ψιθυρίζουσα ἐνῷ προέβαινεν ἀκατανοήτους μυστηριώδεις τινὰς λόγους. Εὐθὺς μετὰ τοῦτο, ἔλαβεν ὀλίγους κόκκους ἅλατος, καὶ ἔῤῥιψεν αὐτοὺς εἰς τὴν φιάλην, περιεπάτησε δὲ πάλιν περὶ τὴν τράπεζαν, ψιθυρίζουσα, ὡς καὶ πρίν, φράσεις τινὰς μυστηριώδεις. Ἔφραξεν ἔπειτα τὴν φιάλην, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν εἰς τὴν πάσχουσαν σύζυγον, ἥτις εἶχε παρατηρήσειν ἐν σιωπῇ τὰς πράξεις ταύτας· εἶπε δὲ, Λάβε τὴν φιάλην ταύτην, καὶ φύλαττε αὐτὴν ἐπιμελῶς εἰς τὸν οἶκόν σου· ἐὰν δέ ποτε παροξυνθῇ ὁ σύζυγός σου ἀπό τινος λόγου

σου, σπεῦσε εἰς τὴν φιάλην, γέμισε τὸ στόμα σου ἀπὸ τὸ ὕδωρ αὐτῆς, καὶ κράτει αὐτὸ ἐντός, ἕως νὰ παρέλθῃ ἡ ὀργή του· βεβαιώσου δὲ ὅτι οὐδέποτε πλέον θέλει σὲ κτυπήσει. Περιχαρὴς ἡ κυρία, ἤρπασεν εὐγνωμόνως τὴν πολύτιμον φιάλην, καὶ συμπαρέλαβεν αὐτὴν οἴκαδε. Μετά τινας δ' ἑβδομάδας ἐπανελθοῦσα εἰς τὴν γραῖαν, ἀπέδωκε χιλίας εὐχαριστίας, καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν, Ἔπραξα ὡς μὲ διέταξες, καὶ ὁ σύζυγός μου δὲν μ' ἔδειρεν οὔτε ἅπαξ ἀφ' ἧς ἡμέρας ἔλαβον τὴν φιάλην ἀπὸ τὰς χεῖράς σου.

Ἡ γραῖα, ἥτις ἐκαλεῖτο μάγισσα, φαίνεται μᾶλλον ὡς σοφὴ γυνή. Ἐκ τῆς συνδιαλέξεως μετὰ τῆς νέας συζύγου ἐνόησεν ἀναμφιβόλως ὅτι αὕτη εἶχε τὸ βδελυρὸν ἰδίωμα τοῦ φιλονεικεῖν καὶ κραυγάζειν, λόγους προφέρουσα, οἵτινες, ὡς λέγει ὁ Σολομῶν, ὡμοίαζον τὸ ἀκατάπαυστον στάλιμον εἰς βροχερὰν ἡμέραν. Δὲν ἐλάνθανε τὴν γηραλέαν, ὅτι, ἂν ἐπείθετο ἡ σύζυγος νὰ χαλιναγωγῇ τὴν γλῶσσαν, ἡ ἡσυχία τοῦ οἴκου της ἤθελεν ἐξασφαλισθῇ, καὶ διὰ τοῦτο ἔδωκε τὴν φιάλην τοῦ ὕδατος, καὶ τὴν συνεβούλευσε νὰ πληροῖ τὸ στόμα ἐξ αὐτῆς, ὁσάκις πως βάλλουσα, τρόπον τινὰ, χαλινὸν εἰς τὴν γλῶσσάν της.

Ἀγανάκτησιν διεγείρει φυσικὰ εἰς πᾶσαν ψυχὴν εὐαίσθητον τὸ ἄκουσμα καὶ πολὺ μᾶλλον ἡ θέα γυναικὸς τυπτομένης ὑπὸ τοῦ ἑαυτῆς ἀνδρὸς, τοῦ ὀφείλοντος νὰ τρέφῃ καὶ περιθάλπῃ αὐτὴν ὡς τὸ ἴδιόν του σῶμα. Ἀδίκημα βαρβαρικώτερον εἶναι δύσκολον νὰ πράξῃ τις. Πάμπολλοι ἄνδρες ὑπάρχουσιν, ὡς καὶ πάμπολλαι γυναῖκες, οἵτινες πολλάκις ἤθελον ὠφελεῖσθαι τὰ μέγιστα, ἐὰν εἶχον πρόχειρον φιάλην ὕδατος πρὸς σβέσιν τοῦ πυρὸς τῆς γλώσσης αὐτῶν. Τῷ ὄντι πόσον χρήσιμον ἤθελεν εἶσθαι, ἐὰν εἰς πᾶσαν οἰκογένειαν εὑρίσκετο τοιαύτη φιάλη ὕδατος, καὶ ἐὰν πᾶν μέλος ἐγέμιζε τὸ ἑαυτοῦ στόμα ὁσάκις ἄναπτεν ἡ γλῶσσα αὐτοῦ; Καὶ πόσον ἀγαθοποιοὶ πρὸς τὴν κοινωνίαν ἤθελον εἶσθαι αἱ γραῖαι, ἀκόμη καὶ αἱ μάγισσαι καλούμεναι, ἂν ἔδιδον πάντοτε τόσον σωτηριώδεις συμβουλάς!

Ἂς ὑποθέσωμεν ὅτι, ἀντὶ φιάλης ὕδατος, ἔδιδεν ἡ καλὴ γραῖα φιάλην οἴνου ἢ πνευμάτων, καὶ πόσον διάφορα, πόσον ὀλέθρια ἤθελον εἶσθαι τὰ ἀποτελέσματα! Ἀκόλαστον οἶνος, κατὰ τὸν σοφὸν Σολομῶντα. Ἂν ἔλειπεν ὁ οἶνος καὶ τὰ πνεύματα, πόσαι φιλονεικίαι ἤθελον παύσει, καὶ πόσαι οἰκογένειαι καὶ συνοικέσιαι, περισπώμεναι τώρα ὑπὸ διαφωνίας καὶ ἐρίδων καὶ διαιρέσεων, ἤθελον ἀπολαύσει τὸ γλυκὺ δῶρον τῆς εἰρήνης.

Ἡ γλῶσσα εἶναι ἀκατάσχετον κακὸν, μεστὴ ἰοῦ θανατηφόρου, ὡς λέγει ὁ Ἀπόστολος Ἰάκωβος· πᾶσα γὰρ φύσις θηρίων τε καὶ πετεινῶν, ἑρπετῶν τε καὶ ἐναλίων, δαμάζεται καὶ δεδάμασται τῇ φύσει τῇ ἀνθρωπίνῃ· τὴν δὲ γλῶσσαν οὐδεὶς δύναται ἀνθρώπων δαμάσαι. Ἀλλὰ τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις, δυνατὰ παρὰ Θεῷ· διὰ τῆς ἐξ Αὐτοῦ βοηθείας ἐμπροῦμεν νὰ κατασιγάσωμεν τὴν γλῶσσαν ἡμῶν. Ὁ θέλων ἰδεῖν ἡμέρας ἀγαθὰς, παυσάτω τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ ἀπὸ κακοῦ, λέγει ὁ Ἀπόστολος Πέτρος. Οἱ γονεῖς ὀφείλουν νὰ διδάσκωσι τὰ τέκνα των νὰ σιωπῶσι· διότι ὁ φυλάττων τὸ στόμα καὶ τὴν γλῶσσάν του διαφυλάττει τὴν ζωήν του, κατὰ τὸν Σολομῶντα. Ὁ θάνατος καὶ ἡ ζωὴ εὑρίσκονται εἰς τὰς χεῖρας τῆς γλώσσης.

Ἀγρυπνία πλούτου ἐκτήκει σάρκας, καὶ ἡ μέριμνα αὐτοῦ ἀφιστᾷ ὕπνον.

Μακάριος πλούσιος, ὃς εὑρέθη ἄμωμος.

Η ΛΕΞΙΣ ΑΒΑΡΙΑ.

ΑΒΑΡΙΑΝ ὀνομάζομεν, ὡς ὀνομάζεται καὶ εἰς σχεδὸν ὅλας τὰς νεωτέρας γλώσσας, τὴν ὁποίαν πληρόνουν ἀναλόγως ζημίαν οἱ ἔχοντες πραγματείας εἰς πλοῖον, σωσμένον ἀπὸ ναυάγιον, διὰ τῆς ἐκχύσεως πολλῶν ἢ ὀλίγων φορτίων. Ἐπειδὴ ἡ ἔκχυσις γίνεται διὰ κοινὴν τῶν πλεόντων σωτηρίαν, δίκαιον ἐκρίθη νὰ πληρόνεται ἡ ζημία ἀπὸ τὰς σωσμένας πραγματείας εἰς τὸν ζημιωθέντα τὰς ἰδικάς του.

Ἐτυμολόγησαν τὴν λέξιν τινὲς ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸν Βάρις (πλοῖον). Ἴσως εἶναι ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων, ὄχι τὸ Β ά ρ ι ς, ἀλλὰ τὸ Β ά ρ ο ς· μὲ τὸ στερητικὸν α, Ἀ β α ρ ὴ ς ἐπίθετον, καὶ ἐκ τούτου οὐσ. θηλ. Ἀ β α ρ ί α, ἤγουν ἐλάφρωσις, ἀνακούφισις. Εἰς τὰς θαλασσοταραχὰς ἐκχύνονται τὰ φορτία, διὰ νὰ ἐλαφρωθῇ τὸ πλοῖον, καὶ ἀκολούθως νὰ σωθῇ ἀπὸ τὸ ναυάγιον, ὡς συνέβη εἰς τοῦ Ἰωνᾶ τὸ ταξείδιον· "Ἐκβολὴν ἐποιήσαντο τῶν σκευῶν τῶν ἐν τῷ πλοίῳ εἰς τὴν θάλασσαν, τοῦ κουφισθῆναι ἀπ' αὐτῶν." (Ἰων. ἀ. 5.)
—ΚΟΡΑΗΣ.

ΔΟΥΛΩΝ ΑΓΟΡΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΟΤΙΟΝ ΑΜΕΡΙΚΗΝ.

ΦΘΑΣΑΝΤΕΣ εἰς τὸ Ῥίον Ἰανεῖρον, πρῶτον τόπον ἐπεσκέφθημεν τὴν Ἀγορὰν τῶν Μαύρων, ὥστε αὐτοφεὶ νὰ ἴδωμεν τὸ αἰσχρὸν τοῦτο εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ἐμπόριον. Εὑρήκαμεν δὲ πολλὰς ἀτυχῶν ἑκατοντάδας· ἦσαν σχεδὸν γυμνοί· αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς αὐτῶν ἦσαν ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἐξυρισμέναι· καὶ ἑνῶ κατὰ σειρὰν ἐκάθηντο ἐπὶ μικρῶν βάθρων, ἢ ἔκλινον κυρτωμένοι ἐπὶ τῆς γῆς, ὁλόκληρος αὐτῶν ἡ πρόσοψις καὶ ὁ τρόπος ἦταν ἀδύνατον νὰ μὴ διεγείρωσι φρίκην. Οἱ πλειότεροι τῶν οὕτως ἐκτεθειμένων ἦσαν τέκνα· ἅπαντες σχεδὸν ἦσαν σημειωμένοι μὲ πυρωμένον σίδηρον, καὶ κοινῶς ἐπὶ τῶν εὐγενεστέρων μερῶν. Καὶ κόραι μάλιστα ἦσαν ἀπανθρώπως κεκαυτηριασμέναι ἐπὶ τοῦ στήθους! Ἐξ αἰτίας τοῦ ῥυπαροῦ τρόπου, καθ' ὃν ὑποχρεοῦνται νὰ ζῶσιν ἐπὶ τῶν μεταφερόντων αὐτοὺς πλοίων, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐξ αἰτίας τῆς κακῆς τροφῆς, συνισταμένης ἀπὸ ἁλμυρὰ κρέατα καὶ ἄλευρον ὀσπρίων, ἔχουσιν οἱ ταλαίπωροι ἐλεεινοτάτην ὄψιν. Τὸ δέρμα των παριστᾷ πολλὰ σημεῖα τῆς νόσου στομακάκης, ἥτις, ἀναφαινομένη κατὰ πρῶτον ἐν εἴδει μικρῶν ἐξανθημάτων, ἐξαπλοῦται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον, καὶ σχηματίζει ἕλκη, ταχέως τὴν πέριξ σάρκα καταβιβρώσκοντα. Ἀπὸ τὴν πεῖναν καὶ τὴν ταλαιπωρίαν, τὸ μέλαν χρῶμα τοῦ δέρματος αὐτῶν χάνει τὸ βαθὺ καὶ τὸ στιλπνῶδες· τὰ λευκὰ στιγματοειδῆ ἐξανθήματα, τὰ ἕλκη, ἡ ἐξυρισμένη κεφαλή, καὶ τὸ νωθρὸν κεχηνὸς βλέμμα, ἀληθῶς μετατρέπουσιν αὐτοὺς εἰς ὄντα, τὰ ὁποῖα μετὰ τὴν πρώτην ἐντύπωσιν δὲν ἤθελέ τις ὑποθέσειν ὡς τοῦ αὐτοῦ γένους μὲ ἡμᾶς. Πωλούμενοι, ἐξετάζονται ὡς ζῶα. Διὰ νὰ μὴν ἔχωσιν ὀκνηρὸν κατηφὲς βλέμμα, δίδονται εἰς αὐτοὺς ἐρεθιστικαὶ τροφαί, ὡς πέπερι, ζιγγίβερις, καὶ

καπνόχορτον· ἢ ἀναγκάζονται νὰ δείξωσι στιγμιαίαν ζωηρότητα διὰ ῥαπισμάτων ἐπὶ τῶν ὤτων, λακτισμάτων εἰς τὰς πλευράς, καὶ κακώσεων παντὸς εἴδους. Εἰσερχόμενός τις εἰς τὰς τῶν δούλων ἀποθήκας ταύτας, λαμβάνει τὴν πλέον φιλικὴν ὑποδοχὴν παρὰ τοῦ σωματεμπόρου, ὅστις σπεύδει εἰς προϋπάντησιν, ἐκτείνει τὴν δεξιὰν, καὶ βεβαιόνει τὸν ἀγοραστὴν περὶ τῆς καλῆς ποιότητος τῶν πραγματειῶν του. Πάραυτα ὑποχρεόνει τινὰς τῶν ἀθλίων νὰ σταθῶσιν ὄρθιοι, καὶ μὲ τὴν ῥάβδον εἰς τὴν χεῖρα, κάμνει αὐτοὺς νὰ δείξωσι τὴν εὐκινησίαν των. Ἀλλ' ἂν οἱ ἀηδεῖς οὗτοι σωματέμποροι ἴδωσιν ὅτι ἐπισκέπτεσαι τὰ σπήλαιά των ἐξ ἁπλῆς περιεργείας, καταντῶσιν εἰς ἄκρον ὑβριστικοί· τότε ἀρχίζουσι νὰ φλυαρῶσι κατὰ τῶν ἀλλοεθνῶν, καὶ ἰδιαιτέρως κατὰ τῶν Ἄγγλων, λέγοντες ὅτι ἐπεμβαίνουν εἰς τὰς ὑποθέσεις των, καὶ λῃστεύουν αὐτοὺς ἀπὸ τὰ νόμιμά των κέρδη!

Κατὰ τὴν πρώτην αὐγὴν καὶ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν βλέπει τις πολλὰς χιλιάδας δούλων περιπλανωμένων εἰς ζήτησιν ἐργασίας· αἱ ἀγοραὶ, ὡς καὶ ὁ λιμὴν, γέμουσιν αὐτῶν, καὶ μόλις δύναταί τις βῆμα νὰ περιπατήσῃ χωρὶς νὰ ἐρωτηθῇ τί προστάζει. Οἱ δοῦλοι οὗτοι ἀναγκάζονται νὰ προβλέπωσι τὴν ἰδίαν τροφήν των, καὶ προσέτι νὰ φέρωσι καθ' ἡμέραν εἰς τὸν δεσπότην αὐτῶν διωρισμένην ἀργυρίου ποσότητα· ἂν δὲν φέρωσι ταύτην, ξυλίζονται· ἀλλ' ἂν κερδήσωσι περισσότερον, ἐμποροῦν νὰ τὸ φυλάττωσιν ὡς ἴδιον αὐτῶν, καὶ νὰ τὸ πληρώσωσιν ἄλλην τινὰ ἡμέραν, ὁπόταν δὲν δυνηθῶσι νὰ κερδήσωσιν ἀρκετά. Τὸν καιρὸν τῆς ἐν Ἰανεῖρῳ διατριβῆς ἡμῶν, εἴδομεν δούλους οἵτινες καθ' ἡμέραν ἔφερον εἰς τοὺς ἑαυτῶν δεσπότας ἓν Προυσσικὸν τάλλαρον. Πολλοὶ δεσπόται στέλλουσι τοὺς δούλους αὐτῶν νὰ ἐργάζωνται εἰς τὰ γειτονικὰ λατομεῖα· ἄλλοι δὲ, καὶ ὄχι ὀλίγοι, ἀποστέλλουν αὐτοὺς εἰς ζήτησιν ἐντόμων, καὶ διὰ τοῦτο τὰ περικαλλέστερα ἔντομα εἶναι τόσον εὐθηνὰ εἰς τὸ Ῥίον Ἰανεῖρον. Ὁ ἀποκτήσας βαθμόν τινα ἐμπειρίας δύναται νὰ πιάσῃ ἀπὸ πεντακοσίους ἕως ἑξακοσίους κανθάρους τὴν ἡμέραν πλησίον τῆς πόλεως. Τὸ ἐμπόριον τῶν ἐντόμων δικαίως λογίζεται ἐπικερδέστατον, καθότι, ἑνῷ ἤμεθα ἐκεῖ, ἐπωλοῦντο τρία τάλλαρα τὰ ἑκατόν. Τὸ ὡραιότερον εἶδος τῶν κανθάρων κατήντησε τώρα πολυζήτητον, ἀφοῦ αἱ κυρίαι τῆς Εὐρώπης ἤρχισαν νὰ καλλωπίζωσι μὲ αὐτοὺς τὸν ἱματισμόν των. Ὁ λεγόμενος ἀδαμάντινος κάνθαρος ἐζητεῖτο πολὺ δι' ἐπιστήθια καρφοβέλονα τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἐπληρόνετο ὡς ἐξ δίστηλα.

Καὶ ἄλλας ὅμως ὁδοὺς εὑρῆκεν ἡ αἰσχροκέρδεια, δι' ὧν νὰ φθάνῃ μᾶλλον ταχέως εἰς τὸ ποθούμενον. Τέκνα ἀποσπῶνται ἀπὸ τὸ στῆθος τῶν μητέρων αὐτῶν, καὶ πωλοῦνται τριάκοντα ἕως τεσσαράκοντα δίστηλα. Ὁ δεσπότης τῶν δούλων πράττει καθ' ὅλα ὡς ἀγαπᾷ· κατ' ἀρέσκειαν συνδένει καὶ διαλύει γάμους· ἁρπάζει τέκνα ἀπὸ τοὺς γονεῖς των, καὶ πωλεῖ ἄνδρα καὶ γυναῖκα εἰς τρόπον, ὥστε ποτὲ πλέον νὰ μὴν ἴδωσιν ἀλλήλους!

Η ΑΗΔΩΝ.

ΠΕΡΙ τῆς ἀηδόνος θέλομεν ὁμιλήσει σήμερον, περὶ τοῦ μικροῦ τούτου ἀοιδοῦ τῶν δασῶν. Τὴν ὥραν τοῦ θέρους ἂς ἐνθυμηθῶμεν τὴν ἄνοιξιν, καὶ ἂς τέρψωμεν τὴν φαντασίαν μας, ἀναπολοῦντες τὰς τερπνὰς ἐαρινὰς στιγμὰς, ὅτε, ὑπὸ σύσκιον ἄλσος τὴν αὐγὴν καθήμενοι, ὁμοῦ μὲ τοῦ ὕδατος τὸν μουρμουρισμὸν ἠκούομεν συνηνωμένα τὰ μελαγχολικὰ καὶ φαιδρὰ ᾄσματα τῆς ἀηδόνος. Καὶ ὅμως τίς ποτε ἤκουσεν ἀηδόνος φωνὴν, καὶ δὲν ἐπροσπάθησε νὰ τὴν ἴδῃ διακόπτων τὰς μελιῤῥύτους μελῳδίας της; Ἐξαίφνης τὸ ἄκομψον πτίρωμα τοῦ μουσικοῦ τούτου, καὶ ἡ ἁπλότης τῆς ἐνδυμασίας του, προξενοῦν εἰς τὸ περίεργον ὄμμα μεγαλητέραν ἔκπληξιν. Τοιοῦτος εἶναι καὶ ὁ ἄνθρωπος· πολλοὶ ἀσυλλόγιστοι τὸν κρίνουν ἐξωτερικῶς, πλὴν ποῦ νὰ ἤξευρον ὅτι συνεχῶς ὑπὸ δυσγενῆ ἱματισμὸν βράζουσι τὰ ευγενῆ αἰσθήματα . . . ! Ἀλλ' ἔστω.

Ἐπεθύμουν νὰ μάθω, τί σημαίνουν αἱ ὁμιλίαι τῆς ἀηδόνος, αἱ ἀκατάπαυστοι αὗται νυκτεριναὶ καὶ ἡμεριναὶ συνδιαλέξεις της. Ἡ ἀηδὼν ψάλλει καὶ εἰς τὸ κλωβίον, ὅπου ἀπὸ ἀσπλάγχνους ἐραστὰς τῆς φωνῆς της πολλάκις φυλακόνεται· οἱ σκληροκάρδιοι οὗτοι ὑστεροῦν αὐτὴν ἕως καὶ τῶν ὀμμάτων*, διὰ νὰ μὴ διακόπτεται ἡ φωνή της ὅταν εἰς ἀντικείμενόν τι προσηλόνωνται· εἰς τὴν φυσικὴν κατάστασιν, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι τὸ ἄῤῥεν ἀποτείνεται εἰς τὸ ἐν τῇ εὐώδει καὶ ἀνθηρᾷ φωλεᾷ καθήμενον θῆλυ.

Πολλοὶ τῶν διερμηνευτῶν τῆς διαλέκτου τῶν πτηνῶν καὶ ζώων ἠρεύνησαν τὴν τῆς ἀηδόνος, ἀλλὰ ματαίως.

Λέγουν, ὅτι ἡ ἀηδὼν ζητεῖ τὰς μοναξίας, ἀλλὰ τὸ πτηνὸν τοῦτο δὲν ἀπαντᾶται εἰς ἄλση ἔρημα, οὔτε εἰς ὄρη ἄγρια καὶ ἄδενδρα. Εἰς τὰ μέρη μας πολλὰ συχνὰ τὸ ἔαρ τὴν ἀπαντῶμεν εἰς τοὺς κήπους, ὅπου πρωὶ καὶ ἑσπέρας τέρπει τοὺς περιδιαβάζοντας μὲ τὸ ἡχῶδες καὶ πολυποίκιλον ᾄσμά της.

Ἐπισυνάπτομεν τὸ δημοτικὸν ποιημάτιον τοῦ Ἀ. Σούτσου, ἐπιγραφόμενον

ΤΟ ΤΥΦΑΩΜΕΝΟΝ ΑΗΔΟΝΙ.

Στὸ κλουβὶ φυλακωμένο, ἀηδόνι μου, θρηνεῖς,
Καὶ τὴν μουσικὴν φωνήν σου ἄρχισες νὰ λησμονῆς.
—Ἀνεξάρτητο στὰ δάση κελαδοῦσα μιὰν φορὰ,
Κ' εὔφραινα τὴν φύσιν ὅλην πρὶν μὲ κόψουν τὰ πτερά·
Τώρα ὅμως σκλαβωμένο,
Κλαίω, κλαίω τὸ καϋμένο.

Ἔβλεπα, πρὶν μὲ τυφλώσουν, τὴν κοιλάδα, τὸ βουνὸ,
Καὶ τὸ πράσινο λιβάδι καὶ τὸν ἄσπρον οὐρανὸ,
Καὶ κοντὰ στὴν κρύα βρύσι καὶ στὴν τριανταφυλλιὰ
Γλυκὸς ζέφυρος κουνοῦσε τὴν εὐώδη μου φωλιά·
Τώρα ὅμως τυφλωμένο,
Κλαίω, κλαίω τὸ καϋμένο.

---

* Ὁ σπίνος τυφλόνεται παρομοίως διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. Ἴδε Ἀποθ. Τόμ. Δ'. Σελ. 79.

Ὅταν ἴδα πῶς πηγαίνω στὸ κλουβὶ νὰ κλειδωθῶ,
Πρόβλεψα πῶς καὶ τὸ φῶς μου ἔμελλα νὰ στερηθῶ.
—Καλὰ πρόβλεπες· οἱ σκλάβοι πικροζοῦν στὰ σκοτεινά,
Καὶ μαζῆ μὲ τὴν δουλείαν καὶ τὸ σκότος ἀρχινᾷ.
Σκλαβωμένο, τυφλωμένο,
Ἀναστέναζε καϋμένο.

—Ἂν δὲν ψάλλω, καὶ τὴν λύπην κρατῶ μέσα μου κρυφὴν,
Μὲ θυμὸν δ' τύρανός μου μὲ στερεῖ καὶ τὴν τροφήν·
Τί νὰ κάμω κ' ἐγώ; Ψάλλω, καὶ μὲ τ' ἀναφυλλητὸ
Τῆς ἡμέρας ἀγοράζω τὸ πικρό μου φαγητό.
Σκλαβωμένο, τυφλωμένο,
Κλαίω, κλαίω τὸ καϋμένο.

—Ὅμοιος μ' ἐσένα ἦτο κ' ἕνας Ψάλτης παλαιός·
Ἀηδὼν τοῦ Ἑλικῶνος, τῆς ποιήσεως θεός·
Πλὴν τυφλὸς καὶ πένης ἕως τὴν ἐσχάτην του πνοὴν
Μὲ τ' ἁρμονικά του μέλη κέρδιζε τὰ πρὸς ζωὴν,
Καὶ πτωχὸς καὶ τυφλωμένος
Ἐκελάδει ὁ καϋμένος.

[Ἐκ τοῦ Φιλολογικοῦ Κήπου.]

ΑΙ ΥΠΟΓΕΙΟΙ ΚΡΥΠΤΑΙ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ.

Ἐκ τῶν πολλῶν θαυμάτων, ὅσα κανταχοῦ σχεδὸν παριστάνει ἡ τεράστιος γῆ τῆς Αἰγύπτου, ἐν οὐ τὸ ἐλάχιστον εἶναι αἱ καταχθόνιοι κρύπται, ὅπου ἀνεπαύοντο τὰ σώματα τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων, ἀφοῦ διέτρεχον τὸ ἐπίγειον αὐτῶν στάδιον. Αἱ ἐκπληκτικαὶ πυραμίδες φαίνεται ὅτι ἀνηγέρθησαν ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ, καθ' ὅσον δύναταί τις νὰ κρίνῃ ἐκ τῆς ὑπὸ νεωτέρων σοφῶν γενομένης ἐξερευνήσεως· ἀλλὰ περιοριζόμεθα νῦν εἰς τοὺς ὑπὸ τὴν γῆν ἐξωρυγμένους τύμβους, παρατρέχοντες τὰς ὑπὲρ αὐτῆς ἀνηγερμένας πυραμίδας.

Εἰς διάφορα μέρη τῆς Αἰγύπτου, καὶ τῆς Ἄνω καὶ τῆς Κάτω, ἀνεκαλύφθησαν ὑπόγειοι τύμβοι καὶ κρύπται. Διαφόρους ἐξέτασεν ὁ Βελζόνης, ὅτε διευθύνετο πρὸς τοὺς καταρράκτας τοῦ Νείλου· τὰς δὲ κρύπτας τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Νεκροπόλεως ἐπεσκέφθησαν διάφοροι περιηγηταί· ὅλων δὲ γενικήν τινα ἰδέαν θέλομεν δώσειν ἐν βραχεῖ διαστήματι.

"Ἐξ ὅλων τῶν ἀρχαιοτήτων," λέγει ὁ περιηγητὴς Κλάρκιος, "τῆς ποτὲ περιβοήτου ταύτης πόλεως (τῆς Ἀλεξανδρείας), ἥτις μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Καρχηδόνος ἐλογίζετο δευτέρα τῆς Ῥώμης κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸν πληθυσμόν, αἱ κρύπται τῆς Νεκροπόλεως εἶναι αἱ ὀλιγώτερον γνωσταί, καὶ αἱ μᾶλλον ἀξιοθαύμαστοι. Ἡ αὐστηρὰ ἁπλότης τῆς κατασκευῆς των, καὶ ὁ χαρακτὴρ τῶν ἐν αὐταῖς Αἰγυπτιακῶν συμβόλων, ἀποδεικνύουσιν ὅτι ὑπῆρχον πρὸ τῆς ὑπὸ τῶν Μακεδόνων θεμελιώσεως τῆς Ἀλεξανδρείας. Ἐχρησίμευον δὲ καὶ πρὸς ἐνταφιασμὸν καὶ πρὸς θρησκευτικὴν λατρείαν—τὰ σκοτεινὰ καὶ ὑπόγεια σπήλαιά των ἥρμοζον ἄριστα εἰς τὰς τρεφομένας τότε περὶ τοῦ ἅδου δεισιδαιμονικὰς ἰδέας."

Ὑπόγεια κοιμητήρια, ὁποῖα ταῦτα, εὑρίσκονται πολλαχοῦ ἐπὶ τῶν μεσημβρινῶν καὶ ἀνατολικῶν παραλίων τῆς Μεσογείου, ἀποδεικνύοντα ὅτι τὰ αὐτὰ αἰσθήματα ἐπενήργουν εἰς λαοὺς καὶ ἔθνη μακρὰν ἀποκεχωρισμένα. Καὶ ἐπέκεινα δὲ τῶν ἀναφερθέντων ὁρίων, τὰ αὐτὰ λείψανα δύνανται νὰ παρατηρηθῶσι· διότι, ὡς εἶπεν ὁ Κλάρκιος, ὁπουδήποτε οἱ περιπλανώμενοι Φοίνικες ἐξέτειναν τὰς ἀποικίας των, εἰς τὰ ἀπώτατα μέρη τῆς Ἀφρικῆς ἢ τῆς Εὐρώπης, ἔτι καὶ εἰς τὰς πλέον μεμακρυσμένας νήσους τῶν ἀπογόνων των, τῶν παρὰ τὸν Ἀρκτῷον Ὠκεανὸν Κελτῶν, ἡ αὐτὴ ἀκριβὴς καὶ θρησκευτικὴ τήρησις τοῦ ἀρχαίου τούτου ἐθίμου δύναται ἀκόμη νὰ εὑρεθῇ.

Οἱ εἰσερχόμενοι εἰς τὰς ὑπογείους κρύπτας τῆς Ἀλεξανδρείας φροντίζουσι πάντοτε νὰ ἦναι καλῶς ἐφωδιασμένοι ἀπὸ λαμπάδας καὶ μίτον ἢ σχοινίον. Κεῖνται δὲ οἱ τύμβοι οὗτοι περὶ τὸ ἓν ἥμισυ μίλιον ἐκ τῆς πόλεως πρὸς δυσμάς. Ὁλόκληρος ἡ ἐγγὺς παραλία παριστάνει τὰ λείψανα τάφων, οἵτινες παρεβιάσθησαν, καὶ εἶναι τώρα εἰς κατάστασιν ἐρειπίων. Δεξαμενή τις, ὅπου τώρα εἰσέρχονται τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης, ὠνομάσθη Λουτρὸν τῆς Κλεοπάτρας, ἀλλὰ διὰ ποῖον λόγον ἀγνοεῖται· εἶναι δὲ τέχνης ἔργον, λατόμητος, καὶ ἴσως ἐχρησίμευεν ὡς λουτρὸν, ὅπου ἐνίπτοντο τὰ νεκρὰ σώματα πρὶν ταριχευθῶσι.

Ἡ ἀρχαία εἴσοδος εἰς τὰς κρύπτας ἐφράχθη πρὸ πολλοῦ, καὶ ἀγνοεῖται τὴν σήμερον· ὁ μόνος δὲ τόπος, δι' οὗ τώρα εἰσέρχονται, ἀντικρύζει τὴν θάλασσαν, πλησίον γωνίας τινὸς πρὸς βορᾶν. Τὸ ἄνοιγμα εἶναι μικρὸν, καὶ κατεσκευάσθη διὰ τοῦ μαλακοῦ καὶ ἀμμώδους βράχου, εἴτε ὑπὸ γεωρύχων ζώων, εἴτε ὑπ' ἀνθρώπων ἐπιθυμούντων νὰ ληστεύσωσι τὰ κοιμητήρια. Ἡ εἴσοδος ἔχει μόνον ἀρκετὸν μέγεθος, ὥστε νὰ εἰσέλθῃ τις ἐπὶ τῶν χειρῶν καὶ γονάτων αὐτοῦ· ἀπαντῶνται δ' ἐνίοτε θῶες ἐξερχόμενοι τοῦ ἐνδοτέρου. Εἰς προφύλαξιν ἀπὸ τούτους καὶ ἀπ' ἄλλα θηρία, φέρουσι γενικῶς μεθ' ἑαυτῶν οἱ εἰσερχόμενοι πυροβόλα ὅπλα.

Ἀφοῦ εἰσέλθῃ τις εἰς τὸ ἄνοιγμα, καταβαίνων βαθμηδὸν, φθάνει εἰς τετράγωνον θάλαμον, σχεδὸν πλήρη χώματος. Μικρότερα δωμάτια εἶναι λελατομημένα δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν, ἕκαστον δὲ τούτων περιέχει ἐπὶ τῶν πλευρῶν αὐτοῦ παστοὺς (niches) εἰς ἀπόθεσιν μουμιῶν. Ὅτε ὁ Κλάρκιος τὰ ἐπεσκέφθη, ὑπῆρχε τοσαύτη ἄμμος ἐπισεσωρευμένη εἰς ἅπαντα, ὥστε ἦτο δυσκολώτατον νὰ ἐξετασθῶσι.

Μετὰ τὸν πρῶτον θάλαμον, εὑρίσκει τις δεύτερον, ἔτι μᾶλλον εὐρύχωρον, ἐπὶ τῶν τριῶν πλευρῶν τοῦ ὁποίου ὑπάρχουσι κρύπται, ἢ τύμβοι πρὸς ὑποδοχὴν μουμιῶν. Πρὸς δυσμὰς τοῦ δευτέρου θαλάμου ἄλλο τι ἄνοιγμα ἄγει εἰς τετράγωνον θάλαμον, χωρὶς τινα δοχεῖα νεκρῶν σωμάτων. Νοτιοδυτικὸς δρόμος φέρει ἑπομένως τὸν ὁδοιπόρον ἐπάνωθεν σωρῶν ἄμμου ἐξ ἑνὸς εἰς ἄλλον θάλαμον, οἵτινες ἐπὶ τοσοῦτον συνδέονται διὰ πολυπληθῶν διόδων, ὥστε χωρὶς τὴν ἐκ τοῦ μίτου βοήθειαν δυσκόλως ἠθελέ τις δυνηθῇ νὰ ἐξέλθῃ.

Αἱ δίοδοι αὗται ἄγουσι διὰ πολλῶν καμπῶν εἰς τὸν μεγαλοπρεπῆ προθάλαμον τοῦ κυριωτέρου τάφου, ὅστις φαίνεται ὅτι κατεσκευάσθη ὡς τύμβος βασιλίως. Εἶναι κυκλοειδὴς, ἔχων ἄνωθεν περικαλλῆ λαξευτὸν θόλον. Τὰ κοσμήματα εἶναι ὀλίγα, λελατομημένα ἐξ αὐτῆς τῆς πέτρας, καὶ ἐν γένει ἐπικρατεῖ εἰς τὸν θάλαμον γενναία τις ἁπλότης.

Εἰς τινας τῶν θαλάμων ὑπάρχουσι παραστάδες, ὡς Δωρικαὶ ὁμοιάζουσαι κατὰ τὸ ὕψος τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ἀλλ' ἅπασαι λελατομημέναι ἐκ τοῦ στερεοῦ βράχου. Ἡ εἴσοδος εἰς τὸν κυκλοειδῆ θάλαμον εἶναι ἐκ τοῦ βορειοδυτικοῦ· ἀπέναντι δὲ τῆς εἰσόδου εἶναι ὡραία τις τετράγωνος κρύπτη, καὶ δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν ἄλλαι κρύπται, ἀπὸ θήκας τῶν νεκρῶν περικυκλωμέναι. Ὁ Κλάρκιος ἐπροσπάθησε νὰ διαπεράσῃ ἐνδοτέρω πρὸς τὸ νοτιοδυτικὸν καὶ πρὸς νότον, καὶ ἀνεκάλυψεν ἄλλην ἐντελῆ πτέρυγα τῆς εὐμεγέθους κατασκευῆς ἐκτεινομένην κατ' αὐτὰς τὰς διευθύνσεις, ἀλλ' ὁ κόπος τοῦ προοδεύειν ἦτο μέγιστος. Τὰς κρύπτας ἐπὶ τῆς νοτιοδυτικῆς πλευρᾶς εὑρῆκεν ἀντιστοιχούσας μὲ τὰς πρὸς τὸ βορειοανατολικόν. Ἐν τῷ μέσῳ μεταξὺ τῶν δύο, ἐκτείνεται μακρὰ σειρὰ θαλάμων, ἐκ τοῦ κυκλοειδοῦς θαλάμου πρὸς τὸ βορειοδυτικόν, καὶ κατὰ τὴν διεύθυνσιν ταύτην νομίζουσιν ὅτι κεῖται ἡ ἀρχαία εἴσοδος. Προβαίνων τις κατὰ τὴν διεύθυνσιν ταύτην, ἀπαντᾷ μέγα δωμάτιον μεταξὺ τοῦ κυκλοειδοῦς θαλάμου καὶ τῆς νομιζομένης ἀρχαίας εἰσόδου πλησίον τῆς θαλάσσης· Ἔτι περαιτέρω, κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, ὑπάρχει δίοδος, στοὰς καὶ εὐρύχωρα δωμάτια ἔχουσα ἑκατέρωθεν, καὶ κατὰ μέτωπον εἶδος προπυλαίου, δυσεξερευνήτου ὅμως διὰ τὰς ἐπισεσωρευμένας ὕλας· τοῦτο ἴσως ἦτον ἡ ἀρχαία εἴσοδος. Τόσην δ' ἔκτασιν ἔχουν οἱ θάλαμοι, αἱ δίοδοι, αἱ στοαὶ, κλπ., ἀποτελοῦντα τὸ πλέον ἀξιοθαύμαστον μνημεῖον τῆς ἀρχαιότητος, ὥστε ὁ Κλάρκιος ἐδαπάνησεν ἓξ ὥρας εἰς θεωρίαν αὐτῶν.

Ἀξιοσημείωτον εἶναι πολλάκις, πόσον διαφόρως ἐπενεργεῖ τὸ αὐτὸ θέαμα ἐπὶ διαφόρων ὑποκειμένων. Ὁ Κλάρκιος, περιηγητὴς ἐκ τῶν μάλιστα ἐμπείρων, λαλεῖ μετ' ἐνθουσιαστικοῦ θαυμασμοῦ περὶ τῶν ὑπογείων κρυπτῶν τῆς Ἀλεξανδρείας· ὁμοίως δὲ καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν ὅσοι αὐτὰς ἐπεσκέφθησαν. Τινὲς ὅμως λαλοῦσιν ἄλλως πως· ὁ Ἱππότης Φριδερίκος Ἔννικερ, εἰς τὰς περὶ Αἰγύπτου Σημειώσεις αὐτοῦ, λέγει·—

Μετά τινων ἄλλων ὑπῆγα νὰ ἴδω τὰ ἐξορύγματα. Δύο περίπου μίλια πρὸς δυσμὰς τῆς πόλεως, ἐλατομήθησαν ἐν τῇ πέτρᾳ μικροί τινες θάλαμοι, καὶ, βρεχόμενοι ὑπὸ τῆς θαλάσσης, παρονομάζονται τὰ Λουτρὰ τῆς Κλεοπάτρας. Εἰς τὰ περὶξ ἔδειξαν τὴν φαντασίαν των οἱ λιθοτόμοι, εἶδος ναοῦ καὶ ποικίλους θαλάμους σχηματίσαντες. Ταῦτα καλοῦνται αἱ Ὑπόγειοι Κρύπται, ἀλλ' εἶναι πολὺ κατώτεραι τῶν ἐν Συρακούσαις, ἢ καὶ τῶν ἐν Παρισίοις*. Κατήντησαν ἡμιγεμισμέναι ἀπὸ χῶμα, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ὀστέων καὶ τρυπῶν δηλοῖ ὅτι πρὸ πολλοῦ οἱ τόποι οὗτοι ὑπάρχουσι καταφύγιον τῶν ἀγρίων ζώων. Ὕαινα εἶχε σκοτωθῆν ἐνταῦθα πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν, καὶ ὁ ὁδηγὸς ἡμῶν εἰσερχόμενος ἐπυροβόλησεν. Ἤμεθα δ' ἐφωδιασμένοι καὶ μὲ σχοινίον ἐκ τοῦ πλοίου, τὸ ὁποῖον μᾶς ἐχρησίμευσε διὰ νὰ ἐξέλθωμεν. Ὅτι ἄνθρωποι ἐμβάντες ἐχάθησαν λέγεται περὶ τῶν κρυπτῶν τούτων, ὡς καὶ περὶ ὅλων τῶν ἄλλων, ἀπὸ τὸν καιρὸν τοῦ Θησέως. Τὰ ὅπλα μας ἤθελον χρειασθῆν, ἐὰν οἱ Ἄραβες ἐζήτουν νὰ μᾶς κλείσωσιν ἐντὸς, διὰ νὰ λάβωσι λύτρον,—τέχνασμα οὐδόλως σπάνιον.

Ἐπὶ τῶν περιηγητῶν ὡς ἐπιτοπλεῖστον κάμνουσι βεβαίως ἄλλην ἐντύπωσιν παρὰ τὴν διὰ τῶν λέξεων τούτων ἐννοουμένην τὰ ὑπόγεια ταῦτα κοιμητήρια.

Μεταξὺ τῶν ἀνακαλύψεων, ὅσας ὁ Βελζόνης ἔκαμεν εἰς διάφορα μέρη τῆς Αἰγύπτου, ἦσαν τύμβοι τινὲς καὶ ὑπόγειοι κρύπται ὅμοιαι τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Περιγράφει τινὰς εἰς τὰ ὄρη Γουρνὸν πολὺ μᾶλλον δυσκόλους καὶ περιπεπλεγμένας τῶν ἀνωτέρω περιγραφεισῶν. Ἐμίσθωσε δύο Ἄραβας καὶ ἕνα διερμηνέα νὰ τὸν συνοδεύσωσιν· ἔπραξαν δὲ ὡς ἐπομένως.

Πρὶν εἰσέλθωσιν, ἀπέβαλον τὰ πλεῖστα τῶν φορεμάτων, καὶ, κηρίον κρατῶν ἕκαστος εἰς τὰς χεῖρας, ἐπέρασαν ἀπὸ κοίλωμα ἔν τινι πέτρᾳ, ἥτις ἐξετείνετο ἀρκετὸν διάστημα ἐντὸς τοῦ βουνοῦ. Εἰς τινας τόπους ἡ δίοδος ἦτον εὐρύχωρος, ἀλλαχοῦ δὲ ἦσαν ὑπόχρεοι νὰ ἕρπωσιν ἐπὶ τῆς γῆς ὡς κροκόδειλοι. Ἀφοῦ διέβησαν περιπεπλεγμένας τινὰς καμπυλότητας, αἵτινες ἐξ ὁλοκλήρου ἐμπόδιζον τὴν θέαν τῆς εἰσόδου, ἔφθασαν εἰς εὐρύχωρόν τι ἀνοικτὸν διάστημα, εἰς ὃ ἤνοιγον πολλαὶ ἄλλαι κοιλότητες· ἀφοῦ δὲ συνεβουλεύθησαν οἱ δύο Ἄραβες καὶ ἐξέτασαν ὀλίγον τι, ἐμβῆκαν καὶ οἱ τέσσαρες εἰς μίαν τῶν διόδων τούτων, ἥτις ἦτο πολλὰ στενὴ, καὶ ἐξηκολούθει κατηφορικὴ δι' ἀρκετὸν διάστημα, δύσβατος καὶ κρημνώδης, ἑωσοῦ κατήντησαν εἰς δύο ἄλλα ἀνοίγματα, ὅθεν προέβησαν ὁριζοντίως εἰς τὸ ἐνδότερον τοῦ βουνοῦ.

Ὁ Βελζόνης εἶχεν ἀκούσει περί τινος μεγίστου σαρκοφάγου, περιεχομένου εἰς μέρος τοῦ ἐξορύγματος τούτου, καὶ αὐτὸν ἐζήτει ν' ἀποκτήσῃ. Εἷς τῶν Ἀράβων εἶπε τώρα, "Ἰδοὺ ὁ τόπος." Ἀλλ' ἡ εἴσοδος ἐφαίνετο πολὺ μικροτέρα παρὰ νὰ συγχωρήσῃ τὴν διαβίβασιν τοῦ σαρκοφάγου, ἥτις εἶχον εἰπεῖν εἰς αὐτὸν ὅτι ἠδύνατο νὰ κατορθωθῇ. Ἀπεφάσισε δὲ νὰ εἰσέλθῃ δι' ἑνὸς τῶν ὁριζοντίων ἀνοιγμάτων πρὸς ἐξέτασιν, ἀλλὰ δὲν ἐχωροῦσεν· εἷς ὅμως τῶν Ἀράβων καὶ ὁ διερμηνεὺς διεπέρασαν, ἐνῷ ὁ Βελζόνης καὶ ὁ ἄλλος ὁδηγὸς περιέμενον αὐτούς. Ἀφοῦ δὲ προεχώρησαν ἀρκετὸν διάστημα εἰς τὸ ἐνδότερον τοῦ βουνοῦ, ἠκούσθη ὁ διερμηνεὺς αἴφνης κράζων, "Θεέ μου! Θεέ μου! ἐχάθην." Βαθεῖα σιωπὴ ἠκολούθησε, καὶ ἐρωτήσας ὁ Βελζόνης τὸν μεθ' ἑαυτοῦ Ἄραβα, ἐάν ποτε εἶχεν εἰσέλθειν εἰς τὸ ἄνοιγμα, ἔλαβεν ἀποφατικὴν ἀπόκρισιν.

Ὁ Βελζόνης τώρα, εἰς τὴν ἀμηχανίαν του, ἐστοχάσθη ἐπανελθὼν νὰ συμπαραλάβῃ βοηθοὺς ἄλλους τινὰς Ἄραβας, ἀλλ' ἐξεπλάγη ἀκούσας τὸν μεθ' ἑαυτοῦ

* Ἴδε Ἀποθ. Τόμ. Γ'. Σελ. 134.

Ἄραβα νὰ λέγῃ ὅτι δὲν ἐγνώριζε τὸν δρόμον! Ἀφοῦ δὲ ὑψηλοφώνως ἐκάλεσε τὸν διερμηνία, καὶ δὲν ἔλαβεν ἀπόκρισιν, ὠπισθοδρόμησεν, ὅπως ἠδύνατο, εἰς τὸ μέρος τοῦ ἐξορύγματος, ὅπου συνήρχοντο διάφοροι ὁδοί. Μὴ δυνάμενος δὲ ν' ἀποφασίσῃ ποία ἦτον ἡ ὀρθή, εἰσῆλθεν εἰς μίαν τὴν τυχοῦσαν, καὶ προέβαινε μετὰ τοῦ Ἄραβος, σπεύδων μάλιστα διότι αἱ λαμπάδες των ἐπλησίαζον εἰς τὸ τέλος· ἀλλὰ πικρῶς ἀπέτυχον, εὑρόντες τὸ ἄκρον τῆς ὁδοῦ ταύτης πάντη ἀδιέξοδον! Ὅθεν ἄλλο δὲν ἔμεινε, πλὴν νὰ ἐπανέλθωσιν ὅθεν ἐξεκίνησαν.

Ἀλλ' ἡ θέσις των ἦτον ἐπίσης δεινὴ ὡς ἀρχήτερα· ποίαν ὁδὸν νὰ ἐρευνήσωσιν, ἐπίσης ἠγνόουν. Ἀμφότεροι ἦσαν ἀπηυδημένοι, καὶ αἱ λαμπάδες των ἦσαν σχεδὸν ἐσβεσμέναι. Μετὰ στιγμῆς ἀνάπαυσιν, ἀπεφάσισεν ὁ Βελζόνης νὰ σημειώσῃ τὴν ἤδη ἐξετασθεῖσαν ὁδόν, καὶ νὰ ἐρευνήσῃ ἑπομένως ἑκάστην τῶν ἐπιλοίπων, μίαν κατόπιν τῆς ἄλλης, ἑωσοῦ νὰ τύχῃ τῆς ποθουμένης. Κατὰ τὴν δευτέραν ἀπόπειραν, διαβαίνων ἔμπροσθεν μικροῦ τινὸς ἀνοίγματος, ἤκουσέ τι ὡς τὸ μακρυνὸν βρύχημα τῆς θαλάσσης. Ἐμβῆκε λοιπὸν εἰς τὸ ἄνοιγμα τοῦτο, καὶ ὅσον προέβαινεν, ηὔξανεν ὁ θόρυβος, ἑωσοῦ ἠδύνατο διακεκριμένως ν' ἀκούῃ συγκεχυμένας τινὰς φωνάς. Τέλος, αὐτὸς καὶ ὁ Ἄραψ προέκυψαν ἐκ τῆς διόδου, καὶ πρῶτον ἄνθρωπον εἶδον τὸν διερμηνία—μετὰ πολλῆς ἐκπλήξεως. Ὁ διερμηνεὺς εἰδοποίησε τὸν Βελζόνην ὅτι, ἐνῶ περιεπάτει μετὰ τοῦ Ἄραβος, ἔφθασαν εἰς βόθρον, τὸν ὁποῖον δὲν εἶδον· ὅτι ὁ Ἄραψ ἔπεσεν εἰς αὐτόν, καὶ πίπτων ἔσβεσε τὰς λαμπάδας. Τότε ἐξεφώνησεν ὁ διερμηνεύς, "Θεέ μου! ἐχάθην!" ἐπειδὴ ἐνόμιζεν ὅτι καὶ αὐτὸς ἤθελε πέσειν, ὡς ὁ Ἄραψ· ἀλλ' ἀνυψώσας τὴν κεφαλὴν, εἶδεν εἰς μεγάλην ἀπόστασιν ἀκτῖνα φωτὸς, πρὸς ἣν διευθύνθη, καὶ οὕτως ἔφθασεν εἰς μικρόν τι ἄνοιγμα. Ἀφαιρέσας δ' ἄμμον τινὰ καὶ πέτρας, ἐπλάτυνε τὴν τρύπαν, καὶ ἀφοῦ ἐξῆλθεν, ὑπῆγε πάραυτα νὰ δώσῃ τὴν λυπηρὰν εἴδησιν εἰς τινας Ἄραβας κατὰ τὴν ἄλλην εἴσοδον. Ἐπειδὴ δὲ ἦσαν ἅπαντες ἀνήσυχοι περὶ τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις ἔπεσεν εἰς τὸν πυθμένα τοῦ βόθρου, ἐπροξένουν ὅλοι ὁμοῦ ἱκανὸν θόρυβον, καὶ αὐτὸν εἶχεν ἀκούσειν ὁ Βελζόνης.

Ἡ τρύπα, δι' ἧς ἐξέφυγεν ὁ διερμηνεύς, ἐπλατύνθη πάραυτα, καὶ τότε ἀνεκάλυψεν ὁ Βελζόνης ὅτι ἡ εἴσοδος αὕτη ἦτο γνωστὴ πρὸς τοὺς Ἄραβας, οἵτινες εἶχον ἐπίτηδες κρύψειν αὐτήν. Τὸ σχέδιον κατέστη τώρα ὅλον. Οἱ Ἄραβες ἐσκόπευον νὰ δείξωσι τὸν σαρκοφάγον, ὄχι ὅμως καὶ τὴν ὁδὸν δι' ἧς ἠμπόρει νὰ ἐξαχθῇ εἰς φῶς, ἔπειτα δὲ νὰ ζητήσωσιν ἀδρὰν ποσότητα πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ μυστικοῦ των. Ἀπὸ τῆς εἰσόδου, ὅπου τώρα ἵσταντο, δὲν ἀπεῖχεν ὁ σαρκοφάγος οὔτε 140 πήχεις, μολονότι οἱ Ἄραβες εἶχον ὁδηγήσειν ἐκεῖ τὸν Βελζόνην διὰ μακρυνοῦ ἀλλογύρου. Ὁ ἐμπεσὼν εἰς τὸν βόθρον ταχέως ἐξήχθη, ἀλλὰ τόσον βεβλαμμένος, ὥστε διέμεινε χωλὸς ἐπὶ ζωῆς του.

Τὰς περιγραφὰς ταύτας ὑπογείων τύμβων, κρυπτῶν, σπηλαίων, κλπ., ἤθελεν εἶσθαι περιττὸν νὰ ἐπεκτείνωμεν· διότι, ὅσον καὶ ἂν διαφέρωσιν ἀπ' ἀλλήλων εἰς τὰ μικρότερα, συμφωνοῦσι κατὰ τοῦτο,—ὅτι ἦσαν τὰ ἔσχατα ἀναπαυτήρια ἀνθρώπων, οἵτινες ἐφρόνουν ὅτι ἡ ἐκ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος ἀναχώρησις τῆς ζωτικῆς πνοῆς δὲν ἦτο λόγος ἀποχρῶν ὥστε νὰ ἐγκαταλείπεται εἰς τοὺς σκώληκας τὸ ψυχρὸν χῶμα ἄνευ τοιαύτης προστασίας, ὁποίαν οἱ νεώτεροι ποτὲ δὲν συλλογίζονται νὰ δώσωσιν εἰς τοὺς νεκρούς των. Οἱ Αἰγύπτιοι ὑπερεῖχον εἰς τὴν τέχνην τοῦ ταριχεύειν καὶ διατηρεῖν τὰ νεκρὰ σώματα, τὰ δὲ ταφεῖδη ταῦτα ἐξορύγματα σκοπὸν εἶχον ἔτι μᾶλλον νὰ ἐξασφαλίζωσι τὰ ἀναίσθητα λείψανα. Τὸ ἐναποθέτειν εἰς σπήλαια τοὺς νεκροὺς ἦτον ὀρχαιότατον ἔθιμον, καὶ μάλιστα ἴδιον τῶν Φοινίκων. Τὸ δὲ θάπτειν εἰς ὑπαιθρίους τόπους, εἰς αὐλὰς ἐκκλησιῶν, κλπ., εἰσήχθη ὅλως διόλου ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν. Ἔθνη τινὰ εἶχον συνήθειαν, ὁπότε ἥρως ἀπέθνησκεν, ἢ ἐφονεύετο εἰς ἐκστρατείαν, νὰ καίωσι τὸ σῶμα, καθότι, εἰς φθορὰν ὑποκείμενον, δὲν ἠδύνατο νὰ μεταφερθῇ ἀκέραιον. Καύσαντες τὸ σῶμα, μετέφερον τὴν τέφραν εἰς τὴν πατρίδα, καὶ τότε αἱ σκιαὶ ἢ τὸ πνεῦμα ἐφαντάζοντο ὅτι ἠκολούθει ἀφ' ἑαυτοῦ.

ΑΜΟΙΒΑΙΑ ΧΡΕΗ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ.

Ἐπειδὴ οἱ Χριστιανοὶ εἶναι μέλη τοῦ αὐτοῦ σώματος, δὲν πρέπει νὰ φθονῶσιν ἀλλήλους. Πόσον παράδοξον, τοιόντι, ἤθελεν εἶσθαι νὰ δυσαρεστῆται ὁ ὀφθαλμὸς εἰς τὴν ἐπιτηδειότητα τῆς χειρὸς, ἢ νὰ φθονῶσιν οἱ πόδες τὴν ὀξυδέρκειαν τοῦ ὀφθαλμοῦ, ὅστις διευθύνει τὰς κινήσεις των, καὶ προφυλάττει αὐτοὺς ἀπὸ κίνδυνον. Ἔτι ἐλεεινότερον εἶναι νὰ φθονῇ ὁ Χριστιανὸς τὰ προτερήματα τῶν συναδελφῶν του, ἐνῷ ὅλον τὸ σῶμα, καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν λοιπῶν μελῶν, ἀπολαμβάνει τὸ ἐξ αὐτῶν προερχόμενον ὄφελος. Εἶναι δὲ βέβαιον ὅτι, ὁπόταν ὁ Θεὸς χαρίζῃ τι εἰς ἕνα Χριστιανὸν, εὐεργετεῖ ἅπαντας, καθὼς καὶ ὅταν ὁ ἄνθρωπος θεραπεύῃ ἢ ἐνδύῃ ἓν μέρος τοῦ σώματος, ἀγαθοποιεῖ ὅλον τὸ σῶμα. Εὐφραίνεσθε λοιπὸν καὶ ὑμνεῖτε τὸν Θεὸν, ὦ Χριστιανοὶ, ὅταν τιμᾷ ἢ εὐεργετῇ κάνένα Χριστιανὸν, διότι εἶναι εἶδος χάριτος, ἥτις γίνεται καὶ εἰς σᾶς, καὶ θέλει ἐπαυξήσει τὴν παροῦσαν καὶ μέλλουσαν εὐδαιμονίαν σας.

ΤΑ ΕΙΣ ΕΙΡΗΝΗΝ ΤΕΣΣΑΡΑ ΒΗΜΑΤΑ.

1. Προσπάθει πάντοτε νὰ πράττῃς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ μᾶλλον παρὰ τὸ ἴδιόν σου.
2. Προτίμα πάντοτε μᾶλλον νὰ ὀλιγοστεύῃς τὰς χρείας σου παρὰ ν' αὐξάνῃς ὅσα ἔχεις.
3. Ἔκλεγε πάντοτε τὸν κατώτερον τόπον, καὶ ἔσο ταπεινὸς πρὸς ἅπαντας.
4. Εὔχου πάντοτε ὥστε νὰ γίνεται ὡς πρὸς σὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Ὁ πράττων ταῦτα θέλει ἐξάπαντος ἐμβῆν εἰς ἀνάπαυσιν καὶ εἰρήνην.

ΙΕΡΟΓΛΥΦΙΚΑ.

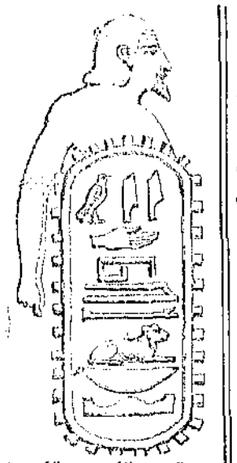

Ἐν τῷ ἔτει τῷ πέμπτῳ τῆς βασιλείας Ῥοβοὰμ ἀνέβη Σουσακὶμ βασιλεὺς Αἰγύπτου ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ, ὅτι ἥμαρτον ἐναντίον Κυρίου . . . . . καὶ ἔλαβε τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἐν οἴκῳ Κυρίου, καὶ τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἐν οἴκῳ τοῦ βασιλέως· τὰ πάντα ἔλαβε· καὶ ἔλαβε τοὺς θυρεοὺς τοὺς χρυσοῦς, οὓς ἐποίησε Σολομών." Β΄. Παραλ. ιβ΄. 2, 9.

Ὁ σοφὸς Γάλλος Σαμπολλιὼν, Champollion, ὅστις ἔκαμε τοσαύτας ἀνακαλύψεις ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ὅστις μάλιστα ἐπέτυχε νὰ ἐξηγήσῃ πολλὰ ἱερογλυφικά, ἀναφέρει τί, περιέργως διασαφηνίζον τὸ ἱστορικὸν τοῦτο τεμάχιον. Τὴν 27ην Ἀπριλίου, 1828, ὑπῆγεν εἰς τὸ ἐν Καρνὰκ παλάτιον, κατὰ τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῶν Θηβῶν, καὶ μεταξὺ ἄλλων ζωγραφιῶν ἐπὶ τῶν τοίχων, εἶδε μίαν ἥτις παρίστανεν αὐτὸν τοῦτον τὸν Σουσακὶμ σύροντα εἰς τοὺς πόδας τῆς Θηβαϊκῆς Τριάδος τοὺς ἄρχοντας τριάκοντα ἡττημένων ἐθνῶν· εἰς ἓν δὲ ἀπὸ τὰ ἐκεῖσε σχήματα (τὸ προκείμενον) ἦτο σημειωμένον ὁλόγραφον, ΙΟΥΔΑΜΑΛΕΚ, τὸ βασίλειον τῶν Ἰουδαίων, ἢ τοῦ Ἰούδα. «Τοῦτο,» λέγει ὁ Σαμπολλιὼν, «εἶναι ὑπόμνημα εἰς τὸ 14ον κεφάλαιον τοῦ Α. βιβλίου τῶν Βασιλειῶν (ἐδάφ. 25-28) ἢ εἰς Β΄. παραλειπομένων ιβ΄. 2, 9, ὅπου μνημονεύεται ἡ ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ ἀνάβασις τοῦ Σουσακὶμ, καὶ ἡ ἐπιτυχία τῶν ὅπλων του.» Ἡ φυσιογνωμία εἶναι προφανῶς Ἰουδαϊκή. Τὰ δὲ ἱερογλυφικὰ, ὡς τὴν σήμερον ἐξηγοῦνται, δηλοῦσιν εἰς Ἑλληνικὰ γράμματα

Υ Ο Ι
Δ
Α
Μ
Α
Λ
Ε
Κ

Ἡ εἰκὼν ἑκάστου ἀντικειμένου παριστάνει ἓν γράμμα· τὸ πτηνὸν, π. χ., δηλοῖ Υ, ἡ χὲρ Δ, καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἀναγινώσκεται δὲ ὁ πρῶτος στίχος κατὰ τὸ Ἑβραϊκὸν, ἐκ δεξιῶν εἰς τὰ ἀριστερά.

Οἱ μεγαλήτεροι ἐχθροὶ τῆς ἀνθρωπότητος εἶναι οἱ κρατοῦντες τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἀμάθειαν, καὶ οἱ ὑποστηρίζοντες τὰς ἀπάτας.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΟΣΟΥ ΤΩΝ ΕΥΛΟΓΙΩΝ.

2.

Ἀνακάλυψις καὶ πρόοδος τοῦ Βουπυεμβολισμοῦ (Βατσινιαρίσματος)—Βιογραφία τοῦ Ἰεννέρου.

[Συνέχεια ἀπὸ Σελ. 70.]

Τὸ 1798 ἀνήγγειλεν εἰς τὸν κόσμον τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ βουπυεμβολισμοῦ ὁ Ἐδουάρδος Ἰέννερος. Ὁ εὐεργέτης οὗτος τῆς ἀνθρωπότητος ἐγεννήθη τὸ 1749 εἰς τὴν κώμην τῆς Ἀγγλίας Βέρκλειαν (Berkeley), ἀπέχουσαν τοῦ Λονδίνου 113 μίλια. Ἐπηγγέλλετο δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν τὸν χειρουργὸν καὶ φαρμακοπώλην ἀπὸ τοῦ 1773 μέχρι τοῦ 1792, μετέπειτα δὲ τὸν ἰατρόν. Νέος ἀκόμη καὶ μαθητεύων παρὰ χειρουργῷ τινι, ἤκουσε χωρικὴν λέγουσαν ὅτι αὐτὴ δὲν ἠδύνατο νὰ κολλήσῃ τὰς καθολικὰς εὐλογίας, ἐπειδὴ καὶ εἶχεν ἐκβάλει τὰς ἀγελαδινάς. Ἐρευνήσας ἑπομένως, ἔμαθεν ὅτι ἐπεκράτει κοινῶς ἡ ἰδέα ὅτι ὅσοι ἀπὸ τοὺς ἀμέλγοντας ἐκαλλοῦσαν ἰδιαίτερά τινα ἐξανθήματα, γεννώμενα κάποτε ἐπὶ τῆς θηλῆς τῆς δαμάλεως, ὅλως διόλου ἐξησφαλίζοντο ἀπὸ τὰς εὐλογίας. Οἱ ἰατροὶ ὅμως τοῦ τόπου εἶπαν εἰς αὐτὸν ὅτι ἡ ἐντεῦθεν προερχομένη ἀσφάλεια δὲν ἦτο πλήρης· πρὸ πολλοῦ ἐγνώριζον τὴν κοινὴν δοξασίαν, ἥτις εἶχε μάλιστα καὶ κοινοποιηθῆν εἰς τὸν Ἱππότην Γεώργιον Βάκερ, ἀλλὰ καὶ ὁ σοφὸς οὗτος παρημέλησεν αὐτὴν ὡς δημώδη πλάνην. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς μαθητείας του ἀνέφερε πολλάκις ὁ Ἰέννερ τὰ περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης εἰς τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ, καὶ εἰς ἄλλους· πλὴν οὐδεὶς ἔδιδεν ἀκρόασιν, καὶ τινες ἐχλεύαζον καὶ περιεφρόνουν. Ὁ Ἰέννερ μ' ὅλον τοῦτο ἐξηκολούθει, καθότι ἐκ πρώτης ἀρχῆς ἔγινεν ἐπὶ τοῦ πνεύματός του βαθεῖα ἐντύπωσις· ἐνῷ μετήρχετο τὸ ἐπάγγελμά του εἰς τὴν Βέρκλειαν, παρετήρησεν ὅτι ἦσαν τινὲς, εἰς τοὺς ὁποίους ἦτον ἀδύνατον νὰ μεταδοθῶσιν αἱ εὐλογίαι διὰ τοῦ ἐνοφθαλμισμοῦ, καὶ ὅτι ἅπαντες οὗτοι εἶχον ἐκβάλει τὰ τῶν δαμάλεων ἐξανθήματα· ἦσαν δὲ πάλιν ἄλλοι, οἵτινες εἶχον ἐκβάλει τὰ τῶν δαμάλεων ἐξανθήματα, καὶ μ' ὅλον τοῦτο ἐδέχοντο τὰς εὐλογίας. Ἡ περίστασις αὕτη, μετὰ πολὺν κόπον, ὡδήγησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἀνακάλυψιν ὅτι ἡ δάμαλις ὑπέκειτο εἰς ποικίλα ἐξανθήματα, ἐξ ὧν ἓν μόνον εἶδος εἶχε τὴν δύναμιν τοῦ προφυλάττειν ἀπὸ τὰς εὐλογίας, καὶ ὅτι τοῦτο (ὀνομασθὲν ὑπ' αὐτοῦ ἡ ἀληθὴς βόειος εὐλογία) ἠδύνατο δραστηρίως νὰ μεταδοθῇ εἰς τοὺς ἀμέλγοντας κατὰ μίαν μόνον περίοδον τοῦ δρόμου του.

Περὶ τὸ 1780 συνέλαβε πρῶτον τὴν ἰδέαν ὅτι ἴσως δὲν ἤθελεν εἶσθαι ἀδύνατον νὰ μεταδοθῇ ἡ βόειος εὐλογία, καὶ μετ' αὐτῆς ἡ ἀπὸ τὰς καθολικὰς εὐλογίας προφύλαξις, πρῶτον ἐκ τῆς δαμάλεως εἰς τὸ

ἀνθρώπινον σῶμα, καὶ ἐντεῦθεν ἀφ' ἑνὸς εἰς ἄλλον. Τὸ 1788 συμπαρέλαβεν εἰς Λονδῖνον ἰχνογραφίαν τῆς τυχηρᾶς νόσου, ὡς φαίνεται εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀμελγόντων, καὶ ἔδειξεν αὐτὴν εἰς διαφόρους ἐπισήμους ἰατρούς· ἀλλ' οὐδεὶς οὔτ' ἐβοήθησεν οὔτ' ἐνεθάρρυνεν αὐτόν· πανταχοῦ εὕρισκε δυσπιστίαν ἢ χλευασμόν, καὶ μόνον ἐν ἔτει 1796 ἔκαμε τὸ ἀποφασιστικὸν πείραμα. Τὴν 14ην Μαΐου (ἡμέραν, πρὸς ἀνάμνησιν τῆς ὁποίας γίνεται εἰσέτι ἐν Βερολίνῳ ἐνιαύσιος ἑορτὴ) ἐμβολιάσθη παιδίον ὀκταετὲς μὲ ὕλην ἐπαρθεῖσαν ἀπὸ τὰς χεῖρας γαλακτοπώλιδος· ἐπέρασε δ' εὐχαρίστως τὴν ἀσθένειαν, καὶ τὴν 1ην τοῦ προσεχοῦς Ἰουλίου ἐνωφθαλμίσθη μὲ τὰς καθολικὰς εὐλογίας χωρὶς οὐδενὸς ἀποτελέσματος. Ὁ Ἰέννερ ἤρχισε τότε ἐκτεταμένην σειρὰν πειραμάτων ταὐτοειδῶν, καὶ τὸ 1798 ἐξέδωκε τὸ πρῶτον αὐτοῦ ὑπόμνημα, « Ἔρευναν περὶ τῶν Αἰτιῶν καὶ Ἀποτελεσμάτων τῶν Εὐλογιῶν τῆς Δαμάλεως. » Ἐκρίθη δὲ πολλοῦ λόγου ἄξιον, καθότι ἡ ἐν αὐτῷ ἀπόδειξις ἐφαίνετο συμπερασματική· ἀλλὰ διά τινας μῆνας δὲν εὑρίσκετο ὑποκείμενον ἐν Λονδίνῳ, ἐφ' οὗ νὰ δοκιμασθῇ ἡ προτεινομένη μέθοδος, καὶ πολλαχόθεν ἐγίνετο εἰς αὐτὴν αὐστηρὰ ἐπίσης καὶ ἄδικος ἀντίστασις. Δι' ἓν ἔτος ἐφαίνετο ἀμφίβολος ἡ ἐπιτυχία της, ἀλλὰ μετὰ τὴν παρέλευσιν αὐτοῦ ὑπὲρ τοὺς ἑβδομήκοντα τῶν ἐν Λονδίνῳ κυριωτέρων ἰατρῶν καὶ χειρουργῶν ὑπέγραψαν δηλοποίησιν ὅτι εἶχον εἰς αὐτὴν πλήρη πεποίθησιν. Ἀπόπειρα ἔγινεν ἑπομένως νὰ στερήσωσι τὸν Ἰέννερ ἀπὸ τὴν τιμὴν τῆς ἀνακαλύψεώς του, ἀλλὰ διόλου ἀπέτυχε, καὶ πανταχόθεν ἐπεδαψιλεύθησαν εἰς αὐτὸν ἐπιστημονικαὶ τιμαί. Ἤτο δὲ τόσῳ μᾶλλον ἄξιος αὐτῶν, καθ' ὅσον γνωρίζομεν ὅτι παρεκινεῖτο εἰς τοὺς ὁημωφελεῖς ἀγῶνάς του ὑπὸ τῆς πλέον καθαρᾶς φιλανθρωπίας. Τὸ ἑπόμενον ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ ἡμερολογίου του δεικνύει ὁποῖα αἰσθήματα ἔτρεφε μετὰ τὴν πρώτην ἐπιτυχίαν τῶν πειραμάτων του·—

Ἐνῷ, λέγει, προώδευεν ἡ ἀνακάλυψις, ἠσθανόμην τοσαύτην ἀγαλλίασιν προβλέπων ὅτι ἔμελλον νὰ χρησιμεύσω ὡς ὄργανον πρὸς ἀφαίρεσιν ἐκ τοῦ κόσμου μιᾶς τῶν μεγαλητέρων αὐτοῦ ταλαιπωριῶν, καὶ συγχρόνως ν' ἀξιωθῶ εὐδαιμονίας καὶ οἰκιακῆς εἰρήνης, ὥστε πολλάκις, εἰς ταιαύτας ἐλπίδας διδόμενος ἐνῷ περιεπάτουν εἰς τοὺς λειμῶνας, ἔπιπτον εἰς εἶδος ἐκστάσεως. Εἶναι δὲ πρὸς ἐμὲ ἀνάμνησις χαροποιὰ ὅτι αἱ σκέψεις αὗται ἐτελέσονον πάντοτε μὲ εὐσεβῆ εὐχαριστίαν εἰς τὸ Ὄν, ἀφ' οὗ προέρχεται πᾶσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δώρημα τέλειον.

Τὰ πρῶτα κωλύματα ὑπερβᾶς, προώδευεν ἑπομένως ταχύτατα ὁ βουπυεμβολισμός. Τὸ 1799 εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸ στράτευμα ὁ Δοὺξ Ἐβοράκου· τόσον δ' αὐτὸς, ὅσον καὶ ὁ ἀδελφός του, ὁ πρῴην βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας Γυλιέλμος Δ'., ἦσαν πάντοτε θερμοὶ προστάται τῆς νέας μεθόδου. Μέχρι τοῦ 1801, ἓξ χιλιάδες εἶχον βουπυεμβολισθῆν ἐν Ἀγγλίᾳ, καὶ οἱ πλεῖστοι αὐτῶν δοκιμασθῆ μὲ τὰς καθολικὰς εὐλογίας.

Ἀξιοπαρατήρητον εἶναι ὅτι ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἠπείρου καὶ προθυμότερον ὑπεδέχθησαν, καὶ δαψιλέστερον μετεχειρίσθησαν, τὸν βουπυεμβολισμόν, παρ' ἐπὶ τῆς νήσου ὅπου ἐγεννήθη. Ὁ ἰατρὸς Δὲ Κάρρος ταχέως εἰσήγαγεν αὐτὸν καθ' ὅλην τὴν Γερμανίαν, καὶ ὁ ἰατρὸς Σάκκος ἐν Ἰταλίᾳ ἐβουπυεμβόλισεν εἰς ὀκτὼ ἔτη ἑξακοσίας χιλιάδας αὐτὸς ὁ ἴδιος, καὶ δι' ἐπιτρόπου ἄλλας ἑπτακοσίας χιλιάδας. Εἰς τὴν Ῥωσσίαν εἰσήγαγε τὸν βουπυεμβολισμὸν ἡ μήτηρ αὐτοκρατόρισσα, ἥτις ἔπεμψεν εἰς τὸν Ἰέννερ δῶρον ἐξ ὡραίου ἀδάμαντος, καὶ ἔγραψε πρὸς αὐτὸν ἐξαίρετον ἐπιστολήν. Τὸ πρῶτον βουπυεμβολισθὲν τέκνον ὠνομάσθη Βατζινὸφ, καὶ ἔλαβε σύνταξιν ἐτήσιον ἐπὶ ζωῆς. Ἐν Σβεκίᾳ καὶ Δανίᾳ οὐ μόνον ταχέως ἐδέχθησαν, ἀλλὰ καὶ ἠνάγκαζον ἅπαντας νὰ μεταχειρίζωνται αὐτόν. Οἱ Γάλλοι, διὰ τὰς ὑπαρχούσας τότε μετὰ τῶν Ἄγγλων διαφορὰς αὐτῶν, ἐβράδυναν μὲν νὰ εἰσάξωσι τὸ βούπυον, ἀλλὰ τὸ 1800 παρεδέχθησαν αὐτὸ μετ' ἐνθουσιασμοῦ. Ἀφοῦ ἡ νέα μέθοδος εἰσήχθη εἰς τὴν Ἱσπανίαν, ἔλαβεν ὁ ἰατρὸς Βάλμης ἐπιτροπικὴν παρὰ τῆς βασιλίσσης νὰ ἐκτείνῃ τὸ ἀγαθὸν εἰς τὰς ἐν Ἀσίᾳ καὶ Ἀμερικῇ Ἱσπανικὰς ἀποικίας· ναῦς δὲ καλῶς ἐφωδιασμένη, περιέχουσα ἀριθμόν τινα τέκνων πρὸς διατήρησιν τῆς ὕλης, περιέπλευσε τὴν σφαῖραν, ὄχι ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ ἐκτελέσῃ φονικὰς κατακτήσεις, ἢ νὰ εἰσάξῃ μεταξὺ ἀπολιτίστων ἐθνῶν διεφθαρμένα ἤθη, ἀλλὰ νὰ διαδώσῃ τὸ ἀντίδοτον εἰς τὸ μέγιστον δηλητήριον φάρμακον τῶν μερῶν ἐκείνων τῆς ἀνθρωπότητος. Εἰς τὰς Ἡνωμένας πολιτείας μετεκομίσθη τὸ 1799, καὶ ἐκεῖθεν βαθμηδὸν εἰς τοὺς αὐτόχθονας Ἰνδούς. Εἰς τὰς Ἀνατολικὰς Ἰνδίας, ὅπου ἔκαμνον τρομερὰν θραῦσιν αἱ εὐλογίαι, ὑπερεπεθύμει ὁ Ἰέννερ νὰ μεταδώσῃ τὸ βούπυον· ἀλλ' ἀποτυχία ἠκολούθει ἀποτυχίαν, ἐωσοῦ, διὰ τῆς εὐφυΐας τοῦ Δεκάρρου περιεκλείσθη εἰς κηρίνας σφαίρας, καὶ μετακομισθὲν εἰς Βομβαίην διὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ταχέως διεδόθη καθ' ὅλην τὴν Ἰνδίαν. Ὁ Μαρκέσιος Οὐελλέσλειος (ὁ νῦν Δοὺξ Οὐελλιγκτὼν) ἐπροσπάθησε τὰ μέγιστα ὑπὲρ τῆς ἐξαπλώσεώς του, καὶ ὑπὲρ τῆς ἀφαιρέσεως τῶν προλήψεων, ὅσας πολλοὶ ἐκ τῶν Ἰνδῶν ἠσθάνοντο ἐναντίον αὐτοῦ καθὸ προερχομένου ἐκ τῆς δαμάλεως, τὴν ὁποίαν γνωστὸν ὅτι αὐτοὶ θρησκευτικῶς σέβονται.—Περαιτέρω δὲν θέλομεν ἐξακολουθήσει τὰ περὶ τῆς προόδου τοῦ

βουπυεμβολισμοῦ· ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν ὅτι εἰς ἓξ ἔτη διεδόθη καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην.

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐκτεταμένης ταύτης διαδόσεως ἦσαν εὐχάριστα τῳόντι καὶ ἐκπληκτικά. Εἰς πολλοὺς τόπους αἱ εὐλογίαι ἀμέτρως ἠλαττώθησαν κατὰ τὴν συχνότητα καὶ τὴν φθορὰν, καὶ εἰς ἄλλους ἐφαίνοντο διόλου ἐξωλοθρευμέναι. Ἡ Ταπροβάνη, μετὰ ἐπιδημίαν τῶν εὐλογιῶν, ὡμοίαζεν ἀρχαῖτερα τόπον ἠρημωμένον· λέγεται ὅτι, κατὰ τὸν μετριώτερον ὑπολογισμὸν, ἀφήρπαζον τὸ ἑκτημόριον τοῦ πληθυσμοῦ. Μετὰ δὲ τὴν ὑπὸ τῶν Ἄγγλων εἰσαγωγὴν τοῦ βουπύου ἐν ἔτει 1800, ἡ ἐξ αὐτῶν θραῦσις κατέστη ἀσήμαντος. Ἐν Σβεκίᾳ καὶ Δανίᾳ εἶχον ἐξ ὁλοκλήρου παύσει τὸ 1805. Εἰς τὴν περιοχὴν Ἀνσπὰχ, ἐν Βαυαρίᾳ, ἐκ πληθυσμοῦ τριακοσίων χιλιάδων, μόνον ἓξ θάνατοι ἀπὸ τὰς εὐλογίας ἠκολούθησαν τὸ 1809, καὶ ἀπὸ τότε μέχρι τοῦ 1818 μόνον εἷς· ἐνῷ εἰς τὴν ὅμορον πολιτείαν τῆς Βιρτεμβέργης, ὅπου αἱ προφυλάξεις ἦσαν χαυνότεραι, ἡ νόσος ἐμάστισε τοὺς κατοίκους ἐπιδημικῶς τὸ 1814–17. Κατὰ τὴν ἐν Βερολίνῳ ἐπιδημίαν τοῦ 1823, μόνον πέντε ἀπέθανον, ἐνῷ εἰς ἄλλην τινὰ πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ βουπύου, χίλιοι ἑξακόσιοι ἀπωλέσθησαν.

Ὁ δὲ Ἰέννερ, μέχρι τῆς ἐσχάτης ἡμέρας τοῦ βίου αὐτοῦ, ὅστις αἴφνης ἐτελείωσε τὸ 1823, ἐνησχολεῖτο μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας εἰς διάδοσιν τῶν ἐκ τῆς ἀνακαλύψεως αὐτοῦ ὠφελειῶν, καὶ εἰς τὴν πατρίδα του καὶ εἰς ξένας χώρας· ἔλαβε δὲ τὴν εὐχαρίστησιν, πρὶν ἀποθάνῃ, νὰ ἴδῃ τὸν βουπυεμβολισμὸν ἐπεκτείνοντα τὴν ζωὴν εἰς πᾶν μέρος τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, καὶ κωλύοντα τὴν θραῦσιν τῆς πλέον φοβερᾶς μάστιγος τοῦ πολυπαθοῦς ἀνθρώπου. Πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ἐκόπησαν πέντε μετάλλειαι, ἐξ ὧν αἱ τρεῖς παρήχθησαν ἐν Γερμανίᾳ, ἀνηγέρθη δὲ καὶ ἀνδριὰς εἰς αὐτὸν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς γεννήσεώς του. Ἀλλ' ἀξιοπαρατήρητον εἶναι ὅτι τὰ μόνα δημόσια μαρτυρικὰ ὑπολήψεως, ὅσα ἀπέδωκεν ἡ Ἀγγλία εἰς τὸν ἄνδρα τοῦτον, ὅστις διὰ τῆς ἀξοηθήτου περινοίας καὶ φιλοπονίας αὐτοῦ ηὔξησε μᾶλλον τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων παρ' οἱ συνηνωμένοι ἀγῶνες οἱασδήποτε ἑκατονταετηρίδος, ἦσαν δῶρα ἐκ δέκα χιλιάδων λιτρῶν στερλινῶν, καὶ εἴκοσι χιλιάδων λιτρῶν στερλινῶν, αἵτινες ἐψηφίσθησαν εἰς αὐτὸν ὑπὸ τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων ἐν ἔτει 1802 καὶ 1807.

Ἕπεται ἡ συνέχεια.

Τὸ 1834 ἐξεδόθησαν εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας 628 πρωτότυπα συγγράμματα, ἐξ ὧν 126, ἢ τὸ ἓν πέμπτον, ἦσαν μυθιστορικά. Εἰς τὴν Μεγάλην Βρετανίαν ἐξεδόθησαν, τὸ 1833 ἔτος, 1,112, ἐξ ὧν 71, ἢ τὸ ἓν δέκατον πέμπτον, ἦσαν μυθιστορικά. Εἰς δὲ τὴν Γαλλίαν ἀπὸ 9000 συγγραμμάτων ἐκδοθέντων εἰς ἓν ἔτος, 355, ἢ τὸ ἓν εἰκοστὸν, ἦσαν μυθιστορικά.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΝΟΜΟΣ ΤΗΣ ΑΓΑΘΟΠΟΙΙΑΣ.

Ὀχὶ ΔΙΑ ΗΜΑΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΑΛΛΑ ΔΙ' ΑΛΛΟΥΣ, εἶναι ὁ μέγας νόμος τῆς φύσεως, ὁ ἐγκεχαραγμένος ὑπὸ τῆς χειρὸς τοῦ Θεοῦ εἰς πᾶν μέρος τῆς δημιουργίας. Ὄχι δι' ἑαυτὸν, ἀλλὰ δι' ἄλλους ῥίπτει ὁ ἥλιος τὰς ἀκτῖνάς του· ὄχι δι' ἑαυτὰ, ἀλλὰ δι' ἄλλους διαχύνουσι τὰ νέφη τὰς βροχάς των· ὄχι δι' ἑαυτὴν, ἀλλὰ δι' ἄλλους ἀνοίγει τοὺς θησαυροὺς της ἡ γῆ· ὄχι δι' ἑαυτὰ, ἀλλὰ δι' ἄλλους καρποφοροῦσι τὰ δένδρα, εὐωδιῶσι τὰ ἄνθη, καὶ παριστάνουσι τὰ παλυποίκιλά των χρώματα. Ὡσαύτως, ἐπιδαψιλεύονται εἰς τὸν ἄνθρωπον τὰ θεῖα δῶρα ὄχι μόνον δι' ἑαυτὸν, ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλους· καὶ ὅποιος, ἀντὶ νὰ διαδίδῃ αὐτὰ, τὰ μεταχειρίζεται μόνον πρὸς ἰδίαν του εὐχαρίστησιν, καὶ κλείεται εἰς τὰ ζοφερὰ καὶ ψυχρὰ σπήλαια τῆς περιφιλαυτίας, παραβαίνει τὸν μέγαν νόμον τῆς κτίσεως, ἀποκόπτει αὐτὸς ἑαυτὸν ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ τὸν Ποιητήν του, ἱεροσύλως σφετερίζεται πρὸς ἰδίαν αὐτοῦ χρῆσιν τὰ χαρίσματα, ὅσα ἔλαβε διὰ τὴν κοινὴν ὠφέλειαν, καὶ πρέπει νὰ θεωρῆται ὄχι μόνον ὡς ἄχρηστος, ἀλλὰ καὶ ὡς ὄλιος ὑπηρέτης, ὅστις, ἀντὶ νὰ πραγματευθῇ, ἔκρυψε τὸ τάλαντον τοῦ Κυρίου του. Ὅστις ζῇ οὕτω μόνον δι' ἑαυτὸν, καὶ καταναλίσκει τὰ ἀγαθὰ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὰς ἡδονὰς, ἢ ἀφιερόνει αὐτὰ εἰς τὸν δαίμονα τῆς φιλαργυρίας, εἶναι ὡς ἄκαρπος βράχος εἰς γόνιμον πεδιάδα, ὡς ἀκανθώδης βάτος εἰς καρποφόρον ἄμπελον,—εἶναι ὁ τάφος τῶν χαρισμάτων τοῦ Θεοῦ, ἡ ἀληθὴς Ἔρημος Ἀραβία τοῦ ἠθικοῦ κόσμου. Καὶ ἂν ὑπερέχῃ μεγάλως κατὰ τὰ πλούτη καὶ τὴν δύναμιν, ἵσταται, ἰσχυρὸς καὶ ἀπρόσιτος, ὡς μεμονωμένος ἀπότομος κρημνὸς, ὅστις παριστᾷ μόνον ψυχρὰν καὶ ἄχαριν θεωρίαν, διακόπτει τὰς ζωογόνους ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, παγόνει τὰς ὑποκάτω κοιλάδας μὲ τὴν ζοφώδη σκιάν του, ἐπαυξάνει τὴν δριμύτητα τοῦ διαπεραστικοῦ βορέως, καὶ σύρει τοὺς κεραυνοὺς τοῦ παρωργισμένου οὐρανοῦ. Πόση δὲ διαφορὰ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ εὐπροσίτου γηλόφου, ἀνθηροῦ καὶ καρποφόρου, ὅστις ἑλκύει καὶ ὑποδέχεται τὰς δρόσους τοῦ οὐρανοῦ, καὶ κρατῶν μόνον τὰς ἐξαρκούσας εἰς τὰ πολυάριθμα προϊόντα του, ἀποστέλλει τὰς λοιπὰς νὰ τρέφωσι καὶ γονιμοποιῶσι τὰς εἰς τοὺς πρόποδας αὐτοῦ κοιλάδας.

Η ΠΑΝΤΑΧΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΚΑΙ Η ΠΑΝΤΟΔΥΝΑΜΙΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ.

Αν ἐξέλθῃς τοῦ οἴκου σου πρὸς περιδιάβασιν, καὶ ὑπάγῃς εἰς κῆπον, ὅπου εὑρίσκονται παντὸς εἴδους ὀπῶραι ἐν ἀφθονίᾳ, αἰσθάνεσαι φυσικήν τινα ὁρμὴν νὰ μεθέξῃς ἀπ' αὐτάς· καὶ ὅμως δὲν πράττεις οὕτω, διότι ὁ νόμος σὲ ἐμποδίζει. Τὴν ὥραν τῆς ἀνοίξεως περιφέρεσαι εἰς τὰ δάση καὶ τὰς πεδιάδας, καὶ θεωρεῖς πλῆθος πτηνῶν, εἰς τὰ ὁποῖα ἴσως σ' ἔρχεται ἐπιθυμία νὰ πυροβολήσῃς· ἀλλὰ δὲν ἐμπορεῖς, διότι ὁ νόμος τὸ ἀπαγορεύει. Δίδεις τὰ χρήματά σου, καὶ δὲν λαμβάνεις εἰμὴ κομ-

μάτιον χαρτίου ὑπογεγραμμένον,—μ' ὅλον τοῦτο εἶναι βέβαιος ὅτι τὰ χρήματα θέλουν ἐπανέλθειν εἰς τὸ ταμεῖόν σου, διότι ὑπάρχουσι νόμοι, δυνάμει τῶν ὁποίων ὁ χρεώστης ἀναγκάζεται ν' ἀποδώσῃ αὐτά. Δανείζεις τὰ χρήματά σου, καὶ πρὶν παρέλθῃ ἡ προθεσμία, πτωχεύει ὁ δανεισθείς· σὲ προσφέρει τὸ ἥμισυ ἢ τὸ τεταρτημόριον τῆς ποσότητος, καὶ ἀναγκάζεσαι νὰ τὸν ἐξοφλήσῃς, διότι ὁ νόμος οὕτω διέταξε. Μεταβαίνεις εἰς ἄλλην πόλιν ἢ ἐπικράτειαν, καὶ διὰ μίαν, δύο ἢ τρεῖς ἑβδομάδας μένεις περιωρισμένος εἰς τὸ λοιμοκαθαρτήριον, καὶ διόλου δὲν τολμᾷς νὰ ἐγγίξῃς ἄνθρωπον, ἢ νὰ εἰσέλθῃς εἰς συναναστροφήν· καὶ διατί τοῦτο; διότι ὁ νόμος οὕτω θέλει. Πλέεις εἰς τὸ ἀχανὲς πέλαγος, μακρὰν πάσης κοινωνίας· πολεμικὴ ναῦς, ἴσως ἀνήκουσα εἰς ἄλλο ἔθνος, χιλιάδας μελίων μακρὰν τοῦ ἰδικοῦ σου, σὲ προστάζει νὰ σταθῇς καὶ νὰ δείξῃς τὴν σημαίαν σου. Ἀξιωματικός τις ἀναβαίνει εἰς τὸ πλοῖον, ζητεῖ τὰ χαρτία σου, καὶ ἀπαιτεῖ νὰ τὸν συνοδεύσῃς εἰς τὸ πλοῖόν του. Ἂν δὲν κλίνῃς, ἐκτίθεσαι εἰς καταποντισμοὺς, καὶ ἴσως εἰς κίνδυνον. Εἶναι ὁ νόμος τοῦ ἔθνους σου, καὶ ὅλων τῶν ἐθνῶν, ὅστις σὲ ὑποχρεόνει νὰ ἐφοδιάζεσαι ἀπὸ τὰ χαρτία ταῦτα, καὶ νὰ τὰ παρουσιάζῃς εἰς τοιαύτας περιστάσεις. Εἰς ξένον λιμένα, πρόξενος τοῦ ἰδίου σου ἔθνους σὲ συμβουλεύει, καὶ, χρείας τυχούσης, σὲ ὑπερασπίζεται. Ὁ νόμος διατάττει αὐτὸν νὰ πράττῃ οὕτω. Βλέπεις ἄνθρωπον βιαίως καὶ ἐκ προμελέτης ἀφαιροῦντα τὴν ζωὴν ἄλλου· καὶ ὅμως οὐδεὶς προσβάλλει τὸν φονεύοντα, ἢ ἀπαλλάττει τὸν εἰς θάνατον καταδεδικασμένον, διότι ὁ νόμος ἀπεφάσισε νὰ θανατωθῇ τοιουτοτρόπως. Ὁ νόμος συσταίνει σχολεῖα, καὶ ὑποχρεόνει τοὺς γονεῖς νὰ στέλλωσιν εἰς αὐτὰ τοὺς υἱούς καὶ τὰς θυγατέρας των. Ὁ νόμος βοηθεῖ τὸν πτωχὸν νὰ λαμβάνῃ τὰ δίκαιά του ἀπὸ τὸν πλούσιον, καὶ πάλιν προστατεύει τὸν πλούσιον, ὥστε οἱ πένητες νὰ μὴ λαμβάνωσι μᾶλλον παρὰ τὸ δίκαιόν των. Λέγει τις τὰ πάνδεινα περὶ τῶν ἐν ἐξουσίᾳ, καὶ μ' ὅλον τοῦτο μένει ἀνενόχλητος, διότι ὁ νόμος τὸ συγχωρεῖ· εἶναι δὲ πάλιν νόμοι, τοὺς ὁποίους ἅπαντες ἢ σχεδὸν ἅπαντες μισοῦν, ἢ κηρύττουν ἀνωφελεῖς, ἢ καὶ σκληροὺς, καὶ ὅμως ὑποτάσσονται εἰς αὐτοὺς χωρὶς φυσικῆς τινὸς βίας. Ὁ νόμος κατεσκεύασε λεωφόρους, ἤνωσε ποταμοὺς, διεχώρισε βουνά· ἀφαιρεῖ χρήματα διὰ τὸ δημόσιον ὄφελος, καὶ ἐξ ἄλλου μέρους προστατεύει αὐτά· στέλλει ἐκστρατείας εἰς μακρυνὰς χώρας· ἐθεμελίωσε βιβλιοθήκας, καὶ συλλογὰς τεχνουργημάτων· κοσμεῖ καὶ καθωραΐζει. Ὁ νόμος φροντίζει ὥστε ὁ ἔμπορος νὰ μετρῇ μὲ σωστὸν πῆχυν, καὶ τὸν λέγει μὲ ποῖον ἀργύριον νὰ πληρόνῃ τὰ χρέη του· καταδικάζει τὰ νοσώδη τρόφιμα, ἀπαγορεύει τὴν πολυγαμίαν, παιδεύει τὰς ἀναφανδὸν γινομένας κακοηθείας, ἐπεμβαίνει ἂν τὸ ἔργον σου ἐνοχλῇ ἄλλους, σὲ ὑποχρεόνει κάποτε νὰ λάβῃς ὅπλα, ἄλλοτε σ' ἐμποδίζει νὰ μεταχειρισθῇς αὐτὰ πρὸς ἐκδίκησιν τῆς φανερωτέρας ἀδικίας, καὶ ἄλλοτε πάλιν συγχωρεῖ νὰ τὰ μεταχειρίζεσαι. Τί λοιπὸν εἶναι ὁ νόμος οὗτος, ὁ ἀόρατος, καὶ ὅμως ὁρατὸς, διὰ τῶν πανταχοῦ ἀποτελεσμάτων του, ὅστις μὲ συνοδεύει ὅπου καὶ ἂν ὑπάγω, εἰσχωρεῖ εἰς ὅλας τὰς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων πρὸς ἀνθρώπους, πρὸς ζῶα καὶ πράγματα, καὶ, τὸ παραδοξότερον, ποτὲ δὲν διαλείπει ἢ ἀναβάλλεται, ἀλλ' ἐξακολουθεῖ νὰ ἐνεργῇ, καὶ καθ' ἑκάστην πλάττει νέους κανόνας καὶ κανονισμοὺς διὰ τὴν διαγωγὴν καὶ τὰς διαφόρους σχέσεις τοῦ ἀνθρώπου, καὶ μὲ ἀκατάπαυστον καὶ ἀνεξάντλητον δραστηριότητα ἐπιλαμβάνεται πάσης νέας καταστάσεως ἀνθρώπων τε καὶ πραγμάτων;

ΤΟ ΕΠΙ ΓΗΣ ΚΑΤΟΙΚΗΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΥΨΙΣΤΟΥ.

Λεγεται εἰς τὰς Γραφὰς ὅτι ὁ οὐρανὸς εἶναι ὁ θρόνος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ· καὶ ὅτι ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ οὐρανὸς τῶν οὐρανῶν δὲν ἀρκοῦν νὰ χωρέσωσιν αὐτόν. Πόσον ὑψηλὴ ἔννοια! Πόσον ὁ εὐλογητὸς Θεὸς ὑπερβαίνει πᾶν ὅ,τι ἡμεῖς δυνάμεθα νὰ συλλάβωμεν περὶ αὐτοῦ!

Ἀλλ' ὁ Ὕψιστος οὗτος καὶ Ὑπέρτατος Θεὸς, ὁ κατοικῶν τὴν αἰωνιότητα, συγκαταβατικῶς λέγει, "Ἐπὶ τίνα ἐπιβλέψω, ἀλλ' ἢ ἐπὶ τὸν ταπεινὸν καὶ ἡσύχιον, καὶ τρέμοντα τοὺς λόγους μου;" Οὐ μόνον δ' ἐπιβλέπει εἰς τὸν τοιοῦτον, ἀλλὰ καὶ κατοικεῖ ἐν αὐτῷ. Ὁ ἐνταῦθα ταπεινὸς ὀνομάζεται ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν πτωχὸς τῷ πνεύματι. Τίποτε δὲν βλέπουσιν ἐπὶ γῆς οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Κυρίου τόσον ἀσμένως, ὅσον τὸν ἀληθῶς ταπεινόφρονα, τὸν συντετριμμένον τὴν καρδίαν, καὶ ἀκούοντα τοὺς λόγους αὐτοῦ μετ' εὐλαβείας καὶ υἱϊκῆς ἀγάπης.

Ὁ ὑπέρτατος Κύριος τοῦ παντὸς δὲν κατοικεῖ εἰς ναοὺς χειροποιήτους. Ἅπαντες οἱ τοιοῦτοι ναοὶ φθείρονται καὶ καταπίπτουσιν, ἡ δὲ ψυχὴ διαμένει ἀθάνατος. Εἰς ψυχὰς, λελυτρωμένας ὑπὸ τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ ἀνακαινισμένας διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐνοικεῖ εὐχαρίστως ὁ Θεός. "Οὐκ οἴδατε," λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος πρὸς τοὺς Κορινθίους, "ὅτι ναὸς Θεοῦ ἐστε, καὶ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν;" Καὶ πάλιν, "Ὑμεῖς γὰρ ναὸς Θεοῦ ἐστε ζῶντος· καθὼς εἶπεν ὁ Θεὸς, Ὅτι ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω, καὶ ἔσομαι αὐτῶν Θεὸς, καὶ αὐτοί ἔσονταί μοι λαός." Αὐτὸς εἶναι ἄπειρον, ἀπεριόριστον πνεῦμα, πανταχοῦ παρὼν καὶ τὰ πάντα πληρῶν. Κομψότατα καὶ ἐμφατικώτατα εἶπεν ὁ Δαβὶδ, "Ποῦ πορευθῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός σου, καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου ποῦ φύγω; Ἐὰν ἀναβῶ εἰς τὸν οὐρανὸν, σὺ ἐκεῖ εἶ· ἐὰν καταβῶ εἰς τὸν ᾅδην, πάρει· ἐὰν ἀναλάβω τὰς πτέρυγας τῆς αὐγῆς, καὶ κατασκηνώσω εἰς τὰ ἔσχατα τῆς θαλάσσης, καὶ ἐκεῖ θέλει μὲ ὁδηγήσειν ἡ χεὶρ σου, καὶ ἡ δεξιά σου θέλει μὲ κρατεῖν. Ἐὰν εἴπω, Ἀλλὰ τὸ σκότος θέλει μὲ σκεπάσει, τότε καὶ ἡ νὺξ αὐτὴ θέλει εἶσθαι φῶς τριγύρω μου· ναὶ, τὸ σκότος δὲν σκεπάζει τίποτε ἀπὸ σέ· μάλιστα ἡ νὺξ λάμπει ὡς ἡ ἡμέρα· εἰς σὲ τὸ σκότος εἶναι καθὼς καὶ τὸ φῶς."

Τὰ πάντα πληρῶν, ἔχει μ' ὅλον τοῦτο τὴν καρδίαν τοῦ εὐσεβοῦς καὶ ταπεινόφρονος ὡς κατοικητήριον αὐτοῦ, καὶ προκρίνει αὐτὴν παρὰ τὴν σκηνὴν τὴν ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως ἐν τῇ ἐρήμῳ κατασκευασθεῖσαν, ἢ τὸν λαμπρὸν καὶ μεγαλοπρεπῆ ναὸν τὸν οἰκοδομηθέντα ὑπὸ τοῦ Σολομῶντος ἐπὶ τοῦ ὄρους Σιών. Καὶ ἡ σκηνὴ καὶ ὁ ναὸς πρὸ πολλοῦ ἐξηφανίσθησαν, ἀλλ' ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ζῇ, μολονότι ὁ θάνατος φονεύει τὸ σῶμά του, καὶ μετατρέπει αὐτὸ εἰς χοῦν.

Ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἡ καρδία εἶναι τὸ πᾶν. Αὐτὸς δὲν ἐπιβλέπει εἰς τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιφάνειαν, ἀλλ' εἰς τὴν καρδίαν· αὕτη δὲ εἶναι γυμνὴ καὶ τετραχηλισμένη ἔμπροσθέν του. Ἂν γέμῃ ἀπὸ ἀνόσια διανοήματα, πάθη, καὶ ἐπιθυμίας, δὲν κατοικεῖ ἐν αὐτῇ. Εἰς τὸν ναὸν τῶν Ἱεροσολύμων ἐνδιέτριβεν ὁ Θεὸς, μέχρις οὗ κατέστη σπήλαιον λῃστῶν· τότε δὲ παρῄτησεν αὐτὸν, καὶ ἀφῆκε τοὺς νικητὰς Ῥωμαίους νὰ κατεδαφίσωσιν αὐτὸν, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ μείνῃ λίθος ἐπὶ λίθῳ. Αὐτὸ τοῦτο πάσχει ἡ καρδία, ἥτις ἐγκαταλείπεται ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ διὰ τὰς ἁμαρτίας της.

Ἴδιον τοῦ ἀνθρώπου εἶναι νὰ ἐκπλήσσεται ἀπὸ ἐξωτερικὰ φαινόμενα. Ἡ μεγαλοπρέπεια τοῦ ναοῦ ἐκίνησεν εἰς θαυμασμὸν τοὺς μαθητάς, καὶ ἔκαμεν αὐτοὺς νὰ εἴπωσι, "Διδάσκαλε, Ἴδε ποταπαὶ λίθοι καὶ ποταπαὶ οἰκοδομαί!" Ἀλλ' ἐκεῖνος πάραυτα προεῖπε τὸν ὄλεθρον τούτων ἁπάντων. Εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐφαίνοντο ὡς οὐδέν. Τοῦ ἐνδόξου Θεοῦ ἡ πνευματικὴ λατρεία δὲν ἠλαττώθη ποσῶς, ἀφοῦ κατεκρημνίσθη ὁ πολυτελὴς καὶ λαμπρὸς ἐκεῖνος ναός· οὔτε θέλει ἀπολέσει κἀνὲν μέρος τῆς πνευματικῆς λατρείας του, ὅταν διαλυθῶσιν ὅλα τὰ στοιχεῖα τοῦ παρόντος κόσμου εἰς τὴν καυστηρὰν θερμότητα τῆς τελευταίας ἡμέρας. Οἱ ἅγιοι ἄγγελοι, καὶ ἡ ὁμήγυρις τῶν πρωτοτόκων, καὶ τὰ πνεύματα τῶν δικαίων τετελειωμένων, θέλουν ζῇ μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ παρόντος κόσμου, καὶ ἕκαστος αὐτῶν θέλει εἴσθαι ναὸς, ἐν ᾧ θέλει κατοικεῖν ὁ αἰώνιος καὶ ἅγιος Θεὸς, καὶ λατρεύεσθαι διὰ παντός. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος παριστάνει ὅλους τοὺς πιστοὺς ὡς οἰκοδομημένους ἐπὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ θεμελίου καὶ ἀκρογωνιαίου λίθου, καὶ οὕτω ἀποτελοῦντας ναὸν ἅγιον ἐν Κυρίῳ, εἰς κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ ἐν Πνεύματι.

ΑΞΙΟΣΗΜΕΙΩΤΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ.

Τὰς ἑπομένας ἀποκρίσεις ἔδωκεν ἐγγράφους πρὸ ὀλίγων ἐτῶν κωφάλαλός τις ἐν Γαλλίᾳ.

Τί ἐστιν αἰωνιότης;
Ἡμέρα, ἥτις οὔτε χθὲς ἔχει, οὔτε αὔριον.
Τί ἐστι Θεός;
Ὁ ἥλιος τῆς αἰωνιότητος.
Τί ἐστιν εὐγνωμοσύνη;
Ἡ μνήμη τῆς καρδίας.
Τί ἐστιν ἀρετή;
Ἠθικὴ δύναμις.
Τί ἐστιν ὀρθὸς λόγος;
Ἡ ὡριμότης τοῦ νοός.
Τί ἐπανάστασις;
Δένδρον μὲ τὴν ῥίζαν ἐπάνω, καὶ τὴν κορυφὴν κάτω.

ΘΗΒΑΙΚΟΝ ΠΙΝΑΚΙΟΝ.

Εἰς τὸ ἀνώτατον μέρος τῆς ὄπισθεν εἰκονογραφίας παριστάνεται ἡ θεία τριὰς τῶν Αἰγυπτίων,—Ὄσιρις, ὁ παγκόσμιος πατὴρ, ἡ ἐνεργὸς ἀρχὴ ὅλων τῶν πραγμάτων· Ἴσις, ἡ παγκόσμιος μήτηρ· καὶ Ὧρος, ὁ υἱὸς αὐτῶν, ἡ φανέρωσις τῆς συνηνωμένης ἐνεργείας ἢ ἐπιῤῥοῆς των.

Ὁ πρῶτος κρατεῖ εἰς τὴν δεξιάν του ποιμαντικὴν ῥάβδον, καὶ εἰς τὴν ἀριστερὰν του μάστιγα, δηλῶν ὅτι παιδεύει τὰς ἀταξίας τοῦ λαοῦ του.

Εἰς τὸ σχῆμα τῆς Ἴσιδος δὲν ὑπάρχει τίποτε ἀξιοσημείωτον· ἀλλ' ὁ Ὧρος ἔχει κεφαλὴν ἱέρακος, ἀντὶ ἀνθρωπίνης, πρὸς φανέρωσιν τῆς ἄκρας ἀγρυπνίας καὶ ταχύτητος τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸ παρατηρεῖν καὶ θεραπεύειν τὰς χρείας τῶν πλασμάτων του.

Ὅλα σχεδὸν τὰ ἔθνη ἐδανείσθησαν ἐκ τῶν Γραφῶν θρησκευτικὰς ἰδέας καὶ ἱεροπραξίας. Τὸ περὶ Τριάδος τοῦ Θεοῦ δόγμα, λόγου χάριν, ἐπεκράτει εἰς πλείστας χώρας, ἀπομεμακρυσμένας ἀπ' ἀλλήλων, καὶ διόλου ἀποκεχωρισμένας. Οἱ Ἰνδοὶ ἔχουσι τρισυπόστατον Θεότητα,—Βραχμᾶν, Βησνοῦν, καὶ Σηβᾶν. Ἡ Χαλδαϊκὴ θεολογία ἀνεγνώριζε τρεῖς ἀρχάς· ἡ Περσικὴ ἐδίδασκε τὴν λατρείαν τοῦ "Τριπλασίου Μίθρα." Εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Σιβηρίας εὑρέθη νομισματόσημον, μ' ἐπιγραφὴν τῷ Τρισυποστάτῳ Θεῷ. Ἴχνη τοῦ αὐτοῦ δόγματος παρατηροῦνται εἰς τὴν Ἰαπονίαν, καὶ ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν Κίναν· διότι οἱ Σῖναι δοξάζουν ἕνα ὑπέρτατον Θεὸν, τὸν δημιουργὸν τοῦ παντὸς, καὶ δύο ἄλλους κυβερνήτας τῆς αὐτῆς φύσεως, οἵτινες συνάρχουσι μετ' αὐτοῦ, ὁ μὲν εἰς τὸν ἄνω, ὁ δὲ εἰς τὸν κάτω κόσμον· "ὅταν οἱ Σῖναι ἐγερθῶσι τὸ πρωΐ," λέγει περιηγητὴς ἀξιόπιστος, "στρέφουσι τὰ πρόσωπα πρὸς ἀνατολὰς, καὶ μὲ τὰς χεῖρας συνενωμένας, λέγουσιν, Ὁ ἐν τριάδι Θεὸς νὰ μᾶς φυλάξῃ ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ." Ὁμοία πίστις ἐπικρατεῖ καὶ εἰς τὸν νέον κόσμον, διότι οἱ κάτοικοι τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς ἔχουσι τὸν Τάγγα-Τάγγαν, ἢ τὸν ἐν τρισὶ προσώποις ἕνα Θεόν.

Πόθεν ἄρα διεδόθη τοιοῦτον δόγμα εἰς τόσα διάφορα μέρη τοῦ κόσμου; Σὰρξ καὶ αἷμα ἦτον ἀδύνατον ν' ἀποκαλύψωσιν αὐτὸ, καθὸ ὑπερβαῖνον τὰ στενὰ ὅρια τοῦ ἀνθρωπίνου νοός. Ἀλλ' αἱ Γραφαὶ γέμουσιν αὐτοῦ, καὶ ἐκ τούτων μόνον, ἢ ἐξ ἀποκαλύψεων γενομένων εἰς τοὺς Πατριάρχας πρὸ τοῦ ἐγγράφου νόμου, πρέπει νὰ ἐπήγασεν ἡ περὶ αὐτοῦ γνῶσις. "Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν," λέγει ὁ Μωϋσῆς· ἡ λέξις Θεὸς εἰς τὴν φράσιν ταύτην εἶναι εἰς τὸ Ἑβραϊκὸν πρωτότυπον Ἐλοχὶμ, τουτέστιν ὄνομα τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, ἐμφαῖνον τὴν Ἁγίαν Τριάδα· τὸν Πατέρα ὡς τὴν πηγὴν πάσης ἀγαθότητος,

Θηβαϊκὸν Πινάκιον.

τὸν Υἱὸν ὡς τὴν σοφίαν τοῦ Πατρὸς, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ὡς τὴν δύναμιν τοῦ Πατρός.

Ἔμπροσθεν τῆς τῶν Αἰγυπτίων Τριάδος, εἰς τὴν εἰκονογραφίαν, φαίνεται σχῆμά τινος, προσφέροντος τὰ ἐν δοχείῳ περιεχόμενα. Φορεῖ δὲ ἀκατέργαστον δέρμα, ὡς ἄλλα Θηβαϊκὰ σχήματα, περὶ ὧν ὁ Σαμπολλιὼν ὑποθέτει ὅτι παριστάνουσι τοὺς νομάδας βασιλεῖς τοῦ Μανέθωνος· εἰς δὲ τὴν ἀριστερὰν του κρατεῖ ἕνα τῶν ποδῶν τοῦ πέρεξ αὐτοῦ τετυλιγμένου δέρματος. Ὁ ἱκέτης πιθανὸν ὅτι εἶναι εἷς τῶν ἀνόμων λῃστῶν, οἵτινες τοπάλαι, ὡς καὶ τὴν σήμερον, περιεπλανῶντο εἰς τὰς περὶ τὴν Αἴγυπτον ἐρήμους· ἁλωθεὶς δὲ ὑπό τινος Θηβαίου, ἀναγκάζεται νὰ προσκυνήσῃ τὰς ἐγχωρίους θεότητας, ὡς εἰκονίζεται ὁ Ῥοβοὰμ καὶ οἱ ἄλλοι βασιλεῖς, περὶ ὧν ἔγινε λόγος εἰς Σελ. 91 τοῦ παρόντος ἀριθμοῦ. Τὰ σχήματα εἰς τὸ κάτω μέρος τοῦ πινακίου φαίνονται ταὐτοτρόπως ἐνησχολημένα, μολονότι τὰ ἀντικείμενα, εἰς ἃ αἱ προσφοραί των ἀποτείνονται, δὲν ἔχουσι κάνὲν ἀπὸ τὰ τῆς θεότητος σύμβολα. Ἓν ἐξ αὐτῶν, μὲ τὴν κεφαλὴν φαλακρὰν καὶ ἀσκέπαστον, ἴσως παριστάνει ἱερέα τοῦ ναοῦ· διότι ὁ Ἡρόδοτος λέγει, ὅτι ἐν Αἰγύπτῳ οἱ τὸ ἀξίωμα τοῦτο φέροντες διέφερον ἀπὸ τοὺς ἄλλαχοῦ, ἔχοντες τὰς τρίχας μικρὰς ἢ καὶ διόλου ἐξυρισμένας· τοῦτο δ' ἐπεβεβαιώθη διὰ τῆς ἐξετάσεως μουμιῶν, αἵτινες ἐκ τῶν ἐπάνω αὐτῶν ἱερογλυφικῶν ἀποδεικνύονται λείψανα ἱερέων.

Τὸ ἤδη περιγραφὲν πινάκιον ἔχει εἴκοσι δακτύλων ὕψος καὶ δεκατεσσάρων πλάτος· εὑρίσκεται δὲ τὴν σήμερον ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅπου μετεκομίσθη ἐκ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ Θηβῶν. Τῆς μεγαλοπόλεως ταύτης, ἥτις ὑπῆρξε μία τῶν λαμπροτάτων ἐπὶ γῆς, Ἑκατόμπυλος ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου ὀνομασθεῖσα, κατεχωρήσαμεν σύντομον περιγραφὴν εἰς Σελ. 88 τοῦ Β'. Τόμ. τῆς Ἀποθήκης.

ΑΠΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ
ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΙΟΥΛΙΟΣ, 1842.] [ΑΡΙΘ. 67.

ΠΕΡΙ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΩΝ.

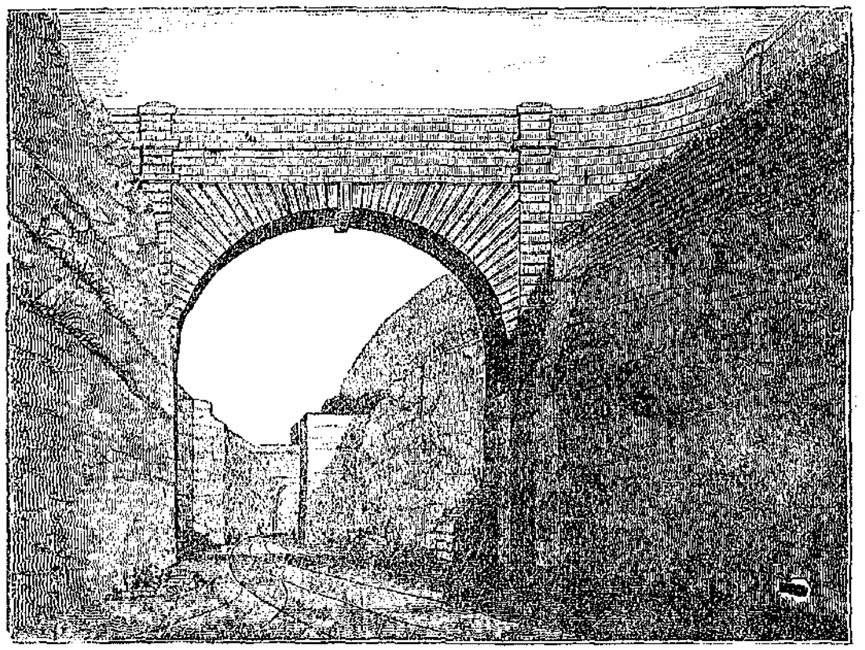

Ὄρυγμα εἰς τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ἐπὶ τοῦ ἐκ Λισερπάλου εἰς Μαγκεστρίαν Σιδηροδρόμου.

Ἡ ΤΑΧΥΤΗΣ τοῦ ὁδοιπορεῖν λογίζεται δικαίως ἐν ἀπὸ τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικὰ τοῦ παρόντος αἰῶνος. Διὰ τῶν ἀτμοπλοίων καὶ τῶν σιδηροδρόμων ἠλαττώθη τὰ μέγιστα ἡ μεταξὺ ἀπομεμακρυσμένων χωρῶν διάστασις· αἱ γνώσεις μεταβαίνουσι ταχύτερον ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, καὶ τῶν ἐθνῶν αἱ πρὸς ἄλληλα σχέσεις κατορθοῦνται ἀσυγκρίτως εὐκολώτερον. Αἱ πραγματεῖαι μεταφέρονται εἰς ὀλιγώτερον χρόνον καὶ μὲ μικροτέραν δαπάνην· οὕτω δὲ τῆς τιμῆς αὐτῶν ἐλαττουμένης, δύνανται τὴν σήμερον καὶ οἱ πτωχότεροι νὰ μεταλαμβάνωσιν ἀπὸ ἀναπαύσεις, αἵτινες πρότερον ἐλογίζοντο τῶν πλουσίων μόνον ἴδιαι.

Εἰς τὴν Τουρκίαν, εἶναι μὲν γνωσταὶ πρὸ καιροῦ αἱ τῆς ἀτμοπλοΐας ὠφέλειαι, ἀλλὰ θέλουσι μένει διὰ πολὺν ἀκόμη χρόνον ἄγνωστοι αἱ τῶν σιδηροδρόμων. Πῶς τιμόντι νὰ ἐλπίσωμεν σιδηροδρόμους, ὅπου καὶ τῶν ἁμαξιτῶν δρόμων εἰσέτι στερούμεθα; Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀμφιβολία, ὅτι ἡ εὐτυχῶς ἀρξαμένη ἐν Τουρκίᾳ πρόοδος θέλει συνεπιφέρει καὶ τὴν κατασκευὴν ἐντελεστέρων μέσων συγκοινωνίας παρὰ τὰ νῦν ὑπάρχοντα. Τοῦτο ἀπαιτεῖται πρὸς ἐμψύχωσιν τῆς γεωργίας καὶ τοῦ ἐμπορίου, καὶ θέλει συντείνει τὰ μέγιστα εἰς βελτίωσιν τῆς καταστάσεως τοῦ λαοῦ, καὶ εἰς οἰκισμὸν τῶν ἐκτεταμένων καὶ εὐκάρπων χωρῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς καὶ Ἀσιατικῆς Τουρκίας, αἵτινες τὴν σήμερον ὑπάρχουσι σχεδὸν ἔρημοι.

Ὅπου ὁ πολιτισμὸς ἔκαμε τὰς πλέον γιγαντιαίας προόδους, ἐκεῖ καὶ τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας ἔφθασαν εἰς ὑψηλότερον βαθμὸν ἐντελείας. Ἡ Ῥώμη τοπάλαι, δέσποινα σχεδὸν ὅλης τῆς οἰκουμένης, κατέβαλλε μεγίστους κόπους καὶ ἀδρὰς δαπάνας εἰς κατασκευὴν δρόμων καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἐπικράτειαν· οἱ ἀξιολογώτεροι τῶν σημερινῶν δρόμων τῆς Ἰταλίας εἶναι τεθεμελιωμένοι ἐπὶ τῶν ἀρχαίων Ῥωμαϊκῶν Ὁδῶν, αἵτινες ἦσαν τόσον ἐντελῶς

κατεσκευασμέναι, ὥστε μετὰ τὴν παρέλευσιν δεκαπέντε ἑκατονταετηρίδων τινὰ μέρη σώζονται ἀκόμη ἀκέραια. Τὴν σήμερον ἡ νῆσος τῆς Μεγάλης Βρετανίας, ἡ χώρα τοῦ μᾶλλον γεωργικοῦ, μᾶλλον βιομηχανικοῦ, καὶ μᾶλλον ἐμπορικοῦ λαοῦ τῆς γῆς, εἶναι αὐτὴ ἐκείνη, ὅπου τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας ὑπάρχουσι καὶ ἀφθονώτερα καὶ ἐντελέστερα. Ἄριστοι ἀμαξιτοὶ δρόμοι, καὶ πολυάριθμοι διώρυγες, πρὸ πολλοῦ διατέμνουσι τὴν νῆσον κατὰ πᾶσαν διεύθυνσιν· εἰς ταῦτα προσετέθησαν ἐσχάτως καὶ οἱ σιδηρόδρομοι, ὁ ἀριθμὸς τῶν ὁποίων, καθ' ἑκάστην αὐξάνων, προσάγει, καὶ, τρόπον τινὰ, ἑνόνει, τὰς πρώην ἀφεστώσας ἐπαρχίας καὶ πόλεις αὐτῆς.

Ὁ πρῶτος δημόσιος σιδηρόδρομος διὰ τὴν μεταφορὰν πραγματειῶν καὶ ἐπιβατῶν ἠνοίχθη ἐν Ἀγγλίᾳ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1825, μεταξὺ Στόκτον καὶ Δάρλιγγτον· εἶναι δὲ 25 μιλίων τὸ μῆκος. Ἀλλὰ 50 ἐνιαυτοὺς πρὸ τούτου ὑπῆρχον πάμπολλοι μικροὶ μεμονωμένοι σιδηρόδρομοι, ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἐγγὺς τῶν ἀνθρακωρυχείων, χρησιμεύοντες εἰς τὴν μετακομιδὴν ἀνθράκων καὶ ἄλλων ὀρυκτῶν.

Ὁ δεύτερος μέγας σιδηρόδρομος ἐν Ἀγγλίᾳ ἠνοίχθη τὴν 15ην Σεπτεμβρίου, 1830, μεταξὺ τῶν πόλεων Λιουερπάλου καὶ Μαγκεστρίας*· ἐκτείνεται δὲ τριάκοντα ἐν μίλιον. Ἡ Μαγκεστρία, ἥτις ἐμπορεῖ δικαίως νὰ θεωρῆται ὡς τὸ μέγα βαμβακουργεῖον τῶν πλείστων μερῶν τῆς οἰκουμένης, λαμβάνει τὰς ἀκατεργάστους ὅλας ἀπὸ τὴν Λιουέρπαλον, καὶ πάλιν τὰς ἐξάγει διὰ μέσου αὐτῆς κατειργασμένας. Ὅθεν αἱ δύο αὗται πολυάνθρωποι καὶ ἀξιόλογοι πόλεις ἔχουν ἀδιακόπους σχέσεις· καὶ μολονότι προϋπῆρχον μεταξὺ αὐτῶν δύο διώρυγες, ἦτον ὅμως εἰς ἄκρον ἐπιθυμητὴ αὕτη ἡ περιπλέον εὐκόλυνσις τῆς συγκοινωνίας. Ἀρχότερα τὸ ταξείδιον ἀπαιτοῦσε κατὰ μέσον ὅρον τριάκοντα ἓξ ὥρας· τώρα δὲ μόνον δύο.

Οἱ σιδηρόδρομοι ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἦναι σχεδὸν ὅλως διόλου ἐπίπεδοι· ἀλλὰ τοῦτο διὰ νὰ κατορθωθῇ, ἀπαιτοῦνται ἀδραὶ δαπάναι καὶ κολοσσαῖα ἔργα. Πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἀπὸ Λιουερπάλου εἰς Μαγκεστρίαν, ἐξωρύγθησαν δύο μακραὶ ὑπόγειοι δίοδοι, καὶ κατεσκάφησαν ἐξ λάφου, ὡς ἐπιτοπλεῖστον διὰ στερεοῦ βράχου· ἀνυψώθησαν ἐκτεταμέναι κοιλάδες, συνεπήχθη καὶ ἐστερεώθη βαλτωδεστάτη χώρα, καὶ ᾠκοδομήθησαν ἑξήκοντα τρεῖς γέφυραι. Ἐκ τῶν γεφυρῶν τούτων ὁ σιδηρόδρομος περνᾷ ὑπὸ τὰς τριάκοντα· ἐπὶ εἰκοσιοκτὼ περνᾷ ἐπάνωθεν τῆς κοινῆς λεωφόρου, καὶ ἐπὶ πέντε διαβιβάζεται ὑπεράνω τῶν ὑδάτων ποταμοῦ τινὸς, διωρύγων, κλπ. Αἱ ἐπ' αὐτοῦ ὁδοιπορίαι γίνονται ταχύτατα. Μηχανή τις, ἀπὸ τρεῖς μόνον ἀνθρώπους ἐπιφορτισμένη, διέβη ὅλον τὸ διάστημα εἰς μίαν ὥραν· ἄλλη μηχανὴ, σύρουσα ἑξοπίσω της τριάκοντα ἁμάξας, φορτωμένας ἀπὸ 164½ τόνους, δηλαδὴ ἀπ' ὁλόκληρον φορτίον ὄχι μικροῦ πλοίου, ἔφθασεν ἐκ Λιουερπάλου εἰς Μαγκεστρίαν εἰς δύο ὥρας καὶ τριάκοντα τέσσαρα λεπτὰ, ἐξ ὧν δεκαπέντε ἐδαπάνησε λαμβάνουσα ὕδωρ, κτλ. Εἰς τὸ μέρος τοῦ δρόμου τὸ διόλου ἐπίπεδον, προέβαινεν ἡ μετακινητικὴ μηχανὴ εἴκοσι μίλια καθ' ὥραν.

Ἐκ τῶν προειρημένων δύο μακρῶν ὑπογείων περασμάτων ἡ ἐμπροσθεν εἰκονογραφία παριστάνει τὸ ἓν, ἢ μᾶλλον τὴν εἰς αὐτὸ εἴσοδον. Τὸ ἀπότομον ὕψωμα, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου ἡ δίοδος ἐλατομήθη, καλεῖται Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν· τὸ ἐν αὐτῷ δὲ κατασκευασθὲν βαθὺ καὶ στενὸν χάσμα εἶναι ὑπὲρ τὰ δύο μίλια τὴν ἔκτασιν, καὶ εἰς τὸ βαθύτατον μέρος ἑβδομήκοντα πόδας ὑποκάτω τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους. Τετρακόσιαι ὀγδοήκοντα χιλιάδες κυβικῶν ὑαρδῶν πέτρας ἐξωρύχθησαν ἀπὸ τὴν ἀνασκαφὴν ταύτην, καὶ ἐχρησίμευσαν εἰς κτίσιν γεφυρῶν, τοίχων, κλπ.

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΙΝΑΝ.

Τὸν βαθμὸν τοῦ πολιτισμοῦ εἰς οἱονδήποτε ἔθνος ἐμπορεῖ τις ἀσφαλῶς νὰ κρίνῃ ἐκ τῆς ἐν αὐτῷ καταστάσεως τῶν γυναικῶν. Τὰ ἔθνη ἐκεῖνα, ὅσα ἐπιμελοῦνται τὴν ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ γυναικείου φύλου, κυβερνῶνται ὡς ἐπιτοπλεῖστον ὑπὸ νόμων καταλλήλων εἰς τὸ προάγειν τὴν γενικὴν εὐδαιμονίαν τοῦ λαοῦ· ἐξ ἐναντίας δὲ, ὅπου μόνον τὸ σωματικὸν κάλλος θεωρεῖται λόγου ἄξιον, ὡς ὑπὸ τὰς δεσποτικὰς κυβερνήσεις τῶν Ἀσιατικῶν ἐθνῶν, ἐπικρατεῖ κοινῶς ἡ τυραννία, ἡ καταδυναστεία, καὶ ἡ δουλεία. Εἰς ἀγρίας φυλὰς, τὰ βαρύτερα καὶ δουλοπρεπέστερα ἔργα ἐπιβάλλονται εἰς τὰς γυναῖκας.

"Οἱ Σῖναι," λέγει ὁ Ἄγγλος περιηγητὴς Barrow, "ἐξευτελίζουσι καὶ περιορίζουσι τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας μᾶλλον τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἢ καὶ τῶν Εὐρωπαίων τοῦ σκοτεινοῦ μεσαιῶνος. Μὴ ἀρκούμενοι εἰς τὴν φυσικὴν ἀποστέρησιν τῆς χρήσεως τῶν ποδῶν*, ἐπενόησαν, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ φυλάττειν αὐτὰς ἔτι μᾶλλον περιωρισμένας, νὰ κατακρίνωσι τὴν γυναῖκα, ἥτις τολμᾷ νὰ φαίνεται εἰς τὸν δρόμον, ὡς ἠθικὸν ἔγκλημα πράττουσαν. Ἂν λάβωσιν αἰτίαν νὰ ἐπισκεφθῶσι φίλον ἢ συγγενῆ, πρέπει νὰ μεταφερθῶσιν ἐν κλειστῷ φορείῳ ὑπὸ δούλων· τὸ περιπατῆσαι, ἤθελεν εἶσθαι ὑπερβολικὴ χυδαιότης. Καὶ αὗται αἱ χωρικαὶ, αἱ μὴ δυνάμεναι νὰ ὑποφέρωσι τοιαύτην δαπάνην, προτιμῶσι τοῦ περιπάτου εἶδος μονοτρόχου τινὸς σκεπαστοῦ ὀχήματος, ἀρκετὰ γελοιώδους."

"Ἐπιστρέφων ἀπὸ τὸν πύργον τοῦ ναοῦ τῆς Ναγγ-τσαγγ-φοῦ," λέγει ἄλλος περιηγητὴς, "ἀπήντησα δύο μονότροχα φορεῖα, τὸ πρῶτον μὲ δύο καλοενδυμένας γυναῖκας, τὸ δ' ἄλλο μὲ παῖδα εἰς αὐτὰς ἀνήκοντα. Ἀλλόκοτον ὄχημα τωόντι δι' ἐπισκεπτομένας κυρίας!

* Ἴδε Ἀποθ. Τόμ. Β'. Σελ. 21.

* Οἱ Σῖναι, σφίγγοντες τοὺς πόδας τῶν ἁπαλῶν κορασίων, καθιστῶσιν αὐτοὺς τόσον μικροὺς, ὥστε αἱ γυναῖκες αὐτῶν μόλις δύνανται νὰ περιπατῶσι.

Μεταχειρίζονται ὅμως αὐτὸ εἰς τὸ μέρος τοῦτο τῆς Κίνας πρὸς μετακομιδὴν ὑποκειμένων τε καὶ πραγμάτων· τῶν πρώτων, ἐν γένει, τῆς κατωτέρας τάξεως."

Αἱ πτωχότεραι Σινίδες πάσχουσι πολὺ μᾶλλον παρ' ὅσον αἱ πλουσιώτεραι. Αὗται δὲν ἀπολαύουσιν οὐδὲ τὰς ἀρνητικὰς ὠφελείας τοῦ ἐν τῷ οἴκῳ περιορισμοῦ, ἢ ἐξαίρεσιν ἀπὸ ἐπίμοχθον καὶ δούλειον ἐργασίαν· πολλαὶ αὐτῶν ἀναγκάζονται νὰ δουλεύωσι μὲ βρέφος ἐπὶ τῶν νώτων, ἐνῷ ὁ σύζυγος δαπανᾷ τὸν καιρὸν εἰς τὸ χαρτοπαίγνιον ἢ ἄλλας κακοηθείας.

"Πολλάκις," λέγει ὁ πρῶτος τῶν ἀνωτέρω περιηγητῶν, "εἶδον γυναῖκας βοηθούσας εἰς τὸ ἐλκύειν ἑλαφρόν τι ἄροτρον καὶ τὸ τρικράνιον. Παρετήρησα δὲ καὶ εἷς τινα Σινικὴν ζωγραφίαν γυναῖκα συνεζευγμένην μετὰ ὄνου εἰς τὸ αὐτὸ ἄροτρον. Ἀλλὰ κατὰ τοῦτο οἱ Σῖναι δὲν εἶναι μοναδικοὶ, ἂν πρέπῃ νὰ πιστεύσωμεν τὸν φυσικοϊστορικὸν τῆς ἀρχαιότητος Πλίνιον· οὗτος παρατηρεῖ ὅτι, διὰ ν' ἀνοιχθῶσιν οἱ ἐν Ἀφρικῇ εὔκαρποι ἀγροὶ τοῦ Βυζακίου, ἦτο χρεία νὰ περιμένωσιν ἕως ὅτου αἱ βροχαὶ νὰ μαλακώσωσι τὴν γῆν· ἔπειτα δὲ, ὀνάριον καὶ γραῦς, ὑπὸ τὸν αὐτὸν ζυγὸν δεδεμένοι, ἤρκουν νὰ σύρωσι τὸ ἄροτρον."

"Ὅταν γεννηθῇ τέκνον, εἰ μὲν υἱὸς, τίθεται τόξον ἀριστερόθεν τῆς θύρας· εἰ δὲ κόρη, χειρόμακτρον τίθεται δεξιόθεν τῆς θύρας· μετὰ τρεῖς ἡμέρας τὸ τέκνον περιφέρεται· τὸ ἄρρεν τοξεύει, τὸ θῆλυ ὄχι." Τὸ ἔθιμον τοῦτο, λέγουν οἱ Σῖναι, δὲν ὑπάρχει τὴν σήμερον· διότι, μ' ὅλην τὴν ἐπιμονὴν τῶν Εὐρωπαίων εἰς τὸ διαβεβαιόνειν ὅτι τὰ Σινικὰ ἔθιμα δὲν ἀλλάζουσι, τὰ νεώτερα ἔθιμα κατὰ τοῦτο διαφέρουσι παντάπασιν ἀπὸ τὸ ἀρχαῖον. Οἱ σχολιασταὶ προσθέτουσιν, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ἔκρινον ἀναγκαιότατον τὸ διακρίνειν τοὺς ἄνδρας ἀπὸ τὰς γυναῖκας, ἢ τὰ ἀγόρια ἀπὸ τὰ κοράσια, διὰ θετικῶν σημείων ὑπεροχῆς, ὡς εἰς τὴν ἀνωτέρω περίστασιν—καὶ προσέτι τοὺς μὲν παῖδας ἐτίμων κοιμίζοντες αὐτοὺς ἐπὶ κλίνης, τὰς δὲ κόρας ἐξευτέλιζον κοιμίζοντες αὐτὰς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ἐδεικνύετο ἀκόμη ἡ τῶν πρώτων ἀξιοπρέπεια, καὶ ἡ τῶν δευτέρων ἐξαχρείωσις, διὰ φορεμάτων καὶ παιγνίων ἰδιαιτέρων. Τὸ αὐτὸ δόγμα διδάσκεται εἰς τὸ ἀκόλουθον ἀπόσπασμα ἐκ τινος συλλογῆς ποιημάτων, κλασικοῦ συγγράμματος τῆς Κίνας·—

Ὅταν γεννηθῇ υἱὸς,
Κοιμᾶται ἐπὶ κλίνης,
Ἐνδύεται λαμπρῶς,
Παίζει μὲ πολυτελεῖς λίθους,
Ἔχει ἡγεμονικὴν κραυγήν·
Τὰ γόνατα τοῦ αὐτοκράτορος τούτου περιβάλλονται μὲ πορφύραν,
Διότι αὐτὸς μέλλει γενέσθαι ὁ ἡγεμὼν καὶ βασιλεὺς τοῦ οἴκου.

Ἕπεται κατόπιν περιγραφὴ τοῦ ἐξευτελισμοῦ τῆς γυναικός.

Ἀλλ' ὅταν θυγάτηρ γεννηθῇ,
Κοιμᾶται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους,
Ἐνδύεται πενιχρῶς,
Παίζει μὲ κεραμίδιον,
Ἀδυνατεῖ νὰ πράξῃ κακὸν ἢ καλόν.
Χρέος αὐτῆς εἶναι νὰ προετοιμάζῃ οἶνον καὶ τροφὴν,
Καὶ νὰ μὴ δίδῃ ἀφορμὴν λύπης εἰς τοὺς γονεῖς αὐτῆς.

Ἡ ἐν τῷ τρίτῳ στίχῳ παράξενος διαβεβαίωσις ἐξηγεῖται κατὰ τρόπον ἐπίσης παράξενον. Ἂν πράττῃ κακὸν, δὲν εἶναι γυνή· ἂν πράττῃ καλὸν, δὲν εἶναι γυνή· δούλειος ὑποταγὴ εἶναι τὸ καθῆκον καὶ ὁ ὑπέρτατος αὐτῆς ἔπαινος. Ἀρετὴ ἢ κακία δὲν ἐμπορεῖ νὰ ἀνήκῃ εἰς γυναῖκα, μολονότι αἱ πράξεις αὐτῆς ἐνδέχεται νὰ ἦναι ἐνάρετοι ἢ κακοήθεις· τουτέστιν, ὑπὸ τῶν ἀρχαίων τούτων σοφῶν ἡ γυνὴ δὲν λογίζεται ἠθικὸν ὄν. Τὴν ἐπικρατοῦσαν εἰς τὴν Κίναν ἰδέαν περὶ τῆς χαμερποῦς καταστάσεως τῶν γυναικῶν ὑποστηρίζουσι τὰ ὑπὸ τῶν φιλοσόφων αὐτῆς περὶ ὑλισμοῦ δοξαζόμενα. Εἰς φιλοσοφικήν τινα βίβλον, θεωρουμένην ὑπὸ τῶν Σινῶν ὡς τὸν ἀρχαιότατον καὶ πολυτιμότατον θησαυρόν των, διδάσκεται ὅτι ἡ μὲν οὐράνιος οὐσία γίνεται τὸ ἄρρεν, ἡ δὲ γαῖνη τὸ θῆλυ. Ὁ Κομφύκιος λαλεῖ περὶ γυναικῶν καὶ ἀνδραπόδων ὡς ὁμοίου βαθμοῦ, καὶ παραπονεῖται περὶ ἴσης δυσκολίας εἰς τὴν κυβέρνησιν ἀμφοτέρων. Νέος τις ἄριστα πεπαιδευμένος, ὁ ἥρως δημοτικῆς μυθιστορίας, παριστάνεται ἐκφραζόμενος τὴν γνώμην, ὅτι δέκα θυγατέρες δὲν εἶναι εἰς οὐδεμίαν περίστασιν ἰσότιμοι ἑνὸς υἱοῦ. Ἀκόμη καὶ ἡ περιβόητος συγγραφεὺς, Παν-σει-πάν, νουθετεῖ τὸ ἴδιον αὐτῆς γένος περὶ τῆς ἑαυτῶν οὐτιδανότητος, παρατηροῦσα ὅτι κατέχουσι τὸν κατώτατον βαθμὸν εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος, καὶ ὅτι τὰ εὐτελέστερα ἔργα δικαίως τῷ λόγῳ προσδιορίζονται εἰς αὐτάς. Ἀναφέρει δὲ καὶ ἀρχαῖόν τι ἔθιμον, καθ' ὃ, ὅτε θῆλυ βρέφος ἐγεννᾶτο, ἀφίνετο τρεῖς ἡμέρας ἐπί τινων ῥακῶν εἰς τὸ ἔδαφος, καὶ οἱ τοῦ οἴκου εἰσήρχοντο χωρὶς διόλου νὰ περιεργάζωνται ὅτι καινόν τι συνέβη. Μετὰ ταῦτα ἐγίνοντο μικραί τινες ἱεροπραξίαι καὶ χαραί. Τοῦτο δ' ἐπαινεῖται ὡς ὠφέλιμος νουθεσία εἰς τὴν γυναῖκα, ἐμφαίνουσα ὁποίαν περιφρόνησιν ὤφειλε νὰ περιμένῃ εἰς τὸ διάστημα τῆς ζωῆς. "Πατέρες καὶ μητέρες," λέγει ἡ συγγραφεὺς, "φαίνονται ὡς ἔχοντες ὀφθαλμοὺς μόνον διὰ τοὺς υἱούς των· εἰς τὰς θυγατέρας μόλις καταδέχονται νὰ ἐπιβλέπωσι."

Συλλογίζεσθε (παρατηρεῖ ἡ αὐτὴ κυρία, ἀποτεινομένη πρὸς τὰς νεωτέρας τοῦ γένους της) περὶ τῆς εὐτελοῦς καταστάσεως, τὴν ὁποίαν ἡ φύσις σᾶς προσδιώρισε, καὶ ἐκπληροῦτε τὰ χρέη σας ἀναλόγως! Ἀλλ' ἡ θυγάτηρ δὲν μένει πάντοτε θυγάτηρ· ὁ χρόνος καθιστᾷ αὐτὴν σύζυγον· καὶ εἰς ταύτην τοῦ βίου τὴν κατάστασιν ὀφείλει νὰ δείκνυῃ τὴν πλέον ἀδίστακτον ὑπακοὴν εἰς τὸν κύριόν της· τὸ πᾶν αὐτῆς ἀνήκει εἰς τὸν ἄνδρα της· δὲν ἔχει τίποτε νὰ ἰδιοποιηθῇ, κάμμιαν ἰδιοκτησίαν· ὁ σύζυγος αὐτῆς εἶναι ὁ ἥλιός της, τὸ πᾶν δι' αὐτήν. Ὁ σύζυγος ἔχει τὴν πλέον ἀπεριόριστον ἐλευθερίαν· ἐμπορεῖ νὰ νυμφευθῇ, καὶ ζώσης τῆς γυναικὸς

αὐτοῦ, καὶ ἀποθανούσης, ὅσας γυναῖκας ἐπιθυμήσῃ· ἀλλ' εἰς τὴν γυναῖκα ἡ δευτερογαμία εἶναι ἔγκλημα. Ὀφείλει νὰ ὑπακούῃ τοὺς συγγενεῖς τοῦ ἀνδρός της μετὰ βαθέος σεβασμοῦ, καὶ νὰ ὑπηρετῇ αὐτὸν παντὶ τρόπῳ. Ἀκόμη, καὶ ἂν ἀποχωρισθῇ καὶ παραμελῆται, ὀφείλει ν' ἀγαπᾷ καὶ νὰ ὑπακούῃ τὸν ἄνδρα της.

"Ποτὲ μὴν ἀκούῃς τὰ λόγια τῆς γυναικός," εἶναι παροιμία εἰς τὴν Κίναν· ὑπάρχει ὅμως καὶ ἀπόκρισις εἰς αὐτήν, ἥτις διαβεβαιοῖ ὅτι πολλάκις ὑποθέσεις ἔλαβον καλὸν τέλος ἐκ προσοχῆς εἰς ὅσα εἶπον γυναῖκες. Τὸ ἑπόμενον εἶναι ἀπόσπασμα ἔκ τινος συλλογῆς ἀρχαίας κλασικῆς ποιήσεως τῶν Σινῶν·—

Τὰ προτερήματα καὶ αἱ γνώσεις τοῦ ἀνδρὸς οἰκοδομοῦσι τὴν πόλιν,
Τὰ δὲ προτερήματα καὶ αἱ γνώσεις τῆς γυναικὸς κρημνίζουσι τὴν πόλιν.
Ἡ ὡραία καὶ εὐφυὴς γυνὴ πρέπει νὰ θεωρῆται
Ὡς τὸ βραχὺν καὶ μιαρὸν ὄρνεον Καουσσί·
Γυναῖκες εὐθυρόστομοι
Εἶναι κλίμακες ἄγουσαι εἰς ταλαιπωρίαν.
Αἱ πολιτικαὶ ταραχαὶ δὲν προέρχονται οὐρανόθεν,
Ἀλλὰ γεννῶνται ὑπὸ τῆς γυναικός.

Οἱ πρῶτοι δύο στίχοι κατήντησαν παροιμιώδεις· "Ὁ σοφὸς ἀνὴρ οἰκοδομεῖ τὴν πόλιν· ἡ δὲ σοφὴ γυνὴ καταστρέφει αὐτήν." Τὴν ῥῆσιν ταύτην ἐξηγοῦσι λέγοντες, ὅτι ἁπλῆ τις καὶ ἀνεπιτήδευτος ἐπιμέλεια τῶν οἰκιακῶν καθηκόντων συνιστᾷ τὴν ἀρετὴν τῆς γυναικός· καὶ πρὸς τοῦτο δὲν ἀπαιτοῦνται μεγάλαι δυνάμεις. Ὅταν δ' ἐξέλθῃ τῆς σφαίρας της, καὶ ἀναμιγνύεται εἰς πολιτικὰς ὑποθέσεις, πάντοτε κακοποιεῖ. "Ὁ κύριος τόπος τοῦ ἀνδρὸς εἶναι ἔξω εἰς τὰ τοῦ κόσμου· τῆς δὲ γυναικὸς οἴκοθι· τὸ φυσικὸν καὶ τὸ δίκαιον εἶναι νὰ κρατῶσιν ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες τὸν ἴδιον αὐτοῦ τόπον ἕκαστος."

Εἰς τὴν Σινικὴν ἱστορίαν εὑρίσκομεν πολλὰ παραδείγματα δημοσίου βλάβης προελθούσης ἀπὸ τὴν ἐπιρροὴν εὐνοουμένων βασιλισσῶν, καὶ ἐνῷ ἔζων οἱ ἄνδρες αὐτῶν, καὶ ὅτε ἦσαν ἀνήλικοι οἱ υἱοί των. Τρεῖς βασίλισσαι ἱστοροῦνται ὅτι μεγάλως ἔβλαψαν τὴν πατρίδα των, ἡ Μεϊχή, 1756 π. Χ., ἡ Τακή, 1112 π. Χ., καὶ ἡ Παουσζή, 760 π. Χ. Τῆς Μεϊχῆς ἡ ἀσωτία καὶ ἀφροσύνη ἀποδεικνύονται ἐκ τοῦ ὅτι κατέπεισε τὸν σύζυγον αὐτῆς, τὸν βασιλέα, νὰ κατασκευάσῃ λίμνην ἐξ οἴνου, καὶ νὰ καταβιβάσῃ τρεῖς χιλιάδας ξένων ὑπὸ τὸν ἦχον τοῦ τυμπάνου, ὥστε νὰ πίωσιν ἀπ' αὐτῆς ὡς βόες. Ἡ Τακὴ φημίζεται διὰ τὴν ἐφεύρεσιν ἀπανθρώπων βασανιστηρίων. Τὴν ἀρχὴν ἦτον αἰχμάλωτος ζωγρηθεῖσα εἰς τοὺς πολέμους· καὶ αὐτὴ δὲ καὶ ὁ σύζυγός της ἐξεδόθησαν εἰς πᾶσαν ὑπερβολὴν ἡδυπαθείας, καὶ εἰς τὴν παραλογωτέραν ἀσωτίαν. Ἀνήγειραν εἶδός τι ἀναχώματος, χιλίους Ἑλληνικοὺς πήχεις τὸ ὕψος, καὶ περὶ τὰ ὀκτὼ στάδια τὸ πλάτος, δαπανήσαντες πρὸς κατασκευὴν αὐτοῦ δέκα ἔτη. Διεκόσμησαν ἐκτεταμένους κήπους· ἐσύστησαν θηριοτροφεῖα, γεμίσαντες αὐτὰ ἵππων, κυνῶν, σπανίων τετραπόδων, καὶ περιέργων ὀρνίθων· διὰ νὰ τρέφωνται δὲ ταῦτα, καὶ τὸ πλῆθος τῶν πέριξ ὀκνηρῶν ἀνθρώπων, ᾠκοδομήθησαν μεγάλαι ἀποθῆκαι σίτου. Εἰς τόπον τινὰ προσέταξε νὰ συρρεύσῃ μέγα πλῆθος λαοῦ, ἐκδότου εἰς τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς ἀσωτίας· ἐκεῖ δὲ κατεσκεύασαν λίμνην ἀπὸ οἶνον, καὶ περιεκύκλωσαν αὐτὴν μὲ κρέας κρεμασμένον ἐπὶ δένδρων. Ἐκ τῶν ἀσώτων τούτων πράξεων προῆλθε φυσικῷ τῷ λόγῳ ἡ περιφρόνησις τοῦ βασιλέως καὶ τῆς αὐλῆς του· ἡ δὲ Τακή, ἀντὶ ν' ἀποδώσῃ τοῦτο εἰς τὴν ἀληθινὴν αἰτίαν, ἐνόμισεν ὅτι προήρχετο ἀπὸ τὴν ἐλαφρότητα τῶν συνήθων ποινῶν, καὶ τοὺς συγκριτικῶς γλυκεῖς τρόπους τοῦ θανάτου, εἰς οὓς καθυπεβάλλοντο οἱ κακοῦργοι. Εἰσήγαγε λοιπὸν νέαν ποινήν, ἥτις συνίστατο ἁπλῶς εἰς τοῦτο· σιδηροῦν τι ἀγγεῖον ἐπρόνετο ἕως νὰ κοκκινίσῃ· ὁ δὲ κακοῦργος ἠναγκάζετο νὰ κρατῇ αὐτὸ εἰς τὰς χεῖράς του, ἑωσοῦ ἐγίνοντο πραγματικῶς ὀπταί.

Ἄλλη σκληρὰ ἐφεύρεσις αὐτῆς ἦτο χάλκινος στύλος, ἀλειμμένος ἢ κεχρισμένος μὲ λιπαρὰν ὕλην, καὶ εἰς τὴν ὀλισθηρὰν ταύτην κατάστασιν βαλλόμενος ὑπεράνω μεγάλης πυρκαϊᾶς. Διὰ τῆς πυρκαϊᾶς ταύτης ἠναγκάζετο νὰ περάσῃ ὁ κακοῦργος, βαδίζων ἐπὶ τοῦ ὀλισθηροῦ πεπυρακτωμένου στρογγύλου χαλκοῦ. Κατὰ συνέπειαν ἔπιπτεν εἰς τὸ πῦρ. Λέγεται δέ, ὅτι οἱ μάταιοι ἀγῶνες τῶν καταδίκων νὰ βαδίσωσιν ἀσφαλῶς ἐπὶ τοῦ καυστηροῦ κυλίνδρου, ἐπροξένουν πολλὴν διασκέδασιν καὶ εὐφροσύνην εἰς τὴν σκληρὰν ταύτην δέσποιναν. Ἀλλὰ τόση γυραννία ἦτον ἀδύνατον νὰ διαρκέσῃ· ὁ ὑπουργὸς τοῦ κράτους, βοηθούμενος ὑπὸ τῶν εὐγενῶν, ἐπανέστη κατὰ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης· ἐστάλθησαν δὲ κατὰ τοῦ ὑπουργοῦ 700,000 στρατιωτῶν· ἀλλὰ ταχέως ἐτράπησαν εἰς φυγήν, μὴ θέλοντες νὰ πολεμήσωσιν. Ὁ βασιλεὺς τότε κατέφυγεν εἰς τὸ προειρημένον ἀνάχωμα, ὅπου, ἐνδυθεὶς πολυτελῶς, καὶ καλλωπισθεὶς μὲ χρυσὸν καὶ πολυτίμους πέτρας, ἔκαυσεν αὐτὸς ἑαυτόν. Τὴν δὲ πονηρὰν Τακὴν διεμέλισε μὲ τὴν ῥομφαίαν ὁ ὑπουργός.

Ἡ τρίτη βασίλισσα, ἡ περίφημος εἰς τὴν Σινικὴν ἱστορίαν ὡς ὀλέθρου πρόξενος, εἶναι ἡ Παουσζή. Περὶ ταύτης διηγοῦνται ὅτι μίαν τῶν ἡμερῶν πεισματωδῶς ἀπῄτησεν ἀπὸ τὸν ἄνδρα της νὰ ἀνάψῃ, παιδιᾶς χάριν, τὰ πυρὰ, δι' ὧν οἱ Σῖναι κοινοποιοῦσιν ἐπερχόμενόν τινα κίνδυνον· εἰς τὸ αἴτημα τοῦτο ἐπέμεινεν, ἕως οὗ ὁ βασιλεὺς ἠναγκάσθη νὰ πράξῃ κατὰ τὸ θέλημά της, καὶ ἔφερε πρὸς ἑαυτὸν δρομαίους τοὺς εὐγενεῖς. Μετ' οὐ πολὺ, προσεβλήθη ὁ βασιλεὺς ὑπό τινος φονέως· τὰ πυρὰ ἀνήφθησαν, ἀλλ' οὐδεὶς ἦλθε πρὸς βοήθειάν του· διότι οἱ εὐγενεῖς ἐνόμιζον ὅτι πάλιν περιεπαίζοντο· οὕτω δὲ, μόνος ἀφεθεὶς, ἐχάθη ὁ βασιλεύς.

Ἡ ἐκπαίδευσις τῶν γυναικῶν εἰς τὴν Κίναν εἶναι μὲν πολλὰ περιωρισμένη, περιλαμβάνουσα μόνον τὰς πρώτας ἀρχὰς τῆς ἠθικῆς, καὶ τὰ κατ' οἶκον ἀναγκαῖα ἔργα. Ἔχουν ὅμως οἱ Σῖναι διαφόρους γυναῖκας συγγραφεῖς, τῶν ὁποίων τὰ σοφὰ ποιήματα ὑπολήπτονται μεγάλως. Εἶναι δὲ καὶ ἐμπειρόταται εἰς τὸ νὰ κεντῶσιν ἐπὶ μεταξωτῶν, καὶ νὰ ζωγραφῶσι πτηνὰ, ἔντομα, καὶ ἄνθη ἐπὶ λεπτῶν ὑφασμάτων.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΟΣΟΥ ΤΩΝ ΕΥΛΟΓΙΩΝ.

3.

Ἡ Σημερινὴ Κατάστασις τοῦ Βουπυεμβολισμοῦ (Βατσιναρίσματος.)

[Ἴδε Σελ. 69 καὶ 91.]

Ὅτε πρῶτον εἰσήχθη ὁ βουπυεμβολισμὸς, καὶ πολὺν χρόνον μετέπειτα, ἐπιστεύετο κοινῶς ὅτι ἤθελεν ἐξ ὁλοκλήρου ἐμποδίσει τὰς εὐλογίας· τοιαύτην δ' ἐλπίδα ἔτρεφε καὶ ὁ Ἰέννερος. Ἀλλὰ μακροχρονιωτέρα πεῖρα ἀπέδειξεν ὅτι ἡ νόσος συμβαίνει κάποτε καὶ μετὰ τὸν βουπυεμβολισμὸν, καὶ, μολονότι εἰς τοιαύτην περίστασιν εἶναι συνήθως πολὺ ἐλαφροτέρα, ἐνίοτε μ' ὅλον τοῦτο ἐπιφέρει καὶ θάνατον. Αἱ εὐλογίαι, προσέτι, αἵτινες εἰς τὸ διάστημα τῶν πρώτων δέκα ἢ δώδεκα ἐτῶν μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ βουπυεμβολισμοῦ ἐφαίνοντο πολὺ καθυποτεταγμέναι, ἐξερράγησαν πάλιν ἐσχάτως ὁρμητικαὶ, καὶ μολονότι ἡ ἐξ αὐτῶν φθορὰ εἶναι πολὺ ὀλιγώτερον ἐκτεταμένη παρὰ πρότερον, καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος ἐπέπεσεν εἰς τοὺς ἀπροφυλάκτους, πολὺς τρόμος μ' ὅλον τοῦτο ἐκυρίευσε τὸ δημόσιον. Ἀληθεύει μὲν ὅτι ὅπου ὀλιγώτερον ἐνηργήθη ὁ βουπυεμβολισμὸς, ἐκεῖ μᾶλλον ἐπεκράτησαν αἱ εὐλογίαι· παραδείγματος χάριν, ἡ Ἰρλανδία ἔπαθεν ἐξ αὐτῶν ὀλιγώτερον τῆς Ἀγγλίας, καὶ τινα μέρη τῆς ἐσχάτης ταύτης χώρας, ὅπου ἐπιμελῶς ἐδόθησαν εἰς τὸν βουπυεμβολισμὸν, ἔμειναν διόλου ἀνενόχλητα. Μ' ὅλον τοῦτο, καὶ εἰς χώρας ὅπου δραστηριώτατα ἐνηργήθη ὁ βουπυεμβολισμὸς, ὡς εἰς τὴν Σβεκίαν, Ρωσσίαν, Ἰταλίαν, καὶ Ταπροβάνην, καὶ ὅπου αἱ εὐλογίαι πρὸς καιρὸν δὲν ἐφαίνοντο πλέον, ἐπανῆλθεν ἐσχάτως τὸ νόσημα, καὶ προσέβαλε πολλοὺς τῶν βουπυεμβολισμένων· τὰ δὲ τοιαῦτα ὁλονὲν αὐξάνουσι.

Τὸ αἴτιον καὶ ἡ θεραπεία τῆς σμικρυνθείσης ταύτης προφυλακτικῆς δυνάμεως τοῦ βουπύου μεγάλως εἵλκυσαν τὴν προσοχὴν ἐσχάτως εἰς τὴν Εὐρώπην. Τὴν ἀποτυχίαν αὐτοῦ ἀπέδωκαν τινὲς εἰς χειροτέρευσιν προελθοῦσαν ἐκ τοῦ ὅτι ἡ ὕλη ἐπέρασε διὰ τοσούτων ἀτόμων· ἀλλ' ἡ πεῖρα τοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ Νοσοκομείου τῶν Εὐλογιῶν καὶ ἄλλων ἐπιστημονικῶν σωμάτων ἀποδεικνύει ὅτι τὸ αὐτὸ βούπυον, τὸ διαβὰν ἀφ' ἑνὸς εἰς ἄλλον μέχρι 1500 ἢ 1600 ὑποκειμένων, ἐπιφέρει ἔτι τόσον ἐνεργὸν καὶ προφυλακτικὸν νόσημα ὅσον κατ' ἀρχάς. Ἕπεται δ' ἐκ τούτου ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ προσδράμωμεν καὶ αὖθις εἰς τὴν δάμαλιν, ἂν καὶ τοῦτο νεωστὶ ἔγινε μετ' ἐπιτυχίας. Ἄλλο αἴτιον νομίζεται ὁ ἀτελὴς τρόπος, καθ' ὃν πολλάκις ἐνηργήθη ὁ βουπυεμβολισμὸς, καὶ τὸ νόθον καὶ μὴ ἐντελῶς προφυλακτικὸν βούπυον τὸ οὕτω διαδοθέν. Ἡ περίστασις αὕτη, ὡς προεφοβεῖτο ὁ Ἰέννερος, ἐπέφερε πολλὰ δεινά· λέγεται δὲ μάλιστα ὅτι οὐδεὶς τῶν ὑπ' αὐτοῦ βουπυεμβολισθέντων ἔπαθέ ποτε τοιουτοτρόπως· μ' ὅλον τοῦτο, ἀναμφίβολον εἶναι ὅτι πολλοὶ ὑπέπεσον εἰς τὰς εὐλογίας, οἵτινες εἶχον βουπυεμβολισθῇ μετὰ τῆς μεγίστης ἐπιμελείας, καὶ μὲ τὸ καθαρώτατον βούπυον. Τὸ γενικώτερον φρόνημα περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης εἶναι, ὅτι ἡ ἐπιρροὴ τοῦ βουπυεμβολισμοῦ εἶναι μόνον πρόσκαιρος, καὶ ὅτι ἀπαιτεῖ ἀνανέωσιν. Τῆς δοξασίας ταύτης ὑπάρχουσι πολλὰ ὑποστηρίγματα, καὶ πολλοὶ Εὐρωπαῖοι πράττουσιν ἤδη κατ' αὐτήν. Ἔγιναν δὲ πολλὰ πειράματα, ἀτυχῆ ὅμως, πρὸς ἐξακρίβωσιν τοῦ χρόνου ὅσον ἡ ἐπιρροὴ αὕτη διαρκεῖ, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ προσδιορισθῇ πότε ὀφείλει καὶ δεύτερον νὰ ἐνεργῆται ὁ βουπυεμβολισμός. Φαίνεται ὅτι οἱ ἐν καιρῷ νηπιότητος βουπυεμβολισθέντες γίνονται πολλάκις δεκτικοὶ τῶν εὐλογιῶν ὁπόταν προσεγγίζωσιν εἰς τὴν ἀνδρικὴν ἡλικίαν, καὶ μάλιστα ὅταν ἀλλάζωσι τὸ κλίμα, εἰς τὸ ὁποῖον συνείθισαν. Εἰς πόσους κατ' ἀναλογίαν χάνει ὁ βουπυεμβολισμὸς οὕτω τὴν δύναμιν αὐτοῦ, δὲν γνωρίζεται· ἀλλ' εἶναι ἀκόμη ἀσήμαντος ὁ ἀριθμὸς τῶν τοιούτων, καίτοι αὐξάνων.

Εἰς ἐπιδημίας τῆς νόσου ταύτης παρετηρήθη ὅτι οἱ βουπυεμβολισμένοι ἀνθίστανται εἰς αὐτὴν, καθ' ὅσον εἶναι τὴν ἡλικίαν νεώτεροι, γίνονται δ' ὀλιγώτερον ὑποκείμενοι, καθ' ὅσον ἀπομακρύνονται τῆς περιόδου, καθ' ἣν ἡ πρᾶξις ἐτελέσθη. Ὡσαύτως, ὁ ἀναβουπυεμβολισμὸς (ἡ ἐπιτυχία τοῦ ὁποίου ἐθεωρήθη ὡς ἀπόδειξις τοῦ ὅτι ἔγινέ τις καὶ πάλιν δεκτικὸς τῶν εὐλογιῶν) εὑρέθη ὅτι ἐπιτυγχάνει μᾶλλον ἐπὶ τῶν ἐφήβων καὶ τελείων ἀνδρῶν παρ' ἐπὶ τῶν παίδων. Εἰς τὸν Προυσσικὸν στρατὸν τεσσαράκοντα ἑπτὰ χιλιάδες στρατιῶται ἀνεβουπυεμβολίσθησαν τὸ 1837, καὶ πλῆρες ἀποτέλεσμα προέκυψεν εἰς εἰκοσιτέσσαρας χιλιάδας· οὐδεὶς δὲ τούτων ἐκόλλησε τὰς εὐλογίας, μολονότι ἐπεκράτουν παρὰ πολύ. Ἐν Βιρτεμβέργῃ 44,248 ἀνεβουπυεμβολίσθησαν, καὶ εἰς μόνον αὐτῶν ὑπέπεσεν εἰς τὰς εὐλογίας. Εἰς τὸ Μέγα Δουκάτον τῆς Ἡάδας, ἐπειδὴ αἱ εὐλογίαι προσέβαλλον πολλοὺς βουπυεμβολισμένους, ἐξεδόθη διάταγμα τῆς κυβερνήσεως νὰ βουπυεμβολισθῶσιν ἐκ δευτέρου ἅπαντες, καὶ κατὰ συνέπειαν ἡ νόσος ἔγινεν ἄφαντος. Ἀπὸ διακοσίους δεκαὲξ ἀναβουπυεμβολισμοὺς, ἐκτελεσθέντας εἰς τὸ ἐν Λονδίνῳ βρεφοτροφεῖον ἐπὶ τέκνων, μόνον ἕνδεκα ἐπέτυχον. Ὅπως καὶ ἂν ἦναι, τὸ ἀναβουπυεμβολίζειν πρέπει νὰ βαλθῇ εἰς ἐνέργειαν. Εἶναι τοὐλάχιστον ἀβλαβὲς, καὶ ἢ παρέχει τὴν πολύτιμον εἴδησιν ὅτι ἡ προφυλακτικὴ δύναμις τοῦ πρώτου βουπυεμ-

βολισμοῦ δὲν ἠφανίσθη, ἢ, ὅπου τοῦτο συνέβη, ἀνανεόνει αὐτήν.

Μολονότι ἡ πεῖρα τρόπον τινὰ ἐμετρίασε τὸν βαθμὸν τῆς ἐκ τοῦ βουπυεμβολισμοῦ ἐλπιζομένης ὠφελείας, ἐξακολουθεῖ ὅμως εἰσέτι ἐν τῶν μεγίστων ἀγαθῶν ἀφ' ὅσα ἐδωρήθησάν ποτε εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος. Ἡ ἐκ τῶν φυσικῶν εὐλογιῶν θνῆσις ἦτο περίπου εἰκοσιπέντε τοῖς ἑκατόν· ἐκ δὲ τῶν προσβαλλομένων μετὰ τὸν βουπυεμβολισμὸν ἐννέα μόνον τοῖς ἑκατὸν ἀποθνήσκουσι. Τῶν ἐκ τῆς νέας μεθόδου ὠφελειῶν ἔχομεν τρανὸν μαρτύριον τὴν ἐλαττωθεῖσαν ποσότητα τῶν θανάτων καὶ τὴν αὐξηθεῖσαν διάρκειαν τῆς ἀνθρωπίνου ζωῆς· οὕτω, ἐνῷ τὸ 1780 ἡ ἐτησία θνῆσις ἦτον ἕνας εἰς τεσσαράκοντα, τὸ 1821 ἦτον ἕνας εἰς πεντήκοντα ὀκτώ. Εἶναι δὲ τοῦτο πολὺ μᾶλλον ἀξιοσημείωτον, ὡς πρὸς τὰ τέκνα,—τὰ πρὸ τοῦ νῦν συνεχῶς γινόμενα θύματα τῶν εὐλογιῶν. Πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ βουπυεμβολισμοῦ ἀπέθνησκον εἰς τὸ Λονδῖνον ἑξήκοντα τέκνα τοῖς ἑκατὸν, τεσσαράκοντα δὲ τοῖς ἑκατὸν εἰς ὅλην τὴν Ἀγγλίαν, ἐνῷ εἰς τὸ διάστημα τῶν εἴκοσι ἐτῶν ἀπὸ 1810 μέχρι 1830 οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι ἠλαττώθησαν εἰς τριάκοντα καὶ εἴκοσι τοῖς ἑκατόν. Ἀληθεύει μὲν ὅτι ἡ ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταβολὴ αὕτη δὲν πρέπει ν' ἀποδοθῇ ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὴν ἐλάττωσιν τῶν εὐλογιῶν, ἀλλὰ βέβαια κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος· καὶ μάλιστα ἐπειδὴ ἡ φοβερὰ αὐτὴ νόσος, καὶ ὅτε δὲν ἀπέβαινε θανατηφόρος, ἔθετε τὰ σπέρματα πολλῶν ἄλλων ἀσθενειῶν. Ὑπάρχει δὲ καὶ ἄλλος στοχασμὸς, κατώτερος μὲν, πλείστου ὅμως λόγου ἄξιος, ὅτι τὸ κεφάλαιον τῆς ἐκ τῶν εὐλογιῶν προσωπικῆς ἀσχημίας, τυφλώσεως, κλπ., ἀμέτρως ἠλαττώθη. Εἶναι μὲν ἀπίθανον ὅτι ἡ νόσος αὕτη θέλει ἐκριζωθῆν ἀπὸ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἡ δύναμις αὐτῆς ἐμπορεῖ πολὺ μᾶλλον νὰ σμικρυνθῇ, καὶ νὰ περισταλθῇ ἡ σφαῖρά της διὰ γενικωτέρου συστήματος βουπυεμβολισμοῦ. Διότι καὶ μεταξύ μας, καὶ εἰς σχεδὸν πᾶσαν ἄλλην χώραν, εὑρίσκονται ἀκόμη πολλοὶ, μάλιστα ἐκ τῶν πτωχοτέρων τάξεων, οἵτινες ἢ ἐκ προλήψεως, ἢ ἐξ ἀγνοίας, ἢ ἐξ ἀδιαφορίας, παραμελοῦσι τὸ σωτηριῶδες τοῦτο προφυλακτικόν.

Ο ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ Ο ΑΦΡΙΚΑΝΟΣ ΗΓΕΜΩΝ.

Ὅτε ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος περιήρχετο καθυποτάσσων τὴν οἰκουμένην, ἔφθασεν εἰς χώραν τινὰ τῆς Ἀφρικῆς, ὅπου οἱ ἄνθρωποι, κεχωρισμένοι ἀπὸ τοῦ ἐπιλοίπου κόσμου, κατῴκουν εἰρηνικῶς ἐν καλύβαις, καὶ δὲν ἐγνώριζον τίποτε περὶ πολέμων ἢ δορικτητόρων. Ὁ Ἀλέξανδρος, παραστὰς ἐνώπιον τοῦ ἡγεμόνος τοῦ λαοῦ τούτου, ἔλαβε τὴν πλέον φιλόξενον ὑποδοχήν. Ὁ ἡγεμὼν παρέθηκεν εἰς αὐτὸν φοίνικας, σῦκα, καὶ ἄρτον, ὅλα ὅμως χρυσᾶ. "Τί!" ἠρώτησεν ὁ Ἀλέξανδρος, "ἐδῶ τρώγετε χρυσόν;" "Σὲ παρέθηκα χρυσὸν," ἀπήντησεν ὁ ἡγεμὼν, "διότι εἰς τὴν πατρίδα σου ἔχετε ἀρίστην τροφὴν, καὶ ἦτον ἀδύνατον νὰ ἔλθῃς ἐνταῦθα πρὸς ζήτησιν αὐτῆς." "Δὲν ἦλθον διὰ τὸν χρυσόν σου," εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος, "ἀλλ' ἐπεθύμουν νὰ γνωρίσω τὰ ἔθη σας." "Τῳόντι;" ἀπεκρίθη ὁ ἄλλος· "λοιπὸν παράμεινε μεθ' ἡμῶν ὅσον χρόνον ἐπιθυμεῖς."

Ἐνῷ συνδιελέγοντο, ἦλθον δύο πολῖται νὰ κριθῶσιν. Εἶπε δὲ ὁ ἑνάγων, "Παρὰ τοῦ ἀνδρὸς τούτου ἠγόρασα χωράφιον, καὶ σκάπτων αὐτὸ εὑρῆκα θησαυρὸν, ὅστις φυσικὰ δὲν εἶναι ἰδικός μου· διότι ἐγὼ ἠγόρασα μόνον τὴν γῆν, καὶ ὄχι τοὺς ἐν αὐτῇ κεκρυμμένους θησαυρούς· ἀλλὰ μ' ὅλον τοῦτο, ὁ πωλητὴς δὲν θέλει νὰ λάβῃ αὐτὴν ὀπίσω." Ὁ κατηγορούμενος ἀπεκρίθη, "Εἶμαι ἐπίσης εὐσυνείδητος καθὼς ὁ συμπολίτης μου· ἐγὼ ἐπώλησα τὴν γῆν καὶ πᾶν τὸ ἐμπεριεχόμενον, ὅθεν καὶ τὸν θησαυρόν."

Ὁ κριτὴς ἐπανέλαβε τοὺς λόγους αὐτῶν, ὥστε νὰ βεβαιωθῇ ὅτι ὀρθῶς ἐννόησε τὴν ὑπόθεσιν· μετά τινα δὲ σκέψιν εἶπε, "Σύ, φίλε μου, ἔχεις υἱόν;" "Μάλιστα." "Καὶ σὺ θυγατέρα;" "Μάλιστα." "Λοιπὸν, ὁ υἱός σου ἂς νυμφευθῇ τὴν θυγατέρα τούτου, καὶ τὸ νέον ἀνδρόγυνον ἂς λάβῃ τὸν θησαυρόν." Ὁ Ἀλέξανδρος ἐφαίνετο ἐκπεπληγμένος. "Εἶναι ἡ ἀπόφασίς μου ἄδικος;" ἠρώτησεν ὁ ἡγεμών. "Ὄχι διόλου," ἀπήντησεν ὁ Ἀλέξανδρος, "ἀλλὰ μὲ ἐκπλήττει." "Εἰς τὴν πατρίδα σου πῶς ἤθελε συμβιβασθῆν αὕτη ἡ διαφορά;" "Νὰ σὲ εἴπω τὴν ἀλήθειαν," ἀπεκρίθη ὁ Ἀλέξανδρος, "ἀμφότεροι ἤθελον τεθῆν ὑπὸ φύλαξιν, καὶ ὁ θησαυρὸς ἤθελεν εἰσέλθειν εἰς τὸ βασιλικὸν ταμεῖον." "Εἰς τὸ βασιλικὸν ταμεῖον!" ἠρώτησε μὲ ἀπορίαν ὁ ἡγεμών. "Λάμπει ὁ ἥλιος εἰς τὴν πατρίδα σου;" "Βέβαια." "Βρέχει ἐκεῖ;" "Μάλιστα." "Παράδοξον! Εὑρίσκονται ἐκεῖ ἡμερα,χορτοφάγα ζῶα;" "Πολυειδῆ." "Λοιπὸν," εἶπεν ὁ ἡγεμών, "διὰ τὰ ἀθῶα ταῦτα ζῶα συγχωρεῖ τὸ πανάγαθον Ὄν νὰ λάμπῃ ὁ ἥλιος, καὶ νὰ πίπτῃ ἡ βροχή. Σεῖς οἱ ἄνθρωποι εἶσθε ἀνάξιοι τοιούτων χαρίτων."

ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΑΓΑΘΟΠΟΙΟΥΝΤΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΑΚΟΠΟΙΟΥΝΤΑ.

"Διερχεσθε ευεργετουντες." Ναί, χριστεπώνυμε τοῦ Κυρίου λαέ, καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν διέρχεσθαι τὸν βίον ἀγαθοποιοῦντες ἀλλήλους, τὸ κατὰ δύναμιν ἕκαστος, κατὰ τὴν θείαν ἐντολὴν τῆς ἀγάπης καὶ τῆς φιλαδελφίας. Τοῦτον, ἀδελφοί, τὸν βραχὺν καὶ μάταιον βίον πάντες διερχόμεθα ὡς παροδῖται καὶ διαβάται· "Γενεὰ πορεύεται, καὶ γενεὰ ἔρχεται." Συνεχής τις ὁδὸς πρόκειται εἰς ἡμᾶς ἡ παροῦσα ζωὴ παρατεταμένη, καὶ διηρημένη καθ' ἡλικίας, ὡς ἂν εἰς σταθμούς· καὶ ἀρχὴ μὲν τῆς ὁδοιπορίας ἡ γέννησις, τέρμα δὲ τοῦ δρόμου ἡ τοῦ τάφου σκηνή. Ἐκεῖ, τέλος, καταντῶσιν ἅπαντες, οἱ μὲν πρωϊμώτερον, οἱ δὲ κατόπιν καὶ ὀψιαίτερον, οἱ δὲ καὶ μετέπειτα, διελθόντες δι' ὅλων τῶν σταθμῶν. Διαφέρει δὲ τῶν ἄλλων ὁδῶν ἡ τοῦ βίου πορεία κατὰ τοῦτο μάλιστα· καθότι, τὰς μὲν συνήθεις ὁδοὺς, ὅσαι φέρουσιν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, δύναταί τις καὶ ἅπαξ καὶ πολλάκις, καὶ γοργὰ καὶ ἀργὰ, καὶ ὅπως καὶ ὅταν θέλῃ, βαδίσαι, καὶ μὴ βαδίσαι μηδόλως ὁ μὴ βουλόμενος· ἀλλὰ τὸν ἀρόμον τοῦ βίου πᾶς ἄνθρωπος, ὅταν ἅπαξ περάσῃ τῶν μητρῴων ὠδίνων τὰς πύλας, ἀναγκάζεται ἔπειτα βαδίζειν συνεχῶς καὶ ἀδιακόπως, προχωρῶν πρὸς τὸ τέλος ἀνεπίστροφος καὶ δρομαῖος. Βάδιζε! λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ χρόνος, ὡς βαρὺς ἐπείκτης καὶ διώκτης, ἀδυσώπητος ἐφεστώς· καὶ ἡμέρα καὶ νὺξ καὶ ὥρα πᾶσα σοβαρῶς ἐπαναλαμβάνει, Βάδιζε! ποῦ; πρὸς τὸν τάφον! Ἐκεῖ σὲ περιμένει ἡ ἀπ' αἰῶνος στηλογραφηθεῖσα διαθήκη ἐκείνη τοῦ Αἰωνίου, Θανάτῳ ἀποθανῇ! Ἐκεῖ παραδώσεις τὸν χοῦν εἰς τὸν χοῦν. Σὺ δὲ πρὸς τὸν ὕψιστον Δημιουργόν σου μεταχωρήσεις, τὸν Θεὸν τῶν πνευμάτων καὶ πάσης σαρκὸς, οὗτινος ὁ ἀκοίμητος ὀφθαλμὸς ἄνωθεν ἐπιβλέπει εἰς ὅλα τῆς ὁδοιπορίας σου τὰ διαβήματα καὶ τὰς πράξεις· "Αἱ ὁδοὶ ἡμῶν ἐναντίον αὐτοῦ διὰ παντός· οὐ κρυβήσονται ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, καὶ ἅπαντα τὰ ἔργα ἡμῶν ὡς ὁ ἥλιος (φανερὰ) ἐνώπιον αὐτοῦ." Ἐπειδὴ λοιπὸν ὑπάρχει τοιαύτη καὶ ἀναγκαία καὶ ταχεῖα καὶ ἀνεπίστροφος ἡ τοῦ βίου ὁδοιπορία, μένει πλέον εἰς ἡμᾶς ἡ φροντὶς, ἵνα πάντες βαδίζωμεν ἑτοιμαζόμενοι πρὸς τὴν μεγάλην ἐκείνην ἀποδημίαν. Γίνεται δὲ ἡ τοιαύτη ἑτοιμασία, ὅταν ἐκπληρῶμεν τῆς πρὸς Θεὸν καὶ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης τὰ νομοθετημένα χρέη. Βαδίζεις, ἀδελφὲ, καθ' ὅλους τοὺς σταθμοὺς τῆς ζωῆς "ἐν ὁδῷ δικαίων;" ἔχεις λύχνον τοῖς ποσί σου, καὶ φῶς ταῖς τρίβοις σου, τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ; κατευθύνεις καὶ κατορθοῖς τὴν ὁδόν σου καὶ νεώτερος καὶ ἤδη γήρως καὶ πρεσβείου, στοιχῶν κατὰ τὰς ἐντολὰς τῆς θείας δικαιοσύνης; τότε διέρχῃ εὐεργετῶν, καὶ ὅσῳ προχωρεῖς, τοσούτῳ μᾶλλον προκόπτεις εἰς τὸν διὰ τῆς εὐσεβείας ἁγιασμὸν καὶ καθαρισμόν· "Καὶ ὁ ἅγιος ἁγιασθήτω ἔτι." Καὶ φθάνεις εἰς τὸ τέρμα πλήρης ἀγαθῶν ἐλπίδων, ὡς ἐργάτης πιστὸς, ὅστις ὑπάγει πρὸς τὸν Δεσπότην, ἀπολησόμενος τοῦ καμάτου τὸν μισθόν. Κληθεὶς εἰς τὸν κόσμον ὑπὸ Θεοῦ, ἐπλήρωσας τὸν σκοπὸν τῆς ἀποστολῆς σου, καὶ ἐπιστρέφεις εὐέλπις πρὸς αὐτόν. "Ὁ ἀγαθοποιῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστιν, ὁ δὲ κακοποιῶν οὐκ ἔγνωκε τὸν Θεόν."

Βαδίζεις πάλιν κατὰ τὸ θέλημα τῆς σαρκός; καὶ περιπατεῖς, οὐ καθὼς σε κέκληκεν ὁ Κύριος, ἀλλ' ἐν ἀνομίαις ποικίλαις, ἀδικῶν καὶ τύπτων τοὺς συνδούλους; Καὶ τότε διέρχῃ, καίτοι κακεργετῶν καὶ κακοποιῶν, ἀλλ' ὅμως διέρχῃ καὶ τότε, καὶ διαβαίνεις ταχέως, οὐδὲ γίνονται τὰ βήματά σου χρονιώτερα καὶ βραδύτερα δι' ὅσας συγχρόνως μετ' αὐτῶν συνεχίζεις πράξεις τῆς ἀδικίας. Καὶ τότε, βῆμα ταχύ! καὶ φθάνεις κακοδαίμων εἰς τὸ τέρμα, παρομοιάζων ἀπονενοημένον κατάδικον, ὅστις, φέρων ἐπὶ τοῦ τραχήλου τὸ σχοινίον τῆς ἀγχόνης, ἀτακτεῖ καὶ ἀσχημονεῖ καθ' ὁδὸν, ἀπαγομένος εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης. Ἤδη, φέρ' εἰπεῖν, διαβαίνεις τῆς ἀνθηρᾶς νεότητος τὸν σταθμόν. Πορεύεσαι ἐν ὁδῷ ἁμαρτωλῶν; καταχρᾶσαι τῆς ἡλικίας τὴν ἀκμήν; ἀποστρέφεις τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τοῦ, πρὸς ὃν ὑπάγεις, Δημιουργοῦ σου, κράζων, ὡς ὁ ἄθεος ἐκεῖνος τοῦ Ἰὼβ, "Ἀπόστα ἀπ' ἐμοῦ· ὁδούς σου εἰδέναι οὐ βούλομαι;" πορεύου, καὶ καταρρυποῦ, καὶ ἀδίκει, διότι θέλεις· "Ὁ ἀδικῶν ἀδικησάτω ἔτι, καὶ ὁ ῥυπῶν ῥυπωσάτω ἔτι·" ἀλλ' ὅμως—βάδιζε! Ἐφθασας ἤδη εἰς τὸν εὐπαγῆ τῆς ἀνδρικῆς ἡλικίας σταθμόν. Πάλιν ἐκτείνεις χεῖρας εἰς ἀνομίας; καὶ, ἐφ' ὅσον μακρύνεις τὴν πορείαν, συμμακρύνεις καὶ τὴν ἄλυσιν τῶν ἀδικιῶν σου; καὶ κρύπτεις κατὰ τοῦ συνοδίτου σου σκάνδαλα καὶ παγίδας ἐν ὁδῷ ταύτῃ ἢ πορεύεσθε κοινῶς; παρανόμει καὶ ἀδίκει, διότι θέλεις· "Ὁ ἀδικῶν ἀδικησάτω ἔτι." Βάδιζε! Κατήντησας, τέλος, εἰς τῆς γεροντικῆς καὶ πρεσβυτικῆς ἡλικίας τὸν σταθμὸν, τὸν σεσαθρωμένον καὶ ἑτοιμόρροπον. Πάλιν κακοποιεῖς; "οὐδὲ προσῴχθισας τῇ κακίᾳ; οὐδ' ἠβουλήθης συνιέναι τοῦ ἀγαθύναι," ἀλλ' ἔτι μένεις πεπωρωμένος, καὶ "πεπαλαιωμένος ἡμερῶν κακῶν;" ἀδίκει τὸ τελευταῖον· "Ὁ ἀδικῶν ἀδικησάτω ἔτι." Βάδιζε, καὶ ὁ τάφος ἐγγύς. Κατάβα! Πρὶν ὅμως κλείσῃς τὰ ὄμματα, στρέψον τὸ βλέμμα τῆς συνειδήσεως ὀπίσω· τί βλέπεις, τί ἀκούεις; τὰ μακρὰ τῶν ἀδικημάτων σου ἴχνη, καὶ τὰς κατάρας τῆς κατόπιν σου ἐπερχομένης γενεᾶς. Ἐπίστρεψον τὰς ὄψεις καὶ πρὸς σεαυτόν· μόνος ἤδη μένεις καὶ εὐσύνοπτος, ἔρημος πάντων, καὶ αὐτοῦ τοῦ δυστήνου σαρκίου γεγυμνωμένος· αὐτὴν ἔχεις τὴν ψυχήν. Φεῦ! πόσας ἔχει κηλίδας εἰς βάθος ἐντετηκυίας! πόσαι μέλαιναι τῶν πράξεών σου εἰκόνες, ὡς ἂν σκιαὶ φοβεραὶ, περιστοιχοῦσι τὸ συνειδός σου· "καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν, μετ' αὐτῶν!" Ἀπόβλεψον, τέλος, καὶ πρὸς τὸ περιμένον σε δικαστήριον, οὗτινος αἱ αἰώνιαι θύραι ἤδη ἀνοίγονται ἔμπροσθέν σου. Ὦ ποία φρίκη! Ὦ ποῖος τρόμος! Ὦ φεῦσαι, Κύριε· ἐλέησον, Κύριε, καὶ μὴ καταλίπῃς εἰς τὴν ἐσχάτην ταύτην ἀπόγνωσιν μηδένα τῶν πιστῶν σου λατρευτῶν· μηδεὶς ἡμῶν ἀποθάνοι ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ! ἀλλὰ καταξίωσον ἕκαστον ἵνα τὴν βραχεῖαν τοῦ προσκαίρου βίου πορείαν διέλθῃ εὐεργετῶν.

[Ἐκ τοῦ εἰς τοὺς Ζωσιμάδας Ἐπιταφίου Λόγου τοῦ Οἰκονόμου.]

ΙΑΣΙΣ ΝΕΥΡΙΚΟΥ ΕΡΕΘΙΣΜΟΥ.

Με διηγήθη ποτὲ φίλος μου, ὅτι, μεταξὺ ἄλλων συμπτωμάτων δυνατοῦ ἐρεθισμοῦ τῶν νεύρων, ἠνωχλεῖτο παραπολὺ καὶ ὑπὸ τῆς ἀγρυπνίας. Εἰς τόσον δὲ ὑψηλὸν βαθμὸν εἶχε φθάσειν αὕτη, ὥστε, ἂν κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας ἐλάμβανεν ἀφορμὴν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν κοιτῶνά του, ἡ θέα τῆς κλίνης καὶ ἡ ἐνθύμησις

τῶν ἀνησύχων ὡρῶν, ὅσας εἶχε περάσειν ἐπ' αὐτῆς, τὸν ἐπροξένουν φρίκην. Οὗτος ἔχων, ἔλαβε παρά τινων συμβουλὴν νὰ προσπαθήσῃ, εἰ δυνατὸν, καθ' ἣν στιγμὴν ἐπλαγίαζε τὴν νύκτα, νὰ προσηλόνῃ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ ἐπί τινος ἀντικειμένου εὐμεγέθους ἐνταυτῷ καὶ ἁπλουστάτου,—ὁποῖον, λόγου χάριν, ἡ ἀχανὴς ἔκτασις τοῦ ὠκεανοῦ, ἢ ὁ τῶν οὐρανῶν ἀνέφελος θόλος,—ὥστε αἱ μικραὶ συγκεχυμέναι καὶ ταραχοπαιαὶ εἰκόνες, αἵτινες ἵπταντο ἔμπροσθεν τοῦ νοὸς αὐτοῦ, ν' ἀποδιώκωνται ἢ νὰ κατευνάζωνται διὰ τῆς ἐπιρροῆς ἑνὸς τοῦ πᾶν ἀπορροφῶντος διαλογισμοῦ. Μολονότι δὲ ποσῶς δὲν ἦτο θρῆσκος κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, ἐστοχάσθη ὅμως ὅτι, ἂν ὤφειλε νὰ ἐκλέξῃ ἀντικείμενον διὰ μιᾶς εὐμεγεθες καὶ ἁπλοῦν, τὸ ἄριστον ἤθελεν εἶσθαι ὁ Θεός. Ἀπεφάσισε λοιπὸν νὰ δοκιμάσῃ, καὶ νὰ συλλογίζεται περὶ αὐτοῦ. Ἡ ἔκβασις ὑπερέβη τὰς θερμοτέρας ἐλπίδας του· διαλογιζόμενος περὶ Θεοῦ, εὐκόλως ἀπεκοιμᾶτο. Ἐκάστην νύκτα προσέφευγεν εἰς τὸ αὐτὸ μέσον, καὶ τόσον τερπνὸν ἔγινεν ἐπὶ τέλους, ὥστε ἐπόθει τὴν συνήθη ὥραν τοῦ πλαγιάζειν, διὰ ν' ἀποκοιμᾶται, κατὰ τὴν φράσιν αὐτοῦ, ἐν τῷ Θεῷ. Τὸ πρὸς σωματικὴν ἁπλῶς ὠφέλειαν κατ' ἀρχὰς ἐπινοηθὲν ἀπέβη, ἐπὶ τέλους, καὶ πρὸς ψυχικὴν αἰκαδαμίαν.—Ὁ αὐτὸς Θεός, δι' οὗ ἀνεπαύετο τὴν νύκτα, ἦτον ἐν πᾶσι τοῖς διαλογισμοῖς αὐτοῦ τὴν ἡμέραν. Τὸν δὲ καιρὸν, καθ' ὃν ἐλάλησε πρὸς ἐμὲ, ὁ Θεὸς τοῦ Εὐαγγελίου ἦτον ἅπασα ἡ σωτηρία του.—Τόσον ἀνεξερεύνητοι εἶναι αἱ ὁδοὶ, δι' ὧν φέρει ὁ Θεὸς ὀπίσω πρὸς ἑαυτὸν τοὺς μακρὰν ἀφεστῶτας.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΟΥΑΣΙΓΚΤΩΝΟΣ.

Προς τὰ τέλη τοῦ ἐν Ἀμερικῇ πολέμου τῆς ἐπαναστάσεως, ἀξιωματικός τις τοῦ στρατοῦ ἔλαβεν αἰτίαν νὰ προσδράμῃ εἰς τὸν Ουασιγκτῶνα διά τινα ὑπόθεσιν, καὶ ὑπῆγεν εἰς τὴν Φιλαδέλφειαν ἐπὶ τούτῳ. Πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του ἐκλήθη εἰς γεῦμα μετὰ τοῦ στρατηγοῦ, καὶ τὴν διατεταγμένην ἡμέραν καὶ ὥραν ἐμβῆκεν εἰς τὸ ἑστιατόριον, ὅπου εὑρῆκε πολλοὺς κυρίους καὶ κυρίας. Ἐπειδὴ δὲ τοὺς πλειοτέρους δὲν ἐγνώριζεν, ὧν καὶ φύσει αἰσχυντηλὸς, ἐκάθισε παρὰ τοὺς πόδας τῆς τραπέζης, καὶ δὲν ἔλαβε μέρος εἰς τὴν συνομιλίαν. Ὀλίγον ὅμως πρὶν σηκωθῶσιν, ὁ στρατηγὸς ἐκάλεσεν αὐτὸν κατ' ὄνομα, καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ συμπίωσι ποτήριον οἴνου.

"Παρακαλῶ, στρατηγὲ, νὰ μ' ἔχετε παρῃτημένον," ἀπεκρίθη ὁ ἀξιωματικὸς, "διότι ἔκαμα ἀπόφασιν, καὶ ἐνομοθέτησα, τρόπον τινὰ, εἰς ἐμαυτὸν, νὰ μὴν οἰνοποτῶ."

Πᾶς ὀφθαλμὸς ἐστράφη πάραυτα ἐπὶ τοῦ νέου ἀξιωματικοῦ, καὶ ψιθυρισμὸς ἐκπλήξεως καὶ φρίκης περιῆλθε τὴν τράπεζαν. Νὰ ἦναί τις τόσον ἀκοινώνητος καὶ τόσον μικρόνους, ὥστε νὰ μὴ πίνῃ ποτὲ οἶνον, ἐφάνη μέγα καὶ δεινὸν θαῦμα· ἀλλὰ τὸ νὰ κάμῃ ἀποχὴν αὐτοῦ εἰς τοιαύτην περίστασιν, καὶ μάλιστα ὅτε προσεφέρθη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ουασιγκτῶνος, ἦτο παντάπασιν ἀνυπόφορον!

Ὁ Ουασιγκτὼν κατενόησε διαμιᾶς τὰ αἰσθήματα τῶν ξένων του, καὶ παρευθὺς εἶπε, "Κύριοι, ὁ ἀξιωματικὸς ἔχει δίκαιον. Δὲν ἐπιθυμῶ ὥστε κάνεῖς τῶν προσκεκλημένων νὰ μεταλαμβάνῃ ἀπό τι παρὰ γνώμην αὐτοῦ, καὶ βέβαια δὲν θέλω νὰ παραβαίνῃ ἀπόφασιν ἢ κανόνα τινα τῆς ζωῆς του εἰς τὴν μετ' ἐμοῦ συναναστροφήν. Τιμῶ τὸν κύριον διὰ τὴν παρρησίαν του, καὶ διότι ἐπιμένει σταθερῶς εἰς ἀπόφασιν, ἥτις εἶναι ἀδύνατον νὰ τὸν βλάψῃ, καὶ διὰ τὴν ὁποίαν εἶμαι βέβαιος ὅτι ἔχει καλοὺς καὶ ἀποχρῶντας λόγους."

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ Ο ΡΥΣΙΟΣ, ΚΑΙ Η ΘΥΓΑΤΗΡ ΑΥΤΟΥ ΘΕΟΔΩΡΑ.

Ἐκ τῶν λογίων ἀνδρῶν, ὅσοι ἐτίμησαν τὴν Σμύρνην εἰς τὸ διάστημα τῆς δεκάτης ὀγδόης ἑκατονταετηρίδος, ἐπισημότατος ἦτον ὁ πρὸς μητρὸς πάππος τοῦ Κοραῆ Ἀδαμάντιος Ρύσιος. "Ἡ μήτηρ μου," λέγει ὁ Κοραῆς, "ἔλαβεν ἐλευθεριωτέραν ἀνατροφὴν τοῦ πατρός μου, διότι εὐτύχησε νὰ ἔχῃ πατέρα Ἀδαμάντιον τὸν Ρύσιον, τὸν ὀρθώτατον ἐκείνου τοῦ καιροῦ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν φιλολογίαν ἄνδρα, ὅστις ἀπέθανεν ἓν ἔτος (1747) πρὸ τῆς γενέσεώς μου. Αὐτὸς ἐχρημάτισεν ἔτι νέος ὢν διδάσκαλος τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας εἰς τὴν Χίον, μετὰ ταῦτα ἦλθεν εἰς Σμύρνην, ὅπου ἐνυμφεύθη χήραν τινὰ Ἀγκυραιήν. Οὗτος, μὴ γεννήσας ἀρσενικὰ, παρηγόρησε τὴν ἀποτυχίαν του, σπουδάσας νὰ ἀναθρέψῃ ὡς υἱοὺς τὰς τέσσαρας θυγατέρας του, Θωμαΐδα τὴν μητέρα μου, καὶ τὰς τρεῖς αὐτῆς ἀδελφὰς, Ἀναστασίαν, Θεοδώραν, καὶ Εὐδοκίαν. Ἡ κατάστασις τοῦ γένους ἦτο τοιαύτη τότε, ὥστε εἰς τὴν μεγαλόπολιν Σμύρνην μόναι σχεδὸν αἱ θυγατέρες τοῦ Ρυσίου ἠξεύραν νὰ ἀναγινώσκωσι καὶ νὰ γράφωσι· παρὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν γραφὴν ἐδιδάχθησαν (πολλὰ ὀλίγον ὅμως) καὶ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Ἡ Θεοδώρα, σοφωτέρα παρὰ τὰς ἄλλας, ἀπέθανε παρθένος ἀπὸ τὸ θανατικόν."—Ἀλλαχοῦ ὀνομάζει τὸν ἄνδρα τοῦτον ὁ Κοραῆς ὄχι ἕνα ἀπὸ τοὺς πρώτους, ἀλλὰ τὸν πρῶτον φιλολόγον τοῦ γένους κατ' ἐκείνην τοῦ χρόνου τὴν περίστασιν.

Ὁ Ἀδαμάντιος οὗτος Ρύσιος συνέταξε ποίημα διὰ στίχων ἰαμβικῶν κατὰ τῶν καταχρήσεων τοῦ Παπισμοῦ, ἐπιγραφόμενον Λατίνων Θρησκεία Ἔλεγχοι τριακονταέξ, κ' ἐφρόντισε νὰ τυπωθῇ ἐν Ἀμστελοδάμῳ, διὰ νὰ τὸ μοιράζῃ δωρεὰν εἰς τοὺς ὁμογενεῖς του· ἀλλ' ἀπέθανεν ἓν ἔτος πρὶν αὐτὸ ἴδῃ τὸ φῶς.

Εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ τόμου*, ὅστις περιέχει τοὺς Τριακοντάεξ Ἔλεγχους μετά τινων ἄλλων πεζῶν καὶ ἐμμέτρων πονημάτων τοῦ Ρυσίου, εὑρίσκομεν τὰ ἑπόμενα περὶ τοῦ «Τίς, καὶ πόθεν, καὶ ἐπὶ τίνων ὁ ξυγγραφεὺς,» συνταχθέντα ἐν Σμύρνῃ κατὰ τὸ 1746 ὑπ' αὐτοῦ, ὡς φαίνεται, τοῦ Ἀδαμαντίου Ρυσίου.

Τὴν μὲν οὖν αἰτίαν, δι' ἣν τοὺς ἐλέγχους ξυνέγραψεν Ἀδάμας ὁ Ῥύσιος, κομψότερον ἐν προοιμίοις διέλαβε. Πατρὶς δὲ κυρίως τούτου τὸ Ῥύσιον, πολίχνιον ὄν, ἐν Ἀστακηνῷ κόλπῳ, μετὰ Φιλοκρήνην κείμενον, τανῦν ἰδιωτικῶς Ἀρίτζιον, κατὰ δὲ Στράβωνα Δοιδαλοὺς, διὰ τὸ ποικίλον ἴσως τοῦ χωρίου καὶ εὔοπτον· τοῦτο καὶ εἰσέτι συμμένει καὶ εὐανδρεῖ, ἀνδράσιν ἰδιώταις μὲν, εὐσεβέσι δὲ ὅμως κοσμούμενον, ὅπῃ περαιοῦται καὶ ἡ ἐπαρχία τῆς Καλχηδόνος. Ἐντεῦθεν οὗτος ὁρμώμενος, παῖς τε ἔτι ὤν, τῶν φύντων αὐτῷ εἰς Βυζάντιον μετοικισθέντων, τοῖς ἐκεῖσε φροντιστηρίοις ἐκδοθεὶς ἐπαιδεύθη, ἐν πᾶσι διακούσας τοῦ τότε ἐν λόγοις εὐδοκίμου Ἰακώβου Ἀργείου· αἱρεθεὶς τε διδάσκαλος ὑπὸ τοῦ τότε πατριαρχεύοντος ἀοιδίμου τῇ μνήμῃ κὺρ Καλλινίκου, προέστη τῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων ἐπὶ ἔτεσι τέσσαρσι. Μετὰ τοῦτο ἐξέβη εἰς Κρήτην, φιλίᾳ τινὸς δελεασθεὶς, κερδῶν τε μειζόνων ἐλπίσι· διὰ δὲ καιρικὰς περιστάσεις, τούτων διαμαρτὼν, μετῆρε μετὰ διετίαν εἰς Χίον· κἀνταῦθα ἱκανῶς παιδεύσας, μετακαλουμένων μεταξὺ τῶν Σμυρναίων, προτρεπομένου τε αὐτὸν ἀοιδίμου πατριάρχου κὺρ Γαβριὴλ ἐκεῖσε ἥκειν, (ἐκ γὰρ Σμύρνης καὶ οὗτος ὥρμητο), οὕτω τῆς Χίου ταύτην προείλετο· προέστη τε ἐνταῦθα τοῦ συστάντος λόγων φροντιστηρίου.

Ἐν Σμύρνῃ ἐνυμφεύθη ὁ Ῥύσιος, καὶ μετὰ τὸν γάμον φαίνεται ὅτι ἐδόθη εἰς τὸ ἐμπόριον· εἰς δὲ τὸ νέον τοῦτο στάδιον ἡ τύχη ἐπέβλεψεν εἰς αὐτὸν εὐμενῶς· ἀλλὰ, κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, τὰ πράγματα μετεβλήθησαν ἐπὶ τὸ χεῖρον, καὶ «ὠδυνήθη πολλαῖς καιρικαῖς περιστάσεσι.» Μία ἐκ τούτων ἀναμφιβόλως ἦτο καὶ ὁ πρώωρος θάνατος τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Θεοδώρας, τὸ ὄνομα τῆς ὁποίας ἐζήτησεν ὁ φιλόστοργος πατὴρ ν' ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὸ σκότος τῆς λήθης διὰ δεκαπέντε ἐπιτυμβιδίων ἐπιγραμμάτων, ἐξ ὧν καταχωροῦμεν τὰ ἑπτὰ πρὸς εὐχαρίστησιν τοῦ φιλομούσου ἀναγνώστου.

Ἄνθρωφ', ὃν πατεῖς λᾶαν, ἀπαλῶς πάτει·
Κόρης γὰρ οὗτος ἀπαλῆς σκέπει κόνιν
Τῆς Θειοδώρας, θυγατρὸς οὗ τάδ' ἔπη
Ἀδαμαντίου, ὃν με προφθὰς' οἴχεται·
Τοῦ ὑπὲρ ἡμᾶς εἰδότος Θεοῦ λόγους·
Χρόνους δὲ εὗτος ἀρετῇ ὁρίζεται.

Νέα μὲν ἄπει, καὶ πρὸ πατρὸς, θύγατερ,
Κἂν ἡλικίᾳ τῇ χαριέσσῃ σφόδρα,
Ἀλλὰ μετ' ἔργων, οἷα γηραιαῖς πρέπει,
Οἷς, Θειοδώρα, ἀνέκειτο παιδεύεν,
Καὶ νῦν λελοίπεις πατρὶ παραμύθιον
Ἀδαμαντίῳ, καὶ τροφεῖά μοι φίλα.

Κόρην ἀνυμέναιον, ἀλλ' ὑπερτελῆ
Νοῖ καὶ ἔργοις, οἷς Θεῷ λατρευτέον,
Τὴν Θειοδώραν, πατρὸς Ἀδαμαντίου,
Δέγμην ὁ τύμβος, τοῦ περιεῖν' ἀξίαν·
Πλὴν, εἰ προλήφθη, ἐστὶν οὐ θρηνητέα·
Προσλαμβάνει γὰρ οὓς φιλεῖ Θεὸς νέους.

Πολὺ μέρος καὶ νυκτὸς, ὡς καὶ ἡμέρας,
Φίλη θύγατερ, ἐπανῶ πρὸς συγγόνους
Σὰς, Θειοδώρα, τὰς φιλαδέλφους λίαν,
Ἃς ὑπομνήσει ἀρετῶν τῶν σῶν μόνη
Μόλις στιγάζω, μὴ 'πικινεῖν σοι γόους·
Θεὸν σὺ δίδου ταῖς δὲ παρακλήτορα.

Ἀνθ' ὑμεναίων, καὶ ἀᾳδῶν γαμηλίων
Ἤψα καὶ ᾖσα, Θειοδώρα, σοι τάδε,
Τῇ σῇ πρεπώδῃ ἀρετῇ 'πιγράμματα,
Φερνῆς μεγίστης ἀντιπάροχα γέρα.
Δέξοιο πέντε πρὸς δέκα ποσούμενα,
Ἢ ζῶσ' ἐφίλεις τὰ πατρὸς πονήματα.

Τόκου κἀγωγῆς, κἂν λόγοις ἀσκήσεως,
Ἡλλῆς τ' ἀγάπης, καὶ πλέω ἧς νῦν τύχον,
Μετὰ τελευτὴν, σῆς, πάτερ, προστασίης·
(Οὐ γὰρ ἐφείσω, ἀλλὰ βιασθεὶς ἔδως
Τῶν σῶν περισσὰ, ὡς ταφῷ ἔνθα πόθουν·)
Πόνου τε χάριν τῶν ἐπιγραμματίων,
Δι' ὧν τὸ λήθης ἀπ' ἐμεῦ ἦρας σκότος,
Ἢ Θειοδώρα, οὐκ ἔχω τί φῶ, πάτερ
Ἀδαμάντιε, ἢ ὅτι κἂν ἀΐδῃ
Στοργῆς πατρικῆς τὸ χρέος γ' οὐ λήσομαι.

Ἡ Θεοδώρα ἀπέθανε τῇ ἑβδόμῃ Μαρτίου, 1743, εἰκοσιδύο ἐτῶν ἡλικίας, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ ἑπομένου τετραστίχου ἐπιτυμβιδίου τοῦ πατρός της.

Ἡ Διαμαντῆ κουριδίη θυγάτηρ,
Ἔτη βιοῦσα εἴκοσι πρὸς τοῖς δυσὶν,
Ἡ Θειοδώρα, λίπ' ὀΐζυρὸν βίον,
Σταλεῖσ' ἐπ' ἄθλα ἀρετῆς, ἧς εἶχετο.

Ο ΚΑΙΡΟΣ.

Ἀριθ. Ι.

Βροχὴ, Χιὼν, Χάλαζα, κλπ.

Βροχη.—Τὸ ἄμεσον αἴτιον τῆς πτώσεως τῆς βροχῆς εἶναι ὁ συνδυασμὸς δύο στρωμάτων ἀέρος, ἐχόντων ἄνισον βαθμὸν θερμότητος καὶ ὑγρασίας· διότι, ἐὰν ἡ θερμοκρασία τοῦ συμμιχθέντος ἀέρος δὲν ἐξαρκῇ ὥστε νὰ διατηρήσῃ ὅλην τὴν ποσότητα τοῦ ἀτμοῦ εἰς τὴν ἀερώδη κατάστασιν, μέρος τούτου πρέπει κατὰ συνέπειαν νὰ μετατραπῇ εἰς ὕδωρ, καὶ νὰ πέσῃ ἐν εἴδει βροχῆς.

Ἡ ἐξήγησις αὕτη εἶναι μὲν ἀναντιρρήτως ὀρθή· μ' ὅλον τοῦτο, ὑπάρχουσι πολλὰ περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς βροχῆς, εἰσέτι ἀνεξήγητα· καὶ πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἀτελῶς ἀκόμη γνωρίζομεν τὸ αἴτιον τοῦ συνεχοῦς τούτου φαινομένου.

Χιων.—Ἐὰν ποσότης ὕδατος, περιπλέοντος εἰς τὸν ἀέρα ἐν εἴδει ὁμίχλης ἢ νεφέλης, ἐκτεθῇ αἰφνιδίως εἰς μέγαν βαθμὸν θερμοκρασίας, καὶ εἰς περιστάσεις αἵτινες ἐμποδίζουσι τὰ λεπτὰ μόρια τοῦ νὰ σχηματίσωσι

* Περὶ τοῦ βιβλίου τούτου ἔγραψεν ὁ Κοραῆς πρὸς τὸν Κύριον Κωνσταντῖνον Πετρίτσην, ἐκ Παρισίων, 28 Ἀπριλίου, 1827. Ἴδε Ἀπάνθισμα Δεύτερον Ἐπιστολῶν Ἀδαμαντίου Κοραῆ, Σελ. 178.

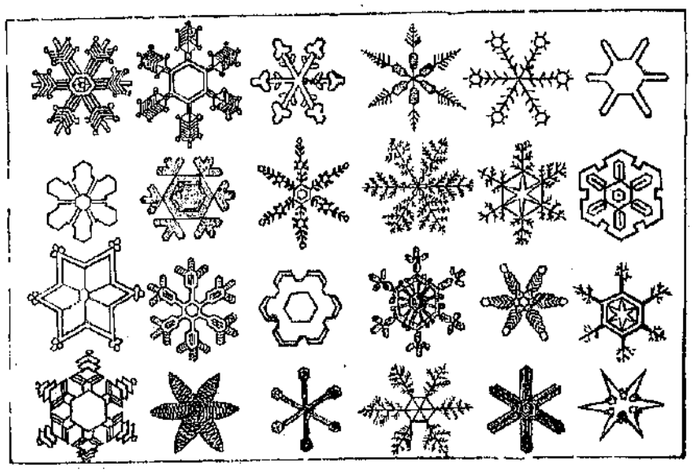

Σχήματα Κρυστάλλων Χιόνος καὶ Πάχνης.

σταγόνας βροχῆς, τὰ μόρια ταῦτα συμπηγνύμενα τότε πίπτουσιν ἐν εἴδει χιόνος.

Ἐξεταζομένη ἡ χιὼν διὰ μικροσκοπίου, φαίνεται ὅτι συνίσταται ἀπὸ λεπτὰ, διακεκριμένα, τακτικὰ κρύσταλλα πάγου διαφόρων σχημάτων, ἀλλὰ γενικῶς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ὅμοια ἑξαγώνου· κοινότερον εἶναι ὡς ἀστέρες ἓξ ἀκτίνων, ἑκάστης ἀκτῖνος οὔσης μὲ κλάδους κεκοσμημένης. Τινὰ τῶν σχημάτων τούτων παριστάνονται εἰς τὴν ἀνωτέρω εἰκονογραφίαν. Ἀλλὰ μόνον διὰ δριμυτάτου ψύχους καὶ εἰς τὴν ἤρεμον ἀτμοσφαῖραν τῶν πολικῶν χωρῶν σχηματίζουσιν αἱ νιφάδες τῆς χιόνος τοιαῦτα τακτικώτατα κρύσταλλα· διότι εἰς τὰς εὐκράτους χώρας τῆς γῆς, τὰ διάφορα στρώματα τοῦ ἀέρος διαφέρουν ὡς πρὸς τὴν θερμοκρασίαν· ἡ ἀνωμαλία δὲ αὕτη τῆς θερμοκρασίας διαλύει ἐν μέρει τὰς νιφάδας τῆς χιόνος ἐνῷ διαβαίνουσι τὸν ἀέρα, καὶ συγχρόνως τὰ ρεύματα τοῦ ἀέρος, τὰ προξενούμενα ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἀνωμαλίας τῆς θερμοκρασίας, ταράττουσι τὰς νιφάδας, καὶ ἀφανίζουσι τὴν συμμετρίαν των Εἰς τὰς πολικὰς χώρας, ὅταν πίπτῃ χιών, εἶναι διόλου ζηρὰ, καὶ πολλὰ διάφορος κατὰ τὸ φαινόμενον ἀφ' ὅ,τι συνήθως βλέπομεν εἰς τὰς χώρας ταύτας.

Εἰς τὰς ψυχροτέρας χώρας τῆς γῆς, ὠφελεῖ τὰ μέγιστα ἡ χιὼν διὰ τῆς τῶν φυτῶν ὑπερασπίσεως. Χωρὶς τοῦ συμπεπηγμένου τούτου ἀτμοῦ ὅστις νὰ σκεπάζῃ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς καὶ τὰ προϊόντα της, αἱ πολικαὶ χῶραι ἤθελον εἶσθαι ἀκατοίκητοι. Εἰς τὰ μισόξενα ἐκεῖνα κλίματα χρησιμεύει πρὸς τούτοις ἡ χιὼν ὡς οἰκοδομήσιμος ὕλη, καθὼς εἰς τοὺς Ἐσκιμοὺς Ἰνδοὺς, αἵτινες ἐξ αὐτῆς κατασκευάζουσι τὰς χειμερινὰς καλύβας των.

ΧΑΛΑΖΑ.—Ἡ χάλαζα συνίσταται ἀπὸ ῥανίδας βροχῆς, αἵτινες συμπήγνυνται διαβαίνουσαι στρῶμά τι ἀέρος ἱκανῶς ψυχρότερον ἐκείνου, ἐν ᾧ ἐσχηματίσθησαν· ἀλλ' ἡ χάλαζα εἶναι ἀπὸ τὰ φαινόμενα, εἰς τὴν παραγωγὴν τῶν ὁποίων συνεργεῖ ἀμέσως ὁ ἠλεκτρισμὸς, καὶ παριστάνει, κατὰ συνέπειαν, πολλὰς ἀνωμαλίας, αἵτινες δὲν ἐμποροῦν νὰ ἐννοηθῶσιν ἐκτὸς ὑπὸ τοῦ ἀκριβῶς γινώσκοντος τὸν κλάδον τῆς ἐπιστήμης, τὸν περὶ τῆς δυνάμεως αὐτῆς πραγματευόμενον. Τὸ περὶ τὴν χάλαζαν πρῶτον ἀξιοσημείωτον εἶναι ὅτι συμβαίνει κοινῶς τὸ ἔαρ ἢ τὸ θέρος, σπανιώτερον δὲ τὸν χειμῶνα· τὸ δεύτερον, ὅτι κόκκοι τινὲς χαλάζης γίνονται μέγιστοι, παραπολὺ ὑπερβαίνοντες οἱουσδήποτε τῶν μεγίστων σταγόνων τῆς βροχῆς· τὸ τρίτον, ὅτι ἡ χάλαζα σπανίως πίπτει τὴν νύκτα, καὶ εἰς περιωρισμένην μόνον ἔκτασιν τόπου τε καὶ χρόνου.

Ἐν Ἑλλάδι καὶ Τουρκίᾳ τὸ φαινόμενον τῆς χαλάζης δὲν ἐμπορεῖ νὰ σπουδασθῇ καθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς ποικιλίας. Ἐνίοτε μὲν πίπτουσι καὶ ἐνταῦθα μεγάλοι κόκκοι χαλάζης, καί τις φθορὰ προξενεῖται ὑπ' αὐτῶν· ἀλλ' ἀσήμαντος ὡς πρὸς τὴν ἀλλαχοῦ γινομένην· εἴς τινα μέρη τῆς Γαλλίας συμβαίνουσι τρομεραὶ θύελλαι ἐκ χαλάζης, ἐπιφέρουσαι δεινὴν θραῦσιν εἰς τὰ γεννήματα καὶ τὰς ἀμπέλους, καὶ εἰς ὀλίγα λεπτὰ καταστρέφουσαι τοὺς κόπους μηνῶν ἢ καὶ ἐνιαυτῶν.

Τὸν Ἰούλιον 1788, ἱκανὸν μέρος τῆς Γαλλίας κατηρημώθη ὑπὸ θυέλλης ἐκ χαλάζης καὶ βροχῆς· ἤρχισεν εἰς τὸ νοτιοδυτικὸν, καὶ ὧδευσε κατὰ βορειοανατολικὴν διεύθυνσιν εἰς δύο παραλλήλους ταινίας τεσσάρων καὶ δύο λευγῶν τὸ πλάτος, καὶ σχεδὸν διακοσίων τὸ μῆκος. Τὸ μεταξὺ διάστημα, ὡς πέντε λευγῶν τὸ πλάτος, κατεκλύσθη ὑπὸ τῆς βροχῆς.

Τῆς τρομερᾶς ταύτης θυέλλης προηγήθη δεινή τις καὶ σχεδὸν ὁλικὴ σκοτία, ἥτις αἰφνιδίως ἐκάλυψεν ὅλον τὸν τόπον· εἰς μίαν ὥραν ὅλον τὸ πρόσωπον τῆς φύσεως

μετεβλήθη τόσον ὁλοτελῶς, ὥστε, ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ κοιμᾶταί τις κατὰ τὸ διάστημα τῆς θυέλλης, δὲν ἤθελε πιστεύσειν ἐξυπνήσας ὅτι εὑρίσκετο ἐν τῷ αὐτῷ μέρει τοῦ κόσμου. Ἀντὶ τῆς εὐθαλείας τοῦ θέρους καὶ τῶν πλουσίων καρπῶν, οἵτινες πρὸ μικροῦ ἦσαν ἐξηπλωμένοι καθ' ὅλον τὸ πρόσωπον τῆς καρποφόρου καὶ ὡραίας ἐκείνης χώρας, δὲν παρίστατο νῦν εἰμὴ ἡ φοβερὰ ὄψις τοῦ χειμῶνος. Τὸ ἔδαφος μετεβλήθη εἰς βάλτον, οἱ στάχυες συνεφύρθησαν μετὰ τοῦ βορβόρου, αἱ ἄμπελοι κατεκερματίσθησαν, οἱ κλάδοι των συνετρίβησαν, καὶ ὀπωροφόρα δένδρα παντὸς εἴδους κατεβλήθησαν. Ἡ χάλαζα ἔκειτο σωρηδὸν, ἀδιάλυτος, ὡς στοῖβαι συντετριμμένου πάγου. Ἀκόμη καὶ δυνατὰ δένδρα τῶν δασῶν δὲν ἴσχυσαν ν' ἀντισταθῶσιν εἰς τὴν ὁρμὴν τῆς θυέλλης· μέγας τις καστανεὼν, ἐξαιρέτως, ἐβλάβη τοσοῦτον, ὥστε ἄλλο τι σχεδὸν δὲν παρίστανεν εἰμὴ γυμνοὺς κορμούς· αἱ ἄμπελοι τόσον φοβερῶς ἐδάρθησαν, ὥστε τέσσαρα ἔτη παρῆλθον πρὶν καταστασθῶσι πάλιν γόνεμοι. Ἀπὸ τὰς ἑξήκοντα ἓξ ἐνορίας μιᾶς περιοχῆς, τεσσαράκοντα τρεῖς ἠρημώθησαν ἐξ ὁλοκλήρου, ἀπὸ δὲ τὰς λοιπὰς αἱ μὲν ἀπώλεσαν τὰ δύο τριτημόρια, αἱ δὲ τὸ ἥμισυ τῶν καρπῶν των. Κατὰ τὸν ὑπολογισμὸν τοῦ Κυρίου Ἀραγῶνος ἡ βλάβη ἡ γενομένη εἰς 1039 ἐνορίας συνεποσοῦτο εἰς 24,962,000 φράγκων.

Ἡ παράδοξος αὕτη θύελλα ὧδευε πρὸς δεκαέξ ἥμισυ λεύγας τὴν ὥραν· ἦτο δὲ ἰσοταχὴς ἡ κίνησις ἀμφοτέρων τῶν ταινιῶν. Ἡ κατὰ μέσον ὅρον διάρκεια τῆς θυέλλης εἰς τοὺς διαφόρους τόπους ὅσους ἐπεσκέφθη δὲν ἦτον ὑπὲρ τὰ ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ λεπτά.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΓΑΜΟΥΣ.

«Τί θέλω εἰπεῖν,» γράφει πρὸς φίλον αὐτοῦ ὁ Κοραῆς, «ἂν ἀκούσω ὅτι ἐνυμφεύθης; θέλω εἰπεῖν, φίλτατε, ὅτι ἔκαμες ἔργον φρονιμώτατον. Ἔχω περὶ τούτου μίαν θαυμαστὴν καὶ ὄντως sentimentale ἰδέαν τοῦ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως, ἀλλ' οὔτε Φιλόστρατον ἔχω, οὔτε καιρὸν νὰ τὸν ἐξετάσω. Μὴ λησμονήσῃς νὰ μὲ πέμψῃς ἀπὸ τὰ σακχαρωτὰ τοῦ γάμου· τὸ γλυκύτερον ὅμως εἰς ἐμὲ εἶναι νὰ μὴ λησμονήσῃς τὸν γάμον, ἀλλὰ νὰ τὸν τελειώσῃς, ἐπειδὴ τὸν ἔβαλες εἰς τὸν νοῦν σου. Εἶναι, φίλε, βίος δυστυχέστατος ὁ ἄγαμος βίος· καὶ ὁ φρόνιμος καὶ χρηστοήθης ἄνθρωπος ἔχει χρέος, καθὼς ἔλαβεν ἀπὸ τοὺς γονεῖς του τὴν λαμπάδα τοῦ βίου, οὕτω νὰ τὴν παραδώσῃ εἰς ἄλλους. Τοῦτο εἶναι τὸ βούλημα καὶ δόγμα τῆς φύσεως.»

Τὸ ὄνομα ἐπικρατείας τινὸς ἐμπορεῖ νὰ λησμονηθῇ, καὶ τὰ κατορθώματα ἡρώων νὰ ἐξαλειφθῶσιν ἀπὸ τὰ χρονικὰ τοῦ κόσμου· ἀλλ' ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας ἐμπορεῖ νὰ παύσῃ μόνον ὅταν ὁ ἄνθρωπος δὲν ὑπάρχῃ πλέον· τὸ φῶς αὐτῆς ἐμπορεῖ νὰ καλυφθῇ ἀπὸ ἄγνοιαν, πανουργίαν, ἢ πλεονεξίαν, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ σβεσθῇ.

ΕΥΓΕΝΙΟΣ Ο ΒΟΥΛΓΑΡΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΠΑΓΟΡΕΥΟΝΤΩΝ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΙΝ ΤΩΝ ΓΡΑΦΩΝ, ΚΑΙΡ. ΚΑΙΡ.

Οἱ τῆς Ῥώμης ἐπιθυμοῦντες νὰ πιστεύωνται παρὰ πάντων ὡς θεῖα καὶ πνευματόφθεγκτα ὅσα αὐτοὶ κατὰ καιροὺς ἐν ταῖς ἑαυτῶν Βούλλαις ἐθέσπιζον, καὶ μὴ εὑρίσκοντες, οὔτε εἰς τὴν αὐτῶν Ἐκκλησίαν, ἑτοίμην παρὰ πᾶσι καὶ τυφλὴν τὴν εἰς τὰ αὐτῶν διατάγματα καὶ δόγματα ὑπακοὴν καὶ εὐπείθειαν, ἀλλὰ βλέποντες, ὅτι ἐκ τούτων τινὰ ὑπό τινων Ἀρχιερέων ὡς ἄκυρα ἠθετοῦντο, καὶ ὑπ' ἐνίων σοφῶν Θεολόγων, καὶ ὑπὸ ὁλοκλήρων ἐνίοτε Ἀκαδημιῶν, ὡς ἄτοπα ἀνετρέποντο, ἐσυλλογίσθησαν νὰ θεραπεύσωσι τὸ τραῦμα, δ διὰ τῶν τοιούτων ἀντιῤῥητικῶν συγγραμμάτων ἡ αὐτοδέσποτος αὐτῶν καὶ ἀναντίῤῥητος αὐθεντία ἐδέχετο. Ἡ δικαία καὶ εὔλογος θεραπεία βέβαια ἤθελεν εἶσθαι τὸ νὰ ἀποδείξωσι μὲ λόγον τῶν ἀντιλεγόντων τὸ ἄλογον, καὶ νὰ φωτίσωσι μὲ τὸ φῶς τῶν Γραφῶν καὶ τῆς παραδόσεως τὸ σκότος ἐκείνων, καὶ νὰ νικήσωσι μὲ τὴν δύναμιν μιᾶς κοινῆς καὶ ἐλευθέρας Συνόδου τὴν αὐτῶν δυσπείθειαν· ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο εἰς τὰ μὴ εὔλογα δὲν εἶναι δυνατὸν, καὶ οἱ Πάπαι ἤθελον τὴν ὑποταγὴν καὶ εἰς τὰ μὴ εὔλογα, μετεχειρίσθησαν καὶ ἐδῶ τὴν ἀπόλυτον ἐξουσίαν, καὶ νόμον ἔστησαν τὴν ἑαυτῶν θέλησιν. Ὅθεν καὶ ἀπηγόρευσαν μὲ ἀφορισμοὺς φρικτοὺς καὶ ἀναθέματα τὴν ἀνάγνωσιν τῶν εἰρημένων ἀντιῤῥητικῶν, θέλοντες καὶ ἀποφασίζοντες νὰ ἦναι ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ (ipso facto), ὡς λέγουσιν, ὑπεύθυνος τῆς ἀτελευτήτου κολάσεως, ὄχι μόνον ὅστις δὲν ὑπακούει εὐπειθῶς καὶ τυφλῶς εἰς οἱανδήποτε ἐκδοθεῖσαν Παπικὴν Βοῦλλαν, ὄχι μόνον, ἂν τολμήσῃ, ἢ λόγῳ, ἢ συγγράμματι, ὁπωσοῦν νὰ τὴν παρασαλεύσῃ, ἀλλὰ καὶ ὅστις ἁπλῶς θελήσῃ νὰ ἀναγνώσῃ τὴν ὑπό τινος γενομένην κατὰ τῆς Βούλλας ἐπίκρισιν, ἢ ἀντίῤῥησιν, νὰ ἦναι καὶ αὐτὸς (ipso facto) τοῦ αἰωνίου πυρὸς ἔνοχος καὶ ὑπόδικος.

Ἡ πρώτη ἀρχὴ τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς ἀναγνώσεως ἐκ τούτου προῆλθε, δὲν ἔμεινεν ὅμως ἕως αὐτοῦ. Ἐπειδὴ τῶν Παπικῶν θεσπισμάτων πολλὰ ἐλάμβανον σαφῆ καὶ φανερὰν τὴν ἀντίῤῥησιν καὶ εἰς αὐτὰς τὰς θείας Γραφὰς, καὶ εἰς τὰ ὑπομνήματα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Πατέρων, ὅθεν ἐκινδύνευε νὰ καταλαμβάνῃ καὶ ἐκ τούτων καθ' ἕνας, ὅτι ὑπερέβαινον οἱ Πάπαι τὰ διατεταγμένα πολλάκις ὅρια, παρεκινήθησαν ἐντεῦθεν νὰ ἀπαγορεύσωσιν εἰς τοὺς Χριστιανοὺς καὶ τὴν τούτων μελέτην. Πῖος λοιπὸν ὁ Δ'. ἐξέδωκεν ἕνα τόμον, ἐν ᾧ περιέχεται τῶν ἀπηγορευμένων βιβλίων ὁ ἔλεγχος, ἤτοι ὁ Κατάλογος (Index). Σίξτος ὁ Ε'. τὸν ηὔξησε. Κατὰ τὸν τοιοῦτον κατάλογον εὑρίσκονται ἐμποδισμένα βιβλία, πραγματευόμενα τὰς ἀναφυείσας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διαφοράς· βιβλία, ἐκθέτοντα τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν· βιβλία τυπικά, περιέχοντα Ἐκκλησιαστικὰς διατάξεις· κατηχητικά, ἑρμηνεύοντα τὰ τῆς πίστεως φρονήματα καὶ ἐντάλματα·

Εὐχολόγια κατανυκτικά· διάφορα ἄλλα βιβλία εἰς ἕνα λόγον, τὰ ὁποῖα, μολονότι συμβάλλουσι καὶ εἰς εἴδησιν τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας, καὶ εἰς οἰκοδομὴν πίστεως, καὶ εἰς καταρτισμὸν ἤθους, εἶναι ὅμως διακεκωλυμένα καὶ ἀπεῤῥιμμένα, ἂν ἔχωσί τι τὸ παραμικρόν, ὁ νὰ ἐγγίζῃ τρόπον τινὰ πολὺ ἢ ὀλίγον τὸ Παπάτον, καὶ τὴν αὐτοῦ ἀποθέωσιν. Τίς ἤθελε τὸ πιστεύσειν; ἀκόμη καὶ τὴν θείαν αὐτὴν Γραφὴν, καὶ τὴν Παλαιὰν καὶ Νέαν, ὁ Index οὗτος τὴν ἁρπάζει ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν Χριστιανῶν, καὶ δὲν ἐπιτρέπει οὔτε ὅλην οὔτε κατὰ μέρος εἰς γλῶσσαν σαφῆ καὶ δήλην ὁ πιστὸς νὰ τὴν ἀναγνώσῃ· οὔτε αὐτὸ, ἂν τύχῃ μεταφρασμένον, τοῦ Δαβὶδ τὸ Ψαλτήριον! Ὅστις θέλει νὰ ἀναγνώσῃ κἀνὲν ἀπὸ τὰ ἐν τῷ ῥηθέντι καταλόγῳ βιβλία ἀπροκριματίστως, καὶ δὴ καὶ ἀκινδύνως, πρέπει πρῶτον νὰ ζητήσῃ καὶ νὰ λάβῃ τὴν ἄδειαν, ἀλλὰ νὰ τὴν ζητήσῃ· παρὰ τίνος; παρὰ τῶν Ἐπισκόπων; ὄχι· οὐδὲ αὐτοὺς ἡ Ῥώμη πάντας καὶ πάντοτε καὶ πανταχοῦ καὶ ἐν ἅπασι δὲν τοὺς ἐμπιστεύεται· ἀλλὰ παρὰ τῆς Ἰγκυζιτιῶνος τῆς φοβερᾶς ἐκείνης καὶ ἀποτροπαίου, εἰς τὴν ὁποίαν τίς τόσον ἔξω φρενῶν νὰ τολμήσῃ νὰ προβάλῃ τοιοῦτον ζήτημα;

Τὴν τυραννίδα ταύτην πολλοὶ τῶν Παπιστῶν τὴν δυσχεραίνουσι· τὴν ἀπαγόρευσιν ταύτην πολλὰ ὀλίγοι τῶν Παπιστῶν τὴν τηροῦσιν. Οἱ Ἰησουῖται ὅμως εἶναι οἱ ζηλωταὶ αὐτῆς καὶ προστάται οἱ πλέον θερμοὶ καὶ διάπυροι· διατί; διότι εἰς αὐτοὺς δὲν συμφέρει τὸ νὰ βλέπωσι τὸ φῶς, καὶ νὰ εὑρίσκωνται ἐν χερσὶ τῶν πάντων τοιαῦτα βιβλία, εἰς τὰ ὁποῖα ἐκ διαμέτρου ἀντιφέρονται ὅσα αὐτοὶ ἐν τοῖς ἰδίοις συγγράμμασιν ἢ περὶ δογμάτων, ἢ περὶ ἠθῶν, ἐκδιδάσκουσιν. Ὁ Ἰησουΐτης Σουαρίσιος, καὶ ὁ Βασκουέσιος, καὶ ὁ Μολίνας, καὶ ὁ Λέσσιος, καὶ ὁ Φιλιούτζης, καὶ ὁ Σαγγέζης, καὶ ὁ Ἔσκοβὰρ, καὶ ὁ Ταμβουρῖνος, καὶ οἱ ἄλλοι συμφώνως ὅλοι τῆς θαυμαστῆς τοῦ Λοϋόλα οἰκογενείας τὰ τέκνα, καταργοῦσι τὴν ἐντολὴν τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης, καὶ ἐκνευρίζουσι τὴν δύναμιν τῆς πρὸς τὸν πλησίον· ἀνοίγουσιν εὐρύχωρον καὶ πλατεῖαν τὴν ὁδὸν τῆς δικαιώσεως, καὶ στρώνουσι μὲ ῥόδα ἐκείνην τῆς μετανοίας· κανονίζουσι τὴν ὑπόκρισιν, καὶ ἐνδύουσιν εὐπρεπῶς τὸ ψεῦδος· συγχωροῦσι τὴν ἐκδίκησιν, καὶ ἐπιτρέπουσι τὴν κατὰ τῶν ἄλλων ἐπιβουλὴν καὶ συκοφαντίαν· παραμυθοῦσι τὴν σάρκα, καὶ χαϊδεύουσι τῶν παθῶν τὰ σκιρτήματα· δικαιόνουσι τὴν κατὰ τῶν βασιλέων στάσιν καὶ ἀνταρσίαν, καὶ ἐνοπλίζουσι μὲ τὴν μάχαιραν τὴν χεῖρα τῶν ὑπὸ χεῖρα· καὶ διὰ νὰ παρέλθω τὰ ἄλλα, μὲ μόνον τὸ δόγμα τῆς πιθανότητος, (ὅστις παρ' αὐτοῖς λέγεται Πιθανισμὸς, probabilismus·) καὶ μὲ τὴν πρόφασιν τῆς ἀγνοίας κατήντησαν νὰ διδάσκωσιν, ὅτι, ὅστις ὀλιγώτερον ἐξεύρει τὰ θεσμὰ τῆς ἰδίας πίστεως, κέρδος ἔχει τὸ νὰ μὴ σφάλλῃ· ὅθεν κατ' αὐτοὺς ἡ τῶν θείων μαρτυρίων καὶ ἐνταλμάτων ἄγνοια γίνεται μία εὐχερὴς καὶ ἀνεῳγμένη εἴσοδος τῆς σωτηρίας· καὶ ὁ Χριστιανὸς, τὸν ὁποῖον οἱ παλαιοὶ Πατέρες ὠνόμαζον γνωστικὸν, συμφέρει νὰ ἦναι ἄγνωστος, διὰ νὰ ἦναι εὔκολα δεδικαιωμένος. Τούτων οὕτως ἐχόντων, πῶς νὰ θέλωσι πεφωτισμένους οἱ Ἰησουΐται μὲ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν βιβλίων ἐκείνους τοὺς ὁποίους θέλουν νὰ ἔχωσι τυφλοὺς, ἄτης κατὰ σκότον ἠλάσκοντας; ἢ πῶς νὰ ὑποφέρωσιν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Χριστιανῶν τὰ βιβλία τῶν Γραφῶν καὶ τῶν Πατέρων, τὰ ὁποῖα διδάσκουν ὅλα τὰ ἐναντία, ἀπ' ὅσα αὐτοὶ παραγγέλλουσι; Θέλουσιν εἶναι ὁδηγοὶ τυφλῶν, διὰ νὰ σύρωσιν, ὡς οἱ Φαρισαῖοι, τοὺς πάντας ὀπίσω αὐτῶν, ἔχοντές τους εὐπειθεῖς καὶ εὐαγώγους ἀκολούθους εἰς ἐκείνας τὰς σκολιὰς ὁδοὺς καὶ κρημνώδεις, εἰς τὰς ὁποίας αὐτοὶ προπορεύονται, καὶ εἰς τὰς ὁποίας αὐτοὶ εὑρίσκουσι τὸ ἴδιον κοσμικὸν κέρδος καὶ ὄφελος.

Δὲν εἶναι ἰδική μου κρίσις ἡ κρίσις αὕτη· οὕτως ἔκρινε πρὸ ἐμοῦ μεταξὺ πολλῶν Παπιστῶν καὶ ὁ Ῥακίνας. "Ἡ ἀμάθεια (λέγει) καὶ ἄγνοια τῶν τῆς θρησκείας εἶναι ἕνα μέσον προσφυέστατον διὰ νὰ φέρῃ μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὴν τυφλὴν ὑπακοὴν καὶ εὐπείθειαν πρὸς ἅπαντα τὰ ἀπὸ Ῥώμης ἐρχόμενα. Δι' αὐτῆς (τῆς ἀμαθείας) ἡ Ῥώμη λαμβάνει τὴν εὐκολίαν νὰ μεταχειρίζεται ἐλευθέρως ἐκείνην τὴν σχεδὸν τυραννικὴν δεσποτείαν, τὴν ὁποίαν τόσον ἐπιθυμεῖ· (τάδε λέγει ὁ Ῥακίνας ἀποβλέπων πρὸς τὸν Πάπαν, τὰ δ' ἐπέκεινα πρὸς τοὺς Ἰησουΐτας·) καὶ τὴν ὁποίαν (ἀμάθειαν τῶν Χριστιανῶν) ἀγαπῶσι καὶ οἱ Ἰησουΐται, ἐπειδὴ ἐξεύρουσιν αὐτοὶ τοὺς τρόπους, πῶς νὰ ἐπιστρέφωσι τὰ ἐκείνης ἀποτελέσματα εἰς τὸ τῆς ἑαυτῶν διδασκαλίας ὄφελος."

Ἀλλὰ ζῇ Κύριος! δὲν ἠγάπησε ποτὲ τὰ τοιαῦτα σκότη καὶ τοὺς τοιούτους κρυπτῆρας ἡ ἀποκαλυφθεῖσα ἀλήθεια. Δὲν ἐφάνη (ἄπαγε!) δὲν ἐφάνη ποτὲ εἰς τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν τοιοῦτον διάταγμα. Τὰ ἱερὰ βιβλία διὰ τοῦτο θεόθεν εἰς ἡμᾶς ἐδόθησαν, διὰ νὰ ὁδηγώμεθα δι' αὐτῶν εἰς τὴν ἀληθινὴν πίστιν, καὶ εἰς τὴν δικαιοσύνην· διὰ τοῦτο ἐγράφησαν, διὰ νὰ τὰ ἀναγινώσκωμεν, καὶ νὰ ἔχωμεν ἐξ αὐτῶν βοήθειαν καὶ παρηγορίαν, ὡς ἄριστα μᾶς διδάσκει ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ Ψαλμοῦ τοῦ λς'.

Αὐταὶ αἱ ἴδιαι Γραφαὶ μᾶς προτρέπονται νὰ ἀναγινώσκωμεν τὰς Γραφάς. Ὁ Θεὸς νομοθετεῖ περὶ τοῦ βασιλέως τῶν Ἑβραίων, νὰ ἔχῃ ἀντιγεγραμμένον ὑπὸ τῶν ἱερέων καὶ Λευϊτῶν τὸ βιβλίον τῶν θεοσδότων νόμων, καὶ ἀδιαλείπτως νὰ τὸ ἀναγινώσκῃ· "Καὶ ἔσται μετ' αὐτοῦ, καὶ ἀναγνώσεται ἐν αὐτῷ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἵνα μάθῃ φοβεῖσθαι Κύριον τὸν Θεὸν, καὶ φυλάσσεσθαι πάσας τὰς ἐντολὰς," κτλ. Δευτερον. ιζ'. 18, 19. Τὸ αὐτὸ προστάζει ἰδίως εἰς τὸν Ἰησοῦν τοῦ Ναυῆ, ἀφ' οὗ διεδέχθη τοῦ λαοῦ τὴν ἡγεμονίαν· "Καὶ οὐκ ἀποστήσεται ἡ βίβλος τοῦ νόμου τούτου ἐκ τοῦ στόματός σου, καὶ μελετήσεις ἐν αὐτῇ ἡμέρας καὶ νυκτὸς," κτλ. Ἰησ. Ναυῆ. α. 8. Ὡσαύτως ἐθέσπισεν, ὅτι καὶ ἐν τῷ ναῷ νὰ γίνεται ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ ἡ τοῦ θείου νόμου ἀνάγνωσις· "Ἀναγνώσεσθε τὸν νόμον τοῦτον ἐναντίον παντὸς Ἰσραὴλ, εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν." Δευτερον. λά. 11. "Καὶ νῦν καταγράψατε τὰ ῥήματα τῆς ᾠδῆς ταύτης, καὶ διδάξατε αὐτὴν τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, καὶ ἐμβαλεῖτε αὐτὴν εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν." Αὐτ. 19. Ὁ Δαβὶδ μακαρίζει πάντα ἄνθρωπον, ὅστις "ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ (τοῦ Κυρίου) μελετήσει ἡμέρας καὶ νυκτός." Ψαλ. α. 2. "Μακάριοι οἱ ἐξερευνῶντες τὰ μαρτύρια αὐτοῦ." Ψαλ. ριή. 2. Αὐτὸς αὐτὰ τὰ μαρτύρια εἶχε διηνεκῆ λόγων ὑπόθεσιν, αὐτὰ σπουδὴν ἀδιάλειπτον, αὐτὰ ἀκατάπαυστον μελέτην, αὐτὰ λύχνον εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ φῶς εἰς τὰς τρίβους, καθὼς φαίνεται εἰς ὅλους τοὺς ψαλμοὺς, καὶ ἑξαιρέτως εἰς τὸν ριή. Καὶ ὁ Προφήτης Ἱερεμίας τὴν αὐτὴν σπουδὴν καὶ ἀνάγνωσιν παραγγέλλει· "Ἀναγνώσῃ ἐν τῷ χαρτίῳ τούτῳ εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ, κτλ." Κεφ. μγ'. 6. Καὶ ὁ Βαροὺχ ὑπακούει τὴν ἐντολὴν τοῦ ἀναγνῶναι ἐν τῷ βιβλίῳ τοὺς λόγους Κυρίου, κτλ. Αὐτ. 8. Καὶ ὁ Φίλιππος δὲν ἐμέμφθη τὸν Αἰθίοπα εὐνοῦχον, ὅταν ἐπὶ τοῦ ἅρματος τὸν ἤκουε καθήμενον καὶ ἀναγινώσκοντα τὸν προφήτην Ἠσαΐαν. Πράξ. ή. 28. Καὶ ὁ Παῦλος ἐπῄνεσε τοὺς Ἰουδαίους τῆς Βεῤῥοίας, λέγων, ὅτι ἦσαν εὐγενέστεροι τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ, καὶ ἐδέξαντο τὸν λόγον μετὰ πάσης προθυμίας, διὰ τοῦτο μάλιστα, ὅτι καθ' ἡμέραν ἦσαν ἀνακρίνοντες τὰς Γραφὰς, εἰ ἔχοι ταῦτα οὕτως. Πράξ. ιζ'. 11. 12.

Ἀκολούθως δὲ, κατὰ τὰ θεῖα ταῦτα τῶν θεοπνεύστων Γραφῶν θεσμὰ, καὶ ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἐξ ἀρχῆς ἄνωθεν οὐ μόνον εἰς ἅπαντας ἁπλῶς τοὺς Χριστιανοὺς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἱερῶν τούτων βιβλίων ἐπέτρεψεν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ ἔθος τῶν ἀκολουθιῶν εἰς τὰς ἱερὰς συνάξεις τὴν ἐκανόνισεν, ἀναγινώσκουσα ἐν τοῖς θείοις ναοῖς αὐτὰ παῤῥησίᾳ εἰς ἐπήκοον πάντων· Γενέσεως τὸ ἀνάγνωσμα· τῆς Ἐξόδου τὸ ἀνάγνωσμα· Λευϊτικοῦ, Ἀριθμῶν, Δευτερονομίου, Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, Κριτῶν, Βασιλειῶν τὸ ἀνάγνωσμα. Ἀναγινώσκει δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ Ἰὼβ, καὶ ἀπὸ τῶν Προφητῶν ἁπάντων, καὶ ἀπὸ τῶν Παροιμιῶν, καὶ ἀπὸ τῆς Σοφίας· καὶ ἑξαιρουμένης τῆς βίβλου τοῦ Ἄσματος, καὶ τῆς Ἀποκαλύψεως, (αἱ ὁποῖαι, ὡς ἀναγωγότεραι καὶ μυστικώτεραι ἀνάμεσα εἰς τῶν πιστῶν τὸ στίφος, νὰ ἀναγινώσκωνται ἔθος δὲν ἐπεκράτησε)· δὲν εἶναι βιβλίον οὔτε τῆς Παλαιᾶς οὔτε τῆς Νέας, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἡ Ἐκκλησία εἰς τὰς ἱερὰς συνελεύσεις δὲν τρέφει τὰ τέκνα της. Καὶ τοῦτο ἤδη τὸ προεσημείωσεν ὁ μέγας πατὴρ Βασίλειος εἰς Ψαλμ. νθ'. "Διὸ καὶ ἡμέτερά ἐστι τὰ θεῖα λόγια, καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ ὡς θεόπεμπτα δῶρα καθ' ἕκαστον σύλλογον ὑπαναγινώσκεται, οἷόν τις τροφὴ ψυχῶν χορηγουμένη διὰ τοῦ Πνεύματος."

Ἀλλὰ καὶ οἱ θεῖοι πατέρες, Ὠριγένης, Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς, Βασίλειος, Χρυσόστομος, καὶ ἄλλοι, ὡς ἀπὸ μιᾶς φωνῆς τὴν τῶν ἱερῶν βιβλίων ἀνάγνωσιν, καὶ λέγοντες καὶ γράφοντες, ὡς τροφὴν ἀναγκαιοτάτην τῆς ψυχῆς εἰς ἅπαντας τοὺς πιστοὺς ἐπισυνιστῶσι.

[Ἐκ τῶν Συγγραμμάτων Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως, Τόμ. Β'. Σελ. 136-138.]

ΕΥΡΕΣΙΣ ΤΗΣ ΑΕΡΟΣΦΑΙΡΑΣ.

Ἰδοὺ μ' ὁποίας λέξεις ἀνήγγειλεν εἰς τὴν Ἑλλάδα πρῶτος κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὁ Κοραῆς τὴν εὕρεσιν τῆς Ἀεροσφαίρας, γράφων ἐκ Μοντπελλιὲρ, τῇ 10 Αὐγούστου, 1786, πρὸς τὸν Σμύρνης Πρωτοψάλτην.

Αἱ σημεριναὶ διατριβαὶ καὶ συνομιλίαι καὶ σοφῶν καὶ ἰδιωτῶν ὕλην ἔχουσι τὴν νέαν εὕρεσιν τοῦ ὀνομαζομένου Μογγολφιέρου. Ὁ εὐτυχὴς οὗτος ἄνθρωπος, ὁδηγούμενος πλέον ἀπὸ τὸ αὐτόματον παρ' ἀπὸ τὴν σοφίαν του, εὕρηκεν εὕρημα ὄχι μόνον περίεργον, ἀλλ' ἴσως καὶ μεγάλης ὠφελείας πρόξενον μὲ τὸν καιρόν. Μίαν μεγάλην σφαῖραν, κατασκευασμένην ἀπὸ ὕφασμα μεταξωτὸν, ἢ καὶ ἀπὸ χαρτίον ἁπλοῦν, γεμίζει, ἢ ἀπὸ ἓν εἶδος ἀέρος, ὀνομαζομένου φλογιστοῦ (τοῦ ὁποίου τὴν φύσιν διὰ νὰ σ' ἐξηγήσω, ἔπρεπε νὰ ἔχω μιᾶς ἑβδομάδος εὐκαιρίαν, καὶ εἰκοσιτέσσαρα τετράδια χαρτίου) ἢ καὶ ἑξαραιοῦ μόνον τὸν περιεχόμενον εἰς τὴν σφαῖραν ἀέρα διὰ τοῦ πυρός. Εὐθὺς ὅταν ἑξαραιωθῇ ὁ περιεχόμενος εἰς τὴν σφαῖραν ἀὴρ, ἡ σφαῖρα γίνεται πλέον ἀκατάσχετος, καὶ ἀφίνουσα τὴν γῆν, καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ, ἵπταται πρὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ διατρίβει εἰς τὰ μετέωρα, μέχρις οὗ, γεμισθεῖσα πάλιν ἀπὸ τὸν ἀτμοσφαιρικὸν κοινὸν ἀέρα, τὸν ὁποῖον πνέομεν, καταβαίνει εἰς τὴν γῆν. Ὁ ῥηθεὶς Μογγολφιέρος, παραγενόμενος εἰς Παρισίους τὸ παρελθὸν θέρος, ἐκοινώνησεν αὐτήν του τὴν εὕρεσιν εἰς τὴν ἐκεῖσε Ἀκαδημίαν.

Οἱ φυσικοὶ τῶν Παρισίων ἔκαμαν διάφορα πειράματα μὲ διαφόρους σφαίρας, αἱ ὁποῖαι ὅλαι εὐτυχῶς ἀνέβησαν εἰς τοσοῦτον ὕψος, ὥστε νὰ γένωσιν ἀόρατοι εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τριακοσίων χιλιάδων θεατῶν. Δὲν ἠρκέσθησαν εἰς αὐτὸ, ἀλλ' ἐτόλμησαν καὶ νὰ ἀναβῶσιν ὁμοῦ μὲ τὴν σφαῖραν δύο περίφημοι φυσικοὶ, ὁ Κάρολος, καὶ ὁ Ῥοβέρτος, οἱ ὁποῖοι ὄχι μόνον ἀνέβησαν εἰς ὕψος ἐννέα χιλιάδων ποδῶν, ὥστε νὰ μὴ διακρίνωσι πλέον τὰ ἐν τῇ γῇ, μήτε πόλεις, μήτε πολίχνια (ἡ γῆ ἐφαίνετο εἰς αὐτοὺς, ὡς λέγουσιν, ἕνας ὄγκος ἀληθῶς "ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος·") ἀλλ' ἐμακρύνθησαν ἀπὸ τοὺς Παρισίους ἐννέα λεύγας Γαλλικὰς εἰς δύο σχεδὸν ὡρῶν διάστημα·—ταχύτης, μὲ τὴν ὁποίαν οὐδ' αὐτὴ τῶν ὀρνίθων ἡ πτῆσις δύναται νὰ συγκριθῇ. Ἡ ἀπροσδόκητος αὕτη εὕρεσις κατεγράφη εἰς τοὺς κώδηκας τῆς Ἀκαδημίας, εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς βασιλείας, καὶ ἐδόθη εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην. Ἐτιμήθη παρὰ τοῦ μονάρχου ὁ εὑρετὴς μὲ δωρήματα, καὶ μὲ τὸν τίτλον τῆς εὐγενείας. Δὲν ἔμεινεν ἄλλο παρὰ νὰ εὑρεθῇ καὶ ὁ τρόπος νὰ πηδαλιουχῆται ἡ σφαῖρα, καὶ νὰ κατευθύνεται ὅπου θέλει ὁ ἀναβάτης, καθὼς εἰς τὴν θάλασσαν τὰ πλοῖα. Καὶ τότε θέλουν πλέειν οἱ ἄνθρωποι ἐν ἀέρι, καθὼς καὶ ἐπὶ θαλάσσης. Τὴν δευτέραν

ταύτην εὕρεσιν πολλοὶ τὴν θέλουσιν ἀδύνατον· ἄλλοι τὴν νομίζουσι δυνατὴν, ὡς καὶ τὴν πρώτην. Ὡς τόσον, ἡ Ἀκαδημία τοῦ Λουγδούνου ἐκήρυξε βραβεῖον γρόσια τετρακόσια δι' ἐκεῖνον, ὅστις ἤθελεν εὑρεῖ τὸν τρόπον νὰ πηδαλιουχῇ αὐτὰ τὰ νεοφανῆ ἐναέρια πλοῖα.

Ὁ κύριος Κάρολος ἀναφέρει, ὅτι, εἰς αὐτὸ τὸ ὑπερβολικὸν ὕψος εὑρισκόμενος, ᾐσθάνθη τοσοῦτον ψύχος, ὥστε νὰ πέσῃ ἀπὸ τὰς χεῖράς του ὁ κάλαμος, τὸν ὁποῖον ἐκράτει, διὰ νὰ σημειόνῃ τὰς μετεωρολογικὰς παρατηρήσεις. Ἔδωκεν ἀφορμὴν ἡ εὕρεσις αὕτη εἰς πολλὰ γελοιώδη συμβεβηκότα· διότι εἰς πολλὰ χωρία, ὅπου κατέβαινον αἱ σφαῖραι, βλέποντες οἱ κάτοικοι (ἄνθρωποι ἄγροικοι καὶ μηδεμίαν εἴδησιν ἔχοντες κατ' ἀρχὰς τοῦ τοιούτου) τοιούτους ὑπερμεγέθεις ὄγκους καταβαίνοντας κατὰ τῆς κεφαλῆς των, καὶ διευθυνομένους ὑπ' ἀνθρώπων, ἔντρομοι καὶ καταπεπληγμένοι, ἔφευγον σταυροκοπούμενοι, ὡς ὑπὸ δαιμόνων ἐλαυνόμενοι. Καὶ τοῦτο σὲ λέγω διὰ νὰ μὴν ἐκπλαγῇς, ἂν μὲ ἴδῃς κάμμίαν ἡμέραν καταβαίνοντα ἐπὶ σφαίρας εἰς τὸ δῶμά σου. Πολλοὶ πρίγκιπες ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γένους ἠθέλησαν νὰ ἀναβῶσιν, ἀλλὰ δὲν τοὺς ἀφῆκεν ὁ βασιλεὺς διὰ τὸν ἐνδεχόμενον κίνδυνον. Αἱ ὠφέλειαι τὰς ὁποίας προσδοκῶσιν ἐξ αὐτῆς τῆς εὑρέσεως, εἰ μὲν εὑρεθῇ ὁ τρόπος τῆς πηδαλιουχίας, εἶναι, νὰ κάμνωσι πολλὰς ὁδοιπορίας, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀεροπορίας εἰς βραχύτατον καιροῦ διάστημα, τὸ ὁποῖον συμβάλλει πολὺ νὰ συντέμῃ τὸν χρόνον τῶν ὅσα γίνονται διὰ ταχυδρόμων. Ἀλλὰ, καὶ ἂν αὐτὸς ὁ τρόπος δὲν εὑρεθῇ, αὐτὸ θέλει χρησιμεύσει πάντοτε (καθὼς φαντάζονται, εὐλόγως ἢ ἀλόγως δὲν ἐξεύρω) εἰς νυκτερινὰ σημεῖα ἀπὸ στρατοπέδου εἰς στρατόπεδον ἐν καιρῷ πολέμου, εἰς πολιορκίας τειχῶν, καὶ λοιπά· ἐν δὲ καιρῷ εἰρήνης, εἰς τῶν φυσικῶν τὰς μετεωρολογικὰς παρατηρήσεις.

Τὸ ἑπόμενον ἄρθρον εἶναι ἀπὸ τὸν κάλαμον τοῦ αὐτοῦ Χίου ἐμπόρου, ὅστις πρὸ μικροῦ ἔπεμψεν εἰς τὴν Ἀποθήκην τὴν περιγραφὴν τῆς Ἀφγανιστάν. Ἔγραφη δὲ εἰς τὸ Ῥέστι, πόλιν ἐπὶ τῆς Κασπίας Θαλάσσης.

ΕΚΔΡΟΜΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΟΤΙΟΑΥΤΙΚΗΝ ΠΑΡΑΛΙΑΝ ΤΗΣ ΚΑΣΠΙΑΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ.

Ἡ δυσάρεστος ἐντύπωσις τοῦ περιηγουμένου τὴν Περσίαν---Αἱ οἰκοδομαὶ χωρίων τε καὶ πόλεων---Ἠθικὴ σύγχυσις τῶν κοινωνικῶν τάξεων---Οἱ χωρικοὶ τῆς Περσίας---Μετοικεσίαι εἰς τὰ Ῥωσσικὰ χώματα---Ἡ πόλις Ἀρδεμπέλιον---Μεταφορὰ εἰς τὴν Πετρούπολιν τῶν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ αὐτῆς Ἀραβικῶν χειρογράφων.

Ἡ ΔΥΣΑΡΕΣΤΟΣ ἐντύπωσις, τὴν ὁποίαν λαμβάνει ὁ περιηγούμενος τὴν Περσίαν, προέρχεται ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν μὲ τὰ Κιρβάνια συνοδοιπορίαν του, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν πρόσοψιν ἀλλεπαλλήλων λόφων, ξηρῶν πεδιάδων, συνεχῶν βουνῶν ὅλως ἀδένδρων καὶ στερημένων πάσης βλαστήσεως, καὶ, τέλος, ἀπὸ μονοτονίαν τῆς φύσεως ἀηδεστάτην καταθλίβουσαν τὴν ψυχήν. Διαβαίνων τὰς μὲ νιτρώδεις ἐξευθήσεις ἐσκεπασμένας ἐρήμους, ἀναμέσον τῶν ὁποίων ῥύαξ τις στενὸς καὶ μεμονωμένος περιφέρει ἑλικοειδῶς τὰ τεθολωμένα καὶ ἁλμυρὰ ὕδατά του, ζητεῖ μὲ διακαῆ πόθον ῥανίδα τινὰ ποτίμου νεροῦ, ἢ σκιερόν τινα τόπον ὥστε ν' ἀποφύγῃ δι' ὀλίγην ὥραν τὰς φλογερὰς τοῦ ἡλίου ἀκτίνας· ἀλλ' αἱ Αὐάσεις πολλάκις σπανίζουσιν ἐδῶ, καθὼς καὶ εἰς τὰς ἐρήμους αὐτὰς τῆς Ἀφρικῆς καὶ Ἀραβίας. Τὰ δὲ περικύκλω ὄρη, φύσεως τιτανώδους ὄντα, καὶ ἔμπλεα ἀπὸ θεῖον καὶ ἀρσενικὸν, καθιστάνουσι σπανιωτάτας τὰς πηγὰς γλυκέος ὕδατος· μάλιστα δὲ εἰς τὸ ἐνδότερον καὶ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Περσίας, ὅπου αἱ ἔρημοι, κατὰ πολὺ περισσότερον ἐκτεταμέναι καὶ ἀμμώδεις, εἶναι κεκαλυμμέναι καὶ ἀπὸ στρώματα πυκνὰ νίτρου. Ἡ μορφὴ τῶν πόλεων καὶ χωρίων δὲν προξενεῖ ὀλιγωτέραν ἔκπληξιν καὶ κατήφειαν εἰς τὸν περιηγητήν. Εἰς μάτην ζητεῖ ν' ἀναπαύσῃ μακρόθεν τὸ μέρος ὅπου μέλλει νὰ καταλύσῃ. Αἱ οἰκίαι κατεσκευασμέναι ἀπὸ λάσπην καὶ πλίνθους ὑπολευκοφαίους, μὴ ἔχουσαί ποτε πάτωμα, ἀλλὰ μόνον τὸ ἔδαφος καὶ δώματα ὁμαλὰ καὶ χαμηλὰ, δὲν ἐξέχουσι τῆς γῆς παρὰ ὅταν φθάσῃ τις πλησιέστατα. Αἱ τῶν πόλεων οἰκοδομαὶ δὲν διαφέρουσι κατὰ τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς ἀπὸ τὰς χωρικὰς οἰκίας· αὗται παρουσιάζουσιν ὄψιν θλιβερὰν, μονότονον, καὶ ἐξωτερικὴν κοινωνικὴν ἀθλιότητα, αἱ ὁποῖαι δὲν ἀντισταθμίζονται ποσῶς εἴτε ἀπὸ τὴν ζωηρότητα τῆς κινήσεως τῶν ἀνθρώπων, εἴτε ἀπὸ τὴν καθαριότητα τῶν ἀγυιῶν, ὡς ἐπιτοπλεῖστον στενῶν καὶ πεπληρωμένων μὲ λάσπην, βόρβορον, καὶ θνησιμαῖα. Ἓν τῶν χαρακτηριστικωτέρων σημείων τῶν ἠθῶν τοῦ λαοῦ εἶναι, νομίζω, καὶ ὁ τρόπος τοῦ οἰκοδομεῖν. Τὸ ἐξωτερικὸν εὐτελὲς καὶ πενιχρότατον σχῆμα τῆς Περσικῆς οἰκίας· τὰ περικύκλω αὐτῆς ἀργιλλώδη τείχη· ἡ κατωφέρεια τῆς εἰσόδου διὰ θύρας στενῆς καὶ ἀκαλλωπίστου· ἡ παντελὴς ἔλλειψις παραθύρων ἐπὶ τῶν ῥυμῶν, καὶ ἡ μυστικότης, ἡ κύκλῳ αὐτῆς κυριεύουσα, ἐμφανίζουσιν ἱκανῶς τὴν φύσιν τῶν ἐθίμων καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ βίου, τὴν στυγνὴν καὶ ἀδυσώπητον δεσποτείαν τοῦ οἰκοκυρίου, καὶ τὴν ὑπόκλισιν τῶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του διαιτωμένων. Ἀποδεικνύουσι δὲ προσέτι καὶ τὴν γενικὴν ταπεινότητα καὶ δουλοπρέπειαν, ἥτις ἀναγκάζει τὸν Ἀσιανὸν εἰς τὸ νὰ προσποιῆται διηνεκῶς, καὶ νὰ κρύπτῃ ἀπὸ τὰ ὄμματα τῶν μεγάλων καὶ τῆς κυβερνήσεως τὴν κτηματικὴν καὶ χρηματικήν του κατάστασιν, αἵτινες ἐμποροῦν νὰ καταμηνυθῶσιν ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴν ἐπίδειξιν ἑαυτοῦ καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ οἴκου του.

Καθὼς αἱ μεγαλοπόλεις δὲν διαφέρουσι τῶν κωμοπόλεων καὶ χωρίων κατὰ τὴν κτίσιν τῶν οἴκων, οὕτω καὶ τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα καὶ οἱ τρόποι καὶ τὸ ὕψος καὶ αἱ προλήψεις ἐπίσης εἶναι κοινὰ εἰς τὸν ἄγροικον χωρικὸν καὶ εἰς τὸν ἐξευγενισμένον πολίτην. Μία τῶν ἀξιολογωτέρων παρατηρήσεων, τὴν ὁποίαν ἐμπορεῖ καθεὶς νὰ κάμῃ εἰς τὴν Περσίαν, εἶναι καὶ ἡ τῶν ἠθῶν ἰσότης, ἡ ἠθικὴ σύγχυσις τῶν κοινωνικῶν τάξεων. Ὁ πλούσιος καὶ ὑψηλὴν θέσιν κατέχων Πέρσης διακρίνεται

τοῦ πτωχοῦ καὶ ποταποῦ τεχνίτου μόνον ἀπὸ τὴν πολυτέλειαν τῆς ἐνδυμασίας, τὴν λαχούρινον ζώνην, ἢ ἀπὸ τοὺς ὄπισθεν αὐτοῦ συρομένους ὑπηρέτας. Ἄλλη διαφορὰ μεταξὺ αὐτῶν δὲν ὑπάρχει· ὁ τρόπος τοῦ ἐκφράζεσθαι, τοῦ κολακεύειν, τοῦ ἀπατᾶν, εἶναι εἰς ἀμφοτέρους κοινός. Ἡ ὑπουλότης, ἡ φυσικὴ πρὸς τὸ ψεῦδος γενικὴ ἐπιῤῥέπεια, ἡ ὀξύτης τοῦ νοὸς, ἡ φαυλότης τῶν αἰσθημάτων, καὶ ἡ ἀναίδεια, εἶναι ἰδιώματα ἐθνικὰ, τὰ ὁποῖα κατέχουσιν εἰς τὸν ἴδιον βαθμὸν καὶ ὁ πολίτης καὶ ὁ χωρικός· προέρχεται δὲ ἡ μεγάλη αὕτη διαφθορὰ κυρίως ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν, ἥτις εἶναι ἡ πλέον ἄτακτος καὶ ἡ πλέον καταπιεστικὴ ἀφ' ὅσας ὑπῆρξαν ποτέ. Ἡ τυραννία αὕτη ἐξωμάλισε τὰς κοινωνικὰς διαφορὰς μεταξὺ τῶν κατοίκων· ἴσως διότι ἅπαντες αἰσθάνονται, τρόπον τινὰ ἐνστιγματικῶς, τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ συγκεντρόνωσι τὰς δυνάμεις των, καὶ νὰ ὑπερασπίζωνται κατὰ τῶν καταχρήσεων καὶ αὐθαιρέτων ἔργων τῶν διοικούντων. Ἡ ταὐτότης λοιπὸν τῆς καταστάσεως τῶν μελῶν τῆς κοινωνίας συνεπέφερε δεσμὸν συμπαθητικὸν, καὶ κατὰ συνέπειαν ὁμοιότητα ἠθῶν, ἀναμεταξύ των. Ἀλλαχοῦ ἡ ἰδία αὐτὴ αἰτία γεννᾷ τὸν σχηματισμὸν τῶν κοινοτήτων, τῶν συμμοριῶν, καὶ ἄλλων τοιούτων ἀμυντικῶν ἑταιριῶν. Εἰς δὲ τὴν Περσίαν, ἅπαντες λογιζόμενοι ἀνδράποδα τοῦ μεγάλου βασιλέως, καὶ καθυποβεβλημένοι ἐξίσου εἰς τὴν ἀπόλυτόν του βούλησιν, ἀποτελοῦσι μὲν ὁμοειδὲς σῶμα, ἀλλὰ χωρὶς νὰ ἕνωσι καὶ τὴν ἀπαιτουμένην ἀρετὴν διὰ νὰ ἐνεργήσωσι ποτὲ ἀντίστασίν τινα ὄχι κατὰ τῆς ὑπερτάτης ἀρχῆς, ἀλλ' οὔτε κατὰ τῶν Σατραπῶν, οἵτινες συνήθως κατατυραννοῦσιν αὐτούς.

Μεταξὺ Ταυρίδος καὶ τῶν συνόρων τῆς ἐπαρχίας Γηλανίου ὑπάρχει ἡ πόλις Ἀρδεμπέλιον, τοποθετημένη ἐν τῷ μέσῳ κοιλάδος ἡμικαλλιεργημένης, καὶ περιφραγμένης ἀπὸ ὄρη ὑψηλὰ, καταγόμενα ἀπὸ κλάδον τῶν Καυκασίων. Ἡ κοιλὰς αὕτη ὁμοιάζει ὅλας τὰς λοιπὰς πεδιάδας τῆς Περσίας, περιέχουσα δηλαδὴ χωρία κατῳκημένα, καὶ πάμπολλα ἀκατοίκητα, πανέρημα καὶ κατηδαφισμένα,—χάρις εἰς τὸ διοικητικὸν σύστημα τῆς κυβερνήσεως τοῦ Σάχ. Τὰ Περσικὰ χωρία ἀνήκουσι πάντοτε εἰς ἰδιώτας. Οἱ χωρικοὶ εἶναι ἢ ἡμισειασταὶ ἢ κτήτορες. Ὁπόταν ἐργάζωνται ὡς ἡμισειασταὶ, ὀφείλουν νὰ δίδωσι κατ' ἔτος τὸ ἥμισυ τῶν προϊόντων εἰς τὸν κτήτορα τῆς γῆς, καὶ τὸ δέκατον εἰς τὴν κυβέρνησιν· τὸ δ' ἐπίλοιπον μένει εἰς αὐτούς· ἀλλὰ πολλάκις συμβαίνει εἰς τὸν ἰδιοκτήτην νὰ λάβῃ ἔκτακτον χρείαν χρημάτων, καὶ τότε οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου χρεωστοῦν νὰ συνεισφέρωσιν εἰς τὰς ἀνάγκας του ταύτας, προσφέροντες εἰς αὐτὸν μέρος τοῦ καρποῦ τῶν ἰδρώτων των· ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ μόνον τοῦτο· ἡ κυβέρνησις ἐπιβάλλει καὶ φόρους ἐκτάκτους· βασιλικοὶ ὑπηρέται ἢ ἁπλῶς στρατιῶται ἀποστέλλονται πρὸς εἴσπραξιν τῶν φόρων τούτων. Ὁ δύστηνος χωρικὸς βιάζεται νὰ ὑπείξῃ ἀγογγύστως εἰς τὰς ἀπαιτήσεις των, ὑποφέρων ἀλάλως ὅσας κακώσεις καὶ καταχρήσεις εὐαρεστηθοῦν νὰ πράξωσι κατ' αὐτοῦ. Πολλάκις οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου, καταπιεσμένοι διττῶς καὶ ἀπὸ τὸν κάτοχον τοῦ χωρίου, καὶ ἀπὸ τὴν ἐπαρχιακὴν ἐξουσίαν, θραπετεύουσιν ὅταν ἴδωσι τέλος πάντων ὅτι εἶναι ἀδύνατον πλέον εἰς αὐτοὺς νὰ ζήσωσι ὑπὸ τοσαύτην τυραννίαν, μεταναστεύοντες μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των ἀπὸ ἐπαρχίας εἰς ἐπαρχίαν ἢ ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον, καὶ ζητοῦντες ἀλλὰ μὴ εὑρίσκοντες πώποτε ἐντελῆ ἀσφάλειαν καὶ ἐγγύησιν τῶν ἀτόμων καὶ ὑπαρχόντων των· τοιουτοτρόπως ἠρημώθησαν αἱ παρὰ τὰ σύνορα τῆς Ῥωσσοπερσίας χῶραι, ἐγκαταλειφθεῖσαι μετὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1828, μάλιστα παρὰ τῶν Ἀρμενίων, οἵτινες, καθὸ ἀλλόθρησκοι, καὶ πλέον εὐκατάστατοι τῶν Μωαμεθανῶν, κατεπιέζοντο καὶ περισσότερον, καὶ ὠφεληθέντες τοῦ πολέμου καὶ τῆς ἀδείας τῆς Ῥωσσίας, μετῴκησαν ἐπέκεινα τοῦ Ἀράξου ποταμοῦ, διαχωρίζοντος σήμερον τὴν Περσίαν ἀπὸ τὰς νεωστὶ κατακτηθείσας παρὰ τῶν Ῥώσσων χώρας. Ἐκεῖσε εὕρηκαν γῆν ἑτοίμην νὰ τοὺς δεχθῇ, καὶ πλεονεκτήματα διάφορα, μὲ χρηματικὰς βοηθείας διὰ τὴν ἀποκατάστασίν των. Πολλότατα χωρία τῆς περιοχῆς τοῦ Ἀρδεμπελίου ἐκατοικοῦντο ἀπὸ Χριστιανοὺς, οἵτινες, βαρυνθέντες τὸν βαρὺν ζυγὸν τῆς Περσίας, κατέφυγον ἐκεῖ· καὶ τοιουτοτρόπως ἐστερήθη ἡ Ἀτροπατηνὴ ὑπὲρ τὰς 35,000 βιομηχανικῶν καὶ γεωργικῶν βραχιόνων ἀλληλοδιαδόχως.—Κατὰ τὴν ἰδίαν σχεδὸν ἐποχὴν μετέβησαν περὶ τὰς ὀγδοήκοντα χιλιάδας ψυχῶν Ἀρμενίων καὶ Ἀρμενοκαθολικῶν ἀπὸ τὸ πασσαλίκιον τοῦ Ἐσδρουμίου εἰς τὰς Ῥωσσικὰς ἐγκτήσεις.—Ὁ ἀροτροπόνος οὗτος λαὸς ἐξεπλήρωσε θαυμασίως τῆς Ῥωσσίας τὴν ἐπιθυμίαν, ἥτις, ἔχουσα ἐκτεταμένην χώραν πρὸς νότον τῆς Γεωργίας καὶ εἰς Ἀρμενίαν, εἶχε καὶ ἀνάγκην μεγίστην λαοῦ συνοικιστικοῦ, καὶ μάλιστα γεωργικοῦ, ὁποῖος εἶναι ὁ ἀπὸ τὴν Τουρκίαν καὶ Περσίαν ἐκεῖσε μεταβὰς καὶ ὁλονὲν μεταβιβαζόμενος.

Ἡ πόλις Ἀρδεμπέλιον κατοικεῖται σήμερον ἀπὸ 30,000 περίπου ψυχῶν· πρὸ διακοσίων ἐτῶν περιεῖχε τετράκις τὸν ἀριθμὸν τοῦτον, κ' ἐλογίζετο μία τῶν κυριωτέρων καὶ εὐκλεεστέρων πόλεων τῆς Περσίας. Ἐδῶ ἐγεννήθη καὶ διέπρεψεν ὁ τῆς δυναστείας τῶν Σεφαβιανῶν θεμελιωτὴς, ὁ Σὲχ—Σεφῆς, ὁ εἰσάξας τὴν αἵρεσιν τῶν Σιΐδων ἢ τοῦ Ἀλῆ εἰς Περσίαν, καὶ καταστήσας αὐτὴν θρησκείαν ἐθνικήν. Τὸ ἐμπόριον τοῦ Ἀρδεμπελίου εἶναι ἁπλῶς διακομιστικόν· ἡ πόλις, διὰ τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, χρησιμεύει ὡς ἀποθήκη τῶν Ῥωσσικῶν πραγματειῶν, αἱ ὁποῖαι στελλόμεναι ἀπὸ τὸ Ἀστραχάνιον ἀποβιβάζονται εἰς τὸν λιμένα τῆς Περσίας Ἀσταρᾶ, 10 παρασάγγας (35 περίπου μίλια) ἀπέχοντα τῆς πόλεως ταύτης, ὅπου καὶ μετακομίζονται ἐπὶ φορτηγῶν ζώων.

Καθὼς ὅλαι αἱ λοιπαὶ πόλεις τῆς Περσίας, τὸ Ἀρδεμπέλιον εἶναι ὠχυρωμένον· τὰ τείχη της εἶναι κατὰ τὴν γενικὴν συνήθειαν ἀπ' ἄργιλλον κατεσκευασμένα, ἀλλ' ἑτοιμόῤῥοπα διὰ τῆς ἀμεριμνίας καὶ ἀναργυρίας

τῆς κυβερνήσεως. Ὅτε κατὰ τὸ 1828 ἔτος εἰσέβαλεν ὁ Ῥωσσικὸς στρατὸς εἰς τὴν Ἀτροπατηνὴν, μετὰ πολλῶν ἄλλων πόλεων τῆς ἐπαρχίας παρεδόθη καὶ ἡ πόλις αὕτη, πεποιθότων τῶν κατοίκων ὅτι τὰ τείχη των δὲν ἦσαν ἱκανὰ ν' ἀνθέξωσιν εἰς τὴν ἐξολοθρευτικὴν ἐνέργειαν τῶν πυρφόρων σφαιρῶν τοῦ Ῥωσσικοῦ πυροβολικοῦ. Ὁ ἀρχηγὸς Ῥῶσσος, εἰσελθὼν εἰρηνικῶς εἰς τὴν πόλιν, ἔκαμε λείαν τὴν λαμπρὰν βιβλιοθήκην τῶν ἀνατολικῶν χειρογράφων, τὴν ὁποίαν οἱ Σεφαβιανοὶ βασιλεῖς εἶχον μετὰ πολλῶν ἐξόδων συλλέξει καὶ παρακαταθέσειν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Σὲχ–Σεφῆ· λαμπρὰν, λέγω, ὄχι διὰ τὴν πληθὺν τῶν βιβλίων, ἀλλὰ διὰ τὴν σπανιότητα αὐτῶν, καὶ διὰ τὸ θαυμαστὸν κάλλος τῶν χαρακτήρων των· ὁ στρατηγὸς, προφασιζόμενος ὅτι ἔλειπον αὐτὰ εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν τῆς Πετρουπόλεως βιβλιοθήκην, εἶπεν εἰς τοὺς Μουλάδας, ὅτι ἐχρεώστει νὰ τὰ πέμψῃ ἐκεῖ διὰ ν' ἀντιγραφῶσι, καὶ πάλιν νὰ τὰ ἐπαναστρέψωσιν εἰς αὐτούς. Μετὰ πολλοὺς χρόνους ὕστερον, ἀπαιτήσαντες τὰ πολύτιμα ταῦτα χειρόγραφα, ἔλαβον ἀπόκρισιν ὅτι, ἐπειδὴ τὸ ἔργον τῆς ἀντιγραφῆς ἐκρίθη πολύπονον, ἀπεφασίσθη νὰ μένωσι διαπαντὸς εἰς τὴν Ῥωσσικὴν καθέδραν, ὅπου θέλουν προφυλάττεσθαι καλήτερον παρὰ εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀρδεμπελίου. Οἱ δυστυχεῖς Μουλάδες ἐξακολουθοῦν ὅμως νὰ τρέφωνται πάντοτε μὲ τὴν κενὴν ἐλπίδα, ὅτι τὸ φιλολογικὸν τοῦτο κειμήλιον, ἂν καὶ διὰ τοῦ δικαιώματος τῶν ὅπλων ἀποκτηθὲν, θέλει μεταπεμφθῆν ἕνα καιρὸν εἰς τὴν Περσίαν. Ἀντίτυπά τινα μόνα τοῦ Κορανίου, καθ' ὅλην τὴν ἐντέλειαν χειρογεγραμμένα, ἀφέθησαν εἰς τὸ τζαμίον μέ τινα ἱστορικὰ καὶ ποιητικὰ Ἀραβοπερσικὰ βιβλία, τὰ ὁποῖα, ἐν καιρῷ τῆς ἁλώσεως, εὑρέθησαν κατ' ἀγαθὴν τύχην ἀνὰ χεῖρας διαφόρων κατοίκων τῆς πόλεως εἰς ἀνάγνωσιν, καὶ οὕτως ἐσώθησαν τῆς ἁρπαγῆς.

Ὁ ναὸς τοῦ Σὲχ–Σεφῆ εἶναι ἀναμφιβόλως τὸ πλέον ἀξιοπερίεργον θρησκευτικὸν μνημεῖον τῆς Περσίας. Ἡ οἰκοδομὴ αὕτη εἶναι σχήματος μεγαλοπρεποῦς, καὶ τάξεως Ἀραβικῆς ἀρχιτεκτονικῆς καθαρᾶς. Δυστυχῶς ὅμως τὸ μέγιστον μέρος αὐτῆς εἶναι βεβλαμμένον, καὶ πολλαχοῦ κατηδαφισμένον. Πολλοὶ ἐκ τῶν θόλων κατηρειπώθησαν, καὶ τοῖχοι πανταχόθεν ἠφανίσθησαν· ὁ μεσαῖος θόλος, ὢν εἰς πολλὰ μέρη διεσχισμένος, θέλει δυσκόλως ἀνθέξειν εἰς τὸν πρῶτον τυχόντα σεισμόν. Οἱ σεισμοὶ ὑπῆρξαν ἀείποτε ὀλέθριοι εἰς τὴν βόρειον Περσίαν· ἡ Ταυρὶς κατηδαφίσθη τετράκις· τὸ Ἀρδεμπέλιον, τὸ Χοῦ, τὰ Οὔρμια, καὶ διάφοροι ἕτεραι πόλεις τῆς Ἀτροπατίου Μηδίας ὑπέφερον τὰ πάνδεινα. Πρὸ τριῶν ἐτῶν τὸ ἥμισυ τῆς Ναχοϋανῆς (Natchevan), ἐπὶ τοῦ Ἀράξου τοποθετημένης, ἀνετράπη δεινῶς· καὶ χωρία ὁλόκληρα, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ἀραράτ κείμενα, κατεπλακώθησαν ἀπὸ παμμεγέθη θραύσματα βράχων καὶ γηΐνων ἀποτριμμάτων διὰ μιᾶς πεσόντων ἀπὸ τὰς πλευρὰς τοῦ ὄρους, τὸ ὁποῖον ἐθεωρήθη πάντοτε ὡς κέντρον ὅλων τῶν ὑπογείων σπαραγμῶν, οἵτινες παρήγαγον κατὰ διαφόρους ἐποχὰς εἰς τὴν χώραν ταύτην τοσαῦτα καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα. Ἡ κατάπτωσις δὲ τοῦ Σεφικοῦ ναοῦ εἶναι ὄχι μόνον ἔργον τῶν ἀλλεπαλλήλως συμβάντων σεισμῶν, ἀλλ' ἔτι καὶ τῆς ἀφροντισίας τῆς κυβερνήσεως καὶ τῆς ἀναλγησίας καὶ ἀπαθοῦς ἀδιαφορίας τῶν κατοίκων τοῦ τόπου. Χίλια Τομάνια (50 χιλιάδες γρόσια) ἐχαρίσθησαν ἀπὸ τὸν Ῥῶσσον στρατηγὸν πρὸς ἐπισκευὴν τῶν προπυλαίων τοῦ ναοῦ· ἀλλὰ μόλις τὸ ἥμισυ τῆς ποσότητος ταύτης ἐδαπανήθη· τὸ ἄλλο ἥμισυ ἐμβῆκεν εἰς τὸ πουγγίον τῶν καλῶν Μουλάδων, τῶν ὑπηρετούντων εἰς τὸν ναόν.

Τὰ μνημεῖα τοῦ Σὲχ–Σεφῆ καὶ Σὰχ Ἰσμαὴλ, ὡσαύτως καὶ τῶν οἰκογενειῶν των, εἰς τὸ τζαμίον εὑρισκόμενα, εἶναι κατεσκευασμένα ἀπὸ ἔβενον, μὲ ψηφίδας μαργαριτίδων καὶ καλαΐδων (γαλαζοπετρῶν) ἐντέχνως κεκαλυμμένα, καὶ ἐπεστηριγμένα εἰς ὑπόθεμα ἐπίσης ἐβένινον. Τὸ δὲ σχῆμα αὐτῶν εἶναι ἁπλούστατον παραλληλόγραμμον.

Ὁ Μωαμεθανικὸς οὗτος ναὸς μετὰ τῶν τάφων τῶν Σεφαβιανῶν ἡγεμόνων, καὶ τῶν ὀλίγων λειψάνων τῆς πλουσίας καὶ μοναδικῆς τῶν χειρογράφων βιβλιοθήκης, εἶναι τὰ μόνα ἀντικείμενα, ὅσα ἐμποροῦν νὰ ἑλκύσωσι τὴν προσοχὴν τοῦ περιηγητοῦ εἰς τὴν πάλαι κλεινὴν πόλιν τοῦ Ἀρδεμπελίου.

Ἕπεται ἡ συνέχεια.

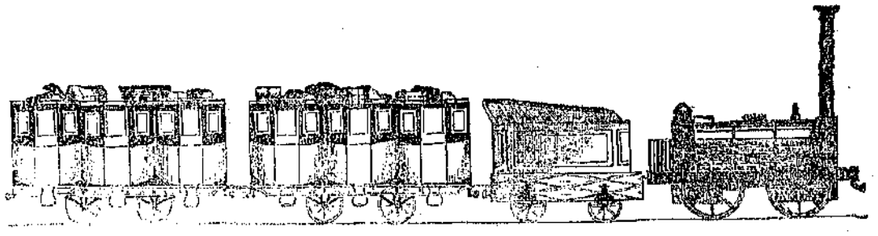

Μετακινητικὴ Μηχανὴ, καὶ μέρος σειρᾶς ἁμαξῶν πρώτης τάξεως. (Ἴδε Σελ. 87–93.)

ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ, 1842.] [ΑΡΙΘ. 68.

Η ΝΗΣΟΣ ΜΕΛΙΤΗ*.

ΓΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ.

Ἡ ΜΕΛΙΤΗ ἀπέχει πεντήκοντα ὀκτὼ μίλια ἀπὸ τὴν πλησιεστέραν ἄκραν τῆς Σικελίας, καὶ ἑκατὸν ἑβδομήκοντα ἐννέα ἀπὸ τὸ ἀκρωτήριον Δεμὰς, τὸν ἐγγύτερον αἰγιαλὸν τῆς Ἀφρικανῆς ἠπείρου. Τὸ μέγιστον μῆκος αὐτῆς εἶναι δεκαεπτὰ μιλίων καὶ ἑνὸς τετάρτου, τὸ μέγιστον πλάτος ἐννέα μιλίων καὶ ἑνὸς τετάρτου, καὶ ἡ περιφέρεια, ὡς λέμβος ἤθελε περιπλεύσειν αὐτὴν, τεσσαράκοντα τεσσάρων μιλίων. Περιέχει δύο κυριωτέρους λιμένας κατὰ τὴν βορειοανατολικὴν πλευράν, ἐξ ὧν ὁ μὲν καλεῖται ὁ Μέγας Λιμὴν, ὁ δὲ ὁ Λιμὴν τῆς Καθάρσεως· τούτους διαχωρίζει ἀπ' ἀλλήλων γλῶσσα γῆς ἓν ἥμισυ μίλιον τὸ μῆκος, ἐφ' ἧς εἶναι ᾠκοδομημένα τὸ φρούριον τοῦ Ἁγ. Ἔλμου καὶ ὁ φάρος, κρατοῦντα τὴν εἴσοδον ἀμφοτέρων τῶν λιμένων. Ἡ γλῶσσα αὕτη ὑψοῦται διακοσίους πόδας ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, ἀλλὰ χαμηλοῦται πρὸς τὴν ἄκραν, καὶ εἶναι σχεδὸν ἐπίπεδος κατὰ τὸ μέρος ὅπου συνενοῦται μὲ τὸ λοιπὸν τῆς νήσου. Ἐπὶ τῆς ἀξιολόγου ταύτης θέσεως κεῖται ἡ νεωτέρα πόλις Βαλλέττα, ἥτις εἶναι ἡ ἕδρα τῆς κυβερνήσεως καὶ ἡ ἀκρόπολις τῆς Μελίτης. Πανταχόθεν ὑπερασπίζουν αὐτὴν τὰ ἐκπληκτικώτερα ὀχυρώματα, ὁποῖα ἦτον ἀδύνατον νὰ κατασκευάσῃ κράτος, ἔχον πόρους ὀλιγώτερον ἀφθόνους παρ' οἱ Ἱπόται Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Ἱεροσολυμιτανοῦ, οἵτινες ἀπελάμβανον μεγάλα εἰσοδήματα, καὶ συνεισφορὰς ἐνίοτε, ἀπὸ τὰς πλουσιωτέρας χώρας τῆς Εὐρώπης, σχεδὸν ἐξεπίτηδες διὰ τοῦτο. Ἄλλα τείχη, τοποθετημένα ἐπὶ τῆς ἀπέναντι πλευρᾶς τοῦ μεγάλου λιμένος, εἶναι σχεδὸν ἰσοδύναμα· ἐκ τούτων εἶναι τὸ ἰσχυρὸν φρούριον τοῦ Ἁγ. Ἀγγέλου, ἀντικρύζον εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ λιμένος, ἔχον δὲ τέσσαρα κανονοστάσια τὸ ἓν ἐπάνωθεν τοῦ ἄλλου, δι' ὧν καθίσταται πάντῃ ἀπρόσιτον. Γενικῶς ὁ τόπος κρίνεται ἀκαταμάχητος, ὡς τὸ ἀπέδειξαν οἱ ἄκαρποι ἀγῶνες τῶν Βρετανῶν ν' ἀποδιώξωσι τὴν Γαλλικὴν φρουρὰν εἰς τὰ 1798–1800.

Ὅτε, μετὰ τὴν συνθήκην τοῦ 1800, ὁ Βρετανικὸς στρατὸς κατέλαβε τὴν ἀκρόπολιν ταύτην, ἦσαν ὑπὲρ τὰ ὀκτακόσια κανόνια καὶ βόμβαι ἐπὶ τῶν ὀχυρωμάτων. Τὸ πρὸς τὴν ξηρὰν πρόσωπον τῆς Βαλλέττας ὑπερασπίζουσι δυνατὰ τείχη, ἐκτεινόμενα ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸν ἄλλον λιμένα, ἔχοντα δ' ἐν ἑαυτοῖς δύο ὑψηλὰ πυργώματα, (Cavaliers,) εἰς ἃ ὑπόκειται ἡ πόλις καὶ ἡ περίχωρος. Τὸ πρόσωπον τοῦτο ἰσχυροποιεῖ ἔτι μᾶλλον ξηρὰ τάφρος καθ' ὅλον τὸ μῆκος αὐτοῦ, ἐξωρυγμένη ἐν τῷ βράχῳ εἰς βάθος διαφέρον ἀπὸ ἐννενήκοντα ἕως ἑκατὸν τεσσαράκοντα πόδας. Ἔξωθεν τῶν ὀχυρωμάτων τῆς Βαλλέττας ὑπάρχει προάστειον καλούμενον Φλωριάνα, ἐπέκεινα δὲ τούτου εἶναι ἄλλη σειρὰ ὀχυρωμάτων, συνισταμένη ἀπὸ μίαν ἐσωτερικὴν καὶ μίαν ἐξωτερικὴν γραμμὴν τειχῶν, καὶ κατέμπροσθεν αὐτῶν δικόρυφόν τι ὀχύρωμα, καὶ ἄλλοι τινὲς προμαχῶνες. Ὁ ἀριθμὸς τῶν τηλεβόλων, ὅσα ἤθελον χρειασθῆ διὰ τὰ τείχη τῆς Βαλλέττας καὶ τῶν ἐγγὺς αὐτῆς τριῶν πόλεων, λογαριάζεται ὅτι ἤθελεν εἶσθαι 1150.

Ὁ μέγας λιμὴν, ὁ ἐξ ἀνατολῶν τῆς Βαλλέττας, εἶναι περίπου 4550 πηχῶν τὸ μῆκος, μὲ εἴσοδον ἑξακοσίους πήχεις πλατεῖαν, ἥτις λαμβάνει ἀρίστην ὑπεράσπισιν ἀπὸ ὀχυρόν τι φρούριον, κείμενον ἀπέναντι τοῦ προειρημένου φρουρίου τοῦ Ἁγ. Ἔλμου, καὶ καλούμενον Ρικασόλειον. Ὁ λιμὴν διαφέρει κατὰ τὸ πλάτος, ἀπὸ ἐννεακοσίους τριάκοντα εἰς ἑξακοσίους πήχεις, μὴ συμπεριλαμβανομένων τριῶν μυχῶν, οἵτινες εἶναι ἀφ' ἑαυτῶν λιμένες, καὶ χωρητικοὶ πολλῶν μεγάλων πολεμικῶν πλοίων. Εἰς ἕνα τούτων εὑρίσκεται τοποθετημένον τὸ Νεώριον, συγκείμενον ἀπὸ τὰ γραφεῖα τῶν ναυτικῶν ὑπαλλήλων, καὶ ἀπὸ ἐκτεταμένας ἀποθήκας χωρητικὰς ὅλων, ὅσα ἤθελον χρειασθῆν εἰς ἐφοπλισμὸν μεγίστου στόλου. Ἐπὶ τῆς ἀπέναντι πλευρᾶς τοῦ αὐτοῦ μυχοῦ εἶναι ὡραῖαι κατοικίαι διὰ τοὺς ἐπιστάτας καὶ ἀξιωματικοὺς τοῦ νεωρίου, καὶ ἀποθῆκαι εὐρύχωροι διὰ τὸν σιτισμὸν τῶν βασιλικῶν πλοίων. Ἐνταῦθα προσέτι ὑπάρχουσι τρεῖς μέγιστοι θόλοι ἐκ πέτρας, ὑφ' οὓς ἐναυπηγοῦντο τὰ κάτεργα τῶν Ἱποτῶν, καὶ ὅπου εἵλκοντο δι' ἐπισκευὴν καὶ προφύλαξιν ἀπὸ τὰς δυσκρασίας τῆς ἀτμοσφαίρας. Ὅλας τὰς οἰκοδομὰς ταύτας

* Αἱ Μελιταῖαι Νῆσοι κεῖνται μεταξὺ 35° 49′ καὶ 35° Β. πλάτους, καὶ 14° 10′ καὶ 14° 30′ μήκους πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Λονδίνου.

κατεσκεύασαν οἱ Ἱππόται, μεγάλως δ' ἐβελτίωσεν ἡ Βρετανικὴ ἀρχή. Ἐπί τινος ἐξέχοντος ἄκρου ἀπέναντι τῆς Βαλλέττας, Βίγγι καλουμένου, ἵσταται τὸ νέον ναυτικὸν νοσοκομεῖον, οἰκοδομηθὲν τὸ 1830, καὶ ἀποτελοῦν ἓν τῶν ἀξιολογωτέρων ἀντικειμένων ἀφ' ὅσα περικυκλοῦσι τὸν ὡραῖον τοῦτον λιμένα. Ἡ εἴσοδος τοῦ λιμένος δὲν ἔχει κάμμίαν σύρτιν ἢ ἄλλο τι ἐμπόδιον, καὶ τὸ ὕδωρ εἶναι τόσον βαθὺ, ὥστε τὰ μέγιστα πλοῖα δύνανται νὰ εἰσπλέωσιν ἐγγὺς τῆς ξηρᾶς, ὑπὸ τοὺς προμαχῶνας τῆς Βαλλέττας, κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ ἀγκυροβόλιόν των. Εἰς τὸν μέγαν λιμένα καὶ τοὺς μυχοὺς αὐτοῦ ἔτυχε κατὰ τὸ διάστημα τοῦ τελευταίου πολέμου νὰ συνευρεθῶσι προσωρμισμένα εἰκοσιπέντε πλοῖα τῆς γραμμῆς χωρίς τινος δυσκολίας, ἐκτὸς τριακοσίων ἢ τετρακοσίων ἐμπορικῶν. Ὁ μόνος ἄνεμος, ὁ ταραχὴν ἐπιφέρων εἰς τὸν λιμένα τοῦτον, εἶναι ὁ βορειοανατολικὸς, κοινῶς καλούμενος Γρεγάλες.

Ὁ ἐκ δυσμῶν τῆς Βαλλέττας λιμὴν, ὅστις ὀνομάζεται Μαρσαμουσσέττος (λέξις Ἀραβικὴ, σημαίνουσα τόπον σκέπης) ἔχει κατὰ τὴν εἴσοδον αὐτοῦ, ἀπέναντι τοῦ φρουρίου τοῦ Ἁγ. Ἔλμου, μικρὸν μὲν ἰσχυρὸν δὲ φρούριον καλούμενον Τιγνέ. Εἶναι δὲ κυρίως προσδιωρισμένος εἰς τὰ ἐξ Ἀνατολῆς πλοῖα, ἢ τὰ ἐξ ἄλλων ὁπωσδήποτε μεμολυσμένων χωρῶν, καὶ ὀνομάζεται κοινῶς ὁ λιμὴν τῆς καθάρσεως. Ἐνταῦθα ὑπάρχει καὶ τὸ λοιμοκαθαρτήριον, σειρὰ ἐκτεταμένων οἰκοδομῶν, ἐπί τινος νησίου ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ λιμένος, μεθ' ὧν ἠνώθησαν ἐσχάτως τὰ εὐρύχωρα δωμάτια τοῦ τετραγώνου φρουρίου τοῦ καλουμένου Φρουρίου Μανουήλ, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ νησίου· ὅλα ὁμοῦ ἀποτελοῦσι τὸ ἐντελέστερον λοιμοκαθαρτικὸν κατάστημα τῆς Μεσογείου. Ἐσχάτως κατεσκευάσθη καὶ νέον λοιμοκομεῖον. Ἀπὸ τοῦ λοιμοῦ τῶν 1813-14 δὲν συνέβη κτύπημά τι πανώλους εἰς τὴν νῆσον, μολονότι πολλὰ μεμολυσμένα πλοῖα καὶ πληρώματα παρελήφθησαν εἰς τὸ λοιμοκαθαρτήριον τοῦτο.

Ἐκτὸς τῶν ἤδη ἀναφερθέντων λιμένων ὑπάρχουσι καὶ διάφοροι κόλποι, ὅπου καταφεύγουσι πλοῖα ὑπὸ κακοῦ καιροῦ βιαζόμενα· εἰς τὰς ἀκτὰς τούτων, ὡς καὶ εἰς πᾶν μέρος τοῦ παραλίου, ὅπου δύναται νὰ γένῃ ἀπόβασις, ἀνηγέρθησαν μικροὶ πύργοι, ἐπὶ μὲν τῶν προτέρων κυβερνήσεων χρησιμεύοντες ὡς σκοπιαὶ, ὅθεν ἀνεκαλύπτετο ἡ πλησίασις ἐχθρῶν, σήμερον δὲ ὠφέλιμοι μόνον εἰς τὸ κωλύειν τὸ λαθρεμπόριον, καὶ διατηρεῖν τοὺς περὶ καθάρσεως νόμους.

Ὅλον τὸ μεσημβρινὸν παράλιον τῆς νήσου εἶναι φύσει ἀπρόσιτον. Οἱ βράχοι ἀναβαίνουσι κατὰ κάθετον ἐκ τῆς θαλάσσης εἰς ὕψος ἑκατοντάδων ποδῶν. Ἡ νῆσος κλίνει ἐκ τῆς νοτίου πρὸς τὴν βόρειον πλευράν.

Τὰ νησία Γαῦλος, Κόμινον, καὶ Φίλφλα, ἀνήκουν εἰς τὸ σύμπλεγμα τῶν Μελιταίων νήσων. Ἡ Γαῦλος κεῖται τρία ἥμισυ μίλια πρὸς τὸ βορειοδυτικὸν ἐκ τῆς Μελίτης. Εἶναι ὠοειδὴς, δέκα μίλια μακρὰ καὶ πέντε ἥμισυ πλατεῖα· δὲν ἔχει κάμμίαν πόλιν παραθαλάσσιον οὐδὲ λιμένα τινὰ, καὶ εἶναι μόνον εἰς πλοιάρια εὐπρόσιτος. Αἱ ἀκταὶ αὐτῆς εἶναι κάθετοι πανταχόθεν· ποικίλλεται δὲ καὶ μὲ ὀλίγας γεωλοφίας ἐν εἴδει κώνων, ἐξ ὧν μία, οὖσα περὶ τοὺς πεντακοσίους ἑβδομήκοντα πόδας ὑψηλὴ, χρησιμεύει ὡς σημεῖον εἰς πλοῖα ἐκ δυσμῶν προερχόμενα. Μεταξὺ Μελίτης καὶ Γαύλου κεῖται τὸ μικρὸν ἀκατοίκητον νησίον Κόμινον, εἰς τὸν πορθμὸν μεταξὺ τῶν δύο νήσων, ὅστις ἔχει βάθος ὕδατος ἀρκετὸν διὰ τὰ μεγαλήτερα πλοῖα. Τὸ νησίον τοῦτο ἔχει δύο μιλίων μῆκος, ἑνὸς δὲ πλάτος. Ἡ Φλφλα εἶναι βράχος ἀκατοίκητος πρὸς νότον τῆς Μελίτης.

Ἡ Μελίτη καὶ ἡ Γαῦλος ὁμοιάζουν ἐκ τῆς θαλάσσης πεδινὰς χώρας, καὶ μόλις βλέπονται ἐξ ἀποστάσεως 24 μιλίων διὰ τὴν μεγάλην αὐτῶν χαμηλότητα. Οὖσαι δ' ἐξ ὁλοκλήρου τιτανώδης βράχος, χωρὶς μεγάλα τινὰ δένδρα, καὶ κατὰ μέρος τοῦ ἐνταυτοῦ χωρὶς οἱανδήποτε χλόην, φαίνονται ὡς ξηρὰ καὶ ἄκαρπα νησία.

ΜΕΡΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ.

Εἰς τὸν κυριώτερον λιμένα τῆς Μελίτης εἰσερχόμενός τις, βλέπει ἐνώπιον αὐτοῦ θέαμα τὸ ἐκπληκτικώτερον καὶ ὡραιότερον ἀφ' ὅσα δύναται νὰ φανταασθῇ. Τὸν μεγαλοπρεπῆ τοῦτον λιμένα περικυκλοῦσι προμαχῶνες, ἄνωθεν τῶν ὁποίων φαίνονται περικαλλεῖς οἰκοδομαὶ καὶ τὰ κωδωνοστάσια πολυαρίθμων ἐκκλησιῶν, ὅλα πέτρινα, εὐπρεπῆ δὲ καὶ λαμπρά. Ἐξ ἑνὸς μέρους, ἵσταται ἡ πόλις Βαλλίττα ὡς ὑπερήφανον πύργωμα ἄνωθεν τοῦ λιμένος· ἐκ δὲ τοῦ ἄλλου, αἱ τρεῖς πόλεις Βιττοριόσα, Κοσπίκουα, καὶ Σεγγλέα (κοινῶς λεγόμεναι Βόργον, Βούρμολα, καὶ Ἴζολα), αἵτινες πραγματικῶς ἀποτελοῦσι μίαν συνεχῆ πόλιν, καλύπτουσαν τοὺς δύο ὀβελοὺς τῆς ξηρᾶς, οἵτινες ἐξέχουν ἀπὸ τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ λιμένος ὡς ἀνεωγμένοι δάκτυλοι, σχηματίζοντες τοὺς προειρημένους τρεῖς μυχούς. Ἡ Βαλλέττα καὶ αἱ τρεῖς αὗται πόλεις συνιστῶσι τὴν πρωτεύουσαν τῆς Μελίτης· καὶ ἡ μὲν Βαλλέττα εἶναι ἡ ἕδρα τῆς πολιτικῆς κυβερνήσεως, τὸ κυριώτερον κατάλυμα τῶν στρατευμάτων, καὶ ὁ τόπος τῆς τῶν Μελιταίων εὐγενῶν καὶ τῆς τῶν ἐμπόρων διατριβῆς. Τὰς δὲ ἀπέναντι πόλεις κατοικοῦσιν ὡς ἐπιτοπλεῖστον οἱ ἀπὸ τὸ νεώριον ἐξαρτώμενοι, οἱ ναυπηγοί, καὶ οἱ ἰδιοκτῆται μικρῶν πλοίων, καὶ οἱ μὲ τὰ γειτονικὰ παράλια ἐμπορευόμενοι. Ἡ Βαλλέττα ἔχει πληθυσμὸν 28,000 ψυχῶν, ὁ δὲ τῶν ἀπέναντι τριῶν πόλεων συμποσοῦται εἰς 20,000· οὗτοι ἔχουσιν ἀδιάκοπον συγκοινωνίαν διὰ λέμβων, αἵτινες περνῶσι καὶ μεταπερνῶσι τὸν λιμένα,

καὶ αὐξάνουσι τὸ ζωηρὸν αὐτοῦ φαινόμενον. Αἱ τρεῖς πόλεις ἔχουσι τὰ ἴδιά της ὀχυρώματα ἑκάστη, ἅπαντα συνεχόμενα, καὶ χρησιμεύοντα πρὸς ἄμυναν ἀλλήλων. Τὰ τείχη τοῦ Κοττονέρα, ἅτινα περικυκλοῦσι τὸ ὅλον ἐκ τοῦ μέρους τῆς ξηρᾶς, ἐγκλείουσι μίαν μεγάλην περιοχὴν· ἀνηγέρθησαν δὲ ὑπὸ τοῦ μεγάλου Μαγίστρου Κοττονέρα εἰς προφύλαξιν τῶν χωρικῶν ἐν καιρῷ ἐπιδρομῆς· ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἐτελειώθησαν, καὶ δὲν ἔχουσι τὰ συνήθη προπύργια.

Τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Μελίτης χωρίζει ἀπὸ τὸ δυτικὸν σειρά τις λόφων, ἥτις διασταυρόνει τὴν νῆσον πρὸς δυσμὰς τῆς Βαλλέττας, καὶ συγκροτεῖ φυσικὸν ὀχύρωμα. Ἐντεῦθεν διαιρεῖται ἡ νῆσος εἰς δύο μέρη, ἐξ ὧν τὸ ἀνατολικὸν περιέχει ὅλας τὰς κώμας, εἰκοσιδύο τὸν ἀριθμόν, καὶ τὴν παλαιὰν πρωτεύουσαν, κοινῶς καλουμένην Τζιττὰ Βέκια· αὕτη εἶναι τοποθετημένη ἐπί τινος αἰπους κατὰ τὸ ἐνδότερον τῆς νήσου, περὶ τὰ ἓξ μίλια ἀπὸ τὴν Βαλλέτταν, καὶ πρὸ τῆς θεμελιώσεως τῆς πόλεως ταύτης ἦτον ἡ πρωτεύουσα. Διαμένει δ' ἀκόμη ἕδρα τῆς ἐπισκοπῆς, καὶ περιέχει τὴν μητροπολίτιδα ἐκκλησίαν, περικαλλὲς νεώτερον οἰκοδόμημα, ἐκτισμένον ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας ἐκκλησίας. Εἶναι δὲ καὶ περιτετειχισμένη, ἀλλ' οὐδενὸς λόγου ἀξία ὡς ὀχύρωμα Περιέχει πολλὰς καλὰς καὶ μάλιστα μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομὰς, κατοίκους ὅμως ὀλιγωτάτους, ἐξαιρέσει τῶν εἰς δύο εὐρύχωρα μοναστήρια. Ἐν αὐτῇ εὑρίσκονται καὶ ὑπόγειοι κρύπται, λελατομημέναι εἰς τὸν τιτανώδη βράχον, καὶ μεγάλην ἔκτασιν ἔχουσαι, ἀλλ' ἐν μέρει μόνον ἀνεῳγμέναι, διὰ νὰ μὴ χάνωνται οἱ περίεργοι· ἡ ἀρχὴ καὶ ὁ σκοπὸς αὐτῶν ἀγνοοῦνται, φαίνονται ὅμως παμπάλαιαι. Αἱ εἰς τὰς κώμας ἐκκλησίαι εἶναι εὐρύχωροι καὶ μεγαλοπρεπεῖς· μεμονωμέναι δὲ καὶ καλὴν ἔχουσαι θέσιν εἰς τὸ κέντρον τῶν οἰκιῶν δεικνύουσι κάλλιστα τὴν ἀρχιτεκτονικήν των. Ἡ πρὸς τὴν θρησκείαν κλίσις τῶν Μελιταίων, καὶ ἡ τῶν διατυπώσεων αὐτῆς ἀγάπη των, παρακινοῦσιν αὐτοὺς νὰ κάμνωσι μεγάλας θυσίας ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῶν ἐκκλησιῶν, αἵτινες εἶναι πολυτελῶς κεκοσμημέναι. Εἰς πολλὰς μεγαλοπόλεις τῆς Εὐρώπης, καὶ αὐτῆς τῆς Ἰταλίας, δὲν εἶναι λαμπρότεραι αἱ μητροπολίτιδες ἐκκλησίαι παρ' εἴς τινας τῶν κωμῶν τούτων, ὅπου παραδόξως ἀντιπαρατίθενται εἰς τὴν πενίαν καὶ ἁπλῆν δίκιταν τῶν χωρικῶν.

Εἰς τὴν Μελίτην λείπουσι μὲν ὁλότελα οἱ ποταμοὶ, ὑπάρχουσι δὲ ὀλιγώταται μόνον πηγαί. Τὸ βρόχινον ὕδωρ συνάγεται εἰς δεξαμενὰς, αἵτινες ἐπιμελῶς ὀρύττονται εἰς τὴν πέτραν, καὶ χρίονται μὲ ἀλοιφὴν ἐξ ἠφαιστείου γῆς (πορτζελάνης)· εἰς συνήθεις καιροὺς αἱ εἰς τὰ χωρία δεξαμεναὶ ἀρκοῦσι διὰ τὰ τῆς γεωργίας. Οἱ κάτοικοι τῆς Βαλλέττας καὶ τὰ πληρώματα τῶν πλοίων προμηθεύονται τὸ ὕδωρ διά τινος ὑδραγωγείου, τὸ ὁποῖον μεταφέρει αὐτὸ ἐκ πηγῶν εὑρισκομένων εἰς τὸ νότιον μέρος τῆς νήσου. Εἰς καιροὺς ὅμως μεγάλης ἀνομβρίας τὸ ὕδωρ ἐκλείπει. Τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦτο ἔργον τοῦ μεγάλου Μαγίστρου Οὐϊγνακούρτ ἐκτίσθη τὸ 1616· εἶναι δὲ ὀκτὼ ἥμισυ μίλια μακρὸν, εἰς τινα μέρη ἐπεστηριγμένον εἰς καμάρας, καὶ εἰς ἄλλα διαβαῖνον ὑπὸ τὴν γῆν.

Ἡ Γαῦλος περιέχει ἓξ κώμας· εἰς δὲ τὸ κέντρον αὐτῆς ἐπί τινος ὑψώματος, περὶ τὰ τέσσαρα μίλια ἐκ τοῦ κυριωτέρου τόπου τῆς ἀποβάσεως, ὑπάρχει παμπάλαιον φρούριον, ἐξ ἐρειπίων ἤδη συνιστάμενον. Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ἦσαν ἠναγκασμένοι, ἐπὶ τῶν Ἱπποτῶν, πρὸ τῆς κατασκευῆς πύργων ἐπὶ τῆς παραλίας, νὰ καταφεύγωσι πᾶσαν νύκτα ἐντὸς τῆς περιοχῆς αὐτοῦ, ὥστε νὰ προφυλάσσωνται ἀπὸ τοὺς πειρατὰς τῆς Βαρβαρίας. Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ φρουρίου τούτου εὑρίσκεται πολυάνθρωπός τις κώμη, ὀνομαζομένη Ῥαββάτον. Ἡ Γαῦλος εἶναι γονιμωτέρα τῆς Μελίτης. Ἡ ἐπιφάνειά της εἶναι μᾶλλον πεποικιλμένη, καὶ οἱ κῆποί της εὐφορώτεροι· παράγει πολλὰς ὀπώρας καὶ λάχανα, καὶ νωπὸν τυρίον, κατασκευαζόμενον ἀπὸ τὸ γάλα τῶν αἰγῶν, στέλλεται καθ' ἡμέραν εἰς τὴν Μελίτην. Ἡ Γαῦλος περιέχει ἀξιόλογόν τι ἐρείπιον, καλούμενον ὁ Πύργος τοῦ Γίγαντος, καθὸ ἐκτισμένον ἀπὸ εὐμεγέθεις πέτρας, χωρίς τινος κολλητικοῦ μίγματος. Ὑποφαίνονται μὲν ἔγχνη ἀξιοπεριέργου τινος περιφράγματος καὶ γειτονευόντων δωματίων, ἀλλὰ δὲν ἀνεκαλύφθη οὐδ' εἰς ποίαν τάξιν ἀρχιτεκτονικῆς, οὐδ' εἰς ποίαν ἐποχὴν χρόνου ἀνήκουσι τὰ λείψανα ταῦτα, ἐκτὸς ὅτι εἶναι Κυκλώπεια, καὶ βεβαίως παμπάλαια.

ΓΕΩΡΓΙΚΗ.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Μελίτης καὶ τῆς Γαύλου λογαριάζεται ὡς 114 τετραγωνικῶν μιλίων, ἐξ ὧν περὶ τὰ δύο τρίτα καλλιεργοῦνται, τὸ δ' ὑπόλοιπον τρίτον εἶναι ἄκαρπος βράχος. Μ' ὅλα ὅσα ἐρρέθησαν περὶ τῆς φαινομένης ἀκαρπίας τοῦ νησίου, ὁ τόπος οὗτος, ὁ φύσει τρόπον τινὰ καταδεδικασμένος εἰς ἀγονίαν, κατέστη γονιμώτατος. Τὸ κοινῶς ὑποτιθέμενον, ὅτι τὸ χῶμα τῆς Μελίτης μετεφέρθη ἐκ τῆς Σικελίας, εἶναι χυδαϊκὴ πλάνη. Πολὺ καλὸν ἐπιτόπιον χῶμα εὑρίσκεται εἰς τὰς κοιλάδας, τὸ ὁποῖον μετετράπη εἰς καρποφόρους ἀγρούς· ἀλλὰ μέγα μέρος τῆς γῆς ἐφέρθη εἰς τὴν παροῦσαν αὐτοῦ καλλιεργημένην κατάστασιν διὰ τῆς φιλοπονίας τῶν ἐγχωρίων, οἵτινες μὲ πολὺν κόπον καὶ δαπάνην ἀποκόπτουσι τὴν σκληρὰν ἐπιφάνειαν τοῦ βράχου, καὶ πολλάκις εὑρίσκουσι ποσότητα χώματος κειμένην ἀδρανῆ εἰς τὰς σχισμὰς καὶ τὰ ὑποκάτω διαστήματα. Τὸ χῶμα τοῦτο συνάγεται μετ' ἐπιμελείας, καὶ στρώνεται, μόλις δεκαοκτὼ δακτύλους βαθύ, ἐπὶ συντετριμμένων πετρῶν· τοιαύτη δὲ εἶναι ἡ βοηθητικὴ φύσις τοῦ κλίματος, καὶ ἡ πωρώδης ποιότης καὶ αὐτῶν τῶν βράχων, οἵτινες διατηροῦσι μέγαν βαθμὸν ἰκμάδος, ὥστε ὁ γεωργὸς, ὁ ἀλύπητα κοπρίζων, καρπολογεῖ δὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ, χωρὶς ποτὲ νὰ ἦναι ὑπόχρεως ν' ἀφίνῃ χέρσον τὴν γῆν του. Τὰ προϊόντα τῆς Μελίτης εἶναι βαμβάκιον, σῖτος, κριθὴ, ὀσπρια, γεώμηλα,

σόδα, κύμινον, καὶ ὀνοβρυχὶς (sulla). Τὸ ἔσχατον τοῦτο φυτὸν ἀναβαίνει εἰς ὕψος τεσσάρων ἢ πέντε ποδῶν, καὶ λήγει εἰς μέγα βυσσινόχροον ἄνθος· εἶναι δὲ θρεπτικώτατον εἰς τὰ ζῶα. Τὰ γεννήματα τῆς Μελίτης ἐξαρκοῦσι πρὸς ζωοτροφίαν τῶν κατοίκων μόνον διὰ τέσσαρας περίπου μῆνας τοῦ ἐνιαυτοῦ. Αἱ ὀπῶραι εἶναι γενικῶς καλαὶ καὶ πολυποίκιλαι, τὰ δὲ λαχανικὰ ἐξαίρετα. Τὸ πορτογάλλιον τῆς Μελίτης εἶναι ἀνώτερον ὅλων τῶν ἄλλων, καὶ τὰ περπόνια, σῦκα, καὶ σταφύλια εἶναι καλά· οἶνος δὲν γίνεται· κερατεῖαι ὑπάρχουσι πάμπολλαι, καὶ καρποφοροῦσιν ἐν ἀφθονίᾳ.

Ἕπεται ἡ συνέχεια.

ΠΙΘΗΞ ΒΡΑΔΥΠΟΡΟΣ.

ΕΝ ἀπὸ τὰ μᾶλλον ἀξιοπερίεργα ζῶα τῆς τάξεως τῶν τετραχείρων εἶναι ὁ Πίθηξ Βραδυπόρος. Οἱ πίθηκες ἐν γένει, οἵτινες συγκροτοῦσι τὸ κυριώτερον παράδειγμα τῶν τετραχείρων, ζῶσιν ἐπὶ τῶν δένδρων, μεγάλην ἔχοντες ζωηρότητα καὶ ταχυκινησίαν, πηδῶντες ἀπὸ κλάδου εἰς κλάδον μὲ ἀκατανόητον ἐπιτηδειότητα καὶ ἰσχύν. Μόλις βλέπονται καὶ χάνονται ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς. Ὅλον τὸ ἀνάπαλιν ἀληθεύει περὶ τοῦ Βραδυπόρου, διότι, κατὰ τὴν ἐπωνυμίαν, αἱ κινήσεις αὐτοῦ εἶναι βραδεῖαι, καὶ εἰς τὸ ἄκρον ἀδρανεῖς. Ὁ πίθηξ βραδυπόρος εἶναι μικρὸν ζῶον, ἔχων τὸ ἥμισυ μέγεθος τῆς γαλῆς (γάτας), ἐσκεπασμένος δὲ μὲ λεπτοτάτην καὶ πυκνὴν διφθέραν (γοῦναν) ἐρυθροφαίου χρώματος· μέλαν σημεῖον περικυκλόνει τοὺς ὀφθαλμούς του, καὶ ἐκτείνεται κατὰ τὸν νῶτον, λευκὰ δὲ γραμμὴ διαπερᾷ τὸ μέτωπον. Κατοικεῖ τὰ δάση τῆς Ταπροβάνης, Ἰαύας, Ἰνδοστάν, κλπ., ὅπου κοιμᾶται μεταξὺ τῶν βαθυσκίων κλάδων κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας, ἐγείρεται δὲ προσεγγιζούσης τῆς σκοτίας, καὶ ἀρχίζει νὰ ὀδεύῃ, ὡς νυκτερινὸν φάντασμα, εἰς ζήτησιν τροφῆς, ἥτις συνίσταται ἀπὸ μεγάλα ἔντομα, μικρὰ πτηνὰ, καὶ ὀπώρας. Ὡς ὅλων τῶν νυκτινόμων ζώων, οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ εἶναι μεγάλοι καὶ πλήρεις, καὶ διὰ τὸν πλατυσμὸν τῆς κόρης κατὰ τὸ διάστημα τοῦ λυκαυγοῦς λάμπουσι μὲ ἰδιαιτέραν τινὰ στιλπνότητα. Κάνὲν ζωῦφιον, κάνὲν πτηνὸν, δὲν ὑπεκφεύγει τῆς ἐξερευνήσεως τῶν διαπαραστικῶν βλεμμάτων του. Βραδέως καὶ ἀνεπαισθήτως, καθὼς ὁδεύει ὁ ὡροδείκτης ἐπὶ τῆς πλακὸς τοῦ ὡρολογίου, προβαίνει ὁ Βραδυπόρος κατὰ τῆς λείας αὐτοῦ· καὶ μὲ ὄχι ὀλιγωτέραν βεβαιότητα ἐπιτυγχάνει τοῦ σκοπουμένου. Ὅ,τι ἄλλα ζῶα κατορθοῦσι διὰ τῆς ταχυκινησίας, πράττει τοῦτο διὰ τῆς ἐναντίας μεθόδου. Οὐδ' ἀπάτομόν τι κίνημα, οὐδὲ ταχὺ βάδισμα, προφοβίζει θόρυβος πλησιάζοντος ἐχθροῦ δὲν ἐγείρει τὸ κοιμώμενον πτηνὸν ἀπὸ τὴν κοιτάστραν του· τὸ θῦμα συλλαμβάνεται πρὶν ὑποπτευθῇ τὸν κίνδυνον.

Ἐν αἰχμαλωσίᾳ ὁ Βραδυπόρος εἶναι δειλὸς καὶ πρᾶος· ἡ συνηθεστέρα θέσις αὐτοῦ ἐνῷ κοιμᾶται κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας εἶναι νὰ κρέμαται ἐξηρτημένος ἀπὸ τῶν χειρῶν, τὴν κεφαλὴν ἔχων ἐπὶ τοῦ στήθους, καὶ τὸ σῶμα συνηγμένον. Ἐξυπνῶν τὸ ἑσπέρας, φροντίζει πρῶτον νὰ καθαρίσῃ τὴν διφθέραν του, γλείφων αὐτὴν ὡς ὁ αἴλουρος. Ἡ διφθέρα του τῳόντι, περὶ ἧς εἴπομεν ὅτι εἶναι λεπτοτάτη, χρησιμεύει ἀναμφιβόλως διὰ νὰ σκεπάζῃ τὸ ζῶον ἀπὸ τὸ ψύχος, εἰς ὃ διὰ τὴν βραδυκινησίαν καταντᾷ πολὺ εὐαίσθητον. Εἰς τὴν βορειοτέραν Εὐρώπην, ὅπου μετεφέρθη ἐκ τοῦ τόπου τῆς γενέσεώς του, ἐφάνη πάσχον ἀπὸ τὴν ἐλάττωσιν τῆς θερμοκρασίας, καὶ δὲν ἴσχυσε ν' ἀνθέξῃ πολὺν χρόνον. Εἶναι δὲ πολὺ ὀξυήκοον· ἔχει στρογγύλην καὶ πλατεῖαν κεφαλὴν, μὲ βραχὺ ἀξὺ ῥύγχος, καὶ ὦτα πλατέα μὲν, ἀλλὰ κεκρυμμένα ἐν τῇ διφθέρᾳ του. Τὰ ὀπίσθια μέλη εἶναι μεγαλήτερα τῶν ἐμπροσθίων· ἡ δὲ οὐρὰ λείπει.

ΤΑ ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΑΛΙΕΙΑΝ ΤΗΣ ΦΑΛΑΙΝΗΣ.

ΑΣ ὑποθέσῃ ὁ ἀναγνώστης, ὅτι στέκει ἐπὶ τοῦ καταστρώματος πλοίου τινὸς ἀπὸ τὰ τὴν φάλαιναν ἁλιεύοντα, κατὰ τὸν Βόρειον Εἰρηνικὸν Ὠκεανόν· ἴσως τέρπεται μὲ τὴν μνήμην τῶν παρελθυθότων· ἡ ναῦς ἠρέμα καὶ μεγαλοπρεπῶς διασχίζει τὴν λείαν ἐπιφάνειαν τοῦ ὠκεανοῦ· τὰ πάντα διαφυλάττουσι σοβαράν τινα ἡσυχίαν, καὶ ὁ ἥλιος ῥίπτει ἐπὶ τοῦ ἀχανοῦς πελάγους τὰς φλογερὰς καὶ θαμβωτικὰς ἀκτῖνάς του· αἴφνης λύει τὴν μονότονον σιωπὴν ζωηρά τις φωνὴ ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ ἱστίου, « Ἰδοὺ, ἰχθὺς ἀναφυσᾷ!» Ὁ πλοίαρχος πηδᾷ ἐν ἀκαρεῖ εἰς τὸ κατάστρωμα, καὶ ἐρωτᾷ, « Ποῦ;» Ἀλλ' ἴσως τὴν ἑπομένην στιγμὴν πᾶς ἕνας καὶ ἀπὸ τὰ ἱστία καὶ ἀπὸ τὸ κατάστρωμα βλέπει εὐμεγέθη φάλαιναν, ὡς δύο στάδια ἐκ τοῦ πλοίου, ἤδη ἀναβᾶσαν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης διὰ νὰ ἀναπνεύσῃ· ὁ μέγας ὄβος της προέχει τρεῖς πόδας, καὶ τὸ ὕδωρ ἀναφυσᾶται ὁρμητικῶς ἐκ τοῦ ἐμπροσθίου μέρους τῆς τερατώδους κεφαλῆς της, συνωδευμένον μὲ τὴν κραυγὴν ἑκάστου τῶν ἐπὶ τοῦ πλοίου, οἵτινες μὲ καρδίαν καὶ μὲ ψυχὴν συνᾴδουσι, « Πάλιν, πάλιν!» Ἀλλ' ὀλίγα μόνον δεύτερα παρέρχονται εἰς τὴν θεωρίαν· ὁρμῶσιν εἰς τὰ ἀκάτια, παρευθὺς καταβιβαζόμενα πρὸς ὑποδοχὴν αὐτῶν—καὶ εἰς δύο λεπτὰ μετὰ τὴν πρώτην παρατήρησιν τῆς φαλαίνης, τρία ἢ τέσσαρα ἀκάτια εἶναι εἰς τὴν θάλασσαν, κωπηλατούμενα ὅσον τάχιστα πρὸς τὸν ἰχθὺν, τοῦ ἀρχηγοῦ ἄδοντος τὸ σύνηθες ᾆσμα τῶν ἁλιέων τῆς φαλαίνης

Ἄγωμεν, παῖδες, ἄγωμεν, παῖδες!

Ἀλλ' ἐνῷ προβαίνουν ὁρμητικῶς, ἡ φάλαινα ἀναπνέει· ἴσως ἔχουν ἔτι ἀρκετὸν διάστημα νὰ κωπηλατήσωσι, πρὶν φθάσωσιν ἐντὸς βολῆς τοῦ καμακίου. Τὰ ἀναφυσήματά της ἐγγίζουν εἰς τὸ τέλος· ἤδη μέλλει νὰ καταβῇ, ἢ ἀκούει τὰ ἀκάτια πλησιάζοντα. Οἱ ἐπὶ τοῦ πλοίου ἀφεθέντες, οἵτινες ἀνησύχως στρέφουσι τὰ βλέμματα ἀπὸ τὴν φάλαιναν εἰς τὰ βαθμηδὸν προσεγγίζοντα ἀκάτια, ἐκφωνοῦσιν, « Ἰδοὺ, καταβαίνει!» Μ' ὅλον τοῦτο, ἀναφυσᾷ πάλιν, καίτοι βραδέως· τὸ ὕδωρ φαίνεται πάλιν τεταραγμένον πέριξ αὐτῆς· οἱ ἐκ τοῦ πλοίου θεαταὶ φρονοῦν ὅτι βλέπουν αὐτὴν ἀληθῶς ἑτοιμαζομένην νὰ καταβῇ, καὶ ἐκφωνοῦσιν, « Ἐχάθη!» Ἀλλὰ τὰ ἀκάτια προφθάνουσι· τὸ προπορευόμενον ἤδη μέλλει νὰ προσβάλῃ· « Ἐπάνω τὰ κωπία σας!» φωνάζει ὁ πηδαλιοῦχος, καὶ πάραυτα τινάσσονται εἰς τὸν ἀέρα· ὁ στίλβων κάμαξ βλέπεται ὑπὲρ κεφαλῆς τοῦ καμακευτοῦ· ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ ἀκοντίζεται μὲ δύναμιν καὶ εὐστοχίαν, καὶ χώνεται βαθέως εἰς τὴν πλευρὰν τοῦ παμμεγέθους ζώου. Εὐφρόσυνος ἀλαλαγμὸς ἐκ τῶν ἐν τοῖς ἀκατίοις καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ πλοίου ἀντηχεῖ ταὐτοχρόνως. Ἡ θάλασσα, ἡ πρὸ μιᾶς στιγμῆς ἀκύμαντος, ἀφρίζει νῦν δερνομένη ὑπὸ τοῦ πληγωθέντος ἰχθύος, ὅστις μὲ τὴν παμμεγέθη οὐρὰν κτυπᾷ κατὰ πᾶσαν διεύθυνσιν ἐπὶ τῶν ἐχθρῶν του. Ἀνυψόνει τὴν κεφαλὴν εἰς τὸν ἀέρα· τὸ γιγαντιαῖον σῶμά του συσπαράσσεται ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν. Τὸ περὶξ ὕδωρ δὲν εἶναι εἰμὴ ἀφρός· μέρος αὐτοῦ ἀναπηδᾷ εἰς μέγα ὕψος· —τὸ ἤχημα τῶν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης ἐκ τῆς οὐρᾶς κτύπων ἀκούεται μίλια μακράν!

Αἴφνης ἡ φάλαινα γίνεται ἄφαντος· καταβαίνει εἰς τὰ βάθη τοῦ ὠκεανοῦ, τὸν κάμακα φέρουσα ἐμπεπηγμένον εἰς τὴν πλευράν της, καὶ μὲ ἀπερίγραπτον ταχύτητα τὸ σχοινίον ἐκ τοῦ ἀκατίου ἕλκουσα· τὸ σχοινίον ἤδη καπνίζει, πυρόνει καὶ ἀνάπτει ἐκ τῆς θερμότητος τῆς ἀπὸ τὴν τριβὴν παραγομένης· ὁ ἀρχηγός, ψυχρὸς καὶ ἀτάραχος, ἐπιχέει ὕδωρ εἰς αὐτό. Ἀλλὰ κωπίον ἀνυψοῦται τώρα εἰς τὸ ἀκάτιον· δηλοῖ ὅτι τὸ σχοινίον πλησιάζει πρὸς τὸ τέλος αὐτοῦ· 200 ὀργυιαὶ ἤδη ἐξηντλήθησαν· προστρέχει ἄλλο ἀκάτιον, καὶ συνδένει τὸ ἴδιόν του σχοινίον μὲ τὸ κινδυνεῦον ν' ἀπολεσθῇ. Ἀλλ' ἔτι τὸ τέρας καταβαίνει· ζητεῖ ν' ἀπαλλαχθῇ τῶν ἐχθρῶν του καταδυόμενον εἰς τὰ σκοτεινὰ καὶ ἄγνωστα βάθη τοῦ ἀχανοῦς ὠκεανοῦ. Καὶ ἄλλο σχοινίον προσδένεται· τρία σχεδὸν ἐξηντλήθησαν· κατέβη εἰς βάθος 600 ὀργυιῶν· « Ἑτοιμασθῆτε νὰ προσδέσετε!» ἐκφωνεῖ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ τετάρτου ἀκατίου, (διότι ἐνίοτε, καίτοι σπανίως, ὁ ἰχθὺς σύρει μεθ' ἑαυτοῦ τὰ σχοινία καὶ τῶν τεσσάρων ἀκατίων, 800 ὀργυιάς·) ἀλλὰ δὲν χρειάζεται, ἀναβαίνει. Τὸ σχοινίον συμμαζεύεται εἰς τὸ ἀκάτιον, καὶ περιτυλίσσεται εἰς τὸν τόπον του. Ἡ φάλαινα βλέπεται νῦν πλησιάζουσα εἰς τὴν ἐπιφάνειαν· ἀναγγέλλει δὲ τοῦτο καὶ ὁ προηγούμενος βορβορυγμὸς καὶ παφλασμὸς τοῦ ὕδατος· ἡ ῥὶν αὐτῆς ἐξέρχεται τῆς θαλάσσης· τὸ ὕδωρ αἴφνης καὶ ὁρμητικῶς ἀναφυσᾶται εἰς μέγα ὕψος. Τὸ ἀκάτιον, ἐξ οὗ ἐρρίφθη ὁ πρῶτος κάμαξ, σύρεται ἐλαφρῶς πρὸς τὸ τρέμον κῆτος, καὶ πάραυτα ἐμπήγει ὁ ἀρχηγὸς τὴν μακρὰν λόγχην του εἰς τὰ ζωτικὰ τοῦ λευϊάθαν, ἐνῷ, κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν, ἐξ ἄλλου ἀκατίου χώνεται δεύτερος κάμαξ εἰς τὴν ἀπέναντι πλευράν του· μετὰ δὲ ταῦτα, ἀπομακρύνονται τὰ ἀκάτια μὲ ταχύτητα ἐκ τοῦ κινδύνου.

Μανιώδης ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν, τὴν ἐκ τῶν νέων τούτων τραυμάτων, περιστρέφεται καὶ περικυλίεται, τυλίσσουσα πέριξ ἑαυτῆς μέγιστον σχοινίου μῆκος· ἀνυψόνει τὴν τερατώδη κεφαλὴν, καὶ μὲ τὰς ἀνεφγμένας σιαγόνας της συλλαμβάνει πᾶν τὸ προστυχὸν· ὁρμᾷ μὲ τὴν κεφαλὴν ἐναντίον τῶν ἀκατίων, ἅτινα ὠθοῦνται βιαστικῶς, καὶ ποτὲ θραύονται ἐξ ὁλοκλήρου.

Καὶ δευτέρα λόγχη χώνεται εἰς τὸ σῶμα τοῦ δυστήνου ζώου· τότε ἡ ἀλγηδὼν αὐτοῦ φαίνεται ἀνυπόφορος· εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἀγωνίας πηδᾷ παντάπασιν ἔξω τοῦ φυσικοῦ στοιχείου του· τὰ ἀκάτια ἑλκονται σφοδρῶς, καὶ τοῦ μὲν σπᾷ τὸ σχοινίον, τὸ δὲ ἀνατρέπεται, καὶ οἱ ναῦται κολυμβῶσι πρὸς τὸ σωθῆναι. Ἡ φάλαινα εἶναι τώρα ἐλευθέρα! Φεύγει κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν μὲ θαυμαστὴν ταχύτητα, ὑπὲρ τοῦ ὕδατος ἔχουσα τὴν κεφαλήν· ἀλλὰ τὰ δύο ἀκάτια, τὰ εἰσέτι μὴ καμακεύσαντα, ἀκοπίαστα ὄντα καὶ ἐλεύθερα, ζωηρῶς νῦν καταδιώκουσιν· ἡ φάλαινα ἀπαυδᾷ, ἐκ τοῦ αἵματος τοῦ ἀφθόνως ῥέοντος ἀπὸ τὰς βαθείας καὶ κινδυνώδεις πληγάς της· καὶ αἱ διακόσιαι ὀργυιαὶ σχοινίου, αἱ ἀνήκουσαι εἰς τὸ ἀνατραπὲν ἀκάτιον, τὸ ὁποῖον σύρει ἐξοπίσω της διὰ μέσου τοῦ ὕδατος, κωλύουσι τὴν πρόοδόν της· οἱ διῶκται πάλιν τὴν προφθάνουσι, καὶ ἄλλος κάμαξ ἀκοντίζεται καὶ χώνεται βαθέως εἰς τὴν σάρκα της. Οἱ ναῦται τοῦ ἀνατραπέντος ἀκατίου ἤδη ἀνορθοῦσιν αὐτὸ χωρὶς βοήθειαν παρὰ τῶν ἄλλων, ἁπλῶς εἰς τὴν μίαν πλευρὰν του προσαρτηθέντες· εἰς δὲ εἰσέρχεται, καὶ ταχέως ἀφαιρεῖ τὸ ὕδωρ μὲ τὸν πίλον του, ὥστε τὸ ἀκάτιον αὐτῶν ἀπαλλάσσεται, καὶ μετ' ὀλίγον πάλιν βλέπεται καταδιῶκον.

Ἡ θανατηφόρος λόγχη ἐμπήγεται τελευταῖον— τὸ αἷμα ἐξορμᾷ ἀπὸ τὸν μυκτῆρα τοῦ δυστυχοῦς ζώου ἄφθονον καὶ μέλαν, κηλιδόνον τὰ καθαρὰ γαλανὰ ὕδατα τοῦ ὠκεανοῦ εἰς ἀρκετὴν ἀπόστασιν ἐκ τοῦ τόπου τῆς μάχης. Συχνάκις δὲ ῥίπτεται καὶ ἐπὶ τῶν ἐν τοῖς ἀκατίοις ἀνθρώπων, οἵτινες σεμνύνονται εἰς τὴν ἐπίδειξιν αὐτοῦ.

Τὸ παμμέγεθες ζῶον ἴσως καὶ πάλιν προσπαθήσῃ νὰ καταδῇ διὰ νὰ φύγῃ ἀπὸ τοὺς ἀδυσωπήτους ἐχθρούς του· ἀλλ' εἶναι πλέον ἀνίσχυρον· εὐθὺς σχεδὸν ἀνυψοῦται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ προχωρεῖ βραδέως, ἑωσοῦ ἡ ὀδύνη τοῦ θανάτου κυριεύσῃ αὐτό, καθ' ἣν περίστασιν λαμβάνει ὄψιν εἰς τὸ ἄκρον φοβερόν.

Πάσχον ἀπὸ πνιγμὸν, ἢ ἀπὸ ἔμφραξιν ἄλλου τινὸς ἀναγκαίου ὀργάνου, προσπαθεῖ πάσαις δυνάμεσι ν' ἀπαλλαχθῇ· οἱ σπασμοὶ αὐτοῦ ἐπιφέρουσιν ἑκατὸν καντοίας διαστροφὰς τῆς πλέον βιαίας φύσεως· ἡ θάλασσα ἀφρίζει, καὶ τὰ ἀκάτια ἐνίοτε καταθραύονται, καὶ τὸ πλήρωμά των μετ' αὐτῶν.

Ἀλλ' ἀφοῦ παρέλθῃ ἡ βίαιος αὕτη ἐνέργεια, προβαίνει ταχέως τὸ νῦν ἀναίσθητον ζῶον, τομὴν κύκλου διαγράφον. Τοῦτο εἶναι τὸ ἔσχατον κίνημα, προηγούμενον ἀμέσως τῆς διαλύσεως, ἥτις αἰφνιδίως ἀκολουθεῖ. Τὸ γιγαντιαῖον ζῶον πλαγιάζει ἐπὶ τῆς πλευρᾶς του, καὶ πλέει ἄψυχος ὄγκος εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ κρυσταλλώδους ὠκεανοῦ, θῦμα τῆς τυραννίας καὶ περιφιλαυτίας, ὡς καὶ θαυμαστὴ ἀπόδειξις τῶν μεγάλων δυνάμεων τοῦ νοὸς τοῦ ἀνθρώπου.

Ἴδε καὶ Ἀποθ. Τόμ. Α'. Σελ. 42, καὶ Τόμ. Δ'. Σελ. 101, ὅπου καὶ εἰκονογραφίαι.

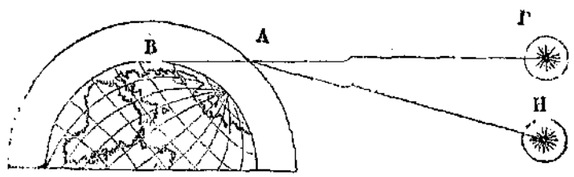

ΤΟ ΛΥΚΑΥΓΕΣ.

Τὸ φῶς φθάνει πρὸς ἡμᾶς τὴν πρωΐαν ἐν μέρει καὶ ἀμυδρῶς, πρὶν ἀκόμη γένῃ ὁρατὸς ὁ ἥλιος, καὶ διαμένει μεθ' ἡμῶν τὸ ἑσπέρας ἀφοῦ αὐτὸς ἀναχωρήσῃ. Καλεῖται δὲ τοῦτο λυκαυγὲς, λυκόφως, ἢ ἀμφιλύκη. Ἅπαντες γνωρίζουν αὐτό· πάμπολλοι ἔλαβον ἐξ αὐτοῦ ἡδονὴν καὶ ὠφέλειαν, καὶ τινες δύνανται νὰ ἐξηγήσωσι τίνι τρόπῳ παράγεται. Οἱ πλεῖστοι ὅμως πιθανὸν ὅτι ἀγνοοῦσι τὸ αἴτιον τοῦ φαινομένου, καὶ εἰς αὐτοὺς παρουσιάζομεν τὴν ἑπομένην ἐξήγησιν.

Αἱ ἀκτῖνες τοῦ φωτὸς διὰ τοῦ αὐτοῦ μὲν σώματος διερχόμεναι προβαίνουσι κατ' εὐθείας γραμμάς. Ἀλλ' ὁπόταν ἀκτὶς μεταβῇ πλαγίως ἐξ ἀραιοτέρου εἰς πυκνότερον σῶμα, ἢ ἐκ πυκνοτέρου εἰς ἀραιότερον, θλᾶται ἤτοι λυγίζεται ἢ ἐκτοπίζεται ἀπὸ τὴν εὐθύγραμμον διεύθυνσίν της· ἀπαράλλακτα καθὼς μία ῥάβδος, εἰς καθαρὸν ὕδωρ ἐν μέρει οὖσα, φαίνεται λυγισμένη κατὰ τὸ σημεῖον ὅπου ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ὕδατος ἐγγίζει αὐτήν. Ἐὰν ἀκτὶς φωτὸς, προβαίνουσα ἐκ τοῦ ἡλίου ἐν τῷ Η, κτυπήσῃ τὴν ἀτμοσφαῖραν εἰς τὸ Α, θέλει θλασθῆν ἢ λυγισθῆ κατὰ τὴν διεύθυνσιν Α. Β., ὥστε ὁ ἥλιος, καίτοι ὢν ἀκόμη ὑπὸ τὸν ὁρίζοντα, θέλει φανῆν εἰς τὴν διεύθυνσιν Γ. Β., καὶ οὕτω θέλει εἶσθαι ὁρατὸς εἰς ἡμᾶς ὥραν τινὰ πρὶν ἀληθῶς ἀνατείλῃ. Ἐὰν δὲ ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ ἥλιος εἶναι χαμηλότερον τοῦ σημείου Η, αἱ ἀκτῖνές του εἰς τοιαύτην περίπτωσιν θλώμεναι δὲν ἐγγίζουσι τὴν γῆν, καὶ κατὰ συνέπειαν ὁ ἥλιος δὲν γίνεται ὁρατὸς εἰς ἡμᾶς· ἀλλά τινες τῶν ἀκτίνων, πίπτουσαι εἰς τὰ ἀνώτερα μέρη τῆς ἀτμοσφαίρας, ἀντανακλῶνται, ὡς καὶ θλῶνται, ὑπὸ τῶν ἀτμῶν καὶ τῶν μορίων τοῦ ἀέρος· καὶ οὕτω διακομιζόμεναι ὀλιγαριθμότεραι καὶ ἀσθενέστεραι εἰς τὴν γῆν, κάμνουσι τὴν ἀμυδρὰν ἐκείνην λάμψιν, ἥτις ὠνομάσθη λυκαυγές. Εἶναι δὲ καὶ ἡ διάταξις αὕτη δεῖγμα τῆς ἀγαθότητος τοῦ Δημιουργοῦ· διότι τὰ ὄργανα τῆς ὁράσεως εἶναι τόσον λεπτὰ, ὥστε, ἂν ἡ μετάβασις ἐκ τοῦ σκότους εἰς τὸ φῶς δὲν ἐγίνετο βαθμηδὸν, ὡς τώρα, ἀλλ' αἰφνιδίως καὶ διαμιᾶς, βεβαίως ἤθελον βλάπτεσθαι. Ὡσαύτως γίνεται βαθμηδὸν καὶ ἡ τῆς νυκτὸς πλησίασις· ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ ἡλίου συνοδεύεται μὲ περιστάσεις ὁμοίας ἐκείνων, αἵτινες συνοδεύουσι τὴν ἀνατολήν του, καὶ τοιουτοτρόπως δὲν ἀποστερούμεθα αἴφνης τοῦ φωτὸς, τὸ ὁποῖον τοσαύτας ὥρας ἀπηλαύομεν, ἀλλὰ προετοιμαζόμεθα εἰς τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ δοκιμάζωμεν ἐκ τῆς μεταβολῆς ὅσον εἶναι δυνατὸν ἀλιγωτέραν ἐνόχλησιν.

Ἡ διάρκεια τοῦ λυκαυγοῦς δὲν εἶναι πάντοτε ἡ αὐτή, ἀλλὰ διαφέρει κατὰ τὴν διάφορον πυκνότητα τῆς ἀτμοσφαίρας, τὴν ὑγρασίαν αὐτῆς, καὶ ἄλλας αἰτίας. Ἐν γένει ὅμως, κατὰ μέσον ὅρον, τὸ πρωϊνὸν λυκαυγὲς ἀρχίζει ὅταν ὁ ἥλιος ἦναι 18 μοίρας κάτω τοῦ ὁρίζοντος. Τὸ δ' ἑσπερινὸν λυκαυγὲς, ἰδιαιτέρως καλούμενον ὑπό τινων δείλη, εἶναι ὁπωσοῦν μακρότερον τοῦ πρωϊνοῦ. Διαφέρει δὲ καὶ κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ τόπους.

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΑΡΟΛΟΣ Ο ΔΕΥΤΕΡΟΣ, ΚΑΙ Ο ΓΥΛΙΕΛΜΟΣ ΠΕΝ.

ΜΕΛΛΩΝ ὁ Γυλιέλμος Πὲν ν' ἀποπλεύσῃ ἐξ Ἀγγλίας εἰς Πενσυλβανίαν, ὑπῆγε ν' ἀποχαιρετήσῃ τὸν βασιλέα Κάρολον τὸν Δεύτερον, καὶ ἔκαμε μετ' αὐτοῦ τὴν ἑπομένην συνδιάλεξιν—

«Καλέ μου φίλε Γυλιέλμε, εἶπεν ὁ βασιλεὺς, σ' ἐπώλησα μίαν ἐξοίρετον ἐπαρχίαν εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικήν· ἀλλὰ, μ' ὅλον τοῦτο, δὲν στοχάζομαι ὅτι σκοπεύεις νὰ ὑπάγῃς ἐκεῖ σὺ ὁ ἴδιος.»

«Μάλιστα καὶ σκοπεύω, ἀπεκρίθη ὁ Γυλιέλμος· καὶ ἦλθον ἐξεπίτηδες νὰ σὲ ἀποχαιρετήσω.»

«Τί! δὲν φοβεῖσαι τοὺς ἀγρίους τῆς Ἀμερικῆς! πῶς δύνασαι νὰ ἐξασφαλισθῇς; τὸ κατ' ἐμὲ πολὺ φοβοῦμαι ὅτι, μετ' ὀλίγον ἀφοῦ πατήσῃς τὰ χώματά των, θέλουν σ' ἐψήσει ζωντανόν.»

«Μὴ φοβοῦ· εἶμαι ἄριστα ἐξησφαλισμένος.»

«Ἀμφιβάλλω περὶ τούτου, φίλε Γυλιέλμε· ἡ μόνη ἀσφάλεια, κατὰ τὴν ἰδέαν μου, ἡ μόνη προφύλαξις ἀπὸ τοὺς ἀνθρωποφάγους ἐκείνους, συνίσταται εἰς τάγμα καλῶν στρατιωτῶν μὲ τὰ τηλεβόλα καὶ τὰς λόγχας των· καὶ στοχάσου καλὰ, ἰδοὺ σὲ τὸ πρωλέγω,—μ' ὅλην μου τὴν εὔνοιαν πρὸς σὲ καὶ τὴν οἰκογένειάν σου, εἰς τὴν ὁποίαν ἔχω μεγάλας ὑποχρεώσεις, δὲν θέλω πέμψει μετὰ σοῦ οὐδένα στρατιώτην.»

«Δὲν χρειάζομαι τοὺς στρατιώτας σου, ἀπεκρίθη ὁ Γυλιέλμος· ἔχω τὰ θάρρη μου εἰς κάτι καλήτερον ἀπὸ τοὺς στρατιώτας σου.»

Ὁ βασιλεὺς παρεκάλεσε νὰ τὸν εἴπῃ τί ἦταν αὐτό.

«Ἔχω τὰ θάρρη μου εἰς αὐτοὺς ἐκείνους, εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἠθικὴν αἴσθησιν, καὶ εἰς τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ τὴν σωτήριον, ἥτις ἐφανερώθη εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους.»

«Φοβοῦμαι, φίλε Γυλιέλμε, ὅτι ἡ χάρις αὐτὴ δὲν ἐφανερώθη ποτὲ εἰς τοὺς Ἰνδοὺς τῆς Βορείου Ἀμερικῆς.»

«Διατί ὄχι καὶ εἰς αὐτοὺς, καθὼς καὶ εἰς τοὺς λοιπούς;»

«Ἂν εἶχε φανερωθῆν εἰς αὐτοὺς, εἶπεν ὁ βασιλεὺς, μάλις ἤθελον μεταχειρισθῆ τοὺς ὑπηκόους μου τόσον βαρβάρως.»

«Αὐτὸ δὲν ἀποδεικνύει τὸ ἐναντίον, φίλε Κάρολε. Οἱ ὑπήκοοί σου ἦσαν ἡ πρώτη ἀρχὴ τοῦ κακοῦ. Ὅτε πρῶτον ὑπῆγαν εἰς τὴν Ἀμερικὴν, εὗρῆκαν τοὺς αὐτόχθονας ὅσον ἦτο δυνατὸν φιλόφρονας καὶ περιποιητικούς. Καθ' ἑκάστην περιέμενον αὐτοὺς οἱ δυστυχεῖς νὰ ἐκβῶσιν εἰς τὴν ξηρὰν, ἔσπευδον νὰ τοὺς προϋπαντήσωσι, καὶ τοὺς παρέθετον τὰς εὑρισκομένας τροφάς. Εἰς ἀνταμοιβὴν τῆς φιλοξενίας ταύτης τῶν ἀγρίων, ὡς ὀνομάζομεν αὐτοὺς, οἱ ὑπήκοοί σου, οἱ καλούμενοι Χριστιανοὶ, ἐσφετερίσθησαν τὸν τόπον των, τὰς καρποφόρους γαίας ὅπου ἐκινήγουν, καὶ ὅθεν ἐζωοτροφοῦντο! Τί θαῦμα λοιπὸν ἂν ἡ τοσαύτη ἀδικία ἔκαμε τοὺς ἀνθρώπους τούτους ν' ἀπελπισθῶσι, καὶ ἂν ἀπελπισθέντες, καὶ πλήρεις ἀπὸ πνεῦμα ἐκδικήσεως, ἔπραξαν δεινά τινα;»

«Ἔστω, λοιπόν· ἐλπίζω, φίλε Γυλιέλμε, ὅτι δὲν θέλεις παραπονεθῆν ὅταν σὲ μεταχειρισθῶσι ταυτοτρόπως.»

«Δὲν τὸ φοβοῦμαι,» ἀπεκρίθη ὁ Πέν.

«Ναί! καὶ πῶς θέλεις τὸ ἀποφύγει; Καὶ σὺ βέβαια μελετᾷς νὰ οἰκειοποιηθῇς τὰς γαίας των.»

«Μάλιστα, ἀλλ' ὄχι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον· ὄχι ἀποδιώκων ἀπ' αὐτὰς τοὺς ἀθλίους ἰδιοκτήτας.»

«Ὄχι ἀποδιώκων! πῶς λοιπὸν θέλεις λάβειν αὐτάς;»

«Ἐννοῶ νὰ τὰς ἀγοράσω παρ' αὐτῶν.»

«Νὰ τὰς ἀγοράσῃς παρ' αὐτῶν! Καλὲ, ἤδη ἠγόρασες αὐτὰς παρ' ἐμοῦ.»

«Ναὶ, τὸ γνωρίζω, καὶ τὰς ἠγόρασα μάλιστα πολὺ ἀκριβά· ἀλλ' αὐτὸ ἔπραξα μόνον διὰ νὰ ἐλκύσω τὴν εὔνοιάν σου, ὄχι ὅτι ἐνόμιζον ὅτι εἶχες κἀνὲν δικαίωμα εἰς τὰς γαίας των· ὄχι, φίλε Κάρολε, οὐδὲν δικαίωμα· τί δικαίωμα ἔχεις σὺ εἰς τὰς γαίας ἐκείνων;»

«Θαυμάζω! τὸ δικαίωμα τῆς ἀνακαλύψεως, τὸ δικαίωμα, τὸ ὁποῖον ὁ Πάπας καὶ ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ βασιλεῖς συνεφώνησαν νὰ δίδωσιν εἰς ἀλλήλους.»

«Τὸ δικαίωμα τῆς ἀνακαλύψεως! Ἀλλόκοτον εἶδος δικαιώματος, τῳόντι. Ὑπόθες, φίλε Κάρολε, ὅτι πλοιάρια τινα τῶν αὐτοχθόνων Ἀμερικανῶν διέβαινον τὸν Ἀτλαντικὸν, καὶ ἀνεκάλυπτον τὴν νῆσον τῆς Μεγάλης Βρετανίας, καὶ ἁπλῶς κατὰ συνέπειαν τῆς ἀνακαλύψεως ταύτης ἠξίουν νὰ οἰκειοποιηθῶσιν αὐτὴν, καὶ νὰ τὴν ἐκθέσωσιν εἰς δημοπρασίαν ὑπὲρ κεφαλῆς σου,—πῶς ἤθελε σὲ φανῇ τοῦτο;»

«Τὴν ἀλήθειαν νὰ εἴπω, ἀπεκρίθη ὁ Κάρολος, ἤθελε μὲ φανῇ ἀναιδέστατον.»

«Πῶς λοιπὸν ἐμπορεῖς σὺ, Χριστιανὸς ὢν, καὶ Χριστιανὸς ἡγεμὼν, νὰ πράττῃς ὅ,τι παντάπασι κατακρίνεις εἰς τούτους, τοὺς ὁποίους ὀνομάζεις ἀγρίους; Ναὶ, φίλε Κάρολε· καὶ ὑπόθες πάλιν ὅτι οἱ Ἰνδοὶ οὗτοι ἐκήρυττον πόλεμον κατὰ σοῦ μόνου διότι δὲν ἤθελες νὰ τοὺς παραδώσῃς τὴν νῆσόν σου, καὶ ὅπλα ἔχοντες ὀλεθριώτερα τῶν ἰδικῶν σου, ἐφόνευον πολλοὺς ἐκ τῶν ὑπηκόων σου, καὶ ἀπεδίωκον τοὺς λοιπούς· δὲν νομίζεις ὅτι τοῦτο ἤθελεν εἶσθαι φρικωδέστατον;»

Ὁ βασιλεὺς συγκατένευσεν εἰς ταῦτα πάντα, καὶ ἐφαίνετο ἐντελῶς πεπεισμένος. Ὁ δὲ Γυλιέλμος ἐξηκολούθησε· «Πῶς λοιπὸν, φίλε Κάρολε, ἐμπορῶ ἐγὼ, ὅστις ὀνομάζομαι Χριστιανὸς, νὰ πράττω ὅ,τι ἔπρεπε νὰ βδελυγθῶ, ἂν τὸ ἔπραττεν Ἐθνικός; Ὄχι, δὲν θέλω τὸ πράττειν· ἀλλὰ θέλω ἀγοράσει τὸ δικαίωμα παρὰ τῶν ἰδιοκτητῶν, παρ' αὐτῶν τῶν Ἰνδῶν. Τοιουτοτρόπως θέλω μιμηθῆ τὸν Παντοκράτορα κατὰ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὸ ἔλεός του, καὶ θέλω ἐλκύσει τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποικίαν μου.»

Ἡ Πενσυλβανία (ἐπαρχία τῆς Ἀμερικῆς οὕτως ὀνομασθεῖσα ἐκ τοῦ Γυλιέλμου τούτου Πὲν) ἔγινε μετ' ὀλίγον ἀκμάζουσα ἀποικία, καὶ ὑπῆρξεν ἑβδομήκοντα ἔτη (καθ' ὅσον χρόνον ἐκυβέρνων οἱ Κουάκεροι) χωρὶς ἄλλην τινὰ βίαν παρὰ τὴν ἀστυνομικήν· καὶ εἰς τὸ διάστημα τῶν ἑβδομήκοντα τούτων ἐτῶν ἐχθρὸς δὲν εἰσέβαλέ ποτε κατ' αὐτῆς.

ΤΟ ΠΕΡΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ ΦΡΟΝΗΜΑ ΤΟΥ ΝΑΠΟΛΕΟΝΤΟΣ.

Ο Κομης Μονθολών (Comte de Montholon) ὁ πιστὸς φίλος τοῦ Ναπολέοντος Βοναπάρτου, διηγεῖται τὴν ἑπομένην συνδιάλεξιν τοῦ αὐτοκράτορος, τὴν ὁποίαν καταχωροῦμεν χωρὶς νὰ ἐγγυώμεθα τὴν ἀλήθειαν αὐτῆς. Ἔγινε δὲ εἰς τὴν νῆσον τῆς ἐξορίας του, τὴν Ἁγίαν Ἑλένην.

"Γνωρίζω τοὺς ἀνθρώπους," εἶπεν ὁ Ναπολέων, "καὶ σὲ λέγω ὅτι ὁ Ἰησοῦς δὲν εἶναι ἄνθρωπος!

"Ἡ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ εἶναι μυστήριον· προῆλθεν ἐξ ὑπερανθρωπίνου νοὸς, καὶ συντηρεῖται δι' ἐμφύτου τινὸς δυνάμεως. Εἰς αὐτὴν εὑρίσκομεν ἰδιαιτέραν ἀτομικότητα, ἥτις ἐγέννησε λόγους καὶ ἀξιώματα πρότερον ἄγνωστα. Ὁ Ἰησοῦς τίποτε δὲν ἐδανείσθη ἀπὸ τὰς ἡμετέρας γνώσεις. Παρέστησεν αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐντελὲς παράδειγμα τῶν ἰδίων του παραγγελμάτων. Ὁ Ἰησοῦς δὲν εἶναι φιλόσοφος· διότι ὡς ἀποδείξεις ἔφερε τὰ θαύματα, καὶ ἀπ' ἀρχῆς οἱ μαθηταί του ἐλάτρευον αὐτόν. Τῳόντι, ἡ μάθησις καὶ ἡ φιλοσοφία πρὸς σωτηρίαν δὲν χρησιμεύουσι· καὶ ὁ Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον διὰ ν' ἀποκαλύψῃ τὰ μυστήρια τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοὺς νόμους τοῦ πνεύματος.

"Ὁ Ἀλέξανδρος, ὁ Καῖσαρ, ὁ Μέγας Κάρολος, καὶ αὐτὸς ἐγὼ, ἐθεμελιώσαμεν αὐτοκρατορίας· ἀλλ' εἰς τί ἐπεστηρίξαμεν τὰ τῆς μεγαλοφυΐας ἡμῶν δημιουργήματα; Εἰς τὴν ΒΙΑΝ. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μόνος ἐθεμελίωσε τὴν αὐτοκρατορίαν του ἐπὶ τῆς ΑΓΑΠΗΣ· καὶ τὴν στιγμὴν ταύτην μυριάδες μυριάδων ἤθελον ἀποθανεῖν ὑπὲρ αὐτοῦ.

"Ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία δὲν ἐθριάμβευσεν εἰς τὸν κόσμον ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἢ μιᾷ μάχῃ· ἀλλὰ μετὰ πολυχρόνιον πόλεμον, δι' ἀγῶνος τριακοσίων ἐτῶν, τὸν ὁποῖον ἤρχισαν οἱ Ἀπόστολοι, καὶ ἐξηκολούθησεν ἔπειτα ἡ πληθὺς τῶν Χριστιανῶν. Εἰς τὸν πόλεμον τοῦτον, ὅλοι οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ δυνάσται τῆς γῆς ἦσαν ἐξ ἑνὸς μέρους· ἐκ δὲ τοῦ ἄλλου, δὲν βλέπω στρατὸν, ἀλλὰ μυστηριώδη τινὰ δύναμιν, ἄνδρας τινὰς διεσκορπισμένους τῇδε κἀκεῖσε ἀπανταχοῦ τῆς οἰκουμένης, καὶ ἄλλο κέντρον μὴ ἔχοντας παρὰ κοινὴν πίστιν εἰς τὰ μυστήρια τοῦ σταυροῦ.

"Ἀποθνήσκω πρὸ τοῦ καιροῦ μου, καὶ τὸ σῶμά μου θέλει ἐπανέλθειν εἰς τὸν χοῦν νὰ γένῃ βρῶμα σκωλήκων. Τοιαύτη εἶναι ἡ τύχη ἡ περιμένουσα τὸν ἐπικληθέντα μέγαν Ναπολέοντα. Ὁποία ἄβυσσος μεταξὺ τῆς ἰδικῆς μου ἀθλιότητος καὶ τῆς αἰωνίου βασιλείας τοῦ Χριστοῦ, ἥτις διακηρύσσεται, ἀγαπᾶται, καὶ λατρεύεται, καὶ ἥτις ἐκτείνεται καθ' ὅλην τὴν γῆν! Θάνατον λέγεις τοῦτο; δὲν εἶναι μᾶλλον ζωή; Ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ εἶναι ὁ θάνατος Θεοῦ!"

Εἰς τὰς τελευταίας λέξεις ἐστάθη ὁ Ναπολέων· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ στρατηγὸς Βερτράνδος δὲν ἀπεκρίθη, ἐπρόσθεσεν ὁ αὐτοκράτωρ, "Ἂν δὲν κατανοῇς ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι Θεὸς, κακῶς ἔπραξα διορίσας σε στρατηγόν."

Ἂν ἀληθῶς ἐλάλησε ταῦτα ὁ Ναπολέων, εἶναι τῳόντι ἄριστη μαρτυρία ὑπὲρ τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ μεγίστου πολεμιστοῦ τῶν νεωτέρων χρόνων.

Η ΠΡΟΟΔΟΣ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ.

Βλέπω ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν εὐχαριστεῖται ποτὲ εἰς τὴν παροῦσάν του κατάστασιν, ἀλλὰ πάντοτε ἐπιθυμεῖ ἐξοχωτέραν. Καὶ ὡς τὰ χόρτα ἀδιαλείπτως αὐξάνουν, ἕως νὰ τελειοποιηθῶσιν, οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος πάντοτε βιάζεται εἰς τὰ ἔμπροσθεν, ἕως νὰ φθάσῃ εἰς τὸ σκοπούμενον τέλος, τὸ ὁποῖον νομίζει ὅτι θέλει τὸν κάμειν εὐτυχῆ. Ὦ ψυχή μου, ὁ Θεὸς εἶναι τὸ τέλος σου, καὶ ἡ εὐδαιμονία σου κρέμαται ἀπὸ τὸ νὰ προοδεύῃς ἀδιαλείπτως πρὸς τὴν ἐντέλειάν σου. Προχώρει λοιπὸν πάντοτε, ἕως οὗ νὰ φθάσῃς εἰς ἀνάπαυσιν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Κυρίου.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΛΕΥΚΟΚΕΦΑΛΟΥ ΑΕΤΟΥ.

Ἀλιάετος Λευκοκέφαλος.

Εἰς Σελ. 177 τοῦ Β'. Τόμου, καὶ εἰς Σελ. 159 τοῦ Δ'. Τόμου, τῆς Ἀποθ. κατεχωρήσαμεν τὴν φυσικὴν ἱστορίαν τοῦ Ἀετοῦ, ἰδιαιτέρως περιγράψαντες τὸν Χρυσάετον καὶ τὸν Ἀλιάετον Λευκοκέφαλον. Εἰς τὰ ἐκεῖσε προειρημένα προσθέτομεν τὰ ἑφεξῆς περὶ τῶν ἠθῶν τοῦ Ἀλιαέτου Λευκοκεφάλου.

Ἡ μεγάλη δύναμις, τόλμη, καὶ ἀνδρία τοῦ λευκοκεφάλου ἀετοῦ, καὶ ἡ σπανία ταχύτης τοῦ πτεροῦ του, καθιστῶσιν αὐτὸν ἐπιφανέστατον μεταξὺ τῶν συναδελφῶν του. Ἂν δὲ μετὰ τῶν ἀρετῶν τούτων εἶχε καὶ γενναίαν πρὸς ἄλλους διάθεσιν, ἔπρεπε νὰ λογίζεται τὸ εὐγενέστατον ἐκ τῶν ὀρνέων. Ἡ θηριώδης ὅμως, ἀλαζονικὴ, καὶ τυραννικὴ κλίσις, ἡ πάντοτε εἰς τὰς πράξεις αὐτοῦ φαινομένη, ἁρμόζει μᾶλλον εἰς τὴν κατάστασιν αὐτοῦ, καὶ ἐνισχύει αὐτὸν νὰ ἐκπληροῖ ὅ,τι ἡ φύσις τὸν προσδιώρισε. Διὰ νὰ λάβῃς ἰδέαν τινὰ, φίλε ἀναγνῶστα, τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ὀρνέου τούτου, ὑπόθες ὅτι ἡσύχως καταπλέεις τὸν εὐρὺν ποταμὸν τῆς Ἀμερικῆς, Μισισσίππην, καθ' ἣν ἐποχὴν προσεγγίζουν τὸ ψύχος ἀναγκάζει μυριάδας ἐνύδρων πτηνῶν νὰ φύγωσιν ἀπὸ τὰς χώρας τοῦ βορρᾶ εἰς ζήτησιν εὐκραεστέρου κλίματος, ὅπου πρὸς καιρὸν νὰ ἐνδιατρίψωσιν. Ὁ ἀετὸς βλέπεται καθήμενος ὄρθιος ἐπὶ τῆς ὑψίστης κορυφῆς τοῦ ὑψίστου δένδρου, εἰς τὴν ὄχθην τοῦ μεγαλοπρεποῦς ῥύακος. Τὰ στιλπνὸν ἀλλ' αὐστηρὸν ὄμμα του ἐπιβλέπει τὴν ἀχανῆ ἔκτασιν. Μετὰ προσοχῆς ἀκροάζεται πάντα ἦχον, ὅστις ἔρχεται μακρόθεν εἰς τὸ ὀξὺ ὠτίον του, ῥίπτων κάποτε καὶ βλέμμα ἐπὶ τῆς γῆς, ὥστε νὰ μὴ παρέλθῃ ἀνήκουστον μήτε τὸ ἐλαφρὸν πάτημα τῆς δορκάδος. Ἡ θήλεια κάθηται ἀπέναντι, καὶ, ἂν τὰ πάντα ἐξακολουθῶσιν ἤρεμα καὶ σιωπηλὰ, νουθετεῖ αὐτὸν διὰ κραυγῆς νὰ ἔχῃ ὑπομονήν. Ἅμα λαβὼν τὴν πασίγνωστον ταύτην πρόσκλησιν, ἀνοίγει κατὰ μέρος τὰς πλατείας αὐτοῦ πτέρυγας, κλίνει τὸ σῶμά του ὀλίγον τι πρὸς τὰ κάτω, καὶ ἀποκρίνεται εἰς τὴν φωνὴν αὐτῆς μὲ τόνους ὄχι ἀνομοίους τοῦ γέλωτος τῶν μανιακῶν· εὐθὺς σχεδὸν ἔπειτα ἀναλαμβάνει τὴν ὄρθιον στάσιν του, καὶ τὰ πάντα σιγῶσι πάλιν. Νῆσσαι πολυειδεῖς βλέπονται διαβαίνουσαι μετὰ μεγάλης ταχύτητος, τὴν φορὰν τοῦ ῥεύματος ἀκολουθοῦσαι· ἀλλ' ὁ ἀετὸς δὲν κυττάζει αὐτάς· φαίνονται ἀνάξιαι τῆς προσοχῆς του. Μετ' ὀλίγον ὅμως, ἀκούεται ὁ ἄγριος, σάλπιγγα ὁμοιάζων, ἦχος τοῦ μακρὰν εἰσέτι, ἀλλὰ προσεγγίζοντος κύκνου. Κραυγὴ ἐκ τῆς θηλείας διαπερᾷ τὸν ποταμὸν,—διότι, φίλε ἀναγνῶστα, καὶ αὐτὴ φροντίζει ὡς καὶ ὁ σύζυγος·—οὗτος αἴφνης διασείει ὅλον τὸ σῶμα, καὶ μὲ ὀλίγας ἀφὰς τοῦ ῥάμφους του, βοηθούμενος καὶ ὑπὸ τῆς ἐνεργείας τῶν μυώνων τῆς ἐπιδερμίδος, διατάσσει εὐθὺς τὰ πτερά του. Ὁ κατάλευκος ὄρνις ἤδη φαίνεται· ὁ μακρὸς αὐτοῦ τράχηλος ἐκτείνεται εἰς τὰ ἔμπροσθεν, τὸ ὄμμά του κυττάζει προσεκτικὸν ὡς τὸ τοῦ ἐχθροῦ του· αἱ μεγάλαι του πτέρυγες μόλις ὑποστηρίζουσι τὸ βάρος τοῦ σώματος, ἂν καὶ κτυπῶσιν ἀδιακόπως· τόσον ὀχληροὶ καταντῶσιν οἱ ἀγῶνές του, ὥστε καὶ αὐτὰ τὰ σκέλη ἐξαπλόνει ὑπὸ τὴν οὐράν, διὰ νὰ βοηθῶσι τὴν πτῆσίν του. Πλησιάζει μ' ὅλον τοῦτο· ὁ ἀετὸς ἐσημείωσεν αὐτὸν ὡς λείαν του. Ἐνῷ διέρχεται ὁ κύκνος μεταξὺ τοῦ τρομεροῦ ζεύγους, ὁ ἄρρην πετᾶται, ἕτοιμος εἰς καταδίωξιν, μὲ φοβερὰν κραυγὴν, ἥτις προξενεῖ πλειοτέραν φρίκην εἰς τὸ ὠτίον τοῦ κύκνου παρ' ὁ κρότος μεγάλου τηλεβόλου.

Τώρα εἶναι ἡ στιγμὴ, καθ' ἣν ἐπιδεικνύονται αἱ δυνάμεις τοῦ ἀετοῦ. Φεύγει διὰ τοῦ ἀέρος ὡς διάττων ἀστὴρ, καὶ ὡς λάμψις ἀστραπῆς καταπίπτει ἐπὶ τοῦ δειλοῦ κύκνου, ὅστις ἐν ἀγωνίᾳ καὶ ἀπελπισίᾳ ζητεῖ διὰ παντοίων ἑλιγμῶν ν' ἀποφύγῃ τοὺς σκληροὺς ὄνυχας τοῦ ἐχθροῦ του. Ἀναβαίνει, περιστρέφεται, καὶ ἀσμένως ἤθελε καταποντισθῆν εἰς τὸ ῥεῦμα, ἂν δὲν

ἐμποδίζετο ὑπὸ τοῦ ἀετοῦ, ὅστις πρὸ πολλοῦ γνωρίζων ὅτι διὰ τοιούτου στρατηγήματος ἤθελε ζητήσει νὰ ἐκφύγῃ ὁ κύκνος, ἀναγκάζει αὐτὸν νὰ διαμένῃ μετέωρος, προσπαθῶν νὰ κτυπήσῃ αὐτὸν μὲ τοὺς ὄνυχάς του ὑποκάτωθεν. Ἐντὸς ὀλίγου ἀπελπίζεται ὁ κύκνος· ἤδη ἐξησθένησε παραπολύ, καὶ ἡ ἰσχύς του ἐκλείπει εἰς τὴν θίαν τῆς ἀνδρίας καὶ ταχύτητος τοῦ ἀνταγωνιστοῦ· ἡ τελευταία πνοή του ἤδη μέλλει νὰ ἐξέλθῃ, καὶ ὁ θηριώδης ἀετὸς πλήττει μὲ τοὺς ὄνυχας τὴν ὑποκάτω πλευρὰν τῆς πτέρυγός του, καὶ μὲ ἀκαταμάχητον δύναμιν βιάζει τὸν ὄρνιν νὰ πέσῃ κατὰ πλαγίαν διεύθυνσιν ἐπὶ τῆς ἐγγυτέρας ὄχθης. Τότε, ἀναγνῶσται, ἐμπορεῖς νὰ ἴδῃς τὸ σκληρὸν πνεῦμα τοῦ τρομεροῦ τούτου πολεμίου τῆς πτερωτῆς φυλῆς, ἐνῷ, θριαμβεύων ἄνωθεν τῆς λείας του, πνέει κατὰ πρῶτον ἐν ἀνέσει. Καταπιέζει τοὺς κραταιοὺς πόδας του, καὶ ἐμπήγει τοὺς ὀξεῖς αὐτοῦ ὄνυχας βαθύτερον παρὰ ποτὲ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀποθνήσκοντος κύκνου. Κραυγάζει μὲ ἀγαλλίασιν ὑπεράνω τοῦ θύματος. Ἡ θήλεια καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ ἀγῶνος ἵστατο προσεκτικὴ θεωρὸς παντὸς κινήματος τοῦ συζύγου της· καὶ ἂν δὲν ἐβοήθησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἅλωσιν τοῦ κύκνου, τοῦτο δὲν προῆλθεν ἀπὸ ἀθελησίαν, ἀλλ' ἁπλῶς ἀπὸ τὴν τελείαν πεποίθησιν ὅτι ἡ δύναμις καὶ ἀνδρία τοῦ κυρίου της ἦσαν ἱκανώταται πρὸς κατόρθωσιν τοῦ ποθουμένου. Ἵπταται δὲ τώρα εἰς τὸν τόπον τῆς σφαγῆς, ὅπου αὐτὸς προθύμως τὴν περιμένει, καί, ἀφοῦ φθάσῃ, ἀμφότεροι ὁμοῦ χορταίνουν ἀπὸ αἷμα.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΗΣ ΣΥΝΕΙΔΗΣΕΩΣ.

ΕΠΙΘΥΜΕΙΣ νὰ μάθῃς ἐὰν τὸ ὄνομά σου ἦναι γεγραμμένον εἰς τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς; Ἀνάγνωθι ὅ,τι ἔχεις γεγραμμένον εἰς τὸ βιβλίον τῆς συνειδήσεως. Δὲν ἔχεις ἀνάγκην νὰ ἀναβῇς εἰς τὸν οὐρανόν, διὰ νὰ ἐρευνήσῃς τὰ ἀρχεῖα τῆς αἰωνιότητος. Ἐμπορεῖς νὰ καταβῇς εἰς τὴν καρδίαν σου, καὶ ἐκεῖ νὰ ἀναγνώσῃς τί εἶσαι καὶ τί θέλεις γένειν. Ἂν τὸ βιβλίον τῆς θείας δικαιοσύνης ἦναι κεκλεισμένον καὶ πεφυλαγμένον ἐφ' ὕψους πλησίον τοῦ Θεοῦ, τὸ ἰδικόν σου ὅμως βιβλίον τῆς συνειδήσεως εἶναι ἀνοικτόν, κείμενον ἐγγύς, ἐν τῷ ἰδίῳ σου κόλπῳ, καὶ ὅ,τι καὶ ἂν γράψῃς ἐδῶ, ἔσο βέβαιος ὅτι τὸ ἴδιον θέλεις ἀναγνώσει καὶ ἐκεῖ. Ἐὰν εἰς αὐτὸ τὸ βιβλίον δὲν γράψωμεν ἄλλο παρὰ ἁμαρτίαν, οὐδ' εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Θεοῦ θέλομεν εὑρεῖν ἄλλο παρὰ καταδίκην. Ἂς γράψωμεν λοιπὸν τώρα τοιαῦτα, ὁποῖα ἀναγινώσκοντες εἰς τὴν μεγάλην ἡμέραν τῆς κρίσεως, καθ' ἣν ὅλα τὰ βιβλία θέλουν ἀνοιχθῆ, νὰ χαρῶμεν, καὶ ὄχι νὰ ἐντραπῶμεν.

ΠΑΡΑΔΟΞΟΣ ΥΠΝΟΒΑΣΙΑ.

ΑΓΓΛΟΣ τις περιηγητὴς λέγει ὅτι, περιοδεύων τὴν Κιρκασσίαν, εἶδεν ὑπνοβάτιν παράδοξον, τὴν θυγατέρα εὐγενοῦς τινὸς Κιρκασσοῦ, διατρίβοντος πλησίον τοῦ ποταμοῦ Οὐβίνου. Ἡ κόρη ἦτο περίπου δωδεκαετής, ἔπασχε δὲ ἀπὸ τὴν νόσον πρὸ δύο ἐτῶν. Ἡ ὑπνοβατικὴ κατάστασις διήρκει συνήθως ἀπὸ μίαν ἕως τρεῖς ἑβδομάδας, καθ' ὃ διάστημα ἡ πάσχουσα ἐκένα, ἐτραγῴδει παίζουσα καὶ τὸν αὐλόν της, ἢ ἔψαλλεν αὐτοσχέδια ποιημάτια, προφητικὰ πάντοτε, ἀποτεινομένη ὄχι εἰς τοὺς περιεστῶτας, ἀλλὰ, κατὰ τὸ φαινόμενον, εἰς ἀόρατόν τι πνεῦμα· διώριζε δὲ καὶ ἰατρικὰ εἰς τοὺς ἀσθενεῖς, τοὺς ὁποίους ἀνέφερεν ὀνομαστί, ἐσυμβούλευε τοὺς πολεμιστάς, ἤλεγχε τοὺς κακούς, καὶ ἐβεβαίονεν εἰς τοὺς ὁμογενεῖς αὐτῆς, ὅτι ἐπὶ τέλους ὁ κατὰ τῶν Ῥώσσων ἀγὼν αὐτῶν ἤθελεν ἐπιτύχειν· ἀλλ' ἐκ τούτων δὲν ἐνθυμεῖτο οὔτε λέξιν ἀφοῦ ἠγείρετο ἀπὸ τὸν μαγνητικὸν ὕπνον της. Ἐνῷ ἐξηκολούθει ἡ ἀποπλάνησις αὕτη τῶν νοητικῶν δυνάμεων, τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἐφαίνετο σοβαρώτατον· εἶχε δὲ καὶ τὴν ὄσφρησιν τόσον ὀξεῖαν, ὥστε ἀπὸ μακρὰν ἀνεκάλυπτε τοὺς πλησιάζοντας γνωρίμους της, πρὸς οὓς ἐδείκνυε τὴν πλέον αὐτογνώμονα ἀντιπάθειαν ἢ κλίσιν. Ἀπὸ τὰς προσβολὰς ταύτας ἡ ὑγεία της ἐφαίνετο ὅτι ἔπασχε καιρίως, ἐπειδὴ πάντοτε ἐξύπνα ἀπὸ τὴν ἕκστασιν αὐτῆς ὠχρὰ καὶ πολὺ ἀπηυδημένη.

Οἱ ὑπνοβάται οὗτοι, ἢ, ὡς οἱ Γάλλοι καλοῦσιν αὐτούς, clairvoyants, ἰδιάζουν εἰς ὀρεινὰς χώρας, καὶ φαίνεται ὅτι συγκροτοῦσι δυσεξήγητον φαινόμενον τοῦ ζωϊκοῦ μαγνητισμοῦ. Ὁμοίαν ὑπνοβάτιν ἀπήντησα ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τῆς λίμνης Κωνσταντίας, θυγατέρα βαρόνου τινός· ἦτο δὲ περίπου ὁμήλιξ τῆς Κιρκασσίδος, καὶ ἐξίσου προικισμένη μὲ προφητικὸν πνεῦμα. Ἡ διάρκεια τῆς προσβολῆς, καὶ τὰ συμπτώματα τῆς πασχούσης, ἦσαν παρομοίως τὰ αὐτά, ἐκτὸς ὅτι ἡ Γερμανὴ νεᾶνις ἔμενε πολλάκις καταπληκτικὴ διά τινας ὥρας, τὸ ὁποῖον δὲν παρετήρησα εἰς τὴν ἄλλην.

ΑΠΑΤΗΛΑ ΠΛΟΥΤΗ.

ΣΥΝΗΘΩΣ, ὅταν ἀσεβής τις κοσμολάτρης ἀποθάνῃ, ἐρωτῶμεν πόσον πλούσιος ἀπέθανε; καὶ πολλοὶ λέγουν, "Ἀ! ἀπέθανε πολλὰ πλούσιος·—ἀφῆκε μεγάλην κατάστασιν." Φεῦ! ὁ δυστυχὴς βαθὺν ὕπνον ἐκοιμᾶτο ὀνειροπολῶν καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ζωῆς· τώρα δ' ἐξυπνᾷ, καὶ δὲν εὑρίσκει τίποτε εἰς τὰς χεῖράς του. Ποῦ κεῖται ὁ σωρὸς τοῦ χρυσίου; Μόνον ἡ σκωρία τοῦ σωροῦ ἐκείνου ὑπάγει εἰς μαρτυρίαν κατ' αὐτοῦ· ὁ πλοῦτος μετέβη εἰς ἄλλας χεῖρας, μένει δὲ μὲ τὸν τεθνηκότα ἡ ἀδικία· ἄλλοι τὸν μεταχειρίζονται, αὐτὸς δὲ φέρει εἰς τὴν κρίσιν μεθ' ἑαυτοῦ τὴν κατάχρησιν αὐτοῦ· ἐκέρδησε μὲν φίλους, ἀλλ' ἔχασε τὴν ψυχήν του. Ὥστε πολλὰ ὀρθῶς ἐμπορῶ νὰ γράψω εἰς ὅλα τὰ πλούτη του, Ταῦτα εἶναι τιμὴ αἵματος.

Η ΠΕΝΙΑ εἰς τὰς μεγαλοπόλεις λαμβάνει πολυειδεῖς ὄψεις καὶ μορφάς. Πολλάκις κρύπτεται ἐν λαμπρότητι, καὶ πολλάκις ἐν ἀσωτίᾳ. Πολλῶν ἀνθρώπων ἡ σπουδαιοτέρα φροντὶς εἶναι νὰ κρύπτωσι τὴν ἔνδειάν των ἀπὸ τοὺς ἐπιλοίπους.

ΠΟΛΥΧΡΗΣΤΙΑ ΤΗΣ ΘΕΡΜΟΤΗΤΟΣ.

ΓΙΑ τὰς θερμὰς καὶ εὐκράτους χώρας τῆς γῆς, εὑρίσκουσι τερπνὴν κατοικίαν οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ἄλογα ζῶα, καὶ δαψιλῆ θεραπείαν ὅλων τῶν χρειῶν καὶ ἐπιθυμιῶν αὐτῶν· ἀλλ' ὅπου ὁ χειμὼν ἔρχεται μὲ θερμοκρασίαν κάτω τοῦ σημείου, ἐν ᾧ τὸ ὕδωρ παγόνει, ἡ σκηνὴ μεταβάλλεται ἐξ ὁλοκλήρου. Τότε ἡ γῆ μετὰ τῶν ὑδάτων αὐτῆς ταχέως ἐνδύεται μὲ χιόνα καὶ μὲ πάγον, τὰ δένδρα καὶ οἱ θάμνοι γίνονται ἄφυλλα, φαινόμενα πανταχοῦ ὡς μαραμμένα σκελετά,—ἀναρίθμητα πλήθη ζώων, εἴτε διὰ τὸ δριμὺ ψύχος, εἴτε δι' ἔλλειψιν τροφῆς, χάνονται εἰς τὴν χιόνα,—ἡ φύσις φαίνεται ἀποθνήσκουσα ἢ νεκρά. Τὸ ἀνάπαλιν συμβαίνει ὅταν ἐπιστρέψῃ τὸ ἔαρ, τουτέστιν ὅταν ἐπιστρέψῃ ἡ θερμότης. Ἡ γῆ πάλιν γυμνοῦται καὶ μαλακύνεται, οἱ ποταμοὶ ῥέουσιν, αἱ λίμναι καθίστανται πάλιν ὑγρὰ κάτοπτρα, αἱ θερμαὶ βροχαὶ περιθάλπουσι τὴν βλάστησιν, ἥτις πανταχοῦ καλύπτει τὸ ἔδαφος μὲ κάλλος καὶ ἀφθονίαν. Ὁ πρὸ μικροῦ ἀδρανὴς ἄνθρωπος ἀνακαλεῖται εἰς πολλὰ χρέη· οἱ δι' ὕδατος τροχοὶ αὐτοῦ πανταχοῦ ἐνεργοῦσιν, αἱ λέμβοι του εἶναι πάλιν ἐπὶ τῶν διωρύγων καὶ ῥυάκων, οἱ πολυάσχολοι στόλοι τῆς ἐμπορίας ἐξέρχονται εἰς τὸ πέλαγος· τὰ πτηνὰ πληροῦσι παμπληθεὶ τὸν οὐρανόν, καὶ οἱ ἰχθύες ὡσαύτως τὰ ὕδατα, καὶ πᾶν μέρος τῆς γῆς βρύει ἀπὸ ζωὴν καὶ εὐφροσύνην. Πολλοὶ θεωροῦσι τὰς μεταβολὰς ταύτας τοῦ καιροῦ ὡς ἂν ὡμοίαζον τὰς ἐκ διαδοχῆς θέσεις περιστρεφομένου τροχοῦ, ἐξ ὧν ἡ μία ἀναγκαίως ἐπιφέρει τὴν ἄλλην· μὴ στοχαζόμενοι ὅτι ἡ ἁπλὴ περίστασις τῆς μεταβολῆς τῆς θερμοκρασίας προξενεῖ ἅπαντα. Ἀλλ' ἂν τὸ ψύχος τοῦ χειμῶνος ἔλθῃ παραπολὺ πρώϊμα, ἐπιφέρει ἀνελλιπῶς τὴν χειμερινὴν πρόσψιν, καὶ ἂν ἡ θερμότης ἔλθῃ πρώωρα κατὰ τὸ ἔαρ, ἐκτείνει τὴν κάλυκα καὶ τὸ ἄνθος, τὰ ὁποῖα ἡ ἐπιστροφὴ τοῦ παγετοῦ θέλει ἐξάπαντος ἀφανίσει. Σπόρος σπειρόμενος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κρυστάλλου ποτὲ δὲν ζωογονεῖται.

Καὶ περὶ κλιμάτων δέ·—αἱ γήϊναι ὕλαι, αἱ συγκροτοῦσαι τὸ ἐξώτερον τῆς ἡμετέρας σφαίρας, καὶ διὰ τοῦτο ἐμβαίνουσαι εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ χώματος, δὲν διαφέρουν εἰς διάφορα πλάτη· εἰς τὸν ἰσημερινόν, φέρ' εἰπεῖν, καὶ ἐγγὺς τῶν πόλων. Ὅτι λοιπὸν κατὰ τὰς δύο θέσεις παριστάνει μεγαλητέραν διαφορὰν ἡ πρόσοψις τῆς φύσεως παρ' ὅσην τὸ ἐτήσιον θέρος καὶ ὁ χειμὼν τοῦ αὐτοῦ τόπου, προέρχεται ἁπλῶς ἀπὸ τὴν μόνιμον τῆς θερμοκρασίας ἀνισότητα. Ἂν αὕτη δὲν ὑπῆρχε, τὰ αὐτὰ φυτὰ ἠμπόρουν νὰ βλαστάνωσιν εἰς ἀμφοτέρας τὰς θέσεις, καὶ τὰ αὐτὰ ζῶα ἠμπόρουν νὰ εὑρίσκωσι κατάλληλον τροφήν. Ἀλλὰ τώρα, εἰς τὴν μίαν, δηλαδὴ ὅπου ὑπάρχει ἀφθόνως ἡ θερμότης, βλέπομεν τὸ μεγαλοπρεπὲς θέαμα ἀδιακόπου τροπικῆς καρποφορίας· τὴν γῆν ἐσκεπασμένην μὲ πολυποίκιλα καὶ ὑλημανοῦντα φυτά, ἀκόμη καὶ τοὺς σκληροὺς βράχους εὐθάλειαν περιβεβλημένους, ἴσως τὸ κλῆμα τῆς ἀμπέλου μὲ τοὺς πορφυροῦς αὐτοῦ βότρυας. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς σκηνῆς ταύτης ἡ ζωϊκὴ ὕπαρξις εἶναι οὐχ ἧττον ἄφθονος, καὶ πολλὰ εἴδη ζώων ἔχουσι κάλλος ἐξαίσιον,—τὰ πτηνά, φέρ' εἰπεῖν, μὲ πτερὰ τόσον λαμπρὰ ὅσον τὰ στιλπνότερα τῶν ἀνθέων. Ὁ θερμὸς ἀὴρ εὐωδιᾷ ἀπὸ τὰς ἀρωματικὰς βοτάνας,—ὁ οὐρανὸς καὶ τὰ νέφη ἔχουσι πολλάκις χρώματα ἐφάμιλλα τῶν τῆς ἴριδος, καὶ οἱ ἀνθρώπινοι κάτοικοι εὐδαιμονοῦντες καλοῦσι τὸν τόπον παράδεισον.—Ὅπου δὲ ἡ θερμότης ἀείποτε λείπει, ἔχομεν τὸ φοβερὸν θέαμα τῆς πολικῆς ἀκαρπίας, γυμνοὺς βράχους ἢ ὄρη, ἀντὶ εὐκάρπων ἀγρῶν· τὸ ὕδωρ πανταχοῦ σκληρὸν καὶ στερεόν, ἄνευ βροχῆς, νέφους, ἢ δρόσου, ὀλίγας κινήσεις πλὴν τῆς ἔνθεν κἀκεῖθεν ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ὠθουμένης χιόνος· τὴν φυτικὴν ζωὴν μόλις ὑπάρχουσαν, καὶ τότε μόνον εἰς ἐσκεπασμένους τόπους ἀπέναντι τοῦ ἡλίου—καὶ ἀντὶ τῶν πολυειδῶν φοινίκων καὶ ἄλλων δένδρων τῆς Ἰνδίας, τῶν ὁποίων ἓν μόνον φύλλον εἶναι ἀρκετὰ πλατὺ, ὥστε νὰ καλύψῃ ἀνθρωπίνην κατοικίαν, εὑρίσκονται θάμνοι μόνον, καὶ δένδρα ἔχοντα τρίχας μᾶλλον παρὰ φύλλα. Τὸν δὲ χειμῶνα τῶν κλιμάτων τούτων, καθ' ὃν ὁ ἥλιος δὲν βλέπεται δι' ὁλοκλήρους μῆνας, ἐπαυξάνει τὴν φρίκην ἡ σκοτία καὶ ἡ φοβερὰ σιωπή, τὸ ψύχος τὸ ναρκόνον πᾶσαν ζωήν, καὶ παγόνον καὶ αὐτὸν τὸν ὑδράργυρον—συγκροτοῦντα ὅλα ὁμοῦ σκηνήν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἄνθρωπος δύναται μὲν νὰ διαπεράσῃ ἀπὸ εὐδαιμονέστερα κλίματα, ἀλλ' ὅπου δι' ὀλίγον μόνον ἐμπορεῖ ν' ἀφήσῃ τὴν προφύλαξιν τοῦ πλοίου καὶ τοῦ πυρὸς, καθὼς ἠδύνατο νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ καταβυθιστικὸν κώδωνα εἰς τὸν πυθμένα τοῦ ὠκεανοῦ. Ὅτι δὲ ἡ θερμότης μόνον ἀπαιτεῖται διὰ νὰ καταστήσῃ τὰς νῦν ἐρήμους ταύτας χώρας ὡς τὰς τερπνοτέρας τῆς γῆς, ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν νεωστὶ ἀνακαλυφθέντων ὑπὸ τὸ ἔδαφος λειψάνων ζώων καὶ φυτῶν ἅτινα πρότερον κατῴκουν αὐτάς, ὁμοίων ὡς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα τώρα δύνανται μόνον νὰ ζῶσι πλησίον τοῦ ἰσημερινοῦ. Ἐνῷ λοιπὸν ὁ χειμὼν, ἢ ἡ προσωρινὴ ἀπουσία τῆς θερμότητος, δύναται νὰ ὀνομασθῇ ὁ ὕπνος τῆς φύσεως, ἡ περὶ τοὺς πόλους μονιμωτέρα νάρκωσις ὁμοιάζει τὸν θάνατον αὐτῆς· ὅθεν δικαίως ἡ θερμότης ἐμπορεῖ νὰ λογίζεται ὡς ἡ ζωὴ ἢ ἡ ψυχὴ τοῦ παντός! Σημειωτέον πρὸς τούτοις, ὅτι ἡ θερμότης εἶναι ἡ μεγάλη ἐνεργὸς δύναμις εἰς πολυαρίθμους πράξεις τῆς χημείας καὶ τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας, καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς κραταιᾶς ἀτμοκινήτου μηχανῆς, ἥτις τώρα ἐκτελεῖ τὸ ἥμισυ τῆς ἐργασίας τῶν ἀνθρώπων.

ΒΛΕΠΩ ὅτι οἱ κακοὶ ἔχουσι τὸν μὲν παράδεισον ἐδῶ, τὴν δὲ κόλασιν ἔπειτα· καὶ ἐξ ἐναντίας, οἱ καλοὶ ἐδῶ μὲν ἔχουσι τὴν κόλασιν, μετὰ δὲ ταῦτα τὸν παράδεισον. Ὁ πλούσιος εἶχε τὰ ἀγαθά του εἰς ταύτην τὴν ζωήν, καὶ ὁ Λάζαρος τὰ δεινά· ἀλλὰ τώρα ὁ Λάζαρος ἀναπαύεται, καὶ ὁ πλούσιος βασανίζεται. Ἐγὼ λοιπὸν δὲν θέλω φθονήσει τὴν εὐτυχίαν τοῦ κακοῦ, οὐδὲ θέλω σκανδαλισθῆν εἰς τὴν θλίψιν τοῦ δικαίου.

ΚΥΝΗΓΕΣΙΑ ΤΟΥ ΕΛΕΦΑΝΤΟΣ.

ΣΥΝΟΔΙΑ τις Ἄγγλων ἐκ πολεμικοῦ πλοίου ἐξεκίνησε νὰ ἀναβῇ ἕνα τῶν ποταμῶν τοῦ ἐν Ἀφρικῇ Κόλπου Δελαγόα, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ κυνηγήσωσι τὸν ἱπποπόταμον. Ἐνῷ δ' ἐζήτουν τὰ καταγώγια τῶν παμμεγεθῶν τούτων ζώων, ἤκουσαν ὀξεῖάν τινα ὠργισμένην κραυγήν, καὶ πάραυτα ὁ κύριος Β., σημαιοφόρος, ὥρμησεν ἐκ τοῦ καλαμῶνος, μὲ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ αἱμοσταγές, τρανῶς ἐπικαλούμενος βοήθειαν ὑπὲρ τοῦ τοποτηρητοῦ Ἀ., καθ' οὗ ἐλέφας εἶχε προσβάλει τὴν στιγμὴν ἐκείνην. Ἡ συνοδία προσήγγισεν εἰς τὸν τόπον τοῦ κινδύνου, καὶ εὑρῆκαν τὸν ἀτυχῆ αὐτῶν σύντροφον ἀκίνητον καὶ ὕπτιον ἐπὶ τῆς γῆς, ἐσκεπασμένον ἀπὸ αἷμα καὶ λάσπην, μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐκπετωμένους, ἐν ὅλῃ τῇ φρίκῃ βιαίου θανάτου. Ἐπέρασε μὲν ἱκανὴ ὥρα πρὶν δείξῃ συμπτώματά τινα ζωῆς· ἐπέτυχον ὅμως νὰ μεταφέρωσιν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον, ὅπου βαθμηδὸν ἀνέλαβε· καὶ ἀφοῦ ἀρκετὰ συνῆλθεν, ἱστόρησε τὰ εἰς αὐτὸν συμβεβηκότα, ἐξ ὧν φαίνεται ἡ παράδοξος θυμοσοφία τοῦ ἀγρίου ἐλέφαντος.

Κατὰ τὴν πρώτην πλησίασιν τοῦ ζώου, ἐστοχάσθη αὐτὸ ὁ τοποτηρητὴς Ἀ. ὡς εὐμεγέθη ἱπποπόταμον, ἀλλὰ ταχέως ἐκβῆκεν ἀπὸ τὴν ἀπάτην. Ὁ ἐλέφας, ὅστις ἐφαίνετο πολὺ παρωργισμένος διὰ τὴν ἐπέμβασιν, ἐκυμάτισε τὴν προβοσκίδα εἰς τὸν ἀέρα, ἀνυψώθη ἐπὶ τῶν ὀπισθίων αὐτοῦ ποδῶν, περιεστράφη ταχέως, καὶ μὲ ὀξεῖαν, ἐμπαθῆ κραυγήν, ὥρμησεν ἐξοπίσω τοῦ ἀνδρὸς, κατασπῶν τοὺς ἐμποδίζοντας αὐτὸν καλάμους. Ὁ τοποτηρητὴς ἔδραμεν ὅσον τάχιστα, καὶ δι' ὀλίγην ὥραν εἶχεν ἐλπίδα νὰ διασωθῇ, ἐπειδὴ ὁ ἐλέφας, ὀμματιάσας ἕνα τῶν ναυτῶν ἐπὶ τῆς κορυφῆς δένδρου, περὶ τοὺς εἴκοσι πόδας ὑψηλοῦ, καὶ τρεῖς τὴν περιφέρειαν, ἀπειλοῦντα αὐτὸν μὲ τὴν φωνὴν καὶ τὰς χειρονομίας του, καὶ συγχρόνως ἑτοιμαζόμενον νὰ πυροβολήσῃ, ἐστράφη, καὶ κραυγάζων καὶ λυσσώδης, ἀνεπήδησε κατὰ τοῦ δένδρου, ὡς διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον· ἀλλὰ τὸ ὑπερβολικὸν βάρος του κατέβαλε τὸ δένδρον, χωρὶς ὅμως βλάβην τοῦ ναύτου, ὅστις ἔτρεχε μεταξὺ τῶν καλάμων. Τὸ ἄγριον θηρίον ἐδίωξε τοῦτον, ἀφρίζον ἀπὸ τὴν μανίαν, μέχρι τῆς ὑψηλῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ, ἐνῷ ὁ ἔντρομος ναύτης ἐκραύγαζε μεγαλοφώνως, "Ἐλέφας! Ἐλέφας!" ἰωσοῦ, ἤδη ἐγγίζοντος τοῦ διώκτου, ἔφθασεν εἰς τὴν κορυφὴν τῆς κατωφερείας, ὅπου οἱ λοιποὶ κυνηγοί, οἵτινες εἶχον ἀκούσει τὰς κραυγάς του, ἦσαν ἑτοιμασμένοι, καὶ πάραυτα ἐπυροβόλησαν κατὰ τοῦ ἐλέφαντος. Τοῦτο ἔκαμεν αὐτὸν νὰ στραφῇ μὲ διπλασίαν ὁρμὴν κατὰ τοῦ κυρίου Ἀ., ὅστις, εἰς τὴν προθυμίαν του νὰ ἐκφύγῃ, προσκρούσας ἔπεσε, τὸ δ' φυμέγεθες θηρίον ἔδραμεν ἐπάνωθεν αὐτοῦ, καὶ συνέτριψε τὴν πτέρναν του.

Εὐθὺς ἀφοῦ ἐπέρασεν, ὁ κύριος Ἀ. ἐσηκώθη, καὶ χωλαίνων ἀπὸ τὸν πόνον, ἐζήτησε πάλιν νὰ φύγῃ, ἀλλὰ τὸ θηρίον ἐπανῆλθεν εἰς τὴν προσβολήν· ἡ προβοσκὶς του ἐτινάχθη ἄνω κάτω εἰς τὸν ἀέρα, καὶ εἰς μίαν στιγμὴν ὁ ἄθλιος ἀξιωματικὸς ἔπεσεν ἀναίσθητος καταγῆς. Συνελθὼν ὀλίγον τι, εἶδε τὴν θέσιν αὐτοῦ ἀπηλπισμένην· ὁ τερατώδης ἀνταγωνιστὴς ἵστατο ὑπεράνω του, ὅλος ὀργὴ καὶ μανία, κτυπῶν τὴν γῆν μὲ τοὺς πόδας του, καὶ ἀνορύττων αὐτὴν μὲ τοὺς ὀδόντας του. Ὅτε κατὰ πρῶτον εἶδεν αὐτοὺς ἡ συντροφία, ὁ κύριος Ἀ. ἔκειτο μεταξὺ τῶν ποδῶν τοῦ ἐλέφαντος, καὶ ἂν ἦτο σκοπὸς τοῦ ζώου νὰ θανατώσῃ αὐτὸν, ἠδύνατο εὐκολώτατα, ἕνα πόδα θέτον εἰς τὸ ἀναίσθητον σῶμά του, νὰ καταθραύσῃ τὸν δυστυχῆ· ἀλλὰ πιθανὸν ὅτι ἐσκόπευε μόνον νὰ παιδεύσῃ καὶ νὰ τρομάξῃ, ὄχι νὰ θανατώσῃ· τοιαύτη δὲ εἰκασία συμφωνεῖ ἐντελέστατα μὲ τὸν χαρακτῆρα τοῦ γενναίου μὲν, ἐκδικητικοῦ δὲ τούτου ζώου.

Τὴν ἐσχάτην φορὰν, καθ' ἣν ὁ ἐλέφας ἐπανῆλθε πρὸς τὸν κύριον Ἀ., ἔφερε τὴν προβοσκίδα του πλήρη ἀπὸ λάσπην· γυρίσας δ' αὐτὸν ὕπτιον, καὶ ἀνοίξας βιαστικῶς τὸ στόμα του, ἐφύσησεν αὐτὴν ἐντὸς εἰς τὸν λάρυγγά του. Τοῦτο ἐπέφερε τὴν ὀγκωμένην ὄψιν τοῦ προσώπου τοῦ κυρίου Ἀ., ὅστις σχεδὸν ἦτο πεπνιγμένος, καὶ διὰ τρεῖς ἡμέρας ἐξηκολούθει ἐξεμῶν ποσότητας γαλανωπῆς ἁμμου.

Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΟΔΟΙΠΟΡΟΣ.

Το μαῦρον νέφος κάμνει τὸν ὁδοιπόρον νὰ ταχύνῃ τὸ βῆμά του, καὶ νὰ ἐνθυμηθῇ τὴν πατρίδα του· ἐνῷ, ἐξ ἐναντίας, ἡ καλὴ ἡμέρα καὶ ὁ εὐχάριστος δρόμος τὸν κάμνουσι ν' ἀργοπορῇ, καὶ ὑφαρπάζουν ἀπὸ τὴν καρδίαν του τὰς πρὸς τὴν πατρίδα ἐπιθυμίας. Ὅπως καὶ ἂν φρονῶσιν οἱ ἄλλοι, ἐγὼ ὅμως τὸ νομίζω εὐεργεσίαν τοῦ Θεοῦ, ὅτι κάποτε νέφη τινὰ σκοτίζουσι τὸν ἥλιόν μου, καὶ συχναὶ θλίψεις μὲ στεροῦσι τὰς ἀναπαύσεις μου· διότι αἰσθάνομαι ὅτι, ἐὰν ταξειδεύων ἤθελον εὑρίσκειν ἀνενόχλητον ἀνάπαυσιν καὶ μεγάλην φιλίαν εἰς τὸ ξενοδοχεῖόν μου, ταχέως ἤθελον λησμονήσει τὸν οἶκον τοῦ Πατρός μου, καὶ τὴν κληρονομίαν μου.

Ο ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ ΘΗΣΑΥΡΟΣ.

ΕΡΩΤΗΘΕΙΣ ὁ Ἀλέξανδρος, "Ποῦ θέτεις τοὺς θησαυρούς σου;" σοφώτατα ἀπεκρίθη, "Μεταξὺ τῶν φίλων μου," πεπεισμένος ὅτι ἐκεῖ ἤθελον φυλαχθῆν ἀσφαλῶς, καὶ ἐπιστραφῆ μὲ αὔξησιν. Ποίαν ἀνάγκην ἔχεις τοῦ νὰ πλατύνῃς τὰ σιτοφυλάκιά σου; Δὲν ἐξεύρεις ποῦ νὰ θέσῃς τ' ἀγαθά σου; Κάμε τοὺς φίλους τοῦ Χριστοῦ ταμεῖόν σου, καὶ τοὺς κόλπους τῆς χήρας καὶ τοῦ πτωχοῦ ἀποθήκην σου· ἐδῶ εἶναι ὁ πλοῦτός σου ἀσφαλής, διότι οὔτε ὁ κλέπτης τὸν κλέπτει, οὔτε ὁ χρόνος τὸν φθείρει, οὔτε ἀπὸ περιστάσεις χάνεται· ἐδῶ μάλιστα αὐξάνει· ἐδῶ τὸ ὀλιγοχρόνιον δῶρον λαμβάνει ἀνταμοιβὴν αἰώνιον. Δὲν ὑπάρχει γῆ τόσον καρποφόρος, ὅσον ὁ κόλπος τοῦ πτωχοῦ, ὅστις γεννᾷ καρπὸν ἑκατονταπλασίονα.

ΠΕΡΙ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ.

Το σχολεῖον τοῦ Σωκράτους ἦτον ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν, οἱ μαθηταί του οἱ Ἕλληνες· ὁ δὲ σκοπὸς νὰ τοὺς ἀποκαταστήσῃ ἀγαθοὺς καὶ συνετοὺς διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀληθείας. Εἰς διάστημα τριάκοντα ἐτῶν δὲν ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὸν πρὸς ὃν ὅρον τοῦτον· ὥστε, τρώγων καὶ περιπατῶν, καὶ δικάζων καὶ συστρατευόμενος, καὶ ἀπολογούμενος καὶ πίνων τὸ κώνειον εἰς τὸ δεσμωτήριον, πάντοτε λαλῶν περὶ τῆς θεωρίας ἠκολούθει τὴν πρᾶξιν, καὶ ἤδη κρατῶν διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς τὸ ποτήριον τοῦ θανάτου, καὶ διὰ τῆς ἄλλης δεικνύων τὴν ἀνάγκην τῆς ἀρετῆς, ἐβεβαίου διὰ τῆς σφραγίδος τοῦ θανάτου του τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς καὶ τὴν πρόνοιαν τοῦ Δημιουργοῦ.

Ἂν ἡ μεγαλοπρέπεια τῶν οὐρανῶν, ἡ τάξις τοῦ παντὸς, καὶ ἡ διαρρύθμισις πάσης τῆς ὁρατῆς καὶ ἀοράτου δημιουργίας, ἀπαιτῶσι πάνσοφον καὶ παντοδύναμον Θεὸν, ἡ ἀθανασία τῆς λογικῆς οὐσίας εἶναι ἀναγκαία συνέπεια τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ. Ἐκ τούτου ἡ φροντὶς τῆς τελειοποιήσεως τῆς παρούσης ζωῆς πρὸς ἀπόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν τῆς ἄλλης. Τοῦτο ἐξευγενίζει τὸν ἄνθρωπον, καὶ οὗτος ζητεῖ διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀληθείας νὰ πλησιάσῃ, καὶ, ὅσον τὸ δυνατὸν, νὰ ἐξομοιωθῇ μὲ τὸν Θεόν. Τοιαύτη ἦτον ἡ ἀρχὴ τῆς ἠθικῆς φιλοσοφίας τοῦ Σωκράτους· ἤγουν ἔφθασεν ὁ δαιμόνιος οὗτος ἄνθρωπος ἕως οὗ ἐδύνατο νὰ φθάσῃ ἡ ἀνθρώπινος διάνοια πρὸ τῆς θείας οἰκονομίας. Ἀλλ' ὁ Σωκράτης προητοίμασε διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ τῆς ἀρετῆς του τὴν θείαν τοῦ Θεανθρώπου ἀποστολὴν, ἥτις ἔμελλε μόνη εἰς τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου ἀκριβέστερον νὰ προσδιορίσῃ τὴν βάσιν τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς θρησκείας, τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς εὐδαιμονίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν κοινωνιῶν· καὶ τοῦτο εἰς δύο λέξεις· εἰς τὴν ἀγάπην, λέγω, τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς τὴν ἀγάπην τῶν ἀνθρώπων. Εἰς τὴν διπλῆν αὐτὴν ἀγάπην ἐτελείωνε καὶ ἡ ἠθική, καὶ ἡ πολιτική, καὶ ἡ θρησκεία.

Ἐξομολογούμενος δ' ἐν παρόδῳ τὴν ἐνδόμυχόν μου πεποίθησιν, λέγω ὅτι εἶναι ῥήματα Θεοῦ καὶ θεία ἡ θρησκεία, ἥτις στηρίζεται εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Τότε θέλει τῳόντι εὐδαιμονήσειν ὁ ἄνθρωπος καὶ βελτιωθῆ πᾶσα κοινωνία, τότε θέλει λείψειν ἡ ἄγριος τυραννία, καὶ ἡ ἀκόλαστος ἀχλοκρατία, ὅτε ἡ βάσις τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς κυβερνητικῆς ἐπιστήμης στηρίζεται εἰς τοιαύτην ἠθικὴν καὶ τοιαύτην θρησκείαν. Τότε ἡ φιλοσοφία, ἡ ποίησις, αἱ ἐπιστῆμαι καὶ τέχναι, θέλουσι γνωρίσειν ὡς ἀρχὴν, σκοπὸν, καὶ τέλος, τὸν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸ ἀνθρώπινον γένος εἰλικρινῆ ἔρωτα· τότε θέλει λείψειν ἡ ἀπάτη, ἡ δεισιδαιμονία, ἡ ἔρις, ὁ πόλεμος, ἡ φιλαυτία, ἡ ἀδικία, καὶ ἡ καταδυναστεία τοῦ δυνατοῦ πρὸς τὸν ἀδύνατον· τότε θέλουν ἀνυπερθέτως εὐτυχήσειν οἱ ἄνθρωποι· τότε μόνον, λέγω, ὅτε ὅλων τῶν ἀνθρώπων αἱ πράξεις κοινῶς καὶ κατ' ἰδίαν κινοῦνται καὶ διευθύνονται ἀπὸ τὴν προειρημένην ἀρχήν· τότε θέλουν καθίσειν ἐπὶ τῶν θρόνων φιλόθεοι καὶ φιλάνθρωποι ἡγεμόνες, πατρικῶς κυβερνῶντες διὰ τῆς εὐνομίας πιστοὺς καὶ εὐπειθεῖς εἰς τὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς νόμους ὑπηκόους· τότε θέλουν παύσειν ἡ καταδυναστεία ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους, καὶ ἐκ τοῦ ἑτέρου αἱ ἐπαναστάσεις· τότε ἡ ἀγάπη τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν ἄνθρωπον διαχεομένη ἀπὸ τὸν θρόνον εἰς ὅλην τὴν ἐπικράτειαν, καὶ πυκνουμένη θέλει ἐπιστρέφει μετ' εὐλογιῶν διὰ νὰ περικυκλώσῃ τὸν ἐπὶ τοῦ θρόνου καθήμενον· καὶ ἡνωμένοι αὐταὶ θέλουν ὑψοῦσθαι ὡς ἄφατος μελῳδία μέχρι τοῦ Θεοῦ· καὶ ἐκεῖθεν καταβαίνουσαι ἐπὶ τῆς γῆς θέλουσιν εὐφραίνει παρηγοροῦσαι ὅλον τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος τῆς παρούσης καὶ ἐπερχομένης γενεᾶς*.

Ὅθεν, ἂν αἱ νομοθεσίαι τῶν παλαιῶν περιωρίζοντο εἰς ἕνα μόνον λαὸν, σκοπὸν βέβαια ἔχουσαι τὴν εὐδαιμονίαν καὶ ἐλευθερίαν αὐτοῦ μόνου, ἡ εὐρύχωρος καὶ καθαρὰ φιλοσοφία τοῦ Σωκράτους καὶ τῶν ἐπισημοτέρων του μαθητῶν ἐνηγκαλίζετο τὴν εὐδαιμονίαν ὅλον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, προσπαθοῦσα ν' ἀποκαταστήσῃ τοὺς ἀνθρώπους ὡς βελτίστους. Ἰούτου ἕνεκα τὸ ὑποκείμενον τῆς μελέτης καὶ τῆς διδασκαλίας του ἦτον αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος· ἤγουν ἡ σχέσις αὐτοῦ πρὸς τὸν φυσικὸν καὶ τὸν ἠθικὸν κόσμον τοῦ Δημιουργοῦ. Οὗτος ἐδίδασκε τὴν ἀρετὴν τῶν κυβερνώντων, τὴν εἰς τοὺς νόμους εὐπείθειαν τῶν κυβερνωμένων, τὰ χρέη τῶν γονέων καὶ τῶν τέκνων, τῶν συζύγων καὶ ἀδελφῶν, τῶν πόλεων καὶ δημοκρατιῶν, καὶ εἰς ἕνα λόγον τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν ἄνθρωπον, καὶ πρὸς τὸν Θεόν. Στοχαζόμενος δὲ τὴν λογικὴν οὐσίαν ὡς ἀπορροὴν τῆς θείας οὐσίας, τὴν ἐθεώρει ὡς προικισμένην μὲ τὴν ἔμφυτον ἰδίαν τοῦ ὁσίου, τοῦ δικαίου καὶ ἀγαθοῦ, τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἀληθείας, καὶ μὲ τὴν δύναμιν τοῦ αὐτεξουσίου. Ὅθεν, ἂν τὰ ὑλικὰ ὄργανα, ἡ δεισιδαιμονία καὶ ἡ ἀπάτη, ἐκάλυπτον τὸν ὀρθὸν λόγον, ἀρκοῦσε νὰ ὁδηγήσῃ τις καλῶς τὸν ἄνθρωπον, διὰ νὰ εὕρῃ ὁ ἴδιος εἰς τὰ βάθη τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς τὴν πεποίθησιν καὶ τὴν γνῶσιν. Διὸ καὶ μετεχειρίζετο εἰς τὴν διδασκαλίαν του τὴν ἐρωταπόκρισιν, δι' ἧς ἠνάγκαζε

* Ἀνέφερον τὰς πηγὰς, τὰς ὁποίας ἐσυμβουλεύθην εἰς τὸ παρὸν Δοκίμιον. Ἄδικον ἑπομένως ἤθελε λογισθῆν, ἂν ἀπεσιώπων, ὅτι, ὅσα εἶπον ἐν παρόδῳ περὶ τῆς Θεανθρώπου ἀγάπης τοῦ Θεανθρώπου Ἰησοῦ, εἰσὶ λόγοι, τοὺς ὁποίους ἤκουσα πολλάκις ἀπὸ τὸν γηραιὸν Ἱεράρχην Κ. Ἀγαθάγγελον, τὸν βαθυσέβαστόν μοι αὐτάδελφον. Ὦ ποσάκις οὗτοι μ' ἐπαρηγόρησαν εἰς τὰς βιωτικὰς θλίψεις μου! ἀπὸ ποίους καὶ πόσους κινδύνους δὲν ἐφύλαξαν τὴν ἀπειρόν μου νεότητα! Αὐτοὶ κυρίως μὲ διέσωσαν ἀπὸ τὰς δύο ψυχικὰς νόσους· τὴν δεισιδαιμονίαν, λέγω, καὶ τὴν ἀσέβειαν. Αὐτοὶ διετήρησαν εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας μου τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων καθαρὰν καὶ ἀμόλυντον. Αὐτοὺς κληρονομικῶς θέλω διδάξει καὶ εἰς τὰ τέκνα μου, μὴ φροντίζων ποσῶς περὶ τοῦ ἐπαίνου τῶν ἀδυνάτων λεγομένων νέων, ἢ τοῦ ψόγου τῶν εὐρώστων καὶ ὑψηλῶν πνευμάτων. Σὺ δὲ, σεβαστέ μοι Ἱεράρχα, δέχθητι τὴν εὐγνωμοσύνην εὐγνωμονούσης καὶ ἐρώσης ψυχῆς.

τὸν ἀκροατὴν νὰ ζητήσῃ καὶ νὰ εὕρῃ μόνος τὴν ἀλήθειαν. Φέρε οὖν σκεψώμεθα ἐγώ τε καὶ σύ, ἔλεγε πρὸς τὸν ἀκροατήν του. Δι' αὐτῆς ἐγύμναζε τὸν συλλογισμὸν τοῦ ἀκροατοῦ, ἀφήρει τὸ προσωπεῖον τῆς σοφιστικῆς ἀπάτης, καὶ ἀνεκάλυπτε τὴν γοητείαν τῶν σοφιστῶν· ἀλλὰ μεταχειριζόμενος συγχρόνως ὅπλον δραστήριον καὶ κινδυνῶδες, τὴν ἀκαταμάχητόν του εἰρωνείαν, κατέτριψε μὲν τὴν σοφιστικὴν ἀλαζονείαν, ἐξηγρίωσε δὲ τὴν κατ' αὐτοῦ τῶν σοφιστῶν ἀγανάκτησιν.

[Ἐκ τοῦ Φιλοσοφικοῦ Δοκιμίου τοῦ Γ. Γ. Κ. Τυπάλδου.]

ΟΙ ΚΡΥΣΤΑΛΛΩΝΕΣ.

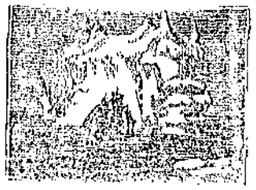

Ο ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ τῶν πάγων, ἢ κρυσταλλώνων, οἵτινες ἀενάως περικαλύπτουσι τὰς θαλάσσας τῶν δύο πόλων, εἶναι ἓν τῶν μεγαλητέρων φαινομένων τῆς φύσεως.

Οἱ πάγοι, τοὺς ὁποίους ἀπαντῶσιν οἱ περιηγηταὶ εἰς τὰ παράλια τῆς Σπιτσβέργης καὶ τῆς Γροιλλανδίας, ἔχουσι συνήθως 20 ἕως 25 ποδῶν πάχος· ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σχηματίζουσιν ἀπεράντους κρυσταλλοπεδιάδας, τὴν ἔκτασιν τῶν ὁποίων λογαριάζουν ἕως τετρακοσίων τετραγωνικῶν λευγῶν. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν κρυσταλλοπεδιάδων ἐνίοτε μὲν εἶναι ὁμαλή, ὥστε ἡ ἅμαξα δύναται νὰ διατρέξῃ ἐπ' αὐτῆς ἀκωλύτως πολλὰς λεύγας· καὶ ἐνίοτε ἀνώμαλος, ἔχουσα βουνὰ καὶ λόφους, τὸ ὕψος τῶν ὁποίων εἶναι 20 ἕως 30 ποδῶν· ἡ δὲ θέα αὐτῶν προξενεῖ ἀπερίγραπτον ποικιλίαν σχημάτων καὶ χρωμάτων. Ἡ κίνησις τῶν κυμάτων, ἢ ἄλλαι ἰσχυρότεραι δυνάμεις θραύουσι τὰς κρυσταλλοπεδιάδας εἰς ἀποσπάσματα 100 καὶ 200 τετραγωνικῶν μέτρων, τὰ ὁποῖα συγκρουόμενα διαρρήγνυνται εἰς ἄλλα μικρότερα. Ἄλλοτε πάλιν ὑπερμεγέθεις κρυσταλλῶνες, καρασυρόμενοι ἀπὸ ρεύματα ἰσχυρά, συναπαντῶσιν ἄλλους παρασυρομένους κατ' ἐναντίαν διεύθυνσιν, καὶ συγκρουόμενοι ἀποτελοῦσι τρομερὸν κρότον. Πολλάκις τὸ πλῆθος αὐτῶν γίνεται ἐπικίνδυνον εἰς τὰ πλοῖα· φρικτὰ ναυάγια ἠκολούθησαν ἀπὸ τὴν σύγκρουσιν τούτων, ὑπὸ τῆς ὁποίας διαρρήγνυται τὸ πλοῖον, ὡς ὑπὸ τῆς σφαίρας ὁ ὕελος.

Ἄλλοτε οἱ ὑπερμεγέθεις οὗτοι πάγοι, ἀντὶ συναντώμενοι νὰ θλασθῶσιν, ἐξ ἐναντίας συγκολλῶνται καὶ γίνονται τρομερώτεροι. Οἱ δὲ μικρότεροι τούτων συνωθούμενοι ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ συνεπισωρευόμενοι σχηματίζουσιν ἐνίοτε ὑπερμεγέθεις πάγους, τῶν ὁποίων ἡ ἀνώμαλος ἐπιφάνεια ποικίλλεται ἔτι μᾶλλον ἐκ τῆς ἐπ' αὐτῶν καταπιπτούσης χιόνος. Τὸ ὕψος τῶν κρυσταλλώνων τούτων εἶναι 20 ἕως 30 ποδῶν ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Τὸ ἐπιπλέον δὲ μέρος αὐτῶν εἶναι ἐν γίνει τὸ ἓν τέταρτον τοῦ ἐμβυθισμένου· ὥστε τὸ ὅλον ὕψος αὐτῶν εἶναι 100 ἕως 120 ποδῶν.

Καὶ πολλάκις πάλιν πάγοι 30 ἕως 40 μέτρων μήκους ἐμβυθίζονται τόσον ὑπὸ τὰ ὕδατα, ὥστε ἐπ' αὐτῶν διαβαίνει τὸ πλοῖον· καὶ τότε ὁ κίνδυνος εἶναι μέγιστος· διότι, ἂν διά τινα αἰτίαν ὁ ἐμβυθισμένος οὗτος πάγος χάσῃ τὴν ἰσορροπίαν του, τότε ὑψούμενος μὲ μεγίστην ταχύτητα ἐκτινάσσει τὸ πλοῖον, ἢ τὸ ἀνατρέπει.

Περὶ τὸν κόλπον Βαφφὶν οἱ θαλασσοπόροι ἀπαντῶσι βουνώδεις πάγους, τῶν ὁποίων τὸ ὕψος ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης εἶναι 100 ποδῶν, καὶ τὸ πραγματικὸν, ἢ τὸ ὅλον ὕψος αὐτῶν ἐπέκεινα τῶν 500 ποδῶν. Τὰ ὕδατα ῥέοντα ἀπὸ τῆς κορυφῆς αὐτῶν κατὰ τὸ θέρος σχηματίζουσι μεγίστους καταράκτας, προξενοῦντας εἰς τὸν θεατὴν ἐντύπωσιν ἀπερίγραπτον.

[Ἐκ τῆς Φυσικῆς Ἐμ. Ψύχα.]

ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΗΣ ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ.

Εκ τῶν ἀνθρώπων—λέγει ὁ Λώκκιος,—μὲ φαίνεται ὅτι ἐννενήκοντα τοῖς ἑκατὸν εἶναι ὅ,τι εἶναι, καλοὶ ἢ κακοί, χρήσιμοι ἢ ἐπιζήμιοι εἰς τὴν κοινωνίαν, ἐκ τῆς διδασκαλίας τὴν ὁποίαν ἔλαβον. Ἀπὸ τὴν ἀνατροφὴν ἐξαρτᾶται ἡ μεγάλη διαφορὰ ἡ ἐν αὐτοῖς παρατηρουμένη. Αἱ ἐλάχισται καὶ πλέον ἀνεπαίσθητοι ἐντυπώσεις, αἱ εἰς τὴν νηπιότητα ἡμῶν λαμβανόμεναι, ἔχουσιν ἀξιολογωτάτας καὶ διαρκεστάτας συνεπείας. Αἱ πρῶται αὗται ἐντυπώσεις εἶναι ὡς ποταμὸς, τὰ ὕδατα τοῦ ὁποίου εὐκόλως δυνάμεθα νὰ στρέψωμεν εἰς πάντη διαφόρους δρόμους· ὥστε ἀπὸ τὴν ἀνεπαίσθητον διεύθυνσιν, τὴν ὁποίαν λαμβάνει ὁ ῥύαξ εἰς τὴν πηγήν του, φθάνει ἐπὶ τέλους εἰς τόπους πολὺ ἀπ' ἀλλήλων ἀπομεμακρυσμένους· καὶ μὲ τὴν αὐτὴν εὐκολίαν δυνάμεθα, στοχάζομαι, νὰ στρέψωμεν τὰ πνεύματα τῶν τέκνων εἰς ὁποίαν διεύθυνσιν ἐπιθυμῶμεν.

Ο ΚΑΙΡΟΣ.

Ἀριθ. 2.

Ἀστραπὴ, Βροντὴ, Σίφωνες, κτλ.

Το ἄμεσον αἴτιον τῶν βροντῶν καὶ ἀστραπῶν εἶναι ἡ ἄνισος ἐπισώρευσις τοῦ ἠλεκτρικοῦ ῥευστοῦ εἰς δύο μάζας νεφῶν, ἢ εἰς τὰ νέφη καὶ τὴν ὑποκάτω γῆν· ὁποταν τὰ διαφόρως ἠλεκτρισμένα ταῦτα σώματα προσεγγίσωσιν ἱκανῶς, ἡ ἰσορροπία ἀποκαθίσταται διὰ τῆς μεταδόσεως μέρους τοῦ ῥευστοῦ ἀπὸ τὸ νέφος τὸ μᾶλλον ἠλεκτρισμένον. Ἐὰν καλή τις ἠλεκτραγωγικὴ οὐσία ἀποτελῇ συγκοινωνίαν μεταξὺ τῶν δύο, ἡ ἰσορροπία ἀποκαθίσταται σιωπηλῶς· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ἀὴρ εἶναι κακὸς ἠλεκτραγωγὸς, τὸ ἠλεκτρικὸν ῥευστὸν φανεροῦται εἰς τὴν δι' αὐτοῦ ὁδόν του ἐν εἴδει ἀστραπῆς. Ἡ δὲ βροντὴ εἶναι μόνον τὸ ἀποτέλεσμα τῆς συγκρούσεως, τῆς προξενουμένης ὑπὸ τῆς πρὸς ἄλληλα βιαίας ὁρμῆς τῶν σωμάτων τοῦ ἀέρος τῶν διαχωρισθέντων ὑπὸ τοῦ διελθόντος ῥευστοῦ· ἔχει δὲ ἡ βροντὴ τὴν αὐτὴν σχέ-

σιν πρὸς τὴν ἀστραπὴν, ὁποίαν ὁ κρότος τοῦ πυροβόλου ἔχει πρὸς τὴν ἐμπεριεχομένην σφαῖραν, καὶ εἶναι ἐπίσης ἀβλαβής. Τὴν δὲ παράτασιν τοῦ κρότου ἐπιφέρουσι τὰ διάφορα νέφη, καὶ προσέτι τὰ θάση, αἱ κοιλάδες, καὶ τὰ ὄρη, ἀντηχήσεως γινόμενα πρόξενα, καὶ πολυειδῶς τροποποιοῦντα τὸν ἦχον.

Ὁ χρόνος, ὁ παρερχόμενος μεταξὺ τῆς λάμψεως τῆς ἀστραπῆς καὶ τοῦ πατάγου τῆς βροντῆς, ἐμφαίνει μετ' ἀκριβείας τὴν ἀπόστασιν τῶν ἠλεκτρικῶν νεφῶν· ἐκείνη μὲν βλέπεται πάντοτε κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐκκενώσεως, ὁ δὲ ἦχος ὀδεύει βραδύτερον, καὶ ἀπαιτεῖ δεύτερά τινα λεπτὰ διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ὠτίον τοῦ ἐπὶ τῆς γῆς ἱσταμένου. Ἂν παρέλθωσιν ὑπὲρ τὰ δεκαπέντε δεύτερα λεπτὰ πρὶν ἀκούσωμεν τὴν βροντὴν, εἴμεθα τότε ἀρκετὰ μακρὰν τοῦ κινδύνου· ἂν, ἐξ ἐναντίας, συγχρόνως ἴδωμεν τὴν ἀστραπὴν καὶ ἀκούσωμεν τὸν κρότον, τὰ κεραυνοβόλα νέφη εἶναι πλησιέστατα, καὶ ὑποκείμεθα εἰς τινα κίνδυνον. Ὀφείλομεν δὲ εἰς τοιαύτας περιστάσεις ν' ἀποφεύγωμεν δένδρα καὶ ὑψηλὰς οἰκοδομὰς, καὶ πρὸ πάντων τὰ μεμονωμένα· διότι, ὅταν συνυπάρχωσι πολλὰ δένδρα ἢ πολλαὶ οἰκοδομαὶ, ὁ κίνδυνος τοῦ νὰ κεραυνοβοληθῇ ἐκεῖνο, ὑφ' ὃ ἡμεῖς κατεφύγαμεν, εἶναι μικρότατος.

Σιφωνες, Ανεμοστροβιλοι.—Οὗτοι εἶναι τῆς αὐτῆς αἰτίας ἀποτελέσματα, τουτέστι προέρχονται ἀπὸ ῥεῦμά τι τοῦ ἀέρος βιαίως πρὸς τὰ ἄνω συστρεφόμενον, κατὰ συνέπειαν τῆς αἰφνιδίου ἀραιώσεως μέρους τινὸς τῶν ὑπερκειμένων στρωμάτων· συμβαίνουσι δὲ οἱ μὲν σίφωνες εἰς τὴν θάλασσαν, οἱ δὲ ἀνεμοστρόβιλοι ἐπὶ τῆς ξηρᾶς.

Ὁ Σίφων περιγράφεται ὡς ἑπομένως. Ἐκ πυκνοῦ νέφους καταβαίνει κῶνος ἐν εἴδει σάλπιγγος, μὲ τὸ μικρὸν ἄκρον πρὸς τὰ κάτω· συγχρόνως, ἡ ἐπιφάνεια τῆς ὑποκάτω θαλάσσης ταράσσεται καὶ συστρέφεται —τὸ ὕδωρ μεταβάλλεται εἰς ἀτμὸν, καὶ ἀναβαίνει σπειροειδῶς, ἑωσοῦ ἐπὶ τέλους ἑνοῦται μὲ τὸν κῶνον τὸν ἐκ τοῦ νέφους προερχόμενον· πολλάκις ὅμως διασκορπίζονται πρὶν ἑνωθῶσιν. Ἀμφότεραι αἱ στῆλαι σμικρύνονται πρὸς τὸ σημεῖον τῆς ἑπαφῆς των, ὅπου δὲν εἶναι ὑπὲρ τοὺς τρεῖς ἢ τέσσαρας πόδας τὴν διάμετρον. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κώνου, τοῦ συγκροτοῦντος τὸν σίφωνα, ὑπάρχει λευκὸς, διαφανὴς σωλὴν, ὅστις γίνεται ἧττον εὐκρινὴς καθ' ὅσον τις πλησιάζει, καὶ τέλος φαίνεται κενὸν μόνον διάστημα, εἰς ὃ δὲν ἀναβαίνει κάνεν ἀπὸ τὰ τοῦ ὕδατος μόρια· ἐν τούτῳ, ὡς καὶ περὶ τὰ ἐξώτερα κράσπεδα τοῦ σίφωνος, πίπτουσι μεγάλαι σταγόνες βροχῆς. Ἐν καιρῷ γαλήνης, οἱ σίφωνες γενικῶς διατηροῦσι τὴν κάθετον εἰς τὰς κινήσεις των· ἀλλ' ὁπόταν οἱ ἄνεμοι ἐνεργῶσιν ἐπ' αὐτῶν, κινοῦνται πλαγίως. Ἐνίοτε διασκορπίζονται αἰφνιδίως, ἄλλοτε δὲ διαβαίνουσι ταχέως τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, καὶ παρέρχεται ὁλόκληρον τεταρτημόριον τῆς ὥρας ἢ καὶ περισσότερον πρὶν διαλυθῶσιν.

Οἱ ναυτιλλόμενοι θεωροῦσι πάντοτε μετὰ φόβου τὰ μετέωρα ταῦτα, καὶ διὰ τοῦτο σπανίως πλησιάζουν εἰς αὐτὰ ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ κάμωσιν ἀκριβεῖς παρατηρήσεις. Πιθανὸν ὅμως ὅτι ὡς ἐπιτοπλεῖστον δὲν ἠθελον ἐπιφέρει σημαντικήν τινα βλάβην εἰς μεγάλα πλοῖα. Ὁπόταν σίφων φανῇ πλησιάζων, πυροβολοῦσι κατ' αὐτοῦ κανόνιον, τὸ ὁποῖον, διασεῖον τὸν ἀέρα, πολλάκις διασκορπίζει τὸν σίφωνα. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτος ὠθεῖται μόνον εἰς τὰ ἔμπροσθεν ὑπὸ τοῦ ἐπικρατοῦντος ἀνέμου, ὅστις ἐξίσου ἐπενεργεῖ καὶ εἰς τὸ πλοῖον, ἀφίνονται συνήθως οἱ σίφωνες νὰ περάσωσι κατὰ τὸ μέρος τῆς πρῴρας ἢ τῆς πρύμνης δι' ἁπλῆς τινὸς κεραιουχίας (manœuvre)· ἢ διαλύονται πρὶν ἐγγίσωσιν ἀρκετὰ, ὥστε νὰ διεγείρωσιν ἄλλο τι αἴσθημα παρὰ τὸ τῆς περιεργείας καὶ τοῦ θαυμασμοῦ.

Πλατύτερον ἐλαλήσαμεν περὶ Σιφώνων εἰς τὸν Πέμπτον Τόμον τῆς Ἀποθήκης, Σελ. 16, καὶ 191, ὅπου καὶ Εἰκονογραφίαι.

Οἱ Ἀνεμοστρόβιλοι συμβαίνουσι πολλάκις εἰς τὴν Γαλλίαν, ὅπου καὶ μετ' ἀκριβείας παρετηρήθησαν τὰ ἀποτελέσματά των. Εἶναι δὲ φυσικῷ τῷ λόγῳ ὁμοειδεῖς κατὰ τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν, καὶ ἡ ἑπομένη περιγραφὴ ἑνὸς συμβάντος τὴν 26ην Αὐγούστου, 1823, ἐμπορεῖ νὰ λογίζεται ὡς δεῖγμα τῶν σφοδροτέρων.

Ἡ πρωΐα ἦτο θερμὴ καὶ πνιγηρά· εἰς τὰς τρεῖς μετὰ τὴν μεσημβρίαν, πλησίον τῆς κωμοπόλεως Βονκοὺρτ, εἰς τὸν δῆμον Ἀνέτ, παρετηρήθη πυκνὸν μέλαν νέφος ἐκτεινόμενον ἀπὸ τὸ νοτιοδυτικὸν πρὸς τὸ βορειοανατολικὸν, καὶ κατόπιν αὐτοῦ ἄλλο ὀχι τόσον πυκνὸν, πελιδνοῦ δὲ κιτρινωποῦ χρώματος. Ἡ βροντὴ ἐκρότει ἀκαταπαύστως· ῥαγδαία χάλαζα ἔπεσε διὰ τρία ἢ τέσσαρα λεπτὰ, ἔπειτα δὲ βροχὴ ἐξίσου ὁρμητικὴ, καὶ τὸν αὐτὸν περίπου χρόνον διαρκέσασα. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐσχηματίσθη ὁ ἀνεμοστρόβιλος εἰς μικράν τινα κοιλάδα, ἐκτεινόμενος ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸ πρῶτον νέφος· ἐν μιᾷ μόνον κώμῃ κατέστρεψε πεντήκοντα τρεῖς κατοικίας εἰς ὀλιγώτερον παρ' ἓν λεπτὸν, καὶ τὸ μόνον μήνυμα τῆς πλησιάσεως αὐτοῦ ἦτον ἡ πτῶσις τῆς χαλάζης, ἥτις προηγεῖτο ὀλίγα μόνον δεύτερα. Τέκνον τριετὲς, εἰς αὐλὴν εὑρισκόμενον μετὰ τῆς μητρός του, ἐφονεύθη διαμιᾶς· βαθεῖα δέ τις ὀπὴ ἐπὶ τοῦ τραχήλου του ἦτον ἡ μόνη πληγὴ ἡ μετέπειτα ἀνακαλυφθεῖσα.

Ἅμαξάν τινα φορτωμένην σῖτον, καὶ συρομένην ὑπὸ τριῶν ἵππων, ἐσήκωσεν ὁ ἀνεμοστρόβιλος, καὶ τὴν ἔρριψεν εἰς οἶκου τινὸς δῶμα, τὸ ὁποῖον καὶ κατεβλήθη ὑπὸ τοῦ βάρους. Ὁ σῖτος ἔγινεν ὅλως ἄφαντος, ἀλλ' οἱ ἵπποι δὲν ἔλαβον καιρίαν τινὰ βλάβην· οὔτε τρεῖς ἄλλοι, οἵτινες ἠρότρευον εἰς γειτονικόν τινα ἀγρὸν, μολονότι τὸ ἄροτρον ἀφηρέθη ἐξ ὁλοκλήρου. Στέγαι οἴκων ἀφηρπάσθησαν, αἱ μὲν κατὰ τὴν φορὰν τοῦ ἀνεμοστροβίλου, αἱ δὲ κατὰ τὴν ἐναντίαν. Δένδρα ἀπεσπάσθησαν, καὶ αἱ ῥίζαι αὐτῶν, οἱ κορμοὶ καὶ οἱ κλάδοι, μετεφέρθησαν εἰς ἀπόστασιν ὀγδοήκοντα ἕως ἑκατὸν τεσσαράκοντα πηχῶν. Τέσσαρες δυνατοὶ πέτρινοι τοῖχοι κήπου τινὸς κατεβλήθησαν, ἕκαστος πρὸς τὰ ἔξω τῆς περικεκλεισμένης περιοχῆς· ἔπεσον δὲ τόσον τακτικῶς

αἱ πέτραι, ὥστε ἐφαίνοντο ὡς ἂν εἶχον τεθῆν ἐκεῖ ἐπίτηδες διὰ τοὺς κτίστας.

Τὸ μετέωρον τοῦτο διεπέρασε γραμμὴν πέντε λευγῶν τὸ μῆκος· τὸ δὲ κατὰ μέσον ὄρον πλάτος τῆς πορείας αὐτοῦ ἦτον ἀπὸ πεντήκοντα ἕως ἑξήκοντα πηχῶν· ἐντὸς εἰς τὸ ἐμβαδὸν τοῦτο ἦτο φοβερὸς ὁ γενόμενος θλεθρος· εὐθὺς δὲ μετὰ τὴν παρέλευσιν αὐτοῦ, μετεφάνη ὁ ἥλιος, καὶ ἡ θερμότης δὲν ἠλαττώθη ἀπὸ τὸ γεγονός.

ΠΕΡΙ ΑΦΕΣΕΩΣ ΑΜΑΡΤΙΩΝ.

ΠΑΕΙΣΤΑΙ ἦσαν αἱ θεραπεῖαι, ὅσας ἐνήργησεν ὁ φιλάνθρωπος Σωτὴρ τοῦ κόσμου. Γυνή τις, δώδεκα ἔτη πάσχουσα ἀπό τινα ῥύσιν αἵματος, εἶχεν ἐξοδεύσει πάμπολλα χρήματα εἰς τοὺς ἰατροὺς, καὶ ὅμως ἡ νόσος, ἀντὶ νὰ μετριάσῃ, μᾶλλον ἐχειροτόρευσε. Τέλος, μὴ ἐλπίζουσά τι ἀλλαχόθεν, ἐτόλμησε νὰ πλησιάσῃ εἰς τὸν Χριστὸν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πλήθους, καὶ νὰ ἐγγίξῃ τὸ κράσπεδον τοῦ ἱματίου του. Μόλις δ' ἔπραξε τοῦτο, καὶ ἰάθη πάραυτα. Ὁ δὲ Σωτὴρ, στραφεὶς πρὸς αὐτὴν, εἶπε, Θύγατερ, ἡ πίστις σου σέσωκέ σε.

Δύο τυφλοὶ ἠκολούθησαν αὐτὸν, λέγοντες, Ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὲ Δαβίδ. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, Πιστεύετε ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; Λέγουσιν αὐτῷ, Ναὶ, Κύριε. Τότε ἥψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, λέγων, Κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν. Καὶ ἠνεῴχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί.

Καὶ ἄλλοι δὲ πάμπολλοι τυφλοὶ ἔλαβον τὸ φῶς των, κωφοὶ τὴν ἀκοήν των, λεπροὶ καὶ παραλυτικοὶ, καὶ ἄλλοι παντοιοτρόπως πάσχοντες, τὴν υγείαν των. Ἀλλ' ἀξιοσημείωτον εἶναι ὅτι δὲν ἐθεράπευέ ποτε, οὐδ' ἔθαυματούργει, ὅτε δὲν ὑπῆρχε πίστις. Ὅπου ἡ ἀπιστία ἐπεκράτει, ἐκεῖ οὐδεμίαν δύναμιν ἐποίει. Πάντα, εἶπε, δυνατὰ τῷ πιστεύοντι.

Ἦτο δὲ τρόπος νὰ φανταστῇ οἱοσδήποτε ἐκ τῶν πολλῶν, ὅσους ὁ Κύριος ἡμῶν ἐθεράπευσεν, ὅτι ἠξιώθη τοῦ μεγάλου τούτου ἔλους κατὰ συνέπειαν τῶν ἰδίων αὐτοῦ πράξεων; Ἀδύνατον. Τί εἶχε κάμειν ἡ ἀθλία αἱμορροοῦσα, δι' ὃ ν' ἀξιωθῇ τῆς μεγάλης χάριτος τοῦ θεραπευθῆναι; Τί οἱ τυφλοὶ, ὥστε νὰ λάβωσι τὴν δρασιν αὐτῶν; Τί οἱ λεπροὶ, ὥστε νὰ καθαρισθῶσιν; Ἁπλῶς ἐπίστευσαν εἰς Χριστὸν ὡς δυνάμενον νὰ θεραπεύσῃ αὐτούς. Τοῦτο μόνον ἔπραξαν, καὶ πλειότερον ἦτον ἀδύνατον νὰ πράξωσι.

Θεραπεύων οὕτω τοὺς πιστεύοντας ἀσθενεῖς, δὲν ἐσκόπευεν ἄρά γε ὁ Κύριος ἡμῶν νὰ παραστήσῃ εἰς τὰ ἡμέτερα πνεύματα εἰκόνα τῶν ἔτι μεγαλητέρων ἀγαθῶν, ὅσα ἦλθε νὰ χορηγήσῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, τουτέστι, τὴν ἴασιν τῶν ψυχῶν ἡμῶν, καὶ τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, ἥτις δωρεῖται εἰς μόνους τοὺς πιστεύοντας; Τὸ φιλανθρωπικὸν αὐτοῦ ἔργον ἤρχισεν ἐπὶ γῆς, θεραπεύων τὰς νόσους τοῦ σώματος· ἀλλ' ὁ μέγας σκοπὸς, δι' ὃν ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, ἦτο νὰ θεραπεύσῃ τὴν ψυχὴν, νὰ συγχωρήσῃ ἁμαρτίας, καὶ νὰ σώσῃ τὸ ἀπολωλός. Ὡς οἱ τυφλοὶ, οἱ χωλοὶ, οἱ λεπροὶ, καὶ οἱ παραλυτικοὶ δὲν ἠδύναντο νὰ ἰατρεύσωσιν ἑαυτοὺς, οὕτω οὐδεὶς ἁμαρτωλὸς δύναται ν' ἀπαλλάξῃ ἑαυτὸν τῆς ἁμαρτίας. Ὡς οἱ ἄῤῥωστοι ἐκεῖνοι προσῆλθον ἅπαντες εἰς τὸν Χριστὸν ἀπαράλλακτοι ὁποῖοι ἦσαν διὰ νὰ ἰαθῶσιν, ὡσαύτως χρεωστεῖ ὁ ἀπολωλὼς ἁμαρτωλὸς νὰ προσέρχεται εἰς αὐτόν.

Ἄνευ πίστεως οἱ ἀσθενεῖς δὲν ἠδύναντο νὰ ἰαθῶσι· καὶ ἄνευ πίστεως ὁ ἁμαρτωλὸς δὲν δύναται νὰ σωθῇ. Ἡ πίστις ἔσωσε τοὺς τυφλοὺς, τοὺς χωλοὺς, τοὺς λεπροὺς, καὶ τοὺς παραλυτικοὺς, καὶ ἡ πίστις, καὶ ἡ πίστις μόνον, σώζει τὸν ἁμαρτωλόν. Διὰ τοῦ Χριστοῦ κηρύσσεται εἰς ἡμᾶς ἡ ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν δικαιοῦται ἀπὸ πάντων, ἀφ' ὅσα δὲν ἠδύνατο δικαιωθῆναι διὰ τοῦ νόμου τοῦ Μωϋσέως. Πράξ. ιγ'. 39. Σημειωτέον ὅτι λέγεται ὁ π ὸ π ά ν τ ω ν, ὄχι ἀπ' ὀλίγων μόνον ἁμαρτιῶν. "Χάριτί ἐστε σεσωσμένοι διὰ τῆς πίστεως," λέγει ὁ Παῦλος· "καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ ὑμῶν· Θεοῦ τὸ δῶρον." Ἀλλὰ τί εἶναι ἡ πίστις; Δὲν εἶναι ἁπλῶς τὸ ὁμολογεῖν ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Χριστὸς, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Οἱ διάβολοι πιστεύουσι τοῦτο, καὶ τὸ γνωρίζουσιν. Ὁ ἔχων πίστιν, ἀληθῆ πίστιν εἰς Χριστὸν, ἀγαπᾷ καὶ ὑπακούει αὐτόν. Ὁ μὴ ἀγαπῶν καὶ μὴ ὑπακούων δὲν ἔχει πίστιν. Εἰς πάντα τὸν εἰλικρινῶς πιστεύοντα θέλει εἰπεῖν ὁ Χριστὸς, Ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου.

ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΚΟΣ ΦΟΒΟΣ.

ΤΑ ἑπόμενα διηγεῖται ἀξιόπιστος περιηγητής· —

Ναύκληρός τις διέταξέ ποτε τινὰς ἐκ τοῦ πληρώματος νὰ συστείλωσι τὸ μέσον πανίον τοῦ ἱστοῦ τῆς πρύμνης. Ἀναβὰς ὁ πρῶτος, ἤκουσε παράξενον φωνὴν λέγουσαν, «Φυσᾷ δυνατά!» Ὁ ναύτης κατέβη παρευθὺς ἔντρομος, καὶ διηγήθη τὸ συμβεβηκός. Δεύτερος ἀνέβη ἀμέσως, περιγελῶν τὴν μωρίαν τοῦ συντρόφου του· πλὴν καὶ οὗτος κατέβη ἔτι ταχύτερον, λέγων ὅτι βεβαίως φωνή τις ὑπερφυσικὴ εἶχε κράξειν εἰς τὸ ὠτίον του, «Φυσᾷ δυνατά!» Ἄλλος εὐθὺς ὑπῆγε, καὶ ἄλλος ἔπειτα· ἀλλὰ καθεῖς ἐπέστρεφεν ἐξίσου ἔντρομος, καὶ τὰ αὐτὰ ἐπιβεβαιόνων. Τέλος, ἀνέβη καὶ αὐτὸς ὁ ναύκληρος· φθάσας δὲ εἰς τὸ μέρος, ὅθεν ἡ φωνὴ προήρχετο, ἤκουσεν εὐκρινῶς τὸν φοβερὸν λόγον, «Φυσᾷ δυνατά!» «Ναὶ, ναὶ, παμπόνηρε· ἀλλ' ὅσον καὶ ἂν φυσᾷ, πρέπει νὰ ἐλαφρύνωμεν τὰ κατάρτια,» ἀπήντησεν ἀτρομήτως ὁ ναύκληρος· περιβλέψας δὲ, ἀνεκάλυψεν ὡραῖον ψιττακὸν, ἡσύχως καθήμενον, τὸν αἴτιον ὅλου τοῦ ψευδοῦς φόβου· πιθανὸν δὲ ὅτι εἶχε φύγειν ἐξ ἄλλου τινὸς πλοίου, ἀλλὰ δὲν εἶχε πρότερον παρατηρηθῆν ὅτι κατέφυγεν εἰς τοῦτο.

ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.—Οἱ φυσικοϊστορικοὶ γνωρίζουν ἤδη 56,000 εἴδη φυτῶν· 44,000 ἔντομα· 2,500 ἰχθῦς· 700 ἑρπετά· 4,000 πτηνά· καὶ 500 μαστοφόρα. Ἐν Εὐρώπῃ μόνον ὑπάρχουσι σχεδὸν 80 μαστοφόρα, 400 πτηνὰ, καὶ 30 ἑρπετά.

ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΣΕΠΤΕΜ. 1842.] [ΑΡΙΘ. 69.

ΤΟ ΒΟΡΕΙΟΝ ΣΕΛΑΣ,
ἤτοι
Η ΑΡΚΤΙΚΗ ΑΥΓΗ.

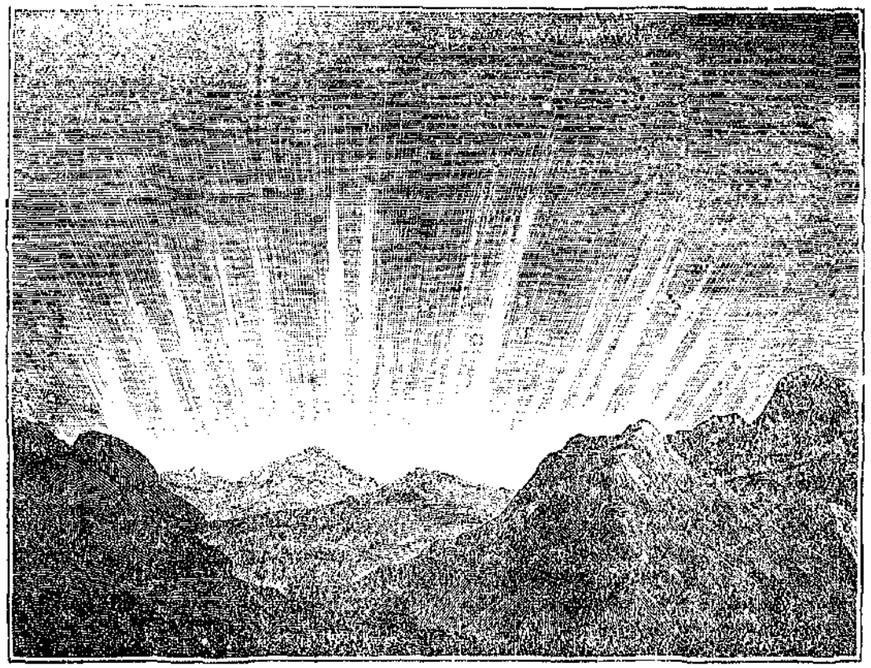

Βόρειον Σέλας.

ΒΌΡΕΙΟΝ Σέλας, ἡ Ἀρκτικὴ Αὐγὴ, καλεῖται φωτεινόν τι μετέωρον, παρατηρούμενον συχνότερον καὶ λαμπρότερον εἰς τοὺς ἀρκτικωτέρους τόπους, καὶ πάντοτε μετὰ τὴν δύσιν καὶ πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου· ὠνομάσθη δὲ Αὐγὴ διὰ τὴν ὁμοιότητα αὐτοῦ μὲ τὴν εἰς ἡμᾶς γνωστὴν αὐγὴν, καίτοι διαφέρον ταύτης κατὰ πολλὰς περιστάσεις.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο περιγράφεται εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἐγκυκλοπαιδείαν ὡς ἑπομένως·—Κατὰ τὸ ἀρκτικὸν μέρος τοῦ ὁρίζοντος, συχνάκις δὲ πρὸς τὸ βορειοανατολικὸν ἢ τὸ βορειοδυτικὸν, ἀναβαίνει ὁριζόντιος νεφέλη εἰς ὕψος σπανίως ὑπερβαῖνον 40°, καὶ ἐκτείνεται ἐν αὐδεὶ τόξου διαφέροντος ἀπὸ 5° ἕως 100°, ἐνίοτε δ' ἔτι μᾶλλον. Κάποτε μὲν εἶναι ὑπόλευκος καὶ λαμπρὰ, συχνάκις δὲ μέλαινα καὶ πυκνή. Πολλάκις τὸ μὲν ἀνώτερον κράσπεδον τῆς νεφέλης εἶναι λευκὸν καὶ στιλπνὸν, τὸ δὲ κύριον αὐτῆς σῶμα βαθύχροον. Ἀφοῦ δ' ἐκπέμψῃ ἀριθμόν τινα κυμαινομένων ἀκτίνων, τὸ σκοτεινότερον μέρος τῆς νεφέλης μεταβάλλεται, καὶ γίνεται φωτεινότατον. Ἐνίοτε τὸ φαινόμενον διαρκεῖ ὁλόκληρον νύκτα, καὶ κάποτε παρετηρήθη πολλὰς νύκτας κατὰ συνέχειαν. Ἄλλοτε ὅμως τὸ Βόρειον Σέλας δὲν συνίσταται εἰμὴ εἴς τινα ἀξιοσημείωτον λάμψιν κατὰ τὸν ὁρίζοντα, ἥτις ἐπιδεικνύεται ὀλίγας στιγμὰς, ἔπειτα δ' ἐξαφανίζεται. Καὶ τῳόντι τόσον ποικίλα εἶναι τὰ φαινόμενα τοῦ μετεώρου τούτου, ὥστε μία τις περιγραφὴ δὲν ἐφαρμόζεται εἰς ὅλα· ἐωσοῦ δὲ νὰ γνωρισθῇ ἀκριβέστερον ἡ φύσις αὐτοῦ, οἱαδήποτε ἀξιοσημείωτος φωτεινὴ

ἀνάπτυξις πρὸς τὸ βορεινὸν μέρος τοῦ ὁρίζοντος, συμβαίνουσα μεταξὺ τῆς δύσεως καὶ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, πρέπει νὰ λογίζεται ὡς εἰς τὸ ὄνομα τοῦτο ὑπαγομένη.

Αἱ παρουσιαζόμεναι ἐνταῦθα εἰς τὸν ἀναγνώστην δύο εἰκόνες τῆς Βορείου Αὐγῆς ἐφάνησαν ἀμφότεραι εἰς Breuillepont, εἰς τὴν Νορμανδίαν, σχεδὸν εἰς τὸ πλάτος τῶν Παρισίων, ἡ πρώτη τὴν 26ην Σεπτεμβρίου 1726, καὶ ἡ δευτέρα τὴν 19ην Ὀκτωβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους.

Τὸ περίεργον τοῦτο φαινόμενον, καίτοι ἴδιον μάλιστα τοῦ βορρᾶ, ὡς προείπομεν, παρετηρήθη, μ' ὅλον τοῦτο, εἰς σχεδὸν πᾶν μέρος τῆς οἰκουμένης· ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς βορεινοὺς τόπους συνέβαινε κατ' ἀρχαιοτέρας ἐποχὰς πολὺ σπανιώτερον. Ἐν Ἀγγλίᾳ μόλις ἐφάνη ἓν τοιοῦτον μετέωρον καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς δεκάτης ἑβδάμης καὶ τὸ πρῶτον μέρος τῆς δεκάτης ὀγδόης ἑκατονταετηρίδος. Εἰς τὰς Πράξεις τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν δὲν ἐσημειώθη κἀνὲν τοιοῦτον φαινόμενον μεταξὺ τῶν 1666 καὶ 1716. Ἐν καταγεγραμμένον εἰς τὰ Σύμμικτα τοῦ Βερολίνου διὰ τὸ 1707 καλεῖται σπανιώτατον φαινόμενον· τὸ δ' ἐν Βονωνίᾳ παρατηρηθὲν, ἐν ἔτει 1723, ἦτο πρωτοφανὲς εἰς ἐκείνην τὴν πόλιν.

Εἰς τὰς βορείους χώρας ἡ συχνότης τῆς Ἀρκτικῆς Αὐγῆς ἔκαμε πολλοὺς νὰ συμπεράνωσιν ὅτι ἐκεῖσε εἶναι σχεδὸν διηνεκής. Ἀλλ' ὁ Κέλσιος, ὅστις ἐν ἔτει 1733 ἐξέδωκε κατάλογον 316 παρατηρήσεων γενομένων ἐν Σβεκίᾳ μεταξὺ τῶν 1706 καὶ 1732, ῥητῶς βεβαιόνει τὸ ἐναντίον, καὶ λέγει ὅτι οἱ γηραλεώτεροι τῶν κατοίκων τῆς Οὐψαλίας ἐστοχάζοντο σπανιώτατον τὸ φαινόμενον πρὸ τοῦ 1716. Ἀνδερσὼν, ὁ ἐξ Ἀμβούργου, ὅστις συνέγραψε περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης κατὰ τὸν αὐτὸν σχεδὸν χρόνον, λέγει ὅτι ἐν Ἰσλανδίᾳ καὶ αὐτοὶ οἱ κάτοικοι μεγάλως ἐξεπλήσσοντο διὰ τὴν ἀρχομένην τότε συχνότητα τῆς Αὐγῆς. Τορφοῖος, ὁ ἱστορικὸς τῆς Δανίας, καὶ αὐτὸς Ἰσλανδός, συγγράψας ἐν ἔτει 1706, ἦτον ἀρκετὰ προβεβηκώς, ὥστε νὰ ἐνθυμῆται τὸν χρόνον, καθ' ὃν τὸ Βόρειον Σέλας ἐνέπνεε τρόμον εἰς τὴν πατρίδα του.

Ἀναβαίνοντες εἰς ἀρχαιοτέρας ἐποχὰς, εὑρίσκομεν εἰς τὸν Ἀριστοτέλη περιγραφὴν, ἥτις δῆλον ὅτι ἐφαρμόζεται εἰς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος μετέωρον· τὴν νύκτα, λέγει, ἐν καιρῷ νηνεμίας, παρετηρήθη φαινόμενον, ὁμοιάζον φλόγα μεμιγμένην μὲ καπνὸν, ἢ ἄχυρα καιόμενα ὡς βλέπονται μακρόθεν. Τὰ ἐπικρατοῦντα χρώματα ἦσαν πορφυροῦν, στιλπνὸν ἐρυθρὸν, καὶ αἱματῶδες. Ὁ Κικέρων, ὁ Πλίνιος, ὁ Σένεκας, καὶ διάφοροι ἄλλοι νεώτεροι συγγραφεῖς, αἰνίττονται ἢ περιγράφουσιν ὁμοια φαινόμενα· καὶ δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι τὰ ἐν οὐρανοῖς σημεῖα καὶ τέρατα, οἷαν στρατοὶ μαχόμενοι, κλπ. κλπ., ὅσα συγγραφεῖς τινὲς ἐξιστόρησαν ὡς προηγηθέντα ἀξιολόγων συμβάντων, πρέπει νὰ ἦσαν Βόρειοι Αὐγαὶ, παραμορφωθεῖσαι ἀπὸ τὴν αὐτὴν δύναμιν τῆς φαντασίας, ἥτις καὶ κομήτας μετέτρεψεν εἰς

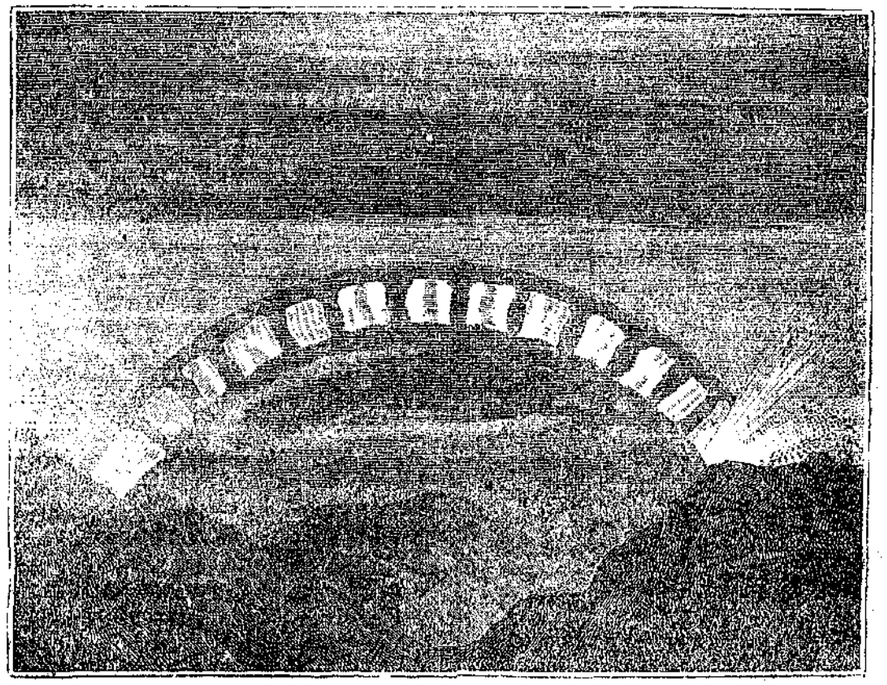

Βόρειον Σέλας.

ῥομφαίας καὶ εἰς ἄλλα ὅπλα. Ὁ γενικὸς δὲ τρόμος, τὸν ὁποῖον τὰ τοιαῦτα φαινόμενα ἐνέπνεον, ἐπιβεβαιοῖ τὴν γνώμην ὅτι τὸ Βόρειον Σέλας δὲν συνέβαινε κατ' οὐδένα τρόπον τόσον συνεχῶς πρὸ τῆς δεκάτης ὀγδόης ἑκατονταετηρίδος, ὅσον ἔκτοτε.

Φιλόσοφοί τινες ὑπέθεσαν ὅτι τὸ Βόρειον Σέλας εἶναι τοποθετημένον ὑπὲρ τὰ χίλια μίλια ὑπεράνω τῆς γῆς, καὶ κατὰ συνέπειαν πολὺ μακρὰν ἔξω τῆς ἀτμοσφαίρας ἡμῶν. Ἄλλοι δὲ καὶ νεώτεροι συμπεραίνουν ὅτι τὸ κατὰ μέσον ὅρον ὕψος αὐτοῦ δὲν εἶναι ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν μίλια, καὶ διϊσχυρίζονται ὅτι πρέπει νὰ ἦναι ἀτμοσφαιρικὸν, καὶ ὄχι ἀστρονομικὸν φαινόμενον, καθότι ἡ ἡμερήσιος περιφορὰ τῆς γῆς δὲν μεταβάλλει ποσῶς τὴν φαινομένην θέσιν αὐτοῦ.

Λέγεται ὅτι πολλάκις συνοδεύεται μὲ ἦχον, ὅστις περιεγράφη ὡς συριγμὸς, μορμυρισμὸς, ῥόχθος, καὶ κρότος.

Ἡ ἐπιῤῥοὴ αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μαγνητικῆς βελόνης ἐμπορεῖ τὴν σήμερον νὰ λογίζεται ὡς ἀναντιῤῥήτως ἀποδεδειγμένη.

Διάφοροι μὲν θεωρίαι ἐπροτάθησαν εἰς ἐξήγησιν τῆς Βορείου Αὐγῆς, ἀλλ' οὐδεμία εἰσέτι κρίνεται ἀποχρῶσα. Πρέπει δὲ νὰ στοχαζώμεθα αὐτὸ μᾶλλον ὡς φαινόμενον ἄξιον παρατηρήσεως παρ' ὡς ἤδη καλῶς παρατηρηθέν.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΥΠΟΧΟΝΔΡΙΑΚΩΝ.

ΤΗΣ ἀθλιότητος τοῦ ὑποχονδριακοῦ θέλει μᾶς δώσειν ἰδέαν τινὰ τὸ ἑπόμενον ἀπόσπασμα ἐξ ἐπιστολῆς πρὸς ἰατρόν— « Τὸ ταλαίπωρον σῶμά μου εἶναι κάμινος καιομένη, τὰ νεῦρά μου ἄνθρακες πεπυρακτωμένοι, τὸ αἷμά μου βράζον ἔλαιον· ὁ ὕπνος διόλου μὲ ἐγκατέλιπε, καὶ ὑποφέρω συνεχὲς μαρτύριον. Ἀγωνιῶ ὁπόταν κοίτωμαι ἐπὶ τῶν νώτων μου· δὲν δύναμαι νὰ πλαγιάσω οὐδ' ἐπὶ τῆς μιᾶς οὐδ' ἐπὶ τῆς ἄλλης πλευρᾶς μου· βασανίζομαι δὲ φρικτῶς ὁπόταν ζητῶ ἀνακούφισιν πίπτων ἐπὶ τοῦ στομάχου μου· πρὸς αὔξησιν τῆς ἀθλιότητός μου, δὲν ἐμπορῶ οὔτε νὰ καθίσω, οὔτε νὰ σταθῶ, οὔτε νὰ περιπατήσω.» Αἱ φαντασίαι τῶν ὑποχονδριακῶν εἶναι πολλάκις τῆς πλέον παραδόξου φύσεως· ὁ μὲν φαντάζεται, ὅτι διὰ τὴν νοσώδη ὑπερσαρκίαν αὐτοῦ δὲν δύναται νὰ διέλθῃ τὴν θύραν τοῦ θαλάμου ἢ τοῦ οἴκου του· ὁ δὲ λαμβάνει τὴν ἰδέαν εἰς τὴν κεφαλήν του ὅτι εἶναι κατεσκευασμένος ἀπὸ ὕελον, καὶ δὲν θέλει νὰ καθίσῃ ἐκ φόβου μὴ σπάσῃ· ἄλλος τις φαίνεται πληροφορημένος ὅτι ἔχει κενὴν τὴν κεφαλήν· εἰδήμων δέ τις Ἀμερικανὸς, κατέχων ὑψηλὴν δικαστικὴν θέσιν εἰς τὰς Δυτικο-Ἰνδικὰς Ἀγγλικὰς ἀποικίας, δὲν ἠδύνατο ν' ἀπαλλαχθῇ τῆς ἀλλοκότου ἰδέας ὅτι μετεμορφώθη εἰς χελώνην.

Τὸ λυπηρότερον ὑπόμνημα τῶν βασάνων τῆς ὑποχονδρίας εὑρίσκεται εἰς τὸ ἡμερολόγιον τοῦ ἐκ Γοττίγγης Δόκτορος Οὐαλδερστεῖν. Ἦτον ἀνὴρ προσωπικῶς δυστειδέστατος, ὁ δὲ νοῦς αὐτοῦ ἐφαίνετο ἐπίσης ἐστρεβλωμένος, ὡς καὶ τὸ σῶμά του. Καίτοι σοφὸς ὤν, καὶ πεπεισμένος περὶ τῆς τῶν ἐντυπώσεων αὐτοῦ ἀτοπίας, δὲν ἴσχυε μ' ὅλον τοῦτο ν' ἀντισταθῇ εἰς τὴν ὀλεθρίαν ἐπιῤῥοήν των.

Τὸ δυστύχημά μου (λέγει ὁ Δόκτωρ) εἶναι ὅτι ποτὲ δὲν ὑπάρχω εἰς τὸν παρόντα κόσμον, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς ἐνδεχομένους συνδυασμοὺς, δημιουργήματα τῆς φαντασίας μου. Ἐπασχολοῦσι δὲ μέγα μέρος τοῦ καιροῦ μου, καὶ τὸ λογικόν μου δὲν δύναται ν' ἀποβάλῃ αὐτούς. Ἡ νόσος μου τῳόντι εἶναι ἡ δύναμις τοῦ ἐξάγειν δηλητήριον φάρμακον ἀπὸ πᾶν περιστατικὸν τῆς ζωῆς, ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε πολλάκις ἠσθανόμην ὁ ἀθλιέστατος πάντων, μόνον διότι δὲν εἶχον δυνηθῆ νὰ πταρνισθῶ τρὶς κατὰ συνέχειαν. Μίαν νύκτα, πλαγιασμένος ὢν ἐπὶ τῆς κοίτης μου, ἠσθάνθην αἴφνης φόβον πυρκαϊᾶς, καὶ βαθμηδὸν κατεθλίβην τοσοῦτον ὑπὸ φανταστικοῦ θερμότητος, ὅσον ἂν ἐκαίετο ὁ θάλαμός μου. Οὕτως ἔχων, ἤκουσα κώδωνα τῆς γειτονίας ἠχοῦντα διὰ πραγματικὴν πυρκαϊάν, καὶ ὁ φόβος μου τότε ὑπερηυξήθη. Δὲν ἐρυθριῶ δι' ὅ,τι ἠμπόρει νὰ ὀνομασθῇ δεισιδαιμονία, μᾶλλον παρ' ὅσον ἤθελον ἐρυθριάσειν ἂν ὡμολόγουν, ὅτι αἱ αἰσθήσεις μου δὲν μὲ εἰδοποιοῦσι περὶ τῆς κινήσεως τῆς γῆς. Ἡ πλάνη μου συνιστᾷ τὸ σῶμα τῆς κρίσεώς μου, εὐχαριστῶ δὲ τὸν Θεὸν ὅτι ἔδωκεν εἰς αὐτὸ ψυχὴν ἱκανὴν νὰ τὸ διορθόνῃ. Ὅταν ἦμαι πάντη ἀνώδυνος, ὡς συμβαίνει πολλάκις ἐνῷ κοίτομαι, ἡ αἴσθησις τῆς εὐδαιμονίας ταύτης φέρει δάκρυα εὐγνωμοσύνης εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου. Ὠνειρεύθην ποτὲ (προσθέτει ὁ Οὐαλδερστεὶν) ὅτι κατεδικάσθην νὰ καῶ ζῶν. Ἤμην δὲ γαληνότατος, καὶ διενοούμην ψυχρῶς ἐνῷ ἐξετελεῖτο ἡ κατ' ἐμοῦ ἀπόφασις. « Τώρα,» ἔλεγον κατ' ἐμαυτὸν, « καίομαι, ἀλλ' εἰσέτι δὲν ἐκάην· καὶ μετ' ὀλίγον θέλω ἀποτεφρωθῆ·» τοῦτο μόνον διενοούμην, καὶ δὲν ἔπραττον ἄλλο τι εἰμὴ νὰ διανοῶμαι. Ὅτε δ' ἐξυπνήσας ἐσκέφθην περὶ τοῦ ὀνείρου μου, διόλου δὲν εὐηρεστήθην μὲ αὐτὸ, καθότι ἐφοβούμην ὅτι ἤθελον καταντήσειν ὅλος διάνοια, καὶ οὐδόλως αἴσθημα.

Τὸ θλιβερώτερον (ἐξακολουθεῖ ὁ δυστυχὴς Δόκτωρ) εἶναι ὅτι, ὁπόταν ἔχω κακῶς, δὲν δύναμαι τίποτε νὰ συλλογισθῶ, τίποτε νὰ αἰσθανθῶ, χωρὶς νὰ τὸ ἐφαρμόσω εἰς ἐμαυτόν. Μὲ φαίνεται ὅτι ὅλος ὁ κόσμος εἶναι μόνον μηχανή τις, ἐπίτηδες κατεσκευασμένη διὰ νὰ μὲ κάμνῃ νὰ αἰσθάνωμαι τὰ πάθη μου κατὰ πάντα δυνατὸν τρόπον.

Ὁποία φοβερὰ ὁμολογία ὑπὸ στοχαστικοῦ καὶ εἰδήμονος ἀνδρός! Δὲν διασαφηνίζει τὸν ὑπὸ τοῦ Ρουσσὼ δοθέντα ὁρισμὸν τοῦ λογικοῦ—ὅτι εἶναι ἡ γνῶσις τῆς ἡμετέρας μωρίας;

ΜΙΑ ΝΥΞ ΕΙΣ ΤΟ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΑΓ. ΒΕΡΝΑΡΔΟΥ.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΕΞ ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟΥ.

Ἡ Μονὴ τοῦ Μεγάλου Ἁγ. Βερνάρδου εἶναι τοποθετημένη ἐπὶ τῶν μεθορίων Ἑλβετίας καὶ Σαρδινίας, εἰς τινα κλεισώρειαν ἢ ὀρεινὸν πέρασμα τῆς Πεννίνης σειρᾶς τῶν Ἄλπεων, μεταξὺ τῆς Ἑλβετικῆς ἐπαρχίας Valais καὶ τοῦ Πεδεμοντίου· τὸ ὕψος αὐτῆς ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης λογίζεται περὶ τὰς 8,000 Ἀγγλικῶν ποδῶν· εἶναι δὲ ἡ ὑψηλοτέρα ἀνθρωπίνη κατοικία ἐν Εὐρώπῃ.

ΠΡΩΙΜΑ κατὰ τὸν μῆνα τοῦ Αὐγούστου, ἐξεκίνησα μετά τινων φίλων ἐκ τῆς ἐν Ἑλβετίᾳ πόλεως Μαρτιγνὺ εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ περιβοήτου Ξενοδοχείου τοῦ Μεγάλου Ἁγ. Βερνάρδου. Νὰ ἴδω τὴν πολυθρύλλητον ταύτην μονὴν, ἢ μᾶλλον νὰ ἴδω καὶ νὰ χαϊδεύσω τοὺς ἐν αὐτῇ πολυθρυλλήτους κύνας, ἦτον ἐκ πολλοῦ χρόνου ἡ γλυκυτάτη ἐλπίς μου.

Τριάκοντα περίπου μίλια ἦτον ἀνάγκη νὰ ὁδεύσωμεν πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Μετὰ μικρὸν διάστημα, ἐμβήκαμεν εἰς βαθεῖαν φάραγγα, ἥτις κατέστη σχεδὸν ὡς κλίβανος ὑπὸ τῆς θερμότητος. Ἠσθανόμην χαυνότητα, ἀπαύδησιν, καὶ δίψαν, κατὰ πρῶτον θλιβερὰν, καὶ μετέπειτα ἀγωνιῶσαν· εἰς πᾶσαν νέαν πηγὴν, ἥτις ἐφαίνετο καθ' ὁδὸν, κατέβαινον μὲ τὸ δερμάτινον ποτήριόν μου, καὶ ἔπινον ἐξ αὐτῆς ἐγκαρδίως.

Τοῦτο παρατηρήσας ὁ ὁδηγὸς, μὲ εἶπεν ὅτι ὅλαι αἱ πηγαὶ κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς ὁδοῦ περιεῖχον μόλυβδον, καὶ ὅτι, ἂν ἐξηκολούθουν νὰ πίνω ἐξ αὐτῶν, δὲν ἤθελον φθάσει ζωντανὸς εἰς τὸν Ξενῶνα. Οὐδέποτε ἀπαγόρευσις μ' ἐφάνη αὐστηροτέρα· ἔλαβον ὅμως τὴν ἄδειαν νὰ πίω ἐκ τοῦ ποταμοῦ, ὅστις ἔρρεε βροντῶν καὶ ἀφρίζων κατὰ τὸν πετρώδη πυθμένα τῆς φάραγγος· ἀλλ' αὐτοῦ μόλις ἦτο δυνατὸν νὰ πλησιάσω.

Ἡ διεύθυνσις τοῦ δρόμου μας ἦτο τοιαύτη, ὥστε καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἔλαμπεν ἐφ' ἡμῶν ὁ ἥλιος. Ἦτο δὲ καὶ συνεχὴς ἀνάβασις ἡ πορεία ἡμῶν, γινομένη ἐπαισθητῶς ἀποτομωτέρα κατὰ πᾶν τεταρτημόριον τοῦ μιλίου, ἑωσοῦ δὲν ἐφαίνοντο πλέον οὐδὲ πεῦκαι·—σημεῖον τοῦτο τοῦ μεγάλου ὕψους, εἰς ὃ ἤδη εὑρισκόμεθα. Ἀπείχομεν ἔτι ἓξ μίλια ἀπὸ τὸν Ξενῶνα· ἓξ μίλια τραχέος καὶ ἀνωφεροῦς δρόμου, μεταξὺ μεγίστων κλασμάτων βράχου, διεσκορπισμένων ἔνθεν κἀκεῖθεν ἐπὶ τῶν μικρῶν πεδιάδων, ἐν αἷς ὁ δρόμος ἑλικοειδῶς διέρχεται. Ἐνταῦθα παύει ἐξ ὁλοκλήρου ἡ βλάστησις· πανταχοῦ δὲ ὑπάρχει γυμνότης καὶ ἐρημία. Ἂν κατὰ τύχην φυτόν τι ῥιζωθῇ εἰς τὸ διάστημα τῶν ὀλίγων ἡλιακῶν ἡμερῶν, αἵτινες ἐπιλάμπουσιν εἰς τὴν ὁμιχλώδη ταύτην χώραν, αἱ χιονόρραγίαι, καὶ οἱ ὑπὸ τοῦ παγετοῦ διαρρηγνύμενοι βράχοι οἱ ἀδιακόπως ἀπὸ τὰ ὕψη πίπτοντες, ἐξωθοῦσι πᾶν τὸ βλαστάνον ἐκ τῆς προσωρινῆς αὐτοῦ θέσεως, καὶ συγκατακομίζουσιν αὐτὸ εἰς τὰ βάθη τῆς χαράδρας, ὅπου τὸ προσεχὲς ἔτος ἄλλα συντρίμματα καὶ ἐρείπια συσσωρεύονται ἐπ' αὐτοῦ.

Ἐπὶ τέλους, ἔδυσεν ὁ ἥλιος, καὶ μετ' ὀλίγον ζοφερὰ σκοτία μᾶς περιεκύκλωσε. Κατ' εὐτυχίαν ὅμως ἡ ὁδὸς δὲν ἔκειτο πλέον μεταξὺ τῶν μαύρων καὶ ζοφερῶν βράχων, ἀλλὰ μεταξὺ στοιβῶν καὶ πεδίων ἐκ λευκῆς καὶ λαμπούσης χιόνος. Μετὰ σιωπὴν ὀλίγων λεπτῶν, ἐξεφώνησεν ὁ ὁδηγὸς, "Θαρσεῖτε· μίαν γωνίαν ἀκόμη ἀφοῦ περάσωμεν, φθάνομεν εἰς τὸν Ξενῶνα." Προσβαίνομεν λοιπὸν μ' εὐφροσύνους καρδίας, καὶ περάσαντες τὸν χιονοσκέπαστον βράχον, εἴδομεν εὐθὺς ἔμπροσθεν ἡμῶν τὸ οἰκοδόμημα, ἀμυδρῶς μὲν διακρινόμενον, ἀλλὰ μέγιστον· διότι φῶτα ἐφάνησαν εἰς διάφορα παράθυρα τοῦ ἐκτεταμένου προσώπου του. Πρὶν φθάσωμεν εἰς τὴν μονὴν, διάφοροι λαμπαδοφόροι ἐξῆλθον τῆς κατὰ τὸ πρόσωπον εἰσόδου, καὶ οἱ γενναῖοι κύνες, πλησιάσαντες ἡσύχως καὶ ἐλαφρῶς, ἔσειον τὰς οὐρὰς των, καὶ ἐτρίβοντο ἐφ' ἡμῶν, ἐκ καρδίας λέγοντες κατὰ τὸν ἴδιον αὐτῶν τρόπον τὸ Καλῶς ἤλθετε.

Ἤδη περιεκύκλουν ἡμᾶς αὐτοὶ οἱ μοναχοὶ, καὶ μᾶς ὑπεδέχθησαν ἄριστα. Ὡδήγησαν δὲ ἡμᾶς εἰς τὴν θύραν, καὶ ἀφοῦ μᾶς ἐβοήθησαν νὰ ἀποβῶμεν, εἰσήγαγον ἡμᾶς εἰς μεγαλοπρεπῆ αἴθουσαν, ὅπου, τρέμοντες, πεινῶντες, καὶ κεκοπιασμένοι, εὑρήκαμεν ἐξηπλωμένα ἔμπροσθέν μας ὅλα τὰ εἰς ἀνάπαυσιν ἀπαιτούμενα. Ἡ αἰφνίδιος μεταβολὴ ἦτον ὡς μαγείας ἀποτέλεσμα· πρὸ μόλις ἑνὸς λεπτοῦ, ἤμεθα σκυθρωποὶ, ἠμιπαγωμένοι, ἀθλιοι, ἄποροι ὁδοιπόροι, μετὰ μόχθου πλησιάζοντες εἰς ἄγνωστον ἄσυλον διὰ μέσου πεδίων χιόνος καὶ βουνῶν πάγου. Τώρα ἱστάμεθα εἰς εὐρύχωρον αἴθουσαν, πεφωτισμένην ἕως εἰς τὰς πλέον μακρυνὰς γωνίας αὐτῆς ὑπὸ μεγαλοπρεποῦς πυρᾶς, ἐνῷ τὰ ξύλα, ἀλυπήτως ἐπ' ἀλλήλων ἐστοιβασμένα, ἐκρότουν καὶ ἀνεφλέγοντο, καὶ διεκήρυσσον τρόπον τινὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν εἰς τὸ εὐγενὲς τοῦτο κατάστημα φιλόφρονα καὶ δαψιλῆ καὶ ἐσκεμμένην φιλοξενίαν. Μεγίστη τράπεζα ἦτον ἡτοιμασμένη· ποτήρια ἔλαμπον καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἐπιφάνειαν· τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα βωκάλια οἴνου ἵσταντο εἰς τὸ πλάγιον ἄλλων τόσων πινακίων, καὶ εἴκοσι περίπου Ἄγγλοι περιηγηταὶ ἀνέστησαν ἀπὸ τὰς ἕδρας των νὰ συγχαρῶσιν ἡμᾶς διὰ τὴν κατευόδωσίν μας, καὶ νὰ ἀναγγείλωσιν ὅτι τώρα, ὅτε ἡμεῖς ἐφθάσαμεν, τὸ δεῖπνον ἤθελε παρατεθῇ.

Πρὶν ὅμως ἀρχίσῃ τὸ δεῖπνον, ὡδήγησαν οἱ καλοὶ μοναχοὶ ἡμᾶς τοὺς νεωστὶ φθάσαντας εἰς ἴδιον κοιτῶνα ἕκαστον, ὥστε νὰ κάμωμεν ὅσην ἑτοιμασίαν ὀλίγα λεπτὰ ἤθελον μᾶς συγχωρήσει. Ἐνταῦθα πάλιν παρέστησαν ἐνώπιον ἡμῶν νέα αἴτια ἐκπλήξεως. Εἰς τὸ δωμάτιον, τὸ εἰς ἐμὲ καὶ τὴν σύζυγόν μου προσδιωρισμένον, εὑρήκαμεν φλογερὸν πῦρ, θερμὸν ὕδωρ, μέγαν Ἀγγλικὸν κράββατον ἐν ὅλῃ τῇ τάξει, μὲ καλὰ παραπετάσματα, μὲ ἐξαίρετον στρῶμα ἀπὸ πτερὰ, καὶ μὲ πᾶσαν ἄλλην ἀνάπαυσιν, τὴν ὁποίαν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπιθυμήσωμεν εἰς τὸν ἴδιον ἡμῶν κοιτῶνα εἰς τὴν Ἀγγλικὴν κατοικίαν μας. Ἔμεινα ὅλως ἐκπεπληγμένος· ὅπου καὶ ἂν ἐστρέφομεν τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἐθεωρούσαμεν περιξ ἡμῶν εἰς τὸν οἶκον τοῦτον, ὅστις εὑρίσκεται τοπο-

θετημένος μεταξὺ διηνεκοῦς χιόνος εἰς τὰς ὑψηλοτέρας Ἄλπεις, πολλὰ εἰς ἀνάπαυσιν καὶ τρυφὴν μάλιστα συντείνοντα, τὰ ὁποῖα δὲν εἴχομεν ἰδεῖν εἰς τὰ πρῶτα ξενοδοχεῖα τῶν Παρισίων, οὐδ' εἰς τὰ καλῶς ἐφωδιασμένα ξενοδοχεῖα τῶν Γερμανικῶν πόλεων.

Ἐπιστρέψαντες εἰς τὸ ἑστιατόριον, εὑρήκαμεν πλεῖστα θερμὰ ἐδώδιμα καπνίζοντα ἐπὶ τῆς τραπέζης, καὶ ἡ παρουσία ἡμῶν ἦτο σημεῖον εἰς ἕκαστον νὰ καθίσῃ. Ἐπικαλοῦμαι ἅπαντας, ὅσοι ἐδείπνησαν εἰς τοῦ Μεγάλου Ἁγ. Βερνάρδου, ἂν ἔτυχέ ποτε εἰς αὐτοὺς ἐκλεκτοτέρα ποικιλία ὄψων παρὰ τὴν ἐπὶ τῆς φιλοξένου ταύτης τραπέζης. Τὸ δεῖπνον ἦτο μὲν ποικίλον καὶ πολύοψον· τροφαὶ ἁρμόζουσαι εἰς πᾶσαν γεῦσιν, εἰς πᾶσαν συνείδησιν· κρέατα καὶ λάχανα ἐν ἁρμονίᾳ· ἀλλ' οὐδεμία ἐπίδειξις, οὐδεμία ἀσωτία.

Ἀπαιτεῖται δὲ μεγάλη φροντὶς καὶ πρόνοια ὥστε νὰ προμηθεύεται ἐν καιρῷ ἡ τόση ἀφθονία, καὶ νὰ διατηρῆται εἰς τοιαύτην ἔρημον, ὁποία ἡ θέσις τοῦ Ξενῶνος. Ὅλα τὰ ἀναγκαῖα καὶ τρυφηλὰ, τὰ ἔμπροσθεν ἡμῶν ἐξηπλωμένα, τὰ ξύλα διὰ τὰς πυρὰς, ὁ χόρτος διὰ τὰ ζῶα, τὰ βαρία καὶ ὀγκώδη σκεύη, μεταφέρονται ἐφ' ἡμιόνων ἐκ μακρυνῶν κοιλάδων καὶ τῶν ἔτι ἀπωτέρων πεδιάδων τῆς Ἰταλίας.

Ἐκτεταμένας περιοδείας ἔκαμα εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ ἔφαγον ὀπώρας εἰς πάντα τόπον, καὶ εἰς τὰς πλείστας τῶν Ἰταλικῶν πόλεων· εἰς τὴν Φλωρεντίαν, Λούκκαν, Πεῖσαν, Γένοβαν, καὶ Νεάπολιν· ἐμπορῶ δὲ ἀδιστάκτως νὰ εἴπω, ὅτι ποτὲ δὲν ἔφαγον ῥοδάκινα καὶ σταφύλια ἡδύτερα ἐκείνων, ἀφ' ὧν μετέσχον εἰς τὸν Ξενῶνα τοῦ Ἁγ. Βερνάρδου· οὐδὲ μ' ἔτυχέ ποτε ἄνθρωπος πλειοτέραν ἐπιθυμίαν ἔχων νὰ ἀρέσκῃ, ἢ μᾶλλον εὐπροσήγορος καὶ εἰδήμων, παρὰ τὸν ὅστις κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν εἶχε τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ξένων. Περὶ τὰς δέκα ἥμισυ ἀπεσύρθημεν εἰς τὰ διάφορα ἡμῶν δωμάτια. Οἱ κόποι τῆς ἡμέρας μὲ εἶχον ἄριστα προετοιμάσειν εἰς ἀπόλαυσιν τῆς καθαρίου καὶ ἐξαιρέτου κλίνης. Τὸ πρωὶ λαμπρὸν πῦρ ἀναπτεν εἰς τὸν κοιτῶνά μου, καὶ ἠσθανόμην ὅτι ὁ ὀξὺς ἀὴρ τῶν ὀρέων μὲ εἶχε δώσει καλὴν ὄρεξιν. Κάλλιστον δὲ πρόγευμα ἦτον ἕτοιμον εἰς τὴν ἱλαρὰν αἴθουσαν, ὅπου εἴχομεν δειπνήσει τὴν προτεραίαν ἑσπέραν.

Μετὰ τὸ πρόγευμα, ὁ εἰδήμων φίλος μας προηγήθη εἰς ταμεῖόν τι Ῥωμαϊκῶν νομισμάτων καὶ ἀρχαιοτήτων, εὑρεθέντων εἰς τὰ ἐρείπια ναΐσκου τινὸς ἱσταμένου ποτὲ πλησίον τοῦ τόπου τούτου· ἐξ αὐτοῦ δὲ ὑπήγαμεν καὶ εἰς τὴν τοποθεσίαν τοῦ ναοῦ. Ἀλλὰ μόλις διέβημεν τὴν ἐμπρόσθιον θύραν, καὶ περιετυλίχθημεν εἰς νέφη ὁμίχλην τὰ ὠνομάσαμεν, ἀλλ' ὁποία ὁμίχλη! Τίποτε δὲν ἠδυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν εἰς ἓξ πηχῶν ἀπόστασιν. Κάμψαντες βράχον ὀξὺν, ὅστις ἔκειτο ὀρθογώνιος πρὸς τὴν ὁδόν μας, ἠνωχλήσαμεν, καὶ σχεδὸν κατεπατήσαμεν, γενναῖον ἀετόν· ἀνέπτη δὲ μετὰ συριγμοῦ καὶ κραυγῆς, καὶ πρὶν ἡμεῖς συνέλθωμεν ἀπὸ τὴν ἔκπληξιν, εἶχε διασχίσειν αὐτὸς τὰ νέφη, καὶ ὤδευεν ἴσως μ' ἐκτεταμένας πτέρυγας ἐν τῷ πλήρει φωτὶ τοῦ ἐνδόξου ἡλίου. Προέβημεν δὲ εἰς τὰ ἐρείπια, ἀλλ' οἱ προεπισκεφθέντες αὐτὰ εἶχον ἤδη ἀφαιρέσει πᾶν κομμάτιον πλίνθου καὶ μαρμάρου ἀνήκοντός ποτε εἰς αὐτά.

Ἐπανελθόντες εἰς τὸν Ξενῶνα, ἐπεσκέφθημεν τὸ παρεκκλήσιον εἰς ζήτησιν τοῦ κιβωτίου τῆς ἐλεημοσύνης, καὶ ἐπειδὴ εἴχομεν λάβειν ὑποδοχὴν ἡγεμόνων, ἐλπίζω ὅτι οὐδεὶς ἡμῶν ἐφέρθη ὡς ἐπαίτης, ἢ ὅτι ἔρριψεν εἰς τὸ κιβώτιον μικροτέραν ποσότητα παρὰ τὴν ὀφειλομένην εἰς τὴν φιλοξενίαν, μεθ' ἧς εἶχον μᾶς περιποιηθῆ. Δὲν ἦτον ὅμως κάνεῖς ἐν τῷ παρεκκλησίῳ ἐκτὸς ἡμῶν αὐτῶν· ὅθεν καὶ ἠμποροῦσαμεν νὰ ἐξέλθωμεν χωρὶς νὰ δώσωμεν οὔτε δηνάριον, ἢ καὶ νὰ ἀναχωρήσωμεν τοῦ Ξενῶνος χωρὶς νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸ παρεκκλήσιον, ἢ ν' ἀποδώσωμεν τὴν ἐλαχίστην εὐγνωμοσύνην.

Ἀλλ' ἐδῶ οὔτε δοῦλοι μᾶς ἐπαρουσιάσθησαν νὰ φιλοδωρηθῶσιν, οὔτε λογαριασμοὶ νὰ πληρωθῶσι· τὰ πάντα εὑρήκαμεν ἐν πλήρει ἀφθονίᾳ καὶ ἀρίστης ποιότητος, καὶ ἐνταυτῷ τὴν πλέον εὐγενικὴν περιποίησιν, καὶ τὸν ἐλάχιστον περὶ τὰς ἑτοιμασίας θόρυβον. Τοιαῦται εἶναι αἱ διατάξεις εἰς τὸν δικαίως πεφημισμένον Ξενῶνα τοῦ Μεγάλου Ἁγ. Βερνάρδου, καὶ τοιαύτη ἡ πρόθυμος μαρτυρία εὐγνώμονος περιηγητοῦ διὰ τὴν ἐκεῖ φιλόφρονα ὑποδοχήν του.

Ἀλλὰ διέτριψα ἤδη παραπολὺ ἐπὶ τοῦ ὀρεινοῦ τούτου περάσματος, καὶ πρέπει νὰ ἑτοιμασθῶ νὰ καταβῶ ἀπ' αὐτοῦ, ὄχι ὅμως χωρὶς ν' ἀποχαιρετήσω καὶ πάλιν νὰ χαϊδεύσω τοὺς τετράποδας φίλους μας. Ἕνα εἴδομεν ἐξαιρέτως, ὅστις εἶχε σώσει διαφόρους ἀνθρώπους ἀπὸ θάνατον, καὶ ὅστις ὠνομάζετο ἀνεκτίμητος ὑπὸ τῶν μοναχῶν διὰ τὴν ἀνωτέραν θυμοσοφίαν καὶ ἀνδρίαν του. Ἀπείρους ὑποχρεώσεις εἶχον οἱ ὁδοιπόροι εἰς τὸ γενναῖον τοῦτο ζῶον, καὶ θαυμάσια καὶ ἡδονικὰ ἦσαν τὰ περὶ αὐτοῦ ἀνέκδοτα. Οἱ τρεῖς αὐτοῦ σύντροφοι ἔλαβον ὡσαύτως τὸν ἀνήκοντα ἔπαινον· ἀλλ' ἦσαν νεώτεροι, καὶ ὄχι ἀκόμη τόσον πολύπειροι.

Μετὰ πολλὴν ἀργοπορίαν καὶ πολλὰ χαϊδεύματα, ἀπεχαιρετήσαμεν τελευταῖον τοὺς δυνατοὺς, θυμοσόφους, πρᾴους, καὶ ἀξιοπερίεργους τούτους κύνας· ἡ μετέπειτα τύχη αὐτῶν εἶναι λυπηρά! Διότι περὶ τὰ τέλη τοῦ προσεχοῦς φθινοπώρου, κατεκρημνίσθησαν εἰς τὴν ἄβυσσον τρομερᾶς τινὸς φάραγγος, καὶ ἐχώθησαν εἰς βάθος πολλῶν ἑκατοντάδων ποδῶν, ὑπό τινος ἀπροσδοκήτου καὶ ἐξολοθρευτικῆς χιονόρραγίας. Εἷς αὐτῶν, μὴ προχωρήσας εἰς τὸ πέρασμα ὅσον οἱ ἐπίλοιποι, διεσώθη· οἱ ἄλλοι οὐδ' ἠκούσθησαν οὐδ' ἐφάνησαν ποτὲ πλέον. Τὸ συμβεβηκὸς τοῦτο ἐπέφερε μεγίστην θλῖψιν εἰς τὸν Ξενῶνα, καθὸ τρόπον τινὰ καὶ ἀνεπανόρθωτον· διότι τόσον ἐπικίνδυνα ἦσαν κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν τὰ περάσματα, ὥστε ἦτον ἀδύνατον νὰ μετακαλέσωσι τοὺς δύο ἢ τρεῖς μείναντας σκύλους των ἀπὸ Μαρτιγνὺ καὶ Σιών. Ἀκόμη δὲ καὶ ἀφοῦ ἔφθανον, ἱκανὸς χρόνος ἤθελε παρέλθει πρὶν γυμνασθῇ ἀρκετὰ

ἡ θυμοσοφία των, ὥστε νὰ ἐνισχύσῃ αὐτοὺς νὰ εὑρίσκωσι τὰ ἴχνη τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ τὴν χιόνα, ἥτις, πίπτουσα ἡμέρας καὶ ἑβδομάδας κατὰ συνέχειαν, ἐξήλειφε πᾶσαν ὁδόν.

Ἐπίσης εὔκολον ἤθελεν εἶσθαι νὰ διευθύνῃ τις πλοῖον διὰ τῶν πυκνοτάτων ὁμιχλῶν, χωρὶς οὔτε ἥλιος, οὔτε σελήνη, οὔτε ἀστέρες νὰ βλέπωνται ἑβδομάδας κατὰ συνέχειαν, ὡς νὰ εὕρῃ τὴν ὁδόν του ἐπὶ τῶν ὀρέων τούτων ἐν καιρῷ νιφετοῦ. Τὰ ζῶα ὅμως ταῦτα ἀνιχνεύουσι τὴν ὁδόν των μετὰ βεβαιότητος καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν μεγαλητέρων δυσκολιῶν. Ὄρνη ἐνδέχεται νὰ πέσωσι, καθὼς εἰς τὴν προκειμένην περίστασιν, ἡ αἰφνίδιος μεταβολὴ τοῦ ἀνέμου νὰ ἀνυψώσῃ ἐν ροπῇ ὀφθαλμοῦ ἀνεμοστροβίλους χιόνος, ἢ νὰ κατακρημνίσῃ στοίβας αὐτῆς, καὶ οἱ πιστοὶ ὁδηγοὶ νὰ καταπλακωθῶσι καὶ ν' ἀφανισθῶσιν· ἀλλὰ ταῦτα δὲν εἶναι εἰμὴ τυχαῖαι συμφοραί, καὶ τῳόντι θαυμάζει τις πῶς οἱ κύνες διασώζονται, ἐπειδὴ καθ' ἡμέραν ἐνασχολοῦνται εἰς τὸ αὐτὸ ἐπικίνδυνον ἔργον·—πατοῦντες φάραγγας, καὶ διαβαίνοντες ὑπὸ μάζας χιόνος ὑπερκρεμαμένας, ὅπου ἄλλος τις ποῦς ἐκτὸς τοῦ ἰδικοῦ των δὲν ἤθελε τολμήσει νὰ πλησιάσῃ, καὶ ὅπου ἓν μόνον γαύγισμα ἤθελε κατασύρειν ὄγκους τοῦ βουνοῦ πρὸς βέβαιον αὐτῶν ὄλεθρον.

Τὴν προτεραίαν ἑσπέραν δὲν εἴχομεν παρατηρήσει μικράν τινα χαμηλὴν πέτρινον οἰκοδομὴν, ἐν μίλιον περίπου κάτω τῆς κορυφῆς τοῦ περάσματος. Εἰς τὴν ἐπιστροφὴν, ἰδόντες μέγα τι παράθυρον ἀνεῳγμένον, ἀλλὰ πεφραγμένον μὲ δυνατὰς σιδηρᾶς κιγκλίδας, ἐκυττάξαμεν ἐντὸς, καὶ εἴδομεν κείμενα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἐξηπλωμένα καθ' ὅλον τὸ μῆκος, τρία νεκρὰ σώματα. Ἓν, τὸ μᾶλλον πρόσφατον ἀπὸ τὰ τρία, ἔκειτο ἤδη ἐκεῖ περὶ τοὺς ἐννέα μῆνας· ἦτον Ἰταλὸς, ἀγωγιάτης τὸ φαινόμενον· καὶ ἐπειδὴ οἱ τὴν τέχνην ταύτην μετερχόμενοι ἔχουσι μελαγχροίνας ὄψεις, δὲν ἠμπόρεσα νὰ διακρίνω διαφοράν τινα μεταξὺ τοῦ νεκροῦ καὶ τῶν ζώντων. Τὰ ἄλλα πτώματα εἶχον ἔτι βαθύτερον τὸ χρῶμα· ἔκειντο δ' ἐκεῖ τὸ μὲν ὄυο, τὸ δὲ τρία σχεδὸν ἔτη· τὰ φορέματα τοῦ τελευταίου τούτου ταχέως ἤδη ἐφθείροντο· τὸ δέρμα τοῦ προσώπου, καὶ ἡ κατὰ τὸ φαινόμενον σκληρότης τῶν μυῶνων αὐτοῦ, μὲ ἐνθύμισαν παλαιὸν βόειον δέρμα κατειργασμένον διὰ πάτους ὑποδημάτων, ἐντετυπωμένον ἢ τετρυπημένον καὶ ἐξέχον ὥστε νὰ ὁμοιάζῃ ἀνθρωπίνους χαρακτῆρας. Ὅλων οἱ χαρακτῆρες ἠμπόρουν νὰ διακριθῶσι, καὶ στοχάζομαι νὰ ἀναγνωρισθῶσιν, ἐξαιρέτως οἱ τοῦ Ἰταλοῦ. Τὰ σώματα ταῦτα εἶχον ἀνακαλύψειν οἱ κύνες ὑπὸ τὴν χιόνα· μὴ ζητηθέντα δὲ, καὶ ἀγνώριστα ὄντα, ἦσαν ἐκτεθειμένα μὲ τὰ ἐνδύματά των, ἀπαράλλακτα ὁποῖα εὑρέθησαν, ἕως νὰ ἰδιοποιηθῶσιν αὐτὰ οἱ φίλοι ἢ συγγενεῖς. Τόσον μέγας εἶναι ὁ βαθμὸς τοῦ ψύχους εἰς τὰς ὑψηλὰς ταύτας χώρας, ὥστε σώματα ἐνταῦθα τεθειμένα οὐδέποτε φθείρονται. Μὲ τὸν καιρὸν ξηραίνονται ὡς μούμμιαι, ἀλλὰ ταύτην μόνην τὴν μεταβολὴν ὑποφέρουσιν. Ἐνταῦθα ὅμως μένουν, ἑωσοῦ δὲν δύνανται πλέον νὰ ἀναγνωρισθῶσι διὰ τῶν χαρακτήρων ἢ τῶν φορεμάτων αὐτῶν, καὶ τότε θάπτονται.

ΠΕΡΙ ΠΛΟΥΤΟΥ ΚΑΙ ΠΕΝΙΑΣ.

Πᾶς ἄνθρωπος εἶναι πλούσιος ἢ πτωχὸς κατὰ τὴν ἀναλογίαν μεταξὺ τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τῶν ἀπολαύσεων αὐτοῦ. Τοῦ πλούτου, ὡς καὶ παντὸς ἄλλου πράγματος, ἡ ἐλπὶς εἶναι περισσότερον παρ' ἡ ἀπόλαυσις· ἐνόσῳ θεωροῦμεν αὐτὸν ὡς μέσον, δι' οὗ νὰ χαρῶμεν τὴν ζωὴν μέλλοντά τινα χρόνον, ὁ εἰς ἀπόκτησιν αὐτοῦ ζῆλος μᾶς προφυλάττει ἀπὸ τὸ νὰ βαρυνθῶμεν ἡμᾶς αὐτούς· ἀλλὰ μόλις καθίζομεν ν' ἀπολαύσωμεν τὰ ἀποκτηθέντα, καὶ εὑρίσκομεν αὐτὰ ἀνίκανα νὰ πληρώσωσι τὰ τῆς ζωῆς κενὰ διαστήματα. Ἡ φύσις καθιστᾷ ἡμᾶς πένητας μόνον ὅταν ὑστερώμεθα τὰ ἀναγκαῖα, ἀλλ' ἡ συνήθεια δίδει τὸ ὄνομα τῆς πενίας εἰς τὴν ἔλλειψιν τῶν περιττῶν. Μέγα προνόμιον ἔχει ἡ πενία ὅτι χαίρει ὁ ἄνθρωπος χωρὶς νὰ φθονῆται, ὑγιαίνει χωρὶς ἰατρικοῦ, ἐξασφαλίζεται ἄνευ φύλακος, καὶ ἀπολαμβάνει ἐκ τῆς μεγαλοδωρίας τῆς φύσεως ὅσα οἱ μεγάλοι καὶ οἱ πλούσιοι ἀναγκάζονται νὰ προμηθεύωνται διὰ τῆς βοηθείας τῆς τέχνης. Ἡ δυστυχία ἐθεωρήθη πάντοτε ὡς ἡ κατάστασις, ἐν ᾗ ὁ ἄνθρωπος εὐκολώτερον γνωρίζει ἑαυτὸν, μάλιστα διότι δὲν περιτριγυρίζεται ὑπὸ κολάκων. Ἡ εὐτυχία τείνει παραπολὺ εἰς τὸ ἐμποδίζειν ἡμᾶς ἀπὸ τὸ νὰ ἐξετάζωμεν τὴν διαγωγήν μας· ἡ δὲ δυστυχία μᾶς ὠφελεῖ, καθὸ ἄγουσα ἡμᾶς εἰς τὸ ὀρθῶς συλλογίζεσθαι περὶ τῆς ἡμετέρας καταστάσεως.

ΘΑΝΑΤΟΣ.

Δεινὸν θέαμα τῳόντι εἶναι τὸ νὰ βλέπῃ τις γέροντα μᾶλλον ἐφοδιαζόμενον διὰ ζωὴν παρὰ προετοιμαζόμενον εἰς θάνατον· διότι τίποτε ἄλλο δὲν εἶναι τόσον βέβαιον ὅσον ὁ θάνατος, καὶ τίποτε τόσον ἀβέβαιον ὅσον ἡ ἐποχὴ αὐτοῦ· καὶ καθὼς ἡ ἡμέρα δὲν δύναται νὰ διαρκέσῃ μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, οὕτω οὐδ' ἡ ζωὴ ἐμπορεῖ νὰ διαμένῃ πολὺ μετὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ γήρατος.

Ἂν καὶ πολλάκις ἐνόμισες ὅτι ἦσο πλησιέστερον τοῦ θανάτου παρὰ τώρα, μ' ὅλον τοῦτο, βέβαιον εἶναι ὅτι ποτὲ ὁ θάνατος δὲν ἦτο τόσον πλησίον σου ὅσον εἶναι τώρα.

Ὁ δίκαιος ἀποθνήσκων τὰ μὲν κακὰ παραιτεῖ ὀπίσω του, φέρει δὲ μεθ' ἑαυτοῦ τὰ καλά· ἐξ ἐναντίας δὲ, ὁ ἁμαρτωλὸς ἀφίνει ὅλα του τὰ ἀγαθὰ, καὶ λαμβάνει ὅσα κακὰ καὶ ἂν εἶχε.

Προτίμησον νὰ δώσῃς τὸ ἀργύριόν σου παρὰ τὸν καιρόν σου·—ἀπ' ὅλας τὰς ἀσωτίας ἡ τοῦ καιροῦ εἶναι ἡ χειροτέρα.

Ὁ παρελθὼν χρόνος δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀνακαλεσθῇ, οὐδ' ὁ μέλλων εἶναι βέβαιος· προσπάθει λοιπὸν νὰ ὠφεληθῇς ἀπὸ τὸν παρόντα, διότι αὐτὸς μόνος εἶναι ἰδικός σου.

Η ΝΗΣΟΣ ΜΕΛΙΤΗ.

ΖΩΑ.

[Συνέχεια ἀπὸ Σελ. 116.]

Ἄγρια ζῶα δὲν εὑρίσκονται εἰς τὴν Μελίτην, καὶ, διὰ τὴν σπάνιν τῶν νομῶν, τρέφονται ὀλιγώτατα βοσκήματα. Οἱ βόες εἰσάγονται ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἐκ τῆς Βαρβαρίας. Οἱ ἵπποι ὡσαύτως εἰσάγονται, ἀλλά τινες ἡμίονοι γεννῶνται εἰς τὴν νῆσον, οἱ δὲ ὄνοι τῆς Μελίτης καὶ τῆς Γαύλου ὑπῆρξαν πάντοτε περίφημοι διὰ τὴν δύναμιν καὶ τὸ κάλλος των· οὗτοι ἀγοράζονται ἀκριβώτατα δι' ἐξαγωγήν. Αἱ αἶγες ὡσαύτως εἶναι γέννημα καὶ θρέμμα τῆς νήσου, καὶ τιμῶνται διὰ τὴν ποσότητα τοῦ γάλακτος αὐτῶν. Φαρμακερὰ ἑρπετὰ δὲν ὑπάρχουσιν. Οἱ ἰχθύες εἶναι ἄφθονοι.

ΔΡΟΜΟΙ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΑ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΞΟΧΑΣ.

Οἱ δρόμοι τῆς Μελίτης καὶ τῆς Γαύλου εἶναι γενικῶς ἄριστοι, συγκοινωνοῦντες μεθ' ὅλων τῶν μερῶν ἑκάστης νήσου· ἡ Ἀγγλικὴ ἀρχὴ δεικνύει μεγάλην ἐπιμέλειαν περὶ τὸ ἀντικείμενον τοῦτο.

Ἡ χλόη εἰς τὰς ἐξοχὰς εἶναι πολλὰ περιωρισμένη καὶ τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν διάρκειαν· οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ὁδοιπόρου δὲν ἀπαντῶσιν εἰμὴ ἀναριθμήτους χαμηλοὺς τοίχους, ὀλίγας τινὰς συκᾶς, κεκαλυμμένας καὶ αὐτὰς ἀπὸ λεπτὸν κονιορτὸν εἰς τὸ διάστημα τοῦ θέρους, ἀειθαλεῖς κερατείας τῇδε κἀκεῖσε, καὶ τὸν κάκτον, ἢ συκῆν τῆς Ἰνδίας, ὅστις βλαστάνει ἐν ἀφθονίᾳ.

ΚΛΙΜΑ.

Ἐνίοτε εἰς τὸ διάστημα τοῦ καλοκαιρίου ἡ θερμότης εἶναι σχεδὸν ἀνυπόφορος· ἀλλ' αἱ οἰκίαι εἶναι εὐρύχωροι καὶ καλοκτισμέναι ἀπὸ πέτραν, μάλιστα εἰς τὴν πρωτεύουσαν. Κατὰ τοῦτο ἡ Βαλλέττα ὑπερέχει τὰς πλείστας πόλεις τῆς Εὐρώπης. Τὸ μεγαλήτερον μέρος τοῦ ἐνιαυτοῦ ἡ ἀτμοσφαῖρα εἶναι τόσον αἰθρία, ὥστε καθιστάνει λαμπρὸν καὶ ζωηρὸν πᾶν ἀντικείμενον. Ἡ κορυφὴ τῆς Αἴτνης βλέπεται κἄποτε εὐκρινῶς ὁπόταν ἀνατέλλῃ ἡ δύῃ ὁ ἥλιος, καίτοι ἀπέχουσα 128 μίλια.—Περὶ τοῦ κλίματος τῆς Μελίτης κάμνει τὰς ἐφεξῆς παρατηρήσεις ἰατρός τις, πολὺν χρόνον ἐν αὐτῇ διατρίψας·—"Πολλά," λέγει, "ἐρρέθησαν περὶ τοῦ κλίματος τῆς Μελίτης· οἱ μὲν παριστάνουσιν αὐτὸ ὡς τὸ θερμότατον ἐπὶ γῆς· οἱ δὲ ὡς τόσον ξηρὸν, ὥστε νὰ ἦναι ἀπολύτως ἄνευ ὁμιχλῶν ἢ δρόσων· οἱ δὲ πάλιν θεωροῦσιν αὐτὸ ὡς μᾶλλον ἄστατον καὶ παρὰ τὸ κλίμα τῆς Ἀγγλίας. Ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῶν διαφόρων τούτων γνωμῶν, ὁμολογεῖται σχεδὸν ὑπὸ πάντων ὅτι εἶναι ὑγιεινότατον. Τὸ ἀξιοπαρατήρητον καὶ τὸ χειρότερον περὶ τῆς ἐν Μελίτῃ θερμότητος εἶναι, ὅτι διαρκεῖ τὴν νύκτα ἐπίσης θλιβερὰ ὡς καὶ τὴν ἡμέραν. Ὁ ἥλιος διαμένει τὸ θέρος τοσαύτας ὥρας ὑπεράνω τοῦ ὁρίζοντος, καὶ οἱ λίθινοι τοῖχοι ἀπορροφῶσι τοσαύτην ποσότητα θερμότητος, ὥστε ποτὲ δὲν λαμβάνουν ἀρκετὸν χρόνον διὰ νὰ ψυχρανθῶσι· κατὰ δὲ τὰς βραχείας νύκτας ἡ θερμότης αὕτη ἀκτινοβολεῖται ἐξ αὐτῶν τόσον ἀφθόνως, ὥστε αἱ νύκτες καθίστανται θερμαὶ ὅσον αἱ ἡμέραι."—Ὡς πρὸς τοὺς ἀνέμους, ὁ μόνος νοσώδης εἶναι ὁ γνωστὸς Σιρόκκος τῆς Μεσογείου, ὅμοιος τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ Χαμψὶν· ἐν Μελίτῃ ἐπικρατεῖ πρὸς τὰ τέλη τοῦ Αὐγούστου καὶ καθ' ὅλον τὸν Σεπτέμβριον.

ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΤΟΥ ΛΑΟΥ.

Οἱ Μελιταῖοι ἔχουσι βαθὺ χρῶμα, εἶναι δ' εὔρωστοι καὶ δυνατοί. Οἱ ἄνδρες εἶναι μεσαίου ὕψους, ὀρθοὶ κατὰ τὸ ἀνάστημα, καλοκαμωμένοι καὶ δραστήριοι. Αἱ γυναῖκες ὡς ἐπιτοπλεῖστον εἶναι κάτω τοῦ μέσου ἀναστήματος, πλὴν καλοκαμωμέναι καὶ χαρίεσσαι, μὲ κανονικοὺς χαρακτῆρας καὶ λεπτὰ μέλη, πολλαὶ δ' ἐξ αὐτῶν εἶναι ὡραῖαι· συνήθως ἔχουσι μαυρειδερὰν ὄψιν. Οἱ Μελιταῖοι νυμφεύονται πολλὰ μικροί· αἱ δὲ γυναῖκες εἶναι πολλὰ γόνιμοι· ἐξ ἄλλου μέρους ὑπάρχουν ὀλιγώτατοι πόροι τοῦ ζῆν· ὅθεν πολλὴ πενία καὶ ταλαιπωρία, μολονότι ὁ λαὸς εἶναι φιλόπονος, ἐγκρατὴς, καὶ ὀλιγαρκής. Ὅσοι ἐκ τοῦ λαοῦ δὲν καταγίνονται εἰς τὴν γεωργίαν εἶναι λιθοτόμοι· οἱ Μελιταῖοι προσέτι εἶναι καλοὶ ναῦται, καὶ λογίζονται τοιοῦτοι εἰς ὅλους τοὺς λιμένας τῆς Μεσογείου. Εἰς τὴν Βαλλέττα παντοῖα οἰκιακὰ ἐπιπλα κατασκευάζονται ἄριστα, καὶ πολλὰ ἐξάγονται εἰς τὴν Τουρκίαν. Ἐργάται καὶ χειροτέχναι παντὸς εἴδους εἶναι πολυάριθμοι καὶ ἔμπειροι. Αἱ λιθογλυφίαι καὶ ἄλλα πολλὰ ἔργα των μαρτυροῦσι μεγάλην ἱκανότητα εἰς τὰς τέχνας. Ἡ κομψότης καὶ τὸ κάλλος τῆς διὰ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου συρματοπλέκτου ἐργασίας των εἶναι πασίγνωστα.

Ἐπὶ τῶν Ἱπποτῶν, οἱ Μεγάλοι Μαγίστροι, ὡς κυρίαρχοι, ἐχάρισαν εἰς πολλοὺς Μελιταίους τοὺς τίτλους μαρκεσίου, κόμητος, ἢ βαρόνου· οἱ ἀπόγονοι δὲ τούτων, διὰ τοῦ νόμου τῆς πρωτοτοκίας, συγκροτοῦσιν ἔτι κλάσιν εὐγενῶν, ἐξ ὧν ὀλίγοι τινὲς ἀπολαμβάνουν ὑπὲρ τὰς 1000 λίτρας στερλίνας ἐτήσιον εἰσόδημα.

ΓΛΩΣΣΑ.

Ἡ Ἰταλικὴ γλῶσσα εἰσήχθη εἰς τὴν Μελίτην ἐπὶ τῆς Σικελικῆς ἀρχῆς· ἔκτοτε δὲ μεταχειρίζονται αὐτὴν αἱ ἀνώτεραι τάξεις, καὶ ἐν μέρει αἱ μέσαι τάξεις τῶν εἰς τὰς πόλεις κατοικούντων· ἀλλ' ἡ μητρικὴ διάλεκτος εἶναι εἶδος τῆς Ἀραβικῆς. Εἰς τὰ τῆς κυβερνήσεως, τὰ τῆς ἐκκλησίας, τὰ δικαστικὰ, τὰ ἐμπορικὰ, καὶ τὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ φιλολογίας, χρησιμεύει ἐν γένει ἡ Ἰταλική.

Ἡ Ἀγγλικὴ γλῶσσα ἔκαμεν ἀρκετὴν πρόοδον εἰς τὴν Μελίτην. Πολλοὶ τῶν πεπαιδευμένων λαλοῦσι καὶ γράφουσιν αὐτὴν, καὶ πολὺ περισσότεροι ἀναγινώσκουν αὐτὴν μετ' εὐκολίας.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ.

Μολονότι πρὸ πολλοῦ ὑπάρχει πανεπιστήμιον ἐν Μελίτῃ συστηθὲν ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Μαγίστρου Πίντου, καὶ μολονότι διάφορα σοφὰ πονήματα συνεγράφησαν

ὑπὸ Μελιταίων, ἡ παιδεία μ' ὅλα ταῦτα ἦτον ἕως πρὸ μικροῦ ὅλως παρημελημένη ἐπὶ τῶν νήσων τούτων. Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἔλαβε μέτρα ἡ κυβέρνησις πρὸς σύστασιν σχολείων εἰς ὅλας τὰς κώμας. Ἔδωκε δὲ καὶ ἐλευθεριώτερον ὀργανισμὸν εἰς τὸ πανεπιστήμιον, καὶ προσέτι ἐσύστησε Λύκειον. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀμφιβολία, ὅτι ἀπαιτοῦνται ἀφθονώτερα μέσα πρὸς ἀπαλλαγὴν τοῦ λαοῦ ἀπὸ τὴν παχυλὴν αὐτῶν ἀμάθειαν.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ, ΛΑΙΦΟΥΣΜΟΣ, ΚΑΙ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ.

Ἡ Θρησκεία τῶν Μελιταίων εἶναι ἡ Ῥωμαϊκὴ Καθολική, εἰς ἣν ἅπαντες εἶναι ἰσχυρῶς ἀφωσιωμένοι, μεγίστην ἀκρίβειαν φυλάσσοντες περὶ τὰ ἐξωτερικά της. Οἱ τοῦ κλήρου εἶναι πολυάριθμοι, συμποσούμενοι εἰς περίπου χιλίους, ἐξ ὧν τινὲς εἶναι σοφοὶ ἄνδρες. Τὸ εἰσόδημα τοῦ ἐπισκόπου εἶναι 3,000 λίτραι στερλίναι κατ' ἔτος. Οἱ ἐν Μελίτῃ Διαμαρτυρόμενοι ἀναβαίνουν εἰς περίπου χιλίους, μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν Ἀγγλων στρατιωτῶν. Μόλις δ' ἐσχάτως ἀνήγειραν ἰδίαν αὐτῶν ἐκκλησίαν, δαπάνῃ τῆς χήρας βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας. Διαμαρτυρόμενος ἐπίσκοπος μέλλει νὰ διορισθῇ, μὲ τὸν τίτλον Ἐπίσκοπος Γιβρκλτάρ, ἀλλὰ θέλει διατρίβειν ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἐν Μελίτῃ.

Ὁ πληθυσμὸς τῶν νήσων τούτων ηὔξησε τάχιστα, ἀφοῦ ἔπεσον ὑπὸ τὴν κυριότητα τῶν Ἱπποτῶν τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου. Τὸ 1530, ὅτε αἱ νῆσοι παρεδόθησαν εἰς τοὺς Ἱππότας, οἱ κάτοικοι συνεποσοῦντο εἰς 17,000

Τὸ 1632	51,750
Τὸ 1791	90,000
Τὸ 1798	114,000
Τὸ 1803	94,000
Τὸ 1813 πρὸ τοῦ λοιμοῦ	102,000
Τὸ 1828	119,194
Τὸ 1838	120,989

Ἡ ἐπιτόπιος κυβέρνησις τῆς Μελίτης διαχειρίζεται ὑπὸ Ἄγγλου κυβερνήτου, ὅστις, περὶ τὰ νομοθετικὰ, βοηθεῖται ὑπὸ συμβουλίου ἐξ μελῶν, διοριζομένων ὑπὸ τοῦ στέμματος. Οἱ κυριώτεροι ὑπάλληλοι τῆς κυβερνήσεως εἶναι ὁ ἀρχιγραμματεύς, ὁ ἐπιστάτης τοῦ λοιμοκαθαρτηρίου, ὁ ἀρχιτελώνης, ὁ ἐπὶ τῶν ἐκ τῆς γῆς προσόδων, καὶ ὁ ἐλεγκτής. Τὰ δικαστήρια εἶναι πολυάριθμα, καὶ ἡ διαδικασία περιπεπλεγμένη καὶ πολυδάπανος· οἱ νόμοι προσέτι ἔχουσι μεγίστην χρείαν διορθώσεως. Αἱ δημόσιαι πρόσοδοι τῆς νήσου ἀναβαίνουν εἰς περίπου 100,000 λίτρας στερλίνας, ἐξ ὧν περὶ τὰς 70,000 πηγάζουσιν ἀπὸ τοὺς τελωνιακοὺς δασμοὺς (ἐπιβαλλομένους ὡς ἐπιτοπλεῖστον εἰς γεννήματα καὶ ὄσπρια) καὶ ἀπὸ τὰ λοιμοκαθαρτικὰ δικαιώματα· περὶ τὰς 23,000λ ἀπὸ τὰ ἐνοίκια οἰκιῶν καὶ γαιῶν τῆς κυβερνήσεως, αἱ δὲ λοιπαὶ ἀπὸ μικρούς τινας φόρους. Ἐκ τῆς ποσότητος ταύτης χορηγοῦνται ὄχι μόνον οἱ μισθοὶ τῶν τακτικῶν ὑπαλλήλων τῆς κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ ἡ δαπάνη τῆς διατηρήσεως τῶν ὁρόμων, τῶν ὁδῶν, καὶ τῶν δημοσίων οἰκοδομημάτων, καὶ ἡ τοῦ πανεπιστημίου, τῶν στοιχειωδῶν σχολείων, καὶ τῶν ἑλληνοανατολικῶν καταστημάτων.

Ἕπεται συνέχεια.

Ο ΠΑΟΥΣ ΜΟΥ.

(Ἀπὸ Κυδωνιῶν εἰς Σμύρνην.)

. . . . . Ἰοῦ φύγω; ποίαν λάβω
Θεῶν ἄρηξιν, ἢ βροτῶν; . . . . .
Σοφοκλ. Οἰδίπ. ἐπὶ Κολωνῷ.

ΒΛΕΠΩ, βλέπω ἀντικρύ μου τὴν ὡραίαν μου πατρίδα,
Καὶ νομίζω πῶς μὲ κράζει, καὶ μὲ λύπην τὴν ἀφίνω·
Καταλείπων ὄπισθέν μου τὴν γλυκεῖάν μου ἐλπίδα,
Στεναγμοὺς φλογώδεις ῥίπτω, καὶ δακρύων ῥεῦθρα χύνω·
Κλαίω . . . καὶ ἡ μνήμη μόνη τοῦ ἀπείρου ἔρωτός μου
Σύντροφος πιστὴ μὲ εἶναι εἰς τὴν ἔρημον τοῦ κόσμου.

. . . . . .

Τῆς καθύγρου πεδιάδος τὰς παντοδαπὰς ἐκτάσεις
Διασχίζει ἀγερώχως τὸ ὠκύπορόν μου πλοῖον·
Τῆς πατρίδος μου αἱ ὦραι εἰς μεγάλας ἀποστάσεις
Τὸ ὠθοῦσι, τὴν ζωήν μου ταλαντεῦον καὶ κυλίον·
Εἰς ξηρὰς καὶ εἰς πελάγη ῥίπτεται ὁ ὀφθαλμός μου·
Πλὴν τί ὄφελος; πλανᾶται εἰς τὴν ἔρημον τοῦ κόσμου.

Τὸν ἀπέναντί μου λόφον ἓν διάδημα καλλύνει,
Ἓν διάδημα λευκόν·
Ἀ! πατρὶς ἐμπαθεῦς φάλτρας, εἶσαι σὺ, ὦ Μιτυλήνη,
Σὺ τεμένους τῶν ἐρώτων καὶ ὁ τύπος κ' ἡ εἰκών·
Πλὴν καὶ σὺ ζοφώδης κεῖσαι καὶ σιωπηλὴ ἐμπρός μου·
Φεῦ! τὸ πᾶν μὲ ὄμμα βλέπω σκοτεινὸν ἐπὶ τοῦ κόσμου.

Εἰς ἐπικρατείας ἄλλας νὰ δεσπόσῃ μεταβαίνει
Ἀλουργίδα ἐνδυμένος ὁ μονάρχης τῆς ἡμέρας·
Φλόγας ῥίπτει· τὰ πυρά του καταστέλλουσι· καὶ ῥαίνει
Ὀπισθοδρομῶν φῶς κρύον εἰς τὸ ἥμισυ τῆς σφαίρας·
Πλάσμα ποιητοῦ ἀπείρου, ὕπαγε! παρήγορός μου
Ἡ Σελήνη θ' ἀνατείλῃ εἰς τὴν ἔρημον τοῦ κόσμου.

Ὦ Σελήνη, ἄστρον φίλον καὶ ὡραῖον! χαιρετῶ σε
Ἐκ καρδίας καὶ ψυχῆς·
Ἀνυμνοῦν τὰ γόητρά σου αἱ τῆς γῆς ποικίλαι γλῶσσαι,
Καὶ τὰς χάριτάς σου ψάλλει ἕνας κλαίων δυστυχής·
Κλαίων, ναί . . . Στεφανωμένος ὑπ' ἀγρίου ἠδυσμοῦ,
Ἔρημος περιπλανᾶται εἰς τὴν ἔρημον τοῦ κόσμου.

Ποία ἔλυσις πλασμάτων, ἢ ἀψύχων ἤτε ζώντων,
Ἐκ τῶν πανσθενῶν βλεμμάτων ἠρτημένη αἰωρεῖται!
Θεὸς εἶπε, καὶ ἐπλάσθη πᾶν τὸ σύστημα τῶν ὄντων!
Εἶπε, καὶ διὰ κανόνων αἰωνίων συντηρεῖται!
Πρόνοια! Ἰσχύς! Σοφία! σὲ ὑμνοῦσι τὰ ἐντός μου·
Καὶ τὰ μέγιστα σ' ὑμνοῦσι καὶ ἐλάχιστα τοῦ κόσμου.

Προσευχή, σ' ἐπικαλοῦμαι! . . Πρὸς τὸν Πλάστην σου
Ὑψώσου, ὦ ἁμαρτωλὴ ψυχή!

Μάννα νοερὸν, ἢ ἕνα σταλαγμὸν τῆς θείας δρόσου,
Φλεγομένη καὶ πεινῶσα ἐξαιτήσου, ὀυστυχῆ·
Προσευχή, συνόδευέ με εἰς τὰς ὥρας τοῦ πλοός μου
Ἔρημον, βαρυθρηνοῦντα εἰς τὴν ἔρημον τοῦ κόσμου.

Τὸ βαρυαλγοῦν μου στῆθος ἐνῷ κλαίει καὶ οἰμώζει,
Ποῦ πετᾷ ὁ λογισμός σου, ὦ ἐνάρετέ μου φίλη;
Γρηγορεῖς; κοιμᾶσαι τάχα; τίς ἰδέα σὲ δεσπόζει;
Ψιθυρίζουν τόνομά μου τὰ κοράλλινά σου χείλη;
Σὲ τὰ χείλη μου προφέρουν, σὲ ζητεῖ ὁ ὀφθαλμός μου,
Ὄμμα ποιητοῦ θρηνοῦντος εἰς τὴν ἔρημον τοῦ κόσμου.

Εἰς γῆν ὅπου ἡ σοφία τοῦ Δημιουργοῦ τὰ ἄνθη
Ἄφθονα διασκορπᾷ,
Ἠμιανοιγμένη ἔτι ἡ ζωή μου ἐμαράνθη,
Καὶ ἡ ἀνθοβόρος κάμπη ἡ τῆς λύπης τὴν τρυπᾷ·
Ὦ, ἀπέκαμα! Τί μάτην, τί ἀργεῖ ὁ θάνατός μου,
Ἐνῷ τάφον παντοῦ βλέπω ἀνοικτὸν ἐπὶ τοῦ κόσμου;

Θυγατρὸς λαμπρᾶς* μητέρα σεβασμίαν καὶ ἀρχαίαν
Τὰς Φωκαίας ἀντικρύζω, κ' ἡ ἰδέα μου ὑψοῦται,
Καὶ ὁ νοῦς μου εἰς μελέτην μειδιῶσαν καὶ ὡραίαν,
Τὴν τῶν παρελθόντων χρόνων, μὲ χαρὰν ἀναπτεροῦται . .
Χαρὰν ἄγνωστον . . ! Ἑλλὰς μου, σ' ὀνομάζω καὶ ἐμπρός μου
Ῥίπτω βλέμμα συμπαθείας εἰς τὴν ἔρημον τοῦ κόσμου.

. . . . . .

Νὰ, ὁ ἥλιος προβαίνει· τοῦ μεγάλου Πυθαγόρου
Οἱ ἀρχαῖοι μαθηταὶ,
Χύνοντες σὲ προϋπάντων ἤχους λύρας ἀνθοφόρου,
Ἀλλ' ἐγὼ μὲ στεγνὸν ὄμμα δὲν σ' ἠτένισα ποτέ·
Ὦ, τί λέγω; θερμὸν δάκρυ ἔχυνεν ὁ ὀφθαλμός μου;
Ἤτον ὕμνος τρισερήμου ποιητοῦ ἐπὶ τοῦ κόσμου.

Τὸν οὐράνιόν σου κύκλον περιτρέχων, Ἥλιέ μου,
Πόσα μίαν θὰ φωτίσῃς καὶ ἀπάτας καὶ κακίας!
Ὡς τὰ λῆϊα ταράσσουν αἱ πνοαὶ σφοδροῦ ἀνέμου,
Οἱ θνητοὶ συνθορυβοῦνται εἰς ἀθλίας κοινωνίας·
Δολιότητας καὶ πάθη ἀπαντᾷ ὁ ὀφθαλμός μου·
Δὲν ἐρρίφθη λοιπὸν σπέρμα ἀρετῆς ἐπὶ τοῦ κόσμου;

Τὸ λευκόπτερόν μου πλοῖον προχωρεῖ . . . . Ἰδοὺ, ἐφάνη
Ἡ καλλίστη ἁπασῶν·
Τὴν διέκρινα, πλὴν μόλις· ὁ φαέων νὰ τὴν ῥάνῃ
Μ' ἄφθονον φιλοτιμεῖται καὶ κατάστιλπνον χρυσόν·
Ἄ, νομίζω . . . τί, ὦ Μέλη, τί ῥοχθίζεις; — Ὄμηρός μου!
— Ἀντηχεῖ τόνομα τοῦτο . . . — Εἰς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου.

Σμύρνη, χαῖρε! Εἰς τὴν γῆν σου ἐντυπόνων δειλὸν βῆμα,
Φεύγω, φεύγω τὰς λαμπράς σου κοινωνίας καὶ μεγάλας·
Πρὸ τῆς ὥρας ἐγγηράσας ποιητὴς, τί θέλω; Μνᾶμα
Εἰς τῶν ἐξοχῶν σου θέλω ζῶν νὰ εὕρω τὰς ἀγκάλας·
Εἶμ' ἀχάριστος; συγγνώμην! Τάφους θεωρῶ ἐμπρός μου
Ἀνοικτοὺς εἰς πᾶν μου βῆμα εἰς τὴν ἔρημον τοῦ κόσμου!

Ἐν Σμύρνῃ, τὴν 11 Ἰουλίου, 1842. Ν. Ι. ΣΑΛΤΕΛΗΣ.

* Τῆς Μασσαλίας.

ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΤΟΥ ΕΜΠΕΙΡΟΥ ΚΥΒΕΡΝΗΤΟΥ.

Ὁ ΕΜΠΕΙΡΟΣ κυβερνήτης παιδιὰν ἔχει τὴν τρικυμίαν καὶ τῆς θαλάσσης τὸν κλύδωνα, τὸν δὲ λαίλαπα ποσῶς δὲν φοβεῖται. Τὸν πλοῦν του διετάραζαν πολλάκις τρομεραὶ καταιγίδες· πολλάκις τὸ κῦμα ἀφρίζον καὶ μανιῶδες ἀνέβη ὑπὲρ τοὺς τοίχους καὶ κατέκλυσε τὸ κατάστρωμα τοῦ πλοίου του· οἱ κεραυνοὶ κατασκήπτοντες συνέτριψαν τοὺς ἱστούς του· τῶν ἀνέμων οἱ στρόβιλοι ἀνήρπασαν τὰ ἄρμενά του, καὶ συνέθλασαν τὰς κεραίας του· οἱ μέχρι νεφελῶν ἀνυψούμενοι ὀλέθριοι σίφωνες πολλάκις συνήντησαν τὸ τὰ πελάγη διαπορευόμενον ἀλίβροχον σκάφος του· κινηταὶ πάγου συμπληγάδες πολλάκις τὸν περιέκλεισαν πανταχοῦ· ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ, καὶ χιὼν καὶ χάλαζα, *καὶ σκότος βαθὺ, καὶ βρυχὴ βαρβαία, καὶ εἴτι ἄλλο ὑπάρχει* φοβερὸν καὶ ἐξαίσιον, ἡ φύσις σύμπασα πολλάκις τὸν ἐκάκωσεν, ἀλλὰ δὲν κατίσχυσεν αὐτοῦ. Παῖς ὢν ὅτε τὸ πρῶτον πλοίου ἐπέβη, κατακλυδωνιζόμενος καὶ ἐνίοτε ναυαγῶν, ἠνδρώθη καὶ ἐγήρασε· πώποτε ὅμως δὲν ἐπόδισεν, ἤτοι πώποτε δὲν ὑπεχώρησε κατὰ τῶν στοιχείων παλαίων, πολὺ δὲ ἧττον κατὰ τῶν πολεμίων μαχόμενος, ἀλλὰ πρὸς πάντα ἀντοφθαλμῶν εἶδε πάντοτε τοὺς μὲν πολεμίους φεύγοντας, τὰ δὲ στοιχεῖα ταπεινούμενα ἐνώπιόν του.

[Ἐκ τοῦ Πολικοῦ Ἀστέρος.]

ΟΦΕΛΟΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ.

Η ΑΜΑΡΤΙΑ καὶ ἡ λύπη εἶναι δύο σύντροφοι ἀχώριστοι· δὲν ἐμπορεῖς νὰ δεχθῇς εἰς τὸν κόλπον σου τὸν ἕνα, καὶ νὰ ἀποβάλῃς τὸν ἄλλον· ἐὰν τὰς στιγμάς σου ταύτας δαπανᾷς εἰς ματαίας ἡδονὰς, ἡ αἰωνιότης σου θέλει δαπανηθῆν εἰς πένθος. Ἐὰν δὲν κλαίῃς τώρα, ἐνῷ ἀκόμη ἐμπορεῖς νὰ ἐπιτύχῃς ἔλεος, θέλεις θρηνήσειν ἔπειτα, ἀλλὰ δὲν θέλεις ἰδεῖν ὀφθαλμὸν διὰ νὰ σὲ εὐσπλαγχνισθῇ. Ἐνῷ λοιπὸν ὁ κακὸς γελᾷ, ἐγὼ ἐπιθυμῶ νὰ κλαίω. Διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ κλαυθμῶνος φθάνομεν εἰς τὸ ὄρος Σιών· ἀλλ' αἱ ὁδοὶ τῆς ἁμαρτωλῆς χαρᾶς θέλουν μὲ φέρειν εἰς τὸν τόπον τοῦ θρήνου· διότι ὁ κολυμβῶν εἰς ἁμαρτίαν θέλει βυθισθῆν εἰς λύπην· ὁ γέλως αὐτοῦ θέλει στραφῆν εἰς πένθος, ἐνῷ τὰ ἰδικά μου δάκρυα θέλουν ἐξαλειφθῆ. Κλαίω λοιπὸν τώρα διὰ νὰ μὴ θρηνῶ διὰ παντός.

Ὀρθότατα ἀπεκρίθη ὁ Ἀρίστιππος εἰς τὸν καυχώμενον ὅτι ἀνεγίνωσκε πάμπολλα, ὅτι δὲν εἶναι ὑγιέστεροι οἱ πλειότερα τρώγοντες, ἀλλ' οἱ καλήτερα πέπτοντες.

Η ΠΟΛΙΣ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑ.

ΑΝΤΙΌΧΕΙΑ ἡ ἐν Συρίᾳ, καλουμένη παρὰ τῶν ἀρχαίων καὶ ἡ ἐπὶ Δάφνῃ, κεῖται ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ Ὀρόντου, τεσσαράκοντα ἓξ γεωγραφικὰ μίλια πρὸς δυσμὰς τοῦ Χαλεπίου, καὶ εἰκοσιδύο πρὸς νότον τῆς Σκανδερούν ἢ Ἀλεξανδρέττας.

Ἐξαιρέσει τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἴσως δὲν ὑπάρχει πόλις, τοσαύτας πανδεῖνους μεταβολὰς καὶ ὀλεθρίους συμφορὰς ὑπομείνασα, ὅσας ἡ Ἀντιόχεια. Οὐ μόνον ἡ πανώλης, ὁ λιμὸς, τὸ πῦρ, καὶ ἡ βομφαία ἐμάστισαν αὐτὴν κατὰ διαφόρους καιροὺς, ἀλλὰ καὶ οἱ τρομερώτατοι σεισμοὶ ἐπέφερον τὴν φθοράν της. Ἐθεμελιώθη ὑπὸ Σελεύκου τοῦ Νικάτορος, 300 ἔτη πρὸ Χριστοῦ, καὶ κατετυραννεῖτο καὶ κατεσπαράσσετο δι' ἐμφυλίων ἐρίδων ὑπὸ τῆς οἰκογενείας τῶν Σελευκιδῶν, μέχρι σχεδὸν τοῦ χρόνου τῆς τοῦ Πομπηΐου κατακτήσεως, καὶ τῆς καθυποτάξεως αὐτῆς ὑπὸ τὸν Ῥωμαϊκὸν ζυγόν, π. Χ. 65. Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Τραϊανοῦ, ἐν σωτηρίῳ ἔτει 115, εὑρίσκομεν τὴν πρώτην μνήμην τῶν φοβερῶν σεισμῶν, ὑφ' ὧν ἡ πόλις αὕτη τοσάκις ἀνετράπη. Λέγεται ὅτι κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ὁ Τραϊανὸς, εὑρεθεὶς ἐν Ἀντιοχείᾳ, μόλις καὶ μετὰ βίας διεσώθη, ἡ δὲ πόλις σχεδὸν ὁλόκληρος κατήντησεν ἐρειπίων σωρός· ἀλλ' ἡ μεγαλοδωρία τοῦ αὐτοκράτορος συνέδραμε, καθ' ὅσον ἠδύνατο, εἰς ἐπανόρθωσιν τοῦ δυστυχήματος, καὶ ἡ πόλις ἐντὸς ὀλίγου ἀνέλαβε τὴν προτέραν λαμπρότητα καὶ ἐμπορικὴν ἄψιν της. Ὀχληρὸν ἤθελεν εἶσθαι νὰ διέλθωμεν τὸν μακρὸν κατάλογον τῶν συμφορῶν, ὅσαι εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἐπέπεσον,— ποτὲ μὲν θῦμα τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς πανώλους· ποτὲ δὲ ἀνατρεπομένην ὑπὸ σεισμῶν· ἄλλοτε ὑπὸ τῶν Περσῶν λεηλατουμένην· ἔπειτα πάλιν ἁλισκομένην ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων· εἰς μίαν ἐποχὴν, τῆς πυρκαϊᾶς γινομένην παρανάλωμα, εἰς ἄλλην διαρπαζομένην ὑπὸ τῶν Τούρκων· ἑπομένως κυριευομένην ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων μετὰ προδοσίας, σκληρότητος, καὶ θεοβλασφεμίας· καὶ ὀλίγον ὕστερον ἀφαιρουμένην ἀπ' αὐτῶν, μετὰ μεγάλης σφαγῆς τῶν κατοίκων, ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου τῆς Αἰγύπτου, οὕτω δὲ μένουσαν ἐν καταστάσει ἐρημίας καὶ ὀλέθρου, ἑωσοῦ μετὰ τῆς ἐπιλοίπου Συρίας μετέβη εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ὀθωμανῶν Τούρκων, ὑπὸ τὴν ἀρχὴν τῶν ὁποίων ἔκτοτε διετέλεσε.

Ὁ Στράβων ὀνομάζει τὴν πόλιν ταύτην ὀλίγον κατωτέραν καὶ δυνάμει καὶ μεγέθει Σελευκείας τῆς ἐπὶ τῷ Τίγρει καὶ Ἀλεξανδρείας τῆς πρὸς Αἰγύπτῳ. Ὁ ποταμὸς Ὀρόντης ἦτο πλώϊμος τοπάλαι μέχρι τῆς Ἀντιοχείας, ἥτις ἀπέχει τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ περὶ τὰ εἴκοσι γεωγραφικὰ μίλια. Οἱ μονάρχαι τῆς Συρίας διέτριβον ἐν αὐτῇ, καὶ ἦτο μία τῶν μεγίστων πόλεων τῆς οἰκουμένης. Πιθανὸν δὲ ὅτι ηὔξησεν ἔτι μᾶλλον ὑπὸ τὴν Ῥωμαϊκὴν ἀρχὴν, ἐφ' ἧς ἦτον ἡ καθέδρα τοῦ κυβερνήτου τῆς Συρίας, τὸ θέατρον πασῶν τῶν ἡδονῶν, καὶ τὸ κέντρον ἐκτεταμένου ἐμπορίου.

Πολλοὶ νεώτεροι περιηγηταὶ μαρτυροῦσι τὴν καρποφορίαν καὶ τὸ κάλλος τῶν πέριξ τῆς Ἀντιοχείας, ἀκόμη καὶ εἰς τὴν σημερινὴν παρημελημένην καὶ ἐξευτελισμένην κατάστασιν αὐτῆς· ὅθεν καὶ εὐκολώτερον δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν ὁποῖαι ἦσαν ἀρχαίως αἱ τοῦ πλούτου καὶ τῆς εὐφροσύνης πηγαὶ, ὅτε αὐτοκράτορες εἱλκύοντο ὑπὸ τῶν ἡδονῶν αὐτῆς, καὶ Ῥωμαῖοι στρατιωτικοὶ παρημέλουν τὰ καθήκοντά των χάριν τῶν τρυφῶν τῆς λαμπρᾶς ταύτης πόλεως. Ἰδοὺ τίνι τρόπῳ περιγράφουσι δύο Ἄγγλοι περιηγηταὶ τὴν ἐπὶ τῶν ὄχθῶν τοῦ Ὀρόντου θέαν·—

« Ἠρχίσαμεν ἤδη ν' ἀκολουθῶμεν τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἐξεπλάγημεν εἰς τὴν ὡραιότητα τοῦ θεάματος, ὑπερβαίνοντος πᾶν ὅ,τι ἠλπίζομεν νὰ ἴδωμεν εἰς τὴν Συρίαν, καὶ τῷόντι πᾶν ὅ,τι εἴχομεν ἰδεῖ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἑλβετίαν, μολονότι περιωδεύσαμεν ἐννεακόσια μίλια εἰς τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ εἴδομεν τὸ πλεῖστον μέρος τῆς καλλονῆς της. Ὁ ποταμὸς, ἀφοῦ ἠρχίσαμεν νὰ βαδίζωμεν ἐπὶ τῶν ὄχθῶν του, ἔρρεε κατὰ συνέχειαν ἐν μέσῳ δύο ὑψηλῶν λόφων, κάμνων καμπὰς καὶ στροφὰς ἀκαταπαύστους· ἐνίοτε ὁ δρόμος ἦγεν ἡμᾶς πλησίον ἀποτόμων κρημνῶν ἐν τοῖς βράχοις, βλεπόντων κατὰ κάθετον ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ. Τὰ φύλλα ἦσαν καὶ πλεῖστα καὶ πολυποίκιλα· αἱ δὲ χλοεραὶ μυρσίναι, αἵτινες ἦσαν ἄφθονοι πανταχοῦ, ἀντιπαραβαλλόμεναι μὲ τὴν χροιὰν τοῦ δρόμου, τὸ ἔδαφος τοῦ ὁποίου συνίστατο ἀπὸ βαθεῖς ἐρυθροὺς χάλικας, ἔκαμνον ἡμᾶς νὰ φανταζώμεθα ὅτι διεβαίνομεν τεχνητόν τινα παράδεισον. Δάφναι, συκαῖ, ἄγρια κλήματα, πλάτανοι, συκάμινοι, κόμαροι, δρύες, κλπ., ἦσαν διεσκορπισμένα κατὰ πᾶσαν διεύθυνσιν. Ἐνίοτε πέτραι κισσοσκεπεῖς ἐκρέμαντο ὑπὲρ τοῦ δρόμου· παρίσταντο καὶ στόματα σπηλαίων, ἀγριωτέραν τὴν θέαν ἀποτελοῦντα· οἱ δὲ κατὰ κάθετον κρημνοὶ, περὶ τοὺς τριακοσίους πόδας ὑψούμενοι, καὶ προέχοντες εἰς τὸν ποταμόν, ἐσχημάτιζον κόγχας, περὶ ἃς ἔτρεχον ἐξαισίως πως τὰ ὕδατα. Κατεβαίνομεν ἄλλοτε εἰς πεδιάδας, ὅπου ἀμπελῶνες καὶ συκαμίνων ἄλση ἐξηπλοῦντο πρὸ ὀφθαλμῶν, μὲ καλύβας εἰκονικῶς τῇδε κἀκεῖσε διεσκορπισμένας. Τὰ ἐκ διαλειμμάτων ῥηχὰ τοῦ ποταμοῦ, συνεχῆ τινὰ ῥόχθον διατηροῦντα, ἐτελειοποίουν τὴν καλλονὴν τοῦ θεάματος, τὸ ὁποῖον διήρκεσε περὶ τὰς δύο ὥρας, ἑωσοῦ ἐμβήκαμεν εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Σελευκείας, ὅπου ὁ ποταμὸς, πλατύτερος γινόμενος, ῥέει κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν ὡς διώρυξ.»

Ἐπὶ τῶν Μακεδόνων βασιλέων τῆς Συρίας, ἡ λατρεία τῆς θεᾶς Δάφνης ἐτελεῖτο εἰς ἄλσος* πλησίον τῆς Ἀντιοχείας, φυτευθὲν ὑπὸ Σελεύκου, τοῦ θεμελιωτοῦ τῆς πόλεως. Τὸ ὡραῖον τοῦτο ἐκ δαφνῶν καὶ κυπαρίσσων ἄλσος ἦτο διὰ πολὺν χρόνον τὸ περιφημότερον καταγώγιον τῶν πλουσίων καὶ τρυφηλῶν ὀπαδῶν τῆς ἡδυπαθείας. Τῶν Ἀντιοχέων ἡ διαγωγὴ φαίνεται ὅτι ἀκριβῶς συνεφώνει μὲ τὰς διδασκαλίας καὶ τὰ παραδείγματα τῆς ἐξαχρειονούσης πολυθέου θρησκείας των· καθότι μᾶς περιγράφονται ὡς ἡδυπαθεῖς καὶ ἀκόλαστοι. Εἰς τοιαύτην δὲ γῆν μόλις ἠμπόρει τις νὰ ἐλπίσῃ ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς ἤθελε ῥιζωθῆν· ἀλλὰ μ' ὅλον τοῦτο, ἀφοῦ καταδιωκόμενοί τινες νεόφυτοι ἔφθασαν εἰς Ἀντιόχειαν ἐκ Κύπρου καὶ Κυρήνης, πλεῖστοι ἐκ τῶν Ἀντιοχέων ἔδωκαν ἀκρόασιν εἰς τὴν φερθεῖσαν ὑπ' αὐτῶν ἀγγελίαν, ἐπίστευσαν εἰς τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ ἠσπάσθησαν τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ. Τόνομα δὲ Χριστιανὸς ἐδόθη πρῶτον εἰς τοὺς μαθητὰς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ὄχι βέβαια πρὸς τιμὴν τοῦ Κυρίου των, οὔτε ἁπλῶς πρὸς διάκρισιν αὐτῶν ἀπὸ τῶν ὀπαδῶν τῆς πολυθείας, ἀλλὰ πρὸς περιφρόνησιν καὶ πικρότατον ὀνειδισμόν· πλὴν, μ' ὅλον τὸ εἰς τὴν ἐπωνυμίαν περικείμενον αἶσχος, πολλοὶ εὑρέθησαν πρόθυμοι νὰ φέρωσιν αὐτὴν, καὶ νὰ χωρισθῶσιν ἀπὸ τὰς κακίας καὶ τὴν ἀσωτίαν τῆς πόλεώς των, διὰ νὰ πατῶσιν εἰς τὰ βήματα τοῦ περιυβρισθέντος Κυρίου των. Εἰς τοῦτο ἐνεθαῤῥύνοντο λόγῳ τε καὶ παραδείγματι ὑπὸ τοῦ Παύλου καὶ Βαρνάβα, οἵτινες ὁλόκληρον ἐνιαυτὸν ἠγωνίζοντο, κηρύσσοντες καὶ προτρέποντες, νὰ στερεώσωσι τοὺς νεοφύτους εἰς τὴν γνῶσιν καὶ πίστιν τῆς ἀληθείας. Τοιουτοτρόπως ἐκ τρυφηλοῦ καὶ εἰδωλολάτρου λαοῦ συνεκροτήθη ἀληθινῶν πιστῶν κοινωνία, τὸ μὲν πρῶτον ὀλιγάριθμος, μετ' οὐ πολὺ δὲ αὐξηθεῖσα τὰ μέγιστα, καὶ γενομένη εὐκλεὲς καὶ δυνατὸν σῶμα, ἔξοχον δι' ἀγάπην καὶ Χριστιανικὴν ἀρετήν. Περὶ τῆς εὐδαιμονίας καὶ αὐξήσεως τῆς ἐκκλησίας ταύτης ἐπὶ Χρυσοστόμου, πρὸς τὰ τέλη τῆς τετάρτης μετὰ Χριστὸν ἑκατονταετηρίδος, ἤθελεν εἶσθαι παραπολὺ διεξοδικὸν νὰ λαλήσωμεν ἐνταῦθα. Ἦτον ὅμως κοσμικὴ εὐδαιμονία, ἥτις ἐπέφερε τὴν πνευματικὴν ψυχρότητα τῶν Χριστιανῶν, καὶ ὡδοποίησεν εἰς μέλλουσαν ἀποστασίαν.

Μεταβαίνομεν ἤδη εἰς περιγραφὴν τῶν λειψάνων τῆς παλαιᾶς μεγαλειότητος, ἅτινα ἐσώζοντο ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ πρὶν τοῦ σεισμοῦ τοῦ 1822. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἵστατο ἀκόμη μέγα μέρος τῶν τειχῶν τῆς ἀρχαίας πόλεως. Ἦσαν δὲ ἀπὸ τριάκοντα ἕως πεντήκοντα πόδας ὑψηλὰ, καὶ δεκαπέντε πόδας παχέα, μὲ πολυαρίθμους τετραγωνικοὺς πύργους εἰς τὰς πλευράς. Ἡ περιφέρειά των ἦτο κατά τινας τεσσάρων μιλίων, κατ' ἄλλους δὲ πολὺ μᾶλλον ἐκτεταμένη· ὁ Στράβων καλεῖ « τετράπολιν τὴν Ἀντιόχειαν, ἐκ τεσσάρων συνεστῶσαν μερῶν· τετείχισται δὲ καὶ κοινῷ τείχει, καὶ ἰδίῳ καθ' ἕκαστον τὸ κτίσμα.» Αἱ οἰκοδομαὶ τῆς πόλεως ταύτης πρὸ τοῦ 1822 ἦσαν εὐτελεῖς, καὶ δὲν ἐσώζετο κἀνὲν ἴχνος ἀρχιτεκτονικῆς ἄξιον τῆς βασιλίσσης τῆς Ἀνατολῆς, ὡς ἡ πόλις αὕτη ἐκαλεῖτό ποτε. Οἱ ὀλίγοι Ἀντιοχεῖς Χριστιανοὶ δὲν εἶχον ἐκκλησίαν, ἀλλὰ συνήρχοντο πρὸς ἀνάγνωσιν τῶν ἀκολουθιῶν εἰς ἓν ἀπὸ τὰ σπήλαια ἢ τὰ ἐν τῷ βράχῳ ἐξορύγματα, τὰ ὁποῖα εἶναι πολυάριθμα ἐν Ἀντιοχείᾳ, καὶ τὰ ὁποῖα φαίνεται ὅτι ἦσαν ἡ ἀρχαία Νεκρόπολις.

Πάμπολλα νομισματόσημα καὶ γεγλυμμέναι πέτραι εὑρέθησαν εἰς τὰ πέριξ τῆς Ἀντιοχείας, μάλιστα δὲ κατὰ τὸν χειμῶνα, ὁπότε ῥαγδαῖαι βροχαὶ γυμνόνουσι τὴν γῆν. Τὰ πλέον ἀξιοπερίεργα εἶναι τὰ τῶν Σελευκιδῶν, τῶν θεμελιωτῶν καὶ καλλωπιστῶν τῆς ἀρχαίας πόλεως· εὑρίσκονται δὲ καὶ πολλὰ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος καὶ Λύγούστου μετὰ πλείστων Φοινικικῶν νομισμάτων.

Τὸ κοινότερον ὄνομα τῆς πόλεως εἶναι Ἀντάκια· τιμᾶται δὲ μὲ Πατριαρχικὸν θρόνον.

ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΣ ΣΕΙΡΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ.

[Ἀπόσπασμα λόγου, ἐκφωνηθέντος ἐν Ἀθήναις εἰς τὰς ἐξετάσεις τοῦ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρείας σχολείου τῶν Κορασίων.]

ΤΗΣ ἐνταῦθα γινομένης ἐκπαιδεύσεως βάσις εἶναι ἡ σπουδὴ τῆς τῶν ἀθανάτων ἡμῶν προγόνων γλώσσης· διότι αὕτη οὐ μόνον ὑφ' ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν τῆς Εὐρώπης σοφῶν ἀνδρῶν, θεωρεῖται ὡς τὸ ἐπιτηδειότερον καὶ ἰσχυρότερον ὄργανον πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν διανοητικῶν δυνάμεων, καὶ διδασκαλίαν τῆς πρακτικῆς λογικῆς. Εἰς τὴν σπουδὴν ταύτης ἀποδεικνύουσι καὶ αἱ Ἑλληνίδες τὸ τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς πλεονέκτημα, μὴ ὑποχωροῦσαι παντάπασιν εἰς τοὺς ἄῤῥενας τὰ κατὰ τὴν εὐφυΐαν καὶ τὴν φιλομάθειαν πρωτεῖα· διότι, καθὼς ἔχει ἕκαστον ἔθνος ἴδιά τινὰ πλεονεκτήματα, οὕτω καὶ τὸ Ἑλληνικὸν, κατ' ἀμφότερα τὰ γένη, φαίνεται ὅτι ἔχει ἴδιον πλεονέκτημα τὸ ὀξύνουν μετὰ τοῦ φιλομαθοῦς· καὶ τὸ τεθρυλλημμένον ἐκεῖνο ἀξίωμα τοῦ μεγάλου Ἀριστοτέλους, ὅτι « φύσει τοῦ εἰδέναι ὀρέγεται ἄνθρωπος,» ἐξήχθη, ὡς φαίνεται, ἐκ τῆς παρατη-

---

* Ὑπέρκειται δὲ τεσσαράκοντα σταδίους ἡ Δάφνη, κατοικία μετρία· μέγα δὲ καὶ συνηρεφὲς ἄλσος, διαῤῥεόμενον πηγαίοις ὕδασιν· ἐν μέσῳ δὲ ἄσυλον τέμενος, καὶ νεὼς Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος. Ἐνταῦθα δὲ πανηγυρίζειν ἔθος τοῖς Ἀντιοχεῦσι καὶ τοῖς Ἀστυγείτοσι· κύκλος δὲ τοῦ ἄλσους ὀγδοήκοντα σταδίων.—Στράβων.

ρήσεως τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς. Ἡ μουσόπνευστος λοιπὸν γλῶσσα τῶν ἡμετέρων προγόνων εὑρίσκει πάροδον εὐμαρῆ καὶ εἰς τὰ γυναικεῖα πνεύματα, καθὼς καὶ εἰς τὰ τῶν ἀρρένων, δι' ὃ καὶ ἡ πρόοδος παρατηρεῖται ἀνάλογος τῆς προσδοκίας μας.

Μετὰ τῆς σπουδῆς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐπισυνάπτεται καὶ ἡ τῆς Ἀριθμητικῆς, τῆς Γεωγραφίας, τῆς Ἱστορίας, τῆς Ἰχνογραφίας, καὶ τῆς Καλλιγραφίας, ἔτι δὲ καὶ ἡ τῆς Γαλλικῆς γλώσσης. Ἀλλ' ἐνῷ διδάσκονται ὅλα ταῦτα τὰ καθ' ἑαυτὰ καλὰ καὶ ὠφέλιμα, ἀναμφιβόλως ἤθελεν ὑπάρχει μεγίστη ἔλλειψις, ἐὰν μὴ ἐγίνετο ἐξαίρετος φροντὶς νὰ διδάσκωνται ἅ,τι θέλει ὑποστηρίζει πάσας τὰς καλὰς ἀρχὰς, ὅσαι ἐκ τῶν διαφόρων τούτων μαθημάτων συλλέγονται. Ὁ παλαιὸς Ἀρχιμήδης ἐζήτει ἓν σημεῖον νὰ σταθῇ διὰ νὰ κινήσῃ ὅλην τὴν γῆν, καὶ πᾶς ἄνθρωπος ἔχει χρείαν ἑνὸς τοιούτου σημείου διὰ νὰ κινῇ ὅλην αὐτοῦ τὴν ἠθικὴν ἐνέργειαν, καὶ νὰ πραγματοποιῇ πάντα τὰ καλὰ, ὅσα ἐκ τῆς ἔξω σοφίας μανθάνει. Τὸ δὲ σημεῖον τοῦτο πρέπει νὰ ἐνυπάρχῃ ἐντὸς τῆς καρδίας του. Ἀλλὰ ὁποῖόν τι ἀρά γε εἶναι τοῦτο τὸ σημεῖον; Ἡ ἀνυπόκριτος εἰς τὸν Θεὸν εὐσέβεια, ἤ, ὡς τὴν ὀνομάζει ἡ θεία Γραφὴ, ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ. Διὸ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τὴν ὀνομάζει ἀρχὴν σοφίας· «Ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου» ἂν ἐκλαμβάνεται δ' ἐνταῦθα ἡ σοφία ὡς ἐξελαμβάνετο παρὰ τοῦ Σωκράτους καὶ τῶν ἀρχαίων σοφῶν, ὡς σύνεσις ὁδηγοῦσα τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν χρηστότητα τοῦ ἤθους, εἰς τὴν δικαιοσύνην, εἰς τὴν σωφροσύνην, καὶ εἰς τὸν ἐνάρετον βίον, οὐ μόνον εἶναι ἀρχὴ, ἀλλὰ καὶ τελευτὴ τῆς τοιαύτης σοφίας ὁ θεῖος φόβος· διότι τοσοῦτον συνέχεται μὲ τὰς ἕξεις ταύτας, ὥστε, ἐάν τις εἴπῃ, ὅτι ὅπου αὐτὸς λείπει, ἐκεῖθεν λείπουν καὶ αὗται, δὲν ἀποπλανᾶται μακρὰν τῆς ἀληθείας. Ἐξαιρέσεις ἴσως δύναταί τις νὰ ἐπιφέρῃ πρὸς ἀναίρεσιν τῆς γενικῆς ταύτης ἀρχῆς, πλὴν αἱ ἐνδεχόμεναι ἐξαιρέσεις δὲν ἀνατρέπουσι τὴν γενικότητα καὶ ἀλήθειαν ταύτης, διότι βεβαιοῦται ἀπὸ τὴν πεῖραν ὅλου τοῦ κόσμου. Ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἔχει πολλὰς ἀδυναμίας, ὑπόκειται εἰς παντοδαποὺς πειρασμοὺς καὶ εἰς βαρείας δοκιμασίας, τὰς ὁποίας δυσκόλως ἤθελέ τις ὑποστῆ καὶ νικήσει, ἐὰν μὴ ἔχῃ ταύτην τὴν ἀσπίδα τῆς πίστεως καὶ εὐσεβείας εἰς Θεόν. Αὕτη εἶναι τὸ ὑποστήριγμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπεραιδόμενος δύναται καὶ νὰ ἀντιστῇ εἰς τὸν ἐχθρὸν, καὶ νὰ τὸν καταβάλῃ. Τὸ δὲ ὑποστήριγμα τοῦτο μορφοῦται καὶ λαμβάνει πῆξιν εἰς τοῦ ἀνθρώπου τὴν καρδίαν διὰ τῆς εὐμεθόδου καὶ ἐγκαίρου διδασκαλίας τῆς ἁγίας καὶ ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως. Τούτων ἕνεκα διδάσκεται τακτικῶς μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ἡ ἱερὰ Ἱστορία, ἥτις, ἐκθέτουσα τὴν τοῦ Θεοῦ περὶ ἡμᾶς ἀνέκαθεν πάνσοφον καὶ παναγαθὸν Οἰκονομίαν, οὐ μόνον φωτίζει τὸν νοῦν εἰς τὸ γινώσκειν τὴν πρὸς αὐτὸν τὸν οὐράνιον ἡμῶν Πατέρα σχέσιν, τὴν πρὸς τοὺς ἀγαθοὺς καὶ ποιοῦντας τὸ πανάγιον αὐτοῦ θέλημα πανευμενῆ προστασίαν καὶ ἀγάπην, ἐπιβεβαιοῦσα ταύτην διὰ τῶν παραδειγμάτων πάντων τῶν ἁγίων ἀνδρῶν τῶν ἀπ' αἰῶνος εὐαρεστησάντων, ἀλλὰ καὶ τὴν ἱερὰν φλόγα τῆς πρὸς αὐτὸν καθαρᾶς ἀγάπης ἀναζωπυρεῖ καὶ ἐξάπτει εἰς τὰς καρδίας μας, καὶ ἐλπίδα δὲ σταθερὰν καὶ πεποίθησιν εἰς τὴν ἀγαθότητά του ἐμπνέει.

Μετὰ δὲ τὴν ἱερὰν Ἱστορίαν διδάσκεται καὶ ἡ ἱερὰ Κατήχησις, ἥτις, παραδίδουσα τὰ θεῖα δόγματα τῆς πίστεως ἀκίνδυνα καὶ ἀπαραχάρακτα, διευθύνει τῶν πιστῶν τὰ φρονήματα εἰς τὰς ἀληθείας τῆς πίστεως, καὶ προφυλάττει ἀπὸ τὰς ἀπάτας. Μετὰ ταῦτα ἕπεται ἡ Ἠθικὴ, ἡ τὰς ἀρχὰς αὐτῆς ἀρυομένη, καθὼς καὶ τὰ ἰσχυρὰ αἴτια τὰ πείθοντα εἰς τὴν διατήρησιν τούτων τῶν ἀρχῶν, ἐκ τοῦ θείου λόγου, κατὰ τὴν διάνοιαν τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν ἐκκλησίας ἄνευ διαστροφῆς καὶ σοφιστείας ἑρμηνευομένου.

Κατεχωρήσαμεν τὸ προηγούμενον ἀπόσπασμα ἐκ λόγου νεωστὶ ἐκφωνηθέντος ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Κυρίου Μισαὴλ Ἀποστολίδου, καθηγητοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ὄθωνος, καὶ εἰσηγητοῦ τῆς ἐπὶ τῶν σχολείων ἐπιτροπῆς, πρὸς ὁδηγίαν τῶν ἐν Σμύρνῃ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Τουρκίας γονέων, οἵτινες ἐπιθυμοῦν νὰ κρίνωσιν ἂν οἱ παῖδες αὐτῶν διδάσκωνται κατ' ὀρθὸν ἢ κατ' ἐσφαλμένον σύστημα.

Δὲν εἶναι ἀμφιβολία ὅτι παρ' ἡμῖν τὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως εὑρίσκονται εἰς ἐλεεινὴν θέσιν· καὶ δύναταί τις ἀφόβως νὰ προείπῃ ὅτι θέλουν ἐξακολουθεῖ τοιαῦτα, ἐνόσῳ δὲν ὑπάρχει οὔτε διοργανισμὸς, οὔτε κἂν ἐπιτροπή τις ἐπὶ τῶν σχολείων· διότι οἱ τὴν σήμερον καλούμενοι ἔφοροι ὁμολογουμένως περιορίζονται εἰς τὸ ὑλικὸν μόνον τῶν σχολείων, τουτέστιν εἰς τὸ προμηθεύειν τοὺς μισθοὺς, ἐπισκευάζειν τὰς οἰκοδομὰς, ἢ πληρόνειν τὰ ἐνοίκια. Ἕκαστος δὲ διδάσκαλος εἶναι κυριάρχης ἐν τῷ μικρῷ αὐτοῦ καταστήματι· διοργανίζει ὅπως θέλει· διδάσκει καθ' ὁποιονδήποτε σύστημα ἡ λογιότης αὐτοῦ ἤθελεν ἐγκρίνειν, ἢ καὶ κατ' οὐδὲν σύστημα, ἂν τοῦτο ἤθελε φανῇ εἰς αὐτὸν προτιμότερον· παραδίδει ὅ,τι ἀγαπᾷ· εἰσάγει ὁποια βιβλία φαντασθῇ· συντάσσει αὐτὸς τὸ ἑαυτοῦ Ἀλφαβητάριον, ἢ τὴν ἑαυτοῦ γραμματικὴν, ἢ τὴν ἑαυτοῦ σειρὰν τῶν Ἑλληνικῶν μαθημάτων· καὶ διδάσκει, κυβερνᾷ, καὶ διαρρυθμίζει τὸ πᾶν ἀπολύτως κατὰ τὸ μοναρχικὸν αὐτοῦ θέλημα, δι' ὅσον χρόνον, πολὺν ἢ ὀλίγον, αἱ περιστάσεις ἤθελον ἀφήσειν αὐτὸν νὰ διευθύνῃ τὸ μικρὸν ἡμέγα σχολεῖόν του!

Τῳόντι, ὡς παρατηρεῖ ὁ σεβάσμιος Ἀρχιμανδρίτης, ἡ φιλομάθεια εἶναι τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους· ὅ,τι ὁ Ἀριστοτέλης ἀπέδωκεν εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐν γένει ἀληθεύει ἰδιαιτέρως περὶ τοῦ Ἕλληνος· «Φύσει τοῦ εἰδέναι ὀρέγεται·» εἶπε δὲ καὶ ὁ μέγας Ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν, «Ἕλληνες σοφίαν ζητοῦσι.» Ἀλλ' ἐκτὸς τῆς ἐμφύτου ταύτης φιλομαθείας, ἥτις οἴκοθεν κεντᾷ τὸν Ἕλληνα εἰς τὸ πληθύνειν τὰς ἑαυτοῦ γνώσεις ὁσάκις αἱ περιστάσεις ὁπωσδήποτε τὸ συγχωρῶσι, τὰ ὑλικὰ συμφέροντα ἐπὶ τοσοῦτον προάγονται ὑπὸ τῆς παιδείας εἰς τὴν σημερινὴν μάλιστα κατάστασιν τῶν κοινωνιῶν, ὥστε δυσκόλως εὑρίσκει τις ἄτομον μὴ ὀρεγόμενον τοῦ φωτισμοῦ, δυσκολώτατα πατέρα μὴ ποθοῦντα νὰ σοφίσῃ τὰ ἑαυτοῦ τέκνα. Ἀπόδειξις τρανωτάτη τῶν λόγων μας ἡ πολλαχοῦ σύστασις σχολείων παντὸς βαθμοῦ δι' αὐτοπροαιρέτου συνδρομῆς, καὶ ἡ πληθὺς τῶν εἰς αὐτὰ συρρεόντων.

Ἀλλὰ σχολεῖα καὶ μαθηταὶ, βιβλία καὶ διδάσκαλοι, εἶναι τρόπον τινὰ τὸ σῶμα τῆς ἐκπαιδεύσεως· ψυχὴ δὲ αὐτῆς ἡ τάξις καὶ ἡ μέθοδος. Ἂν ἀμφότερα δὲν συνυπάρχωσι, καρποὶ ἀνάλογοι εἶναι ἀδύνατον νὰ παραχθῶσιν. Εἰς ἀπόκτησιν τῶν πρώτων ἀπαιτεῖται ἀργύριον μόνον καὶ φιλομάθεια· εἰς δὲ τὴν τῶν δευτέρων ἀπαιτεῖται κρίσις καὶ νοῦς. Ἀλλὰ μεταξύ μας συνεισφέρουσι μὲν οἱ ἄνθρωποι χρήματα εἰς ἀνέγερσιν σχολείων, καὶ μίσθωσιν διδασκάλων· δὲν ἐφαρμόζουσιν ὅμως τὴν κρίσιν καὶ τὸν νοῦν αὐτῶν εἰς τακτοποίησιν καὶ μόνιμόν τινα διοργανισμὸν τῶν ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων. Ἂν ὅμως πόλις δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ καὶ νὰ εὐδαιμονῇ χωρὶς νόμων καὶ κυβερνήσεως, ἂν ἐμπορικὸν κατάστημα ἤθελε παραλυθῇ χωρὶς διευθυντοῦ, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ προοδεύωσι τὰ τῆς παιδείας, ὅπου δὲν ὑπάρχει περὶ αὐτῶν οὔτε ὀργανισμὸς οὔτε σύστημα, ἀλλ' ἅπαντα κυβερνῶνται ἀπολύτως, κατὰ τὴν ἰδέαν σήμερον τούτου, αὔριον ἐκείνου, καὶ μεθαύριον ἄλλου τινὸς διδασκάλου; Ἂν σχολεῖα, οὕτω διοικούμενα, εὐδοκιμῶσι, τοῦτο εἶναι τύχης ἀποτέλεσμα, ὄχι βέβαια ὀρθῶν βουλῶν ἢ συνετῶν διατάξεων. Ἕως πότε νὰ μένωσι παρ' ἡμῖν ἀκανόνιστα καὶ ἄτακτα τὰ τῶν σχολείων; Μήπως ἡ τάξις εὑρέθη ποτὲ ἐπιβλαβής; ἢ κατήντησεν ἕξις ἡμῶν τὸ ἀκανόνιστον, καὶ δὲν εὐχαριστούμεθα πλὴν εἰς τὰ φύρδην μίγδην;

Μετὰ τὴν στοιχειοθέτησιν τῶν ἀνωτέρω, καὶ τὴν ἐκτύπωσιν μέρους αὐτῶν, ἀνέγνωμεν τὰς ἑπομένας παρατηρήσεις τοῦ ἐνταῦθα ἀξιοτίμου διδασκάλου Κυρίου Ζ. Λαμπίση εἰς τὸν Πρόλογον τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐσχάτως ἐκδοθείσης Συλλογῆς Ἑλληνικῶν Μαθητῶν· καταχωροῦμεν δ' αὐτὰς ὄχι μόνον διότι ἐπιβεβαιοῦσι τὰ ὑφ' ἡμῶν περὶ ἀμεθοδίας εἰρημένα, ἀλλὰ καὶ διότι ἐκθέτουσι καὶ ἄλλας διαφόρους ἐλλείψεις τῶν ἡμετέρων σχολείων, τὰς ὁποίας εἶναι καλὸν νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὸ δημόσιον, ὥστε νὰ διορθώσῃ αὐτάς.

Ἀξιέπαινος τῳόντι ζῆλος καὶ εὐγενὴς ἅμιλλα διεδόθη κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους χρόνους καὶ εἰς τὰ μέρη μας, καὶ παντοῦ συνεστήθησαν διάφορα Ἑλληνικὰ Σχολεῖα. Παρὰ τὴν σύστασιν αὐτῶν ὅμως ἄλλος λόγος δὲν ἔγινεν οὔτε περὶ τῆς προόδου αὐτῶν, οὔτε περὶ τῆς μεθόδου κἂν, τὴν ὁποίαν ἐν αὐτοῖς μεταχειρίζονται. Καὶ ἐνῷ τὸ ἔθνος ὅλον γιγαντιαίως προχωρεῖ, μὲ πόνον τῆς ψυχῆς εἰς πολλὰ τούτων βλέπει τις τὴν ἐνυπάρχουσαν ἀμεθοδίαν, καὶ τὴν ὡς ἐπῳδὴν καταντήσασαν παράδοσιν τῶν μαθημάτων, ἐξ ἧς ἡ σπουδὴ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης, δύσκολος οὖσα καθ' ἑαυτὴν, καθίσταται δυσκολωτέρα, καὶ ἑπομένως μικρὰ ἢ οὐδεμία προκύπτει ὠφέλεια. Καὶ πρῶτον, εἴτε ἐκ προλήψεως, εἴτε ἐξ ἄλλης αἰτίας, οὐδὲ μικρὸς γίνεται λόγος ἐν αὐτοῖς περὶ τῆς Νεωτέρας Ἑλληνικῆς, ἐνῷ ἐκ τοῦ ἐναντίου ἡ πεῖρα ἐναργῶς ἀπέδειξεν ὅτι, διὰ νὰ μὴ δοκιμάζωσιν εἰς τὴν ἀρχὴν τοσαύτην δυσκολίαν οἱ παῖδες, καὶ ἑπομένως νὰ μὴ συμβαίνῃ ἡ συνήθης ματαιοπονία εἰς ὅλους μας, χρεία μεγίστη νὰ προγυμνάζωνται κατ' ἀρχὰς, εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, εἰς αὐτὴν τὴν γλῶσσάν των, καὶ οἱ διδάσκαλοι νὰ φροντίζωσι πρὸ πάντων ὥστε οἱ παῖδες, γυμναζόμενοι εἰς τὸ ἀναγινώσκειν, νὰ ἑνοῦσι κατὰ πρῶτον ὅλας τὰς λέξεις, καὶ ἑπομένως ὅλον τὸ νόημα, καθὼς ἀκόμη καὶ οἱ πλέον προχωρημένοι νὰ συνθέτωσιν εἰς τὴν μητρικὴν των γλῶσσαν, καὶ τοῦτο νὰ ἐξακολουθῆται καὶ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Σχολεῖον δὶς καὶ τρὶς τῆς ἑβδομάδος, καὶ μετὰ πλειοτέρας ἀκριβείας. Ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῆς ἀρχῆς ταύτης ὅμως, καὶ ἐκ τῆς συνήθους ἀδιαφορίας μας περὶ τῶν εἰσερχομένων εἰς τὸ Ἑλληνικὸν μάθημα, τί προκύπτει; Ἐκ διακοσίων καὶ τριακοσίων μαθητῶν Ἑλληνικοῦ Σχολείου, μόλις μετὰ παρέλευσιν χρόνου τινὸς, οἱ δέκα, οἱ εὐφυέστεροι καὶ ἐπιμελέστεροι, προώδευσαν ἱκανῶς· οἱ λοιποὶ, καὶ μ' ὅλον ὅτι τακτικῶς διῆλθον ὅλην ἐκείνων τὴν σειράν, οὐδὲ μίαν ἐφημερίδα ν' ἀναγνώσωσιν εἶναι ἱκανοὶ, οὐδὲ δύο λέξεις νὰ συνθέσωσιν εἰς τὴν γλῶσσάν των, καὶ ἄλλο ἀπὸ τὴν σπουδήν των δὲν ἐκέρδησαν, εἰμὴ ὅτι οἰήσεως πληρωθέντες κατέστησαν ἀξιολύπητοι, ὡς μάτην καταδαπανήσαντες τὸν πολυτιμότερον τῆς ζωῆς των χρόνον.

Ἕτερον δ' ἐπακόλουθον τῆς ἀμεθοδίας, καὶ ἐπίσης οὐ μικρὸν πρόσκομμα εἰς τὴν πρόοδον τῶν παίδων, εἶναι καὶ ἡ κακίστη συνήθεια τοῦ νὰ ἐνασχολῶνται ἀπερισκέπτως (καὶ εἰς τὰ Ἀλληλοδιδακτικὰ ἀκόμη Σχολεῖα!!!) εἰς παραδόσεις Ἰσοκρατικῶν καὶ Δημοσθενικῶν λόγων, εἰς παῖδας μηδὲ τὸ ἀναγινώσκειν ἐλευθέρως εἰδότας, καὶ νὰ παραβλέπωσιν ὡς ἀχρήστους σχεδὸν τὰς ἰδιαιτέρας παραδόσεις τῆς Ἱστορίας, τῆς Μυθολογίας, τῆς Φυσικῆς καὶ Πολιτικῆς Γεωγραφίας, ὡς νὰ ἦτο δυνατὸν χωρὶς αὐτῶν νὰ γίνῃ κάμμία καὶ εἰς ἐκεῖνα πρόοδος.—Ἐπιπόλαια ἐν γένει

καὶ κατ' ἐπιφάνειαν πράγματα, τὰ ὄμματα τῶν ἁπλουστέρων ἐκθαμβοῦντα, εἶναι μᾶλλον ὁ σκοπὸς καὶ τὸ τέλος τῶν πλειοτέρων, ἡ δὲ βαθυτέρα καὶ φιλοσοφικωτέρα τῶν συγγραφέων ἀνάπτυξις παραμελεῖται ὁλικῶς· καὶ, ἐνῷ οἱ παῖδες γυμναζόμενοι εἰς τὴν σπουδὴν τῆς γλώσσης ὠφειλον νὰ ἐξαρύωνται ταὐτοχρόνως καὶ τοὺς ἀνεκτιμήτους ἐκείνους θησαυροὺς, τοὺς διεσπαρμένους εἰς τὰ συγγράμματα τῶν ἀθανάτων προγόνων μας, οὐδὲ εἰς περὶ τούτου γίνεται λόγος.

ΕΥΓΕΝΙΟΣ Ο ΒΟΥΛΓΑΡΙΣ,

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΠΑΓΟΡΕΥΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΙΝ ΤΩΝ ΓΡΑΦΩΝ.

ΑΠΟΚΡΙΝΟΝΤΑΙ οἱ ἀπαγορευταὶ τῆς τῶν Γραφῶν ἀναγνώσεως, ὅτι δὲν εἶναι συμφέρον νὰ μεταφράζωνται αἱ Θεῖαι Γραφαὶ εἰς τὰς γλώσσας τὰς κοινὰς ταύτας καὶ πεπατημένας. Διατί τοῦτο; διότι εἰς τὰς τοιαύτας διαλέκτους κακῶς καὶ ἐπισφαλῶς μεταφράζονται; ἢ διότι ἀπὸ ὅλους εὔκολα τότε νοοῦνται; Εἰ μὲν διὰ τὸ πρῶτον, ἔστω λοιπὸν ἡ κακὴ καὶ ἐπισφαλὴς μετάφρασις ἀπηγορευμένη, ὄχι ἡ τῶν ἱερῶν λογίων ἀνάγνωσις· ταύτην ἡ Ἐκκλησία τὴν συγχωρεῖ καὶ τὴν παραγγέλλει, ἐκείνην τὴν κατακρίνει, καὶ ἂν ἦναι δεκτὴ διορθώσεως, τὴν ἐπανορθοῖ, ἂν ὄχι, τὴν ἐκσυρίττει καὶ τὴν ἀποβάλλει. Εἰ δὲ διὰ τὸ δεύτερον, τίνα λόγον ἔχει τὸ νὰ συγχωρῶμεν νὰ ἀναγινώσκωνται, καὶ νὰ μὴ συγχωρῶμεν τὸ νὰ γινώσκωνται; ἄραγε γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις; Ἔπειτα τίς δὲν ἐξεύρει, ὅτι αἱ γλῶσσαι, εἰς τὰς ὁποίας τὸ κατ' ἀρχὰς αἱ Θεῖαι Γραφαὶ ἐξεδόθησαν, ἦσαν καὶ αὐταὶ τοῖς πᾶσι κοιναί; καὶ τίς δὲν ἐξεύρει καὶ τοῦτο, ὅτι ἄνωθεν αἱ Γραφαὶ μετεφράσθησαν εἰς διαφόρους διαλέκτους, κατὰ τὴν διαφορὰν τῶν ἐθνῶν ὅσα ἔμελλον νὰ τὰς ἀναγινώσκωσιν; Ἐπεριφέροντο αὐταὶ Ἑβραϊστὶ μὲν παρ' Ἑβραίοις, Ἑλληνιστὶ παρ' Ἕλλησι, Λατινιστὶ δὲ πκρὰ Λατίνοις, Συριστὶ δὲ παρὰ Σύροις, Ἀρμενιστὶ δὲ παρ' Ἀρμενίοις, Ἰλλυριστὶ δὲ παρὰ Ἰλλυριοῖς, Γοτθιστὶ δὲ παρὰ Γότθοις, καὶ παρ' ἄλλοις ἄλλως, διὰ νὰ ἀκούῃ ἕκαστος τῶν ἀλλογενῶν καὶ ἑτερογλώσσων, τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ λαλοῦντα αὐτὰ τὰ ἱερὰ βιβλία, κατὰ τοὺς ἐν τῇ Πεντηκοστῇ Ἀποστόλους, καὶ νὰ ἔχωσιν οὕτως ἐν αὐτοῖς τὰ πλήθη πρόχειρον τὸ τῆς εὐσεβείας μελέτημα.

Ἀλλ' ὁ Θεῖος Πατὴρ Γρηγόριος (λέγουσιν), ὁ Ναζιανζηνὸς, εἰς τὸν αὐτοῦ Ἀπολογητικὸν, καταφέρεται κατ' ἐκείνων ὅσοι τολμῶσιν ἀδιαφόρως τῶν ἱερῶν βιβλίων τὴν ἀνάγνωσιν, καὶ ἐπαινεῖ τὸν παλαιὸν νόμον τὸν παρ' Ἑβραίοις, τὸν ὁροθετοῦντα "μὴ πᾶσαν ἡλικίαν πάσῃ Γραφῇ ἐνδίδοσθαι, μηδὲ γὰρ εἶναι τοῦτο λυσιτελέστερον, ὅτι μηδὲ πᾶσαν εὐθέως εἶναι παντὶ ληπτὴν, καὶ τὰ μέγιστα ἂν τοὺς πολλοὺς κακῶσαι τῷ φαινομένῳ τὴν βαθυτέραν. Ἀλλὰ τὰς μὲν ἀπ' ἀρχῆς ἀνεῖσθαι πᾶσι καὶ εἶναι κοινὰς, ὧν καὶ τὸ σωματικὸν οὐκ ἀδόκιμον· τὰς δὲ μὴ ἄλλοις, ἢ τοῖς ὑπὲρ εἰκοστὸν καὶ πέμπτον γεγονόσιν ἔτος πιστεύεσθαι, ὅσαι δι' εὐτελοῦς τοῦ ἐνδύματος τὸ μυστικὸν κάλλος περικαλύπτουσιν." Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος Ἐπιστ. μβ'., συμβουλεύων Χίλωνα τὸν αὐτοῦ μαθητὴν νὰ μελετᾷ τὰς ἱερὰς Γραφὰς, δείχνει, ὅτι ἡ τῆς Παλαιᾶς ἀνάγνωσις εἶναι ἐπικίνδυνος· "Μηδὲ τῶν ἀναγνωσμάτων κατολιγωρήσῃς, μάλιστα τῆς Νέας Διαθήκης, διὰ τὸ ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης πολλάκις βλάβην ἐγγίνεσθαι."

Εἰς ταῦτα ἀποκρινόμενοι ὁμολογοῦμεν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον διηγεῖται ὁ Θεῖος Ναζιανζηνὸς περὶ τῶν Ἑβραίων, ὅτι πρὸ τῶν εἰκοσιπέντε ἐτῶν δὲν ἐπέτρεπον εἰς τοὺς νέους τὴν ἐνίων Γραφικῶν βιβλίων ἀνάγνωσιν. Τὰς Γραφὰς οἱ Ἑβραῖοι τὰς παρέδιδον εἰς τὰ σχολεῖα, καὶ τὰς παρέδιδον μὲ κάποιαν μέθοδον, φυλάττοντες (ὡς παρὰ τοῦ Ὠριγένους μανθάνομεν ἐν τῷ Προοιμ. εἰς τὸ Ἆσμα) εἰς τὸ τέλος τῆς παραδόσεως, καθὸ ὑψηλότερα καὶ μυστικώτερα καὶ διαβεβηκοτέρων ἀκροατῶν δεόμενα, τὰ τέσσαρα ταῦτα· 1, Τὴν ἀρχὴν τῆς Γενέσεως, καθ' ἣν περιγράφεται ἡ Κοσμοποιία· 2, Τὴν ἀρχὴν τῆς Προφητείας τοῦ Ἰεζεκιὴλ, ὅπου περὶ τῶν Χερουβὶμ ὁ λόγος· 3, Τὰ περὶ τὸ τέλος τοῦ αὐτοῦ Προφήτου, ἐν οἷς ἡ τοῦ Ναοῦ οἰκοδόμησις διασχεδιάζεται· 4, Τὸ Ἆσμα τῶν Ἀσμάτων, βιβλίον ἔμπλεον μυστικῆς Θεωρίας. Καὶ τὸ αὐτὸ τοῦτο μαρτυρεῖ περὶ τῶν Ἑβραίων καὶ ὁ Θεῖος Ἱερώνυμος ἐν Ἐπιστ. πρὸς Παυλῖνον, καὶ ἐν τῷ εἰς τὸν Ἰεζεκιὴλ Προοιμ. πρὸς Εὐστόχιον, ἐπισημειώσας καὶ τὸν καιρὸν διωρισμένως, καθ' ὃν ἐδέχοντο τοὺς μαθητὰς εἰς τὴν τούτων ἀκρόασιν, ὄχι τὸ εἰκοστὸν πέμπτον, ἀλλὰ τὸ τριακοστὸν ἤδη πεπληρωμένον, ὅταν ἡ ἡλικία ἐνομίζετο δεκτικὴ καὶ τῆς ἱερατικῆς ἐξυπηρετήσεως. Ἀλλ' ὁ τύπος οὗτος δὲν ἀποδείχνει ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἡ Ῥώμη καὶ οἱ Ἰησουῖται Θέλουσιν. Οἱ Ἑβραῖοι δὲν ἥρπαζον ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν ὁμοπίστων τὰ ἱερὰ τῶν Γραφῶν βιβλία, ἀλλὰ μάλιστα τὰ ἐσύσταινον, καὶ τὰ εἶχον περισπούδαστα, καὶ μόνον τάξιν τινὰ εἰς τοὺς σπουδαστὰς τούτων ἐδιώριζον συνετῶς καὶ εὐλόγως, διὰ νὰ γίνεται ἡ τοιαύτη σπουδὴ μὲ περισσοτέραν καρποφορίαν καὶ ὄφελος. Καὶ ἂν οἱ Ἑβραῖοι εἶχον τὸ πρῶτον καὶ κυριώτερον μέρος τῆς ἰδίας σπουδῆς καὶ μελέτης, τὰ βιβλία τῶν Γραφῶν, οἱ Ἑβραῖοι οἵτινες ἦσαν τὰ νήπια τοῦ νόμου, πόσῳ μᾶλλον ἔπρεπεν οἱ Χριστιανοί; οἱ Χριστιανοὶ, οἵτινες κατὰ τὴν ἑαυτῶν πίστιν ἔφθασαν εἰς τὰ μέτρα τῆς κατὰ Χριστὸν ἡλικιώσεως, καὶ οἵτινες εἶναι οἱ ἄνδρες τῆς χάριτος; Καὶ ὁ Θεῖος λοιπὸν Ναζιανζηνὸς δὲν ἔχει σκοπὸν εἰς τὸν εἰρημένον αὐτοῦ λόγον νὰ ἀπομακρυνῇ τοὺς Χριστιανοὺς ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν Γραφῶν, ἀλλὰ μέμφεται ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι χωρὶς νὰ κάμωσιν ἐπιμελῶς τὴν τοιαύτην σπουδὴν, χωρὶς νὰ τριφθῶσιν ὅσον πρέπει εἰς αὐτὴν τὴν μελέτην, πηδοῦν προπετῶς εἰς τὸ μέσον, καὶ Θέλουν νὰ ἑρμηνεύουν, ὅπως ἔτυχε, τὰς Γραφὰς, ἁρπάζοντες τοὺς ἀρχιερατικοὺς

θρόνους τῆς Ἐκκλησίας, καὶ προκαθήμενοι τῶν ἄλλων διδάσκαλοι, χωρὶς νὰ ἔχωσι τὴν ἐπιζητουμένην εὐδησιν.

"Δὲν συλλογιζόμεθα (λέγει), τίς πρέπει νὰ διδάσκῃ, καὶ τίς πρέπει νὰ μανθάνῃ· ἡμῖν οὐδεὶς ὅρος τοῦ παιδεύειν καὶ τοῦ παιδεύεσθαι. Πρὶν ἀλλάξωμεν τὴν πρώτην τρίχα, πρὶν μάθωμεν ὀρθὰ νὰ ὁμιλῶμεν, πρὶν ἐνασκηθῶμεν εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ, πρὶν μάθωμεν τῶν ἱερῶν βιβλίων καὶ αὐτὰ τὰ ὀνόματα, πρὶν διακρίνωμεν τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν ἰδιότητα τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Νέας Διαθήκης, καὶ τίνες αὐτὰ συνέγραψαν, (δὲν λέγω πρὶν ἀποπλύνωμεν τῆς ψυχῆς τὴν λάσπην καὶ τὴν ἀκαθαρσίαν)· μόνον, ἂν ἀποστοματίσωμεν δύο ἢ τρία λόγια εὐσεβῆ, καὶ αὐτὰ ἐξ ἀκοῆς, ἂν τύχῃ, ὄχι ἐκ σπουδῆς καὶ ἐπιμελοῦς ἀναγνώσεως· ἢ ἂν διαβάσωμεν ὀλίγον τὸ ψαλτήριον, μόνον νὰ συμμαζόνωμεν εὔμορφα μὲ σεμνότητα ὀλόγυρά μας τὸ ῥάσον μας, καὶ νὰ σχηματιζώμεθα ἐξωτερικόν τι πρόσωπον εὐλαβείας καὶ κοσμιότητος, εὐθὺς ὑψηλοφρονοῦμεν, καὶ ζητοῦμεν τὰς πρωτοκαθεδρίας. Προκύπτομεν ἱεροὶ ἀπὸ τὰ σπάργανα, ὡσὰν ὁ Σαμουήλ· 'Εὐθὺς ἐσμὲν σοφοὶ καὶ διδάσκαλοι καὶ ὑψηλοὶ τὰ Θεῖα, καὶ Γραμματέων τὰ πρῶτα καὶ Νομικῶν, καὶ χειροτονοῦμεν ἡμᾶς αὐτοὺς οὐρανίους, καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων 'Ραββὶ ζητοῦμεν.' Ἔπειτα, ἂν ἡ χρεία τὸ καλέσῃ νὰ ἐξηγήσωμεν τὰς Γραφὰς, καὶ δι' ἀμάθειαν τὰς παρεξηγήσωμεν, καὶ τὰς κακοερμηνεύσωμεν, τὸ νόστιμον εἶναι, ὅτι Θέλομεν καὶ νὰ μᾶς ἐπαινῶσιν οἱ ἀκραταί μας, καὶ μᾶς φαίνεται καὶ βαρὺ, ἂν πολλὰ πολλὰ δὲν μᾶς ἐπαινέσωσι· καὶ ἀγανακτοίημεν ἂν εἰ μὴ σφόδρα ἐπαινοίμεθα." Ἰδοὺ τί ἐννοεῖ ἐπὶ τοῦ παρόντος ὁ μέγας Πατὴρ· τόσον ἀπέχει ἀπὸ τὸ νὰ ἀπαγορεύῃ εἰς τοὺς πιστοὺς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν Θείων Γραφῶν, ὥστε μάλιστα, τὸ ἐναντίον, θρηνολογεῖ τὴν κατάστασιν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, οἱ ὁποῖοι, ἀμελοῦντες τὴν τοιαύτην σπουδὴν, δὲν εἶναι ἱκανοὶ νὰ ἑρμηνεύσωσιν εἰς τὸν λαὸν τὰ ἱερὰ βιβλία, καὶ νὰ τρέφωσι τὰς ψυχὰς τῶν πιστῶν μὲ τὴν ἀναγκαίαν αὐτὴν τροφὴν, τὴν πνευματικὴν καὶ οὐράνιον.

Ὁ μέγας πάλιν Βασίλειος, λέγων ὅτι ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης πολλάκις βλάβη ἐγγίνεται, σκοπὸν ἔχει νὰ κάμῃ τὸν μαθητὴν αὐτοῦ Χίλωνα προσεκτικὸν εἰς τὴν σπουδὴν ταύτην, παριστῶν τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν, ἥτις μεταβάλλει εἰς νόσον ἰδίαν πολλάκις καὶ τὰ ὑγιεινότατα. "Καὶ οὐχ ὅτι ἡ Γραφὴ βλαβερὰ, ἀλλ' ὅτι ἡ τῶν βλαπτομένων διάνοια ἀσθενής. Πᾶς γὰρ ἄρτος τρόφιμος, ἀλλὰ τοῖς ἀσθενοῦσιν ἐπιβλαβής. Οὕτως οὖν πᾶσα Γραφὴ θεόπνευστος καὶ ὠφέλιμος, καὶ οὐδὲν κοινὸν δι' αὐτῆς, εἰ μὴ τῷ λογιζομένῳ κοινὸν εἶναι, ἐκείνῳ κοινόν." Ἐπιστ. μβ'.

Θέλων λοιπὸν ὁ Πατὴρ τὸν μαθητὴν αὐτοῦ περιεσκεμμένον καὶ προσεκτικὸν, δὲν τὸν θέλει τῶν ἱερῶν λογίων ἀνήκουστον καὶ ἀπαίδευτον· λέγων εἰς αὐτὸν νὰ μὴ κατολιγωρήσῃ τῶν ἀναγνωσμάτων, καὶ προστιθεὶς, μάλιστα τῆς Νέας Διαθήκης, δὲν τὸν ἀποτρέπει πάντῃ τῆς Παλαιᾶς. Τοῦτο δὲ γίνεται ἔτι φανερώτερον, ἂν τις συλλογισθῇ, ὅτι ὁ Θεῖος οὗτος ἀνὴρ παρεκίνει εἰς τὴν συχνὴν ἀνάγνωσιν τῶν Γραφῶν οὐ μόνον τοὺς ἄνδρας, ἀλλὰ καὶ αὐτὰς τὰς γυναῖκας. Οὕτω γράφων μίαν Ἐπιστολὴν παραμυθητικὴν (σξθ'.) πρὸς τὴν ὁμόζυγον Ἀριανθαίου τινὸς στρατηλάτου, ἥτις, θανόντος αὐτῆς τοῦ ἀνδρὸς, ἔμεινε χηρεύουσα, τὴν συμβουλεύει νὰ ἀναγινώσκῃ πρὸς παρηγορίαν της τὰς Θείας Γραφὰς, πάντοτε (λέγων) χρήσιμον τὸ τῶν Γραφῶν διδασκαλεῖον, μάλιστα δὲ ἐπὶ τῶν τοιούτων καιρῶν· καὶ (διὰ νὰ μὴν εἴπῃ τίς, ὅτι ἐννοεῖ ἐδῶ τὴν Νέαν) τὴν ἀναπέμπει εἰς τὸ βιβλίον τῆς Γενέσεως, ἐν ᾧ ἡ τῆς εἰς τὴν γῆν ἐπιστροφῆς ἡμῶν καὶ ἐπανόδου κοινὴ ἀπόφασις· καὶ εἰς τὰ ἄλλα βιβλία τῆς Πεντατεύχου, ἐν οἷς ἱστοροῦνται πάντες οἱ ἀπὸ Ἀδὰμ ἄχρι Μωϋσέως τοῦ θανάτου γευσάμενοι, ὡς Ἀδὰμ, ὡς Ἄβελ, ὡς Νῶε, ὡς Ἀβραὰμ, ὡς Μωσῆς, ὡς ὄντινα οὐκ ἂν εἴποις τῶν τῆς αὐτῆς φύσεως μετασχόντων. Τίνα λοιπὸν λόγον ἔχει, νὰ ἀπαγορεύῃ ἁπλῶς ὁ Πατὴρ εἰς τὸν Ἀσκητὴν Χίλωνα τὴν ἀνάγνωσιν τῶν Γραφῶν ἐκείνων, τὰς ὁποίας ἐπιτρέπει καὶ παραγγέλλει εἰς τὴν γυναῖκα τοῦ Ἀριανθαίου; Ὁ αὐτὸς ἐν Ἐπιστ. σπγ'. γράφων πρὸς ἄλλην τινὰ χήραν ὀνόματι Ἐλευθέραν, τὴν ἐπαινεῖ ὡς σπουδάστριαν τῶν ἱερῶν Γραφῶν· "Ἔχουσα δὲ τὴν ἐκ τῶν θείων Γραφῶν παράκλησιν, οὔτε ἡμῶν, οὔτε ἄλλου τινὸς δεηθῆσῃ πρὸς τὸ τὰ δέοντα συνορᾶν, αὐτάρκη τὴν ἐκ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἔχουσα συμβουλίαν καὶ ὁδηγίαν πρὸς τὸ συμφέρον" Ὡσαύτως καὶ Ἐπιστ σῆ'. γράφων πρὸς τὴν αὐτὴν Ἐλευθέραν, καὶ τὴν ἐκείνης θυγατέρα ἀσπαζόμενος, συμβουλεύει ταύτην τὴν κόρην νὰ ἐπιμελῆται τῆς Γραφῆς τὴν ἀνάγνωσιν· "Γ'ὴν εὐγενεστάτην θυγατέρα ἀσπαζόμεθα διὰ σοῦ, καὶ παρακαλῶ ἐν τῇ μελέτῃ τῶν λογίων τοῦ Κυρίου διάγειν αὐτὴν, ἵνα ἐκτρέφηται ὑπὸ τῆς ἀγαθῆς διδασκαλίας τὴν ψυχὴν, καὶ ἐπιδιδῷ πρὸς αὔξησιν καὶ μέγεθος ἡ διάνοια αὐτῆς μᾶλλον ἢ τὸ σῶμα ὑπὸ τῆς φύσεως." Εὑρίσκομεν δὲ καὶ τὸν Θεῖον Ἱερώνυμον συχνότατα εἰς τὰς γυναῖκας τὴν τῶν Θείων Γραφῶν μελέτην παραινοῦντα καὶ προτρεπόμενον (ὡς δῆλον ἐκ τῶν πρὸς αὐτὰς αὐτοῦ Ἐπιστολῶν)· καὶ τούτων οὐ μόνον τὰς σοφωτέρας καὶ μᾶλλον πεπαιδευμένας, οἷον τὴν Παῦλαν καὶ τὴν Εὐστόχιον, ἀλλὰ καὶ Κελαγκίαν, μητέρα τινὰ οἰκογενείας, καὶ Ἀλγασίαν, Μαρκέλλαν, Φαβιόλαν, Σουνίαν, Φρετέλαν, καὶ ἄλλας τῶν ἐν Βηθλεὲμ μοναζουσῶν, τὰς ὁποίας ἐπαινεῖ εἰς τοῦτο καὶ ἐγκωμιάζει, quod non licebat non quotidie aliquid de scripturis discere: Ὅτι οὐ θέμις αὐταῖς ἦν μὴ τὰ καθ' ἡμέραν μόριόν τι ἀπὸ τῶν Γραφῶν ἐκμανθάνειν.

Ἀλλ' ἱκανὰ ταῦτα εἰς ἔλεγχον τῆς τῶν Παπιστῶν, καὶ μάλιστα τῶν Ἰησουϊτῶν κακονοίας, περὶ τὴν τῶν ἱερῶν Γραφῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐπωφελῶν βιβλίων ἀθέμιτον ἀπαγόρευσιν. Τοῦτο μόνον ἐμπορεῦμεν νὰ σημειώσωμεν ἐπ' αὐτοῖς, τὸ ὁποῖον ὁ Ῥακίνας εἰς τὴν

Ἐπιτομὴν τῆς Ἐκκλ. Ἱστορ. Αἰῶν. ιζ'. Ἄρθρ. κγ'. Ἀριθμ. ά. ὡς ἐκ τοῦ Χρυσοστόμου πρὸ ἡμῶν ἐσημείωσε· qu'il n'y a que le diable qui puisse détourner de cette lecture: Ὅτι δὲν εἶναι παρὰ ὁ διάβολος, ὅστις νὰ ἐμποδίζῃ τῶν Γραφῶν τὴν ἀνάγνωσιν.

Ἐκ τῶν Συγγραμμάτων Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως, Τόμ. Β'., Σελ. 143-149.

ΠΕΡΙ ΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.

Η ΣΩΜΑΤΙΚΗ ἐργασία εἶναι διπλῆ κατὰ τὸ εἶδος· τὴν μὲν ὑποφέρομεν εἰς ἀπόκτησιν τῶν πρὸς ζωὴν ἀναγκαίων, τὴν δὲ πρὸς εὐχαρίστησιν. Ἡ δευτέρα τούτων καλεῖται συνηθέστερον ἄσκησις ἢ γύμνασις, διαφέρει δὲ τῆς κοινῆς ἐργασίας, μόνον καθὸ ἐξ ἄλλης αἰτίας προερχομένη. Ὁ ἐν ἀγροῖς διαιτώμενος ἀφθόνως εὑρίσκει ἀμφότερα τὰ εἴδη ταῦτα τῆς ἐργασίας, καὶ ὡς ἐκ τούτου ὑγιαίνει ἐκεῖσε πολὺ μᾶλλον, καὶ χαίρεται τὴν ζωὴν αὐτοῦ ἐντελέστερον, παρ' ὁπουδήποτε ἀλλαχοῦ. Τὸ σῶμα θεωρῶ ὡς σύστημα συρίγγων καὶ ἀδένων, ἢ, νὰ μεταχειρισθῶ ἀγροικοτέραν φράσιν, ὡς δέσμην σωλήνων καὶ στραγγιστηρίων, συνηρμοσμένων πρὸς ἄλληλα τόσον θαυμασίως, ὥστε ν' ἀποτελῶσιν ἁρμοδίαν μηχανὴν, δι' ἧς ἡ ψυχὴ νὰ ἐργάζεται. Εἰς τὴν δέσμην ταύτην συμπεριλαμβάνω ὄχι μόνον τὰ σπλάγχνα, τὰ ὀστᾶ, τοὺς τένοντας, τὰς φλέβας, τὰ νεῦρα, καὶ τὰς ἀρτηρίας, ἀλλὰ πάντα μῦν καὶ πάντα σύνδεσμον, ἤτοι σύμπλεγμα ἰνῶν, αἵτινες πάλιν εἶναι τοσοῦτοι ἀνεπαίσθητοι σωλῆνες συνυφασμένοι πανταχόθεν μὲ ἀοράτους ἀδένας.

Η ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΑΜΑΡΤΙΑΣ ΟΡΓΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ.

ΤΡΙΣ μόνον ἀναγινώσκομεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὠργίσθη ἐφ' ὅλης τῆς ἐπιγείου ζωῆς του, καὶ εἰς ἑκάστην τῶν τριῶν περιστάσεων ὁ θυμὸς αὐτοῦ διηγέρθη ὄχι διὰ τὰς πρὸς ἑαυτὸν ὕβρεις καὶ βλασφημίας, ἀλλὰ διότι ἐζήτησαν νὰ διαφθείρωσιν ἢ νὰ ἐμποδίσωσι τοὺς πρὸς τὸ ἀγαθοποιεῖν ἀγῶνάς του. Ὅτε τὸν ἐσυκοφάντησαν ὡς φάγον, ὡς μέθυσον, ἢ ὡς δαιμονισμένον, δὲν παρωργίσθη διόλου. Ὅτε τὸν ἐρράπισαν, τὸν ἔπτυσαν, καὶ εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ περιέθηκαν στέφανον ἐξ ἀκανθῶν, δὲν παρωργίσθη. Ὅτε τὸν προσήλωσαν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, καὶ τὸν καθύβρισαν εἰς τὴν τελευταίαν ἀγωνίαν, δὲν παρωργίσθη. Ἀλλ' ὅτε ἐξ ἐναντίας οἱ μαθηταί του ἐμπόδισαν τοὺς γονεῖς νὰ φέρωσι τὰ παιδία των διὰ νὰ τὰ εὐλογήσῃ, ὅτε ὁ Πέτρος ἐπροσπάθει νὰ τὸν μεταστρέψῃ ἀπὸ τοῦ ν' ἀποθάνῃ διὰ τοὺς ἁμαρτωλοὺς, καὶ ὅτε οἱ ἐχθροί του ἐζήτουν ν' ἀπομακρύνωσι τοὺς τεθλιμμένους ἀπὸ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἀπείρων του εὐεργεσιῶν, τότε παρωργίσθη καὶ ὑπερελυπήθη διὰ τὴν πώρωσιν τῆς καρδίας των.

Ὑπόθες ὅτι παρέλαβές τινα ὀρφανὸν, καὶ τὸν ἀνέθρεψες ὡς ἴδιόν σου τέκνον· ἀφοῦ δὲ ἔφθασεν εἰς ἀνδρικὴν ἡλικίαν, ἠθέλησε νὰ σὲ κλέψῃ ἢ ἐπροσπάθησε νὰ σὲ φονεύσῃ. Ἂς ὑποθέσωμεν δὲ ὅτι διὰ τοῦτο ἐκρίθη, εὑρέθη ἔνοχος, καὶ κατεδικάσθη εἰς θάνατον. Σὺ ὅμως, λυπούμενος καὶ συγχωρῶν αὐτὸν, θέλεις νὰ τὸν σώσῃς. Τρέχεις λοιπὸν ἀμέσως εἰς τὴν ἐξουσίαν, καὶ μὲ πολλὰ ἔξοδα καὶ πολλοὺς κόπους λαμβάνεις, τελευταῖον, βεβαίωσιν ἀπὸ τὴν ἀνήκουσαν ἀρχὴν, ὅτι, ἂν ὁμολογήσῃ τὸ ἔγκλημά του, θέλει συγχωρηθῆ. Σπεύδεις λοιπὸν εἰς τὴν φυλακήν του διὰ νὰ δώσῃς τὴν χαροποιὰν ταύτην εἴδησιν· αὐτὸς μ' ὅλον τοῦτο δὲν θέλει νὰ σ' ἀκούσῃ, νὰ σὲ πιστεύσῃ, καὶ νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἁμαρτίαν του· σὲ κυττάζει μὲ μῖσος, μὲ ἀπιστίαν, καὶ ὑποψίαν, καὶ κάμνει τὸν κωφὸν εἰς τὰς δεήσεις καὶ τὰς προτροπάς σου. Δὲν ἤθελες ἐκπλαγῆ καὶ λυπηθῆ τὰ μέγιστα; Ποῖα λοιπὸν αἰσθήματα πρέπει νὰ ἔχῃ καὶ ὁ Χριστὸς, ὅταν ἐκεῖνοι, ὑπὲρ ὧν ἔχυσε τὸ αἷμά του, φέρωνται πρὸς αὐτὸν τοιουτοτρόπως; Βέβαια δὲν δύναται νὰ μὴ τοὺς θεωρῇ "μετ' ὀργῆς, συλλυπούμενος ἐπὶ τῇ πωρώσει τῆς καρδίας αὐτῶν."

ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΣ ΚΑΙ ΗΘΙΚΟΝ ΑΙΣΘΗΜΑ.

ΕΜΠΟΡΕΙ τις νὰ εἴπῃ ὅτι ὑπάρχει σύνδεσμος μεταξὺ τῆς καθαριότητος καὶ τοῦ ἠθικοῦ αἰσθήματος. Καὶ ἤθελε μὲν εἶσθαι ὑπερβολὴ νὰ εἴπωμεν ὅτι οἱ καθ' ἕξιν παραμελοῦντες τὴν καθαριότητα, καὶ προτιμῶντες νὰ ἦναι ῥυπαροὶ, δὲν ἔχουν ἠθικὴν αἴσθησιν· ἀλλ' ἐμπορεῖ τις ἀληθῶς νὰ εἴπῃ, ὅτι οἱ ἠθικῶς εὐαίσθητοι καθίστανται ἔτι μᾶλλον τοιοῦτοι ὡς ἐκ τοῦ σεβασμοῦ τῆς ἀρετῆς ταύτης. Στενὴ συγγένεια ὑπάρχει μεταξὺ τῆς ἠθικῆς μοχθηρίας καὶ τῆς σωματικῆς ἐξαχρειώσεως.

ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΦΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΖΩΗΣ.

ΩΡΑΙΑ τις ἀναλογία ὑπάρχει μεταξὺ τῆς φυτικῆς καὶ τῆς ἀνθρωπίνου ζωῆς κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους. Οὐδὲν διαρκὲς καὶ πολύτιμον ὀπωροφόρον δένδρον ἀναβλαστάνει διαμιᾶς ἐκ τῆς γῆς θάλλον καὶ ἀκμαῖον. Ἀνάγκη πᾶσα νὰ διέλθῃ περίοδον χρόνου, καθ' ὃν οὐ μόνον δὲν καρποφορεῖ, ἀλλὰ καὶ χρειάζεται ἀδιάκοπον ἐπιμέλειαν καὶ προσοχήν. Ἡ φύσις αὐτοῦ πρέπει νὰ θεωρηθῇ· τὸ περικύκλῳ χῶμα νὰ διατηρῆται εἰς κατάστασιν ἁρμοδίαν ὥστε νὰ βοηθῇ τὴν αὔξησίν του· οἱ περιττοὶ κλάδοι του νὰ περικόπτωνται· καὶ αἱ νόσοι του, εἴτε ἐν ἑαυτῷ γεννώμεναι, εἴτε προξενούμεναι ὑπό τινος παρεισδύοντος ἐχθροῦ, ν' ἀπαντῶνται καὶ νὰ νικῶνται. Ἐμπορεῖ ν' ἀφεθῇ καὶ νὰ ζῇ, ἄχθος ἀρούρης, μηδὲν παράγον ἄξιον συγκομιδῆς· ἢ ἐμπορεῖ νὰ γένῃ ἀντικείμενον, ἐφ' οὗ τὸ ὄμμα μεθ' ἡδονῆς νὰ ἐπαναπαύεται, δι' ὃ νὰ εὐγνωμονῇ ὁ ἰδιοκτήτης, καὶ ὃ μετὰ λόγου νὰ σεμνύνεται δεικνύων. Τοσοῦτον δὲ διαφέρουσιν αἱ φροντίδες, αἱ μέριμναι, καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ καλλιεργεῖν ὀπωροφόρον δένδρον, καὶ τοῦ ἀνατρέφειν παῖδα, ὅσον ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι πολυτιμοτέρα τῆς τοῦ δένδρου.

ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ, 1842.] [ΑΡΙΘ. 70.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΜΕΛΙΤΗΣ.

(Συνέχεια ἀπὸ Σελ. 130.)

Εκ τῶν συγγραφέων τῆς ἀρχαιότητος πρῶτος Διόδωρος ὁ Σικελιώτης ἀναφέρει τὰς Μελιταίας Νήσους·— "Πρὸς νότον," λέγει, "τῆς Σικελίας κεῖνται τρεῖς νῆσοι, ἐξ ὧν ἡ πρώτη, καλουμένη Μελίτη, ἀπέχει περὶ τὰ 800 στάδια ἐκ τῶν Συρακουσῶν. Οἱ κάτοικοι εἶναι περίπλουτοι, καθὸ πολλὰς τέχνας μετερχόμενοι, ἰδιαιτέρως δὲ ὑφάσματα χειροτεχνοῦντες λόγου ἄξια διὰ τὴν μαλακότητα καὶ λεπτότητά των. Αἱ κατοικίαι των εἶναι μεγάλαι, καὶ λαμπρῶς κεκοσμημέναι μὲ γεῖσσα καὶ κονιάματα. Ἡ νῆσος αὕτη εἶναι ἀποικία τῶν Φοινίκων, οἵτινες, ἐμπορευόμενοι εἰς τὸν δυτικὸν ὠκεανὸν, μετεχειρίζοντο αὐτὴν ὡς καταφύγιον, ἐπειδὴ ἔχει ἐξαιρέτους λιμένας, καὶ κεῖται ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πελάγους. Μετὰ τὴν νῆσον ταύτην εἶναι καὶ ἄλλη τὄνομα Γαῦλος, ἀποικία ὡσαύτως τῶν Φοινίκων."

Τὴν Μελίτην λέγεται ὅτι ἐπομένως ἐκυρίευσαν οἱ Ἕλληνες· ἀλλ' ὅπως κἂν ἔχῃ τοῦτο, βέβαιον εἶναι ὅτι οἱ Καρχηδόνιοι καθυπέταξαν αὐτὴν ἐξ ὁλοκλήρου, π. Χ. 402. Ἐν ἔτει 242 π. Χ., οἱ Καρχηδόνιοι ἠναγκάσθησαν νὰ παραχωρήσωσιν αὐτὴν εἰς τοὺς Ῥωμαίους, οἵτινες ἐχάρισαν εἰς τοὺς κατοίκους τὰ δικαιώματα Ῥωμαίων πολιτῶν. Ὁ ἐν αὐτῇ ναὸς τῆς Ἥρας φαίνεται ὅτι ἦτον ἀρκετὰ πλούσιος, ὥστε νὰ διαρπάσῃ αὐτὸν ὁ πλεονέκτης Οὐέρρης, ἔπαρχος ὢν τῆς Σικελίας. Τὰ λινᾶ τῆς Μελίτης ἐλογίζοντο πολυτελείας εἶδος ἐν Ῥώμῃ.

Οἱ Βανδάλοι καὶ οἱ Γότθοι, οἵτινες ἐκυρίευσαν τὴν Μελίτην, ἐδιώχθησαν ἐξ αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Βελισαρίου, ἐν Σ. Ε. 533. Περὶ τὸ 870 Σ. Ε. κατέλαβον τὴν νῆσον οἱ Ἄραβες· καὶ μολονότι ἀνεκτήσατο καὶ κατεῖχεν αὐτὴν ἡ Ἀνατολικὴ αὐτοκρατορία διὰ τριάκοντα τέσσαρα περίπου ἔτη, οἱ Ἄραβες ὅμως ἤλωσαν πάλιν αὐτὴν, καὶ οἱ Ἕλληνες κάτοικοι ἐξωλοθρεύθησαν. Τὸ 1120 ὁ Κόμης Ῥόγερος, ὁ Νορμανὸς κατακτητὴς τῆς Σικελίας, ἐκυρίευσε τὴν Μελίτην, καὶ ἀπεδίωξε τοὺς Ἄραβας.

Οὕτω δὲ εἰς τὴν νῆσον Σικελίαν προσκολληθεῖσα, ὑπετάσσετο εἰς τὰς διαφόρους βασιλικὰς οἰκογενείας της. Καθ' ὅλον τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ἀξιωματικὸς τοῦ Σικελικοῦ στέμματος προέδρευεν εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Μελίτης, καὶ οἱ Σικελικοὶ νόμοι καὶ θεσμοὶ μετεδόθησαν εἰς τὸ ὑποκείμενον νησίον.

Τὸ 1516, ἡ Σικελία καὶ αἱ Μελιταῖαι νῆσοι μετέβησαν εἰς τὸν αὐτοκράτορα Κάρολον Ε'., ὡς κληρονόμον τοῦ στέμματος τῆς Ἀραγωνίας. Κατὰ δὲ τὴν 4ην Μαρτίου, 1530, ὁ Κάρολος ἐχάρισεν εἰς τὸν Μέγαν Μαγίστρον καὶ τὴν θρησκευτικὴν ἀδελφότητα τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου, οἵτινες ἐσχάτως εἶχον διωχθῆν ἐκ τῆς Ῥόδου ὑπὸ τῶν Τούρκων, τὴν κυριότητα ὅλων τῶν φρουρίων καὶ νήσων τῆς Τριπόλεως, Μελίτης, καὶ Γαύλου, μὲ πλήρη δικαιοδοσίαν. Τὸν χρόνον τῆς παραχωρήσεως ταύτης ἡ Μελίτη περιεῖχε μόνον περὶ τὰς 12,000 κατοίκων, ἡ δὲ Γαῦλος μόνον 5000, καὶ εἰς ἀθλίαν κατάστασιν. Ἡ Μελίτη ἦτο σχεδὸν ἀσκεπὴς βράχος, καὶ ἡ γεωργία σχεδὸν παρητημένη, ὡς ἐκ τοῦ ἐλεεινοῦ συστήματος τῆς διοικήσεως καὶ τῶν συχνῶν πειρατικῶν ἐπιδρομῶν, εἰς ἃς οἱ κάτοικοι ἦσαν ἐκτεθειμένοι.

Ὑπὸ τοὺς Ἱππότας ἡ Μελίτη ταχέως ἤρχισε νὰ ἀναλαμβάνῃ ἀπὸ τὴν ἠρημωμένην αὐτῆς κατάστασιν. Πρῶτον σκοπὸν ἔθεσαν νὰ προφυλάξωσι τὴν νῆσον ἀπὸ τοὺς πειρατὰς ἐχθρούς της· ἐπὶ τούτῳ δὲ ἤρχισαν ἐκεῖνα τὰ ἔργα, ὅσα διαμένουσι μέχρι τῆς σήμερον μνημεῖον τῆς ἐπιμονῆς αὐτῶν καὶ στρατιωτικῆς δυνάμεως. Τὴν 18ην Μαΐου, 1565, οἱ Τοῦρκοι, ὑπὸ τὸν Μουσταφᾶν Πασᾶν, συμποσούμενοι εἰς 30,000 ἐκλεκτοῦ στρατοῦ, ἀπέβησαν εἰς τὴν νῆσον τῆς Μελίτης, ὅπου καὶ γενναίως ἐπολέμησαν, καὶ γενναίαν ἔλαβον ἀντίστασιν ἀπὸ τοὺς Ἱππότας. Τελευταῖον ὅμως οἱ Τοῦρκοι ἠναγκάσθησαν ν' ἀπέλθωσι τῆς νήσου, ἀπολέσαντες, ὡς λέγεται, 25,000 ἀνδρῶν· ἡ ἀπώλεια ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους ἀνέβη εἰς περίπου 7000. Ἀποθανόντος τοῦ Σουλτὰν Σολυμὰν ἐν ἔτει 1566, ὀλίγον μετὰ τὴν ἧττα τῶν στρατευμάτων του, ὁ μέγας Μαγίστρος Βαλλέττας, ὅστις εὐτυχῶς εἶχεν ὑπερασπισθῆ τὴν Μελίτην κατὰ τῆς φοβερᾶς ταύτης ἐπιδρομῆς, ἀπεφάσισε νὰ θεμελιώσῃ νέαν πόλιν, εἰς θέσιν κατάλληλον καὶ πρὸς ἄμυναν τῆς νήσου καὶ πρὸς διατριβὴν τῶν Ἱππότων. Ἔθηκε δὲ τὸν πρῶτον λίθον τῆς πόλεως Βαλλέτας, ἥτις ἔλαβε τὄνομα τοῦ θεμελιωτοῦ της, τὴν 28ην Μαρτίου, 1566. Εἰς τὴν Μελίτην στερεωθέντες οἱ Ἱππόται, ἐξηκολούθουν νὰ περιπλέωσι τὰ πελάγη εἰς καταδίωξιν τῶν Ὀθωμανῶν, τοὺς ὁποίους μεγάλως ἠνωχλοῦσαν. Ἀλλ' ἡ πειθαρχία τοῦ τάγματος παρελύετο, καθ' ὅσον οἱ

σκοποὶ τῆς πρώτης αὐτοῦ συστάσεως ἐγίνοντο δευτέρου λόγου, καὶ ἡ Μελίτη ἐξησφαλίσθη μὲν κατὰ πάσης προσβολῆς, ἀλλὰ κατήντησε τόπος τρυφῆς καὶ ἡδονῆς μᾶλλον ἢ αὐστηρότητος.

Ἡ ἱστορία τῆς νήσου, μεταξὺ τοῦ χρόνου τούτου καὶ τῆς παραδόσεως αὐτῆς εἰς τὸν Βοναπάρτην, δὲν ἀπαιτεῖ ἰδιαιτέραν τινὰ σημείωσιν εἰς τὸ σύντομον τοῦτο σχεδίασμα. Ἡ ἔκρηξις τῆς πολιτικῆς μεταβολῆς τῶν Γάλλων ἦτον ἑπόμενον νὰ κλονήσῃ τὴν παρακμάζουσαν δύναμιν τοῦ Ἱπποτικοῦ Τάγματος τῆς Μελίτης· ἀλλὰ καὶ ἡ διαγωγὴ τῶν Ἱπποτῶν πρὸς τὴν νέαν Γαλλικὴν δημοκρατίαν, πρὸς τοὺς νομιζομένους φίλους αὐτῆς, πρὸς τὰ πλοῖα καὶ τὸν ἐν Μελίτῃ πράκτορά της, βεβαίως συνέτεινεν εἰς τὴν κατάπτωσιν τοῦ Τάγματος. Ἡ ἄμεσος μ' ὅλα ταῦτα παράδοσις τῆς νήσου προῆλθεν ἔσως ἐν μέρει ἀπὸ τὴν μικροψυχίαν τοῦ Μεγάλου Μαγίστρου, καὶ ἀναντιρρήτως κατὰ μέγαν βαθμὸν ἀπὸ τὴν προδοσίαν τῶν Γάλλων Ἱπποτῶν, οἵτινες, προβλέποντες τὴν παρακμὴν τοῦ Τάγματος, καὶ τὴν πιθανότητα τοῦ ὅτι ἡ Μελίτη ἤθελεν ὑποπέσειν εἰς Ῥωσσικὴν ἐπιρροὴν, προετίμησαν τὴν παράδοσιν αὐτῆς εἰς τὴν Γαλλίαν, εἴτε μοναρχουμένην, εἴτε δημοκρατουμένην.

Τὴν 9ην τοῦ Ἰουνίου, 1798, Γαλλικὸς στόλος, ὑπὸ τὸν ναύαρχον Βρουεΐν, συνιστάμενος ἀπὸ 18 δίκροτα, 18 φρεγάτας, καὶ περίπου 400 φορτηγὰ, ἐμπεριέχοντα 40,000 ἀνδρῶν, ἔφθασεν ἔξω τῆς νήσου. Οἱ Γάλλοι Ἱππόται εἶχον ἤδη προετοιμάσει τὰ μέλλοντα· ὁ Μέγας Μαγίστρος Φερδινάνδος Χομπέσκης, ἐκλεχθεὶς τὸν Ἰούλιον, 1797, ἀνὴρ ἀδύνατος καὶ εὐκολόπιστος, δὲν ἐφρόντισε ποσῶς ν' ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τοὺς Γάλλους Ἱππότας τὰς κυριωτέρας στρατηγικὰς θέσεις. Οἱ πλεῖστοι τῶν κατὰ τὴν παραλίαν πύργων ἦσαν ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτῶν. Ὅθεν, ἔδραμον μὲν οἱ κάτοικοι ἀνὰ χιλιάδας εἰς τὰ ὅπλα, ἀλλ' οἱ στρατηγοῦντες δὲν ἔκαμαν εἰμὴ ἐπίδειξιν ἑτοιμασίας πρὸς ἀπάτην τοῦ λαοῦ. Ὁ Βοναπάρτης ἐζήτησεν ἐγγράφως ἄδειαν νὰ εἰσέλθῃ μεθ' ὅλου τοῦ στόλου εἰς τοὺς λιμένας τῆς Μελίτης, ἐπὶ λόγῳ ὅτι ἐχρειάζοντο ὕδωρ· ἀλλ' ἡ κυβέρνησις ἀπήντησε, μετ' ἐκφράσεων λύπης, ὅτι δύο μόνον ἢ τὸ πολὺ τέσσαρα πλοῖα ἤθελε συγχωρήσει νὰ ἐμβῶσι διαμιᾶς εἰς τὸν λιμένα. Τότε, "Ὁ Μέγας Μαγίστρος δὲν μᾶς δίδει νερόν!" εἶπεν ὁ Βοναπάρτης· "αὔριον περὶ ἀνατολὰς ἡλίου θέλει ἀποβῆν ὁ στρατὸς ἐπὶ τῶν παραλίων τῆς νήσου."

Καὶ τωόντι, κατὰ τὴν πρωΐαν τῆς ἐπαύριον ἀπέβησαν οἱ Γάλλοι εἰς τρία διάφορα μέρη χωρὶς οὐδεμίαν ἀντίστασιν, καὶ πρὶν νυκτώσῃ κατεῖχον ὅλην τὴν νῆσον ἐξαιρέσει πέντε κωμῶν. Ἡ ἐν ταύταις δὲ ἀσήμαντος ἀπόπειρα τῶν χωρικῶν πρὸς ἰδίαν αὐτῶν ἄμυναν ἔδωκεν ἀποχρῶσαν ἀφορμὴν αἱματοχυσίας καὶ διαρπαγῆς εἰς στρατεύματα, ὁποῖα τὰ τότε Γαλλικά. Ἐν τῷ μεταξὺ, ταραχὴ καὶ ἀπελπισία ἐκυρίευσαν τὴν πόλιν Βαλλέτταν. Ὁ Μέγας Μαγίστρος, εἰς δεινὴν εὑρισκόμενος ἀπορίαν, περιεκυκλοῦτο ὑπὸ διαφόρων συμβούλων, ἀλλὰ δὲν εἶχε σταθερότητα ν' ἀποφασίσῃ τί. Τελευταῖον, ἀκούσας ὅτι ἐφονεύθησαν μὲν Γάλλοι τινὲς Ἱπποται, ἐπληγώθησαν δὲ ἄλλοι, ὑπὸ τῶν Μελιταίων στρατιωτῶν, ἠσθάνθη τὸ κρίσιμον τῆς θέσεώς του, καὶ ἀπεφάσισε νὰ ζητήσῃ ἀνακωχὴν ὅπλων. Εἰς ταύτην συγκατένευσαν οἱ Γάλλοι μὲ συμφωνίαν ἐν διαστήματι εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν νὰ πέμψῃ ὁ Μέγας Μαγίστρος πληρεξουσίους διὰ νὰ τελειώσωσι τὴν συνθήκην. Οὗτοι ἑπομένως διωρίσθησαν ἓξ τὸν ἀριθμὸν, καὶ τὴν 12ην Ἰουνίου ὑπεγράφη ἡ συνθήκη ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, μετὰ δὲ τὴν μεσημβρίαν τῆς αὐτῆς ἡμέρας τὰ Γαλλικὰ πολεμικὰ πλοῖα καὶ φορτηγὰ εἰσῆλθον εἰς τοὺς λιμένας, καὶ 15,000 στρατοῦ κατέλαβον τὰ τείχη τῆς Βαλλέττας καὶ τῶν τριῶν παρακειμένων πόλεων. Ὁ Γάλλος στρατηγὸς μόλις ἐμβὰς εἰς τὰς πύλας ἐπεσκέφθη προσωπικῶς τὰ ὀχυρώματα. Εἷς δὲ τῶν ἀξιωματικῶν τῆς θεραπείας του, ὁ Καφφαρέλλης, συνοδεύων αὐτὸν, "Στρατηγὲ," εἶπε, "μεγάλη καλοτυχία μας ὅτι εὑρέθησαν ἐντὸς ἄνθρωποι νὰ μᾶς ἀνοίξωσι τὰς πύλας· καθότι, καὶ διόλου κενὸς ἂν ἦτον ὁ τόπος, ἠθέλομεν δυσκολευθῆ νὰ εἰσέλθωμεν."

Οἱ Γάλλοι εὑρῆκαν εἰς τοὺς λιμένας δύο δίκροτα, μίαν φρεγάταν, τρία κάτεργα, καὶ ἄλλα τινὰ μικρότερα πλοῖα· 1,500 κανόνια (ἐξ ὧν περὶ τὰ 800 ἐπὶ τῶν τειχῶν) 35,000 πανοπλίας, 12,000 βαρέλια πυροκόνεως, καὶ ἀπειραρίθμους βολίδας καὶ βόμβας.

Τὸ Τάγμα τῶν Μελιταίων Ἱπποτῶν ἦτον ἤδη ἀπεσβεσμένον. Ὁ Χομπέσκης ἐπέβη μετὰ δώδεκα Ἱπποτῶν εἰς ἐμπορικὸν πλοῖον τὴν νύκτα τῆς 17ης Ἰουνίου, καὶ φθάσας εἰς Τεργέστην, παρητήθη ἀπὸ τὸ ἀξίωμα τοῦ Μεγάλου Μαγίστρου τῶν Ἱπποτῶν τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου. Ὁ δὲ στρατηγὸς Βοναπάρτης ἐξέπλευσε μετὰ τοῦ Γαλλικοῦ στόλου διὰ τὴν Αἴγυπτον τὴν 19ην, ἀφήσας 4000 στρατοῦ νὰ φυλάττωσι τὴν Μελίτην.

Οἱ νέοι κρατοῦντες εἰσήγαγον εὐθὺς τὴν νέαν νομοθεσίαν τῆς Γαλλίας· διεκήρυξαν ἐλευθερίαν καὶ ἰσονομίαν, κατήργησαν τίτλους καὶ βαθμούς· διέταξαν ν' ἀποστέλλωνται εἰς Γαλλίαν οἱ υἱοὶ τῶν πλουσιωτέρων οἰκογενειῶν διὰ νὰ ἐκπαιδεύωνται εἰς τὰς νέας ἀρχὰς, ἰδίαις αὐτῶν δαπάναις· μετωργάνισαν ὅλα τὰ καταστήματα, καὶ ὑπεχρέωσαν ὅλους σχεδὸν τοὺς μείναντας Ἱππότας νὰ ἀπέλθωσι. Τὰ πλούτη τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου καὶ τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν, καὶ τῶν λεγομένων ξενώνων τῶν γλωσσῶν, τὰ ἀργυρᾶ σκεύη τῶν νοσοκομείων καὶ τοῦ παλατίου τοῦ Μεγάλου Μαγίστρου, ἀνελύθησαν, καὶ ἐστάλθησαν εἰς τὴν Γαλλίαν.

Τρίμηνος ὑποταγὴ εἰς τόσον αὐθαίρετα μέτρα καὶ τόσον βιαίας μεταβολὰς ἀνεβίβασεν εἰς τὸν ὕψιστον βαθμὸν τὴν δυσαρέσκειαν καὶ ἀπέχθειαν τῶν κατοίκων. Ἡ τῶν ἄρθρων τῆς συνθήκης φανερὰ παραβίασις διηρέθιζε καθ' ἑκάστην τὰ πνεύματα, ἐωσοῦ ἡ ἑπομένη ἀπερίσκεπτος πρᾶξις ἔκαμε νὰ ἐκραγῇ ἡ ἐπανάστασις.

Ὡς αἱ τῆς Βαλλέττας, παρομοίως καὶ τῆς ἀρχαίας πρωτευούσης, (Città Notabile), κατὰ τὸ ἐνδότερον κειμένης, εἶχον διαρπαγῆν αἱ ἐκκλησίαι· ἀλλ' ἔμενον ἔτι πολυτελῆ τινὰ μεταξωτὰ δαμασκηνὰ ὑφάσματα εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰς μονὰς τῆς ἀρχαίας πόλεως. Κατὰ τὴν 2αν Σεπτεμβρίου, (ἀφοῦ ἔφθασεν εἰς Μελίτην ἡ εἴδησις τῆς ἐν Ἀβουκὶρ ναυμαχίας), ἐστάλθησάν τινες νὰ καθαιρέσωσι τὰ δαμασκηνὰ ταῦτα· οἱ κάτοικοι συνήχθησαν νὰ ἐμποδίσωσιν αὐτούς· ὁ Γάλλος φρούραρχος, μὲ μικρὰν φρουρὰν ἑξήκοντα πέντε ἀνδρῶν, ζητήσας νὰ διασκορπίσῃ αὐτοὺς, ἀφρόνως ἐγύμνωσε τὸ ξίφος· ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ προσεβλήθη, καὶ τοῦ λαοῦ πολλαχόθεν συρρεύσαντος, κατεσφάγη αὐτός τε καὶ ἅπασα ἡ φρουρά του· τὰ δὲ σώματά των ἐκάησαν. Ἐκ τούτου ἐξήφθη γενικὴ ἐπανάστασις, ἥτις ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν διεδόθη εἰς ἀμφοτέρας τὰς νήσους. Τὴν 3ην, 200 στρατιῶται ἀποσταλθέντες ἐκ τῆς Βαλλέττας νὰ κυριεύσωσι τὴν πρῶτον ἐπαναστᾶσαν πόλιν, ἀπεκρούσθησαν γενναίως ὑπὸ τῶν χωρικῶν· αὐθημερὸν, οἱ κατοικοῦντες τὰς πλησίον τῶν ὀχυρωμάτων τοῦ Κοττονέρα κώμας εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν Βούρμολα, καὶ συνενωθέντες μετὰ τῶν πολιτῶν προσέβαλον τοὺς Γάλλους φύλακας, καὶ ἀφήπασαν τὴν σημαίαν τῆς δημοκρατίας· ἄλλοι ἐν τῷ μεταξὺ ἐκυρίευσαν ἀποθήκην τινὰ, καὶ ἐπῆραν μεθ' ἑαυτῶν εἰς τὴν ἑξοχὴν ὀγδοήκοντα βαρέλια πυροκόνεως.

Ἡ δραστηριότης καὶ τόλμη αὕτη τῶν Μελιταίων ἐξέπληξε τὸν Γάλλον φρούραρχον, ὅστις ἀρχήτερα ἐθεώρει αὐτοὺς ὡς ἀθλίους χωρικούς. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς δὲ ταύτης ἐκλείσθησαν αἱ πύλαι τῆς Βαλλέττας καὶ τῶν τριῶν πόλεων, καὶ ἡ φρουρὰ ἐπολιορκεῖτο δύο ἐνιαυτούς.

Κατὰ τὸ μακρὸν τοῦτο διάστημα οἱ Μελιταῖοι ἔδειξαν ἔνθερμον πατριωτισμὸν, καρτερίαν, ὁμόνοιαν, φρόνησιν, καὶ εὐταξίαν. Εἰς τὰς πρὸς συμβιβασμὸν ἀποπείρας τοῦ Γάλλου στρατηγοῦ δὲν ἔδιδον κάμμίαν ἀκρόασιν, καὶ εἰς τοὺς ἀγγελιοφόρους αὐτοῦ κἂν δὲν ἐσυγχώρουν νὰ ἐπιστρέψωσι. Μολονότι οἱ Γάλλοι συνίσταντο ἀπὸ 6000 καλῶς ἠσκημένων στρατιωτῶν (διότι προσετέθησαν 2000 ἀπὸ τὰ ἐξ Ἀβουκὶρ πλοῖα) δὲν ἠδύναντο μ' ὅλον τοῦτο νὰ κάμωσι σημαντικήν τινα ἐκδρομὴν, καθὸ συγχρόνως ὑποπτευόμενοι καὶ τοὺς ἐν τοῖς τείχεσι Μελιταίους.

Μετ' οὐ πολὺ ὁ Ἄγγλος ναύαρχος Νέλσων, μαθὼν τὰ διατρέξαντα, ἔστειλε πρὸς βοήθειάν των τέσσαρα Πορτογαλλικὰ δίκροτα καὶ δύο φρεγάτας, τὰ ὁποῖα ἤρχισαν τακτικὸν ἀποκλεισμὸν διὰ θαλάσσης· ὁ βασιλεὺς τῆς Σικελίας συνέδραμε παρομοίως, πέμψας πρὸς αὐτοὺς πολεμοφόδια, ζωοτροφίας, καὶ μετέπειτα χρήματα, ἅτινα ὅμως προήρχοντο ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ ταμείου. Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1799 ὁ Ἄγγλος πλοίαρχος Ἀλέξανδρος Ἰωάννης Βάλλ, διοικητὴς τοῦ στόλου τὸν ὁποῖον ὁ Νέλσων διώρισε νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν ἀποκλεισμὸν τῆς νήσου, ἐκλέχθη ὑπὸ τῶν Μελιταίων ἀρχηγὸς αὐτῶν καὶ πρόεδρος τῆς βουλῆς των. Περὶ δὲ τὰ τέλη τοῦ 1799 ἔφθασαν εἰς τὴν Μελίτην δύο Βρετανικὰ συντάγματα, εἰς ἃ προσετέθησαν μετ' ὀλίγους μῆνας δύο ἄλλα· πρὸς τούτοις, δύο συντάγματα ἐκ τῆς Σικελίας ἐπηύξησαν τὴν πολιορκοῦσαν δύναμιν.

Ἐν τῷ μεταξὺ, οἱ πολιορκούμενοι ἔπασχον δεινῶς· μολονότι τὸ πλεῖστον μέρος τῶν πολιτῶν εἶχον ἐξέλθειν, (ἀπὸ 40,000 ἔμειναν 13,000 μόνον εἰς τὰς πολιορκουμένας πόλεις), τὰ ἐδώδιμα μ' ὅλον τοῦτο ἦσαν ἀκριβώτατα. Μία λίτρα προσφάτου χοιρίνου κρέατος ἐπωλεῖτο 30 γρόσια· ἁλμυροῦ κρέατος, 15· ὁ κοινότερος ἰχθὺς, 10 γρόσια· μία ὄρνις, 250· μία περιστερὰ, 50· μία λίτρα σακχάρεως, 90· καφὲ, 100· ἕνας καλὸς παχὺς ποντικὸς, 8 γρόσια.

Περὶ τὰς ἀρχὰς λοιπὸν Σεπτεμβρίου, μὴ βλέποντες ἐλπίδα σωτηρίας οἱ Γάλλοι, ἐπρότειναν νὰ παραδώσωσι τὰ φρούρια εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἀγγλικῶν στρατευμάτων. Ἡ συνθήκη ὑπεγράφη τὴν 5ην Σεπτεμβρίου, 1800, καὶ τὴν ἐπαύριον ἡ Ἀγγλικὴ σημαία ὑψώθη εἰς τὰ τείχη. Τὴν 7ην τὰ Γαλλικὰ στρατεύματα ἐξέπλευσαν διὰ τὴν Γαλλίαν ἐπὶ Ἀγγλικῶν πλοίων, καὶ οὕτω μετὰ δύο ἔτη καὶ δύο ἡμέρας ἐτελείωσεν ἡ μακρὰ καὶ ἀξιομνημόνευτος αὕτη πολιορκία.

Τὴν νῆσον, κυριευθεῖσαν τοιουτοτρόπως, ἐξηκολούθει νὰ κατέχῃ προσωρινῶς κατὰ τὸ φαινόμενον ἡ Ἀγγλία μέχρι τοῦ τέλους τοῦ πολέμου· τότε δὲ διὰ τῆς συνθήκης τῆς 30ης Μαΐου, 1814, ἀνεγνώρισαν αὐτὴν αἱ Εὐρωπαϊκαὶ δυνάμεις ὡς μέλος τοῦ Βρετανικοῦ κράτους.

Διαρκοῦντος τοῦ πολέμου, ἦτον ἡ Μελίτη πλείστου λόγου ἀξία εἰς τοὺς Ἄγγλους διὰ τὴν κεντρικὴν αὐτῆς θέσιν καὶ τοὺς χωρητικοὺς λιμένας της· αὐτὴν εἶχον σταθμὸν τὰ ἐν τῇ Μεσογείῳ Ἀγγλικὰ στρατεύματα, καὶ αὐτοῦ ἐπεσκευάζοντο οἱ στόλοι οἱ ἀπὸ τῶν Ἡρακλείων Στηλῶν μέχρι τοῦ Ἑλλησπόντου θαλασσοκρατοῦντες. Τὸ ἐμπόριον ὡσαύτως, ἀποκλεισθὲν ἀφ' ὅλους τοὺς λιμένας τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἠπείρου δυνάμει τῶν ψηφισμάτων τοῦ Βερολίνου καὶ τῶν Μεδιολάνων, ἐνηργεῖτο ἐξ ὁλοκλήρου ἐν Μελίτῃ, καὶ ἀνέβη εἰς ἔκτακτον βαθμὸν εὐδαιμονίας. Διέκοψεν ὅμως τὴν πρόοδον αὐτοῦ ὁ λοιμὸς τοῦ 1813–14, ὅστις ἀφήρπασε σχεδὸν 5000 ψυχῶν εἰς ἀμφοτέρας τὰς νήσους· ἐσμίκρυνε δὲ, καὶ βαθμηδὸν τὰ μέγιστα περιώρισεν αὐτὸ, ἡ εἰρηνοποίησις τῆς Εὐρώπης.

Ἡ ἔλλειψις αὕτη τοῦ ἐμπορίου, καὶ ἡ αὐξάνουσα πληθὺς τοῦ ἤδη ὑπερμέτρου ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων, ἐπέφερον πενίαν καὶ ἀθλιότητα εἰς τὴν Μελίτην· πρὸς θεραπείαν δὲ τούτου καὶ ἄλλων δεινῶν ἀνεφέρθησαν οἱ Μελιταῖοι εἰς τὴν Βρετανικὴν κυβέρνησιν, τὸν Ἰούνιον, 1836. Διὰ τῆς ἀναφορᾶς ταύτης ἐζήτουν μεταρρύθμισιν τῶν νόμων, μετρίαν ἐλευθεροτυπίαν, βελτίωσιν τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος, ἀνεξάρτητον ὑγειονομεῖον, ἀτελῆ λιμένα, ἐλάττωσιν τοῦ βαρέος φόρου ἐπὶ τοῦ οἴνου, μετοχὴν ἀπὸ τὰ ὑπουργικὰ κέρδη, ἐλάττωσιν

τοῦ ἐπὶ τῶν γεννημάτων βαρέος δασμοῦ, καὶ δημοτικὸν συμβούλιον πρὸς ἐκλογὴν ἀντιπροσώπων, οἵτινες νὰ γνωστοποιῶσι τὰς χρείας καὶ τὰ παράπονα τῶν κατοίκων. Ἐπίτροποι Ἐρευνηταὶ ἀπεστάλθησαν κατὰ συνέπειαν ἐξ Ἀγγλίας εἰς Μελίτην τὸν Σεπτέμβριον, 1836, νὰ ἐξετάσωσι καὶ ἀναφερθῶσι περὶ τῶν ἐκτεθέντων δεινῶν· καθ' ὑπαγόρευσιν δ' αὐτῶν ἐνηργήθησαν ἤδη κοινωφελεῖς τινὲς μεταρρυθμίσεις· οἷον, ἡ πλήρης ἀτέλεια τῶν λιμένων τῆς Μελίτης δι' ὅλας τὰς ξένας πραγματείας, τοῦ δασμοῦ μένοντος ἐπὶ τῶν τῆς ἀναλώσεως μόνον εἰδῶν· ἡ μεταρρύθμισις τῶν γραμματειῶν τῆς κυβερνήσεως, καὶ ἡ δικαιοτέρα διανομὴ τῶν ἀνωτέρων ὑπουργημάτων, ἅτινα πρότερον μὲν κατείχοντο σχεδὸν ἀποκλειστικῶς ὑπ' Ἄγγλων διὰ προστασίας, νῦν δὲ καὶ ὑπὸ Μελιταίων· νέος διοργανισμὸς τοῦ πανεπιστημίου, καὶ ἡ εἰσαγωγὴ στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως διὰ τὰς κατωτέρας τάξεις· καὶ τελευταῖον, ἡ πλήρης ἄδεια τοῦ τυπόνειν καὶ ἐκδίδειν, ὥστε νὰ γνωστοποιῶσιν οἱ κάτοικοι τὰ παράπονά των εἰς τὴν Βρετανικὴν κυβέρνησιν καὶ τὸ Βρετανικὸν ἔθνος.

Ἀλλὰ μεγαλητέραν ἀκόμη ὠφέλειαν ἀπήλαυσε καὶ ἐλπίζει νὰ ἀπολαύσῃ ἡ Μελίτη ἀπὸ τὴν πρόοδον τῆς ἀτμοπλοΐας· ὄχι μόνον διότι αὐτόθεν περνῶσιν ὅλα τὰ Γαλλικὰ ἀτμόπλοια, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐκ τῆς μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Ἰνδιῶν νεωστὶ ἀρξαμένης συγκοινωνίας διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης. Περιηγητὰς ἐκ παντὸς ἔθνους βλέπει τις τὴν σήμερον καθ' ἑκάστην εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Βαλλέττας. Ἡ μεγάλη δ' αὕτη συρροὴ ἐπέφερε τὴν σύστασιν ξενοδοχείων τῆς πρώτης τάξεως, καὶ προσέτι κατὰ συνέπειαν αὐτῆς βελτιωθὲν τὸ καὶ πρὶν ἀξιόλογον λοιμοκαθαρτήριον τῆς Μελίτης ἀποκατέστη νῦν τὸ πρῶτον ἐν τῇ Μεσογείῳ.

Ο ΙΟΡΔΑΝΗΣ.

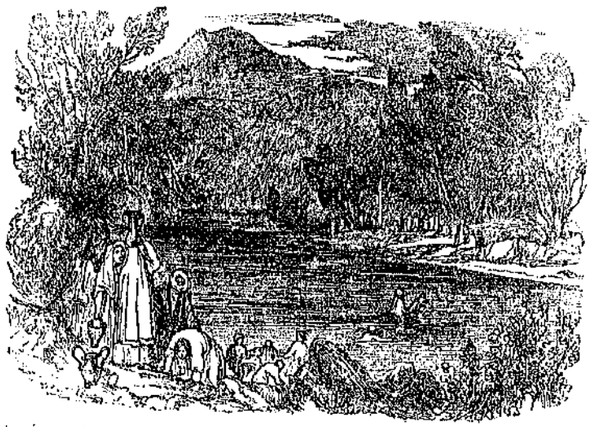

Ὁ ΙΟΡΔΑΝΗΣ εἶναι μὲν ὁ κυριώτερος ποταμὸς τῆς Χανάν, ἀλλὰ μ' ὅλον τοῦτο ἀσήμαντος, καὶ περὶ τὰ τέσσαρα μίλια ἐκ τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ μίλιες ἔχει τριάκοντα πηχῶν πλάτος· ῥέει δὲ θολὸς καὶ ὁρμητικός. Ὁλόκληρος ὁ δρόμος αὐτοῦ εἶναι περίπου 130 μιλίων· πηγάζει περὶ τὰ τέσσαρα μίλια πρὸς τὸ βορειοανατολικὸν τοῦ Βανιὰς, διέρχεται τὰ ὕδατα τοῦ Μερώμ καὶ τὴν λίμνην Τιβεριάδα, καὶ χύνεται μετὰ μεγάλης ὁρμῆς εἰς τὴν Νεκρὰν Θάλασσαν. Αἱ ὄχθαι ἀναβαίνουσι περὶ τοὺς δώδεκα πόδας ὑπὲρ τοῦ ὕδατος. Ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς ὑπάρχει καὶ χαμηλοτέρα τις ὄχθη, ἐσκεπασμένη ὑπὸ καλάμων, ἰτεῶν, καὶ δαφνοκεράσων, ὅπου εὑρίσκουσι μὲν σκέπην τὰ θηρία κατὰ τὴν ξηρὰν ὥραν τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἀποδιώκονται δὲ ὅταν αἱ βροχαὶ ἀναβιβάσωσι τὸν ποταμόν. Ὁ Ἰορδάνης ἐπλημμύρει ὅλας τὰς ὄχθας του ἐπὶ τοῦ Ἰησοῦ Ναυῆ, ἀλλὰ τοῦτο οὐδέποτε συμβαίνει τὴν σήμερον. Τινὲς μὲν διϊσχυρίζονται ὅτι ὁ ἱστοριογράφος ἐννοεῖ ἐνταῦθα τὴν κάτω μόνον ὄχθην· ἀλλὰ διατί λέγει ῥητῶς, «Ὅλας τὰς ὄχθας αὐτοῦ;» Ἕπεται λοιπὸν ὅτι τοπάλαι ἔπιπτεν ἀφθονωτέρα ποσότης βροχῆς, ἥτις καὶ καθίστανε τὴν γῆν ὑπαίαν οἱ προφῆται τὴν περιγράφουσι, ῥέουσαν μέλι καὶ γάλα· διότι σήμερον βέβαια δὲν εἶναι τοιαύτη. Οἱ Ἰσραηλῖται εἶχον λάβει τὴν ἐπαγγελίαν ὅτι, ἂν ὑπήκουον εἰς τὰς ἐντολὰς Κυρίου τοῦ Θεοῦ αὐτῶν, ἡ βροχὴ ἤθελε πέμπεσθαι ἐν καιρῷ, καὶ τὴν ἀπειλὴν ὅτι ἡ ἀνομβρία ἤθελεν εἴσθαι ἡ ποινὴ τῆς ἀπειθείας των. Τὴν πεδιάδα τοῦ Ἰορδάνου κατὰ τὸ θέρος δὲν δύναταί τις κάλλιον νὰ περιγράψῃ παρὰ μὲ τοὺς προφητικοὺς λόγους τοῦ Μωϋσέως, «Καὶ ἔσται σοι ὁ οὐρανὸς ὁ ὑπὲρ κεφαλῆς σου χαλκοῦς, καὶ ἡ γῆ ἡ ὑποκάτω σου σιδηρᾶ.»

Πολὺν χρόνον ἠγνοεῖτο ποῦ καὶ διὰ τίνος μέσου ἐξεκενοῦντο τὰ ὕδατα τοῦ Ἰορδάνου πρὸ τῆς γενέσεως τῆς Ἁλμυρᾶς Θαλάσσης· ἐκ νεωτέρων ὅμως ἀνακαλύψεων καθίσταται πιθανὸν, ὅτι ἔπιπτον εἰς τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν διὰ τοῦ ἀνατολικοῦ αὐτῆς κόλπου.

Ἴδε καὶ Ἀποθ. Τόμ. Β'. Σελ. 38, 87.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΓΑΘΗΣ ΜΗΤΡΟΣ.

ΕΞΕΔΟΘΗ νεωστὶ ἐν Σμύρνῃ Ἐγχειρίδιον τῆς Μητρὸς, ἤτοι Ἐπιστολαὶ πρὸς Ἀδελφὴν περὶ Ἀνατροφῆς Τέκνων, ἐπιθεωρηθεῖσαι παρὰ τῆς ἐν Ἀθήναις Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρείας. Ὁ σκοπὸς τοῦ συγγράμματος φαίνεται ἐκ τοῦ ἑπομένου παραγράφου·—

Ἀφ' ἧς ὥρας σ' ἔδωκα, ἀγαπητή μου, τὸν τελευταῖον ἀσπασμὸν, καὶ σὲ ἀφῆκα εἰς τὴν προστασίαν τοῦ ἀγαπητοῦ συζύγου σου καὶ τῆς Θείας Προνοίας, δὲν ἔπαυσα νὰ παρατηρῶ τὰ διαβήματά σου. Ἀλλὰ στοχάσου ἀπὸ ποῖον αἴσθημα κυριεύομαι σήμερον, γνωρίζουσα ὅτι σφίγγεις εἰς τὰς ἀγκάλας σου πολύτιμον θησαυρὸν, καὶ ὅτι ἐρωτᾷς μετὰ μεγάλης προθυμίας, Πῶς νὰ ἀναθρέψω τὸ βρέφος τοῦτο, τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς μὲ ἐχάρισε;

Εἰς τὴν ἐσχάτην ἐρώτησιν ἀποκρίνεται διὰ τῶν προκειμένων ἐπιστολῶν ἡ φιλόστοργος ἀδελφή· μολονότι δὲ πᾶσα μήτηρ καὶ πᾶς γονεὺς ὀφείλει νὰ ἀναγνώσῃ ἐξ ὁλοκλήρου πονημάτιον πραγματευόμενον περὶ τόσον ἀξιολόγου ὑποθέσεως, θέλομεν, μ' ὅλον τοῦτο, καταχωρήσειν εἰς τὰς στήλας τῆς Ἀποθήκης ὀλίγα τινὰ ἐξ αὐτοῦ ἀποσπασμάτια, πρὸς εὐχαρίστησιν καὶ ὠφέλειαν ἐκείνων, ὅσοι δὲν ἔχουν εὐκαιρίαν ἢ διάθεσιν νὰ ἀναγνώσωσι περισσότερον. Εἰς τὴν Δευτέραν Ἐπιστολὴν λέγει ἡ συγγράψασα·—

Ὁ ἐμπιστευμένος τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν ἄλλων χρειάζεται πρὸ πάντων νὰ γνωρίζῃ ἑαυτὸν καὶ νὰ διοικῇ ἑαυτὸν, καὶ ἡ παρατήρησις αὕτη ἐφαρμόζεται κατ' ἐξοχὴν εἰς τὰς μητέρας. Ποσάκις κατὰ δυστυχίαν βλέπομεν μητέρας, αἵτινες δι' ἔλλειψιν τοῦ προτερήματος τούτου καθίστανται ὅλως διόλου ἀνίκανοι νὰ ὁδηγῶσιν ὀρθῶς τὰ τέκνα των· ὅθεν ταῦτα καταντοῦν εἰς μεγίστας παρεκτροπὰς, καὶ φέρουν ὄνειδος καὶ θλῖψιν εἰς τοὺς δυστυχεῖς γονεῖς των!

Ἴσως δὲν ὑπάρχει γονεὺς, οὐδ' ὁ χειρότερος, ὅστις δὲν εὔχεται χρηστὴν ἀνατροφὴν καὶ πᾶσαν ἀρετὴν εἰς τὰ τέκνα του· πόσοι, μ' ὅλον τοῦτο, οἱ μὴ προσπαθοῦντες διὰ τοῦ ἰδίου αὐτῶν παραδείγματος νὰ διδάξωσι τὰ χρηστὰ καὶ ἐνάρετα εἰς τὰ ἰδιά των τέκνα! Ὅ,τι καλὸν ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἴδωμεν εἰς τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς θυγατέρας ἡμῶν, πρέπει νὰ τὸ ἀποκτήσωμεν πρῶτον ἡμεῖς αὐτοί· ἡ μήτηρ, περιθάλπουσα καὶ καλλιεργοῦσα ἐν ἑαυτῇ πᾶν ἐνάρετον αἴσθημα, προετοιμάζει ἤδη κατὰ τὸν ἀσφαλέστερον τρόπον τοὺς ψυχικοὺς καλλωπισμοὺς τῶν θυγατέρων της. Ὅ,τι σπείρει ἐν ἑαυτῇ, θερίζει καὶ εἰς τὰ ἰδιά της τέκνα· ἀλλ' ἡ κακῶς ἀνατεθραμμένη καὶ κακῶς διάγουσα, πῶς δύναται νὰ ἐλπίσῃ χρηστοήθεις καὶ ἐναρέτους θυγατέρας; μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὴν, ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα;

Μολονότι δὲ περὶ μητέρων ὁ λόγος, αἱ αὐταὶ μ' ὅλον τοῦτο παρατηρήσεις ἀληθεύουσι καὶ περὶ τῶν διδασκάλων. Οἱ διδάσκαλοι συνεργοῦσι μετὰ τῶν γονέων εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν μόρφωσιν τῆς νεολαίας· καὶ ἂν αὐτοὶ ὁδηγῶνται μᾶλλον ἀπὸ τὰ πάθη των παρ' ἀπὸ τὸν ὀρθὸν λόγον, ἂν ἡ διαγωγή των καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἔκτασιν δὲν ἦναι παράδειγμα ἀρετῆς, τὸ ἀποτέλεσμα θέλει ἐξ ἀνάγκης εἶσθαι ὀλέθριον εἰς τοὺς μαθητάς των. Καὶ ὅμως πόση καὶ περὶ τούτου ἀδιαφορία! ὁ τυχὼν ἀνοίγει σχολεῖον, καὶ ὁ κόσμος στέλλει τὰ παιδία του νὰ διδαχθῶσι, μόλις ἐρευνῶν ἢ ἐξετάζων περὶ χαρακτῆρος ἢ ἱκανότητος.

Ἡ μήτηρ, λέγει τὸ Ἐγχειρίδιον, διὰ νὰ ἔχῃ τὴν ἀπαιτουμένην προετοιμασίαν εἰς ὀρθὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου της, πρέπει νὰ γνωρίζῃ τὰς μεθόδους τῆς ἐκπαιδεύσεως, τουτέστι κατὰ ποῖον σύστημα, κατὰ ποίαν μέθοδον ἁρμόζει νὰ διδάσκωνται οἱ παῖδες. Ἓν ἀπὸ τὰ καθήκοντα τῆς μητρὸς εἶναι καὶ ἡ μέχρι τινὸς ἐπιστασία τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν τέκνων της. Αὐτὴ ὀφείλει νὰ ἐξετάζῃ τὴν πρόοδον τῶν μικρῶν υἱῶν καὶ θυγατέρων της, καὶ νὰ ἐρευνᾷ ποῖα μέσα μεταχειρίζονται οἱ διδάσκαλοί των πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν φυσικῶν, νοητικῶν, καὶ ἠθικῶν δυνάμεων αὐτῶν, καὶ ἂν τὰ μέσα ταῦτα ἦναι κατάλληλα ἢ ὄχι. Ἀνάγκη πᾶσα λοιπὸν ἡ μήτηρ νὰ ἐκπαιδευθῇ, ὥστε νὰ γένῃ ἱκανὴ πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν τέκνων της. Χρειάζεται νὰ γνωρίζῃ τὰς σωματικὰς καὶ ψυχικὰς δυνάμεις αὐτῶν, καὶ νὰ μελετᾷ τὰς κράσεις καὶ διαθέσεις των, διὰ νὰ βεβαιωθῇ ὁποῖα ἀποτελέσματα θέλουν ἐπιφέρειν αἱ προσπάθειαί της καὶ τὰ διάφορα μέσα ὅσα μεταχειρίζεται.

Πρέπει νὰ ἔχῃ κάποιαν ἰδέαν τῆς Φυσιολογίας, καὶ νὰ γνωρίζῃ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ φωτὸς, τῆς θερμότητος, τοῦ ἀέρος, τῆς διαίτης, καὶ τῆς γυμνάσεως εἰς τὸ ἀνθρώπινον σύστημα—τὴν δύναμιν καὶ χρῆσιν τῶν ὀργάνων τῆς πέψεως, τῆς καρδίας, τῶν πνευμόνων, τοῦ ἐγκεφάλου, τῶν νεύρων, τοῦ δέρματος, καὶ τῶν πέντε αἰσθητηρίων· νὰ γνωρίζῃ μέχρι τινὸς βαθμοῦ τὰ συμπτώματα τῶν ἀῤῥωστιῶν, ὥστε νὰ πράττῃ τὰ χρειαζόμενα εἰς περιστάσεις ὅπου δὲν δύναται νὰ συμβουλευθῇ ἰατρόν· πρέπει νὰ γνωρίζῃ ποίαν ἐπιῤῥοὴν ἔχει εἰς τὰς νοητικὰς δυνάμεις ἡ ὑγιὴς ἢ νοσώδης κατάστασις τῶν σωματικῶν ὀργάνων, καὶ πῶς τὰ ἠθικὰ αἰσθήματα δύνανται νὰ μεταβληθῶσιν ὁλοκλήρως ἀπὸ μόνας τὰς φυσικὰς αἰτίας. Χωρὶς τὰς γνώσεις ταύτας εἶναι σχεδὸν ἀδύνατον νὰ ὁδηγῇ καὶ νὰ μορφόνῃ καθὼς πρέπει τὴν φυσικὴν κρᾶσιν τοῦ τέκνου της.

Εὐχῆς ἔργον ἦτον ἡ μήτηρ νὰ ἔχῃ καὶ γνῶσιν τινὰ τῆς Φιλοσοφίας, ὥστε, βοηθουμένη ὑπ' αὐτῆς, καὶ παρατηροῦσα, ἐκ νηπιότητος τοῦ τέκνου της, τὰς ἀναπτύξεις τοῦ νοός, μὲ πολλὴν ὠφέλειαν νὰ γυμνάζῃ τὸν ὀφθαλμὸν, τὸ ὠτίον, τὴν γλῶσσαν, τὴν χεῖρα, καὶ ἐν γένει ὅλα τὰ ὄργανα αὐτοῦ, καὶ οὕτω νὰ

τὸ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ πολλὰ σφάλματα καὶ πολλὰς ἀνοήτους προλήψεις.

Πρέπει τόσον νὰ γνωρίζῃ τὴν Ἱστορίαν, ὥστε εἰς οἰκείαν ὁμιλίαν μὲ τὰ τέκνα της νὰ δίδῃ εἰς αὐτὰ ἰδέας ὀρθὰς. περὶ τῶν μεταβολῶν, αἵτινες συνέβησαν εἰς τὰ ἔθνη, νὰ ἐξηγῇ τὰς αἰτίας τῶν μεταβολῶν αὐτῶν καὶ τοὺς χαρακτῆρας τῶν ὅσοι ἐνήργησαν αὐτάς, καὶ νὰ παριστάνῃ εἰς αὐτὰ ἐκεῖνα τὰ λαμπρὰ καὶ ἀξιομίμητα κατορθώματα, τὰ ὁποῖα, ὡς τὸ πολύτιμον ἅλας τοῦ κόσμου, ἐφύλαξαν τὰ ἔθνη ἀπὸ παγκόσμιον φθορὰν καὶ ὄλεθρον.

Καλὸν εἶναι νὰ ἔχῃ καὶ γνώσεις τῆς Γεωμετρίας, τῆς Ἰχνογραφίας, καὶ τῆς Μουσικῆς, διὰ νὰ συνειθίζῃ τὰ τέκνα της νὰ διακρίνωσι τὰ σχήματα καὶ τὴν ὡραιότητα, καὶ νὰ γυμνάζῃ καὶ τὴν φωνήν των εἰς τοὺς μελῳδικοὺς ἤχους, οἵτινες ἔχουσι μεγίστην ἐπιῤῥοὴν εἰς τὸ μαλακύνειν καὶ καταπραύνειν τὰ αἰσθήματα καὶ μεγάλων καὶ μικρῶν.

Ἐν συντομίᾳ, δὲν ὑπάρχει σχεδὸν κανεῖς κλάδος τῆς μαθήσεως ἄχρηστος εἰς μητέρα, ἥτις ἐπιθυμεῖ νὰ γένωσι τὰ τέκνα της ἄνθρωποι ἐνάρετοι καὶ εἰδήμονες.

Ἀλλὰ ταῦτα πάντα, ἐρωτᾷ μειδιῶν ἴσως ὁ ἀναγνώστης, ποῦ νὰ τὰ μάθωσιν αἱ θυγατέρες μας; εἰς τὰ ἤδη συστημένα σχολεῖα τῶν κορασίων, ὅπου μόλις διδάσκεται ἡ ἀνάγνωσις καὶ ἡ γραφή; καὶ ἀπὸ ποίας διδασκαλίσσας, ἐνῷ αἱ σημεριναὶ δυσκόλως γινώσκουσιν ἃ ἀναγινώσκουσιν; Ὅτι τὰ παρ' ἡμῖν σχολεῖα τῶν κορασίων εὑρίσκονται εἰς τὴν πρώτην των νηπιότητα, δὲν εἶναι ἀμφιβολία· καὶ ὅτι μᾶς λείπουσι διδασκάλισσαι ἀνάλογοι, ἀληθεύει ἐπίσης· ἀλλ' ἂν αἱ προειρημέναι γνώσεις χρειάζωνται εἰς μητέρα ἐπιθυμοῦσαν νὰ ἐκπληροῖ ὀρθῶς τὰ σπουδαῖά της καθήκοντα, ἔποται ὅτι ἀφείλομεν νὰ ἀναπληρώσωμεν τὴν ἔλλειψιν, συνιστῶντες ἀνώτερα σχολεῖα κορασίων, καὶ προετοιμάζοντες ἱκανὰς διδασκαλίσσας. Τὸ δημόσιον πρέπει νὰ φωτισθῇ καὶ περὶ τῆς γυναικείας ἐκπαιδεύσεως· ἐλεεινὸν θέαμα τῳόντι παρίσταται εἰς πάντα εἰδήμονα παρατηρητήν· οἱ πλεῖστοι τῶν γονέων προσπαθοῦν νὰ διδάξωσι τὰς θυγατέρας των, καὶ ἀφειδῶς δαπανῶσι πρὸς τοῦτο· ἀλλὰ πολλάκις ἀπαίδευτοι αὐτοί, διευθύνουσι κακῶς τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν τέκνων των· παρατρέχοντες τὰ ἀναγκαῖα, πηδῶσιν εἰς τὰ περιττά· κόραι, ἀγνοοῦσαι τὴν κοινὴν γλῶσσαν, στέλλονται νὰ μάθωσι τὴν Γαλλικήν· καὶ ὑπομονὴ ἂν ἀληθῶς ἐμάνθανον αὐτήν· ἀλλ' ἀμαθῶς καὶ ἀτάκτως διδασκόμεναι, μόλις μετὰ πολλοὺς κόπους ψελλίζουσιν ὀλίγας φράσας, τὰς ὁποίας καὶ λησμονοῦσιν αἱ πλεῖσται, ἄρα ἐξέλθωσι τῆς σχολῆς! Τοῦτο δὲ εἶναι ὁ κολοφὼν τῆς παρ' ἡμῖν γυναικείας ἐκπαιδεύσεως.

Αἱ κόραι πρέπει νὰ διδάσκωνται εἰς τὰ σχολεῖα ὄχι ὅ,τι δύναται ἁπλῶς νὰ συντείνῃ πρὸς ἐπίδειξιν εἰς τὰς συναναστροφάς, ἀλλ' ὅσα θέλουν χρησιμεύσειν εἰς αὐτάς, ὁπόταν κατασταθῶσι μητέρες καὶ οἰκοδέσποιναι. Ὁ νοῦς των πρέπει νὰ καλλιεργῆται καὶ νὰ πλουτίζεται μὲ παντοειδεῖς ὠφελίμους γνώσεις, τὰς ὁποίας νὰ μεταδίδωσιν εἰς τὰ τέκνα καὶ τοὺς οἰκιακούς των· ἡ φιλαναγνωσία πρέπει νὰ ἐμπνέεται εἰς αὐτὰς ὅσον τὸ δυνατὸν ἰσχυροτέρα, καὶ ἡ μελέτη τῶν χρηστῶν βιβλίων νὰ γίνεται ἕξις, ὥστε ν' ἀφιερόνωσιν εἰς αὐτὰ ὅσας ὥρας αἱ ἀμαθεῖς δαπανῶσιν εἰς τὰς θύρας καὶ τὰ παράθυρα, εἰς τὴν φλυαρίαν καὶ τὴν περιέργειαν τῶν ἀλλοτρίων.

Ἡ ἰδέα τοῦ ὅτι ἡ μήτηρ εἶναι φύσει προσδιωρισμένη ὡς παιδαγωγὸς, ἦτον ἐνίοτε δεκτὴ καὶ κατὰ τοὺς παλαιοὺς χρόνους. Ὁ νεώτερος Ἀρίστιππος ἐδιδάχθη ὑπὸ τῆς μητρός του· καὶ μολονότι τοσοῦτον ἐτιμᾶτο διὰ τὴν σοφίαν του, ἔχαιρεν ἐπονομαζόμενος Μητροδίδακτος. «Διὰ τὴν εὐφράδειαν τῶν Γράκχων,» λέγει ὁ Κιντιλιανός, «εἴμεθα χρεῶσται εἰς Κορνηλίαν τὴν μητέρα των, ἥτις, μολονότι ἐστάθη ἱκανὴ νὰ παραδίδῃ τὴν φιλοσοφίαν δημοσίως εἰς τὴν Ῥώμην, δὲν ἠμέλησε νὰ διδάσκῃ καὶ κατ' ἰδίαν ἐκείνους, τοὺς ὁποίους δικαίως ἐπωνόμαζε μαργαρίτας της.» Τὴν αὐτὴν μαρτυρίαν δίδει καὶ ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος· «Ἡ εὐφράδεια τῶν Γράκχων, λέγει, ἔλαβε τὴν ἐντέλειάν της ἀπὸ τὴν κομψότητα καὶ τὴν σαφήνειαν τῆς μητρός των.»

Ὁ οἶκος εἶναι τὸ πρῶτον καὶ καταλληλότερον σχολεῖον τῶν παιδίων, καὶ πᾶσα μήτηρ ἔχει χρέος νὰ μεταδίδῃ εἰς τὰ ἑαυτῆς τέκνα τὰς πρώτας ἀρχὰς τῶν γνώσεων, ὡς καὶ νὰ ἐμπνέῃ εἰς αὐτὰ τὸν ἔρωτα τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς εὐσεβείας· μακαρία δὲ ἡ δυναμένη καὶ θέλουσα νὰ πράττῃ οὕτω! Ἀδύνατον εἶναι τῳόντι νὰ φωτισθῇ ἡ ὁλομέλεια ἔθνους τινός, ἐνόσῳ ἡ ἄγνοια ἐμποδίζει τὰς μητέρας νὰ ἐκπληρῶσι τὰ ὑψηλά των καθήκοντα.

Αἱ γυναῖκες, παρατηρεῖ ἡ τὰς Ἐπιστολὰς ταύτας συγγράψασα, ἔχουν μεγάλας ὑποχρεώσεις εἰς τὸν Χριστιανισμὸν, καθότι δι' αὐτοῦ αἱ Εὐρωπαῖαι ἀνυψώθησαν εἰς τὸν σημερινὸν βαθμόν των, καὶ ὅπου τὸ φῶς αὐτοῦ εἰσέτι δὲν ἔλαμψεν, ἐκεῖ ἡ γυνὴ μένει ἐξευτελισμένη καὶ ταλαίπωρος.

Κύτταξε, λέγει, ἀδελφή μου, τὰς ἀθλίας γυναῖκας τῶν εἰδωλολατρῶν τῆς Ἰνδίας, ὅπου ἀπαιτεῖται καὶ ἀπὸ τοὺς πολιτικοὺς νόμους καὶ ἀπὸ τὰ δόγματα τῆς θρησκείας, νὰ κρατῆται ἡ γυνὴ εἰς πολλὰ ἐλεεινὴν καὶ ταπεινὴν κατάστασιν. Θεώρησε προσέτι τὴν Κίναν, καὶ ἰδὲ τὴν χαμέρπειαν καὶ τὴν κακίαν, αἵτινες χαρακτηρίζουσι τὰς ἐκεῖ δυστυχεῖς γυναῖκας. Εἰς τὰς νήσους τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ, πρὶν εἰσαχθῇ ὁ Χριστιανισμὸς, δύο τρίτα τῶν παιδίων ἐθανατόνοντο εἰς τὴν νηπιότητά των. Εἰς τὴν Κιρκασσίαν τὰ θήλεα τέκνα πωλοῦνται ἀπὸ τοὺς ἰδίους γονεῖς των εἰς

διαφόρους τιμὰς, ἀναλόγους τῆς ὡραιότητος καὶ τοῦ βαθμοῦ των. Τοιαύτη εἶναι, ἀδελφή μου, ἡ ἀθλιότης τῶν γυναικῶν, καὶ οὕτω μεταχειρίζονται αὐτὰς εἰς τὰ ἀφώτιστα μέρη. Εἰς τὸ ἓν θεωρεῖται ὡς ἀκαθαρσία νὰ εἰσέλθῃ ἡ γυνὴ εἰς τὸ οἴκημα τοῦ ἀνδρός της, ὅπου αὐτὴ ἔπρεπε νὰ ἦναι ὁ λαμπρότερος στολισμός· εἰς τὸ ἄλλο ἀποβάλλεται τῆς κοινωνίας, καὶ φυλάσσεται μὲ ὄμμα ζηλότυπον, θεωρουμένη ὡς κατάδικος· εἰς ἄλλο πάλιν πωλεῖται καὶ ἀγοράζεται ὡς ἀνδράποδον ἢ κτῆνος· εἰς ἄλλο ὑπηρετεῖ εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ δεσπότου της, χωρὶς νὰ δύναταί ποτε νὰ συμφάγῃ μετ' αὐτοῦ· εἰς ἄλλο πρέπει νὰ σηκόνῃ ὡς ὑποζύγιον τὰ φορτώματα τοῦ σκληροῦ συζύγου της· καὶ κάποτε συμβαίνει εἰς ὅλα τὰ διάφορα ταῦτα μέρη, τὸ αἷμά της νὰ βοᾷ ἀπὸ τὴν γῆν τὰ δεινά της. Ἐμπορεῖ κανεῖς νὰ μᾶς δείξῃ μεταξὺ τῶν ἑξακοσίων ἑκατομμυρίων, τὰ ὁποῖα πλανῶνται εἰς τὸ σκότος τῆς ἀπιστίας, ἓν μόνον μέρος, ὅπου νὰ θεωρῆται ἡ γυνὴ ὡς σύντροφος τοῦ ἀνδρὸς—ὡς εὐτυχὴς σύζυγος—ὡς σεβαστὴ μήτηρ; Πόσον δικαίως λοιπὸν, ἀδελφή μου, πρέπει νὰ εἴπωμεν ὅτι χρεωστοῦμεν τὸ πᾶν εἰς τὴν ἱερὰν ἡμῶν θρησκείαν, καὶ ἑπομένως καὶ εἰς τὸν πολιτισμόν, ὅστις εἶναι ἀποτέλεσμα αὐτῆς! Καὶ πόσον πρέπει νὰ συναισθανώμεθα ὅτι ἔχομεν χρέος νὰ συμμορφωθῶμεν μὲ τοὺς ἱεροὺς αὐτῆς κανόνας.

Ἡ γυνὴ, χρεωστοῦσα εἰς τὴν θρησκείαν τοῦ Σωτῆρος καὶ τὰς ἀπολαύσεις τῆς παρούσης καὶ τὰς ἐλπίδας τῆς μελλούσης ζωῆς, ἤθελεν εἶσθαι ἀσυγχώρητος ἂν ἠμέλει νὰ διδάσκῃ αὐτὴν εἰς τὰ τέκνα της, καὶ νὰ οἰκοδομῇ ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῆς τὴν ἀρετήν των. Καὶ ποίαν ἄλλην βάσιν ἠδύνατο νὰ καταθέσῃ, ἥτις δὲν ἤθελεν εἶσθαι σαθρὰ καὶ κινδυνώδης; Σέβας πρὸς τὸν Χριστιανισμὸν εἶναι τόσον φυσικὸν εἰς τὰς γυναῖκας, ὥστε ἡ ἐλαχίστη ἐκ μέρους αὐτῶν περιφρόνησις πρὸς τὴν ἱερὰν ταύτην θρησκείαν διεγείρει φρίκην εἰς πάντα ἐχέφρονα· ἂς προσθέσωμεν δὲ καὶ ὅτι συνήθως εἶναι ἐναργὲς δεῖγμα ἐκλελυμένης ἀρετῆς καὶ ἀρχομένης κακοηθείας.

Παιδεία λοιπὸν καὶ εὐσέβεια ἀπαιτοῦνται εἰς μόρφωσιν ἀξίου μητρικοῦ χαρακτῆρος· αὗται δὲ μετὰ τῆς ἀγάπης, ἥτις διὰ σοφοὺς σκοποὺς ἐνεφυτεύθη ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ εἰς τὸ μητρικὸν στῆθος, ὠθοῦσι καὶ ἐνισχύουσι τὴν μητέρα εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν πρὸς τὰ τέκνα χρεῶν της. Ἡ ἐνάρετος μήτηρ τῳόντι χαίρει κοπιάζουσα διὰ τὰ τέκνα της.

Κύτταξε, λέγει ἡ συγγράψασα τὸ προκείμενον πόνημα, τὴν νέαν μητέρα, θελκτικὴν καὶ ὡραίαν ὡς τὸ ῥόδον τῆς ἀνοίξεως! Τίποτε δὲν ἐμπορεῖ νὰ χωρίσῃ αὐτὴν ἀπὸ τὸ τέκνον της· εἶναι ὡσὰν μία ψυχὴ εἰς δύο σώματα. Ἠγάπα πρότερον τὴν κοινωνίαν, διότι ἠγαπᾶτο καὶ ἐθαυμάζετο εἰς αὐτήν. Πλὴν τί ἦτον ἡ τότε χαρὰ ὡς πρὸς τὴν σημερινὴν εὐτροσύνην τῆς καρδίας της; Παρατηροῦσα τὰς ἀναπτυσσομένας χάριτας τοῦ βρέφους της, ποῖα αἰσθήματα ἡδονῆς δὲν δοκιμάζει; Θέλεις νὰ καταλάβῃς περισσότερον τὴν ἀγάπην της; Κύτταξε αὐτὴν ὅταν ἀσθενῇ τὸ βρέφος της· πίπτει ἐπ' αὐτοῦ, ἀγρυπνεῖ δι' αὐτὸ, τὸ παρηγορεῖ μὲ τὴν ἁπαλὴν φωνήν της, κάθηται ὁλοκλήρους νύκτας πλησίον του, ἢ τὸ κρατεῖ εἰς τὰς ἀγκάλας της, καὶ μ' ὅλας τὰς φροντίδας ταύτας λάμπει εἰς τὰ ὄμματά της χάρις, ἥτις δὲν ἐφαίνετο πρότερον, ὅτε παρεδίδετο εἰς τὰς συναναστροφὰς καὶ εἰς τὰ τοῦ συρμοῦ, καὶ ὅταν ἡ ὑγεία ἀναλάμψῃ πάλιν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ παιδίου της, ποῖα αἰσθήματα εὐγνωμοσύνης καὶ δοξολογίας πρὸς τὸν Θεὸν δὲν ἐξέρχονται ἀπὸ τὴν καρδίαν της;

Ἕπεται συνέχεια.

ΜΩΡΙΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ ΑΝΤΙΛΟΓΙΑΣ.

Τί ἤθελες ὀνομάσει τὸν ὅστις ἤθελε ῥίψει τὴν ναυτικήν του πυξίδα, διότι δὲν δύναται νὰ ἐξηγήσῃ διατί τὸ ἄκρον της βλέπει πρὸς ἄρκτον; ἢ τὸν ὅστις ἤθελε ῥίψειν ἀκριβῆ τινὰ γεωγραφικὸν χάρτην, διότι δὲν εὑρίσκεται εἰς αὐτὸν ἡ περιγραφὴ τινῶν παραθαλασσίων, τὰ ὁποῖα δὲν ἐλπίζει ποτὲ νὰ ἴδῃ, καὶ μὲ τὰ ὁποῖα δὲν ἔχει κάμμίαν σχέσιν; Τί ἤθελες εἰπεῖ διὰ τὸν ὅστις ἤθελεν ἀπορρίψειν ὅλα του τὰ ἀστρονομικὰ ἐγχειρίδια, διότι δὲν περιγράφουσι τοὺς κατοίκους τῆς σελήνης καὶ τῶν πλανητῶν; ἢ τὸν ὅστις ἤθελε καταφρονεῖ πᾶν σύγγραμμα, τὸ ὁποῖον δὲν λύει ὅλας τὰς ἀπορίας, ὅσας ἠδύνατό τις νὰ ἔχῃ περὶ τῆς ὕλης αὐτοῦ; ἢ, διὰ νὰ πλησιάσωμεν εἰς τὸν σκοπόν μας, τί ἤθελες εἰπεῖ διὰ τὸν ὅστις, ἐνῷ πάσχει ἀπὸ θανατηφόρον ἀσθένειαν, ἀπορρίπτει ἀξιόλογον ἰατρικὸν μόνον διότι ὁ ἰατρός του δὲν στέργει νὰ τὸν εἴπῃ πρῶτον πόθεν ἔλαβε τὴν ἀσθένειάν του, καὶ πῶς τοιαῦται ἀσθένειαι ἔλαβον ἀρχὴν εἰς τὸν κόσμον, διατί ἀφέθησαν νὰ ἐμβῶσιν εἰς αὐτὸν, καὶ διὰ τίνων μυστικῶν νόμων ἢ δυνάμεων τὸ προσφερόμενον ἰατρικὸν ἤθελε φέρειν ἐξάπαντος τὴν θεραπείαν του; Τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ κατάστασις καὶ τοιαύτη ἡ μωρία τῶν ὅσοι καταφρονοῦσι τὰς Γραφὰς, διότι δὲν τοὺς ἀποκαλύπτουσι τὰ μυστήρια, τὰ μόνον εἰς τὸν Θεὸν ἀνήκοντα. Αἱ ψυχαί των πάσχουσι θανατηφόρον ἀσθένειαν. Ἀλάνθαστος ἰατρὸς ἀποκαλύπτεται εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφὴν, ὅστις μὲ μεγίστην του δαπάνην ἐπρομήθευσεν ἰατρικὸν, τὸ ὁποῖον τοὺς προσφέρει ἄνευ ἀργυρίου καὶ ἄνευ τιμῆς, καὶ ὅμως ἀποποιοῦνται νὰ δεχθῶσι τὸ ἰατρικὸν τοῦτο, διότι ὁ ἰατρὸς δὲν κρίνει ἀναγκαῖον ν' ἀποκριθῇ εἰς πᾶσαν ἐρώτησιν, τὴν ὁποίαν δύνανται νὰ κάμωσι διὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀσθενείας των, διὰ τὴν εἴσοδον τῶν τοιούτων ἀσθενειῶν εἰς τὸν κόσμον, καὶ διὰ ποῖον λόγον ἐσυγχωρήθη ἡ εἴσοδος αὕτη· εἰπέ μας, φωνάζουν, διατί

νησθενήσαμεν, ἀλλέως δὲν θέλομεν στέρξει διόλου νὰ ἰατρευθῶμεν. Ἂν δὲ τοῦτο δὲν ἦναι ἡ μεγαλητέρα μωρία καὶ ἀναισθησία, τί ἄλλο εἶναι;

Η ΠΡΩΤΗ ΕΚΡΗΞΙΣ ΤΟΥ ΒΕΣΟΥΒΙΟΥ.

[Τὸ ἑπόμενον ἄρθρον ἔπεμψε μεταφράσας ὁ γνωστὸς εἰς τὴν πόλιν ταύτην Ἰ. Ἰσιδωρίδης Σκυλίτσης.]

Ἐπιστολὴ Πλινίου τοῦ νεωτέρου πρὸς τὸν ἐξαίρετον ἱστοριογράφον Τάκιτον, περιγράφουσα τὴν πρώτην γνωστὴν εἰς ἡμᾶς ἔκρηξεν τοῦ Βεσουβίου, συμβᾶσαν περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς βασιλείας τοῦ Τίτου, καὶ σὺν τοῖς ἄλλοις καταστήσασαν θῦμα τὸν μέγαν φιλόσοφον Πλίνιον.

ΖΗΤΕΙΣ νὰ σὲ ἐκθέσω τὰ περὶ τὸν θάνατον τοῦ θείου μου, διὰ νὰ δυνηθῇς, λέγεις, νὰ μεταβιβάσῃς αὐτὰ ἀκέραια εἰς τὰς ἐπελευσομένας γενεάς. Ὑπερευγνωμονῶ σοι διὰ τὸν σκοπόν. Βέβαια, καὶ ἡ αἰωνία μνήμη τῆς μάστιγος εἰς ἣν ὑπέκυψεν ὁ θεῖός μου μετὰ τοσούτων ἄλλων, καὶ τὰ συγγράμματά του αὐτά, ὑπέσχοντο ἀθανασίαν εἰς τ' ὄνομά του· ἀλλ' εἷς τοῦ Τακίτου στίχος ἤδη ἐξασφαλίζει αὐτήν. Εὐτυχὴς ἐκεῖνος, εἰς τὸν ὁποῖον οἱ θεοὶ ἀπένειμαν τὴν δωρεὰν τοῦ πράττειν ἄξια συγγραφῆς, ἢ συγγράφειν ἄξια ἀναγνώσεως, ἀλλ' εὐτυχέστερος ὁ ἀμφότερα ταῦτα χαίρων. Τοιοῦτος ἦτον ὁ θεῖός μου. Ἐνδίδω λοιπὸν προθύμως εἰς τὴν αἴτησίν σου,—αἴτησιν, τὴν ὁποίαν ἄλλως τε ἤθελον παρακαλέσει.

Ὁ θεῖός μου διῆγεν εἰς Μισηνὸν*, κυβερνῶν τὸν στόλον.

Τὴν 23ην Αὐγούστου, περὶ τὴν μίαν ὥραν μετὰ μεσημβρίαν, ἐνῷ ἐξηπλωμένος ἐπὶ τῆς κλίνης του ἐμελέτα, ἀφοῦ κατὰ τὴν συνήθειάν του ἐκειμήθη διά τινας στιγμὰς ὑπὸ τὸν ἥλιον, καὶ ἔπιε νερὸν ψυχρόν, ἀνέβη εἰς τὸν κοιτῶνά του ἡ μήτηρ μου, καὶ τὸν ἀναγγέλλει ὅτι εἰς τὸν οὐρανὸν ἐκτείνεται νέφος τι παράδοξον κατά τε τὸ μέγεθος καὶ τὸ σχῆμα. Ὁ θεῖος ἐγείρεται, μετεωροσκοπεῖ, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀπόστασιν δὲν διακρίνει ὅτι τὸ νέφος τοῦτο ἀνυψοῦτο ἐκ τοῦ Βεσουβίου. Ὡμοίαζε μεγάλην πεύκην· εἶχε τὴν κορυφήν της, τοὺς κλάδους της. Ὑπόγειος ἄνεμος βέβαια ὤθει καὶ ὑπεστήριζεν αὐτὸ εἰς τὸν ἀέρα. Ἐφαίνετο δὲ ποτὲ μὲν λευκόν, ποτὲ δὲ μέλαν, καὶ ἄλλοτε ποικιλόχρουν, κατὰ τὸν ἄστατον βαθμὸν τῆς ἐκ χαλίκων καὶ τεφρῶν πυκνώσεώς του.

Ὁ θεῖός μου ἠπόρησεν· ἔκρινε τὸ φαινόμενον τοῦτο ἄξιον πλησιεστέρας θεωρίας. Ἀμέσως, Μίαν τριήρη, εἶπε, καὶ μὲ προσεκάλεσε νὰ τὸν συνοδεύσω, ἀλλ' ἐπροτίμησα νὰ μείνω, διότι εἶχον νὰ μελετήσω. Ἐξέρχεται λοιπὸν μόνος, καὶ, συμπαραλαβὼν τὰς δέλτους του, ἐπιβαίνει εἰς τὰ σκάφος.

Ἐν τούτοις, ἐγὼ ἐξακολουθῶ τὴν μελέτην μου. Λούομαι, πλαγιάζω, πλὴν δὲν ἠδυνάμην νὰ κοιμηθῶ. Ὁ σεισμὸς, ὅστις πρό τινων ἡμερῶν ἐκλόνει τὰ πέριξ προάστεια μέχρι τῶν πόλεων αὐτῶν, ἐσφοδρύνετο κατὰ πᾶσαν στιγμήν. Ἐγείρομαι διὰ νὰ ἐξυπνίσω τὴν μητέρα μου, καὶ ἡ μήτηρ μου συγχρόνως εἰσέρχεται εἰς τὸν κοιτῶνά μου διὰ νὰ μ' ἐξυπνίσῃ.

Κατέβημεν εἰς τὴν αὐλήν· ἐκαθίσαμεν. Διὰ νὰ μὴ χάνω δὲ τὴν ὥραν μου, διώρισα καὶ μ' ἔφερον τὸν Τίτον Λίβιον. Ἀναγινώσκω, σκέπτομαι, καὶ λαμβάνω ἀποσπάσματα, ὡς νὰ ἤμην εἰς τὸν θάλαμόν μου. Καρτερία ἦτον ἢ ἄνοια; Ἀγνοῶ· ἤμην τοσοῦτον νέος*! Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην φθάνει φίλος τις τοῦ θείου μου, ἐλθὼν πρὸ μικροῦ ἀπὸ τὴν Ἱσπανίαν διὰ νὰ τὸν ἴδῃ. Ἐλέγχει τῆς μὲν μητρός μου τὴν ἀδράνειαν, ἐμοῦ δὲ τὴν θρασύτητα. Οὐδ' ἀνήγειρα κἂν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τὸ βιβλίον μου. Ἐν τούτοις, αἱ οἰκίαι τοσοῦτον ἐκλονοῦντο, ὥστε ἀπεφασίσαμεν ν' ἀναχωρήσωμεν ἐκ τοῦ Μισηνοῦ. Περίτρομος ὁ λαὸς μᾶς ἠκολούθησε, διότι ὁ φόβος ἐνίοτε μιμεῖται τὴν φρόνησιν.

Ἐξελθόντες τῆς πόλεως, ἐστάθημεν. Νέα τέρατα, νέαι φρίκαι! Ἐξ ἑνὸς μέρους, τὸ παράλιον ἀπαύστως ἐπλατύνετο, πλῆθος δὲ ἰχθύων ἀνύδρων ἔπαλλον ἐπ' αὐτοῦ. Ἡ ἀκτὴ συνεχῶς ἀπεσφενδόνιζε μακρὰν τὴν θυελλώδη θάλασσαν, ἐπαναπίπτουσαν ἐφ' ἑαυτῆς. Ἐξ ἄλλου, ἀπὸ τὸ τέρμα τοῦ ὁρίζοντος ἐπροχώρει ἀπέναντι ἡμῶν μέλαν τι νέφος, ἔγκυον σκοτεινοῦ πυρός, ἀπαύστως ἐκρηγνυμένου, καὶ πλατείας ἀστραπὰς ἐκπέμποντος.

Ὁ φίλος τοῦ θείου μου ἐπανέρχεται τότε δρομαῖος. Λυτρωθῆτε, μᾶς ἀνακράζει· τοιαύτη εἶναι ἡ θέλησις τοῦ θείου σου, ἐὰν ζῇ, τοιαύτη ἡ εὐχή του, ἐὰν ἀπέθανε.—Τοῦ θείου μου τὴν τύχην ἀγνοοῦμεν, ἀπεκρίθημεν, καὶ περὶ τῆς ἡμετέρας νὰ φροντίζωμεν!—Μετὰ τὸν λόγον μας τοῦτον ὁ Ἱσπανὸς ἀνεχώρησεν.

Ἀμέσως ἡ νεφέλη πίπτει ἐκ τῶν οὐρανῶν ἐπὶ τοῦ πελάγους, καὶ τὸ κατακαλύπτει· μᾶς συσκιάζει τὴν νῆσον Καπρέας, καὶ τὸ ἀκρωτήριον Μισηνόν. Σῶσον σεαυτὸν, ἀγαπητέ μου υἱέ, ἐβόησεν ἡ μήτηρ μου· σῶσον σεαυτὸν, τοῦτο χρεωστεῖς, καὶ τοῦτο δύνασαι, ἐπειδὴ εἶσαι νέος· ἀλλ' ἐγὼ ἡ σωματώδης καὶ πρεσβύτις ἀποθνήσκω εὐχαρίστως, φθάνει νὰ μὴ γένω παραίτιος τοῦ θανάτου σου.—Μῆτέρ μου, μετὰ σοῦ ἡ σωτηρία.—Καὶ λαμβάνω τῆς μητρός μου τὴν χεῖρα διὰ νὰ τὴν σύρω.—Ὦ υἱέ μου, ἔλεγε κλαίουσα, σὲ βραδύνω.

Ἡ τέφρα ἤρχιζεν ἤδη νὰ καταπίπτῃ· στρέφω τὴν κεφαλήν·—πεπυκνωμένος καπνὸς, ὡς χείμαρρος πλημμυρῶν τὴν γῆν, ἐχύνετο πρὸς ἡμᾶς. Μῆτέρ μου, ἂς ἀφήσωμεν τὸν μέγαν δρόμον, κινδυνεύοντες νὰ καταπατηθῶμεν ἀπὸ τὸν κόσμον εἰς τὰ σκότη, ἅτινα μᾶς πλακόνουν. Μόλις παρεμερίσαμεν ἐκ τοῦ μεγάλου δρόμου, καὶ διεχύθη νύξ, ἡ σκοτεινοτέρα τῶν νυκτῶν. Τότε ἤκουες μόνον θρήνους γυναικῶν, γόους παιδίων, κραυγὰς ἀνδρῶν, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὀλολυγμῶν καὶ ἄλλων ἐκφωνήσεων τῆς θλίψεως διέκρινες,—Πάτερ μου!

* Τὸ Μισηνὸν ἦτο πόλις μὲ χωρητικὸν λιμένα, πρὸς δυσμὰς τοῦ κόλπου τῆς Νεαπόλεως· παρέκειτο δὲ καὶ ἀκρωτήριον ὁμώνυμον. Ἴδε Στράβ. Σελ. 242-247.

* Τότε ἦτο δεκαοκταετὴς μόνον.

—Υἱέ μου! Ὦ σύ, ἡ σύζυγός μου!—Διὰ τῆς φωνῆς μόνης ἀνεγνώριζον ἀλλήλους. Αὐτὸς ἐταλανίζετο, ἐκεῖνος ἐλεεινολόγει τὴν τύχην τῶν οἰκείων του·—οἱ μὲν ἐπεκαλοῦντο τοὺς θεούς, οἱ δὲ ἠπίστουν εἰς τὴν ὕπαρξιν αὐτῶν· πολλοὶ παρεκάλουν κατὰ τοῦ θανάτου πάλιν θάνατον. Ἔλεγον ὅτι ἤδη ἐτάφησαν μετὰ τοῦ ἐπιλοίπου κόσμου εἰς τὴν ὑστάτην καὶ ἀκεραίαν νύκτα, εἰς τὴν νύκτα τὴν αἰωνίαν.—Καὶ ἐν τούτοις, ὁποῖα ὀλέθρια διηγήματα! ὁποῖοι φαντασιώδεις τρόμοι! ἡ φρίκη ἐξόγκονεν ὅλα, καὶ ὅλα τὰ ἐπίστευεν.

Ἐκεῖ, λάμψις τις διαπερᾷ τὰ σκότη·—ἦτον ἡ τῆς πυρκαϊᾶς προσεγγιζούσης·—ἀλλ' ἴσταται, σβύνει· ἡ νὺξ διπλασιάζεται, καὶ μετὰ τῆς νυκτὸς ἡ βροχὴ τῆς τέφρας καὶ τῶν λίθων. Ἠναγκαζόμεθα ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν νὰ ἐγειρώμεθα διὰ ν' ἀποτινάζωμεν τὰ φορέματά μας. Νὰ τὸ εἴπω; Ἐν μέσῳ τῆς φρικαλέας ταύτης σκηνῆς, οὐδὲ εἷς κἂν γόος ἐξῆλθεν ἐκ τῶν χειλέων μου. Εἰς τὴν προσέγγισιν τοῦ θανάτου ἐπαρηγορούμην μὲ τὴν ἰδέαν, θνήσκει τὸ πᾶν!

Τέλος πάντων, ὁ πυκνὸς καὶ μέλας οὗτος καπνὸς ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀραιοῦται εἰς ἀτμόν. Ἡ ἡμέρα ἀνίσταται, καὶ ὁ ἥλιος, ἀλλ' ἀμαυρὸς καὶ ἄθλιος, ὁποῖον συνήθως τὸν βλέπομεν εἰς τὰς ἐκλείψεις. Ὁποῖον τότε θέαμα ἐπαρουσιάσθη εἰς τὰ ἀμφίβολα καὶ τεταραγμένα ὄμματά μας! Ὅλη ἡ γῆ τεθαμμένη ὑπὸ τέφραν, ὡς ἐν ὥρᾳ χειμῶνος ὑπὸ χιόνα. Ἡ ὁδὸς ἐχάθη· ζητοῦσι τὸ Μισηνόν· τὸ ἀνευρίσκουν·—ἐπιστρέφουσι· τὸ ἐπανακτῶσι·—διότι τρόπον τινὰ τὸ εἶχον ἐγκαταλείψει. Μετ' ὀλίγον ἐλάβομεν εἰδήσεις περὶ τοῦ θείου μου. Φεῦ! δικαίως ἀνησυχοῦμεν περὶ αὐτοῦ.

Σὲ εἶπον ὅτι, ἀφοῦ μᾶς ἀφῆκεν, ἐπέβη εἰς τριήρη. Διευθύνθη πρὸς τὸ Ῥήτινον καὶ τὰ ἄλλα ἐπαπειλούμενα προάστεια. Ὅλοι ἔφευγον ἐκεῖθεν· αὐτὸς εἰσέρχεται. Ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς συγχύσεως θεωρεῖ προσεκτικῶς τὴν νεφέλην—κατασκοπεῖ ὅλα τὰ φαινόμενά της, καὶ βαθμηδὸν ὑπαγορεύει εἰς γραφέα. Ἀλλ' ἤδη πυκνὴ καὶ πυρρὰ τέφρα κατεκάθητο ἐπὶ τῆς τριήρεως·—ἤδη ἔπιπτον λίθοι τριγύρω, καὶ τὸ παράλιον ἐπληροῦτο ἀπὸ ὁλόκληρα τμήματα βουνοῦ. Ὁ θεῖός μου ἀμφιρρέπει, νὰ ἐπιστρέψῃ, ἢ νὰ σπεύσῃ πρὸς τὸ πέλαγος. Ἡ τύχη βοηθεῖ τὸ θάρρος, κράζει· στρεφῆτε πρὸς τὸν Πομπωνιανόν. Ὁ Πομπωνιανὸς ἦτον εἰς τὰς Σταβιάς. Ὁ θεῖός μου τὸν εὑρίσκει τρέμοντα συστόλως—τὸν ἀσπάζεται, τὸν ἐνθαρρύνει, καὶ, διὰ νὰ βεβαιώσῃ τὸν φίλον ὅτι αὐτὸς εἶναι ἀτάραχος, ζητεῖ λουτρὸν—ἑπομένως καθίζει εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ γεύεται εὐθύμως·—ἢ τοὐλάχιστον, τὸ ὁποῖον ἐπίσης εἰκονίζει τὸν χαρακτῆρά του, μ' ὅλην τὴν ἐνδειξιν τῆς εὐθυμίας.

Ἐν τούτοις, ὁ Βεσούβιος ἐφλέγετο πανταχόθεν εἰς τὸν βυθὸν τῆς σκοτίας. Εἶναι χωρία ἐγκαταλελειμμένα, ἅτινα πυροβολοῦνται, ἔλεγεν ὁ θεῖός μου εἰς τὸ πλῆθος, διὰ νὰ τοὺς ἐμψυχώσῃ. Ἔπειτα πλαγιάζει καὶ ἀποκοιμᾶται. Ἐκοιμᾶτο τὸν βαθύτερον ὕπνον, ὅτε ἡ αὐλὴ τοῦ οἴκου ἤρχισε νὰ πληροῦται τέφρας·—αἱ ἔξοδοι ὅλαι παρεχώνοντο. Σπεύδουσι πρὸς αὐτὸν—τὸν ἐξυπνοῦν. Ἐγείρεται—πλησιάζει τὸν Πομπωνιανόν, καὶ μετ' αὐτοῦ καὶ τῆς συνοδίας του συσκέπτεται περὶ τοῦ πρακτέου. Νὰ μείνωσιν ἐντὸς τοῦ οἴκου; νὰ σπεύσωσι πρὸς τὴν ἐξοχήν; Ἂν μείνωσι, πῶς ν' ἀποφύγωσι τὴν σχιζομένην γῆν; ἂν δὲ πάλιν φύγωσι, τὴν χάλαζαν τῶν λίθων; Προκρίνουσι τὸ τελευταῖον μέτρον, τοῦ μὲν πλήθους κυριευθέντος ἀπὸ τὸν φόβον, τοῦ δὲ θείου μου πεισθέντος ἀπὸ τὸν ὀρθὸν λόγον.

Ἐξέρχονται λοιπὸν ἀμέσως ἐκ τῆς πόλεως, καὶ πρὸς μόνην διαφύλαξιν καλύπτουσι τὰς κεφαλὰς διὰ προσκεφαλαίων. Παντοῦ ἄλλοῦ ἡ ἡμέρα ἀνεγεννᾶτο—ἐκεῖ ὅμως ἐξηκολούθει ἡ νύξ. Φρικώδης νύξ! τὴν ἐφώτιζεν ἡ φλογερὰ νεφέλη. Ὁ θεῖός μου ἠθέλησε νὰ πλησιάσῃ τὴν ἀκτὴν, καίτοι ἐξακολουθούσης τῆς θαλασσοδίνης. Καταβαίνει, πίνει νερόν, διορίζει καὶ στρώνουν ὕφασμά τι ἐπὶ τοῦ ὁποίου πλαγιάζει. Αἰφνιδίως φλόγες καυστικαὶ, προηγούμεναι ἀπὸ θειώδη τινὰ ὀσμὴν, λάμπουσι καὶ διώκουσι τὸ πλῆθος μακράν. Ὁ θεῖός μου, ἐπιστηριζόμενος εἰς δύο δούλους, ἐγείρεται—ἀλλὰ πνιγεὶς ἀπὸ τὸν καπνὸν εὐθέως ἐπαναπίπτει·—καὶ ὁ Πλίνιός ἐστι μετὰ τῶν τεθνηκότων!

Φιλαναγνῶστα, τὴν παραμονὴν τῆς ἐκρήξεως ταύτης, φυσιολόγοι ἀναβάντες εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Βεσουβίου, καὶ ἐν μέσῳ ἀνθέων περιπλανώμενοι, ἠρεύνων ἂν τὸ ὄρος τοῦτο ἦτον ἡφαίστειον!

Ὁποία διήγησις! αὕτη συγχρόνως μᾶς ἐκθέτει τὴν πρώτην γνωστήν μας ἔκρηξιν τοῦ Βεσουβίου, μίαν τῶν ἀξιοδακρυτοτέρων σκηνῶν, ἕνα τῶν ὀδυνηροτέρων θανάτων, ἕνα τῶν ἀτρομητοτέρων ἐρώτων τῆς μαθήσεως, ἓν τῶν περικλεεστέρων πνευμάτων τῆς ἀρχαιότητος, καὶ (ἔχεις μητέρα; εἴθε νὰ σὲ ζήσῃ ἐπεκτείνουσα τὴν εὐδαιμονίαν σου!) ἡ διήγησις αὕτη, λέγω, ἡ προεκτεθεῖσα ἐπιστολὴ Πλινίου τοῦ νέου, ἠδύνατο περιπλέον νὰ σὲ παραστήσῃ πόσον ἐξαίσιον καὶ ἀγγελικὸν πρᾶγμα εἶναι ἡ στοργὴ μητρὸς, ἐὰν ἐστερεῖσο ἐνωρὶς τῶν ἀσπασμῶν τῆς ἰδικῆς σου.

ΤΩΝ ΜΑΤΑΙΟΦΡΟΝΩΝ Η ΕΚΛΟΓΗ.

Ο ΜΑΜΜΩΝΑΣ ἔχει δούλους πολλοὺς, διότι δίδει μισθὸν μετρητόν· ἀλλ' ὁ Χριστὸς ἔχει ὀλίγους μαθητὰς, διότι ἡ ἀνταπόδοσις αὐτῶν εἶναι εἰς ἄλλην ζωήν. Οἱ περισσότεροι προκρίνουσι κάλλιον νὰ ἀποσταθῶσι, μετὰ τοῦ Ἰσμαὴλ, λαβόντες μικρά τινα δῶρα, παρὰ νὰ περιμένωσιν, ὁμοῦ μὲ τὸν Ἰσαὰκ, διὰ τὴν κληρονομίαν· προτιμοῦν νὰ λάβωσι τὴν μερίδα των εἰς ταύτην τὴν ζωὴν, παρὰ νὰ περιμένωσι κληρονομίαν διαφυλαττομένην εἰς τοὺς οὐρανούς. Τ' ἀνάξιά των πνεύματα κράζουσι μετὰ τοῦ Ἠσαΰ, "Τί μᾶς ὠφελοῦσι ταῦτα τὰ πρωτοτόκια;" Ὀλίγοι εἶναι οἱ ἔχοντες πνεύματα ἡρωϊκὰ ὡς ὁ Μωϋσῆς, οἵτινες ἐμποροῦν νὰ καταφρονήσωσι τοὺς θησαυροὺς τοῦ παρόντος κόσμου, διὰ

ν' ἀνταμειφθῶσι μὲ τὴν μέλλουσαν ἀνταπόδοσιν· πολλοὶ ὅμως εἶναι οἱ ἔχοντες πνεύματα χαμερπῆ ὡς ὁ πλούσιος, οἵτινες θέλουν ν' ἀπολαύσωσι τὰ ἀγαθά των ἐδῶ· ἀλλ' ὅσον δε' ἐμὲ, Κύριε! μὴ μὲ δώσῃς τὴν μερίδα μου εἰς ταύτην τὴν ζωήν. Προτιμῶ μᾶλλον νὰ ζῶ μὲ πίστιν.

ΤΑ ΕΡΕΙΠΙΑ ΤΗΣ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ.

Βαβυλων, ἡ ἀρχαία μητρόπολις τῆς Ἀσσυρίας, ἔκειτο, κατὰ τὴν πιθανωτέραν γνώμην, πλησίον τῆς σημερινῆς Χίλλας, πόλεως τοποθετημένης ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου, οἰκοδομηθείσης δ' ἐκ τῶν ἐρειπίων τῆς Βαβυλῶνος, κατὰ τὸ 1101 Μ. Χ., περὶ τὰ τεσσαράκοντα ὀκτὼ μίλια πρὸς νότον τοῦ Βαγδατίου. Τὸ πλάτος αὐτῆς προσδιωρίσθη ὡς 32° 28' 30".

Ὁ Ἡρόδοτος, ὅστις ἐπεσκέφθη τὴν Βαβυλῶνα, καλεῖ αὐτὴν τὴν ὀνομαστοτάτην καὶ ἰσχυροτάτην πόλιν τῆς Ἀσσυρίας. "Ἐν αὐτῇ," λέγει, "ἐκτίσθησαν τὰ βασίλεια μετὰ τὴν ἀναστάτωσιν τῆς Νίνου. Οὖσα τετράγωνος, κεῖται εἰς μεγάλην πεδιάδα· ἑκάστη δὲ πλευρὰ αὐτῆς εἶναι ἑκατὸν εἴκοσι σταδίων τὸ μῆκος· ὥστε ἡ περιφέρεια ὅλης τῆς πόλεως γίνεται στάδια 480. Κατὰ τὴν μεγαλοπρέπειαν ὑπερέβαινε πᾶσαν ἄλλην ἐγνωσμένην πόλιν. Προσέτι, περικυκλόνει αὐτὴν τάφρος βαθεῖα καὶ πλατεῖα, πλήρης ὕδατος· ἔπειτα εἶναι τεῖχος, πεντήκοντα πηχῶν βασιλικῶν τὸ πλάτος, καὶ διακοσίων τὸ ὕψος. Ἐνῷ ἔσκαπτον τὴν τάφρον, συγχρόνως ἐπλίνθευον τὸ χῶμα, τὸ ὁποῖον ἔκβαινεν ἀπὸ τὸ ὄρυγμα. Ἀφοῦ δ' ἔκαμαν πλίνθους ἱκανάς, ἔψησαν αὐτὰς εἰς καμίνους, καὶ ἔπειτα, μεταχειριζόμενοι διὰ λάσπην ἄσφαλτον ζεστὴν, ἐστοίβαζον τριάκοντα σειρὰς πλίνθων, καὶ μίαν σειρὰν καλάμων πλεκτῶν, καὶ ἔκτισαν πρῶτον τὰ χείλη τῆς τάφρου, ἔπειτα δὲ αὐτὸ τὸ τεῖχος κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον. Ἐπὶ δὲ τοῦ τείχους ἔκτισαν οἰκήματα μονόκωλα ἀντικρύζοντα εἰς ἄλληλα· μεταξὺ δὲ τῶν οἰκημάτων ἀφῆκαν πέρασμα δι' ἓν τέθριππον· περιξ δὲ τοῦ τείχους εἶναι πύλαι ἑκατὸν, χάλκιναι ὅλαι, καὶ οἱ παραστάται καὶ τὰ ὑπέρθυρα ὁμοίως. Ὁ Εὐφράτης ῥέει διὰ τῆς πόλεως, καὶ διαιρεῖ αὐτὴν εἰς δύο φάρση ἢ μέρη. Τὸ δὲ τεῖχος ἑκάστου μέρους σχηματίζει ἀγκῶνα, ἢ γωνίαν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ, ὅπου καὶ ἀρχίζει τοῖχος ἐξ ὀπτῶν πλίνθων, παρατεινόμενος εἰς ἑκατέραν πλευρὰν τοῦ ποταμοῦ. Ἡ πόλις γέμει ἀπὸ τριπάτους καὶ τετραπάτους οἰκίας, καὶ ὅλαι αἱ ὁδοὶ εἶναι εὐθεῖαι, διατεμνόμεναι ὑπ' ἄλλων, αἵτινες ἀνοίγουσιν εἰς τὸν ποταμόν. Ἑκάστη ὁδὸς εἶχεν εἰς τὸν εἰρημένον τοῖχον, ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ ποταμοῦ, μικρὰν πύλην· ὥστε αἱ πυλίδες αὗται ἦσαν ἰσάριθμοι μὲ τὰς ἐπικαρσίας ὁδοὺς, χάλκιναι δὲ καὶ αὐταὶ, φέρουσαι εἰς αὐτὸν τὸν ποταμόν. Τοῦτο λοιπὸν τὸ τεῖχος εἶναι ὡς θώραξ τῆς πόλεως· ἔσωθεν δὲ αὐτοῦ περιφέρεται ἄλλο τεῖχος, ὄχι τόσον ἀδυνατώτερον ἀπὸ τὸ πρῶτον, πλὴν στενώτερον.

"Εἰς τὸ μέσον δὲ ἑκατέρου φάρσους τῆς πόλεως ἦσαν ἐκτισμένα εἰς τὸ ἓν τὰ βασίλεια μὲ περίβολον μεγάλον καὶ ἰσχυρὸν, καὶ εἰς τὸ ἄλλο, ἱερὸν χαλκόπυλον τοῦ Βήλου Διὸς, τετράγωνον, σωζόμενον καὶ ἕως τὸν καιρόν μου (τοῦ Ἡροδότου), ἔχον δὲ ἑκάστην πλευρὰν δύο σταδίων. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἱεροῦ εἶναι κτισμένος πύργος στερεὸς, ἔχων ἓν στάδιον μῆκος καὶ ἓν πλάτος. Ἐπάνω αὐτοῦ τοῦ πύργου στέκεται ἄλλος πύργος, καὶ ἄλλος πάλιν ἐπάνω τούτου, καὶ οὕτως ἕως τοὺς ὀκτώ· ἡ δὲ ἀνάβασις εἰς αὐτοὺς εἶναι ἔξωθεν, περιφερομένη κύκλῳ περὶ πάντας τοὺς πύργους. Ὅταν δὲ φθάσῃ τις εἰς τὸ μέσον τῆς ἀναβάσεως, εἶναι καταγωγὴ καὶ καθίσματα ἀναπαυτήρια, ὅπου καθίζοντες ἀναπαύονται οἱ ἀναβαίνοντες. Ἐπάνω δὲ τοῦ τελευταίου πύργου εἶναι μέγας ναὸς, καὶ ἐν τῷ ναῷ μεγάλη κλίνη καλῶς ἐστρωμένη, καὶ πλησίον αὐτῆς χρυσῆ τράπεζα.

"Ἡ βασίλισσα τῆς Βαβυλῶνος, Νίτωκρις, ἔκτισε γέφυραν νὰ συνδέῃ τὰ δύο φάρση τῆς πόλεως τὰ διῃρημένα ὑπὸ τοῦ Εὐφράτου. Τὰ ὑποστηρίγματα κατεσκευάσθησαν ἀπὸ μεγάλας πελεκητὰς περιμήκεις πέτρας, καὶ διὰ νὰ στερεωθῶσιν αὗται εἰς τὸν ποταμὸν, ἐτράπησαν τὰ ὕδατα τοῦ Εὐφράτου εἰς μέγα τι ὄρυγμα, ξηρὰν ἀφήσαντα τὴν κοίτην τοῦ ποταμοῦ. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ἐκτίσθησαν οἱ προειρημένοι τοῖχοι εἰς τὰ χείλη τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἔγειναν αἱ καταβάσεις ἀπὸ τὰς πυλίδας εἰς τὸν ποταμόν. Κατεσκευάσθη δὲ ἡ γέφυρα περὶ τὰ μέσον τῆς πόλεως, καὶ οἱ λίθοι συνεδέοντο μὲ σίδηρον καὶ μόλυβδον· κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας ἔθετον τετράγωνα ξύλα ἐξ ὑποστηρίγματος εἰς ὑποστήριγμα, τὰ ὁποῖα ἁρπροῦντο τὴν νύκτα διὰ νὰ μὴ περνῶσιν οἱ κάτοικοι καὶ κλέπτωσιν ἀλλήλους. Ἀφοῦ ἐτελείωσεν ἡ γέφυρα, ἐστράφησαν ὀπίσω τὰ ὕδατα τοῦ Εὐφράτου εἰς τὴν παλαιὰν αὐτῶν κοίτην." (Ἡροδότου Α'. 178–186.)

Τὰ ἐρείπια τῆς Βαβυλῶνος συνίστανται ἀπὸ ἀναχώματα προκύψαντα ἐκ τῆς διαλύσεως τῶν οἰκοδομῶν· ἡ ἐπιφάνειά των εἶναι ηὐλακωμένη ὑπὸ τῶν βροχῶν, καὶ κατεστρωμένη ἀπὸ κλάσματα πλίνθου, ἀσφάλτου, καὶ κεράμου.

Τὰ ἐρείπια τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους ἀρχίζουσι περὶ τὰ δύο μίλια ἄνω τῆς Χίλλας· συνίστανται δὲ ἀπὸ δύο μεγάλους ὄγκους ἢ ἀναχώματα, συνεχομένους καὶ κειμένους πρὸς βορρᾶν καὶ μεσημβρίαν ἀλλήλων, καὶ ἀπὸ διαφόρους μικροτέρους. Ἐσχατιὰ τῶν ἐρειπίων τούτων πρὸς ἄρκτον εἶναι τὰ λείψανα οἰκοδομῆς τινὸς πολλὰ ἐκτεταμένης, τὸνομα Μουζελιβὲ, ἀπὸ τὴν μεσημβρινοανατολικὴν κόγχην τῆς ὁποίας προχωρεῖ στενή τις σειρὰ ἤτοι ἀνάχωμα, φαινόμενον ὅτι ὑπῆρξέ ποτε ἐξωτερικὸν τεῖχος, Α Α. Ἡ σειρὰ αὕτη ἀποτελεῖ εἶδος κυκλοειδοῦς περιφράγματος, καὶ συνενοῦται μὲ τὸ νοτιοανατολικὸν ἄκρον τοῦ μεσημβρινωτέρου τῶν δύο μεγάλων ὄγκων. Ἡ ὄχθη τοῦ ποταμοῦ, πρὸς τὸ νοτιοδυτικὸν τοῦ τάφου τοῦ Ἀμράν, ἔχει ὡς κράσπεδον αὐτῆς ἐρείπιόν τι (Β), ἐκτεινόμενον ἀπὸ Κ εἰς Β σχεδὸν 800 ὑάρδας, τὸ ὕψος τοῦ ὁποίου εἰς διάστημα 300 ὑαρδῶν, κατὰ τὸ Β, εἶναι 40 πόδας κατὰ κάθετον· ὀλίγον ἄνω τούτου

εἶναι τόπος τις, D, πρότερον ἡ κοίτη τοῦ ποταμοῦ· ἐνταῦθα εὑρέθησαν πήλινα σκεύη μὲ ὀστᾶ. Ἐκ τῆς ἀνατολικῆς γωνίας τοῦ ἐρειπίου Β ἀρχίζει ἄλλο ἀνάχωμα, ὅμοιον τοῦ σημειωμένου Α, πλατύτερον ὅμως καὶ ὁμαλώτερον· τὸ ἀνάχωμα τοῦτο εἶναι τὸ μεσημβρινώτατον ὅλων τῶν ἐρειπίων.

Θεωροῦντες τὰ ἐρείπια ἐκ νότου πρὸς ἄρκτον, εὑρίσκομεν πρῶτον ἀξιοπαρατήρητον ἀντικείμενον χαμηλόν τι ἀνάχωμα, συνεχόμενον μὲ τὸ ἐρείπιον Β· ἐπ' αὐτοῦ ἵστανται δύο μικροὶ τοῖχοι σύνεγγυς, καὶ ὀλίγων μόνον ποδῶν τὸ ὕψος καὶ τὸ πλάτος. Τὸ ἐρείπιον τοῦτο, καλούμενον Ζουμζουμᾶ, καὶ μέρος ποτὲ Μωαμεθανικοῦ εὐκτηρίου οἴκου, δίδει τὸ ὄνομά του εἰς κώμην ὀλίγον τι πρὸς τὸ ἀριστερὸν αὐτοῦ. Μετὰ τοῦτο ἕπεται ὁ πρῶ-

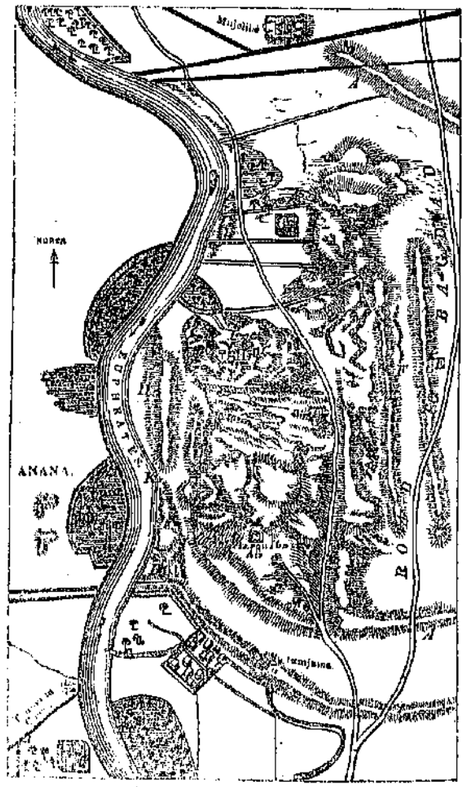

Σχέδιον τῶν Ἐρειπίων τῆς Βαβυλῶνος.

Ἐξήγησις τῶν ἐν τῷ Σχεδίῳ Λέξεων.

Mujelibe	Μουζελιβέ.
Amran Ibn Ali	Ἀμρὰν Ἰβν Ἀλῆ.
Jumjuma	Ζουμζουμᾶ.
Tahmasia	Ταχμασία.
Canal	Διώρυξ.
Road to Bagdad	Δρόμος εἰς Βαγδάτιον.
Anana	Ἄνανα.
Euphrates	Εὐφράτης.

τος μέγας ὄγκος τῶν ἐρειπίων, 1100 ὑάρδας τὸ μῆκος, καὶ 800 κατὰ τὸ μέγιστον πλάτος· τὸ σχῆμά του ὁμοιάζει παραπολὺ μὲ τὸ σχῆμα τετραπλεύρου, τὸ δὲ ὕψος του εἶναι ἀνώμαλον· ἀλλὰ τὸ ὑψηλότερον μέρος εἶναι ἴσως 50 ἢ 60 πόδας ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς πεδιάδος, καὶ διωρύχθη πρὸς ἐξαγωγὴν πλίνθων. Ἀμέσως ὑπὸ τὸ ὕψιστον μέρος αὐτοῦ, εἶναι μικρὸς θόλος, εἰς ἐπεμήκη περίβολον, διακρινόμενος μὲ τὸ ὄνομα Ἀμρὰν Ἰβν Ἀλῆ. Πρὸς ἄρκτον εἶναι χορταρώδης κοιλὰς, 550 ὑαρδῶν τὸ μῆκος, διαπερωμένη ὑπὸ σειρᾶς χαμηλῶν ἐρειπίων. Ταύτην διαδέχεται ὁ δεύτερος μέγας σωρὸς τῶν ἐρειπίων, τὸ σχῆμα τοῦ ὁποίου εἶναι σχεδὸν τετράγωνον, 700 ὑαρδῶν τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος· ἡ δὲ νοτιοδυτικὴ γωνία του συνδέεται μὲ τὴν βορειοδυτικὴν γωνίαν τῶν ἀναχωμάτων τοῦ Ἀμρὰν διὰ σειρᾶς ἀρκετὰ ὑψηλῆς, καὶ σχεδὸν 100 ὑάρδας τὸ πλάτος. Τοῦτο θεωροῦσί τινες ὡς τὸ ἀξιολογώτερον μέρος τῶν ἐρειπίων τῆς Βαβυλῶνος, καὶ φρονοῦσιν ὅτι αἱ οἰκοδομαὶ ἐνταῦθα ἦσαν πολὺ ἀνώτεραι τῶν εἰς τὸ βορειοανατολικὸν τοποθετημένων.

Περὶ τὰς 200 ὑάρδας ἀπὸ τὴν βόρειον ἐσχατιὰν τοῦ ἀναχώματος τούτου εἶναι φάραγξ τις, G, κοιλωθεῖσα εἰς ζήτησιν πλίνθων, 100 ὑαρδῶν τὸ μῆκος, καὶ 10 ποδῶν τὸ πλάτος, 40 δὲ ἢ 50 τὸ βάθος. Εἰς τὴν μίαν πλευρὰν αὐτῆς ἵστανται λείψανά τινα τοίχου, τὸ πρόσωπον, ὡς φαίνεται, ἀρχαίας οἰκοδομῆς, ὑπὸ τὰ θεμέλια τοῦ ὁποίου ἀνεκαλύφθη ὑπόγειος δίοδος. Τὸ ἀρκτῷον μέρος τῆς φάραγγος φαίνεται ὅτι διεπέρα τοῖχος μὲ ὑπερβολὴν παχὺς ἐκ κιτρινωπῆς πλίνθου.

Ὀλίγον πρὸς δυσμὰς τῆς φάραγγος εἰς τὸ Η εἶναι τὰ βασίλεια, ἐρείπιον ἄξιον παρατηρήσεως, συνιστάμενον ἐκ διαφόρων τοίχων, ὀκτὼ ποδῶν τὸ πάχος, ποῦ μὲν κεκοσμημένων μὲ παστοὺς, ποῦ δὲ ἰσχυροποιημένων διὰ παραστάδων καὶ ἀντηρίδων*. Τὸ σωζόμενον εἶναι μικρὸν μόνον μέρος τῆς ὅλης οἰκοδομῆς, ὡς ἀποδεικνύεται ἀπό τινα λείψανα ταὐτοειδῶν τοίχων, ἱσταμένων εἰς διαφόρους ἀποστάσεις· φαίνεται μάλιστα, ὅτι ἡ ἐν τῇ φάραγγι δίοδος, καὶ ὁ τοῖχος ὅστις διαπερᾷ τὸ ἄνω μέρος τῆς φάραγγος αὐτῆς, συνείχοντο μὲ τὰ βασίλεια ταῦτα.—Ὀλίγον πρὸς βορρᾶν τοῦ ἐρειπίου τούτου εἶναι τὸ περιβόητον δένδρον (Ι), τὸ καλούμενον Ἀθελὰ ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων, καὶ λεγόμενον ὅτι ἤκμαζεν εἰς τὴν ἀρχαίαν Βαβυλῶνα· μία πλευρὰ τοῦ κορμοῦ του, μὲ πρασίνους κλάδους εἰς τὴν κορυφὴν, μένει ἀκόμη· εἶναι δὲ ἀειθαλὲς, ὁμοιάζον ὅμοιον τοῦ Ξύλου τῆς Ζωῆς, καὶ σπάνιον εἰς τὴν Βαβυλωνίαν.

Ε καὶ F εἶναι δύο ἐκτεταμένα ἀναχώματα διευθυνόμενα ἀπὸ βορρᾶ εἰς νότον.

Ἓν μίλιον πρὸς βορρᾶν τῶν βασιλείων, πέντε μίλια ἐκ τῆς Χίλλας, καὶ 950 ὑάρδας ἐκ τῆς ὄχθης τοῦ πο-

* Ἀντηρὶς (arc-boutant) λέγεται στύλος λήγων εἰς τόξον, καὶ στηρίζων ἔξωθεν τοῖχον, θόλον, κτλ. Παραστὰς δὲ εἶναι τὸ Γαλλιστὶ pilastre, εἶδος τετραγώνου στήλης ἐμβεβλημένης εἰς τὸν τοῖχον ὄπισθεν τῶν κιόνων. Παστὸς εἶναι τὸ Γαλλιστὶ niche.

ταμοῦ, σώζεται ἐρείπιόν τι, καλούμενον Μουζελιβέ· τὸ σχῆμά του εἶναι ἐπίμηκες, τὸ δὲ ὕψος του, ὡς καὶ ἡ ἔκτασις τῶν πλευρῶν του, ἀνώμαλον. Αἱ πλευραὶ βλέπουν εἰς τὰ ἀρχικὰ σημεῖα· ἡ βόρειος εἶναι 200, ἡ νότιος 219, ἡ ἀνατολικὴ 182, καὶ ἡ δυτικὴ 186 ὑάρδας μακρά· τὸ δὲ ὕψος τῆς νοτιοανατολικῆς ἢ ὑψίστης γωνίας εἶναι 141 ποδῶν. Πρὸ δύο περίπου ἑκατονταετηρίδων, ἡ οἰκοδομὴ αὕτη ἦτο 200 πόδας ὑψηλή, ἡ δὲ βάσις αὐτῆς, συμπεριλαμβανομένων τῶν ἐρειπίων τῶν πέριξ οἰκοδομῶν, περὶ τοὺς 700 πόδας καθ' ἑκάστην πλευράν. Ἡ βροχὴ ἔκαμε βαθείας αὔλακας εἴς τινα μέρη τοῦ ἐρειπίου τούτου· πανταχοῦ δὲ αὐτοῦ βλέπεις τις ἀναρίθμητα κλάσματα κεράμων, πλίνθων, ἀσφάλτου, χαλίκων, ὑελωμένης πλίνθου, ἔτι δὲ καὶ ὀστράκων, κομματίων ὑέλου, καὶ μαργαριτοῤῥίζης. Ὁ Ἄγγλος περιηγητὴς Rich, ἐξ οὗ ἐδανείσθημεν τὸ προτεταγμένον σχέδιον, καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τῆς περιγραφῆς ταύτης, ἔκαμεν ἀνασκαφὰς εἰς τὸ Μουζελιβέ, καὶ ἀνεκάλυψε νεκροθήκας καὶ σκελετά τινα· ὅθεν καὶ εἰκάζουσι πολλοί, ὅτι τὸ κτίσμα τοῦτο ἦτο μεγάλη πυραμὶς ἐκ πλίνθου, ὡς κοιμητήριον χρησιμεύουσα. Ἴσως δὲ μετεχειρίζοντο αὐτὴν καὶ ὡς ἀστροσκοπεῖον.

Τὰ πρὸς δυσμὰς τοῦ Εὐφράτου ἐρείπια εἶναι τὸ μέγα ἐρείπιον, ὑπολαμβανόμεναν ὡς ὁ Πύργος τοῦ Βήλου, καὶ τινα ἀσήμαντα ἀναχώματα παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ, καλούμενα Ἄνανα. Ὁ νομιζόμενος Πύργος τοῦ Βήλου κεῖται πρὸς νότον τῆς κώμης Ἰαχμασίας, (Ἰδὲ τὴν κάτω ἀριστερὰν κόγχην τοῦ Σχεδίου), καὶ εἶναι τὸ ἐκπληκτικώτατον ὅλων τῶν ἐν Βαβυλῶνι ἐρειπίων. Οἱ Ἄραβες καλοῦσιν αὐτὸ Βίρς Νεμροὺδ, καὶ οἱ Ἰουδαῖοι Φυλακὴν τοῦ Ναβουχοδονόσορ. Τὸ σχῆμά του εἶναι ἐπίμηκες, ὅλη δ' ἡ περιφέρειά του 762 ὑαρδῶν. Κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν δὲν ὑπερβαίνει 50 ἢ 60 πόδας τὸ ὕψος, κατὰ δὲ τὴν δυτικὴν ἀνυψοῦται κωνοειδῶς εἰς 198 πόδας. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ εἶναι στερεόν τι κτίσμα ἐκ πλίνθου, τριάκοντα ἑπτὰ πόδας ὑψηλόν, εἰκοσιοκτὼ δὲ πλατύ, ἐλαττούμενον κατὰ τὸ πάχος μέχρι τῆς κορυφῆς. Αἱ ὡραῖαι ὀπταὶ πλίνθοι, ἐξ ὧν σύγκειται, ἔχουν ἐπιγραφὰς ἐφ' ἑαυτῶν· τόσον δὲ ἰσχυρὰ εἶναι συγκεκολλημέναι, ὥστε δυσκολώτατα ἐξάγεται μία ἀκέραιος.

Τοιαῦτα εἶναι τὰ σημερινὰ λείψανα τῆς ποτὲ ὑπερηφάνου Βαβυλῶνος, ἥτις τοσαύτην ἔκτασιν εἶχεν ὁπότε ἡλώθη ὑπὸ τοῦ Κύρου, ὥστε, ὡς ἐκφράζεται ὁ Ἡρόδοτος, "ὑπὸ μεγάθεος τῆς πόλιος, τῶν περὶ τὰ ἔσχατα αὐτῆς ἁλωκότων, τοὺς τὸ μέσον οἰκέοντας τῶν Βαβυλωνίων οὐ μανθάνειν ἁλωκότας." Τόσον εἶναι πρόσκαιρα καὶ φθαρτὰ καὶ τὰ μεγαλοπρεπέστερα τῶν ἀνθρωπίνων.

ΑΙ ΑΠΟΙΚΙΑΙ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Αἱ ἀποικίαι εἶναι οὐσιῶδες μέρος τῆς Ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος· καθότι δι' αὐτῶν ηὐξήθη ἡ ἐμπορία, ὁ πλοῦτος, ὁ πολιτισμός, ἡ φιλοσοφία, αἱ τέχναι, καὶ πᾶσα ἡ βιομηχανία εἰς τοὺς Ἕλληνας. Ἐξ αἰτίας αὐτῶν συνέβη ὁ μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Περσίας πόλεμος. Ἐνίκησεν ἡ πρώτη, ἐδοξάσθη, διεφθάρη, καὶ παρήκμασεν. Ἡ δὲ πρόοδος τῶν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἀποικιῶν ἦτο τοιαύτη, ὥστε συνεστήθησαν ὑπ' αὐτῶν δεύτεραι ἄλλαι ἀποικίαι, εἰς τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου, τῆς Ταυρικῆς, καὶ μέχρι Κιλικίας· προσέτι δὲ, εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Θρᾴκης καὶ Μακεδονίας, μέχρι Σικελίας, Ἰταλίας, Γαλατίας, κτλ. Ἅπασαι δὲ αὗται, ἐπέκεινα τῶν χιλίων, ἐκτίζοντο εἰς ἐμπορικὰς θέσεις, εἰς κλίματα εὔκραῆ, εἰς ὑγιεινὰς τοποθεσίας, φυλάττουσαι σχέσεις μετὰ τῶν Μητροπόλεων, μεταξὺ ἀλλήλων, καὶ μετὰ τῶν λοιπῶν λαῶν τοῦ κόσμου, διὰ ξηρᾶς τε καὶ διὰ θαλάσσης. Ἡ πολιτεία αὐτῶν ἦτον, ὡς ἐπιτοπλεῖστον, Ἀριστοδημοκρατική· διότι ἡ βασιλεία εἶχε χάσει τότε εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν γοητευτικὴν ἀξίαν της. Τὸ δὲ δημοκρατικὸν πνεῦμα ἐπεπόλαζε, δεσπόζον τὴν ἐποχήν· ὥστε, ἂν εἰς μερικὰς ἀποικίας τὸ πολίτευμα ἐφαίνετο μᾶλλον Ἀριστοκρατικὸν, ἢ Ὀλιγαρχικὸν, ἢ καὶ Μοναρχικὸν, εἰς ἕκαστον τῶν λαῶν ὑπερίσχυε τὸ Δημοκρατικὸν δίκαιον.

Οἱ Ἴωνες μετὰ τοῦ Νηλέως καὶ Ἀνδροκλέους ἐσυστήθησαν κατὰ τὸ 1144 π. Χ., εἰς τὰ μεσημβρινὰ παράλια τῆς Λυδίας καὶ τὰ βόρεια τῆς Καρίας. Ἔκτισαν δώδεκα πόλεις, τῶν ὁποίων ἡ Ἔφεσος ἦτον ἡ πρωτεύουσα, ἔχοντες καὶ τὴν Σμύρνην καὶ Χίον*. Συνηθροίζοντο εἰς τὸ Πανιώνιον, κοινὸν ναὸν τοῦ Ἑλικωνίου Ποσειδῶνος πλησίον εἰς τὸ Μυκάλιον ἀκρωτήριον. Οὗτοι ἦσαν αὐτόνομοι, πληρόνοντες μικρόν τινα φόρον εἰς τὸν Κροῖσον, καὶ ὕστερον εἰς τὸν παλαιὸν Κῦρον. Κατ' ἀρχὰς ἦσαν πτωχοὶ, ἀσθενεῖς, καὶ καταφρονημένοι, ὥστε δὲν ἤθελε νὰ ὀνομάζεταί τις Ἴων· μετ' οὐ πολὺ ὅμως εὐδοκίμησαν τοσοῦτον, ὥστε ἐσύστησαν ὑπὲρ τὰς τριακοσίας ἄλλας ἀποικίας. Ἡ Μίλητος ἠδύνατο νὰ φιλονεικήσῃ περὶ τῶν ἐμπορικῶν πρωτείων μετὰ τῆς περιφήμου Τύρου καὶ Καρχηδόνος. Τὸ ναυτικὸν τῆς Δωδεκαπόλεως ἦτον ἐπίσημον, ὥστε μόνη ἡ Χίος, μετριόφρων καὶ μετὰ τὴν νίκην, ἔστειλεν εἰς τὸν

* Ὁ Ἡρόδοτος ὑπερπκινεῖ τὸ κλίμα τῆς Ἰωνίας, προτιμῶν αὐτὸ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο· « Οὔτε τὰ ἄνωθεν,» λέγει, « οὔτε τὰ κάτωθεν αὐτῆς μέρη, οὔτε τὰ πρὸς ἀνατολὰς, οὔτε τὰ πρὸς δυσμὰς, ἔχουν σύγκρισιν μὲ τὴν Ἰωνίαν· ἀλλὰ τὰ μὲν πάσχουσιν ἀπὸ τὸ ψύχος καὶ τὴν ὑγρασίαν, τὰ δὲ ἀπὸ τὴν θερμότητα καὶ τὴν ξηρασίαν.» Αἱ δώδεκα Ἰωνικαὶ πόλεις ἦσαν Μίλητος, Μυοῦς, Πριήνη, Ἔφεσος, Κολοφὼν, Λέβεδος, Τέως, Κλαζομεναί, Φώκαια, Σάμος, Χίος, καὶ Ἐρυθραί· εἰς ταύτας προσετέθη μετέπειτα καὶ δεκάτη τρίτη, ἡ Σμύρνη, Αἰολικὴ πρότερον οὖσα. Εἶναι δ' ἀξιοσημείωτον ὅτι εἰς τὰς δώδεκα Ἰωνικὰς πόλεις ἐλαλεῖτο ἡ γλῶσσα κατὰ τέσσαρας διαφόρους τρόπους. Μίλητος, ἡ μεσημβρινωτέρα, καὶ αἱ μετ' αὐτὴν Μυοῦς καὶ Πριήνη, ἐν τῇ Καρίᾳ κείμεναι, ὡμίλουν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν διάλεκτον· αἱ δ' ἐν τῇ Λυδίᾳ ἕξ, Ἔφεσος, Κολοφὼν, Λέβεδος, Τέως, Κλαζομεναί, καὶ Φώκαια, ἄλλην διάλεκτον διάφορον τῆς πρώτης· τρίτον εἶδος γλώσσης ἐλαλεῖτο εἰς τὴν Χίον καὶ τὰς ἀπέναντι αὐτῆς ἐπὶ τῆς ἠπείρου κειμένας Ἐρυθρὰς· τέταρτον δέ, εἰς τὴν Σάμον. Ἰδοὺ λοιπὸν τέσσαρες χαρακτῆρες γλώσσης εἰς μικροτάτην ἔκτασιν.

καιρὸν τῆς ἐπανεστάσεως τοῦ Ἀρισταγόρου ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν πολεμικὰ πλοῖα.

Οἱ δὲ Αἰολεῖς ἐστερεώθησαν κατὰ τὸ 1124 ἔτος π. Χ. εἰς δώδεκα ἐπίσης πόλεις, προχωρούσας πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον, μέχρι τῆς Τρωαδικῆς Ἴδης· ἡ Λέσβος εἶχε, φαίνεται, τὰ πρωτεῖα· ἦσαν δὲ αὐτόνομοι καὶ ἀνεξάρτητοι μέχρι τοῦ μεγάλου Κύρου· ἐπὶ δὲ τῶν θεινῶν περιστάσεων διωρίζετο Ὑπουργεῖον, ἀπόλυτον ἔχον δύναμιν, καὶ τοῦ ὁποίου τὰ μέλη ὠνομάζοντο Ἀσύμνητοι, ἐξ ὧν ὑπῆρξε καὶ ὁ Πιττακὸς (600 π. Χ.)

Ἡ δὲ ἀποικία τῶν Δωριέων, ὑστερόχρονος τῶν πρώτων, ἀλλ' ὡς ἐκεῖναι, εἰς διαφόρους ἐποχὰς συστηθεῖσα, συνεκροτεῖτο ἀπὸ ἓξ πόλεις· εἶχον Ἀμφικτυονίαν καὶ ναὸν κοινὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, τὸ Τριοπικὸν ἱερόν. Αὗται ἦσαν αὐτόνομοι καὶ ἀνεξάρτητοι μέχρι τῆς Περσικῆς ἐξουσίας τοῦ Κύρου, πλὴν ἴσως τῆς Ἁλικαρνασσοῦ, ἥτις πολλάκις ὑπετάγη ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς τῆς Καρίας, ἢ ἀπεβλήθη διὰ τὴν πρὸς τὸν Τριόπιον Ἀπόλλωνα ἀσέβειαν Ἁλικαρνασσέως τινός.

Αἱ ἀποικίαι τῶν Αἰολέων καὶ Δωριέων δὲν ἔφθασάν ποτε εἰς τὴν περιωπὴν τῆς δόξης καὶ τῆς δυνάμεως, ὡς αἱ τῶν Ἰώνων, τῶν ὁποίων τὸ ἐμπόριον ἐκτείνετο ἀπὸ τὰ ἀνατολικὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου μέχρι τῆς Σκυθίας, Κασπίας Θαλάσσης, Περσίας, κτλ.

Ὅθεν, ἂν ἡ Ἑλάσσων Ἀσία ἠρημώθη ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας ἐπὶ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας πάλιν ἐκατοικήθη, λαμπρυνθεῖσα εἰς διάστημα μιᾶς ὡς ἔγγιστα καὶ ἡμισείας ἑκατονταετηρίδος. Αὐτοῦ τὸ ἐμπόριον ἔλαβε καὶ ἔκτασιν καὶ ποικιλίαν. Αὐτοῦ ἤρχισεν ἡ μετὰ λόγου συμμετρία καὶ ἡ φιλοκαλία, ἡ ποίησις, ἡ μουσική, καὶ ἡ φιλοσοφία. Εἰς τὰς ἀποικίας αὐτὰς ἐγεννήθη ὁ πατὴρ τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ Ὅμηρος, ἡ Σαπφώ, ὁ Ἀλκαῖος, ὁ Θαλῆς, ὁ Πυθαγόρας, ὁ Ἀναξαγόρας. Ἀπ' αὐτοῦ ἡ ἱστορία, ἡ ἀρχιτεκτονική, καὶ αἱ ἐλευθέριοι τέχναι, μετεκομίσθησαν εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ἑλλάδα. Ἡ Μικρὰ Ἀσία ἦτον ὁ μέσος ὅρος, δι' οὗ ἐγνώριζον οἱ Ἕλληνες τὴν Αἴγυπτον, τὴν Συρίαν, τὴν Ἄνω Ἀσίαν, καὶ τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, μέχρι τῆς Μαιώτιδος λίμνης καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Ἂν τις ἤδη ὑψωθεὶς ἐναγκαλισθῇ διὰ μιᾶς τὴν κειμένην μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἄκρων ἄπειρον ἔκτασιν, καὶ θεωρήσῃ ἐνταυτῷ ὁλόκληρον ἔθνος ἐνεργητικὸν, πνευματῶδες, εὐαίσθητον, καὶ ἐλεύθερον, εἰς ἐπέκεινα τῶν χιλίων αὐτονόμων λαῶν ὑποδιῃρημένον, καταγενόμενον εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ τὴν φιλοσοφίαν, εἰς τὴν ἐμπορίαν καὶ ναυτικὴν, εἰς τὰς ἐπιστήμας, τὰς τέχνας, καὶ πᾶν εἶδος βιομηχανίας, θέλει τῳόντι ἐκπληχθῆ συμπεραίνων ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τὸν γιγαντώδη σωρὸν τῶν ἰδεῶν, καὶ γνώσεων καὶ ἀρχῶν, ὅσαι κυκλοφοροῦσαι περιεφέροντο εἰς τοιαύτην ἔκτασιν. Ὁποίαν ἀκαταμάχητον δύναμιν ἤθελον παρουσιάσειν, ἂν ἅπασαι ἑνοῦντο μετὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑλλάδος εἰς ἓν πολιτικὸν καὶ ἀχώριστον σῶμα, ἔχουσαι τὴν αὐτὴν πολιτικὴν καὶ συμφέρον, τὴν ἰδίαν θρησκείαν καὶ φρόνημα, τὴν αὐτὴν διάλεκτον καὶ διάνοιαν! Ἀλλὰ τῶν ἐθνῶν, φαίνεται, ἡ ἀνατροφὴ ἀπαιτεῖ αἰώνων πολλῶν πολλὴν πεῖραν, καὶ εὐτυχεῖς περιστάσεις. Αἱ Ἀμφικτυονίαι καὶ τὰ συνέδρια ἐγέννησαν τὴν Ἀχαϊκὴν συμμαχίαν, καὶ μετὰ δύο περίπου χιλιάδας ἐτῶν ἐσυστήθη ἡ Ἑλβετικὴ καὶ ἡ Ἀμερικανικὴ Ὁμοσπονδία.

[Ἐκ τοῦ Φιλοσοφικοῦ Δοκιμίου τοῦ Γ. Γ. Κ. Τυπάλδου.]

ΤΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ ΤΟΥ ΒΑΛΤΑΣΑΡ.

ΕΙΣ τὸ πέμπτον κεφάλαιον τοῦ προφήτου Δανιὴλ περιγράφεται τὸ ἀσεβὲς συμπόσιον τοῦ Βαλτάσαρ, ἡ ἐπὶ τοῦ τοίχου μυστικὴ ἐπιγραφὴ, ἡ ἐξήγησις αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Δανιὴλ, καὶ ἡ ταυτόχρονος πλήρωσις τῆς προφητείας διὰ τῆς ἁλώσεως τῆς Βαβυλῶνος καὶ τῆς θανατώσεως τοῦ Βαλτάσαρ.

Τὸ κεφάλαιον τοῦτο διασαφηνίζει ἄριστα ὁ 191ος παράγραφος τοῦ πρώτου βιβλίου τοῦ Ἡροδότου.

Ὁ Βαλτάσαρ ἦτον ὁ ἔσχατος ἡγεμὼν τῆς Βαβυλωνίου ἢ Χαλδαϊκῆς αὐτοκρατορίας, καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὁ καλούμενος Λαβύνητος ὑπὸ τοῦ Ἕλληνος ἱστορικοῦ. « Ὁ Κῦρος,» λέγει ὁ Ἡρόδοτος, « ἐπὶ τῆς Νιτώκριος τὸν παῖδα ἐστρατεύετο, ἔχοντά τε τοῦ πατρὸς τοῦ ἑωυτοῦ τοὔνομα Λαβυνήτου καὶ τὴν Ἀσσυρίων ἀρχήν.» Οἱ Βαβυλώνιοι ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν τοῦ δορικτήτορος, καὶ ἡττηθέντες ἐνεκλείσθησαν εἰς τὰ ὀχυρὰ τείχη των· ἐπειδὴ ὅμως, γινώσκοντες τὴν ἄκραν φιλοδοξίαν τοῦ Κύρου, εἶχον προεισάξειν εἰς τὴν πόλιν τροφὰς διὰ πάμπολλα ἔτη, δὲν τοὺς ἔμελε παντελῶς διὰ τὴν πολιορκίαν· καὶ ὁ Κῦρος τῳόντι κατήντησεν εἰς ἀμηχανίαν, διότι ὁ καιρὸς ἐπέρνα, καὶ τὰ πράγματα διόλου δὲν προέκοπτον· « Κῦρος δὲ ἀπορίῃσιν ἐνείχετο, ἅτε χρόνου τε ἐγγινομένου συχνοῦ, ἀνωτέρω δὲ οὐδὲν τῶν πρηγμάτων προκοπτομένων.»

Εἰς τοιαύτην δεινὴν θέσιν εὑρισκόμενος, εἴτε καθ' ὑπαγόρευσιν ἄλλου τινὸς, εἴτε κατ' ἰδίαν αὐτοῦ ἐπινόησιν, ἔπραξεν ὡς ἀκολούθως· Διατάξας ὅλον τὸ καλήτερον στράτευμα, τοὺς μὲν, καθ' ὃ μέρος ἐμβαίνει ὁ Εὐφράτης εἰς τὴν Βαβυλῶνα, τοὺς δὲ, καθ' ὃ μέρος ἐκβαίνει ἀπ' αὐτὴν, παρήγγειλεν, ὁπόταν ἴδωσιν ὅτι ἔγινε διαβατὸν τὸ ῥεῦμα, νὰ ἐμβῶσι διὰ τοῦ ποταμοῦ εἰς τὴν πόλιν. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐκίνησεν ὁ ἴδιος μὲ τὸ ἄχρηστον στράτευμα, καὶ φθάσας εἰς τὴν λίμνην, ἔπραξεν ὅ,τι ἄλλοτε ἡ τῶν Βαβυλωνίων βασίλισσα*· δηλαδὴ σκάψας διώρυγα, εἰσήγαγε δι' αὐτῆς τὸν ποταμὸν εἰς τὴν λίμνην, ἕλος οὖσαν, καὶ κατέστησε τὸν πρότερον δρόμον του διαβατόν. Ἀφοῦ δὲ τοιουτοτρόπως ἐμετρίασεν ὁ ποταμὸς, ὥστε

* Ἰδε Σελ. 154.

τὸ ὕδωρ ἤρχετο ἕως τὴν μέσην τοῦ μηροῦ ἑνὸς ἀνθρώπου, οἱ στρατιῶται, οἱ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ διωρισμένοι, ἔμβαινον διὰ τοῦ Εὐφράτου εἰς τὴν Βαβυλῶνα. Καὶ ἐὰν μὲν οἱ Βαβυλώνιοι εἶχον εἴδησιν τινὰ τοῦ γινομένου, δὲν ἤθελον ἀφήσει τοὺς Πέρσας νὰ ἐμβῶσιν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ' ἤθελον τοὺς διαφθείρει κάκιστα· διότι, κατακλείσαντες ὅλας τὰς πυλίδας, αἵτινες ἦγον εἰς τὸν ποταμὸν, καὶ αὐτοὶ ἀναβάντες εἰς τοὺς τοίχους τοὺς παρὰ τὰ χείλη τοῦ ποταμοῦ, ἤθελον τοὺς πιάσειν, ὡς εἰς κύρτην· τώρα ὅμως ἀνελπίστως ἐπκρουσιάσθησαν οἱ Πέρσαι. Διὰ δὲ τὸ μέγεθος τῆς πόλεως τὰ ἄκρα αὐτῆς ἦσαν κυριευμένα ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὸ μέσον Βαβυλώνιοι δὲν ἤξευρον ὅτι ἦσαν κυριευμένοι· ἀλλ' ἐπειδὴ ἔτυχε νὰ ἔχωσιν ἑορτὴν, ἐχόρευον καὶ εὐθύμουν, ἕως ὅτου τὸ κακὸν ηὔξησε, καὶ τότε τὸ ἔμαθον.

Ταύτην τὴν νύκτα ἔκαμε καὶ ὁ βασιλεὺς Βαλτάσαρ δεῖπνον μέγα εἰς χιλίους ἐκ τῶν μεγιστάνων του, καὶ ἔπινεν οἶνον μετὰ τῶν χιλίων. Σημειωτέον ὅτι τὸ συμπόσιον τοῦτο εἶχε θρησκευτικὸν χαρακτῆρα, ἀποβλέπον εἰς τιμὴν τοῦ Βὴλ ἢ Βήλου, μεγάλου θεοῦ τῶν Βαβυλωνίων. « Καὶ πίνων Βαλτάσαρ εἶπεν ἐν τῇ γεύσει τοῦ οἴνου, τοῦ ἐνεγκεῖν τὰ σκεύη τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ, ἃ ἐξήνεγκε Ναβουχοδονόσορ ὁ πατὴρ αὐτοῦ (πάππος) ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ· καὶ ἠνέχθησαν τὰ σκεύη τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ, καὶ ἔπινον ἐν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, καὶ οἱ μεγιστᾶνες αὐτοῦ, καὶ αἱ παλλακαὶ αὐτοῦ, καὶ αἱ παράκοιτοι αὐτοῦ. Ἔπινον οἶνον, καὶ ᾔνεσαν τοὺς θεοὺς τοὺς χρυσοῦς, καὶ ἀργυροῦς, καὶ χαλκοῦς, καὶ σιδηροῦς, καὶ ξυλίνους, καὶ λιθίνους.»

Ἡ δυσσεβὴς αὕτη χρῆσις τῶν καθιερωμένων σκευῶν τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομῶντος ἐπλήρωσε τὸ μέτρον τῆς ἀνομίας τοῦ Βαλτάσαρ· καὶ ὁ Θεὸς ἐφανέρωσε τὴν ἐγγίζουσαν ἐκδίκησιν δι' ἐκπληκτικοῦ θαύματος· διότι, « ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐξῆλθον δάκτυλοι χειρὸς ἀνθρώπου, καὶ ἔγραφον κατέναντι τῆς λαμπάδος ἐπὶ τὸ κονίαμα τοῦ τοίχου τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως, καὶ ὁ βασιλεὺς ἐθεώρει τοὺς ἀστραγάλους τῆς χειρὸς τῆς γραφούσης.»

Ἐκθαμβος ὁ βασιλεὺς, καὶ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως αὐτοῦ τυπτόμενος, προσκαλεῖ τοὺς σοφοὺς καὶ ἀστρολόγους του· αὐτοὶ συγχέονται, καὶ δὲν δύνανται νὰ ἑρμηνεύσωσι τὸ νόημα τῆς γραφῆς· τέλος δὲ, καθ' ὑπαγόρευσιν τῆς βασιλίσσης, φέρεται ὁ Δανιὴλ εἰς τὸ ἑστιατόριον, καὶ προστάζεται, μεθ' ὑποσχέσεως μεγάλων τιμῶν καὶ ἀμοιβῶν, νὰ δηλώσῃ τὰς λέξεις τῆς μυστικῆς γραφῆς.

Ἡ ἀπόκρισις τοῦ προφήτου ἔχει σπανίαν τινὰ μεγαλοπρέπειαν·—

« Τὰ δόματά σου σοὶ ἔστω, καὶ τὴν δωρεὰν τῆς οἰκίας σου ἑτέρῳ δὸς, ἐγὼ δὲ τὴν γραφὴν ἀναγνώσομαι, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτῆς γνωρίσω σοι.

« Βασιλεῦ, ὁ Θεὸς ὁ ὕψιστος τὴν βασιλείαν καὶ τὴν μεγαλωσύνην καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δόξαν ἔδωκε Ναβουχοδονόσορ τῷ πατρί σου, καὶ ἀπὸ τῆς μεγαλωσύνης ἧς ἔδωκεν αὐτῷ, πάντες οἱ λαοὶ, φυλαὶ, γλῶσσαι ἦσαν τρέμοντες καὶ φοβούμενοι ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. Οὓς ἠβούλετο αὐτὸς ἀνῄρει, καὶ οὓς ἠβούλετο αὐτὸς ἔτυπτεν, καὶ οὓς ἠβούλετο αὐτὸς ὕψου, καὶ οὓς ἠβούλετο αὐτὸς ἐταπείνου. Καὶ ὅτε ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐκραταιώθη τοῦ ὑπερηφανεύσασθαι, κατηνέχθη ἀπὸ τοῦ θρόνου τῆς βασιλείας, καὶ ἡ τιμὴ ἀφῃρέθη ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐξεδιώχθη, καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ μετὰ τῶν θηρίων ἐδόθη, καὶ μετὰ τῶν ὀνάγρων ἡ κατοικία αὐτοῦ, καὶ χόρτον ὡς βοῦν ἐψώμιζον αὐτὸν, καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐβάφη, ἕως οὗ ἔγνω, ὅτι κυριεύει ὁ Θεὸς ὕψιστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ᾧ ἂν δόξῃ, δώσει αὐτήν.

« Καὶ σὺ οὖν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Βαλτάσαρ οὐκ ἐταπείνωσας τὴν καρδίαν σου κατενώπιον τοῦ Θεοῦ. Οὐ πάντα ταῦτα ἔγνως; καὶ ἐπὶ τὸν κύριον Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ὑψώθης, καὶ τὰ σκεύη τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἤνεγκαν ἐνώπιόν σου, καὶ σὺ καὶ αἱ μεγιστᾶνές σου, καὶ αἱ παλλακαί σου, καὶ αἱ παράκοιτοί σου οἶνον ἐπίνετε ἐν αὐτοῖς. Καὶ τοὺς Θεοὺς τοὺς χρυσοῦς, καὶ ἀργυροῦς, καὶ χαλκοῦς, καὶ σιδηροῦς, καὶ ξυλίνους, καὶ λιθίνους, οἳ οὐ βλέπουσι, καὶ οἳ οὐκ ἀκούουσι, καὶ οὐ γινώσκουσιν, ᾔνεσας, καὶ τὸν Θεὸν οὗ ἡ πνοή σου ἐν χειρὶ αὐτοῦ καὶ πᾶσαι αἱ ὁδοί σου, αὐτὸν οὐκ ἐδόξασας. Διὰ τοῦτο ἐκ προσώπου αὐτοῦ ἀπεστάλη ἀστράγαλος χειρὸς, καὶ τὴν γραφὴν ταύτην ἐνέταξε. Καὶ αὕτη ἡ γραφὴ ἐντεταγμένη, Μανὴ, Θεκὲλ, Φάρες. Τοῦτο τὸ σύγκριμα τοῦ ῥήματος· Μανὴ, ἐμέτρησεν ὁ Θεὸς τὴν βασιλείαν σου, καὶ ἐπλήρωσεν αὐτήν· Θεκὲλ, ἐστάθη ἐν ζυγῷ, καὶ εὑρέθη ὑστεροῦσα· Φάρες, διῄρηται ἡ βασιλεία σου, καὶ ἐδόθη Μήδοις καὶ Πέρσαις.»

Μόλις ἔδωκε τὴν ἐξήγησιν ὁ Δανιὴλ, καὶ ἡ Βαβυλὼν ἡλώθη καθ' ὃν τρόπον διηγεῖται ὁ Ἡρόδοτος· εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Δανιὴλ λέγεται μόνον, « Ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ ἀνῃρέθη Βαλτάσαρ ὁ βασιλεὺς ὁ Χαλδαῖος· καὶ Δαρεῖος ὁ Μῆδος παρέλαβε τὴν βασιλείαν, ὢν ἐτῶν ἑξήκοντα δύο.»

Οἱ Μῆδοι ἀναφέρονται μετὰ τῶν Περσῶν, καθὸ σύμμαχοι αὐτῶν· γνωστὸν ὅτι ἡ Μηδία καὶ ἡ Περσία ἡνώθησαν εἰς ἓν βασίλειον ὑπὸ τὸν Κῦρον· παρευρίσκετο δὲ καὶ εἰς τὸν στρατὸν, ὅστις ἥλωσε τὴν Βαβυλῶνα, ὁ Μῆδος Κυαξάρης, υἱὸς τοῦ Ἀστυάγους, θεῖος δὲ τοῦ Κύρου*· τὸν Κυαξάρην τοῦτον φαίνεται ὅτι καλεῖ ὁ Δανιὴλ Δαρεῖον τὸν Μῆδον, ὅστις πιθανὸν ὅτι ἀφέθη εἰς τὴν Βαβυλῶνα ὡς τοποτηρητὴς τοῦ ἀνεψιοῦ του Κύρου.

Πολλοῖς ἀντιλέγειν μὲν ἔθος περὶ παντὸς ὁμοίως·
Ὀρθῶς δ' ἀντιλέγειν οὐκέτι τοῦτ' ἐν ἔθει.
Καὶ πρὸς μὲν τούτους ἀρκεῖ λόγος ὡς ὁ παλαιὸς,
Σοὶ μὲν ταῦτα δοκοῦντ' ἐστὶν, ἐμοὶ δὲ τάδε.

---

* Ἡ μήτηρ τοῦ Κύρου ἦτον ἡ Μανδάνη, θυγάτηρ τοῦ Ἀστυάγους.

Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ ΚΑΙ Η ΑΥΛΗ ΤΟΥ.

Εἰς τὴν Κίναν ὁ αὐτοκράτωρ εἶναι ἐπὶ κεφαλῆς τῆς κυβερνήσεως, ἀπεριόριστον ἔχων δύναμιν. Μάταιον ἤθελεν εἶσθαι ν' ἀπαριθμήσωμεν τὰ προνόμιά του· διότι ἐνεργεῖ κατ' ἀρέσκειαν, καὶ οὐδεὶς τολμᾷ ν' ἀντείπῃ εἰς τὸ θέλημά του. Οἱ μόνοι χαλινοὶ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ εἶναι τὰ ἀρχαῖα ἔθιμα, καὶ ἡ δημοσία ὑπόληψις. Ἐκεῖνα μὲν ὀφείλει πάντοτε ν' ἀκολουθῇ, ταύτην δὲ προσπαθεῖ, ὅσον δύναται, νὰ ἔχῃ ὑπὲρ ἑαυτοῦ.

Τὸ κυριώτερον ὑπούργημα τοῦ σεβαστοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου συνίσταται εἰς ἐντεύξεις μετὰ τῶν μανδαρίνων κατὰ πᾶσαν πέμπτην ἡμέραν. Ἅπαντες οἱ ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ τοῦ κράτους, μετὰ τῶν βασιλοπαίδων καὶ ἄλλων ἐκ βασιλικοῦ αἵματος, προσπίπτουσι τότε ἐνώπιον τοῦ μεγάλου μονάρχου, μόλις τολμῶντες νὰ ἀνατείνωσι τοὺς ὀφθαλμούς. Αὐτὸς ὅμως οὔτε εἶναι χρεία νὰ παρευρίσκεται· αἱ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀφορῶσαι τιμαὶ ἀπονέμονται καὶ εἰς ζώνην, ἢ κιτρίνην σκέπην, ἐφ' ἧς εἶναι ἐπιγεγραμμένον Ἅγιος, ἢ Μύρια Ἔτη (φράσις συνώνυμος τοῦ Ζήτω ὁ Αὐτοκράτωρ!) Αὗται ὅμως αἱ ἐντεύξεις εἶναι ἁπλῶς τυπικαί· δὲν ἀποβλέπουν εἰς πολιτικόν τι. Εἶναι δὲ λαμπρότεραι τὴν ἡμέραν τοῦ νέου ἔτους, καὶ εἰς ἄλλας ἑορτὰς, καθ' ἃς ὁ αὐτοκράτωρ περιβάλλεται ἐσθῆτα ἐκ μεταξωτοῦ κιτρινοχρόου, μεγάλους μέλανας κύκλους ἔχουσαν, κεντημένην δὲ μὲ δράκοντας ἐννέα ὀνύχων, οἵτινες εἶναι τὸ αὐτοκρατορικὸν ἔμβλημα, ὡς ἦτό ποτε τῶν Ῥωμαίων ὁ ἀετός. Ἡ καλύπτρα τῆς κεφαλῆς του ὁμοιάζει τὴν τῶν ἄλλων μανδαρίνων, ἀλλ' ἔχει στιλπνότερον θύσανον ἐκ χρυσοῦ, καὶ κοσμεῖται προσέτι μὲ μεγάλους μαργαρίτας.

Αἱ ὑποθέσεις τοῦ κράτους θεωροῦνται εἰς ἰδιαιτέρας ἐντεύξεις, ὅπου μόνον τὰ μέλη τοῦ συμβουλίου εἶναι δεκτά. Εἰς τὰς προητοιμασμένας ἀναφορὰς ῥίπτει ἁπλῶς ἓν βλέμμα ὁ αὐτοκράτωρ· ἤ, ἂν ἦναι ἀξιόλογοι, γράφει τὴν ἀπόκρισιν μὲ τὸ μιλτοκόνδυλον αὐτοῦ, διὰ βραχέων ὅσον τὸ δυνατόν. Ἀγνοοῦμεν ἂν γίνωνται ἔμπροσθεν αὐτοῦ τακτικαὶ ἀμφισβητήσεις, ἢ ἂν αὐτὸς ὁ ἴδιος προτείνῃ ζητήματα, ἂν δέχεται συμβουλὴν διὰ λόγου, καὶ ἂν ἀποφασίζῃ περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων διὰ τῆς πλειονοψηφίας. Ἐκ τοῦ τρόπου ὅμως ἐν γένει τῶν βασιλικῶν ἀπαντήσεων συμπεραίνομεν ὅτι τὸ Αὐτὸς ἔφα τοῦ μονάρχου προσδιορίζει πᾶσαν ὑπόθεσιν· οἱ δὲ ὑπουργοὶ μένουν ἄφωνοι. Ὁ Κάγγης, ὅστις ἐπεθύμει νὰ εἰσάξῃ λογικώτερον σύστημα, καὶ νὰ μανθάνῃ τὰς γνώμας τῶν συμβούλων του, μετεχειρίζετο τὰς ἀμφισβητήσεις, καὶ μάλιστα ἐσυγχώρει εἰς τοὺς ὑπουργοὺς αὐτοῦ κατ' εὐθεῖαν νὰ τὸν ἀντιλέγωσι. Ὁ Κεὲν-λὺγγ ὡμοίαζε κατὰ τοῦτο τὸν πάππον του, ἀλλὰ δὲν ὑπέφερε νὰ φαίνεταί τις σοφώτερος ἑαυτοῦ. Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν διαβουλεύσεων τούτων ὑποβάλλεται εἰς γραμματεῖς, οἵτινες συντάττουσι τὰς προκηρύξεις καὶ τὰ ψηφίσματα, καὶ τοιχοκολλῶσιν ἀποσπάσματα, ὥστε ν' ἀντιγράφωσιν αὐτὰ οἱ ἐκδόται τῆς καθημερινῆς ἐφημερίδος. Ἡ ἐφημερὶς αὕτη οὐδὲν ἄλλο περιέχει εἰμὴ διατάγματα τῆς κυβερνήσεως, τὰς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἀναφορὰς, καὶ τὰς ἀποκρίσεις αὐτοῦ, εἴτε ἐξ ὁλοκλήρου εἴτε ἐν μέρει, καὶ λεπτομερῆ ἔκθεσιν τῶν ἰδίων αὐτοῦ μέτρων. Δι' αὐτῆς μόνης ἐκδίδει τὰς πράξεις της ἡ κυβέρνησις, καὶ γνωστοποιεῖ αὐτὰς ὄχι τωόντι πρὸς τὸν λαὸν, ἀλλὰ πρὸς τοὺς μανδαρίνους. Ἐξ αὐτῆς μόνης δύναταί τις νὰ λάβῃ ἐπισήμους πληροφορίας τῶν γενομένων· καὶ μολονότι ἐκθέτει τὰ πράγματα παραμορφωμένα, ὡς γίνεται καὶ εἰς τὰ δημόσια ἔγγραφα ἄλλων ἐθνῶν, δὲν ἔχομεν μ' ὅλον τοῦτο καλητέραν ἐξιστόρησιν.

Ἐκ τῶν ψηφισμάτων, διαταγμάτων, προκηρύξεων, καὶ πολυωνύμων ἄλλων ἐγγράφων, ὅσα ἐκδίδει ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος κυβέρνησις, ἀξιοπεριεργότερα εἶναι τὰ παραινετικὰ, ἐν οἷς πατρικῷ τρόπῳ νουθετεῖ τοὺς ἀρχομένους ὁ αὐτοκράτωρ ν' ἀσπασθῶσι τὴν ἀρετὴν καὶ νὰ στραφῶσιν εἰς δικαιοσύνην. Εἶναι δ' ἐν γένει πολὺ διεξοδικὰ τὰ ἔγγραφα ταῦτα, καὶ περιέχουν ἄριστα γνωμικὰ ἠρανισμένα ἐκ τῶν πονημάτων τῶν καλητέρων συγγραφέων.

Τῆς σήμερον βασιλευούσης οἰκογενείας δύο μόνον μέλη, οἱ προειρημένοι Κάγγης καὶ Κεεν-λὺγγ, ἔλαβον ἐνεργὸν μέρος εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ κράτους. Οἱ πρὸ τοῦ νῦν βασιλεύοντες δύο αὐτοκράτορες ἦσαν πάντῃ ἀνίκανοι. Κατὰ καιροὺς ὑπῆρξαν εὐνοούμενοι, οἵτινες ἐνήργουν τὸ πᾶν ἀντὶ τοῦ βασιλέως. Τὴν σήμερον λέγεται ὅτι καὶ ἡ νέα αὐτοκρατόρισσα καὶ αἱ περὶ αὐτὴν ἔχουσι μεγάλην ἰσχὺν εἰς τὰ πολιτικὰ, καὶ διευθύνουν αὐτὰ κατ' ἀρέσκειαν. Μικρὰν ὅμως δυσκολίαν ἔχει συνήθως ἡ ἀποπεράτωσις τῶν Κινικῶν ὑποθέσεων. Τὰ πάντα γίνονται κατά τινα τρόπον, ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν πάντοτε, ἐκτὸς ἂν διὰ σκευωρίας ἀλλαχθῇ. Αἱ ἀναφοραὶ συντάσσονται κατὰ διατεταγμένον τινὰ τύπον, καὶ ἡ ἀπόκρισις πρέπει νὰ δοθῇ κατὰ τοὺς καθεστῶτας κανόνας. Ἅπαντες οἱ ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ τῶν δικαστηρίων εἶναι ὑπεύθυνοι διὰ τὴν ὀρθότητα τοῦ ἰδίου του ἐγγράφου ἕκαστος, καὶ οἱ ὑπουργοὶ τόσον εἶναι συνειθισμένοι εἰς τὴν τετριμμένην ὁδὸν, ὥστε σπανιώτατα συμβαίνει νὰ μὴ δώσωσι τὴν ὀρθὴν ἀπόκρισιν.

Εἰς κατεπειγούσας περιστάσεις, προσκαλεῖ ὁ αὐτοκράτωρ τοὺς προέδρους καὶ ἀντιπροέδρους, οἵτινες ἐντελῶς γνωρίζουσι τὰ περὶ ὧν μέλλει νὰ συμβουλευθῇ αὐτοὺς, καὶ ἀφοῦ ἐξακριβώσῃ τὸ φρόνημά των, ἀποστέλλει ἕνα τινὰ ὑπάλληλον ἢ καὶ πλειοτέρους πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν διαταγῶν του. Οἱ παρ' αὐτοῦ δὲ πεμπόμενοι εἰς τὰς ἐπαρχίας ἐπίτροποι, εἴτε πρὸς ἐξέτασιν εἴτε πρὸς συμβιβασμὸν διαφορῶν, εἶναι ἄνδρες τὰ μέγιστα χαιρόμενοι τὴν ἐμπιστοσύνην του. Ἂν διορίσῃ στρατηγὸν, εἴτε διὰ νὰ καταστείλῃ ἐπανάστασιν, εἴτε διὰ νὰ πολεμήσῃ ἐπὶ τῶν μεθορίων, δίδει πάντοτε εἰς αὐτὸν ῥητὴν διαταγὴν νὰ νικήσῃ καὶ νὰ καθησυχάσῃ· ἡ δὲ ἧττα, καὶ δικαιολογημένη ἂν ἤθελεν εἶσθαι, ἐπιφέρει ἀνεξάλειπτον καταισχύνην, ἢ καὶ τιμωρεῖται μὲ θάνα-

τον. Ὅσοι τῶν ὑπαλλήλων τιμηθῶσι τοιουτοτρόπως μέ τινα ἐπιτροπικὴν τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ ταπεινοῦ βαθμοῦ ἂν ἤθελον εἶσθαι, λογίζονται μετὰ ταῦτα ὁμότιμοι τῶν ἀνωτάτων ὑπουργῶν. Ἡ αὐλὴ βρύει ἀπὸ εὐνοουμένους, οἵτινες ζῶσιν ἐν μεγίστῃ οἰκειότητι μετὰ τοῦ δεσπότου των, χρησιμεύουσι δὲ ὡς κατάσκοποι ὑπὸ τὸνομα ὑπασπιστῶν, γραμματέων, καὶ συμβούλων εἰς τὰ δικαστήρια τῶν ἐπαρχιῶν. Ἔχουσι δ' ἄμεσον ἀλληλογραφίαν μὲ τὸν κυριάρχην, καὶ ἐκτελοῦσι τὰς ἰδιαιτέρας διαταγάς του. Οὐδὲν ἄρα ἠδύνατο νὰ ὑπεκφεύγῃ τῆς γνώσεως αὐτοῦ, ἂν οἱ κατάσκοποι οὗτοι δὲν ἦσαν εὐπρόσιτοι εἰς δωροδοκίαν, καὶ πολὺ πανουργότεροι παρὰ ν' ἀμελῶσι τὰ ἰδιαίτερά των συμφέροντα.

Ἓν τῶν σπουδαιοτάτων καθηκόντων εἶναι ὁ εἰς τὰς ἀρχὰς διορισμός. Γραμματεία τις εἶναι ἐπιφορτισμένη νὰ συνιστᾷ τοὺς ἀξίους, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ ἐπιφυλάττεται τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν τὰ μέλη τῆς γραμματείας ταύτης. Τοὺς ἀνωτέρους ὑπουργοὺς ὀνομάζει αὐτὸς ὁ ἴδιος· αὐτὸς προσέτι χαρίζει τίτλους εὐγενείας· καὶ πᾶς, ὅστις ἤθελε λάβει τοιοῦτον τίτλον, ὀφείλει νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν μητρόπολιν ν' ἀποδώσῃ εὐχαριστίας διὰ τὴν αὐτοκρατορικὴν τιμήν. Οἱ μεγάλοι ἀξιωματικοὶ τοῦ κράτους παρουσιάζονται ἐκεῖ τοὐλάχιστον ἅπαξ κατὰ τριετίαν· οἱ δὲ κατώτεροι μανδαρῖνοι, μετὰ προβιβασμόν. Τοιουτοτρόπως ὁ Μέγας Δυνάστης θεωρεῖ τὰς πολλὰς χιλιάδας τῶν θεραπόντων του, καὶ λαμβάνει εὐκαιρίαν νὰ ἐμπνέῃ εἰς αὐτοὺς εὐλάβειαν καὶ εὐγνωμοσύνην.

Ὅλαι αἱ πρόσοδοι τοῦ κράτους εἶναι ὑπὸ τὴν ἄμεσον αὐτοῦ διαχείρισιν, καὶ δαπανᾷ κατ' ἀρέσκειαν τὰ δημόσια χρήματα. Ὑπάρχει ὅμως καὶ ταμεῖον ἰδιαίτερον πρὸς χρῆσίν του, περιέχον ὄχι μόνον χρυσὸν καὶ ἄργυρον, ἀλλὰ καὶ μαργαρίτας, πολυτίμους πέτρας, μεταξωτὰ, κτλ., πάντοτε δὲ πλουσιώτατον.

Ὁ αὐτοκράτωρ, ὡς ὁ ἀρχιερεὺς τοῦ ἔθνους, ἔχει νὰ ἐκπληροῖ ἱερατικὰ καθήκοντα. Ταῦτα δὲ εἶναι καὶ πολυαριθμότερα καὶ ὀχληρότερα ὅλων τῶν ἄλλων· τὸ δὲ χειρότερον, ἡ ἐλαχίστη αὐτῶν ἀμέλεια ἠθέλεν ἐπισύρει τὰς κατηγορίας τῶν ὑπηκόων του πολὺ μᾶλλον παρὰ τὰ πλέον καταδυναστευτικὰ μέτρα.

Η ΠΕΔΙΑΣ ΤΗΣ ΙΕΡΙΧΩ.

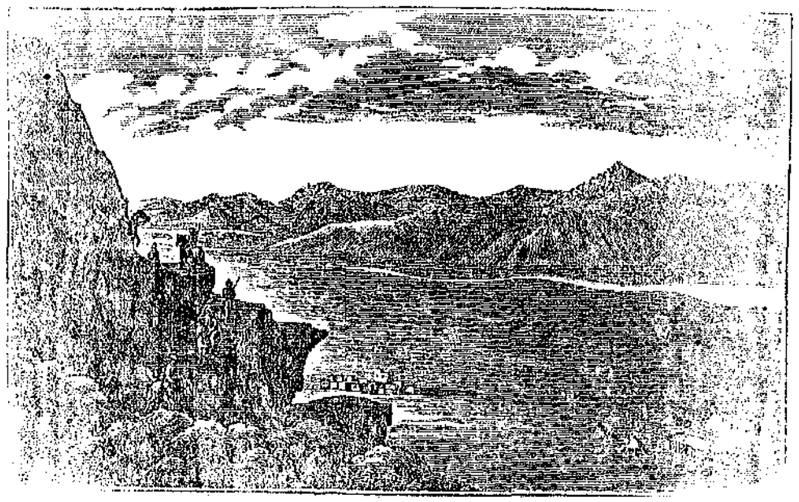

Τὸ προτεταγμένον σχέδιον παριστάνει μέρος τῆς Πεδιάδος τῆς Ἱεριχὼ, ὁποία φαίνεται τὴν σήμερον. Ἰδοὺ πῶς ἐκφράζεται περὶ αὐτῆς Ἄγγλος περιηγητής·—

« Καὶ ὁ πλέον εὔγλωττος συγγραφεὺς μόλις ἤθελεν εἰκονίσειν ἀναλόγως τὴν ἀξιοθάκρυτον ἐρήμωσιν, ἥτις ἐπικρατεῖ καθ' ὅλην τὴν κατηραμένην ταύτην χώραν, ἢ φανερώσει διὰ λόγου τὴν σοβαρὰν φρίκην, τὴν ἐμπνεομένην ὑπὸ τῆς φοβερᾶς θέας. Μόνον ὅστις ἐπεσκέφθη τὸν τόπον τοῦτον κατενόησε τῳόντι πόσον ἀληθῶς εἶναι μνημεῖον τῆς τρομερᾶς ὀργῆς τοῦ Παντοκράτορος, καὶ νουθέτημα αἰώνιον εἰς τὴν ἀνθρωπότητα.»

Εἰς τὴν πεδιάδα ταύτην κατεσκευάσθησαν τὰ πρὸς χρῆσιν τοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ μεγαλοπρεποῦς ναοῦ χάλκινα σκεύη. Ἐνταῦθα προσέτι, λέγει ὁ αὐτὸς περιηγητὴς, « ἐπάτησαν οἱ ἱεροὶ πόδες τοῦ Λυτρωτοῦ, ὅτε ἐκήρυττε τὴν διδασκαλίαν του· ἐνῷ δὲ εἰσηρχόμην εἰς τὴν Ἱεριχὼ, καθ' ἣν στιγμὴν ἔδυεν ὁ ἥλιος, ἄλλα ἀξιόλογα συμβεβηκότα, εἰς τὰς Γραφὰς ἱστορούμενα, ἦλθον εἰς τὸν νοῦν μου, καὶ μάλιστα τὸ περὶ τοῦ κατόπιν αὐτοῦ ἀκολουθήσαντος πλήθους, ὅτε εἰσῆλθε καὶ διεκήρυξε σωτηρίαν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πλουσίου.» Ἴδε τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον, ιθ'. 29.

ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ, 1842.] [ΑΡΙΘ. 71.

ΡΩΣΣΟΙ ΑΠΕΣΤΑΛΜΕΝΟΙ ΕΙΣ ΖΗΤΗΣΙΝ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ.

Ἀξιοπερίεργος, καὶ ἴσως μοναδικὸς εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, εἶναι ὁ τρόπος, καθ' ὃν οἱ Ῥῶσσοι ἐφέρθησαν εἰς τὸν Χριστιανισμόν. Ἀντὶ νὰ σταλθῶσι πρὸς αὐτοὺς ἱεραπόστολοι, ἀπεστάλθησαν ἐξ ἐναντίας ὑπ' αὐτῶν ἐπίτροποι εἰς ζήτησιν θρησκείας.

Οἱ προστάται θεοὶ τῶν ἀρχαίων Ῥώσσων παριστάνοντο μ' ὅλας τὰς φοβερὰς καὶ ἀγρίας ἰδιότητας, αἵτινες τέρπουσι τὰ θηριώδη καὶ ἀκαλλιέργητα πνεύματα λαοῦ καταβεβυθισμένου εἰς τὴν ἰλὺν τῆς βαρβαρότητος. Αἱ ἱεροπραξίαι, ὅσας ἡ δεισιδαιμονικὴ ἄγνοια ἐτέλει πρὸς τιμὴν τῶν εἰδώλων τούτων, ἦσαν δυσσεβέσταται. Ἐνόμιζον ὅτι δὲν ἐτέρποντο οἱ θεοὶ αὐτῶν εἰ μὴ μὲ τὰ μανιώδη, τὰ σκληρὰ, καὶ τὰ ἀσελγῆ, τὴν δὲ ὀργὴν αὐτῶν ἀνθρώπιναι θυσίαι μόνον ἠδύναντο νὰ καταπραΰνωσι.

Ἐνῷ ἡ πλάνη αὕτη ἐλεεινῶς περιέσπα τὸ ἔθνος,—ἀφοῦ ἡ τὴν χώραν ὅλην τῆς Ῥωσσίας σκοτίζουσα ἄγνοια ἔφθασεν εἰς τὸ πλήρωμά της,—ἀνέτειλε κατὰ Θείαν Πρόνοιαν ὁ ἥλιος τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἡ πρώτη ἀκτὶς Εὐαγγελικοῦ φωτὸς ἐπέλαμψεν εἰς τοὺς Ῥώσσους περὶ τὸ 870, διὰ τοῦ Ὀσκόλδου, ἡγεμόνος τῆς Κιόβ, ἐπὶ τοῦ θεμελιωτοῦ τῆς Ῥωσσικῆς μοναρχίας Ῥουρίκου. Εἷς μίαν τῶν αἰφνιδίων ἐκείνων πειρατικῶν ἐπιδρομῶν, αἵτινες καὶ πρότερον ἴσως εἶχον ἐμπνεύσει τρόμον εἰς τοὺς ἀνάνδρους Γραικορωμαίους, προσήλωσε τὰ βλέμματα ὁ ἐπιχειρηματίας Ὀσκόλδος εἰς τὴν μεγαλοπρεπῆ ἕδραν τοῦ Βυζαντινοῦ θρόνου, καὶ διεύθυνε κατ' αὐτῆς ὅλην τὴν ἐνέργειαν τῆς φιλοδοξίας του. Τὴν τολμηρὰν ταύτην ἀπόπειραν ἔκαμε μετὰ διακοσίων λέμβων, ἡ μονοξύλων ὡς ἐκαλοῦντο, καὶ ἄνευ τῆς παραμικρᾶς ἀντιστάσεως διαβὰς τὸν Θρακικὸν Βόσπορον, ἐκυρίευσε τὸν λιμένα τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ Ἕλλην αὐτοκράτωρ, Μιχαὴλ ὁ Τρίτος, εὑρέθη κατὰ τὴν κρίσιμον ταύτην περίπτωσιν ἔξω τῆς πρωτευούσης, εἰς ἄκαρπον ἐκστρατείαν κατὰ τῶν Σαρακηνῶν. Ἅμα δὲ λαβὼν τὴν πρώτην εἴδησιν περὶ τῆς ἀφίξεως τόσον ὀχληρῶν καὶ ἐπικινδύνων ξένων, ἐπανῆλθε μὲ τὸ στράτευμά του νὰ ἐμψυχώσῃ τὴν νεκρωμένην ἀνδρίαν τῶν ὑπηκόων του. Ἀποβαίνων εἰς τὴν κλίμακα τοῦ παλατίου, ὄχι μακρὰν τῶν Ῥωσσικῶν μονοξύλων, ἀπήντησε πολυαρίθμους δυσκολίας. Ἀντὶ δὲ μετὰ ζήλου καὶ πατριωτισμοῦ νὰ λάβῃ εὐθὺς τὰ ἀπαιτούμενα μέτρα πρὸς κατατρόπωσιν καὶ ἀποδίωξιν τῶν ἐχθρῶν, διεύθυνεν ὁ ἄνανδρος οὗτος κυριάρχης τὰ τεταραγμένα διαβήματά του εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας, ὅπου μετὰ τοῦ Πατριάρχου διενυκτέρευσε προσευχόμενος. Κατ' ἐντολὴν τοῦ πατριάρχου, λείψανόν τι πολυτιμότατον, ἱμάτιον τῆς Παναγίας, κατεβυθίσθη εἰς τὴν θάλασσαν. Τρικυμία δὲ, κατ' εὐτυχίαν συμβᾶσα, ἠνάγκασε τοὺς Ῥώσσους ν' ἀπέλθωσιν ἐσπευσμένως, καὶ ἀπήλλαξε προσωρινῶς ἀπὸ τρόμον τοὺς Κωνσταντινουπολίτας. Ὁ Ὀσκόλδος ὅμως ἐπανῆλθε μετ' ὀλίγον, καὶ ἐπέτυχε τοῦ σκοποῦ του. Ἀφοῦ δ' ἀπήλαυσε τὴν δόξαν ὅτι ἐταπείνωσε τὸ Ἑλληνικὸν φρόνημα, ἐζήτησεν εἰρήνην, εἰς τὴν ὁποίαν περίφοβοι ἐκεῖνοι προθύμως ἔκλιναν. Μετὰ τὸν ἐξισασμὸν τῶν ὅρων τῆς συνθήκης, ἠθέλησεν ὁ νικητὴς νὰ δεχθῇ καὶ τὰ ἱερὰ ὕδατα τοῦ βαπτίσματος, καὶ ἡ σεβαστὴ ἱεροπραξία ἐτελέσθη κατὰ συνέπειαν.

Ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Ὀσκόλδου, Ἕλλην ἐπίσκοπος, μὲ τίτλον μητροπολίτου, ἐλειτούργησε κατὰ πρώτην φορὰν, ὡς νομίζεται, εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Κιόβ. Ἀλλὰ τὰ σωτηριώδη τοῦ Εὐαγγελίου βλαστήματα κατεμάρανεν ἡ τῶν βαρβάρων ἀνόσιος ἀφή, καθότι, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ὀσκόλδου, ἡ ὀλιγοχρόνιος αὕτη λάμψις τοῦ φωτὸς τῆς ἱερᾶς ἡμῶν θρησκείας περιεκαλύφθη μὲ νέφος ἀμαθείας τόσον παχὺ καὶ βαρὺ, ὥστε ἐξηλείφθη σχεδὸν πᾶν ἴχνος τῆς Χριστιανικῆς ἐπιστροφῆς των. Ἤρχισε δὲ πάλιν ν' ἀφανίζεται τὸ σκότος τοῦτο, καθ' ὃν χρόνον ἀνέβη ἐπὶ τοῦ Ῥωσσικοῦ θρόνου ἡ ἡγεμονὶς Ὄλγα, γυνὴ κατ' ἐξοχὴν ἐστολισμένη μὲ τὴν ἱκανότητα τοῦ ἐμπνέειν αἰσθήματα ὑποταγῆς καὶ εἰς τοὺς πλέον ἀπολιτίστους νόας. Μολονότι παχυλὴ εἰδωλολατρεία καὶ βαρβαρότης κατεκάλυπτον τὴν χώραν της, τὰ παραγγέλματα ὅμως καὶ τὸ παράδειγμα τῶν Ἑλλήνων ἱεραποστόλων, οἵτινες ἐπὶ Ὀσκόλδου μετώκησαν εἰς τὴν Ῥωσσικὴν ἐπικράτειαν, ἔκαμαν βαθυτάτην, δυσεξάλειπτον ἐντύπωσιν εἰς τὴν καρδίαν της. Ὅθεν, κινουμένη ἀπὸ τὸν ἱερὸν πόθον τοῦ ν' ἀσπασθῇ τὸν Χριστιανισμὸν ὅσον ἠδύνατο σεβασμιωτέρως, ἢ ἀπὸ τὴν ὀλιγώτερον πνευματικὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ ἐκτείνῃ τὸν κύκλον τοῦ ἐμπορίου της, ἢ ἀπὸ τὸν συνετὸν σκοπὸν τοῦ νὰ πολιτίσῃ τὸν λαόν της, ἐξέπλευσεν ἀπὸ Κιόβ εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Κατευοδωθεῖσαν, ὑπεδέχθη αὐτὴν ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Πορφυρογέννητος μεθ' ὅλων τῶν τιμῶν

τῶν καταλλήλων εἰς τὸν βαθμόν της, καὶ μεθ' ὅλων τῶν διατυπώσεων καὶ περιποιήσεων, αἵτινες ἠδύναντο καὶ τὴν κενοδοξίαν τῆς γυναικὸς νὰ κολακεύσωσι, καὶ τὸ πρόσκαιρον μεγαλεῖον τῆς τρυφῆς αὐτοῦ καὶ λαμπρότητος νὰ ἐπιδείξωσιν. Ὁ ἴδιος αὐτοκράτωρ ὡδήγησεν αὐτὴν εἰς τὴν κολυμβήθραν, ὅπου ἔλαβε τὸ ἀεισέβαστον ὄνομα τῆς αὐτοκρατορίσσης Ἑλένης.

Ἐπιστρέψασα εἰς Κιὸβ καὶ Νοβγορὸδ, προσεκολλᾶτο ἐπιμόνως εἰς τὴν νέαν θρησκείαν της, μ' ὅλα τὰ ὑπὸ τῆς ἰδίας αὐτῆς οἰκογενείας ἀντιβαλλόμενα ἐμπόδια, καὶ μ' ὅλην τὴν ἀδιαχώρητον βαρβαρότητα τῶν ὑπηκόων της. Ἀλλ' ἡ μεγάλη αὕτη ἡγεμονὶς, ἀξίως οὕτω καλουμένη (διότι κατὰ τὸν βάρβαρον ἐκεῖνον αἰῶνα ᾠκοδόμησε πόλεις καὶ κωμοπόλεις, κατεσκεύασε γεφύρας καὶ δρόμους πρὸς ὄφελος τοῦ ἐμπορίου, καὶ καθίδρυσεν ἄλλα διάφορα κοινωφελῆ καταστήματα) ἠναγκάσθη μετ' οὐ πολὺ νὰ αἰσθανθῇ τὴν ἀδυναμίαν αὐτῆς πρὸς ἐπιχείρησιν τόσον γιγαντιαίαν, ὅσον τὸ νὰ διδάξῃ νέαν θρησκείαν εἰς τοὺς τραχεῖς βαρβάρους της. Περὶ τὰ τέλη μάλιστα τῆς ζωῆς ἔβλεπε περίλυπος τὴν μικρότητα τῆς δυνάμεώς της καὶ τὴν πεισμονὴν τῶν ἀρχαίων προλήψεων, ἐνῷ ἠγωνίζετο παντὶ σθένει ν' ἀποσύρῃ τὸν υἱὸν αὐτῆς καὶ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπὸ τὴν ἀγάπην τῶν πατρίων εἰδώλων.

Ἀλαζόνες οἱ ὑπήκοοί της καὶ αἱματοχαρεῖς, καὶ ἀλλότριοι ὅλων ἐκείνων τῶν ἐπιτηδευμάτων, ἅτινα γεννῶσι πράξεις φιλανθρωπίας καὶ δικαιοσύνης, περιεφρόνουν τὴν πραότητα τῆς νέας πίστεως. Ὁ υἱὸς αὐτῆς Σβιατοσλάφ, ἁπαντῶν εἰς τὰς προτροπάς της, ἠρώτησεν ὑβριστικῶς ἂν αὐτὴ ἐπεθύμει νὰ γένῃ ὁ υἱός της ἀντικείμενον ἐξουθενήσεως καὶ χλευασμοῦ εἰς τοὺς συντρόφους του. Ἐκ τοῦ πνεύματος τῆς ἐρωτήσεως ταύτης ἠμποροῦσέ τις καὶ χωρὶς πολλὴν βαθύνοιαν νὰ προΐδῃ, ὅτι ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία ἤθελε καταντήσει μηδαμινὴ μετὰ τὸν θάνατον τῆς Ὄλγας. Καὶ τωόντι, τόσον ταχεῖα ἦτον ἡ παρακμή της, ὥστε μόλις διέσωσαν αὐτὴν ἀπὸ τελείαν ἀπόσβεσιν αἱ ὑπὸ τοῦ ἐνθέρμου ζήλου τῆς ἡγεμονίδος ταύτης ἀνεγερθεῖσαι ἐκκλησίαι.

Περὶ τὸ 986, ὁπότε Βλαδιμὶρ ὁ Πρῶτος εἶχε φθάσειν εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης του, ἔλαβεν ἡ εἰδωλολατρεία τὴν θανατηφόρον πληγήν της ἐν ταῖς Ῥωσσικαῖς χώραις, τοῦ Χριστιανισμοῦ τότε ἀναγεννηθέντος ἐκεῖ καὶ μονίμως στερεωθέντος. Ἡ στρατηγικὴ φήμη, ὁ αὐξανόμενος πλοῦτος, ἡ ἄκαμπτος σταθερότης, ἡ ἐκτεταμένη ἐξουσία τοῦ Βλαδιμὶρ, ἤρχιζον νὰ διεγείρωσι τοὺς φόβους καὶ νὰ ἑλκύωσι τὴν προσοχὴν τῶν περιοικούντων δυναστῶν. Διὰ δώρων ἐθώπευον τὴν εὔνοιάν του, διὰ πρεσβειῶν ἐπεκαλοῦντο τὴν ἐπιστροφὴν αὐτοῦ ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν του πίστιν. Σχεδὸν ταυτοχρόνως, λέγεται, παρεστάθησαν εἰς αὐτὸν ἀπεσταλμένοι ἐκ τοῦ Πάπα καὶ τῶν Ἰουδαίων, οἵτινες ἦσαν συστημένοι μεταξὺ τῶν Κοζάρων. Ἀλλὰ πᾶσαν ἐλπίδα τῆς ἐπιτυχίας αὐτῶν ἠμαύρωσεν ἐξ ὁλοκλήρου ἡ ἀποστολὴ καὶ ἡ εὐγλωττία Ἕλληνος μητροπολίτου. Ὁ ἱεράρχης οὗτος, τὸν ὁποῖον οἱ χρονογράφοι ἐπονομάζουσι φιλόσοφον, μολονότι ἀπέτυχε τοῦ νὰ κάμῃ προσήλυτον τὸν περικλεῆ αὐτοῦ ἀκροατὴν, ἀπελύθη ὅμως μὲ τὴν φιλίαν καὶ τὰ δῶρά του· ἀξιωθεὶς χάριτος, ὑπὲρ ἧς ματαίως ἐστέναζον οἱ λοιποί. Τόσον ἰσχυρὰν ἐντύπωσιν τωόντι ἔκαμεν ἐπὶ τῆς καρδίας καὶ τοῦ νοὸς τοῦ Βλαδιμὶρ ἡ ὁμιλία τοῦ θεολογικοῦ τούτου συνηγόρου, ὥστε ἀπέστειλεν ἓξ ἢ ἑπτὰ Ῥώσσους νὰ θεωρήσωσιν ἀκριβῶς τὰς θρησκευτικὰς ἀρχὰς καὶ τελετὰς διαφόρων ἐθνῶν· ἐν βραχυλογίᾳ, νὰ περιηγηθῶσιν εἰς ζήτησιν θρησκείας τοῦ Ῥωσσικοῦ ἔθνους.

Οἱ πρὸς ζήτησιν θρησκείας ἀπεσταλμένοι οὗτοι διευθύνθησαν πρῶτον εἰς τοὺς Βουλγάρους (κατ' ἀνατολὰς τῆς Ῥωσσίας), τοὺς θερμοὺς ἀθλητὰς τοῦ πολεμικοῦ προφήτου τῆς Μέκκας. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ἔστρεψαν ἀλλαχοῦ τὰ βήματά των, ὀλίγον κινηθέντες ἀπὸ τὰ δόγματα τοῦ Κορανίου. Ἐπεσκέφθησαν ἑπομένως τὰς Λατινικὰς ἐκκλησίας τῆς Γερμανίας, καὶ εἶδον τὴν παρ' αὐταῖς ἔλλειψιν ἐξωτερικοῦ καλλωπισμοῦ μὲ αἰσθήματα ἐλέους καὶ περιφρονήσεως. Ἀλλ' εἰς Κωνσταντινούπολιν εὐοδωθέντες, ἐθεώρησαν μετὰ θαυμασμοῦ καὶ ἀγαλλιάσεως τὸν μεγαλοπρεπῆ θόλον τῆς Ἁγ. Σοφίας, τὰ ἐλκυστικὰ κοσμήματα τῶν θυσιαστηρίων, τὰ πολυτελῆ ἄμφια τῶν ἱερέων, τὰς εἰκόνας τῶν ἁγίων καὶ μαρτύρων, τὴν εὐταξίαν τῶν τελετῶν, τὴν μουσικὴν καὶ τὰ θυμιάματα, καὶ ἀπεφάσισαν πάραυτα ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς, ὁποῖον εἶδον αὐτὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἔπρεπε νὰ γένῃ ἡ θρησκεία τῆς πατρίδος των.

Μὲ τοιοῦτον φρόνημα ἐτάχυναν τὴν εἰς Ῥωσσίαν ἐπιστροφήν των. Ὁ Βλαδιμὶρ ἀνυπομόνως περιέμενε νὰ μάθῃ τὰ εἰς αὐτοὺς συμβεβηκότα· καὶ ἤκουσε παρ' αὐτῶν ἐκπεπληγμένος τὴν ἐνθουσιαστικὴν διήγησιν τῶν ἑξαισίων καλλονῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. "Ἐνομίσαμεν," ἐξεφώνησαν εἰς τὸν προσεκτικὸν μονάρχην των, "ὅτι μετεκομίσθημεν εἰς τοὺς οὐρανούς·" καὶ τωόντι οἱ ἀπαίδευτοι ἐκεῖνοι βάρβαροι ἐπίστευον ὅτι χορὸς ἀγγέλων κατέβαινε καθ' ἑκάστην ἐξ οὐρανῶν, καὶ συνέψαλλε καὶ συνεπροσκύνει μετὰ τῶν Ἑλλήνων. Ἀφοῦ δ' εὐχαρίστησαν τὴν περιέργειαν τοῦ ἡγεμόνος των, ἐζήτησαν παρ' αὐτοῦ ἄδειαν νὰ μυηθῶσιν εἰς τὰς ἡδονὰς τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει θρησκευτικῆς λατρείας.

Οἱ περὶ τὸν Βλαδιμὶρ, ἰδόντες τὸ τῆς ἀπαγγελίας ταύτης ἀποτέλεσμα ἐπὶ τοῦ νοὸς αὐτοῦ, ἐξεφώνησαν ὅτι ἡ θρησκεία, ἡ τοσούτων ἐπαίνων ἀξιωθεῖσα ὑπὸ τῶν ἐπιτρόπων, καὶ ἡ χρηματίσασα καύχημά ποτε τῆς εὐσεβοῦς Ὄλγας, πρέπει νὰ ἦναι ἀληθινή.

Ἀλλὰ μολονότι ὁ Βλαδιμὶρ εἶχε κλίσιν νὰ γένῃ Χριστιανὸς, ἀνέβαλεν ὅμως τὴν ἐπιστροφὴν αὐτοῦ, διὰ τὴν ἔλλειψιν Ἑλλήνων ἱερέων. Νὰ τοὺς ζητήσῃ παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἐνόμιζεν ὅτι ἤθελεν εἶσθαι εἶδος ὑποταγῆς, τῆς ὁποίας καὶ τὴν ἰδέαν μόνον μετὰ φρίκης ἀπεστρέφετο. Ἀπεφάσισε λοιπὸν ὁ βάρβαρος ν' ἁρπάσῃ διὰ τοῦ ξίφους αὐτοῦ τὸ βάπτισμα καὶ τὴν διδασκαλίαν, ἅτινα ἐφαντάζετο αἰσχρὸν ν' ἀποκτήσῃ κατὰ τὸν ὀρθὸν τρόπον. Τὸ παράλογον καὶ ἀνόσιον τοῦτο σχέδιον εἰς ἐπιτυχίαν εὐσεβεστάτου σκοποῦ ἐξηκολούθησεν ἐπιμόνως, καὶ γενναίως ἐξετέλεσε. Πολυπληθὴς στρατὸς, ἀπὸ τὸ ἄνθος τῆς αὐτοκρατορίας του συνιστάμενος, διεπέρασε μετ' ὀλίγον τὴν Ταυρικὴν Χερσόνησον, καὶ ἐξεστράτευσεν εἰς τὴν Θεοδοσίαν, τὴν σημερινὴν Κάφφαν. Ἔμπροσθεν τοῦ τόπου τούτου ἀπέτεινεν εὐχὴν εἰς τὸν Παντοκράτορα, ἀξιωτάτην ἑαυτοῦ, τῆς πατρίδος του, καὶ τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἔζη·—"Ὦ Θεὲ, ἐνίσχυσόν με νὰ κυριεύσω τὴν πόλιν ταύτην, ὥστε ἀπ' αὐτῆς νὰ μεταφέρω ἱερεῖς καὶ Χριστιανοὺς εἰς τὴν πατρίδα μου, εἰς τὴν ἐπικράτειάν μου, οἵτινες διὰ τῆς εὐσεβείας καὶ μαθήσεώς των νὰ διδάξωσιν ἡμᾶς τὰ καθήκοντα τῆς θρησκευτικῆς λατρείας." Προσέβαλεν ἔπειτα τὴν πόλιν, χωρὶς ὅμως τῶν ἐπιθετικῶν ὀργάνων, ἅτινα εὐκολύνουσι τοὺς κόπους τῆς πολιορκίας. Ἀλλ' ἡ βραδεῖα πρόοδός του, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν φονευομένων, ἤθελον καταπείσειν αὐτὸν, ἂν δὲν ἦτον ἀμαθέστατος, ὅτι, ὡς νῦν διῆγε, παρέβαινε κατ' εὐθεῖαν τὰ ἠθικά τε καὶ Χριστιανικὰ καθήκοντα, τὰ ὁποῖα τόσον θερμῶς ἐπόθει νὰ ἐκπληρώσῃ. Ἓξ μῆνας ἐστενοχώρει ἀνωφελῶς τοὺς πολιορκουμένους· ἔπειτα ὅμως ἤρχισε καὶ αὐτὸς νὰ ὑποπτεύεται μήπως δὲν ἐβάδιζε τὴν εἰς ἐπιστροφὴν ἄγουσαν ὁδόν. Αἰσχυνόμενος δὲ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ἐπιχείρησιν, ἐφοβεῖτο συγχρόνως ὅτι πρέπει ν' ἀπαρνηθῇ καὶ τὸν εὐσεβῆ σκοπὸν, ὅστις παρεκίνησεν αὐτὸν εἰς τὸν προκείμενον ἀγῶνα. Ἀλλ' οἱ φόβοι οὗτοι διεσκεδάσθησαν ἐπὶ τέλους κατὰ τρόπον αἰσιώτατον. Ἐπιστολὴ, εἰς βέλος ἐμπεπηγμένη, ἐρρίφθη ἀπὸ τὴν κορυφὴν τῶν προμαχώνων, ἐξ ἧς ἔμαθεν ὅτι ἡ μέθοδος τοῦ νὰ καθυποτάξῃ τὴν πόλιν ἦτο ν' ἀποκόψῃ τὰ ὕδατα. Μετ' ὀλίγον ἀνακαλύψας τὴν πηγὴν, ἀφῄρεσε τοὺς σωλῆνας, οἵτινες μετεκόμιζον τὸ ὕδωρ εἰς τοὺς πολιορκουμένους. Ἐκ τούτου προῆλθεν ἀμέσως ἔλλειψις ὕδατος, καὶ ἡ πόλις παρεδόθη. Τῆς Θεοδοσίας λοιπὸν κάτοχος ὁ Βλαδιμὶρ, ἐδέσποζεν ἤδη ὅλης τῆς Χερσονήσου. Διὰ τῆς νίκης ταύτης ἐμεγαλύνθη τὸ κράτος του, καὶ εὐχαριστήθη ἡ φαντασία του. Ἀλλὰ τὸ βάπτισμα δὲν ἦτον ὁ μόνος σκοπὸς τῆς φιλοδοξίας του· ἐπόθει νὰ συγγενεύσῃ μὲ τοὺς Καίσαρας, διὰ συνοικεσίου μετὰ τῆς ἡγεμονίδος Ἄννης, ἀδελφῆς τῶν ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοκρατόρων Βασιλείου καὶ Κωνσταντίνου. Ὑπεσχέθη δὲ, ἂν μὲν συγκατένευον εἰς τὸν γάμον τοῦτον, νὰ ἐναγκαλισθῇ τὸν Χριστιανισμόν· εἰ δὲ μὴ, ἐφοβέρισεν ὅτι ἡ Κωνσταντινούπολις ἤθελε πάθειν ὅ,τι ἡ Θεοδοσία. Μετά τινα ἀργοπορίαν, ἔκλιναν εἰς τὴν περὶ συνοικεσίου πρότασιν. Συγχρόνως λοιπὸν ἱερουργήθησαν εἰς τὴν πόλιν Χερσῶνα τὸ βάπτισμα καὶ ὁ γάμος τοῦ Βλαδιμὶρ ὑπὸ Χριστιανοῦ ἀρχιερέως. Ὁ νεόφυτος δὲ καὶ νεόνυμφος ἀπέδωκε τὴν πόλιν εἰς τοὺς γυναικαδελφούς του, ἐνῷ ἡγούμενοι, ἱερεῖς, ἅγια λείψανα, θρησκευτικὰ βιβλία, καὶ ἱερὰ σκεύη μετεκομίσθησαν εἰς Ῥωσσίαν πρὸς ἀνταμοιβὴν τῆς κατακτήσεως ταύτης καὶ συμμαχίας.

Ἐπιστρέψας εἰς Κιὸβ, προσέφερεν εἰς τὰ εἴδωλα, τὰ ὁποῖα τοσοῦτον χρόνον εἶχε λατρεύσειν, ὅσας ὕβρεις ἐπενόησεν ἡ φαντασία του. Ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ ἐλαττώσῃ τὴν ὑπόληψιν αὐτῶν, καὶ νὰ ἐφελκύσῃ τὸν λαὸν εὐκολώτερον εἰς μίμησιν τοῦ ἰδίου του παραδείγματος, διέταξε νὰ δέσωσι τὸν Περοῦν, θεὸν τῆς βροντῆς, καὶ τὸν σεβασμιώτερον ὅλων τῶν ἐγχωρίων θεοτήτων, εἰς τὴν οὐρὰν ἵππου, καὶ νὰ σύρωσιν αὐτὸν τῇδε κἀκεῖσε εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως· ἐνῷ δ' ἐτελεῖτο ἡ πομπὴ αὕτη, δώδεκα στρατιῶται ἔτυπτον μὲ ῥόπαλα τὴν χρυσῆν κεφαλὴν καὶ τὰ ἀργυρᾶ ὦτα τοῦ δυσμόρφου εἰδώλου· μετὰ δὲ ταῦτα ἔρριψαν αὐτὸ εἰς τὰ ὕδατα τοῦ Βορυσθένους.

Γενομένης τῆς ἑξαλαστικῆς ταύτης ἐκδικήσεως, προεκήρυξεν ὁ Βλαδιμὶρ εἰς τοὺς ὑπηκόους αὐτοῦ ὅτι πᾶς ὁ μὴ δεχόμενος τὸ βάπτισμα ἤθελε λογίζεσθαι ἐχθρὸς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ ἡγεμόνος του. Μόλις δ' ἐξεδόθη τὸ διάταγμα τοῦτο, καὶ πολλαὶ χιλιάδες Ῥώσσων συνέρρευσαν εἰς τοὺς ποταμοὺς νὰ δεχθῶσι τὸ μυστήριον τοῦ βαπτίσματος.

Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην δὲν μανθάνομεν ὅτι ἐμαρτύρησάν τινες ὑπὲρ τῆς ἀρχαίας πίστεως· οὐδεὶς προσέφερε τὸ αἷμά του ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ συνειδότος· ἀλλ' ἅπαντες προθύμως ἔσπευσαν νὰ οἰκειοποιηθῶσι τὴν θρησκείαν τοῦ κυριάρχου. Οὔτε δωγμοὶ, οὔτε προτροπαὶ, ἐχρειάσθησαν εἰς ἐνίσχυσιν τοῦ ψηφίσματος, ἐπειδὴ ἅπαντες σιωπηλῶς ὡμολόγησαν τὴν ἀλήθειαν καὶ ἀγαθότητα τῆς διδασκαλίας, ἥτις εἶχεν ἐγκριθῆν ὑπὸ τοῦ μονάρχου καὶ τῶν μεγιστάνων του. Τοιαύτη ἦτον ἡ ἐν Ῥωσσίᾳ καθίδρυσις τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅστις ταχέως κατέστρεψε τὸ τερατῶδες καὶ ψυχοφθόρον σύστημα τῆς εἰδωλολατρείας.

Ο ΠΕΡΣΙΚΟΣ ΛΥΓΞ.

Οἱ ἀρχαῖοι, οἵτινες ἐξ ἀγάπης τῶν τεραστίων συνεμίγνυαν τὰ πραγματικὰ μὲ τὰ μυθώδη, ἐξ ἀγνοίας δὲ τῶν νόμων τῆς φύσεως ἐδυσκολεύοντο νὰ διαχωρίσωσι τὸ ψεῦδος ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν, ἐγνώριζον καλῶς τὸν Περσικὸν λύγκα, ὅστις, καίτοι πολὺ μικρότερος τοῦ λέοντος, καὶ ὀλίγου φόβου ἄξιος, συνεμερίζετο μὲ τὸν τύραννον ἐκεῖνον τῆς ἐρήμου τὴν φήμην καὶ τὸν θαυμασμὸν τοῦ κόσμου. Μὴ ἀρκούμενοι ν' ἀποδίδωσιν εἰς τὸν λύγκα τὰ ἴδιά του χαρακτηριστικὰ, πανουργίαν, δραστηριότητα, καὶ σχεδὸν ἀκαταδάμαστον θηριωδίαν, ἐπροίκιζον αὐτὸν καὶ μὲ ὑπερφυσικὰς δυνάμεις, αἵτινες ὑπῆρχον μόνον εἰς τὴν γόνιμον φαντασίαν των. Τὴν ὅρασιν αὐτοῦ ἐνόμιζον τόσον ὀξεῖαν, ὥστε νὰ διαχωρῇ καὶ διὰ τῶν πυκνοτάτων σωμάτων, καὶ τίποτε νὰ μὴν ἀφίνῃ ἀπαρατήρητον. Τὸ ἀληθὲς ὅμως εἶναι ὅτι ὁ Περσικὸς λύγξ δὲν διαφέρει κατ' οὐδὲν οὐσιῶδες ἀπὸ τὰ λοιπὰ εἴδη τῆς τῶν αἰλούρων φυλῆς, ἐκτὸς ὅτι εἶναι πλέον δυσάγωγος, καὶ ὀλιγώτερον ὑπομονητικός.

Περσικὸς Λύγξ.

Οἱ ὀφθαλμοί του εἶναι φαιδροὶ καὶ μεγάλοι, ἀλλ' οὐχὶ μᾶλλον παρ' οἱ πολλῶν ἄλλων ζώων τοῦ αὐτοῦ γένους· τὰ μέλη του ὡσαύτως εἶναι, κατὰ σύγκρισιν, μεγάλα καὶ πολὺ μυώδη· ὅλος δ' ὁ σχηματισμὸς ἐμφαίνει θαυμαστὴν δραστηριότητα. Τὸ πρόσωπόν του ἔχει ἰδιαιτέραν τινὰ ἔκφρασιν, προερχομένην κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ τοὺς θυσάνους τῶν μακρῶν μαύρων τριχῶν, οἵτινες κοσμοῦσι τὰς ἄκρας τῶν ὤτων· τὸ χρῶμα τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ σώματος εἶναι κοκκινωπὸν ἢ κιτρινωπὸν φαιόν. Ὅταν παροξυνθῇ, ὡς πολλάκις εἴδομεν αὐτόν, ῥίπτονται ὀπίσω τὰ ὦτά του, οἱ ὀφθαλμοί του λάμπουσιν ἀπὸ δυσμενῆ τινὰ λύσσαν, καὶ δεικνύονται οἱ φοβεροὶ ὀδόντες, ἐνῷ ταυτοχρόνως ἀφίνει βαθύν τινα συριγμόν, ὄχι ἀνόμοιον τοῦ τῆς γαλῆς, πολλὰ δὲ διάφορον ἀπὸ τὸν γογγυσμὸν τοῦ λέοντος ἢ τῆς τίγριδος. Ἐξ ὅλων τῶν ζώων τοῦ εἴδους τούτου, ὅσα παρετηρήσαμεν αἰχμάλωτα, ἀκόμη δὲν εἴδομεν κἀνέν, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ φανερόνῃ τὰ σημεῖα ταῦτα τῆς δυσαρεσκείας ὁσάκις ξένοι ἐπλησίαζον εἰς τὸ σπήλαιόν του, ἐνῷ τὰ μεγαλήτερα θηρία τοῦ γένους τῶν αἰλούρων συνειθίζουσι τὴν εἰς τὰ βλέμματα τοῦ δημοσίου ἔκθεσιν, καὶ θεωροῦσιν ἀδιάφορα τὴν προσέγγισιν τῶν περιεστώτων. Ὁ λύγξ ὅμως, ἀποσυρόμενος εἰς κόγχην τινὰ, καὶ κρυπτόμενος ἐφ' ὅσον δύναται, βλέπει τὰ πέριξ μὲ δυσαρέσκειαν καὶ ὑποψίαν, καὶ ἂν τις ἤθελεν ἐπεμβῇ τολμηρότερον, δεικνύει τὰ πλέον ἀναμφίβολα σημεῖα ἀδαμάστου καὶ ἀνυποτάκτου διαθέσεως.

Γεννᾶται δὲ ὁ λύγξ εἰς τὴν Τουρκίαν, Περσίαν, Ἰνδίαν, Βαρβαρίαν, καὶ ἄλλα μέρη τῆς Ἀφρικῆς καὶ Ἀσίας, ὅπου κατοικεῖ τὰς δενδροφόρους περιοχὰς, τρεφόμενος ἀπὸ πτηνὰ, πίθηκας, σκιούρους, καὶ ὅλα τὰ μικρότερα τετράποδα. Φεύγει μὲν τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ γίνεται κινδυνώδης, ὁπόταν στενοχωρηθῇ ἢ πληγωθῇ. Τὸ πλεῖστον τοῦ καιροῦ του δαπανᾷ μεταξὺ τῶν κλάδων τοῦ δάσους· τόσον δὲ δολίως ἐφορμᾷ, καὶ τόσον ἀνεπαισθήτως πλησιάζει, ὥστε, μέχρις οὗ γένῃ τὸ θανατηφόρον ἅλμα, ἀναπαύεται τὸ θῦμά του, ἀναίσθητον κινδύνου. Τοιουτοτρόπως, ὁ λαμπρὸς ταὼς, κοιτασμένος εἰς τὰ ἐνδόμυχα τοῦ δάσους, ἢ ὁ πίθηξ ἐπὶ κλάδου κοιμώμενος, ἁρπάζεται καὶ καταβιβρώσκεται.

Μολονότι ὅσους λύγκας ἡμεῖς εἴδομεν ἦσαν ἄγριοι καὶ δυσάγωγοι, φαίνεται μ' ὅλον τοῦτο ὅτι τινὲς ἡμερώθησαν, καὶ μάλιστα ἐχρησίμευσαν εἰς τὸ κυνήγιον. Οἱ ἀρχαῖοι ἐμυθολόγουν ὅτι λύγξ ἐζεύχθη μετὰ λέοντος εἰς τὸ ἅρμα τοῦ Διονύσου, τοῦ κατακτητοῦ τῆς Ἰνδίας. Κατὰ τὸ μέγεθος ὁ Περσικὸς λύγξ (Καρακὰλ ὀνομαζόμενος Τουρκιστὶ διὰ τὰ μέλανα ὦτά του) εἶναι ἰσομεγέθης μὲ κύνα μετρίου ἀναστήματος· ἐκτὸς δὲ τοῦ Περσικοῦ, ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι διαφόρων εἰδῶν λύγκες. Σημειωτέον ἐπὶ τέλους, ὅτι ἡ μηλωτὴ, ἡ ἐγνωσμένη εἰς τὸ ἐμπόριον ὡς ἡ τοῦ λυγκὸς, δὲν λαμβάνεται ἀπὸ τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος λύγκα, ἀλλ' ἀπὸ τὸν τῆς Ῥωσσίας, τοῦ Καναδᾶ, καὶ ἄλλων ἀρκτῴων χωρῶν.

Εἰς τὴν Ἀραβίαν καὶ ἄλλας χώρας τῆς ἀνατολῆς οἱ ἐντόπιοι λέγουσι πολλάκις πρὸς τοὺς ξένους νὰ καλύπτωσι τοὺς ὀφθαλμοὺς ὅταν κοιμῶνται τὴν νύκτα εἰς τὸ ὕπαιθρον. Εἶναι δὲ τῳόντι ἀληθὲς ὅτι τὸ σεληνιακὸν φῶς βλάπτει τὰ ὄμματα εἴς τινας Ἀνατολικὰς χώρας. Τοῦτο κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐννοεῖ καὶ ὁ Ψαλμῳδὸς, λέγων, «Ἡμέρας ὁ ἥλιος οὐ συγκαύσει σε, οὐδὲ ἡ σελήνη τὴν νύκτα.» Ἡ σελήνη βλάπτει τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ εἰς αὐτὴν ἐκτεθειμένου πολὺ μᾶλλον παρ' ὁ ἥλιος· καὶ ἂν ἐξηκολουθεῖ τις νὰ κοιμᾶται τὴν νύκτα εἰς τὸ ὕπαιθρον μὲ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐκτεθειμένον εἰς τὸ φέγγος τῆς σελήνης, δὲν εἶναι ἀμφιβολία ὅτι τὸ φῶς του ἤθελεν ἀδυνατήσειν ἢ καὶ χαθῆν ἐξ ὁλοκλήρου.

ΠΕΡΙ ΠΑΙΔΩΝ ΑΓΩΓΗΣ.

[Συνέχεια ἀπὸ Σελ. 161.]

Χρέη τῆς κυοφορούσης--αἱ μητέρες νὰ θηλάζωσι τὰ τέκνα των--καθαριότης---τὰ σπαργανώματα.

Τὰ χρέη τῆς μητρὸς πρὸς τὸ τέκνον της ἀρχίζουσι καὶ πρὶν ἀκόμη τὸ μικρὸν πλάσμα ἴδῃ τὸ φῶς. Ἡ σωματικὴ καὶ διανοητικὴ αὐτῆς κατάστασις κατὰ τὴν περίοδον τῆς κυοφορίας ἐπενεργεῖ τὰ μέγιστα εἰς τὸ ἀπ' αὐτῆς γεννηθησόμενον. Ὅθεν οὐ μόνον χάριν ἑαυτῆς, ἀλλὰ καὶ χάριν τοῦ τέκνου της, ὀφείλει νὰ φροντίζῃ ὑπὲρ τῆς εὐεξίας τοῦ σώματος, τῆς γαλήνης τοῦ νοὸς, καὶ τῆς ἀγαθότητος τῆς καρδίας της. Ἂν ἡ μήτηρ καταχρᾶται τὰς ἡδονὰς, ἂν τρέφῃ ἐν ἑαυτῇ τὰ πάθη τοῦ μίσους, τοῦ φθόνου, τῆς κακίας, ἂν τὸ πνεῦμά της ἐπασχολῆται εἰς τὰ οὐτιδανὰ μόνον καὶ χαμερπῆ, τὸ τέκνον της κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θέλει κληρονομήσειν ἰσχυρὰν ὁρμὴν εἰς τὰς σωματικὰς εὐχαριστήσεις, δεκτικότητα τῶν χειροτέρων παθῶν, καὶ μικρότητα διανοίας. Περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης ἀποσπῶμεν ἐκ τοῦ Ἐγχειριδίου τῆς Μητρὸς τὰς ἑπομένας ἀξιολόγους παρατηρήσεις·—

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡ σωματικὴ ἰδιοσυγκρασία τῶν τέκνων (καθὼς καὶ αἱ διανοητικαὶ δυνάμεις) ἐξαρτᾶται πολὺ ἀπὸ τὴν ἰδιοσυγκρασίαν τῶν γονέων. Πολλὰ σπανίως τῳόντι βλέπομεν τέκνα ὑγιῆ ἀπὸ φιλασθένους γονεῖς· καὶ οἱ ὑγιεῖς γονεῖς ἔχουν γενικῶς τὴν εὐχαρίστησιν νὰ βλέπωσι τὰ τέκνα των ἀπολαύοντα ἐντελῶς τὰς σωματικὰς δυνάμεις. Πρὸ πάντων δὲ ἀληθεύει, ὅτι τῆς μητρὸς ἡ ὑγεία καὶ ἡ διάθεσις κατὰ τὸν καιρὸν τῆς κυοφορίας συνδέονται στενώτατα μὲ τὴν ὑγείαν καὶ εὐτυχίαν τοῦ τέκνου, τὸ ὁποῖον μέλλει νὰ γεννηθῇ· ὅθεν ὅσαι εὑρίσκονται εἰς τὴν κατάστασιν ταύτην πρέπει νὰ ἐνθυμῶνται καὶ νὰ συλλογίζωνται, ὅτι αὐταὶ μόναι δὲν ἐνέχονται εἰς αὐτὴν, ὅτι καὶ ἡ ἰδική των ὑγεία καὶ ἡ τῶν τέκνων των ἔχουν μεγάλην σχέσιν μὲ τὸ ἀγαθὸν τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας, καὶ ὅτι κατὰ συνέπειαν τούτου ἔχουν χρέος εἰς τὸν Θεὸν, εἰς τὴν οἰκογένειάν των, καὶ εἰς ὅλα τὰ ὁμοειδῆ των ὄντα, ν' ἀποφεύγωσι πᾶσαν βλαβερὰν ἕξιν τοῦ νοὸς καὶ τοῦ σώματος, ν' ἀπορρίπτωσι τὰς κακὰς κλίσεις των, καὶ πρὸ πάντων νὰ ὦσι μέτριαι εἰς κάθε τι, σώφρονες, καὶ ἐγκρατεῖς. Ἐπειδὴ δὲ καὶ πολλαὶ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον πάσχουν ἀπὸ μεγάλην ἀδυναμίαν καὶ μελαγχολίαν (ἥτις καὶ ἐπαυξάνει ὁσάκις ἀφίνονται εἰς αὐτὴν) εἶναι χρέος ἑκάστης, ὅσον τὸ δυνατὸν, νὰ περιορίζῃ πᾶν ἐρεθιστικὸν αἴσθημα, νὰ προφυλάττεται πάντοτε ἀπὸ τὰ αἴτια τῆς μελαγχολίας, καὶ ὅσον δύναται ἀπὸ παντὸς εἴδους ἀταξίας. Ἡ ἐνασχόλησις εἰς οἰκιακὰς ὑποθέσεις, ἡ συχνὴ θεωρία τῶν πολυποικίλων ἔργων τῆς φύσεως, καὶ τὸ ἡδονικὸν ἐκεῖνο αἴσθημα τὸ πηγάζον ἀπὸ τὴν μὲ τοὺς φίλους συναναστροφὴν, ὅλα ταῦτα, λέγω, εἶναι χρήσιμα, καὶ σχεδὸν ἀπαραίτητα πρὸς διατήρησιν τῆς ἀπαιτουμένης σωματικῆς καταστάσεως, καὶ τείνουν ἐπίσης νὰ φυλάττωσι γαλήνιον καὶ εἰρηνικὸν τὸ πνεῦμα. Καὶ ταῦτα μὲν διὰ τὸ σῶμα. Διὰ δὲ τὸ πνεῦμα, ἡ καλητέρα αὐτοῦ προετοιμασία εἰς πρᾶγμα τοσοῦτον σπουδαῖον (ἤγουν τὴν γέννησιν) εἶναι νὰ δίδῃ ἡ μήτηρ τὰ θάρρη της ὅλως διόλου εἰς τὸν Θεόν. Εὑρισκόμεναι, ἀδελφή μου, εἰς τὰς δεινὰς ταύτας περιστάσεις, δὲν εἶναι παράξενον ὅτι ἐνίοτε φοβούμεθα· ἀλλ' ἂς μὴ δειλιῶμεν εἰς ὅ,τι συμβαίνει κάποτε, διότι ἔχομεν περισσοτέρας αἰτίας νὰ ἐνθαρρυνώμεθα καὶ νὰ ἐλπίζωμεν, παρὰ νὰ δειλιῶμεν καὶ νὰ φοβώμεθα. Ὅταν ὅμως κάμμία δὲν δίδῃ τὰ θάρρη της εἰς τὸν Θεὸν, τότε θέλει αὐξάνειν ἡ θλίψις της, καὶ ὄχι μόνον τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ τὸ πνεῦμα θέλει εἶσθαι ἐκτεθειμένον εἰς ταραχὴν καὶ εἰς ἀγωνίαν.

Τὸ νεογέννητον βρέφος ὑποβάλλει τὴν μητέρα εἰς σπουδαιότατα καθήκοντα. Διόλου ἀνίσχυρον, πάντῃ ἀβοήθητον, περιμένει ἀπ' αὐτὴν περίθαλψιν καὶ τροφήν. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς τοῦ τοκετοῦ ἀρχίζουσι νέας ὑπηρεσίας τὰ μικρὰ σωματικά του ὄργανα· οἱ πνεύμονες δέχονται μ' εὐφροσύνην τὸν ζωογόνον ἀέρα· ἡ πάλλουσα καρδία στέλλει τὸ αἷμα καθαρισμένον εἰς πᾶν μέρος τοῦ συστήματος· τὸ φῶς προσβάλλει εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς, οἱ ἦχοι εἰς τὰ ὦτα· ἀλλὰ τὰ πάντα φαίνονται συγκεχυμένα εἰς τὸ νήπιον, καὶ κατὰ πρῶτον ὁ ὀλίγος καιρὸς, ὁ μὴ ἐπασχολούμενος εἰς τὸ φαγητὸν καὶ τὸν ὕπνον, δαπανᾶται ὑπὸ τοῦ τέκνου εἰς τὸ διακρίνειν τὸ πλῆθος τῶν διαφόρων αἰσθήσεων, αἵτινες εἰς αὐτὸ προσβάλλουσι. Φύσει διδασκόμενον νὰ παρατηρῇ καὶ νὰ μανθάνῃ, ἐνδυναμοῦται βαθμηδὸν νὰ ἐνατενίζῃ εἰς λαμπρὰ ἀντικείμενα, ν' ἀκολουθῇ μὲ τὸν ὀφθαλμὸν ὅσα εἴλκυσαν τὴν προσοχήν του, καὶ ν' ἀκροάζεται τοὺς ζωηροὺς καὶ καταπραϋντικοὺς ἤχους τῆς μητρικῆς φωνῆς. Ἀλλ' εἰς τὰ διάστημα τῶν πρώτων τριῶν ἢ τεσσάρων μηνῶν, ἀπαιτεῖται ἡσυχία καὶ ἀνάπαυσις· τὰ ὁρμητικὰ κινήματα εἶναι ὅλως διόλου ἀνάρμοστα εἰς τὰ βρέφη· καὶ αἱ τραναὶ καὶ ὀξεῖαι φωναὶ, καὶ τὰ δυνατὰ φῶτα, καὶ τὰ λαμπρὰ χρώματα, δὲν πρέπει νὰ συγχωρῶνται εἰς τὰ μέρη ὅπου αὐτὰ διατρίβουσι, διότι τὰ νεῦρα τῆς ὁράσεως καὶ τῆς ἀκοῆς εἶναι ἀκόμη ἀδύνατα, καὶ πρέπει νὰ γυμνάζωνται βαθμηδὸν εἰς τὰ ἔργα των.

Συντείνει δὲ τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἡσυχίαν καὶ γαλήνην τοῦ βρέφους ἡ τάξις ὡς πρὸς τὰς ὥρας τοῦ ὕπνου καὶ τῆς τροφῆς. «Ὡς γενικὸν κανόνα,» λέγει τὸ Ἐγχειρίδιον, «πρέπει νὰ ἔχωμεν τὸ νὰ μὴ δίδωμεν εἰς αὐτὰ τὴν τροφήν των, ἂν δὲν περῶσι τοὐλάχιστον δύο ἢ τρεῖς ὧραι· ἀφοῦ δὲ ἅπαξ λάβωσι τὴν συνήθειαν ταύτην, ἐξ ἀνάγκης τότε καὶ τῆς ἀναπαύσεως αἱ ὧραι θέλουσι τακτοποιηθῇ.» Ἡ μετριότης προσέτι εἶναι οὐχ ἧττον ἀναγκαία· ἀλλ' ἐκ

φύσεως κλίνομεν νὰ μεταχειριζώμεθα ὑπερβολὴν ὡς πρὸς τὰ μικρὰ παιδία μας· τὰ τρέφομεν πολύ, τὰ ἐνδύομεν πολύ, παίζομεν μὲ αὐτὰ πολύ, καὶ εἰς ὅλα μεταχειριζόμεθα τὸ πολύ, νομίζοντες ὅτι οὕτω εὐχαριστοῦνται πολύ. Πόσον ὅμως λανθανόμεθα! πόσα νήπια δὲν βλάπτει καθ' ἑκάστην ἡ ὑπερβολὴ τῆς τροφῆς καὶ τῆς ἐνδυμασίας, πόσα δὲν στέλλει πρόωρα εἰς τὸν τάφον; καὶ εἰς πόσα δὲν καταντᾷ τοιουτοτρόπως ἡ ὑπερβολὴ ἕξις φθοροποιὰ εἰς τὸν μετέπειτα βίον;

Περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ τρέφωσιν αἱ μητέρες τὰ ἴδια τέκνα των καταχωροῦμεν τὰς ἑφεξῆς παρατηρήσεις ἐκ τοῦ προκειμένου πονήματος·—

Εὐχῆς ἄξιον ἤθελεν εἶσθαι πᾶσα μήτηρ νὰ ἦναι τροφὸς τοῦ τέκνου της. Κατὰ δυστυχίαν ὅμως πολλαὶ χωρὶς κάμμιαν αἰτίαν, εἰμὴ μόνον ἀπὸ ὀκνηρίαν, ἢ δι' ἄλλας ἐνασχολήσεις, παραδίδουσι τὴν φροντίδα τῶν τέκνων των εἰς χεῖρας ὑποκειμένων, τὰ ὁποῖα, ὅσον καὶ ἂν κοιχηθῶσιν ὅτι ἔχουν τὸ προτέρημα τοῦ ἀνατρέφειν τὰ παιδία, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐκπληρώσωσι τὸ καθῆκον τοῦτο ὡς ἡ γεννήσασα. Πῶς ἐμποροῦν αὗται νὰ φροντίζωσι περὶ τῆς ὑγείας καὶ ἀναπαύσεως τοῦ παιδίου, ἢ νὰ προσέχωσι μὲ τὸν αὐτὸν τῆς μητρὸς ζῆλον εἰς τὴν τροφήν, εἰς τὴν ἐνδυμασίαν, καὶ εἰς τὴν καθαριότητά του; Πόσα παιδία δὲν στέλλονται ἀδίκως εἰς τὸν ἄλλον κόσμον διὰ τὴν κακὴν καὶ παρὰ φύσιν συνήθειαν τῶν γονέων, οἵτινες δίδουν αὐτὰ νὰ τὰ ἀναθρέψωσιν, ἢ μᾶλλον νὰ τὰ κακοαναθρέψωσιν, αἱ τροφοὶ ἢ ἄλλοι οἰκιακοὶ θεράποντες;

Ἡ μήτηρ πρέπει πάντοτε νὰ εὑρίσκεται μετὰ τοῦ νηπίου της· ἡ φροντὶς αὐτοῦ πρέπει νὰ ἦναι τὸ κύριον ἔργον της. Τί ἄλλο ἐπ' ἀληθείας ἐμπορεῖ νὰ τὴν δώσῃ μετὰ ταῦτα πλέον εὐαρέστους ἀναμνήσεις, νὰ τὴν ἐπιβεβαιώσῃ τὴν φιλοστοργίαν τῶν τέκνων της, καὶ νὰ προξενήσῃ καὶ εἰς αὐτὰ τὴν μεγαλητέραν σωματικὴν, νοητικὴν, καὶ θρησκευτικὴν ὠφέλειαν; Πολλαὶ ὅμως, παραδεδομέναι εἰς τὰς μωρίας καὶ τὰς εὐθυμίας τοῦ κόσμου, δὲν εὐκαιροῦν ἀπὸ τοὺς περιπάτους, τὰ συμπόσια, τὰ θέατρα, καὶ τοὺς χοροὺς, νὰ ἐνασχοληθῶσιν εἰς τοιαῦτα οἰκιακὰ χρέη· δὲν στοχάζονται καθῆκον αὐτῶν νὰ πλησιάζωσιν εἰς τὴν κοιτίδα τοῦ τέκνου των, νὰ θηλάζωσιν, ἢ νὰ ἐνδύωσι καὶ νὰ ἐκδύωσιν αὐτό. Ἀλλ' ἂν ἡ τῶν μητέρων περὶ τὰ τοιαῦτα ἐπιμέλεια καὶ ἡ προσωπικὴ ἐπαγρύπνησις εἰς τὰ τέκνα των δὲν συμφωνῇ μὲ τὰς μωρὰς ἰδέας τοῦ κόσμου, συμφωνεῖ ὅμως καθ' ὅλα μὲ τὸν ὀρθὸν λόγον, μὲ τὴν φύσιν, μὲ τὸ αἴσθημα τῆς ἀνθρωπότητος, μὲ τὸ συμφέρον, καὶ μὲ τὴν ἠθικήν. Τὸ ν' ἀφίνῃ τις ἑκουσίως καὶ χωρὶς ἀνάγκης τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων του εἰς ἄλλους, ὄχι μόνον δὲν εἶναι ἴδιον γονέων, ἀλλὰ καὶ ὅλως διόλου ἀπάνθρωπον καὶ σκληρόν. Οἱ τοιοῦτοι δὲ γονεῖς ἂς λάβωσι παράδειγμα ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἄλογα ζῶα, ἅτινα ἐκ φύσεως δεικνύουσι τοσαύτην ἀγάπην καὶ φροντίδα εἰς τὰ νεογνά των.

Τέσσαρα κυρίως, λέγει τὸ Ἐγχειρίδιον, εἶναι τὰ συντελοῦντα εἰς τὴν ὑγείαν καὶ εὐεξίαν τῶν παιδίων· ἡ καθαριότης, ἡ ἐνδυμασία, ἡ τροφὴ, καὶ ἡ γύμνασις. Ἡ καθαριότης δὲ εἰς τὰ βρέφη εἶναι ἀδύνατον νὰ διαφυλαχθῇ, ὁπόταν δὲν λούωνται καθ' ἑκάστην ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν μὲ χλιαρὸν ἢ καὶ μὲ ψυχρὸν ὕδωρ. Καὶ αὐτὰ τὰ πενταετῆ καὶ ἑξαετῆ παιδάρια πρέπει νὰ λούωνται συνεχῶς, ἢ τοὐλάχιστον νὰ πλύνωνται καθ' ὅλον τὸ σῶμα μὲ σπογγάριον. Τὸ δέρμα ἔχει πλειοτέραν σχέσιν μὲ τὴν ἐσωτερικὴν κατασκευὴν τοῦ σώματος, παρ' ὅσον οἱ πολλοὶ στοχάζονται, ὥστε εἶναι ἀδύνατον ν' ἀμεληθῇ τὸ πρῶτον χωρὶς νὰ βλαφθῇ τὸ δεύτερον. Αἱ ἀκαθαρσίαι τῆς ἐπιδερμίδος ἐμποδίζουσι τὴν ἄδηλον διαπνοὴν, καὶ ὡς ἐκ τούτου βλάπτουσι καὶ τὴν ὑγείαν, καὶ ἐπενεργοῦσι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον εἰς ὅλας τὰς ζωϊκὰς ἐνεργείας.

Τὰς περὶ ἐνδυμασίας παρατηρήσεις, καθ' ὅσον μάλιστα ἀφορῶσι τὴν ἀνύητον καὶ σκληρὰν συνήθειαν τῆς σπαργανώσεως, θέλομεν καταχωρήσει ὁλοκλήρους, εὐέλπιδες ὅτι θέλουσι παρακινήσει τινὰς μητέρας ν' ἀπαλλάξωσι τὰ τέκνα των τῆς ἀχρήστου ταύτης τυραννίας.

Ὁ τρόπος, καθ' ὃν ἐνδύουσι τὴν σήμερον τὰ παιδία εἰς πολλὰ μέρη, εἶναι καὶ ἔξω τῆς φύσεως καὶ ἔξω τοῦ ὀρθοῦ λόγου· αὐτὸς εἶναι ἀναντιῤῥήτως ὁ καταλληλότερος διὰ νὰ ἐμποδίζῃ τὴν αὔξησιν τοῦ παιδίου, τὴν τακτικὴν χρῆσιν τῶν ὀργάνων, καὶ τὴν ἐλευθέραν κυκλοροφίαν τοῦ αἵματος, καὶ νὰ ἐπιφέρῃ ἀλληλοδιαδόχως τρομερὰς ἀσθενείας. Τὰ πολλὰ δεσίματα καὶ σπαργανώματα τῶν νηπίων κατὰ φυσικὸν λόγον βλάπτουσι τὴν ὑγείαν. Βρέφη πολλάκις ἀπέθανον ταχέως μετὰ τὴν γέννᾳν ἀπὸ σπασμοὺς, οἵτινες γενικῶς μὲν ἀποδίδονται εἰς ἐσωτερικὰς αἰτίας, ὡς ἐπιτοπλεῖστον ὅμως προσέρχονται ἀπὸ τὴν ἰδικήν μας ἀφροντισίαν. Ἐσχάτως μὲ ἀνέφερον περί τινος νηπίου, ὅτι ἐκυριεύθη ἀπὸ σπασμοὺς εὐθὺς ὅτε τὸ ἐσπαργάνωσαν, ἀφοῦ δὲ τοῦ ἀφῄρεσαν τὰ σπάργανα καὶ τὰ δεσίματα, ἀνέλαβε πάραυτα, καὶ ποτὲ πλέον δὲν ἔπαθε τοιοῦτό τι.

Τὸ νὰ προσπαθῶμεν νὰ βελτιώσωμεν τὴν φύσιν μὲ τὴν τέχνην εἶναι τῳόντι ἀξιογέλαστον καὶ ἐπικίνδυνον. Ποῖος εἶναι εἰς ταύτην τὴν περίστασιν ὁ σκοπὸς τοῦ νὰ δένωμεν τὸ σῶμα τόσον σφιγκτά; Ἄρα διὰ νὰ φαίνεται τὸ παιδίον εὔμορφον, ἴσον, καὶ ὄρθιον, καὶ τὸ σχῆμά του νὰ μορφωθῇ καλῶς; ἀλλὰ σὲ βεβαιόνω, ἀδελφή μου, ποτὲ δὲν ἐμπορεῖ νὰ εὑρεθῇ σῶμα καλήτερα μορφωμένον παρ' ὅπως ἐξέρχεται ἀπὸ τὰς ἐπιδεξίους καὶ πλαστικὰς χεῖρας τῆς φύσεως. Παρεκτὸς δὲ τούτου, οἱ μεγάλοι ἀγῶνές

μας νὰ βελτιώσωμεν τὸ σχῆμα, καὶ νὰ κάμωμεν τὸ σῶμα νὰ ἐπαυξήσῃ, ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἀνατρέπουσιν ὅλως διόλου τὸν σκοπόν μας. Ἡ στενοχωρία καὶ τὸ δυνατὸν σφίγξιμον ὄχι μόνον τὴν κυκλοφορίαν τῶν ὑγρῶν τοῦ σώματος ἐμποδίζουν, ἀλλὰ καὶ δὲν ἀφίνουσι νὰ διανεμηθῇ ἐξίσου ἡ τροφὴ εἰς τὰ διάφορα μέρη τοῦ σώματος, ὥστε ἐξ ἀνάγκης ἡ αὔξησις τοῦ παιδίου γίνεται ἄνισος, ἢ μὲ ἄλλας λέξεις τὸ σῶμα μορφοῦται κακῶς.

Καὶ κατὰ τοῦτο τὰ πλέον ἀπολίτιστα καὶ ἀκαλλιέργητα μέρη τοῦ κόσμου δεικνύουσι περισσοτέραν ἡμῶν φρόνησιν. Ἐκεῖ ἀνατρέφουσι τὰ τέκνα των ἁπλούστατα, διότι ἀκολουθοῦσι τὰς ὑπαγορεύσεις αὐτῆς τῆς φύσεως. Εἰς τὰ παράλια τῆς Ἀφρικῆς τὰ παιδία εἶναι χωρὶς ἐνδύματα, καὶ οὔτε τὰ δένουσιν οὔτε τὰ σπαργανόνουσι διόλου, ἀλλὰ τὰ ῥίπτουν εἰς εἴδός τι στρώματος, καὶ τὰ ἀφίνουσι νὰ κυλίωνται εἰς αὐτὸ, καὶ μ' ὅλον τοῦτο ὄχι μόνον δὲν γίνονται δύσμορφα καὶ φιλάσθενα, ἀλλὰ καὶ ὅλον τὸ ἐναντίον, ὑγιῆ καὶ εὔρωστα. Γνωρίζομεν δὲ ὅτι περισσότερον μεταξὺ τῶν ἐξευγενισμένων καὶ πεπολιτισμένων ἐθνῶν τοῦ κόσμου εὑρίσκονται δύσμορφα σώματα παρὰ μεταξὺ τῶν βαρβάρων καὶ ἀπολιτίστων φυλῶν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Ἐπίσης ἀνόητος εἶναι ἡ πρόληψις, ἥτις ἀκόμη διασώζεται μεταξὺ πολλῶν, ὅτι, ἂν τὸ παιδίον δὲν σπαργανωθῇ, ἤγουν δὲν περιτυλιχθῇ καλῶς μὲ τὰς λεγομένας φασκίας, γίνεται ἀσθενὲς καὶ ἀδύνατον. Ὄχι μόνον ἀφ' ὅσα ἀνεφέραμεν ὡς πρὸς τὰ ἀπολίτιστα ἔθνη μανθάνομεν πόσον ἐξ ἐναντίας εἶναι βλαπτικὸν καὶ ἐπικίνδυνον εἰς τὴν ὑγείαν καὶ εὐεξίαν τοῦ σώματος τὸ σφίγξιμον, ἀλλ' ἀκόμη καὶ ἀφ' ὅσας παρατηρήσεις δυνάμεθα νὰ κάμωμεν εἰς αὐτὰ τὰ ἄλογα ζῶα. Ποτὲ σχεδὸν δὲν φαίνονται μεταξύ των δύσμορφα, διότι τὰ νεογνά των, ἐλευθέρως τὰ μέλη των μεταχειριζόμενα, ἔχουν ἐλευθέραν καὶ τὴν κυκλοφορίαν τῶν ὑγρῶν τοῦ σώματος. Πολλὰ ἐξ αὐτῶν τῶν ζώων εἶναι ἀδύνατα ὅταν ἔρχωνται εἰς τὸν κόσμον, καὶ μ' ὅλον τοῦτο γίνονται ἀκολούθως ἰσχυρὰ, ὑγιῆ, καὶ ὡραῖα· δὲν χρειάζονται οὔτε σπαργανώματα, οὔτε δεσίματα, οὔτε κάνὲν ἄλλο ἀπὸ τὰ τοιαῦτα. Πόση μωρία ἤθελεν εἶσθαι, ἂν γεωργός τις, π. χ., ἔσφιγγε μὲ πολλὰ δεσίματα πωλάριον ἢ μοσχάριον, διὰ νὰ κάμῃ αὐτὸ δυνατώτερον καὶ εὐμορφότερον; Καὶ διατί λοιπὸν νὰ μεταχειρίζωνται αἱ μητέρες τοῦτο εἰς τὰ ἀνθρώπινα ὄντα; διατί νὰ μὴ θέλωσι ν' ἀφήσωσι τὴν κακίστην ταύτην πρόληψιν, ἀλλὰ νὰ νομίζωσιν ὅτι μὲ τὰ σφιγξίματα κάμνουσι κάτι, ὥστε νὰ καταντῶσι τινὲς (πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐβεβαιώθην ὅτι ἔγινε) καὶ μὲ τὰ σχοινία ἀκόμη νὰ περισφίγγωσι τὰ τέκνα των, ἐλπίζουσαι ὅτι κάμνουν αὐτὰ ἰσχυρά, καὶ, κατὰ τὴν φράσιν, δυναμόνουσι τὸ κόκκαλόν των; Ὄχι, ἀδελφή μου, ἂς ἀφίνωμεν αὐτὴν τὴν φύσιν νὰ ἐνεργῇ μόνη, καὶ ἀναμφιβόλως αὐτὴ δίδει καὶ εὐρωστίαν καὶ καλήτερον σχῆμα εἰς τὰ τέκνα μας.

Πολλαὶ μητέρες ὑπερασπίζονται τὰ δεσίματα μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι αὐτὰ κάμνουν τὰ βρέφη των νὰ ἡσυχάζωσι· καὶ τοῦτο κατά μέρος τῳόντι ἀληθεύει, διότι ἀπὸ τὸ σφιγκτὸν δέσιμον τὸ κλαύσιμον καθίσταται δύσκολον καὶ ἐπίπονον, καὶ ἐντεῦθεν προέρχεται ἡ ἡσυχία τοῦ δυστυχοῦς παιδίου· ἀλλὰ πόσον ἀθλία εἶναι ἡ τοιαύτη ἡσυχία!

Θεώρησε καὶ τὰ σχεδὸν νενεκρωμένα μέλη τοῦ σπαργανωμένου νηπίου! Εἶμαι βεβαία ὅτι ὁλόκληρον τὸ φαινόμενον τοῦ τοιούτου νηπίου ἤθελε κινήσειν εἰς οἶκτον καὶ συμπάθειαν τὰς μητέρας, ἐὰν δὲν ἦσαν συνειθισμέναι νὰ τὸ βλέπωσιν εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν.

Παρατήρησε προσέτι πόσην ἡδονὴν αἰσθάνεται, ὅταν ἀπὸ εὐσπλαγχνίαν, ἂν καὶ δι' ὀλίγας στιγμὰς, ἐλευθερόνεται ἀπὸ τὰ σκληρὰ ταῦτα δεσίματα! Παρατήρησε αὐτὸ πόσον χαίρει τὴν προσωρινὴν ἐλευθερίαν τῶν μελῶν του, ὡς αἰχμάλωτος ὅστις ἔφυγεν ἀπὸ τὰ δεσμά· μὲ πόσην εὐχαρίστησιν ἀπολαμβάνει τὴν ἀβίαστον ἀναπνοὴν τῶν τρυφερῶν πνευμόνων του! Διατί, ἀδελφή μου, αἱ μητέρες νὰ ἔχωσι τόσην σκληρότητα, καὶ νὰ τοῦ διακόπτωσι τὰς εὐχαριστήσεις ταύτας; Διατί νὰ βλάπτωσι τὴν ὑγείαν του μὲ ἀνάρμοστα φορέματα; Ποσάκις ὄχι μόνον ἡ κρᾶσις βλάπτεται, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ζωὴ θυσιάζεται μὲ τὴν κακίστην ταύτην συνήθειαν! Τοῦτο δὲ ἀκόμη ἂς σημειώσωμεν ὅτι, ἂν τὰ ὑγιῆ καὶ εὔρωστα σώματα βλάπτωνται μὲ τὰ συχνὰ ταῦτα σφιγξίματα, πόσον πρέπει νὰ νομίσωμεν ὅτι πάσχουσι τὰ ἀδύνατα παιδία;

Ἔπονται παρατηρήσεις περὶ τροφῆς καὶ γυμνάσεως, ἐπίσης ἀξιόλογοι, τὰς ὁποίας ὅμως διὰ τὰ στενά μας ὅρια ἀναγκαζόμεθα ἐξ ὁλοκλήρου νὰ παραδράμωμεν.

Ἕπεται συνέχεια.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΙΑΤΡΟΥ ΣΤΙΛΛΙΓΓΙΟΥ.

Ὁ Στιλλίγγιος, περίφημος Γερμανὸς ἰατρὸς καὶ συγγραφεὺς, ἐγεννήθη ἐν Οὐεστφαλίᾳ τὸ 1740, ἀπέθανε δὲ τὸ 1817. Ἐχρημάτισεν ἄριστος ὀφθαλμοϊατρός.

Εν καιρῷ τῆς νεότητος αὐτοῦ ὁ Στιλλίγγιος ἦτο πολὺ πτωχὸς, ἄμοιρος τῶν κοινῶν ἀναπαύσεων καὶ ἀναγκαίων τῆς ζωῆς. Μετὰ πολυχρόνιον δὲ ἀνησυχίαν καὶ πολλὰς προσευχὰς ἐπληροφορήθη ὅτι τὸ Θέλημα τοῦ Θεοῦ ἦτο νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ πανεπιστήμιον, καὶ νὰ σπουδάσῃ τὴν ἰατρικήν. Κατὰ πρῶτον, δὲν ἔκλεξε πανεπιστήμιον, ἀλλὰ περιμένων ὑποδήλωσιν τοῦ ἐπουρανίου Πατρός του· καθότι, σκοπὸν ἔχων νὰ σπουδάσῃ ἁπλῶς ἐκ πίστεως, δὲν ἤθελεν εἰς τίποτε ν' ἀκολουθήσῃ τὸ ἴδιον

αὐτοῦ θέλημα. Μετὰ τρεῖς ἑβδομάδας ἀφοῦ ἔκαμε τὴν ἀπόφασιν ταύτην, ἠρωτήθη ὑπό τινος φίλης ποῦ ἐσκόπευε νὰ ὑπάγη. "Δὲν ἐξεύρω," ἀπεκρίθη. "Ὁ γείτων ἡμῶν Τ.," εἶπεν ἐκείνη, "ὑπάγει εἰς τὸ Στρασβοῦργον νὰ διαχειμάση ἐκεῖ· ὕπαγε μετ' αὐτοῦ." Τοῦτο κατένυξε τὴν καρδίαν τοῦ Στιλλιγγίου· ᾐσθάνθη ὅτι αὕτη ἦτον ἡ περιμενομένη ὑποδήλωσις. Ἐν τῷ μεταξὺ, αὐτὸς ὁ Τ. εἰσῆλθεν εἰς τὸν θάλαμον, καὶ ὑπερευχαριστήθη μὲ τὴν πρότασιν. Ἡ εὐδαιμονία τοῦ Στιλλιγγίου ἐξηρτᾶτο ἤδη ἀπὸ τὸ νὰ γένη ἰατρὸς, καὶ πρὸς τοῦτο ἀπητοῦντο τουλάχιστον χίλια δίστηλα, ἐξ ὧν οὐδὲ τὰ ἑκατὸν ἐγνώριζε πόθεν νὰ προμηθευθῇ. Σταθερῶς μ' ὅλον τοῦτο προσήλωσε τὴν πεποίθησιν αὐτοῦ εἰς τὸν Θεὸν, καὶ διελογίζετο ὡς ἑπομένως·—"Ὁ Θεὸς τίποτε δὲν ἀρχίζει χωρὶς νὰ τὸ τελειώση ἐνδόξως· εἶναι δὲ ἀληθέστατον, ὅτι αὐτὸς μόνος διέταξε τὰς παρούσας περιστάσεις μου χωρὶς τὴν ἰδικήν μου συνέργειαν. Ἑπομένως εἶναι προσέτι ἀληθέστατον, ὅτι αὐτὸς θέλει ἐκτελέσει πᾶν τὸ περὶ ἐμὲ κατὰ τρόπον ἀξιώτατον ἑαυτοῦ." Μειδιῶν ἔλεγε πολλάκις πρὸς τοὺς ἐπίσης ἐνδεεῖς φίλους του—"Ἀπορῶ πόθεν μέλλει νὰ μὲ στείλη χρήματα ὁ οὐράνιος Πατήρ μου." Ὅτε δ' ἐφανέρονον ἀνησυχίαν, ἔλεγε, "Πιστεύσατε βεβαίως ὅτι ὁ δυνηθεὶς νὰ θρέψη χιλίους ἀνθρώπους μὲ ὀλίγον ἄρτον ζῇ ἀκόμη, καὶ εἰς αὐτὸν παραδίδομαι. Αὐτὸς βεβαίως θέλει εὑρεῖ μέσα. Μὴ μεριμνᾶτε· ὁ Κύριος θέλει προβλέψει."

Μόνον τεσσαράκοντα ἓξ δίστηλα ἠμπόρεσε νὰ οἰκονομήση διὰ τὸ ταξείδιόν του. Καθ' ὁδὸν ἔτυχον εἰς αὐτὸν ἀνυπέρβλητα ἐμπόδια καὶ ἀργοπορία· ὥστε φθάσας εἰς τὸ Φραγκοφόρτον, τριῶν ἡμερῶν δρόμον ἀπέχον τοῦ Στρασβούργου, εἶχεν ἤδη ἐξωδευμένα ὅλα τὰ χρήματά του, πλὴν ἑνὸς διστήλου. Δὲν εἶπεν ὅμως εἰς κανένα τίποτε, ἀλλὰ περιέμενε τὴν βοήθειαν τοῦ οὐρανίου Πατρός του. Περιπατῶν εἰς τὴν ὁδὸν, καὶ προσευχόμενος ἐσωτερικῶς εἰς τὸν Ὕψιστον, ἀπήντησε τὸν κύριον Λ., ἔμπορον ἐκ τοῦ τόπου τῆς διατριβῆς του, ὅστις εἶπεν εἰς αὐτὸν, "Στιλλίγγιε, διατί ἦλθες ἐδῶ;" "Ὑπάγω εἰς τὸ Στρασβοῦργον νὰ σπουδάσω τὴν ἰατρικήν." "Πόθεν πορίζεσαι τὰ ἀναγκαῖα;" "Ἔχω πλούσιον πατέρα εἰς τοὺς οὐρανούς." Ὁ κύριος Λ. ἠτένισεν εἰς αὐτὸν, καὶ ἠρώτησε, "Πόσα χρήματα ἔχεις πρόχειρα;" "Ἓν δίστηλον," εἶπεν ὁ Στιλλίγγιος. "Λοιπὸν," εἶπεν ὁ κύριος Λ., "καὶ ἐγὼ εἶμαι εἷς τῶν οἰκονόμων τοῦ οὐρανίου Πατρός σου·" καὶ τὸν ἐνεχείρισε τριάκοντα τρία δίστηλα. Θερμὰ δάκρυα ἔῤῥευσαν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Στιλλιγγίου· "Τώρα," εἶπεν, "εἶμαι ἀρκετὰ πλούσιος· δὲν χρειάζομαι πλέον τίποτε." Ἡ πρώτη αὕτη ἀπόπειρα ἐνέπνευσεν εἰς αὐτὸν τόσον θάῤῥος, ὥστε δὲν ἀμφίβαλλε πλέον ὅτι ὁ Θεὸς ἤθελε τὸν συνδράμει διὰ πάντα

Ἀφοῦ διέτριψεν ὀλίγον καιρὸν εἰς τὸ Στρασβοῦργον, κατήντησαν πάλιν εἰς ἓν τὰ τριάκοντα τρία δίστηλα· ὅθεν καὶ ἤρχισε νὰ προσεύχεται θερμότατα. Περὶ τὸν χρόνον τοῦτον, ὁ συγκάτοικος αὐτοῦ, κύριος Τ., τὸν εἶπε μίαν πρωΐαν, "Στιλλίγγιε, πιστεύω ὅτι δὲν κρατεῖς πολλὰ χρήματα·" καὶ τὸν ἐπρόσφερε τριάκοντα δίστηλα εἰς χρυσὸν, ἅτινα ἀσμένως ἐδέχθη ὡς ἐκ Θεοῦ. Μετ' ὀλίγους μῆνας ἔφθασεν ὁ καιρὸς, καθ' ὃν ὤφειλε νὰ πληρώση τὰ δίδακτρα εἰς τοὺς καθηγητὰς, εἰ δὲ μὴ, νὰ ἐξαλειφθῇ τὸ ὄνομά του ἀπὸ τὸν κατάλογον τῶν μαθητῶν. Τὸ ἀργύριον ἔπρεπε νὰ πληρωθῇ εἰς τὰς ἓξ ὥρας τὴν πέμπτην τὸ ἑσπέρας. Ἡ πρωΐα τῆς πέμπτης ἦλθεν, ἀλλὰ δὲν εἶχεν ἀργύριον, οὐδὲ κανὲν μέσον δι' οὗ νὰ τὸ προμηθευθῇ. Ἐδαπάνησεν ὅλην τὴν ἡμέραν προσευχόμενος. Ἦσαν ἤδη πέντε ὧραι μετὰ τὴν μεσημβρίαν, ἀλλ' ἀργύριον δὲν εἶχε φανῆν. Ἡ πίστις αὐτοῦ σχεδὸν ἤρχιζε νὰ ἐκλείπη· ἱδρὼς τὸν περιέχυσε· τὸ πρόσωπόν του κατεβράχη ἀπὸ δάκρυα. Κάποιος ἔκρουσε τὴν θύραν. "Εἴσελθε," εἶπεν αὐτός. Ἦτον ὁ οἰκοκύριός του. "Ἦλθον," εἶπεν ὁ κύριος Ρ., "νὰ ἴδω πῶς σὲ ἀρέσκει τὸ δωμάτιόν σου." "Σᾶς εὐχαριστῶ," εἶπεν ὁ Στιλλίγγιος· "μὲ ἀρέσκει πολύ." "Μίαν ἄλλην ἐρώτησιν ἤθελον νὰ σ' ἐρωτήσω," εἶπεν ὁ οἰκοκύριος· "ἔφερες χρήματα μαζῆ σου;" Ὁ Στιλλίγγιος λέγει ὅτι ᾐσθάνθη ὡς ὁ Ἀμβακοὺμ, ὅτε ὁ ἄγγελος ἥρπασεν αὐτὸν ἀπὸ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς νὰ τὸν μεταφέρη εἰς τὴν Βαβυλῶνα. "Ὄχι, δὲν ἔχω ἀργύριον," ἀπεκρίθη. Ὁ οἰκοκύριος τὸν ἐθεώρησεν ἐκπεπληγμένος, καὶ τελευταῖον εἶπε, "Βλέπω ὅτι ὁ Θεὸς μ' ἔστειλε πρὸς βοήθειάν σου." Ἀμέσως δ' ἐξῆλθε, καὶ μετ' ὀλίγον ἐπέστρεψε φέρων τεσσαράκοντα δίστηλα εἰς χρυσόν.

"Τότε," λέγει ὁ Στιλλίγγιος, "ᾐσθάνθην ὡς ὁ Δανιὴλ εἰς τὸ σπήλαιον τῶν λεόντων, ὁπότε ὁ Ἀμβακοὺμ ἔφερεν εἰς αὐτὸν τὴν τροφήν του." Ἔπεσε δ' ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, καὶ εὐχαρίστησε τὸν Θεὸν μετὰ δακρύων. Ἑπομένως ὑπῆγε, καὶ ἐπλήρωσε τὰ δίδακτρα ὡς οἱ πλουσιώτεροι. Ὁλόκληρος ἡ ἀκαδημιακὴ ζωή του δὲν ἦτον εἰμὴ σειρὰ τοιούτων περιστάσεων. Πολλάκις ἐστερεῖτο ἀπὸ χρήματα· δὲν ἐζήτει ὅμως παρ' ἀνθρώπου· διότι δὲν εἶχε τινὰ, παρ' οὗ νὰ ζητήση· ἐζήτει ὅμως παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὅστις πάντοτε τὸν ἔδιδεν εἰς τὰς ἀνάγκας του. Θερμῶς ἐπεκαλεῖτο τὴν θείαν ὁδηγίαν, καὶ ᾐσθάνετο ὅτι τὴν ἐλάμβανε· μετεχειρίζετο μὲν πάντα νόμιμον τρόπον εἰς ἀναπλήρωσιν τῶν ἰδίων του χρειῶν, καὶ ὠφελεῖτο ἀπὸ πᾶν δυνατὸν μέσον· ἀλλ' ὅτε δὲν εἶχεν ἴδιά του μέσα, ἐζήτει βοήθειαν παρὰ Θεοῦ, καὶ πάντοτε ἐλάμβανε τὸ ζητούμενον. Κατέστη δὲ εἷς τῶν χρησιμωτέρων ἰατρῶν, καὶ μέγιστος εὐεργέτης τῶν πενήτων. Εἶχε θαυμαστὴν πεῖραν εἰς τὴν θεραπείαν τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ ἔδωκε τὸ φῶς ἐν μέρει ἢ ἐξ ὁλοκλήρου εἰς δύο χιλιάδας ἀνθρώπων σχεδὸν τυφλῶν, ἐξ ὧν οἱ πλεῖστοι ἦσαν πένητες, καὶ ἀνίκανοι νὰ τὸν ἀνταμείψωσι. Θέλομεν ἀπόδειξιν ἰσχυροτέραν ὅτι ὁ Θεὸς ἦτον ὁδηγός του;

Ἤθους δικαίου φαῦλος οὐ ψαύει λόγος.

ΦΩΣ ΕΝ ΤΩ ΣΚΟΤΕΙ.

ΠΕΡΙΟΔΕΥΩΝ μετά τινος φίλου εἰς τὸ ἐνδότερον τῆς Ἀφρικῆς πλησίον τοῦ Εὐέλπιδος Ἀκρωτηρίου, ἔφθασα εἰς κώμην εἰδωλολατρῶν. Καθ' ὅλην ἐκείνην τὴν ἡμέραν καὶ τὴν πρὸ αὐτῆς νύκτα δὲν εἴχομεν γευθῆ τίποτε· ἡ κώμη ἐφάνη πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, ἀλλ' ἐπλησιάζομεν εἰς αὐτὴν μετὰ προφυλάξεως, καθὸ γνωρίζοντες ὅτι οἱ ἐνοικοῦντες Κοράνναι ἦσαν συνειθισμένοι εἰς αἱματοχυσίαν καὶ ἁρπαγὴν, καὶ ἦτον ἐνδεχόμενον νὰ ἐπιπέσωσι καθ' ἡμῶν πρὶν μάθωσι τίνες ἤμεθα. Τέλος, ἦλθέ τις νὰ ἐρωτήση περὶ τοῦ σκοποῦ μας· ἔδειξε δὲ εἰς ἱκανὴν ἀπόστασιν ἐκ τοῦ ὕψους ἐφ' οὗ ἵστατο ἡ κώμη, καὶ εἶπεν ὅτι ἠμπορούσαμεν νὰ κοιμηθῶμεν ἐκεῖ τὴν νύκτα, ἀλλ' ὅτι, ἂν εἰσηρχόμεθα εἰς τὸ χωρίον, ἠθέλομεν κινδυνεύσει. Ἦτο λοιπὸν δεινὴ τῳόντι ἡ θέσις μας· διότι, ἂν μὲν ἐπροβαίνομεν, πιθανώτατον ὅτι πρὶν τῆς αὐγῆς ἠθέλομεν καταβρωθῆν ὑπὸ τῶν λεόντων· ὅπου δ' εὑρισκόμεθα, ἠθέλομεν διανυκτερεύσει πεινῶντες, διψῶντες, καὶ ὑπέρμετρα κεκοπιακότες. Ἐπὶ τέλους, ἦλθέ τις, καὶ τοῦ ἐζητήσαμεν ὀλίγον ὕδωρ. Δὲν μᾶς ἔδωκε. Προσέφερον ἀκολούθως τὰ μένοντα ἐπὶ τοῦ φορέματός μου δύο ἢ τρία κομβία δι' ὀλίγον γάλα· ἀλλὰ καὶ τοῦτο μᾶς ἠρνήθησαν, καὶ μετὰ περιφρονήσεως. Δὲν ἐχρειάζετο νὰ ἦναί τις φρενολόγος ἢ φυσιολόγος, ὥστε νὰ ἀνακαλύψη ὅτι δεινόν τι ἐμελέτων καθ' ἡμῶν, καὶ ὅτι εἴχομεν μέγα δίκαιον νὰ φοβώμεθα. Ἀνυψώσαμεν τὴν καρδίαν πρὸς τὸν Ὕψιστον, ἀλλ' ἐγνωρίζομεν ὅτι δὲν ἦτο χρέος μας νὰ προχωρήσωμεν. Ἐκαθήμεθα λοιπὸν σύννοες καὶ σκυθρωποί· ἐνῷ δ' ἐβλέπομεν εἰς τὰ πέριξ, εἴδομεν γυναῖκα καταβαίνουσαν ἀπὸ τὰ ὕψη, ὄπισθεν τῶν ὁποίων ἡ κώμη ἔκειτο. Ἐπλησίασε μὲ λάγηνον εἰς τὴν χεῖρά της καὶ μὲ δέσμην ξύλων. Τὸ σκεῦος περιεῖχε γάλα· ἀφοῦ δ' ἀπέθηκεν αὐτὸ καὶ τὰ ξύλα, ἐστράφη εὐθὺς ὀπίσω. Μετ' ὀλίγον δ' ἐπανῆλθε, βαστάζουσα σκεῦος ὕδατος εἰς τὴν μίαν χεῖρα, καὶ μηρίον προβάτου εἰς τὴν ἄλλην. Ἐκάθισε καὶ κατέκοψε τὸ κρέας. Ἠρωτήσαμεν πῶς ὠνομάζετο, καὶ ἂν εἴχομεν δείξειν εὔνοιαν πρός τινα συγγενῆ της· ἀλλὰ δὲν ἀπεκρίθη λόγον. Τὴν ἠρώτησα πάλιν εἰς ποῖον ἤμεθα ὑπόχρεοι· ἀφοῦ δὲ δὶς καὶ τρὶς ἐπανέλαβον τὴν ἐρώτησιν, ἀπεκρίθη ἐπὶ τέλους, Γνωρίζω τίνος εἶσαι ὑπηρέτης· ἀγαπῶ δ' ἐκεῖνον, ὅστις μὲ εἶπεν, ὅτι ὁ δίδων ποτήριον ψυχροῦ ὕδατος εἰς ἓν ἀπὸ τὰ τέκνα του, δὲν θέλει κατ' οὐδένα τρόπον χάσει τὴν ἀνταμοιβήν του.

Ἐρευνήσας τὰ κατ' αὐτὴν, ἐπληροφορήθην ὅτι ἦτον ὁ μόνος λύχνος ὁ ἐν τῇ κώμῃ ἐκείνῃ καιόμενος, καὶ ὅτι πρὸ πολλῶν ἐτῶν διέδιδεν ἐκεῖ τὸ μικρὸν φῶς της. Οἱ λόγοι καὶ τὰ δάκρυά της ἐμαρτύρουν τὴν εἰλικρίνειαν τῆς ψυχῆς της. Ἐθεώρουν αὐτὴν ὡς ἀδελφὴν τῳόντι, καὶ τὴν παρεκάλεσα νὰ μὲ εἴπη τίνι τρόπῳ εἶχε διατηρήσει τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ ζῶν ἐν τῇ ψυχῇ της—πῶς διεφύλαξε Χριστιανικὰ αἰσθήματα καὶ διαθέσεις χωρὶς τῆς μετὰ τῶν Χριστιανῶν συγκοινωνίας. Εἰς ἀπόκρισιν ἔσυρε Καινὴν Διαθήκην ἀπὸ τὸν κόλπον της, καὶ ὑψώσασα αὐτὴν εἶπεν, "Αὕτη εἶναι ἡ πηγὴ ἐξ ἧς πίνω· τοῦτο εἶναι τὸ ἔλαιον, τὸ ὁποῖον διατηρεῖ τὸν λύχνον μου καιόμενον εἰς τὸν σκοτεινὸν καὶ παράμερον τόπον τοῦτον." Ἐκύτταξα τὸ βιβλίον· ἦτον Ὀλλανδικὴ Καινὴ Διαθήκη. Ἔλαβε δὲ αὐτὴν παρά τινος ἱεροκήρυκος, καθ' ὃν καιρὸν ἐξῆλθε τῆς σχολῆς· καὶ τὸ βιβλίον ἐκεῖνο ἐζωογόνει τὰς ἐλπίδας της, καὶ ἐφώτιζε τὴν εἰς τὰ ἐπουράνια ὁδόν της.

ΕΚΔΡΟΜΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΗΝ ΠΑΡΑΛΙΑΝ ΤΗΣ ΚΑΣΠΙΑΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ.

[Συνέχεια ἀπὸ Σελ. 112.]

Ὁ μεσημβρινὸς κλάδος τοῦ Καυκάσου—ὁ εἰς τὸ Γηλάνιον δρόμος—ἡ παρὰ τὴν Κασπίαν δενδρόκομος χώρα—Ἡ Κασπία Θάλασσα—αἱ περὶ αὐτῆς ἐσφαλμέναι δόξαι τῶν ἀρχαίων—ἡ χαμηλότης αὐτῆς—ἡ τὸ πάλαι ἕνωσις αὐτῆς μὲ τὴν λίμνην Ἀρὰλ—ἡ μεγάλη ἐξάτμισις καὶ ἐλάττωσις τῶν ὑδάτων της—οἱ εἰς αὐτὴν εἰσβάλλοντες ποταμοί—οἱ ἄνεμοι τῆς Κασπίας—τὰ ἐπὶ τῶν ἀκτῶν αὐτῆς ὄρνεα.

ΕΞΕΛΘΟΝΤΕΣ ἀπὸ τὴν Ἀρδεμπίλην, διευθύνθημεν πρὸς ἀνατολὰς, κατὰ τὴν ὀρεινὴν σειρὰν τοῦ Ἐλβούρσου, ὄπισθεν τῆς ὁποίας κεῖται ἡ χώρα τῶν Γήλων.

Τὰ Καυκάσια, ἐκτεινόμενα εἰς ἁλυσοειδῆ σειρὰν γιγαντιαίαν μέχρι τῶν ὀχθῶν τῆς Κασπίας Θαλάσσης, καὶ διατέμνοντα πρὸς βοῤῥᾶν μὲν τὸ Δαγγιστάνιον, πρὸς νότον δὲ τὸ Σιρβὰν (Ἀλβανίαν), ἀποπέμπουσιν ἀκτινοειδῶς ἐκ τῶν μεσημβρινῶν πλευρῶν των ἀπειραρίθμους κλάδους ὀρέων κατὰ πᾶσαν διεύθυνσιν. Εἷς τῶν κυριωτέρων τούτων κλάδων ἐξαπλοῦται πρὸς μεσημβρίαν, διαχωρίζει εἰς τμήματα δύο τὰς ἐρημίας τοῦ Μογγανίου, καὶ καταβαίνει μέχρι τῶν Κασπίων Πυλῶν· ἐκεῖ, λαμβάνων σχῆμα ἀμβλυγώνου, παρεκτείνεται ἀποτόμως πρὸς ἀνατολὰς, συναπτόμενος μὲ τὴν παμμεγέθη καὶ ὑψηλοτάτην σειρὰν, τὴν παρὰ τῶν Ἑλλήνων καλῶς ἐγνωσμένην ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰνδικοῦ Καυκάσου, καὶ συνδεδεμένην μὲ τὰ ὄρη τῶν Ἰμαλαίων.

Ὁ κλάδος οὗτος λαμβάνει διαφόρους ὀνομασίας, κατὰ τὰς χώρας ὁπόθεν περνᾷ· κατὰ τὸ βόρειον μέρος τῆς Ἀτροπατηνῆς καλεῖται Καρα—Δάγγ· ἀπὸ δὲ τῶν ὀχθῶν τοῦ ποταμοῦ Κύρου μέχρι τῶν τοῦ Μάρδου (Σεφιτρούδ) Ἀλκόνια ἢ ὄρη τοῦ Ταρουμίου. Εἰς τὴν Ὑρκανίαν, συμπεριλαμβάνουσαν σήμερον τὴν Μαζανδερανὴν καὶ Ἀστεραβάδην, ὀνομάζεται κοινῶς Ἐλβούρς, καὶ περαιτέρω, ἤγουν κατὰ τὸ Χωρασάνιον, Παρθικὰ ὄρη. Αἱ ὑψηλότεραι ἐξοχαὶ τοῦ κλάδου τούτου εἶναι τὸ Σεβαλὰν—Κοὺχ, ἀπέναντι τῆς Ἀρδεμπίλης, ἔχον ὑπὲρ τὰς 12,000 ποδῶν ὕψος· τὸ Ἀγᾶ—Ἐβλὲρ, περὶ τὰς 8,000· τὸ Πιλιντῆ, εἰς τὰ σύνορα τῆς χώρας Χαλχὰλ, περὶ τοὺς 6500· ὁ Μασσουλᾶς, ἡ ἀξιοπεριεργοτέρα κορυφὴ τοῦ ὀρεινοῦ τούτου συστήματος διὰ τὴν ἀπόκρημνον, τραχεῖαν, καὶ ζωγραφικὴν μορφήν της, 11,000 περίπου· τὸ Δουλφὲκ, ἄντικρυ τῆς παλαιᾶς Κυρουπόλεως, περὶ τὰς 10,000· καὶ τὸ Δεμαβὲντ, πλησίον τῆς

πρωτευούσης Τεχεράν, παρουσιάζον ὅλα τὰ σημεῖα παλαιοῦ ἐσβεσμένου ἡφαιστείου, τοῦ ὁποίου ὁ κῶνος ἐλογίσθη περὶ τὰς 12,500 ὑπὲρ τὸ ἐπίπεδον τῆς θαλάσσης.

Διὰ νὰ μεταβῶμεν εἰς τὸ Γηλάνιον, συντομωτέραν ὁδὸν δὲν εἴχομεν παρὰ στενοπορείαν τινά, ἥτις διατέμνει καμπυλοειδῶς τὰς παρωρείας τοῦ ὄρους Ἀγᾶ–Ἐβλὲρ μέχρι τῆς κορυφῆς του. Ἡ ὁδὸς αὕτη εἶναι μονοπάτιον στενώτατον ἐγκεχαραγμένον ἐπὶ λόφων ἀποτόμων, καὶ διαβαῖνον κἄποτε ἐν τῷ μέσῳ κοκκωτῶν σκληρῶν βράχων, ἢ καὶ ἄγον εἰς τὴν ἀκρωνυχίαν αὐτῶν. Πολλάκις λήγει καὶ εἰς φάραγγας, ὅπου ῥύαξ, καταβαίνων ἀπὸ τὰ πέριξ χιονοσκεπῆ βουνά, ῥέει ὁρμητικῶς συνεπισύρων γῆν ἀργιλλώδη, κατασταίνουσαν τεθολωμένα τὰ ὕδατά του. Ἡ πορεία μας ὅμως κατήντα ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον δύσκολος διὰ τὴν τραχύτητα καὶ ἀγριότητα τῶν βουνῶν. Ἐνῷ δ' ἡμεῖς κεκοπιακότες καὶ ἀσθμαίνοντες ἐβηματίζομεν προσεκτικῶς, σύροντες κατόπιν τοὺς ἵππους μας διὰ τὸν φόβον μὴ ἐξοκείλωσι τοῦ στενοῦ, καὶ κρημνισθῶσιν εἰς τὸ παραπόδας ἡμῶν ἀνεωγμένον φρικῶδες χάσμα, οἱ δέκα ἱππεῖς, ἀπὸ τοὺς ὁποίους συνωδεύομεθα πρὸς πλειοτέραν ἀσφάλειάν μας, καθωπλισμένοι μὲ τὸ δόρυ καὶ τὸν Περσικὸν ἀκινάκην, ἐτρόχαζον ἀτρομήτως καὶ εὐπετῶς, παροδεύοντες τὰς ἀκρολοφίας, καταδιώκοντες ἀλλήλους ἐπὶ τῶν ἀποτόμων καὶ πετραίων πλευρῶν τοῦ ὄρους, μιμούμενοι πόλεμον, καὶ ὁρμῶντες κατ' ἀλλήλων, σείοντες τὰ δόρατα, καὶ κραυγάζοντες ὁμοφώνως.

Μετὰ ὀκτὼ ὡρῶν ἀνάβασιν, ἐφθάσαμεν εἰς τὴν ἄκραν τοῦ Ἀγᾶ–Ἐβλὲρ· ψύχος δὲ ὀριμύτατον καὶ διαπεραστικὸν κατέλαβεν αἴφνης ἅπαντας ἡμᾶς, καὶ ἄνεμος σφοδρὸς πνέων ἀπέναντι ἔβράδυνε τῶν ζώων μας τὴν κίνησιν εἰς τὰ πρόσω. Τὸν χειμῶνα, οἱ συχνάκις συμβαίνοντες ἐδῶ φρικτοὶ ἀνεμοστρόβιλοι ἀνεγείρουσι νέφη χιόνων πυκνότατα, τὰ ὁποῖα καθιστάνουσι τοῦ ὄρους τὴν διάβασιν ἐπικίνδυνον εἰς τοὺς ὁδοιπόρους. Ἄνθρωποι καὶ ζῶα καταπλακόνονται ἀπὸ τὰς ὀρεινὰς ταύτας θυέλλας, καὶ θάπτονται ὑπὸ τὴν πολυστοιβασμένην χιόνα. Τέσσαρας ὁλοκλήρους μῆνας τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἅπασα ἡ σειρὰ τῶν Ἀλπονίων, κεκαλυμμένη οὖσα ἀπὸ χιόνας, μένει ὅλως διόλου ἄβατος. Αἱ δὲ μεταξὺ τῆς Ἀτροπατηνῆς καὶ τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν συγκοινωνίαι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην εὑρίσκονται κατὰ συνέπειαν διακεκομμέναι.

Ἀφιχθέντες εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τοῦ ὄρους, ηὕρομεν τὰ πάντα διαφορετικά· τὸ ἀτμοσφαιρικὸν κατάστημα, ἡ φύσις τῆς γῆς, ὅλα μετεμορφώθησαν, ἵν' οὕτως εἴπω μαγευτικῶς. Ἀπὸ μὲν τὸ μέρος τῆς Ἀδερμπειζάνης καὶ τοῦ Ἰράκ–Ἀδζέμ, τὰ ὄρη εἶναι παντελῶς στερημένα ἀπὸ βλάστησιν· οὔτε δένδρον, οὔτε θάμνον, οὔτε ὁποιουδήποτε εἴδους χόρτον ἀπαντᾷ τις ἐπὶ τῶν δυτικῶν παρωρειῶν τῶν Ἀλπονίων· ἐκ τοῦ ὕψους ἁπλωνίζων τὰ ὄμματά του ὁ περιηγητὴς πρὸς τὰς ὑπεκτεινομένας χώρας δὲν βλέπει πλὴν ἀγριώδη καὶ αὐχμηρὰ βουνά, καὶ λόφους ἀποκρήμνους καταξήρους, ἐπισωρευμένους μὲ φρικώδη τινὰ σύγχυσιν, χρώματος ὑποξάνθου, παραγομένου ἀπὸ τὸ ἀρσενικὸν καὶ τὸν σίδηρον, ἐξ ὧν σύγκεινται τὰ περισσότερα Περσικὰ ὄρη· καὶ κοιλάδας ἀνύδρους τῇδε κἀκεῖσε σταχυοφόρους, τὰς ὁποίας ἡ χιὼν περικαλύπτει τὸν χειμῶνα, ὡς σινδὼν ἐφ' ὅλης τῆς ἀψύχου φύσεως ἐξηπλωμένη. Ἀπὸ δὲ τὸ ἀνατολικὸν μέρος τὸ ἀποβλέπον τὴν Κασπίαν, θέαμα ἐκπληκτικώτατον προσβάλλει τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ περιηγητοῦ. Δάση πυκνότατα καὶ ἀπεράντως ἐκτεινόμενα ἀντιπαραβάλλονται θαυμασίως μὲ τὴν ὄπισθεν ὑπάρχουσαν γυμνὴν ἀφορίαν καὶ κατηφῆ ἐρημίαν τῶν Ἀλπονίων καὶ τῶν παραπόδας ἰσοπέδων. Ἡ αἰφνίδιος μεταβολὴ τοῦ ἀέρος γίνεται ἀμέσως ἐπαισθητὴ εἰς αὐτὸν διὰ τῆς μεταβάσεώς του ἀπὸ κλίμα ξηρὸν καὶ ὑγιεινόν, ἂν καὶ ὀριμύ, εἰς κλίμα ὑγρὸν καὶ νοσῶδες διὰ τὰς ἀεννάους ἀναθυμιάσεις τῶν ἑλῶν, τὰ ὁποῖα καλύπτουσι τὰς δενδροφόρους καὶ βοτανώδεις γαίας τῶν παρὰ τὴν Κασπίαν κειμένων ἐπαρχιῶν. Ἡ δρῦς, ποικίλα εἴδη ἀκακιῶν, ἡ πλάτανος, ἡ καστανιά, ἡ φιλύρα, ἡ πτελέα, ἡ σημύδα, ἡ σφένδαμνος, ἡ πύξος, ἡ συκέα, καὶ πᾶν ἄλλο εἶδος καρποφόρου δένδρου ἀκμάζουσιν ἐνταῦθα εἰς κατάστασιν ἀγρίαν, ἀλλὰ μεγαλοπρεπῶς, καὶ σχηματίζουσι πυκνὰ καὶ συνηρεφῆ δάση, τὰ ὁποῖα ἐσεβάσθησαν ἀείποτε ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου τὸν πέλεκυν· ἡ ζωογόνος ἀφθονοῦσα εἰς τὸν τόπον τοῦτον ὑγρασία εἶναι πηγὴ ἀνεξάντλητος ἀδρᾶς καὶ πεποικιλμένης βλαστήσεως, ἥτις παρεβλήθη ἀπὸ περιηγητάς τινας καὶ μὲ τὴν τῶν τροπικῶν. Τίγριδες, λεόπαρδοι, κάπροι, θῶες, καὶ διάφορα ἄλλα τετράποδα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἄγρια, ἐμφωλεύουσιν εἰς τὰς δενδρώδεις καὶ ἀρχαίας ταύτας ἐρήμους, αἵτινες ἀντηχοῦσιν ἀπὸ τὰ βρυχήματα τῶν θηρίων τούτων.

Ἀπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους ἕως τῶν ὀχθῶν τῆς Κασπίας εἶναι παρασάγγαι ὀκτώ. Ὅσον καταβαίνει τις, τοσοῦτον περισσότερον λαμβάνει ἀφορμὴν θαυμασμοῦ καὶ ἐκπλήξεως, θεωρῶν τὰ τῆς φύσεως ἀπερίγραπτα, ἀλλ' ἄγρια καὶ ζωγραφικὰ κάλλη. Τὰ δένδρα ἀνυψοῦνται τολμηρότερον, οἱ δὲ ὁριζοντείως ἐκτεινόμενοι κλάδοι των συμπλέκουσι πανταχόθεν ἀψίδας θαλερὰς, διὰ μέσου τῶν ὁποίων δυσκόλως ἀκοντίζονται αἱ τοῦ ἡλίου ἀκτῖνες· τῇδε κἀκεῖσε εὑρίσκονται μέρη ἀνεῳγμένα ἀπὸ τὴν πτῶσιν πολλῶν δένδρων, ἐπὶ τῶν ὁποίων κατέσκηψε κεραυνός, ἢ τὰ ὁποῖα ἡ παλαιότης των κατέβαλε· καὶ τότε τὰ μέρη ἐκεῖνα παριστάνουσι πρόσοψιν καταπληκτικῆς ἐρημώσεως καὶ καταστροφῆς. Ὀλίγον δὲ περαιτέρω ἄνθη πολυειδῆ στρώνουσι τὴν γῆν, ἴνδαλμα ζωηρὸν καὶ ἐκφραστικώτατον τῆς ἀκμαζούσης ζωῆς ἐγγὺς τοῦ θανάτου. Μεταξὺ αὐτῶν παρατηρεῖ τις τὸν ὑάκινθον, τὸ ἴον, τὸ περικλύμενον, καὶ τὴν ἡπατίτιδα, ἐνῷ ὁ κισσὸς καὶ πάμπολλ' ἄλλα κληματοειδῆ φυτὰ ἕρπουσιν ὁμοῦ μὲ τὴν ἄμπελον, περιτυλίσσοντα ἑλικοειδῶς τοὺς μὲ βρύον, λειχῆνας, καὶ ἄλλα παρόμοια τῆς διαφθορᾶς ἐκφύματα, περικεκαλυμμένους τῶν δένδρων

κορμούς. Πανταχόθεν καταῤῥάκται κυλίουσιν ἐπὶ τῶν πλευρῶν ὑψηλῶν βράχων τὰ θορυβώδη καὶ ἀφρίζοντα ὕδατά των, ἄτινα, συῤῥέοντα μὲ τὴν ὁρμὴν τὴν διδομένην εἰς αὐτὰ ὑπὸ τῆς φυσικῆς τῶν ὀρέων καταντιᾶς, σχηματίζουσι ποταμὸν, τοῦ ὁποίου τὸν βόμβον ἀκούει μακρόθεν ὁ διαβαίνων τὰ ὄρη ταῦτα. Βράχοι, ἑκατέρωθεν τῆς στενωπῆς ὁδοῦ ἱστάμενοι, ποικιλόμορφοι καὶ πολλῶν ποδῶν ἔχοντες ὕψος, εἶναι περιεστεμμένοι ἀπὸ συκέας, μυρσίνας, ἀγριοδάφνας, καὶ ἄλλας δάφνας δενδροειδεῖς, ἐνῷ αἱ πλευραί των κατακαλύπτονται μὲ βρύον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου βλαστάνουσι διάφορα κληματοειδῆ φυτὰ ἀνήκοντα ἰδίως εἰς τὸν τόπον.

Ἡ στενοπορεία, ἀνιχνευομένη εἰς τὰς παρωρείας τῶν δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν δενδροκόμων βουνῶν, ἀκολουθεῖ τὰς περιστροφὰς αὐτῶν, περνῶσα κἄποτε ἐπὶ τῶν χειλῶν τοῦ χάσματος—δεξαμενῆς κοινῆς καὶ βαθείας ὅλων τῶν ἀπὸ τοὺς παμπληθεῖς καταῤῥάκτας πιπτόντων ὑδάτων—κἄποτε δὲ λήγουσα καταφερῶς εἰς τὴν ὀχθην τοῦ μεγάλου τούτου χειμάῤῥου. Ἐνίοτε πάλιν καταντᾷ τόσον ἀπότομος καὶ ὀλισθηρά, ὥστε οἱ ἵππποι, διὰ ν' ἀποφεύγωσι τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον, προτιμῶσι νὰ βαδίζωσι πεζοί, καταβαίνοντες ἀπὸ τὰ ζῶά των, καὶ ἐλαύνοντες αὐτά. Ἄνθρωπός τις τοῦ Κιρβανίου, προπορευόμενος πάντοτε, συρίζει ἀλλοκότως πως, καὶ κραυγάζει ἀμοιβαδὸν, διὰ νὰ εἰδοποιῇ μὲ τὸ παραδεδεγμένον τοῦτο σημεῖον τοὺς ἀπέναντι προσερχομένους τῶν κιρβανίων ὁδηγούς. Ἡ φωνή του ἐν τῷ μέσῳ τῶν δασῶν, παράγουσα διπλῆν καὶ τριπλῆν ἠχώ, διαδίδεται μακρὰν, καὶ γνωστοποιεῖ αὐτοὺς ἐν καιρῷ διὰ νὰ εὕρωσι τόπον τινὰ καὶ εὐθετήσωσι τὰς ἡμιόνους των ἐπὶ τοῦ στενοῦ, ὥστε νὰ περάσωσιν ἀσφαλῶς ἀμφότερα τὰ συναπαντηθέντα κιρβάνια. Ἀλλέως ἡ αἰφνίδιος συνάντησις ἤθελε γίνεσθαι ὀλεθρία καὶ εἰς τὰ φορτωμένα ζῶα καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους.

Καταβάντες τὸ ὄρος, εἰσήλθομεν εἰς δάση πυκνότατα καὶ ἔμπλεα ἑλῶν καὶ ὀρυζώνων. Ἤδη εὑρισκόμεθα εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Ταλισίου, συνορεύουσαν μὲ τὸ Γηλάνιον. Κεκοπιακότες κ' ἔχοντες στενοχωρημένην τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὴν κατάπληξιν καὶ ζοφότητα τῶν δασῶν, ἐσυλλογιζόμεθα μὲ αἴσθημα πόθου τὰς ἀσκεπεῖς πεδιάδας καὶ ἐρημίας τῆς Ἀτροπατηνῆς, τὸν καθαρώτατον καὶ ἀνέφελον θόλον τοῦ ἐκεῖσε οὐρανοῦ, καὶ τὸν φωτίζοντα αὐτὸν τὴν ἡμέραν ἀκτινοβόλον ἀστέρα του. Ἐκεῖ οἱ πνεύμονες ἀναπνέουν ὑγιεινὸν καὶ καθαρὸν ἀέρα, καὶ βαδίζει τις εἰς γῆν στερεὰν καὶ ξηρὰν ὡς ἡ κυριεύουσα θερμοκρασία· μῆνες ὁλόκληροι παρέρχονται χωρὶς νὰ πέσῃ ῥανὶς βοχῆς, ἐνῷ ἡ δρόσος καταντᾷ σχεδὸν φυσικὸν φαινόμενον διὰ τὴν σπανιότητά της καθ' ὅλας τὰς ἐπαρχίας τοῦ Ἀρμενοπερσικοῦ ὀροπεδίου. Ἐδῶ, τοὐναντίον, τὰ πάντα εἶναι ὑγρὰ καὶ λασπώδη· ἡ γῆ δὲν εἶναι παρὰ ἰλὺς, βάλτοι καὶ λιμνία γέμοντα ἀπὸ ἀκίνητα καὶ σεσηπότα ὕδατα· τὸ ἀτμοσφαιρικὸν κατάστημα, πλῆρες ἀδιαλείπτων ἀναθυμιάσεων καὶ παντοτεινῆς ὁμίχλης, ἀποκαθίσταται δοχεῖον ἀνεξάντλητον βροχῶν συνεχῶν καὶ ὑγρασίας διηνεκοῦς. Ἂν ἀφοῦ διαβῇ τις τὴν ζώνην τῶν Ἀλπονίων, καὶ πατήσῃ τὸ ἔδαφος τῶν χωρῶν τούτων, αἰσθάνεται ἀμέσως δυσάρεστόν τινα μεταβολὴν εἰς ὅλον του τὸ σύστημα· ἤγουν χαύνωσιν τῶν δυνάμεων, ἔκλυσιν τῶν νεύρων, γενικήν τινα ἀτονίαν κυριεύουσαν κατὰ πρῶτον τὸ σῶμα. Παρακολουθοῦσι δὲ καὶ ἐνίοτε συμπτώματα πυρετοῦ, ὅστις εἶναι ἡ κοινοτέρα ἐνδημικὴ ἀσθένεια, προσβάλλουσα μάλιστα τοὺς ἀλλοδαπεῖς.

Ὁ χείμαῤῥος, Καργγὲν–ῥοὺδ, κρημνιζόμενος ἀπὸ βουνοῦ εἰς βουνὸν, καὶ σχηματίζων εἰς τὸν ῥοῦν του ἀναριθμήτους καταῤῥάκτας, καταβαίνει τελευταῖον εἰς ἰσόπεδον διακεκομμένον ἀπὸ δάση καὶ ὀρυζῶνας, ὅπου παύουσιν ὁ ῥόχθος καὶ ἡ ὁρμή του, καὶ περικυλίεται πλέον καμπυλοειδῶς ἀναμέσον τῶν δένδρων, διαμεριζόμενος κἄποτε εἰς πολυαρίθμους κλάδους· κἄποτε δὲ, οἱ κλάδοι οὗτοι, συῤῥέοντες εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν κοίτην, μετασχηματίζουσι ποταμὸν, ῥέοντα μὲ βραδύτητα καὶ ἠρεμίαν. Ἀφοῦ προέβημεν τινὰς παρασάγγας ἐπὶ τὰ πρόσω, ψιθυρισμός τις εὐάρεστος ἤρχισε νὰ προσβάλῃ αἴφνης τὴν ἀκοήν μου. Μετ' ὀλίγον ὅμως ὁ ψιθυρισμὸς οὗτος μετεβλήθη εἰς φλοῖσβον διακεκριμένον. Ἐξελθόντες δὲ ἀπὸ τὸ δάσος, εὑρέθημεν διαμιᾶς εἰς τὸ παραθαλάσσιον τῆς Κασπίας.

Η ΚΑΣΠΙΑ ΘΑΛΑΣΣΑ.

Τὸ ὑδροδοχεῖον τῆς ἐσωτερικῆς ταύτης θαλάσσης εἶναι ἓν τῶν ἀξιολογωτέρων ἀντικειμένων τῆς σπουδῆς τῆς σφαίρας μας· ἐνῷ αἱ λοιπαὶ ἠπειροι εὑρίσκονται γεωλογικῶς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ὑψωμέναι ὑπὲρ τὸ ἐπίπεδον τοῦ ὠκεανοῦ, ἐξακριβώθη ὅτι ὑπάρχουσι χῶραι ὁλόκληροι ἐκτάσεως μεγίστης, πλούσιαι καὶ γονιμώταται, ἱκαναὶ νὰ σχηματίσωσι κράτος εὐμέγεθες, καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν Γαλλίαν ἴσως εὐρυχωρότερον, τῶν ὁποίων τὸ ἐπίπεδον εἶναι προδήλως χαμηλότερον αὐτοῦ τοῦ ὠκεανοῦ. Τίς ἡ αἰτία ἡ παράξασα τὴν παμμεγέθη ταύτην κοιλότητα ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀνατολικῆς ταύτης ἠπείρου; Αἱ γενόμεναι περὶ τοῦ φαινομένου τούτου εἰκασίαι εἶναι ἤδη πάμπολλαι· περιοριζόμεθα ὅμως ἐνταῦθα εἰς τὰς κυριωτέρας· οἱ μὲν εἶπον ὅτι κομήτης, κρούσας ἄλλοτε τὸν πλανήτην μας εἰς τὸ μέρος, ὅπου εἶναι σήμερον ἡ Κασπία, ἔσκαψε τὴν τοιαύτην κοιλότητα· οἱ δὲ διϊσχυρίσθησαν ὅτι εἶναι φυσικὸν ἀποτέλεσμα τοῦ γενομένου εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς σφαίρας κενοῦ, ὁπότε τὰ ὑψηλὰ ὄρη, τὰ πέριξ τῆς Κασπίας, ἀνεφάνησαν ἐκ τῆς ἀβύσσου. Ἄλλοι πάλιν ἀπέδωκαν τὴν προφανῆ ταύτην τρῆσιν εἰς τὴν κατὰ βαθμὸν γενομένην ἐξάτμισιν τῆς θαλάσσης, ἥτις τὸ πάλαι ἦτο, λέγουσι, πολὺ πλέον ἐκτεταμένη ἀφ' ὅσον εἶναι τώρα. Ἡ ὑπόθεσις αὕτη ἐκρίθη πιθανωτέρα, καθὸ καὶ μᾶλλον συμφωνοῦσα μὲ τὰς γενικὰς παρατηρήσεις.

Οἱ παλαιοὶ ἐνόμιζον, καθὼς γνωρίζομεν, τὴν Κασπίαν Θάλασσαν ὡς κόλπον τοῦ ἀρκτικοῦ ὠκεανοῦ· ἀλλ' ἡ ἐσφαλμένη αὕτη ἰδέα ἐξέλειψε περὶ τὴν ϑαν ἑκατον-

ταετηρίδα, καὶ ἀντικατεστήθη παρὰ τοῦ Πτολεμαίου ἡ ἀρχαιοτέρα δόξα τοῦ Ἡροδότου, ἥτις ἤθελε τὴν Κασπίαν πάντῃ κεχωρισμένην ἀπὸ τὰς λοιπὰς θαλάσσας. Ἔκτοτε παριστάνετο καὶ εἰς τοὺς γεωγραφικοὺς πίνακας ὡς μεσόγειος θάλασσα, μηδεμίαν ἕνωσιν μὲ τὸν ὠκεανὸν ἔχουσα· ἀλλὰ τὸ μῆκος αὐτῆς διεγράφετο ἀπὸ δυσμῶν εἰς ἀνατολὰς, καὶ ὄχι ἀπ' ἄρκτου εἰς μεσημβρίαν. Κατὰ τὸν Μεσαιῶνα οἱ πίνακες τῆς Κασπίας ἀντεγράφοντο ἀπὸ τὸν τοῦ Πτολεμαίου, καὶ ἐδίδετο εἰς αὐτὴν ἔκτασις βαθμῶν 20 ἀπ' ἀνατολῶν εἰς δυσμάς· ἡ δὲ λίμνη τοῦ Ἀράλ εὑρίσκετο συγκεχυμένη μὲ τὴν Κασπίαν. Πεπαιδευμένος τις Ἄγγλος ἔμπορος, ὀνομαζόμενος Jenkinson, περιηγηθεὶς κατὰ τὸ 1557 καὶ 1560, δι' ἐξόδων μιᾶς ἐμπορικῆς ἑταιρίας, διεκήρυξε πρῶτος τὴν ἀλήθειαν, ἐξαχθεῖσαν ἀπὸ τὰς ἐπιστημονικὰς ἰδίας ἐξερευνήσεις του, δώσας τὰς πρώτας θετικὰς καὶ ἀναμφιλέκτους πληροφορίας περὶ τῆς ῥηθείσης θαλάσσης, περὶ ἧς οἱ ἀρχαῖοι δὲν εἶχον εἰμὴ γνώσεις ἀτελεῖς, ἀμυδρὰς, ἢ καὶ ὅλως ἐπισφαλεῖς. Αὐτὸς οὗτος ὁ Ἰενκινσὼν ἀνεκάλυψε πρὸς τούτοις ὅτι ἡ λίμνη τοῦ Ἀράλ δὲν ἀπετέλει μέρος τῆς Κασπίας, ὡς κοινῶς ἐφρονεῖτο· ἀλλ' ἦτο χωριστή*. Μολοντοῦτο ἔμενεν ἀκόμη ὡς ἀντικείμενον σημαντικὸν ἐπεξεργασίας ὁ ὁρισμὸς τοῦ ἀκριβοῦς σχηματισμοῦ τῆς μεσογείου ταύτης θαλάσσης. Αἱ περιηγήσεις καὶ αἱ ὑδραυλικαὶ ἐργασίαι, αἱ ἐκτελεσθεῖσαι ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Πέτρου τοῦ μεγάλου τῆς Ῥωσσίας, συνετέλεσαν τὰ μέγιστα εἰς τὴν διόρθωσιν τῶν προτέρων γεωγραφικῶν πινάκων. Αἱ δὲ πολλάκις ἐπαναληφθεῖσαι παρατηρήσεις περιηγητῶν εὐσυνειδήτων καὶ σοφῶν περιφήμων συνεισέφερον κατὰ μικρὸν εἰς τὴν τελειοποίησιν τῶν γεωγραφικῶν γνώσεών μας ἐπὶ τῶν μερῶν τούτων, μέχρις ὅτου τέλος πάντων οἱ πλοῖ τῶν Gmelin, Hablitzl, καὶ Tokmatchef, κατὰ διαδοχὴν ἐπιχειρισθέντες, παρήγαγον τὴν ἀληθινὴν ἔκτασιν καὶ ἀκριβῆ θέσιν τῆς Κασπίας.

Ἀπὸ τὰ μέσα τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος ὑπῆρξε γνωστὸν ὅτι ἡ ἐπιφάνεια τῆς Κασπίας Θαλάσσης εἶναι χαμηλοτέρα τῆς τοῦ ὠκεανοῦ. Τὸ 1812 δύο σοφοὶ ὁ Engelhardt καὶ ὁ Parrot ἐπεχείρησαν τὴν ἐξακρίβωσιν τοῦ ποσοῦ τῆς χαμηλώσεως ταύτης διὰ βαρομετρικῶν καὶ ἄλλων καταμετρήσεων. Ἐξηκολούθησαν δὲ ταύτας κατὰ τὸν ἴσθμὸν, ὅστις συνδέει τὸν Εὔξεινον Πόντον μὲ τὴν Κασπίαν Θάλασσαν εἰς δύο διαφόρους τόπους παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Καυκάσου Ὄρους. Ἐξήχθη δὲ ἀπὸ μίαν μὲν τῶν καταμετρήσεων τούτων ὅτι ἡ Κασπία Θάλασσα εἶναι 348 πόδας χαμηλοτέρα τοῦ Εὐξείνου Πόντου· ἀπὸ δὲ τὴν ἄλλην, 301 πόδας· ὡσαύτως καὶ ὁ περίβλεπτος Humboldt, καθ' ἣν ἐποχὴν διῆλθε τὴν ἀρκτῴαν Ἀσίαν, ὑπέθεσεν ὅτι τὸ Ἀστραχάνιον εἶναι τοποθετημένον περὶ τοὺς 300 πόδας ὑποκάτω τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὠκεανοῦ· καὶ ἰδοὺ πῶς αἰτιολογεῖ τὴν γεωλογικὴν ταύτην σύνθλιψιν—"Ὁ σχηματισμὸς τοῦ μεγάλου τούτου κοιλώματος εἰς τὸ βορειοανατολικὸν μέρος τῆς Ἀσίας ἀνάγεται, λέγει, εἰς τὴν ἀνύψωσιν τῶν ὀρέων τοῦ Καυκάσου, τοῦ Ἰνδοῦ–Κοὺχ, καὶ τοῦ ὀροπεδίου τῆς Περσίας, τῶν περικυκλούντων τὴν Κασπίαν Θάλασσαν*." Πολλοὶ ἄλλοι εἰδήμονες γεωλόγοι ἐνησχολήθησαν εἰς τὸ ἀξιοπερίεργον τοῦτο ἀντικείμενον· ἀλλ' αἱ προτάσεις καὶ οἱ συμπερασμοί των ποτὲ δὲν ἐσυμφώνουν, καὶ ἀνήγειρον μάλιστα ἔτι περισσοτέρας ἀμφιβολίας. Τέλος πάντων, ἡ τῆς Πετρουπόλεως Ἀκαδημία τῶν Ἐπιστημῶν ἀπέστειλεν εἰς τὸ 1836 τρεῖς ἐκ τῶν μελῶν της σοφοὺς, διὰ ν' ἀποσταθμίσωσι τριγωνομετρικῶς τὴν χώραν, τὴν διαχωρίζουσαν τὸν Εὔξεινον Πόντον ἀπὸ τῆς Κασπίας Θαλάσσης, καὶ θέσωσι μετὰ μαθηματικῆς ἀκριβείας τὸν ὅρον τῆς σχετικῆς διαφορᾶς μεταξὺ τῶν δύο θαλασσῶν, τὰς ὁποίας ἡ γενικὴ γνώμη ἐσυμπέραινε συνδεδεμένας εἰς ἐποχήν τινα ἀγνωστον καὶ εἰς τ' ἀρχαιότερα χρονικὰ τοῦ κόσμου. Ἐκ τῶν ἐπιστημονικῶν πειραμάτων τῶν ἀκαδημιακῶν τούτων ἔγινε δῆλον ὅτι ἡ Κασπία παράκειται 14½ δαγήνας, ἰσομήκεις περίπου μὲ πόδας 96, ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Εὐξείνου Πόντου· τοιαύτη εἶναι ἡ ἀληθὴς διαφορὰ, ἡ τοσάκις ζητηθεῖσα καὶ παρὰ τῶν γεωλόγων καὶ γεωγράφων ἀρχήτερα πιστῶς μὴ εὑρεθεῖσα· διότι ἢ δὲν εἶχον ποτὲ ἐλθεῖν εἰς τὸν τόπον, ἢ τ' ἀναγκαῖα μέσα καὶ αἱ ἀποχρῶσαι πληροφορίαι ἔλειπον εἰς αὐτοὺς πρὸς ἐξιχνίασιν τῆς ἀληθείας. Ἀπεδείχθη ταυτοχρόνως, ὅτι ἡ πάλαι ἕνωσις ἀμφοτέρων τῶν θαλασσῶν εἶναι πιθανωτάτη διὰ τὴν φύσιν τῆς γῆς καὶ διὰ τὰ διάφορα θαλάσσια λείψανα τὰ εὑρεθέντα πρὸς βορρᾶν τῆς Κασπίας, μεταξὺ Ἀστραχανίου καὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Τανάϊδος ποταμοῦ.

Ἀλλ' ἕτερόν τι πρόβλημα ἐξίσου ἀξιόλογον ἀποβλέπον τὴν Κασπίαν ἔμενε προσέτι ἄλυτον· ἐπρόκειτο ν' ἀποδειχθῇ ἐὰν ἡ θάλασσα αὕτη εἶχε καὶ παλαιόθεν τὸ σχῆμα καὶ τὴν ἔκτασιν τὴν ὁποίαν ἔχει σήμερον, ἢ ἐὰν ἡ κοίτη της ἦτο πλατυτέρα, καὶ ἐὰν κατὰ συνέπειαν τοῦ συμπερασμοῦ τούτου ἡ λίμνη τοῦ Ἀράλ συνετέλει μέρος αὐτῆς ἢ ὄχι;

Τὰ βαρομετρικὰ πειράματα πολλῶν φυσικογεωλόγων, καὶ αἱ παρατηρήσεις τῶν περιηγητῶν Μουραβιὲφ, Μαγενδόρφου, καὶ Χουμβόλδου, μᾶς ἀποδεικνύουσι μὲ ἀναντίῤῥητον ἐνάργειαν ὅτι, εἰς ἐποχήν τινα ἀπομεμακρυσμένην μὲν ἀλλ' ἱστορικὴν, ἡ Κασπία Θάλασσα παρεκτείνετο τωόντι πολὺ περισσότερον ἀφ' ὅσον σήμερον· καὶ δὲν εἶναι θεόλυτον ἀπίθανον ὅτι συνεδέετο καὶ μὲ τὴν Μαιώτιδα λίμνην, κατὰ τὸν Παλλᾶν· καὶ τότε πρέπει νὰ πιστεύσωμεν ὅτι εἶχε περίπου 130 Γαλλικῶν λευγῶν ἀνάτασιν πρὸς τὸ βορειοδυτικὸν μέρος. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον θετικώτερον γνωρίζομεν εἶναι ὅτι ἡ Κασπία συνενόνετο πραγματικῶς μὲ τὴν λίμνην τοῦ Ἀράλ. Αἱ παλαιαὶ ἀκταὶ τῆς Κασπίας ἀνεγνωρίσθησαν μεταξὺ ὧν ἔχει σήμερον καὶ τῶν τῆς νοτίου ἄκρας τῆς ῥηθείσης λίμνης*. Ἄλλως τε ἡ ἀποξήρανσις λιμνῶν καὶ ποταμῶν εἰς τὴν ἀρκτῴαν μεσαίαν Ἀσίαν, μεταξὺ τῶν ὁποίων συγκαταριθμεῖται καὶ ὁ νότιος κλάδος τοῦ Ἰαξάρτου (Djan-Doria), ἡ ἐλάττωσις τῶν ὑδάτων τοῦ μεσαίου κλάδου τοῦ ἰδίου ποταμοῦ (Kouvan.Deria) πρὸ ἑνὸς περίπου αἰῶνος, καὶ διάφορα ἄλλα γεωλογικὰ τεκμήρια συντείνουν εἰς τὸ νὰ μᾶς πείσωσιν ὅτι αἱ δύο αὗται θάλασσαι ἦσαν πάλαι ποτὲ συνδεδεμέναι. Ἐξ ἄλλου δὲ μέρους, αἱ πατροπαραδόσεις τὰς ὁποίας φυλάττουσι πιστῶς οἱ παροικοῦντες τὰς βορειοανατολικὰς τῆς Κασπίας ὄχθας καὶ πλησίον τῆς Ἀράλ Τάταροι καὶ Κιργκίζοι (Kirghiz), εἶναι πολλοῦ λόγου ἄξιαι, καθὸ ἀποδεικνύουσαι ὅτι οἱ προπάτορες τῶν νομάδων τούτων εἶχον ἰδεῖ τὴν Ἀράλ λίμνην ἑνωμένην μὲ τὴν μεγάλην θάλασσαν, ὡς τὴν ὀνομάζουσιν†. Ἡ παράδοσις αὕτη εἶναι γενικὴ καὶ εἰς πολλὰς Τουρκομανικὰς φυλὰς, εἰς τὰς ἀχανεῖς ἐρήμους τοῦ Χωρασμίου περιπλανωμένας. Ὅλαι αἱ μαρτυρίαι αὗται συντρέχουσι θαυμασίως πρὸς ἐπιστήριξιν καὶ ἐπιβεβαίωσιν τῆς δοξασίας τῶν ἀρχαίων, οἵτινες ἐφρόνουν τὴν Κασπίαν πλατυτέραν ἀφ' ὅσον τὴν γνωρίζομεν σήμερον. Εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Ἡροδότου ὁ κλάδος τοῦ Ἰαξάρτου, ὁ καλούμενος Ἀράξης, εἰσέβαλλεν εἰς τὴν Κασπίαν· 39 ἄλλοι διαφόρου μεγέθους κλάδοι τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ ἐσχημάτιζον λιμνία εἰς τὰς ἐρημίας τῶν Τουρκομανῶν, τὰ ὁποῖα ἀπεξηράνθησαν. Ἐὰν λοιπὸν οἱ Ἕλληνες συγγραφεῖς ἀναφέρωσιν ὅτι ὁ Ἰαξάρτης καὶ ὁ Ὦξος τρέχουσιν εἰς τὴν Κασπίαν, δὲν ἔσφαλλον καθ' ἣν ἐποχὴν συνέγραφον· καθότι ἡ Ἀράλ συνεμιγνύετο τότε μὲ τὴν Κασπίαν.

Πρὸς δὲ τὸ δυτικὸν μέρος τῆς ἰδίας θαλάσσης τὰ σημεῖα τῆς ἀποξηράνσεως εἶναι ἐπίσης τρανά· ἡ γῆ τῆς Ὑρκανίας, τοῦ Γηλανίου, τοῦ Ταλισταν ίου, καὶ τῶν βορεινῶν χωρῶν, εἶναι σχηματισμοῦ θαλασσίου. Εἰς ὅλην τὴν νότιον ζώνην παρετήρησα ποικίλα ἴχνη τῆς πάλαι διαμονῆς τῶν ὑδάτων. Κατ' ἐξοχὴν δὲ εἰς τὰς δύο πρώτας ἐπαρχίας, καθ' οἱονδήποτε μέρος ἀνασκάψῃ τις, θέλει εὑρεῖν εἰς ὀλίγων ποδῶν βάθος ἄμμον, κοχύλια θαλάσσια, χαλίκια, καὶ διάφορα ἄλλα ὀργανικὰ λείψανα, ἐσκεπασμένα ἀπὸ στρώματα γῆς ἐποχῆς νεωτέρας, γεννηθέντα ἐκ τῶν διηνεκῶν φυτικῶν διαλύσεων· τὰ πάντα ἀποδεικνύουσι τὴν προτέραν ἔκτασιν τῆς θαλάσσης μέχρι τῶν ὑπωρειῶν τῆς Ἐλβουρσικῆς σειρᾶς, ἡ ὁποία ἀπετέλει τῆς μεσογείου ταύτης θαλάσσης τὰ φυσικὰ περιφράγματα.

Ὅτε τὰ ὕδατα ἐξατμισθέντα ἀνεκάλυψαν τὸν πυθμένα ἀπὸ χάλικας, ἄμμον, καὶ λείψανα ὀστρακοδέρμων πεπληρωμένον, τ' ἀποτρίμματα, τὰ καταπίπτοντα ἀπὸ τὰς ἀποτόμους πλευρὰς τῶν περικύκλω δενδροκόμων βουνῶν, καὶ ἡ παντοτεινὴ τῶν φυτικῶν οὐσιῶν διάλυσις ἐστοιβάσθησαν καὶ κατεκάλυψαν τὴν γῆν ἐντὸς ὀλίγου καιροῦ, καταστήσαντα αὐτὴν μίαν τῶν γονιμωτέρων τοῦ κόσμου. Οὕτως ἐξηγεῖται ἡ ὕπαρξις τῶν κάτω χωρῶν τοῦ Γηλανίου, Ταλισίου, καὶ Μαζανδεραν ῆς, τῶν ὁποίων ἡ φύσις εἶναι ἐμφανῶς ἐπίκλυστος.

Τὸ φαινόμενον τῆς ἐξατμίσεως εἰς τὰς ἀνωτέρω ῥηθείσας ἐπαρχίας εἶναι τόσον προφανὲς καὶ ἐκπληκτικὸν, ὥστε δὲν ἐμπορεῖ τις ν' ἀποδώσῃ τὴν πέριξ τῆς Κασπίας ξήρανσιν εἰς ἄλλην οἱανδήποτε αἰτίαν παρὰ εἰς τὴν ἀληθῶς τεραστίαν ταύτην ἀπορρόφησιν τῶν ὑδάτων της· ἡ καθ' ὅλας τὰς ὥρας τοῦ ἐνιαυτοῦ κυριεύουσα πολυομβρία εἰς ὅλας τὰς ἐλώδεις χώρας τῶν ὀυτικῶν ὀχθῶν, παρεμφέρουσα τόσον μεγάλως μὲ τὴν εἰς τοὺς τροπικοὺς ὑπάρχουσαν, ἐμφανίζει ὁπόσον ἡ ἐξάτμισις αὕτη εἶναι ἄφθονος καὶ ἐνεργής. Διὰ τῆς ἐξατμίσεως μόνον δύναταί τις νὰ ἐξηγήσῃ τὸ στένωμα τῆς κοίτης τῆς Κασπίας, ἥτις δὲν ἔχει πλέον σήμερον παρὰ 3139 τετραγωνικὰ μυριόμετρα τῆς Γαλλίας. Πῶς ἄλλως νὰ ὑποθέσῃ τις καὶ τὴν γέννησιν τοσούτων προσχωμάτων καὶ θινῶν, ὡσαύτως καὶ τὸν σχηματισμὸν τοῦ αὐχένος τοῦ Ἐνζελίου; Πρὸ 300 χρόνων τὸ Ἐνζελίον δὲν ὑπῆρχε, καὶ κατὰ τὰς πληροφορίας τῶν κατοίκων οὐδ' ὁ κόλπος ἐγνωρίζετο, ὁ παραχθεὶς ἀπὸ δύο κυκλοειδεῖς ἀμμώδεις ἰσθμοὺς κατὰ συνέπειαν τῆς τῶν ὑδάτων ἐλαττώσεως.

Οἱ εἰς τὴν Κασπίαν εἰσβάλλοντες καθαυτὸ ποταμοὶ εἶναι πέντε, ἤτοι, ὁ Οὐράλ καὶ ὁ Βόλγας πρὸς βορρᾶν, ὁ Κοὺρ καὶ ὁ Μάρδος (Sefed-roud) πρὸς δυσμὰς, καὶ ὁ Ὦχος (Ghourghan) πρὸς ἀνατολὰς παρὰ τοῖς Τουρκομανοῖς. Ἐκτὸς τούτων εἶναι καὶ ἄλλα ἀναρίθμητα ποτάμια καὶ ῥύακες, οἱ ὁποῖοι χύνονται εἰς αὐτὴν καθ' ὅλην τὴν δυτικὴν ἀκτήν· τὸ δὲ ἀνατολικὸν μέρος εἶναι παντάπασι γεγυμνωμένον καὶ ἀπόκληρον ἀπὸ ῥεύματα γλυκέος ὕδατος. Τὸ φαινόμενον τῆς παλιῤῥοίας εἶναι ἄγνωστον εἰς τὴν Κασπίαν· ἀλλὰ σφοδρότατοι βορειοανατολικοὶ ἄνεμοι παράγουσι φρικώδεις τρικυμίας, ἀνυψοῦντες τὰ κύματα ἀπὸ 8 ἕως 10 ποδῶν ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας της. Μετὰ τὴν παῦσιν τοῦ κλύδωνος ὁρμητικώτατα ῥεύματα, διαθεχόμενα πάραυτα, ῥέουσι καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, καὶ καθιστῶσι τὴν ναυτιλίαν, ἀκόμη καὶ ἐν καιρῷ εὐδίας, κἄποτε ἐπίσης ἐπικίνδυνον ὡς ἐν καιρῷ ζάλης. Οἱ ἐκ τοῦ νοτιοδυτικοῦ μέρους πνέοντες ἐνίοτε ἀπόγειοι ἄνεμοι περὶ τὸ φθινόπωρον, ὀνομαζόμενοι παρὰ τῶν Περσῶν Βάδ–Γέρμ, ἤτοι Θερμοὶ ἄνεμοι, προξενοῦσι θυέλλας τοσοῦτον μᾶλλον καταστρεπτικὰς εἰς τὰ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πελάγους ἢ καὶ παρὰ τὰς δυτικὰς παραλίας ἀρμενίζοντα πλοῖα, ὅσον εἶναι αἰφνίδιαι καὶ ἀπροσδόκητοι. Ἐπὶ δὲ τῆς ξηρᾶς θερμαίνουσι τόσον πολὺ τὴν ἀτμοσφαῖραν, ὥστε τὸν Νοέμβριον μῆνα τὸ θερμόμετρον ἀναβαίνει καὶ ἕως 28 (τοῦ Ῥεωμύρου) εἰς τὴν σκιάν. Ἡ ἀτμοσφαῖρα τότε, πεπληρωμένη οὖσα ἀπὸ ἠλεκτρισμὸν, καταξηραίνει τὴν χλόην, καὶ ἐὰν τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ Σιμουμίου ἀέρος διαρκέσῃ τινὰς ἡμέρας, καὶ αὐτὰς τὰς τελματώδεις γαίας τὰς προπαρεσκευασμένας δι' ὀρυζῶνας, καὶ τὰς ὁποίας ὁ ἥλιος ἀκτινοβολῶν ἀδυνατεῖ ν' ἀποξηράνῃ.

*Malte-brun, Recherches sur la Mer Caspienne p. 481.

* Fragmente de Geologie et de Climatologie Asiatique, p. 10-1.

* Voyage en Turcomanie et à Khiva, par M. Mouravief, p. 97.

† Voy. du Baron de Maycndorf, p. 35, et Memoires relatifs à l' Asie, par Klaproth.

Οἱ ἄνεμοι οὗτοι παύουσιν ἢ διὰ ῥαγδαίας βροχῆς, ἢ διὰ χιόνος ἐπισυμβαινούσης σχεδὸν αἰφνιδίως.

Ὁ παγετὸς καλύπτει ὅλους τοὺς βορείους κόλπους καὶ λιμένας τῆς Κασπίας τὸν χειμῶνα· τὰ διὰ τὸν νότον προωρισμένα πλοῖα ἀποπλέουσιν ἐκεῖθεν περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ὀκτωβρίου, διὰ τὸν φόβον μὴ, πηχθέντων τῶν ὑδάτων, βιασθῶσι νὰ διαχειμάσωσιν ἐκεῖ. Εἰς δὲ τὰ μεσημβρινὰ μέρη, καθὼ εὐκραῆ, τὸ πάγος ἐλλείπει ὁλοτελῶς· ἀλλ' αἱ βροχαὶ εἶναι συνεχέστεραι παρ' εἰς οἱονδήποτ' ἄλλο μέρος τῆς Περσίας καὶ κεντρικῆς Ἀσίας.

Ἄπειρον πλῆθος θαλασσίων πτηνῶν ποιοτήτων ποικίλων καλύπτει τὰς ἀμμώδεις ἀκτὰς τῆς εὐμεγέθους ταύτης λίμνης. Μυριάδες θαλασσοκοράκων καὶ στίφη πυκνὰ πελεκάνων καὶ λάρων περιίπτανται εἰς τὰ παραιγιάλια, ἐνασχολούμενα εἰς τὴν ἁλιείαν ὀψαρίων, τὰ ἁποῖα, ὠθούμενα ἀπὸ τὰ κύματα ἐπὶ τῆς ἄμμου, παρέχουσιν εὐωχητικὴν τροφὴν εἰς τὰ ἀδδηφάγα ταῦτα ὄρνεα. Οἱ δὲ κόλποι, λιμένες, καὶ τὰ λιμνία γέμουσιν ἀπὸ νήσσας, χῆνας, καὶ κύκνους ἀγρίους, καὶ διάφορα ἄλλα ἔνυδρα πτηνὰ, ἅπερ, διωκόμενα ἀπὸ τὰ πάγητα τοῦ ἀρκτικοῦ πόλου καὶ τῆς Σιβηρίας, ἀποδημοῦσιν ἐτησίως εἰς εὐκραεστέρας ζώνας.

Ἕπεται συνέχεια.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΕΡΗΜΟΣ ΣΑΧΑΡΑ.

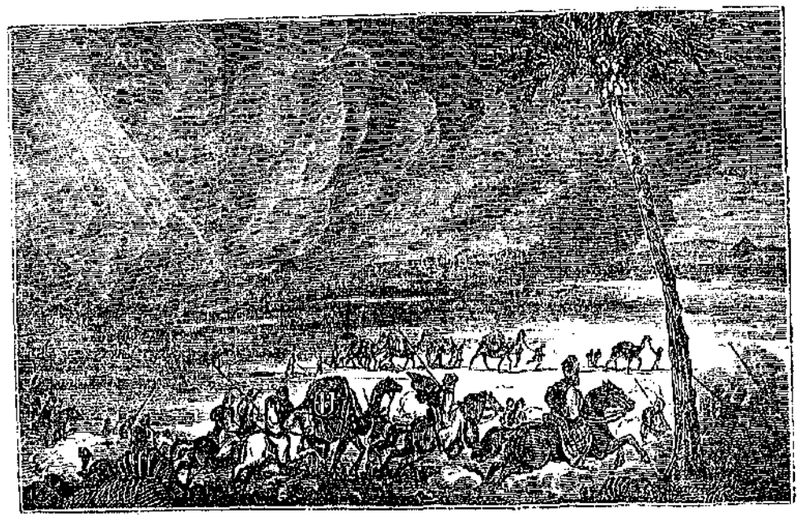

Ἀνεμοταραχὴ ἐν Ἀμμώδει Ἐρήμῳ.

Ἡ ΑΧΑΝΗΣ ἔρημος, ἡ ὀνομαζομένη Σαχάρα, κατέχει τὰ κεντρικὰ μέρη τῆς Βορείου Ἀφρικῆς. Τὴν πρὸς δυσμὰς ἐσχατιὰν αὐτῆς βρέχουσι τὰ ὕδατα τοῦ Ἀτλαντικοῦ· ἐκτεινομένη δὲ πρὸς ἀνατολὰς σχεδὸν καθ' ὅλον τὸ πλάτος τῆς Ἀφρικῆς, χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν μόνον διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Νείλου καὶ τῆς παρακειμένης πετρώδους χώρας. Τὰ βόρεια καὶ νότια σύνορά της εἶναι ἀτελῶς ἐγνωσμένα· ἐκ τῶν πιθανωτέρων ὅμως ὑπολογισμῶν φαίνεται ὅτι ἡ ἀπὸ βορρᾶ εἰς νότον ἔκτασις αὐτῆς εἶναι κατὰ μέσον ὅρον 960 Ἀγγλικῶν μιλίων· ἡ δ' ἀπὸ δυσμῶν εἰς ἀνατολὰς, περίπου 2650 Ἀγγλικῶν μιλίων. Ἡ Σαχάρα ἐντὸς τῶν ὁρίων τούτων περιέχει 2,500,000 τετραγωνικὰ μίλια, καὶ κατὰ συνέπειαν ὑπερβαίνει κατὰ τὸ μέγεθος δύο τριτημόρια τῆς Εὐρώπης.

Ἡ Σαχάρα εἶναι μὲν ἔρημος, ἀλλ' οὐχί, ὡς κοινῶς νομίζεται, κεκαλυμμένη πανταχοῦ ἀπὸ λεπτὴν καὶ κινουμένην ἄμμον. Ὑπάρχουσι μὲν περιοχαὶ ἀρκετῆς ἐκτάσεως, ἐσκεπασμέναι καθ' ὅλην αὐτῶν τὴν ἐπιφάνειαν μὲ παχὺ στρῶμα λεπτῆς καὶ κινουμένης ἄμμου, καὶ μὲ χαμηλοὺς ἀμμώδεις λόφους· ἀλλὰ τὸ πλεῖστον μέρος αὐτῆς συνίσταται ἀπὸ σταθερὰν γῆν, πολλαχοῦ μὲν συγκειμένην ἀπὸ σκληρυνθεῖσαν ἄμμον, ἀλλοῦ δὲ ἀπὸ ἀμμόπετραν. Ἡ ἐπιφάνεια τινῶν μερῶν συνίσταται ἀπὸ κοκκωτοὺς βράχους. Πανταχοῦ ὅμως ἐπικρατεῖ παντελὴς σχεδὸν ἀκαρπία. Ἀληθεύει μὲν ὅτι εὑρίσκονται περιοχαὶ κεκαλυμμέναι ἀπὸ θάμνους καὶ τινα χόρτον, ἀλλ' αὗται εἶναι καὶ ὀλίγαι τὸν ἀριθμὸν, καὶ μικραὶ τὴν ἔκτασιν. Προέρχεται δὲ ἡ γενικὴ αὕτη ἀκαρπία ἀπὸ τὴν ξηρότητα τῆς ἀτμοσφαίρας. Ἡ Σαχάρα κεῖται κατὰ τὸ μέρος τῆς γῆς, τὸ διαχωρίζον τοὺς τόπους τῶν χειμερινῶν βροχῶν ἀπὸ τοὺς τῶν θερινῶν βροχῶν, καὶ δὲν μετέχει οὐδ' ἀπ' ἐκείνας οὐδ' ἀπὸ ταύτας. Εἰς τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἀχανοῦς ταύτης χώρας οὐδέποτε πίπτει ῥανὶς βροχῆς, νὰ ἀναψύξῃ τὸ αὐχμηρὸν ἔδαφος· καὶ εἰς ἐκείνας δὲ τὰς περιοχὰς, αἵτινες πλησιάζουν εἰς τοὺς ἀφθονίαν βροχῶν ἔχοντας τόπους, ὀλίγαι μόνον βροχαὶ συμβαίνουσι κατὰ τὸν Αὔγουστον καὶ Σεπτέμβριον, καὶ αὗται οὐχὶ κατὰ πᾶν ἔτος. Ἡ ἀνομβρία αὕτη καθιστᾷ ὁλόκληρον τὴν χώραν ἀνάρμοστον εἰς πᾶν εἶδος καλλιεργείας, ἀλλ' ὄχι καὶ ἀοίκητον, ἐπειδὴ τὰ χαμηλότερα μέρη περιέχουσι πολλὰ φρέατα, ἐγγὺς τῶν ὁποίων χόρτος καὶ θάμνοι καλύπτουσι τὴν γῆν, νομὴν παρέχοντα εἰς καμήλους, αἴγας, καὶ πρόβατα. Τὰ ζῶα ταῦτα διατρέφουσι τὰς νομαδικὰς φυλὰς, αἵτινες περιπλανῶνται εἰς τὴν ἄπειρον ταύτην ἐρημίαν. Ὁδοιπόροι, τὴν χώραν ταύτην διαβαίνοντες, ὑπόκεινται εἰς πολλοὺς κινδύνους, καὶ ἐκ τῆς φύσεως τοῦ τόπου, καὶ ἐκ τοῦ χαρακτῆρος τῶν κατοίκων. Μολονότι αἱ κάμηλοι εὑρίσκουσι τῇδε κἀκεῖσε θάμνους ἢ χόρτον πρὸς θεραπείαν τῆς πείνης των, ἀνθρωπίνη ὅμως τροφὴ δὲν εὑρίσκεται εἰς κἀνὲν μέρος τοῦ δρόμου, ὅστις ὑπερβαίνει 1000 μίλια κατὰ τὸ μῆκος. Τὰ πάντα πρέπει νὰ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ ὁ ὁδοιπόρος. Τὰ φρέατα ποτίμου ὕδατος ἀπέχουν ἀπ' ἀλλήλων δεκαήμερον ὁδοιπορίαν, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐνίοτε. Ὅθεν ὁ ἐν τῇ ἐρήμῳ ὁδοιπορῶν ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἐφοδιάζεται ἀπὸ τοσοῦτον ὕδωρ, ὅσον ἀπαιτεῖται πρὸς ἀνάλωσιν αὐτοῦ, μέχρις οὗ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ προσεχὲς φρέαρ· ἂν δ' ὁ καιρὸς ἦναι αὐχμηρότερος καὶ θερμότερος παρὰ τὸ σύνηθες, τὸ φρέαρ ξηραίνεται, καὶ κινδυνεύει τὰ μέγιστα ν' ἀπολεσθῇ ἀπὸ τὴν δίψαν. Ἂν χάσῃ τὸν δρόμον του ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὁ θάνατός εἶναι ἀναπόφευκτος. Εἰς τὰς περιοχὰς ἐκείνας, αἵτινες καλύπτονται ἀπὸ λεπτὴν καὶ κινουμένην ἄμμον, οἱ ἀνεμοστρόβιλοι πνέουσι πολλάκις σφοδρότατοι, ἀνεγείρουσι μέγα μέρος τῆς ἄμμου εἰς ἱκανὸν ὕψος, καὶ ἀποθέτουσι πάλιν αὐτὸ εἰς ἀπόστημά τι. Τοιαῦται στῆλαι ἄμμου κατέχωσαν πολλὰ κιβάνια. Οἱ κάτοικοι τῆς ἐρήμου διάγουσι πλανήτιδα ζωὴν, καὶ, ὡς ὅλαι αἱ νομαδικαὶ φυλαὶ, προσβάλλουσι τὸν ὁδοιπόρον, ἀφαιροῦσι τὰς πραγματείας του, καὶ ὑποδουλόνουσιν αὐτόν. Μ' ὅλους τοὺς κινδύνους τούτους, ἐτησίως διέρχονται τὴν Σαχάραν διάφορα κιβάνια, ἐνεργοῦντα τὸ μεταξὺ Σουδὰν καὶ τῶν ἐπὶ τῆς Μεσογείου χωρῶν ἐμπόριον.

Τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Σαχάρας, καλούμενον καὶ Λιβυκὴ ἔρημος ὑπὸ τῶν γεωγράφων, περιέχει ἀρκετὰς αὐάσεις ἢ ὀάσεις, αἵτινες διατρέφουσι μέτριον πληθυσμόν. Εἰς σχεδὸν ὅλας εὑρίσκονται ἐκτεταμένοι φοινικῶνες, καὶ ἄγροι παράγοντες εἶδός τι μελίνης.

Τὰ ἥμερα ζῶα τῆς ἐρήμου εἶναι ἡ κάμηλος, ἡ αἴξ, τὸ πρόβατον, μικρός τις μέλας βοῦς, καὶ ὁ ἵππος· τὰ δὲ ἄγρια, ὁ λέων, ὁ πάνθηρ, ἡ στρουθοκάμηλος, ἡ δορκὰς, καὶ ἄλλα· ὄφεις προσέτι εὑρίσκονται ἐν ἀφθονίᾳ. Αἱ στρουθοκάμηλοι εἶναι πάμπολλαι, καὶ τὰ πτερά των συνιστῶσιν ἀξιόλογον εἶδος ἐμπορίου. Ἐκ τῶν ἀγρίων φυτῶν τῆς ἐρήμου τὸ κυριώτερον εἶναι ἀκανθῶδές τι ἀειθαλὲς, φυόμενον εἰς πολλὰ μέρη ἐν τῇ ἄμμῳ, καὶ τρωγόμενον εὐχαρίστως ὑπὸ τῶν καμήλων. Πρὸς τὴν νοτιοδυτικὴν κόγχην τῆς Σαχάρας εὑρίσκονται ἐκτεταμένα δάση ἀκακιῶν, ἐξ ὧν λαμβάνεται τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ κόμμεως, τοῦ ἀναλισκομένου ἐν Εὐρώπῃ ὑπὸ τὸ ὄνομα Κόμμι Ἀραβικόν. Ἅλας εἶναι τὸ κυριώτερον ὀρυκτὸν προϊὸν τῆς ἐρήμου, ἐξαγόμενον ἐν ἀφθονίᾳ εἰς τὰς πρὸς νότον αὐτῆς χώρας, τὰς καλουμένας Σουδάν. Εὑρίσκεται προσέτι εἰς τινα μέρη καὶ σιδηροῦχος γῆ.

Εἰς τὸ ἐνδότερον ὁ ἄνεμος πνέει σχεδὸν ἀδιακόπως ἐξ ἀνατολῶν, καὶ τὴν μὲν ἡμέραν εἶναι πολλάκις σφοδρότατος, τὴν δὲ νύκτα γαληνιᾷ. Ὁ δυνατὸς ἄνεμος μετριάζει τὴν θερμότητα τοῦ φλογεροῦ ἡλίου, καὶ ἐντεῦθεν αἱ νύκτες εἶναι συνήθως μᾶλλον ἀνυπόφοροι παρὰ τὰς ἡμέρας. Οἱ ἀνεμοστρόβιλοι, ὡς προείπομεν, ἀνυψοῦσι πολλάκις στήλας ἄμμου, αἵτινες πληροῦσι τὸν ἀέρα, καὶ καταπλακόνουν ἐνίοτε τοὺς ὁδοιπόρους. Εἰς προφύλαξιν πίπτουν οὗτοι πρηνεῖς, καλύπτοντες τὸ πρόσωπον, καὶ κλείοντες τὸ στόμα καὶ τοὺς ὀφθαλμούς· αἱ κάμηλοι αὐτομάτως χώνουσι τὰς ῥῖνας αὐτῶν εἰς τὴν ἄμμον· οἱ δὲ ἵπποι, ὅσοι δὲν ἔμαθον ἐκ πείρας ἢ δὲν ἐγυμνάσθησαν νὰ λαμβάνωσι τὴν αὐτὴν προφύλαξιν, πάσχουσι δεινῶς. «Μία ἐκ τῶν μεγίστων ἀπὸ τὰς στήλας ταύτας τῆς ἄμμου,» λέγει ὁ τὴν Σαχάραν διελθὼν Γάλλος περιηγητὴς Καιλλιέ, «ἔρθασε πρὸς ἡμᾶς ἐσκηνωμένους, ἀνέτρεψεν ὅλας τὰς σκηνὰς, καὶ περιστροβιλίσασα ἡμᾶς ὡς ἄχυρα, ἔρριψε τὸν ἕνα ἐπὶ τοῦ ἄλλου μὲ τὴν μεγαλητέραν σύγχυσιν. Ἠγνοοῦμεν ποῦ εὑρισκόμεθα, καὶ οὐδὲ τὸ πλησιέστατον ἀντικείμενον διεκρίνομεν. Ἡ ἄμμος περιετύλιξεν ἡμᾶς ἐν σκότει ὡς ὁμίχλη, καὶ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ ἐφαίνοντο συγκεχυμένα καὶ συνεκωμένα. Ἐνόσῳ διήρκει ἡ φοβερὰ αὕτη ἀνεμοταραχὴ, ἐμένομεν ἐκτεταμένοι ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἀκίνητοι, θνήσκοντες ἀπὸ τὴν δίψαν, καιόμενοι ὑπὸ τῆς ἄμμου, καὶ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου τυπτόμενοι. Οὐδὲν ὅμως ὑπεφέρομεν ἀπὸ τὸν ἥλιον, τοῦ ὁποίου ὁ δίσκος, κεκρυμμένος σχεδὸν ὑπὸ τοῦ νέφους τῆς ἄμμου, ἐφαίνετο ἀμαυρός, καὶ στερημένος τῶν ἀκτίνων του.»

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ,

Ἡ ἄγγελοι ψάλλοντες εἰς ὑποδοχὴν θνησκούσης νεάνιδος.

Ἁρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις,
καὶ οὕτω πάντοτε σὺν Κυρίῳ
ἐσόμεθα.—Α'. Θεσ. δ'. 17.

ΚΑΙ τὴν ἀτμώδη φέροντες τῶν ἀθανάτων βύσσον,
Ἐπὶ φορμίγγων ἀργυρῶν καὶ ἐλεφαντοχρύσων
Οἱ ἄγγελοι συνέψαλλον
Μὲ ἁρμονίαν ἔξυλλον·

«Ὁ ἀστερόεις οὐρανὸς μᾶς εἶδε διαβάτας·
Βαθμίδας μας συνήψαμεν νεφέλας ἀπωτάτας·
Τὰ καθ' ὁδὸν δὲ πνεύματα ἠρώτων μ' ἔκστασίν των,
Ποῦ κάτω πορευόμεθα;
Κ' ἡμεῖς ἀπεκρινόμεθα·
Σὲ ἕνα προσκομίζωμεν τὴν νέαν ἀδελφήν των.
Ἐλθὲ, ἐλθὲ, νεᾶνις,
Σ' τοὺς παραδείσους μεθ' ἡμῶν τοῦ Πλάστου ν' ἀνασάνῃς!»

Κ' ἡ ἀσθενὴς καὶ φθίνουσα
Εἶπε, τὸ οὖς ἐκτείνουσα·
—«Μὲ δάκρυα τὴν κόμην μου ὡς πότε θὲ νὰ λούῃς!
Γλυκεῖα μῆτερ, πρόσεξον· ἐκεῖ μακρὰν ἀκούεις . . ;»
—«Θυγάτηρ! εἶναι χίμαιρα.»—«Τί λέγεις! τοὐναντίον . . .
Μὲ σβύνεις τὴν ἐλπίδα!
Ἐγὼ ἀφεσπερίδα
Μακάρων τὸ ὑπέλαβα, καὶ κῦμον ἡλυσίων.»

Καὶ ἔψαλλον οἱ ἄγγελοι· «Ἐλθὲ, ἐλθὲ, νεᾶνις,
Σ' τοὺς παραδείσους μεθ' ἡμῶν τοῦ Πλάστου ν' ἀνασάνῃς·
Νὰ φαίνεσ' ἐν τῷ μέσῳ μας διάσημος ἀδάμας,
Νὰ γίνῃς ἕνας οὐρανὸς εἰς τὰ οὐράνιά μας·
Νὰ σὲ προικίσ' ὁ Ὕψιστος τὴν ἴριν τῶν αἰθέρων
Διάδημα, καὶ τάπητα τὴν κόνιν τῶν ἀστέρων!
Ἐλθὲ, ἐλθὲ, νεᾶνις,
Σ' τοὺς παραδείσους μεθ' ἡμῶν τοῦ Πλάστου ν' ἀνασάνῃς!»

Κ' ἡ ἀσθενὴς καὶ φθίνουσα
Εἶπε, τὸ οὖς ἐκτείνουσα·
«Τί ᾆσμα θελξικόρδιον εἰς μίαν ἀσθενοῦσαν,
Κατάκοιτον καὶ δυστυχῆ!
Ἰδοὺ ἐκ νέου ἀντηχεῖ . . .
Γλυκεῖα μῆτερ, ἤκουσες; Σιγὰ ἐτραγῳδοῦσαν.»
—«Ἡσύχασε, θυγάτριον! τῆς φαντασίας εἶναι . . .»
—«Ποτέ· λυρίζει ἔξωθεν χορὸς παρθένων. Μεῖνε . . .
Μὲ προσκαλοῦν αἱ φίλαι μου!
Τὰς φίλας ταύτας στεῖλέ μου!»

Καὶ ἔψαλλον οἱ ἄγγελοι· «Ἐλθὲ, ἐλθὲ, νεᾶνις,
Σ' τοὺς παραδείσους μεθ' ἡμῶν τοῦ Πλάστου ν' ἀνασάνῃς!
—Ἀπὸ τὴν περιφέρειαν τοῦ διαδήματός μου
Ἐλλείπει, εἶπεν ὁ Θεὸς,
Εἷς μαργαρίτης ἀγλαός·
Τὸν μαργαρίτην εὕρετε εἰς τοὺς μυχοὺς τοῦ κόσμου!—
Κ' ἡμεῖς ἀναπετάξαντες τὰς ἄσπρας πτέρυγάς μας,
Ἀνήλθομεν,
Κατήλθομεν,
Καὶ τέλος πάντων σ' εὕρομεν μετὰ πολλῆς χαρᾶς μας.
Ἐλθὲ, ἐλθὲ, νεᾶνις,
Σ' τοὺς παραδείσους μεθ' ἡμῶν τοῦ Πλάστου ν' ἀνασάνῃς!»

Κ' ἡ ἀσθενὴς καὶ φθίνουσα
Εἶπε τὸ οὖς ἐκτείνουσα·
«Γλυκεῖα μῆτερ, ἤκουσες; τίς πλέον δὲν ἀκούει!—»
—«Βορέας εἶναι, κόρη μου· ἀὴρ τὴν θύραν κρούει.—»
—«Ποσῶς! ἀλλὰ συνέψαλλον
Ἀρχάγγελ' ὕμνον ἔξαλλον . . .
Ἰδοὺ . . καὶ πάλιν . . ψάλλουσιν . . .
Ἰδοὺ . . τὰ κρίνα . . θάλλουσιν . . .
Μὲ μύρον . . ἄνθη . . φαίνουσι . . .
Πήγαίνω . . μὲ . . προσμένουσι . . .»

Καὶ ἔψαλλον οἱ ἄγγελοι· «Ἤλθες ἰδοὺ, νεᾶνις,
Σ' τοὺς παραδείσους μεθ' ἡμῶν τοῦ Πλάστου ν' ἀνασάνῃς!
Νῦν ἔσο ἐν τῷ μέσῳ μας διάσημος ἀδάμας!
Νῦν γίνε σὺ ὁ οὐρανὸς εἰς τὰ οὐράνιά μας!
Τὸν πέπλον λάβε τῆς αὐγῆς καὶ μὲ αὐτὸν ἐνδύσου,
Καὶ κάθευδε εἰς κάλυκας ἀνθῶν τοῦ παραδείσου!»

Ἓν Σεραφεὶμ μικρότερον ἀποσπασθὲν τῶν ἄλλων
Πετᾷ πρὸς τὴν νεόφυτον, καὶ λέγει πάλιν ψάλλον·
«Τὰ στέφη τῶν ἀγγέλων μας δάκινθοι συνθέτουν,
Τὸ σὸν συνθέτουν κρίνα·
Αὐτὸ ἐπὶ τῆς κόμης σου διὰ χειρός μου θέτουν . . .
Τὸν Ἑωσφόρον χλεύασον!
Ἰδοὺ αὐτὴν τὴν ἕσπερον ἡλιακὴν ἀκτῖνα·
Κιθάραν κατασκεύασον . . .
Ἀπὸ τὸν πέπλον τ' οὐρανοῦ ταινίαν τῆς λαβῆς της,
Καὶ μὲ κομήτας δώδεκα τοὺς δώδεκα ἀτροφεῖς της.»

Τὸ Σεραφεὶμ ἐσίγησεν.—Ἓν Χερουβὶμ σιμόνει,
Καὶ λέγει πρὸς ἐκείνην·
«Ἂς ἐγερθῇ εἰς θρόνον σου ἡ τῶν ἀστέρων σκόνη·
Ἂν θέλῃς ὑποπόδιον, πατεῖς εἰς τὴν σελήνην·
Εἰς τὴν χρυσῆν σου φόρμιγγα χορδὰς ἂν θέλῃς, οἶδας
Τῆς πολυχρόου ἴριδος τὰς τηλαυγεῖς λωρίδας—
Ἐκείνας διαχώρισον, καὶ τάνυσον ἀντὶ χορδῶν.
Τὸ νέκταρ, ῥέον πρὸ ποδῶν,
Εἰς τοὺς κοκκίνους του ἀφροὺς λευκὰ κυλίει ῥόδα—
Σ' τὸ ῥεῖθρον τοῦτο βύθισον τὸν δεξιόν σου πόδα—
Τὸ ῥεῖθρον θὰ φλοισθῇ,
Ὁ φλοῖσθος τοὺς δακτύλους σου εἰς τόνον θὰ ῥυθμίσῃ,
Ἓν μέλος θ' ἀνυψώσῃ,
Καὶ ἅμα ἐναρμόνιον ἓν ἴσον θὰ σὲ δώσῃ.»

Καὶ τότε πάλιν ἔμελψε τὸ στίφος τῶν ἀγγέλων·
«Δὲν μένει πλέον παρελθὸν, ἢ ἐνεστὼς, ἢ μέλλον·—
Τὸ πᾶν ΗΜΕΡΑ ΜΙΑ!
Νεᾶνις μακαρία!
Ἰδοὺ σὲ κατεστήσαμεν τῶν οὐρανῶν ἐνοίκιον·
Μέλψον τὸν ὕμνον Σαββαὼθ εἰς ἦχον ἐπινίκιον!»

Ἀλλ' αἰφνιδίως ἔλαμψεν ἡ κορυφὴ τῶν οὐρανῶν!
Πρὸς ἕνα ΜΕΓΑΝ ΟΦΘΑΛΜΟΝ πᾶς ἄγγελος ἐτράπη,
Κ' ἠκούσθη ἄβυσσος φωνῶν·
ΑΙΩΝΙΟΣ ΑΓΑΠΗ!!!»

Ἰ. Ἰ. ΣΚ.

ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ, 1842.] [ΑΡΙΘ. 72

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΛΟΥΟΜΕΝΩΝ ΕΝ ΤΩ ΠΟΤΑΜΩ ΓΑΓΓΗ.

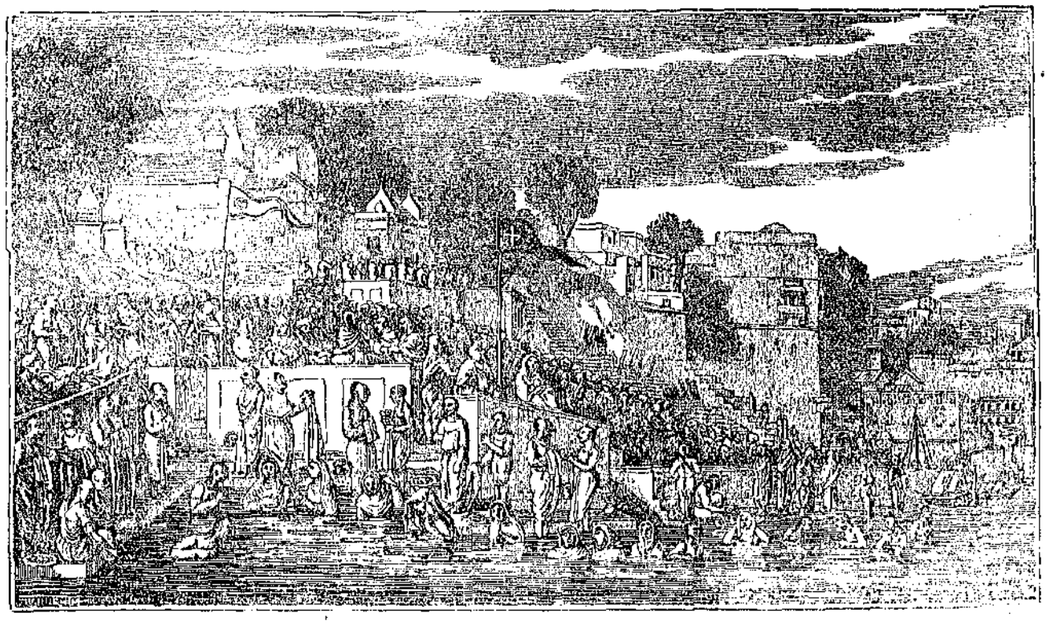

Ἰνδοὶ λουόμενοι ἐν τῷ ποταμῷ Γάγγῃ.

Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα ἑκατομμυρίων τοῦ ἐν Ἰνδίᾳ κατοικοῦντος λαοῦ εἶναι εἰδωλολάτραι· τὰ δὲ τῆς λατρείας αὐτῶν ἀντικείμενα εἶναι σχεδὸν ἀναρίθμητα. Μεταξὺ τούτων εἶναι καὶ ποταμοί, καὶ μάλιστα ὁ Γάγγης, λογιζόμενος εἷς τῶν ἱερωτάτων. Εἴς τινας καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ εἰς ἰδιαιτέρους τόπους ἐπὶ τοῦ Γάγγου, προστρέχουσι σωρηδὸν οἱ δεισιδαίμονες, ἀπὸ πλησίον καὶ ἀπὸ μακρὰν, διὰ νὰ λατρεύσωσι τὴν νομιζομένην θεὰν τοῦ ποταμοῦ, καὶ νὰ λουσθῶσιν εἰς τὰ ὕδατά του.

Ἡ ἄνωθεν εἰκονογραφία παριστάνει λουομένους Ἰνδούς. Οἱ ἐντὸς τοῦ ὕδατος καὶ οἱ πλησίον αὐτοῦ εἶναι οἱ εὐλαβεῖς, ἢ μᾶλλον οἱ δεισιδαίμονες, καὶ οἱ Βραχμᾶνες, ἢ ἱερεῖς, οἵτινες βοηθοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν λατρείαν των. Τὰ τῇδε κἀκεῖσε βλεπόμενα πινάκια καὶ καλάθια περιέχουν ὀπώρας, ἄνθη, κλπ., ἅτινα προσφέρονται εἰς τὴν θεάν. Αἱ οἰκοδομαὶ εἶναι μέρος τῆς πόλεως Βεναρὲς, ἥτις θεωρεῖται ὡς ἐκ τῶν ἁγιωτάτων ἐν Ἰνδίᾳ τόπων, μολονότι ἀρθονεῖ ἀπὸ κακοήθειαν· διδάσκεται δὲ καὶ πείθεται ὁ πεπλανημένος λαὸς, ὅτι λουόμενος ἐν τῷ Γάγγῃ κατὰ τὸ μέρος τοῦτο, καὶ μάλιστα εἰς μερικὰς ὥρας τοῦ ἐνιαυτοῦ, πράττει ἔργον θεάρεστον, τὰ μέγιστα ἀγαθὰ ἐφελκύον.

Τὰ ἐν τῇ εἰκονογραφίᾳ βλεπόμενα πλήθη, ὀλίγον τι ἄνωθεν τοῦ ποταμοῦ, ἔρχονται ἢ νὰ λουσθῶσι καὶ αὐτοὶ, ἢ νὰ ἴδωσιν ἄλλους λουομένους. Ὅπου αἱ ὄχθαι εἶναι ἀπόκρημνοι, κατασκευάζονται κλίμακες, ἄγουσαι κάτω εἰς τὸν ποταμὸν, ὡς φαίνεται εἰς τὴν ζωγραφίαν· λογίζεται δὲ πρᾶξις ἁγιωτάτη καὶ θεά-

ρεστος νὰ κατασκευάσῃ τις μὲ δαπάνην αὐτοῦ τοιαύτας κλίμακας πρὸς χρῆσιν τοῦ λαοῦ. Ἐνίοτε τόσον πολυπληθεῖς συρρέουσιν οἱ εὐλαβεῖς, καὶ τόσον προθύμως ὁρμῶσιν εἰς τὰς κλίμακας, διὰ νὰ φθάσωσιν εἰς τὸν ποταμὸν κατά τινα νομιζομένην εὐτυχῆ στιγμήν, ὥστε τὰ πάνδεινα ἀκολουθοῦσιν.

Εἰς Χουρδουάρ, τόπον ἀνωτέρω ἐπὶ τοῦ Γάγγου, παρέστη πρό τινων ἐτῶν φρικώδης σκηνὴ τοῦ εἴδους τούτου. Εἷς τινα μεγάλην πανήγυριν εἶχον συναθροισθῆ πάμπολλοι τῶν τυφλῶν τούτων εἰδωλολατρῶν. Αἱ κλίμακες ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ εἶναι πολὺ ἀπόκρημνοι· ἐνῷ δὲ σωρηδὸν κατέβαινεν αὐτὰς ὁ λαός, δύο συνοδίαι εἰς τὴν κορυφὴν τῆς ἀποκρήμνου καταβάσεως ὥρμησαν αἰφνιδίως νὰ προπεράσωσιν ἡ μία τὴν ἄλλην· τόσον δὲ σφοδρῶς ἔσπρωξαν τὰ πλήθη τῶν καταβαινόντων, ὥστε ἅπαντες φρικτῶς συνεσωρεύθησαν εἰς τὸν πυθμένα, πλησίον τοῦ ὕδατος. Ἡ κλίμαξ στενοῦται παραπολὺ πρὸς τὰ κάτω· ὅθεν οἱ ταλαίπωροι τόσον ἰσχυρῶς συνεθλίβησαν ἀπὸ τὸ ἐπιπεσὸν εἰς αὐτοὺς μέγα βάρος, ὥστε οἱ ἀγῶνες αὐτῶν διόλου δὲν ἐχρησίμευσον· τοὐναντίον, ὅσον ἠγωνίζοντο, τόσον μᾶλλον περιεπλέκοντο τὰ μέλη των. Μάρτυς αὐτόπτης τῆς φρικώδους ταύτης σκηνῆς λέγει τὰ ἑπόμενα· — « Αἱ κραυγαὶ καὶ οἱ μυγμοὶ των ἐσπάρασσον τὴν καρδίαν μου· νὰ βοηθήσῃ τις ἦτον ἀδύνατον· κατὰ διαφόρους τρόπους ἐζήτησα ν' ἀπαλλάξω τινάς· ἀλλὰ τὰ σώματα, τὰ σκέλη, καὶ οἱ βραχίονές των ἦσαν τόσον ἐμπεριδεμένα, ὥστε οὐδ' ἕνα ἴσχυσα ν' ἀπαλλάξω.» Τοιουτοτρόπως ἀπέθανον ἐλεεινῶς τετρακόσιοι τριάκοντα.

Εἰς τὴν εἰκονογραφίαν βλέπεις τινὰς τῶν Βραχμάνων ἢ ἱερέων, ἔχοντας τὰ πρόσωπα ἐστραμμένα εἰς τοὺς προσκυνητάς. Οἱ ἄνδρες οὗτοι, ἀφοῦ λουσθῇ ὁ λαός, τελοῦσιν ἐπῳδὰς καὶ ἱεροπραξίας, ἔπειτα δέχονται τὰς προσφορὰς τῶν λαϊκῶν, οἵτινες προσκυνοῦσι τοὺς διαφόρους κατοίκους τῶν ὑδάτων — τοὺς ἰχθῦς, τὰς χελώνας, τοὺς βατράχους, τοὺς ὄφεις, τὰς βδέλλας, καὶ τοὺς κοχλίας, ἐλπίζοντες ὅτι διὰ τῆς βδελυρᾶς ταύτης εἰδωλολατρείας θέλουν ἀξιωθῆ μεγάλων ἀγαθῶν καὶ εἰς τὴν παροῦσαν καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν ζωήν.

Τὰ ἱερὰ βιβλία τῶν Ἰνδῶν διδάσκουν ὅτι ἡ θέα, τὸ ὄνομα, ἡ ἡ ἁφὴ τοῦ Γάγγου, ἀφαιρεῖ πᾶν ἁμάρτημα, ὅσον καὶ ἂν ἦναι βαρύ· ὅτι διαλογιζόμενός τις περὶ τοῦ Γάγγου, ἐνῷ εὑρίσκεται μακρὰν αὐτοῦ, καθαρίζεται ἀπὸ τὰ μιάσματα τῆς ἁμαρτίας· ἀλλ' ὅτι λουόμενος εἰς τὸν Γάγγην ἀξιοῦται ἀγαθῶν, ἅτινα ἡ φαντασία δυσκολεύεται νὰ συλλάβῃ. Εἷς ἓν τῶν βιβλίων τούτων λέγεται, « Ὁ περὶ τοῦ Γάγγου διαλογιζόμενος, καὶ 800 μίλια ἂν ἀπέχῃ αὐτοῦ, ἀπαλλάσσεται πάσης ἁμαρτίας, καὶ ἀξιοῦται τοῦ παραδείσου· ἂν συλλογίζεταί τις περὶ τοῦ Γάγγου κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου, ἐμβαίνει ἀναμφιβόλως εἰς τὸν παράδεισον τοῦ Σιβᾶ. Ἂν πορευόμενός τις νὰ λουσθῇ ἐν τῷ Γάγγῃ, ἀποθάνῃ καθ' ὁδόν, θέλει ἀπολαύσει τὰ αὐτὰ ἀγαθά, καὶ ὡς ἂν ἐλούετο πραγματικῶς.»

Πρωὶ καὶ ἑσπέρας ἐπισκέπτονται καὶ θεωροῦσι τὸν ποταμὸν τοῦτον οἱ Ἰνδοί, ὥστε νὰ ἐξαλειφθῶσιν αἱ ἁμαρτίαι τῆς νυκτὸς ἢ τῆς ἡμέρας· ἀσθενεῖς ὄντες, χρίουσι τὸ σῶμα μὲ τὴν λάσπην του, καὶ μένουσιν, ὁλόκληρον ἴσως μῆνα, πλησίον τοῦ ποταμοῦ· φυσικῷ δὲ τῷ λόγῳ ἄλλοι ἀναλαμβάνουσι, καὶ ἄλλοι ἀποθνήσκουσιν· Ἰνδός τις λέγει ὅτι οἱ μὲν ἔχοντες σταθερὰν πίστιν καὶ ἀκλόνητον πεποίθησιν ἀναλαμβάνουσιν· οἱ δὲ λοιποὶ ἀπόλλυνται.

Ἂν τις ἀποθάνῃ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ ὄχι ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ ποταμοῦ, λογίζεται μέγα δυστύχημα, καθότι χάνει οὕτω τὴν ἀντίληψιν τῆς θεᾶς εἰς τὰς τελευταίας στιγμάς του. Ἂν δέ τις ἐκ προαιρέσεως ἀποθάνῃ εἰς τὸν οἶκόν του, ἀτιμία καὶ ὄνειδος περικαλύπτουσι τὸ ὄνομά του. Ἡ διαγωγὴ ἄρχοντός τινος, ἀποθανόντος εἰς τὸν κοιτῶνά του περὶ τὸ 1800, ἀναφέρεται εἰσέτι ὡς ἐπονείδιστος, ἐπειδὴ δὲν ἔστερξε νὰ μετακομισθῇ εἰς τὸν ποταμὸν πρὶν τοῦ θανάτου.

Τὰ νεκρὰ σώματα, μεταφερόμενα ὑπὸ τῶν συγγενῶν, καίονται πλησίον τοῦ ποταμοῦ· ὅταν δὲ ἦναι ἀδύνατον νὰ μεταφερθῇ ὅλον τὸ σῶμα, φέρουσι πολλάκις ἓν μόνον κόκκαλον καὶ ῥίπτουσιν αὐτὸ εἰς τὸν ποταμόν, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ τεθνηκότος θέλει λάβει βοήθειαν τοιουτοτρόπως. Πολλοί, ὅταν οἱ συγγενεῖς αὐτῶν ἀποθάνωσι μακρὰν τοῦ ποταμοῦ, φυλάττουσιν ἐν ὀστοῦν ἐξεπίτηδες καθ' ὃν καιρὸν καίουσι τὰ σώματά των. Τινὲς μάλιστα καὶ πνίγονται εἰς τὸν Γάγγην, μὴ ἀμφιβάλλοντες ὅτι πάραυτα θέλουν ἀναδῆ εἰς τοὺς οὐρανούς. Καὶ τὴν ἰδέαν ταύτην ἐνθαῤῥύνουσι τὰ ἱερὰ βιβλία των! Ἐν αὐτῶν λέγει ὅτι, ἐάν τις ἀπαρνηθῇ τὴν ζωὴν ἐν τῷ Γάγγῃ, εἴτε καθ' ἣν στιγμὴν προσεύχεται ὑπέρ τινος ἰδιαιτέρου ἀγαθοῦ, εἴτε κατὰ συμβεβηκός, εἴτε ἐν ταῖς φρεσὶν αὐτοῦ εἴτε ἔξω φρενῶν, θέλει ἀπολαύσει τὴν μεγίστην εὐδαιμονίαν.

Τοιαῦτα εἶναι τὰ γελοιώδη μέν, κακοήθη δὲ καὶ ὀλέθρια φρονήματα, τὰ κοινῶς ἐπικρατοῦντα περὶ τῆς δυνάμεως τοῦ Γάγγου. Τοιουτοτρόπως τὸ ἑκατομμύριον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους χλευάζονται καὶ ἀπατῶνται πρὸς ὄφελος ὀλίγων πανούργων. Πᾶς δὲ εἰλικρινὴς Χριστιανὸς πρέπει νὰ λυπῆται ἐκ βάθους ψυχῆς, θεωρῶν τὰ ἐλεεινὰ ἀποτελέσματα τῆς δεισιδαιμονίας ταύτης. Ἐξαιρέσει τῶν ἱερῶν ἐκείνων βιβλίων τῆς Ἰνδίας, αἵτινες προτρέπουσι τὰς χήρας νὰ καίωνται ζῶσαι, ἄλλοι συγγραφεῖς δὲν παρήγαγον τοσαύτην

ταλαιπωρίαν, ὅσην οἱ ποιήσαντες τὸν Γάγγην ἱερὸν ποταμόν. Χιλιάδες καὶ μυριάδες τοῦ λαοῦ παραιτοῦσι τὰς οἰκίας καὶ τὰ εἰρηνικὰ ἔργα των, δίς ἢ τρὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ, πρὸς ἐπίσκεψιν διαφόρων ἁγίων τόπων τοῦ ποταμοῦ τούτου, χάνοντες τὸν καιρόν, καὶ δαπανῶντες τὰ ἀργύριά των εἰς προσφορὰς καὶ ἀναθήματα. Δαπανηρὰς ὁδοιπορίας ἐπιχειρίζονται πάμπολλοι διὰ ν' ἀπολάβωσι τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ τούτου, ἢ διὰ νὰ μεταφέρωσι τοὺς ἀσθενεῖς, τοὺς ἀποθνήσκοντας, τοὺς τεθνηκότας, ἢ τὰ ὀστᾶ τῶν τεθνηκότων, εἰς τὰς ὄχθας του. Τινὲς ὁδεύουσι δύο καὶ τρεῖς μῆνας χάριν τῶν ὑδάτων τοῦ Γάγγου, καὶ πολλαὶ χιλιάδες ἀποθνήσκουν, ἀπὸ δυσεντερίαν καὶ ἔνδειαν, εἰς τὰς ὁδοιπορίας ταύτας. Πόσα ὑποφέρουν οἱ ἀσθενεῖς καὶ ἀποθνήσκοντες, ἐκτιθέμενοι ὑπαίθριοι εἰς τὰς δυσκρασίας τῆς ἀτμοσφαίρας ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ ποταμοῦ, καὶ πνιγόμενοι ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ ὕδατος, εἶναι ἀδύνατον νὰ περιγραφῇ. Ἐν βραχυλογίᾳ, μόνον οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ τὰ πάντα Ἐφορῶντος ἐμποροῦν νὰ ἴδωσιν ὅλα τὰ σκληρὰ καὶ βδελυρὰ τὰ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ καὶ παρὰ τὸν ποταμὸν τοῦτον πραττόμενα· καὶ μόνον ἡ ἡμέρα τῆς κρίσεως δύναται νὰ ἐξελέγξῃ ὅλα τὰ σκότια ταῦτα ἔργα. Τότε δὲ καὶ οἱ Βραχμᾶνες αὐτοὶ θέλουν ἰδεῖν, ὅτι ἡ θεὰ τοῦ Γάγγου ὄχι μόνον δὲν ἐξήλειψε τὰς ἁμαρτίας τῶν λατρευτῶν της, ἀλλὰ καὶ μυριάκις ἐπηύξησεν αὐτάς.

Η ΠΟΛΙΣ ΝΑΝΚΙΝ.

Η Νανκιν εἶναι πόλις τῆς Κίνας, ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ Ἰαντσῆ-κιάγγ, πλησίον 32° Β. πλάτους καὶ 117° Α. μήκους, καὶ περὶ τὰ 120 μίλια ἐκ τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ. Ἦτο δὲ πρωτεύουσα τῆς Κινικῆς αὐτοκρατορίας μέχρι τοῦ τέλους τῆς δεκάτης τρίτης ἑκατονταετηρίδος, καὶ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἡ μεγίστη πόλις ἐπὶ τῆς σφαίρας. Πρὸς παράστασιν τῆς τότε ἐκτάσεως αὐτῆς, λέγουσι τὰ Κινικὰ ἱστορικὰ ὑπομνήματα ὅτι, ἂν δύο ἱππεῖς ἐξεκίνουν τὸ πρωὶ ἀπὸ τὴν αὐτὴν πύλην, καὶ ἔτρεχον πέριξ τῆς πόλεως κατ' ἐναντίας διευθύνσεις, δὲν ἤθελον συναπαντηθῆ πρὸ τῆς ἑσπέρας. Τοῦτο βέβαια εἶναι ὑπερβολή. Ὅτε οἱ Ἰησουῖται κατεμέτρησαν τὴν πόλιν, διὰ νὰ κάμωσι σχέδιον αὐτῆς, εὑρῆκαν τὴν περιφέρειάν της σχεδὸν 20 μιλίων· τοῦτο δὲ ἀρκετὰ συμφωνεῖ μὲ τὴν περιγραφὴν τοῦ Ἄγγλου Ἕλλις, ὅστις λογαριάζει τὸ μεταξὺ τῆς παραποταμίου πύλης καὶ τοῦ Φαρφουρίνου Πύργου διάστημα ὡς ἓξ μίλια, καὶ λέγει ὅτι περιοχὴ τριάκοντα μιλίων ἦτο πεποικιλμένη μὲ δάση, οἴκους, κήπους, ἀγρούς, καὶ λόφους, καὶ περικεκλεισμένη ἐντὸς τοῦ ἐξωτερικοῦ τείχους, τὸ ὁποῖον σχηματίζει ἀνώμαλόν τι πολύγωνον. Ἀλλ' ὁλόκληρος ἡ περιοχὴ αὕτη δὲν εἶναι κεκαλυμμένη ἀπὸ οἴκους ἐκτισμένους εἰς τακτικὰς ὁδούς· μόνον περὶ τὸ τεταρτημόριον αὐτῆς καλύπτει τὴν σήμερον ἡ πόλις, ἥτις κατέχει τὸ μέρος τὸ ἀπώτατον ἐκ τοῦ ποταμοῦ, περὶ τὰ ἓξ μίλια μακρὰν οὖσα τῶν ὀχθῶν του.

Ἡ πόλις αὕτη ἤρχισε νὰ σμικρύνεται ὁπότε ὁ Κουβλὰν Χὰν μετέφερε τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον εἰς τὸ Πεκῖνον, ἔτι δὲ ταχύτερον, ὅτε τὰ ἓξ μεγάλα δικαστήρια, τὰ πρὸς καιρὸν ἐν Πεκίνῳ καὶ Νανκὶν συνεδριάζοντα, προσεκολλήθησαν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Πεκίνου. Τούτου γενομένου, τὸ ὄνομα τῆς πόλεως Νανκὶν (ἡ νότιος αὐλή) μετεβλήθη εἰς τὸ Κιαννὶ-γγ-φοῦ, ὡς καὶ σήμερον ἔτι καλεῖται εἰς τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα, μολονότι ὁ λαὸς ἐξακολουθοῦσι νὰ ὀνομάζωσιν αὐτὴν Νανκίν.

Ἡ σημερινὴ πόλις συνίσταται ἀπὸ τέσσαρας μεγάλας ὁδοὺς, παραλλήλους, διατεμνομένας δὲ ὀρθογωνίως ὑπὸ μικροτέρων. Διὰ μιᾶς τῶν μεγαλητέρων ὁδῶν ῥέει στενὸν ποτάμιον, γεφυρωμένον ἐκ διαλειμμάτων. Αἱ ὁδοὶ δὲν εἶναι μὲν εὐρύχωροι, ἀλλὰ φαίνονται ὑπὲρ τὸ σύνηθες καθαραί. Τὸ ἐν τοῖς τείχεσι μέρος, ὅπου κῆποι μόνον καὶ ὀάσεις βαμβακαλάμων εὑρίσκονται σήμερον, διατέμνεται εἰσέτι ἀπὸ λιθοστρώτους δρόμους, ὅθεν καὶ δύναταί τις νὰ συμπεράνῃ ὅτι ἐφ' ὁλοκλήρου τῆς περιοχῆς ἦσαν ποτὲ οἰκοδομαὶ ἀνηγερμέναι.

Ἀπὸ τὰ κτίρια τῆς Νανκὶν τὰ μόνα δι' ἀρχιτεκτονικὴν ἀξιοσημείωτα εἶναι τινὲς τῶν πυλώνων, καὶ ὁ περιβόητος Φαρφούρινος Πύργος, ὅστις συμπεριλαμβάνεται εἰς ἕνα τῶν ναῶν. Τὸ κτίριον τοῦτο εἶναι ὀκτάγωνον, καὶ ἱκανοῦ ὕψους κατ' ἀναλογίαν τῆς βάσεως· δεότι τὸ μὲν ὕψος εἶναι ὑπὲρ τοὺς 200 πόδας, ἑκάστη δὲ πλευρὰ τῆς βάσεως μόνον 40 ποδῶν. Σύγκειται δὲ ἀπὸ ἐννέα πατώματα, ὅλα ὑψοῦψη, πλὴν τοῦ κατωτάτου, τὸ ὁποῖον εἶναι ὁπωσοῦν ὑψηλότερον τῶν ἄλλων. Ἕκαστον πάτωμα σύγκειται ἀπὸ μίαν αἴθουσαν, μ' ἐζωγραφημένην στέγην· ἔσωθεν κατὰ τοὺς τοίχους εἶναι τεθειμένα ἀγάλματα. Ὅλον σχεδὸν τὸ ἐσωτερικὸν εἶναι κεχρυσωμένον. Οἱ τοῖχοι εἶναι κατεσκευασμένοι ἀπὸ λειοτάτην πέτραν, ἢ πιθανώτερον ἀπὸ πλίνθους ἐκ λεπτῆς ἀργίλλου, δεκτικὰς ἐντυπώσεων, ὡς δεικνύουσι τὰ ἐπ' αὐτῶν σχήματα. Κατὰ τὸ ἔξωθεν μέρος τοῦ τοίχου εἶναι λευκαί. Εἰς τὸ τέλος ἑκάστου πατώματος ἐξέχει πόδας τινὰς ὀροφὴ ἐκτισμένη κατὰ τὸν Κινικὸν τρόπον, ὑπ' αὐτὴν δὲ εἶναι πέρασμά τι κύκλῳ τοῦ πύργου. Εἰς τὰς ἐξεχούσας γωνίας τῶν ὀροφῶν τούτων κρέμανται μικροὶ κώδωνες, οἵτινες σημαίνουσι καὶ ὑπὸ τῆς ἐλαφροτάτης κινούμενοι αὔρας. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ πύργου εἶναι κόσμημά τι κατὰ τὸ σχῆμα τοῦ κώνου τῆς ἐλάτης· λέγεται δὲ ὅτι εἶναι ὁλόχρυσον, ἀλλὰ πιθανὸν ὅτι εἶναι μόνον κεχρυσωμένον· στηρίζεται δ' ἀμέσως ἐπὶ ἀετώματος, καὶ ἔχει δακτυλίους τινὰς περίγυρῳ του. Ὁ πύργος οὗτος λέγουν ὅτι ἐκτίζετο δεκαεννέα ἔτη, καὶ ὅτι δι' αὐτὸν ἐδαπανήθησαν 600,000 δίστηλα.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς Νανκὶν, ὅστις λέγεται ὅτι ἀνέβαινέ ποτε εἰς τέσσαρα ἑκατομμύρια, πιθανὸν ὅτι κατήντησε τὴν σήμερον εἰς 800,000. Ἔχει μ' ὅλον τοῦτο

ἀκόμη πλεῖστα χειροτεχνήματα, ἐξαιρέτως μεταξωτὰ καὶ πενθηρὰ ὑφάσματα (κρεπόνια), καὶ ἐνεργεῖ ἱκανὸν ἐμπόριον, τοποθετημένη οὖσα εἰς τὸ πολυανθρωπότατον μέρος τῆς αὐτοκρατορίας Διὰ τῶν λαμένων Σοῦ τσεοῦφοῦ καὶ Σάγγ-χαὶ λαμβάνει μεγίστην ποσότητα γεννημάτων καὶ ἄλλων εἰδῶν.. Μετακομίζονται δὲ δι' ὕδατος εἰς Νανκίν, καθότι ὑπάρχουσι διάφοροι διώρυγες, αἵτινες συνδέουσι τὴν πόλιν μὲ τὸν ποταμόν, ὅστις ἀπέχει ἀπ' αὐτῆς πέντε ἢ ἓξ μίλια κατ' εὐθεῖαν γραμμήν. Κατὰ τοὺς Ἰησουΐτας, ἡ πόλις αὕτη φημίζεται καὶ ὡς ἡ καθέδρα τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν, καὶ χορηγεῖ πλειοτέρους λογίους καὶ μεγάλους μανδαρίνους παρὰ πολλαὶ ἄλλαι ὁμοῦ πολυάνθρωποι πόλεις. Ἔχει προσέτι πλείστας βιβλιοθήκας· εἰς δὲ τὰ πολυάριθμα βιβλιοπωλεῖά της εὑρίσκονται ἀφθόνως τὰ καλήτερα συγγράμματα. Ὁ ἐνταῦθα κατασκευαζόμενος χάρτης λογίζεται ὁ κάλλιστος τῆς αὐτοκρατορίας.

Η ΜΩΡΙΑ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΙΠΤΕΙΝ ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ.

Ὀφείλομεν ἄραγε ν' ἀκούωμεν τοὺς ἀνθρώπους, ὅταν ὁ Θεὸς ὁμιλῇ; Δύνανται οἱ τυφλοὶ καὶ ἀμαθεῖς σκώληκες τῆς γῆς νὰ διϊσχυρισθῶσιν ὅτι γνωρίζουν τί θέλει κάμειν ὁ Θεός, μᾶλλον παρὰ τὸν ὅστις ἦτον αἰωνίως εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Πατρός; Ὦ σύ, ὅποιος καὶ ἂν ἦσαι, ὅστις διϊσχυρίζεσαι ὅτι οἱ λόγοι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι ἄλογοι, ἀπίθανοι, ἢ ψευδεῖς, ἀνέβης ποτὲ εἰς τὸν οὐρανὸν, ἢ κατέβης εἰς τὸν ᾅδην; ἐμέτρησες τὴν αἰωνιότητα, καὶ συνέλαβες τὸ ἄπειρον; "Ἐξιχνίασες τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ; Ἐκατάλαβες τὸν Παντοδύναμον μὲ ἐντέλειαν;" Δύνασαι νὰ μᾶς εἴπῃς πλειότερα παρ' ὅσα δύναται νὰ εἴπῃ ὁ ἀγαπητὸς αὐτοῦ Υἱὸς, εἰς τὸν ὁποῖον εἶναι κεκρυμμένοι ὅλοι οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ γνώσεως; Ὁ ἀμυδρὸς λύχνος τοῦ σκιεροῦ λογικοῦ σου λάμπει καλήτερα παρὰ τὸν λαμπρὸν τῆς δικαιοσύνης ἥλιον, καὶ πρέπει νὰ κατηγορῶνται ὡς μωροὶ καὶ ἄφρονες ὅσοι θέλουν νὰ περιπατῶσι μᾶλλον εἰς τὸ φῶς ἐκείνου, παρὰ εἰς τὸ τοῦ ἀνθρωπίνου λογικοῦ; Ὄχι· ἕως οὗ νὰ δυνηθῇς νὰ μᾶς φέρῃς ἀνώτερον διδάσκαλον τοῦ Χριστοῦ, ὅστις εἶναι ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ, ἕως οὗ νὰ δυνηθῇς νὰ μᾶς δείξῃς ἄνθρωπον, ὅστις ἐστάθμισε τὰ ὄρη μὲ τὴν παλάμην τῆς χειρός του, καὶ ἐμέτρησε τὸν οὐρανὸν μὲ τὴν σπιθαμήν του, ὅστις ἔζησεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς αἰωνίως, καὶ δύναται ν' ἀποδείξῃ ὅτι γνωρίζει πλειότερα παρὰ τὴν Αὐτοσοφίαν, θέλομεν καὶ ὀφείλομεν ὅλοι νὰ προσηλονώμεθα εἰς τὸν Χριστόν. Ἰδοῦ ὑπάρχει βράχος, ὅλον δὲ τὸ ἐπίλοιπον εἶναι θάλασσα Καὶ ποτὲ βέβαια ἡ ἀπιστία τῶν ἁμαρτωλῶν δὲν θέλει δυνηθῇ νὰ καταργήσῃ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν πίστιν, διότι "καὶ ἂν ἡμεῖς δὲν πιστεύωμεν, αὐτὸς πάλιν μένει πιστός. Οὔτε δύναταί ποτε ν' ἀπαρνηθῇ ἑαυτόν."

Πρέπει νὰ ἐνθυμώμεθα ὅτι πᾶς ὁ νῦν βδελυρὸς καὶ ἄγριος κακοῦργος ἦτο ποτὲ πρᾶον, ἄκακον, καὶ λάλον τέκνον, φιλοστόργως πιεζόμενον ἐπὶ τῆς μητρικῆς καρδίας, καὶ σύρον ἀπὸ τὸ ἁπαλὸν στῆθος τὴν ζωογόνον τροφήν του. Κακὴ δὲ ἀνατροφὴ, ἐπιῤῥοαὶ διεστραμμέναι, καὶ ἐξευτελίζοντα παραδείγματα φθείρουσι τὰ φίλτατα ἡμῶν, καὶ μεταμορφοῦσιν αὐτὰ εἰς θηριώδεις ἄνδρας, οἵτινες ἐμπνέουσι φρίκην εἰς τὴν ἀνθρωπότητα διὰ μυσαρῶν καὶ τερατωδῶν ἐγκλημάτων.

ΠΕΡΙ ΟΣΤΡΑΚΟΔΕΡΜΩΝ.

[Συνεγράφη διὰ τὴν Ἀποθήκην ὑπὸ Ἰατροῦ Σαμίου.]

Ολίγα τινὰ γνωρίζομεν περὶ τῶν ἠθῶν καὶ τῆς διαίτης τῶν φερεοίκων τούτων κατοίκων τῆς θαλάσσης. Μερικὰ ἐξ αὐτῶν διὰ τὴν κομψότητα καὶ καλλονὴν τῆς κόγχης των εἶναι πολυζήτητα, καὶ ἐπέχουσι τόπον νομίσματος εἰς τὰ συναλλάγματα τινῶν ἀγροίκων ἐθνῶν, ἀναγγέλλουσι δὲ τὴν σοφίαν Ἐκείνου, ὅστις ἐστόλισε τὰ πτηνὰ μὲ τὰ ποικιλόχροα πτερά των, καὶ ἐζωγράφισε τὰ ἄνθη τοῦ ἀγροῦ μὲ τόσην ὡραιότητα. Οἱ περὶ Κογχολογίας πραγματευόμενοι φυσικοὶ διαιροῦσι κατὰ τάξεις, γένη, κτλ., τὰ διάφορα εἴδη τῶν ὀστρακοδέρμων, ἀλλ' ἡμεῖς ἐνταῦθα περιοριζόμεθα ἁπλῶς εἰς τὸ νὰ περιγράψωμεν ὀλίγα τινὰ χαρακτηριστικὰ ἰδιώματά των.

Ἡ Πίννα ἔχει τὴν ἰδιότητα τοῦ παράγειν εἶδός τι μετάξης, διὰ τῆς ὁποίας συνδέεται σφιγκτὰ πρὸς τὰς πέτρας. Εἰς Πάνορμον, πόλιν τῆς Σικελίας, συνάγουσι τὸ μεταξωτὸν αὐτὸ νῆμα τῆς Πίννης, καὶ ἀφοῦ τὸ καθαρίσωσι, κατασκευάζουν χειρίδας καὶ περικνημίδας στιλπνοτάτου χρυσοβαροῦς χρώματος. Ἡ Πίννα εἶναι τυφλὴ, ἀλλ' ἔχει συγκάτοικον εἰς τὴν κόγχην της τὸν Πιννοτήραν, μικρὸν ὀξυδερκῆ καρκῖνον, ὁ ὁποῖος ἐξέρχεται συχνὰ διὰ νὰ προμηθεύῃ τὴν εἰς ἀμφοτέρους ἀναγκαίαν τροφὴν, καὶ ἐπιστρέφων κρούει ἐλαφρὰ τὴν θύραν τῆς οἰκοδεσποίνης του, ἥτις ἀνοίγει καὶ τὸν ὑποδέχεται προθύμως. Δὲν ἀρκεῖται μ' ὅλον τοῦτο νὰ πληρώνῃ τὸ ἐνοίκιόν του εἰς τροφάς· αὐτὸς ἔχει καὶ ἄλλην σημαντικωτέραν ὑπηρεσίαν, τουτέστι εἰδοποιεῖ τὴν ἀόμματον οἰκοδέσποινάν του, ὅταν ἡ Σηπία ἢ ὁ Πολύπους, ἐχθροί της θανάσιμοι, ἤναι πλησίον, καὶ οὕτω συντείνει συχνάκις εἰς τὴν σωτηρίαν της. Ἡ ὑποβρύχιος αὕτη συμμαχία δὲν διέφυγε τὴν παρατήρησιν τῶν παλαιῶν· ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ Πλίνιος μάλιστα ἀναφέρουν, ὅτι σπανίως ἡ Πίννα εὑρίσκεται χωρὶς τὸν πιστὸν τοῦτον ὑπερασπιστὴν καὶ προμηθευτήν της.

Ὁ Σωλὴν, οὕτω καλούμενος διὰ τὰ ἐπίμηκες συριγγῶδες σχῆμά του, εἶναι προικισμένος μὲ ὄργανα ἐπιτήδεια εἰς τὸ σκάπτειν· τὰ μεταχειρίζεται δὲ μόνον διὰ νὰ ἀνοίγῃ εἰς τὴν ἄμμον σπήλαιον ὡς δύο ποδῶν τὸ βάθος, ὅπου κλείεται κατ' ἀρέσκειαν διάγων μονήρη βίον ἀναχωρητοῦ.

Ἡ Φωλὰς, ὥσπερ ἐπιδέξιος λατόμος, σκάπτει τὸ σπήλαιόν της εἰς τὰς πέτρας, ὅπου καταφεύγει ὁσάκις θέλει νὰ κρυφθῇ. Μολονότι δὲ τὰ κινήματά της εἶναι βραδέα, καὶ τὰ μέλη της ἀνίσχυρα, εἰσδύει μ'ὅλα ταῦτα εἰς τοὺς σκληροτέρους βράχους, ἐνῷ εἰσέτι εἶναι νέα καὶ ἀδύνατος, καὶ οὕτω ἀπὸ τὸ βάθος τῆς ὑποθαλασσίου φωλεᾶς της διδάσκει τὸν ἄνθρωπον τί δύναται νὰ κατορθώσῃ ἡ ἐπιμονή.

Ὁ Ἀρειοκοχλίας, ὅταν ἴδῃ ὄστρακον τῆς ἀρεσκείας του, καὶ εὕρῃ τὸν ἰδιοκτήτην αὐτοῦ ἀσθενέστερον, πλησιάζει καὶ ἐξωθεῖ αὐτὸν, κυριεύων οὕτω τὴν κατοικίαν του διὰ τῆς βίας· ἔπειτα δὲ, προκύπτων ἀπὸ τὸ πρόθυρον μὲ τὸ βλοσυρὸν πρόσωπον καὶ τοὺς γαμψόνυχας βραχίονάς του, στέκει ἕτοιμος εἰς ὑπερασπισιν τοῦ λησταρικῶς κατακτηθέντος φρουρίου.

Ὁ Τροχὸς εἶναι ἄλλος πειρατὴς εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης· μὲ τὴν ἰσχυρὰν προβοσκίδα του, ὀδοντωτὴν εἰς τὸ ἄκρον ἐν εἴδει πρίονος, διαπερνᾷ τὸ πλέον σκληρὸν ὄστρακον, καὶ κατατρώγει τὸν ἐνδιαιτώμενον. Ὅταν ἀρχίσῃ τὸ πρωϊνόν, τίποτε δὲν δύναται νὰ τὸν μετακινήσῃ ἀπὸ τὸν σκοπόν του, καὶ ἐξοδεύει ἑβδομάδας ὅλας ἐνίοτε, ἕως οὗ νὰ φθάσῃ τὰ ἐντόσθια τοῦ θύματός του. Χιλιάδες τρυπημένων ὀστράκων, ἐῤῥιμμένων εἰς τοὺς αἰγιαλοὺς, μαρτυροῦσι τὰς πειρατείας του.

Ὁ πυθμὴν τῆς θαλάσσης, ὥσπερ ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς, φαίνεται ὅτι περιέχει πολλὰ τοιαῦτα ὑποκείμενα, ἔχοντα τὴν διάθεσιν τοῦ καταδυναστεύειν καὶ ἀδικεῖν τοὺς γείτονάς των. Οἱ ἀσταχοὶ ἐνοχλοῦσι τὰ ὄστρεα, καὶ καιροφυλακτοῦσι διὰ νὰ τὰ καταφάγωσι. Μόλις τὸ ὄστρεον ἀνοίγει τὴν θύραν του διὰ νὰ ἀναπνεύσῃ καθαρὸν ἀέρα ἢ νὰ ῥοφήσῃ ὀλίγον ὕδωρ, καὶ ὁ ῥηθεὶς πανοπλίτης μηχανεύεται πῶς νὰ τὸ προσβάλῃ. Ἓν μέγα ὄστρεον παρετηρήθη εἰς τὴν παραλίαν, ἀνοῖγον τὴν κόγχην του διὰ νὰ ὑποδεχθῇ τὰ ἐπερχόμενα ὕδατα τῆς παλιῤῥοίας· ὁ ἀστακὸς ἐξέτεινε τοὺς ἐρυθρόχροας βραχίονάς του τρὶς διὰ νὰ τὸ ἁρπάσῃ, ἀλλ' εἰς μάτην. Καιροφυλακτῶν ἐπὶ τέλους διὰ νὰ ἀνοίξῃ καὶ τετάρτην φορὰν, ἐῤῥίψε πανούργως ἓν πετράδιον μεταξὺ τῶν διχλίδων τοῦ ὀστρέου, ὥστε, μὴ δυνάμενον πλέον τὸ ἄθλιον νὰ κλεισθῇ, ἔγινεν εὔκολος βορὰ τοῦ δολίου ἀστακοῦ.

Ὅταν οἱ Κτένειες ἐγκαταλειφθῶσιν ἀπὸ τὰ ἕνεκα τῆς παλιῤῥοίας ἀποχωροῦντα ὕδατα, ἀνοίγουσι τὴν κόγχην των ὅσον δύνανται, καὶ κλείοντες αὐτὴν πάλιν βιαίως, ἀναπηδῶσιν ὀλίγον κατ' ὀλίγον πρὸς τὴν θάλασσαν, καὶ οὕτως ἀποφεύγουσι τοὺς κινδύνους τῆς ξηρᾶς.

Ὁ καλούμενος Ἀργοναύτης ἀναδύει κατ' ἀρέσκειαν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, καὶ ἂν μὲν παρατηρήσῃ ὅτι εἶναι γαλήνη, μεταχειρίζεται δύο ἢ πλειοτέρους ἐκ τῶν ποδῶν αὐτοῦ ἀντὶ κωπίων· ἂν δ' εὕρῃ μέτριον ἄνεμον πνέοντα, συστέλλει τὰ φυσικὰ ταῦτα κωπία, καὶ ἀναπετάσας εἰς τὸν ἀέρα μίαν λεπτὴν μεμβράναν ἀντὶ ἱστίου, οὐριοδρομεῖ ὡς πλοῖον. Ὅταν δὲ ὑποπτευθῇ κίνδυνον τινὰ, αἴφνης εἰσφορεῖ ἀρκετὴν ποσότητα ὕδατος εἰς τὴν κόγχην του, καὶ βυθίζεται εἰς τὸν πυθμένα τῆς θαλάσσης.

Ὁ δὲ Ναυτίλος κατοικεῖ μαργαρίτινον παλάτιον, περιέχον τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα δωμάτια. Τὸ εὐρυχωρότερον ἐξ αὐτῶν χρησιμεύει ὡς ἰδιαιτέρα κατοικία του, συνέχεται δὲ τοῦτο δι' ἐσωτερικῶν διόδων μὲ ὅλα τὰ ἄλλα. Ὅταν ὁ καιρὸς ἤναι εὔδιος, οἱ τὸν ὠκεανὸν περιπλέοντες ἀπαντῶσι μικροὺς στολίσκους τῶν ἀτρομήτων τούτων θαλασσινῶν, μὲ πολλὴν τέχνην διαπορθμευόντων τὰ εὔθραυστα μὲν, ὡραῖα δὲ σκάφη των· ὅθεν καὶ ἔλαβόν τινες ἀφορμὴν νὰ διϊσχυρίζωνται, ὅτι οὗτοι ἦσαν οἱ πρῶτοι εἰσηγηταὶ τῆς ναυτιλίας.

Τὸ Γιγαντῶδες καλούμενον Μύδιον εἶναι ἀξιοπερίεργον διὰ τὸ μέγεθός του· ὁ Λινναῖος περιγράφει ἓν, τὸ ὁποῖον ἐζύγιζεν ἑκατὸν ἑξήκοντα ὀκάδας περίπου, καὶ ἐχορήγησε μιᾶς ἡμέρας τροφὴν εἰς ἑκατὸν εἴκοσι ἀνθρώπους· διηγεῖται δὲ ὅτι μὲ τὸ βίαιον κλείσιμον τῆς κόγχης του ἠδυνήθη νὰ κόψῃ μίαν κάμιλον (γούμεναν) πλοίου. Τὴν κόγχην ἑνὸς τοιούτου γιγαντιαίου Μυδίου ἐπρόσφεραν οἱ Ἑνετοὶ εἰς Φραγκίσκον τὸν πρῶτον τῆς Γαλλίας, ὅπου τὴν μετεχειρίσθησαν ὡς κολυμβήθραν διὰ τὸ βάπτισμα.

Ἀγγλικὸν πλοῖον ἤραξέ ποτε εἰς τὴν ἐρημόνησον τῆς Ἀναλήψεως, κειμένην εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν πλησίον τῆς Ἀγίας Ἑλένης, ὅπου ὁ Ναπολέων ἐτελεύτησε. Πλῆθος θαλασσίων χελωνῶν ἐξέρχονται εἰς τὰ παράλια τῆς νήσου ταύτης, ὥστε, ἀφοῦ ἐχορτάσθη τὸ πλήρωμα τοῦ πλοίου ἀπὸ τὸ κρέας των, ἐξώγρησαν καὶ τινας ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ μεταφέρωσιν αὐτὰς εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Ἀλλ' ὅλαι αἱ αἰχμαλωτισθεῖσαι χελῶναι ἀπέθανον πρὶν τοῦ τέλους τοῦ διάπλου των ἐκτὸς μιᾶς, ἥτις, ἐπειδὴ ἐναντιώθη γενναίως, καὶ ἔχασε τὸν ἕνα της βραχίονα ὅτε τὴν συνέλαβον, ὠνομάζετο ἀπὸ τοὺς ναύτας Λόρδος Νέλσων. Ὅτε δ' ἐπὶ τέλους ἔφθασαν εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἠσθένησε καὶ αὕτη, καὶ ἦτο σχεδὸν ἡμιθανής· ὅθεν πρὸς παιδιὰν ἐνεχάραξαν εἰς τὸ ὑποκάτω μέρος τοῦ ὀστράκου της τὸ ῥηθὲν ἐπώνυμον, καὶ τὴν ἔῤῥιψαν εἰς τὴν θάλασσαν. Μετὰ δύο ἔτη τὸ αὐτὸ πλοῖον ὑπῆγεν εἰς τὴν ἰδίαν νῆσον, καὶ οἱ ναῦται πάραυτα ἤρχισαν νὰ σαγηνεύωσι τὰς χελώνας. Μεταξὺ ἄλλων ἀνέστρεψαν μεγάλην τινὰ, θέσαντες αὐτὴν ὕπτιον, ὡς συνειθίζουν διὰ νὰ τὰς κυριεύωσιν εὐκολώτερον· ἀλλὰ πόσον ἐξεπλάγησαν ὅτε εἶδον τὰς λέξεις Λόρδος Νέλσων ἐγκεχαραγμένας ἐπάνω της! ἐξετάσαντες δὲ, παρετήρησαν ὅτι τῆς ἔλειπε καὶ ὁ βραχίων, ὥστε δὲν ἔμεινεν ἀμφιβολία ὅτι ἦτον αὐτὴ ἐκείνη, τὴν ὁποίαν πρὸ δύο ἐτῶν ἀπεχαιρέτησαν εἰς τὰ παράλια τῆς Ἀγγλίας. Ἀλλὰ ποῖος τὴν ὡδήγησε δύο χιλιάδας μίλια διὰ τῶν ἀβύσσων τῆς θαλάσσης εἰς τὴν πατρίδα της; Ἀσθενὴς καὶ πληγωμένη πῶς ἠδυνήθη νὰ ὑπερασπισθῇ ἐναντίον τῶν παμφάγων κητῶν τοῦ ὠκεανοῦ; Εἶναι ἄρα ἡ πατρὶς ἐξίσου ἀγαπητὴ εἰς τὸν κάτοικον τῆς εὐρυχώρου θαλάσσης, ὡς εἰς τὸ ἐναέριον πτηνὸν, τὸ ὁποῖον, ἐπανερχόμενον ἀπὸ τὴν ἐνιαύσιον μετοικεσίαν του, κτίζει τὴν φωλεάν του εἰς τὸ αὐτὸ δένδρον, καὶ συνάγει τὰ ψιχία ἀπὸ τὸ αὐτὸ προαύλιον, ὅπου πρό τινων μηνῶν ἀνέθρεψε τὰ νεογνὰ τέκνα του; Τίς δύναται ν' ἀποκριθῇ εἰς αὐτὰς τὰς ἐρωτήσεις, εἰμὴ ὁ δοὺς πνοὴν εἰς τοὺς ἀναριθμήτους κατοίκους τῆς θαλάσσης; Τὰ τοιαῦτα βέβαια ἀναλογιζόμενος ὁ Ψαλμῳδὸς, ἐξεφώνησε τὸ "Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας!"

Ο ΔΡΥΟΚΟΛΑΠΤΗΣ.

Οἱ Δρυοκολάπται εἶναι ἴσως φυλὴ πτηνῶν τόσον πολυάριθμος, ὅσον οἱαδήποτε ἄλλη ἐγνωσμένη· εὑρίσκονται δὲ πολυειδεῖς εἰς πᾶν μέρος τοῦ κόσμου, ἐξαιρέσει τῆς Νέας Ὁλλανδίας καὶ τῶν Νήσων τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ. Ἡ τροφὴ τῶν πτηνῶν τούτων συνίσταται κυρίως ἀπὸ διαφόρων εἰδῶν ἔντομα, ἅτινα εὑρίσκονται ἐν μεγίστῃ ἀφθονίᾳ εἰς τοὺς παρηκμακότας κορμοὺς παλαιῶν δένδρων· ἐπειδὴ δὲ ἡ τούτων ἅλωσις ἀπαιτεῖ πολλάκις μέγαν κόπον καὶ ἐπιμονήν, ἤτο χρεία νὰ προικισθῇ ἐκ φύσεως τὸ πτηνὸν μὲ τὴν δύναμιν τοῦ διατρυπᾷν τὸ στερεὸν σῶμα τοῦ δένδρου, ἐν ᾧ τὸ θήραμά του ὑπάρχει κεκρυμμένον· ἐπὶ τούτῳ, ἔχει τὸ ῥάμφος αὐτοῦ τὸν τύπον τῆς σμίλης, καὶ διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην ἐν ἀπὸ τὰ μεγαλήτερα Ἀμερικανικὰ εἴδη ἐπωνομάσθη ὁ Τέκτων τῶν Δασῶν.

Θήραμα ζητῶν ὁ δρυοκολάπτης, περιστρέφεται εἰς τὸν κορμὸν τοῦ δένδρου μετὰ μεγάλης ταχύτητος, καὶ ἀναβαίνει γοργότατα διὰ τῆς βοηθείας τῶν ἰσχυρῶν ὀνύχων του καὶ τῶν βραχέων ἀδρῶν πτερῶν, ἐξ ὧν σύγκειται ἡ οὐρά του. Τὴν γλῶσσαν ἔχει τὸ πτηνὸν τοῦτο ἰδιαιτέρως πως κατεσκευασμένην, καὶ τοὺς μῦς, δι' ὧν αὐτὴ κινεῖται, τεταγμένους περιέργως πως. Μὲ τὴν βοήθειαν τῶν μυῶν τούτων ἐμπορεῖ νὰ ἐξωθῇ αὐτὴν εἰς ἱκανὴν ἀπόστασιν, καὶ νὰ τὴν ἀποσύρῃ πάλιν μετὰ μεγάλης ταχύτητος· ἔχουσα δὲ τρίχας εἰς τὴν ἄκραν, χρησιμεύει καὶ δι' ἄλλον σκοπόν· βυθιζομένη εἴς τινα κοιλότητα κατὰ τὸ ἔμπροσθεν μέρος τοῦ κάτω ἡμίσεως ῥάμφους του, ἥτις ἀποτελεῖ δοχεῖον ποσότητος κολλητικοῦ ρευστοῦ, καὶ καλυπτομένη μὲ τοῦτο, ῥίπτεται ἀκολούθως ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐντόμων, ἅτινα προσκολλῶνται εἰς αὐτὴν, καὶ σύρονται εἰς τὸ στόμα τοῦ ὀρνέου.

Ἡ δύναμις τοῦ Ἀμερικανοῦ δρυοκολάπτου, λέγει φυσικοϊστορικός τις, εἶναι τοσαύτη, ὥστε εἶδον αὐτὸν ν' ἀποσπάσῃ κομμάτια φλοιοῦ, ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ δακτύλους τὸ μῆκος, μὲ ἕνα κτύπον τοῦ ἰσχυροῦ ῥάμφους του, καὶ ἀρχίζων ἀπὸ τὸν κορυφαῖον κλάδον ξηροῦ δένδρου ν' ἀποσχίσῃ τὸν φλοιὸν μέχρις εἴκοσι ἢ τριάκοντα ποδῶν εἰς ὀλίγας ὥρας, πηδῶν πρὸς τὰ κάτω μὲ τὸ σῶμα ἄνω ἐστραμμένον, ῥίπτων τὴν κεφαλὴν ἐκ δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν, ἢ ἐπιστηρίζων αὐτὴν εἰς τὸν φλοιὸν, διὰ νὰ ἐξακριβώσῃ τὸ μέρος ὅπου οἱ σκώληκες ἦσαν κεκρυμμένοι, παρευθὺς δὲ μετὰ ταῦτα ἀνανεόνων τοὺς κτύπους ἔτι ῥωμαλεώτερον, καὶ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦτο τρανοφώνως κελαδῶν πρὸς ἔκφρασιν τῆς ἀγαλλιάσεώς του.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ.

Ὁ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ, ἀκόμη καὶ ὅπου διὰ προφανεῖς λόγους παρήγαγεν ἀσθενῆ μόνον πνευματικὰ ἀποτελέσματα, καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισε μικροτέρας εὐεργεσίας, αἵτινες κατέστησαν τὴν διὰ τῶν ἐθνῶν πρόοδον αὐτοῦ τόσον εὐγνώριστον, ὅσον τὴν πλημμύραν τοῦ Νείλου ἡ ἀποτιθεμένη παχεῖα ἰλὺς καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς προκύπτουσα γονιμότης. Τοῦτο αἰνίττονται μετ' εὐσεβοῦς ἀγαλλιάσεως καὶ θριάμβου πόλλαι τῶν θεοπνεύστων ἐπιστολῶν. Αἱ ἀπολογίαι τῶν πατέρων ἀποδεικνύουσιν αὐτὸ, καὶ τὰ ὑπομνήματα τῆς ἐξωτερικῆς ἱστορίας ἀκουσίως μὲν, ἀφθόνως ὅμως, τὸ ἐπιβεβαιοῦσι. Πᾶσα πόλις, ὅπου τὸ Εὐαγγέλιον ἐκηρύχθη, παρίσταται ὡς δεῖγμα τῆς διορθωτικῆς ἐπιρροῆς του, καὶ πληθὺς ἐθνῶν μαρτυροῦσι τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα. Καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ἰουδαίᾳ παρήγαγεν ὁ Χριστιανισμὸς ἀγάπην, ἐν Ἀθήναις ταπεινοφροσύνην, ἐν Κορίνθῳ ἁγνείαν, καὶ ἐν Ῥώμῃ φιλανθρωπίαν,—καθαρίσας ἀπὸ ἀνθρώπινον αἷμα τὸ αὐτοκρατορικὸν ἀμφιθέατρον, καὶ ἀποδείξας τὸν Ῥωμαϊκὸν πολιτισμὸν λαμπρὰν μόνον βαρβαρότητα. Ὑπὸ τὴν μαλακόνουσαν ἐπιῤῥοὴν αὐτοῦ, λέγει ὁ Ἱερώνυμος, οἱ Ἀρμένιοι καταθέτουσι τὴν φαρέτραν των, οἱ Οὖννοι μανθάνουν νὰ ψάλλωσιν ὕμνους εἰς δόξαν Θεοῦ, ἡ ψυχρὰ Σκυθία θερμαίνεται διὰ τῆς φλογὸς τῆς πίστεως, καὶ τὰ στρατεύματα τῶν Γότθων συμπεριφέρουσι σκηνὰς δι' ἐκκλησίας. Ὁ Θεοδόσιος καὶ ὁ Ἰουστινιανὸς ἔλαβον τοὺς κώδηκας αὐτῶν κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ τὰ θεόπνευστα χείλη του· ὅθεν καὶ δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον ἐνομοθέτησεν εἰς τοὺς Βισιγότθους καὶ Βουργονδοὺς, τοὺς Φράγκους καὶ Σάξονας, τοὺς Λογγοβάρδους καὶ Σικελούς. Εἰς τοὺς Ἰρλανδοὺς, ὡς καὶ εἰς ἄλλα πολλὰ ἔθνη, ἐχάρισεν ἔγγραφον γλῶσσαν, καὶ κατέστησε τὴν Ἰρλανδίαν, δι' ἑκατονταετηρίδας, τὸ πανεπιστήμιον τῆς δυτικῆς Εὐρώπης. Τοὺς βαρβάρους τῆς Γερμανίας προήγαγεν εἰς βαθμὸν ἀνδρῶν, τὰς δὲ περιπλανωμένας φυλὰς τῶν Σαξόνων καὶ Βοήμων ἀνύψωσεν εἰς πεπολιτισμένας κοινωνίας. Ἐπλησίασεν εἰς τὸν Δάνον, καὶ ἔκαμεν αὐτὸν νὰ λησμονήσῃ τὰς πειρατικὰς ἕξεις του· ὁ δὲ Σβέκος καὶ Νορβεγὸς ἐστάθησαν εἰς τὰ ἴδιά των

ὅρια, παύσαντες τοῦ ἐμπνέειν γενικὸν τρόμον. Ἐκάλεσε τοὺς Ῥώσσους, Σιλήσους, καὶ Πολονοὺς νὰ συγκαταταχθῶσι μεταξὺ τῶν ἐθνῶν· ἀφείλκυσε τοὺς Λιθονοὺς καὶ Πορτογάλλους ἀπὸ τὰ εἴδωλά των, καὶ ἐδίδαξε τοὺς Λιθουανοὺς λατρείαν ἀνωτέραν τῆς τῶν ἑρπετῶν ἢ τῆς τοῦ ἡλίου.

Ἀρετὴ ἐξήρχετο ἀπ' αὐτοῦ κατὰ πάντα αἰῶνα, καὶ εἰς πᾶσαν χώραν. Ὅτε ἡ Ῥωμαϊκὴ αὐτοκρατορία ἔτρεχεν εἰς φθορὰν, τὸ Εὐαγγέλιον ἐβράδυνε καὶ ἐμετρίασε τὴν πτῶσίν της. Ἐνῷ σχεδὸν ὅλα τὰ προειρημένα τῆς Εὐρώπης ἔθνη εὐωχοῦντο ἀπὸ ἀνθρωπίνην σάρκα, ἢ ἔθυον ἀνθρώπινα σφάγια εἰς τοὺς θεούς των, τὸ Εὐαγγέλιον ἐφάνη, καὶ ἀπέτρεψεν αὐτὰ τῆς φρικώδους δαιτὸς, καὶ κατέσβεσε τὰ ἀνόσια πυρά των. Ἀφοῦ ἡ τῶν βορείων λαῶν ἐπιδρομὴ κατεκάλυψεν ἀπὸ νέον εἶδος βαρβαρότητος τοὺς Χριστιανικοὺς τόπους, τὸ πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου ἐπεφέρετο ἐπὶ τοῦ χάους, καὶ βαθμηδὸν ἔδωκεν εἰς αὐτὸ μορφὴν πεπολιτισμένου βίου. Ὅπου δὲν ἠδύνατο νὰ καταπαύσῃ τὸν πόλεμον, ἐμετρίαζε τοὐλάχιστον τὰ δεινά του. Ὁ Χριστιανισμὸς εὑρῆκε τὸν δοῦλον ἀνδράποδον, καὶ συνέτριψε τὰς ἁλύσεις του. Εὑρῆκε τοὺς πένητας—τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων—καταπατουμένους· καὶ ἐδίδαξεν αὐτοὺς νὰ ἀνορθωθῶσιν, ἀποτεινόμενος εἰς πᾶν ὅ,τι θεῖον ἐν τῇ ἐξευτελισμένῃ καταστάσει αὐτῶν. Εὑρῆκε τὴν γυναῖκα—τὸ ἥμισυ τῆς ἀνθρωπότητος—ἐπὶ τοῦ ἐδάφους· καὶ ἐκτείνας εἰς τὴν ἀδυναμίαν αὐτῆς τὸν προστατεύοντα βραχίονά του, ἀνήγειρε καὶ ἔθηκεν αὐτὴν εἰς τὸ πλάγιον τοῦ ἀνδρός. Ἡ φιλάσθενος νηπιότης καὶ τὸ ἄῤῥωστον γῆρας ἦσαν εἰς ἀπώλειαν ἐκτεθειμένα· ὁ Χριστιανισμὸς διέθη, καὶ ἐζωογόνησεν αὐτὰ, ἑτοιμάσας οἴκημα δι' ἕκαστον, καὶ γενόμενος ὁ τροφὸς ἀμφοτέρων. Ναὶ, ὁ Χριστιανισμὸς εὑρῆκε τὸν Ἐθνικὸν κόσμον χωρὶς οὐδὲν ἐλεημοσύνης κατάστημα. Ἐρεύνησον τὰ χρονικὰ τοῦ Βυζαντίου, καὶ τὰς σελίδας τοῦ Ποπλίου Βίκτορος, καὶ μολονότι τὰ μὲν περιγράφουν ὅλας τὰς δημοσίους οἰκοδομὰς τῆς ἀρχαίας Κωνσταντινουπόλεως, αἱ δὲ τῆς ἀρχαίας Ῥώμης, οὐδεμία λέξις εὑρίσκεται εἰς οἱονδήποτε περὶ ἐλεημονητικοῦ καταστήματος. Ἐρεύνησον τὰ ἀρχαῖα μάρμαρα εἰς τὰ τῆς Εὐρώπης μουσεῖα· κατάβα καὶ περίελθε τὰς ὁδοὺς τοῦ Ἡρακλείου καὶ τῆς Πομπηΐας· ἐπισκέψου τὰς ἠρειπωμένας πόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ Ῥώμης, καὶ ἴδε ἂν μεταξὺ ὅλων τῶν λαμπρῶν λειψάνων ἀγαλμάτων καὶ ἀμφιθεάτρων, λουτρῶν καὶ σιτοθηκῶν, ναῶν, ὑδραγωγείων, καὶ παλατίων, μαυσωλείων, κιόνων, καὶ θριαμβευτικῶν ἀψίδων, δυνηθῇς νὰ εὕῃς ἓν μόνον κλάσμα ἢ ἐπιγραφὴν, δηλοῦσαν ὅτι ἀνῆκέ ποτε εἰς καταφύγιον ἀνθρωπίνου ἐνδείας ἢ ἀνθρωπίνου ἀθλιότητος. Πρώτην ἐκουσίαν καὶ δημοσίαν σύναξιν ἐπὶ σκοπῷ ἐλεημοσύνης γνωρίζομεν ὅτι ἔκαμαν αἱ ἐκκλησίαι τῆς Μακεδονίας διὰ τοὺς ἐν Ἱερουσαλὴμ πτωχοὺς ἁγίους. Τὸ πρῶτον νοσοκομεῖον διὰ τοὺς πένητας γνωρίζομεν ὅτι ἔκτισε χήρα τις Χριστιανή. Ἐρεύνησον τὰ λεξικὰ τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν, καὶ οὔτε τὰ ὀνόματα θέλεις εὑρεῖν ὅσα ὁ θεῖος Χριστιανισμὸς ἐχρειάζετο πρὸς δήλωσιν τῶν ἐλεημονητικῶν καταστημάτων—ἠναγκάσθη νὰ τὰ ἐφεύρῃ. Εἰς αὐτὸν ἀνήκουσιν ὅλα τὰ ἐπὶ γῆς πολυειδῆ ἄσυλα τῶν ὁπωσδήποτε δυστυχούντων.

Ο ΓΥΠΑΕΤΟΣ ΓΕΝΕΙΑΤΗΣ.

ΤΟΥ ἀετοῦ κατεχωρήσαμεν τὴν φυσικὴν ἱστορίαν εἰς σελ. 177 τοῦ δευτέρου τόμου, καὶ τοῦ γυπὸς εἰς σελ. 113 τοῦ τρίτου τόμου τῆς Ἀποθήκης. Ὁ παριστανόμενος δ' ἐνταῦθα Γυπάετος Γενειάτης μετέχει ἀπὸ τοὺς χαρακτῆρας ἀμφοτέρων τῶν ἤδη εἰρημένων ὀρνέων, κατώτερος μὲν τοῦ θηριώδους καὶ γενναίου ἀετοῦ, ὅστις, περιφρονῶν τὸ σεσηπὸς πτῶμα καὶ βδελυσσόμενος τὴν δυσώδη εὐωχίαν, κατατρώγει μόνον ὅ,τι ὁ ἴδιος ἐφόνευσεν· ἀνώτερος δὲ τοῦ δειλοῦ, ἀκνηροῦ, ἀθύμου, καὶ μυσαροῦ γυπὸς, ὅστις περιορίζεται εἰς τὴν κατάβρωσιν τῶν θνησιμαίων καὶ ἀκαθάρτων.

Ὁ Γυπάετος Γενειάτης, διεσκορπισμένος τῇδε κἀκεῖσε εἰς ὅλα τὰ μεγάλα ὄρη τῆς Εὐρώπης, Ἀσίας, καὶ Ἀφρικῆς, ἐμπνέει τρόμον εἰς τὰ ποίμνια τὰ βοσκόμενα ἐπὶ τῶν κατωφερειῶν, ἢ ἐπὶ τῶν μεταξὺ κοιλάδων. Συνήθως ἐφορμᾷ εἰς τὸν αἴγαγρον, τὴν ἀγρίαν αἶγα, τὸν λαγωὸν τῶν Ἄλπεων, καὶ τὸν ἀρκτόμυν· ὡς ἐπιτοπλεῖστον, τὰ νεογνὰ, τὰ ἀσθενῆ, καὶ τὰ ἀνίσχυρα τῶν μεγαλητέρων τετραπόδων γίνονται θύματα αὐτοῦ· κἄποτε δὲ, καὶ τὰ εὔρωστα καὶ ἀκμαῖα. Πλέων εἰς τὸν ἀέρα ὑπὲρ τῶν χιονοσκεπάστων κορυφῶν τῶν ἐκπληκτικῶν Ἄλπεων, καιροφυλακτεῖ ἐωσοῦ ἀπερισκέπτως ὁ αἴγαγρος νὰ πλησιάσῃ εἰς κρημνοῦ τινὸς ἐσχατιὰν, ἢ νὰ διαπερνᾷ στενόν τι ἐξέχον ὄγκωμα· τότε δὲ, αἴφνης καὶ ὁρμητικῶς, καθὼς οἱ ἀπὸ τῶν ὀρέων ἐκείνων κρημνιζόμενοι τοῦ πάγου σωροὶ, πίπτει κατ' αὐτοῦ, καὶ ὠθεῖ τὸ ἀδοκήθητον ζῶον εἰς τὴν ὑποκειμένην ἄβυσσον·

ἔπειτα δὲ, ἀφοῦ ὀλίγας φορὰς ὑπερηφάνως περιστραφῇ, ὡς διὰ νὰ θεωρήσῃ τὰ ἀποτελέσματα τοῦ αἱματώδους ἔργου του, βυθίζεται κατόπιν αὐτοῦ, νὰ εὐωχηθῇ ἀπὸ τὴν πάλλουσαν ἔτι σάρκα. Σπανίως μὲν ἐπιχειρίζεται νὰ μεταφέρῃ ἀκέραιον τὸ θήραμά του, ὡς ὁ ἀετὸς, καθὸ μὴ ἔχων ἐξίσου κραταιοὺς ὄνυχας· ἀλλ' ἂν ἔχῃ νεοσσοὺς, κατασχίζει τὴν σάρκα, καὶ μετακομίζει αὐτὴν μελῃδὸν εἰς τὴν φωλεάν του. Μολονότι ὁ γυπάετος προτιμᾷ νὰ ζῇ ἀπὸ τοὺς καρπούς τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀρπακτικῆς δυνάμεως, δὲν ἀποποιεῖται μ' ὅλον τοῦτο οὐδὲ τὸ σεσηπὸς πτῶμα, τὸ συνιστῶν τὴν τροφὴν τοῦ γυπὸς, καὶ πολλάκις βλέπει τις αὐτὸν ἕρποντα βραδέως ἐπὶ τοῦ ἐδάφους πρὸς τὴν ἐλπιζομένην εὐωχίαν, ἀφ' ἧς συμμετέχει μετὰ πολλῶν ὁμοειδῶν του.

Τὰ τυλιμπὰ καὶ ἰσχυρὰ ταῦτα ὄρνεα εἶναι ἐκ τῶν μεγίστων τοῦ σαρκοβόρου εἴδους, τεσσάρων ποδῶν μῆκος ἔχοντα ἀπὸ τοῦ ῥάμφους μέχρι τῆς οὐρᾶς, ἐννέα δὲ ἢ δέκα ἀπ' ἄκρας εἰς ἄκραν τῶν ἐξηπλωμένων πτερύγων. Τὸ ῥάμφος δὲν εἶναι βραχὺ καὶ ἀπότομον ὡς τὸ τοῦ ἀετοῦ, ἀλλὰ μεμακρυσμένον, συμπεπιεσμένον, ἀγκιστρωτὸν εἰς τὴν ἄκραν, ἐσκεπασμένον δὲ εἰς τὴν βάσιν μὲ μαύρας χονδρὰς τρίχας, αἵτινες κρέμανται ἀπὸ τὴν γωνίαν καὶ τὰς πλευρὰς τῆς κάτω γνάθου, ὡς γενειάς· ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα γενειάτης. Ἡ κεφαλὴ εἶναι μόνον εἰς ὀλίγα μέρη ἄπτερος, ὁ δὲ τράχηλος ἐξ ὁλοκλήρου ἐνδεδυμένος. Οἱ ταρσοὶ εἶναι βραχεῖς, καὶ ἐπτερωμένοι μέχρι τῶν δακτύλων. Τὸ γενικὸν χρῶμα τῶν ἐπάνω μερῶν εἶναι βαθὺ λευκόφαιον, τοῦ δὲ τραχήλου, στήθους, καὶ τῶν ὑποκάτω μερῶν λευκὸν μετὰ κοκκινωποῦ τινὸς φαιοῦ.

Ὁ γυπάετος γεννᾷ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῶν ὑψηλοτέρων καὶ μᾶλλον δυσπροσίτων κρημνῶν, μὴ κάμνων φωλεὰν, ἀλλ' ἀπαθέτων τὰ ὠά του ἐπὶ τοῦ γυμνοῦ βράχου· εἶναι δὲ δύο τὸν ἀριθμὸν, λευκόχροα, μὲ φαιὰ στίγματα.

Τὰ πτερὰ τῶν νεοσσῶν εἶναι πολὺ βαθυτέρου χρώματος παρὰ τὰ τῶν ἀκμαίων, εἰς μὲν τὰ ἐπάνω μέρη κατεστιγμένα μὲ λευκὸν, εἰς δὲ τὰ ὑποκάτω φαιὰ ὄντα· ὅθεν καὶ τινες τῶν ἀρχαιοτέρων ὀρνιθολόγων, γνωρίσαντες τὸ πτηνὸν εἰς τὴν ἡλικίαν ταύτην, ὑπέλαβον αὐτὸ ὡς ἄλλου, διακεκριμένου εἴδους.

ΑΝ ἠθέλομεν ἰδεῖν ἄνθρωπον νὰ κρατῇ μικρόν τινα ἀμυδρὸν λύχνον εἰς τὴν χεῖρά του κατὰ τὸ μέσον τῆς ἡμέρας μὲ τὰ νῶτα ἐστραμμένα πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ νὰ προσπαθῇ ἀναισθήτως νὰ καταπείσῃ καὶ ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους, ὅτι δὲν ἔχει χρείαν τοῦ ἡλίου, καὶ ὅτι ὁ λύχνος του δίδει περισσότερον φῶς παρὰ τὸ λαμπρὸν τοῦτο αὐτόφωτον σῶμα, πόσον μεγίστη καθ' ὑπερβολὴν ἤθελεν εἶσθαι ἡ μωρία του! Τὸ παράδειγμα δὲ τοῦτο, μ' ὅλον ὅτι καὶ πολλὰ ἁπλῶς, δεικνύει τὴν ἀφροσύνην τῶν ὅσοι περιπατοῦν εἰς τοὺς σπινθῆρας τοὺς ὁποίους μόνοι των ἄναψαν, θεωροῦντες ὅλως διόλου μὲ καταφρόνησιν τὸν λαμπρὸν τῆς δικαιοσύνης ἥλιον.

ΕΚΔΡΟΜΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΗΝ ΠΑΡΑΛΙΑΝ ΤΗΣ ΚΑΣΠΙΑΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ.

[Συνέχεια ἀπὸ Σελ. 174.]

Ἐπαρχία τοῦ Γηλανίου. Ὅρια αὐτῆς. Κάτοικοι. Ἰλυάται ἢ Κουρδικαὶ φυλαί. Ἡ πρὸς τὴν λησταρίαν κλίσις των. Μισοξενία αὐτῶν, καὶ γενικῶς ὅλων τῶν εἰς τὴν Ἀσίαν περιπλανωμένων φυλῶν. Ἄκρα φιλοκέρδεια, ἤθη καὶ ἔθιμα αὐτῶν. Αἱ γυναῖκές των. Συχναὶ μεταναστεύσεις, καὶ ἡ διάλεκτός των. Τὸ γένος τῶν Ταλισσῶν. Ποῖον μέρος τῆς χώρας ἐνοικοῦσι. Γεωγραφικὴ διαίρεσις. Τὸ Ῥωσσικὸν καὶ Περσικὸν Ταλίσσιον. Διοίκησις τῶν Χανιδων. Ὁμοιότης αὐτῶν μὲ τοὺς ἰδιοκτήτας τοῦ Μεσαιῶνος, εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἔπαρσις αὐτῶν διὰ τὴν ἀπὸ τὸν Γεγκὶς-Χὰν δοκουμένην καταγωγήν των. Ἔλλειψις ἱστορικῶν ἀποδείξεων. Οἱ Ταλισσοὶ κατάγονται μᾶλλον ἀπὸ Καυκάσιον λαὸν παρ' ἀπὸ Μογγόλους. Ἠθη, χαρακτῆρες, ἀνδρία, καὶ ἀνεξαρτησία αὐτῶν. Δεισιδαιμονίαι. Ὡραιότης τῶν γυναικῶν. Ἐνδυμασία. Ἀργαιότης τῆς γλώσσης. Διάλεκτοι διαφόρων στασίμων καὶ πλανησιέδρων λαῶν τῆς νοτίου καὶ ἀρκτῴας Περσίας, ἔχουσαι βάσιν τὴν Πεχλβικὴν γλῶσσαν.

Η ΕΠΑΡΧΙΑ τοῦ Γηλανίου ἔχει περὶ τοὺς 420 τετραγωνικοὺς παρασάγγας, ἤτοι μίλια Ἀγγλικὰ 1680 περίπου, καὶ εἶναι ἡ μικροτέρα τῶν ὅσαι τὴν σήμερον συνιστῶσι τὸ σεσαθρωμένον καὶ πανταχόθεν κλονούμενον τοῦ Ἰρανίου βασίλειον. Αὕτη πρὸς βορρᾶν μὲν χωρίζεται διὰ τοῦ ποταμοῦ Ἀσταρᾶ ἀπὸ τοῦ τμήματος τῆς χώρας Ταλὶς ἢ Ταλιστὰν, τὸ ὁποῖον, μετὰ τὴν ἐν Τουρκομανζαὶ κλεισθεῖσαν συνθήκην (1828), παρεχωρήθη εἰς τὴν Ῥωσσίαν· πρὸς δὲ τὴν μεσημβρίαν συνορεύει μὲ τὴν Μαζανδεραν διὰ τοῦ ῥύακος Τεμακαμπουνίου, καὶ οὐχὶ διὰ τοῦ Μάρδου, ὡς σφαλερῶς ἀνέφερον γεωγράφοι τινές· ἐνῷ πρὸς δυσμὰς ἔχει περίφραγμα φυσικὸν τὴν ὑψηλὴν καὶ χιονόλευκον σειρὰν τοῦ Ἐλβούρς, χωρίζουσαν αὐτὴν ἀπὸ τὴν Ἀτροπατηνὴν καὶ μεγάλην Μηδίαν.

ΟΙ ΙΛΥΑΤΑΙ*.

Οἱ κάτοικοι τοῦ Γηλανίου διαιροῦνται εἰς τρεῖς διακεκριμένας πατριάς· αὗται δὲ εἶναι, οἱ αὐτόχθονες, ὀνομαζόμενοι ἰδίως Γηλανοὶ (οἱ Γῆλαι τῶν ἀρχαίων μας)· οἱ Ταλισσοὶ, οἵτινες εἶναι πιθανῶς κατακτηταὶ ἢ ἄποικοι τοῦ βορείου μέρους τῆς χώρας· καὶ οἱ Κοῦρδοι ἢ Ἰλυάται, ὑποδιηρημένοι καὶ ἐνταῦθα, ὡς ἀλλαχοῦ, εἰς παμπληθεῖς φυλὰς, ζωὴν πλανήτιδα διαγούσας, καὶ καταγομένας ἐμφανῶς ἀπὸ τῶν Δοκουσινῶν ἢ Καδουσίων, Ἀμάρδων, Κουϊντίων, Ἀναριακῶν, καὶ πολλῶν ἄλλων τοιούτων, οἱ ὁποῖοι, καὶ εἰς τὸν καιρὸν ἀκόμη τοῦ Στράβωνος, φυλάξαντός μας τὰ ὀνόματα τῶν βαρβάρων τούτων, ἐνῴκουν εἰς τὰς παρωρείας τῶν Ἀλπονίων. Οἱ μὲν Κουϊντιοι καὶ Ἀμάρδοι ὑπάρχουσιν ἔτι καὶ σήμερον, ἀναλλοίωτον τὴν ὀνομασίαν τοῦ γεωγράφου Ἕλληνος φέροντες, καὶ ἐνδιαιτώμενοι παρὰ τὴν δυτικὴν ζώνην τῶν ὀρέων, ἐγγὺς τοῦ ποταμοῦ Μάρδου, ἐν τῷ νομῷ τοῦ Ῥεχμεταβάδ. Ἅπασαι αἱ νομαδικαὶ αὗται φυλαὶ περιφέρονται κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θέρους εἰς τὰς ὑψηλοτέρας θέσεις τοῦ Γηλανίου, προτιμῶσαι ὅμως πάντοτε τὴν ἐκτενῆ καὶ δροσερὰν πεδιάδα τοῦ

* Ἰλυάται ὀνομάζονται εἰς τὴν Περσίαν ἅπαντες ἐν γένει οἱ πλανήτιδα ζωὴν διάγοντες, ὁποῖοι εἶναι καὶ οἱ Κοῦρδοι. Σημ. Συν.

Ἀρδεμπιλίου, καὶ τῶν Ἀλπονίων τὰς κορυφὰς, ὅπου εὑρίσκουσι δαψίλειαν νομῆς, καὶ πηγὰς ὑδάτων καθαρῶν ἀεννάους, πλεονεκτήματα ὑπερσπανίζοντα εἰς τὰς νάπας καὶ τὰ μεμιασμένα δάση τῶν ἀνατολικῶν πλευρῶν τοῦ Ἐλβούρς, ὡσαύτως καὶ εἰς τὰς πλειοτέρας νετρώδεις πεδιάδας τῆς Ἀδερμπιζάνης.

Αἱ φυλαὶ αὗται εἶναι ἄξενοι, οὐδὲ διαφέρουσι ποσῶς τῶν κυρίως Καρδούχων κατὰ τὴν φυσικὴν εἰς αὐτοὺς ἐπιῤῥέπειαν τοῦ λῃστεύειν. Ἔχουσι καὶ αὗται ἐξαίρετον χαρακτηριστικὸν τὸ φιλάρπαγον, ἐπίσης ὡς οἱ κάτοικοι τῆς Κουρδιστάν· ἀλλὰ χωρὶς νὰ δεικνύωσι καὶ τὴν αὐτὴν τῶν ἠθῶν ἀγριότητα, καθὸ καταγινόμεναι σπανίως εἰς τὸν πόλεμον, καὶ διάγουσαι βίον μᾶλλον ποιμενικόν. Ἡ εἰρηνικὴ ὅμως αὕτη ἐνασχόλησις δὲν κατέστησεν εἰσέτι αὐτοὺς οὐδόλως εἰρηναίους, οὐδὲ κατέστειλε τόσον τὴν ἀρχικὴν φύσιν τῶν παθῶν καὶ ἕξεών των. Ποτὲ δὲν ἀμελοῦσι τὴν παρουσιαζομένην εὐκαιρίαν διὰ νὰ προσβάλωσι τοὺς μεμονωμένους ὁδοιπόρους, ἢ καὶ τὰ κατὰ τύχην πλησίον τῶν κατασκηνωμάτων αὐτῶν διανυκτερεύοντα κιρβάνια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα, ἁρπάζοντες πραγματείας, ἢ οἱαδήποτ' ἄλλα μετακομιζόμενα ἀντικείμενα, νομίζουσιν αὐτὰ νόμιμον δι' αὐτοὺς λείαν. Ἡ μὲ τὸν στάσιμον λαὸν ἀδιάλειπτος ἐπιμιξία των δὲν παρήγαγεν οὐδεμίαν ἀγαθὴν ἐπιῤῥοὴν πολιτισμοῦ καὶ ἠθικομορφώσεως ἐπ' αὐτῶν, οὐδ' ἐδυνήθη ποτὲ νὰ ἐλαττώσῃ τὴν πρὸς τὴν λῃστείαν ἀκάθεκτον ῥοπήν των, τὴν διακρίνουσαν οὐσιωδῶς καὶ ἀπανταχοῦ τὴν Κουρδικὴν πατριάν. Αἱ φυλαὶ τοῦ Ἐλβούρς δὲν εἶναι μολοντοῦτο αἱμοβόροι ὡς αἱ τῆς Κουρδιστάν· ἀποφεύγουσι τὸν φόνον, οὐδὲ κακοποιοῦσι τοὺς ὅσοι, καταληφθέντες παρ' αὐτῶν, ἐγκαταλείπουσιν ἑκοντὶ καὶ εὐβούλως τὸ ἀπαιτούμενον.

Εἴπομεν ἀνωτέρω, ὅτι οἱ Ἰλυάται οὗτοι εἶναι ἄξενοι· καὶ δὲν ἐλανθάσθημεν. Ἡ φημιζομένη τῶν περιπλανωμένων φυλῶν φιλοξενία εἰς τὰς ἐρημίας καὶ τῆς Ἀσίας τὰ ὄρη εἶναι ἀρχαία ψευδὴς κατ' ἐμὲ παράδοσις, διαιωνισθεῖσα καὶ προληπτικῶς δοξασθεῖσα ὑπὸ συγγραφέων, οἵτινες, παρατηρήσαντες ἱκανὴν ταὐτότητα εἰς τὰ ἤθη τῶν Ἀσιανῶν νομάδων καὶ τῶν φυλῶν τῶν βιβλικῶν αἰώνων, ἐσυμπέραναν ὅτι καὶ αἱ ἠθικαὶ καὶ λοιπαὶ βιωτικαὶ ἀρεταί, καθὼς ἐπομένως καὶ ἡ κλασικὴ ἐκείνη καὶ ἀφελὴς ξενία των, μετεδόθησαν ἀναλλοιώτως εἰς τοὺς διάγοντας σήμερον ζωὴν ὁμοίαν τῶν τότε πατριαρχῶν. Ἀλλ' ἡμεῖς, οἱ συζήσαντες συχνάκις μετὰ τῶν Κούρδων καὶ Ἰλυατῶν, οἱ εὑρεθέντες πολλάκις, ἐν μέσῳ τῶν ὁδοιπορικῶν καὶ ἐκδρομῶν μας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀσίας, ἠναγκασμένοι νὰ ζητήσωμεν ἄσυλον καὶ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Κούρδου καὶ Τουρκομάνου, καὶ εἰς τὴν καλύβην τοῦ χωρικοῦ, καὶ εἰς τὸν σταῦλον τοῦ ποιμένος, ἡμεῖς, λέγομεν, ἐμποροῦμεν νὰ ἔχωμεν διαφορετικὸν φρόνημα χωρὶς νὰ κατηγορηθῶμεν ὡς ἀλαζόνες, ἢ ὡς ἐμπειρίαν καὶ πραγματικὴν γνῶσιν τοῦ ἀντικειμένου παντελῶς μὴ ἔχοντες, καὶ νὰ ἐλέγξωμεν ἀθιστάκτως τὴν τραυνὴν κατάχρησιν τῆς λέξεως ξενία, τὴν γινομένην τοσάκις εἰς τὰς περιγραφὰς τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων τῶν Ἀσιανῶν πλανητικῶν λαῶν. Τὸ κατ' ἐμὲ, ὁμολογῶ ὅτι δὲν ηὐτύχησα ν' ἀπαντήσω ποτὲ αὐτὰς δικαιωμένας καὶ συμφώνους μὲ τὴν ἰδίαν μου πεῖραν εἰς ὅσας χώρας διέβην τῆς ἀνατολῆς· ἀλλ' ἐξ ἐναντίας, εὗρον γενικῶς τόσον τοὺς πολίτας, καθὼς καὶ τοὺς χωρικοὺς καὶ νομάδας, ἐξίσου φιλοκερδεῖς, ῥυπαροὺς, καὶ φαύλους, πραγματευομένους ἀείποτε, καὶ ἀδρῶς πληρονομένους τὴν παραμικροτέραν δούλευσιν ἢ χάριν. Ὅσον εἶναι μάλιστα εὐκατάστατοι καὶ ὑποληπτικοί, τόσον περισσότερον φαίνονται φιλάργυροι καὶ ἀπατεῶνες. Ἐὰν δὲ ξένος τις λάβῃ ὑποδοχὴν ὑπὸ τὴν σκηνὴν τοῦ Κούρδου ἢ τοῦ Οὐσβέκου, τοῦτο συμβαίνει ὄχι ἀπὸ καθαρὸν, ἁπλοῦν, καὶ αὐθόρμητον αἴσθημα φιλοξενίας, ἀλλ' ἀπὸ πλεονεξίαν χαμερπῆ, ἥτις εἶναι τὸ πρώτιστον ἐλατήριον τῶν πράξεων ὅλων τῶν Ἀσιανῶν. Παρὰ τοῖς Τουρκομάνοις μάλιστα κάποτε, εἰς ἀνταλλαγὴν τῆς γενομένης εἰς τὸν ξένον δεξιώσεως, αἰχμαλωτίζουσιν αὐτὸν παρανόμως, καὶ τὸν πωλοῦσιν ὡς ἀνδράποδον εἰς τὰς κοινὰς σωματεμπορίας τῆς Χίβας καὶ Οὐργγένζ, παραβαίνοντες οὕτως τὰ ἱερώτερα τῆς ξενίας δικαιώματα. Παρὰ δὲ τοῖς Κούρδοις καὶ Ἰλυάταις τῆς Περσίας, ὁ ξένος εἰσάγεται μὲν εἰς τὴν ἑστίαν τῆς οἰκογενείας, ἀλλὰ μὲ σκοπὸν ὑπόκρυφον καὶ μ' ἐλπίδα κέρδους. Ὁ Κοῦρδος δὲν ἀλλάσσει τὴν ἰδιάζουσαν εἰς αὐτὸν φύσιν, οὔτε νὰ ὑποκρίνεται γνωρίζει τὰ πλέον ἐνδόμυχα αἰσθήματα τῆς ῥυπαρᾶς καὶ ἀργυρωνήτου ψυχῆς του. Ἡ πρόσοψις μεταλλικῆς οὐσίας, ἢ οἱουδήποτε πολυτίμου ἀντικειμένου, καίτοι μηδόλως γνωστοῦ καὶ ἀχρήστου εἰς αὐτὸν, προκαλεῖ τὴν ἄπληστον ὄρεξίν του, ὑπεγείρουσα εἰς τὸν νοῦν αὐτοῦ ἰδέας ἁρπαγῆς καὶ φόνου διὰ τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ ποθουμένου. Εὐτυχὴς τωόντι ὁ ὁδοιπόρος, ὅστις, βιασθεὶς νὰ καταφύγῃ τὴν νύκτα εἰς σκηνὴν Κούρδου, εὑρῆκε τὴν ἐπαύριον σῶα καὶ ἀνελλιπῆ ὅσα εἶχε φέρει μεθ' ἑαυτοῦ ἱμάτια καὶ λοιπὰ, καὶ δυνηθῇ νὰ ἀποφύγῃ τὰς ὑπερβολικὰς ἀπαιτήσεις τοῦ οἰκοδεσπότου, χωρὶς νὰ συνεπισύρῃ καὶ τὴν πάντοτε κινδυνώδη καταντῶσαν μνησικακίαν του.

Ἡ ἐντελεστέρα φιλοξενία, καθ' ἡμᾶς, εἶναι ὄχι ἡ ἐνίοτε ἀπολαμβανομένη ὑπὸ τὰς σκηνὰς τοιούτων βαρβάρων, ἀλλ' ἡ τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν, τῶν ὁποίων ἡ Χριστιανικὴ διδασκαλία, ὁ ἐξευγενισμὸς, καὶ ἡ πρόοδος τῶν φώτων, ἐτελειοποίησαν τὰ ἤθη, ὕψωσαν τῆς καρδίας τοὺς πόθους καὶ τὰς ἐμπνεύσεις, καὶ ἀνέπτυξαν ὅλα τὰ γενναῖα καὶ εὐγενῆ αἰσθήματα, τὰ κεκαρωμένα ἢ διεστραμμένα εἰς τὸν ἄμοιρον ἠθικῆς ἀνατροφῆς ἄνθρωπον. Εἰς τὴν Εὐρώπην δὲν αἰσθανόμεθα τόσον συχνὰ τὴν ἀνάγκην τῆς ξενίας, ὅσον εἰς τὴν Ἀσίαν, ὅπου ὁ ὁδοιπόρος ὑπόκειται εἰς παντοειδεῖς στερήσεις, σκληραγωγίας, καὶ μύρια δεινὰ, διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν ἀναγκαίων περιθαλπτικῶν μέσων. Παρ' ἡμῖν τὰ ξενοδοχεῖα καὶ τόσα ἄλλα δημόσια καταστήματα ὑπάρχουσι πάντοτε ἀνεῳγμένα διὰ νὰ δέχωνται

ἡμέραν καὶ νύκτα τὸν πλούσιον ὁμοῦ μὲ τὸν πένητα δωρεὰν ἢ χρηματικῶς· ὥστε δὲν ἔχουν χρείαν νὰ προστρέχωσιν, ὡς ἐνταῦθα, εἰς ἰδιωτικὰς οἰκίας, ἢ εἰς σκηνὰς νομάδων, πρὸς διανυκτέρευσιν ἢ ἀνάπαυσιν τῶν κεκοπιασμένων μελῶν των. Ἐὰν δὲ τὰ καταστήματα ταῦτα δὲν ὑπῆρχον, κανεῖς βεβαίως δὲν ἤθελε κρούσειν εἰς μάτην τὴν θύραν τοῦ Εὐρωπαίου διὰ προσωρινὸν ἄσυλον.

Ἅπασα ἡ ἰδιοκτησία τοῦ Ἰλυάτου συνίσταται εἰς ἀγέλας κτηνῶν κερασφόρων, εἰς ἵππους καὶ καμήλους· ταῦτα εἶναι ἡ μοναδικὴ τοῦ πλούτου καὶ τῆς εὐζωΐας του πηγή. Τὰ μὲν πρόβατα καὶ αἱ ἀγελάδες χορηγοῦσιν εἰς αὐτὸν ἀφθονίαν γάλακτος, ἐξ οὗ κατασκευάζει βούτυρον καὶ τυρὸν, καθὼς ἀκόμη καὶ μαλλίον, μὲ τὸ ὁποῖον ὑφαίνει τὰς ἐνδυμασίας καὶ σκηνάς του, πωλῶν ὕστερον τὸ περισσεῦον. Οἱ δὲ ἵπποι καὶ αἱ κάμηλοι, χρησιμεύοντα ὡς ἀχθοφόρα ζῶα, παρέχουσιν εἰς αὐτὸν καὶ εἰσόδημα ἀξιόλογον, πωλούμενα εἰς τὰς ἀγορὰς τῶν πόλεων. Τὴν ἡμέραν τὰ ποίμνιά του περιπλανῶνται ἐλευθέρως καθ' ὅλας τὰς πλευρὰς καὶ τοὺς μυχοὺς τῶν βουνῶν, ἀναμηρυκιζόμενα τὴν χλόην καὶ τὸ βρύον, τὸ περικαλύπτον τὴν ἐπιφάνειαν καὶ τὰς χαραμάδας τῶν βράχων καὶ δένδρων· τὸ ἑσπέρας ἐπιστρέφουσι πάλιν ἀφ' ἑαυτῶν εἰς τὴν σκηνήν του, ἡ ὁποία συνήθως χρησιμεύει καὶ εἰς τὴν οἰκογένειαν ὡς οἰκητήριον, καὶ εἰς τὰ πρόβατα ὡς μάνδρα. Κάποτε δ' ἔχουσι καὶ αἱ δαμάλειες καὶ αἱ φοράδες τὴν ἄδειαν νὰ εἰσέρχωνται συντροφευμέναι μὲ τὰ νεογνά των. Εἴς τινας σκηνὰς τὰ ζῶα ταῦτα εἶναι διακεχωρισμένα ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν δι' ἁπλοῦ μόνον σχοινίου, σχηματίζοντος τὸ ἀροθέσιον μεταξὺ τῶν διπόδων καὶ τετραπόδων· ἀλλ' ἡ διατομὴ αὕτη θεωρεῖται σχεδὸν ὡς σημεῖον πολυτελείας καὶ ἀσυνειδίστου καλλωπισμοῦ. Ἡ κυριεύουσα εἰς τὰς κινητὰς ταύτας οἰκίας σύγχυσις καὶ ἀταξία εἶναι θέαμα ἀξιοπερίεργον, ἀλλ' ἐνταυτῷ ῥυπαρὸν καὶ ἀηδέστατον.

Καθ' ὁδὸν ὄντες, ἐφθάσαμεν μιᾷ τῶν ἡμερῶν εἰς φυλῆς τινὸς σκηνώματα· ἀφιππεύσαντες δι' ὀλίγης ὥρας ἀνάπαυσιν, ἐπλησιάσαμεν εἰς τὴν πρώτην τυχοῦσαν σκηνὴν, ζητοῦντες ὀξυνόγαλον πρὸς ἀνάψυξίν μας. Ἅπασαν τὴν Κουρδικὴν οἰκογένειαν εὕρομεν καθημένην τριγύρω σωροῦ ξύλων ἀναμμένων ἐν τῷ μέσῳ τῆς σκηνῆς, πεπληρωμένης καπνοῦ, ὑπὲρ τῶν ὁποίων ἐκρέματο λέβης κατάμαυρος, περιέχων κρέατα κατακερματισμένα, καὶ ἀλλοκότως πως μαγειρευμένα ὁμοῦ μὲ πιλαΰιον, ὅπου ἕκαστον μέλος τῆς οἰκογενείας, βυθίζον τὴν ἀπὸ ῥύπου καταχρισμένην χεῖρά του, ἥρπαζε δραγμὴν φαγητοῦ, τὴν ὁποίαν κατεβρόχθιζε [λαιμάργως, μέχρις ὅτου ἐξέλειψε τέλος πάντων ἀπὸ τὸν λέβητα τὸ ἔδεσμα ὅλως διόλου. Ἡμεῖς οἱ ταλαίπωροι, οἱ κατὰ κακὴν τύχην μας ἐκεῖ παρευρεθέντες, προσεκλήθημεν παρὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς οἰκογενείας διὰ νὰ συμμεθέξωμεν τοῦ ῥυπαροῦ τούτου συμποσίου, τοῦ ὁποίου ἡ θέα μόνον προσκάλει εἰς ἡμᾶς ναυτιάσεις καὶ ἀνυπέρβλητον ἀποστροφήν· πλὴν, μὲ ὅλην τὴν ἀγαθὴν βούλησιν νὰ μὴ προσκρούσωμεν εἰς τὰς συνηθείας τῶν ἀνθρώπων τούτων, ἀπεποιήθημεν ἀποτόμως, προφασιζόμενοι ἀνορεξίαν. Ὁτέ, στραφέντες πρὸς τὸν ὁδηγὸν καὶ τοὺς ὑπηρέτας μας, προσεκάλεσαν αὐτοὺς νὰ συγκαθίσωσι καὶ συμφάγωσι μετ' αὐτῶν. Οὗτοι, ὀλιγώτερον, φαίνεται, εὐαίσθητοι, καὶ περισσότερον, πιθανῶς, πειναμένοι ἀπὸ ἡμᾶς, ὑπεῖξαν εἰς τὴν πρόσκλησιν, λαμβάνοντες μέρος τοῦ συμποσίου, καὶ περιποιήσεις παραδόξους ἀπὸ μέρους τοῦ οἰκοδεσπότου, τὰς ὁποίας ἠθέλομεν ἀναποφεύκτως ἀπολάβειν ἡμεῖς αὐτοὶ, ἐὰν ἐδεχόμεθα τὴν εἰς ἡμᾶς πρότερον γενομένην πρόσκλησιν. Ὁ Κοῦρδος, πρὸς τιμὴν τῶν ὑπηρετῶν μας, ἀνακομβώσας καλήτερον τὴν χειρίδα τοῦ φορέματός του, καὶ ἐμπήξας τὴν χεῖρα βαθύτερον εἰς τὸν λέβητα, ἔλαβε φουχτιὰν πιλαΰου μεμιγμένου μὲ κρέατα, καὶ ποικίλας ἄλλας ἀγνώστους εἰς ἐμὲ ὕλας, καὶ ζυμώσας αὐτὰ εἰς τὴν παλάμην τῆς χειρός του, ὥστε νὰ σχηματίσῃ βῶλον συμπαγῆ, ἐπρόσφερεν αὐτὸν εἰς τὸν πλησίον αὐτοῦ καθήμενον σύσσιτον, ὁ ὁποῖος, Πέρσης ὤν, τὸν ἔχαφε προθύμως· τοιοῦτον δεῖγμα φιλοφροσύνης ἔδωκεν ἔπειτα καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς ὑπηρέτας, τὸ ὁποῖον οὐδόλως ἀπεποιήθησαν. Ὁ εὐγενὴς οὗτος περιποιητικὸς τρόπος εἶναι αὐτόχρημα Περσικὸς, καὶ ἴδιος τῶν μεγαλητέρων, οἵτινες θέλουν νὰ φανερώσωσι τὴν πρὸς τοὺς ὑποδεεστέρους των εὔνοιαν. Κάποτε ἡ εὔνοια αὕτη δεικνύεται καὶ ἐκφραστικώτερον, ἀλλὰ καὶ ἀηδέστερον, εἰς τὸν ξένον ὁμοτράπεζον· οὗτος προσκαλεῖται ν' ἀνοίξῃ τὸ στόμα του, εἰς τὸ ὁποῖον ἀποσφενδονίζεται τὸ ἐκ βρωμάτων πολυσύνθετον σφαιρίδιον μ' ἐπιτηδειότητα θαυμαστήν.

Αἱ γυναῖκες τῶν Ἰλυατῶν εἶναι ἀσκεπεῖς, οὐδὲ κρύπτονται ἔμπροσθεν τῶν ξένων, μὲ τοὺς ὁποίους δύνανται νὰ συνομιλῶσιν ἐλευθέρως. Ἡ ἐνασχόλησις αὐτῶν εἶναι ἡ ἀμελξις τῶν ἀγελάδων καὶ αἰγῶν, καὶ ἡ κλῶσις τοῦ μαλλίου διὰ τάπητας. Ὑφαίνουσι δὲ καὶ τὸ εἶδος ἐκεῖνο τῶν πίλων, (κετζέδων), τῶν ὀνομαζομένων Νεμὲδ, οἱ ὁποῖοι ἔχουσιν εἰς ἅπασαν τὴν Ἀσίαν μεγίστην τὴν χρῆσιν, εἴτε ὡς καλύμματα τῶν ἀλόγων, εἴτε ὡς τάπητες πολλῶν σκηνῶν τῆς δευτέρας καὶ τρίτης κλάσεως τοῦ λαοῦ. Αἱ νεάνιδες ὁδηγοῦσι τὰ ποίμνια εἰς τὰ φορβαῖα μέρη τῶν κοιλάδων καὶ δασῶν, καὶ κατασκευάζουσι τὸν τυρὸν καὶ τὸ βούτυρον. Οἱ ἄνδρες μόνον κάθηνται ἄργοι, ἢ περιφέρονται εἰς τὰ βουνὰ, κρατοῦντες εἰς τὴν χεῖρα τὸ δόρυ, καὶ καιροφυλακτοῦντες μήπως λαφυραγωγήσωσι μεμονωμένον τινὰ διαβαίνοντα ὁδοιπόρον.

Ἐν τῷ μέσῳ τῶν φυλῶν τούτων ὑπάρχουσι καὶ πολλαὶ ἄλλαι, αἵτινες διάγουσι βίον μεταξὺ τῶν περιπλανωμένων Κούρδων καὶ τῶν εἰς τὴν γῆν προσκολλημένων χωρικῶν. Τοιαύτη εἶναι ἡ πρὸς τὴν περιπλάνησιν ἰσχυρὰ ἕξις τῆς πατριᾶς ταύτης, ὥστε δὲν ἐμπορεῖ νὰ ἐγκαταλείψῃ ὁλοτελῶς τὸν βιωτικὸν τρόπον τῶν προπατόρων της Τατάρων, καὶ νὰ παγιωθῇ διὰ νὰ σχηματίσῃ λαὸν ἡθροισμένον, γεωργικὸν, καὶ βιομήχανον. Ἀ-

φοῦ δὲ σπείρωσι περὶ τὰ τέλη τοῦ χειμῶνος, μεταναστεύουσιν ἀλλοῦ, ζητοῦντες πάντοτε ὕδατα καὶ βοσκὰς ἐν ἀφθονίᾳ, ἐπιψυλαττόμενοι νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰς προτέρας θέσεις των διὰ νὰ θερίσωσι τοὺς καρποὺς τῶν σιτηρῶν σπερμάτων των.

Εἰς τὴν προσέγγισιν τοῦ χειμῶνος, ὅταν ἡ εἰς τὰ ὄρη κατασκήνωσις καταντᾷ πλέον ἀφόρητος διὰ τὴν δριμύτητα τοῦ ψύχους, τότε, χαλῶντες τὰ πιλώδη οἰκήματά των, φορτόνουσιν αὐτὰ μεθ' ὅλων τῶν λοιπῶν σκευῶν καὶ ἐπίπλων, καὶ μετ' αὐτῶν τὰς γυναῖκας καὶ τέκνα των, εἰς τὰ νῶτα τῶν φορτηγῶν ζώων, καὶ καταβαίνουσιν οὕτως εἰς χαμηλοτέρας καὶ εὐκραεῖς πρὸς διαχείμασιν ἁρμοδίας ζώνας. Οἱ δὲ περὶ τὰ Ἀλπόνια ἐνδιαιτώμενοι Ἰλυάται, ἀφίνοντες τὰς ὑψηλὰς ἄκρας τῆς ὀρεινῆς ταύτης σειρᾶς, εἰσχωροῦσιν εἰς τὸ ἐνδότερον τῶν ὑλωδῶν γαιῶν ἀπέναντι τῆς Κασπίας, πλησιάζοντες καὶ μέχρι τῶν ὀχθῶν τῆς θαλάσσης, ὅπου διαμένουσιν ἕως ὅτου παρέλθῃ ὁ χειμών.

Ἡ διάλεκτος αὐτῶν εἶναι ἡ Ταταρικὴ γλῶσσα, πλὴν διεφθαρμένη, εἰς τὸ ἄκρον λαρυγγόφωνος καὶ σκληρά, ἀλλ' ἀρκετὰ εὐκατάληπτος εἰς τοὺς γινώσκοντας καλῶς τὴν Τουρκικήν.

ΟΙ ΤΑΛΙΣΣΟΙ.

Μετὰ τοὺς Ἰλυάτας ἀκολουθοῦσιν οἱ Ταλισσοὶ, οἵτινες κατέχουσιν ὅλον τὸ βόρειον Γηλάνιον μεταξὺ τοῦ ποταμοῦ Ἀσταρᾶ καὶ τοῦ νομοῦ Γασκέρ. Οὗτοι συνιστῶσι τὸ τρίτον μέρος σχεδὸν τοῦ λαοῦ, καὶ ἀνήκουσιν εἰς γένος τελείως διακεχριμένον, καὶ καθ' ὅλα διάφορον καὶ τῶν πλανησιέδρων καὶ τῶν στασίμων τῆς χώρας κατοίκων. Λέγονται δὲ ἀπόγονοι τῶν Μογγόλων· ἀλλ' ἡ καταγωγὴ αὕτη εἶναι ἀμφισβητήσιμος· καθότι οἱ χαρακτῆρες τοῦ προσώπου των ἀναγγέλλουσι διαφορετικὸν ἔθνος, ἀλλαχόθεν καταγόμενον. Κατὰ τὰς πατροπαραδόσεις των ἅπασα ἡ χώρα, ἡ σήμερον τόνομα Ταλὶς φέρουσα, ἐδορυκτήθη παρὰ τῶν Τατάρων ἐπὶ Γεγκὴς-Χὰν, ὅστις, λέγουσιν, ἀπέστειλε συγγενῆ του τινὰ, Ταλίσιον καλούμενον, ἵνα λάβῃ κατοχὴν τοῦ ῥηθέντος τόπου. Τοῦτο διόλου δὲν εἶναι παράδοξον, διότι αἱ κατακτήσεις τοῦ Γεγκὴς, καθὼς γνωρίζομεν, ἐξετάθησαν ἀπὸ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ μέχρι τοῦ Εὐξείνου Πόντου, καὶ ἀπὸ τῶν κατακεκαυμένων παραλιῶν τοῦ Περσικοῦ κόλπου ἕως τῶν καταψυκτικωτέρων ἐρημιῶν τῆς Σιβηρίας· τὸ προβληματῶδες εἶναι ἡ ἀπὸ τοὺς δορικτήτορας Μογγόλους καταγωγὴ τῶν Ταλισσῶν, ἐνῷ ὑπάρχουσιν ἰσχυρὰ ἠθικὰ καὶ φυσικὰ διδόμενα πολεμοῦντα τὴν ἀξίωσιν ταύτην.

Τὸ Περσικὸν Ταλὶς διεμερίσθη εἰς τμήματα διάφορα, ἀποτελοῦντα τοσαύτας περιοχὰς διοικουμένας ὑπὸ Χάνιδων, ἀναγνωριζομένων παρὰ τῆς κυβερνήσεως, καὶ ἐχόντων ὁμοιότητα μεγίστην μὲ τοὺς παλαιοὺς τοῦ μεσαιῶνος τιμαριωτικοὺς δεσπότας. Αἱ παρ' αὐτῶν διοικούμεναι γαῖαι μεταβαίνουσι διὰ κληρονομίας εἰς τοὺς υἱοὺς, ἢ ἐν ἐλλείψει αὐτῶν εἰς τοὺς πλησιεστέρους κατιόντας, φυλαττομένης πάντοτε τῆς βασιλικῆς συναινέσεως, δηλοποιουμένης διὰ τῆς συνήθους ἐπισήμου ἀμφιάσεως (χαλάτ)· δώρου, τὸ ὁποῖον παραχωρεῖται ὑπὲρ ἑκάστου διορισθέντος νέου Σατράπου, ὅντινα εὐαρεστεῖται ὁ Σὰχ νὰ τιμήσῃ. Ἡ τοιαύτη ἀμφίασις, σημαίνουσα τὴν εὔνοιαν καὶ εὐχαρίστησιν τοῦ ἄνακτος, πέμπεται κατ' ἔτος καὶ εἰς ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς διοικητὰς τῶν ἐπαρχιῶν ὡς τεκμήριον μετεπικυρώσεως τοῦ ἀξιώματός των· ἐνῷ, τούναντίον, ἡ ἔλλειψις αὐτῆς ἀποδεικνύει δυστυχίαν, ἔκπτωσιν τῶν βασιλικῶν χαρίτων, καὶ προσεχῆ τοῦ ὑπουργήματος ἀποβολήν. Τὸ δῶρον ὑφίσταται εἰς ἐπενδύτην μεγαλοπρεπῆ εὐρύχωρον καὶ λαχούρινον, τιμῆς 10,000 ἕως 20,000 γροσίων, κατὰ τὸν βαθμὸν τοῦ ὑποκειμένου, εἰς ὃ στέλλεται. Ὁ δὲ δεχόμενος αὐτὸ ὀφείλει ν' ἀντιπέμψῃ τὴν διπλῆν καὶ τριπλῆν ἀξίαν τῆς βασιλικῆς δωρεᾶς εἰς χρήματα μετρητὰ, τὰ ὁποῖα προσφέρονται ἐπὶ δίσκου εἰς τὸν βασιλέα βασιλέων.

Μετὰ τὴν παρέκβασιν ταύτην ἐπανερχόμεθα εἰς τοὺς Ταλισσίους Χάνιδας. Οὗτοι ἐπαίρονται μεγάλως διὰ τὴν δοκουμένην ἀπὸ τοῦ Γεγκὴς καταγωγήν των, καθὼς οἱ χωρικοὶ αὐτῶν νομίζουσιν ἑαυτοὺς παραδοτικῶς γνησίους ἀπογόνους τῶν Μογγόλων. Ἱστορικοὶ ὅμως τίτλοι δὲν ὑπάρχουσι πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας τῶν τοιούτων ἐπαξιώσεων. Μᾶλλον δὲ ἀποδοτέα εἰς τὸν λαὸν τοῦτον ἑτέρα γένεσις, συμφωνοτέρα μὲ τοὺς φυσικοὺς καὶ ἠθικοὺς εἰδικοὺς χαρακτῆράς του. Τὸ Μογγολικὸν γένος, διατηρηθὲν εἰς ὅλην σχεδὸν τὴν ἀρκτῴαν Ἀσίαν καθ' ὅλην τὴν ἀδιαφθορίαν καὶ ἀκεραιότητα τῆς ἀρχικῆς του διαμορφώσεως, μᾶς παρουσιάζει τύπον περίσημον καὶ εὐγνώριστον. Ἡ εὐσαρκία, ἡ μικρότης τοῦ σώματος, ἡ πλατύτης τοῦ προσώπου, ἡ ἐξοχὴ τῶν ὀστῶν τῶν παρειῶν, ἡ θέσις τῶν μικρῶν καὶ βαθέως ἐμπεπηγμένων εἰς τὰς κόγχας των ὀμματίων, πλαγίως τεθειμένων, ἡ σιμότης τῆς ῥινὸς, κτλ., χαρακτηρίζουσιν ἀλανθάστως τοὺς Τατάρους· ἐνῷ οἱ Ταλισσοὶ δὲν μετέχουσιν οὐδόλως τῶν διακριτικῶν τούτων σημείων· τὸ μεγαλεῖον καὶ ἡ κομψότης τοῦ ἀναστήματος, ἡ ὡραιότης καὶ τὸ εὔρυθμον τῆς φυσιογνωμίας των, φανερόνουσι μᾶλλον λαὸν καταγόμενον ἀπὸ μίαν τῶν ἀναριθμήτων ἐκείνων Καυκασίων φυλῶν, τῶν ὁποίων ἐκληρονόμησαν ὄχι μόνον τὴν προσωπικὴν εὐμορφίαν καὶ τῶν σχημάτων τὸ σύμμετρον κάλλος, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀρρενωπὰ καὶ πολεμικὰ προτερήματα, τὰ διακρίνοντα κατεξοχὴν ἅπαντα τὰ τὰς Καυκασίους χώρας ἐνοικοῦντα ἔθνη. Τὸ κυνήγιον εἶναι δι' αὐτοὺς ἡ εὐαρεστοτέρα καὶ συχνοτέρα ἐνασχόλησις, καὶ ἀγαπῶσι μὲ πάθος τὴν ἱππηλασίαν καὶ τὰ ὅπλα. Τρέφουσι δὲ πρὸς τούτοις καὶ μυστηριώδη τινὰ κλίσιν πρὸς τὸν τυχηρὸν καὶ πολεμικὸν βίον, τὴν ὁποίαν ὁ συνοικισμὸς, αἱ ἀροτρικαὶ ἐργασίαι, καὶ ἡ πρὸς τοὺς Χάνιδας ὑποταγή των, δὲν ἠλάττωσαν ποσῶς. Ἀσμένως περιπλανῶνται ἀναμέσον τῶν ἀπειρομεγεθῶν καὶ συνηρεφῶν δρυμώνων, τῶν ὁποίων ἐξεύρουσιν ἢ ἀνακαλύπτουσιν ἐνστιγματικῶς τὰ ἐλάχιστα μονοπάτια καὶ τὰς στενωτέρας ἐξόδους.

Θαυμασίαν δὲ τόλμην καὶ ἀπτοησίαν δεικνύουσιν εἰς τὴν καταδίωξιν τοῦ κάπρου (τὸν ὁποῖον ἂν καὶ Μωαμεθανοὶ τρώγουσι) τῆς λεοπαρδάλεως καὶ βασιλικῆς τίγριδος· θηρίων, τὰ ὁποῖα ἀποκαθίστανται μάστιγες φοβεραὶ τῶν ποιμνίων καὶ τῶν ἀδέσμως βοσκομένων ἵππων των. Ἡ ἐπιδεξιότης αὐτῶν εἰς τὸ πυροβολίζειν εἶναι ἄκρα· αἱ δὲ βολίδες των παρατρέχουσι σπανίως τοῦ σκοποῦ. Αἱ σωματικαὶ ἐξασκήσεις, εἰς τὰς ὁποίας εἶναι φύσει ἔκδοτοι, κατασταίνουσιν αὐτοὺς εὐκάμπτους, ἐλαφροὺς, καὶ ἐπιτηδειοτάτους εἰς ὅλα των τὰ κινήματα. Ὁ δὲ χαρακτὴρ των ἔχει ἀτίθασσόν τι καὶ ἄγριον, ἀλλ' ἐνταυτῷ σκυθρωπὸν καὶ ἀνεξάρτητον, τὸ ὁποῖον τοὺς κάμνει ὑπερόπτας, δυσχαλινώτους, καὶ συγκριτικῶς πρὸς τοὺς λοιποὺς Πέρσας, ἀνυποτάκτους εἰς τὰς ἀποφάσεις τῆς αὐθαιρεσίας. Πούποτ' ἀλλοῦ δὲν ἀπήντησα μεταξὺ τῶν στασίμων λαῶν τῆς Περσίας τοσαύτην καταφρόνησιν τῆς δουλείας, τοσαύτην ἀψηφησίαν τῶν καθεστώτων, πλειοτέραν ἀνδρίαν καὶ ἀγάπην τῆς ἀνεξαρτησίας, καὶ ζωηρότερον αἴσθημα τῆς ἀτομικῆς ἀξιοπρεπείας. Ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ μέσῳ ὀρεινῶν δυσπροσίτων φαράγγων καὶ μεμιασμένων ἑλῶν φυλάττει ἐγκεχαραγμένα εἰς ἑαυτὸν αἰσθήματα τοσοῦτον μᾶλλον παράδοξα καὶ ἐκπληκτικὰ, ὅσον ἡ κατάστασίς του εἶναι ἡμιβάρβαρος, καὶ ἡ θρησκεία του Μουσουλμανική. Τὰ δουλοπρεπῆ ἤθη, ἡ παθητικὴ καὶ ἄλαλος ὑπόκλισις εἰς τοὺς μεγάλους τοῦ κράτους, ἡ χαμέρπεια τῶν λοιπῶν Περσῶν, ὅλα ταῦτα εἶναι ἄγνωστα παρὰ τοῖς Ταλισσοῖς. Οἱ διοριζόμενοι παρ' αὐτοῖς εἰσπράκτορες, ἢ ὁποιοιδήποτε ἄλλοι τῆς διοικήσεως ὑπηρέται, οἵτινες φέρουν' ἀλλαχοῦ ὡς ὄργανα συνήθη καταχρήσεων, βιαιοπραγιῶν καὶ πολυειδῶν κακώσεων, μεταχειρίζονται ἐνταῦθα τρόπους συμβιβαστικοὺς καὶ ὕφος πρᾶον· διότι τὸ ὁποῖον φέρουσι μεθ' ἑαυτῶν φερμάνιον δὲν ἰσχύει νὰ τοὺς προφυλάξῃ ἀπὸ τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐντοπίων, ἐὰν ἤθελον καταχρασθῆ τοὐλάχιστον τῆς θέσεώς των. Ἐξ ἄλλου δὲ μέρους, οἱ Ταλισσοὶ χαίρουσι φυσικὰ προνόμια, καθὸ κάτοχοι τόπου δυοβάτου, καὶ εἰς καθωπλισμένον στρατὸν πάντῃ ἀπροσίτου, καὶ καθὸ πρὸς τούτοις ἀξιόλογοι ὄντες πυροβολισταί. Ἐν καιρῷ ἀνάγκης δύνανται νὰ συναρτίσωσι στράτευμα ἐπιδεικτικὸν ἀναβαῖνον εἰς 10,000 ἀνθρώπων, καλῶν πολεμιστῶν, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τῶν Χάνιδων, εἰς οὓς ἡ διοίκησις ἐνεπιστεύθη τὴν φύλαξιν τῶν παραθαλασσίων ὄχι μόνον τοῦ Περσικοῦ Ταλισσίου, ἀλλὰ καὶ μέρους ἔτι τοῦ Γηλανίου.

Ἡ σχέσις αὐτῶν πρὸς τοὺς Χάνιδας εἶναι σχέσις ἡμισειαστῶν, ὡς ἡ τῶν πλειοτέρων, διὰ νὰ μὴ εἴπωμεν ὅλων τῶν λοιπῶν τῆς Περσίας γεωργικῶν λαῶν. Αἱ γαῖαι, τὰς ὁποίας καλλιεργοῦσιν, εἶναι μέρη τινὰ τῶν κατωτέρων δασῶν, ἐκτεινομένων ἀπὸ τὰς ὑπωρείας τῶν βουνῶν μέχρι τῆς θαλάσσης, τὰ ὁποῖα τῇδε κάκεῖσε ἀπέκδυσαν τῶν ὑφ' ὧν κατεκαλύπτοντο δένδρων, ἢ καὶ λιμνία ἡμιξηρανθέντα, χρησιμεύοντα μοναδικῶς εἰς φυτείας ὀρυζώνων, διὰ τὴν ἰλύεσσαν φύσιν τῆς γῆς. Οὐσης λοιπὸν τοσοῦτον πεπληρωμένης ἑλῶν καὶ ὑλημανούσης καθ' ὑπερβολὴν, πᾶσα καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν καρπῶν, ἐκτὸς τοῦ ὀρυζίου, πᾶσα φυταλιὰ δένδρων καρποφόρων καὶ λαχανικῶν μένει ἀνεπίτευκτος. Εἰς τὴν ἀκαταλληλίαν ταύτην τῆς γῆς ἂς προσθέσωμεν καὶ τὴν ἀδιαφορίαν τῶν Ταλισσῶν, οἵτινες, ῥέποντες φυσικῶς εἰς τὰ κυνήγια καὶ τὰς πολεμικὰς ἐνασχολήσεις, ἀμελοῦσι τὴν γεωργίαν, καὶ τὰς βελτιώσεις τῶν περιοχῶν των, αἵτινες διὰ τεχνητῶν διωρύγων πρὸς εὐκολίαν τῆς ἐκροῆς τῶν ἀκινήτων ὑδάτων ἠμπόρουν νὰ καταστηθῶσιν εὐφορώτατα.

Οἱ Ταλισσοὶ, καθὸ ἐπείσακτοι ὡς κατακτηταὶ καὶ ἄποικοι, καίτοι πρὸ αἰώνων ἐνοικοῦντες τὴν χώραν, δὲν ἠδυνήθησαν εἰσέτι νὰ συνειθίσωσι τὴν κακοήθη καὶ δηλητήριον τοῦ κλίματος ἐπιῤῥοήν· δι' ἣν αἰτίαν βλέπουσιν ἑαυτοὺς βεβιασμένους τὸν μὲν χειμῶνα καὶ τὴν ἄνοιξιν νὰ σπέρνωσι τὸ ὀρύζιον, καὶ νὰ ἐκπληρῶσι ὅσας γεωργικὰς ἄλλας ἔχουσιν ἐργασίας· τὸ δὲ θέρος, ἐγκαταλείποντες καὶ αὐτοὶ, ὡς οἱ Ἠλυάται, πανοικὶ τὰς εἰς τοὺς βάλτους καὶ δάση διεσκορπισμένας καὶ ἀπ' ἀλλήλων διεστώσας οἰκίας των, νὰ καταφεύγωσιν εἰς τὰ πέριξ βουνὰ, ὅπου, ἔχοντες θερινὰς ξυλίνας καλύβας, διαμένουσιν ἐκεῖ καθ' ὅλον τὸ θέρος μακρὰν τῶν ἐνδημικῶν νόσων, αἱ ὁποῖαι τότε ἐπισκήπτουσι σφοδρῶς εἰς ὅλας τὰς παρὰ τὴν Κασπίαν κειμένας χώρας. Περὶ δὲ τὸ φθινόπωρον, ὅτε οἱ πυρετοὶ καὶ αἱ λοιμικαὶ ἀσθένειαι ἐγγίζουσι πρὸς τὸ τέλος, καταβαίνουσι πάλιν εἰς τὰς παραχειμασίας των, διὰ τὴν θέρισιν καὶ ἐναποταμίευσιν τοῦ πρὸ τεσσάρων ἢ πέντε μηνῶν σπαρθέντος ὀρυζίου.

Οἱ Ταλισσοὶ εἶναι λαὸς ἐπίσης ἄξενοι, ὡς οἱ Κοῦρδοι, περὶ ὧν ἀνωτέρω ἐλαλήσαμεν, ἴσως δὲ καὶ φιλοκερδέστεροι αὐτῶν. Ὁ ξένος θεωρεῖται παρ' αὐτῶν μὲ ὑποψίαν τινὰ καὶ δυσαρέσκειαν. Ὁ κατὰ τύχην διαβαίνων κάποτε τὴν χώραν των Εὐρωπαῖος ὑπόκειται εἰς πολλὰς δυσκολίας δι' εὕρεσιν νυκτερινοῦ καταλύματος. Ἡ ὑπόσχεσις ἀδρᾶς ἀνταμοιβῆς πείθει μόνον τὸν οἰκοδεσπότην νὰ ἀνοίξῃ τὴν θύραν του δι' ὁποιονδήποτε ξένον. Εἰς τὰ λοιπὰ τῆς Περσίας, ἐν περιπτώσει ἀποποιήσεως ἀπὸ μέρους τοῦ οἰκοκυρίου, ὁ Εὐρωπαῖος ὑψόνων τὴν φωνὴν ἢ καὶ τὴν χεῖρα εὑρίσκει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίναι· ἀλλὰ τὸ βίαιον καὶ τελεσφόρον τοῦτο μέσον εἶναι ἀνάρμοστον καὶ ἐπικίνδυον ἐδῶ· ὁ Ταλισσὸς παραχωρεῖ τόπον εἰς τὴν ἑστίαν του τότε μόνον, ὅταν καλῶς εὐαρεστηθῇ· κανεὶς δὲν δύναται νὰ τὸν βιάσῃ· διότι ποτὲ δὲν ὑπείκει εἰς τὴν ἀπειλὴν, ἥτις δὲν κάμνει εἰς αὐτὸν κάμμίαν ἐντύπωσιν, καὶ εἰς ἣν ἀντιπαρατάττει ἀμέσως τι χειρότερον. Τὸ μόνον δελέασμα, τὸ οὐδετερόνον τρόπον τινὰ τὴν πρὸς τὴν ξενίαν ἀποστροφήν του, εἶναι ἡ πρόσοψις τοῦ νομίσματος καὶ τῆς πυρίτιδος. Ὁ ὑποδεχθεὶς εἰς τὴν Ταλισσικὴν οἰκίαν Εὐρωπαῖος καθίσταται ἀντικείμενον τῆς περιεργείας καὶ πολυπραγμοσύνης ἁπάσης τῆς οἰκογενείας. Οἱ ἄῤῥενες, ἄνδρες τε καὶ παῖδες, ζητοῦσι

κατὰ πρῶτον νὰ ἴδωσι καὶ νὰ μαλάσσωσι τὰ ὅπλα του· ἐκφωνοῦσι διὰ τὴν ἐπιτήδειον αὐτῶν κατασκευὴν, θέλουν νὰ τὰ δοκιμάσωσιν, ἐρωτῶσι τὴν τιμήν των, καὶ τέλος προβάλλουσιν εἰς τὸν κάτοχον νὰ τοὺς τὰ πωλήσῃ ἢ χαρίσῃ. Μετὰ τὰ ὅπλα ἀκολουθεῖ ἡ ἐπίσκεψις τῆς πυρίτιδος, ἀπὸ τὴν ὁποίαν καθεῖς ζητεῖ μερίδιον· πολλάκις εἶναι εἰς αὐτοὺς πολὺ προτιμότερα τῶν χρημάτων, καθὸ ὕλη ἀναγκαιοτάτη εἰς τὰ κυνήγιά των. Πᾶς Ταλίσσιος ἀφοῦ εὐχηθῇ τὸ Σελαμαλέκι εἰς τὸν ξένον ὁδοιπόρον, τὸν ζητεῖ πάντοτε ὀλίγην πυρίτιδα.

Οἱ Ταλισσοὶ εἶναι δεισιδαιμονέστατοι. Ἡ πίστις αὐτῶν εἰς τὰς ἐπῳδὰς, βασκανίας, καὶ γοητείας, εἶναι μεγίστη. Οἱ ἴδιοι αὐτοὶ, αἱ γυναῖκές των, τὰ τέκνα των, καὶ ὅσα ἔχουσι τετράποδα ζῶα, ἀκόμη καὶ οἱ ἱέρακες τῶν Χάνιδων, εἶναι ὅλοι ἐσκεπασμένοι μὲ φυλακτήρια, ἐγκόλπια, καὶ περίαπτα, ἐκτρέποντα τὰς πονηρὰς καὶ κινδυνώδεις ἐπιῤῥοίας τῶν ὁρατῶν καὶ ἀοράτων ὄντων. Αἱ μὲν στεῖραι προστρέχουσιν εἰς τοὺς ξένους Ἀρμενίους καὶ Εὐρωπαίους μᾶλλον παρὰ Μουσουλμάνους, ζητοῦσαι γεγραμμένην εἰς χαρτίον εὐχὴν, τὴν ὁποίαν κρεμάζουσαι εἰς τὸν αὐχένα των ἐντὸς πανίου, ἐλπίζουσιν ὅτι παράγει τὴν τεκνογονίαν. Οἱ δὲ ἀσθενεῖς ζητοῦσιν ἀπὸ τοὺς Μολλάδας γνωμικὰ ἢ τοῦ Κορανίου ἀποφθέγματα, γεγραμμένα καὶ αὐτὰ, καὶ τὰ ὁποῖα, φυλαττόμενα, φέρουσι παντελῆ ἴασιν τῶν παθῶν. Ἔχουσι πρὸς τούτοις καὶ γόητας καὶ γραΐδια καὶ ἄλλους τοιούτους θαυματουργοὺς, οἵτινες δύνανται διὰ φίλτρων νὰ προκαλέσωσιν ἔρωτα μεταξὺ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, κτλ.

Αἱ Ταλισσίδες εἶναι γενικῶς εὐειδέσταται· τὸ πρόσωπον αὐτῶν εἶναι στρογγύλον· τὸ μέτωπον ἔχουσι πλατὺ, καὶ ὡραίως ἀνεπτυγμένον καὶ φαιδρότατον· τὰ δὲ ὄμματα μεγάλα καὶ μέλανα, περικεκαλυμμένα μὲ ὀφρῦς τοξοειδεῖς, τὰς ὁποίας, ὡς καὶ τὰ βλέφαρα, βάπτουσι, κατὰ τὴν ἕξιν τῶν Περσίδων, μὲ κολλύριον, εἴτε πρὸς διαφύλαξιν τῆς κοινῶς ἐπικρατούσης τὸ θέρος ὀφθαλμίας, εἴτε πρὸς ἐπίπλαστον ἀλλὰ βάρβαρον καλλωπισμὸν, εἰς τοὺς Πέρσας ἀρέσκοντα. Οἱ τοῦ προσώπου χαρακτῆρές των παριστάνουσιν ἀναλλοίωτον κανονικότητα καὶ ἔκφρασιν, ἐνῷ τὸ χρῶμα τοῦ δέρματός των εἶναι ὠχρόν· ἀποτέλεσμα φυσικὸν τοῦ κλίματος.

Τὰ φορέματά των ὁμοιάζουσι μὲ τὰ τῶν λοιπῶν Περσίδων. Ἡ πολυεῤῥυτιδωμένη ἐσθῆς, ἡ μέχρι ποδῶν καταβαίνουσα, περιζωννύεται εἰς τὸ ἐπιγάστριον, ἀφίνουσα ἀσέμνως γυμνὴν τὴν προτομὴν, τὴν ὁποίαν σκεπάζουσι μόνον ἀπὸ κόκκινον ψιλότατον χιτωνίσκον, ἔμπροσθεν ἡμισοσχισμένον. Ἔχουσι δὲ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς μανδύλιον ὡς ἐπιτοπολὺ χρωματισμένον, εἰς ὃ δίδουσι τεχνηέντως μορφὴν σαρικίου, κομψῶς πως περιτυλισσομένου. Συνειθίζουσιν ὅμως καὶ προπατοῦσιν ἀνυπόδητοι, καὶ χωρὶς νὰ σαβανόνωνται ποτὲ μὲ τὸ ἄσχημον ἐκεῖνο κυανόχροον πανίον, τὸ ὁποῖον τὰς ἐξομοιοῖ μὲ τὰς μουμίας τῆς Αἰγύπτου.

Ἡ δὲ ἐνδυμασία τῶν ἀνδρῶν εἶναι ἁπλῆ καὶ ὅλως διαφορετικὴ τῆς τῶν Γηλῶν καὶ Κούρδων· παρεμφέρει δὲ τὰ μέγιστα μὲ τὴν τῶν Λεσγίδων τοῦ Καυκάσου, μὲ τοὺς ὁποίους ἔχουσιν ἄλλως τε πολλὰς ἄλλας κοινὰς ὁμοιότητας. Διὰ σκέπην τῆς κεφαλῆς μεταχειρίζονται χονδρὴν προβέαν, κατεσκευασμένην ἐν εἴδει καλυπακίου ὀπισθοῦν μυτηροῦ. Ἔχουσι δὲ καὶ ἐπενδύτην πίλινον μὲ κρεμαστὰς χειρίδας, ἐνῷ οἱ πόδες αὐτῶν τυλίσσονται μὲ περικνημίδας θερματίνους. Εἶναι ὅμως ἀείποτε περιεζωσμένοι μὲ ἀκινάκην, διπλῆν ἔχοντα ἀκμὴν, καὶ καθωπλισμένοι μὲ μακρὸν τουφέκιον ὀπαράλλακτον ὡς τὸ τῶν Ἀλβανῶν.

Ἡ διάλεκτος τοῦ λαοῦ τούτου δὲν ἔχει οὐδεμίαν σχέσιν μὲ τὰς γνωστὰς ἄλλας τῆς Περσίας καθομιλουμένας παρὰ τῶν Τατάρων καὶ Κούρδων διαλέκτους. Καὶ μὲ τὴν Περσικὴν αὐτὴν δὲν ἔχει παρὰ μικροτάτην συγγένειαν. Εὐφωνίας δὲν εἶναι ἄμοιρος· ἀλλ' ἡ προσῳδία της εἶναι μᾶλλον ἔντονος καὶ ἀῤῥενώδης, προσήκουσα εἰς λαὸν ὀρεινὸν καὶ φύσεως πολεμικῆς. Διάφοροι περιηγηταὶ εἶναι γνώμης, ὅτι ἡ Ταλισσικὴ γλῶσσα εἶναι μίγμα τῆς Ταταρικῆς, ἤ, διὰ νὰ εἴπωμεν καλήτερον, τῆς Κακταϊκῆς καὶ Πεχλιβικῆς. Ἐὰν οὕτως ἔχῃ, τὸ ἐκ τῆς τελευταίας γλώσσης στοιχεῖον πρέπει νὰ ὑπερτερῇ παραπολὺ τὸ ἐκ τῆς πρώτης· καθότι αἱ Ταταρικαὶ λέξεις ἀπαντῶνται σπανίως καὶ ὡς ἐπείσακτοι εἰς τὴν ῥηθεῖσαν διάλεκτον. Ἄλλως τε ἡ ὑπερίσχυσις τοῦ Πεχλιβῆ εἰς αὐτὴν δὲν ἔχει τι παράδοξον, ὅταν ἐνθυμηθῶμεν ὅτι, εἰς τὰς βορείους μάλιστα ἐπαρχίας, γειτνιαζούσας μὲ τὴν Κασπίαν, ἐπεκράτησεν ἐπιπολὺ ἡ ἀρχαία Περσικὴ γλῶσσα, ἐνῷ εἰς τὴν μεσημβρίαν, μετὰ τὴν ἅλωσιν τοῦ τόπου, ὑπέφερε μεγίστην ἀλλοίωσιν διὰ τῆς ἐπεισαγωγῆς Ἀραβικῶν λέξεων.

Καθ' ὃν καιρὸν ὑπεδουλώθη ἡ Περσία (περὶ τὰ μέσα τῆς 7ης ἑκατονταετηρίδος) ὑπὸ τῶν στρατευμάτων τοῦ Καλίφου Ὀμάρ, διάφοροι φυλαὶ ἀπέφυγον τὸν ζυγὸν τῶν Ἀράβων μεταναστεύσασαι πρὸς ἄρκτον. Μετὰ παρέλευσιν ἱκανῶν χρόνων ἐνηγκαλίσθησαν μὲν τὸν Μωαμεθανισμὸν, ἀλλὰ διατηροῦσαι πάντοτε τὰς διαλέκτους των, καταγομένας κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐκ τῆς Πεχλιβικῆς. Ἐνῷ αἱ φυλαὶ αὗται κατέφευγον εἰς τὰς βορεινὰς ἐρήμους τῆς Μηδοπερσίας, φέρουσαι μεθ' ἑαυτῶν τὴν ἀνεξαρτησίαν των, αἱ νότιοι ἐπαρχίαι τοῦ Λοριστανίου, Κουζιστανίου, καὶ Κουρδιστὰν, καθὸ χῶραι δυσπρόσιτοι διὰ τὴν γεωλογικὴν αὐτῶν μορφὴν, καὶ μείναισαι πολλοὺς χρόνους ἔτι ἀπηλλαγμέναι τῆς Ἀραβικῆς δουλώσεως, ἐφύλαξαν καὶ φυλάττουσι πάντοτε τὰς ἀρχαίας διαλέκτους των, καίτοι συμμιχθείσας εἰς τὸ διάστημα τῶν παρελθουσῶν 12 ἑκατονταετηρίδων μὲ λέξεις Ἀραβοπερσικὰς, πλὴν ὄχι καὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ ἦναι καταληπταὶ εἰς τοὺς κατέχοντας μόνον τὴν Ἀραβικὴν καὶ Περσικὴν, ἐὰν δὲν γνωρίζωσιν ἐνταυτῷ καὶ τὴν μητέρα ὅλων τῶν τῆς Περσίας πολυαριθμων διαλέκτων, τουτέστι τὴν Πεχλιβικήν. Αἱ δὲ

φυλαί, αἱ ἐνδιαιτώμεναι σήμερον εἰς τὰς παρὰ τὴν Κασπίαν κειμένας ἐπαρχίας, καὶ κατεξαίρετον εἰς τὴν Μαζανδερανὴν, Γηλάνιον, καὶ Ἀλβανίαν (Ταλὶς καὶ Δαγγεστάνιον) ὁμιλοῦσι γλώσσας, κοινὴν βάσιν ἐπίσης ἐχούσας τὴν Πεχλιβικὴν, ἐξ ὧν ἡ Ταλισσία λογίζεται ἡ πλησιεστέρα αὐτῆς.

Ἕπεται συνέχεια.

ΗΘΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΩΝ.

Αἱ κατὰ κληρονομίαν ἀρεταὶ καὶ κακίαι. Παράδειγμα τῶν γονέων. Ὀργιλότης. Ἀστασία. Καλλωπισμός. Ἀπειλαὶ καὶ ποιναί. Εὐμένεια.

ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΕΣ καὶ αὖθις ὑπ' ὄψιν τὸ Ἐγχειρίδιον τῆς Μητρὸς, ἐξ οὗ κατεχωρήσαμεν ἀποσπασμάτια εἰς τοὺς δύο προηγουμένους ἀριθμοὺς, παρατρέχομεν καὶ ἄλλα πολλὰ ὠφέλιμα, ὅσα ἠδύνατό τις νὰ προσθέσῃ περὶ τῆς σωματικῆς τῶν τέκνων ἀγωγῆς, μεταβαίνομεν δὲ εἰς τὰ τὸν νοῦν ἀφορῶντα.

Ἐὰν ἀληθεύῃ ὅτι τὰ τέκνα σωματικῶς ὁμοιάζουσι τοὺς γεννήτορας αὐτῶν, πολλῷ μᾶλλον ὑπάρχει ἡ τοιαύτη ὁμοιότης ὡς πρὸς τὰς νοητικὰς ἰδιότητας, καὶ τὰς ψυχικὰς διαθέσεις. Καθὼς ἡ σωματικὴ καλλονὴ ἢ ἀσχημία μεταδίδεται συνήθως ἀπὸ τῶν γονέων εἰς τὰ τέκνα, ὡσαύτως καὶ ἡ πρὸς ἰδιαιτέρας ἀρετὰς ἢ κακίας ἐπιῤῥέπεια μεταβαίνει ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν. Πάθη, ἅτινα ἐκυρίευον τὸν πατέρα, βλέπομεν πολλάκις ἀκμάζοντα εἰς τὸν υἱὸν ἢ τὸν ἔγγονον· ἡ φιλαργυρία, ἡ ἀσωτία, ἡ φιληδονία, ἡ ἀκράτεια, ἡ μνησικακία, τὸ φιλέκδικον, καὶ ἄλλαι πολλαὶ κακίαι, καὶ αἱ ἀντίστοιχοι αὐτῶν ἀρεταὶ, καταισχύνουσιν ἢ τιμῶσιν οἰκογενείας τινὰς πολλοὺς κατὰ συνέχειαν αἰῶνας, καταντῶσαι τρόπον τινὰ γνώρισμα αὐτῶν, καὶ μόλις ἄλλως πως ἐξαλειφόμεναι εἰμὴ διὰ συνδρομῆς πολλῶν εὐτυχῶν συνδυασμῶν. Οὗτος δὲ ὁ στοχασμὸς πόσον πρέπει νὰ καθιστᾷ πάντα γονέα ἐπιμελῆ πάσης ἀρετῆς, καὶ πολέμιον πάσης κακίας! Ἡ μήτηρ, διανοουμένη ὅτι τὰς ἀρετὰς ἢ κακίας της θέλουν κληρονομήσειν οἱ υἱοὶ καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς εἰς γενεὰς γενεῶν, πόσον ἀγρύπνως ὀφείλει νὰ περιθάλπῃ μὲν τὰς πρώτας, ν' ἀποσοβῇ δὲ τὰς δευτέρας!

Ἀλλ' ἐκτὸς τῆς ἐμφύτου ταύτης ὁρμῆς πρὸς τὸ καλὸν ἢ τὸ κακὸν, τῆς μεταδιδομένης ὑπὸ τῶν γονέων εἰς τὰ τέκνα των, ἔχει προσέτι μεγίστην ἐπιῤῥοὴν τὸ παράδειγμα, δι' οὗ, ἀγαθοῦ μὲν ὄντος, ἰσχυροποιεῖται πᾶν ὅ,τι καλὸν ἔφερεν ἡ ψυχὴ μεθ' ἑαυτῆς εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἀδυνατίζεται βαθμηδὸν καὶ ἐξαλείφεται πᾶν ὅ,τι κακόν· πονηροῦ δὲ καὶ διεστραμμένου ὄντος, παραλύεται μὲν ἡ ἀρετὴ, ζωογονεῖται δὲ ἡ κακία. Ὅθεν πρώτιστον καθῆκον τῶν γονέων, ὅσοι ἐπιθυμοῦν τὴν ἠθικὴν μόρφωσιν τῶν τέκνων των, εἶναι νὰ δίδωσιν αὐτοί τε καὶ οἱ περὶ αὐτοὺς παράδειγμα ὅλων « ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνὰ, ὅσα δίκαια, ὅσα ἁγνὰ, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὔφημα, » κατὰ τὸν Ἀπόστολον, καὶ ὑπὸ τὴν σιωπηλὴν ἀλλ' ἰσχυρὰν ἐπιῤῥοὴν τοιούτου παραδείγματος θέλουν ἀναπτυχθῇ μὲν καὶ ἀκμάσειν αἱ ἀρεταὶ, μαρανθῇ δ' αἱ κακίαι τῶν τέκνων των.

Ἓν ἀπὸ τὰ πρῶτα σφάλματα τῆς μητρὸς, κατὰ πολλοὺς τρόπους ἐπιζήμιον εἰς τὸ τέκνον, εἶναι ἡ ὀργιλότης. Φύσει εὐερέθιστος ἡ γυνὴ, καὶ ὑποκειμένη εἰς πολλὰς ὀχληρὰς φροντίδας καὶ ἀνησυχίας ἀφοῦ κατασταθῇ μήτηρ, περισπωμένη ἄλλοτε ἀπὸ τὴν δυστροπίαν τῶν θεραπόντων καὶ ἄλλοτε ἀπὸ τὴν θορυβώδη ἀταξίαν τῶν τέκνων, παρασύρεται εὐκόλως εἰς τὴν ὀργὴν, ἥτις καὶ τὴν πνευματικὴν ἡσυχίαν αὐτῆς ἐξορίζει, καὶ τὰ τέκνα της ὑπὲρ τὸ δέον ἐκφοβίζει.

Ἐν πρώτοις λοιπὸν, παρατηρεῖ ἡ τὸ Ἐγχειρίδιον συγγράψασα, οἱ γονεῖς πρέπει νὰ μετριάζωσιν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ὅλως διόλου νὰ ἐξαλείφωσι, τὰς ὁρμητικὰς διαθέσεις των, αἵτινες καταντῶσιν αἰτίαι θυμοῦ εἰς τὰ τέκνα των· διότι ἀπορίας ἄξιον εἶναι τῳόντι πόσον ταχέως ὁ ἰδικός μας θυμὸς μεταδίδεται εἰς αὐτά. Ὁμιλεῖ πρὸς τὸ τέκνον σου μὲ ὀργίλον τρόπον, καὶ μὴν ἀμφιβάλλῃς ὅτι μὲ δυσαρέσκειάν σου θέλεις ἰδεῖν εἰς τὴν διαγωγήν του μέρος τοῦ αὐτοῦ ἰδιώματος. Πρέπει μὲν νὰ ἐπιπλήττωμεν τὰ τέκνα μας, πρέπει νὰ τὰ παιδεύωμεν, πρέπει νὰ τὰ κάμνωμεν νὰ μᾶς ὑπακούωσιν, ἀλλ' εἰς ὅλα θέλει προκύψει διπλοῦν τὸ ὄφελος, ἂν αἱ διαθέσεις μας μένωσιν ὅλως διόλου ἀτάραχοι· καὶ τῳόντι ποῖον ὄφελος νὰ προσμένωμεν, ἂν συνιστῶμεν μὲ τὰς παραγγελίας ὅ,τι ἀναιρεῖ τὸ παράδειγμα;

Ἄλλο σφάλμα, βλαβερὸν εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων, εἶναι ἡ ἀστασία, τὸ νὰ παιδεύωνται δηλαδὴ σήμερον διὰ πρᾶξιν, ἥτις χθὲς παρεβλέφθη, καὶ αὔριον πάλιν θέλει λογισθῆν ὡσεὶ ἀθῶα, ἢ τὸ νὰ φερώμεθα πρὸς αὐτὰ ποτὲ μὲν μὲ θυμὸν καὶ αὐστηρότητα, ποτὲ δὲ μὲ μεγάλην συγκατάβασιν καὶ γλυκύτητα, ὡς αἱ ἡμέτεραι ὑποθέσεις ὑπάγουν καλῶς ἢ κακῶς.

Ἀλλὰ λέγει τὸ Ἐγχειρίδιον, Ἂν ἐπιθυμῇς, ἀδελφή μου, ν' ἀποκτήσῃς τὸ σέβας καὶ τὴν ἀγάπην τῶν τέκνων σου, πρέπει νὰ φυλάττῃς σταθερότητα εἰς τὴν διαγωγήν σου· πρέπει νὰ διευθύνησαι εἰς τὰς πράξεις σου ἀπὸ μόνον τὸ ὀρθὸν, καὶ ὄχι ἀπὸ τὰς ὁρμὰς τῶν διαθέσεων, καὶ τῶν κατὰ περίστασιν διαφόρων σου κλίσεων. Ὅλοι τῳόντι ἔχομεν τὰς καλὰς καὶ κακὰς ὥρας μας, καὶ πολλάκις δοκιμάζομεν μεγάλην μεταβολὴν εἰς τὰς διαθέσεις ἡμῶν καὶ τὰ αἰσθήματα· ἀλλ' ἂς προσέχωμεν καλῶς νὰ μὴ δεικνύωμεν ποτὲ τοιαύτας μεταβολὰς εἰς τὴν ἐξωτερικὴν διαγωγήν μας.

Πολλάκις βλέπομεν εἰς οἰκογενείας μεγάλην ταραχὴν ἐκ μηδαμινῶν αἰτιῶν προερχομένην· καὶ τοὐναντίον, σπουδαῖα ἠθικὰ δεινὰ ὡς ἀσήμαντα παραβλεπόμενα.

Ποσάκις παρετήρησα μητέρας μᾶλλον τεταραγμένας, καὶ παιδία μᾶλλον ἀνήσυχα καὶ πεφοβισμένα, διότι ἐξεσχίσθη ἢ ἐλερώθη τὸ φόρεμά των, παρὰ διότι ἐψεύσθησαν, ἢ ἐφάνησαν σκληρά! Ἐδῶ λοιπὸν τὸ μικρότερον καλὸν προτιμᾶται ἀπὸ τὸ μεγαλήτερον, καὶ ὁ πρῶτος σκοπὸς τῆς χρηστῆς ἀνατροφῆς διόλου παραμελεῖται.

Μὲ δυσαρέσκειαν πολλάκις βλέπομεν ὅτι καὶ τὰ φορέματα γίνονται αἰτία ἔριδος καὶ ἀγανακτήσεως. Ἡ καθαριότης τῳόντι εἶναι ἀναγκαία· καὶ ἡ κομψότης δὲν εἶναι καθ' ἑαυτὴν κακόν· ἀλλ' ὅ,τι χρειάζεται πάσαις δυνάμεσι νὰ προσπαθῶμεν ν' ἀπομακρύνωμεν ἀπὸ τὰ τέκνα μας εἶναι ἡ ὑπερβολικὴ ἐπιθυμία τῶν κομψῶν ἐνδυμάτων, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἡ ἀφοσίωσις εἰς τοὺς στολισμοὺς, ἥτις προξενεῖ ὑπερηφανίαν, ζηλοτυπίαν, καὶ ἔριδα, καὶ οὕτω πολλάκις βλάπτει καιρίως καὶ τῶν γονέων καὶ τῶν τέκνων τὰς διαθέσεις.

Ὅτι τὰ τέκνα πρέπει ἐκ πρώτης ἡλικίας νὰ διδάσκωνται τὴν ὑπακοὴν, ὅτι τὸ θέλημα τῆς μητρὸς πρέπει νὰ ἦναι εἰς αὐτὰ ὁ νόμος καὶ ὁ κανὼν καὶ ὁ μόνος ὁδηγὸς τῆς διαγωγῆς των, καὶ ὅτι χωρὶς τοιαύτης βάσεως πᾶσα παίδων ἀγωγὴ εἶναι ἀστήρικτος καὶ σαθρὰ, ὁμολογεῖται ὑπὸ πάντων. Ἀλλὰ πρὸς καθυπόταξιν καὶ διοίκησιν ἐν γένει τῶν τέκνων μεταχειριζόμεθα φοβερισμοὺς καὶ ποινὰς, καὶ τούτων γίνεται ἀληθῶς μεγίστη κατάχρησις ἐνίοτε. Περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης καταχωροῦμεν τὰς ἑπομένας παρατηρήσεις ἐκ τοῦ Ἐγχειριδίου·—

Οἱ γονεῖς δὲν πρέπει νὰ ἐπιχειρίζωνται νὰ καθυποβάλλωσι τὰ τέκνα εἰς τὴν ἐξουσίαν των, ὡς ὁ γεωργὸς ἤθελε καθυποβάλει ζῶόν τι. Τὸ παιδίον πρέπει νὰ καταπείθηται εἰς τρόπον, ὥστε καὶ μὲ τὴν συνείδησιν αὐτοῦ νὰ καταδικάζῃ τὴν ἰδίαν του διαγωγὴν, καὶ νὰ δέχηται ἡσύχως τὴν ἐπιβαλλομένην εἰς αὐτὸ ποινὴν ἕνεκεν τῆς παραβάσεώς του. Χρεωστοῦμεν νὰ προσέχωμεν τὰ μέγιστα ὅταν θέλωμεν νὰ φοβερίσωμεν τὰ τέκνα μας. Ἂν δὲν φέρωνται καλῶς, καὶ κρίνωμεν ὅτι εἶναι ἀνάγκη παιδείας, πρέπει νὰ πασχίσωμεν ὥστε νὰ καταλάβωσι τὴν φύσιν τοῦ σφάλματός των, καὶ τότε χωρὶς ἄλλο νὰ τὰ παιδεύωμεν. Πλὴν ἂς προφυλαττώμεθα ἀπὸ τὰς συνήθεις μὲν, βαρβάρους ὅμως καὶ χυδαίας ταύτας φράσεις, « Θὰ σὲ σκοτώσω » ἢ, « Ἂν τὸ ἀκούσῃ ὁ πατήρ σου, θὰ σὲ πνίξῃ· » καὶ τὰ τοιαῦτα. Αἱ ἐκφράσεις αὗται εἶναι πάντῃ ἀνάρμοστοι εἰς τὰ στόματα τῶν γονέων, διότι, παρεκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι διόλου ψευδεῖς, καταστρέφουσι καὶ τὰ θεμέλια τῆς ὑποταγῆς καὶ ὑπακοῆς. Τὸ παιδίον γνωρίζει ὅτι οἱ γονεῖς αὐτοῦ δὲν ἔχουν σκοπὸν νὰ βάλωσιν εἰς πρᾶξιν τοιούτους φοβερισμοὺς, ἀπειράκις καὶ πρότερον ἐκφωνηθέντας, μηδέποτε δ' ἐκτελεσθέντας. Γνωρίζει μὲν ὅτι ἐνδέχεται κάποτε ν' ἀκούσῃ κάμμίαν δυνατὴν φωνὴν, ἀλλ' ἀναμφιβόλως αἱ τοιαῦται ἀπειλαὶ τῆς μητρὸς ἢ τοῦ πατρὸς δὲν θέλουν πραγματοποιηθῆν· ὅθεν καὶ περιφρονοῦνται.

Πρέπει νὰ προσέχωσι τὰ μέγιστα οἱ γονεῖς νὰ μὴ μεταχειρίζωνται ἀδιακρίτως τὸ ξύλον, νὰ μὴ ἐπιπλήττωσιν αὐστηρῶς τὰ παιδία, νὰ μὴ τὰ κλείωσιν εἰς σκοτεινὰ κατώγεα ἢ δωμάτια, καὶ ἄλλα τοιαῦτα· πρὸ πάντων δὲ νὰ μὴ τὰ τρομάζωσι φοβερίζοντες αὐτὰ μὲ ἀνύπαρκτα πράγματα, ὡς μὲ τὰ λεγόμενα στοιχεῖα, μὲ τοὺς βορβόλακας, κτλ. Ἂν ἡ μήτηρ ἦναι ὑπόχρεως νὰ παιδεύσῃ τὸ τέκνον της, ἐμπορεῖ νὰ τὸ κλείσῃ δι' ὀλίγην ὥραν εἰς φωτεινόν τι δωμάτιον, νὰ τὸ ἐκβάλῃ ἀπὸ τὴν τράπεζαν, ἢ νὰ τὸ κάμῃ μόνον νὰ ὑποφέρῃ τὰς φυσικὰς συνεπείας τοῦ σφάλματός του. Προσέτι, δὲν ἁρμόζει ποτὲ νὰ παιδεύωμεν τὰ τέκνα μας διὰ πράξεις, γενομένας ἀπρομελετήτως καὶ κατὰ συμβεβηκός· πρέπει μόνον νὰ συμβουλεύωμεν αὐτὰ νὰ ἦναι προσεκτικὰ εἰς τὸ μέλλον. Πολλοὶ ὅμως δεικνύουσι μεγίστην δυσαρέσκειαν, καὶ παιδεύουσιν αὐστηρῶς τὸ ἄθλιον τέκνον, διότι ἔσπασε χωρὶς νὰ θέλῃ πινάκιόν τι, ἢ διότι ἐξέσχισεν ἢ ἐλέρωσε τὰ φορέματά του! Ἀλλὰ τοιουτοτρόπως ἐμποροῦμεν νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι θέλουν ὁδηγηθῆ τὰ τέκνα εἰς τὸ ὀρθῶς κυβερνᾷν τὰς διαθέσεις αὐτῶν, ἢ εἰς τὸ διακρίνειν τὸ καλὸν ἀπὸ τὸ κακόν;

Τελευταῖον ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ Ἐγχειριδίου τῆς Μητρὸς θέλομεν καταχωρήσει τὸ ἑπόμενον, ἀφορῶν τὴν καλλιέργειαν τῆς εὐμενείας καὶ τὴν ἔμπνευσιν αὐτῆς εἰς τὰς καρδίας τῶν τέκνων. Εἰς τὴν μικρὰν ἡλικίαν τοῦ παιδίου δύναται νὰ διδάσκῃ αὐτὴν ἡ μήτηρ μὲ τὴν φωνὴν, μὲ τὸ πρόσωπον, καὶ ἐν ἑνὶ λόγῳ μὲ τὴν διαγωγήν της. Ὅταν δὲ τὰ ὑψηλὰ δῶρα τοῦ λαλεῖν καὶ συλλογίζεσθαι ἀναπτυχθῶσι, δύναται νὰ ἐντυπώσῃ αὐτὴν καλήτερον εἰς τὸν νοῦν τοῦ φιλτάτου της, παριστῶσα τὴν ἀγαθότητα τοῦ Πατρὸς ἡμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅστις τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους.

Τὰ πρῶτα αἰσθήματα τῆς εὐμενείας φυσικῶς διεγείρονται πρὸς ἐκείνους, οἵτινες φροντίζουν ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ λαμβάνουσι μέρος εἰς ὅλας ἡμῶν τὰς δυστυχίας· ὅθεν καὶ βλέπομεν ὅτι ἡ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἀγάπη, ὡς καὶ ἡ πρὸς τοὺς γονεῖς, εἶναι βαθέως ἐῤῥιζωμένη εἰς τὴν καρδίαν μας, καὶ πάντοτε χρείας τυχούσης ἀναφαίνεται εἰς τὰς εὐγενεῖς ψυχάς. Ἀλλὰ, μολονότι ἡ ἀγάπη αὕτη ἀναπτύσσεται καθ' ἑκάστην, ἀπαιτεῖται ὅμως καὶ ὁ κανονισμὸς τῆς μητρικῆς φροντίδος, ὥστε δι' αὐτοῦ νὰ καθομαλύνωνται αἱ τῶν ἀδελφῶν μικραὶ διαφοραὶ, καὶ νὰ στερεόνηται ἡ φιλοστοργία των.—Εἰς τὰς οἰκιακὰς συνομιλίας πρέπει συχνάκις νὰ ἀναφέρωμεν εἰς τὰ τέκνα μας ἀδελφικῆς ἀγάπης παραδείγματα. Ἓν ἐκ τούτων εἶναι τὸ τοῦ Τίτου καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του Δομιτιανοῦ. Ὁ Δομιτιανὸς, φύσει κακὸς ὢν καὶ διεστραμμένος, ἐφέρετο μὲ ὑπερβολικὴν σκληρότητα πρὸς τὸν ἀδελφόν του, καὶ εἶχε μεγάλην ἐπιθυμίαν νὰ τὸν βλάπτῃ, καὶ πολλάκις ἀφοῦ ὁ Τίτος ἔλαβε τὴν ἐξουσίαν, καὶ ἔγινεν αὐτοκράτωρ, ἐπροσπάθει ὁ Δομιτιανὸς νὰ διεγείρῃ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ ΛΥΣΟΝ

τὸ στρατεύμα του εἰς ἐπανάστασιν. Ἀλλ' ἐξ ἐναντίας, ὁ Τίτος ἐφέρετο πάντοτε μὲ γλυκύτητα, καὶ ὡμίλει περὶ αὐτοῦ μὲ ἀδελφικὴν ἀγάπην, καὶ δὲν ἔστεργε ποτὲ ν' ἀκούσῃ τι παρὰ τῶν ἄλλων ἐναντίον του, καὶ ὅτε ἦσαν μόνοι, δὲν ἔλειπε νὰ τὸν παρακαλῇ νὰ δεικνύῃ καὶ αὐτὸς τὰ ἴδια αἰσθήματα.

Ἡ Ἑλληνικὴ ἱστορία μᾶς παρουσιάζει τὸ ἐφεξῆς ἀξιόλογον παράδειγμα.—Ἡ Ἀθηναῖς ἦτο θυγάτηρ τοῦ Ἀθηναίου σοφιστοῦ Λεοντίου, καὶ ἐδιδάχθη παρ' αὐτοῦ τὰς ἐπιστήμας καὶ τὴν μυθολογίαν τῶν Ἑλλήνων. Ὁ πατήρ της, ἐπηρειδόμενος εἰς τὴν ὡραιότητα καὶ τὰ προτερήματα τῆς θυγατρός του, ἐμοίρασεν ὅλην τὴν περιουσίαν του εἰς τοὺς δύο ἀδελφούς της, καὶ εἰς αὐτὴν δὲν ἀφῆκε σχεδὸν τίποτε. Λυπουμένη ἡ Ἀθηναῖς διὰ τὸ ἄδικον τοῦτο, παρεκάλει τοὺς ἀδελφούς της νὰ ἀναιρέσωσι τὴν διαθήκην τοῦ πατρός των, καὶ νὰ δώσωσι καὶ εἰς αὐτὴν τὸ ἀνάλογον μέρος της· ἀλλ' ἐκεῖνοι ἔμενον κωφοὶ εἰς τὰς δεήσεις της. Αἱ θεαὶ τῆς νεάνιδος βλέπουσαι τὴν κατάστασιν αὐτῆς, ἠναγκάσθησαν νὰ ἐγκαλέσωσι τοὺς ἀστόργους ἀνεψιοὺς εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου ἡ Ἀθηναῖς κατὰ θείαν πρόνοιαν ἔγινε σύζυγος τοῦ τότε αὐτοκράτορος Θεοδοσίου τοῦ Μικροῦ, διδαχθεῖσα τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν, καὶ διὰ τοῦ ἱεροῦ βαπτίσματος μετονομασθεῖσα Εὐδοκία. Εἰς τὸ ὕψος τῆς δυνάμεως καὶ ἐξουσίας εὑρισκομένη, δὲν ἐμνησικάκησεν εἰς τοὺς ἀδελφούς της, ἀλλὰ παραβλέψασα ὅλην αὐτῶν τὴν βαρβαρότητα, τοὺς ἀνεβίβασεν εἰς τὰς κυριωτέρας θέσεις, τοὺς ἐχάρισε διάφορα προνόμια καὶ δῶρα, καὶ τοὺς εἶπε μάλιστα, παρατηροῦσα τὴν μεγάλην ταραχὴν τῶν καθ' ἣν στιγμὴν ἐπαρρησιάσθησαν ἐνώπιόν της, ὅτι, «Ἂν δὲν μ' ἐδίωζετε ν' ἀφήσω τὴν πατρίδα μου, δὲν ἤθελον εἶσθαι ἱκανὴ νὰ σᾶς δείξω τὰ σημεῖα τοῦτα τῆς ἀδελφικῆς μου ἀγάπης.»

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΑΒΒΑΤΟΥ.

Ἀδύνατον εἶναι νὰ ἐννοήσῃ τις καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν ὅλα τὰ ἀγαθά, ὅσα ἡ ἀνθρωπότης ἀπέλαβεν ἀπὸ τὴν σύστασιν τοῦ Σαββάτου. Τὸ Σάββατον, εἶπεν ὁ Κύριος ἡμῶν, διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο. Δὲν ἐσυστήθη διὰ κάνὲν ἰδιαίτερον ἔθνος, λαὸν, ἢ αἰῶνα, ἀλλὰ διὰ τὸν ἄνθρωπον, δι' ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος, εἰς πάσας τὰς χώρας καὶ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας, μέχρις οὗ νὰ ἐκλείψῃ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν γῆν.

Ἡ σύστασις τοῦ Σαββάτου δὲν εἶναι πρόσφατος· ἐξ ἐναντίας, τόσον παλαιὰ, ὅσον ὁ κόσμος οὗτος, γενομένη καθ' ὃν χρόνον ἐτελείωσεν ὁ Θεὸς τὸ ἔργον τῆς δημιουργίας. Εἰς τὸ δεύτερον κεφάλαιον τῆς Γενέσεως μᾶς λέγει ὁ Μωϋσῆς, ὅτι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ συνετέλεσεν ὁ Θεὸς τὰ ἔργα αὐτοῦ ἃ ἐποίησε, καὶ εὐλόγησεν ὁ Θεὸς τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην, καὶ ἡγίασεν αὐτήν. Τίς δύναται ν' ἀμφιβάλῃ ὅτι τὴν ἡμέραν ταύτην διέκρινεν ὁ Θεὸς οὕτω πρὸς παράδειγμα εἰς ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα; Ὁ σκοπὸς δ' αὐτοῦ ἦτον ὅλως φιλάνθρωπος. Ἂν ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὔα, τεθειμένοι ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς τρυφῆς, διὰ νὰ καλλιεργῶσι καὶ φυλάττωσιν αὐτὸν, καὶ ὅλως ἀθῶοι καὶ ἅγιοι, ἐχρειάζοντο μ' ὅλον τοῦτο Σάββατον, ἡμέραν καταπαύσεως παντὸς σωματικοῦ κόπου,—προσδιωρισμένην τινὰ ἐποχὴν, καθ' ἣν ἀποσυρόμενοι ἀπὸ τὰς κοσμικὰς φροντίδας, νὰ ἀναπαύωνται καὶ ἡσυχάζωσι πρὸς γαλήνιον μελέτην περὶ τῶν ἔργων καὶ τελειοτήτων τοῦ ἐνδόξου καὶ ἁγίου Θεοῦ, καὶ [illegible] λατρείαν αὐτοῦ, ἄρα δὲν πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ὅτι τοιαύτη ἡμέρα, τοιαύτη ἐποχὴ, εἶναι ἔτι μᾶλλον ἀναγκαία διὰ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν παροῦσαν πεπτωκυῖαν αὐτοῦ κατάστασιν, ἐπειδὴ ἡ ἁμαρτία ὑπερηύξησε τὸ βάρος τῶν μεριμνῶν καὶ μόχθων του, καὶ συγχρόνως κατέστησεν αὐτὸν μᾶλλον ἐπιλήσμονα τοῦ Θεοῦ, καὶ ἧττον διατεθειμένον πρὸς λατρείαν αὐτοῦ; Ἅπαντες οἱ λόγοι, δι' οὓς τὸ Σάββατον ἦτον ἐπιθυμητὸν καὶ ἀναγκαῖον κατὰ πρῶτον, δὲν ὑπάρχουν ἀκόμη ἀπανταχοῦ τῆς οἰκουμένης καθ' ὅλην τὴν ἰσχύν των, καὶ πολλοὶ ἄλλοι προσέτι; Τὰ ἁμαρτωλὰ τέκνα τοῦ Ἀδὰμ δὲν χρειαζόμεθα τὴν σήμερον ἀνάπαυσιν καὶ βοηθήματα πρὸς σκέψιν καὶ εὐλάβειαν, ὅσον ἐκεῖνος, ὅτε ὁ εὐλογητὸς Θεὸς κατέβαινε νὰ κοινολογῇ ἐν οἰκειότητι μετ' αὐτοῦ ἐν τῷ κήπῳ τοῦ παραδείσου; Ἀναμφιβόλως.

Ἡ ἱστορία τῶν πρώτων αἰώνων τοῦ κόσμου τούτου εἶναι συντομωτάτη· καθότι ὅσα ὁ θεόπνευστος κάλαμος τοῦ Μωϋσέως μᾶς διηγήθη περὶ αὐτῶν, εἰς δισχίλια σχεδὸν ἔτη ἐκτεινόμενα, περιέχονται εἰς τὰ πρῶτα δέκα κεφάλαια τῆς Γενέσεως. Διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ μᾶς φαίνεται παράξενον, ἂν ὀλίγα μόνον, καὶ αὐτὰ αἰνιγματώδη, ἀπαντῶμεν περὶ τοῦ Σαββάτου ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς ἐν τῷ παραδείσῳ συστάσεως αὐτοῦ μέχρις οὗ ἡ περὶ τοῦ φυλάττειν αὐτὸ ἐντολὴ κατεγράφη ὑπὸ τοῦ θείου δακτύλου εἰς τὸν Δεκάλογον ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινᾶ. Ἐκεῖ ὅμως εἰσάγεται κατὰ τρόπον, ὅστις δεικνύει ὅτι οἱ Ἰσραηλῖται ἐγίνωσκον αὐτὸ, μολονότι ἐκινδύνευον νὰ τὸ λησμονήσωσι.

Πόσον σαφῶς δηλοῦσιν οἱ πρῶτοι λόγοι τῆς ἐντολῆς ταύτης, ὅτι τὸ καθῆκον ἦτον ἤδη γνωστὸν καὶ ἱερώτατον; Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν Σαββάτων ἁγιάζειν αὐτήν! Ἀλλ' ἦτο δυνατὸν νὰ ἐνθυμηθῶσιν ἑορτὴν, περὶ ἧς τότε πρώτην φορὰν ἤκουον; Ὄχι, βέβαια.

Τὸν καιρὸν τῆς δημιουργίας ὁ Θεὸς καὶ συνέστησε τὸ Σάββατον, καὶ ἐπεκύρωσε καὶ ἡγίασεν αὐτὸ διὰ τοῦ ἰδίου του παραδείγματος· νῦν δὲ ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινᾶ ἀνεκάλεσεν αὐτὸ εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἐκλεκτοῦ λαοῦ του, καὶ πανδήμως προσέταξεν αὐτοὺς νὰ τὸ φυλάττωσιν. Ὅτι δὲ σκοπὸν εἶχε νὰ φυλάττωσι πάντοτε οἱ ἄνθρωποι τὴν ἑορτὴν ταύτην, ἐμπορεῖ τις νὰ τὸ συμπεράνῃ ἐκ τοῦ ὅτι ὁ ἴδιος ἐνεχάραξε τὴν περὶ αὐτοῦ ἐντολὴν εἰς τὰς λιθίνας πλάκας. Ὁ Δεκάλογος δὲν ἐγράφη διὰ μόνον τὸν Ἰσραὴλ, ἀλλὰ διὰ τὸν κόσμον. Ὁ Κύριος ἡμῶν εἶπε περὶ αὐτοῦ, "Ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἓν ἢ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν πάντα γένηται· μὴ νομίσητε, ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφήτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι, ἀλλὰ πλῆρῶσαι."

Βλέπομεν ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὅτι οἱ παραβαίνοντες τὸν περὶ Σαββάτου νόμον ἐκολάζοντο αὐστηρότατα· τοὐναντίον δὲ, μεγάλαι καὶ πολύτιμοι ὑποσχέσεις ἐδίδοντο εἰς τοὺς θρησκευτικῶς αὐτὸν φυλάττοντας. Ἡ παράβασις τοῦ νόμου τούτου ἀναφέρεται ὡς μία τῶν αἰτιῶν, αἵτινες παρώξυναν τὸν Κύριον ν' ἀποστείλῃ τὸν Ἰσραὴλ εἰς ἑβδομηκονταετῆ αἰχμαλωσίαν ἐν Βαβυλῶνι. (Β'. Παραλ. λς'. 21.)

Περὶ τῆς μεταθέσεως τοῦ Σαββάτου ἀπὸ τὴν τελευταίαν εἰς τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος θέλομεν λαλήσειν εἰς τὸν προσεχῆ ἀριθμόν.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΕΚΤΟΥ ΤΟΜΟΥ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ